CONC NAZ
PROV. DIOC
161
G
7
BIB NAZ NAPOLI

BIBL NAZ
161
G
7

Digitized by Google

Google

CONCILIA GERMANIÆ,

QUÆ

CELSISSIMI PRINCIPIS

JOANNIS MAURITII,

ARCHI-EPISCOPI PRAGENSIS

SUMPTU

CL. JOANNES FRIDERICUS SCHANNAT

MAGNA EX PARTE PRIMUM COLLEGIT,

DEIN

P. JOSEPHUS HARTZHEIM S. J.

EJUSDEM CELSISSIMI IMPENSIS

PLURIMUM AUXIT, CONTINUAVIT,

NOTIS, DIGRESSIONIBUS CRITICIS, CHARTA, ET PRÆFATIONE CHOROGRAPHICIS

ILLUSTRAVIT.

TOMUS III.

AB ANNO M. AD MCCXC.

COLONIÆ AUGUSTÆ AGRIPPINENSIUM,

TYPO VIDUÆ JOAN. WILHELMI KRAKAMP, ET HÆREDUM CHRISTIANI SIMONIS, Bibliopolarum,

ANNO MDCCLX.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

Digitized by Google

REVERENDISSIMO. CELSISSIMO.

DOMINO. DOMINO.

JOANNI.
MAURITIO.
GUSTAVO.

DEI. GRATIA. ARCHI-EPISCOPO. PRAGENSI.

SEDIS. APOSTOLICÆ. LEGATO. NATO.

S. ROMANI. IMPERII. PRINCIPI.

COMITI. DE. MANDERSCHEID-BLANCKENHEIM.

ET.

GEROLDSTEIN.

LIBERO. BARONI. IN. JUNCKERATH.

DOMINO. IN. BETTINGEN. DAUN. ET. ERP.

UTRIUSQUE. SACRÆ. CÆSAREÆ. NEC. NON. GERMANIÆ. HUNGARIÆ. ET. BOHEMIÆ. REGIÆ. MAJESTATIS.

CONSILIARIO. INTIMO. ACTUALI.

INCLYTI. REGNI. BOHEMIÆ. PRIMATI.

ECCLESIARUM. METROPOLITANÆ. COLONIENSIS. ET. CATHEDRALIS. ARGENTINENSIS. RESPECTIVE.

PRÆPOSITO. SENIORI. AC. THESAURARIO.

ILLUSTRIS. ECCLESIÆ. COLLEGIATÆ. AD. S. GEREONEM. PARITER. PRÆPOSITO.

NEC. NON. UNIVERSITATUM. COLONIENSIS. ET. CAROLO-FERDINANDEÆ. PRAGENSIS. CANCELLARIO. PERPETUO. ET. PROTECTORI. &c. &c.

TOMUM TERTIUM D. D. C.

Servus dedititiſſimus

JOSEPHUS HARTZHEIM S. J.

FACULTAS Rev. P. PROVINCIALIS
CUM PRIVILEGIO CÆSAREO.

CUm Vidua Joannis Wilhelmi Krakamp, & Hæredes Christiani Simonis, Bibliopolæ Colonienſes, typis vulgare deſiderent Tomum tertium *CONCILIORUM GERMANIÆ, à P. Joſepho Hartzheim, Societatis noſtræ Sacerdote, elucubratum;* Ego infra ſcriptus, ejusdem Societatis in Provincia Rheni Inferioris Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi facta ab Adm. Rev. P. N. LAURENTIO RICCI, Univerſæ Societatis JESU Præpoſito Generali, Iisdem ad primam hanc duntaxat prædicti Tomi editionem facultatem impertio; ſimulque communico Jus Privilegii Cæſarei, quo Bibliopolis ac Typographis interdicitur, ne quis Librum ullum à Societatis noſtræ Patribus conſcriptum, citra conſenſum Superiorum recudere, aut alibi recuſum intra fines S. R. Imperii inferre præſumat. In cujus rei fidem has iis manu propria ſubſcriptas, ac conſueto officii mei Sigillo munitas dedi. Coloniæ 17. Novembris 1760.

(L.S) Hieronymus de Wymar S. J.
mpp.

INDEX

INDEX CHRONOLOGICUS CONCILIORUM GERMANIÆ ET EPISTOLARUM AD CONCILIA PERTINENTIUM, TOMI III. AB ANNO CHRISTI M. AD MCCXC. CUM NUMERO CANONUM, ET EPITOME ACTORUM.

Annus Chriſti — **PROLEGOMENA.** — *Paginæ*

SErmo Synodalis S. UDALRICI Epiſcopi Auguſtani, qui in ſingulis Synodis parochianis Presbyteris annunciandus eſt. 1

RATHERII Veronenſis & Leodienſis Epiſcopi Synodica ad Presbyteros & Ordines per univerſam Diœceſin conſtitutos. 2

BURCHARDI Wormatienſis Epiſcopi Capitula collecta de auctoritate, præſidio, membris, tempore, ordine Synodorum congregandarum ex L. I. Decretorum. 9

Quomodo initianda ſit Synodus, ſeu: Ordo de celebrando Concilio. 13

ADELBOLDI Ultrajectini Epiſcopi notificatio, qui & quot Miniſteriales Laici ſuæ Eccleſiæ debeant intereſſe Synodo? 17

SÆCULUM XI.

1000. GANDESHEIMENSE III. Concilium. Willigiſus Archiep. Moguntinus attentat celebrare Synodum, in Diœceſi ſuffraganea Hildeſemenſi, contradicente Legato Epiſcopi Hildeſemenſis. Pergit attentare Moguntinus, ſed nullo effectu. 18

1001. ROMANUM Concilium ſub Sylveſtro II, de Gandesheimenſi Eccleſia, cui ſubjecta ſit? 20

1001. In PALITHI I. Moguntinæ Provinciæ, de actis Concilii Gandesheimenſis in eadem cauſa. 21

1001. FRANCONOFURT IV. de eodem diſſidio inter Willigiſum Moguntin. & Bernwardum Hildeſemenſem ob Gandesheimenſe Cœnobium. Moguntinus differt conſenſum. 22

1002. TIBURTINUM Concilium, in quo Sylveſter Pp. audit Legatos e Germania reduces, & Legatos Epiſcopi Hildeſemenſis. Moguntini acta improbantur. 23

1002. MERSEBURGI I. Conventus, in quo Henricus Rex eligitur a Saxonibus, & horum Lex obſervanda promittitur. 24

1002. DUISBURGI III. in quo Henricus Rex a Lotharienſibus acceptatur, & Aquisgrani ab Hereberto Archiep. Coloniæ, reconciliato, coronatur. 25

1003. THEODONIS VILLÆ V. Conc. Nuptiæ inter Conradum Carentanum, & Mathildam Filiam Regis Burgundiæ irritæ declarantur ob conſanguinitatem. 28

1004. MAGDEBURGENSE II. in quo Magdeburgi & Merſeburgi novi Epiſcopi conſecrantur, & Diœceſis Merſeburgenſis, a Giſilario vaſtata, redintegratur. 26

1005. CONSTANTIÆ V. Conc. ſub Lamberto Epiſcopo. Literæ fictæ de cœlo lapſæ damnantur. 27

1005. ARNEBURCH I. Conc. Damnantur nuptiæ injuſtæ. 2. Venditio Chriſtianorum gentilibus facta. 3. Violatores juſtitiæ excommunicantur. 27

1005. TREMONIENSE II. Conc. Preces, ſacrificia, eleemoſynæ poſt obitus Epiſcoporum hic congreſſorum. Ibidem jejunia & vigiliæ mutuo pacto decernuntur. 31

Annus Chriſti. *Pag.*
1006. Conventio inter Henricum Regem & Epiſcopum Herbipolenſem, de finibus novæ Diœceſeos erigendæ regundis. 32
1006. FRANCONOFURT V. Concilium, primum pro erigendo Epiſcopatu Bambergenſi. 33
S. Henrici Regis literæ de hoc Epiſcopatu. 34
1007. FRANCOFORDII VI. Accepta Bulla Joannis XVII. ratificantis votum Regis; Epiſcopi eidem ſubſcribendo confirmant executionem fundatæ Babenbergenſis Cathedræ. 36
1007. In PALITHI II. mediante Rege Henrico conciliatur Willigiſus Bernwardo, eique verbo & pedo transfert cœnobium Gandesheimenſe. 38
1008. WERLÆ I. Ratificatio conciliationis inter Moguntinum & Hildesheimenſem Diplomate Regio confirmata. 40.
1009. GOSLARIÆ I. in locum Ratherii Paderbornenſis Epiſcopi, Meinwercus voto Regis, Concilii, & Cleri, & populi ſufficitur. 42
1012. BAMBERGÆ I. in quo Dedicatio Eccleſiæ Bambergenſis. 2. Gevehardus Ratisponenſis Epiſc. a Metropolitano ſuo accuſatur. 3. Theodoricus Metenſis Epiſc. arguitur ob literas Papæ ſcriptas. 4. Promittitur reſtitutio Diœceſeos Merſeburgenſis. 42
1012. CONFLUENTIÆ III. Tres Fratres Lutzelburgici, adverſantes Fundatæ Bambergæ, proſcribuntur. 42
1012. MOGUNTIÆ XV. Concil. Judæi expelluntur, Hæretici confutantur. 43
1014. Priviegium S. HENRICI I. Imperatoris, quo Patrimonium Romanæ Eccleſiæ a Regibus Anteceſſoribus datum, confirmatur, & augetur. Electio libera Pontificis Romanis confirmatur. 44
1017. MERSEBURGENSE II. De finibus herciſcundis inter Diœceſeos Magdeburgenſem, Merſeburgenſem & Misnenſem. 48
1017. In LIETZGO I. Concilium, in quo Henricus Imp. Fratribus novi Monaſterii in Diœceſi Paderbornenſi prædium donat. 48
1018. NOVIOMAGI II. Excommunicantur conjuges de Hammerſtein. 2. Quo ordine corpus & ſanguis Chriſti in altari collocandus. 3. Theoderico Vaſallo Eccleſiæ Ultrajectinæ decreta pœna. 49
1018. GOSLARIENSE II. Declarata ſeparatio conjugum Goteſcalci & Gertrudis. Decretum a Rege & Epiſcopis: ſervi liberos, etſi is liberam ducat, ſervos manere. 50
1018. MOGUNTIÆ XVI. De illicito conjugio inter conjuges de Hammerſtein. 51
1019. BAMBERGÆ II. Benedicti VIII. Papæ acta & privilegia donata novæ Eccleſiæ Bambergenſi. 52
1020. FRITISLARIÆ I. Clerici ingrati accuſatio & liberatio ope S. Heimeradi. 52
1022. In GRUONA I. Godehardi Hildeſemenſis Epiſcopi a Metropolita Moguntino facta conſecratio, ſub conditione ab Imperatore rejecta. 53
Aribonis Archiepiſc. Moguntini invitatoria ad Concil. in Selingunſtadt. 54
1022. In SELINGUNSTADT I. Concilium Provinciæ Moguntinæ ſub Aribone, Canones XXVI. noti. 55
Alia ejusdem Concilii prolixior narratio. 58
1022. AQUISGRANENSE XXVI. Concil. Provinciale, de diſſidio inter Piligrinum Archiep. Colon. & Durandum Epiſc. Leodienſem ob Porcetanam Eccleſiam. 61
1022. In HOCHSTET ad Concilium Invitatoria Aribonis Moguntini. 61
Ejusdem ad Cunegundem Auguſtam Epiſtola. 62
1022. MOGUNTINUM XVII. Provinciæ Suffraganeorum Epiſtola ad Benedictum VIII. Pp, Excuſatoria Aribonis & ſui, ob depoſitionem illius. 63
1022. HENRICI II. Imperat. conſtitutio duplex in favorem Cleri. 64
1022. MOGUNTINUM XVIII. in quo eligitur & coronatur Conradus II. 67

1025.

Annus Chriſti. *Pag.*

1025. ATREBATENSE I. ſub Gerardo Epiſc. Capita XVII. Explicatio Catholicæ Fidei, & damnatio hæreſeos diſcipulorum Gundulfi Itali: Hæreticorum fœlix converſio ad Eccleſiam, & errorum abjuratio. 68

1027. WORMATIENSE XIV. Juramentum inſolens, quod Metropolitanus Moguntinus exigit ab Hildesheimenſi, taxatur ab Imperatore. 98

1027. *Romani Concilii* Synodica, de translata Citizo Cathedra Epiſcopali Naumburgum. *In Supplem.* 742

1027. FRANCONOFURT VII. Juriſdictio Godehardi Hildeſienſis in Gandesheim, ſeptem teſtibus probatur contra Aribonem Moguntinum, refractarium: Sophiæ Abbatiſſæ Nonnæ reſtituuntur. Gebehardus frater Regis tondetur. 99

1027. In GEISTLICE I. Moguntinæ Provinciæ. Cauſa Gandesheimenſis iterum ventilata. 100

1028. MERSEBURGENSE III. Aperta confeſſio Moguntini contra ſe pro jure Hildeſemii. 100

1029. In PALITHI II. Provinciæ Moguntinæ. Eadem cauſa denuo reſuſcitata, denuo ſopita. 100

1029. PADERBORNENSE VII. Aribo Moguntinus petit facultatem viſendi limina Apoſtolorum, & obtinet. 101

1030. TRIBURIENSE III. Canon unus ſuperſtes de obſervantia Verni jejunii quatuor temporum. Renovatio canonum veterum. Divortium conjugum Ottonis de Suinvord & Machtildis Polonæ probatur. 101

1030. CAMERACENSE I. Gerardus Epiſc. varios errores confutat, damnat. 102

1033. CONSTANTIENSE VI. Bern Abbas cogitur uſum Epiſcopalium abdicare. 103

1036. In HOLTHUSEN I. Provinciæ Hildeſinæ. Hilduinus Presbyter ingratus, ab Godehardo Epiſc. reprehenſus; peccatum morte intempeſta luit. 104

1036. TREVIRENSE XII. Adalbero Præpoſitus S. Paulini varia donat Monaſterio S. Matthiæ apud Treviros in Conventu celebri. 105

1037. TREVIRENSE XIII. 1. Translatio Reliquiarum S. Materni. 2. Dedicatio Eccleſiæ. 3. Adelberti & Judithæ Lotharingiæ Comitum donatio facta Eccleſiæ S. Matthiæ. 106

Adalbero Præpoſitus S. Paulini iterum donat Eccleſiæ S. Matthiæ varia. 108

1041. BISUNTINUM I. Archi Epiſcopus Biſuntinus confirmat libertatem Murbacenſis Monaſterii. *In Supplem.* 743

1041. MONASTERIENSE I. Bardo Moguntinus Archiep. conſecrat Suidgerum Bambergenſem Epiſc. poſt Clementem II. Rom. Pontif. 110

1041. *Romanæ Synodi* Encyclica, de canonizato Simeone, recluſo Trevirenſi ad Epiſcopos Teutonicos. *In Supplem.* 744

1044. CONSTANTIENSE VIII. Pax generalis a Rege omnibus indulta & promulgata. 110

1047. CONSTANTIÆ IX. Clemens II. PP. canonizat S. Wiboradam. 111

1047. Germaniæ loco incerto. Henrici III. Regis Edictum contra Simoniam collaudantibus Epiſcopis. *In Supplem.* 746

1048. WORMATIENSE XV. Concilium. Bruno Tullenſis Epiſcopus ab Imperatore conſtituitur Romanus Pontifex, coram Legatis Romanis & Epp. 111

1049. *Romani Concilii* Synodica Leonis IX. de Primatu Eccleſiæ Trevirenſis. *Suppl.* 747

1049. MOGUNTINUM XVIII. *Acta*: 1. Citatur Godefridus Andegavenſis Comes ob captum Epiſcopum. 2. Bardo Archiep. Moguntinus fit Legatus Romanæ Eccleſiæ. 3. Vita S. Servatii lecta & canonizata. 4. Sibieo Spirenſis Epiſcopus punitur ob ſacrilegam communionem. 5. Varia Statuta de Clericis. 6. Fuldenſis Abbatiæ exemptio ratificatur cum moderamine. 7. Jejunium banni inſtituitur. 112

Annus Chriſti. *Pag.*

1050. *Romanum Concilium* canonizat S. Gerardum Tullenſem Epiſcopum. Synodica ad cunctos Eccleſiæ Filios. 114
1050. TULLENSE IX. Elevatio corporis S. Gerardi per Leonem IX. Papam. 116
1051. AUGUSTANUM II. Humfridi Archiep. Ravennatis increpatio & pœna. 117
1051. GOSLARIENSE III. Manichæorum ſectatores puniti. 118
1052. RATISPONENSE VII. Beati Wolffgangus & Erardus a Leone IX. PP. canonizantur. 118
1052. WORMATIENSE XVI. Papa in gratiam Archiep. Moguntini Lectorem ſuſpenſum ab officio, rehabilitat. Concambium inter Leonem IX. & Henricum III. locorum in Italia cum Germanicis locis. 119
1052. BABENBERGENSE III. Lis inter Wurceburgenſem & Bambergenſem Eccleſiam ſatisdando finitur. Jura Bambergæ Eccleſiæ a Leone IX. firmantur & ampliantur. 121
1053. In GOTZECK (Halberſtadenſis Diœceſis) in quo Albertus Bremenſis Archiepiſc. ex ſuo & fratrum patrimonio Monaſterium fundat, probantibus Epiſcopis. 120
1054. MOGUNTINUM XIX. Gebehardus Aiſtettenſis Epiſcopus in locum S. Leonis IX. PP. Romani defuncti ſurrogatur. 124
1055. LEODIENSE VII. Theodericus Laubienſis Monachus eligitur Abbas S. Huberti. 124
1057. COLONIENSE VIII. Mediante Victore II. PP. pax inter Henricum IV. & Lotharingiæ Duces ſtabilitur. 125
1058. BAMBERGENSE IV. Fines decimationum inter Wurceburgenſem & Bambergenſem Eccleſias. 126
1059. HALBERSTADENSE I. De reſtituendis decimis Hersfeldenſi Monaſterio ablatis, indictum, ſed non celebratum Concilium. 127
1060. BASILEENSE Conciliabulum. Cadoli ſeu Honorii II. Antipapæ electio. 127
1061. SLESVICENSE I. indictum ab Adalberto Hammaburgenſi Metropolita. *Actio* 1. Suenonis Danæ Regis conciliatio cum hoc Archi-Epiſcopo. 2. Qualitates neceſſariæ in novis per Daniam erigendis Epiſcopis ponderantur. 3. Modus propagandæ fidei in his regionibus examinatur, & ad quos Epiſcopos referendi populi ad fidem converſi? 145
1062. AUGUSTANUM III. ſeu Osborienſe. Alexandri III. legitimi Papæ electionem Rex & Epiſcopi, mediante Annone Archiep. Colon. approbant.
1062. Diſceptatio Synodalis inter Regis Advocatum & Romanæ Eccleſiæ Defenſorem, transmiſſa ad Synodum Osborienſem. 128
1062. S. PETRI Damiani Epiſtola ad Annonem Archiep. Colon. quod Henricum puerum Regem præclare tutatus ſit, quod Cadolum Antipapam repreſſerit; rogat, ut generalis Conventus procuretur extinguendo ſchismati opportunus. 147
1063. ULTRAJECTINUM I. Concordia inter Wilhelmum Epiſc. & Regimbertum Abbatem Aſpernacenſem, Synodali banno firmata. 148
1066. TRIBURIENSE IV. Bremenſis Archi-Epiſcopus Aulâ & Regni adminiſtratione ab Epiſcopis & Proceribus abire cogitur. 149
1067. TREVIRENSE XIII. Richerius Diaconus in Eccleſia Virdunenſi beneficium acquiſiviſſe mala fide, convictus eſt. 150
1069. WORMATIENSE XVII. Deliberatio Regis & Epiſcoporum de divortio Reginæ. 151
1069. MOGUNTINUM XX. Divortium Reginæ a Rege Henrico IV. prætenſum, rejiciunt Legati Romani Pontificis, Epiſcopi & Proceres Germaniæ. 153
1071. MOGUNTINUM XXI. Caroli Conſtantienſis Epiſcopi accuſatio. Decernitur relatio Papæ facienda. 154
1071. SIGIFRIDI Moguntini Archiep. narratoria ad Papam Alexandrum II. quanta paſſus ſit ob dilatam Caroli conſecrationem. 2. Bello impediri Concilia. 3. Rogat, ne Papa abſolvat vel ordinet Conſtantienſem Carolum Metropolitano inaudito. 157
Ejusdem alia narratoria ad Papam, de actis Concilii Moguntini. 158

1072.

Annus Chriſti. *Pag.*

1072. TULLENSE IX. Confirmat bona Abbatiæ S. Apri ab Anteceſſoribus data. 160

1073. ERPHESPHURDIENSE II. Partitio Decimarum Archi-Epiſcopum Moguntinum inter & Abbates Hersfeldiæ & Fuldæ. 163

1074. LEODIENSE VIII. Excuſatio Theoderici Abbatis S. Huberti, quod iter Romanum non niſi orationis cauſa & cum licentia Epiſcopi inſtituerit. 165

1074. GREGORII VII. Pp. Commiſſoria Udoni Trevirenſi Archiep. ſcripta, ut cauſam inter Tullenſem Epiſcopum, Suffraganeum ſuum, & ejus Clericum inſpiciat; dein in Synodo mores Epiſcopi Tullenſis inquirat. 167

1074. GREGORII VII. Pp. Epiſtola ad Henricum Regem. Gratum habet, quod Legatos Apoſtolicos benigne acceperit. Monet Conſiliarios fidos adhibendos: Mediolanenſi Eccleſiæ jus ſuum reſtituendum. Epiſcopos vocatos ad Synodum venire faciat cum Cæſareis Legatis. 171

1074. NUREMBURGENSIS Conventus Regis Henrici IV. & quinque Legatorum Pontificiorum. 1. Regi pœnitenti de Simoniacis collationibus Eccleſiarum abſolutio promiſſa. 2. Legatis petentibus indictionem Synodi in Gallia, in qua de Clericis Germaniæ accuſatis judicetur: Denegatum id ab Epiſcopis. Moguntinus & Bremenſis ſe Legatos Papæ profeſſi ſunt. Liemari Bremenſis ſecuta ſuſpenſio. 172

1074. PASSAVIENSE I. Altmanno Epiſcopo promulgante decreta Synodi Romanæ de continentia Clericorum, ſecuta vehemens oppoſitio. 173

1074. TULLENSE X. Pibo Epiſcopus componit litem inter Widonem Abbatem, & Odelricum Militem de prædio Paini villæ. 174

1074. GREGORII VII. Pp. Epiſtola increpatoria ob Simoniam ad Dietwinum Epiſc. Leodii. Monet, ut fornicationem a Clero extirpet, nec injuriam Abbati S. Huberti inferat. 174

Moguntini SIGIFRIDI Epiſtola ad Suffraganeos ſuos Encyclica, de decretis Synodi Romanæ pro continentia Clericorum. 175

1074. ERPHURDIENSE III. Sigifridus Archiep. Moguntiæ juſſu Papæ promulgat decreta Synodi Romanæ contra Clericos ſimoniacos & conjugatos. Curienſis Epiſcopus Nuntius a Synodo ad Papam. 186

1075. RATISPONENSE VIII. Bennoni Oſnabrugenſi Epiſcopo reſtituuntur decimæ a duobus Monaſteriis Corbejæ & Herveldiæ detentæ. 168

1075. GREGORII VII. Pp. Commiſſoria ad Annonem Archiepiſc. Colon. ut cauſam inter Oſnabrugenſem Epiſcopum & Abbatem Corbejenſem definiat, aut ad Synodum invitatos audiat: Clericis caſtitatem ſervandam inculcet. 169

Ejusdem Papæ ad Liemarum Bremenſem Archiep. increpatoria, ob varias cauſas ſuſpendit eum ab officio, dum ad Synodum Romam veniat. 170

1075. PASSAVIENSE II. Literæ Romanæ ad Altmannum Epiſc. ſcriptæ, de Clericorum cœlibatu prælegumtur & commendantur. 176

1075. GREGORII VII. Pp. Epiſtola ad Annonem Archiep. Colon. De decretis Synodi Romanæ in Synodo ſuæ Provinciæ prælegendis & commendandis. 177

1076. WORMATIENSE Conciliabulum, in quo Gregorio VII. legitimo Papæ obedientia denegatur, & Nuntii Romam mittuntur teſtes ſuæ perduellionis. 178

Exitus Conciliabuli hujus. 179

Alia relatio ejusdem Conciliabuli. *In Supplem.* 748

1076. ULMENSE I. Epiſcopi & Proceres germani Gregorio VII. adhærentes ſtatuunt, Triburiam convenire pro pace Eccleſiæ reſtituenda, miſſis Encyclicis ad omnes Germaniæ Epiſcopos. 180

1076. TRIBURIENSE V. Novem Archi-Epiſcopi, Abbates & Proceres reconciliantur Pontifici Gregorio VII. Rex Henricus pœnitentiam ſimu-

Annus Chriſti. *Pag.*
lans, ſub conditionibus veniæ ſpem impetrat. Tullenſis & Spirenſis Epiſcopus Romam tendunt. 180
1076. TULLENSE XI. Pibo epiſc. eccleſiam S. MARIÆ a Sophia Comitiſſa extructam, a ſe dedicatam, cum variis bonis olim Synodaliter laudatis confirmat. 181
1076. COLONIENSE IX. Hidolphus Archiep. Colon. monitu Papæ prædium Cloteno Monaſterio Brauweilerenſi reſtituit. 182
1076. COLONIENSE X. Viperti blaſphemi miraculoſa ſanatio coram teſtibus in Concilio probatur. 187
1077. CANUSIÆ Promiſſa jurata & oblata Gregorio VII. ab Henrico IV. Rege coram teſtibus. 184
1077. Moguntini SIGIFRIDI Archiep. epiſtola ad Papam, de difficultate cogendi Concilii. *In Supplem.* 748
1078. GREGORII VII. PP. Epiſtola ad Fideles omnes Germaniæ contra ſimoniacos & inceſtos Clericos, poſt Synodum quintam Romanam anni 1078. ſcripta. 184
Ejusdem ad Ottonem Conſtantiæ epiſc. de Synodo Romæ celebrata.
Ejusdem ad Principes & Clerum Germaniæ, Rudolpho an Henrico Imperium deferendum. *In Supplem.* 751
1079. ULTRAJECTINUM IV. Wilhelmus epiſc. auſus attentare excommunicationem Papæ Gregorii VII, horrenda morte punitur. 188
1080. VIRDUNENSE III. indictum a Papa Gregorio, ob injuriam epiſcopo Leodienſi illatam a Comite Arnulpho. 189
Ejusdem Papæ epiſtola ad Henricum epiſc. Leodii, de eadem cauſa. 190
1080. MOGUNTINUM Conciliabulum contra Gregorium VII. 190
1080. BRIXINENSE Conciliabulum. Gregorii Papæ depoſitio, & Guiberti Ravennatis Archi-epiſcopi novi Anti-papæ electio attentantur a Rege, & 30. ſchismaticis epiſcopis. 191
1080. Saltzburgenſis Archiep. GEBHARDI ad Hermannum Metenſem epiſcopum informatoria epiſtola, de perſona electi Antipapæ Guiberti ſub nomine Clementis III. 192
1081. Colloquium in Sylva Capuana prope Viſurgim Epiſcoporum Catholicorum cum Schismaticis. Gebhardi Saltzburgi Archiep. Apologia pro Gregorio VII. 193
1081. GREGORII VII. PP. Reſponſoria ad varias quæſtiones ab Altmanno Patavienſi epiſcopo propoſitas. 195
1082. In PERSTESTAT, Thuringiæ loco, colloquium Epiſcoporum hinc Gregorio VII. inde Henrico IV. faventium. Re infecta diſceditur. 197
1083. In GERSTUNGEN ſimile colloquium, nullo fructu. 199
1085. QUINTILINOBURGENSE IV. Concilium Hermanni Anti-regis electi & Legatorum Papæ & Epiſcoporum. Canones XI. ſtatuti. 200
1085. MOGUNTINUM Conciliabulum, oppoſitum Quintilinoburgenſi Concilio ab Henrico IV, quatuor Archi-epiſcop., decem Epiſc., Guiberto Antipapæ faventibus, quaſi paria relaturis Concilio Catholicorum. 2. Gebchardo Pragenſi epiſcopo reſtituitur Moraviæ Eccleſia, aliquanto tempore ſubtracta. 201
Ejusdem Concilii alia relatio. *In Supplem.* 753
HERMANNI Spirenſis epiſc. Invitatoria ad epiſcopos Longobardiæ ad Moguntinum Conciliabulum. 203
1087. ULTRAJECTINUM. Hujus eccleſiæ ſtatuta confirmat Conradus Ep. 203
1087. Prope SPIRAM Colloquium Principum Germaniæ eccleſiaſticorum & laicorum ſuadentium Henrico IV. pacem cum Papa & Eccleſia Catholica. Nullo effectu. 205
1087. BAMBERGENSE V. Revindicatio decimarum huic eccleſiæ debitarum. 206
1087. AQUISGRANENSE XXVII. Eccleſia S. Servatii Trajecti ad Moſam

foli

Annus Chriſti. *Pag.*

ſoli Pontifici & Imperatori ſubeſt. Nominationem Præpoſiti liberam habet. Advocatia ſolius Regis. 206

1088. TREVERICUM XIV. Cella S. Dagoberti Görzienſi Monaſterio reſtituitur. 208

1089. URBANI II. PP. Epiſtola, quâ Gebehardo Conſtantienſi Epiſcopo Legationem Apoſtolicam per Germaniam delegat. Continet Canones VI. 209

1090. ATREBATENSE II. Concilium. Deciditur lis inter Canonicos hujus Eccleſiæ, & S. Vedaſti Monachos, ob parœcias. Pactum concordiæ refertur. 209

1090. TULLENSE XII. Pibo Epiſcopus Spinalenſi Abbatiſſæ adjudicat Capellam de Barney. 213

1091. TULLENSE XIII. Pibo Epiſc. ratificat donationem factam Abbatiæ S. Leonis. 213

Fundatio Monaſterii S. Leonis in urbe Leucorum. 215

1093. HEILIGENSTADII I. (Provinciæ Moguntinæ) Ruothard Archiep. Moguntin. confirmat Fundationem Cœnobii in villa Miminde, & dotat. 220

1093. ULMÆ II. Liga Catholica contra Schiſmaticos.

1094. CONSTANTIENSE IX. De Eccleſiæ pace, de moribus & jejuniis ſtatuta. 221

1097. ATREBATENSE III. Privilegium Eligiani montis Cœnobii confirmat Lambertus Epiſcopus. Varia donat Monachis Arroaſianis. 222

1099. URBANI II. Epiſtola canonica ad Pibonem Tullenſem Epiſc. 224

Digreſſio ad Sæculum Undecimum.

§. *I.* *De Præfationibus, quas Synodographi præmittere ſolent.* 226

§. *II.* *De Canoniſtis Germanis hujus Sæculi: qui pro Gregorio VII, qui pro Henrico IV. ſcripſerint.* 227

§. *III.* *De Hiſtoriographis Gregorii VII. & Henrici IV.* 229

§. *IV.* *De Hæreſibus hoc Sæculo jactatis.*

An omnis vendens rem ſpiritualem pretio temporali ſit hæreticus? 230

§. *V.* *An omnis Clericus peccans contra caſtitatem ſit hæreticus & Nicolai ſectator?* 230

§. *VI.* *An inveſtitura beneficii per laicum facta ſit hæreſis?* 230

§. *VII.* *An Wezelonis Moguntini Archiep. opinio ſit hæreſis?* 231

§. *VIII.* *An adhærentes Gregorio VII. & ejurantes Guibertum Antipapam ſint perjuri in Regem?* 232

§. *IX.* *An Gregorius VII. primus introduxerit cælibatum in Clero?* 232

§. *X.* *Quid de Sigeberti Gemblacenſis criſi ſit ſentiendum?* 233

§. *XI.* *An abſque aſſenſu Regis nemo acceperit Papatum a longis temporibus?* 235

§. *XII.* *De auctore & cauſa ſchiſmatis Guibertini.* 236

§. *XIII.* *De jejuniorum diverſo ritu in diverſis Eccleſiis & diverſis temporibus.* 238

§. *XIV.* *De gradibus conſanguinitatis diverſimode diverſis ætatibus & locis computatis.* 239

§. *XV.* *Cur Colloquia Sæculi XI. inter Concilia interſeruerimus?* 241

SÆCULUM XII. ÆRÆ CHRISTIANÆ.

1101. COLONIENSE XI. Concilium. Prædium Prumisfeld Prumienſi Cœnobio reſtituitur. 244

1103. In WERDA Cæſaris hæc conciliaris ſententia executioni mandatur.

1103. COLONIENSE XII. Fridericus Archiep. Werthinenſis Cœnobii Privilegia confirmat. *In Supplem.* 759

1103. PADERBORNENSE VII. Henricus Epiſc. donationes Abdinghovio Cœnobio factas confirmat. 246

1104. COLONIENSE XIII. Fridericus Archiep. dona Eccleſiæ B. M. V. ad Gradus ratificat. *In Supplem.* 756

1104 RATISPONENSE IX. Determinatur ſervitium Advocato dandum in placito. 247

Annus Chriſti. *Pag.*
1104. *Romæ Concil.* Bruno Trevirenſis Archiepiſc. depoſitus ob inveſtituram a manu laica acceptam, ad preces Coepiſcoporum reſtituitur. *In Supplem.* 757
1105. NORTHUSANUM, ſub Gebehardo Saltzburgenſi & Rothardo Moguntino Præſidibus. 1. Condemnatur Simoniaca hæreſis, 2. Et fornicaria conjunctio Clericorum. 3. Statuitur jejunium hebdomada Pentecoſtes celebrandum. 4. Pax Dei confirmatur. 5. Reconciliatio conſecratorum a Pſeudo-Epiſcopis. 6. Henricus V. Rex jura ſua omnibus renovat. Profitetur obedientiam erga Patrem ſuum. 248
Epiſtola Rothardi Moguntini ad Halberſtadienſem Clerum. *In Supplem.* 758
Annaliſtæ Saxonis ad Northuſanum Concilium additamentum. *Suppl.* 760
1105. TULLENSE XIV. Pibo Epiſc. confirmat poſſeſſiones S. Gangulphi ejusdem urbis cum conſilio Cleri & populi. 251
1107. TREVIRENSE XV. Archiepiſc. Abbati Helmwardeshuſenſi dat corpus S. Modoaldi in Saxoniam deferendum. 251
§. 2. Epiſtola Abbatis ad ſuos de Reliquiarum advectione. 254
§. 3. Springirsbacenſis Abbatia canonica fundatur. *In Supplem.* 760
1109. COLONIENSE XIV. Donationes factæ Eccleſiæ S. Severini Archiepiſc. banno confirmat. 255
1110. COLONIENSE XV. Sanctitas Guiberti Gemblacenſis Abbatis examinatur, & Canonizatio Decreta. 256
1110. MAGDEBURGENSIS III. Synodica ad bellum contra Slavos invaſores Saxonicarum Eccleſiarum. Conventus in Merſeburg indictus. 257
1110. PASCHALIS II. PP. ſcribit Friderico Legato Sedis Apoſtolicæ in Germaniam, de introducenda ubivis correctione. *In Supplem.* 762
1111. HENRICI V. Edictum, innixum prævio concordato inter ipſum & Papam ineundo, ſed non inito. 258
1111. 12. Februarii. Charta Conventionis inter Papam Paſchalem & Regem Henricum. 259
1111. PASCHALIS II. PP. Decretum prætenſum, ſed non datum Executioni. 260
Alia ejusdem editio a Petro Diacono. 261
1111. Menſe Aprilis: in caſtris ante urbem Romam Concordatum II. inter Paſchalem II. Papam & Henricum V. Regem. 261
1111. 4. Aprilis. Decretum primum Paſchalis II. de inveſtituris conceſſis. 262
1111. *LATERANENSIS Concilii Decretum, quo Paſchali II.* extortum Privilegium, Henrico Regi conceſſum, revocatur, caſſatur, damnatur. 265
1111. ARGENTINENSE I. Pro tuendis bonis Canonicorum & Monachorum. 266
1111. TULLENSE XV. Adjudicat Prioratum Fondonenſis Cellæ Abbati Cluniacenſi, contra Abbatem Mediani Monaſterii. 267
1112. TREVIRENSE XVI. Errores Berengarii ſectatorum in hac Diœceſi detecti & damnati. *In Supplem.* 762
1113. COLONIENSE XVI. Judicium Synodale de Hæreticis graſſantibus. Epiſtola Trajectenſis Eccleſiæ ad Fridericum Metropol. Colon. de iis. *Suppl.* 763
1113. HENRICI V. Epiſtola Nuntia pacis inter Papam & ſe initæ. Accuſatoria Legatorum Apoſtolicorum. *In Supplem.* 766
1115. GOSLARIENSE IV. Pro legitimis Epiſcopis dignoſcendis, contra ſchiſmaticos Epiſcopos a ſedibus expellendos. 268
1115. HERBIPOLENSE I. Swartzacenſis Abbatiæ bona confirmantur contra prætenſiones Kitzingenſis Monaſterii. 269
1116. TULLENSE XVI. Cella Caſtiniaci S. Apro donata confirmatur. 269
1116. COLONIENSE XVII. Iteratur fulmen Pontificium in Regem per Legatos Apoſtolicos. 271
1118. COLONIENSE XVIII. De eadem cauſa iterata promulgatio. 271
1118. GOTESCALCI Osnabrugenſis Epiſc. Nuntiatoria ad Fridericum Colon. Metropolitam, de invaſore Eccleſiæ Leodienſis Alexandro. *In Suppl.* 769
1118. FRITISLARIÆ II. Coram Legato Pontificio: Epiſcopi accuſant S. Norbertum: hujus Apologia. 272

118.

Annus Chriſti. *Pag.*

1118. ADALBERTI Archiep. Moguntini Commonitoria ad Canonicos Wurtzburgenſes, pro pace & concordia cum Eccleſia contra ſchisma. 273

Ejusdem argumenti ab eodem ad Bambergenſes & Auguſtenſes. *Suppl.* 768

1119. COLONIENSE XIX. Iterata promulgatio anathematis contra Regem. 274

1119. In Monaſterio CORNELII AD INDAM (Provinciæ Colon.) pro legitimo Epiſcopo Leodienſi Friderico, ſubrogando in locum Alexandri ſimoniaci depoſiti. 274

1119. CALIXTI II. PP. Invitatoria Friderici Archiep. Colonienſis ad Remenſe Concilium. *In Supplem.* 770

1119. ad 1120. TRIBURIÆ, ARGENTINÆ, VERDUNI, METIS, MOSOMI Conventus varii Epiſcoporum & Procerum, pro concordia Henrici V. cum Papa Calliſto II. ſummarie deſcripti. 275

1120. HALBERSTADIENSE IV. Fundatio Monaſterii Schœningenſis, approbata ab Epiſcopo. 279

§. 2. Monaſterii Kaldenbrunnenſis confirmatoria ab Epiſcopo. *In Suppl.* 772

1120. CUNO Cardinalis Præneſtinus ſcribit Friderico Colon. Archiepiſc. Regem poſſe excommunicari. *In Supplem.* 771

1120. HALBERSTADIENSE V. Iterata confirmatio dotis ejusdem Schœningenſis Monaſterii per Reinhardum Epiſc. 280

1121. COLONIENSE XX. Philippus Archiep. Colon. introducit Canonicos Regulares in domum Steinfeld, a Comite de Are ædificatam, in celebri Conventu Cleri & populi. *In Supplem.* 773

1122. TULLENSE XVII. Riquinus Epiſc. Tulli approbat Prioratum S. Dodonis Monaſterio S. Apri donatum, ab Anteceſſore conſecratum. 282

1122. WORMATIENSE XIX. indictum Herbipoli, ſed Wormatiæ celebratum. 283

Synodica hujus Concilii ad Calixtum II. Pp. Adalberti Moguntini Archiepiſc. *In Supplem.* 774

CONCORDATUM inter Calixtum II. & Henricum V, quo renuntiatur Inveſtituræ Regiæ per annulum & pedum: conceditur electio libera omnibus Eccleſiis Regni & Imperii: Poſſeſſiones & regalia S. Petri præſentia ſalva ſint, & ablata reſtituenda, uti & poſſeſſiones aliarum Eccleſiarum: demum datur pax vera Papæ & Romanæ Eccleſiæ. 284

Papa viciſſim profitetur Henrico Regi, Epiſcoporum & Abbatum Regni ſui electiones in præſentia Regis faciendas: Electos per ſceptrum a Rege regalia recepturos: Homagium Regi ſaciendum pro indipiſcendo jure regalium: demum pax & juſtitia promittitur. 286

Aliud ejus Concordati exemplum. 286

Calliſti II. Papæ literæ de facta hac reconciliatione cum Rege ad Henricum. 287

§. 2. hujus Concilii. Lis inter Rokkerum a Clero Wurceburgenſi electum, & a Gebehardo inveſtitum, ab Henrico V. pro eodem Epiſcopatu utcunque ſopitur. 288

1122. MOGUNTINUM XXIV. Eccleſia Parochialis in Gensheim a Burchardo Abbate S. Jacobi traditur Folmaro. 289

1123. *LATERANENSE, primum in Occidente Generale, ſed inter Generalia Catholicæ Eccleſiæ nonum*, Ratificat concordatum inter Caliſtum II, & Henricum V. Regem initum. 289

FRIDERICI I. Archiepiſc. Colon. ad Eccleſiæ Leodienſis Prælatos, vetat, ut ne intruſum per Simoniam, nominatione Regiâ in Epiſcopum recipiant. 291

Ejusdem ad Clerum Leodienſem de eadem cauſa. *In Supplem.* 771

Ejusdem ad eundem contra præcipitem electionem Alexandri: vocat eosdem ad Synodum. 291

1123. TULLENSE XVIII. Approbat concordiam pactam inter Lanzonem Abbatem S. Michaelis & Abbatiſſam Laudonenſem. 293

Annus Chriſti. *Pag.*

1124. BAMBERGENSE VI. 1. Pacantur Principes. 2. Otto epiſc. valedicit, prædicaturus evangelium Pomeranis cum Papæ aſſenſu. 3. Dona facit cœnobio S. Michaelis. 294

1124. LEODIENSE VII. Albero epiſcopus Eccleſiam Cornelii montis confirmat. *In Supplem.* 775

1125. MONASTERIENSE II. Theodericus epiſc. Monaſtis. Cappenbergenſe Monaſterium Ord. Præmonſtrat. confirmat. *In Supplem.* 776

1125. MOGUNTINUM XXV. Lotharius Saxoniæ Dux ab Epiſcopis, Ducibus, & Comitibus, qua fautor & promotor Catholicæ unitatis, Rex eligitur. 297

ADALBERTI Mogunt. Archiep. Invitatoria ad Ottonem Bambergæ epiſc. ad Synodum pro cauſa Gebehardi Herbipolis epiſcopi denuo ventilanda. 298

1126. ARGENTINENSE II. in quo cauſa Gebehardi reaſſumitur. 298

1126. MAGDEBURGENSE IV. Dedo Comes uxorem Bertham repudiatam judicio Epiſcoporum recipit, & ſolvit votum viſitandi ſepulchri Domini. 299

1127. WORMATIENSE XX. juſſu Honorii II. ad inſtantiam Cleri Trevèrici epiſcopi ſui vitioſam electionem accuſantis, celebratum. 299

1127. MOGUNTINUM XXVI. Cœnobio S. Diſibodi decimæ frugum dandæ definiuntur. 300

1128. In UZEDUM POMERANIÆ Concil. ſub Ottone Apoſtolico Præcone, in quo Neophyti baptizantur & docentur. Sermo dogmaticus S. Ottonis. 301

1128. HERBIPOLENSE II. excommunicatur Conradus Dux Anti-cæſar. 2. Gebehardus Wurzeburgenſis iterum excommunicatur. 3. Uthalricus Abbas Fuldenſis deponitur. 304

§. 4. Embrico epiſc. fundat cœnobium Cellæ ſuperioris. *In Supplem.* 777

ADALBERTI archiep. Moguntini epiſtola de cauſa Wirziburgenſis Eccleſiæ ad Bambergenſem. 2. Honorii II. Papæ ad Adalbertum de eadem cauſa. 305

1127. HALBERSTADII Epiſcopi, Ottonis in variis Synodis MOGUNTIÆ, ROMÆ, PISIS, LEODII accuſatio, abſolutio, ac demum depoſitio. 306

1127. In LAUFFEN (Provinciæ Saltzburgenſis) Ellenhardus pridem defunctus Epiſcopus Friſingenſis, declaratur in pace Eccleſiæ defunctus fuiſſe. 308

1130. MOGUNTINUM XXVII. ad quam Adalbertus Archiep. invitat Ottonem Bambergenſem in cauſa Gebehardi Herbipolenſis. 309

HONORII II. Decretalis, de Gebehardo non reſtituendo. 310

ADALBERTI archiep. ad Herbipolenſes.

INNOCENTII II. ad Adalbertum, pro eodem Gebehardo excuſando.

ADALBERTI Mogunt. Reſponſoria ad Papam, quod Gebehardus canonice ſit excommunicatus: refutantur ea, quæ Innocentio II. ſub- & obrepta fuerant. 311

1130. HERBIPOLENSE III. Innocentius II. Papa, Regis, & omnium voto eligitur & confirmatur. 313

INNOCENTII II. PP. Literæ ad Lotharium Regem, quibus eum Romam invitat.

GUALTERII Ravennatenſis Archiepiſc. & GERHARDI Cardin. Literæ ad Ottonem epiſc. quibus eum ad Herbipolenſe Concilium invitant.

ANACLETI II. antipapæ Literæ ad Lotharium Regem. 314

1131. LEODIENSE VIII. 1. Innocentius II. PP. magna cum reverentia excipitur a Rege & epiſcopis. 2. Regem & Reginam Corona Regia inaugurat. 3. Repetiturus Rex inveſtituras, à S. Bernardo Abbate ſedatur. 4. Petrus Leonis ſeu Anacletus II. antipapa & alii hoſtes Regis excommunicantur. 5. Otto Halberſtadenſis ſedi ſuæ reſtituitur. 6. Interdictum conjugii pro Presbyteris, & aſſiſtendi Miſſis conjugatorum. 7. Vita S. Godehardi legitur, ſed differtur Canonizatio ad Synodum generalem.

Annus Chriſti. *Pag.*
raliorem. 8. 9. Cameracenſis & Virdunenſis Epiſcoporum inſtitutio. 10. Adjicitur confutatio Petri Diaconi falſæ aſſertionis. 315
1131. LOTHARII Regis Diploma pro Eccleſia Leodienſi S. Joannis, in hoc Concilio datum. 317
INNOCENTIUS II. PP. confert Lothario & Richezæ allodium Comitiſſæ Mathildis ſub certa limitatione. 318
LOTHARII Edictum caſſans Petri Leonis Antipapæ electionem. 319
1131. MOGUNTINUM XXVIII. Bruno reſignat Epiſcopatum Argentinenſem. 320
1131. TREVIRICUM XVI. De eligendo ſucceſſore Maginheri defuncti Archiep.: eadem cauſa Leodii, Moguntiæ, & Remis agitata. 321
1131. HILDESINUM II. Admittitur Fundatio Præpoſituræ Richenburgenſis Canonicorum, & probatur. 2. Electio Præpoſiti conceditur fratribus concordibus, alias Epiſcopo. 3. Sub regimine Epiſcopi ſunto. 4. Electio Advocati conceditur fratribus. 322
1132. AQUISGRANI XXVIII. Lotharius Rex Eccleſiæ S. Servatii Trajectenſis ad Moſam varias prærogativas concedit, præ Mariana Baſilica, tunc Epiſcopali. 323
1132. HILDESINUM III. Acceptâ notitiâ canonizati Remis S. Godehardi, elevatur ejus Corpus, & transfertur ad publicam venerationem. 324
1132. COLONIENSE XVII. Bruno electus præ competitore electo a Clero & populo, præfertur Regis & Concilii judicio in hac Cathedra. 325
ROMANA in Synodo. Paderbornenſi Epiſcopo uſus Rationalis. S. Norberto Magdeburgico jus Primatûs; Bertholdo Fuldenſi Abbati uſus mitræ conceduntur. 326
1133. HERBIPOLENSE IV. Confirmatur electio Epiſcoporum Henrici Ratiſponenſis, Walteri Auguſtenſis, Adalberonis Baſileenſis in locum degradatorum. 327
1135. TREVERICUM XVII. Deciditur controverſia inter Eccleſias Cardonenſem & Steinveldenſem, de Decimis in villa Elenze. 327
1135. AUGUSTANUM IV. Cœnobium Kaysheim fundatum, a Concilio ratificatur. 329
1135. VIRDUNENSE IV. Albero Epiſc. Virduni introducit Canonicos Præmonſtratenſes in Monaſterium S. Pauli Virdunenſis. *In Supplem.* 780
1135. BAMBERGÆ VII. Fridericus Sueviæ Dux reconciliatur Imperatori interventu Epiſcoporum. *In Supplem.* 780
1135. MAGDEBURGENSE IV. Conradus Archiep. Magdeburg. confirmat Monaſterium Gratiæ Dei Ordinis Præmonſtratenſis. 328
1136. WURCEBURGENSE V. Eccleſia in Aſchabach fit Parochialis. 331
1136. In RHETEL (Trevericæ Provinciæ) Concordia inter Henricum Tullenſem Epiſc. & Fridericum Comitem Tullenſem initur. Eam ratificat Innocentius II. PP. 332
1136. TULLENSE XX. Donationes factæ Abbatiæ S. Manſueti, a Ducibus Lotharingiæ confirmatæ in Concilio. 333
1137. WURCEBURGENSE VI. Embrico Epiſc. confirmat donata Monaſterio B. M. V. in Ebera. 335
1137. HALBERSTADII VI. Reinhardus Epiſc. donationes ab Anteceſſore factas Schœningenſi Cœnobio, ratas habet. 337
1138. COLONIENSE XVIII. Provinciale. Deciditur proedria inter Bonnenſem & Xantenſem Præpoſitos, Archi-Diaconis in Conciliis obſervanda. 338
1138. TREVERICUM XVIII. Adalbero Archiep. admittit primum Præpoſitum Cœnobii in Arnſtein. 340
1140. MAGDEBURGENSE VI. Almerslovienſis Monaſterii ſtatus, mutatio, dedicatio, Abbatis benedictio, confirmatio. 341
1140. RATISPONÆ XII. Solus Friſingæ Epiſcopus habet jurisdictionem in Miniſteriales Eccleſiæ ſuæ, non Palatinus de Witilispach. 342

Annus Chriſti. *Pag.*

1140. FRISINGÆ XVIII. Otto Epiſc. Friſingenſis introducit Canonicos Præmonſtratenſes in Schefflarn. *In Supplem.* 781

1141. SALTZBURGI III. Conrado Moguntino Archiep. qua Legato Apoſtolico demandatur recognitio actorum Ratisponæ contra Pabonem Abbatem S. Emmerani. 343

1142. TREVIRENSE XIX. Alberoni Archiep. Trevir. traduntur Literæ Pontificiæ, ſed rejiciuntur. 2. Abbas Springirsbacenſis inveſtitur de Eccleſia Keimeta. 3. Oppido cellarum datur curio. 4. Eccleſiæ Elræ matrici reſtituitur jus decimarum. 5. Auguſtiniani Eremitæ in Vallendra collocantur. 6. Epiſtola apologetica S. Bernardi Abbatis pro Alberone Trevirenſi contra Appellationes ad Curiam Romanam. 344

1143. MOGUNTINUM XXIX. Provinciale. Componit litem inter Abbates Erfordienſem & Diſibodebergenſem. 347

1143. FRISINGÆ XIX. Otto Epiſc. Friſing. fundat Monaſterium Præmonſtr. novæ Cellæ. *In Supplem.* 782

1143. SPIRENSE I. Diœceſanum. Limburgenſi Cœnobio Neoburgenſis Præpoſitura confertur & incorporatur. 362

1145. LEODIENSE IX. Adalbero Epiſcopus ratificat tranſitum Eccleſiæ Alnenſis a communi Clericorum vita ad profeſſionem canonicæ regulæ S. Auguſtini. 350

1145. HALLENSE I. (Provinciæ Saltzburgenſis) Archiepiſc. Saltzburgenſis tractat controverſiam inter Abbates Burenſem & Admontenſem Monaſteriorum Bavaricorum. 351

1145. *Ex ROMÆ* præſentium Epiſcoporum Concilio definit Eugenius III. Papa Canonizationem S. Henrici Imp. examine in Germania præmiſſo: etſi fateatur Canonizationes nonniſi in generalibus Conciliis fieri ſolitas. *Sup.* 783

1146. HILDESHEIMENSE IV. Bernardus Epiſc. Hildeſii Monaſterium S. Godehardi dotat. *In Supplem.* 784

1146. COLONIÆ XIX. Damnantur XI. articuli erronei. 353

1147. FRANCKENFURD VIII. Edictum Conradi II. Regis, quo antiqua Corbejenſium & Herivordienſium cœnobiorum in Synodis olim conceſſa jura, præſertim Moguntiæ anno 852. confirmat. 354

1147. HALBERSTADII VII. Confirmatur Fundatio cellæ B. MARIÆ, facta a Tidrico in Quernrod. 356

1147. HILDESHEIMII V. Bernardus Cœnobium S. Bartholomæi Canonicorum Regularium ab Anteceſſoribus cœptum, auget dote. *In Supplem.* 787

1148. TREVERICUM XX. Nationale coram Eugenio III. PP. 1. Adventus Papæ Treverim, Dedicatio Eccleſiæ S. Matthiæ. 2. Archi-Epiſcopi Moguntiæ & S. Bernardi relatio de vita & ſcriptis Hildegardis Monialis. 3. Inquiſitores a Papa & Concilio ad eam miſſi. 4. Literæ Papæ ad Hildegardim. 5. Literæ Henrici filii Regis ad Papam coram Concilio lectæ. 6. Reſolutio Papæ ad tria ejus poſtulata. 7. Depoſitio Abbatis Corbejenſis, & Wicboldi Stabulenſis, & Corbejenſis Abbatis inſtitutio. 8. Relatio incerta de Fuldenſis Abbatis depoſitione. 359

1149. HILDESHEIMII VI. Recenſitorum bonorum Lambſpringenſis Eccleſiæ poſſeſſio aſſeritur, & banno Synodi vindicatur. 363

1150. HALBERSTADENSE VIII. in Gatersleve confirmat donatas decimas in Eringerothe Abbatiæ S. Michaelis erga cambium duorum manſorum. 365

1150. SALTZBURGI V.
RATISPONENSE XIII.
BAMBERGENSE VII.
De Octavis feſtorum B. MARIÆ Virginis, De doctrina Gerhohi Præpoſiti Reicherſpergenſis. 365

1151. METENSE VIII. Ad hoc Stephanus Papa citat Abbatem Haſterienſem, ut rationes reddat. 366

1151. LEODIENSE X. Poſt quod Conradus Rex petit ab Eugenio III. confirmari electionem Hermanni Trajectenſis præ Friderico rivali. Significat

Annus Chriſti. *Pag.*

ficat eidem, Comitem de Are promtum ad purgandam calumniam coram Synodo. 367

1152. EUGENII III. PP. Declaratoria de nullitate translationis Regiæ Guicmanni Epiſc. Cizenſis ad Magdeburgenſem Eccleſiam, contra Gerardum canonice electum. 368

1152. COLONIENSE XX. Arnoldus Archiepiſc. Colon. compatitur Wibaldo, quod ob iter ad hoc indictum Concilium vim iniquorum paſſus ſit. *Cætera Acta latent.* 369

1152. CONSTANTIÆ X. Concordatum inter Eugenium III. & Fridericum I. 370

GREGORII & BERNARDI Cardinalium Legatorum Invitatoria ad Wibaldum Abbatem, in Wormatienſi & Herbipolenſi Synodis videndum. 372

1153. WORMATIENSE XXI. Deponuntur Henricus Archiepiſc. Moguntinus, Henricus Mindenſis, Burchardus Eyſtettenſis per Legatos Papæ coram Friderico. 372

S. BERNARDI Abbatis Apologetica pro Henrico Moguntino, ad Legatos Papæ ſcripta. 374

1153. CONSTANTIÆ XI. Divortium Friderici I. & Adelheidis conjugis. 376

1154. AUGUSTANUM V. Lis inter Eccleſiam Aichenſem & Abbatiſſam de Kuebach decreto ſolemni componitur. 376

1154. HALBERSTADENSE IX. Eccleſiæ Goslarienſi poſſeſſio in Hanſteete Synodali judicio attribuitur. 377

1155. TUREGIUM (Conſtantienſis Diœceſis oppidum) ab erroribus Arnaldi Brixienſis hortatu S. Bernardi liberatum. Arnaldi exitus vitæ & errorum. 377

1159. ALEXANDER III. Eberhardo Salisburgenſi Epiſcopo, & aliis nuntiat violentam irruptionem Octaviani Antipapæ in Cathedram Petri ſub nomine Victoris. 378

1159. FRIDERICUS I. Rex monet Eberhardum Salisburgi Archiep., ut neutri nec Alexandro III. nec Victori IV. aſſentiatur ante conſenſum Epiſcoporum Germaniæ, Franciæ, Angliæ. 381

Epiſtola Eberhardi Bambergenſis Epiſc. ad Eberhardum Salisb. Archiep. 382

1159. MOGUNTINUM XXX. Concilium, a civibus turbatum. 383

1160. *CONCILIABULUM PAPIENSE* pro Victore Antipapa, cui pauci Germaniæ Epiſcopi & Proceres cum Rege adhæſere, orbe Catholico Alexandrum III. agnoſcente. 384

1160. CREMISMUNSTERII I. (Diœceſis Paſſavienſis) De Erimberto a duobus Monaſteriis poſtulato Abbate. 385

1160. FRISACI in Carinthia (Salisburgenſis Provinciæ) confirmantur & definiuntur decimæ inter duas Parochias. 2. Doctrina Gerhohi approbatur. 386

1161. ERPHURDIÆ IV. Decernitur Friderico I. Regi auxilium contra Mediolanenſes. 387

1161. FRANCKENFURD. IX. Excommunicantur interfectores Arnoldi Moguntini Archiep. 387

1162. MAGDEBURGI VII. Confirmantur donata Cœnobio Nienburgenſi, & commutatio inter Nuenburg & Magdeburg. 388

1162. CURIA BISUNTINA. Victor Antipapa a quibusdam acceptatur. Hartwici Bremenſis querelæ audiuntur de abſtractis a ſua Synodo Regnis Daniæ, Sueciæ, Norwegiæ. 389

Epiſtolæ Friderici I. huc ſpectantes & Rainaldi Archiep. Colnn. 390

1163. COLONIENSE XXI. Cathari aliique hæretici comprehenſi, judicati, damnati. 392

1163. TREVERICUM XX. Hillinus Archiep. decidit controverſiam de decimis in Elenze inter Eccleſiam Cardonenſem & Steinfeldenſem. 393

1165. WURCEBURGI VI. Curia. Fridericus I. & XL. Archi- & Epiſcopi Paſchalem III. Antipapam eligunt, & manutenendum promittunt. 394

Annus Chriſti. *Pag.*
Encyclica ex Curia Herbipolenſi ad Epiſcopos & Prælatos Germaniæ. 396
1165. PASSAVIENSE II. Pſeudo-Concilium. Epiſcopus & Prælati coguntur jurare fidelitatem Paſchali Antipapæ. 397
ALEXANDRO PP. quidam amicus ſtatum Curiæ Herbipolenſis refert. 397
1166. CAROLI M. Canonizatio, facta a Paſchali Antipapa coram Friderico I. & Proceribus. 399
1169. HERBIPOLENSE VII. Heroldus Epiſc. Herbipol. reſtituit varias decimas Cœnobio S. Michaelis Bambergenſi. 401
1170. FRISINGENSE XX. Albertus Epiſcop. confirmat decimas Cœnobio Scheflaren. 402
1170. NUREMBERG. Curia. Exagitantur Præſules ſchismati contrarii a Friderico Rege. 402
1171. MOGUNTINUM XXXI. Tranſactio inter Abbatem de Otterhurch & de Enekenbach, propter Allodium Arnoldi, in utroque Cœnobio Monachi. 403
1173. ULTRAJECTINUM VI. Ordinatio publicæ pœnitentiæ ob Rheni inundationem. 404
1173. COLONIÆ XXII. Philippus Archiep. Colon. approbat fundationem Monaſterii in Lanckwaden Præmonſtratenſium Monialium. 404
1174. RATISPONÆ XIV. Friderici I. auctoritate depoſito Adalberto Salzburgi Archiepiſcopo, Henricus Præpoſitus Berchtesgadenſis ſurrogatur. 2. Alexandri III. caſſatoria actorum in hoc Conventu. Ejusdem mandatum ad Conradum Moguntinum pro irritandis his actis. Ejusdem Papæ reprehenſoria ad Capitulum Salisburgenſe. 407
1175. HALLENSE VIII. (Provinciæ Magdaburgenſis) Interdictum Torneamentorum. 2. Excommunicatio & aliæ pœnæ in uſuros hoc ludo. 3. Principes Saxoniæ jurant ſe hoc ludo abſtenturos. 409
1176. NORIMBERGÆ Conventus. Conradi Salisburgenſis Archiepiſcopi admiranda conſtantia contra ſchisma Paſchalis Pſeudo-Papæ coram Friderico Rege. 410
1176. In LAUFFEN VII. (Salisburgenſis Provinciæ) Fridericus Rex minatur Bavaris Diœceſibus extrema omnia, niſi ſchismatico Paſchali adhærerent. 411
1177. *VENETIIS* Sacramentum pacis inter Alexandrum III. & Fridericum I. 413
ALEXANDRI III. Epiſtola ad Richardum Cantuariæ Archiep. de hac pace. 414
FRIDERICI I. Confirmatoria hujus pacis. 415
1178. HILDESHEIMENSE VII. Adelogus Epiſc. Lambſpringenſis Cœnobii originem & progreſſus rememorans, acceſſiones omnes confirmat. 415
1178. HALBERSTADENSE IN OSTERSLEVE X. confirmat bona Canoniæ Hamersleve. 417
1178. In HOCHENAWE (Provinciæ Salisburgenſis) Provinciale. VIII. Schisma Calliſti Antipapæ ejuratum. Alexander III. legitimus Papa agnoſcitur. 419
1179. *In Concilio LATERANENSI III.* Philippus Colonienſis Archiepiſc. ab Alexandro III., cui juramentum dixit, Pallium obtinuit. 420
1179. GERMANIÆ Epiſcoporum & Principum Epiſtola ad Alexandrum III. Confirmatoria pacis inter Papam & Regem Siciliæ. 421
1179. TREVERENSE XXI. Arnoldus Archiepiſc. decimas donatas clauſtro Hemmenrodenſi confirmat, contradicentibus aliis. 421
1180. LEODIENSE XI. Radulfi Epiſc. Decreta adverſus rerum Eccleſiaſticarum deprædatores. 422
1180. MOGUNTIÆ XXXII. Henricus Archiepiſc. Mogunt. Encyclicam ad omnes Archiep. & Epiſc. Germaniæ invitatoriam ſcribit, ut ad Curiam Moguntinam veniant. 425
1180. SALTZBURGENSE IX. Diuturna lis inter Salisburgenſem Epiſcopum, & Gurcenſes, de electione Gurcenſis Epiſcopi per Commiſſarios Papæ dirempta. 424

Annus Chriſti. *Pag.*

1180. COLONIENSE XXIII. Philippus Archiep. confirmat Societatem fratrum in Nuſſia. *In Supplem.* 788

1182. COLONIENSE XXIV. Philippus Archiep. confirmat allodium Hermanni, datum Eccleſiæ in Eifliæ Monaſterio. 426

1183. ATREBATENSE IV. Varii hæretici detecti, examinati, convicti, damnati. 427

1183. HALBERSTADII XI. Theodoricus Epiſc. confirmat Abbati Lapidis S. Michaelis montem erga cambium duorum manſorum. 427

1186. COLONIÆ XXV. Canonizatio S. Anonis promulgata. 428

ALEXANDRI III. Epiſtola ad Philippum Archiep. Colon. Confirmatoria Privilegiorum. 429

1186. FRIDERICI I. Imp. & Philippi Archiep. Colon. colloquium de pace ſtabilienda. 431

1186. GEILENHUSENSIS Conventus, de concordia inter Regem, Papam, & Clerum. 432

Exemplar Epiſtolæ ſcribendæ ad Papam ex hoc Conventu. 433

CONRADI Moguntini idea Epiſtolæ ſcribendæ ad Cardinales pro pace. 433

ad Summum Pontificem Epiſcoporum Germaniæ. 434

1186. HALBERSTADENSE XII. Theodericus Epiſcopus confirmat Canoniam S. Thomæ Ordinis Præmonſtratenſis. 434

1186. URBANI III. PP. Invitatoria ad Archiep. Colon., ut interſit Concilio Leodienſi a Legato Apoſtolico indicendo. 435

BULLA cruciata contra Fridericum Regem. 436

1187. TREVERICUM XXII. Moſomi celebratum, a Folmaro Archiep. Trever. contra ſubditos inobedientes. Gregorii VII. PP. Monitoria ad Folmarum. 438

1187. COLONIENSE XXVI. Provinciale. Philippus Archiep. Colon. confirmat Abbatiam Canonicam Steinfeldenſem Ord. Præmonſtrat. 438

1187. GREGORII VIII. Literæ ad Henricum Cardinalem Albanenſem pro Synodo Leodienſi. 440

1187. In LIBNITZ (Provinciæ Saltzburgenſis) X. 1. Dirimitur lis inter Admontenſes Monachos & Plebanum de Libnitz. 2. Varia dantur Admontenſibus. 441

3. Prælegitur Privilegium Anteceſſorum Saltzburgenſium Archi-Epiſcoporum, datum Admontenſibus. 4. Adalbertus Archiep. confirmat jus fundatorum Eccleſiæ S. Walpurgis. 5. Donat duas Parochias iisdem Admontenſibus. 446

1188. LEODIENSE XII. Simoniacorum Clericorum pœnitentia: acceptatio crucis pro militia ſacra. 440

1188. COLONIÆ XXVII. Archiep. Colon. conſtituitur Legatus Sedis Apoſtolicæ contra Fridericum I. 440

1189. PADERBORNENSE IX. Widekindus pœnitens compenſat damna illata Eccleſiæ Paderbornenſi, & relinquit multa, ſi in peregrinatione Jeroſolymitana obierit. 446

1189. HALBERSTADENSE XIII. in Gatersleven. Theodoricus Epiſc. Halb. confirmat donata Eccleſiæ Kaldenbornenſi. 448

1189. S. OTTONIS Bambergenſis Epiſcopi & Pomeranorum Apoſtoli translatio & elevatio. 451

CLEMENTIS III. Bulla ad Commiſſarios in cauſa hujus elevationis.

Ejusdem Papæ ad Clerum & populum Bambergenſem. 451

1189. TREVERICUM XXIII. Schisma inter electos Treverenſes Archiepp. ſopitum ſubſtituto Joanne I. 453

1190. FRISINGENSE XXII. Otto Epiſc. Friſing. confert Allershauſen Neocellæ Abbatiæ Ord. Præmonſtrat. *In Supplem.* 789

1191. HILDESINUM VII. Berno Epiſc. Hildesh. bona Monaſterii Stederburgenſis Canonicorum Regularium confirmat. 454

Annus Christi. *Pag.*

1191. MOGUNTINUM XXXIII. Conradus archiep. Moguntin. & Cardinalis fundat Præpoſituram Conradsdorffii. *In Supplem.* 790
1192. TULLENSE XXI. Odonis epiſc. Canones IX. editi. 455
1193. *ROMANO in Concilio* Canonizatio S. Bernwardi epiſc. Hildeſemenſis. 457
1194. HILDESINUM VIII. Promulgatio Canonizationis & elevatio corporis S. Bernwardi epiſc. Hild. Bulla Canonizationis ejusdem Sancti. 457
1194. COLONIENSE XXVIII. Adolphus archiep. in protectionem ſuſcipit Monaſterium Fuſſenich Monialium Ord. Præmonſtrat. *In Supplem.* 791
1195. In FRANCKVORD X. Edictum Henrici VI. Regis, pro immunitate Cleri a foro laicali. 459
1195. In LAUFFEN XI. [Provinciæ Saltzburgenſis] Adalbertus archiepiſc. Saliſb. Admontenſis abbatiæ & Hallenſis Præpoſituræ jura & privilegia confirmat. 2. Piligrimum ad reſignandam abbatiam compellit. 459
1196. MOGUNTIÆ XXXIV. Conradus archiep. concedit facultatem allodialia bona donandi Cœnobio Owelsburg, Ciſtercienſis familiæ. 463
1196. WORMATIENSE XXII. Ludolphus epiſc. Wormat. jus paſtorale in Bubenheim abbati Arnſteinio tribuit, & bona in Schwetzingen Cœnobio Schœnaugienſi. 464
1197. VERDENSE I. Rudolphus epiſc. Verdenſis approbat fundationem Cœnobii juxta Buxtehude. *In Supplem.* 792
1197. COLONIENSE XXIX. Adolphus archiep. Colon. confirmat eccleſiæ Monaſterii Eiffliæ jus Patronatus in Reinbach. 465
1198. COLONIENSE XXIX. Adolphus archiep. Colon. excommunicat Conradum de Blanckenheim Dominum de Sleida, ob decimas Steinfeldiæ Canoniæ ablatas. 466
1198. In MULHAUSEN eligitur Philippus Suevus Rex Germaniæ. Juramentum ejusdem in manibus Legatorum Apoſtolicorum & Principum. 467
1198. COLONIÆ Curia, in qua Otto IV. eligitur. Epiſcoporum & Principum e Conventu Colonienſi literæ ad Papam pro Ottone. Adolphi Archiep. Colon. literæ ad Innocentium III. pro eodem Ottone. 472
1200. In OCKERSDEVEN (Provinciæ Halberſtadenſis) XIV. De lite Archi-Diaconi Halberſtadenſis ſopita. 472
1200. *ROMANUM Concilium*, in quo S. Kunigundis Imperatrix canonizatur. 473

Digreſſio ad Sæculum Duodecimum.

§. *I. De Serie Germaniæ Regum & Imperatorum Occidentis.* 475
§. *II. Per* Capitulum *indicari in multis Eccleſiis Concilium Diœceſeos aut Provinciæ.* 476
§. *III. De Canoniſtis Germaniæ Sæculo Duodecimo.* 477
§. *IV. De hæreſibus Sæculi XII. & eorum impugnatoribus.* 478
§. *V. Claſſes, in quas Synodi hujus Sæculi opportune diſtribuuntur.* 480

SÆCULUM XIII. ÆRÆ CHRISTIANÆ.

1203. PASSAVIENSE III. Concilium. De controverſis decimis Parochiæ Grieskirchen inter Dominum Ortolfum & fratres ſuos de Tegernbach. 483
1204. CAMINENSE I. De diſcrimine in admittendis mulieribus criminoſis ad Euchariſtiam præ aliis. 483
1205. HALBERSTADII XV. approbat exemptionem villæ Eylwardesdorp. 483
1207. AUGUSTANUM VI. Egbertus epiſc. Bambergenſis a crimine læſæ Majeſtatis ſe purgat. 484
1208. HALBERSTADII XVI. Contractus inter Decanum & Canonicos B. Mariæ Halberſtadenſis ex una, & W. Proviſorum fratrum militiæ Templi, Synodali banno firmatus. 484
1208. HALBERSTADII XVII. 1. Ottonis III. regis iterata electio. 2. Querelæ eccle-

Annus Chriſti. Pag.

Eccleſiæ Wurceburgenſis de damnis a Philippo Rege illatis. 3. Conradi Halberſtadii epiſc. deſiderium Epiſcopatus abdicandi, a Legatis Apoſtolicis rejectum. 487

1209. TRAJECTI AD RHENUM VII. Statuta XVIII. conſenſu Cleri. 2. Lis de jure Patronatus in Brugdamme componitur, & banno Synodali ratificatur. 489

1209. HERBIPOLENSE VIII. Legatus Sedis Apoſtolicæ proponit facultatem diſpenſandi ſuper conſanguinitatis impedimento inter Ottonem IV. & Philippi Ducis Sueviæ filium. 2. Abbatis Morimundenſis propoſitio pro ſatisfactione ob diſpenſationem. 3. Ottonis Regis declaratio de matrimonio ineundo. 4. Deliberatur, ſecedente fratre Regis. 5. Lupoldus Auſtriæ Dux aperit mentem Concilii. 6. Nova ſponſa introducitur; benedicitur, Regina declaratur. 7. Hugoldus Abbas Corbejæ obtinet confirmationem privilegiorum. 491

1209. GOSLARIÆ V. Rex impetrat Confraternitatem Ciſtercienſis Ordinis. 493

1211. SPIRENSE II. Conradus Epiſc. Spirenſis jus Patronatus & Decimas in Medinheim confirmat. In Supplem. 794

1213. INNOCENTII III. invitatoria ad Concilium Lateranenſe omnibus archiep. & epiſc. Germaniæ ſcripta. 494

1213. APUD EGRAM in Bohemia Friderici II. Bulla aurea pro Libertate Eccleſiaſtica. 495

1213. INNOCENTII III. Literæ ad Epiſcopos Weſtphaliæ, Saxoniæ, approbantes conſecrationem Theodorici, novi in Livonia Epiſcopi futuri. 497

Ejuſdem ad eoſdem animandos ad convertendum ad Chriſtum Livoniam, altera Epiſtola. 497

Ejuſdem invitatoria ſecunda ad Concilium Lateranenſe poſt biennium cogendum omnibus Archiep. & Epiſc. Germaniæ. 498

1219. SALTZBURGENSE XII. 1. De Epiſcopatu Seccovienſi. 2. De vigeſima parte bonorum a Clericis pendenda pro ſubſidiis terræ ſanctæ. 3. Facultas Clericis data bona oppignorandi ad triennium. 502

1219. HALBERSTADII XVII. Fridericus Epiſcopus Advocatiam Eccleſiæ Caldenbrunnenſis ſibi ceſſam, eidem Eccleſiæ donat. 502

1220. PATAVIENSE IV. De vigeſima parte proventuum Eccleſiaſticorum pendenda triennio pro recuperanda terra ſancta. 505

1220. FRIDERICI II. Edictum pro caſſandis iis, quæ ſunt edita contra Libertatem Eccleſiaſticam. 505

Ejuſdem Conſtitutio pro Libertate Eccleſiaſtica. 506

Ejuſdem contra varios Hæreticos pœnæ dictatæ. 506

Ejuſdem altera contra Hæreticos. 507

Ejuſdem tertia contra Hæreticos. 508

1220. FRIDERICI Imp. Privilegium libertatis Germanicarum Eccleſiarum Romæ hoc anno, & Francofurti anno 1212. editum. 510

Ejuſdem Conſtitutio de bonis Comitiſſæ Mathildis, ab injuſtis poſſeſſoribus reſtituendis Sedi Apoſtolicæ. 512

1222. COLONIENSE XXX. Provinciale. Engelbertus Metropolita arguit Hugonem Leodienſem Suffraganeum ſuum, quod Neophytæ Judææ baptizatæ non aſſiſtat. 514

1224. PADERBORNENSE X. Oliverii Epiſc. Confirmatorium omnium Statutorum a Prædeceſſoribus. 514

1224. HALBERSTADIENSE XVIII. Fridericus Epiſc. acceptat donationem factam Eccleſiæ in Meringa. 515

1224. BARDEWICI I. Conradus Cardinalis Legatus Sedis Apoſtol. damnat Præpoſitum novi operis. In Supplem. 795

FRIDERICI II. Literæ de eadem cauſa ſcriptæ Abbatiſſæ Goslarienſi. 796

Digitized by Google

Annus Chriſti. *Pag.*
1224. HILDESEMENSE IX. Henricus Goslariæ novi Operis Præpoſitus, ob hæreſeos crimen iterato damnatur & degradatur. 515
1224. WORMATIÆ XXIII. Poſſeſſio controverſa Schœnaugienſi Cœnobio adjudicatur. 517
1225. MAGDEBURGENSE IX. Conradus Legatus Apoſtol. Sedis litem inter duas Abbatiſſas Quedlinburgenſes componit. 518
1225. GERMANICUM Loci incerti. Conradus Legatus Apoſtolicus edit Capitula XV. 520
1225. MOGUNTINUM XXXV. Præconium Engelberti Archiep. Colon. & Martyris. 2. Excommunicatio Friderici Comitis parricidæ & complicum. 3. Cauſa fratrum Friderici Iſenburgici Comitis ad Concilium Leodienſe dilata. 524
1226. LEODIENSE XIV. Duorum Epiſcoporum, parricidæ fratrum, cauſa examinata: ſubjicitur Romano Pontifici: interim deponuntur. 526
1227. TREVIRENSE XXIV. Canones XVII. 527
1230. HILDESEMENSE X. Conradus Epiſc. dimidiam decimam in Brunnen ſibi donatam, donat Cœnobio S. Godehardi. 535
1230. GREGORIUS IX. PP. reſpondet Synodali quæſtioni a Bertholdo Argentinenſi Epiſc. propoſitæ: an in patris Catholici, an matris Judææ poteſtate ſit eorum baptizatus infans? 536
1230. HERBIPOLENSE IX. ab Ottone Legato Apoſtolico indictum, ob literas Ducis Saxoniæ non celebratur. 537
1231. HUJENSE (Provinciæ Leodienſis) XII. Acta latent. 538
1231. LEODIENSE XIII. Ottonis Legati Apoſtol. opinio de æquali diviſione omnium bonorum inter Eccleſiaſticos, non acceptatur. 538
1231. TREVERIS XXVI. adverſus hæreſes undique invaleſcentes. 539
GREGORII IX. Epiſtola ad Theodoricum Treverenſem, Archiep. de iis hæreticis examinandis & puniendis.
1231. FRIDERICI II. Conſtitutio de paganis ad fidem Chriſti adducendis, & iis data privilegia. 540
1231. S. VIRGILII Salisburgenſis Archiep. Canonizatio facta poſt relationem Commiſſariorum, a Papa in Germania datorum. 541
1231. FRISACENSE II. ſub Eberhardo Archiep. Salisburg.
1233. LEODIENSE XIV. Acta perierunt hactenus. 542
1233. MOGUNTINUM XXXVI. De hæreſibus graſſantibus. 542
GREGORII IX. PP. Epiſtola ad Henricum Regem de hæreticis coercendis. 544
Epiſtola Moguntini Archiepiſc. ad Papam de Magiſtro Conrado Marpurgenſi. 543
1234. FRANCOFORDIENSE XI. Inquiſitio in Conradum Magiſtrum Marpurgenſem. 543
Ejusdem prolixior deſcriptio. Abſolutio Comitis de Seyna, aliorumque. 548
1234. Conſtitutiones Regis Henrici & Principum apud Franconofurt. 550
1234. STEDINGI hæretici: contra quos delendos Gerardus Bremenſis Archiepiſc. crucem prædicat. 551
Bellum indicitur, vincuntur, reſipiſcunt. Papa dat facultatem abſolvendi. 551
GREGORII IX. PP. Epiſtola ad Epiſcopos Saxoniæ, Paderbornenſem, Hildeſemenſem, Verdenſem, Monaſterienſem, Osnabrugenſem: ut aſſiſtant Epiſcopis Razeburgenſi, Mindenſi, Lubecenſi contra Stedingos. 553
Ejusdem ad Capitulum Bremenſe, ad Archiepiſc. Bremenſem, pro abſolutione Stedingis pœnitentibus danda. 554
1238. TREVERICUM XXVII. Provinciale. Canones XLV. conditi. 554
1239. Apologia Friderici II. ad Excommunicationem Gregorii IX. ejusque cauſas. 562
1239. MOGUNTINUM XXXVII. Invitatoria Sigifridi Archiep. 2. Excuſatoria Hildeſemenſis Epiſcopi. 3. Acta Synodi. 4. Dedicatio Metropolitanæ Moguntinæ. 567

Annus Chriſti. *Pag.*

1239. Engelhardi Epiſc. Naumburgenſis Reformatio & Viſitatio ſuæ Diœceſis. 569
1242. BAMBERGÆ X. De neceſſitatibus hujus Eccleſiæ deliberatur. 569
1243. MOGUNTINUM XXXVIII. Provinciale. De proedria inter Suffraganeos hujus Metropolis. Dedicatio Eccleſiæ. 569
1246. FRITSLARIÆ III. ſub Moguntino Archiep. Canones XIV. 571
Epiſtola Synodalis Sigefridi Moguntini, una cum Epiſtola Innocentii IV. Papæ. 576
1248. FRISINGENSE XXII. Abbatis Tegernſeenſis depoſitio. Novi electi confirmatio. 577
1248. INNOCENTII IV. Epiſtola de Metropolita Lubecæ vel Camini conſtituendo. 578
1248. ULTRAJECTINUM VIII. Goeswini de Amſtel Epiſcopi abdicatio. 578
1249. SALTZBURGENSE XII. in Mildorff. Ottonis Bajoariæ Ducis reconciliatio cum Papa quæritur, nec obtineri poteſt. 579
1250. PETRI Albanenſis Epiſc. Cardinalis Legati Apoſtolici Statuta pro Eccleſia Leodienſi. (LEODIENSE XV.) 579
1256. MOGUNTINUM XXXIX. Contra violatores Eccleſiaſticæ libertatis. 586
1259. HILDESINUM XI. Fundatio & dotatio Cœnobii in Backenrode. 587
1260. COLONIENSE XXX. Provinciale. (*Primum inter impreſſa anno* 1554.) Canones XIV. pro Canonicis ſub Conrado Archiep. Sub eodem pro Monachis Canones XXVII. 588
1261. MOGUNTINUM XL. Provinciale, ſub Wernero Archiep. Canones LIV. 596
1261. PATAVIENSE V. Eliguntur taxatores pro colligendo ære in ſubſidium belli ſacri. *In Supplem.* 797
1263. PADERBORNENSE XI. De juriſdictione Archi-Diaconorum in Eccleſia. 616
1263. TREVERICUM XXVIII. indictum. 616
1266. COLONIENSE XXXI. ſub Engelberto II. Canones XLV. 617
1266. MAGDEBURGENSE X. Statuta XXIII. *In Supplem.* 798
Epiſtola GUIDONIS, Cardinalis Presbyteri Apoſt. Sedis Legati, Encyclica ad Provinciam Magdeburgenſem & Epiſc. Kaminenſem, quæ ſummatim Concilii Magdeburgenſis ſtatuta complectitur. *In Supplem.* 802
1267. WRATISLAVIÆ I. De ſubſidio terræ ſanctæ procurando. 631
1267. VIENNÆ in Auſtria I. Statuta XIX. 632
1273. LEODII XVI. indictum Concilium. 637
1274. LEODII publicata Decreta anni 1250. pro Diœceſi Leodienſi à Legato Apoſtolico facta. 637
1274. *LUGDUNENSI II. œcumenico, multi ex Germania interſunt.* 638
1274. SALTZPURGENSE XIII. Statuta XXIV. 639
1275. BASILEENSE II. ſub Henrico Epiſcopo. Acta perierunt. 644
1275. MONASTERIENSE III. ſub Everhardo Epiſc. Statuta XXIII. 644
1279. WRATISLAVIENSE II. ſub Thoma Epiſc. *In Supplem.* 808
1281. SALISBURGENSE XIV. Capitula XVIII. 653
1281. COLONIENSE XXXII. ſub Sifrido Archiepiſc. Statuta XVIII. 657
1282. ASCHAFFENBURGENSE I. Variæ indulgentiæ à variis Epiſcopis, & variis Eccleſiis conceſſæ in hoc Concilio. 671
1284. PATAVIENSE VI. ad Sancti Hippolyti. Canones XXXIV. 673
Additio ad idem Concilium. 680
Pœna ex commiſſione Papæ decernitur in Monachos Altahenſes. *Suppl.* 810
1286. NAUMBURGENSE II. Executio Concilii Magdeburgenſis & Honorii Papæ. 682
1287. LEODIENSE XVII. ſub Joanne Epiſc. Capitula plurima. 684
Modificationes dicti Concilii 1290. editæ. 721
1287. HERBIPOLENSE XI. Petitio ſubſidii in quinquennium. §. 2. Canon. XLII. 725
§. 3. Indulgentiæ variis Eccleſiis conceſſæ. 734
§. 4. Pax publica hic inita & promulgata. 737

Annus Chriſti. *Pag.*

1288. SALISBURGENSE XV. Anathema Clericis laico ſervientibus. 2. Interdictum feudi honorum Eccleſiaſtici aliis impertiendi. 737
1289. WRATISLAVIÆ III. Declaratio reſervatorum caſuum Papæ & Epiſcopo. 789
1290. WRATISLAVIÆ IV. Contra violatores Epiſcopi & ſpoliatores comitum ejusdem. 741

Finis Indicis Chronologici Germaniæ Concilior. Tom. III.

INDEX ALPHABETICUS
CONCILIORUM GERMANIÆ
TOMI III.

Item eorum, quæ pro, aut de Eccleſiis, aut Epiſcopis Germaniæ extra eam celebrata fuere.

A.

Aquisgranenſe vigeſimum ſextum A. MXXII. pag. 8
Vigeſimum 7mum MLXXXVII. p. 206
Vigeſimum 8vum MCXXXIII. p. 323
Vigeſimum 9num MCLXVI. p. 399
Trigeſimum - MCXCVIII. p. 470
Argentinenſe I. Concil. MCXI. - p. 206
Secundum - MCXXVI. p. 298
In Arneburg primum MV. - p. 27
Aſchaffenburgenſe I. MCCLXXXII. p. 671
Atrebatenſe primum MXXV. - p. 68
Secundum - MXC. - p. 211
Tertium - MXCVII. p. 22
Quartum - MCLXXXIII. p. 427
Auguſtanum ſecundum Concilium anno - MLI. - p. 17
Tertium - MLXII. - p. 128
Quartum - MCXXXV. p. 329
Quintum - MCLIV. - p. 376
Sextum - MCCVII. p. 484

B.

Bambergæ primum C. MXII. - p. 42
Secundum - MXIX. - p. 42
Tertium - MLII. - p. 121
Quartum - MLVIII. p. 126
Quintum - MLXXXVII. p. 206
Sextum - MCXXIV. p. 294
Septimum - MCXXXV. p. 780
Octavum - MCL. - p. 365
Nonum - MCLXXXIX. p. 451
Decimum - MCCXLII. p. 569
Baſileenſe primum C. MLXI. - p. 127
Secundum - MCCLXXV. p. 644
Biſuntinus vel Veſontione Conventus - - p. 389
Biſuntinum primum C. MXLI. - p. 743
Brixinæ primum *Conciliabulum* anno - MLXXX. p. 191

C.

Cameracenſe primum MXXX. - p. 101
Cameracenſis Epiſcopi confutatio Epiſcoporum Franciæ anni MXXXIII. p. 102
Caminenſe primum C. MCCIV. - p. 483
Colonienſe octavum MLVII. - p. 125
Nonum - MLXXVII. p. 182
Decimum - MLXXVII. p. 187
Undecimum - MCI. - p. 244
Duodecimum MCXIX. - p. 255
Decimum tertium - - p. 256
Decimum 4tum MCXVI. - p. 271
Decimum 5tum MCXIX. - p. 274
Decimum ſextum in Monaſterio Cornelii ad Indam MCXIX. p. 274
Decimum 7mum MCXXXII. p. 325
Decimum 8vum MCXXXVIII. p. 338
Decimum nonum MCXLVI. p. 353
Vigeſimum - MCLII. - p. 369
Vigeſimum 1mum MCLXIII. p. 392
Vigeſimum 2dum MCLXXIII. p. 404
Vigeſimum 3tium MCXXCII. p. 426
Vigeſimum 4tum MCXXCVI. p. 428
Vigeſimum 5tum MCXXCVII. p. 438
Vigeſimum 6tum MCXCIV. p. 791
Vigeſimum 7mum MCXCVII. p. 465

Vige-

Vigeſimum 8vum MCXCVIII. p. 466
Vigeſimum 9num MCXCVIII. p. 469
Triceſimum - MCCXXII. p. 314
Triceſimum 1mum MCCLX. p. 588
Triceſimum 2dum MCCLXVI. p. 617
Triceſimum 3tium MCCLXXXI. p. 657
Confluentiæ tertium A. MXII. - p. 42
Conſtantiæ quintum MV. - p. 27
Sextum - MXXXIII. p. 103
Septimum - MXLIV. p. 110
Octavum - MXLVII. p. 111
Nonum - MXCIV. p. 221
Decimum - MCLII. p. 370
Undecimum - MCLIII. p. 376
Duodecimum MCXCVIII. p. 476
Cremismunſterii in Paſſavienſi Provincia A. MCLX. - p. 385

E.

Erphurdienſe II. Conc. MLXXIII. p. 162
Tertium - MLXXIII. p. 163
Quartum - MLXXIV. p. 186
Quintum - MCLXI. p. 387

F.

Franconofurdienſe IV. ML - p. 22
Quintum - MVI. - p. 33
Sextum - MVII. - p. 36
Septimum - MXXVII. p. 99
Octavum - MCXLVII. p. 354
Nonum - MCLXI. p. 387
Decimum - MCXCV. p. 459
Undecimum - MCCXXXIV. p. 548
Friſaci in Carinthia I. MCLX. p. 386
Friſingenſe decimum octavum Conc. anni MCXL. - p. 781
Decimum nonum MCXLIII. p. 782
Vigeſimum - MCLXX. p. 402
Vigeſimum 1mum MCXC. p. 789
Vigeſimum 2dum MCCXLVIII. p. 577
Friteslariæ primum C. MXX. - p. 52
Secundum - MCXVIII. p. 272
Tertium - MCCXLVI. p. 571

G.

Gandesheimenſe tertium M. - p. 18
Geilenhuſii primum MCXXCVI. p. 432
Geitzlice I. Moguntin. MXXVII. p. 100
Germanicum loci incerti VIII. MXLVII. p. 746
Nonum - MCCXXV. p. 520
Goslariæ primum C. MIX. - p. 42
Secundum - MXVIII. p. 51
Tertium - MLI. - p. 118
Quartum - MCXV. - p. 268
Quintum - MCCIX. - p. 493

H.

Halberſtadt in Gorzeck
Tertium Concil. A. MLIII. - p. 120
Quartum - MLIX. - p. 127
Quintum - MCXX. - p. 279
Sextum - MCXXI. p. 280
Septimum - MCXXXVII. p. 337
Octavum - MCXLVII. p. 356
Nonum - MCL. - p. 365
Decimum in Oſtersleve - MCLXXVIII. p. 417
Undecimum - MCXXCIII. p. 427
Duodecimum - MCXXCVI. p. 434
Decimum tertium in Gatersleven MCXXCIX. p. 448
Decimum quartum in Ockersdeve MCC. - p. 472
Decimum quintum MCCV. - p. 483
Decimum ſextum MCCVIII. p. 484
Decimum ſeptim. MCCVIII. p. 487
Decimum octavum MCCXIX. p. 502
Decimum nonum MCCXXIV. p. 515
Heiligenſtadienſe I. C. MXCIII. p. 218
Herbipolenſe primum MCXV. - p. 269
Secundum - MCXXVIII. p. 304
Tertium - MCXXX. p. 312
Quartum - MCXXXIII. p. 327
Quintum - MCXXXVI. p. 331
Sextum - MCXXXVII. p. 335
Septimum - MCLXV. p. 394
Octavum - MCLXIX. p. 401
Nonum - MCCIX. - p. 491
Decimum - MCCXXX. p. 537
Undecimum - MCCLXXXVII. p. 724
Hildesheimenſe in Holthuſen I. Concil. A. MXXXVI. p. 104
Secundum - MCXXXI. p. 322
Tertium - MCXXXII. p. 324
Quartum - MCXLVI. p. 787
Quintum - MCXLIX. p. 363
Sextum - MCLXXVIII. p. 415
Septimum - MCXCI. - p. 454
Octavum - MCXCIV. p. 457
Nonum - MCCXXIV. p. 519
Decimum - MCCXXX. p. 539
Undecimum - MCCLIX. p. 587

L.

Lateranenſis anni - *MCXII. mentio.* p. 265
Lateranenſis I. general. MCXXII. mentio. p. 289
Lietzgo primum C. MXVII. - p. 48
Leodienſe ſextum - MLXXIV. p. 165
Septimum - MCXXIV. p. 757
Octavum - MCXXXI. p. 307
MCXXXI. p. 315
Nonum - MCXLV. p. 350

Leodienſe X. A. MCLI. - p.367
Undecimum MCXXC. - p.422
Duodecimum MCCXXVI. - p.524
Decim. 3tium in Huy. - MCCXXXI. - p.538
Decim. 4tum MCCXXXIII. p.542
Decim. 5tum MCCL. - p.579
Decim. 6tum MCCLXXIII. p.637
Decim. 7mum MCCLXXXVII. p.685

M.

Magdeburgenſe
Tertium A. MCX. - p.257
Quartum MCXXVI. - p.299
Quintum MCXXXV. - p.328
Sextum - MCXL. - p.341
Septimum MCLXII. - p.388
Octavum MCLXXV. Hallenſe p.409
Nonum - MCCXXV. - p.518
Decimum - MCCLXVI. - p.798
Marpurgi I. A. MCCXXXV. p.557
Metenſe tertium MCII. - p.366
Merſeburgi 1mum MIV. - p. 26
Secundum - MXVII. - p. 48
Tertium - MXXVIII. - p.100
Moguntinum XV. MXII. - p. 42
Decim. 6tum MXXII. - p. 51
Decim. 7mum MXXIV. - p. 65
Decim. 8vum MXLIX. - p.112
Decim. 9num MLIV. - p.124
Vigeſimum MLXIX. - p.153
Vigeſ. 1mum MLXXI. - p.154
Vigeſ. 2dum MLXXX. *Conciliab.* p.196
Vigeſ. 3tium MLXXXV. *Conciliab* 201
Vigeſ. 4tum MCXXII. - p.289
Vigeſ. 5tum MCXXV. - p.297
Vigeſ. 6tum MCXXVII. - p.300
Vigeſ. 7mum MCXXX. - p.309
Vigeſ. 8vum MCXXXI. - p.320
Vigeſ. 9num MCXLIII. - p.347
Trigeſimum MCLIX. *turbatum.* p.387
Trigeſ. 1mum MCLXXI. - p.403
Trigeſ. 2dum MCXXC. - p.425
Trigeſ. 3tium MCXCI. - p.790
Trigeſ. 4tum MCXCVI. - p.463
Trigeſ. 5tum MCCXXV. - p.524
Trigeſ. 6tum MCCXXXIII. p.542
Trigeſ. 7mum MCCXXXIX. p.567
Trigeſ. 8vum MCCXLIII. - p.569
Trigeſ. 9num MCCLVI. - p.586
Quadrageſim. MCCLXI. - p.596
Monaſterienſe I. MXLI. - p.110
Secundum MCXXV. - p.776
Tertium MCCLXXV. p.644
Mulhuſen I. A. MCXCVIII. - p.468

N.

Naumburgenſe I. MCCXXXIX. p.569
Secundum - MCCLXXXVI. p.682
Noviomagi, Nuimagen II. Concil. MXVIII. - p. 49
Northuſanum I. A. MCV. - p.248
Nurembergæ I. A. MLXXIV. - p.172
Secundum - MCLXVI. - p.410
Tertium - MCLXX. - p.402

P.

Paderbornenſe VII. MXXIX. - p.101
Octavum - MCIII. - p.246
Nonum - MCLXXXIX. p.446
Decimum - MCCXXIV. p.514
Undecimum MCCLXIII. p.616
In Palithi I. Concil. MI. - p. 21
Secundum - MVII. - p. 38
Papienſe I. Conciliabul. MCLX. - p.384
Paſſavienſe I. Conc. MLXXIV. - p.173
Secundum - MCLXV. - p.397
Tertium - MCCIII. - p.482
Quartum - MCCXX. - p.505
Quintum - MCCLXI. - p.797
Sextum ad S. Hippolytum - MCCXCIV. p.673
In Perſtatt *aliis* Berchatz I. Conc. A. MLXXXII. - p.197
Piſanum Concilium MCXXXIV. p.308

Q.

Quintineleburg IV. MLXXXV. p.199

R.

Ratisbonenſe IX. C. MLII. - p.118
Decimum - MLXXV. - p.168
Undecimum MCIV. - p.247
Duodecimum MCXL. - p.342
Decimum 3tium MCL. - p.365
Decimum 4tum MCLXXIV. p.407
Romanum Concilium MXXVII. - p.742
Romanum - *MXLI.* - p.744
Romanum - *MXLIX.* - p.747
Romanum - *ML.* - p.114
Romanum - *MIC.* - p.224
Romanum - *MCXXXIII.* p.326
Romanum - *MCXLV.* - p.783
Romanum - *MCXCIII.* - p.457
Romanum - *MCC.* - p.473

S.

Salegunſtat Anno MXXII. - p. 55
Saltzburgenſe III. MCXLI. - p.343
IVtum Hallenſe MCXLVI. - p.352
Quintum - MCL. - p.365

Saltz-

Saltzburgenſe ſex-
tum in Lauſſen MCLXVI. - p.411
7mum in Hochenawe MCLXXVIII. p.419
Octavum - MCLXXX. p.424
9num in Libnitz MCLXXXVII. p.441
10mum in Lauſſen MCXCV. - p.459
Undecimum MCCXIX. - p.507
Duodecimum in
Mildorff - MCCXLIX. p.579
Tredecimum MCCLXXIV. p.639
Decimum 4tum MCCLXXXI. p.653
Decimum 5tum MCCXXCVIII. p.737
Sleswicenſe I. Conc. MLXI. - p.145
Spirenſe primum MLXXXVII. p.205
Secundum - MCXLIX. - p.362
Tertium - MCCXI. - p.794
In Sylva Capuana MLXXX. - p.193

T.

Theodonis villæ VI. A. MIII. - p. 28
Tiburtinum - *MII.* - p. 23
Tremonienſe - MV. - p. 31
Treverenſe XII. A. MXXXVII. - p.106
Tredecimum MLXXXIII. p.150
Decim. quartum MXXCVIII. p.208
Decim. quintum MCVII. - p.251
Decim. ſextum MCXXXI. - p.321
Decimum 7mum MCXXXV. - p.327
Decim. octavum
in Rhetel - MCXXXVI. p.332
Decim. nonum MCXLII. - p.344
Vigeſimum MCXLVIII. p.358
Vigeſimum 1mum MCLXVIII. p.393
Vigeſimum 2dum MCLXXIX. p.421
Vigeſimum 3tium MCXXCVII. p.437
Vigeſimum 4tum MCXXCIX. p.453
Vigeſimum 5tum MCCXXVII. p.526
Vigeſimum 6tum MCCXXXI. p.539
Vigeſimum 7mum MCCXXXVIII. p.558
Vigeſimum 8vum MCCLXIII. p.616
Triburienſe III. C. MXXX. - p.101
Quartum - MXXXVI. - p.103
Quintum - MLXVI. - p.149
Sextum - MLXXVI. - p.180
Tullenſe nonum A. ML. - p.116
Decimum - MLXXVI. - p.160
Undecimum MLXXIV. - p.174
Duodecimum MLXXVI. - p.181
Decim. tertium MXC. - p.213
Decim. quartum MXCI. - p.213
Decim. quintum MCV. - p.249
Decim. ſextum MCXI. - p.267
Decim. ſeptim. MCXVI. - p.269
Decim. octavum MCXXII. - p.282
Decim. nonum MCXXVI. - p.333
Vigeſimum MCXCII. - p.455

V.

Verdenſe II. Concil. MCXCVII. p.792
Virdunenſe tertium MLXXX. - p.189
Venetiis - *MCLXXVII.* p.413
Viennenſe in Auſtria MCCLXVII. p.632
Ulmenſe III. Conc. MLXXVI. - p.180
Quartum - MXCIII. - p.220
Ultrajectinum III. MLXIII. - p.148
Quartum - MLXXIX. - p.188
Quintum - MLXXXVII. p.203
Sextum - MCLXXIII. p.404
Septimum - MCCIX. - p.488
Octavum - MCCXLVIII. p.578
Uzedomi in Pome-
rania Concilium MCXXVII. p.301

W.

Werdæ Cæſaris I. MCI. - p.244
Werlæ I. Concilium MVIII. - p. 40
Wormatiæ XIV. C. MXXVII. - p. 98
Decim. quintum MXLVIII. - p.111
Decim. ſextum MLII. - p.119
Decim. ſeptim. MLXIX. - p.151
Decim. octavum MLXXVI. - p.178
Decim. nonum MCXXII. - p.283
Vigeſimum MCXXVII. - p.299
Vigeſ. primum MCLIII. - p.372
Vigeſ. ſecundum MCXCVI. - p.464
Vigeſ. tertium MCCXXIV. - p.517
Wratislavienſe I. C. MCCLXIII. - p.631
Secundum - MCCXXCIX. - p.739
Tertium - MCCXC. - p.741

CATALOGUS ROMANORUM PONTIFICUM

AB ANNO M. AD MCCXC.

Quorum anni Conciliis Germaniæ præfiguntur.

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
Joannes XVII. *Romanus, ante Sicco dictus.*	CXLIII.	Anno Chriſti MIII. III. Idus Jun.	Menſes 5. Dies 25.	Anno Chriſti MIII. VII. Idus Decembr.
Joannes XVIII. *Romanus, ante Faſanus.*	CXLIV.	MIII. VII. Kalend. Januar.	Annos 5. Menſes 5.	MIX. extremo Majo.
Sergius IV. *Romanus, ante Petrus, Epiſcopus Albanenſis.*	CXLV.	MIX. poſt 17. Jun.	Annos 2.	MXII.
Benedictus VIII. *ex Comitibus Tuſculanis, ante Joannes.*	CXLVI.	MXII.	Annos 11.	MXXIV.
Gregorius Antipapa.				
Joannes XIX. aliis XX. *Romanus, frater Anteceſſoris.*	CXLVII.	MXXIV. poſt 6. Junii.	Annos 9.	MXXXIII.
Benedictus IX. *Nepos duorum Anteceſſorum.*	CXLVIII.	MXXXIII. Puer decennis.	Annos 11.	Dejectus primo Anno MXXXVIII. ſecundo A. MXLIV. & 3tio MXLVIII. Obiit circa MLIV.
Sylveſter III. Antipapa, ante, Joannes Savinenſis Epiſcopus.				
Joannes XX. Antipapa.				

Grego.

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
Gregorius VI. *ante Joannes Gratianus.*	CXLIX.	Anno Chriſti MXLIV.	Annos 2. Menſes 8.	Anno Chriſti MXLVI. ultro abdicat.
Clemens II. *Saxonicus, Bambergenſis Epiſcopus, Suidgerus.*	CL.	MXLVI. die Natali Domini.	Menſes 9. Dies 15.	MXLVII. VII. Idus Octobris.
Damaſus II. *Germanus, Brixinenſis Epiſcopus, Poppo dictus.*	CLI.	MXLVIII. XVI. Kalend. Auguſti.	Dies 23.	MXLVIII. VI. Idus Auguſti.
S. Leo IX. *Germanus, Tullenſis Epiſcopus, ante Bruno dictus.*	CLII.	MXLIX. pridie Idus Februarii. Romæ conſecratus.	Annos 5. Menſes 2. Dies 17.	MLIV. XIII. Kalend. Maji.
Victor II. *ante Gebehardus, Germanus, Epiſcopus Aiſtettenſis.*	CLIII.	MLV. Idib. Aprilis. Romæ conſecratus.	Annos 2. Menſes 3. Dies 15.	MLVII. V. Kalend. Auguſti.
Stephanus IX. *antea Fridericus, Lotharingiæ Dux, Abbas Caſſini.*	CLIV.	MLVII. IV. Nonas Auguſti electus, conſecratus III. Non. Aug.	Menſes 7. Dies 27.	MLVIII. IV. Kalend. Aprilis.
Benedictus X. Antipapa, poſt menſes X. expulſus.				
Nicolaus II. *Burgundus, ante Gerardus, Epiſc. Florentinus.*	CLV.	MLVIII. electus V. Kal. Januarii.	Annos 2. Menſes 6. Dies 25.	MLXI. XI. Kalend. Maji.
Alexander II. *Mediolanenſis, ante Anſelmus dictus, Epiſc. Lucenſis.*	CLVI.	MLXI. Kal. Octobr.	Annos 11. Menſes 6. Dies 21.	MLXXIII. XI. Kalend. Maji.
Cadolaus, dictus Honorius II, Parmenſis Epiſc. Antipapa.				

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
Gregorius VII. *Hetruſcus, antea Hildebrandus.*	CLVII.	Anno Chriſti MLXXIII. electus XXII. Apr. Presbyter die Pentecoſtes, inthronizatus 29. Junii.	Annos 12. Menſem 1. Dies 3.	Anno Chriſti MXXCV. 25. Maji.

Guibertus, Ravennas, Antipapa, dictus Clemens III. Obiit 1100.

Victor III. *Beneventanus, antea Deſiderius Cardinal. & Abbas Caſſini.*	CLVIII.	MXXCVI. electus IX. Kal. Junii.	Annum 1. Menſes 3. Dies 23.	MXXCVII. 16. Septemb.
Urbanus II. *Gallus, antea Otto, Epiſcopus Oſtienſis.*	CLIX.	MXXCVIII. IV. Idus Martii.	Annos 11. Menſes 4. Dies 22.	MIC. IV. Kalend. Auguſti.
Paſchalis II. *Hetruſcus, antea Rainerius Cardinal.*	CLX.	MIC. electus Kalend. Septembris.	Annos 18. Menſes 5. Dies 7.	MCXVIII. XII. Kalend. Februarii.
Gelaſius II. *ante Joannes Cajetanus, Cancellarius.*	CLXI.	MCXVIII. VIII. Kalend. Febr. electus conſecratus VI. Id. Martii.	Annum 1. Dies 4.	MCXIX. IV. Kalend. Februarii.

Mauritius Burdinus, Epiſcopus Bracarenſis, Antipapa ſub nomine Gregorii VIII.

Calliſtus II. *Burgundus, ante Guido, Archi-Epiſcopus Viennenſis.*	CLXII.	MCXIX. V. Idus Februarii.	Annos 5. Menſes 10. Dies 12.	MCXXIV. Idibus Decembris.
Honorius II. *Bononienſis, ante Lambertus, Epiſcopus Oſtienſis.*	CLXIII.	MCXXIV. XII. Kalend. Junii.	Annos 5. Menſem 1. Dies 25.	MCXXX. XVI. Kalend. Martii.
Innocentius II. *Romanus, ante Gregorius, Cardinalis.*	CLXIV.	MCXXX. XV. Kalend. Martii electus.	Annos 13. Menſes 8. Dies 9.	MCXLIII. VIII. Kalend. Octobris.

Petrus

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*

Petrus Leonis ſub Anacleti III. nomine Antipapa.
Gregorius ſub nomine Victoris IV. Antipapa.

Cœleſtinus II. *Tuſcus, ante Vido.*	CLXV.	Electus MCXLIII. 26.Septemb. eodem coronatus.	Menſes 5. Dies 13.	Anno Chriſti MCXLIV. 9. Martii.
Lucius II. *Bononienſis, Canon. Regul. S. Auguſtini.*	CLXVI.	MCXLIV. 12.Martii die Dominica electus, qua & conſecratus.	Menſes 11. Dies 14.	MCXLV. 25. Februar.
Eugenius III. *Piſanus, Monachus Ciſtercienſis.*	CLXVII.	MCXLV. 27.Febr. electus, conſecratus 4 Mar.	Annos 8. Menſes 4. Dies 10.	MCLIII. 8. Julii.
Anaſtaſius IV. *Romanus, Sabinæ Epiſcopus.*	CLXVIII.	MCLIII. 9. Julii.	Annum 1. Menſes 4. Dies 24.	MCLIV. 2. Decembr.
Hadrianus IV. *Anglus, Canonicæ Regul. S. Rufi Abbas.*	CLXIX.	MCLIV. 3. Decembr.	Annos 4. Menſes 8. Dies 29.	MCLIX. 1. Septembr.
Alexander III. *Tuſcus, ante Rolandus Cancellarius S. R. E.*	CLXX.	MCLX. 7.Septembr. electus, conſecratus 20. Septembris.	Annos 21. Menſes 2. Dies 23.	MCXXCI. 30. Auguſti.

Octavianus, Romanus, primus Antipapa ſub Alexandro III. intruſus 1159. Victor IV. dictus. Obiit 1164. Hoc Tom. pag. 394.
Guido, Cremenſis, ſecundus Antipapa, intruſus, dictus Paſchalis II. 1164. Obiit 1168. H. T. pag. 394.
Joannes, Abbas Strumenſis, tertius Antipapa, intruſus 1168. dictus Caliſtus II.
Landus, Sitinus, intruſus quartus Antipapa, ſub nomine Innocentii III. captus, pœnitens, a vero Papa recipitur ad veniam.

Lucius III. *Lucenſis, Epiſcopus Oſtiæ & Veliterni.*	CLXXI.	MCXXCI. 1.Septembr. electus, 6.Septembr. coronatur.	Annos 4. Menſes 2. Dies 18.	MCXXCV. 24.Novemb.

G 2 Urba-

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
		Anno Chriſti		Anno Chriſti
Urbanus III. *Mediolanenſis, Ubertus Crivellus.*	CLXXII.	MCXXCV. 20. 9bris electus, conſecratus 1. Dec.	Annum 1. Menſes 10. Dies 25.	MCXXCVII. 19. Octobris.
Gregorius VIII. *Beneventanus, dictus Albertus, Cardinalis Cancellarius.*	CLXXIII.	MCXXCVII. 20. Octobris electus, conſecratus 25. Octobris.	Menſem 1. Dies 27.	MCXXCVII. 17. Decemb.
Clemens III. *Romanus, ante Epiſcopus Præneſtinus.*	CLXXIV.	MCXXCVII. 19. Decemb. electus, coronat. 20. Dec.	Annos 3. Menſes 2. Dies 26.	MCXCI. 27. Martii.
Cœleſtinus III. *Romanus, ante Cardinalis Diaconus, Hyacinthus.*	CLXXV.	MCXCI. 30. Mart. electus, conſecratus 14. Aprilis.	Annos 6. Menſes 9. Dies 9.	MCIIC. 6. Januarii.
Innocentius III. *Anagninus, ante Lotharius, Cardinalis Diaconus.*	CLXXVI.	MCXCVIII. 9. Jan. elect. 22 Febr. conſecrat. Epiſc. & inthroniz.	Annos 18. Menſes 6. Dies 9.	MCCXVI. 17. Kalend. Auguſti.
Honorius III. *Romanus, ante Cencius Cardinal.*	CLXXVII.	MCCXVI. 18. Julii electus, conſecratus 24. Julii.	Annos 10. Menſes 8.	MCCXXVII. 15. Kalend. Aprilis.
Gregorius IX. *Campanus, ante Ugolinus Cardin. Oſtienſis.*	CLXXVIII.	MCCXXVII. 19. Mart. electus, conſecratus 21. Martii.	Annos 14. Menſes 5. Dies 2.	MCCXLI. 12. Kalend. Septembr.
Cœleſtinus IV. *Mediolanenſis, antea Gaufridus Caſtilioneus, Epiſc. Sabinæ.*	CLXXIX.	MCCXLI. Octobri menſe.	Dies 17.	MCCXLI. Novembri menſe.
Innocentius IV. *Genuenſis, ante Sinibaldus, Card. S. Laurentii in Lucina.*	CLXXX.	MCCXLIII. die nati S. Joannis Baptiſt. electus, conſecr. 28. Jun.	Annos 11. Menſes 5. Dies 14.	MCCLIV. 7. Decembr.

Alexan-

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
Alexander IV. *Comes Signiæ, ante Raynaldus, Oſtiæ Epiſc. Card.*	CXXCI.	Anno Chriſti MCCLIV. 12. Dec. electus, cor. 20. Dec. die Dominic.	Annos 6. Menſes 5. Dies 13.	Anno Chriſti MCCLXI. 25. Maji, die S. Urbani, VIII. Kal. Junii.
Urbanus IV. *Trecenſis, Patriarcha Hieroſolymit.*	CXXCII.	MCCLXI. 29. Aug. electus, cor. 4. Sept.	Annos 3. Menſes 1. Dies 4.	MCCLXIV. 2. Octobris.
Clemens IV. *Cardinalis Epiſcopus Sabinæ, Gallus.*	CXXCIII.	MCCLXV. 22. Februar.	Annos 3. Menſes 9.	MCCLXVIII. ultimo Novembris.
Gregorius X. *ante Theobaldus, Placentinus.*	CXXCIV.	MCCLXXI. XI. Kalend. Septembr.	Annos 4. Menſes 4. Dies 10.	MCCLXXVI. IV. Idus Januarii.
Innocentius V. *ante Petrus de Tarentaſia, Ord. Prædicat.*	CXXCV.	MCCLXXVI. XIII. Kalend. Februarii.	Menſes 5.	MCCLXXVI. XI. Kalend. Julii.
Hadrianus V. *ante Ottobonus Fliſcus, Genuenſis.*	CXXCVI.	MCCLXXVI. III. Idus Julii. electus.	Menſem 1. Dies 6.	MCCLXXVI. XV. Kalend. Septembr.
Joannes XX. dictus XXI. *ante Petrus, Juliani filius, Luſitanus.*	CXXCVII.	MCCLXXVI. XVII. Kalend. Octobris.	Menſes 8.	MCCLXXVII. Idibus Maji.
Nicolaus III. *ante Joannes Cajetan. Urſinus, Card. Diacon.*	CXXCVIII.	MCCLXXVII. ante VII. Kal. Decembr.	Annos 2. Menſes 8. Dies 29.	MCCXXC. XI. Kalend. Septembr.
Martinus IV. *Simon de Bria, Gallus.*	CXXCIX.	MCCXXCI. VIII. Kal. Mar.	Annos 4. Menſem 1. Dies 7.	MCCXXCV. IX. Kal. April.
Honorius IV. *ante Jacobus Sabellus, Romanus.*	CXC.	MCCXXCV. IV. Nonas Aprilis.	Annos 2.	MCCXXCVII. III. Aprilis.
Nicolaus IV. *ante Hieronymus Tineus, Aſculanus ex Ordine FF. Minorum.*	CXCI.	MCCXXCVIII. VIII. Kalend. Martii.	Annos 4. Menſem 1. Dies 14.	MCCXCII. pridie Non. Aprilis.

FINIS CATALOGI PONTIFICUM ROMAN. ab Anno M. ad MCCXC.

SERIES CHRONOLOGICA
REGUM GERMANIÆ, IMPERATORUM OCCIDENTIS.
Ab Anno M. ad MCCXC.

HENRICUS, Bavariæ Dux, Rex ſecundus Germaniæ hoc nomine, Ottonis I. Imperatoris ex fratre Henrico Nepos, Henrici I. Aucupis Pronepos, Rex Germaniæ eligitur a Franconiæ Proceribus A. 1002, VIII. Idus Junii, & coronatur Moguntiæ a Willigiſo Archiepiſc.: dein eligitur a Saxonibus & Lotharingis, & coronatur Aquisgrani ab Heriberto Colon. Archiep. Fundat Epiſcopatum Bambergenſem conſenſu Papæ, & Epiſcoporum Germaniæ Anno 1006. & 1007. Coronatur Romæ Imperator in Paſchate anni 1014. a Benedicto VIII. una cum Cunigunda Auguſta: quo die non ſolum donata ab Carolo M., Ludovico, & Ottonibus confirmat; ſed novis Dominiis donatis auget & ampliat, *hoc Tom. pag.* 44. Germaniæ Eccleſias varias dotat. Ab Arnulſo Archiepiſc. Mediolanenſi Italiæ Rex coronatur anno 1018. contra Ardoinum Mediolanenſis agri vaſtatorem, & Roncaliæ Comitia Regia celebrat, Legesque condit. Germanico Clero indulget, ut a Clericis juramenta in perſona non præſtentur. Obiit in Grouna, Saxoniæ oppido, anno 1024. 9. Julii: ætatis anno 46. hebdom. 3. dieb. 5. Regnavit annos 26. Imperavit decem. Canonizatus ab Eugenio III. Papa anno 1151.

Cunigunda uxor, Sigefridi Comitis Luxemburgenſis Filia, virginitatem in matrimonio ſervavit, demonſtravitque contra calumniatores tunc præſentes & futuros, calcatis duodecim vomeribus ignitis illæſo pede. Eadem ab Innocentio III, anno 1201. in numerum Sanctarum relata fuit.

CONRADUS SALICUS, Orientalis Franciæ Dux, natu major CUNO dictus per ſyncopen, præ fratre juniore Henrico commendatus fuerat Regni Succeſſor ab anteceſſore: electus in villa Cambam inter Moguntiam & Wormatiam fuit, & VI. Idus Septembris anno 1024. ab Aribone Archiepiſc. Moguntiæ coronatur. Deinde Aquisgrani coronatur a Piligrimo Archi-Epiſcopo Colonienſi cum Giſela Regina, Anno 1027. Romæ in Paſchate a Joanne XIX. coronatus fuit Imperator coram Rudolfo Rege Burgundiæ, Knutone Rege Angliæ, & multis Germaniæ Proceribus. Anno 1033. mortuo Rudolfo, Burgundiam, ut feudum Imperii, & Regnum Arelatenſe ad ſe recepit: in Monaſterio Paterniano electus & coronatus Burgundiæ Rex die Purificatæ Virginis: at ſolemnis Coronatio Genevæ facta eſt ab Hereberto Mediolanenſi I. Auguſti, eodem anno 1033. Præter Leges politicas multas unam tulit favore Eccleſiæ contra Simoniam apud Glabrum Rodulphum Lib. V. Cap. V. Obiit apud Trajectum Friſiæ anno 1039. 2da die Pentecoſtes, ſeu 4. Junii. Viſcera Ul-

tra-

trajecti tumulata, ſed corpus primo Coloniam delatum, multis eleemoſynis, lacrymis, & orationibus honorarunt cives pro animæ refrigerio, demum Spiræ ſepultum fuit.

HENRICUS III. niger & pius dictus, Anteceſſoris ex Giſela filius natus anno 1017. fuerat, a Patre cum conſenſu Procerum deſignatus Germaniæ Rex A. 1026, & a Piligrimo Archiepiſc. Colonienſi undecennis Aquisgrani coronatus anno 1028. Brunoni Auguſtano Epiſcopo educandus committitur. Anno 1027. a Patre conſtitutus Dux Bavariæ; anno 1028. Dux Alemanniæ & Rex Arelatenſis. Succeſſit Patri anno 1039. Schisma inter tres Romani Pontificatus Candid. tos feliciter extinxit convocato Epiſcoporum cœtu. Rejectis tribus Antipapis Suidgerum, Bambergenſem antea Epiſcopum, ſub nomine CLEMENTIS II. Romanum Pontificem elegit A. 1046, quia in Romana Eccleſia *non erat tunc talis reperta perſona, quæ digne poſſet ad tanti honorem ſufficere Sacerdotii.* Ab hoc, Natalis Dominici die Romæ conſecrato, ipſe & conjux ejus Agnes Imperiali Corona inſigniti fuere. Poſt ejusdem Clementis II. anno 1048. nuntiatam mortem, Legati Romanorum adierunt Imperatorem, Poledæ in Saxonia Natalem Domini celebrantem, & Succeſſorem poſtulant. Deſignavit eis Popponem Brixinenſem (non Aquilegienſem) Epiſcopum, qui honorifice Romæ ſuſceptus, 17. Julii Papa conſecratus fuit, aſſumpto nomine DAMASI II. Eo mortuo denuo Legati a Romanis ad Imperatorem mittuntur, quibus Wormatiæ Brunonem Tullenſem Epiſcopum, ut ut reluctantem dedit, qui Dominica quadrageſimalis initii concordibus Cleri & populi Romani votis anno 1049. inthronizatur, LEO IX. dictus. Hoc anno 1054. 13. Kalend. Maji vivis erepto, Hildebrandus ad Imperatorem Legatus Romanorum mittitur, qui cum Gebehardum Eyſtadienſem Epiſcopum vice Cleri & populi Romani elegiſſet, rogaretque aſſenſum ab Imperatore ægre & vix impetratum, eundem in Quadrageſima Romam deduxit, & in Cœna Domini conſecrandum curavit.

Hic VICTOR II. appellatus, in Germaniam profectus, apud Bodfeldiam in Saxonia in ſylva Hercinia Imperatori agonizanti aſtitit, precibus & Sacramentis eundem munivit. Mortuus eſt Henricus III. Nonas Octobris A. 1056, ætatis 39. Regni 18, Imperii 15. Ex prima uxore Cunichilde, Canuti Anglorum & Danorum Regis Filia, & ex ſecunda Beatrice nullum maſculum hæredem reliquit, ſed ex tertia Agnete, Pictavienſis Wilhelmi Filia, Veſontione deſponſata, Moguntiæ coronata Regina, ſuſcepit filium ſucceſſorem.

HENRICUS IV. Fil. Henrici III. & Agnetis, naſcitur Goslariæ II. Octobris 1050, inde Coloniam ductus, baptizatur ab Hermanno Archi-epiſcopo Colonienſi. Anno 1053. triennis Triburiæ a Patre, conſenſu Epiſcoporum & Principum, throni Regii Succeſſor declaratur & Dux Bavariæ. Anno 1054. Aquisgrani ab eodem Archiepiſc. Colonienſi inthronizatur Germaniæ Rex. Patre erepto vivis A. 1056, ſub Agnetis matris tutela Regnum adit. Anno 1062, Germanis muliebri Imperio nunquam aſſuetis, Ecbertus Comes, & Otto Dux Bavariæ, & Anno Archiepiſc. Colon. Henricum puerum matris gremio abripiunt, & Regni Germanici adminiſtrandi curam ſuſcipiunt Tutores. Colonienſi Archi-Epiſcopo Moguntinus, ac demum Adelbertus Bremenſis Archiepiſc. ſocii fuere in Regno tutando. Subin

Bremenſis familiaritate cedere Rex coactus fuit Procerum Decreto. Anno 1073. Archiepiſc. Colon. ANNO, ſenium cauſatus, ab aula & negotiis Regni ſeceſſit. Mortuo anno 1061. Nicolao II. Romani Clerus & populus citra Regis Germaniæ conſcientiam Anſelmum Lucenſem Epiſcopum eligunt, quem Alexandrum II. nuncuparunt. Ea electio Regem & Proceres Germaniæ vehementer offendit. Hinc *Cadolum* Parmenſem Baſileæ pauci Epiſcopi Antipapam eligunt, qui Honorii II. nomen ſibi impoſuit. Sed Henricus in Conventu Osborienſi, & Epiſcopi, Annonis Archiep.: & Procerum hortatu Alexandri II. Cathedræ aſſurgunt, & Parmenſem Cadolum reprobant. Alexandro II. ad Superos avocato Romani eligunt Cardinalem Hildebrandum, Gregorium VII. ſalutatum: at hic noluit coronari ante aſſenſum Regis Germaniæ, ad quem Legatos miſit, quibus uti & coronationi Gregorii VII. Rex conſenſit. Tria urſit novus Papa: cœlibatum Cleri, eliminationem Simoniæ, & ut Epiſcopatus atque Abbatiæ ne venderentur. Contradicentes Miniſtros Regis excommunicavit. Viciſſim Rex in Conciliabulo Wormatienſi, & quidam Epiſcopi Germaniæ obedientiam Papæ præſtandam denegant. Huic ſchiſmati tollendo varia hinc inde acti. Anno 1077. Canuſiæ Rex a Gregorio VII. abſolutionem impetrat ſub certis conditionibus.

Anno 1077. *Rudolphus Dux Suevorum primus Anti-Rex eligitur a quibusdam Germaniæ Proceribus Ulmæ & Triburiæ, qui ex vulnere obiit anno* 1080.

Anno 1080. Moguntiæ & Brixini Guibertum, Ravennæ Archi-Epiſcopum, ſecundum *Anti Papam* Rex eligi curat a quibusdam Proceribus Germaniæ, Clementem III. nuncupatum, a quo anno 1084. die Reſurrectionis Dominicæ Henricus & Bertha Auguſti coronati fuerunt. Guibertus mortuus eſt A. 1099.

Anno 1081. *quidam* Germaniæ Proceres *ſecundum Anti Regem* Hermannum *Lotharingiæ Ducem Islebii eligunt. Hic Synodo Quedlinburgenſi intervenit cum Legatis Papæ & Epiſcopis, Papæ legitimo adhærentibus. In ea anathematizatur Antipapa Guibertus. Seceſſit Hermannus anno* 1088. *in Lotharingiam, ibidemque finem vitæ invenit.*

Anno 1099. Henricus Imp. natu majorem filium Conradum, quem olim Regem Germaniæ coronari fecerat, reprobavit, & in Italiam, velut exilium, ablegavit, ubi anno 1101. obiit. Anno 1103. in Comitiis Moguntinis Henricum filium natu minorem a Proceribus Regem Germaniæ ſalutari procuravit, accepto juramento, quod de Regno nullo modo ſe intromiſſurus eſſet Patre vivo. Demum Henricus, ſpoliatus Imperii inſignibus, Leodium ſeceſſit, ubi VIII. Idus Auguſti anno 1106. mortuus eſt, Regni anno LVI. Imperii XXII. vel tertio, *uti ipſemet III. Baronius computat in ſuis Annalibus.*

HENRICUS V. Filius Anteceſſoris, & Berthæ Ottonis Marchionis Italiæ Filiæ, genitus tertio loco, poſt mortem Patris Regnum Germaniæ ſuſcepit. Natus anno 1081, deſtinatus a Patre ad Regnum A. 1099, ab Hermanno Archi-Epiſcopo Colonienſi Aquis coronatur. Moguntiæ Rex Germaniæ conſtituitur a Proceribus Patri adverſis anno 1105. Anno 1107. Legatos in Galliam miſit ad Paſchalem II, Archi-Epiſcopum Treverenſem, & Epiſcopos Halberſtadenſem, & Monaſterien-

ſterienſem, & Welphonem Ducem, qui Inveſtituram Epiſcopalium Sedium more antiquo Regibus Germaniæ uſitatam prætendebant. Sed eodem anno 1107. in Concilio Trecenſi inveſtitura Eccleſiæ dignitatum de manu laica fuit prohibita. Anno 1110. Italiam intrat cum numeroſo exercitu. Papa capitur, & Cardinales cum Papa inveſtituræ jurato renuntiant. Imperator Romam ingreditur poſt Paſcha anni 1111, coronaturque Auguſtus Imperator Occidentis, & Papa eidem tribuit privilegium inveſtiendi Epiſcopos per annulum & baculum. Anno 1112. reverſo Imperatore in Germaniam, Papa indicit Concilium Lateranenſe, cujus Epiſcopi revocant & damnant Privilegium anno ſuperiore a Papa extortum & coactum, qua in re nihil eſt erratum in fide. " Non enim eſt hæreſis (*ait Illuſtriſſimus Baronius*) ipſas Inveſtituras laicis diſpenſando concedere: quod Paſchalis II. " fecerat pro liberatione Eccleſiæ, ſed aſſerere & defendere de jure eſſe, & debere fieri, inveſtituras Epiſcoporum per laicos, id hæreſis & error eſt, quem nunquam adoptavit Paſchalis II. " *V. Lambertinum.* De Serv. Dei Beatificatione L. I. C. 41. §. 10. extremo N. 28.

Anno 1118. Paſchali II. vitâ functo Romani elegerunt, non petito Regis conſenſu, Cajetanum Cancellarium, dictum Gelasium II.: econtrario Imperator Burdinum, Braccarenſem Epiſcopum, ſub nomine Gregorii VIII. *Antipapam* conſtituit, a quo die Pentecoſtes anni 1118. coronatus fuit Imperator. Hic Burdinus anno 1121. in Monaſterio Cavenſi incluſus expiravit. Varia Concilia Germaniæ a Legatis Papæ coacta Imperatorem excommunicatum denuntiant.

Demum anno 1121. agitantur conſilia Concordiæ inter Pontificem & Auguſtum in multis locis, congrediuntur Legati Wormatiæ ac denique ſic convenitur; ut Henricus Auguſtus Sanctis Petro & Paulo, & Eccleſiæ Catholicæ inveſtituram per baculum & annulum dimittat: in Eccleſiis Germanicis liberas electiones permittat. Econtrario Papa Imperatori conſenſit, ut electus Epiſcopus, vel Abbas per ſceptrum omnia Regalia a Rege ſuſcipiat, Electiones in Regno Teutonico in præſentia Legatorum Imperatoris abſque Simonia fiant: & pax vera mutua utrimque ſit. Anno 1123. in Concilio Lateranenſi generali Papa Caliſtus pactum cum Henrico VI. initum firmat. Obiit Imper. Trajecti ad Rhenum anno 1125. X. Kalend. Junii. Regni XIX. Imperii XIV. cum eoque extinguitur Linea maſculina Salicæ vel Franconicæ Domûs.

LOTHARIUS II. Saxo, F. Gevehardi Comitis Supplinburgenſis ex familia Dynaſtarum Querfurtenſium, ab Henrico V. anno 1106. Saxoniæ Ducatum adeptus, eo defuncto, anno 1125. 30. Auguſti voce populi eligitur & attollitur, præſentibus Epiſcopis XXII: Proceribus plurimis: exercitu ad LX. millia: voci populi, Epiſcopi, & Proceres ſuffragantur. Igitur Idibus Septembris Aquisgrani in Regem Lotharingorum, Allemannorum, Longobardorum, & omnium Italæ populorum ungitur a Friderico Archiep. Colon. a quo & Richenza Regina Coloniæ ad Rhenum coronatur. Innocentio II. Papæ Claromonti Concilium celebranti, Rex Legatos mittit Conradum Juvavenſem, & Eberhardum Monaſterienſem, Epiſcopos. Anno 1130. Concilium celebrat Herbipoli, menſe Octobri, Rex præſentibus

Legato Apoſtolico Gualterio Ravennæ Archiep. & XVI. Epiſcopis, qui Innocentium II. contra *Petrum Leonis Antipapam* eligunt & ratificant Summum Pontificem. Anno 1131. eundem Leodii magno cum ſplendore excipit, honorat, & ſacrificio oblato Dominica IV. Quadrageſimæ, coronatur Rex Germaniæ & conjux Regina, præſentibus Epiſcopis XXXII. & Abbatibus LIII. Hoc eodem anno præſente Lothario Rege, Legatus Apoſtolicæ Sedis Matthæus Albanenſis Cardinalis & Archiepiſc. Moguntinus Moguntiæ celebratâ Synodo, denuo eundem Pontificem confirmat. Anno 1133. edicto publico Lotharius *Anacletum Antipapam* rejicit, quo & anno ab Innocentio II. II. Nonas Junii in Lateranenſi Baſilica inauguratur Imperator Occidentis. Moritur III. Non. Decembris apud Breduwillam in faucibus Alpium anno Chriſti 1137. Regni XII. Imperii IV. Moriens Henrico Bavariæ Duci ſibi aſſiſtenti tradit imperialia inſignia: Coronam, ſceptrum, gladium & crucem, quæ Caroli Magni fuiſſe, traduntur.

CONRADUS III. inter Reges Germaniæ, at II. inter Reges Italiæ, unde utrovis modo ſcribitur, HENRICI V. ex ſorore Agnete Nepos, anno 1138. apud Confluentiam eligitur Rex, & Dominica media Quadrageſimæ a Theodwino Cardinali Legato Papæ coronatur, idem qui ante ab Honorio II. excommunicatus fuit ob perduellionem contra Lotharium; idem, qui anno 1128. ab Anſelmo Mediolanenſi Archi-Epiſcopo Modoetiæ coronatus fuerat Rex Italiæ. Dum Conradus Spiræ generalem Curiam celebrat, aderat S. Bernardus Abbas Clarævallis: hujus hortatu Cruce inſignitus fuit, & vexillo de Altari ſumpto munitus. In eadem urbe denuo coronatus fuit, quod pro more illorum temporum nec novum, nec mirum erat ſæpius coronari.

Anno 1149. poſt infelicem expeditionem Hieroſolymitanam revertit in Germaniam, nunquam a Papa titulo Imperatoris honoratus. Anno 1152. e vivis abit Bambergæ XV. Kal. Martii, anno Regni XIV. Suadet Principibus moriens, ut prætérito filio ſuo Friderico, Fridericum fratris ſui filium eligant.

FRIDERICUS I. dictus Barbaroſſa, Conradi Regis Nepos ex Fratre, anno 1152. 4. Martii Francofurti eligitur a multis Proceribus Regni Teutonici. Electus miſit Hillinum Treverenſem Archi Epiſcopum, & Everhardum Bambergenſem, qui concordiam cum Eugenio III. Papæ ſanciant. Mortuo Magdeburgi Archi-Epiſcopo & Electoribus diſcordibus ipſe Rex Guicmannum Cicenſem Epiſcopum ab hac ad Magdeburgicam Cathedram transfert, repugnante Papa. Papiæ coronatur Rex Longobardorum anno 1155. 10. Aprilis, Dominicâ Jubilate, a Petro Toſcano Epiſcopo, Sanctæ Sedi immediate ſubjecto. Eodem anno 15. Junii Auguſtus Occidentis Imperator coronatur Romæ ab Hadriano IV.

Relictâ uxore prima, Beatricem Comitis Burgundiæ filiam ducit, & cum ea Burgundiæ Comitatum nanciſcitur anno 1156, Divortium hoc Papa vehementer redarguit. Uladiſlaum Bohemiæ Ducem creat Regem anno 1158. Alexandro III. Papa electo, antea Rolando Cancellario, & conſecrato; ipſe Fridericus adhæret *Octaviano Cardinali*, a paucioribus electo *Antipapæ*, & prima Dominica

nica Octobris conſecrato ſub nomine Victoris IV., quem & in Conciliabulum Papienſe anno 1160. introducit, eique vota multorum conciliat.

Poſt mortem Antipapæ Victoris Guido Cremonenſis, *novus Antipapa*, ſub *nomine Paſchalis III.* a quibusdam Cardinalibus & Epiſcopis eligitur anno 1164. 22. Aprilis, cujus ope Fridericus Carolum Magnum in Sanctorum numerum referri curavit, quam Beatificationem ob ſequentium Pontificum diſſimulationem, & longiſſimi temporis obſervantiam, Eccleſiâ non contradicente, legitimam habemus. Obiit hic Antipapa anno 1168.

Anno 1169. Bambergæ Filio Henrico VI. IV. Idus Junii coronam Regni Germanici imponi procurat. Anno 1177. Legatos ad Papam mittit Moguntiæ & Magdeburgi Archi-Epiſcopos, & Wormatienſem Epiſcopum, orantes pacem, & promittentes reſtitutionem Præfecturæ Urbis, & terrarum Comitiſſæ Mathildis. Eodem anno 1177. VI. Kal. Auguſti Venetiis in Rivo alto reconciliatur Fridericus Imp. Alexandro III. Pontifici, ejuratis *Antipapis Octaviano*, *Guidone Cremonenſi*, & *Joanne de Struma*. Veneratur Vicarium Chriſti ſupplex, & ab eo humaniſſime erectus, oſculo pacis excipitur: citra figmenta Alexandro Papæ a calumniatoribus aſſuta.

Anno 1178. Arelatem perrexit Fridericus, in qua civitate Rex Burgundiæ coronatur VII. Kal. Auguſti a Raymundo Archi-Epiſcopo. Anno 1186. recrudeſcit diſcordia inter Pontificem & Auguſtum varias ob cauſas. Eodem anno Henrico VI. Filio, Conſtantiam, Rogerii Siciliæ Regis Filiam, deſponſat, qui neu-nupti-benedicuntur Mediolani VI. Kal. Februarii a Patriarcha Aquilegienſi. Eadem die Mediolanenſis Archi-Epiſcopus Fridericum Regem Italiæ coronat. Alius Epiſcopus Teutonicus Conſtantiam Mediolani coronat. Anno 1188. Curiâ indictâ Moguntiæ, Fridericus ab Henrico Albanenſi Epiſcopo Legato Papæ Gregorii VIII. de voto itineris ſacri commonefactus, cruce ſe induit cum XVIII. Principibus, & condictum, ut feſto S. Georgii anni 1189. Ratisbonæ omnes Cruce ſignati confluant. Inde igitur eo anno in Orientem proficiſcitur cum Filio Friderico, & multis Principibus, & Epiſcopis: ſed pluribus in itinere dilabentibus, ad campum Seleuciæ anno 1190. ægre pervenit, ubi caſtra metatus, ex flumine Cydno, quem lavandi corporis ergo intraverat, extractus, Seleuciam mortuus, infertur IV. Idus Junii, anno Regni XXXIX. Imperii XXXV. Filius Fridericus, Sueviæ Dux, obiit apud Accaron urbem anno 1190. obſeſſam, ante III. Kal. Februarii.

HENRICUS VI. Friderici I. Imp. & Beatricis Burgundiæ Filius, jam Rex coronatus anno 1169. Aquisgrani, venit Romam ſecunda die Paſchatis A. 1191. & a Cœleſtino III. heri conſecrato Papa, ſcilicet XVIII. Kal. Majas cum Conſtantia conjuge coronatur Imperator. Anno 1192. Conſtantia per Papæ Legatos liberata a Tancredo Siciliæ Rege, remittitur Imperatori in Germaniam cum honore. Anno 1194. Mortuis Tancredo & Rogerio Siciliæ Regibus Henricus VI. in Italiam venit, Siciliam ſubacturus: Wilhelmum quondam Regem incarcerat. Conſtantia uxor filium enititur infra diem B. Stephani. Curiâ Panormi apertâ, anno 1195. pridie Kal. Decembris in templo Cathedrali Panormitano a Bartholomæo

Archi-Epiſcopo coronatur Siciliæ Rex. Obiit anno 1197. 28. Septembris Meſſanæ, relicto Friderico filiolo, trienni ſub tutela Philippi fratris ſui. Annis rexit VIII. Imperavit VII.

PHILIPPUS, SUEVIÆ DUX, natuminimus Filiorum Friderici I. ahenobarbi, Fratre defuncto, in Germaniam reverſus patrimonium Suevicum adivit, & occupavit. Epiſcopi & Principes Germaniæ conveniunt in Thuringia, & Philippum Defenſorem Imperii eligunt, dum Fridericus nepos ex Sicilia in Germaniam adventaret. Alii Principes Bertholdum de Zaringen Andernaci eligunt, qui ſponte abdicat. Dein Pontifex Cœleſtinus, & alii Principes Germaniæ elegerunt Ottonem Saxonem, Henrici Leonis filium, ab Adolpho Colon. archiep. Aquiſgrani coronatum Regem Germaniæ IV. Nonas Julii anno 1198. Huic Clerus favebat contra Philippum a Papa excommunicatum. Attamen idem Philippus a banno abſolutus per Legatum Pontificium, Sutriuum Epiſcopum, Moguntiæ plurium conſenſu eligitur, & a Tarentaſienſi Epiſcopo coronatur cum Regina conjuge anno 1198, Regalibusque a Fratre defuncto acceptis inſignitur. Anno 1205. Aquiſgrani ab Adolpho Colonienſi archi-epiſcopo in Caroli Magni ſede inthronizatur.

Anno 1207. Spiræ concordia per Legatos Papæ cum Philippo quæritur, iterum Northuſæ & Quedlinburgi tentatur, ſaltem anni unius treuga paritur. Sed Philippus anno 1208. Bambergæ ab Ottone Wittelſpachio, Comite Palatino, occiditur.

OTTO IV. Filiorum Henrici Leonis, Saxoniæ Ducis, ex Machtilda Anglicana tertius, defuncto Henrico VI. ab una factione eligitur, ſed *Schiſma in Regno Germaniæ* erumpit ob factionem contrariam Philippo faventem.

Occiſo Philippo anno 1209. in Italiam cum exercitu tranſit, præmiſſisque Legatis ad Papam, Patriarcha Aquilegienſi, & Epiſcopo Spirenſi, Cancellario ſuo, Romam ingreditur, atque ab Innocentio III. Dominica poſt Michaelis honorifice excipitur: dato Sacramento de juſtitia adminiſtranda, de Eccleſia defendenda, de reſtituendo Patrimonio Petri, coronatur Imperator Occidentis. Exoritur nova controverſia ob hæreditatem Mathildis. Anno 1218. XIV. Kal. Junii in caſtro Hartsburg moritur Otto, abſolutus antea à Banno Papali per Epiſcopum Hildeſemenſem, anno Regni a cæde Philippi decimo, Imperii nono.

FRIDERICUS II. Henrici VI. Imperatoris, Germaniæ, Siciliæ, Sardiniæ, & Hieroſolymæ Regis, ac Conſtantiæ Filius, natus veroſimiliter circa 1193, anno 1195. Rex Germaniæ dictus fuit, Moguntiæ anno 1212. denuo electus Rex Germaniæ contra Ottonem, ubi plures Principes eidem fidem jurarunt. Anno 1215. a Sifrido Moguntino Archi-Epiſcopo, nec non Legato Apoſtolico, ungitur Aquiſgrani, & in Sede Caroli M. collocatur, ubi & cruce ſignatur. Anno 1218. mortuo Ottone, Inſignia Imperii ab Henrico, Comite Palatino Rheni, Ottonis IV. fratre, ſuſcipit. Anno 1213. Egræ edictum edidit pro libertate Eccleſiaſtica: Appellationes ad Sedem Apoſtolicam permittit; Renunciat juri manûs mortuæ: terras Mathildis & Anconitanam ſe reſtiturum promittit. Simile edictum pro Eccleſia

cleſia edidit die Coronationis ſuæ anno 1220; & contra Hæreticos varias ſeveras Leges: alias in Comitiis Francofurti 1234. & Moguntiæ 1235. de Pace ſervanda. Eidem tribuuntur libri Feudorum, uti Principi non ſolum potentiſſimo, ſed literatiſſimo. Linguas Latinam, Græcam, Germanicam, Gallicam, Saracenicam optime callebat, ſcientiarum, & librorum, & artium maximus Cultor & Mecænas.

Anno 1220. Romam profectus, die ſacra S. Cæciliæ Imperator una cum Conſtantia conjuge conſecratur ab Honorio III.

Anno 1221. Henricus filius ad Aquasgrani venit ad Curiam Patris, ubi Dominica *Judica*, Agnes, filia Ducis Auſtriæ, Henrico nubit: ab Engelberto Archi-Epiſcopo Colonienſi nuptiali benedictione inaugurantur.

Anno 1235. Wormatiæ Filium Henricum in gratiam recipit, ſed promiſſis non ſtantem; in Apuliam relegat, ubi anno 1236. vitam & exilium clauſit. Fridericus accuſatus a Summo Pontifice Gregorio IX. anno 1239. variis literis ad Principes Europæ ſcriptis, purgare ſe ab impactis nititur. Anno 1240. cum Roma ſcriberetur Epiſcopis Germaniæ, abdicandum eſſe Friderico II. Regnum, reſponderunt: Non eſſe ſui juris Imperatorem deponere, ſed electum coronare. Innocentius IV. anno 1246. Lugduni Concilium inſtituit contra hunc Imperatorem. Obiit anno 1250. 13. Decembris in caſtro Apuliæ. Regnavit ſolus in Germania annis 33.

In Germania a quibusdam Principibus Henricus Raspo, *Landgravius Thuringiæ, apud Wormatiam eligitur* Anti-Rex: *ſed obiit* 1247. *Wartbergæ prope Iſenacum.*

Wilhelmus Batavus, *Florentii IV. & Mechtildis, Brabantiæ Ducum, Filius, eligitur* Anti Rex *Nuſſiæ, die S. Michaelis anni* 1248, *& Aquisgrani coronatur, qui A.* 1256. *in bello contra Friſones, cum equo in paluſtribus locis merſus, obiit* 28. *Januarii.*

CONRADUS IV. Friderici II. & Iolantæ Filius, a Patre (defuncto primogenito Henrico, antea depoſito) & Proceribus electus fuit Rex Germanorum Ratisbonæ, Patri mortuo ſucceſſit in Regno. Anno 1254. veneno extinctus dicitur

INTERREGNUM MAGNUM AB 1254. AO 1273.

Richardus, *Joannis, ſine terra dicti, Anglorum Regis Filius, Comes Cornubiæ, a Germanis quibusdam Proceribus oblatam Coronam, anno* 1257. *a Conrado Archiepiſc. Colonienſi Aquisgrani imponi ſibi vidit die Aſcenſionis Dominicæ, uti & Sanctiæ uxori. Defunctus fuit anno* 1271. *Pauca memoratu digna de eo leguntur, præter unam Conſtitutionem contra hæreticos & blaſphemos, datam XVII. Kal. Auguſti in villa Solodoro anno* 1258, *legendam apud Lunig: Continuatione II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag.* 14.

Alphonſus, *Rex Caſtiliæ a quibusdam Germanis electus Anno* 1257. *Titulo contentus vixit, nec Germaniam vidit.*

Poſt Interregnum fere 20. annorum A. 1273. Francofurti pridie Kalendas Octobris Palatinus Comes, in quem reliqui Electores Principes compromiſerant, elegit ſuo & omnium nomine RODULPHUM Comitem Habsburgi, Kyburgi,

 Badenæ

Badenæ & Lenzenburgi in Regem Germaniæ, qui perlato ad Se, & lecto Decreto Electionis, Rheno ſecundo Aquisgranum deſcendit, & in Vigilia Omnium Sanctorum a Sigefrido Archi-epiſcopo Colonienſi coronatur, & in Caroli Magni ſolio collocatur.

Anno 1274. Lauſannæ cum Papa Gregorio X. pacem init, & amplis promiſſis eum honorat: Neque hic ejus religio ſtetit, ſed anno 1277. diploma edit, quo non ſolum per Cancellarium ſuum Ottonem in Concilio Lugdunenſi œcumenico decimo, promiſſa ratificat, ſed & Anteceſſorum ſuorum, Regum, & Imperatorum conceſſa Romanæ Eccleſiæ Dona confirmat: paulo poſt Synodum diplomate ſuo, diplomata a Nicolao III. PP. exhibita, Auguſtorum Ludovici Pii, Ottonis Magni, & Henrici II. Imperatorum confirmat, inſuperque urbem Ferrariam & Comaclum cæteris Romanæ Eccleſiæ urbibus addit, Imperiique Electorum ſubſcriptione corroborari facit: *quæ Odoricus Raynaldus in Annal. Eccleſ. recitat.*

Domitis Bohemis, Saxonibus, Bavaris, Wirtembergicis, Burgundis, ubique Victor, pace parta, & gente ſua feliciſſime ſtabilita, obiit Magnus & Catholicus Imperator in Germersheim prope Spiram A. 1291. 18. Julii: Regni 18. Ætatis 73. cum anno 1218. natus eſſet. Coronæ Imperialis causâ Italiam non adiit. Imperii Majeſtatem & Auctoritatem ſupra omnes Principes & membra Imperii ſtrenue exercuit, rem præ nomine conſecutus.

Hæc pro Tomi III. Conciliorum introductione ſufficiant ſtudioſo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Germaniæ.

CON-

CONCILIA GERMANIÆ.

SÆCULUM UNDECIMUM.

SERMO SYNODALIS.

Ex codice MS. Monaſterii Neresheimenſis, (a) *ſcripto Anno Chriſti MIX. quod ex verbis iſtis colligitur: Ab initio mundi uſque ad adventum Domini ſecundum Hebraicam veritatem anni ſunt IIIMDCCCCLVI. ſecundum vero interpretes, anni VMDCXCIX. Colliguntur autem anni omnes a creatione primi hominis uſque in ſeptimum annum Henrici Imperatoris* (b) *ſecundum Hebraicam veritatem IVMDCCCCLXV. ſecundum vero interpretes VIMDCCVIII.*

SERMO SYNODALIS, QUI IN SINGULIS SYNODIS PAROCHIANIS PRESBYTERIS ENUNTIANDUS EST.

FRatres, Presbyteri, & Sacerdotes Domini, cooperatores noſtri ordinis eſtis. Nos quidem, quamvis indigni, locum Aaron tenemus, vos locum Eleazari & Ithamaris. Nos vice duodecim Apoſtolorum fungimur, vos ad

(a) Neresheim Monaſterium eſt familiæ Benedictinæ in Diœceſi Auguſtana, ſub annum 1095. ab Hermanno Dillingæ & Kyburgi Comite fundatum, in quo hic ſermo MS. primum inventus fuit, adeoque veroſimillime S. Udalrico, aut alteri Auguſtano Epiſcopo tribuendus.

Idem Sermo Synodalis, ſed aliquanto brevior, extat ante opera Burchardi Wormatienſis Epiſcopi, Coloniæ impreſſa in folio anno 1548. ſub hac rubrica: *Admonitio in Synodo, finito Evangelio, a Diacono legenda, Epiſcopo & cæteris in ordine ſedentibus.* Apud Hardouinum hæc nota margini hujus ſermonis adſcripta eſt: Hic ſermo extat in codice Bibliothecæ Vaticanæ, qui inſcribitur Liber cenſuum, ſub hoc titulo: *Homilia Leonis IV. Papæ de cura Paſtorali, ejuſve officio ac munere, quam per Epiſcopos omnibus Sacerdotibus, curam animarum gerentibus, intimari voluit.*

(b) Henricus Rex II. Germaniæ, ſed primus Imperator ſub hoc nomine, coronatus fuit Romæ anni MXIV. 24. Februarii cum conjuge ſua Cunigunda a Benedicto VIII. PP. Annus hujus Sæculi nonus erat ſeptimus annus Regni Germanici Henrici, qui anno MII. Moguntiæ ab Willigiſo, & Aquisgrani a S. Heriberto coronatus fuerat Rex Germaniæ.

ad formam ſeptuaginta diſcipulorum eſtis. Nos Paſtores veſtri ſumus, vos Paſtores animarum vobis commiſſarum. Nos de vobis rationem reddituri ſumus ſummo Paſtori Domino JEſu Chriſto, vos de plebibus vobis commiſſis. Et ideo, Chariſſimi, videte periculum veſtrum. Admonemus & obſecramus fraternitatem veſtram, ut de communi ſalute veſtra cogitantes attentius, audiatis admonitionem noſtram; & quæ vobis ſuggerimus, memoriæ commendetis, & opere exercere ſtudeatis.

In primis admonemus, ut vita & converſatio veſtra irreprehenſibilis ſit: ſcilicet ut cella veſtra ſit juxta Eccleſiam, & in ea feminas non habeatis. Omni nocte ad nocturna ſurgite. Curſum veſtrum certis horis decantate. Miſſarum celebrationes religioſe peragite. Corpus & Sanguinem cum timore & reverentia ſumite. Vaſa ſancta propriis manibus abluite & abſtergite. Nullus cantet Miſſam, niſi jejunus. Nullus cantet, niſi communicet. Nullus cantet ſine amictu, alba, ſtola, fanone, planeta. Et hæc veſtimenta nitida ſint, & ad nullos alios uſus ſint. Nullus cum alba, qua in ſuos uſus utitur, præſumat Miſſam cantare. Nulla femina ad altare Domini accedat, nec calicem Domini tangat. Corporale mundiſſimum ſit, altare coopertum de mundis linteis. Super altare nihil ponatur, niſi capſæ & reliquiæ, aut forte quatuor Evangelia, & buxida cum Corpore Domini ad infirmos: cætera in nitido loco recondantur.

Miſſale plenarium, lectionarium, & antiphonarium, unaquæque Eccleſia habeat. Locus in ſacrario aut juxta altare ſit præparatus, ubi aqua effundi poſſit, quando ſacra vaſa abluuntur: & ibi vas nitidum cum aqua dependeat, ibique Sacerdos manus lavet poſt Communionem. Eccleſiæ ſint coopertæ bene & cameratæ, & atrium ſit ſepe munitum. Nullus extra Eccleſiam per domos, aut in locis non cameratis (c) Miſſam cantet. Omnis Presbyter habeat Clericum aut Scholarem, qui Epiſtolam vel Lectionem legat, & ad Miſſam reſpondeat, & cum quo Pſalmos cantet. Nullus ſolus Miſſam cantet.

Nullus cum calcariis, quos ſporones ruſtice vocamus, & cultellis extrinſecus dependentibus Miſſam cantet: quia indecens eſt, & contra regulam Eccleſiaſticam eſt.

Calicem & oblatam recta cruce ſignate, id eſt, non in circulo & variatione digitorum, ut plurimi veſtri faciunt; ſed ſtrictis duobus digitis, & pollice intus recluſo, per quos Trinitas innuitur, † iſtud ſignum recte facere ſtudete: non enim aliter quicquam poteſtis benedicere. Infirmos viſitate, & eos reconciliate, & juxta Apoſtolum oleo ſancto inungite, & propria manu communicate. Et nullus præſumat tradere communionem laico, aut feminæ, ad deferendam infirmo.

Nullus veſtrum pro baptizandis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis ſepeliendis, præmium vel munus exigat. Videte, ne per negligentiam veſtram ullus infans ſine baptiſmo moriatur. Nullus veſtrum ſit ebrioſus & litigioſus, quia ſervum Domini non oportet litigare. Nullus veſtrum arma ferat in ſeditione, quia arma veſtra debent eſſe ſpiritualia. Nullus canum aut avium jocis inſerviat.

Nullus in tabernis bibat. Unuſquiſque veſtrum, quantum ſapit, plebi ſuæ de Evangelio, vel Apoſtolo, die Dominico, vel Feſtis diebus, annuntiet. Verbum Domini debetis prædicare. Curam pauperum, peregrinorum, & orphanorum habete, eos ad prandiola veſtra invitate. Eſtote hoſpitales, ut alii a vobis exemplum bonum ſumant.

Omni die Dominica ante Miſſam aquam benedictam facite, unde populus aſpergatur: & ad hoc ſolum vas habete. Sacra vaſa & veſtimenta ſacerdotalia nolite in pignore dare negotiatori, aut tabernario. Nullus veſtrum uſuras exigat, & conductor ſui fenoris exiſtat. Res & facultates, quas poſt diem ordinationis veſtræ acquiritis, ſciatis ad Eccleſiam pertinere. Nullus ſine ſcientia & conſenſu noſtro Eccleſiam acquirat. Nullus per poteſtatem Sæcularium Eccleſiam obtineat. Nullus Eccleſiam, ad quam titulatus eſt, relinquat, & ad aliam quæſtus cauſa migret. Nullus plures Eccleſias teneat ſine adjutorio aliorum Presby-

(c) *conſecratis.*

Presbyterorum. Nullatenus una Eccleſia inter plures dividatur. Nullus alterius Parochianum, niſi in itinere, & cum placitum fuerit, ad Miſſam recipiat. Nullus in alterius Parochia Miſſam cantet. Nullus pœnitentem invitet carnem manducare, & bibere vinum; niſi pro eo ad præſens eleemoſynam fecerit. Nullus præſumat baptizare, niſi in vigilia Paſchæ & Pentecoſtes, niſi propter periculum mortis. Unusquisque fontes habeat: &, ſi non poteſt lapideos, habeat aliud vas, ad hoc præparatum, in quo nihil aliud fiat. Videte, ut omnibus Parochianis veſtris ſymbolum & orationem Dominicam inſinuetis. Jejunium quatuor temporum, & Rogationum, & Litaniæ majoris, plebibus veſtris omnimodis obſervandum inſinuate. Feria quarta ante Quadrageſimam plebem ad confeſſionem invitate, & ei juxta qualitatem delicti pœnitentiam injungite, non ex corde veſtro, ſed ſicut in pœnitentiali ſcriptum eſt. Quater in anno, id eſt, Natale Domini, & Cœna Domini, Paſcha, & Pentecoſte, omnes fideles ad communionem Corporis & Sanguinis Domini accedere admonete. Certis temporibus conjugatos ab uxoribus abſtinere exhortamini. Eulogias poſt Miſſam in diebus feſtis plebi tribuite. Nullus induatur veſtimentis laicalibus. Nullus rem, aut poſſeſſionem, aut mancipium Eccleſiæ vendere, aut commutare, aut quocumque ingenio alienare præſumat.

Diem Dominicum, & alias feſtivitates, abſque opere ſervili a veſpera usque ad veſperam celebrari docete. Cantus & choros mulierum in atrio Eccleſiæ prohibete. Carmina diabolica, quæ ſuper mortuos nocturnis horis vulgus facere ſolet, & cachinnos, quos exercent, ſub conteſtatione Dei omnipotentis vetate. Cum excommunicatis nolite communicare. Nullus illis præſumat Miſſam cantare: ſed & plebibus vobis commiſſis hoc annuntiate. Ad nuptias nullus veſtrum eat. Omnibus annuntiate, ut nullus uxorem accipiat, niſi publice celebratis nuptiis. Raptum omnimodis prohibete: & nullus ad proximam ſanguinis ſui accedat; & ut alterius ſponſam nullus ducat. Porcarios & alios paſtores, vel Dominica ad Miſſam venire facite. Patrini filiolis ſuis ſymbolum & orationem Dominicam inſinuent, aut inſinuari faciant. Chriſma ſemper ſub (*d*) cera ſit & ſigillo propter quoſdam infideles.

De miniſterio etiam vobis commiſſo vos admonere curamus, ut unusquiſque veſtrum, ſi fieri poteſt, expoſitionem ſymboli & orationis Dominicæ, juxta traditionem orthodoxorum penes ſe ſcriptas habeat, & eam pleniter intelligat: & inde ſi novit, prædicando populum ſibi commiſſum ſedulo inſtruat; ſi non, ſaltem teneat, vel credat. Orationes quoque Miſſarum & Canonem bene intelligat: & ſi non, ſaltem memoriter ac diſtincte valeat proferre. Epiſtolam & Evangelium bene legere poſſit, & utinam ad literam ejus ſenſum poſſet manifeſtare. Pſalmorum verba & diſtinctiones regulariter ex corde cum canticis conſuetudinariis pronuntiare ſciat. Sermonem, ut ſupra diximus, Athanaſii Epiſcopi de fide Trinitatis, cujus initium eſt: *Quicumque vult*, memoriter teneat. Exorciſmos & orationes ad catechumenum faciendum, ad fontem quoque conſecrandum, & reliquas preces ſuper maſculum & feminam pluraliter ac ſingulariter diſtincte proferre valeat. Similiter baptizandi, ad ſuccurrendum infirmis, ordinem quoque reconciliandi, juxta modum ſibi canonice ſervatum, atque ungendi infirmos, orationes quoque eidem neceſſitati competentes, bene ſaltem ſciat legere: ſimiliter ordinem & preces in exſequiis agendis defunctorum: ſimiliter exorciſmos & benedictiones ſalis & aquæ memoriter teneat: Cantum nocturnum atque diurnum noverit.

Computum minorem, id eſt, epactas concurrentes regulares, terminum Paſchalem, & reliquos ſapiat, ſi eſt poſſibile. Martyrologium, & Pœnitentiale habeat, & cætera. Volumus autem, Fratres chariſſimi, quatenus quæ noſtra percepiſtis traditione, quantum humana patitur infirmitas, bonis ſtudeatis operibus adimplere, præſtante Domino noſtro JESU Chriſto, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

A 2 *Binius*

(*d*) *forte:* ſub ſera ſit & ſigillo.

Binius Tomo III. Part. II. Concilior. p. 172. hunc ſermonem S. Udalrico, Auguſtano Epiſcopo, anno CMLXXII. 4. Julii defuncto, attribuit ex Marci Velſeri, Clariſſimi viri, duplici conjectura: quia tempus & locus Synodorum, a S. Udalrico celebratarum tempore 50. annorum ſui Epiſcopatus, id veroſimile reddunt. Legamus Cap. III. vitæ S. Udalrici, ab anonymo coævo auctore ſcriptæ: In tribus diebus poſt Dominicam Palmarum contiguis Synodale colloquium habere conſuevit: eo quod Canones bis in anno Epiſcoporum Concilia fieri præcipiant, unum XV. Kal. Octobris, aliud quarta hebdomada poſt Paſcha, hoc in iſto tempore perficere decrevit, ne in antea ei aliquod obſtaculum ad illud perficiendum impedimentum faceret. Alterum Velſeri argumentum eſt, quia pleræque interrogationes, quas S. Udalricus in Synodis facere ſolebat (confer *Cap. III. & IV. Anonymi Biographi Tomo VI. Julii in actis Sanctor. Antwerp. p.* 76.) huic ſermoni congruunt, quam conjecturam Velſeri Mabillon. non eſſe decretoriam, nec certam judicat: quia ſimilis ſermo *Leoni IV.* adſcribitur Tomo VIII. Concil. uti & Ratherio Epiſc. mox ſubjungendus.

RATHERII,

VERONENSIS EPISCOPI,

SYNODICA AD PRESBYTEROS ET ORDINES CETEROS FORINSECUS, ID EST, PER UNIVERSAM DIOECESIM CONSTITUTOS.

Quia mirari vos ſcio, immo murmurare, quod eſt pejus, non neſcio, quod *tertio* vos vocavi, & quaſi nihil vobiſcum egi. Ne fruſtra hoc me feciſſe putetis, fateor, quia explorandi vos cauſa feci: & quales vos me inventurum æſtimavi, tales, proh nefas! inveni. Congruere mihi infeliciſſimo illud ſtatim de Sapientiæ viſum eſt libro: *Ne* (a) *jocunderis in filiis ſtultis, ſi multiplicentur: ne oblecteris in eis, ſi non eſt timor Dei cum eis.*

Moneo igitur paternaliter, & præcipio paſtoraliter, ut dicentis Apoſtoli reminiſcentes: *Quia* (b) *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*; hoc eſt, ſine credulitate, quæ nobis per Apoſtolos, eorumque eſt ſucceſſores tradita: & quia *juſtus* (c) *ex fide*, id eſt, credulitate ſua, *vivit: & quidquid ſine fide*, hoc eſt, credulitate Dei *eſt*, *eſt peccatum*: *fides* (d) autem, id eſt, credulitas Dei, *ſi non habeat opera bona*, *mortua eſt in ſemetipſa.* Ipſam fidem, id eſt, credulitatem Dei, trifarie parare memoriter feſtinetis: hoc eſt, ſecundum ſymbolum, id eſt, collationem Apoſtolorum, ſicut in pſalteriis correctis invenitur: & illam, quæ ad Miſſam canitur: & illam S. Athanaſii, quæ ita incipit: *Quicumque vult ſalvus eſſe.* Quicumque vult ergo Sacerdos in noſtra Parochia eſſe, aut fieri, aut permanere; illa fratres, memoriter nobis recitet, cum proximo huc a nobis vocatus fuerit.

Moneo & jam vos de die Dominico, ut cogitetis, aut ſi cogitare neſcitis, interrogetis, quare ita vocetur: uſu enim quotidiano illas res Dominicas diximus, quæ proprie ad Dominos pertinent illarum. Eo itaque ſenſu Dominica dicitur dies quod proprie ad Dominum, id eſt, Jeſum Chriſtum pertineat. Cum vero omnes dies ipſius ſint, ſicut & omnia, quæ ſunt in cœlo, & in terra, & in mari, & in omnibus abyſſis: inquirendum, quare iſta ſolum dicatur illius eſſe. Nimirum, quia ipſe in ea reſurrexit. Sed in quibus Kalendis? Non cures, de die ſolummodo

Cum in hoc ſermone Ratherii, qui & Veronæ in Italia, & Leodii in Germania, Epiſcopus fuit Sæculo decimo, multa ſint ſimilis, & pæne ejusdem ſtili & argumenti menda, quæ in ſermone, S. Udalrico, Auguſtano Epiſcopo, attributo; hinc liquet, ejuſmodi ſermones Sæculo X. & XI. frequenter prælectos fuiſſe, & veluti communem formulam Cleri adhortandi adhibitam fuiſſe.

(a) Eccl. 16. 1. (b) Hebr. 11. 6. (c) Rom. 1. 17.
(d) Jacob. 2. 17.

modo cogita. Quinta feria poſt veſperum eſt traditus, ſexta crucifixus, ſeptima quievit in ſepulcro, octavo reſurrexit a mortuis; & inter duorum dierum partem, ſive trium integritatem noctium, vel triduo, ut promiſerat, facto, a corde, id eſt, interioribus terræ ad Apoſtolos rediit. Hinc ipſa octava, ſive prima feria, dies vocatur Dominica: & in quocunque Kalendarum die evenerit, ſemper eſt Paſcha, id eſt, tranſitus Domini de morte ad vitam: & uno modo, quidquid manduces, vel bibas, eſt obſervanda. Unde autem obſervanda? Ab opere ſervili. Quod autem eſt opus ſervile? peccatum. Qui enim peccat, diabolo ſervit. Si ergo omni die Dominico eſt Paſcha quærendum, quid nobis faciendum in ea? Apoſtolus dicat: *Paſcha*, inquit, (e) *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.* Quare Paſcha eſt Chriſtus? quia pro nobis immolatus. Cur immolatus? ut pro nobis moreretur: ſicut utique antea ille immolabatur, cujus ſanguine liberandus ab Ægypto populus purgabatur: ita ergo & iſte propterea eſt immolatus, ut moreretur; propterea occiſus, ut nos per ſanguinem ipſius a vaſtatore mundi angelo, id eſt, diabolo liberati, de Ægypto, id eſt, inferno, erueremur; & per mare rubrum, hoc eſt, Baptiſmum, ſanguine Domini rubrum, per deſertum præſentis vitæ educti, ad terram repromiſſionis, id eſt, vitam æternam pervenire poſſemus. Habes Paſcha, id eſt, tranſitum bonum; habes agnum pro te occiſum; tranſiſti mare rubrum; graderis per deſertum. Vide, quo graderis: ſtude perveñias, quo venire tibi expedit. Labora cum Dei adjutorio, ne aut in Ægyptum redeas, aut in deſerto pereas, ſed ad patriam cœleſtem pervenias. In Ægyptum vero te redire cognoſce, ſi peccatum, quod deſeruiſti, præſumis repetere. Peris vero in deſerto, ſi non perſeveras in labore, & opere bono.

Sed redeamus ad Apoſtolum: *Paſcha*, inquit, *Paſcha* (f) *noſtrum immolatus eſt Chriſtus.* Poſtea: *itaque epulemur.* Putas, quod dicat, crapulæ & ebrietati vacemus? Nequaquam: ſequitur enim, *non in fermento veteri*, id eſt, inflatione ventris, vel tumore anterioris peccati, aut affectu ad tranſacta ſcelera redeundi, vel alia perpetrandi. *Neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis.* Id eſt, ut in opere juſti, in cogitatione ſimplices, in ſermone ſimus veraces. Quando? omni tempore. Præcipue vero in Paſchali ſolemnitate, hoc eſt, omni Dominica anni integri die. Si enim Dominica eſt Domini, utique non noſtra dies eſt. Si Domini eſt, reverentia Domini eſt honoranda. Sed cujus Domini? Revera, qui nos, cum non eſſemus, fecit: qui nos, cum perditi fuiſſemus, refecit: qui nos gubernat, alit, nutrit, defendit; qui vitam noſtram quouſque illi placuerit, hic continet; cum noluerit, eam hinc mutabit, & aut meliorem, pro meritis, aut reddet pejorem: poſtremo, qui nos judicabit, & aut in inferno ſine fine damnabit, aut in Cœlo æternaliter coronabit. Talis igitur ac tantæ poteſtatis Domini cum hæc ſit proprie dies, honoretur, ut eam pro decentia tanti Domini decet. Honorari vero nullo modo, niſi ordinabiliter valet. Niſi enim paraſceve ſabbatum antecedat, ſabbatum diem Dominicam, dies non eſt ullatenus Dominica.

Quid eſt paraſceve? Apoſtolus dicat: *Probet autem* (g) ait, *ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.* Quo pane? Qui ait: *Ego* (h) *ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi.* De quo calice? *Calix* (i) *tuus inebrians, quam præclarus eſt?* Id eſt, Chriſtus ſuo nos ſanguine ſatians, quam pulcher, id eſt, ſpecioſus forma præ filiis hominum? Qui ergo panis, ipſe eſt agnus: qui agnus, ipſe Chriſtus: qui Chriſtus, ipſe eſt Paſcha: qui Paſcha, ipſe pro nobis immolatus. Ipſe eſt *dies, quam* non operando, ſed gignendo coæternaliter, *fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea.* Ipſe eſt, inquam, dies, ipſe Dominus, cujus iſta eſt dies. De Sabbato illius quid facimus? *Vacate*, (k) ait per Pſalmiſtam Dominus, *& videte, quia ego ſum Deus.* Sabbatum vero vacatio dicitur, vel requies, id eſt, ut quieſcamus ab operibus malis, & vacemus divi-

(e) 1. Corinth. 5. 7.
(h) Joan. 6. 41.
(f) Ibidem Rom.
(i) Pſalm. 22. 5.
(g) 1. Corinth. 11. 28.
(k) Ibidem 45. 11.

divinis obſequiis. Paraſceve autem præparatio dicitur, hoc eſt, ut præparemus cordium noſtrorum habitacula venturo ad nos per corporis, & ſanguinis ſui ſubſtantiam Chriſto. Si ergo omnis octava dies eſt Dominica, Dominica vero pro reſurrectione Domini dicta: vel ſicut perlepide quidam invenitur dixiſſe, omnes quia dies Dominus fecit imperio ſuo, Dominicum fecit ſanguine ſuo, & ædificavit pretio ſuo: omnes dies Dominici Paraſceve, vel Sabbato indigent. Paraſceve autem, id eſt, præparatio non eſt aliud, niſi quod protulimus: hoc eſt, ut probet ſeipſum homo, id eſt, diſquirat, cujus affectus ſit: hoc eſt, ſi in voluntate cum Dei gratia meliorationis, aut in duritia pejorationis conſiſtit. Si illud primum jus in conſcientia ſua invenit, præſumens de miſericordia Dei; cum lactucis agreſtibus, id eſt, contritione cordis, & amaritudine gemitus, accinctis renibus comedat agnum. Si non; ſuadere non audeo, ut faciat. Viderit quisque, quid agat. Omnis ergo dies Dominicus ideo eſt Paſchalis, quia reſurrectione Domini decoratus: Paſcha vero noſtrum ideo eſt Chriſtus, quia pro nobis immolatus.

Omni ergo Dominica nobis clamat Apoſtolus: *Itaque* (l) *epulemur*. Id eſt, carnem Domini manducemus, & ſanguinem ipſius bibamus. Ubi ſunt autem qui quotidie miſſam celebrant, quotidie Paſcha faciunt, id eſt, carnem agni comedunt, & ſanguinem ejus bibunt, &, ut cetera ſileam, de coitu adulterino filios, & filias generant? Ubi, qui heſternam ebrietatem vel crapulam, ante Altare Domini ſuper ipſam carnem, vel ſanguinem ructuant agni? Qui litibus continuis occupantur, qui cupiditate æſtuant, qui invidia, vel odio tabeſcunt, qui his, quos ut ſe diligere debuerant, deceptionum laqueos tendere nullatenus ceſſant? Quando talium quis paraſceve jam dictum, vel ſabbatum fecit? Timeo de talibus, utinam non mei ſimilibus: ne dum putant comedere agnum, comedant potius hircum; & utinam non illum, qui abductus eſt in deſertum, qui latine emiſſarius, hebraice hazezel, id eſt, crudelis Dei interpretatur; quem qui in deſertum emiſit, caſtra ſolummodo Dei non eſt ingredi dignus, niſi loto prius corpore, & veſtibus omnibus; ſed hoedum potius, quarta decima qui die ad veſperam ab omni eſt populo immolatus. Væ enim illis, quibus tantum bonum in tam magnum vertitur malum, hoc eſt, manſuetudo Dei in crudelitatem: dum comedentes utique carnem, & ſanguinem ejus bibentes indigne, judicium ſibi manducant & bibunt. Væ, inquam, nobis miſeris, & millies væ! Cum enim Sacerdotes non ob aliud vocemur, niſi quia ſacrum conficere, & dare populo debemus; Scriptura vero ſancta dicat econtra: *Quidquid* (m) *tetigerit immundus, immundum erit:* quomodo ſaltem dici valet aliquid ſacrum, immundiſſimis manibus noſtris tractatum? Et cum ſpecialis noſter Doctor atque Proviſor, beatus utique Zeno, dicat in ſermone, utique, quem de Juda filio Jacob, & Thamar nuru ipſius, elegantiſſime compoſuit, quod omnium corrupte viventium diabolus pater ſit; quid valet, quod in conſpectu omnium, qui nos ſciunt corrupte vivere, id eſt, luxuriæ deſervire, clamamus Deo: *Pater* (n) *noſter, qui es in cælis:* cum ille nobis per Prophetam ſtatim reſpondeat: *Si Pater* (o) *ego, ubi eſt amor meus?* Quid enim facis pro amore meo? Quid infectum relinquis pro timore meo? Iſta, & illis ſimilia, quia vos penitus neſcire doleo, immo de talibus nil curare, gemiſco; paſtoraliter, ut addiſcere feſtinetis, præcipio: & quia ſermone ignoratis, bono exemplo Dei populum erudire, quæſo ſtudeatis.

Ammonemus etiam, & obſecramus, ſicut alibi ſcriptum invenimus, Fraternitatem veſtram, ut de communi ſalute veſtra cogitantes, attentius audiatis ammonitionem noſtram, & quæ vobis ſuggerimus, memoriæ commendetis, & opere exercere ſtudeatis. Inprimis ammonemus, ut vita & converſatio veſtra irreprehenſibilis ſit: ſcilicet, ut cella veſtra ſit juxta Eccleſiam, & in ea feminas non habeatis. Omni nocte ad nocturnos ſurgite, curſum veſtrum certis horis decantate. Miſſarum celebrationes religioſe peragite. Corpus & Sangui-

(l) 1. Corinth. 5. 8.

Sanguinem Domini cum timore & reverentia ſumite. Vaſa ſancta propriis manibus abluite & extergite. Nullus cantet Miſſam, niſi jejunus: nullus cantet, qui non communicet: nullus cantet ſine amictu, alba, ſtola, fanone & planeta: & hæc veſtimenta nitida, & ad nullos uſus alios ſint: nullus cum alba, qua in uſus ſuos utitur, præſumat Miſſam cantare: nullus cum cultellis foris pendentibus, nullus cum calcaribus. Nulla femina ad altare accedat, nec calicem Domini tangat. Corporale munditiſſimum ſit. Altare coopertum de mundis linteis: ſuper altare nihil ponatur, niſi capſæ & reliquiæ, aut forte quatuor Evangelia, & pyxis (*p*) cum corpore Domini ad viaticum infirmis, cetera in nitido loco recondantur. Miſſalem plenarium, Lectionarium, & Antiphonarium, unaquæque Eccleſia habeat. Locus in ſecretario, aut juxta altare ſit præparatus, ubi aqua effundi poſſit, quando vaſa ſacra abluuntur: & ibi vas nitidum cum aqua pendeat, ibique manus lavet poſt communionem.

Nullus extra Eccleſiam per domos, aut in locis non conſecratis, Miſſam cantet. Nullus ſolus Miſſam cantet. Calicem & oblatam recta cruce ſignate, id eſt, non in circulo, & varicatione digitorum, ut plurimi faciunt; ſed ſtrictis duobus digitis, & pollice intus incluſo, per quos Trinitas innuitur, iſtud ſignum † recte facere ſtudete. Non enim aliter quidquam poteſtis benedicere. Infirmos viſitate, & eos reconciliate; & juxta Apoſtolum, oleo ſancto ungite, & propria manu communicate. Et nullus præſumat tradere communionem laico aut feminæ ad deferendum infirmo. Nullus veſtrum pro baptizandis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis ſepeliendis, præmium vel munus exigat. Videte, ne per negligentiam veſtram ullus infans ſine baptiſmo moriatur.

Nullus veſtrum ſit ebrioſus, & litigioſus, quia ſervum Domini non oportet litigare. Nullus veſtrum arma ferat in ſeditione, quia arma noſtra debent eſſe ſpiritalia. Nullus canum aut avium jocis inſerviat. Nolite in tabernis bibere. Curam pauperum & orphanorum, ac peregrinorum habete, & eos ad prandiola veſtra invitate. Eſtote hoſpitales, ut alii a vobis exemplum capiant bonum. Omni die Dominica ante Miſſam aquam benedictam facite, unde populus aſpergatur, & ad hoc ſolum vas habete. Sacra vaſa & veſtimenta ſacerdotalia nolite in pignore dare negotiatori aut tabernario. Nullus veſtrum minus digne pœnitentem cujuſcumque rei gratia ad reconciliationem adducat, & ei teſtimonium reconciliationis ferat. Nullus veſtrum uſuras exigat, & conductor ſænoris exiſtat. Res & facultates, quas poſt diem ordinationis veſtræ acquiritis, ſciatis ad Eccleſiam pertinere. Nullus ſine ſcientia & conſenſu noſtro Eccleſiam acquirat. Nullus per poteſtatem ſæcularium Eccleſiam obtineat. Nullus per pecuniam alterius Eccleſiam ſupplantet. Nullus Eccleſiam, ad quam titulatus eſt, relinquat, & ad aliam quæſtus cauſa migret. In alterius parochia Miſſam nullus cantet abſque parochiani Presbyteri, ſi præſens eſt, voluntate & rogatu. Nullus decimam ad alium pertinentem recipiat. Nullus pœnitentem invitet carnem manducare, & bibere vinum, niſi pro eo ad præſens eleemoſynam fecerit.

Nullus præſumat baptizare, niſi in vigilia Paſchæ & Pentecoſtes, niſi propter periculum mortis. Unuſquiſque fontes habeat: & ſi non poteſt habere lapideos, habeat aliud vas ad hoc præparatum, in quo nihil aliud fiat. Videte, ut omnibus Parochianis veſtris ſymbolum & orationem Dominicam inſinuetis. Jejunium quatuor temporum, & rogationum, & Litaniæ majoris, plebibus veſtris omnimodis obſervandum inſinuate: Feria quarta ante Quadrageſimam, plebem ad confeſſionem invitate, & ei juxta qualitatem delicti pœnitentiam injungite, non ex corde veſtro, ſed ſicut in Pœnitentiali ſcriptum eſt. Quater in anno, id eſt, Natali Domini, & Cœna Domini, Paſcha, & Pentecoſte, omnes fideles ad communionem Corporis & Sanguinis Domini accedere ammonete. Certis temporibus conjugatos ab uxoribus abſtinere exhortamini. Eulogias poſt Miſſam in diebus feſtis plebi tribuite.

Nullus ſine ſtola in itinere incedat: nullus induatur veſtimentis laicalibus: nullus

(*p*) buxida.

nullus rem, aut poſſeſſionem, aut mancipium Eccleſiæ vendere, aut commutare, aut quocumque ingenio alienare præſumat: diem Dominicum, & alias feſtivitates, abſque opere ſervili a veſpera ad veſperam celebrare docete. Carmina diabolica, quæ ſuper mortuos nocturnis horis vulgus cantare ſolet, & cachinnos, quos exercent, ſub conteſtatione Dei omnipotentis vetate. Cum excommunicatis nolite communicare. Nullus illis præſumat Miſſam cantare, ſed & plebibus vobis commiſſis hoc annuntiate. Ad nuptias nullus veſtrum eat. Omnibus denuntiate, ut nullus uxorem accipiat, niſi publice celebratis nuptiis. Raptum omnimodis prohibete, & ut nullus ad proximam ſanguinis ſui accedat, & ut alterius ſponſam nullus ducat. Porcarios, & alios paſtores vel Dominico die ad miſſam venire facite. Patrini filiis ſuis ſymbolum & orationem Dominicam inſinuent, aut inſinuari faciant. Chriſma ſemper ſub ſera ſit, aut ſub ſigillo, propter quoſdam infideles.

Volumus autem ſcire de quolibet Presbytero, ſi ex ingenuis parentibus ſit natus, aut ex conditione ſervili, aut ſi de noſtra Parochia natus eſt, aut ordinatus, vel ad quem locum prætitulatus. Si ſervus fuit, oſtendat chartam libertatis. Si de alia Parochia, oſtendat literas commendatitias, quas formatas vocant.

De miniſterio etiam vobis commiſſo vos ammonere curamus, ut unuſquiſque veſtrum, ſi fieri poteſt, expoſitionem ſymboli & orationis Dominicæ, juxta traditionem orthodoxorum penes ſe ſcriptam habeat, & eam pleniter intelligat; & inde ſi novit, prædicando, populum ſibi commiſſum ſedulo inſtruat; ſi non, ſaltem memoriter ac diſtincte proferre valeat: Epiſtolam & Evangelium bene legere poſſit, & utinam ſaltem ad literam ejus ſenſum poſſet manifeſtare. Pſalmorum verba & diſtinctiones, regulariter ex corde cum canticis conſuetudinariis pronuntiare ſciat. Sermonem, ut ſuperius dixi, Athanaſii Epiſcopi, de fide Trinitatis, cujus initium eſt: *Quicunque vult.* memoriter teneat. Exorciſmos, & orationes ad Catechumenum faciendum, ad fontem quoque conſecrandum, & reliquas preces ſuper maſculum & fœminam, pluraliter & ſingulariter, diſtincteque proferre valeat; ſimiliter ordinem baptizandi, ad ſuccurrendum infirmis, ordinem quoque reconciliandi, juxta modum ſibi canonice reſervatum, atque ungendi infirmos; orationes quoque eidem neceſſitati competentes, bene ſaltem ſciat legere: ſimiliter ordinem & preces in exſequiis agendis defunctorum: ſimiliter exorciſmos, & benedictiones ſalis & aquæ memoriter teneat. Canticum nocturnum atque diurnum noverit. Computum minorem, id eſt, epactas concurrentes regulares, terminum Paſchalem, & reliquos, ſi poſſibile eſt, ſapiat: Martyrologium, & pœnitentialem habeat, & cetera. De ordinandis pro certo ſcitote, quod a nobis nullo modo promovebuntur, niſi aut in civitate noſtra, aut in aliquo Monaſterio, vel apud quemlibet ſapientem ad tempus converſati fuerint, & literis aliquantulum eruditi, ut idonei videantur Eccleſiaſticæ dignitati.

Cum auctoritas quoque contineat Eccleſiaſtica, ut de rebus Eccleſiaſticis quatuor fieri debeant partes: e quibus una Epiſcopi, altera fabricæ Eccleſiæ, tertia Clericorum, quarta debeat eſſe pauperum & hoſpitum: ſi veſtram pleniter habetis, de illis, quæ ad Epiſcopum, fabricam, vel pauperes pertinent, nullam invidiam habeatis: reminiſcentes, Dominum præcepiſſe: *Non* (q) *concupiſces rem proximi tui: & de re, quæ ad te non pertinet, ne ſolicitus fueris.* De ipſa vero, quæ ad vos pertinet, fidem inter vos habetote, & communiter vos eam dividite, ſive ſit magna, ſive ſit modica: ſcientes, Apoſtolum dixiſſe: *Nemo* (r) *circumveniat in negotio*, id eſt, cauſa aliqua, *fratrem ſuum, quoniam vindex eſt Dominus de omnibus his, ſicut prædiximus vobis, & teſtificati ſumus.* Noveritis etiam, quod melius ſit omni Chriſtiano fraudem pati, quam inferre.

Quadrageſimam, exceptis diebus Dominicis, æqualiter facite: ſi enim uno die jejunas, altero crapularis, non quadrageſimam, ſed vigeſimam feciſti. In

In adventu Domini, niſi feſtivitas intercedat, quatuor hebdomadibus a carne noveritis abſtinendum, & coitu. In Natale Domini viginti diebus ac noctibus a coitu etiam licito omnino ceſſandum; ſimiliter in octavis Paſchæ, & Pentecoſtes, litaniarum, & omnium feſtivitatum vigiliis, ſextis etiam feriis, præcipue autem omnibus diebus vel noctibus Dominicis. Auctoritate etiam feſtivitatis Paſchalis compellente, monemus veſtram dilectionem, in Chriſto fratres ſinceriter diligendi, ut ſecunda, tertia, quarta & quinta feria hebdomadæ majoris, jejunetis uſque ad nonam, exceptis parvulis, & ſenio gravi confectis, atque infirmis. Quinta feria, hora nona ad Eccleſiam matrem omnes reconciliandi venite. Sexta feria uſque ad nonam jejunate, & cui placet, amplius. Septima feria ante horam decimam nullus præſumat Miſſam cantare, nec baptiſmum generale agere. Qui ſi pro infirmitate aliquis jejunare non poteſt, proficiat ei jejunium, quod generalis facit Eccleſia: omnes enim in Chriſto unum corpus ſumus: tantum nullus ſua importunitate univerſitatem Eccleſiæ noſtræ contra Dominum compellat delinquere, & tam glorioſam feſtivitatem in aliquo violare. De occultis peccatis pœnitentiam vos dare poſſe ſcitote, de publicis ad nos referendum agnoſcite. Clericum nemo veſtrum ſine licentia faciat noſtra: nullus balbum, vel ultra menſuram blæſum: nullus eum, qui de litteris durum habet ſenſum. Si feſtivitas, quæ non ſit Sanctæ Dei Genitricis MARIÆ, aut Apoſtolorum, evenerit in quadrageſima, vel quatuor temporum jejuniis; magis jejunium tenendum, quam feſtivitatem celebrandam ſcitote: niſi forte illius Sancti ſit feſtivitas, qui in eadem Parochia jacet: quia nulla ſolennitate amplius delectatur Deus, quam illo jejunio, quo à cibis abſtinetur & vitiis. Otioſitas quoque inimica eſt animæ. Videte, ſi abſque horum, quæ præmiſimus, ſcientia, miniſterium veſtrum facere poſſitis, & plebes vobis commiſſas ad vitam ducere, & Chriſto repræſentare.

Ex Tomo I. Spicilegii D'acherianí p. 260. Edidit Harduin. Tomo VI. Concilior. pag. 787. & ſeqq.

BURCHARDI,

WORMATIENSIS EPISCOPI,

De auctoritate, Præſidio, membris, tempore, ordine Synodorum congregandarum.

CAPITULA COLLECTA EX LIBRO I. DECRET. BURCHARDI.

Quod auctoritas congregandarum Synodorum Apoſtolicæ Sedi commiſſa ſit privata poteſtate.

Ex Iſidori Cap. 8.

CAPUT XLII.

SYnodorum vero congregandarum auctoritas Apoſtolicæ Sedi, privata commiſſa eſt poteſtate. Nec ullam Synodum generalem ratam eſſe legimus, quæ ejus non fuerit auctoritate congregata, vel fulta. Hæc canonica teſtatur auctoritas, hæc hiſtoria Eccleſiaſtica roborat, hæc ſancti Patres confirmant.

Quod bini conventus Epiſcopales ſingulis annis fieri debeant.

Ex Decreto Leonis Papæ ad Ruſticum Epiſcopum Cap. 37.

CAPUT XLIII.

De Conciliis autem Epiſcopalibus non

Burchardus, Haſſus origine, ex Lobienſi Monacho, Diœceſis Leodienſis, Ordinis S. Benedicti, adivit Cathedram Wormatienſis Diœceſis anno 996. Obiit 1025. 13. Kal. Septembris. Ejus opera, Coloniæ 1548. impreſſa, in Libros XX. diſpeſcuntur: ſed MS. codices Burchardi pleniores & emendatiores impreſſis eſſe, teſtatur *Baluzius variis locis.*

non aliud indicimus, quam ſancti Patres ſalubriter ordinaverunt, ut ſcilicet bini Conventus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diverſos Eccleſiæ ordines naſci aſſolent, judicetur. Ac ſi forte inter ipſos, qui præſunt, de majoribus, quod abſit, peccatis cauſa naſcatur, quæ provinciali nequeat examine definiri; fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit inſtruere, ut ſi coram poſitis partibus nec tuo fuerit reſopita judicio, ad noſtram cognitionem, quicquid illud eſt, transferatur.

De Synodis, quo tempore ſint habendæ.

Ex Concilio Antiocheno cap. XX. Tomo noſtro primo pag. 159.

CAPUT XLIV.

Propter utilitates Eccleſiaſticas & abſolutiones earum rerum, quæ dubitationem controverſiamque recipiunt, optime placuit, ut per ſingulas quaſque Provincias in anno Epiſcoporum Concilia celebrentur. Semel quidem poſt tertiam ſeptimanam feſti Paſchalis, ita, ut in quarta ſeptimana, quæ conſequitur, id eſt, medio Pentecoſtes conveniat Synodus, Metropolitano Comprovinciales Epiſcopos admonente. Secunda vero Synodus fiat Idus Octobris, id eſt, XV. die menſis Octobris, quem Hyperberetheon Græci nominant. In ipſis autem Conciliis adſint Presbyteri, Diaconi, & omnes, qui ſe læſos exiſtimant, & Synodi experiantur examen. Nullis vero liceat apud ſe celebrare Concilia, præter eos, quibus Metropolitana videntur eſſe commiſſa.

De Synodo congreganda.

Ex Synodo Arvernenſi cap. 15.

CAPUT XLV.

Peractis omnibus, quæ ad correctionem noſtri ordinis in hoc Concilio promulgata ſunt, placuit definire, ut omni anno ad peragendam celebritatem Concilii in Metropolitana Sede, tempore, quo Principis, vel Metropolitani electiu definierit, devotis ſemper animorum ſtudiis conferamus, nec quibuslibet requiſitis occaſionibus diſſentiamus, ſed in præparato die, quo indictum fuerit, adunatis in Metropolitana Sede omnibus Provinciæ Pontificibus, Concilium Deo præſule celebretur. Quiſquis autem Epiſcoporum, excepta inevitabili cauſa vel neceſſitate, de peragendo ſe Concilio abſentaverit, per unius anni ſpacium erit communione plectendus. Quod ſi deinceps abſque celebratione Concilii anni unius metas tranſierit, omnium in communione Pontificum ejuſdem Provinciæ ſententiam obnoxius retinebit. i. Si nulla ſibi impediente Principis poteſtate, vel infirmitate, vel inevitabili cauſa, ſed ſolius propriæ voluntatis libitu, ſe ſe ad celebrandum Concilium non collegerit.

De Archi-Epiſcopo, qui tempore pacis ultra biennium Synodum annuntiare neglexerit.

Ex Concilio Meldenſi cap. 3.

CAPUT XLVI.

Quod ſi intra biennium, divinitus temporum tranquillitate conceſſa, admonitis Comprovincialibus a Metropolitano Synodus indicta non fuerit, & Metropolitanus ipſe provocationes tardaverit, anno integro Miſſas facere non præſumat. Quod ſi evocati, & non corporali infirmitate detenti, adeſſe ſua abuſione deſpexerint, ſimili ſententiæ ſubjacebunt.

De Epiſcopis ad Synodum vocatis, ut venire non contemnant.

Ex Concilio Laodiceno cap. 40. *Tomo primo noſtro pag.* 165.

CAPUT XLVII.

Quod non oporteat Epiſcopos, ad Synodum vocatos omnino contemnere, ſed protinus ire, & docere, & diſcere ea, quæ ad correctionem Eccleſiæ, vel reliquarum pertinent rerum. Seipſum vero, qui contempſerit, accuſabit; niſi forte per ægritudinem ire non poſſit.

Quales Epiſtolæ a Metropolitano ſint fratribus dirigendæ.

Ex Concilio Tarraconenſi. Cap. 13.

CAPUT XLVIII.

Epiſtolæ tales per fratres a Metropolitano ſunt dirigendæ, ut non ſolum de Cathedralibus Eccleſiæ Presbyteris, verum

verum etiam de Diœceſanis ad Concilium trahant, & aliquos de filiis Eccleſiæ ſæcularibus ſecum adducerę ſtudeant.

De eadem re.

Ex Concilio Agathenſi. Cap. 36.

CAPUT XLIX.

Si Metropolitanus Epiſcopus ad Comprovinciales Epiſcopos epiſtolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem alicujus fratris, aut ad Synodum invitet, poſtpoſitis omnibus, excepta gravi infirmitate corporis, aut præceptione Regia, ad conſtitutam diem adeſſe non differant. Qui ſi defuerint, ſicut priſca Canonum præcepit auctoritas, uſque ad proximam Synodum charitate fratrum, & Eccleſiæ communione priventur.

De Epiſcopo, qui Synodo adeſſe neglexerit.

Ex Concilio Hiſpalenſi. Cap. 10.

CAPUT L.

Si quis autem Epiſcoporum Synodo adeſſe neglexerit, aut cœtum fratrum, antequam Concilium diſſolvatur, crediderit deſerendum: alienum ſe a fratrum communione cognoſcat, nec eum recipi liceat, niſi in ſequenti Synodo fuerit abſolutus.

De Epiſcopo, qui per ægritudinem ad Synodum venire non potuerit.

Ex Decretis Felicis Papæ. Cap. 11.

CAPUT LI.

Quod ſi ægrotans fuerit Epiſcopus, aut aliqua eum gravis neceſſitas detinuerit, pro ſe Legatum ad Synodum mittat: ſuſcepturus ſalva fidei veritate, quicquid Synodus ſtatuerit.

De Epiſcopis ad Synodum vocatis, & venire, & miſſos ſuos mittere dedignantibus.

Ex Synodo Altheimenſi Cap. 11. *Tomo noſtro II. p.* 589.

CAPUT LII.

Placuit ſanctæ Synodo, Epiſcopos, qui vocati de Saxonia ad ſanctum Concilium non venerunt, nec ſecundum Canones ſacros, Miſſos ſuos vel Vicarios direxerunt, gravi increpatione objurgare, & pro culpa inobedientiæ increpare. Unde iterum eos fraterna charitate ad condictum Concilium invitamus & vocamus. Quod ſi & hoc, quod non optamus, pro nihilo duxerint, & venire noluerint, juſtamque rationem inobedientiæ ſuæ reddere detrectaverint, Apoſtolica auctoritate interdicit eis Petrus, ſancti Petri & Papæ miſſus, una cum ſancta Synodo, Miſſas celebrare, quouſque Romam veniant, & coram Papa & ſancta Eccleſia dignam reddiderint rationem.

Concilium univerſale non niſi neceſſitate faciendum.

Ex Concilio Africano Cap. 41.

CAPUT LIII.

Placuit, ut non ſit ultra fatigandis fratribus univerſalis neceſſitas, ſed quoties exegerint cauſæ communes, id eſt, ſi totius Africæ undecunque relatæ ad hanc ſedem fuerint litteræ, congregandam eſſe ſynodum in ea provincia, ubi opportunitas perſuaſerit. Cauſæ autem, quæ communes non ſunt, in ſuis Provinciis judicentur.

Ut Epiſcopi poſteriores ſe prioribus ſuis non præferant.

Ex Epiſtola Lucii Papæ, Occidentalibus miſſa. Cap. 5.

CAPUT LIV.

Epiſcopi vero per ſingulas Provincias obſervent, ne poſteriores ſe ſuperioribus ſuis præferant, nec eis inconſultis, niſi quantum ad propriam pertinet Parochiam, aliquid agant. Sed omnes de communibus eorum cauſis, conſonam ſententiam proferant, & determinent; quoniam aliter actæ nullas vires habebunt, nec Eccleſiaſticæ reputabuntur.

Ut Epiſcopi ſui ordinis tempus obſervent, alter alteri honorem præbentes.

Ex Concilio Cabillonenſi. Cap. 7.

CAPUT LV.

Item placuit, ut conſervato Metropolitani Epiſcopi primatu, cæteri Epiſcopo-

coporum ſecundum ſui ordinationis tempus alius alii ſedenti deferat locum.

De Epiſcoporum ordine, ut qui poſterius ordinati ſunt, prioribus ſe non audeant anteferre.

Ex Concilio Africano Cap. 53. *Tomo primo noſtro pag.* 218.

CAPUT LVI.

Valentinianus Epiſcopus dixit: Si permittit bonum patientiæ veſtræ, proſequor, ea quæ præterito tempore in Eccleſia Carthaginenſi geſta ſunt & ſubſcriptionibus fratrum firmata claruerint, etiam hoc nos ſervaturos eſſe profiteor. Sed illud ſcimus, inviolate ſemper manſiſſe Eccleſiaſticam diſciplinam, ut nullus fratrum prioribus ſuis ſe aliquando auderet anteponere; ſed officiis charitatis id ſemper exhibitum eſt prioribus, quod ab inſequentibus gratanter ſemper acciperetur.

De rebus dubiis in Conciliis Epiſcoporum emergentibus.

Ex Epiſtola Bonifacii Papæ ad Epiſcopos Galliæ.

CAPUT LVII.

Si inter Epiſcopos ejuſdem Concilii dubitatio emerſerit de Eccleſiaſtico jure, vel de aliis negotiis: primum Metropolitanus eorum cum aliis quibuſdam in Concilio conſiderans rem judicet. Et ſi non acquieſcat utraque pars judicatis, tunc Primas illius Regionis inter ipſos audiat, & quod Eccleſiaſticis canonibus, & legibus noſtris conſentaneum ſit, hoc definiat, & nulla pars valeat calculo ejus contradicere.

Ut Epiſcopi in Synodo reſidentes, quæ ad emendationem vitæ pertineant, primum emendent.

Ex Concilio Arvernenſi Cap. I.

CAPUT LVIII.

In primis placuit, ut quoties ſecundum ſtatuta Patrum ſancta Synodus congregatur, nullus Epiſcoporum aliquam prius cauſam ſuggerere audeat, quam ea, quæ ad emendationem vitæ, & ſeveritatem regulæ, ad animæ remedia pertinent, finiantur.

De Metropolitano, ſi comprovincialem Epiſcopum in ſua cauſa audire diſtulerit.

Ex Decretis Alexandri Papæ.

CAPUT LIX.

Si Metropolitanus a quocunque comprovinciali Epiſcopo fuerit in cauſa propria appellatus, & eum audire diſtulerit, in proxima Synodo negotii ſui habeat licentiam exercendi: & quicquid propter juſtitiam à comprovincialibus ſuis fuerit ſtatutum, debet cuſtodiri.

Ut Epiſcopi juſtà judicia ſemper dijudicent.

Ex Concilio Remenſi Cap. 19.

CAPUT LX.

Ut Epiſcopi & Judices judicia diſcernant; quia ſunt quædam judicio Dei reſervanda. Scriptum eſt enim: Nolite (*a*) judicare ante tempus, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium; & tunc laus erit unicuique a Deo. Et illud memores ſint: In quo (*b*) enim judicio judicaveritis, judicabimini & vos.

Ut Canonum ſtatuta ab omnibus rite cuſtodiantur, & nullus ea ſuo ſenſu dijudicare præſumat.

Ex Concilio Meldenſi. Cap. II.

CAPUT LXI.

Canonum ſtatuta ſine præjudicio ab omnibus cuſtodiantur, & nemo in actionibus, vel in judiciis Eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed eorum auctoritate ducatur. In exponendis etiam, vel præjudicandis Divinis Scripturis, Sanctorum Catholicorum Patrum, & probatiſſimorum ſenſum quiſque ſequatur: in quorum ſcriptis, ut beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet.

De

(*a*) I. Corinth. IV, 5. (*b*) Rom. II, 1.

De diſſidentibus Epiſcopis.
Ex Concilio Carthaginenſi Cap. 15.
CAPUT LXII.

Diſſidentes Epiſcopos ſi non timor Dei, Synodus reconciliet.

De inflatione Metropolitanorum, & faſtu, & de Epiſcopis, ac reliquis Clericis, qui læduntur a Metropolitano.
Ex Epiſtola Aniceti Papæ, Epiſcopis per Galliam conſtitutis miſſa. Cap. 4.
CAPUT LXIII.

Si autem aliquis Metropolitanorum inflatus fuerit, & ſine omnium comprovincialium præſentia, vel conſilio Epiſcoporum alias cauſas agere, niſi eas tantum, quæ ad propriam ſuam pertinent parochiam: aut eos gravare voluerit; ab omnibus diſtricte corrigatur, ne talia deinceps præſumere audeat. Si vero incorrigibilis, eiſque inobediens apparuerit: ad hanc Apoſtolicam Sedem, cui omnia Epiſcoporum judicia terminare præcepta ſunt, ejus contumacia referatur, ut vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant. Si autem propter nimiam longinquitatem, aut temporis incommoditatem, vel itineris aſperitatem, grave ad hanc ſedem ejus cauſam deferre fuerit; tunc ad ejus Primatem ejus cauſa deferatur, & penes ipſum hujus Sanctæ Sedis auctoritate judicetur. Similiter ſi aliquis Epiſcoporum Metropolitanum ſuſpectum habuerit, apud Primatem Diœceſeos, aut apud hanc Apoſtolicam Sedem audiatur.

Hactenus Burchardus editus Coloniæ 1548. *in Folio Libro I. a Capitulo XLII. ad Capitulum LXIII.*

In ordine de celebrando Concilio varii & plures Canones aſſignantur, prælegendi in Concilio Provinciali, aut Diœceſano, videturque ea prælectio definita fuiſſe a Præſide Concilii, vel ab Epiſcopis præſentibus; certe varia in variis ordinationibus legitur.

Quomodo initianda ſit Synodus. (a)

Hora convenienti, quando Epiſcopo, vel ejus Vicario viſum fuerit, omnes expellantur de Eccleſia, obſeratis foribus cunctis: ad unam januam, per quam Sacerdotes ingredi oportet, Oſtiarii ſtent, & ſella ponatur in medio, & ſuper eam ſacræ reliquiæ, & plenarium cum ſtola ponantur. Deinde convenientes Presbyteri omnes intrent, & ſecundum ordinationis ſuæ tempus reſideant. Poſt hos ingrediantur Diaconi probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe. Exinde introducantur laici bonæ converſationis. Tunc ingrediatur Epiſcopus, ſi voluerit, vel ſi neceſſitas exegerit, & ſi non aderit Epiſcopus, ejus Vicarius eadem faciat.

Synodum ingrediens ipſe, vel ejus Vicarius, primum ſalutet Clerum & populum: & verſus in Orientem, mediocri voce dicat:

Deus humilium viſitator, qui nos fraterna dilectione conſolaris; prætende ſocietati noſtræ gratiam tuam, ut per eos, in quibus habitas, tuum in nobis ſentiamus adventum. Per Dominum &c.

Tunc procedens Diaconus cum Subdiacono & cum thuribulo, & cum ceroferariis duobus legat Evangelium.

Cum eſſet ſero die illo una Sabbatorum, & fores eſſent clauſæ.

Deinde

(a) Hardouin. poſt Synodum Salegunſtadienſem Tomo VI. Conciliorum imprimi fecit hunc ordinem Concilii ſervandi, quia in impreſſo codice Burchardi Decretorum Coloniæ 1548. edito impreſſus eſt poſt eam Synodum.

Merlinus, Surius, Binius, Collectio Regia Conciliorum anni 1643, collectio Hardouini anni 1715. ediderunt ordinem *de celebrando Concilio*, nonnihil diverſum ab hoc, qui inter opera Burchardi impreſſus eſt.

Deinde dicat Pontifex, vel ejus Vicarius:

Sancta Maria, & omnes Sancti, & Electi Dei, intercedite pro nobis peccatoribus ad Dominum Deum noſtrum, ut mereamur ab eo adjuvari & protegi & ſanari. Qui vivit & regnat in ſæcula.

Poſtmodum duabus vicibus dicat:

Deus in adjutorium meum intende:
Domine ad adjuvandum me feſtina.

Tunc tertio iterum dicat:

Deus in adjutorium meum intende.

Clero reſpondente:

Domine ad adjuvandum me feſtina, *cum* Gloria Patri, & Kyrieleeſon, *&* Pater noſter, *cum precibus iſtis.*
Domine, ne memineris iniquitatum noſtrarum aniquarum.
Adjuva nos Deus ſalutaris noſter.
Eſto nobis Domine turris fortitudinis.
Domine exaudi orationem meam.
Dominus vobiſcum.

Oremus.

Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, & dies noſtros in tua pace diſpone, ut a cunctis perturbationibus liberati, tranquilla tibi ſervitute famulemur. Per Dominum noſtrum.

Deinde pro univerſis Ordinibus, nec non pro ſtatu Papæ, & Antiſtitis ejuſdem Sedis, dicant iſtos Pſalmos:

Miſerere mei Deus ſecundum magnam.
Deus in nomine tuo ſalvum me fac.
Miſerere mei Deus, miſerere mei.
Deus miſereatur noſtri. *Et* Pater noſter *cum precibus.*
Sacerdotes tui induantur juſtitia.
Memento Congregationis tuæ.
Salvos fac nos Domine Deus noſter.
Ut confiteamur Nomini ſancto tuo.
Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
Domine exaudi orationem meam.
Dominus vobiſcum.

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus, cujus Spiritu totum corpus Eccleſiæ ſanctificatur & regitur, exaudi nos pro univerſis ordinibus ſupplicantes, ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter ſerviatur. Per Dominum.

Deinde dicat:

Deus, omnium fidelium Paſtor: & Rector, famulum tuum, quem Paſtorem Eccleſiæ tuæ præeſſe voluiſti, propitius reſpice: da ei quæſumus verbo & exemplo, quibus præſit, proficere, ut ad vitam una cum grege ſibi credito perveniat ſempiternam. Per Dominum.

His expletis, ſeptem Pſalmos pœnitentiæ decantent cum Kyrieleeſon, *&* Pater noſter *cum precibus iſtis:*

Ego dixi, Domine, miſerere mei.
Convertere Domine uſque quo.
Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos.
Domine exaudi orationem meam.
Dominus vobiſcum.

Oremus.

Dies noſtros, quæſumus Domine, placatus intende: pariterque nos & a peccatis abſolve propitius, & a cunctis eripe benignus adverſis. Per Dominum.

Poſt hæc vero egrediantur omnes, exceptis Presbyteris, & cæteris idoneis Clericis, factoque ſilentio Pontifex, vel ejus Vicarius dicat hanc orationem:

Dominus vobiſcum.

Oremus.

Adeſto nobis, quæſumus Domine Sancte Spiritus, peccati quidem immanitate detentis, ſed in nomine tuo ſpecialiter aggregatis: veni ad nos, & dignare illabi cordibus noſtris: doce nos, quid agamus: quo gradiamur, oſtende, quid efficiamus, operare. Eſto ſalus & ſuggeſtor, & effector judiciorum noſtrorum, qui ſolus cum Deo Patre, & Filio nomen poſſides glorioſum: non nos patiaris perturbatores juſtitiæ eſſe, qui ſummæ veritatis diligis æquitatem, ut in ſiniſtrum nos non ignorantia trahat, non favor inflectat, non acceptio muneris vel perſonæ corrumpat; ſed junge nos tibi efficaciter ſolius gratiæ tuæ dono, ut ſimus in te unum, & in nullo deviemus a vero: quatenus in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis juſtitiam, ut & hic a te in nullo diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna. Per.

Tunc Diaconus codicem canonum in medium proferens, capitula de Conciliis agendis pronuntiet, id eſt, ex Concilio

cilio Toletano: (*) *finitiſque titulis, & cunctis in ordine ſedentibus, hæc admonitio ab Epiſcopo, vel ſi voluerit, a Diacono legatur.*

Ecce, Sanctiſſimi fratres, præmiſſis Deo precibus fraternitatem veſtram cum pia exhortatione convenio, & per divinum nomen obteſtor; ut ea, quæ a nobis de Deo & ſacris ordinibus, vel noſtris moribus vobis fuerint dicta, cum ſumma reverentia perficere intendatis. Quod ſi forſitan aliquis noſtrum aliter, quam dicta fuerint ſenſerit; ſine aliquo ſcrupulo contentionis, in noſtrum omnium copulatione ea ipſe, de quibus dubitaverit conferenda reducat: qualiter Deo mediante aut doceri poſſit, aut doceat. Deinde vos ſimili obteſtatione conjuro, ut nullus veſtrum in judicando, aut perſonam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulſatus a veritate diſcedat. Sed cum tanta pietate quicquid cœtui ſe judicandum intulerit, retractate; ut nec diſcordans contentio ad ſubverſionem juſtitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate vigor noſtri ordinis vel ſollicitudo tepeſcat.

Poſt hanc exhortationem, quiſquis Clericorum velit, conferat querelam. Et admonendi ſunt, ut nullus ad Synodum veniat non jejunus vel a cœtu communi ſecedat, antequam generalis ſeceſſio adveniat. Et ſic quoque Synodus primi diei ſolvatur.

Secunda die, quando Epiſcopus, vel ejus Vicarius, ſynodum ingreditur, in loco ſuo ſtans dicat:

Dominus vobiſcum.

Oremus.

Deus, qui nobis in famulis tuis præſentiæ tuæ ſigna manifeſtas, mitte ſuper nos Spiritum charitatis, ut in adventu fratrum, conſervorumque noſtrorum, gratia nobis tuæ largitatis augeatur. Per.

Poſtea legatur Evangelium, ita ut in priori die.

Deſignavit Dominus & alios ſeptuaginta duos.

Deinde dicat Epiſcopus, vel ejus Vicarius, preces ſicut in priori die.

Sancta Maria, & omnes Sancti, & *ſic cætera.*

Tunc omnes proſtrati decantent pſalmos iſtos pro Regis noſtri & aliorum ſui regni Primatum ſoſpitate.

Domine, quid multiplicati ſunt, qui tribulant me.
Exaudiat te Dominus in die tribulat.
Deus auribus noſtris audivimus.
Cum Kyrieleeſon & Pater noſter, *cum precibus iſtis.*
Domine ſalvum fac Regem.
Fito ei Domine turris fortitudinis.
Salvum fac populum tuum Domine.
Fiat pax in virtute tua.
Exurge Domine, adjuva nos.
Domine exaudi orationem meam.
Domine Deus virtutum converte nos.
Dominus vobiſcum.

Oremus.

Deus, regnorum omnium & Chriſtiani maxime protector imperii, da ſervo tuo, Regi noſtro, triumphum virtutis tuæ ſcienter excolere, ut qui tua conſtitutione eſt Princeps, tuo ſemper munere ſit potens. Per.

Oremus.

Prætende Domine famulis tuis dexteram cœleſtis auxilii, ut (**) toto corde perquirant, & quæ digne poſtulant, conſequi mereantur. Per.

Deinde pro infirmis & pro ſalute totius Eccleſiæ iſtos Pſalmos decantent:

Beatus, qui intelligit.
Domine refugium.
Domine Deus ſalutis meæ.
Cum Kyrieleeſon & Pater noſter, *cum precibus iſtis.*
Caſtigans caſtigavit eos Dominus.
Nihil proficiat inimicus in eis.
Exurge Domine, adjuva nos.
Domine exaudi orationem meam.
Dominus vobiſcum.

Oremus.

(*) Ordo Concilii celebrandi, editus a Merlino, hæc addit de Concilio Toletano tertio, æra XVIII. Item ex Concilio Toletano quarto, æra III. Item ex Capitulis Orientalium Patrum, quæ Martinus Epiſcopus de Græco in Latinum vertit, æra XVIII. de Synodo facienda. Item ex Concilio Chalcedonenſi, æra XVIII. Item ex Concilio Agathenſi, æra XXV. vel XXVI. vel aliud de Canonibus, quod aptius Metropolitano viſum fuerit, ut legatur. Finitiſque titulis.

(**) *forte addendum:* Te.

Oremus.

Deus, infirmitatis humanæ ſingulare præſidium, auxilii tui ſuper infirmos famulos & famulas tuas oſtende virtutem, ut ope miſericordiæ tuæ adjuti, Eccleſiæ tuæ ſanctæ repræſentari mereantur. Per.

Poſtea legatur a Diacono homelia Gregorii, incipiente verſu iſto.

Meſſis quidem multa, *uſque:* Patres eſſe recognoſcunt.

Tunc ſi Clerici querelam non habent conferendam, laici intromittantur: illis etiam audientibus Lectio Nicæni Concilii recitetur:

Judices nonniſi jejuni leges & judicia diſcernant. Quiſquis ex laicis habet querelam, proferat. *Et Synodus ſecundæ diei ſic ſolvatur.*

Tertia die cum Epiſcopus, aut ejus Vicarius, ut in cæteris diebus ſynodum ingreditur, dicat:

Dominus vobiſcum.

Oremus.

Protege Domine, quæſumus, nos famulos tuos ſubſidiis mentis & corporis: & ſpiritualibus enutriens alimentis, propitius redde ſecuros ab hoſtibus univerſis. Per Dominum.

Et poſt hoc legatur Evangelium:

Circuibat Jeſus civitates & caſtella.

Deinde pro fidelibus defunctis iſtos Pſalmos decantent:

Verba mea auribus percipe, Domine.
Domine, ne in furore tuo. *Minorem.*
Ad te Domine levavi animam meam.
Cum Kyrieleeſon & Pater noſter *cum precibus iſtis.*

Requiem æternam dona eis Domine.
In memoria æterna erunt juſti.
A porta inferi. Dominus vobiſcum.

Oremus.

Inveniant, quæſumus, Domine animæ famulorum, famularumque tuarum omnium in Chriſto quieſcentium lucis æternæ conſortium: qui in hac luce poſiti, tuum conſecuti ſunt Sacramentum. Per Domin.

Poſt hæc pro irreligioſis iſtos Pſalmos decantent:

Ad te Domine clamabo.
Benedicam Dominum.
Deus venerunt gentes.
Cum Kyrieleeſon & Pater noſter *cum precibus iſtis.*

Fiat pax in virtute tua.
Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam.
Deus tu converſus vivificabis nos.
Domine exaudi orationem meam.
Dominus vobiſcum.

Oremus.

Deus, qui infideles deſeris, & juſte indevotis iraſceris, populum tuum, quæſumus, ad te converte propitius, ut qui te per duritiam irreligoſæ mentis ſemper offendunt: ad ſancta officia promerenda, tuæ miſerationis gratia inſpirante convertas. Per Dominum.

Si quæ ſunt quæſtiones, vel querelæ, conferantur.

Et ſic Synodus tertiæ diei ſolvatur.

Quarta vero die Epiſcopus Synodum ingrediens, ſic procedat, ut primum portentur ante eum duo candelabra cum cereis incenſis, quæ ſequatur Subdiaconus, portans Evangelium, duæ cruces hinc & inde. Deinde Diaconus. Poſtremum Epiſcopus, Epiſcopalibus indutus veſtimentis, & cappa ingrediatur. Et ingreſſus in ſede ſua ſtans dicat:

Dominus vobiſcum.

Oremus.

Noſtrorum tibi, Domine, curvantes genua cordium, quæſumus, ut bonum, quod in nobis a te requiritur, exequamur: ſcilicet, ut prompta tecum ſollicitudine gradientes, diſcretionis arduæ ſubtile judicium faciamus, ac miſericordiam diligentes, clareamus ſtudiis tibi placitæ actionis. Per Dominum.

Poſtea ſolito more legatur Evangelium:

Reſpiciens Jeſus diſcipulos ſuos, dixit Simoni Petro: Si peccaverit.

Ex editione Colonienſi 1548. *poſt libros Burchardi Wormatienſis Epiſcopi.*

Quinam

Quinam Laici ex Vaſallis Epiſcopi Trajectenſis ad Rhenum generali Synodo Eccleſiæ ſuæ intereſſe teneantur.

Definitio Adelboldi Epiſc. Trajectenſis, defuncti 1027., & Notificatio Miniſterialium Eccleſiæ ſuæ.

IN Nomine Domini. Amen. (a) Operæ pretium duxi, ea, quæ ſequuntur, ſcriptis inſerere, ne in poſterum lateret, quod præſens ætas faceret. Quapropter deſidero, notum eſſe ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, tam præſentibus, quam futuris, quod ego Adelboldus, Dei ſolummodo gratia Sanctæ Dei Eccleſiæ Trajectenſis Præſul indignus, cum Feudales liberi Trajectenſis Eccleſiæ a me feudum ſuum requirerent, Prædeceſſorum meorum Epiſcoporum Trajectenſis mihi literas oſtenderunt, continentes, quæ & qualia bona ipſi & eorum progenitores ab Eccleſia Trajectenſi tenuerunt: quibus viſis, in ſcriptis feci redigi, quæ ſequuntur.

Dux Brabantiæ eſt liber feudalis Eccleſiæ Trajectenſis, & tenet in feudum civitatem lapideam in Tiele, cum prædiis, familiis, mancipiis, ſilvis, aquis, piſcationibus, paſcuis, pratis, & ſalictum juxta prædictam civitatem Tiele ſitum, & omnibus ad civitatem pertinentibus eandem. Item totam campiniam uſque Thurnout & Woirde, cum mancipiis, ſilvis, campis; officiumque ejus eſt, quod vocatur, & eſt DAPIFER Epiſcopi Trajectenſis.

Item Comes Gelriæ eſt etiam liber feudalis Eccleſiæ Trajectenſis, & tenet in feudum comitatum Zutphaniæ, cum multis prædiis, mancipiis, pratis, ſilvis, aquarumve decurſibus, & juſtitiis. Item Embricam cum ſuis attinentiis pro parte media, & alia pars eſt Epiſcopi Trajectenſis. Item in pago Batua magnam partem, cum manſis, terris, caſis, domibus, mancipiis utriusque ſexus & juſtitiis. Item Tielrewert, & Bomlrewert, cum multis mancipiis, manſis, terris, caſis, domibus, campis, pratis, aquis, aquarumve decurſibus & juſtitia. Et dicti Comitis officium eſt, quod vocatur, & eſt VENATOR Epiſcopi Trajectenſis.

Item Comes Hollandiæ eſt liber feudalis Eccleſiæ Trajectenſis, & tenet in feudum Comitatum Hollandiæ, & terram Kenemariæ, cum terris, mancipiis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquarum decurſibus & juſtitia: exceptis dictarum terrarum decimis, & terra Waterlandiæ, & Weſtfriſiæ, quæ totaliter pertinet ad Epiſcopum & Eccleſiam. Et dictus Comes Hollandiæ vocatur, & eſt MARESCHALLUS Epiſcopi Trajectenſis.

Item Comes Clivenſis eſt liber feudalis Eccleſiæ, & tenet in feudum in pago Batuo in ſuperiori parte ſupra Rhenum magnam partem terrarum & manſorum,

(a) Hanc notificationem Adelboldi, Trajectenſis Epiſcopi, anno 1027. defuncti, & Henrico II. Regi gratiſſimi, ſervavit nobis Wilhelmus Heda, Præpoſitus Arnheimius, Canonicus Ultrajectinus, anno 1521. dedicans Hiſtoriam Epiſcoporum Trajectenſium Eccleſiæ Ultrajectenſi, editus a Saffrido Petri 1602. poſtea a Buchelio.

Ex ea definitione videat Lector catholicus, quantus ſplendor fuerit unius Epiſcopi Trajectenſis ad Rhenum non ſolum in jurisdictione ſpirituali, ſed & in jurisdictione temporali, a Regibus & Imperatoribus conceſſa, ob reverentiam erga Eccleſiam & Epiſcopos, Chriſti Miniſtros, adeo ut Heda non dubitaverit ſcribere, hos Principes, quidquid expugnatis, aut ad fidem converſis barbaris, terrarum eſt in Friſia, Hollandia, Batavia, & Inſulis, donaſſe Eccleſiæ & Epiſcopis Trajectenſibus, & ſub Præfectis Regiis, vel a ſe conſtitutis, vaſtum dominatum exercuiſſe.

Cum vero Sæculo X. & XI. Præfecti, Judices, Comites, Advocati Regionum inciperent eſſe hæreditarii, ſtirpe Carolingica deficiente; iidem bella moverunt Epiſcopo Trajectenſi, & jam hanc, jam illam Provinciam ſibi compararunt. Quod Adelboldus hic, XIX. Epiſcopus, experiri debuit ab Comitibus Hollandiæ, & alio Theoderico Bavone: unde primus armato milite Eccleſiæ ſuæ invaſoribus obviare debuit, Marte licet infelici.

ſorum, cum caſis, domibus, mancipiis, campis, pratis, paſcuis; & ex alio latere Rheni, & in aliis quibuſdam locis, terras, manſos, caſas, domos, ſilvas, campos. Item Woudrichem cum agris & campis, cum aquis, aquarumque decurſibus & juſtitiis. Et eſt CAMERARIUS Epiſcopi.

Item Comes de Benthem eſt liber feudalis Eccleſiæ, & tenet in feudum Burchgraviatum, ſive Præfecturam Trajectenſem, cum plurimis manſis, terris, inſulis, campis, mancipiis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus & juſtitia in diverſis locis Diœceſis Trajectenſis, qui vocatur & eſt JANITOR Epiſcopi.

Item Dominus de Cuke eſt liber feudalis Eccleſiæ, & tenet in feudum multas terras, inſulas, & decimas, cum caſis, domibus, & ſilvis, campis, pratis, & paſcuis, aquis, aquarum decurſibus, & juſtitia in diverſis locis Diœceſis Trajectenſis: qui vocatur & eſt PINCERNA Epiſcopi.

Item Dominus de Choer eſt liber feudalis Eccleſiæ Trajectenſis, & tenet in feudum caſtrum Choere, & terram dictam Ameide cum multis terris, manſis, caſis, domibus, ſilvis, campis, mancipiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus, mobilibus & immobilibus, & omnibus ad dictos diſtrictus de Choere & Ameide pertinentibus: qui vocatur, & eſt SIGNIFER Epiſcopi Trajectenſis.

PRÆNOMINATI OMNES FEUDALES ECCLESIÆ IN GENERALI SYNODO EPISCOPI TRAJECTENSIS TENENTUR, ET DEBENT PERSONALITER INTERESSE, QUI FEUDUM SUUM A ME RECEPERUNT;

Ac fidelitatem præſtiterunt coram Domino Henrico Romanorum Imperatore, invictiſſimo, Auguſto, præſentibus Aribone Archi-Epiſcopo, Archi-Cancellario, Annone (*b*) Colonienſi, Everhardo Treverenſi, Adelberto Hammelburgenſi Archi-Epiſcopo, Walrico Vice-Cancellario, & pluribus aliis Epiſcopis, Comitibus, & Regni fidelibus. Actum in Tulpiaco caſtro noſtro (*c*) anno Domini MXXI. III. Nonas Januarii.

(*b*) Nec Adelbertus Hammaburgi, nec Anno Coloniæ, nec Eberhardus Treveris anno 1021. Archi-Epiſcopi erant: igitur Adelboldi notitia Miniſtrorum Eccleſiæ Ultrajectinæ ſerius deſcripta fuit a Librario imperito, qui hos Archi-Epiſcopos veluti Henrico I. Imperatori, & Adalboldo coævos adjecit.

(*c*) Tolpiacum, ſi ſit caſtrum, quod eſt in Archi-Diœceſi Colonienſi ſitum, quomodo pertineat ad Adelboldum Trajectenſem, neſcio. Cæterum Henricum I. Imperatorem anno 1021. Natale Domini Coloniæ celebraſſe, adeoque veroſimiliter IV. Non. Januarii illic fuiſſe, Sigebertus Gemblacenſis, auctor ſuppar, anno 1111. ſcribens narrat.

SYNODUS GANDESIENSIS

Anno Chriſti M. Sylveſtri II. Papæ III. Ottonis III. Imp. VI. Regni XVIII.

SUMMA. Willegiſus attentat Concilium celebrare in Diœceſi ſui Suffraganei. Contradicit hujus Legatus. Pergit attentare Willigiſus, ſed nullo effectu.

Willegiſius Archiepiſcopus, quod mente præceperat, actu perfecerat; quidam enim maligni illum impulerunt, Sophia nihilominus inſtiterat. Venit itaque *biduo ante S. Andreæ feſtum* Gandenſem ad Synodum, ut diſpoſuerat, habens ſecum venerabilem Epiſcopum Rhetarium, (*a*) alioſque complures extraneos, videlicet de Thuringis & Haſſis, quorum id nihil intererat, nonnullos etiam de ſua Diœceſi, infra Saxoniam.

Sed

(*a*) Paderbornenſem.

Sed in principio actionis, venerandus Præſul Ekkehardus (*b*) Archiepiſcopum commonet, ut a Synodo deſiſtat, nec in aliena Eccleſia talia præſumat, præcipue cum Dominus Epiſcopus, ad quem Eccleſia pertineat, abſit, & cum DOMINO APOSTOLICO & IMPERATORE conſiſtat. Ad hæc incredibili furore Archiepiſcopus ſuccenſus, torvo vultu ac minaci jubet, ut ſileat, nil ad ſe talium pertinere; ut propriam Eccleſiam habeat, illam gubernet. Contra Ekkehardus: " Peccatis, *inquit*, agentibus, termini Epiſ" copatus mei, barbarica ſunt feritate " depopulati, civitas deſerta, Eccle" ſia deſolata: ſedem non habeo, ſer" vum me ſanctæ Mariæ, & Hildenſe" menſis recognoſco, & in cunctis quo" ad potero, loco ſancto prodeſſe ſtu" debo.

Archiepiſcopus itaque productis viris, quos adduxerat, requiſivit Epiſcopos, ſi liceat illos homines banno ſuo ad Sacramenta conſtringere, ad cujus Diœceſim illud cœnobium pertineat. Illi quanquam metum illius veriti, ajunt, legitime fieri non poſſe, abſente Epiſcopo. Ekkehardus itaque Præſul, & fratres noſtri, populus quoque orant inſtanter, Sacramenta ſuſpendi: qua unanimitate Cleri & plebis, Archiepiſcopus commotus, prædicto Epiſcopo minatur, ut ſileat, vel cum injuria foras eum ejiciendum.

Super hoc plures indignati, & aliquanti, quos Archiepiſcopus adduxerat. Cum propemodum tumultus oriretur, Ekkehardus Præſul ab Epiſcopis rogatus, ſeceſſit, cunctosque Gandeſemenſes, & omnes, ad Hildeſemenſem Diœceſim pertinentes, ad ſuam Synodum invitavit. Ad cujus bannum unanimiter omnes egreſſi, illum ſecuti ſunt, tantummodo cum Archiepiſcopo ſuis propriis, quos adduxerat, relictis. Cum vero de Diœceſi, Sacramentis examinarentur, alii ETHRINAM Frideslarenſem fluvium, terminum Hildenſemenſis Parochiæ affirmabant, errorem faciente nomine EDERNÆ fluminis, quod Gandenſem alluit; alii certum nihil ſe ſcire, niſi quantum aliorum relatu didicerint, approbant; nullus aliquid vel memoria dignum aſſeruit. Archiepiſcopus tamen, ac ſi veritate cuncta fixa conſtarent, banno, ne quis illi Sacramento retentum cœnobium auferret, munivit, ſicque libero errore diſceſſum eſt.

Tangmarus in vita S. Bernwardi Epiſc. Hildeſienſis apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunſwicenſium.

(*b*) Sleswicenſis., Legatus Bernwardi Hildeſienſis Epiſcopi. Sed nec apud Cypræum, nec apud Crantzium invenio Eggehardum Slesvicenſem Epiſcopum: invenio autem *Eziconem* ſucceſſiſſe Popponi, Slesvicenſi Epiſcopo, initio Sæculi undecimi mortuo. Qui Ezico fors idem Eggehardo hic memorato eſt, uti Cunzo Conrado, Hezilo Henrico.

Perierat incendio Gandeſienſe Sanctimonialium Cœnobium. Hoc cum Gerburgis ejuſdem loci Abbatiſſa, ingenti ſumptu reſtauraſſet, Eccleſiam conſecrari depopoſcit. Sed cum ex diuturna infirmitate, ad obeunda tantæ feſtivitatis ſolemnia minime apta ſibi videretur; Sophiæ ſanctimoniali, nepti ſuæ, itidemque Ottonis III. Imperatoris Sorori, hanc curam demandavit. Hæc (ut Tom. II. in obſervatione prævia ad Synodum anni 994. dictum) Bernwardum multimode exoſa, ad hanc ſolemnitatem denuo accerſivit Willigiſum Moguntinum Archi-Epiſcopum, qui conſentit, & templi conſecrationem ſtatuit in diem Exaltationis S. Crucis, quam mox in Feſtivitatem S. Matthæi Apoſtoli rejecit. Bernwardus die præmemorato Exaltationis advenit, Eccleſiam dedicaturus; ſed male & frigide exceptus, a propoſito opere impeditur. Attamen ejuſdem Eccleſiæ conſecrationem, quæ ad ſe pertineat, omnibus ſine ſuo conſenſu, canonica auctoritate interdicit, ſicque peracto ſacro Miſſæ Sacrificio diſcedit.

Venit & Willegiſus in vigilia S. Matthæi cum Rhetario Paderbornenſi, & Berangero Verdenſi Epiſcopis, Bernardo quoque Duce, & aliis plurimis, ſequenti die Eccleſiam conſecraturus: ſed adfuit ex parte Bernwardi Ekkehardus, Sleswicenſis Epiſcopus, qui ſede ſua hoſtiliter depulſus, ad eundem confugerat. Is cum quibusdam Majoribus, & Primariis Cleri Hildeſienſis ſe ſe fortiter huic cœpto oppoſuit, & conſecratio intercepta eſt. Inter Miſſarum ſolemnia facto ad populum ſermone Synodum ſuam biduo ante Sancti Andreæ Natale, cum banni approbatione denuntiat, deinde ad altare regreſſus, in Cathedra ſedens, Privilegia quædam ante incog-

incognita mandat recitari, in quibus continebatur, ut nemo de jure illius Eccleſiæ auferret quicquam, ſive in decimis vel prædiis, vel ulla re inveſtitura contineret, hoc quoque banno roboravit, ſicque diſceſſum eſt. Interea Bernwardus monitus a Coepiſcopis, Nonas Novembris iter Romam verſus tam ad Papam, quam Imperatorem arripit, cauſam ſuam acturus.

Anno MI. Indict. XIV. Imperator Natalem Domini Romæ celebravit, & illo Bernwardus Epiſcopus in Epiphaniis, ſuper multis infeſtationibus Archi-Epiſcopi Willigiſi, & maxime de Synodo, quam in ſua, id eſt, Gandeshemenſi Eccleſia cum extraneis Epiſcopis habuit, conqueſturus advenit, totamque ejusdem Metropolitani illicitam uſurpationem in præſentia Sylveſtri Papæ, & Imperatoris III. Ottonis SYNODALI auctoritate prorſus adnullavit.

Leibnitz. Tomo I. Scriptorum Brunſwicenſium hæc ex ANNALIBUS HILDESIMENSIBUS refert.

Tangmarus in vita S. Bernwardi editus *ab eodem Leibnitio Tomo I. cit. Synodum Romanam in hac cauſa ſigillatim ita deſcribit:*

SYNODUS ROMANA

Anno Chriſti MI. Sylveſtri II. Papæ IV. Ottonis III. Imp. VII. Reg. XIX.

De eadem cauſa Gandersheimenſi.

IN fronte actionis, poſt Evangelia lecta, & quædam Patrum Capitula, benedictione data, cum ſediſſent viginti Epiſcopi de Romania, aliquanti etiam de Italia, & Tuſcia: de Germania vero Sigefridus Auguſtenſis, Hinricus Wirciburgenſis, Hugo etiam junior Citicenſis, præſidente Domino Gerberto Apoſtolico cum Imperatore in Palare (*a*) in Eccleſia S. Sebaſtiani Martyris, præſente nihilominus ſingularis meriti viro, Henrico Duce (*Bavariæ*) pacatiſſimo, & Abbatibus, aſtantibus quoque Presbyteris & Diaconibus, omnique Romana dignitate:

Facto ſilentio Venerabilis Epiſcopus Bernwardus de loco ſeſſionis ſuæ modicum progreſſus, humiliter Domno Apoſtolico, & Imperatori, & Domino Henrico Duci, omnique Synodo, cauſam Eccleſiæ ſuæ elimato ſermone expoſuit. Cunctis itaque queſtu ejus compunctis, Sapientiſſimus Papa interrogavit Concilium, ſi Synodus habenda, vel vocanda eſſet, quam Archi Epiſcopus cum ſuis, quos adduxerat, collegiſſet in Eccleſia, ab Hildeſemenſibus ſemper poſſeſſa Epiſcopis: præcipue cum Epiſcopus abfuerit, & ad Romanam Sedem pro eadem cauſa confugerit: vel quo nomine tale conventiculum vocandum ſit? Sanctum Concilium ſeceſſum petiit, ut ſecretius inter ſe de his inquirant. Quod piiſſimus Papa libens annuit. Egreſſique ſunt ſoli Romani Epiſcopi: & poſtmodum introgreſſi, cum iterum conſediſſent: Apoſtolicus ait: Quid ſancitis, Fratres, de Synodo? Sanctum Concilium reſpondit: In aliena Eccleſia, & ab alio poſſeſſa, nil juris habuit, neque canonice ibi Synodum celebrare, aut aliquid conſtituere ſine conſenſu proprii Epiſcopi potuit: nec omnimodis Synodus dici poteſt. Sapientiſſimus Papa dixit: Ergo quo nomine rite vocari poteſt? Sanctum Concilium dixit: Schiſma concilians diſcordias. Sapientiſſimus Papa dixit: Abjicienda ſunt, quæ ibi geſta ſunt? Concilium reſpondit: Canonica auctoritate & Sanctorum Patrum exterminanda ſunt, quæ ibi adinventa vel ſtatuta ſunt. Apoſtolicus ad hæc inquit: Apoſtolorum poteſtate, Sanctorumque Patrum auctoritate diſſipamus, & effringimus, & annullamus, quæ, abſente Fratre & Coepiſcopo Bernwardo, in ſua Dioeceſi, ab Archi-Epiſcopo Willigiſo & ſuis complicibus adinventa, & Sacramentis ſtatuta ſunt. Et adjecit: Frater & Epiſcopus Bernwardus petit ſibi reſtitui ſublatam veſtituram ab Archi-Epiſcopo: Quid ſancitis Fratres? Sanctum Concilium reſpondit: Veſtituram, quam Archi-

(*a*) *Leibnitz* ſuſpicatur: in *Parlatorio*, vel *Anticamera* Eccleſiæ.

chi-Epiſcopus non potuit auferre, non eſt neceſſe illi reddere: ſed quia hoc ipſe petendo inſtat, ſi Domino Imperatori placeat, Apoſtolatus veſtri ferula veſtitura ei redintegretur, & corroboretur. Papa reſpondit: Fiat juxta placitum veſtri, & tradidit illi Apoſtolicam ferulam dicens: Gandeneſemenſe Cœnobium cum adjacentibus villis & terminis, tuo juri redintegro & corroboro, & Apoſtolica Sanctorum Petri & Pauli auctoritate interdico, ne aliquis, niſi quantum Canones permittunt, tibi obſiſtat.

His finitis Dominus Apoſtolicus, quid faciendum eſſet, Concilium requiſivit. Reſponſum eſt: Si utrisque Principibus id conveniat, ſcriptis Archi-Epiſcopum, quod tam audax inceptum, canonibus, Patrumque regulis contrarium attentavit; ſimul quoque, ut impoſterum a tali controverſia deſiſtat, nec aliquid ſe intromittat, niſi canonice emancipet.

Synodum quoque Epiſcopis per Saxoniam indici, Vicarium nihilominus ex parte Domini Apoſtolici deſtinari, qui Synodo præſideat, complacitum eſt.

Locus Palati habendæ Synodi diſponitur. Dies undecimo Kalendas Junii denunriatur. Fritherieus, Cardinalis Presbyter S. Romanæ Eccleſiæ, poſtea Ravennæ Archiepiſcopus, *Saxo genere*, juvenis ætate, ſed ſenior morum probitate, Vicarius Domini Apoſtolici eligitur, atque dirigitur, Apoſtolicis paramentis atque inſigniis non minus infulatus, quam ipſe Papa procedebat.

Biographus S. Bernwardi, Tangmarus, apud Leibnitz. Tomo I. Scriptorum Brunſwicenſium pag. 451. 452.

SYNODUS PALITHI

Anno Chriſti MI. Sylveſtri II. Papæ IV. Otronis III. Regni XIX. Imperii VII.

De actis præcedentis Synodi, habitæ Gandesheimii.

Affuit ab Apoſtolico & Imperatore, vice Papæ directus, Cardinalis Presbyter FRIDERICUS, omnibus inſigniis Apoſtolicis, ac ſi Papa procedat, infulatus, equis Apoſtolica ſella Romano more, oſtro inſtratis. Scripta quoque a Papa & Imperatore, Epiſcopis, & cæteris Principibus mittuntur, ut Romanum Legatum digno honore ſuſcipiant, ejusque legationi indubitanter omnes, quaſi Apoſtolicus præſens cernatur, obediant.

Convenerunt itaque PALITHI (*a*) ad ſynodum X. Kalendas Julii juxta decretum Apoſtolici: præſcriptum Legatum vero vario affectu excipiunt. Archi-Epiſcopus autem, & qui ei favebant, mira indignatione, & execratione illum ſpernebant. Epiſcopus vero Bernwardus, & Lievezo (*b*) Hammaburgenſis Archi-Præſul, aliique quam plures reverenter eum tractabant, præcipuoque honore colebant. Sed poſtquam ad Concilium ventum eſt, vix dici poterit, quanta ſeditione, & tumultu agitetur. Nam nec locus ſeſſionis Vicario Apoſtolici idoneus conceditur, horribilis ſtrepitus ingeminatur, jus fasque contemnitur, Canonica diſciplina annullatur.

Vicarius inter Epiſcopos Lievezonem & Bernwardum ſedens, Apoſtolici ſcripta & Legationem ad Epiſcopos ſe habere, facultatem exſequendi, quæ ferat ſibi exhiberi orabat. Imperato denique ſilentio, primo dulci affamine Epiſcopos de pace & caritate, & concordia commonet, deinde Epiſtolam Papæ, Archi-Epiſcopo ſpecialiter directam, profert, publiceque in auribus omnium recitari precatur; quam cum Archi-Epi-

(*a*) Palithi, Palatium Regium ad ſylvam Hercyniam: Poelde an der Harz.
(*b*) *Latine*: Libentius vocabatur.

Epiſcopus tangere, vel videre dedignaretur; Epiſcoporum judicio palam eſt recitata, in qua ipſe Epiſcopus aperte corripitur, & de fraterna concordia & obedientia admonetur. Vicarius autem, quamvis Archiepiſcopum irritare magno ſtudio parceret; tamen miti affatu, quæcumque illi objiciebantur, obedienter fratrum conſultu ſatisfacere, Apoſtolica auctoritate commonet.

Super his, etſi indignans, conſilium a fratribus, & præcipue ab Archiepiſcopo Lievezone quærit. Adhæc ille: bonum ſibi, quia læſus frater Dominorum noſtrorum Apoſtolici, & Imperatoris ſuffragia petiit, coram Vicario, illorum Epiſcoporum judicio ſatisfaciat.

Januæ interim Eccleſiæ panduntur, laici intromittuntur. Fit ſtrepitus, tumultusque validus, Moguntinis exultantibus, (c) arma expoſcunt, immenſas minas ingerunt adverſus Apoſtolici Vicarium, & beatum Bernwardum Epiſcopum. Legatus autem, & præfatus Epiſcopus, nec tumultu moti, nec minis territi, licet numeroſiores haberent militum copias, non arma fremunt, ſed ſeditionem compeſcunt. Epiſcopi autem, negotium in poſterum diem proſequendum ſuggerunt, in fidem ſuam ſuſcipiunt, Archiepiſcopum adventurum, juſtitiamque obedienter exſequuturum. Interea Archiepiſcopus nimio furore ſuccenſus egreditur, quem infra coronam fratrum Vicarius inſequitur, & banno Apoſtolicæ auctoritatis ad Synodum in eandem Eccleſiam ſequenti diluculo invitat. Sicque illa actio ſoluta eſt.

Matutino itaque crepuſculo clam Archiepiſcopus, omnibus ignorantibus, cum ſuis abſceſſit. Vicarius autem ſecundam actionem ſynodi ſequenti die adorſus, in principio actionis Archiepiſcopum inquirit, quem, quia non aderat, ab omni Epiſcopali miniſterio uſque ad Papæ præſentiam ſuſpendit. Cunctis vero Epiſcopis in Natali Domini ad præſentiam Papæ Apoſtolica auctoritate indicit. Archiepiſcopo nihilominus ſcripta in hunc modum dirigit. " *Quia Synodo te ſubtraxiſti, & juſſis* " *Romani Pontificis inobediens fuiſti; auctorita-* " *Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, &* " *illorum vicarii, Papæ Sylveſtri, ab omni* " *ſacerdotali officio ſcias te uſque ad præſenti-* " *illius ſuſpenſum.* " Sic ſecunda actio terminata eſt.

Tangmarus in vita S. Bernwardi.
Apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunswicenſ. pag. 454. 455.

(c) exulantibus, *legit Leibnitz. in ſuo MS.*

SYNODUS IN FRANCONOFORT

Anno Chriſti MI. Sylveſtri II. Papæ IV. Ottonis III. Regis XIX. Imp. VII.

SUMMA. Conſenſu Epiſcoporum Germaniæ indicitur Conventus Franconofurti, abſentia Bernwardi Hildeſienſis excuſatur, Epiſcopi orant Willigiſum pro Gandeſemenſi Cœnobio, relinquendo Bernwardo: differt Willigiſus conſenſum uſque ad Frideslarienſem Conventum.

Epiſcopi, controverſiam inter Willigiſum Archiepiſc. Moguntinum, & Bernwardum Hildeſienſem, de Juriſdictione in Gandenſe Monaſterium graſſari cernentes, ſuper quam Bernwardi tanti viri inauditis, & intolerabilibus injuriis nimium dolentes, Conventum Franconofurd poſt aſſumptionem Beatæ Mariæ expetunt. Invitantur etiam Archi-Epiſcopi, Colonienſis & Treverenſis. Ventum eſt ad diem Concilii, præſidentibus Archi-Epiſcopis Willigiſo Moguntienſi,

tienſi, Heriberto Colonienſi, Ludolpho Trevirenſi, cum aliis Dei ſervis, Rethario Pathebrunnenſi, Rotberto Spirenſi, Beringero Verdenſi, Ekkehardo Sleswicenſi. Sed quia Ekkehardus Hildenſem hoſpitabatur, barbarico tumultu ſua civitate & Eccleſia depopulata: Beatus Bernwardus Epiſcopus moleſtia corporis impeditus, ad Conventum vice ſua illum direxit, addens illi Notarium Tangmarum Presbyterum, & Monaſterii (Cathedralis) Decanum, qui ſuccenturiatus adeſſet, ſi quid forte adverſi ex parte Archi-Epiſcopi emerſiſſet.

In principio itaque actionis primæ, Archi-Epiſcopus minori relatu fratribus abſentiam Domini Bernwardi conqueritur, juſtitiam fraterno judicio, ſi adeſſet, ſe illi facturum aſſerit. Econtra non temeritate, vel inobedientia deeſſe refellitur, ſed gravi corporis moleſtia impeditum, quæcunque facer Conventus divino ſtatu (a) illuſtratus deliberet, ſtatuat vel imperet, obedienter ſe obſequuturum ac ſervaturum.

Sic quoque mutua benedictione data, ipſa die, actio finita eſt.

Sequenti die Archi-Epiſcopus, quibus impellentibus incertum, mordacior ad ſeſſionem progreditur. Aliqui namque & quidam de Epiſcopis favore illius adducti, beatum Bernwardum Epiſcopum publice in Synodo requirendum ſuadent. Tangmarus autem Presbyter Epiſcopos commonet, ut Archi-Epiſcopum pertinaci animoſitate compeſcant.

Denique Dei pietate mitior Archi-Præſul efficitur. Inſtantibus tamen cunctis, ut veſtituram Gandeſemenſis Cœnobii beatus Bernwardus poſſideret, nullo modo Epiſcopus conſenſit: ſed ut neuter illorum, donec ad octavas Pentecoſtes Frideſlare ad Palatium conveniant, ſe intromittat. Sicque Concilium Dei gratia ſolutum eſt.

Tangmarus Biographus S. Bernwardi, in hoc Concilio præſens. Apud Browerum & Leibnitium Tomo I. Scriptor. Brunſwicenſ. pag. 455. 456.

(a) ſpiritu *corrigit Browerus*, flatu *Leibnitius.*

SYNODUS TIBURTINA

Anno Chriſti MII. Sylveſtri II. Papæ IV. Ottonis III. Imp. ultimo.

SUMMA. Audito Legato Bernwardi Hildenesheimenſis Epiſcopi, & Friderico Legato Apoſtolico, imploratur Papa & Concilium ad deciſionem cauſæ, cujus jurisdictioni ſubjaceat Gandesheim, Hildeſini, an Moguntini? Willigiſi Moguntini Archi-Epiſcopi inobedientia, & animoſitas, & temeritas improbantur.

ANno ſingularis Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti Milleſimo ſecundo, indictione decima quinta, Apoſtolicus cum Imperatore Tudertinæ Natale Domini celebravit. *Ubi in feſto Sancti Joannis Evangeliſtæ*, Concilium coadunatur Epiſcoporum per Romaniam, & aliquorum de Tuſcia & Italia. De noſtris quoque conſederunt *Rotgerus Leodienſis*, *Sigifridus Auguſtenſis*, *Hugo Citienſis.* Inter Miſſarum ſolemnia itaque conſidentibus ad triginta Patribus, præſidentibus quoque Dominis ac Principibus urbis, Papa, atque Imperatore, poſt Evangelium, recitatis ex decretis Sanctorum Patrum aliquibus capitulis, ad præſentiam ſynodi per

per (*a*) *Oblationarium* , legatus venerabilis Bernwardi Epiſcopi ſtatutus eſt. Ad quem Apoſtolicus ait : Dic , qua cauſa ad noſtram præſentam veneris , vel quid ad ſynodum habeas ? Mox Legatus, toto corpore ad terram proſtratus , & erectus faventium manibus , pedibus utriusque Principis provolvitur ; conſurgensque ſic ait : Dominus meus Apoſtolatus veſtri auctoritatem , Imperialem quoque Majeſtatem magnifice gratatus eſt pto cunctis , in quibus pro ſua Eccleſia clementer laboraſtis. Quid autem Legatus veſter profecerit , aut quid in ſua legatione occurrerit , ipſe , quia præſens eſt , melius exponet. Poſt diſceſſum autem illius, Epiſcopi dolentes, litem & controverſiam diutius bacchari, conventum Francofurti ſtatuunt ; ad quem cum venerabilis Præſul noſter venire non poſſet , gravi corporis infirmitate impeditus , vice ſua me direxit. Tandem in communi Reverendi Patres decreverunt : *Ut neque Archiepiſcopus, neque ſenior noſter, de Gandenſemenſi Cænobio ſe intromittant , uſque poſt octavas Pentecoſtes , & tunc FRIDESLARE ad Synodum pro hac hac cauſa conveniant*. Et quia hic ad Apoſtolatus veſtri ſedem delata (*c*) veſtris ſcriptis multotiens eſt annullata ; veſtrum expetit judicium , ut veſtra auctoritas jubeat in quo foro , vel ſub quibus judicibus , cauſam terminare debeat. Ad præſentiam nihilominus hujus Sanctiſſimi Conventus, gratia Sancti Spiritus hic per vos aggregati, parvitatem meam deſtinavit , ut omnis Senatus Apoſtolicæ Eccleſiæ publice cognoſcat, illum devotiſſimo affectu , Domino Apoſtolico , & Romanæ Sedi obedire & conſentire , & veſtro judicio adinventa vel decreta poſcere , & pto poſſe perpetuo ſervare. Ad hæc Dominus Apoſtolicus obedientiam beati Antiſtitis & devotionem , & ſtudium magnifice collaudavit. Proſequitut quoque venerabilis *Ravennatis Eccleſiæ Metropolitanus Fridericus*. Et quæ *Palathi* atque in tota legatione ſua illi occurrerint, contexuit. Archiepiſcopi inobedientiam, injuriam, contemptum etiam Romanæ Sedis ; & e contra beati Bernwardi benignitatem , charitatem exponit. Et quod ab illo præcipuo honore ſit habitus , & affluentia omnium bonorum opulentiſſime refectus. Adhæc animoſitas Archiepiſcopi palam ab omnibus Romanis Epiſcopis improbata , temeritas præſumptionis illius carpitur. In commune tamen cuncti deliberant , Colonienſem Archi-præſulem, cætetosque Epiſcopos , qui proxime venturi erant , exſpectandos. Mittuntur etiam nuntii , qui in *Epiphania Domini* , ad præſentiam utriusque Principis illos venire jubeant. Sed cum minime venirent , expectantur ad tres inducias. Cum autem nullo modo fieri poſſet , ut convenirent , Presbyter Tangmarus , ut abſolveretur , omni niſu inſtitit. Tertio itaque *idus Januarii* Imperator dimiſit a ſe legatum chari ſui Magiſtri, ſæpe dictum Presbyterum, largiſſime remuneratum , Epiſcopo quippe munera præcipua direxit ; inter alia *Onychinum vas* magni pretii ; *ſpecies* quoque *medicinales diverſas* , *pigmenta* etiam diverſa.

Tangmarus Biographus S. Bernwardi.
Apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunswicenſ. pag. 456. 457.

(*a*) Diaconus oblationarius dicebatur, qui tempore Miſſæ oblata a fidelibus, panem, vinum, fruges, aliaque dona excipiebat, & ſuper Altare ordinabat.
(*b*) cauſa: *forte addendum eſt.*

CONVENTUS REGIS HENRICI,

ET EPISCOPORUM SAXONIÆ IN MERSEBURCH.

Anno Chriſti MII. Sylveſtri II. Papæ IV. Henrici II. Regis I.

SUMMA. Henricus Rex eligitur, & promittit Saxonum Legem obſervandam.

HEnricus (*a*) Rex, Merſeburch veniens, ab Heimone Abbate, & fideli ſuo Comite Eſicone, qui urbem hanc & Aldtide, & Thurueburch cum appar-

appertinentiis viriliter uſque in præſentiam optati ſenioris cuſtodivit. Huc conveniunt Archi-Epiſcopi Lievizo Bremenſis, & Giſilerus Magdeburgenſis, cum Epiſcopis Ratherio Paterbrunnenſi, Arnolfo Halberſtadenſi, Bernhardo Hildensheimenſi, Ramwardo Miſnenſi, Bernhario Fardenſe, Hugone Cicenſi: Ducibus autem Bernhardo Saxoniæ, Boliſlao Poloniæ, cum Marchionibus Luthario & Gerone, ac Palatino Comite Friderico, aliisque quampluriınis tam Epiſcopis, quam Comitibus, quorum nomina longum eſt enarrare per ſingula. Hi omnes Regem ſupplici devotione ſuſcipiunt.

Craſtina itaque die, id eſt, VIII. Kal. Auguſti, Bernhardus Dux cum conſenſu omnium coram Rege voluntatem plebis confluentis aperiens, omniumque neceſſitatem ac *Legem* ſpecialiter exponens, quid eis miſericordiæ dictis promittere, ſeu factis velit impendere, diligenter inquirit.

Tunc Rex, Deo, *inquit*, primo, vobisque condignas grates perſolvere nequaquam ſufficio. Notum etenim mihi eſt, quam fideliter veſtris Regibus ſemper ubique obaudientiam & ſolatium præſtare ſtudueritis. Ideo vos magis in omnibus libet honorare, diligere, & ad Regni provectum conſervare, quia non renuentibus vobis, ſed quaſi invitantibus hac Regali dignitate honoratus appareo.

LEGEM igitur VESTRAM non in aliquo corrumpere, ſed in omnibus malo clementer adimplere, & veſtræ rationabili voluntati, in quantum valeo, ubique animum adhibere; & certi de his ſitis, quantum vobis placet, ſalvo honore Regni affirmo.

Protinus vox una omnium levatur laudes illi & grates referentium. Tunc Bernhardus Dux, accepta in manibus SACRA LANCEA ex parte omnium curam Regni illi fideliter committit. Rurſus tolluntur voces omnium, laudes Deo referentium.

Omnes igitur, qui priori Imperio ſervierant, Ludigero ſolo remanente, Regi manus complicant, fidele auxilium per Sacramentum confirmant.

Annaliſta Saxo apud Eckhart. Tomo I. Scriptorum Medii ævi ad h. a. p. 384.
Conſentiunt Adelboldus in vita Henrici.
Ditmarus Lib. V.
Gobelinus ætate VI. c. 52. *Schatenus.*

(*a*) Henricus jam VI. Junii a Franconicis electus erat, & coronatus Moguntiæ a Willigiſo & Archiep. Saltzburgenſi, Epiſcopis Brixienſi, Wirceburgenſi, Stratburgenſi, Bavarienſi, Friſingenſi. VII. Idus Junii, *ait Chronographus Saxo*. Tunc Merſeburgum extremo Julio venit, & ab Saxonicis Epiſcopis & Proceribus electus fuit, etſi hereditarium jus a ſanguine Henrici Aucupis Proavi ſui duceret.

Statueram, Comitia Regia, licet iis plures Germaniæ Epiſcopi, uti Procerum Imperii præcipui intervenerint, omittere: ſed experior hos actus, nempe Electionis & Coronationis Regum Germaniæ, nimis magnum nexum, & cum Eccleſiæ rebus, & Legibus, & commodis habere: unde neceſſario duxi eos Eccleſiaſticæ Conciliorum hiſtoriæ inſerendos: uti Sirmondus Conciliis Galliæ implicuit actus Regum Carolingicorum in Conventibus publicis, non tam electorum, quam acceptatorum, aut collaudatorum.

DUISBURGI CONVENTUS

ANNO CHRISTI MII.

POſtquam Henricus Merſburgi Homagium ſuſcepiſſet Saxonum, Luithariorum regnum petere contendit. *Ut habet Ditmarus Chron. L. V.* Occurrens itaque uxori ſuæ Cunigundæ in Corbeia nova: ambo ad Paderbornam læti proficiſcuntur. Poſtera luce, quæ mundo feſtiva illuxit Beati Laurentii Martyrio, Domina Cunegundis benedictionem & coronam, & SOPHIA ſoror Imperatoris (Ottonis III.) conſecrationem a Rege jam conſtituta Abbatiſſa in Gandersheim, a Willigiſo Archiepiſcopo humiliter ſuſceperunt. Habuit, quod ægre ferret in hoc conventu Bernwardus; ſiquidem Sophiam illam rixatricem nunc in Abbatia

Gandeſienſi Gerbúrgi ſuſcesricem oportuit a palligero conſecrari.

Rex autem recto itinere hinc ad Duisburg perveniens, Luitharienſes quam tarde exſpectat. Leodicenſis vero & Cameracenſis Præſules primi huc venientes, Archiepiſcopum Colonienſem diu morantem exſpectant, quem cum altius, quam quiſquam crederet, cuſtodia, qua paululum, ſicut jam dixi, detinebatur, in mentis ſecreto morderet, ſimulabat ſe, ob hoc tam ſero ad Regis gratiam acceſſiſſe, quod in accipienda benedictione Moguntinum ſibi Rex voluiſſet proponere.

Igitur hi confratres, Epiſcopi ſcilicet, Regem pariter eligentes, fidemque Sacramentis firmantes, uſque ad Aquiſgrani eundem comitantur, quo in Nativitate Sanctæ Mariæ a Primatibus Luithariorum in Regem collaudatur, & in ſedem Regiam more anteceſſorum ſuorum exaltatur & magnificatur.

Ditmarus L. V. Chronici.
Apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunſwicenſ. pag. 369.

MERSBURGI CONVENTUS

Anno Chriſti MIV. Joannis XVIII. Papæ I. Henrici Regis III.

§. *I. Conſecratio Magdeburgenſis & Merſeburgenſis Epiſcoporum.*
§. *II. Redintegratio Diœceſis Merſeburgenſis.*

" ANno Domini MIIII. Indict. I. Domini Henrici Regis ſecundo. Adunatis in Merſeburg Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Ducibus, & Comitibus, præſente Bibliothecario Romanæ Eccleſiæ, LEONE Epiſcopo, idem Rex Henricus de communi auxilio omnium, ab ARNOLFO (*a*) Epiſcopo impetravit partem ſuæ Diœceſeos, quantum videlicet circa fluvium Salam Merſeburgenſis territorii protenditur ambitus, & inſtinctu ſanctæ ſuæ conjugis Cunegundis Reginæ, Epiſcopatum Merſeburgenſem, quem prius Otto Imperator ad honorem beati Laurentii martyris inſtituerat, reformavit, eidem continuo Wibertum Epiſcopum ordinando. Pro recompenſatione autem horum terminorum Rex Henricus de proprietate ſui juris Halberſtadenſi Eccleſiæ tradidit lege perpetua C. manſos Litonum, & ſervorum in his villis. In villa Unſci.... & decimam manſorum in Sarkſtiddi. XVIII. manſos, & decimam in Haldrungin. XI. manſos in Seon VI. manſos in Wiſſerodi, & proxima marca XVII. in Dornettæ XVIII. manſos. Hos igitur manſos Halberſtadenſi Eccleſiæ datos, in perpetuum poſſidendos, Regio privilegio confirmavit.

Chronicon antiquum Halberſtadenſe, editum a Leibnitz, Tom. II. Scriptor. Brunſvicenſ.

" De hinc Rex MERSEBURCH diu paſtore viduatam, conſolationis gratia adiens, priſtinis eam reſtitui honoribus quam maxime conatur. Ibi tunc Tagmo venerandus in Purificatione Sanctæ Mariæ unctus eſt a Willegiſo Archiepiſcopo Moguntino, utriusque ſuffraganeis, qui tunc aderant, honorifice ſuffragantibus, Apoſtolicæ autem ſedis Legato, & Hilderico, tunc in ordine ſuffraganeorum primo, conſentientibus. Ordinandus enim ab ſolo Apoſtolico fuerat, ſed hunc adire cauſa inſtantis neceſſitatis non poterat. Tunc Rex coram omnibus tradidit Merſeburgenſem Epiſcopatum ſupradicto Wiperto Capellano ſuo, dato ei novi Archipræſulis baculo, per quem omnia reddidit, quæ ab Giſilhario in-

(*a*) Giſilarius Magdeburgenſis Archiep. & Merſeburgenſis Epiſcopus morte 25. Januarii 1004. obitâ locum fecit, Arnulfus Halberſtadenſis Epiſcopus pro ablata ſuæ Diœceſi portione centum Manſos compenſatorio titulo ab Rege Henrico donatas capit, 2. Februarii conſecrationi duorum novorum Epiſcoporum intereſt Rex. Hæc mors Giſilarii cauſa eſt dilata Synodi ad annum 1004.

" injuſte hinc ablata didicit, quem " nihilominus illis diebus conſecravit " idem Tagmo cum quaternario aſtantium ſuffraganeorum ſuorum numero.

Chronographus Saxo ad h. a. MIV.

" Ibi tunc Tagmo Venerandus IV. " Non. Februarii... accepta ab Hilderico antiſtite licentia, qui primus horum in ordine fuit contratrum, a Willigiſo Archipræſule Moguntino conſecratus eſt, præſente Rege ac Romano " Nuntio, omnibusque Coepiſcopis ad " hæc faventibus.

" Rex autem, quo ſemper eſurivit, atque ſitivit, juſtitiæ cibo geſtiens " tunc ſatiari, quia aliter non poſſe fieri " apud Arnulfum præſulem dicebat, " cum centum concambio manſorum " ſuper ſolum Merſeburgenſe Burgwardium Epiſcopalem redemit bannum.

" Quidquid autem a chariſſimo " Tagmone expoſcerat, bonæ voluntatis abundantia hoc largiente præceperat.

" De Miſnenſi autem, & Cicenſi " Epiſcopatibus, decretum Regia poteſtate, ad integrum redire, quod " antiquitus hinc demptum, voluit explicare.

Ditmarus in fine Libri V. Chronici. & idem Ditm. initio Lib. VI. de eadem cauſa tractat.

" Conſentiente hoc Arnulpho præſule, Eido quoque, & Hillebardo Epiſcopis, quibus Diœceſis illa fuit diviſa, ac " omni populo applaudente, ductus " mox cum Divina jubilatione ad ſedem " ſuam Wigbertus eodem ab Archiepiſcopo ſuimet Tagmone, & a confratribus Hillerico & Wigone cum prædictis Coepiſcopis conſecratur.

SYNODUS CONSTANTIÆ

Sub Lamberto Epiſc. Conſtantienſi.

ANNO CHRISTI MV. JOANNIS XVIII. PP. II. HENRICI II. REG. IV.

Summa. Condemnatio Synodica Literarum fictitiarum de cœlo, ut ajebant, acceptarum.

ANNO MV. fames magna totam Germaniam pervaſit. . . . . Fuêre eo tempore, qui de cœlo litteras accepiſſe profiterentur, certis conditionibus-plenas, quarum obſervatione ira divina mitigari poſſet, ſuper iis Synodus habita condemnavit.

Hartman. in Annalibus Erem. Ord. S. Benedicti.

SYNODUS IN ARNEBORCH

ANNO CHRISTI MV. JOANNIS XVIII. PP. II. HENRICI II. REG. IV.

Summa. Henricus Rex in Synodo cum Epiſcopis damnat primo injuſtas nuptias. 2. Venditionem Chriſtianorum gentilibus factam. 3. Juſtitiæ violatores excommunicandos.

HENRICUS Rex Arnaburch prius devaſtatam ob defenſionem patriæ renovavit. Synodali judicio injuſtas fieri nuptias, Chriſtianosque gentilibus venundari, præſens ipſe, canonica & auctoritate Apoſtolica prohibuit, Dominique juſtitiam ſpernentes, ſpirituali mucrone interfici præcepit.

Apud Eckhart. Tom. I. Scriptorum. Chronographus Saxo pag. 404. ad annum MV. Ditmarus in Chronico.

SYNODUS THEODONIS VILLAN.

Anno Chriſti MIII. Joannis XVII. Papæ I. Henrici II. Regis II.

***Actio.* Sententia Regis Henrici & aliquot Epiſcoporum de nullitate matrimonii inter Conradum Carantanorum Ducem, & Mathildem filiam Conradi Regis Burgundiorum conſanguineos.**

DOminus Henricus Rex, *inquit Anonymus*, (a) qui III. Ottoni, Divo Imperatori, ad regnandum quidem, necdum autem ad imperandum, in tota Germania, quæ citra Rhenum eſt, & in Lotharii regno, quod cis Rhenum eſt, ſucceſſerat, colloquium, Synodumque concivit. Ubi omnes pene regni ſui ſummos Sacerdotes coadunans, & ex diverſis diverſa diſputans, inter diſputandum ipſos ejuſdem Sacerdotes acerrime congreditur. Cur videlicet in ſuis Diœceſibus, & Diœceſanis, ea, quæ (b) *Synodali, ac per hoc ſpirituali falce ſecanda erant, non reſecarent*, ac gladio Spiritus Sancti, putrida, & male ſana a membris fidelium abſcindere ſuperſederent? Mirantibus omnibus, quid ſibi verba Regis tam diſtrictiſſima vellent, quove tenderent, Rex admiratione eos abſolvere curavit, quidve prætenderet, palam fecit.

Inter multa, *inquit*, quæ in regno noſtro, ſuiſque Parochiis corrigenda ſunt, parentes ſic ſibi proxime conjugio copulantur; ut Deum non timentes, & Deum non reverentes, etiam tertii loci conſanguinitatem, quod nefas dictu eſt, ad copulam adſciſcere non refugiant, & lineam, quæ ad ſeptimam uſque generationem (*c*) ſacris canonum inſtitutionibus illibata conſervari jubetur, Judæis, Paganiſque infeliciores, in ipſis ſui exordiis abrumpere non formident. Epiſcopis hinc inde ſedentibus, diuque ſilentibus, pars, de quo diceretur, neſciens, pars perſonam, de qua dicebatur, multum vel amans, vel timens, quid dictis Regalibus reſponderet, prorſus ignorabat. Mens enim male ſibi conſcia, dum ea, quæ non vult, audire computatur, fit ſtupida, vox refugit, verba dilabuntur ſapienti coram poſitus honeſtius ei videri ſilere, quam loqui. Rex, quem fallere nemo poterat, quia erat homo apprime litteris imbutus, eloquentia facundiſſimus, ad regendum Dei timore vivaciſſime adſtrictus, motum cordis patientiæ frænis reſtringens, Sacræ Scripturæ exemplis eos aggredi honeſtius eſſe judicans, Ecce, inquit, ecce vos eſtis loca quidem ſanctorum Sacerdotum tenentes, & in meliori Cathedra, quam ſediſſet Moyſes, ſedentes, utpote vices Domini poſſidentes, qui & boni canes, & ſancti arietes pro vitæ merito dici debueratis, contraria vice, inverſoque ordine canes muti, non valentes latrare, eſtis effecti: ipſique cæcitate mulctati, dum ſubditis ducatum præbere cogimini, & ductor, & ſequens ambo in foveam præcipitamini. Ecce, inquit, Conradus Dux Auſtraſiorum, conſanguinitate nobis, & quicumque in tota patria nobiliores ſunt, cun-

(*a*) Biographus Adalberonis Metenſis Epiſcopi, editus a *Labbeo in Bibliotheca MSS.*
(*b*) *Ditmarus Lib. V. Chronic.* ſimilem querelam Henrici Regis factam in Conventu Tremonienſi anno 1005. refert. *Leibnitz. Tom. I. Scriptor. Brunſwic. pag.* 380.
(*c*) Lege *Tomo primo noſtro:* Zachariæ Papæ decreta de variorum conjugiis illicitis, *pag.* 76, 77, 78, 79. & *Tomi ſecundi:* Definitiones Canonicas Rhabani, quota generatione licitum ſit connubium, *pag.* 226. & 228. *De conſanguineorum nuptiis.*
Calmetus accuſationem hanc ab Henrico Rege de nuptiis illicitis, vult factam fuiſſe Moguntiæ anno 1002. *Tomo I. Hiſtor. Lotharingiæ pag.* 1004. Parum veroſimiliter, quum nondum coronatus eſſet, nondum a Saxonibus ac Lotharingis acceptatus.

cunctis affinitate conjunctus , uxorem duxit , ſic ſibi propinquam , ſic proximam , ut ſicut timemus , non modo ipſi ; verum etiam omni patriæ offenſa Dei citiſſime , & , ut dicitur , pro foris adeſſe videatur. Parumque minus crimen malis tacentibus judicatur, quam ei, qui idem ſcelus audacter, & ſine peccati æſtimatione perpetrare cernitur.

Dominus ADELBERO , Metenſium venerabilis Præſul, conſanguinitate, & affinitate Regi adſidenti , & cunctis, qui ex magni Henrici (Aucupis dicti) Germaniæ Regis , linea deſcenderant , apprime conjunctus , huic ſacræ Synodo interſedebat ; & , ut erat cunctis conſacerdotibus nobilior, excelſiorque, ſic nobiliori celſiorique ſella , inter ſuos prominebat. Hic Regis objurgationem ultra ferre non valens , & tacere amplius inhoneſtum judicans : interim , inquit , ætatis ſane titulis , & ſcientiæ prærogativa locum quidem loquendi cum fratribus noſtris dantes , & honorem canis , ſenectutique Divino præcepto exhibentes , quo dicitur : *Coram cano* (c) *capite conſurgas* , quia Majeſtatis veſtræ potentiam , Domine mi Rex ! ad dedecus noſtri ordinis objurgationi , & invectioni plus plusque videmus verba augere , tacere ultra, vere fatemur, & quæ recta ſunt, non dicere , non ſolum ſtultitiæ ; ſed , quod majus eſt , magnæ verecundiæ deputamus. Domnus Otto Dux , pater iſtius venerabilis Conradi Ducis , nobis conſedentis , natus ex filia magni Ottonis eſt , cujus ſoror Girbergia dedit filiam ſuam Conrado Burgundionum Regi. Ex Conradi autem filia nata eſt Domina Mathildis, hujus Conradi aſſidentis uxor. Hoc ergo Genealogiæ ordine , quia fratres ſororque in ſupputationem non admittuntur , conſanguinitas horum non plus, quam ſecundo loco elongari prævalet.

Pergit Anonymus : Hæc beato viro retexente , tantæ iræ , tantæque ſimultates in ipſa Synodo exurgere cœpere , ut niſi eſſet ea nobilitas , qua cœlo , terra , marique , ultraque inclytus effulgebat Conradus Dux , de quo res agebatur , & quicumque ſuæ partis erant , neque Deum , neque Majeſtatem Regiam reverentes , neque Sacerdotibus , quorum maxima , & honeſtiſſima multitudo præſens aderat , aliquid honoris exhibentes , arma furoremque corripuiſſent , & ad inſaniam exſatiandum , quidquid mali manus roburque inferre poſſet,non omiſiſſent. Aderat huic magis ſeditioni , quam Synodo, Dominus Theodericus , frater quidem hujus Domini noſtri Adelberonis Pontificis , Dux eorum , qui cis citraque Moſam , Moſellamque reſident , & hæc , quæ agebantur , quæque juſte diſponebantur , ſua auctoritate firmabat , atque corroborabat , nuptiaſque inlicitas cum reliquis Ducibus, Comitibusque , & quod majus eſt , Sacerdotibus, Deo & rectitudini, ac Regiæ juſtitiæ faventibus , damnans , & humanas iras non formidans , æquitatis lance , quæ Dei erant , liberrime decernebat. Aderant etiam in hac venerabili Synodo primi & præcipui Sacerdotes , *Willigiſus Moguntinus Præſul* , *Heribertus Colonienſis itidem Præſul* (d) *Wormacienſis*, &c. (e) *Argentinenſis*, *Walterus Spirenſis*, *Notgerus Leodienſis*, *Hezel Wirziburgenſis*, *Haimo Verdunenſis*, *Bertaldus* (f) *Leucenſis*, (g) aliique quamplures, non ſolum ex Lotharii regno ; verum ex omni Germania : quorum pars favore , pars timore nobilis perſonæ, hinc inde agitati, hinc inde defluentes , pauci admodum, at ipſi inter ſuos præcipui , Deo dilectiſſimi Adelberoni , & dictis ejus juſtiſſimis teſtimonium veritatis exhibentes egerunt ; ut inter verum falſumque diſſidii , & diſcordiæ non modica diſceptatio fieret , quam etiam ipſe Rex omnino ſedare non potuit. Verum niſi eſſet Domni , & Pontificis noſtri Adelberonis,

(c) Levit. XIX, 32. (d) Burchardus Wormatienſis. *Ditmarus eum* Hezilonem *vocat*.

(e) Werinharius Argentinenſis.

(f) *pro* Tullenſis, nam Tullum Leucorum urbs eſt.

(g) Referimus hanc contentionem ſynodalem ad annum 1003. veroſimili conjectura, quia *Dithmarus L. V. Chronici pag.* 371. *apud Leibnitz. Tomo I.* narrat Regem in pago Moſellanorum apud Theodonis Villam generale colloquium cum Comprovincialibus habuiſſe: quos inter permulti ſunt Lotharingi Epiſcopi.

nis (*b*) incomparabilis nobilitas; furor cæcus, & inſania miſera arma etiam telaque corripuiſſet, & ad homicidium uſque iræ commotione pertingere contigiſſet.

Hac igitur ſimulatione, his odiis infeſtiſſimis diſceſſum eſt, & unusquisque ad propria redire feſtinabat. Sed Domnus Pontifex, dum ex patria propria recedens, ad regale colloquium perrexerat, nihil horum metuens, nihil horum æſtimans, quia erat omnium ſui temporis mitiſſimus atque pacificus, non multa militari manu, ſed clericorum, & honeſtiſſimorum laicorum dulciſſimo comitatu uſus eſt: & propter id in redeundo, verens, ne forte in via hoſtis inſidias pateretur; ab itinere parum quid declinare dignum duxit, & cedere magis ad horam, quam veſaniæ furentis principis locum cædis, aut alicujus alterius malignitatis dare voluit. Dei autem omnipotentis, & Chriſti ejus ineffabilis pietas, & æterna clementia aliter, quam Domnus Pontifex crediderat, rei eventum miſerando diſpoſuit, & diſponendo præordinavit; dum ſpiritum furoris, & malignitatis, dum vim latrantis, & turbulenti vertigine in eum pavorem, in eumque timorem commutavit, ut eo impetu, eaque virtute, qua Dei ſervum ante perſequi moliebatur, nunc fugere, ac retroire, viribus quibus poterat, aggrederetur, ac magis capi timeret, quam capere elaboraret. Duobus igitur diebus fugæ fidem committens, donec in tuto ſe eſſe credidit, ſemper ſe a Domno Pontifice, & fratre ejus, Duce Theodorico, inſequi exiſtimabat memoratus Conradus; noſtri vero nihil aliud, quam patriam repetere, & ad id ſumma feſtinatione conabantur: & quia & tempus poſcebat, præter pacem, & ea quæ pacis ſunt, videlicet metere, charis domeſticis utilia adminiſtrare.

Biographus Adalberonis Metenſis Epiſc. editus a Labbeo Bibliotheca MSS.

Schema Conſanguinitatis

CONRADI Ducis Carantanorum, & MATHILDIS Filiæ Conradi Regis, Conjugum.

Henricus Auceps, Rex Germaniæ.

Henricus Bajoariæ Dux.	Otto Magnus • ex Editha prima conjuge genuit	Gerberga • Ludovicus Transmarinus Rex Galliæ.
Henricus Dux Bavariæ. • Giſela Filia Conradi Regis Burgundiæ.	Luitgardam: • Conradus Dux Lotharingiæ.	Mathildis • Conradus Rex Burgundiæ.
•Henricus Dux Bavariæ. Rex Germaniæ 1002. Imperator 1014. Accuſator Conjugii inter Conradum & Mathildem 1005. in Concilio Tremonienſi.	Otto Dux Carantanorum.	Gerberga • Hermannus Dux Alamanniæ.
	Conradus Dux Carantanorum, Auſtraſiorum † 1012. idem Comes Veronenſium erat, idem frater Brunonis, qui ſub nomine Gregorii V. Papa fuit.	Mathildis Conjux Conradi Carantani.

Conſentit Eckbartus in Commentario ad Legem Salicam Titulo XIV. pag. 36.

(*b*) Adalbero, Filius Theodorici, Cis & Transmoſellanorum Ducis, loco Adalberonis Metenſis Epiſcopi anno 1005. defuncti deſtinatus erat.

Conra-

Conradus itaque Dux Auſtraſiorum, cujus occaſione hæc Synodus congregata, filius fuit Ottonis, hic vero Conradi Lotharingiæ Ducis, qui *Liutgardam* filiam Ottonis M. ex Editha priori conjuge ſibi matrimonio junxerat. Witichindus enim in fine Lib. 2. de Edithæ Reginæ morte loquens, ait: Reliquit filium nomine Ludolfum, filiam quoque Luidgardam nomine, quæ nupſerat Chuonrado Duci: nempe Lotharingiæ, de quo ſuo loco egimus. Gerberga vero, Ottonis M. ſoror, Ludovico Transmarino Francorum Regi nupſit, quo ex matrimonio prognata Mathildis, conjugio copulata cum *Conrado* Burgundiæ Transjuranæ Rege. Conradus ex Mathilde filias quatuor ſuſcepit, ſcilicet Giſelam, Gerbergam, Bertam, & Mathildem, & ex *Gerberga* ſeu Gilberga Herimanni Ducis Alemanniæ uxore progenita *Mathildis*, Conradi Auſtraſiorum, ſeu Carentanorum Ducis uxor, de cujus matrimonio hic agitur. *Hermannus Contractus in auctiori Chronico*, ubi Conradum Carentanorum Ducem, ſeu Auſtraſiorum, ſemper appellat, ad annum MXII. mortem ejus recitat, atque fratrem fuiſſe Gregorii V. Papæ, & patrem alterius Conradi, qui cum Conrado Salico ejus patruele pro Germaniæ Rege propoſitus eſt. Porro ex laudatis Adalberonis verbis in hac Synodo prolatis detegitur error Blondelli *in pleniori aſſertione* Genealogiæ Francicæ pag. 35. & ſeq. ac aliorum, qui Ottonem Francorum Ducem filium faciunt Ludolfi primogeniti Ottonis Magni; cum tamen non ex Ludolfo, ſed ex Liudgarda ejus ſorore natus fuerit, ut magis infra videbitur. Hæc enim difficultas hactenus nondum ſoluta fuit, & utraque opinio ſuos habet ſectatores. *Notatio hæc Pagi in Critica ad h. ann.*

SYNODUS TREMONIENSIS ANNO MV.

Jejunia Statuta.

§. II. REX Coepiſcopis, præſentibusque cunctis plurima queſtus eſt Eccleſiæ Sanctæ convenientia, & communi eorundem conſilio hæc ſtatuit, deinceps prohiberi, & optimo novæ inſtitutionis decreto gravem peccatorum ſuimet ſarcinam relevari. Anno Dominicæ Incarnationis MV. Anno autem Domini Heinrici ſecundi regnantis quarto, in die Non. Julii. Actum eſt in *Throtmanni* hoc decretum ejuſdem victorioſiſſimi Regis & Conjugis ejus glorioſæ Cunigundæ Reginæ, nec non & Archi-Epiſcoporum horum, Heriberti Colonienſis, Lievizonis Bremenſis, Thaginonis Magdeburgenſis. Iſtorum quoque Epiſcoporum: Suicgeri Mimigardevordenſis, Thiederici (*a*) Metenſis, Bernhardi Ferdenſis, Bernwardi Hildeſienſis, Rhetarii Paterbrunnenſis, Burchardi Wormatienſis, Nothgeri Leodienſis, Ansfridi Trajectenſis, Thietmari Osnabruggenſis, Wicperti Merſeburgenſis, Eckihardus . . Othinkardi. In obitu cujusque prænominatorum ſinguli Epiſcoporum intra triginta dies, ni infirmitas impediat, Miſſam pro defuncto celebret, & unusquiſque priorum ſimiliter faciat. Presbyteri vero forenſes tres Miſſas peragant. Diaconi & cæteri inferioris ordinis decem Pſalteria: Rex & Regina infra triginta dies mille quingentos denarios pro animæ redemtione erogent, & totidem pauperes paſcant. Epiſcopi ſinguli trecentos pauperes paſcant, & triginta denarios expendant, & totidem lumina accendant. Dux autem Bernhardus quingentos pauperes paſcat, & quindecim ſolidos expendat. Vigiliam S. Joannis Baptiſtæ, & Apoſtolorum Petri & Pauli, Sanctique Laurentii, & omnium Sanctorum, in pane & ſale, & aqua decernimus jejunare. Vigiliam S. M. Aſſumptionis, & omnes vigilias Sanctorum Apoſtolorum ſicut in Quadrageſima. Quatuor tempora anni, ſicut in Quadrageſima, excepta feria ſexta ante Natalis Domini, quam in pane & ſale, & aqua jejunandam decernimus.

Ditmarus ex editione Leibnitii reſtitutus Tomo I. Scriptorum Brunſwicenſium pag. 380.

Crantzius Saxoniæ L. IV. C. XXXV. de his jejuniis in Synodo ſtatutis meminit.

PRI-

[*a*] Si Adalbero II. Ep. Metenſis ſit mortuus 15. Decembris anno 1005. igitur Theodericus II. Succeſſor in hoc Epiſcopatu non potuit ſubſcribere Nonis Julii 1005. Synodo Tremonienſi. *V. Calmet. Hiſtor. Lotharing. Tom. I. pag.* 1004.

PRIVILEGIUM HENRICI,

WIRTZBURGENSIS EPISCOPI,

De conſtitutione Babebergenſis Epiſcopatus, & transactione, ac jurium commutatione inter ipſum Henricum, & Regem Henricum ſecundum.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, tam præſentium, quam futurorum notitiam non latere deſideramus, qualiter Glorioſiſſimus Rex Henricus, Divinæ, ut credimus, ammonitionis ſtimulo compunctus, de prædiis, quæ Dei gratia, hæreditarioque jure Parentum in ſuæ poſſeſſionis dominium (*a*) provenerant, Dei ſervitium augere, Epiſcopatum conſtituendo atque ordinando, (*b*) conſiderans, quomodo (*c*) id legitime, rationabiliterque fieri potuiſſet, H. (*d*) venerabilem Wirtzburgenſis Eccleſiæ Proviſorem, quatenus quendam locum, Babenberch nuncupatum, cum pago, qui Ratensgon dicitur, qui ad ſuæ Diœceſeos ſtatum pertinere videbantur, de ſuo jure in ſuum jus id ad perficiendum transfunderet, ſtudioſe cœpit flagitare. Qui, (*e*) quoniam juſtæ atque rationabiles cauſæ videbantur, ejuſdem auguſtiſſimi atque invictiſſimi Regis petitionibus acquieſcens, cum communi Cleri ſui atque militum conſilio, nec non totius populi conſilio & conſenſu, præfatum locum cum prædicto pago, tribus parochianis Eccleſiis exceptis, cum ſuis adjacentiis, quarum hæc nomina ſunt, Wachenrode, Lonerſtad, Mülhuſen, omni poſtmodum remota contradictione, ſuæ poteſtati (*f*) tradiderunt. Alterius autem pagi, qui (*g*) Volezeld vocatur, in quo præfatus locus ſitus eſt, partem eidem Regi conceſſit, quantum eſt de Babenberch ad flumen Uraha (*h*) in Ratenzam flumen, & ſic juxta decurſum fluminis ejuſdem in Meyn, & inde ad Rivulum (*i*) Wichebach, demum (*k*) ad caput ejuſdem rivuli, ſicque quam citiſſime ac proxime perveniri poteſt ad Uraham. (*l*) Et ut hæc traditio firma ac inconvulſa permaneat, ipſe Præſul H. corroboravit, & ſubſcripſit. (*l*) Actum in civitate Wirzburgenſi, præſente Sereniſſimo Imperatore H. ea conditione, ut decimam in novabilibus jam inciſis, & ad manſum menſuratis, cum veteri decima non commutata, Wirzeburgenſis Eccleſia retineat; in novabilibus vero poſt hinc excolendis, Decimam Babenbergenſis Eccleſia poſſideat cum termino commutato.

Codex Udalricianus editus ab Eckarto Tomo II. Scriptor. Medii ævi Epiſtola LVIII.

Variantes Lectiones a nobis excerptæ ſunt ex editione *Gretſeri Tomo X. novæ editionis pag.* 512. iterum ex codice *Viennenſi*, qui fuit Gretſero commodatus anno 1611.

(*a*) pervenerant. [*b*] atque ordinando, *abeſt a Viennenſi.* deſiderans *pro* conſiderans.
(*c*) quo *pro* quomodo. [*d*] Heinricum.
(*e*) quæ *pro* qui. (*f*) tradidit *pro* tradiderunt.
(*g*) Volefeld *pro* Volezelt. (*h*) de Uraha in Ratenzam*: repetit Viennenſis.*
(*i*) Wichenbach: *Viennenſ.* (*k*) dein, *loco* demum.
(*l*) Hic interjecta aberant a codice Bambergenſi, ſed in Viennenſi erant.

CON-

CONCILIUM IN FRANCONOFORT

Anno Chriſti MVI. Joannis XVIII. Papæ IV. Henrici II. Regis V.

SUMMA. Primum hoc Concilium eſt pro erigenda Epiſcopali Cathedra Bambergæ, & transactio cum Epiſcopo Wurceburgenſi conſine pro ceſſione oneroſa.

IGitur pacificatis occiduis partibus generale Concilium in Franconevorde a Rege ponitur, & hoc omnibus Ciſalpinis (*a*) Epiſcopis aditur. Nam Rex Henricus a puero civitatem ſuam Bavenbercb, in Orientali Francia ſitam, unice dilexerat, & coluerat, & eam conjugi ſuæ Cunigundi in dotem dederat. Poſtquam autem ad Regni curam divina miſeratione eſt promotus, ibidem Epiſcopatum conſtituere ſemper geſtiebat; & quia dimidium facti, qui cœpit, habet, novam ibi Eccleſiam cum duabus criptis inchoavit, & perfecit. Omnia quoque, quæ ad divinum cultum, & miniſterium pertinent, paulatim congregans, Heinricum Wirceburgenſem Epiſcopum ſæpe rogavit, ut propoſito animi ſui aſpirare voluiſſet, & Parrochiam in pago, qui a Radinzea fluvio nomen ſortitur, poſitam, juſto concambio ſibi concederet. Qui dilecti ſenioris juſtas petitiones benigne ſuſcipiens, ea ratione conceſſit, ut ſuæ Eccleſiæ pallium permittens, Babenbergenſem Epiſcopum ſibi ſubjiceret; hocque baculo ſuo Regi dato, & quodam prædio pro commutatione præfata tradito clam firmavit. Cum vero Archi-præſulatum ſe nullatenus adipiſci poſſe ſentiret, promiſſa complere renuit, & ad prædictum Concilium vocatus venire noluit. Conſedentibus igitur per ordinem Archiepiſcopis cum ſuis ſuffraganeis, Rex Heinricus humotenus proſternitur, & a Willegiſo Archiepiſcopo, in cujus diœceſi Synodus habebatur, elevatus, cunctis præſentibus talia fatur: " Domini & Patres! a mea parvitate huc aſciti conveniſtis, & quamobrem vos aſcierim, aperiam, precorque omnium clementiam, ut his, quæ divina gratia mihi, ut ſpero inſpiravit, pro ejus amore faveatis. Nam quia in ſobole habenda mihi nulla ſpes ſupereſt, Chriſtum heredem elegi. Epiſcopatum in Bavemberh, cum licentia Epiſcopi mei facere hactenus concupivi, & hodie perficere ſtatui. Ob hoc ſereniſſimam pietatem veſtram interpello, ne ejus abſentia, qui apud me voluit obtinere, quod mihi non licuit concedere, propoſitum meum valeat impediri. Ecce Baculus, in quo mutuæ confirmationis ſignum clareſcit, quod non propter Dominum, ſed ob dignitatis nullatenus adipiſcendæ dolorem fugerit. Moveat corda omnium præſentium, quod augmentum Sanctæ Matris Eccleſiæ cum nugigerula legatione adnullare præſumit. Ecce ad hæc conjugis meæ præſentis, & unici fratris mei, & coheredis larga benivolentia aſpirat; meque placita ſibi redditione illis reſtituere uterque pro certo ſciat; ſique Epiſcopus venire & promiſſa dignatur ſuſcipere, para-

(*a*) Non tantum Ciſalpini, ſed tres & plures Tranſalpini Conciliis Francofurtenſibus hujus & ſequentis anni interfuerunt.

Dithmarus, Epiſcopus Merſeburgenſis, in Chronico ad annum MVI. hanc Synodum refert, quem Illmus Baronius ſequitur.

Annaliſta Saxo Eckharti ad annum MVI. omnia uno halitu refert acta pro erectione Cathedræ Babenbergenſis, veluti in unica Synodo Franckenfordenſi: ſed *Gretſerus* jam anno 1611. monuerat duas Francofurti de hac cauſa Synodos actitatas fuiſſe, unam 1006, alteram 1007: etſi vita Henrici Regis edita præferat ubique annum 1007, ſed acta intercedentia ibidem expoſita, longius intervallum poſcunt.

" paratum me ad omne, quod vobis " placuerit, inveniet. Tunc Beringerus, Henrici Wirceburgenſis Epiſcopi Capellanus, ſurrexit, dicens: " Timore Regis Antiſtitem ſuum non veniſſe, detrimentum Eccleſiæ, a Deo " ſibi commiſſæ, in aliquo fieri, numquam cum laudaſſe; obſecrat omnes " præſentes per amorem Chriſti, ne " talia fieri eo abſente, ſibi futurum in " exemplum patiantur. Privilegia quo" que ejuſdem Eccleſiæ alta voce ibi recitantur." Inter hæc quotiens Rex anxiam judicum ſententiam nutare perſpexit, totiens humiliatus ſolotenus proſternitur. Tandem Archiepiſcopo Willigiſo, quid de his faciendum eſſet, judicio perquirenti; Thagino Archiepiſcopus primus reſpondit: Juſta voluntas; petitio Regis conſenſu omnium veſtrum legaliter poteſt impleri.

Annaliſta Saxo Eckharti Tomo I. Scriptorum Germaniæ Medii ævi.

Gretſerus ex codice MS. Viennenſi, ſibi commodato, recenſet hos Epiſcopos, qui primo Concilio Francofordienſi de hac cauſa interfuerunt:

In hoc conſentientibus & perſpicientibus, imprimis videlicet Wurtzburgenſi (*b*) Epiſcopo Henrico, & Willigiſo venerando Archi-Epiſcopo Moguntino, & Burchardo Wormacienſi, & Waltherio Spirenſi, & Werenhario Strasburgenſi, & Adalberone Baſileenſi, & Oudalrico Curienſi, & Liutulfo Archiepiſcopo Treverenſi, & Theoderico Metenſi, & Bertoldo Tullenſi, & Heimone Wirdunenſi: & Heriberto Archiepiſcopo Colonienſi, & Notkero Leodienſi, & Erlwino Cameracenſi, & Daginone Archiepiſcopo Magdeburgenſi, & Hildolpho Mantuano.

Proſequitur Codex Viennenſis:

Romanus vero Pontifex & univerſalis Papa Joannes XVIII. prædicti Henrici literas inſpiciens, & piiſſimi Regis devotioni congaudens; habita in S. Petri Baſilica SYNODO pro confirmando Babenbergenſi Epiſcopatu, privilegium fecit conſcribi, & Apoſtolica auctoritate corroborari, univerſis Galliæ & Germaniæ Epiſcopis reſcribens, ut & ipſi pari, communique auctoritate eundem Epiſcopatum corroborarent, & confirmarent.

Gretſerus Tomo X. novæ editionis p. 510. *ex codice Viennenſi a Cl. D. Tengnagelio communicato.*

Legati a Rege Henrico Romam miſſi fuere Capellani Regii, Albericus & Ludovicus, quibus adjunctæ fuere Henrici Wurceburgenſis Epiſcopi literæ.

Liquet ex vita Henrici Regis pag. 510. *Loco citato.*

(*b*) Henricum Epiſcopum Wurceburgenſem non interfuiſſe Synodo huic anno 1006. certum eſt, ſed ejuſdem Legatum Beringerum, uti acta apud *Eckhartum Loc. citato* loquuntur: ſed neque ſecundæ Synodo Francofordienſi anni 1007. interfuit, uti ſubſcriptiones ſecundæ Synodi teſtantur.

Literæ S. Henrici de erecto abs ſe Epiſcopatu Bambergenſi.

HEinricus Divina præordinante Clementia Rex, omnibus Eccleſiæ filiis tam futuris, quam præſentibus. Saluberrimis Sacri Eloquii inſtitutionibus erudimur & præmonemur, ut temporalia relinquentes bona, & terrena poſtponentes commoda, æterna, & ſine fine manſura in Cœlis ſtudeamus adipiſci conſiſtoria. Gloria enim præſens fugitiva eſt, & vana, dum poſſidetur, niſi in ea aliquid de cœleſti æternitate cogitetur. Sed Dei miſeratio humano generi providit remedium, quando partem cœleſtis patriæ, terrenæ ſubſtantiæ fecit eſſe precium. Hujus ergo nos clementiæ non immemores, nec ignorantes, nos gratuito Divinæ miſerationis reſpectu, Regali dignitate ſublimatos, congruum eſſe ducimus, non ſolum Eccleſias ab anteceſſoribus noſtris conſtructas ampliare, ſed ad majorem gloriam Dei, novas ædificare, easque devo-

devotionis noſtræ donis gratiſſimis exaltare.

Quapropter Dominicis non ſurdum auditum præbentes præceptis, & Deificis obtemperando intendentes ſuaſionibus, theſauros divinæ largitatis munificentia nobis collatos, in cœlo deſideramus reponere, ubi neque fures effodiunt, nec furantur; neque ærugo, vel tinea demolitur, ubi & dum omnia nunc congeſta recolimus, cor noſtrum deſiderio & amore ſæpius verſetur.

Proinde patere volumus omnium fidelium univerſitati, quod quendam paternæ hæreditatis noſtræ locum, Babenberc dictum, in ſedem & culmen Epiſcopatus proveximus, & Romanæ ſedis auctoritate firmatum, atque venerabilis Heinrici, Wirzeburgenſis Epiſcopi, conſenſu, & dilectæ conjugis noſtræ Chunegundæ voluntate, ac pari communique omnium noſtri fidelium, tam Archiepiſcoporum, quam Epiſcoporum, Abbatum, nec non & Ducum, & Comitum conſulto, decretoque, ac totius regni noſtri, principumque concordi devotione laudatum, ad honorem Omnipotentis Dei, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, nec non Sanctorum Kiliani & Gregorii, fundavimus, ſtabilivimus, & corroboravimus; ut inibi noſtrum, parentumque noſtrorum, & Ottonis III. Imperatoris, videlicet, anteceſſoris noſtri, celebre habeatur memoriale, & jugis pro omnibus orthodoxis mactetur hoſtia ſalutaris.

Oblatis igitur Deo in eadem dilecta nobis Eccleſia ad honorem & decorem Domus Dei, ex metallis, lapidibusque pretioſis, in varios uſus ſanctuarii, vaſis ſeu veſtibus, aliisque ornamentis Eccleſiaſticis: contulimus præterea ad ſupra dictam ſedem Epiſcopalem prædia; Eccleſias, viros cum omnibus ſuis pertinentiis, ſive adhærentiis, videlicet utriuſque ſexus mancipiis, areis, ædificiis, terris cultis, viis & inviis, exitibus, & reditibus, quæſitis & inquirendis, ſilvis & ſagenis, venationibus, pratis, paſcuis, campis, foreſtariis, (*a*) cellariis, cenſibus, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, mobilibus, & immobilibus, & ceteris omnibus, quam rite ſcribi, aut appellari poſſunt, quomodolibet utilitatibus, præſenti noſtræ auctoritatis edicto ſtatuentes; ut in Deo nobis dilectus, ſæpe dictæ Sedis Epiſcopus, Eberhardus, ſuique ſucceſſores, liberam dehinc habeant poteſtatem, eadem præſcripta bona cum omnibus appendiciis ſuis tenendi, poſſidendi, ſeu in quoslibet uſus Epiſcopatus convertendi; fratribus autem Canonicis, Deo ibidem famulantibus, ad quotidiana vitæ temporalis ſubſidia, poſſeſſiones, quas tradidimus, noſtra Imperiali autoritate, proprietative poſſidenda confirmamus: ea videlicet ratione, ut præfati Canonici, & eorum per ſucceſſionem Præpoſiti, liberam dehinc cum ipſorum Canonicorum conſenſu, & conſilio, poteſtatem habeant, in meliores uſus commutandi, augmentandi, & utilitatem ſuam quoquomodo redigendi; quatenus & ipſi noſtri benigne memores apud Deum; ac dilectiſſimæ conjugis noſtræ, atque conſortis regni, Chunigundæ, parentumque noſtrorum, verſa vice beneficiis noſtris pia atque aſſidua interceſſione reſpondeant.

Si quis autem, quod abſit, hujus noſtræ munificentiam donationis, atque inſtitutum Apoſtolicæ Sedis, & tot venerabilium Patrum auctoritate firmatum, deſtruere, ſeu violare tentaverit, in die judicii coram oculis Dei tormento inextinguibili æternaliter luat. Quod ne eveniat, ſed hæc traditio, atque decretum, ab omnibus perpetualiter inviolabilis permaneat, hanc chartam inde conſcriptam, manu propria roborantes, ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Tomo X. operum Gretſeri pag. 513. *ult. editione.*

(*a*) In apographo Bambergenſi *præſtariis*, legit Gretſerus.

Notatio Gretſeri. Extat hæc S. Heinrici conſtitutio etiam in *codice Vienn.*, at nonnullis omiſſis. Illa inſuper: *contulimus præterea* &c. longe aliter in dicto exemplari leguntur, quam in noſtro; id ut videas: En tibi *Codicis Vienn. verba*:
" Proinde noverit omnium noſtri fidelium, tam præſens ætas, quam & ſuc-
" ceſſiva poſteritas; quia nos noſtræ quendam proprietatis locum, Chönigeshoff

" geshoff dictum, ad eandem ſupradictam Epiſcopalem ſedem una cum " omnibus ejus pertinentiis, ſive adhærentiis, videlicet vicis, villis, Eccleſiis, ſervis, & ancillis, areis, ædificiis, terris cultis, & incultis, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, ſaginis, (a) venationibus, aquis & piſcationibus, rebus mobilibus & immobilibus, ac cæteris omnibus, quæ rite ſcribi aut appellari poſſunt, quolibet modo utilitatibus, hac noſtræ auctoritatis præceptali pagina, prout firmius poſſumus, donamus atque proprietamus: omnium contradictione remota, præcipientes, ut nobis in Deo dilectus, ſæpe dictæ ſedis Epiſcopus Eberhardus, ſuique ſucceſſores, liberam dehinc habeant poteſtatem, eundem præſcriptum locum, cum omnibus appendiciis ſuis tenendi, poſſidendi, ſeu quidquid ſibi libeat, modis omnibus, in uſum Epiſcopatus inde faciendi. " Quod ergo in noſtro exemplari univerſim de omnibus prædiis & locis Epiſcopatui donatis S. Henricus ſancit; id codex Vienn. refert duntaxat ad donationem loci illius, qui Königshoff appellatur.

[a] Sagenis *Apogr. Bamb.* Segenis, *Cod. Vienn.* diſerte: ſaginis, quo denotari videtur jus, porcos in ſylvas agendi, ſaginæ cauſa; ut fieri ſolet, ubi Glandiferarum arborum copia.

ALTERA SYNODUS
FRANCOFORDIENSIS

Anno Chriſti MVII. Joannis XVIII. Papæ V. Henrici II. Regis VI. Indict. V. Kal. Nov.

HAbito igitur *rurſum* generali Concilio in Franckenfurt; cui præſedit venerabilis Archiepiſcopus Willigiſus Moguntinus, univerſi Archiepiſcopi, & Epiſcopi, qui interfuerunt, numero XXXVI. debita cum veneratione privilegium hoc (a) Sedis Apoſtolicæ ſuſcipientes, unanimiter devotis mentibus laudaverunt, & ſcribendum roboraverunt.

De ſupradictis vero Parochiæ terminis ab Eccleſia Wirzeburgenſi commutatis, ne qua fieret in poſterum querela vel dubitatio, ſubjectam (b) conſcribi paginam fecerunt: cui ſubſcripſit primo quidem ipſe Henricus Wirzeburgenſis Epiſcopus, deinde ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti, ſive Presbyteri numero novem.

(a) *Bulla Joannis Papæ, qua inſtitutionem Epiſcopatus Bambergenſis confirmat ex Synodo Romana, ea de cauſa celebrata.*

JOannes Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Officii noſtri eſt, omnium Sanctorum Dei Eccleſiarum commoda generaliter conſiderare, & maxime earum, quæ ſpecialiter ſub jure ac domino noſtræ Romanæ Eccleſiæ conſiſtunt, ſi quod eſt incommodum, abolere, ne pro gravi incommoditate ſua neglectæ vileſcant; vel qualibet nacta occaſione, debita ſolennitate careant. Propterea omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus præſentibus ſcilicet, & futuris, notum eſſe volumus: quia dilectus & Spiritualis noſter Filius HEINRICUS, glorioſiſſimus atque invictiſſimus Rex, Divina inſpirante Clementia, de propriis

(b) Subjecta charta Concilii nomine confirmatoria erecti novi Epiſcopatus non extat apud *Biographos S. Henrici*, nomina tamen Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum, qui Concilio interfuerunt, infra recenſentur ex codice MS. Viennenſi apud *Gretſerum loco infra citando.*

priis hæreditariis rebus, pro ſua, ſuorumque parentum anima Epiſcopatum in loco, qui dicitur Babenberc (c) perfectæ fidei; & charitatis devotione, in honorem Beatiſſimi Petri Apoſtolorum Principis eſſe conſtituit, commutatione facta jure, ac legaliter cum Heinrico Wirzeburgenſi Epiſcopo, de aliqua parte Parochiæ ſui Epiſcopatus. Unde etiam prædictus Epiſcopus *nobis ſuas litteras* miſit, ut ſuo conſenſu privilegio noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis epiſcopatus noviter factus fundaretur.

Pro qua ratione Heinricus ſecundus, glorioſiſſimus Rex, nobis nuncios ſuos ad nos direxit, qui nobis hæc omnia dicerent, & nos pro hac ſede confirmanda interpellarent. Cujus Sanctiſſimam imitationem (d) paterna, & præcordiali dilectione intuentes, omnes res, quas Beato Petro Apoſtolorum Principi in loco prænominato legitima ratione collectas contulit, noſtræ auctoritatis privilegio confirmare decernimus, ea videlicet ratione, ut Epiſcopus ejus loci, & qui in perpetuum fuerint (e) tui ſucceſſores, ea (f) ſecura tranquillitate poſſideant, & liberam habeant poteſtatem res, & proprietates ejuſdem Eccleſiæ ordinare, atque componere, vel etiam (*) argumentare: diſſipare vero atque confundere, nullam habeant poteſtatem.

Noſtra quoque auctoritate ſancimus, ut in terminis, & in rebus ejuſdem Eccleſiæ nulla ſit infeſtatio tyrannorum, vel aliorum quorumlibet pravorum hominum, ſive in caſtellis, & villis, & ſervis, & ancillis, tributariis, decimis, foreſtibus, ſilvis, piſcatoribus, venationibus, molendinis, campis, pratis, terris cultis, & incultis, & quidquid modo illuc pertinet, vel in futurum acquiri poſſit, per noſtræ auctoritatis privilegium corroboratum, in ſecura quiete permaneat. Nullus ibi Comes aut Judex legem facere præſumat, niſi quam per conceſſionem Glorioſiſſimi Regis HEINRICI, vel ſucceſſorum ejus, Epiſcopus loci ejusdem deligeret. Nulla aliena poteſtas ibi per violentiam irruat. Sit ille Epiſcopatus liber, & ab omni poteſtate extranea ſecurus, Romano tantummodo mundiburdio ſubditus: quatenus Epiſcopus eo melius cum Canonicis ſuis ſervitio Dei poſſit inſiſtere, & primi conſtructoris ejuſdem loci, & recuperatoris jugiter memoriam habere. Sit tamen idem ſuo Metropolitano (g) ſubjectus, atque obediens. Quicumque hæc præcepta ſervaverit, divinam remunerationem, & Apoſtolicam benedictionem accipiat: qui autem contemptor, & violator exſtiterit, perpetui anathematis damnationi ſubjaceat, niſi reſipiſcens ad ſatisfactionem perveniat. Scriptum per manus Petri Notarii, & Scriniarii ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in menſe Junio. *Indict. V.*

Gretſerus Tomo X. citato.

Notatio de Bulla Joannis Pontificis, & quinam Præſules eam *Subſcriptione confirmarint*, ita codex Viennenſis.

Quod videlicet privilegium venerabiles Patres in ſupradicto Franckenfurt habito generali Concilio conſiſtentes, ſumma veneratione legendo ſuſcipientes, & Apoſtolicæ auctoritati obedientes, devotis mentibus ſubſcribendo, unanimiter laudaverunt, communiterque corroboraverunt. Willigiſus Sanctæ Moguntinenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, qui eidem Synodo vice Romanæ Eccleſiæ præſidebam, collaudavi, & ſubſcripſi. Ratherus Padelbrunnenſis Eccleſiæ Epiſcopus interfui, & ſubſcrip. Berenwardus Hildenisheimenſis Epiſcopus interfui, & ſubſcrib. Lambertus Conſtantienſis Epiſcopus interfui, & ſubſcr. Arnoldus Halberſtadenſis interfui, & ſubſcripſi. Oudalricus Curienſis Epiſcopus interfui, & ſubſcr. Burchardus Wormatienſis Epiſcopus interfui, & ſubſcr. Werenharius Argentinenſis Epiſcopus interfui. Walterus

(c) quem ipſe perfecta: *addit Tegernſeenſis codex.*
(d) intimationem: *habet codex Tegernſeenſis a Schannato inſpectus, & collatus cum Gretſeri editione.*
(e) ſui, pro tui, *idem codex.* (f) eas, *idem.* [*] *lege*: augmentare.
(g) Archi-Epiſcopo Moguntino, *idem codex.*

terus (*b*) Spirenſis Epiſcopus interfui, & ſubſcr. Brun. Auguſtenſis Epiſc. interfui, collaudavi, & ſubſcripſi. Liudolphus Treverenſis Archiepiſ. interfui, & ſubſcripſi. Bertoldus Tullenſis Epiſcopus interfui. Heimo Virdunenſis Epiſcopus interfui & ſubſcripſi. Hartwigus (*i*) Juvavenſis Archiepiſc. interfui. Chriſtianus Patavienſis Epiſcopus interfui, & ſubſcr. Gebehardus Ratisponenſis interfui, & ſubſc. Egibertus (*k*) Friſingenſis Epiſc. interfui, & ſubſcrip. Adelbero Brixienſis Epiſcopus. interfui & ſubſcrip. Heribertus Archiepiſc. Colonienſis interfui ad votum Synodi, & ſubſcrip. Schwidgerus (*l*) Munidargefortens. Epiſcopus interfui, & ſubſcr. Ansfridus Trajectenſis Epiſcopus interfui, & ſubſcrip. Theodoricus Mindenſis Epiſcopus interfui & ſubſcripſi. Dietmarus Epiſcopus Osneburgenſis interfui, & ſubſcripſi. Dagino Archiepiſc. Magdeburgenſis interfui, & ſubſcr. (*m*) Hildihardus Cizenſis Epiſc. interfui & ſubſcr. Burchardus Archiepiſcp. Laudunenſis interfui & ſubſcr. Baldolphus Archiepiſc. Tarentaſienſis interfui & ſubſcripſi. Hugo Genuenſis ſubſcrip. Anaſtaſius (*n*) Ungrorum Archiepiſc. interfui, & ſubſcrip. Adelbero Baſileenſis interfui, & ſubſcrip. Hugo Genuenſis ſubſcrip. Heinricus Lauſonenſis ſubſcr. Ekchehardus Sleswigenſis ſubſcrip. Albericus Cumanus Epiſcopus interfui, & ſubſcrip. Richolphus Tergeſtinenſis Eccleſiæ Epiſcopus interfui & ſubſcrip.

Ex vita Henrici Regis & poſteu Imperatoris edita a Gretſero anno 1611. *& recuſa Tomo X. Gretſeri novæ editionis anno* 1738.

Cunctis præſentibus confirmatione Papæ, & omnium Epiſcoporum audita Rex glorioſus Eberhardo Cancellario ſuo curam paſtoralem commiſit, quem præfatus Archi-Præſul Willigiſus eadem die conſecravit.

Annaliſta Saxo Eckharti Tomo I. p. 406.

Clariſſimus Vir Dominicus Manſi *Tomo I. Supplementi Conciliorum* magno opere molitur oſtendere duas fuiſſe Synodos Francofurti, celebratas pro erigendo Bavenbergenſi Epiſcopatu: ſed Gretſerus jam anno 1611. edita vita S. Henrici ad oculum id demonſtraverat: prolata Bulla Pontificia Joannis XVIII, quam poſt primum Concilium Francofordienſe miſſis Romam Legatis ſuo & Henrici Wurceburgenſis Epiſcopi nomine impetraverat, & in ſecundo Concilio prælecta, & ab Germaniæ imo Ciſalpinis Germanis pæne omnibus, & aliquot Tranſalpinis Epiſcopis acceptata, & collaudata fuit. Idem Gretſerus Epiſtolas aliorum Epiſcoporum collaudatorias novi erecti Epiſcopatus protulit, ſed extra Concilium ſcriptas. Nos ea, quæ ad Concilium ſpectant, hic tantum edimus.

Deinde Indictio quinta, quæ a Septembri 1006. ad Septembrem 1007. currit, indicat poſt prius Concilium Francofordienſe, alterum poſt Junium anni 1007. quo Papæ Bulla data legitur, indictione V. currente celebratum fuiſſe.

(*b*) Waltherius, *alii codices.*
(*i*) Hartwigius, *alii.*
(*k*) Egilbertus, *alii.*
(*l*) Mimigardefordenſis *legendum.*
(*m*) Hildewardus *alii.*
(*n*) *forte*: Arigonienſis Epiſcopus.

SYNODUS PALITHI

Anno Chriſti MVII. Joannis XVIII. Papæ V. Henrici II. Regis VI.

SUMMA. Henrici Regis provida mediatione diſſidium componitur de jurisdictione iu Cœnobium Gandeſemenſe, quam Willigiſus Archi-Epiſcopus Moguntiuus cedit, verbo & pedo dato S. Bernardo Epiſcopo Hildenesheimenſi.

ANNO autem Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptimo. Rex venerandus Heinricus, totius Romani Imperii potentiſſimus *Palithi* Natale Domini, cum maxima gloria celebravit. Quocunque vero ſapientiſſimus

ſimus Imperator ora ſui Sanctiſſimi vultus circumtulit, ſi quos forte diſſidentes reperit, aut ſtatim reconciliabat; vel ſi quicquam obſtitit, ut id non poſſet, efficere nunquam mente feriabat, donec violatam charitatem reformabat. Quod etiam tunc in ipſo feſtó ſingularis *Nativitatis*, facere prudenter inſtituit. Nam vetus odium, quod Archiepiſcopus Willegiſus ad Hildeneſemenſem Epiſcopum, Beatum videlicet Bernwardum, levibus de cauſis conceptum, ſævis irarum ſtimulis irremediabiliter ſub mente nutriebat, ſæpius delinire cupiens, animoſitate illius victus deſtitit. Veruntamen *coram multis Epiſcopis*, aliiſque Principibus, qui ad palatium affluxerant, conveniens Archiepiſcopum, tanta auctoritate pertinaciam animi illius digna invectione confregit, ut ſe totamque controverſiam illius judicio, vel fratrum votis (*a*) obſtaret. Deinde ſapientiſſimus Rex ſæpius interceptam Gandeneſemenſis Eccleſiæ dedicationem, in *vigilia Epiphaniæ* Domini indixit, quæ tunc prima feria Dominicæ Reſurrectionis accidit; velationem etiam ancillarum Dei in ipſa ſacra die Epiphaniarum. venerabilis igitur Bernwardus Epiſcopus Willegiſum Archiepiſcopum, & cæteros fratres in auxilium ſui ad conſecrationem prædictæ Eccleſiæ invitavit. Nec mora; adeſt ſacra ſolemnitas, conſecrationis myſteria ex præcepto Beati Bernwardi Epiſcopi diſponuntur; fiunt omnia (*b*) charitatis fraterna, ita ut Archiepiſcopus in aſperſione primum locum teneret, & cum ipſo beatus Bernwardus Epiſcopus. In Eccleſiam vero ipſe, cujus Parochia erat, myſteria conſecrationis fratribus diſpenſabat: primum namque gradum ille obtinebat. Expletis itaque Dei gratia omnibus fraterna charitate, Rex cum Archiepiſcopo, & cæteris ad populum progreſſus, ſic locutus eſt: " Diuturnam peccatis agentibus " controverſiam, chariſſimi, hodie deponere, & terminare dignum duximus. Agnoſco enim, & ſcio hanc " Eccleſiam, & adjacentes villas Hildeneſemenſibus Epiſcopis ſemper pertinere, & ab illis abſque contradictione poſſeſſam eſſe. Adhæc verba Imperatoris Willegiſus Archiepiſcopus, tandem Dei miſericordia in ſe rediens, & quidquid proprio reatu, vel aliorum inſtinctu, in Deum & ſanctam ejus genitricem exercuiſſet, videlicet injuſtâ invaſione Parochiæ Gandeſem ad titulum Hildeneſemenſis Eccleſiæ pertinentis, publice confitens, juri & repetitioni ejuſdem loci abrenuntiavit, & in teſtimonium hujus abrenuntiationis, *ferulam Epiſcopalem* Beato Bernwardo tradidit dicens: " Frater chariſſime, & Epiſcope: abrenuntio juri hujus Eccleſiæ, " & hanc paſtoralem ferulam, quam " manu geſto, tibi ſub teſtimonio Chriſti, & Domini noſtri Regis, & fratrum " noſtrorum trado in teſtimonium, ut hoc " neque ego, neque ullus ſucceſſor meus " aliquam interpellationem vel repetitionem de hac re poſſit habere. " Sicque officium Miſſæ ab Archiepiſcopo, conſenſu Beati Bernwardi, ſolenniter peractum eſt. *Sequenti autem die Epiphaniæ* Domini, velatio virginum ſolemni celebratione, præſente Rege, omnibusque Epiſcopis a Bernwardo venerabili Epiſcopo facta eſt. Sicque gratia Dei rebus in pace, & caritate, ſapientia mitiſſimi Principis compoſitis, diceſſum eſt. Archiepiſcopus autem hac lite ſedata, præſulem noſtrum omni honore, & charitate dilexit, & in noſtro Monaſterio fraternitate honorifice acquiſita, ſummam dilectionem, & loco & fratribus providit.

Tangmarus in vita S. Bernwardi apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunſwicenſ. pag. 459.

(*a*) Leibnitz. ex MS. rectius legit: *ſubmitteret*, pro: *obſtaret*.
[*b*] *forte*: charitate.

CON-

CONVENTUS SYNODALIS
WERLÆ,
Anno Chriſti MVIII. Joannis XVIII. Papæ VI. Henrici II. Regis VII.

In quo Willigiſus Archi-Epiſcopus Moguntinus, & Bernwardus Hildesheimenſis Epiſcopus, ſuper gravi ac diuturno, quod inter eos vertebatur diſſidio, invicem conciliati, fuerunt confirmati per diploma Regium in Conventu WERLÆ ſignatum, cum cæteris Epiſcopis & Proceribus ibidem præſentibus & ſubſcribentibus.

IN nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

HEINRICUS ſecundus, Dei gratia Rex, omnibus Fidelibus ſalutem, & pacem in Chriſto perpetuam.

Recognoſcentes, non noſtris meritis hujus terreni Regiminis culmen, quantulumcunque eſt, nos conſcendiſſe; ſed ſolo reſpectu DIVINÆ pietatis, totum noſtrum velle, & ſapere DIVINO cultui, anno & ingenio contradere ſtatuimus, & ſicut Epiſcopis, & præcipue Patri noſtro Spirituali *Willigiſo* Archiepiſcopo promiſimus, Eccleſiam Dei, & Sacerdotes Chriſti, ſublimare, & exaltare vigilantiſſima devotione, pro ſcire ac poſſe, ſtudebimus.

Perpendentes itaque veternum odium inter Familiares, & præcipuos EPIſcopos graſſari, *Willigiſum* videlicet Mogontienſem Archiepiſcopum, & *Bernwardum* Hildeneshemenſem Antiſtitem, fide æque ac caritate probatum, anxie nobiſcum volventes: quomodo illos ad concordiam revocaremus, difficile timentes, quia ſæpius ab Apoſtolica Sede, atque Imperiali Majeſtate Archiepiſcopus commonitus: ut ab invaſu Gandershemenſis Eccleſiæ deſiſteret, perſuaderi non potuit. Tandem tamen, quia utroſque amantiſſimos habuimus, coram Epiſcopis, qui *Palthi*, in Natale Domini, ad nos convenerant, cauſam detulimus, atque utroſque ita ad caritatem, & concordiam inflexiмus, ut in cunctis ſe noſtro, atque Epiſcoporum judicio obtemperaturos promittenrent. Dehinc diſſicatem ibidem Eccleſiam, quæ ultra modum & noſtrum velle, benedictione caruit, conſecrandam *II. Idus Januarii* indiximus; Bernwardus quoque Epiſcopus, noſter fidelis, ex noſtro ſuaſu Willigiſum Archiepiſcopum, & univerſos Epiſcopos in auxilium ſibi convocavit, tantaque concordia, & unanimitas, Dei gratia, inter diſſidentes Fratres facta eſt, ut illud ſolenne officium dedicationis maxima caritate fieret, Archiepiſcopo nil ſuo juri præſumente, niſi quantum EPIſcopus Bernwardus concedendo poſtularet: neque enim, ut ante, veritatem pro reverentia vel gratia Archiepiſcopi ſubterfugimus, verum firma auctoritate ſententiam Bernwardi Epiſcopi, quia judicio omnium fixa claruit, firmavimus; donec ſuaſu communi Archiepiſcopus ad clerum populumque, nobis ſubſequentibus, proceſſit, & facto ante januam catholico ſermone, factaque totali terminatione, ut moris eſt, præſcriptum cœnobium a principio ab anteceſſoribus Bernwardi EPIſcopi legitime, abſque omni contradictione, poſſeſſum, publice cognovit, ſe ſe poſtmodum in id officii retraxit, & ut nullam reclamationem, aut repetitionem ipſe, vel ſucceſſores ejus, in præfata Eccleſia cum terminis ſuis, ullo unquam tempore habere potuiſſent, EPIſcopalem ferulam, quam ex more geſtabat, nobis roborantibus, Epiſcopis quoque auctorantibus Bernwardo Epiſcopo tradidit, ita inquiens: " Cedo, Frater, "

" liti & juri, in quibus huc uſque perſtiti; & quia mihi meiſque ſucceſſoribus in hac Eccleſia, vel terminis, Canonice nil ſine tuo conſilio competere ſcio, tibi, tuiſque ſucceſſoribus plenariam poteſtatem in ea cognoſco, & me, meoſque ſucceſſores, ſub præſentia Domini noſtri Regis, teſtimonio quoque fratrum noſtrorum, coram Chriſto, abalienabo; & ut nulla interpellatio futuro tempore a me, vel meis ſucceſſoribus fieri poſſit, hanc ferulam, in ſignum firmitatis tibi dedo.

His actis, Eccleſia ipſa die ex more conſecrata eſt, & ſequenti die velatio ancillarum Dei celebrata, auctoritate Bernwardo venerabili Epiſcopo; & qui perpetuam pacem Eccleſiæ Dei cupio, hanc pactionem conſcribi, anulique mei impreſſione muniri feci, meaque ſubſcriptione roboravi.

Signum Domni HEINRICI Regis invictiſſimi.

Guntherius Cancellarius, vice Ercambaldi Archicapellani, recognovit.

Data X. Kalend. Februarii. Indict. VI. Anno Domin. Incarnationis MVIII. Anno vero Domni *Heinrici* ſecundi Regnantis VI. Actum *Werlæ* feliciter, Amen.

Ego HEINRICUS Secundus, Dei gratia Rex, huic reconciliationi vel pactioni conſentiens, ſigno ſanctæ Crucis, gaudens ſubſcripſi. †

Ego *Willigiſus*, Mogontinæ Sedis, gratia Dei, Archi-Epiſcopus, huic Catholicæ & Canonicæ reconciliationi, & taxationi, gaudens, ſigno Crucis ſubſcripſi. †

Dagino, ſanctæ Parthenopolitanæ Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, ſigno ſanctæ Crucis ſubſcripſi †

Retharius, ſanctæ Patherbornenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Bruno, ſanctæ Auguſtburgenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Thiadericus, ſanctæ Mindenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Arnulfus, Halberſtadhenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Berngerus, Farthenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Aeggihardus, Sleswiccenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Hillimardus, ſanctæ Citicenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Wigo, ſanctæ Brandeburgenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Arlugin, Cameracenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi †

Bernhardus, Dux Weſtvalorum, ſubſcripſi †

Hirimannus, Dux Suevorum, ſubſcripſi †

Burghardus, Palatinus Comes, ſubſcripſi †

Heinricus Comes †

Sigifridus Comes †

Eggihardus Comes †

Gero Comes †

Thiedericus Comes †

Criſtan Comes †

Genzo Comes †

Bodo Comes †

Liudulfus Comes †

Dodico Comes †

Sigubodo Comes †

Udo Comes †

Sigifrid Comes †

Bernherd Comes †

Hiriman Comes †

Herp, Ægilinis filius †

Hernuſt Comes †

SYNO-

Hoc Diploma Regium confirmatorium Synodi in Poleda celebratæ, communicatum fuit Clariſſimo Schannato ab Clmæ memoriæ viro Joanne Georgio ab Eckhart.

SYNODUS GOSLARIENSIS

Anno Chriſti MIX. Sergii IV. Papæ I. Henrici II. Regis VII.

SUMMA. Defunčto Ratherio Epiſcopo Paderbrunnenſi, Henricus Rex cum Concilio Epiſcoporum applaudentium Meinwercum ſubſtituit.

ANNO Milleſimo nono, Rege conſiſtente in Goslaria, illico Legatos ſuos ad eum direxit Eccleſia Paterbrunnenſis, qui & obitum Epiſcopi Ratherii pridie nonas Martii, anno Epiſcopatus ſui XXVIII. defuncti denuntiarent, & clementiæ ejus ſolatium de ſucceſſore idoneo ſuppliciter implorarent. Qua lugubri Rex audita legatione, talem tantumque virum condigno mœrore deflevit, & Miſſarum, eleemoſynarumque debita commemoratione animam ejus divinæ pietati commendavit. Poſthæc, aſcitis Epiſcopis & Principibus, qui aderant, de ſucceſſore tali loco & tempore idoneo conſilium habuit: & diu ſcrutatis, perſpectisque plurimis MEINWERCUM tam nobilium natalium magnitudine, quam rerum & facultatum temporalium multitudine idoneum perhibuit. Illico faventibus & congratulantibus omnibus, Meinwercum advocavit; & conſueta benevolentia ei arridens, ſumpta chirotheca, *Accipe*, ait, Quo, quid eſſet accepturus percontante, *Epiſcopatum*, inquit Rex, *Patherbrunnenſis Eccleſiæ.* Illo autem dicente, quid ſibi Epiſcopatus ille deberet, qui de bonis propriis excellentiorem conſtruere valeret? Quia hoc, *inquit Rex*, veraciter conſidero, ideo te inopiæ illius miſericorditer ſubvenire deſidero, ut illius in cœlo cohæres fieri merearis, cujus piam matrem in terris hæredem tuum feceris. At ille hilariter, ego, *inquam*, ea ſpe & conditione Epiſcopatum ſuſcipiam. Oſtendens liquido, ſe non deſpectu paupertatis vel appetitu eminentioris ſedis, aut dignitatis, ſed affectu majoris utilitatis, ſimpliciter contradixiſſe. Ibidem ergo in Goslaria, proxima Dominica ab Willigiſo Mogontino Archi-Epiſcopo, & cæteris Epiſcopis, qui aderant, conſecratur.

Browerus inter ſidera Germaniæ pag. 22.
Biographus Meinwerci No. XVI. apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunſwicenſium pag. 522.

SYNODUS BAMBERGÆ

II. NON. MAJI, QUI ERAT DIES NATALIS XXXVI. REGIS HENRICI.

CONFLUENTIÆ

POST MARTINI ANNI HUJUS.

MOGUNTIÆ

INITIO DECEMBRIS.

Anno Chriſti MXII. Benedicti VIII. Papæ I. Henrici II. Regis X.

SUMMA.

§. *I. Dedicatio Bavenbergenſis Eccleſiæ in prima Synodo.*
§. *II. Accuſatio Gevehardi Ratisponenſis a ſuo Metropolitano.*

§. *III.*

§. III. Rex Theodericum Metenſem Epiſcopum arguit ob literas Papæ ſcriptas.

§. IV. Promittitur reſtitutio Diœceſeos Merſeburgenſis poſtulanti, & accuſatori Ditmaro contra Magdeburgi Archi-Epiſcopum, & Hildewardum Miſnenſem detentores, in his tribus Synodis.

§. V. Tres fratres (a) *Luzelburgici Henricus Dux Bavariæ, Theodericus Epiſc. Metenſis, Adalbero Præpoſitus S. Paulini publice condemnati proſcribendi Concilio Confluentiæ damnantur.*

§. VI. Expulſio Judæorum Moguntiæ, & hæreticorum confutatio.

INterea Bambergenſis Eccleſiæ Dedicationi intererat Henricus Rex, & Joannes Patriarcha Aquileienſis conſecrator Eccleſiæ, & plus quam XXX. Epiſcopi. Item duæ ſorores Abbatiſſæ Adelheidis Quedlinburgenſis, Sophia Gandersheimenſis, quæ fuerant Ottonis III. ſorores, & Henrici II. Regis conſanguineæ.

Poſt hæc Synodus fit magna ibidem Bavenbergæ, in qua Gevehardus Ratisbonenſis Eccleſiæ Præſul ab Archi-Epiſcopo ſuomet (*Hartwico*) (*b*) arguitur. Et Metenſis Eccleſiæ Præſul Thiedericus a Rege Henrico increpatur, eo quod Epiſtola ſuimet hunc injuſte apud Papam accuſaret. Sed hæc omnia, & multa alia conſilio prudenti ſunt finita.

Ditmarus, Merſeburgenſis Epiſcopus, in medio Synodi ſtans antiquam querimoniam diſerte recitavit, & ſynodali cenſura pleniſſime reſtitutio Eccleſiæ Merſeburgenſis a Giſilario diſſipatæ ab injuſte tenentibus promiſſa eſt: ſed non impleta.

DITMARUS tamen huic promiſſioni tam diu tenaciter adhæſit, donec Gero Archiepiſc. Magdaburgenſis partem Parochiæ Merſeburgenſis Eccleſiæ ſuper quatuor urbes, ſcilicet Schuditz, Cothyn, Bychen, Wurcin, & duas villas remiſit, reliqua vero impoſterum ſe relicturum promiſit, ſed non adimplevit. Poſt vero aliquod temporis intervallum, cum Imperator *Magdaburg* moraretur, & cum illic plurima Regni utilia agerentur, iterum antiſtes Ditmarus Hildewardum Miſnenſem Epiſcopum, quia partem Parochiæ teneret, accuſavit, ſed Imperator utriſque ſatisfaciens hoc inſtituit, ut Parochiam citra Muldam Merſeburgenſis teneret, quod vero ultra eſſet, Miſnenſis haberet.

Theodorico Metenſi ab omnibus Epiſcopis Confluentiæ congreſſis interdictum, ut ante purgationem ſuæ Rebellionis miſſam non caneret.

Ditmarus Lib. VI. Chronici, & Browerus Annal. Trevirenſium L. X. ſed ad 1011: *nos ad* 1012. *referimus.*

Expulſio Judæorum a Rege facta eſt Moguntiæ, & quorundam hæreticorum refutata eſt inſania.

In eodem Concilio Annaliſta Saxo loco citato ad h. a.

Ex vita Ditmari a Leibnitzio edita Tom. I. pag. 390.

Ex Annaliſta Saxone Eckharti Tom. I. Scriptor. medii ævi pag. 424.

Ex Chronico Quidlinburgenſi apud Leibnitz. Tom. II. Scriptor. Brunſwic.

PRI-

(*a*) Theodericus, Comes Luzelburgenſis, deſignatus tutor & cuſtos Adalberonis junioris, poſt mortem Adalberonis II. Epiſcopi Metenſis 15. Decembris 1005. defuncti: ſed a morte illius junioris Adalberonis in Epiſcopatu Metenſi ſucceſſor non acquieſcebat fundationi Eccleſiæ Bavenbergicæ, factæ ab Henrico Rege ex bonis dotalitiis Cunigundæ Reginæ, ſororis ſuæ, uti nec ejus frater Henricus Comes item Luzelburgenſis, & poſt Bavariæ Dux; nec Adalbero, Præpoſitus S. Paulini, fratres huic ſubtractioni acquieſcebant. Hinc hi tres vocantur *Rebelles* Henrici II. Regis, & ideo in Conventibus Bambergæ 6. Maji 1012. Confluentiæ 12. Novembris, Moguntiæ ineunte Decembri 1012. citati, accuſati a Rege & Synodo condemnati fuere. *Calmet. Hiſtoria Lotharingiæ Tom. I. pag.* 1005. 1006.

(*b*) Factum hoc ex Annaliſta Saxone deſcriptum refert Marcus Hanſizius in Hiſtoria Archi-Epiſcopi hujus Salisburgenſis Hartwici; ſed cauſam reprehenſionis nullam proferre ſcit.

Privilegium Henrici,
IMPERATORIS.

Quo Patrimonia Romanæ Eccleſiæ ab anteceſſoribus piis Eccleſiis quondam collata, Benedicto (*) *Pontifici gratitudinis ergo & pietatis in Principem Apoſtolorum amore confirmavit.*

Contulimus, inquit Baronius, *cum quatuor diverſis Manuſcriptis*, *atque ita ob nonnulla*, *in quibus variant*, *diſtinximus*, *ut* A. *codicem Cencii Camerarii*, B. *volumen Privilegiorum Romanæ Eccleſiæ*, C. *Autographum molis Hadriani*, D. *Noſtrum manuſcriptum denotet.*

Exemplum Privilegii Henrici Imperatoris de regalibus beato Petro conceſſis ab anteceſſoribus Pippino, Carolo Magno, & Ottonibus. 2do. De electione Romani Pontificis canonice & juſte facienda.

IN nomine (*a*) Domini Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spititus Sancti. (*b*) Ego Henricus Dei gratia Imperator Auguſtus, ſpondeo atque promitto per hoc pactum confirmationis noſtræ, tibi beato *PETRO* Principi Apoſtolorum (*c*) & clavigero Regni Cælorum, & pet te Vicario tuo Domino *BENEDICTO* ſummo Pontifici & univerſali Papæ, ſicut s prædeceſſoribus veſtris uſque ad nunc in poteſtate veſtra ac ditione tenuiſtis, & diſpoſuiſtis civitatem Romanam cum ducatu ſuo, & Suburbanis, atque viculis omnibus, & territoriis ejus, montanis, ac matitimis litoribus, ac portubus ſeu cunctis civitatibus, caſtellis, (*d*) ac viculis Tuſciæ (*e*) partibus, id eſt, Portum, Centumcellas (*f*) Ceram, Bledam, (*g*) Maturianum, Sutrium, Nepem, Caſtellum, (*h*) Gallicenſe, Orthem, Polimartium, (*i*) Ameriam (*k*) Tudam, Peruſiam, cum tribus Inſulis ſuis, id eſt, (*l*) majorem & minorem, Pulvenſim & lacu, Narniam, & Utriculum, cum omnibus finibus, & territoriis ad ſupradictas civitates pertinentibus, nec non & exarchatum Ravennatem ſub integritate, cum (*m*) urbibus, civitatibus, (*n*) oppodis, & caſtellis, quæ piæ recordationis (*o*) Dominus Pipinus, & Dominus Carolus, & Dominus (**) Ludovicus, & Otto, & itidem Otto filius ejus, prædeceſſores videlicet noſtri, beato Petro Apoſtolo, & prædeceſſoribus veſtris jam dudum per donationis pagi-

(*) Benedictus VIII. qui Henricum II. Germaniæ Regem Corona Imperiali Romæ cinxit in Vaticano templo anno 1014. XVI. Kal. Martii. Sedit ab anno 1012. ad annum Chriſti 1024. 27. Februarii.

Non ergo ante annum 1014. hoc Privilegium conceſſit Papæ Henricus: multitudo Epiſcoporum, Abbatum, Ducum, & Comitum huic Regiæ donationi ſubſcribentium ſpeciem Synodi præ ſe fert.

(**) Emblema hoc: *& Dominus Ludovicus*, ab imperito deſcriptore aſſutum eſt Donationi Henrici Imperatoris primi hoc nomine: nam Donatio Ludoviciana figmentum eſt: ait *Pagi in Critica ad hunc annum*: Otto Magnus in diplomate anno 962. dato Pippini & Caroli anteceſſorum in donationibus Romanæ Sedi factis meminit. Ludovici donatoris nulla mentio, deinde infra in hoc eodem diplomate Pippinus, Carolus M. & Ottonis recenſentur, nullum gry de Ludovico Pio.

(*a*) D. *deeſt.*
(*b*) D. Amen.
(*c*) D. *deeſt.*
(*d*) D. ſeu
(*e*) D. pertinentibus
[*f*] D. Caram
[*g*] D. Marturiam. *al.* Marturanum
(*h*) D. Galiſenſe
(*i*) D. Ameliam
(*k*) D. Tudertum
(*l*) D. majore & minore
(*m*) D. omnibus urbibus
[*n*] D. pertinentibus nec non & oppidis
(*o*) A. B. C. Domnus *ubique.*

(*p*) paginam contulerunt, hoc eſt, civitatem Ravennam, & Æmiliam, Bobium, Ceſenam, forum (*q*) populi, forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, (*r*) Comiaclum (*s*) Adrianis atque Gabellum, cum omnibus finibus, territoriis atque Inſulis, terra marique ad ſupradictas civitates pertinentibus: ſimul & Pentapolim, videlicet Ariminum, (*t*) Peſaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, (*u*) Auſimum, Humanam (*x*) Eſim, Forum Sempronium, Montem Feltri, Urbinum, & territorium (*y*) Balvenſe (*z*) Callem, Luciolis, & Eugubium, cum omnibus finibus ac territoriis ad eaſdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinenſe, ſicut a prædictis Impetatoribus anteceſſoribus noſtris beato Apoſtolico per donationis ſcriptum conceſſum eſt ſub integritate, & eſt in partibus Tuſciæ Longobardorum ' Caſtellum felicitatis, urbem veterem, balneum Regis (*a*) Ferenti, Viterbium, Orthem, Martam, (*b*) Bledam, Tuſcanam, Suanam, Populonium (*c*) Roſelles, cum ſuburbanis atque viculis, & omnibus territoriis, ac maritimis opidis, ſeu finibus omnibus. Itemque (*d*) Almus cum Inſula Corſica in Suriano, deinde in montem Bardonis (*e*) deinde in Bercelo, exinde in Parma, deinde in Regium, (*f*) exinde in Mantua, atque in monte Silicis, atque Provincia Venetiarum, & Iſtria, nec non & cunctum Spoletanum Ducatum, ſeu Beneventanum, una cum Eccleſia ſanctæ Chriſtinæ poſita prope Papiam juxta Padum quarto milliario. Item in partibus Campaniæ, (*g*) Sora, Arces, Aquinum, (*h*) Arpinum, Theanum, Capuam, nec non & Patrimonium ad poteſtatem (*i*) & ditionem veſtram pertinentia, ſicut eſt Patrimonium Beneventanum, & Neapolitanum, atque Patrimonia Calabriæ ſuperioris, & inferioris. De civitate autem Neapolitana cum Caſtellis, & territoriis, ac finibus, & Inſulis ibi pertinentibus, ſicuti ad (*k*) eaſdem aſpicere (*l*) videntur: nec non patrimonium (*m*) Siciliæ, ſi Deus noſtris illud tradiderit manibus. Simili modo civitatem Cajetanum, & Fundum, cum omnibus earum pertinentiis. Super hoc confirmamus vobis (*n*) Fuldenſe Monaſterium, & Abbatis ejus conſecrationem, atque omnia Monaſteria, curtes & villas, quas in (*o*) ultramontanis partibus ſanctus Petrus habere dignoſcitur, (*p*) abſque Aterna, Wmiteringa, ſive Wilmbach, quæ a ſancti Petri Eccleſia per Conventionis paginam Epiſcopo noſtro Bambergenſi collatæ ſunt: pro quibus ſæpe dictæ Eccleſiæ ſancti Petri tranſcribimus, concedimus, & confirmamus omnem illam terram (*q*) quæ inter Narniam, (*r*) Teramnem vel Spoletum ex regni parte habuimus. Sub tuitione præterea Petri & veſtra veſtrorumque ſucceſſorum prætaxatum (*s*) Epiſcopum Bambergenſem offerimus, unde ſub (*t*) penſionis noſtræ equum album phaleratum ex ejuſdem loci Epiſcopo (*u*) vos annualiter ſuſcepturos (*x*) ſancimus. Offerimus inſuper, firmamus, & corroboramus tibi beato PETRO ac Vicario tuo Donno BENEDICTO, & ſucceſſoribus ejus, prout bonæ memoriæ Papæ JOANNI ſuiſque ſucceſſoribus a prædeceſſoribus noſtris Ottonibus (*y*) factam, civitates & oppida cum piſcariis ſuis, Reatem, Amiternum, (*z*) Furconem, Nurſiam, Baluam, & Marſiam, & alibi civitatem Teramnem cum pertinentiis ſuis.

Has omnes ſupradictas Provincias, urbes & civitates, oppida atque caſtella, viculos atque territoria, ſimulque patrimonia, pro ſtatu regni (*a*) noſtri, cuncto-

(*p*) D. paginam gratiam
[*q*] C.D. Pompilii
(*r*) D. Comaclum
(*s*) D. *deeſt.*
(*t*) D. Piſaurum
(*u*) D. Auximum
(*x*) D. Æſium
(*y*) Balnenſe ac Baluelſem
[*z*] C. Callis Tuceolos
(*a*) D. Ferenri Caſtrum
(*b*) C. Pie.tam
(*c*) D. Roſcellas
(*d*) C. Alunis
(*e*) D. ſeu alimentis
(*f*) D. *deeſt.*
(*g*) D. ſitam
(*h*) D. *deeſt.*
(*i*) D. noſtram & editionem
(*k*) D. Eccleſiam
(*l*) D. videntur & tenentur
(*m*) D. in Sicilia
(*n*) D. Fundenſe
(*o*) D. Ultramarinis
(*p*) D. atque Amenſua, Umixtinga.
[*q*] D. quam.
(*r*) D. Interamnem &
(*s*) A. B. C. Epiſcopium
(*t*) D. noſtræ penſionis debito
(*u*) D. annualiter nos
[*x*] D. ſaximus
(*y*) A. B. C. factum eſt
[*z*] D. Furcovium
(*a*) D. *deeſt.*

cunctoque Chriſtianorum populo conſervando, jam dictæ Eccleſiæ tuæ, beate PETRE, Vicarioque tuo BENEDICTO ac ſucceſſoribus ejus, uſque in finem ſæculi eo modo confirmamus, ut in ſuo detineant jure, (*b*) principatu atque ditione. Simili modo pet hoc noſtræ delegationis pactum confirmamus donationes, quas piæ recordationis Pipinus Rex, & poſtea Donnus Carolus Excellentiſſimus Imperator, ac deinceps Ottones Piiſſimi, beato Petro Chriſti Apoſtolo ſpontanea voluntate contulerunt: nec non & cenſum, (*c*) vel penſionem; ſeu ceteras, (*d*) donationes, quæ annuatim in (*e*) palatio Regis (*f*) Longobardorum inferri ſolebant, ſive de Tuſcia, ſive de Ducatu Spoletano, ſicut in ſupraſcriptis donationibus continetur (*f*) & inter ſanctæ memoriæ HADRIANUM Papam, & Donnum CAROLUM Imperatorem convenit, quando idem Pontifex (*g*) eidem ſupradictis Ducatibus, id eſt, Tuſcano & Spoletano, ſuæ auctoritatis præceptum confirmavit: eo ſcilicet modo, ut annis ſingulis prædictus cenſus ad partem Eccleſiæ Sancti PETRI perſolvatur, ſalva ſuper eoſdem Ducatus noſtra in omnibus dominatione, & illorum ad noſtram partem ſubjectione.

Ceterum, ſicut diximus, omnia ſupra ſcripta nomina ita ad veſtram partem per hoc noſtræ confirmationis pactum (*b*) cortoboravimus, ut in veſtro permaneant jure, principatu, atque ditione: & neque a nobis neque a ſucceſſoribus noſtris per quodlibet argumentum, ſive machinationem, in quacumque parte veſtra poteſtas imminuatur, aut a (*i*) vobis inde aliquid ſubtrahatur.

De ſupradictis vero Provinciis, urbibus, civitatibus; oppidis, caſtris, viculis, territoriis, ac patrimoniis, nec non & penſionibus atque cenſibus, ſed potius omnia, quæ ſuperius leguntur, id eſt, Provinciæ, civitates, urbes, caſtella, oppida, terræ, patrimonia, atque Inſulæ, cenſusque, & penſiones ad partem Eccleſiæ beati Petri (*k*) Apoſtoli atque Pontificum in Sanctiſſima Sede illius reſidentium, nos in quantum poſſumus defenſores eſſe (*l*) teneamur; ad hoc ut eam illi ditionem ad (*m*) utendum atque diſponendum firmiter valeant obtinere, ſalva in omnibus poteſtate noſtra, poſterorumque noſtrorum, ſecundum quod in pacto & conſtitutione ac promiſſionis firmitate EUGENII Pontificis, ſucceſſorumque illius continetur: ut omnis Clerus, & univerſi populi Romàni nobilitas propter diverſas neceſſitates, & Pontificum irrationabiles erga populum ſibi ſubjectum aſperitates retundendas, Sacramento ſe obliget; quatenus futura (*n*) Pontificum electio, quantum uniuscujusque intellectus fuerit, canonice, & juſte fiat: & ut ille, qui ad hoc (*o*) ſanctum Regimen eligitur, nemine (*p*) conſentiente conſecratus fiat Pontifex: priuſquam talem *in præſentia Miſſorum noſtrorum*, ſeu univerſæ generalitatis, faciat promiſſionem pro omnium ſatisfactione, ac futura conſervatione, qualem donnus, & venerandus ſpiritualis pater noſter LEO * ſponte feciſſe dignoſcitur.

Præterea alia minora huic operi (*q*) inſerendum prævidimus: videlicet ut in electione Pontificum, neque liber neque ſervus ad hoc venire præſumat, ut illia Romanis, quos ad hanc electionem per conſtitutionem Sanctorum Patrum (*r*) antiqua admiſit conſuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod ſi quis contra hanc noſtram, (*s*) inſtitutionem venire præſumpſerit, exſilio tradatur. Inſuper etiam, ut nullus Miſſorum noſtrorum cujuscumque impeditionis argumentum componere audeat in præfatam electionem, prohibemus. Nam & hoc omnimodo inſtituere placuit, ut qui ſemel ſub (*t*) Spirituali defenſione Donni Apoſtolici ſive noſtra fuerint ſuſcepti, impetrata juſte utantur defenſione. Quod ſi quis in quemquam illorum, qui hoc pro-

(*b*) D. *deeſt.*
[*c*] B.C.D. &
(*d*) B. dationes
(*e*) A.B.C. Palatium
(*f*) D. *deeſt.*
(*g*) D. pro tempore de ſupraſcriptis
(*b*) D. corroboramus
(*i*) B.D. nobis
[*k*] D. *deeſt.*
(*l*) A. renemur B.C. teſtamur
(*m*) D. *deeſt.*
(*n*) D. *deeſt.*
(*o*) B.C. regimen Apoſtolicum
(*p*) D. contrariante
(*) Leo IV. quartus Papa hic intelligitur.
(*q*) B.C. inſerenda
(*r*) D. aliqua
(*s*) B.C. conſtitutionem
(*t*) B.C.D. ſpeciali

promeruerunt, violare præſumpſerit, ſciat ſe periculum vitæ ſuæ eſſe (*u*) incurſum. Illud etiam confirmamus, (*v*) ut Donno Apoſtolico juſtam in omnibus ſervent obedientiam, ſeu Ducibus & judicibus ſuis, ad faciendum juſtitiam. Huic enim inſtitutioni (*w*) hoc neceſſario annectendum eſſe perſpeximus, ut Miſſi Donni Apoſtolici, ſeu noſtri, ſemper ſint conſtituti, qui annuatim nobis renunciare valeant, qualitèr ſinguli Duces ac judices populo juſtitiam faciant. Hanc Imperialem conſtitutionem quomodo obſervent, qui miſſi, decernimus, ut primum cunctos clamores, qui per negligentiam Ducum vel judicum fuerint inventi, ad notitiam Donni Apoſtolici deferant: & ipſe unum e duobus eligat, aut ſtatim per eoſdem (*x*) miſſos fiant neceſſitates emendatæ, aut miſſo noſtro nobis renuntiante per noſtros nuntios à nobis directos emendentur. Hoc ut ab omnibus fidelibus Sanctæ Dei Eccleſiæ, (*y*) veſtris firmum eſſe credatur, propriæ manus (*aa*) ſignaculo hoc pactum confirmationis noſtræ roboravimus, (*bb*) ſigilli impreſſione aſſignari juſſimus.

Signum Donni Henrici Glorioſiſſimi (*a*) Romanorum Imperatoris Auguſti.

Signum (*b*) Erchandildi Moguntini Archiepiſcopi.

Signum Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi.

Signum Bobonis Treverenſis Archiepiſcopi.

Signum Thiederici Metenſis Epiſcopi.

Ego Eberhardus Bambergenſis (*c*) Eccleſiæ Epiſcopus (*d*) Romanæ ſedis (*e*) ſubditus ſubſcripſi.

Ego (*f*) Mazelinus Wirceburgenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

(*g*) Ego Walterius Spirenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego (*h*) Ricodardus Conſtantienſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego (*i*) Zodalricus Curienſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Adalbertus Baſileenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Hemmo (*k*) Werdunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

(*l*) Ego Walter Heichſtedenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Signum (*m*) Richardi (*n*) Fuldenſis.

Signum Arnoldi Herſcndenſis Abbatis.

Signum (*o*) Bruardi Abbatis.

Signum Gottifridi Ducis.

Signum Beringardi Ducis.

(*p*) Signum Thiederici Ducis.

(*q*) Signum Simomis Comitis.

Signum (*r*) Velphonis Comitis.

Signum Cunonis Comitis.

Signum (*s*) Kunzadi Comitis.

Signum Ottonis Comitis.

(*t*) Signum Adilbrahtis Comitis.

Signum (*u*) Bobonis Comitis.

Signum Frederici Comitis.

Signum Bezelini Comitis.

Signum Ezonis Comitis Palatini.

Signum Frederici Camerarii.

Signum (*x*) Ezonis [*y*) in Fercore.

Signum (*z*) Heuzonis Pincernarii.

Signum (*a* Huzis.

(*b*) Alimunbereger.

Adilman.

Adilbero.

Ego (*c*) Wicelius Aſtratzburgenſis Epiſcopus.

Signum (*d*) Ryodhois Fluvanenſis Abbatis.

Hardouinus Tomo VI. Conciliorum pag. 799, 800, 801, 802. *una cum notis Pagi in Critica ad annum* 1014.

MERS-

(*u*) B.C.D. incurſurum
(*v*) D. in Dominio
(*w*) D. *deeſt.*
(*x*) D. nuntios
(*y*) D. *deeſt.*
(*z*) C. noſtris
(*aa*) B. ſignaculo & nobilium Optimatum noſtrorum ſubſcriptionibus.
(*bb*) C. ſigilli noſtri
(*a*) D. Romani
(*b*) D. Erkinbaldi Moguntinenſis
(*c*) D. Eccleſiæ Apoſtolicæ
(*d*) D. Apoſtolicæ
(*e*) D. ſubditus ſervus
(*f*) D. Matelinus Wirtemburgenſis Epiſcopus ſervus
(*g*) D. *deeſt.*
(*h*) D. Rodonardus
(*i*) D. Loldaricus
(*k*) D. Verdunenſis
(*l*) D. *deeſt.*
(*m*) D. Ricaldi Faldenſis.
(*n*) B. Fuldenſis Abbatis
(*o*) D. Brucardi
(*p*) D. *deeſt.*
(*q*) A.B.C. *deeſt.*
(*r*) D. Vylponis.
(*s*) D. Conradi
(*t*) D. *deeſt.*
(*u*) D. Boybonis
(*x*) A.C. Mezonis
(*y*) D. Infertorum
(*z*) A.B.C. Heimo Eunponis
(*a*) D. Huctis
(*b*) D. Alumnum Roriger
(*cd*) A.B.D. *deſunt.*

MERSBURGI CONVENTUS

Anno Chriſti MXVII. Benedicti VIII. Papæ VI. Henrici II. Imperii IV. Regni XVI.

SUMMA. De finibus Herciſcundis inter Diœceſes Merſeburgenſem, Magdeburgum, Miſnenſem.

" MUlta ſalutem Patriæ reſpicientia ibidem finiuntur, ſed ego (*a*) cum multa ſæpe quæſtus ſim Imperatori de parte meimet Parochiæ ab Eccleſia Misnenſi injuſte ablata ..... IIX. Cal. Martii cum ſederet Imperator, & præſentes Epiſcopi adeſſent, *Gero*, *Meinwercus*, *Wigo*, & *Ericus*, & *Eilbardus*, (*b*) ſurrexi & lamentationem feci. Tunc Imperator, & Archi-Antiſtes, a quibus ſperabam auxilium, juſſerunt mihi, Deus ſcit, invito, qui his reſiſtere non præſumpſi, ut Parochiam in Orientali parte Mildæ fluminis jacentem, id eſt, in *Burgwardis*, *Bichini*, & *Wurcin* Eilbardo concederem, & quam ille in Occidentali ripa tunc teneret, mihi hoc nunquam deſideranti relinqueret, id concambium baculis firmavimus mutuis. Teſtificor coram Deo & omnibus Sanctis ejus, id quod reſiduum fuit, tunc nullo modo dereliqui. Juſſit quoque Imperator, ut villas tres, quæ ſub prædicto erant Epiſcopo, Herimannus Marchio aut Miſnenſi Eccleſiæ Sacramento retineret, aut mihi redderet."

Ditmarus Lib. VII. Chronici apud Leibnitz. Tom. I. Scriptor. Brunſwic.

(*a*) Ditmarus, Merſeburgenſis Epiſcopus.

(*b*) Gero Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus, Meinwercus Paderbornenſis, Wigo, Ericus Havelbergenſis, Hildewardus *ſive* Eilbardus Miſnenſis.

CONVENTUS IN LIETZGO

Anno Chriſti MXVII. Benedicti VIII. Papæ VI. Henrici II. Imperii IV. Regni XVI.

SUMMA. Henricus Imperator fratribus novi Monaſterii in Diœceſi Paderbornenſi Meinwerci, prædium donat.

ANno prædicto factus eſt celebris Conventus Principum in loco, qui dicitur *Liezgo*, (*a*) præſente Imperatore Heinrico, cum Archi-Epiſcopis Erchanbaldo Maguntienſe, Poppone Treverenſe, Gerone Magetheburgenſe, Unwano Bremenſe; Epiſcopis quoque Arnoldo Halverſtadenſe, Eppone Bavenbergenſe, Thiederico Merenſe, Heinrico Wirciburgenſe, Thiederico Mimigardefordenſe, Henrico Parmenſe, Thiederico Mindenſe, Thiemmone Merſeburgenſe, Herico Halverbergenſe, Meinwerco Paterbrunnenſe: Laicis etiam Bernardo Duce, Sigifrido, atque Ezicone Comitibus, cum aliis multis nobilibus, ad honorem, & ad dignitatem Imperii plura neceſſaria diſponentibus. Ibi Imperator a Domino Meinwerco Epiſcopo fundationem novi Monaſterii, ſingularis quodammodo ejus ſtudii audiens, & devotioni ejus congaudens, gratiarum actiones ei retulit, & prædium quoddam ſitum in pago *Heſſe* Saxonico, in Comitatu Herimanni Comitis, in villa Nedere nominata, cum mancipiis utriusque ſexus & omnibus, quæ ullo modo inde provenire poſſent uten-

[*a*] alias *Lieſca* trans Albim.

Digitized by Google

utenſilibus, quod quidam, *Redialdus* nomine, ad manus Imperiales legaliter & capitulariter hæreditaverat, fratribus in eodem monaſterio Chriſto ſerviturus, VI. Idus Julii contulit. Sequenti die ibidem ab hæredibus Ekkihardi Comitis de Abbatia Helmwardeshuſun querela habita, & diu multumque inter *Principes ventilata*, tandem Regno eſt adjudicata. Et quia nec in facultatibus, nec miniſterialibus Regno ſervitio eſſe potuit, interventu & conſultu Epiſcoporum & Principum prædictorum, Epiſcopo Meinwerco ſuiſque ſucceſſoribus, a Paterbrunnenſi ſede Epiſcopaliter ſecundum regulam S. Benedicti regenda, ac poſſidenda eſt collata.

Apud Leibnitz. Tom. I. Scriptor. Brunſwic. p. 543. in vita S. Meinwerci §. XLII.

NUIMAGEN, SEU NOVIOMAGI SYNODUS

Anno Chriſti MXVIII. Benedicti VIII. Papæ VII. Henrici II. Regis XVII.

§. I. Excommunicatio conjugum Comitum de Hammerſtein.

§. II. Qui corpus & ſanguis Chriſti ſupra aram collocanda ſint.

§. III. Theoderici, Vaſalli Eccleſiæ Trajectenſis, decreta punitio.

§. I. " XVII. Cal. Aprilis magna " fit in Nuimagen Synodus, & Nepos " meus OTTO (*fuit is Otto Comes de* " *Hammerſtein*, de quo in anno 1019. & " 1020.) & uxor ejus *Irmingerd*, con- " ſanguinitate proxima injuſte *diu con-* " *juncti*, ob inobedientiam continuæ vo- " cationis excommunicati ſunt: Coo- " peratores vero eorum ab Epiſcopis " vocantur ad ſatisfactionem.

§. II. Ibi etiam conſtitutum, antiquo exemplari periculo, ut corpus Dominicum ad ſiniſtram & calix ad dextram Sacerdotis poneretur.

Ditmarus Lib. VIII. Chronici pag. 420.
Apud Leibnitz. Tomo I. Script. Brunſw. pag. 420.

§. III. "Theodericus Othelbaldi (*a*) " Trajectenſis Epiſcopi infuneſtus ſatel- " les (*b*) erat: hic in quadam ſilva, *Mi-* " *runde* vocata, magnum prædium ha- " buit, quod ab ipſo injuſte ſibi ablatum " omnes Comprovinciales in Nuimagen " conqueſti ſunt. Unde Imperator Epi- " ſcopo Trajectenſi præcepit ea loca in- " cendi & conquerentibus reddi &c.

Annaliſta Saxo apud Eckhart. Tomo I. Scriptor. medii ævi.

SYNO-

(*a*) *alias* Adelboldi Epiſcopi Ultrajectini.

[*b*] Quidam Comes, Theodoricus Bavo, beneficiatus fuit juxta Bodegraven ab *Adelboldo Pontifice*, qui Theodoricus Comitem Hollandiæ non quievit infeſtare quotidiano certamine, Hollandienſis vero Comes, & ipſe Vaſallus Adelboldi Ultrajectini Epiſcopi, contra copioſum exercitum aggregans, Theodoricum Bavonem victorioſe ſubegit, & eundem a poſſeſſionibus ſuis violenter ejecit. Adelboldus autem Epiſcopus hoc ægre ferens, collectis immenſis bellatoribus decrevit Vaſallum ſuum priſtinæ ditioni ſuæ reſtituere, & adverſus Hollandiæ Comitem crudele bellum committere. *Hæc Joannes de Beka in Chronica Epiſcop. Ultrajectinæ Sedis.*

Contra alterutrum ex his Theodoricis Adelboldus in Synodo Noviomagenſi impetravit mandatum Regium, vindicandi Eccleſiæ ſuæ injuſte ablata.

SYNODUS GOSLARIENSIS

Anno Chriſti MXVIII. Benedicti VIII. Papæ VII. Henrici II. Regis XVII. imperii VI.

Sᴜᴍᴍᴀ. *§. I. Declarata ſeparatio conjugum Godeſcalci & Gertrudis.*
§. II. Rex & Epiſcopi decernunt ſervi liberos, etſi is liberam ducat, cum matre ſervituti berili ſuccumbere.

§. I. " ANno Dominicæ Incarnationis MXVIII. Bernwardus " Hildenesheimenſis Epiſcopus tempore " Quadrageſimali *Synodum in Goslaria* habuit, in qua præſidente Imperatore " cum Epiſcopis, cæterisque Regni Primoribus Godeſcalcum Ekkihardi Comitis filium, & Gertrudem filiam Comitis Ekkeberti ſeparavit.

Annal. Hildenesheimenſes apud Leibnitz. Tomo I. pag. 724.

In vita S. Meinwerci apud Leibnitz. T. I. Scriptor. Brunſwic. pag. 547.

In eadem vita a Browero edita Num. LVI. pag. 50.

Schatenus ad hunc annum.

§. II. Architecti Catholicæ doctrinæ, quæ ſectanda forent, fidei quaſi fundamenta locantes, hoc evidenter noſcuntur probaſſe, ſive gregatim, ſeu ſeparatim, *ut gloriemur in laude Chriſti.* Ergo Anno MXXV. (MXVIII.) in Conſiſtorio Regali *Goslare* præminenti, in Eccleſiæ ſcilicet Auſtrali lateri eodem adhærente, collecta fidelium coadunatione, propoſitum eſt tractandum quodque utilitatis ſalutare. Cujus conventus primatui Henricus, qui tunc temporis reipublicæ monarchiam ſtrenue gubernabat, aſſederat, & conſtipatione Epiſcoporum, *Gerouis* videlicet Parthenopolitani Archiepiſcopi, & *Unowani* Bremenſis Archiepiſcopi, *Arnolfi* quoque Halverſtedenſis, & *Bennonis* Slavenſis, *Thioderici* Mindenſis, & *Thioderici* Mimigardivordenſis, & *Ekkihardi* Sleswigenſis Epiſcopi circumfultus undique, faſque nefasque æqua trutinationis lance penſabat. E quibus vero inter quæſtiones citra ultraque habitas Bernwardus, ſanctæ Hildinishemenſis Eccleſiæ piæ memoriæ Antiſtes, quem tanti negotii principatus attinebat, cujusdam ambiguitatis indaginem inveſtigabat. Quippe cum quilibet Epiſcopus, vel cujusvis dignitatis, quiſquam proprieratis ſuæ aliquem ad Sacerdotalem provehens gradum, ſuæ poteſtaris juxta collibitum eſſe promiſerit, inſuperque ſui juris, ſeu alieni, ſibi Eccleſiam clementi benignitate adquiſierit, ſed is ſuccedentibus proſpuris, altioris meriti elatione, ſe ſe ſuper verticem extulerit; donumque divinitus collatum in turpe converterit emolumentum, adeo ut nobilitate generis ſuccenſus, quandam in matrimonium uſurpaverit liberam, eo tenore, ut prolem ex eadem derivatam quoquo modo abalienet ſervitio ejus, cujus ipſe ſuberat Dominio, quid potiſſimum exinde concors illorum fieri decreviſſet aſſenſio? His ita prælibatis, procerum unusquisque pro induſtriæ ſuæ æſtimatione hujus rei propoſitum longa alternabat deliberatione. Sed tandem hujus hæſitationis anfractus Imperatore anticipante, omnis illius concionis conſeſſus in ſuffragium hujusmodi aſſurgit, acclamantque cuncti, legitime oportere, tam ipſam, quam ejus poſteritatem, eodem, quo & ipſe ſervitutis jugo ſuccumbere. Addunt nihilominus præſentis pactionis decretum, Romani Imperii Majeſtate ſancitum, nullo penitus in perpetuo jure ſolvendum, maxime, cum bene placito univerſalis Papæ proſpectum vegetet ſanctæ Eccleſiæ.

Leuckfeldt in antiquitatibus Halberſtadenſibus illuſtratis, adjuncto Diplomate 45. *pag.* 675.

SYNODUS MOGUNTIÆ,

In cauſa Matrimonii illiciti inter Ottonem Comitem de Hammerſtein, ejuſque conjugem.

PRIMA ANNO CHRISTI MXVIII. SUB ERCANBALDO MOGUNTINO ARCHI-EPISCOPO. SECUNDA SUB ARIBONE CIRCA MXXIII.

" INterim Otto quidam, nobilium ſatus proſapia Francorum, illicito ſibimet matrimonio, incaute adſcito, dum ab Arckanbaldo, Moguntinæ ſedis Archiepiſcopo, ſæpius Eccleſiaſtico more pro hoc eodem corriperetur inceſtu, cæco furibundus amore, diſpoſitis circumquaque inſidiis, nefandam eidem Chriſto Domini parat inferre manum. Sed DIVINA id ſceleris prohibente clementia, elapſo fruſtratus antiſtite, ſocios, qui navali eundem ſequebantur itinere, invadit, capit, cuſtodiæ tradit, multisque inhumane injuriis tractat, eo ferociorque, quo ſibi, quem ultra jus & fas ſitiverat, præſulis ſanguinem ablatum dolet.

" Quod cum Imperatori Auguſto celeri legatione defertur, *habita cum Epiſcopis, totiusque Regni Primatibus, deliberatione* primo per nuntios, deinde per amicos, perque ſemetipſum ab hac insani tentat revocare inſania: quibus omnibus rebellem, refragantemque, *communi aſſenſu anathematis damno ſubjiciunt.* Ut vel ſic jam timore pœnali tactus, civibus matris Eccleſiæ, dignis pœnitentiæ lamentis reddi ſtuderet.

" Quæ ille omnimodis deſpectui habens, copias ſuas cum conjuge in quandam arcem, Hamerſtein vocatam, contrahit, quam naturæ ope, non hominum arte, ſaxigenis undique molibus muratam, Rhenique circumferentia adeo munitam ferunt, ut difficilem cuilibet vel obſidendi, vel quoquomodo oppugnandi, ponat acceſſum.

Anno 1022. Hoc in loco munitiſſimo, Hammerſtein, juxta Confluentiam, fame ab Imperatore Henrico ad deditionem cogitur ipſo die S. Stephani. (*a*)

Aribo, Archiep. Moguntinus, anno MXXIII. Imperatorem ad Pentecoſten Moguntiam invitavit, ubi etiam Concilium generale coegit [*b*], in quo multa collapſa correxit. Præcipue vero Ottonem Comitem ab Hammerſtein, & Irmingardam præter fas ſibi cohærentes ſeparare conſtituerat. Quod tamen perficere non potuit, quandoquidem Comes partim Imperatoris metu, partim Epiſcopi commonitione utcunque ad meliorem ſe recepit frugem: fœmina autem bannos vel proſcriptiones negligens, jus ibi funditus perdidit. [*c*]

Surius in vita S. Gothardi.

(*a*) Viſuntur hodiedum rudera arcis in præcelſa & horrenda rupe in territorio Treverenſi, Rheno præterfluente magnam partem cincta, & inacceſſa, unde miror a Moguntino, & non a Treverenſi Archi-Epiſcopo conjugium illud vetitum fuiſſe. Fuit autem conjugium hoc interdictum primo ab Ercanbaldo, adeoque ante annum 1020. Deinde ab Aribone circa 1023, quo Comes ab obſidente Henrico Imp. coactus renuntiare conjugio in Synodo Moguntina debuit.

[*b*] Huic ſecundo Concilio præſedit Aribo, uti primo præſedit Ercambaldus.

[*c*] Auditis tribus juratis teſtibus de impedimento conſanguinitatis inter Ottonem, & Irmengerdim, fuit publicata ſententia divortii.

SYNODUS BAMBERGENSIS III.

ANNO CHRISTI MXIX. BENEDICTI VIII. PP. VIII. HENRICI II. REGIS XVIII.

SUMMA. *Acta varia & dona Benedicti VIII. Papæ in Dedicatione Eccleſiæ S. Stephani Bambergæ coram Rege, & plurimis Epiſcopis Germaniæ.*

Benedictus (*a*) VIII. Papa venit, ab Imperatore Henrico invitatus, Babenberg, & ibi eum Imperator ſolenniſſime excepit hoſpitio.

Ibi in Sancta nocte Paſchæ, matutinali officio ſolenni primam legit Lectionem Patriarcha Aquilegienſis, ſecundam Lectionem Archi-Epiſcopus Ravennenſis, tertiam Papa: die Paſchatis Sacrificium fecit, cooperantibus XII. Epiſcopis.

Ibi tunc præfatus Papa præſentibus LXXII. (*b*) Epiſcopis, & Principibus aliis, ſicut Prædeceſſores ſui Joannes XVIII. & Sergius IV. Apoſtolici, ita & ipſe dedit Privilegium Libertatis Eccleſiæ in Babenberg: ut nulli Archi-Epiſcopo aut Metropolitano, ſed uni Pontifici Romano ſubjectus eſſet. Henricus Rex quotannis ad album phaleratum equum, & centenas marcas Argenti S. Petro & Succeſſoribus ſuis dandas ſe obligavit. Ibique (*c*) Eccleſiam S. Stephani dedicavit VIII. Kalendas Maji ad petitionem Cunigundis Auguſtæ.

[*a*] *Marianus Scotus ad hunc annum refert.*
Compilata Chronologica edita a Piſtorio & a Struvio recuſa Tomo I. pag. 1090. *a Leibnitz. recuſa ſub titulo: Chronica S. Ægidii in Brunſwic. Sigebertus Gemblacenſis refert ad* 1020. *ſed errat.*

[*b*] *Hermannus Contractus in Chronico ad* 1019.

[*c*] *Serarius Lib. V. rer. Mogunt. pag.* 727. *Schatenus Annal. Paderborn. L. V. pag.* 434. *Hoffmannus a Ludewigio editus, in annal. Bambergæ pag.* 54.

SYNODUS FRITISLARIÆ

ANNO CHRISTI MXX. BENEDICTI VIII. PP. IX. HENRICI II. REGIS XIX. IMPERII VII.

SUMMA. *Clericus, qui ex præſagio S. Heimeradi ad inopiam redactus erat, ob fornicationis crimen accuſatus apud Synodum Friteslarienſem, forte a S. Meinwerco celebratam, novo miraculo a pœna liberatur.*

Erat quoque ibi Clericus in juvenili ætate vernans, ſed ſuperbus admodum, & arrogans. Hic jam principio multas viro Dei ob invidiam faciebat injurias. Quadam itaque die, cum pergeret illi moleſtus eſſe; vir Dei dixit ad eum: Propius medullis accipe, quæ prædico tibi: Dives quidem futurus es, ſed poſtquam omnia congregaveris, veniet ſatanas & omnia tibi, teque ſimul auferet. Utinam jam in ipſo non impleta ſit iſta Prophetia, quod pace hujus ſancti, ſalva verborum ejus fide, optaverimus: quam impletam, rerum exitus docuit in ipſius ſubſtantia.

Nam poſtquam vir Dei de rebus humanis exceſſit, cum jam multa Clericus coacervaſſet; ad ultimum ancillam cujusdam præpotentis hominis, ejuſdem loci indigenæ, corrupit, qui ſtatim domum ejus, omnemque ſuppellectilem invaſit, nihilque ex omnibus præter miſeram vitam relinquens, inſuper ad *Fricteslar apud Generalem Synodum* eum accuſa-

cuſavit. Cumque in eo eſſet, ut Epiſcopus ad degradandum eum, baculum levare debuiſſet, ſubito prorumpens ſanguis de naribus ejus, cum impetu ſuper Epiſcopum venit: ilico ejectus tam diu ſanguinem fudit, uſquequo aliis, quæ introducenda erant, introductis, & determinatis, eo oblivioni tradito, Synodus illa ſolveretur.

Quis ambigat eum in tantæ neceſſitatis articulo beati viri miſeratione liberatum? Qui profecto, cum vidiſſet Prophetiam ſuam in rebus ſuis eſſe impletam, ne amiſſo pariter *Sacerdotali gradu* funditus omni ſpe nudaretur, ſubveniendum ei cenſuit.

S. Heimeradus Presbyter cum fama ſanctitatis obiit MXIX. IV. Kal. Julii, teſte *Egeberto Biographo, edito Tomo I. Script. Brunſwicenſ.* A. *Leibnitzio* hoc miraculum & hæc Synodus Frideslarienſis poſt mortem S. Heimeradi refertur *pag.* 571.

SYNODUS EPISCOPORUM CUM HENRICO IMP. IN GRUONA

Anno Chriſti MXXII. Benedicti VIII. Papæ XI. Henrici II. Regis XXI.

In Gruona Godehardus Hildeſemenſis Epiſcopus ab Henrico Imp. nominatur, & ab Aribone Moguntino, Metropolita ſuo, ungitur, qui ſub banno interdicit ei uſum juriſdictionis in Gandersheim: ſed Imperator Henricus contradicit.

INterea Imperator Gronæ ſedebat, & Godehardum, Altahenſem Abbatem, pietatis more ſecum habebat; qui poſtquam fidelem Chriſti, ſuique amicum condigno mœrore deflevit, eumdem Abbatem ſecreto ſoliloquio de ejuſdem Sedis Epiſcopatu convenit. Deinde per Epiſcopos duritiam cordis ejus mollire tentavit, ſicque per totam Ebdomadam inter eos cauſa tractabatur; ſed ille ſemper eadem tenacitate renitebatur. Tandem in vigilia Sancti Andreæ aſpexit in viſione, in atrio Eccleſiæ, in qua poſt triduum conſecrandus erat, multitudinem, de eodem Epiſcopatu concertantem. Tunc acceſſit ad eum cum pulchra caterva puellarum quædam matrona, vultu, & habitu mirabilis, & apprehenſa ejus dextra, in Eccleſiam introduxit, ipſoque ad ejus nutum ante crucifixum ad pedes ſe inclinante, cum circumſtantibus clara voce pſallere cœpit: *Infunde unctionem tuam clemens noſtris ſenſibus.* Quid plura? ſequenti die Natali Apoſtoli cum ſummo Cleri, plebisque tripudio, ei jam volenti, paſtoralis cura commendatur; & ab Aribone, Archiepiſcopo Moguntiaco, digne Deo conſecratur. Sed tamen ipſo die ordinationis ſuæ ante Miſſarum ſolemnia ſecretius eum cum Epiſcopis convenit, eique in Gandersheimenſi loco, & circumjacente territorio omnem Pontificalis officii proviſionem banni ſui interpoſitione prohibuit. Nam ſuperiori anno eumdem Archiepiſcopum, Imperialis annuli dono, Regio more præſignatum, Bernwardus Epiſcopus ad principale Altare prænotatæ Gandersheimenſis Eccleſiæ, Presbyterum ordinavit, eique verbi Dei & banni ſancti Petri auctoritate, ejusdem Altaris, loci etiam, vel circumjacentis territorii uſurpationem, invaſionem, vel repetitionem, aſtante Imperatore cum Epiſcopis publice interdixit. In hujus banni vindictam ille beato Godehardo tentationem prædictam intulit. Erat tamen idem Archiepiſcopus genere, & dignitate, probabili etiam morum gravitate, vere venerabilis; ſed in hac tantum temeritate erga beatum virum pro parte culpabilis. Quem quidem bannum Epiſcopus Godehardus ſuæ ſimplicitatis more nec approbavit, nec renuit; ſed ad Imperatorem, patroci-

patrocinium quærens, confugit: Qui accerſito cum fratribus Archiepiſcopo, familiaritet & diſſimulata cordis moleſtia, hunc novum conflictum, banno ſoluto, ſapienter, pacificeque diremit.

Annaliſta Saxo Eckharti Tom. I. Scriptor. medii ævi ad h. annum p. 454-455.

ARIBONIS,

MOGUNTINI ARCHI-EPISCOPI, INVITATORIA, SCRIPTA GODEHARDO HILDESIENSI, AD CONCILIUM IN SALINGENSTAT.

DOmno Godehardo ſanctæ Hildeſimenſis Eccleſiæ Pontifici venerando, Aribo gratia Dei quicquid eſt, debitum illud orationis, quod humanitas exigit Chriſtianitatis. Quamvis a te fratet multis ſim laceſſitus injuriis, indebitisque affectus contumeliis, memot tamen regulæ noſtræ, qua jubemut nos invicem diligere, & in nos peccantibus uſque ſeptuagies ſepties peccata dimittere, nolo fraternæ dilectionis erga te claudere ſinum; ſed dilatato corde meum tibi commendare, & tuum contra ſuſcipere libenter conſilium. Sumus unius corporis membra, &, ut ita dicam, quædam in eodem corpore luminaria: quod ſi nos minus caliganius proptet..... ſiones corporis, in quo ſumus, rectum oſteodimus iter proptet vitæ hujus caligi - - - rendum. Eſt ergo nobis omnimodo - - - ſeotentia illa Prophetica torquea--catio: *obſcurentur* (a) *oculi eorum, ne videant, & dorſum eorum ſemper incurva*: nam ſi proptet nos dorſum ad peccati laqueum curvatur, quid reſtat, niſi ut ipſe viſus æterna cæcitate dampnetur, & in ipſa morte ſopiatut. Quid eſt in fratrum diſcordia, niſi quædam, ut ita dicam, in ipſa vita mortis pœna? Hinc Joannes ait: *Qui non diligit*, (b) *manet in morte*, bis & aliis auctoritatibus motus & concitatus, moneo, te unum eſſe de noſtris confratribus, & quamvis noſtram fraternitatem multis tergiverſationibus effugere coneris, revocamus te tamen clariſſima voce ſinceræ dilectionis: præceſſores enim tui huic adherebant fraternitati, nec tu inde reſcindi poteris, niſi lugentibus, & flentibus nobis. Unde tibi frater, Concilium intimamus, quod communi conſenſu fratrum noſtrorum io ptoxima feſtivitate Sancti Mathæi Apoſtoli apud Selingeſtat cum ceteris fratribus, & Coepiſcopis habituti ſumus; ipſumque Concilium primo rogamus, ut laudes, laudatumque cum ceteris fratribus viſites, ut ibi non ſolum plantemus, & ædificemus, ſed etiam evellamus, deſtruamus, & diſſipemus. Credo, quod tibi commiſſam Eccleſiam tite rationabiliterque habeas citcumſpectam, & quod propter hoc nulla neceſſitate cogaris, noſttum Concilium viſitare; verum, quia præcipitur lege Canonica, *Bina* (c) *a Provincialibus* in anno celebrari Concilia, prædictum tibi terminum indicamus, & ad eum te enixe rogando invitamus. Nam tibi quamvis nihil, quod cotrigendum ſit, obſtat - - - ia ſanctitas in commiſſo tibi grege - - - - - itius vigilat: mihi autem in meo grege procurando ptopter alias occupationes nimium tremoris incutitur, & ne grex neglectu meo - - - pateat morſibus lupinis - - - cura exigat paſtoralis. Cauſa vero hujusmodi iterum & iterum te frater obnixius rogamus, ut intereſſe velis fraterno conventui. Vale.

Ex Codice MS. Bibliothecæ S. Petri Erfurdiæ deſcripſit Cl. Schannatus.

(*a*) Pſalmo LXVIII, 24.
(*b*) Joannis I, III, 14.
(*c*) Concilium Nicænum primum Can. V. Tomo I. noſtro pag. 138.
Concilium Antiochenum Can. XX. Tomo I. pag. 159.
Chalcedonenſe œcumenicum Can. XIX. pag. 179.

PROVIN-

PROVINCIALIS SYNODUS IN SALEGUNSTAT

SUB ARIBONE MOGUNTINO, ET EPISCOPIS PROVINCIÆ, ET VARIIS ABBATIBUS.

Anno Chriſti MXXII. Benedicti VIII. Papæ XI. Henrici II. Regni XXI. imperii IX.

IN Dei nomine. Ego Aribo, Moguntinæ ſedis Archi-Epiſcopus, quamvis indignus, cum cæteris Fratribus noſtris, atque Coepiſcopis, Burchardo Wormatienſe Epiſcopo, Verinhario Argentino, Brunone Auguſtenſe, Eberhardo Babenbergenſe, Meginhardo Wirzeburgenſe; nec non Venerandis Abbatibus: Richario Fuldenſe, Ernoldo Herdueſfeldenſe, Reginboldo Laurishamenſe, Herichone Treverenſi, Everguino Doletano, Heinricho de ſancto Burchardo, Sigilone de Solutere, Gerberto de ſancto Albano, Adalberto Clingenſi, Rudolfo Blidenſtadenſi; Synodum in Salegunſtat condiximus Anno Dominicæ Incarnationis MXXIII. (*a*) Ind. V. II. Idus Auguſti. Anno autem Domini Heinrici Secundi regnantis XXI. Imperatoris vero (*b*) VII. quatenus cum omni prædictorum fratrum conſilio atque conſenſu multimoda Divinorum officiorum, atque *Synodalium Legum* componeretur diſſenſio, (*c*) & diſparitas noſtrarum ſingularium conſuetudinum honeſta conſenſione redigeretur in unum. Inconveniens quidem ſancto illi Conventui viſum eſt, quod membra capiti diſcordarent, & illa diverſitas in unius compagine corporis eſſet, ideoque propter devitandas diſſenſiones communi decreto Concilii hæc Capitula ſancita ſunt.

I.

De abſtinentia carnis & ſanguinis in ſubſcriptis temporibus.

UT XIV. diebus omnes Chriſtiani ante feſtum ſancti Johannis Bapt. in abſtinentia ſint carnis & ſanguinis, niſi infirmitate impediente; aut aliqua ſolempnitate, quæ in illo Epiſcopio celebris habetur, intercidente: & ante Natale Domini, ſimiliter in vigilia Epiphaniæ, in vigilia omnium Sanctorum Apoſtolorum, in vigilia Aſſumptionis Sanctæ Mariæ, in vigilia S. Laurentii, in vigilia omnium Sanctorum. Adjicientes prædictis vigiliis unam horam refectionis, excepta infirmitate, & niſi aliquis ſit, qui in proprio voto majori abſtinentia uti velit.

II.

De cuſtodiendo jejunio IV. temporum.

De incerto autem jejunio quatuor temporum hanc certitudinem ſtatuimus, ut ſi Kal. Martias in IV. feriam ſive antea evenerit, eadem ebdomada jejunium celebretur. Sin autem Kalendas Martias in V. feriam, aut VI., aut ſabbatum diſtenduntur, in ſequentem ebdomadam jejunium diferatur. Similiter de reliquis quatuor temporibus ſtatuimus. Et hoc ſciendum, quod ſi quando jejunium menſis Junii in vigiliam Pentecoſtes, ſecun-

[*a*] Sic habet editio Colonienſis hujus Synodi, anni 1548, ſed Indictio quinta hoc anno 1022. currens ad Septembrem, & annus Regni 21. indicant annum 1022.

[*b*] IX. corrigit *Pagius in Critica ad hunc annum*, quia Henricus II. Rex anno MXIV. XVI. Kalendas Martii a Benedicto VIII. Romæ cum uxore ſua Cunigunda corona Imperiali redimitus fuit.

[*c*] Synodales Leges de Diſciplina Cleri & populi Catholici, pro temporum & locorum varietate diſſentiunt, nullæ vero Leges Synodales, circa dogma diſſentientes, in Catholica Eccleſia reperiuntur, nullæ tolerantur. *Surius Tom. III. Conciliorum p. 572.* hanc Synodum refert cum Canonibus XX.

ſecundum prædictam regulam evenerit, propter celebrationem baptiſterii, ibi non celebretur, ſed in ipſa ebdomada ſollempni Pentecoſtes, & tunc propter ſollempnitatem Spiritus Sancti Diacones Dalmaticis induantur, & Alleluja cantetur, & *Flectamus genua* non dicatur. In Decembrio illud quoque obſervari oportet, ut in proximo ſabbato ante vigiliam Natalis Domini celebretur jejunium: quia cum vigilia in ſabbato evenit, ſimul vigiliam & jejunium celebrari non convenit.

III.

Quibus temporibus legitima connubia prohibenda ſint.

De legitimis conjugiis ita viſum eſt. Quod nullus Chriſtianus uxorem ducere debeat ab adventu Domini uſque in octavas Epiphaniæ, & a Septuageſima uſque in octavas Paſchæ, nec in ſupra notatis XIV. diebus ante feſtivitatem S. Johannis Bapt. neque in ſupradictis jejuniorum diebus, ſive in omnium ſollempnium dierum præcedentibus noctibus.

IV.

Ut Presbyter, qui poſt galli cantum bibit, ſequenti die Miſſam non celebret.

Decretum eſt etiam in eodem Concilio, ut Presbyter aliquis poſt galli cantum bibens æſtivis noctibus, proximo die Miſſam non celebret; hyemalibus ſimiliter, niſi ſumma neceſſitas cogat.

V.

Ut Presbyter non amplius, quam tres Miſſas cantet.

Item decretum eſt, ut unusquiſque Presbyter in die non amplius, quam tres Miſſas celebrare præſumat.

VI.

Ut nemo Corporale, ad extinguendum incendium, in ignem projiciat.

Conqueſtum eſt in ſancto Concilio de quibuſdam ſtultiſſimis Presbyteris, ut quando incendium videant, Corporale, Dominico corpore conſecratum, ad incendium extinguendum temeraria præſumptione in ignem projiciant. Ideoque ſancitum eſt ſub anathematis interdictione, ne ulterius fiat.

VII.

Si duo inculpati fuerint in adulterio.

Interrogatum eſt: ſi duo in adulterio inculpati fuerint, & unus profitetur, & alter negat; quid inde agendum eſſet? Decretum eſt a ſancto Concilio, ut ille, qui negaverit, probabili ſe judicio expurget, & qui profeſſus fuerit, digne pœnitentiam agat.

VIII.

Ut nemo gladium in Eccleſia portet.

Decretum eſt a ſancto Concilio, ut nemo gladium in Eccleſia portet, Regali tantum excepto.

IX.

Ut mala colloquia in Eccleſia, nec in atrio Eccleſiæ fiant.

Statuit ſancta Synodus, ut mala conſuetudo, quæ apud omnes jam pene inolevit, omnino prohibeatur. Hoc eſt: quod colloquia ſua in atriis Eccleſiarum conſtituerint habenda, & hinc ea maxime in ipſa exercent Eccleſia, ubi orationes & divina tantum fieri debent officia.

X.

De Evangelio & Miſſis peculiaribus.

Quidam laicorum, & maxime matronæ, habent in conſuetudine, ut ſingulos dies audiant Evangelium: *In principio erat Verbum;* & miſſas peculiares, hoc eſt, de ſancta Trinitate, aut de ſancto Michaële. Et ideo ſancitum eſt in eodem Concilio, ut hoc ulterius non fiat, niſi ſuo tempore, & niſi aliquis fidelium audire pro reverentia ſanctæ Trinitatis voluerit, non pro aliqua divinatione. Et ſi voluerit, ut ſibi Miſſæ cantentur, de eodem die audiat Miſſas, vel pro ſalute vivorum, vel pro defunctis.

XI.

De computatione Conſanguinitatis.

Quidam generationem Conſanguinitatis ita volunt numerare, ut frater & ſoror ſint primi. (*d*) Statuit autem ſancta Synodus, ſicut etiam ab antiquis Patribus decretum eſt, ut ita non ſit; ſed ut nepos, & neptis, vel filius fratris, ac filia ſororis primi habeantur.

XII.

[*d*] Vide Synodum Theodonis Villanam anni 1003. hoc Tomo.

XII.

Ut nullus laicus Presbytero Eccleſiam ſuam commendet.

Item decretum eſt; ut nullus laicorum alicui Presbytero Eccleſiam ſuam commendet præter conſenſum Epiſcopi: ſed eum prius mittat ſuo Epiſcopo, vel ejus Vicario, ut probetur, ſi ſcientia, ætate & moribus talis ſit, quod ſibi populus Dei digne commendari poſſit.

XIII.

Si duo de adulterio accuſati fuerint.

Statuit quoque ſancta Synodus, ſi duo de adulterio accuſati fuerint, & ambo negaverint, & ſi orant, ſibi concedi, ut alter illorum utroſque divino purget judicio: Si unus deciderit, ambo rei habeantur.

XIV.

Ut bannitum jejunium ab omnibus diligentiſſime obſervetur.

Decretum eſt, ut bannitum jejunium in quocumque Epiſcopio celebratur, diligentiſſime obſervetur; ita, ut ſi quis illarum VIII. interdictarum rerum unam redimere noluerit, unum pauperem, prout facultas erit, eadem die reficiat.

XV.

De illis, qui Romam ituri ſunt.

Decrevit ſancta Synodus, ut nullus Romam eat, niſi cum licentia Epiſcopi ſui, vel ejus Vicarii.

XVI.

Ut Carina non dividatur pœnitenti.

Illud ſub anathemate decretum eſt, ut nullus Presbyterorum cuidam pœnitenti Carinam (*e*) dividere præſumat, niſi infirmitas interdicat.

XVII.

De illis, qui pœnitentiam a ſuis Sacerdotibus accipere nolunt.

Quia multi tanta mentis ſuæ falluntur aſtutia, ut in aliquo capitali crimine inculpati, pœnitentiam a ſuis Sacerdotibus accipere nolint; in hoc maxime confiſi, ut Romam petentibus Apoſtolicus omnia dimittat peccata; Sancto Concilio viſum eſt, ut talis indulgentia illis non proſit: ſed prius juxta modum delicti pœnitentiam a ſuis Sacerdotibus injunctam adimpleant, & tunc Romam ire, ſi velint, ab Epiſcopo proprio licentiam, & epiſtolam ad Apoſtolicum ex iisdem rebus referendum.

XVIII.

Ut omnis pœnitens dum carinam facit, de loco ad locum non migret.

Decretum eſt in eodem Concilio, ut omnis pœnitens, dum carinam jejunat, de loco ad locum non migret, ſed ibi perficiat, ubi incipit; quatinus Sacerdos ſuus ſit ſibi teſtis. Si autem propter hoſtiles inſidias jejunare non poſſit, ſuus Sacerdos illum confratrum ſuorum alicui, ubi pacifice jejunare poſſit, diligentiſſime commendet.

XIX.

Ut nullus Presbyter pœnitentem in Eccleſiam introducat.

In eodem quoque Concilio decretum eſt, ut nullus Presbyterorum quemquam niſi juſſu Epiſcopi, Eccleſiam introducere præſumat, cui pro aliquo delicto illam ingredi non licet. (*f*)

XX.

Altare qui emit, vel vendit, anathema ſit.

XXI.

Bannitum jejunium III. dierum in Ebdomada Paſcha.

Jejunia . . . . .

XXII.

Unusquiſque Parochianum ſuum, ſi ad *Synodum* ſuam venire, & ad interrogata rationabiliter reſpondere recuſat, in generali Concilio, præſidente Archi-Epiſcopo, ipſe Epiſcopus ſuus, ſicut deberet in Synodo ſua, banno eum conſtringat, & cauſam ſuam potenter & ſynodaliter diſcutiat.

Miſſa S. Udalrici Confeſſoris ſolempniter celebretur. Criſma, baptiſterium,

[*e*] Carina, vel carena ſignificat jejunium continuum quadraginta dierum in pane & aqua.
[*f*] Hactenus Canones Colonienſis editionis anni 1548, in qua iidem dividuntur in XX. articulos. Qui ſequuntur articuli, deſcripti fuerunt a Cl. Schannato ex codice MS. Reginæ Sueciæ in Bibliotheca Vaticana: Numero 979.

ſterium, vel ſepulturam quicumque Sacerdos vendiderit, anathema ſit.

Altare Epiſcopus vel Archi-Diaconus, ſi pro munere vendiderit, & clericus, qui munera obtulerit, cum Symone mago, uterque anathema ſit.

Quod omnes Slavi decimas dent ſicut cæteri Chriſtiani, & ad hoc banno conſtringantur. Si vero propter hujusmodi conſtrictum Dominum ſuum deſeruerit aliquis, nemo illum ſuſcipiat, immo omnium bonorum ſuorum prior Dominus poteſtatem habeat.

Clericus, qui oblationibus agrorum pro fidelibus defunctis datis liberos homines facit inveſtiri, ut ſic alienentur ab altari, anathema ſit.

Raptores & fures, ſi in raptu ipſo comprehendantur, vel publice rei eſſe convincantur, ſub anathemate ſint, ut quicunque eos quacumque pœna affecerint, vel certe occiderint, nullius judicio ſubjaceant.

Hactenus codex MS. Vaticanus inter Reginæ Sueciæ Libros N. 979.

CONCILIUM IDEM

ANNO CHRISTI MXXII.

Leibnitz *Tom. I. Script. Brunſwic.* in *vita Meinwerci Epiſc. Paderborn.* multo fuſius notat ſe dare, quam exſtat in eadem vita apud Browerum.

PRoxima III. Idus Auguſti ipſius anni, prædictus Aribo Moguntinæ ſedis Archiepiſcopus, Synodum in Saleginſtad coadunavit, in qua præſentibus Epiſcopis Burghardo Wormatienſe, Werinhardo Argentino, Brunone Auguſtenſe, Everhardo Bavenbergenſe, communi eorum conſilio atque conſenſu multimodam Divinorum officiorum atque Synodalium Legum diſſenſionem compoſuit, & diſparitatem ſingularium conſuetudinum honeſta conſenſione in unum redegit. Inconveniens quippe ſancto conventui viſum eſt, quod membra capiti diſcordarent, & ulla diverſitas eſſet in unius corporis compagine, ideoque propter lamentabiles diſſenſiones communi decreto Concilii hæc capitula ſancita ſunt hoc ordine,

I. Ut XIV. dies omnes Chriſtiani ante feſtivitatem S. Joannis Baptiſtæ in abſtinentia ſint carnis, & ſagiminis, niſi infirmitate impediente aut alicujus feſti ſolemnitate, quæ in illo Epiſcopio celebris habetur, intercedente. Et ante Natale Domini ſimiliter, & vigilia Epiphaniæ, (*a*) & in omnium vigiliis Apoſtolorum, & in vigilia aſſumptionis S. Mariæ & in vigilia S. Laurentii, nec non etiam in vigilia omnium Sanctorum: adjicientes prædictis vigiliis unam horam refectionis, excepta infirmitate, & niſi aliquis ſit, qui proprio voto, majori abſtinentia uti velit.

II. De incerto autem jejunio quatuor temporum hanc conſuetudinem (*b*) ſtatuimus, ut niſi Kalend. Mart. in IV. feria ſive antea evenerint, eadem (*c*) celebretur. Sin autem Kalendæ Mart. in V. feriam aut VI. aut ſabbatum dividuntur, (*d*) in ſequentem Ebdomadam jejunium differatur. Simili quoquo modo, ſi Kalend. Junii in IV. feriam aut antea evenerint, in ſequente Ebdomada jejunium celebretur, & ſi in V. feria aut VI. aut ſabbato contigerit, jejunium in tertiam, & quartam Ebdomadam reſervetur. Et hoc ſciendum eſt: quod ſi quando jejunium menſis Junii in vigilia Pentecoſtes ſecundum prædictam regulam evenerit, non ibi celebrandum erit, ſed in ipſa Ebdomada ſolenni Pentecoſte, & tunc propter ſolemnitatem S. Spiritus, Diaconi Dalmaticis induantur & alleluja cantetur, *flectamus genua* non dicatur. Eodem modo de Septembris jejunio conſtitutum eſt, ut ſi Kalend. Septemb. in IV. feria evenerint, aut antea, jejunium in III. Ebdomada celebretur, & ſi V. & VI. aut Sabbato contigerint, in IV. Ebdomada erit. In Decembre vero illud obſervandum erit, ut proxi-

(*a*) In Vigilia Epiphaniæ Eccleſiæ Germaniæ & Italiæ his ultimis ſæculis non jejunant.
(*b*) Certitudinem habet editio Colonienſis & codex Vaticanus.
(*c*) Ebdomada jejunium addunt iidem.
(*d*) *Diſtenduntur*, melius legunt Colon. & Romanus.

proximo Sabbato antè vigiliam Nativitatis Domini celebretur jejunium, quia ſi vigilia in ſabbato evenerit, ſimul jejunium, & vigiliam celebrare non convenit.

III. De legitimis autem conjugiis ita viſum eſt, quod nullus Chriſtianus uxorem ducere debeat ab adventu Domini uſque in octavas Epiphaniæ, & a ſeptuageſima uſque in octavas Paſchæ, nec in ſupra notatis XIV. diebus ante feſtivitatem S. Joannis Baptiſtæ, neque in prædictis jejuniorum diebus ſive in omnium ſolennium dierum præcedentibus noctibus.

IV. Decretum eſt etiam in eodem Concilio, ut Presbyter aliquis poſt Galli cantum bibens æſtivis noctibus, primo die miſſam non celebret, hiemalibus ſimiliter, niſi cogat neceſſitas.

(*e*) V. Conqueſtum eſt etiam in eodem ſancto Concilio de quibuſdam ſtultiſſimis Presbyteris, ut, quando incendium videant, corporale Dominico corpore conſecratum, ad extinguendum temeraria præſumptione in ignem projiciant, Ideoque decretum eſt ſub anathematis interdictione ne ulterius fiat.

VI. Interrogatum eſt ibidem, ſi duo in adulterio culpati fuerint, & unus profiteretur, & alter negaret quid inde agendum eſſet! Decretum eſt autem a S. Concilio, ut ille, qui negaverit, probabili indicio ſe expurget, & qui profeſſus fuerit, digne pœnitentiam agat.

VII. Decretum eſt etiam in eodem Concilio, ut nemo gladium in Eccleſiam portet, Regali tantum excepto.

VIII. Statuit etiam ſancta Synodus, ut mala conſuetudo, quæ apud omnes pene jam inolevit omnino prohibeatur; hoc eſt, quod colloquia ſua in atrio alicujus Eccleſiæ conſtituunt habenda, & tunc ea in ipſa maxime exercent Eccleſia, ubi orationes, & Divina tantum fieri æquum eſt officia.

IX. Quidam etiam laicorum, & maxime matronæ habent in conſuetudine, ut per ſingulos dies audiant Evangelium: *In Principio erat Verbum* (*f*) & Miſſas peculiares, hoc eſt, de ſancta Trinitate, aut de ſancto Michaële, & ideo ſancitum eſt in eodem Concilo, ut hoc ulterius non fiat niſi ſuo tempore, & niſi aliquis fidelium pro reverentia ſanctæ Trinitatis velit audire, non pro aliqua divinatione, & ſi voluerint, ut ſibi miſſæ cantentur, de eodem die audiant miſſas pro ſalute vivorum, aut defunctis.

X. Quidam etiam generationem conſanguinitatis ita volunt numerare, ut frater & ſoror ſint primi. Hoc autem ſtatuit ſancta Synodus, ſicut etiam ab antiquis patribus decretum eſt, ut ita non eſſet: ſed ut nepos, & neptis, id eſt, filius fratris, ac filia ſororis primi habeantur.

XI. Statutum eſt etiam, ut ædificia Laicorum, quæ Eccleſiis adjuncta ſunt, auſerantur, & nulla in atrio Eccleſiæ ponantur, niſi tantum Presbyterorum.

XII. Item decretum eſt, ut nullus laicorum alicui Presbytero ſuam commendet Eccleſiam præter conſenſum Epiſcopi: ſed eum prius mittat ſuo Epiſcopo vel ejus Vicario, ut probetur, ſi ſcientia, ætate, & moribus talis ſit, ut ſibi populus Dei commendetur.

XIII. Statuit quoque ſancta Synodus, ſi (*g*) duo de adulterio accuſati fuerint, & ambo negaverint, & orant ſibi concedi, ut alter illorum utroſque Divino (*h*) purget judicio, ſi unus in hoc deciderit, ut ambo rei habeantur.

XIV. Decretum eſt etiam, ut omnes bannitum (*i*) jejunium in quocumque Epiſcopio celebratur, diligentiſſime obſer-

[*e*] Colonienſis editio & Romana V. Capitulum ponunt de tribus Miſſis, & non pluribus uno die a Presbyteris celebrandis.

(*f*) Quod noſtra ætate in fine ſingularum Miſſarum legatur initium Evangelii ſecundum Joannem, recentis moris eſt, neque Sæculo undecimo noti.

[*g*] Capitulum hic XIII. loco poſitum in Decoby codicibus memoratis VII. loco ponitur.

(*h*) Divinum judicium vocatur ferri aut aquæ candentis, aut ſtationis ad crucem pro more hujus Sæculi.

(*i*) Bannitum jejunium dicitur ab Epiſcopo toti Diœceſi indictum, nam bannum hic ſumitur pro juriſdictione Epiſcopi per Diœceſin totam ſe extendente.

obſervent : & ſi quis illarum octo interdictarum rerum , aliquam redimere voluerit , unum pauperem , prout ſua facultas erit , eadem die reficiat.

XV. Decrevit quoque ſancta Synodus, ut nullus Romam eat, niſi cum licentia ſui Epiſcopi vel ejus Vicarii.

XVI. Et illud ſub anathemate præceptum eſt , ut nullus Presbyterorum cuiquam pœnitenti carenam dividere præſumat , ſi infirmitas non intervenenerit.

XVII. Quia multi tanta falluntur meotis ſuæ ſtultitia, ut in aliquo capitali crimine inculpati , pœnitentiam a Sacerdotibus *ſuis* ſuſcipere nolint , in hoc maxime coofiſi , ut Romam euntibus, Apoſtolicus omnia ſibi dimittat peccata : ſancto viſum eſt Concilio , ut talis indulgentia illis non proſit , ſed prius juxta modum delicti pœoitentiam ſibi datam a ſuis Sacerdotibus adimpleant , & tunc Romam ire ſi velint , ab Epiſcopo proprio licentiam , & literas ad Apoſtolicum ex hisdem rebus deferendas accipiant.

XVIII. Decretum eſt etiam in eodem Concilio , ut omnis pœnitens, dum carenam ſuam jejunat ; de loco ad locum non migret , ſed permaneat ubi ſuam acceperit pœnitentiam , ut proprius Sacerdos ſibi præbeat teſtimonium, Si autem ibi propter hoſtiles inſidias jejunare non poterit : ſuus Sacerdos eum , confratrum ſuorum alicui , ubi pacifice poſſit jejunare , diligentiſſime commendet.

XIX. In eodem quoque Concilio decretum eſt , ut nullus Presbyterorum quenquam niſi juſſu Epiſcopi , in Eccleſiam introducere præſumat , cui pro aliquo delicto ingredi non liceat.

Tritbem. in Chron. ſuo Hirſaug. fol. 60.

In hac Synodo ſicut ex geſtis ipſius legi fuerunt præſentes: (*k*)

Burchardus Epiſcopus Wormatienſis.
Wernharius Argentinenſis.
Bruno Auguſtenſis , *qui fuit frater S. Heinrici Imp.*
Eberhardus Epiſcopus Bambergenſis.
Megwitardus (*l*) Herbipolenſis , necnon
Richardus Abbas Fuldenſis.
Arnoldus Abbas Husfeldenſis.
Regioboldus S. Nazarii Lauriſheimenſis Abbas.
Herico Treverenſis (*m*) ad ſanctum Maximinum.
Everbinus Abbas [*m*] Dolejanus.
Heinricus Abbas ſancti Burchardi Herbipolenſis.
Sizicho Abbas de Stuchtern.
Gerbertus Abbas ſancti Albani.
Adelbertus Abbas de Klinger Munſter.
Et Rudolfus de Blidenſtat.

(*k*) Aribonem Moguntinum , quia in fronte Synodi poſuerat , non repetit in fine inter ſubſcribentes *Tritbemius.*

Chronicon Hirſaugienſe Tritbemii anni 1690. addit Waltherium Epiſcopum Spirenſem Patribus in Salingenſtadt coactis.

Biographus S. Godebardi poſt annum 1024. *Leibnitz. Tom. I. pag.* 492. hanc Synodum rejicit , longiſſime a vero abeunt , qui in annum 1073. rejiciunt hanc Synodum Salingenſtadienſem , cum Aribo obierit anno 1031 , tolerabilius errant ; qui ad annum 1023. provehunt , cum aliæ notæ cogunt ad annum 1022. eam figere.

(*l*) *lege :* Meginhardus.

(*m*) Quo jure hi duo Abbates ex Diœceſi Treverica compareant in Provinciali Synodo Moguntina , non facile divinavero.

CON-

CONCILIUM AQUISGRANENSE PROVINCIALE,

Anno Chriſti MXXII. Benedicti VIII. Papæ XI. Henrici II. Regni XXI. Imp. IX.

SUMMA. Deciſio controverſiæ de Juriſdictione in Monaſterium Porcetanum inter Piligrinum Archiep. Colonienſem, & Durandum Leodicenſem Epiſcopum.

HIs fere diebus Aquisgrani Provincialis Synodus Epiſcoporum præſente Henrico Imperatore celebrata eſt, in qua non mediocris altercatio inter Piligrinum Colonienſem Archiepiſcopum, & Durandum Leodienſem Præſulem recruduit pro Monaſterio Burcitho, (*a*) quod uterque ſuæ Parochiæ ſubjectum eſſe contendebat.

Verum Durandi cauſa demum prævaluit: agente Gerardo Cameracenſi Epiſcopo, ac probante, quod Leodicenſes Epiſcopi quinque Abbates illius Monaſterii ſine ulla contradictione Archiepiſcopi conſecraverant. Immo & ipſe, rogante Imperatore, & Baldrico Leodicenſi Epiſcopo petente in Aquenſi B. M. Eccleſia prædicti Monaſterii Clericos ordinaverat, ipſumque Monaſterium cum Poppone Treverenſi Archipræſule, & Heymone Virdunenſi epiſcopo conſecraverat. Eo ergo videri ſibi rectius Leodicenſi, quam Colonienſi regimonio ſubjacere. Quod ita quoque cæteris teſtificantibus, Archiepiſcopus, præter ullam ſynodalem reverentiam, irâ commotus, abſceſſit.

Hæc ex Balderico in Chronico Cameracenſi Cap. XXXV. pag. 313. qui addit, quod, dum Synodus celebraretur, tanta ſiccitas aeris, & intemperies æſtûs excanduerit, ut multi mortalium præ nimio ardore deficere putarentur, multaque animalia ſubito extincta ſint; & tamen columnæ marmoreæ Aquenſis Eccleſiæ, & pavimenta itidem marmorea tanto madore inſudaverint, ut quorumvis lavandis manibus poſſent ſufficere.

Idem Sigebertus Gemblacenſis ad anni hujus Synodum adnotavit.

Ex his Foullon. hiſtoria Leodicenſis ad h. a.

Mabillon. Annal. Benedictini Tomo IV. pag. 287.

(*a*) *Porcetum* hodie dicitur, fuit Ordinis S. Benedicti Monaſterium, a Theophania Auguſta Ottonis III. conjuge fundatum, dato primo Abbate Gregorio venerabili, apud *Molanum in natalibus SS. Belgii.*

Henricus Rex & Imp. I. anno MXVI. hoc Monaſterium donis honorârat. Lapſu temporis, collapſa diſciplina diſperſi Monachi, nonnulli ad Monaſterium vallis Dei relegati fuerunt. Sed ſub annum MCCXX. Ciſtercienſis inſtituti moniales illic collocatæ perilluſtres hodieque florent. *Beeck in Aquisgrano ſuo Cap. X. & XI. p.* 235. *Pag.* 227. *Synodi hoc anno celebratæ paucis meminit.*

EPISTOLA ENCYCLICA ARIBONIS ARCHI-EPISC. MAG. PRO CONVOCATIONE CONCILII IN HOCHSTET.

DOmino & confratri Megunhardo Wirtzeburgenſis Eccleſiæ Pontifici venerabiliſſimo Aribo Moguntinæ ſedis Proviſor, quamvis indignus, ſervitutis, & orationis ſine ceſſatione devotiſſimos conatus. Cum nobis antiquorum patrum præcipiant inſtituta, bis in anno generalia celebrare Concilia,

lia, bonum & utile mihi videtur, ut hujuſmodi inſtitutio noſtris temporibus ſaltem ſemel annuatim minus negligatur; nam quando prædeceſſores noſtri de Conciliis faciendis vigilanter curabant, multæ virtutes in ſancta Eccleſia, quaſi in juventute ſua fertiles & floriferæ fuerant, quæ nunc proh dolor; propter illius ſenium, & ſenectam pene redactæ ſunt in cinerem & favillam. Sed cur illius increpo ſenectutem, cum noſtram potius increpare deberem ſegnitiem: illius enim voce dicitur per Prophetam: *Vetuſtam fecerunt pellem meam.* Nos ergo ſanctæ Eccleſiæ pellis ſumus, qui Sacramenta illius, & religionis obſervantiam amplectimur, & circumdamus, quam pellem ipſa dolet, & loquitur viciis noſtris factam fuiſſe vetuſtam, quia non aſpicit in nobis, quam aſpexit in patribus virtutum pulchritudinem ſolitam. Unde Kariſſime frater, & Domine, diſcutiamus nos e pulvere pigritiæ noſtræ, ſurgamus ocyus ſomno negligentiæ, & quia ſanctæ Eccleſiæ pellis ſumus, renovemur velut aquilæ, juventute virtutis. Hac de cauſa cum fratribus noſtris decrevi, & ſtatui convenire nos in unum in vigilia Aſcenſionis Domini in loco vicino, qui dicitur Hoſtetz juxta Mogum, ut omnibus cordis, & animi viribus occurramus ſanctæ Matris Eccleſiæ neceſſitatibus. Proinde vero ſeorſum cupio ex tuo cæterorumque fratrum noſtrorum conſilio diſcere de legatione ſedis Apoſtolicæ, quid facturus ſim? Quia ſicut antea tibi per epiſtolam meam mandavi ex delatione anathematizatæ, in me Apoſtolicus mihi interdixit ornatus primos dignitatis meæ. Inde vero cum congredior mecum in conſcientia mea, naſcitur mihi conſolatio ſumma; ſed cum intueor, quid aliis poſſit evenire, ſi iſtud indiſcuſſum tam facile labitur, meror mihi continuo magnus oboritur; unde quoniam omnes ſumus inpulſi ad caſum, non furoris tumultu, ſed orationis obtentu contra pulſantem opponamus communiter clypeum.

Ex codice MS. montis S. Petri Erfordiæ excerpſit Cl. Schannatus.

Hochſteti, noſtra ætate & Dialecto Höchſt, oppidum eſt, & arx ad dextrum Mogoni latus, haud procul a confluente Nidda & Mogono uno infra Francofurtum milliari, intra territorium Moguntinæ Archi-Diœceſis. Freherus jam meminit ad annum 849. villæ Hochſtedi in territorio Moguntino in *Annalibus Fuldenſibus.*

Erchanbaldus Moguntinus Archiep. ſedit ab 1011. ad 1020. Aribo ab 1020. ad 1031. *judice Serario.*

Synodi hujus Serarius non meminit, etſi magna diligentia, alias ab Aribone coactas Synodos collegerit. Acta etiam hujus Synodi in Hœchſten non reperi, etſi quæ agenda fuerint, ex ipſa Epiſtola, clare appareat, nempe de morum reformatione ſemper neceſſaria. 2*do.* De cauſa denegati Pallii forte ob prætenſam juriſdictionem in Monaſterium Gandeſienſe.

EPISTOLA
ARIBONIS ARCHI-EPISC. MAGUNTINI
AD CUNIGUNDEM IMPERATRICEM.

Divæ Dominæ ſuæ Cunegundi, Divina diſponente prudentia Romanorum Imperatrici Auguſtæ. A. Dei gratia quicquid eſt; affectu cordis avidiſſimo, debitæ ſervitutis, & orationis devotiſſimas exhibitiones in Chriſto. Inprimis deſidero, Kariſſima Domina, ut nullus niſi tibi familiaris. . . . . legat hujus Epiſtolæ verba. . . . . . ſervitute tibi alligari quanto ſine gratiæ ſuæ dulcedine nihil mihi jucundum poteſt vel dulce videri. Nam ex quo primum jucundiſſimo gratiæ tuæ munere donatus ſum, tam multiplex inde mihi fluxerat commodum, ut nullis poſſit divitiis recompenſari, nec facundiſſimi ſermonis ornatu digne laudari, ut . . . . nihil exinde mihi, quod ſine tuo judicio dulce videretur, & lætum, nihil tam contrarium vel aſperum, quod non æſtimarem tua clementi benignitate tuoque conſilio facilime ſuperare . . . Cæterum mœroris anxietas mentem mihi aliquot dies Apoſtolicis legationibus turbavit, ſed conſcientiæ conſolatio tranquillam facit: Idcirco, Kariſſima Domina

mina, abſcondita eſt tam diu pietati tuæ, quia ſperavi illam antequam ad aures tuas perveniret, aliquatenus poſſe leniri: non enim ignoro compaſſionis tuæ mirandum ac laudabilem affectum, quem ſolius Dei dono tibi ſcio conceſſum, ideoque ſolus doloris volui calicem bibere, ne mens tua turbaretur compaſſionis merore, ſed quia non poteſt iſte tranſire, niſi tu bibas paulum inde; fac . . . confido, quid facturus ſim, in Epiſtola tua reſcribito, quoniam erit . . . . . . ſa certiſſima quacunque . . . . . dictaverit ſententia tua . . . . condictum jam habeo Concilium, ad quod confluet fratrum meorum venerandum conlegium, eruntque ibi Conſilii noſtri cooperatores Piligrimus Colonienſis; Poppo Trevirenſis venerandi protopræſules, ſed quia de nepote meo P. timeo, ut ſenioris mei artificioſo retardetur conſilio, commendo id tuæ fideliſſimæ pietati, ut tu illum aggrediaris ſeorſum, & ſive volentem ſive nolentem in Aſcenſione Domini ad noſtrum venire facias Concilium: Proinde Kariſſima Domina . . . . non poſſum celare te quod adhuc . . abſconditum habeo ab omni . . . . . . & quidquid deſidero, ut a te verbis minacibus audiat, quaſi me neſciente . . . Colonienſis Epiſcopus ipſe na . . . . . conſtitutus, quamvis non ignoraret, quam inrationabiliter me illuſum haberet Apoſtolicus, tamen & familiariter ejus dona accepit, & amicabiliter ſuis illum muneribus oneravit; & ubi *mihi honor pallii*, quamvis injuſte eſt interdictus, ibi pallii ſui honor non ſolum eſt melioratus, ſed, ut ajunt, quodammodo deauratus, quaſi ſibi inde ſit aucta dignitas, ſive duplicata feſtivitas, unde mihi aliquantulum oppreſ . . . . perditi honoris amara calamitas . . . & quia pudore non potui perte . . . . quaſi me neſciente . . . . . . rius imputari, proinde . . . celſitudinem tuam obnixius deprecor; ut ſi fratrum tuum Dominum videlicet Metenſem Epiſcopum, (*a*) antequam ego, videas, de mea parte maximas gratias referas, quoniam apud ſedem ſuam tanta ſuſceptus ſum benignitate, ut nec utilius, nec honorificius aliquid mihi poſſet exhiberi. Mogontiæ illius conſiliis, quia poſt Deum, & te maxime confido, quoniam id devotiſſimo promereri . . . . . habeo ſervitio, ſolotenus proſtratus efflagito, ut tuis illum precibus facias apud Hoſteti, juxta Moguntiam intereſſe conventui noſtro . . . qui conventus in vigilia Aſcenſionis Domini fratribus eſt noſtris denuntiatus, valeat ſemper in Chriſto . . . . . veneranda Dominatio . . . .

Ex codice MS. membranaceo Montis S. Petri Erfurdiæ Schannatus deſcripſit.

[*a*] Deodericum, Cunigundæ fratrem, Metenſem Epiſcopum.

SUFFRAGANEORUM MOGUNTINÆ PROVINCIÆ EPISTOLA AD BENEDICTUM VIII. PONTIF.

DOmno B.[*a*] Apoſtolicæ Sedis Capiti venerabiliſſimo Burchardus Wormatienſis. V. Curienſis. Werinharius Argentinenſis. Eberhardus Bambenbergenſis W. Spirenſis. W. Mur . . . ienſis. Meginhardus Wirceburgenſis. H. Conſtantienſis. S. Hildenesheimenſis. H . . . olacenſis. Brantho Halverſtadenſis. H . . . genſis omnes una intentione . . . tutis & orationis inſtantiam pro . . . . poſſe cecidit corona capitis noſtri, ablatæ ſunt dignitates S. noſtri Metropolitani; illud autem ſicut præmiſſum eſt tantum audivimus, ſed auditum minime credimus, & quin ipſe auditus nos frangit, a paternitate tua diſcere cupimus rei veritas quæ ſit; ſi ſic eſt, ſicut audivimus, *verſa eſt in luctum cythara noſtra, & organum noſtrum in vocem flentium*, quis enim a lacrymis ſe temperet, cum innocens Metropolitanus ex unius mulieris delatione vel particulam dignitatis amitteret, abſit Domine, abſit hoc a te, qui primus poſt Deum in vice S. Petri orbem terræ regere debes in æquitate: Si vel minus presbyter cauſa facti hujus . . . . deponeretur, jam dudum univerſæ religionis ordo in favilla conſenſionis marceſceret. Sed cur . . . . ſcribimus quaſi hæc vera eſſe credimus? ea enim, quæ audiuntur . . . eſſe poſſunt, & vera & falſa.

[*a*] Benedictus VIII. Papa ſedit ab anno MXII. ad MXXIV. 27. Februarii.

Ia . . . autem tribuat , ut iſte auditus. . . . . . falſitatis exurgat : nam ſi Metropolitanus noſter Dominus *Aribo* propter anathematizatam dignitatis ſuæ aliquantulum perderet , conſequens ac tutum foret, ut omnium noſtrorum Sacerdotium , depoſitionis periculo ſubjacuiſſet ; ille enim extra commune noſtrum conſilium & judicium nil habet in præfata muliere commiſſum, ideoque ſi cum illa aliquid contra Synodale decretum eſt perpetratum, nos naufragia paciemur, ille ſecurus enatet ; credimus autem tibi Domine , & omnibus ubicumque in mundo exiſtentibus de cauſa præfatæ mulieris aures ita eſſe repletas , ut ultra opus non ſit illius ſcribere culpas, cum illud potius procurandum ſit, qualiter amputata a Chriſti corpore aut funditus pereat, aut ſi , quod minime credimus , converti voluerit . . . . . In heremum pœnitentiæ uſque ad finem vitæ gemebunda diſcedat . . . . Nonne quando ſuper illam anathematis vincula dabamus . . . s tuos adjutores, cum rectius poſſimus dicere præceſſores , ipſi enim præceſſerunt , ipſi prima vincula injecerunt , deinde noſter ordo ſicut decuit , quod ab illis factum fuit . firmavit : ipſis pernitioſe luditur , ſi cauſa noſtra durius tractatur, unde vero in commune proſtati rogamus , ut dignitati tuæ conſulas, & ſi quid incaute actum ſit , id caute reſarcias , anathemate obligatam terrore tuæ ſententiæ ſtringas. Domno Ariboni tibi devotiſſimo filio. Cur . . . dilectionis munus impendas . . . . qui propter avariciæ lucrum nullum palpat peccatum , ſed pro amore juſtitiæ ſemper exerto graditur mucrone. Valeat in Chriſto paternitas tua.

Ex codice membranaceo MS. Bibliothecæ Montis S. Petri Erfordiæ deſcripſit Schannatus C. MS.

Quia Aribo Beatum Gothardum S. Bernwardi in Cathedra Hildeſienſi Succeſſorem ſuper Gandeshemenſi Eccleſia ab initio promotionis ſuæ impetivit & per aliquot annos varia vexatione irritavit, ut ait *Chronicon Hildeshemenſe apud Leibnitz. Tom. I. Script. Brunſwicenſium pag.* 744. Hinc ſuſpicor eundem Aribonem a Benedicto VIII. Papa ad querimoniam Godehardi fuiſſe admonitum vel ſuſpenſum forte, aut denegatum ei Pallium : uti Willigiſus anteceſſor mediatus Aribonis fuit a Sylveſtro II. in Synodo Romana anno 1002. increpitus, ac in Synodo Palithi anno 1003. a Friderico, Sylveſtri Legato, ſuſpenſus. Vide *Meinwerci apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunſwic. pag.* 455.

HENRICI II. IMPERAT.
CONSTITUTIO DUPLEX.

De Juramento in propria perſona a Clericis non præſtando.

HEnricus Divina pietate II. Romanorum Imperator Auguſtus. Quoniam in legibus cautum eſt , ut nemo Clericorum , jurare præſumat; alibi vero repetitur,ſcriptum, ut omnes principales perſonæ in primo legis exordio ſubeant jusjurandum calumniæ. Nonnullis legis peritis res venit in dubium : utrum Clerici jusjurandum præſtare debeant , aut alii perſonæ hoc officium liceat delegare. Quin illud conſtitutionis edictum , ubi Clerici jurare prohibentur , a Marco Auguſto conſtitutum eſt. propterea quia de Conſtantinopolitanis Clericis promulgatum fuiſſe videtur , idcirco ad alios Clericos pertinere non videtur.

Ut ergo hæc dubietas omnibus penitus auferatur , illam Domini Marci conſtitutionem ita interpretari decernimus , ut ad omnium Eccleſiarum Clericos generaliter pertinere judicetur.

Nam cum Divus Juſtinianus jure decreverit , ut CANONES PATRUM VIM LEGUM HABERE OPORTEAT , & in nonnullis Patrum Canonibus reperitur : Ut Clerici jurare non audeant : dignum eſt , ut totus Catholicus ordo a præſtando jurejurando immunis eſſe procul dubio cenſeatur.

Quapropter NOS utriusque videlicet Divinæ , & humanæ legis intentione ſervata , decernimus & Imperiali auctoritate irretractabiliter diffinimus , ut

ut nec Epiſcopi, nec Presbyteri, nec cujuscunque ordinis Clericus, non Abbas, non aliquis monachus, vel ſanctimonialis in quacunque controverſia, ſive criminali ſive civili, jusjurandum qualibet ratione compellatur ſubire, ſed Advocatis ſuis propriis & idoneis, hoc officium debeat delegare.

Quando liceat alterius Clericum accipere vel non?

Ut nulli Epiſcopo liceat alterius Clericum accipere, aut ordinare in aliquo gradu, ſine dimiſſoria Epiſcopi ſui, de cujus Parochia eſt.

Cl. Eckhartus in additionibus ad Legem Salicam anno 1720. recuſam Francofurti & Lipſiæ.

CONVENTUS MOGUNTINUS

Anno Chriſti MXXIV. Joannis XIX. Papæ I. Conradi II. Regis I.

Electio & Coronatio CONRADI Secundi, Regis Germaniæ.

ANno ab Incarnatione Domini milleſimo XXIV. Imperator Heinricus ſecundus, bene compoſitis Imperii rebus, cum jam poſt longum laborem maturum fructum pacis mereri cœpiſſet, Imperio incolumi, mente ſana, corporis correptus eſt infirmitate, qua invaleſcente III. Idus Julii hanc vitam exceſſit:

Ad electionem Conradi Regis melius cognoſcendam, res petit, ut dicam ſummorum nomina quædam ſeu Pontificum ſive ſæcularium Principum, qui tunc in Regnis vigebant, quorum conſiliis conſuevit Francia Reges eligere, ne ea quæ dicturus ſum, quaſi fortuitu videantur fieri, ſed ut, quod prudentiſſimorum virorum conſultu cernitur actum, utile & honeſtum atque optimum factum credatur. Eo tempore Archiepiſcopatum Moguntienſem rexit Aribo natione Noricus, nobilis, & ſapiens, aptus regalibus conſiliis: Colonienſem vero Archiepiſcopatum Pelegrinus tenuit conſanguineus Aribonis providus, & ad id officium idoneus: Treverenſem quoque Archiepiſcopatum gubernavit Poppo, frater Erneſti Ducis, vir pius, & humilis, qui eodem tempore filium fratris ſui Ducem Erneſtum cum Duce Alemannico ſub tutela habuit: Metenſem Epiſcopatum Theodoricus nobilis, & in virtute ſtrenuus poſſedit: Argentinæ civitati Werinharius Epiſcopus præfuit generoſus in Divinis, & ſæcularibus officiis ſtudioſus. Wurceburgenſi Eccleſiæ inſedit (Macclinus) Marcelinus ſapiens, & in Eccleſiaſticis dignitatibus fidelis: Pabenbergenſem Epiſcopatum Eberhardus rexit primus Epiſcopus illius Eccleſiæ, vir ingenio, & moribus reip. valde neceſſarius: Conſtantienſis Eccleſiæ Præſul erat Heimo, vir ſapiens in Deo, modeſtus, & providus ad ſæculum: Auguſtam Vindelicam regebat Epiſcopus Bruno frater Henrici Imperatoris, utilis & clarus ingenio, ſi fraterno odio, quo Imperatori oberat, non obſcuraretur: Juvavenſem Eccleſiam, quam vulgari ſermone Saltzburg dicunt, rexit bonæ memoriæ Guntherus Archiepiſcopus, frater Eberhardi [alias Eccardi] & Hermanni Comitum, mitis & bonus, apud Deum & homines: Radesbonenſis Eccleſiæ Epiſcopo erat Burckardus [alias Kebchardus] benevolentiæ gratia conſpicuus: Friſingenſem Eccleſiam regebat Albertus [Agilbertus] Epiſcopus; providus gubernator Cleri, & populi ſui; cum iſtis multi alii Pontifices, & Abbates ex iiſdem regionibus aderant, quos ſingulos nominare operis faſtidium generat. Saxoniæ Præſules, quoniam me latuit, quid de vita eorum nominibus addicere conveniret, memorare vitavi; quanquam & eos ſummis rebus adeſſe, conſulere, ſuccurrere proul dubio perceperim. Italiam tranſeo, cujus Principes in brevi convenire ad Regiam electionem nequiverunt, qui poſtmodum in urbe Conſtantienſi cum Archiepiſcopo Mediolanenſi,

nenſi, & reliquis Principibus occurrentes Regi, ſui effecti ſunt, & ei fidelitatem libenti animo juraverunt. Duces autem ſupradictis viris contemporanei hi fuerant: Benno Dux Saxoniæ: Adelbero Dux Hiſtriæ: Hetzilo Dux Bajoariæ: Erneſtus Dux Alemanniæ: Lutaringorum Dux Fridericus: Ribuariorum Dux Gozelo: Cuno Dux Wormatienſis Dux Francorum: Udalricus Dux Boemiæ.

Die ac loco Electionis Moguntiam inter & Wormatiam inter multos candidatos Regni, duo ſequeſtrati fuere Conradi, ſeu Cunones Franconiæ Duces. Ex quibus major natu, minori aſſeveravit ſe ei, cui major pars Procerum faveret aſſurecturum.

Adhæc minor Chuno reſpondit totam hanc ſententiam ſibi acceptam fore: ſeque illi ſicuti cognato chariſſimo, ſi eum res ſumma vocaret, omnem Regiam fidelitatem facturum certiſſime promiſit. Inter hæc verba major Chuno pluribus videntibus, paululum ſe acclinans, cognatum oſculatus eſt: quo oſculo primum deprehenſum eſt, utrumque illorum alteri acquieviſſe. Hinc ſumpto indicio concordiæ, conſedere Principes: populus frequentiſſimus aſtabat.

Tunc quod quiſque diu velatum corde tegebat.
Ferre palam licitum gaudebat tempus adeſſe.

Archiepiſcopus Moguntinenſis, cujus ſententia ante alios accipienda fuit, rogatus a populo, quid ſibi videretur, abundanti corde, hilari voce laudavit, & elegit majoris ætatis Chunonem ſuum in Dominum, & Regem atque rectorem, & defenſorem patriæ. Hanc ſententiam cæteri Archiepiſcopi & reliqui Sacrorum Ordinum viri indubitanter ſequebantur. Junior Chuno paululum cum Lotharingis placitans, ſtatim reverſus maximo favore illum ad Dominum & Regem elegit: quem Rex manu apprehendens fecit illum conſedere ſibi. Tunc ſinguli de ſingulis regnis eadem verba electionis ſæpiſſime repetebant. Fit clamor populi: omnes unanimiter in Regis electione Principibus conſentiebant . . . Rex pervenit Moguntiam, ibi honore debito receptus, conſecrationem ſuam omnibus deſiderabilem devotus præſtolabatur. Ad quem benedicendum in die Nativitatis Sanctæ Mariæ, cum Archiepiſcopus Moguntinenſis, & omnis Clerus ſolenniter ſe præpararent, inter ſacra officia Regiæ unctionis Archi-epiſcopus hoc ad Regem uſus eſt ſermone: omnis poteſtas fluitantis ſæculi de uno fonte puriſſime derivatur. &c. *Vide Wipponem.*

Peractis decentiſſime divinis officiis & Regali conſecratione, Rex proceſſit, & ſicut de Saul Rege legitur, quaſi ab humero ſurſum cunctis altior ibat, & veluti in quandam habitudinem antea non viſam in illo transformatus, cum ſacro comitatu alacri vultu, honeſto inceſſu ad cubiculum rediit. Inde ad menſem Regali apparatio receptus, eam diem Regiæ ſpeciei officioſiſſime conſumpſit.

Wippo Biographus Conradi Salici, editus a Piſtorio pag. 423. & ſeqq.

Duabus de cauſis hanc Coronationem Conradi Regis inſerui Conciliis.

Prima fuit, ut oſtenderem evidenter falſam eſſe opinionem tot ſcriptorum ante noſtrum Sæculum XVIII. qui turmatim aſſeruerunt a GREGORIO V. Pontifice Romano, & OTTONE III. Auguſto utroque Germano ſtatutum fuiſſe exeunte Sæculo X. ſeu XI. oriente, quod deinceps Reges & Imperatores Germaniæ a tribus Archi-Epiſcopis, & quatuor Principibus laicis Electoribus erandi eſſent: id quod Electio Conradi II. Regis falſiſſimum demonſtrat: cum longe plures Epiſcopi & Duces ejus electioni communi voto & conſenſu, nemine contradicente, interfuerint.

Altera cauſa eſt, quod Wippo Biographus Conradi Salici coævus, & oculatus autor luculentam & illuſtrem, brevem licet, characterem det Epiſcoporum Lotharingiæ, Alſatiæ, Franconiæ, Germaniæ, Bajoariæ: (nam Saxoniæ Epiſcopos licet interveniſſe non dubitet, minus notos habuit) unde Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Germaniæ excellentia inter & ſuper omnes Dynaſtas Germaniæ, vita & mores laudatiſſimi Epiſcoporum Germaniæ conſpiciuntur & metiendi ſunt.

Conra-

CONRADUM Salicum quater vel quinquies coronatum fuiſſe, Hiſtorici coævi & ſuppares memorant.

Prima Corona Regni Germaniæ, Moguntiæ, & Aquisgrani.

PRimam Moguntiæ ab Aribone & Epiſcopis Alemanniæ & Alſatiæ anno 1024. 8. Septembris die feſta Natæ Virgini Conrado II. Regi impoſitam fuiſſe, docet

Biographus Wippo pag. 427. apud Piſtorium Edit. ultimæ.

Coronatio Reginæ Coloniæ 1024. Kal. Octob.

Inthronizatio Conradi Aquisgrani.

COllecto Regali Comitatu Rex Chunradus primum per regionem Ribuariorum uſque ad locum, qui dicitur Aquisgrani, Palatium, pervenit, ubi publicus thronus Regalis ab antiquis Regibus, & a Carolo præcipue locatus totius Regni Archi-ſolium habetur.

Wippo Biographus Conradi pag. 429.

Giſela Regina in Eccleſia Colonienſi a Piligrino Archiepiſcopo ex conceſſione Regis Chunradi conſecrata fuit Kalend. Octobris.

Hermann. Contractus in Chron. ult. edit.
Wippo pag. 427. apud Piſtorium.
Leuckfeldius Conradum & Giſelam Aquisgrani coronatos ſcribit in antiquitatibus Halberſtadenſibus ad hunc annum.

II. Corona Regni Italiæ 1026. Mediolani & Modoetiæ.

ANno MXXVI. Pentecoſten Conſtantiæ celebravit: ibi Archiepiſcopus Mediolanenſis Heribertus cum cæteris Optimatibus Italicis Regi occurrebat, & effectus eſt ſuus, fidemque ipſe fecit per Sacramentorum & obſidium pignus, ut quando veniret cum exercitu ad ſubjiciendam Italiam, ipſe eum reciperet, & cum omnibus ſuis ad Dominum & Regem publice laudaret ſtatimque coronaret.

Wippo in vita Conradi apud Piſtorium p. 430.

III. Coronatio Imperialis 1027.

ANno MXXVII. Indict. X. Rex Chuonradus Romam ingreſſus a Papa Joanne, & univerſis Romanis regio honore mirifice receptus eſt, & in die ſancto Paſchæ, qui eo anno VII. Kalend. Aprilis terminabatur, a Romanis ad Imperatorem electus, Imperialem benedictionem a Papa ſuſcepit. Quin etiam Regina Giſela Imperatricis conſecrationem & nomen ibidem accepit.

Wippo in vita apud Piſtorium pag. 433.
Hermannus Contractus in Chronico.

IV. Coronatio Regni Burgundici 1033.

ANno MXXXIII. Imp. Cuonradus cum filio ſuo Rege Heinrico Natalem Domini in Argentina civitate celebravit. Inde collecto exercitu per Solodorum Burgundiam intravit, & veniens ad Paterniacum Monaſterium in Purificatione ſanctæ Mariæ a Majoribus & minoribus Regni ad regendam Burgundiam electus eſt, & in ipſa die pro Rege coronatus eſt.

Wippo Biographus.

SYNODUS ATTREBATENSIS

A GERARDO CAMERACENSI ET ATTREBATENSI EPISCOPO CELEBRATA

Anno Chriſti MXXV. Joannis XIX. Papæ II. Conradi II. Regis II.

R. (a) *nominis dignitate & prærogativa meritorum Epiſcopo, GERARDUS nullius meriti coepiſcopus, quidquid ad beatam vitam præſtantius.*

PRÆFATIO.

CUm nobile ingenium & prudentiam veſtram conſidero, non adeo demiror potuiſſe nefarios homines (*b*) erroris Spiritu magicatos, in aliquam pravi dogmatis conſpiraſſe dementiam: ſed ad inquiſitionem veſtram qualiter diſſimulare potuerint, ut vos fallerent, vehementer ſtupeo. Nam quoſdam, ut ipſe ſcitis, hujuſmodi homines in finibus veſtris cohabitaſſe, ſicut veris indiciis comprobavimus, retulimus charitati veſtræ. Quos, quia terrore ſupplicii ſpeciem religionis mentiebantur, indemnatos velut innoxios abire permiſiſtis. Quod quidem In illis efficacior ad ſubvertendos ſimplices cauſa extitit, ſimplicibus autem ſcrupulum, ne non audiendos æſtimarent, injecit, quos vero examine diſcuſſos audirent, nec cauſam puniendi inventam. Verum illi quoque, qui miſſi ab eis ad ſeductionem hujusmodi ad nos devenerant, comprehenſi, multa diſſimulatione renitebant, adeo, ut nullis ſuppliciis poſſent cogi ad confeſſionem: donec per eos ipſos; quos jam pene eodem ſui erroris maleficio imbuerunt, convicti, tandem ſuæ ſectæ diſciplinam partim nobis expoſuerunt. Et poſt aliqua, quæ ſe tenere ex Evangelica, & Apoſtolica doctrina mentiebatur, dicebant baptiſmatis myſterium, & Dominici corporis, & ſanguinis Sacramentum nullum eſſe; & idcirco rejiciendum, niſi ſimulationis cauſa non intrare: (*c*) pœnitentiam nihil ad ſalutem proficere: conjugatos nequaquam ad regnum pertinere, & cætera, quæ hujus libelli ſequentia indicant. Quod ideo vobis remandamus, ne ſimulatam religionem eorum, aut compoſita verba audire debeatis.

CAPUT I.

ANNO Dominicæ Incarnationis M.XXV. Indict. VIII. Domino GERARDO Eccleſiam Kamaracenſis ſeu Attrebatenſis Urbis Regente, quodam annuæ obſervationis more contigit, ut Dominici Natalis, & Apparitionis diebus in ſede Camaraci ſolemni curſu expletis, idem Præſul per aliquot dies ſtationem in ſede Attrebatenſi facere deberet. Ubi cum de *Eccleſiaſticis functionibus* ſatis pro oportunitate temporis tractaret, relatum eſt ei, quaſdam *ab Italiæ finibus* viros eo loci adveniſſe, qui quandam novæ hæreſeos ſectam introducentes, Evangelicæ atque Apoſtolicæ ſanctionis diſciplinam pervertere tentabant: & quamdam juſtitiam præferentes, hac ſola purificari homines aſſerebant; nullumque in ſancta Eccleſia aliud

(*a*) Reginaldo Leodicenſi Præſuli poſt Durandum anno 1025. defunctum, alii Reginardum vocant, forte idem interfuit Atrebatenſi Synodo, cujus acta Gerardus eidem dedicavit. Extant acta hujus Synodi *Spicilegii D'acheriani Tomo XIII.*

[*b*] Hæretici hac Synodo damnati aut propago erant, aut ſimiles hæreticis anno MXXV. Aurelianenſi in Concilio damnatis, qui Manichæorum errores & Gnoſticorum infamias renovabant, ubi coram Rege & Epiſcopio producti, cum dedoceri nollent, præter duos pœnitentes, cæteri decem flammis abſumpti fuere.

[*c*] *non intrare*; Acherius legit *miniſtrare*; at verius *miniſtraretur.*

aliud eſſe Sacramentum, per quod ad ſalutem pervenire potuiſſent. His auditis Domnus Epiſcopus perquiri homines jubet, & inventos ſibi præſentari. Qui audita inquiſitionis cauſa fugam occulte parabant; ſed præventi a quæſtoribus trahuntur ad præſentiam Epiſcopi. Qui in aliis cauſis definiendis tunc plurimum occupatus, pauca ad tempus de fide illorum ſciſcitatus eſt; ſentienſque eos quodam pravi dogmatis errore teneri, recludi in cuſtodia jubet uſque in diem tertium; & die ſequenti Clericis, & Monachis indicit jejunium, ut eos Divina gratia Catholicæ fidei perceptione reſipiſci donaret.

Tertia vero die, quæ Dominica habebatur, ſegmentatus Epiſcopus cum ſuis Archidiaconis, paratis crucibus, & textis Evangelicis, circumfuſa totius Cleri ac populi multitudine, Synodum celebraturus in Eccleſia Beatæ Mariæ progreditur, impoſitaque antiphona *Exurgat Deus*, totum Pſalmi hujus curſum expleverunt. Deinde reſidente Epiſcopo in Conſiſtorio ſuo, & utrimque Abbatibus religioſis atque Archidiaconis, cæteriſque ſecundum ordinationis ſuæ gradum diſcumbentibus, homines e cuſtodia educti in medium introducuntur. Et primo quidem Epiſcopus ſuper his generaliter verbum fecit ad populum. Deinde converſus ad iſtos: *Quænam eſt*, inquit, *doctrina veſtra, lex atque cultura, quiſve autor eſt diſciplinæ veſtræ?* At illi referunt, *ſe eſſe auditores Gundulfi cujuſdam ab Italiæ partibus viri; & ab eo Evangelicis mandatis, & Apoſtolicis informatos, nullamque præter hanc ſcripturam ſe recipere, ſed hanc verbo & opere tenere.* Verum quia ad notitiam Epiſcopi pervenerat, illos ſacri baptiſmatis myſterium penitus abhorrere, Dominici corporis, & ſanguinis Sacramentum reſpuere, negare lapſis pœnitentiam poſt profeſſionem proficere, Eccleſiam annullare, legitima connubia execrari, nullum in ſanctis Confeſſoribus donum virtutis ſpectare, præter Apoſtolos, & Martyres neminem debere venerari.

Illos Epiſcopus ſuper hujuſmodi interrogans: *Quomodo*, inquit, *conſequens eſt vos Evangelica, & Apoſtolica inſtituta tenere, & contraria iſtis prædicare?* Narrat namque textus Evangelicus, quia Princeps Judæorum Nicodemus dum ex ſignis, & miraculis Jeſum a Deo veniſſe confiteretur, continuo Dominus reſpondit, neminem hoc ſolo confeſſionis munere regnum Cœlorum poſſe mereri, *niſi renatus* (a) *foret ex aqua, & Spiritu.* Quod quidem regenerationis myſterium aut vos pleniter recipere, aut Evangelicis verbis contraire neceſſe eſt, cum conſtet vere hæc JESUM dixiſſe.

Hæreſeos confeſſio.

Adhæc illi dederunt hujuſmodi reſponſum: *Lex & diſciplina noſtra, quam a Magiſtro accepimus, nec Evangelicis decretis, nec Apoſtolicis ſanctionibus contraire videbitur, ſi quis eam diligenter velit intueri. Hæc namque hujuſmodi eſt; mundum relinquere, carnem a concupiſcentiis frænare, de laboribus manuum ſuarum victum parare, nulli læſionem quærere, charitatem cunctis, quos zelus hujus noſtri propoſiti teneat, exhibere. Servata igitur hac juſtitia, nullum opus eſſe baptiſmi;* [b] *prævaricata vero iſta, baptiſmum ad nullam proficere ſalutem. Hæc eſt noſtræ juſtificationis ſumma, ad quam nihil eſt, quod baptiſmi uſus ſuperaddere poſſit, cum omnis Apoſtolica, & Evangelica inſtitutio hujuſmodi fine claudatur. Si quis autem in baptiſmate aliquod dicat latere Sacramentum, hoc tribus ex cauſis evacuatur. Una, quia vita reproba miniſtrorum, baptizan-*

Mabillon. Annalium Benedictinorum Tomo IV. Lib. LV. No. LXIII. obſervat hos Hæreticos, ſimiles illis, qui Aurelianis damnati fuerant, Gandulfo Italo auctore in Gallias introductos & ſeductos fuiſſe, nec ſola auctoritate Synodi, ſed rationem ex Scripturis Sanctis depromptarum pondere convictos, demum manus dediſſe, ut in fine Synodi narratur.

[a] Joannis III. 5.

(b) Iidem errores hæreticorum Aurelianis damnatorum & combuſtorum. Negabant vetus Teſtamentum, veram a Chriſto carnem, veram in Euchariſtia corporis & ſanguinis Chriſti præſentiam, demum Baptiſmum aqua perficiendum. *Mabillon. Annales Benedictini Tomo IV. pag.* 284. & 308. Imo & pœnitentiæ & matrimonii Sacramenta rejiciebant: nullos Sanctos præter Apoſtolos & Martyres eſſe colendos.

tizandis nullum poteſt præbere ſalutis remedium. Altera, quia quidquid vitiorum in fonte renuntiatur, poſtmodum in vita repetitur. Tertia, quia ad parvulum non volentem, neque currentem, fidei neſcium, ſuæque ſalutis atque utilitatis ignarum, in quem nulla regenerationis petitio, nulla fidei poteſt ineſſe confeſſio, aliena voluntas, aliena fides, aliena confeſſio nequaquam pertinere videtur.

Epiſcopi refutatio ſupradictæ Hæreſeos.

Quibus e contra Epiſcopus ait : *Si huic juſtitiæ veſtræ ab Evangelica, & Apoſtolica inſtitutione fidem attribuitis, hanc facile non aliunde ſumptis viribus evacuamus. Natum namque ex Immaculata Virgine Dei Filium nulla peccati corruptione infectum teneri, Evangelica, & Apoſtolica teſtatur auctoritas :* Sed, *ſicut Apoſtolus docet,* ipſe juſtus eſt, [a] & juſtificans omnia, *non quod ipſe extrinſecus donum juſtitiæ accepiſſet, cujus participatione dicatur juſtus ; ſed principaliter, & ſubſtantialiter juſtus, ut neceſſario in eo idem, & unum dicamus eſſe juſtum quod juſtitiam : Alioquin fallitur Apoſtolus in eo, quod dicit, juſtificans omnia. Nam ſi aliunde accepit, ut ipſe ſit juſtus, infirmioris juſtitiæ, & inferioris eſt, quam is, a quo accepit ; nec erit juſtificans omnia, ſed ille a quo accepit, ut ipſe, & omnia juſtificentur. Verum ipſe a ſeipſo accepit, ut ſit juſtus, & juſtificet omnia, ſine quo nullus ſanctus ; nullus etiam juſtus, per quem omne ſanctum & juſtum, & a quo omnis gratia, & omne donum juſtitiæ deſcendit, ſicut ait beatus Jacobus :* Omne [b] datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens a Patre luminum. *Quod autem a patre luminum deſcendiſſe donum dicit, non te ſcandalizet, quia dum deſcendit a patre, deſcendit, & a filio, quia ipſe ait :* Ego [c] & pater unum ſumus. *Jure igitur ait Apoſtolus, quod ipſe ſit juſtus, juſtificans omnia : non comparative quidem juſtus ut poſſit augeri vel minui, ſed immutabiliter, & eſſentialiter juſtus.*

Veruntamen talis, & tantus Dei Filius, ſicut narrat Evangeliſta, venit in Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Cui, cum infirmitatis propriæ conſcientia miniſterium recuſaret, ait Dominus : Sine [d] modo, ſic enim decet nos omnem juſtitiam implere. *Quid enim, in quo erat totius plenitudo juſtitiæ, & immutabiliter, & incomparabiliter juſtus, & juſtificans omnia erat ; numquid ei aliquid de perfecta juſtitia deerat, ut ad implendam juſtitiam materialis aquæ fluentis, & baptizantis miniſterio indigeret ? Porro ſi hoc baptiſmatis myſterio ad ſupplendam juſtitiam indigebat, non perfecte juſtus nec juſtificans omnia erat. Nihil enim impletur, niſi cui de ſumma plenitudinis aliquid deſit. Plenitudo enim crementum non poteſt accipere. Igitur non perfecte erat : Quod nefas eſt de Deo judicare. Si autem juſtus fuerat, nihil a baptiſmo, quo ſuam ſuppleret juſtitiam, accipere poterat : ſed immutabiliter & perfecte, & ſumme juſtus erat : igitur baptizari non indigebat. Cur ergo dicebat :* Sic [e] decet nos omnem implere juſtitiam, *qui nec baptizari indigebat, nec juſtitia, qua plenus redundabat, quo ſuppleretur per baptiſmum habebat ? Indigebat certe non ſibi, ſed nobis, Juſtitiam quærebat implere ; non ſuam, ſed noſtram. Nam ſemper in æterno ejus conſilio manſit generis humani reparatio, & diſcretis Spiritualius Sacramentorum obſervantiis, quod profuturum, & neceſſarium ad noſtræ reparationis erat effectum, hoc per manus diſpenſatorum viſibiliter voluit adminiſtrari, ſed inviſibiliter operante Spiritu Sancto impleri.*

Cujus rei gratia plurima in ſancta Eccleſia providus Dominus inſtituit Sacramenta, [e] *quibus plurimum ad regenerationis myſterium inſtituit baptiſmatis uſum. Porro baptiſmum græce, latine tinctio interpretatur, quia ibi homo Spiritu gratiæ in melius immutatur, & longe aliud quam fuerat, efficitur. Prius enim fœdi eramus deformitate peccatorum, in ipſa tinctione reddimur pulchri dealbatione virtutum. Cujus myſterium non aliter, niſi ſub Trinitatis deſignatione, id eſt, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cognominatione, completur. Unde Dominus ad diſcipulos,* Ite, *inquit,* [*] docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Quod quidem myſterium a ſecretis virtutibus, vel a ſacris Sacramentum dicitur : quod ideo penes Eccleſiam fructuoſe agitur, quia ſanctus in eo deſcendens Spiritus, eumdem Sacramenti latenter operatur effectum. Unde ſeu per bonos ſeu per malos miniſtros intra Eccleſiam diſpenſetur, tamen quia Spiri-*

(*a*) Roman. III, 26.
(*b*) Jacob. I, 17.
(*c*) Joan. X, 30.
(*d*) Matth. III, 15.
(*e*) Ibidem.
(*) Matthæi XXVIII, 19.

Spiritus Sanctus myſtice illud vivificavit, nec bonorum meritis amplificatur, nec malorum vitiis attentatur: Quia neque [*f*] qui plantat, aliquid eſt, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. *Unde & ipſe miniſter ſuper baptizatum non dicit*, Ego *ſed* Deus omnipotens Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui te generavit ex aqua, & Spiritu Sancto, quique dedit tibi remiſſionem omnium peccatorum; ipſe linivit chriſmate ſalutis in vitam æternam. *Qua in re perſpicuum eſt, quia vita miniſtri nihil derogat his, qui de Spiritu Sancto concipiunt virtutem ſanctificationis, præſertim cum inter cæteros diſcipulos Judam, futurum Domini traditorem, baptizaſſe legamus; & cum rebaptizatos omnes a diſcipulis Domini fuiſſe, quos Joannes baptiſta in aqua baptizaverat, ſciamus; nullum tamen, quem Judas baptizaſſet, iterato fonte ablutum reperimus. Nam ſi improba vita traditoris nocuiſſet baptizandis, nequaquam ille, qui omnes venerat ſalvare, pateretur in illo ſolo baptiſma perire, ſed quia malitia hominis non poteſt imminuere Divinæ opus virtutis, noluit repetere, quod homo miniſtraverat, Spiritus Sanctificaverat. Porro teſtante Divina Scriptura audivimus Reges Magnos fuiſſe in Jeruſalem, qui adminiſtrabant res quaſdem pertinentes ad Babyloniam, quoſdam vero cives Babylonæ adminiſtraſſe res Jeruſalem. Sic itaque novimus cives bonæ civitatis adminiſtraſſe res malæ civitatis, & econtra cives malæ civitatis adminiſtraſſe res bonæ civitatis. Si ergo reſpublica bonæ civitatis per cives Babylonæ ſine ſui corruptione adminiſtrari potuit: Quanto magis Sacramentum, quod vim ſanctificationis per inviſibilem Sancti Spiritus operationem concipit, a pravis miniſtris non corrumpitur, cum aliud ſit, quod exterius agitur, exhibente miniſtro, aliud quod interius vivificatur, animante Spiritu Sancto; inde eſt quod cum Joannes in Evangelio diceret:* Quia (*g*) audierunt Phariſæi, quod Jeſus baptizabat, quamvis ipſe non baptizaret, ſed diſcipuli ejus; *in hoc quamdam operantis Dei, & adminiſtratorii officii diſcretionem voluit intelligi: Videlicet in eo, quod Jeſum dicit baptizare, inviſibilem Divinæ virtutis inſinuet operationem; in eo vero quod ſubdidit,* quamvis Jeſus non baptizaret ſed diſcipuli ejus. *Non de operante virtute, ſed de viſibili exequentium adminiſtratione dictum intelligatur. Igitur in baptizandis fidelibus aliud eſt, quod inviſibiliter efficitur per Spiritum operantem, aliud quod viſibiliter exhibetur per miniſtrum obſequentem.*

Quod autem per materialem aquam baptiſmum datur, hæc ratio eſt. Voluit enim Dominus, ut res illa inviſibilis per congruentem, ſed profecto tractabilem rem, & viſibile impenderetur elementum; ſuper quod Spiritus Sanctus ferebatur in principio. Nam ſicut per aquam purgatur exterius corpus, ita latenter ejus myſterio purificatur, & animus. Invocato enim Deo deſcendit Spiritus Sanctus de Cælis, & medicatis aquis ſanctificat eas de ſemetipſo, & accipiunt vim purgationis, ut in eis caro, & anima delictis inquinata mundetur. Et ſic in morte Chriſti, & in reſurrectione ejus, potentia baptiſmatis novam creaturam condit ex vetere, ut in renaſcentibus, & mors Chriſti operetur & vita, dicente beato Apoſtolo: An [*h*] ignoratis, quia, quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus; conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in morte, ut quomodo ſurrexit Chriſtus per gloriam Patris; ita & nos in novitate vitæ ambulemus. *Unde notandum, quia in baptiſmatis regula & mors intervenit interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis elevatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulcro. Deinde vero ſacri Chriſmatis unctione perfunditur infans, ex cujus nomine* Chriſtus *dicitur, & homo poſt lavacrum ſanctificatur. Nam ſicut in baptiſmo peccatorum remiſſio datur, ita per unctionem Spiritus adhibetur. Quæ licet carnaliter adminiſtretur, ſpiritualiter tamen proficit: Sicut & ipſa baptiſmi gratia, viſibilis actus eſt, quod in aqua mergimur; ſed ſpiritualis efficitur, quod delictis mundamur. Manus impoſitio ideo ſit, ut per benedictionem advocatus invitetur Spiritus Sanctus. Tunc enim paraclitus poſt mundata corpora libens a Patre deſcendit, & quaſi ſuper baptiſmi aquam velut ſuper priſtinam ſedem recognoſcens quieſcit. Nam legitur, quia in principio* Spiritus [*i*] Dei ferebatur ſuper aquas.

Hoc eſt primum noſtræ reparationis Sacramentum, ad quod confirmandum Dominus nullius indigens remiſſione peccati, nec remedio renaſcendi, cum non haberet, quod aquis potuiſſet mundari, tamen ad Joannem aquis Jordanicis baptizandus ſicut Evangeliſta docet, feſtinavit. Cui recuſanti ait: Sine [*k*] modo,

(*f*) I. Corinth. III, 7.
(*g*) Joan. IV, 1.
(*h*) Rom. VI, 3.
(*i*) Geneſ. I, 2.
(*k*) Matth. III, 15.

do, ſic enim decet nos omnem implere juſtitiam. *Ac ſi diceret exemplum præbere omnis juſtitiæ, ut videlicet diſcant omnes fideles, neminem poſſe abſque baptiſmo juſtificari, quamvis Innocenter ac juſte vivat. Joannes vero ait :* Et [*l*] ego neſciebam eum. *Ac ſi diceret, ignorabam eum primum : ſed videns eum ſibi retinere baptiſmum, intellexi, quia hic erat, qui baptizaturus erat in Spiritu Sancto; & [in] remiſſionem pecatorum ſicut ipſe dixit :* Super [*m*] quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper ſe, ille eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto. *Quare notandum eſt, quia impoſſibile eſt quemquam ad perfectum juſtitiæ ſine regenerantis aquæ myſterio aſpirare, maxime cum opera juſtitiæ hanc gratiam Cornelio Cæſarienſi dare non potuerint, donec eum cum omni familia ſua ſalutari unda Petrus innovavit, ſuper quos Spiritus Sanctus ante baptiſmum inaudito præcunctis gratiæ exemplo cecidit, ut hanc manifeſta Dei virtute animatus Petrus regnum Dei gentibus aperiret, quem cum cæteris diſcipulis, ne in viam gentium abiret, Dominus ante monuerat.*

Quod cum ita ſit; profecto in hoc vobis repugnare convincimini, quod Evangelica vos & Apoſtolica præcepta tenere dicitis, & his contraria prædicatis; Nam & Evangeliſta refert, quia Jeſus (*n*) venit, & diſcipuli ejus in Judæam, & ibi demorabatur cum eis, & baptizabat. *Qui baptiſmi Sacramentom, & regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere ejus profluerent ſanguis redemptionis, & aqua baptiſmatis. Unde Joannes Apoſtolus :* Tres (*o*) ſunt, *inquit*, qui teſtimonium dant in terra, Spiritus, aqua & ſanguis. *Petrus vero, cui primatum Eccleſiæ Dominus contulerat, dum credentium numerum promiſſus Sancti Spiritus replevit adventus, tria millia hominum ſua prædicatione converſorum aqua baptismatis conſecravit; ſicut Lucas teſtatur, dicens:* His [*p*] auditis, compuncti ſunt corde, & dixerunt ad Petrum, & reliquos Apoſtolos : Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos : Pœnitentiam; *inquit*, agite, & baptizetur unusquisque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum; & accipietis Spiritum Sanctum. *Aliis etiam pluribus verbis exhortabatur eos, dicens:* Salvamini (q) a generatione iſta prava. *Qui ergo receperunt ſermonem ejus, baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt animæ in illa die circiter tria millia. Paulus etiam, cujus vos doctrinam tenere profitemini, Divinæ injuriæ pœnis affectus, ab Anania baptizatus eſt : qui & ipſe poſtmodum Criſpum, & Gajum, & Stephanæ domum ſe baptizaſſe dicit. Philippus etiam Eunuchum Candacis Reginæ ab Jeruſalem redeuntem in aqua baptizavit, ſicut liber Apoſtolicus indicat. Quam ab Apoſtolis traditionem Catholica adhuc ſervat Eccleſia.*

Unde colligatur, quia quamlibet juſte & innocenter quis videatur vivere, ſalvari tamen abſque Divini fontis lavacro non poſſit. Verum utcumque originalis culpæ, aut propriæ actionis reatu teneatur aſtrictus, tamen fonte renatus, mundus & toties peccati ſorde purgatus, adeo innovatur, ut qui filius diaboli in fonte deſcenderat, filius Dei renatus aſcendat; quia filius prævaricationis deſcenderat, filius reconciliationis aſcendat. Et ut cuncta colligam, qualem primum hominem ex virginea terræ maſſa finxit ſapientia creantis, talem etiam hunc ex purificatio fontis utero produxit clementia Redemptoris. Quod contra infideles garrire ſolent, dicentes primum hominem ſi non peccaſſet, immortalitatis munere donatum; iſtum vero quamlibet juſte & innocenter vivat, nequaquam tamen poſſe mortis vitare jacturam, & ideo multum repugnare a vero, ut qualis ille fuerat factus a Conditore, talis & hic regeneretur ex fonte. Quam eorum repugnantiam facile eſt inflecti ad conſequentiam, ſi quis Divinæ pietatis conſilium conſiderare potuerit. Nam ex uno eodemque fonte Divinæ rationis deſcendit, & quod illum immortalem mirabiliter creaverat, & quod iſtum morti obnoxium miſericorditer reformaverat. Porro facile fuerat iſtum immortalitatis gloria donari tanquam & illum, ſi fuiſſet in conſilio creantis. Sed quia dum illum libera voluntas, & mortalitatis ſecuritas decepit, per prævaricationis culpam traxit ad mortem; iſtum, ne ſpe immortalitatis deceptus, temporalibus deliciis ardentius inſiſtat, per inevitabilem mortis eventum invitat ad veram vitam. Quia vero ille mortis ſecurus, auctore contempto, aurem aperuit ſuaſori, & ſuperbiæ (r) *audaciam una petiit: hunc pietas Redemptoris voluit ſuſpenſum morte teneri, ut per humilitatis cuſtodiam vitaret hoſtem, audiret conditorem, ſicque ad ſuperna conſcenderet. Nihil igitur*

(*l*) Joan. I, 31. 33.
(*m*) Ibidem V. 33.
(*n*) Ibidem III, 22.
(*o*) I. Joan. V, 8.
(*p*) Act. II, 37. 38.
(*q*) Ibidem V. 40.
(*r*) *ſuperbiæ*, locus corruptus : forte *& ſuperbiæ audacia periit.*

igitur repugnat a vero, talem hunc regeneratum ex fonte, quem invitat ad vitam, qualem illum, ſi non peccaſſet, formatum, quem mox de immortalitate præſumptio coegit ſubire mortis ruinam.

Sed fortaſſe objicis mihi, quantum ei præſtitit donata immortalitas, ex qua ruinæ cauſam venturam conditor non ignorabat. Multum quidem ei contulerat, ut videlicet, ſi ſine peccato manere voluiſſet, & mortem non guſtaret, & tam ipſe, quam ejus progenies, Angelos ſemper haberet concives. Sed dum præceptum neglexit conditoris; ipſa ſua libertate deceptus, a paradiſo ſecluſus, in ignotis partibus ſui generis poſteritatem transpoſuit, atque pœnam, quam ipſe prævaricationis reus exceperat, generando tranſmiſit in poſteros, de qua non potuiſſet erui, niſi eum Chriſtus ſuo adventu revelaſſet; qui per novæ regenerationis myſterium, omne præteritum vitium ſui baptiſmatis lavacro purgavit, & ſtatum priſtinæ libertatis reformavit. Igitur ad vitanda improbi ſeductoris tentamina, cum primum parvuli, ſive juvenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non prius vitæ fontem adeunt, quam exorciſmis & ſufflationibus Sacerdotum ab eis ſpiritus immundus abigatur: ut vere appareat quomodo princeps mundi hujus ejiciatur foras, & prius alligetur fortis, & vaſa ejus diripiantur translata in poſſeſſionem victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus.

Quod ſi refugitis credere, ut qui parvulum fidei neſcium, ſuæque ſalutis ignarum, nec regenerationis curam habentem, de fonte ſuſcipiunt, eorum fides aut confeſſio illi puero nequaquam proficiat: conſequitur, ut nec paralytico offerentium fidem profuiſſe credatis, de quo Evangeliſta dicit, quia videns (s) JESUS fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili! remittuntur tibi peccata tua, *ſed nec illud recipiendum æſtimabitur, quod in Evangelio leginus de muliere Chananæa, ut fides ejus ad impetrandam ſalutem filiæ profuerit. Porro alius Evangeliſta dicit, quod* offerebant Jeſu parvulos, ut manus eis imponeret; & complexans eos, & imponens manus, benedicebat eos. *Qua in re datur intelligi, quia non parvulorum fides, quæ adhuc nulla fuerat, ſed offerentium fidelis credulitas, ut parvuli benedicerentur, obtinuerat, ſicut Dominus dixit Centurioni, pro ſalute ſervi poſtulanti:* Vade, (t) & ſicut credidiſti, fiat tibi, & ſanatus eſt puer in illa hora.

Deinde vos, qui nihil in ſancta Eccleſia corporaliter gerendum arbitramini, ut in hoc baptiſmatis myſterio, aqua, oleum chrismale, Sacerdotis officium, & cætera, quæ uſque Catholica ſervat Eccleſia: vos, inquam, rogo, quid ſibi vult illa materialis aquæ alluvio, quam lavandis pedibus invicem exhibere ſoletis? Nam ſi hoc ab Evangelio vos accepiſſe dicitis, ut quia Dominus diſcipulorum pedes lavans, hoc illis exemplum reliquiſſe legitur, & vos quoque hujus rei gratia facere vos invicem dicitis: ſtultum eſt, imo ſacrilegum, cætera & multo majora repudiare, quæ ab ipſo rerum auctore Domino ſunt conſtituta, ab Evangelio enuntiata, ab Apoſtolis tradita, ſine quibus noſtræ ſalutis plenitudo non poteſt conſiſtere: quæ quidem ipſe Dominus, & ante reſurrectionem & poſt reſurrectionem Diſcipulis ſuis ſervanda inſtituit.

CAPUT II.

De Corpore & Sanguine Domini.

Fuerant certe ſatis, quæ de his dici poterant, ſi horæ ſuppeterent: ſed quia dies ad occaſum declivior ad propria quemque commonet redire; jam nunc his omiſſis, tranſitum faciamus ad illud ſacrum, & immutabile Dominici corporis & ſanguinis Sacramentum, quod vos ad veſtram confuſionem, niſi reſipueritis, adverſum Divinam & Apoſtolicam traditionem impugnantes evertere tentatis. Quod quidem myſterium quale quantumcunque in ſe contineat pondus virtutis, impoſſibile eſt humanæ rationis intuitu perſcrutari. Quod anima ultra hominem eſt, infra ſenſum hominis non poteſt cohiberi. Non igitur ſufficit illud facundia humana comprehendere: hoc enim illud ſanctum & admirabile commercium, per quod terrenis cœleſtia junguntur, inferna ſpoliantur, paradiſus aperitur, homo exul antiquo horto relocatur: per quod etiam Angeli recognoſcunt hominem concivem ſuum, & ſupra ſe poſitum adorant hominem Deum. Verum nos quia tempus commonet, quantum noſtræ fragilitatis ſenſus percipit, illius, de quo loquimur, gratia confiſi, edicimus.

Doctri-

(s) Matth. IX, 2. (t) Ibidem VIII, 13.

Doctrina catholica de Sacrificio & Sacramento Euchariſtiæ.

Sacrificium dicitur, quaſi ſacrum factum, quia prece myſtica conſecratur in memoriam pro nobis Dominicæ paſſionis. Unde hoc ipſo jubente corpus Chriſti & ſanguinem credimus, quod dum ſit ex fructibus terræ, ſanctificatur, & fit Sacramentum, operante inviſibiliter Spiritu Dei. Quod quidem ideo Sacramentum eſſe dixerim; quia tamquam viaticum nobis ſit, introducens ad contemplationem æternitatis. Cujus panis & calicis Sacramentum Græci *Euchariſtiam* dicunt, quod latine bona gratia interpretatur. Quid enim melius corpore & ſanguine Chriſti? Quod quidem ſacrificium, dum de pane & vino cum aqua mixto, ineffabili ſanctificatione, cruce & verbis illius in altari conſecratur; dumque paſſionis & reſurrectionis ejus, atque in cœlum aſcenſionis ibidem ſalutifera memoria agitur, verum ac proprium corpus ipſius Domini noſtri JESU Chriſti, & ſanguis verus ac proprius efficitur, quamvis aliud eſſe videatur. Videtur namque panis materialis, ſed veriſſime efficitur corpus Chriſti, ſicut ipſa eadem veritate atteſtante didicimus. Nam ipſa nocte, qua ſponte per paſſionis myſterium corpus ſuum pro nobis in mortem traditurus erat, ſicut Evangeliſta refert: *Accepit* (u) *panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, dicens: ſumite, hoc eſt Corpus meum. Similiter & calicem accipiens, benedixit, & dedit Diſcipulis ſuis, dicens: bibite ex hoc omnes, hic eſt calix novi teſtamenti, qui pro multis fundetur in remiſſionem peccatorum.* Quod vero ſubdit: *Hoc facite in meam commemorationem*, ad hoc retulit, quod per miniſterium Sacerdotum quotidie a fidelibus fieri mandavit, dum paſſionis ſuæ memoria agitur, & ſub Sacramento communicandæ carnis & ſanguinis panis ſanctus & calix conſecratur. Ad hanc ſpiritalem alimoniam, ad hoc myſticum & divinum epulum nos Dominus invitat, tantamque neceſſitatem ſumendi hujus alimenti nobis indicat, ut aliter in nobis vitam habere non poſſimus, niſi carnem ejus manducaverimus, & ſanguinem biberimus.

Sed fortaſſe aliquis nimis carnaliter hoc audiens objiciat, neminem poſſe vitam habere in ſemetipſo, cum Chriſtus carnem, quam proprio geſtabat corpore, nemini edendam erogaſſe, ſed perfecto & integro corpore cœlum penetraſſe legatur; aut certe, quod nefas dictu eſt, Dominum in hoc verbo culpam mendacii ſubiiſſe, cum multi vitam in ſe habere videntur, qui carnem, aut ſanguinem ejus guſtaſſe aliquando ſe non meminerunt. Quod nos, Deo volente, tali modo ſolvimus. Poſſunt quidem homines ſine hoc cibo temporalem hanc vitam in præſenti ſæculo habere; æternam vero vitam habere nequeunt, quæ ſolis fidelibus, carnem & ſanguinem Chriſti digne ſumentibus promittitur. Unde & ipſe dicit: *Niſi* (u) *manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis:* vitam videlicet animæ, ipſum Chriſtum, qui alibi dicit: *Ego* (w) *ſum via, veritas & vita.* Filium vero hominis ſe dicebat, cujus corpus quotidie per Sacerdotes immolatur in altari, de quo Apoſtolus ait: *Panis* (x) *quem frangimus, nonne corpus Domini eſt? Et calix, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Domini eſt?* Unde cum Dominus diceret: *Ego* (y) *ſum panis vivus, qui de cælo deſcendi: ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum, litigabant Judæi, ad invicem dicentes: Quomodo poteſt hic nobis dare carnem ſuam ad manducandum?* Non enim hunc panem intelligebant, audientes carnem exhorreſcebant; non enim erant membra Chriſti, idcirco ſcandalizabantur in carne Chriſti. Sed & cum Diſcipuli verba ejus carnaliter accipientes dicerent: *Durus* (z) *eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire?* Reſpondit Dominus: *Hoc* (a) *vos ſcandalizat? ſi ergo videritis filium hominis aſcendentem, ubi erat prius*; ſuſpenſa & quaſi defectiva oratio fuit. Putabant enim Diſcipuli; Chriſtum carnem, qua indutus erat, particulatim inciſam credentibus diſtributurum, & quaſi hoc contra naturam eſſet hominum (videlicet humanam carnem in cibum ſumere) quaſi

de

(u) Matth. XXVI, 27. Marc. XXII, 19. 23. 24. Luc. XXII. 19. 20.
(v) Joan. VI, 54.
(w) Ibidem XIV. 6.
(x) I. Corinth. X, 16.
(y) Joan. VI, 51. &c.
(z) Ibidem v. 61.
(a) Ibidem v. 62.

de re difficillima & impoſſibili dixerunt: *Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire?* Unde & Dominus: *Si*, inquit, *videritis filium hominis aſcendentem*, *ubi erat prius:* ſubaudiendum, tunc videbitis, quia non eo modo, quo putatis, meam carnem credentibus diſtribuo, ſed ſpiritali gratia me illis dando, ipſos in meum corpus transfundo. Et hæc gratia non conſumitur morſibus, nec dentibus teritur, ſed interioris hominis palato, hoc eſt, ratione & intellectu mentis percipitur. Unde & communio Dominici corporis, ſicut ſupra diximus, græco quidem, ſed latinis uſitato ſermone, Euchariſtia, id eſt, bona gratia appellatur. Videtur enim ſanctus ille panis, quo corpus Domini conſecratur, & viſibiliter ore percipitur; ſed virtus Dei verbi, id eſt, divinitas, qua anima percipientis ſanctificatur, videri non poteſt. Aſcendit ergo Chriſtus perfecto corpore ſuo, & reliquit nobis Sacramentum corporis ſui. Denique, ne putarent, ſibi in iſto cibo & potu ſic promitti vitam æternam, ut jam nec corpore morerentur, cum dixiſſet: *Qui* (b) *manducat meam carnem;* continuo ſubjunxit: *Et ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die.* Nam qui digne Chriſti carnem comedit, & ſanguinem ejus bibit; licet mortuus corpore, habet interim ſecundum ſpiritum vitam æternam. Quod vero ad corpus attinet, nec ipſum vita æterna fraudabitur, quia reſuſcitabitur in noviſſima die, ultra jam non moriturum. Hoc igitur modo veritatis ſermo ſine culpa mendacii fuit, dicens, neminem vitam in ſe habere, niſi qui communicandæ carnis ejus & ſanguinis ſpiritalibus alimentis paſceretur.

Poterat vero illud infirmis auditoribus huic ſententiæ contrarium videri, quod ſubditur: *Caro* (c) *non prodeſt quicquam*, cum ſuperius nullam vitam habere in ſe dixiſſet ſine perceptione carnis ſuæ: ſed ita intelligendum eſt; ſi carnaliter verba mea intelligere vultis, ut ſic carnem meam, ſicut alium cibum manducetis, caro nihil vobis prodeſt.

Qui enim poteſt ita ſuum corpus per tot Eccleſias in toto orbe diffuſas diſtribui, per tam innumerabiles populos, & longa tempora, ſingulis diebus, ſingulis hominibus ſumendum diſtribui, & nunquam deficere?

Quo contra vobis reſpondemus, dum fidem Evangelicam, & traditionem Apoſtolicam vos fateri audimus: Verbum, quod in principio erat apud Deum, id caro factum in fine temporum, quomodo totum cum Patre fuit ſemper, & totum ſe clauſit in utero Virginis? Si totus in virgine, quomodo totus cum Patre? Sed audi tantæ virtutis myſterium. Aſcenſurus in cœlum Dei filius, diſcipulis pro diſceſſu ejus ſollicitis, promittit ſe manſurum cum eis omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi, quibus paulo ante prædixerat ſe ire ad patrem. Quod quidem refugeret credere humanus intellectus, niſi virtus diſcretionis adhibeatur. Homo namque corpore circumſcriptus in loco manere, & a loco diſcedere, niſi per ſucceſſum temporis, non poteſt. Æterna vero Dei eſſentia ſicut nec tempore anguſtatur, ita nec loco conſtringitur; ſicut enim ſemper eſt, ita ſemper ubique eſt. Manere igitur ejus eſt, nulli omnino loco deeſſe; redire vero, eſt, corpus in terris ſumptum ab eis ſubtrahere. Manere ergo cum illis, & ire ad patrem ſe dicebat, cum corpus, quod corruptibile induerat, jam incorruptionis gloria ſublimatum ad cœlos evehit, & per Majeſtatis præſentiam, ubique ſe cum illis manſurum promittit. Qui ergo ad patrem, cum quo ſemper eſt, ivit, & cum diſcipulis manſit, non impoſſibile eſt corpus, quod æternum & incorruptibile eſt, & in cœlis ſervare, & in terris communicandum nobis corporis ſui Sacramentum præbere.

Quod vero in tot partibus, temporibus, populis, hominibus quotidie ſumptum, & non imminutum objicitis, nullum incredulitatis ſcandalum parit, ſi quis fidei oculis intueri velit, quod ait Dominus, dum porrigeret illis panem & calicem, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Semel namque Chriſtus paſſus, ſemel mortuus, quotidie in Eccleſia nobis patitur, quotidie nobis moritur, dum ipſo jubente SacroSanctæ paſſionis ejus memoria agitur, & per Sacerdotum miniſterium ſalutaria corpo-

(b) Ibidem v. 55. (c) Joan. VI, 64.

corporis ejus, & ſanguinis myſteria renovantur. Quæ inviſibiliter eodem Spiritu vivificantur, quo operante in utero Virginis Incarnatus eſt Dei Filius. Quod quidem ex verbis beati Andreæ Apoſtoli intelligi datur, cujus vos doctrinam inter cæteros Apoſtolos imitari profitemini; qui cum ad ſacrificium idolorum compelleretur, ait: " Omnipotenti Deo, qui unus & verus eſt, " ego omni die ſacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium " carnes, nec hircorum ſanguinem, " ſed Immaculatum ſanguinem quotidie " in Altari crucis ſacrifico. Cujus carnem poſteaquam omnis populus credentium manducaverit, & ejus ſanguinem biberit; Agnus, qui ſacrificatus eſt, integer perſeverat, & " vivus. Et cum vere ſacrificatus ſit, & vere carnes ejus manducatæ ſint a populo, & vere ſanguis ejus ſit bibitus; tamen, ut dixi, integer permanet, & immaculatus, & vivus. Interrogante vero Aegea, quomodo fieri poſſet, ut occiſus viveret Agnus, ſacrificatus vero & comeſtus, quomodo integer, & Immaculatus permaneret: Apoſtolus reſpondit: " ſi diſcipuli formam imitatus crederet, facile ad diſcendum; ſin autem, ad indaginem veritatis non poſſe attingere. Quod & vobis quoque impoſſibile erit intueri, niſi depoſito incredulitatis rigore, formam, fidemque diſcipulorum receperitis. Verum quia hoc fidei oculis intuendum docuimus, ſi quem magis viſibilia ædificant, quam inviſibilium virtus accendat, pauca de multis edicimus, quæ Dominus ad corroborandas mentes carnalium, oculis carneis contuenda, de hoc ipſo corporis ſui, & ſanguinis Sacramento dignatus eſt oſtendere.

Tempore namque, quo beatus Gregorius Romanæ Eccleſiæ Paſtorali curæ deſerviebat, quædam materfamilias religionis ſtudio oblationes facere, & ſummo Pontifici ad Eccleſiam familiariter offerre conſueverat. Quæ cum ex more quadam die ad communicandum de manu Epiſcopi ordine ſuo accederet; & illi Pontifex Dominici portionem corporis porrigeret, dicens: " Corpus " Domini noſtri Jeſu Chriſti proſit tibi " in remiſſionem peccatorum, & vitam " æternam; ſubriſit. Quod vir Dei intuens, communionem retraxit, & ſeparatim ſuper Altare repoſitam, Diacóno ſervandam, dum cæteri communicarent, tradidit. Expletis vero ſacris myſteriis Epiſcopus riſus cauſam requirit. At illa reſpondit, recognoſſe ſe partiunculam illam ex oblatione, quam propriis manibus factam Epiſcopo obtulerat, & quia corpus Domini eam dixerat, in riſum ſe excitatam. Unde facto verbo ad populum, Epiſcopus omnes in commune orationem ad Dominum fundere hortatur, ut ad corroborandam fidem multorum, manifeſto ſuæ virtutis indicio mulieris incredulitatem compeſceret. Quod & factum eſt. Surgentibus autem cunctis ab oratione, & ad decernendum cœleſte ſpectaculum comprimentibus, Dominus Epiſcopus corporalem palam revelat, & univerſo populo & muliere contuente, partem digiti auricularis, ſanguine cruentatam invenit, & converſus ad mulierem dixit: " Vel nunc experta divinæ virtutis miraculum, ne differas audire veritatem dicentem: panis, quem ego do, " caro mea eſt, & ſangnis meus vere " eſt potus. Sed præſcius conditor infirmitatis noſtræ, poteſtate, qua cuncta fecit ex nihilo, & corpus ſibi ex carne Virginis, operante Spiritu Sancto, fabricavit, panem, & vinum aqua mixtum, propria manente ſpecie, in carnem, & ſanguinem ſuum ad Catholicam precem, ob reparationem noſtram, Spiritus ſui Sanctificatione convertit. Denique omnes rurſum in orationem proſtrati, divinam potentiam exorant, ut ſanctum Myſterium in priſtinam formam convertat, quatenus ad ſumendum mulieri fiat poſſibile. Quod & factum eſt. Conſequuta igitur mulier Dominici corporis participationem, poſtea io Sancta Religione & Fide, & omnes qui aderant, in amore Chriſti, & credulitate ferventes proficiebant.

Alio quoque tempore quidam vir nobiliſſimus, atque juxta ſæculum potentiſſimus, a beato Gregorio reliquias beatorum Apoſtolorum, & Martyrum petiit ſibi transmitti. Erat enim Epiſcopo familiaris, & erga Dei cultum per admonitionem ejus ſufficienter imbutus. Honorifice igitur legatos ſuſcipiens, aliquamdiu morari fecit. Memorias igitur Apoſtolorum, & Martyrum pro hujuſmodi negotio agens, dum reliquias conſecrando

do Miſſarum ſolemnia expleſſet, particulatim pannos, ſuper quibus ſancta cebraverat, dividit, & ſingulis ſingulatim buxtis impoſuit, quas ſigillo munitas legatis tradit: & ſic proficiſcuntur. Qui dum iter carperent, & quid ſecum ferrent, ignorarent; cœperunt curioſius ſe ipſos reprehendere, quod, quid Domino portabant, penitus ignorarent. Quid longius moramur? Fractis ſigillis, & buxtulis, nihil aliud, niſi pannos contemplantur. Indignati igitur Romam redeunt, accuſantes Epiſcopum, quod ſui Domini petitionem, & ſui itineris laborem tam parvi æſtimaſſet, ut pro reliquiis pannos ei miſiſſet, tamquam hujusmodi genus apud ſe non inveniri poſſet. Quorum ſtultitiam Epiſcopus patienter ferens, eos celebrandis Myſteriis jubet intereſſe. Ut autem ad locum ſermonis ventum eſt, ſuadet populo, Dei gratiam, & Sanctorum exorare; ut ſuæ virtutis poteſtatem in hac re dignetur oſtendere, quatenus quid fides mereretur, ignorantes agnoſcerent. Data igitur oratione, & ab eo, qui ſigna fregerat, accepto cultello, ſuper Altare Sancti Petri unum ex pannis per medium pungens ſecavit, ex quo, viſu mirabile! ſanguis defluens, omnem eamdem panni particulam cruentavit. Stupentibus legatis, & cæteris, qui aderant, ſuper arcanum Sacræ Fidei miraculum, dixit ad eos beatus Epiſcopus, qui ſacras reliquias parvi duxerant: Scitote fratres, quia in conſecratione Dominici corporis, & ſanguinis, cum ob ſanctificationem reliquiarum in honore Apoſtolorum, & Martyrum Chriſti, quibus ſpecialiter aſſignabantur, ſupra ſanctum Altare libamina offerebantur, ſemper illorum ſanguis hos pannos intravit, qui effuſus eſt pro nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Sic itaque ædificatos in fide legatos Sanctus Gregorius ad Dominum ſuum gaudentes remiſit.

Penſate igitur, ſi ſanguis Martyrum Chriſti in eorum memoria pannos intravit; quanto magis ſanguis Chriſti, & corpus in ſe transformat panem ſanctum & vinum, quoties Dominicæ paſſionis memoria agitur. Supereſt aliud dicendum, quod quidem mirificum, & ad incredulitatem malorum confutandam eſt proficuum.

Quidam vir virtute venerabilis PLEXIS nomine, Monachorum gregem cura pervigili ſervabat: cujus de virtutibus, & miraculis eſſet ſatis ad loquendum. Sed quod ad præſens negotium attinens utiliter occurrit, unum audite. Hic dum quadam die ex more Sacroſancto Altari humili devotione adſtaret, & Miſſarum ſolemnia celebrans, Dominici corporis, & ſanguinis veneranda myſteria conſecraret: Ut ventum eſt ad horam fractionis, vidit ſubito, quod & fideliter credendum, & credulıter ſit admirandum, id eſt, ſanctificati panis portionem in infantem transformari, & Angelum Domini particulatim ipſum dividere; manifeſto veritatis indicio, quia verum Chriſti corpus & ſanguis eſt, quod ſub Sacramento communicandæ carnis, & ſanguinis de Altari ſumimus. Sæpe etiam, dum hæc Sacra Myſteria celebrantur, viſum eſt a pluribus Angelorum choros menſam Altaris, in quo ſancta conſecrantur, ambire, tamquam milites in obſequio ſui Regis adſtantes.

Talibus dictis Domini Epiſcopi, omnes, qui circumſtabant fideles, lacrymis obortis, Dei virtutem, & Dei miſericordiam laudabant. Et converſus ad eos, qui adſtabant hæretica pravitate ſubducti: Dicite, inquit, ſi quid habetis, quo hæc refellenda arbitremini. At illi gravitate verborum, & cœleſtium virtute magnalium ſtupefacti, vultibuſque demiſſis quandam pœnitudinis ſimilitudinem præferentes, & ex alto ſuſpirantes, gemitum una dederunt, dicentes: nihil hic ſe, niſi divinum audire, & quod ſe mutos, & pene elingues faceret. Corruenteſque in terra, tunſis pectoribus culpam fatentur. Elevantes autem (vocem) Dei ſe patientiam dicunt admirari, qui tamdiu eos ad ignominiam Chriſtiani nominis toleraverat: nullam ſui erroris veniam poſſe ſperare, qui tanto incredulitatis profundo non ſe ſolos immerſerant, ſed & alios quamplures ejuſdem ruinæ præcipitio necaverant. Quibus Epiſcopus ait: qui lapſis huc uſque veniæ ſemitam interdixiſtis, nec ullum in pœnitentia reconciliationis fructum ſperandum judicaſtis, durum eſt id vobis ſpectare ab eo, qui peccantes vocat in pœnitentia, & gaudet potius ſuper uno pœni-

pœnitente, quam ſupra nonaginta novem juſtis; niſi melioris fidei pretio id ab eo ſtudueritis quærere, qui certe pœnitentibus ſemper ſuæ miſericordiæ ſinum paratus eſt aperire. Si autem perfidiæ veſtræ duritiam Catholicæ fidei perceptione rejicitis, & depoſito incredulitatis rigore fidei Chriſtianæ documenta ſuſcipitis, confidenter vobis a Deo veniam promitto.

CAPTUT III.

De Sancta Eccleſia, quæ eſt domus Dei.

Sed latere in vobis adhuc quaſdam infidelitatis tenebras ſentio, quas dum in cordibus veſtris manere permiſeritis, nullam ſupernæ lucis viſitationem ſperare poteſtis. Hæ ſunt enim tenebræ, quæ vos infidelitatis cæcitate damnatos contra Dei Eccleſiam erigere, & domum Dei vivi ignominioſis verborum ictibus impugnare faciunt, dicentes, in templo Dei nihil eſſe, quod ſit aliquo cultu religionis dignum magis, quam proprii domicilii cubiculum, nihilque in eo ſanctum, præter cæmenta & lapides, artificum opere digeſtos: ſed & menſam Domini, in qua corporis & ſanguinis ejus libamina offeruntur, nullum in ſe aliud, præter acervum lapidum, retinere Sacramentum. De quibus ſi ea, quæ paulo ante de corpore & ſanguine ejus præmiſimus, fideliter tenentur, nihil eſt, quod humana mens jure dubitare poſſit. Sicut enim Dominus & Redemptor noſter in his ſacrificandis myſteriis, quibus ex rebus conficerentur ſpecialiter, quibusve miniſtris conſecrarentur, elegit, id eſt, in Eccleſia ſancta, quæ domus Dei ſpecialiter appellatur, quia veri ſacrificii extra Catholicam Eccleſiam non eſt locus. Hic enim (locus) divinis cultibus agendis eſt conſecratus, de quo ipſe Dominus ait: *Domus* (c) *mea domus orationis vocabitur.* In hoc enim quadrageſimo ſuæ nativitatis die puer cum hoſtiis offerri voluit: in hoc eum Simeon longi deſiderii compos ſuſcepit: In hoc Anna Propheteſſa Redemptorem Iſraël cognovit: cui quidem ad inſigne ſancti propoſiti & vidualis caſtimoniæ conſtantiam hoc ſingulariter ex evangelica lectione crevit in laudem, quod non diſcedebat de templo. Denique Dominus duodennis puer, ignorante matre & cognatis, remanſit in templo. Unde ipſe requirentibus ait: *Quid* (d) *eſt, quod me quærebatis? Neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Appropinquante vero hora paſſionis ſuæ, Jeroſolymam adiens, ſtatim intravit in templum, formam nobis religioſæ converſationis, quam ſequi debeamus, oſtendens, videlicet, ut cum oppidum, aut caſtellum, ſive aliquem locum, ubi domus orationis Deo ſit conſecrata, ingredimur, prius ad illam feſtinare debemus, ubi orationis noſtræ vota ſolventes, noſmetipſos Deo commendemus. Ingreſſus igitur in templum, cœpit ejicere vendentes in eo & ementes, dicens: *Domus mea domus orationis eſt.* Domus illa Dei ad hoc a Salomone primum, & poſtea a Jeſu Sacerdote, & Zorobabel conſtructa fuerat, non quod Deus in manufactis templis habitet; ſed ut ibi nomen ejus invocaretur, ibique devotæ plebis orationes audiret, vota ſuſciperet, munera & orationes acceptaret. De quo paulo poſt Evangeliſta dicit: *Quia* (e) *acceſſerunt ad eum cæci & claudi; & curavit eos in templo.* Ejectis namque indignis, & profanatoribus templi, cæcos & claudos in eo ſanavit: non quod in platea, aut civitate curationis ei gratia defuiſſet; ſed certa cauſa myſterii ſuæ virtutis potentiam exercuit; ut profecto oſtenderet, præter Eccleſiam nemini locum patere ſalutis, (&) iſtum eſſe locum, in quo uberius divina beneficia quærentibus donantur. In hoc publicanus peccator advenit, juſtificatus rediit. De hoc etiam dicit liber Apoſtolorum, quia *quotidie* (f) *perdurabant unanimiter in templo.* Et paulo poſt: *Petrus* (g) *& Joannes aſcenderunt in templum ad horam orationis nonam.* De hoc Dominus dicit: *Duo* (h) *homines aſcenderunt in templum, ut orarent.* Porro infirmus, quem diuturno languore tabeſcentem, Dominus ſanaverat ſuper probaticam piſcinam, ſuæ ſalutis autorem nequaquam agnoſcere potuit in turba ſedentem, donec eum JESUS invenit in templo, ibique ſe recognoſci voluit: aper-

(c) Luc. XIX, 46.
(d) Ibidem II, 49.
(e) Matt. XXI, 14.
(f) Act. II, 46.
(g) Ibidem III, 1.
(h) Luc. XVIII, 10.

aperte docens, ut ſi gratiam conditoris noſtri cognoſcere, & ad ejus viſionem deſideramus pervenire, confugiamus devoti ad templum Dei, ubi illi de perceptis beneficiis gratias agere, & de percipiendis exorare ſatagamus, nosque ipſos templum Dei, in quo miſericorditer venire, & manſionem facere dignetur, præparare curemus.

Hæc ſemper familiaris fuerat conſuetudo Domini, ut in quamcunque civitatem introiſſet, ſtatim diverteret in templum. Unde Joannes Evangeliſta: *Perrexit JEſus* (i) *in montem Oliveti, & diluculo iterum venit in templum.* Et Lucas Evangeliſta: *Intravit* (k) *JESUS ſecundum conſuetudinem in ſynagogam, & ſurrexit legere.* Ubi audis ſynagogam, templum intellige, ubi conventus Judæorum erat. Hæc ſemper Domino ſedes gratiſſima fuerat, adeo, ut in eam ſemper ingrediens, ſermonem facere ad populum, ac divinitatis ſuæ Sacramenta pandere dignaretur. Unde licet nullum locum vacare a præſentia Majeſtatis ejus ſciamus, in hac tamen præſentius, atque uberius ſuæ gratiæ beneficia petentibus tribuit, ubi corporis ejus & ſanguinis ſacroſancta myſteria celebrantur, & laudes divinæ, & vota ſolvuntur. In templo Dominus Salomoni in nube gloriæ ſuæ apparuit, dicens: ſe ibi petentibus daturum cujuscunque tribulationis, & anguſtiæ remedium, & contra tempeſtates & mortalitatem, adverſus gladium & famem, ſiccitatem & omnem intemperiem aeris, quidquid ibi a petentibus quæreretur, effectum Dei gratia præſtaret. Quotidie certe Dominus ſanctam ſpiritualiter intrat Eccleſiam, non quod ibi altitudine murorum, aut varietate pavimentorum delectetur; ſed quia ibi ſit conventus fidelium: ibi grates pro largitis beneficiis a fidelibus accipit: Hymnos & Cantica ſpiritualia, & devotæ laudis ſactiſicia ſuſcipit, & ſancta corporis ſui & ſanguinis ſui commercia tribuit. Poſtremo Lucas ad Theophilum ſcribens, ait: quia *Dominus JESUS poſt* (l) *paſſionem ſuam diſcipulis ſe ipſum vivum præbuit in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.* Quid eſt loqui de regno Dei, niſi de ſtatu Eccleſiæ, quæ regnum dicitur Dei, ordinare?

Igitur quod congeſtis lapidibus domum Dei, quam nos Eccleſiam nominamus, fabricatam, nihilque ſanctum ex ea lapidea materia trahere in ſe contenditis, & ideo nihil differre, quin in domiciliis, & privatis manſionibus veſtris orationes factæ tantum valeant, quantum & in templo Sancto Dei; adverſus hæc conſiderare oportet, cur Dominus tanto cultu tabernaculum fœderis ſibi per Moyſen juſſit fieri, in quo poſthabitis cæteris omnibus locis, ſpecialius gloria ejus apparuerat, ibique ſingulariter in rebus dubiis conſultus, judicia & legem filiis Iſrael expoſuerat. Unde & Apoſtolus ad Corinthios ait: *Numquid* (m) *non habetis domos ad manducandum, & bibendum, aut Eccleſiam Dei contemnitis.* Et paulo poſt: *Itaque* [n] *fratres mei*, inquit, *cum convenitis ad manducandum, invicem exſpectate. Si quis autem eſurit, manducet, ut non in judicium conveniatis.* Monſtrante itaque Paulo, propterea convenimus ad Eccleſiam, ut oremus, & manducemus cœnam Domini. Duo audiſtis, cur conveniat populus ad Eccleſiam: unum ex antiqua traditione, ut judicia rerum, & cognitiones accipiat: alterum ex novo Teſtamento, ut manducet corpus Chriſti. Utraque enim quærimus ad Eccleſiam, ſcilicet, ut in ea audiamus judicia noſtra mala, ſive bona, & cognitionem Dei, & ut manducemus corpus Chriſti. Quia vero quidam viri comam nutriebant, & mulieres nudato capite procedebant in Eccleſiam, glorantes in crinibus, quod non ſolum inhoneſtum erat, ſed etiam concupiſcentiæ fomenta præſtabat; ab hac conſuetudine Apoſtolus eos compeſcens, dicebat: *Decet* [o] mulierem non velatam in Eccleſia orare Deum? Nec ipſa natura docet vos, quod vir quidem, ſi comam nutriat, ignominia eſt illi; mulier vero ſi comam nutriat, gloria eſt illi?

Denique beatum Urbanum martyrem [ſi vere Martyres creditis debere imitari] audire vos oportet, qui domum ſanctæ Cæciliæ ſanctæ Eccleſiæ nomini dicavit. Unde Doctor egregius Auguſtinus in Pſalmo LXXX. "Hæc, quæ " exſtruuntur ad tempus, ad recipienda " corpora, vel vivorum vel mortuorum, " neceſſaria ſunt, ſed tempori prætereunt.

(i)
[k] Luc. IV, 16.
(l) Act. I, 3.
(m) I. Corinth. XI, 22.
(n) Ibidem v. 33. 34.
(o)

" runt. Numquid poſt judicium Dei " iſtas fabricas in cœlum levabimus? Si-" ne his tamen hoc tempore, quæ ad " poſſidendum cœlum pertinent, agere " non poterimus. Porro ipſa domus idcirco vocabulum habet Eccleſiæ, quia continet Eccleſiam, id eſt, populum convocatum ab eo, qui facit unanimes habitare in domo. Quæ ideo ſanctificatur ab Epiſcopo, ut in ea velit eſſe adventus Angelorum, & homines in eam introeuntes ab omni turpiloquio, & ſcurrilitate, & inutili cogitatione norint ſe continere. Audiant, qui intrant Eccleſiam, quod audivit Moyſes, quando voluit viſere rubum ardentem: & Dominus, *Ne* (p) *appropies*, inquit, *hue: ſolve calceamentum de pedibus tuis; locus enim, in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Et Angelus ad Joſue: Solve, inquit, calceamentum de pedibus; locus enim, in quo ſtas, terra ſancta eſt. Et Apoſtolus ait: *templum* (q) *enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Intrantes igitur domum Dei, Eccleſiam, ubi Dominus, & Angeli ejus ſunt, oportet nos exuere mortuæ actionis calceamentis, & cogitare de converſatione Angelorum, & de præſentia Majeſtatis Dei, & aſſiduis Hymnis & Pſalmis ſpiritualibus invocare nomen Domini, ut illud compleatur in nobis, quod ait Pſalmiſta: *Confirma* (r) *hoc, Deus, quod operatus es in nobis a templo ſancto tuo, quod eſt in Jeruſalem.*

CAPUT IV.

De ſacro Altari.

Quod autem de menſa Domini, & de materiali ſtructura ejus, fabulas fingitis, quod nihil aliud ſit, niſi acervus lapidum, & ideo inani religionis officio illam venerari: non eſt vox iſta hominum, ſed diaboli; cum nullus ſit locus in orbe alius, ubi legitime veneranda corporis ejus & ſanguinis libamina queant ſanctificari. Neſcit enim crucis pretium, qui non credit manere in altari cœleſte myſterium. Altare de terra Dominus per Moyſen ſibi fieri inſtituit, ſuper quod holocauſta & ſacrificia offerri debuiſſent: de quo liber Leviticus teſtatur, quia præceperat eidem Moyſi Dominus, ut poneret Sacerdos, qui unctus erat, de ſanguine hoſtiæ ſuper cornua altaris thymiamatis gratiſſimi Domino, quod erat in tabernaculo teſtimonii. Quod quidem altare in tabernaculo novo, id eſt, in ſancta Eccleſia, imaginem corporis Chriſti & ſepulcri tenet, in quo ſanguis vere agni, & immaculati Chriſti quotidie a fidelibus immolatur, qui ſeipſum pro nobis obtulit hoſtiam Deo Patri. Hoc quidem primo a Patriarchis, poſtea ſicut diximus, a Domino per Moyſen conſecratum eſt. Nam legimus, quia Noe poſt diluvium *ædificavit* [s] *altare Domino, & tollens de pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper eum, odoratusque eſt Dominus odorem ſuavitatis.* Similiter & Abraham, Iſaac & Jacob. Qui Jacob egreſſus de Berſabee, vidit ſcalam a terra cœlos uſque eminentem, per quam Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes, ipſum etiam Dominum loquentem ſibi, vidit. Qui mane exurgens: *Vere*, inquit, (t) *Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam. Pavensque, quam terribilis eſt*, inquit, *locus iſte: non hic eſt aliud, niſi domus Dei, & porta Cœli. Surgens ergo mane tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulum; fundensque oleum deſuper, vovit Domino*, ibique decimas, & hoſtias obtulit: ad cujus inſtar adhuc in ſancta Eccleſia oleo ſacro Altaria perunguntur. De hoc Dominus in Evangelio dicit: *Si* (u) *offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid adverſum te; relinque ibi munus tuum.* Et alibi: *Quid*, inquit, (v) *majus eſt, donum, an Altare, quod ſanctificat donum?* De hoc Lucas ait: *Quia dum* (w) *Zacharias Sacerdotio fungeretur in templo, Angelus Domini apparuit ei, ſtans a dextris Altaris incenſi.* Et Joannes in Apocalypſi: *Vidi*, inquit (x) *ſub Altare Dei animas interfectorum.* Et iterum: *Alius* [z] *Angelus venit, & ſtetit ante Altare, habens thuribulum aureum, & data ſunt ei incenſa multa, ut daret de orationibus ſanctorum ſuper Altare, quod erat ante thronum.* Et paulo poſt: *Accepit*, inquit, (a) *Angelus thuribulum, & implevit illud de igne Altaris.*

De

(p) Exod. III, 5.
(q) I. Corinth. III, 17.
(r)
(s) Geneſ. VIII, 20. & 21.
(t) Ibidem 28, 16, & ſeq.
(u) Matth. V, 23.
(v) Ibidem XXIII, 19.
(w) Luc. I, 11.
(x) Apocal. VI, 9.
(y) Ibidem VIII, 3.
(z) Ibidem v. 5.

De Thymiamate.

Quoniam de ſacro altari verbum facientes, thymiamatis quoque & incenſi mentionem fecimus, quorum uſum & in cœlis angelico miniſterio, & in terris per antiquos & novos Patres obſervari legimus, talem ex hoc divinæ inſtitutionis auctoritatem habemus. Porro inter cætera, quæ ad cultum tabernaculi facienda Dominus conſtituerat, hæc quoque juſſit Moyſi, dicens: *Facies* (b) *mihi altare ad adolendum thymiama de lignis Setbim.* Et iterum: *Pones* (c) *altare contra velum, quod ante arcam pendet coram propitiatorio, ubi loquar tibi, & adolebit incenſum ſuper eo Aaron, ſuave flagrans mane. Quando componet lucernas, incendet illud, & quando collocat eas ad veſperum, uret thymiama ſempiternum Domino.* Dehinc in ſequentibus ait: *Sume* (d) *tibi aromata, & ſtacten, & onyca, galbanum quoque boni odoris, & thus lucidiſſimum,.... faciesque thymiama compoſitum opere unguentarii mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione in remiſſionem, prædicare* (e) *annum Domini acceptum, & diem retributionis.* Et paulo poſt intendentibus in eum dicit: *Quia* (f) *hodie impleta eſt hæc ſcriptura in auribus veſtris.* Sed & Paulus, qui ſemper a veteribus nos docet tranſire ad nova, multa de Moyſe & Prophetis & Pſalmis ſuis ſcriptis inſerit, ut eſt illud in Geneſi: *Factus* (g) *eſt primus homo Adam in animam viventem.* Quid igitur? Numquid vetus teſtamentum reprobaſſe dicendus, qui in Epiſtola ad Hebræos ita ſcribit: *Tabernaculum* (h) *factum eſt primum, in quo erant candelabra, & menſa, & propoſitio panum, quod dicitur ſancta: poſt velamentum autem ſecundum tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam teſtamenti circumtectam omni parte auro.* & cætera, quæ in eadem Epiſtola de veteri teſtamento proſequitur.

Igitur nos ſanctorum Patrum exempla ſervantes plurima ab illo veteris obſervantiæ cultu in miniſterium novi teſtamenti per miniſtros Eccleſiæ tractanda, Apoſtoli & eorum ſucceſſores tranſtulerunt, ut eſt hæc ipſa, de qua loqui incœpimus, ſacri chriſmatis atque olei unctio, de qua olim Sacerdotes & Reges, jubente Domino, ungebantur. Nam in Exodo ſcriptum eſt, ut populi offerant oleum, dicente Domino: *Præcipe* (i) *filiis Iſrael, ut offerant tibi oleum de arboribus olivarum puriſſimum.* Nam ut ipſe Iſidorus ait: *Olea ipſa arbor eſt, fructus oliva, ſuccus oleum.* Eſt autem olea arbor pacis inſignis, & habet pinguedinem, qua laſſi atque infirmi artus recreantur, & gratia præſtatur luminis; cujus ſuccus, dum offertur a populo, ſimplex liquor eſt, per benedictionem vero Sacerdotum transfertur in Sacramentum, ſicut de aqua baptiſmatis ante docuimus. Animales autem hæc non poſſunt percipere, ſed fides ſapiat, quod carnei oculi non poſſunt contemplari, ut fiat illud, quod ait Apoſtolus: *Invisibilia* (k) *ipſius a creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur; ſempiterna quoque ejus virtus, & divinitas.* Unde Beatus Auguſtinus in Pſalmo XLIV. explanat: oleum viſibile in ſigno eſt, oleum inviſibile in Sacramento eſt. Oleum ſpirituale inviſibile eſt. Poteſt Deus per ſe oleum ſpirituale tribuere ſine corporali, ſed propter animales aguntur viſibilia, ut inviſibilia facilius capiantur. Apoſtoli denique hac arte olei utebantur in redintegratione infirmorum & Apoſtolici viri in conſignatione neophytorum. Sic enim ſcriptum eſt in Evangelio: *Exeuntes* (l) *prædicabant, ut pœnitentiam agerent, & dæmonia ejiciebant, & ungebant oleo multos infirmos & ſanabant.* Unde ait Apoſtolus Jacobus: *Infirmatur* (m) *quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & ſi in peccatis fuerit, dimittentur ei.* Unde patet & ab ipſis Apoſtolis hunc ſanctæ Eccleſiæ morem traditum

[*b*] Exod. XXX, 1.
(*c*) Ibidem v.6. & ſeq.
[*d*] Ibidem v. 34.
(*e*) Luc. IV, 19.
[*e*] *Prædicare.* Hic deeſſe non pauca miror Acherium non intellexiſſe. Nam ex ſequentibus liquet, Gerardum, cum de thymiamate dixiſſet, ſermonem inſtituiſſe de ſacro oleo, cujus uſum cum illi objeciſſent non niſi in veteri teſtamento reperiri; ita reſpondet: ex illo non pauca in novum teſtamentum eſſe translata.
(*f*) Ibidem v. 21.
(*g*) I. Corinth. XV, 47.
(*h*) Hebr. IX, 2.
(*i*) Exod. XXVII, 20.
(*k*) Roman. I, 20.
(*l*) Marc. VI, 12.
(*m*) Jacob. V, 14.

ditum, ut energumeni, & alii quilibet ægroti ungantur oleo pontificali benedictione conſecrato; conſignantur etiam, ut diximus, neophyti de eo, ad cujus exorciſmum jubetur diabolus recedere a catechumeno, qui adhuc pro mortuo deputatur, quia nondum eſt baptizatus. Chriſmatis autem unctio ſanctificat viventem ex mortuis, & Spiritus Sancti gratiam in filium adoptionis invitat.

Porro in veteri teſtamento Aaron a Moyſe unctus eſt, & filii ejus, qui in tabernaculo Dei miniſtraturi fuerant, ſicut Dominus loquutus eſt ad Moyſen, dicens: *Accipe* (n) *Aaron, & filios ejus, & applicabis ad oſtium tabernaculi teſtimonii; cumque laveris patrem cum filiis aqua, indues Aaron veſtimentis ſuis, & oleum unctionis fundes ſuper caput ejus.* Et iterum: *Pontifex, id eſt, Sacerdos* [o] *maximus inter fratres ſuos, ſuper cujus caput fuſum eſt unctionis oleum, & cujus manus in Sacerdotio conſecratæ ſunt, veſtitusque eſt ſanctis veſtibus, caput ſuum non diſcooperiet, veſtimenta non ſcindet, & ad omnem mortuum non ingredietur omnino. Super patre quoque ſuo, & matre non contaminabitur, nec egredietur de Sanctis, ne polluat Sanctuarium Dei, quia oleum ſanctæ unctionis Dei ſui ſuper eum eſt.* Unde Pſalmiſta ait: *Unxit te Dominus* (p) *Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.* Quando conſortes nominavit, quos alios intuebatur, niſi Epiſcopos, quos Chriſti vicarios ſpiritu Prophetico ad regendam ſanctam Eccleſiam prævidebat, qui hanc unctionis gratiam ab eo accepturi erant, qui eſt verus Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech? Porro caput noſtrum Chriſtus eſt, ideo Pontifex in capite ungitur, qui Chriſti vicarius efficitur. Imitando enim illum, qui eſt totius caput Eccleſiæ, per hoc unctionis myſterium fit & ipſe caput Eccleſiæ ſibi commiſſæ. Et ſicut Chriſtus pro univerſa interpellat Eccleſia, ita Epiſcopus pro ſibi commiſſa. In eo autem, quod ait Propheta, unctum Chriſtum præ conſortibus ſuis, ſpiritualis gratiæ donum, quo Chriſtus præ conſortibus, id eſt, cæteris Sanctis, unctus eſt, inſinuat. Cujus unctio illo expleta eſt tempore, quando baptizatus eſt in Jordane, & Spiritus Sanctus in ſpecie columbæ deſcendit ſuper eum, & manſit in illo. In eo vero, quo Chriſti conſortes unctos oleo dixit, materialis unctionis gratiam, qua vicarii Chriſti, id eſt, Pontifices perfunduntur, inſinuat. Nam ſi ſacerdotalis gratiæ unctionem ſingularem ſolus ſibi Chriſtus retinuiſſet, nequaquam Apoſtolus hanc cæteris gratiam ineſſe doceret, cum ait: *Plures* [q] *facti ſunt Sacerdotes ſecundum legem, idcirco quod morte prohiberentur permanere.*

Igitur hunc unctionis morem in ordinandis Epiſcopis ſancta adhuc ſervat Eccleſia: ipſi etiam Epiſcopi in conſecrandis Presbyteris, manus eorum ungunt de oleo, ut mundi ſint ad offerendum Deo hoſtias, & largi ad cætera officia pietatis. Utrumque enim deſignatur per oleum, & gratia curationis, & charitas dilectionis, de qua Apoſtolus ait: quia *Charitas* (r) *Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.*

Si quis autem objiciat: Cum Deus ſine oleo poſſit ſanare infirmos, effugare dœmones, ſanctificare ſuos, quare tanto ſtudio obſervatur cultus conſecrationis olei? Reſpondemus: Nonne antiqui juſti potuerunt Deo placere ſine circumciſione? Potuerunt utique; ſed poſtquam eis præceptum fuit, ut circumciderentur, niſi ita agerent, peccati vinculis tenebantur. Unde beatus Auguſtinus ait: Antiqui juſti, ſi non circumciderentur, non erat eis peccatum; poſtea vero quam juſſit Deus circumcidi Abraham, ejusque poſteritatem, jam niſi fieret, grave peccatum fuit.

CAPUT V.

De ſignis.

Signorum quoque uſus a veteri teſtamento ſumptus eſt. In quo per Moyſen Dominus juſſit fieri tubas argenteas ductiles; quam dum Levitæ tempore ſacrificii clangerent, ſonitu dulcedinis populus commonitus, ad tabernaculum fœderis ad adorandum feſtinarent, quarum etiam clangore hortatus ad bellum tela proſterneret adverſantium, & fortitudo inimicorum eo ſono exterrita in ſe deficeret. Nam legimus, qui ante arcam fœderis per clangorem tubarum muri Jerico, quibus adverſantium cingebatur

(n) Exod. XIX, 4. Ibidem v. 5. (o) Levit. XXI, 10. (p) Pſalm. XLIV, 8.
(q) Hebr. VII, 23. (r) Rom. V, 5.

gebatur exercitus, corruerunt. Ad hunc modum in ſancta Eccleſia hodie tintinabula fiunt, ut per illorum tactum fideles ad gremium matris Eccleſiæ invitentur, ut depoſitis curæ ſæcularis occupationibus diſcant ſe armare adverſus ſpirituales incurſus. Et ſicut fit, ut audita bellica tuba milites ad prælium animoſius accendantur, hoſtilis impetus formidine fuſus diſpergatur; ita exterritis turbis nocentibus confortetur ad Dominica bella per ſignum populus evocatus, & procul pulſis aëreis poteſtatibus, conventus Eccleſiæ manu Angelica ſervetur.

CAPUT VI.

De ſacris Ordinibus.

Veniendum eſt autem ad ſacratiſſimos ordines, quos veſanæ mentis pertinacia vos ejicere audivimus. De quibus primo notandum eſt; quia eos, qui magis ſunt in Eccleſia neceſſarii, Apoſtolus denominat, & eorum mores depingit, ſine quibus non poteſt rite immolatio altaris celebrari, id eſt, Levitas, & Sacerdotes. Ut enim ſine retractatione Sacerdos circa hoſtias vigilet, neceſſarius eſt Diaconus ad miniſtandum ea, quæ neceſſaria ſunt Sacerdoti. Cæteri ordines his ſubjecti ſunt: creſcente namque Eccleſia, crevit officium Eccleſiaſticum; ut enim multitudini Eccleſiæ ſubveniri poſſit, adjiciuntur inferiores in adjutorio præpoſitorum. De quibus ſunt Oſtiarii, id eſt, janitores, qui pervigili cura ſanctæ Eccleſiæ januam ſervant, & theſauros domûs Dei cuſtodiunt, per quos acceſſum habemus in templum Domini, qui ait: *Ego* (s) *ſum oſtium.* Hi ſuſcipiunt eos, quos prærogativa fidei invitat, & excludunt illos, qui ab unitate disjuncti ſunt, quibus dicturus eſt Dominus: *Neſcio vos.* Poſt inſtituuntur Lectores, id eſt, Dominici verbi relatores, de quibus Apoſtolus ait: *Alii* (t) *datur ſermo ſapientiæ ſecundum eumdem ſpiritum.* Hi ſunt, qui diſtincte, atque ordinate modulantes in Eccleſia, ſanctis moribus fideles inſtruunt. Deinde ſunt Exorciſtæ, qui per impoſitionem manuum, & benedictionem Sacerdotum ſumunt poteſtatem abjiciendi ſpiritus immundos, & gratiam curationum; de quibus Dominus in Evangelio: *In nomine* [u] *meo dæmonia ejicient.* Quam effugandorum dœmonum poteſtatem nulla manuum impoſitione, aut ſacerdotalis benedictionis prærogativa donati olim quidam uſurpare volentes, ab obſeſſis corporibus dœmones per exorciſmum tentabant ejicere, ſicut de filiis Scevæ Judæi liber Apoſtolorum commemorat. Qui cum in nomine JESU, quem Paulus prædicabat, ſpiritus immundos exorcizarent, concito indignantis ſpiritus furore vexati, temeritatisque auſum ultore ſpiritu luentes, audierunt increpantis reſponſum hoc modo: *JESUM novi,* [v] *& Paulum ſcio; vos autem qui eſtis? & continuo inſiluit in eos ſpiritus immundus.* Quibus illa ſui pœna furoris ſane dedit indicium, quia non erant ex eorum numero, quibus hoc donum gratiæ auctoritate ſacerdotali præſtitum fuerat. Hos ſequuntur Acolythi, id eſt, ceroferarii, qui ignem verbi cœleſtis, quo illuminentur fratres ad agnoſcendum, & inflammentur ad diligendum Deum, prædicando miniſtrant. Subdiaconi vero hi ſunt, qui oblationes a populis in templo Domini ſuſcipiunt, & officiis deſerviunt Levitarum: in offerendis vaſis corporis & ſanguinis Domini, & in adminiſtrandis his, quæ aguntur circa altaris officia.

Cui vero otium fuerit vetus teſtamentum revolve, inveniet ab eo hos ſumſiſſe exordium, nec minus etiam eos, qui ſuperſunt, id eſt, Levitas & Sacerdotes, quorum gradus quia altior eſt, paulo plus in eis nobis eſt immorandum. Nam ſicut liber Numerorum refert: Loquutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Applica tribum Levi, & fac ſtare in conſpectu Aaron Sacerdotis, ut miniſtrent ei, & excubent, & obſervent, quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo teſtimonii, & cuſtodiant vaſa tabernaculi, ſervientes in miniſterio ejus. De his ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum: *Quia convocantes* (w) *duodecim multitudinem diſcipulorum, dixerunt: Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei. & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo*

(s) Joan. X, 9.
(t) I. Cor. XII, 8.
(u) Matth. VII, 22.
(v) Act. XIX, 15.
(w) Act. VI, 2. & ſeq.

ergo, fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem, plenos Spiritu Sancta, & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus; nos vero orationi, & miniſterio verbi erimus inſtantes. Et placuit ſermo coram multitudine, & elegerunt Stephanum virum plenum fide, & Spiritu Sancto, & Philippum, & cæteros, quos ſtatuerunt ante conſpectum Apoſtolorum, & orantes impoſuerunt eis manus. Ex hinc jam decreverunt Apoſtoli, vel ſucceſſores Apoſtolorum, per omnes Eccleſias ſeptem Diacones, qui ſublimiori gradu cæteris circa aram Chriſti quaſi columnæ Altaris aſſiſterent. De his Paulus, cujus vos doctrinam tenere dicitis, ſcripſit ad Timoteum. Nam cum præmiſiſſet Epiſcopopum debere irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, prudentem, moribus ornatum, continuo intulit: *Diaconos* (x) *ſimiliter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes, habentes myſterium fidei in conſcientia pura: Et hi probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes.*

Presbyterorum ordo quoque exordium ſumpſit a filiis Aaron, qui tunc Sacerdotes vocabantur in veteri teſtamento, nunc autem Presbyteri vocantur. Porro hi præſunt Eccleſiæ Chriſti, & in confectione corporis, & ſanguinis Domini conſortes cum Epiſcopis ſunt, ſimiliter, & in doctrina populorum, & in officio prædicandi. De his Paulus Apoſtolus ſcribit ad Titum: *Hujus*, inquiens, (y) *rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ deſunt, corrigas, & conſtituas per civitates Presbyteros, quemadmodum ego tibi diſpoſui, ſi quis ſine crimine eſt.* Et in prima ad Timotheum Epiſtola: *Noli*, inquit, (z) *negligere gratiam, quæ in te eſt: quæ data eſt tibi per Prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii.* Igitur cum Presbyteri ordinantur, per impoſitionem manuum Sacerdotalis gratiæ donum ſuſcipiunt. De quibus in libro numerorum ſcriptum eſt: *Congrega* (a) *mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſraël, quos tu noſti, quod ſenes populi ſint ac Magiſtri, & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, facieſque ibi ſtare tecum, ut deſcendam, & loquar tibi, & auferam de Spiritu tuo, tradamque eis.* Et paulo poſt: *Deſcendit Dominus per nubem, & loquutus eſt ad eum, auferens de Spiritu, qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta viris.* De his etiam in actibus Apoſtolorum ſcriptum eſt, quod cum veniſſet Paulus Apoſtolus Miletum, miſerit Epheſum, & vocaverit Presbyteros ejuſdem Eccleſiæ, quibus inter cætera ait: *Attendite* (b) *vobis, & omni Gregi, in quo vos Spiritus poſuit paſcere Eccleſiam Domini, quam acquiſivit per ſanguinem ſuum.* Sed & Petrus in prima Epiſtola. *Presbyteros* (c) inquit, *qui in vobis ſunt, obſecro conſenior, & teſtis Chriſti paſſionum, & ejus, quæ in futuro revelanda eſt, gloriæ communicator: Paſcite, qui eſt in vobis, gregem Dei, providentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum, non turpis lucri gratia, ſed voluntarie; neque ut dominantes in Clerum, ſed forma facti gregis ex animo; & cum apparuerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam.*

Denique Pontificalis Sacerdotii ordo initium ſumſit ab Aaron, ſicut dicit Iſidorus, quanquam & Melchiſedech prior obtulerit ſacrificium, & poſt hunc Abraham, Iſaac, & Jacob: Sed iſti ſpontanea voluntate, non Sacerdotali auctoritate iſta fecerunt. Cæterum Aaron primus in lege Sacerdotale nomen accepit, primuſque Pontificali ſtola indutus victimas obtulit, dicente Domino ad Moyſen: *Accipe*, inquit, (d) *Aaron, & filios ejus, & applicabis ad oſtium tabernaculi. Cumque* (e) *laveris patrem, cum filiis aqua, indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt, linea & tunica, & ſuperhumerale, & rationale, quod conſtringes balteo: Et pones tiaram in capite ejus, & laminam ſanctam ſuper tiaram, & oleum unctionis fundes ſuper caput ejus.* In novo autem teſtamento poſt Chriſtum Pontificalis ordo a Petro cœpit: Ipſi enim primum datus eſt Pontificatus in Eccleſia Chriſti, ſicut dicit Dominus: *Tu* (f) *es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Hic ergo ligandi ſolvendique poteſtatem primus accepit, primuſque ad fidem populum virtute prædicationis adduxit. Siquidem, & cæteri Apoſtoli cum Petro pari conſortio honoris, & poteſtatis acceperunt, & ipſis Apoſtolis ordinantibus

(x) I. Timoth. III, 8. &c.
(y) Tit. I, 5. & 6.
[z] Tim. IV, 14.
(a) Num. XI, 16. & 17.
(b) Actor. XX, 28.
(c) I. Petr. V, 1. & ſeq.
(d) Exod. XIX, 4.
(e) Ibidem v. 5.
[f] Matth. XVI, 18.

bus ſucceſſerunt Epiſcopi, qui ſunt conſtituti per mundum in ſedibus Apoſtolorum, qui non jam ex gente carnis, & ſanguinis eliguntur ſicut primum, ſed pro uniuſcujusque merito, quod in eum divina gratia contulit.

Quod autem per manus impoſitionem a præceſſoribus Dei Sacerdotibus Epiſcopi ordinantur, antiqua inſtitutio eſt. Sic enim Patriarcha Jacob manuum ſuper caput Jacob imponens benedixit ei: Similiter Jacob filus ſuis. Moyſes ſuper caput Joſue manum imponens, dedit ei Spiritum virtutis, & ducatus in populo Iſraël. Sic & ſuppletor legis, & Prophetarum Dominus noſter Jeſus Chriſtus Apoſtolos benedixit. Et in actibus Apoſtolorum ex præcepto Sancti Spiritus Paulo, & Barnabæ Apoſtolis manus impoſita eſt in Epiſcopatum, & ſic miſſi ſunt ad evangelizandum. Caput enim principale mentis deſignat; & ſicut mente corpus regitur, ita per Epiſcopos Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti, regitur. De his Paulus Apoſtolus ad Titum: *Oportet*, inquit (g) *Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem*. Et ad Timotheum ait. *Si* (h) *quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat; oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, prudentem.* Et item: *Admoneo* (i) *te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum mearum.* Jam vero, quod ſæculares viri nequaquam ad miniſterium Eccleſiæ aſſumantur, eadem Apoſtolica Auctoritas docet, & dicit: *Manus* (k) *nemini cito impoſueris.* Et iterum: *Non* (l) *Neophytum, ne in ſuperbiam elatus.* putet ſe non tam miniſterium humilitatis, quam adminiſtrationem ſæcularis poteſtatis adeptum, & in condemnationem ſuperbiæ ſicut diabolus per jactantiam dejiciatur. Non enim valebit ſæcularis homo Sacerdotii Magiſterium implere, cujus nec officium tenuit, nec diſciplinam cognovit, ſed neque docere poteſt, quod non didicit.

Quod cum ita ſit ſtultum, & cunctis Catholicis abominabile ſit, quod putatis vos poſſe dare quod non accepiſtis: nec quibus in locis: nec quibus miniſtris detur aliquod gratiæ donum, differentiam facitis, ſed in lucis, aut etiam intra pudenda ſepta latrinarum veſtras phantaſias, atque ſacrilegas incantationes, quaſi quoddam ſanctificationis myſterium, ſuper eos agitis, quos erroris veſtri conſortio admiſcere poteſtis. Qua in re Paulum Apoſtolum, quem veſtrum Doctorem mentimini, veſtrum potius ſentietis accuſatorem; qui ad Timotheum ſcribens, ait: *Certa* (m) *bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confeſſus bonam confeſſionem.*

CAPUT VII.

De ſepultura.

De ſepultura etiam, quam præter ullum ſalutis compendium avaritiæ Sacerdotum adſcribitis, ſermocinabimur. Aſſeritis quidem nihil differe, utrum mortui in atriis domus Domini, an aliis in quibuslibet locis ſepeliantur, fingentes nullum prætendi myſterium ſanctitatis, præter quod de ipſo pretio Sacerdotes ſibi coacervant pecuniam. Sed ſi ſanctæ Matris Eccleſiæ ſinum fidelibus vivis derogare præſumitis, nec mirum, ſi vultis derogare & defunctis. Verum quia de Eccleſia ſuperius certiſſime tractavimus; de ſepultura etiam aliquid diſſeramus. Porro cum fideles Chriſtiani temporalem vitam in unitate Spiritus Sancti ſub Myſterio Catholicæ Fidei in hac temporali Eccleſia communiter exigunt, ut per hanc ad cœleſtem perveniant, ubi, rogo, debent corpora eorum poſt reſolutionem rectius, quam in ſinu Matris Eccleſiæ tumulari? Sicut enim temporali Eccleſiæ temporaliter vivendo per fidem adhærent, ita & temporaliter moriendo in ſinu ipſius requieſcunt, diem videlicet reſurrectionis, & intemporalis Eccleſiæ gloriam exſpectantes. Hæc eſt enim mater credentium, quæ natos ad mortem regenerat ad immortalitatem, quæ filiorum corpora ſervat ſane ad tempus ſopita, in generali tamen reſurrectione ad immarceſſibilem gloriam ſuſcitanda. Si ergo in tanto lumine veritatis caliginem erroris non deponitis, dicite, unde ſpiritus æternæ vitæ vobis promittitis. In Sancta quippe Eccleſia Deo renati offerimur; & per ipſam juxta piæ converſationis qualitatem ad æternitatem tendi-

(g) Tit. XVII. (h) I. Timoth. III, 1. & 2. (i) Tim. I, 6.
(k) I. Tim. V, 22. (l) Ibidem III, 6. (m) II. Tim. VI, 12.

tendimus. Cæterum cum reſolvimur, in ipſa ſepulti quieſcimus, & juxta ſpeciem mortis imitamur futuræ beatitudinem reſurrectionis.

Qui ergo hoc Chriſtianæ fidei unicum pignus non amplectitur, a compage corporis Chriſti proculdubio divellitur. Ad hujus vero fidei unitatem Pater Abraham ſe noverat colligendum, cum ab Ephron duplicem ſpeluncam emeret; quam etſi ſine pretio poſſet habere, tamen ne cum improbis videretur participari, æſtimavit potius comparare. Ibi nimirum ſaram uxorem ſepelivit, & ipſe poſtea ſepultus eſt, nec non Iſaac cum Rebecca. Illuc etiam Jacob, cum in Ægypto mori debuiſſet, filios ſuos ſepeliendum ſe reportari commonuit. Joſeph vero filius ſuus antequam moreretur, quodam Prophetico contuitu dixit ad fratres ſuos: *Poſt* (n) *mortem meam Deus viſitabit vos, & aſcendere faciet de terra iſta ad terram, quam juravit Abraham, Iſaac, & Jacob patribus noſtris. Cumque aſcenderitis, aſportate vobiſcum oſſa mea de loco iſto*, ad patriam videlicet ſepulturam. Quod & iſti fecerunt. Tobias vero vir plenus Spiritu Sancto Filium ſuum monuit, ut cum ipſe moreretur, funus ſuum curaret, & juxta eum ſepeliret uxorem ſuam. Notandum enim quod ſancti Patres non ſolum in vita ſed poſt mortem ab alienigenis diſſociari volebant; quipe unitatem futuræ Eccleſiæ prætendentes, quæ ſeorſum fidelibus aggregatis profanos cultus abhorret.

Quodſi Abraham ſepulcrum ſibi pretio cœmiſſet, cum gratis poſſit habere, cur non potius, & nos in ſepulturis noſtris ſanctam Eccleſiam quolibet munere donabimus, quod & ad remedium vivis, & ad veniam proſit defunctis? Si autem objicitis, quia hoc magis avaritia Sacerdotum exigit; nec quidem nos negamus, quin aliqui hoc faciant: faciunt enim aliqui. Nec mirum, cum ex duodecim Apoſtolis unus avaritiæ inhiaſſet. Sciendum vero quod vitio malorum boni depravari non debent, aut Divina myſteria infamari. Quidquid enim fiet in nomine Domini, præmio non vacabit. O vos cæci & errantes, Dominicis verbis vos increpo? Neſcientes legem, quare non ſcrutamini ſcripturas; Hoc habet plane liber Regum, quod Reges Iſraëliticæ plebis in uno loco omnes ſepelirentur, exceptis pravis, & impœnitentibus. Quodſi pœnitentes admiſſa correxerint, cum cæteris ſepulturam ſortirentur. Unde datur intelligi, quod cum Salomon cum cæteris tumuletur, veniam criminum meruiſſet, licet ſua pœnitentia non legatur. Ad hoc autem, & alia multa, quæ de ſepultura occurrunt myſteria, ipſius Salvatoris eo etiam affuit providentia, quod crux Sancta, in qua pependit, ſuper tumulum protoparentis Adam, ut tradunt Doctores, figeretur. Nec vacat, quod pretio ejus ſanguinis ager Acheldamah emitur, ubi peregrinorum corpora tumulantur. Revera enim ejus ſanguine Eccleſia comparatur, in cujus ſinu pauperes Chriſti quieſcunt.

CAPUT VIII.

De pœnitentia.

Quoniam quidem ſuperius regenerationis myſterium nihil eſſe dixiſtis, ob hanc ſcilicet cauſam, quia quidquid ex operibus ſatanæ baptizandus abdicare ſe profitetur, poſtmodum in vita repetere non timet: Ex qua ſententia pœnitentiæ derogare videmini, & cæteris quæ Deus ad peccantium reconciliationem remedia contulit; reſtat nobis adhuc ſuper hujuſmodi inſudare. Necdum enim incredulitatis vulnus ad vivum uſque attigimus, quod quidem nos medicantis verbi ferramento opus eſt recludere, unde latentis putredinis ſanies in apertum erumpat. Sciens certe Divina providentia neminem baptiſmatis gratia renovatum, ad ſuperandas diaboli inſidias, & vincendas carnis concupiſcentias eſſe idoneum, ne quis poſt lapſum in deſperationis foveam corruat, adverſus ſingula vitiorum vulnera reſervavit convenientia reparandæ ſalutis medicamenta, parans ſuperbis humilitatem, invidis charitatem, luxurioſis continentiam, guloſis parſimoniam, lapſis pœnitentiam, & cæteris quibuſque vitiis congrua medicamenta, per quæ peccator quaſi quadam baptiſmi regeneratione Deo reconcilietur. Sed ut de reliquis ſileam, quoniam pœnitentiam abjicitis, cum

(n) Geneſ. L, 25. & 24.

cum tamen Evangelii auditores vos eſſe dicitis, interrogo vos, quid Dominus in Evangelio eſſe voluerit, quod ait: *Gaudeo* (o) *ſuper uno peccatore pœnitente, quam ſuper nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœnitentia.* Et alibi: *Non veni* (p) *vocare juſtos ſed peccatores in pœnitentiam.* Satis certe ſuperque abundant exempla pœnitentiæ, per quæ revelante ſcriptura multos de tumulo vitiorum, & morte animæ reſuſcitatos cognovimus, de quibus multos ante electionem in malitia ſua perdurantes, per pœnitentiam reſipiſci cognovimus; plurimos vero poſt electionem lapſos, ſed poſtea pœnitentiæ remedio in priſtinam gratiam relocatos. De quibus beatum Petrum primum in medium introducimus, qui, cum pœnitendo fleret culpam negationis, non ſolum priorem gratiam reimpetravit, ſed inter omnes totius Eccleſiæ, quæ in Terris, & in Cœlis eſt, primatum accepit. Quin etiam prodigum filium a gratia paterna privatum in Evangelio audivimus, pœnitendo non ſolum in gratiam patris rediſſe, ſed & ſtolam primam quam amiſerat, recepiſſe. Primam cum audis, non novam intelligas, ſed antiquam, quia prioris innocentiæ veſtem, qua ſe peccando exſpoliaverat, pœnitendo reparavit.

Denique qui doctrinam Apoſtolicam ſuſcipitis, oportet audire, qualiter Paulus fornicantem fratrem compellat ad pœnitentiam: *Omnino* inquit (q) *auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris quis habuerit. Et vos inflati eſtis, & non magis luctum habuiſtis, ut tollatur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit. Ego quidem abſens corpore, præſens autem Spiritu jam judicavi ut præſens, cum qui ſic operatus eſt in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti congregatis vobis, & meo Spiritu cum virtute Domini Jeſu, tradere hujusmodi ſatanæ in interitum carnis, ut Spiritus ſalvus ſit in die Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Et alibi: *Timeo,* (r) *ne cum venero, humiliet me Deus apud vos; & lugeam multos ex his, qui ante peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immunditiam, & fornicationem, & impudentiam, quam geſſerunt.* Quid enim tradere hominem ſatanæ in interitum carnis, ut Spiritus ſalvus fiat, aliud eſt, niſi hunc, quod per incontinentiam carnis deliquerat, per tribulationem carnis pœnitendo diluere, ut carnis titillantis rubigine pœnitentiæ camino excocta, ſpiritus purior in diem Domini ſalvus fiat? Unde ipſe poſtmodum dicit ſe timere, ne lugeat de eorum interitu, qui non egerunt pœnitentiam ſuper immunditiam, & fornicationem ſuam.

Denique in Eccleſiaſtica hiſtoria quemdam juvenem apud Epheſum audivimus a beato Joanne Apoſtolo in Monaſterio recluſum: qui Catholicis diſciplinis inſtructus, & baptiſmatis gratiam adeptus; poſt multa religioſæ converſationis exempla, diabolicæ ſuaſionis ſpiritu agitatus Monaſterium deſeruit, & inter ſylvas, & luſtra ferarum homicidiis, furtis, & omnigenis flagitiis depravatus eſt. Quem cum Apoſtolus requiſitum ad Eccleſiam revocaret, & miſer ille ab magnitudine criminum nullam reparandæ ſalutis ſpem ſe habere diceret, beatus Joannes jurisjurandi Sacramento ei ſpem veniæ promittit. Dehinc jejuniis, & orationibus eum intra paucum tempus ita reddidit emendatum, ut cæteros anteiret ſanctitate, & ipſius Eccleſiæ regimen illi Apoſtolus commendaret: Præbens per hoc magna exempla veræ pœnitentiæ, & documentum ingens regenerationis, atque inſignia quædam, & trophæa viſibilis in eo reſurrectionis oſtendens. Verum qualiter idem Joannes Apoſtolus Angelo Eccleſiæ Epheſi ſcribat, animadvertite: *Memento* (s) inquit, *unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac: Alioquin veniam tibi, movebo candelabrum tuum de loco ejus.* Exſtat unum, quod ad commendandum pœnitentiæ vim ſufficiat, exemplum. Senatoris cujuſdam filiam Deo conſecratam vir quidam concupiſcentiæ furiis agitatus quondam eo uſque adamavit, ut per maleficos immundum ſpiritum conſuleret. Cui cum malignus ſpiritus deſiderii effectum promitteret, ſi Chriſto abrenuntiare vellet, ille non ſolum acquievit, verum abrenuntiationis chartam manu propria ſcriptam illi donavit: Sicque ſponſoria ſui arte virginis amplexum adeptus, non poſt multo amare

(o) Luc. XV, 7. (p) Matt. IX, 13. (q) I. Cor. V, 1. & ſeq.
(r) II. Cor. XII, 21. (s) Apoc. II, 5.

amare deflebat ſtupri mercede auctorem ſuum negaſſe. Tandem beato Baſilio Cappadociæ civitatis Epiſcopo omnem rei ordinem confeſſus, in quodam conclavi per tres dies ſub pœnitentiæ ſatisfactione recluditur, ubi infeſtantis ſpiritus convitia multa patitur. At vir beatus convocata in Eccleſiam cleri ac populi multitudine non deſtitit orare ad Dominum, donec valediſſimo orationis certamine ſcriptum de manu diaboli extorſit, & cunctis intuentibus demiſſam per aerem chartam recepit.

Abſit igitur a fidelium mentibus hanc veſtram execrabilem audire doctrinam, ut lapſis poſt electionem pœnitentiam nequaquam proficere credant, cum luce clarius eſt poſt perpetrata ſcelera homines per eam redire ad innocentiam. Quam quidem adeo efficacem, adeo potentem ad abolenda peccata experti ſumus, ut etiamſi in ultimo vitæ ſpiritu quis admiſſorum pœniteat, & publica lamentatione commiſſa prodantur, fructum tamen & ſpem veniæ ſalutaris non perdat, quia propoſitum, quod decrevit ſalvare, quod perierat, non poteſt immutari: & ideo, quia voluntas ejus non mutatur, etiamſi tempus emendationis non conceditur, ſi tamen in ſupplici confeſſione vita exceditur, fideli propoſito venia non negatur ab illo, qui non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur a perditione pœnitendo, & ſalvatus miſeratione Domini vivat. Quod autem objici poterat de peccato ad mortem, cui nulla patet ad veniam conſolatio, id quidem eorum eſt, qui in deſperationis foveam corruentes, nihil prorſus, quo inde eximi valeant, ſibi reliquerunt.

CAPUT IX.

Quod pœnitentia poſt mortem proſit.

Verum ne quis pœnitentiam ſolis vivis & non defunctis proficere credat, multos, qui a ſæculo tranſierant, ſuorum pietate viventium a pœnis revelatos ſcriptura teſte comperimus, dum pro eis ſacrificium mediatoris offertur, vel eleemoſynæ fiunt, vel quis vicariam pœnitentiæ ſolutionem defuncto amico perſolvit, dum quod æger præventus morte non potuit, vivus ſupplet amicus. Quod quia cæci lumine fidei non ſolum refugitis credere, ſed penitus deſtruere tentatis; non vere, ut aſſeritis, Evangelii auditores eſtis. Nam ipſa Veritas dicit; quia *ſi quis* [t] *in Spiritum Sanctum blaſphemiam dixerit, neque in hoc ſæculo remittetur ei, neque in futuro.* In qua ſententia, in Dialogo ſuo beatus ait Gregorius, datur intelligi quaſdam culpas in hoc ſæculo, quaſdam vero in futuro poſſe relaxari. Quod enim de uno negatur, conſequens intellectus patet, quod de quibuſdam conceditur; ſed hoc de parvis minimiſque peccatis credendum eſt; ſicut eſt continuus otioſus ſermo, immoderatus riſus, vel ali . . . curæ familiaris, & cætera, ſine quibus vita humana non agitur, quæ etiam poſt mortem gravant, ſi adhuc in hac vita poſitis minime fuerint laxata; quæ per ignem purgatorium poſt mortem ipſe paulo poſt dicit purgari, ſi in hac vita poſitus hoc bonis actibus, ut illic obtineat, aliquis promereatur. Unde jure a ſanctis Doctoribus purgatorius ignis eſſe dicitur, quod per eum peccata aliqua purgantur, prout viventes aut eleemoſynis, aut ſacrificiis, aut certe, ſicut ante diximus, vicaria pœnitentiæ ſolutione obtinere poſſunt. Unde Paulus ait: quia *Vir* [u] *fortiſſimus Judas collatione facta miſit Jeroſolymam duodecim millia drachmas argenti, offerre eas pro peccatis mortuorum juſte & religioſe cogitans de reſurrectione: niſi enim eos, qui ceciderunt, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur & vanum orare pro mortuis.* Deinde dicit: *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccato ſolvantur.*

Conſtat igitur, ut diximus, talium operum pretio defunctos poſſe a peccatis abſolvi, alioqui Paulus Apoſtolus, cujus vos auditores eſſe mentimini, nequaquam audiendus eſſet, qui dicit lignum, fœnum, ſtipulam, id eſt, peccata minima atque leviſſima igni purgatorio facile conſumi; quibus nimirum non purgatoria ſed æterna ſupplicia inferrentur, niſi talibus hoſtiis promeruiſſent igne purgatorio reſolvi.

CA-

(t) Matth. XII, 32. (u) II. Machab. XII, 43. & ſeqq.

CAPUT X.

De connubiis.

De connubiis vero, quæ vos contra Evangelica & Apoſtolica decreta ſacrilega mente abominanda judicatis, dicentes, conjugatos in ſortem fidelium nequaquam computandos, multa ſanctorum Patrum occurrunt exempla, quæ ad infidelitatis hujus blaſphemiam confutandam ſatis ſufficiant. De quibus nos reſponſuros quodam diſcretionis gubernaculo noſtri ſermonis carinam ſubire oportet, ne quaſi inter duos ſcopulos naufragium incurrentes, occaſionem demus in alterutrum, ſcilicet aut omnes indiſcrete a conjugiis exterrendo, aut omnes indiſcrete ad connubia commonendo. Porro ſicut inter ſæculares, & Eccleſiaſticos viros quædam ordinis diſcretio eſt, ita & converſatio eorum quadam diſcretionis ratione ſervanda eſt. Nam vir Eccleſiaſticus, poſtquam relicta ſæculi militia in ſortem Domini computatur, non poteſt, ſalvo poſſeſſionis ſuæ cingulo, conjugali thoro ſe iterum mancipare. At viris ſæcularibus, qui nulli Eccleſiaſtici regiminis jugo ſunt obnoxii, nec Evangelica, nec Apoſtolica decreta legitima præjudicant connubia, ſi tamen ſciunt omni tempore ſibi debere eſſe ſubjectam conjugii voluptatem, & ſi diſcernunt certa concubitus tempora, quando coeundum, & quando ab uxoribus ſit abſtinendum. Non enim talia connubia beneplacita ſunt Deo, quibus homines ad luxuriam, & delicias inſtar animalium provocantur, qui Deum a ſua mente excludunt, & ſuæ libidini vacant, ſicut equus & mulus. Qui autem ita conjugio utitur, ut cum timore Dei in amorem filiorum potius intendat, quam ut petulantis carnis appetentiam expleat, hunc copula conjugii de ſorte fidelium non privabit.

Falluntur igitur, qui conjugatos a regno Dei exterminandos affirmant, præſertim cum in Evangelio hujusmodi teſtimonium habeamus, & Apoſtolica traditio talem humanæ conſuetudinis legem multis in locis confirmet. De qua re hoc unum ex ore veritatis teſtimonium proferimus. Nam Phariſæis tentantibus & dicentibus, ſi liceret homini uxorem ſuam dimittere quacumque ex cauſa, ille reſpondens ait: *Non* (v) *legiſtis, quia qui fecit, maſculum & feminam ab initio fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro; quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Requirentibus autem illis, ut quid Moyſes mandaſſet dari libellum repudii, & dimittere? ait illis: *Quoniam* (w) *Moyſes ad duritiam cordis veſtri permiſit vobis dimittere uxores veſtras, ab initio autem non fuit ſic. Dico autem vobis, quia quicumque uxorem niſi ob fornicationem dimiſerit, & aliam duxerit, mæchatur.* Petrus autem in Epiſtola ſua ait: *Mulieres* (x) *ſubditæ ſint viris ſuis, ut ſi qui non credunt verbo, per mulierum converſationem ſine verbo lucrifiant.* Et paulo poſt: *Sic* (y) *enim aliquando & ſanctæ mulieres ſperantes in Deo ornabant ſe, ſubjectæ propriis viris, ſicut Sara obediebat Abrahæ, Dominum eum vocans.* Et iterum: *Viri* (z) *ſimiliter cohabitantes ſecundum ſcientiam, quaſi infirmiori vaſculo muliebri impertientes honorem.* Unde & beatus Paulus ad Corinthios ait: *Bonum* (a) *eſt homini non tangere mulierem: propter fornicationem autem unusquisque ſuam uxorem habeat, & unaquæque virum ſuum habeat. Uxori vir debitum reddat, ſimiliter & uxor viro.* Et paulo poſt: *His* (b) *autem, qui in matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari; & vir uxorem non dimittat, ſi quis frater uxorem habeat infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam; & ſi quæ mulier habet virum infidelem, & conſentit habitare cum illa, non dimittat virum: ſanctificatus eſt vir infidelis per mulierem fidelem.* Et rurſus cùm de virginibus præceptum Domini ſe non habere diceret, converſus ad conjugatos ait: *Exiſtimo* [c] *hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem, quoniam bonum eſt homini ſic eſſe.*

(u) Matt. XIX, 4. & ſeq.
(w) Ibidem v. 8. & ſeq.
[x] II. Petr. III.
(y) Ibidem v. 5. & 6.
(z) Ibid. v. 7.
(a) I. Cor. VII, 1. & ſeqq.
(b) Ibid. v. 10. & ſeq.
(c) Ibid. v. 26.

eſſe. Alligatus es uxori? noli quærere ſolutionem; ſi autem acceperis uxorem, non peccaſti. Scribit autem ad Epheſios ita: *Mulieres* [d] *viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino, quoniam vir caput mulieris, ſicut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ.* Et iterum: *Viri* [e] *diligite uxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam.* Et iterum: *Qui* (f) *ſuam uxorem diligit, ſeipſum diligit.* Scribit autem & ad Titum hoc modo: *Adoleſcentulas doce, ut viros ſuos ament,* (g) *filios diligant, prudentes, ſobriæ, domus habentes curam, ſubditæ ſuis viris.* Et ad Timotheum: *Adoleſcentulas, inquit, viduas* [h] *devita; cum enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Volo ergo juniores nubere, filios procreare, matres-familias eſſe, nullam occaſionem dare maledicti gratia; jam enim quædam converſæ ſunt retro ſatanam.* Et ad Coloſſenſes: *Viri* (i) *inquit, diligite uxores veſtras, & nolite amari eſſe ad illas.*

Cum igitur hæc humanæ conſuetudinis lex tantis divinæ auctoritatis fulciatur inſtitutis, nimirum abjicienda eſt veſtræ hæreſeos ac penitus conculcanda doctrina. Nam ſi conjugalis ſocietas homini cauſa eſſet perditionis, qui venit perditos reparare, nullum daret hujus copulæ documentum, nullum præceptum. Paulus denique, qui tanto charitatis igne flagrabat, ut etiam pro fratribus anathema fieri optaret, nullum ſuper hujusmodi daret conſultum, ſi hoc ad detrimentum animæ ſpectare intellexiſſet. Sed de his ſatis ad præſens dictum.

CAPUT XI.

De Confeſſoribus.

Jam vero quis non videat vos in hoc divini judicii & chriſtianæ communionis reos eſſe, quod adverſum beatiſſimos Chriſti confeſſores pravi dogmatis ſeditionem ſacrilego auſu movetis, dicentes, præter Apoſtolos & Martyres neminem jure venerari, in confeſſoribus nullum donum virtutis eſſe, nec ab eis aliquam ſalutis gratiam poſſe ſpectari, quorum corpora in cineres reſoluta nihil a mortuis animalibus differre videntur. Petrus certe Apoſtolus datam ſibi a Domino ligandi atque ſolvendi poteſtatem, hanc quoque beato Clementi, Lino etiam & Anacleto ipſe tradidit, cæteri quoque Apoſtoli eamdem gratiam ſucceſſoribus ſuis, id eſt, ſanctis Doctoribus atque Confeſſoribus reliquerunt; quorum quidam gladio occubuerunt, alii in pace Eccleſiæ quieverunt. Sed non idcirco ab hominibus injuſte venerantur, quia percuſſoris gladium non ſenſerunt. Verum ſi ratio temporum non potuit præſtare martyrium, gloria tamen Martyrum non carent, quia & voto & virtute, potuerunt eſſe Martyres, & voluerunt. Nam & illi pro ſpe æternitatis multas humanorum dolorum pertulere paſſiones, famem, vigilias, nuditates, jejunia, opprobria invidorum, inſectationes malorum, curam pro infirmantibus; ſollicitudinem pro periclitantibus, gemitum pro pereuntibus, cum flentibus flentes, cum ſcandalizantibus urentes. Quin etiam adverſum humanæ ſpiritualisque nequitiæ diverſa certamina ſemper in eis emicuit fortitudo vincendi, patientia exſpectandi, æquanimitas ſuſtinendi. Quibus etſi percuſſor deeſſet, ipſi ſibi percuſſoris miniſterium ſuppleverunt. Quid in eis carnifex aliud feriret, quam corpus? Et certe quod ad momentum percuſſor faceret, ipſi ſibi longo cruciatu intulerunt, dum carnis concupiſcentias in ſe occiderunt, & quod ſuave, quod dulce, quod voluptuoſum fuerat, ademerunt.

Porro pœnalis carcer eis non defuit, qui ſe inter anguſtam aridioris vitæ cuſtodiam a mundi illecebris concluſerunt, quorum mens lucidiſſima, manus plenæ munditiæ, eo quod in menſa Altaris Sacroſancta Corporis, & ſanguinis myſteria celebrantes, & in ſui cordis penetralibus hoſtiam vivam, Deoque placentem, id eſt, ſemetipſos ſine macula atque admixtione pravi operis offerre non deſiſtunt. Et ſicut diximus, licet percuſſoris non ſenſiſſent gladium, tamen per vitæ meritum Deo digni martyrio non privantur, quia martyrium non ſolum effuſione ſanguinis, ſed abſtinentia peccatorum perficitur, alioqui longe a vero differre videbitur, quod ex ore veritatis ad duos fra-

(*d*) Epheſ. V, 22.
(*e*) Ibid. v. 25.
(*f*) Ibid. v. 28.
(*g*) Tit. II, 4. & 5.
(*h*) I. Tim. V, 11. & ſeq.
(*i*) Coloſſ. III, 19.

fratres filios Zebedei dictum eſt : *Calicem* (k) *quidem meum bibetis* ; cum unum quidem gladio occubuiſſe , alterum in pace Eccleſiæ quieviſſe legamus. Sed neque ullo auctorum exemplari oſtendunt, beatam Dei genetricem MARIAM gladio vitam finiſſe, etſi per Spiritum Sanctum Simeon Propheta paſſuram illam dixerat : *Et* (l) *tuam* inquiens , *animam pertranſibit gladius*. Unde beatus Hieronymus in hoc animam ejus gladium pertranſiſſe dicit , quod in morte Chriſti compaſſionis , atque doloris gladium ſenſit , dum per eximiæ dilectionis vim mortem Chriſti ſuam fecit. Philippum etiam Apoſtolum , & Lucam Evangeliſtam non per paſſionis certamen, ſed per pacem a ſæculo migraſſe legimus. Poſtremum vero, quis tam lapidei cordis eſt , ut ad quorum tumulum ægros venientes optatam ſalutem vident reportare , eorum merita apud æternum judicem vivere non credat ? ſed quis poſt Apoſtolos MARTINO, quis BENEDICTO in miraculis potentior?

Sed fortaſſe objicitis, quia multi in nomine Chriſti mira operati ſunt , & tamen poſt a Domino reprobati ſunt : de quibus in Evangelio Dominus : *Multi* (m) inquit , *venient*, *dicentes* : *Domine nomine in nomine tuo Prophetavimus* , & *in nomine tuo dæmonia ejicimus* ? Quibus dicturus eſt Dominus : *Amen dico vobis* , *neſcio vos* , *diſcedite a me omnes operarii iniquitatis*. Quorum vita quidem , quia non concordabat verbis , idcirco a Domino reprobantur. Quod autem videntur operari , non ſuis meritis , ſed Chriſti nomini imputatur. Ejecti namque Dœmones , non eos , ſed Chriſti nomen fugerant , quod quondam in filiis Scevæ cujuſdam Judæi patuit , qui ſicut ſuperius diximus, per exorciſmum Dœmones in nomine Jeſu , quem Paulus prædicabat , ab obſeſſis corporibus tentabant ejicere , qui concito indignitatis Spiritus furore vexati audiunt : *JESUM* (n) *novi* , *Paulum ſcio* , *vos autem qui eſtis* ? & *continuo inſiluit in eos Spiritus immundus*. Quibus illa ſui pœna furoris ſane dedit indicium , quia non erant ex eorum numero , quorum vita Sanctitatis concordabat ſanctæ prædicationi. Eorum vero corpora terræ mandata declarant , quales utrique in vita extiterant , cum illi quotidie miraculis vivere , iſti nulla virtutis indicia ex ſe poſſe dare videantur. Nam in ſancta Eccleſia plena redundant miraculis volumina , quæ ad Sanctorum Confeſſorum tumbam fieri conſpiciuntur ; cum reprobi poſt clauſas in inferno animas , & ſepulcris recondita corpora , nulla ſancti meriti relinquunt indicia , præter quod aliquando diabolus ad decipiendos homines phantaſticæ lucis ſigna ad eorum oſſa demonſtrat , ut ex hoc ad uſum venerationis deceptas mentes invitet , ſicut tempore beati Martini legimus approbatum , qui vulgi errore dicatum Monaſterium tamquam in honore Martyris ſuper latronem inveniens , verbi ſui Imperio juſſit ſepultum conſiteri , quia nihil ſibi cum ſanctis fuerat commune, ſed ſuorum ſcelerum culpis cum diabolis ſe in inferno torqueri. In talibus igitur locis, ſi quid huic ſimile evenerit , de quo majorum memoria nihil certum ferat , interdicunt , ne ritu (o) gentilium ſana idolorum antiquitus conſtructa pro ſacris venerentur , neve ſepultis temere divina ſolvantur , niſi per Provincialem Epiſcopum vita ſepulti examinetur , ſi ſecundum Evangelium Chriſti fuit.

CAPUT XII.

De pſallendi Officio.

Quis autem dubitet vos immundo ſpiritu agitari, dum hoc quod per Spiritum Sanctum prolatum , atque inſtitutum eſt , id eſt , uſum Pſallendi in Sancta Eccleſia, abjicitis , & quaſi ſuperſtitioſum errori cultum imputatis. Sumpſit ergo hanc modulandi formam ordo Eccleſiaſticus non ex ludicris , & jocularibus inſectationibus , ſed ex veteris , & novi Teſtamenti Patribus , ſicut de David in libro regnorum legimus, quia cum Arcam Domini de terra Philiſtinorum reduceret , ipſe depoſitis regalibus inſigniis , & ſumpta cithara coram ea pſallere cœpit, quod ille nullum ſupernæ gratiæ tunc aptius ſacrificium intellexerat. Qui etiam per hanc modulandi dulce-

(*k*) Matth. XX, 23.
(*l*) Luc. II, 35.
(*m*) Matt. VII, 22.
(*n*) Act. XIX, 15.
(*o*) *ne ritu*; optima lectio, quam reſtituit Baluzius: editum erat *Nericii*.

dulcedinem Saulem Regem a Dœmone liberaverat, quem medicorum ars victa deſperaverat. Certe, apud ſupernos cives legimus hujus modulationis inſignia celebrari, ut in Apocalypſi Joannis Apoſtoli: *Habentes ſinguli* (p) *citharas, & cantabant canticum novum.* Et iterum: *Et vocem, quam* (q) *audivi, ſicut citharœdorum citharizantium in citharis ſuis.* Hinc ergo colligendum eſt, quam gratum ſit Deo officium pſallendi, ſi intenta mente peragatur, quando in hoc Angelorum choros imitari videmur, quos conſtat laudes Domini ſine intermiſſione perſonare. Unde Pſalmiſta ſæpe nos admonet dicens: *Cantate* (r) *Domino canticum novum, & bene pſallite ei in vociferatione.* Et iterum: *Pſalmum* (s) *dicite nomini ejus, date gloriam laudi ejus.* Et in Evangelio Matthæi: *Et hymno* (t) *dicto exierunt in montem olivarum.* Tale namque ſacrificium ſuper taurorum pinguedinem aut hircorum ſanguinem Deo placere per Spiritum Sanctum pſalmiſta viderat, cum dixit: *Numquid* (u) *manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo? Immola Deo ſacrificium laudis.* Et iterum: *Sacrificium* (w) *laudis honorificabit me.*

Denique non ſolum irrationabilem creaturam, ſed cuncta, quæ ſunt condita, ſuum Conditorem continuo pſallendi tenore laudare jubet, cum dicit: *Laudate* (x) *Dominum de Cælis.* Et cætera uſque in finem Pſalmi, quem ita concludit: *Omnis Spiritus laudet Dominum.* Ne ergo Pſalmiſta irrationabilem, aut inanimatam creaturam fruſtra in laudem creatoris commonere dicatur, tunc vere, quod ore non poteſt, ſe in laudem Dei videtur erigere, cum ſuæ naturæ motibus ſe ad voluntatem, & imperium creantis conformat, vel potius rationales animos in hoc commonere videtur, ut de beneficiis Divinis laudem Conditori dare meminerint, cujus munera ipſa uſibus hominum famulari videntur. Sed & Paulus cujus vos imitatores eſſe dicitis, in concentum pſalmodiæ nos hortatur dicens: *Loquentes* (y) *vobiſmet ipſis in Pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus cantantes, & pſallentes Deo.* Et ipſe alibi dicit: *Pſallam* (z) *ore, pſallam ſpiritu, & mente.* Quin etiam in tranſitu Sanctorum Virorum pſalmodiæ cantum ceciniſſe Angelos multa Divinæ ſcripturæ exemplaria docent.

Unde conſtat eos de gremio ſanctæ Eccleſiæ exterminandos, qui hoc pſallendi officium judicant nequaquam ad cultum Divinum pertinere. Quod autem arbitrantur nobis ipſis pſallendo multa adverſa imprecari, ubi videlicet pſalmiſta mentis oculum in maleficos intorſit, ut eſt illud? *Quid* (a) *gloriaris in malitia?* Et, *obſcurentur* (b) *oculi eorum ne videant.* Et cætera talia; falluntur neſcientes eum Prophetico ſpiritu intueri ea, quæ ſuperventura fuerant his, quos in mortem Chriſti, & Sanctorum Martyrum tumentes gloriari inſpexerat, quique a malitia ſuæ pravitate nequaquam declinantes, exultant in rebus peſſimis, & lætantur, cum male fecerint. Patet igitur tales a capite ſuo, id eſt, diabolo, non diſſentire, qui eſt caput omnium iniquorum, qui etiam Scripturam Sanctam intelligens, ſiniſtra eam interpretatione prævertere molitur.

CAPUT XIII.

De veneratione Dominicæ Crucis.

Quoniam vero adverſum Crucem Dominicam, & vivificum lignum viperei dogmatis venena funditis, dicentes hoc ex errore hominum veniſſe, quod venerantur eam, cum nullam magis in ſe virtutem contineat, quam cætera ligna ſylvarum, præter quod opere manuum hominum eſt efformata, pro quo nulla veneratione digna eſt: pauca e multis, quæ ad hanc cauſam utilia videntur, edicimus.

Scimus namque, quia omnis ſubſtantia quæ Deus non eſt, creatura eſt, & quæ creatura eſt, Deus non eſt. Ligno igitur nihil Divinum damus, ut illud adorandum judicemus, quia inter cæteras, quæ Deus non ſunt, ſuæ naturæ ſubſtantiam ſumit: Sed ſi rationem myſterii diligenter inveſtigetis, non ſolum ab hominibus, ſed etiam ab Angelis

(p) Apoc. V, 8. (q) Ibid. XIV, 2. (r) Pſalm. XXXII, 3.
(s) Ibid. LXV, 2. (t) Matth. XXVI, 30. (u) Ibid. Pſal. XLIX, 13, 23.
[w] Pſalm. CXLVIII, 1. (x) Ibid. CL, 6. (y) Epheſ. V, 19.
(z) I. Corinth. XIV, 15. (a) Pſalm. LI, 3. (b) Ibid. LXVIII, 24.

lis Dominicæ Crucis vexillum honorandum videbitis, quæ quidem aperuit Sacramentum, quod neſciebant. Primus namque Adam inobedientiæ mucrone interfectus eſt a ligno ſcientiæ boni & mali, & nos ſecum traxit in mortem: Secundus Adam per palmam obedientiæ a Cruce tranſivit in vitam æternam, & nos ſecum duxit. Verumtamen lignum ſcientiæ boni, & mali non dicimus ſecundum ſuam naturam in ſe mortem habuiſſe, ſed fuit in cauſa, ut in eo probaretur obedientia parentis noſtri, ſive vindicaretur inobedientia, quo contra lignum vitæ in cauſa ſempiternæ vitæ eſt. Hoc lignum attulit vobis Dominus noſter Jeſus Chriſtus per lignum Crucis in Eccleſia noſtra, ut qui morti debitores eramus per lignum ſcientiæ boni & mali, faceret nos vitæ capaces per lignum ſanctæ Crucis. Et ſicut illud ex ſua natura non habuit mortem, ita lignum, unde nobis vita conceditur, non in ſe habuit hanc virtutem, ſed ex illius virtute, qui infirmus fuit ex nobis, vivit autem ex virtute Dei. Regnavit etiam mors, & diabolus ab inobedientia ligni ſcientiæ boni, & mali, ſuperata eſt eadem mors, & diabolus per obedientiam ligni ſanctæ Crucis. Quis ergo negare audeat jure ab hominibus venerari, per quam diabolus victus, & mundus Deo operante ſalvatus eſt? Quis autem niſi inſaniæ furiis agitatus, neget vexillum atque virtutem Dominicæ Crucis eſſe colendam, qui beatum Andream, quem vos imitari inter cæteros Apoſtolos mentientes dicitis, tanto eam paſſionis amore expetere, atque ſedula veneratione audiat prædicare. " Cum vero, *inquit Scriptura*, perveniſſet ad locum, ubi Crux " parata erat, videns eam a longe exclamavit voce magna dicens: Salve, " Crux, quæ in corpore Chriſti dedicata es, & ex membris ejus tamquam " margaritis ornata. Antequam te aſcenderet Dominus noſter, timorem " terrenum habuiſti: modo vero amorem cœleſtem obtinens, pro voto ſuſciperis. Sciens enim quanta intra te " gaudia habeas, ſecurus, & gaudens " venio ad te, ita ut & tu exaltans ſuſcipias me diſcipulum ejus, qui pependit in te, quia amator tuus ſemper " fui, & deſideravi te amplecti. O bona Crux, quæ decorem, & pulchritudinem de membris Chriſti ſuſcepiſti; " diu deſiderata, ſollicite amata, ſine " intermiſſione quæſita, & aliquando " concupiſcenti animo præparata; accipe me ab hominibus, & redde me " ab hominibus, & redde me Magiſtro " meo, ut per te me recipiat, qui per te " me redemit. Et Paulus Apoſtolus: *Mihi*, inquit, (c) *abſit gloriari, niſi in Cruce Domini mei JESU Chriſti.* Glorificantes igitur Crucem Dominicam, Chriſtum quaſi pendentem in ea mente invocamus. Quem vero invocamus, ipſum adoramus. Proſternimur corpore ante crucem, mente, (ante) Deum: veneramur crucem, per quam redempti ſumus, ſed illum deprecamur, qui nos redemit.

CAPUT XIV.

De Imagine Salvatoris in Cruce.

De Imaginibus quoque, quæ in Eccleſiis fiunt, ratio citius perpenditur, ſi ex veteri Teſtamento aliqua ſimilitudo trahatur. Gradiens namque populus Iſraël per deſertum aliquando ignitorum ſerpentium morſibus ad mortem vulnerabatur, ſuper quod conſultus Dominus juſſit fieri ſerpentem æneum, & alto ſtipite levari, quem percuſſi reſpicientes cito ſanabantur. Et nos de Ægypto carnalis converſationis per deſertum mundani exilii ad terram ſupernæ promiſſionis tendentes, per reſpectum Mediatoris in cruce pendentis antiqui hoſtis venenum a cordibus noſtris evacuamus. Qui enim Chriſtum per Imaginem Filii Dei ac paſſionem conſpexerit, ipſe antiqui hoſtis venena evadere poterit. Hoc certe indicant verba ipſius Domini dicentis: *Sicut* (d) *exaltavit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis.* Apte autem æneus ſerpens ligno ſuſpenſus eſt, ut Dominus, & in ſerpente mortuus, & in ære ſignificaretur æternus: Mortuus videlicet per humilitatem, æternus per divinitatem. Eſt vero alia hujus ratio: Simpliciores quippe in Eccleſia, & illiterati, quod per ſcripturas non poſſunt intueri, hoc per quædam picturæ liniamenta contemplantur, id eſt, Chriſtum

[c] Galat. VI, 14. [d] Joan. III, 14.

ſtum in ea humilitate, qua pro nobis pati, & in cruce mori voluit, dum hanc ſpeciem venerantur, Chriſtum in Cruce aſcendentem, Chriſtum in Cruce paſſum, in cruce morientem, Chriſtum ſolum, non opus manuum hominum adorant. Non enim truncus ligneus adoratur. Sed per illam viſibilem imaginem mens interior hominis excitatur, in qua Chriſti paſſio, & mors pro nobis ſuſcepta quæ in membrana cordis inſcribitur, ut in ſe unusquiſque recognoſcat, quanta ſuo Redemptori debeat; dum videlilicet juxta Salvatoris ſententiam, quæ poſtulat imago Cæſaris, redduntur Cæſari, & quæ Dei, Deo.

Similiter de imaginibus Sanctorum ratiocinari licet, quæ ideo in ſancta Eccleſia fiunt, non ut ab hominibus adorari debeant, ſed ut per eas interius excitemur ad contemplandam gratiæ Divinæ operationem, atque ex eorum actibus aliquid in uſum noſtræ converſationis trahamus. Verbi gratia; cum imaginem Beatæ Dei genitricis MARIÆ intuemur, profecto Divinæ dignationis per eam beneficia recolimus, qui de maſſa perditionis recreavit maſſam reconciliationis. Quæ nimirum ſtudio obedientiæ, & humilitatis exemplo ſuadet nos ſupernam patriam quærere, quam primæ Virginis ſuperbia atque inobedientia clauſerat. Sic itaque Angelos in miniſterio conditori aſſiſtentes, dum per exteriores imagines contemplamur, per eam quam a Deo claritatis gloriam accipiunt, ad eorum numerum ſtudio converſationis incitamur. Apoſtolorum atque Sanctorum Martyrum imaginatas effigies intuentes, quid aliud per eas jubemur, niſi ut calcatis curis ſæculi, ſpretisque corporibus, eorum doctrinis imbuti, & glorioſo certamine roborati, inter mundi triumphatores coronari mereamur? ſimili modo Confeſſorum ac Virginum imagines ſpeculantes, monemur ex eorum imitatione mundi concupiſcentiam declinare, lenocinia carnis calcare, immaculatam hoſtiam Deo nosmetipſos offerre. Sic igitur aliorum Sanctorum ordines inſpecti ad æmulationem virtutum nos inſtruunt, ſic quondam fortia facta virorum ipſis ſuis laudibus ad quæque audendum alios accendunt.

CAPUT XV.

De ordinibus Eccleſiaſtici Regiminis.

Sed neque rebellionis veſtræ tumorem graſſari adverſum divinam ordinationem diutius patior, qua Eccleſiaſticæ adminiſtrationis ordinem in nihilum redigere laboratis. Sancta quippe Eccleſia, quam beatus Paulus Apoſtolus ſupernam Jeruſalem, ac matrem noſtram, & manentem civitatem, & ad ædificationem ex Deo domum non manufactam appellat; ex Angelis & hominibus conſtat. Quæ partim ex hominibus ſocietate Angelica in ordinibus diſtinctis perfruens, jam cum Deo regnat in cælo; partim vero in ordinibus diſtinctis adhuc peregrinatur in terra, & ad ſupernam ſocietatem ſuſpirat, ubi ſecundum Apoſtolum tabernaculum eſt non manufactum, neque hujus creationis, ad cujus inſtar per Moyſen factum eſt tabernaculum, de quo dixit ad eum Dominus: *Omnia* (f) *fac, juxta quod tibi in monte oſtenſum eſt.* In quo ſuperno & vero tabernaculo, quod finxit Deus & non homo, in interiora velaminis, id eſt, in ipſum cœlum Confeſſionis noſtræ Summus Pontifex *ſempiternum* (g) *habens Sacerdotium per proprium ſanguinem introivit ſemel in ſancta, æterna redemptione inventa*, ſedensque ad dexteram Patris, id eſt, in gloria paternæ Majeſtatis, interpellat, non voce, ſed miſeratione pro nobis. Denique *Rex regum* (h) *& Dominus dominantium*, per quem Reges regnant, & conditores legum juſta decernunt, cœleſtem ac terrenum principatum, cunctam videlicet rempublicam regens, & univerſam militiam tam cæleſtem & ſpiritualem, quam terrenam & temporalem diſtinctis ordinibus diſponens ac moderans, & ſupernæ ac mundanæ curiæ præſidens, miro ordine Angelorum, hominumque miniſteria pro temporum varietate, & oportunitate diſpenſat; & quæ ſingulis quibusque temporibus, vel perſonis congruunt, ſua occulta inſpiratione vel evidenti illuſtratione, vel patefacta præceptione decernit.

Itaque legimus ſacros ordines in cœlo & in terra, & in teſtamento veteri, & in novo diſpoſitos a Deo, ex quo juxta

(f) Exod. XXV, 40. (g) Hebr. VII, 24. (h) I. Timoth. VI, 15.

juxta Apoſtolum omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Unde beatus Dionyſius Areopagites, Antiſtes videlicet & venerabilis Pater, ſicut didicit a Paulo Apoſtolo, qui raptus eſt uſque ad tertium cœlum, vidit cæleſtia ſecreta, duos libros de Angelico & Eccleſiaſtico Principatu ſcripſit. Unde & beatus Gregorius dixit, quia ad hoc divinæ diſpoſitionis proviſio gradus & diverſos conſtituit ordines eſſe diſtinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, potiores minoribus dilectionem impenderent, una concordiæ fieret ex diverſitate contextio, & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim univerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi hujusmodi magnus eam differentiæ ordo ſervaret. Quia vero creatura in una eademque æqualitate gubernari vel vivere non poteſt, cœleſtium militiarum exemplar nos inſtruxit, quia dum Angeli ſint, Archangeli ſint, liquet, quia non æquales ſunt; ſed in poteſtate & ordine differt alter ab altero. Quod per hoc datur aperte intelligi, quia ad explendum de ſupernis miniſterium, alii ſpiritus alios mittunt, Zacharia ſcilicet Propheta teſtante, qui ait: *Ecce* (i) *Angelus, qui loquebatur in me, gradiebatur; & alius Angelus egrediebatur in occurſum ejus, & dixit ad eum: curre & loquere ad puerum iſtum, dicens: abſque muro habitabitur Jeruſalem.* Dum enim Angelus ad Angelum dicit: *curre & loquere;* dubium non eſt, quia alius alium mittit. Minora vero ſunt, quæ mittuntur, & majora, quæ mittunt. Huic autem ſenſui & illud creditur non inconvenienter opitulari; quod per Danielem dicitur: *Millia* (k) *millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei.* Aliud namque eſt miniſtrare & aliud aſſiſtere.

Si ergo inter hos, qui ſine peccato ſunt, iſta eſt diſtinctio, quanto magis inter eos, quos conſtat non poſſe eſſe ſine peccato, hæc gerendi principatus ratio eſt ſervanda? " Liquet, inquit beatus " Gregorius, quod omnes homines na- " tura æquales genuit; ſed variante me- " ritorum ordine alios aliis culpa poſt- " ponit. " Ipſa autem diverſitas, quæ acceſſit ex vitio, divino judicio diſpenſatur, ut quia omnis homo æque ſtare non valet, alter regatur ab altero. Unde beatus Paulus: *Omnis,* inquit, (l) *anima ſublimiori poteſtati ſubdita ſit; non eſt enim poteſtas, niſi a Deo, cui qui reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Item Apoſtolus Petrus: *Subjecti* (m) *eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive Regi quaſi præcellenti, ſive Ducibus tamquam ab eo miſſis.* Igitur ordines in Eccleſia veteris populi, quæ uſitato nomine ſynagoga vocatur, fuiſſe legimus per Moyſen a Deo diſpoſitos, qui & quales & qualiter ac quando ordinare cæteros, & ordinari a cæteris deberent, & quantum in ſingulis officiis miniſtrare deberent. Sed & nunc in Eccleſia, quæ regnum cœlorum appellatur, adinſtar cœleſtium ordinum miniſtros Domini inſtitutione & Apoſtolica traditione legimus, & cognovimus diſtincte eſſe compoſitos, quibus inter cæteros quædam dignitas major, & in ſimilitudinem honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, quorum ſollicitudine inferiores tamquam ex quadam diverſitate in unum Eccleſiæ corpus coeant; ne occaſione libertatis ſubintret cauſa prævaricationis. Hujus rei gratia ſtatuta ab Apoſtolis & Apoſtolorum ſucceſſoribus regula eſt uſque in hodiernum diem, per Epiſcopos atque Archi-Diaconos, Decanos etiam atque Præpoſitos totius Eccleſiaſtici regiminis cauſam diſpenſari. Quod cum ita ſit, nihil eſt, quod jure contra hæc repugnare debeatis.

CAPUT XIV.

De eorum falſa juſtitia.

Verum quoniam falſæ juſtitiæ doctrinam introducere tentatis, quam divinæ gratiæ adeo præponitis, ut omnia propriis meritis adſcribatis, hunc nefariæ præſumptionis errorem Divinæ auctoritatis ictibus labefactamus: Nam nulla juſtitia, nullum boni conſtat meritum, quod non de fonte ſupernæ gratiæ id quod eſt, acceperit. Unde ipſe, quo perhibente Domino, nemo inter natos mulierum major eſt, de ſe Joannes dicit: Non poteſt homo accipere quidquam, niſi ei fuerit datum de Cœlo. Et Apoſtolus dicit: *Omne* (n) *datum* opti-

(i) Zachar. II, 3. & 4. (k) Daniel. VII, 10. (l) Rom. XIII, 1.
(m) I. Petr. II, 13. (n) Jac. I, 17.

optimum , *& omne donum perfectum deſurſum eſt* , *deſcendens a patre luminum.* Et Paulus ait : *Infelix* (o) *homo* , *quis me liberabit de corpore mortis hujus ? Gratia Dei per JESUM CHRISTUM Dominum noſtrum.* Et iterum : *Gratia* (p) *Dei ſum id* , *quod ſum.* Et iterum ? *Sed plus illis omnibus laboravi ; non ego autem* , *ſed gratia Dei mecum.* Ad hanc nos profeſſionem ipſe inſtituit, eum ait (*ſine intermiſſione orate*) quia nullum tempus intervenit , quo ejus non egeamus auxilio. In prævaricatione namque primi hominis naturalem poſſibilitatem , & innocentiam amiſimus , & nemo de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium poteſt conſurgere , niſi eum gratia miſerantis erexerit.

Quæcumque igitur in cordibus noſtris , aut in noſtro arbitrio ſancta cogitatio eſt , aut pium conſilium , aut quilibet motus bonæ voluntatis , ex ſuæ gratiæ dono deſcendit , quia per illum aliquid boni poſſumus , ſine quo nihil poſſumus , ſicut ipſe diſcipulis ait : *Sine* (q) *me nihil poteſtis facere.* Nam omnia hominum merita ab ipſius gratia præveniuntur , per quem fit, ut aliquid boni, & velle incipiamus , & facere. Denique quibus juſtitiæ operibus Maria peccatrix a peccatis dimiſſa , Zachæus juſtificatus , latro ad paradiſi gaudia receptus eſt , niſi ſola Divinæ pietatis gratia? de qua Apoſtolus ad Romanos : *Ubi* (r) *abundavit* , inquit , *delictum* , *superabundavit gratia.* Et alibi : *Omnes* (s) *enim peccaverunt* , *& egent gloria Dei* , *juſtificati gratis per gratiam ipſius.* Et iterum : *Fuimus* (t) inquit , *& nos natura filii iræ ſicut & cæteri.*

Certiſſime itaque tenemus, omnes homines per ſemetipſos non ſolum perfectionem , ſed nec initium juſtitiæ poſſe contingere , ſed univerſos, qui fiunt boni, divina gratia præveniri. Bonam namque in hominibus voluntatem ipſe gratis præparat, gratis donat, ipſe adjuvat, ipſe conſummat. Ut enim *abnegantes* (u) impietatem & ſæcularia deſideria , ſobrie, juſte & pie vivamus in hoc ſæculo, ait : Gratia Dei per JESUM CHRISTUM Dominum noſtrum , cujus hæc eſt inexhauſta pietatis munificentia , ut ex inſipientibus ſapientes efficiat, infidelibus fidem tribuat, errantes non ſolum vocet, ſed etiam revocet, deſideriis terrenis expulſis deſiderium regni cœleſtis inſpiret , inſerta bonitate malitiam exſtirpet , benignitatis dono invidiam expellat , odibilibus quoque , & odientibus invicem donum dilectionis infundat. Ut ergo ex malis boni ſimus , ut ſanctæ charitatis igne flagremus , gratiæ ſpiritualis opere in nobis inchoatur, ejusque in nobis operatione perficitur.

Proinde noſſe debet unusquiſque Chriſtianus, neque in viribus naturæ, neque in legalibus præceptis , ſed in illuminatione cordis , & voluntario Divinæ voluntatis munere conſtare gratiæ ſalutaris exordium , qua fit, ut quod divinitus præcipitur , non ſolum a nobis agnoſci, ſed etiam diligi poſſit ac fieri. Jure igitur gratuito beneficio Divinæ bonitatis adſcribitur , qui nos ideo ad bona opera miſericorditer excitat , ut habeat , quod in nos juſte coronare debeat. Quibus ſicut per miſericordiam præparavit gratuitum juſtificationis donum, ita per juſtitiam præparavit æternæ juſtificationis præmium. Opus itaque gratiæ in omnibus prædeſtinatis gratuita miſericordia inchoatur , & juſta retributione perficitur. Quod vero e contra de injuſtis occurrere poterat , illis quidem non injuſto judicio ignem æternum præparat , quos præviderat dignos ad luenda ſupplicia, nec tamen prædeſtinavit ad facienda peccata. Prædeſtinavit Deus, quod Divina æquitas redderet , non quod humana iniquitas amiſiſſet : Præparavit igitur homini reo non culpam , quam odit, ſed judicium, quod diligit ; ſcriptum eſt enim : *Quia* (u) *miſericordiam* , *& judicium diligit Deus.* Proinde bona opera, quæ Deus miſericorditer donat, juſte coronat , opera vero, quæ non ipſe tribuit, juſte punit. In iſtis ergo coronatur Divina largitio , in illis transgreſſio humana damnatur. Nihil igitur iſte habet , quod propriis meritis adſcribere , nec ille , quod divino judicio jure poſſit derogare. Igitur juxta Apoſtolum non eſt quod dicat : *Figmentum* (w) *ei qui ſe finxit* , *Quid me feciſti ſic ? Quia habet* (x) *poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem* , *aliud vero in contu-*

(o) Rom. VII, 24. & 25. (p) I. Cor. XV, 10. [q] Joan. XV, 5.
(r) Rom. XV, 5. (s) Ibid. II, 23. & 24. (t) Epheſ. II, 3.
(u) Tit. II, 12. (v) Pſalm. LXXXIII, 12. (w) Rom. IX, 20.
[x] Ibid. v. 21.

contumeliam. Oſtendit igitur divitias bonitatis ſuæ in vaſis miſericordiæ: potentiam vero atque judicium in vaſis iræ, dum hos præparat ad gloriam, illos ſuſtinet ire in interitum.

Quæoam eſt igitur veſtra juſtitia, quæ cuncta ſolis meritis, nihil tamen gratiæ debet? Porro Paulus jam teſtimonium vobis perhibet, quod æmulationem Dei habetis, ſed non ſecundum ſcientiam: *Ignorantes* (y) enim *Dei juſtitiam & veſtram quærentes ſtatuere, juſtitiæ Dei non eſtis ſubjecti. Moyſes vero ſcripſit, quoniam juſtitiam, quæ in lege eſt, qui fecerit homo, vivet in ea.* Quanto magis autem juſtitia, quæ ex Evangelio Chriſti & auctoritate Apoſtolica eſt, vitam donabit? Quid enim Apoſtoli aliud docuerunt, niſi quod ex ore veritatis acceperunt? Quid autem aliud ſancta Eccleſia tenet, niſi quod a beato Petro, & cæteris Apoſtolis accepit? Quis autem neſciat, aut non advertat, quod a Principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc uſque cuſtoditur ab omnibus, debere ſervari, nec ſuperduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? Præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpaniam, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Petrus, aut ejus ſucceſſores conſtituunt Sacerdotes. Aut legant, ſi in his Provinciis alius Apoſtolorum invenitur, aut legitur docuiſſe: Qui ſi non legunt, quia nuſquam inveniunt, oportet eos hoc ſequi, quod Eccleſia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt; ne, dum peregrinis aſſertionibus ſtudent, caput inſtitutionum videantur amittere.

CAPUT XVII.

Jam dies ad occaſum declivior erat; & Dominus Epiſcopus his, qui audiendi gratia convenerant, circumſtantibus ait: Fuerant ſatis, fratres, quæ de his nos oportuerat ad confirmandam fidem veſtram enuntiare, ſed ne vos plus onere verborum gravemus, ſufficiant iſta. Hoc tantum ſervate fidei veſtræ intemeratum ſignaculum, recolentes hoc, quod Paulus Apoſtolus prædixerat; *Quia in noviſſimis* (z) *diebus diſcedent quidam a fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum in hypocriſi loquentium, & cauteriatam habentium conſcientiam ſuam: Prohibentium nubere, abſtinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus.*

Verum talibus dictis Domini Epiſcopi, hi, qui paulo ante ſibi videbantur inſuperabiles verbo, nec ullo verbi genere poſſe conſtringi, verborum gravitate, & manifeſta Dei virtute ita obſtupefacti ſteterunt, ac ſi nunquam ullum ſermonem didiciſſent contradicendi, multique ad omnia hoc ſolum potuerunt reſpondere, ita ſibi videri, nec alio Chriſtianæ ſalutis ſummam conſiſtere poſſe, quam in his; quæ in præſentia Epiſcopus enarraſſet. Ad quos Epiſcopus: Si hæc, inquit, ita eſſe creditis, deponentes tantæ perfidiam incredulitatis, nobiſcum hanc hæreſim cum ſuis auctoribus, niſi reſipuerint, damnantes excommunicate. Tunc Epiſcopus, & omnes qui aderant Abbates, atque Archidiaconi, Cleruſque omnis, ſimul ſavente populo, ita incipiunt.

Hanc hæreſim, (a) quæ hodie contra veram, & Catholicam Eccleſiam inventa eſt, quæ videlicet baptiſmum ad abluendam originalis culpæ maculam, & actualia delicta, nihil profuturum contendit, & per pœnitentiam peccata nequaquam poſſe relaxari profitetur: & quæ ſanctam Dei Eccleſiam, & Sacroſanctum Altare, atque Dominici corporis, & ſanguinis Sacramentum nihil eſſe aliud, niſi quod corporis oculis intuetur, & hoc tamqum vile negotium reſpicit; & quæ legitima connubia devitat: Hanc, & omnes, qui eam affirmant, damnamus, & anathematizamus. Profitemur enim ſecundum fidem Evangelicam, & traditionem Apoſtolicam nullum poſſe ſalvari, niſi per aquam regenerationis: ut ipſe Dominus ait: *Niſi* (b) *quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt introire in regnum Dei.* Peccata vero, quæ poſt baptiſmum ſuadente diabolo, & propria voluntate contrahunt homines, confitemur per pœnitentiam non ſolum relaxari; verum ipſam Divinam gratiam poſſe promereri, cum

(y) Rom. X, 3. & ſeq. (z) I. Tim. IV, 1. & ſeq. [a] *abjuratis Hæreſeon.* (b) Joan. III, 5.

cum per eam videamus peccatricem Mariam mundatam, Zachæum juſtificatum, Petrum poſt lapſum relevatum, latronem intra Paradiſum receptum.

Credimus autem ſanctam Eccleſiam communem omnium fidelium matrem, nullumque ad eam, quæ in cœlis eſt, poſſe pervenire, niſi per hanc, quæ in terris eſt, acquiſitus fuerit. Sacramentum autem Dominici corporis, & ſanguinis hoc a Deo confitemur eſſe pignus noſtræ redemptionis, & ſalutis, de quo Dominus ait: *Niſi* (b) *manducaveritis carnem meam, & biberitis ſanguinem meum, non habebitis vitam in vobis.* Et iterum: *Caro mea* (c) *vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Quod corpus & ſanguinem, ſecundum quod ipſe ait: *Accipite* (d) *& manducate ex hoc omnes, hoc eſt enim corpus meum: & bibite* (e) *ex hoc omnes, hic eſt enim calix ſanguinis mei;* indubitanter profitemur eamdem eſſe carnem, quæ ex virgine nata in cruce paſſa, de ſepulchro levata, ſuper cœlos exaltata, ſedet in paternæ Majeſtatis gloria. Hoc qui audit incredulus, huic nec Chriſtus natus, nec paſſus, nec ſepultus eſt, nec cum Chriſto partem beatæ reſurrectionis obtinebit. Quod myſterium non alias poteſt ſanctificari, niſi ſuper Sacroſanctum Altare, quod de terra ſibi Dominus per Moyſen inſtituit fieri.

Connubia autem, quibus conceſſa ſunt, Dominus & diſcipuli ejus, Doctorque gentium, licentiam dedit, & legitima ſervare inſtituit. &c.

Si quis autem contra hanc Catholicam inſtitutionem ſenſerit, ſortem inter fideles habere non poterit. Verum, quia illi qui paulo (ante) hæretica infidelitate tenebantur, hæc quæ latina oratione dicebantur, non ſatis intelligere poterant, audita *per interpretem vulgarem* excommunicationis (ſententia) expoſitaque ſacræ fidei profeſſione, pari voto ſe, & quod damnatum fuerat, abjurarunt) & quod a fidelibus creditum fuerat, credere ſe profeſſi ſunt. Sed ad confirmandum ſuæ fidei teſtamentum, unuſquiſque eorum in modum crucis hujuſmodi † quemdam characterem conſcripſit, ut hoc illis ſignum in extremo judicio, ſi fidem hanc ſervarent, repræſentaretur ad ſalutem; ſi autem prævaricarentur, fieret eis in confuſionem. Sic itaque omnes Deo gratias in commune reddentes, & a Domino Epiſcopo benedictionis munere donati, redierunt feliciter in ſua.

D'acherii in Spicilegio editionis anni 1723. *Tomo I. a pag.* 607. *ad* 624.

Feliciſſimus exitus hujus Concilii obſervatione dignus, Concilium lingua latina celebratum fuit, uti & pœna excommunicationis in hæreticos lata: quæ lingua cum hæreticis ignota eſſet, vulgari populari lingua doctrina catholica Concilii & reprobatio erroris damnati iiſdem explicata fuit per interpretem utriusque linguæ peritum: tum Dei gratia promovente & adjuvante zelum Epiſcopi Gerardi: hæretici pœnitentes veræ fidei profeſſionem ſibi propoſitam palam amplectuntur. 2. Errores ſuos damnatos abjurant. 3. Cum ſcribendi rudes eſſent, formato † ſigno ſignarunt factam profeſſionem: & in pace ab Epiſcopo benedicti ad ſua jam Catholici revertuntur.

(b) Joan. VI, 54. (c) Ibidem v. 55. (d) Matth. XXVI, 26.
(e) Ibidem v. 27.

SYNODUS WORMATIÆ

Anno Chriſti MXXVII. Joannis XIX. Papæ IV. Conradi II. Regis III. Imp. I. (a)

SUMMA. *Juramentum inſolens a Metropolitano exactum a Suffraganeo Epiſcopo conſecrando, moderante Imperatore Conrado, nonnihil laxatur.*

JAm annus fere elapſus erat, ex quo Bruno in Tullenſem Eccleſiam regendam cooptatus, necdum tamen ordinatus fuerat, moras nectente Poppone Archi-

chi-Epiſcopo ob promiſſum inſolitum quod ab eo exigebat. Morarum impatieos Conradus Imperator utrumque Wormatiæ in frequenti Epiſcoporum ac Procerum cœtu adeſſe jubet, & formula Sacramenti noonihil laxata, ut ſcilicet Bruno in arduis tantum Eccleſiæ rebus Archi-Epiſcopum conſuleret, evicit, ut Bruno quantocyus conſecraretur. Conſecrarus fuit Tulli Epiſcopus V. Idus Septembris h. a.

Mabillon. Annal. Benedictin. Tomo IV. Lib. LVI. pag. 332.

(*a*) Fuit Conradus a Joanne XIV. die Paſchatis anni hujus Romæ Imperator coronatus: præſentibus duobus Regibus Rudolpho Burgundiæ, Cnuthone Angliæ, tum multis Epiſcopis, Proceribus & Abbatibus Germaniæ.

SYNODUS IN FRANCONOVORDE

Anno Chriſti MXXVII. Joannis XIX. Papæ IV. Conradi II. Regis III.

SUMMA. Godehardus Hildeſienſis Epiſcopus teſtimonio ſeptem Epiſcoporum probat ſuam jurisdictionem in Gandesheim. §. 2. Nondum Aribo cedit ſuo juri. §. 3. Sophiæ Abbatiſſæ Nonnæ ſuæ reſtituuntur. §. 4. Gebehardus frater Regis tondetur.

EOdem item anno Aribq Moguntinus Archi-Epiſcopus Franconevorde Concilium Synodi habuit cum Epiſcopis XXIII. in quo iterum beatum Godehardum de ſæpius præventilata cauſa more ſuo inquieravit. Pulchra ſiquidem ibi erat etiam rationabiliter tam Regalis, quam & Epiſcopalis confeſſio. Nam in *Orientali parte* aute altare Archi-Epiſcopus Aribo cum ſuis Suffraganeis, Werinhero Argentinenſi, Brunooe Auguſtenſi, Meinwerco Patherbrunnenſi, Eberhardo Babenbergenſi, Meinhardo Wirceburgenſi, Brantago Halberſtadenſi, Godehardo Hildinisheimenſi, Hazecone Wormatienſi, Wiggero Fardenſi conſedit. *In Occidentali parte* Imperator conſedit, & *a dextris ejus* Piligrimus Colonienſis Archi-Epiſcopus cum ſibi ſubditis, Sigiberto Mindenſi, Sigiſrido Monaſterienſi, Bennone Trajectenſi. *A ſiniſtris ejus* Hunfridus Partenopolitanus Archi-Epiſcopus cum ſuis, Hildiwardo Cicenſi, Brunone Merſburgenſi, Liuzone Brandcburgenſi, Thioderico Misnenſi. *In Auſtrali autem parte* Epiſcopi Rambertus Wirdunenſis, Rodolfus Sleswicenſis, Hildolfus Mantuanus, Reinoldus Aldenburgenſis aſſederunt. *In Aquilonari etiam* Abbates: Richardus Fuldenſis, Reinboldus Lorisheimenſis, Arnoldus Herveldenſis, Gerbertus Mogontinus cum aliis etiam ejus ordinis ſex adfuerunt. Ibi randem Præſul Godehardus ſumma veritate, quæ Chriſtus eſt, miſerante pariter & adjuvante, Epiſcopatus ſui proprietatem ſuper totum Gandersheimenſe territorium teſtimonio ſeptem Epiſcoporum, qui prædictam pactionem in Gandersheim & audierant, & viderant, canonice retinuit, ſcilicet Brunone Auguſtenſi concionante, Werinhero Argentinenſi decernente, ipſo verò Metropolitano vere invito verbi Dei banno affirmante. Hi enim erant Epiſcopi, qui ſuum teſtimonium ſicut viderant & audierant, præbuerunt: Bruno Auguſtenſis, Everhardus Bavenbergenſis, Meinwercus Paderbrunnenſis, Meinhardus Wirceburgenſis, Sigibertus Mindenſis, Hilliwardus Cicenſis, Bruno Mersburgenſis.

§. II. In hac Synodo Donna Sophia Abbatiſſa Gandersheimenſis Nonnas ſuas, cogente ſynodali decreto ab Archi-Epiſcopo recepit.

§. III. In eadem Synodo Gebehardus juvenis frater Imperatoris, arma compulſus depoſuit, & clericalem tonſuram invitus accepit.

Mabillon. Annal. Benedictinorum T. IV. Lib. LVI. ex chronico MS. inedito.
Annaliſta Saxo Eckharti Tomo I. corporis Hiſtorici medii ævi pag. 458. 459. *ad hunc annum.*
Hildenesheimenſe Chronicon ad h. a.

SYNODUS MOGUNTINA IN GEITZLICE (*a*)

SUB ARIBONE ARCHI-EPISCOPO.

SUMMA. Cauſæ Gandersheimenſis denuo tentata compoſitio, ſed non effecta.

§. I. EO anno iterum Aribo Synodum ſuam Geislizæ concivit, ad quam item ſeniorem noſtrum Godehardum inquietandum Legatis & ſcriptis vocavit. Quo ille ire diſſimulans, venerabilem virum Tadilonem, (*b*) Decanum noſtri cœnobii, cum fratribus obviam ei miſit, qui eum honorifice ex parte ſenioris ſalutando, de præteritæ Synodi diffinitione commonuit, & plurali altrinſecus auctoritatum, collatione profuſa Epiſcoporum auxilio, eum ab ipſa tepetitione tunc tantummodo compoſuit.

Biographus S. Godehardi apud Leibnitz. Tom. I. Script. Brunſwic. p. 493.
Leuckfeld. in antiquit. Halberſtadenſibus ad annum 1028. *refert Synodum.*

Sed ſi annus Synodi Francofurtenſis legitimus eſt, quem Schatenus & alii ad 1027. *referunt, ſequitur eodem anno in Geitzlice Synodum coactam fuiſſe.*

§. II. In eadem Synodo in Geitzlere inter cætera Eccleſiaſtica quidam homo ingenuus de homicidio Sigefridi Comitis incuſatus, candenti ſe ferro expurgavit, qui ex decreto ſynodali poſt duas noctes probatus, illæſus apparuit.

Annales Hildeſemenſes apud Leibnitz. Tomo I. Scriptor. Brunſw. p. 725. *ſed ad annum* 1028.
Iidem Annales ultimaam reconciliationem referunt ad 1030.

(*a*) *Geislar* nunc dicitur. (*b*) *Tacbilonem* alii legunt.

SYNODUS IN MERSBURCH

ANNO CHRISTI MXXVIII. JOANNIS XIX. PAPÆ V. CONRADI II. REGIS IV. IMPERII II.

EOdem anno Pentecoſten *in Mersburch* celebravit, ubi Aribo Archi-Epiſcopus & Godehardus Epiſcopus inter ſe ſuper diutina eorum diſceptatione reconciliati ſunt. Nam ipſe Metropolitanus patrem Godehardum ſecreto coram Epiſcopis convenit, ſeque erraſſe ſuper Parrochia Gandirsheimenſi confeſſus eſt, & omnem fratemam ſatisfactionem, ſed & de præterita lite perpetuam taciturnitatem ſub vero Chriſti & Eccleſiæ teſtimonio promiſit, ſibique priora errata propter Deum remitti ſuppliciter petit.

Annaliſta Saxo Eckharti Tomo I. Script. medii ævi ad 1029.
Leibnitz. in vita S. Godehardi T. I. p. 493. *Anno proximo poſt Synodum in Palithi, adeoque* 1030. *cui Leuckfeld in antiq. Halberſtad. conſentit.*
Serarius in Moguntiacis ad annum 1029. *pag.* 732. *primæ editionis.*

SYNODUS IN PALITHI

ANNO CHRISTI MXXIX. JOANNIS XIX. PAPÆ VI. CONRADI II. REGIS V. IMPERII III.

ANNO Dominicæ Incarnationis MXXIX. Imperator in *Palithi* (*a*) Natale Domini celebravit, ubi prædictus Archi-Epiſcopus iterum Synodo habita veterem querelam contra beatum Godehardum præſente Imperatore incœpit, ſed poſt multa & varia diſceptationum colloquia, vix tandem ab Epiſcopis commonitus, deſtitit.

Vita Godehardi pag. 493. *videtur referre ad annum* 1028.
Annal. Hildesheimenſes pag. 725. *apud Leibnitz. Tom. I. Script. Brunſwic. Leibnitz. ad annum* 1029. *refert.*

[*a*] *cum Epiſcopis XI.* addunt Annales Hildeshemenſis apud Leibnitz. pag. 725.

SYNO-

SYNODUS PADERBORNENSIS

ANNO CHRISTI MXXIX. JOANNIS XIX. PAPÆ V.
CONRADI II. REGIS V.

SUMMA. Aribo Archi-Epiſcopus Moguntinus ab Imperatore Conrado & confratribus facultatem petit Romæ limina Apoſtolorum inviſendi, & obtinet.

NAtalem Chriſti (*a*) Imperator Patherbornæ egit, ubi Aribo Metropolitanus in ſancto die inter Miſſarum ſolemnia publico ſermone habito licentiam ab Imperatore Conrado & eonſratribus Romam pergendi rogavit, ſimulque a clero & populo indulgentiam ſibi a Deo impetrari poſtulavit. Sicque poſt Purificationem ſanctæ Mariæ iter aſſumens, Romam adiit.

Inde vero digrediens VIII. Idus Aprilis, (*b*) obiit anno Ordinationis ſuæ XI. cunctis certe Catholicis merito flebilis, quia in omni Eccleſiaſtica Religione erat vere laudabilis.

Biographus S. Godehardi apud Browerum Cap. X. pag. 35.
Apud Leibnitz Tom. I. Scriptor. Brunſwic. Cap. IV. pag. 494.
Serarius in Moguntiacis pag. 732.

(*a*) Hic eſt initium anni 1030. apud Scriptores hujus ſæculi: ſed noſtro hodierno calculo ſpectat hæc Synodus ad 1029.
Hermannus Contractus, *Lambertus Schaffnaburgenſis* anno 1031. Aribonem mortuum ſcribunt, *Marianus Scotus anno* 1030.

(*b*) Cumis, hodie Novocomi, in Italia mortuum ſcribunt *Annal. Hildeſemenſes pag.* 726. *Leibnitz. Tom. I.*

SYNODUS TRIBURIENSIS

ANNO CHRISTI MXXX. JOANNIS XIX. PAPÆ VI.
CONRADI II. REGIS VI.

Caput unicum ſupereſt de tempore jejunii quatuor temporum in Quadrageſima ſervando.

HOc tempore Triburiæ ſecus Moguntiam Imp. Chonradus de diverſis partibus Epiſcopos convocavit, ut quæ utilitatis & religionis ſunt, adinvicem conferrent. Qui poſt aliqua dictorum ſuorum hoc habuerunt capitulum; ut, ſi quando jejunium primi menſis in ea hebdomada, qua conſtat caput (*a*) jejunii, ſicut ſolet, eveniret: amborum jejuniorum celebritas una officii expletione compleretur. In hoc rurſus moderatiſſimus Paſtor, Gerardus Cameracenſis Epiſcopus, antiquam patrum conſuetudinem ſervari monebat, & in altera hebdomada officium primi jejunii celebrandum pro conſuetudine antiqua cenſebat: Cujus oblata ſententia viſa eſt congrua, & ab eis decreta eſt tenenda.

Balderici Chronicon Cameracenſe & Atrebat. Lib. III. Cap. LI.

Sigebertus Gemblacenſis in Chronico ad annum 1030. refert; ſed in textu addit: *Hoc tempore*, quaſi non annum; ſed circa hoc tempus factam Synodum denotaret.

Hermannus Contractus ad 1035. Synodum magnam apud Triburiam collectam ab Imperatore ſcribit: ſed de actis vel decretis Synodi nil habet: Baldericus nullum annum addit: hinc ſecuti Sigebertum retulimus ad 1030.

[*a*] *Caput jejunii* dicuntur 4. dies a feria IV. Cinerum ad primam Dominicam Quadrageſimæ: intra eos olim alicubi jejunium quatuor temporum agebatur: nunc in prima hebdomada ſequente, uti in hac Synodo Triburienſi definitum fuit, jejunium quatuor temporum ſervamus.

Martius vocatur ſtilo Eccleſiaſtico primus menſis, etſi jam a tempore Julii Cæſaris tertius eſſet, & nunc ſit tertius anni noſtri menſis; attamen jejunium quatuor temporum quod in prima hebdomada Quadrageſimæ ſervatur; vocatur jejunium primi menſis ſive in Februario, ſive in Martio celebretur.

Tempus hujus Synodi, ſi anno 1030. habita, fuit inter Paſcha & Pentecoſten.

Paſcha anni 1030. celebravit Conradus apud Ingelheim. Ibi Imperator ducatum Alemanniæ Hermanno juniori, fratri Erneſti, hoc ducatu ſpoliati, dedit, eumque Wormanno, Conſtantienſium Epiſcopo, commendavit. Imperator vero commune conſilio omnium Principum Regni eundem Erneſtum, & cunctos juſtitiæ, & paci reluctantes, ab Epiſcopis excommunicari fecit, eorumque res publicari juſſit. Poſt Synodum Triburienſem Pentecoſten in Merſeburg celebravit.

Wippo pag. 436.

GERARDI CAMERACENSIS EPISCOPI, TUNC PAROCHIÆ REMENSIS IN FRANCIA SUFFRAGANEI,

Confutatio mandati, a quibuſdam Franciæ Epiſcopis vulgati, & fictarum literarum a cœlo ſcilicet delatarum.

Iſtiusmodi decretum a Franciæ Epiſcopis datum eſt ſervari ſubjectis ſibi populis.

Unus eorum dicit, *cœlitus ſibi delatas* eſſe litteras, quæ pacem monerent renovandam in terra. Quam rem mandavit cæteris, & hæc tradendi dedit populis. Arma quisque non ferret: direpta non repeteret: Sui ſanguinis vel cujuslibet proximi ultor minime exiſtens, percuſſoribus cogeretur indulgere: Jejunium in pane, & aqua omni ſexta feria ſervarent, & in Sabbato, a carne, & liquamine abſtinerent: ſoloque hoc contenti jejunio, in omnium peccatorum remiſſionem nullam ſibi aliam adjiciendam pœnitentiam, & hæc Sacramento firmarent. Quod qui nollet, Chriſtianitate privaretur, & exeuntem de ſeculo nullus viſitaret, nec ſepulturæ traderet.

Alia quoque importabilia quam plura dedere mandata, quæ oneri viſa ſunt replicare. Hanc mandatorum novitatem, cum multi cupidi novarum rerum libentius juſto amplecterentur; *Gerardus*, *Cameracenſis* (a) *Epiſcopus*, qui ſolus Lotharienſium appendebat ad Parochiam Francorum, nullius hortatu potuit adduci ad hæc ſuſcipienda, ſed ſingula capitula refellebat; dicens: genus humanam ab initio triſariam eſſe diviſum, in orantibus, pugnatoribus agricultoribus: & unum duorum, & duos unius egere auxilio; ideo debere arma ferri, & rapinas reddi pro authoritate legis & gratiæ, ultorem percuſſi vel occiſi non exacerbari cogendo, ſed ſecundum Evangelium ei reconciliari: jejunium in ſexta, & ſeptima feria, nec omnibus unum eſſe imponendum, quia non eſt una omnibus poſſibilitas: nec omnes hoc uno jejunio contentos eſſe, quia non eſt una omnium pœnitendi qualitas: Hæc Sacramento firmare, vel Sacramentali violationem perjurio augere, non eſſe utile: his contradicentes excommunicari, infirmis viſitationem, vel mortuis ſepulturam negari, eſſe deteſtabile: ſufficere authentica patrum decreta, & ſuper his neglectis impoſitum congruenter pœnitentiæ modum.

Sigebertus Gemblacenſis in Chronographia ex editione Struvii.

(a) Cameracenſis, Belgii Epiſcopus, ſpectabat ad Metropolim Remenſem, quæ erat Belgicæ ſecundæ caput, cujus Synodum doctiſſimam retulimus anno 1025. Gerardus hic Cameracenſis ſimul & Atrebatenſis Epiſcopus ſedit ab anno MXI. ad annum Chriſti MXLIX. ita *Bucelinus in Germania Sacra*.

Quæ

Quæ Sigebertus refert ad 1032. Hæc exemplar Sigeberti MS. apud Miræum refert ad annum 1033. De iisdem Baronius ad 1133.

Reapſe hoc tempore multa in Galliis celebrata fuere Concilia: in quo vero vel hæ literæ fictitiæ, vel errores approbati, aut reprobati fuerint, non conſtat.

SYNODUS CONSTANTIENSIS

ANNO CHRISTI MXXXIII. JOANNIS XIX. PAPÆ IX. CONRADI II. REGIS IX.

SUMMA. Bern, Abbas Augiæ divitis, cogitur uſum Epiſcopalium inſignium, Romæ obtentam, a ſe abdicare.

BERN, Abbas Augiæ, Miſſis Romam cœnobii ſui privilegiis, a Joanne Papa item privilegium cum ſandaliis, ut Epiſcopal bus indumentis Miſſas ageret, accepit. Unde *permoto* (*a*) a Warmanno, (*b*) Conſtantienſi Epiſcopo, apud Imperatorem (*c*) Conradum, quaſi ſui pervaſor officii & honoris, accuſatus, eo uſque ab utrisque coartatur, donec idem cum ſandaliis privilegium ipſi Epiſcopo traderet, publice in Synodo ſua, id elt *in Cœna Domini*, ſequentis anni incendendum.

Hermannus Contractus in pleniori editione Struvii pag. 277.

(*a*) forte: *a permoto*, hac uſurpatione Abbatis Epiſcopo Warmanno. Nam alias, quid ſibi hic velit *permoto*, non video.

(*b*) Warmannus: Comes Dillingenſis & Riburgius, Epiſcopus Conſtantienſis ex monacho Augiæ divitis, ſedit ab anno 1026. ad 1034. inſigni doctrina & ſapientia præditus, *judice Bruſchio.*

(*c*) Conradus II. Rex anno 1033. Natalem Domini Argentinæ celebravit, ubi Warmannus accuſavit veroſimiliter, Abbatem Bernonem Epiſcopalia indumenta affectantem.

SYNODUS TRIBURIENSIS

ANNO CHRISTI MXXXVI. BENEDICTI IX. PAPÆ III. CONRADI II. REGIS XII.

SUMMA. I. Renovatio canonum in prioribus Conciliis ſtatutorum.
II. Augmentum eorum.
III. Divortium conjugum auditis juratis teſtibus de impedimento.

CONradus Triburiam tendens poſt Paſcha Ingelheimii celebratum, generali ibidem Synodo præſedit:

I. In qua germanitas Epiſcoporum priora decreta redintegravit,

II. Et etiam ad augmentum ſanctæ Eccleſiæ neceſſaria confirmavit.

III. Ibidem Otto de Suinvord, filius Henrici Marchionis, Machtildem filiam Bolezlavonis Polonianorum Ducis, anno ſuperiore ſibi Bavenbergæ deſponſatam, juramento a ſe abalienavit.

Annales Hildeſemenſes Leibnitz. Tomo I. pag. 328.

Chronographus Saxo pag. 244.

Annaliſta Saxo Eckharti Tomo I. Script. Hiſtoriæ pag. 464.

HOLT-

HOLTHAUSEN CONVENTUS SYNODALIS
SUB GODEHARDO HILDESIENSI EPISCOPO.
Anno Chriſti MXXXVI. Benedicti IX. Papæ III. Conradi II. Regis XII.

SUMMA. Hildewinus quidam Presbyter, ex paupertatis gradu aliquantum ſublimatus, ab Imper. Henrico ob certas cauſas humiliatur; attamen a Godehardo, Epiſcopo Hildeſienſi, cujus callide animum ſibi devinxerat, denuo exaltatus, factus inſolentior & arrogantior, omnium odium ſibi concitavit. Demum mendax reſponſum Epiſcopo datum, morte intempeſta luit.

" PRæſul poſt aliquot annos de talibus clarius certificatus, & ſuper eos, qui injuſte lædebantur, aliquando ad veniam inclinatus, die quadam convenire de noſtra congregatione Præpoſitum & Decanum cum aliquot fratribus, cæteriſque ſuis Primoribus *Holthuſen* villa Epiſcopali, ubi tunc forte manebat, mandavit, aſſidente etiam viro venerabili, ſuo ex ſorore nepote, Rathmundo, Altahenſis cœnobii Abbate, præſente eodem Presbytero, omnibus, qui ſe ab eo læſos querebantur, coram licentiam fandi donavit.

" Querebantur enim omnes ſimul, primo generale Eccleſiæ & Epiſcopalis honoris ſcandalum: deinde cives & hoſpites quiſque ſpeciale injuriarum ſui detrimentum. Quibus ille auditis, quaſi inſultando, ut erat callidiſſimus, ſubriſit, & velut admirans, quæ hæc eſſent, inquiſivit, ac deinde commentis mundanæ ſuæ ſapientiæ, qua plane plenus erat, quæ vere ante Deum ſtultitia computatur, ut in ipſo manifeſte patuit, objecta quæque eloquenter repulit, omneſque ſibi adverſantes mirabiliter quaſi mutos & elingues reddidit.

" Pius Præſul tandem Spiritu ſancto compunctus, & inſuper etiam mirabili ſtupore permotus, conſiderans pariter & manifeſtam rerum veritatem, & fiducialem cordis ejus temeritatem, illico omnium voces compeſcuit, & modificato ſermone, cunctis admirantibus, ita incepit: " Hildwine, *inquit*, ſic enim vocabatur, Ecce omnes circumſtantes, ut tibi videtur, viciſti; Ecce omnes ſubtilitate tua, Deo veritatem inſpiciente, quaſi mendaces oſtendiſti: Jam modo ad me convertere, & ſoli mihi, per Chriſtum adjuratus, veritatem reſponde. Evangelica, *inquit*, te ſententia aggredior, & quia ſenſum Evangelicum non plane ſapis, te Teutonico ſermone alloquor: Hilduine, *inquit*, diligis me? Ille ſtatim fiducialiter: vere, ait, diligo te. Item Epiſcopus: Hildewine, *inquit*, diligis me? At ille, certe, *ait*, diligo te. Itemque Epiſcopus tertio: Hildewine, *inquit*, diligis me? Tandem ille miſer, Evangelico illo exemplo ſtupefactus, ſed non rite, proh dolor! compunctus, irato pariter, ac flebili ſermone reſpondit: Deus, *inquit*, qui omnia ſcit, ipſe ſcit, quia verò diligo te. Tunc Præſul: Ecce, *inquit*, ſiquidem verum dicis, mihi ſatis feciſti, ſin autem decipis, temetipſum mirabiliter obligaſti: ſed, ſi me, ut dicis, fideliter diligis, paſce oves meas, id eſt, dilige fratres & amicos meos, etiam hoſpites & pauperes meos: dilige conſervòs, & domeſticos tuos. Unde & per Deum te commoneo, ut ſi vere juraſti, te in veritate cuſtodias; ſi quominus, digne pœniteas: & ſub hoc pacto jam domum regredere, & dignitate pariter ac beneficio, ac proprietate tua, in gratia mea, ſiquidem Deus annuerit, utere. Sicque conventum illum, cunctis admirantibus pariter, & paventibus, dimiſit.

Notat

Notat deinde Auctor, quod, cum Hildewinus lætus inde domum regreſſus fuiſſet, die ſequenti mane celeriter ſurgens, calciamenta citius induit, ſed ad induendas tunicas aſſurgens, *concitus corruit*, & mirabili celeritate præoccupatus miſerabiliter exſpiravit. *Biographus S. Godehardi Epiſc. Hildesheimenſis apud Leibnitz.*

ADALBERO,

PRÆPOSITUS S. PAULINI,

VARIA DONAT MONASTERIO S. MATTHIÆ JUXTA TREVIROS.

IN nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Quoniam illas ſolummodo poſſeſſiones credo in æternum manſuras, quas pro Dei amore aliquis expendat feliciter; idcirco ego Adalbero, Dei gratia præpoſitus S. Paulini Trevirenſis, Dominus de Ruxhcjo, de Serico, de Sarburgh, & de Berncaſtel, certiſſima fide credens ſecundum ſcripturam: *Sicut aqua extinguit ignem*, (a) *ita Eleemoſynas redimi poſſe peccata*; quia præſens vita ſtatum neſcit præſtare beatum, cum ſit inæqualis, nunc lucida, nunc pluvialis: timens inſtabilitatem loci, & perſonarum: attendens mutationes rerum aſſiduas, vitamque hominis non eſſe diuturnam, ignorans, quid craſtina dies pariat, illum, qui *redditurus* (b) *eſt unicuique, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum*, mihi placare deſiderans. Idcirco Deo, cui omnia debentur, pro animabus parentum meorum; & pro peccatis meis maximis, quibus Deum ultionum, perſonas Eccleſiaſticas, (c) Monaſteria nimis graviter offendi, curtes ipſorum deſtruendo, & deprædando bona ipſorum; aliquid de meis proprietatibus, quas ipſo jubente Deo, habere juſſus ſum, offerre diſponens, ſanus, & incolumis, quia ſatis Deo carum non eſt, qui illi hoc dat, quo ipſe perfrui non poteſt, trado ac tradidi, lego & legavi villas meas *Nenniche* (d) *Palecken*, *Dilmere*, & *Helefelt*. Item villas meas proprias *Hintre*, *Balderingen*, *Lampaden*, & eo attinentia, & curtem meam (e) *Bermeroth*, beatis Patronis, & Dominis meis, EUCHARIO, VALERIO, & MATERNO, cum paſcuis ovium, & pecorum, in terminis villarum prædictarum (f) *Wiltinck* videlicet, & *Emmelde*, ego vero, dictus præpoſitus, Deum habens præ oculis, & juſtitiam, curtem Abbatis ſæpe dictam expedivi in hunc modum.

Paſcua curtis prædictæ *Bermeroth* extenduntur in terminis illorum de *Wiltinck* uſque ad magnam ſylvam illorum de Wiltinck, & ad arborem, quæ vulgariter dicitur Melbaum. Item paſcua curtis ſæpe dictæ, in terminis illorum de *Emmelde*, extenduntur uſque ad rivulum, qui deſcendit de monte *Pillinck*, & de monte Buyſiris juxta vineas eorum de *Emmelde*, mediante cenſu, quem curia prædicta foreſtariis, & villicis de *Wiltinck* & *Emmelde*, paſtoribus, & villico ab antiquo ſolebat perſolvi, in ſignum perpetuæ poſſeſſionis paſcuorum prædictorum. Item jura, & exactiones venationum, quas ego & anteceſſores mei apud prædictas villas habere videbantur, Wiltinck videlicet, & Emmelde, pro paſcuis prædictis, & propter ſuffragia beatorum Eucharii, Valerii, & Materni (g) Werpivi, & afeſtucavi, ad petitionem Abbatis prædicti Bertolfi.

Ut autem hæc donatio, ſive legatum, ſive collatio a me facta, robur habeat perpetuæ firmitatis, & inconvulſa omni ævo, & tempore valeat permanere, ſigillum

(a) Eccl. III, 33. (b) Matth. XVI, 27. Roman. II, 6.
(c) Monaſteria nimis graviter offendi curtes ipſorum deſtruendo & deprædando bona ipſorum; confer cartam ſequentem ejusdem Adalberonis.
(d) Paltzeln. [e] *hodie* Benrod. (f) Wiltingen.
[g] *Werpivi, & afeſtucavi*] hodie ſignificatur rei abdicatio, & traditio alteri facta; qui enim rei Dominium in alium transferebat, aut illius juri renuntiabat, feſtucam, ſeu ſtipulam poſſeſſori tradebat in ſignum Dominii translati; vel eam in terram projiciebat, tanquam re, quam in alium transferebat, ſe exueret. *Vid. Du Freſne in Gloſſar. verb. Feſtuca. & verb. Guerpire.*

gillum Reverendi Patris ac Domini noſtri Popponis, Dei gratia Trevirorum Archiepiſcopi, ad meam ſupplicationem, & humilem petitionem, præſentibus una cum ſigillo meo eſt appenſum.

Et nos Poppo Dei gratia Trevirenſis Archiepiſcopus jam dictus, ad rogationem, & petitionem venerabilis viri, Adalberonis præpoſiti S. Paulini Trevirenſis, ſigillum noſtrum dignum duximus apponeodum præſentibus, & appoſuimus io teſtimonium veritatis. Acta autem hæc donatio ſolemniter in Eccleſia Trevirenſi, præſente venerabili Domino Poppone Archiepiſcopo Trevirenſi, (*b*) Theodorico Epiſcopo Metenſi ſecundo, Bertolſo Abbate prædicti Monaſterii, Godeſrido Duce, Gerhardo Comite., Bertolſo Comite, Friderico Comite, ejuſque fratribus Sigilberto, & Theodorico, Hermanno Comite, & duobus Arnolſis, uno de Salmana, altero de Neĝelbach, & multis aliis Prælatis, Clericis & Laicis. Anno Dominicæ iocarnationis MXXXVI. indict. III. Conrado Sereniſſimo Imperatore imperante, Epiſcopatus autem Domini Popponis Archiepiſcopi Trevirenſis XX.

(*b*) Theodorico Epiſcopo Metenſi, fratre Adalberonis Præpoſiti. Ambo erant filii Sigefridi primi Comitis Luxemburgenſis, & fratres Cunigundæ Imperatricis conjugis S. Henrici.

Illuſtriſſimus Honthemins Tomo I. Hiſtoriæ Diplomaticæ Trevericæ pag. 268. *cujus & Notæ adjectæ ſunt.*

SYNODUS PROVINCIALIS TREVERENSIS,

Anno Chriſti MXXXVII. Benedicti IX. Papæ V. Conradi II. Regis XIII.

SUMMA. §. *I. Tranſlatio Reliquiarum S. Materni, & Dedicatio Eccleſiæ.* §. *II. Adelberti & Judithæ Lotharingiæ Comitum donatio facta Eccleſiæ S. Matthiæ.*

§. I. " Reſolidatam itaque (*Baſilicam*) " & in priſtinum reformatam " ſtatum, pretioſis B. Materni reliquiis " a loco ſepulchri cum comprovincia- " lium Epiſcoporum coram poſitorum " ac totius Diœceſis ſuæ cleri & populi " utpote *Synodum* gratia, jam, ut ita di- " cam, perindie heri & hodie celebrante " ibidem Treveri, congregatorum an- " niſu, XII. Kal. Nov. tranſlatis, illu- " ſtravit, atque dedicavit, dedicatam " donativis pluribus, quibus ab Impe- " ratoribus videlicet Henrico II. & Con- " rado ſimiliter II. Itemque Henrico " Rege quidem III. Imperatore autem II. " ſicut in præceptis illorum de Treveri " continetur, honoratus fuerat, magni- " fice ditat.

Vetus Scriptor geſtorum Treverenſium apud Illmum Hontbeim prodromi Hiſtoriæ Treviricæ parte poſteriori pag. 753.

Browerus Annal. Trever. Lib. XI.

" Cum ædem primariam (Poppo) " egregiis operibus jam inſtauraſſet, " convocatis Trevirim, Theodorico " Metenſi, Lamberto Virdunenſi, & " Brunone Leucorum Suffraganeis ſuis " *Conventum* habuit Provincialem, cui " univerſus etiam Trevirenſis Clerus in- " terſuit. Synodum hanc non præſen- " tia magis ſua, quam ope benignitatis " inſigni & heroica munificentia conde- " corarunt Adelbertus ex Lotharienſium " ſtirpe Dynaſta. & ejus uxor Juditha.

Browerus Annal. Treverenſ. Lib. XI. ad hunc annum.

Adelbertus, Marchio Lotharingiæ, donat Monaſterio S. Matthiæ villam Weiskirchen. Data in Synodo ſancta Venerabilis ſancti Popponis Archi-Epiſcopi Treverenſis, præſente ipſo Archi-Epiſcopo Poppone, Theodorico Epiſcopo Metenſi ſecundo, & Bertolſo Abbate prædicti Monaſterii, & multis aliis Prælatis, Clericis & laicis in Eccleſia Treverenſi MXXXVI. Menſe Junio.

Inſinuatur ab Illmo Honthemio in parte priori Prodromi Hiſtoriæ Treverenſis pag. 318.

§. II.

§. II. *Donatio villæ Momendorff facta Abbatiæ S. Matthiæ Trevir. per Adalbertum Marchionem Lotharingiæ, & Juditam uxorem ejus in hac Synodo.*

IN nomine Domini, amen. Mortalium facta, ne ſimul cum memoria hominum fragili labantur, ſcripturæ apicibus ſolent perennari. Nos igitur (*a*) Adalbertus Marchio Lotharingiæ, & Judita uxor mea, univerſis tam præſentibus, quam futuris, has literas viſuris, ſeu legi audituris, volumus eſſe notum, quod ſancti David Prophetæ verbis incitati & moti, dicentis: *Diſperſit* (b) *dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria*; noſtrorum parentum veſtigia imitari volentes, qui ob cœleſtis Regis gratiæ obtentum de terrenis facultatibus ſibi commiſſis, divinituſque indultis, Eccleſiæ plurima contulerunt, ſaluti noſtræ ſimiliter conſulere cupientes, aliquid in Gazophylacium Domini cum vidua paupere mittere ſtudentes, famulantibus in Domo Domini ſubſcripta decrevimus conferre. Quapropter ob reverentiam ſanctorum *MATHIÆ Apoſtoli, EUCHARII, VALERII, & MATERNI, Diſcipulorum Domini noſtri JESU CHRISTI*, vivi & ſani mente & corpore, communi manu, voluntate libera, ſine omni hæſitationis contradictione, villam noſtram Mamendorff cum Eccleſiis, decimis, curtibus, ædificiis, familiis, mancipiis utriuſque ſexus, campis, agris, pratis, paſcuis, ſylvis, venationibus, aquis, aquarumve decurſibus, molendinis, piſcationibus in flumine (quod ibidem tranſit a loco, ubi duo fontes oriuntur, ſupra villam Selewiggen, quorum fontium unus dicitur Oppenburnen, alius Milburnen, ut nullus in confluxu eorundem fontium aliquod ædificium conſtruere præſumat ſine Abbatis, & conventus conſenſu, uſque ad locum illum, ubi dictorum fontium confluxus fluit in magnum flumen Sare) vieis, viis & inviis, exitibus, & reditibus, terris cultis, & incultis, quæſitis, inquirendis, ac cum univerſis appendiciis, & adjacentiis ſuis, Monaſterio prædictorum Sanctorum, extra muros Trevirenſes ſito, conferimus, tradimus, & donamus manu communi, per præſentes inter vivos, perpetuo tenendam, quiete & poſſidendam. Volentes, & ſtabili teſtamento confirmantes, ut nullus Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Ducum, Comitum, nepotum, ſeu hæredum noſtrorum, in villa prædicta, ſeu ejus attinentiis ſuperius expreſſis, ſibi aliquod jus in gravamen, & præjudicium Monaſterii præfati poſſit uſurpare, aut de cætero valeat vendicare. Præterea decimam noſtram in *Wiis* cum omni jure, & attinentiis ſuis: item decimas villarum noſtrarum, videlicet *Devechingen*, *Beringen*, *Gundelvingen*, *Bettingen*, & *Selvingen*, *Gerlevingen*, cum omni jure, & attinentiis ſuis; item decimam in *Betersdorff* cum omni jure, & attinentiis ſuis; item villam *Wegingen* cum decima ibidem; item villam noſtram *Weiskirch* cum decima ibidem, & cum omni jure, & attinentiis ſuis; item curtes noſtras in *Couſe* & *Berencaſtell* ſuper Moſellam, cum omni allodio; & jure ad ipſas pertinente; item villas noſtras *Munſerville*, *Læncamp*, cum omni jure & attinentiis ſuis, ſimiliter donamus Monaſterio Sanctorum prædictorum *MATHIÆ Apoſtoli, EUCHARII, VALERII, & MATERNI Pontificum, Diſcipulorum Domini noſtri JESU CHRISTI*, nulla uſurpatione de cætero ab aliquibus perſonis, cujuscunque conditionis exiſtant,

[*a*] Adelbertus, Marchio Lotharingiæ. Refert *Calmet. Hiſtor. Lotharing. Tom. I. Lib. XIX. n. 64. col.* 1009. ſe in archivio Abbatiæ S. Mathiæ vidiſſe bina præſentis confirmationis originalia inſtrumenta, in hoc ſolo ſibi diſſimilia, quod in eorum uno habeatur: nos Adelbertus Marchio Lotharingiæ & Judittha uxor mea. In altero: Adelbertus Dux & Marchio Lotharingiæ, & Judittha uxor mea Duciſſa & Marchioniſſa. Quo etiam titulo inſignitur Adelbero in carta Adelberonis Præpoſiti, qua hoc anno Monaſterio S. Mathiæ donat Nennich, Falſen &c. Sed per prolepſin Adelberonem Lotharingiæ Ducem vocari, recte monet *Browerus Annal. Trever. Lib. XI. num.* 61. *Wippo in vita Conradi Salici pag.* 425. eum Comitem appellat.

[*b*] Pſalmo CXI, 5.

ſtant, exceptis perſonis in Monaſterio prædicto degentibus, aliquatenus occupandas. Volumus inſuper, ut anniverſarium noſtrum, & parentum noſtrorum in Monaſterio jam dicto perpetuo ſolemniter peragatur. Si quis igitur violentia, aut fraude aliqua, ſupradicta Monaſterio memorato a nobis collata auferre præſumpſerit, divinam ſentiet vindictam, & pro illicito, & temerario auſu auri libras centum ad Fiſcum Regium componat, irrita tamen manente iſtarum rerum Eccleſiaſticarum alienatione. Facta autem eſt hæc donatio ſolemniter *in Synodo ſancta Venerabilis* S. Popponis Archiepiſcopi Trevirenſis, præſente ipſo Archiepiſcopo Poppone, Theodorico Epiſcopo Metenſi ſecundo, & Pertolpho Abbate prædicti Monaſterii, & multis aliis prælatis, Clericis & Laicis. Regnante Sereniſſimo Conrado Imperatore IV. idus Junii, Pontificatus autem Domini Benedicti (*c*) VIII. Papæ anno (*d*) II. In cujus rei memoriam, & robur præſentibus duximus appendenda (*e*) ſigilla noſtra. Datum anno Domini MXXXVII. in Eccleſia Trevirenſi menſe Junio.

(*c*) *Lege:* IX. [*d*] *Lege* V. *Pagi in Critica Baronii* eundem annum anno 1037. connectit.
(*e*) *Sigilla noſtra.* Sigillum deſcribit *Calmet. Hiſtor. Lotharing. Lib. XIX. n.* 64. cujus hæc Epigraphe: S. Alberti Marchionis & Ducis Lothar. Contra ſigilli vero: Sigillum ſecretum Marchionis Ducis:

Illuſtriſſimus Hontbemius in Hiſtoria Diplomatica & Pragmatica Tom. I. p. 370. cujus & Notæ adjectæ ſunt.

A D E L B E R O,

PRÆPOSITUS S. PAULINI,

DONAT ABBATIÆ S. MATTHIÆ VILLAS NENNICH, FALSEN, DILMAR ET HELIFELD. (*a*)

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Amen. Nos Adelbero, Dei gratia Præpoſitus S. Paulini Trevirenſis, univerſis tam præſentibus, quam poſteris,

(*a*) Hæc donatio, ſicut illa, quam anno ſuperiori huic Monaſterio fecit Præpoſitus Adelbero, fructus ſunt pœnitentiæ, quam ſub finem vitæ egit pro tot direptionibus, Eccleſiis in vegetiori ætate illatis. Rem ſic narrant *Geſta Trevirorum Cap. XLVI.* Quo [Ludolpho Treviris] pontificante, præfuit in Monaſterio S. Paulini Præpoſitus, nomine Adelbero, de Luzelenburg ortus, vir potens & dives, habens caſtella hæc: Sarburc, Berencaſtel, & Rutich; qui inito cum Lutholdo Archi-Epiſcopo pravo conſilio, Eccleſiam S. Simphoriani, quæ Abbatibus S. Martini ſubjacebat, partim vi, partim dolo ſibi vendicat, Epiſcopo, proh dolor! ſibi conſentiente, & deinceps eam S. Paulino retinuit. Lutholdo autem defuncto, ea fiducia, quod ſoror ſua Henrico Claudo Imperatori nupta fuerit, Epiſcopatum invaſit, milites in ſua Sacramenta jurare coegit, Palatium, quod ſitum eſt in urbe, occupavit; pontem quoque Moſellæ turribus munivit. Henricus autem Imperator Megingaudo Epiſcopatum dedit, Præpoſito Eccleſiæ Moguntiæ; qui cum potentiæ Adelberonis reſiſtere pararet, LX. manſos de rebus S. Martini (*Materni*) Navengero [*Ravengero de Madelberc*] & Udelberto de Scalle (*Stalle*) in beneficium dedit, nec tamen prævaluit. Tunc Heinricus Imp. cum exercitu Treberim venit, & palatium obſedit a Dominica poſt Albas uſque ad Kalend. Septembris. . . . . Cæſar ergo, cum nequaquam proficeret, in ejus expugnatione ad Kal. Septembris profectus, pontem dejici juſſit, quem cuſtodiæ Adelberonis obtinuerant, & Megingaudo Epiſcopatum confirmavit, qui uſque ad finem vitæ ſuæ in caſtello Confluentiæ Epiſcopatum adminiſtravit, Adelberone ſupradicto invaſore, maximam Epiſcopii familiam retinente. Tandem circa finem Megingaudi, gravi infirmitate depreſſus, omnia Megingaudo reddidit, ſed Palatium ſibi retinuit. Obeunte Megingaudo, Henricus Imp. Popponem, in Regensburgk educatum, ad offenſam Adelberonis Præſulem conſtituit, ita dicens: *Talem virum debeo dirigere, qui tuæ veſaniæ ſufficiat reſiſtere.* Igitur Adelbero tandem ſera pœnitentia tactus nec valens vires Popponis ſufferre, ſupplex eidem factus, palatium, & ſua caſtella, & omnia ſua contradidit, & dein in Monaſterio S. Paulini uſque ad finem vitæ permanſit.

ſteris, hoc ſcriptum viſuris, volumus eſſe notum, quod nos aliquid cum vidua paupere in Gazophylacium mittere cupientes, corpore incolumi, ſanaque mente, ſalubri deliberatione præhabita, villas allodii noſtri, *Nennich*, *Falſen*, *Dilmar*, & *Heliſeld* cum Eccleſiis, curtibus, ædificiis, familiis, mancipiis utriusque ſexus, decimis, vineis, campis, agris, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, piſcationibus, vicis, & villis, viis & inviis, exitibus, & reditibus, cultis & incultis, quæſitis & inquirendis, mobilibus, & immobilibus, cum univerſis appenditiis & adjacentiis ſuis, Monaſterio *S. MATHIÆ Apoſtoli, ſanctorumque EUCHARII, VALERII, & MATERNI* extra muros Tevirenſes, legamus & donamus, contulimus, & contermus per præſentes; volentes, eligentes, & confirmantes, ut Abbas & conventus Monaſterii prædicti in villis jam dictis eo jure, quo nos gaudebamus, nullo ſucceſſorum noſtrorum contradicente, aut impediente, perpetuo valeant gaudere. Hoc dontaxat excepto, ut quælibet domus dictarum villarum uno die ſingulis annis, unius viri labore, pro caſtro noſtro Sarburg laborare tenebitur, & tenetur, ad edictum illius, qui ipſum caſtrum tunc temporis, pro tempore, titulo poſſiderit juſto: Adjicientes, ut, ſi quæ domus dictarum villarum, aut omnes hujusmodi laborem redimere voluerint, vel decreverint, obulo Trevirenſi bono & legali ſingulæ domus ſingulis annis redimere valebunt, ac deinceps anno illo ab omni exactione, & ſervitute, quantum ad prædictum caſtrum Sarburg, liberæ manebunt, & abſolutæ. Amplius in Gazophylacium Domini mittere decernentes villas noſtras *Hempteren*, *Lamperdem*, *Balderingen*, eodem jure cum omnibus earum attinentiis & pertinentiis, & conditionibus ſuperius expreſſis, Monaſterio prædicto dedimus, donamus, legavimus, & legamus ſimiliter per præſentes: conſentientes, & ſtabili teſtamento confirmantes, ut nullus hæredum, ſeu ſucceſſorum noſtrorum in villis prædictis, aut ipſarum attinentiis vel pertinentiis, aliquid juris, vel aliquam jurisdictionem ſibi valeat uſurpare, aut vindicare præſumat; hoc ſolum excepto, quod quælibet domus villarum prædictarum, viduis excluſis, dimidium maltrum avenæ ad caſtrum noſtrum Sarburg prædictum, ſingulis annis dare tenetur. Ratione cujus nos, & ſucceſſores noſtri in caſtro prædicto eaſdem villas ab omnibus ſibi violentiam aut injuriam facientibus defenſare tenebimur, & tenemur. Abbas vero & conventus Monaſterii prædicti, omnia quæ ſibi placuerint, Dei timorem præ oculis habentes, in villis prædictis facere, ordinare, & exercere poſſunt; & debebunt. Volumus inſuper, ut anniverſarium noſtrum, & parentum noſtrorum in Monaſterio prædicto ſolemniter peragatur. Si quis igitur violentia, aut fraude qualibet ſupradicta, Monaſterio ſupra memorato a nobis collata auferre præſumpſerit, divinam ſentiet vindictam, & pro illicito ac temerario auſu auri centum libras ad fiſcum Regium componat, irrita tamen manente iſtarum rerum Eccleſiaſticarum alienatione. Facta autem eſt hæc donatio ſolenniter anno Domini MXXXVII. præſente venerabili Patre & Domno Poppone Archiepiſcopo Trevirorum, in majori Eccleſia, & Bertulpho Abbate prædicti Monaſterii, & multis aliis prælatis, Clericis, & Laicis. Regnante Sereniſſimo (*b*) Imperatore Conrado nepote noſtro; Pontificatus, autem anno D. Benedicti Papæ octavi (*c*) anno III.

[*b*] Sereniſſimo Imperatore Conrado nepote noſtro.] Conradus Salicus erat filius Adelheidis ſeu Albertæ, ſororis Adelberti Ducis, Marchionis, ſeu Comitis Lotharingiæ, cujus hic damus Cartam donationis ſeu potius confirmationis de villa Momendorff, 10. Junii hoc anno Monaſterio S. Mathiæ factæ. *Wippo in vita Conradi pag.* 425. majoris Chunonis (id eſt, Conradi Imp.) mater Adelberta (vel Adelbera vel Adelheyda) ex nobiliſſima gente Lotharingorum oriunda [fuit,] quæ Adelheyra ſoror erat Comitum Gerardi & Adelberti, qui ſemper cum Regibus & Ducibus confligentes, ad extremum cauſa propinqui ſui Conradi Regis vix adquieſcebant. *Conf. Habn Hiſt. Imp. Tom. II. cap. VII. §. I. in not. Lit. H.*

(*c*) Hic Benedictus in *Critica Baronii Pagio* eſt *Nonus*, non octavus, & annus Pontificatus quintus reſpondet anno 1037.

III. in cujus rei teſtimonium, & perpetuam firmitatem præſens ſcriptum ſigillo noſtro, nec non (*d*) Adalberti avunculi noſtri Marchionis & Ducis Lotharingiæ, & Judithæ amitæ noſtræ uxoris ſuæ, ſigillis muniri fecimus.

(*d*) Adelberti avunculi noſtri Marchionis & Ducis Lotharingiæ, & Judithæ amitæ noſtræ) Adalbero Præpoſitus erat filius Sigefridi (& non Giſelberti, uti perperam *Browerus Annal. Lib. XI. n.* 64.) primi Luxemburgenſium Comitis, cui ſoror Juditha, huic vero maritus Adelbertus, de quibus hic; ſuntque ii ipſi, qui Abbatiæ S. Mathiæ Momendorff donaverunt. *Vid. Calmet. Hiſt. Lotharing. Tom. I. Lib. XIX. n.* 64.

Ex Calmeto Illmus Hontbemius Chartam banc refert Tomo I. Hiſtoriæ Diplomaticæ Trevericæ pag. 371. 372. *ejusdem Illmi ſunt notæ ſubjectæ.*

CONVENTUS REGIS ET EPISCOPORUM IN MIMIGARDEVORDE SEU IN MONASTERIENSI URBE.

SUMMA. Bardo, Moguntinus Archiepiſcopus, Monaſterii Weſtphalorum conſecrat Suidgerum Epiſcopum Babenbergenſem.

ANNO Domini MXLI. Henricus Rex Natale Domini Mimigardevorde celebravit. Ibi Dominus Suidgerus, Canonicus Halberſtadienſis, Præſul Babenbergenſis Pontificalem promotionem a venerabili Moguntino Archiepiſcopo Bardone in Natali Innocentii, (*a*) die Dominica, Rege cum aliis Primoribus aſtante, glorioſe percepit.

Annaliſta Saxo apud Leibnitz. Tomo I. pag. 577.

(*a*) *Lege: Innocentium die, quæ eo anno in Dominicum incidebat.*

Anno MXLVI. Henricus, Comitibus Adalberto, Bremenſi Archi-Epiſcopo, & Suidgero Babenbergenſi, Italiam adit: cui Placentiæ occurrit Gregorius VI. qui rejectis duobus aliis Benedicto IX. & Sylveſtro III. ſubſtitutus fuerat, eumque *Sutrium* uſque ſecutus eſt: illic menſe Decembri Epiſcoporum cœtu coacto de Gregorii VI. cooptatione actum, quem Rex ob penſionem Joanni aſſignatam vitio creatum Pontificem declarari ac deponi curavit; ejusque in locum ſubſtitui Suidgerum Babenbergenſem Epiſcopum, qui Clemens II. dictus eſt, cui Gregorius Pontifex, alias minime malus, inſigni modeſtia ceſſit. Sutrio inde Romam pridie Natale Domini ventum eſt. Poſtridie ipſo die feſto, Clemens Pontifex conſecratus, Henricum Imperiali diademate cum Agnete conjuge ornavit. *Mabillon. Annal. Benedict. Tomo IV. Lib. LVIII. pag.* 471. 472.

Clemens II. nono menſe a ſua promotione vix expleto VII. Idus Octobris anno MXLVII, vita functus eſt.

Mortuo Clemente II. Benedictus, nuper ab Imperatore Sutrii depoſitus, novis artibus ad Pontificatum reverſus, illum tenuit per octo menſes, donec Imperator comperto Clementis II. obitu, Popponem, Brixinenſem in Tiroli Epiſcopum, in ejus locum ſubſtitui curavit, qui XVI. Kal. Auguſti anni 1048. conſecratus, *Damaſi ſecundi* nomen tulit, ad paucos dies; nam Idibus ipſis Auguſti Præneſte extinctus eſt, ſicque Synodo Wormatienſi & Brunonis Tullenſis Epiſcopi electioni locum fecit. *Mabillon. ibidem pag.* 482.

SYNODUS CONSTANTIENSIS

ANNO CHRISTI MXLIV. GREGORII VI. PAPÆ I. HENRICI III. REGIS VI.

SUMMA. Pax generalis Germanis omnibus a Rege indulta & ubique publicata; exemplo nunquam ante audito.

REX HENRICUS III. ex Pannonia remeans, Ulmæ generale colloquium habuit. At Conſtantiam tempore Synodi venit, ubi cum Epiſcopis quam-

quamplurimis, cæterisque Regni Optimatibus, intrans Conſtantiam reſedit, & publicus cognitor omnium illic gerendorum fuit.

In quarto autem die, *qui vulgo indulgentiæ* (*a*) dicitur, ipſe gradum cum Pontifice Theodorico facundus orator aſcendit, & luculento ſermone populum ad pacem cohortari cœpit. Ad ultimam vero ſententiam ſuam ita concluſit, ut cunctis ſibi obnoxiis ipſe dimitteret, omnesque, qui illinc aderant, tum precibus, tum pro poteſtate idipſum facere cogeret. Hoc igitur ſalubriter inibi cœptum dilatari præcepit per omne Regnum ſuum.

Solus Hepidannus in Annalibus brevibus apud Goldaſtum Tomo I. Hiſtoriarum Alamannicarum Parte I. ad annum MXLVIII.

Annales Hildesbemenſes ad h. a.

Hermannus Contractus in Chronico ad annum MXLIII. refert hanc Synodum Conſtantienſem, in qua:

Cunctis, qui contra eum deliquerant, primum omne debitum ipſe dimiſit; deinde omnes Sueviæ Principes, memoresque perſonas cunctis inimicitiis deſtructis pacificari fecit: & pacem hactenus inauditam tam in hac, quam in aliis Regni ſui Provinciis, Regis cenſura per edictum confirmavit.

Pregizerus in Suevia ſacra ad ann. 1044. *refert hanc Synodum pag.* 44. *& pag.* 466: ſed tum Synodus acta fuit ſub Eberhardo Epiſcopo defuncto 1047. anteceſſore Theodorici.

Cruſius in Annal. Sueviæ ad 1044. *fatetur ab aliis referri ad alium annum.*

(*a*) Quinta feria in cœna Domini vocatur antonomaſtice *dies indulgentiæ*: quia tum peccatores in capite Quadrageſimæ ab Eccleſia expulſi, ab Epiſcopo rurſum introducebantur & abſolvebantur.

Idem dies erat quartus annuæ Synodi, quæ Feria II. Palmarum inchoabatur, & finiebatur Feria V, quæ erat quarta dies Synodi.

SYNODUS CONSTANTIÆ ANNO MXLVII.

Clemens II. Papa Notperto, Abbate S. Galli orante; canonizat S. Wiboradam coram Epiſcopo Conſtantienſi.

NOtpertus Abbas S. Galli mediante Henrico III. Imp. & conjuge ejus Agnete, apud Dominum Clementem ſecundum Pontificem, Dominum Apoſtolicum, hoc obtinuit, recitatâ vitâ *B. Wiboradæ*, ejusque miraculis, de tam diu neglecta re ab ipſo Papa redargutus, ut ipſam, præſente Theodorico Conſtantienſi Epiſcopo, canonizaret, & pro ſancta haberi præciperet, & anniverſarium ipſius diei ſolemnizandum inſtitueret.

Burchardus de caſibus Monaſterii S. Galli Cap. VI. pag. 67.

Apud Goldaſtum Tomo I. Hiſtoriarum Alamannicarum Parte I. Tomi I. pag. 67.

SYNODUS WORMATIENSIS

CORAM HENRICO III, LEGATIS ROMANIS, ET ARCHIEPP. ET EPISCOPIS.

Anno Chriſti MXLVIII. ROM. Sede vacante.

Henrici III. Regis X.

SUMMA. Bruno Tullenſis Epiſcopus ab Imperatore conſtitutus Pontifex Romanus.

APud Wangionum urbem ante præſentiam glorioſi Henrici ſecundi, Romanorum Auguſti, fit Pontificum, reliquorumque Procerum, non modicus

Con-

Conventus. Inter quos hic Chriſto dignus Præſul, Bruno Tullenſis, convocatur: quippe ſine ejus conſilio intra Imperialem curiam nihil magni diſponebatur. Et repente, illo Brunone nihil tale ſuſpicante, ad onus Apoſtolici honoris ſuſcipiendum eligitur a cunctis. Quod officium humilitate commonente diu tiſſime refugiens, dum magis ac magis cogitur, triduanum conſulendi depopoſcit ſpatium; in quo jejuniis vacans & orationibus, omnino ſine cibo, potuque permanſit. Cumque denuo repungeretur ad obedientiæ impletionem, ſpontanee coram omnibus ſuam dixit confeſſionem; conatus quaſi quadam ſuorum enormitate ſcelerum, commutare electionem.

Quis autem queat ejus inundantiam fletuum referre, quos in publica confeſſione emiſit; cum etiam omnium affectus in nimias lacrymas excitaverit? Unde unanimiter cunctorum ore hæc pia vox reſonabat: Nolit Deus, ut filius tantarum lacrymarum pereat. Videns ergo, ſe nullo modo poſſe effugere Imperiale præceptum, & commune omnium deſiderium; coactus ſuſcepit injunctum officium, præſentibus Legatis Romanorum, ea conditione, ſi audiret, totius Cleri ac Romani populi communem eſſe ſine diſſidio conſenſum. Sicque ad propriam, Leucorum ſcilicet ſedem, repedans, cum ſumma devotione ibidem Domini celebravit Natalem, cum coeſſentia quatuor Pontificum Hugonis ſcilicet de Piſa, urbe Italorum, Legati Romanorum, & Everardi Archiepiſcopi Treverorum, Adalberonis quoque Metenſis, atque Theodorici Virdunenſis Præſidis.

Wibertus Biographus S. Leonis noni, editus T. II. April. in vitis Sanct. Antwerpiæ Lib. II. Cap. I. §. 4. p. 657. ex MS. codicibus.

Synodum hanc Wormatienſem anno 1048, menſe Decembri celebratam oſtendunt *Henſchenius & Papebrochius loco citato*, & *Mabillon. in Annalibus Benedictinis Lib. LIX. No. LI. Tomo IV. pag.* 500. qui & itinera, & ſtationes, & acta S. Leonis IX. de die in diem demonſtrat a Synodo Wormatienſi in Decembri menſe 1048. ad Synodum Moguntinam in Octobri 1049. celebratam.

SYNODUS MOGUNTINA

PRÆSENTE LEONE IX. PAPA, ET XLII. EPISCOPIS.

Anno Chriſti MXLIX. Leonis IX. Papæ I. Henrici Regis XI.

§. I. LEO IX. Moguntiam venit, ibique Concilium celebrat. Ad hoc Concilium in Synodo Remenſi, citatus fuerat Goffridus Andecavenſis Comes, qui Gervaſium, Cenomanorum tunc Epiſcopum in cuſtodia tenebat.

Ejus rei hiſtoria fuſe refertur in actis Epiſcoporum Cenomanenſium, ubi Goffridus ſeu Gaufridus Comes Gervaſium ſeptem annis in vinculis tenuiſſe traditur, ſed tandem accepto ab eo caſtello Lit, eum liberavit, eo pacto, ut, quamdiu viveret, civitatem Cenomanicam non intraret. Quod cum ægre ferret Gervaſius, ad Wilhelmum Normannorum Ducem ſe recepit, dum ſedem Remenſem poſt mortem Widonis Archi-Epiſcopi adeptus eſt.

Mabillon. Tomo IV. Annal. Benedict. pag. 508.

§. II. In eadem Synodo Bardo Moguntinus, Legatus ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ declaratus eſt.

Trithemius in Annal. Hirſaug. edit. ultima.

§. III. In eadem legenda vitæ S. Servatii propoſita & lecta fuit, & vita canonizata.

Albericus Monachus trium fontium.

§. IV. In eodem Concilio Sibico Spirenſis Epiſcopus, cui crimen adulterii intendebatur, voluit ſe expurgare terrifico Sacramento Dominici corporis: ſed, ut fertur, maxilla ejus manſit contorta paralyſi, quamdiu præſentis vitæ ſpatium duxit.

Wibertus in vita Leonis. Tomo II. Aprilis Antwerp. pag. 660.

§. V.

§. V. Præterea multa ibidem ſancita ſunt ad utilitatem Eccleſiæ, præ quibus ſimoniaca hæreſis & nefanda Sacerdotum conjugia holographa Synodi manu perpetuo damnata ſunt, quod Archi Epiſcopus Adalbertus Hamburgenſis, domum veniens nequaquam tacuiſſe probatur. De mulieribus enim ſtatuit eamdem ſententiam, quam memorabilis Alebrandus, & antea Libentius inchoavit, ut ſcilicet extra ſynagogam ac civitatem fierent, ne maleſuada pellicum vicinia caſtos violaret obtutus.

Præſidebant Synodo Dominus Apoſtolicus, & Imperator Henricus, cum Epiſcopis Bardone Moguntino, Everardo Treverenſi, Hermanno Colonienſi, Adalberto Hammaburgenſi, Engelardo Magdeburgenſi, cæteriſque Provinciarum Sacerdotibus.

Adamus Bremenſis Hiſtor. Eccleſiaſticæ Cap. 31. *ſed refert ad ann.* 1051.

§. VI. Statutum I. ne Clerici canes vel aves in venatione ſequantur. II. Ne Clerici negotia ſæcularia, nec turpia lucra exerceant. III. Ut nullus fiat monachus, niſi legitima ætate, vel ſpontaneè. IV. Quatuor tempora cum jejunio obſervanda; & tunc ab Epiſcopo jejuno conſecrandos Clericos intra Miſſam.

Andres Ratisbonenſis in Chronico Bavariæ pag. 177.

Anno 1049. Synodum Moguntiæ præſente Papa & in ea Synodo actitatas fuiſſe §. VI. diſtinctas res, dicunt Conradus a Lichtenaco Abb. Ursperg, Sigebertus Gemblacenſis, Alberici Chronicon, Chronicon Auguſtenſe, Chronicon Stederburgenſe, Georgius Heilmannus de rebus Moguntinis, Chronicon Halberſtadenſe, Chronicon magnum Belgicum. Demum *Binius Tomo III. Parte II. Collectio Regia T. XXV.* & Labbeo-Coſſartiana affirmant. Ob hos ſuppares teſtes, recedimus ab Adamo Bremenſi, & Abbate Stadenſi illius deſcriptore, *Krantzio Lib. IV. Saxoniæ Cap.* 43. *Trithemio* & *Serario*, neque anno 1050. nec 1051. ſed 1049. unice affigimus hanc Synodum. *Schmidius Diſſertatione ad Conciliorum Moguntiæ Hiſtoriam ſubſcribit.*

§. VII. Adelbero Herbipolenſis Epiſcopus, qui vicinæ Fuldenſis Eccleſiæ immunitates, nec non ſimul incrementa, dudum ægre ferebat, Moguntinum Concilium, ſub Leone nono Papa, & reliquis Epiſcopis coactum, occaſionem opportunam credebat, Egbertum Fuldæ Abbatem, reliquis Concilii Patribus aſſidentem, in medium provocandi, & ſuper jure Diœceſano litem movendi. Verum Pontifex Leo IX, cui æque ac Imperatori Henrico, ibidem præſenti, Fuldenſia privilegia paſſim cognita ac perſpecta erant (ea ſiquidem adhuc noviſſime auctoritate ſua ſtabiliverat) auditis hinc inde partium querelis veterem exceptionem firmavit, conceſſa ſoli Abbati, ejusque in Spiritualibus Vicario juris dicundi facultate in locis exemptis, quæ ſibi Herbipolenſis Archi-Diaconus præter fas omne arrogaverat.

Schannatus Hiſtoriæ Fuldenſis Parte III. in vita Egberti Abbatis XXIV. p. 145. qui ad annum 1049. hanc litem refert, alii ad aliud Concilium Moguntinum anno præcedente 1048. celebratum, uti Browerus, qui *Lib. IV. Fuldenſium Antiquitatum p.* 292. hæc addit:

Quia Archidiaconus Würceburgenſis gravius imperitare Fuldenſibus videbatur, penes Clericum, qui Forenſi Eccleſiæ Fuldæ præeſſet, ita jus Eccleſiaſticum reſideret, ſi is a Præſide Würceburgenſi, banno, quod vocant, confirmatus eſſet: deſcriptique limites in prædiis, quæ a Fuldenſi pomerio per rura, quæ Burchfeld appellabant, verſus Hunaham rivulum excurrunt, permiſſumque, ut in villulis, quas tunc vocabant Hunefeld & Ratesdorff, Conventum Clericus is haberet, & jus diceret. Actum Moguntiæ III. non. Februarii, Anno Dominicæ Incarnationis MXLVIII.

Atque hæc origo muneris illius eſt, ex quo Rector Parochiæ Fuldenſis poſtera ætate, conceſſu ampliore Archi-Diaconi titulum geſſit. *Hactenus Browerus: ſed ego cum Cl. Schannato* omnia hæc ad annum 1049. refero, nec duas Synodos facio, alteram anno 1048, alteram 1049.

§. VIII. Jejunium Banni in hac Synodo inſtitutum fuiſſe, docet *Engelhuſius & Chronicon Epiſcoporum Virdunenſium.*

Chronicon Hirſaugienſe ait, anno MXLIX. Synodum Moguntiæ celebratam fuiſſe, cui interfuerunt Apoſtolicus & Imperator. *Leibnitz. Tom. I. Script. Brunſwic. pag.* 852.

SYNODUS ROMANA

Anno Chriſti ML. Leonis IX. Papæ II. Henrici Regis XI. VI. Nonas Majas.

PRÆSENTIBUS DOMINICO GRADENSI PATRIARCHA, ARCHI-EPISCOPIS VII. EPISCOPIS XLVII. AUGONE ARCHI-DIACONO S. ROMANÆ ECCLESIÆ, PETRO DIACONO, CANCELLARIO ET BIBLIOTHECARIO, SICONE PRIMICERIO EJUSDEM ECCLESIÆ, ABBATIBUS XXXV.

Summa. Inter multa acta, canonizatus fuit S. Gerardus, Tullenſis Epiſcopus.

Aderat in Synodo Romana magnæ pietatis Monachus, Albizo nomine, quem Udo, Tullenſis Primicerius, interpellavit ad exorandum Deum, ut, quanti apud ſe meriti eſſet Gerardus, patefaceret. Albizoni poſt preces vir ſanctus apparuiſſe traditur, ſeque beatorum ſorte frui declaraſſe, quod Synodo circa VI. Nonas Maji ab Udone Primicerio relatum eſt. Hinc viſum Patribus, ut Gerardus Sanctorum catalogo adſcriberetur, ejusque feſtus dies VIII. Kal. Maji celebraretur. En Synodicas Literas.

Synodica Leonis IX. PP. ad cunctos Catholicæ Eccleſiæ Filios.

LEO Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, cunctis Catholicæ Eccleſiæ filiis in Chriſto, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Virtus Divinæ operationis in omnibus mirabilis, maxime tamen in ſanctis ſuis, quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri Imaginis filii ſui, quos etiam vocavit, juſtificavit antequam ſæcula fierent, antequam ipſi exiſterent. Et quia ipſe Dominus in Evangelio dicit: *Pater meus* (a) *uſque modo operatur, & ego operor*; verum procul dubio eſſe quotidie oſtendit, quod dicit: ſcilicet eos ſanctificando, quos vocavit, eos vocando, quos prædeſtinavit ſola gratuitæ miſerationis bonitate, non humani generis merito; quia naturaliter omnes ſumus filii iræ, & filii gehennæ. Cum autem hæc dicere cœperimus, continuo patefaciemus, quia ſicut nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum ſtatuit, ut luceat omnibus, qui in domo ſunt: Sic & Dominus noſter Jeſus Chriſtus illos clarificando miraculis in mundo, quos ſecum vivere & gloriari facit in cœlo, ut quia per adoptionem facti ſunt Filii Dei præveniente gratia, pateat illos eſſe heredes regni, quod promiſit Deus diligentibus ſe. Paulo ergo ante in Epiſcopatu Tullenſi, unde nutu Omnipotentis, & omnia ſuo arbitrio diſponentis, non ullis meritorum noſtrorum profectibus ad Apoſtolicam Sedem tranſlati ſumus, fuit Epiſcopus, nomine GERARDUS, qui duo talenta, intellectum & operationem, a cœleſti Patreſamilias accipiens, Divinam legem, quam medullitus intellexit, ſic opere adimplere ſtuduit; ut fieret dignus accipere illam deſiderabilem a Deo ſalutationem: *Euge ſerve bone & fidelis*, (b) *ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui.* Sic enim Domini ſui talenta erogavit, ſic animas lucratus eſt, verba ſalutis prædicando, & opere, quod prædicabat, exercendo, ut geminatam Domino ſuo pecuniam præſentaret, & ſibi æterna beneficia cumularet. Lumbos ſibi præcinxit, caſtitatem ſervando; lucernas in manibus portavit, exempla bonæ operationis aliis præbendo; exſpectavit Dominum ſuum a nuptiis ſanctæ Eccleſiæ non dormiendo, prima, ſecunda, tertia vigilia, anxius ad ejus aſpectum, ſe-

cundum

cundum illud, quod quotidie pſallebat: *Sicut cervus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitivit in te anima mea, quam multipliciter & caro mea.* At quia ſic ſemper animo ſuſpirabat ad Deum, ejus virtute comitatus, angelicam ducens vitam, quotidie Chriſtum in pauperibus ad menſam ſuam ſuſcipiens, quotidie piis actibus inſiſtens, nec docendo, nec agendo, niſi quod ſanctum, & Deo gratum eſſet: multis effulſit miraculorum prodigiis, ſanctitati ejus teſtimonium perhibentibus, unde adhuc plures teſtes exſiſtunt. Quod & idem poſt mortem carnis, cum Chriſto Domino noſtro ſpiritu vivens, & glorians, ſæpe operatus eſt, & ſæpe adhuc curans diverſos languores, diverſaſque infirmitates. Quamvis autem venerabile corpus ejus multis, ut diximus, hactenus coruſcaret miraculis, & ipſo in numero Sanctorum Divino ſit deputatus indicio: nondum tamen in catalogo Sanctorum ſortitus eſt humana corroboratione numerum, quod Dei miſeratrix clementia nobis ſervis ſuis reliquit agendum, ubi ad culmen conſcendimus Apoſtolicum. Reſidentibus ergo nobis Romæ *in Synodo* in Eccleſia Salvatoris, cum multis Coepiſcopis noſtris, circa ſexto nonas Majas, relatum eſt auribus noſtris ab Udone Tullenſi Præpoſito, eadem nocte ipſum Gerardum in viſione apparuiſſe cuidam venerabili monacho, nomine Albizoni, qui Synodo intererat, quem ipſe Udo nimiis precibus conſtrinxerat exorare Dominum, oſtendere ſibi cujus meriti eſſet apud Deum ipſe Dominus Gerardus, qui tot miraculorum radiis emicabat. Videbatur ergo illi ipſum aſſiſtere ſibi, quem numquam corporaliter viderat, etiam nomen ejus audierat, & dicere ſe ipſum Gerardum eſſe, pro quo Deum decreverat exorare. Ad quod ille gaviſus ſedulo ſciſcitari cœpit, an eſſet apud Deum in numero Sanctorum. Cui læto vultu reſpondit, procul dubio ſe eſſe cum Deo, dignumque ac juſtum fore, eos honorari in terris ab hominibus, qui honorantur in cœlis ante Deum ab Angelorum agminibus. Quam viſionem ipſi ore proprio divulgavimus in Synodo, exponentes ipſius Domni Gerardi vitam venerabilem, converſationem mirabilem, miraculorum multitudinem, efficaciam Divinæ virtutis ad corpus ejus exuberantem; & ſequenter ſanctam Synodum interrogavimus, ſi deberet ut Sanctus venerari, & Sanctus deinceps nominari? Ad quod cuncti tam Archiepiſcopi, quam Epiſcopi: tam Abbates, quam Clerici ac Laici, quorum utrorumque magna intererat multitudo, quaſi uno ore clamaverunt, ipſum Dominum Gerardum verum eſſe Sanctum, adeo inter Sanctos numerandum, nominandum, & venerandum, pro eo, quod vivens in carne teſtantibus miraculis, vir Sanctus exſtitit, & carne exutus, qualis in mundo fuerit, in cœleſti beatitudine poſitus, mundo quotidie eiſdem miraculis innoteſcit. Decrevimus ergo ſic annuente, & laudante Synodo, ut ex hoc Sanctus habeatur, & Sanctus colatur IX. Kalend Majas, tam Leucæ, ſicut Sanctus Manſuetus, & Sanctus Aper, quam ubique terrarum, ſicut cæteri Sancti, cujus Sancti venerabile corpus per nos ipſos cupimus transferre, & digno loco in Altari proprio collocare, ad laudem & gloriam Domini noſtri JESU CHRISTI, qui ideo factus eſt pro nobis homo, ut non ſolum ſalvaret eos a peccatis, ſed etiam conferat eis præmium beatitudinis & manſionem in cœlis, ubi ipſe cum Patre, & Spiritu Sancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Nomina Sanctorum Patrum, qui præſcriptæ Synodo interfuerunt.

Dominicus Patriarcha Gradenſis.
Alinardus Lugdunenſis Archiepiſc.
Leodegarius Viennenſis Archiepiſc.
Hugo Biſuntienſis Archiepiſ.
Humbertus Sicilienſis Archiep.
Hildebrandus Capuenſis Archiep.
Petrus Conſanus Archiep.
Joannes Portuenſis Epiſc.
Wido Volaterrenſis Epiſc.
Creſcentius Sylvæ candidæ. Epiſc.
Johannes Velletrenſis Epiſc.
Johannes Oſtienſis Epiſc.
Johannes Savinenſis Epiſc.
Johannes Tiburtinus Epiſc.
Benedictus Salernitanus Epiſc.
Leo Gaïetanus Epiſc.
Atto Camerinenſis Epiſc.
Johannes Siſinenſis Epiſc.

Adalbero Metenſis Epiſc.
Obizo Piſenſis Epiſ.
Heinricus Populonii Epiſc.
Atenulphus Feſulanus Epiſc.
Creſcentius Cerenſis Epiſc.
Azo Centumcellenſis Epiſc.
Gerardus Reatinenſis Epiſc.
Bonizo Tuſcanellenſis Epiſc.
Johannes Suanenſis Epiſc.
Gerardus Roſellanus Epiſc.
Theodericus Orbienſis Epiſc.
Harduinus Fanenſis Epiſc.
Herimannus Caſtellanus Epiſc.
Herimannus Corbinenſis Epiſc.
Aldredus Wigranenſis Epiſ.
Leo Murenſis Epiſc.
Maſio Montis viridis Epiſc.
Bonus Petroinenſis Epiſc.
Bernardus Pataviensis Epiſc.
Walterus Veronenſis Epiſc.
Heinricus Spoletanus Epiſc.
Iſembardus Theanenſis Epiſc.
Petrus Buturnenſis Epiſc.
Atto Marſicanus Epiſc.
*Leo Soranus Epiſc.
Benedictus Berulenſis Epiſc.
Azo Foſienſis Epiſc.
Attigrinus Imolenſis Epiſc.
Gerardus Florentinus Epiſc.
Fridericus Genuenſis Epiſc.
Goffredus Conſtantienſis Epiſc.
Majnus Redonenſis Epiſc.
Hugo Nivernenſis Epiſc.
Iſembaldus Pictavienſis Epiſc.
Arnolphus Santonenſis Epiſc.
Arduinus Tudertinus Epiſc.
Hugo Archi-Diaconus Eccleſiæ Romanæ.
Petrus ejuſdem Eccleſiæ Diaconus, Cancellarius, & Bibliothecarius.

Sico Primicerius ipſius Eccleſiæ.
Richardus Abbas S. Benedicti.
Hugo Abbas Cluniacenſis.
Hairardus Abbas S. Pauli.
Johannes Abbas S. Sabæ.
Reinerius Abbas S. Coſmæ.
Petrus Abbas S. Bonifacii.
Johannes Abbas S. Vitalis.
Johannes Abbas S. Laurentii.
Bonactus Abbas S. Johannis.
Riquerius Abbas S. Juliani.
Luipfridus Abbas S. Vincentii.
Gozfridus Abbas de Vergeliaco.
Walerandus Abbas S. Vitoni.
Gerewinus Abbas S. Richarii.
Viventius Abbas S. Januarii.
Leo Abbas S. Cornelii.
Martinus Abbas S. Blaſii.
Felix Abbas S. Andreæ.
Richardus Abbas S. Ragneberti.
Dudo Abbas S. Mariæ.
Pereneſius Abbas S. Salvatoris.
Aquis Abbas S. Silveſtri.
Adam Abbas S. Iſaac.
Teuſo Abbas S. Petri.
Bonizo Abbas S. Petri.
Viventius Abbas S. Januarii.
Willelmus Abbas S. Apollinaris.
Wido Abbas S. Severi.
Leuzo Abbas S. Mariæ.
Albricus Abbas S. Zenonis.
Johannes Abbas S. Salvatoris.
Bonactus Abbas S. Salvatoris.
Lætus Abbas S. Angeli.
Stephanus Abbas S. Thomæ.
Rotdulfus Abbas S. Petri.

Mabillon. Annalium Benedictin. Tom. IV. in appendice No. LXIV. pag. 738.

CONVENTUS TULLENSIS

ELEVATIO CORPORIS S. GERARDI PER PAPAM LEONEM IX.

Eodem anno ML.

VERCELLIS diſcedens Pontifex, Alpes tranſcendit, & in Galliam Belgicam progreſſus, TULLUM LEUCORUM, uti antea promiſerat, ſtatim adiit, corpus S. Gerardi Epiſcopi, quæ una ipſius itineris cauſa erat, e tumulo levaturus, qui in baſilica ſancti Manſueti Monaſterii ſepultus erat.

Meminit hujus itineris Hermannus poſt Concilium Vercellis celebratum: indeque Gallias, inquit, *& Epiſcopatum ſuum, Leucorum civitatem, reviſit Leo Papa. Illuc devotus cœtus Sanctorum Pontificum aderat, ut ſcribit* Widricus Abbas, *teſtis oculatus, quos pia devotio a remotis climatibus eo adduxerat. Nam cum venerando Lugdunenſium Archi-*

Archiepiſcopo Domno Halinardo, quem decorabat ſacra monachilis religio; accurrerat illuc Dominus Hugo Chryſopolos Archiepiſcopus, quem regalis nobilitas, & jocunda facundia amabilem reddiderat omnibus. Quin etiam Georgius Colocinenſis Archiepiſcopus de Ungaria advenerat, quem civium legatio, & Apoſtolicæ Benedictionis cupido a longinquis illuc partibus advexerat. Frotmundus quoque Trecaſſinus Epiſcopus cum Herberto Autiſiodorenſi Præſule, nec non Lugo Anglorum Pontifice, huic tam Divino ſtudio ſe adjungunt devotiſſime, Inquit idem auctor.

Sub veſperam inchoata celebritas XII. Kal. Novembris, quæ dies Dominica erat, & ſequenti die abſoluta. Inventum beati Præſulis corpus fere integrum cum Pontificalibus ornamentis, & repoſitum a dextris altaris Stephani Protomartyris, in ara, quam Pontifex ipſe conſecravit. Huic translationi ſucceſſere miracula, quæ a Widrico deſcripta ſunt.

Mabillon. Annalium Benedictinorum Tomo IV.

CONCILIUM AUGUSTANUM

SUB LEONE IX. PP. ET IMP. HENRICO.

Anno Chriſti MLI. Leonis IX. Papæ III. Henrici Regis XII.

INitio anni MLI. LEO nonus Papa adhuc trans Alpes verſabatur, & ineunte Februario Auguſtam Vindelicorum progreſſus eſt, eodem Imperator cum multis Epiſcopis & Principibus.

Ad eam Synodum Humfridum Archi-Epiſcopum Ravennatum, a S. Papa anathematizatum (*a*) Imperator Auguſtam accerſivit, ubi iis, quæ perverſe invaſerat, cum juſtitia redditis, abſolutionem eſt petere coactus. Qui cum, licet corde contumaci, ante pedes ſancti Pontificis Leonis ſtratus jaceret, cunctusque cœtus præſentium Pontificum ei abſolutionem peterent, ait vir beatus: Secundum ejus devotionem tribuat illi omnipotens Deus cunctorum ſcelerum abſolutionem. Ille vero ſurgens, cum ſubſannatorie ſubrideret, adhuc ſuperbia tumidus; Venerandus Paſtor S. Leo in lacrymas reſolutus, inquit ſecreto circumſtantibus: Heu mortuus eſt miſer iſte. Nec mora: ille (Humfridus) languore corripitur, & vix in patriam revectus vita & honore, quo tumebat, celeriter privatur. (*b*)

Wibertus in vita Leonis.

Ex quo Mabillon. Annal. Benedictinor. Tom. IV. Lib. IX.

Hagiographi Antwerp. Tomo II. Aprilis pag. 646.

Auguſtæ vetuſtiſſimum S. Galli templum, Eccleſiam S. Georgii in Achſesheim, & Monaſterii S. Crucis Werdeæ intra Diœceſin Auguſtanam ſacra cæremonia initiavit, primamque Monaſterii Antiſtitam Gunderadam, Comitis Munegaldi Fundatoris filiam inſtituit, atque benedixit. Plurimas indulgentias hinc inde per Diœceſin Auguſtanam impertivit, feſtumque Purificationis B. V. Mariæ ritu Pontificio celebravit S. Leo Papa.

Corbinianus Khamm in Hierarchia Auguſtana pag. 175. *ſed ex quo fonte has notitias hauſerit, non ſcribit: forte ex Stengelio.*

(*a*) In Vercellenſi Synodo anno 1050. Papa Leo Humfridum ab officio Archiepiſcopali ſuſpenderat. *Wibertus in vita Leonis.*

Ante Paſcha anni 1051. Romam redierat Papa, ubi tempore illo ſacro Paſchali Synodum celebravit.

(*b*) *Hermannus Contractus plane alium exitum Synodi Auguſtanæ ſcribit:* Ravennate Archi-Epiſcopo apud Papam inibi reconciliato, caritative a ſe invicem diſcedentes, Papa Romam revertitur.

SYNODUS GOSLARIENSIS

ANNO CHRISTI MLI. LEONIS IX. PAPÆ IV. HENRICI III. REGIS XIII.

Summa. Poſt diſceſſionem Papæ e Germania in Italiam condemnati & puniti pertinaces Manichæorum ſectatores.

IMperator Henricus Nativitatem Domini agens quosdam ibi hæreticos Manichæos, omnem eſum animalis execrantes, conſenſu omnium, ne hæretica ſcabies ſerperet in plures, in patibulo ſuſpendi fecit.

Herman. Contract. in Chronico p. 293.

Conferatur Synodus Atrebatenſis, ſub Gerardo Epiſcopo celebrata, ſupra ad 1025. ubi ſimilis farinæ hæretici examinati, & correcti, ad ſanam mentem redierunt. Contra in Synodo Aurelianenſi pervicaces flammis addicti fuere: Similis pertinaciæ videntur fuiſſe Manichæi, Golslariæ deprehenſi.

Leuckfeldius ex Arnoldo, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptore proteſtante, relato conventu Goslarienſi, hoc adnotat, multos ſæculo undecimo probos, & Innocentes homines, qui Clericorum vitia non approbabant, ſed corripiebant, ſub titulo Manichæorum hæreſeos læſos, imo trucidatos fuiſſe. Deinde hariolatur, idem Goslariæ accidiſſe. Dignum Scriptore proteſtante judicium, contra concordes coævos Scriptores, atteſtantes, Imperatoris, & omnium Epiſcoporum & procerum conſenſu agnitos, & convictos Manichæos, ad furcam damnatos fuiſſe, quos Leuckfeldius probos, & innocentes viros poſt octo ſæcula ſcribere audet.

Henricus Imperator apud Goslariam Saxoniæ oppidum quosdam hæreticos, Manichæorum errore fœdatos, qui inter alios pravi dogmatis articulos, eſum cujuscunque animalis, quod vitam habuit, ut mortale peccatum, & pernicioſum damnabant; comprehendi fecit, & in errore pertinaces, ne macularent alios, laqueo ſuſpendi.

Tritbemius in Chronico Hirſaugienſi ultim. editionis.

CONVENTUS RATISPONENSIS

ANNO CHRISTI MLII. LEONIS IX. PP. IV. HENRICI III. REGIS XIII.

POntifex Leo ab Andrea Rege Hungariæ pro pace cum Imperatore Henrico III. conſtruenda, accitus Ratisponam venit, & B. Wolffgangum in numerum divorum retulit, ſimiliter & S. Erhardum. . . . . .

Eccleſiam item S. Emmerani, nuper incendio vaſtatam, cum crypta occidentali conſecravit. Tabulatum in ejusdem Eccleſiæ ſummitate ſuis ſumptibus fieri juſſit, ſed & ſacellum Simonis & Judæ Thadæi ſupra fornicem, capitulo contiguum, in eadem urbe conſecravit.

Acta Sanctorum Tomo II. Aprilis in vita S. Leonis ex Wigulejo Hundio Lib. I. Metrop. Salisburgenſis.

An corpus S. Dionyſii, & quidem Epiſcopi primi Pariſiorum, ſit eo tempore inventum, quibus oſtenſum, quomodo probatum, rejiciunt Hagiographi ad diem III. & XI. Octobris, examinandum.

CON-

CONVENTUS WORMATIENSIS

ANNO CHRISTI MLII. LEONIS IX. PAPÆ IV.
HENRICI III. REGIS XIV. IMP. VII.

LEO Papa defert Archi-Epiſcopo Moguntino, & in ejus gratiam Lectorem degradatum rehabilitat.

EOdem anno S. Leo Papa IX. Dominicæ Nativitatis feſtum cum Imperatore, & multis Regni Principibus celebravit in Wormatia, & ſummam ipſe Miſſam ſolemnirer cantavit. Altera die Luitpoldus Mogontinæ ſedis Archiepiſcopus, in cujus provincia dies agebant feſtos, à ſummo Pontifice juſſus, ſe ad officium de S. protomartyre Stephano cantandum in Principum omnium præſentia, præparavit: qui peracta Proceſſione, ut ad hoc ventum eſt in Miſſa, ut oratione completa, poſtquam ſe in ſua ſede ante Altare locavit, quidam ex Diaconibus ſuis, nomine Hiunbertus, ſicut multi ob illius feſti reverentiam ſolent, lectionem decantavit. Quod quidam ex Romanis, Papæ aſſiſtentes, vituperabant, quod ſecus, quam Romana haberet conſuetudo, ageretur. Suaſeruntque Papæ, ut tacere Diaconem Moguntinum præciperet. Miſit ergo Papa miniſtrum ad Diaconem, qui lectionem interdiceret. Quod cum ille juvenum more contemneret, iterum mittendo Papa lectionem interdixit. Qui nihilominus eadem, qua prius, vocis ſonoritate cantans lectionem, uſque ad finem decenter complevit. Qua finita Papa illum ad ſe vocavit; & quaſi pro inobedientiæ contumacia degradavir, vel ut proprie loquar, ab executione officii ſuſpendit. Archiepiſcopus vero miſit ad Papam, rogans, ſuum reſtitueret miniſtrum; quod ubi Papa renuit, Archiepiſcopus, ut erat antiquæ diſciplinæ, licet ægre, patienter tamen interim tacendo, ſuſtinet. Perlecto Evangelio, & offertorio ex more decantato, ubi ſancti Sacrificii tempus advenit, Archiepiſcopus in ſua Carhedra reſedit, vere conteſtans, nec ſe, nec alium quemquam completurum inchoatum officium, niſi prius receperit proceſſionis ſuæ miniſtrum. Quod ubi Apoſtolicus præſul intellexit, ceſſit Archiepiſcopo, reinductumque continuo miniſtrum ad Dominum remiſit. Quo recepto mox inchoatum continuavit officium. Qua in re & Arciepiſcopi auctoritas, & Papæ conſideranda eſt humilitas, dum & ille officii ſui dignitatem defendere contendebat: Et iſte, licet majoris dignitatis, Metropolitano tamen in ſua Provincia cedere magis, quam contendere volebat, quod pauci hodie facerent.

Trithemius in Annalibus Hirſaugienſibus ult. editionis p. 193.

S. LEO ab Henrico III. Rege impetrat Beneventum per concambium pro Bamberga, Fulda, & aliis in Germania locis.

IMperator cum Domino Papa, multisque Epiſcopis & Principibus Natalem Domini Wormatiæ egit. Ubi cum Papa, ſicut dudum ceperat, Fuldenſem Abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ ſancto Petro antiquitus donata feruntur, ab Imperarore repoſcens exegiſſet; demum Imperator pleraque in Ultramontanis partibus ad ſuum jus pertinentia pro Ciſalpinis illi quaſi per concambium tradidit.

Hermannus Contractus ad ann. MLIII. ſed hunc incboat a Nativitate Chriſti, anni præcedentis.

Tunc inter Apoſtolicum & Imperatorem facta eſt commutatio de Benevento & Bambergenſe Epiſcopio.

Leo Oſtienſ. Lib. II. C. 85.

CON-

CONVENTUS IN GOZECK (*a*)

EPISCOPORUM VARIORUM.

ANNO CHRISTI MLIII. LEONIS IX. PAPÆ V. HENRICI III. REGIS XV. IMP. VII.

SUMMA. Albertus, Bremenſis Archiepiſcopus, coram Epiſcopis & Proceribus, ex ſuo & fratrum patrimonio fundat & dotat Monaſterium Gozeka: Advocatiam familiæ, dum ſuperſtes erit, reſervat; Abbas a Monachis electus, Archiepiſcopo Bremenſi præſentandus.

NOtum ſit omnibus tam futuris, quam præſentibus Chriſti fidelibus, quod ego Albertus, ſanctæ Bremenſis Eccleſiæ Metropolitanæ Archiepiſcopus, fratresque mei Dedo & Fridericus, Palatini præſides, hoc cœnobium Gozeka, quod in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, & in honorem Sanctiſſimæ Mariæ Virginis, Genitricis Dei, & beati Michaëlis Archangeli, pro remedio animarum noſtrarum, & Patrum noſtrorum, vel parentum, *ex patrimonio noſtro* conſtruximus, cum omnibus pertinentiis ſuis ſanctæ Eccleſiæ Bremenſi tradidimus, hoc videlicet ſtatuentes, & officii noſtri auctoritate confirmantes, ut ordo monaſticus, quem ſecundum beati Benedicti regulam hic inſtituimus, futuris perpetuis temporibus inviolabiliter conſervetur. Præterea fratres hic ſervientes, ſecundum Dei timorem, & regulam beati Benedicti liberam habeant electionem, ſed electus Bremenſi Archiepiſcopo præſentetur. Decrevimus inſuper, ut quisquis in hac ſtirpe noſtra Laicus cæteris ætate provectior fuerit, hic noſtra conſtitutione huic loco Advocatus conſtituatur. Si vero evenerit, quod abſit, ut talis de ſtirpe noſtra deficiat, quemcunque Abbas cum conſilio fratrum ad defenſionem & utilitatem loci expetierit, hunc Archiepiſcopus Bremenſis Advocatum conſtituat. Qui Advocatus non quæ ſua ſunt, quærat, nec populum ſuæ tuitioni commiſſum, violenter aut injuſte opprimat, ſed omnia cum conſilio Abbatis agat, atque diſponat, nec extra ejus voluntatem aliquid in populo præſumat. Ordinamus etiam atque ſtatuimus, ut in monumentum, & confirmationem hujus ditionis ad ſupplementum monachorum, hic Chriſto Regi militantium, quadraginta libræ argenti Friſicæ monetæ levioris, & totidem lanei panni ex ærario Bremenſis Archiepiſcopi annuatim perſolvantur. Ut autem hæc rata, & inconvulſa permaneant per ſuccedentem generationem, in teſtimonium poſteris, literis juſſimus commendari, & ſigilli noſtri impreſſione formari. Teſtes hujus rei ſunt iſti: *Burchardus Halberſtadenſis* (b) *Epiſcopus*, *Eppo* Cicenſis Epiſcopus, *Wintherus* Merſeburgenſis Epiſcopus, *Harolfus*, *Adelbertus*, *Sviddgerus*, *Adolfus* Canonici Bremenſis: *Dedo* Marchio, & fratres ejus *Gero*, *Timo* Comites de Bren. De liberis hominibus Rudolfus de Goſtilice, Fridericus de Lesvick, Helinpertus de Wideſendorpe, Sigeboto de Stuven. Miniſteriales Bremenſes, Sibeko, & frater ejus, Gerungus, & Godeſcalcus, Mecelinus. Data III. Octob. Anno Incarnationis Domini MLIII. Epiſcopatus Domini Alberti Archiepiſcopi, Anno VIII. Actum Gozoka in Chriſti nomine feliciter. Amen.

Leuckfeld in antiquitatibus Halberſtadienſibus Num. 49. inter Diplomata adjecta.

(*a*) *Gozeka*, *Goſeck*, locus eſt amœno colli incumbens, in Saxonia inter Naumbergum & Weiſſenfels, haud procul flumine Sala. Gozeck, vel Gotteseck, idem ſonat, quod Angulus Dei, vel Divinus.

(*b*) Cum Monaſterium Gozeko ſitum eſſet intra Diœceſin Halberſtadenſem, neceſſaria erat Diœceſani Epiſcopi confirmatio novi Monaſterii erecti: Epiſcopi Cicenſis, & Merſeburgenſis, confines huic Monaſterio erant.

SYNO-

SYNODUS BABEBERGENSIS

Anno Chriſti MLII. Leonis IX. Papæ IV. Henrici III. Regis XIV.

SUMMA. Adalbero, Epiſcopus Wurceburgenſis, qui oppida quædam Diœceſis Babebergenſis invaſerat, cauſa examinata, offert ſatisfa-ctionem. Privilegia Eccleſiæ Babebergenſis confirmantur, ſub ſolius Papæ mundiburdio futuræ.

His ibi rite peractis, Babebergam cum Henrico proceſſit, (a) & in die *Natali S. Lucæ*, convocato ad templum populo, inter ſacrorum ſolennia, concionem admirabili ſuavitate ad eum habuit. Qua demum finita, & luſtrato ſalutari carmine populo, in præſentia *Leonis* Pontificis, *Henrici* Imperatoris, *Humberti* ſylvæ candidæ Cardinalis, *Amantii* Romani Diaconi, & *Meginardi* Subdiaconi, *Leopoldi* Moguntini, & *Pelÿlngi* Salisburgenſis, Archi-Epiſcoporum: *Gebhardi* Ratisbonenſis, *Gebhardi* Eiſtetenſis, *Acelini* Hildesheimenſis, *Etichonis* Faventini, *Waltheri* Veronenſis, & *Hezelonis* Epiſcoporum, & aliarum diverſarum poteſtatum, relecta ſunt JOANNIS, BENEDICTI, & CLEMENTIS, Pontificum, S. HENRICI & CONRADI Imperatorum jura & privilegia, quibus Epiſcopatus Babebergenſis fundatus, & confirmatus fuerat. Ibi relata quoque conſcriptio & confirmatio *Henrici* Epiſcopi Wirceburgenſis, qua Eccleſiam Babebergenſem a Wirceburgenſi diſcriminatam, & Epiſcopali interdicto (b) firmatum ſuperius in Eberhardo retulimus. His ordine recitatis, cum LEO Pontifex juxta votum omnium, qui aderant, ipſum locum auctoritate Apoſtolica confirmare vellet; *Hardovicus* (c) in medium progreſſus, adverſus *Adalberonem* Epiſcopum Wirceburgenſem, in Comitatu præſentem, proclamationem fecit, quod is ſuæ ditionis oppida, jura & poſſeſſiones invaſiſſet, & ut ad eorum reſtaurationem adigeretur, precibus vehementer inſtitit. Cæterum Pontifex, ut concordiam inter Epiſcopos faceret, & rationibus utriusque Eccleſiæ conſuleret, Adalberoni Epiſcopo deliberationem dedit; ut aut objecta refelleret, aut juſtitiæ ſatisfaceret. Tum ille, adhibitis prius in conſilium Proceribus ſuis Clericis & laicis, ad ambonem progreſſus, ſe cum ſatisfactione excuſavit, & juribus omnibus, quæ ad bannum & Epiſcopalem juſtitiam ac poteſtatem Eccleſiæ Babenbergenſis pertinerent, in perpetuum renuntiavit. Qua de re Pontifex ea omnia novis privilegiis cohoneſtavit, Epiſcopatum Babebergenſem liberum, & Romano tantummodo mundiburdio ſubditum pronuntiavit, & ne quis Comes aut Judex ibi placitum, ſeu diſtributionem facere, vel tenere præſumeret, niſi quem per conceſſionem Henrici Imperatoris, vel ejus ſucceſſorum, ipſius loci Epiſcopus deliberaverit, indulſit. Ibi Canonicis quoque licentia geſtandi *mitras*, certis ſaltem diebus, ne honor Apoſtolicæ ſedi proprius vileſceret, indulta.

Hoffmann Lib. II. Annal. Bambergenſ. ex editione Ludewigii pag. 72. 73.

BULLA LEONIS IX. PAPÆ.

Confirmatoria Synodi præcedentis, & ampliativa Privilegiorum Eccleſiæ Bambergenſis.

LEO Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, HARTUUICO, Babenbergenſi Epiſcopo, ſibique Canonice in ſede Epiſcopatus ſucceſſuris in perpetuum,

(a) Leo IX. PP. (b) *Lego:* firmatam.
(c) Hardovicus tertius Bambergæ Epiſcopus ab 1047. ad 1054.

um, æternam in Domino ſalutem. Cum exigente cura Paſtorali totius ſanctæ Eccleſiæ Dei, nobis Dei Providentia commiſſæ, in partes Germaniæ veniſſemus, quæ Orientali Franciæ adjacent, prece Dilectiſſimi Filii noſtri HEINRICI, ſecundi Imperatoris, & tertii Regis, ac ſupra fati Dilectiſſimi confratris noſtri Epiſcopi HARTUUICI, Babenberc venimus, & in *die Natalis Beati Lucæ* Evangeliſtæ, inter Miſſarum ſolennia, cum verbum Dei haberemus ad populum, præſente nominato chariſſimo filio, HEINRICO, & Epiſcopis quam plurimis, aſtantibus etiam Laicis, & diverſis poteſtatibus ſæculi, relecta ſunt Prædeceſſorum noſtrorum privilegia, quibus idem locus fundatus, & corroboratus eſt, auctoritate Romana ſanctæ Sedis apoſtolicæ. Relecta eſt ibi, & conſcriptio, & confirmatio Wirzeburgenſis HEINRICI Epiſcopi, quæ prædictam Babenbergenſem Eccleſiam banno Epiſcopali, & Epiſcopii termino, acceptâ placitâ commutatione firmavit, quæ ſic acta eſt.

Dum HEINRICUS, in Imperio primus, in regno ſecundus, Divini ignis amore ſuccenſus, de prædiis, quæ Dei gratia, hereditario jure in ſuæ poſſeſſionis Dominium perveniant, Dei ſervitium augere, & conſtruendo Epiſcopatum, atque ordinando deſideraret; quo id legitime rationabiliterque fieri potuiſſet, HEINRICUM venerabilem Wirzeburgenſis Eccleſiæ proviſorem, quatenus prædictum locum Babenberc nuncupatum cum pago Ratenzgaue qui dicitur, qui ad ſuæ Diœcceſeos ſtatum pertinere videbatur, de ſuo jure in ejus jus, ad id perficiendum, transfunderet, ſtudioſe cœpit flagitare. Qui, quoniam juſtæ, & rationabiles cauſæ videbantur, ejuſdem invictiſſimi Regis petitionibus acquieſcens, cum communi Cleri ſui, atque militum, nec non totius populi conſilio atque conſenſu, præfatum locum cum prædicto pago, tribus Parochianis Eccleſiis cum ſuis adjacentiis exceptis, quarum nomina ſunt hæc: *Wachenrode*, *Lonerſtat*, *Mülhuſen*, omni poſtmodum remota contradictione, ſuæ poteſtati tradidit. Alterius autem pagi, qui Volcuelt nominatur, in quo præfatus locus ſitus eſt, partem eidem Regi conceſſit, quantum eſt de Babenberc uſque ad flumen Uraha, de Uraha in Ratenzam flumen, & ſic juxta decurſum ejusdem fluminis in Moin, & inde ad rivulum Wichibach, deinde ad caput ejuſdem rivuli, ſicque, qua citiſſime ac proxime perveniri poteſt ad Uraha. Et ut hæc traditio firma, & inconvulſa permaneret, ipſe prædictus Præſul HEINRICUS cum Canonicis ſuis corroboravit & ſubſcripſit.

Qua ſubſcriptione relecta, cum juxta votum omnium, quia ſemper juſtis operibus ſavorem debemus, & nos prædictum venerabilem locum Apoſtolica auctoritate vellemus corroborare, ipſe prænominatus ejusdem loci Epiſcopus, HARTUUICUS proclamationem ſuam fecit, quia locus ſuus a Clericis ADALBERONIS, Wirzeburgenſis Epiſcopi, temeraria præſumptione invaſus. Quod nos, quia (utrique, *apog. Bamb.*) Epiſcopi præſentes aderant, inter quos cauſa ſtabat, ibidem volentes diſcutere, ADALBERONI Epiſcopo, a quo injuria illata erat, deliberationem fecimus, ut objectionem hanc, ſi poſſet, refelleret: Si non; juſtitiæ ſatisfaceret. Tum ille inito cum ſuis omnibus, qui aderant, Clericis & Laicis, conſilio, regrediens ad ambonem, de illata injuria ſe cum ſatisfactione excuſavit, & de omnibus, quæ ad bannum, & Epiſcopalem juſtitiam, & poteſtatem Babenbergenſis Eccleſiæ Chriſti pertinerent, & tunc, & deinceps renuntiavit, exceptis his cauſis, quas de bonis utriusque Epiſcopii, ipſi inter ſe Epiſcopi poſſent legaliter definire.

Verum Nos, ſicut ſemper de profectu gaudemus fidelium, & juſtis operibus debemus augmentum, eundem Babenberc locum, ab anteceſſoribus noſtris corroboratum Apoſtolica auctoritate, viva voce corroboravimus, & eandem corroborationem nunc etiam literis ſignavimus, ut eundem locum, & omnia, quæ ibidem Deo, ſanctoque Petro a felicis memoriæ HEINRICO, ſecundo Rege, & primo Imperatore; tradita ſunt, & quæ in poſterum jure acquiri poſſunt, vel juſte acquiſita ſunt, prædia, mancipia, aurum, argentum, pallia, vaſa, ornamenta, & alia utenſilia, nemo audeat in perpetuum ſurripere,

pere, auſerre, aut commutare, niſi ad utilitatem ejusdem Eccleſiæ. Sed Epiſcopus ejusdem loci, vel qui in perpetuum ejusdem fuerint ſucceſſores, ſecura eas poſſideant tranquillitate, ac liberam habeant poteſtatem, aut dominationem, omnes res, & proprietates ejus loci ordinare, atque componere, vel augmentare: diſſipare vero atque confundere, nullam habeant inde poteſtatem aut dominationem.

Inſuper pro noſtra auctoritate ſancimus, ut in terminis ejuſdem Eccleſiæ nulla ſit infeſtatio Tyrannorum, vel aliorum quorumlibet hominum pravorum, ſive ſint in civitate ipſa Babenberc, ſive in caſtellis, villis, ſervis, ancillis, tributariis, decimis, foreſtis, ſilvis, venationibus, piſcationibus, molendinis, campis, pratis, paſcuis, agris, cultis & incultis, aut quidquid modo illuc pertinet, aut in futurum juſte acquiri poterit, per noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis privilegium corroboratum, in ſecura permaneat quiete. Nullus ibi Comes, aut Judex placitum, ſeu diſtrictionem aliquam facere, vel tenere audeat, niſi quam per conceſſionem Glorioſiſſimi Imperatoris ſecundi HEINRICI, vel ſucceſſorum ejus, Epiſcopus ejuſdem loci deliberaverit; nulla in aliqua dignitate poſita, magna, parvaque perſona per violentiam irruat. Sit ille Epiſcopus liber, Romano tantum mundeburdio ſubditus, quatenus Epiſcopus liberius, & delectabilius cum Clericis ſuis ſervitio Dei poſſit inſiſtere, & HEINRICI quoque chariſſimi filii noſtri, ſecundi Imperatoris, atque omnium, quibus debitores ſunt, memoriam jugiter habere. Sed tamen idem Epiſcopus ſuo Metropolitano Epiſcopo Moguntino in Canonicis cauſis tantummodo ſit ſubditus ſubjectus, & obediens.

Deliberatis igitur, ſancitis, ac corroboratis omnibus ſupradictis rebus, eidem ſancto loco placuit addendum inſigne honoris Eccleſiaſtici, a noſtra Apoſtolica auctoritate, ducti amore & reverentia CLEMENTIS, piæ memoriæ, prædeceſſoris noſtri, quem Deus miro (*a*) diſpenſationis ordine, a prælatione hujus loci ad ſanctæ Romanæ, Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ apicem (*) dignatus eſt avertere, & mirabilibus e Romanis finibus defunctum corpus ejus reducere: Volens hanc Eccleſiam, ut æſtimamus, quaſi novam, tanto decoratam eſſe Patrono, & Romanam contentam, & ſufficienter præteritis, & futuris Patribus manere ornatam; quin etiam amore & deſiderio fratrum, qui nos in ſuis recepere Eccleſiaſticis ſtipendiis & quotidians, unum noſtra (*b*) viciſſitudine regere fratrem, mitras geſtare concedimus licentiam, ea ſcilicet ratione, ut ab Epiſcopo provideantur digniores, & honeſtiores Presbyteri & Diaconi, qui bonis moribus, vel maturis ætatibus, vel etiam prælationibus ipſius loci emineant, videlicet diebus: *In Natali Domini*, & *Salvatoris* noſtri JESU Chriſti, & in *Cœna Domini*, & *in Sabbatho ſancto*, & *in die Glorioſæ Reſurrectionis ejuſdem* & *ſancta Pentecoſte*, & *in die S. Georgii*, & *in die Ss. Petri* & *Pauli*, & *Aſſumptionis Beatiſſimæ Mariæ* & *S. Dyoniſii*, pro reverentia noſtri prælibati prædeceſſoris Domini CLEMENTIS Papæ, cujus anniverſarius dies tunc ab eiſdem fratribus agitur, & *in anniverſario die Domni HEINRICI Imperatoris*, ejuſdem loci venerabilis conſtructoris. His vero concedimus hanc dignitatem, qui tantum ſpecialiter excubant, vel deſerviunt apud prædicti prædeceſſoris noſtri ſepulchrum. Contentos tamen his ſancimus diebus fore, nec ultra a quoquam temere uſurpari, ne honor proprius Apoſtolicæ ſedis vileſcat.

Hæc vero omnia ſupradicta obſervari, & cuſtodiri in perpetuum, noſtra Apoſtolica auctoritate decernimus, confirmamus, & corroboramus. Qui vero, quod abſit, hujus noſtri privilegii temerarius transgreſſor exſtiterit, Dei & Beatiſſimæ Mariæ & Beatorum Petri & Pauli, omniumque Sanctorum (*c*) æterna maledictione maledicatur, & perpetui anathematis vinculis innodetur, niſi digna ſatisfactione reſipuerit, & canonice ſatisfecerit. Qui vero pio corde hujus

(*a*) *diſpoſitionis.*
(*) Suidgerus ab Epiſcopatu Bambergenſi promotus ad Pontificatum Romanum, & Clementis ſecundi nomine appellatus, Bambergæ ſepultus.
(*b*) *noſtra vice.* [*c*] Et noſtra. *Apogr. Bamb.*

hujus obſervator privilegii exſtiterit, Dei omnipotentis, & Almæ Mariæ, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli benedictione ditatus æterni regni particeps fieri mereatur. Data per manus Friderici, Diaconi, Bibliothecarii, & Cancellarii ſanctæ Romanæ, Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ anno Dominicæ Incarnationis MLIII. Anno vero Pontificatus Domini Leonis noni Papæ IV.

Gretſerus edidit in Divis Bambergenſibus C. XVIII. vitæ S. Henrici, recudit Ludewigius Tomo I. Scriptorum Bambergenſium pag. 290.

Qui ſibi poſtea ſucceſſit) Fridericus Cancellarius Pontificatum adeptus, Stephani X. nomen tulit: Non tamen immediate ſucceſſit Leoni IX, ſed interjecto Victore II.

Quin etiam amore) hunc locum ita emendavimus ex codice Donawerdano. Nam in Rebdorffenſi, & apographo Bambergenſi plane depravatus erat, licet neque jam mendo prorſus carere videatur.

SYNODUS MOGUNTINA

ANNO CHRISTI MLIV. ROM. SEDE VACANTE. HENRICI III. REGIS XVI.

SUMMA. Gebehardus, Aiſtettenſis Epiſcopus, in locum S. Leonis IX. Papæ defuncti, Romanus Pontifex deſignatur.

DEfuncto ſanctæ Memoriæ Papa Leone, Hildebrandus tunc Romanæ Eccleſiæ Subdiaconus ad Imperatorem a Romanis transmiſſus eſt, ut quoniam in Romana Eccleſia perſona ad tantum officium idonea reperiri non poterat, de partibus illis, quem tamen ipſe vice Cleri, populique romani in Pontificem elegiſſet, adduceret. Quod cum Imperator fuiſſet aſſenſus, & Gebehardum, Aiſtettenſem Epiſcopum, Hildebrandus ex induſtria, & conſilio Romanorum expetiiſſet; triſtis ſuper hoc valde Imperator effectus eſt: Nimis enim illum carum habebat. Et cum eundem ſibi omnimodis neceſſarium aſſereret, & alium, atque alium huic officio magis idoneum indicaret: Hildebrando tamen, ut alterum reciperet, perſuaderi nullatenus potuit. Erat enim idem Epiſcopus, ſuper id, quod prudentia multa callebat, poſt Imperatorem potentior ac ditior cunctis in regno.

Hunc ergo Hildebrandus, invito licet Imperatore, invito etiam eodem ipſo Epiſcopo (propter quod utique poſtea dictus eſt, Monachos non amaſſe) Romam ſecum adduxit; eique Victoris nomen imponens, Romanum Papam cunctorum aſſenſu conſtituit, cum jam ferme a tranſitu Papæ Leonis annus elaberetur.

Leo Oſtienſis L. 2. C. 90.

Synodum pro hac electione habitam Moguntiæ fuiſſe teſtatur Continuator *Chronici Hermanni ad annum MLIV.*

Conventus, *inquit*, ab Imperatore Moguntiæ factus eſt, in quo Geberhardus Eiſtetenſium Epiſcopus, ab Epiſcopis electus, romamque miſſus, ibique honorifice ſuſceptus, in ſequenti quadrageſima (*anni nimirum MLV.*) in Cœna Domini CLIV. Papa ordinatus, Victoris II. nomen accepit.

LEODII SYNODUS DIOECESANA

CUM CANONICIS ET MONACHIS.

ANNO CHRISTI MLV. VICTORIS II. PAPÆ I. HENRICI III. REGIS XVIII.

SUMMA. Theodoricus, Laubienſis monachus, deligitur Abbas Andaginenſis S. Huberti.

INterea, dum Theodoricus Laubienſis monachus ad Fuldenſe Monaſterium, ubi ſcholarum rector poſtulatus fuerat, iter parat; ad Theoduinum Leodienſem

dienſem Epiſcopum nuntius affertur de morte Adelardi Abbatis Andagienſis, ſeu S. Huberti, viri quidem nobilitate clari, ſed religionis cura non ſatis ſolliciti, ſub quo regularis illic diſciplina multum inteputerat. Cum igitur nullus ibi ad eam inſtaurandam idoneus haberetur, & ſi multi, ut fit laxioribus locis, præfecturam ambirent, convocata *religioſorum Abbatum, & Canonicorum concione* Epiſcopus de ſubſtituendo ſucceſſore, qui collapſam religionem reformare valeret, tractare cœpit. Tum alii alium pro ſuo genio ac ſtudio ſuggerere, quidam ut Monachorum loco ſubſtituerentur CANONICI, ſuadere: in ſumma, nullus hoc munere dignum proponebat. In his diſſidiis Anſelmus Canonicus, jam alias laudatus a nobis, Theodericum eligendum cenſuit; ab ineunte quippe ætate bonis moribus inſtitutum, qui certe dignus eſſet ampliori præfectura. Aſſenſere multi: At non pauci, quibus religio non ita cordi erat, contra ſentiebant, eum potius mittendum eſſe ad Fuldenſe Monaſterium, ad quod ex Imperatoris mandato deſtinatus erat. Inter varias illas altercantium ſententias Stephanus Abbas ſancti Laurentii in publico monte apud Leodicum, vir canitie reverendus, & converſatione Angelicus, imperato ſilentio, dixit, S. Huberti Monaſterium, ſub cura & providentia Leodicenſis Epiſcopi poſitum, indigere ſtrenuiſſimo rectore ad reſtituendam inibi diſciplinam, nullumque ad id muneris aptiorem eſſe Theodorico, nec ei parem in aliis Monaſteriis facile inveniri poſſe. Denique præferendam loci domeſtici neceſſitatem extraneo, id eſt Fuldenſi Monaſterio, cujus cura nihil ad ſe, nihil ad Leodicenſem Epiſcopum pertineret. Dixerat: tumque converſis omnium ſtudiis ac ſuffragiis, vocatur ab Epiſcopo Theodoricus, qui illic aderat; jamque fugam meditabatur; vixque a Gunzone Florienſi Abbate religioſiſſimo, qui uti & Stephanus, mox laudatus, ex diſcipulis beati Richardi Virdunenſis Abbatis erat, ad Epiſcopum adductus eſt; ac demum, poſtquam diutius reluctatus fuiſſet, cedere coactus, feſto die purificationis Beatæ Mariæ, hoc anno, deducentibus ſeptem Abbatibus ordinatur. Obiit octogenarius anno 1081.

Mabillon. Annal. Benedictin. Tom. IV. L. LX. No. LXXIV.

CONVENTUS COLONIÆ

PRÆSENTE VICTORE II. PP. ET HENRICO IV.

Mediante Victore II. pax ſtabilitur inter Henricum IV., Balduinum, & Godefridum Lotharingiæ Duces.

Balduinus, Dux inferioris Lotharingiæ, qui anno 1049. intercedente Leone IX. PP. fuerat Imperatori Henrico Aquiſgrani reconciliatus, & Godefridus barbatus, Comes Flandrenſium, & Maritus Beatricis, viduæ Marchionis Piſarum, Bonifacii, gubernatoris Marcæ Anconitanæ, Domini Hetruriæ, & magnæ portionis Italiæ, Coloniam Agrippinenſium venerunt ad Henricum IV. ſeptennem puerum, ſub Tutela matris Agnetis conſtitutum, ubi Victore II. (*a*) PP. Mediatore, certis conditionibus pacem cum Rege Henrico IV. pacti ſunt. Godefrido Beatrix uxor Marchioniſſa reſtituta fuit.

Anno MLVII. generali Conventu Coloniæ habito, Balduin pius Comes Flandriæ, & Godefridus Dux Brabantiæ, mediante Papa Victore, ad pacem & gratiam Imperatoris Henrici IV. (*b*) reducuntur, & omnes bellorum motus ſedantur.

Ægidius de Roya Annales Belgici.
Albericus Monachus trium fontium.

(*a*) Victor Papa eodem anno 28. Julii obiit. Fridericus, frater Ducis Godefridi, filius Gozelonis, Archi-Diaconus S. Romanæ Eccleſiæ & Cardinalis, monachus & Abbas Caſſinenſis, fuit electus Papa concordi voce Cardinalium, ſub nomine Stephani IX.

(*b*) Henricus IV. Rex per prolepſin Imperator appellatur.

SYNODUS DIOECESANA
BAMBERGENSIS,
A GUNTHARIO, BAMBERG. EPISCOPO, CELEBRATA,
Anno Chriſti MLVIII. Stephani IX. Papæ I. Henrici IV. Regis III.

De Decimationum finibus inter Wurceburgenſem & Bambergenſem Diœceſin.

IN nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus tam præſentis ætatis quam futuræ poſteritatis, qualiter: Ego *Gunthavins*, Quintus Babenbergenſis Epiſcopus, propter multimoda meæ Eccleſiæ negotia, *Synodum* univerſorum ſubjectorum tenui; Erat enim plebs hujus Epiſcopii, utpote ex maxima parte Slavonica, ritibus Gentilium dedita, abhorrens a Religione Chriſtiana, tam in cognatorum connubiis, quam in decimationum contradictione, decretis Patrum omnino contraria. Quapropter communi omnium judicio confirmatum eſt, ut, qui ſponte canonicis Decretis nollent obedire, compellerentur intrare, & qui canonice Banno conſtrictus, non decimaret, bonis ſuis a Domino ſuo abdicaretur, donec reſipiſcere compelleretur.

Huic Synodo *Eberhardus* Comes, Wirzeburgenſis Advocatus, ſuperveniens, Decimationes quasdam Novalium noſtrorum per prolocutorem ſuum *Apelin* de *Cunſtat*, Wirceburgenſi Eccleſiæ repoſtulavit: Sed meo advocato *Wolframmo*, per prolocutorem ſuum *Katzelinum* de *Hamſenſeld*, reſpondente, ac Domno *Meinnardo* cartam de eadem re coram omnibus perlegente, Synodali judicio expoſtulatio illa infirmata eſt, & ſupradicta decimatio noſtræ Eccleſiæ adjudicata, ſicut ego, meique fideles, proteſtati ſunt Domnum noſtrum Imperatorem *Heinricum* hujus Epiſcopii terminos ſuo prædio a Wirzeburgenſi Eccleſia commutaſſe.

Iſti autem ſunt Teſtes, qui huic Synodo interfuerunt.

Herimannus hujus Bambergenſis Eccleſiæ Præpoſitus, qui Canonice interrogatus, omnium aſſenſu judicium fecit.

Poppo, Decanus.

Razzelin; Penno, Luitzo; Adelune; Gozebreht; Hartuuic.

Meinnard Scholaſticus.

Adalbero Decanus de Duriſtat.

Huno.

Arnold de *Sieslice*.

Oze de *Stafeleſtein*.

Sigelo; Ruothart, Necer; Adalbrahe; Odalric; & ſere omnis *Clerus Bambenbergenſis Eccleſiæ*.

Laici autem iſti erant.

Cono, Palatinus Comes.

Pertolt, & *Fridericus* Filius ejus.

Gotescalc, & *Frideric* Filius ejus.

Eppo de *Nuheim*.

Gozuvin, Comes.

Adalbraht de *Vorſt*.

Sterchere: Comes.

Goſwin Comes.

Reginboto Comes, & Filius ejus Diemar.

Kraft Comes.

Immo, Waltpoto.

Judices iſti affuerunt.

Gumprebt, & Filius ejus *Meingoz*.

Heriman, & Volcrat.

Ebo; Vocho; Aſcuvin.

Adelolt de *Trubaba*, & frater ejus *Hemmo*.

Erbo de *Wizenaba*.

Miniſteriales autem iſti.

Wiecer.

Mazelin.

Arnolt de *Sichendorf*.

Teimo.

Tuticho, & frater ejus *Babo*.

Deipolt, & alii plures, quos nominare longum eſt.

Acta

Acta, idibus Aprilis. Indictione IV. Anno Dom. Incarnationis MLVIII. Anno Epiſcopatus Domini *Guntharii* II.

Ex vetuſto codice Evangeliorum MS. in Sacrario Eccleſiæ Cathedralis Wurceburgenſis aſſervato, deſcripſit Cl. Schannatus b. m.

SYNODUS HALBERSTADENSIS
INDICTA A BURCHARDO, SED NON CELEBRATA.
ANNO CHRISTI MLIX. NICOLAI II. PAPÆ I. HENRICI IV. REGIS III.

De ablatis Monaſterio Herveldenſi decimis reſtituendis.

MEginherus, Abbas Herveldenſis Cœnobii, cum Burchardo, Halberſtadenſi Epiſcopo, diuturnam traxerat litem propter decimationes Saxoniæ, quas de Herveldenſi Monaſterio ereptas, per occaſionem Epiſcopalis regiminis ſibi vendicabat. Contra cujus improbitatem, cum nec forenſes, nec Eccleſiaſticæ leges quidquam valerent, & Abbas ſæpe, querimonia in jus delata, ſurdis tribunalibus fabulam narrâſſet; tandem brevi, antequam vita excederet, mandavit ei per Fridericum Palatinum Comitem, ſe quidem, tanquam viribus imparem, cauſa cadere: Deo tamen vires ad luendam æquitatem non defuturas eſſe: Proinde parati ambo eſſent, ut intra paucos dies ad tribunal æquiſſimi Judicis Dei cauſam dicerent. Victurum ibi eſſe, non qui plus poſſet, ſed cujus cauſa juſtior eſſet.

Nec fefellit eventus. Nam poſt dormitionem Abbatis, pauci dies interceſſerant; & ecce, Epiſcopus, cum prædictæ rei gratia Synodum indixiſſet, & admoto jam equo, illuc properare vellet, repente Divina animadverſione ictus corruit; reportatusque ad cubiculum, aſcitis ocyus Presbyteris ſuis per Deum obteſtabatur, ut decimationes ſuas Herveldenſi monaſterio reſtituerent, atque omnem in perpetuum ſuper hac re litem præciderent, ſcirentque, cunctis, qui eadem tentaſſent, ſic infeliciter rem ceſſuram, ut ſibi ceſſiſſet, qui injuſtæ exactionis tam acerbum vindicem ipſum experiretur Dominum. Cumque Magdeburgenſis, & Hildenesheimenſis Epiſcopi viſitatum eum advenìſſent, cum magno ejulatu fatebatur, ſe juxta prædictum eximii Abbatis ad tribunal Dei jam jam abripi, & pro invaſis rebus alienis rationem exigi, rogabatque obnixe, ut miſſis Herveldiam nuntiis, veniam ſibi pro admiſſo ſupplices precarentur. Nec multo poſt, diruptis miſerabili morbi genere viſceribus expiravit. Uto quoque Archi-Presbyter ejus, quo ille potiſſimum incentore in hanc ſævitiam inarſerat, quique exactor, atque adminiſter hujus calumniæ vehementiſſimus extiterat, eodem anno ſubitanea morte ſine confeſſione, ſine ſacra communione interiit, a Diabolo (ut fama vulgatior loquitur) ſuffocatus.

Trithemius in Chronico Hirſaugienſi ad annum 1059. *ult. edition.*

Ex quo Baronius ad eundem annum N. LXXXI.

CONCILIABULUM BASILEENSE
ANNO CHRISTI MLXI. ALEXANDRI II. PAPÆ I. HENRICI IV. REGIS V.

AUdita in aula Regia electione Alexandri ſecundi, Kal. Octobris hoc anno Romæ facta, conclamata eſt ab omnibus Regis injuria, quod ipſo neſciente (*a*) Pontifex Romanus electus eſſet. Guibertus Cancellarius Regis, Parmenſis, mox eligendum a Rege Pontificem affirmans, ſuæ civitatis intimum fami-

familiarem, Cadalum (alii Cadaloum, alii Cadalaum) Parmenſem Epiſcopum, qui a nulla Synodo, nec niſi a duobus Epiſcopis Lombardis, Vercellenſi & Placentino, publice concubinatu turpiſſime infamatis, Baſileæ electus fuit, die XXVIII. Octobris, & ne deeſſet illi electioni omne, quod nefandiſſimum eſt, Gerardus Comes Galerienſis, excommunicatus Romæ in Synodo, ob deprædatos ab ipſo Anglos, interfuit Baſilienſi Conventiculo.

Hæc omnia conſtant ex Epiſtola S. Petri Damiani coævi, & Sanctiſſimi Scriptoris, ſcripta ad Cadolaum, quam Ill. Baronius integram refert ad h. ann. a N. VII.

Hic Cadalus voluit dici Honorius II, & quantiscunque fulminibus excommunicaretur, non deſtitit uſurpare functiones Pontificias.

(*a*) Clerus Romanus, auditis his attentatis, Stephanum Presbyterum Cardinalem legavit ad aulam Henrici, cauſas properatæ electionis relaturum: ſed admiſſus non fuit ad audientiam, aulicis obſtantibus, ut S. Petrus Damiani narrat in diſceptatione ſynodali jam jam referenda.

Henricus Rex audito ſchiſmate miſit Romam Burchardum, ſecundum hoc nomine Epiſcopum Halberſtadenſem, qui videtur retuliſſe ad Regem pro cauſa Alexandri II. approbanda contra Honorium ſecundum, ſeu Cadalaum.

Poſtquam S. Anno, Colonienſis Archi-Epiſcopus, Procerum Germaniæ ſuaſu, Henricum IV. e ſinu matris abduxiſſet, anno 1062. poſt Paſchatis dies, & educandum ſuſcepiſſet, & ſimul Regni Germanici curam; Guibertum Parmenſem, quem Agnes Imperatrix Cancellarium Regis creaverat, ſine mora depoſuit, præcipuum Cadolai promotorem, & Cancellarii officium dedit Gregorio Vercellenſi Epiſcopo.

CONCILIUM AUGUSTANUM
SEU OSBORIENSE.

Anno Chriſti MLXII.

Anno Archiepiſcopus Colonienſis ſuſcepta Regni Germanici, & Regii pueri Henrici IV. educandi cura, Epiſcopos Germaniæ, & Italiæ quotquot apud Regem reperiri contingebat, autumnali tempore Auguſtam Vindelicorum (quam S. Petrus Damiani ex Germanico nomine Osborium vocat) congregat. Acta latent teſte Baronio, ſed ex Epiſtola S. Petri Damiani ad Cunipertum Taurinenſem, tum ex diſceptatione Synodali ſcripta a Petro Damiani, & in hac Synodo prælecta ſtatus controverſiæ elucet.

Nempe omnium conſenſu conclamata fuit damnatio Cadolai, Alexandri electio comprobata, die præcedente Natalem Ss. Apoſtolorum Simonis & Judæ: quorum die anno ſuperiori in Conciliabulo Baſilienſi promotus fuerat.

Baronius ex actis refert hanc Epitomen ad hunc annum; tum ex Leone Oſtienſi.

Diſceptatio Synodalis inter Regis Advocatum, & Romanæ Eccleſiæ Defenſorem, tranſmiſſa ad Synodum Osborienſem ex Italiæ & Germaniæ Epiſcopis coactam 1062. coram Henrico IV. Rege.

ARGUMENTUM.

In hoc libello Romanæ Eccleſiæ Defenſor, & Regis Henrici Advocatus altercantes inducuntur. Cauſa autem eorum altercationis hæc erat: Inoleverat prava conſuetudo; ut Romanus Pontifex eligi

non

non poſſet, niſi ab Imperatore prius confirmaretur. Cum igitur tunc temporis Henricus IV. puer eſſet, & adhuc ſub tutela conſtitutus, ſine illius aſſenſu Pontifex electus eſt: quod cum ab Henrici Legatis in crimen vocaretur; in hac diſputatione cuncta eorum objecta refelluntur, ut paulatim cogatur Regius Advocatus rationibus convictus, in contrariam tranſire ſententiam. Fingitur autem hæc diſceptatio habita coram Synodo Epiſcoporum, qui, ut hac de re pronuntiarent, in unum convenerant.

SEd ad hæc gloriaris & jactas: *Rex me, & Imperatrix mater elegit: ad hunc apicem me Regia Celſitudo provexit.* Sed cum hinc aula Regia ſuum tueatur electum, illinc Romana Eccleſia proprium defendat Antiſtitem, jam in ſolio conſtitutum; dignum eſt, ut Sanctorum atque prudentium Sacerdotum multitudo conveniat; & hanc quæſtionem ventilans ſub Canonici juris auctoritate diſcernat. Et quoniam in proximo, ut ſperamus, fiet hinc Osborienſe (*a*) Concilium, hic jam ejuſdem Concilii conſtituamus, velut in quadam tabellæ pictura, præludium. Juxta viſionem ergo Daniëlis (*b*) Patrum throni ſint poſiti, judicium ſedeat, libri aperiantur: & ſolutionis indiga quæſtio in medium deducatur. Hinc itaque Romanæ Defenſor Eccleſiæ ſuas allegationes inferat: illinc Advocatus Regius propriæ partis argumenta depromat. Taceat Parma cum ſuo hæreſiarcha, advocatio tantum Regia, & Romana invicem obloquatur Eccleſia, Sanctorum vero Sacerdotum erecti ſint animi, ut & quæ utrimque dicenda ſunt, conferant, & peroratæ cauſæ judicialis ſententiæ calculum ponant. Age igitur, defenſor Apoſtolicæ ſedis incipiat, deinde Regius Advocatus, quæ ſibi videbuntur, obtendat.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Cum beatitudo veſtra, Venerabiles Patres, ſuper Apoſtolicæ ſedis negotio diſputat, ad cunctas Eccleſias pertinere, quod verſatur in manibus, non ignorat. Hac enim ſtante, reliquæ ſtant: ſin autem hæc, quæ omnium fundamentum eſt & baſis, obruitur; cæterarum quoque ſtatus neceſſe eſt collabatur. Omnes autem ſive Patriarchivi cujuslibet apicem, ſive Metropoleon Primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras, vel Eccleſiarum cujuscunque ordinis dignitates, ſive Rex, ſive Imperator, ſive cujuslibet conditionis homo purus inſtituit, (& prout voluntas, aut facultas tulit) ſpecialium ſibi prærogativarum jura præfixit; Romanam autem Eccleſiam ſolus ille fundavit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit: *Qui beato vitæ æternæ clavigero, terreni ſimul, & cæleſtis Imperii jura commiſit.* Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed illud Verbum, per quod conditum eſt cœlum, & terra, & per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanam fundavit Eccleſiam; illius certe privilegio fungitur; illius auctoritate fulcitur. Unde non dubium, quia quisquis cuilibet Eccleſiæ jus ſuum detraxit, injuſtitiam fecit: qui autem Romanæ Eccleſiæ privilegium, ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite traditum, auferre conatur; hic procul dubio in hæreſim labitur: & cum ille notetur, injuſtus; hic eſt procul dubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui adverſus illam agit, quæ mater eſt fidei: & illi contumax invenitur; qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur. Cum hæc igitur veſtra ſanctitas indubitanter agnoſcat, vos, qui non quilibet, ſed nobi-

(*a*) Auguſtæ Vindelicorum, germanica dialecto Ausburg, ad quam Synodum anno MLXI. coactam, Petrus Damiani hunc libellum miſit, qui inſcribitur: *Diſceptatio inter Advocatum Regium & Eccleſiæ Romanæ Defenſorem.* In quo ſtatus controverſiæ tam de jure Regis in Cadolao a Rege Baſileæ electo, quam pro jure & libertate Romanæ Eccleſiæ, quæ Alexandrum II. elegerat abſque Regia confirmatione, clare exponitur.

(*b*) Daniel. VII.

nobiliores, & egregii eſtis filii Romanæ Eccleſiæ, pietatis viſcera circa matrem veſtram compatientes oſtendite: & utrum deſtrui debeat, ſibimet eligendo Pontificem, judicate. Mirum quippe eſt, ſi quod minoribus Eccleſiis Canonicus vigor attribuit, illi ſoli, quæ caput eſt omnium, non permiſit.

Regius Advocatus.

Prolixa declamatio dedit attentionem, benevolentiam, atque docilitatem: Et hoc potius juxta conſuetudinem fori judicialis, quam ſecundum regulam Concilii Synodalis: Ubi ſcilicet non magnopere curare debemus elucubratæ locutionis urbanitatem, ſed vivæ potius ſententiæ puritatem. Ad querelam ergo coram Sanctis Sacerdotibus deponendam, ſufficiat nobis dicere: quoniam inthronizaſtis Papam ſine conſenſu Domini noſtri Regis; ad injuriam ſcilicet, atque contemptum Regiæ Majeſtatis.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Ordinationem Papæ factam diffiteri nec poſſumus, nec debemus; Regis autem injuriam modis omnibus propulſamus. Sed videamus primo, ſi placet, utrum Papa ſine Rege potuerit fieri, & ſic poſtmodum de Regis diſputemus injuria.

Regius Advocatus.

Certe liquido novimus, quia illi debent Pontificem, cum ordinantur, eligere, quos ſibi, poſtquam ordinatus fuerit, Canonica decernit auctoritas, obedire: Papæ vero, quia univerſalis eſt Pontifex, non modo Romanus populus, ſed & Romanus Imperator, qui caput eſt populi, obedientiam debet; Cenſendumne ergo eſt, ut Papam ſine capite ſuo populus eligat, & ei, quem non elegit, Imperator obediat? Conſtat ergo, quia niſi Romani Regis aſſenſus acceſſerit, Romani Pontificis electio perfecta non erit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Perhibendum eſt itaque juxta veſtræ diſputationis articulum, quia neque Stephanus, neque Sixtus, neque Cornelius, non denique Clemens, non Sylveſter, non ipſe beatus Petrus Apoſtolus, Papali nomine digni ſunt, qui ab Imperatoribus eorumdem temporum electi non ſunt.

Regius Advocatus.

Gentiles Reges non ſunt adhibendi ad hujus, de qua loquimur, electionis exemplum: qui quoniam Chriſtianam ignorabant fidem, Chriſtianorum non poterant ordinare Pontificem. Cæterum Chriſtiani Principes ſemper Romanos elegere Pontifices.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Qui mentitur in communi colloquio, mendax dicitur, qui autem in præſentia venerabilium Sacerdotum falſa protulerit, Sacrilegii procul dubio crimen incurrit. Dixiſti, Chriſtianos Principes Romanos ſemper elegiſſe Pontifices; percurre mecum Eccleſiaſticæ antiquitatis hiſtorias: Romanorum Præſulum catalogum ſtudioſe diſquire: & cum *perpaucis* inveneris in electione ſua Regium acceſſiſſe conſenſum, confitere te perſpicuum protuliſſe mendacium. Quis enim Rex, Antonii filium Damaſum Hiſpanenſem, quis Innocentium Innocentii filium Albanenſem: quis denique Zoſimum Græcum, Ebramii filium elegit? Quis præterea Leonem, Quiriani filium, de Tuſcia? Quis Hilarium, Criſpini filium de Sardinia? Quis Cæleſtinum, Priſci Romani civis filium? Quis Bonifacium? Quis Anaſtaſium, æque Romanos? Denique multos attexerem, niſi faſtidium generarem. Sed ne me putes, non habentem copiam, ab eorum enumeratione deficere; quis Imperatorum elegit Simplicium Tiburtinum? Felicem, natione Romanum? Quis Gelaſium Afrum Valerii filium? Quis Symmachum, Sardiniæ Provinciæ filium Fortunati? Quis Hormiſdam, filium Juſti, natione Campanum, Joannem ordine Tuſcum? Felicem, natione Samnitem: Bonifacium, Sigibaldi filium, Mercurium (*a*) Projecti, Agapitum Gordiani, natura Romanos? Quis enim Regum, electioni cujuslibet iſtorum ſuum legitur adhibuiſſe conſenſum? cum eorum temporibus Romanæ reipublicæ Chriſtiani Principes præfuiſſe leguntur, id eſt, Valentinianus Senior: Valens frater ejus, qui occiſus eſt in pugna Gothica prope Adrianopolim: Gratianus, qui a Maximo Tyranno per-

(*a*) Sic omnes impreſſi codices habent, etſi nullus Papa *Mercurii* nomine notus ſit.

peremptus eſt : Valentinianus junior, qui necatus eſt a Comite ſuo Viennæ : Deinde Arcadius, Honorius, Theodoſius : Joannes ille, qui apud Ravennam occiſus eſt : Valentinianus tertius, qui in campo Martio eſt peremptus : Martianus, Leo, Majorianus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Zeno : Nepos ille, qui in villa ſua occiſus eſt juxta Salonas : Auguſtulus, Anaſtaſius, Juſtinus, & cæteri Romani Imperatores, quos vitandi laciniosi ſtili cauſa prætereo. Da mihi ergo eorum, quos enumeravimus, aliquem, vel Præſulem requirentem, vel Principem, aſſenſum in electione præbentem ; & ego do manum, ac te perhibeo laureandum. Alioquin ſi dare non poteris ; in hoc te convictum per omnia neceſſe eſt, fatearis. Quod autem beato Gregorio legitur adhibuiſſe Mauritius Imperator aſſenſum, & *perpauci alii* Principes aliis promovendis : hoc dictavit perturbatio temporum, & tempeſtas horrenda bellorum.

Regius Advocatus.

Si mentiri eſt contra mentem loqui, temerarium eſt, me mendacii tam procaciter argui, qui non utique falſum, ſed verum me dixiſſe putavi, tamen aſſentior, & in hoc ſuperatum me eſſe non abnuo.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Ut autem idipſum adhuc manifeſtius pateat, & te ſuper hac dimicandi materia perdidiſſe, tibimet ipſi clarius innoteſcat : lege *Conſtantini Imperatoris Edictum*, (*a*) ubi ſedis Apoſtolicæ conſtituit ſuper omnes in orbe terrarum Eccleſias Principatum. Nam poſtquam ſupra corpus beati Petri Baſilicam fundator erexit, poſtquam Patriarchium Lateranenſe in beati Salvatoris honore conſtruxit ; mox per Imperialis Reſcripti ſeriem Romanæ Eccleſiæ conſtituit dignitatem. Ubi nimirum beato Sylveſtro, ſuiſque ſucceſſoribus obtulit, ut regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & cæteras Regii cultus inſulas uſurparent. Verum beatus Sylveſter ornamenta, quæ Sacerdotali congruere judicabat officio, in proprios uſus aſſumpſit; coronam vero, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quam myſtica videbantur, omiſit. Cui etiam Conſtaotinus Lateranenſe Palatium, quod eatenus aula Regalis extiterat, perpetuo jure conceſſit ; Regnum Italiæ judicandum tradidit. Nam & ipſius Regis hæc verba ſunt : *Uude congruum*, inquit, *proſpeximus, noſtrum Imperium, & Regni poteſtatem Orientalibus transferri, ac transmutari Regionibus, & in Bizantia Provincia ; in optimo loco nomini noſtro civitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium ; quoniam ubi Principatus Sacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt, juſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem.* Audiſti, quia terrenus Imperator non habet in Romana Eccleſia poteſtatem ? quomodo ergo ſine illius arbitrio, qui ibi poteſtatem non habet, non licet eligi ſacerdotem ? Ipſe vero Conſtantinopolim, velut in ſecunda Roma, perpetuo Regnaturus abſceſſit. Longe vero poſt Theodoſius Imperator beati Pauli Baſilicam cœpit, quo defuncto filius ejus, Honorius, eamdem Baſilicam ad calcem uſque perduxit. Hi quoque Romanæ Eccleſiæ privilegium nihilominus firmaverunt. Quomodo ergo prærogativam ſibi in Romani Pontificis electione relinquerent, qui Romanam Eccleſiam nequaquam ſibi ſtuduerunt ſubdere, ſed præferre ; non præcipere, ſed parere ; non præcellere, ſed ſubeſſe?

Regius Advocatus.

Aſſentior plane, & ratum duco, quod loqueris. Sed eſto, quod nunc Regia celſitudo ex antiquorum conſuetudine Principum, hoc ſibimet allegare non poſſit ; verumtamen tu hoc negare non potes, quod Pater Domini mei Regis, piæ memoriæ, Henricus Imperarator, factus eſt Patricius Romanorum, a quibus etiam accepit, io electione ſemper ordinandi Pontificis Principatum. Huc accedit, quod præſentius eſt, quia Nicolaus (*b*) Papa hoc Domino meo Regi privilegium, quo ex paterno jam jure

(*a*) Sæculo XI. hoc donationis Conſtantinianæ diploma a multis verum habebatur, uti & Epiſtolæ Romanorum Pontificum, ab Iſidoro Mercatore Sæculo nono prolatæ, & a multis acceptatæ.

(*b*) Nicolaus II. PP. in Synodo Romana anni 1059 : Eligatur, *ait*, de ipſius Eccleſiæ Romanæ gre-

jure ſuſceperat, præbuit, & per Synodalis inſuper decreti paginam confirmavit. Cum ergo privatus quisque a ſuo decidere jure non debeat, donec ventilato negotio, judicialis in eum ſententia promulgetur: quo pacto Majeſtas Regia prærogativam hanc ſuæ dignitatis amiſit, quam & ex Apoſtolicæ ſedis liberalitate percepit, & ex paterno Imperialis faſtigii jure ſuſcepit? Quo, inquam, modo in Romana Eccleſia dignitatis adeptæ locum ſine judicio perdidit; qui Romanam Eccleſiam non offendit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Privilegium inviĉtiſſimo Regi noſtro ipſi quoque defendimus, & ut ſemper plenum, illibatumque poſſideat, vehementer optamus. Porro autem Romana Eccleſia multo nobilius atque ſublimius, quam mater carnis, mater eſt Regis. Illa ſiquidem peperit, ut per ejus traducem revertatur in pulverem; iſta genuit, ut Chriſti ſine fine Regnantis efficiat cohæredem. Et cuncti liquido novimus, quia Rex, licet egregiæ indolis, tamen adhuc puer eſt. Quid ergo mali Romana fecit Eccleſia, ſi filio ſuo, cum adhuc impubes eſſet, cum adhuc tutore egeret, ipſa tutoris officium ſubiit, & jus, quod illi competebat, implevit? Quis enim noſcat, quia Sacerdotem eligere puer ignorat? Sæpe mater judicis tribunal irrumpit, teſtes adſciſcit, notarios convocat, ſicque per adſtipulationes, & rata inſuper, & apicum monumenta, omnia bonorum ſuorum filio jura delegat: Interim tamen, uſque dum ille ad juvenilis ætatis incrementa perveniat, & rationis capax fiat, illa cuncta diſpenſat, omnia ordinat: ſicque quod jam alieni juris eſt, patrimonium ad propriæ diſponit proviſionis arbitrium. Numquid ob hoc dicenda eſt mulier illa filio ſuo conceſſa ſubtrahere? Immo verius perhibetur, ut puto, pietatis ſtudio deſervire, quia quæ rudis adhuc filius dilapidare poterat; hæc illa ſibimet apte diſpoſita, caute retenta, rationabiliter ordinata, conſervat. Carnalis ergo mater adjuvat filium in rebus terrenis; & mater Eccleſia filio ſuo Regi præbere non debet auxilium in Spiritualibus donis? Obmuteſcat ergo pleĉtenda verſutia, quæ ſcilicet hoc damnat, quod prædicare debuerat; illi crimen imponere nititur, quæ pro benefaĉtis gloriæ titulum promeretur. Huc accedit, quia nonnunquam ob varietatem temporum ſæpe mutandus eſt ordo cauſarum. Tunc enim, quando Pontificem Romana ſibi præfecit Eccleſia, tantæ ſimulationis fomes in ſeditionem cives accenderat, tantus livor & odium tumultuantis populi corda turbaverat; ut de tam longinquis terrarum ſpatiis nequaquam Regiæ Clementiæ præſtolari poſſemus oraculum. Niſi enim quantocyus ordinaretur Antiſtites, pernitioſus in populo gladius mutuis vulneribus deſæviret, & non parva Romanorum civium ſtrages fieret.

Regius Advocatus.

Obtende quod vis, argumentare quod placet; dummodo conſtet, quia nullatenus debuit immutari, quod Papa conceſſit, quod decreto conſtituit, quod ſcriptione firmavit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Quid mirum, ſi hominis, carnis adhuc fragilitate circumdati, ſtatuta mutentur; quando etiam Omnipotens Deus, qui videlicet omnia, quæ futura ſunt, novit; ea quoque, quæ a ſemetipſo conſtituuntur, immutat? Nam ex eo, quod promittit, aliquando aliquid minuit, vel etiam totum ſubtrahit: aliquando mala minatur, & non infligit.

Regius Advocatus.

Ea, quæ propoſuiſti, Scripturæ declarentur exemplis. Quid eſt ergo, quod Deus unquam promiſit, & minuit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Si non excidit, reminiſci potes, quia dixit Dominus ad Noë: *Non* (b) *permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia*

gremio, ſi reperitur idoneus. Vel ſi de ipſa non invenitur, ex alia aſſumatur, ſalvo debito honore & reverentia dilecti filii noſtri Henrici, qui in præſentiarum Rex habetur, & futurus Imperator ſperatur, ſicut jam ſibi conceſſimus & ſucceſſoribus illius, qui ab Apoſtolica Sede perſonaliter hoc jus impetraverint. *Gratianus Diſt.* 23. *Cap. In nomine. Baronius ad A.C.* 1059. *No. XXV. & ſeq.*

(c) Geneſ. VI.

quia caro eſt: eruntque dies illius centum viginti annorum. Sed cum Scriptura commemoret quingentorum tunc annorum exſtitiſſe Noë, quando hæc ſibi Dominus loquebatur: ſexcentorum vero tunc jam eſſe, cum cataclyſmus erupit; liquido patet, viginti annos de præſcripti numeri ſpatio fuiſſe ſubtractos. Vitæ itaque ſpatium, quod humano generi Deus promiſit, imminuit, quia perverſitatis eorum reatus excrevit. Judæ quoque per os Patriarchæ Jacob promiſit Spiritus Sanctus dicens: *Non* (c) *auferetur ſceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus eſt.* Et tamen nec temporibus Judicum legimus, viros de tribu Juda ſemper ſuper Iſraël tenuiſſe Ducatum, nec Reges ex eadem tribu Principatum tenuiſſe uſque ad Chriſti reperiuntur adventum. Conſtat ergo, quia ſæpe Deus omnipotens, quod homini promiſit, imminuit, quoniam homo, quod Deo debuerat, non implevit.

Regius Advocatus.

Doce etiam, ubi Deus promiſit bonum aliquod, & efficaciter non implevit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Recordare, quia dicit Dominus ad Joſiam Regem Judæ: *Pro* (d) *eo*, inquit, *quod audiſti verba voluminis, & perterritum eſt cor tuum, & humiliatus es coram Domino, auditis ſermonibus contra locum iſtum, & habitatores ejus: & ſcidiſti veſtimenta tua, & fleviſti coram me; iccirco colligam te ad Patres tuos, & colligeris ad ſepulchrum tuum in pace.* Et tamen paulo poſt Scriptura dicit: *In* (e) *diebus ejus aſcendit Pharao Nechao Rex Ægypti contra Regem Aſſyriorum ad flumen Euphraten, & abiit Joſias in occurſum ejus, & occiſus eſt in Magedo, cum vidiſſet eum.* Ad Sedechiam quoque Regem Juda per Hieremiam dicitur: *Audi* (f) *verbum Domini Sedechia, Rex Juda: Hæc dicit Dominus ad te, non morieris in gladio, ſed in pace morieris, & ſecundum combuſtionem Patrum tuorum, Regum priorum, qui fuerunt ante te, ſic comburent te: & væ Domine, plangent te: quia verbum hoc ego locutus ſum, dicit Dominus.* Quod nimirum, quomodo potuerit fieri, qui ſeriem ſcrutatur hiſtoriæ, nunquam poterit invenire. Nam poſtquam a Rege Babylonis ſemel eſt captus, Babyloniamque translatus, ulterius nunquam legitur ab ejus vinculis abſolutus. Juſto ergo judicio ſubtrahit Deus homini nonnunquam bona, quæ promiſit, cum rebellis homo illius ſervare mandata contemnit.

Regius Advocatus.

Proſequere etiam, quomodo Deus, quod minatus eſt, non infligit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Nemo, qui limen Eccleſiæ terit, ignorat, quia Jonas ad Niniven a Domino miſſus, exclamavit dicens: *Adhuc* (g) *quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur.* Sed quia civitas illa ad Deum toto eſt corde converſa, nequaquam juxta minacem Domini ſententiam excidii eſt everſione deleta. Cum ergo Deus Omnipotens non modo verax, ſed & ipſa ſit veritas, inviolato conſilii ſui manente propoſito, exterioris judicii ſui ſæpe variat ordinem, juxta humani ſive probi, ſive improbi meriti qualitatem, quatenus & a pravitate correctus, quod Deus juſte minatur, evadat: & prolapſus in culpam, nullatenus, quæ pollicetur, bona percipiat. Hinc eſt, quod per Hieremiam dicit: *Bonas* (h) *facite vias veſtras, & ſtudia veſtra, & audite vocem Domini Dei veſtri: & pænitebit Dominum mali, quod locutus eſt adverſum vos.* Hinc eſt, quod ad Heli quoque per virum Dei Dominus ait: *Loquens* (i) *locutus ſum, ut domus tua, & domus Patris tui miniſtraret in conſpectu meo uſque in ſempiternum. Nunc autem, dicit Dominus. abſit hoc a me, ſed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

Regius Advocatus.

Recte plane cuncta, quæ propoſueras, perſpicuis roboraſti teſtimoniis ſcripturarum; nunc autem pauliſper ad ſuperiora revertere, & juxta tuæ ſponſionis elogium, de Domini Regis injuria rationem redde.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Glorioſo Regi, nobis eligendo Pontificem, abſit, ut nos intuliſſemus injuriam, cum ad hoc nos, ſicut ſuperius dictum

R 3

(c) Geneſ. XLVI. (d) IV. Reg. XXII. (e) IV. Reg. XXXIV.
(f) Hier. XXXIV, 4. (g) Jonæ III. (h) Hier. XVII.
(i) I. Reg. II.

dictum eſt, neceſſitas impulerit, non rapina: ad hoc, inquam, nos invitos attraxit imminens periculum civilis belli, non lædendi, vel minuendi livor imperii.

Regius Advocatus.

Civile bellum objicis: imminens periculum in tuæ allegationis defenſione prætendis: dicatur etiam, ſi placet, quia ſi cœlum rueret, terra cædem civium pateretur. Perge adhuc addens: quia pontus areſceret, terram diluvium inundaret. Quid mihi omnia hæc, dum conſtet, quia quidquid accideret, nullo pacto ſancti Papæ ſententiam debuiſti infringere, nulla ratione Synodalis decreti myſterium licuit violare. Sicut enim Scriptura perhibet: *Melius eſt, ut oriatur ſcandalum, quam ut veritas relinquatur.* Nam ſi hoc bellum timuiſſent beati Martyres, fierent procul dubio ſanctæ militiæ deſertores.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Non ignoras, quod inter omnes Sanctos Martyres Petrus & Paulus in Apoſtolici ſenatus culmine poſſident principatum.

Regius Advocatus.

Hoc ſicut negare ſacrilegum eſt, ita & affirmare ſuperfluum.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Eorum ſunt nobis tenenda veſtigia, eorum forma noſtris eſt actibus imprimenda, ſub eorum magiſtra debemus vivere diſciplina.

Regius Advocatus.

Hoc utique clarum eſt, perſpicuum eſt: ſed quid a te portenti, quid præſtigii, ſub hoc funiculo inductionis alatur, ignoro.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Tolle præſtigium; intellige veritatem; Times me, tamquam tibi tendiculas ſubſtruentem: audi Paulum, de Coapoſtolo ſuo Petro veraciter perhibentem: *Priuſquam venirent quidam a Jacobo, cum gentilibus edebat: cum autem veniſſent, ſubtrahebat ſe, & ſegregabat, timens eos, qui ex circumciſione erant.* Cernimus ergo Petrum non rigidum, ſed diſcretum. Timebat enim Judæos, ne per occaſionem gentium a fide recederent Chriſtianorum, & ne perderet gregem creditum, boni paſtoris eſt imitatus exemplum. Factus eſt enim Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrifaceret. Sic Chriſtus apparuit in forma carnis peccati, ut a peccatis hominem liberaret: & cum legem Moyſi non ambigeret abolendam, conſulens tamen adhuc rudibus, & infirmis fratribus, tenuit ad tempus umbram legis, ut eos quandoque proveheret ad perfecte noſcendam plenitudinem veritatis. In hoc ergo beatus Petrus diſcretionis nobis regulam dedit, quatenus aliquando, ubi tamen non plurimum noceat, declinemus aliquantulum a tramite rectitudinis, ut conſulere valeamus infirmis.

Regius Advocatus.

Qui dicis, quod Petrus aliquando legem Judaicam tenuit, cur non etiam dicis, quod in eadem Epiſtola legitur, nimirum, quia Paulus eum in faciem reprehendit: *In* (k) *faciem*, inquit, *ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat.* Eique dicit: *Si tu, cum ſis Judæus; gentiliter, & non Judaice vivis, quomodo cogis gentes Judaizare?* Cum ergo illud præmiſiſti, iſtud quare ſilentio ſuppreſſiſti?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Quod Petrus egit compaſſione miſericordiæ: hoc Paulus arguit pro magiſterio diſciplinæ: ille quod fecit diſpenſative, ut infirmis tolleret ſcandalum; hoc iſte corripuit, ne indiſcretus quilibet paſſim adduceret in exemplum. Ab Petro diſcamus, ut periculo ſimus imminente diſcreti; in Pauli ſermonibus inſtruamur, ut ſanis rebus vita noſtra mere deſerviat rectitudini.

Regius Advocatus.

Laudo quidem redditam rationem. Sed cum duorum Apoſtolorum propoſueris Magiſterium, mirum, cur prætermiſſo Paulo, ſolum Petrum adduxeris in exemplum.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Noli frater, pueriliter currere; immo noli volare, ſed perge; pro gravitate quippe negotii prolatio eſt quoque moderanda ſermonis. Audi etiam conſequenter & Paulum, diſcretionis aureæ

(k) Galat. II.

aureæ lineam noſtris oculis opponentem, ejusdemque diſpenſativæ compaſſionis auctorem. Sicut enim Apoſtolicorum actuum teſtatur hiſtoria: *Perambulabat Paulus* (l) *Syriam & Ciliciam, confirmans Eccleſias, pervenitque in Derben, & Lyſtram: Et ecce diſcipulus quidam erat, nomine Timotheus, filius mulieris viduæ fidelis, patre autem gentili.* Hunc ergo, ut ad compendium veniamus, Apoſtolus *circumcidit*, quoniam Judæos, immo Judæis, qui in illis erant regionibus, timuit. Cur itaque citcumcidit fidelem hominem, non Judæum, qui videlicet incircumciſus erat, ſed natione gentilem; niſi diſcretionis ſtudio deſerviret, ne Judæi fideles in ſcandalum corruentes, a fide recederent? Hoc etiam nunc ad memoriam redit, quoniam aliquando juxta morem Nazaræorum, comam ex voto nutrivit, & poſtquam navigaſſet in Syriam, in Cenchris poſitus, caput juxta legis mandata totondit. Refert adhuc Lucas Sacræ Scriptor hiſtoriæ: *Cum veniſſemus* (m) inquit, *Hieroſolymam, libenter ſuſceperunt nos fratres, & ſequenti die Jacobus, & omnes ſeniores, qui cum eo errant, Evangelio illius comprobato, dixerunt ei: Vides, frater, quot millia ſunt Judæi, qui crediderunt in Chriſtum, & ii omnes æmulatores ſunt legis. Audierunt autem de te, quod diſceſſionem doceas a Moyſe, eorum, qui per gentes ſunt, Judæorum, dicens: non debere eos circumcidere filios ſuos, neque ſecundum conſuetudinem ingredi. Quid ergo eſt? Utique oportet convenire multitudinem: Audient enim, te ſuperveniſſe. Hoc ergo fac, quod tibi dicimus: Sunt nobis viri quatuor: votum habentes ſuper ſe, his aſſumptis, ſanctifica te cum ipſis, & impende in eos, ut radant capita; & ſciant omnes, quia, quæ de te audierunt, falſa ſunt, ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem. Tunc Paulus aſſumptis viris, poſteriori die purificatus cum illis, intravit in templum, annuntians expletionem dierum purificationis, donec offertur pro unoquoque eorum oblatio.*

Cur itaque Paulus juxta cærimonias Judæorum caput raſit, nudipedalia exercuit, ſacrificia obtulit, & legem deſtruens, legis præcepta ſervavit? Cur, inquàm, hæc omnia, niſi ut his, qui ex Judæis fideles extiterant, ſcandalum tolleretur? Formam ſuſcepit ægritudinis; ut morbos auferret ægrotis: ſervavit cæremonias legis, de quibus tamen in Epiſtola ſua dicit: *Quæ* (n) *mihi fuerunt lucra, facta ſunt detrimenta, & propter Chriſtum arbitror velut ſtercora.* Circumcidit hominem; & tamen hoc terribiliter clamat: *Dico,* (o) inquit, *vobis, quia ſi circumcidamini, Chriſtus nihil vobis proderit.* Quod, quæſo, majus peccatum eſſe poterit, quam Chriſtum perdere, Chriſtianæ religionis regulam violare, Judaicæ legis ritus inducere, novam Evangelii gratiam impugnare? Et tamen hæc Apoſtolus Paulus in ſuperficie feciſſe conſpicitur, ne in ipſis novæ fidei rudimentis mentes adhuc teneræ ſcandala paterentur. Quantum namque in exterioribus cernitur, Cerinthus, & Ebion nihil pene pejus inveniuntur egiſſe, quam Paulus. Qui nimirum in Chriſtum credentes, propter hoc ſolum a parentibus anathematizati ſunt, quia legis cæremonias Chriſti Evangelio miſcuerunt; & ſic nova confeſſi ſunt, ut vetera non mutarent. Sed ecce, cum dicitur, quoniam Jacobus, & omnes ſeniores hoc Paulo conſilium dederunt; omnes ergo diſcipuli, quod Paulus fecit, pariter fecerunt; unum ſcilicet in hoc habent meritum, & qui fecit, & qui faciendi dedere conſilium.

Si ergo ipſi Principes mundi, quorum legibus parent non modo Regna terrarum, ſed ultra etiam celſitudo cœlorum, non dubitavere, perpaucis, qui tunc erant, hominibus in tam periculoſo negotio condeſcendere; cur nobis, utique parvulis, & infra illorum veſtigia longe jacentibus, non licuit, innumerabili Romanæ urbis multitudini ſubvenire? Sed quid Apoſtolos loquimur ſcandalum caviſſe debilium, & noviter converſorum; cum & ipſe illorum Magiſter, & Dominus, cujus nimirum omnia ſæcula ſubſternuntur Imperio, ad noſtræ imitationis exemplum, ſcandalum præcaverit Judæorum? *Simon,* (p) inquit, *Reges terrarum, a quibus accipiunt tributum, a filiis ſuis, an ab alienis?* Quo reſpondente: *Ab alienis*; præſto ſubjungit: *Ergo liberi ſunt filii. Ut autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, mitte hamum, & eum piſcem, qui, prius aſcen-*

(l) Actor, XVI. (m) Actor. XVIII. Actor. XXI. (n)
(o) (p) Matth. XVII.

aſcenderit, tolle, & aperto ore ejus invenies ſtaterem: Illum ſumens, da eis pro me, & te. Ad molliendum ergo rigorem rectitudinis, ad tenendam virtutem diſcretionis, ſi tibi Petrus non ſufficit ad exemplum, junge ſimul, & Paulum. Quod ſi procaci contumaciæ nequeunt uterque ſufficere, pudeat te ultra JEſum per dicacitatis ineptiam proſilire: *Finis* (q) *enim legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti.*

Regius Advocatus.

Diſcretionis virtutem, tot ſcripturarum teſtimoniis approbatam, improbare non poſſumus. Sed abſit, ut ulla virtus ſit tam ſublimis, tamve præcipua, cujus tenendæ ſtudio in anathematis barathrum corruere debeamus. Nam cum omne, quod nobis ex Divina lege præcipitur, ad hoc procul dubio tendat, ut nos Creatori noſtro ſocietas æterna conjungat: Si nos ab eo, quod abſit, per maledictionis ſententiam contingat abſcedere; quæ virtus, quæ diſcretio, quæ, ſicut dicitur, pia compaſſio, tam incomparabile damnum nobis poterit compenſare? Sane, ſi propter hoc ſolum virtus appetitur, ut omnipotentis Dei ſocietas acquiratur, qualis jam illa virtus erit, quæ nos a Divini contubernii ſocietate repellat?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Hæc cur proſequaris, quia nobis occulta ſunt, evidenter expone.

Regius Advocatus.

Synodalis enim decreti pagina, quam cum Concilii totius aſſenſu beatus Nicolaus (*) Papa conſtituit, cui propriæ manus articulum indidit, quam tot Epiſcoporum venerandus, celebriſque conventus ſubſcriptione firmavit, anathematis vinculo juxta morem carere non potuit. Unde vos pro compaſſione, vel condeſcenſione, neſcio, quam dicitis, furentis populi, nequaquam voſmetipſos deberetis tam inenodabilis ſententiæ nexibus irretire. Ridiculum quippe eſt, ſic obrutum de voragine marini fluctus eruere, ut ipſe compellatur ereptor ſub undoſis procellarum ſpumantium cumulis remanere.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Cum hæc inconſultius loqueris, Andabatarum adverſum me more confligis: qui nimirum, dum clauſis ſemper oculis pugnant, alios quidem vulnerant; ſed quomodo ſemetipſos a vulneribus tueantur, ignorant. Dicis, quia nequaquam debemus in anathema corruere, etiamſi per hoc valeamus infirmis fratribus ſubvenire. Ecce vibraſti gladium, tentaſti vulnus infligere, ſed tibimet, ubi clypeum opponeres, non vidiſti. Numquid tibi jam de memoria excidit, quod ſuperius protuli, quoniam beatus Paulus in Epiſtola ſua dicit: *Quia* (r) *ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit?* Et tamen, quod jam diſtricte prohibuit, ipſe pro charitate fratrum infirmantium, ne ſcandalum paterentur, implevit. Quod enim majus, ſive deterius, poterit quis anathema ſubire, quam cui negatum eſt, Chriſtum pro ſui reatus damnatione prodeſſe? Nam cui Chriſtus non prodeſt, procul dubio anathema eſt, nihilque eſt aliud, anathema quemlibet fieri, niſi a Chriſti, in quo benedicuntur omnes gentes, ſocietate repelli. Si ergo Paulus hoc anathema pro charitate fratrum ſubire non timuit, immo prorſus evaſit, cum non qualemcunque hominem, ſed Chriſtianum utique diſcipulum circumcidit; tu, quæſo, ubi cordis oculos miſiſti, qui, quod Apoſtolus fecit, non faciendum eſſe teſtaris? Ipſe enim dicit: *Quæcumque* (s) *ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt.*

Regius Advocatus.

Veriſimile eſt, quia ſicut Paulus Coapoſtolum ſuum Petrum de judaizandi rediviva uſurpatione corripuit; ita nihilominus, & in ſemetipſum, poſtquam diſcipulum circumciderat, reprehendit: Nec mihi hoc aliter umquam poterit perſuaderi, niſi fortaſſis in ejus verbis aliquatenus valeat inveniri.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Ut nullus ambiguitatis nævus in tua mente remaneat: ut nulla cor tuum ſuper hoc negotio deinceps caligo confundat; audi, quid idem Paulus ad Romanos dicat: *Veritatem* (t) *dico in Chriſto, non mentior, teſtimonium mihi perhibente conſcientia*

(q) Rom. X.
(r)
(*) Anno 1059.
(t) Rom. IX.
(r)

ſcientia mea in Spiritu Sancto, quoniam triſtitia eſt mihi magna, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ipſe anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecundum carnem, qui ſunt Iſraëlitæ. Ecce Paulus, cum non ſit, ſicut nos neceſſitate coactus, ſponte ac voluntarie deſiderat anathema eſſe pro fratribus, & tu mihi proponis anathema timendum, ubi me perſpicis, & inevitabili prorſus neceſſitate fuiſſe conſtrictum, & charitatis ſtudio, ne tanta fratrum multitudo corrueret, inclinatum? Audi etiam, quid Moyſes pro populo Iſraelitico poſtulans, dicat. *Obſecro* (u) *Domine, peccavit populus iſte peccatum magnum, fecerunt ſibi Deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facias, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti.* Quod nimirum tunc pleniter fiet, cum reprobis in judicio dicet: *Ite* (v) *maledicti in ignem æternum.* Ecce hinc Paulus optat anathema pro fratribus fieri: Ecce illinc Moyſes poſtulat ex Dei libro, pro populi, quem ducebat, charitate deleri; & ſola Romana Eccleſia, quæ pietatem, & charitatem toto terrarum orbe ſpecialiter, & principaliter docet, ex imminentibus, & jam vibratis undique gladiis, filios ſuos, quos quotidie per ſacri baptiſmatis myſterium generat, liberare non audet? *Maledictus* (w) *vir*, ait Saul, *qui comederit panem uſque ad veſperam, donec ulciſcar me de inimicis meis.* In hoc, ſicut legitur, anathema Jonathas cecidit, ſed eum ab imminenti mortis ſententia charitas, qua pro populo ſtrenue dimicaverat, liberavit. Vis audire, quid etiam de ipſo JEſu, totius benedictionis auctore, idem Apoſtolus dicat? *Chriſtus*, inquit, (x) *ut nos liberaret a maledicto legis, factus eſt maledictum.* Si ergo ipſe auctor benedictionis æternæ, ut nos a vinculo maledictionis abſolveret, maledictioni non eſt dedignatus ſubjacere: Si ſancti quique vel novi, vel veteris teſtamenti, dum ſui capitis imitantur exemplum, & infirmis ſubvenire fratribus in periculis concupiſcunt, & anathematis ſubire ſententiam nullatenus perhorreſcunt; cur unum mihi niteris imputare peccatum, & charitatem ad hoc induxiſſe non perſpicis, quæ operit multitudinem peccatorum? quomodo autem me cujuslibet hominis ſententia ligat, quem charitas ipſa, quæ Deus eſt, liberat? Erubeſcat ergo humani anathematis imputator, cum per charitatis gratiam mecum ſit æternæ benedictionis indultor.

Regius Advocatus.

Cuicumque in diſputatione certanti veritas ipſa defecerit; ineptum eſt, adhuc per ambages, atque verſutias pertinaciter niti: ridiculum eſt, diutius verbis prolixioribus immorari: De vinculo ſiquidem anathematis, quo te hactenus arbitrabar aſtringi, ita te noviter expediſti, ut nihil de cætero valeat tibi objici, nihil ſuper hoc capitulo rationabiliter poſſit opponi. Verumtamen adhuc mihi video materiam ſupereſſe, quam tibi valeam non ſine cauſa reluctator objicere. Dicitis, quia neceſſitate conſtricti, & velut anguſti temporis brevi ſpatio coarctati, nequaquam potuiſtis in electione Pontificis exſpectare conſenſum Regiæ Majeſtatis: Quod profecto frivolum eſſe perſpicuum eſt. Conſtat enim, tres plus minus menſes interim decurriſſe, ex quo ſanctæ memoriæ Papa Nicolaus occubuit uſque ad Kalendas Octobris, cum iſte ſucceſſit. Videamus ergo, ſi per tam moroſam longitudinem, trimeſtris videlicet ſpatii, non potuerit ab aula Regia pragmaticæ ſanctionis vobis apocha reportari.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Ecce compellis me, vulgato ſermone depromere, quod ob Imperialis Palatii reverentiam decreveram ſilentio præterire: Sed juxta veſtræ ſcilicet exactionis inſtantiam, jam proferatur in medium opus egregium veſtrum, ſæculis omnibus inauditum. Rectores autem aulæ Regiæ cum nonnullis Teutonici Regni Sanctis, ut ita loquar, Epiſcopis conſpirantes, contra Romanam Eccleſiam Concilium collegiſtis, quo Papam, quaſi per Synodalem ſententiam condemnaſtis, & omnia, quæ ab eo fuerant ſtatuta, caſſare incredibili prorſus audacia præſumpſiſtis: In quo nimirum, non dicam judicio, ſed præjudicio, idipſum quoque privilegium, quod Regi

(u) Exod. XXIII. (v) Matth. XXV. (w) I. Reg. XIV.
(x) Galat. III.

Regi prædictus Papa contulerat, ſi dicere liceat, vacuaſtis. Nam dum quidquid ille conſtituit, veſtra ſententia decernente, deſtruitur; conſequenter etiam id, quod ab eo Regi præſtitum fuerat, aboletur. Sed abſit a nobis, ut propter cujuslibet hominis inſolentiam Rex, qui innocens erat, quantum ad nos, rem ſui juris amittat, & quem auctore Deo votis omnibus præſtolamur ad Imperiale faſtigium, non permittimus ob alienam culpam Regiæ dignitatis incurrere detrimentum.

Sed ut totam inauditæ calamitatis noſtræ percurramus hiſtoriam, Stephanus Cardinalis Presbyter Apoſtolicæ ſedis, vir videlicet tantæ gravitatis, & honeſtatis nitore conſpicuus, tantis denique, ſicut non obſcurum eſt, virtutum floribus inſignitus, cum Apoſtolicis litteris ad aulam Regiam miſſus, ab aulicis adminiſtratoribus non eſt admiſſus: ſed per quinque fere dies, ad beati Petri & Apoſtolicæ ſedis injuriam, præ foribus manſit excluſus. Quod ille, utpote vir gravis, & patiens æquanimiter tulit. Legati tam officium, quo fungebatur, implere non potuit. Clauſum itaque ſignatumque myſterium Concilii, cujus erat gerulus, retulit, quia Regis eum præſentari conſpectibus, curialium plectenda temeritas non permiſit. In qua nimirum inopinatæ præſumptionis audacia tanta diſputandi videretur ineſſe materia, ut & Demoſthenis eloquentiam vincat, & copiam Tullianæ facultatis excedat. Unde, ſi vellemus injuriam noſtram diſtrictius perſequi; jure poſſemus obtendere, quia vos Romanæ Eccleſiæ vosmetipſos ipſo dono privaſtis: quia ſcilicet ei præjudicii veſtri gratis contumeliam intuliſtis. Ille quippe fœdus amicitiæ violat, qui gratis amicum per offenſionis moleſtiam pulſat. Nam & Dominus Judæis per Hieremiam ait: *Ecce (y) feriam domui Iſraël, & domui Judæ fœdus novum, non ſecundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum, pactum, quod irritum fecerunt.* Ille ergo irritum reddit beneficii pactum, qui prior violat amicitiæ Sacramentum. Verumtamen Romana Eccleſia non vult exaggerare, quod pertulit, ſed perſervare cupit in munere, quod Regio culmini liberaliter prærogavit.

Regius Advocatus

Quod Domino noſtro Regi reverenter adſcribis innocentiam, digne facis: Quod autem adminiſtratoribus Aulæ publicæ devolvis e diverſo calumniam, videtur injuſtum. Quidquid enim circa vos in hujusmodi caſibus actum eſt, ad hoc nos Regiæ matris impulit Imperiale præceptum, non propriæ libertatis arbitrium.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Et ego tibi ſecundum cordis tui duritiam reſpondebo: dico enim, quia Dei omnipotentis obtemperare ſermonibus, aliquando peccatum eſt.

Regius Advocatus.

Ad hoc, quod aſſeris, mens humana concutitur, & Chriſtianæ pietatis ferre non valet auditus.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Quia hoc tantopere miraris, illud etiam conſequenter adjicio, quia propter hoc, quod Deo quidam promptus obedivit, funditus periit: alius ob id, quia obtemperare contempſit, ad cumulum gratiæ plenioris aſcendit.

Regius Advocatus.

Incredibile eſt valde, quod dicis: verumtamen, ſi vales exemplis approbare, quod loqueris, dic, quis unquam Deo obedivit, ac propterea periit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Non te latet, quia Judæ Iſcarioti, qui jam accepto conſilio eum traditurus erat, Dominus ait: *Quod (z) facis, fac citius.* Poſtmodum quoque, cum ad ejus oſculum accedere præſumpſiſſet, adjecit: *Amice, ad quid veniſti?* Subauditur: perfice. Sed quia miſer his ſermonibus efficaciter obedivit, irrevocabiliter periit.

Regius Advocatus.

Hujus propoſitionis ratione reddita, redde conſequenter alterius: Quis ſcilicet Dei omnipotentis inobedientiam ſprevit, & propter hoc copioſorem gratiam meruit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Si placet, hoc in memoriam revoca, quod Dominus ad Hieremiam dixit:

(y) Hier. XXXI. (z)

xit : *Vade* (a) *ad Domum Rechabitarum* , *& loquere eis* , *& introduces in domum Domini* , *in unam exhedram theſaurorum* , *& dabis eis bibere vinum.* Et paulo poſt Propheta ſubjungit : *Et poſui coram filiis Rechabitarum ſcyphos*, *plenos vino* , *& calices* , *& dixi ad eos* : *Bibite vinum.* *Qui reſponderunt* : *Non bibemus vinum*; *quia Jonadab*, *pater noſter* , *præcepit nobis dicens* : *Non bibetis vinum vos* , *& filii veſtri* , *uſque in ſempiternum.* Unde poſtmodum Hieremias ait eis : *Hæc dicit Dominus Deus exercituum* : *Non deficiet vir de ſtirpe Jonadab* , *filii Rechab* , *ſtans in conſpectu meo cunctis diebus.* Ecce, ille male obediens, perfunctus obedientiæ munere, cucurrit ad laqueum : Iſti feliciter inobedientes perpetuum Conditoris ſui meruere conſpectum. Hoc etiam ad hoc valet, quod ſuperius dictum eſt ; quia cum Papam ſine conſenſu Regis eligimus , non præſto , quod extrinſecus actum eſt dijudicare, ſed potius, quo animo , & qua intentione ſit factum , deberetis diligenter attendere.

Regius Advocatus.

Hæc argumenta nobis domeſtica ſunt, & numquam deficiunt , quia de promptuariis proferuntur ; ſemper enim poſſumus in pravi operis exhibitione delinquere , & quia occulta eſt , ad puræ mentis debemus patrocinium convolare.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Cenſesne, ſemper debere juxta rerum atque verborum ſuperficiem judicari ? Quid enim juxta verborum ſtrepitum magis eſt abſonum , quam cum Deus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus ; mediatorem Dei & hominum dicitur tradidiſſe ? Ecce Chriſtum tradidit Judas , tradidit & Deus Pater : numquid non quaſi ſimile factum videtur ? Ergone traditor eſt Judas , & traditor Deus Pater ?

Regius Advocatus.

Unde probas, quia Pater, & Filius , & Spiritus Sanctus tradiderint Salvatorem ?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Audi Apoſtolum dicentem : *Qui* (b) *proprio filio ſuo non pepercit* , *ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Cui & Salomon ait : *Cum* (c) *ſis juſtus* , *& omnia juſte diſponas* , *ipſum quoque* , *qui non debet puniri* , *condemnas.* Quod autem ſe Filius tradiderit , idem dicit Apoſtolus : *Qui me dilexit* , *& tradidit ſeipſum pro me.* Quod autem & Spiritus Sanctus tradiderit Filium , Sapientia perhibet , dicens : *Benignus* (d) *eſt enim Spiritus Sapientiæ* , *& non liberabit maledictum a labiis ſuis.* Maledicti apud veteres dicebantur omnes , qui pendebant in ligno. Chriſtus autem , ut Apoſtolus dicit , ut nos liberaret a maledicto , factus eſt maledictum : Spiritus vero Sanctus non liberavit maledictum a labiis ſuis , quia quæ per ora Prophetarum de Chriſti paſſione locutus eſt , non prohibuit ; ſed ſuper eum ſine diminutione compleri , cuncta permiſit. Ergo ſecundum te, qui non de cordis intentione , ſed ſemper ex operis vis ſuperficie judicare : ſi Pater tradidit Filium , & ipſe ſe tradidit Filius, inſuper & Spiritus Sanctus; Judas quid mali fecit ? Facta eſt traditio a Patre , facta eſt a Filio , nec non a Spiritu Sancto : Facta eſt & a Juda. Una res a pluribus facta eſt; ſed eadem res in operatoribus diſcernenda eſt. Quod enim Deus Omnipotens ex charitate; hoc Judas fecit ex pecuniæ acquirendæ cupidine. Quod Deus fecit ad noſtræ ſalutis remedium ; hoc ille fecit ad explendum inſatiabilis avaritiæ votum. Vides ergo , non quid homo faciat , debemus attendere ; ſed quo animo & voluntate faciat, diligenter examinare. Nam ſi ſola duntaxat exteriora perpendimus , invenimus ipſum Dominum Salvatorem & dixiſſe, quod prohibet , & aliter feciſſe, quam jubet : *Quisquis* (e) ait : *dixerit fratri ſuo* : *Fatue*, *reus erit gehennæ ignis* : Et tamen ipſe reſurrectionis ſuæ die duobus de ſe dubitative loquentibus ait : *O ſtulti* (f) *& tardi corde ad credendum.* Dixerat etiam in monte diſcipulis : *Si quis te* (g) *percuſſerit in dexteram maxillam*, *præbe illi & alteram.* In paſſione vero poſitus percutienti ſe in maxil-

(*a*) Hier. XXXV. (*b*) Rom. VIII. (*c*) Sapient. XI.
(*d*) Sapient. I. Galat. III. (*e*) Matth. V. (*f*) Matth. XXV.
(*g*) Matth. V.

maxillam puero Sacerdotis, non modo non alteram præbuit, ſed inſuper dixit: *Si male locutus* (h) *ſum, exprobra de malo; ſin autem bene, cur me cædis?* Et quomodo jam verum erit, quod de illo Lucas ait: *Quia* (i) *cæpit facere & docere;* ſi, quod docuit, non implevit? Sed procul dubio intelligendum eſt, hoc unum præcepiſſe ad præparationem cordis, non ad oſtentationem operis. Quomodo enim paratus corde non fuit, in maxillam alteram cædi, qui pro hominum ſalute decreverat toto corpore crucifigi? Paulus etiam palma percuſſus juſſione Pontificis, ait: *Percutiet* (k) *te Deus, paries dealbate.* Quod minus intelligentibus videtur in verbo convicium, ſed in ſenſu Prophetici tenet oraculi Sacramentum. Paries enim dealbatus hypocryſis eſt, Sacerdotalem ſub hoc nomine præferens dignitatem, ſed occultans intrinſecus luteam malitiæ turpitudinem: nam quod humilitatis fuit, mirabiliter cuſtodivit. Cum enim illi diceretur: *Principi* (l) *Sacerdotum maledicis?* reſpondit: *Neſcivi, frater, quia Princeps eſſet Sacerdotum. Scriptum eſt enim: Principem populi tui non maledices.* Ubi parenter oſtenditur, quanta illud tranquillitate dixiſſet, quod iratus intuliſſe videbatur. Quibus Scripturarum teſtimoniis quid aliud edocemur, niſi quia non juxta nuda verba ſemper debemus ſententias judicare: ſed quo animo, qua mentis intentione proferantur, inſpicere?

Regius Advocatus.

Dubia, quæ proponis, luculenter elucidas per exempla, quæ ſubjicis. Sed quæſo te, ut ad ſuperiora paulisper redeas: & cur nos calumnieris, vobis præjudicium intuliſſe, qui regiæ ditioni paruimus, patenter exponas.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Recte plane, ordinabiliter, & congruenter, poſtquam omnis veſtræ partis objectio non rhetoricis argumentis, non coloribus oratoriis, non denique dialecticis ſyllogiſmis, ſed vivæ potius, atque perſpicuæ veritatis eſt ratione purgata: verſa vice jam dignum eſt, ut de veſtris exceſſibus vel breviter diſſeratur. Enimvero damnatio Papæ tam gravis & inexplicabilis eſt, ut non humano, ſed divino dumtaxat ſit tractanda judicio. Reges autem noſtros cum ætatis infirmitas, tum fragilitas ſexus excuſat: quibus utique non reatus adſcribitur, ſed eorum conſiliariis, ut dignum eſt, imputatur. Omiſſis itaque perverſitatibus cæteris, ut quid ignorante Roma, reprobum hominem in Romanum Pontificem eligere præſumpſiſtis?

Regius Advocatus.

Electionem quidem, ut palam eſt, fecimus: ſed longe prius Gerardo Comite, aliiſque Romanis, ut dicebatur, civibus infatigabiliter inſiſtentibus, ad hoc inducti ſumus. Nam & Abbas Monaſterii, quod dicitur Clivus Scauri, non defuit. Non ergo, ut aſſeris, ignorante Roma, ſed præſente, atque petente, Romani Pontificis electio facta eſt.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

In hoc pro me facis, dum Gerardo, ſub anathemate conſtituto, te communicaſſe teſtaris: nam, ut de Abbate, & aliis interim ſileamus, de Gerardo liceat tantummodo dicere, Eccleſiæ hominem non fuiſſe, & Chriſti nequaquam pertinuiſſe fidelibus. Illud enim unum caput anathemati, maledictionique ſubjacuit omnium fere Pontificum, quicumque Romanæ Eccleſiæ ſuis temporibus præfuerunt: demum paulo ante, quam moreretur, propter Ducem & Archi-Epiſcopum Anglorum, quos a beati Petri liminibus redeuntes invaſit, ſpoliavit, & uſque ad mille Papienſis monetæ libras appendentia rapuit. Propter hoc itaque in plenaria Synodo, Papa Nicolao præſidente, excommunicatus eſt, & extinctis luminaribus ſub perpetuo fuit anathemate condemnatus. Perpendat igitur ſancta Synodus, ſi illius, ejusque complicum, rata jure videatur electio, qui tam terribiliter, atque irrevocabiliter eſt ab Eccleſiæ viſceribus Evangelica, atque Canonica falce præciſus, ut ne in morte quidem ad Chriſtianitatis fuerit titulum reformatus: & ſi per eum ordinari Romanam Eccleſiam dignum fuit, qui ejus ſemper cruentus extitit inimicus; qui eam ſemper eſt feraliter perſecutus? Et quomodo ſummam debet Eccleſiam ordinare, cui cujuscunque limen Eccleſiæ non

(h) Joan. XVIII. (i) Act. I. (k) Act. XXIII.
(l) Ibidem.

non licet attingere? Clamat Dominus ad Iſraël: *Anathema in medio tui, Iſraël: nec poteris ſtare contra hoſtes tuos, donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus eſt ſcelere.* Et hoc quare? Quoniam Achar filius Charmi de anathemate Hiericho ducentos dumtaxat argenti ſiclos, regulamque auream quinquaginta ſiclorum, & coccineum abſtulerat pallium, & ob hanc vilem videlicet ſummam auctor ſceleris non modo lapidatur, ſed & lapidum acervis obruitur. Si propter illum hominem, qui dumtaxat unum ſacrilegium fraude commiſerat, Iſrael ante ſuorum hoſtium faciem ruiturus erat; quomodo ſtabit Eccleſia, ſi per virum tot criminibus involutum, fuerit ordinata? Præſertim cum & talem elegerit, in quem, teſte mundo, omnium vitiorum ſentina confluxit, Pſeudo-Epiſcopum, Apoſtolum Antichriſti, adverſarium Chriſti, animam puellarum, mangonem Eccleſiarum. Quis ergo iſtorum juſto videbitur examine præferendus? Utrum is, quem elegit unus vit perpetuæ maledictionis anathemate condemnatus? An ille potius, quem Cardinales Epiſcopi unanimiter vocaverunt? Quem Clerus elegit, quem populus expetivit, non in extremitate terrarum, ſed intra mœnia Romanorum, & in ipſius Sedis Apoſtolicæ gremio?

Regius Advocatus.

Tot a te rationibus redditis, poſſemus fortaſſis adhibere conſenſum, ſi ſemel emiſſam deceret Regiam Majeſtatem mutare ſententiam. Principali quippe gloriæ velut inconſtantiæ nævus imprimitur, ſi quodcumque ſuæ conſtitutionis edictum leviter annulletur.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Quis neſciat, Rege Deum eſſe majorem? Et tamen dicere non erubeſcit: *Pœnitet (m) me, quod conſtituerim Saul Regem.* Et per Samuelem ei denuntiat, dicens: *Projecit te Dominus, ne ſis Rex ſuper Iſraël.* Si pœnitere ſe Deus aſſeruit, qui futura cuncta eognoverat; cur homo ſuam commutare in melius ſententiam erubeſcat, qui, qualis & ipſe quoque ſit futurus, ignorat? Ille de bono factus eſt malus; iſte videlicet Cadalous, de malo utique, quod jam erat, fit quotidie diaboli more deterior.

Regius Advocatus.

Quam inconſulte nunc loqueris, qui diabolum deteriorari poſſe teſtaris, qui certe tam malus eſt, ut deterior eſſe non poſſit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Mentior, ſi, quod propoſui, ſcripturæ teſtimoniis comprobare non valeo. Nam Iſaia teſte dicebat ſuperbus in mundi principio: *Aſcendam* (n) *ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo.* Paulus autem dicit: *Qui* (o) *in fine mundi veniens, adverſatur, & extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quia ergo tunc affectavit, Deo ſe ſimilem eſſe, in fine mundi jam deterior factus, vult quaſi ſuperior eminere. Per quod manifeſte colligitur, diabolum adhuc in deteriora poſſe corruere: & quia diabolus interpretatur, deorſum fluens, Cadalous a cadendo dictus, ruinam populi ſonat, ipſis quoque nominibus aptiſſime invicem uterque concordat. Dic ergo, quomodo iſte Pontifex erit, quem non Romanus populus, ſed unus homo cum ſuis complicibus, idemque non Romanus, ſed ſuburbanus; & non Eccleſiæ filius, ſed maledictus, & anathematizatus, elegit? Illene erit tuo judicio Pontifex, qui ſuam vendidit, ut Romanam Eccleſiam obtineret? qui Romanos occidit in ore gladii, ut Romanus Pontifex fieret? Dicis, non debuiſſe me Pontificem ſine conſenſu Regis eligere; & magnipendendum mihi non fuiſſe, ut populus non periret? Ecce hinc beatus Auguſtinus Hipponenſi Eccleſiæ, Valerio vivente, præficitur: Ecce illinc Ambroſius octavo die, poſtquam baptizatus eſt, perceptis cunctis Eccleſiaſticis gradibus Epiſcopus ordinatur, in quibus utique ob nil aliud Canonicæ auctoritatis ordo deſeritur, niſi dumtaxat, ut ſaluti populi conſulatur. Et tu mihi dicis, in ſervando populo ipſi Regi me non debuiſſe conſulere, ut ſibimet in dando conſenſu unius Epiſtolæ gloria proveniret. Nam unde poſtmodum Romanus Imperator fieret, ſi nunc ſe Romanus populus mutuis vulneribus peremiſſet? Porro autem, quia in conſtituendo Pontifice Romana Eccleſia a charitate regia non receſſit, hoc etiam indicio eſt, quia cum

(m) I. Reg. XV. (n) Iſa. XIV. (o) II. Theſſ. II.

cum in cleto ſuo religioſis viris & ſapientibus abundaret, non de propriis, ſed eum, qui Regi tamquam domeſticus & familiaris erat, elegit.

Regius Advocatus.

Quisquis veritati, poſtquam patefacta claruerit, obſtinate renititur, Dei omnipotentis adverſarius non immerito judicatur: cujus adverſum ſe iram inextinguibiliter provocat, ſi veritatem, quæ ipſe eſt, pertinaciter & arroganter impugnat. Nam, ut ipſe diſputationi tuæ velut epilogum faciam, cum inter nos quæſtio moveretur, utrum ſine Regis aſſenſu Romani Pontificis fieri poſſit electio; recenſitis hiſtoriarum catalogis, tantam Romanorum Imperatorum atque Pontificum copiam coacervaſti, & velut nubem mihi teſtium oppoſuiſti; ut his conſpectis ne mutum quidem me adverſum te ſub hoc ulterius facete libuiſſet. De anathemate vero, quod Nicolaus Papa conſtituit, ubi, ut jam verum fatear, totam victoriæ vim intentio noſtra poſuerat, tam invictis ſcripturarum teſtimoniis, tam lucidis certe, modo beatorum Apoſtolorum, modo ipſius Salvatoris, tuæ diſputationis aſſertio ſe purgavit exemplis; ut nos eatenus ignota doceret, & vos ab illius ſententiæ vinculo potenter abſolveret. Deinde a Domini mei Regis, quam dicebamus, injuria, quæ ſcilicet nos adverſum vos acrius accendebat, tam ſtrenue tua ſe purgavit oratio; ut evidenti clareſcat indicio, quia in eo, quod ſibi Pontificem populus Romanus elegit, Majeſtati Regiæ potiſſimum miniſtravit, nec ei, ſicut dicebatur, privilegium tulit; ſed potius roboravit: dum non de Romana Eccleſia, ſed ex aula Regia Sacerdotem ad Apoſtolicæ Sedis culmen evexit. Poſtremo de electione Parmenſis Epiſcopi quid dicemus? loquar, an ſileam? Sed, juxta Scripturam, *conceptum* (p) *ſermonem tenere qui poſſit?* Et certe, ubi nuda veritas cernitur, turpis ignominiæ eſt, ſi commento fallaciæ deſervitur. Ipſi plane liquido novimus anathematizatum eſſe Geratdum, nec ignoramus, ejus inſtinctu potiſſimum hunc Epiſcopum in hoc negotium fuiſſe pellectum. Ut igitur ita loquar, arbor, quæ de venenata radice anatheraatis oritur, antequam pernitioſum ptorumpat in fructum, modis omnibus, neceſſe eſt, evellatur, teſtante veritate: *Omnis* (q) *arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.*

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Ecce audivit beatitudo veſtra, Venerabiles Patres, quoniam qui inſpector eſt mentium, confœderat nos in concertatione verborum. Vidit enim nos non malitiæ cauſa confligere, ſed inveniendæ veritatis ſtudio deſervire; ideoque dignatus eſt, motam inter nos ſopire querelam, & ſuam nobis inſpirare concordiam. Pax enim noſtra, quæ fecit utraque unum, conflavit in eodem ſenſu corda duorum. Agamus illi gratias, qui prius ſagenam Petri periclitari permiſit, & turbine ventorum, & procellis undarum: ſed ecce, ut regrediens manum tetendit, Petrum etexit, ventis imperavit, & diſcrimina marina compeſcuit, confeſtim mare, quod in cumulos erigebatur, obruitur, tempeſtatis procella ſedatur, ventorum turbo teprimitur, & aurea Cœli facies ſerenatur.

Clauſula dictionis.

Amodo igitur, Dilectiſſimi, illinc Regalis aulæ Conſiliarii, hinc Sedis Apoſtolicæ Comminiſtri, utraque pars, in hoc uno ſtudio conſpiremus elaborantes, ut ſummum Sacerdotium, & Romanum ſimul confœderetur Imperium; quatenus humanum genus, quod per hos duos apices in utraque ſubſtantia regitur, nullis, quod abſit, partibus, quod per Cadaloum nuper factum eſt, reſcindatur: ſicque mundi vertices in perpetuæ charitatis unionem concurrant, ut inferiora membra per eorum diſcordiam non reſiliant; & quatenus ſicut in uno mediatore Dei, & hominum, hæc duo, Regnum ſcilicet, & Sacerdotium, Divino ſunt conflata myſterio; ita ſublimes iſtæ duæ perſonæ tanta ſibimet invicem unanimitate jungantur, ut quodam mutuæ charitatis glutino, & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege, ſalvo ſcilicet ſuo privilegio Papæ, quod nemo præter eum uſurpare permittitur. Cæterum & ipſe delinquentes, cum

(p) Job. IV. [q] Matth. III.

cum cauſa dictaverit, forenſi lege coerceat, & rex cum ſuis Epiſcopis ſuper animarum ſtatu, prolata ſacrorum Canonum auctoritate, decernat. Ille, tamquam parens, paterno ſemper jure præemineat; iſte, velut unicus ac ſingularis filius, in amoris illius amplexibus requieſcat. Attalus plane rex Aſiæ, & Nicomedes rex Bithyniæ, in tantum romanam rempublicam dilexerunt, ut uterque moriens romanum populum teſtamento reliquiſſet hæredem. Sanctæ ergo Eccleſiæ Principes quam propenſiori invicem debent charitate congruere, quibus injunctum eſt, charitatem præcipue Chriſtiano populo prædicare; ut ex eorum, quæ procedat ex pietate concordia, ſancta univerſalis gratuletur Eccleſia, ac gemino utriusque ſtudio Chriſtianæ religionis refloreat diſciplina? Verum nos Piſcatoris noſtri, naviculam ex hiatu ſcyllææ voraginis trahentes, dum ſucceſſorem Petri, fidei labente veſtigio merſum, ad littora quieta deducimus, pro ereptore noſtro Celeuſma cantemus:

Te Deum laudamus: Te Dominum confitemur.
Ultio Divina, populi, Cadaloe, ruina,
Te manet, ut diro medium transverberet ictu.
Altipetax Simonem ſequeris Simon, aſtra petentem:
Te quoque tartareus ſimul abſorbebit hiatus.
Sit nomen Domini benedictum.

Scholia Constantini Cajetani.

Beato Sylveſtro (Conſtantinus Imper.) *ſuisque ſucceſſoribus obtulit, ut regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & cæteras Regni cultus infulas uſurparent. Verum B. Sylveſter ornamenta, quæ ſacerdotali congruere judicabat officio, in proprios uſus aſſumpſit: Coronam vero, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quam myſtica videbantur, omiſit.* Dum Sanctus Cardinalis ait, S. Sylveſtrum oblata a magno Conſtantino Principatus inſignia repudiaſſe, ea vero ornamenta ſibi deſumpſiſſe, quæ dignitatem Pontificiam condecorarent; a vero abhorrere non videtur. Nam quæ fuit ardens ejusdem Conſtantini, ad fidem præcipue Chriſtianam recenter converſi pietas, ut voluiſſet omnia Imperii decora in Pontificem ſummum conferre; fuit tamen ſingularis cujusdam prudentiæ in S. Sylveſtro, ea tantum deligere, quæ ſpiritualis poteſtatis culmen ac faſtigium ſignificarent. Id quod etiam habetur *Cap. Conſtantinus diſt.* 96. verbis iſtis: *B. Sylveſtro, & omnibus ſucceſſoribus ejus de præſenti tradidimus palatium Imperii noſtri Lateranenſe, deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque Phrygium; nec non & ſuperhumerale, videlicet lorum, quod Imperiale circumdare aſſolet collum.* Et nonnullis interjectis: *Ipſe vero beatiſſimus Papa ſuper coronam Clericatus, quam gerit ad gloriam beatiſſimi Petri, ipſa ex auro non eſt paſſus uti corona; Phrygium vero candido nitore ſplendidum, Reſurrectionem Dominicam deſignans ejus ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus.* S. Sylveſtri porro mitræ Platina hunc in modum meminit: *Eugenius IV. S. Sylveſtri mitram, Romam Avenione delatam ipſemet e Vaticano ad Lateranum detulit.* Hujus autem, vel alterius ejusdem S. Sylveſtri mitræ medietas coloris viridis holoſerica, & phrygiata, in qua Beatiſſimæ Virginis, in gremio filium geſtantis, Imago picta, & alatis puerulis, ac ſtellis circumſepta cernitur, Romæ ad S. Martinum in montibus inter reliquias honorifice cuſtoditur.

Neque hoc ſic intelligas velim, ut Pontificalis dignitatis ornamenta tunc primum in Eccleſiam invecta fuerint, quidquid dicant Aimonius, atque Sigebertus, vel etiam alii. Nam quod Conſtantinus gentilium vanitatem deteſtatus, B. Sylveſtro videtur conceſſiſſe, hoc ipſum Sanctiſſimos ejus anteceſſores ob immanem atque frequentem aliorum Imperatorum perſecutionem depoſuiſſe apparet. Jacobus enim Alphæi, cognomento juſtus, idemque frater Domini nominatus, a Petro Apoſtolorum Principe, ut optime Chryſoſtomus animadvertit, ordinatus Hieroſolymorum Epiſcopus, laminam, ſeu bracteam auream, in capite geſtare conſuevit. Ut teſtatum reliquere Epiphanius, Hieronymus, ac omnes alii fere ſcriptores Eccleſiaſtici. Hujus vero rei hanc affert rationem idem Epiphanius: *Folium, ſive bracteam in capite geſtare ipſi licebat, quemadmodum relati fide digni viri Clemens, & Euſebius*

ſebius in ſuis commentariis teſtati ſunt. Sacerdos itaque eſt, velut dixi, Jeſus Chriſtus in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech: Simulque Rex juxta ordinem ex ſupernis, ut transferat Sacerdotium ſimul cum lege; ex ſemine vero David propter Mariam, ſedens in throno in æternum, & Regni ejus non erit finis. Oportebat enim ipſum nunc transferre ordinem tum Sacerdotii, tum Regni. Et quibusdam interjectis: *Largitus eſt autem ſub ſe conſtitutis Regnum, ut ne diceretur a parvis ad majora procedere. Manet enim thronus ipſius, & Regni ejus non erit finis: Et ſedit ſuper thronum David, ita ut Regnum David una cum Pontificatu tranſtulerit, ac largitus ſit ſervis ſuis, hoc eſt, Pontificibus Catholicæ Eccleſiæ.* Plura de his apud eumdem Epiphanium habes. In ſignum igitur Regalis Sacerdotii (ſic ipſum appellat Petrus) ejusmodi capitis ornamentum geſtare conſueviſſe, non Jacobum tantum, ſed & cæteros Apoſtolos par eſt credere. Nam etſi hæc de ſingulis non ſcribantur, ſatis tamen ad veritatem rei demonſtrandam eſſe videtur, quod non modo Jacobus, ut vidimus, ſed & Joannes Evangeliſta, eo uſus eſt capitis ornamento. Teſtatur id Polycrates, Epheſiorum Epiſcopus, ad Victorem Papam inter alia ita ſcribens: *His accedit Joannes, qui ſupra pectus Domini recubuit: qui Sacerdos fuit, qui laminam auream geſtavit. Erat autem ejusmodi capitis ornamentum, quod in amplius atque perfectius Chriſtianæ legis Sacerdotium translatum eſt, antiquæ legis Sacerdotibus olim a Deo conceſſum. Sic namque Sacra Scriptura: Facies & laminam de auro puriſſimo, in qua ſculpes opere cælatoris ſanctum Domino: ligabisque eam vitta hyacinthina, & erit ſuper tiaram imminens fronti Pontificis.* Quale autem fuerit capitis ornamentum ſummi Sacerdotis, Joſephus exacte deſcribit, monſtratque, non tantum lamina aurea, ſed & corona aurea, triplici ordine ducta, mitram ornatam fuiſſe. Sunt ejus verba: *Porro pileo* (ita vocat cydarim, ſeu mitram communem pariter cæteris Sacerdotibus) *utebatur, quali cæteri Sacerdotes, ſuper quem extabat alius conſutilis ex Hyacintho variatus: Hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur dacchavus: Apud græcos herbarios; hyoſcyamus:* Sed & Divina ſcriptura pulchre quidem hoc ipſum innuiſſe videtur ſub illis verbis: *Corona aurea ſuper mitram ejus, expreſſa ſigno Sanctitatis,* Nam cum Sacerdotibus aliis uti Cydari, ſeu mitra, conceſſum eſſet; lamina tamen aurea, ut dicebam, ornati caput ſummi tantum Pontificis, erat peculiare. Quod mitræ ornamentum cum tribus aureis coronis intexeretur; corona etiam in ſacris litteris jure merito appellatur. Cæterum, cum omnia fere veteris Legis Pontificum ornamenta una cum ſummo Sacerdotio, in Eccleſiam Romanam jure optimo translata fuerint; illud etiam ſcitu dignum videtur: quod Bonifacius, ejusdem Eccleſiæ Pont. Max. (præter ſalutarem Jubilæi, ſacramque inſtitutionem, centeſimo quoque anno celebrandam) hujuſmodi etiam tiaram, quam regnum vulgo appellant, tribus diſtinctam, ornatamque coronis, (cum eandem antea tiaram, una tantum corona inſignitam, ejus anteceſſores deferrent) ad Pontificum Romanorum uſum primus revocavit. Hic eſt ille octavus Bonifacius ex nobili, ac vetuſta Cajetanorum familia, patre Livifredo equite, matre, Alexandri IV. nepte, progenitus: qui (ut inter alios Antoninus Archi-Epiſcopus Florentinus, ſanctitate ac doctrina conſpicuus, teſtatur, æmulator magnus, & jurium Eccleſiæ conſervator, propter Sedis Apoſtolicæ patrocinium, adverſus ditionis, ac bonorum illius detentores, animo fortiſſimo ſuſceptum, & ad finem conſtanter perductum, innumeris malevolorum calumniis ſe obnoxium reddidit.

Operum S. Petri Damiani, Monachi Benedictini, Cardinalis S. R. Eccleſiæ, Epiſcopi Oſtienſis Tomo III. ex editione Cajetani pag. 21. *& ſeqq. editione Pariſinæ anni* 1663.

SYNO-

SYNODUS SLESVICENSIS
Anno Chriſti MLXI. Alexandri II. Papæ I. Henrici IV. Regis VI.

Indicta ab Adalberto Hammburgenſi Archi-Epiſcopo, patet ex Encyclica ſcripta ad Wilhelmum Roſchildenſem Epiſcopum Suffraganeum ſuum.

Adalbertus, Sanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Sedis Legatus, nec non & univerſarum ſepentrionalium nationum Archi-Epiſcopus, Hamburgenſis quoque Proviſor indignus, Vuillelmo Roſchildenſi Epiſcopo ſalutem.

AD Synodum, quam apud Slasvich celebrandam eſſe conſtitui; vos venite, aut nuntium veſtrum miſiſſe, grato perciperem animo; ſed de hoc alias. Nunc autem fraternitatem veſtram latere nolo, quid moleſtiæ mihi Adalvardus Epiſcopus intulit, quem vobis teſtibus, qui ordinationi ejus interfuiſtis, *Sictonienſis* Eccleſiæ conſecravi Pontificem, quem dum barbara gens ſibi præeſſe noluit, *Scarenſem* Eccleſiam invadere cœpit. Peto igitur, ut nuntium meum, qui illic iturus eſt, ad Dalbienſem velitis Epiſcopum dirigere. Hæc habui de Synodo, quæ dicerem, cum & alia multa ſint, quæ faſtidii cauſa omitto.

Huc uſque recitat Adamus Bremenſis.

His ſubjicit ſequentia de Propagatione ejuſdem Eccleſiæ per Adalbertum:

Ipſi vero, quos Metropolitanus ad gentes ordinavit, plures ſunt, quorum ſedes & nomina didicimus ipſo narrante: In Daniam itaque novem conſtituit: Rudolphum ad Slasvich, Oddonem ad Rippam, Chriſtianum ad Arhus, Heribertum ad Viburg, Magnum & Albritum in Vendilam Inſulam, Edbertum in Vionem Inſulam, & Falſtriam, Vuillelmum in Seland, Eginonem in Scaniam provinciam. In Suediam vero conſecravit ſex, Adalvardum & Accilinum, item Adalvardum & Tadicum, nec non Simeonem atque Joannem. In Norvegiam duos tantum ipſe conſecravit, Tolff & Sivardum. Cæterum aliunde ordinatos, cum ſatisfacerent, & ſecum tenuit miſericorditer, & abeuntes dimiſit hilariter; ſicut Meinardum, Oſmundum, Bernardum, & Asgotum, aliosque multos præterea. Turolſum quendam poſuit ad Orcadas, Iſteph ad Islanæ, Inſulam. Sunt Epiſcopi, quos ordinavit, omnes viginti, quorum tres abortivi, extra vineam otioſi remanſerunt, ſua quærentes, non quæ JESU Chriſti. Quos univerſos glorioſus Archi-Epiſcopus decenti honore habens, ad prædicandum barbaris verbum Dei prece & præmio commendabat. Ita ſæpiſſime vidimus eum quatuor aut quinque ſtipatum Epiſcopis (prout ipſum audivimus dicentem) absque multitudine eſſe non poſſe.

Et inferius, de cultu, quo proſequi ſoleret Romanos Pontifices, iſta habet:

Eodemque ſtudio benignitatis utebatur erga Romanæ Sedis Legatos, quorum clientelam & contubernium in ſummo coluit amicitiarum loco. Pariter gloriatus, ſe duos tantum habere Dominos, hoc eſt, PAPAM & REGEM, quorum Dominio jure ſubjaceant omnes Sæculi & Eccleſiæ poteſtates. Illos nimirum ſibi eſſe timori & honori. Apparuit hoc in fide viri, quam ita integram ſervavit utrisque, ut auctoritati Apoſtolicæ nihil præponens, antiqui honoris privilegia Sedi Apoſtolicæ commendaret integra ſervari debere, ejusque Legatos ſummo recipiendos honore cenſeret. Majeſtatem vero Imperatoriam quanti faceret, Epiſcopatus ejus teſtis eſt, ideo vel maxime deſtructus, quod a fidelitate Regis ſui nec minis, nec blandimentis Principum reſcindi potuit. *Et inferius:* A Papa vero meruit hoc dignitatis privilegium, ut totum jus ſuum Domnus Apoſtolicus in illum transfunderet, ſuc-

ſucceſſoreſque ejus: adeo, ut ipſe per totum Aquilonem, in quibus locis opportunum videbatur, ſæpe invitis Regibus, Epiſcopatus conſtitueret, ordinaretque Epiſcopos, ex Capella, quos vellet, electos.

Idem Adamus refert Alexandri II. Epiſtolam ad Haraldum Normannorum Regem, qua jubet, ut ipſe Rex, & ejus Epiſcopi, Alberto Bremenſi Archi-Epiſcopo, uti Papæ Vicario, reverentiam ſubjectionis impendant.

ALEXANDER Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, omnibus Epiſcopis in Regno Danorum conſtitutis, Apoſtolicæ Sedis & noſtro Vicario obedientibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Hamburgenſis Epiſcopus, Venerabilis Vicarius noſter, litteris & Legatis ſuis conqueſtus eſt, quod quidam Edbertus, Farienſis Epiſcopus, multis criminibus involutus, ad *Synodum ſuam* per triennium vocatus, venire contempſit. Quod quia conſilio quorundam veſtrorum dicitur eſſe factum; mandamus, & Apoſtolica auctoritate præcipimus, ut ab hujusmodi recedatis omnino conſilio, eumque ad audientiam prædicti fratris noſtri ire admoneatis; quatenus poſt factam examinationem canonice judicetur. *Et alia, quibus ibi præcipitur, ut ei obediant, & ſatisfactionem exhibeant.*

Hæc Adam. Brem. coævus & oculatus Script. vitæ Adalberti.

" Metropolitanus Hamburgenſis Adalbertus, ſucceſſu propagatæ per Daniam, " Sueciam, & finitimos populos, fidei & Eccleſiarum elatus, & quia Papam & " Cæſarem ſuæ voluntati pronos videbat; multo ſtudio laboravit, in Hammaburch Patriarchatum conſtituere. Præter enim Epiſcopatus, jamtum ſibi " ſubjectos, diſpoſuit XII. novos Epiſcopatus ſibi ſubjicere, quos ex ſua Parochia divideret: ita, ut primus eſſet in Palmis, ſecundus in Heliganſtad, tertius in Razizpurg, quartus in Aldinburg, quintus in Michilinburg, ſextus " in Stare, ſeptimus in Liſmona, octavus in Wildishuſen, nonus in Bremis, " decimus in Ferda, undecimus in Ramſola, duodecimus in Freſia. *Adamus* " *Bremenſis Lib. III. Cap. XXXIV.*

Utrum hæc idea Patriarchatûs Hamburgenſis in Synodo Sleſvicenſi propoſita & examinata fuerit; neſcio. Veroſimiliter de ea perficienda tentati & explorati animi Provincialium Epiſcoporum.

Sane Joannes Adolphus Cypræus in Annalibus Epiſcoporum Sleſvicenſium hæc acta in Synodo Sleſvicenſi anni 1061. collegit ex variis.

§. I. *Conciliatio Suenonis Daniæ Regis cum Archiepiſcopo Adelberto.*

§. II. *Qualitates neceſſariæ in novis ordinandis Epiſcopis per Daniam.*

§. III. *De modo propagandæ fidei, & ad quos Epiſcopos referendi populi converſi ad fidem.*

ADelbertus Sleſwicum ſe recepit, ubi & propter loci commoditatem Synodum cogere SOLEBAT: & omnibus familiariter utebatur.

§. I. Sueno II. Daniæ Rex, qui Sleſvici agebat, de Epiſcopi adventu certior factus, eum invitat, & convivio acceptum liberaliter tractat: Epiſcopus viciſſim Regem laute accepit: octo diebus continuata convivia more barbarorum: & ita Rex Epiſcopum ex inimicitiis in gratiam recipit, odio, quo hactenus illum proſequutus erat, depoſito.

§. II. Cumque inter alia de Epiſcopis & Paſtoribus in Dania conſtituendis Archi-Epiſcopus verba facere & agere cœpiſſet: Rex ſatius eſſe reſpondit, ſi ad Eccleſiaſtica munera & miniſteria vocarentur indigenæ in Regno Daniæ nati & educati, quibus ſermo Danicus vernaculus & notus eſſet, quàm exteri & alienigenæ, qui ejus uſum nullum haberent, idque ſibi placere: ita enim interpretibus opus non eſſe. Quæ cum ita ſint, cupere ſe ut inpoſterum, Albertus in Epiſcopis deſignandis & creandis ejus rationem haberet, & indigenas exteria præferre vellet.

§. III.

§. III. Sed & de pace Chriſtianorum & paganorum converſione actum & transactum fuit.

Atque ita inter Regem & Epiſcopum convenit, & Slesvico diſceſſum eſt, conſentientibus animis & rebus bene compoſitis.

Hactenus Cypræus in hiſtoria Eccleſiaſtica Slesvici & Holſatiæ pag. 102. *edition. Colon,* 1634.

Ill. Baronius Annal. Eccleſiaſticis nonnulla ex Adamo Bremenſi de hac Synodo inſeruit, ſed refert eam ad 1067.

EPISTOLA S. PETRI DAMIANI
AD ANNONEM ARCHI-EPISCOPUM COLONIENSEM.

ARGUMENTUM.

Laudat Archi-Epiſcopum Colonienſem, quod Imperatoris filium pupillum, ſuæ fidei commiſſum, egregie tutatus eſſet, & eidem, cum adoleviſſet, paternum Imperium reſtituiſſet. Deinde, quod Cadaloum Pſeudo-Pontificem perſecutus eſſet, & quantum in ipſo fuit, Eccleſiaſtico mucrone jugulaſſet. Hortatur, ut extremam operi manum imponat: adhuc enim ejusdem Cadaloi rabiem perniciosius in Chriſtianam Rempublicam graſſari: poſſe tamen coerceri, ſi ejusdem Archiepiſcopi opera generalis Patrum conventus cogeretur.

DOMNO ANNONI REVERENDISSIMO ARCHI-EPISCOPO, PETRUS PECCATOR MONACHUS DIGNE DEVOTIONIS OBSEQUIUM.

IN expeditionis exercitio conſtituti, digne non poſſumus eisdem manibus & ſtyli currentis articulum texere, & frænis equorum fluitantibus, ut dignum eſt, deſervire. Sed licet melius ſit luculenter eloqui, quam mutire; verumtamen cum neceſſitas imminet, melius eſt utcumque mutire, quam penitus obmuteſcere. Cum nobis ad memoriam, venerabilis Pater, labor tuus & ſtudium venit, nobis illa fides atque prudentia Jojadæ Sacerdotis menti noſtræ ſubſequenter occurrit. Sicut enim Sacra, ut optime noſti, teſtatur hiſtoria, Athalia uxor Joram, cum Ochoziam filium ſuum Regem videlicet Iſraël, videret extinctum; cœpit in omne ſemen Regium immaniter fremere, poſteritatemque David crudelis Bellona tentavit funditus abolere. Sed ille inſignis Sacerdos Joas filium Ochoziæ, pia & multis laudibus efferenda fraude ſurripuit, & occulte uſque ſeptennium intra templi ſepta ſervavit. Cui poſtmodum regalis ſceptri jura contradidit, eumque ad præſidendum Iſraëlitico populo juxta proavorum ſuorum conſuetudinem roboravit: mox vero tanquam hoc egregio non ſufficeret ſacerdoti, confirmato Regis Imperio, ad utilitatem Sacerdotii, ſive templi, ſuam porrexit induſtriam; & cum præfato Rege ad ordinandam, & diſponendam conſacerdotum ſuorum ſe contulit diſciplinam. Nam & ſacra tecta templi, ut inſtaurarentur, inſtituit, & nonulla, quæ Sacerdotibus competebant, edicta deprompſit. Sciebat enim, quoniam utraque dignitas alternæ invicem utilitatis eſt indiga: dum & Sacerdotium Regni tuitione protegitur, & Regnum Sacerdotalis officii ſanctitate fulcitur. Sed quid mihi per ſacræ lectionis ſeriem currere; niſi quia in te video ejusdem operis ſimilitudinem noſtro tempore convenire? Servaſti, venerabilis Pater, te lictum tuis manibus puerum, firmaſti Regnum, reſtituiſti pupillo paterni juris Imperium: Ad Sacerdotium quoque manum

tuæ prudentiæ protinus extendiſti, dum & Parmenſis beſtiæ ſquamea colla Evangelici mucronis vigore præcidere, & Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem in ſuæ dignitatis elaboraſti filium (*a*) reformare. Sed cœpto operi niſi poſtrema manus accedat, niſi adhibeantur adhuc illa, quæ reſtant, ſanctum veſtri operis ædificium minatur, ut corruat. Cadalous enim, ille ſanctæ perturbator Eccleſiæ, everſor Apoſtolicæ diſciplinæ, inimicus ſaluris humanæ: Ille, inquam, radix peccati, præco diaboli, Apoſtolus Antichriſti, ſagitta nimirum, producta de pharetra Satanæ, virga Aſſur, filius Belial, filius perditionis, qui adverſatur, & extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur; velut draco teterrimus adhuc ſufflat, adhuc fœtore venenatæ pecuniæ nares hominum fœdat, fidemque multorum, vento perfidiæ vacillantem, novus hæreſiarcha perturbat. Sicut enim Jovem in Dianæ gremium per aureum imbrem deſcendiſſe fabularum commenta confingunt; ſic iſte per aurum de ſuæ Eccleſiæ ſacrilega dejectione quæſitum adulterum ſedis Apoſtolicæ concubitum quærit, & tamquam petulcus adulter ſuam explere libidinem in Romanæ Eccleſiæ violatione medullitus inardeſcit.

Quamobrem, venerabilis Pater, ut ſanctus ſtudii tui labor ad effectum omnino perveniat, & per caudam titionis hujus, immo per unum putridum diaboli membrum, apud opinionem hominum Romana Eccleſia non vileſcat, & hac occaſione, quod abſit, Chriſtianus populus in errore permaneat; neceſſe eſt, ut veſtra prudentia totis niſibus elaboret, quatenus generale Concilium quantocyus fiat, & pernitioſi hujus erroris ſpinas, in quo miſer mundus verſatur, evellat. Præterea libenter ad veſtræ Sanctitatis alloquium, ſi occaſio daretur, attingerem, ut communicandum conſilium, quod abſentia prohibet, viva conſerti ſermonis verba conſerrent. Sed quoniam id fortaſſe non mereor, peto, quæſo, & humiliter ſuggero, ut Sancta veſtra Prudentia Cadaloïcam rabiem, quæ latrare non deſinit, omnino conetur extinguere, quatenus Chriſtiana religio pacifica per vos valeat tranquillitate gaudere; ut dum regnum ac Sacerdotium optata per vos pace perfruitur, is qui utriusque dignitatis auctor eſt, pacis æternæ digna vobis præmia largiatur, ſed dum equus offertur, dum ſocii omnes iter arripiunt. Ecce brevem ſperno, ſtrevi veſtigia ſterno.

S. Petri Damiani ex editione Cajetani Tomo I. Epiſtolarum Lib. III. N. VI.

(*a*). *Lege:* folium.

SYNODUS ULTRAJECTINA

Ante annum Chriſti MLXIII. Alexandri II. Papæ III. Henrici IV. Regis VIII.

Concordia inter Wilhelmum Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopum, & Regimbertum Abbatem Aſpernacenſem, de variis bonis ſynodali auctoritate, & Epiſcopali banno (quo anno incertum) ſcripturâ corroborata. Coloniæ 1063.

NOtum ſit omnibus in Chriſto fidelibus, tam præſentibus, quam futuris, qualiter ego Wilhelmus, Trajectenſis Eccleſiæ, licet indignus, vocatus Epiſcopus, per manus advocati mei Gerolphi, Regimberto, venerabili ſanctæ Abſternacenſis Eccleſiæ Abbati, ejuſque Advocato Theodorico, *in ſancta Synodo* recognovi mediam partem Eccleſiarum earum, quæ infra nominatæ ſunt, quarum matres, videlicet hæ, Flardinge, Kirckwerve, Velſereburgh, Heilegelo, Pethem, aliquando a Carolo, & orthodoxis Patribus aliis, beato WILLEBRORDO Patrono noſtro, ac primo ſedis noſtræ Archiepiſcopo; ad eandem Eccle-

Eccleſiam Abſternacenſem traditæ fuerant. Sed a Theodrico Comite, & filio ejus Theodorico, fratreque ejus Florentino invaſæ, atque propter continuam bellorum ſeditionem, omni Epiſcopali jure neglecto, in poteſtatem Epiſcopi *Synodali auctoritate* redactæ fuerant cum capellis infra nominatis: Harago, Schro, Rinesburg, Warmonde, Liethemuthon, Rinſaterwald, Aſclekerwald, Agathenkyreca, Hemezenkyreca, Aſcunannedef, Spernerewald, Sloten, Eemunde, Alcmere, Scirmere, Alisven, Woggu[illegible]en, Aldenthorp, Vronlo, quæ neque in termino earum, quæ modo matres ſunt, quippe ubi neque conſecratio, neque terminatio ulla erat, neque ipſæ conſecratæ erant, atque ideo omnis decima, ſecundum conſtituta canonum, in manibus Epiſcopi erat: ea ſcilicet conditione, ut idem venerabilis Abbas, omnesque ejus ſucceſſores, ad eandem Eccleſiam Abſternacenſem medietatem habeant earundem Eccleſiarum omnium liberam ab omni ſervitio Epiſcopali, neque circaturam, neque oblationes Epiſcopo, neque ſervitium Præpoſito, neque ad ædificandas, ſive conſecrandas, vel ad terminandas eaſdem Eccleſias ullum ſupplementum præbeant. Neque *ad Synodum* coacti veniant. Ipſi miniſtros locare poterint, qui ſuam partem colligant. Ipſi presbyteros ponere, qui ad eaſdem Eccleſias ſerviant. Similem cum Epiſcopo poteſtatem habeant. Ipſi in omni utilitate, quæ de eiſdem Eccleſiis provenire poſſunt, ſive in redemptione earum, ſive in acquiſitione decimarum, ſive in compoſitione illati damni, excepto Epiſcopali banno, in omnibus mediam partem accipiant. Si quid vero culpa Presbyterorum neglectum fuerit, nullum inde damnum incurrant, &c. Actum Coloniæ anno ſalutis M.LXIII. Anno Domini Henrici quarti Regis XI. Regni vero ſeptimo.

Heda in Hiſtoria Epiſcoporum Ultrajectinæ Sedis, pag. 298.

Wilhelmus Epiſcopus Ultrajectinus, ordine XXI, ſedit in ea Eccleſia annis XXII. Obiit menſe Majo anni 1076. Hic anno 1056. *Synodali* decreto renovavit donationem per Balduinum factam de libertate Bergæ atque Linnæ, atque erectione Eccleſiæ in Loinderkirche. *Heda in hiſtoria Epiſcoporum Trajectenſium pag.* 297, 298, 299.

TRIBURIENSIS CONVENTUS

Anno Chriſti MLXVI. Alexandri II. Papæ VI. Henrici IV. Regis XI.

Bremenſis Archi-Epiſcopus aula & adminiſtratione Regni abire cogitur.

HOc adeo fiebat odio Bremenſis Archiepiſcopi, quem omnes criminabantur, ſub prætextu Regiæ familiaritatis, Monarchiam uſurpaſſe manifeſtæ tyrannidis; & ipſi ergo conſueta Regi ſervitia mittere detrectabant, & ille in alias Regni partes Regem abducere nolebat; ne ſcilicet cum aliis Principibus communicando principatum conſiliorum & familiaritatis, ipſe ſibi aliquid imminueret de faſtigio uſurpatæ ſingularitatis. Sed non ultra laturi injuriam videbantur Principes Regni Archiepiſcopi, Moguntinus, & Colonienſis, cum cæteris, quibus curæ erat reſpublica: crebra conventicula faciebant, atque omnes in commune, quid facto opus eſſet, conſulere rogitabant. Deinde jam adulta conſpiratione, diem generalis colloquii omnibus indixere Regni Principibus, ut Triburiam convenientes, Bremenſem Archiepiſcopum, communem omnium hoſtem, communibus omnes ſtudiis oppugnarent, Regique denuntiarent, aut Regno ei cedendum eſſe, aut familiaritate & amicitia Bremenſis Archiepiſcopi defungendum. Perlato Goſlariam atrocis rei nuncio, Rex ad ſtatutam diem concitus properabat, cum quo & Wernher Comes veniens in villam Ingilneheim, cujus pars aliqua ad noſtrum quoque Monaſterium pertinet, hoſpitatum diver-

divertit. Ubi dum milites ejus ab incolis prædas agerent, & illi ad aram conclamantes, manu vindicare ſe niterentur, atrox pugna coorta eſt. In quam dum Werner Comes ad ferendam ſuis opem impigre diſcurreret, a quodam noſtri Monaſterii viliſſimo mancipio, vel (ut alii ferunt) a fœmina ſaltatrice clava percuſſus in capite corruit, atque ad Regem ſemivivus eſt reportatus. Admonitus ab Epiſcopis, qui præſentes erant, ut pro peccatis ſuis Deo in extremo jam ſpiritu conſtitutus ſatisfaceret, ſeque Herveldenſium monachorum precibus interemptum recognoſcens, villam Kirchberg, quam injuſte invaſerat, redderet, nullo modo adquievit; donec Epiſcopi conſenſu facto minarentur, ſe ei ſacram communionem morienti non daturos, niſi prius tanti peccati pondere ſe exoneraſſet. Sic tandem pudore magis, quam religione victus reddidit, ſtatimque vita exceſſit. Statuta die triſtis in Regem omnium vultus, triſtis erat ſententia, ut aut regno ſe abdicaret, aut Archiepiſcopum Bremenſem conſiliis ſuis atque a Regni conſortio amoveret. Tergiverſanti, & quid potius eligeret, hæſitanti, Archiepiſcopus conſilium dedit, ut proxima nocte, ablatis ſecum Regni inſignibus, clam aufugeret, & Goslariam, aut in alium locum ſe reciperet, ubi ab injuria tutus foret, donec turba hæc conquieſceret. Adveniente veſpera, theſauros Regios per ſatellites, & ſocios fraudis ſuæ jam exportare cœperat; cum repente ad miniſtros Regis conſilium hoc (neſcio, quo indicio) permanavit, qui ſtatim raptis armis, curtem Regiam circumdederunt, totamque deinceps noctem ducentes pervigilem, ne quid novi accideret aſſervabant: facto mane infenſis adeo animis omnes in Archiepiſcopum coorti ſunt; ut nec manibus temperaſſent, niſi Regia Majeſtas vix & ægre iracundiam cohibuiſſet. Contumelioſe itaque ejectus eſt de curte Regia; cum omnibus Tyrannidis ſuæ fautoribus, miſitque cum eo Rex amicorum ſuorum non modicam manum, ne ſcilicet ab æmulis ſuis inſidias in via pateretur. Sic iterum rerum publicarum adminiſtratio ad Epiſcopos rediit, ut ſinguli ſuis vicibus, quid Regi, quid reipublicæ facto opus eſſet, prævidèrent.

Lambertus Schaffnaburgenſis ult. editionis. pag. 336.
Ex quo Serarius edition. primæ L. XXII. pag. 751.

SYNODUS TREVIRENSIS
INTRA ANNOS MLXVII. & MLXXIII.
In qua Richerius Diaconus beneficium in Eccleſia Virdunenſi mala fide acquiſiviſſe convictus eſt.

Conſtat de hac Synodo ex Epiſtola Alexandri II. Papæ ad Udonem Trevirenſem, & Theodericum Virdunenſem Epiſcopos data.

Alexander Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Udoni Treverenſi, & Theodorico Virdunenſi, Epiſcopis, ſalutem perpetuam.

Præſentium lator Coſaldus Presbyter, ad limina Apoſtolorum veniens, querelam Apoſtolicæ ſedi depoſuit, beneficium & Altaria, quæ per Canonicam Virdunenſis Eccleſiæ obtinere ſolebat, a quodam Diacono, Richerio nomine, ſibi ablata eſſe. Dixit enim, quod quondam in infirmitate, fervore paſſionis oppreſſus, monachum ſe facere promiſerit, non tamen ut Monaſterio, vel Abbati ſe tradiderit, vel promiſſionem ſcripſerit: ſed confitetur, quod beneficium in manu Advocati Eccleſiæ refutaverit. At poſtquam convaluit, monachum facere mox negavit. Dixit etiam, quod cum infirmus jaceret, prædictus Richerius beneficium ſuum ab Epiſcopo Virdunenſi acquirere potuiſſet, quia dixit, eum monachum jam factum eſſe. Cauſa differtur *in Trevirenſem Synodum, in qua præfatus Richerius Diaconus mala fide acquiſiſſe, ac male intraſſe convictus eſt.* Quapropter, quia beati Benedicti, Canonicaque, & præcipue Patris & prædeceſſoris noſtri, ſancti Gregorii Papæ conſtitutio interdicit, ante unius anni probationem effici monachum;

chum; ſi ita eſt, ut dixit, judicamus, & auctoritate Apoſtolica præcipimus, ut diligentia veſtra atque clementia hatum portitor, Coſaldus Presbyter videlicet, beneficia & Altaria recipiat, habeat, & quiete retineat.

Hardouin. Concil. Tom. VI. P. I. p. 1096. hanc Epiſtolam refert inter literas Alexandri II. Papæ n. XXVI.

CONVENTUS WORMATIENSIS

Anno Chriſti MLXIX. Alexandri II. Papæ VIII. Henrici IV. Regis XIV.

Deliberatio Regis & Epiſcoporum de divortio Bertæ Reginæ.

POſt Pentecoſten WORMATIÆ cum Principibus Regni colloquium habuit, ibi primum cum Epiſcopo Moguntino rem ſecreto agit, ejuſque opem ad perficiendum, quod mente machinetur, obnixe implorat: ſi impetret, ſe deinceps ei ſubditum, & dicto obtemperantem fore: ad huc Thuringos armata manu, ſi aliter nequeat, coacturum, ut decimas ſine ulla in perpetuum contradictione perſolvant. Annuente Epiſcopo, & pactione utrimque firmata, Rex ad publicum refert, ſibi cum uxore ſua non convenire, diu oculos hominum feſelliſſe, ultra fallere nolle: nullum ejus crimen, quo juſte repudium mereatur, afferre, ſed ſe (incertum quo fato, quo Dei judicio) nullam cum ea maritalis operis copiam habere: proinde per Deum orare, ut ſe male ominata compede abſolvant; patianturque æquo animo diſcidium fieri, ut illa ſibi, & ipſe ei, ſi ita Deus velit, felicioris matrimonii viam pateſaciat: & ne quis violatum ſemel pudorem cauſetur obſtare iterum nupturæ, ſe ſub jurejurando confirmare, quod eam, ut acceperit, ſic incontaminatam, illibatoque virginitatis pudore conſervaverit. Fœda res, & ab Regia Majeſtate nimium abhorrens, viſa eſt omnibus, qui aderant: negotio tamen, cui Rex tam fervide animum adjeciſſet, detrectare, ſinguli religioſum arbitrabantur. Epiſcopus quoque tam pretioſa pollicitatione redemptus, quantum poterat ſalva verecundia, haud ægre cauſam Regis tuebatur. Itaque cunctis id fieri decernentibus, Synodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ, proxima poſt feſtum Sancti Michaëlis hebdomada. Hac exſpectatione rebus ſuſpenſis, Regina Loresheim, ut ſtatutum tempus ibi præſtolaretur, miſſa eſt; Rex alio, quo Regni negotia vocabant, abiit.

Lambertus Schaffnaburgenſis ult. edition. pag. 338.

EPISTOLA INFORMATORIA SIGEFRIDI ARCHIEPISC. MOGUNTINI AD ALEXANDRUM II. PP.

Super conjugis repudiatione ab Henrico IV. attentata, & indicto Concilio Moguntino ea de cauſa.

DOmino Beatiſſimo, & vere Apoſtolici culminis honore Reverendo Alexandro, Sigefridus Moguntinæ Eccleſiæ ſpeculator, debitæ ſubjectionis reverentiam & omnimodæ ſervitutis (*a*) obſequentiam. Licet univerſalis Eccleſiæ ſtatus generaliter innitarur ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, & in ipſo ſui verticis culmine angularem geſtet lapidem, Dominum ſcil. Jeſum Chriſtum; ſpecialiter tamen ille magnus Petrus juxta ſolidiſſimam nominis ſui firmitatem, & firmiſſimam fidei confeſſionis ſuæ ſoliditatem ejus & totam ſuſten-

(*a*) obſequelam *Cod. Zwet.*

ſuſtentat fabricam, ad hoc quidem electus a Domino veſtro dicente: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* (*b*) Illi namque omnis Apoſtolicorum Patrum ſucceſſio beata, auctoritate ipſius (*c*) Dei, ſedi ejus, Romanæ ſcilicet Eccleſiæ, hanc dedicavit excellentiam, & in cunctis ſemper hujus privilegii ſervavit revererentiam, ut majora Eccleſiæ negotia, & difficiliores cauſarum exitus ad (*d*) ipſam velut ad caput referantur, ejuſque judicio cuncta ſalubriter examinata in portum ſalutis dirigantur. Quia vero Divina miſerationis gratia (*e*) nos in hanc ſedem intronizavit, & vice ipſius Petri omnium Eccleſiarum ſollicitudinem impoſuit, neceſſarium duximus, veſtro reſervari judicio ea, quæ novimus (*f*) non poſſe, non debere, ſine veſtra auctoritate, noſtro terminari (*g*) judicio. Inter multimoda Eccleſiæ negotia, quæ veſtrum expectant examen, ſollicitudini noſtræ quiddam tale incubuit, quod & Eccleſiaſticis Judiciis valde eſt inſolitum, & omni moderni temporis ætati pene inauditum. Filius enim veſter H. Rex noſter, ante paucos *dies conjugem ſuam voluit dimittere, & eam, quam legitimis ſponſalibus & conjugali dote, regali conſecratione, & publicis nuptiis, regali corona, & ſacroſancta, ſibi firmatam ſociavit*, nullam primo interponens diſcidii culpam & cauſam, omnino a ſe ſeparari voluit. Quo nos veluti monſtro attoniti, & inſolita rei facie permoti, *conſilio Magnatum*, quotquot tunc aderant in palacio, in faciem ei reſtitimus, & niſi certam diſſidii cauſam exponeret, ſine reſpectu Regiæ poteſtatis, ſine metu gladii imminentis, eum, ſi veſtra præcederet auctoritas, a ſinu & communione Eccleſiæ nos ſegregaturos prædiximus. Ille vero retulit nobis, ea de cauſa ab ea ſe velle ſeparari, quod non poſſet ei tam naturali, quam maritali coitus fœdere copulari. Quod inquiſitum, cum & ipſa fateretur, omnium noſtrorum animos nimio mœrore affecit, & ipſa rei magnitudo nimia dubietate turbavit. Super qua re ſanctiſſimum Apoſtolatum veſtrum, ſicut Divinum conſulimus oraculum, & veluti membra ad caput, tantum referimus negotium, & quod hoc valde rarum quæſtionibus occurrit Eccleſiaſticis, & de Regiis pene inauditum eſt perſonis, veſtræ Sanctitatis erit, quod ſuper tanta re facto opus ſit, decernere, & ad conſulta noſtra de Sanctuario ſacri pectoris veſtri reſponſalia remittere: ut & inſtans negocium ad ſalutem *modernæ ætatis Eccleſiaſtica pace firmetur*, & de tam inſolita & dubia re veſtra auctoritate poſteritas inſtruatur. Denique fratres noſtri, qui tunc huic rei intererant, condixerunt, *ut Concilium*, quod tanto negotio competeret, *in noſtra urbe* congregaretur, & utrique Regi ſcilicet & Reginæ *ad Synodalem venire audientiam* (h) indiceretur. Nos autem dubia tantæ rei conſideratione habita, nullo modo hoc ſine veſtra auctoritate fieri decrevimus, & totius negotii terminum ad veſtræ expectationem ſententiæ ſuſpendimus, poſtulantes Sanctitatem veſtram, ut ſi id, quod inſtat, ratum ducitis per nos *ſynodaliter terminari, de latere veſtro perſonas cum ſcriptis veſtræ auctoritatis ad examen & judicium tantæ rei mittere dignemini*, quorum & audientia res ventiletur, & convenientia in beneplacito Dei terminetur.

Ex Epiſtolis Udalrici Babenbergenſis Eckharti Tomo II. pag. 120. Script. Medii ævi.

Zwetalenſis Bibliothecæ codicis variantes annotavimus ex Schedis Cl. Schannati.

(*b*) Zwetal. codex *Inde* pro *illi*. [*c*] Domini (*d*) ipſum
(*e*) vos. [*f*] nec poſſe nec debere. [*g*] ſtudio
(*h*) & ſuper hac re terminalem ſubire ſententiam.

CON-

CONCILIUM MOGUNTINUM

Anno Chriſti MLXIX. Alexandri II. Papæ IX. Henrici IV. Regis XIV.

Divortium Bertæ a Rege Henrico prætenſum rejicitur interventu Legati Pontificii, & Epiſcoporum, & Procerum Germaniæ.

IMminente jam die, qui ſcindendo Regis conjugio dictus fuerat, Rex MOGUNTIAM concitus properabat. Et ecce inter eumdem comperit Legatum (*a*) Sedis Apoſtolicæ ſuum Moguntiæ adventum præſtolari, qui diſcidium fieri prohibeat, & Epiſcopo Moguntino Apoſtolicæ animadverſionis ſententiam minitetur, quod tam netariæ ſeparationis ſe authorem promiſcrit. Conſternatus illico, quod rem diu exoptatam perdidiſſet e manibus, pariter, quo venerat, in Saxoniam redire volebat. Vix & ægre tamen amicorum conſiliis ſuperatus, ne Principes Regni fruſtraretur, quos ſumma frequentia ſibi Moguntiæ occurrere juſſiſſet, Franconefort abiit, ibique eos, qui Moguntiæ convenerant, ſtatuto die adeſſe juſſit. Quo dum frequentes veniſſent, Petrus Damianus (is Legatus erat Sedis Apoſtolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum Reverendus) mandata expoſuit Romani Pontificis; " Peſſimam rem, & " ab nomine Chriſtiano, nedum ab Re- " gio multum abhorrentem eſſe, quam " moliatur: ſi minus humànis legibus " vel Canonum ſanctionibus terreretur, " parceret ſaltem famæ exiſtimationi " propriæ, ne ſcilicet tam fœdi exempli " venenum, ab Rege ſumpto initio, " totum commacularet populum Chri- " ſtianum, & qui ultor eſſe debuiſſet " criminum, ipſe author & ſignifer fie- " ret ad flagitium; poſtremo ſi non fle- " cteretur conſiliis, ſe neceſſario vim " Eccleſiaſticam adhibiturum, & Cano- " num lege ſcelus prohibiturum. Ad- " hæc ſuis manibus nunquam Impera- " torem conſecrandum fore, qui tam " peſtilenti exemplo, quantum in ſe " eſſet, fidem Chriſtianam prodidiſſet." Tum vero in eum coorti omnes, qui aderant, Principes ajebant, æqua cenſere Romanum Pontificem, & per Deum rogabant, ne crimen inferret gloriæ ſuæ, & Regii nominis Majeſtatem tam turpis facti colluvione macularet; præterea, ne parentibus Reginæ cauſam defectionis, & juſtam turbandæ Reipublicæ occaſionem daret, qui, ſi viri eſſent, cum armis & opibus plurimum poſſent, tantam filiæ ſuæ contumeliam procul dubio inſigni aliquo facinore expiaturi eſſent.

Hac oratione fractus magis quam inflexus, ſi id, inquit, fixum obſtinatumque eſt vobis, imperabo egomet mihi, feramque, ut potero, onus, quod deponere non valeo. Ita efferato magis per ſtudium concordiæ odio, annuit quidem, ut in Regni conſortium Regina revocaretur, ipſe tamen, ut congreſſum ejus conſpectumque vitaret, adhibitis ſibi vix 40. militibus in Saxoniam concitus rediit. Regina cum cætera multitudine & Regni inſignibus paulatim ſubſecuta eſt; cumque ad eum Goslariam veniſſet, vix compulſus ille a familiaribus ſuis, ut ei obviam procederet, ſatis ſuperque pro conſuetudine eam benigne ſuſcepit, ſed protinus refrigeſcente amore, ad ingenium ſuum, atque ad priſtinum rigorem animi rediit, & quia conſilia ſcindendi conjugii ſæpe jam tentata non proceſſerant, ſtatuit deinceps, *communicato cum ea ſolum Regni nomine*, ſic eam habere, quaſi non haberet.

Hermannus Contractus ad h. a.

Ex quo Baronius, Synodographi, Pagi.

SYNO-

(*a*) Petrum Damiani, Cardinalem & Epiſcopum Oſtienſem, Pontificis Legatum.

SYNODUS MOGUNTINA

IN CAUSA CAROLI, CONSTANTIENSIS EPISCOPI.

Anno Chriſti MLXXI. Alexandri II. Papæ XI. Henrici IV. Regis XV. Ordinationis XVII.

IMperante ſuper omnia æternaliter Regum Rege Domino noſtro Jeſu Chriſto, & ſub eo regnante temporaliter Sereniſſimo Heinrico, Rege hujus nominis Quarto, Venerabili quoque Sigefrido, Moguntinæ Eccleſiæ Primate, & Apoſtolicæ Sedis Legato, aurigante currum Dei, anno jam XII. qui volvebatur annus incarnati verbi M.LXXI. octava indictione Romani cenſus, celebrata eſt ſancta Synodus apud Moguntiam, Metropolim orientalis Franciæ, principalem vero Pontificii ſedem totius Germaniæ & Galliæ Ciſalpinæ, cui præſedit idem memorabilis Sigefridus, aſſidentibus & cooperantibus ſibi venerabilibus Archi-Epiſcopis, Gebehardo Juvavenſi, & Utone Trevirenſi; conſidentibus verò, & collaborantibus Reverendis Epiſcopis, Adelberone Wirtzburgenſi; Gundecharo Eiſtetenſi, Embrichone Auguſtenſi, Herimanno Babebergenſi, Werenhero Argentinenſi, Heinrico Spirenſi, Bennone Oſnaburgenſi, Ermenfrido Sedunenſi, Heriberto Mutinenſi :- Conſidentibus vero & annitentibus Sanctiſſimis Abbatibus nec non inferiorum ordinum quampluribus magnæ auctoritatis & ſapientiæ viris. Aderant autem etiam Legati reliquorum fratrum, videlicet ſuffraganeorum ejuſdem Metropolitani Antiſtitis, Epiſtolas & mandata ferentes, quibus excuſati haberentur, quod invitati Concilio intereſſe non poſſent, certis quibuſdam impedientibus cauſis, alii quidem corporeæ infirmitatis urgente moleſtia, alii in quibuſdam Regni negotiis Regiæ juſſionis detinente potentia. Qui dum Canonice ſunt excuſati, ipſi Legati competenti loco & ordine eorum funguntur unusquisque vice Antiſtitis ſui.

Hæc denique Sancta Synodus cum propter multa paſtoralis curæ negotia, pluresque cauſas, quibus juſte adhibenda erat Eccleſiaſticæ correctionis cenſura, tum maxime indicta & habita eſt, propter KAROLUM quendam, qui Conſtantienſis Eccleſiæ deſignatus erat Epiſcopus; ſed, ut poſt rei exitus docuit, non ſatis canonice electus, & provectus. Hinc, ut ſolenne eſt, accepta a Rege Pontificalis annuli, & paſtoralis ferulæ inveſtiturà, & in ſede Epiſcopii receptus, Regiæ poteſtatis jubente cenſura, poſtulabat a Primate Moguntienſi, ejuſdem Conſtantienſis Eccleſiæ ſe Epiſcopum conſecrari. Sed venerabilis Sigefridus columbino oculo ſerpentinæ prudentiæ omnem præcavens impietatem, dicebat, hoc Apoſtolicæ benedictionis Sacramentum non debere, nec canonice poſſe in eo ſine examinatione celebrari, pro eo, quod fidelium, graviumque perſonarum relatione didicerit; quin imo, & fama uſquequaque vulgaverit, quod non per oſtium in ovile ovium vellet intrare, ſed per furtivam Simoniacæ impietatis ſcalam aliunde niteretur aſcendere; ſe quoque talis introitus ejus nolle oſtiarium fieri, cui Chriſtus ipſe, qui oſtium eſt, videtur obniti. Quin ipſam impietatis ſcalam in lapide offenſionis, & petra ſcandali ſe velle conterere, ipſumque a Mercenaria Dominici gregis occupatione longe longeque repellere. Iſte, e contra, ſe hujus criminis, & hæreticæ impietatis immunem multis aſſerere nitebatur, ſeque, ſi ei copia, tempuſque detur, hujus infamiæ notam a ſe propellere velle teſtatur, indeque petit Synodalis Concilii audientiam, in qua ſuper hac re ſuam probare poſſit innocentiam, ibique conſecrationem, quam pete-

Henricus III. anno 1056. 5. Octobris in Bodéfeld ad Sylvam Hercyniam in confinio Thuringiæ & Saxoniæ obiit. Sepultus Spiræ, die Simonis & Judæ natali ſuo, a quo die 18. Septembr. 1071. fluxerant anni XV. Regni Henrici IV.

petebat, aut canonice ſibi dari, aut canonice negari.

Mittuntur interea ad Venerabilem Metropolitanum crebræ de Palatio Legationes, miſtis precibus minas, & imperioſa de hac conſecratione mandata ferentes. Mittuntur & Literæ a Præſule Apoſtolicæ Sedis, mandantes, ne ullo modo conſecretur, ſine ſcrutinio canonicæ purgationis: Et quod Rex poteſtate jubebat, Romanus Pontifex auctoritate prohibebat. Accedunt & Canonici Conſtantienſis Eccleſiæ, ex communi totius Cleri, & populi Legatione, unanimiter aſſerentes, Karolum nulla ratione conſecrari debere: Quia, ex quo eum inviti, & ſub conditione elegerunt, & receperunt, nullam eis paſtoralis officii impendiſſet curam; quin potius tyrannicæ dominationis non ceſſaſſet ſuper eos exercere preſſuram: nec manum continuiſſet a ſacris, nec peperciſſet in diripiendis Eccleſiæ theſauris; & quodcunque rapaci violentia corradere potuiſſet, hoc totum Miniſtris magni, imo, magi illius Simonis, id eſt, ſuis fautoribus diſtribuiſſet, ut, quorum anniſu adulterinam meruiſſet electionem, earum venali mercimonio, conſequeretur mercenaria pro conſecratione execrationem, pro benedictione maledictionem.

At Metropolitanus Antiſtes inter harum legationum varietates, velut inter duras tempeſtatum turbines, laudabili conſtantia in ſe ipſo fixus hæret immobilis, & nuſquam favore vel gratia, tenore vel munere inflectitur a ſtatu canonicæ rectitudinis. Multis itaque nunciis hinc inde miſſis & remiſſis, multis quoque diebus huic audientiæ delegatis, & cognitionibus cauſæ, Principis occupante præcepto, non impletis, cum Eccleſia Conſtantienſis ſuo viduata Paſtore, jam fere biennio Sacerdotali careret benedictione, tandem, miſeratione Divina, poteſtati præponderavit auctoritas, & Chriſti Sacerdotibus Divina aſpiravit voluntas. Unde eorum communi aſſenſu Synodalis Concilii certa legitimaque dies denunciatur, & Coepiſcoporum unanimitas ad Concilium invitatur, quorum alii, ut oportebat, ſine dilatione affuerunt, alii vero, qui certa de cauſa adeſſe non poterant, canonice excuſati ſubparem præſentiam vicaria legatione ſuppleverunt.

Primo igitur Concilii die, quem Sanctæ MARIÆ Dormitio tunc celeberrimum exhibebat, cum Spiritualis Curiæ Senatores, patrocinante Spiritu Sancto, intra Regiam majoris Eccleſiæ, ante cancellos Altaris Protomartyris Stephani, quod in Orientali abſide conſectum eſt, conveniſſent in unum, primo, ut par erat, Sanctæ & individuæ Trinitati debitas referunt gratiarum actiones, & pro incolumi totius Eccleſiæ ſtatu ſupplices Deo offerunt preces. Deinde poſt mutuam fratrum ſalutationem, & debitam ſedium recognitionem juxta authenticam paternæ traditionis Synodum, conferunt ad invicem de veritate Catholicæ fidei, damnantes Simonem, & omnes hæreſiarchas cum dogmatibus ſuis, & ſequacibus ſuis, pauca pro tempore tractant de qualitate inſtantis negotii; ac ſic demum propter celebranda tantæ ſolennitatis officia, ſolvunt Concilium, craſtino maturius redituri in idipſum. Poſtea vero die, certa Concilii hora, cum iterum Apoſtolici Sacerdotes in unum conveniſſent, & præmiſſis Deo laudibus & precibus, & ſalutari ſede conſediſſent; quod cuique Sacerdoti in ſua Diœceſi venit in dubium, rationabili diſciplina deducunt in medium, & prout res poſtulabat, unumquodque tractatum, aut terminatum eſt Synodali judicio.

Illud vero, quod maxime in cauſa fuit, de Conſtantienſi appoſito inter fratres ſtudioſe ventilatur; ſed, interveniente Principis mandato, in ſequentem diem procraſtinatur, agentibus internunciis, ut Sacerdotes Domini a conſtantiæ ſuæ rigore, ad Regiam ſe inflecterent voluntatem; aliis inſtantibus, ut deſignatus ille, male uſurpatum ſponte dimitteret honorem. Tertia vero die Chriſti Sacerdotes, hujus negotii longa exſpectatione ſuſpenſi, & libera quadam indignatione, imo zelo juſtitiæ accenſi, Sacerdotali conſtantia Principem ſuum adeunt, eumque de ſalute animæ ſuæ, de pace Eccleſiarum, deque ſtatu Regni ſpirituali diſciplina conveniunt: proponentes ei de ſcripturis, & geſtis veteris, ac novi Teſtamenti, congrua doctrinæ ſalutaris exempla, quibus animus ejus adhuc ce-

reus & indocilis formaretur ad ſimilia, dicentes, & docentes; Solium Regni ejus nullatenus poſſe ſtabiliri, niſi firmetur juſtitia & obſervatione mandatorum Dei.

Summus autem ille Dominorum Dominus, qui omni potentatui dominatur, ita temperavit animum Principis, ita mitigavit eum ad verba Sanctæ exhortationis, ut nulla juvenili moveretur acerbitate; &, quod in poteſtatibus difficile eſt, nulla Sacerdotes inſolenti læderet reſponſione: multum tamen ſe excuſans, in hoc ſuæ poteſtatis dono nullam ſe exercuiſſe venalitatem, nullam ſuper hac re cum eodem Carolo ſe pepigiſſe conventionem. Siquid autem cum domeſticis & familiaribus ſuis, propter opem interceſſionis, ipſo ignorante, pepigerit, ſuum non eſſe accuſare, vel excuſare. Hoc ipſe viderit. De dextera vero ſua, quam illi propter antiquam in præpoſitura benevolentiam, gratiæ ſuæ donum porrexit, omnem avaritiæ labem dixit ſe excutere; & quod ipſe ſimpliciter fecit, ſi ille veneno alicujus malitiæ corruperit, ſe ob id Divinæ juſtitiæ nolle contraire.

Hac autem ſalubri ſermocinatione cum Sacerdotibus habita, cum eis venit in Concilium: & ille Conſtantienſis deſignatus intromittitur ad audiendum. Adſunt etiam pro foribus Conſtantienſes Clerici, poſtulantes per Legatos, ut & ipſi mererentur admitti. Tunc vero videres lætiſſima Sanctæ Eccleſiæ gaudia, & vera mundi conveniſſe luminaria, quando circumfulgebat nobilis corona ſacrorum Ordinum, vivis gemmata lapidibus Chriſti Sacerdotum, velut fulgoribus micantium aſtrorum. Tunc Cœli narrabant gloriam Dei, & verbum eructabat dies diei, quando Sacerdos Sacerdoti ſententiam juſtitiæ exponebat, & ſanctam Eccleſiam ſalutaris eorum doctrina inſtruebat. Tunc vaſa electionis ſupereffluebant ambroſium liquorem Sancti Spiritus, & juſti fulgebant ſicut ſplendor firmamenti, quando Sacerdotes Domini verba ſapientiæ, velut nubes pluebant, & corda audientium, velut terram fructiferam ad germinandum infundebant.

His ergo ita diſpoſitis, & digito Dei ordinante, diſtinctis, utrique admittuntur, prædictus ſcilicet Carolus, & hi, qui accuſationibus pulſabant perſonam. Prima actione regularis Prælatus Conſtantienſis Eccleſiæ protulit libellum accuſationis, in quo continebantur cauſæ, quibus indignus haberetur, & judicaretur Sacramento Apoſtolicæ benedictionis. Quarum prima & maxima erat, quod exemplo magiſtri ſui Simonis peſtiferi, per pecuniam invaſiſſet ſedem: cætera omnia, quæ ibi legebantur, proclamabant violentam ejuſdem Eccleſiæ devaſtationem. Ille idem Prælatus, & fratres ejus, qui aderant, item offerunt ſuæ teſtificationis libellos, in quibus ſinguli nomen & officium ſuum deſignantes, quidquid accuſando, vel teſtificando propoſuerant, aſſerunt, ſe canonice probaturos.

Carolus econtra nititur improbare perſonas, dicens, quod ejus infamiæ nota eſſent reſperſi, quod nec ſe, nec quenquam alium poſſent canonice accuſare. Adjungit quoque, ſe omnia objecta Synodali judicio purgaturum, & in omnibus, quibus eum impetebant, ſe eſſe innoxium. Longa igitur altercatione hinc inde diſceptatum eſt, & multis tota die in adverſum nitentibus, uſque in profundam noctem Concilium pertractum eſt: Dum inter multos ambigitur de numero accuſatorum & teſtium: Dum longa deliberatione quæritur judicium, utrum iſti liceat ſe excuſare, adverſus excuſationem iſtorum: Dum res inter fratres diutiſſime differitur, Concilium propter intempeſtatam noctem adhuc ſine operæ pretio dirimitur.

Quid autem ipſe Carolus ſecum illa nocte egerit, quibus retractationum verberibus ream conſcientiam flagellaverit, ſequens utique dies declaravit. Nam, ut ex ipſo effectu geſta res probari poteſt, vere credimus, quod Deus, conſcientiæ judex & teſtis, in corde ſuo ſederit pro tribunali, & cum eo exercuerit cenſuram judicii ſui; ubi peccati conſcientia cogitationum accuſantium, non excuſantium, teſtimonio, ne veritati, & æquitati reſiſteret, damnata eſt, & conſtricta. In craſtinum namque, quando ſperabamus, qui juxta promiſſum ſuum objecta purgaret, & conſecratione dignum, innocentiam ſuam

ſuam monſtrando, ſe probaret, ille jam mente confuſus, non ultra ferens aſpectum Concilii, & interius judicatus, non extra ſuſtinens pondus imminentis judicii; ultroneus ipſe in ſe ſententiam tulit, & annulum & ferulam paſtoralem ei, a quo injuſte acceperat, reſignans, Sacerdotum ſpem & metum, quem pro eo gerebant, labore longioris quæſtionis abſolvit, culpam ſuam uno tegens pallio excuſationis, quod juxta decretalia Cæleſtini Papæ: *Epiſcopus dari nollet invitis.*

Videntes autem Sanctiſſimi Sacerdotes magnalia, quæ fecit Dominus, & fideli admiratione retractantes, quam incomprehenſibilia ſint judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus, corde, & ore, & omnimoda devotione benedicunt Deo altiſſimo, qui longos eorum labores tam inopino terminavit compendio, orantes & deprecantes, ut de Regno ſuo eliminet omnem apoſtaſiam, & omnia ſcandala, nec ultra ſatanam, ejusque Apoſtolos in ſua ſancta regnare ſinat Eccleſia, Sed in omnibus Conſiliis & operibus eorum dignetur ſervos ſuos conſolari, & clementer implere, quod Eccleſiæ ſuæ ſe promiſit affuturum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.

Communi autem decreto præcipiunt, quæ in hac Synodo geſta ſunt, Eccleſiaſticis inſeri geſtis, & in Archivis Sanctæ Moguntinæ Eccleſiæ ſervari ad perpetuam memoriam, & eruditionem venturæ poſteritatis, ut hoc majorum exemplo minores inſtructi, non timeant reſiſtere, ſi in hujusmodi negotio ſe viderint prægravari, certiſſime ſcientes, nullo modo gratiam Spiritus Sancti fidelibus defuturam; ſi in ſanctitate & juſtitia reſtiterint injuſtitiæ uſque ad perſeverantiæ coronam.

Decernunt præterea ex antiqua Patrum traditione, & authentica priſcorum Conciliorum rectitudine, ut hæc omnia Romano Pontifici ſeriatim literis inſerta nuncientur, ut cujus mandato, & hortatu cæpta, & perfecta ſunt, ejus Apoſtolica auctoritate roborata firmentur, & omnipotenti Deo, qui omnium bonorum auctor eſt, Romæ & Moguntiæ, & ubicunque terrarum hæc lecta, vel audita fuerint, debitæ gratiarum actiones fideli devotione ſolvantur.

Acta ſunt autem hæc apud Moguntiam Metropolim Orientalis Franciæ anno ab Incarnatione Domini MLXXI. Indictione VIII. (*a*) XVIII. Septemb. regnante Sereniſſimo Heinrico Rege hujus nominis IV. anno Regni ejus XIII. ordinationis vero ejusdem XVII. apud Moguntiam vero Præſulante Reverendiſſimo Primate Sigefrido, anno ordinationis ejus XII. ſuper omnia autem Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cui non accedit cras futurum, nec recedit heri præteritum, ſed permanet ſempiternum hodie, & in ſæcula ſæculorum Amen.

Gretſerus Operum novæ editionis Tomo VI. pag. 534. & ſeqq. ex pervetuſtis membranis primus edidit.

(*a*) Anno 1071. currebat Indictio IX. uſque ad Septembrem. A Septemb. Ind. X.

EPISTOLA
SIGIFRIDI, *alias* SIFRIDI,
MOGUNTINI ARCHI-EPISCOPI,
AD ALEXANDRUM II. PAPAM.

SUMMA. Narrat, quanta paſſus ſit ob dilatam conſecrationem Caroli Conſtantienſis Epiſcopi. 2. Quod Concilium celebrari non potuerit ob bellum. 3. Orat, ne Papa Epiſcopum Conſtantienſem abſolvat, vel ordinet, Metropolita præterito.

Apoſtolico Sacerdoti, & univerſali Papæ, Sigifridus Moguntinæ Speculator Eccleſiæ debitam, ut Patri, reverentiam, & promptam, ut tanto Paſtori, obedientiam.

Altiſſimus ille deorum Deus, qui cœle-

cœleſtis militiæ ordines ita diſpoſuit, ut alter alteri præemineat, & ad obſequium Conditoris minor dignitas majori pareat; ipſe in Eccleſia ſua ita diſtinxit cœlos ſuos, opera digitorum ſuorum, ut, ſicut ſtella ab ſtella differt in claritate, ita alter alterum præcedat excellentiæ dignitate. Hanc autem graduum & officiorum diverſitatem ita ad unam reducit concordiam unitas charitatis, ita, ut ſicut in ſanctis Angelis, ita & hic non ſit invidia imparis claritatis. Quia ergo idem Altiſſimus vos, mi Reverende Pater! conſtituit in hac arce Prælationis, ut vice illius Magni PETRI ſitis caput totius Eccleſiaſticæ dignitatis, jure ſe vobis omnis inferior ordo ſubmittit, merito omnis membrorum articulata contextio vobis, ut capiti, obedit, juxta quod præcipit vas electionis: *Omnis anima* (a) *poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.* Ad hanc ergo formam, cum vobis exhiberem debitæ ſubjectionis obedientiam; multis ſane injuriis affectus ſum, multa vobis indigna, ut mihi intolerabilia paſſus ſum. Namque mihi Romæ poſito, viva voce, & poſtea Apoſtolica legatione interdixiſtis, ne eum, qui deſignatus eſt in Conſtantienſem Epiſcopum, ullo modo conſecrarem, quia audiſtis elogio Simoniacæ hæreſeos eum eſſe notabilem. In quo, quia vobis obedivi, multa, ut præmiſſum eſt, a Domino meo adverſa ſuſtinui, timeoque me adhuc graviora paſſurum, & Eccleſiæ meæ magnum fore detrimentum, niſi benignus ille PETRUS clave ſua me defendat, & veſtræ auctoritatis poteſtas adverſus Regiam poteſtatem zelo juſtitiæ, me protegendo, ſe accingat.

Accepi autem literas veſtræ Sanctitatis in quibus continebatur, ut ex præcepto veſtro Colonienſem Archi-Epiſcopum invitarem, & convocatis fratribus Concilium celebrarem, in quo ejuſdem deſignati Epiſcopi cauſa juxta veritatem diſcuteretur, ut, aut reus criminis, quo inſimulatur, a dignitate rejiceretur, aut innocens canonice conſecraretur. In hoc etiam parui veſtræ auctoritati, invitatis prædicto Archi-Epiſcopo, & fratribus, locum & diem præſcripſi, ſed Concilium celebrandum perturbavit indictio Regiæ poteſtatis, cogens me, & alios Regni Principes, in militiam ſuæ expeditionis. In qua re obſecro, ut Sanctitas veſtra obſequium meum habeat excuſatum, & niſi impedirer, impleſſem præceptum veſtrum.

Præterea relatum eſt nobis, quia Regia legatio eundem deſignatum Epiſcopum ad vos diſcutiendum, conſecrandumque deducat. In qua re, quid æquitatis & juſtitiæ ſit, diſcretionis veſtræ libra recte dijudicet. Rogo autem excellentiam veſtræ Paternitatis, quod, ſi ita verum eſt, ne ipſe hoc a vobis accipiat, quod mihi, qui hoc canonice facere debeo, auctoritas veſtra interdixerat: quia ſi ita fiet; inde magis videbor peccaſſe Principi meo; quod plus odio eum conſecrare noluerim, quam juſta cauſa, vel præcepto veſtro. Si ergo a vobis diſcuſſus, innocens fuerit inventus, remittite eum mihi & fratribus meis conſecrandum; ut, ſicut oportet, a nobis Canonice accipiat oleum conſecrationis. Hoc autem in fronte & in calce noſtra teneat Epiſtola, quod non eſt homo vivens, qui promptior me ſit ad omnia veſtræ juſſionis obſequia. Qui vos prævenit in benedictionibus dulcedinis ponat ſuper caput veſtrum coronam æternæ beatitudinis.

Gretſerus Tomo VI. novæ editionis pag. 537. primus ex vetuſta membrana edidit.

(a) Rom. XI.

SIGIFRIDI, ARCHI-EPISCOPI MOGUNTINI, EPISTOLA AD ALEXANDRUM II. PP.

Anno Chriſti MLXXI. Alexandri II. Papæ XI. Henrici IV. Regis XVI.

De actis Concilii Moguntini, quæ petit confirmari. In fine auxilium ejuſdem contra Thuringos implorat.

REverendiſſimo Patri, & Sanctiſſimo Primæ Sedis Antiſtiti Alexandro, Sigefridus, Moguntinæ Speculator Eccleſiæ, cum Fratribus & Coepiſcopis ſuis

ſuis debitam, ut ſummo Sacerdoti, ſubjectionem, & ſedulam, ut tanto Patri, devotionem.

Gratias agimus Domino Deo Omnipotenti, qui ad ſalutem animarum elegit Sacerdotium veſtrum, & in Kathedra Petri vobis tradidit claves Regni Cœlorum, quique ſuper hanc Petram ita ædificavit Eccleſiam, ut portæ Inferi non prævaleant adverſus eam. Ad hoc namque opus ea inſtruit & confirmat fides, quam beatum Petrum caro & ſanguis non docuit, ſed Pater de Unigenito ſuo per Spiritum Sanctum ei revelavit: quæ utique fides, ſicut Dominus JESUS pro eo rogavit, numquam deficiet; ſed per beatas ſucceſſiones Apoſtolicorum Præſulum ad confirmandos Fratres uſque in finem proficiet. Hujus itaque fidei ſoliditate fundatus beatus Petrus, Simonem, Donum Spiritus Sancti per impoſitionem manus precio affectantem, & Kathedram Eccleſiæ venalitatis quæſtibus obnoxiam facientem, a ſorte Apoſtolicæ benedictionis excluſit, & perpetuæ maledictionis inexpiabili pœna damnavit. Ex illo uſque in hodiernum diem, ſicut tunc Apoſtolica Petri fides, ita deinde ejus Apoſtolica Sedes diabolum, ejusque Antichriſtos, ejusdem fidei firmitate perdomuit, omnes quoque inferi portas, hæreſiarchas ſcilicet, cum dogmatibus & ſequacibus ſuis, non quidem abſtraxit, ſed penitus deſtruxit. Inde eſt, quod cum nos multis jam diebus expetiſſet Satanas, ut cribraret nos, ſicut triticum, & nos ad veſtrum, cui Chriſtus claves Cœli, & vicem Petri in manus dedit, confugeremus patrocinium, ita veſtra ſumus auctoritate firmati, ut Apoſtolum Sathanæ, qui nos impugnabat, expugnaremus gladio verbi Dei, & cum peſtiferi Simonis virulenta ſatio in Conſtantienſem Eccleſiam, malam extendiſſet radicem, nos ei ad ſuccidendum adhiberemus juſtitiæ falcem. Nam cum Regia poteſtas nos urgeret quendam de execrabili perditiſſimi Simonis, ſchola eidem Eccleſiæ ordinare Epiſcopum, nos vero diceremus, quia ſacris Canonibus omnibus modis cautum eſſet, hoc in noſtrum nos facere non poſſe præjudicium: cumque Rex jugiter inſtaret, nos ſuper hac re conſentire ad nutum præcepti ſui, & nos objiceremus ei, hoc Apoſtolica auctoritate prohiberi; tandem huic ſchiſmati ſopiendo Sanctitas veſtra ſalubre dedit conſilium, præcipiens ſuper hac re Concilium celebrari, in quo idem appoſitus, aut innocens purgaretur, aut reus objectionum rejiceretur. Quantis autem laboribus, quibusve difficultatibus ad ejusdem Concilii celebrationem perventum ſit, quibus vero modis, & quam multiplicibus argumentis, Regia poteſtas, præfinitum Concilii tempus anticipando, ad voluntatem ſuam inflectere, aut omnino illud diſſipare voluerit, non eſt modo referendum per ſingula, quia nec veſtrum debeo fatigare animum divinioribus intentum, & Regali Excellentiæ ducimus aſſurgendum. Vicit tamen Chriſtus in Petro, & Petrus in vobis, & vos in nobis, & collectum eſt Concilium, eo quo fuerat tempore præfinitum, in quo Apoſtolica ſunt functi legatione Reverendiſſimi Sacerdotes Domini Gebehardus Archi-Epiſcopus Juvavienſis, & Uto Archi-Epiſcopus Trevirenſis: aderant & Coepiſcopi & Cooperatores noſtri, nec non & inferiorum ordinum, quam plures magnæ auctoritatis & ſapientiæ viri: omnesq; in unum collecti, unanimiter poſtulabamus Dominum noſtrum JEſum Chriſtum, ut quia in nomine ejus fueramus congregati, ſe nobis ſecundum promiſſionem ſuam dignaretur exhibere medium. Prima ergo & ſecunda Concilii die, de his qui unicuique fratri in ſua diœceſi obvenenerant, actum & determinatum eſt. Illud autem, quod maxime in cauſa erat, dilationibus protractum eſt, regentibus internunciis aliis quidem, ut ad Regiam voluntatem a propoſiti rigore non inflecteremus: Aliis vero inſtantibus, ut deſignatus iſte propter pondus judicii, & magnitudinem periculi, male affectatum ſponte dimitteret honorem. Tertia vero die, omnes, quotquot aderamus Epiſcopi, invocata in auxilium Divinitate, audivimus Principem noſtrum, viva voce admonentes eum de ſalute animæ ſuæ, quodque Divinam voluntatem ſemper ſuæ debeat voluntati anteponere, neque Regnum ejus ullo modo poſſe firmari, niſi juſticia, & obſervatione mandatorum Dei. Deus autem in cujus manu ſunt corda Regum, & omnia jura

ra Regnorum, ita Principis animum mitigavit, ut ad exhortationem Sacerdotum nihil reſponderet aſperum, nihil Chriſtianæ diſciplinæ adverſum; dixit tamen, ſe id, quod fecerat, ſi poſſet juſte, vellet defendere. Quo ſi minus procederet, nihi ſe nivinæ auctoritati contraire. Ita verbis Sacerdotum delinitus nobiſcum Concilium intravit, & ille, de quo quæſtio erat, ad audientiam venit. Vocati vero intraverunt, & filii Conſtantienſis Eccleſiæ, libellos accuſationis porrigentes, & ſe canonice probaturos ea, quibus pravum inſimulabant, poteſtantes. Multis autem accuſationibus ultro citraque decurſis, quia multis in adverſum nitentibus, res in profundam noctem protracta eſt, Concilium hujus diei infecto adhuc negotio, neceſſario direptum eſt; In craſtinum autem deſignatus ille, Deo, ut credimus, ejus conſcientiam coarctante, non ultra exſpectans audientiam Concilii, nec ſuſtinens pondus imminentis judicii, ipſe in ſe ſententiam tulit, & annulum & ferulam paſtoralem ei, a quo acceperat, reddens, nos longa quæſtione & fatigatione abſolvit hoc tantum prætendens excuſationis, quod juxta Cæleſtini Papæ decretalia, *Epiſcopus dari nollet invitis.* Super his omnibus ergo beneficiis miſericordiæ ſuæ gratias primum agimus Patri miſericordiarum, qui nos humiles ſervos ſuos in tentatione clementer exaudivit, dein Apoſtolicæ Sedi, ejusque Reverentiſſimo Præſuli, a qua Petra profluxit hæc tota perſeverantiæ noſtræ fortitudo, orantes & poſtulantes Dominum Deum noſtrum, ut interventu ſui Petri, hujus Sacratiſſimæ Sedis apicem ſtabili Fide, pace, & in confeſſione ſui nominis ita ſolidare & confirmare dignetur, quatenus univerſalis Eccleſiæ plenitudo, quæ eſt corpus Chriſti, hujus capitis ſanctitate perpetuo proficiat & glorietur. Ratum autem duximus hujus Concilii ordinem, & exitum veſtræ ſignificare Sanctitati, ut cujus auctoritate cœptum & confectum eſt, ejus aſſenſu mereatur roborari. Rogamus etiam Sanctiſſimam paternitatem veſtram, ut ſicut in hoc, ita & in cœteris Eccleſiæ negotiis, nobis dexteram porrigatis, ſcilicet contra rebelles Thuringos, contra quoſdam præpotentes & nobiles, adverſus quos, propter conſanguinitatis conjugia, multum laboramus. Occurrunt etiam multa, quæ ſicut ſpecialis filius, & ex antiqua traditione Apoſtolicæ Sedis Legatus, veſtra debeo auctoritate & præcepto terminare, ut dum in omnibus vobis obediens fuero, veſtræ Sanctitati ſicut membrum capiti valeam cohærere. Sanctiſſimum Apoſtolatum veſtrum, Domine Pater, longævum & incolumem Samarites ille cuſtodiat, qui in cuſtodiendo ſuum Iſraël non dormit, neque dormitat.

SYNODUS TULLENSIS DIOECESANA
Anno Chriſti MLXXII. Alexandri II. Papæ XII. Henrici IV. Regis XVII.

Pibo Epiſcopus cum Archi-Diaconis & Primicerio, Abbatiæ S. Apri donat, & confirmat bona ab anteceſſoribus donata.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, omnium quæ ſubſiſtunt æternaliter creatricis atque moderatricis, PIBO, Sanctæ Tullenſis Eccleſiæ humilis Præſul, Divinæ diſpoſitionis gratia. Agitur quotieſcumque animus uniuscujusque, ad bonum velle inſpiratur; maxime ille, qui plus cæteris in hoc mundo aliquid habere cernitur, cum invigilat, ut ex rebus terrenæ dominationis Dei Clementia ſibi propitietur. Nobis tamen, Paſtoribus Eccleſiæ, pia ſollicitudo indicitur, ut grex Dominicus in ea conſtitutus, noſtra providentia paſcatur, & gemina vitæ ſubſtantia ſub temporali amminiſtratione fulciatur. Iccir-

Icírco univerſis Eccleſiæ noſtræ, cui Deo authore præſidemus, tam præſentibus fidelibus, quam etiam poſt longe ſequentibus, certa ratione manifeſtum eſſe volumus, quod ad locum Sancti Apri devenientes, & victualem Monachorum adminiſtrationem pie conſiderantes, nobis in futuri diſtrictione judicii non modice profuturum eſſe credidimus, ſi ea, quæ ad alimenta fratrum, illic Deo ſervientium pertinent, augeremus; ut per hoc & memoriale noſtrum in eo loco certius conſiſteret, & ſervorum Dei pro adoptione ſaluris noſtræ perpetualiter oratio non ceſſaret.

Hujus itaque rei gratia ducti, noſtrorumque prædeceſſorum provocati exemplo, qui de rebus ad ſe pertinentibus quædam eidem loco pro ſuarum remedio animarum contulerunt, conſilio noſtrorum fidelium, eis donatione firma conceſſimus duo altaria pro noſtræ remedio animæ, noſtrorumque anteceſſorum & ſucceſſorum, hujus Sedis Pontificum: ſcilicet *altare de Bladenaco* ſuper Moſellam ex integro, cujus medietatem hactenus ab antiquo retinebant, ſicut etiam adhuc medietatem retinent Eccleſiæ ejusdem villæ: & *altare Eccleſiæ de Fain* ultra Moſellam juxta Barrum Caſtrum, ea videlicet lege, qua cætera altaria totius Abbatiæ antiquitus tenuerant: id eſt, ut decedentibus vicariis, quibus tantummodo curam animarum per eorum electionem committimus, ipſi eadem altaria redimere nequaquam compellantur; ſed ſolummodo, ut dictum eſt, ſucciduos vicarios exhibeant, qui de manu noſtra curam animarum ſuſcipiant. Noſtro etiam Pontificali dono tradimus loco & fratribus Sancti Apri, cum laude noſtrorum fidelium, quandam mulierem nomine Peilam, cum duobus filiis ad noſtram poteſtatem dudum pertinentem Gavalonem, ac de noſtro jure ad eorum jus perpetualiter retinendas transfundimus, ut pro noſtræ remedio animæ, noſtrorumque anteceſſorum, atque ſucceſſorum, omnis eorum poſteritas in fratrum prædicti loci ſervitio permaneat.

Confirmamus quoque eidem loco cuncta, quæ in privilegiis noſtrorum anteceſſorum, videlicet Gauzilini, Gerardi, ac beatæ memoriæ Brunonis, in ejusdem loci armario continentur, & quæ adhuc Dei gratia ſolide retinere videntur. Nec non etiam confirmamus ea, quæ temporibus prædicti venerabilis, idem cœnobium acquiſivit, id eſt, cellam de Danguiliaco, cum omnibus ſuis appendiriis, ſicut in chyrographo felicis memoriæ Walteri Comitis, qui ejusdem cellæ donum Sancto Apro ob ſuæ remedium animæ contulit.

Quin etiam confirmamus ea, quæ temporibus noſtri anteceſſoris Udonis apud Baini-villam ab Holdierde & filio ejus Odelrico, ſicut in eorum chyrographo continetur, prædictum cœnobium adquiſivit.

Hæc ergo omnia præſenti charta noſtra, Pontificali auctoritate, prælibato monaſterio perpetualiter poſſidenda corroboramus; quatenus ex hac pietate fratres præſentialiter in memoriam reducant, quantum pro bona voluntate Omnipotenti Deo pro nobis inſtanter ſupplicare debeant.

Petimus denique, & obſecrantes deprecamur ſucceſſorum noſtrorum paternam benevolentiam, ut hæc noſtræ largitatis oblatio firma habeat & rata, ſicuti & ipſi quoque ſua decreta conſtituturi ſunt, ſervari perenniter illibata; ſcientes procul dubio, ſe ita pro bona voluntate remunerandos, ſicuti pro temeritate ea, quæ pro animarum remedio inſtituta ſunt, ab auctore mundi gravius puniendos. Ut autem hæc noſtræ tradinonis conceſſio in futuris temporibus firmior habeatur, & perpetualiter illæſa conſervetur, manu omnium fidelium noſtrorum ea corroborari fecimus, & auctoritatis noſtræ gratia durare per ſuccedentia tempora decrevimus.

Ego Pibo, gratia Dei Leucorum Epiſcopus, ſignavi.
Sign. Hugonis Primicerii.
Sign. Milonis Virdunenſis Primicerii, & hujus ſedis Archid.
Sign. Lamberti majoris Archid.
Sign. Rudolphi Archid.
Sign. Hugonis majoris Archid.
Sign. Lamberti junioris Archid.
Sign. Albrici Archid.
Sign. Luitulfi Archid.
Sign. Hugonis junioris Archid.

Sign. Theoderici Archid.
Sign. Friderici hujus urbis Comitis.
Sign. Haimonis Comitis, & filii ejus Odelrici.
Sign. Everardi Comitis, & filiorum ejus Gilberti & Henrici.
Sign. Milonis, & fratris ejus Walteri.
Sign. Hugonis, & fratris ejus Warneri.
Sign. Henrici Advocati.
Sign. Domni Widonis Abbatis cœnobii S. Apri.
Sign. Domni Vinbaldi Abbatis cœnobii S. Manſueti.

Data IV. Idus Octobris, in plenaria Synodo, anno ab Incarnatione Domini MLXXII. Indictione decima, regnante Henrico IV. Romanorum Rege, anno Regni ejusdem XVII. Duce Theodorico.

Ego Waltherius Cancellarius, Decanus, & Archidiac. recognovi, & ſubſcripſi, atque ſignavi.

Calmet. Hiſtoriæ Lotharingiæ Tomo IV. Probationum pag. 472. 473. 474.

PRODROMA SYNODI ERPHURDIENSIS

ANNO CHRISTI MLXXIII.

INVITATORIA PAPÆ VEL LEGATORUM.

Sigefridus, Moguntinus Archi-Epiſcopus, Alexandro II. Summo Pontifici. I. Orat Legatos Apoſtolicos mitti ad Synodum Moguntinam Erphordiæ celebrandam contra Thuringios recuſantes ſolutionem Decimarum. II. Significat necem Cunonis deſignati Archiep. Treverici: quæ canonica vindicta latronibus infligenda?

Domino Beatiſſimo, & vere Apoſtolici culminis honore Reverendo, Sancto Patrum Patri, & Summo Præſulum Præſuli, Alexandro, Sifridus Moguntinæ ſpeculator Eccleſiæ, quicquid Filius Patri, & membrum capiti.

Apoſtolicæ inſtitutionis documento didicimus, Matrem ac radicem virtutum eſſe charitatem, cui quidquid inſeritur boni operis, Chriſto incrementum dante parit fructum æternæ beatitudinis. Hæc in Sanctiſſimo pectore veſtro æternam poſuit ſedem, & in fœcundiſſima cordis veſtri terra altam fixit radicem, de qua, rore cœleſtis gratiæ irrigante, per totam Sanctæ Eccleſiæ aream multiplices ſacræ doctrinæ, & bonorum operum protenduntur rami: quorum fructifera ubertate aluntur, & umbra proteguntur oves, quas paſcendas ſuſcepiſtis, vice illius magni Petri. Hac ergo dictante, nos quoque, qui Sanctiſſimo Apoſtolatu veſtro in fructiferam olivam ſumus inſerti, & ſub clavigera tanti Pontificis manu, in opus miniſterii aſſumpti, nos, inquam, ſemper paternæ dilectionis benevolentia gratanter accepiſtis, & quicquid vel conſulendum, vel corrigendum, ad Apoſtolici veſtri culminis verticem retulimus, veſtræ favendo parti, ut patrem decuit, ad meliora direxiſtis. Unde ſicut oportet Reverentiſſimæ Celſitudini veſtræ multiplices gratiarum actiones, & humile exhibemus inclinium, continuis orationum victimis, Divinam exorantes clementiam, ut ad ſtabilitatem Sanctæ Eccleſiæ ſuæ, longævum & incolumem cuſtodiat Apoſtolatum veſtrum.

Porro ſicut in proximis, quas ad Sanctam Sedem veſtram direximus, litteris, ita nunc quoque humili ſupplicatu veſtram deprecamur Sanctitatem, ut quia corona Regni, & diadema Romani Imperii in manu veſtra eſt per manum Petri; Filii veſtri, Domini mei Heinrici Regis, ſemper in bono meminiſſe dignemini, & ſicut a primitivis Sanctæ Inthronizationis veſtræ exordiis primitias Regni ejus adhuc pueriles, conſilio & auxilio foviſtis & enutriſtis; ita Apoſtolici vigoris conſtantia, uſque ad coronam Imperii cum eo perſiſtatis.

Præterea adhuc antiquam noſtram ſuper rebellibus Thuringiis quæſtionem ad notitiam almæ ſedis veſtræ referimus, ob-

obnixe rogantes, ut armata manu gladio Spiritus Sancti, uſque ad expugnationem eorum nobis dexteram feratis auxilii. Suggerimus ergo Sanctitati veſtræ, quod Synodum ſuper his poſt Paſcha celebrare decrevimus, ad quam de latere veſtro legatos mitti poſtulamus, qui auctoritate veſtra, & ipſi Synodo præſint, & hæc, quæ de Thuringis agimus, canonice terminent, & ſi qua alia corrigenda occurrerint. Quod ſi fieri nequit, aliis vos occupantibus negociis; ſaltim petimus ipſam Synodum noſtram, quæ utique & veſtra eſt, Apoſtolicis Sanctitatis veſtræ litteris roborari, quæ etiam rebellibus anathema denuntient, & quæcumque inibi canonice geſta, auctoritate veſtra confirment.

Quia vero maxima quæque Eccleſiaſticæ diſciplinæ negocia, ab ipſo Præſulum vertice debent examinari, cujus, ex injuncta omnium Eccleſiarum ſollicitudine, ſpeciale privilegium eſt, quod per nos non poſſumus corrigere, ad patrocinium Almitatis veſtræ referimus, quod etiam jam pridem ad vos perveniſſe cognovimus, de crudeliſſima, & inandita nece deſignati Trevirenſium Epiſcopi, (*a*) qui Chriſtianis temporibus nefandiſſima & ſceleratiſſima Neronianæ & Decianæ perſecutionis cruciamenta expertus, horribili, & execrabili pœnarum genere addictus eſt morti. Ad monſtruoſæ necis ulcionem, Teſtamenti ſui recordatus, primum aſſurgat Dominus JEſus Chriſtus: dein veſtræ auctoritatis fortiſſima & patrocinalis manus. Sacris namque Canonum decretis ſancitum eſt, ſicubi Epiſcopus ordinetur, qui vita, vel moribus a tanta diſcrepet dignitate, vel qui ad tantum aſcendat apicem ſubreptione, non electione; ei audientiam non negari, & hoc etiam præter ſententiam Romani Pontificis non debere fieri. In qua re, ſi ſe Clerus & populus cujuslibet civitatis ſeculari potentia viderit prægravari, ad ſacram ſedis defenſionem, habeat confugium, cui, præcipiente Domino, delegatus eſt Primatus omnium Eccleſiarum. Nunc vero nedum iſti, de quo agitur, canonica daretur audientia, nedum veſtri examinis exſpectaretur ſententia, quaſi furtiva latrocinantium manu ſpoliatus, dein graviſſima de loco ad locum transportatione afflictus, tandem, ut aſſeritur, communi illorum conſilio, morte turpiſſima multatus eſt. Qua de re, quam graviter unanimitas fratrum ſit concuſſa, quam atrociter audax facinoroſorum hominum violentia, ad ſacri ordinis injuriam ſit erecta, veſtræ Sanctitatis & prudenter perpendere, & hoc nefarium ſcelus canonice ulciſcendo, ne de cætero tale quid præſumatur, poſteris exemplum relinquere. Orat ergo Sanctitatem veſtram ſocialis fratrum noſtrorum concordia, & hoc a veſtri culminis patrocinio tota implorat Eccleſia; ut tanti ſceleris auctores diligentiſſime perquiratis, inventos diſtrictiſſime puniatis: qui ſi forte diſſimulando laterent; gladio Spiritus Sancti, velut putrida membra de corpore Chriſti abſcindatis, & ut omnes cæteri Conſacerdotes noſtri eos perpetuæ maledictionis anathemate feriant, firmiſſime præcipiatis.

Ex codice Zwetalenſi deſcripſit Cl. Schannatus bonæ memoriæ.

(*a*) Cuno deſignatus Epiſc. Treverenſis cæſus anno MLXVI. Kal. Junii Gretſerus eandem Epiſtolam ex MS. refert, paulo aliter, licet quoad ſubſtantiam conveniat. *Tomo VI. novæ edition. pag.* 539.

SYNODUS ERPHESPHURDENSIS

CORAM HENRICO REGE, ET ARCHI-EPISCOPO SIGEFRIDO MOGUNTINENSI, ET IV. EPISCOPIS.

Anno Chriſti MLXXIII. Alexandri II. Papæ ultimo. Henrici IV. regis XVIII.

SUMMA. Facta nova partitio Decimarum Thuringiæ inter Archi-Epiſcopum Moguntinum, & Abbates Herveldenſem & Fuldenſem, magis

magis ex arbitrio & Imperio Regis, quam ex conſenſu paciſcentium. Interdicta appellatio ad Romanum Tribunal.

VErum ne manifeſtæ tyrannidis notaretur Henricus, ſi contra innocentes, atque in Regnum proprium tam barbara crudelitate graſſaretur, ut impietatem ſuam quadam religionis ſpecie palliaret; Archiepiſcopum Moguntinum modis omnibus inſtigavit, ut decimationes Thuringiæ, ſicut ante plures annos inſtituerat, exigeret, pollicens, ſe ei in exigendo ſumma ope affuturum, & dicto obtemperare nolentes Regia Majeſtate coacturum, ea tamen pactione, ut ipſarum decimationum partem ſibi, quæ & Regiæ Magnificentiæ, & tanto labore ſuo digna foret, tribueret. Ita Epiſcopus, vaniſſima ſpe animatus, SYNODUM indixit in ERPHESFURT *VI. Idus Martii.* Statuto die aderat Rex, aderat Archiepiſcopus, ſtipatus uterque magno grege Philoſophorum, imo Sophiſtarum, quos ex diverſis locis ſummo ſtudio conciverant, ut canones ſibi non pro rei veritate, ſed pro Epiſcopi voluntate interpretarentur, & cauſam ejus, quomodo veris non poterant, Sophiſticis allegationibus roborarent. Aſſidebant ergo cum Rege, & Archiepiſcopo Moguntino, Herimannus Babenbergenſis Epiſcopus, Hecel Hildesheymenſis Epiſcopus, Eppo Citicenſis Epiſcopus, Benno Oſenbruggenſis Epiſcopus. Qui non ad diſcutiendam *juxta Eccleſiaſticas leges*, cauſam fuerant evocati; ſed ut id, quod Rex volebat, arte dictionis & ſententiarum pondere, poſtremo quaqua poſſent ratione & conſilio obtinerent. Quamquam plerique eorum id, quod Rex moliebatur, vehementiſſime improbarent: ſed ne libere, quod ſentiebant, eloquerentur; & Regis terrore, & privata Archi-Epiſcopi amicitia inhibebantur. Habebat præterea Rex circa ſe armatorum copias non modicas: quibus eos, ſi qui forte negotium interturbare conarentur, militari manu coerceret. Thuringorum ſpes, & fiducia potiſſimum in Abbate Fuldenſi, & Abbate Herveldenſi nitebatur, quod hi Eccleſias decimales plurimas, & prædia infinita haberent in Thuringia, & hi, ſi cauſa cecidiſſent, ſibi una cadendum eſſet. Qui publica diſcuſſione interpellati pro decimarum redditione, *Primo* per Deum rogabant Archiepiſcopum; ut antiquitus tradita Monaſteriis ſuis legitima, rata inconvulſaque manere ſineret, quæ & ſedes Apoſtolica & veteribus, & recentibus ſcriptis crebro ſibi firmâſſet, II. & præceſſores ejus Moguntini Pontifices, Summi, ac Sanctiſſimi viri uſque ad Luidpoldum Epiſcopum, nunquam infringere tentâſſent. Id atroci reſponſo Archiepiſcopus repulit, ſcilicet "Præceſſores ſuos ſua ætate, pro ſuo arbitratu, Eccleſiæ Dei moderatos fuiſſe, eoſque rudibus in fide auditoribus, & pæne adhuc neophytis lac potum dediſſe, non eſcam, & ſapienti diſpenſatione multa indulſiſſe, quæ proceſſu temporis, dum in fide convaluiſſent, ſucceſſorum ſuorum induſtria reſecari vellent. Se autem jam adulta, vel potius ſeneſcente Eccleſia, ſpiritualia comparare ſpiritualibus, nec jam parvulis lac, ſed perfectis ſolidum cibum miniſtrare, atque a filiis Eccleſiæ leges Eccleſiaſticas exigere. Proinde eſſe eis aut ab unitate Eccleſiæ ſecedendum, aut legibus Eccleſiæ æquanimiter acquieſcendum." Tum illi rurſus per Deum orare, ut III. ſi in Romani Pontificis auctoritate, ſi IV. in Caroli, aliorumque Imperatorum privilegiis, ſi V. in præceſſorum ejus Moguntinorum Pontificum indulgentia, nihil ſibi præſidii, aut ſpei reliquum eſſet; ipſarum ſaltem decimarum eam ipſe partitionem fieri ſineret, quam & canonum ſcita æquam judicaſſent, & ceteræ per orbem terrarum Eccleſiæ uſitatam haberent, ſcilicet ut *quarta* parte ipſe pro ſuo, ſuorumque miſſorum ſervitio contentus, *tres reliquas portiones Eccleſiis*, quibus antiquitus attitulatæ fuiſſent, permitteret. *Contra Epiſcopus:* Non ea mente ſe, *ait*, tantum laborem triviſſe, & jam per X. ferme annos laborioſum hoc ſaxum volvere, ut tandem aliquando voti compos effectus, ultro jure ſuo cederet, & tanto molimine extortas eis decimas ipſis pro libito ſuo partiendas addiceret.

Primus ac *ſecundus dies in* hac concertatione

ne jam fluxerat ancipiti adhuc fortuna, utra pars utri ceſſura foret. Jamque in eo res vertebatur, ut Thuringi, improbata Synodo, ſedem Apoſtolicam appellarent. Sed Rex ſub atteſtatione nominis Divini affirmabat, ſe in eum, ſi quis id præſumpſiſſet, capitali ſententia animadverſurum, & omnia quæ ejus eſſent, uſque ad internecionem diſſipaturum, clademque ejus diei multis poſtea ſæculis non abolendam. Ita Abbas Herveldenſis ſuorum periculo conterritus, quoniam aliud in arctum concluſis rebus non patebat effugium, rem *conſilio Regis* permiſit; quatenus prout ipſe bonum, & æquum judicaret, cauſam inter ſe & Archiepiſcopum terminaret. Diu igitur habita deliberatione, in hanc tandem pactionem, mediante Rege, Abbas & Archiepiſcopus conſenſerunt, ut Abbas in decem ſuis decimalibus Eccleſiis, duas partes decimarum, tertiam Archiepiſcopus acciperet. In reliquis vero ejus Eccleſiis dimidia Abbati, dimidia Archiepiſcopo contingeret. Ubi vero Eccleſia decimalis propria Archiepiſcopi eſſet, tota illic ei decima cederet. Præterea ut omnes Dominicales Archiepiſcopi curtes, in quacunque eſſent Parochia, penitus decimarum exactione immunes manerent. Sub jugum miſſo Abbate Herveldenſi, ſtatim Thuringi omni ſpe adempta, eo quod in illius prudentia, & eloquentia plurimum fiduciæ ſibi poſuiſſent, non ultra reſtiterunt, ſed decimas in reliquum abſque retractatione dare profeſſi ſunt. Fuldenſis Abbas aliquantis poſtea diebus obſtinatus in propoſito perſtitit. Sed cum nec Regis gratiam recipere, nec ad ſua redeundi licentiam impetrare poſſet, niſi in communem ſententiam concederet; tandem rerum difficultate ſuperatus, ad hanc conditionem non tam conſilio, quam imperio & metu Regis coactus eſt, ut in cunctis decimalibus Eccleſiis ſuis partem dimidiam decimarum ipſe, dimidiam Archi-Epiſcopus acciperet. Dominicales autem curtes ſuas, ſicut Archi-Epiſcopus, omnes ab omni decimarum redditione liberas haberet. Tum Rex ſciens haud bene placitura Romano Pontifici, quæ geſta fuerant, ſub interminatione gratiæ ſuæ, utrique Abbati præcipit, ut neque per ſe ipſos, neque per nuncium, neque alio quovis modo pro inſimulanda Synodo Apoſtolicam Sedem interpellarent.

Ex Lamberto Schaffnaburgenſi refert Serarius Lib. V. pag. 757. *& ſeqq.*

Conciliabulum vocat Binius Tomi III. Conciliorum Parte II. pag. 252. *& cauſa Decimarum, Tyranni vel Latronum more, non conſilio, ſed armis deciſa fuit.*

Anno hoc 1073. 21. Aprilis, hoc eſt, XI. Kal. Maji, Romæ obiit Alexander II. Papa. Poſtero die, X. Kal. Maji, quo ſepelitur, ſive 22. Aprilis Hildebrandus, mœrens & invitus, eligitur Papa, Gregorius VII. dictus. Qui ſtatim a Rege Henrico agnitus, & per Gregorium, Vercellenſem Epiſcopum, Italici Regni Cancellarium, in urbem miſſum, confirmatus fuit. Obſervat Pagius, Gregorium VII. ultimum fuiſſe, cujus electio ante Conſecrationem Imperatori ſignificata fuerit, & ordinatio coram Legatis ejus peracta. Ergo hoc Sæculo XI. ceſſavit mos, transmittendi ad Regem Decreti electionis Pontificiæ. *Pagi ad h. a. in Critica.*

SYNODUS LEODIENSIS

Anno Chriſti MLXXIV. Gregorii VII. Papæ II. Henrici IV. Regis XIX.

Theodoricus Abbas Sancti Huberti in Synodo Leodienſi coram Epiſcopo accuſatus de exemtione quæſita, excuſat ſe modeſte, quod Romam non iverit, niſi orationis cauſa, & cum licentia Epiſcopi, nec aliud a Papa obtinuerit, quam confirmationem bonorum, Eccleſiæ S. Huberti donatorum.

Iterum vero (Theodoricus) paratis, quæ in itinere uſui forent, cum Hermanno Mettenſi Epiſcopo Romam profectus, veneratis Apoſtolorum & Marty-

Martyrum ſepulchris ad Gregorium VII. jam poſt Alexandrum præſidentem Romanæ ſedi, venit: a quo, quia ab adoleſceotia maximum familiaritatis obtinuerat locum, & affectuoſe ſuſceptus, & per aliquot dies ſecum remoratus. Qui privilegii libellum, ipſius & præfati Hermanni precibus, Eccleſiæ Sancti Huberti per eum miſit, in quo continebatur Dei, & Beati Petri & ipſius Gregorii auctoritate, horribilis interminatio, ne quis Imperator, aut Rex, aut Epiſcopus, aut Dux, aut Comes, aut alia ulla poteſtas, quicquam de poſſeſſionibus antiquitus, vel noviter acquiſitis, Eccleſiæ S. Huberti auderet tollere, vel ſuo, vel alterius juri mancipare. Quod privilegium Remenſi, vel Trevitenſi Archiepiſcopo, ac Laudunenſi, & Leodienſi Epiſcopo, cujus juris erat ipſa Eccleſia, per eundem Abbatem, cum litteris Apoſtolicis miſit, obſecrans, ut quod utiliter ſupplicanti Abbati pro utilitate ſuæ Eccleſiæ conceſſerat, ipſi ſua adſtipulatione firmarent, & ſua ſubſcriptione corroborarent. Acceptis litteris Apoſtolicis, cœteri conſenſerunt. Solus Leodienſis Antiſtes, Theodwinus, impulſus conſiliis eorum, quibus omnia honeſta atque inhoneſta vendere mos erat, litteras Apoſtolicas repulit: Abbatem, quem pro vitæ merito ante valde dilexerat, turbida indignatione de conſpectu ſuo exire juſſit. Deinde uſus eiſdem conſiliatoribus, *conventum Abbatum & Clericorum* adverſus illum evocavit, eoque ſtatuto in medio, cur Romam ire? Cur Eccleſiam S. Huberti, quæ Leodienſis Epiſcopi eſſet, Apoſtolico juri mancipare? Cur eam S. Mariæ, Sanctoque Lamberto vellet tollere? Poſtremo cur, cum ipſe ſuus Abbas eſſet, nec ejus legatione functus fuiſſet, Epiſtolas a Romana ſede ſibi contrarias afferre præſumſiſſet, requiritur. At ille: Cauſa orationis, reſpondens dixit, mihi fuit Romam, veſtra licentia, ſi recordari placet, ire: Eccleſiam autem Sancti Huberti, neque ſanctæ Mariæ, neque S. Lamberto tollere, neque Apoſtolico juri unquam habui animum mancipare: ſed poſſeſſiones, quas vel primum habebat ipſa Eccleſia, vel quas Deus addidit, ſcilicet, quæ a Duce Godefrido, vel Remenſi, vel Laudunenſi Epiſcopo ad Dei ſervitium ſunt condonata, confirmari feci auctoritate Apoſtolica. Si in hoc peccavi, quia, quod non habebat Eccleſia S. Huberti, illi adjeci, idque, quod ab externis Epiſcopis multo ſudore & labore acquiſivi, ne ulterius perdat, quod providi, videat, & judicet prudentia veſtra, & qui aſſident Concilo veſtro Abbates & ſapientes Clerici: nec, ſi ſit opus, refugio in hoc quoque Sapientum Laicorum uti judicio: Apoſtolicus autem, cum ei me veſtrum Abbatem indicavi, gratiam Apoſtolicæ benedictionis, ſi placet, vobis per me miſit: Epiſtolæ vero ab eo miſſæ; quia non adverſum vos, ſed pro gloria & honore veſtro ſint, ecce (& eas porrigit) poteſt & a ſapientibus judicari. Plura parantem dicere iidem incentores Epiſcopi occupant, loquentis verba impetu clamoſo vocum perturbant, Epiſcopum, libenter & placide aures excuſanti accommodantem, avertunt, quibus impellentibus Antiſtes inde ſurrexit iratus: Abbas autem, remiſſo comparendi in aliud tempus judicio, ad Monaſterium eſt regreſſus.

Ex vita B. Theodorici Abbatis Andaginenſis refert Mabillon. ſæculo VI. Benedictino.

Iterum, vero, atque ſæpius revocatus Abbas, veritate nixus & rationis ope, ſemper receſſit tutus. Poſtremo apud Noyenſe caſtrum revocatus, atque iterum pro cauſa ſua reſpondere juſſus, converſis omnibus, Deo favente, judicio Epiſcopi, & omnium, qui prius maligne contra eum egerant, diſceſſit abſolutus.

Ex eodem Biographo Mabillon. loc. cit.

Annum Synodi verum eſſe, ex eo conjicias, quod Abbas Theodoricus fuerit electus anno 1073. & Theodvinus, Epiſcopus Leodienſis, obierit anno 1075.

Eandem querelam Romam delatam fuiſſe, diſces ex Epiſtola LXI. Libri I. Regeſti Gregorii VII. ſcripta ad Theodvinum Leodienſem. *Hæ notæ ſunt Cl. Schannati.*

GREGO-

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, UDONI TREVIRORUM ARCHI-EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

SUMMA. Committit ei, & Epiſcopo Metenſi cauſam., quæ inter Tullenſem Epiſcopum & quendam ejus clericum verſabatur. Monet, ut illum tutum reddat, & omnia ablata ei reſtitui jubeat: tum convocatis Tullenſibus Clericis inquirat de moribus Epiſcopi, de quibus certior vult fieri ante Synodum.

ADmonere te, Frater, ut ea, quæ tibi committimus, fideliter agas ex caritate: ut vero velociter, ex conſiderata cauſarum, vel temporum ſit competentia & neceſſitate; quæ quidem utraque in ſubſcripto negotio ita te obſervare volumus, ut quemadmodum credimus, fidum te & indefeſſum nobis cooperatorem cognoſcamus. Frater iſte Tullenſis, ut fatetur, Clericus ad nos veniens, conqueſtus eſt nobis, quoniam iratus ſit ei Dominus ſuus, videlicet Tullenſis, ut dicitur, Epiſcopus, ſe exſulem factum, & omnibus rebus ſuis exſpoliatum; ſupplicans, ut apud Apoſtolicam pietatem tantarum miſeriarum aliquam inveniret conſolationem. Nobis vero, cur hoc ſibi acciderit, diligenter inquirentibus, retulit, ſe ab Epiſcopo quamdam Eccleſiam poſtulâſſe, quæ ad officium cuſtodiæ, quod tenebat, legali conſtitutione dicitur attinere. Qua de re commotus Epiſcopus, cum ei non ſolum hanc denegaret Eccleſiam, ſed totum officium pet ſummam interdiceret obedientiam; reſpondit, ſe non debere ſibi obedientiæ reverentiam; quoniam Archi-Diaconatus, conſecrationes Eccleſiarum, & ipſas Eccleſiaa vendendo, Simoniaca hæreſi ſe commaculâſſet; cum muliere quadam in publica fornicatione jaceret, de qua filium genuiſſet, quamque rumor eſſet, Sacramento & deſponſatione, laicorum more, ſibi copulaſſe; & præterea, quod nonnulli eum ad Epiſcopatum pactione præmii perveniſſe dicerent. His auditis, Epiſoopus quaſi de manifeſtis culpis pœnitens, & de ſua cotrectione tum cum hoc ſolo, tum cum cæteris fratribus loquens, tandem manifeſta indignatione, & ira ſuper iſtum inflammatus eſt. Egteſſoque ab urbe Epiſcopo, paulo poſt milites ejus, utpote non ignorantes voluntatem Domini, huic omnem ſecuritatem abnegavere, & intra clauſtrum ei minati ſunt in faciem. Quos cum inſidiari vitæ ſuæ & honori intelligeret, clam diſceſſit, ut ſua abſentia temperaret ſeveritatem hujus furoris. Epiſcopus veto confeſtim ſua omnia diripi & publicari præcepit: & ita iſte exſulem ſe & egenum jam diu ſuiſſe conqueritur. Verum hæc nobis inordinata, & valde iniqua videntur: quoniam, ſi illa vera ſunt, Epiſcopus, immo Excpiſcopus, non hunc, ſed conſcientiam ſuam odiſſe, & perſequi debuerat. Sin vero falſa, & utinam falſa, non tamen milites, ſed diſciplinam Canonum, iſtum corripere, & ſlagellare æquum fuerat. Quocirca Fraternitatem tuam Apoſtolica auctoritate commonitam, & in hac cauſa ſuffultam eſſe volumus: ut convocato & adjuncto tibi dilecto confratre noſtto Herimanno, venerabili Epiſcopo Metenſi, Tullenſem conveniatis: eumque, ut Clericum iſtum ſine omni periculo vitæ, & ſecurum ab omni contumelia in clauſtrum ſuum recipiat: Et officium cuſtodiæ cum Eccleſia, quam poſtulavit, ſi juſte attinet, cum cæteris omnibus juſtis pertinentiis, & utilitatibus ſuis, & præpoſituram ſuam, & officium Scholarum, nec non omnia ablata ſibi bona, & tam irrationabiliter illata damna reſtituat, Apoſtolicis juſſionibus commoneatis. Deinde *convocatis Tullenſibus Clericis* pet veram eos obedientiam, immo ſub comminatione anathematis conſtringite, ut quidquid de introitu, & vita Epiſcopi ſciunt, vobis aperiant: & vos undique explorata veritate, quid nobis inde credendum ſit, *in Synodo*, vel ante Synodum, quam *in prima hebdomada Quadrageſimæ celebraturi ſumus,*

ſumus, per litteras veſtras notificare nullatenus prætermittite. Quod ſi Epiſcopus, ut optamus, innnocens de tot ac tantis criminibus apparuerit, quod Clericus temere peccavit, quoniam ad noſtram venit audientiam, qualiter juſte corrigatur, Deo aſpirante, procurabimus. Si vero Epiſcopus ea, quæ ſibi intenduntur, veraciter removere non poterit, (*a*) nullo modo ferendum eſt Nobis vel vobis, ut locum paſtoris lupus obtineat. Has autem litteras idcirco aperte ſigillari præcepimus, ut certiorem vobis auctoritatem traderemus. Datæ Romæ decimo ſeptimo Kalendas Novembris, Indictione decima tertia.

Epiſtola X. Gregorii VII. Regiſtri Lib. II. apud Binium Concil. Tom. III. Part. II. pag. 284.

Indict. XIII. currebat uſque ad Septembrem anno 1075. Indictio XIV. incipiebat a Kal. Septembris: ergo hæc Epiſtola ſcripta fuit 1074.

(*a*) Cum Pibo Tullenſis Epiſcopus injuncta ſibi a Metropolita Treverico facere omiſerit, & Regem Henricum pro ſua defenſione ſollicitaverit, ſcribit idem Gregorius anno 1076. Indictione XIV. currente eidem Udoni Treverenſi Archi-Epiſcopo, Theoderico Virdunenſi, & Herimanno Metenſi Suffraganeis, ut Pibonem ad emendationem omnium admoneant. *Epiſtola XII. Lib. III. Regiſtri Gregorii VII. Apud Binium Concilior. Tomo III. Parte II. pag.* 310.

SYNODUS RATISBONÆ

Anno Chriſti MLXXV. Gregorii VII. Papæ III. Henrici IV. Regis XX.

SUMMA. Bennoni Osnabrugenſi reſtituuntur decimæ a Monaſteriis Corbeienſi & Herveldenſi detentæ.

Tempore Ludovici Imperatoris, COBBO Comes Diœceſis bona diſtraxerat, (a) *eo quod Goſwinus Epiſcopus, ad declinandas in Diœceſi ſævientes turbas, Fuldæ, ubi profeſſus erat, moraretur, ſicque Diœceſis conſervationi non intenderet. Erat autem ea tempeſtate, poſt ablatæ decimationis tempora, ejuſdem decimationis rehabendæ commodiſſima ratio, imprimis videlicet omnium Eccleſiarum, vel Epiſcoporum, ſua omnium poteſtative poſſidere, vel diſponere debere, libera facultas & conſuetudo communis: tum etiam quod ipſe Epiſcopus pro Regis fidelitate, omnibus & ampliſſimis divitiis dimiſſis, ad eum nudus & profugus veniſſet, quam utique Rege digna munificentia remunerari oporteret: dehinc alios Regi fideliores futuros, ſi hujus devotioni digna fuiſſet præmiorum recompenſata largitione, ejusque voluntaria paupertas, cui nunc Rex tantis neceſſitatibus præpeditus, pleniter ſubvenire non potuit, ſpe aliqua futuræ abundantiæ recreari exſpectaret. Deinde qui eam haberent, eſſent hoſtes publici, & omnimoda a Rege, pro ſuæ perfidiæ meritis, calumnia & clade plectendi: & quicquid ex eadem decimatione, emolumenti & utilitatis acciperent, Regiæ eſſet procul dubio Majeſtatis minutio, hoſtiumque pervicaciæ & turpiſſimæ deſertionis munitio. Si itaque Regiis impenſis armandi eſſent hoſtes, non ſufficere utique Regi donativa, unde ſuos in hoſtes armaret. Poſtremo, quia jam Rex pro peccatis ſuis in tantis miſeriis a Deo derelictus eſſe videretur, omnibus eum jam viribus niti oporteret; ut juſte judicando reconciliari poſſet ſupernæ juſtitiæ, quam plurimis iniquitatibus, & ſæcularium maxime juſtitiarum neglectu omni pene vitæ ſuæ tempore offendiſſet. His itaque, aliisque perplurimis, & idoneis aſſertionibus Regi tandem conſtat eſſe perſuaſum, ut rem Epiſcoporum, aliorumque Chriſti-fidelium judicio permitteret, eorum diffinitivæ ſententiæ ſe ſubmitteret, licet majores ſui multo jam tempore Epiſcopalium & Abbatialium Eccleſiarum inveſtituram uſurpaſſent.*

Commu-

(*a*) Vide Tom. II. Concilium Moguntinum anni 848. De reſtitutione facienda Eccleſiæ Osnabruggenſi pag. 164.
Schatenus Tom. I. Annal. Paderbornenſ. ad annum 1077. refert reſtitutionem Eccleſiæ Osnabrugenſi ab Henrico IV. imperatam.

Communi itaque ſententia *concluſum Ratisbonæ*, Eccleſiam Osnabrugenſem ſpoliatam, publice reſtituendam. Igitur Rex Heinricus decimationem ſuam Osnabrugenſi Eccleſiæ, ſuoque Epiſcopo Bennoni præſenti, omnium, qui aderant, conſilio, judicio, & conſenſu, recognovit & reddidit, & in æternum omnis conditionis exceptione ſepoſita, immobiliter ſemper, & fixe poſſidere donavit, nec jam Abbati Corbejenſi, vel Herfordienſi Abbatiſſæ, ullam deinceps querimoniam ſuper hac re fore reſiduam, ſed utraque monaſteria illa, ſua ſe facultate ſuſtentarent & prædiis. Osnabrugenſis autem Eccleſia decimationem ſuam cæterarum jure & conſuetudine Eccleſiarum liberrima ſemper poſſeſſione teneret. Quod ut firmius, & ab omni ſemper poſſet manere impiorum præſumptione ſtabiliter; Rex hujus rei ſeriem continenter aureis litteris, ipſe tamen manu propria manum infigens, chartulam juſſit conſcribi, Regio inſignitam ſigillo, in cujus videlicet negotii teſtamentum perpes, & memoriam ſempiternam, quod cyrographum in Osnabrugenſi Eccleſia cura tanto diligentiore ſervatur, quantum contra omnes irruptiones & tentationes inconvulſus ſemper & firmiſſimus murus haberetur.

Norbertus in vita Bennonis Epiſc. Osnabrugenſis apud Eckbart. Tomo II. Script. Germaniæ pag. 2175.

Erdmannus in Chronico Osnabruggenſi: Hic Reverendus Pater Henrico III. ſemper fidelis, Papæ tamen nunquam infidelis fuit; imo a Papa Gregorio VII. Patavienſi Epiſcopo Altmanno fuit commendatus pro terminanda lite ſuæ Eccleſiæ Osnabrugenſis contra Corbejenſem Abbatem. *Epiſtolam* vide *in Hundii Salisburgenſi Metropoli in additionibus ad Epiſcopatum Patavienſem.*

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS
SERVORUM DEI, ANNONI COLONIENSI ARCHI-EPISCOPO SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Summa. Monet, ut cauſam inter (a) *Oſſenburgenſem Epiſcopum, & Corbeienſem Abbatem, & quamdam Abbatiſſam ab Apoſtolicis Legatis ei commiſſam definiat. Quod ſi perficere non poſſit, commoneat eos ad Synodum venire. Præterea clericis caſtitatem ſervandam inculcet.*

Ut diligentia tua, diligentiſſime Frater! reminiſci poteſt, Legati noſtri Ubertus Præneſtinus, & Giraldus Oſtienſis Epiſcopi ad partes veſtras deſtinati, litem, quæ inter Bennonem Oſenburgenſem Epiſcopum, & Wernherum Corbeienſem Abbatem, ac quamdam Abbatiſſam verſabatur, ad ſe ut dirimeretur delatam, tuæ venerandæ ſolertiæ juſte diffiniendam commiſerunt. Verum neſcio, qua obſtante cauſa adhuc indiscuſſa remanere nobis perhibetur. Quapropter caritatem tuam, frater cariſſime! iterum duximus adhortandam, ut præfatum negotium diligenter audias, & legitime diffinias. Ceterum ſi aliqua ratio, qua hoc perficere nequeas, obſtiterit, his ſibi litteris oſtenſis, nos ad Synodum in prima proximæ Quadrageſimæ hebdomada agendam adire commoneas; quatenus controverſia inter eos diu protracta, omni occaſione propulſa, Canonicum finem accipiat. Præterea ſollicitudinem tuam ex parte beati Petri, communis Patris & Domini, inſtanter admonemus; ut non ſolum in Eccleſiæ tuæ Diœceſi, ſed etiam in omnibus Suffraganeorum tuorum Parochiis, Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos admonitionibus tuis caſte vive-

re

(a) *al.* Osnabrugenſem. Benno II, *aliis* Bernardus, fuit decimus octavus Epiſcopus Osnabrugenſis, anno 1069. Kal. Januarii conſecratus ab Annone Metropolita ſuo Colonienſi, cooperantibus Friderico Monaſterienſi ex Marchionibus Misnenſibus, & Eilberto Mindenſi. *Erdmann. in Chronico Osnabrugenſi.*

re facias: quoniam, ut fraternitas tua novit, cæteræ virtutes apud Deum ſine eaſtitate nihil valent, ſicut nec ſine cæteris virtutibus caſtitas. In hoc igitur diligens & ſollicitus ſtudeas, quatenus, ſicut in aliis virtutibus tuis, tibi Petrum Apoſtolum debitorem facias. Data Romæ decimo quarto Kalendas Decembris, Indictione decima tertia.

Epiſtola XXV. Libri II. Regiſtri Gregorii VII. apud Binium Tomo III. Concilior. Part. II. pag. 288.

In multis Synodis agitata fuit hæc cauſa decimarum Eccleſiæ Osnabrugenſi reſtituendarum. In Synodo Moguntina anni 848. Tomo II. pag. 154; Ingelheimenſi anno 972. Tomo II. pag. 654; demum in Concilio Ratisponenſi anno 1075. Bennoni Osnabrugenſi iterum hæ decimæ adjudicantur.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, (*a*) LEMARO BREMENSI ARCHI-EPISCOPO.

SUMMA. Invehitur in eum, quod Legatos Apoſtolicæ Sedis Concilium, ſicut ipſe juſſerat, celebrare prohibuerit, quodque ab eisdem Romam vocatus, venire contempſerit: quare ſuſpendit eum ab officio, quousque Romam ad Synodum accedat.

QUia ſuſcepti beneficii, quo te ſancta Romana Eccleſia voluit honeſtare, te immemorem, potius ingratum eognovimus, oblitum etiam promiſſionem, canonicamque obligationem, qua ſanctæ Romanæ Eccleſiæ te fidelem, te diligere, eique ex corde obedire canonice obligaſti; non immerito ſuper te dolendo movemur; non ſine cauſa tibi, quem fidelem filium credebamus, iraſcimur. Heu inverſi mores, & tempora immutata! Quem murum inexpugnabilem pro ſancta Romana Eccleſia, cui licet indigni præſidemus, putabamus; quem ſcutum fidei, quem gladium Chriſti ſumere debere, ſi oporteret, tum officio tuo, tum prædicto debito pro ſancta Romana Eccleſia, pro nobis etiam noſtrisque ſucceſſoribus credebamus; jam eum noſtrumque inimicum, noſtrumque oppugnatorem invenimus: tuas injurias (*b*) a te turpiſſimam & inauditam repulſam licet injuſte patimur. Legatis quippe noſtris, (*c*) Alberto Prænestinenſi, & Giraldo Oſtienſi Epiſcopis, quos ad partes illas ad id deſtinavimus, utinunum Archi Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, religioſisque Clericis convocatis, vice & auctoritate noſtra fulti, quæ corrigenda eſſent corrigerent, quæ *religioni addenda*, adderent, pro viribus impediſti. Adhæc, ut & Concilium fieret, prohibuiſti. Ab eisdem etiam Romam vocatus, ad inſtitutum terminum, feſtivitatem ſcilicet ſancti Andreæ, non veniſti. Ad hæc igitur, & quam plura etiam alia corrigenda, ad proximam *Synodum, quæ proximæ Quadrageſimæ prima hebdomada* celebrabitur, Deo annuente, Apoſtolica auctoritate, tibi venire præcipimus, & invitamus. Prædictis etiam delictis nobis perſuadentibus, ab omni Epiſcopali officio prædicta auctoritate, donec ad nos venias, te ſuſpendimus. Data Romæ, ſecundo (*d*) Idus Decembris, Indictione decima tertia.

Epiſtola XXVIII. Libri II. Regiſtri Gregorii VII.

Apud Binium Concil. Tomo III. Parte II. pag. 288.

GREGO-

(*a*) *alias Liemaro, ut apud Lambertum anno* 1073. *& alibi. Liemarus*, aliis *Leimarus*, ab anno 1072, quo Albertus obiit, ſedit in ſede Bremenſi annis XXX, cui Papa Alexander II. Pallium miſit.

(*b*) *forte:* atque.

[*c*] *forte:* Huberto.

(*d*) *forte:* Nonas.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, HENRICO REGI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Summa. Lætatur, quod Legatos Apoſtolicos benigne exceperit, & ſibi devotæ ſervitutis obſequium præſtiterit, & det operam, ut in Regno ſuo Simonia & fornicatio Clericorum exſtirpetur. Monet, fidos ac prudentes conſiliarios ſibi adſciſcat; Mediolanenſi Eccleſiæ jus ſuum reſtituat, & Epiſcopos vocatos ad Synodum venire curet, quibuſcum Legatum mittat.

QUamquam, fili cariſſime; cauſam Mediolanenſis Eccleſiæ non ita compoſueris, quemadmodum litterarum ad nos miſſarum ſeries pollicitatioque continebat; tamen, quia legatis noſtris te benevolum tractabilemque præbuiſti, eorumque interventu quasdam res Eccleſiaſticas laudabiliter correxiſti, nobis quoque per eos congruæ ſalutationis, & devotæ ſervitutis exhibitionem transmiſiſti, gratanter accepimus. Sed & illud, quod piæ memoriæ Agnes mater tua Imperatrix Auguſta apud nos conſtanter teſtificata eſt, iidemque legati Epiſcopi atteſtati ſunt; ſimoniacam ſcilicet hæreſim funditus de Regno tuo exſtirpare, & inveteratum morbum fornicationis Clericorum toto anniſu corrigere velle, vehementer nos hilaravit. Filiæ quoque noſtræ, fideliſſimæ veſtræ, Beatrix Comitiſſa, & filia ejus Mathildis, non modice nos lætificavere, ſcribentes nobis de amicitia, & ſincera dilectione veſtra: quod libentiſſime accepimus. Quarum conſilio, ſed & perſuaſu dilectiſſimæ veſtræ Auguſtæ, ad hoc inducti ſumus, ut has vobis litteras ſcriberemus. Quamobrem, licet peccator, memoriam tui inter miſſarum ſolemnia ſuper corpora Apoſtolorum, & habui, & habebo: ſuppliciter obſecrans, ut Deus omnipotens, & hæc tibi bona ſtabiliat, & ad profectum Eccleſiæ ſuæ ampliora concedat. Moneo autem te, fili excellentiſſime, & ſincera caritate exhortor, ut in his rebus tales tibi conſiliarios adhibeas; qui non tua, ſed te diligant, & ſaluti tuæ, non lucro ſuo, conſulant. Quibus ſi obtemperaveris, Dominum Deum, cujus cauſam tibi ſuggerunt, protectorem, propitiumque habebis. Porro de cauſa Mediolanenſi, ſi viros religioſos & prudentes ad nos miſeris, quorum ratione & auctoritate clareſcat, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ bis Synodali judicio firmatum, poſſe aut debere mutari decretum; juſtis eorum conſiliis non gravabimur acquieſcere; & animum ad rectiora inclinare. Sin autem impoſſibile eſſe conſliterit, rogabo & obſecrabo ſublimitatem tuam, ut pro amore Dei, & reverentia Sancti Petri, eidem Eccleſiæ ſuum jus libere reſtituas; & tunc demum Regiam poteſtatem (*a*) recte obtinere cognoſcas, ſi Regi Regum Chriſto ad reſtaurationem, defenſionemque Eccleſiarum ſuarum faciendam, dominationis tuæ altitudinem inclinas, & verba ipſius dicentis cum tremore recogitas: *Ego diligentes* (b) *me diligo, & honorificantes me honorifico: Qui* (c) *autem me contemnunt, erunt ignobiles.* Præterea noverit ſublimitatis tuæ dignatio, nos Sigefredo Moguntino Archiepiſcopo litteras miſiſſe, evocantes eum ad Synodum, quam, Deo auctore, proximæ quadrageſimæ prima hebdomada celebraturi ſumus. Quod ſi venire non poſſe patuerit, tales mittat legatos, qui vicem ejus Concilio repræſentent. Similiter Bambergenſem, Stratzburgenſem, Spirenſem, adeſſe præcipimus, introitus ſui, & vitæ rationem poſituros. Qui ſi forte, ut eſt hominum protervia, venire diſtulerint, Regiæ tuæ poteſtatis impulſu petimus, ut venire cogantur; cum quibus volumus a latere tuo legatos tales transmitti, qui nos fideliter doceant, & de ingreſſu &

[*a*] *forte:* recte te. (*b*) Proverb. VIII. (*c*) I. Reg. II, 30.

& de vita eorum: quorum relatione, cognita veritate, ad liquidum certius poſſimus de indubitatis proferre judicium. Data Romæ ſeptimo Idus Decembris, indictione decima tertia.

Epiſtola XXX. Lib. II. Regiſtri Gregorii VII.
Apud Binium Tomo III. Concilior. Part. II. pag. 289.

CONVENTUS NUREMBERGENSIS
REGIS HENRICI IV, ET QUINQUE LEGATORUM PONTIFICIORUM.

§. I. Regi pœnitenti de Simoniacis collationibus abſolutio promiſſa.
§. II. Legatis petentibus indictionem Synodi in Gallia, ubi Clerici Germanici Simoniæ punirentur, denegatum: Moguntinus & Bremenſis ſe eſſe Legatos Papæ profeſſi ſunt. Liemarus Bremenſis poſtea ſuſpenſus fuit a Gregorio VII.

REX celebrata in Babenberga Paſchali ſolemnitate Nurenberg perrexit obviam Legatis Apoſtolicæ Sedis. Erant autem hi, mater ejus Imperatrix, Epiſcopus Oſtienſis, Epiſcopus Prænestinus, Epiſcopus Curienſis, Epiſcopus Comenſis, Miſſi a Romano Pontifice, componere, ſi poſſent, multo jam tempore vacillantem ſtatum Galliarum. Nec tamen cum Rege ſermonem communicare, ſæpius rogati, conſenſerunt, donec ſecundum Eccleſiaſticas leges pœnitentiam profeſſus, per judicium eorum anathemate abſolveretur, pro eo, quod propter venditas Eccleſiaſticas dignitates *Simoniacæ hæreſeos inſimulatus fuiſſet apud Sedem Apoſtolicam.* Quod ad hanc partem pertinet, eum pœnitentem abſolutum fuiſſe, ejusdem Gregorii literæ poſtea ad eum datæ, & aliæ ad Matrem ejus ſcriptæ, ſignificant, inferius recitandæ. *Quæ præterea per eosdem Legatos tunc ſint geſta ex Bertoldo ſic accipe.*

Itaque, inquit, petierunt verbis Romani Pontificis ipſi Legati, ut Synodum tenere *intra Galliam* pace Epiſcoporum ſinerentur. Vehementer hoc abnuerunt omnes Epiſcopi, tamquam inuſitatum, longeque a ſuis rationibus alienum. Nec ſe hujus auctoritatis privilegium ulli alii, præterquam ipſi Romano Pontifici unquam delaturos, affirmabant. Siquidem intenderat Romanus Pontifex, ut omnes Epiſcopos & Abbates, qui ſacros gradus pretio redemiſſent, diſcuſſione habita, deponeret; jamque hac de cauſa Babenbergenſem Epiſcopum, & alios nonnullos ab omni Divino officio *ſuſpenderat*, donec coram venientes inuſtum ſibi crimen hæreſeos digna ſatisfactione purgarent. Et Rex quidem cupide hoc volebat, odio Wormatienſis Epiſcopi, & quorundam aliorum, qui eum bello Saxonico offenderant, quos hac calumnia involvendos, & dignitatis ſuæ detrimenta paſſuros ſpe certiſſima præſumpſerat. Sed quia per Legatos res tanta poſſe confici deſperabatur: conſulto in audientiam ipſius Romani Pontificis delata eſt. *Hucuſque de hac Legatione Lambertus. Qui autem res geſtas Papæ Gregorii profecutus eſt, Petrus Bibliothecarius, de eadem hac agens Legatione, hæc addit:* Re-

1074. hoc tempore Legati Sedis Apoſtolicæ, Agnes Mater Regis Henrici, Gerardus Epiſcopus Oſtienſis, Ubertus Epiſcopus Palæſtrinæ, Rinaldus Epiſcopus Comenſis, Henricus Epiſcopus Curienſis, in Alemanniam venere pro ipſius Regis moribus corrigendis. In quorum manibus ſe Rex ipſe, ſub correctionis ſponſione commiſit, ſuumque auxilium Domino Apoſtolico ad deponendos Simoniacos firmiſſime promiſit. Ipſi etiam Regis Conſiliarii omnes res Eccleſiarum, injuſte acquiſitas, ſe reddituros coram ejusdem Legatis ſub Sacramento promiſere: quippe qui easdem res a Simoniacis emerint, conſilio ſuo indignos ad Eccleſiaſticum honorem adjuvando. His itaque diſpoſitis, Legati Sedis Apoſtolicæ redierunt. *Bertoldus Conſtantienſ.*

Receptis igitur affectuoſe Legatis Epiſcopis, & digno cum honore tractatis; cum dies plurimos Rex de ſua emendatione ſanctæ commonitionis verba manſuete & pacifice audivit: quinque nobiles viros ſuos familiares, ab Alexandro Papa excommunicatos, vix a conſortio & ſocietate ſua removit. SYNODUM vero in ratione ipſa celebrare Legatis nequaquam permiſit, allegans Liemarus, Bremenſis Archi-Epiſcopus, vices Romani Pontificis ſibi, ſicut & Moguntino Archi-Epiſcopo in Germania, antiquis privilegiis eſſe conceſſas.

An Vicariatus Apoſtolicus Moguntini & Bremenſis exſpiraverit morte primi Papæ concedentis.

Cui Legati Sedis Apoſtolicæ de Legationis officio reſponderunt. Venerabilis Frater, certum tibi eſſe debet, quod neque auctoritas canonica, neque mos Eccleſiaſticus eſt, ut ultra obitum ejus, qui dederat, Romani Pontificis auctoritas protendatur. Hæc idcirco, quod tam Bremenſis, quam Moguntinus, ſe etiam eſſe Legatos jactarent Sedis Apoſtolicæ, accepto privilegio ab ejusdem Gregorii Papæ prædeceſſoribus: *Pergit vero*

Præterea ſicut in *primi Leonis Papæ quodam Capitulo* legitur: Pontifex Romanus vices ſuas ita committit; ut qui accipiunt, in partem ſollicitudinis ſint vocati, non in plenitudinem poteſtatis. Sed ut ad finem hujus contentionis breviter veniamus: Synodus hac ſagacitate eſt deturbata, Bremenſis vero pro inobedientia & rebellione ab officio ſacerdotali eſt *ſuſpenſus*, (*b*) & Legati a Rege amplis muneribus honorati, cum ejus gratia, & benigno reſponſo incolumes ad urbem Romanam redierunt.

Bertoldus Conſtantienſis ad annum 1074.

Illmus Baronius ad annum 1070. *Ex Lamberto Schaffnaburgenſi, & Petro Gregorii VII. Bibliothecario hæc adnotavit de geſtis in Conventu Norimbergenſi.*

(*b*) Literæ ſuſpenſionis Liemari Bremenſis, a Gregorio VII. ſcriptas, refert *Baronius ad hunc annum No IV.*

CONCILIUM PATAVIENSE

SUB ALTMANNO EPISCOPO.

Anno Chriſti MLXXIV. Gregorii VII. Papæ II. Henrici IV. regis XIX.

SUMMA. Promulgantur Decreta Synodi Romanæ de continentia Clericorum & vitanda Simonia: Oppoſitio violenta Cleri.

SEd promotor, ut dixi, ante alios fuit Altmannus, qui, *ut author vitæ refert*, collecto undique fratrum Concilio, in ipſo Eccleſiæ Patavienſis gremio Epiſtolas, ab Apoſtolico miſſas, coram omnibus recitari præcepit, canonica jura propoſuit, conſecratos viros ab uxoribus abſtinere cenſuit. Qui graviter dolentes ſe aſſueta relinquere, & inſuetis colla ſubmittere, reſponderunt: *Se nec velle, nec poſſe hanc conſuetudinem deſerere*, quam ab antiquis temporibus conſtaret, eos ſub omnibus anteceſſoribus Epiſcopia habuiſſe. Quibus ipſe reſpondit: *Nec ſe velle, nec poſſe eis conſentire ad hoc flagitium.* Sed cum ei nulla ratione aſſenſum præberent, magis autem pravo conſilio de interitu ejus tractarent; ut ſapiens medicus interim conticuit, & ſecretum conſilium cum ſapientibus ſuper hac re habuit.. Adveniente autem *Feſto S. Stephani*, cum plurimi convenirent primates & populi, fortis præliator Chriſti, accenſus zelo Dei, tota arma juſtitiæ convertit in ipſam arcem iniquitatis, & fortiter aggreſſus eſt debellare impugnatores caſtitatis. Nam coram omni frequentia Cleri, & populi aſcendit in ambonem, & publice recitavit Apoſtolicæ Epiſtolæ tenorem, gravi interminationis authoritate

ritate interdicens Canonicis & Presbyteris conjugia ſecundum canonum, & Apoſtolica inſtituta. Qui omnes unanimiter furore repleti, jam tunc in præſentiarum Dei famulum furibundis manibus diſcerpſiſſent; niſi Divinum auxilium, & optimatum præſentium præſidium furentibus obſtitiſſet. *Hæc ille: quæ facta omnino videntur eodem Anno* 1074. *Feſto S. Stephani, ut dictum.*

Inter ſeditioſos præcipuus fuit Egilbertus, Præpoſitus majoris Eccleſiæ, & Scholaſticus, qui Epiſcopo decretum pronuntianti, auſu temerario in faciem reſtitit (*ita memorant geſta Trevirenſia*) Dicebat is, Imperatori licere, nec idcirco Eccleſiæ conſortium amittere, ſi non ſpiritualia, ſed regalia ſua gratis, pretiove, cui voluerit, impendat. Multis itaque ſermonibus pro hujusmodi ad invicem collatis, cum vidiſſet eum Epiſcopus incorrigibiliter Simoniacæ parti, & nihil Eccleſiaſticæ aſſentire; juſſit eum a communione Eccleſiæ alienum exiſtere, uſque dum univerſali Papæ præſentatus, unitati Eccleſiæ per ipſum meruerit ſociari. Proinde cum diutius hæſitaſſet, demum voluntas ei Romam proficiſcendi incidit. &c.

Hanſiz. Tomo I. Germaniæ ſacræ.

Ex Biographo S. Altmanni, & geſtis Treverenſibus apud Gretſerum Tomo VI. operum novæ edition. p. 451. 452.

Ab hoc tempore Patavienſis Diœceſeos vaſtatio per Henricum IV. Altmanni exilium, iter in Saxoniam, Romam, fere ſeptennio. Intruſio novi Epiſcopi ſchiſmatici Thyemonis. Quæ Hanſizius loco citato fuſe deſcribit.

SYNODUS TULLENSIS

ANNO CHRISTI MLXXIV. GREGORII VII. PAPÆ II. HENRICI IV. REGIS XIX.

Sancti Apri Tullenſi Monaſterio cum præeſſet Wido Abbas, exorta eſt inter eum & Odelricum militem controverſia de portione prædii Paini-villæ, quod idem miles cum matre ſua Holdierde, cellæ ejusdem loci ad ſubſidium fratrum inibi Deo ſervientium, contulerat tempore Widrici Abbatis, ejuſdem Widonis anteceſſoris. Eidem militi hujus loci manſionile ad vitam conceſſerat Widricus, ea lege, ſi hæres illi ex legitima uxore præveniret, ei relinqueretur: Si vero non eſſet, ipſe quidem illud vitæ ſuæ tempore ad uſum fructum poſſideret. Poſtea vero idem miles rem datam denuo invaſit, fratrésque ejusdem loci cum eorum familia non modicis injuriis affecit. Id cum animadverteret Pibo Epiſcopus, qui viſitationis cauſa ad eandem cellam diverterat, hanc litem diremit, & donationem factam prædictæ cellæ vindicavit, ut ex ejus authentica carta diſcimus. *Acta Tulli publice in plenaria Synodo, V. Idus Octobris; anno ab Incarnatione Domini MLXXIV.* Indict. XIII. a Septembri inchoata, *regnante Henrico IV. Romanorum Rege, anno Regni ejus XVIII. Duce Theodorico.* Huic carta affixum erat Sigillum Pibonis Epiſcopi, & appoſita ſigna cum ejus, tum Hugonis Primicerii, aliorumque Canonicorum, in his etiam *Hugonis Cardinalis ſanctæ Romanæ ſedis.*

Mabillon. Annales Benedictini.

EPISTOLA GREGORII VII. PAPÆ

AD DIETWINUM EPISCOPUM LEODIENSEM.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, (*a*) LEODICENSI EPISCOPO SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Reprehendit eum tamquam Simoniacum, monetque, ut reſipiſcat: fornicationem e clero extirpet, & a contumeliis, Abbati de ſancto Huber.

(*a*) *Leodienſi*) qui Dietuuinus, & Theoduuinus, dicebatur, ut apud Lambertum.

Huberto, inferendis abſtineat, utque Eccleſiam quandam in ſua Diœceſi, vel per ſe, vel per Metenſem Epiſcopum conſecret, eique ſuorum peccatorum abſolutionem impartitur.

JAm multo tempore audivimus, & multorum relatione compenmus, te per plura in Epiſcopatu adverſus inſtituta Sanctorum Patrum feciſſe, videlicet in venditiooibus Eccleſiaſticarum dignitatum, & Canonicarum Præbendarum. Unde tibi multum condolemus, & ſatis obſtupeſcimus, cum tantum honorem gratis ſuſceperis, & cum prudentes & religioſos viros inveneris, honores Eccleſiaſticos gratis non erogaveris, ſed declinaſti ab exemplo tui anteceſſoris, introductione novæ conſuetudinis. Ratione igitur juſtitiæ his de cauſis ſententia in te eſſet animadvertenda: Sed parcimus propter ſenilem ætatem, & quia chariſſimus frater noſter, Hermannus, Metenſis Epiſcopus, tuæ Eccleſiæ filius, te multum apud nos excuſavit, imputans aliis, quæcunque ſuper his male diſpoſueris, quorum conſilio uſus fueris. Commonemus ergo te Apoſtolica auctoritate, ut quid egeris, attendas, & judicium, ad quod properas, expaveſcas, & amplius deſiſtas ab hujusmodi transgreſſionibus; & in quibuscunque poteris, ſtudeas corrigere, immutando, quæ egeris. Præcipimus etiam, ut admoneas, & coerceas quoscunque ſacri ordinis miniſtros, caſte vivere, & concubinas omnino derelinquere, & extermina nefas ſecundum Patrum traditionem, quod temporibus modernis inolevit ex taciturnitate Paſtorum; ne cum male operantibus propter ſilentium damneris, & ipſi æternæ mortis incurrant periculum. Compertum eſt nobis, te contumelias, quorundam conſilio intuliſſe Abbati de S. Huberto, propter privilegium, quod a nobis ſuſcepit. Sed excuſamus eum, quod contra detrimentum, & honorem Eccleſiæ tuæ nihil fecerit. Unde te monemus, & rogamus, ut permittas eum in pace, & in omni tranquillitate. In Diœceſi etiam tua Manucenſis Comitis Eccleſiam, quam adhuc conſecrare diſtuliſti, rogamus, ut conſecres. Si vero ex debilitate corporis id agere nequiveris, committe hanc obedientiam Chariſſimo Filio noſtro Metenſi Epiſcopo. Quod ſi non acquieveris, juſtam & rationabilem cauſam, quare dimiſeris, reſcribas. Et quia in extremo videris poſitus, fraterna compaſſione ducti, auctoritate B. Petri Apoſtolorum Principis abſolvimus te a peccatis tuis, & Dominum pro te exoramus, ut interventu Beatorum Apoſtolorum inter electos æternum merearis conſortium. Data Romæ 10. Kalend. April. Indict. 13.

Lib. II. Regeſti S. Gregorii VII. Epiſtola LXI. apud Binium Part. II. T. III. Concilior.

Laudatiſſimæ memoriæ Epiſcopum Theodwinum Fullonius, Fiſen, & Chapeauville, cæterique Hiſtoriographi Eccleſiæ Leodienſis teſtantur, & mirantur, quo accuſatore calumnia de Simonia, de qua hic ſcribitur, ad aures Papæ pervenerit. Cæterum ipſus Pontifex, excuſare conatur optimum Antiſtitem, & diſcordiæ inter Abbatem Hubertinum & Epiſcopum conciliandæ viam aperit.

EPISTOLA

SIGEFRIDI, ARCHI-EPISC. MOGUNTINI, AD SUFFRAGANEOS, ET PROVINCIÆ SUÆ ABBATES.

Encyclica de decreto Synodi Romanæ, de continentia Clericorum.

SIGEFRIDUS MOGUNTINUS ARCHI-EPISCOPUS, EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIARUM PRÆLATIS IN PROVINCIA SUA CONSTITUTIS, SALUTEM IN EO, SINE QUO SALUS ESSE NON POTEST.

PLacuit Domino Papæ, ut mitteret quosdam de Curia pro reformando Eccleſiarum ſtatu, & maxime manifeſta cohabitatione mulierum Clericis pro-

prohibenda. Illi autem diligenter executi, quod eis injunctum fuerat, quibuſdam per ſuſpenſionem, aliis per excommunicationem præceperunt, ut concubinas dimitterent, & ulterius non admitterent; ſed parum in aliquibus profecerunt.

Nos igitur videntes, quod occaſione hujus mandati facti ſunt plurimi transgreſſores, ſcandalumque, quod exinde ortum eſt, & infamiam Clericorum, quæ ſecuta eſt; ſignificavimus Domino Papæ. Unde ipſe nobis dedit in mandatis, ut, quia multitudo eſt in cauſa, propter quam detrahendum eſt ſeveritati, talibus miſericorditer conſulamus.

Inde eſt, quod mandamus vobis, qui ſubditos habetis, ut, quemcunque inveneritis (*a*) cautilatam habentem conſcientiam, eo quod tali vitio laboraverit, & concubinas a ſe non removerit; eum ad noſtram præſentiam transmittatis, ne indigne accedens ad Altare Dei, judicium ſibi manducet, & bibat. Interdicimus enim, ſicut nobis injunctum eſt, cum tali, auctoritate Apoſtolica diſpenſare.

Ex veteri codice MS. Bibliothecæ Metropolitanæ Moguntinæ deſcripſit Cl. Schannatus, b.m.

(*a*) *forte:* cauteriatam.

CONCILIUM PASSAVIENSE

ANNO CHRISTI MLXXV. GREGORII VII. PAPÆ III. HENRICI IV. REGIS XX.

SUMMA. Literæ Synodi Romanæ de continentia Clericorum præleguntur & commendantur.

FUit eo tempore per univerſum fere Regnum Teutonicum grave ſcandalum, & communis querela de incontinentia Sacerdotum. Neque enim occulta latebat, ſed *frons* (a) *meretricis facta erat eis*, & erubeſcere erubeſcant. Delata eſt res ad aures Romani Pontificis, viſumque, ut *decretalibus Epiſtolis* tantam enormitatem argueret, & prohiberet. *Annuunt, & congratulantur Epiſcopi:* Et pro poſſe, ſalutaribus mandatis cooperantur. Quam ob rem B. ALTMANNUS collecto fratrum *Concilio, in Pataviensi Sede*, literas ſuper hac re ad ſe directas recitari jubet, obſecrans & exhortans, ne gravis judicetur pudicitia, quæ ſpeciali apud Deum remuneratur corona. Quæ, cum omnis fidelis animæ inſignis ſit ornatus, eos tamen permaxime debet adornare, qui ſanctam, & immaculatam hoſtiam corporis & ſanguinis Chriſti, pro univerſis nobis, Divinæ offerre debent Majeſtati. Quid plura? Pluribus verbis bonus Pater, & prudens Doctor, tantæ virtutis, & tam amplectendæ puritatis ſuadet amorem; ſed, non perſuadet. Tuentur ſe illi antiquitate temporum, & auctoritate anteceſſorum ſuorum, quorum neminem in hujusmodi ſeverum tulerunt, & violentum. Reſpondet ſervus Chriſti, ſe quoque ab his velle quieſcere, Si mandatum Domini Papæ indulgeat. Nunc autem timere ſe ſibi; timere illis, pro eo, quod ſcriptum eſt, *Non* (b) *ſolum eos, qui faciunt, ſed &, qui conſentiunt facientibus, dignos eſſe morte*; Nihil ergo proficiens, ſolvit conſeſſum.

Gretſerus Tomo VI. novæ editionis p. 451. *ex Biographo S. Altmanni.*

[*a*] Epiſtolam & Concilium Romanum refert *Baronius.*
(*b*) Roman. I.

GRECO-

GREGORIUS EPISCOPUS,

SERVUS SERVORUM DEI, ANNONI COLONIENSI ARCHI-EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

SUMMA. Ut habito ſuorum Epiſcoporum Concilio decreta Apoſtolicæ Sedis de caſtitate Clericorum promulget, & ſervanda curet. Exponit quoque ſe in Synodo contra Simoniacos ſtatuta confirmaſſe.

CONſtat Eccleſiam Colonienſem inter cæteras Regni Teutonici Eccleſias ſanctæ & Apoſtolicæ Sedi, cui, Deo auctore, deſervimus, ita fide & dilectione atque obſequiis ab annis prioribus eſſe devinctam, ut ſingulari familiaritate, & gratia caritatis apud eam tamquam apud matrem dulciſſima filia præpolleat. Quem benevolentiæ laudabilis uſum ab anteceſſoribus noſtris ad nos uſque deductum, non ſolum obſervare ſed etiam ampliare, augmentare pro rerum opportunitate & temporum modis omnibus ſum paratus. Hinc etiam, cariſſime frater; de obedientia tui ſecurior fiducialius adhortor & moneo atque communis Domini beati Petri auctoritate præcipio, ut ad caſtitatem Clericorum prædicandam atque inculcandam, *juxta patrum decreta, & auctoritatem canonum*, cum ſuffraganeis tuis omnibus ſtudioſius accingaris, ut ſponſæ Chriſti, quæ maculam neſcit aut rugam, candidatæ & immaculatæ familiæ gratioſum exhibeatur officium. Novit enim fraternitas tua, quia præcepta hæc non de noſtro ſenſu exſculpimus, *ſed antiquorum Patrum ſanctiones* Spiritu Sancto prædicante prolatas, officii noſtri neceſſitate in medium propalamus: Ne pigri ſervi ſubeamus periculum, ſi dominicam pecuniam, quæ cum fenore repoſcitur, ſub ſilentio abſcondamus. Quamquam huic ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſemper licuit, ſemperque licebit, contra noviter increſcentes exceſſus nova quoque decreta atque remedia procurare: Quæ rationis & auctoritatis edita judicio, nulli hominum ſit fas ut irrita refutare. Urget nos etiam timor illius maledicti, quod per Salomonem depromitur, *uſque* (a) *ad id quod in ſuperiore Epiſtola ait*: Obedientia ergo eſt, ſine qua licet fidelis quiſque videatur, infidelis eſſe convincitur. Sed ut ea, quæ dilectioni tuæ injungimus compendioſius efficaciusque proſequaris cum fratribus, & Coepiſcopis tuis *Concilium* (b) cogere ſuademus? In quo quam maximo poteris Clericorum cœtu congregato, leges canonicas, & Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, tuamque & confratrum omnium patenter promulgabis; quanta caſtitatis ſit virtus, quamque Eccleſiaſticis gradibus neceſſaria, ſeu quam ſponſi virginis & virginis ſponſæ cubiculariis ſit competens, ut Deo donante noſti, latius expones. Subinde firmiter pronuntiabis, non ulterius ſibi licere, quod in perniciem ſui hactenus uſurparunt; cum tolerabilius omnino ſit ceſſare ab officio, quam inceſtam vel etiam moleſtam ſuo Salvatori ingerere ſervitutem; & inde ſibi iram coacervare atque ſupplicium, unde præmium debuit emereri. Quod ſi te fideliter hæc, & firmiter exequentem tribulatio ac perſecutio invenerit, reſpice ad eum, qui dixit: *Confidite* (c) *ego vici mundum.* Nos quoque clypeo beati Petri munitos indubitanter noveris, ſeu ad repellendos hoſtes, ſi poſſumus, ſeu ad protegendum te, omni hora paratiſſimos inveniri. Illud quoque fraternitati tuæ notum eſſe volumus, contra Simoniacam hæreſim in Synodo confirmaſſe (nam a ſanctis Patribus longe ante ſtatutum eſt) ac vehementer prohibuiſſe, ut neque Eccleſiæ ullatenus vendantur, aut pro manus impoſitione pretium accipiatur. Quod ſi hoc

(*a*) Gregorius Libro 35. Moral. cap. 10.

(*b*) Infirmitates & mors S. Annonis hoc anno inſecutæ videntur Concilium Colonienſe petitum impediviſſe. Sed Morckenſius cenſet ſtrenue ab S. Annone Pontificio præcepto paritum fuiſſe; & Concilium Coloniæ coactum? etſi Biographi non meminerint.

[*c*] Joannis XVI, 33.

ſi hoc modo ordinatus aliquis fuerit, eum a Miſſæ celebratione, & Evangelii lectione omnimodis removemus, & ut hæc diligenter obſervetis, enixius ademonemus. Data Romæ, quarto Kalendas Aprilis, Indictione decima tertia.

Epiſtola LXVII. Lib. II. Regiſtri Gregorii VII. Apud Binium Tomo III. Concil. Part. II. pag. 300.

LATROCINALE CONCILIABULUM
WORMATIENSE Menſe Martio,
Anno Chriſti MLXXVI. Gregorii VII. Papæ IV. Henrici IV. Regis XXI.

Eodem anno in menſe Martio Henricus Concilium XXIV. Epiſcoporum, compluriumque Abbatum, & Clericorum, atque Principum celebrari fecit in Wormatia, in quo Rege ipſo Henrico præſente pene omnes Epiſcopi Teuthonici *præter Saxones*, Gregorium, non ſanctum Dei Vicarium, ſed Anti-Chriſtum; non Petri ſucceſſorem, ſed invaſorem ſacroſanctæ ſedis nimis temere blaſphemantes, inter quos multi ex ignorantia, ac ſiniſtre informat, ab æmulis juſtitiæ in ejus damnationem conſentientes vel ſponte, vel invite ſubſcripſerunt.

Interea ſupervenit quidam e Roma Cardinalis propter ſua ſcelera & improbos mores per S. Papam Gregorium VII. a Cardinea dignitate per ſententiam dejectus, nomine & cognomine *Hugo Blancus*, homo perjurus, iniquus, & minarum & crudelitate plenus, nihil magis appetens, quam vindicare ſuam a Cardinalatu dejectionem; deferens ſecum de vita & inſtitutione Papæ Gregorii *ſcenicis figmentis tragædiam conſimilem*; videlicet unde oriundus? qualiter a juventute converſatus? quibus dolis & artibus malis ſedem invaſerit Apoſtolicam? quæ ante Pontificatum, & quæ poſtea commiſerit horrenda, & incredibilia penitus flagitia? Natum ex fornicatione, necromanticis ab ineunte ætate ſtudiis operam dediſſe, ac Dæmonum patrocinio ſedem obtinuiſſe Petri, Commentator fabulæ ſanctum virum perverſa delatione mendaciſſime compoſuit. Hujus viri Apoſtatæ præſentiam, & auctoritatem omnes, qui cum Rege ſenſerant, quaſi divinitus ſibi Paracletum miſſum, & deſtinatum, cum magna veneratione ſuſceperunt, cunctis, quæ contra S. Pontificem mendaciter produxit in medium, indubitatam fidem adhibentes. Quocirca ſententiam promulgarunt, Hildebrandum Papam eſſe nec poſſe, nec debere, nec ullam poteſtatem ligandi, vel ſolvendi penitus habere, qui tantis vitam probris & criminibus commaculâſſet. Itaque depoſitionis ab omni Pontificatûs ejus officio ſententiam fulminantes, ſcripto commendarunt, & quatenus univerſi præſentes in Concilio Epiſcopi ſubſcriberent, decreverunt. Cumque omnes ad complacendum Regi Heinrico damnationi Gregorii Papæ nihil cunctati ſubſcriberent.

ADALBERO HERBIPOLENSIS Epiſcopus, & HERMANNUS METENSIS Epiſcopus, aliquamdiu fortiter coram omnibus reſtiterunt, auctoritatem ſacrorum Canonum allegantes: qui dicunt *Epiſcopum ſine audientia ſynodali non debere, nec poſſe deponi*. Tandem vero poſt longam concertationem Wilhelmus Trajectenſis Epiſcopus, qui Papæ Gregorii nimio laborabat odio, & partes ſchiſmatici Regis ultra condignum tuebatur, ſuis comminationibus duorum recte ſentientium conſtantiam vincens, ut cum aliis ſubſcriberent, effecit. Nomine itaque totius *Concilii* præſcriptæ *literæ* Romam diriguntur ad Papam, injuriis, probris, & contumeliis plenæ, in quibus illum denuntiant a ſummo Pontificatu auctoritate totius Concilii depoſitum, in quarum fine ita concludebant: "Quia ergo introitus tuus tantis " perjuriis eſt initiatus, & Eccleſia Dei " tam gravi tempeſtate per abuſionem novi-

" novitatum tuarum periclitatur, & vitam converſationemque tam multiplici infamia dehoneſtati, obedientiam, quam tibi nullam promiſimus, nec de cætero ullam ſervaturos eſſe, renunciamus. Et quia nemo noſtrum, ut tu publice declamabas, tibi hactenus fuit Epiſcopus: tu quoque nulli noſtrum eris Apoſtolicus." Cum has Papa Gregorius litteras ſibi Romam deſtinatas, recepiſſet, nihil motus, Epiſcoporum & Cleri Synodum convocans, eas publice coram omnibus legi præcepit, mirantibus cunctis, & nimium indignantibus temeritatem Præſulum Teuthonicorum, qui ſanctum ſane ac innocentem Papam tantis contumeliis temerare præſumpſiſſent.

Tritbemius in Chronico Hirſaugienſi ult. editionis ad 1076.

Lambertus Schaffnaburg. ad 1076. *feria II. ſecundæ hebdomadæ in Quadrag. quem Tritbemius deſcripſit.*

Sigebertus in Chronographia ad 1077.

Muratorii Annales Italiæ ad 1076. *Dominica Septuageſimæ, Indict. XIV.*

EXITUS CONCILIABULI WORMATIENSIS.

Ex nomine omnium, qui convenerant Wormatiam, Epiſcoporum, & Abbatum, plenæ contumeliarum literæ Romam deſtinantur per Rolandum, Clericum Remenſem. . . Legati ſummo conatu iter accelerantes, pridie, quam Synodus indicta celebraretur, Romam ingreſſi literas tradunt. *Ita Lambertus Schaffnaburgenſis pag.* 404. *edit. Struvianæ.* Sed *Paulus Bernriedenſis in vita Gregorii VII. pag.* 144. *edit. ult. Gretſeri Tomo VI. rectius ſic.* Statuerunt Wormatiæ, ut non ante literæ darentur, & verba, quam Synodus, quæ congregata in Romana Eccleſia fuerat, plenius hoc audire poſſet, quod etiam factum eſt.

Nam & Papa Synodum faciente, quidam Parmenſis Clericus Domni Apoſtoliei ad injuriam, cum eiſdem literis præſentare ſe non abhorruit, & eaſdem blaſphemias in facie totius Eccleſiæ & Conventus proferre, non formidavit.

Poſtquam finito hymno, facturus ſermones exhortationis omnibus Papa conſederat; Legatus Wormatienſis ſic Papam alloquitur: " Dominus meus Rex, & Epiſcopi omnes Ultramontani, & Italici præcipiendo mandant, ut invaſam ſedem B. Petri, & Romanam Eccleſiam, amodo dimittas. Non eſt enim dignum, ſine præcepto illorum & Imperiali dono tantum honorem ſcandere." Et converſus, Clero Romano dixit: " Vobis dicitur, Fratres, ut ad futuram Pentecoſtes ſolemnitatem Regio conſpectui vos repræſenteris, ſuſcepturi de manibus Regis Papam, & Patrem; quia hic non Papa, ſed lupus eſſe dignoſcitur rapax.

Ad cujus verba mox Joannes, Portuenſis Epiſcopus, morum honeſtate & Religione vir præclarus, facto impetu ſurgens, immenſa voce clamavit: *Capiatur.* Tunc præfatus facto impetu cum judicibus, militibus, & Romanis nobilibus, tantum impoſtorem in ipſa Eccleſia Salvatoris Lateranenſi, evaginatis gladiis interimere voluit, & feciſſet, niſi Pius Pater toto corpore ſe ſuper eum projeciſſet, omnibus de ejus morte clamantibus.

Hoc facto Papa Gregorius vitam impudentiſſimo bipedi ſalvavit, & pulcherrima oratione facti ſui rationem ex Evangelio reddidit.

Submoto e Synodo Rolando, Papa ſciſcitatus eſt mentem Patrum Synodi de Wormatienſi Epiſtola. Omnes contra blaſphemiam Henrici & Fautorum vindictam poſtulârunt, Sedis Apoſtolicæ tutelam. Rurſum omnibus acclamantibus, definitum eſt, ut Rex honore Regio (*a*) privaretur, & anathematis vinculo tam Rex, quam omnes ei aſſentanei ſui colligarentur. Tum demum Papa pronuntiavit ſententiam.

Paulus Bernriedenſis apud Gretſerum Tomo VI. pag. 144. *& ſeqq.*

Bruno de Bello Saxonico Fol. 123. 124. *apud Freberum Tomo I. Scriptor. German.*

Author vitæ S. Anſelmi Lucenſis pag. 471. *ex editione Gretſeri Tomo VI.*

Binius Tomo IV. Concilior. Parte II. pag. 396. 397. *& judicat in tertio Concilio Romano ſub Gregorio VII. has literas Wormatienſis Conciliabuli præſentatas fuiſſe; anno* 1076. *Idem judicat Lupus Tomo VI. Operum pag.* 49.

CON-

[*a*] Non in hoc tertio Romano Concilio Henricum IV. Regem degradatum fuiſſe, ſed excommunicatum duntaxat fuiſſe cenſet *Chriſtianus Lupus operum Tomo VI. pag.* 49. 50.

CONVENTUS ULMENSIS

ANNO CHRISTI MLXXVI. GREGORII VII. PAPÆ IV.
HENRICI IV. REGIS XXI.

Epiſcopi & Proceres, Catholico Papæ adhærentes, ſtatuunt diem Conventus habendi Triburiæ XVII. Kal. Novembr. pro pace Eccleſiaſtica reſtituenda, miſſis Encyclicis ad omnes Principes Sueviæ, Bajoariæ, Saxoniæ, Lotharingiæ, Franciæ.

INterea Rudolſus Dux Suevorum, Welf Dux Bojoariorum, Bertholdus Dux Carentinorum, Adelbero Epiſcopus Wirtzburgenſis, Adelbertus Epiſcopus Wormatienſis, & alii, quos Reipublicæ calamitas movebat, in loco, qui dicitur Ulma, conventu habito, ſtatuerunt; ut omnes, quicunque Reipublicæ conſultum vellent, XVII. Kalendas Novembris Triburiam convenirent, & variis cladibus, quibus per multos jam annos *Pax Eccleſiaſtica* turbabatur, tandem aliquando malorum pertæſi finem facerent. Hoc *Sueviæ*, hoc *Bojariæ*, hoc *Saxoniæ*, hoc *Lotharingiæ*, hoc *Franciæ* Teutonicæ Principibus denuntiarunt, univerſoſque in commune per Deum obteſtabantur, ut omni excuſatione relegata, cuncta privatæ rei ſolicitudine poſthabita, hanc ſinguli communibus commodis vel extremam operam dependerent.

Lambertus Schaffnaburgenſis ad h. annum.

CONVENTUS TRIBURIENSIS

ANNO CHRISTI MLXXVI. GREGORII VII. PAPÆ IV.
HENRICI IV. REGIS XXI.

Novem Archi-Epiſcopi, Abbates & Proceres reconciliantur Romano Pontifici, Rex Henricus cedere ſe velle ſimulans, ſub quatuor conditionibus Rex habendus decernitur. Subſcribuntur conditiones a Legatis & Epiſcopis. Tullenſis & Spirenſis Epiſcopi Romam tendunt.

STatuta, die, juxta condictum, Principes Sueviæ, & Saxoniæ Triburiam convenerunt, obſtinatis mentibus, ad ſubmovendum a negotiis Regni Regem Henricum, & alium creandum. Aderant una legati Apoſtolicæ Sedis, *Sigehardus Patriarcha Aquilejenſis*, & *Altmannus Epiſcopus*, vir Apoſtolicæ converſationis, & magnarum in Chriſto virtutum, cui Papa vices ſuas in diſpoſitione Eccleſiaſticarum cauſarum delegaverat: & laici nonnulli, qui nec Principi, nec privato cuiquam, qui Henrico Regi dicto vel facto aliquatenus poſt excommunicationem communicaſſet, communicare volebant, donec publice profeſſus pœnitentiam, per Altmannum, Vicarium Romani Pontificis, anathemate abſolveretur. *Hæc Lambertus, cui conſentanea narrat Bertholdus Conſtantienſis, cujus fragmentum manu ſcriptum habet Hanſizius, multo locupletius exemplaribus vulgatis.*

Illuc, nempe Triburiam, Sedis Apoſtolicæ Legati literis huic cauſæ congruis allatis advenerant, in quibus etiam nunc Patavienſi Epiſcopo, vice ſua Apoſtolicâ Papa jam dudum conceſſâ, impoſuit; ut omnes, præter Regem ſolum, ad ſatisfactionem, dignamque pœnitentiam digne venientes, canonice reconciliaret, illos videlicet, qui deinceps in parte S. Petri ſtare voluiſſent. Ex quibus Moguntinus Archiepiſcopus cum ſua militia, Trevirenſis, Argentinus, Virdunenſis, Leodienſis, Monaſterienſis, Trajectenſis electus, Spirenſis,

Baſile-

Baſileenſis, Conſtantienſis autem ultimo: Epiſcopi ſcilicet hi, & Abbates plures, nec non majorum, & minorum, non modica turba ibidem reconciliati ſunt, & in communionem recepti. Diebus decem, (*Lambertus habet*: ſeptem) in hujuſmodi ſtudiis tranſactis, cum Rex (qui Oppenhemii trans Rhenum ex adverſo Triburiæ cum copiis ſedebat) videret & audiret, tot & tantos Apoſtolicæ dignitati humiliter ceſſiſſe, eoſque Regem alium pro ſe conſtituendum deliberaſſe; & ipſe quanquam nolens & invitus, & præ dolore hoc ferrè ultra ſpiritum non habens, ceſſiſſe ſe vix ſimulavit. *Hæc & alia Bertholdus, qui & leges Henrico tunc impoſitas recitat, cujuſmodi etiam apud Lambertum & alios legere eſt:* Summa erat, 1. Ut ſe judicio Pontificis, ad Purificationem S. Mariæ anno proximo ad Auguſtam urbem venturi, ſubjiceret: 2. Interim Spiræ privatus degeret: 3. Si intra diem anniverſarium excommunicationis, ſua culpa non abſolvatur, Regno cadat, ſine ſpe recuperandi: 4. Idque Sacramento a Primatibus firmatum. Quod Sacramentum primus fecit Patriarcha, & in literas redactum apud ſe repoſuit. Idem fecit Patavienſis Epiſcopus, Romanæ Sedis Legatus; & poſt hos omnes, qui aderant, Epiſcopi, Duces, Comites, cæterique majores. Ita colloquium circa Kalendas Novembres finitum eſt. Tullenſis autem Epiſcopus, *ut ſcribit laudatus Bertholdus*, nec non pariter Nemerenſis, mox cum aliis, quibus hoc per obedientiam a Patavienſi Epiſcopo impoſitum eſt, Romam pervenientes, Papæ ſe reos cùm ſanctificatione, & obedientia debita dederant. *Hæc Bertoldus in MS.*

SYNODUS TULLENSIS

ANNO CHRISTI MLXXVI. GREGORII VII. PAPÆ IV. HENRICI IV. REGIS XXI.

Pibo, Epiſcopus Tullenſis, Eccleſiam Beatæ Mariæ a Sophia Comitiſſa extructam, a ſe dedicatam, cum variis bonis & immunitatibus, olim ſynodaliter laudatis, confirmat in Synodo Tullenſi.

IN Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Utile ſummopere & neceſſarium eſt rectoribus Eccleſiarum, geſtarum rerum diſpoſitiones ad poſterorum litterarum memoriæ firmiſſime commendare. Innoteſcat igitur univerſis Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis & fratribus, quoniam ego Pibo, gratia Dei Tullenſis Epiſcopus, precibus & gratia Comitiſſæ Sophyæ, dilectæ filiæ noſtræ, quamdam Eccleſiam in honore Beatæ Mariæ, quam ipſa a fundamento conſtruxerat, conſecravi. Sed quia Parrochiani Aſmantiæ priſcis temporibus ſubjecti ad Domnum-Martinum fuerant, ſicut & aliarum circumjacentium villarum, ſcilicet de Layo, de Oemunt, de Blanzeyo, & de Sechamp: Et nunc & illi de Aſmantia, & de prædictis villis, omnes certis ex cauſis a tali ſubjectione remoti erant; conſilio nobilium ſuorum rogavit nos prædicta Comitiſſa Sophya, ut quid juris, qui Eccleſiæ Beatæ Mariæ deſervirent, habuiſſent, vel habituri eſſent, vel quibus ex cauſis Parochiani de Aſmantia a ſubjectione Domni-Martini remoti eſſent, ne aliqua contentio vel controverſia in poſterum oriretur, ſcripto mandaremus.

Noverit igitur omnis, Eccleſiam B. Mariæ cum ſua capella de caſtro, ita liberam a Dominis & Principibus caſtri taliter conſtitutam fuiſſe, quod nec cenſum, nec reſpectum aliquem Eccleſiæ Tullenſi debeat. Ita ut tamen, quod Clericus a Comitiſſa, vel ſucceſſoribus ejus, de præbenda Beatæ Mariæ inveſtitus, Tullum veniet, & a ſede noſtra curam animarum ſuſcipiet, & pro Chriſtianitate conſervanda fidelitatem faciet. Quibus enim ex cauſis Parochiani de Aſmantia a ſubjectione Domni-Martini remoti ſint, ſicut ab ipſa Comitiſſa, vel fidelibus ejus, didicimus, fideliter ſcribimus,

Theodericus Dux, Comitiſſæ avus, qui jure hæreditario Comiti Folmaro in Aſmantia ſucceſſit, mediam partem decimarum Eccleſiæ Domni-Martini hoc pacto dedit & conceſſit, ut Presbyter de Domno-Martino in ſabbato ſanctæ Paſchæ oleum & chriſma Capellano beatæ Mariæ daret, & *in omnibus Synodis, & Conciliis* per omnia, & pro ipſa decima ipſum Capellanum excuſatum haberet. Prædeceſſor etenim meus bonæ memoriæ Bertholdus Epiſcopus, ad memoriam priſtinæ ſubjectionis duas oblationes ad Domnum-Martinum quoquo anno ferendas inſtituit; & quia illi de Aſmantia duri & feroces ſemper extiterant, ita ut Archidiaconus vel Decanus aliquis oppidum eorum tam cauſa minime auderet intrare; hoc ſimiliter idem Epiſcopus conſtituit, ut ad Domnum-Martinum *ad Synodum vocarentur & irent.* Præterea muneribus & precibus ipſius Theoderici Ducis interpellatus, laude & aſſenſu Berengarii, illius Caſtri Archidiaconi, & conceſſione ſui capituli, *in plena Synodo conſtituit*, & in poſterum tenendum cenſuit, ut nullam ſubjectionem vel redibitionem, vel exactionem aliquam Eccleſia Domni-Martini ab Eccleſia beatæ Mariæ, vel a Parochianis ejus exquireret, vel haberet amplius. Igitur Comitiſſa Sophya Eccleſiam beatæ Mariæ, a nonis, ut prædiximus, dedicatam, quam ipſa novam de veteri reddiderat, ſatis plenarie diligens, duos manſos inibi a priſco tempore datos pro eleemoſyna ut Eccleſia poſſideret, libenter conceſſit, & in augmento eleemoſynæ item alios duos manſos, cum duabus ancillis, & uno ſervo; eo tenore, quo ipſa tenebat, laude filii ſui Comitis Theoderici, dedit ad altare Beatæ Mariæ, dedit & omnes decimas groſſas, & minutas de caſtro & oppido, ſcilicet de omnibus dominicaturis, de cenſalibus, de arigalibus, de ſtyrpalibus. Nos itaque pro honore Dei Genitricis Mariæ tale donum laudamus & confirmamus, libertatem & Eccleſiæ in præſentia noſtra teſtimonio multorum nobilium & ignobilium recognitam, & laudatam recognoſcimus, & laudamus, & impreſſione Sigilli noſtri in perpetuum conſervandam ſub anathemate confirmamus. Signum Pibonis Epiſcopi. Sgn. Alberici Abb. ſancti Manſueti. Sign. Richardi Abb. ſancti Apri. Sign. Hugonis Primicerii. Sign. Riquini Archidiaconi. Sign. Stephani Archidiaconi. Sign. Dodonis Decani. Sign. Theoderici Archidiaconi, & Cancellarii. Sign. Ibini Scabini. Sign. Theoderici Comitis. Sign. Rainardi Comitis. Sign. Wirici de Belrain. Sign. Wirici de Danubre. Sign. Walteri & Arnulſi fratrum.

Acta ſunt hæc Tulli in majore Eccleſia anno ab Incarnatione Domini MLXXVI. Indict. XIV. Ordinationis vero noſtræ X. Imperante Henrico IV. regnante per ſæcula Domino JESU Chriſto feliciter. Amen.

Calmet. Tom. IV. Probationum Hiſtor. Lotharing. pag. 475, 476.

SYNODUS COLONIENSIS

Anno Chriſti MLXXVII. Gregorii VII. Papæ V. Henrici IV. Regis XXII.

SUMMA. De prædio Cloteno reſtituto Monaſterio Brauweilerenſi.

OCCASIO SYNODI.

TUnc Dominus Papa Hildebrandus, qui & Gregorius ex auctoritate B. Petri Apoſtoli, per Epiſtolas ſuas denuntiat Domino HIDOLFO, ne ſub ſpecie pietatis, defenſor exiſtens impietatis, Brunvilerenſi Eccleſiæ violenter ablatum, diutius patiatur irrevocatum, Non eget, (a) inquiens, *O Fili, Deus offerri quicquam ex injuſtitia ſibi, quia*, ut legimus, *ſic* ei fiunt victimæ (b) ex rapina,

(a) Fragmentum hoc Epiſtolæ Gregorianæ non ſupereſſe in Regiſtris S. Gregorii VII. obſervat *Schannatus*.

(b) Hidolfus impar genere & moribus Anteceſſori ſuo Annoni 1075. II. Non. Decembris defuncto ſucceſſit. Sedit Coloniæ ab 1076. ad 30. Auguſti 1079.

pina, quomodo ſi mactet quis filium in patris præſentia. *Patratorem quidem multorum bonorum agnovimus fratrem noſtrum ANNONEM Archi-Epiſcopum, ſed tamen in hac parte minime defendendus eſt, non erraſſe, dum quod Beato Nicolao præripuit, Sanctæ Genitrici Dei gratum holocauſtum æſtimavit. Dicente Domino per Prophetam*: Quia ego Dominus (*c*) diligens judicium, & odio habens rapinam in holocauſto, *nec fas eſt a fidelibus credi, matrem diſcrepare a voluntate filii, dum id prorſus conſtet utriſque proprium, atque commune, eadem velle, & eadem nolle; at tu, ne defendendo injuſtitiam videaris offendere Deum, tolle de medio, quod, alias licet bonus, hic male conſultus commiſit Epiſcopus Anno: ne & illius detrimentum ſit coronæ, & tibi occaſio culpæ.*

Hujusmodi paternis admonitionibus a Sedis Apoſtolicæ auctoritate ſuſceptis, prædicti Pontificis Hidolphi magis in furorem verſus eſt animus, quam ad juſtitiam vel miſericordiam provocatus. Denique *convocat Eccleſiæ Colonienſis Primores*, ſe diffamatum & accuſatum per virum Dei conquerens apud Apoſtolicum. Tunc Vir mitiſſimus, (*d*) his humiliter renitens objectionibus, " Proferatur, *in-*" *quit*, o Domine! in medium, ſi placet, " accuſationis teſtimonium, ſi nequeo " me excuſare, de quibus criminor a te, " tunc demum digne convincar, offen-" ſam meruiſſe. " Epiſcopus itaque Domni Apoſtolici Epiſtolam tenens præ manibus, legendam tradit in publico, æſtimans per ejus relationem cunctos in ſervi Dei armari contradictionem. Qua recitata, plures aſſenſere, nil actum dignum offenſione. Quidam vero Bezelinus, domûs Eccleſiæ Cathedralis B. Petri Apoſtoli *Cuſtos*, cum aliis, quibus erat animus rem potius perturbare, quam ex æquo determinare, cum aliud non invenirent, quod obtenderent, *non abſque ſuo conſultu Papam ſuper hac re aſſerunt licuiſſe expetere.*

Dum facili reſponſione hanc Domini famulus objectionem quiviſſet refellere, Epiſcopi magis furentis odio, quam juſto judicio, injuriatur, calumniatur, conviciis quoque & contumeliis ſecus, quam pati dignum fuerat tantæ reverentiæ virum, attrectato, poſtremo etiam terribilibus Sacramentis, paſtoralis curæ baculum adempturum minatur. Tunc Vir beatus, in injuriis patientiſſimus, virture conſtantiæ roboratus, timore nudus, adverſariorum conatibus reſpondit intrepidus (neſciebat quippe mens juſti pavere, quæ nulla torquebatur conſcientia culpæ) " Divina nos comitante " clementia, non hic hodie præjudicium " veremur incurrere, puram gerentes " conſcientiam, totius prorſus crimina-" tionis innoxiam. " Hic ſermo videtur completus, ubi dicitur: *ut Leo confidere juſtus.* Dum hæc & his ſimilia vir Deo plenus efficaciſſime loqueretur, oris gratiam, mentisque conſtantiam omnes æmuli mirabantur, & veluti nox quædam & tenebræ mentibus eorum infuſæ, quid agerent, quo ſe verterent, dubii nutabant, dolentes, ſe caſſo conſumtos labore, non invenientes, qua parte eum caperent in opere & ſermone.

In his perturbationum, anguſtiarumque preſſuris, ex Primoribus præcipue favebant beato viro, Bertulfus vir probus, Eccleſiæ B. Andreæ Apoſtoli Præpoſitus, & quidam Wigmannus de Heversbach, vir militaris & nobilis, ſed & eloquentia inſignis. Hi duo medium habentes eum, ut olim cœlitus directi Machabæum, pro defenſione juſtitiæ non ſunt reveriti injuſtitiam oppugnare, adeo, ut nec minis, nec terroribus concuti, nec a propoſito aliquo poſſent munere frangi.

Inſtabant igitur viriliter ex Apoſtolica auctoritate, precantes judicium Eccleſiæ Brunwilerenſi fieri, juxta Mandatum & Legationem Apoſtolici. Quorum vocibus & inſtantia non mediocriter exacerbatus Epiſcopna, cum gravi indignatione inquit: *Habitote* vobis Cloteno: Meum erit, tam & injutiam meam vindicare, quam & utiliora pro Cloteno data recipere, itaque raptum ex ore ejus verbum, & cum velocitate diriguntur Legati idem bonum vindicaturi.

Ex vita S. Wolphelmi tertii Abbatis Brauweilerenſis.

Apud Surium & apud Mabillon. Sæculo VI. Benedictino Parte II. pag. 675. *Hagiographi Tomo III. Aprilis.*

HEN-

(*c*) Iſaiæ LXI, 8.

(*d*) Wolffhelmus, Abbas Brauweilerenſis.

HENRICI IV. Regis promiſſiones juratæ & oblatæ Gregorio VII. CANUSIÆ. *Teſtibus variis Cardinalibus.*

ANNO CHRISTI MLXXVII. GREGORII VII. PAPÆ V. HENRICI IV. REGIS XXII.

EGo Rex Heinricus: De murmuratione, & diſſenſione quam nunc habent contra me Archi-Epiſcopi, & Epiſcopi, Abbates, Duces, & Comites, cæterique Principes Regni Teutonicorum, & alii, qui eos in eadem diſſenſionis cauſa ſequuntur; infra terminum, quem Dominus Papa Gregorius conſtituerit, aut juſtitiam ſecundum judicium ejus, aut concordiam, ſecundum conſilium ejus, faciam, niſi certum impedimentum mihi, vel ſibi obſtiterit, quo tranſacto, ad peragendum idem paratus ero.

Item, Si idem Domnus Papa Gregorius ultra montes, ſeu ad alias terrarum partes ire voluerit; ſecurus erit ex mei parte, & quos conſtringere potero, ab omni læſione vitæ, & membrorum ejus, ſeu captione, tam ipſe, quam qui in ejus conductu, vel comitatu fuerint, ſeu, qui ab illo mittentur, vel ad eum de quibuscunque terrarum partibus venerint, in eundo, & redeundo, vel alicubi morando; neque aliud aliquod impedimentum habebunt ex meo conſenſu, quod contra honorem ſuum ſit. Ita me Deus adjuvet, & hæc ſancta Evangelica.

Actum Canuſiæ; V. Kalend. Febr. Indict. XV. Anno Dom. noſtri Jeſu Chriſti MXXVII. Præſentibus Epiſcopis: Umberto, Præneſtino, Giraldo, Oſtienſi: Cardinalibus Romanis: Petro, Titulo S. Chriſogoni, & Conone. Tit. S. Anaſtaſii, Romanis Diaconibus: Gregorio, & Bernardo, & Subdiacono Umberto. Item; ex parte Regis interfuerunt: Bremenſis Archiepiſcopus, & Epiſcopi Vercellenſis, & Oſnabrugenſis, & Abbas Cluniacenſis; & multi nobiles Viri.

Ex codice MS. membranaceo Bibliothecæ Vaticanæ Numero 3835. *deſcripſit Cl. Schannatus b. m.*

Binius idem jusjurandum refert Lib. IV. Regiſtri Gregorii VII. Epiſt. XII. pag. 318.

In qua & narrat Pœnitentiam Henrici Regis Canuſiæ actam, confer *Lambert Schaffnab.*

Bertoldum ad annum 1077.

Leonem Oſtienſem Lib. III. C. 48.

EPISTOLA GREGORII VII. PAPÆ

AD FIDELES OMNES GERMANIÆ.

Contra Simoniacos & inceſtos Clericos.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, OMNIBUS CLERICIS ET LAICIS IN REGNO TEUTONICORUM CONSTITUTIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

AUdivimus, (*a*) quod quidam Epiſcoporum, apud vos commorantium, ut Sacerdotes, & Diaconi, & Subdiaconi mulieribus commiſceantur, aut conſentiant, aut negligant. Eis, præcipimus, vos nullo modo obedire, vel illorum præceptis conſentire, ſicut ipſi Apoſtolicæ Sedis præceptis non obediunt, neque auctoritati Sanctorum Patrum conſentiunt; teſtante Divina Scriptu-

[*a*] Fragmentum hoc hujus Epiſtolæ refert *Chriſtianus Lupus Tomo VI. Operum pag.* 99. & adjungit Canoni XII. Concilii quinti Romæ ab Gregorio VII. celebrati anno 1078. XII. Kalendas Decembris, Indictione II. in Eccleſia Lateranenſi.

Scriptura: Facientes & conſentientes par pœna complectitur. Sicut namque Archi-Epiſcopi, & Epiſcopi terræ veſtræ, quod & omnibus fidelibus notum eſſe debet (quoniam *in ſacris Canonibus* prohibitum eſt) ut hi, qui per Simoniacam hæreſin, id eſt, interventu pecuniæ, ad aliquem ſacrorum ordinum gradum, vel officium, promoti ſunt, nullum in ſancta Eccleſia, ulterius miniſtrandi locum habeant, nec illi, qui in crimine fornicationis jacent, Miſſas celebrare, aut ſecundum inferiores ordines miniſtrare altari debeant.

Quapropter ad omnes, de quorum fide, & devotione confidimus, nunc convertimur, rogantes vos, & auctoritate Apoſtolica commonentes, ut quicquid Epiſcopi dehinc loquantur, aut taceant, vos officium eorum, quos aut ſimoniace promotos, & ordinatos, aut in crimine fornicationis jacentes cognoveritis, nullatenus recipiatis.

Ex codice MS. Bibliothecæ Vaticanæ N. 1363. deſcripſit Cl. Schannatus b. m.

GREGORIUS EPISCOPUS,

SERVUS SERVORUM DEI,

Encyclicam ex primo a ſe Romæ celebrato Concilio, ſcribit inter alios ad Othonem Conſtantienſem Epiſcopum.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO IN CHRISTO FRATRI OTHONI, CONSTANTIENSI EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

INſtantia nunciorum tuorum, feſtinanter redire volentium, non permiſit nos fraternitati tuæ, quæ in Romana Synodo conſtituta ſunt, ſeriatim (*a*) interminare. Hæc tamen neceſſaria tibi fore ſcribenda, arbitrati ſumus, Nos juxta auctoritatem Sanctorum Patrum in eadem Synodo ſententiam dediſſe, ut hi, qui per Simoniacam hæreſin, hoc eſt, interventu pretii ad aliquem ſacrorum ordinum gradum & officium promoti ſunt, nullum in ſancta eccleſia ulterius miniſtrandi locum habeant. Illi quoque, qui eccleſias datione (*b*) pecuniæ obtinent, omnino eas perdant: nec deinceps vendere, vel emere alicui liceat.

Sed nec illi, qui in crimine fornicationis jacent, Miſſas celebrare, aut ſecundum inferiores Ordines miniſtrare altari debeant; ſtatuimus etiam, ſi (*c*) ut ipſi contemptores fuerint noſtrarum, imo SS. PP. Conſtitutionum, populi nullo modo illorum officia recipiant: ut qui pro amore Dei, & officii dignitate, non corriguntur; verecundia ſæculi, & objurgatione populi reſipiſcant.

Studeat ergo Paternitas tua, ſic ſe in his nobis cooperatricem habere, ſic crimina iſta de eccleſiis tuis radicitus evellere; quatenus boni Paſtoris meritum apud Dominum valeas obtinere, ut Romana eccleſia de te, ſicut de chariſſimo fratre, & ſtudioſo cooperatore, debeat gaudere.

Ex Apologetico ſuper Decretis Gregorii VII. in Romana Synodo promulgatis.

Binius Tomi III. Concil. Part. II. p. 383.

Deſumptus fuit hic Apologeticus ex antiquiſſima membrana Cœnobii Weingartenſis.

SYNO-

Gretſerus Bernaldo Presbytero hunc Apologeticum attribuit, quem Binius anonymum edidit: & præter Weingartenſem Binio notum, Ratisbonenſem MS. codicem hujus Apologetici vidit.

(*a*) intimare. *Gretſerus.* (*b*) pretio pecuniæ. *Gretſ.* (*c*) ſi ipſi. *Gretſ.*

SYNODUS IN ERPHORDIA

SUB SIGEFRIDO, MOGUNTINO ARCHI-EPISCOPO.

Anno Chriſti MLXXIV. Gregorii VII. Papæ II. Henrici IV. Regis XIX.

Ex Mandato Gregorii VII. publicantur Romana decreta contra Simoniacos & Presbyteros conjugatos. Curienſis Epiſcopus deſtinatur Nuntius Papæ ad Synodum.

EOdem ferme tempore Sifridus Archi-Epiſcopus Moguntinus ex mandato Gregorii, dicti Pontificis VII. Synodum contra Simoniacos, & Presbyteros conjugatos, & concubinarios, ſeu fornicarios celebravit in Erphordia, in qua Clericos omnes ſub anathematis vinculo conſtrinxit, ut uxoribus & concubinis dimiſſis cælibatum continentiæ cuſtodirent. Verum hac novitate Sacerdotes, & Clerici nimium commoti, & in ſeditionem verſi, contra ipſum Archiepiſcopum conſpirantes, ſemel & ſecundo illum interficere tentabant: Quæ res, cum ad ejus notitiam certo perveniſſet indicio, ut a malo furioſos revocaret propoſito, vitamque ſuam in tutiore locaret, dixit interim in Synodo congregatis, quod litteris ſuis difficultatem hujus negotii auribus vellet intimare Apoſtolicis, cujus ſe confideret, poſſe mutare ſententiam. Quod cum feciſſet per litteras & nuntios; Papa in ſua fixus ſententia perduravit: Et *Curienſem Epiſcopum ad Synodum Erphordenſem in Thuringiam nuntium*, & legatum ſuum deſtinavit; per quem prænominato Archi-Epiſcopo ſerioſius præcepit, ut omnes Clericos ſuæ Provinciæ, vel concubinas foventes, ab omni dignitate Sacerdotali ſeponeret: & nulla ratione cum aliquo diſſimulare præſumeret. Cum ergo Curienſis Epiſcopus nomine Apoſtolici legatus veniſſet in Synodum, & Papæ coram omnibus factum Archi-Epiſcopo intimaret præceptum, tanta in eum mala comminati ſunt omnes, ut vix manibus temperarent. Qui fugâ lapſus, ad ſuam Eccleſiam, auxilio Sifridi Archiepiſcopi, rediit. Hoc tamen ab eo tempore fuit introductum, ut nullus ordinaretur in Presbyterum conjugatus; & ordinandi omnes caſtitatem promittere compellantur coram ordinante.

Tritbemius in Chronico Hirſaugienſi ad A.C. 1074.

Scrarius rerum Moguntiacarum Lib. V. pag. 766. 767.

Cauſas & tumultus ex hac Synodo ortos ſic refert Schaffnaburgenſis:

HIldebrandus Papa cum Epiſcopis Italiæ conveniens, jam frequentibus Synodis decreverat, ut ſecundum inſtituta *antiquorum* (*a*) *Canonum* Presbyteri uxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur. Ne quisquam omnino ad Sacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam, vitamque cœlibem profiteatur. Hoc decreto, per totam Italiam promulgato, crebras literas ad Epiſcopos Galliarum

Tritbemius in Chronic. Hirſaug. ad MLXXIV. refert hanc Synodum. Eodem anno, hebdomada prima XLmæ, Indict. XIII, Gregorius Synodum habuit cum Epiſcopis Italiæ, ut ſecundum inſtituta antiquorum Canonum Presbyteri uxores non habeant: habentes, aut dimittant, aut deponantur. *Baron. ad h. a. N. XXXVII.*

Eodem anno Synodum Erfordienſem ſtatuit. N. XXXIX. Ex Lamberti verbis Sigeberti calumnias, quo laici vetantur, conjugatorum audire Miſſas, refutat Baronius, refutaverunt Bernaldus & P. Anſelmus Lucenſis.

[*a*] Antiquiſſimi Canones pro continentia Clericorum ſunt IX. Ancyrani Conc. Tomo I. pag. 147. Neocæſarienſis Can. I. Tom. I. p. 151. Nicæni primi Can. III. pag. 137. Carthag. Can. III. p. 199. Africani Concilii Can. V. p. 208. Tomo I. noſtro.

liarum transmittebat, præcipiens, ut ipſi quoque in ſuis Eccleſiis ſimiliter facerent: atque a conrubernio Sacerdotum omnes omnino fœminas perpetuo anathemate reſecarent.

Adverſus hoc decretum protinus vehementer infremuit tota factio Cleri eorum: Hominem plane hæreticum, & veſani dogmatis eſſe clamitans, qui oblitus ſermonis Domini, quo ait: *Non omnes capiunt hoc verbum: Qui poteſt capere, capiat.* Et Apoſtolus: *Qui ſe non continet, nubat.* Melius eſt enim nubere, quam uri: violentâ exactione vivere homines cogeret, ritu Angelorum: & dum conſuetum curſum naturæ negaret; fornicationi & immunditiæ fræna laxaret. Quod ſi pergeret ſententiam confirmare, malle ſe Sacerdotium, quam conjugium deſerere: & tunc viſurum eum, cui homines ſorderent, unde gubernandis per Eccleſiam Dei plebibus Angelos comparaturus eſſet.

Nihilominus Papa inſtabat, & aſſiduis legationibus Epiſcopos omnes ſocordiæ ac deſidiæ arguebat; & niſi ocyus injunctum ſibi negotium exequerentur; Apoſtolica ſe cenſura in eos animadverſurum comminabatur.

Archi Epiſcopus Moguntinus, ſciens non parvo conſtare operam hanc, ut tanto tempore inolitam conſuetudinem revelleret. . . moderatius agebat cum Clero, & primo eis in dimidium annum inducias, & deliberandi copiam dedit, hortans eos, ut, quod neceſſario faciendum ſit, ſponte faciant.

Hactenus Lambertus, & ex eo Serarius Loc. cit.

SYNODUS DIOECESANA COLONIENSIS

SUB HILDOLPHO ARCHI-EPISCOPO.

SUMMA. *Miraculoſa ſanatio Volperti blaſphemi in S. Annonem viri, ab eodem puniti, & ſanati refertur a multis teſtibus, & approbatur in hoc Concilio.*

REginardus, Abbas Sigebergenſis, virum blaſphemum in S. Annonem, & ab eodem Sancto cæcitate punitum, ac denuo liberatum ejusdem S. Annonis ſuffragio ad Synodum Coloniæ ſub Hildolpho Archi-Epiſcopo Præſide illis diebus collectam adduxit, coram qua Synodo generaliter aderant cuncti, quibus animarum cura fuerat injuncta, tam Monachi quam Clerici. . . Præterea Comites, aliique nobiliores ex populo magnis ſtipati frequentiis. Quibus in unum poſitis ingreſſus eſt hic multis Provinciæ ſuæ perſonis ſequentibus. Cœpit igitur in medio conſiſtens ſuorum caſuum hiſtoriam facere: cœperunt & Comites ejus atteſtari ſingulis, quæ dicebantur. Ex Concilio quoque cum ſtolis ſuis Archi-Presbyter, unus, quem Decanum dicunt, aliique ſacerdotalis ordinis viri inſurgentes, his, quomodocunque Leges Eccleſiaſticæ decernerent, ſe concordare fatebantur. Singulariter autem, quaſi quoddam communis fidei ſpeculum vir nobilis Arnoldus Dominus caſtri de Dollendorp ſuper Aram Judex & Advocatus in teſtimonium ſumebatur, qui quidem præſens non erat, ſed protinus ad eum ordinati ſunt Nuntii Pontificis ſummo ſtudio, quid in his & ipſe ſentiret, inveſtigaturi. Quibus ait: Si teſtibus eam, quam hinc ſcio veritatem roborare, opus eſt, tot prope præſto ſunt adſtipulatores, quot in illa regione, quâ contigerunt iſta, reperiuntur homines. Quod ſi ſolo fidei mei teſtimonio Dominum meum Archi-Epiſcopum delectat eſſe contentum, ſub Sacramentis illi perhibeo, omnem rem ita præſente me finem vel initium ſumpſiſſe, ſicut & in Synodo dicitur, innotuiſſe. Nihilominus hæc Archi-Epiſcopo nuntiantur, obtinueruntque facilem apud eum & per omnem populum audita fidem; cum & alia quotidie nuntiarentur, quibus in Sanctorum conſortio mirum in modum ANNO famulus Chriſti cognoſceretur.

Surius ad diem IV. Decembris Libro III. vitæ Cap. XXIII.

Miraculum idem refertur in vitæ Annonianæ brevioris MS. codice Georgianæ Baſilicæ Lib. II. cap. XLIII.

CONVENTUS ULTRAJECTINUS

Anno Chriſti MLXXIX. Gregorii VII. Papæ VII. Henrici IV. Regis XXIV.

SUMMA. *Wilhelmus, Trajectenſis Epiſcopus, auſus eſt attentare excommunicationem Gregorii VII. Papæ poſt Miſſarum ſolemnia, ſed horribili pœna illico punitur.*

UBi ad aures *Henrici Regis*, & fautorum ejus *Anathema* (a) Domino Papa factum perſonuit, infremuit factioſorum ſtrepitus, ac in beati Petri Vicarium turpia ac nefanda concrepans intonuit, dicentum magum eſſe, impoſtorem, hæreticum, homicidam, fornicarium, & ſi quid aliud adverſetur ſanæ doctrinæ. Non debere Regem, Imperatoris filium, qui non ſine cauſa gladium portaret, qui Romanæ Reipublicæ Patricius, tutor, & defenſor eſſe deberet, tantam pati Sanctæ Dei Eccleſiæ conculcationem; ut homo omnium peripſema, pro ſuis ſceleribus juſte puniendus, & merito ab Eccleſia exturbandus, ſummam illam Regii nominis Majeſtatem impugnaret. Maledictum fruſtra prolatum, in eum, a quo proceſſerat, retorquendum: ut qui Domino ſuo & Regi foveam paraverat maledictionis, eo immuni remanente, ille, qui caput & cauſa mali erat, prior incideret in eam. Cum in hoc omnis perſtreperet Aula, decretum eſt communi conſilio; ut ille, qui reverendam a ſæculis Regiam Majeſtatem ab Eccleſia extorrem pronuntiaverat, ab Eccleſiæ corpore ſegregaretur. Et Romanæ Eccleſiæ Pontifex, qui ſupra omnes eſt, ab his, qui ei ſubeſſe debebant, excommunicationi adjudicatus eſt. O dementia incomparabilis! furor indicibilis; inſania mirabilis! Quis, rogo, Imperatorum, quis Regum, ad tantam proſilire auſus eſt protervam audaciam, inſanamque proterviam, ut clavigeri cœleſtis vicarium, cujus lingua eſt clavis cœli, canonice electum, ab omni Chriſti civitate ſuſceptum, bene viventem, recta docentem, ab Eccleſia alienandum pronuntiaverit? Conventus hic apud ulterius Trajectum habitus eſt, ubi contra Deum & Dominum eſt diſputatum. Dies erat Sabbati, & veſpere Sabbati, ipſa nocte Dominicæ diei illuceſcente, in Concilio malignantium conſtitutum eſt; & deliberatum, ut in craſtino ad Miſſas in omnium audientia Papa excommunicaretur, quia auſus fuiſſet Regem, & Dominum ſuum excommunicare. Juſtam eſſe hanc ſententiam, ut, in quo peccaverat, puniretur. Aderat in conſenſu illo iniqua gerentium Virdunenſis Theodoricus, & Pibo Tullenſis, & alii plures, qui etſi favebant Regiis negotiis, hoc tamen, quia Sanctorum Patrum obviabat decretis, & ſanctionibus repugnabat Canonicis, averſati ſunt. Et quidem Tullenſi id officii a Rege impoſitum fuit, eo quod eſſet mentis timidæ, & multæ inconſtantiæ, ut id negotium exequeretur. Sed ille, dum pavet ad ſingula, nec audet reniti, noctu cum Virdunenſi aſſumptis ſociis fugæ ſe credit conſilio. Quam ob rem & in craſtinum aliquanto moroſius prolongata eſt negotii hujus executio. Solus *Guilelmus Trajectenſis* inventus eſt, qui cum heſternam ructae crapulam, poſuit in cœlum os ſuum, & lingua ejus in Dominum & Magiſtrum ſuum maledictionis intorſit jaculum. Sed non impune. Nam cum hoc inter Sacra Miſſarum peregiſſet ſolemnia, & peracto ſcelere datus in reprobum ſenſum ad eadem perexplenda accingeretur, ne vel in hoc a Judæ proditoris conſortio & merito ſepararetur; ubi corpus Dominicum, in quod peccaverat, male ſibi

(a) Anno Domini 1076. poſt quam Wormatienſis Conciliabuli Nuntius Henrici Regis, & conſentientium Procerum ſententiam Synodo Romanæ III. ſub Gregorio VII. inſinuaſſet; pronuntiata fuit excommunicatio in perſonam Henrici: nondum tamen degradatio, quæ nonniſi 1080. Romæ edita fuit.

ſibi conſcius ſumpſit, ultio divina manifeſta eſt. Percuſſus eſt enim a Deo plaga inſanabili, ita ut cum horrore, & ſtupore mirabili clamaret: *Ardeo*, *ardeo*. Quia corpus, quod vivificat, incendium illi, pœnamque pariebat, quod exarſerat in eo, ſicut ignis in ſpinis, ut manifeſta in eo fieret ultio Domini. Nec datum eſt illi tempus, ut pœnitere; ſed mox, ut ſenſit ignem in ſe graſſantem, in ſede corpore inclinato, dum clamaſſet, *Sancta Maria*, miſeram vitam miſerabili morte finivit.

Hugo Abbas Flaviniacenſis in Chronico Virdunenſi.

Buchelius in notis ad Hedam Trajectenſis Eccleſiæ Hiſtoriographum cenſet hunc exitum Guillielmi Epiſcopi a Lamberto coævo ſcriptum procul dubio odio partium confictum fuiſſe: cum Lamberto addat: *ut aſſerunt*, quaſi ex aliena fide ſcriberet: Patrii hiſtorici nil de tragico exitu referunt. *Heusden in Batavia ſacra pag.* 133. ubi ait mortem Wilhelmi communiter ſtatui anno 1075. V. Kal. Maji.

SYNODUS VIRDUNENSIS INDICTA,

In cauſa injuriæ Epiſcopo Leodienſi Henrico illatæ a Comite Arnulpho.

EPISTOLA GREGORII VII. PAPÆ AD THEODORICUM VIRDUNENSEM EPISCOPUM.

SUMMA. Ut Arnulphum Comitem, qui Epiſcopum Leodicenſem, ad Sedem Apoſtolicam venientem, deprædatus eſt, & jurare compulit, ſe res ablatas nunquam repetiturum, Conventu habito *ad pœnitentiam, & ſatisfactionem cogat, alioquin Eccleſiæ introitu, & corporis & ſanguinis Dominici communione interdicat: & niſi intra quindecim dies reſipuerit, anathematis gladio una cum ſuis fautoribus eum feriat. Ultoribus Epiſcopi injuriarum peccatorum veniam pollicetur, Epiſcopum a coacto juramento abſolvens.*

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, THEODORICO VIRDUNENSI EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

PErvenit ad nos fratris & Coepiſcopi noſtri *Henrici* Leodicenſis gravis calamitas, quem ad Apoſtolorum limina venientem, Arnulphus Comes, rebus ſuis omnibus, quas ſecum ferebat, exſpoliatum, ad augmentum nequitiæ, poſt ſuorum ereptionem compulit gladiis jurare, quod ablata nunquam repeteret, & quod a nobis ſuper tali tantoque facinore ſibi veniam impetraret. Quod immane flagitium ut cognovimus, profecto vehementer doluimus, cum propter impeditam fratris noſtri devotionem, tum propter illius deteſtabilem audaciam, quæ niſi digna animadverſione vindicata fuerat, reſtat, ut ei ſuiſque ſimilibus, ſi qua deteriora ſunt, & poſſunt, perpetrandi concedatur occaſio: Veruntamen, ne forte judicemur potius iræ conſulere, quam parere juſtitiæ: volumus, atque Apoſtolica auctoritate præcipimus, ut fraternitas tua quoscunque poteſt Epiſcopos, Abbates, Sacerdotes, & Clericos ſtudeat adunare, & conventu habito, ſuper hac re, illum improbum ad pœnitentiam & ſatisfactionem invitare. Quod ſi in malitia ſua perdurans, aut pœnitentiam agere, aut ablata noluerit digna cum ſatisfactione reſtituere; Eccleſiæ introitum, & corporis & ſanguinis Domini participationem tua ei fraternitas interdicat: datisque ſibi quindecim dierum induciis, ſi infra illud ſpatium non pœnituerit, & ad emendationem ſceleris ſui non venerit, anathematis eum gladio, fulta præcepto auctoritatis Apoſtolicæ feriat: quod certe nos exinde omnibus modis firmabimus. Ac

poſt modum quidem volumus, atque jubemus, ut in illum dilectio tua, quibus valebit modis, inſurgat. Quicunque enim illius nefandæ præſumptioni auxilium, aut aſſenſum dederit, ſciat ſe gratiam Dei, & beati Petri procul dubio amiſſurum. Quicunque vero prædicti confratris noſtri, imo beati Petri injurias pro viribus ſuis ulciſci contenderit, ei nos Apoſtolicam benedictionem tribuimus, & de divinæ pietatis munere confiſi, peccatorum ſuorum veniam pollicemur. Nolumus etiam prudentiam tuam ignorare, nos ſæpe dictum Cocpiſcopum ab illius malitioſe coacti juramenti conditione abſolviſſe, ſanctæque Eccleſiæ contumeliam vindicandi licentiam ipſi dediſſe: Quem, ut in omnibus pro poſſe ſtudeas adjuvare, iterum iterumque monemus atque rogamus. Dat. Romæ III. Kalend. Februar. Indictione tertia.

Lib. VII. Regiſtri Gregorii VII. N. XIII. pag. 351. Tomo III. Concil. Binii Parte II.

EPISTOLA GREGORII VII. PAPÆ
AD HENRICUM EPISCOPUM LEODIENSEM.

SUMMA. Dolet de contumelia illi ab Arnulpho illata, abſolvitque eum a juramento violenter præſtito, ac mandat, ut contra Arnulphum inſurgens, ejus ſceleris pœnas ſumat: ſignificat ſe Virdunenſi Epiſcopo præcepiſſe, ut illum in ea re adjuvet.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, HENRICO LEODICENSI EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Cognita tuæ fraternitatis adverſitate, & contumelia, tibi, imo beato Petro illata, nimirum valde dolere ſumus coacti. De juramenti vero injuſtiſſima obligatione dilectioni tuæ ſic reſpondemus, non debere exiſtimari, eam ullis juramenti vinculis poſſe teneri, quæ tam nefandiſſime coacta juraverit. Unde & Apoſtolica te auctoritate abſolvimus, ut non tuæ, vel alicujus conſcientiæ ob hoc videaris annexus, aut debitor eſſe. Inſuper etiam eadem freti poteſtate, fraternitati tuæ licentiam damus, imo hortamur, ut contra injurias beato Petro illatas, niſi præſumptor ille pœnituerit, digneque ſatisfecerit, quibus viribus poteſt, inſurgat, atque illum omnibus modis infeſtet, & de eo tanti ſceleris pœnas (Deo opitulante) petat & ſumat. Indignum namque nobis videtur, exemplumque cæteris improbis audiendi pejora futurum, ſi hoc flagitium iſte impune ſuſceperit. Unde etiam fratri noſtro Virdunenſi Epiſcopo, aliiſque beati Petri fidelibus, ſummopere præcipimus, ut dilectionem tuam unanimiter adjuvantes, eum ut tyrannum, & Chriſtianæ religionis conculcatorem impugnent, & armis tam carnalibus, quam ſpiritualibus undique, & ubique, quantum poſſunt, inſequentes coarctent. Dat. Romæ III. Kalend. Februar. Indictione tertia.

Lib. VII. Regiſtri Epiſtolar. Gregorii VII. Apud Binium Tom. III. Concil. Part. II. pag. 351.

CONVENTICULUM MOGUNTINUM
ANNO CHRISTI MLXXX. GREGORII VII. PAPÆ VII. HENRICI IV. REGIS XXIV.

INterea fautores HEINRICI IV. *Moguntiæ* contrahunt Concilium. Quo præſidente, ipſi viderint: Ibi Schiſmatici & ab Eccleſia præſciſi PAPAM GREGORIUM VIRUM Catholicum & Patrem univerſalem, Patrem negant, ejusque ſequaces, ipſi damnati, damnant. Deliberat in his Paſtor Eccleſiæ urbi

urbi & armis cedere, puto, rememorans Salvatoris licentiam, qua dixit diſcipulis ſuis: (a) *Si perſecuti vos fuerit in una civitate, fugite in aliam.*

Quo facto: (b) Wichpertus quidam, cujus laus non eſt in Pontificum Catalogo, Apoſtolicæ Sedi intruditur; Quid dico: intruditur? Propria ambitione invadit, anhelat, & præripit. Abhinc veri Paſtores ubique terrarum ſedibus ſuis proturbantur, ſubrogantur vero ſchiſmatici, vel Simoniaci.

Gretſerus Tomo VI. in vita S. Altmanni pag. 452.

(a) Matth. V.
(b) Guibertus, Pſeudo-Papa, Ravennas ſub nomine Clementis III. circa 1075. & 1083.

CONCILIABULUM BRIXINENSE

Anno Chriſti MLXXX. Gregorii VII. Papæ VIII. Henrici IV. Regis XXV.

Quo triginta ſchiſmatici Epiſcopi Gregorium Papam a Petri ſede depoſuerunt, & Guibertum Ravennatem Archiepiſcopum eidem in ſchiſmate ſubrogarunt.

„HÆc Synodus *Moguntiæ* inchoata „fuit. Sed cum ibi novem„decim dumtaxat ſchismatici ad ſcelus „patrandum conveniſſent, paucitatem „eorum pertæſi, ad locum ſchismaticis „omnibus ex Germania, & Italia con„gregandis aptiſſimum, Brixinam tran„ſtulerunt. Quid vero in pſeudo Sy„nodo ſchiſmatici egerint, auctor ſchiſ„maticus Conradus Urſpergenſis Abbas „ex illo acervo calumniarum a Bennone „ſchiſmatico male congeſto recitavit „his verbis: „Anno Domini milleſimo octingenteſimo cum apud Brixinam Noricam triginta Epiſcoporum conventus, nec non & optimatum exercitus non ſolum Italiæ, ſed & Germaniæ, juſſu Regis Henrici congregaretur, factus eſt omnium conſenſus adverſus Hildebrandum Papam, cognominatum Gregorium ſeptimum: Quem pſeudomonachum, totiuſque veſaniæ peſtiferum Principem, & præcipuæ ſanctæ Romanæ Sedis invaſorem, affirmantes, ab Apoſtolica ſede depellendum quamvis abſentem dijudicabant, & Wigbertum Ravennenſem Archiepiſcopum ipſi ſubrogandum eligebant. Hujus decreti concluſio hæc eſt: Quia, *inquiunt*, conſtat non a Deo electum, ſed a ſe ipſo, in fraude ac pecunia impudentiſſime objectum; qui Eccleſiaſticum ſubvertit ordinem, qui Chriſtiani Imperii perturbavit Regnum: Qui Regi Catholico ac pacifico corporis, & animæ intentat mortem: Qui perjurum defendit Regem: Qui inter concordes ſeminavit diſcordiam, inter pacificos lites, inter fratres ſcandala, inter conjuges divortia, & quidquid quiete inter pie viventes ſtare videbatur, concuſſit.

Nos, auctore Deo, congregati in unum legatis ac litteris freti decem, & novem Epiſcoporum, *die ſancto præteritæ Pentecoſtes Moguntiæ congregatorum*, contra eundem Hildebrandum procaſſimum, ſacrilegia ac incendia prædicantem, perjuria & homicidia defendentem, Catholicam, & Apoſtolicam fidem de corpore, & ſanguine Domini in quæſtionem ponentem, hæretici Berengarii antiquum diſcipulum, divinationum, ac ſomniorum cultorem, manifeſtum necromanticum, pythonico ſpiritu laborantem, & idcirco a vera fide exorbitantem, judicamus canonice deponendum & expellendum, & niſi ab ipſa ſede his auditis deſcenderit, in perpetuum condemnandum. Facta ſunt autem hæc ſeptimo Kalendas Julii feria quinta, indictione tertia.

Conradus Urſpergenſis.

Subjun-

Subjungamus Hugonis Flaviniacenſis Abbatis in chronico Virdunenſi ejuſdem Conciliabuli Catholicam Epitomen.

Apud Brixiam aliqui Epiſcoporum de ſynagoga Satanæ traditi in reprobum ſenſum, & contra fidem, quæ eſt confeſſio Petri & ſanctam Sedem ejus Romanam Eccleſiam, turpia & nefanda jacientes, ad plenitudinem damnationis ſuæ elegerunt Wibertum hæreſiarcham de ſui ſimilibus, & deſperata ſuperbia Apoſtolicum eum vocantes, Apoſtatam non Apoſtolicum effecerunt. Qui idcirco omnium fidelium odio dignior eſt, quia eum à Principibus Heinrico ſcilicet rege depoſito, & cæteris hujus perditionis miniſtris quæſitum eſſet, quis ad impugnandum ſanctum Virum, Papam videlicet Gregorium, falſitatis vexillum ſuſciperet, nemo omnium tam audax tam præſumtor, tam deſperatus, vel perditus inventus eſt, qui naufragium fidei ſubire deligeret, præter eum ſolum. Qui idcirco, credimus, Anti-Chriſti negotium ſuſcepit, ut ruinam Archi-Epiſcopatus Ravennenſis, quem pro ſuis criminibus eodem grege præſidente ſynodali judicio perdiderat, ſuſceptione oblati periculi compenſaret. Aderat in Conventu illo malignantium multus numerus damnatorum, quos ad perſequendum amatorem juſtitiæ communicatio criminum & amor Principis illexerat: eum ſolum invenit Diabolus promptiorem, ac malitiæ ſuæ omnem principatum committeret. Suſcepit itaque ſedem Satanæ & in cathedra peſtilentiæ ſublimatus, impiorum mentes ad expugnandum nomen Domini exacuebat, factus omnibus fovea peccandi.

Hactenus Hugo Abbas Flaviniacenſis apud Labbé in Bibliotheca MSS., qui ſtatim ſubjicit teſtem ſuæ hiſtoriæ ſanctum Gebehardum Archi-Epiſcopum Salisburgenſem.

GEBEHARDUS, SALZEBURGENSIS

EPISCOPUS, HERIMANNO, METENSI EPISCOPO, SALUTEM.

SUMMA. *Quæ autem fuerit Wiberti, Ravennatis Archi-Epiſcopi, Promotio ſeu Inthronizatio, quomodo ad hanc dejectionem, & quam præcipitanter aſcenderit, & a quibus execratus ſit, quæve eorum ſit vita, vel converſatio, & quid de ordinato vel ordinatoribus ejus ſentiendum ſit, hæc Epiſtola docet.*

Wibertus, quondam Ravennas Archiepiſcopus, cùm obedientiam, quam Apoſtolicæ Sedi juramento promiſerat, non attendere, ſed contra ipſam omnimodis ſuperbire ſtuduiſſet; in Romana Synodo irrecomperabiliter depoſitus, & anathematiſatus eſt ab Apoſtolica Sede, & ab Epiſcopis totius Eccleſiæ, nec hoc ſemel in una Synodo, (*a*) ſed in omnibus Synodis, quotquot jam (*b*) ſeptennio Romæ celebratæ ſunt. Hic igitur ita in perjuriis inveteratus, & pro iiſdem irrecuperabiliter depoſitus, & anathematiſatus, Sedem Romani Pontificis, cui obedientiam juravit, per manus anathematizatorum, utpote ſui ſimilium, invaſit, legitimo Paſtore adhuc eidem ſedi præſidente. Ipſorum autem excommunicatorum nullus eum conſecrare, vel potius execrare præſumpſit, præter Mutinenſem & Ariminenſem Epiſcopos, qui ambo pro ſuis criminibus

[*a*] Prima vice in quarta Synodo Gregorii VII. anno 1077. 2da vice non tantùm excommunicatus, ſed omnino depoſitus fuit Guibertus. In quinta Synodo Gregorii VII. anno 1078. XII. Kal. Decemb. vide *Libri VI. Regiſtri Epiſtolam decimam*. Anno 1081. cenſet Chriſtianus Lupus tertiò excommunicatum Guibertum. *Chriſtianus Lupus Tomo VI. Operum pag.* 325. 328.

[*b*] Puta ab anno 1073. ad 1080. quibus Romanam ſedem occupabat Gregorius VII.

bus jam annis tribus officio, & communione caruerant. Sed ii, etiamſi officium & communionem haberent, & Romana Sedes Paſtore vacaret; nullum tamen eidem ſedi Pontificem ordinare poſſent, hujus enim ordinationis privilegium ſolis Cardinalibus Epiſcopis, Albanenſi, Oſtienſi, Portuenſi, a ſanctis Patribus eſt conceſſum. Ergo (*c*) Mutinenſis, & (*d*) Aretinus Epiſcopi, juxta teſtimonium Sanctiſſimi Papæ Innocentii, non benedictionem, ſed damnationem, quam habuerunt, ſuo Ravennati imponere potuerunt: nec illum in Romanum Patriarcham, ſed in perditiſſimum Hæreſiarcham promoverunt. Caveat igitur omnis Chriſtianus, caput Antichriſto inclinare: Statuam, quam Nabuchodonoſor erexit, adorare, ſicque ſe ipſius hæreſiarchæ pernitioſiſſimo anathemati innodare. Nam, quicumque illi obedierit, qui dixit: *Ponam ſedem meam ad Aquilonem, & ero ſimilis Altiſſimo*; certiſſime in æternam damnationem ibit cum ipſis. Amen.

Hugo Flaviniacenſis in Chronico Virdunenſi, auctor coævus. Parte II. Gretſerus Tomo VI. novæ edition.

(*c*) Mutinenſis erat Herebertus.

(*d*) Loco Aretini, Schannatus legendum putat, Ariminenſem, qui erat Obizzo, vel Obizzus. Conſecratores Papæ ordinarii ſunt, Epiſcopi, Oſtienſis, Portuenſis, Albanenſis.

1084. 21. Martii adiit Henricus IV. Palatium Lateranenſe. Poſtridie populus Romanus acceptavit Wiebertum Antipapam, *teſte Urſpergenſi.* Dominica ſequente, quæ erat Palmarum, fuit Wiebertus conſecratus in Laterano ab Mutinenſi, & Aretino, *ait Muratorius ex Bertoldo, ſed ex Cardinali Arragonio in vita Gregorii VII.* ab Epiſcopis Bononienſi, Mutinenſi, Cervienſi.

Eodem anno 1084. die Paſchatis, in 31. Martii incidente, depulſis militibus, qui Vaticani ingreſſum impedire volebant, Henricus IV. cum conjuge Berta in Vaticano templo a ſuo Antipapa Wiberto coronatus, Auguſtus appellatus fuit.

COLLOQUIUM IN SILVA CAPUANA PROPE WISERAM,

EPISCOPORUM ET PRINCIPUM TAM HENRICO ET WIPERTO, QUAM GREGORIO VII. ADHÆRENTIUM.

Henricus & Wibertus miſerunt Principibus Gregorio VII. adhærentibus nuntios, qui ſingulare colloquium rogantes, tempus & locum præfinirent, quo ex utraque parte Principes electi de communi bono tractaturi convenirent.

Convenerunt autem ultra fluvium, qui Wiſara dicitur, in ſylva, quæ inde Capuana vocatur, quod ad urbem, quæ Capua nominatur, pertinere cognoſcitur.

Convenerunt autem Epiſcopi ex illa parte (Henrici IV.) Colonienſis, Treverenſis, Bavenbergenſis, Spirenſis, Trajectenſis. Ex Gregorii VII. parte Moguntinus, Magdaburgenſis, Paterbronnenſis, Hilleneſheimenſis. Cumque qui ex illa parte erant, ſecretum, quod ſoli Principes audirent, habere colloquium voluiſſent, noſtri (Gregorio VII.) adhærentes, nullum ſermonem conferre volebant, niſi quem cunctis, qui convenerant, magnis & parvis audire liceret. Jam vero ſedentes ex utraque parte diu tacebant: quod & noſtri, qui rogati illuc occurrerant, quid illi vellent, exſpectabant; & illi non ſe rogaſſe noſtros, ſed noſtris rogatos veniſſe videri volentes, quid a noſtris peteretur, auſcultabant.

Tandem noſtri rumpentes ſilentium, ut omnium faceret verbum, Gevehardum petierunt Salizburgenſem Archi-epiſcopum. Qui ſurgens, ut erat Vir per omnia prudens & honeſtus, & honori, quem gerebat, non minimum conferens honoris, vultu modeſto voce mediocri ſenſum profudit ſapientis & pii pectoris.

Epiſcopi venerabiles. Vide infra.

Tunc illi reſponderunt, ſe nec ad cauſam tractandam conveniſſe, nec ſe tantæ eſſe ſapientiæ, ut tam magnam rem ex improviſo præſumant agendam acci-

pere: præſertim cum non ad ſe ſolum, ſed ad Regem Henricum, cunctoſque Regno ejus ſubditos pertinere videatur. Rogabant autem ab initio Februarii, qui tunc erat, uſque ad medietatem Junii pax ex utraque parte daretur, intra quod tempus Conventu facto eadem cauſa, quam noſtri tunc agere volebant, communi totius Regni, partis utriuſque conſilio tractaretur.

Bruno de bello Saxonico pag. 152. *editionis Freberianæ.*

Henriciani pacem petebant eo ſolo fine, ut à Saxonum armis ſecuri Wibertum Romanæ Cathedræ imponerent. Id Otto, Saxonum Dux, in hoc ipſo colloquio iisdem exprobravit: & de facto menſe Martio proximo Henricus Italiam cum exercitu ingreſſus eſt.

Quam horrendam perſecutionem Catholicorum (quorum ad nonaginta millia & eo amplius in diverſis Regionibus Papa Guiberto cooperante cæſa fuere) præter pulſos Catholicos Epiſcopos & Abbates, narrat ex Cardinali *Deusdedit* coævo ſpectatore & ſcriptore, *Cardinal. Baronius Tomo XI. Annalium ad h. ann. No. XXII. & ſequentibus: item ex Domnizone coævo Poëta & Spectatore.*

GEBEHARDI, SALISBURGENSIS ARCHI-EPISCOPI,

Oratio ad Schiſmaticos Henrico IV. contra Gregorium VII. adhærentes, in ſilva Capuana prope Viſurgim 1081. initio Februarii.

EPiſcopi venerabiles, cæterique, quos videtis adeſſe, Principes Saxonici, hanc operam mihi dignati ſunt imponere, quatenus animos omnium mei ſermonis officio debeam vobis exponere. Unde vos omnes Sacerdotes ſancti, cæterique Primates eximii, rogatos eſſe volo, ut me dignemini patienter audire, & cauſæ *communi*, quam ſum juſſus agere, animum tranquillum, quo verum examinare poſſitis, adhibere; quod non plus noſtra, quam veſtra, (ſi vultis) intereſt, quæ ſum dicturus, agnoſcere. Veſtro ipſorum teſtimonio fidenter inde nitimur, quod vos, quanquam a noſtra ſocietate diſceſſiſtis, a veritatis amore non diſcedere confidimus: Veſtro, inquam, teſtimonio probare volumus, quantis injuriis, quantis contumeliis ſimus affecti, dum toto animo, tota voluntate (ſicut decebat) Regis eramus ſervitio ſubjecti. Vos ipſi ſcitis, quoties ſigillatum, vel communiter veſtrum petivimus auxilium, quo pro benevola ſervitute noſtra, vel hoc ex interceſſione veſtra redderet nobis præmium, ut a multarum, quæ nos importabiles premebant, levaret faſce calamitatum. Hoc, quod ſæpe poſtulavimus, optime ſcitis: & quid poſtulando profecimus, ſimiliter optime ſcitis. Inde vos non incuſamus, quod vos pro noſtra cauſa, quamvis parum nobis prodeſſet, ſæpe laboraſſe cognovimus. Quale vero præmium noſtræ devotioni dederit ultimum, quid opus eſt dicere? Cum manifeſtum eſt oculis omnium, quod hoc, quod habuit maximum, nobis rependit extremum. Sacerdotes namque non ſolum de nullo crimine convictos, ſed nec legaliter accuſatos, aut in vincula (ſicut latrones) conjecit: aut a ſedibus ſuis, quos capere non poterant, omnium rerum ſuarum nudos effugavit. Eccleſiarum bona, quibus Epiſcopi vel ipſi vivere, vel pauperes Dei ſuſtentare deberent, ſcelerum ſuorum fautoribus diſſipanda conceſſit. Terram noſtram multis jam vicibus igne, ferroque vaſtavit, cognatos, ſive milites noſtros, in noſtris finibus innocentes occidit, cum nulla fuiſſet ei cauſa bellorum, niſi, quod ſervos habere volebat filios hominum liberorum. Sæpe ipſum, ſæpe vos ſingulos, & univerſos ſuppliciter oravimus, ut, gladio depoſito, cauſam nobiſcum judiciis ageret, & nos veſtrum per omnia judicium ſecuturos animo libenti ſpopondimus. Quid his omnibus profecerimus, vos ipſos in teſtimonium vocamus. Ergo nos, qui nunc ad ſumus, cum omnibus, quos tenet Saxonica tellus, vobis, O Sanctiſſimi Chriſti Sacerdotes! & vobis, O nobiliſſimi Principes, & fortiſſimi milites, humiliter ſupplicamus, ut memores omnipotentis Dei veſtrique officii, quod eſtis animarum Paſtores, non perditores vocati: Vos vero quod gladium ad defen-

defenſionem, non ad internecionem accepiſtis innocentum; cogitetis, & nos veſtros fratres in Chriſto, veſtros cognatos in carne, ferro & flamma amplius perſequi ne velitis. Quod hactenus moleſtiarum a vobis perpeſſi ſumus, vobis donantes, peccatis noſtris imputabimus, & correptionem Divinæ pietatis appellabimus: dum poſthac injuriarum de vobis ſecuri eſſe poſſimus. Gladium & ignem deponite, & (ſicut decet homines Chriſtianos cum Chriſtianis) cauſam rationibus, non cædibus agite, & quod ante cruoris effuſionem poſtulavimus, nunc ſaltem vel cruore noſtro ſatiati præſtate. Multas quidem nobis ærumnas Dominus veſter HEINRICUS crudeliter intulit, multis calamitatibus nos ultra modum fatigavit, & tamen, ecce parati ſumus, eum nobis Regem, ſicut olim fuit, accipere: Ecce parati ſumus ei fidelitatem, & ſubjectionem jurare, & juratam fideliter, & libenter ſervare. Tantum vos hoc veris aſſertionibus inſtruite, ut nos, ſalvo noſtro ordine, & laici poſſint facere hoc ſine fidei ſacræ detrimento, nec nos ab iſto *campo* recedimus, donec omnia, quæ dixi compleverimus. Si vero noſtras ſententias dignati fueritis attendere, veris & manifeſtis, & ex ſcripturarum teſtimonio firmis rationibus oſtendemus, quod Dominum Heinricum nec Clerici, nec Laici Regem habere poſſumus cum animarum noſtrarum ſalute. Nunc ergo vel vos nobis, quod juſte poſſit regnare, probabiliter oſtendite; & nos ſub ejus Regnum ſocios fideles accipite: vel nobis, quod Rex ille eſſe non poſſit, veraciter probare permittite; & nos contra rationem, ut hoſtes, perſequi deſinite. Quod ſi objicitis, Sacramento, quod ei juraſtis, vos eſſe conſtrictos, ſimili modo confirmabimus, nullo Sacramento jure vos ad noſtram perſecutionem poſſe compelli. Hæc igitur eſt ſumma noſtræ petitionis, ut Dominum HENRICUM, vel vos jure poſſe regnare nobis probabiliter oſtendatis, vel nos, nobis eum non poſſe, veraciter oſtendere ſinatis: & cum res alterutra fuerit demonſtrata, nos igne ferroque perſequi ceſſetis.

Gretſerus refert hanc orationem, ſed in quo Conventu Epiſcoporum dicta ſit, non docet. *Tomo VI. novæ editionis.*

Schatenus in Annal. Paderborn. refert eam ad 1081. in Conventu ſylvæ Capuanæ ad Viſurgim habitam cenſet.

Bruno de bello Saxonico. Nihil moderatius, nihil ſapientius, nihil Catholico & Germanico pectore dignius hac oratione excogitari poſſe, dicere debent omnes ſana ratione utentes.

RESPONSORIA GREGORII VII. PAPÆ,

AD VARIAS QUÆSTIONES AB ALTMANNO PROPOSITAS.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO IN CHRISTO FRATRI ET COEPISCOPO PATAVIENSI ALTMANNO: VENERABILI HIRSAUGIENSI ABBATI WILHELMO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

PRudentiæ veſtræ ex hoc ſatis gratulamur, quia ſicut oportebat, nuntiare nobis vera ſummopere ſtuduiſtis; præſertim cum multa & varia ex partibus veſtris apud nos referantur.

I. Notificamus autem dilectioni veſtræ, pene omnes noſtros fideles auditâ nece Rudolphi, beatæ memoriæ Regis, niti ad hoc nos crebris adhortationibus flectere, ut Henricum, jam pridem, ſicut ſcitis, plura facere nobis paratum, cui ferme omnes Italici favent, in gratiam noſtram recipiamus: Adjicientes, ſi ille in Italiam pro velle, & conatu ſuo, non valens nobiscum habere pacem, contra Sanctam Eccleſiam venerit, ex vobis fruſtra ſperandum fore auxilium. Quod quidem ſi nobis, qui illius ſuperbiam parvipendimus, deficiat, non adeo grave videtur. Si vero filiæ noſtræ Mathildi, cujus militis animos ipſi perpendiſtis, a vobis ſuffragatum non fuerit; quid aliud reſtat, niſi ut cum ſui reſiſtere recuſaverint, quam

utique hac in re pro inſana habent, ipſa vel coacta illius paci acquieſcat, aut quidquid poſſidere videtur, amittat? Quamobrem ſummopere niti vos oportet, eam certam reddere, an ex vobis præſidium exſpectare firmiter debeat, ſi Henricus forte Langobardorum fines intraverit.

II. Admonere te etiam, chariſſime, volumus, Ducem Welphonem, ut fidelitatem B. Petro faciat, quod coram Imperatrice Agnete, & Epiſcopo Comano mecum diſpoſuit, conceſſo ſibi poſt mortem patris ejus beneficio: illum enim totum in gremium beati Petri deſideramus collocare, & ad ejus ſervitium ſpecialiter provocare. Quam voluntatem, ſi in eo, vel etiam in aliis potentibus viris amore beati Petri pro ſuorum peccatorum abſolutione ductis cognoveris, ut perficiant elabora, noſque certos reddere diligenter procura. Hac enim fiducia, ut Italici, remoti ab Henrico, nobis, imo beato Petro, fideliter adhæreant, Deo adjuvante efficere credimus.

III. Præterea admonendi ſunt omnes in partibus veſtris Dominum timentes, ac Sponſæ Chriſti libertatem diligentes, ut non aliqua gratia ſuadente, aut ullo metu cogente, properent eam temere perſonam eligere, cujus mores & cætera, quæ Regi oportet ineſſe, a ſuſcipienda Chriſtianæ religionis defenſione & cura diſcordent. Melius quippe fore arbitramur, ut aliqua mora, ſecundum Dominum, ad honorem ſanctæ Eccleſiæ provideatur idoneus, quam nimium feſtinando in Regem aliquis ordinetur indignus. Scimus quidem, quod fratres noſtri longo certamine, diverſiſque perturbationibus fatigantur, nobilius tamen eſſe dignoſcitur, multo tempore pro libertate Sanctæ Eccleſiæ decertare, quam miſeræ & diabolicæ ſervituti ſubjacere. Certant namque miſeri, ſcilicet membra diaboli, ut ejuſdem miſera ſervitute opprimantur: Certant econtra membra Chriſti, ut eoſdem miſeros ad Chriſtianam libertatem reducant. Quapropter fundendæ ſunt frequentiſſimæ orationes, & largiſſimæ dandæ eleemoſynæ, omnibuſque modis Redemptor noſter exorandus, ut inimici noſtri, quos ſuo præcepto diligimus, reſipiſcant, & ad gremium ſanctæ Eccleſiæ redeant, ſuæque ſponſæ, pro qua mori dignatus eſt, defenſorem & rectorem, ſicut eam decet, clementer tribuat.

IV. Niſi enim ita obediens, & Sanctæ Eccleſiæ humiliter devotus ac utilis, quemadmodum Chriſtianum Regem oportet, & ſicut de Rudolpho ſperavimus, fuerit: procul dubio ei non modo ſancta Eccleſia non favebit, ſed etiam contradicet. De prædicto enim Rudolpho Rege, quid ſancta Eccleſia ſperaverit, & quid ille promittebat; tu ipſe, frater chariſſime, ſatis cognoſcis. Providendum eſt ergo, ut non minus ab eo, qui eſt eligendus in Regem, inter tot pericula & labores ſperare debeamus. Qua de re quid promiſſionis juramento ſancta Romana Eccleſia ab illo requirat, in ſequenti ſignificamus. Videlicet formam juramenti, quod præſtare deberet, qui eſſet eligendus in Regem, iſtis verbis conceptam.

V. *Ab hac hora, & deinceps fidelis ero per rectam fidem, beato Petro Apoſtolo, ejuſque vicario, beato Gregorio, qui nunc in carne vivit: Et quodcunque ipſe mihi præceperit, ſub his videlicet verbis: Per veram obedientiam, fideliter, ſicut oportet Chriſtianum, obſervabo. De ordinatione vero Eccleſiarum, & de terris, vel cenſu, quæ Conſtantinus Imperator, vel Carolus S. Petro dederunt; & de omnibus Eccleſiis, vel prædiis, quæ Apoſtolicæ ſedi ab aliquibus viris, vel mulieribus, aliquo tempore ſunt oblata vel conceſſa, & in mea ſunt vel fuerint poteſtate, ita conveniam cum Papa, ut periculum ſacrilegii & perditionem animæ meæ non incurram, & Deo ſanctoque Petro, adjuvante Chriſto, dignum honorem & utilitatem impendam. Et eo die, quando illum primitus videro, fideliter per manus meas miles S. Petri & illius efficiar.* Hucuſque juramentum ab eligendo Rege præſtandum. Pergit vero ipſe Gregorius.

VI. Verum quoniam religionem tuam, Apoſtolicæ ſedi fidelem, & promiſſis tenemus, & experimentis non dubitamus: De his, ſi quid minuendum vel augendum, cenſueris, non tamen prætermiſſo integro fidelitatis modo, & obedientiæ promiſſione, poteſtati tuæ & fidei, quam beato Petro debes, committimus.

VII.

VII. Quod vero de Sacerdotibus interrogaſtis; placet nobis, ut in præſentiarum, tum propter populorum turbationes, tum etiam propter bonorum inopiam, ſcilicet, quia pauciſſimi ſunt, qui fidelibus Chriſtianis officia religionis perſolvant; pro tempore rigorem Canonicum temperando debeatis ſufferre. De his namque pacis, & tranquillitatis tempore (quod Domino miſerante cito futurum credimus) convenitius tractari, pleniuſque poterit Canonicus ordo ſervari. Cæterum de Buggone, cujus malitiam ſignificaſtis, necdum tantam poteſtatem videlicet abſolvendi, ſibi tam temere commiſiſſe, nec etiam recordamur, nos aliquando eum vel ſermone vel viſu notum habuiſſe. In ſancta *quidem Synodo* (b) *quam* nuper Deo auctore celebravimus, omnes excommunicatos uſque ad condignam ſatisfactionem rurſus excommunicavimus, & fratrum multitudinem, qui aderant rogavimus, ut miſericordiam Dei quotidie exorent, quatenus illos per veram pœnitentiam ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ reducat, eiſque in bono perſeverantiam tribuat, nullius enim hominis perditionem quærimus, ſed omnium ſalutem in Chriſto deſideramus.

Refert Hanſiz. Tomo I. Germaniæ ſacræ pag. 269.

Baronius partem harum recitat ad hunc annum No VII.

(*b*) Anno MLXXXI. Indictione III, anno Pontificatus VII, ſeptimum Romæ in Baſilica Lateranenſi Concilium celebravit Gregorius VII, *Chriſtianus Lupus Operum T. VI. pag.* 214. Poſt *Baronium* melius notantem annum 1081. Indictione quarta: Anno Pontificatûs nono.

CONVENTUS IN PERSTESTAT

IN LOCO THURINGIÆ,

Anno Chriſti MLXXXV. Gregorii VII. Papæ XIII. Henrici IV. Imper. I. (*a*)

Lectis decretalibus Literis Gregorii VII. de non communicando cum excommunicatis in Synodo Romana anno 1080, audiuntur variæ exceptiones Moguntini & Trajectenſis Epiſcoporum. Gebehardus Salisburgenſis, Pontificio decreto parendum cenſet. Re infecta diſceditur.

Nativitatem Dominicam egere Herimannus (*b*) Rex Goslariæ, Henricus Coloniæ, & fluentibus ad ejus curiam multis, utpote novi Domini cupidis; Gregorius Papa Salerni, ejus ſupplantator Romæ. Utriuſque dehinc partis Primates ad diſcutiendam tam immortalem controverſiam XIII. Kal. Februar. apud Perteſtad (*c*) Thuringiæ villam convenerant.

Hinc Archi-Epiſcopi: Otto Oſtienſis, a ſuo Gebehardo Conſtantienſi digreſſus, Hartwich Magdab. & Improperium Chriſti, theſauris Ægyptiorum proferens Gebehardus Juvavienſis.

Epiſcopi: Udo Hildenesheimenſis, Burchard Halverſtadenſis, Hartwig Viridunenſis, Guernhere Merſeburch, Gunthere Cicenſis, Benno Misnenſis, Heinrich Patherbrunnenſis deſignatus, & adhuc tantum Subdiaconus.

 Illinc

(*a*) Anno 1084. die Reſurrectionis Dominicæ à Guiberto Antipapa coronam Imperii accepit: Gregorio VII. in caſtello S. Angeli recepto.

(*b*) Hermannus a Teutonici Regni Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus Rex eligitur, & Goslariæ die S. Stephani 1081. a Sigefrido Moguntino Archiepiſc. coronatur. *Bertoldus. Bruno de bello Saxon.*

[*c*] Anno MLXXXV. 19. Januarii in Berchatt Thuringiæ. Hic Conventus prodromus eſt Conciliabuli Moguntini. *Bzovius in Annal. Eccleſiaſticis. Baronio*: Berchach dicitur, & *Cl. Lupo Tomo VI. Operum pag.* 341: ex Abbate Urſpergenſi, Venerico Vercellenſi, Bertoldo Conſtantienſi.

Illinc Liemarus Bremenſis, & qui a Papa illius partis Pallia acceperant, Moguntinus, Colonienſis, & quicumque eis faverant eorum Suffraganei.

Suſceperunt defenſionem cauſæ. Hinc Archi-Epiſcopus Juvavienſis, illinc Moguntinus legendo, (*c*) Trajectenſis ſermonizando ſtabant, ut arrectis auribus diverſæ ſæcularium perſonæ velut in turbulentiſſimi temporis cauſa angelico quodam examine diſcutienda. Juvavienſis exordiens dixit: Venimus probare, prout conditum eſt, licitum nobis non eſſe, ut communicemus his, qui nobis nunciati ſunt, excommunicati, & maxime quos Papa, poſſeſſâ (*d*) abſque contradictione Apoſtolica ſede, in publica Synodo excommunicavit, nobisque & eos a ſe excommunicatos cum cauſa excommunicationis, & ne eis communicemus, per litteras demandavit. Hæc dicendo, ut fidem verbis daret, mandati ejuſdem indices, ſigillatas Apoſtolici epiſtolas complures præſentat, & obediendum ejus edictis, nec communicandum his, qui nunciantur excommunicati, Evangelica, Apoſtolica decretali, Apoſtolicæ ſedis Præſulum, & diverſorum Canonum auctoritate probat. Econtra Trajectenſis: Sententiæ, *ait*, veſtræ nullus noſtrum refragabitur, ſed Dominum noſtrum, cujus hic cauſa diſcutitur, negamus excommunicatum, quia Apoſtolicus injuſte ſecum egit, excommunicans, quem excommunicare non debuit. Cujus ſermocinationem cum Moguntinus jam probaturus eſſet *legendo*; Juvavienſis reſponſum non differens, aſtipulatur ex inſtitutis *Gelaſii*, & *Synodorum Nicenæ* & *Sardicenſis*: "Nulli, " quamvis injuſte excommunicato, com" municandum, ante utriusque partis " juſtam examinationem & niſi re" conciliato per ſuum excommunica" torem." Et ecce Moguntinus exſpectato potitus ſilentio legerat Capitulum: *Nullum rebus ſuis ſpoliatum, ad Synodum poſſe vocari, judicari, dampnari.* Et hoc laicis exponens teſtatus eſt, quia nec potuerit Apoſtolicus excommunicaſſe Dominum illorum, poſtquam Saxones & aliqui Suevorum ab eo defecerant, magna parte Regni ſpoliatum. Ad hæc Juvavienſis; Capitulum, *ait*, hoc nec univerſaliter verum, nec hujus auctoritate illum, de quo agitis, ab excommunicatione Apoſtolica defenſum facile probaremus; ſed de noſtro periclitaremur gradu, ſi contra Apoſtolicorum GELASII, NICOLAI, & aliorum multorum edicta apoſtolicæ ſedis retractaremus judicia, ut illius ſit de omni judicare Eccleſia, nullius de illa: & ideo, cum primum hæc indicta eſt dies, colloquii hujus actionem hoc cautelæ reſpectu determinavimus, ut de alia re nulla nobis reſpondendum affirmaremus, niſi Catholicâ lege nos conſtringi, ut eis non communicemus, quos nobis Præſul ſedis apoſtolicæ, & a ſe excommunicatos, & ne eis communicemus, certa Legatione demandavit. Et hoc non alio nos pacto ad hunc Conventum inductos veſtros hujus colloquii teſtamur Mediatores.

Sic iſtis edicta Patrum exorbitare nolentibus, illis, quod Romæ oportuit eſſe definitum in bivio & ſub alieno auditore retractare poſcentibus, infecto diſceditur negotio.

Chronographus Saxo autor ſuppar.

Bertoldus & Urſpergenſis: ſed cum aliquo diſcrimine.

(*c*) Wecilo anno ſuperiore intruſus poſt obitum Sigefridi: cujus opinio erat: quamdiu quis ſuis rebus ſpoliatus eſt, Divinis non ſubjacet Legibus. Quæ opinio *hæreſis Weciliana* cognominata fuit: hujus beneficio Henricus Rex regno, alii Epiſcopatu ſpoliati, nulla lege ſe teneri putabant ante reſtitutionem.

(*d*) Jam in decimum tertium annum.

Apologiſta Henrici IV. ſplendide mentitur, ad Wecilonis ſermonem obmutuiſſe Gebehardum. Contrarium evidens eſt ex Bertoldo, & Saxone Chronographo. *Hanſiz. Tomo I. German. pag.* 275. Vide hoc mendacium in relatione ſubjuncta Colloquii Gerſtungenſis ab Henriciano adulatore confictо.

Reſponſionem paulo diverſam dat BERTOLDUS. Saxones reſponderunt, ſe judicium Sedis Apoſtolicæ nec debere retractare, nec poſſe: cum illo potius tractandum, qui illum damnaverit, non cum Saxonibus, quod damnationi ejus non interfuerint, qui Sedi Apoſtolicæ nullam retractationem ſed obedientiam debuerint. *Bertoldus ad hunc annum.*

COLLO-

COLLOQUIUM IN GERSTUNGEN

ANNO CHRISTI MLXXXV.

Fautorum Henrici Regis, & adhærentium Gregorio, nullo effectu, nullo fructu.

FIt conventus in loco, qui dicitur Gerſtungun *XIII. Calend. Februarii*, Anno ſcilicet MLXXXV. ab Incarnatione Domini. Tum primo Chunradus Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopus: " Ecce, inquit, venimus, ut probemus " ex teſtimonio Sanctorum Canonum, " non damnatum eſſe, vel excommunicatum Regem noſtrum Henrichum: " Cui ſi non poterunt prodeſſe apud vos " ea, quæ legitime ordinata ſunt a Deo " circa honorem Regium: ſaltem hoc " concedite, ut eo utatur jure, quo ex " Regulis Eccleſiaſticis conceſſum eſt, " uti vel inſimæ in Eccleſia perſonæ. Et dixit ad Wezelinum Moguntinæ Eccleſiæ Epiſcopum, ut ſurgeret, & legeret capitulum quidem ex decretis Romanorum Pontificum. At ille ſurrexit & legit: *Quomodo rebus ſuis aliquis exſpoliatus, aut a ſede propria vi aut terrore avulſus non poteſt accuſari, vocari, judicari, aut damnari, antequam omnia ſibi ablata ex integro reſtituantur, & cum omni privilegio ſuo jus proprium reformetur, & ipſe pacifice diu ſuis fruatur honoribus, propriæ ſedi regulariter reſtitutus.* Quod & *Nicænum conſtituit Concilium*, ut nemo Pontificum præſumat aliquem ſuis exſpoliatum rebus excommunicare aut judicare. Adhæc cum obmutuiſſet GEBEHARDUS Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, qui cauſam adverſæ partis erat acturus, utpote apud ſuos maxime vel ipſe ſenectute ſua, vel ſcientia ſcripturarum, ſive eloquentia Reverendus: tum quidem intulit Werinherus, Merſeburgenſis Eccleſiæ Epiſcopus, *ubi in Canonibus ſcriptum eſſet aliquid ejusmodi de mulieribus?* Et Wezelinus Archi-Epiſcopus porrigens eis librum: *Ecce*, inquit, *ipſi legite conſequens hujus rei teſtimonium, quomodo huic quoque ſexui oporteat juſtum judicium fieri: & quomodo ne mulier quidem debeat objectis reſpondere, donec permittitur ei rem familiarem libere diutius ordinare.* Tum omnes adverſæ partis Epiſcopi ita ſunt confuſi, & ita devicti, ut non haberent, quid ad hæc reſpondere poſſent, manente apud Eccleſiam Dei victoria: quoniam *obſtructum eſt os loquentium iniqua.* Sed hinc reſonabant laudes Deo, illinc autem erat murmur multus in turba de ſermone illo. Quidam enim dicebant: *Quia bonus eſt*: alii autem dicebant: *Non, ſed ſeducit turmas.*

Ex Apologia Henrici IV. Regis pag. 196. 197.
Edita a Frebero Tomo I. Script. German.

QUINTILINOBURGENSE CONCILIUM

Anno Chriſti MLXXXV. Gregorii VII. Papæ XIII. Henrici IV. Regis XXX. Imp. II.

SUMMA CANONUM.

Hermannus Rex in Quintilinoburch Paſcha celebravit, ubi & Legatus Domini Apoſtolici in ipſa Paſchali hebdomada generalem Synodum cum Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus, ſancto Petro fidelibus, ſolemniter celebravit. Interfuit autem huic Synodo Geberhardus Reverendiſſimus Juvavenſis Archiepiſcopus. Item venerabilis Hartvicus Magdeburgenſis Archiepiſcopus cum Suffraganeis ſuis. Item Suffraganei Moguntinæ ſedis de Saxonia: nam

Wirtze-

Wirtzeburgenſis, & Wormatienſis, Auguſtenſis quoque, & Conſtantienſis de Allemannia, quique ipſi canonica neceſſitate impediti venire non potuerunt, per Legationem ſuam ſe ſancto Concilio repræſentaverunt, ſeque per omnia ejuſdem Synodi ſtatutis aſſenſuros mandaverunt. Rex etiam Hermannus cum ſuis Principibus eidem Synodo interfuit. *Bertoldus Conſtantienſis coævus teſtis.*

CANON I.

CUm omnes juxta ordinem ſuum conſediſſent, prolata ſunt in medium decreta *Sanctorum Patrum de primatu Sedis Apoſtolicæ*, quod nulli unquam liceat ejus judicium retractare, & de ejus judicio judicare. Quod de totius Synodi publica profeſſione laudatum & confirmatum eſt. Et hoc utique contra Henricianos, qui fideles Sancti Petri conſtringere voluerunt, ut excommunicationem Domini Papæ, Gregorii, ſuper Henricum cum illis, retractare præſumerent. Quidam autem Bambergenſis Clericus, nomine *Cunibertus*, Romani Pontificis Primatui derogare volens, in mediam Synodum ſe contulit, aſſerens, Romanos Pontifices hunc ſibi Primatum adſcripſiſſe, non aliunde conceſſum hæreditaſſe; videlicet, ut nullus de eorum judicio judicare debeat, nec illi alicujus judicio ſubjaceant. Qui cum aperte *a tota Synodo confutaretur*, præcipue tamen a quodam laico convictus eſt per illud Evangelium: *Non eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum.* Cum enim hoc generaliter ab omnibus Eccleſiaſticis ordinibus obſervandum deputetur, ne major a minore judicetur, quis hoc Vicario Sancti Petri denegare potuit, quem omnes Catholici pro Domino & Magiſtro venerantur?

II.

In eadem Synodo ordinatio Wecilonis Moguntini invaſoris, & Sigefridi Auguſtenſis, & Norberti Curienſis, immo omnes ordinationes, & conſecrationes excommunicatorum penitus irritæ judicatæ ſunt, juxta decreta Sanctorum Patrum INNOCENTII, LEONIS PRIMI, PELAGII atque ejus ſucceſſoris GREGORII PRIMI.

III.

Secta Wecilonis Moguntini invaſoris, ejusque ſociorum, ſub anathemate damnata eſt, quæ aſſerit. 1. *Sæculares ſuis rebus exſpoliatos, Eccleſiaſtico non ſubjacere judicio*, 2. *Nec excommunicari poſſe pro ſuis exceſſibus*, 3. *Quique excommunicatos abſque reconciliatione recipi poſſe contendit.*

IV.

Statutum eſt, ut quicumque ab Epiſcopo ſuo, nec officio, nec communione privato, excommunicatus fuiſſet, etſi injuſte, nullatenus tamen reciperetur ad communionem, niſi abſolutus Eccleſiaſtico more.

V.

Similiter, & pro Sacrilegio excommunicatos decrevit ſancta Synodus non recipiendos abſque ſolita reconciliatione, & niſi dudum, quæ ſacrilege ſibi vendicaverant, reddidiſſent.

VI.

In eadem Synodo Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus perpetua, juxta decreta Sanctorum Patrum, indicta eſt continentia.

VII.

Item ſtatutum eſt, ne laici pallas Altaris, & ſacra vaſa contingant.

VIII.

Item ne laici decimas ſibi vindicent in proprietatem, nec etiam beneficium, ſine conceſſione legitimorum poſſeſſorum.

XI.

Item ut vernum jejunium in prima hebdomada quadrageſimæ, æſtivum in Penteceſte ſemper celebretur.

X.

Item Synodali judicio confirmata & laudata eſt ordinatio Domini Geberhardi Conſtantienſis Epiſcopi. Immo omnia, quæ præfatus Apoſtolicæ Sedis Legatus, cum eſſet Conſtantiæ, ordinavit.

Hoc pacto Chriſtianus Lupus cum ampliſſimis & eruditis Scholiis has XI. Canones Tomo VI. novæ editionis Venetæ 1725. *in hanc Synodum commentatus eſt a pag.* 343. *ad* 393.

Ex Bertoldo Conſtantienſi & Venerici libris juxta ſe poſitis.

Bertol-

Bertoldus addit ſequentia acta Synodi Quintinolinburgenſis.

ITem ibi mota eſt quæſtio de conſanguinitate Regis & uxoris ſuæ. Unde & Rex Hermannus in media Synodo ſurrexit, ſeque de hac re judicium ſanctæ Synodi per omnia obſervaturum profeſſus eſt. Sancta autem Synodus hanc cauſam in præſenti canonice examinari non poſſe judicavit, eo quod legitimi accuſatores non eſſent.

In fine autem Synodalis ſententia anathematis cum ardentibus candelis promulgata eſt in Guibertum hæreſiarcham Sedis Apoſtolicæ pervaſorem, & in Apoſtatas S. Petri, Hugonem Albanenſem, Joannem Portuenſem Exepiſcopos, Petrum Excancellarium. Item in Lemarum Bremenſem, Utonem Hildinesheimenſem, Ottonem Conſtantienſem, Burchardum Baſilienſem, Huzmannum Spirenſem Exepiſcopos. Item in Wicilonem Moguntinum invaſorem, Sigifridum Auguſtenſem, Nortbertum Curienſem, in hos, & in omnes complices, inevitabilis ſententia anathematis promulgata eſt, ſubſcripſerunt per ſe, aut per Legatos ſuos

Hermannus Rex Romanorum.
Otto Monachus (*a*) Cluniacenſis Legatus Gregorii Papæ.
Gebhardus Salisburgenſis Archiepiſcopus.
Hartwicus Meydenburgenſis Archi-Epiſcopus.
Adalbero Wirzburgenſis Epiſcopus.
Altmannus Batavenſis Epiſcopus.
Bernardus Merspurgenſis Epiſcopus.
Guntherus Citicenſis Epiſcopus.
Benno Moeſianus Epiſcopus.
Albertus Vangionus Epiſcopus.
Burckhardus Halberſtadenſis Epiſcopus.
Hermannus Mediomatricus Epiſcopus.
Reginardus (*b*) Mindenſis Epiſcopus.
Wigoldus Auguſtanus Epiſcopus.
Gebhardus Conſtantienſis Epiſcopus.
Heinricus Bambergenſis Epiſcopus.
Eckbertus Marchio Saxonum Brunovicenſium.
Henricus Craſſus, filius Ottonis Ducis Bavariæ.
Conradus Comes a Beuchlingen.

Bertoldus in Chronico, quem Baronius, Bzovius, Chriſtianus Lupus ſecuti ſunt.

(*a*) Epiſcopus Eccleſiæ Oſtienſis.
(*b*) Quatuor hi ultimi Epiſcopi erant a Legato Pontificio, vel Hermanno, introducti in has Eccleſias, Reginhardus in Mindenſem, ad quam Colonienſis Metropolita ordinaverat Folemarum, Wigoldus in Auguſtanam, in qua ſedebat Sigefridus, poſt captus.

In eadem Synodo damnata fuit hæreſis Henriciana, qua aſſerebatur Imperatoribus & Regibus ſummam poteſtatem eſſe in profana & ſacra: item hæreſis Weciliana, aſſerens Principem rebus ſuis ſpoliatum Divinis legibus non teneri. Ita a ſchiſmate ad hæreſin itum. *Chronographus Saxo pag. 268. apud Leibnitz.*

CONCILIABULUM MOGUNTINUM

QUATUOR ARCHI-EPISCOPORUM, & DECEM EPISCOPORUM, CONTRA GREGORIUM VII. PRO CLEMENTE III. ANTI-PAPA.

Anno Chriſti MLXXXV. Gregorii VII. Papæ XII. Henrici IV. Regis XXIX. Imp. I.

SEd ea (acta in Synodo Quindelinburgenſi proximo Paſchate) poſtquam ab Henrico Rege cognita ſunt, vix tres hebdomadæ effluxere, cum & ille MOGUNTIÆ ad S. Albanum *Pſeudo-Synodum Schiſmaticorum* ſuorum Epiſcoporum

porum congregavit, cui ipſe cum Legatis Pſeudo-Pontificis intertuit. Acceſſère ad hanc Synodum Wecilo (a) Moguntinenſis, Eilbertus Trevirenſis, Sigewinus Colonienſis Archi-Epiſcopi, & Liemarus Bremenſis per Legatum; adhæc Conradus Trajectenſis, Henricus Leodienſis, Udalricus Eichſtadenſis, Meginwardus Friſingenſis, Otto Ratisbonenſis, Rubertus Bambergenſis, Hermannus Spirenſis, Otto Conſtantienſis, Sigefridus Auguſtanus, Gebehardus Pragenſis, Udo Hildeſimenſis, Henricus Paderbornenſis, Erpo Monaſterienſis (adeo jam nomen illud pro Mimigardevordenſi receptum erat) Folcmarus Mindenſis Epiſcopi: tres præterea Bibo Tullenſis, Burchardus Baſileenſis, Otto Stratzburgenſis Epiſcopi, Legatos ſuos miſère. Multi ex his metu Regis potius, quam voluntate ſua adſuère, qui manu quidem & ore, ut Sigebertus retulit, *Guiberto adhæſi*, corde tamen Gregorio adhæſère, ideoque a Synodo ſe deinceps detraxerunt. Interim Schiſmatici, qui convenerant, Epiſcopi, præſide Wecilone Moguntino Archi-Epiſcopo, adverſus Gregorium Pontificem pronuntiarunt; tamquam paria relaturi Synodo Catholicorum Epiſcoporum, ne horum judicium quicquam derogaret Henrico Regi ſuo. Quapropter umbratilem hanc Synodum appellavit Bertholdus Presbyter.

Schatenus Annal. Paderbornen. Tomo I. ad h. a.

ACTIO II.

Gebehardo, Pragenſi, reſtituitur Moravienſis Eccleſia, aliquanto tempore ei ſubtracta.

IN eodem Concilio Gebehardus, frater Wratizlai Ducis Boemiæ & Poloniæ, Pragenſis Eccleſiæ Præſul, ſcripta ſua antiquæ querimoniæ præſentavit de Joanne Moravienſi Epiſcopo, qui eodem anno ab hoc ſæculo migraverat. Replicavit etiam Privilegium ſancto Adalberto Prædeceſſori ſuo, a Benedicto Papa, & Imperatore Ottone I. confirmatum.

Unde factum eſt, ut *Wratizlaus* Dux, & frater ſuus *Conradus*, eidem Gebehardo Epiſcopo Moraviæ Parochiam reproſiterentur & redderent, cujus redintegrationis auctoritatem Imperator in charta deſcribi, & ſigilli ſui impreſſione juſſit inſigniri.

Acta ſunt hæc Moguntiæ III. Kal. Maji.

Annaliſta Saxo Eckharti Tomo I. Corporis Germaniæ Script. ſed ad annum 1086. *refert.*

Epiſcopi, qui Moguntino Conciliabulo intereſſe noluerunt, ſed Catholicæ cauſæ adhærebant, hi fuere: Gebehardus Saltzburgenſis, Hartwicus Magdeburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopi; Epiſcopi: Adalbero Wurceburgenſis, Altmannus Paſſavienſis, Adelbertus Wormatienſis, Burchardus Halberſtadenſis, Werinherus Merſeburgenſis, Guntherus Citicenſis, Benno Miſnenſis, Hartwigus Virdunenſis, Herimannus Metenſis, Reginhardus Mindenſis, Wigoldus Auguſtanus, Gebehardus Conſtantienſis, Henricus Paderbornenſis. Hi omnes nullo humano metu, nullo favore ſeduci poterant, & plerique ex illis exilium ab Eccleſia ſua, quam cauſam Catholicam deſerere maluerunt. Adde his omnes reliquos Occidentis & Orientis Eccleſiarum Epiſcopos, Gregorio VII. adhærentes, & videbis, quantula ſit auctoritas 18. Epiſcoporum Moguntiæ coactorum vel per ſe, vel per Legatos ſuos pro Anti-Papa Guiberto, ejusque Legatis tribus.

De Abbatibus ſcribit Tritbemius:

Eos Abbates in Germania, qui Gregorii VII. partem ſequebantur, propter tyrannidem Henrici, aut de ſuis Monaſteriis fuiſſe vi expulſos, aut communionem habere cum excommunicatis recuſantes, propter ſerenitatem conſcientiarum ſpontanea voluntate receſſiſſe a ſuis Mona-

(a) *Hujus elogium compendio dat Bertoldus Conſtantienſis ad hunc annum.* Henricus congregata multitudine Schismaticorum, Wecilonem Clericum Halberſtadienſis Epiſcopi fugitivum, Moguntinenſi Epiſcopatu remuneravit: eo quod illi in omni pertinacia contra Dominum, & SANCTUM PETRUM, indefeſſus cooperator adfuit, qui ipſe jam dudum anathematizatus, & ab anathematizatis electus, nihilominus etiam ab anathematizatis juxta Pelagium Papam non conſecratus, ſed execratus eſt. *Ex editione Urſtiſii.*

Monaſteriis exules. Wilhelmum Hirſaugienſem Abbatem ſuum, vocatum Moguntiam non adiviſſe, ſed cauſas rationabiles ſuæ abſentiæ oppoſuiſſe. Verbo Decretum Moguntiæ fuit, quod omnes Epiſcopi & Abbates Imperatori eatenus rebelles, deponerentur absque contradictione, & alii obedientes Imperatori in eorum locum conſtituerentur.

Tritbemius in Chronico Hirſaugienſi novæ edit. Tomo I. pag. 265.

Bertoldi Conſtantienſis Presbyteri coævi judicium de Moguntino Conventu audiamus: Hi omnes adverſarii Eccleſiæ Dei, excommunicati ſcilicet in Synodo orthodoxorum Romana, & Quintelinburgenſi, in tertia hebdomada collegerunt Moguntiæ non Synodum, ſed Conciliabulum, in quo umbratilem ſententiam excommunicationis contra fideles S. Petri deprompſerunt, utpote nequaquam illos excommunicare valentes, ſed apertiſſime ſeipſos a communione fidelium ſequeſtrantes, ut non tantum judicio Eccleſiæ, ſed & proprio eorum judicio ſicut omnes hæretici a Catholicis eſſent ſeparati. Sedes quoque Catholicorum Epiſcoporum viventium temeraria cupiditate cæcati ſibi vindicare non timuerunt. *Binius ex Bertoldo Tomo III. Concil. Parte II. pag.* 406.

HERMANNUS, SPIRENSIS EPISCOPUS,

INVITAT EPISCOPOS ET PROCERES LONGOBARDIÆ AD MOGUNTINUM CONVENTUM.

IN Domino Dominorum diligendis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Marchionibus, Comitibus, nec non etiam totius Longobardiæ tam minoribus, quam majoribus, Hermannus, Spirenſis Epiſcopus, ſervitutem & orationem.

Super Regni perturbatione, Regiæque poteſtatis derogatione, nec non etiam ſuper vacillante ſtatu Eccleſiæ, non minus ego dolens, quam cœteri Principes Regni, decrevimus Moguntiæ inire conſilium, ſi fieri poſſit, ut & Regni perturbatio ſedetur, Regia poteſtas redintegretur, & Eccleſiæ, ne omnino naufragium patiatur, ſuccurramus. Quonam autem modo hoc fieri poſſit, excogitare nequivimus, niſi caput peſtiferi ſerpentis penitus abſcinderetur, cujus venenoſo afflatu hæc exorta hactenus intumuerunt: Manente vero cauſa efficiente, quomodo poterit effectus extirpari? Quo inito conſilio tam primates, quam minores, firmiter fideliterque decrevimus, ut Hiltebrandus, ille Sedis Apoſtolicæ ſubdolus invaſor, Divinarum, humanarumque legum execrabilis perturbator, Deo opitulante, omnimodis abdicetur, aliusque in ſedem Apoſtolicam eligatur, qui diſperſa colligat, contracta conſolidet, non diſcordiam, non bella, ſed pacem in ſancta Eccleſia deſideret. Nec ab hoc negotio perficiendo ſtrenuitatem veſtram abſterreat, quod prius in ſimili conſilio nos, portum tenentes, periculoſæ procellarum jactationi vos commiſimus; ſed potius viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, qui ſperatis in Domino, pro certo ſcientes, levius extorqueri clavam de manu Herculis, quam in præſenti negotio divellamur, vita Comite a vobis.

Ex codice MS. Tegernſeenſi deſcripſit Cl. Schannatus bonæ memoriæ.

CONRADUS EPISCOPUS,

Confirmavit STATUTA, *Privilegiaque Trajectinæ Eccleſiæ jam ab Epiſcopis anteceſſoribus facta, & indulta hoc diplomate.*

ANNO CHRISTI MLXXXVII. VICTORIS III. PAPÆ II. HENRICI IV. REGIS XXXII.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, & ſancti Martini confeſſoris, glorioſi Patroni mei. Ego CONRADUS Sanctæ Trajectenſis Eccleſiæ humi-

Tomus III. Concil. German. C c 2 lis

lis Epiſcopus, notum eſſe volo poſteritati univerſæ, quod a venerabilibus viris in Chriſto dilectis, Præpoſito, Decano, & capitulo majoris Eccleſiæ Trajectenſis prædictæ vocatus veni ad capitulum, ut *privilegia* & *ſtatuta* ab anteceſſoribus meis Epiſcopis conceſſa edita perſcrutarer. Viſis igitur & examinatis pluribus eorum privilegiis a prædeceſſoribus meis conceſſis & editis, videlicet a Dominis *FREDERICO*, *RADBODO*, *BALDRICO* & *ADELBOLDO*, Eccleſiæ ipſorum a Danis deſtructæ reparatore, & fundatore glorioſo, & pluribus aliis Epiſcopis anteceſſoribus meis inter cætera reperi ſtatutum ſub his verbis.

" Ne ea, quæ *Sancti Patres*, & antiquitas veneranda Spiritu Sancto inſpirante ſtatuerunt, a memoria poſteritatis elabantur, decet, & convenit ſcripturarum memoriis perſonare, & nota facere tam præſentibus, quam futuris. *Sciant igitur univerſi quod in fundatione primæ majoris Eccleſiæ Trajectenſis certus numerus eſt ſtatutus* (a) *Canonicorum, ſcilicet quadraginta, cum Præpoſito & Decano.* Proceſſu vero temporis multiplicatis fidelium populis, pluribusque Eccleſiis collegiatis ex inſpiratione Divina, & conſenſu (*b*) majoris Eccleſiæ prædictæ fundatis & conſtructis, tam in civitate Trajectenſi, quam in Diœceſi Trajectenſi. Deinde per Epiſcopos, & majorem Eccleſiam earum fundatores decretum exſtitit, & ſtatutum, (*c*) ut omnes Eccleſiæ prædictæ matrici Eccleſiæ ſive majori prædictæ perpetuis temporibus ſint ſubjectæ, & in memoriale ſubjectionis, cum Præpoſituram earundem aliquam vacare contigerit, capitulum, ad quod ejuſdem (*d*) collatio pertinet, unum de canonicis dictæ majoris Eccleſiæ in Præpoſitum eligat, & nullum aliunde aſſumat, cum Archidiaconi eſſe debeant, niſi tantummodo in Eccleſia Cathedrali. (*e*) Item cum Epiſcopus Præpoſituram Tielenſem, Theſaurarium, Scholaſtriam, Chori-Epiſcopum & quædam alia officia, S. de Eiſt, & Delenberghe, Præpoſitura nuncupata, quæ etiam *clauſtrales obedientiæ* appellantur, ſuæ collationi reſervaverit, nulli eam conferre niſi canonico majoris Eccleſiæ poterit, aut debebit. (*f*) Eccleſiam S. Salvatoris, quæ cum majori ſimul eſt fundata & dotata, ipſique annexa fraternitate ſpeciali ſuum præpoſitum conferre cuicûnque voluerit eſt conſueta. (*g*) Decretum eſt & ſtatutum, quod de ſingulis Eccleſiis trium congregationum civitatis, in ſolemnitatibus Paſchæ, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, S. Martini glorioſi Trajectenſis Patroni, & in aliis omnibus matricis Eccleſiæ prædictæ legitimis ſtationibus, intererunt, & cum Diaconis comminiſtrant, & tantum Epiſcopali ſedi debitum reddant. Item ſtatutum eſt, ut, cum Decano majori expedire videbitur, & neceſſitas requiret, quod Epiſcopum & Archidiaconos, & Eccleſiam tam civitatis quam Diœceſis Trajectenſis pro tempore exiſtentes ad capitulum vocare tenebuntur. (*h*) Item Abbates de civitate, & Diœceſi ad omnes ſtationes erunt in civitate, & non ſtabunt inter canonicos, nec in ſtallo canonicorum, ſed in alio loco, induti albis, & cappis ſericis, & Epiſcopum, quocunque iturus eſt, in choro, vel Eccleſia duo ducent. Hoc igitur quia ſancti Patres, & veneranda antiquitas tam laudabiliter ſtatuerunt, & teneri decreverunt; nulla poſteritas cujuscunque conditionis infringat, ſed perpetuis temporibus obſervet, & qui aliqua ex eis infringet, anathema ſit. Amen.

Quibus viſis idem Præpoſitus, Decanus, & Capitulum humiliter ſupplicaverunt, ut privilegia hujus & *ſtatuta* dignarer confirmare.

Quapropter eorum humilibus petitioni-

(*a*) Canonici 40. tantum Collegii D. Martini in principio conſtituti.
(*b*) Eminentia majoris Eccleſiæ.
(*c*) Cui alii parent.
(*d*) Et ex cujus collegio eligendi aliarum Eccleſiarum Præpoſiti, non aliunde aſſumendi.
(*e*) Item alii aliis dignitatibus ornandi inter cæteros præpoſitura Tielenſis, Elſt, & Delenberghe.
(*f*) Eccleſia S. Salvatoris ſimul cum majori fundata.
(*g*) Sacerdotes trium Eccleſiarum civitatis adſtricti ad ſtationes Eccleſiæ matricis.
(*h*) Abbates Diœceſis Trajectenſis adſtricti ad omnes ſtationes Eccleſiæ matricis.

tionibus inclinatus, conſiderans etiam apud Deum peccatrici animæ profuturum, ſi honorem Eccleſiæ & . . . cui præſum, ampliarem, præmiſſis privilegiis & ſtatutis addo de gratia ſpeciali & ſtatuo, (*i*) " ut Eccleſia glorioſiſſimæ " Virginis Mariæ per me noviter dota- " ta, & fundata etiam per me & ipſam " Eccleſiam majorem in omnibus tam " conferendo præpoſituram ſuam uni de " canonicis majoris Eccleſiæ, quam ſuis " ſtationibus comminiſtrando, ut præ- " mittitur, ipſi matrici Eccleſiæ ſit ſub- " jecta.

Præmiſſa omnia & ſingula privilegia & ſtatuta rationabiliter edita a venerabilibus viris meis prædeceſſoribus Epiſcopis, jam cum Chriſto viventibus, duximus confirmanda in Dei nomine, & præſentibus confirmo, præcipiens omnibus poſteris ſub anathematis vinculo immobiliter obſervate.

Acta ſunt in Capitulo majoris Eccleſiæ præſentibus Domino meo (*k*) Henrico IV. Imperatore ac venerabilibus viris Annone Colonienſi, (*l*) Everardo Treverenſi (*m*) Archiepiſcopis, Burgardo Halberſtadenſi, Frederico (*n*) Monaſterienſi Epiſcopis, Godefrido, Frederico, Gerardo Ducibus, & pluribus aliis Regni, & Epiſcopatus fidelibus.

Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo octuageſimo ſeptimo. Anno Domini Henrici Regni 33. Imperii vero 5. mei vero 13. Kalendas Novembris. (*o*)

Heusden Batavia ſacra pag. 135. 136.

Ex Annalibus hactenus ineditis Petri Bockenbergii.

(*i*) Eccleſia D. Mariæ a Conrado fundata matrici, ut aliæ, ſubjecta.
(*k*) Henricus Imperator præſens in capitulo Trajecti.
(*l*) S. Anno jam anno 1075. obierat: ſedebat hoc anno Coloniæ Sigewinus.
(*m*) Eberhardus, Treverenſis Archiep. anno 1067. obierat: hoc anno Trevericæ Archi-Epiſcopus erat Egilbertus: Error Librarii, qui poſterioribus annis ſtatuta iterum deſcripſit & augere voluit.
(*n*) Friderici Monaſterienſis jam dudum mortui ſedem Erpo occupabat anno 1087.
(*o*) Conradus Epiſcopus Ultrajectinus XXII., antea Moguntini Archi-Epiſcopi Camerarius, Henrici IV. Regis nutritius, cui faviſſe perhibetur. Unde Bertholdo Conſtantienſi Schismaticus dicitur. Sedit ab anno 1075. ad 1099. XIV. Aprilis, quo interemptus fuit a Friſio.

PRINCIPUM GERMANIÆ PROPE SPIRAM
COLLOQUIUM CUM HENRICO IV. REGE ET IMP.
ANNO CHRISTI MLXXXVII. VICTORIS III. PAPÆ II. HENRICI IV. IMP. IV.

SUMMA. Principes Germani, Catholico Papæ conjuncti, ſuadent Henrico IV. pacem cum Eccleſia Catholica, ejus Capite ineundam, ſed irrito conatu.

IN Germania Principes Regni Teutonicorum, fideles Sancti Petri, generale colloquium cum Henrico IV, & Fautoribus ejus, in Kalendis Auguſti prope Nemetenſem civitatem habuerunt, eique adjutorium ſuum, ſi de excommunicatione exire vellet, fideliter promiſerunt.

Ille autem in ſolita ſua obſtinatione perſiſtens, nec ſe profiteri excommunicatum dignatus eſt, licet ſibi in faciem hoc a noſtris inſtanter probaretur. Unde & noſtri nullam pacem & concordiam cum eo habere ſtatuerunt.

In prædicto colloquio literæ Domini Papæ, Victoris III, hoc anno VII. Idus Maji conſecrati, & in Apoſtolica Sede collocati, recitatæ ſunt, in quibus & ſuam promotionem Principibus Germaniæ denuntiavit, & Judicium ſui Anteceſſoris piæ memoriæ Gregorii Papæ (*a*) ſuper Henricum & Fautores ejus, apertiſſime confirmavit.

Bertoldus, coævus autor, Conſtantienſis Presbyter.

Il. Baronius ad h. a. n. XVIII.

(*a*) Hinc patet *figmentum pœnitentiæ*, quod Sigebertus Sancto Gregorio morienti attribuit in ſuo Chronico: cui & cæteri omnes coævi Scriptores contradicunt.

Anno MLXXXIX. Colloquium rurſum Saxoniæ Epiſcopi & Proceres cum Rege Henrico habent. Petunt, ut cum Pontifice & Eccleſia in gratiam redeat, Guiberto, Antipapæ, renuntiet, pronos ſe ad obſequium Regis redituros. Rex non multum abnuere viſus; ſed Proceres & Epiſcopi ſchismatici mentem alio averterunt, & conſilia Catholicorum eluſa ſunt.

Schatenus ad h. ann. ex Bertholdo.

SYNODUS DIOECESANA BAMBERGENSIS
ANNO MLXXXVII. A ROBERTO, BAMBERGENSI EPISCOPO, CELEBRATA,

In qua juxta priorem Synodum anni MLVIII. Decimatio Novalium revindicatur.

ANNO Dominicæ Incarnationis MLXXXVII. Indict. XI. XI. Kalend. Aprilis, celebrata eſt Synodus in hac Bambergenſi Eccleſia, ſub Domino Roberto, ſeptimo hujus Sedis Epiſcopo. Ubi inter cætera Eccleſiaſtica negoria, univerſi, qui Synodo Domini *Gunthari* intererant; Clerici quidem per ſanctam obedientiam; judices vero cæterique laici Sacramentis aſtricti, uno ore proteſtati ſunt: quemadmodum novalium decimationes, de quibus inter noſtram, & Wirceburgenſem contentio erat Eccleſiam, Synodali judicio, ſub Domno *Gunthario*, quinto hujus Sedis Epiſcopo, noſtræ adjudicatæ ſunt Eccleſiæ. Et hæc nomina teſtium, qui ad memoriam modernorum, quid ſub Domno *Gunthario* viderint, & audierint, proteſtati ſunt.

Adalbero Decanus.
Aencher, Eccho, Adelbereth, Sigelo, Ozo, Huno, Ruthart.

Hi ſunt Clerici:

Erbo, Aſcuvin, Volrat, Friderich, Arnolt, Debolt.

Hi vero Synodo Domni noſtri Roberti.

Gebenart Præpoſitus.
Poppo Decanus.
Tiemo Abbas.
Kezelin, Eberhart, Heriman, Eberhart, Adelbero, Poppo, Bruno, Erneſt.
Adelbero Decanus.
Huno, Mengoz, Gunthere, Rabodo, Erehenbreht, Arnolt.
Domnus Bodo.
Gozuvin Comes.
Friderich de Caſtel.
Gozuvin de Anſpere.
Adelolt, Wolpodo, Lamprecht, Bruno, Ebirhart.

Ex Schedis Cl. Schannati b. m.

CONVENTUS AQUISGRANENSIS
Anno Chriſti MLXXXVII. Victoris III. Papæ II. Henrici IV. Regis XXXII. Imp. IV.

SUMMA. 1. Eccleſiam S. Servatii in Trajecto. 2. Nominationem Præpoſiti. 3. Advocatiam ſolius juris Regii eſſe oſtenditur. 4. Sub banno IX. Epiſcoporum.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, & victorioſiſſimæ crucis, & ſanctæ Dei genetricis Mariæ Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ filiis tam poſteris, quam præſentibus, gratiam Dei, perpetuamque pacem.

Quoniam Regibus & Imperatoribus a Deo

a Deo in pacem Eccleſiarum conſtitutis ſolicitudo eſſe debet, ſibi commiſſis prudenter & ſtrenue providere Eccleſiis, neceſſarium duximus, ut, ſicut in ſtatu honoris ſui, & integritate libertatis adhuc poſitæ, ſunt conſervandæ, ita dominatione iniqua oppreſſæ, in pauperiem redactæ, libertatis honore deſtitutæ, ſint reformandæ. Talis ergo & tantæ ſolicitudinis ſtudio, benignitas noſtra Eccleſiam *B. Servatii in Trajecto* reſpiciens, iniquæ & gravi ejus ſervituti condoluit, nec paſſa eſt ulterius eam debita libertate deſtitui. Pia namque conteċtalis noſtræ conjugis *BERTÆ* petitione, & Principum regni noſtri judicio, iniquæ Dominationis jugum, & omne jus beneficialis ſervitii prædictæ Eccleſiæ remiſimus, nullique eam ulterius ſervituram, niſi Romanis Regibus vel Imperatoribus, & reſpectu libertatis perpetuæ ad ſanctum Petrum & Romanam ſedem, quo jure regalia omnia reſpiciunt, amplius habituram, imperiali auctoritate, & banno confirmavimus. II. Dominium vero Præpoſituræ ejusdem Eccleſiæ nulli conceſſimus recipiendum, niſi ei, quem Regia vel Imperatoria manus in curia & capella ſua Cancellarium ſuum ordinaverit. III. Advocatiam quoque altaris prædicti, omnibus, niſi ſolis Imperatoribus & Regibus & Prælatis, dono eorum Eccleſiæ præſidentibus, tenendam Imperiali auctoritate & banno contradiximus. Hanc igitur libertatis confirmationem quondam a Domino *KAROLO* Imperatore factam, & multorum Epiſcoporum tunc præſentium anathemate firmatam, nos quoque ob meritum ſancti & venerabilis *SERVATII* & dignitatem Cleri & familiæ, quæ fere omnis ex ingenua parentum propagine, libera traditionis conditione ad proprietatem Eccleſiæ proceſſit, quaſi neglectam, & violentia quadam deſtructam, conditione prædicta renovavimus.

Sit ergo Præpoſitura iſta cum Altaris ſui advocatia ſoli Regali vel Imperiali libertati adſtricta, ab omni proprietate alterius Eccleſiæ aliena. Et hoc merito: quoniam ipſa quondam viginti Epiſcoporum ſedes; ſimul exſtitit, & Regalis & Imperialis curia. Ducibus quoque & Comitibus, & cæteris perſonis nunquam beneficium fiat, ſed perpetuo exiſtens libera, Regali tantum vel Imperiali aulæ deſerviat. Hujus autem libertatis conſilio aut opere violatores ab Epiſcopis tunc præſentibus excommunicatos, Reos Majeſtatis noſtræ, & Apoſtolica feriendos ſententia, Regum & Imperatorum perſequendos gladio, quaſi hoſtes Imperii pronuntiamus.

Acta ſunt hæc Aquisgrani Palatio anno Dominicæ Incarnationis MLXXXVII. Indictione decima, regnante Henrico Imperatore, Conrado filio ipſius, Duce, Anno regni ejus XXXII. Imperii IV. Henrico Epiſcopo Leodienſi, Godeſchalio Trajectenſi Præpoſito, Dudekino Decano.

Hi affuerunt teſtes:

Sigewinus Colonienſis Archi-Epiſcopus.
Liemarus Bremenſis Archi-Epiſcopus.
Conradus Trajectenſis (*a*) Epiſcopus.
Erpo Mimmengardeſurdenſis Epiſcopus.
Theodoricus Werdunenſis Epiſcopus.
Burchardus Lauſanenſis Epiſcopus.
Folmarus Mindunenſis Epiſcopus.
Henricus Paderbrunnenſis Epiſcopus.
Heinricus Leodienſis Epiſcopus.

Hi prædictæ libertatis violatores excommunicaverunt.

Hi quoque Regni Principes affuerunt teſtes:

Dux Saxoniæ.
Magnus Dux Lothariorum.
Conradus Marchio.
Godefridus Adelbertus Comes, Heinricus frater ejus.
Cono Comes.
Arnoldus Comes.
Henricus Comes de Lacho.
Godefridus de Kerklo Comes. Item G. filius ejus cum multis aliis.

Signum Domini Henrici quarti Regis & Imperatoris.

(L. S.)

Exſtat Diploma in exegeſi de Epiſcopatu Tungrenſi & Trajectenſi Cap. VII. præmiſſa Tomo VII. Maji in actis Bollandinis.

SYNO-

(*a*) Ad Rhenum. In Diplomate ſermo eſt de Trajecto ad Moſam, ubi aſſervatur corpus S. Servatii.

SYNODUS TREVERICA

SUB EGILBERTO ARCHI-EPISCOPO. (*a*)

Anno Chriſti MLXXXVIII. Urbani II. Papæ I. Henrici IV. Regis XXXIII. Imp. V.

Præceptum Godefridi Ducis, quo Cellam S. Dagoberti prope Satanacum (Stenay) ab Arnulpho Comite occupatam Gorzienſibus Monachis reſtituit in Synodo Treverenſi.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Godefridus Divina propitiante gratia Dux & Marchio. Juſtum & utile eſſe nobis, ſcire & conſiderare debemus, ut quoniam ſæcularis militiæ negotiis occupati, Divinis intendere, prout expedit, nequaquam valemus, ſaltem Deo & ſanctis peculiarius in Monaſteriis Deo ſervientibus cónſilium noſtrum, & auxilium exhibentes, per hoc beneficientiæ eorum, pariterque mercedis, ipſo Deo donante, participes exiſtere valeamus. Unde notum eſſe volumus ſanctæ univerſalis Eccleſiæ filiis fidelibus tam futuris, quam præſentibus; quia Dux Godefridus avus meus cum Beatrice uxore ſua apud Sathanacum (*b*) juris ſui villam in Eccleſia S. Martyris Dagoberti pro ſuarum animarum remedio monachos in Monaſterio S. Gorgonii conſtituerunt, eiſque inter alia ad ſupplementum victus, & veſtitus Eccleſiam villæ Moſaci, quæ ſine contradictione ſuæ proprietatis erat, legaliter condonaverunt: quam etiam ipſi monachi tota vita ipſius avi mei, & filii ſui avunculi mei quiete, & pacifice poſſederunt. Poſtquam vero, ipſis defunctis, in noſtras manus honor eorum per ſucceſſionem devenit, & pene omnis regio, ipſis ante ſubjecta, in odium noſtri, atque inimicitias gratuitas conjuravit; ipſi tunc hoſtes noſtri, cauſa odii in nos aſſumpti, in ipſos quoque Monachos inſurrexerunt, eiſque per ſummam injuſtitiam atque violentiam ipſam Eccleſiam de manibus abſtulerunt, atque alteri in beneficium tradiderunt, multiſque annis, uſque dum videlicet erga nos in gratiam redirent, cœptam injuſtitiam Deo, Sanctiſque ſibi famulantibus intulerunt. Super qua re, cum apud Sathanacum nobis præſentibus quæſtio oborta fuiſſet, & ipſis etiam coeſſentibus, qui ipſam violentiam exercebant, concio monachorum nos ſuper hac interpellare cœpiſſet, ſeque jam ſuper hoc (*c*) *apud Synodum Trevirenſem* proclamationem feciſſe, & *judicio Synodali* ipſam Eccleſiam ſuo juri adjudicatam fuiſſe, & auctoritate Pontificali pacem & quietem poſſidendi ſibi imperatam eſſe dixiſſet, ſimulque adhuc supereſſe teſtes, qui prædictæ donationi avi mei interfuiſſent, efficaciter affirmaſſet; ipſos teſtes undique evocari, & ante nos coadunari effecimus, & ipſis teſtificantibus vera eſſe, quæ ipſi aſſeverabant, omni parte reperimus. Quibus omnibus auditis & diligentius conſideratis, viſum eſt nobis, (*d*) Comitem Arnulphum, qui princeps ipſorum fuerat Eccleſiæ pervaſorum, ſub nomine Sacramenti & Fidei conjurare, utrumnam hæc omnia cog-

[*a*] Egilbertus, Trevirorum Archi-Epiſcopus, habita Treveris Synodo Moſacenſem Parochiam, Sathanacenſi cellæ ablatam, reddendam curavit. Res relata in tabulas Treveris. *Alexander Wiltbemius Soc. J Eſu in notis ad acta S. Dagoberti Francorum Regis & Martyris pag.79.*

(*b*) *Stenay*, oppidum Moſellæ incubans.

(*c*) *Apud Synodum Trevirenſem judicio Synodali Eccleſiam ipſam ſuo juri adjudicatam fuiſſe*) Reddebatur namque jus a Synodo Archi-Epiſcopali (quam hodie Conſiſtorium Archi-Epiſcopale vocamus) de quibuscunque rebus Eccleſiaſticis in Archi-Diœceſi ſitis, etiam adverſus laicos, ſicut hodie.

(*d*) *Comitem Arnulphum*) Chiniacenſem hujus nominis ſecundum, qui an anno 1106. an 1110. obierit, incertum eſt. Vide *Bertbolet Hiſtor. Luxemb. Tom. III.pag.252.*

cognoſceret vera eſſe, an potius ea vel vellet, vel poſſet veraciter impugnare; qui ſine ipſa adjuratione confeſſus eſt, hæc ita, ut diximus, acta eſſe, ſeque & interfuiſſe & audiſſe, & vidiſſe, & ipſo avo meo hanc donationem faciente, laudâſſe. Hac ejus confeſſione perceptâ, ſubſequenter eum monuimus, ut Sancto & nobis exinde faceret, quod facere jure deberet, & ipſam invaſionem coram Deo & Sanctis emendans, deinceps ab ipſa Eccleſia cum omnibus ſibi ſubjectis perpetualiter abſtineret; & ipſe jure obniti non valens, ad opus Dei & S. Dagoberti, (*e*) ſibiqne deſervientium Monachorum, ipſam Eccleſiam nobis integre, & ſine omni impoſterum reclamatione reddidit & (*f*) verpivit, & nobis ipſius Eccleſiæ donum S. Dagoberto ſuper altare reſtituentibus, ipſe ſpontaneus interfuit & laudavit. Unde ut hæc rerum geſtarum memoria per tempora ſuccedentia firma permaneat, & inconvulſa, hanc deſcriptionem memorialem fieri juſſimus, & ſigilli noſtri impreſſione, ac teſtium idoneorum affixione roborare ſtatuimus. Signum Godefridi Dei gratia Ducis & Marchionis. Signum Almarici. Signum Simonis fratris ſui. Signum Walteri. Signum Attonis. Signum Dudonis. Signum Gerardi. Signum Hembardi. Signum Helberti. Signum Arnulfi. Signum Aleranni. Signum Simonis. Signum Urſionis. Signum Heriberti. Signum Hagineri. Signum Oilardi. Signum Guigfridi. Signum Franconis. Signum Hugonis. Signum Hermanni. Acta Bullioni anno Dominicæ Incarnationis MXCIII. Indict. I. Anno Regni Henrici quarti XXXVII. Imperii X. Pontificante Domno (*g*) Fulberto Trevirorum Archi Epiſcopo anno ſui Pontificatus X.

Ex Martenii Theſauri Anecdotorum T. I. pag. 202. Refert Illmus Hontbemius Tomo I. Hiſtoriæ diplomaticæ Treverenſis N. CCXC. pag. 417. cujus & notæ ſunt.

Alexander Wiltbemius S. JEſu in vita Dagoberti Regis & Mart. anno 1653. meminit hujus Diplomatis, ſed ad annum MLXXXIX. refert Synodum habitam de hoc argumento.

(*e*) Tertii hujus nominis Franciæ Regis, Satanaci ſepulti, cujus vitam e tenebris eruit, & luci dedit Alexander Wilthemius.

(*f*) *id eſt:* feſtuca abjecta donavit, quæ abjectio ſignum renuntiationis legalis erat.

(*g*) Corrige *Egilberto*, qui anno 1078. 6. Januarii electus fuit, unde annus decimus Pontificatus ejusdem cadit in annum 1088. Obiit anno 1101.. Erat autem annus Chriſti 1088. Regni Henrici IV. 33. Imperii 5. Judice *Muratorio*, & Indictione XI. inſignitus.

URBANI II. Papæ Epiſtola, ex Synodo

Romana ſcripta ad Gebehardum Conſtantiæ Epiſcopum canonica, qua eidem Legationem Apoſtolicam & procurationem Eccleſiarum in Saxonia & Alemannia defert & confirmat.

Anno Chriſti MLXXXIX. Urbani II. Papæ II. Henrici IV. Regis XXXIV. Imp. VI.

SUMMA RESOLUTIONUM CANONICARUM.

I. Clemens III. Ravennas Hæreſiarcha, & Henricus Rex excommunicati a Gregorio VII. tales habentor.

II. Ii, qui armis, pecunia, conſilio Eccleſiaſticos Ordines ab iis accepere.

III. Communicantes iis ex Canonum diſpoſitione excommunicentur, modus pœnitentiæ & abſolutionis diſcretioni Legati permittitur.

IV. Clerici ab excommunicatis ordinati ſub variis conditionibus, manere poſſint, in ſuperiores ordines non aſcendere.

V. Presbyteri lapſi in crimen, quomodo rehabilitandi.

VI. Abbatiæ Augiæ.
VII. Abbatiæ S. Galli Regimen Epiſcopale, Abbatum electio.
VIII. In Epiſcopatibus Auguſtenſi, Curienſi, Patavienſi inſpectio.
IX. Demum procuratio omnium Eccleſiarum, Saxoniæ, Alemanniæ, & earum, quæ prope ſunt, Gebehardo demandantur.

URBANUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, GEBEHARDO (a) CONSTANTIENSI EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

QUia te ſpeciale, poſt Dominum, manuum noſtrarum opus eſſe perpendimus, & quia ſpecialem in te Religionis gratiam eſſe cognoſcimus; idcirco te adjuvare, tuisque neceſſitatibus ſpecialiter ſubvenire, Domino annuente, ſatagimus. Quæſtiones autem, quas tuis litteris ſignificaſti, veſtris in partibus agitari, apud nos quoque ſatis frequenter noveris commoveri.

Fratrum itaque communicato conſilio, diuque excommunicationis quæſtione tractata, ſancti prædeceſſoris noſtri *Gregorii* ſententiam confirmantes, ita eam Domino inſpirante determinavimus.

Primo quidem gradu *Ravennatem hæreſiarcham*, Romanæ Eccleſiæ invaſorem, cum *Henrico* Rege, ejuſdem perverſitatis capite, ab omnibus Eccleſiæ Catholicæ membris alienum, & excommunicatum eſſe cenſemus.

Secundo eos, qui armis, pecunia, conſilio, aut obedientia, Eccleſiaſticos maxime ordines, aut honores ab eis, aut eorum fautoribus accipiendo, eorum nequitiæ adminiculum ſubminiſtrant. Hos igitur principaliter anathematis vinculo adſtringentes:

In tertio gradu communicantes eis nos quidem non excommunicavimus, ſed, quia ipſi ſe eorum communione commaculant, in noſtram eos ſocietatem nequaquam ſine pœnitentiæ ultione, & abſolutione recipimus. Sanctis quippe canonibus cautum conſtat, ut qui ex excommunicatis communicaverit, excommunicetur. Ipſius autem pœnitentiæ atque abſolutionis modos ea moderatione diſcrevimus, ut quicumque ſeu ignorantia, ſeu timore, ſeu neceſſitate negotii, cuiquam maxime neceſſarii, eorum ſe convictu, ſalutatione, oratione, oſculatione, contaminaverit, cum minoris pœnitentiæ, abſolutionisque medicina ſocietatis noſtræ participium ſortiatur: eos vero, qui aut ſpontanee aut negligenter inciderint, ſub ea volumus diſciplinæ coërcitione ſuſcipi, ut cæteris metus incutiatur, cujus diſciplinæ moderamina quod ad tuam curam ſpectat noſtræ providentiæ, prout oportere videris, pro temporibus & perſonarum competentia ſervanda committimus.

IV. Porro de Clericis, qui ab excommunicatis Epiſcopis ordinati ſunt, necdum quidem ſententiam fiximus, quia generalis mali contagium, *generalis Synodi* eſt cauterio comburendum. Tuæ tamen Paternitati hoc reſpondemus ad præſens, ut ab excommunicatis, quondam tamen Catholicis Epiſcopis ordinatis, ſiquidem non Simoniace ordines ipſos ſuſceperint, & ſi ipſos Epiſcopos non Simoniacos fuiſſe conſtiterit; ad hoc, ſi eorum religioſior vita & doctrinæ prærogativa, viſa fuerit promereri, pœnitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipſis, quos acceperunt, ordinibus manere permittas, ad ſuperiores autem aſcendere non concedimus, niſi neceſſitas & utilitas maxima flagitaverit, & ipſorum ſancta converſatio promeruerit, & hoc tamen ipſum rarius, cum cautela præcipua eſt concedendum.

V. De Presbyteris, Diaconis, aut Subdiaconis, qui, poſt acceptum ordinem in aliquo crimine lapſi fuerint ſive palam ſive clam, conſtat quidem canonum cenſura ab Eccleſiaſticis eos officiis inhiberi; Tuæ tamen diſcretioni, providentiæque committimus, utrum aliqui, qui tamen infamiæ notis non fuerint aſperſi, neceſſitate Eccleſiæ urgente, & ipſorum ſancta converſatione promerente, in ſuis gradibus recuperari debeant. Hoc autem ſecundum indulgentiam dico, non ſecundum Imperium, ut veſtra major veſtris in partibus contra hæreticos habeatur authoritas, ſalva tamen autoritate

[a] *Gebehardus III. Dux Zäringenſis, electus ex Monacho Hirſaugienſi anno 1082. coactus aliquot annis exulare ab Henrico IV. ſchiſmatico, obiit 1116. juxta Bruſchium.*

tate canonum, & Sanctorum Patrum decretalibus inſtitutis. Si quem vero, quod abſit, aut poſt acceptum, aut ante acceptum officium contigerit peremptorio ſive clam ſive palam, occupatum crimine inveniri: eos maxime: qui mundo adhuc vivunt, ab omni Altaris miniſterio ſequeſtramus.

VI. Sane *Inſulam Augiam* ſub jurisdictione beati Petri, ac Romanæ Eccleſiæ, conſtat ſpecialiter contineri; ſed quia eorum privilegium, quod a Romana Eccleſia obtinent, non ſatis meminimus, cauſam facile determinare non poſſumus: ſalva tamen ejus privilegii auctoritate, tibi ſingulariter in Clerum, & in populum illic habitantem, præter monachos, omnem concedimus Epiſcopalem regiminis poteſtatem. Cæterum, ut in eodem Abbatem Catholicum regulariter, vice noſtra, præſtituere ſtudeas, tuæ obedientiæ imperamus, nec ſolum in eo, ſed & in S. *Galli* cœnobio, & in cæteris, ſi quæ ſint propriis Abbatibus deſtituta, noſtra fretus auctoritate, cum conſilio, quorum intereſſe noveris, Abbates eligere, atque electos conſecrare procura. Idem etiam tibi ſtudendum de *Auguſtenſi*, & *Curienſi*, Epiſcopatibus, injungimus: nec non & de cæteris, ad quæ Patavienſis Epiſcopus advocari, vel adeſſe nequiverit.

IX. Et ipſi enim, quemadmodum & tibi, Saxoniæ, Alemanniæ, aut cæterarum quæ prope ſunt, Regionum, vice noſtra, procurationem injunximus, ut ordinationes improbandas improbetis, roborandas roboretis, & quicquid Eccleſiaſtici negotii diſponendum fuerit, communicato Religioſorum virorum conſilio, diſponentes, quoadusque privationem, annuente Domino, Legatum Sedis Apoſtolicæ ſuſcipere valeatis. Vos quia Dei zelo ſervetis, & ſcientia doctrinaque præcellitis, omni cura atque ſollicitudine utilitatibus Eccleſiaſticis inſudate, ſcientes, quoniam & nos in ipſis veſtris utilitatibus libentiſſime annuemus: labores autem Romanæ Eccleſiæ communicare eosque opis veſtræ auxilio, ſublevare nullo modo pigri ſitis. Benedictionum ſuarum vos omnipotens Deus ubertate perfundat, incolumes cuſtodiat, & ad vitam perducat æternam.

Dat. Romæ XIV. Kalend. Maji Anno ab Incarnat. Domini noſtri Jeſu Chriſti. MLXXXIX.

Ex Codice MS. membranaceo Bibliothecæ Vaticanæ No. 382. deſcripſit Cl. Schannatus b. mem.

Bertoldus Conſtantienſis epitomen Epiſtolæ hujus refert ad hunc annum.

SYNODUS ATREBATENSIS

SUB GERARDO, CAMERACENSI ET ATREBATENSI EPISCOPO.

Anno Chriſti MXC. Urbani II. Papæ III. Henrici IV. Regis XXXV. Imp. VII.

Gravis controverſia inter Atrebatenſis Eccleſiæ Canonicos & Vedaſtinos aſcetas ob S. Crucis S. Mauritii Atrebatenſis oppidi Parœcias exorta, ab Gerardo Pontifice, Synodo coacta, ſedatur. Pactionis forma ita habet:

IN nomine Summæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Ego ſecundus Gerardus ſanctæ Cameracenſis, & Atrebatenſis ſedis Epiſcopus, quæ pacis ſunt inter filios ſanctæ Matris Eccleſiæ, quam regendam ſuſcepi, conſervare ſolicitus; ſi quæ vero contra juſtitiam oriantur, corrigere paratus, querelam Canonicorum S. Mariæ Atrebatenſis, adverſus Abbatem tum temporis Atoldum & monachos S. Vedaſti, de duabus capellis diebus noſtris motam, & paci fideliter redditam, ſcriptis mandare dignum duxi, ut quæque Eccleſia, quæ ſui juris ſunt inconvulſe retineat, & ulterius inter filios pacis nihil contrarium exinde reſurgat. Sub ipſo Monaſterio

ſterio S. Vedaſti hortus antiquus fuerat, in quo capella in honorem S. Mauritii a noſtris prædeceſſoribus eſt conſecrata, oblationes circummanentium ab domo Hatonis uſque ad domum Bonardi, vel convenientium recipere conſtituta. Juxta forum vero altera, in honore ſanctæ Crucis, dicta capella S. Vedaſti, decimis circummanentium cum reliquis Eccleſiaſticis officiis utens, niſi quod Presbyter ibidem a monachis deputatus, defunctos & fœminas poſt deſponſationem, & partum ad Sanctam Mariam in civitatem comitans, miſſa, vel debito obſequio proſequitur, ſuſcipiens omnem oblationem præter candelas. Noſtro ergo tempore, Canonici S. Mariæ, quia mortuos exinde habebant, etiam, quæ vivorum ſunt, juſte ſe habituros clamaverunt. Ventum eſt ad *Synodum* ubi audito clamore, & reſponſo judicio venerabilium Abbatum, Archidiaconorum, & Clericorum, qui infra ſubſcripti ſunt, ita determinatum eſt in plena Synodo, ut juxta decreta Canonum Sanctorum, eo modo, quo Abbas & fratres per triginta & amplius annos, ex quo fundatæ ſunt, ſe deſendebant tenuiſſe, eo deinceps libere & quiete retineant. &c.

Ferreolus Locrius in Chron. Belgic. ad Annum MXC.

Subſignaverunt:

Gerardus Epiſcopus.
Atoldus Atrebatenſis Abbas.
Alardus Laubienſis Abbas.
Alardus Marcenenſis Abbas.
Americus Aquicinctenſis Abbas.
Albertus Haſnonienſis Abbas.
Albertus Maxeolenſis. Abbas.
Guffridus Novi Caſtelli Abbas.
Diderus Archidiac.
Matſelinus Archidiac.
Hugo Decanus.
Reinerus Decanus, aliique.

Poſt hanc Synodum lis recruduit inter Canonicos & Monachos S. Vedaſti, quæ anno MXCII. ſopita videbatur arbitris a Papa datis, & ab utraque parte acceptatis, ut videbis ex ſubjuncta Epiſtola Paſchalis II. ad Lambertum Gerardi ſucceſſorem.

Paſchalis II. PP. Lamberto Atrebatenſi Epiſcopo ſcribit diviſionem veterem inter Canonicos Atrebatenſes & Vedaſtinos Monachos factam a ſe non confirmari, ſed duodecim arbitris litem dirimendam a ſe committi circa 1112.

PASCHALIS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI LAMBERTO, EPISCOPO ATREBATENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

PRo Canonicorum veſtrorum & Monachorum S. Vedaſti lite diutina (inde a Synodo 1090.) frequenter & Nos Tibi ſcripſimus, & tu nobis literas miſiſti. Cæterum, quod non parum nos gravat, adhuc lis eadem. Ad illam enim diviſionem quam Monachis abſentibus diremiſti, nos eos juſte cogere non potuimus. Venientibus autem nuper ad nos utriusque partis nuntiis, nos ad eligendos hujus diviſionis arbitros utramque partem noſtra auctoritate coegimus. Rogamus ergo Dilectionem tuam, ne graviter ferat, quod diviſionem veteris & novi burgi literis veſtris ſignificatam, nequaquam firmaverimus, quia, ut prædiximus, cogi ad eam Monachi juſte non poterant. Cæterum ad hanc infra dies quadraginta, ſicut ſtatuimus, peragendam omnino te volumus imminere; quia neutra pars electis arbitris poterit refragari.

Datum Anagniæ VIII. Idus Novembris.

Eodem die XII. arbitris literas dat Papa & arbitrium de controverſiæ deciſionem committit.

Apud Dacherium Tomo III. Spicilegii pag. 463.

SYNO-

SYNODUS TULLENSIS DIOECESANA

ANNO CHRISTI MXC. URBANI II. PAPÆ III. HENRICI IV. REGIS XXXV. IMP. VII.

In qua Pibo Epiſcopus, canonica examinatione facta, adjudicat Abbatiſſæ Spinalenſi capellam de Barnei.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Pibo, Divina gratia Tullenſis Epiſcopus. Quia officium curæ paſtoralis mihi commiſſum, pœnam negligentibus, gaudium vero, & coronam in futuro promittit fideliter exequentibus, nolo, ut ea quæ *Sancta Synodus noſtra*, canonica diſcutione terminavit, per negligentiam meam oblivioni tradantur, & poſtmodum tanquam indiſcuſſa ad diſcutiendum reducantur. Notificamus itaque vobis, Sanctimoniales quæ apud Spinal in propoſito Virginitatis Deo ſervire voverunt, Eccleſiam de Barnei, & Capellam de Waneneymont ſibi ſubditam, in uſum ſuæ præbendæ habuiſſe, a tempore Leonis Papæ, qui, antequam ad dignitatem Romanæ Sedis ſublimaretur, in hac Eccleſia Epiſcopalem obtinuit dignitatem. Noſtris vero temporibus, cum Sacerdos de Sentrei, nomine Mauherus, capellam de Waneneymont ſuæ eccleſiæ ſubditam aſſerere conaretur, Domina Abbatiſſa Spinalenſis, nomine Adheleidis, & Sacerdos de Barnei, nomine Waldehuevis, prædictam capellam ſubditam eſſe matri eccleſiæ de Barnei, canonica examinatione, me præſente, *in Tullenſi Synodo* comprobaverunt. Placuit igitur nobis, ut ego Pibo Tullenſis, huic examinationi ſcripturæ teſtimonium adhiberetur, ipſaque ſcriptura impreſſione mei ſigilli corroboraretur. Acta ſunt hæc anno ab Incarnatione Domini Milleſimo nonageſimo, Indictione decima quarta ſexto Idus Octobris, feria ſexta, *in Tullenſi Synodo* plena, reſidentibus, & atteſtantibus Hugone Primicerio, Archi-Diaconis Ricuino, Alberone, Hugone, Stephano, & Alberone Cancellario.

Calmet. Tomo IV. Probationum Hiſtoriæ Lotharingicæ pag. 566.

SYNODUS TULLENSIS

Anno Chriſti MXCI. Urbani II. Papæ IV. Henrici IV. Regis XXXVI. Imp. VIII.

Luctulfus Decanus Eccleſiæ Tullenſis, & alii dotant Abbatiam S. Leonis in ea urbe, Pibone Epiſcopo ratificante & anathema apponente, donatione ſuper altare poſitâ.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Pibo Dei gratia Leucorum humilis Epiſcopus, fidelibus Chriſti univerſis tam præſentibus, quam poſteris, gratiam Spiritus Sancti.

Officii noſtri eſt, fidelibus Chriſti maxime nobis commiſſis, non ſolum Spiritualia, ſed etiam temporalia bona providere, & filiis pacis, ut tranquillam vitam agant, quæ ad pacem ſunt procurare. Igitur devotioni & ſtudio filii noſtri Luctulfi, Eccleſiæ noſtræ Decani, quo in ædificanda memoria beati Leonis noni Papæ deſudat, congaudentes, & ipſius manui manum noſtram in adjuvando conjungere volentes, ſtuduimus diligenter exarare, qualiter ipſe & Eccleſia, quam ædificat, *villam Martini-montis* adquiſierit, Dei munificentia adminiculante. Siquidem ſtrenuus

Comes Hugo de Dasborc, venerabilis Henrici filius, intrinſecus Dei tactus inſpiratione, & nobilis proſapiæ beati Leonis, de qua deſcenderat, ductus dulcedine, prædictam villam, aſſenſu conjugis ſuæ & hæredum ſuorum, a quodam magno beneficio, quod a nobis tenebat, avulſam, de manu ſua emiſit, & excluſa omni hæreditaria poſtulatione, in noſtram dominicam manum repoſuit, nihilque donationis vel advocatiæ, nihil omnino juris alicujus in manu ſua retinuit. Gerardus quoque de Briceio, filius Valfridi, capita hominum utriusque ſexus, quotquot in eadem villa commanentes, quod a nobis beneficio tenebat, in dominicam manum noſtram repoſuit.

Horum igitur devotioni congratulantes, nos etiam quotquot homines in eadem villa commanentes ad noſtram menſam pertinentes habebamus, ad integritatem Dominicam de victu noſtro emiſimus. Hanc ergo villam, cum redintegrata membris ſuis, & indominicata fuiſſet, conſilio & aſſenſu ſupradictorum virorum, ſuper altare beati Leonis libere repoſuimus, & ad præbendam fratrum inibi Domino ſervientium ipſi Eccleſiæ in perpetuo poſſidendam ſub anathemate confirmavimus. Repoſuimus etiam ſuper ipſum Altare beati Leonis, in banno & poteſtate *Maſeriarum*, croadam quamdam deſuper ipſam villam inter vineas & prata jacentem, omni decimatione & cenſu liberam, & pratum inter publicam ſtratam & pratum noſtrum jacentem, pro quo cuſtodibus banni ſolvuntur quatuor nummi. Denique præſentibus, & futuris volumus notum fieri Maſſeriarum & Martini montis fines, paſcuas, ſylvas, omnino ita eſſe communes, ut injuria & injuſtitia ſit, ſi alii alios ab his omnibus excludere præſumpſerint: Ipſis enim & animalibus ſuis, ſine damno his communiter uti licebit. Quod ſi forte damnum fieri contigerit, per fidelitatem hominum reſtituatur; & pro juſtitia banni noſtri remittantur duo nummi, & non amplius perſolvantur. Quod jus in omnibus villis & curiis noſtris conceſſimus & confirmavimus Eccleſiæ beati Leonis habendum. Præterea matrimoniorum, & deſponſationum uſus & conſuetudo talis ibidem habetur, ut ſi quis Maſeriarum aliquam de feminis Martinimontis ducere voluerit, ſine contradictinne liceat; hoc etiam Martini-montis homines, in curia Maſeriarum jus obtinent.

Si vero deſponſata ex filiis Martini-montis fuerit dotata, vel die deſponſationis ejus in ipſa villa primum fuerit pernoctata; ubicunque poſtea moretur præter Maſerias, ad Martinum-montem cenſualis erit, & cum omni progenie ſua, ibi placita proſequetur. Hoc idem fiet de feminis Martini-montis in banno Maſeriarum ductis. Conceſſimus igitur & præſenti privilegio confirmavimus, ut in villis & curiis noſtri juris, Eccleſia beati Leonis & collata pace poſſideat, & conferenda devotione fidelium libere accipiat. In quibus omnibus pro ſalute animæ noſtræ omnia jura noſtra ipſi Eccleſiæ remittere volumus; & ut nullus advocatus, nec aliquis miniſtrorum noſtrorum, ſuper hoc ei moleſtiam inferat, vel calumniam cupidine moveat, authoritate Dei & noſtra præcipiendo ſub anathemate interdicimus; nihil enim juris niſi a nobis, nihil poteſtatis, niſi per nos, in his omnibus habeat aliquis eorum. Quod ſi cupiditate ductus, inde moleſtiam Eccleſiæ intulerit, anathematis noſtri vinculo ligatus, divinæ juſtitiæ reus erit. Deinde cum eadem Eccleſia Dei dono creviſſet, & Abbatem adepta fuiſſet, ipſe Abbas Scherus nomine, vita & moribus honeſtus, & conſilio providus, conſiderans malitiam in dies ſubcreſcere hominum, & præcavens in poſterum, & attendens ſine providentia alicujus Principis eandem villam ab infeſtationibus malefactorum ſecuram nullo modo per ſe exiſtere, noſtro & religioſorum virorum bono uſus conſilio, cum pro quodam negotio ego & Dux Theodericus, & Simon puer ejus filius, & frater Ducis Gerardus Comes, & Renardus Comes Tullenſis, & alii quamplurimi nobilium, tam Clericorum, quam Laicorum, ad Chantenoi in unum conveniſſemus, in manu ipſius Ducis, & cuſtodiam prædictæ villæ, & non advocatiam, nobis omnibus videntibus & audientibus, Abbas repoſuit, & cuſtodia ſingulis annis ſeptem modios vini, & dimidium in ipſa villa Duci recipere conceſſit: Quod ſi vini minus fuerit,

erit, aut omnino defuerit, pro modio ſexdecim denarios recipere terminavit.

Dux vero, ſicut erat pius & benignus in ſalute animæ ſuæ, cuſtodiam villæ recepit. Conſideratione autem paupertatis villæ, coſtitutum inibi fuit, ut quemcumque Dux pro ipſo dirigere vellet, illic, cum tribus aut quatuor ſociis, in eadem villa duo ſervitia per annum haberet, nec amplius aliquid exigeret, in placito non reſideret, nec ad placitum aliquem cogeret, niſi forte Abbas vel præpoſitus ejus, ad reprimendum aliquem ſibi rebellem, id ab eo fieri poſtulaſſet. Quam utique conſtitutionem Dux clementer annuens, in fidelitate ſua obteſtatus eſt, & cuſtodiam villæ ſe diligenter procuraturum, & conſtitutionem præſcriptam fideliter ſervaturum. Quod ſi forte ex eadem villa aliquis inopia, vel aliqua neceſſitate receſſerit, & ad aliam tranſierit, quocumque declinet, nullus niſi Abbas, in eo aliquid habet.

Ne vero ſuper his omnibus in poſterum ab aliquo Eccleſia beati Leonis aliquam moleſtiam ſuſtineat, vel aliqua controverſia emergat, præſenti ſcripto his omnibus teſtimonium perhibemus, quod ſigillo nominis noſtri ſignari voluimus, & auctoritate Pontificali confirmavimus. Quod ſi aliquis ſuperbia vel cupiditate ductus, his contrarius extiterit, & amplius, quam quod conſtitutum eſt, exigere præſumpſerit, eum excommunicatum *Divina auctoritate & noſtra eſſe cenſemus, & anathematis vinculo ſubjicimus.* Subſcribi etiam voluimus in teſtimonium horum, nomina virorum legitimorum, qui his interfuerunt:

Signum Pibonis Epiſcopi.
Sign. Theoderici Ducis.
Sign. Gerardi Comitis.
Sign. Reinardi Comitis Tullenſis.
Sign. Hugonis Primicerii.
Sign. Luctulfi Decani.
Sign. Riquini Archidiaconi.
Sign. Widerici militis de caſtro de Noviler.
Sign. Karlonis de Fonteniaco.
Sign. Hodivaut militis Deprées, & aliorum plurimorum.

Anno ab Incarnatione Domini Milleſimo nonageſimo primo, Indict. XV. VI. Idus Octobris, confirmata eſt & ſignata hujus Privilegii carta a Domno Pibone Venerabili Epiſcopo.

Calmet. Tomo IV. Hiſtoriæ Lotharingiæ inter Probationes pag. 491. 493.

§. II. *Synodi Tullenſis Diœceſanæ Fundatio Monaſterii S. Leonis in urbe Leucorum ab Epiſcopo & Clero, Archi-Diaconis.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. De Scripturis Evangelicis & Apoſtolicis præmoniti, pii Reges, religioſi Pontifices, cæteri Chriſtiani Principes, quorum cor dilatatum eſt in charitatis latitudine, & rerum ſuarum multimoda poſſeſſione, ipſi quidem ſolent Eccleſias ædificare, congregationes Sanctorum adunare, ſtipendia neceſſaria ſuppeditare, omnique ſufficientia locupletare.

Ego autem Luctulfus humilis Clericus, Tullenſis Eccleſiæ clauſtri Decanus, quamvis nulla rerum poſſeſſione ſubnixus, animatus ſum tamen æmulari tam grande propoſitum, quadam magnanimitate bonæ ſpei, quotidie interpellante adverſus puſillanimitatem meam, & inceſſanter ſugillante timidum animum meum. Qua in re prudens hujus mundi taxans ſumptus operis & rationis, nequaquam commiretur vel contemnat puſillanimitatem meam, quia Dei munificentia ſemper fidus comes bonæ voluntatis, in quo omnia poſſibilia credenti, incœptum meum conducit & perducit ad bonam efficientiam. Siquidem ego poſitus inter ſpem & curas, Hugoni Comiti filio Comitis Henrici, ſicut eram ei notiſſimus, hanc voluntatem meam & ſollicitudinem expoſui. Vir autem Domini fidelis, Spiritu Dei intrinſecus corde tactus, in hæc mihi verba reſpondit, ſeſe curarum mearum futurum ſocium, & ſuſcepti laboris indefeſſum cooperatorem, immo Principem, ſi in honorem beati Leonis Papæ, Tullenſis Epiſcopi, inibi cœnobium dedicarem, & circa illud Xenodochia pauperum ædificarem. Ut quoad viverent ipſe & uxor ſua, pro incolumitate & proſperitate eorum fieret ibi

ibi quotidiana oratio ; cum appoſiti eſſent ad Patres ſuos, tunc quoque impenſius deberetur animabus ſuis & Patrum ſuorum Eccleſiaſtica memoria, & prodeſſet pauperum benigne ſubminiſtrata refectio. Quod quidem ego Luctulſus gratanter aſſenſi.

Igitur ipſe Comes & ſua Comitiſſa, & ego, communicato conſilio adivimus Epiſcopum Tullenſem virum piæ memoriæ venerabilem Pibonem, Eccleſiarum Dei amatorem, omni bono incœpto congratulantem, & cooperantem. Sanctus itaque Sacerdos, audito conſilio, pie admiratus ſæcularis viri devotionem, Sacerdotali admonitione excitat, & confirmat bene compunctam mentem, & ipſe eidem operi multum ſe promiſit auxiliaturum, quamvis tunc temporis ſibi eſſet in manibus opus grande, quia ædificabat turrim ante Proto-Martyris Principem oratorium. Habebat autem idem piiſſimus Comes Hugo magnum & antiquum beneficium de eodem Venerabili Epiſcopo : ex hoc beneficio quandam villam, quam dicunt *Martinimontem*, avulſam, uterque Comes & Comitiſſa de manu ſua emiſit, & excluſa hæreditaria poſtulatione omnium ſucceſſorum, in manum dominicam Epiſcopi repoſuit. Item Gerardus de Breſcio, filius Walfridi, capita hominum utriusque ſexûs, quotquot in eadem villa habuit commanentes, quos de Epiſcopo in beneficio tenebat, in dominicam manum Epiſcopi repoſuit. Ipſe ſimiliter egregius Pontifex, quos homines in eadem villa commanentes, ad menſam ſuam pertinentes habebat, ad integritatem doni de victu ſuo emiſit. Quæ villa cum redintegrata membris ſuis & indominica fuiſſet, Venerabilis Epiſcopus Pibo, conſilio & aſſenſu eorumdem Comitum, ſuper altare ſancti Stephani quieta & ſolida traditione eam impoſuit, Divinum & humanum conteſtatus auxilium, ut eadem villa, id eſt Martini-mons, cum Eccleſia & ſuis appenditiis, altari ſancti Stephani appenderet : & cum ædificatum eſſet cœnobium, & aliquot cœnobitæ adunati, uſibus eorum deſerviret.

Addidit etiam manſos in civitate, qui appendebant ad beneficium ejuſdem villæ, cenſos duobus ſolidis. Acquiſivi præterea ego Luctulſus Eccleſiam de Wandelini-villa, cum omni integritate dotis ejusdem Eccleſiæ, de Comitiſſa Recheza, quæ etiam dedit unum hominem cum duabus quartis unius manſi; eo pacto, ut cenſum ſuæ terræ, quem debebat ad bannum, ſolveret ad Altare noſtri cœnobii, & ſic maneret quiete in banno villæ.

His itaque diſpoſitis, deerat adhuc manſus, in quo Eccleſia & Xenodochia, & illis appenditia receptacula poſſent conſtrui, quem piiſſimus antiſtes ipſe, ſua charitate admonitus, ſtatim contulit ; quod longum & latum non ſolum ad ædificia, ſed etiam ad altera largiſſime ſuppeditanda ſufficit. Eccleſia igitur ædificata, congruiſque receptaculis, ego Luctulſus viſitationem Dei, & auxilium ejus eidem loco præſidere indubitanter percepi, ideoque fiducialiter præſumens de benevolentia omnipotentis, quosdam Sanctos, qui venditis patrimoniis, & in pauperes erogatis, in monte Rumberch religioſe degebant, multis precibus ambitos ſollicitavi, & Epiſcopali authoritate invitatos demum ad me traxi, ut Apoſtolicam vitam, ſcilicet primitias Chriſtianæ religionis, ſicut prius in monte, ita quoque in noſtro cœnobio ducerent, ſub regula, & conſcriptione Sancti Auguſtini : ſalutare namque, & congruum ſymbolum videbatur, ut una civitas tria perſectoria membra Chriſtianæ religionis contineret, videlicet, Canonicos ſuas proprias poſſeſſiones obtinentes, & monachos ſub regula ſancti Benedicti cuneis nigrantes, & candidos Nazareos Apoſtolicam vitam ducentes ; ut quisquis converti vellet ad Dominum, in hac una civitate appoſitum haberet, quidquid arctioris religionis eum delectaret. Igitur hi ſancti viri perfecte viventes in tranquilla ſinceritate ſui propoſiti, delectabili odore ſanctæ converſationis ſuæ multos ſæcularium utriusque ſexus converti ad ſequendum pauperem Chriſtum allexerunt, & illectos quoſdam ad contubernium ſuum attraxerunt.

De quibus Petrus, filius Dodonis, ſe ipſum & vineam ſuam contulit, item Walterus, filius Bereri, juvenis Clericus, ſicut & Petrus ſeipſum cum vineis, & manſo uno contulit. Item Varnuldis, virgo Chriſti, ſeipſam eorum præbendæ & diſciplinæ cont adidit, & ali-

aliquot jugera arvi & vineam apud ſcrupulas contulit, quam ego vel emendo, vel cum fratre ſuo commutando, poſtea augmentavi; item vineam in Barro monte de Clero Trelino emi; item Alodium apud Focaucart, a quadam matrona nomine Aja, ſicut habebat, hæreditario jure ab anteceſſoribus ſuis per integritatem, mea pecunia comparavi; Officia puella ſoror Hugonis, vineas & duo jugera terræ contulit; quidam etiam timentes Dominum, gratuita benevolentia aliquanta jugera paſſim contulerunt, quæ per ſingulos donatores, & per ſingula loca enumerare, ne fatigarem *Synodales aures*, odioſum putavi.

Poſt hæc ego Luctulſus videns multiplicata & multiplicanda bona Sanctorum, & reputans, quoniam apud improbos mores non eſt ſatis tuta per ſe propter innocentiam ſuam probitas juſtorum ſine patrocinio magnorum; boni conſului donata ſuperius conſcripta, & in poſterum donanda, ne quis temerator audeat aliquid eorum avellere, *Synodali* auctoritate ſub anathemate confirmare, & immunitatem, in qua vivat noſtra congregatio ſecundum regulam Sancti Auguſtini, breviter deſcribere: videlicet ut noſtri Canonici, ſicut ſunt ſuæ, & ab aliis diſſimilis regulæ, ita liceat illis abſque cenſura aliorum, vel Canonicorum, vel Monachorum, ſub Epiſcopali obedientia ſuo privato jure vivere. Priorem ſuum ſibi ipſi eligant, ipſi ſibi præficiant; curam animarum ab Epiſcopo ſuo Priori expoſtulent & accipiant; delicta illorum, quæ Divina virtus prohibeat, nullus Primicerius, nullus Decanus, nullus Abbas judicare præſumat, niſi Prior ipſorum, vel Epiſcopus, ſeu inobedientia vel neceſſitas illum invitat. In feſtivitatibus majoris Eccleſiæ, ſive aliarum Eccleſiarum, ad ſtationes vel ad ſepulturas magnorum extra atrium ſuum nullus eos appellet vel cogat, ſed vita eorum, ſicut eſt ſingularis, ſecreta tranquillitate ſe contineat.

Ego Pibo Tullenſis Eccleſiæ Antiſtes, *in plena Synodo reſidens*, quæſivi *ex Synodali corona*, ſi immunitatem Canonicorum Sancti Auguſtini, quæ ſuperius deſcripta eſt, qui Canonici degunt in cœnobio, quod ædificavit frater Luctulſus extra muros civitatis, ſi illam laudaret, & firmari poſtularet, aut ſi aliquid donorum quiſpiam infringere, proclamaret. Quæ ſuperius promulgata, cum omnes favorabiliter excepiſſent & firmari poſtularent; Ego quoque ſpontanea commonitus voluntate, addidi ex meo dono perpetualiter illos habere hoc juris, quod habet Epiſcopus ſuper altare de Wandelini-villa, & ſuper altare de Martini-monte, excepto, quod cenſum debeant perſolvere. Item donavi eis licentiam & auctoritatem, ut in ſuo atrio poſſint ſepulturam conſtituere, in qua ſive plebejos, ſive nobiles, quicumque poſtulabunt ſepeliri ab eis, conceſſionem meam habeant eos ſuſcipere, & in ſuſcipiendis nullus Abbas, nullus Presbyter pro conterminio ſuo audeat eos conturbare vel contriſtare. Hæc omnia ſuperius deſcripta & donata & fidelium devotione in poſterum donanda, ego Pibo Tullenſis Epiſcopus & volo, & jubeo manere rata, & inconvulſa, & Epiſcopali auctoritate ſub anathemate *Synodali judicio* confirmo obſervanda. Hæc faciat Dominus, & hæc addat, reſpondit univerſa corona.

Signum Pibonis Epiſcopi.
Sign. Hugonis Primicerii.
Sign. Requini Archidiaconi.
Sign. Alberonis Archidiaconi.
Sign. Stephani Archidiaconi.
Sign. Hugonis Cantoris & Stephani Rufi.
Sign. Theodorici.
Sign. Angeheri.
Sign. Deodati.

Anno ab Incarnatione Domini Milleſimo nonageſimo primo, Indict. XV. VI. Idus Octobris confirmata eſt & ſignata hujus Privilegii charta a Domino Pibone Venerabili Epiſcopo præſidente in Synodo plenaria.

Calmet. Tomo IV. inter Probationes Hiſtoriæ Lotharingicæ pag. 489. 491.

CONVENTUS IN HEILIGENSTAD

Anno Chriſti MXCIII. Urbani II. Papæ VI. Henrici IV. Regis XXXVIII. Imp. X.

SUMMA. Ruotbardus, Archiepiſc. Moguntinus, confirmat fundationem Cœnobii in villa Miminde dem Burſfeld. Præmittitur Narratio fundationis, & confirmatio Imperatoris.

IN nomine Sanctæ, & Individæ Trinitatis. RUOTHARDUS (*a*) Dei gratia Moguntinenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus. Cum condignum nobis, & ſalubre pro officii noſtri dignitate videatur, rebus Eccleſiaſticis quaslibet commoditates impendere, religioſis inſtitutis devota mente conſentire propoſuimus; ut quicquid ad honorem Dei, & laudem ſancitum, & ratum teneamus, & privilegii noſtri auctoritate tam futurorum, quam præſentium pateat induſtriæ, qualiter glorioſus Comes Heinricus, filius Ottonis (*b*) Ducis, ejuſque inclyta conjux Gertrudis, filia Eckkeberti Marchionis, pro animæ ſuæ remedio, hæredum ſuorum conſenſu fundaverunt Monaſterium in rippa Wirræ fluminis in villa, quæ Nimende (*c*) vocatur, in prædio videlicet, quod ipſe Heinricus adquiſiverat, a quodam nobili viro, qui agnominabatur *Albertus de Inſula*. Jacto itaque fundamento, ac congregatis ibi in ſervitium Dei *Corbejenſis Ordinis fratribus*, prædictus Heinricus cum conjuge dotavit ipſum Monaſterium cum omni prædio, quod acquiſierat ab Alberto cum omni jure, & proficuo, quo idem Albertus ejusque progenitores illud ſine omni contradictione per multas ætates poſſederant, & uſi fuerant, in villis, agris, ſylvis campis, paſcuis, cultis & incultis, exitibus, & reditibus, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, mancipiis. Quamvis autem Comes hæc rite, & legitime videretur facere, tamen quidam Magdeburgenſis Canonicus nomine *Ludolfus* præfati Alberti Germanus, non mediocriter Comitem, exigendo hæreditatem fratris, coarctavit, & tamdiu conſultores legis ac Provinciarum Rectores adverſus Comitem in omni *Concilio* interpellavit, donec jure gentis & judicio legis omnem fraternam hæreditatem ipſi Ludolfo coactus remiſit. Ludolfus itaque ſub occaſione recipiendæ hæreditatis invitatus a Comite venit in prædium, ubi prædictum fundabatur Monaſterium, quem Comes per internuntios multifariam temptabat flectere, ut quod ipſe cauſa animæ inchoaſſet, Ludolfus quoque pro æterna remuneratione ratum ſineret eſſe ac ſtabile. Sed Canonicus, ne quaſi coacta ſua videretur oblatio, nihil conditionabiliter permittere voluit, ſed omnem prorſus fratris hæreditatem juſto exegit famine, & cum (*d*) Cyrotheca de manu Comitis tandem recepit, ac tenuit libere. Sequenti vero die Ludolfus, Divino quodam nutu impulſus, ſed & Epiſcopi Hartwigi, qui gratia conſecrandi Altaris, *noſtra voluntate invitatus* advenerat, fratrumque Sifridi, & Cunonis Comitum oratione permotus, ſtatuit voluntarius pro ſalute, firmaque requie, Comitis votum propria oblatione confirmare. Principalis igitur Altaris conſecratione rite peracta, Ludolfus proceſſit, & utrumnam profiteretur fratris hæreditatem ſe libere recepiſſe, ac quod vellet

[*a*] Ruthardus ſedit in Cathedra Moguntina ab anno 1088. ad annum 1109. In exilium pulſus, in caſtro Hartesberg in Thuringia novem annos deliteſcere debuit, quia noluit excommunicatis a Sede Apoſtolica communicare.

[*b*] Otto, quondam Bavariæ Dux.

(*c*) Mimida, ſeu Mimenda, intra Wirnæ & Fuldæ confluentes; idem locus eſt, qui in Annalibus Francorum Nimia, Nimida, ſeu Nimide ſcribitur, judice *Schateno*.

(*d*) *Lege:* Chirotheca.

vellet inde fieri, libertatem habere, Comites perquiſivit. Omnibus itaque annuentibus, ad Altare proceſſit, primum donum poſt conſecrationem his terminatis verbis cum Cyrotheca obtulit dicens. " En ego Ludolfus offero
" Deo, & Sanctis ejus, Thomæ, &
" Nicolao ſpecialiter, in uſum fratribus
" hic Deo ſervientibus hæreditatem me-
" am, quam (*e*) jure hæreditario mihi
" a parentibus ceſſit, prædium ſcilicet
" Miminde ex utroque fluminis littore,
" cum ejus utilitate, allodium in Drans-
" felde cum ejus proficuo, bonum in
" Bertolderode, curtim in Heriſtede
" cum ejus juribus, villulam in Berga
" cum ejus uſibus, curtim in Frideri-
" chshuſen, curtim in Wittenburnen,
" curtim in Werithen, novem manſos
" Winithuſen. Hanc oblationem ſolemniter factam Epiſcopus Hartwigus banno confirmare tam a Ludolfo quam a Comitibus Henrico, Sifrido, Cunone, rogatus eſt. Qui ex more, ſi quis huic oblationi contradiceret, percunctatus, cum nullus contradiceret; imo omnes laudarent, tunc in nomine Domini ex Apoſtolica & noſtra, omniumque Catholicorum, ac ſui ipſius interminatus eſt auctoritate, ne quis tam juſtæ donationi aliqua violentia fraude vel arte conaretur obviare, & qui aliter præſumeret, ſententia Chriſti damnandus ſub perpetuo jaceret, niſi reſipiſceret, anathemate. Quo dicto ab Epiſcopo, Ludolfus quoque ſuam oblationem propriis confirmans verbis, Comitem Henricum terribilibus conteſtatus eſt ſacramentis, ne cuiquam hominum libero, vel ſervo, de prænominatis bonis aliquod unquam præſtaretur beneficium, nec aliquid inde vendicare, niſi *advocatiam*, ſibi ſuæque ſtirpi præſumeret, quæ conteſtatio, bannique interminatio, a Comitibus Henrico, Sifrido, Cunone, cæteriſque omnibus audita, comprobata, laudata eſt, ac ſcriptis tradita. Etiam Henricus Comes, ac ejus conjux Gertrudis, Deo & Sanctis ejus Thomæ, & Nicolao in dotem Eccleſiæ ad uſus fratrum ibi Deo famulantium, hæc, quæ ſubſcripta ſunt, curtim in Wichlo cum ſuis appenditiis, curtim in jure minori cum ſuis appenditiis, X. manſos in Reynvardeshuſen, curtim in Biſchopeshuſen cum ſuis appenditiis & Eccleſia, curtim in Gardelbic, villam Biſchopeshuſen: Aliquantulas etiam poſſeſſiones in his villis Haltmarthen, Wereltehuſen, Wyrchin, Immeſin, Burdela (*f*) Ammenhuſen, Valeberge, Hukchem, Adenheim., Kemeſtide, Belkeroth, Buſtelve, Wertere, Steinbrouge, Sunthuſen, Odenleve Afcolteſſ, Wyncthe, Dopſtide, Berchge, Dalheim, Vineam in Welkeroth, (*g*) in Sothen tres Salinas in Hildegereshuſen V. ſolidos, in manſos, in Reynnethe IX. manſos, in Kelvera Eccleſiam, & XIII. manſa & molendinum, in (*h*) Nova, XXII. manſos, in Honetha unum manſum, in Haltzenroth IV. manſos, in Wephleta V. manſos, in Halbick unum talentum, villar (*i*) Wilingeburin, poſſeſſiones in Holtzraten. Comes Sigfridus obtulit X. manſos in Aſta. Ad hæc nobilis ille vir Heinricus, fundator hujus Cœnobii, quæcumque pia & juſta ſunt, & loca utilia, aſſenſu & conſilio noſtro ſtatuit, & ſtatutum ab ipſo Imperatore HEINRICO confirmari obtinuit, ſcilicet 1. ut nemo hæredum ſuorum aliquid in Abbatia ſibi uſurpet præter advocatiam. 2. Nulli advocatia in beneficium præſtetur, ſed ad nutum Abbatis in abſolutionem peccatorum commendetur. 3. Advocatus in Abbatia abſque permiſſu, vel rogatu Abbatis, nullam poteſtatem exerceat in aliquo. 4. Ibi etiam publicum forum, & percuſſura adinſtar Goslarienſis monetæ, cum omni forenſi jure, pro Abbatis diſponatur arbitrio. Ut ſit ibi Abbatis libera & Canonica ſecundum regulam B. Benedicti electio. 5. Si aliquis liber homo, in quocumque degens Comitatu, ſe vel bona ſua Eccleſiæ præfatæ tradere voluerit, liberam poteſtatem habeat ſine cujuslibet Comitis, Rectoris, Judicis Provinciæ contradictione. Facta ſunt hæc Anno Incarnationis Dominicæ MXCIII. Indict. I. II. Idus Junii. Imperante Heinrico IV.

No-

(*e*) *Forte:* quæ *pro* quam.
(*g*) Walkeroht.
(*i*) Villam Wilingeburin.

(*f*) Burdata *alias.*
(*h*) In Nora *alias.*

Nobis autem eodem anno *Idus Julii* cum amicis noſtris in *Heiligenſtad tenentibus conventum* cuncta hæc in noſtri præſentia multis audientibus Clericis & Laicis ſunt recitata, comprobata & laudata. Nos etiam pietatis affectu ejusdem loci fratribus conceſſimus, & noſtræ ſedis auctoritate Eccleſiaſtici juris legibus, 6. Ut libere videlicet infantes Baptiſare, 7. Infirmos viſere, 8. Et omnes, qui ſe illi devoverint, & ſepulturæ locum inibi elegerint, ſuſcipere, & ſine alicujus contradictione ſepelire, & quicquid fideles Chriſtiani pro animarum ſuarum ſalute obtulerint, ſeu tradiderint, liceat iis in ſuos uſus, prout libuerit vindicare, & diſponere. 9. Conceſſimus quoque ipſis per foreſtem noſtrum ubivis circa ſe libenter uti paſcuis & piſcationibus. 10. Tandem rogatu Comitum Heinrici, Sigefridi, Cunonis, omnia data vel ſtatuta, vel inpoſterum danda vel ſtatuenda, ipſi loco profutura, in verbo Domini ex Apoſtolica auctoritate, banno noſtro confirmavimus, atque ut rata & firma ſtabiliaque cunctis S. Dei Eccleſiæ fidelibus perpetim credantur, ac diligentius obſerventur, hanc cartam ſcribi juſſimus, & ſigilli noſtri impreſſione corroboravimus. Teſtes ſunt Epiſcopi: Henricus Patelburnenſis, Odo Hildenesheimenſis, Hartwicus Verdunenſis. Abbas Marcwardus Corbeienſis, Tietmarus Helmvardeshuſenſis, Guntherus Padelburnenſis. Præpoſiti Ludolfus Magdeburgenſis. Betto de Luip, Ordo Heiligenſtadenſis, Embrico Thorlenſis. Comites Henricus, Sigifridus, Cuno, Erpf, Erwine. Liberi homines, Ludolfus, Godefridus, Geroldus, Wiboldus, Dede, Bertholdus, Vnico, Helmericus. Miniſteriales Rudolfus, Ludolfus, Ludolfus, Sarictolfus, Hunoldus, Eskerich, Eppo, & alii quamplures Clerici & Laici. Data in Heiligenſtad, Idus Julii per manum Eltgeri Præpoſiti Nortunenſis.

Schatenus in Annal. Paderborn. ad h. an.
Leuckfeld in Annal. Burſfeldenſ.

SYNODUS ULMÆ

ANNO CHRISTI MXCIII. URBANI II. PAPÆ VI. HENRICI IV. REGIS XXXVIII. IMP. X.

SUMMA. Fœdus Catholicorum in Germania, ſeu Alemannia, Bajoaria, & Auſtria, ſeu liga Catholica contra Schiſmaticos.

Gebehardus (*a*) Conſtantienſis Epiſcopus, & Apoſtolicæ ſedis Legatus, *Welphonem* Ducem Bajoariæ per manus in militem acepit, ſicut & proprium fratrem *Bertoldum Ducem* (b) *Alemanniæ* jam dudum fecit; cum quibus & *reliquis Alemanniæ Principibus* magnum *Conventum apud Ulmam habuit*, in quo Conventu firmiſſime laudatum eſt, ut Conſtantienſi Epiſcopo omnimode ſecundum ſtatuta Canonum obediretur, & ut Duci Bertoldo & Comitibus ſecundum legem Alemannorum obſecundaretur. Deinde firmiſſimam pacem (*c*) tam Duces, quam Comites, tam majores, quam minores ſe obſervaturos *a VII. Calend. Decembris uſque in Paſcha, & a Paſcha in duos annos* juraverunt, videlicet omnibus Monachis ſuis, converſis & Clericis, Catholico Epiſcopo ſubjectis, Eccleſiis & earum atriis & doti earum, mercatoribus, & omnibus eodem juramento obligatis, excepto *Arnoldo* (d) *invaſore Conſtantienſis Eccleſiæ*, & omnibus ejus fautoribus. Hanc pacem ſinguli Principes, qui convenerunt, unusquisque per poteſtatem ſuam uſquequaque viritim jurare fecerunt.

Bertoldus Conſtantienſis ad ann. MXCIII.
Ex quo Goldaſtus Tomo III. Conſtitut. Imperial.

SYNO-

(*a*) Ex familia Ducum Zeringenſium.
(*b*) Per Alemanniam intellige Sueviam & Helvetiam.
(*c*) Hæc pax vocabatur Treuga Dei.
(*d*) Arnoldus Comes Helligenbergenſis, fuit ab Henrico IV. Rege per vim intruſus in Cathedram Gebehardi, XIII. annis exulare coacti, quia legitimo Papæ Catholico Urbano II. adhærebat. Sic Udalricus Pataavienſis exulare cogitur a ſede ſua, ob *Tyemonem* ſchiſmaticum ab Henrico IV. intruſum anno 1092, qui anno 1097. denuo in eandem ſedem ſeſe ingeſſit. *Hanſiz. Tomo I. German. ſacra pag. 284. 288.*

SYNODUS CONSTANTIENSIS

ANNO CHRISTI MXCIV. URBANI II. PAPÆ VII. HENRICI IV. REGIS IXL. IMP. XI.

Gebehardus, Conſtantienſis Eccleſiæ Epiſcopus, magnam Synodum Conſtantiæ in Hebdomada majore ante Paſcha, cum Abbatibus & clericis innumerabilibus, & cum prædictis Ducibus: Welphone Bajoariæ, & Bertholdo Alemanniæ ac Carinthiæ, & reliquis Alemanniæ Principibus canonice celebravit, ibique multa, quæ corrigenda erant, correxit.

I. Ibi etiam incontinentiam Presbyterorum & violentiam Simoniacorum adeo prohibuit, ut etiam populum ab eorum officio, ſub banno prohibuiſſet, ſi ipſi in tali facinore poſiti contra ſas & jus miniſtrare præſumpſiſſent.

II. Statuit etiam ibi juxta ſtatuta Sanctorum Patrum, ut jejunium Martii in prima hebdomada Quadrageſimæ, & jejunium Junii hebdomade Pentecoſtes ſemper celebretur.

III. Item ſtatuit, ut tam in hebdomada Pentecoſtes, quam in hebdomada Paſchali, tres tantum dies feſtive celebrarentur; nam uſque ad illud tempus Conſtantienſis Epiſcopatus morem comprovincialium non eſt ſecutus, videlicet integram ſeptimanam in Paſcha, & unum diem tantum in Pentecoſte obſervando: quamvis utræque ſeptimanæ ejusdem obſervationis eſſe debuerint, & quamvis alii Epiſcopatus pene omnes, prædictam conſtitutionem jam ab antiquo tenuerint. Hæc, inquam, ipſe in proprio Epiſcopatu & ex Epiſcopali auctoritate, & ex Apoſtolica Legatione canonice poſuit inſtituere. Nam Legatus fuit ſedis Apoſtolicæ per totam Teutonicam terram uſquequaque.

IV. Querimonia Praxidia (uxoris Henrici IV.) Reginæ, quæ dudum ad Welphonem Ducem Italiæ a marito ſuo diſceſſit, ad Conſtantienſem Synodum pervenit, quæ ſe tantas tamque inauditas fornicationum ſpurcitias, & a tantis paſſam fuiſſe conqueſta eſt, ut etiam apud inimicos fugam ſuam facillime excuſaret, omnesque Catholicos ad compaſſionem tantarum injuriarum ſibi conciliaret. *Huc uſque Harduinus ex Bertoldo.*

Et Binius Tom. III. Concilior. Parte II. pag. 414.

V. In hac Synodo Venerabilis Abbas Sigefridus de cella S. Salvatoris (*a*) ſuper Dudonem, *Obedientiarium* (*b*) ſuum, ſe proclamavit, qui ſe & bona ſua ad aliud monaſterium libere contradidit, ſed non multo poſt ſacrilege, ſe & ſua inde penitus abalienare tentavit. Unde ſancta Synodus juxta ſtatuta Canonum judicavit, ut Dudo ille absque omni contradictione, ad obedientiam Abbatis ſui rediret, eique cum ſuis bonis, jure perpetuo humiliter ſubjaceret, & de transacta inobedientia, juxta præceptum Abbatis dignam pœnitentiam exequi ſtuderet. Sicque factum eſt, ut Synodus faciendum eſſe judicavit.

Binius unico verbo querelæ Sigefridi meminit.

(*a*) Hoc Monaſterium erat Schafhuſæ in Helvetia.
(*b*) *Obedientiarii* hujusmodi erant laici, qui ſe & ſua Monaſterio devoverant. *Mabillon. in Annal. Benedictin. Tom. V.* ad h. a. pag. 323.

SYNODUS ATREBATENSIS

Anno Chriſti MXCVII. Urbani II. Papæ X. Henrici IV. Reg. XLII. Imp. XIV.

XXI. Octobris Synodus Atrebati in B. Virginis Baſilica cogitur, cui intererant Lambertus Epiſcopus & Præſes, Clarebaldus Oſtrevandenſis Archi-Diaconus, Atoldus S. Vedaſti, Hamericus Aquicintii, Albertus Haſnonii, Joannes Montis Eligiani, Richardus Marcenarum Abbates, Odo Præpoſitus, Wibertus Decanus, Robertus Magiſter Scholarum, Anaſtaſius Cantor Eccleſiæ Atrebatenſis, aliique.

In ea Lambertus Epiſcopus celebre privilegium Eligiani Montis cœnobio confirmat & auget, ſimiliter Aroaſianis monachis varia donat; quæ ambo ex Ferreolo Locrio in Chron. Belg. *deſumpta hic ſubnectimus.*

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, unius veri, & ſummi Dei. Amen.

Lantbertus Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus ſuis ſucceſſoribus præſentis vitæ lætitiam, & futuræ gloriam.

Legimus in Geſtis Atrebatenſis, Cameracenſiſque Eccleſiæ, Dominum Fulbertum, earundemque urbium Epiſcopum, corpus beati Vindiciani de terra elevaſſe, eoque in loco, qui *mons* videlicet *S. Eligii* dicitur, Eccleſiam, priore deſtructa reædificaſſe, de Titulo Apoſtolorum Petri & Pauli, ubi Clericos octo, & ſtipendia, unde viverent, conſtituit, & eos hac libertate donavit, ut nullius poteſtati ſubjacerent, niſi ſolius Epiſcopi. Poſt mortem vero ejus cœperunt dietim a ſervitute Dei tepere, Eccleſiaque, uſque ad tempus Domini Lietberti Epiſcopi declinare. Quam deſtructionem ipſe vir miſericordiæ ægreferens, ut ita dicam, alter ſamaritanus ejus miſeriæ condoluit, ac ſecum tractare, quomodo id in melius repararetur, cœpit: cui conſilium tali negotio congruum ille miniſtravit, qui hoc velle cordi ejus infundit. Nam ibi Clericos regulares de communi viventes, ſuorum conſilio fidelium ordinavit, eiſque Abbatem ſuæ profeſſionis præfecit. Unde facto privilegio ſuos precatus eſt ſucceſſores, ut eos proveherent, & fierent adjutores. Libertatem quoque Eccleſiæ, ac poſſeſſionum ſuarum denuo confirmavit, & Altare de Huchin eâ conditione ibi dedit, ut ſingulis annis feſtivitate S. Remigii XII. denarios ſolvat, & deinceps ab omni redemptione liberum ſiciat. Altare quoque de Rodricourt ita dedit, ut ſine perſona permaneat. Dominus quoque Gerardus prædeceſſor meus, ſucceſſor ſuus in Novilla & Medianavilla, ſine perſonis dedit Altaria ſalvo jure Epiſcopi, & redditus ejus, & conſuetudinibus Archi-Diaconi ejus. Hæc omnia ego Lambertus Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, tibi Reverendiſſime frater, & fili Joannes Abba, omnibuſque in eo, quo es, loco & ordine propter religionem tuam, ſucceſſoribus tuis, religioſe & communiter victuris, ſicut ſuperius determinatum eſt, firma & inconvulſa permanere concedo. Concedimus etiam ſuo in tempore, cum opus fuerit inibi Canonicis religioſe, & abſque proprietate viventibus cum conſilio, & authoritate Atrebatenſis Epiſcopi, licentiam eligendi, juxta timorem Dei, & ſacros Canones Magiſtrum & Abbatem. Quod ſi hujuſmodi officii idonea perſona ibi inventa non fuerit, aſſenſu Epiſcopi ſui, & conſenſu, eligant de alio Monaſterio, virum religioſum ordinis & profeſſionis ſuæ Magiſtrum, & Abbatem ſibi præficiendum. Poſt hæc vero

vero deducatur ad Epiſcopum, & ſuſcipiat de manu ejus temporale beneficium loci, & curam animarum, & Abbatis benedictionem. Hiſque beneficiis Altare de Rebroviis precatu Domini Clareboldi militis adjungo, ita ut duos tantummodo ſolidos in cœna Domini ad ſervitium Epiſcopi perſolvat, de cœtero totum redigatur ſub Abbatis Dominio. Hujus rei teſtes Dominus Joannes, Archidiaconus, Dominus Clareboldus, Archidiaconus, Odo Præpoſitus, Wibertus Decanus, fratreſque cæteri totius congregationis Sanctæ Mariæ ſemper Virginis. Dominus igitur Clareboldus, hujus rei hortator, nullum alium penitus hæredem facere volens, quam Eccleſiam Rebrovienſem, totam quam in vicinio habet, hæreditatem ibi dedit, ita ût ipſe ſupradictus Abbas ad honorem Dei, & Sanctæ Mariæ ſemper Virginis, ipſum locum per Clericos ſuos detineret, & prout res exterior augeretur, ſervitium Dei intus creſceret, dedit videlicet in Baralſo integrum molendinum, & unius carrucæ terram & quinque hoſpites: & in Dahellicurt quartam partem, & ſilvam ibi attinentem. Hujus rei teſtes iterum duo Archidiaconi, Joannes videlicet, & Clareboldus, & totus Eccleſiæ Atrebatenſis conventus, Dominuſque Aloldus Abbas S. Vedaſti, Philippus frater Comitis Roberti, Clementia Comitiſſa Flandrenſis, Robertus Advocatus, Baldricus in Colhem, Frumoldus de Inſula. Hoc igitur datum, & ſi quis aliud legitime dederit, qui uſurpare præſumpſerit, & in pravos uſus redigere tentaverit, Canonicæ excommunicationi ſubjaceat.

Ego Lambertus Dei miſeratione Epiſcopus Atrebatenſis hoc libertatis donativum relegi, ſubſcripſi, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti propria manu confirmavi. Actum Atrebati in Synodo, in Baſilica Beatæ Mariæ ſemper Virginis, Dominæ noſtræ, anno videlicet Dei Chriſti MXCVII. Indict. V. XII. Calend. Novembris.

Ferreolus Locrius in Chronico Belgii.

§. II. *Privilegia varia Arroaſianis concedit Lambertus Epiſcopus*

1. *Soli Epiſcopo ſubjectus locus.*
2. *Donatur illi Parochia Rochennies ſub cenſu XII. denariorum.*
3. *Facultas reconciliandi loca violata.*
4. *Facultas eligendi Abbatis, ſi congregatio creſcat, ſed ab Epiſcopo Atrebatenſi confirmandi.*

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, unius veri, & ſummi Dei. Amen.

Ego Lambertus Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, gaudens de religioſa converſatione tua, Reverendiſſime frater, & Compresbyter Cono, deſiderio deſideramus paci, & quieti tuæ tam præſentibus temporibus quam futuris providere. In adventu enim tuo, & bonæ memoriæ Domini Heldemari Magiſtri, & Conſacerdotis tui in Aridagamentia in Paroecia noſtra, quæ dicitur *Rochennies*, locum vobis ad ſerviendum Deo elegiſtis, qui ſicut aliquando fugiendus, velut ſpelunca latronum fuit, nunc per Dei viſitationem, & tuam, & fratrum tecum habitantium, factus eſt refugium & ſolatium ibi tranſeuntium. Unde & te in eo, quo es, loco & ordine, & ſucceſſores tuos religioſe, & Canonice inibi victuros hac donamus libertate, ut tantum Epiſcopo reſpondeatis, & in manu ejus in libertate Spiritus permaneatis. Contradimus etiam tibi, & per te legitimis ſucceſſoribus tuis, cum fratribus inibi religioſe & abſque proprietate viventibus, atque victuris, in augmentum pacis & quietis loci tui prædictam Parochiam Rochennies ſub reſpectu duodecim denariorum in cœna Domini ad ſervitium Epiſcopi. Si autem aliquando, quod abſit, antiquo hoſte inſtigante, in prædicto loco vel Parochia, tale quid acciderit, pro quo reconciliatio neceſſaria fuerit, tibi, legitimiſque ſucceſſoribus tuis vice noſtra, accepta aqua ſanctificatio-

cationis, & reconciliationis, ut ea reconcilies, religioni veſtræ annuimus, & impertimus. Si autem prædictus locus, largiente Domino, ad tantam copiam rerum, & ſervorum Dei ibi commorantium excreverit, ut Prælatum eligere debeant, liberam habeant poteſtatem cum conſilio & auctoritate Atrebarenſis Epiſcopi, eligendi ſibi Magiſtrum & Dominum, juxta timorem Dei & inſtituta ſanctorum Canonum. Poſtmodum vero deducatur ante Epiſcopum, & accipiat temporale beneficium loci, & curam animarum, & prælationis benedictionem. Rogamus ergo in Domino tam præſentes fratres noſtros, quam & ſucceſſores Epiſcopos noſtros, & ſanctorum Canonum auctoritate interdicimus & noſtra, ne quis hoc donativum libertatis violare, aut corrumpere præſumat. Si quis ſcienter hujus noſtræ inſtitutionis privilegium infregerit, excommunicationi ſubjaceat. &c. *Actum Atrebati in Synodo*, &c. ut ſupra.

EPISTOLA CANONICA
EX SYNODO ROMANA.
Anno Chriſti MIC. Urbani II. Papæ XII. Henrici IV. Imp. XLVI.

Urbanus II. Papa reſcribit Piboni Tullenſi Epiſcopo, & confirmat Synodali aſſenſu quæſtiones a Pibone propoſitas.

URBANUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO FRATRI PIBONI, TULLENSI EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

SUper quæſtionibus, quas ad nos Adalbero, veſtræ Eccleſiæ filius, detulit, hæc ad nos ſunt in ſynodalis aſſenſu Concilii Capitula per Dei gratiam confirmata.

CAPUT I. Epiſcopus omnia ſui Epiſcopatus membra, videlicet Archi-Diaconatus, Archi-Presbyteratus, decimas, vel aliquas Præpoſituras Eccleſiæ ſuæ canonicas gratis, abſque omni venalitate diſtribuat; quiſquis autem ea pretio dederit, quiſquis pretio receperit, depoſitioni ſubjaceat.

CAPUT II. Eos, qui a Subdiaconatu uxoribus vacaverint, ab omni ſacro ordine removemus, officioque atque beneficio Eccleſiæ carere decernimus, ſi vero Epiſcopi conſenſerint eorum pravitati, a ſuis ſe noverint officiis interdictos.

CAPUT III. Presbyterorum filios a ſacri altaris miniſteriis removendos decernimus, niſi aut in cœnobiis, aut in canonicis religioſe probati fuerint converſati, abſque præjudicio tamen capitulorum iſtorum eis, qui præbendas aut ipſi ante hanc Sedis Apoſtolicæ interdictionem emerunt, aut emptas ſe neſcientibus poſſederunt, habendos eos permittimus, ſi eorum perſonæ tuo arbitratu viſæ fuerint promereri. Eis autem, qui fidem profeſſionis ſuæ irritam facientes, poſt Subdiaconatus acceptionem vacare uxoribus præſumpſerint, & officium & conjugium penitus interdicimus, eiſque, quoniam ſe ipſos apoſtatando deſtruxerunt, & voluptatem corporis Domino prætulerunt, omni vitæ ſuæ tempore, aut in cœnobiis, aut in canonicis regularibus pœnitentiam decernimus injungendam; Presbyterorum vero filios, qui ſecundum præcepti noſtri conditionem, aut in cœnobiis, aut in canonicis religioſe probati fuerint converſati, quia Patrum peccata cum ſæculi poſſeſſionibus abdicarunt pro religionis ac ſcientiæ prærogativa Apoſtolico moderamine tolerandos ducimus, & ad ſacros ordi-

Pibo amore vitæ regularis abdicavit Pedum Tullenſe, ingreſſus cœnobium Divionenſe; dein petente Clero, & jubente Romano Pontifice, rediit ad Cathedram Tullenſem. Obiit 1107.

ordines, & ad honores Eccleſiaſticos permittimus provehendos.

CAPUT IV. Porro de Clericis, qui ab excommunicatis Epiſcopis ſunt ordinati, necdum quidem ſententiam fiximus, quia generalis mali contagium generalis Synodi eſt cauterio comburendum; tuæ tamen fraternitati hoc reſpondemus ad præſens; ut ab excommunicatis quondam, tamen Catholicis Epiſcopis ordinatos; ſiquidem non Simoniace ordines ipſos acceperunt, & ſi Epiſcopos ipſos non Simoniacos fuiſſe conſtiterit, adhuc ſi eorum religioſior vita & doctrinæ prærogativa viſa fuerit promereri, pœnitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipſis, quos acceperunt ordinibus, manere permittas; ad ſuperiores autem aſcendere non concedimus, niſi neceſſitas maxima flagitaverit Eccleſiæ, hoc tamen ipſum rarius & cum cautela præcipua concedendum.

CAPUT V. Epiſcopos ſive Clericos, quos Simoniacos eſſe conſtat, a ſacris officiis & beneficiis removendos omnino decernimus: in Eccleſiis vero, quæ ab hujusmodi Simoniacis conſecratæ ſunt, non aliter, quam in locis orandum videtur, donec ſubverſis altaribus benedictione & unctione Catholici Antiſtitis conſecrentur.

CAPUT VI. De his, qui ſine titulis ordinati ſunt, licet ejusmodi ordinatio ſanctorum Canonum ſanctione irrita judicetur; utrum tamen aliqui in acceptis ordinibus ſint permittendi, diſcretioni tuæ pro præſenti Eccleſiæ neceſſitate committimus, ſi tamen alias ſine pravitate eos ordinatos fuiſſe conſtiterit.

CAPUT VII. Bigamos, & viduarum maritos a ſacris ordinibus, ſecundum communem Eccleſiæ conſuetudinem, auctoritate noſtri officii, ſegregamus.

Hæc univerſa tamquam Apoſtolicæ ſedis præcepta Sanctorum Conciliorum ſententiis conſonantia, religionis tuæ ſtrenuitas, & in Eccleſia ſibi commiſſa, Deo juvante, cuſtodiat, & cuſtodienda aliis innoteſcat, nec ſenectutem tuam oblatrantium canum multitudo perterreat: *Major enim eſt, qui in nobis eſt, quam qui in illis*; ipſe ſiquidem firmans diſcipulos ſuos, ait: *Nolite timere puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum;* ipſe miſericordia ſua nos confirmet & protegat, & ad cœleſtia Regna perducat. Amen.

Ex cod. MS. Bibliothecæ Reginæ Sueciæ in Vaticano No. 512. deſcripſit Cl. Schannat. h. m.

DIGRESSIO AD SÆCULUM XI.

§. *I. De Præfationibus, quas Collectores Synodorum præmittere ſoliti ſunt.*
§. *II. De Canoniſtis Germanis Sæculi XI.*
De Canoniſtis hujus Sæculi extra Germaniam.
De Apologiſtis Henrici IV.
§. *III. De Hiſtoriographis Gregorii VII. PP. & Henrici IV. Regis & Imperatoris.*
§. *IV. De Simoniacis hujus Sæculi, quinam ejus rei ſint?*
§. *V. De hæreſi Nicolaitarum hujus Sæculi, an ejus rei ſint omnes Presbyteri peccantes contra caſtitatem?*
§. *VI. An inveſtitura beneficii Eccleſiaſtici per manum laici facta ſit hæreſis.*
§. *VII. An Wezelonis, Moguntini Archi-Epiſcopi, opinio de Henrico IV. non excommunicando ſit hæreſis?*
§. *VIII. An germani Clerici adhærentes Gregorio VII. Papæ contra Guibertum Anti-Papam ſint perjuri in Cæſarem?*
§. *IX. An Gregorius VII. primus introduxerit cœlibatum in ſtatum clericalem, an antea Presbyteris conjugia fuerint licita?*
§. *X. Quid de Sigeberti Gemblacenſis cenſura & ſententia in Gregorium judicandum?*
§. *XI. Quam vera ſit Annonis Archiepiſc. Colonienſis propoſitio, neminem a longis temporibus abſque mandato & aſſenſu Domini Regis accepiſſe Papatum.*

§. XII. *De auctore Schiſmatis inter Henricum IV. & Gregorium VII. ab anno* 1076. *ad* 1105.
Epiſtola Henrici IV. ad Gregorium VII.
§. XIII. *De jejuniorum in Eccleſia Catbolica diverſo ritu diverſis temporibus & locis.*
§. XIV. *De computatione conſanguinitatis inter matrimonium contracturos.*
§. XV. *Cur colloquia Conciliis miſcuerimus.*

§. I. *De Præfationibus**, *quas Collectores Synodorum præmittere ſoliti ſunt.*

MERLINUS, Doctor Pariſinus, primus edidit collectionem Conciliorum, ab Iſidoro peccatore ſcriptam; Pariſiis anno 1523. in folio: recuſam in folio Coloniæ 1530. Præmittit duos exiguos Tractatus: 1. De origine Conciliorum generalium, & de tempore. 2. De ordine celebrandi Concilia.

SURIUS Tomo 1. Conciliorum, anno 1567. Coloniæ vulgato, præmiſit præfationem CRABBII, in editione Colonienſi anni 1538. extantem.

Secundo præmiſit Photii Patriarchæ Conſtantinopolitani excerpta ex Epiſtola ad Michaëlem Bulgariæ Principem de ſeptem Conciliis œcumenicis a Nicæno primo ad ſecundum Nicænum ſub Hadriano Papa, ejusque Legatis, & CCCLXVII. Epiſcopis, celebratum.

Tertio. Originem Conciliorum generalium, quo tempore ſcilicet Concilia celebrari cœperint, & de quatuor Conciliis principalibus ex Iſidoro peccatore, vel Mercatore.

Quarto. De ordine celebrandi Concilii canones, id eſt, regulas Eccleſiaſticas, a ſanctis Patribus conſtituras, & ab Iſidoro peccatore in Codicis unius corpus collectas.

Quinto. Tractatum de Primatu Romanæ Eccleſiæ, quem jam Vendelſtinus anno 1525. Moguntiæ ediderat, poſt codicem Dionyſii exigui impreſſum.

Eximius BINIUS ultimæ ſuæ editioni Conciliorum anni 1618. præmiſit

I. Præfationem Dionyſii exigui circa annum 530. ſcriptam.

II. Præfationem Iſidori mercatoris in ſuam canonum collectionem, ſæculo octavo excunte ſcriptam.

III. Ordinem celebrandi Concilii, deſumptum ab Iſidoro mercatore ex quarto Concilio Toletano, ex Garſia Loaiſa, in Hiſpanicâ Conciliorum editione emendatius editum; ſed breviorem eo, quem Merlinus & Surius ediderant. Recte tamen monet Binius, hunc ordinem, ſi in Hiſpania obſervatus fuit, non ideo in omnibus Conciliis obſervatum fuiſſe.

Nos nihil harum præfationum primo, aut ſecundo Tomo præfiximus. Quum vero ſæculo X. & XI. prodierint ſermones Synodales Epiſcoporum Germaniæ, *Udalrici* Auguſtani & *Ratherii* Leodienſis; cum *Rhegino*, Sæculi decimi autor, formam viſitandæ Eccleſiæ ab Epiſcopo, ſuæ collectioni canonum præmiſerit: cum *Burchardus* in ſua canonum collectione laudatiſſima collegerit ex primo millenario Eccleſiæ Catholicæ capitula, ex ſummis Pontificibus, & Patribus, & Conciliis excerpta, de auctoritate præſidendi, de numero, & qualitate, & ordine vocandorum ad Concilia, nobis ſervaverit: cum demum poſt Burchardum reperiatur ordo in Concilii celebratione ſervandus in codicibus MSS. Germanicis; hinc putavi, hæc in limine tertii Tomi Conciliorum ponenda, veluti normam domeſticæ diſciplinæ in Germanicis Eccleſiis, ſæculo X. & XI. Reginonem vero Tomo II. illigaveramus.

Complectitur igitur noſtra Paraſceve, ad Concilia Germanicarum Eccleſiarum Tomo III. præmiſſa

1mo. Sermonem Synodalem *S. Udalrico*, Auguſtano Epiſcopo, valde veroſimiliter attributum.

2do. Similem ſermonem *Ratherii*, ex monacho Laubienſi Veronenſis in Italia, tum Leodienſis in Germania Epiſcopi.

3tio. Capitula Canonica, quæ *Burchardus*, *Wormatienſis* Epiſcopus, collegerat ex variis Conciliis & Patribus, à Capitulo XLII. Libri primi ad LXIII.

4to. Quomodo initianda ſit Synodus primo, ſecundo, tertio die, quibus orationibus, Pſalmis, Evangelicis aut Patrum capitulis prælegendis ſeſſiones Patrum inchoandæ, & finiendæ ſint. Extat hæc formula poſt opera Burchardi, Coloniæ anno 1548. impreſſa, incerto hactenus auctore.

5to. Quinam laici ex vaſallis Epiſcopi Ultrajectini ad Rhenum intereſſe teneantur generali Synodo ſuæ Eccleſiæ. Deſumpta eſt hæc definitio ab *Adelboldo Epiſcopo Trajectenſi*: & ſimilis ordinatio circa Miniſteriales aliorum Germaniæ Epiſcoporum præ-

præſumitur. Addi & præmitti potuiſſet *Bernaldi*, *Conſtantienſis* Presbyteri, Epiſtola de Conciliorum, Canonum, Decretorum, & Decretalium Romani Pontificis auctoritate: vulgata primum in noviſſima editione Gretſeri operum Tom. VI. a pag. 513. quæ in ſupplemento addetur.

§. II. *De Canoniſtis Germanis hujus Sæculi.*

I. OLBERTUS, ex monacho Benedictino Laubienſi Abbas Gemblacenſis, qui Burchardi Wormatienſis Epiſcopi Dux, & Magiſter fuit in doctrina Canonum.

Sigebertus Gemblacenſis de Script. Eccl. cap. 142.

II. BURCHARDUS, Wormatienſis Epiſcopus, anno 1028. defunctus, cujus elogium, ætatem, & libros deſcripſi in præfatione ad *Tomum primum* §. *XIV. uti & Apologiam contra Baluzium, ejus accuſatorem.*

III. ARIBO, non tantum ſacræ eloquentiæ, & ſcripturæ Divinæ intelligentia celebris, ſed & juris canonici peritiſſimus fuit, quod & oſtendunt permulta ab eo celebrata Concilia, & eruditorum virorum eidem inſcriptæ lucubrationes.

Serarius rerum Moguntiacarum, in ejus vita. pag. 729.

IV. BERNO, ex monacho Prumienſi Abbas Augiæ divitis. Obiit anno 1048. 7. Junii. Superſunt ejus opera:

1. De quibusdam rebus, ad Miſſæ officium pertinentibus.

2. De quatuor temporum jejuniis, per ſabbata obſervandis: de jejunio ſabbati: quæ duo ultima opuſcula unum opus videntur duplici titulo.

Sigebertus de Script. Eccleſ. cap. 152. *Edidit hæc Hittorpius Pamelio ſuggerente Coloniæ* 1568. *inter Catholicos Scriptores de Divinis officiis.*

3. De tempore celebrandi adventus Domini ad Aribonem Moguntinum.

Martene Tom. I. Scriptorum veterum.

V. HUMBERTUS, Monachus Benedictinus Tullenſis, a Leone Epiſcopo ſuo, poſt Papa, hujus nominis IX. ob literarum ſcientiam Romam traductus, & Cardinalis Epiſcopus creatus fuit.

Hic olim miſſus ad Græcorum hæreſes confutandas, confutavit ſcripta Leonis Acridani Bulgarorum Archiepiſcopi: item ſcripta Nicetæ Pectorati, eumque in præſentia Conſtantini Imperat. adeo convicit; ut ipſe Niceta librum ſuum anathematizaverit, & manu in ignem injecerit.

Tomus III. Concil. German.

Demum legationis obitæ hiſtoriam ſcriptam more dialogi ſub perſonis Romani, & Conſtantinopolitani.

Sigebertus Gemblac. de Script. Eccl. cap. 150.

Illuſtriſſimus Baronius hoc opus dignum cenſuit edi poſt Tomum XI. annal. Eccl. jam Caniſius Tomo V. Lect. antiquarum illud prius vulgaverat.

VI. BERNALDUS Conſtantienſis Presbyter, & ſcholarum Magiſter, poſt monachus in Corbeja Saxonica.

Inſignia monumenta juris prudentiæ ſacræ reliquit, quæ *Gretſerus primum edidit, & enumerat Tom. VI. novæ editionis anni* 1735. *a pag.* 25.

1. Tractatus de Sacramentis excommunicatorum juxta aſſertionem Sanctorum Patrum.

2. Apologeticus de excommunicatione Simoniacorum, & Clericorum incontinentium, facta a Gregorio VII. in Synodo Romana ejus prima, una cum hac Synodo.

3. Epiſtola I. Bernaldi ad Alboinum de incontinentia Sacerdotum.

4. Reſponſio Alboini ad præcedentem Epiſtolam.

5. Reſponſio Bernaldi ad Alboinum.

6. Secunda Bernaldi reſponſio ad eundem.

7. Secunda Reſponſio Alboini ad Bernaldum.

8. Tertia reſponſio Bernaldi ad Alboinum.

9. Epiſtola reconciliatoria Alboini cum Bernaldo.

10. Apologeticus Bernaldi pro decretis Gregorii factis in Synodo Romana: conſtat cap. XXIV.

Editus fuerat a Binio Tomo III. Conciliorum part. II. pag. 373. *ex Codice Weingartenſi collatus, & recuſus in nova Gretſeri editione Tomo VI.*

12. Epiſtola Adelberti & Bernaldi ad Bernardum Magiſtrum ſcholarum Conſtantienſium de Sacramentis excommunicatorum.

13. Epiſtola Bernardi ad præcedentem Epiſtolam.

14. Alia Adelberti & Bernaldi ad Bernardum Epiſtola *præter hæc a Gretſero edita, editor Gretſeri operum nunc primum hunc e MS. procudit librum.*

15. Bernaldi Conſtantienſis Presbyteri de vitanda excommunicatorum communione.

ne. De reconciliatione lapſorum. De Conciliorum, canonum, decretorum, decretalium, ipſorumque Romanorum Pontificum auctoritate.

Extat a pag. 513. Tomi VI. novæ editionis Gretſeri.

VII. BERNARDUS Monachus de S. Blaſio vir Sacrarum literarum ſtudiis doctus, & imprimis eruditus, ingenio clarus, ac diſertus eloquio, fidei propugnator acerrimus, Princeps ſuæ ætatis Philoſophorum ſacrarumque literarum Doctor ſubtiliſſimus. Scripſit

1. Apologeticas orationes contra Schiſmaticorum objectiones ad Adelbertum Spirenſem Præpoſitum, in quibus præcipue oſtendit, quod ipſe & monachi S. Blaſii jure ab excommunicatis abſtineant.

2. De lege excommunicationis epiſtola ad Adalbertum Argentinenſem Præpoſitum.

3. De eadem re ad Rechonem.

Hactenus Eiſengreinius in Catalogo teſtium veritatis.

4. Epiſtola ad Paulinum de emptione Eccleſiarum.

5. De Ottonis Epiſcopi Conſtantienſis rejectione, & alterius ſubſtitutione a Gregorio VII. 1074.

6. De officio Presbyterorum ad fratres in Rattenbach.

7. Ad Waltherum Sacerdotem tractatus de ſolutione juramentorum.

8. Ad Reverendiſſimum Antiſtitem Gebehardum de excommunicatorum ordinatione & ſalute parvulorum, qui ab excommunicatis baptizati ſint, & aliis quibuſdam ad Concilium proxime futurum pertinentibus.

Hæc Epitome Geſnerianæ Bibliothecæ addit, eumque circa 1066. floruiſſe.

Sed, ſi vidit exauctoratum Ottonem Conſtantiæ Epiſcopum, igitur Anno 1074. vel poſt illum ſcribebat.

VIII. GEBEHARDUS Archi-epiſcopus Salisburgenſis.

1. Ejus oratio ad ſchiſmaticos habita in conventu Gerſtungenſi, vel in ſilva Capuana prope Viſurgim: ſervata nobis fuit a Brunone in Hiſtoria Belli Saxonici edita *a Frehero Tom. I. ſcript. Germaniæ.*

Recuſa a Gretſero Tom. VI. novæ edit. pag. 434.

2. Epiſtola ad Hermannum epiſcopum Metenſem pro adhærentibus Gregorio VII. Papæ, & oſtendit eos nullatenus eſſe perjuros Cæſari, id quod ſchiſmatici criminabantur. *Gretſer. Tom. VI. nova edit. pag. 435. vitam Sanctiſſimi Viri edidit.*

IX. MICROLOGUS Anonymus ſcriptor, coævus Gregorio VII. cujus honorificam mentionem facit.

Hujus librum de eccleſiaſticis obſervationibus edidit Pamelius Coloniæ *Typo Hittorpii anno* 1568.

X. STEPHANUS, ſeu Hermandus Halberſtadenſis epiſcopus. epiſtolam edidit ſub nomine Ludovici Comitis, quo Gregorium VII. tuetur, & Scripturæ loca, quæ Waltramus Naumburgenſis epiſcopus pro factione Henrici IV. tuenda perperam adhibuerat, vero ſenſu intellecta interpretatur, & Henricum in tuendis Simoniacis & inceſtis Clericis iniquam cauſam fovere aſſerit.

Ediderat Dodechinus Abbas in continuatione Mariani Scoti, & editor Gretſeri recudit Tomo VI. novæ edit. pag. 544. 640.

Hi ſunt Canoniſtæ Catholici Sæculi XI. in ſola Germania: extra quam in Italia I. DEUSDEDIT Cardinalis, creatus a Gregorio VII. cujus ſupereſt collectio Canonum eruditiſſima: & liber ſpecialis, quod inveſtituræ ſint illicitæ. II. PETRUS DAMIANI Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis. III. S. ANSELMUS Epiſcopus Lucenſis, cujus duo libri Apologetici pro Gregorio VII. contra Wibertum Anti-Papam. *Et in Anglia IV. & V. ANSELMUS & LANFRANCUS Cantuarienſes Archi-Epiſcopi, eruditiſſimi defenſores perſonæ, Conciliorum, & Canonum Gregorii VII. Præ quibus citati a Goldaſto cauſæ Henrici IV. defenſores ſunt hi:*

I. Henricus ex Scholaſtico Trevirenſi Epiſcopus Vercellenſis, aliis Wenericus, aliis Hennius vocatur.

Scripſit ſub perſona Theodorici Virdunenſis Epiſcopi ab anno 1049. ad annum 1090. *librum* ad Gregorium VII. Papam *De diſcordia Regni & Sacerdotii*,. non cum increpans, ſed ut ſeniorem obſervans, & patrem, & amicabili inductione quaſi affectu dolentis ſuggerens ei omnia, quæ contra jus legum & fas religionis eum feciſſe & dixiſſe divulgabat loquax fama.

Eum edidit Edmundus Martene Tomo I. Anecdotorum pag. 214. 230.

Scripſit hunc librum adhuc Scholaſticus. *Sigebertus ejus meminit L. de Script. Eccleſ. Cap.* 360.

II. Walramus (aliis Waleramus) Epiſcopus Naumburgenſis ab anno 1090. ad 1110. favit Henrico IV. contra Gregorium. Scripſit

1. Epiſtolam ad Ludovicum Thuringiæ Landgravium, quâ ipſum monet, ut deſerto

Pontifice Imperatori Henrico IV. fidem exhibeat.

Edita eſt a Dodechino in appendice ad Marianum Scotum.

2. De *unitate Eccleſiæ conſervanda*, *de ſchiſmate inter Imperatorem & Pontificem.* Inventus eſt primum ab Ulrico Hutteno, & anno 1520. Moguntiæ editus: poſtea Schardius & Freherus eundem ediderunt, & Freherus quidem cum duplice titulo: *De unitate Eccleſiæ conſervanda & ſchiſmate inter Henricum IV. Imperat. Roman. & Gregorium VII. Pontificem maximum.* Dein hanc rubricam præfigit: *Apologia Henrici IV. Imp.* nullum titulum invenit Huttenus in codice MS. quare tituli adlati ſunt Hutteni & Freheri inventiones.

FABRITIUS Bibliothecæ mediæ & infimæ Latinit. L. XXI. hunc librum Walramo Naumbergenſi tribuit, pari fundamento, quo Huttenus, id eſt, nullo: & idem clariſſimus vir Libro XX. ejusdem Bibliothecæ hunc librum: *De unitate Eccleſiæ conſervanda* attribuit Venerico ex Clerico Treverenſi Epiſcopo Vercellenſi, nempe verum auctorem nemo ſcit.

III. Alboinus ſenſit primo contra cœlibatum Sacerdotum, ſed a Bernaldo convictus ſcripturæ teſtimoniis & canonibus Patrum mutavit ſententiam. *Goldaſtus* eum uti Clerogamiæ tutorem laudat, palinodiam ejusdem a Gretſero impreſſam ſilet.

Hos igitur tres auctores habuit Henricus IV. defenſores ſuæ cauſæ, quos cum Bernaldus, Gebehardus, & Anſelmus luculente confutarint, non eſt nobis otium & opera perdenda.

Sane Apologiſtæ Gregorii VII. non tantum numero, ſed vitæ ſanctitate, doctrina & vera doctrina, & ſpectabili in Eccleſia Dei auctoritate eminent.

Hactenus de Canoniſtis Sæculi XI.

§. III. *Poſt Canoniſtas Sæculi XI. tranſeamus ad* HISTORICOS *hujus Sæculi. Quot, & quales Gregorius VII. quot Henricus IV. habuit?*

GREGORII VII. vitam ſcripſerunt coævi ex profeſſo:

I. Paulus Bernriedenſis, Canonicus Regularis S. Auguſtini in Bavaria, *librum de vita & geſtis Gregorii VII.* cum multis documentis: quæ & Regiſtrum Epiſtolarum Gregorii VII, Bruno *de bello Saxonico*, & Bertoldus Conſtantienſis vera & legitima eſſe teſtantur. Eum primus edidit Gretſerus, vide *Tomum II. novæ editionis*, recuderunt Hagiographi Antverpienſes *in actis Sr. Tomo VI. Maji pag.* 113. *& ſeqq.*

II. Gerhohi Reicherpergenſis Præpoſiti Syntagma de ſtatu Eccleſiæ ſub Henrico IV. & V. Imperatoribus, & Gregorio VII. aliisque conſequentibus Pontificibus.

III. Libri XI. Regiſtri Epiſtolarum Gregorii VII. ad Reges & Epiſcopos, & horum ad Gregorium VII.

IV. Acta Vaticana de rebus geſtis Gregorii VII. deſcripta ab Baronio Tomo XI. Annalium, ex Libro MS. cenſuali Centii Camerarii, poſtea Honorii III. PP, collata cum MS. Nicolai Cardinal. de Arragonia, recuſa ab Hagiographis *Tomo VI. in actis Sr. Maji pag.* 148.

V. Acta electionis Gregorii VII. extantia in Regiſtro epiſtolarum Gregorii VII.

Tomo III. Epiſtolar. decretalium Romani Pontificis in Tomis Conciliorum, inde a Binio ad Harduinum ſæpe recuſa.

VI. Lambertus Schafnaburgenſis in Chronico.

VII. Bertoldus Conſtantienſis in Chronico: e quo excerpta acta Pontificalia Gregorii VII. ab 1073. ad 1085. lege *Tomo VI. in actis Sanctorum Maji pag.* 141.

VIII. Bruno de bello Saxonico.

IX. Domnizo in vita Mathildis Ducatricis.

X. Leo Marſicanus Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis chronicon Caſſinenſe perduxit ad 1087. ſeu ad mortem Victoris III. qui Gregorio VII. ſucceſſit, eſt auctor coævus. Adde acta Pontificalia ex MSS. Patrum Hagiographorum Antverpienſium: ubi & Synodi ſub Gregorio VII. celebratæ recenſentur. Vide *Tomum VI. Maji in actis Sanctorum pag.* 154.

XI. Marianus Scotus coævus.

Hi undecim Scriptores coævi teſtes ſunt innocentiæ & ſanctitatis Gregorii VII.

Biographi Sanctorum coævorum Deſiderii Abbatis Caſſinenſis, Anſelmi Epiſcopi Lucenſis, Gebehardi ac Tiemonis Archiepiſcoporum Saliſburgenſium, Altmanni Epiſcopi Patavienſis, Lanfranci Cantuarienſis ampliſſima elogia ſcribunt vitæ Gregorianæ.

Quid his tot & tantis coævis opponant fautores Henrici IV.?

Benno anno 1535. primum in lucem editus, quo parente, Deus ſcit. Eum fuiſſe Cardinalem vel Albenſem Epiſcopum Fabritius dixit, & Goldaſtus, & Wolfius, & Flacius, ſed ne uno jota ullus eorum quidpiam horum titulorum demonſtravit.

2. Anonymus auctor vitæ Henrici IV.

3. Sigebertus Chronographus ſuppar, defunctus anno 1113.

4. Fictæ orationes pro Wilhelmo Trajectenſi, Hugone Blanco, Clericis Papæ Gregorio rebellibus: ſunt Aventini & Goldaſti partus, uti orationes a Livio aut Curtio affictæ Romanis, aut Græcis Imperatoribus, multis poſt eorum mortem annis, aut ſæculis. Similibus Aventini inventis ſterilitatem ſupplet Henricianæ hiſtoriæ Goldaſtus.

Conradus a Lichtenaw, Abbas Urſpergenſis, duobus ſæculis poſterior, cum Melanchthonis notis editus, nullam fidem meretur contra coævos hiſtoricos, & documenta ab his prolata, quæ & inter ſe, & cum hiſtoria temporum, perſonarum conveniunt.

Poſteriores omnes nihil fidei merentur, nuda narratione rerum, duobus aut pluribus ſæculis ante ſe geſtarum.

Non ſcio, an ullus Pontifex tot, aut plures, aut tam illuſtres Biographos habuerit, quam Gregorius VII.

§. *IV. Quatuor hæreſes a Scriptoribus & Canoniſtis hujus ſæculi nuncupantur, an vere, an accurate?*

Primò. Simoniacorum, id eſt, eorum, qui poteſtatem ſpiritualem v. g. Epiſcopalem, aut Presbyteralem pecunia acquirunt, emunt, vendunt.

Ad primum reſpondeo: Hæreſis Simonis Magi relata Cap. viii. *Actuum Apoſtolorum* in eo ſita erat, quod Simon exiſtimaret pertinaci judicio intellectûs pecuniâ donum Dei, v. g. Epiſcopalem poteſtatem confirmandi baptizatos, eiſque Spiritum Sanctum conferendi poſſe poſſideri, acquiri, vendi. *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*, dicebat S. Petrus Simoni pecuniam offerenti, *quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri; Non eſt tibi pars neque ſors in ſermone iſto*, niſi pœnitentia ſincera errorem intellectus corrigas & retractes.

Hæc ſententia ſemper fuit in Eccleſia Dei, veluti articulus fidei. Hinc Canones omnium Conciliorum hujuſmodi acquiſitiones officiorum aut beneficiorum Eccleſiæ, uti Simoniacas execrantur. Vide Canonem XXII. Concilii Selingeſtadii anni 1022. p. 58. hujus iii. Tomi: *Altare Epiſcopus vel Archi-Diaconus, ſi pro munere vendiderit, & Clericus, qui munera obtulerit, cum Simone Mago uterque anathema ſit.*

Canones collectos lege ſis apud Reginonem L. i. de diſciplina eccleſ. a Cap. ccxxxii. ad Caput ccxi. Vide *Tom. II. noſtrum pag.* 467. Burchardus Lib. ii. a Cap. cvii. ad Caput cxvii. *Rurſum eundem Epiſcopum* a Cap. xcvii. ad Caput cxxxiv.

De cætero, ſi quis ex mera avaritia, aut alio pravo fine emit pecunia Epiſcopatum, Abbatiam, graviter peccat, ſed, ſi abſit judicium erroneum contumax, non eſt hæreticus dicendus. Urbanus II. anno penultimo hujus ſæculi decretalem denuo edidit, qua Simoniacam hæreſim damnat. *Binius Tom. III. Parte II. pag.* 422.

§. *V. An Fornicatio Clerici ſit hæreſis Nicolaitarum?*

℞. NOn omnes Presbyteri vel Clerici violantes caſtitatem ſunt Nicolaitæ, vel hæreſi Nicolai infecti: ſed ii tantum, qui intellectu contumace judicant licitum eſſe cuivis, fornicari, ſive laico, ſive clerico, quod dicitur Nicolaus Diaconus docuiſſe. Ut ut ſit de vero crinomeno erroris Nicolai in Apocalypſi reprehenſi; certum eſt, ex ſolo actu fornicationis, vel adulterii, ſive a clerico, ſive ab aliis patrato, hæreſim non contrahi; *niſi accedat judicium contumax* intellectus contra verbum Dei & Eccleſiæ Catholicæ dogma, v. g. ſi quis doceret, & intellectu contumace aſſereret, cuivis viro uxorem adeo neceſſariam eſſe uti cibum & potum. *Tom. II. Jenenſi folio* 163. vel votum caſtitatis pejus eſſe adulterio & immunditia: *Tom. VI. Wittebergenſi folio* 252.

His erroribus ſecluſis, fornicator non eſt hæreticus. Petrus Damiani Nicolaitas vocavit, qui mores Nicolai imitabantur: an vero omnes intellectum hæretico errore pollutum haberent, non examinavit.

§. *VI. An inveſtitura beneficii Eccleſiaſtici per laicum facta, ſit hæreſis?*

℞. DE inveſtituris Eccleſiarum, quas laici faciunt, ſententiam præcedentium Gregorii VII. & Urbani II, quantum in me eſt, laudo atque confirmo; quocumque autem nomine talis pervaſio proprie vocetur. Eorum ſententiam, qui inveſtituras laicorum defendere volunt, ſchiſmaticam judico *IVO Carnoti Epiſcopus Epiſt.* 238. & 235. cujus ſententiâ malo quæſtionem definiri, quam mea, quæ eadem eſt Ivonianæ. *Idem Epiſcopus alio loco ſcribit:* Quod quidam inveſtituram *hæreſin* vocant; cùm hæreſis non ſit, niſi error in fide: ſicut enim fides cordis eſt ad juſtitiam, oris autem confeſſio ad ſalutem; ita hæreſis error eſt ad impietatem: Profeſſio vero ejuſdem erroris eſt ad perniciem. Et fides & error ex corde procedunt: Inveſtitura vero illa, de qua tantus eſt

eſt motus, in ſolis eſt manibus dantis & accipientis: quæ bona & mala agere poſſunt, credere vel errare in fide non poſſunt.

Adhæc: ſi inveſtitura hæc hæreſis eſſet, ei renuntians, ſine vulnere ad eam redire non poſſet. Videmus autem in partibus Germaniarum & Galliarum, multas honeſtas perſonas, purgato iſto nævo, per quamlibet ſatisfactionem Paſtorales virgas reddidiſſe, & per manum Apoſtolicam refutatas inveſtituras recepiſſe. Quod ſummi Pontifices minime feciſſent, ſi in tali inveſtitura hæreſin & peccatum in Spiritum Sanctum latere cognoviſſent.

Cum ergo ea, quæ æterna lege ſancita non ſunt, ſed pro honeſtate Eccleſiæ inſtituta vel prohibita, pro eadem occaſione ad tempus remittuntur, pro qua inventa ſunt, non eſt inſtitutorum damnoſa prævaricatio, ſed laudabilis & ſaluberrima diſpenſatio. Quod cum multi minus ſtudioſi minime attendunt, ante tempus judicant, ſpiritus mobilis & ſpiritus immobilis non intelligentes differentiam.

Si quis vero laicus ad hanc prorumpit inſaniam, ut in datione & acceptione putet ſe tribuere poſſe Sacramentum, vel rem Sacramenti Eccleſiaſtici, illam prorſus judicamus Hæreticam, non propter manualem inveſtituram, ſed propter præſumptionem diabolicam. Si vero congrua volumus rebus nomina dare: poſſumus dicere, quod manualis illa inveſtitura, per laicos facta, alieni juris eſt pervaſio, ſacrilega præſumptio: quæ pro libertate Eccleſiæ & honeſtate ſalvo pacis vinculo, ſi fieri poteſt, funditus abſcindenda eſt. Ubi ergo ſine ſchiſmate auferri non poteſt, cum diſcreta reclamatione differatur.

Ivo Carnotenſis Epiſcopus Epiſtola CCXXXVIII. *ad Joannem Archi-Epiſcopum Lugdunenſem apud Gretſer. pag.* 420. *Tomo VI. novæ editionis.*

Ipſe Archi-Epiſcopus Lugdunenſis Epiſtola ad Ivonem, quæ eſt CCXXXIX. inter Ivonianas ſic ſentit.

Licet exteriores inveſtituras per laicos factas non ſatis proprie hæreſis nomine cenſeamus, ſentire tamen ac defendere (contumace judicio Eccleſiæ oppoſito) indubitata hæreſis eſt.

Confer Gretſeri judicium Tom. VI. novæ edit. pag. 341. 376. 420.

§. *VII. De hæreſi Wezelina.*

WEcelonis intruſi ab Henrico Moguntini ſecta, in quo ſita fuit? *Seculares ſuis rebus ſpoliati Eccleſiaſtico non ſubjacent judicio, nec poſſunt excommunicari pro ſuis exceſſibus, & excommunicati abſque reconciliatione recipi poſſunt.* Canone IV. Concilii Quintilenburgenſis anni 1085. in Paſchate præſente Hermanno Antirege hæc opinio damnata fuit a cunctis Patribus. Vocatur hæc opinio Wecelonis *ſecta* a Bertholdo; ſed *hæreſis* aliis dicitur, & Wezilo hæreſiarcha appellatur, *teſte Urſpergenſi Abbate*, Henriciano licet ſcriptore.

Niti poſſet hæc Wecelonis aſſertio Decreto Symmachi Papæ in V. ſua Synodo: " Nullos Epiſcopos ſuis rebus expoliatos, " vel a ſedibus ſuis vi aut dolo, aut quocun" que ingenio pulſos, ſicut & vos de nobis " judicaſtis, aut ad Synodum tam provin" cialem, quam generalem poſſe convocari, " aut in aliquo judicari, antequam cuncta, " quæ eis ablata ſunt, legibus poteſtati eo" rum pacifice per omnia redintegrentur, de" cernimus. " Fuerat Henricus IV. ſpoliatus Saxonia, ob Tyrannidem in Epiſcopos, Clericos & omnes Saxones innocentes? an igitur injuſte? Loquitur Symmachus de injuſte ſpoliatis.

Idem Wecilo judicaverat excommunicationem injuſtam nihili faciendam. Sed Patres Concilii Quintilineburgenſis aliud definierunt, & recte Canone primo: Dein non ſpectat ad excommunicatum judicium de Judicis ſententia: juſta ſit, an injuſta?

Verum hæc opinio, quod Henricus, Saxoniæ Ducatu [ſua culpa adde] ſpoliatus, ſit reſtituendus, antequam de eo judicetur, non eſt articulus fidei, ſed jure conſultorum axioma, *ante omnia reſtituendum eſſe ſpoliatum*, quod ipſum variis modis circumſcribunt illi: rurſum: an & quando ſæculares ſubjiciantur Tribunali Eccleſiaſtico, res eſt non ad fidem, ſed diſciplinam ſpectans.

Wecelonis jactata ſententia, qua Henricum Imperatorem prætendebat, ab Papa ob Simoniam damnari non potuiſſe, nec excommunicari, ſchiſmatica erat, quia favebat iniquo ſchiſmati & Anti-Papæ Wiberto, & S. Gregorii VII. juſto zelo pro eradicanda Simoniæ peſte contradicebat.

De cætero in rigore non eſt hæreſis Wecelii opinio. Obſervat Serarius ex Dodechino, Urſpergenſi, & MS. minore Chronico, Wecelonem ante finem vitæ reſipuiſſe, & ejurato Henriciano ſchiſmate legitimo Pontifici adhæſiſſe & anno 1089. vita functum, & ob pœnitentiam multis injuriis ab Henrico IV. afflictum fuiſſe, ſcribit *Trithemius.*

§. *VIII.*

§. VIII. *An adhærentes Gregorio VII. & ejurantes Wigbertum Anti-Papam ſint perjuri in Cæſarem?*

Hoc argumento Waldramus vult Thuringiæ Landgravium Ludovicum ad partes Henrici IV. pertrahere.

Et auctor Apologiæ Henrici IV. ubique inculcat perjuros Germanos eſſe, qui factioni Henrici non adhærent? Objiciunt ſexcenties illud Paulinum: Omnis (*a*) anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. *Et illud Petri:* Regem (*b*) honorificate.

Reſpondetur: Has auctoritates veras eſſe, nec ab ullo Catholico negatas fuiſſe, aut negari poſſe, ſed perperam applicantur.

Epiſcopi Germaniæ Regem (quem a ſe electum agnoſcunt) reverentur: ſed ſi Rex velit a ſe emi Epiſcopatus; ſi Rex velit loco legitimi Papæ, a ſe ipſo & toto mundo Catholico agniti, creare Anti-Papam, an etiam hac in re tenentur obedire? Chriſtus obediit Tiberio dando cenſum, an etiam obediit Tiberio templum Jovis, quem Tiberius colebat, adeundo? Non memorabo, quam horrendis & indignis modis fuerint adacti Epiſcopi ad renuntiandum Gregorio, & Guibertum Antipapam acceptandum: maluerunt exilia & mala omnia ſubire, quam tam iniquo præcepto obedire? an ideo perjuri? *Si* (c) *eſt juſtum in conſpectu Dei vos* (*Synedrii Principes*) *potius audire, quam Deum, judicate!* Non ideo S. Petrus & Apoſtoli inobedientes erant Synedrio, quod a Romano Cæſare acceptam, qualemcunque limitatam jurisdictionem & judicia exercebat; ſed præferebant obedientiam Chriſto debitam obedientiæ debitæ Synedrio, vel Præfectis Cæſareis, Felici aut Feſto.

Emere Pontificatum pecunià, ſeparare ſe a Capite Eccleſiæ legitimo, & a toto orbe agnito, ſunt duo peccata gravia contra jus naturale Divinum, primum Simoniæ, alterum ſchiſmatis in Eccleſia legitime conſtituta.

Neutrum igitur poterant ſalva conſcientia Epiſcopi Germaniæ, neutrum poterat Henricus IV. exigere aut imperare Germanis, ut ſibi quà Regi ſubditis: nulla ergo ratione perjurii crimen illis affingi poteſt ex perperam intellectis Scripturæ Divinæ locis.

Secundò. Omnes Epiſcopi orbis Catholici tum noti, Epiſcopi Orientis, Africæ, Portugalliæ, Angliæ, Galliæ, Belgii, Daniæ, Sueciæ &c. adhærebant Papæ Gregorio VII. deteſtabantur Guibertum Ravennatenſem a Conciliabulo Brixinenſi contra omnes, non dicam Eccleſiaſticas, ſed ratione ſana dictatas leges, ob- & intruſum Antipapam: an ideo ullus eorum fuit Regi ſuo perjurus, an ſoli Germaniæ Epiſcopi cogebantur ſchismatico Antipapæ adhærere contra ſuam conſcientiam? *Apage has nænias: ne quid gravius dicam.*

§. IX. *An Gregorius VII. primus introduxerit cœlibatum in ſtatum Clericalem? an ante eum Clericis etiam Presbyteris conjugia licita fuerint?*

℞. Sic nonnulli Juniores, hiſtoriæ ſacræ, & Canonum ignari cenſent.

Gregorius VII. veriſſime dixit & ſcripſit *juxta Canones Patrum & Conciliorum*, Clericis & Presbyteris interdicta eſſe conjugia. Aperiamus codicem Conciliorum illum *Dionyſianum* Sæculi VI, & quotquot poſt Dionyſium conditi fuere Canones Conciliorum. Concilii Carthaginenſis, forte anno 419. coacti, Caput III. hoc eſt. Aurelius Epiſcopus dixit. Cum in præterito Concilio de continentiæ & caſtitatis moderamine tractaretur, gradus iſti tres, qui conſtitutione quadam caſtitatis per conſecrationes adnexi ſunt, Epiſcopos, inquam, Presbyteros & Diaconos, ita placuit, ut condecet ſacros Antiſtites ac Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis Divinis inſerviunt, continentes eſſe in omnibus, quo poſſint ſimpliciter quod a Deo poſtulant, impetrare, ut, quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus. *Tom. I. pag.* 199. Ejusdem Concilii Carthaginenſis Canon IV. ſic habet: De diverſis ordinibus ab uxoribus abſtinendis.

Fauſtinus Epiſcopus eccleſiæ Potentinæ Provinciæ Piceni, Legatus Romanæ eccleſiæ dixit: Placet, ut Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes ab uxoribus ſe abſtineant. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet, ut in omnibus & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui in altari inſerviunt. *Tom. I. pag.* 199.

Inſpiciamus *Reginonem* Prumienſem, qui Lib. I. *De diſciplinis Eccleſiaſticis* recenſet Capitula triginta a Capitulo LXXXIV. ad CIV. ex diverſis Conciliis pro continentia Clericorum & interdictis connubiis. *Tom. II. noſtro pag.* 455. *& ſequent.*

Inde a Concilio Ancyrano, Nicæno, Carthaginenſi, uſque ad finem primi Millenarii.

(*a*) *Roman. XIII. cap.* 1.
(*b*) *I. Petri II.* 18.
(*c*) *Act. cap. IV.* 19. *ajebat S. Petrus.*

narii. Burchardus initio 2di Millenarii æræ Chriſtianæ, collegit Capitula plurima Patrum pro continentia Clericorum; uterque ante Gregorium VII. ſcripſit & collegit Canones.

Ex his ſubinde Ivo Carnotenſis Epiſcopus, Gratianus Monachus Bononienſis, ſuas collectiones adornarunt. Unde liquet, præceptum continentiæ Clericis ab antiquiſſimis Eccleſiæ Chriſtianæ temporibus fuiſſe impoſitum, adeoque jure Eccleſiaſtico ad hoc interdictum eos obligari.

Quod autem Sæculo decimo & undecimo hi Canones a multis Clericis non ſolum in Germania, ſed & in Italia, Gallia, Hiſpania negligerentur, ideo non debuit dormire, nec ſilere, aut connivere Petri ſucceſſor, ſed invaleſcentes violationes, & violatores Canonum coercere, ùt heroico ſpiritu cœpit & perfecit Gregorius VII. Semper fuerunt & erunt in Eccleſia zizania & triticum, palea & frumentum, piſces boni & mali: ſed propterea non eſt faciendum ſchiſma, nec culpandus Paſtor, qui corripit errantes, & Canonicis pœnis eosdem ad ſanam mentem & Canonum obſervantiam reducit. Quod ſi hæ oves diſciplinæ impatientes malint exire ab Eccleſia, vel a ſtatu Clericali, non ideo Paſtor pedum debet abjicere, neque deſperare, dum Deus dat vitam peccatoribus. Atqui Gregorius VII. non odit ullum peccatorem ſui temporis, neque protervisſimos violatores Canonum, ſed ſemper iis obtulit veniam, pacem & regreſſum ad communionem, quoties pœnitentiæ ſpiritu reconciliari voluerunt Eccleſiæ. Teſtantur id litteræ *ad Teutonicos omnes ſcriptæ*, & ad Henricum Regem, quem pœnitentem anno 1077. menſe Januario in arce Canuſia excepit, & communionis ſacræ participem fecit; imo Saxonum preces, qui eum continuo provocabant ad puniendas violationes Canonum, non audiit, niſi poſt electum ab ipſis Rudolphum Suevum, & Henricum IV. a Regno Germaniæ, uti prætendebant, depoſitum.

Quare Gregorius VII. potius *arbiter a partibus* electus, quam judex conſiderandus eſt: nam & Saxones & Henricus IV. coram Papa cauſam ſuam dicere & tutari voluerunt, & mutuas accuſationes coram eo elidere; etſi Henricus tale colloquium, licet etiam ejusdem conſenſu Auguſtæ Vindelicorum indictum, impedire viis omnibus conatus ſit, nec unquam colloquium coram Papa a ſe & partibus delecto commiſſario judice inſtitui permiſit. Quod mentis male conſciæ certiſſimum ſignum eſt.

Hoc certum, ex omni jure canonico antiquiſſimo præſcriptam Clericis, & ante omnia Presbyteris, & Epiſcopis continentiam ab opere carnis. Simonia autem jure naturali Divino omnibus interdicta eſt.

Utriusque interdicti Severiſſimus & flecti neſcius executor fuit Gregorius VII, & cum eo ſentientes Sanctiſſimi Sæculo XI. Epiſcopi omnium Nationum.

§. X. *Quid de Sigeberti Gemblacenſis duplici aſſerto ſentiendum?*

Sigebertus Gemblacenſis, Monachus Benedictinus, defunctus Anno MCXIII. IV. Nonas Octobris hæc ad Annum MLXXIV. ſcripta reliquit:

Gregorius Papa celebratâ Synodo Simoniacos anathematizavit, uxoratos Sacerdotes à Divino officio removit; & laicis eorum Miſſam audire interdixit, novo exemplo, & ut multis viſum eſt, inconſiderato præjudicio contra Sanctorum Patrum ſententiam: qui ſcripſerunt, quod Sacramenta, quæ in Eccleſia fiunt, Baptiſmus, ſcilicet, Chriſma, Corpus & Sanguis Chriſti, Spiritu ſancto latenter operante, eorundem Sacramentorum effectum, ſeu per bonos, ſeu per malos intra Dei Eccleſiam diſpenſentur. Tamen quia Spiritus Sanctus myſtice illa vivificat, nec meritis bonorum diſpenſatorum amplificantur, nec peccatis malorum attenuantur. Unde eſt hic, (*a*) qui baptizat. *Ex qua re tam grave oritur ſcandalum, ut nullius hæreſis tempore Sancta Eccleſia graviori ſchiſmate ſciſſa ſit, his pro juſtitia, illis contra juſtitiam agentibus: aliis a Simoniaca non declinantibus, aliis notam avaritiæ honeſto nomine prætendentibus, dum hoc, quod ſe gratis dare jactant, ſub charitatis nomine vendunt, ut de Montanis dicit Euſebius, ſub oblationis nomine artificioſius munera accipiunt.*

Porro continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam modo cauſâ quæſtus ac jactantiæ ſimulantibus, multis incontinentiam perjurio, aut multipliciori adulterio cumulantibus, ad hoc, hac opportunitate laicis inſurgentibus contra ſacros Ordines, & ſe ab omni Eccleſiaſtica ſubjectione excutientibus, laici ſacra myſteria temerant, & de his diſputant, infantes baptizant, ſordido humore aurium pro ſacro oleo & chriſmate utentes: in extremo vitæ Viaticum Dominicum, & uſitatum Eccleſiæ obſequium ſepulturæ, a Presbyteris conjugatis

(*a*) Joannes I, 33.

jugatis accipere parvi pendunt : decimas Preſbyteris deputatas , igni cremant , & in uno cætera perpendas, laici corpus Domini a Preſbyteris conjugatis conſecratum ſæpe pedibus conculcaverunt , & Sanguinem Domini voluntarie effuderunt , & multa alia contra jus & fas geſta in Eccleſia ſunt , & hac occaſione multi Pſeudo-Magiſtri exurgentes in Eccleſia profanis novitatibus plebem ab Eccleſiaſtica diſciplina avertunt. Hactenus Sigebertus,

Qui I. interdictum Papæ , de non audienda Miſſa conjugatorum Presbyterorum , vocat inconſideratum præjudicium contra Sanctorum Patrum ſententiam.

II. Ex hoc interdicto ſchiſma graviſſimum ortum fuiſſe.

III. Graviſſima ſcandala ex interdicto incontinentiæ Clericalis enarrat.

Ad 1mum reſpondetur , errare graviter Sigebertum , & in facto , & in jure. *In facto* , quando aſſerit Papam Gregorium VII. crediſſe, Sacramenta ab excommunicatis Presbyteris confecta , nulla & irrita eſſe : & ideo Papam vetuiſſe Laicis , ut ne aſſiſterent ſacrificiis conjugatorum , ab ipſo, excommunicatorum. *Et antecedens, & conſequens falſum eſt.*

Id jam ſæculo XI. demonſtravit Bernaldus Conſtantienſis Presbyter in *Apologetico, ſcripto pro hoc interdicto Gregorii VII.* de non aſſiſtendo ſacrificiis excommunicatorum : quod interdictum vere a Pontifice latum fuit anno MLXXIV. in Synodo eo ex fine , ut conjugati Presbyteri ſalubri rubore perfunderentur ad pœnitentiam de ſua incontinentia, ſicuti cujusvis excommunicationis finis eſt , evitatio omnis commercii cum excommunicato juxta Apoſtolos Paulum & Joannem.

Cauſa vero a Sigeberto vel ficta , vel aliunde accepta , falſiſſima eſt ; cùm nullus Pontifex Sacramenta excommunicati irrita eſſe cenſuerit. Romani Pontifices baptiſmum , ab hæretico , imo a Judæo , & Ethnico collatum ſemper validum cenſuerunt. Item ſi quis Presbyter in hæreſin , aut ſchiſma lapſus fuiſſet; ut ut excommunicatus , Euchariſtiam valide potuiſſe conficere , nemo unquam negavit.

Idem Baronius in annal. ad hunc annum 1074. *numero XL.* paucis , ſed evidenter demonſtravit , & probationes facti certi afferre ſupervacaneum eſt.

Nihil igitur contra Patrum ſententiam, nihil inconſiderati eſt in eo Gregoriano interdicto.

Ad ſecundum membrum : ex eo interdicto ſchiſma fuiſſe ortum gravis error eſt. Schiſma eſt ortum anno 1076. in conventu Wormatienſi & Brixienſi an. 1080, in quo Rex & XXX. Epiſcopi Guibertum excommunicatum, Ravennatenſem Archiepiſcopum, conſtituerunt Antipapam contra Gregorium VII. a ſe ipſis ante agnitum Papam. Cauſa autem, quæ Henricum impulit ad hoc ſchiſma, non fuit interdictum incontinentiæ Clericalis, quod non tangebat Regem ; ſed interdictum Simoniacæ collationis dignitatum Eccleſiæ , quas a ſe vitandas promiſerat, pœnitens de invaſione Eccleſiarum , ſcriptis litteris anno 1074. Henricus IV. qui Gregorio VII. & Eccleſiæ ſe obſecuturum ſpopondit.

Huic promiſſioni cum Rex non ſtaret , citavit eum Papa Romam ad dicendam cauſam ; & hæc *citatio* fuit ultimus ſtimulus ad unitatem rumpendam, & Antipapam obtrudendum.

Ad tertium membrum : Scandala , quæ ex rebellione perduellium ſubditorum ſequuntur ad promulgationem juſtæ legis , non debent Papam deterrere ab officio ſuo. Sic Chriſtus D. N. publicato , vel inſtaurato primævo edicto , de monogamia viri unius , & uxoris unius, polygamos Judæos graviter offendit & Phariſæi ſua ex malitia fuerunt ſcandalizati , uſque adeo ut palam diceretur , *non expedire* matrimonium, ſi ea eſt cauſa & obligatio conjugum. An propterea Chriſtus ceſſit polygamiæ introductæ per conniventiam Moſaicam? Sic Gregorius VII. ubique urget & inculcat interdictum *juxta decreta SS. Patrum* in Conciliis Nicæno & aliis , quæ Bernaldus & alii dudum congeſſerant.

ALTERA ACCUSATIO SIGEBERTI ad annum 1085. *Gregorium in extremis poſitum , accito Cardinali confeſſum eſſe , ſe valde peccaſſe in cura paſtorali , & deinde eundem confeſſorem miſſum ad Imperatorem , & ad totam Eccleſiam , ad optandam illi indulgentiam.*

HÆc palinodia Gregorii morientis tam certo conficta eſt , quam certum eſt , Victorem III. ſucceſſorem , qui morienti adſtitit , & Urbanum II. teſtatos eſſe , Gregorium inhæſiſſe , & immortuum ſuis anathematis contra Wibertum , Henricum , & Simoniacos, & incontinentes Clericos, niſi reſipiſcerent : quam certo ab omnibus Hiſtoriographis refertur, hæc fuiſſe ſuprema morituri verba : *Dilexi juſtitiam & odi iniquitatem , propterea morior in exilio :* mirum ut ſit , unde Sigebertus tum vivens contrariam opinionem hauſerit , niſi fors ipſus eam fabricatus fuerit.

Illmus Baronius credit, a Wiberto , aut Wiberti gregali aliquo in ſuo conciliabulo

bulo confictam fuiſſe hanc pœnitentiam S. Gregorii VII. cujus miracula orbi illuceſſebant. *Annal. Tomo XI. ad annum* 1084. *n. XII.*

Adverſarii ſancti Gregorii Anno 1085. in Quedlinburgenſi Synodo excommunicati, erant Hugo Blancus, ſeu albus, cognominatus, Joannes Portuenſis Excepiſcopus, Petrus Excancellarius pſeudo Cardinales, Guiberti Antipapæ fautores: Liemarus Bremenſis, Udo Hildeneshcimenſis, Otto Conſtantienſis, Burchardus Baſileenſis, Hutzmannus Spirenſis, Wecilo Moguntinus invaſor, Sigefridus Auguſtenſis, Norbertus Curienſis, cum ardentibus candelis anathematizati: teſte Bertoldo. Hi ſat erant aſtuti, ad palinodiam Gregorio VII. affingendam in ſequente Conciliabulo Moguntino.

§. XI. *Quam vera ſit propoſitio Annonis, Archi-Epiſcopi Colonienſis, nomine Henrici IV. Romæ facta:*

"A longis temporibus a Regibus hoc abs-
"que dubio obtentum, ut absque man-
"dato & aſſenſu Domini Regis
"nemo accipiat Papatum?

SImilis, imo longe altior eſt aſſertio nonnullorum DD. recentiorum, non tantum Reges Romanorum nominaſſe, elegiſſe Epiſcopos, & Pontifices Romanos, quod facti quæſtio eſt: ſed Regi Romanorum, qua Domino urbis Romæ, deberi *ex connaturali lege* jus nominandi Epiſcopum Romanum, niſi malit jus ſuum alicui v. g. Clericis Romanæ Eccleſiæ ex gratia cedere, vel transferre, reſervatâ ſibi ſumma poteſtate, electionem indultam vel ratam habendi, aut rejiciendi.

Hæc diſcimus ex recentiori juris prudentia. Sed pergamus primo in examine facti, an ſemper, vel a quo tempore, Reges Romanorum elegerint epiſcopum Romanum?

℞. Decretum Nicolai II. anno MLIX. N. XXVII. apud Baronium extat hujusmodi:
" Romanus Pontifex eligatur de ipſius Eccle-
" ſiæ gremio, ſi reperitur idoneus, vel ſi
" de ipſo non invenitur, ex aliis aſſumatur:
" ſalvo debito honore, & reverentia dilecti
" filii noſtri Henrici (III. Regis, II. Imp.)
" qui in præſentiarum Rex habetur, & fu-
" turus Imperator, Deo concedente, ſpera-
" tur: ſicut jam ſibi conceſſimus, & ſucceſ-
" ſoribus illius, qui ab Apoſtolica ſede per-
" ſonaliter hoc jus impetraverint.

Primus ſimile decretum edidit Eugenius II. anno DCCCXXV. ſub LUDOVICO PIO electus a Clero: alia autem Cleri pars alium elegerat. Schiſmati ſedando Lotharius, Ludovici Pii filius, Romam a Patre miſſus fuit. Auditâ cauſâ utriusque, electus Eugenius II. confirmatus fuit, & ſchismatis præcavendi cauſa deinceps ſtatutum, ut Legati Cæſarei conſecrationi Pontificis Romani intereſſent.

Tomus III. Concil. German.

Hoc Eugenii II. conſtitutum Otto Imp. magnus anno CMLXII. confirmavit, uti & S. Henricus I. anno MXIV.

GOLDASTUS ſcribit, hoc privilegium Nicolai II. non fuiſſe novum, ſed antiquiſſimum, & ab ipſis Patritiis Pipino & Carolo repetitum. Idem dicere defenſorem Regium in Diſceptatione Synodali Petri Damiani (pag. 130. *Tomi hujus)* Chriſtiani Principes ſemper elegerunt Romanos Pontifices.

Ut ab hoc ultimo incipiamus: vide in eadem Diſceptatione ſynodali pag. 130. Tomi hujus, adæquatum reſponſum; quod Flacius, Conringius, Goldaſtus omittunt, tacent: ſed Regii Advocati objectam propoſitionem deſcribunt.

Huic quæſtioni clariſſima & evidens reſponſio parata eſt, poſt ſcripta & documenta edita & vulgata a Baronio, Gretſero, Papebrochio, Pagiis, Scheleſtratio.... Platina, Onuphrius, Panvinius, cum meliora non haberent documenta hiſtoriæ Pontificiæ, iis, quæ ex Sigeberto, aut aliis medii ævi Scriptoribus, collegerant, jam citari, aut audiri non merentur: nec eorum errores veritati detectæ obſunt, aut obeſſe poſſunt.

Quid de Hadriani I. diplomate, Carolo Magno dato in Synodo Lateranenſi, anno 777: De Leonis VIII. Antipapæ diplomate, conceſſo Ottoni I. ſentiendum ſit; jam in Digreſſione ad Sæculum VIII. §. 10. *Tomo I.* noſtro oſtendimus *pag.* 350. utriusque diplomatis ſuppoſititii falſitatem & inanitatem demonſtrarunt Gretſerus *Tomo VI. novæ editionis pag.* 180, 212, 266, 366.

Nunc ad Annonis propoſitionem, nomine Henrici IV. Romæ factam, reſpondeo:

Decreto ſtatuto ab Eugenio II. & Lothario, primus ſe ſubjecit Gregorius IV, ultimus Gregorius VII. anno 1073., qui noluit electioni unanimi Cleri & populi Romani factæ acquieſcere, niſi Henricus Rex conſentiret, atque conſenſu per Legatum intellecto, & Legato Regio præſente, conſecratus fuit Papa die Ss. Petri & Pauli: a quo tempore deinceps libera fuit, & manſit electio Pontificis Romani apud Clerum Cardinalitium uſque ad hoc ſæculum XVIII.

Hinc patet propoſitionem factam ab S. Annone, nomine Regis Henrici IV. confutari

nuda expoſitione veri facti hiſtorici, quod & Advocatus Romanæ Eccleſiæ abunde præſtitit.

Unde certum eſt ex Hiſtoria *paucos* Pontifices Romanos ex Regia vel nominatione, vel electione, vel conſenſu, conſtitutos fuiſſe, & hoc factum nonniſi ex Eugenii II, Nicolai II. conſtitutione. Certius *ſecundò* erraſſe Goldaſtum, Reinkingium, Grotium, Burgoldenſem, Arniſæum, & horum præcurſores Marſilium Patavinum, Ockamum, qui Regi Romanorum, vel Imperatori hoc jus Majeſtati ſuæ connexum volunt, faciunt & creant Dominos eligendi Pontificis romani. Sed non eſt neceſſarium Catholicis, errorem confutare. Contra facillimum eſt ex tota hiſtoria Eccleſiaſtica Pontificum & Conciliorum XVII. Sæculis Actorum, ex confeſſionibus Regum Orientis, & Occidentis, penes Clerum & populum Romanum fuiſſe electionem liberam Epiſcopi Romani. Ab initio Chriſtianiſmi uſque ad 825. & ab 1073. ad 1759. Igitur luce Meridiana clarius eſt, hoc jus Regi Romanorum non eſſe connaturale, neque ſemper ſed brevi tempore duntaxat uſurpatum.

§. XII. *De auctore ſchiſmatis Wibertini & cauſa ejus.*

ETſi ad me, ut Synodographum, non pertineat examen cauſæ, & auctoris graviſſimi ſchiſmatis, quod Eccleſiam Chriſti dilaniavit medio fere ſæculo undecimo labente; 1*mò*. Quia Synodographus non tenetur, niſi ad acta integra, quatenus ſuperſunt, literario orbi communicanda: 2*dò*. Quia homo privatus idoneus non eſt judex factorum, ſive Regis ſui, ſive Romani Pontificis: abſit ut filius patrem, ſubditus Regem dijudicet. Neutrum me decet.

Sed quia jam maximi viri, Cardinalis Baronius pro Gregorio VII. Flacius Illyricus in Centuriis Magdeburgenſibus pro Henrico IV. ſcripſerunt, & Baronio omnes Catholici, Flacio Illyrico Domini proteſtantes turmatim adhærent; proponam, ex his duobus, utri ratio, criſis, & veritas, & hiſtoria favere videantur.

I. Schiſma facit, qui ſe a capite Eccleſiæ Catholicæ, & a corpore ſeparat: anno Chriſti MLXXVI. oriente, tota Eccleſia catholica Orientis, & Occidentis Gregorium VII. legitimum Pontificem agnoſcebat: extant litteræ totius orbis Catholici Principum & Epiſcoporum, ſcriptæ ad Gregorium, & Gregorii ad eoſdem Principes, & Epiſcopos libris XI. comprehenſæ, quas veras, & vero ſimiles eſſe omnium coævorum Hiſtoricorum conſenſus docet. Teſtor Epiſtolas Henrici IV. Regis ad Gregorium VII. ſcriptas, & Gregorii ad Henricum IV. unam tantum deſcribo huc:

EPISTOLA HENRICI IV. REGIS ROMANORUM, AD GREGORIUM VII. PAPAM.

VIGILANTISSIMO ET DESIDERANTISSIMO DOMNO PAPÆ GREGORIO, APOSTOLICA DIGNITATE CŒLITUS INSIGNITO, HENRICUS ROMANORUM DEI GRATIA REX, DEBITI FAMULATUS FIDELISSIMAM EXHIBITIONEM.

SUMMA. Supplex veniam petit, quod invaſerit res Eccleſiaſticas, & Eccleſias vendiderit. Rogat, ut ſua auctoritate Simoniacam labem ab omnibus Eccleſiis & inprimis a Mediolanenſi exſtirpet; ſeque Pontifici in omnibus obſecuturum promittit.

CUm enim (a) *Regnum & Sacerdotium, ut in Chriſto rite adminiſtrata ſubſiſtant, vicariâ ſui ope ſemper indigeant, oportet nimirum, Domine mi, & Pater amantiſſime, quatenus ab invicem minime diſſentiant, verum potius Chriſti glutino conjunctiſſima indiſſolubiliter ſibi cohæreant. Namque ſic, & non aliter conſervatur in vinculo perfectæ caritatis, & pacis, & Chriſtianæ concordia unitatis, & Eccleſiaſticæ ſimul ſtatus religionis. Sed nos, qui Deo annuente, Regni aliquamdiu jam ſortimur miniſterium, Sacerdotio (ut oportuit) per omnia jus & honorem non exhibuimus legitimum: quippe nobis a Deo datæ poteſtatis vindicem non ſine cauſa gladium portavimus; nec tamen in reos, ut juſtum fuit, judiciaria illum ſemper cenſura evaginavimus. Nunc autem Divina miſeratione aliquantulum compuncti, & in nos reverſi, peccata noſtra priores veſtræ indulgentiſſimæ paternitati nos accuſando, confitemur; ſperantes de vobis in Domino, ut Apoſtolica veſtra auctoritate abſoluti, juſtificari mereamur. Heu criminoſi nos & infelices partem pueritiæ blandientis inſtinctione, partim poteſtativæ noſtræ, & imperioſæ potentiæ libertate, partim etiam eorum, quorum ſeductiles nimium ſecuti ſumus conſilia, ſeductoria deceptione peccavimus in cælum, & coram vobis, & jam digni non ſumus vocatione veſtræ filiationis. Non ſolum enim nos res Eccleſiaſticas invaſimus, verum quoque indignis quibuslibet, & Simoniaco felle amaricatis, & non per oſtium, ſed aliunde*

[*a*] Videtur exordium deeſſe.

aliunde ingredientibus , Eccleſias ipſas vendidimus , & non eas , ut oportuit , defendimus. At nunc , quia ſoli abſque veſtra auctoritate Eccleſias corrigere non poſſumus , ſuper his , ut etiam de noſtris omnibus , veſtrum una & conſilium & auxilium obnixe quærimus : veſtrum ſtudioſiſſime præceptum ſervatur in omnibus. & nunc in primis pro Eccleſia Mediolanenſi , quæ noſtra culpa eſt in errore , rogamus ; ut veſtra Apoſtolica diſtrictione canonice corrigatur ; & exinde ad cæteras corrigendas auctoritatis veſtræ ſententia progrediatur. Nos ergo vobis in omnibus , Deo volente , non deſuerimus : rogantes idipſum ſuppliciter paternitatem veſtram , ut nobis alacris adſit clementer in omnibus. Litteras noſtras non poſt longum tempus cum fideliſſimis noſtris habebitis ; ex quibus noſtra , quæ adhuc dicenda reſtant , Deo dante , plenius audietis.

Libro I. Epiſtolarum Gregorii VII. Ep. XXIX.

Apud Binium Conciliorum Tomi III. Parte II. pag. 264.

In his circumſtantiis Henricus IV. convocatis XXIV. vel XXX. Epiſcopis Wormatiam anno MLXXVI. Dominica ſeptuageſimæ , decernit , Gregorium VII. abſentem, nullus criminis a legitimo teſte convictum, nedum confeſſum , a ſede Apoſtolica Petri deturbandum ; & *Brixiæ* decernit Guibertum Ravennatenſem Archi-epiſcopum eſſe Romanum Pontificem. Hoc factum iterum certiſſimum eſt. Stante illo facto, omnes Epiſcopi Saxoniæ, Norici, Pannoniæ, Daniæ , Sueciæ , Angliæ , Scotiæ , Hiberniæ , Belgii , Franciæ , Burgundiæ , Hiſpaniæ , Luſitaniæ , Italiæ (præter aliquot Lombardiæ Epiſcopos) omnes Græciæ , & Orientis , Aſiæ , Africæ , Catholici Epiſcopi habebant Gregorium pro legitimo Pontifice.

Hoc factum iterum certum eſt ex omnium hiſtoricorum conſenſu. Igitur ſolus Henricus Germaniæ Rex & XXX. Epiſcopi ſeparaverunt ſe a capite Eccleſiæ legitimo; & a toto mundo agnito ; & reliqui Principes , Reges , Duces orbis Catholici perrexerunt adhærere Gregorio VII. Et hoc factum tam certum eſt , quam certum eſt, hoc anno MDCCLX. Clementem XIII. ab omnibus Catholicis agnoſci Epiſcopum Romanum , Petri in Cathedra Succeſſorem , & Chriſti in terris Vicarium. Quod autem acatholici eundem non agnoſcant , nihil obeſt unitati Eccleſiæ Catholicæ, adhærentis Chriſto, & ejus conſpicuo in terris Vicario.

Sic Ariani , licet Sylveſtro Papæ , ejuſque Legatis in Synodo Nicæna Sæculo IV. contradicerent , & obedientiam denegarent, non obſuerunt unitati Eccleſiæ Catholicæ. Et idem dicimus de omnibus omnium ſæculorum hæreticis , qui ordinarie ultra errorem ſpecialem ſuum , ſchiſma tentarunt , aut palam & aperte a Papa Romano, & ab Epiſcopis Catholicis ſe ſepararunt.

Facto expoſito, ſupereſt ſecunda quæſtio *de cauſa* , ob quam Henricus a Gregorio VII , hactenus agnito Papa , ſeceſſerit, & novum Papam viventi Gregorio oppoſuerit?

Cauſa a Lamberto Germanico Hiſtorico temporis hujus fideliſſimo & accuratiſſimo hæc affertur : Aderant Regi Henrico Legati Hildebrandi Papæ, denuntiantes, ut ſecunda feria ſecundæ hebdomadæ in Quadrageſima ad Synodum Romæ occurreret, de criminibus, quæ objicerentur, cauſam dicturus, alioquin ſciret, ſe abſque omni procraſtinatione eodem die de corpore Sanctæ Eccleſiæ Apoſtolico anathemate abſcindendum eſſe.

Legantur Literæ Gregorii VII. decimæ Libri III. Regiſtri, plenæ paternæ benevolentiæ & gravitatis erga filium ſpiritualem. Capita accuſationis ſunt hæc: *Primò*. Quod Miniſtros Epiſcopatuum nundinatores, a Papa anno 1074. excommunicatos, ex aula ſua noo dejiciat, ſed cum iiſdem excommunicatis palam communicet. *Secundò*. Quod pergat in conferendis beneficiis, etiam iis in terris, quæ Romanæ Eccleſia ſubdita ſunt. *Tertiò*. Quod Sedis Apoſtolicæ , & Synodorum decreta ſpernat, violet, inflatus nupera victoriâ de Saxonibus. Datum Romæ ſexto Idus Januarii, indictione XIV. Hæ literæ Regem, victoria tumidum, impulerunt ad ſchiſma hoc audendum : etſi in iis nihil non ſpiret Gregorii VII. modeſtiam, gravitatem, & deſiderium amicitiæ Regiæ & communionis in Catholica fide.

An ea paterna admonitio & comminatio ſchisma mereatur , judicet orbis Catholicus? Sane Reges Franciæ, Bohemiæ, & Orientis, Epiſcopi plurimi, fuere a Gregorio Papa *vi officii Apoſtolici* moniti, redarguti, correpti, nonnulli excommunicati; nemo tamen illorum putavit, ſe cauſam juſtam habere, corripienti Petro contradicendi, multo minus ab ejus Eccleſia ſecedendi.

Tertia Quæſtio: Quomodo hoc ſchisma introductum ſit.

Modus quo Papam deponi voluerit Henricus, maxime omnium injuſtitiam cauſæ demonſtrat.

Accuſator Gregorii fuit Hugo Blancus, ante paucos dies propter ineptiam, & mores inconditos a Cardinalitia ſtatione depoſitus, qui doloris ulciſcendi cauſa, ſcenicis figmentis ſimilem tragœdiam de Gregorio obtulit Regi:

Regi: ad cujus nudam narrationem citra ullius teſtis mentionem hæ calumniæ ab Henrico acceptatæ fuere.

Adalbertus Wurziburgenſis Epiſcopus, & Herimannus Metenſis reſtiterunt Regi & Epiſcopis, dicentes, incongruum valde, & contra Canonum ſcita eſſe, ut Epiſcopus aliquis 1. abſens, 2. abſque generali Concilio, 3. ſine legitimis & idoneis accuſatoribus, & teſtibus, 4. necdum probatis criminibus, quæ objicerentur, condemnaretur, 5. nedum Romanus Pontifex, 6. adverſus quem nec Epiſcopi, nec Archi-Epiſcopi, cujusquam recipienda ſit accuſatio. *Hæc Lambertus.*

En quot delicta contra jus naturale, & Canonicum, in hujus Conciliabuli proceſſu judiciario contra Gregorium VII. exauctorandum.

His omnibus contemptis Wilhelmus Trajectenſis Epiſcopus, qui cauſam Regis pertinacius tuebatur, vehementer imminebat, ut aut cum cæteris in damnationem Papæ ſubſcriberent, aut Regi, cui ſub jurejurando fidem ſpopondiſſent, protinus renuntiarent.

Bellum dilemma, dignum tali Judice!. Omnes orbis Catholici Epiſcopi præter hos XXX. & obediebant Regibus ſuis in temporalibus, & Romano Pontifici in Eccleſiaſticis: ſed Germaniæ Epiſcopus, niſi Henrici IV, ſchisma inducentis, factioni adhæreret, perjurus fiebat, quia Gregorium VII. legitimum Pontificem, qualis erat, agnoſcebat.

Obſervo hic Erdmanni in Chronico Osnabrugenſi prudens effatum. *Hic* (Benno Osnabrugenſis) *reverendus Pater Henrico III. ſemper fidelis, Papæ tamen nuſquam infidelis fuit.* Rite igitur conciliatur Imperium Sacerdotio, & reverentia ac fides, Regi debita, nihil obeſt obedientiæ & fidei, quam Epiſcopus debet Pontifici Romano.

Sed contra hanc putidam & falſam objectionem Gregorius ipſe literas ſcripſit ad omnes Germanos, & Stephanus Halberſtadenſis, & Anſelmus Cantuarienſis.

Poſt Romanam Synodum, hoc anno Romæ habitam, die altera ab Epiſcopis Ultramontanis *Literæ ad Pontificem ſunt allatæ, in quibus confitebantur, ſe erraſſe, & nimium deliquiſſe, qui poſtulabant quoque veniam.*

En, Judices Wormatienſis Conciliabuli, ut primum extra manus & oculos Henrici fuere, pœnitentia inauditi facinoris attentati corripuit: quam poſt nuntium Henrici Rolandum Pontifici Romano miſerunt.

§. XIII. *De jejuniorum in Eccleſia Catholica diverſo ritu.*

Præfatio Synodi Salingunſtadienſis anni 1022. occaſionem dedit D.D. Proteſtantibus accuſandi: Catholicos quod eorum Concilia eſſent inter ſe diſcordia, abeſſet ab iis unitas, quæ nota eſt characteriſtica Eccleſiæ Chriſti, ob Synodalium legum diſſenſionem.

SEd quæ vel de quibus Catholici Patres diſſenſerint, videndum prius, quam dici queat deſiderari apud nos in Synodalibus legibus unitatem.

Definitiones Synodales trifariæ ſunt, aliæ ſpectant unitatem fidei, & condemnationem hæreſeos, aliæ ſpectant uniformitatem diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & rituum in ſacrificiis, Sacramentis, jejuniis, in ſtatuendis impedimentis conjugiorum inter baptizatos: aliæ demum ſpectant Hierarchiam ordinatam inter Epiſcopos, Presbyteros, Clericos, Monachos, Laicos.

In primo genere doctrinæ nunquam Eccleſia Chriſti, nunquam Patres in Conciliis generalibus, inde a primo Solymæo uſque ad Tridentinum ſibi contradixere. Profeſſio fidei Catholicæ unica eſt & individua ab omnibus Catholicis edita, recepta Coloniæ, Romæ, Goæ, Mexici, Hieroſolymæ. Quisquis vel unum ex profeſſione articulum negat, hæreticus aut ſchiſmaticus nobis eſt contra Eccleſiam Chriſti.

Sed ſecundi generis materia de diſciplina, & hierarchia multas pro temporum, & locorum varietate habuit, habet, & habitura eſt diverſitates, dum mundus ſtabit: nec hæ varietates obſunt ullatenus unitati doctrinæ fidei, quæ penes ſolos Catholicos fuit, eſt, & erit: niſi faciamus portas inferi prævaluiſſe adverſus Eccleſiam a Chriſto per Apoſtolos plantatam, & Spiritum Sanctum Doctorem, & paraclitum Eccleſiæ defuiſſe in Eccleſia Chriſti, quorum neutrum ſine grandi in Chriſtum veritatis omnis fontem & Doctorem blaſphemia dici poteſt.

Inſpiciamus hanc ipſam Synodum, & de quibus diverſitas ſit.

Canon 1mus de numero & qualitate dierum quibus jejunandum eſt.

Uti certum eſt, Chriſtianos obſervare debere exemplo Redemptoris ſui Jeſu Chriſti jejunium, & non ſolam abſtinentiam a peccatis, ſed & abſtinentiam ab immoderato & delicatiore copioſiore uſu cibi & potus, tam incertus eſt modus ille pro nationum ætatum, & corporum diverſa qualitate.

Diſcipuli præſente Chriſto non jejunabant: diſcipuli Joannis longis & multis inediis cruciabant corpus: poſt Chriſti ad cœlos evectionem crebra & multa erant inter primos Chriſtianos jejunia. Alii ab omni carnis eſu abſtinebant, alii ex metu, ne fors idolo ante immolata fuiſſet, a carne in macello

lo Ethnicorum expoſita abſtinebant: alii ſolis oleribus victitabant: ſed qui manducabat hæc vel illa, non manducantem non judicet, longe minus contemnat, longe minus ſuſpicetur, eum ex craſſo errore abſtinere ab his vel illis, quod creaturam Dei malam eſſe aliquam opioetur.

In primo millenario varia fuit in variis Eccleſiis abſtinentiæ & jejunii ſpecies.

Quatuor anni temporibus Epiſcopi ordinabant Clericos pro Altaris miniſterio ſufficiendos, eum in finem fideles orationi, jejuniis, & ſupplicationibus vacabant: quatuor anni vicibus, veri, æſtati, autumno, hyemi hæc jejunia ex lege Eccleſiaſtica affixa erant.

Generatim in ſtatutis Bonifacii Archi-Epiſcopi Moguntini circa 745. §. 30. doceant Presbyteri populum quatuor legitima temporum, hoc eſt, in menſe Martio, Junio, Septembrio & Decembrio. *Tom. I. pag.* 74.

Anno 779. in Capitulari primo Caroli Magni Cap. XI. ut jejunium quatuor temporum, & ipſi Sacerdotes obſervent, & ipſi plebi denuntient obſervandum. *Tomo I. pag.* 127.

Anno 813. in Concilio Nationali Moguntino *Canone XXXIV.* conſtituimus, ut quatuor tempora anni cum jejunio obſerventur, id eſt, in menſe Martio hebdomada prima, & feria quarta, & feria ſexta, & ſabbato.

Veniant omnes ad Eccleſiam hora nona cum Litaniis ad Miſſarum ſolemnia. In menſe Junio hebdomada ſecunda feria IV, VI. & ſabbato. Jejunetur uſque ad horam nonam & a carne ab omnibus abſtineatur. Similiter in menſe Septembrio hebdomada tertia, & in menſe Decembrio hebdomada, quæ fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, ſicut eſt in Romana Eccleſia traditum. *Tom. I. pag.* 411. adde ejusdem *Tomi p.* 424. *§. VII. VIII.*

Anno 1031. apud Triburias legali & Synodali Conventu *hoc Tomo pag.* 101. decretum fuit, ut ſi quando jejunium primi menſis eveniret infra hebdomadam, quâ caput jejuoii in quarta feria conſtat, amborum jejuniorum celebritas in unius officii expletione compleretur: ſed Gerardus Cameraceuſis contradixit & obtinuit, ut jejunium primi menſis in altera hebdomada, in qua habetur officium, celebretur ſecundum antiquam conſuetudinem.

Hinc vides exiguam admodum differentiam in jejuniis quatuor temporum ſervandis interceſſiſſe, nempe in prima ao ſecunda hebdomada Martii aut Junii incidat ſabbatum? Et duplex an unicum officium precum perſolveodum ſit? De cætero quoad ſubſtantiam tunc uti nunc concors erat obſervantia jejunii quaternis anni temporibus.

§. XIV. De computanda conſanguinitate inter matrimonium contracturos.

Ea quæſtio diverſis modis reſoluta fuit.

IN Synodo Theodonis Villana anoi 1003. Conradus & Mathildis (quorum agnationis ſchema ex Eckharto adjunxi) accuſantur veluti inceſti, gradu vetito conjuncti: contra Adelbero Metenſis Epiſcopus contendit, non plus quam ſecundo loco elongatos eſſe a ſtipite communi, qui ſit frater & ſoror, non ſupputando. Hujusmodi regula nunc non utimur: ſed quærimus ſtipitem communem duobus ſponſis, a quo generationes & earum numerum ſupputamus, demto ſtipite, qui non ſupputatur. Hoc pacto Conradus & Mathildis videntur quarto gradu agnati, demto ſtipite, Henrico Aucupe; qui gradus juxta Tridentinum jus nunc eſt impedimentum dirimens. Videtur autem S. Henricus Rex hoc matrimonium inceſtum reputaſſe, cujus pœna & vindicta non in ſolos conjuges, ſed & in omnem patriam de cœlo provocetur. Frequentia erant hoc ſæculo tentata inter agnatos & affines connubia, nam & Comites de Hammerſtein injuſtæ conjunctionis contumaces uſurpatores duplici Synodo materiam dederunt, nec niſi Henrici Imperatoris armis coacti ſeparati ſunt. Goteſcalcus & Gertrudis in Synodo Goslarienſi anni 1018. ſeparati fuere: ſed acta, quæ ſuperſunt, gradum non exprimunt.

Synodus Salingunſtadienſis Cap. XI. videtur ſtatuere conſobrinos & patrueles eſſe primos, qui impediantur nubere.

Cæterum interdictum conjugium agnatis antiquiſſimæ Leges civiles & Eccleſiaſticæ meminerunt.

Theodoſius magnus nuptias conſobrinorum, vel ex 2. fratribus, vel ex 2. ſororibus, vel ex fratre & ſorore natorum ſummo ſupplicio addixit: puta: ignis & proſcriptionis. *Cod. Theodoſiani Lib. III. Tit. X.* Cujus legis meminit *S. Ambroſ. Epiſt.* 60. *N.* 8. Severiſſimam pœnam Theodoſius ſtatuit: *Si quis temerare auſus eſſet fratrum pia pignora.*

Concilii Neocæſarienſis anno 314. celebrati Canone II. vetantur nuptiæ viri cum duabus ſororibus, & mulieris cum duobus fratribus. *Tom. I. pag.* 150.

Anno Chriſti 517. in Coocilio Epaonenſi variæ inceſtarum nuptiarum ſpecies inter virum & ſororem defunctæ uxoris, inter filium & novercam, inter conſobrinos, inter hos & avunculos, amitas inſanabiles dicuntur,

cuntur, nonniſi ſeparatione ſanandæ. *Tom. II. pag.* 684.

Zacharias Papa in ſtatutis anno 747. ad Pippinum miſſis Cap. XXII. inſtaurat Canonem Neocæſarienſis Concilii, & ampliat: Si mulier duobus ſucceſſive fratribus, vir duabus ſororibus nubat, adjiciendi 2do nuptæ cum ſpirituali commatre & filia velantur. *Tom. I. pag.* 82.

Caroli Magni Capitulare circa annum 813. ſtatuit adulterium eſſe conjugium cum commatre, aut cum filia ſpirituali in baptiſmo; idem de conjugiis cum commatre ſpirituali ex confirmatione contracto ſtatuit adulterium eſſe. *Tom. I. pag.* 425. *§. XVI. XVII.*

Inter Ahytonis Epiſcopi Cap. XXI. inceſta connubia vetantur tam in carnali, quam ſpirituali cognatione. *Tom. II. pag.* 20.

Nuptiæ inceſtæ in Walacria a Friderico Epiſc. Ultrajectenſi reformantur: perperam nuptæ abjiciuntur. *Tom. II. pag.* 38.

In Concilio Moguntino anni 847. Cap. XXIX. enumerantur variæ ſpecies inceſtarum nuptiarum. Cap. XXX. Ut in quarta generatione nullus amplius conjugio copuletur. *Tom. II. pag.* 160.

Idem tamen Rabanus, qui huic Concilio præſedit, in aliis ſuis opuſculis diverſimode ſenſit & ſcripſit.

Nam in Epiſtola ad Heribaldum a Cap. XX. ad XXIX. ſtatuit diverſa impedimenta & gradus.

In Libello ad Humbertum quotâ generatione licitum ſit connubium, ſic reſolvit viam mediam ineundo: magis ſequendum ſibi videri, ut poſt quintam generationem jam licitum connubium fiat. *Tom. II. pag.* 227. 228. Si inſcius in quinta generatione contraxit, maneat in eo cum humili pœnitentia.

De definitionibus variis circa impedimentum conſanguinitatis in variis Conciliis.

ANno 860. Nicolaus I. Papa in ſua reſponſoria ad Synodicam Moguntinam de conjugio Abbonis, quod irritum declarat, hæc ſcribit: hoc vobis interrogantibus ſtatuimus, ut nulli liceat Chriſtiano de propria conſanguinitate ſive cognatione uxorem accipere, uſque ad dum generatio recordetur, cognoſcitur, aut memoria retenetur . . . Subjicit: Nos autem generationum hac in re, numerum non definimus. *Tom. 2. pag.* 244.

Anno 868. in Concilio Wormarienſi canone XXXII. in quarta generatione ſibi fideles copulentur? Reſpondent patres: Nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate uxorem accipere, uſque dum generatio recordatur, cognoſcitur, *At canone LXXVIII. ejusdem Concili*, " Contradicimus, ut in quarta generatione nullus amplius conjugio copuletur: ubi autem poſt interdictum factum inventum fuerit, ſeparetur: quibus verbis duo videntur innui: hactenus in quarto gradu conjunctos fuiſſe ſine conſcientiæ vulnere copulatos: deinceps id vetari, adeoque ſubindicari in quinto, & ulteriori gradu conjunctos licite conjugari poſſe. *Tom. II. noſtro pag.* 320.

In Concilio Triburienſi anno 895. a cap. XL. ad XLVIII. variæ ſpecies inceſtorum conjugiorum referuntur & damnantur. *Tomo II. pag.* 404.

Regino Prumienſis L. II. cap. CLXXIV. de inceſtis nuptiis ex variis cauſis fuſe tractat uſque ad caput CCXLVII. *Tom. II. a pag.* 542.

Capitulum CC. in quinta generatione copulentur fideles: ſic reſpondet ex Rhabano & variis patribus citatis: demum ſic concludit: " Hoc quod Theodorus Epiſcopus inter Gregorium & Iſidorum medius incedens in ſuis capitulis definivit, magis ſequendum *Reginoni videtur*, ut quinta generatione jam licitum fiat connubium, quia non lex Divina huic contradicit, nec etiam ſanctorum Patrum dicta hoc prohibent. *Tom. II. pag.* 546.

Hic igitur ſtatus erat graduum conſanguinitatis in Germania occidente ſæculo decimo, Oriente ſæculo XI.

Burchardus Wormatienſis, Canoniſtarum Sæculi hujus Princeps, *Lib. VII. Decretorum* plurima ex Conciliis & Patribus collegit huc facientia. Ejus Libri Capite nono quærit: *in quo geniculo*, id eſt, *gradu cognationis abſtinendum ſit a nuptiis cognatæ perſonæ*, ſubjicitque reſponſum ex Iſidoro, ex Gregorio Magno, ex Conciliis Theodonis villæ, Aurelianenſi, Agrippinenſi, Meldenſi, Ilerdenſi abſtinendum eſſe ab ejusmodi nuptiis uſque ad ſeptimam generationem. Quomodo autem hi gradus computandi ſint, docere incipit ex iiſdem fontibus *a Capite XXVIII. ejusdem Libri*: hoc pacto: Patrem & matrem primo gradu cognatos eſſe, 2do aſcendente avum & aviam, deſcendente filium & filiam, ſeu fratrem & ſororem; *tertio* gradu aſcendente: conjunctos eſſe proavum & proaviam, in deſcendente linea neptem, ſemper patre & matre pro ſtipite vel capite ſtemmatis Genealogici æſtimato. Demum concludit ex capite primo Concilii Confluentini anni MXXII. Nec ullus Chriſtianus infra ſextam generationem nuptias copulare præſumat. *Tom. II. pag.* 599.

Con-

Conficitur hinc variam variis ſæculis & locis æſtimationem graduum propinquitatis, & eorum vim ad dirimendas nuptias fidelium Chriſtianorum fuiſſe : Sed hæc ad jus undecim primis ſæculis vigens. Nos quid nunc ſentiendum, ex Tridentino ſcimus Catholici.

§. *XV. & ultimus. Cur colloquia Sæculi XI. inter Concilia miſcuerimus ?*

COlloquium hic intelligo conventum perſonarum diſſidentium vel de dogmate vel de diſciplina, auctoritate parium (quarum altera alteri vel auctoritate vel doctrina par eſt, aut eſſe ſe putat)

Differunt hæc a Conciliis, quod Concilia ſint ſolorum Epiſcoporum qua Doctorum & judicum doctrinæ, & diſciplinæ Catholicæ : etſi enim Principes & Reges qua advocati & protectores vel teſtes intereſſe poſſint, non tamen interſunt qua Doctores Eccleſiæ.

2do in Conciliis eccleſiaſticis ſemper major pars prævalet, & ex ejus majori ſententia canones Conciliorum ſumuntur.

In primo Concilio Nicæno CCCXVIII. Epiſcoporum, ſeptem favebant Ario, nihilominus Arii doctrina cum ſuis ſectatoribus damnata, proſcripta fuit, & ſymbolum fidei fuit conditum a Catholicis epiſcopis, & a tota Eccleſia Catholica acceptatum uſque ad hoc ſæculum XVIII. perſiſtit & perſtat uſque ad conſummationem ſæculi.

Contra in colloquiis nil deciditur, imo ne decidi poteſt, cum nemo alium ſuperiorem agnoſcat : patuit hoc ſæculo XVIto. quo plurima colloquia Catholicorum cum Proteſtantibus, & Proteſtantium inter ſe habita fuere nullo fructu, nullo effectu : ut ab eventu patet. Nam Zwingliani, Calviniani, Lutherani omnes ſibi applaudunt, nec hilum curant diſſentientium opiniones.

Hoc Sæculo XI. multa Concilia habita ſunt a Catholicis Catholico ritu, XIV. nobiliora, talia ſunt.

I. Theodonis Villanum 1003.

II. Francofordienſe 1006. 1007.

III. Noviomagenſe 1018. III. canonum.

IV. Saliginſtadienſe anni 1022. canonum XXII. & plurium.

V. Atrebatenſe 1025. XVII. canonum.

VI. Tribucienſe 1056.

VII. Moguntinum anni 1049. VIII. Capitulorum.

VIII. Osborienſe, & in eo diſceptatio Advocati Romani & Regii 1062.

Tomus III. Concilior. German.

IX. Synodus Sleswicenſis de Epiſcopatibus in Dania Suecia anno 1061. Capitula IV. & amplius.

X. Moguntinum de divortio Henrici IV. & Berthæ Reginæ impedito anno 1069.

XI. Moguntinum 1071. de Caroli Conſtantienſis epiſcopi depoſitione.

XII. Quidlinburgenſe anni 1085. canonum XII. & amplius.

XIII. Udoni Treverorum Metropolitæ committitur a Papa decidenda controverſia inter Suffraganeum Tullenſem & quendam ejus Diœceſis Clericum. *Regiſtri Lib. II. Epiſt.* 10.

XIV. 1094. Conſtantiæ Synodus v. decreta.

Præter hæc nobiliora Concilia plura alia celebrata fuerunt, quæ concernunt ſingulares Eccleſias aut Monaſteria, & hinc minoris momenti quoad univerſam Eccleſiam, etſi Germanicæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ firmandæ & explicandæ valde ſint opportuna, connaturalia & neceſſaria.

Tertio loco occurrunt varia colloquia Regum cum Epiſcopis & Proceribus & Legatis Sedis Apoſtolicæ, quæ ob dictas cauſas *Concilia Eccleſiaſtica* non ſunt, nec vocari poſſunt : quia tamen cenſebantur vel credebantur *media* ad pacem Eccleſiæ & concordiam inter Sacerdotium & Imperium reſtaurandam idonea, hinc ex iis aliqua inſerui ex *Bertholdo, Lamberto, Brunone de Bello Saxonico, Hugone Flaviniacenſi Abbate.* &c.

I. 1073. *Colloquium Henrici IV. Goslariæ cum univerſa Saxonum multitudine. Rex adventantes deluſit & deriſit, non comparuit, hoc dicto :* Quamdiu vellent, exſpectarent. Illa dies principium omnium ſequentium malorum fuit. *Ait Bruno pag.* 107. *editionis Freheri de anno* 1600, *qua utor.*

II. 1073. *Colloquium ſecundum apud Nockmeslovo, & deinde apud caſtrum Hartenberg : miſſis ultro utroque Nuntiis & auditis, Henricus IV. clam denuo aufugit.*

III. 1074. *Norimbergæ colloquium. Nuntii Pontificii eo venere cum literis & comminationibus. Rex & ejus Miniſtri promittunt omnia.*

IV. 1075. *Die Paſchatis Moguntiæ colloquium : Præſcribuntur pacta, diſceditur re infecta. IV. Idus Junii prælium Regis & Saxonum apud Beringam & Nebilſtad, Rex Henricus victor cruentâ ſuorum victoriâ.*

V. 1075. *XI. Kal. Octobris Rege victore ingreſſo Goslariam colloquium* apud Gerſtungen *celebratur : mittit Rex Epiſcopos gratos Saxonibus, quorum perſuaſione deditionem faciunt*

Saxones vitâ & libertate ſalvis, promittit omnia Henricus, plures Saxones incarcerantur.

VI. 1076. Goslariæ compellit Saxones jurare filium ſuum Regem admittendum, continuantur Simoniacæ venditiones & communicatio cum excommunicatis. Papa ex celebrato Romæ Concilio mittit Nuntios Regi comminantes excommunicationem, ni deſiſtat a Tyrannide in Saxones & Simonia, citat eum Romam ad dicendam cauſam.

Hac citatione commotus Rex primo Goslariæ præparat, ac indicit Synodum Wormatiæ in Quadrageſima celebrandam, & obedientiam Apoſtolico denegat, eumque Cathedra deſcendere jubet: quod ſcripto & verbo per Rolandum Parmenſem denuntiat Papæ in Synodo Romana hujus anni celebrata. Audita Romana excommunicatione omnes pæne Principes Regni a communione Regis ſe ſequeſtrant. Ait Bertholdus.

VII. 1076. menſe Octobri colloquium apud Oppenheim, Rege Moguntiæ exiſtente. Mittuntur Nuntii, ſcribuntur & firmantur pacta a Rege & Epiſcopis: indicitur Conventus ad Auguſtam II. Februarii 1077. Nuntii Romam mittuntur.

1077. Henricus Rex clam in Italiam abit, obvius Pontifici apud caſtrum Canoſſa: poſt triduanam pænitentiam abſolvitur & reconciliatur Rex ſub conditionibus, quas Conſiliarii Henrici nolunt ſervari.

1077. Papa cum Germanicum iter clauderetur undique, Auguſtam non venit.

Saxones & Suevi fruſtrati Conventu Auguſtano anni hujus, una cum Legato Apoſtolico cenſent novum Regem eligendum ſub certis conditionibus. Conveniur in Forcheim novo colloquio, eligitur Rodulphus, Dux Suevorum d. VII. Kal. Aprilis Moguntiæ a Sigefrido coronatur.

Henricus IV. in Italia audiens hoc factum Papæ auxilium implorat.

Redux ex Italia in Germaniam Ulmæ ſibi coronam Regiam denuo imponit, poſt Auguſtum menſem in Saxoniam tendit, cui Rodulphus Rex cum exercitu obviat apud Herbipolim, quam obſidet. Annus abit miſſis ultro citroque nuntiis

1078. Conflictus Rudolphi & Henrici Idus Auguſti apud Struvam: primus victor campum obtinet X. Kal. Decembris. Romæ in Concilio Legati Henrici & Rudolphi jurant, quod Domini eorum non eſſent impedituri colloquium de pace.

1079. Papa Saxonum multis literis provocatus, Legatos mittit in Germaniam Petrum igneum Albanenſem, & Udalricum Patavinum Epiſcopos.

1080. VI. Kal. Februarii tertium prælium apud Flatecheim victore Rudolpho ſupra Henricum. Brixinenſe Concilium elegit Wicbertum Anti-Papam ſedente Romæ & vivo Gregorio VII.

Menſe Octobri prope Eliſtram quartum prælium committitur. Rudolphus Rex ex vulnere mortuus.

1081. Henricus victor Saxoniam ingreditur, ſed valde reſiſtentem.

1081. VII. Colloquium in ſilva Capuana ultra fluvium Wiſara. Conveniunt utriuſque partis Epiſcopi Henrici & Gregorii VII. Gebehardus Salisburgenſis perorat pro pace & ſecuritate, nullo effectu.

Rex menſe Martio 1081. intrat Italiam, Veronam in Paſcha venit.

Hermannus Lotharingus communi conſilio eligitur, paulo ante feſtum S. Laurentii, poſtridie de Henricianis in Hoſtette triumphavit.

Anno 1081. Feſto S. Stephani per Sigefridum Hermannus Goslariæ coronatur ſolenniter.

Henricus tota æſtate Romam obſidet, Italiam vaſtat.

1083. iterum Romam obſeſſam capit, Henricus Guibertum Antipapam inthronizat:

1084. Henricus in die Reſurrectionis Domini a ſuo Guiberto coronatur.

VIII. 1085. VIII. colloquium Hermanni Regis, & Oſtienſis Epiſcopi, Legati Papæ apud Goslariam in Saxonia.

IX. 1085. XIII. Februarii Conventus in Gerſtungen Epiſcoporum & Procerum utriusque factionis combinandus cum Goslarienſi habito poſt Epiphaniam anni hujus, niſi fors ſit ejus continuatio.

1085. Synodus Quintalinburg in Paſchate.

1085. Synodus Moguntina tertia hebdomada poſt Quidlinburgenſem & hujus everſiva.

X. 1086. poſt Feſtum Apoſtolorum IX. colloquium Suevorum cum Saxonibus & Bajoariis prope Wirceburg. Sequitur prælium. Henriciani magna parte cæſi.

XI. 1087. Kal. Auguſti X. colloquium prope Spiram fidelium S. Petri cum Henrico & hujus fautoribus, qui obedientiam promiſerant, ſi de hac excommunicatione exire vellet.

Leguntur Literæ Papæ Victoris III. Non vult Henricus: negat ſe excommunicatum. Guiberto Antipapæ adhæret.

1089.

1089. *XI. Novum colloquium fidelium S. Petri cum Henrico Imperatore promittentium auxilium & obedientiam, ſi Guiberto renuntiare vellet, & ad communionem redire: ſed Miniſtri aulici inverterunt hoc conſilium.*

De omnibus his colloquiis hæc tria obſervo.

I. In nullo colloquio actum de dogmate, ſed tantum de pace & concordia inter Imperium & Sacerdotium. Equidem crebra mentio *hæreſeos & hæreſiarchiæ Guiberti, & Henrici, Wecelini, Nicolaitarum*, ſed hæc verba in rigora Theologico non ſunt intelligenda, ſed in eo, quem §. 4. 5. 6. 7. hujus Digreſſionis explicavimus.

II. Omnia hæc colloquia nihil pacis pepererunt: in promptu cauſa, quia omnia facta ab iis, qui ſe in omnibus æquales credebant: hinc neuter alteri cedere volebat.

III. Henrici & ejus ſectatorum odium contra Gregorium VII. erat duntaxat perſonale: nullatenus contra ſedem Apoſtolicam nec contra ejus Primatum juri Divino innixum. Si Papa Gregorius tacuiſſet aut conſenſiſſet factis Henricianis vel ejus miniſtrorum Simoniæ & Clericorum luxuriæ, uti faciebant Cadolaus & Guibertus, optimus Papa fuiſſet. Verum cum Pontifex vir eſſet ſeveræ, ut omnes dicunt, & auſteræ ſanctimoniæ, deinde omni metu & ſpe humana major, hinc tantum odium apud Henricum IV. & hujus miniſtros ex Simoniaca venditione indies ditiores & apud Clericos concubinarios incurrit.

De cætero Henricus Rex utcunque ſceleratus dicatur, ſemper credidit epiſcopum Romanum eſſe Chriſti in terris Vicarium, in Apoſtolica Cathedra ſucceſſorem.

Ipſe Henricus IV. & Pater ejus & avus Conradus, & alii agnovere Simoniæ eccleſiaſticis in officiis & abſurditatem & iniquitatem v. Glabri Rodulphi L. V. cap. ultimum.

Venericus Vercellenſis epiſcopus autor, ut creditur, *Apologiæ Henrici IV. vel libri de unitate Fidei* profitetur in fronte ſui libelli Romanorum Eccleſiam eſſe matrem omnium Eccleſiarum.

Profitetur neceſſariam concordiam inter Sacerdotium & imperium, profitetur majori ſeu Catholicæ communitati adhærendum, & eum, qui ab ea ſe ſeparat, damnandum ſchiſmaticum: vetus Roma, *inquit idem*, obtinet primatum Apoſtolici honoris, nova Roma Conſtantinopolis obtinet Principatum Regiæ Majeſtatis. Noverat Metenſis epiſcopus Herimannus ſe obedientiam debere Romano Pontifici propter primatum ſedis Apoſtolicæ.

Ex his paucis vides ideam, quam habuerit hic Venericus, acerrimus inter defenſores Regis Henrici IV. de Romano Pontifice, ejuſdem Apoſtolica Cathedra, ejuſdem primatu jurisdictionis. Dein affert textus Sanctorum P. P. edicta Honorii, & Ancadii de reverentia & obedientia debita Romano Pontifici Petri ſucceſſori.

Toto igitur cœlo diſtat ſententia Henrici IV. & conſiliariorum ejus ſæculi XI. Principum ab ſchiſmaticis ſeculi XVI. qui judicabant Papatum eſſe a diabolo fundatum, vel qui mitiſſimè loquebantur, ſcribebant Primatum Romani Pontificis eſſe humanum vel Cæſareum inventum: prophetabant propediem interituros Papam, epiſcopos, Clericos, monachos omnes, demum omnes Chriſtianos eſſe epiſcopos, Papas, & neſcio, quæ monſtra opinionum, quæ ipſi hodie a Romana ſede diſſidentes non probant. Hoc certum eſt ſchiſma ſæculi XI. & ejus cauſas ac ſedatores maximo intervallo diſtare a ſchiſmate ſæculi XVI.

Finis Digreſſionis ad Sæculum XI.

SÆCULUM DUODECIMUM.

CONVENTUS COLONIÆ ET WERDÆ,

Anno Chriſti MCI. Paſchalis II. Papæ II. Henrici IV. Regni XLV. Imp. XVIII.

SUMMA. Prædium Prumisfeld ab Henrico de Limburgo Monaſterio Prumienſi reſtituitur.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HENRICUS Divina favente clementia tertius Romanorum Imperator Auguſtus, omnibus Chriſti, noſtrisque fidelibus tam futuris, quam præſentibus notum eſſe volumus. Quod de quodam prædio fecimus, videlicet Prumisfeld, qualiter Prumienſi Eccleſiæ S. Salvatoris a juſtis poſſeſſoribus idem prædium traditum, ab invaſore raptum eidem Eccleſiæ recuperavimus. Illud idem videlicet prædium, nomine Prumisfeld, quidam Comes BRUNO de Hengebach cum omnibus appenditiis ſuis, id eſt, utriusque ſexûs mancipiis, terris cultis & incultis, viis & inviis, pratis, campis, ſilvis, venationibus, aquis, aquarumve decurſibus, molis, molendinis, piſcationibus, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, ac cum omni utilitate, quæ ſcribi ac nominari poterit, S. Salvatoris Eccleſiæ Prumienſi in proprietatem tradendo firmavit, firmando tradidit, ea conditione, ut quatuor manſi cum duobus ſervientibus Odilone & Stephano ſtatim ad manum Eccleſia in ſuos uſus reciperet: cetera ipſe cum uxore ſua, Mathilde videlicet, quousque viverent, ad ſuos uſus retinerent. Et ſi ipſa maritum ſupervixiſſet, ante mortem ſuam ad eandem Eccleſiam Prumienſem veniret, & ſicut ab omnibus laudatum eſt, eidem Eccleſiæ idem prædium, ſicut maritus ejus firmaverat, ipſa quoque firmando traderet, tradendo firmaret, quod & ipſa ita perfecit. Nam poſt mortem mariti ſui eidem Eccleſiæ id ipſum prædium adhuc vivens firmavit, & ipſa defuncta ibidem in Monaſterio S. Salvatoris eſt ſepulta. Illud ergo prædium ab ejusdem Eccleſiæ Abbatibus absque ulla contradictione diu poſſeſſum, diu retentum quidam Comes *Henricus de Limburg* invaſit, rapuit, & quod ſuum non erat, quaſi proprium poſſedit, quam injuriam *Dominus Wolframmus* Abbas Prumienſis, cum fratribus ſuis tam diu eſt conqueſtus nobis, donec miſericordia moti, zelo Dei accenſi, judicio Principum ſuper eundem Comitem H. cum exercitu venimus, Caſtella ejus deſtruximus, eumque ut huic Dei Eccleſiæ, aliisque, quas devaſtavit, juſtitiam faceret, compulimus. Primus igitur (a) *Coloniæ* in Noſtra præſentia, & filii noſtri *Henrici* Regis judicio Principum convictus, præfatum prædium Prumisfeld, quod S. Salvatori rapuit in manum noſtram & præfati Abbatis *Wolframmi*, & Advocati *Bertolſi* juſte reddidit. Aderant hi Principes noſtri *Egilbertus* Trevirenſis Archi-Epiſcopus, *Burchardus* Monaſterienſis, *Wido* Oſenburgenſis, *Henricus* Padebrunnenſis, *Adelbero* Mettenſis, *Cuono* Wormacenſis Epiſcopi; Dux *Tidericus*, Marchio *Burchardus*, *Gerart* de *Waſſenberg*, *Gerart de Gulicbe*, *Vernerius de Groninche*, *Adolf de Monte* Comites, & alii multi Principes noſtri.

Deinde

(a) Colonienſis Conventus Cæſaris Henrici IV. Imp. & Filii Henrici V. Regis, Epiſcoporum & Procerum.

Deinde cum de Colonia ad Inſulam Werdæ (*b*) veniſſemus curtim noſtram, idem Comes *Henricus* prædium, quod Coloniæ reddidit, ſe reddidiſſe Werdæ negavit, ubi Principes convenire fecimus, & eundem *Henricum* in præſentia noſtra judicio & teſtimonio Principum, quod Abbati prædium, quod negaverat, reddidit, convicimus: quod ut nunquam ulterius negari poſſet, idem prædium in manum noſtram & manum Abbatis *Wolframi*, & ejus Advocati *Berchdolfi* cum reddere fecimus, præſente filio noſtro *Henrico* Rege; adſtantibus Principibus *Burchardo* Monaſterienſi, *Widone* Oſſenbrucenſi, *Cuonone* Wormacenſi, *Hecelone* Veronenſi Epiſcopis; Magno Duce *Ottone de Sutpheni*, *Gerardo de Waſſemberch*, *Theoderico de Toneburch*, *Adolfo de Monte*, *Gerardo de Guliche*, *Werinhero de Gruonungue*, *Henrico de Diethſo* Comitibus, & *Berchdolfo* filio *Berculfi* Comitis, & ſupraſcripti Advocati, & aliis compluribus noſtris fidelibus.

Quod totum fieri, Deo auxiliante, laboravimus, tum pro juſtitia, tum pro remedio animæ noſtræ, & Parentum noſtrorum *Conradi* avi noſtri, & *Henrici* Patris noſtri Imperatoris, *Giſelæ* avæ noſtræ, *Agnetis* Genitricis noſtræ, *Berchthæ* Conjugis noſtræ Imperatricum, & pro ſtabilitate Imperii noſtri, & Regni filii noſtri *Henrici* Regis. Pro hoc labore ac ſtudio noſtro promiſit nobis, & in hac charta rogavit idem Abbas *Wolframnus*: ut deinceps pro debito quotidianas orationes cum fratribus ſuis, ipſe, ſuique ſucceſſores pro nobis faciant, quamdiu vivimus, & ſpecialiter in die ordinationis noſtræ in Regnum, id eſt, XVI. Kal. Auguſti Miſſas, orationes & refectionem fratribus faciant, quinquaginta pauperes paſcant. Similiter in die ordinationis noſtræ in Imperium, id eſt, II. Kal. Aprilis, Miſſas, orationes, refectionem fratribus faciant, quinquaginta pauperes paſcant. Similiter in die ordinationis filii noſtri *Henrici* in Regnum, id eſt, in Epiphania Domini Miſſas, orationes, & refectionem fratribus faciant, L. pauperes paſcant. Poſtquam vero de hac vita migraverimus, ego videlicet & filius noſter *Henricus* Rex in omni anniverſario depoſitionis meæ, Miſſas, orationes, & refectionem fratribus pro anima mea faciant, CCC. pauperes paſcant, XXX. pauperes veſtiant. In omni autem anniverſario depoſitionis filii noſtri Regis *Henrici* Miſſas, orationes, & refectionem fratribus pro ejus anima faciant, L. pauperes paſcant, XII. pauperes veſtiant. Hoc quoque firmiter ſtatuimus, ut nulla perſona, ſive Imperator, ſive Rex vel Abbas, idem prædium alicui præſtare, aut aliquo modo Eccleſiæ Prumienſi fratribus abalienare præſumat, & ſi præſumpſerit, odium Dei & omnium Sanctorum ſuorum incurrat. Quod ut firmum & inconvulſum ſempiterno ævo permaneat, hanc Cartam inde conſcriptam, &, ut infra videtur, propria manu corroboratam, Sigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum Domni HENRICI tertii Romanorum Imperatoris.

Data III. Nonas Auguſti, Anno Dominicæ Incarnationis MCI. Indictione IX. Anno autem Domni HENRICI tertii Romanorum Imperatoris Auguſti, Ordinationis quidem XLVIII. Regni autem XLVI. Imperii vero XVIII.

Actum feliciter Werdæ in Dei nomine feliciter Amen.

Martene & Durand pag. 585. *& ſeq. Tom. I. Collectionis ampliſſimæ.*

(*b*) Werdenſis Synodus ſeu Cæſaris inſulana Epiſcoporum & Principum.

PADERBORNÆ SYNODUS

Anno Chriſti MCIII. Paſchalis II. Papæ IV. Henrici IV. Reg. XLVII. Imp. XIX.

Henricus, (a) Epiſcopus Paterbornenſis, in Quadrageſima proximis ante Paſcha diebus Synodum Vernam Cleri habuit, in qua publicis litteris, teſtibusque donationes Gumberto Abbati & Monaſterio Abdinghoviano factas comprobavit.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus Dei gratia Padeburnenſis Eccleſiæ Epiſcopus. Quia juxta Veridicam Magiſtri gentium vocem, unusquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborem; cum ſolatium denarii diurni laboris lato caritatis mandato etiam extraneis & inimicis impendere debeamus, maxime domeſticis fidei, & ſub umbra alarum noſtrarum habitantibus id impertiri debemus. Unde univerſæ poſterorum noſtrorum fidelitati notum eſſe volumus, qualiter nos pro Divini ſervitii augmento noſtro noſtrorumque ſucceſſorum piæ recordationis monimento fratribus Eccleſiæ Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli in ſuburbio noſtræ civitatis degentibus, quibus Domnus Gumbertus venerabilis Abbas præeſt, ad Altare eorundem Sanctorum Apoſtolorum diverſis temporibus devota mente hæc contulimus. Unum manſum in Curbike in conſecratione principalis crucis in eorum Eccleſia, quæ facta eſt V. Novemb. Anno Dominicæ Incarnationis MXC. Indict. XIII, præſentibus fere omnibus in hac civitate commorantibus quandam decimam in Liesmari, mancipium unum Meinhardum nomine, cujus uxor nomine Geſike filia Joannis Rother ad nos pertinentes poſtea commutati ſunt ad eandem Eccleſiam datis (b) procis, muliere nomine Geſeke, & filio ejus Bernhardo vivarium piſcium juxta hanc civitatem in loco, qui dicitur Rimbike, manſum unum hic in civitate cum area interventu cujuſdam Cizonii noſtri miniſterialis, ipſum manſum eatenus in beneficio poſſidentis, tum autem ſecularibus negotiis renuntiantis, & emendationis vitæ gratia monachorum in præfato Monaſterio cohabitationem expetentis, filiis ejus præſentibus, noſtrisque miniſterialibus pluribus in teſtimonium aſſiſtentibus. Item manſum unum in villa, quæ dicitur Balhornon interventu Hugonis de Gladebach miniſterialis noſtri, qui eum a nobis eatenus in beneficio habuerat. Itidem manſum unum in Hatheberninchuſen tali tenore, ut quamdiu in hac vita Deo diſponente ſubſiſtimus in die ordinationis noſtræ, poſt mortem vero noſtram in die anniverſarii noſtri fratribus in refectorio in memoriam noſtri caritas prompta amminiſtretur. Duo quoque prædia, quæ ſunt in Bedinthorp, & Erpinthorp eidem Monaſterio tradimus pro calice argenteo triginta Marcarum, quem annuentibus fratribus in uſus noſtros ſumpſimus, & expendimus. Hæc omnia ob animarum remedium collocata uſibus Deo ſervientium banni noſtri auctoritate firmavimus, & omnes, qui prædictæ Eccleſiæ fratres ſuper eiſdem bonis inquietare, moleſtare, aut diveſtire præſumpſerint, æternæ damnationis, & maledictionis cum diabolo, & angelis ejus perpetuis Gehennæ ignibus cruciandos niſi velociter reſipuerint, tradentes; paginam hanc in teſtimonium horum conſcriptam ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Teſtes confirmationis traditionum iſtarum ſunt:

Rotherus Præpoſitus.
Reinboldus Decanus.
Conradus Præpoſitus.
Bernhardus Canonicus.

Folo-

(a) Fuit is hujus nominis II. Comes Werlenſis.
(b) Schatenius notat, an *porcis*?

Folobertus Canonic.

Reinbertus Canon.

Godeſcalc Canon.

Hezelinus Canon.

Liberi homines: Conrad de Wartberghe, Tiemmo, Burchard, Gumbracht, Conrad de Everſchutte.

Miniſteriales: Elver Comes, Uffo, Hugo, Egbrecht, Hildebold, Luidolt, Henric, Manegold.

Miniſteriales Eccleſiæ Beatorum Petri & Pauli: Sibrech, Thrithemar, Brun, Godeſcald, Rotholf, Heriman, Liesdag.

Miniſteriales Præpoſiti: Rother, Folcbrach, Alteman, Adelbrach, Alberen, Everhard, Friddo.

Miniſteriales de Budecon: Altman, Anshelm, Meinger, Herebold, Becelin.

Miniſteriales in Hereſe: Witman, Conrad, Udo, Cono, Witherold, Bernhard.

Cives: Brun, Rother, Thancmar, Hernbold, Thiederic, Welrico & alii quam plures, qui ad Synodum convenerant.

Anno Dominicæ Incarnationis MCIII. Indict. XI. regnante Henrico Rege quarto. Actum Paderb. in Cœna Domini VII. Calend. Aprilis.

Schatenius Lib. VII. Annal. Paderb. ad Annum MCIII. Idem anno MCI. refert Conventum Paderbornenſem Cleri & Comitum, in quo Henricus Epiſc. confirmat Patrocinio ſuo Monaſterium Abdinghovianum.

CONVENTUS RATISPONÆ

ANNO CHRISTI MCIV. PASCHALIS II. PAPÆ V. HENRICI IV. REG. XLVIII. IMP. XXI.

EX Concilio Ratisponenſi, cui interfuit, Henricus tertius Imperator cum plurimis Regni Optimatibus iſta lucidantibus & confirmantibus. Statutum eſt, ut ad placitum cujuslibet advocati pertinentes ſemel in anno, quando præceptum fuerit, omnes cunctis in locis conveniant, ibique in ſervitium ſuis plus non exigat niſi II. modios tritici & II. porcos & III. cados vini, & Medonis X. cados Cerviſiæ & V. modios avenæ. Ut autem ea quæ in uſus fratrum pertinent, minus diſtrahant, hæcce ſubſcripta in uſus Advocatiæ ſunt deputata, videlicet tertia pars bannorum & ſatisfactio temeritatum, ita tamẽn, ut ſi qua diſpendia res fratrum patiuntur, primo eis reſtituantur ſua Werigelda fratrum, ſicut & mancipium pro mancipio: præterea ſi prælati Eccleſiæ aliqua neceſſitate cogente, dampnum ſibi vel rebus ſuis illatum ſalvo ordine ſuo recuperare non valuerint, ipſos advocatos in competentem locum advocent, ubi cauſas quærimoniæ diligenter diſcutiant, nihilque ab eis, vel ab eorum Colonis quaſi ſub juſtitia exigant, ſed cum caritate, hoc quod eis inpenſum fuerit, accipiant. Hæc acta ſunt anno Incarnationis MCIV. Ind. XII. præſidente Papa Paſcali II. Regnante autem Henrico Imperatore III. multis hoc tam Eccleſiæ quam Regni Principibus conlaudantibus, & confirmantibus, quorum nomina in libro traditionum continentur.

Meichelbeck Hiſtor. Friſingenſ. Tomo I. Part. II. num. 1272.

Epiſcopi præſentes Ruotardus Arci-Epiſcopus Mogunt. Henricus Archi-Epiſ. Magdeburgenſis, Rupertus Herbipolenſis, Udo Hildeſienſis, Henricus Padelbornenſis, Fridericus Halberſtadenſis, Gebhardus Conſtantienſis, Adelbertus (non Eppo ut Trithemius habet) Wormatienſis & alii plurimi, Epiſcopi, & Principes.

In eo Gebhardus Comes ab Aurach Abbas Hirſaugienſis infulâ Spirenſi donatur ab Impp. de conſilio aſſenſu Epiſcoporum, quæ vacaverat per obitum Joannis Epiſcopi Spirenſis.

Helwich in Antiquitat. Laureshamenſ. ſupplevit nomina.

Et Bucelinus, qui Gebhardum XXXVI. inter Spirenſes Antiſtites numerat.

AD

SYNODUS NORTHUSANA

Anno Chriſti MCV. Paſchalis II. Papæ VI. Henrici IV. Regis XLV. Imp. XXII.

SUMMA. *I. Condemnatio Simoniacæ hæreſeos.*
II. Fornicariæ conjunctionis, ſicut Nicolaitarum.
III. Jejunium menſis Junii hebdomada Pentecoſtes celebrandum.
IV. Pax Dei confirmatur.
V. Reconciliatio conſecratorum a Pſeudo-Epiſcopis.
VI. Henricus V. jura ſua omnibus renovat: profitetur obedientiam erga Patrem, Epiſcopi varii Romanæ Sedi obedientiam promittunt.

ANNO Domini MCV. Henricus Rex, machinantibus Diepoldo Marchione, Berengero Comite, & Ottone, quodam nobili viro, ſibi materna ſtirpe cognato, a Patris latere diſcedens, ad Saxones convertitur, a quibus honorifice ſuſceptus, & in Quidlinburg (*a*) Paſcha celebrans, in brevi univerſis Saxoniæ civitatibus potitus eſt.

Tum, ex Ruthardi Moguntinenſis conſilio, Epiſcopis atque Clericis, generalem Conventum in villam Regiam, quæ Northuſim dicitur, IV. Kal. Junii, ubi ſuper Eccleſiaſticæ inſtitutionis, tam depravata diſciplina tractaretur, indixit. In quo conſilio, ſuper ſententiis inſtantibus *Patrum decretis primo relectis*, quæque poterant ad præſens, laudabiliter corrigebantur; Quædam vero, quæ graviora videbantur, ad Apoſtolicam audientiam reſervabantur.

I. Simoniaca quippe hæreſis, Patrum conſuetudine, condemnata.

II. Nicolaitarum quoque fornicaria conjunctio ibidem eſt ab omnibus abdicata.

III. Jejunium menſis Junii, & ipſa hebdomada Pentecoſtes, Romano more celebranda, a præſcriptis Præſulibus, auctoritate indicitur,

IV. Et pax Dei confirmatur.

V. Iis vero, qui a Pſeudo-Epiſcopis fuerant conſecrati, per Catholicam impoſitionem reconciliatio, proximo jejunio danda fore promittitur.

VI. Vidimus autem, nec ſilentio præterire poſſumus, Regem Henricum non modicam bonæ indolis ſpem, magna ſimul & humilitate, & auctoritate, coram omnibus prætendentem; nam Servorum Dei Conventui, cum nonniſi vocatus intereſſe vellet (ingens enim cum Epiſcopis, & Clericis, Abbatum, atque Monachorum, Eccleſiaſticam ſitiens unitatem, turba confluxerat) tandem in abjecto productus habitu, locoque ſtans editiori, omnibus, juxta Principum decreta, ſuas leges, atque jura, rationabiliter innovavit; ſi quæ vero irrationabilia rogabantur, mira, atque ultra annos ſuos, prudenti reſponſione, & avita magnanimitate confutavit; in omnibus his & miro modo ſervans ſibi adoleſcentiæ verecundiam, & Chriſti Sacerdotibus dignam exhibens reverentiam. Inter hæc, obortis lacrymis, ipſum Regem Cœli, cunctamque militiam cœleſtem, teſtabatur, ſe nulla regnandi cupiditate detentum, neque Dominum & Patrem ſuum, a Romano deponi Imperio exoptare,

(*a*) In Quedlinburch Ruthardus, Epiſcopus Moguntinus, Henrico juveni Rege præſente Fridericum Halverſtadenſem, Udonem Hildeſemenſem, Henricum Paderbornenſem ab officio ſuſpendit, quia quilibet eorum per Henricum IV. Imperatorem contra Canonicam electionem ſedem ſuam obtinuit. Et ſimiliter omnes illi, quos prædicti Epiſcopi ordinaverant, ab officio ſuſpenſi ſunt. Et Chriſma eorundem Epiſcoporum, quod in cœna Domini conſecrabant, annihilatum eſt. *Gobelinus in Coſmodromio ætate VI. Cap. LV. pag. mihi* 218.

optare, ſed ut S. Petro, & Succeſſoribus ejus, Chriſtiana lege, ſubjici velit. Ad quod omnis multitudo laudans, lacrymas ſimul & preces, tam pro patris converſione, quam & filii proſperitate, fundens, cæpit exclamare voce magna *Kyrie-Eleyſon!*

VII. Eadem hora, Udo Hildeneshеimenſis, & Henricus Patriburnenſis, ac Fridericus Halburaſtatenſis, Præſules, veſtigiis Metropolitani proſtrati, ipſius, atque Regis aſtantis, totiusque præſentis Eccleſiæ, teſtimonio, Apoſtolicæ ſe dederunt obedientiæ, quorum tamen commiſſa Apoſtolico nihilominus reſervantur judicio, ſub officii interea ſuſpenſione.

His rite diſpoſitis, Rex Pentecoſten Merſeburg celebrans, Henricum Magdeburgenſi Eccleſiæ dudum deſignatum Archi Epiſcopum, ſed ab Imperatoris fidelibus repulſum, conſecrari fecit, nec multo poſt expeditionem contra Mogontiam movit.

Ex codice MS. Reginæ Sueciæ in Bibliotheca Vaticana No. 521. deſcripſit Cl. Schannatus b. mem.

Per omnia conſentit Baronius ex Urſpergenſi coævo idem referens.

Aventinus; auctor vitæ Henrici IV.

Heineccius in antiquit. Goslarienſibus hæc omnia teterrimis coloribus depingunt.

Effectus Concilii hi: Gevehardus, Conſtantienſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, in ſabbato hebdomadæ Pentecoſtes in Goslaria ordines celebrans per manus impoſitionem reſtituit ſuſpenſos ab ordioibus ſeu executione ordinum: puta Henricum IV. a Magdeburgenſi Eccleſia ejectum, cum nondum Diaconus eſſet, primum Diaconum, deinde Epiſcopum conſecravit. Moguntinus Archi-Epiſcopus Ruothardus (quem Urſpergenſis Buothier vocitat) ab exilio VIII. annorum revocatus, ad quod eum Henricus IV. Imp. damnaverat, & Eccleſiæ Moguntinæ reditus perceperat, magno urbis & Archi-Diœceſeos gaudio revocatus ordines celebrans, eodem die ſabbato hebdomadæ Pentecoſtes in Heiligenſtadt, de Epiſcopatibus venientes reſtituit. *Gobelinus* & ex eo *Serarius.*

SYNODUS TULLENSIS

Sub Pibone Epiſcopo confirmante poſſeſſiones Eccleſiæ S. Gengulphi in eadem urbe cum conſilio totius Cleri, ſigillo Epiſcopi, & Teſtium ſubſcriptione.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, omnibus Sanctæ Matris Eccleſiæ Filiis, præſentibus ſcilicet ac futuris, Pibo Dei gratia Leuchorum epiſcopus. Univerſorum fidelium, & maxime Pontificum, ea debet eſſe ſollicitudo præcipua, ut Eccleſiæ, quarum Patrocinium Epiſcopi ſuſceperunt, temporibus ſuis incommutatæ vigeant; & ſi fieri poſſit, ſic debent eas in diebus ſuis ſtabilire, ut nulla ſubſequentis temporis adverſitas poſſit eas a ſtatu ſuæ integritatis avellere: quia enim Veritas ait: *Ubi ſum ego,* (a) *& Miniſter meus erit,* qui in regendis Eccleſiis miniſtros Dei ſe eſſe recognoſcunt, recte debent ſuper hoc vigilare, atque inſpectum beatæ promiſſionis miniſterium ſibi creditum fideliter miniſtrare. Ego igitur Tullenſis Eccleſiæ proviſor magnus, me miniſtrum Chriſti recognoſcens, & jam beatæ Spei particeps eſſe deſiderans, commiſſæ mihi Eccleſiæ, quod potui, & quantum potui invigilavi, & de incolumitate meæ ſedis, & earum, quæ ei ſubjectæ ſunt, Eccleſiarum ſollicite pertractavi. Eccleſiam itaque ſancti GENGULPHI infra mœnia noſtræ urbis conſtitutam, quam prædeceſſores mei S. Gerardus, & piæ memoriæ Udo Epiſcopi fundaverunt, quam poſſeſſionibus donisque quam plurimis locupletaverunt, quam per congregationem fratrum æterno Regi inibi militantium celebrem reddiderunt, hanc ego quoque paterno amplexus ſum animo, hanc ſemper in eo quo potui, tutatus ſum patrocinio; & quoniam eidem Eccleſiæ meis quoque temporibus multa, & a me ipſo aliqua acceſſerunt, venerabilium conſilio virorum decrevi, poſſeſſiones ejus atque privilegia in præſenti charta annotavi, & ea omnia mea authoritate, & aſſenſu totius cleri, & populi in evidentia *generalis Synodi* confirmavi.

Notum igitur ſit omnibus tam præſenti-

[a] Joannis XII, 26.

ſentibus quam futuri ſæculi fidelibus, Eccleſiam ſancti Gengulphi certo jure, & abſque ulla contradictione hæc, quæ ſcripta ſunt, poſſidere.

Omnem terram quæ eſt in villa Boſonis-montis, cum appenditiis, & cum Eccleſia integra ſancti Georgii; Eccleſiam Travillonis, Eccleſiam Marbagii, Eccleſiam Senoenſem, cum capella de Cheulaio.

Eccleſiam Menovilli-villæ, LXVI. manſos & dimidium, excepta terra indominicata; apud Pomponium vineas duas.

Apud Medium-vicum quatuor feſſos, & tantum terræ indominicatæ, quæ ſufficit arationi trium aratorum, cum ſeptem quartariis, & banno in prato indominicato, cum reliquis pratis, & aliis appenditiis.

Apud Fagum in Lerſi-valle vineas quatuor, & viginti jornales terræ, & duos manſos manſionales.

Apud Wandini-villam quatuor manſos, excepta terra indominicata.

Apud Hermoteſeim vineas, quas dedit B. ejuſdem loci præpoſitus, & frater ejus Comes Albertus.

Apud Ameralli-villam ſeptem manſos & dimidium, cum Eccleſia & omni integritate ſua.

Apud Banniolum ſeptem manſos, & tres quartarios, exceptis indominicatis, & partem, quam ibidem habebant fratres de Calmeſiaco, data enim per commutationem Eccleſia de Domno-Martino, & dato eo, quod apud Hundini-villam habere videbantur.

Prædium de Cruceliis, cum Eccleſia, & quatuor molendinis, & prædium quod dicitur Sancti Aniani, juxta portam hujus urbis ſitum, cum Eccleſia & molendino, & cuncta ad utraque prædia pertinentia, cum integro banno, & mancipiis utriuſque ſexus, ſylvis, pratis, vineis, terris cultis, & incultis, aquarumque decurſibus, exitibus & reditibus, & intra hujus civitatis mœnia manſum, in quo ſedet domus & cellarium, quæ dedit Aſcelinus pro remedio animæ ſuæ, cum omni hæreditate ſua, ſcilicet in Varneri plantiditio duos ordines, & dimidium vineæ, & omnem hæreditatem, quam Duorardus pro filio ſuo dedit. Manſum vineæ juxta ſanctum Amantium, & in Barro vineam unam, quam dedit Romanus pro filio ſuo.

Supra Moſellam juxta Caldeniacum, molendinum unum cum ſeſſo, & vienna, quam dedit Renaldus illic Canonicus; furnum cum manſo apud fontem Sancti Manſueti, cum una vinea in Mardeau. In Barro-monte vineas duas; in Carravalle quatuor ordines vinearum; in Hattonis valle ſex ordines, in ſummo Barro vineam unam; in Calvo-monte ordines octo; in prato Amantii ordines undecim; in intervallis vinnearum unum, in Gula vineam unam; in calcatoriis vineam unam, quinque ordines, viginti & unum emptos a Maria, & alios duos.

His igitur poſſeſſionibus prædeceſſores mei prædictam locupletantes Eccleſiam, eidem tradiderunt, ut ſcilicet ſoli Epiſcopo ſubjecta eſſet, ut nulli unquam in beneficium cederet, & præpoſitum, quem communis electio, & certe ſanioris partis expoſceret, illum ſuſciperet, & ut ipſe præpoſitus in beneficium ipſius præpoſituræ Cardinalem Archidiaconatum obtineret: tali namque tenore præpoſitum Oldericum, & ſecundum Brunonem in eadem baſilica fuiſſe cognovimus, & Richuinum tertium eis ſuccedere decrevimus, non quidem jure hæreditario, ut ad ejus primiceriatum lege beneficii ſeu aliqua alia ratione reſpiceret ſeu reſpiciat, aut ut aliquis alius primicerius ſuper hoc ſucceſſionem aliquam requirat; ſed pro eo tantum quia fratres ejuſdem Eccleſiæ eum elegerunt, utpote in cujus ſapientia ſatis conſilii, in cujus honeſtate multum præſidii ſibi adeſſe cognoverunt. Conſtituit etiam præfatus anteceſſor meus Udo Epiſcopus, ut congregatio ejuſdem cœnobii diebus infra nominatis ad Divinum officium celebrandum præparatam ſedem noſtram adeat, ſcilicet in feſto Sancti Stephani poſt Nativitatem Domini, ad publicam miſſam, in in die inventionis ejus, ad veſperas, & in diebus, quibus Præſul ſedis hujus plenarium ordinem habuerit, videlicet in cœna Domini, in Paſcha, in Pentecoſte, de eadem congregatione aſſumentur ad ordinem Diaconi, Subdiaconi, prout oportunitas contulerit.

Hanc ergo Sacratiſſimam tantorum inſtitutionem ego Pibo benigna mente ſuſcepi, & prædictas poſſeſſiones, & ea

ea omnia, quæ in prædicto ſunt privilegio, legitima authoritate confirmavi, omnes illos anathematis maledictione feriens, quicumque in prædictis aliud pervertere aut derogare præſumerent. Ut autem hæc omnia firmiora, & perpetuo inconvulſa permaneant, conſilio totius Cleri, ſigilli mei impreſſione firmavi, & idoneorum teſtium ſubſcriptione roboravi.

Ego Pibo gratia Dei Leuchorum Epiſcopus ſubſcriptus faveo, & annulo noſtræ Eccleſiæ ſigno.

Signum Riguini Primicerii, & ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti, Sancti Stephani Archidiaconi.

Sign. Thiercelini Archidiaconi.

Sign. Hugonis Archid.

Sign. Elberici Archid.

Sign. Rambaldi Archid.

Sign. Hugonis junioris Archid.

Sign. Goberti Archid. & exinde Canonici.

Sign. Domni Widrici Abbatis S. Apri.

Sign. Domni Thiemari Abbatis Sancti Manſueti.

Sign. Domni Seheri Abbatis S. Leonis.

Sign. Humbaldi ejuſdem loci Decani, & aliorum Canonicorum Theodorici, Gilberti.

Sign. Comitis Renardi, & Warini filii ejus.

Sign. Valteri de Comitatu.

Sign. Sigifridi advocati.

Sign. Henrici de Sancto Vedaſto, & Theodorici filii ejus.

Sign. Renaldi Dapiferi.

Sign. Vileri.

Sign. Wolfandi.

Sign. Bereti.

Sign. Promidi, &c.

Data & recitata in majore Eccleſia in plena Synodo, octavo Idus Junii, anno ab Incarnatione Domini MCV. Indict. XIV. Ordinationis vero noſtræ anno XXXV.

CONVENTUS TREVIRENSIS

Anno Chriſti MCVII. Paſchalis II. Papæ VIII. Henrici V. Regis II.

POſthæc Bruno Diœceſim ſuam ordinare, atque ſalutaribus devincire Legum præceptis ingreſſus, conſtituendæ Eccleſiæ Synodum tam Cleri quam militiæ Principibus Trevirim indixit, ad eam celebrandam utriusque ordinis frequens confluxit nobilitas, Rambertus ædi maximæ Præpoſitus, Godefridus Coepiſcopus, idemque *Præpoſitus*, Bruno Archi-Diaconus, Godefridus & Theodoricus item Coepiſcopi & Sacellani, Sigefridus Comes Palatinus atque Eccleſiæ Trevirenſis Advocatus, Henricus Comes de Limburg, Wilhelmus Comes de Lucilinburg, Theodorus de Ara, Adelbertus de Dille, Emicho de Schmiteburg, Ludwicus de Arnſtein, Gerlacus de Romersdorff, Adelbero de Daun, Hermannus de Virnenburg, Simon & Adelbero de Maihelberg, Heſſo de Ruttig, Wiricus de Walecourt, omnes Eccleſiæ ac Diœceſi Trevirorum fide, ſtipendiisq; ſeu feudi honoribus addicti. (*a*)

Browerus L. XIII. ad annum MCVII.

Hujus Synodi unica actio ſequens nota eſt ex actis Ss. Tom. III. Maji.

Bruno, Archi-Epiſc. Treverenſis, rogatus a Thietmaro Abbate Helmwardesbuſenſi, & aliis magnis viris impetrat corpus S. Modoaldi olim Epiſcopi Treverenſis, quod magna ſolemnitate in Saxoniam defertur.

SAbbato, quod præcedebat *Dominicam Palmarum* admiſſus coram Archi-Epiſcopo (*b*) honorificentiſſime ſuſcipitur, ejusque negotium cum Primatibus

[*a*] Obſerva hic Laicos miniſteriales & Vaſallos Archi-Epiſcopi ad Synodum citari. Confer cum ſimili officio Laicorum in Synodis Adelboldi Trajectenſis Epiſc. *pag.* 17. *hujus III. Tomi.*

(*b*) Bruno, Archi-Epiſc. Trevirenſis, electus anno 1102. Obiit anno 1124. 25. Aprilis.

tibus totius Epiſcopii, poſtera die convenire debentibus, tractandum, pie procraſtinatur.

Illuceſcente demum die Dominico hora prima, congregatis ad benedictionem Palmarum omnium Congregationum *prioribus*, Archi-Epiſcopo pronuntiante cauſa intimatur. Res velut inaudita & inuſitata primum ab omnibus expaveſcitur, ſeque invicem reſpicientibus, & quid reſponderent hæſitantibus, admirationi omnium habetur. At Archi-Diaconus vir totius honeſtatis & religionis Godefridus, idemque Decanus S. Petri, cujus erat officii, prima reſponſa reddere, ſolvit ſilentium ſic emiſſa voce: " Intelleximus, *inquit*, & incunctanter comperimus, Abbatem præſentem, Virum Venerabilem magna quidem & juſta (ut remur) Deo placita, omnique mundo profutura poſtulare, & ad impetrandum ſe, ſuoſque, jejuniis & orationibus, vigiliis & eleemoſynis aptâſſe, quæ digna & utilia, talique negotio neceſſaria probantur exiſtere: nec dignum ducimus tam ſpirituali deſiderio & Divinæ diſpoſitioni, ſi eſt penitus, contradicere. Præſertim cum multo jam tempore nunc per *Litteras & Legatos*, nunc per ſemetipſum ad hoc obtinendum conſtet eum elaboraſſe. Verum nos adhæc contrectanda & exponenda omnino indigni, quoniam tam ſancto miniſterio intereſſe ſumus omnimodis imparati, reſtat ut nobis induciis conceſſis, conſcientiæ noſtræ ſcrutemur ſecreta, idcircoque communiter triduano jejunio ad Deum in cœlis corda noſtra leventur cum manibus, ut in hac piæ devotionis actione illis quodammodo pares fieri ſatagamus, qui nequimus per omnia (hæc quidem feciſſe jam debueramus, ſed ignorantia tam ſubitæ, tamque inſperatæ rei non provideramus) ad hæc exſequenda nos ſumma cogit neceſſitas: quæ ſi intermittamus, & ultro nos illicitis ingeramus, grandis videtur temeritas, ne dum aliorum ſaluti inconſulte conamur providere, Sanctorum incuramus offenſam, & æquiſſimi judicis Dei offendamus gratiam.

Abbas interim, ſuſceptis caritatis gratia aliquorum Sanctorum pignoribus, in ſua cum Comitibus ſuis ſe recipiat, nobiſque poſt hæc commode ad reſpondendum ſuoque deſiderio ſatisfaciendum paratis, redeat, aut certe idoneos & ſpirituales nuntios, qui vicem ejus ſuppleant, mittat.

His auditis Abbas cum ſuis mente nimium conſternati, & quaſi emiſſis ſagittis præcordialiter vulnerati primo obriguerunt, moxque recollecto ſpiritu conſtanter Archi-Epiſcopo, cunctoque cœtui reſponderunt: "*Pater reverendiſſime*, perpendat Excellentia nobilitatis veſtræ labores & anguſtias exiguitatis noſtræ, ſumptus, quos impendimus veniendo & hic manendo ſupra vires facultatis noſtræ, intercapedinem prolixioris viæ, nec quemquam niſi in diebus pacis uſpiam progredi audere, quodque nos potiſſimum coarctat, incertitudinem vitæ noſtræ & veſtræ....

His conſequenter peroratis, & longo ſilentio communem conſenſum prodentibus cunctis, Dominus Archi-Epiſcopus præſente Abbate Prumienſi, (*a*) & in omnibus conſultum & conſenſum Abbatis negotio præbente, qui ad viſitanda ſacra loca caſu venerat tunc temporis, ſilentium omnium, hujuſmodi ſolvit verbis: " Juſtis executionibus fidem præbere non eſt peccare. Itaque quoniam ego *ex præcepto Regali ad Comitatum* cogor proficiſci, nec vacat nunc definire ſententiam hujus negotii, craſtino huc omnes conveniatis mea vice prima hora diei ſuper hac re tractaturi, finemque deliberaturi, ſciatiſque conſenſum meum in hoc eſſe, ut diſpoſitio Dei, Sanctorumque horum fiat in Abbatis voluntate, quod ſi forſitan B. Legontius, pro quo res agitur, eventu ſibi, ut audivimus, olim conſuetudinario inveniri non valeat, nec velit omnino, non eſt a nobis culpanda ſeu judicanda hæc occulta Dei diſpoſitio. Vos autem virum tantæ

(*a*) In illis actis vocatur Wulfrannus, proinde non obiit 1003. *ut notat Bucelinus.*

In meo MS. Catalogo Abbatum Prumienſium Domnus Wolframmus de Bettinga Abbas Prumiæ fuit XXI. ab anno 1077. ad 1103. Poppo de Bello monte Abbas Prumiæ ab 1103. ad 1119. 26. Julii.

" tantæ auctoritatis nullo modo vacu-
" um aut triſtem redire patiamini; ſed
" ei Patronum ſanctum & probatum
" procuretis ex Sacrario Beati Paulini."
His dictis & Benedictione Ramis palmarum impoſita, nec non proceſſione, quæ ſub cœlo nuſquam hac die decentius & honorificentius agitur, diſpoſita, poſt longos circuitus, ordinem ſui ſermonis ad populum exorſus eſt in Baſilica S. Maximini Confeſſoris: digeſtisque convenienter nonnullis ad tantæ diei myſterium pertinentibus, jam determinato ſermone ſic intulit coram omnibus:
" Venit, *inquit*, ad nos Dei fidelis quidam Abbas de Saxonia Sanctorum expetens Patrocinia, ſibique donari depoſcens unius nominati ſancti Præſulis & Domini quondam noſtri pignora, cui ſatis condecens aptavit Monaſterium, & cætera ejus honori, Divinoque famulatui congruentia, quæ quoniam magna ſunt, & ſupra vires meas, nec valeo ſolus tanti negotii pondus attentare, vobis omnibus notifico, qui filii eſtis Eccleſiæ noſtræ & quorum conſultu omnia mea Divina & humana conſuevi diſponere, proteſtans in hoc Divinæ diſpoſitioni, veſtroque conſenſui voluntatem meam concordare, ſi placet ipſi Sancto ſe transferendum illi manifeſtare." Illis vero æquanimiter & benigne reſpondentibus, & voluntatem Dei fieri ſuper hoc imperantibus Dominus Archi-Epiſcopus ab Abbate ſua, ſuorumque ſocietate & fraternitate ſibi ſuiſque omnibus percepta, & illi ſua ſuarumque congregationum inviolabiliter conceſſa, ſicut petebatur. profectus eſt ad Curiam, monens poſtero die præſtolari, ex conſilio & conſenſu ſuorum Primatum, ſicut ordinaverat, voluntatem Divinam.

Nocte igitur ſequente in Divinis laudibus conſummata illuceſcente ſequentis diei aurora, Abbas cum ſuis celebrat miſſarum ſolennia, finitisque orationibus congruis, & tantæ exſpectationi neceſſariis, indictoque etiam ſingulariter, ſibi ſuisque triduano jejunio, Principis Apoſtolorum adiit limina, ſuper hac ſpe ſua, ambigua ipſius imploraturus ſuffragia, ſtatimque convenientibus EPISCOPIS, ABBATIBUS, PRÆPOSITIS ATQUE DECANIS ET PRIORIBUS CETERIS, adjuncto etiam Abbate, & S. Maximimini, *Qui erat Regiæ ditionis*, mediante gratia Dei, ſubito factus eſt unus omnium conſenſus, una concordia piæ voluntatis dicentium: " Non decere diutius
" protelare viros tantæ reverentiæ tanteque gravitatis, non debere contradici deſiderio negotii ſpiritualis, magis expediendam eſſe Divinam voluntatem in effectum bonæ actionis: acceſſitoque Abbate cum ſuis monachis, aſſenſum, concordiamque ſuam fatentur ad hoc uſque perductam, ut ejus velint voluntati ſatisfacere, ſanctumque, quem poſtulabant, inveſtigandi copiam concedere, repertusque ut exponatur & transferatur, cum debita tanto Pontifici Reverentia & devotione: ſe communiter intereſſe velle, monentque non id ulterius differendum, ſed eſſe maturius inchoandum." His peroratis fraternitatem & ſocietatem pridie Archiepiſcopo conceſſam & ab eo ſuſceptam, in conventu ſuo cenſuerunt iterandam, eamque ad ſuccedendæ poſteritatis memoriam ſcripto confirmandam & perpetualiter ſtabiliendam. At Abbas ad reſpondendas condignas grates, eorum piæ Reſponſioni, cum ſuis in terram prono curvatur corpore, dataque & ſuſcepta, ſicut poſtulabant, fraternitate, orat, ut precum ſuarum ſuffragiis ei dignentur aſtipulare, quatenus is, qui eſt initium & finis, ejus negotii initium, finemque dignetur proſperare.

His ita geſtis; ſurgentibus cunctis, Abbas S. Martini THEODORICUS (*Teſte Bruſchio*) præcedit cum Decano & Æditui S. Paulini, ad inſinuandum certius, ut credebant, locum effodiendi Theſauri.

Sed cum inibi & circumcirca diutius, & gravi ſumptu fodiendo non niſi ſacrophaga incerti indicii offendiſſent, tandem Abbas plane deſperans de inventione S. Leontii conſenſit in optionem alterius S. Corporis ſibi ex decreto Archi-Epiſcopi conceſſam, elegitque S. Modoaldum urbis Trevericæ pariter præſulem, cujus ſacræ reliquiæ cum aliis nonnullis honorificentiſſime ad cœnobium ſuum Helmvardenhuſenſe tranſtulit; ut ex Epiſtola adjuncta, quam mox ad ſuos præmiſit, videtur

Epiſtola Thietmari Abbatis, ex iisdem actis ad annum MCVII.

THietmarus Dei gratia quidquid eſt aut eſſe poteſt dilectis filiis in Domino. Gaudium vobis & exultatio. Surgite jam Dilectiſſimi, & de pulvere excutimini, quoniam exaudivit Dominus vocem fletus veſtri, quia enim coram Domino vos humiliaſtis, & in eo ſperaſtis, reſpexit in orationem humilium, & non ſprevit precem eorum. Perſeveraſtis enim in cordis & corporis contritione, ideoque vos non fraudavit labiorum veſtrorum voluntate: ſed præveniens gratuitæ dilectionis benedictione, replevit deſiderium veſtrum multiplicis Patrocinii largitate.

Quapropter gaude & lætare felix Saxonia, Rex quondam Chriſtianiſſimus, lingua ſerrea Divinis ſubegit legibus; quamque nunc Rex Regum Dominus, per præcipuos ſuæ Dominationis miniſtros, jam cœli conſules, mirabiliter inviſendo, ſuis revendicat ditionibus. Jucundare virgo nobilis Chriſti ſponſa & mater ſœcunda Paterbrunnenſis Ecclesia, quam cum numeroſitate filiorum multiplica beatificant Sanctorum Pignora, nunc iterato largitas omnipotentis, novo fidelium ſuorum patrocinio dignanter illuſtrat, amplectitur, fovet, protegit, & ſublimat. Exulta ſatis, filia Sion? Lauda, filia Hieruſalem cœleſtis Eccleſia Helmwardicenſis, quia venit tibi de ſupernis a Domino ſalus & protectio, gaudium pax, & exultatio. Ut enim ſimilis cœteris Eccleſiis tibi collimitaneis fieres in hac parte, poſtulaſti tibi a Domino patronum ſalutis tuæ, deditque tibi Deus B. MODOALDUM, ſtrenuæ nobilitatis, & mirificæ Sanctitatis virum, Archipræſulem Treberenſis Eccleſiæ: cujus Sacroſanctis oſſibus conjuncta ſunt duo inſignia beatorum Martyrum Thebææ Legionis corpora, inſuper etiam Glorioſiſſimi protectoris noſtri AUCTORIS Archi-Epiſcopi ſuperior teſta capitis, & duo de majoribus membris: quo, ut credimus, ſuggerente, & noſtræ legationis officio ſungente, Idem venerabilis Modoaldus dignatus eſt, aula ſui Epiſcopii relicta, apud nos exul dici & eſſe: duorum etiam Reverendæ Sanctitatis & præcipuæ nobilitatis Pontificum digniſſimæ deferuntur reliquiæ: videlicet beati ABRUNCULI mandibulæ cum dentibus, ſanctique BONOSI brachium, atque Glorioſiſſimi beati Confeſſoris dens unus cum coſta, aliorumque Sanctorum pretioſiſſima pignora. Pro his igitur omnibus beneficiis ejus magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus idipſum, & omnibus medullis cordis & corporis laudate Deum in Excelſis. In ſuſceptione ergo tantæ Sanctitatis ornate domus veſtræ mentis & corporis, mundate conſcientias veſtras, abluite culpas, abſtergite ſordes illicitæ actionis, excutite pulverem ventoſæ cogitationis, ne præpptens amicus veſter, novusque Patronus & Dominus cum illo nobili ſuo illo comitatu veniens, in vobis inveniat, quod oculos ſuæ dignitatis offendat: ſed magis operum bonorum referti floribus, odoremque virtutum ſpirantibus reſperſi graminibus obviam procedentes dicatis illi: *Benedictus, qui venit in nomine Domini.*

Scribitur de Tietmaro ſexto in ordine Abbate Cœnobii Helmvardenhuſenſis, [quod vulgo & contractius Helmershauſen, nunc oppidum Haſſiæ ad Dimelam fluvium prope Viſurgim] quod a Brunone Archiepiſc. Trevirenſi obtentis reliquiis non contentus, corpus S. Leontii ejusdem Sedis Archi-Epiſcopi, qui ſub initium Sæculi quinti floruit, ſibi concedi, enixe flagitavit; in eam rem cum duobus ex cœtu ſuo Monachis Trevirim ſe contulit circa finem Martii anni 1107. & hoſpitio uſus apud S. Maximinum. Eo corpore non reperto, corpus S. MODOALDI petiit & impetravit.

Acta Sanctorum ad diem XII. Maji Tomo III. pag. 68.
Ex hiſtoria Translationis S. Modoaldi deſcripta e codice MS. Bodecenſi.

Compendium horum Actorum Translationis refert *Mabillon. Tomo V. Annalium Benedictinorum Lib. LXXI. N. LII. pag. 515.* addens in fine celebris Monaſterii ab Haſſis dejecta rudera ſupereſſe: Reliquiæ ab *Erico* Epiſcopo Paterbornenſi ſubtractæ & Eccleſiæ ſuæ illatæ fuerunt; Lutherana primum, ſubin Calviniana hæreſi Haſſiam inundante.

SYNO-

SYNODUS COLONIENSIS
Anno Chriſti MCIX. Paſchalis II. Papæ X. Henrici V. Regis IV.

Summa. Donationes a ſe factas Eccleſiæ S. Severini, banno Epiſcopali confirmat in Synodo generali anni hujus.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Fridericus Dei gratia ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus. Quia voce Dominica monemur vigilare ſemper & parati eſſe, neceſſarium eſt & inevitabile, quemlibet fidelem animæ ſuæ dum tempus eſt providere, & quantum Dei pietas donaverit, in cœlo theſauros ſibi theſaurizare. Ego igitur pro redimendis exceſſibus meis, & emundanda conſcientia mea, miſericordia Dei plurimum indigens, tradidi Eccleſiæ Beati Severini Patroni noſtri obnixe ac lachrymabiliter petentibus, tam Præpoſito, quam aliis ejuſdem Eccleſiæ fratribus, & pauperibus ad eam pertinentibus Advocatiam, quæ mei juris erat ſuper duas videlicet curtes: Suauenthorp & Rakendorp; præterea ſuper manſos ſex in Reithe: & duos in Veginiakeim pertinentes omnes ad curtim juxta Eccleſiam Beati Severini ſitam, quæ præter Epiſcopum & Præpoſitum defenſorem alium nunquam habuit. Tradidi etiam ejuſdem Eccleſiæ fratribus curtim unam in Buche cum mancipiis & reditibus ad eam pertinentibus. Unde in die Ordinationis meæ; cum vero mortuus fuero, in anniverſario meo ſolvat Præpoſitus de Advocatia ſupradicta fratribus quinque ſolidos, ita ut in familia nullatenus fiat violenta exactio, ne inde incurramus peccatum, unde ſperamus habere remedium. De curti autem præfata maldrum panis, & amam vini, cum carne aut piſce, duos ſolidos valente; in die autem anniverſario Bernardi Præpoſiti fidelis noſtri, de pane, vino, carne, aut piſce ſimiliter. Si quis autem ſervus aut liber aliquid de his, quæ ad eaſdem curtes pertinent, violenter auferre, & Præpoſito incommodare, vel familiam quovis modo diſturbare voluerit, ad Epiſcopum, vel cui ipſe mandavit, præcipue ad Advocatum altaris Beati Severini reſpiciat propugnare, Eccleſiam defendere, & jus legale prætendere. Præterea a Francone urbis noſtræ Præfecto cum benigno ipſius aſſenſu obtinuimus, ut quandam ancillam ſuam, Mazecham nomine, quam in beneficio habebat, nobis redderet, quam ipſam cum filiis ſuis, & filia, & cum omni poſteritate ſua per manum ipſius Franconis Sancto Severino tradidimus. Pro remedio quoque animæ meæ Epiſcopalem cenſum meum, & de Eccleſia, quæ eſt in villa Gumeresbraht, qui ad duas libras ante computari ſolebat. Annuente Sigefrido Cori-Epiſcopo ad decem ſolidos contraxi, quod ipſum pro facultate ipſius Eccleſiæ ſatis magnum eſſe comperi. Similiter cenſum de Eccleſia, quæ eſt in villa Lintho, conſentiente Arnoldo majoris Eccleſiæ Præpoſito, de integra libra ad decem ſolidos redegi: ipſe etiam fidelis noſter Wezelinus Præpoſitus, pro anima Prædeceſſoris ſui, Ingrami Præpoſiti, duos manſos decem ſolidos, & duos maldtos tritici ſolventes, alterum in Veginincheim, & alterum in Gunteresdorf, noſtro conſenſu, & noſtra auctoritate prædictæ Eccleſiæ contradidit, in ſua habens diſpoſitione, qualiter eos in uſum Eccleſiæ velit inſumere. Pro ſua etiam ipſius ſalute, VII. ſolidos duobus nummis minus in Heppendorp fratribus ejuſdem Eccleſiæ in conſolationem dedit, quod ipſum noſtra quoque auctoritate firmiſſime ſtabilivimus; porro ſi quod abſit aliquis ſucceſſorum noſtrorum, vel alia quæcumque perſona donationem hanc noſtram infirmare, infringere, aut doloſe pervertere temptaverit, de oppreſſione pauperum, viduarum, ac pupillorum in die judicii Omnipotenti rationem reddat, placatum eum non inveniat, quam gravis ſit ira Beati Severini, ſentiat. Acta ſunt hæc a Nobis & Banno confirmata *in generali Synodo* noſtra, anno Dominicæ Incarnationis MCIX. Indictione ſecunda, Anno Epi-

Epiſcopatus noſtri IX. Regnante Henrico quinto Romanorum Rege Auguſto, anno Regni ejus IV. Subſcriptis teſtibus: Arnolfo Domus Beati Petri Præpoſito, Joanne Decano, Sigefrido Brunnenſi Præpoſito, Herimanno ſancti Gereonis, Folmaro Xantenſi, Wezelone ſancti Severini, Beringero ſancti Kuniberti, Everhardo ſancti Andreæ, Theoderico ſanctæ Mariæ, & aliis Eccleſiæ noſtræ *Præpoſitis*; Abbatibus; Decanis. *Laicis Liberis*: Gerardo Comite de Gelre, Adelberto de Safenberg, Adelberto de Norvenich, Herimanno de Udenkircha, Gerardo de Julicho, Gerardo de Hoinſtrathe, Gerlaco de Yſenburgh, & fratre ſuo Regenbaldo, Hartperno de Randenrode. *Miniſterialibus noſtris*: Almaro Advocato, Herimanno converſo, Hartwico, Herimanno, Godefrido, Luidulfo, Richezone, Sigefrido, Tietmaro, Adelrico, Gerlacho, & univerſo Clero & Populo in Synodo reſidente feliciter Amen.

Ex Archæo. S. Severini communicavit Reverendiſſimus & Perilluſtris D. Gerardus Joſephus von Herrestorff J. U. Licent. Collegiatæ Sanctæ Severinianæ Canonicus & Decanus.

SYNODUS COLONIÆ PROVINCIALIS

SUB FRIDERICO ARCHI-EPISCOPO, PETENTE OTBERTO EPISCOPO LEODIENSI. ANNO CHRISTI MCX. PASCHALIS II. PP. XI. HENRICI V. REG. V.

SUMMA. Examinandâ causâ ab Othberto Leodienſi propoſitâ de ſanctitate Guiberti Gemblacenſis Abbatis, decernit Metropolitanus Canonizationem.

POſt annos centum & triginta ſeptem (*a*) qua Guibertus ſeu Wibertus Gemblacenſis Monaſterii conditor in tumulo jacuerat, Sigebertus ejus loci Monachus Lietardo Abbati perſuaſit, ut ejus corpus e ſepulcro levari curaret. Approbante Abbate miſſus eſt Leodium Sigebertus, ut Otberti Epiſcopi ſuper hac re conſilium & conſenſum exquireret. Non ægre aſſenſit Antiſtes, ejuſque juſſu ab Henrico Archi-Diacono cauſa defertur ad Fredericum Archi-Epiſcopum Colonienſem, qui ea in Synodo (*b*) generali diſcuſſa Gemblacenſium votis annuit. Futuræ celebritati indicitur dies ad IX. Kal. Octobris, quo die præmiſſo jejunio, ſolemni ritu facta elevatio eſt, atque ex eo die Guibertus inter Sanctos relatus haberi cœpit.

Mabillon. in Annal. Benedictinis Tomo V. Lib. LXIX. No. CXVII. pag. 411. *ſed ad annum* 1099. *refert.* Cum Sigebertus referat ad annum 1110. & Fridericus Colonienſ. Archiepiſc. nonniſi anno 1101. fuit conſtitutus Archiepiſc. Colonienſ. *Teſte Morckenſio in conatu Chronologico Archi-Epiſcopor. Colonienſium. Sigeberto* concordat *Leodienſe Chronicon Tomo I. Bibliothecæ Labbeanæ MS. ad* 1110. referens elevationem.

[*a*] Sic ſtatuit *Mabillon.* ad annum 1099. referens Synodum, ſed cum nos ad 1110. annum eam referamus, hinc dicendum poſt annos 148. a morte Guiberti.

(*b*) *Generale* Concilium ponitur pro Concilio Epiſcopi cum omnibus Prælatis ſuæ Diœceſeos. *Fiſen in Hiſtoria Eccleſiæ Leodienſis Lib. IX. pag.* 346. ad annum 1110. refert. Unde jure hæc Epocha ſtatuitur.

Guibertus, ſeu Wibertus, ſæculo renuntians caſtrum ſuum *Gembloce*, ſeu *Gemblacenſe*, in Monaſterium Benedictinum convertit anno 922: ut ex tanto facto vanam gloriam fugeret, ſeceſſit in Gorzienſe Monaſterium, ac pie & pœnitens annis XL. inter Gorzienſes vixit, ubi & obiit anno 962. mox inde ad Cœnobium a ſe fundatum translatum cadaver fuit & ſepultum. Sub finem Sæculi XI. & ortum XII. multis miraculis clarificatus fuit, priusquam Eccleſiæ judicio corpus elevaretur.

Lambecius in hiſtoria Elevationis S. Guiberti Tomo II. Bibliothecæ Cæſareæ.

CONCI-

CONCILII MAGDABURGENSIS SYNODICA ET ENCYCLICA EPISCOPORUM ET PRINCIPUM SAXONIÆ ORIENTALIS,

Qui invitant Epiſcopos Saxoniæ, Franciæ Orientalis, Lotharingiæ, Flandriæ ad repellendos Slavos, Paganos, invaſores Saxoniæ, & horrendam ſtragem edentes, ad bellum. Annuntiant Conventum ſuum in Merſeburg in hebdomada Rogationum futurum. Demum exemplo Gallorum Palæſtinæ Regionis victorum eos animant, devocant.

ADelgorius (*a*) Dei gratia Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus, Albuinus Merſeburgenſis, Waleramus Nuenburgenſis, Herewigus Miſnenſis, Hecil Habelbergenſis, Hartbrath Brandeburgenſis, Otto Comes, Ludovicus, & univerſi *Orientalis* Saxoniæ, majores & minores, Reginhardo venerabili Epiſcopo Halberſtadenſi, Erkamberto Corbejenenſi Abbati, Henrico Paderbrunnenſi, N. Mindenſi, Friderico Archi-Epiſcopo Colonienſi, N. Aquenſi, O. Leodienſi, G. Lutharingorum Duci, Ruotberto, Glorioſiſſimo Flandringenſium Comiti Lamberto Archi-Diacono, Buricholdo circumſpectiſſimo Præpoſito, & Tanchrado inſigni Philoſopho, & omnibus Chriſti fidelibus, Epiſcopis, Abbatibus, Monachis, Eremitis, Recluſis, Præpoſitis, Canonicis, Clericis, Principibus, militibus, miniſterialibus, clientibus, omnibusque majoribus, & minoribus dilectionem, orationem, & in idipſum ſalutem.

Multimodis paganorum oppreſſionibus & calamitatibus diutiſſime oppreſſi ad veſtram ſuſpiramus miſericordiam, quatenus Eccleſiæ matris veſtræ nobiſcum ſublevetis ruinam. Inſurrexerunt in nos, & prævaluerunt crudeliſſimi gentiles, viri abſque miſericordia, & de inhumanitatis ſuæ gloriantes malitia, Eccleſias Chriſti idololatriâ prophanaverunt, altaria demoliri ſunt, & quod humana mens refugit audire, ipſi non abhorrent in nos perpetrare. In noſtram Regionem ſæpiſſime efferantur, nullique parcentes rapiunt, cædunt, ſundunt, & exquiſitis tormentis affligunt, quosdam decollant, & capitia dœmoniis ſuis immolant. De quibuſdam viſceribus extractis, manus abſciſſas & pedes alligant, ubi eſt, inquiunt, Deus eorum? Quosdam in patibulo ſublatos permittunt ad majores cruciatus omni morte miſerabiliorem vitam pertrahere, cum vivi aſpiciant ſe per abſciſſionem ſingulorum membrorum mortificari, & ad ultimum cæſo ventre miſerabiliter eviſcerari. Quamplures vivos excoriant, & cute capitis abſtracta hoc modo larvati in Chriſtianorum fines erumpunt, & ſe Chriſtianos mentientes prædas impune abigunt. Phanatici autem illorum quotiens commeſſationibus vacare libet, *Ferus in dictis, capita,* inquiunt, *vult noſter Pripegala. Hujus fieri oportet ſacrificia.* Pripegala, ut ajunt, Priapus eſt & Beelphegor impudicus. Tunc decollatis ante prophanationis ſuæ aras Chriſtianis, & horrendis vocibus ululantes, *Agamus*, inquiunt, *dies lætitiæ, victus eſt Chriſtus, vicit Peripegala victorioſiſſimus.* Hujusmodi afflictiones ſine intermiſſione vel toleramus, vel formidamus, quoniam eos ſemper progredi, & in omnibus ingemiſcimus bene proſperari. Itaque fratres chariſſimi, totius Saxoniæ, Franciæ, Lutharingiæ, Flandriæ Epiſcopi, Clerici, & Monachi, de bonis ſumite exemplum, & Gallorum imitatores in hoc etiam eſtote: clamate hoc in Eccleſiis: Sancti-

[*a*] *alias* Adelgotus, XII. Archiepiſc. Magdeburgenſis electus 1107. a Clero & Populo, imo ab Henrico V. nominatus ſcribitur.

" Sanctificate jejunium, vocate cœtum, " congregate populum, annuntiate hoc, " auditum facite in omnibus terminis prælationis veſtræ, ſanctificate bellum, ſuſcitate robuſtos." Surgite Principes contra inimicos Chriſti, arripite clypeos, accingimini filii potentes, & venite omnes viri bellatores. Infirmus dicat, quia fortis ſum ego, quoniam Dominus fortitudo plebis ſuæ, & protector ſalvationum Chriſti ſui eſt. Erumpite & venite omnes amatores Chriſti & Eccleſiæ, & ſicut Galli ad liberationem Jeruſalem vos præparate. Hieruſalem noſtra ab initio libera, gentilium crudelitate facta eſt ancilla. Hujus muri propter peccata noſtra corruerunt. Sed ruina hæc ſub manu veſtra, quatenus lapides pretioſi omnes muri ejus, & turres Jeruſalem gemmis ædificentur. Plateæ ejus ſternantur auro mundo, & pro horrendo ſonitu gentilium in conſpectu PRIPELAGÆ cantetur in ea canticum lætitiæ, & pro immolatione de Chriſtiani ſanguinis effuſione, carnem & ſanguinem edant pauperes, ſaturentur, ut laudetis Dominum, qui requiritis eum, vivantque in ſæculum ſæculi corda veſtra, ut non deficiat de ore veſtro: alleluja, alleluja. Ad hoc bellum devotas offert manus cum populo ſuo Rex Dacorum, (*b*) & alii Principes per circuitum. Ipſe etiam Rex noſter hujus belli auctor cum omnibus, quos poterit adducere, promptiſſimus erit adjutor. Sabbatho in hebdomada rogationum erit conventus noſter *Merſeburch*, & ubicunque in Orientali Saxonia opportuna habemus loca. Sanctiſſimi Patres, Monachi, Eremitæ, atque reclufi, optimam partem cum Maria elegiſtis: ſed quia nunc tempus ita exigit, de contemplationis quiete cum Martha ſurgendum eſt vobis, quoniam fratribus veſtris plurimum turbatis, cum Martha admodum neceſſaria eſt Maria. Vobis loquimur, immo in nobis Chriſtus loquitur vobis. Surge, propera, amica, columba mea & veni. Flores bonæ operationis apparuerunt in terra Principum noſtrorum, tempus putationis advenit idololatriæ, vox turturis audita eſt, quoniam caſta mater Eccleſia ingemiſcit de Idololatriæ ſpurcitiis. Nemo accendit lucernam & ponit ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut qui ingrediantur, lumen videant. Luceat lux veſtra coram omnibus, ut videant opera veſtra. Surge itaque ſponſa Chriſti & veni. Sonet vox tua in auribus Chriſti fidelium, quatenus omnes ad Chriſti feſtinent bellum, Chriſti militibus veniant in adjutorium. Gentiles iſti peſſimi ſunt, ſed terra coram optima, carne, melle, farina . . . . avibus, & ſi excolatur, omnium de terræ ubertate proventuum, ita ut nulla ei poſſit comparari. Sic ajunt illi, quibus nota eſt. Quapropter, o Saxones, Franci, Lotharingi, Flandrigenæ famoſiſſimi, & domitores mundi, hic poteritis & animas veſtras ſalvas facere, & ſi ita placet, optimam terram ad inhabitandum acquirere. Qui Gallos ab extremo Occidente progreſſos in brachio virtutis ſuæ contra inimicos ſuos in remotiſſimo triumphavit (*c*) Oriente, ipſe tribuat vobis voluntatem, & potentiam hos affines & inhumaniſſimos gentiles ſubjugare, & in omnibus bene proſperari.

Martene & Durand. Collect. amplma Monumentorum Tomus I. p. 625. *ex Codice MS. Graffſchaffenſi.*

Calles in ſerie Epiſcoporum Miſnenſium pag. 106. *eandem Synodicam recudit.*

(*b*) *Rex Dacorum*, Regem Daniæ intellige ſtilo hujus Sæculi.
(*c*) *fors:* triumphare fecit.

Edictum Henrici V. Regis immixum concordato inter Paſchalem II. Papam & ipſum concludendo, ſed ob reſiſtentiam Epiſcoporum Germaniæ non concluſo. (*anno* 1111.)

HENRICUS Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus omnibus Chriſti-fidelibus in Eccleſia.

I. Notum eſſe volumus dilectioni & diſcretioni veſtræ ea, quæ inter nos, & Dominum illum Paſchalem erant, quomodo incepta tractata ſint: ſcilicet de conventione inter me & ipſum, de traditione

ditione Romanorum in me & meos, ut audita intelligatis, intellecta examinetis, examinata dijudicetis.

II. Igitur dum in eo totus eſſem, ut me ad Eccleſiæ utilitatem, & ipſius votum, ſi juſtum eſſet, componerem, cœpit exaltationem & dilatationem Regni ſuper omnes anteceſſores meos promittere. Studebat tamen ſubdole, quomodo Regnum & Eccleſiam a ſtatu ſuo diſcinderet, tractare. Quod ſic facere aggreſſus eſt. Regno quidem a Carolo quadringentis & amplius annis & ſub ſexaginta tribus Apoſtolicis, inveſtituras Epiſcopatuum, eorundem auctoritate & privilegiorum firmitate tenenti abſque omni audientia auferre volebat.

III. Et quum per nuncios noſtros ab eo quæreremus, quid de nobis fieret, in quo Regnum noſtrum conſtat, quomodo fere omnia anteceſſores noſtri Eccleſiis conceſſerunt, & tradiderunt, ſubjunxit: *Fratres, Eccleſiæ decimis, & oblationibus ſuis contentæ ſint: Rex vero prædia & regalia, quæ a Carolo & Ludovico; Ottone & Henrico Eccleſiis collata ſunt, ſibi & ſucceſſoribus ſuis recipiat & detineat.* Ad hoc quum noſtri reſponderent, nos quidem nolle violentiam Eccleſiis inferre, nec iſta ſubtrahendo tot ſacrilegia incurrere, fiducialiter promiſit, & Sacramento pro eo firmavit Dominica, *Eſto mihi*, ſe omnia hæc cum juſtitia & auctoritate Eccleſiis auferre, Nobisque & Regno cum juſtitia & auctoritate reddere. Noſtris itidem firmantibus, ſi hoc, ut præmiſſum eſt, ita compleſſet, quod tamen nullo modo fieri poſſe ſciebat: me quoque, uti quærebat, inveſtituras Eccleſiarum reſignaturum: ſicut in charta conventionis plenius poteritis videre.

Hæc eſt charta Conventionis ejus ad me. (anno 1111. 12. *Febr.)*

Dominus Papa præcipiet Epiſcopis præſentibus in die coronationis Regis, ut dimittant regalia Regno, quæ ad Regnum pertinebant tempore Caroli, Henrici & aliorum Prædeceſſorum ejus, & ſcripto firmabit ſub anathemate, ne quis eorum vel præſentium vel abſentium, vel ſucceſſorum eorum, intromittant ſe ullo modo, vel invadant eadem regalia, Id eſt, Civitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, Teloneum, Mercatum, Advocatias, omnia jura centurionum, id eſt, villicorum, turres & villas, quæ Regni erant cum omnibus pertinentiis ſuis militiam & caſtra. Nec ipſe Regem & Regnum ſuper his ulterius inquietabit, ſed privilegio ſuo ſub anathemate confirmabit, ne poſteri ſui inquietare præſumant: Regem benigne & honorifice ſuſcipiet, & more Prædeceſſorum ſuorum Catholicorum ſcienter non ſubtracto coronabit, & ad tenendum Regnum cum his omnibus officii ſui auxilio adjuvabit.

Si Dominus Papa hæc Regi non adimpleverit, ego Petrus Leonis juro, quod tota potentia mea tenebo ad Dominum Regem. Obſides autem, niſi effugerint, reddemus altero die poſt coronationem Regis. Si per Papam remanſerit, ut non coronetur, ſimiliter reddemus Dominico die, quum Rex ad proceſſionem venerit. Obſides dabo Gratianum filium meum & filium Vizonis filii, & filium ſororis meæ, ſi eum habere potero.

Hæc ſunt Sacramenta ex parte Domini Papæ.

Ego Petrus Leonis juro vobis, quia Dominus Papa proximo die Dominico adimplebit Regi, quod in charta Conventionis ſcriptum eſt.

Hæc ſunt Sacramenta ex parte Regis.

Ego Comes HERMANNUS.
Ego Comes GOTTFRIDUS.
Ego WOLMARUS.
Ego ADELBERTUS.

Juro vobis, quia Dominus Rex proxima quarta vel quinta feria ita Principes jurare faciet, & obſides dabit, ſicut in charta convenrionis ſcriptum eſt. Et ſic obſervabunt Domino Papæ, eo tenore, ſi Dominus Papa proximo die Dominico ſic adimpleverit Regi per omnia, ſicut in charta conventionis ſcriptum eſt.

IV. Ego vero ut oſtenderem nullam Eccleſiarum Dei diſturbationem ex velle noſtro procedere, in cunctorum oculis aſtantium, & auribus hoc decretum promulgavi.

Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus affirmando, & Beato Petro, omnibus Epiſcopis & Abbatibus, & omnibus Eccleſiis omnia, quæ Anteceſſores mei Reges vel etiam Imperatores eis conceſſerunt vel tradiderunt, & quæ illi pro ſpe æternæ retributionis obtulerunt, do. Ego peccator pro timore terribilis judicii nullo modo ſubtrahere recuſo.

V. Hoc decreto a me lecto & ſubſcripto, petii ab eo, ut ſicut in charta Conventionis ejus ſcriptum eſt, mihi adimpleret. Quum ego ſupradictæ poſtulationi inſiſterem, ſcilicet, ut cum juſtitia & auctoritate, promiſſa mihi conventione, firmiter univerſis in faciem ejus reſiſtentibus, & decreto ſuo palam hæreſim ineſſe clamantibus, ſcilicet Epiſcopis, Abbatibus tam ſuis quam noſtris, & omnibus Eccleſiæ filiis: hoc, ſi ſalva pace Eccleſiæ dici poteſt, privilegium proferre voluit.

PASCHALIS PAPÆ (*a*) DECRETUM.

Paſchalis Epiſcopus, Servus ſervorum Dei, dilecto filio Henrico Regi & ejus ſucceſſoribus Imperatoribus &c.

Divinæ legis inſtitutionibus ſancitum eſt, & Sacris Canonibus interdictum, ne Sacerdotes curis ſecularibus occupentur, neve ad Comitatum, niſi pro damnatis eruendis, atque pro aliis, qui injuriam patiuntur, accedant. Unde & Apoſtolus Paulus inquit: *Judicia* (*b*) *ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum.* In veſtri autem regni partibus Epiſcopi vel Abbates adeo curis ſecularibus occupantur, ut Comitatum aſſidue frequentare, & militiam exercere cogantur: quæ nimirum aut vix aut nullo modo ſine rapinis, ſacrilegiis, incendiis, aut homicidiis exhibetur. Miniſtri vero Altaris, miniſtri Curiæ facti ſunt: quia Civitates, Ducatus, Marchionatus, Monetas, turres, & cætera ad Regni ſervitium pertinentia a Regibus acceperunt. Unde etiam mos Eccleſiæ intolerabilis inolevit, ut electi Epiſcopi nullo modo conſecrationem acciperent, niſi prius per manum Regiam inveſtirentur. Aliquando etiam vivis Epiſcopis inveſtiti ſunt.

His & aliis plurimis malis, quæ per inveſtituram plerumque contigerant, prædeceſſores noſtri Gregorius (*c*) octavus, & Urbanus ſecundus, felicis memoriæ Pontifices excitati, collectis frequenter Epiſcopalibus Conciliis, inveſtituras illas manus laïcæ damnaverunt: & ſi qui Clericorum per eam tenuiſſent Eccleſias, deponendos; datores quoque communione privandos percenſuerunt, juxta illud Apoſtolicorum (*d*) canonum capitulum, quod ſe ita habet: *Si quis Epiſcopus ſeculi poteſtatibus uſus Eccleſiam per ipſas obtineat, deponatur, & ſegregetur, omneſque, qui illi communicant.* Quorum veſtigia ſubſequentes & nos eorum ſententiam Epiſcopali Concilio confirmamus.

Tibi itaque fili chariſſime Henrice Rex & nunc per officium noſtrum Dei gratia Romanorum Imperatori & Regno regalia illa dimittenda præcipimus; quæ ad Regnum manifeſte pertinebant tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & cæterorum prædeceſſorum tuorum. Interdicimus etiam & ſub anathematis diſtrictione prohibemus, ne quis Epiſcoporum ſeu Abbatum, præſentium vel futu-

(*a*) Hoc Decretum, vel prætenſum Decretum Paſchalis II. reperitur etiam *in Collectione Regia Concilior. Tomo XXVI. pag. 732. in Labbeana Tomo X. pag. 650:* ſed erras, ſi credis, hoc edictum reapſe expeditum fuiſſe & vulgatum. Eſt idea edicti ab Henrico V. edendi ea die, quo Papa ipſi coronam Imperii impoſiturus eſſet: Probatio facilis & clara: nam primo Pontifex in eo reddit Imperatori omnes Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & omnia Regalia, quæ hactenus Epiſcopi & Abbates poſſederant, quorum victus deinceps e ſolis Decimis deſumeretur: hoc facto Imperator renuntiat omnibus inveſtituris per baculum & annulum. Hæc conventio facta eſt 12. Februarii, ſed ob Epiſcopos in faciem Henrico reſiſtentes, & decreto illi hæreſin palam ineſſe clamantes, effectum nullum habuit hæc conventio. *2do.* In eo edicto loquitur Rex de Coronatione Imperatoria, quaſi jam facta, quæ nonniſi 9. Aprilis ſequentis contigit. *Hæc annotatio Dumontis eſt.*

(*b*) I. Cor. VI. (*c*) *imò* ſeptimus. (*d*) Canon. XXXI. Tomo I. noſtro p. 134.

futurorum eadem regalia invadant, id eſt, Civitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, Teloneum, Mercatum, Advocatias, jura centurionum; & Turres, quæ Regni erant, cum pertinentiis ſuis, militiam & caſtra, & ne ſe deinceps niſi per gratiam regis, de ipſis regalibus intromittant. Sed nec poſteris noſtris liceat, qui poſt nos in Apoſtolica ſede ſucceſſuri erunt, aut te aut regnum ſuper hoc inquietare negocio.

Porro Eccleſias cum oblationibus & hæreditariis poſſeſſionibus, quæ ad regnum manifeſte pertinebant, liberas manere decrevimus, ſicut in die coronationis tuæ omnipotenti Domino in conſpectu totius Eccleſiæ promiſiſti. Oportet enim Epiſcopos curis ſæcularibus expeditos, curam ſuorum agere populorum, nec Eccleſiis ſuis abeſſe diutius. Ipſi enim juxta Paulum Apoſtolum pervigilant, tanquam rationem pro animabus eorum reddituri.

De (*d*) traditione vero in nos vel in noſtros, ſic ſe res habet. Vix portas civitatis ingreſſi ſumus, cum noſtris infra muri mœnia ſecure vagantibus, quidam vulnerati, alteri interfecti, omnes vero ſpoliati aut capti ſunt. Ego tamen quaſi pro levi cauſa non motus, bona & tranquilla mente uſque ad Eccleſiæ Beati Petri januas cum proceſſione perveni. Quod ſic geſtum fuiſſe, rei veritas multorum aſtipulata teſtimoniis, qui interfuere, proteſtatur.

Goldaſtus Tomo I. pag. 255.
Ex quo Dumont Corps Diplomatique.

(*d*) Hic articulus adjectus eſt in editione Regia Conciliorum decreto, aut ſic dicto decreto Papæ Paſchalis, quaſi illius pars eſſet; ſed male. Patet manifeſte, articulum iſtum eſſe continuationem edicti Imperatoris, in quo hic narrat, quomodo in ſuos Romani irruerint, poſtquam in urbem ingreſſus fuerat. Reliqua edicti perierunt. *Dumont Corps Diplomatique pag.* 62.

Summa ejuſdem (e) *Conventionis ſive Concordati inter Imperatorem & Pontificem ſecundum PETRUM Diaconum.*

Collectio Regia Conciliorum Tom. XXVI. pag. 777. *ex PETRO Diacono Chronic. Caſſinenſ. Lib. IV. Cap.* 37. *ſine data. PHILIP. LABBEI Collectio Concilior. Tom. X. col.* 772. *juxta Collection. Regiam.* (f) *BARONII Annal. Eccleſiaſt. Tom. XII. GOLDASTI Conſtitutiones Imperiales Tom. I. pag.* 252.

MIſſis Romam Nunciis, inter illos & Petrum Leonis, & cæteros Pontificis nuntios in porticu S. Petri convenit: ut Imperator die coronationis ſuæ omne male uſurpatum Eccleſiaſticum jus in manibus Pontificiis, adſtante clero & populo, per ſcriptum deponeret, cum id ipſum Papa de negotiis regalibus faceret, idque Sacramento firmaret. Dimitteret Eccleſias liberas cum oblationibus & poſſeſſionibus ſuis, quæ ad regnum non pertinent. Abſolveret Papa a juramentis populos, qui contra epiſcopos facere compulſi ſunt. Patrimonia poſſeſſioneſque Beati Petri reſtitueret, ſicuti a Carolo, Ludovico, Henrico, aliiſque Imperatoribus conceſſa ſunt libera: ſervaretque ea Beato Petro pro juribus. Nihil aut faceret, aut diceret, ut Papa Pontificatum amittat, nihilque ipſe patiatur in vita, vel in membris vel capiatur mala captione, aut per ſuſpectam perſonam: nec fideles ejus, qui pro ipſo fidem ei dederint, id eſt, Petrus Leonis cum filiis ſuis, quorum bona nullum patiantur detrimentum; & ſi quis

[*e*] Pontifex non iniit hanc Conventionem, niſi ut moram injiceret Imperatori, qui Italiam ingreſſus fuerat cum 80000. militibus, ut Papam meliora ſapere doceret, quique jam Romæ inſtabat. Conventio hæc facta eſt juxta Goldaſtum circa feſtum Nativitatis, quod Imperator celebravit Florentiæ.

(*f*) Baronius, & Goldaſtus id referunt ad annum 1110. ſed, ſi parumper rem examinaveris, videbis, id eſſe, prout titulus præ ſe fert, ſummarium narrationis eorum, quæ concluſa ſunt inter Pontificem, & Imperatorem 12. Februarii anni 1111. quodque ideo huc ſpectat, neque ad annum 1110. referri poteſt. *Dumont.*

quis eis malum fecerit, Rex fideliter illos adjuvaret. Pro hujuſmodi obſervandis Pontifici prædes dabit, Fridericum ſororis ſuæ filium, Engelbertum & Theobaldum Marchiones, Hermannum & Gotfridum Comites, Fridericum Palatinum Comitem Saxonum, Berengarium de Bajoaria, Fridericum Saxonem, Albertum Cancellarium, Cononem Berengarii fratrem, Siceborh Bajoarium, Henricum Carinthiæ Ducem, Bertulphum Bertulphi Ducis filium, qui jurabit Papæ ſecuritatem de vita, de membris, de papatu, de captione. Quæ niſi Imperator ſervaret, ad Romanam Eccleſiam cum ſuis honoribus teneretur. Obſides pro ſecuritate Pontificis Rex dare pollicitus eſt proxima quinta feria; eosque ſecure ad Inſulam mittere in poteſtatem Papæ: Fridericum Ducem nepotem ſuum, Brunonem Epiſcopum Spirenſem, Conradum nepotem Comitis Herimanni, & filium ejus, & Henricum Friderici Comitis fratrem, obſides ſi recepiſſet, eos redderet in die coronationis ſuæ, ponte transmiſſo: Et ſi forte coronatus non fuiſſet, aut non tranſiiſſet, ſimiliter redderet apud Caſtellum Sancti Angeli. Legatos quos ad eum Papa dirigeret, dum irent & redirent, ſecuros a ſe ſuisque redderet: & ſi eis ſcienter aliquid injuriæ illatum eſſet, emendaturum fideliter. Quæ omnia poſtquam impleverit Rex, Papa juberet Epiſcopis adſtantibus in die coronationis ejus, ut regalia Imperatoris dimitterent, quæ a temporibus Caroli, Ludovici, Henrici, aliorumque prædeceſſorum ad Regnum pertinebant. Scripto firmaret ſub anathematis pœna, auctoritate ſua, ne quis eorum vel præſentium vel abſentium vel ſucceſſores eorum regni ſe intromitterent juribus: neque invaderent civitates, Ducatus, Comitatus, Monetas, vectigalia, mercata, Advocationes Imperii, Centurionum jura: curteſque eſſent Imperii cum pertinentiis ſuis, & militaria Imperii caſtra. Nec ipſe Imperatorem, nec Romanum Imperium ſuper his ulterius inquietaret: & privilegio ſub anathemate iſta confirmaret; ne poſteri ſui ultra inquietare præſumerent. Imperatorem benigne, & cum honore ſuſciperet, & more prædeceſſorum ipſius Catholicorum Imperatorum ſcienter, & non ſubtracto coronaret: & ad tenendum Imperium officii ſui juvaret auxilio. Hoc ſi papa non impleret, Petrus Leonis cum ſuis omnibus ſe ad Imperatorem teneret. Obſides, niſi effugerent, altero poſt coronationem die reſtitueret. Si ex ipſius Papæ parte remanſerit, ut non coronaretur, ſimiliter redderet. Hæc ita conſtituta jurejurando firmavit Imperator, Albertus Cancellarius, Hermannus, Fridericus Saxo, Cono Berengarii frater, Siceboth de Bavaria, Henricus Carinthiæ Dux, Bertulphus Bertulphi Ducis filius. Hi omnes poſt Imperatorem eo ordine jurarunt, ut, ſi Imperator hæc implere nollet, ipſi cum omnibus ſuis cum Romana Eccleſia tenerent.

CONCORDATUM PRIMUM CONCLUSUM.

Concordatum alterum ſive Conventio ſecunda inter Paſchalem II. Papam, & Henricum V. Imperatorem inita in caſtris, ante urbem Romam, menſe Aprili, anno Domini MCXI. *Quâ Dominus Papa Imperatori jus inveſtiturarum inter eos hucuſque controverſum concedit, & vice verſa Cæſar promittit Patrimonia, poſſeſſiones Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ablata, & ablatas reſtituere, ac Domino Papæ obedientem ſe præbere, ſalvo tamen honore Regni & Imperii.*

GOLDASTI Conſtitutiones Imperiales Tom. I. pag. 254. *Collectio Regia Concilior. Tom. XXVI. pag.* 786. *PHILIP. LABBEI. Concilior. collect. Tom. X. col.* 779. *BARONII Annales Eccleſiaſtici Tom. XII. No. IV.*

EX PARTE IMPERATORIS.

EGo Henricus Imperator liberos dimittam, quarta & quinta feria proxima Dominum Paſchalem, & Epiſcopos & Cardinales, & omnes captivos

obſides, qui pro & cum eo capti ſunt, & libetos ſecure produci faciam intra portam Tranſtiberinæ civitatis: nec ulterius capiam aut capi faciam vel permittam eos, qui in fidelitate Domini Papæ Paſchalis permanent, & populo Romano, & Tranſtiberinæ Inſulæ civitati pacem, & ſecuritatem ſervabo tam per me quam per meos, & in perſonis & in rebus, qui pacem mihi ſervaverint.

II. Patrimonia & poſſeſſiones Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ abſtuli, reſtituam; & cunctæ quæ habere debet, more Anteceſſorum meorum recuperare, & tenere adjuvabo bona fide. Et Domno Papæ Paſchali obediam, ſalvo tamen honore Regni & Imperii, ſicut Catholici Imperatores, Catholicis Pontificibus Romanis. Hæc omnia bona fide obſervabo, ſine fraude & malo ingenio.

Et iſti ſunt juratores ex parte Imperatoris Henrici.

Fridericus Colonienſis Archi-Epiſcopus.
Gebehardus Tridentinenſis Epiſcopus.
Bruno Spirenſis Epiſcopus.
Albertus Cancellarius.
Hermannus (*g*) Comes.
Berengarius Comes Sultzbachenſis.
Fredericus Comes Palatinus.
Item Fredericus Comes.
Bonifacius Marchio Tuſciæ.
Albertus Comes de Blandriaco.
Godefridus Comes Palatinus Rheni.
Wetnerus Marchio.

Ex parte Pontificis.

Domnus Papa *PASCHALIS* concedit Domno Imperatori *HENRICO* & Regno ejus, privilegio ſuo ſub anathemate & confirmabit, & corroborabit, Epiſcopo vel Abbate libero electo, ſine Simonia aſſenſu Imperatoris, quod Domnus Imperator cum annulo & virga inveſtiat. Epiſcopus autem vel Abbas ab Imperatore inveſtitus libere accipiat conſecrationem ab Epiſcopo, ad quem pertinuerit. Si quis vero a Clero, & a populo eligatur, niſi ab Imperatore inveſtiatur, & a nemine conſecretur, & Archi-Epiſcopi, & Epiſcopi libertatem habeant conſecrandi ab Imperatore inveſtitos. Super his etiam Dominus Papa Paſchalis non inquietabit Imperatorem Henricum, nec ejus Regnum & Imperium.

Juramentum Pontificis.

Domnus Papa *PASCHALIS* non inquietabit Dominum Imperatorem *HENRICUM* nec ejus Regnum de inveſtitura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, neque de injuria ſibi illata, & ſuis in perſonis, & bonis, neque aliquod malum reddet ſibi vel alicui perſonæ pro hac cauſa; & penitus in perſonam Imperatoris *HENRICI* nunquam (*h*) anathema ponet, nec remanebit in Domino Papa, quin coronet eum, ſicut in (*i*) ordine continetur, & Regnum & Imperium officii ſui auxilio eum tenere adjuvabit pro poſſe ſuo. Et hæc adimplebit Domnus Papa ſine fraude, & malo ingenio.

Hæc ſunt nomina illorum Epiſcoporum, & Cardinalium, qui præcepto Domini Papæ PASCHALIS privilegium & amicitiam Sacramento confirmaverunt Domno Imperatori HENRICO.

Petrus Portuenſis Epiſcopus.
Centius (*k*) Sabinienſis Epiſcopus.
Robertus Cardinalis ſancti Euſebii.
Bonifacius Cardinalis ſancti Martini.
Anaſtaſius Cardinalis ſancti Clementis.
Gregorius Cardinalis Apoſtolorum Petri & Pauli.
Item Gregorius Cardinalis S. Chryſogoni.
Joannes Cardinalis ſanctæ Potentianæ.

Riſus

(*g*) *alias* Dux.
(*h*) Non obſtante hoc juramenro Concilium Larcranenſe, quod inchoatum eſt 28. Maji anni 1112, poſtquam Imperaror redierar in Germaniam, juſſir comburi bullam, conceſſam pro inveſtituris, & excommunicavit Imperarorem, idque adhuc confirmatum eſt in aliis Conciliis. Henricus V. fruſtra conqueſtus eſt, quod Pontifex violarer juramentum: Paſchalis reſpondir, ſe quidem promiſiſſe, quod ipſe nunquam Imperarorem excommunicaturus eſſer; ſed nequaquam, quod non eſſer eum excommunicaturus per alios. Vide *Heiſs Hiſt. de l'Empereur. Tom, I. Lib. II. C.* 10.
(*i*) Cæremoniale Romanum *hodie dicitur.*
(*k*) *alias*: Cenſius.

Riſus Cardinalis ſancti Laurentii.
Rainerus Cardinalis ſanctorum Marcellini & Petri.
Vitalis Cardinalis ſanctæ Balbinæ.
Dinzo (*m*) Cardinalis ſancti Marci.
Theobaldus Cardinalis Joannis & Paulj.
Joannes Diaconus ſanctæ Mariæ in ſchola græca.
Leo Diaconus ſancti Vitalis Martyris.
Abbo Diaconus ſanctorum Sergii & Bacchi.

Nota ex WILIELMO Malmesburienſi Lib. V. Hac conventione expleta, & prædictorum Epiſcoporum & Cardinalium Sacramento confirmata, oſculo utrimque dato, Domnus Papa IV. Idus Aprilis, Dominica *Quaſimodo geniti*, Miſſam celebravit, in qua poſt Communionem ſuam & Miniſtrorum Altaris, Imperatori corpus & ſanguinem Domini dedit in hæc verba: *Hoc Dominicum corpus, quod ſacroſancta retinet Eccleſia, natum ex Maria Virgine, elevatum in cruce pro Redemptione humani generis, damus tibi, Fili cariſſime, in remiſſionem peccatorum tuorum, & in conſervationem confirmandæ pacis, & veræ amicitiæ inter me & te, & Regnum & Sacerdotium.*

Nota alia ex PETRO DIACONO in Chronico Caſſinenſi Cap. XLI. Coronatus eſt autem idem Imperator portis omnibus Romanæ urbis, ne quis civium eo adveniret, obſeratis. Cumque ad hoſtiæ confractionem veniſſet, partem ipſe ſumens, reliquam Imperatori tradidit, dicens: *Sicut pars iſta vivifici corporis diviſa eſt, ita diviſus ſit a Regno Chriſti & Domini, qui pactum iſtud rumpere ac violare tentaverit.* Poſt coronationem finitis Miſſarum ſolemniis, Imperator in caſtra regreditur. Pontifex autem in urbem regreſſus eſt.

Decretum primum PASCHALIS II.

1111. 4. *Aprilis, quo concedit Henrico V. inveſtituras.*

PASCHALIS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, CARISSIMO IN CHRISTO FILIO, HENRICO (*n*) TEUTONICORUM REGI, ET PER DEI OMNIPOTENTIS GRATIAM ROMANORUM IMPERATORI AUGUSTO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

I. Regnum veſtrum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ (*o*) ſingulariter cohærere diſpoſitio Divina conſtituit. Prædeceſſores ſiquidem veſtri probitatis, & prudentiæ amplioris gratia Romanæ urbis Coronam & Imperium conſecuti ſunt. Ad cujus videlicet Coronæ & Imperii dignitatem, tuam quoque perſonam, fili cariſſime HENRICE, per noſtri Sacerdotii Miniſterium Majeſtas Divina provexit. (*p*) Illam igitur dignitatis prærogativam, quam prædeceſſores noſtri veſtris prædeceſſoribus Catholicis Imperatoribus conceſſerunt, & privilegiorum paginis confirmaverunt, nos quoque tuæ dilectioni concedimus, & præſentis privilegii pagina confirmamus, ut Regni tui Epiſcopis (*q*) & Abbatibus libere præter violentiam, & Simoniam electis, inveſtituram virgæ & annuli conferas; poſt inveſtionem vero canonice conſecrationem accipiant ab Epiſcopo, ad quem pertinuerit.

II. Si autem a Clero (*r*) vel a populo præter aſſenſum tuum electus fuerit, niſi a te inveſtiatur, a nemine conſecretur (exceptis (*s*) nimirum illis qui vel in Archi-Epiſcoporum vel in Romani Pontificis ſolent diſpoſitione conſiſtere)

III. Sane Archi-Epiſcopi & Epiſcopi libertatem habeant a te inveſtitos Epiſcopos, & Abbates canonice conſecrandi.

IV. Prædeceſſores enim veſtri Eccleſias Regni ſui tantis regalium ſuorum beneficiis ampliarunt, ut regnum ipſum Epiſcoporum maxime, & Abbatum præſidiis

(*m*) *alias* Cuno *vel* Cuzo.
(*n*) Hæ duæ voces deſunt editioni Regiæ Pariſinæ Conciliorum.
(*o*) *Deeſt ibid.* (*p*) Illud &c. *Privilegium ibid.*
(*q*) vel *ibid.* (*r*) *alias*: Clero & populo.
(*s*) Hæc parentheſis abeſt ab editione Sureti, *teſte Goldaſto.*

ſidiis oporteat communiri, & populares diſſenſiones, quæ in electionibus (*s*) ſæpe contingunt, regali oporteat Majeſtate compeſci. Quamobrem (*t*) prudentiæ veſtræ & poteſtati cura debet (*u*) ſollicitius imminere, ut & Romanæ Eccleſiæ magnitudo & cætera ſalus, tuis (præſtante Domino) beneficiis & ſervitiis couſervetur.

V. Si qua igitur Eccleſiaſtica vel ſecularis (*v*) potentia aut perſona hanc noſtræ conceſſionis paginam ſciens, contra eam temerario auſu venire tentaverit, anathematis vinculo, niſi reſipuerit, innodetur, honoriſque ac dignitatis ſuæ periculum patiatur. Obſervantes autem hoc miſericordia Divina cuſtodiat, & perſonam (*w*) ac Majeſtatem, poteſtatemque tuam ad honorem ſuum & gloriam feliciter imperare concedat.

Confirmatio. (*x*)

HÆc ſunt verha, quæ dixit Dominus Apoſtolicus Domino Imperatori HENRICO in communione corporis & ſanguinis Chriſti, die Coronationis ſuæ. Domne Imperator HENRICE, corpus Domini, natum ex Maria Virgine, paſſum in cruce pro nobis, ſicut Sancta Catholica tenet Eccleſia, damus tibi in confirmationem veræ pacis & concordiæ inter me & te, Amen. Anno Verbi Incarnati MCXI. hoc confirmatum eſt in Baſilica S. Petri, XVI. Cal. Martii, regnante in cœlis Domino Noſtro JESU Chriſto cum Patre æterno & Spiritu Sancto. Amen.

Goldaſt. Tom. I. pag. 255.

Collectio Regia Concilior. Tom. XXVI. pag. 787.

Phil. Labbei. Concilior. collect. Tom. X. col. 779.

Baronii Annal. Eccleſiaſt. Tom. XII. ad annum 1111.

Dumont Corps Diplomatique Tom. I. No. CXII.

(*s*) Electis omnibus. *ibid.* (*t*) prudentiæ & poteſtati tuæ. *ibid.*
(*u*) ſollicite *ibid.* (*v*) perſona *ibid.*
[*w*] Hæ 2. voces deſunt. *ibid.*
(*x*) Hæc addita Confirmatio non extat in Conciliorum collectione Regia, nec in Labbeana, & dies datæ falſus eſt: nam Confirmatio facta a Papæ per communionem unius hoſtiæ inter Pontificem & Papam diviſæ, accidit menſe Aprili Dominica *Quaſimodo*, vel *in Albis*: vide præcedentes duas chartas ex Wilhelmo Malmesburienſi & Petro Diacono deſcriptas. Lectiones variantes collatæ ſunt cum Conciliorum editione Regia. *Hæc Cl. Dumont adnotavit.*

Decretum Concilii Lateranenſis anno Domini MCXII. habiti; quo Privilegium de inveſtituris Epiſcopatuum & Abbatiarum per Imperatorem concedendis, a Papa Paschali *Imperatori Henrico nuper conceſſum, à Concilio damnatur, revocatur, & omnino caſſatur.*

PRivilegium illud, quod non eſt privilegium, (neque vero dici poteſt privilegium, ſed pravilegium) quod pro liberatione captivorum & Eccleſiæ, Domino Papa Paschali per violentiam Henrici Regis extortum, Nos omnes in hoc ſancto Concilio cum eodem Domino Papa congregati, Canonica cenſura & Eccleſiaſtica auctoritate, judicio ſancti Spiritus damnamus, & irritum eſſe judicamus, atque omnino caſſamus, & ne quid auctoritatis & efficacitatis habeat, penitus excommunicamus. Quod ideo damnatum eſt, quod in eo privilegio continebatur, quod electus canonicè a Clero & populo, a nemine conſecretur, niſi prius a Rege inveſtiatur, quod eſt contra Spiritum Sanctum & Canonicam inſtitutionem.

Perlecta vero hac charta acclamatum eſt ab univerſo Concilio: Amen, Amen. Fiat, fiat. Archi-Epiſcopi vero & Epiſcopi quoque, & Presbyteri Cardinales, qui interfuerunt ipſi Conſilio, hi ſunt videlicet:

Cenſius C. Sabinenſis.

Petrus G. Portuenſis.
Leo L. Oſtienſis.
Coro C. Præneſtinus.
Joannes J. Tuſculanus.
Joannes Patriarcha Venetus.
Sennes L. Capuanus.
Landulphus L. Beneventanus.
Maurus A. Amalphitanus.
H. Rheginenſis.
Hydruntinenſis.
Guillelmus Brunduſienſis.
Conſentinus.
Geruntinenſis.
Roſſanenſis.
Segobienſis.
Galo G. Legionenſis Legatus pro Bituricenſi.
Guido G. Viennenſis Archi-Epiſcopus.
Rogerius R. Volaterranus.
Gaufridus G. Senenſis.
Rolandus Populonenſis R. Popubre.
Gregorius G. Tarracinenſis.
Guillelmus G. Syracuſanus pro omnibus Siculis.
Verutanus G. Vorrianus.
Bruno B. Siginenſis, & alii centum fere Epiſcopi.

Presbyteri Cardinales:

Bonifacius B. Cardinalis, tituli S. Marci.
Anaſtaſius R. Cardinalis, tituli S. Clementis.
Romanus R. Cardinalis, tituli S. Priſcæ.
Gregorius G. Cardinalis, tituli SS. Apoſtolorum.
Benedictus B. Cardinalis, tituli S. Petri ad vincula.
Robertus R. Cardinalis, tituli S. Euſebii.
...Boſo R. Cardinalis, tituli S. Laurentii in Damaſco.
Joannes J. Cardinalis, tituli S. Cæciliæ.
Divizo B. Cardinalis, tituli S. Martini.
Gregorius F. Cardinalis S. Chryſogoni.
Rainerius R. Cardinalis, tituli Ss. Petri & Marcellini.
Petrus V. Cardinalis, tituli S. Sixti.
Albericus A. Cardinalis, tituli S. Suſannæ.

Cardinales Diaconi octo.

Abbas Sublacenſis.
Joannes Abbas Cajetanus.
Abbas S. Andreæ.
Leo.
Gregorius.
Aldo.
Theobaldus.
Roſimannus.

Qui in damnationem dicti privilegii conſenſerunt, cum Abbatibus aliis, & multitudine innumerabili tam Clericorum quam Laicorum.

Et poſt hæc ita in Codice:

Hæc charta lecta eſt a Gerardo Engolismenſi, Leone Oſtienſi, Galone Legionenſi Epiſcopis, Roberto Cardinali tituli Sancti Euſebii, & Gregorio Cardinali tituli ſanctorum duodecim Apoſtolorum, de communi aliorum conſenſu.

Collectio Regia Concilior. Tom. XXVI. pag. 774.
Phil. Labbei. Concilior. collect. Tom. X. pag. 767.
Baronii Annal. Eccleſ. Tom. XII. ad annum 1112.
Dumont. Tom. I. Corps diplomatique No. CXIV.

ARGENTINÆ CONVENTUS
SUB OTTONE EPISCOPO.
ANNO CHRISTI MCXI. PASCHALIS II. PAPÆ XI. HENRICI V. REGIS VI.

Summa.* *Nemini liceat bona Monachorum aut Canonicorum habere, aut uſurpare.

Menſe Septembri exeunte, Spirâ Argentinam aſcendit (Henricus V.) frequentemque inibi Germaniæ ſuperioris & Lotharingiæ præcipue Principum Conventum habuit, recenſentur in diplomatis teſtes: *Albertus Moguntinus Archiepiſcopus, Bruno Trevirenſis Archiepiſcopus, Cunradus Saltzburgenſis Archiepiſcopus, Burchardus Monaſterienſis Epiſcopus, Bruno Spirenſis Epiſcopus, Cuno Strazburgenſis Epiſcopus,*

pus, Albero Metenſis Epiſcopus, Richardus Virdunenſis Epiſcopus, Eberhardus Eiſtetenſis Epiſcopus, Ulricus Conſtantienſis Epiſcopus, Rudolfus Baſilienſis Epiſcopus, Fridericus Dux, Herimannus Marchio, Comes Godefridus de Calven, Fredericus de Zeilra, &c. Data VII. Non. Octobris, Indictione IV. anno Dominicæ Incarnationis MCXI. Regnante Henrico V. Rege Romanorum anno VI. Imperante I. Actum eſt Argentinæ in Chriſto feliciter.

Ibidem pro tribunali ad ſupplicationem Monachorum Ettenheimenſium, qui poſſeſſiones ſuas injuſte a quibusdam retineri conquerebantur, edictum promulgavit: *Ne cuiquam liceat bona Monachorum & Canonicorum habere, aut uſurpare.*

Guillimannus de Epiſcopis Argentinenſib. pag. 219.

SYNODUS TULLENSIS DIOECESANA

SUB RIQUINO, DEI GRATIA, PROVISORE TULLENSIUM,

Adjudicante Prioratum Frondonenſis cellæ Abbati Cluniacenſi contra prætenſiones Abbatis Mediani Monaſterii.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Riquinus Dei gratia Proviſor Tullenſium, Pontio Abbati Cluniacenſi, ejusque ſucceſſoribus regulariter promovendis in perpetuum. Apoſtolicæ dignitatis ſublimitas tanto propenſiori ſtudio a cunctis eſt fidelibus inceſſanter honoranda, quanto conſtat evidentius, quoniam eorum meritis & doctrina, ut ſol & luna, ſancta refulget Eccleſia, quæ fundata ſuper petra, hæreticæ pravitatis irritamenta reſpuit, nec recipit blandimenta. Cum igitur omnibus, quos Rex cœleſtis Regni & gloriæ ſuæ conſortes inſtituit, piæ devotionis ſit adhibendum ſtudium, inſtantius tamen ei prædcordialis deſiderii licet vigilanter impendere famulatum, cui Deus Eccleſiæ ſanguine ſuo redemptæ ſpecialiter conſtituit principatum, qui poſt Deum cuſtos gregis, & paſtor extat ovium, janitor cœli & Princeps Apoſtolorum. Denique Beati Petri nomine, & titulo triumphaliter inſignita, ſub prærogativa religionis fulget incomparabiliter ſancta Cluniacenſis Eccleſia; quæ clauſis & depreſſis oculis carnalibus, fervore ſpirituali docet inhianter contemplari cœleſtia, quæ ſummi patris familias, ut vere dicam, univerſalis domus eſt & curia, in qua Deo ſacra laudum reſultant præconia. Ab hac ſiquidem felici turma & inexpugnabili exercitu, Jeruſalem ſuperna agmina ſibi aſſumit purpurea, quæ ſuper thronos judicantium ordinem reſidendo geſtant florentia ſerta, felix ſatis, & beata devotio tam celeberrimæ congregationis & Eccleſiæ obſequiis & cultui fideliter inſervire; cujus ego, licet indignus, beneficii & orationum exequutor, & particeps cupiens exiſtere, hanc pro modulo meo neceſſariis ampliare ſumptibus, & quæ in noſtra Diœceſi poſſidebant, tenore canonico propoſui ſtabilire.

Ad perpetuam itaque Monaſterii tui pacem, Ponti in Chriſto dilectiſſime fili, manifeſtamus poſterorum notitiæ determinationem cauſæ Frondoni-cellæ noſtris temporibus definitæ. Abbas denique Mediani-Monaſterii, Bertricus nomine, *in generali Synodo* noſtram cenſuram adiens, querimoniam movit ſuper Wicardo priore Frondonenſis cellæ, aſſerens quoniam Odoinus vir illuſtris, ſancto Petro Mediani-Monaſterii coram liberis teſtibus de cella illa donum & inveſtituram feciſſet; ſed facta poſtmodum retractatione, Cluniacenſis Eccleſia eam irrationabiliter, etiam præſumptuoſe invaſiſſet; præfatus ſiquidem Odoinus ibidem tunc præſens, hoc omnimodis denegavit etiam ſe nunquam Eccleſiæ Mediani-Monaſterii inde donationem feciſſe, productis liberalibus teſtibus jurare propoſuit. Prior autem uſus prudentiori conſilio, Abbatem ſuum, ut res exigebat, ſuper hoc conſultutus, uſque ad *proximam Synodum* inducias petiit, quas cum prolixitate itineris, tum re-

motione Abbatis, uſque *ad tertiam Synodum*, ingruente rei difficultate, protraxit.

Tandem igitur in medio totius *Synodalis conventus* protulit cartham, felicis prædeceſſoris noſtri piæ memoriæ Pibonis ſigillo inſignitam, in qua continebatur, quod per manum prædicti Pontificis Domnus Odoinus de cella Frondonenſi, cum omnibus appenditiis ſuis, Sancto Petro Cluniacenſi liberaliter donationem feciſſet, & etiam Abbas Cluniacenſis jam fere per XXX. annos ſub ſua diſpoſitione quietè poſſediſſet: ſuper hoc & ipſe Odoinus ultimo ſe conſtanter intulit, & hæc ita ſe habere, adhibitis ſex liberalibus teſtibus, jurejurando probavit. Tam evidenti ratione, tam probabili diſcuſſione, Abbas Mediani-Monaſterii vana ſpe fruſtratus receſſit.

Prior vero Cluniacenſis, quod noſtri erat officii, ſuper hoc fieri poſtulavit. Banno ergo Dei & noſtro, authoritate etiam Pontificali ſancimus & interdicimus, ne aliquis deinceps Eccleſiæ Cluniacenſi pro cella Frondonenſi calumniam moveat; alioquin maledictionem extremo diſtrictionis die in anima ſua inveniat, nec habeat partem in ſorte electorum Dei, niſi digne ſatisfaciens reſipiſcat. Tibi autem & omnibus tuis in ſancto ſuo ſervitio concedat Divina miſeratio perſeverantiam propoſiti ſalutaria: detque Dominus faciem veſtram, ut adamantem & ſilicem, ut cum magna libertate poſſitis objurgare domum exaſperantem. Ad excludendam itaque omnem impoſterum controverſiam, fieri decrevimus hujus deſcriptionis paginam, quam ſigillo noſtro legitime confirmantes, ſignis & teſtimonio noſtrorum fidelium tradidimus roborandam.

Signum Riquini Epiſcopi.
Sign. Theomari Abbatis ſancti Manſueti.
Sign. Vindrici Abbatis ſancti Apri.
Sign. Stephani Primicerii.
Sign. Berengarii Decani.
Sign. Hugonis Archid.
Sign. Gotberti Archid. & cantoris.
Sign. Odoini.
Sign. Theoderici de ſancto Hilario.
Sign. Theoderici de Clavo Monte.
Sign. Equini de Barbani-villa.
Sign. Giratdi de Blanteriis.
Sign. Adelini de Girancort.
Sign. Galteri de Clavo-monte.
Sign. Galteri, & Theodorici fratris de Vinricort.

Acta ſunt hæc Tulli in Synodo generali in majori Eccleſia Sancti Stephani Proto-Martyris, anno ab Incarnatione Domini MCXI. Ordinationis vero noſtræ IV. Indictione IV. Epacta IX. Concurrente VI. Imperante Henrico V. regnante Domino noſtro JESU Chriſto feliciter. Amen.

Calmet. Tomo IV. Probationum Hiſtoriæ Lotharingiæ pag. 526. 527.

CONVENTUS GOSLARIÆ

ANNO CHRISTI MCXV. PASCHALIS II. PAPÆ XVI. HENRICI V. REGIS X.

IN Nativitate Sanctæ Mariæ Virginis Theodericus S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Presbyter, cum frequenti Saxoniæ Principum Conventu venit Goslariam, quo & Lotharius Saxo victor de exercitu Henrici V. Regis in Welphesholt venerat.

Ibi quædam de Eccleſiaſticis negotiis utilia diſſerunt: actum ibidem, ut Epiſcopi ab Imperatore (*Henrico V.*) conſtituti, quos ſchiſmaticos vocabant, ſedibus ſuis expellerentur, ſubrogatis orthodoxis, qui legitimo Pontifici Paſchali favebant.

Annales Hildebesmenſes apud Leibnitz. Tom. I. Brunſvicenſ. pag. 738.
Heineccius antiquit. Goslarienſium Lib. I. pag. 114.

SYNO-

SYNODUS HERBIPOLENSIS

SUB ERLONGO EPISCOPO.

ANNO CHRISTI MCXV. PASCHALIS II. PAPÆ XVI. HENRICI V. REG. X. IMP. V.

SUMMA. Confirmantur bona Abbatiæ Swarzacenſis. Contentio inter Kitzingam & Swarzach ſedatur.

TEmporibus (*a*) prædicti Abbatis anno videlicet MCXV. Indictione octava, Heinricus Comes de Gerlachshauſen vendidit prædicto Abbati omnia bona ſua, quæ habuit in Gerlachshauſen & Sommerach, cum omnibus utilitatibus ſuis pro XXX. marcis argenti, & quoadusque vixit Comes Heinricus, tenebatur ei dare Abbas Rupertus omni anno CC. & L. modios de diverſo frumenti genere, item ſingulis annis tres carredas vini, duas cereviſiæ, X. modios braccii, XV. porcos, boves V. oves X. Idem Comes dedit nobis Parochiam de Gerlachshauſen, quam habuit titulo feudali ab Epiſcopo Herbipolenſi. "Iſta omnia ratificavit & approba-" vit (*b*) Erlingus Epiſcopus Herbipolen-" ſis *in Synodo ſuæ Eccleſiæ* coram multis " Prælatis. Hic etiam Venerabilis Pon-" tifex determinavit in prædicta Synodo " ſuæ Eccleſiæ quandam contentionem " inter noſtrum, & Monaſterium in Ki-" tzingen ex parte decimæ in Tettel-" bach.

Chronicon Schwarzacenſe, editum a Ludewigio volumine II. Scriptorum Germanicorum pag. 20.

(*a*) Rupertus fuit decimus tertius Abbas ab anno 1113.
(*b*) *alias* Erlongus, Comes de Kalw, Epiſcopus XXV. Herbipoli, *Bucelino.*

SYNODUS PLENA TULLENSIS

DIOECESANA

Anno Chriſti MCXVI. Paſchalis II. Papæ XVII. Henrici V. Reg. XI. Imp. VI.

In qua Riquinus Epiſcopus cellam Caſtiniaci donat Sancto Apro.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Amen. Riquinus Dei miſericordia Leucorum Epiſcopus, univerſis Catholicæ Eccleſiæ filiis. Officii noſtri authorem Deum contemplantes, a Majeſtate ejus animamur pariter & terremur; quoniam ſola ſalus, & ſumma eſt felicitas tanto Principi obaudire: & extrema miſeria, in ejus animadverſionem incidere. Pro debito itaque noſtri miniſterii commiſſarum nobis Eccleſiarum indefeſſam gerentes ſollicitudinem, in præſenti quidem de provectu earum libenter laboramus, in poſterum vero, quantum noſtræ patet facultati, pacem & ſtabilitatem providemus.

Unde notum facimus tam præſentibus, quam futuri ſæculi fidelibus, quod mater Ducis Theoderici, ipſe Dux Theodericus, & filius ejus Simon, legitimâ donatione tradiderunt ſancto Apro, noſtro concivi, cellam ſancti Petri, quæ eſt Caſteniaci, præcepto & voluntate Abbatum ſancti Apri ac Monachorum perpetuo ut propriam ipſorum diſponendam. Ipſius autem cellæ patrono ſancto Petro ad uſus fratrum, Deo, & ipſi inibi ſervientium, tradiderunt in perpetuam poſſeſſionem decimas ejus, quæ ibi eſt Parochiæ per manum Tullenſis Epiſcopi, prædeceſſoris noſtri, Pibonis.

 Præte-

Præterea tradiderunt terram bobus fratrum excolendam, &. pratum ſufficienter ibidem, & mancipia utriuſque ſexus plurima. Concedentes hanc in perpetuum libertatem, ut quisquis undecumque de familia fratrum in ipſorum ibi terra habitaret, in nullis banno eſſet obnoxius. Si autem tunc in terra fratrum aliqui habitarent, diem unum ad corvadam Ducis, ſi tamen boves haberent, facientes, per cætera ab omnibus exactionibus toto anno degerent immunes. Donaverunt & redecimationes totius ibi indominicatus ſui, tam in annona, quam vino: uſum & pabuli, aquæ, ſylvæ, ſine ulla ad bannum reſponſione.

Tradiderunt & Theloneum nundinarum ibi in feſto ſancti Petri, & ſalem, quantum eorum fratrum inquam conducit uſibus, de Theloneo Novi caſtri, & molendinum. Et apud Liſo allodium ſuum, & Eccleſiam ejuſdem villæ, & villam Bodingam, cum omni integritate in ſervis, ancillis, terris cultis & incultis, pratis, vineis, & molendinis; & Eccleſiam Ulmis, Eccleſiam de Meceo. Apud Noavium VI. Quartarios; apud Roverum IV. quartarios, & apud Mocultem II. Quartarios, & apud Altinei II. apud Valheri-villam II. apud Domni Remigii I. apud Romoldi-villam I. apud Morincort II. apud Ramers Lantfridus, & filii ejus Bencelinus & Amalricus, dederunt eidem loco IV. Quartarios, cum ſervis & uxoribus eorum, ac filiis: & apud Romaldi-villam V. mancipia, cum terra: & apud longum-campum I. mancipium, cum ejus Quartar: & eidem apud Belmonte, molendinum, & alterum molendinum Arembeti. Apud Betelicurtem Amalricus dedit ſervum unum, cum Quartario. Albertus ejuſdem Lautfridi filius, apud Roverium dedit, quidquid ibi poſſidebat in ſervis, ancillis, terris, pratis, ſylvis. Apud Hainovillam Eva dedit II. ſervos, cum terra. Apud Martinei Drogo I. ſervum, cum terra. Apud Cruſelios Heinricus I. ſervum, cum terra. Apud Oſenvillare, Hugo, Walterus, & alter Walterus, III. Quartarios, & Servos II. cum uxoribus & filiis. Apud Olenvillam, Drogo, Fulco Domerans III. Quartarios. Apud Bruchincort, Albertus II. Quartarios. Apud Berlei-villam, Odila I. ſervum, cum Quartario & partem decimarum, quam tenebat. Apud ſanctum Paulum, Hugo I. Quartarium; Lamfridus Caſteniaci vineam.

Præterea Dux Simon conceſſit fratribus, ſine banni reſponſione, tabernam vini propriam habere, meſſes metere, fœnum facere. Nos quoque, ad majorem ejusdem loci reverentiam ac ſtabilitatem, conceſſimus ſancto Apro jure perpetuo poſſidendum Altare ejus, quæ ibi eſt, Caſteniaci inquam Parrochiæ, plena libertate, immune ab omni exactione Parrochialis conſuetudinis; & ſi quando Parochia ipſa, quæ nunc in ipſo eſt Cœnobio, alibi in eodem tamen atrio fratres pro ſua pace transferre voluerint, ex voto noſtram licentiam habent, eamque ſanctus Aper, ut ſcriptum eſt, ſemper poſſideat.

Donavimus etiam ſancto Apro Altare de Ulmis. Statutum autem, ut anteſata cella, ad ſubjectionis teſtimonium annuatim ad Principale Altare noſtræ ſedis in die noſtri Proto-Martyris, ſolidum nummorum pro cenſu perſolvat. Has igitur noſtras prænominatorum fidelium donationes, paritereque conſtitutiones, ne poſteritatis oblivio deleret, ne forte malivolorum perverſitas vi aut fraude ſubverteret; *nos in plena reſidentes Synodo*, hoc ſcriptum authoritate Dei ſub anathematis ſententia confirmamus in perpetuum, & ſigilli noſtri affiximus tutamentum.

Ego Riquinus Epiſcopus ſigno & confirmo.
Signum Tiemari Abbatis Sancti Manſueti.
Sign. Antonii Abbatis Senonenſis.
Sign. Milonis Abbatis Medii-Monaſterii.
Sign. Sigeberti Abbatis ſancti Salvatoris.
Sign. Laurentii Abbatis ſancti Vitoni.
Signuum Allonis Abbatis ſancti Clementis.
Sig. Odelrici Abbatis Sancti Urbani.
Sign. Seheri Abbatis ſancti Leonis.
Sign. Thezelini Archidiaconi.
Sign. Hugonis Archid. de Gondrecourt.

Sign.

Sign. Haimonis Archid.
Sign. Humaldi Magiſtri.
Sign. Symonis Ducis.
Sign. Rainardi Comitis.
Sign. Alberti de Devreyo.
Sign. Valdrici.
Sign. Ugonis de Darney.
Sign. Drogonis de Boſunvillare.
Sign. Hainrici de ſancto Vadaſto.
Sign. Stephani Primicerii.
Sign. Ramboldi Archid.
Sign. Gotberdi Archid.
Sign. Hugonis Archid.

Anno ab Incarnatione Domini MCXVI. Indict. IX. Epacta IV. II. Nonas Octobris in ſede Tullenſi publice recitata, generaliter approbata, legitime confirmata.

Calmet. Tomo IV. Probation. Hiſtor. Lotharingiæ pag. 538. 539. 540.

CONCILIUM COLONIENSE

ANNO CHRISTI MCXVI. PASCHALIS II. PAPÆ XVII. HENRICI V. REG. XI. IMP. VI.

SUMMA. Promulgatio iterata anathematis Pontificii. Conſecratio Moguntini Archiepiſcopi.

ANno Dominicæ Incarnationis M. CXVI. Imperator Henricus *Natale Domini* Spiræ cum Epiſcopis & Principibus celebrans ea, quæ interim *Coloniæ* gerebantur, graviter tulit: audivit enim quamplurimos ibi conveniſſe non ſolum Metropolitanos, ſed etiam alios Epiſcopos, vel Optimates Regni: cauſa, præcipua verbum excommunicationis in ſe manifeſtandi, quamvis Dietericus Cardinalis, cujus hæc injiciebantur auctoricate, in itinere jam defunctus, illo ad ſepulturam potius, quam ad actionem Concilii delatus eſſet: Sepultus eſt Coloniæ, aſtantibus Epiſcopis XIV. cum Liudero Duce, aliiſque nonnullis Principibus.

In Natali S. Stephani Adalbertus Moguntinus Archi-Epiſcopus, ab Ottone venerabili Babenbergenſi Epiſcopo ordinata.

Miſſus autem ab Imperatore illuc (*a*) Erluwinus Wirceburgenſis Epiſcopus audientiam, vel communionem, nonniſi reconciliatus habere meruit. Reverſus vero poſt redditam Legationem Imperatori communicare renuit; ſed vitæ periculo coactus, Miſſam coram Imperatore celebravit, indeque uſque ad mortem contriſtatus, latenter diſceſſit, ſicque rurſum Communioni priſtinæ multis lacrimis reconciliatus, ultra Imperatoris aſpectu ſimul & gratia caruit.

Annaliſta Saxo apud Eckhart. Tomo I.
Chronica Regia S. Pantaleonis apud eundem Tom. I.
Annales Hildesheimenſes ad hunc annum.
Abbas Urſpergenſis.
Trithemius in Chronico Hirſaugienſi.

(*a*) Erlongus *aliis ſcribitur.*

Epiſtola ADALBERTI Archi-Epiſcopi Moguntini ad Ottbonem Bambergenſem Epiſcopum, ut ad Concilium Fridislarienſe veniat.

REVERENDISSIMO BAMBERGENSIUM EPISCOPO, ADALBERTUS MOGUNTINÆ SEDIS MINISTER INDIGNUS, FRATERNÆ DILECTIONIS ET ORATIONIS INVIOLABILE PIGNUS.

QUod proxime Dominus Præneſtinus, Romanæ Eccleſiæ Legatus, nobis apoſtolica auctoritate denuntiaverat, noſtra quoque diligentia, per omnia Romanæ auctoritati ſubdita, ſollerter impleverat, denuntians & vobis

bis ſub eadem auctoritate & noſtra, uti ad Concilium Coloniæ celebrandum, veſtra veniret præſentia; ſed quia hoc, neſcio, qua prætermiſſum fuit negligentia, eadem quidem, quæ & cæteris ejuſdem Concilii neglectoribus, vobis quoque injuncta eſſet ſententia, ſcilicet vel Divini officii ſuſpenſio, vel a communione corporis & ſanguinis Dominici formidanda interdictio; niſi noſtræ peticionis diligentia hoc prævenifſet, & eximia Sanctitatis veſtræ reverentia, ne id fieret, apud Eccleſiam promeruiſſet. Quibus ſimul concurrentibus cauſis, & cooperantibus hoc tandem obtinuimus, ne quid ſeveritatis veſtra ſubiret dilectio, cujus hactenus in Eccleſia valuiſſet devotio. Dignum nimirum arbitratus ſum; in omnibus honori veſtro & reverentiæ parcendum, & pro poſſe loco, & tempori providere & conſulere, cum ſanctitatis veſtræ beata dilectio, magno ſe devotæ caritatis nobis obligaverat munere. De cœtero, ſicut in mandatum accepimus, denuntiamus, ut ad Concilium v. Kal. Aug. Frideslariæ a prædicto Legato celebrandum, indubitanter veniatis; ne hujus etiam mandati neglector effectus auſterioris ſententiæ decretum, petitione mea nihil amplius prævalente, vobis inducatis. Præterea Ducem F. & C. fratrem ejus & G. Palatinum, & reliquos complices eorum in prædicto Concilio excommunicatos noveritis. Litteras etiam noſtras rogamus, ut fratribus noſtris, Pragenſi ſcilicet, & Moravienſi Epiſcopis dirigatis.

Ex cod. Zwetalenſi; etiam exſtat in Caniſii antiquis Lection. Tom. II.

Anno MCXV. ante feſtum omnium Sanctorum Theodericus S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & Epiſcopi & Duces in Frideslar conveniunt, quæ ad honorem Regni & utilitatem ſunt, tractantur *Annal. Hildebesmenſis Tomo I. Leibnitii Scriptor. Brunsvicenſ. pag.* 739. Aliud Fritislariæ Concilium fuit anno 1118. ante quod Adelbertus hanc Invitatoriam ſcripſit.

FRITESLARIENSE CONCILIUM

ANNO CHRISTI MCXVIII. GELASII II. PAPÆ I. HENRICI V. REG. XIII. IMP. VIII.

Alteram quoque Synodum in Friteslare eadem pro cauſa indixit, qua & habita eandem quam prius excommunicationem confirmavit.

Epiſcopi, Archi-Epiſcopi, Abbates, aliæque multæ perſonæ conſpicuæ, quæ negotiorum ſuorum cauſa ad *Friteslare* (a) Concilium coram D. Conone Cardinali Præneſtino Epiſcopo convenerant tractaturi, inito conſilio vocaverunt hominem Dei Norbertum.

Quo præſente cœperunt cum ex communi omnium conſenſu coram præfato Domino accuſantes redarguere, quare videlicet prædicationis officium uſurpaſſet, eosque in ipſa prædicatione quare verbis & conviciis tam acriter inſequeretur, cum a nullo mitteretur, nec eorum Princeps eſſet conſtitutus. Quare inſuper habitum religionis prætenderet, cum in nullo religio & proprietas convenirent? Et qua ratione pretioſas veſtes abjeciſſet, cum mos terræ id non habeat, & maxime apud Nobiles, qualis ipſe erat, ut quamdiu verſantur in ſæculo, agninis ſeu caprinis veſtibus utantur.

Ad hæc omnia Vir ſapiens, a Deo edoctus, ſapienter reſpondebat, dicens: Si de religione impetor, *Religio* (b) *munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc eſt: Viſitare pupillos & viduas, in tribulatione ſua, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo.* Si de prædicatione: ſcriptum eſt: *Si quis* (c) *converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ſuam a morte, & operiet multitudinem pecca-*

(a) *Urſpergenſis* meminit Norberti in Concilio reprehenſi, ſed id ad Concilium Coloniæ anno 1118. celebratum refert: in quo errat. Etſi enim Concilium Coloniæ circa hæc tempora habitum fuerit. Biographus tamen S. Norberti coævus Canonicus Præmonſtratenſis in Friteslarienſi Concilio accuſationem & defenſionem refert. *Acta Ss. Tomo I. Junii. pag.* 828. *Pagi Crites* corrigit *Urſpergenſem*, uti nos ex Hugone coævo ad 1118. Friteslariæ revocans.

(b) Jacobi I, 17. (c) Jacobi V, 20.

peccatorum. Si de poteſtate : datur nobis in ſuſceptione Sacerdotii : cum dicitur : *Accipite poteſtatem & eſtote relatores Verborum Dei.*

Si poſtremo de veſte, docet nos primus Eccleſiæ Paſtor, quia non in veſte pretioſa acceptum eſt coram Deo : & Joannes Baptiſta veſtitus pilis Camelorum, & Cæcilia, quæ induebatur cilicio ad carnem, & quod his omnibus majus eſt, Omnipotens Deus protoplaſto Adæ in exordio mundi non purpuream veſtem, ſed pellicem tunicam fecit & dedit.

Taliter igitur invictus adjuvante ſe gratiâ Divina receſſit ab eis, quia non erat conveniens teſtimonium illorum adverſus eum.

Biographus S. Norberti coævus Canonicus Præmonſtratenſis. vitæ C. IV. apud Bollandiſtas Acta Ss. Junii Tomo I. pag. 826.

Anno 1118. adivit S. Norbertus portum villæ S. Ægidii, quò GELASIUS Papa electus, Schiſmaticorum rabiem declinans confugerat, eum adit : veniam ab eodem impetrat, quod duos ſimul ſupremos ordines contra Canonum inſtituta uno die ſuſceperat. Papa viſa viri conſtantiâ & devotione dedit ei licentiam prædicandi verbi Dei, ubicunque terrarum vellet & poſſet, & idipſum ex ſua perſona ei præcipiendo injunxit.

Hanc ſcripto acceptam facultatem Apoſtolicam a Gelaſio Patribus, in Concilio Remenſi anni 1119. 20. Octobris celebrari cœpti, admirantibus excellentiam verbi prædicationis, & duritiam, & auſteritatem pœnitentiæ oſtendit, imò a Papa Calliſto II. renovari poſtulavit, & impetravit. De pœnitentia & vexatione corporis, cum plurimi Patrum eam remittendam poſtularent, nullam voluit accipere relaxationem. Anno 1126. petente Clero & populo Magdeburgenſi ſucceſſorem in Cathedra, defuncto Rukero, Norbertus ab Epiſcopis & Rege Lothario eligitur, & Magdeburgum deducitur. *Ex eodem Biographo S. Norberti apud Bollandiſtas Loc. cit.*

Epiſtola Commonitoria ad Canonicos Wirzeburgenſes, Adelberti Archi-Epiſcopi Moguntini.

DILECTIS IN CHRISTO WIRZEBURGENSIS ECCLESIÆ FRATRIBUS V. DECANO, CAMERARIO, MAGISTRO SCHOLARUM, ET CŒTERIS EJUSDEM ECCLESIÆ CANONICIS, ADELBERTUS MOGUNTINUS DEI GRATIA, ID QUOD EST, DEBITAM IN CHRISTO SERVITUTEM ET ORATIONEM.

ECcleſia, cui qualiſcunque, Deo jubente, deſervio, hanc veſtram Eccleſiam tamquam mater ſpecialem filiam ſuam ſemper ſovens & diligens, quantum de profectu ſuo in Domino ampliori exultat lætitia, tantum, ſi quid ſiniſtri de ea fama reſperſit, abundantiori abſorbetur triſtitia : & merito, nos enim unum in Chriſto ſentire, unum eſſe debemus, videlicet capiti membra concordare, quod caput Chriſtus eſt, a quo, qui ſe demembrat aliquo ſchiſmatis, aut hæreſis ſacrilegio, profecto in æternum peribit. Deus enim noſter, *non Deus* (a) *diſſenſionis eſt, ſed Deus pacis & unitatis*, a quo diſſentit, qui a Romana diſcordat Eccleſia, cui in his, quæ præcepit roborata Sanctorum Patrum auctoritas, non obedire, ariolari eſt, quod totum quiſque tanto ſibi perniciosius contemnit, quanto ſcientius. Si autem contemnens periclitatur, quid ergo dicemus de aliquo, obſtinatâ mente contradicente & impugnante evidentiſſimam & ſaluberrimam veritatem ? de quo comminantis voce Prophetæ dicitur; *Væ qui ponit lucem tenebras, & tenebras lucem*, & (b) *amarum dulce, dulce amarum*, & cætera, quæ terribiliter ſequuntur. Quæ & ſimilia veſtræ fraternitatis prudentiæ nos recitare ; idem eſt ac ſi laboremus ſolis claritatem facibus accenſis adjuvare. Proinde Kariſſimi, ammoneo, & rogo fraternitatem veſtram, ut viciniora ſaluti ſentientes ſanctæ matris noſtræ Eccleſiæ Catholicæ unitatem diligatis, & ſollicitius totam ſummam & intentionem veteris ac novi Teſtamenti in hoc conſtare perpendatis, quod genus humanum Deo per obe-

(a) I. Corinth. XIV, 33.

(b) Iſaiæ V, 21.

obedientiam reconciliatur, a quo in primo parente per inobedientiam receſſit, & ut deſtruatur Regnum cupiditatis, & ædificetur regnum caritatis. Adhæc, quia aliqui veſtrum proniores eſſe detecti ſunt, quam ſuæ conveniat pro feſſioni, communicare excommunicatis, & defendere eos, quod dolens dico, pene incidiſtis in grave & intolerabile periculum, nam, ut teſtificari poteſt Dominus Heinricus frater veſter, qui interfuit Concilio *Fridislariæ* Domini Cardinalis Cunonis, niſi noſter pro vobis interventus interceſſiſſet, ſententiam excommunicationis incurriſſetis, quam ne coram inſpectore cordium incurratis, tam moneo vos, quam diligo, vos, qui ex profeſſione laicis debetis eſſe ſpeculum & feneſtræ, per quas ſolis veri radii immitti debent Eccleſiæ ſanctæ.

Ad ſummam nullus veſtrum, Deo teſte, ſincerius & ardentius diligit & inquirit ea, quæ pacis ſunt, quam ego, & ſequentes, quod expedit eis, erga Deum & hominem veneror & amplector: alioquin nec ego, nec quilibet ſane ſapiens, contempto Rege Regum obſequium vel dilectionem cuiquam debemus impendere.

Denique commonitorias has in præſentiarum caritati veſtræ direximus litteras, multum confidentes de veſtra correctionis melioratione, ſin autem, quod abſit, cor & aures obduraveritis, ut nihil in vos durius dicam, cavebo ulterius, per diſſimulationem non bonam communicare peccatis alienis. Deus pacis & caritatis, omnium corda veſtrûm, in ſui amoris affectum accendat.

Ex codice MS. Zwetalenſi deſcripſit Cl. Schannatus b. mem.

COLONIÆ CONCILIUM

ANNO CHRISTI MCXIX. CALLISTI II. PAPÆ I.
HENRICI V. REG. XIV. IMP. IX.

IN diebus Rogationum Cuno, Præneſtinus Epiſcopus, natione Germanus, Gelaſii II. Papæ Legatus, Coloniæ Synodum cum Teutonicis habuit: ubi Imperatoris Henrici excommunicationem omnimodis propalavit.

Urſpergenſis & Annaliſta Saxo. Ex quibus Binius Tom. III. Part. II. pag. 459.

SYNODUS IN MONASTERIO CORNELII AD INDAM
IN COLONIENSI ARCHI-DIOECESI. ANNO EODEM.

De legitimo Epiſcopo Leodienſi Friderico in locum Alexandri Simoniaci depoſiti ſubſtituto.

AUdito, quod poſt mortem Oberti, Leodienſis Antiſtitis, Alexander Archi-Diaconus Leodienſis, ſimulque Præpoſitus Paulinus & Huenſis Henricum Imperatorem adierit, & ſeptem argentearum librarum millia obtulerit, ſi Epiſcopatu potiretur: eumque a Cæſare impetravit: Fridericus Metropolita Colonienſis Synodum indicit (*a*) in Monaſterio (*b*) S. Cornelii ad Indam, & Leodienſibus edixit, ne Præſulem eum agnoſcerent, evocatumque iterum ac tertio cum Primoribus Leodii Canonicorum, ad cauſam dicendam, poſtquam non aderat, excidiſſe pronuntiavit (*c*) jure omni.

Clerus Leodienſis eligit Fridericum Præpoſitum ſummæ ædis, qui Rhemos profectus, ubi Calliſtus II. Synodum celebrabat, & Simoniacos iterum Clerumque damnaverat, ipſius Fridericum conſecravit, abjudicatâ Alexandro dignitate.

Friderico Sanctiſſimo Præſule mortuo anno 1121. Godefridus Lovanienſis Cleri

(*a*) IV. Nonas Septembris.
(*b*) Fullonius Coloniæ habitam primam Synodum, ſcribit *Tomo I. Hiſtor. Leodienſ. p.* 256.
(*c*) *Epiſtola Synodica Friderici ad Leodienſes extat Tomo I. Anecdotorum, uti & Goteſcalci Oſnabrugenſis Suffraganei hanc Simoniam deplorantis. Tomo I. Collect. ampliſſimæ vet. Monument. pag.* 642.

Cleri & populi Leodienſis animos ſollicitavit pro Alexandro reſtituendo, ſed Colonienſis Archi-Epiſcopus juſſis ad diem dictam in Divi Cornelii cœnobio adeſſe Leodienſium e ſacro ordine Primoribus, poſt biduanam diſceptationem adegit Alexandrum ad fatendam culpam, veniamque poſtulandam, quod conſuetudinem Ducis Lovanienſis non vitâſſet. Unde ab Epiſcopatu petendo abſtinere juſſus, qui biennio vacans manſit.

Chronica S. Trudonis Lib. XI. Spicilegii Dacherii Tom. VII.

Martene & Durand. in Præfatione Collectionis ampliſſimæ Tomi I.

VARII CONVENTUS IMPERATORIS HENRICI V.

ANNO MCXIX. CUM AMICIS ET ADVERSARIIS APUD *TRIBURIAM*, *ARGENTINAM*, APUD *VERDUNUM*, *METAS*, DEMUM APUD *MOSOMUM* CASTRUM, AD QUOD CALIXTUS PAPA è CONCILIO REMENSI CUM LEGATIS VENIT, SED OB INDUCIAS FRUSTRA PROTELATAS REMOS REDIIT, ET V. CANONES PROMULGARI FECIT.

HÆC OMNIA, ANNO 1119. ACTA INTER HENRICUM V. ET LEGATOS PAPÆ, PARASCEVE ERANT CONCORDATI, ANNO 1122. CONCLUDENDI.

VEnerunt ad Regem apud Argentinam (*a*) Epiſcopus Catalaunenſis, & Abbas Cluniacenſis, acturi cum eo de pace & concordia inter Regnum & Sacerdotium, a quibus, cum Rex conſilium quæreret, *quomodo ſine diminutione Regni ſui hoc exequi poſſet*, aſſumptâ parabola ſua reſpondit Epiſcopus: Si veram pacem, Domine Rex, deſideras habere, inveſtituram Epiſcopatuum & Abbatiarum omni modo dimittere te oportet. Ut autem in hoc Regni tui nullam diminutionem pro certo teneas, ſcito me in Regno Francorum Epiſcopum electum, nec ante conſecrationem aliquid ſuſcepiſſe de manu Regis, cui tamen de tributo, de militia, de theloneo, & de omnibus, quæ ad Rempublicam pertinebant antiquitus, ſed a Regibus Chriſtianis Eccleſiæ Dei donata ſunt, ita fideliter deſervio, ſicut in Regno tuo tibi Epiſcopi deſerviunt, quos huc uſque inveſtiendo, hanc diſcordiam, immo anathematis ſententiam, incurriſti. Ad hoc Rex elevatis manibus hoc reſponſum dedit: *Eja*, inquit, *ſic fiat*, *non quæro amplius.* Tunc ſubjunxit Epiſcopus: *Si igitur inveſtituras dimittere volueris, & poſſeſſiones Eccleſiarum, & eorum, qui pro Eccleſia laboraverunt, reddere, & veram pacem eis dare; laborabimus, Deo opitulante, huic contentioni finem imponere.* Quæ omnia Rex communicato cum ſuis conſilio, ſe proſecuturum promiſit, ſi fidem & juſtitiam apud Dominum Papam inveniret, & ſi veram pacem ipſe, & ſui, & poſſeſſiones, quas pro Werra iſta amiſerant, reciperent. Quibus auditis Epiſcopus certum ſe fieri ſuper denominatis capitulis poſtulavit, tum ut labor eorum non eſſet inutilis, tum ut Dominum Papam ad exequendam pacem facilius inclinarent. Tum Rex propria manu ſub teſtimonio Fidei Chriſtianæ in manu Epiſcopi & Abbatis firmavit, ſe præfata capitula ſine fraude proſecuturum. Poſt eum Epiſcopus Lauſannenſis, & Comes Palatinus, & cæteri Clerici & laici, qui cum

(*a*) Catalaunenſis Epiſcopus, & Cluniacenſis Abbas, apud Argentinam anni MCXIX. Henricum V. Imperatorem convenientes, multis rationibus obtinuerunt, ut omnibus, quæ ſibi imponerentur juxta Senatus conſultum Procerum Regni ſatisfacturum ſe ſponderet, & per omne Regnum unicuique ſuis rebus ſpoliato, propria concedi præciperet. *Annaliſta Saxo apud Eckbart. Tomo I. Corporis Hiſtoric. Germaniæ.*
Idem promiſerat hoc anno Imperator apud Triburiæ Conventum feſto S. Joannis Baptiſtæ, idem promiſerat circa Novembrem in Rhenanis partibus, audito amicorum & adverſariorum conſilio.

eum eo erant, hoc idem firmaverunt eodem modo. Acceptâ ſecuritate Epiſcopus & Abbas Domino Papæ *Pariſiis* occurrerunt, quæ viderant, & audierant, fideliter intimarunt, quibus applaudens Dominus Papa ſic reſpondit: *Utinam jam factum eſſet, ſi ſine fraude fieri poſſet!* Mox communicato cum Epiſcopis & Cardinalibus conſilio, eoſdem, & cum eis de latere ſuo (Lambertum) Epiſcopum Oſtienſem, & Gregorium Cardinalem ad Regem remiſit, ut præfata capitula diligentius retractarent, atque ſcripto ex utraque parte firmarent. Et ſi hoc, ſicut promiſerat, exequi vellent, diem, quâ iſta complerentur, ante finem Concilii denominarent. Venientes ad eum, VIRDUNUM & METIM ei occurrerunt, quod Dominus Papa eum libenter reciperet, ſi promiſſum exequi vellet, retulerunt. Super quo quaſi gaviſus Rex, quod prius apud ARGENTINAM in manu prænominatorum firmaverat, iterum inibi in manu Epiſcopi Oſtienſis, & Gregorii Cardinalis, & Epiſcopi Catalaunenſis, & Abbatis propria manu firmavit, quod videlicet in proxima *VI. feria*, id eſt, Nono Kal. Novembris capitula, quæ ſequenti ſcripto continentur, apud MOSOMUM in præſentia Domini Papæ fideliter ſine omni fraude exequerentur. Poſt eum hoc idem juraverunt Dux Welph, Comes Beringarius, Comes Palatinus, Comes Wilhelmus, & alii Principes, Epiſcopi, Clerici, Laici multi. Exegit etiam ipſe a noſtris eodem modo firmari ſibi, quod, ſi in ipſo non remaneret, eodem die Dominus Papa, quæ in ſcripto ſuo continentur, adimpleret. Scriptum autem concordiæ hoc fuit:

EGo HENRICUS, Dei gratia, Romanorum Imp. Auguſtus, pro amore DEI & B. Petri, & Domini Papæ Calixti, dimitto omnem inveſtituram omnium Eccleſiarum, & do veram pacem omnibus, qui, ex quo diſcordia iſta cœpit, pro Eccleſia in Werra fuerunt, vel ſunt: poſſeſſiones autem Eccleſiarum, & omnium, qui pro Eccleſia laboraverunt, quas habeo, reddo: quas autem non habeo, ut rehabeant, fideliter adjuvabo. Quod ſi quæſtio inde emerſerit, quæ Eccleſiaſtica ſunt, canonico; quæ autem ſæcularia ſunt, ſæculari terminentur judicio.

Item Reſcriptum D. PAPÆ.

EGo CALIXTUS II. DEI gratia Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus Catholicus, do veram pacem Henrico Rom. Imp. Auguſto, & omnibus, qui pro eo contra Eccleſiam fuerunt, vel ſunt: poſſeſſiones eorum, quas pro Werra iſta perdiderunt, quas habeo, reddo, quas non habeo, ut rehabeant, fideliter adjuvabo. Quod ſi quæſtio inde emerſerit, quæ Eccleſiaſtica ſunt, canonico, quæ autem ſæcularia ſunt, ſæculari terminentur, judicio.

Hac itaque data, & accepta ſecuritate, feſtinanter ad Dominum Papam (*b*) REMIS redierunt, quæ fecerant, & quæ a Rege & a ſuis receperant, ante Concilium reportantes, ſimul & diem & locum colloquii deſignantes. Dominus Papa in Generali Concilio XIIII. Kal. Novemb. Remis reſidens, inter cætera ſic exorſus eſt: *Domini Patres & Fratres: Cauſa pro qua vos de terra longinqua & remotis Regionibus ad Concilium vocavimus, hæc eſt: Scitis, quamdiu Romana Eccleſia contra diverſas hæreſes laboravit, & ſicut per Beatum Petrum, cui ſpecialiter dictum eſt a Domino:* Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. *Simon Magus judicio Spiritus Sancti ab Eccleſia Dei eliminatus periit, ſic uſque ad noſtra tempora, id eſt, per vicarios ſuos ſequaces Simonis expugnare, & ab Eccleſia Dei exſtirpare non deſinit. Ego quoque qualiſcumque, licet indignus ejus Vicarius, Simoniacam hæreſim, quæ maxime per inveſtituras contra Eccleſiam Dei innovata eſt, ab Eccleſia Dei, opitulante Deo, veſtro conſilio & auxilio, modis omnibus eliminare deſidero: unde, ſi placet, a fratribus noſtris, qui inter nos & Regem, dictum Theutonicum, verba concordiæ portaverunt, ordinem cauſæ diligentius audiatis, & quid nobis ſuper his agendum ſit, unusquisque pro modo ſuo, quia cauſa communis eſt, prudentiori conſilio attendatis.* Tunc Dominus Papa Oſtienſi Epiſcopo injunxit, ut univerſo Concilio *latinè* cauſæ ordinem exponeret. Quod cum prudenter Epiſcopus Oſtienſis perorâſſet; iterum Catalaunen-

(*b*) Synodus Remenſis circa Feſtum S. Luciæ 1119. indicta, cui Adelbertus Moguntinus, & multi Germaniæ Epiſcopi interfuerunt.

launenſis Epiſcopus ex præcepto Domini Papæ hoc idem Clericis & Laicis *materna lingua* expoſuit. Quo completo multa capitula illo die & ſequenti propoſuit, & uſque ad finem Concilii univerſa complenda diſtulit. Sequenti vero die, cum in hoc conſilium Epiſcoporum ſediſſet, ut Dominus Papa ad diem colloquii pro componenda pace accederet, & utrum in veritate homo ille ageret, per ſemetipſum tentaret, circa finem Concilii illa die Domnus Papa ſic proſecutus eſt: *Domini Patres, & Fratres: Scitis, quamdiu mater noſtra Eccleſia contra Simoniacam hæreſim, maxime, quæ per inveſtituras fit, in partibus noſtris laboraverit, & quia placuit omnipotenti Deo, noſtris diebus Eccleſiæ ſuæ pacem offerre, & jam proxima dies colloquii ad ipſum locm craſtina die nos compellit accedere, ſummopere rogamus, ut reditum noſtrum patienter ſuſtineatis, & ſi Deus pacem nobis dederit, commune gaudium univerſo mundo annuntietis. Si autem, quod Deus avertat, adverſarius nobiſcum agere tentaverit, feſtinanter ad vos revertemur, & ſicut conventionem pacis, ſi fiat vobiſcum, & per vos confirmare, ſic in commentatorem fraudis, ſi infidelis evaſerit, judicio Spiritus Sancti, & veſtro, gladium ſancti Petri vibrare tentabimus.* Quod cum ſub obtentu obedientiæ Archi-Epiſcopis, Epiſcopis & Abbatibus injunxiſſet, præcepit etiam, ut interim, & maxime die colloquii Pſalmos, orationes, & ſacrificia ſpiritualia Deo offerrent, & a majori Remenſi Eccleſia uſque ad Eccleſiam beati Remigii cum proceſſione nudis pedibus exirent. Sic interim dimiſſo Concilio feria IV. Dominus Papa ad locum colloquii exiit, & feria quinta cum multis vix cum maximo labore pervenit. Feria VI. vocatis in cameram Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & cœteris ſapientibus viris, quos multos ſecum duxerat, coram omnibus fecit legi, utrumque ſcriptum concordiæ. Cumque lectum fuiſſet, ſcriptum Regis diligentius ceperunt Epiſcopi retractare, maxime illud capitulum, ubi dicebatur: *Dimitto omnium inveſtituram omnino Eccleſiarum:* dicentes: ſiquidem Rex ſimpliciter agit, verba iſta ſufficiunt: ſi autem ſub hoc capitulo aliquid cavillare conatur, determinatione nobis videntur indigere, ne forte aut poſſeſſiones antiquas Eccleſiarum ſibi conetur vendicare, aut iterum de eiſdem Epiſcopos inveſtire. Rurſum in ſcripto Domini illud diligentius retractabant, ubi dicebatur: *Do veram pacem Regi, & omnibus, qui eum eo in Werra iſta fuerunt vel ſunt*, ne forte in danda pace plus intelligerent, quam reddendam communionem Eccleſiæ, & ſub hoc verbo Eccleſia cogeretur ſuſcipere, quos aut ſuperpoſitos legitimis paſtoribus, aut canonice depoſitos, ſine gravi offenſione non poſſet ſuſtinere. Diligenter igitur omnibus retractatis, miſſi ſunt ad caſtra Regis Epiſcopus Oſtienſis, Joannes Cardinalis, Epiſcopus Vivarienſis, Epiſcopus Catalaunenſis & Abbas Cluniacenſis, & alii multi cum eis, portantes ſcripta in manibus. Cumque perveniſſent ad caſtra, oſtenderunt ſcripta, determinaverunt capitula, prout omnium communi conſilio diffinitum erat. Rex autem his auditis, prima fonte ſe nihil promiſiſſe horum omnino abnegabat. Tunc Epiſcopus Catalaunenſis zelo Dei inflammatus, & gladio verbi Dei accinctus reſpondit pro omnibus: *Si Domine Rex, negare vis ſcriptum, quod tenemus, in manibus, & determinationem, quam audiſti, paratus ſum ſub teſtimonio Religioſorum virorum qui inter me & te fuerunt, jurare ſuper reliquias Sanctorum, & ſuper Evangelium Chriſti, te iſta omnia in manu mea firmaſſe, & me ſub hac determinatione recepiſſe.* Cumque omnium teſtimonio vinceretur; tandem compulſus eſt confiteri, quod prius negaverat. Veruntamen conquerebatur de eis graviter, quia licet eorum conſilio promiſerit; *abſque diminutione Regni exequi non valeret.* Cui ſic Epiſcopus reſpondit. " In pro-
" miſſis noſtris Domine Rex per omnia
" nos fideles invenies. Non enim Do-
" minus Papa ſtatum Imperii, aut
" coronam Regni, ſicut quidam ſemina-
" tores diſcordiæ obloquuntur, in quoli-
" bet imminuere attentat: immo pa-
" lam omnibus denuntiat, ut in exhibi-
" tione militiæ, & in cœteris omnibus,
" in quibus tibi & anteceſſoribus tuis
" ſervire conſueverant, modis omnibus
" deſerviant. Si autem in hoc Imperii
" ſtatum imminui exiſtimas, quod ul-
" terius tibi Epiſcopatus vendere non li-
" ceat; hoc potius Regni tui augmen-
" tum ac profectum ſperare debueras,
" ſi, quæ Deo contraria ſunt, pro

ejus

" ejus amore abjicias. " Ad hæc omnia cum reſpondere non poſſet, mitiora verba cœpit proferre, & inducias quærere, vel uſque mane, dicens, *ſe nocte* illa *cum principibus velle de cauſa conferre*, & *ad exequendum promiſſum ſi poſſet, eorum corda inflectere*, & *ad alterutrum ſummo mane renuntiare.*

Poſt hæc fui de modo abſolutionis & ſuſceptionis, cum noſtris ceperunt conferre. Durum ſibi, immo importabile videri, ſi more aliorum Dominus ſuus nudis pedibus ad abſolutionem accederet. Quibus condeſcendentes noſtri reſponderunt, quod modis omnibus laborent, ut Dominus Papa eum calciatum, quanto privatius poſſet, reciperet. In his verbis illa die colloquio terminato, noſtri ad Dominum Papam redierunt, quæ invenerant, reportantes. Tunc Dominus Papa quaſi jam de pace deſperans ordinabat ſummo mane ad fratres, quos REMIS reliquerat, repedare. Sed conſilio Comitis Trecenſis & multorum aliorum compulſus eſt, ſabbatho fere ad horam VI. in eodem loco manere, & ut omne os adverſariorum obſtrueret, & vocem derogationis omnibus auferret. Summo mane iterum miſſi ſunt ad caſtra EPIſcopus Catalaunenſis, & Abbas Cluniacenſis, ſuper inducias acceptas reſponſum ejus audituri. Cumque illuc perveniſſent, ſicut pridie fecerat, repræſentavit EPIſcopus ſcripti veritatem, cum atteſtatione Sacramenti dicens: heri quidem, Domine REX, cum juſtitia poſſemus a te recedere, quia die denominato parati fuimus, & promiſſum tuum tuum recipere, & noſtrum implere; verum quia tu inducias petendo, uſque in hanc diem diſtuliſti, nolumus, ut propter intervallum unius noctis, tantum bonum in nobis remaneat, & ſi hodie promiſſum tuum exequi volueris, paratus eſt adhuc Dominus Papa, quod per nos tibi promiſit, modis omnibus adimplere. Tunc Rex iratus iterum inducias cœpit quærere, donec generale colloquium cum Principibus REgni poſſet habere, ſine quorum conſilio inveſtituras non audebat dimittere. Ad hæc Epiſcopus, *quia ſæpe inducias quærendo, quæ promiſiſti, implere diſſimulas, nihil nobis & tibi amplius... Revertar ad Dominum Papam.* Sicque inſalutatus rediit, quæ invenerat, nuntiavit. Mox ergo Dominus Papa cum ſuis ad aliud caſtrum Comitis Trecenſis cum ſumma feſtinatione tranſivit, Rex autem nuntium ad Comitem direxit ſummopere rogans, ut Dominum Papam inibi die Dominico detineret, promittens ſe facturum modis omnibus feria II. quod totiens abnegaverat: Quod cum ad Dominum Papam delatum fuiſſet, communicato cum ſuis conſilio hoc breve dedit reſponſum: Feci, fratres, pro deſiderio pacis, quod ab ANteceſſoribus noſtris nunquam factum audivi: Generalem Synodum congregatam, & fratres multos, quaſi deſolatos, reliqui: ad hominem iſtum cum labore multo perveniens, quæ pacis ſunt, in eo, non invenio, unde nullatenus eum ulterius exſpectabo, ſed ad fratres noſtros, & ad Concilium, quantocius potero, regrediar. Si autem in Concilio, vel poſt Concilium, veram pacem Deus nobis obtulerit, paratus ero ſuſcipere, & amplecti. Die Dominica de eodem loco ante diem exivit, & cum tanta feſtinatione Remis uſque currit, ut XX. leugis conſummatis, eadem die Miſſam Remis celebraret.

Ex Commentariolo Heſſonis Scholaſtici, de Tractatu Pacis inter Calliſtum II. & Henricum V. edito a Gretſero, Tomo VI. novæ editionis pag. 530. ad quem Commentariolum Urſpergenſis, & Annaliſta Saxo, remittunt volentes diſcere hiſtoriam Concilii Remenſis anni 1119.

Cætera Synodi Remenſis non ſpectant ad Concilia Germaniæ, ſed ad Concilia Galliæ.

SYNO-

SYNODUS HALBERSTADENSIS

Anno Chriſti MCXX. Calliſti II. Papæ II. Henrici V. Reg. XV. Imp. X.

Reinbardi, Epiſcopi Halberſtadenſis, Diploma Fundationis Monaſterii Schœningenſis S. Laurentii.

IN Nomine DEI Omnipotentis. REINHARDUS B. Stephani Proto-Martyris devotus famulus, ſanctæ Halberſtadenſis Eccleſiæ Divina gratia Antiſtes. In inſtituendis ac firmandis ſanctæ Eccleſiæ, Juſtitiæ, & Religionis incrementis Epiſcopali præcipue decet providere vigilantiâ. Unde quamvis Matris Eccleſiæ ruinas frequenter multiplicari videamus, & eis, peccatis noſtris exigentibus, pro debito noſtro ad occurrendum per omnia minime ſufficiamus; Divinâ favente tamen gratiâ ſuſceptum in his officii noſtri miniſterium pro poſſe noſtro recogitare ſtudebimus. Notum igitur facimus præſentibus, & cunctis retro futuris S. Eccleſiæ fidelibus filiis, quod nos in Eccleſia nobis credita inordinata corrigere, & correcta fideli devotione perſequi cupientes, quandam Sanctimonialium congregationem apud villam Schœningen inſtitutam, ſed inutiliter & ſine fructu ſanctæ religionis, omniſque honeſtatis dies ſuos deducentem, communicato fidelium Eccleſiæ noſtræ conſilio, removimus, & Fratres juxta traditionem Regulæ *B. Auguſtini* vitam ducentes, illis ſubſtituimus. Quia vero prioris Clauſtri loca ad conſtruenda domicilia Congregationis inconvenientia vidimus, fidelibus Eccleſiæ noſtræ conſulentibus, in curiam noſtram, quam in ſuperiori parte ejusdem villæ habuimus, ipſum clauſtrum utilitatis, & commodorum gratia tranſtulimus, antiquam tamen Eccleſiam cum bonis, prædiis, omnibusque juſtitiis ſuis in poteſtatem & ſubjectionem Congregationis perpetua ſtabilitate concedentes. DEI igitur Omnipotentis auctoritate, Sanctæque Scripturæ præceptis informati ſtatuimus, & firmando præcipimus, ut regularis profeſſionis ordo ibidem, Divina favente gratia, incommutabiliter perſeveret, nullusque poſt factam ibi profeſſionem ſine Præpoſiti, totiusque Conventûs licentia abcedere, ſeu ad aliam vitam & ordinem præſumat transmigrare. Patre quoque ejusdem Eccleſiæ obeunte, vel decedente, nemo ibi violenter, ſeu alio quolibet malo conamine præficiatur. Sed unanimitate & concordia fratrum ſana integraque perſiſtente, electionis eis firma permaneat libertas, videlicet, ut de eodem clauſtro, aut aliunde, ſi opus eſt, ejuſdem tamen profeſſionis in paternitatis officium idonea perſona ſumatur. Cæterum pro removenda omnis infeſtationis moleſtia decernimus, ut omnia ejuſdem Eccleſiæ prædia, in villis, agris, ſilvis, pratis, & molendinis, ſalva ſemper, & illibata permaneant, pro ibi famulantium uſibus debita commoditate proventura. Tres quoque manſos noſtri juris in eadem villa ſitos, omnemque decimam eorum profeſſionis ex eadem Schœningenſi villa ad nos pertinenti, in eorum ſuſtentationem, obtentu Divinæ indulgentiæ, concedimus, ſtatuentes, ut tam hæc, quam omnia; quæ vel per nos, noſtrosve ſucceſſores, aut per alios fideles, congrua & juſta acquiſitione quoquo modo in futurum conſecuti fuerint, ſine omni gravaminis importunitate ſub eorum ditione permaneant; Apoſtolica itaque traditione, pro auctoritate Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſtatuimus, ut eandem Eccleſiam ad officium Divini cultus informatam nemo unquam hominum temeraria fatigatione, aut exactione inquietare vel ejus paſſiones diripere, auferre, vel ablatas retinere, ullo modo præſumat, ſed in pace & tranquillitate religionis ſecura ſemper & libera conſiſtat. Si quis ergo huic noſtræ inſtitutionis ſcripto pertinaciter obviare præſumpſerit, niſi celeri, & digna correctione reſipuerit, a viſceribus Matris Eccleſiæ ſine dilatione ſeque-

ſequeſtratus, Divino judicio plectendus ſubjaceat. Omnes autem eandem Eccleſiam in pace, & quiete foventes, ejuſque profectum fideli congratulatione proſequentes, pretioſa Beati Laurentii Martyris oratio, & gratuita Domini Dei noſtri Benedictio ſemper tueatur. Amen. Hæc itaque ſtatuta, & decreta, ut firma ſemper, & illibata permaneant, in verbo Dei Omnipotentis, & B. Petri Apoſtoli auctoritate, vinculo anathematis interpoſito præcipimus, & ſigilli noſtri impreſſione inviolabiliter conſolidamus. In hujus condonationis teſtimonium interfuerunt ELFERUS majoris Eccleſiæ Præpoſitus, Fridericus Decanus, Conradus Camerarius, Elferus Abbas de Hileſineburg, Thietmarus ejuſdem Schœniggenſis Eccleſiæ Præpoſitus, Fridericus, Comes Palatinus, ejuſdem loci advocatus, cum aliis quam plurimis fidelibus. Data in Halberſtad XV. Kal. Novemb. *in publico Concilio.* Incarnationis Dominicæ Anno MCXX. Indict. XIII. Præſulatus Domini Calixti PP. anno II. Ordinationis Venerandi Domini Reinhardi Epiſcopi XIII. feliciter. Amen.

Lunig. Spicilegii Eccleſiaſtici Parte II. Appendice N. XXV. pag. 30.

SYNODUS HALBERSTADENSIS
Anno Chriſti MCXXI. Calliſti II. Papæ III. Henrici V. Regis XVI. Imp. XI.

Reinhardi, Epiſcopi Halberſtadenſis, Confirmatio Monaſterii Schœningenſis in Diœceſi Halberſtadienſi.

IN Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis; Reinhardus Dei gratia ſanctæ Halverſtadenſis Eccleſiæ dictus Epiſcopus, beati Stephani Protomartyris humilis & devotus famulus, omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris, quam præſentibus in perpetuum. Gratia vobis, & pax impleatur. Officii noſtri debitum expoſtulat, nos Religioſos viros, fratres noſtros, regulam B. Auguſtini profeſſos, in contemplatione vitæ, dulcedine quieſcentes, cum Maria ad pedes Domini ſedentes, & verbum illius, optimam partem, etiam eligentes paterno caritatis affectu diligere, & cum Martha in activæ vitæ labore piam pro eis ſollicitudinem gerere, & eos per omnia in ſuis opportunitatibus pro poſſe noſtro confovere: & cum per Apoſtoli præceptum operari bonum ad omnes doceamur, maxime tamen domeſticis fidei, Apoſtolicæ utique vitæ imitatoribus aſſiſtere informamur. Ea propter notum eſſe cupimus omnibus Chriſti fidelibus, qui coæqualem nobiſcum ſortiti ſunt fidem, quod Schœningenſis Cœnobii novellam plantationem quarundam ſanctimonialium, ob inutilem earum converſationem, remotionem loci etiam, in quo manebunt, neceſſariam mutationem, & cætera, quæ literis prioribus adnotavimus, & poſterorum memoriæ transmiſimus, rata eſſe cenſemus, cum aliquid eorum, quæ ſcripta ſunt, immutamus, ut videlicet regulæ B. Auguſtini Canonica profeſſio in eodem loco in perpetuum permaneat, nullusque poſt factum inibi votum abſque licentia Capituli recedere audeat. In ſtatuendis etiam Præpoſitis canonicæ electionis libertas firma perduret; Prædia fratrum, quæ prius Sanctimoniales illæ poſſederunt, & quæ poſtmodum adjecimus, nullus temere invadat, ipſos & bona eorum tuentes, Dei omnipotentis gratia cuſtodiat, & perſequentes eos ultio Divina percellat. Præſentem paginam poſteritati fidelium ſcribimus, inque locum quendam, qui calvo dicitur juxta in .... Tulonem ſitum, in quo felicis memoriæ *Oda* Comitiſſa, Regia ſtirpe orta, ſanctimonialium congregationem pio voto collocaverat, ſed peccatis exigentibus malorum hominum ſæpius deſolatus eſt, cum univerſis allodiis, quæ illi attinebant, Schœningenſium fratrum utilitati Epiſcopali auctoritate delegamus. Eundem etiam locum, & om-

& omnia ad ipſum aliquando attinentia omnium hominum poteſtati, & uſui, anathemate interpoſito, abdicamus; Divina quoque illic celebrari, locumque ipſum ab aliquo incoli, niſi voluntate Schœningenſis Præpoſiti; & fratrum ejus, nullius præſumptioni aſſenſum damus. Nullus etiam ſucceſſorum noſtrorum, nec aliqua prorſus Eccleſiaſtica, ſecularisve perſona annorum eorum centum & jus .... qui eis ſerviunt, & antiqua traditione uſque ad nos ſtatutum pro decimis addere, vel minuere vel mutare præſumat. Præterea, quem vulgato nomine advocatum vocant, Præpoſitus & fratres eligant, & ſi plus juſto forte importunus eſſe voluerit, Epiſcopali authoritate alium magis idoneum illi ſubſtituant.

Hæc autem ſunt prædia, quæ Venerabilis Matrona, & ejuſdem loci Abbatiſſæ aliquæ illi cœnobio contulerunt. In villa, quæ dicitur Hergrimeſtorp XVIII. areæ, cum decem, & novem manſis. In Helmerichſtorp XV. areæ cum duodecim manſis. In Suammere XII. manſi, & dimidius, & XV. areæ. In Luckestorp XI. areæ, & octo manſi. In Rodensleve XII. & XVI. areæ. In Geroldeſtorp VII. areæ, cum V. manſis. In Iggersleve II. & totidem manſi. In Helleſſe III. manſi & VII. areæ cum adjacente ſylva. In Budenſtedo I. manſus, & I. area. In Dalwersleve I. manſus & area. In Edentorp manſus & area. In Ballinge VI. manſi & X. areæ. In Suardeleſe VII. cum tot manſis. In Bulſtringe II. areæ & totidem manſi. In Bindorp III. areæ & duo manſi, & dimidius. In Bouga manſus, & area. Esleſtede & Akendorp juxta Gardeleve cum omni utilitate, in ſylva, qua Heineiſſe dicitur, & his contigua eſt participatio. Otoploge cum omnibus attinentiis. Luiduine dimidia cum omni utilitate. Schirinbeche ex integro, exceptis duobus manſis noſtri juris, quos etiam beato Laurentio in Schœninge contulimus. In Hierenrode manſus, & area. In Allende tres manſi & dimidius, & duæ areæ. In Banisleve manſus, & area. In Udenheim III. manſi & dimidius cum tot areis. Juxta Bardewik in Mechtenhuſen unum panſtale & dimidium. In Bekenhuſen qui ſolvunt XXIV. ſolidos. In villa Schœninge XXII. areæ, & VII. manſi cum pratis & uſibus ſylvarum, & utilitate ſalis, & molendinum in ſuperiori parte ejuſdem villæ. Præterea omnia prædia Parochialis Eccleſiæ beati Stephani protomartyris in eadem villa, quæ fratrum uſibus aſſignavimus. Has itaque poſſeſſiones, quas præſens pagina continet, quas videlicet ſupra dicta nobilis fœmina, & aliæ Abbatiſſæ & reliqui fideles, juxta donationem priori loco delegaverunt in villis & locis deſertis, in campis & ſylvis, in agris cultis & incultis, in vineis & vinetis, in arbuſtis, & arboribus, in pratis & paſcuis, in aquis & aquarum decurſibus, in molis & molendinis, in piſcationibus, & venationibus, in exitibus, & reditibus, in viis & inviis, in acquiſitis, & acquirendis, vel etiam eas, quæ aliquorum violentiâ cœnobio ſubſtractæ ſunt, in ipſo ſub patrocinio beati Laurentii Deo famulantium uſibus hoc teſtamento aſſignamus, & ne in poſterum inquietorum temeraria præſumptione auferri debeant, ſigillo noſtro, quæ ſcripta ſunt, roboramus.

In Nomine etiam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate Apoſtolorum Petri & Pauli, poteſtate quoque Domini Calixti ſummæ Sedis Pontificis, & banno noſtro Schœningenſi Monaſterio, & omnibus in eo merita beati Laurenti devote venerantibus, & eorum poſſeſſionibus, quas in præſenti juſte poſſident, & in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, ſeu quibuslibet modis adipiſci poterunt, æterna pace firmamus, & hanc ab omnipotentis Dei miſericordia perpetuam eis imprecamur, & optamus. Si quis igitur, ſciens hæc ſtatuta noſtra contraire tentaverit, & fratres noſtros, & bona eorum in aliquo infeſtare præſumpſerit, non ſit ei hæreditas in Regno Chriſti & Dei, ſed abſciſſus ab unitate Corporis Eccleſiæ, nec reſurgat in Concilio juſtorum, ſi non agnoſcens reatum ſuum reſipuerit, & pro temeritatis auſu Patri Cœnobii & Fratribus ſatisfecerit. Omnes autem eidem loco, & Deo in ipſo ſervientibus, quæ juſta ſunt, deferentes, & tam ipſos, quam bona eorum pace proſequentes, & defendentes, gratuita Dei Omnipotentis

miſericordia præveniat, & ſubſequatur, & glorioſa B. Laurentii incliti Martyris interceſſio tueatur. Amen.

Hujus paginæ Teſtes ſunt hi: Elverus majoris Eccleſiæ Præpoſitus, Gerardus Decanus, Martinus Cuſtos, Conradus Camerarius, Martinus Abbas Hilſiniburgenſis, Alfrinus Hugerburgenſis abbas, Gerhardus Præpoſitus S. Johannis in civitate, Thietmarus Præpoſitus Schœningenſis cœnobii, Fridericus Palatinus Comes junior, Rudolphus Marchio, Adelbertus Comes de Wernigerode, Beringerus Advocatus majoris Domûs. Willerus Præfectus in civitate, Engilmarus Vice-Dominus, Eberhardus Advocatus Schœningenſis Cœnobii, & alii quamplures Nobilium & Miniſterialium. Actum Halberſtad, anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo centeſimo vigeſimo primo, Indict. XIV. *in publica Synodo*, in feſto Lucæ Evangeliſtæ. Præſulatus Domini Calixti Papæ III. Regnante Henrico V. Romanorum Imperatore Auguſto. Anno Ordinationis Domini Reinhardi Epiſcopi XIV. feliciter. Amen.

Lentzen in Antiquitatibus Halberſtadenſibus Diplomate 66. pag. 712.

Lunig Spicilegii Eccleſiaſtici Parte II. Appendice N. XXVI. pag. 31. 32.

SYNODUS GENERALIS TULLENSIS DIOECESANA

Anno Chriſti MCXXII. Calliſti II. Papæ IV. Henrici V. Regis XVII. Imp. XII.

Sub Riquino Epiſcopo, confirmante Prioratum S. Dodonis Martyris, Monaſterio S. Manſueti donatum & dotatum a variis, conſecratum a Pibone anteceſſore.

IN Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Requinus Dei miſericordia ſanctæ Tullenſis Eccleſiæ Miniſter, & ſervus, univerſalis Chriſtianæ profeſſionis cultoribus. Commutare feliciter pro terrenis cœleſtia, pro perituris æterna, felix eſt ante Dominum ſinceræ intentionis affectus, quem feliciori piæ devotionis ſtudio feliciſſimus bonæ operationis comitatur effectus. Nos autem, quibus præcipue ad lucrum commiſſa ſunt Dominicæ talenta pecuniæ, ſegnioribus convenit imitandos proponere, quos perſeveranti animo in bono propoſito probamus, & amplectimur, inſtantius permanere. Ad exemplum itaque imitationis notificamus præſentibus, & poſteris, quoniam inſtinctu Theomari Abbatis ſancti Manſueti, dilecti filii noſtri, venerunt ad nos vir illuſtris Widricus de Domna Baſula, cum filio ſuo Theodorico, & Ida venerabilis matrona cum Haymone filio, dederuntque per manum noſtram SANCTO MANSUETO Eccleſiam in proprio conſtructam alodio, conſecratam in honore SANCTI DODONIS MARTYRIS a Domno Pibone Pontifice, felici prædeceſſore noſtro. Atrium ſiquidem ejuſdem Eccleſiæ, quod eatenus anguſtius erat, idem Pontifex ex propria terra, quam juxta habebat, dilatavit, determinavit limitibus, & cimiterium benedixit. Eandem ſiquidem Eccleſiam Haymo & Theodoricus Baudus de Domna Baſula progenitores eorum ex propriis ſumptibus dedicari fecerant, duoſque terræ Quartarios ad dotem Altaris contulerant, Pontificali authoritate a prædicto Præſule, conceſſâ ſibi & hæredibus ſuis libera poteſtate, ut VIII. tantum nummos Sancto Protho-Martyri pro cenſu perſolverent, & cuicumque Eccleſiæ vellent noſtræ duntaxat Diœceſis, eam libere & abſolute ſicut liberam contraderent.

Noſtris denique temporibus prædicto Widrico & Ida, hæredibuſque eorum ſupplicantibus conſtituimus, ut prænominatus Abbas SANCTI MANSUETI in ſua eam providentia ſuſciperet, & quidquid habebat ſanctus Manſuetus in villa de Domna Baſula, ad præbendam fratrum inibi degentium converte-

verteret & augeret. Enimvero Drogo de Strena dederat ſancto Manſueto VII. terra Quartarios, & dimidium, in termino de Domna Baſula, & portionem, quam habebat in eadem Eccleſia, integram videlicet decimam hominum ad ſe pertinentium, & partem decimarum, quam accipiebat ab hominibus ſancti Gorgonii, qui morantur in eadem villa. Dedit etiam Albertum cum uxore & filiis, & aſſulſum, & VI. virgas molendini, & communem uſum in aquis, ſylvis, & paſcuis, inſiſtente propemodum Abbate. Prædicti Widricus & Ida, & hæredes eorum, quædam jugera atrio ſancti Dodonis contigua, ſancto Manſueto contulerunt, & ad conſtruenda ædificia translata eminus publica ſemitâ ambitum loci dilataverant.

Adjecerunt præterea quidquid habebant in Eccleſia de Domna Baſula in decimis, tam de proprio alodio, quam de externis hominibus, oblationibus & heleemoſynis; conductum etiam Presbyteri, & medietatem eulogiarum matricularii. Prædicti viri Widricus, & Theodoricus filius ejus, Ida, Haymo, Rodulfus & Ermentrudis hæredes ejus, Gerardus de Vitrimont, aſſenſu uxoris ſuæ Leuchardis, & Herimanni filii ſui, aliorumque hæredum ſuorum, dederunt nobis portiones vinearum & manſuum, ſicuti poſſidebant. Dedit etiam Haymo nobis pro anima Rodulfi fratris ſui, ſcabellum vineæ, quod in vicino poſſidebat, & tres partes terræ incultæ, quam in rivulis habebat.

Aſſentientibus deinde Dominis totius alodii, & miniſterialibus conceſſum, ut tam fratres loci, quam univerſi advenæ vel indigenæ, qui devotione ſancti ibidem ad manendum convenirent, reliquorum hominum more, ejuſdem villæ in paſcuis, ſylvis, aquis communem uſum haberent, nec propter hoc reſpectum aliquem ſervitii vel conſuetudinis vel Dominis vel miniſtris exhiberent. Hoc igitur piæ devotionis inſtitutum, ut inviolabile perſiſtat, ſub anathemate Pontificali authoritate firmavimus, ſignis etiam & teſtimonio noſtrorum fidelium roborandum contradimus. Signum Theomari Abbatis ſancti Manſueti. Sign. Petri Abbatis S. Apri. Sign. Stephani Archidiaconi. Sign. Haymonis Archidiaconi. S. Hugonis Rufi Archidiaconi. Sign. Hugonis Gundricurtenſis Arcidiaconi. Sign. Hugonis albi Archidiaconi.

Confirmatum eſt teſtamentum hoc *in Generali Synodo* anno ab Incarnatione Domini MCXXII. Indict. XV. Epacta XI. Concurrente VI. Ordinationis noſtræ XV. Regnante per ſæcula Domino JEſu Chriſto.

Calmet. Hiſtoriæ Lotharingiæ Tom. IV. Probationum pag. CCLXVIII. CCLXIX.

CONCILIUM WORMATIENSE
Anno Chriſti MCXXII. Calliſti II. Papæ IV. Henrici V. Regis XVII.

Præparatoria ad Concilium anni 1122. *menſe Septembri habendum, indictum Wirceburgi, ſed Wormatiæ celebratum.*

ANno MCXXI. fiebant per omnes Eccleſias jejunia, ſupplicationes, vel litaniæ, nec erat ulla filia Sion, quæ ſe faceret expertem tanti periculi matris ſuæ. Quapropter reſpexit Dominus in orationem humilium, & non ſprevit precem eorum: ſed miſſo principali Spiritu ſuo, Spiritu conſilii & pacis, inter Principes utriusque populi (*Henrico V. vel Calixto II. addidi*) miſſis utrimque quibusdam Sapientiſſimis atque Religioſis Proceribus, de concordia honorabiliter tractare cœperunt. Quid plura? Eousque Spiritus JEſu, pro pretio ſanguinis filii ſui, filiisque ſponſæ ſuæ dimicans, ſpiritui ſuperbiæ prævaluit: ut mentibus univerſorum, in uno Divinæ voluntatis aſſenſu connexis ipſorum conſilio, ſuaſione & obſecratione, Regis indignatio in tantum mitigaretur; ut ipſe præſens negotium non ſuo, ſed Optimatum utriusque partis arbitrio terminandum decreverit

verit. Inde rerum omnium gubernatori cunctis gratias agentibus denominati ſunt ex utraque parte XII. Primates, quorum corda timor Dei poſſidens, inveteratam diſcordiam inter Regnum & Sacerdotium ſedare, nemine reſiſtente, ſufficeret. Ad hæc terminanda collaudatur Conventus totius Regni Principum, Curia Wurceburg, tempus feſtum S. Michaelis, & unoquoque, propria manu in alterius manum hujusmodi pactum, quaſi ſub Sacramento firmante, cum pace & gaudio diſceſſum eſt.

Evolutis poſthæc quaſi tribus menſibus, Imperator cum ingenti Comitatu venit in Wurceburg: juxta condictum vero Saxonum Principes una cum Moguntino Præſule, cæterisque, caſtra metari ſunt juxta rivum Werna, unius diei interſtitio ab urbe, & caſtris, ſecuritate per internuntios datâ, per ſeptimanam uni ſe quotidie curiæ colligunt ſuper præſenti ſchismate. Nonnulli pacem odientes, ſcandala ſuperſeminare tentabant; ſed multitudini cedendum fuit. Multa, quæ ibi diſpoſita ſunt, prætcrimus. Ea tantum hic annotantur, quæ ad pacem firmiſſimam & univerſalem conſtituta ſunt. Nempe ut regalia Regno, Eccleſiaſtica Eccleſiis, prædia deprædatis, hæreditates hæredibus omnique perſonæ vel conditioni propria adjudicetur juſtitia. Prædones, fures Imperialibus edictis & legibus antiquis coerceantur, omne ſcandalum omnino eradicetur.

De verbo *Excommunicationis* nihil eſt definitum, ſed ad Apoſtolicam præſentiam dilatum. Delegati Romam Epiſcopus Spirenſis, Abbas Fuldenſis Erlolfus. Denominati Legati in Bavariam horum nuntiorum bajuli: Otto Babenbergenſis Præſul, Dux Henricus, Comes Beringerus, qui eadem nuntia ferant Noricis Principibus abſentibus, ſed apud Ratisbonam Kal. Novembris convocandis.

Anno MCXXII. ipſo tempore (Verno) Epiſcopus Spirenſis, & Abbas Fuldenſis, Legatione totius Regni apud Sedem Apoſtolicam peractâ redierunt, ducentes ſecum Lambertum Oſtienſem Epiſcopum vicem Domini Apoſtolici per omnia tenentem, cum duobus Cardinalibus Cardinali S. Stephani in cœlo aureo Saxone, Gregorio Cardinali S. Angeli miſſis eodem fine ad concordiam Regni & Sacerdotii.

Indicitur Colloquium generale per Provincias ad Wurceburg in feſto S. Petri. Facto igitur univerſali Conventu apud urbem Wangionum, incredibile eſt, quam prudenti, quam inſtanti, quam ſollicito per unam vel amplius hebdomadam ſtudio pro pace certatum ſit, donec Deus, in cujus manu cor Regis eſt, omnem animoſitatem Imperatoris ad Apoſtolicæ Sedis obedientiam inflexit.

Moxque ab Apoſtolicæ Sedis Apocriſiariis in communionem receptus, tam ipſe Imperator, quam univerſus ſibi ſubjectus exercitus, immo generali abſolutione cunctis hoc ſchismate pollutis per auctoritatem Apoſtolicam factâ: Qualiter Eccleſiaſticas inveſtituras, cæteraque ſpiritualia negotia, quæ tanto tempore Reges Teutonici adminiſtraverant, quæque ipſe Imperator, *ne Regni imminueretur honor*, nunquam vita comite ſe dimiſſurum propoſuerat, humiliatus pro Chriſto coram multitudine maxima abnegaverit in manus Epiſcopi Oſtienſis, ac per ipſum Domino noſtro JESU Chriſto, ſuæque in perpetuum Jus Eccleſiæ dimiſerit: rurſumque qualia ſibi ob honorem Regni obſervandum auctoritas Apoſtolica conceſſerit, utriusque partis melius edocebunt ſuper annotata Scripta:

Concordatum [a] *inter Imp.* HENRICUM V. *& Pontificem* CALLISTUM II, *de Inveſtituris, quibus per pedum & annulum faciendis renuntiat Imperator, publicatum Wormatiæ.*

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego HENRICUS, Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, &

[a] Leibnitius aſſerit hoc Concordato plus juris tribui Imperatori, quam vulgo credatur. Goldaſti editio plenior eſt Leibnitiana, hinc ſecutus eſt illam. *Cl. Dumontius Tomo I. Corporis Diplomatici.*

& Domini Papæ Callixti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & Sanctis ejus Apoſtolis Petro & Paulo, ſanctæque Catholicæ Eccleſiæ, omnem inveſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis, quæ in regno, vel Imperio meo ſunt, canonicam fieri electionem & liberam conſecrationem.

II. Poſſeſſiones & regalia B. Petri, quæ a principio hujus diſcordiæ uſque ad hodiernam diem, ſive tempore Patris mei, ſive etiam meo, ablata ſunt, quæ habeo, eidem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtituo: quæ autem non habeo, ut reſtituantur, fideliter curabo.

III. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum Eccleſiarum & Principum, & omnium aliorum tam Clericorum, quam Laicorum, quæ in guerra iſta amiſſæ ſunt, conſilio Principum & juſtitia, quas habeo reddam, quas non habeo, ut reddantur, fideliter juvabo.

IV. Et do veram pacem Domino Papæ Callixto, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ, & omnibus, qui in partibus ejus ſunt, vel fuerunt: & in quibus ſancta Romana Eccleſia auxilium poſtulaverit a me, fideliter juvabo, & de quibus ſecerit mihi querimoniam, debitam ſibi faciam juſtitiam.

Hæc omnia acta ſunt conſenſu & conſilio Principum, quorum nomina ſubſcripta ſunt.

Adalbertus Archi-Epiſcopus Moguntinus.

Fridericus Archi-Epiſc. Colonienſis.

H. . . . . Ratisponenſis Epiſc.

Otto Babenbergenſis Epiſc.

H. . . . . Auguſtenſis Epiſc.

Godebaldus Trajectenſis Epiſc.

Udalricus Conſtantienſis Epiſc.

H. . . . . Fuldenſis Abbas.

(b) Henricus Dux Bavariæ.

Fridericus Dux Sueviæ.

Bruno Dux Saxoniæ.

Dietboldus Marchio Cambienſis a Vochburg.

Bonifacius Marchio Tuſciæ.

Theobaldus Marchio.

(c) Gotfridus Palatinus Comes Rheni.

(d) Otho Palatinus Comes a Wietelsbach.

Engelbertus Marchio Iſtriæ.

(e) Beringarius Comes Habſpurgi.

Theodericus Comes Montisbellicardi, & alii complures (f)

PROFESSIO PAPÆ.

Ego CALIXTUS ſervus ſervorum Dei, tibi dilecto filio HEINRICO Dei gratia Romanorum Imperatori Auguſto concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum Teutonici Regni, qui ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri abſque Simonia & aliqua violentia, ut ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & Provincialium conſilio, vel judicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præbeas. Electus autem regalia per ſceptrum a te recipiat, & quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis vero partibus Imperii conſecratus infra ſex menſes regalia a te per ſceptrum recipiat, & quæ ex his jure tibi debet, faciat: exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur. De quibus vero mihi querimoniam ſeceris, & auxilium poſtulaveris, ſecundum officii mei debitum, auxilium meum præſtabo. Do tibi

(b) *Alias* Hermannus Dux. *Sine adjectione loci.*
(c) *Alias* Arnulfus Comes Palatinus. *Sine adjectione loci.*
(d) *Alias* Othbertus Comes Palatinus. *Sine adjectione loci.*
(e) Sultzbachenſis.
(f) *Editio Regia Conciliorum ſubnectit hæc, quæ ſequuntur*: Ego Fridericus, Colonienſis Epiſcopus, & Cancellarius, recognovi. Hoc autem Privilegium aureo ſigillo ipſius Imperatoris munitum in Archivis Romanæ Eccleſiæ tenetur reconditum. *Dumontii Nota.*

tibi veram pacem , & omnibus , qui in parte tua ſunt , vel fuerunt tempore hujus diſcordiæ. Data Anno MCXXII. nono Calendas Octobris.

GOLDAST. Tom. I. pag. 258. *Franc. HAREE in Chronologia ad annum* 1122. *G. G. LEBNITZ codex Diplomaticus pag.* 2. *Conciliorum Collectio Regia, Tom. XXVII. pag.* 43. *PHIL. LABBEI. Collectio Concilior. Tom. X. col.* 889. & 901. *BARONII Annales Eccleſiaſtici Tom. XII. an.* 1122. *Chronicon Mellicenſe, Part. II. p.* 57. *Centuriæ Magdeburgenſes, Vol. III. Cent. XII. cap. IX. de Synodis. LEHMANNUS, Chronicon Spirenſe, Lib. V. cap. XLII. pag.* 427. *LUNIG, Spicilegium Eccleſiaſticum Part. I. pag.* 153. (f) *DUMONT, Corps Diplomatique Tom. I. pag.* 67.

(g) *Dumontii Nota.* Hujus Calixtini Concordati variæ ſunt in variis Auctoribus Lectiones: pleniſſima eſt in Goldaſto; ſed ea charta, quæ nunc ſequitur, eſt in Bullario magno.

Ejuſdem CONCORDATI aliud Exemplar.

Ex parte Imperatoris.

IN Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domini Papæ Calliſti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo, & ſanctis ejus Apoſtolis Petro & Paulo, & ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ omnem inveſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis fieri electionem, & liberam conſecrationem: poſſeſſiones & regalia beati Petri, quæ a principio hujus diſcordiæ uſque ad hodiernam diem, ſive tempore Patris mei, ſive etiam meo, ablata ſunt, quæ habeo, eidem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtituo; quæ autem non habeo, ut reſtituantur fideliter ad juvabo. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum Eccleſiarum, & Principum & aliorum tam Clericorum, quam laicorum, conſilio Principum & juſtitia, quas habeo, ut reddantur, fideliter juvabo. Et do veram pacem D. Papæ Calliſto, S. R. Eccleſiæ, & omnibus qui in parte ipſius ſunt, vel fuerunt. In quibus ſancta Romana Eccleſia auxilium poſtulaverit, fideliter juvabo, & in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam ſibi juſtitiam faciam.

Adalbertus Moguntinus Archi-Epiſcopus.
Fridericus Colonienſis Archi-Epiſcopus.
Ratiſponenſis Epiſcopus.
Otho Bambergenſis Epiſcopus.
Bruno Spirenſis Epiſcopus.
A. Auguſtenſis Epiſcopus.
G. Trajectenſis Epiſcopus.
V. Conſtantienſis Epiſcopus.
F. Abbas Fuldenſis.
Northmannus Dux.
Fridericus Dux.
Bonifacius Marchio.
Theobaldus Marchio.
Cynulphus Comes Palatinus.
Obertus Comes Palatinus.
A. Berngarius Comes.
Godefridus Comes.
Ego Fridericus Colonienſis Epiſcopus & Cancellarius recognovi.

Ex parte Papæ.

EGo Caliſtus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio ſuo Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori Auguſto, concedo electiones Epiſcoporum, & Abbatum Theutonici Regni, qui ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri, abſque ſimonia, & aliqua violentia, ut ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & provincialium conſilio vel judicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præbeas. Electus autem regalia per *ſceptrum* a te recipiat, exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur, &, quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis vero partibus Imperii conſecratus infra ſex menſes regalia per ſceptrum a te recipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceris & auxilium poſtulaveris, ſecundum officii mei debitum, auxilium meum præſtabo. Do tibi veram pacem, & omnibus, qui in parte tua ſunt, vel fuerunt tempore hujus diſcordiæ. Data anno 1122. nono Kalendas Octobris.

Bullarium magnum Romanum Tomo I. pag. 58.
Dumont Corps Diplomatique Tom. I. N. CXIX. pag. 67.

Hujus-

Hujuſmodi Scripta atque Reſcripta propter infinitæ multitudinis conventum loco Campeſtri juxta Rhenum lecta ſunt, data, & accepta, poſtque multimodas laudes rerum gubernatori redditas: Celebratis a Domino Oſtienſi Divinis Sacramentis, inter quæ Dominum Imperatorem cum pacis oſculo, ſanctaque communione pleniſſime reconciliavit, diſceſſum eſt ab omnibus cum lætitia infinita.

Annaliſta Saxo editus ab Eckharto T. I. Scriptor. German.

CALLISTI Papæ II. Literæ Apoſtolicæ ad HENRICUM *V. Imperatorem de reconciliatione inter eos facta. Datæ Laterani Idibus Decembris.*

CALLISTUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, CARISSIMO IN CHRISTO FILIO HENRICO, GLORIOSO ROMANORUM IMPERATORI AUGUSTO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Omnipotenti Domino Deo noſtro, Auctori omnium bonorum, laudes & gratias agimus, qui per immenſam bonitatis ſuæ clementiam cor tuum aſpiratione ſui Spiritus illuſtravit, & te jam dudum nimium reluctantem, nunc tandem ad Eccleſiæ gremium revocavit. Siquidem, prout dilecti filii noſtri, & Diaconi Cardinales, & fidelium nuntiorum tuorum relatione, ac literarum lectione percepimus, ſano uſus conſilio, noſtris & Eccleſiæ Catholicæ ſalutaribus monitis humiliter obediſti: & nos ergo in Beati Petri filium paternæ affectionis brachiis te ſuſcipimus, & perſonam tuam, & imperium tanto deinceps amplius & benignius diligere, ac Divina præeunte gratia honorare optamus, quanto devotius præ tuis modernis prædeceſſoribus Romanæ Eccleſiæ obediſti, & quanto ſpecialius carnis es nobis conſanguinitate conjunctus. Age ergo fili chariſſime, ut & tu nobis, & nos te fruamur in Domino: Perpendat Imperialis Excellentia tua, quantum diuturna Eccleſiæ, imperiique diſcordia, Europæ fidelibus intulerit detrimentum, & quantum noſtra pax afferre poterit boni fructus, Domino cooperante, incrementum. Sane de ſtatu noſtro noverit tua dilectio, quia licet nos graviter quandoque infirmi fuerimus, nunc tamen per Dei gratiam incolumes ſumus, & tuam tam animæ, quam corporis ſanitatem per omnia deſideramus. De iis autem, quæ viva voce referenda prædictis fidelibus tuis nuntiis commiſiſti, per eoſdem, quid nobis, & noſtris videatur fratribus, reſpondemus. Legatos itaque noſtros, qui apud vos ſunt, benevolentiæ veſtræ attentius commendantes rogamus, ut quia Concilium indictum a nobis accelerat, cito eos ad nos Domino largiente remittas. Tuos vero Legatos ita inſtructos dirigas, ut juxta promiſſum tuum regalia in integrum Eccleſiæ Romanæ reſtituant. Ad hæc pro nepote noſtro Metenſi Epiſcopo, & fratribus ejus gratias tuæ benignitati referimus, quoniam in iis primitias bonitatis tuæ cognovimus. Illa enim bonæ voluntatis pax eſſe conſpicitur, ex qua bonæ voluntatis opera demonſtrantur. Fratres enim Epiſcopi, Cardinales, & totus Romanus Clerus una nobiſcum te, & Principes, & Barones tuos ſalutant, Divinæ Majeſtatis miſericordiam deprecantes, ut vos ad honorem ſuum, & Eccleſiæ ſuæ in longum cuſtodiat.

Data Laterani idibus Decembris.

Bullarium magnum Tomo I. pag. 58.

Ex quo Dumont. Corps Diplomatique N. CXX. pag. 67.

Con-

Conventus Wormatienſis Actio alia.

Controverſia inter duos Wurceburgenſis Eccleſiæ Epiſcopos Rokkerum electum a Clero & populo, Gebehardum inveſtitum ab Henrico V. a Legatis & Epiſcopis Germaniæ utcunque dirimitur.

ANno MCXXII. Domnus Erlungus Epiſcopus Wurceburgenſis, per quatuor annos elephantino morbo vexatus, in Narali Innocentium obiit, & prohibente ſchismate (Henrici V.) non in civitate, ſed in Monaſterio Swarzaha ſepulturam obtinuit.

Imperator Henricus V. vacanti Cathedræ conſulturus illo devenit, & conſilio ſuorum uſus, quendam adoleſcentem, *Gevehardum*, bene quidem natum, ſed adhuc præ ſtudiis ſcholaribus, nulla Eccleſiaſtica promotione mancipatum, Pontificali inveſtitura ſublimavit: non modica quidem, & ſaniore parte Cleri ac populi idipſum renuente, alterum autem, nomine *Rokkerum*, ejusdem Eccleſiæ Diaconum, ibi nutritum, atque Canonicum, canonice eligente. Hunc Adalbertus Archi-Epiſcopus Moguntinus ordinavit, imo ipſe cum Legatis ſanctæ Sedis, & nonnullis Saxoniæ Principibus contra voluntatem Imperatoris Rokkerum Præſulatus electione & inveſtiturâ confirmavit.

Hæc Annaliſta Saxo.

Contra Gevehardus, ab Moguntino Archi-Epiſcopo non auditus, querimonias ad Caliſtum, & Romanam Eccleſiam transmiſit, de cujus latere ad cauſam diſcutiendam miſſus fuit Prænestinus Epiſcopus.

Igitur Gebehardus cum omnibus priotibus Clericis, Abbatibus, & Laicis Wormatiam venit: præſentatur Archi-Epiſcopo, qui communicato conſilio cum Legato, reſponſurum ſe ſupet his promiſit.

Præſente igitur Legato Apoſtolico, congregati coram Imperatore, pro hac cauſa tractanda, convenerunt Archi-Epiſcopus Moguntinus, Archi-Epiſcopus Colonienſis, Arnoldus Spirenſis, Goteboldus Trajectenſis, Godefridus Treverenſis Archi-Epiſcopus; Conradus Tullenſis, Bruno Argentinenſis, Bertholdus Baſileenſis Epiſcopi, & alii Fideles Imperatoris, quibus, diu ventilato conſilio, placuit, ut D. Cardinalis locum & Eccleſiam Wurceburgenſem viſitaret, concordiam Eccleſiæ ſuper electione Gevehardi inveſtigaret. Quam ſi inveniret, ab eodem promoveretur ad Presbyterii ordinem, ſtatim conſecuturus ab Archi-Epiſcopo Moguntino Epiſcopalem benedictionem.

Venit Dominus Cardinalis in Wurzeburch, & congregati ſunt univerſus Clerus & Populus, majores & minores, abſente Gebehardo inventi ſunt in electione ejus concordes. Gratias Deo egit Legatus & ad ordinem Presbyteri Gebehardum promovit, & canonicæ electioni Gebehardi tam in Romana Eccleſia, quam in conſpectu Moguntini Archi-Epiſcopi teſtimonium perhibuit, ſicut audivit & vidit.

Hactenus Epiſtola Apologetica ipſius Gebehardi, electi Wirzeburgenſis, edita a Clmo Tegnagelio, & in Gretſeri operum novæ editionis Tomo VI. pag. 568. *in qua diverſa aſſeruntur ab iis, quæ Annaliſta Saxo ſupra aſſeruit, imo a veritate, ut infra patebit.*

Addo exitum rei ex Annaliſta Saxone, apud Eckhartum Tomo I. Corporis Hiſtorici.

Interim Gebehardus fœderatis ſibi firmiter Urbanis, intra muros Wirceburgi copioſa cum turba dum reſidet, quadam die poſt meridiem, aſſumpta de his, qui ſecum erant, manu validâ, quosdam, qui jam uno pene milliario ab urbe caſtra poſuerant, nil mali ſuſpicantes invadere tentavit, & quia hoſtes regni reputans, ſive turpiter pellere, ſive incautos ſternere proponit. At illi clamore venientium excitati gemina contra acie celeriter inſtructa, naviter reſiſtendo, ſe ſuaq; caſtra defendebant, & ex utraque parte cæſis vulneratis atque nonnullis captis, die etiam ad veſperas vergente, certe hi ad urbem, iſti ad tentoria redeunt. Hinc efferati Ptincipes ad civitatem unanimiter convettuntur, Rokkerum inthronizare contendentes. Verum, id non ſine ſanguine fieri poſſe perpendentes, ad Monaſterium Schwarzaha divertunt, ibique illum coram

omni

omni Concilio tam Metropolitanus Adalbertus, quam cæteri Romani Legati Præſulem urbis Wurceburch conſecrantes, ad propria ſe quiſque convertunt. Exinde Rokkerus eam partem Epiſcopii, quæ Necaro fluvio circumjacet, in proprios uſus tenuit. Gebehardus urbem, & quæ illi contigua ſunt, ſecure poſſidet.

Hactenus Annaliſta Saxo.

Bucelinus Parte I. Germaniæ ſacræ Gebehardum Comitem Hennebergium ab Henrico V. intruſum ſcribit, qui poſt annum 1125. denuo poteſtate Regia Cathedram tenuit. Rukgerum vero facit Comitem a Vayngen, qui videtur tempeſtati ceſſiſſe; Cœnobio Swarzachenſi ſe incluſit, & anno 1126. finem vitæ habuit.

SYNODUS MOGUNTINA

ANNO CHRISTI MCXXII. CALIXTI II. PAPÆ IV. HENRICI V. REG. XVII.

SUMMA. Eccleſia parochialis in Gensheim, poſt Synodalem deliberationem, a Burchardo, Abbate S. Jacobi, traditur Folmaro, quæ traditio Banno Epiſcopi confirmatur.

IN nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. *Adelbertus*, Moguntinæ Sedis Archi-Epiſcopus. Noverint univerſi . . . qualiter dilectus noſter *Burchardus*, Monaſterii Sancti Jacobi quondam Abbas, Eccleſiam parochialem in Gensheim, in generali Concilio, ab *Embricone* de *Hepenbefde*, & Fratribus ſuis, dictante juſtitia, obtinuit, & eandem Eccleſiam fratri eorum *Folmaro*, ad ſopiendam in perpetuum de eadem controverſiam, conſilio Saniorum, qui interfuerunt, tradidit. Quod quidem ſub nobis rationabiliter actitatum, & poſtea, in *plenaria Synodo*, ab *Arnolfo* Advocato, & *Werinboldo* ejuſdem Monaſterii Abbate, judiciario more promulgatum, banni noſtri confirmatione eſt roboratum.

Hujus rei Teſtes ſunt: *Bruno* Archi-Epiſcopus Trevirenſis, *Otto* Babenbergenſis Epiſcopus, *Arnoldus* Capellarius Imperatoris, *Anshelmus* Præpoſitus de Domo, *Asmarus* Camerarius, *Udalricus* de *Eppenſtein*, *Bertolfus* Comes de *Nuringes*, *Embrico* Vice-Dominus, & præterea quotquot interfuerunt Clerici & Laici, generali Conventui.

Et ut hæc rata & inconvulſa omni ævo permaneant, hanc cartam inde conſcriptam, Sigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXXII. Indict. XV.

Ex Archiv. Monaſterii S. Jacobi Moguntiæ.

CONCILIUM LATERANENSE I. (a)

ANNO CHRISTI MCXXIII. CALLISTI II. PAPÆ V. HENRICI V. REG. XVIII. IMP. XIII.

Inter generalia Concilia Nonum: in Occidente Primum generale.

PRÆSIDE CALLISTO III. PRÆSENTIBUS EPISCOPIS CCC. ET AMPLIUS QUOS INTER GERMANI OCTO.

SUMMA. Pax inter Sacerdotium & Imperium Wormatiæ anno ſuperiore inita confirmatur ab hoc generali Concilio: Inveſtituris per annulum & pedum renuntiatur; per ſceptrum inveſtitura Imperatori tributur Epiſcopis & Abbatibus impertienda. Deinde Canones XXII. conduntur. Expeditio ſacra contra Saracenos indulgentiis indultis promovetur.

AUditi ſunt in Concilio HENRICI Imperatoris Legati, & pacta in Conventu Wormatienſi anno MCXXII. inter Eccleſiam Romanam & Imperium Concor-

Concordata, totius Synodi judicio confirmata ſunt: Calliſtus Pontifex, inquit *Falco Beneventanus in Chronico*, conſilio ſalutis accepto, Ultramontanos fere omnes Epiſcopos, & Archi-Epiſcopos, & Abbates, & totius, ut ita dicam, Italiæ Paſtores accerſiri præcepit, (*b*) quatenus ſancta ſynodali confabulatione firmata pactum cum Imperatore Henrico poſitum (*in eodem Conventu Wormatienſi*) perpetuo confirmaret. Ad cujus ſacri Conventus præſentiam Rofridus Beneventanus Antiſtes honeſte properavit. Ordinato itaque Concilio tali ac tanto, Apoſtolicus ipſe Sacramenti privilegium, quod prædictus Imperator conſtituerat pacis in conſpectu omnium, qui convenerant, adduci & legi præcepit. Continuo ab omnibus confirmatum eſt & commendatum.

Reſtitutionis autem inveſtiturarum ab eodem Imperatore in dicto Wormatienſi Conventu factæ, & in hoc Concilio confirmatæ, tenor talis eſt. "Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domini Papæ Calliſti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & Sanctis ejus Apoſtolis Petro & Paulo, & ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ, omnem inveſtituram *per annulum & baculum*, & concedo in omnibus Eccleſiis fieri electionem, & liberam conſecrationem. Poſſeſſiones & regalia beati Petri, quæ a principio hujus diſcordiæ uſque ad hodiernum diem ſive temporibus Patris mei, ſive etiam meo ablata ſunt, quæ habeo, eidem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtituo, quæ autem non habeo, ut reſtituantur, fideliter adjuvabo. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum Eccleſiarum & Principum, & aliorum tam clericorum quam laicorum conſilio Principum & juſtitia, quæ habeo, ut eis reddantur, fideliter juvabo. Et do veram pacem Domino Papæ Calliſto, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ & omnibus, qui in parte ipſius ſunt, vel fuerunt. Et in quibus ſancta Romana Eccleſia auxilium poſtulaverit, fideliter juvabo; Et in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam ſibi juſtitiam faciam.

Hæc omnia acta ſunt conſilio & aſſenſu Principum, quorum nomina ſubſcripta ſunt:

Adalbertus Moguntinus Archi-Epiſcopus.
Fridericus Colonienſis Archiepiſcopus.
- - - Ratiſponenſis Epiſcopus.
Otto Bambergenſis Epiſc.
Bruno Spirenſis Epiſc.
A. Auguſtenſis Epiſc.
G. Trajectenſis Epiſc.
V. Conſtantienſis Epiſc.
E. Abbas Fuldenſis.
(*c*) Nortmannus Dux.
Fridericus Dux.
Bonifacius Marchio.
Theobaldus Marchio.
(*d*) Cyniphus Comes Palatinus.
(*e*) Otbertus Comes Palatinus.
Berengarius Comes.
Godefridus Comes.

Ego Fridericus Colonienſis Epiſcopus & Cancellarius recognovi.

Hoc autem Privilegium aureo ſigillo ipſius Imperatoris munitum, in Archivis Romanæ Eccleſiæ tenetur reconditum.

Hæc Nomina ex Binio deſcripta.

Conceſſionis vero Calliſti Papæ Henrico Imperatori factæ hic eſt tenor: "Ego Calliſtus, ſervus ſervorum Dei, tibi dilecto filio Henrico, Dei gratia Romanorum Imperatori Auguſto, concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum Theutonici Regni, quæ ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri absque Simonia & aliqua violentia: ut ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & Provincialium conſilio & judicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præbeas. Electus autem regalia *per ſceptrum* a te recipiat, exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur,

(*a*) In Lateranenſi Eccleſia hoc Sæculo XII. plura fuere celebrata Concilia annis 1102, 1111, 1116, ſed erant vel Provincialia vel Nationalia. Ad Concilium autem anni 1123. fuere invitati Epiſcopi a Papa ex toto orbe Catholico, quod ad generalitatem ſufficit.

(*b*) Solus Papa hoc Concilium generale in Occidente indixit, ſolus præſedit.

(*c*) *Lege:* Hermannus. (*d*) *Lege:* Ernulphus. (*e*) *Lege:* Orbertus.

" tur, & quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis vero partibus Imperii conſecratus infra ſex menſes regalia *per ſceptrum* a te recipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceris, & auxilium poſtulaveris, ſecundum officii mei debitum auxilium meum præſtabo. Do tibi veram pacem, & omnibus, qui in parte tua ſunt vel fuerunt, tempore hujus diſcordiæ. Data anno Milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo, nono Kalendas Octobris.

Decretis in Concilio hæc verba ſubnectit Simeon Dunelmenſis laudatus: His ſynodalibus Decretis ſubſcriptis & confirmatis, Imperatorem per Legatos ſuos & ſcripta, ſecundum præmiſſum Scriptorum tenorem promittentem ſe ſanctæ Romanæ Eccleſiæ juſta ſervaturum, generali Concilii ſententia ab excommunicationis abſolvit vinculo, quo in Remenſi Concilio fuerat ligatus.

Canones XXII. in hoc generali Concilio editos refert *Binius Tomi III. Concil. p. II.* poſtea *Baluzius* eos edidit cum codice *MS. Anianenſi* collatos, poſt quem *Labbeus* & *Coſſartius* eos recuderunt. Sed hæc ad Concilia Germaniæ non ſpectant. Nos ex hoc generali Concilio hæc ſola excerpſimus, quæ ad Concilii Wormatienſis confirmationem ſpectant.

FRIDERICI, ARCHI-EPISCOPI COLONIENSIS, EPISTOLA AD ECCLESIAM LEODIENSEM.

Mandat, ne intruſum per Simoniam nominatione Regia in Sede Leodienſi recipiant.

FRIDERICUS Dei gratia ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ humilis Miniſter: Leodienſis Eccleſiæ Archi-Diaconis, Præpoſitis, Decanis, Scholaſticis, Cantoribus, omnibusque Catholicis, a propoſito ſancto nullius neceſſitatis occaſione declinare. Ex auctoritate evangelica, neceſſe eſt, ut veniant ſcandala, ut dum revelatur filius perditionis manifeſti fiant, & probati, quotquot præordinati ſunt in ſortem ſupernæ retributionis. Unde fraternitatem veſtram præmonentes pia ſollicitudine monemus obteſtamur, & præcipimus ex debito ſanctæ obedientiæ, ut (ne) recipiatis...... Regiæ intruſionis violentia ſub nomine deſignati Epiſcopi ad vos venientem: quia temeraria invaſione Sedem noſtram, quantum in ipſo fuit, privavit Archi-Epiſcopali honore, vosque contempſit, quibus imponi voluit ſine canonica electione, non veritus prævenire Simoniaca ambitione inducias, electionis veſtræ denominata die præordinatas, quas & veſtra Eccleſia expetiit, & Sedis noſtræ authoritas conceſſit. Igitur in promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam, in ipſum, & in omnes ipſius ſequaces vel eidem communicantes paravimus anathematis ſententiam, à qua liberari deſideramus fraternitatis veſtræ obedientiam.

Martene & Durand. Anecdotorum Tomo I. pag. 376. ex MS. S. Trudonis.

EPISTOLA FRIDERICI ARCHI-EPISC. COLON. AD CLERUM LEODIENSEM.

Increpat eos, quod præcipiti Electione admiſſis, etiam in ſuo Conventu excommunicatis, in Alexandrum vota ſua contulerint, eosque ad ſuum citat tribunal ad Indam Monaſterium.

F. Gratia Dei Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ humilis Miniſter, toti Clero, qui Leodii eſt, ſcrutari teſtimonia Domini, ut in toto corde exquirant eum.

Litteras veſtras ad nos per fratrem Nicolaum directas paterno affectu recepimus, qui in his & noſtram deſiderare videmini præſentiam, & tanquam filii obe-

obedientiæ noſtro corrigendum obtuliſtis conſilio, ſi quid veſtro exceſſiſtis arbitrio. Unum vobis notum fieri volumus, quia ad vos deſcendere & debita pietate vobis conſulere parati fuiſſemus, ſi exceſſus veſtros tam manifeſtos, tam contrarios decretis Sanctorum Canonum, noſtræque auctoritati & veſtræ ſaluti non perſpexiſſemus. Defuncto enim beatæ Memoriæ Domno Frederico Epiſcopo veſtro, litteras conſolatorias vobis direximus, deſolationem veſtram paternis lacrymis deplorantes, & ut in Domini conſolatione ſpem veſtram defigeretis, affectuoſe vos exhortantes: ſed quia tunc temporis occupati tenebamur magnis Eccleſiæ & Imperii negotiis, ut veſtram ad noſtrum conſilium & reditum differretis electionem, debitâ auctoritate monuimus, quia veſtræ puſillanimitati & temporali pace, & nihilominus canonica electione conſultum eſſe voluimus. Vos autem interim Divinæ inſtitutioni, & noſtræ ammonitioni non acquieſcentes, in Conventum veſtrum multitudinem eorum, qui veſtra petitione a Domino Papa, a nobis, a veſtro etiam Epiſcopo excommunicati habebantur, admiſiſtis, ibique noſtræ auctoritati præjudicantes, communicato cum excommunicatis conſilio, ea quæ deſtruxeratis, reædificando, quod ſine gravi dolore loqui non poſſumus, vos ipſos prævaricatores, excommunicatorum conſortio contaminatos conſtituiſtis. Habemus quidem hujus miſerabilis culpæ evidens argumentum, litteras veſtras tam Colonienſi Eccleſiæ, quam Venera.... filio veſtro Andreæ Miſſas, in quibus Alexandrum (*a*) Dominum & Epiſcopum veſtrum vos recepiſſe ſatis inconſideratè ſignificaſtis, & ad cumulum inexcuſabilitatis veſtræ conſpicativa conſœderatione ſubjungendo affirmaſtis, nullum vos velle vel poſſe contra eum tecipere conſilium. Quod ſi in hoc conſpiraſtis, ut quid quæritur deſcenſionis ad vos conſili noſtri præſentia? Ut quid ore & ſcriptis veſtris frequens & aſſidua nobis demandatur obedientia, quam deſtruit conſpirationis hujus, ut aſſeritis, fixa cordibus veſtris inſolentia? Miramur & non parum miramur, quomodo vos ſcribendo appellatis totam Leodienſem Eccleſiam; nam ut taceamus de Archi-Epiſcopi dignitate, quæ membrum excellentius debemus eſſe Leodienſis Eccleſiæ, fraternitatis noſtræ dilectio, quæ hactenus particeps & ſocia fuit tribulationum veſtrarum, contemtuoſe videtur repudiata. Si iterum Eccleſia, quorſum excluditis eam, quam tantum cognoſcimus, & fatemur Leodienſem Eccleſiam; Præpoſitum (*b*) Andream & Archidiaconos Henricum & Srepponem, Magiſtrum Stephanum & religioſos Abbates, (*c*) aliosque, qui licet locorum diverſitatibus disjuncti, tamen in unitate ſpiritus vobiſcum ſunt fratres. Hos procul dubio Leodienſem Eccleſiam teſtatur bonæ ſimplicitatis obedientia, & perſecutio, quam paſſi ſunt, & quotidie patiuntur pro juſtitia, ſed & hoc reticere non poſſumus, quod contra Sanctorum Canonum ſtatuta, neglecto immo contemto chriſmate anni præſentis & oleo, de veteri plures annos reſervato, per quorumdam veſtrum Archi-Diaconatus adhuc ſiunt unctiones a Sacerdotibus, contra Canones & noſtram auctoritatem, per inobedientiam cum excommunicatis Divina celebrare præſumentibus. Longum eſt enumerare, quot & quantis exceſſibus Domini provocaſtis longanimitatem, & in noſtram præſumtuoſe egiſtis auctoritatem, quia non ſolum vos ab Eccleſia Dei alienatis, ſed & eos, qui ſincere nobiſcum uſque nunc permanſerant, in prævaricationis conſortium pertraxiſtis.

Quia ergo his exceſſibus tam manifeſtis, & Deo odibilibus non debetur paternæ Conſolationis viſitatio, ſed magis infligenda eſt condignæ ſeveritatis increpatio; ad ſedem Colonienſem, cui tam grave intuliſtis præjudicium, vos invitamus, ut ſi exceſſus veſtros, ſicut ſcripſiſtis, noſtro corrigere volueritis conſilio, exemplo Patris Evangelici, prolem, quæ perierat, gratantes recipiamus, ſub utriuſque Colonienſis videlicet & Leodienſis Eccleſiæ, quæ nobiſcum eſt, teſtimonio; verumtamen ex ſuprabundanti, ſi veſtra hæc efflagitat humilitas, apud S. Cornelium Indæ, cum filiis prædictarum Eccleſiarum vobis

(*a*) Alexander, qui ab Henrico V. pedum emerat, anathematizatus, poſt mortem S. Friderici veneno exſtincti, iterum ambivit mitram Leodienſem, & aliquot ſfaurores nactus eſt.
(*b*) Majoris Præpoſitus, ſubin Trajectenſis Epiſcopus.
(*c*) Rudolphum S. Trudonis: Heribrandum S. Laurentii.

bis occurremus IV. nonas Septembris, parati miſericorditer recipere in ſpiritu lenitatis, & correctos inſtruere, & quoniam Alexander per Godeſcalcum Trajectenſem Clericum obedientiam & ſubjectionem nobis præſente Eccleſia demandavit, & ſe velle de omnibus ſuis exceſſibus noſtro adquieſcere conſilio, per eumdem nobis inſinuavit III. nonas Septembris nos in prædicto commoraturos cœnobio; eidem remandavimus, ut ſi forte velit aliquid rationabiliter deferre, ad aures Eccleſiæ, audiatur. Si quis autem inter vos habet zelum Domini, eumdem ammonere, arguere, increpare, obſecrare, orare non diſſimulet, ut ſibi ipſi propitius pareat Chriſti Eccleſiæ, ne incipiat infamis haberi, totiens per Dominum Apoſtolicum, per Nos per ſuum Epiſcopum ejectus a Sanctæ Matris Eccleſiæ liminibus. Plures enim repulſæ perſonam ejus infamem ſicque reddunt Eccleſiæ notabilem, ut non ſolum id, quod male nititur, non apprehendat, ſed & honoris & ordinis periculum ſubeat, quod adhuc retinere ex affectu maternæ pietatis Eccleſiæ manſuetudo tolerat. Hæc vobis, fratres chariſſimi, ſcribimus in ſpiritu caritatis, non ut vos confundamus, ſed ſicut per priores litteras præmiſimus, ut tam ſpirituali, quam temporali pace conſolandos ad ſinum unitatis Eccleſiæ redeamus.

Ex MS. S. Laurentii Leodienſis.
Martene & Durand. Tomo I. ampliſſimæ Collectionis p. 674.

SYNODUS DIOECESANA TULLENSIS

Anno Chriſti MCXXIII. Calliſti II. Papæ IV. Henrici V. Reg. XVIII. Imp. XIII.

Riquinus, Epiſcopus Leucorum, confirmat concordiam initam inter Lanzonem S. Michaelis & Abbatiſſam Sanctimonialium Laudunenſium circa caſtrum de Bolmone, ſeu Prioratum S. Theobaldi.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Riquinus Dei miſericordia Tullenſis Epiſcopus, Lanzoni venerabili Abbati, ejusque in perpetuum ſucceſſoribus. Quoniam Dominus noſter Deus pacis eſt, & non diſſenſionis, nos qui vicarii ejus ſumus, pacem omnibus, quantum in nobis eſt, procurare & facere exigimur. Unde illa, quæ inter tuam, & Laudunenſium Sanctimonialium Eccleſiam diu pertracta eſt controverſia, cum noſtro quoque tempore moveretur, cura fuit & ſtudium, ut noſtris quoque diebus ſopiretur. Sane caſtrum de Bolmone, & terra caſtro ſubjacens fundus eſt Sanctæ Mariæ Laudunenſium, ſibi ab antiquiſſimo tempore à Campaniæ Comitibus ita in beneficium traditum, ut nullum in aliquo reſponſum præfatis Sanctimonialibus inveniatur redditum. Cum itaque prædictum caſtrum nobilis quidam Hugo, ab Hugone Comite Campaniæ hæreditaria ſucceſſione in beneficium poſſideret, ſub caſtro, in villa, quæ dicitur ſancti Theobaldi, partem ejus fundi tuæ contradidit Eccleſiæ, ut Monachi ſancti Michaëlis oratorium, & officinas inibi conſtruentes, ad Divinum peragendum obſequium, cellam ibi futuris temporibus obtinerent. Quia vero his, qui pie volunt vivere, nunquam deeſt oppreſſio, Sanctimoniales Laudunenſes, quæ, dum illud ſæculares homines tenuerant, nunquam aliud exegerant, ſed nec de pluribus aliis, qui ſimiliter tenent, quicquam aliquid exigunt, in te tuosque titulum intentionis arripiunt, & quaſi invaſores fundi ſui ſub noſtra audientia, quippe idem fundus in noſtra conſiſtit Parochia, pulſaverunt.

Nos itaque ſæpius ventilata & diſcuſſa controverſiâ, diligentius etiam intuentes, quod ſi oblatum vobis fundum jure Dei redderetis, jure tamen mundi & præfati beneficii non ſanctimonialibus cedet, ſed ad Dominum caſtri remearet: amba-

ambarum conſenſu partium media caritate diſpoſuimus, ut æſtimatione boni & æqui duos ſolidos Tullenſis monetæ, nomine cenſus, prædictis monialibus, earumque Monaſterio, in natale Sancti Johannis Baptiſtæ annuatim ſolveretis; talique reſponſo oratorium, quod denique veſtræ occupant officinæ, libere & quiete in perpetuum ſine ulla alia exactione poſſideretis. Placuit etiam, ut ſi forte aliquis aliud de eadem terra futuris temporibus tuæ Eccleſiæ obtulerit, non novus exinde cenſus a Sanctimonialibus requiratur; ſed per prætaxatos duos ſolidos, ſimili quiete a vobis teneatur: æſtimantes utilius fore ſanctimonialibus, vel multum a monachis per cenſum poſſideri, quam a ſæcularibus, omnia ſine ullo reſponſo detineri. Quoniam quidem in altero eſt fundi alienatio, at in altero Eccleſiæ Laudunenſi fundi ſui per cenſum aſſignatur poſſeſſio: In hunc ſane modum in noſtra præſentia abbatiſſa, conſenſu earum, quæ vice capituli direxerant ſororum, tuiſque fundum quem oratorium, quem veſtræ apud ſanctum Theobaldum ſub Bolmunt occupant officinæ, ſeu id quod adhuc forte aliquis exinde tuæ obtulit Eccleſiæ, perpetuo poſſidendum contradidit.

Porro ambo poſtulatis, ut hanc ante nos & per nos ſententiam, juxta quod prælibatum eſt, compoſitionem ſcripto firmaremus, banno Eccleſiaſtico muniremus. Si qua ergo Eccleſiaſtica ſæcularisve perſona temere, quod abſit, inter vos factam compoſitionem diſſolvere præſumpſit, authoritate Dei Omnipotentis & noſtra, anathematis maledictione innodetur, donec ad emendationem veniat, & parti, quam læſit, ſatisfaciat.

Signum Domini Riquini Epiſcopi.
Sign. Stephani Primicerii.
Sign. Beringarii Decani.
Sign. Haymonis Archidiaconi.
Sign. Hugonis Archidiaconi.
Sign. Roberti Archidiaconi & Cantoris.
Sign. Hugonis Magiſtri.
Sign. Humaudi Archid. & Magiſtri.
Sign. Hugonis Archid.
Sign. Ulrici Cancellarii Sancti Manſueti.
Sign. Wilani Archid. Lingonenſis.
Sign. Ruardi Lingonenſis.
Sign. Thiemari Abbatis ſancti Manſueti.
Sign. Petri Abbatis ſancti Apri.
Sign. Wiberti Abbatis ſancti Salvatoris.

Anno ab Incarnatione Domini MCXXIII. Epacta XXII. concurrente VI. Indict. I. XVII. Calend. Julii. Feria VI. in Eccleſia B. Stephani Proto-Martyris Tullenſi. Actum in plenaria Synodo.

Calmet. Tomo IV. Probationum Hiſtoriæ Lotharingiæ pag. 269. *ad* 270.

CONVENTUS BAMBERGENSIS
Anno Chriſti MCXXIV. Honorii II. Papæ I. Henrici V. Reg. XIX. Imp. XIV.

ACTIO I. (a) *Pacatio Principum.*
II. (b) *Otto, Epiſc. Bambergenſis, valedicit Pomeranis docendis invitatus, aſſenſu Papæ Calixti, Imperatoris & Principum.*
III. (c) *Imperator fundationem cœnobii in Uſenhoven translatam, in Schiren confirmat, variis privilegiis adjectis.*
IV. (d) *Otto Epiſcopus, donat cœnobio S. Michaelis in favorem cellam quandam cum multis aliis Donariis.*

(a) IMperator anno MCXXIV. Optimatibus quibuscum Wormatiæ collocutus fuerat, circa mediam Quadrageſimam, Saxonibus, Bajoariis & Bohemis

mis ad curiam venire Babenberc Nonis Maji indixit. Maxime propter Lotharii Ducis inſolentiam, qui nova moliri dicebatur ob illatam ſorori ab Imperatore injuriam. Factus Conventus non modicus quibus ſingulis neceſſarios ſumptus miniſtrabat. (*b*) Otto Epiſcopus præter publicum Imperatori conſtitutum ſervitium: in eodem Conventu inſinuat Otto Auguſto & Primoribus literas Pomeraniæ Ducis, quibus ad prædicationem Evangelii vocabatur in Pomeraniam, permiſſu ac benedictione Papæ Calliſti,

Urſpergenſis in Chronico ad hunc annum. Hoffmann in Annal. Bambergenſ.

(*c*) In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. *Henricus* Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus. Eccleſiarum conſulere utilitatibus conſtat acceptum eſſe coram Deo, & hominibus, unde ad fidelium Chriſti tam futurorum quam præſentium transfundimus notitiam, quod in Regno noſtro quidam magni nominis Comites Perichtoldus & Otho cum conjuge ſua Hazacha & filiis ſuis Eckehardo, & Bernardo quoddam Monaſterium in Epiſcopatu Friſingi in Pago Ouskohove juxta fluvium Glana, in comitatu Huſen, quod Uſenhoven dicitur, pro remedio animæ ſuæ ſundaverint. Tranſacto autem tempore, dum idem locus inhabitationi & converſationi cœnobitarum nimis difficilis & ineptus eſſet, neceſſitati & petitioni eorum condeſcentes, prædictorum virorum nepotes videlicet comitiſſa Beatrix & filii ejus Comites Conradus, & Otto de Dachaw, nec non Palatinus Comes Otho, & patrueles ſui Otho, Bernardus, Eckehardus, prædictum cœnobium Schiren transferri fecerunt, & per manum fidejuſſoris ſui ad Altare S. Petri Principis Apoſtolorum apud Romam obtulerunt, multa beneficia & prædia large & benevole addentes, & pro remedio animæ ſuæ omni proprietario & hæreditario jure & ſervitio ejuſdem cœnobii ſe abdicantes, Brunoni Abbati & ejus ſucceſſoribus ad utilitatem fratrum inibi Deo ſervientium, liberam diſpenſationem & adminiſtrationem delegaverunt ea conditione, ut omnia quæcumque ad prius Monaſterium Uſinhoven pertinuerunt ad iſtud quoque Monaſterium Schiren pertineant, & ut idam cœnobium perpetusliter ſub Romano mundiburnio, & tutela permaneat, ſtatuerunt, ut ſingulis annis ab Abbate ejusdem cœnobii aureus nummus, quem Biſantium dicimus, ad Altare S. Petri Romam perſolvatur. Qui nummus, ſi uno vel duobus vel tribus annis negligatur, in quarto pleniter componatur: his votis piorum virorum Eccleſiæ Dei fundatorum cooperatores, & participes eſſe cupientes ex petitione eorum donamus 1. omnimodam libertatem prædicto cœnobio ab omni ſæculari Dominio. 2. Mortuo Abbate fratres cœnobii liberam poteſtatem habeant inter ſe vel undecunque, ſi opus fuerit, eligendi & conſtituendi ſibi Abbatem. 3. Abbas electus & regulariter conſtitutus clero, populoque advocato & ſanctuario præſentibus accipiat virgam Regiminis de Altari S. Mariæ, 4. Deinde canonice Abbas ordinatus juxta ordinem ſuum libere Deo ſerviat, liberamque omnino commiſſarum rerum ſibi intus & foris poteſtatem habeat. Qui ſi forte diſſipator Eccleſiæ ſibi commiſſæ fuerit, vel oppreſſor, vel ſi quibuslibet perſonis conſentiens libertstem Monaſterii invertere ſtuduerit, ſi conventus, accuſatus, juſteque conventus incorrigibilis permanſerit, dejiciatur, alterque abſque omni contradictione ſubſtituatur. 5. Advocatiam ejuſdem cœnobii nemo niſi Dominus Otho Palatinus Comes, & filii ejus, ſucceſſoresque filiorum eorundem abſque omni contradictione habeant. Ter in anno ibi placitum habeat, ſi forte pro neceſſitate fratrum ab Abbate invitatus fuerit, & ibi placitum juſtum pro cauſis, & neceſſitatibus monaſterri rite peragat, nec aliud ſervitium, jus, aut beneficium ſibi pro hoc concedi poſtulet aut exigat, niſi tertium bannum & conſuetudinariam juſtitiam & legem, quam ceteri advocati in aliis Monaſteriis, item liberis habent ſuper ſures & protervos & cenſuales & cætera talia. Detur & tantum in illis trium placitorum diebus in unoquoque unum maldrum ſrumenti & cætera ad hoc pertinentia. Nullum prorſus pro ſe ſubadvocatum ponat, nec ullam quavis occaſione calumniam, pervaſionem monaſterio, Abbati, vel familiæ faciat. Præterea decernimus, ſi quisquam vel heres fundatorum vel alter cujuslibet perſonæ homo vineam vel manſum ullum de prædicta cella vi abſtulerit, red-

reddito prius cellæ, quod abſtulit, ad fiſcum Regis tria talenta auri perſolvat. Si quis curtim aut villam inde per vim alienaverit, ſive manifeſtus invaſor bonorum cellæ ſuerit, vel ſi teſtamentum traditionis pervertere vel infringere niſus fuerit, decem talenta auri ad cameram Regis perſolvat, & quod abſtulit, primus reſtituat. Miniſtris quoque eandem legem concedimus & ſervitutem, quam cæteræ in regno noſtro Abbatiæ liberæ habent. Hæc prædicta, ſi quis invertat, iram Dei Omnipotentis ſentiat, niſi reſipiſcat; inſuper nos ea ſigilli noſtri impreſſione ſtabilimus, firmamus, & cortoboramus. Acta ſunt hæc Incarnationis Dominicæ MCXXIV. indict. XIII. in Curia Babenberch VII. Kal. Maji feliciter Amen.

(L.S.)

Ex Diplomatario Schirenſis Monaſterii deſcripſit Cl. Schannatus bon. mem.

(*d*) In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otto Divina diſpenſante clementia octavus Bambergenſis Epiſcopus. Quia facile in oblivionem res ducitur, cujus cauſa neſcitur, debet rerum geſtarum ſeries literis imprimi, ne à ſuccedentium memoria poſſit elabi: proinde univerſorum notitiæ patere volumus, qualiter nos, Divini amoris inſtinctu, *cellam* in Occidentali parte montis *B. Archangeli Michaëlis*, in honore Domini & B. Fidis Virginis conſtruximus, eamque cum omnibus appendiciis ſuis *in Cœnobio S. Michaëlis donavimus*, volentes utique in hoc utroque loco conſulere, quatenus uni præſtaretur obſequium, nec alteri neceſſitatis ſuæ deeſſet ſolatium. A venerabili quoque Hermanno Abbate, & reliquis fratribus prædicti Cœnobii, hoc obtinuimus, atque ab eis perpetuo firmatum eſt, ut ſeptem fratres, & duos converſos, eidem cellæ dimittant, qui in eadem cella quotidianas circa divinum obſequium excubias agant, & propriis utilitatibus tam foris, quam intra ſerviant, ad quorum ſuſtentationem, hæc prædia eidem loco contulimus, Volendorf, Tragamuſil, Gicliſſital, quæ una cum Eccleſia & mancipio ac molendino comparavimus a Richperto de Saxonia octoginta marcis, & Gebehardo Comiti de Sultzpach defenſanda commiſimus. Item . . . . & Grunowa, quæ emimus a Limpoldo de Nachendorf, ſimul cum miniſteriali quodam nomine Bertolfo, qui de ipſo allodio duos manſos in beneficium habet. Qui ſcilicet manſi, poſt obitum ejuſdem Bertolfi ad S. Fidem, ſicut & cætera pertinebunt, eo quod filios non de conſociali, ſed de externa habet uxore. Ipſa bona Bertolfo Comiti de Blaſſenberg ſub mundiburdio commendavimus. Item prædium apud Gemtmerice, quod poſtea commutavimus cum Klucovia & Kumule, & Durnonnia, & Bucha, & Revit, & Stretevit, ac manſo uno apud Goten, quæ partim a Regni Botone Comite de Giche, & ab Eberhardo miniſteriali noſtro digno pretio adquiſivimus, partim ab Eckberto de Saxonia XL. marcis emimus, & inſuper uxori ejus Berthæ ac filiæ ejus, beneficium, quod ab Eccleſia noſtra idem Eckbertus habuerat, conceſſimus; Quorum ſcilicet bonorum Popo Comes Advocatus eſt: item prædium ac beneficium cujusdam Tiemonis apud Alren, & Eppental, & Timmenreut, quod ab ipſo Tiemone & ab hæredibus ſuis XLV. marcis redemimus; ſed & hujus allodii Popo Comes Advocatus eſt. Dedimus præterea ejusdem cellæ S. Fidis Hoſpitale S. Gertrudis, quod ex altera parte fluminis cum prædiis ſuis Micinhule & Potechendorff, quod utrumque accepimus ab Hermanno de Bamberg, pro beneficio fratris ſui Stephani, ipſorumque bonorum advocatiam, idem Hermannus habet. Item apud Schlurispach XVI. manſos una cum Eccleſia ac dote ejus ac molendino, quod Rapetoni Comiti, tuendum commiſimus, ipſum eſt allodium, quod nobis Sigebato de Wundigeſalze dedit pro advocatia Holveld, & pro beneficio, quod habuit Waldo maritus ſororis ejus, præter Utzingen, Arnoldo de Chunſtat, Wunckendorff, Friderico de Luitenbach defenſandum commiſimus, ſtatuentes tam de his, quam de prænominatis prædiis, quotidie ad ipſum Hoſpitale VI. denarios dari, quibus alantur advenientes peregrini. Sane advocatias omnium prædictorum bonorum, prænominatis perſonis ſub tali conditione conceſſimus, ut per ſemetipſos, ſine ſub advocatis, eas adminiſtrent, placitum vero cum colonis, nequaquam ponant, niſi aut de percuſſura, aut de furto, aut de irrupto agrorum limite, vel certe ſi ad-

verſian-

verſiantur a Præpoſito vel Priore, quinque dies in anno quilibet ruſticus, ſuo operatur advocato. Dedimus autem eandem cellam *prædicto S. Michaëlis Cœnobio*, cum omni juſtitia ad ſe pertinente, hoc eſt, utriusque ſexus mancipiis, Eccleſiis, villis, ædificiis, areis, exitibus & reditibus, agris cultis & incultis, quæſitis & inquirendis, pratis, paſcuis, viis & inviis, aquis, aquarumque decurſibus, molis, molendinis, piſcationibus, ſilvis, venationibus, ac cum omni utilitate, quæ ullo modo inde pervenire poterat, ſtatuentes, ut nulli deinceps perſonæ facultas ſit, ipſam cellam cum quibuslibet pertinentiis ſuis, occaſione qualibet, ab ejuſdem Cœnobii jurisdictione ſubtrahere. Fratribus autem in ipſa cella habitantibus de bonis S. Michaëlis ab Abbate obtinuimus, in circuitu ipſius cellæ, de cultis & incultis circiter XXX. jugera, ad faciendos hortos, & pomaria, ſive alia utilitati ſuæ neceſſaria. Nulli ergo temerare liceat, quæ a nobis pro Divini Numinis honore ſunt diſpoſita: maneant humilitatis noſtræ ſtatuta omni ævo inconvulſa, nulli ſucceſſorum noſtrorum Pontificum ea violare ſit licitum, pro quorum cuſtoditione præmium debet impetrare perpetuum, de cujus pietate confidimus, ut ea, quæ miniſtrantium Deo, uſibus, a nobis pro ejus ſunt amore collata, augeat potius, quam minuat. Si quis autem contra hæc venire tentaverit, ipſe peccabit, admonitusque, ſi reatum ſuum digna emendatione non correxerit pœnas delicti ſui in judicio Domini ſuſtinebit: cunctis autem eidem cellæ juſta ſervantibus, eique de ſuis largitionibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, æterna reſtitutio in vita perenni. Verum ut hæc ſciantur a poſteris, præſentem Chartam fecimus inde conſcribi, quam banno roborantes, ſigilli quoque noſtri impreſſione juſſimus inſigniri. Hujus rei teſtes ſunt *Eberhardus Propoſitus*, *Egilbertus Decanus*, *Chunradus Cuſtos*, *Tuto Scholaſticus*, Pero, Henricus, Udalricus, Sefridus; Canonici: Hacho, Betnolt, Hartnid, Gerunch, Megindach, & cœteri Parrochiani. Rapoto Comes, Walpoto, Hilerber de Stema, Arnold de Cunſtat & frater ejus Wirnt, Heinrich de Hoflete, Pabo de Schönebrunnen, Hermannus Orgotz de Licendorff, Pillunc de Mamensdorff, & frater ejus Gundelach & alii multi.

Data & confirmata anno Dominicæ Incarnationis MCXXVI. Indict. XIV. IIX. Calend. Junii, feria III. In Synodo Babebergênſi in præſentia Cleri & populi.

Ludewig. Volumine I. Bambergenſium rerum pag. 1122. 1123. 1124.

Non judicavi hanc donationem ſeparandam ab hoc Concilio anni 1124. in cujus ſubſcriptione error eſt, nam anno 1126. currebat Indictio IV. non XIV. nec volui ſine neceſſitate multiplicare Synodos.

CONVENTUS MOGUNTINUS

ANNO CHRISTI MCXXV.

Lotharius, Dux Saxoniæ, Catholicæ Eccleſiæ unitatis promotor & fautor, Rex eligitur.

IN feſto S. Bartholomæi omnes totius Imperii Principes Moguntiam convenerunt. Ibi Epiſcopi, Duces, Marchiones, Comites omnes unanimiter Ducem Saxoniæ Luiderum ſive Lotharium in Regem elegerunt, virum jam inde ab adoleſcentia in bellis experientiſſimum, & in victoriis frequentiſſimum.

Et quomodo Eccleſiæ ſtudioſus defenſor erat, adnitentibus Epiſcopis & maxime Archi-Epiſcopo Adelberto, & Archi-Epiſcopo Colonienſi Friderico, viris in Eccleſiaſticis negotiis diſertiſſimis, Rex effectus eſt. Erat enim vir totius prudentiæ, Sacerdotii & Regni fideliſſimus coadunator, apud Deum ſummæ devotionis, providus in conſilio, ſtrenuitate bellorum fortiſſimus, & nullius unquam timore periculi perterritus, ita ut eisdem temporibus ad Regni gubernacula videretur eſſe decentiſſimus. Denique in ſchismate, quo Eccleſia Dei ſub ejus anteceſſoribus Imperatoribus propter diſcordiam Regni & Sacerdotii plurimum

rimum deſudabat, & multorum animos in utroque ordine Cleri videlicet & populi quodam erroris nubilo obtenebraverat, iſte religioſus & Catholicus Princeps principalem animum gerens, quorumlibet Eccleſiæ fidelium defenſor extitit, & tantis virtutum inſignibus præditus, Henrico illius nominis quinto ſine ſuperſtite hærede decedente, unanimi voto totius Eccleſiæ & Regni Principum, utpote fideliſſimus Patronus in ſolium Regni eſt ſublevatus.

Uxor ejus Donna Richoza Coloniæ a Friderico Archi-Epiſcopo in Reginam conſecratur.

Annaliſta Saxo apud Eckhart. Tomo I. Script. Germaniæ ad hunc annum. pag. 657. 658.

Alii referunt hoc Concilium ad 1124, *Manſi ad* 1126.

Subjiciuntur Literæ Adelberti, Moguntini Archi-Epiſcopi, ad Ottonem Babenbergenſem Epiſcopum, quibus invitatur ad Concilium Moguntinum, in proximo feſto S. Lucæ habendum, in cauſa Gebehardi Herbipolenſis ab Henrico V. inveſtiti contra Rokkerum a Clero & populo Wirceburgenſi electum, ab Adelberto conſecratum, ſed forte anno 1125. aut 1126. mortuum. Quo Nuntio mortis accepto Gebehardus ad Concilium Moguntinum advolavit, cauſam ſuæ nominationis ad Cathedram Herbipolenſem, cujus Cleri partem ſibi faventem habuiſſe videtur, Concilio probare anniſus eſt; nec tamen ad Adelberto Moguntino Metropolita ſuo conſecratus fuit. *Hæc ex Epiſtola Gebehardi Herbipolenſis intruſi.*

Epiſtola Adalberti Archi-Epiſc. Moguntini, ad Ottonem Babenbergenſem Epiſcopum, ut ad Concilium, in cauſa Gebehardi Herbipolenſis, celebrandum veniat.

ADELBERTUS SANCTÆ MOGUNTINÆ ECCLESIÆ HUMILIS MINISTER, ET APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, VENERABILI ET IN CHRISTO DILECTO FRATRI ET COEPISCOPO, DOMNO OTTONI SALUTEM ET OBSEQUIUM FRATERNÆ DILECTIONIS.

TRibulationes & deſtructiones Herbipolenſis Eccleſiæ, quæ & quantæ ſint, quamdiu duraverint, jam dudum diſcretioni veſtræ innotuit, quæ uſque adeo multiplicatæ ſunt, niſi in brevi eis provideat omnipotens & miſericors Dominus, quod in proximo Eccleſia illa omnimodis annihilabitur. Unde ſi facultas ſuppeteret, veſtræ Fraternitatis præſentiam & conſilium potiſſimum deſideraremus convenire, & de ipſius reformanda pace & religione, quantum Divina miſericordia concedet ſollicitius pertractare. Siquidem fratrum, *qui nobiſcum ſunt*, & quos præſentialiter vel per litteras noſtras convenire potuimus, tale eſt conſilium. Quoniam Venerabilis Frater & Coepiſcopus noſter *Rogerus*, viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, (*a*) in hoc Eccleſiæ illi provideamus, ut promovendo Fratrem illum *Gebehardum* diſperſa illius Eccleſiæ, diſpenſatoriè potius recolligamus, quam alium ſuperimponendo, graviter quidem diſperſa, funditus extirpare permittamus.

Quocirca fraterna vos commonemus caritate, ut præſentiam veſtram conventui Fratrum noſtrorum, quos in idipſum convocavimus *in proximo Feſto B. Lucæ* velitis repræſentare, vel, ſi id minime valueritis adimplere conſilio, quod Spiritus Sanctus vobis dictaverit, conſenſus veſtri litteras non differatis transmittere. Valete & in orationibus veſtris, noſtri memoriam facite.

In Gretſeri Divis Bambergenſibus extat hæc Epiſtola.

(*a*) Circa 1126.

CON-

CONCILIUM EPISCOPORUM circa 1126.

SUB ROTHERO, MAGDEBURGENSI ARCHI-EPISCOPO.

DEDO, Filius Thiemonis Comitis, duxit uxorem Bertham filiam Wiperti de Groiz, genuitque ex ea filiam nomine Mathildem, quæ nupſit Comiti Rabodoni, Advocato Bambergenſi. Idem Dedo Eccleſiam in honore beati Petri Apoſtolorum Principis initiavit, quam præventus morte fratri ſuo conſummandam reliquit. Habens enim votum viſitandi ſepulcrum Domini, uxorem ſuam Bertham, quam repudiaverat, Epiſcoporum conſilio & judicio recepit, ſicque profectus in terram peregrinationis ſuæ obiit; & lignum Dominicæ crucis, Eccleſiæ, quam *in Monte Sereno* fundare, primus cœperat anno 1124. transmiſit.

Supplementum Chronici Montis Sereni, editum a Menckenio Tomo II. Script. German. pag. 309.

CONCILIUM WORMATIENSE

ANNO CHRISTI MCXXVII. HONORII II. PAPÆ IV. LOTHARII II. REGIS III.

Juſſu Honorii II. Pont. Max. ad inſtantiam Cleri Trevirenſis, qui Archi-Epiſcopi ſui Electionem vitioſam criminabatur, celebratum.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Innoteſcat univerſis Chriſtifidelibus &c. quo in loco, & quo tempore, quæ etiam conditione, Ego *Cunradus*, filius Comitis *Bopponis* de *Loufo*, beneficium, quod Pater meus de Epiſcopatu Wormatienſi habuerat, obtinuerim.

Tempore Concilii, quod Petrus, Diaconus Cardinalis, Domino Godefrido, Trevirenſi Archi-Epiſcopo, Wormatiæ, ad Expurgationem ſuam de Simonia, cum aliis Catholicis, inſtituit; Ego Cunradus, beneficio Patris mei, a Domino meo *Buggone*, Wormatienſi Epiſcopo inveſtitus ſum; ad cujus memoriam confirmandam, in familiam beati Petri, ſuper altare ipſius, VIII. ex Miniſterialibus meis melioribus, cum uxoribus, & filiis, & cum omni poſſeſſione & proprietate ipſorum ſecundum Legem Francorum, per manum Bertolfi Comitis contradidi. Ut autem hæc traditio in æternum firma & inconvulſa perſeveret, Domnus meus Buggo Epiſcopus, hanc cartam ſuper his conſcribi fecit, eamque ſigilli ſui impreſſione conſignavit, & auctoritate, & teſtimonio ſubſcriptorum Epiſcoporum, & Clericorum, ſive Laicorum corroboravit.

TESTES: Sigefridus, Spirenſis Epiſcopus, cum *Clero*, & *Familia* ſua.
Udalricus, Conſtantienſis Epiſcopus.
Henricus, Tullenſis Epiſc.
Clerus, & *Familia Wormatienſis*.
Brutgoz, Præpoſitus de Wileburg.

De Laicis Miniſterialibus S. Petri,

Gumbertus.
Rugerus, Vice-Dominus.
Gerbodo, Thelonarius.

De Liberis.

Comes *Bertolfus*.
Wernhart, & *Liutolt*, filius ſuus.
Gerung de *Alenvelt*.
Cunrat de *Hohenhart*, & alii quam plures Clerici, & Laici.

Data XV. Kal. Junii. Anno Dom. Incarnationis MCXXVII. Indict. III. Regnante Domino *Lothario III.* Rege Romanorum Auguſto. *Buggone* Epiſcopo venerabiliter adminiſtrante, & providente ſanctæ Wormatienſi Eccleſiæ, anno VII. Ordinationis ſuæ. Actum *Wormatiæ*, feliciter.

Ex Archiv. Epiſcop. Wormat.

In certam hujus Concilii notitiam nos inducit Charta præmiſſa. Acta quidem ulteriora ignorantur; hoc ſaltem conſtat, eo abſoluto, Godefridum, ſeu ſponte, ſeu coactum, dignitati ſuæ Archi-Epiſcopali ceſſiſſe, poſtquam eandem annis II. menſibus X. jam occupaverat.

SYNODUS MOGUNTINA

SUB ADELBERTO, CORAM PRÆLATIS ET RECTORIBUS ECCLESIÆ MOGUNTINÆ,

Anno Chriſti MCXXVII. Honorii II. Papæ IV. Lotharii II. Regis III.

Adelberti Archi-Epiſcopi Conſtitutio, qua injuſtitia repreſſa, LEGE SYNODALI definivit, cœnobio S. Dyſibodi de locis, ubi creverint fruges, dandam eſſe Decimam.

ADelbertus, Dei gratia Moguntinus Archi-Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus. Notum eſſe cupimus omnibus tam futuræ, quam præſentis ignorationis fidelibus, qualiter anteceſſor noſter, felicis memoriæ Dominus RUTHARDUS Archi-Epiſcopus, inter cætera, quæ pro remedio animæ ſuæ, ac pro ſpe æternæ retributionis contulit fratribus, in cœnobio B. Disboti Deo militantibus, tradidit etiam Decimam omnium pertinencium ad Epiſcopalem curiam, quæ ſita eſt in monte B. Albani Martyris, exceptâ Dominicali terrâ Epiſcopatus S. Albani, S. Victoris, S. Mariæ in campo, S. Nicomedis Martyris. Quam laudabilem ac Deo placitam traditionem Banni ſui obligacione fratribus firmavit; Nos quoque auctoritate noſtra firmamus.

Eandem vero decimam exterius perſolvendam, in agris ſcilicet, vineisque, pro fœcunditate aut ſterilitate anni & fundi, prout juſtitiæ regula exigit, & jam frequentior uſus fere apud omnes obtinuit, ſuccedente mutabilitate temporum plebs, ut ſemper in deterius prona eſt, poſtponens juſtitiam, collectis tantum frugibus, ac repoſitis; menſuram quandam ad placitum denominatam, perſolvere, uſurpavit potius, quam elegit. Et hæc abuſio perniciofior dantibus, quam accipientibus, iſtis quidem in dampno temporalium rerum; illis vero in periculo animarum, multis annis perduravit; fratribus illi pro poſſe renitentibus, nobisque annuatim de injuria ſua proclamantibus.

Volentes ergo utrisque proviſum ac conſultum eſſe reſpectu Divinæ miſeracionis, & aſſiduâ fratrum querela tandem devicti, tocius controverſiæ hujus finem hoc ordine fecimus.

Quæſita enim a *Prælatis & Rectoribus Eccleſiæ* noſtræ ſententia, & judicio, ſuper hujusmodi cauſa & diſſenſione, decretum eſt ab eis Lege Synodali: *In locis ubi creverint fruges, dandam eſſe decimam.* Quod tandem, cogente juſticia, rogatu quoque & exhortationis noſtræ efficacia, pace & aſſenſu illorum collaudatum & confirmatum eſt.

Ne vero aliquorum præſumpcio commutationem hanc, de non legali ad legale, de injuſticia ad juſticiam tam rationabiliter factam, infringere, vel infirmare inpoſterum audeat, ſub anathemate interdiximus. Atque in ſignum ac teſtimonium totius actionis hujus, hanc Chartam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri fecimus, proprie manus ſcripto roborantes eam. Sunt autem teſtes hujus rei:

Folbertus Abbas S. Albani.
Werenboldus Abbas S. Jacobi.
Adelhun Abbas S. Disboti.
Bernhelm Abbas de Spanheim.
Richardus Major Præpoſitus.
Cuno Cuſtos & Decanus de Domo.

De Liberis autem.

Eggebertus Comes.
Adelbertus de Vehilbruccun.
Wolfram de Sueneburc.
Gerunc de Alveldun.
Ernold Vice-Dominus.
Warmunt Sculretus.
Thurimbertus Magiſter Scholarum.
Hartmannus Cantor & Præpoſitus S. Mauricii.
Godeſcalcus Præpoſitus S. Mariæ in Campo.

Hein-

Heinricus Bingenſis Præpoſitus de Franckenevort, & alii multi de Clero.
Ruthart Magiſter Moncte.
Emdcho, Walchere, Cunrad de Hepenheſte.
Obbrecht, Luiſſrit, Folbrecht, Otto, & frater ejus Luiſſrit.
Eigelwart, & frater ejus Dudo; & alii quam plures.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXXVII. Indictione V. Regnante Domino Lothario hujus nominis tertio, anno Regni ejus ſecundo.

Signum Domini Adelberti, Moguntini Archi-Epiſcopi, & Apoſtolicæ Sedis Legati.

Data Moguntiæ, per manum Godeſchalci Capellani, VI. Kalend. Martii.

Gudenus, Codice diplomatico, exhibente Moguntiaca, N. XXVIII. Gœttingæ impreſſo 1743. *pag.* 65.

CONVENTUS SEU CONCILIUM IN UZEDOM, civitate POMERANIÆ,

SUB DUCE VRATIZLAO, (a) ET S. OTHONE EPISCOPO BAMBERGENSI, APOSTOLO POMERANORUM à PAPA MISSO.

Anno Chriſti MCXXVII. Honorii II. Papæ IV. Lotharii II. Regis III.

In eo ad fidem converſi Principes Pomeraniæ, & Populus baptizantur per Othonem Epiſcopum Bambergenſem.

IN hac civitate Uznoym, quia prope fuit feſtum Adventus Spiritus Sancti, Dux terræ Urotizlaus toto corde Chriſtianus inſtinctu Ottonis (*Epiſcopi*) Baronibus ac Capitaneis totius Provinciæ ac profectis in civitatem in feſto Pentecoſtes *Conventum* indixit; cauſam ſimul Chriſti mandans, Evangelium & Evangeliſtam iterum adveniſſe Ottonem Epiſcopum. Itaque die ſtatuto congregatis omnibus, adducto in medium Epiſcopo Dux ait: " En ad quod veniſtis, " en coram eſt nuncius Altiſſimi, pacem " fert non arma, neque veſtra ſibi ſed " vosmetipſos Deo lucrari quærit. Attendite, oro, ante hoc quadriennium in ſuperioribus hujus terræ partibus docens, me teſte, noſtis quoque & " ipſi, omnia replevit Evangelio. Et " tunc quidem has partes viſitare volebat, ſed Deo proſperante negotia ſua, " toto anno illo ſanctis operibus illic tenebatur occupatus, emenſoque anno " ad ſua reverti, ſuæ ſedis rationibus " cogebatur, nec ad vos venire prævaluit, ſed quæſo, una mecum & hujus & illius viæ cauſas diligenter advertite. Longa deinde ad ſuos oratione habita SEFREDUS ſubdit.

Affuit Spiritus Sancti gratia & ſermonem Ducis omnium cordibus, altius quam dici queat implantavit, omnesque pari voto pari conſenſu faciendum reſpondent, quidquid Epiſcopus ſuaderet, igitur occaſione ipſius temporis *de adventu Spiritus Sancti, de remiſſione peccatorum, de variis chariſmatum donis, de bonitate & Clementia Divina, ſermone mirabili Præſul* eos alloquens, Evangelizavit eis Jeſum, & quosdam quidem jam dudum Chriſtianos, ſed errore paganiſmi denuo inquinatos præſenti ſermone ad com-

(a) Wortizlaus, ſcribit *Gretſerus Tomo VI. novæ editionis pag.* 645.

Primus receſſus Sancti Ottonis, Bambergenſis Epiſcopi, in Pomeraniam annuente Calliſto II. Papa fuit anno 1124. die 24. Aprilis, rediit Bambergam 1125. 29. Martii. Secunda profectio Bamberga in Pomeraniam anno 1127. certè non poſt 1128. ſub Honorio II. Bambergam reverſus, obiit 1137. 30. Julii. Synodus hæc habita fuit poſt adum iter circa 1128. *Hæc ex Actis St. Antwerp. ad diem 2. Julii.*

compunctionem & validam cordis conſtructionem emollitos, cum magno fructu aſpicientium per manus impoſitionem Eccleſiæ reconciliavit; alios autem certatim ſe offerentes Catechizatos ac pro tempore inſtructos baptizavit, & totam illam hebdomadam doctrinæ ſacriſque operibus inſtabat, gaudio ingenti adeo, ut vere Spiritus Sancti præſentiam illic adeſſe certiſſime conſtaret. Itaque Concilium hoc non antea ſolutum eſt, quam Principes ipſi & omnes qui cum eis advenerant, baptiſmati Sacramenta percepiſſent.

Ex Sefredo coævo in vita S. Ottonis Lib. III. Cap. I. n. 124.

Apud Caniſium Lection. antiquar. L. III.

Sed plenior & accuratior extat eadem *die 2da Julii pag.* 407. *apud Hagiographos Antverpienſes.*

Rurſum apud Gretſerum Tomo VI. novæ editionis pag. 645.

Sermo, quem habuit S. OTTO ad primitivam ſuam Eccleſiam anno 1124. *fundatam, habitus Piriſſæ in Pomerania, cum ab ea prima vice Bambergam rediret.*

FRatres æmulor vos Dei æmulatione, (*a*) vos enim omnes, qui in præſentiarum ad me audiendum conveniſtis, & me docente, Chriſto crediditis, & Chriſtiani facti eſtis, una in Domino Eccleſia eſtis (*b*) deſponſati per fidem Domino meo Jeſu Chriſto; una, inquam, vos omnes Eccleſia eſtis, una & unica ſponſa Domini mei Jeſu Chriſti: quia univerſali Eccleſiæ per fidem incorporati eſtis. Sed quia ego per ejus gratiam hujus veſtræ deſponſationis auctor eſſe videor, nam ego & uni viro deſpondi vos: *Virginem* (c) *caſtam exhibere Chriſto.* Hinc eſt, quod *æmulor vos*, non tamen qualibet, ſed *æmulatione Dei.* Nam & mala æmulatio eſſe poteſt, juxta illud Apoſtoli; *Sunt* (d) *quidam, qui æmulantur vos non bene*: æmulari autem eſt, velle indignari, licet pro *imitari* nonnunquam poſitum inveniatur: ut eſt; *æmulamini* (e) *chariſmata meliora.* Volo autem vobis indignari, & paratus vobis indignari, quod pridem dixi, *æmulor vos.* Quia ſine triſtitia & indignatione ferre non poſſum nec potero, ſi, quod abſit, ad injuriam Domini mei JESU, cui per fidem vos deſpondi, cum diis alienis vos denuo contaminare volueritis. Hoc enim eſt fornicationis genus, quod maxime ſeparat a Deo.

Fratres intendite; ecce: *Omnes* (*f*) *in Chriſto baptizati eſtis, & omnes Chriſtum induiſtis*; originalium, & actualium peccatorum indulgentiam accepiſtis ab ipſo, mundi eſtis & Sancti, non per nos ſed per eum mundati, & ſanctificati; quia ipſe ſanguine ſuo lavit peccata mundi. Nolite ergo iterum inquinare vos cultura idolorum. Nam hæc eſt immunditia, qua omnino Deus offenditur & penitus ſeparat a Deo. Nolite vos proſtituere corruptoribus & immundis ſpiritibus: ſoli Deo creatori veſtro, nulli autem creaturæ Divinum exhibete honorem: ne indignatio ejus & furor veniat ſuper vos: ſed magis in fide ſpe & charitate proficite, ut benedictio ejus veniat ſuper vos & ſuper filios veſtros, & ut ei credentes, & fidem operibus exornantes, *vitam* (g) *habeatis in nomine ipſius, qui de tenebris vocavit vos in admirabile lumen ſuum.* Certi enim eſſe, & nullatenus dubitare debetis, quia, ſi hanc, in qua hodie poſiti eſtis, innocentiam & ſanctificationem, ipſius adjutorio ſervare uſque in finem vitæ ſtudueritis, non ſolum mortem evadetis æternam, ſed etiam gaudium Regni cœleſtis poſſidebitis in æternum.

Sed quia vita præſens ſine peccatis duci non poteſt; *lucta enim & tentatio* (h) *eſt vita hominis ſuper terram.* Diſceſſurus a vobis, trado vobis, quæ tradita ſunt nobis a Domino, arrham fidei ſanctæ inter vos & Deum, ſeptem videlicet

(*a*) II. Corinth. XI. (*b*) Lege: *deſponſati*, & ſi Gretſeri editio habeat *diſpenſati.*
(*c*) I. Corinth. VII. (*d*) Gal. IV. (*e*) I. Corinth. XII.
(*f*) Galat. III. (*g*) Joan. V. I. Petr. II. (*h*) Job. VII.

cet Sacramenta Eccleſiæ, quaſi ſeptem ſanctificativa dona Sancti Spiritus, quibus utendo in laboribus & certamine hujus vitæ non deficere ſed proficere veſtra poſſit Eccleſia, ſuoſque defectus reficere. Videte ergo & tenete; & ut ſciatis, diligenter enumerate, quæ tradidimus vobis, diſcedentes a vobis.

Primum ergo Sacramentum eſt, quo jam imbuti eſtis, Sacroſanctus *Baptiſmus*. Hoc Sacramentum fratres mei, abhinc & ſemper tenere & venerari debetis, & parvulis opportuno tempore, ſcilicet in *Sabbato ſancto Paſchæ & Pentecoſtes*, per manus Sacerdotum, tradere debetis, certiſſime ſcientes, quod quicumque ſine illo de hac vita migraverit, & Regno Dei carebit, & inſuper maledicti originalis pœnas luet æternas.

Secundum Sacramentum eſt *Confirmatio*, id eſt, unctio Chriſmatis in fronte. Hoc Sacramentum victuris eſt neceſſarium, videlicet, ut Spiritus Sancti corroboratione muniantur, ſi armentur contra omnes tentationes & nequitias vitæ pugnaturi. Non autem uſque in ſenectam differendum eſt, ut quidam putant, ſed in ipſius adoleſcentiæ fervore percipiendum, quia illa ætas magis obnoxia eſt tentationibus.

Tertium Sacramentum eſt *unctio infirmorum*, quod ideo morituris neceſſarium eſt, quia in illa unctione per virtutem Spiritus Sancti remiſſio datur peccatorum, & ipſe, qui moriturus eſt, contra ſpirituales nequitias, id eſt, contra malignos ſpiritus in exitu vitæ animabus inſidiantes eadem Spiritus Sancti virtute pugnaturus armatur. Hoc omni Chriſtiano in agone mortis ardentiſſime deſiderandum & devotiſſime percipiendum eſt, utpote remedium animæ certiſſimum.

Quartum Sacramentum eſt *corpus & ſanguis Domini*. Hoc Sacramentum victuris & morituris eſt neceſſarium, ſive vivimus ſive morimur, hoc viatico ſemper eſt utendum. Eſt enim cibus animæ verus, vitam in ſe habens æternam. Unde frequenter Miſſæ celebrandæ ſunt, & vos ad eaſdem devote convenire debetis, ut ſæpius huic viatico communicetis. Quod ſi non poteſtis, quia carnales eſtis, huic tam Sanctiſſimæ rei per vos ad omnes Miſſas participari, ſaltem per mediatorem veſtrum ſcilicet Sacerdotem, qui pro vobis communicat, fideliter, reverenter & devote Miſſas audiendo communicate. Oportet tamen & vos ipſos ter vel quater in anno, ſi amplius fieri non poteſt & confeſſionem facere, atque ipſi Sacramento communicare.

Quintum Sacramentum eſt *per pœnitentiam reconciliatio* lapſorum, id eſt, ipſorum, qui poſt baptiſmum propter graviores culpas ab Eccleſia projecti, ſatisfactione pœnitentiæ iterum ei reformantur, & hoc Sacramentum quaſi malagma & recuperatio eſt cadentium in pugna & vulneratorum.

Sextum Sacramentum eſt *conjugium*, id eſt, copula matrimonialis. Quinque autem Sacramenta ſuperiora quaſi generalia ſunt, & omni Chriſtiano neceſſaria. Iſtud autem quaſi particulare eſt, quia non omnibus neceſſarium eſt, ſed eis tantum, qui ſe continere non poſſunt. Et ſicut ad ſuperiora Sacramenta omnes homines trahendi ſunt & invitandi: ita nullus ad hoc trahendus vel inviiandus eſt, niſi, qui, ut dictum eſt, ſe non continent, ſed vaga & illicito concubitu ſe ſe polluunt & commaculant. His enim ſuadendum eſt, ut infirmitati ſuæ honeſtiori ſubveniant remedio. Vos autem, qui uſque adhæc tempora non Chriſtiani ſed pagani fuiſtis, Sacramentum conjugii non habuiſtis: quia fidem uni thoro non ſervaſtis, qui voluiſtis, plures habuiſtis uxores, quod deinceps vobis non licebit: ſed unus vir unam tantum habere debet uxorem, & una unum, quod amplius eſt, a malo eſt. Si quis ergo in vobis eſt, qui plures habuerat uxores ante baptiſmum, nunc unam de illis, quæ ſibi magis placet, eligat, dimiſſiſque aliis, hanc ſolam habeat, ritu Chriſtiano. Et partus, *inquit*, femineos audio, quia vos o mulieres, necare conſueviſtis: quod quantum abominationis habeat, exprimi ſermone non poteſt. Videte, ſi hoc vel bruta animalia faciant fœtibus ſuis. Parricidium hoc non fiat modo in vobis, quia ſine graviſſima pœnitentia dimitti non poteſt: ſive igitur ſit maſculus, ſive femina, diligenter nutrite partus veſtros. Dei enim eſt & marem procreare & fœminam.

Septi-

Septimum itaque Sacramentum eſt *ordinatio* ſive conſecratio Clericorum, quod & ipſum particulare eſt & non generale; quia non omni homini neceſſarium: quamvis enim omnes homines indigeant Clericis, non tamen eſt neceſſarium, omnes homines fieri Clericos. Ad ipſum tamen Sacramentum, qui moribus & ſcientia magis idonei ſunt, invitandi ſunt potius, quam trahendi. Unde adhortor vos & invito, quia cogere non debeo, ut de liberis veſtris ad Clericatum tradatis liberalibus ſtudiis prius diligenter inſtructos, ut ipſi per vos, ſicut aliæ gentes de lingua veſtra latinitatis conſcios poſſitis habere Clericos & Sacerdotes.

Iſta igitur ſeptem Sacramenta, quæ iterum veſtri cauſa enumerare libet, id eſt, baptiſmum, confirmationem, infirmorum unctionem, Euchariſtiam, lapſorum reconciliationem, conjugium & ordines per nos humiles ſuos paranymphos cœleſtis ſponſus in arrham veræ dilectionis vobis, Eccleſiæ ac ſponſæ ſuæ transmittere dignatus eſt. Quapropter omni honore ac reverentia eadem Sacramenta ſervate, diligite & veneramini; docete ea filios veſtros, ut memoriter teneant, & diligenter obſervent in omnes generationes. Ecce habetis Eccleſiam, habetis Sacerdotem, de his omnibus, & quæcunque ſunt neceſſaria vobis, abundantius vos inſtruere ſcientem. Ipſum ergo, ſicut me audietis, honorantes & amantes eum, & quæcunque vobis dixerit, facientes. Et nunc ego vado, iterum cito reverſurus ad vos: valete in Domino.

Hunc ſermonem S. Othonis ad naſcentem ſuam in Pomerania Eccleſia habitam ponit *Andreas Biographus, editus a Gretſero Tomo X. novæ editionis pag.* 620, habitum poſt inchoatam primam converſionem circa 1124. 1125. ſed quo anno præciſè ſit habitus nil intereſt: hoc intereſt, ut Catholici ſciant, quam fidem prædicaverit Otto in Pomeraniam invitatus a Duce, & miſſus a Papa Calliſto II. prædicaverit Neophytis Pomeranis, nempe Catholicam prorſus, qualem hoc Sæculo XVIII. Catholici profitemur.

Urſpergenſis præter hæc dogmata a S. Othone annuntiata, narrat Leges diſciplinæ & morum noſtris conformes, præſcriptas Neophytis deſumptas ex Diſciplina Germanicæ Eccleſiæ.

Secundò. Ideo hanc doctrinam habitam in Pomerania apud Conventum Neophytorum, ſive Piriſſæ, ſive Damini, ſive Uzedomi adſcripſi, ut pateat orbi honorato impudentia & calumnia tum Danielis Crameri in dem groſſen Pomerſchen Kirchen-*Chronico* a Gretſero pro merito caſtigata ac confutata *Tomo X. novæ editionis*, qui auſus eſt ſcribere a S. Othone non fuiſſe Chriſtum Pomeranis prædicatum, ſed papiſticas ſuperſtitiones: tum aliorum Acatholicorum, qui non ceſſant etiam hoc Sæculo eleganti ſcurrilibus calumniis Sanctiſſimi Apoſtoli vitam & prædicationem lacerare, non obſtantibus clariſſimis coævorum teſtimoniis a Gretſero & Bollandiſtis ad diem II. Julii collectis.

SYNODUS HERBIPOLENSIS

ANNO CHRISTI MCXXVIII. HONORII II. PAPÆ V. LOTHARII II. REGIS IV.

1. *Excommunicatio Conradi, Ducis Anti-cæſaris, primò in Synodo Wurceburgenſi, deinde in Papienſi.*
2. *Excommunicatio iterata Gebehardi, Wurceburgenſis Epiſcopi.*
3. *Utbalricus, Abbas Fuldenſis, Conrado Anticæſari favens deponitur.*

EOdem anno. XV. Kal. Januar. Cunradus (*a*) frater Friderici Ducis Suavorum Regium nomen machinantibus quibusdam Principibus tyrannicè ſibi impo-

(*a*) Conradus, Dux Franciæ Orientalis, ex ſententia fratris Friderici Regium nomen ſumpſit, circa exitum anni 1127. anno ſequenti alpibus tranſcenſis, in feſto S. Petri Modoetiæ ab Anſelmo Mediolanenſi Rex Italiæ coronatur, quam coronationem Papa Honorius per Legatum in Synodo Papienſi irritam declaravit, & Conradum jam in Germania excommunicatum excommunicavit.

impoſuit, propter quod a tribus Archi-Epiſcopis Moguntino, Saltzburgenſi, & Magdeburgenſi & eorum Suffraganeis excommunicatus eſt, & ab omni Eccleſia anathematizatus.

Anno Domin. Incarn. MCXXVIII. Rex Natale Domini Wirceburch celebrat, ibique ſiniſtro rumore percellitur; Conradum fratrem Friderici Ducis Alſatiæ Regium nomen uſurpaſſe: hac de cauſa Magedaburgenſis & Moguntinus, & Salſeburgenſis Archi-Epiſcopi aliique plures, qui tunc aderant, Epiſcopi Conradum excommunicant.

Annaliſta Saxo ad hunc annum.
Eckharti Annales Boſovienſes ibid.

Anno MCXXVIII. Rex Natale Domini Wirceburc celebrans, Embrichonem (*b*) eidem prætecit Epiſcopio, ejecto Gebelardo, ubi & Cunradus Regni rebellis excommunicatur.

Adalberti Archiepiſcopi Moguntini ad Ottonem Bambergenſem Epiſtola.

ADalbertus Dei gratia Moguntinus Archi-Epiſcopus & Apoſtolicæ Sedis Legatus venerabili fratri Ottoni Bambergenſi Epiſcopo ſalutem in Domino. Excommunicationem, quam communicato Fratrum, & Principum conſilio Cunradus Rex in invaſorem Regni fecimus, jam dudum fraternitati veſtræ per litteras noſtras ſignificavimus, ſed quia dubitamus, utrum ad vos pervenerint litteræ (audivimus enim quod Eccleſia veſtra velit eas ignorare) mittimus iterum præſentes apices monentes, ut, quod fecimus nos, & vos faciatis, & per omnes Eccleſias veſtras ipſum iniquitatis autorem cum fautoribus ſuis a communione Chriſtiana, & omni Divino officio arceri præcipiatis.

Ex MS. codice Zwetalenſi deſcripſit Cl. Schannatus.

Epiſtola Wirtzburgenſis Eccleſiæ ad Eccleſiam Bambergenſem, in cauſa Gebehardi, quod eum recepiſſent, ſemel & iterum excommunicatum.

OBſtupeſcimus valde, quomodo hominem illum, Dominum Gebehardum, quem Romana Eccleſia damnavit, quem Metropolitanus noſter cum Archi-Epiſcopis & Epiſcopis multis, conſequenter ab Eccleſia ſequeſtravit, vos in Catholica communione recepiſtis, & ſi cum gratia veſtra dici poteſt, quaſi ad contemptum Romanæ immo totius Eccleſiæ, ſicut ſcriptum eſt, cornu peccatori dediſtis. Hoc autem eo magis miramur, quod Præpoſitus veſter Dominus E. præſens apud nos erat, quando Dominus Archi-Epiſcopus publice in pulpito noſtro renuntiavit Clero & populo, quomodo, quibus de cauſis, quove ordine Romana Eccleſia eum a communione Eccleſiæ ſequeſtrâſſet, & quomodo poſtmodum Dominus Gerhardus Cardinalis una cum ipſo & cum tota Eccleſia ibidem congregata in *Argentinenſi* Eccleſia, præſente Domino Rege ſententiam excommunicationis in eum promulgaſſet. &c.

Epiſtola Honorii II. P. Max. ad Adalbertum Archiepiſc. Mogunt. de Gebehardo electo Wirtzburc.

HONORIUS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri Adalberto Moguntino Archi-Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Super cauſa Gebehardi, de quo nos rogavit tua fraternitas, fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Cardinalium conſilium requiſivimus. Ex eorum ergo deliberatione proviſum eſt, quod in Herbipolenſi Eccleſia Gebehardus idem, non debeat ulterius Epiſcopatûs apicem obtinere. Dat. Lateran. IV. Non. Martii.

Anno 1127. Udalricus Abbas Fuldenſis, ob inordinatam vitæ ſuæ rationem, a Patribus ibidem ſynodaliter congregatis depoſitus fuit, & in ejus locum ſubſtitutus Henricus I. à Kemnata.

OTTO-

Uthalrici XXIX. Abbatis Fuldenſis viri cætera præclari peccatum fuit, quod Conrado Duci contra Lotharium II. Imperatorem adhæſerit. *Breviarium Fuldenſe editum a Paullini in Syntagmate rerum Germaniæ pag.* 433.

(*b*) Præpoſitum Erfurtenſem.

OTTONIS, HALBERSTADENSIS EPISCOPI, ACCUSATIO IN SYNODIS MOGUNTIÆ, ROMÆ, ET PISIS, EJUSDEMQUE ABSOLUTIO LEODIENSI IN SYNODO RESTITUTIO: SED POST PISANAM SYNODUM DEPOSITIO.

Anno Chriſti MCXXVII. Honorii II. Papæ IV. Lotharii Regis III.

OTHO (a) *Halberſtadenſis implorat opem Othonis Bambergenſis Epiſcopi adverſus Calumniatorem.*

OTTONI Domino ſuo venerabili, Sanctæ Bambergenſis Eccleſiæ Pontifici Otto per miſericordiam Dei Halverſtatenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſi quid eſt, cottidianum laudabilis vitæ incrementum. Si rerum veſtrarum ſtatus proſperitate fruitur, ſi condigne morum ac vitæ compoſitioni concordat urbs, ut decet, congaudemus, ſi non, condolemus, quia idipſum de fidelitatis veſtræ excellentia ſperamus, immo certum habemus, ſi ergo rerum noſtrarum ſtatum ſcire cupitis, ut amico, cui maxime confidimus, cui fluctuantis navis noſtræ anchoram, ingruente tempeſtate, configimus, ut amico, in quem poſt Deum, unicum ac certiſſimum imbecillitatis noſtræ ſuſtentaculum eſſe non diffidimus, dilectioni veſtræ intimamus. De proxima iſta, quam noſtis expeditione, in qua ob honorem Regni & Eccleſiæ diligentius ceteris, laboravimus reverſi, domi, ubi pacem & concordiam, ubi tranquillitatem & recreationem invenire debuiſſemus, odium & diſcordiam, ſchismata & inteſtina bella, peccato heu! noſtro exigente, invenimus, adverſarii enim noſtri N. & N. Eccleſiæ noſtræ Canonici, qui prius nobis adverſabantur, quibusdam ſolitæ fraudis induſtriâ collectis, inter quos N. nominatiſſimus & quaſi Primicerius eſt, iterum in nos inſurrexerunt, Cleroque convocato, lacrymabilia & inaudita crimina, quæ Deo teſte nunquam commiſimus, in faciem nobis objecerunt, inter quæ, electionem noſtram non fuiſſe canonicam, ideoque & conſecrationem noſtram aſſerunt eſſe irritam. Inſuper quoque & Simoniam, neſcimus quam N. nobis imponit, quam ſe Canonica auctoritate, ſtatuto tempore probaturum aſſerit; Nos ergo tanta tamque inaudita infamatione perculſi Moguntinæ Sedis Archi-Epiſcopo rem omnem ſcriptis aperuimus, hujusque rei conſilium & auxilium quæſivimus, qui litteris ad Eccleſiam noſtram directis, omnimodis nos excuſavit, electionemque noſtram, juſtam ac canonicam fuiſſe comprobans, criminatores noſtros reconciliari nobis condigna ſatisfactione præcepit. Illi vero obſtinationi ſuæ, juſſa Archi-Epiſcopi poſtponentes, nec non Magdeburgenſis Archi Epiſcopi, qui ad ſedandam hanc motionem Regio juſſu advenit, monita ſpernentes, adhuc in conſpirationis ſuæ vecordia perſiſtunt, quapropter aram miſericordiæ veſtræ amplectentes ad vos confugimus, debitumque clementiæ veſtræ auxilium humiliter imploramus. Qnicquid enim alii faciant, veſtrum eſt ex gemino caritatis vincu-

(*a*) Defuncto Reinhardo anno gratiæ MCXXIII. Indict. I. Regni autem Henrici V. Imperatoris XIX. Halberſtadenſis Eccleſiæ curam ſuſcipit Dominus OTTO vir pacificus & manſuetus. *Chronicon Halberſtadenſe Leibnitii Tomo II. Script. Brunsvicenſ. pag.* 131.

Videtur Otto ſolius Imperatoris Lotharii nutu inductus in Cathedram Halberſtadienſem nullà vel ſpretà prævia electione Cleri: hinc a Clero fuit accuſatus, primo Moguntiæ, 2do Romæ, 3tio in Concilio Piſano: & ob Simoniam & Inveſtituram ſine prævia Cleri electione citatus eſt.

vinculo nobis aſſiſtere, labanteſque brachio virtutis veſtræ ſuſtentare; proinde rogamus, quatenus litteras veſtras ad *Metropolitanum* dirigatis, & ut in cauſa noſtra diligens eſſe velit, cauſa veſtri eflagitetis. Rogamus quoque, ut ubicunque Concilium pro hujus rei diſcuſſione convocetur, vos adeſſe velitis.

SYNODUS MOGUNTINA anni 1127.
ALTERA 1128.

Epiſtola Adalberti Archi-Epiſcopi Moguntini, qua Ottonem Epiſcopum Bambergenſem convocat ad Synodum in cauſa Ottonis Halberſtadenſis.

ADalbertus Dei gratia Moguntinus Archi-Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, venerabili Confratri ſuo Ottoni Babenbergenſi Epiſcopo ſalutem cum oratione & obſequio. Controverſia magna inter fratrem noſtrum Dominum Halberſtatenſem, & quoſdam fratres ſuos regulares eſt habita. Vocatis autem utriſque in *audientiam*, quia terminare eam & ad concordiam eos revocare, nulla ratione cum fratre noſtro Hildenheimenſi potuimus, pluribus fratribus noſtris ad hoc nobiſcum pertractandum deſtinatis, *ſecundò in audientiam* veniendi *diem & locum* eis ſtatuimus: ſed quia prudentia veſtra in negotio hoc nullo modo poſſumus carere, rogamus vos & rogando auctoritati noſtra injungimus, quatenus *proxima Dominica poſt Aſcenſionem Domini* nobiſcum ad diffiniendam hanc diſcordiam velitis adeſſe.

Ad annum 1129. *refert hanc Epiſtolam ex Synodo Romana Cl. Samuel Lenzen in Hiſtoria Diplomatica Halberſtadii.*
Chronographus Saxo ad annum 1128.
Annales Boſovienſes apud Eckhartum ad 1008. *ſed Lentzenii opinio præferenda videtur.*

Fuit igitur anno 1127. vel 1128. Synodus Moguntiæ, cujuſmodi & nos jam retulimus: ſed anno 1128. in ſecunda Synodo vel audientia Moguntina videtur Otto abſolutus fuiſſe, quanquam hujus actionis apud Serarium & alios mentio clara non extet.

SYNODUS ROMANA anni 1129.

OTTO autem Halberſtadenſis Epiſcopus, Ordinationis ſuæ anno VI, apud Dominum Papam Honorium accuſatus eſt de Simoniaca pravitate. Unde ipſum a dignitate Epiſcopali deſtituens, Literas Apoſtolicas deſtinavit Halberſtadenſi Eccleſiæ in hunc modum: Honorius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis Filiis ſuis, Clero & Populo Halberſtadenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Otto veſter Epiſcopus in noſtra & fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Cardinalium præſentia de Simonia accuſatus, & per teſtes ſufficientes de Simonia, quam in conſecratione Burnenſis Eccleſiæ de XXX. ſolidis, pro ipſius conſecratione per pactionem ab eo requiſitis commiſerat, convictus eſt. Ideoque, quoniam in hoc ſibi parcere non potuimus nec debuimus, & in hanc partem exardeſcere ſemper debet Eccleſia, communicato conſilio in eum depoſitionis ſententiam protulimus. Ea propter per præſentia ſcripta vobis mandamus, quatenus invocata Spiritus Sancti gratia, idoneam perſonam canonice vobis in Epiſcopum eligatis.

Idem Chronicon Halberſtadenſe Loco cit. pag. 134.

SYNODUS LEODIENSIS anni 1131.

ANno MCXXXI. in Conventu Leodii Innocentii II. & Lotharii II. & totius Regni Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, Ducum, Marchionum, Otto Halberſtadenſis Epiſcopus, petitione Regis & totius Eccleſiæ ab Innocentio II. priſtino honori reſtituitur.

Abbas Stadenſis in Chronico, excerptus a Binio Tomo III. P. II.
Chronicon Montis Sereni Tomo II. Script. Menckenii pag. 174.

Sed Chronicon Halberſtadenſe

Anno MCXXXIII. quando Romæ Lotharius a Domino Papa Innocentio cum multa gloria & honore Imperiali diademate ſublimatus narrar, quod eodem Imperatore, & multis de Teutonia Epiſcopis pro Ottone Halberſtadenſis Eccleſiæ Epiſcopo intercedentibus, mediante Domino Adelberto Moguntinæ Sedis Archi-Epiſcopo, fuit Cathedræ ſuæ reſtitutus.

Chronicon Halberſtadienſe Tomo II. Leibnitii Script. Brunſvic. pag. 135.

Quod & refert Cl. Lentzen & veroſimilius videtur reſtitutio Cathedræ Leodii facta 1131. *quam illa Romæ* 1133.

SYNODUS PISANA anni 1134.

OTTO autem Halberſtadenſis Epiſcopus IV. anno, poſtquam reſtitutus fuit ſedi ſuæ, Xmo vero Ordinationis ſuæ anno *in Piſano Concilio* (a) à Papa Innocentio Patriarcharum, & multorum, qui aderant, Pontificum judicio & conſilio, irrecuperabiliter, jam ſecundo Epiſcopali deſtitutus eſt dignitate.

(a) Anno MCXXXIV. *Chronicon Halberſtadenſe, Annaliſta Saxo idem narrat.*

Anno igitur Domini 1137. Indict. XIV. Regni vero Lotharii undecimo, Imperii tertio, Eccleſia Halberſtadenſi non habente Paſtorem, Imperator Lotharius, Gerhardus Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legatus, Adelbertus Moguntinæ Sedis Archi-Epiſcopus, Bernhardus Hildeſienſis Epiſcopus cum multis religioſis viris conveniunt ad electionem, & invocatâ Spiritus Sancti gratiâ Dominus RUDOLPHUS, vir patiens & quietus, & vita honeſtus, pari voto totius Cleri, & unanimi conſenſu populi in Epiſcopum eſt electus, in Dominica Lætare Jeruſalem, 6. Non. Martii. Auctoritate igitur tam celebri perſonarum venerabilium confirmatus, poſt proximum Paſcha in Dominica, quâ cantatur Jubilate, Idibus Aprilis a prædicto Archi-Epiſcopo Moguntino Herpersfordæ benedictionem Epiſcopalem rite accepit.

Chronicon Halberſtadenſe apud Leibnitz. Tom. II. Loc. cit.

Cl. Lentzen ad annum 1136. *refert electionem Rudolphi.*

CONVENTUS PLURIUM EPISCOPORUM IN LAUFFEN DIŒCESEOS SALISBURGI,

Anno Chriſti MCXXIX. coram Saltzburgenſi Archi-Epiſcopo Conrado, quod Ellinebardus, Epiſcopus Friſingenſis, non fuerit complex hæreſeos Wicberti, ſed ſit mortuus in communione Sanctæ Eccleſiæ.

ANno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo vigeſimo nono, primo Kalend. Auguſti collectis apud Lauffen quam pluribus, Saltzburgenſis, Ratiſponenſis, Patavienſis, Eiſtetenſis Eccleſiarum Clericis religioſis & litteratis, inſuper Abbatibus & monachis, & non modico Principum ac populorum collegio, coram Archi-Epiſcopo Saltzburgenſi Conrado & Reginberto Brixienſi Epiſcopo, inter cætera cauſa *Ellinhardi* Friſingenſis Epiſcopi jam dudum ante annos quinquaginta duos feliciter viam univerſæ carnis ingreſſi ventilata eſt. Quia hoc ipſo tempore GREGORIO VII. qui & Hildebrandus ſub hæreſi Wicbertina quibuſdam defunctus eſſe putabatur, a prætato Metropolitanæ Sedis Archi-Epiſcopo plus annos quinquaginta duos, quibus ſine reclamatione canonica tam mortuis quam vivis vere Catholicus eſt habitus, irrationabiliter eſt impetitus; cum utique duobus annis prius ipſe de mundo exceſſerit, quam

quam Wicbertus hæreſiarcha Rom. Sedis Cathedram invaſerit. Sed beati viri meritis exigentibus probabili ſeptem probabilium virorum teſtimonio canonice excuſatus, imo meritorum prærogativa & miraculorum atteſtatione venerabilis ſemper inventus, reverentiam, quam apud Dominum & homines dudum vivens emeruit, etiam mortuus, Domino propitiante irrefragabiliter obtinuit. Probatum eſt itaque legitimo ac canonico Rudolphi Abbatis Diſtellenſis teſtimonio, Diethmari S. Andreæ Decani, Hannonis Presbyteri, Chunonis Parochiani, Herigeri Presbyteri de Glane, cœterarumque venerabilium perſonarum, quod venerabilis idem Epiſcopus in gratia Sedis Apoſtolicæ & communione matris Eccleſiæ indubitanter obierit. Ne ergo digna tantæ rei memoria ulla poſterorum oblivione deleatur, placuit, ut hujus comprobationis notitia per litterarum indicia poſteris noſtris transmittatur. Acta ſunt hæc præſentibus ſubſcriptis teſtibus, & aliis quam pluribus. Abbas Saltzburgenſis Paldricus, Abbas Scitenſis, Guntherus, Præpoſitus Saltzburgenſis, Hermannus Præpoſitus Chimeſcenſis, Hartmannus Præpoſitus de Perchteres, Kademan Libernuinus Præpoſitus de Garze, Hugo Præpoſitus de Onne, Heribertus, Præpoſitus de cella: Burchardus, Wernherus Canonicus Ratisponenſis, Friſingenſes canonici, Adalpero Præpoſitus, Adalpertus Decanus, Wichmannus Præpoſitus S. Viti, Henricus Præpoſitus S. Caſtuli, Hoholdus Præpoſitus S. Zenonis, Waltherus Tridentinus Præpoſitus.

Hundius in Additamentis ad Epiſcopos Friſingenſes poſt Metropolim Saliſburgenſem.

Ex quo Lunig Parte II. Spicilegii Eccleſiaſtici, tacito fonte pro more.

Epiſtola Adelberti ad Ottonem Babenbergenſem, de Gebehardo Herbipolenſi Epiſcopo. Invitatoria ad Synodum Moguntinam, feſto S. Lucæ, pro iterata promotione Gebehardi ad Cathedram Herbipolenſem.

Anno Chriſti MCXXX. Innocentii II. Papæ I. Lotharii Regis VI.

ADelbertus Sanctæ Moguntinæ Eccleſiæ humilis Miniſter, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, Venerabili, & in Chriſto dilecto Fratri & Coepiſcopo, Domino Ottoni ſalutem & obſequium fraternæ dilectionis. Tribulationes & deſtructiones Herbipolenſis Eccleſiæ, quæ & quantæ ſint, quamdiu duraverint, jam dudum diſcretioni veſtræ innotuit; quæ uſque adeo multiplicatæ ſunt; niſi in brevi eis provideat omnipotens & miſericors Dominus; quod in proximo Eccleſia illa omnimodis annihilabitur. Unde ſi facultas ſuppeteret, veſtræ fraternitatis præſentiam & conſilium potiſſimum deſideramus convenire, & de ipſius reformanda pace & religione, quantum Divina miſericordia concedet, ſolicitius pertractare. Siquidem fratrum, qui nobiſcum ſunt, & quos præſentialiter vel per litteras noſtras convenire potuimus, tale eſt conſilium, quoniam venerabilis frater & Coepiſcopus noſter Rogerus (*a*) viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, in hoc Eccleſiæ illi provideamus, ut promovendo fratrem illum Gebehardum, diſperſa illius Eccleſiæ diſpenſatorie potius recolligamus, quam alium ſuper imponendo graviter quidem diſperſa funditus extirpari permittamus. Quocirca fraterna vos commonemus charitate, ut præſentiam veſtram conventui fratrum noſtrorum, quos in idipſum convocavimus, in proxima

(*a*) Ruggerus, legitimus Eccleſiæ Wirtzburgenſis Epiſcopus, circa 1122. Bucelino dicitur ceſſiſſe, & Cœnobio Swarzacenſi incluſus obiiſſe 1130. Gebehardus intruſus ab Henrico V, a nulla vel minori parte Cleri electus, *à Bucelino* ſimpliciter intruſus dicitur: at ipſe in literis ſuis a maxima Cleri parte electum ſe ſcribit.

ximo feſto beati Lucæ velitis repræſentare; vel ſi id minime valueritis adimplere, conſilio, quod Spiritus S. vobis dictaverit, conſenſus veſtri literas non differatis transmittere. Valete & in orationibus veſtris noſtri memoriam facite.

Gretſerus Tomo X. novæ edition. p. 678.

Epiſtola Honorii Pontif. de eodem Gebehardo.

Decretalis ex conſilio Epiſcoporum & Cardinalium, de Gebehardo Eccleſiæ Herbipolenſi non reſtituendo.

HOnorius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri Adalberto Moguntino Archi-epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Super cauſa Gebehardi, de quo nos rogavit tua fraternitas, fratrum noſtrorum epiſcoporum, & Cardinalium conſilium requiſivimus. Ex eorum ergo deliberatione proviſum eſt, quod in Herbipolenſi eccleſia Gebehardus idem non debeat ulterius epiſcopatus apicem obtinere. Data Lateranis IV. Non Martii.

Gretſerus Tomo X. novæ edition, pag. 679.

Honorius II. obiit 14. Februarii anno 1130.
Baronius ad annum 1129. N. III. ſcribit ex Dodechino: Halberſtadenſem Epiſcopum a ſuis Canonicis accuſatum fuiſſe, ab Apoſtolicæ Sedis Legato depoſitum: an a Matthæo, Epiſcopo Albanenſi, Legato in *Galliam* miſſo hoc anno 1129? an a Moguntino, qua Legato Apoſtolicæ Sedis, id factum fuerit, neſcio.

Epiſtola Adelberti ad Eccleſiam Herbipolenſem, de eodem Gebehardo. Exhortatoria ad concordiam, & ſchiſma in electione Antiſtitis vitandum.

ADelbertus Dei gratia ſanctæ Moguntinæ eccleſiæ humilis Miniſter, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, dilectis in Chriſto filiis Wirzeburgenſis eccleſiæ Prælatis, & ſubditis Clero & populo, eſſe in Chriſto cor unum & anima una. Condolentes ex corde eccleſiæ veſtræ, tot jam ac tantis tribulationibus attritæ, exhortamur vos in Domino, ut ſimplices & unanimes in domo Dei ambulare ſatagatis; quia ſcriptura teſte *in ſciſſura mentium Deus non eſt*; Et quæcunque mala vos adinvenerunt, ex diſcordiæ radice proceſſerunt. Unde oportet, ut ad hanc extirpandam diligentius invigiletis, Deumque & ſinguli & in commune precemini, quatenus miſericordiæ ſuæ oculis vos recipiat, & talem finem diuturnæ calamitati veſtræ imponat, ne deinceps talis oppreſſionis periculum vobis incumbat. Concordia ſiquidem, ſicut ſæpe audiſtis, parvæ res creſcunt, diſcordia magnæ diſpereunt. Quod quia manifeſto experimento didiciſtis, commonemus, ut tanti mali perniciem devitare ſtudeatis.

Ne vero voluntatis noſtræ ignorantia vos in aliquo commoveat, vel diffidere faciat: noverit pro certo dilectio veſtra, nos idem ſentire, quod omnes Catholici de veſtra ſentiunt Eccleſia, id ratum tenere, quod Romana ſanxit & denuntiavit auctoritas: cujus terminos nec debemus nec volumus tranſire, quia hæreticum conſtat eſſe, quiſquis Romanæ eccleſiæ etiam in tam juſto judicio non concordat. Quod ſi adeo nos concordes in juſtitiæ cauſa perpenditis, ut locum veſtrum ab invaſione impetitoris alicujus, ſi quis forte emerſerit, defendere confidatis, in nomine Domini, quidquid vobis gratia ejus inſpiraverit, confidenter aggrediamini: ſi quominus, ſalubriori, & propenſiori conſilio res tractetur; quia conſulta & conſiderata dilatio, licet gravis & oneroſa ſit laborantibus, plus tamen utilitatis ſolet afferre, quam feſtinata, & indiſcreta rei præcipitatio. Cupientes autem in omnibus, vobis eſſe proviſum, nihil aliud audemus ad præſens perſuadere: ne ſi forte res in contrarium ceſſerit, quod Deus avertat, omnem culpam in me, quaſi auctorem, refundatis.

Gretſerus Tomo X. novæ edition. pag. 679.

Epiſtola

Epiſtola Innocentii II. Pontif. ad Adalbertum Archi-Epiſcopum Moguntinum.

INN. ſervus ſervorum Dei, Adalberto, venerabili fratri Moguntino Archi-Epiſcopo & Apoſtolicæ Sedis Legato, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Scimus quidem zelum Dei vos habere, quem tamen ſalva charitate condire debetis, ut nihil indiſcrete, ſed omnia rationabiliter & ſecundum Deum agere valeatis. *Wirzeburgenſis quippe Eccleſiæ* deſignatus Epiſcopus ſe a vobis contra juſtitiam gravari & præjudicium ſuſtinere, querelas nobis depoſuit, quod ipſum neque accuſatoribus neque teſtibus legitimis convictum, neque ſponte confeſſum, neque canonice examinatum, tanquam Eccleſiæ invaſorem, in qua ſe electum aſſeruerat, *& Simoniacum* pronuntiatum, communione Eccleſiaſtica privaveritis. Quod ſi ita eſt, fraternitatem veſtram a canonicis regulis divinitus inſpiratis, liquido conſtat deviaſſe. Ait enim ſacra canonum auctoritas, *adimi Epiſcopo* (a) *Epiſcopatum non debere, antequam cauſæ ejus exitus appareat.* Item exempla *Felicis Papæ ſcripta Athanaſio*, (b) *& cæteris Epiſcopis in Alexandrina Synodo congregatis.* " De judiciis Epiſcoporum, unde nos conſuluiſtis, diver-
" ſas a Patribus regulas invenimus con-
" ſtitutas. Quidam enim ad repellenda
" imperitorum machinamenta, & ſuas
" præparandas reſponſiones & teſtes
" confirmandos, & Concilia Epiſcopo-
" rum quærenda, annum & ſex menſes
" mandaverunt concedi. Quidam au-
" tem annum, in quo plurimi concor-
" dant. Minus vero quam ſex menſes
" non reperi; quia hæc laicis indulta
" ſunt: quanto magis Sacerdotibus.
" Induciæ namque non ſub anguſto tem-
" pore; ſed ſub longo ſpacio conceden-
" dæ ſunt, ut accuſati ſe præparare &
" teſtes parare, atque contra inſidiato-
" res ſe pleniter munire valeant. Judi-
" ces (c) autem & accuſatores tales eſſe
" debent, qui omni careant ſuſpicio-
" ne, & ex charitatis radice, ſuam de-
" ſiderent ſententiam promere.

Gretſerus Tomo X. novæ editionis. pag. 680.

[a] Felix cum LXX. Epiſcopis in Synodo ante medium: *Epiſtola II. Burchardus L. I. C.* 181. V. *Tomi I. noſtri pag.* 251. *C. V.*
(b) Felix II. in Synodo Romana *Epiſtol. I. C.* 20. *ex quo Burchardus L. I. C. CLXXX.*
(c) Felix II. in Epiſtola Cap. 21.

Adelberti Archi-Epiſcopi Moguntini reſponſoria & apologetica Synodi Moguntinæ, Gebehardum ob probata crimina examinatum, convictum, excommunicantis, & refutatoria eorum, quæ amici Gebehardi ſub- & obrependo Innocentio II. allegaverant.

INnocentio Sanctiſſimo & univerſali Papæ, Adalbertus Dei gratia Sanctæ Moguntinæ Eccleſiæ humilis Miniſter, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, debitam ut tanto Apoſtolico obedientiam, & devotiſſimam, ut tanto Patri, reverentiam.

Acceptis Sanctitatia veſtræ Literis ſuper cauſa fratris illius, ſi tamen frater dici debet, qui ſibi ſanctæ Wurzeburgenſis Eccleſiæ Epiſcopatum uſurpat: intelleximus totius cauſæ ordinem longe aliter, quam ſe veritas habet, ſummo Apoſtolatui veſtro innotuiſſe: quia multa ſolent per ſurreptiooem fieri. Idem namque Saoctitati veſtræ contra nos querelas depoſuit, dicens ſe a nobis præjudicium ſuſtinere, & contra juſtitiam prægravari. Nec vero in hac cauſa Deo teſte, & conſcientia noſtra nihil egimus, quod canonicis regulis poſſit obviare; nihil, unde Sanctitati veſtræ ſuſpecti eſſe debeamus; nihil, unde aliquis, qui cauſam ipſam plenius tractaverit, poſſit nos reprehendere. Sed quidquid in hac cauſa egimus, noo zelo amaritudinis, ſed zelo juſtitiæ; non aliquo odio promoti, ſed officii intuitu; non contra Sanctorum PP. Canones, ſed ſecundum Canones egimus.

Scimua

Scimus quidem juxta Sanctorum Patrum regulas divinitus inſpiratas, Epiſcopo *Epiſcopatum adimi non debere, antequam cauſæ ejus exitus appareat.* Sed optime novit Sanctiſſimus Apoſtolatus veſter hanc ſanctorum Patrum ſententiam de dubiis Epiſcoporum cauſis, non de manifeſtis intelligi debere. Ejus vero, de quo agitur, impudentiſſima cauſa & certum crimen, nullum legitimæ defenſionis, nullum juſtæ excuſationis colorem recepit. Luce enim clarius patet omnibus, quod nullis meritorum privilegiis, nulla præeunte electione ad tanti Sacerdotii gradum eſt adſcitus: ſed tyrannicâ violentiâ intruſus, in ovile Dominicum non per oſtium intravit, ſed aliunde per ambitionem, & Simoniacam hæreſin tanquam fur & latro impudentiſſime irrupit; & quod ſine magno dolore & cordis compunctione dicere non poſſumus, locum legitimi Paſtoris ſibi uſurpavit, quem ſibi ſancta Wirzeburgenſis Eccleſia de filiis ſuis, communi voto & conſenſu Cleri & plebis, nobisque laudantibus & conſentientibus canonicè inthronizandum elegerat, utpote natalibus & moribus nobilem, Eccleſiaſtica diſciplina apprime imbutum, fide Catholicum, naturâ prudentem, vita caſtum, ſobrium, humilem, affabilem, literatum, in Lege Dei inſtructum, in ſenſibus ſcripturarum tacitum, & per omnia Sacerdotii nomine & honore digniſſimum.

Gretſerus Tomo X. novæ edition. pag. 681.

CONCILIUM HERBIPOLENSE

Anno Chriſti MCXXX. Innocentii II. Papæ I. Lotharii Regis VI.

Summa. 1. *Innocentii II. Epiſtola ad Lotharium.*
2. *Gualterii Archiep. Epiſtola ad Ottonem Bambergenſem.*
3. *Lotharii Epiſtola ad Ottonem.*
4. *Anacleti Epiſtola ad Lotharium.*

HONORIO mortuo hoc anno XVI. Kalendas Martii, poſtero die XV. Kalend. Martii electus eſt GREGORIUS Diaconus Cardinalis S. Angeli, & INNOCENTIUS II. nominatus fuit. Coronatus die XXIII. Februarii, conſecratus apud Mariam Majorem, eodem die XV. Februarii ſimul electus fuit PETRUS LEONIS dictus ANACLETUS, conſecratus apud S. Petrum, Rogerio Rege Siciliæ favente.

Hoc facto INNOCENTIUS electus, miſit Literas ad LOTHARIUM Regem, ſuo & electorum nomine hujus tenoris:

Innocentius II. PP. invitat Lotharium Romam.

Gregorius quondam Sancti Angeli Cardinalis, Diaconus, nunc autem Deo diſponente in Pontificem Romanum electus, Guilelmus Præneſtinus, M. Albanenſis, J. Huſtienſis, Chuno Sabinenſis Epiſcopi & Catholici Cardinales, qui Romæ ſunt, Lothario Illuſtri Glorioſo Regi & ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ defenſori ac ſpeciali filio ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Kariſſimus Pater noſter felicis memoriæ Papa *Honorius* cum tota ſancta Eccleſia Romana Eccleſia, quoniam maximum fructum de perſona tua ſperavit ſanctæ Eccleſiæ profuturum, quod de te factum eſt, auctoritate Apoſtolica confirmavit, & in Chunradum Regni invaſorem, excommunicationis ſententiam promulgavit. Nos autem ipſius inhærentes veſtigiis quoniam de tuæ fidei firmitate & juſtitia valde confidimus, per Kariſſimum fratrem noſtrum Gerhardum, Cardinalem Presbyterum Apoſtolicæ Sedis Legatum, prudentiæ tuæ mandamus, quatenus proxima ventura hyeme ad ſedem Apoſtolicam venias, honoris & dignitatis plenitudinem præſtante Domino ſuſcepturus. Sicut ergo tantum virum decet

decet, ita munitus accedas, ut & pacem ſtatuere & hoſtes Eccleſiæ & Imperii ſuffragante Divina gratia valeas ſubjugare.

Cauſam Halberſtadenſis Epiſcopi præfato fratri noſtro Gerardo commiſimus, Colonienſi vero Archi-Epiſcopo, pro quo rogaſti, ut tibi fidelior ſit, Epiſcopale officium indulgemus. Dat. apud Palladium XII. Kal. Martii.

Ex codice MS. Zwetalenſi deſcripſit Cl. Schannat b. m.

Epiſtola Gualterii Archiepiſc. Ravennatis, & G. Cardinalis ad Ottonem Epiſcopum Bambergenſem, ut ad Wirtzburgenſem conventum veniat.

IN Chriſto plurimum Dilecto fratri Ottoni, Bambergenſis Eccleſiæ venerabili Epiſcopo, frater Gualterius Ravennatis Eccleſiæ humilis Miniſter, & frater Gerhardus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legati, ſalutem, & omne bonum. Fraternitati veſtræ notum eſſe credimus, quod Dominus noſter Papa Innocentius cum litteris ſuis miſit nos & ad Regem & ad Regni Principes, qui cum amore & honore nos recepit, ſed reſponſionem ſuam ad conſilium Principum diſtulit, inter quos fraternitatem veſtram primam aut inter primos pro ſervitio Eccleſiæ ad curiam feſtinaſſe credidimus, quippe quem inter reliquos Epiſcopos Regni Teutonici mater noſtra Romana Eccleſia quadam prærogativa dilexit, & tamquam ſpecialem filium creans, propriis manibus benedixit. Rogamus itaque dilectionem veſtram, & in ea fide & devotione, quam matri veſtræ Romanæ Eccleſiæ debetis, mandamus, ut omni occaſione & excuſatione remotâ quantocius ad nos veniatis, & in cauſa Eccleſiæ tamquam fidelis, & Catholicus nobis aſſiſtendo legationem Domini Papæ cum litteris ſuis una cum aliis fratribus recipiatis & obaudiatis.

Lotharii Regis ad eundem, in eadem cauſa.

LOtharius Dei gratia Rom. Rex, Ottoni dilecto fidelique ſuo Babenbergenſi Epiſcopo gratiam ſuam, & omne bonum. Propter inſtans & valde neceſſarium Eccleſiæ & Regni negocium Wirtzburch gratiâ Spiritus Sancti tractandum, de infirmitate tua, quæ adventum tuum ad nos tardavit, dolemus, quia prudentiæ tuæ diſcretione ac conſilio ad opus Eccleſiæ & Regni potiſſimum nunc indigemus. Verum, quia virtus in infirmitate perficitur, in ea caritate, quam Eccleſiæ, pro qua, Dei gratia ſemper devotè laboraſti, debes, commonemus te, & quam intime rogamus, ut ſi alio vehiculo non poſſis, navigio ſaltem ad nos & ad Conventum venerabilium Confratrum, & Coepiſcoporum tuorum Wirtzburch unà nobiſcum adventum tuum deſiderabilem præſtolantium, venire properes. Vale.

Ex cod. MS. Zwetalenſi deſcripſit Cl. Schannatus b. m.

Anacleti II. Anti-Papæ Literæ ad Lotharium Regem.

VEteris amicitiæ memores & ejus præcipue, quæ inter TE, & bonæ memoriæ Patrem meum longo tempore ſtabili firmitate duravit, dignum duximus, nobilem prudentiam tuam Sedis Apoſtolicæ litteris viſitare & mutuæ affectionis fœdera dignis allegationibus innovare. Quamobrem quanto te arctius charitatis brachiis cupimus amplexari, tanto diligentius de ſtatu Romanæ Eccleſiæ, ſeu de his, quæ penes nos ſunt acta, literarum noſtrarum ſerie dilectioni tuæ intimare curavimus. Obeunte ſiquidem piæ memoriæ Papa *Honorio* fratres noſtri Cardinales Presbyteri, & Diacones cum omni Clero Romano, expetente populo, & indefeſſis vocibus inſiſtente, conſentientibus etiam jux-

ta tenorem canonum, honoratis devotis animis, & affectione unanimi invitum me & viribus imparem concorditer elegerunt, electumque poſtea frater noſter Portuenſis, convenientibus diverſarum Regionum Epiſcopis ad Altare B. Petri ſub oculis omnium in Romanum Pontificem celeberrime conſecravit.

Verum quidam de fratribus loco & tempore novitii, & pauciſſimi numero quorundam perfidorum blandis aſtutiis ſuffocati Altare aliud erigere: & anathema Hiericho in ſanctuarium Dei introducere & ſimulacrum Phegor de inauribus mulierum inſipientium ſunt in tenebris fabricare conati. Sed Deus omnipotens, qui conſilium Achitophel infatuavit, eorum prava conſilia modo deſtruxit mirabili. De Domo namque Leonis Fraiapani (*Frangipanis alias*) cujus potiſſimum viribus videbantur inniti, nocturno tempore fugientes ſe trans Tiberim contulerunt, & ibi quaſi quodam carcere latitantes, præſumptionis ſuæ ignominiam crebris doloribus flebiliter experiuntur.

Sane Clerus omnis Romanus individua nobis charitate adhæret. Præfectus urbis Leo Frajapanis cum filio & Cencio Frajapane & nobiles omnes & plebs omnis Romana conſuetam nobis fidelitatem fecerunt. Nos quoque, quæ officii noſtri ſunt, in urbe intus & extra libere exercemus. Ordinationes Cardinalium fecimus, & Epiſcopos largiente Deo conſecravimus. Rogamus itaque Nobilitatem tuam, ut, ſicut de te ſpem firmiſſimam poſſidemus: pro Romana Eccleſia conſueta debeas inſtantia laborare, & dilectionis tuæ inſignia manifeſtis nos facias effectibus experiri. Hæc enim agens & Romanam Eccleſiam ſemper obnoxiam, & nos tibi de cætero facies debitores.

Nec te, chariſſime Haimerici, quondam Cancellarii prædonis improbi, ſimoniæ ſervi, ſeu Joannis de Crema hominis turpiſſimi, & circumciſi & veri Nicolaitæ monſtruoſa mendacia moveant, nec fidei tuæ murum vaniloquia, aut venenoſa mendacia penetrent, qui velut Cain a facie Domini fugientes maledicti a terra, fratricidii ſignum meretricia coguntur fronte geſtare. Datum Romæ apud S. Petrum Kal. (*b*) Maji.

Baronius in Annalibus ad MCXXX. No. XIII. pag. 199. ex Bibliotheca Caſſinenſis codice MS.

(*b*) Martii, *corrigit Baronius.*

Mendacia plura hujus Epiſtolæ corrigit *Baronius* teſtimoniis S. Bernardi, & aliorum coævorum hujus Petri Leonis, ſeu Anti-Papæ Anacleti ſcelera & infamiam deſcribentium.

Scripſerunt & Cardinales, Anacleto Anti-Papæ faventes, ad Lotharium Regem: literas recitat *N. XVI. Baronius.*

Cum Lotharius neutris Literis reſponderet, alias Literas ad Lotharium Regem, alias ad Reginam ſcripſit Anti-Papa, relatas *a Baronio N. XIX. XXII.* ſed nullis literis, nullis blandimentis induci potuit Lotharius ad Anti-Papæ aut ſchiſmatis favorem.

Quare Rex ex Concilio Norberti Magdeburgenſis, Ottonis Bambergenſis, Alberonis Trevirenſis, aliorumque ſanctorum Germaniæ Epiſcoporum Concilium indicit Herbipoli, ibique Legatos Innocentii II. recepit.

CONCILIUM HERBIPOLENSE.

I. HIs litteris acceptis, accedente etiam ſollicitatione Bernardi Claræ-vallenſis Abbatis, Lotharius Herbipoli conventum indicit: convenit Gualterus Archi-Epiſcopus Ravennas ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Legatus & XVI. Epiſcopi unà cum Lothario Rege.

II. Innocentius II. omnium votis verus & legitimus Chriſti in terris Vicarius renuntiatur, eligitur & confirmatur.

III. Mittuntur Legati Clarum montem in Arvennis, ubi Papa Concilio præſidebat ex Italia profugus; Conradus Saltzburgenſis Archi-Epiſcopus, Egbertus Monaſterienſis Epiſcopus, Regis & Germaniæ nomine univerſæ agnoſcunt Pontificem, illique obedientiam præſtant.

Reverſi de Germania Legati Domini Papæ Gualterius Ravennas Archi-Epiſcopus & N. tam Epiſcoporum Germaniæ quam

quam Lotharii Regis aſſenſum & litteras detulerunt, & deprecationem publicam, ut ad eos tranſiens ſuam eis deſideratam exhiberet præſentiam. Facile enim perſuaſi ſunt recipere eum, quem jam cæteri Fratres & Epiſcopi Franciæ & Angliæ recipiſſent.

S. Bernardus Epiſt. 124.
Chronicon Magdeburgenſe MS.
Chronographus Saxo ad annum MCXXX.

LEODII SYNODUS NATIONALIS

SUB INNOCENTIO II. ET LOTHARIO REGE.

A. C. MCXXXI. Domin. Lætare. Innocentii II. PP. II. Lotharii Regis VII.

SUMMA. 1. *Innocentio II. cum S. Bernardo & aliis Leodium adventanti, Lotharius Rex cum magno Collegio Archi-epiſcoporum & Epiſcoporum occurrens, ſumma reverentia deducit*

2. *Dominicâ Lætare ab Eccleſia S. Martini ad S. Lamberti Papam, qui facto Sacrificio coronat Lotharium & Reginam.*

3. *Inveſtituras repetiturus Imperator a S. Bernardo ſedatur.*

4. *Petrus Leonis, ſeu Anacletus Antipapa, Duces Conradus Anticæſar, & Fredericus, excommunicantur.*

5. *Otto, Halberſtadenſis Epiſcopus, reſtituitur ſuæ Sedi.*

6. *Presbyteris parochianis conjugia interdicuntur: Sacrificiis conjugatorum Presbyterorum nemo aſſiſtat.*

7. *Vita S. Godehardi legitur, & canonizatio ejus ab Epiſcopo Hildeſienſi poſtulatur, ſed ad Synodum Remenſem, uti generaliorem differtur.*

8. *Cameracenſis, &* 9. *Virdunenſis Epiſcopi inſtitutio.*

10. *Lotharii donatio facta Eccleſiæ Leodienſi S. Joannis.*

Adjicitur confutatio Petri, Caſſinenſis Diaconi, ex Baronio, & *vera tranſactio de hæreditate Mathildis inter Innocentium II. & Lotharium II.*

I.

INnocentius II. viſitando Gallicanam Eccleſiam ad partes ſe transfert Lotharingorum; cui, cum Rex Lotharius in civitate Leodii cum magno Archi-Epiſcoporum, & Epiſcoporum & Teutonici Regni Optimatum collegio celeberrime occurriſſet, in platea ante Epiſcopalem Eccleſiam humillime ſe ipſum ſtratorem offerens, pedes per medium ſanctæ proceſſionis ad eum feſtinat, alia manu virgam ad defendendum, alia frœnum albi equi accipiens tamquam Dominum deducebat. Deſcendente vero tota ſtatione eum ſub brachio arcto deportans Celſitudinem Paternitatis ejus notis & ignotis clarificavit.

Sugerius S. Dionyſii Abbas, in vita Ludovici Groſſi.

Leodienſi Synodo interfuere Epiſcopi hi ex Germania:

Albertus Moguntinus Archi-Epiſcopus fere cum omnibus ſuis Comprovincialibus.
Fridericus Colonienſis cum ſuis.
Norbertus Magdeburgenſis cum ſuis.

Conradus Saltzburgenſis cum ſuis.
Alexander Leodienſis Epiſcopus.
Dux Lotharingiæ Waleranus.
Dux Alſatiæ Simon.
Comes Withikinus.
Comes Namurcienſis Godefridus.
Reinaldus de Monceon.
Arnulfus de Los.
Gozwinus de Falconmont.

Hi noti ſunt ex diplomate Lotharii pro Leodienſi S. Martini Eccleſia hoc anno Leodii dato; *ſtatim ſubjungendo.*

Aderat Innocentius cum *Cardinalibus ſuis & Præſulibus Gallicanis* haud paucis & Abbatibus, quos inter Clarevallenſis Bernardus eminebat eloquentia & Sanctitate, & inde maxima auctoritate apud Papam & Regem.

II. Dominica in medio quadrageſimæ Innocentius cum curribus, & Rhedis ab Eccleſia Sancti Martini in publico monte quaſi Romæ via triumphali uſque ad Capitolium S. Lamberti adſcendit, Miſſam celebrat, Regem & Reginam Richezam coronat, qua corona in ſolemni curia uti ſolebant.

Anſelmus Gemblacenſis in Chronico.

III. Eodem tempore Papa petiit ab Imperatore Lothario favorem & auxilium contra Petrum Leonis pſeudo Papam, & hujus fautores. Sane Imperator uſus conſilio ſuper hujusmodi reſponſo, cœpit a Papa repetere inveſtituras Epiſcoporum, quas multo tempore Imperatores ante ſe habuerunt. Ideoque Apoſtolicus non modicum turbatus eſt, & de adventu ſuo eſt contriſtatus, de reditu quoque anxius effectus. Nam petitionem Principis exaudire non poterat ſuper tali articulo. Interveniente tamen conſilio & orationibus beati Bernardi ſecurus receſſit ab Imperatore.

Urſpergenſis in Chronico.

Otto Friſingenſis id tantum a Cæſare propoſitum refert, non poſtulatum: imò ipſis Epiſcopis Germaniæ non arriſit conſilium Regis, quibus electionum libertas adeo placuit, ut inter conditiones Regni illam poſuerint.

Nota hæc Cl. Maſcovii.

S. Bernardus audacter reſiſtens Regi, verbum malignum mira libertate redarguit, mira auctoritate compoſuit.

Bernardus bonæ vallis in vita S. Bernardi.

IV. Petrus Leonis, ſeu Anacletus Antipapa, Conradus, & Fridericus Duces Sueviæ, excommunicati fuere.

Chronographus Saxo auctor coævus.

V. Otto Halberſtadenſis Epiſcopus anno 1126. ab Honorio II. Papa depoſitus, ad petitionem Regis & Eccleſiæ ad priſtinam ſedem rediit.

Chronographus Saxo apud Eckbartum Tom. I.

VI. Conjugati Presbyteri excommunicati fuere, & interdictum, ne quis eorum ſacrificiis aſſiſtendo faveret.

Anſelmus Gemblacenſis & Chronicon Engelbuſii.

VII. Bernhardus Epiſcopus Hildenesheimenſis cum majoribus ſuæ Eccleſiæ aſſiſtens huic Synodo videt opportunitatem ultro oblatam, Apoſtolicum cum omni Curia Romana aggrediendi. Ergo vita Paſtoris Hildenesheimenſis GODEHARDI coram ipſis recitatur, & ut per eum in Eccleſia Dei canonizetur, devotiſſime preces funduntur. Sed cum ſit conſuetudo Romanæ Eccleſiæ, in generali Concilio Sanctos Dei canonizare, quod tunc temporis in Remenſem civitatem in feſto S. Lucæ indictum erat, accepto conſilio, petitionem Eccleſiæ Hildeſienſis uſque in prædictum locum diſtulit, ibique definiturum certiſſime promiſit.

Acta Sanctorum ad diem IV. Maji. Ex Biographo coævo S. Godehardi.

VIII. Burchardo Cameracenſi defuncto Auguſtus ſubſtitutum cupiebat capellanum ſuum Lietardum, quem Innocentio II. Papæ ſic commendavit, ut non annuere non potuerit, quanquam ægre admodum, cum nullum virtutis tanto faſtigio dignæ argumentum præ ſe ferret, & vero poſt ſex annos abdicare juſſus eſt.

Fiſen Lib. XV. Hiſtor. Leod.

IX. Urſio Virdunenſis Epiſcopus cum Eccleſiæ ſuæ immanibus obrutæ calamitatibus, opem ferre non poſſet, vel

vel ob prævalentes vires adverſariorum vel ob ingenii ſui tenuitatem, id coram illo nobiliſſimo cœtu palam confiteri modeſtiſſimus Præſul non erubuit, evicitque ſummis precibus licentiam abdicandi pedi. Subrogatus fuit ex Synodi ſententia Albero vir omnium ea infula dignus.

Fiſen Lib. X. Hiſt. Leod.

DIPLOMA LOTHARII II. IMPER.

PRO LEODIENSI S. JOHANNIS, ECCLESIA COLLEGIATA LEODII, IN EADEM SYNODO DATUM.

Judicio Principum ſuæ curiæ reſtituit ei, & confirmat teloneum Viſati.

X. IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Lotharius tertius (*a*) Divina favente clementia Romanorum Rex. Notum ſit tam futuris quam præſentibus, quod Eccleſia B. Joannis, quæ eſt in Inſula Leodii, anniverſarium teloneum de foro Viſati, per Regiam traditionem OTTONIS videlicet Imperatoris Auguſti felicis memoriæ, uſque ad noſtra tempora ſine omni calumnia totum & ad integrum tenuerat: cujus traditionis privilegium ſigno prædicti Imperatoris munitum coram me, cum Leodii tunc eſſem, & coram Regni Principibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis quam pluribus, ceteriſque primatibus publice eſt recitatum. Sed erat ſuper quo gravem ſatis apud nos ejusdem Sancti Johannis Eccleſiæ fratres querelam deponerent: ajebant enim nondum tunc tranſacto anno, Hojenſes judicio tantum Scabinorum Leodienſium juraſſe, de pellibus Silveſtrium animalium ſe nullum in foro iſto debere teloneum: ſicque & iſtorum gravatos præjudicio, & illorum ſe affectos querenbatur ſpolio. Hanc querelam ſatis clementer, ut dignum erat, ſuſcipientes, tam præſumtivam audaciam referire dignum duximus, & Regni primates, qui in præſentiarum aderant; & privilegium jam dicti Imperatoris ſuper hac traditione nobiſcum audierant, ut ſecundum teſtimonium privilegii, & tam diuturnam Eccleſiæ poſſeſſionem ſuper hac re judicium mihi darent, commonuimus. Communicato illi inter ſe conſilio, ſcabinorum illorum abjudicaverunt judicium, addentes per hujusmodi Regiæ traditionis tam indignum quam injuſtum poſſe infirmari privilegium. Nos autem Regiæ poteſtatis utentes cenſura, prædictis fratribus jam dicti mercati teloneum judicio Primatum noſtroque edicto & banno totum reſtituimus: Et ad integrum, quicquid videlicet ex coemtione animalium vel ex omni genere tam veſtium quam ferri & metallorum, vel ex reditu navium vel ex omnium commercio vectigalium, vel ex jure forali vel ex diſtricto judiciali poſſit provenire, privilegio, quod recitatum fuerat, ſic atteſtante, & ut hæc Eccleſiaſticæ poſſeſſionis per nos factæ reformatio per curricula annorum inviolabilem atque inconvulſam obtineat firmitatem, manu propria ſubter firmavimus, & ſigilli noſtri impreſſione ſignari juſſimus. Nomina autem eorum, qui inter fuerunt & judicaverunt, ſubnotari fecimus.

Albertus Moguntinus Archi-epiſcopus fere cum omnibus ſuis comprovincialibus.
Fridericus Colonienſis cum ſuis.
Norbertus Madeburgenſis cum ſuis,
Cunradus Salzburgenſis cum ſuis.
Alexander Leodienſis Epiſcopus.
Dux Lotharingiæ Waleranus.
Dux Alſatiæ Simon.
Comes Withikinus.
Comes Namurcencii Godefridus.
Reinaldus de Monceon.
Arnuleus de Los.
Gozoinus de Falconmont.
Willelmus advocatus ipſius villæ Viſate.

Actum eſt Leodii anno Incarnati Domini MCXXXI. indict. IX. feliciter.

Martene & Durand. ampliſſimæ collectionis Tom. II. pag. 704. ex Schedis Perilluſtris Baronis de Craſſier.

(*a*) Nota, quod cum Imperatoris titulum ſumit, ſecundus tantum nominatur; cum vero Regis, tertius appellatur, ut in quam pluribus cartis animadvertimus. Idem obſervandum de Henricis tertio & quarto.

Illmi Baronii Notatio ad Synodum Leodienſem,
qualis a Petro Diacono deſcribitur.

Hic tu videas redargui mendaciſſimum Petrum Diaconum Caſſinenſem, dum in gratiam ejuſdem Lotharii, qui poſtea (ut ſuo loco dicturi ſumus) inhæſit adverſus tam apertiſſimam veritatem de Inveſtituris, affirmat eas ab Innocentio Papa in eo Conventu Leodienſi Lothario fuiſſe conceſſas, ſic dicens : [a] *Innocentius igitur Germaniam ingreſſus a Lothario Rege juxta Leodium excipitur, virgam ei & annulum antiquo ex more confirmans, & terram Comitiſſæ Mathildæ condonans.* Hæc ipſe Petrus, qui adverſus Papam Innocentium una cum ſuis pro ſchismaticorum parte ſtetir, ac laboravir, ut ſæpe inferius ex ſuis ipſius ſcriptis intelliges, ſed & in eo etiam mendax [b] eſſe convincitur, dum juxta Leodium donationem terræ Mathildæ factam ab Innocentio aſſerit: nempe Romæ 1133. facta eſt uti & juramentum ſequens

FINIS SYNODI LEODIENSIS.

HOc eſt juramentum, quod D. Rex Lotharius tempore hæreſis filii Petri Leonis Dno Papæ Innocentio præſtitit ante fores baſilicæ ſancti Salvatoris, quæ Conſtantiniana appellatur, in die quâ coronatus eſt ab ipſo Innocentio, antequam coronam acciperet, D. Cenrio de Frajapanis juramentum computante, & Ottone nepote ſuo, ac cæteris nobilibus Romanis ibi exiſtentibus :

" Ego LOTHARIUS Rex, promitto, " & juro tibi Domino Papæ Innocentio, " tuiſque ſucceſſoribus ſecuritatem vitæ, " & in membris, & malæ captionis, & " defendere Papatum, & honorem tuum, " & regalia S. Petri quæ habes, manu " tenere, & quæ non habes, juxta meum " poſſe recuperare.

Baronius ad hunc annum.

Nota 2da. Quod autem in Lateranenſi Baſilica præter morem facta ſit coronatio Lotharii Imperatoris, hanc accipe rationem ab Ottone Friſingenſi, qui ait : *Rex autem* [c] *plus mente, quam milite confidentiam gerens, ad urbem uſque progreditur, ibique, qualibus potuit cum paucis ſtrenue peractis, in Eccleſia ſancti Salvatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, a ſummo Pontifice Innocentio coronatus, Imperatoris & Auguſti adeptus eſt nomen. Nempe Eccleſiam beati Petri, ubi mos coronari erat Imperatoribus, Petrus Leonis eo tempore occupaverat. Hæc OTTO.*

Tunc temporis idem Innocentius Papa eidem Lothario Imperatori concedit Allodium Comitiſſæ Mathildis, ſub obligatione hominii & cenſus, nec non reverſionis ad ſanctam Sedem poſt eorum obitum. Datum 1133. quod ſic ſe habet:

Innocentius Papa II. Lothario Imperatori
Auguſto, & Riget (c) *Imperatrici.*

SI auctoritas ſacra Pontificum, & poteſtas Imperialis vere glutino charitatis ad invicem complentur, Omnipotenti debitus famulatus libere poterit exhiberi, & Chriſtianus populus grata pace & tranquillitate gaudebit. Nihil enim in præſenti ſæculo eſt Pontifice clarius, nihil Rege ſublimius ; nihil eſt, quod lumine clariore præſulgeat, quam recta fides in Principe; nihil eſt, quod ita nequeat occaſui ſubjacere, quam vera religio. Quæ nimirum omnia tanto manifeſtius, Deo gratias, in perſona tua clareſcunt, quanto ab ineunte ætate amator religionis & cultor juſtitiæ extitiſſe cognoſceris, & noviſſime diebus iſtis, nec perſonæ tuæ, nec propriæ parcendo pecuniæ, pro beati Petri ſervitio multos labores & immenſa pericula pertuliſti. Cum ergo, teſtante ſacro eloquio, etiam *mali Patres* bona *data filiis ſuis* debeant *impertire:* dignum profecto eſt, ut Nos, qui diſponente Domino, univerſis Catholicæ Eccleſiæ filiis debemus ſollicitudine paterna conſulere, perſonam Tuam arctius diligamus, & tamquam ſpecialiſſimo

(a) *Pet. Diacon. Chron. Caſſ. Lib. IV. Cap.* 99.
(b) Vide ſtatim ſecuturam conceſſionem Allodii Mathildis factam Romæ 1133. ab Innocentio II. Regi Lothario, & poſt eum Duci Bavariæ.
(c) *pro:* Richenzæ.

mo Eccleſiæ defenſori, in his, quæ ad ſtatum Imperii in ſuo robore conſervandum, & utilitatem, ac liberationem Catholicæ Eccleſiæ ſpectare noſcuntur, tam ſecundum Eccleſiaſticum officium, quam temporaliter Imperatoriam potentiam augeamus. Hoc nimirum intuitu Allodium bonæ memoriæ Comitiſſæ MATHILDÆ, quod utique ab ea beato Petro conſtat eſſe collatum, Vobis committimus, & ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione concedimus, atque in præſentia fratrum noſtrorum Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, nec non Principum & Barnnum per annulum inveſtimus: ita videlicet, ut centum libras argenti ſingulis annis nobis, & ſucceſſoribus noſtris exolvas, & poſt tuum obitum proprietas ad jus & Dominium S. R. E. cum integritate abſque diminutione & moleſtia revertatur. Quodſi nos vel ſucceſſores noſtros in eamdem terram venire, manere, tranſire oportuerit; tam in ſuſceptione, quam in procuratione, atque ſecuro conductu, prout Apoſtolica Sedes decreverit, honoremur. Qui vero arces tenuerit, vel rector terræ fuerit, beato Petro & nobis, noſtriſque ſucceſſoribus fidelitatem faciant. Cæterum pro charitate veſtra nobili viro Henrico Bavariæ Duci genero veſtro, & filiæ veſtræ uxori ejus, eamdem terram cum præfato cenſu & ſupradictis conditionibus Apoſtolicâ benignitate concedimus; ita tamen ut idem Dux hominium faciat, & fidelitatem beato Petro ac nobis, noſtriſque ſucceſſoribus juret. Poſt quorum obitum prædictum Comitiſſæ Mathildæ Allodium & jus & Dominium Sanctæ R. E. ſicut ſupra dictum eſt, integrum, & abſque diminutione atque difficultate aliqua reducatur: ſalvo tamen ſemper in omnibus ejusdem S. R. E. jure ac proprietate. Datum Laterani, ſexto Idus Junii.

Hactenus conceſſio Allodii Mathildæ facta ab Innocentio Papa Lothario Imperatori. Ita *Fulco in Chronico Beneventano.*

Illm. Baronius ad annum 1133. *No. III.*

Collectio Regia Conciliorum T. XXVII.

Labbé Collect. Concil. volum. 946. *T. X.*

Dumont Corps Diplomatique Tomo I. N. CXXIII.

Edictum Imperiale contra Anti-Papam Anacletum II, ſeu Petrum filium Leonis, in Curia Imperiali Romæ celebrata, eum & illius gregales jure damnatos edicit.

LOTHARIUS, DEI GRATIA, ROMANORUM REX, REGIBUS, ARCHI-EPISCOPIS, EPISCOPIS, PRINCIPIBUS, ET UNIVERSIS DEI FIDELIBUS, AD QUOD LITTERÆ ISTÆ PERVENERINT, SALUTEM.

MAjeſtatis Divinæ diſpenſationi & conſilio placuit, Nos patronum ac defenſorem ſanctæ Eccleſiæ Romanæ ſtatuere, adeoque neceſſe habuimus pro ipſius liberatione propenſius laborare. Cum igitur aſcitis nobis Archi-Epiſcopis, Abbatibus, Principibus, Ducibus, Comitibus, Marchionibus *Regni noſtri*, Epiſcopos, etiam Comites & alios Barones *Italiæ* nobiſcum ducentes, bellico apparatu ſtipati, ad urbem proficiſceremur, nuntios ſchiſmatici illius *Petri Leonis* frequenter habuimus. Qui nimirum ex parte illius juſtitiam prætendentes, ipſi in jus ire parato, non debere audientiam denegari, nec hoſtilibus impugnationibus moleſtari, publicis clamoribus aſſerebant. Diutinis ergo eorum interpellationibus provocati, idipſum Epiſcopis & Cardinalibus, qui cum Domno Papa Innocentio erant, ſignificare coacti ſumus. Ipſi vero, tamquam Cano-

Anno 1133. Natalem Domini Rex Lotharius in Longobardia celebrat: in Territorio Piſano apud Calcinariam cum Pontifice colloquium habet, quem Romam introducit II. Kalendas Maji. Pontifex in Palatio Lateranenſi hoſpitatur. Lotharius in monte Aventino caſtra metatur, Curiam indicit, ad quam cum Anacletus ejusque complices, cum ſæpe commoniti, implere, quod promiſerat, noluerint, tanquam Divinæ & Regiæ Majeſtatis rei damnati fuerunt.

Obſerva: Natalem Domini, de quo ſupra, ſpectare ad annum 1132. noſtro ſtylo: ſed Scriptorum hujus ævi ſtilo a Natale Domini annus 1133. inchoatur.

Canonicarum Sanctionum, & inſtitutionum Eccleſiaſticarum non ignari, univerſam Dei Eccleſiam jam ſuper hoc promulgaſſe ſententiam, *Petrum Leonis* ac complices ſuos damnaſſe aſſerentes, quod erat univerſitatis, non debere privatum fieri, reſponderunt.

Nos autem idipſum cum patientia ſupportantes, & patrem noſtrum Papam Innocentium ad urbem cum gloria duximus, & Lateranenſi Cathedræ reſtituimus, atque in monte Aventino caſtra metati fuimus: ibique *Petrus Leonis* aures noſtras & Principum noſtrorum per Petrum olim Portuenſem Epiſcopum, & per alios fautores ſuos prætendendo juſtitiam, ſollicitare non deſtitit. Quid? jam munitiones & obſides ſe nobis daturos ad ſufficientiam pro ſervando judicio & viva voce & literis promiſerunt. Pacem igitur ſine effuſione ſanguinis reformare in Dei Eccleſia cupientes, quæ nobis illi dixerant, fratribus, qui cum Domno Papa Innocentio erant, per nos ipſos ſignificavimus. Cæterum ipſi, utpote pacis amatores, de juſtitia confidentes, tam perſonas ſuas, quam *Leonis* & filiorum ſuorum, nec non *Cen. Pet. Frajapanis*, & *Petri Leonis*, & munitiones in manu noſtra libere obtulerunt. Adverſa vero pars dies redimere cupiens, ſub velamine fraudulentarum promiſſionum nos aliquanto tempore a noſtra intentione retraxit. Tandem, quia ipſi ſæpe commoniti, implere, quod promiſerant, noluerunt, tanquam fallaces & perfidi, & tam Divinæ quam Regiæ Majeſtatis rei, cum Petro Leonis, ejuſque complicibus damnati ſunt, & hoſtes a Principibus noſtræ curiæ judicati. videlicet Norberto Magdeburgenſi Cancellario noſtro, & Adelberone Bremenſi Archiepiſcopis, & Philippo Oſemburgenſi, P. Adelbronnenſi. (*c*) An. Brandenburgenſi, & Bernardo Parmenſi, Robaldo Albenſi, Ottone Aſtenſi, Oberto Cremonenſi, Guidone (*d*) Yponenſi Epiſcopis: & Abbatibus, Henrico Fuldenſi, Alberone Noemburgenſi & Luneburſi: Proceribus Alberone & Henrico Marchionibus: Othone, Sagifrido (*e*) vexillifero, Hermanno, Willelmo de Marchvingo, Hidebrando & Tancredo de Prato Comitibus & Alberto de Caſtello. (*f*)

Ex Tomo III. Spicilegii D'acheriani pag. 485. 486.

Nota: hoc edictum in Curia Imperiali Romæ celebrata edictum ſpectat ad annum 1133. quia vero in eo confirmatur electio ſeu acceptatio Innocentii II. facta ab Rege & Principibus Germaniæ 1130. Herbipoli, & 1131. Leodii, hinc eam Leodienſi ſubjunxi.

Anno 1133. die IV. Junii, quæ erat Dominica III. poſt Pentecoſten, Lotharius & Rechenza uxor Imperiali corona redimiti fuere ab Innocentio II. in Baſilica Lateranenſi. *Annaliſta Saxo & OTTO Friſingenſis in Chronico Lib. VIII. Cap.* 18.

Coronam Patriciam a nobilitate Romana ſibi oblatam, in oppido S. Germani acceptavit die exaltatæ crucis in 2do itinere Italico circa 1136. Coronam Regni Italiæ, nec Modoeriæ, nec Mediolani ſuſcepit, judice Clariſſimo MASCOVIO, e quo hæc ſcribo, & illi ſubſcribo.

[*c*] Bernardo Padelbronnenſi, *legit Schatenus.*
(*d*) Guidone Yporienſi, *legit Schatenus*, ego Eporedienſi.
(*e*) Sigifredo, *Schatenus.* (*f*) de Caſſello, *Schatenus ex Baluzio.*

Concilium Moguntinum Provinciale

ANNO CHRISTI MCXXXI. INNOCENTII II. PAPÆ II. LOTHARII REGIS VII.

Reſignatio Epiſcopatus Argentinenſis facta a Brunone.

Adelbertus (*a*) Synodum Provincialem Moguntiæ habuit, cui præſedit Matthæus Albanenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, cum ipſo Archi-Epiſcopo, præſente Lothario Rege, Ottone Bambergenſi, Buggone Wormatienſe, Sifrido Spirenſe, Embrichano Herbipolenſi, Hermanno Auguſtano

(*a*) Chronicographus Moguntinus a Serario citatus *Lib. V. rerum Moguntiacarum pag.* 811.

guſtano, Udalrico Eiſtetenſi, Bernardo Hildesheimenſi, pluribusque aliis Epiſcopis & Prælatis: Brunone (*b*) Argentinenſi Epiſcopatum ſuum propter impetitionem Cleri & populi illic reſignante, ita Eccleſiæ ſuæ commodis invigilans Imperii curam neutiquam depoſuit Adelbertus.

Sueviæ Ducem Conradum (*c*) odio Lotharii Regium nomen & poteſtatem uſurpantem anathemati ſubjecit, quam ſententiam Honorius Romanus Pontifex ratificavit.

Serarius Lib. V. rerum Moguntiacarum pag. 811.

(*b*) Bruno depoſitus anno 1131, quem nonnulli reſtitutum volunt, & reconciliatum Imperatori, *ait Bucelinus.*

(*c*) Honorius II. anno *MCXXV.* Sedis ſuæ primo, excommunicaverat Conradum ſororium Henrici V. Modoetiæ, tunc ab Anſelmo Mediolanenſi coronatum, & Regem unctum Italiæ, de hac excommunicatione videtur loqui Chronicographus Moguntinus MS. a Serario hic citatus. *Baronius in Annal. Eccleſ. ad* 1125. *No XI.*

CONCILIUM TREVIRENSE

Anno Chriſti MCXXXI. Innocentii II. Papæ II. Lotharii Regis VII.

De eligendo Archi-Epiſcopo Treverico in locum Megingeri defuncti, præſente Lothario Rege, tribus Legatis Apoſtolicis, clero & nobilitate Trevericis. Eadem electio Leodii, Moguntiæ, Remis agitata fuit, ac demum Viennæ conſecratio ſecuta.

LOtharius Rex ad Paſcha Treveros profectus eſt, ubi novus in locum Megingeri defuncti Archiepiſcopus eligendus erat. Magna ibi contentio inter Clerum & nobiles, qui populi nomine ſuffragium ferre ſolebant, nequidquam Rege & Mathilda, vel Cardinali Albanenſi, Pontificis Legato, mollire animos & reconciliare ſatagentibus; die ſtatutâ electioni prorſus irritis Comitiis deceditur.

Treverenſes ſcribunt Pontifici Innocentio has litteras.

BEatiſſimo Eccleſiæ Catholicæ Pontifici Innocentio Trevirenſis Eccleſiæ cœtus devotum obedientiæ promptæ ac ſedulitatis obſequium. Haud ignoras Pater venerande, quemadmodum hæc noſtra biennium jam ſuo orbata paſtore Eccleſia. Neque ſimiliter neſcis, quod Brunonem, (*a*) quem magna voluntatum conſenſione Antiſtitem deſtinaveramus, habere non permiſſum ſit; ſed enim nos laboribus & malis ingentibus, quæ ſcilicet hac de cauſa ſuſtinuimus, enarrandis jam ſuperſedentes, en nova tibi certamina & pericula denuntiamus, finemque illorum per tuæ Paternitatis auxilium mox admodum obtinere cupimus. Majeſtatis igitur tuæ provoluti pedibus per flagrantem Jeſu Chriſti charitatem te quæſumus & obteſtamur, ut quo primum tempore fieri poteſt, Regis favorem, quem Dominus Albanenſis ac Metenſis (*b*) Epiſcopus addixerant, nobis reconcilies, quod ſane ſi fieri omnino nequit, illud perfecto relinquitur, ut vel Bruno-

(*a*) Bruno, Adolphi Comitis de Monte frater, & Præpoſitus S. Florini Confluentiæ, & Decanus ad S. Gereonis Coloniæ, anno 1131. Cleri & Optimatum Treverorum unanimi voto electus fuerat VII. Idus Decembris Archi-Epiſcopus Treverenſis: ſed coram recuſavit mitram, & ab Innocentio II. Leodii immunitatem ab oblato pedo obtinuit. Leodii Legati Eccleſiæ Trevericæ in Concilio inſtant pro electione Brunonis ratificanda, ſed abnuit Pontifex. Igitur fit nova electio: de qua hic in Paſchate anni hujus.

(*b*) Stephanus, qui cum Riquino Tullenſi Epiſcopo eminebant in Clero Treverico.

Brunonem nobis reſtituas, vel alium deſignes idoneum virum, in quem ſublatis diſſidiis omnium communiter vota conſpirent. Enim vero non tam nos malorum præſentium acerbitas ac futurorum metus percellit, quam gravem luctus imaginem quotidie renovant in felicium viduarum ululatus, & flebiles Sanctimonialium querelæ, Clericorum etiam & Monachorum voces omnium certe diſcriminum, quibus ad hunc diem conflictantur, nos videlicet authores eſſe coarguentium.

Browerus Lib. XIII. Annalium Treverenſium.

His Literis acceptis Pontifex Alberonem, Primicerium Metenſem, à Clero ſolo electum, contra Godefridum Metropolitanæ Eccleſiæ Præpoſitum, a Comite Palatino Advocato Eccleſiæ, a nobilitate & populo electum, cùm in Concilio Moguntino hujus anni a Lothario Albanenſis Cardinalis Matthæus conſenſum obtinere non poſſet, in Concilio Remenſi anni hujus partim Eccleſiæ Trevericæ direptionem miſeratus, partim Alberonis modeſtia permotus, in medio Epiſcoporum circumſedentium rapi ſublimem jubet, ac Pontificalibus veſtimentis indutum inter Archi-Epiſcopos ſedere.

Concilio Remenſi dimiſſo, quum Albero denuo vacationem oraret, Pontifex eundem Viennam ſecum abductum Archi-Epiſcopum ſolemnibus & graviſſimis cæremoniis ipſe conſecravit.

En tribus imo quatuor Conciliis abſolutam Archi-Epiſcopi Treverici electionem & conſecrationem. *Browerus Loco citato.*

SYNODUS HILDESHEIMENSIS
SUB BERNARDO EPISCOPO.
Anno Chriſti MCXXXI. Innocentii II. Papæ II. Lotharii Regis VII.

SUMMA. 1. *Admittitur fundatio Richenbergenſis Præpoſituræ Canonicorum S. Auguſtini.*
2. *Approbatur a Synodo Diœceſana.*
3. *Electio Præpoſiti fratribus conceditur: ſi diſcordes, Epiſcopo.*
4. *Immediate ſub Epiſcopi regimine ſit.*
5. *Electio Advocati indulgetur.*

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. *Bernardus* Dei gratia ſanctæ Hildenesheimenſis Eccleſiæ Epiſcopus. Sancti propoſiti vota non ſolum Epiſcopali debent patrocinio ſublevari, ſed etiam ſuffragio uſquequaque corroborari. Notum igitur eſſe, volumus tam futuris quam præſentibus, quod fidelis Dei famulus Petrus Goslarienſis Eccleſiæ Subdiaconus, igne Divini amoris accenſus, Eccleſiam in honore Sanctiſſimæ Dei genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ in patrimonio ſuo in loco, qui *Richenbercg* dictus eſt, ædificare deſiderans cum *Elſfero* venerabili Presbytero, & *Elvebone* cognato ſuo *Hildenesheimenſis Eccleſiæ Fratrum conventum* convenit, quatenus accepta ab Epiſcopali poteſtate ſecundum Canonicæ inſtitutionis rationem, ædificandi licentia animi ſui votum Eccleſiæ firmaret conſilium. Congratulantes igitur univerſi fratres tam juniores quam ſeniores ipſius bonæ voluntati communi conſenſu hoc ſalubre dederunt conſilium, ut eadem Eccleſia, pro qua conſtruenda conſulti fuerant, hac forma inſtitueretur, ut quicunque in ea ad ſerviendum Deo ejusque piæ genitrici Mariæ congregarentur ſecundum regulam Auguſtini, Religioni communis vitæ ſubjacerent, atque in electione Præpoſiti, ſi quando is, qui loco & populo inibi coadunato præerat, vel mortis neceſſitate interveniente, vel alia qualibet de cauſa a prælationis officio Cano-

Canonice amotus diſcedetet, liberam eligendi haberent facultatem, & non alius ibi, niſi quem fratrum concors ſocietas vel pars ſaniotis conſilii in eodem clauſtro vel in eodem propoſito quemcunque in Chriſto militantem elegerit, ſubſtituatur. 3. Si vero (quod abſit) in electione fratres inter ſe diſcordaverint, auctoritate Epiſcopali ſanioris partis electio confirmaretur & adverſæ partis præſumptio comprimeretur, 4. & ut nulli fratrum poſt exhibitam regulariter profeſſionem ſine licentia de præfato clauſtro liceret diſcedere vel alium habitum aſſumere. Verum ut prædicta Eccleſia ab omni jure & Dominio, ab omni læſione & moleſtia in perpetuum inconcuſſa & quieta perſiſteret, integra in ſuis tebus ſuisque poſſeſſionibus in ſæcula conſtans, 5. nulla poteſtas Imperialis vel regia, Eccleſiaſtica vel ſæcularis vel quævis hominum perſona, cujuscunque ſit ſexus vel conditionis vel pietatis, imperitando, dominando, perturbando, eam moleſtare præſumeret. Sed *Epiſcopus* ſpirituali gubernatione & Eccleſiaſtico regimine Canonice moderando diſponeret. 6. De advocato vero eidem Eccleſiæ ſubſtituendo communi conſilii ſententia proviſum eſt, ut ſi in cognitione Domini *Petri* vir tantæ ſtrenuitatis & induſtriæ reperiretur, qui loco tutando & conſervando commodus haberetur, advocatia ejuſdem ſacri loci ob amorem & reverentiam Domini Petri ejus fidei committeretur. Si autem res in contrarium relaberetur, liberum eſſet Præpoſito, & fratribus ibidem pro tempore Deo ſervientibus alium idoneum in loco ejus ſubrogare, & auctoritate Domini Epiſcopi id ipſum ſalubriter confirmare. Quoniam igitur hujus rei inſtiturum Hildeneſheimenſis Eccleſiæ conſilio fideliter eſt inchoatum & eadem admittente Deoque favente alacriter pro tempore conſumatum, non abs re viſum eſt, ut hujus formæ inſtitutio rata, inconcuſſa, & irrecifa maneat, Epiſcopali banno & ſigilli ejus impreſſione rem ſtabiliter roborare, petente hoc ſæpe jam dicto Domino Petro in generali *Synodo a me in Monaſterio beatæ Mariæ Hildeneſheimenſi II. idus Junii ſolemniter celebrata* & ordinem inchoationis, inſtitutionis & conſummationis ejuſdem Eccleſiæ ſcriptis digeſtum propria manu dextræ meæ cunctis videntibus porrigente.

Anno Incarnationis Domini MCXXXI. indict. IX. regnante Lothario Romanorum Rege, Anno vero regni ejus VII. Anno vero Pontificatus mei II. Anno etiam ejusdem inchoationis Richenbergenſis Eccleſiæ. Actum eſt feliciter.

Heineccius in antiquitat. Goslarienſibus, pag. 134.

CONVENTUS AQUISGRANENSIS

LOTHARII REGIS, LEGATORUM PONTIFICIS ET EPISCOPORUM. ANNO CHRISTI MCXXXII. INNOCENTII II. PAPÆ III. LOTHARII REGIS VIII.

SUMMA. *Lotharius Rex Eccleſiæ Trajectenſi S. Servatii, uti imperiali capitulo, concedit Primas in omnibus, Marianæ vero, uti tunc Epiſcopali Eccleſiæ, id ſolum concedit, ut in hac fiant ſynodales Conventus, ſub Archi-Diaconi, ab Epiſcopo directi, præſentia.*

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego *Lotharius* hujus nominis Rex Romanorum tertius. Notum ſit omnibus tam poſteris quam præſentibus, quod ſecundum privilegia anteceſſorum noſtrorum, Trajectenſi Eccleſiæ S. Servatii, quandam legem & juſtitiam renovavimus, quam antea trecentis annis & eo amplius in quiete & ſilentio tenuerat, & eam aſſenſu & favore *Alexandri* Leodienſis Epiſcopi confirmavimus, ad deſtruendam controverſiam, quam Præpoſitus & fratres de S. Maria Trajecti, in contradictione ejuſdem legis ſuſcitaverant; eſt autem ipſa lex & juſtitia talis, quod Eccleſia Parochiæ S. Servatii ſola

ſola in Trajectenſi urbe habeat decimas & terminum & omnes de quacumque regione ad manendum ibi confluxerint, præter familiam S. Mariæ, S. Lamberti, ad juſtitiam Regis pertinent & in Parochia S. Servatii baptizari & ſepeliri debent: & conſuetudo eſt longo uſu in habitum converſa, ut Presbyter Parochiæ S. Servatii & Presbyter Parochiæ ſanctæ Mariæ, præſidente Archi-Diacono communiter habeant Synodum in Eccleſia S. Mariæ, ita ut Presbyter ſancti Servatii appellet ſuos, videlicet omnes pertinentes ad juſtitiam Regis, ubicumque maneant, in eadem urbe, & culpas eorum Synodali lege corrigat, ſicut & Presbyter de ſancta Maria ſuos appellat, ſcilicet omnes ad juſtitiam Epiſcopi attinentes, & culpas eorum Synodali lege corrigat. Quod ſi quis hanc juſtitiam ulterius infringere tentaverit, offenſam Dei & noſtram & noſtrorum Regali poteſtate fungentium incurrere merebitur, quia dignum eſt, ut quod tam libera Eccleſia Regno attinens tanto tempore obtinuit, noſtrô Regali Banno ſtabile & inconvulſum pertineat.

Factum eſt hoc Aquisgrani, in Paſchali Curia, anno ab Incarnatione Domini MCXXXII. Indict. X. Regnante Lothario hujus nominis Rege tertio. Alexandro Epiſcopo Leodienſi exiſtente.

Hujus Rei teſtes fuerunt:

Wilhelmus Preneſtinenſis Epiſcopus, Cardinalis.
Mathæus Albanenſis Epiſcopus, Cardinalis.
Joannes de Crema Presbyter Cardinalis.
Wido Diaconus Cardinalis.
Albero Archi-Epiſcopus Trevirenſis.
Stephanus Metenſis Epiſcopus.
Luitardus Cameracenſis Epiſcopus.

De Principibus.

Dux Walramus.
Dux Simon.
Comes Arnulfus de Lopp. (a)
Greswynus de Falco-monte.
Gerardus Hoſtade.

De Fratribus Eccleſiæ.

Joannes Decanus.
Willo Camerarius.
Wynandus Cuſtos.
Henricus Cantor.
Renerus Scholaſticus.

De Miniſtris.

Godefridus.
Chriſtianus.
Waltherus.

Signum Domini Lotharii Invictiſſimi Romanorum Regis tertii.

Ego Nicolinus ad vicem Adalberti Moguntinenſis Archi-Epiſcopi Archi-Cancellarii recognovi.

In actis Ss. Maji Tomo VII. Diſſertatione prævia de Epiſcopatu Trajectenſi, ſeu Tungrenſi.

(a) *Lege* de Loz.

CONVENTUS HILDESIENSIS

SUB BERNARDO EPISCOPO.

ANNO CHRISTI MCXXXII. INNOCENTII II. PAPÆ III. LOTHARII II. REG. VIII. IV. NON. MAJI.

SUMMA. Acceptâ notitia authenticâ Canonizationis factæ in Concilio Remenſi ab ipſo Pontifice Hildeſienſibus ſcripta, Epiſcopus corpus elevat & transfert ad publicam venerationem.

INNOCENTII Papæ ad Clerum & populum Hildeſienſem Nuntiatoria declaratæ Canonizationis S. GODEHARDI in Concilio Remenſi MCXXXI.

INNOCENTIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTIS FILIIS, CLERO ET POPULO HILDENESHEIMENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

VEniens ad Nos venerabilis frater noſter Bernardus Epiſcopus veſter in plenaria Synodo, quæ Remis per Dei gratiam fuerat congregata, atteſtatione fratrum

fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Abbatum, & aliorum, qui ſecum venerant, ſanctæ memoriæ Godehardum Epiſcopum veſtrum laudabiliter vixiſſe in mundo, & tam in vita, quam poſt mortem multis miraculis coruſcaſſe aſſeruit. Unde nos cum fratribus noſtris Omnipotenti Deo gratias referentes, habito eorum conſilio & collaudatione, quia eundem in cœlis cum Sanctis credimus coronari, ipſum inter Sanctos honorari præcipimus, mandantes vobis, ut & eidem beato Viro ſolemnitatem in veſtra Eccleſia ſtatuatis, & ad eam annualiter venire curetis. Data Remis, IV. Kal. Novembris.

Ex vita S. Godehardi in Actis St. ad diem IV. Maji.

QUia tum (finito Concilio Remenſi 1130.) hibernum tempus imminebat, nec ad tantum negotium ſe expedire valebat, viſum eſt congruum, quæ per Apoſtolicum conceſſa ſunt, Catholicis & religioſis viris nuntiari, & ipſam tranſlationem uſque in quartum Nonas Maji differri.

Et jam tempus advenerat, cum tam celebris rumor, ſcilicet de tranſlatione tanti Patroni in noſtram civitatem plures tam religioſos quam promiſcui ſexus homines coadunabat.

His viſis conſilium in communi Conventu capitur, qualiter caute ſine perturbatione transferatur; ne aliquod ſcandalum Eccleſiæ noſtræ inde oriatur. Nam fuere quidam religioſi viri admodum timentes, propter longitudinem temporis vel corpus non inveniri, vel nullum indicium Sanctitatis reperiri.. ſed tandem poſt multas diſceptationes in hoc omnes conveniunt, ut remota multitudine, ante matutinales horas omnes conveniant, & ſic tumbam, in qua poſitus fuerat, cum omni devotione aperiant. Mediæ ergo noctis tempore Antiſtes noſter, unà cum religioſis viris tam monachis, quam regularibus ſibi coadunatis, cum magno timore ac tremore cryptam noſtræ Eccleſiæ ſubiit, & ſarcophagum, in quo poſitus fuerat noſter Patronus, aperiri præcepit: ipſeque cum cæteris fidelibus orationibus interes devotiſſime inſtitit. Sed ubi ſummus labor in frangendo ſarcophago antea viſus fuerat, jam Deo faciente illico ſe aperiebat, & aditum facillimum ad corpus præbebat.

Tum vero aperto ſarcophago..... Divinus quidam odor & incognitus odor fragrabat, qui quoſdam aſtantes quaſi quadam ſpirituali dulcedine refocillabat, & in perfecta fide Sanctitatis ejus eos corroborabat.

Tandem omnibus cunctantibus & longam moram facientibus per fratrem noſtrum Præpoſitum Bertholdum corpus ſublevatur; & propter multitudinem populi, quæ ad tantam rem videndam convenerant, in ſecretum Sacrarii noſtri deportatur.

In actis St. ad diem IV. Maji ex Browero. Chronographus Saxo ſolemnis Elevationis meminit ad IV. Maji.

Notant Hagiographi Antverpienſes hic multa deeſſe, nempe quî corpus poſtridie publico oſtenſum, ſolemni ſupplicatione ad montem S. Mauritii, & alia loca tranſlatum, venerationi populi conceſſum fuerit: de quibus inter multa miracula, quæ ibidem ſequuntur, aliqua veſtigia deprehendis.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCXXXII. INNOCENTII II. PAPÆ III. LOTHARII REGIS VIII.

Bruno, Archiepiſc. Colonienſis, præfertur judicio Regis & Synodi, Godefrido electo a clero & populo.

REx Lotharius Natalem Domini Coloniæ celebrat, in cujus præſentia graviſſimæ partes ſunt utriusque ordinis, Cleri ſcilicet & populi, in electione Domini Godefridi Santenſis Præpoſiti, præſidentibus tribus Cardinalibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Legatis, Wilhelmo ſcilicet Præneſtino Epiſcopo, Widone (qui Innocentio Romæ ſucceſſit) & Joanne Cremenſi Epiſcopo. Tandem judi-

judicio Regis ac Principum, & ipſorum Cardinalium ad unanimitatem Eccleſia perducitur. Atque ſaniori conſilio, Godefrido ceſſante, Dominus Bruno (*a*) Præpoſitus S. Gereonis Colonienſi Cathedræ inthronizatur.

Interim dum hæc agenda tractantur, Eckbertus Monaſterienſis Epiſcopus, primum Decanus majoris Eccleſiæ Beati Petri Coloniæ, qui huic Concilio intererat, ibidem infirmatus moritur, reportatusque ad ſuam tumulatur.

Chronica Regia S. Pantaleonis apud Eckhartum Tom. I.

Merſæus Cratepolius in Chronica Archiep. Colon.

(*a*) Bruno II, Adolphi Comitis de Altenà & Monte filius, Præpoſitus erat Metropolitanæ Colonienſis, & Confluentinæ Eccleſiæ S. Florini: hic anno 113. poſt mortem Meginheri recuſaverat Cathedram Trevericam oblatam, quia comitiali morbo laborabat: quo levatus, dum Regem Coloniam ſequitur, contra Cleri & populi votum gratià Regis præfertur Godefrido.

In Synodo Romana Bertholdo Paderbornensi Episcopo conceditur USUS RATIONALIS, (*b*)

In celebrando Sacrificio ſtatutis temporibus, in conſecrationibus Eccleſiarum & ordinationibus Clericorum, ſed in proprio tantum Epiſcopatu.

ANNO CHRISTI MCXXXIII. INNOCENTII II. PAPÆ IV. LOTHARII II. REG. IX. IMP. I. NONIS JUNII.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri Bernardo Padelburgenſi Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus Canonice promovendis. Sicut omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, & à Patre luminum deſcendere Scripturæ Sacræ auctoritas proteſtatur: ita procul dubio noſtram gloriam atque lætitiam fore credimus, ſi fratres noſtri digni honore inveniuntur, & pro ſua probitate atque ſcientia de magnis honoribus Eccleſiaſticis ac dignitatibus ad altiora provehi promerentur. Hoc profecto intuitu, quoniam multa de tuæ devotionis erga beatum Petrum ſtudio, venerabilis frater Bernarde Epiſcope, noſtris ſunt auribus nuntiata, & hoc ipſum certis indiciis comprobavimus, æquum eſt, ut pro impenſo obſequio à ſede Apoſtolica ampliua honoreris, & ut de cætero fraternitatem tuam nobis magis obnoxiam ſtatuimus, tam temporaliter quam ſpiritualiter gratum emolumenrum Domino cooperante recipias. Et quoniam tanquam Aaron ad Pontificalis dignitatis faſtigium Divina providentia te credimus evocatum, & loco Moyſi ad regimen es, & Principatum Chriſtiani populi conſtitutus, eorumque quoque dignitatis te Principem conſtituimus, & uſum Rationalis tibi tuiſque ſucceſſoribus ex Apoſtolicæ ſedis benignitate concedimus. Hoc videlicet ſancientea, ut eodem his diebua per Parrochiam tuam infra Eccleſiam duntaxat utamini, qui in præſentis ſcripti pagina perſcribuntur, id eſt, Cœna Domini, Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, Natale beati Joannis Baptiſtæ, feſtivitatibus beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ſolemnitatibus Beatæ Mariæ & omnium Sanctorum, Natale Domini, & Epiphania. In conſecrationibua quoque Eccleſiarum infra tuam Parrochiam

Eadem in Synodo creditur Norberto Magdeburgenſi datus vel confirmatus Primatus. *Vita Norberti C. X.*

In eadem, Bertholdo, Fuldenſi Abbati, conceſſum jus mitræ, Baculi, annuli.

(*b*) Rationale λογιον opus ex auro ſerico & gemmis forma quadrangula contextum, quod inſertum collo humeros & pectus regit, dependentibus a tergo quatuor faſciis limbisque, haud multum diſſimile epomidi, unde & ſuperhumerale dicitur aliis. *Schatenus ad h. ann.*

chiam, nec non etiam ordinationibus Clericorum, in Anniverſario dedicationis Padelburgenſis Eccleſiæ & in feſtivitate ſancti Liborii. Tua itaque frater dilectiſſime, intereſt, ut, quod in facie geris Eccleſiæ, operum tuorum commendet effectus. Et tua dilectio hac ſemper gratia valeat dignior inveniri.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus. Signum manus meæ: adjuva nos Deus ſalutaris noſter.

Datum Laterani per manus Americi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii, Non. Junii, Indict. XI. Anno Dominicæ Incarnationis MCXXXIII. Pontificatus vero Domini Innocentii II. Anno IV.

Schatenus in Annal. Paderbornenſibus ad A.C. 1133. *poſt Chronicon Hildeſienſe.*
Gobelinum ætat. VI. c. 59.
Crantzium Lib. VI. Metropoleos C. X.

HERBIPOLI CONVENTUS

ANNO CHRISTI MCXXXIII. INNOCENTII II. PAPÆ IV. LOTHARII II. REGIS IX. IMP. I.

POſtquam Lotharius Imp. cum Conjuge ſua ab Innocentio II. Romæ II. Non. Maji Imperialem benedictionem ſuſcepiſſet. Tranſcenſis Alpibus celebrat Nativitatem S. Mariæ in *Werzeburch*, habuitque glorioſum occurſum ad Curiam ſuam, ex Principibus diverſarum Provinciarum, tam Eccleſiaſtici ordinis ſublimitate, quam & ſæculari dignitate præfulgentibus. Ibi confirmantur electiones Epiſcoporum *Henrici* Ratisbonenſis & *Walteri* Auguſtenſis: & quia *Henricus* Baſilienſis Epiſcopus omnino degradatus fuit; *Adalbero* Nienburgenſis Abbas eidem canonica electione Cleri & populi per conſilium Imperatoris ſucceſſit.

Chronographus Saxo, auctor æqualis ad hunc annum.

SYNODUS TREVERICA

SUB ALBERONE ARCHI-EPISCOPO. ANNO CHRISTI MCXXXV. INNOCENTII II. PAPÆ VI. LOTHARII II. REG. XI. IMP. III.

SUMMA. Deciditur controverſia de Decimis inter Eccleſias Steinveldenſem & Cardonenſem per commutationem a Synodo Treverica probatam.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Adelherus, (*a*) Dei gratia, Trevirenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus; notum eſſe volo tam futuris, quam præſentibus, qualiter noſtro ſtudio & conſilio terminata eſt controverſia, quæ aliquotiens coram nobis ventilata eſt inter duas Eccleſias, *Steinvelt* & *Cardonum*, pro decima quarundam vinearum in villa Elenze. Convenerunt etenim ex condicto, earundem Eccleſiarum uterque Præpoſitus, *Godefridus* videlicet, & *Everwinus*, cum fratribus ſuis, & inito conſilio finierunt litem ſuam per quandam commutationem. Eccleſia namque Steinvelt, ut ſine calumpnia decimam, pro qua impetebatur, in perpetuum poſſideat, dedit Eccleſiæ de Cardono vineam unam ſitam juxta Cœmiterium prædictæ villæ Elenzæ. Ut ergo hæc actio firma & inconvuſa permaneat, placuit eam corroborari non tantum ſcripto, ſed & ſigilli noſtri impreſſione, & Epiſcopalis banni auctoritate.

Hujus rei teſtes ſunt Archidiaconi: Arnoldus, Alexander, Milo.

Abbates: Godefridus de Echtirnaco; Giſelbertus de Lacu; Rutardus de Sprengirsbach.

Liberi

(*a*) *Alberonem* ſemper vocat Browerus: electus fuit, ac demum coactus admittere Archi-Epiſcopatum in Concilio Remenſi anni 1131.

Liberi homines: Ludovicus Comes de Arenſtein, Henricus de Molsburg.

Facta ſunt hæc *in generali Synodo Treviris* Anno Incarnationis Domini MCXXXV. Indict. XIII. Epiſcopatus noſtri IV.

Ex Archivio Monaſterii Steinveldenſis deſcripſit Cl. Schannat b.m. Browero & Maſenio, & Illmo Hontheimio ignotam Synodum.

CONCILIUM PROVINCIALE MAGDEBURGENSE,
HALÆ CELEBRATUM,
Anno Chriſti MCXXXV. Innocentii II. Papæ VI. Lotharii Regis XI.

Monaſterii gratiæ Dei fundatio, dotatio, Privilegia confirmantur.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Cunradus Dei gratia Sanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus. Si ſemper ſunt confirmanda, quæ piis deſideriis congruunt, quanto potiſſimum ea, quæ Divini cultus prærogativa gaudent privilegiis communienda. Quapropter cupimus notum fieri omnibus Sanctæ Eccleſiæ fidelibus hæc legentibus vel audientibus, quod quidam nobilis Otto de REVENINGE inſtinctu Sancti Spiritus, ob ſpem vitæ æternæ ſe ipſum cum omnibus bonis ſuis obtulit,& in conſilium & diſpoſitionem Prædeceſſoris noſtri venerabilis Archiepiſcopi *NORBERTI MAGNI ET INCOMPARABILIS VIRI* ſeſe prorſus depoſuit,ejusque conſilio & legitimorum hæredum conſenſu . . . . beneficio beato Mauricio tradidit, propoſuit etiam idem Otto pro ſua ſuorumque Parentum ſalute, ut in aliquo fundo allodii ſui Canonici Regulares, ſecundum inſtitutionem ejuſdem Norberti ordinarentur, in quorum uſus omnia reliqua bona ejus cederent, & inter quos ipſe ſub eadem profeſſione pauperum Chriſti Chriſto militaret. Quia vero prædictus Norbertus, in ſua Parrochiâ religionem propagare ſemper ſtuduit, rogavit eundem Ottonem, & ut hoc in ſuo potius Epiſcopatu vellet facere, promiſit, ſe omnem diligentiam tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, adhibiturum, qui tandem ejus petitioni annuens partem bonorum ſuorum videlicet curtim Cruttorf cum omnibus ſuis appendiciis, & curtim Ekkenſteden cum omnibus ſuis appendiciis, & curtim Rinberche cum ſuis appendiciis ad locum, qui GRATIA DEI dicitur, beato Victori in uſus pauperum Chriſti contulit, quos in eodem loco venerabilis Norbertus in regulari profeſſione nuper ordinaverat. Porro de reliqua parte bonorum ſuorum, videlicet de Reveningen, & ejus appendiciis diſtulit, donec videret, ſi Religionem ibidem ex conſilio ejus aliquo modo poſſet nunciare. Interim autem beatus Norbertus Archi-Epiſcopus tranſivit ad Chriſtum, & de Reveningen & ejus Appendiciis nec per eum, nec per Ottonem quicquam ad Religionem diſpoſitum vel ordinatum eſt. Poſtquam autem Divina Clementia nos in vicem tanti viri Archi-Epiſcopali dignitate ſubſtituit, communicato fidelium Chriſti conſilio, volente quoque & conſentiente eodem Ottone, cuncta quæ poſſederat tam in ſuis quam in exteris locis ad prædictum locum, qui vocatur *Gratia DEI*, attitulata & contradita ſunt, ut in uſus fratrum ibidem Deo regulariter ſervientium in perpetuum maneant, & nos caſtrum, quod dicitur Reveninge, cum reditibus VII. Talentorum, in conſilio, & conſenſu Præpoſito & Fratrum prædicti loci, & ejus utilitate, liberi quoque in Cambio pro ſupradicto loco, qui dicitur gratia Dei, quæ de pertinentiis erat Eccleſiæ noſtræ, cum omnibus illius appendiciis, volente Ottone, nobis & Eccleſiæ noſtræ retinuimus, ea videlicet ratione, ut nullus Archi-Epiſcopus idem caſtrum alicui in beneficio præſtet, niſi & conſilio & conſenſu Præpoſiti & Fratrum prædicti loci & ejus

" ejus utilitate." Liberi quoque ſicut & Miniſteriales cum ſuis beneficiis ad nos & ad ſucceſſores noſtros reſpiciant. Prædictæ vero canoniæ Præpoſitum donamus Libertatis Privilegio, "ut nullius " expeditionis aut alterius ſervitii in- " commoda exactione gravetur. Si ve- " ro conſilia Sanctorum Patrum agun- " tur, vocatus adveniat, & debitum " honorem & reverentiam Epiſcopo ju- " beat. Canonici autem, defuncto pa- " tre, alterius profeſſionis clericum non " cogantur accipere, ſed quem in ipſa " canonica vita probatum, moribus ex- " ornatum proſpexerunt, libere & con- " corditer eligant, & ſibi Præpoſitum " efficiant. Quod ſi in eligendo Præpo- " ſiti vota partium ſe diviſerint, aliis " alium clamantibus, ſanior pars, fa- " vente gratia Epiſcopi, quem elegerit, " obtineat." Statuimus igitur & auctoritate Apoſtolorum Petri & Pauli, Venerabilis Papæ Innocentii & Prædeceſſoris noſtri Norberti, & noſtrâ ſancimus, ut nulla Eccleſiaſtica ſæcularisve perſona, locum aut Fratres, vel omnia eis pertinentia, inquietare vel moleſtare audeat, ſed ipſi libere & quiete Deo ſerviant, & tam in mancipiis, quam in terris, cultis & incultis, agris, vineis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus piſcationibus, molendinis, mobilibus & immobilibus, vel ſi quid aliud dici poteſt, liberam habeant facultatem, in proprios uſus convertendi, vel etiam, ſi voluerint, commutandi. Et ut hæc noſtri ſcripti pagina firma & inconvulſa permaneant, ſigilli noſtri impreſſione eam roborare curavimus. Si quis autem hujus confirmationis & privilegii " transgreſſor extiterit, & eosdem fra- " tres inquietare ſeu bona eorum aliena- " re, Corporis & Sanguinis Domini " noſtri JESU CHRISTI ſe reum ille " & anathematizatum noverit, qui vero " obſervaverit pio intuitu, benedictio- " nem & peccatorum remiſſionem a " Domino conſequatur." Hujus autem noſtræ Sanctionis hi ſunt idonei Teſtes: *Noſtræ Eccleſiæ Suffraganei, videlicet Udo, Cizenſis Epiſcopus, Meyngotus Merſeburgenſis Epiſcopus, Anſelmus Havelbergenſis Epiſcopus, Godeboldus Miſnenſis Epiſcopus, Ludolfus Brandeburgenſis Epiſcopus.* Arnoldus Abbas de Monte. Canonici ſancti Mauritii, Frithericus Præpoſitus, Gezo Decanus, Fridericus Præpoſitus de Bivera, Bodo Scholaſticus, Gerhardus Cellerarius, Theodoricus .... Lambertus Præpoſitus Hallenſis, Wikerus Præpoſitus S. Mariæ Magdal. reliquo Clero annuente & conſentiente, *Principes*: Henricus Marchio & Advocatus, Cunradus Marchio, Adelbertus Marchio, Retrardus Comes, Rutholfus Comes, Frithericus Comes Palatinus. *Nobiles*: Luthewicus, Burchardus, Lambertus. *Miniſteriales*: Hathamarus, Rudolfus, Suithерus, Richardus, Sifridus. Data quarta Nonas Martii apud Canonicum S. Mariæ Dei Genitricis Hallæ, quæ dicitur *novum opus* a venerabili Conrado Magad. Archi-Epiſcopo, præſentibus ..... Havelburgenſi Epiſcopo. Hallenſi Præpoſito reverendo Lamberto, ex Gratia Dei Præpoſito, primo Religioſo Evermudo cum aliis pluribus. Anno Dominicæ Incarnat. Milleſimo, centeſimo, XXX. quinto, Indictione XIII. Præſidente ſanctæ univerſali Romanæ Eccleſiæ Innocentio ſecundo Papa, Regnante Luthario tertio.

Leuckfeldt in Antiquitat. Præmonſtratenſibus pag. 17.

SYNODUS AUGUSTANA

SUB WALTHERO EPISCOPO.

Anno Chriſti MCXXXV. Innocentii II. Papæ VI. Lotharii Regis XI. Imp. II.

Confirmat Waltherus cœnobium Kaysheim fundatum cum variis Privilegiis.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, ejuſdemque inſeparabilis Unitatis, Waltherus Dei gratia Auguſtenſis Eccleſiæ Epiſcopus Catholicus. Decet nos

nos honorem, quem gerimus nomine, moribus exhibere, colere & obſervare juſtitiam, qui ſuſcepimus locum ad æquitatem proferendam, ne fiat exemplum pravum, qui electus ad laudabile cognoſcitur inſtitutum, ſed per virtutis exemplum, luceat gratia dignitatum. Ideoque libenter omnimodis præbemus aſſenſum, quotiens juſta eſt vox poſcentium, nec a nobis difficile prodibit beneficium, quod non patitur largitate detrimentum. Ea propter notum ſit omnibus tam futuris quam præſentibus Chriſti fidelibus, qualiter Comes *Heinricus de Lechsgemunde & uxor ejus Comitiſſa Lucardis*, & filius ejus Volcradus conſenſu & collaudatione filiorum, filiarum, nec non univerſorum legitimorum ejuſdem prædii cohæredum ſuorum quoddam cœnobium in proprio fundo ſuo quod (*a*) *Kaysheim* dicitur, conſtruxerunt, & ut puritas regulæ S. Benedicti & Ordo Ciſtercienſis ibidem perpetuo conſervetur, firmaverunt: Deinde præfatum cœnobium cum agris, ſylvis, campis, pratis, viis & inviis, cum omnibus denique appenditiis ſeu appertinentiis ſuis, per manum cujusdam nobilis & inluſtris viri HARTNIDI de GRAIFERSPACH ad ſummum Altare Sanctæ Matricis Auguſtenſis Eccleſiæ jure legitimo tradiderunt, ita plane, ut fratres ejusdem cœnobii, Eccleſiæ eidem talentum ceræ annuatim perſolvant; nullumque advocatum præter filium virginis habeant, nec cuiquam Regum, Epiſcoporum, Principum, nec non ejuſdem loci fundatorum ſeu poſterorum ſuorum quicquam in præfato loco ordinare, immutare, conſtituere, deſtituere vel ſubſtituere liceat, niſi rogatu fratrum, ut quieti quiete & ſine omni perturbatione laudibus Divinis inſerviant. Præterea ſi quis de noſtro Epiſcopatu ibi ſepeliri, vel ſi qui miniſterialium Eccleſiæ noſtræ illis bona vel prædia ſua pro exſpectatione futurorum conferre voluerint, utriuſque licere, ratum duximus & jure perpetuo firmamus. Sane memoriæ commendandum, quod ejuſdem loci fundatores de ſylva, quæ vulgo Haidwang dicitur, quantum poſtulat neceſſitas fratrum, libere & ſine omni poſterorum contradictione dederunt perpetuo poſſidendum, & ut hæc omnia rata atque inconvulsa permaneant, hanc ipſis chartam ſcribi juſſimus, quam ſigilli noſtri impreſſione munivimus. Quæcunque ergo Eccleſiaſtica, ſæcularisve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſe a quolibet eorundum fratrum injuſto gravamine non correxerit, poteſtatis, honorisque dignitate careat, reamque ſe Divino judicio exiſtere pro certo cognoſcat & a Sacratiſſimo corpore & ſanguine Domini noſtri JESU Chriſti aliena fiat, niſi pœnitendo reſipiſcat. Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus, ſit pax Domini noſtri JESU Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia pacis æternæ inveniant. Amen. Amen. Amen.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Domini MCXXXV. Indict. XII. XI. Kalend. Octob. in civitate Auguſta præſente *Clero Comprovinciali eodem tempore ad Capitulum congregato*, præſidente Papa Innoecntio, ſub Imperatore Lothario: Regnante Chriſto feliciter. Hujus rei teſtes ſunt hi.

Udalſcalk Abbas S. Udalrici.
Gotebold Abbas de Eſchenprunnen.
Dieterich Abbas de Werde.
Ulricus Præpoſitus de Urſperch & alii multi.
Hilteprandus Præpoſitus.
Conradus Vice-Dominus.
Egelwart Decanus.
Conradus Archi-Presbyter.
Hermannus cuſtos.
Hermannus Scholaſticus, Canonici & alii multi.
Bertholdus de Bertholdesheim.
Hartnid de Graiffenspach.
Ratoli de Emichſesheim.

Ru-

Waltherus Epiſcopus XXXI. Auguſtanus electus 1134. juxta *Stengelium*.
Waltherus Comes Palatinus Tubingenſis electus poſt 1133. Cœnobium Brentzanhuſanum & S. Georgii in urbe condidit: reſignavit pedum 1150. in Monaſterio Selingeſtadienſi vixit ad 1153. *Bucelinus*.
(*a*) Quia Monaſterium hoc Ciſterncienſe a Lothario II. Cæſare confirmatum fuit, ideo *Kayſersheim* v. *Keisheim* dictum.

Rupreche de Tringesheim liberi & alii multi.
Witegon Præfectus.
Ebo, Billunc.
Amelio, Wieman.
Benico, Karl.
Regilo, Harward miniſteriales & alii multi.

SYNODUS DIOECESANA WIRCEBURGENSIS

Anno Chriſti MCXXXVI. Innocentii II. Papæ VII. Lotharii Regis XII.

AB EMBRICONE EPISCOPO WIRCEB. CELEBRATA, *In qua Aſchabach Eccleſia in Parochialem erigitur.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego *Embrico*, licet indignus, per gratiam Dei Wirceburgenſis Epiſcopus, notum eſſe cupio tam præſentibus quam futuris Chriſti-Fidelibus, qualiter honeſta quædam & venerabilis Matrona, nomine *Gundrun*, liberæ conditionis fœmina, poſt mortem viri ſui cum quo religioſe vixerat, cum liberam diſponendarum rerum ſuarum facultatem primum fuiſſet adepta, ſatis oſtendit, qualem marito ſuo viventi fidem ſervaverit, quæ poſt ipſius mortem non ſolum alterius viri conſortia declinavit, ſed & omnibus hujus Sæculi voluptatibus plenarie renunciavit; defuncto enim marito ſuo ſtatum viduitatis, & conſervandæ ſemper impoſterum continentiæ habitum aſſumpſit, quem vigiliis, orationibus, & eleemoſynis, & aliis, quibus poterat, benefactis decorare non omiſit; deinde in prædio ſuo Aſchabach, Eccleſiam quandam in honore beatiſſimæ Virginis, & Matris Domini, quam pro peccatis ſuis ſpecialem ſibi apud Dominum Patronam delegerat, conſtruxit, & ad ejuſdem Eccleſiæ conſecrationem cum omni diligentia nos invitavit, obſecrans nos per Dei miſericordiam, ut a Parochia Haſelach, in cujus terminis ſita erat, Eccleſiam eandem abſolvere, & penitus liberam facere vellemus.

Nos igitur pro ipſius reverentia vix ei aliquid audentes denegare, petitioni ipſius nos libenter ſatisfacturos promiſimus, ſi pro noſtro, & meliorum Eccleſiæ noſtræ conſilio, pro juſtitia illa, quam parochianus Presbyter de Haſelaha in villa iſta Aſchabach in ſepultura, in baptiſmo, in numis illis, qui miſſales dicuntur, & cæteris juſticiis ſolebat habere, partem prædiorum ſuorum Parochiali Eccleſiæ tradere & delegare, & huic Eccleſiæ tantum de prædiis ſuis vellet conferre, unde Sacerdos aliquis Deo, & Reliquiis illic reconditis devote ſervire volens, ſe honeſte ſuſtentare valeret; hæc igitur, ut tota erat Chriſtianiſſima, hæc omnia pro noſtro conſilio ſe libentiſſime facturam promiſit, & pro juſtitia illa, quam parochianus Presbyter de Haſelaha in villa iſta Aſchabah hucusque ſolebat habere, duos manſos, unum in Tiderichesdorf, alterum apud Frigenhaſelah, Eccleſiæ parochiali deſignavit & tradidit: cætera omnia, quæ habuit, prædia ſua, & utriusque ſexus mancipia, Eccleſiæ ſuæ, ipſa conſecrationis die, ſub noſtra præſentia, in rectam & ſtabilem dotem tradidit atque delegavit; ita ut ipſa, quousque vixerit, neceſſaria victus & veſtitus inde habeat, de hoc vero quod reſiduum fuerit, pauperibus, & Sacerdoti, qui Deo illic ſervierit, ipſa provideat; poſt mortem vero ipſius omnis inde deſcendens utilitas uſibus Sacerdotis plenarie ſubjaceat.

Totam igitur hujus cauſæ ſeriem in *Synodo* noſtra, ad omnem Eccleſiæ Conventum detulimus, & totius Eccleſiæ noſtræ conſilio & auctoritate, prædictam Eccleſiam in Aſchebah a parochiali Eccleſia, cum præmiſſa conditione, abſolvimus, & penitus liberam fecimus; ita ut omnis populus, qui eandem vil-

Iam Aſchabah inhabitat, ſepulturam & baptiſma illic habeat, & a parochiano Sacerdote prorſus liber, hujus Eccleſiæ Sacerdoti in omnibus obediat, omni anno ſemel tantum ad Eccleſiam parochialem, cum Archi-Diaconus vice noſtra placitum illic habuerit, veniat, & ipſi Archi-Diacono in omnibus, quæ Eccleſiaſtica cenſura exigit, prout juſtum eſt, obediat. Ut autem hæc omnia ita rata & inconvulſa permaneant, nos ſuper his hanc cartam conſcribi fecimus, quam ſigilli noſtri impreſſione inſignitam, ſubſcriptorum Teſtium teſtimonio, ex Dei Omnipotentis & officii noſtri auctoritate, confirmavimus, & qui hæc unquam infregerit, ſit anathema, maranatha.

Teſtes hujus rei ſunt: *Otto* Præpoſitus, *Babo* Decanus, *Sigefridus* Præpoſitus, *Guntherus* Præpoſitus, *Curradus* Præpoſitus, *Gebehart*, *Hertwich*, *Swibodo*, *Gozelin*, *Wichnant*, *Burchard*, *Adelbero*, & omnes, qui Synodo illi interfuerunt, Clerici.

Laici liberi: *Godeboldus* Comes, *Rabodo* Comes, *Wolframus* Comes, *Rupret*, *Erkenbret*, *Marckwart*, *Otto*, *Gozwin*, *Cuonrat*, & plures alii.

Miniſteriales: *Otto*, *Volcger*, *Folcnant*, *Eber*, *Herolt*, *Irinc*, *Richalm*, *Billunc*, *Edelrich*, *Wolffmar*.

Acta *Wirciburg*, Calend. Maji. Anno Domin. Incarnationis MCXXXVI. Indict. XIV. Regnante glorioſo Rom. Imperatore III. *Lothario*, *Godeboldo* Comite.

Ex codice MS. Monaſterii S. Michaelis Bambergæ deſcripſit Cl. Schannat. b. mem.

SYNODUS IN RHETEL
ARCHI-DIOECESIS TREVERENSIS
Anno Chriſti MCXXXVI. Innocentii II. Papæ VII. Lotharii Regis XII.

SUMMA. *Concordia poſt multas guerras, & labores, & expenſas inita inter Henricum Tullenſem Epiſcopum, & Fridericum Comitem Tullenſem, RUTILE in Treverenſi Parochia, id eſt, Archi-Diœceſi, præſentibus Tituino Epiſcopo S. Ruffinæ, Apoſtolicæ Sedis Legato, Alberone Treverenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis ſuis, Stephano Metenſi, Alberone Virdunenſi Epiſcopis, nec non aliis nobilibus Principibus, infra recitatis in Epiſtola Pontificis Innocentii II. confirmatoria hujus concordiæ, quæ ſequitur.*

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Henrico Leucorum Epiſcopo, ejusque ſucceſſoribus Canonice promovendis in perpetuum. Statuta fratrum noſtrorum, ſicut irrationabilia debemus Eccleſiaſticæ diſciplinæ moderatione corrigere, ita nihilominus convenit eorum bene geſta firmare. Quamobrem venerabilis frater Henrice Epiſcope, pacem & concordiam, quæ poſt multas guerras & labores atque expenſas, inter te & nobilem virum Fridericum Comitem Tullenſem in præſentia venerabilium fratrum noſtrorum Tecwini Epiſcopi ſanctæ Ruffinæ, tunc Apoſtolicæ Sedis Legati, Alberonis Trevirenſis Archi-Epiſcopi & ſuffraganeorum ſuorum, Stephani videlicet Metenſis, Alberonis Virdunenſis Epiſcoporum, nec non aliorum nobilium Principum, videlicet Simonis Ducis, Adeleidis Duciſſæ uxoris ſuæ, Rainaldi Barrenſium Comitis, Gualteri de Gondricurte, Odonis de Melaino, & Petri de Briſſejo, Rutilæ in Trevirenſi Parochia facta eſt, præſenti ſcripti pagina confirmamus, & futuris temporibus ratam manere decernimus.

Ita ſcilicet, ut de hoſpitalitate ſeu conſuetudine, quam præfatus Comes Fride-

Fridericus in præbenda fratrum Tullenſis Eccleſiæ ſibi uſurpare contra juſtitiam nitebatur, nihil ſibi deinceps ex debito audeat vindicare. Verumtamen ſi prædictus Comes, Viſcheriaci in præbenda fratrum bis in anno, cum ſeptem vel decem militibus tantum hoſpitari voluerit, idipſum ei minime negabitur, ſed fratres ejusdem loci ſuſtinebunt, nec eum exinde moleſtabant, ſi in domo fratrum hoſpitium ſuſceperit, ſi miniſteriolum adminiſtratione procurari voluerit, ſi nullam exactionem in eadem villa vel per ſe vel per alios fecerit. Cæterum ſi ipſe transgredi vel violare præſumpſerit, jam dicti fratres idipſum ab eo per juſtitiam exquirere poſſint.

Præterea ſi, quando neceſſe fuerit, ut idem Comes a Decano vel Præpoſito poſtulaverit in præbenda fratrum ſemel in anno cum ſeptem vel decem militibus, tantum tertium hoſpitium ei dabitur. Si vero neceſſitas ingruerit, & nec Decanum nec Præpoſitum ad obtinendum hoſpitium habere poterit, hoſpitium ipſum per miniſterialium manus accipiat & ſervitium competens, quod ei exhibitum fuerit, cum gratiarum actione ſuſcipiat. Quod ſi Comes aliter, quam ſupra ſcriptum eſt, fecerit, & conventionem laudatam cum præfatis Epiſcopis atque Principibus, violaverit, aut exactionem aliquam vel violentiam in villis fratrum ſupradictorum exercuerit; ſi ſervitia ſufferentiâ Canonicorum antedictâ, & eo modo, quo ſunt determinata, per manus miniſterialium non ſuſceperit, hoſpitia, quæ non debito aut juſtitia, ſed per ſufferentiam fratrum accipiebat, prorſus amittat. Et hoc tamdiu ſtare poterit, quandiu ipſe debitam fratribus amicitiam obſervaverit. Decernimus ergo, ut neque præfato Comiti, neque alicui hominum liceat te, vel ſucceſſores tuos, ſeu Tullenſem Eccleſiam, aut Canonicos ſuper hoc temere infeſtare, aut aliquid ultra id, quod prædictum eſt, a te vel ab ipſis exigere; ſed potius ipſe ſtatutis hoſpitiis contentus exiſtat, & Tullenſis Eccleſia, & Canonici ab ipſius infeſtatione de cætero liberi maneant & quieti.

Si quis autem hujus noſtræ confirmationis paginam ſciens contra eam venire tentaverit temere, ſecundo tertiove commonitus, ſi non reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui periculum patiatur & à Sacratiſſimo corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti alienus fiat. Conſervantes autem omnipotentis Dei & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli gratiam conſequantur. Data Piſis per manum Almerici, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii VII. idus Junii. Indict. XIII. Incarnationis Dominicæ anno MCXXXVI. Pontificatus Domini Innocentii Papæ II. anno VI.

Inter Epiſtolas Innocentii II. eſt Numerò XLVIII. apud Harduinum Tomo VI. Concilior. Parte II.

Calmet tandem refert Tomo IV. Probationum Hiſtoriæ Lotharingicæ pagina CCCXI.

SYNODUS TULLENSIS
SUB HENRICO EPISCOPO.
Anno Chriſti MCXXXVI. Innocentii II. Papæ VII. Lotharii Regis XII.

Confirmante factam Abbatiæ S. Manſueti donationem allodii de Monces, à Simone Duce Lotharingiæ, & Adelheida Duciſſa.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Henricus Dei miſericordia ſanctæ Tullenſis Miniſter ſervus, univerſis Sanctæ Matris Eccleſiæ fratribus & filiis deſiderabilem in Domino perpetuitatem miſericordiæ Salvatoris. Pontificalis dignitas ideo in populo acquiſitionis, Eccle-

Eccleſiaſticæ diſpenſationis obtinet Principatum, ad ſuſtentandam Dei ſervorum inopiam, monitis & increpationibus ſtudeat incitare, qui Divinam pro ipſis Clementiam inſiſtant aſſidue devotius exorare. Ad excitandum igitur in bonis operibus poſterorum induſtriam, notificamus tam poſteris quam præſentibus, quod inſtinctu Divino SIMON Clariſſimus Dux Lotharingorum & Marchio, venerabilisque Duciſſa nomine Adeleidis uxor ſua, piam ſollicitudinem gerentes de ſalute animarum ſuarum, in vita ſua Deo dare diſpoſuerunt, quæ ſibi ſuiſque poſt mortem profutura crediderunt. Siquidem aſtantibus & conſentientibus filiis ſuis Mathæo atque Balduino Eccleſiæ beati Manſueti primi paſtoris & primi protectoris noſtri, ut ibi exinde poſt obitum eorum evidentius memoria haberetur, allodium ſuum de Monces adjacens ante novum caſtrum, quod emerunt a Domino Widone de Wangionis vivo, & Herardo de Beburiac, & XL. marcarum cum additamento loricæ, & equi, & annuli aurei conjugi memorati Widonis donati, & in ſuo Dominicatu jam dudum poſſederunt, ſicut eſt in omni uſu, perpetualiter poſſidendum tradiderunt, in terris videlicet cultis & incultis, pratis, agris ſylvis, molendinis, analibus (*forte canalibus*) aquis, aquarumve decurſibus, exitibus vel reditibus, & mancipiis utriusque ſexus.

Cum ergo hoc donum per illuſtres viros & idoneos, vice ipſorum Ducis ſcilicet & Duciſſæ, ſuper ſancti Manſueti Altare fuiſſet poſitum (neque enim tunc temporis Duciſſa venire valebat, quia vicina partui extabat) poſtmodum in præſentia noſtri & coram multitudine magna Cleri & populi, plurimorumque nobilium & teſtium, quorum nomina ſubſcripta ſunt, ſupra Altare S. Manſueti per manum noſtram, ſeu propria manu poſuerunt, ſeque de cætero defenſores promptiſſimos exiſtere, ſi unquam neceſſitas exigeret, vel temerario auſu ſuper eo, quicumque calumniam concitare intentaret, Deo & Sanctis ejus omnique congregationi quoad viverent, devoverunt, filiisque ſuis prænominatis adhuc adoleſcentulis poſt obitum eorum idipſum ſervare promittere, fecerunt.

Et quia officii noſtri eſt benefactis aliorum paſtoralem adhibere defenſionem, petitione prædictorum Principum, ne quis deinceps ſuper hoc donum temerarius accedat, ſub annulo Dei & noſtro, Pontificalem poſuimus excommunicationem, & ad poſterorum monimentum præſens teſtamentum noſtro ſigillo firmavimus, ſignis etiam & teſtimonio noſtrorum fidelium roborandum tradidimus.

Signum Henrici Tullenſis Epiſcopi.
Signum Rainaldi Abbatis S. Manſueti.
Sign. Eurardi ſancti Apri.
Sign. Petri Decani.
Sign. Stephani.
Sign. Adelberonis primi Archidiaconi.
Sign. Haimonis Archi-Diaconi.
Sign. Hugonis Gundricurtenſis Archi-Diaconi.
Sign. Goberti Cantoris & Archi-Diaconi.
Sign. Hugonis Rufi Archi Diaconi.
Sign. Stephani Archi-Diaconi.
Sign. Henrici Archi-Diaconi.
Sign. Simonis Ducis.
Sign. Theodori filii Widerici de Valcourt.
Sign. Ebroini de Granges.
Sign. Theodorici de Roau filii Bononis.
Sign. Gisliberti de novo caſtello.
Sign. Drogonis filii Waldrici de Boſani villa.
Sign. Umberti filii Alberti de Amerelli villa.
Sign. Stephani filii Alberti de Roſſel.
Sign. Guillelmi de Caſtiniaco.
Sign. Falconis de Mandales.
Sign. Alberti de Darnejo.
Sihn. Karoli de Fonteniaco.
Sign. Warneri de Campinolis.
Sign. Odonis de Vaſſejo.
Sign. Alherti nepotis ejus.
Sign. Olderici Cancellarii.
Sign. Ebroini Decani.
Sign. Walteri Scabini.

Acta ſunt hæc Tulli, anno ab Incarnatione Domini MCXXXVI. Indict. VI.

Epacta

Epacta XVII. concurrente VI. Luna XX. X. Kal. Julii, in generali Synodo. Ordinationis vero noſtræ anno IV. Imperante Lothario, Duce (*a*) Simondo, Comite Friderico, regnante per ſæcula Domino JESU CHRISTO.

Calmet. Tomo IV. Probationum Hiſtoriæ Lotharingiæ pag. CCCXII. CCCXIII.

(*a*) Lege: *Simone.*

SYNODUS WURZEBURGENSIS

Anno Chriſti MCXXXVII. Innocentii II. Papæ VIII. Lotharii Regis VIII. Imp. V.

Embrico, Epiſcopus Herbipolenſis, Donationes factas Monaſterio B. M. V. in Ebera, confirmat in Synodo Diœceſana numeroſa.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Embrico, licet indignus per gratiam Dei Wirceburgenſis Epiſcopus. Notum eſſe cupimus omnibus tam præſentibus quam poſt futuris Chriſti fidelibus, qualiter venerabiles & in Chriſto dilecti, Dominus Adam Abbas de Ebera & ejusdem cœnobii fundator F. Berno; cum Iringo, miniſteriali noſtro, de commutatione beneficii ſui, quod ipſe habebat in villa Alolvesheim, inter ſe convenerint & in ejuſdem commutationis certitudinem tres marcas & dimidium illi perſolverint. Sed prius quam hæc inter eos facta conventio ad effectum perduci potuiſſet, idem Iringus oculto Dei judicio interfectus obiit, & parvulum quendam filium, tum hujus beneficii quam aliorum beneficiorum ſuorum hæredem reliquit. Cauſa igitur quæ cum prædicto Iringo inchoata ſed nec dum conſumata fuerat, ut non idcirco minus ad effectum perduceretur tum pro Deo, tum pro petitione Domini Adam & prædicti F. Bernonis, quos præcordialiter dileximus omnimodis operam dedimus, & cum avo prædicti pueri, currando videlicet, de Pleiveld & cum Ebone, qui & ejuſdem pueri patrinus & mundiburdus fuerat, aſſentientibus etiam ceteris omnibus ejuſdem pueri cognati & amicis hoc tandem effecimus, quod ex eorum petitione & conſenſu Dominus Gebehardus de Sulzbach qui idem beneficium in villa Alolvesheim principaliter a nobis habebat, illud cum omni juſtitia ex integro nobis reſignaret & in ejusdem commutationem XIV. manſos, & dimidium in villa Geldersheim & prædium, quod fuerat cujuſdam Waldolti in eadem villa cum decimis & cum omni juſtitia a nobis in beneficium reciperet. Hoc autem ſic commutatum Dominus Gebehardus uſque ad legitimos annos pueri ſe jure beneficiali in ſuis uſibus habere velle aſſerebat, ſed & juſtitiam, illam, quam vulgo *Hergvede* vocant, a puero prædicto exigebat, prædicti autem fratres Dominus Adam Abbas videlicet & F. Berno ſeptendecim marcas & dimidium Domino Gebehardo perſolverunt, ut puer ex hac juſtitia, quæ dicitur Hergvede omnino liber remaneat & idem beneficium ita commutatum cum quiete & ſine omni contradictione poſſideret. Subinde cum idem beneficium ad Dominum Adeloldum, qui Walpoto dicitur perveniſſet, ille ſimiliter prædictum puerum de juſtitia illa, quæ vocatur Hergvede, impetiit, ubi iterum Dominus Adam & F. Berno datis eidem Adeloldo quinque talentis ab hac exactione ſæpe dictum puerum abſolverunt. Hæc autem omnia tam diſtincte & tam diligenter ſic aſſignari idcirco voluimus, ut cunctis liquido clareſcat, quanto labore & diſpendio prædicti fratres beneficium illud abſolverint. Seorſum autem duos illos

Embrico, Wirceburgenſis Epiſcopus, doctrinæ & facundiæ laude non minus inter Epiſcopos, quam ob rerum gerendarum dexteritatem in Curia clarus. *Scribit Cl. Maſcovius in Comment. de rebus Conradi III. Lib. III. §. IV.*

illos manſos , quos Ebo præfati pueri patruus & mundiburdus in eadem villa Alolvesheim in beneficio habuerat , datis ſibi XIV. marcis pœnitus abſolverunt , ſed & alios duos manſos , quos in eadem villa Rudegerus , miniſterialis noſter a nobis in beneficio habebat , & eoſdem ille nobis reſignaret , cum ipſo effecerunt. Advocatia vero ſuper eadem bona & ſuper homines ad eadem bona pertinentes , viginti tria mancipia utriuſque ſexus, quorum nomina. Poſtſcripta habentur , quam Comes Hermannus de Hoheſtatt de nobis habuerat , & prædicto Eboni in beneficium conceſſerat , datis ipſi Comiti ſeptem talentis effecerunt , ut eam ipſe nobis reſignaret , & ſimiliter Ebo in noſtra præſentia & multorum parium ſuorum eandem advocatiam abſtipularet. Omnia ergo hæc bona in prædicta villa Alolvesheim *cum omni ſua juſtitia* , ita ut diximus , vobis reſignata cum illis viginti tribus mancipiis quorum hæc ſunt nomina : Berthold , Nathild, Nathild , Cunrad , Diethold , Lieman , Immikind , Herman , Adelold , Herburg , Eberling , Imikind , Burcard , Adelot , Erckenbret , Meinold , Matholff, Gezeman , Sigefrid, Herburg , Rielint , Rudeger in ſpem retributionis æternæ tradidimus ac delegavimus. *Ad Altare Sanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ in Ebera, ut fratres ibidem Deo famulantes , hæc eadem bona libere & ſine omni contradictione cum omni ſua juſtitia perpetuo poſſideant & nunquam alium ſuper eadem bona niſi filium virginis advocatum habeant.* Sed nec hoc prætereundum fore neceſſarium duximus, quod prædicti fratres Dominus Adam & F. Berno prædium illud *Bleiveld* , quod fuerat cujuſdam Godefridi & quod idem Godefridus iturus Jeroſolimam in manus Domini ſui Cunradi de Bleiveld tradiderat , & ad Altare Beatæ Virginis & Matris Domini in Ebera , ſi ipſe in via illa moreretur, pro remedio animæ delegari rogaverat, hoc idem inquam prædium continens III. manſos & III. jugera & curtim quandam & quædam prata præfato puero in proprietatem tradi ac delegari fecerunt, ut idem puer & cognati & amici ipſius prædicti beneficii commutationem libentius & ſibi commodius collaudarent, & gratiorem haberent. Ut ergo hæc omnia deinceps rata & inconvulſa permaneant , hanc illis chartam fieri juſſimus, quam ſigilli noſtri impreſſione inſignitam ex Dei omnipotentis & officii noſtri auctoritate ſub anathemate confirmavimus , ut qui unquam aliquid ex his infregerit, ſit anathema, manaratha. Hujus rei teſtes ſubſcripti habentur , *Clerici:* Otto majoris Præpoſitus, Babo Decan. Guntherus Præpoſitus, Sigefridus Præpoſitus, Cunradus Præpoſitus , Gebehardus, Hertwicus, Gundramus, Grim, Heinrich , Gozelin , Burcard , Richolf , Bernard , Cunrat , Winthere, Wortwin, Wignant, Emicho , Ditmar; *Laici* , *Liberi* : Godeboldus Comes , & duo filii ſui Poppo & Berchtold , Hermannus Comes , Ruprech de Caſtele cum duobus ſuis filiis Ruberto & Hermanno , Gozwin de Trimberg , Otto de Wigereshuſin , Cunrad de Tungeden , Walther & Engilhard de Lubenhuſen , Wolfram & frater ejus Graf de Sveneburg ; *Miniſteriales* : Cunrad vice Dominus , Herolt , Otto Volenant & frater ejus Warmunt, Udalrich , Germunt , Edelrich , Billunc , Richalm, Godefrid, Engilbret, Cunrat, & ejus Irinc , & ejus frater Heinrich, Godebolt, Rutwich, Wolfram, Rainhart , Kateloch. Data Wirceburg *in Synodo noſtra* III. Non. Maji. Anno Dom. Incarnat. MCXXXVII. Indict. XV. regnante Glorioſo Rom. Imperatore III. Luthario, Gotebolto Comite.

In actis Monaſterii Ebracenſis contra Wurtzburg invenit Cl. Schannatus b. mem.

HALBERSTADENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCXXXVII. Innocentii II. Papæ VII. Lotharii Regis XIII. Imp. V.

SUMMA. Donationes Schœningenſi Cœnobio factas a Reinhardo anteceſſore confirmat Rodolfus Epiſc.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Rodolffus S. Halberſtadenſis Eccleſiæ Epiſcopus licet indignus, tamen ſecundum diſpenſationem in Chriſto creditam, ſola hac illus gratiâ operante ſum id, quod ſum. Unde ne gratia in me vacua ſcire (*a*) otioſa ab ipſo requiratur, neceſſarium me, non ſolum pro mea verum etiam pro aliorum conſervorum meorum ſalute invigilare, ſi beati ſervi conſortem me oblectat, quem, cum veniret, Dominus invenire, vigilantem. Inſtant enim tempora periculoſa, in quibus, ut ait Apoſtolus, homines ſe ipſum amantes, cupidi, ſuperbi, elati, & ideo tanto operoſius eſt ſalus tuenda, religio firmanda, & Eccleſiarum facultas, ne impoſterum dilabatur, cœleſtibus loris munienda. Jam enim abundante iniquitate, refriguit charitas; jam omnia iniquitatis myſteria manifeſta ſunt, & tanto periculoſius vivitur, quanto omnium virtutum vocabulis ſe vitia palliare cœperunt. Perfidia namque prudentiæ, fraus diligentiæ, & cœtera, quæ finem neſciunt, vitia ſic virtutum nomina uſurparunt, ſic exuberant, ſic inſolenti huic ætati complacent, ut nemo ſapientum neget, hæc eſſe certiſſima veſtigia per quæ Anti Chriſtus ingreſſurus eſt in mundum. Unde beatus Johannes Eccleſiæ modernæ figuram in hoc loco gerens, hæcque tempora execrans, & antiqua commendans & exoptans ait: *utinam fuiſſem ſicut fui in diebus Adoleſcentiæ meæ*. Itaque contra tot, & inopinata pericula, contra inſolentiam & temeritatem, contra fraudem & violentiam, ſi non merito tamen eodem cenſu, & charitate beati & cum Chriſto regnantis *Reinhardi* Epiſcopi veſtigia calcans, omnia quæ Eccleſiæ Chriſti & beati Laurentii titulo (*b*) ſignitæ *in Schenninge* collata ſunt ab ipſo, & clavibus cœli confirmata, ſive quæ Præpoſitorum induſtriâ ſive quorumlibet fidelium devotione acquiſita ſunt, hujus teſtamenti donatione confirmo, ſigilli imagine notifico, & adhibitis cœli clavibus banno concludo. Quicunque ergo vel fraude vel violentia deinceps hæc (*c*) ceſſare attemptaverit, ſit reus Majeſtatis Divinæ, ſit excluſus a Regno, quia cœleſtium clavium temeravit auctoritatem ſervorum ſive pauperum Chriſti; ſit ſuper eum judicium, nec reſurgat, niſi forte, quod optamus, pœnitens ſatisfecerit. Nec ſolum fratres, quod fundator mihi Sacræ Religionis præfatus Epiſcopus, quia hæ ipſe eidem contulerit & confirmaverit, confirmo, verum etiam quia a beato Papa Innnocentio eadem Eccleſia, & regularis profeſſionis Religio cum omnibus ad ſe pertinentibus bonis & redditibus cum anathematis edicto poſtmodum confirmata eſt. *Amen. Amen.*

Hæc ſunt prædia beati Laurentii in Schenninge XXII. areæ cum utilitatibus ſuis & X. manſi & dimidius, ſinguli VIII. ſolidos ſolventes, cum pratis & reliquis utilitatibus. III. Molendina cum piſcinis, duo in villa, unum in agro. In valle, quæ dicitur Merdſidat lucus, & tria pansthalia. Decimæ novalium, quæ per omnem Schenningenſem parrochiam ſita ſunt. In villa quæ dicitur Asbike, VI. areæ cum ſex manſis, ſingulis VIII. ſolidos ſolventibus, cum pratis & uſibus ſilvarum. In villa quæ dicitur Wille I. area & unus manſus, perſolvens IX. ſolidos. In villa quæ dicitur Salingke VIII. areæ & decem manſi & dimidius, cum pratis & uſibus ſilvarum. In villa, quæ dicitur Geroldeſtorp

(*a*) *lege:* ſive (*b*) *pro:* inſignitæ (*c*) *lege:* caſſare

deſtorp VIII. areæ cum quinque manſis & ſolvunt L. ſolidos. In villa, quæ dicitur Debbenhem V. areæ & V. manſi, & ſeptem jugeres, & unum molendinum cum uſibus pratorum & ſilvarum. In villa, quæ dicitur Wardegeſtorp, duæ areæ cum XII. manſis, qui ſolvant XIV. ſolidos. In villa, quæ dicitur Wobicke L. areæ & unus manſus, VIII. ſolidos perſolvens, cum uſibus pratorum & ſilvarum. In villa, quæ dicitur Iggersleve XII. areæ & XII. manſi. In villa, quæ dicitur Badenſtide I. area & I. manſus. In villa, quæ dicitur Getekole I. area & unus manſus, V. ſolidos perſolvens, cum uſibus pratorum & ſilvarum. In villa, quæ dicitur Dalversleve I. area & unus manſus perſolvens IX. ſolidos. In villa, quæ dicitur Edentorp I. area & I. manſus. In villa, quæ dicitur Hermigeſtorp XVIII. areæ & XIX. manſi. In villa, quæ dicitur Palligge X. manſi. In villa, quæ dicitur Swerthetoſe VII. areæ cum ſeptem manſis. Villa, quæ dicitur Ackenthorp tota eſt hujus Eccleſiæ. In villa, quæ dicitur Hamerickeſtorp XVI. areæ cum XIII. manſis. In villa, quæ dicitur Bulſterigge XII. areæ cum XII. manſis. In villa, quæ dicitur Boya I. area & I. manſus. In villa, quæ dicitur Bindhorp III. areæ & XII. manſi & dimidius. Villa, quæ dicitur Dorplogo cum omni utilitate ſua. Villæ, quæ dicitur Linswine dimidia cum omni utilitate ſua. Villa, quæ dicitur Schorimbecke tota eſt hujus Eccleſiæ, exceptis tribus manſis cum omni utilitate ſua. In villa, quæ dicitur Allende CXXI. manſi & dimidius, & duæ areæ. In villa, quæ dicitur Thietmerode I. manſus & I. area. In Machtenhuſen unum panſtale. In Beckenhuſen dimidium, quæ exſolvunt XXIII. ſolidos. In villa, quæ dicitur Suammere XII. manſi & dimidius, & XV. areæ. In villa, quæ dicitur Luckestorp VIII. manſi, & XI. areæ. In villa, quæ dicitur Bardewick quædam prædia quatuor ſolidos ſolvunt. In villa, quæ dicitur Helleſe CXII. manſi & VIII. areæ & I. ſilva. In villa, quæ dicitur Rochenesleve VIII. manſi & XIII. areæ.

Actum anno MCXXXVII. Indict. I. *in magna Synodo*, in feſto Beati Lucæ Evangeliſtæ, præſidente ſanctæ & univerſali Eccleſiæ beato PP. Innocentio II. & regnante Lothario III. Imperatore Auguſto in gloria. Anno vero Rodolfi Epiſcopi Venerabilis ſecundo Electionis & Ordinationis illius feliciter. Amen.

Leuckfeld antiquitates nummariæ Halberſtadenſes pag. 52.

ARNOLDI I. COLON. ARCHI-EPISC.

SYNODUS PROVINCIALIS

ANNO CHRISTI MCXXXVIII. INNOCENTII II. PAPÆ IX. CONRADI III. REG. I.

Solemnis Deciſio de primo loco inter Bonnenſem & Xantenſem Præpoſitos.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Arnoldus Divinâ clementiâ favente Colonienſis Archi-Epiſcopus. Aliter pax Eccleſiæ ſtare non poteſt, niſi unusquisque frater ſui Prioratus locum ordinemque agnoſcat, & eo contentus intra propriam menſuram ſe contineat; hanc igitur rationem attendentes, & unicuique ſibi debitum locum & ordinem in Eccleſia ſervare cupientes, ſcire voluimus (a) tam præſentes, quam futuros cunctos Eccleſiæ Prælatos, & Subditos, qualiter unius diſceptationis ſcrupulum uſque ad noſtra tempora indiſcuſſum, juſto judicio terminavimus. Erat nimirum inter fratres antiqua & interminata quæſtio, eo quod Præpoſitus S. Gereonis adverſus Bonnenſem & Xantenſem Præpoſitum (b), de Prioratus ſui ordine & loco ſemper diſceptaret, namque (c) ipſe Superiorem eis locum in Choro S. Petri, & in publicis proceſſionibus ac conventibus habere deberet; contra illos (d) ſe ſuperiorem habiturus locum unâ ratione affir-

(a) volumus (b) Præpoſitos (c) tanquam
(d) illis. *Notæ Cl. Joannis in Spicilegio pag. 5.*

affirmantibus; ex qua diſceptatione ſimultates & odia naſcitura timuimus, niſi rem juſte terminaremus. Utriusque igitur partis petitione prædictis Præpoſitis die ac loco præfixo (*e*) audientiam dedimus. *Dato igitur utrique parti Prolocutore* aſſeruerunt Venerabiles Fratres, Gerardus Bonnenſis (*f*) Præpoſitus, ob hoc ſibi locum ſuperiorem deberi, quia Eccleſiæ noſtræ Archi-Diaconi eſſent, & illis Eccleſiis præſiderent, quibus Archi-Diaconatus a prima (*g*) conſtitutione adjuncti eſſent, & quia *IN GENERALI SYNODO* & cæteris Conventibus publicis a latere noſtro reſiderent, & ad tractanda ſive invenienda ſeu promulganda judicia, poſt reliquos Archi-Diaconos noſtros primi eſſent, (*b*) econtra frater Bruno S. Gereonis Præpoſitus dixit, quod ob hoc ſibi locus ſuperior deberet, quia ſui Prædeceſſores eum eatenus habuiſſent, quod tamen reliquus Clerus non fatebatur, nam etſi ipſe & ſui Prædeceſſores aliquando ſuperiorem locum occupaſſent, tamen res ſemper in lite (*i*) permanſit; Deinde, cum utraque pars ad tenorem utrarumque rationum judicium expeteret, a venerabili fratre noſtro Arnoldo majoris Eccleſiæ Præpoſito judicium quæſivimus, quo inducias poſtulante adhuc ſub Judicio pendente negotio, ne quod temerarium Judicium præcipitaretur, Venerabilem Dnum Tietuvinum, S. Rufinæ Epiſcopum, qui tunc Coloniæ fuit, ad hanc cauſam accivimus, & Dnum Alberonem Leodienſem Epiſcopum, Andream Trajectenſem Epiſcopum, Wernerum Monaſterienſem Epiſc. Udonem Osnaburgenſem Epiſcopum, Embriconem Wirzeburgenſem Epiſcopum, & Nicolaum Cameracenſem Epiſcopum, quibus rei geſtæ ordinem diximus, & quid eis de Judicio videretur, interrogavimus. Hi vero auditis utrobique rationibus, ſecundum Judicium & conſuetudinem omnium aliarum Eccleſiarum adjudicarunt Archi-Diaconis ſuperiorem ubique locum. Judicium ergo datum hoc modo, & in noſtra præſentia, (*k*) ac a venerabilibus Epiſcopis, & Clero approbatum, authoritate S. Petri, & noſtra venerabili Gerhardo Bonnenſi Præpoſito, (*l*) & eorum ſucceſſoribus, & eorum Eccleſiis in perpetuum confirmamus, & ſub anathemate interdicimus, ne aliqua impoſterum perſona revocet ad litem, quod ſemel Judiciario ordine debitum accepit finem, & ut inconcuſſum Judicium permaneat, præſentem paginam ſigillo noſtro ſignari, & teſtes ejus rei ſubternotare curavimus, quorum hæc nomina ſunt: Albero Leodienſis Epiſcopus, Andreas Trajectenſis Epiſcopus, Wernerus Monaſterienſis Epiſcopus, Udo Oſemburgenſis Epiſcopus, Embrico Wirzeburgenſis Epiſcopus, Nicolaus Camerazenſis Epiſcopus, Arnoldus majoris Eccleſiæ Præpoſitus, Walterus Decanus, Gerardus Abbas S. Panthaleonis, Wilhelmus Abbas S. Martini, Rudolphus Tuitienſis Abbas, Cuno Sybergenſis Abbas, Fridericus Campenſis Abbas, (*m*) Tiebaldus S. Severini Præpoſitus, Berno S. Cuniberti Præpoſitus, Beringerus S. Andreæ Præpoſitus, Fridericus Ss. Apoſtolorum Præpoſitus, Wilhelmus S. Mariæ Præpoſitus, Godefridus Subdecanus, Sigeboldo Cantor, Obertus Scholaſticus, & totus S. Petri conventus, cum reliquis Eccleſiarum aliarum Prioribus: de S. Gereone Ruberto Decano, de S. Severino Alberone Decano, de Ss. Apoſtolis Arnoldo Decano, de S. Cuniberto Volckoldo Decano, de S. Maria in gradibus Volcwino Decano, de S. Georgio Friderico Decano. Acta ſunt Coloniæ Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo triceſimo octavo, indictione 1ma, regnante Conrado ſecundo anno Regni ejus 1mo.

Ex Chronico MS. Cunibertino Adolphi de Bingen deſcripſi.
Georgius Chriſtianus Joannis in Spicilegio pag. 5.

COMI-

(*e*) præfixis
(*f*) & Hermannus Xanrenſis
(*g*) primæva
(*b*) Venerabilis
(*i*) remanſit
(*k*) ac *deeſt in Joannis MS.*
(*l*) Hermanno Xantenſi Præpoſiro
(*m*) Theobaldus

COMITIA CONFLUENTINA

COLONIÆ CURIA,

ANNO CHRISTI MCXXXVIII. INNOCENTII II. PAPÆ IX. CONRADI III. REGIS I.

Conradi III. Sueviæ Ducis electio & unctio in Regem Romanorum.

INdicta igitur Confluentiæ ad Cathedram S. Petri XXII. Februarii Comitia ſtudio Alberonis Treverenſis Archi-Epiſcopi; ad quæ præter Adalberonem convenere Theoduinus Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Arnoldus Colonienſis Archi-Epiſcopus, tum Brunoni ſuffectus, Buggo Vangionum Præſul, Fridericus Sueviæ Dux, aliique Epiſcopi ac Principes, a quibus Conradus Dux REX ſalutatus. Vel eo ad id proniores fuêre, quod Legatus Apoſtolicus Apoſtolicæ Sedis aſſenſum promitteret, multique cum Adalberone Trevirenſi Archi-Epiſcopo averſarentur HENRICI ſuperbi elatos animos, quod ne eligentium quidem gratiam ſollicitare dignatus; tanquam aut merito aut rebus præclare geſtis, aut terrore potentiæ faſces ultro in manus venturi eſſent; eoque etiam inſolentior erat, quod jam Principes aliquot Regium illi nomen obtuliſſent. Quare Confluentiam feſtinatum; ubi in medio *Quadragesimæ* a Legato Apoſtolico inunctus eſt Conradus. Nam Colonienſis, cui id debebatur, quia nondum Pallio decoratus erat, *ut Otto* (a) *Friſingenſis ſcribit*, ceſſit Legato munus. Quinam vero ex Saxoniæ Epiſcopis interfuerunt, non reperio, certe Saxones principio huic electioni obſtitêre, quod pro Henrico Duce ſuo facerent.

Paſcha deinde Rex Coloniæ celebravit, magna Epiſcoporum & Principum frequentia. Nam cum novo iſtic Rege fuere Theodwinus Legatus Apoſtolicus, Arnoldus Colonienſis, Albero Trevirenſis Archi-Epiſcopi, Embrico Herbipolenſis, Albero Leodienſis, Wernerus Monaſterienſis, Udo Osnabrugenſis, Stephanus Metenſis, Nicolaus Cameracenſis, Andreas Ultrajectenſis, Rudolphus Halberſtadienſis Epiſcopi.

Horum nomina conſtant *ex tabulis Ultrajectenſis & Aquisgranenſis Eccleſiæ*, quas illic conſignarunt: quarum alteris Conradus Rex Comitatus Friſiæ: Oſtergoam & Weſtergoam, Andreæ Trajectenſi Epiſcopo reſtituit; alteris prædium Aquisgranenſibus confirmat. *Tabulas Trajectenſi Eccleſiæ* conſcripſit ARNOLDUS Colonienſis Archi-Epiſcopus, Vice-Cancellarius.

Schatenus in Annal. Paderborn. ad h. a. *Ex Ottone Friſingenſi L. VII. C. XXII.*
Ex Heda in Hiſtoria Ultrajectina. *Ex Pontano Lib. VI. Gelriæ.*
Ex Miræi Notitia Belgica C. 149, *Ex Gelenio.*

Aquisgrani fuiſſe coronatum Conradum Regem a Dietwino Cardinali Legato, aſſerunt Catalogi MS. Archi-Epiſcoporum Colonienſium.

Schannat. Hiſtoriæ Wormatienſ. Tom. I. p. 353. & *Otto Friſingenſis L. VII. c.* 22. unde convincitur erroris Schatenus Confluentiæ eum coronatum narrantis.

(*a*) Hoc Sæculo XVIII. prodiit anonyma diſquiſitio:
An Pallium ſit neceſſarium Archi-Epiſcopo inuncturo Regem Romanorum?
Et negativa Reſolutio hic:
Interim Legatus Apoſtolicus nonniſi *cedente* ſpontaneâ ceſſione Arnoldo Colonienſi auſus eſt Regem Conradum in territorio Colon. Archi-Diœc. ungere.

CONCILIUM TREVIRENSE

ANNO CHRISTI MCXXXIX. INNOCENTII II. PAPÆ X. CONRADI III. REGIS II.

SUMMA. Adalbero Archi-Epiſcopus Trevirenſis admittit & confirmat primum Præpoſitum Arneſteinii cœnobii.

ANNO Dominicæ Incarnationis MCXXXIX. Comes Lodewicus cum venerabili conjuge ſua Gauda (*a*) caſtrum ſuum Arnſtein in Trevirenſi Diœce-

Diœceſi conſtitutum ad laudem Dei omnipotentis Patris, & Filii , & Spiritus Sancti in honore Glorioſæ & intemeratæ Virginis Mariæ , & magnifici confeſſoris Nicolai in manus Godefridi Scholaſtici , & fratrum de gratia Dei (*b*) ſeque & omnia ſua libera contradidit voluntate , Marquardus etiam Capellanus, & Notarius ipſius Schwikerus quoque dapifer & alii milites quinque ſæculum abdicantes cum ipſo ſanctæ profeſſionis habitum induerunt , quorum Pater in Chriſto jam Dominus Godefridus ipſo tempore a venerabili Adelberone Treverorum Archi-Epiſcopo , & Apoſtolicæ Sedis in Teutonico Regno Legato , *in generali Synodo* ſolenniter eſt ordinatus.

Browerus in vita Ludovici Comitis de Arenſtein edita 1616. *Moguntiæ pag.* 10.

[*a*] Guda Borineburgica, *ait Reverendiſſimus Stivagienſis in Hiſtoria Ord. Præmonſtratenſis.*
(*b*) *Gratia Dei*, Cœnobium Ord. Præmonſtratenſis ad Salam Saxonicam ſitum, e quo Colonia XII. Canonicorum Arnſteinium deducta fuit.

SYNODUS MAGDEBURGENSIS

AB ANNO CHRISTI MCXXIX. AD MCXL. INNOCENTII II. PAPÆ XI. CONRADI III. REGIS III.

SUMMA. Ammenslovenſis Monaſterii ſtatus, mutatio, dedicatio, Abbatis benedictio, confirmatio.

IN Nomine Sanctæ , & Individuæ Trinitatis. Conradus Dei gratia Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus. Quomodo noſtri eſt officii in Divinæ laudis , & Dominici gregis augmento & pia cuſtodia jugiter inſudare , idcirco notificamus ſanctæ univerſitati tam præſentis , quam futuri temporis fidelium, qualiter Amenslovenſi Cœnobio in noſtra Parrochia ſito , perpetuum pacis & libertatis proſpeximus ſubſidium. Vir itaque religioſus , Hermannus Comes , nepos meus, cum conſenſu fratrum ſuorum Ottonis & Thiederici , eandem Eccleſiam ex hæreditate Parentum ſuorum conſtructam in manus piæ memoriæ deceſſoris *noſtri Norberti* , hujus ſanctæ Eccleſiæ Archi-Epiſcopi libertate donavit , & ex *Clericali ordine in Monaſticam* religionem per Dominum Arnoldum Abbatem ex Bergenſi cœnobio transmutavit. Hæc autem hujus donationis conditio fuit , ut eadem Eccleſia cum Abbate & fratribus inibi Deo famulantibus , ſub Mundiburdio Romanæ ſedis conſtituta , nec cuiquam hæredum , nec ulli prorſus ſpirituali, aut ſæculari perſonæ , quicquam terreni famulaminis vel privati juris debeat , ſed libera cum univerſis attinentiis ſuis ab omni exactione & violentia in ſuſcepta profeſſione perpetualiter ſecura permaneat. *ADVOCATIAM* vero ipſe pius Hermannus obtinuit , ſuiſque hanc legitimis hæredibus , & ex ipſis, ei qui natu major foret , concedendam ſub tali duntaxat pacto ſtatuit ; ut cum aſſenſu vel petitione Abbatis & fratrum omnia faciat , & nulla gravamina , aut violentiam eidem Eccleſiæ , aut famulis illius , aliqua occaſione inferat , ſed magis pium ſe illorum defenſorem & ad omnem profectum cooperatorem recognoſcat , nullumque exinde commodum præter Chriſti, & beati Petri gratiam requirat. Salubri quoque proviſione decretum eſt , ut obeunte Abbate nec Advocatus, nec alia qualiscunque perſona ad diſpenſationem Eccleſiaſticarum rerum ſine voluntate & petitione fratrum ſe aliquatenus ingerat : fratres vero liberam electionem Abbatis infra ſuum clauſtrum habeant, in qua nullius violentiam ſuſtineant , cui electioni ſolus Advocatus interſit , qui tamen nihil privato & quaſi potiori , ſed communi & ſimili cum fratribus jure & conſilio agere ibi ſe debere noverit. Quod ſi inter ſe idoneum patrem non invenerint , in Bergenſi monaſterio , unde primitus ille cœpit , ordo requirat ; quod ſi nec ibi , de quolibet Epiſcopi Magdeburgenſis clauſtro , ſecundum ordinem duntaxat Hirſaugienſium

ſium dignum eligant. Hanc igitur traditionem vel conſtitutionem præfatus Archi-Epiſcopus Norbertus de manu prædicti Comitis Hermanni ſuſcipiens, terribilis banni interminatione per authoritatem beati Petri & Romanæ Sedis confirmavit, favore & conſilio gravium virorum, qui huic negotio intererant, ſcilicet Epiſcoporum, Ludulphi Brandenburgenſis, Anshelmi Havelbergenſis, Abbatum Arnoldi Bergenſis, Irmenhardi Hildenslovenſis, Præpoſitorum quoque Friderici de majori Eccleſia, Friderici de Bivaria, Wicheri de S. Maria, Jetzonis Decani, Volcoldi vice Domini, aliorumque plurimorum, me quoque præſente & aſſentiente *cum tota Synodo Magdeburgenſi.* Anno Dominicæ Incarnationis. M. C. XXIX. Indictione VII.

Non longe vero poſt tempore prænominatis ſcilicet Norberto (*a*) Archi-Epiſcopo, & Hermanno Comite defunctis, ego Conradus ejuſdem ſanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ Dei diſponente Clementia, licet indignus ordinatus Archi-Epiſcopus, jam dictis duobus fratribus, cognatis meis ſcilicet, Ottone Comite, & Thiedetico petentibus, primi in præfato loco Amenslove Monaſterii dedicationem, Deo annuente cum Domino Anshelmo Havelbergenſi Epiſcopo peregi, ubi & omnia de ejuſdem cœnobii libertate & Abbatis vel Advocati privilegio, qui prælati ſumus a deceſſore meo, decreta & confirmata, ego quoque decrevi & confirmavi ſub gravi anathematis ſententia. Cujus rei teſtes aderant ſæpe nominatus Anshelmus Havelbergenſis Epiſcopus, Arnoldus Bergenſis Abbas, Everhardus Lutherenſis Abbas, Irminhardus Hildeslov. Jezo Decanus. Otto Comes, & tunc ejuſdem loci Advocatus cum Theodorico fratre & Bia ſorore, qui devotum huic negotio tribuerint aſſenſum, aſtante innumerabili utriusque ſexus multitudine Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XXXV. Indictione XIII.

Dehinc ratione & tempore poſcente, primum quoque ejusdem cellæ Abbatem venerabilem ſcilicet virum Bertholdum nomine, libere de Bergenſi clauſtro electum, ordinavi, ubi nihilominus tertio omnia ſuperius de ipſo & ejus Monaſterio ſancio banno, & præſentis privilegii teſtimonio corroboravi, annuentibus, & ſummo ſtudio corroborantibus *Wicbero* (*b*) Brandenburgenſi Epiſcopo, Arnoldo quoque Bergenſi, Irminhardo Hildeslov. Johanne Ballenſtadienſi, Burchardo Wimodeburgenſi Abbatibus. Gerhardo Præpoſito majoris Eccleſiæ, Friderico Præpoſito de Bivarā, Evermud Præpoſito S. Mariæ, Theodorico cum Biā ſorore, aliisque quam plurimis, *coram omni Eccleſiā Magdeburgenſi.* Hujus rei ergo teſtamenti conſtitutionem ſigilli noſtri impreſſione roboratam pro Cœnobio Amensloven, & omnibus attinentiis ejus, quæſitis vel adhuc inquirendis per inconvulſam B. Petri & Romanæ Sedis, noſtræque auctoritatem perpetuo anathemate & Divini judicii interminatione confirmamus. *Data Calendis Januarii, anno Dominic. Incarnat. MCXL. Indict. III.* Actum Magdeburg in Dei nomine feliciter. Amen.

Leuckfeldt antiquitat. Burſfeldenſ. Cap. 3. *pag.* 55.

(*a*) S. Norbertus obiit 1134. 6. Junii.
(*b*) Wigerus ex præpoſito Eccleſiæ B. M. V. Ordinis Præmonſtratenſis, anno 1139. eligitur Epiſcopus Brandenburgenſis, obiit 1160. XVII. Kal. Septembris.

CONVENTUS RATISPONENSIS

ANNO CHRISTI MCXL. (*a*) INNOCENTII II. PAPÆ XI. CONRADI III. REGIS III.

SUMMA. Quod Palatinus de Wittelspach nullam jurisdictionem in Miniſtros Epiſcopii Friſingenſis habeat, ſed ſolus Epiſcopus Friſingenſis.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Chunradus Divina favente Clementia Roman. Rex ſecnndus. Sicut Divina præordinante Clementia cæteris

(*a*) Error typi eſt. Spectat hæc Charta ad 1143. adeoque triennio poſtponenda.

teris mortalibus quodammodo ſupereminemus; ſic etiam Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas ab invaſione quorumlibet regali potentiâ a Deo nobis conceſſâ defendere debemus: per hoc enim & temporalia noſtra ſucceſſu reguntur proſpero, & ipſius miſerante clementia, qui dat ſalutem Regibus, gloriâ & honore coronabimur in cœlo. Noverit igitur omnium tam futurorum quam præſentium induſtria, qualiter Palatinus Otto Witelinespach noſtra fretus ammonitione judiciaria poteſtate, quam ſuper Miniſteriales Eccleſiæ Friſingenſis jure advocatiæ habere videbatur, prorſus abnegavit, & *in præſentia Epiſcoporum & cæterorum Principum*, compenſata ſibi tamen conſenſu totius Eccleſiæ convenienti utilitate ſecundum conſuetudinem curiæ omnino exfeſtucavit. Hujus rei gratia petitione chariſſimi fratris noſtri Ottonis ejusdem Eccleſiæ venerabilis Epiſcopi, tam pro conſervanda Friſingenſis Eccleſiæ antiqua libertate, quam pro reformanda pacis tranquillitate conſtituimus, edicto regali præcipientes, ne præfatus Palatinus vel aliquis hæredum ſuorum ullam deinceps judiciariam poteſtatem ſuper Miniſteriales Friſingenſis Eccleſiæ ſibi uſurpare præſumat; ſed ipſi Domino ſuo Epiſcopo debita ſubjectione inſerviant, & jure cæterorum Miniſterialium ſine aliqua inquietatione fruantur. Si quis vero, quod abſit hujus præcepti noſtri conſtitutum, infringere tentaverit, mille libras auri puriſſimi componat, quarum partem dimidiam Cameræ noſtræ, reliquam vero prælatæ Eccleſiæ perſolvat. Ut autem hujus præcepti noſtri pagina firma & inconvulſa omni tempore permaneat, impreſſione ſigilli noſtri eam inſigniri juſſimus, manu propriâ, ut intra apparet, corroborantes. Teſtes, qui aderant, ſubter notari fecimus; quorum nomina hæc ſunt: *Theodewinus Sanctæ Ruffinæ Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus*, *Heinricus Ratiſponenſis Epiſcopus*, *Embricho Wirceburgenſis Epiſcopus*, Theobaldus Marchio, Fridericus Advocatus Ratiſponenſis, Heinricus Præfectus Ratiſponenſis, Udalricus Comes de Lenteburch, Gebehardus Comes de Sultzebach, Adalbertus Comes de Bogen, & filius ejus Hartwicus, Engilbertus Comes Haſſenſis, Chunradus Comes de Dachowe, Conradus Comes de Valeja, Waltherus de Lovenhuſen, Marquardus de Bruenbach, Adalbertus de Moſeburch, Otto de Steina, Bernhard de Eigelwanck. Signum Domini Chunradi Romanorum ſecundi Regis invictiſſimi. Ego Arnoldus Cancellarius vice Henrici Moguntini Archi-Epiſcopi & Archi-Cancellarii recognovi. Anno Dominicæ Incarnationis MCXLIII. Indict. III. Regnante Chunrado Romanorum Rege II. anno Regni ejus III. Data eſt Ratiſpone in Chriſto feliciter. Amen.

Lunig. Parte II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 231. 232.

SYNODUS SALTZBURGENSIS

SUB CONRADO I. ARCHI-EPISCOPO SALISBURGENSI.

ANNO CHRISTI MCXLI. INNOCENTII II. PAPÆ XII. CONRADI III. REGIS IV.

Conradus ab Innocentio Papa delegatus Judex cognoſcendæ cauſæ: an Pabo Abbas S. Emmerani in Diœceſi Ratisbonenſi Simoniæ accuſatus jure ſit depoſitus ab Henrico Ratisbonenſi Epiſcopo?

Circa annum 1141. deceſſerat Engelfridus Abbas S. Emmerani, in cujus locum ſuffectus Pavo vel Pabo, quem de Simonia petitum Henricus Epiſcopus Ratisbonenſis loco movit.

Re ad Innocentium Papam delata hic Conrado Archi-Epiſcopo mandat per litteras cognitionem cauſæ, ut ad Ratisbonenſem Eccleſiam per ſemetipſum accedens diligenter inquirat, an judicium de ſimonia rite & ordine fuerit inſtitutum: ſin; Abbatem loco reſtituendum. Conradus indixit *Synodalem Conventum* judicium retexuit & Abbatem Pavonem abſolvit ab impacto crimine.

Quo facto Pontifex litteras per eundem

dem Abbatem ad Epiſcopum dedit pro reſtitutione.

Henricus Epiſcopus contemſit literas Pontificias nec accipere voluit, earumque latorem gravibus contumeliis affecit.

Quare Innocentius repetitas ſcripſit, quas per Archi-Epiſcopum voluit præſentari Henrico, ne, inquit, aut deſpiciantur, aut earum ſententia clam habeatur.

Erat autem reprehenſio Epiſcopi ex his capitibus. I. Quod Monaſterium S. Emmerani ad Romanam Eccleſiam pertinens ditioni Apoſtolicæ ſubtrahere nitatur; 2do quod litteras ad ſe miſſas earumque delatorem contumeliis affecerit, 3tio quod ad Synodalem Conventum venire contemſerit: ad extremum mandat Papa, ut intra viginti dies Abbatem integre reſtituat, alioquin ab officio Epiſcopali ſe noverit interdictum.

Hanſitz Germaniæ Sacræ Tom. II. pag. 240.

Effectus hujus Concilii ignotus eſt. Certe catalogo Abbatum Emmeranenſium nullus viſitur ad hoc tempus Pavo, ſed Engelfrido ſubjicitur Bertoldus ex Monaſterio Admontenſi accitus. Veroſimile eſt Pabonem jure ſuo ſponte ceſſiſſe.

Hæc Hanſizii reflexio ad hunc annum Germaniæ ſacræ Tom. II. pag. 240.

SYNODUS TREVIRENSIS

Anno Chriſti MCXLII. Innocentii II. Papæ XIII. Conradi III. Regis V.

Summa. §. I. *Relatio litterarum Apoſtolicarum ad Alberonem in Synodo.*
§. II. *Inveſtitura Abbatis Sprinkirsbacenſis de Eccleſia Keimeta.*
§. III. *Oppido Cellarum providet de curionibus.*
§. IV. *Eccleſiæ Elræ matrici reſtituit jus antiquum decimarum.*
§. V. *Auguſtinianos in Valendra collocat.*
§. VI. *Epiſtola apologetica S. Bernardi ad Papam pro jurisdictione Metropolica contra appellationes ad Curiam Romanam.*

§. I.

Fratres de Eccleſia Confluentina Alberonem quoque infeſtare cœperunt. Præpoſitum enim contra ejus voluntatem elegerunt, virum nobilem Dominum Ludovicum de Iſenburg, cum quo Romam magnis expenſis pergentes, litteras Apoſtolicas retulerunt Domino Archi-Epiſcopo, ſuæ voluntati valde contrarias. Quas cum Domino Archi-Epiſcopo in Synodo reſidenti obtuliſſent; ipſe ex animi commotione ipſas in terram abjecit. Unde apud Dominum Papam Innocentium II. accuſatus, ab ipſo eſt vocatus ad diem præſcriptum: & cum ad diem non veniſſet, Epiſcopali eſt officio ſuſpenſus. Hæc mala omnia venerunt ſimul ſuper illum, & de his omnibus liberavit eum Dominus. Romam enim veniens effecit, quod Abbas S. Maximini obedientiam ei promiſit, & juramento fidelitatem fecit, & electionem Confluentinorum caſſavit.

Geſta Treverorum apud Illmum Hontheimium Prodromi Hiſtoriæ Trevericæ Parte poſteriore pag. 776.

§. II. Nactus eſt a Wilhelmo (fuit is Comes Palatinus) Eccleſiam Keimetam Albero: quam in pleno Synodi conventu Richardo Sprinckirsbacenſi (Abbati) cum inveſtiendi jure, cum quinquaginta pauperum refectione eodem in loco procurata.

§. III. Inſuper deductos aliquot ex Monaſterio cœnobitas, S. Petri montem cum Eccleſia inſidere voluit, ad cujus montis radices Cellarum oppidum Moſellæ viſitur, quorum ſcilicet id munus eſſet, ut tanquam Curiones iſtuc ex

ex univerſa ſe incurvantis amnis parœcia venientes, & ſacro fonte luſtrarent, & vivos Sacramentis, Deique verbo paſcerent, & mortuos ſepelirent.

§. IV. Hac eadem in Synodo cauſa Eccleſiæ Elræ, pagi apud Moſellam non obſcuri, agitata videtur, ob jus antiquum illi ab Edegranis vicinis ademptum, vel interverſum. Quippe vicini tractûs Eccleſiarum complurium per fluminis ſinum mater numerabatur Elrenſis Parochia, S. Hilario ſacra, cui vicinitas omnis prolixa liberalitate cenſum & decimas inferebat: cum forte Edegrani, erecto S. Arnulphi memoriæ ſacello, & quæſito ſacerdote, Divina ſibi ſeorſim procurare, & condere domi mortuos cœpere: atque, ut difficulter invaleſcenti obſiſtitur conſuetudini, evenit poſt hæc, ut Lambertus Curio, ſeu ob paucitatem ſuorum, ſeu benevolentiam erga vicinos, Synodi ſenatum in Edegram, quod fieri in Elra ſolebat, transferret, quo uno facto latebra quæſita occultandi vel obruendi vetus Elrenſium jus: qui, cum hoc tempore fructu & priſca dignitate carerent, depellendæ ſervitutis gratia cauſam ſiam apud Alberonem dixere, cum præcipuo jam tum jure nixi Edegrani, ad templi ſui ſarta tecta, & novorum operum molitiones ab his ſubſidia cogerent. Etſi vero quid pro æquo & bono in Synodo definitum ſit, non ſatis ex veteribus cognoſcatur, Alberonem tamen apparet Elrenſes à ſervitute vindicaſſe: at penes Edegranos reliquiſſe prærogativam occupati honoris.

§. V. Eadem in Synodo familiæ S. Auguſtini cœnobitas, Folmanni Abbatis rogatu e vico Lonechio in pagi Valendræ viciniam proxime Rhenum apud Confluentes tranſtulit, raraque beneficentiâ complexus advenas, novalium, & pecorum decimas eis remiſit, ſimilique onere fundos, quos in prædio Valendra Reinbaldus & Sigefridus Iſenburgii donarant, levavit. Denique ab omni ſolutis ſæcularium jurisdictione, retento ſibi imperio ſummo, juris adminiſtrandi copiam fecit. Acta hæc Treviris in generali Synodo ANNO MCXLII. Indictione V. teſtes cum aliis Godefridus Prumiæ, Bertolfſus S. Eucharii, Giſelbertus de Lacu, Stephanus de Mediolacu Abbates. Walramus Arluni, Fridericus Viennæ Comites.

Browerus L. XIV. Annal. ad h. a.

§. VI. *Epiſtola S. Bernardi, qua Innocentium II. Papam M. orat pro tuenda Alberonis Archi-Epiſcopi Treverenſis Metropolitica auctoritate, præſertim adverſus appellationes ad Sedem Romanam.*

Amantiſſimo Patri & Domino Innocentio ſummo Pontifici ſuus Bernardus, quod ſuus. Fideliter loquor, quia fideliter amo. Nec enim ſincerus eſt amor, ubi dubietatis ſcrupulus ſuſpicionis ſecem retinet. Querimonia Domini Trevirenſis non eſt ei ſolius, ſed communis multorum, eorumque præcipue, qui ſinceriori affectu vos diligunt. Vox una omnium, qui fideli apud nos cura populis præſunt, juſtitiam in Eccleſia deperire, annullari Eccleſiæ claves, Epiſcopalem omnino viIeſcere auctoritatem, dum nemo Epiſcoporum in promptu habebat ulciſci injurias Dei, nulli liceat illicita quævis, ne in propria quidem parœcia, caſtigare. Cauſam referunt in vos, curiamque Romanam. Recte geſta ab illis (ut ajunt) deſtruitis, juſte deſtructa ſtatuitis. Quique flagitioſi & contentioſi de populo ſive de clero aut etiam ex Monaſteriis pulſati currunt ad vos, redeuntes jactant, & geſtiunt, ſe obtinuiſſe tutores, quos magis ultores ſenſiſſe debuerant. Annon gladius Phinees promptiſſime atque juſtiſſime eductus fuerat ad condemnandum inceſtuoſum concubitum Drogonis & Milis? Sed confuſus atque retuſus abiit retrorſum, ſcuto nimirum Apoſtolicæ defenſionis oppoſito. Proh pudor, quos cachinnos res iſta movit, & movet Eccleſiæ inimicis, eisque etiam ipſis, quorum fortaſſe metu aut favore a recto tramite abducti ſumus! Amici confunduntur, fidelibus inſultatur, Epiſcopi ubique in opprobrium veniunt & contemptum, quo-

quorum dum recta judicia contemnuntur, veſtræ quoque plurimum derogatur auctoritati.

Ipſi ſunt enim, qui honorem veſtrum zelant, qui veſtra pro pace, & exaltatione laborant fideliter, quidem, ſed vereor, ne inefficaciter. Quid vobis vires minuitis? Quid robur veſtrum deprimitis? Quouſque retunditis arma fidelia militantia vobis, humilitatis corona erecta veſtræ virtutis, & ſalutis? Plorans plorat deſolationem ſuam apud Tullum Eccleſia S. Gangulphi, nec eſt, qui conſoletur eam. Quis ſe enim opponat brachio excelſo, torrentis impetui, ſummæ arbitrio poteſtatis? Eandem ſe ſuſtinere beatus Paulus violentiam apud Virdunum conqueritur, Archi-Epiſcopo jam non valente eum defendere ab inſania Monachorum, quippe Apoſtolicis ſuſtentationibus amplius confirmata; quaſi non ſatis per ſe inſanirent. Quid quæſo novæ rationis tandem inventum eſt, ut, quod ſemel bonæ famæ & vitæ canonicis veſtra fuerat provida, & neceſſaria diſpenſatione conceſſum, ſecundo confirmatum, tertio, ut ajunt, roboratum, rurſum veniat in jus, revocetur in diſcuſſionem? Siquidem & duo illa ſupra memorata, per vos nihilominus ſancita, per vos & convulſa dicuntur. Talibus hoſtiis non promeretur Deus, heu, non placatur ira, non conciliatur gratia, non provocatur miſericordia. Pro his atque ſimilibus necdum avertitur furor Domini; ſed adhuc brachium ejus extentum, & virga illa apud Hieremiam vigilans ſuper peccata noſtra.

Et quidem iratus eſt Deus Schiſmaticis: ſed Catholicis nequaquam propitius. Eccleſia quoque Metenſis gravi (quod vobis bene compertum eſt) Epiſcopi & Clericorum contentione periclitatur. Super quo, quid decernere vobis placuerit: vos ſcitis: ſed pax nondum eſt, nec proxime futura ſperatur. Ego (ut quod ſuper his meæ viſum eſt parvitati, non taceam) & hoc & duo illa alia, Tullenſe dico & Virdunenſe, terminanda negotia ſecurius Metropolitano atque convenientius poſſe committi putaverim, qui & omnia novit, & in multis probatus, Eccleſiæ teſtimonio fidelis inventus eſt. Alioquin videte, quid illis Epiſcopatibus faciatis, Metenſi ſcilicet atque Tullenſi, quia, ſi verum fatear, videntur eſſe abſque Epiſcopis, & utinam abſque tyrannis. Tales cum defenſantur, ſuſtentantur, honorantur, foventur, mirantur nimirum, & ſcandalizantur multi, qui illa in minoribus & vita eorum certiſſime ſciunt, quæ magis eſſent, non dico in Epiſcopis, ſed etiam in quibuslibet ſæcularibus damnanda penitus & execranda. Quæ quidem & me ſcribere puduit, nec vos decuiſſet audire. Eſto, quod nemine accuſante, non poſſint deponi; nunquid tamen, quos paſſim accuſat fama, Apoſtolicæ ſedis eſſent familiaritate ſpeciali donandi vel amplius exaltandi?

Quonam enim merito ſuæ vel ſacerdotalis ſanctitatis vel Epiſcopalis honeſtatis obtinuit Metenſis, ut & electio facta a canonicis, ad nutum ejus una cum Eccleſiæ libertate caſſetur, & Primicerius ad conſilium ejus contra illius Eccleſiæ privilegia eligatur? Quam juſtius honeſtiuſque, ſi veſtræ placuiſſet diſcretioni, homo majori dignus honore, debito proprioque non privaretur? Treverenſem dico, quem & ab hoc, & a cæteris Diœceſis ſive terminandis negotiis, quaſi ſuſpectum, aut minus expertum non ſine murmure multorum Deum timentium excluſiſtis. Credite fideli veſtro, quia Provinciæ illi, quantum comperi, omnino non expedit.

Hæc ſcribens præſumptionis metuerem notam, ſi neſcirem, cui, & neſcirer, qui ſcribam, ſed novi ingenitam manſuetudinem veſtram; novi & me notum vobis, & affectum, quo hæc audeam apud vos dulciſſime & amantiſſime Pater. Iterum de Treverenſi, ut ſciatis, qualiter nuntium ejus ſuſcipi oporteat, & verba, quæ portat, dico vobis, quod magnum locum tenet in regno illo, vobis & Eccleſiæ Dei homo fidelis & conſtans & nullatenus malevolis & ſubverſoribus aſſenſum præbens, a quibus non deeſt eis frequens & ſatis importuna tentatio; nec deerit inſultatio, ſi quo minus a vobis eum exaudiri contigerit. Nuntium in fine commendare volui, ſed ſatis eum ſuæ hone-

honeſtatis commendant merita, præcipueque amor ſpecialis & fidelis devotio, quia ipſum vobis firmiter inhærere, ſi non crederem, nequaquam per eum tam familiaria ſcriberem.

Illmus Honthemius Tomo I. Hiſtoriæ Diplomaticæ Treverenſis No. CCCLIX.

Epiſt. 178. *S. Bernardi ex Editione Merloni Horſtii* adnotantis, hanc Epiſtolam conſonare *Capiti II. Libri III. de Conſideratione* ad Eugenium Papam, in quo Sanctus Doctor gravi querimonia intempeſtivas provocationes ad Romanam Curiam, earumque incommoda, vehementer perſtringit. Similis eſt illa *Broweri Lib. XIV. Annal. Treverenſium* ad hunc locum Alberonis Epiſtola. In his itaque moribus, cum pars offenſa, læſaque ad Archi-Epiſcopum confugere, Epiſcopi Provinciales pars Metropolitanum judicem recuſare, & Romanæ Curiæ judicia periclitari præoptant, illico omnibus patefit janua juſſa atque judicata detrectandi, miſcendi per æqua iniqua, infima ſummis. Unde ad extremum deterrima cuique licentia incidebat ab Archi-Epiſcopo provocandi ad Apoſtolicæ Sedis tribunal contra ſui Epiſcopi decreta. *Merlonus in annotationibus ad Tomi I. S. Bernardi pag.* 53.

CONCILIUM PROVINCIALE
MOGUNTINUM,
AB HENRICO ARCHI-EPISC. MOGUNTINO CELEBRATUM,
Anno Chriſti MCXLIII. Cœleſtini II. Papæ I. Conradi III. Regis VI.

SUMMA. Lis, quæ Erfordienſem, & Diſibodebergenſem, Abbates diutine exagitaverat, componitur.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. *Heinricus*, Dei gratia, Maguntienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, notum fieri volumus cunctis Chriſti-fidelibus præſentibus & futuris, quomodo Sancti Spiritus inſpiratione, & noſtro, aliorumque Venerabilium & Religioſorum Virorum conſilio, determinata ſit diuturna altercatio Fratrum Ss. Apoſt. Petri, & Pauli, in Erphesfurt, & Fratrum de S. Diſibodo, ſuper injuſta prædii ablatione in Biſcofesrode: multis annis plures Synodos prædictorum Monaſteriorum Abbates frequentaverunt, utrique Privilegia, & viros teſtes legitimæ traditionis coram præſentare ſe poſſe proclamaverunt, ſed nec juſtitiam, nec miſericordiam obtinere valuerunt.

In *Generali* ergo *Synodo*, quam apud *Moguntiam* habuimus in menſe Martio, prædictorum Monaſteriorum Abbates in Synodo ſurrexerunt, antiquam querimoniam ſuper deprædatione locorum ſibi commiſſorum replicaverunt, & juſtitiam Synodi ſuper hoc poſtulaverunt. Placuit igitur nobis, & venerabilibus Abbatibus, religioſisque Præpoſitis, utriusque Ordinis, aliisque ſapientibus Viris, tam Eccleſiaſticis, quam Sæcularibus, ut non juſtitiâ, ſed conſilio duarum partium, altercatio terminaretur; quod, cum utræque partes laudaſſent, in id conſilii totus Conventus unanimiter concordavit, ut quicquid prædii de Biſcofesrode poſſeſſores injuſti, noſtra auctoritate cogente, ſive pretii quantitate ſuadente, remitterent, prædictorum Fratres Cœnobiorum inter ſe charitative perpetuatim dividerent; ſi aliquid pro redemptione dandum eſſet, æqualiter darent, redemptumque æqualiter poſſiderent: ſi una congregatio aliquid ex hoc prædio reacquireret, redemptum eadem cum alia partiretur. Ergo notum ſit unicuique nos ejusdem prædii partem, Curiam videlicet a *Giſelberto*, quondam Vice-Domino recepiſſe, & eam prædictis Abbatibus æqualiter dividiſſe. Item; notum eſſe volumus: quod Cella S. Martini juxta Falkanaha, & prædia ad illam pertinentia non ſunt cum hoc prædio dividenda, quoniam Dominus *Rutbardus* Archi-Epiſcopus, cujus nos vicem gerimus, ante plures annos, quam prædium in Biſcofesrode ad Erpesfurt delegaret,

garet, ſuadente fratre ſuo, Domino videlicet *Diedone*, qui eam ſibi ſpecialiter manſionem elegerat, eandem Cellam cum prædiis ad illam pertinentibus Sanctorum Apoſtolorum Principibus delegavit.

Ut autem hæc omnia, quæ a nobis determinata ſunt, & in hac Cartha prænotata, rata & inconvulſa permaneant, auctoritate ſigilli noſtri corroboravimus, ut nulli poſt hæc liceat horum aliquid permutare, vel irritum facere. Iſtarum autem rerum Teſtes ſunt:

Burchardus, Argentinenſis Epiſc.
Anſelmus, Havelbergenſis Epiſc.
Hartmannus, majoris Eccleſiæ Decanus, & S. Stephani Præpoſitus.
Heinricus, majoris Eccleſiæ Cuſtos, & Erphesfurdenſis Præpoſitus.
Gerlacus, Sancti Victoris Præpoſitus.
Arnoldus, Præpoſitus, & Camerarius.
Goteboldus, Friteslarienſis Præpoſitus.
Magiſter Willehelmus.
Gozbertus, Cantor, & Præpoſitus.
Adelbardus, S. Severi Præpoſitus.

Abbates:

Wernerus, de S. Albano.
Folmarus, Hirſaugienſis.
Cono, S. Diſiboti.
Heinricus, S. Jacobi.

Regulares Præpoſiti.

Erenfridus de Winckele.
Antonius de Eleſeſtat.
Guntherus de Lupoldesberc.

Comites.

Emicho de *Linungen*.
Conradus de *Chreberch*.
Dammo de *Hagenowa*.
Wiggerus, & frater ejus *Godefridus* de *Huſte*.
Retherus de *Wende*.
Dudo de *Ruſteberch*, urbis Præfectus.

Miniſteriales:

Embrico, Ringravius.
Dudo, & *Meingoz* frater ejus.
Rothardus, Vice-Dominus.
Dudo, Scultetus.
Cunrat de *Gesmare*.

Acta ſunt autem hæc anno Domin. Incarnationis Milleſimo, centeſimo, XLIII. Indict. VI. Regnante Rege *Cuonrado*, hujus nominis Tertio.

Ex codice MS. Bibliothecæ S. Michaelis Bambergæ deſcripſit Cl. Schannat. b. mem.

§. II. *Diploma Henrici Archi-Epiſcopi Moguntini in eadem Synodo, quo bona & poſſeſſiones Monaſterii S. Petri Erfordiæ, ſub protectione ſua recipit.*

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus Chriſti-Fidelibus tam modernis, quam poſtfuturis, quod Ego HENRICUS DEI gratia Moguntinæ Sedis Archi-Epiſcopus Prædeceſſorum meorum Religioſis Inſtitutis devota mente conſentio, & quidquid ab eis in honorem Dei, & laudem ſancitum eſt, ſanctum teneo, & quidquid ab eis canonice reprobatum eſt, irritum teneo, & quidquid ab eis Eccleſiaſtica auctoritate in melius commutatum eſt, utilitatis aut neceſſitatis cauſa, ratum eſſe cenſeo: ſi quid vero ex his, quæ decreverint per negligentiam, vel antiquitatem depravatum eſt, aut oblivioni traditum eſt, libenter & devote pro conſilio Catholicorum Virorum, & pro poſſe meo reſtauro; hujus itaque benevolentiæ conſtantia firmatus, Abbatiam S. Petri in Erffort in patrocinium meæ defenſionis aſſumo, & quidquid honoris & utilitatis ab anteceſſoribus meis ei collatum eſt, Ego non imminuo, imo ſi adhuc quid deeſt, libenter ſupplebo: enim vero cum tempore Archi-Epiſcopi SIFRIDI, Canonici abſque Monachis Erphesfurt Deo ſervirent, & contemnentes Sæculum ſe extra Erphesfurt ad Monachorum transferrent conſortium, ex conſilio Canonicorum, Monachorum, Laicorum, zelum Dei habentium, Canonicos, qui tunc Montem S. Petri inhabitabant, cum charitate, & paſtorali diſpenſatione removit, *& celebrata Synodo omnibus Catholicis*, qui ibi aderant, unanimiter in ipſum conſentientibus, Monachos ibi ſubſtituit, ut in tam celebri loco pœnitentes invenirent, quo confugerent, & ſæcularium hominum ineptias, Monachorum orationes, & exempla temperarent, quod poſtquam Banno, & Privilegii ſui atteſtatione confirmavit, prædictam

dictam Abbatiam, tam ipſe, quam ſucceſſores illius prædiis & mancipiis, cæterarumque neceſſariarum rerum largitionibus, magnifice locupletavit, & ab omni ſæculari exactione, & ab omni perſonarum ſæcularium prægravatione, eam liberam eſſe conſtituit, ſicque factum eſt, ut locus ille cooperante Gratiâ Dei in omnibus feliciter procederet, & per oblationes Fidelium, uſque ad hæc tempora pulchre & honeſte ſubſiſteret: unde & Anteceſſores mei eundem locum in defenſione ſua habuerunt, & eum diligentes inſtituta illius Privilegiis firmaverunt, ego quoque Majorum meorum beneficentiæ conſentiens, Litterarum & Sigilli mei confirmatione & ſub vinculo anathematis decerno, ut quidquid ipſe locus habet in prædiis, in mancipiis, paſcuis, ſylvis, cultis & incultis, in areis, ædificatis & ædificandis, in pratis, & agris, in molendinis, in hortis, aquis, piſcationibus, aquarumque decurſibus, denique in omnibus rebus utenſilibus & poſſeſſionibus ſeu modo habitis & hic ſubſcriptis in Erffort, in Alich, Bindersleben, Tutelſtete, Weytere, Mulhuſen, Stuchsfurt, Honige, Tiſental, Crotendorf, Nabawinede, Bachſtete, Franckenrode, Enzenrode, Eiſſelyben, Aſſchere, Abterode, Huren, Baldeſtete, Walren, Sweſtete, Utſtete, Gotenſtete, Rode, Frinſtete, Geuriſlyben, Ingeriſlyben, Eiſlyben, Buſeleyben, Kirſpeleyben, Vipeche, Tutileyben, Aroltishauſen, Tunzrenhuſen, Fladehindorf, Hainme, Rugeriſleyben, Suzere, Summeringen, Tabcha, Talheym, Topfſtete, Blanckenberg, Urleyben, Hagen, Hochdorff, Golſa, Kirchenheiligen, Gisbotisleyben, Hachſtete, Linderbach, Mittelhauſen, Tundorf, Eichelborn, Balnhuſen, Boleſtete, Dachebeche, Turowa, Biſſchoverode, Berringen, Muntheszelle: ſeu adhuc juſte adipiſcendis, a nullo lædatur, a nullo calumniam malitioſe patiatur, ſit liber ab omni ſæculari exactione, ab injuſta Advocatorum, ſeu aliarum laicarum perſonarum prægravatione, in eligendo Abbate liberam in Deo habeat poteſtatem, vel in proprio, vel alieno Clauſtro ejusdem converſationis: quod ſi omnium Prædeceſſorum meorum Privilegia, vel per negligentiam perdita, vel quod abſit incendio fuerint concremata, hujus Privilegii noſtri auctoritate, ſint cuncta pleniter reparata: ſi quis contra auctoritatem, rapinis, incendiis, vaſtationibus, ſeu aliis infeſtationibus inquietaverit locum illum, cum Diabolo & Angelis ejus, æterno nunquam ſalvandus, deputetur incendio. Hujus ita noſtræ Confirmationis Teſtes ſunt: Burchardus Argentinenſis Epiſcopus, Anselmus Havelbergenſis Epiſcopus, Hartmannus Majoris Eccleſiæ Decanus & S. Stephani Præpoſitus, Henricus Majoris Eccleſiæ Cuſtos & Erffordenſis Præpoſitus, Gerlacus S. Victoris Præpoſitus, Arnoldus Præpoſitus & Camerarius, Goteboldus Friſlarenſis Præpoſitus, Magiſter Wilhelmus, Gozbertus Curator & Præpoſitus, Adelhardus S. Severi Præpoſitus. *Capellani*: Godefridus, Conradus, Giſilbertus. *Abbates*: Wernherus de S. Albano, Volmarus Hirſaugienſis, Cuno S. Diſiboti, Henricus electus S. Jacobi. *Regulares Præpoſiti*: Erenfridus, W. de Winchele, Antonius de Eleſeſtat, Gunterus de Lupoldesberg, Emicho de Linungen, Conradus de Chireberech, Tammo de Hagenowe, Wiger & frater ejus Godefridus de Huſte, Retherus de Werede, Dudo de Ruſteberg urbis Præfectus. *Miniſteriales*: Embrico, Ringevig, Dudo, & Megengotus frater ejus, Ruthardus Vice-Dominus, Dudo Scultetus, Conradus de Geſmare.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo, Centeſimo quadrageſimo tertio, indictione ſexta, regnante Rege Conrado hujus Nominis tertio. Data Moguntiæ XIII. Kal. Aprilis, per manum Sigeloi Notarii.

Ex Codice MS. Erfordienſi.

SYNODUS LEODIENSIS

ANNO CHRISTI MCXLIV. LUCII II. PAPÆ I. CONRADI III. REG. VII.

Adelbero Epiſcopus ratificat tranſitum Eccleſiæ Alnenſis a communi Clericorum vita ad profeſſionem Regulæ Canonicæ S. Auguſtini.

EGo Adelbero Dei gratia Leodienſium humilis Miniſter, Alnenſem Eccleſiam conſiderans quotidianis laborare defectibus, & cum detrimento religionis facultatum & poſſeſſionum ſuarum grave ſuſtinere diſpendium, *communicato cum Eccleſia noſtra conſilio* poſtulanti venerabili fratre *Radulfo* loci ipſius Abbate: qui de *communi* Clericorum vita *ad regularis* profeſſionis ſe nitebatur transferre propoſitum, Eccleſiam ipſam ſecundum regulam B. Auguſtini cenſui ſub ejuſdem perſonæ regimine convenientius ordinandam. Quo de religionis propoſito, quod in animo habebat implente, piæ converſionis effectu & ad Dominum ſub regulari habitu tota mentis intentione converſo confirmare dignum duxi, Pontificalis autoritatis munimine, quod agebat, & novum Eccleſiæ ſtatum ad honorem Dei & Apoſtolorum Principis Petri & Pauli, quorum honore & nomine dedicata prædicta eſſe cognoſcitur Alnenſis Eccleſia manſuro in perpetuum privilegio communire: ne novella plantationis germina male radicata & novus turbo diſperderet & antiquus ille Chriſtiani nominis inimicus aditum inveniret, quo pullulantis boni honeſtatem devenuſtare poſſet in ſemine. Statuimus ergo & Epiſcopali autoritate decernimus, ut prædicta Eccleſia ſub regulari habitu, & B. Auguſtini regula perpetuo in poſterum tempore perſeveret, nullique unquam ſæculari vel Eccleſiaſticæ perſonæ liceat noſtrum hoc mutare vel evacuare decretum: ſed in convulſa maneat & illi tota noſtra diſpoſitio, & decedente ipſius loci Abbate, ſecundum Canonum inſtituta & B. Auguſtini regulam ſucceſſor eligatur idoneus, cum noſtro ac ſucceſſorum noſtrorum aſſenſu & dono, qui & Leodienſi Eccleſiæ debitam in omnibus exhibeat ſubjectionem, & obedientiam ſecundum antiquam ejuſdem Eccleſiæ conſuetudinem in ordine vicis ſuæ mihi & ſucceſſoribus meis, cum neceſſitas fuerit, tanquam Capellanus aſſiſtat, ſalvo ſtatu & honeſtate ordinis ſui & juxta religionis propoſitum circa ſubditos ſalutem operetur animarum. Habitus autem Deo inibi ſervientium fratrum talis erit, qui occaſione vanitatis careat & nihil novitatis aut ſuperfluitatis redoleat. Cappas geſtent nigras, & ſuperpellicea linea, quæ ne reprehenſionis aliquid aut detractionis habeant. *Ne ſi forte cauſis exigentibus in conventum noſtrum venerint, diſſimiles nobis habitus novitate inveniantur.* Si quis autem hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens temere contraire tentaverit, & quod tam juſte quam rationabiliter factum eſt, voluerit iniqua machinatione convellere, æternæ maledictioni ſubjaceat, atque a Sacratiſſimo Chriſti JESU corpore & ſanguine alienus fiat, & Apoſtolorum Principis Petri & Pauli ſentiat offenſam, quos eadem Eccleſia defenſores habet & advocatos. Actum Leodii feliciter anno ab Incarnatione Dom. MCXLIV. Indict. VII. regnante Conrado hujus nominis II. præſidente Leodienſi Cathedræ Alberone II.

Huic rei teſtes interfuerunt: Henricus Præpoſitus, Ebertus Archi-Diaconus, Dodo Archi-Diaconus, Joannes, Philippus, Archi-Diaconi. Rembaldus Decan. Nicolaus Canonicus, & Præpoſitus S. Dionifii, Guido de Wahart Canonicus, Petrus Canonicus, Balduinus Canonicus & Magiſter Scholarum, Ebertus Abbas S. Jacobi, Wahelinus Abbas S. Laurentii, Lucas Abbas beatorum Apoſtolorum in Cornelio-monte, Arnulfus Abbas de Gemblou.

Fiſen Hiſtoriæ Leodienſis Lib. X.
In notationibus adjectis pag. 405. 406.

CONCI-

CONCILIUM PROVINCIALE HALLENSE,

SUB CONRADO I. SALZPURGENSI ARCHIEP. CELEBRATUM, Anno Chriſti MCXLV. Eugenii III. Papæ I. Conradi III. Regis VIII.

In cauſa controverſa inter Burenſis & Admontenſis Monaſteriorum, Abbates.

SCiant tam præſentes, quam etiam poſteri, quod *Udalricus*, liber homo de Elſendorff cum ſæculo renuntiare deliberaret, Burenſe Cenobium adiit, filiamque ſuam, nomine *Richizzam* ſecum adduxit, & an ibi remanere poſſet ad profectum ſalutis ſuæ, ſolerter explorare cœpit; nulla obedientiæ profeſſiooe vel præmiſſa, vel ſequente; gladium depoſuit, filiam ſuam non ſuper Altare, ſed coram Altari, in manus *Chunradi*, Salisburgenſis Archi-Epiſcopi, ad Monaſticæ vitæ profeſſionem Deo obtulit: pro remedio autem animæ ſuæ curtem 1. in Elſendorff cum vineis ſuis, quas in montanis ex hæreditate patris habuerat, eidem Altari tradidit, reliqua ſibi, filiæque ſuæ ſervare deliberavit, donec videret, ſi ibi remanere ſibi complaceret.

Videns tandem non eſſe ſibi proficuum, ſi ſe per obedientiæ vinculum aſtringeret ad idem Cenobium, tum quia Monaſticæ Religionis ibi collapſum fuerat ædificium, tum quia Auguſtenſis Epiſcopus idem impetebat Monaſterium, volens illud in ſuum trahere Dominium, ſicut libere venerat, ſic libere de eodem loco receſſit, filiamque ſuam, quam in manus Archi-Epiſcopi, Deo coram Altari, non ſuper Altare obtulerat, ſecum abduxit, ac in noſtrum Admontenſe Cenobium ſecedens, prædia ſua apud Elſendorff, quorum nomina hæc ſunt: Lintchirchen, Tanhuſen, Lagenbach, & Surloch, cum Eccleſia decimali in manum Traditoris ſui *Adelberonis* de *Morlbach*, ea conditione tradidit: ut ubicumque ejus præfata filia Richiza ſub Monaſtica profeſſione Deo ſervitura remaneret, ipſe Traditor prænominatæ hæreditatis Traditionem eidem Monaſterio ſollempniter conferret.

Eandem ſane Filiam Dominus Archi-Epiſcopus Salisburgenſis in Saxoniam, in Monaſterium, quod Truoberh vocatur, diligenti commendatione transmiſit: ſed inſurgente ſuper eam nimio propinquorum ſuorum clamore, qui eam mundo magis, quam Deo optabant ſervire, Epiſcopus Halverſtadenſis, ipſius cognatus, eorum precibua compulſus, eam de Monaſterio abſtractam aviæ ſuæ reddidit, quæ, cum eam nigris veſtibus exſpoliatam albis veſtibus induiſſet, eamque precioſis monilibus auri oneratam magis quam ornatam, nec minis, nec precibus, nec promiſſionibus flectere potuiſſet, quin ornamenta ab illa ſibi impoſita abjiceret, & ſuis ea pedibus conculcaret: tandem *Conventus ſolemnis* tam propinquorum ejus, quam & ſpiritualium virorum agitur, ipſaque puella in medio ſiſtitur; optione igitur ſibi data, ut quorſum ire deliberaret, eo ſe libere verteret. Carne ſibi propinquoa reliquit, Spiritus Sancti conjunctos elegit & ad eos tranſiit; ſicque cum magno omnium ſpiritualium gaudio ad Monaſterium rediit. Tandem Dominua Archi-Epiſcopus pro ea miſit, & multis vel litteris, vel precibus, ut ſibi redderetur, vix obtinuuit, eamque ſibi redditam ad Monaſterium noſtrum honoriſice transmiſit.

Interea Abbaa Burenſis *Waltherus*, præfatum fratrem noſtrum, Dominum Udalricum, de promiſſa ſuo Monaſterio obedientia, falſo impetere cœpit, ita ut per falſam querimoniam litteras Domini P.P. Innocentii II. acquireret, quibus eum a noſtro Monaſterio abſtractum, ad ſuum venire conſtringeret; tandem poſt multas impetitiones præfati Abbatis, præcepto Domini Chunradi Saltzeburgenſia Archi-

Archi-Epiſcopi, Abbas Monaſterii noſtri Dominus *Gotefridus* eum ſecum *in Conventum Hallenſem* adduxit, ubi præſentia ipſius Archi-Epiſcopi, Brixinenſis Epiſcopi, multorumque Abbatum, & præpoſitorum, Clericorum & Laicorum, judicio totius Eccleſiæ, ipſe hoc obtinuit, quod Abbati Burenſi de obedientiæ profeſſione nihil debuerit. Cum igitur jam dictus Abbas nec ſic quicquam effeciſſet, ſtatim filiam ejus cœpit impetere, licet non eam, ſed per eam, hæreditatem prænominatam obtinere voluit.

Facta ergo anno MCXLV. generali totius Bavariæ *Synodo*, præſidente præfato Archi-Epiſcopo Chunrado, cum ſuffraganeis ſuis: *Ratisponenſi*; *Friſingenſi*; *Pataviensi*: *Gurcenſi*; abſente ſolo Brixinenſi; coram frequentia Abbatum, Præpoſitorum, totius etiam Cleri & populi, Abbas Burenſis ſurrexit, ſororemque noſtram, quaſi ſuam oblatam, requirere cœpit, Abbatem *S. Georgii* de *Intal*, & præpoſitum *Dietrammum*, in teſtimonium conatus eſt producere, qui ambo in præſentia Synodi Canonice ab Archi-Epiſcopo requiſiti, confeſſi ſunt nihil ſe de ſororis oblatione, juxta Abbatis querimoniam, vel vidiſſe, vel audiviſſe; Abbas rurſus alia die idoneos teſtes ſe producturum perhibuit, ſequentique die Eccleſiæ ſuæ famulos in teſtimonium adduxit. Friſingenſis Epiſcopus teſtimonium illud famulorum ſuper fœminam liberam non eſſe idoneum vel legitimum judicavit, ejusque Judicium tota Synodus Bajoariorum Epiſcoporum, Abbatum, Præpoſitorum, Principum, Clericorum & Laicorum, comprobavit. Sic generali totius Synodi ſententia eſt diffinitum, & Eccleſia noſtra, pro iſta cauſa, Burenſi Monaſterio nullum ulterius reddat reſponſum.

Ex veteri Chartario Admontenſi deſcripſit Cl. Schannat. b. m.

Anno 1145. Patavii colloquium habuit Conradus I. Archi Epiſ. Salisburgenſis cum ſuffraganeis ſuis, Henrico Ratisponenſi; Reginberto Patavienſi, Romano Gurcenſi Epiſcopo, Eberhardo Præpoſito Babenbergenſi, præſentibus etiam quam plurimis Abbatibus & Præpoſitis, aliisque diverſæ profeſſionis. Ibi ventilata eſt lis inter Abbatem Admontenſem & Saltzburgenſem, propter quasdam poſſeſſiones in valle Admontenſi.

Hæc ex relatione Eberhardi Archi-Epiſc. in codice Diplomatico Admontenſi N. XXX. deſcribit Hanſitz. Tomo II. Germaniæ ſacræ in Hiſtoria Archiepiſc. Salsburg.

Quæ Synodus Patavienſis hujus anni 1145. Patavii habita, diverſa eſt a Synodo Hallenſi anni hujus: licet eædem fors perſonæ utrobique intervenerint.

Deinde argumentum diverſum eſt, ut legenti patet, nam Hallis controverſia erat inter Burenſem & Admontenſem Abbates, Patavii inter Admontenſem & Saltzburgenſem Abbates, etſi illius non meminerit *Hanſizius* nec *Hundius*.

CHUNRADUS SALISBURG.

IN SYNODO HALLENSI CONFIRMAT FUNDATIONEM SECCOV.

ANNO CHRISTI MCXLVI. EUGENII III. PAPÆ II. CONRADI III. REGIS IX.

CHunradus ſanctæ Salzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus &c. quia divina favente Clementia: (recenſet fundationem Seccovienſem, ejusque a Sede *Apoſtolica confirmationem*) his ita tranſactis ad Synodum noſtram, quæ celebrabatur in feſto B. Dionyſii apud Hallas, properavit (*nempe Adelramus fundator*) ordinem ſuæ cauſæ omnibus palam recitavit. Huic Concilio multæ eminentes perſonæ aderant. *Heinricus Ratiſpon. Epiſcopus*, *Reginbertus Patavienſis Epiſcopus*, *Otto Friſingenſis Epiſcopus*, *Romanus Gurcenſis Epiſcopus*, & plures Præpoſiti & Abbates de Epiſcopalibus iſtis. Principes quoque, Otto Palatinus, nempe de Witlsbach, Engelbertus Comes Halſenſis, cognatus ejus, Raparo Comes, Fridericus Advoc. Ratisponenſis, Hartwicus Comes de Bogen. Clericorum quoque & Monachorum, nec non nobilium Laicorum magna copia. Igitur auctoritate Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nec non Sanctæ Synodus (lege Synodi) noſtræ ſicut

Hæc Confirmatio legitur *eodem Tomo I. Diplomatariæ ſacræ N. V. & N. I.*

ſicut locum hunc ſuſcepimus ad regendum & defenſandum, anathematizamus omnem perſonam iſti Eccleſiæ injuriam facientem &c. Omniaque tradita, ſive adhuc conferenda banno noſtro concludimus & ſtabilimus, atque præſentem paginam ſigillo noſtro inſignimus &c. Actum Hallæ anno ab Incarnat. Domini Milleſ. centeſ. quadrageſ. ſexto, Indictione nona, quinto Kal. Octobr. Anno ſecundo Domini Papæ Eugenii, quadrageſ. primo D. Chunr. Saltzb. Archi-Epiſcopi, octavo Chunradi Regis.

Puſch Diplomataria ſacra Styriæ Tomo I. Documenta Seccovienſia N. VI. pag. 145.

Hoc Saliſburgenſis Archi-Epiſcopi Concilium in oppido Hallenſi celebratum, non novit *Hanſizius Tomo II. Germaniæ Sacræ in Hiſtoria Archiepp. Saliſburgenſium*, qui in vita *Conradi Archiepiſc. Salisburg. No. LXXI.* recitat anno 1140. Adelrammum de Waldeke *avaula* improlem adjeciſſe animum ad Cœnobium Canonicorum Regularium in loco Feuſtrice, quam Chartam refert *Puſchius pag.* 139. *Diplomatariæ Sacræ Styriæ Parte prima*, & adiiſſe propterea Archi-Epiſcopum Salisburgenſem, qui etiam *decimas* quaſdam eidem fundationi addidit, & translationem Canoniæ ex Feuſtria in Seccowe anno 1142. ſed *Synodi* anno 1146. celebratæ *in Hall* non meminit.

Meminit tamen eo anno ab Conrado Archiepiſc. de Parochia Præpoſituram Hallæ conſtitutam fuiſſe, & Eccleſiam in die B. Martini conſecratam, & donationem decimarum factam eidem Eccleſiæ. *Pag.* 243. *Germaniæ ſacræ Tom. II. Nec Metzgeri nec Hundius hujus Synodi meminere.*

SYNODUS COLONIENSIS
DIOECESANA
SUB ARNOLDO I. ARCHI-EPISC. COLONIENSI.
Anno Chriſti MCXLVI. Eugenii III. Papæ II. Conradi III. Regis IX.

CONTRA HÆRETICOS.

Nuper apud nos *juxta Coloniam* quidam hæretici detecti ſunt, quorum quidam cum ſatisfactione redierunt ad Eccleſiam. Duo ex eis, ſcilicet, qui dicebatur Epiſcopus eorum cum ſocio ſuo, nobis reſtiterunt in CONVENTU Clericorum & Laicorum, præſente ipſo Domino Archi-Epiſcopo, cum magnis viris nobilibus, hæreſin ſuam defendentes ex verbis Chriſti & Apoſtoli. Sed cum vidiſſent ſe non poſſe procedere, petierunt, ut eis ſtatueretur dies, in quo adducerent de ſuis viros fidei ſuæ peritos: promittentes, ſe velle Eccleſiæ ſociari, ſi Magiſtros ſuos viderent in reſponſione deficere; alioquin ſe velle potius mori, quam ab hac ſententia deflecti. Quo audito, cum per triduum eſſent admoniti, & reſpicere noluiſſent; rapti ſunt a populis nimio zelo permotis, Nobis tamen *in Concilio ſedentibus*, invitis, & in ignem poſiti atque cremati, &, quod magis mirabile eſt, ipſi tormentum ignis non ſolum cum patientia, ſed & cum lætitia introierunt, & ſuſtinuerunt.

Hæc eſt Hæreſis illorum,
conſtans XI. Articulis.

I. Dicunt apud ſe tantum Eccleſiam, eo quod ipſi ſoli veſtigiis Chriſti inhæreant, & Apoſtolicæ vitæ veri ſectatores permaneant, ea, quæ mundi ſunt, non quærentes, non domum, nec agros, nec aliquid peculium poſſidentes. Sicut Chriſtus non poſſedit, nec diſcipulis ſuis poſſidenda conceſſit. Vos autem (*dicunt Nobis*) domum domui & agrum agro copulatis, & quæ mundi ſunt hujus, quæritis:

II. Ita etiam, ut qui in vobis perfectiſſimi habentur, ſicut Monachi vel regulares Canonici, quamvis hæc non ut propria, ſed poſſident ut communia; poſſident tamen hæc omnia, & *de ſe dicunt*: Nos pauperes Chriſti inſtabiles de civi-

civitate in civitatem fugientes, ſicut oves in medio luporum, cum Apoſtolis & Martyribus perſecutionem patimur; cum tamen ſanctam & arctiſſimam vitam ducamus in jejuniis & abſtinentiis, in orationibus & laboribus die ac nocte perſiſtentes, & tantum neceſſaria ex eis vitæ quærentes. Nos hos ſuſtinemus, quia de mundo non ſumus; Vos autem mundi amatores cum mundo pacem habetis, quia de mundo eſtis. Pſeudo-Apoſtoli adulterantes verbum Chriſti, quæ ſua ſunt, quæſiverunt, vos & Patres veſtros exorbitare fecerunt. Nos & Patres noſtri generati *Apoſtoli* in gratia Chriſti permanſimus, & (*in*) finem ſæculi permanebimus. Ad diſtinguendos Nos & Vos Chriſtus dixit: *A fructibus eorum cognoſcetis eos.* Fructus noſtri ſunt veſtigia Chriſti.

IV. In cibis ſuis vetant omne genus lactis, & quod inde conficitur, & quidquid ex coitu procreatur. Hoc de converſatione ſua nobis opponunt.

V. In Sacramentis ſuis velo ſe tegunt: tamen nobis aperte confeſſi ſunt, quod in menſa ſua quotidie, cum manducant, ad formam Chriſti & Apoſtolorum, cibum ſuum & potum in corpus Chriſti & ſanguinem per Dominicam orationem conſecrant, ut inde ſe, membra & corpus Chriſti nutriant. Nos vero dicunt in Sacramentis non tenere veritatem, ſed quandam umbram & hominum traditionem.

VI. Confeſſi ſunt etiam manifeſte ſe præter aquam, in igne & ſpiritu baptizare, & baptizatos eſſe, adducentes illud teſtimonium Joannis Baptiſtæ baptizantis in aqua, & dicentis de Chriſto: *Ille vos baptizabit in Spiritu Sancto & igne.* Et in alio loco: *Ego baptizo in aqua: Major autem veſtrum ſtetit, quem vos neſcitis*, quaſi alio baptiſmo præter aquam vos baptizaturus.

VII. Et talem baptismum *per impoſitionem manuum* debere fieri, conati ſunt oſtendere teſtimonio Lucæ, qui in Actibus Apoſtolorum deſcribens baptiſmum Pauli, quem ab Anania ſuſcepit ad præceptum Pauli, nullam mentionem fecit de aqua, ſed tantum de manus impoſitione. Et quidquid invenitur tam in actibus Apoſtolorum, quam in Epiſtolis Pauli de manus impoſitione, ad hunc baptismum volunt pertinere.

VIII. Et quemlibet (ſicut inter eos baptizatum dicunt) *electum* habere poteſtatem alios, qui digni fuerint, baptizandi, &

IX. In menſa ſua corpus Chriſti & ſanguinem conſecrandi. Prius enim per manus impoſitionem de numero eorum, quos *auditores* vocant, recipiunt eum inter *credentes*, & ſic licebit eum intereſſe orationibus eorum, uſque dum ſatis probatum eum faciant *electum*.

X. XI. De baptiſmo noſtro non curant: Nuptias damnant: ſed cauſam ab eis inveſtigare non potui, vel quia eam fateri non audebant, vel quia eam ignorabant.

Hactenus Everwinus Præpoſitus Cœnobii Steinfeldenſis in Archi-Diœceſi Colonienſi, qui obiit 1160.

Editus a Mabillonio in veteribus Analectis pag. 473.

Hinc intelliguntur duo ſermones S. Bernardi 65. & 66. *ſuper Cantica ſcripti de eiſdem hæreticis & earum hæreſium confutatorii ad eundem Everwinum.*

REX antiqua Corbejenſium & Herivordenſium Cœnobiorum Privilegia inſtaurat, ſpeciatim definit Manſionaticum viſitanti Epiſcopo, jam ſtatutum in Concilio Moguntino anni 852. (a)

ANNO CHRISTI MCXLVII. EUGENII III. PAPÆ III. CONRADI III. REGIS X.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Conradus Divina favente Clementia Romanorum Rex II. Ad Regiæ dignitatis munificentiam pertinet, bene de republica merentibus virtutum præmia tribuere, ut & ipſi pro ſuæ fidei conſtantia

(a) Vide Tomi II. pag. 167.

ſtantia laboris ſui emolumenta percipiant, & ceteri ad exequenda Imperii munia bonæ ſpei pleni & alacres fiant. Quocirca noverit omnium fidelium noſtrorum tam futurorum, quam præſentis ætatis induſtria, quod noſter fidelis & cariſſimus Monaſterii, quod nova Corbeja dicitur, venerabilis Abbas *Wiboldus* noſtram clementiam adiit, petens, ut privilegia Corbejenſis Eccleſiæ, cui nunc idem venerabilis Abbas præeſſe cognoſcitur, innovare & confirmare dignaremur. Cujus religioſæ petitioni, ob inſignem ipſius circa nos & Regnum nobis a Deo conceſſum fidem, pietatis aurem inclinantes, per præſentis paginæ ſetiem ſub Regiæ Majeſtatis tuitionem ipſum locum, novam videlicet Corbejam, cum omnibus ſibi tam intus, quam foris pertinentibus aſſumimus, eumque perpetua libertate donantes, noſtra & omnium Principum auctoritate, lege in perpetuum manſura firmamus, ne præfatum Monaſterium, nova Corbeja, in poteſtatem vel ditionem, ſive ſubjectionem alicujus perſonæ ſeu Eccleſiaſticæ ſeu ſæcularis dignitatis per aliquam donationem ſeu commutationem cedat. Sed ſemper ſub ordinatione & defenſione Regum vel Imperatorum conſiſtat, & libertate, quam hactenus obtinuit, in perpetuum potiatur. Et quoniam ab Imperatore Luthewico duo Monaſteria conſtructa ſunt, & a noſtris prædeceſſoribus honore & diviciis aucta, unum videlicet Monachorum, quod nova Corbeja dicitur, ad normam ſcilicet veteris Corbejæ, *Herevordenſe* vero Sanctimonialium ad ſimilitudinem Sueſſionis Monaſterii, decretumque eſt ab eis, ut Corbejenſis Abbas, quicunque pro tempore fuerit, procurationem agat Herivordienſis Eccleſiæ, ita videlicet, ut juxta conſuetudinem, qua ancillarum Dei congregationi (*b*) procurari ſolent, Præpoſiti ex ordine Eccleſiaſtico tam in diſciplina, quam in cunctis negociis, quæ famulæ Chriſti pro ſexu, & profeſſione ſua exequi non poſſent, ipſarum Proviſor & patronus exiſteret. Nos quoque Prædeceſſorum noſtrorum veſtigia ſequentes confirmamus, & decreto in æternum manſuto ſtatuimus, ut omnes, per ſucceſſionem Corbejenſis Cœnobii Abbates præſcripta procuratione & patrocinio, abſque ullius contradictione utantur, & ſervata dignitate Abbatiſſæ, in quibus opportunum fuerit, Herevordenſi congregationi aſſiſtant. Confirmamus etiam quæ prædeceſſor noſter Imperator *Luthewicus* (*c*) ſupradictis Monaſteriis pro eleemoſina generis ſui tradidit, cellam videlicet, quæ vocatur Meppia, cum decimis & poſſeſſionibus undique ad eam pertinentibus. Et Eccleſiam Eresburg, circumque per duas Saxonicas raſtas ad novam Corbejam: ad Herevordenſe vero Monaſterium in Epiſcopatu Oſnebrugenſi Eccleſiam Buinidi cum ſubjectis ſibi Eccleſiis, in Parochia Mimiernevordenſi (*d*) Eccleſiam Reni cum his, quæ ad eam pertinent Eccleſiis, ita ſane, ut decimarum aliorumque redituum proventus omnes præfatis cederent Monaſteriis, & ab ipſis viciſſim procurarentur ſubjectæ plebes in baptiſmate, in Euchariſtia, in ſepulturis, in confeſſione peccatorum audienda, & Presbyteri, qui principales Eccleſias tenerent, Archi-Presbyterorum officio fungerentur, ad agenda omnia, quæ ſolent fieri ab Archi Presbyteris Epiſcoporum, & cum Epiſcopi circationes ſuas ibi agere deberent, ad eorum *manſionatica* daretur, ut capitulatibus anteceſſorum noſtrorum præſcriptum habetur, videlicet quantum ſatis ſit eis dare, & Epiſcopi non plus quærant, nec cum pluribus in ſumma debiti Epiſcoporum ſervitii plus exigeretur, quam opus ſit, ſtatuerunt prædictarum Eccleſiarum Epiſcopi cum *conſenſu Synodali* coram anteceſſore noſtro *Ottone Imperatore*, ab Archi-Epiſcopo Rabano (*e*) cæteriſque cum eo in Synodo agentibus, ut dentur ad ſingulas Eccleſias Potci IV. valentes ſinguli denarios XII. aut arietes VIII. tantundem valentes, procelli IV. aucæ IV. pullæ VIII. Sitiæ XX. de medone, de mellita cerviſa XX. de non mellita LX. panes CXX. de avena modios manipuli DC. eſſetque in poteſtate Epiſcoporum, utrum hæc per ſingulas Eccleſias ad unum Manſionaticum, an ad duo vellent habere. Statuimus etiam atque concedimus juxta decreta prædeceſſorum noſtrorum liberam utrique loco poteſtatem eligendæ de propria congregatione in regimen ſui per futura ſemper tempora congruæ perſonæ. Et

(*b*) *forte* congregationes. [*c*] Anno 882. (*d*) *nunc* Monaſterienſi. (*e*) Anno 852.

Et ut nullus Judex publicus licentiam in homines ad præfatum Monaſterium pertinentes ullam judiciariam habeat exercere poteſtatem, ſed omnis eorum res coram Advocato ipſorum diffiniatur. Et ut juſtitiam, quæ appellatur Burchban, nemo ſibi uſurpare in eodem loco præſumat, niſi cui poteſtas ab ejuſdem Cœnobii Abbate conceſſa fuerit. Et ut liberi homines licentiam habeant prædia ſua eidem Monaſterio conferre, nec quivis Judex, aut Regia poteſtas ſolitum debitum, aut publicum vectigal ab eis deinceps extorqueat, ſed ſe ipſos in propnetatem ipſius Eccleſiæ ad jus miniſterialium tradere liceat, & de infimo ordine, videlicet de litis aut de cenſuariis facere miniſteriales Abbas poteſtatem habeat.

Signum Domni CUNRADI Romanorum Regis II.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Henrici Moguntini Archi-Cancellarii recognovi: Anno Dominicæ Incarnationis MCXLVII. Indict. X. regnante Cunrado Romanorum Rege II. anno vero Regni ejus X. datum apud Franckenevorde feliciter Amen.

Schatenus in Annal. Paderborn. primus protulit ad h. a.

Synodus Halberstadensis
Anno Chriſti MCXLVII. Eugenii III. Papæ III. Conradi III. Regis X.

Summa. Tidrici de Quernvordt, Abbatiæ Ludesburg, poſtea cella Beatæ Mariæ dictæ, Fundatoris confirmatio.

IN Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Rodolfus Divina favente clementia Halberſtadenſis Eccleſiæ Epiſcopus. Officii noſtri eſt, injuncta nobis a Deo paſtorali cura neceſſitatibus Eccleſiarum, quibus Divina ordinante clementia quanquam indigni, præſidemus, debita ſollicitudine ſubvenire & juſta fidelium vota paterna benignitate promovere. Igitur ex antiquioribus præſens exordium trahentes & priſtinis præſentia continuantes notum eſſe volumus, tam futuri quam præſentis ævi fidelibus, qualiter nobilis quidam *Tidricus de Quernvorde* oriundus jam dudum ante tempora noſtra, pro ſalute animæ ſuæ & parentum ſeu & cæterorum carorum ſuorum quædam prædia, quæ inferius ſubſcripta ſunt, de propriis allodiis ſuis aſſentientibus & faventibus ſuis hæredibus ſervitio Dei devoto deputans, juxta conſilium venerabilis Epiſcopi *Reinbardi* prædeceſſoris noſtri cæterorumque religioſorum virorum in honore Dei & Sanctæ Mariæ ſanctique Brunonis Epiſcopi & Martyris Abbatiam quandam ſecundum regulam Beati Benedicti in Ludesburg fundare propoſuit, & huic pio operi quoaduſque vixit, ſtudioſe inſudans & Dominum *Fridericum* nepotem ſuum in habitu Monachico poſt arma depoſita religioſe viventem fidelem cooperatorem habens firmo pacto inſtituit, ut advocatiam in eadem Eccleſia ſicut ipſe tenuit, ita & hæredes ſui poſt ſe in perpetuum hæreditario jure poſſiderent. Cumque idem *Tidericus* voto ſuo minus efficaciter completo Divina urgente vocatione emigraſſet, & quædam nobilis matrona nomine *Machtildis* hæreditario jure ſuccedens his ceptis nondum conſummatis viam univerſæ carnis ingreſſa filium ſuum *Godeſchalcum* hæredem reliquiſſet, inſignis Comes Magdeburgenſis civitatis Burchardus de præfati Tiderici ſtirpe in Querenforde natalitia nobiliter trahens, zelo pietatis æſtuans, octo talentis beneficii ſui de Magdeburg & XIII. manſis de propria hæreditate ſua præfato Godeſcalco aſſignatis, Advocatiam in præmemorata Eccleſia ſibi ſuiſque hæredibus poſt ſe ſempiterno jure comparavit, ſalubri uſus induſtria, ut videlicet antiqua prædicti Friderici vota cum ſuis votis Deo commodius perſolveret, & ad ordinandum Divi-

Divinum ſervitium liberius operam daret. Salutari igitur deſiderio idem Comes ſalubriter flagrans, & commoditati pauperum Chriſti impoſterum ſollerter conſulere volens, pro eo quod ſitus loci in *Ludesburc* fratribus minus erat opportunus, eandem cellam in locum utiliorem uberiorem & commodiorem, quem modo *cellam Beatæ Mariæ* nuncupamus, juxta noſtrum & noſtræ Eccleſiæ conſilium, aſſenſum, & voluntatem prænominati Domini Frederici, nec non & Domini Godeſcalci prioris advocati utiliter transpoſuit, & de ſtipendiis capellæ ſuæ in Querenvorde quædam prædia, & talenta probate monete ſingulis annis perſolventia in ſuſtentationem fratrum ibidem Deo famulantiam nichilominus noſtro & plurimorum Catholicorum virorum conſilio in perpetuum deputans noſtræ auctoritatis miniſterio & præſentis privilegii ſcripto ea communiri & corroborari poſtulavit. Nos itaque pium affectum ejus pio affectu complentes, auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nec non beati Petri Apoſtolorum Principis, ejusque ſucceſſoris Domini Papæ Eugenii & noſtra, hoc piæ devotionis inſtitutum communimus, & confirmamus, &, ne quis in hoc Monaſticæ profeſſionis regulam in ſempiternum manſuram aliquo modo diſturbet, ſub anathemate interdicimus. Hanc autem Eccleſiam *ſalva noſtræ ſedis reverentia* liberam omnino pronunciamus, & in eligendo Abbate juxta religioſorum virorum conſilium, aſſenſu & conſilio advocati, liberam eſſe fratribus electionem decernimus, Abbati vero ejusdem Eccleſiæ injungimus obedientiæ ſuæ curam in ſpiritualibus ſollerti vigilantia gerere, ex remorâ non negligere, nec quicquam de poſſeſſionibus Eccleſiæ, præter ea, quæ modo inbeneficiata ſunt, præſumat inbeneficiare, ſed &, ſi quid a beneficiali jure in libertatem ceſſerit, in uſus Eccleſiæ ſatagat congregare. Et hoc ſane ſciendum, quia juxta deliberationem & voluntatem præmemorati Comitis Burchardi & cæterorum prudentum virum indiſſolubili lege ſancitum eſt, ut quicunque hæredum ſuorum hanc hæreditatem, quæ eſt in Quernvorde, legitime poſſederit, etiam Advocatiam præfatæ Eccleſiæ ſine ejus contradictione poſſideat. Ut ergo hæc omnia poſteris innoteſcant, & apud omnes ſucceſſores noſtros rata & immutabilia perſiſtant, præſentis paginæ ſcripto ea futuris mandare, & ſigilli noſtri impreſſione ſub vinculo anathematis confirmare curavimus. Hujus rei teſtes ſunt: Wicmannus Præpoſitus Majoris Eccleſiæ, Erpo Decanus, Conradus Camerarius & Præpoſitus, Ulricus Præpoſitus, aliique confratres ejusdem Eccleſiæ, Sigebodo Abbas Iſenburgenſis, Eggebertus Abbas Huiſenburgenſis, Burchardus Abbas Wimodeburgenſis, Sifridus Præpoſitus Hamereslevenſis, Enerwinus Præpoſitus in Hademersleve, Erveboldus Præpoſitus in Stuterlingenburc, Henricus Præpoſitus in Trubeca, Godeſcalcus Præpoſitus in Caldenbrune, Reynhardus Præpoſitus de Sancto Johanne, Eremfridus Pater in Gerbeſtede, Amalricus Pater in Walbeca, Palatinus Comes Fridericus, Comes Bernhardus, Lodewicus de Wippra, Ludolfus de Waltingeroth, & Ludolfus filius ejus, Poppo de Blancenborch, Eſico de Seburc, Godeſcalcus de Coloſowa, Gunſelinus & Degenhardus de Heinenburch, aliique quam plures. Et ego Alardus notarius recognovi. Acta ſunt hæc & ad plenum confirmata *in plena Synodo noſtra in cena Domini in Halberſtad.* Anno Dominicæ Incarnationis MCXLVII. Indictione IX. V. Kal. Aprilis. Hæc ſunt prædia, quæ ex oblatione Domini Tidrici huic Eccleſiæ collata ſunt: In Storcawice IV. manſi ſolventes duo talenta. In Uphuſen & in Lubice manſus & dimidius, XII. ſolidos ſolventes. In Gerendorp IV. manſi ſinguli ſolventes XII. ſolidos, & præterea tres manſi ſolventes XVIII. ſolidos, in Ztreuchandorp IV. manſi ſinguli ſolventes XII. ſolidos, in Berneſtede XVIII. manſi, ſinguli ſolventes duodecim ſolidos. In Gortice XVI. manſi, ſinguli ſolventes XII. ſolidos, in Hanacle VI. manſi, ſinguli ſolventes XII. ſolidos, in Ludesleve tres manſi & dimidius, quorum ſinguli ſolvunt XII. ſolidos, in Liſclagesdorp I. manſus XII. ſolidos ſolvens, in Corenvorde I. manſus qui ſolvit XII. ſolidos, in Asleve III. manſi, quorum ſinguli XII. ſolidos ſolvunt. In Slavis duas ſylvas, in Sandeberch & in alio Sandeberch II. ſylvas, in Ludesburch unam ſylvam, in Barca unam ſylvam. Juxta Schirholt

unam ſylvam, in Accantis unam ſylvam. Adhæc quod quosdam de ſuis miniſterialibus cum omni beneficio, quod poſſederunt, Dominus Tidricus eidem Eccleſiæ contulit, quos & nunc miniſterialium jure beneficia ſua quiete poſſidere ſtatuimus, injungentes eis, ut debitum honorem, & debitam reverentiam Domino ſuo Abbati & Eccleſiæ exhibeant. Hæc ſunt nomina miniſterialium: Lupoldus & filius ejus Sifridus IV. manſos habent, Borchardus unum manſum, Reinerus dimidium manſum habet, & ſylvam & pratum. Hæc autem ſunt prædia, quæ Comes Burchardus noſtro conſilio & aſſenſu de capella ſua huic Eccleſiæ transtulit, in Gortice II. manſi ſolventes XXIV. ſolidos. In Barneſtede IV. manſi ſolventes ſinguli XII. ſolidos. Reliqua vero idem Comes in uſus ſuos recipiens pro eiſdem bonis utiliora fratribus recompenſavit, in Eilwardesdorp XII. manſos, quorum ſinguli ſolvunt VI. ſolidos Molendinum quoque, quod ſolvit unum talentum. In Strobeca III. manſos & dimidium ſolventes XXXV. ſolidos & pro ſolido aream: & horum omnium ſumma eſt XLVI. talenta & quinque ſolidi, præter beneficia miniſterialium, quæ Abbati autem hujus Eccleſiæ ſuper Eccleſia, quæ eſt in Ludesburch, committimus, de Divino officio ibi celebrando non negligenter curam agat. Ad cujus ſollicitudinem hoc ſpectare debere ſtatuimus: pro fratre Ludero Burchardus Comes bona VI. ſolidos ſingulis annis perſolventia eidem Eccleſiæ contulit. *Data in Quernvorde XV. Kal. Julii.* Eadem die primus Abbas ejusdem novæ cellæ Burchardus a multis religioſis viris in præſentia Domini Epiſcopi Rudolfi venerabiliter inſtitutus eſt, aſſenſu & conſilio & petitione advocati Comitis Burchardi. Quid autem juris in bonis Eccleſiæ advocatus habere debeat, præſenti ſcripto commendare dignum duximus, ne vel advocato, quod ſui juris eſt, poſtmodum ſubtrahatur, nec quicquam præter ſtatutum ab hominibus extorqueatur. De ſingulis manſis duo maldra frumenti & unum anſerem advocatus ſingulis annis recipiat, hac conditione, ut legitimis placitis ſuis homines ſub obſervatione quadam, vulgo dicta *vara*, aſtare & reſpondere non cogat. Ab hoc autem ſtatuto omnes manſi, quos fratres in Dominicalibus ſuis in Elwersdorp, & in Ludesleve excolunt & bona miniſterialium, excipiuntur. In majoribus vero exceſſibus homines deprehenſi ſub obſervatione reſpondeant. Ex omnibus, quæ placitando acquiruntur, duæ partes Abbati, tria vero cedant advocato.

Ludewig in reliquiis MS. Tom. I. pag. 1.
Leuckfeld in Antiquitatibus nummariis Halberſtadenſibus pag. 146.

CONCILIUM TREVERENSE

Anno Chriſti MCXLVIII. Eugenii III. Papæ IV. Conradi III. Regis XI.

S U M M A.

§. 1. *Adventus Eugenii Papæ Treverim.*
Dedicatio Eccleſiæ S. Eucharii nunc S. Matthiæ.
Enumeratio Cardinalium, Comitum Papæ.

§. 2. *Archi-Epiſcopi Moguntini & S. Bernardi relatio de vita, & ſcriptis S. Hildegardis.*

§. 3. *Virdunenſis Epiſcopus mittitur a Papa & Concilio ad Hildegardim viſitandam. Ejus relatio. Decretum Synodi.*

§. 4. *Literæ Papæ ad Hildegardim.*

§. 5. *Literæ Henrici filii Conradi ad Papam concilio redditu.*
Reſolutio Papæ ad 3. poſtulatà Henrici VI.

§. 7. *Depoſitio Corbejenſis Henrici Abbatis confirmatur, uti & inſtitutio Wibaldi corbejæ & Stabuleti Abbatis.*

§. 8.

§. 8. *De Fuldenſis Abbatis depoſitione incerta relatio Synodus.*

ANno Dominicæ Incarnationis Milleſimo, centeſimo, quadrageſimo octavo, Dominica, qua cantatur: (*a*) *Ad te levavi*, Dominus Papa (*b*) Treverim venit, ſicut invitatus a Domino Alberone Archi-Epiſcopo fuerat, & ſabbatho ante prædictam Dominicam in Eccleſia Sancti Eucharii honorifice hoſpitatus eſt. In ipſa autem Dominicâ cum maxima veneratione a Clero & populo cum (*c*) inconſuetæ proceſſionis vel ornatu, (*d*) vel armatu, atque recordabili ſolemnitate in templum eſt introductus, conducentibus eum a dextris Domino Alberone, a ſiniſtris vero Arnoldo Colonienſi Archi-Epiſcopo, præcedentibus vero multis Epiſcopis Germaniæ, (*e*) Belgiæ, Franciæ, Angliæ, Burgundiæ, Lombardiæ, Tuſciæ, & ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt. Sed nec Cardinales enumerare pigeat, qui cum Domino Papa Eugenio Treverim venerunt. (*f*) Epiſcopi Cardinales: Albericus Hoſtienſis, (*g*) Henricus Tuſculanus. Humbertus Presbyter de titulo Sanctorum Joannis & Pauli, Guido de Summa Presbyter (*h*) de titulo Sanctorum Laurentii & Damiani, Giſibertus Presbyter de titulo Sancti Marci, Hugo Presbyter de titulo S. Laurentii de Lucina, Julius Presbyter de titulo Sancti Marcelli, Guido Presbyter de titulo Sanctæ Potentianæ, Odo Benecaſe, Heribertus Presbyter de titulo Sanctæ Anaſtaſiæ, Guido Diaconus & Cancellarius de titulo Sanctorum Coſmæ & Damiani, Octavianus Diaconus de titulo Sancti Nicolai in carcere, Guido Piſanus, Guido Cremenſis, Gregorius de titulo Sancti Angeli, Joannes de titulo Sanctæ Mariæ novæ, Jacinthus de titulo Sanctæ Mariæ in Coſmedi, Otto de titulo S. Gregorii (*i*) ad aureum velum.

Ipſis diebus Dominus Apoſtolicus Eugenius petente Venerando Abbate (*k*) Bertulfum conſecravit Eccleſiam Sancti Eucharii, Sanctique Johannis Evangeliſtæ. Huic autem (*l*) conſervationi interfuerunt Albero Archi-Epiſcopus Treverenſis, Heinricus Archi-Epiſcopus Eboracenſis. (*m*) Epiſcopi iſti: Albericus Hoſtienſis, Heinricus Tuſculanus, Hartwicus Gebenenſis, Nemedeus (*n*) Loſitanus. Cardinales, quos ſupradiximus, Abbatesque & Principes, quam plures hujus terræ, ſed & populus infinitus: atque cum ingenti gaudio non ſolum urbis, ſed ut ita dicam, totius Provinciæ hæc dedicatio peracta eſt. Deinde poſt duas hebdomadas conſecravit Eccleſiam Sancti Paulini Dominus Apoſtolicus, ſecundo Kalendas Februarii. (*o*)

Geſta Archi-Epiſcoporum Treverenſium Golſcheri apud Eckhart, Tom. I. Corporis Script. German. pag. 2201.

Illmus Honthemius, Parte poſteriori, Prodromi Hiſtoriæ Trevericæ, eadem geſta recudit Cap. 86. *diverſam quodammodo habet ab Eckharti editione lectionem.*

Leibnitius & Calmet eadem geſta recuderunt, demum & D'acherii.

Honthemii editio in his differt:

EPiſcopi Cardinales: Albericus Oſtienſis, Himarus Tuſculanus; Presbyteri: Guido Summanus, Haribertus S. Anaſtaſiæ Magiſter, Guido Deus vir valde literatus, Legum & Juris peritus. Julius S. Marcelli, Hugo Novarienſis, Magiſter Hubaldus, Giſelbertus S. Marci, Joannes Papiro. Ex Diaconis autem vir nobilis genere Octavianus, & moribus nobilior, honeſtate & liberalitate notandus, ſpecialis amator Teuthonicorum. Guido Cremenſis, vir alti ſanguinis,

(*a*) Primâ Dominicâ Adventûs.
(*b*) Eugenius III. Papa ſedit ab 1145. 25. Februar. ad 1153. 8. Julii.
(*c*) inſultæ. *Honthemii.* (*d*) vel armata. *abeſt ab Honth.* (*e*) item *Honth.*
(*f*) Viri enim fuere vultu, habitu, geſtu, ſcientia, moribus honorabiles, & pro ſua magna honeſtate immortali recordatione digni. Hæc autem eorum ſunt nomina, quæ melius in libro vitæ ſcripta ſint. *Honth.*
(*g*) Himarus. *Honth.* (*h*) omittit Honth. uſque *Heribertus* Haribertus.
(*i*) *lege* Georgii. (*k*) *corrige* Bertulfo. (*l*) *lege* conſecrationi.
(*m*) Henricus, Archiepiſc. Moguntinus, Poſtulator inquiſitionis in S. Hildegardis vitam & ſcripta omiſſus, neſcio quo fato. (*n*) Amedeus Lauſanenſis.
(*o*) Balduinus, Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus, S. Paulini cryptam & S. Mari Præſulis aram eodem die conſecravit. *Martene & Durand.*

nis, valdeque curialis & honeſtus, dulcique eloquio. Odo bonæ caſæ manſuetiſſimus homo, ex Romanis ortus, Nobilibus omnibus amabilis & pius. Joannes quoque S. Mariæ novæ, vir dulciſſimæ affabilitatis, ſanctimonia morumque decoratione exornatus. Gregorius quoque S. Angeli, vir ingenii vivacis, promtus & expeditus ad omnia, quæ honeſtati & Eccleſiæ Dei utilitati conveniunt. Quid dicam de Jacintho, qui omnem Jacinthum ſplendore ſuæ virtutis vincebat, qui eloquii ſui dulcedine omnes in amorem ſui trahebat, quem audire atque videre honeſtatem diſcere erat. Sed nec Guidonem taceo Piſanum, virum prudentiſſimum & breviloquio notabilem. His omnibus Archi-Epiſcopus per duodecim hebdomadas continue largitus eſt neceſſaria in tanta abundantia, quod ipſi quoque fatebantur, copiam pleno cornu veniſſe ad ipſos.

Hæc Baldricus Golſcheri Continuator, & Biographus Alberonis Archi-Epiſc. Treverici, qui huic Concilio præſens ſcripſit.

§. II. EUGENIUS autem Papa, convocatis Epiſcopis, Abbatibus, & Clericis multis ex tota Germania, & parte Galliæ, Synodum celebravit, & multa conſtituit ad Eccleſiæ DEI honorem ſimul & utilitatem . . . . . In memorato Concilio Treveris celebrato, 1. miracula, 2. viſiones & 3. ſcripta, quæ Omnipotens Deus per famulam *HILDEGARDEM* operabatur apud Bingios, ad aures ſummi Pontificis Eugenii plurimorum narratione pervenerunt.

§. III. Quibus auditis Pontifex volens rem novam & arduam inveſtigare diligentius, miſit ad virginem Chriſti *Adelbertum* (*ſeu potius Alberonem*) Virdunenſem Epiſcopum cum quibuſdam aliis viris doctis, & Deum timentibus, dans eis in commiſſis, quatenus dictorum omnium inquirerent veritatem. Qui cum perveniſſent ad famulam Dei, & ea, quæ a ſummo Pontifice habeant in commiſſis, cum reverentia exequerentur, non ſolum revelationum ſeriem & famam, ſed modum quoque & cauſas ab ea diligentiſſime inquirebant. Quibus illa ſimpliciter reſpondebat ad omnia, & quid circa eam operata fuiſſet divinitas, cum ſumma humilitate aperuit. Informatione ſufficienti accepta, nuncii Apoſtolici, *libris viſionum* virginis, illa petente, ſecum aſſumptis ad Papam Treverim redierunt: & quod omnia invenerint vera, quæ dicebantur de famula Chriſti, & ſolida, renuntiarunt. Deinde (*l*) volumina, quæ illa divinitus illuminata ſcripſerat, una cum Epiſtola, quam dederat, Eugenio Papæ cum reverentia tradiderunt.

Pontifex ſcripta virginis coram multis fecit publice recitari, & per ſe lectoris quandoque functus officio, partem non modicam legens recitavit. Omnes, qui audiebant verbum lectionis, in admirationem ducti, Omnipotentis miſericordiam, qui talia operabatur in fragili ſexu, collaudabant. Aderat his D. Abbas Bernardus, aderat & Ludovicus Abbas S. Matthiæ Trevirenſis, amicus S. Virginis, quibus mediantibus omnium dubitationum nebulæ a cogitationibus auditorum pellebantur. Omnibus ergo rogantibus, qui aderant, ſimul & hortantibus Romanorum Pontificem, ne Lucernam tam inſignem, divinaque illuſtratione ſuccenſam pravorum hominum machinatione pateretur extingui, libenter conſenſit, & litteras virgini Hildegardi tenoris ſequentis tranſmiſit.

Litteras Eugenii ex Collectione Tom. XXIII. Bibliothecæ Patrum editionis Lugdunenſis pag. 537. *huc transfero.*

§. IV. Eugenius, ſervus ſervorum Dei, dilectæ in Domino filiæ Hildegardi Præpoſitæ in monte Beati Roberti, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Miramur, o Filia! & ſupra id, quod credi poteſt, miramur, quia Deus jam noſtris temporibus nova miracula oſtendit, cum te ſpiritu ſuo ita perfudit, quod diceris multa ſecreta videre, intelligere & proferre. Hoc a veridicis perſonis ita eſſe percepimus, qui ſe fatentur te, & vidiſſe, & audiſſe. Sed quid nos ad hæc

(*l*) Hyperbole aliqua ineſt narrationi huic. Nondum enim volumina multa, ſed primam duntaxat partem *ex tribus Libris* a ſe conſcriptis Hildegardis anno 1148. miſit. Reliqua poſt eum annum fuiſſe ſcripta, oſtendunt *Hagiographi Antwerpienſes Loco indicato.*

hæc dicere valemus, qui clavem ſcientiæ habentes, ita quod claudere & aperire poſſimus, & hoc prudenter facere per ſtultitiam negligimus? Congratulamur igitur gratiæ Dei, congratulamur & dilectioni tuæ, hoc admonentes, ut ſcias, quod *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Gratiam autem hanc, quæ in te eſt, conſerva & cuſtodi, ita ut ea, quæ in ſpiritu proferenda ſenſeris, prudenter proferas, quatenus illud audias: *Aperi os tuum, & adimplebo illud.* Quod autem inſinuaſti nobis, de loco illo, (*m*) quem in ſpiritu tibi prævidiſti, hoc permiſſione & benedictione noſtra, & Epiſcopi Tui fiat, ita, quod ibi regulariter eum ſororibus tuis vivas ſecundum Regulam S. Benedicti ſub clauſura ejusdem loci.

Tomo V. Septembris Acta Sanctorum ad diem 17. menſis.

(*m*) Anno 1147. habitationem in monte S. Roberti prope Bingam oppidum cœptam eſſe, & jam anno 1148. montem inhabitatum fuiſſe ab S. Hildegarda, concludunt *Hagiographi Antverpienſes Tomo V. Septemb. pag.* 635.

Probatio Scriptorum S. Hildegardæ

in Concilio Treverenſi, hæc eſt judice Joanne Stiltingio Hagiographo Antverpienſi ad diem 17. Septembris:

Judicavit Eugenius Papa cum Patribus Concilii Treverenſis, Sanctam Hildegardem non ex illuſione Dœmonis, non ex cerebri phantasmatis, ut calumniabantur aliqui, ſed ex Divinis revelationibus haurire, quæ ſcribebat: ideoque permiſit Sanctæ, ut ſcribere prudenter pergeret viſiones ſuas. Sollicite tamen monet, ut in humilitate ſe conſervet.

Idem monitum S. Bernardi Claræ vallenſis Abbatis in Concilio Treverico præſentis inter cenſores.

Cæterum præter hoc Concilium Treverenſe, ejusdemque ſeverum examen Libri à S. Hildegarda ſcripti, alia graviſſima teſtimonia extant, quibus oſtenditur, Divinas fuiſſe viſiones, & a Spiritu Sancto dictata ſcripta; non vero cerebri muliebris inanes nocturnas illuſiones, ut *calumniatur Oudinus in Commentario de Scriptoribus Eccleſiaſticis.* Nam primo S. Bernardus Sanctiſſimus juxta, ac doctiſſimus Pater, Eugenius III. Anaſtaſius IV. & Adrianus IV. Summi Pontifices, Imperatores Conradus & Fridericus, plurimorum Germaniæ & Galliæ Epiſcopatuum, & Eccleſiarum Prælati Principes, eandem Sanctimoniam & afflatum Divinum in operibus Hildegardis mirati ſunt. Obiit Sancta anno 1179. ætatis 82. in monte S. Ruperti prope Bingen, ſepulta in Eccleſia a ſe conſtructa.

ULTERIORA ACTA SYNODI TREVERICÆ.

§. V. Decrevit Eugenius, Sanctimoniales Horreenſes, antiquiſſimi in urbe Treverenſi Monaſterii, à Sancta Irmina ante mille annos fundati recludendas eſſe: cujus decreti mentionem facit Adrianus IV. Papa in ſuis ad eas Moniales Literis:

Dilectæ in Domino Filiæ. Veſtris precibus annuentes ſtatuimus, & præſentis ſcripti decreto ſancimus; ut nulla perſona magna vel parva, ſæcularis & Eccleſiaſtica vobis inhibeat; ne ſub eadem D. Benedicti regula Domino ſerviatis, ſub qua tempore Prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ Papæ Eugenii ex ipſius præcepto, tanquam recluſæ, promiſiſtis Domino deſervire.

§. VI. Recitatæ ſunt in eadem Synodo literæ Henrici junioris, Regis Romanorum, quibus tria a Pontifice poſtulat. *1mo.* Ut Henricum Venerabilem Moguntinenſem Archi-Epiſcopum, nec non Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, Abbates, &c. de Regno Patris ſui ad eum tranſeuntes clementi bonitate ſuſcipiat. *2do.* Ut Duciſſam Poloniæ, amitam ſuam, ab excommunicationis, quam in ipſam promulgaverat, vinculo ſolvat. *3tio.* Ut Wibaldum Corbejenſem Abbatem in omni neceſſitate ſua clementer protegat, & præcipue in duabus Abbatis obtinendis: videlicet Kaminata & Wisbeke: quæ, quia fere collapſæ erant tam in religione, quam in poſſeſſionibus, manſuetiſſimus Pater noſter CONRADUS eas Corbejenſi Monaſterio, & præfato Abbati jure proprio contulit, quatenus per ejus induſtriam Divinus ibidem ordo reformetur, & poſſeſſionibus recollectis, quæ diſperſæ ſunt, atque conſervatis, loca penitus, ut cœperunt, non deſtruantur. Eugenius cauſam Judithæ Caminatenſis Abbatiſſæ depoſitæ, & cauſam Duciſſæ Poloniæ, ad futurum Concilium Remenſe remiſit.

§. VII. Depoſitionis ſententiam, in Henricum Corbejenſem latam, confirmavit Eugenius: & Monachos Corbejenſes hortatus eſt; ut tanquam boni & humiles filii, diligerent & honorarent *Wibaldum*, atque ut Paſtori ſuo condignam reverentiam & obedientiam impendentes, ad recuperandas & retinendas poſſeſſiones & bona Corbejenſis Eccleſiæ viriliter aſſiſterent.

§. VIII. Congregatio Fuldenſis, ob turbas, ſub Ruggero Abbate motas a Monachis aliquot expulſis, querelam detulit ad Concilium Treverenſe, in quo Abbatem depoſitum dicit Browerus, & ex eo Pagius ad hunc annum. (*n*)

(*n*) *Mabillon. in Annalibus Benedictinis Tomo VI. pag.* 432. oſtendit utrumque errare in nomine, cum Henricum Fuldenſem depoſitum dicunt in hoc Concilio: qui judice *Schannato Tomo III. Hiſtoriæ Fuldenſis* anno 1048. nonis Novembris Henricum electum reluctantem narrat, & ne unum verbum de ejus depoſitione in Archivio Fuldenſi invenit. Mirum ut ſit, unde Browerus id hauſerit. Conjicit igitur Mabillon vel de Ruggero, vel de Alolpho Abbatibus querimoniam Treveros delatam fuiſſe, nam Spiram delatam ad Comitia anno proximo 1150. non diffitetur Schannatus, & Henrico ſponte vel coacte abdicanti a Concilio Spirenſi Imperatore præſente Marquardum Monachum in monte S. Michaelis Bambergæ propoſitum, & electum fuiſſe Abbatem XXXVIII. Fuldenſem.

§. 5. 6. 7. 8. *debemus Mabillonio in Annalibus Benedictinis Tomo VI. pag.* 632.

SYNODUS DIOECESANA SPIRENSIS

A GUNTHERO (*a*) SPIRENSI EPISCOPO CELEBRATA,

In qua Limburgenſi Cœnobio Neoburgenſis Præpoſitura confertur, eidemque perpetuum annectitur.

ANNO CHRISTI MCXLIX. EUGENII III. PAPÆ V. CONRADI III. REG. XII.

IN Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Noverint omnes Chriſti Fideles, qualiter ego *Guntherus*, Divina favente clementia, ſanctæ Spirenſis Eccleſiæ humilis Miniſter, tactus dolore intrinſecus, vehementer indolui ſuper deſtructione & deſolatione Niumburgenſis Præpoſituræ: ea videlicet rationis exiſtente cauſa, quod diſtractis Eccleſiæ poſſeſſionibus, nullum Dei ſervitium inibi per multa tempora celebratum ſit, neque aliqua reverentia Deo, & ſanctis ejus debita, exhibita ſit. Quamobrem, habito Concilio totius Cleri ac populi memoratæ civitatis, advocatis etiam Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, nobilibus, atque miniſterialibus, eorum conſilio & adhortatu commonitus, Lindburgenſis Monaſterii Patronis, videlicet: Sanctæ Mariæ, Matri Domini, & beato Joanni Evang. Sanctæque Luciæ, cum reliquis Sanctis, ibidem dedicatione confœderatis, prætitulatam Præpoſituram cum omnibus appenditiis ſuis, Epiſcopali autoritate in perpetuum contradidi, eo videlicet rationis tenore: ut nullus ſucceſſorum meorum Præſul, aliquam ſpecialem poteſtatem ſuper eandem Præpoſituram deinceps habeat, ſed Lindpurgenſis Abbas jam ſæpe nominatam Præpoſituram abſque omni contradictione libere & abſolute in perpetuum poſſideat, atque ſervitium Dei cum fratribus ſuis in Eccleſia præſignata, ut decet, ordinate diſponat.

Hujus rei Teſtes ſunt iſti Clerici.

Zeizolf, Præpoſitus de Domo.
Ditmarus, Decanus.
Hartwigus, Camerarius.
Winemarus, Magiſter ſcholarum
Eggebardus, Abbas de Sunnesheim.
Heinricus, Abbas de Ottenheim.
Beringerus, Abbas de S. Lamberto.
Adelbertus Præpoſitus de Herde, &c.

Hæc

(*a*) Guntherus, Comes de Lyningen, ſucceſſor Sigefridi cognati ſui, omnium votis electus 1142, præfuit magna cum laude.

Hæc traditio facta eſt in ſancta *Spirenſi Eccleſia*, in præſentia totius *Synodalis Conventus*, Anno Dom. Incar. MCXLVIII. Indict. XII. ſub *Eugenio* Papa, *Kunrado* Rege, *Rubberto* Abbate exiſtente, & deſignatam Præpoſituram ab Epiſcopali manu ſuſcipiente.

Ex Archivo Monaſterii Limburgenſis, quod eſt apud Adminiſtrationem Heidelbergæ.

SYNODUS DIOECESANA HILDESHEIMENSIS.

A BERNHARDO (a) EPISCOPO HILDESHEIMENSI CELEBRATA,

In qua recenſio Bonorum ad Lamſpringenſem Eccleſiam ſpectantium inſtituitur, eorumque poſſeſſio eidem adverſus raptores aſſeritur.

ANNO CHRISTI MCXLIX. EUGENII III. PAPÆ V. CONRADI III. REGIS XII.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. *Bernhardus*, Dei gratia, *Hildesheimenſis* Eccleſiæ Epiſcopus.

Quia multis injuriis clauſtra Deo famulantium ſæpe gravantur, & agros Eccleſiarum, aut alios redditus, quos amici Dei pro ſalute animarum ſuarum illis contulerunt, injuſti homines quæſitis occaſionibus ſæpe conantur auferre; Idcirco venerabilis frater noſter *Harduardus*, in Eccleſia Sancti Adriani *Lamespringe* Præpoſitus, ſicut bonus Paterfamilias, pro ſua congregatione ſollicitus, munimina & defenſiones, quas Epiſcopi ſolent & poſſunt contra tales injurias Eccleſiis conferre, devote & diligenter a nobis requiſivit.

Nos itaque illius petitionem, quæ juſta fuit & provida, benivole exaudientes, prædictæ Eccleſiæ in cunctis redditibus ſuis, quos hactenus legitime poſſedit in villis, in campis, in pratis in ſylvis, in molendinis, in aquarum decurſibus, & in omnibus aliis, quæcumque & ubicumque fuerint, auctoritate Domini noſtri Jeſu Chriſti, & beati Petri Apoſtoli, firmam pacem in præſenti, & in futuro conſtituimus, ita ut prorſus nemo in ſuis poſſeſſionibus aliqua injuria ipſam inquietare præſumat. Poſſedit autem hactenus legitime, & jure proprietatis prædicta Eccleſia in ipſo territorio Lammespringe manſos XV. cum cæteris attinentiis. In Liermunde X. & IX. Brunenshuſen VII. Elbereshuſen V. Hildolveshuſen IV. Redingelhuſen VII. Eckehardeshuſen V. Inclesheim IV. Ledenem X. Hadageshuſen II. Evenhuſen X. Gothlerode VII. Holthuſen VI. Siligem I. Pithele I. Quicbornen IV. Giſtorp II. Magedefelde III. Herbergen VII. Stidigem III. Brunesrode VI. Edemesheim I. Item in Thuringia, in Elverichesrode, & Elvede V. Poſſidet inſuper prædicta Eccleſia juxta Netham fluvium molendinum I. in Liermonde II. Diſeldisheim I. Cedenem I. Et hæc nomina villarum, quarum decimas noſtri prædeceſſores prædictæ contulerunt Eccleſiæ, ut perhennem conſolationem matris haberet filia: Lamespringe, Liermunde, Holthuſen, Vualdersheim, Gethorode, Cedenem, Evenhuſen, Northilleth, Bruneshuſen, Moleshuſen, Pithete, Eilberneshuſen, Redingeshuſen, Eckehardeshuſen, & Bantherem. Præterea poſſidet ſingulariter partim ſylvæ, quæ Hevere vocatur, ſub certis terminis uſque Iſchirenwellen & Marwecb; Item, Reddingelhuſen partem ſylvæ, quæ appellatur Sundere; item Suvidereshuſen ſylvam qualis jam dicta eſt. In Leina locum piſcationis, qui dicitur Wer. Quod autem omnia, quæ hic enarrata ſunt, prædicta Eccleſia legitime poſſederit, illi ſciunt, & noverunt, & teſtificari poſſunt, in quorum villis, aut vicinia, ſita ſunt.

Super

(a) Bernhardus Epiſcopus XX. Hildeſienſis, ſuæ Eccleſiæ, & aliis multis per Diœceſin ſparſis Eccleſiis liberaliter benefacit, & Eccleſiæ ſuæ jura ſtrenue defendit. Obiit 1153. Ordinationis anno XXIII. ſepultus in Eccleſia S. Godehardi a ſe extructa. *Chronicon Hildesheimenſe Leibnitii Tom. I. Script. Brunſwic.*

Super omnes ergo prædictas poſſeſſiones prædictæ Eccleſiæ, autoritate Domini noſtri Jeſu Chriſti, & beati Petri Apoſtoli, firmam pacem in præſenti, & futuro conſtituimus: atque ut rata & integra omni ævo permaneat, virtute banni epiſcopalis, quem Deus nobis conceſſit, & teſtimonio ſcripti & ſigilli noſtri diligenter eam firmamus, & corroboramus. Ita ut omnis, qui aliqua injuria vel aream, vel agrum, vel aliquid ex eis uſurpaverit, ab omni communione Sanctæ Eccleſiæ ſequeſtratus cum diabolo damnetur, niſi reſipiſcat.

Data, & recitata eſt hæc pagina in Monaſterio S. Mariæ Hildesheimenſ. coram Eccleſia, in *Synodo generali.* Anno Dom. Incarn. MCXLIX. Indict. XIII. VI. Idus Octobris.

Teſtes hi ſunt:
Reinoldus Majoris Eccleſiæ Præpoſitus.
Hermannus Decanus.
Burchardus Præpoſitus in Monte.
Bruno Presbyter Cellerarius.
Bertholdus Scholaſticus.
Laici: *Berigerus*, & *Fridericus*, Comites.
Liudolphus Advocatus.
Cono de *Hotten.*
Rothericus de *Eggeſun.*
Arnoldus de *Barun.*
Volmar de *Hamelen.*
Volmarus de *Wackenſtide.*
Hertwicus de *Asle*, & alii quamplures.

Ex Archivo Lambſpringenſi Schannatus b. mem. deſcripſit.

Narratio hiſtorica reſtauratorum aliquot Epiſcopatuum in Septemtrione.

ANNO CHRISTI MCXLIX. EUGENII III. PAPÆ V. CONRADI III. REGIS XII.

CUram reſtaurandi Epiſcopatus Septentrionales ab LXXXIII. annis vacantes, ſibi hoc anno ſumpſit Hartwicus Bremenſis Archi-Epiſcopus, qui Alberoni defuncto anno MCXLVIII. jam plena poteſtate ſucceſſerat, vir claritudine generis, & fervore proferendæ Chriſtianæ Religionis, auctoritateque apud Principes eminens. Tres per Slaviam Epiſcopatus *Aldenburgenſem*, ſeu *Lubecenſem*, *Mecleburgenſem*, qui haud multo poſt *Suerinenſis* fuit, ac deinde *Raceburgenſem* reſtituit. Aldenburgenſi *Vicelinum* Epiſcopum impoſuit, virum, qui per XXX. annos in Holſatia & Wagria Sclavorum ex Apoſtolico munere verſatus, id laboris conſtantia, fructuque Evangelii ante omnes promeruerat. Mecklenburgenſi ſedi præſtitutus Suchardus, quem *Helmoldus* Emmerhardum, *Crantzius* Everhardum vocat: utrumque ſimul epiſcopum conſecrari juſſit: miſſique ſunt per hæc pacis tempora, *uti Helmoldus ſcribit*, in terram egeſtatis & famis, ubi ſedes erat ſatanæ, & habitatio omnis immundi ſpiritus. Quemadmodum deinde *Vicelinus* Lubecæ, aliisque ſuæ Diœceſis locis templa, altaria & cœtus Chriſtianorum reſtituerit ex epiſcopi munere, quantoque fructu Regiones docendo, & barbaros ad fidem adducendo peragrarit; quibuſcum ærumnis & periculis illi luctandum fuerit, multis *Helmoldus* & Scriptores Septentrionalium rerum exponunt.

Schatenus in Annal. Paderborn. ad h. ann.
Ex anonymi Hiſtoria Archiepiſc. Bremenſ. à Lindenbrochio edita.
Ex Helmold Chronico Lib. I. C. 69.
Ex Alberto Stadenſi.
Ex Crantzio Lib. V. Metropolis Cap. 24. 25. 26. 27.

SYNO-

1150. S. Henricus Finlandiæ Epiſcopus, cujus magnam partem Chriſto lucratus fuerat, graſſatione impiorum necatus, Martyrii coronam accepit. *Joannes Olaus de rebus Gothicis Lib. XIX. Cap.* 3.

SYNODUS HALBERSTADENSIS IN GATERSLEVE,

SUB ODALRICO EPISCOPO,

ANNO CHRISTI MCL. EUGENII III. PAPÆ VI.
CONRADI III. REGIS XIII.

Confirmante donationem Decimæ in Eringeroth, factam à Præpoſito S. Joannis Abbatiæ S. Michaelis, erga cambium duorum manſorum in Thietforde.

IN Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitaris. Ego Odulricua licet indignus Halberſtad. epiſcopus. Quoniam diabolicæ ſuggeſtiones & hominum impiorum iniquæ machinationes filios Dei perturbare & inquietare non ceſſant; convenit noſtræ ſollicitudini, pauperum Chriſti, prout ſcimus & inrelligimus, curam gerere, & eorum paci & quieti non tantum in præſenti, ſed & inpoſterum omni diligentia providere. Notum itaque ſit omnibus Halberſtadenſia Eccleſiæ Filiis præſentibus, & futuris, qualiter ex petirione dilecti fratria noſtri Fritherici Sancti Joannis in civitate Præpoſiti, nec non fratrum ſuorum, decimam quandam in villa, quæ dicitur Evingeroth, *juxta lapidem S. Michaëlis ſitam*, quam fratres S. Johannis ex longa inſtitutione in diſtributione præbendarum ſuarum habuerunt, Abbati S. Michaëlia, ſuisque fratribus, commoditati illorum intendentes, annuentibus fratribus in perpetuum conceſſimus. Ipſe vero Abbas cum ſuia fratribus conſentiente *Abbatiſſa Quidelinburgenſe*, ſuoque Advocato *Friderico Comite Palatino*, de prædio ſui Monaſterii duoa manſos in minori Thietforde, Eccleſiæ S. Johannis pro eadem decima demiſit. Hæc autem inconvulſa ut permaneant, præſenti ſcripto ſignantes, auctoritate noſtra roboramua, & Epiſcopali anarhemate firmamus. *Data Gathersleve* XVII. Kal. Julii. *in plena Synodo.* Anno Dominic. Incarnationis MCL. Indict. XIII. ordinationis autem meæ (*a*) anno primo, & hi deſignati teſtes de domo S. Stephani. Erpo Decanus, Conradua Camerarius, Henricua Presbyter, Fridericua Cuſtos, Gero Diaconus, Egbertus Abbas Hajusburgenſis. Burchardus Abbas Wimidoburgenſis. Everwinus Pater Monaſterii Hathemerslevenſis. Erneboldus Pater Monaſterii Sthuterlingeburgenſis. Godeſcalcus Præpoſirus Caldenburgenſis, Wernerus Advocatus, & alii quam plures.

Leuckfeld antiquitates Meichelſteinenſes pag. 90.

Kettnerus in antiquitatibus Quedlinburgenſibus pag. 177.

(*a*) Lentzen *in Diplomatica Hiſtoria Halberſtad.* hanc epocham veram haber, & forte ſub finem 1149. ordinatum fuiſſe cenſet.

SYNODUS SALISBURGENSIS,

SYNODUS RATISBONENSIS,
SYNODUS BABENBERGENSIS.

ANNO CHRISTI MCL. EUGENII III. PAPÆ VI.
CONRADI III. REGIS XIII.

Actum de Octavis B. M. V. & Doctrina Gerhobi Reicherſpergenſis, de gloria hominis in Deum aſſumpti, & in Deum nati.

ANNO MCL. Synodus quinque Epiſcoporum ſub Eberhardo Archi-Epiſcopo apud Saltzhurch habetur: *ait Chronographus Salisburgenſis.* Quid ibi tracta-

tractatum ſit, non conſtat. Sed alia Synodus eodem anno coacta *Ratisbonæ*; de qua *Joannes Craftus in Chronico ad hunc annum:* Beatus Eberhardus, ſanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi Epiſcopus, in Synodo, quam Ratisbonæ *ſuffraganeis ſuis aſſidentibus* habuit, octavas Matris Mariæ beatæ inſtituit.

Eximiam ejus venerationem, qua Divam Virginem proſequebatur, adnotavit auctor vitæ Cap. IV. *Hujus*, inquit, *rei tot teſtes, quot decuriones Antiſtitis ſunt. Omni petenti tribuere ſolebat, quod S. Mariæ nomine petitum fuiſſet. Ita ille*, qui & narrat viſionem cujuſdam de Cœnobio Juvavenſi, quam poſt obitum *Eberhardi* vidit. Conſpicatus eſt Virginem Deiparam, quæ velut puerum in gremio quendam charis amplexibus tenebat. De quo, quum Monachus hæſitaret, audivit eam ita loquentem: *Hic eſt filius meus Eberhardus, qui nihil mihi unquam negavit.*

Anno MCLI. Eberhardus fuit *Babenbergæ*, ubi Gerhoho Præpoſito Reicherſpergenſi dedit privilegium de rivo Senfftinbach per terram Eccleſiæ ſuæ ducendo. *Dat. VIII. Kalend. Octobris.* Duæ videntur cauſæ Eberhardum veniendi Babenbergam impuliſſe: prima diſſidium inter monachos Biburgenſes, & eorum Abbatem Conradum, quo in negotio diu, multumque Archi-Epiſcopus cum Epiſcopo Babenbergenſi, ſed fruſtra laboravit. Altera cauſa fuit doctrina Gerhohi *de gloria hominis in Deum aſſumpti & in Deum nati*; in qua diverſos, & graves contradictores, atque impugnatores per omnem vitam ſuam a juventute habuit, *ut ſcribit Auctor Chronici Reicherſp. in vita Gerhohi.* Ea res in quæſtionem Babenbergæ vocata, de quo Gerhohus *in lib. de Gloria & honore filii hominis*, quem *EBERHARDO* inſcripſit, *cap. XV. ita memorat:* " Æmuli mei hoc diffamarunt, quod ego in conflictu Babenbergenſi omnino defecerim, quod falſum eſſe tu noſti, qui eidem conflictui præſens adfuiſti, quique, ut offendicula quædam, exemplo beati Auguſtini retractarem, poſt conflictum illum rogaſti, conſulendo potius, quam præcipiendo; idipſum quoque conſulente Domino Babenbergenſi aliiſque. *Et infra*: Contentus, *inquit*, ero judicio tuo, venerande Pater Eberharde, Juvavienſis Eccleſiæ Archipræſul; cui, ſi quid rationabiliter diſplicuerit in *hoc ipſo tractatu meo*, paratus ero, juvante gratia Dei emendare in melius; quomodo & in cœteris opuſculis meis, quæ tibi diſplicere cognovero.

Contendebat Gerhohus hominem Deum, adorandum ſummæ venerationis adoratione, unà cum ſua & in ſua Divinitate; quâ homo ille non inter omnia, ſed *ſuper omnia* prædicatur ab Apoſtolo *Deus benedictus in ſæcula.* Ita ipſe in opuſculo modo dicto *Cap. XII.* quæ ſententia viſa quibuſdam accedere ad hæreſim Eutichetis, duas in Chriſto naturas in unam confundentis. Inde pulſatus quæſtionibus, appetituſque libellis a *FOLMARO* Præpoſito Trieffenſteinii (ſeu *Petræ ſtillantis in Diœceſi Wirtzeburgenſi*) homine peſtifero (qui præſentiam Corporis Chriſti in Euchariſtia negabat) auſus etiam mendacia ſua & blaſphemias contra Gerhohum effuſas, ad Epiſcopum Patavienſem & Saliſburgenſem tranſmittere; ab utroque tamen contemptus, & ad nihilum deductus, *ut ibidem refertur.* Contra hujus Folmari errores *Apologeticum* ſcripſit Decanus Reicherſpergenſis, cujus Præfatio habetur *Tom. XXV. pag.* 312. *Bibliothecæ Patrum.*

Hanſitz. Tomo II. Germaniæ ſacræ in Hiſtoria Archiepiſc. Saliſburgenſium.

SYNODUS METENSIS

ANNO CHRISTI MCLI. EUGENII III. PAPÆ VII. CONRADI III. REGIS XIV.

Stephanus, Dei gratia, Metenſis Epiſcopus, Theoderico Haſterienſi Abbati ſalutem & benedictionem. Citat ad Synodum Metenſem ob querelam dilapidati Monaſterii.

HAſterienſis Cœnobii quidam fratrum ſe nobis præſentârunt, & quod eorum Eccleſia multis modis per vos minoratur, & bona ipſius per negligentiam

tiam veſtram contra licitum diſtrahuntur, multum conqueſti ſunt. Quoniam igitur illius Eccleſiæ providentia ad noſtrum ſpectat honorem, & illius defenſio nobis ſpecialius incumbit, vobis præcipiendo mandamus, quatenus *in proxima Metenſi Synodo*, quæ *ſequenti ſeptimana poſt Miſſam omnium Sanctorum* celebratur, vos cum ipſis Monachis ante præſentiam noſtram omni remotâ occaſione veniatis, quatenus audita utriusque partis calumniâ, & defenſione, utrimque ſervatâ æquitate inter vos noſtra judicet diſcretio. Præcipimus inſuper, quod inter eundum & redeundum Monachis conquerentibus neceſſaria ſtipendia miniſtrare non recuſet veſtra proviſio.

Epiſtola CCLXXIV. Stephani Epiſcopi Metenſis, Citatoria Theodorici Abbatis ad Synodum Metenſem.

Martene Vet. Scriptor. & Monument. Collectio. Tomo XXII. pag. 453.

SYNODUS LEODIENSIS

OBLATA ANNO MCLI.

Conradus Rex petit ab Eugenio III. Papa, ut Herimanni Trajectenſis Epiſcopi Electionem confirmet, & Comitem de Ara ab excommunicatione abſolvat, paratum ad ſiſtendum ſe Synodo, & purgandam calumniam ſibi impactam, canonico judicio.

Dilectiſſimo Patri ſuo Eugenio, S. Romanæ Eccleſiæ ſummo Pontifici, CONRADUS Dei gratia R. Rex & ſemper Auguſtus, filialem per omnia dilectionem, & debitam in Domino reverentiam.

Vacante Trajectenſi Epiſcopatu poſt diſceſſum piæ memoriæ *Heriberti* Epiſcopi, miſimus ad eamdem Eccleſiam legatos noſtros cum mandatis, motus temerarios, qui in rebus hujusmodi ſuboriri ſolent, & direptiones rerum Eccleſiaſticarum fieri, auctoritate noſtra prohibentes. Mandavimus etiam ejuſdem urbis Clero honoratis & populo, ut depoſitis partium ſtudiis ſe ſe electioni futuræ in ſpiritu concordiæ & humilitatis præpararent, nec tale aliquid animoſitate certandi committerent, in quo libertas (*a*) electionis Canonicæ jus libertatis amittere convincerentur. Verum ipſi libertatem pietatis a Patribus indultam in velamen juſtitiæ aſſumentes, diſſenſionibus & ambitione rem totam perturbare ceperunt, & longo tempore tantum poteſtatis tam in ſpiritualibus, quam in ſæcularibus rebus magnitudinem abſque Rectore fluctuare permiſerunt. Cæterum ad animum rediens majoris Eccleſiæ Præpoſitus, & ejuſdem Eccleſiæ Decanus cum reliquo Clero & univerſis nobilibus, unanimi conſenſu in Dominum *Herimannum* Eccleſiæ S. Gereonis in Colonia Præpoſitum, virum ſcilicet integræ vitæ & probati teſtimonii convenerunt. Sed quidam miniſteriales ejuſdem Eccleſiæ tumultu facto, armiſq; illatis coegerunt quoſdam de eodem Clero denominare, & quodammodo eligere *Fridericum Præpoſitum S. Georgii in Colonia*, hominem videlicet infra ætatem & ordines: cujus ignorantia fautores ipſius ad ſubverſionem Eccleſiæ abutebantur. Nos itaque de tantæ Eccleſiæ ruina compaſſione clementi dolentes, iterato miſimus eis cum præceptis regalibus legatos, imperantes eis, quatenus omni occaſione poſtpoſita mediante quadrageſima, quæ tranſacta eſt, noſtro ſe ſe conſpectui præſentarent, accepturi ex Regio more contentionum finem, & urbis ſuæ Dominum, qui melioribus ſuffragiis juvaretur. Venit itaque præfatus Hermannus ad præſentiam noſtram ut cum ſuis electoribus; ſed illi, qui juvenem elegerant, juveniliter agentes, neque venerunt, neque canonicam excuſationem, ſeu legitimam transmiſerunt, niſi quod prædicti Friderici Præpoſiti, Comes videlicet A. abſque atteſtatione Cleri & populi, & certis per Epiſtolas mandatis venit, & negotium differri poſtulavit. Verum nos adhibito *Epiſcoporum & Principum, & virorum prudentium ac religioſorum conſilio*, conſideravimus electores prædicti Hermanni Præpoſiti ſanioris eſſe conſilii de perſona, a canonicis inſtitutionibus non diſcrepante, quibus ex magno fervore aſſentiebant

(*a*) *vel* redundat, *vel* lege libertatem electionis canonicæ *ſeu* jus libertatis.

fiebant omnes nobiles ac præpotentes ejuſdem terræ, qui Trajectenſem Eccleſiam & in pace legibus honeſtant, & in bello armis defenſant. Itaque quia in noſtra præſentia nulla contradictio juxta juris ordinem huic electioni opponeretur, cum omnis Eccleſia in noſtram præſentiam eſſet vocata, judicatum eſt *ab Epiſcopis & Principibus*, nullam nos debere moram probabilibus deſideriis inferere, ſed perſonam absque vi & ulla mala machinatione electam, & in ſacris ordinibus ætate congrua inventam provehere. Deinde Celſitudinem Sacerdotii veſtri, quam verâ in Domino charitate amplectimur, attente monendo rogamus, ut opus a nobis laudabiliter inchoatum benedictione ſacræ manus veſtræ perficere & confirmare non abnuatis, & labentis Eccleſiæ Trajectenſis ruinam celeri benedictione fulciatis. Rogamus præterea Sanctitatem veſtram pro noſtro conſanguineo Comite *de Ara*, quem quidam Clericus, nomine Jonathas, per ſurreptionem a vobis excommunicari fecit, quatenus eum a Leodienſi Epiſcopo abſolvi faciatis, eo ſcilicet rationis moderamine, ut poſtquam fuerit abſolutus, *Synodaliter* vocetur, & cauſa, quæ ſuper quasdam Eccleſias inter eos agitur, *Canonico Judicio* decidatur.

Martene Scriptorum veterum Tom. XXII. pag. 483.

Eugenii Papæ Declaratoria ad Archi-Epiſcopos & Epiſcopos Germaniæ, quod Guicmannus a Cicenſi Eccleſia ad Magdeburgenſem Imperiali Friderici I. auctoritate nulliter translatus ſit; prætcrito electo ab Eccleſia Magdeburgenſi Gerardo. Eadem eſt Reſponſoria ad delationem Epiſcoporum Germaniæ.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILIBUS FRATRIBUS EBERARDO SALTZBURGENSI, ARTUVICO BREMENSI, ET HILLINO TREVIRENSI ARCHI-EPISCOPIS; EBERARDO BABENBERGENSI, HERMANNO CONSTANTIENSI, HENRICO RATISBONENSI, OTTONI FRISINGENSI, CONRADO PATAVIENSI, DANIELI PRAGENSI, ANSELMO [a] HAMELBURGENSI, ET BURCHARDO EICHSTADENSI EPISCOPIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Litteras, quas pro cauſa Magdeburgenſis Eccleſiæ veſtra nobis prudentia, delegavit, debita benignitate ſuſcepimus. In lectione autem & cognitione earum ſtupore nimio, & admiratione repleti ſumus, eo quod longe aliud in eis, quam vobis ex officio Pontificatus immineat, perſpeximus contineri. Cum enim in Eccleſiæ vertice ſitis ex Divina providentia conſtituti, ut de medio ejus, quæ fuerint nociva, propellere, quæ utilia, debeatis attento ſtudio conſervare: in cauſa iſta ſicut ex ſuggeſtione litterarum veſtrarum innotuit, non quod expediat Eccleſiæ Dei, quod *ſacrorum canonum ſanctioni* concordet, quod exinde cœleſti arbitrio approbetur; ſed quod terrenis Principibus placeat, attendiſtis, & qui eorum animis a minus recta deflectere debuiſtis intentione, atque ubi eſſet via Domini, demonſtrare: non perſuaſiſtis, quod rectum eſt, nec ſtetiſtis murus pro domo Iſraël: quinimo ipſis (ut ait (b) Propheta) parietem ædificantibus, vos (quod ſine grandi admiratione vix dicimus) *Linivistis illum luto absque palea.* Non ita ſentiebat Princeps Apoſtolorum, qui ex fidei ſuæ confeſſione, ut totius Eccleſiæ fundamentum eſſe accepit; ſed cominantibus ſæculi filiis, & Apoſtolis, ſi prædicarent in nomine Jeſu, mortis exterminium intentantibus, confiſus de Domini virtute reſpondit: *Oportet* (c) *obedire magis Deo quam hominibus.* Vos autem, ne a terrenis videamini Principibus diſſentire, illi cauſæ favorem veſtrum impendiſtis, cui & Eccleſiaſticæ auctoritas conſtitutionis, & ſupernæ voluntatis examen pro certo creditur obviare.

Cum

(a) *credo* Havelburgenſi. (b) Ezech. XIII. (c) Act. V.

Cum enim *translationes Epiſcoporum ſine manifeſtæ utilitatis & neceſſitatis judicio Divinæ legis oraculum non permittat*, cum etiam multo amplior, quam in aliis electionibus, Cleri & populi eas debeat prævenire concordia: in facienda translatione de venerabili fratre noſtro *Guicmanno Cicenſi* Epiſcopo nihil horum eſt, ſed ſolus favor Principis exſpectatur, & non inſpectâ neceſſitate illius Eccleſiæ, nec conſideratâ utilitate perſonæ, Clero nolente, immo (ut dicitur) ex parte maxima reclamante, in Magdeburgenſi eum diciris Eccleſia ſupplantandum. Super quo tanto amplius admiramur, quanto perſona illa, cujus gravitatis ſit ac ſcientiæ, ab anteactis agnovimus, ac proinde, quantum Eccleſiæ illi ſit utilis, non penitus ignoramus. Quoniam igitur, quicunque temporalis auræ flatibus agitentur, nos in illius petræ ſoliditate fundati, quæ in fundamento meruit Eccleſiæ collocari: ſicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut a ſacrorum Canonum rectitudine impulſu aliquo deviare: per præſentia vobis ſcripta mandamus, quatenus cauſæ iſti favorem ulterius non præſtetis, & apud chariſſimum filium noſtrum *Fridericum*, quem Deus hoc tempore pro ſervanda libertate Eccleſiæ in eminentiam Regni evexit, efficere veſtris exhortationibus ſtudeatis; ut & ipſe a ſua ſuper hoc intentione deſiſtat, & contra Deum, contra ſacros Canones, contra Regiæ dignitatis officium, eidem cauſæ favorem ſuum ulterius non impendat, ſed Eccleſiæ Magdeburgenſi, ſicut & aliis Eccleſiis Regni a Deo ſibi commiſſi, liberam facultatem, quem voluerint ſecundum Deum eligendi, relinquat, & electionem ipſam poſtmodum favore ſuo (ſicut decet Majeſtatem Regiam) proſequatur. Nos enim, ſi quod de ſupradicto fratre noſtro facere nititur, videremus ratione fulciri, nec voluntati ejus, nec poſtulationi veſtræ duceremus aliquatenus obviandum. Contra Deum autem & ſacrorum Canonum Sanctiones nulli omnino petitioni poſſumus præbere conſenſum. Datum Signiæ: decimo ſexto Kalendas Septembris.

OTTO Friſingenſis Lib. I. C. VIII. qui Fundamentum Friderici Regis hoc refert: tradit enim Curia, & ab Eccleſia eo tempore, quo ſub Henrico quinto de inveſtitura Epiſcoporum deciſa fuit inter Regnum & Sacerdotium controverſia, ſibi conceſſum autumat, quod obeuntibus Epiſcopis, ſi forte in eligendo partes fiant, Principis arbitrii eſſe, Epiſcopum, quem voluerit, ex Primatum ſuorum conſilio ponere, nec electum aliquem ante conſecrandum, quam ab ipſius manu regalia per ſceptrum ſuſcipiat. *Baronius ad h.a. in Annal. Eccleſ N. VIII.*

Martene Collect. ampliſſima Parte II. pag. 551.

Hardouin. Tomo VI. Concil. Parte II. pag. 1245.

Leuckfeld in antiquitat. nummariis Halberſtadii pag. 75.

Extat alia Epiſtola Eugenii III. ad Capitulum Magdeburgenſe, in qua queritur, electum Præpoſitum ſuæ Eccleſiæ a ſeptem Canonicis fuiſſe, ſed Cicenſem Cæſaris imperio in- & obtruſum fuiſſe Eccleſiæ Magdeburgenſi.

Apud Martene & Durand. Tom. II. Collect. ampl. pag. 550.

Tertia Epiſtola Eugenii III. ad Hamburgenſem Archi-Epiſcopum, qui electo faverat, refertur a *Stapborſt. Hamburg. Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Parte I. pag. 536.*

Eugenio mortuo ſuccedit Anaſtaſius IV. qui Legatum ad Cæſarem miſit, Gebhardum: ſed is a Friderico non videtur admiſſus. Dein Imperator Wigmannum a ſe nominatum Romam ire jubet. Ab Anaſtaſii ſucceſſore Hadriano IV. demum Pallium impetravit anno 1154. quo actualis Archi-Epiſc. Diploma dat Monaſterio Paulini cellæ de Teloneo Saliſb. in Hallis, anno primo Ordinationis ſuæ.

Ludewig reliquiæ MS. Tom. II. pag. 191.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCLII. EUGENII III. PAPÆ VIII. FRIDERICI I. REGIS I.

SUMMA. Arnoldus Archi-Epiſcopus Colonienſis compatitur Wicbaldo Corbejenſi Abbati, quod ob iter ad Synodum Colonienſem anni 1152. *invaſionem iniquorum paſſus ſit.*

WIBALDO, DILECTO FRATRI SUO VENERABILI SANCTÆ CORBEJENSIS ECCLESIÆ ABBATI, ARNOLDUS DEI GRATIA, SI QUID EST, COLONIENSIUM HUMILIS MINISTER, SALUTEM CUM INTIMA DILECTIONE ET OBSEQUIUM.

Etſi familiaritatis noſtræ bene inchoatæ bene deinceps conſervatæ leres verbis exprimi non poſſit, paucis tamen de ipſa loqui, & ejus recordatione frui adeo ſuave eſt, ut ſenſu quidem intelligi poſſit, ſed in ſermone experimentum non habeat. Cum igitur omnibus adverſitatibus veſtris ex debito compatiar, maxime tamen & juſtius doleo id, quod cum *ad Synodum noſtram veneratis*, invaſionem iniquorum paſſus eſtis. Quidquid igitur ſuper his honori veſtro convenire videbitur, libenter perſequar, quouſque ſatisfactio condigna afferatur. Nunc autem, ne ſtatus noſter vos lateat, ſciatis, quod in obſidione caſtri Seyne poſiti ſimus, exitum rei adhuc ignorantes, & mentem Domini Trevirenſis quaſi in pendulo reputantes. Multa tamen tam timenda quam ſperanda auribus noſtris allabuntur, *ſed charitas foras mittit timorem, ſpes autem non confundit.* Noſcat Deus, qui ſcrutator omnium eſt quod non pro privato odio, ſed pro juſtitia & curæ paſtoralis debito violatores pacis proſequar. Neceſſe eſt enim, ut quia terra diu commota & conturbata eſt, ſanentur ejus contritiones. Nunc autem, quia omnes inimici pacis inimici mihi facti ſunt, obſecro orationes ab Eccleſia veſtra pro peccatis meis fieri, ut ſine quo nihil validum eſt, ejus adjutorio poſſimus ſubſiſtere. . . Valete. Siquid aliud nobis occurrerit, vos non latebit.

Inter Wichaldi Abbatis Epiſtolas Num. CCCLXI.

Apud Martene Scriptor. Veter. & Monumentor. Collect. Tom. XXII. pag. 532.

Conſtantiæ Concordatum mutuum inter

EUGENIUM III. Papam, & FRIDERICUM I. Regem

in Conſtantienſi Concilio.

VENERABILI IN CHRISTO PATRI EUGENIO, DEI GRATIA, APOSTOLICÆ SEDIS PONTIFICI, FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR AUGUSTUS, FILIALEM DILECTIONEM, ET DEBITAM IN CHRISTO REVERENTIAM.

Regiæ Majeſtatis dignitas poſtulat, ut quæ ad pacis & concordiæ bonum ſpectare noſcuntur, attenta ſollicitudine (*a*) ſtabiliantur. Hujus itaque rationis proſpectu, concordiam inferius annotatam, quæ inter nos, & vos, Deo auctore, ſtatuta eſt, ſicut ab utraque parte ſtabilita eſt & ordinata, ne aliquid arbitrio noſtro immutaſſe videamur, per eadem verba præſentis ſcripti præcepimus (*b*) annotari.

In nomine Domini, Amen. Hæc eſt Concordiæ forma & Conventionis inter Dominum Papam *Eugenium*, & Dominum *Fridericum*, Romanorum Imperatorem, conſtituta, mediantibus: *Gregorio* S. Mariæ (*c*) in Trans Tyberim, *Ubaldo* S. Praxedis, *Bernardo* S. Clementis, *Octaviano* S. Cæciliæ, *Rollando* S. Marci, *Gregorio* S. Angeli; *Guidone* S. Mariæ in Porticu, Cardinalibus: & *Brunone* (*d*) Abbate de Claravalle, ex parte Domini Papæ.

Variantes Baronii ab Codice Vaticano, Schannato viſo.

(*a*) Stabilire, ut inter Sacerdotium & Regnum indiſſolubili charitate bonum ipſum perpetuo perſeveret, diligenti ſtudio & exacta diligentia laborare.

(*b*) præcipimus.

(*c*) *in*, abeſt a Baroniano exemplari.

(*d*) *Bernardo* pro *Brunone*, corrigit in margine Baronius. Male correctum vult Pagi, ſed pro *Claravalle*, legendum *Caravallenſi*: nempe Caravallis Abbatia eſt prope Mediolanum, cujus Abbas erat Bruno.

Papæ. *Anſelmo* vero (*) Havelbergenſi, *Hermanno* (*e*) Conſtantienſi Epiſcopis, *Olderico* de (*f*) *Lenzeburc*, *Guidone* Guerra, & *Guidone* (*g*) Blandratenſi, Comitibus: ex parte Domini Regis. Dominus ſiquidem Rex unum de majoribus Miniſterialibus Regni faciet in animam (*b*) Regis jurare, & ipſe propria manu, data fide, in manu Legati Domini Papæ promiſit, quod ipſe (*i*) Treugam, nec pacem faciet cum Romanis, nec cum *Rogerio* (*k*) Siciliæ, ſine libero conſenſu & voluntate Romanæ Eccleſiæ, & Domini Papæ Eugenii, vel Succeſſorum ſuorum, qui tenorem ſupraſcriptæ concordiæ cum eodem Rege Friderico tenere voluerint: & pro viribus laborabit Romanos ſubjugare Domino Papæ, & Romanæ Eccleſiæ, ſicut melius unquam fuerunt a centum retro annis. Honorem Papatûs, & Regalia B. Petri, ſicut devotus & ſpecialis Advocatus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ contra omnes homines, pro poſſe ſuo defendet: & conſervabit, quæ (*l*) nunc habet; quæ vero nunc non habet, recuperari (*m*) pro poſſe (*n*) curabit, & recuperata defendet. Græcorum quoque Regi nullam terram ex iſta parte maris concedet, quod ſi forte ille invaſerit, pro viribus Regni, quanto citius poterit, ipſum ejicere curabit. Hæc omnia faciet ſine fraude, & malo ingenio.

Dominus vero Papa, Apoſtolicæ auctoritatis verbo, una cum prædictis Cardinalibus, in præſentia præſcriptorum Cardinalium (*o*) Domini Regis, promiſit & (*p*) obſervabit, quod eum, ſicut cariſſimum B. Petri Filium, honorabit, & venientem pro (*q*) coronationis ſuæ plenitudine, ſine difficultate & contradictione, quantum in eo eſt, Imperatorem coronabit, & ad (*r*) manutenendum, atque augendum, ac dilatandum honorem Imperii, pro debito officii ſui, juvabit, & quicumque juſtitiam & honorem [*s*] Regis conculcare aut ſubvertere, auſu temerario, præſumpſerit, Dominus Papa a Regiæ dignitatis dilectione præmonitus, eos ad ſatisfactionem canonice commonebit; quod ſi Regi, ad Apoſtolicam commonitionem, [*t*] honori Regio juſtitiam tribuere contempſerint, excommunicationis ſententia innodentur. Regi etiam Græcorum, ex iſta parte maris, terram non concedet; quod ſi ille invadere præſumpſerit, Dominus Papa viribus B. Petri eum ejicere curabit.

Hæc omnia, ex utraque parte, ſine fraude & malo ingenio ſervabuntur, niſi forte libero & communi conſenſu utriusque immutentur. Teſtes autem ſunt, quorum nomina (*u*) inferius recitantur:

Arnoldus, Colonienſis Archi-Epiſcopus.
Hermannus, Conſtantienſis Epiſc.
Anſelmus (*x*) Havelbergenſis Epiſc.
Arditio, Cumanus Epiſc.
- - - N. Curienſis Epiſc.
Ubaldus, (*y*) Stabulenſis Abbas.
Albertus, Colonienſis Decanus.
Magiſter *Henricus*, Notarius.
Godefridus Viterbienſis, Capellan. Regis.

Ex Laicis. (*z*)

Welpho Dux.
Marchio *Hermannus* de *Baden*.
Comes *Ulricus* de (*a*) *Lenzburch*.
Comes *Wernerus* de *Lenzburch*.
Anſelmus, Camerarius & Miniſterialis (*b*) Regni.

Signum Dom. Friderici Rom. Imperatoris invictiſſimi.

Ego *Arnoldus*, Cancellarius recognovi.

Dat. *Conſtantiæ*, X. Kalend. Aprilis. Indict. XV. Anno Dom. Incarn. MCLII. Regnante Domino *Friderico* Rom. [*c*] glorioſo (*d*) Domino noſtro, Regni ejus I.

Ex codice MS. Bibliothecæ Vaticanæ deſcripſit Schannatus bon. m.

Baronius habet ad annum 1152. *cujus variantes ab Vaticano adſcripſimus.*

Martene Script. veterum Tomo XXII. pag. 557. *eandem formulam deſcripſit.*

(*) *Hamelburgenſi*, corrigit in margine Baronius & Pagi, perperam uterque. *Havelbergenſis* recte ſcriptum.
(*e*) *Hermanno.*
(*f*) *Zembruch*: in margine corrigit Baronius *Inſpruck*: melior videtur Lectio Vaticana, quæ ubique legit *Lenzenburch*.
(*g*) *Baldratenſi*, Baronius.
(*b*) *in anima.*
(*i*) *nec* recte addit Baronius.
(*k*) *Rege* addit Baron.
(*l*) *quæ nunc habet*, omiſſa.
(*m*) *recuperare*
(*n*) *juvabit* pro *curabit.*
(*o*) *Legatorum*, non *Cardinalium.*
(*p*) *obſervavit*
(*q*) *coronæ*
(*r*) *manutenendum*
(*s*) *Regni*
(*t*) *de jure & honore Regni juſtitiam*
(*u*) *ſubſcripta videntur.*
(*x*) iterum corrigit male in marg. *Hamburgenſis.*
(*y*) *Wibaldus*, melius legit Baron.
[*z*] *quorum Vulpho Dux.*
(*a*) *Luzenburch*
(*b*) *Regis.*
(*c*) *Rege*
(*d*) *Domino noſtro*, omiſſa.

Gregorius Cardinalis poſt mortem Papæ revocatus, convocat quoſdam Epiſcopos ad WORMATIÆ *Synodum, optatque frui præſentia Wibaldi coram Imperatore.*

GREGORIUS, DEI GRATIA, S. ROMANÆ ECCLESIÆ CARDINALIS, ET LEGATUS, REVERENDO FRATRI WIBALDO, SUO UNANIMI AMICO, CORBEJENSI ABBATI SALUTEM.

LIcet fama mortis Domini Papæ nos turbaverit, tamen audita perſona ſubſtituti Domini Vicarii nos gaudio gaviſi ſumus, ſcientes, illum antiquum Magiſtrum Eccleſiam, & nos tanquam ſe ipſum diligere, modis omnibus honorare. Verum, quia ab amicis noſtris inſtanter revocamur in feſto Michaëlis, *Bremenſem, Hildeneſheimenſem, Mindenſem, Wormatiæ vocavimus*, quædem illis præcipere volentes. Unde ad Dominum Regem iterum vos libenter præſertem vellemus habere, ut quæ cum eo agere debemus, & in licentia ſuſcipienda tua nobis aſſiſteret prudentia, & probitas nos Domino Regi commendaret.

Epiſtola CCCXCI. Gregorii Legati Pontificii, Citatoria ad Conventum Wormatienſem cum aliis Epiſcopis Germaniæ.

Apud Martene Tomo XXII. pag. 562.

Epiſtola Bernardi & Gregorii Cardinalium ad Wibaldum Abbatem. Invitatoria ad colloquium Herbipolenſe.

BERNARDUS PRESBYTER ET GREGORIUS DIACONUS, DEI GRATIA, S. R. ECCLESIÆ CARDINALES ET LEGATI, DILECTO FRATRI WIBALDO CORBEJENSI ABBATI SALUTEM.

SIcut per alia fraternitati tuæ ſcripta nos miſiſſe meminimus, ita denuo præſenti ſcripto mandamus; quatenus proxima *quarta feria Herbipolim ad nos venias*, ubi eodem termino *cum Rege* ſumus habituri colloquium. Quia vero Stabulenſem Eccleſiam vera in Domino charitate diligimus, & ad ejus utilitatem libenter intendimus, nihilominus tibi mandamus, ut ita ad nos paratus accedas, quod poſt colloquium noſtrum honeſte ire ad eamdem Eccleſiam valeas.

Martene Scriptor. veter. Tom. XXII. pag. 562. *inter Wibaldinas CCCXCII.*

CONCILIUM WORMATIENSE

Anno Chriſti MCLIII. Eugenii III. Papæ IX. Friderici I. Regis II.

SUMMA. Primo in eo deponitur Henricus Archi-Epiſc. Moguntinus, illique ſubſtituitur Arnoldus de Seleshoven. 2. Henricus Mindenſis, 3. Burchardus Eyſtadienſis Epiſcopus deponuntur.

I. REx Fridericus in proximo Paſchate Bambergæ Coronam geſtans, duos Cardinales videlicet Bernardum Presbyterum, & Gregorium Diaconum, ad depoſitionem quorundam Epiſcoporum ab Apoſtolica ſede deſtinatos, ſecum

cum habuit : proximam deinde Pentecoſten *Wormatiæ* ferians, Heinricum Moguntinæ Sedis Archi-Epiſcopum, virum pro diſtractione Eccleſiæ frequenter correptum, nec correctum per eoſdem Cardinales depoſuit, ac Arnoldum Cancellarium ſuum per quorundam ex Clero & populo, qui illuc venerant, electionem ei ſubrogavit.

Ex Chron. Mogunt. Anonymi. Otto Friſingenſis.
Chronica S. Pantaleonis apud Eckhart. Chronographus Saxo.

Accuſatur apud Papam *Henricus*, quod ſonmolentus & inutilis eſſet, quod vir venerabilis cognoſcens, venerabiles nuncios pro ſua excuſatione ad ſummum Pontificem decrevit protinus deſtinare. Miſit ergo omnium ſuorum ſecretorum cognitorem, *Arnoldum* Clericum, quem ipſe paulo ante ad Præpoſituram majorem evexerat, tanquam eum, qui non poſſet immemor eſſe beneficii tam recenter obtenti. Erat autem Arnoldus miri ingenii & facundiæ, atque congeſtor infinitæ pecuniæ. Is itaque veniens ad Curiam Romanam, Pontificatumque ambiens Moguntinenſem, primum ſibi Cardinales pecuniâ favorabiles acquiſivit, deinde duos ſpecialiter pecunia corrumpens, qualiter de ſua propria promotione ageret, & poſtmodum conſummaret, cum illis familiariter pertractabat. Tandem ab illis inſtructus, deque ſua perſona certificatus, cœpit in ſuum Dominum accuſationis jacula dirigere, quem venerat excuſare. Breviter, tantum in ſua proceſſit audacia & effecit, ut duos legatos deſtinari peteret, hujus rei cognitores & judices, obtinuitque eoſdem ipſos a circumvento, & fraudis ignaro Pontifice, quos corruperat. Veniunt ergo legati Wormatiam. Henricus Archi-Epiſcopus citatus comparet. Nihil prætendere poterat pro ſe, quod admitterent legati judices. Igitur Henricum, laudabilem virum, ab Epiſcopatu amovent, Arnoldum ſubſtituunt. Dicebatur autem, quod Fridericus Imperator huic negotio aſſenſum præbuerit, ſed occultum. Venerabilis vir Heinricus tam manifeſta perverſitate turbatus, ipſos perverſos judices alloquitur in hunc modum : " Si ad ſedem Apoſtolicam appellarem contra veſtrum iniquum proceſſum, Papa forſan ipſe nihil amplius attentaret, & nihil mihi accreſceret, niſi labor corporis, amiſſio rerum, afflictio Spiritus, & eviſceratio mentis, & evacuatio gratiæ; appello ergo ad Dominum Jeſum Chriſtum, tanquam ad judicem juſtiſſimum, vos ad ejus tribunal citando. Ibi vobis coram ſummo judice me reſponſurum promitto. Non enim juſte, nec ſecundum Deum, ſed mercede corporis, ſicut placuit, judicaſtis. At illi citationem factam quaſi ludibrium excipientes, cum tu præceſſeris, *inquiunt*, nos ſequemur.

Henricus ex Præpoſito majoris Eccleſiæ Moguntinæ Archi-Epiſcopus fuerat conſtitutus anno MCXLII. & a Rege in Franckenfurt inveſtituram accepit, præſentibus Cardinalibus Gregorio & Diewino, & per hunc Eugenius anno MCXLV. eidem Pallium miſit : S. Hildegardi, & S. Bernardo Clarevallenſi notus & laudatus : nihilominus a Canonicis, quos reprehenderat, falſis apud Pontificem criminationibus denigratus, a Legatis, pecuniâ corruptis, anno MCLIII. depoſitus fuit.

Hæc ex Dodechino Serarius pag. 815. 816. *primæ editionis.*

II. Item Henricus (*b*) Mindenſis Epiſcopus, dum propter Clericum quendam, qui in civitate a ſuis, ipſo, ut dicebatur, conſentiente, cæcatus fuerat, expurgare ſe non poſſet, multis exinde preſſus adverſitatibus, Epiſcopatum ſuum coram præfatis Cardinalibus renuntiavit, cui ſucceſſit Warnerus ejuſdem Mindenſis Eccleſiæ major Præpoſitus.

[*b*] Henricus hoc nomine Mindenſis Epiſcopus ex alieno Monaſterio ob prudentiam & devotionem poſtulatus Abbas, dein omnium votis Epiſcopus Mindenſis electus fuit. Sub eo duo Monaſteria condita fuere in hac Diœceſi, alterum Schinnæ trans Viſurgim, alterum Luccæ ad Leynam. Fratribus ſuæ Eccleſiæ contulit curiam amplam in Gehlenbecke: demum vocatus a Legatis Apoſtolicis Eugenii III. Gregorio & Bernardo ideo fuit, quod Clericum quendam oculis privari paſſus fuerat. Et cum factum nec negare, nec excuſare poſſet, ſponte ſe abdicavit Diœceſi, reverſusque ad ſuum Monaſterium Burſfeldenſe eſt, ubi in pace obdormivit anno MCLIII. in craſtino B. Potentianæ

ginis poſtquam Eccleſiæ Mindenſi XII. annis cum laude præfuiſſet.

Ita Chronicon Mindenſe Buſonis Walenſtedii, editum a Franc. Paullini in Syntagmate.

Henricus Mindenſis Epiſcopus, dum propter Clericum quendam, qui in civitate a ſuis ipſo conſentiente (*ut dicebatur*) excæcatus fuerat, coram præfatis Cardinalibus Epiſcopatum renunriavit, cui ſucceſſit Wernerus ejusdem Eccleſiæ major Præpoſitus.

Fellerus in trimeſtri Monumentorum ineditorum ex chronico veteri Colon. MS.

III. Forte in eadem Synodo Moguntina Burchardus Eyſtadienſis depoſitus fuit: quem *Bucelinus* tetro colore depingit, quod monachos ex Heydenheim exturbaverit.

IV. Bernhardum Hildenesheimen- Epiſcopatu abſolutum fuiſſe, & mortuum, ſucceſſore Brunone, *ſcribit Chronographus Saxo.*

Chronographus Saxo refert has depoſitiones Henrici Moguntini, & Henrici Mindenſis ad MCLV. & Concilium Wormatiæ habitum.

Otto Friſingenſis ad MCLII. uti & Chronicon Anonymum Moguntinum MS. ad Wormatienſem Conventum refert.

De Wormatienſis Concilii exitu hæc notanda:

REm refero, fratres, omnibus illius Sæculi notiſſimam. Mors venerabilis Henrici multis innotuit. Pervenit etiam ad aures illorum Cardinalium, qui ab Epiſcopatu eum amoventes, ſe promiſerant ſecuturos: & ludentes ad alterutrum, dixerunt: *Ecce præceſſit, ſuo tempore nos ſequemur.* Et ecce tranſit breve tempus, & ambo una die moriuntur. Nam unus ſedens in ſede naturæ, ut purgaret ventrem, omnia inteſtina ſua in cloacam ejecit: & animam miſerabiliter exhalavit. Alius manuum ſuarum digitos articulatim admordens, & de ore expuens, deſormatis manibus, quaſi ſeipſum devorans expiravit. O Deus ultionum Domine! Deus ultionum Dominus, hoc eſt, juſtum exercens judicium. Et in his omnibus non eſt averſus furor ejus, ſed adhuc manus ejus extenta. Audita ſunt hæc in terra noſtra & fama celebri divulgata, nec a quoquam aliud dicebatur, quam benedictus Dominus, qui Venerabilis Henrici juſte injuriam vindicavit.

Conradus in Chronico Moguntino relatus a Baronio. Sed Baronius confictam hanc ultionem opinatur, & argumenta quædam profert de longiore vita horum Legatorum Pontificiorum poſt 1153.

Epiſtola S. Bernardi Clarævallenſis Abbatis

Apologetica pro Henrico Archiepiſcopo Moguntino.

DOminis & Patribus Reverendis, Apoſtolicæ ſedis Legatis, puer Sanctitatis eorum, Bernardus, Claravallis vocatus Abbas, per omnia Deo placere, & gratos fructuoſæ ſuæ legationis manipulos reportare.

Etſi corpore remoti, ſed affectu & bona voluntate vobis appropiavimus: optantes & orantes dirigi actus, & ſtudia veſtra ad omne, quod decet & expedit. Inde eſt quod audientes miſerandum illum Archi-Epiſcopum Moguntinenſem vocatum ad veſtram præſentiam, ibique reſponſurum adverſariis ſuis; auſi ſumus veſtram pro eo interpellare bonitatem. In hoc enim credimus honorificari miniſterium veſtrum, ſi quatenus ſalva juſtitia licet, parieti inclinato, & maceriæ depulſæ humeros veſtræ auctoritatis ſupponitis, nec calamum quaſſatum conteri, nec linum fumigans (quod in vobis eſt) extingui permittitis. Sentiat obſecramus, ſibi profuiſſe & precem noſtram & ſuam ſimplicitatem, ob quam ſertur a falſis fratribus circumventus potius, quam inventus in aliquo dignus depoſitionis.

Inter Epiſtolas S. Bernardi No CCCII. Editionis Merloborſtii pag. 124.

Serarius & Chronicographi Moguntini nihil niſi laude dignum de hoc Henrico I. ſcripto reliquerunt: ejusdem ſupplantator, & Legatorum corruptor, & ſucceſſor Arnoldus, quam horribili mortis genere peremtus fuerit anno 1160. narrant *Dodechinus, Bruſchius, & ex iis Serarius Lib. V. pag.* 820. *rerum Moguntiacarum.*

Attexo

Attexo alteram Apologiam Henrici Mindenſis epiſcopi, ab iisdem Legatis depoſiti in Conventu Wormatienſi, ſcriptam a Wibaldo Abbate Stabulenſi, & Corbejenſi, viro ſui Sæculi clariſſimo:

Wibaldi Abbatis ad Arnoldum Archi-Epiſcopum Apologetica pro Henrico I. Epiſc. Mindenſi, Coloniæ perperam accuſato & Wormatiæ depoſito. Congratulatur ei de victoria, interceditque apud eum pro Epiſcopo Mindenſi.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI SUO ET DOMINO ARNOLDO S. COLONIENSIS ECCLESIÆ VENERABILI EPISCOPO, FRATER WIBALDUS, DEI GRATIA, ID QUOD EST IN ECCLESIA CATHOLICA, EXIGUAS ORATIONES ET DEVOTUM SERVITIUM.

LÆtati ſumus in his, quæ dicta ſunt nobis, & in domum Dni lætantes & gratias agentes ivimus, pro eo quod glorioſum de tyrannis & latronibus triumphum reportaſtis; qui ubique locorum ita peccatis facientibus nunc excreverunt; ut nulla Eccleſia, nullus omnino locorum, ſacer aut laicus, ab illorum poſſit infeſtatione defendi. Quam quidem victoriam veſtræ beatitudini Divina potentia in multos annos concedat. Veſtræ autem Celſitudini notum eſſe volumus, quod in tranſacto *proxime beati Jacobi Apoſtoli feſto Mindam rogatu Epiſcopi & petitione Cleri deſcenderamus*, ad compacandas & componendas diſſenſiones quaſdam, quibus Epiſcopi & Cleri fuerat perturbata concordia. Et hæ quidem cauſæ non erant criminales, aut peremptoriæ, ſed potius *de fundis* videlicet *de Molendinis*, de *paludibus*, de *compaſcuis*, de *hæreditatibus* & patrimoniis, pro quibus adverſum ſe litigabant villici Epiſcopi, & villici Canonicorum, & quidam Clerici contra quoſdam laicos. Erat hæc commotio paulo inflatior adverſus epiſcopum, pro eo, quod *in Concilio Colonienſi* (a) *accuſationem cum gravi repulſa ſuſtinuerat*, nullo tamen, quantum perſcrutari potuimus, in tantum progrediente, ut illius cæcitati verbo & accuſationi, vel etiam *querelæ Walderi ullo* patrocinii, vel teſtimonii modo vellet aſſiſtere. Siquidem *in eadem ſolemnitatis celebratione* prædictus epiſcopus publice in pulpito Eccleſiæ denunciavit excommunicatos eſſe, & anathematis ſententiam protulit in eos, qui Clericum cæcaverant, & operam conſilii vel auxilii in hoc maleficio adhibuerant. Omnibus itaque ex Divino beneficio in concordiam revocatis, tentavimus etiam *Waldero illi* pertinaciam ſuam in Epiſcopi vexatione diſſuadere, ſed & ipſe multis audientibus aſſeruit, quod fide data eſſet a vobis prohibitus, ne pacem cum ipſo eformaret. Quod nos, qui nobilitatem veſtram, & mentis excellentiam jam dudum novimus, nequaquam credere potuimus, *ut ſuffraganeo veſtro*, qui Metropoli devotus ſemper militavit, & perſonam veſtram præ omnibus dilexit, & honoravit, hanc velletis inferre contumeliam, ut cauſam ipſius, quam ex Judicio terminare propter importunam accuſatorum inſolentiam non potuiſtis, per concordiam finiri non pateremini. Novit enim eruditio veſtra, quorum conſilio, quave diſciplina iidem adverſarii epiſcopi Judicium veſtrum, quod ſuffraganeorum & Eccleſiæ veſtræ teſtimonio & aſſenſu erat ſubnixum, recuſare præſumſerunt, quo ordine *quibusve induciis datis appellaverunt*, ſicut ex tranſcriptis eorum libellis conſiderare poterit veſtra diſcretio, retentis apud nos eorum exemplaribus. Et licet, ut prædictum eſt, plane ſciamus, animi veſtri magnitudinem in tam viles & abjectas meditationes nequaquam decidere potuiſſe, ut cum jam dicto *Waldero* tam enormes conditiones inire deberetis; pro familiari tamen & intima dilectione, qua ſanctitatem veſtram longo jam tempore diligimus, admonere coronam veſtram non dubitamus, *apud Dominum Mindenſem, & Eccleſiam ipſius* ab hac ſuſpicione gloriam veſtram liberate non dedignemini. Auxit enim metum Epiſcopo literarum veſtrarum, *quæ Domino Papæ ſcriptæ ſunt, inſpecta ſeries*, quæ pro ipſius Innocentia nihil agere videntur, quas a vobis ſcriptas, ſive perlectas omnino negavimus, ob hoc ſcilicet, quod intelligentia veſtra bene notavit, hoc eſſe inferioris Judicis *officium*, ut cum

ab

(a) Hujus Colonienſis Concilii acta, imo annus & dies deſiderantur.

ab ipſo ad ſuperiorem fuerit appellatum, ita ſtudeat actionis ordinem enarrare, ut æquitate ſervata neutri parti videatur favorem inclinaſſe. Quod in literis iſtis nequiquam factum eſſe cognoſceris. *Ego Walderus Dei gratia, Diaconus, & ſanctæ Mindenſis Eccleſiæ qualiſcunque Canonicus, Papam appello, ipſius tutelæ me, & mea committens, ad quem te Henricum Mindenſem Epiſcopum invito, pro violenta ſubreptione Decaniæ meæ, & pro aliis, quæ habeo contra te, reſponſurum nonis Septemb. Ego Vortlevius Subdiaconus appello te H. Mindenſem Epiſcopum, ad præſentiam Domini Papæ de ſacrilegio, eo quod tuo conſilio & juſſu exoculatus ſim & plagatus. Diem ſtatuo Kal. Octob.* Hujuſmodi appellationes, imo vero confuſiones, effractis foribus Epiſcopi, non abſque ſanguinis effuſione in pavimento ſunt projectæ, & ſicut Epiſcopo non præſentatæ, ita, nec ab ipſo viſæ, quas quidem nos a manu Decani Eccleſiæ B. Martini in Minda eadem die ſuſcepimus.

Inter Wibaldi Epiſtolas CCCLXV.
Apud Martene Scriptor. veter. & Monument. Tom. XXII. pag. 532.

SYNODUS CONSTANTIENSIS

ANNO CHRISTI MCLIII. EUGENII III. PAPÆ IX.
FRIDERICI I. REG. II.

SUMMA. Divortium Friderici I. & Adelheidis.

FRidericus Imperator reliquit uxorem ſuam Adelheidam, Filiam Marchionis de Vochburg, ob conſanguinitatem. (*a*) Anno 1153. apud urbem Conſtantiam (*b*) hoc divortium factum fuiſſe coram Legatis Sedis Apoſtolicæ, ſcribit Otto Friſing. (*c*) judicio & conſilio Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum. (*d*)

Adelheide relictâ nuptias appetiit Principis Mariæ, Filiæ Iſaaci Imperatoris Conſtantinopolitani: in quem finem Anſelmus Havelbergenſis Epiſcopus, & Alexander de Apulia, ab Imperatore Conſtantinopolim Legati fuêre, ubi occaſionem habuit Germanus Epiſcopus eruditiſſimi Colloquii polemici cum Epiſcopis Orientalibus inſtituendi de diſcordia doctrinæ inter Orientales & Occidentales Epiſcopos: quod *in Spicilegio Dacherii* impreſſum eſt. Hoc tamen matrimonium ad effectum deductum non fuit.

Anno MCLVI. Beatricem, filiam Rainaldi Burgundiæ Comitis, in thalamum Regium accivit poſt Pentecoſten. (*e*)

(*a*) Otto Friſingenſis Epiſcopus, & Gunterius Ligurinus. (*b*) Dodechinus.
(*c*) & Albertus Stadenſis apud *Schilterum.*
(*d*) *ait* Albericus Monachus trium Fontium.
(*e*) Unde in populo Dei ſcandalum graviſſimum ſequitur & variæ locutiones. Epiphonema eſt *Tritbemii in Chronico Hirſaugienſi ad a.* 1156.

SYNODUS AUGUSTANA

ANNO CHRISTI MCLIV.

SUMMA. Lis orta inter Eccleſiam Aichenſem, & Abbatiſſam cœnobii de Kuebach, a Chonrado Epiſcopo Auguſtano in Synodo ſolemni decreto componitur.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Anno MCLIV. Incarnationis Domini, Indict. III. XV. Kal. Octob. Regnante Friderico Rege Glorioſo. Ego *Conradus*, Auguſtenſis Eccleſiæ Epiſcopus licet indignus *in generali Capitulo cum choro majoris Eccleſiæ, ac ſex venerabilibus Abbatibus, ac undecim Regularibus Præpoſitis, ac innumera multitudine Clericorum* juſtitiæ devotæ (*a*) faventibus; Cum Dominus Abbas S. Udalrici *Helcto*, & Palatini Comitis in hoc negotio miſſi Vicarii, conteſtata lite, per patronos cauſarum pro Eccleſia *Aichina* adverſus Dominam Abbatiſſam de Chuebach *Adelhaidin*, cœperunt litigare, volentes prædictam Eccleſiam, quaſi matri-cis

(*a*) *forte* devotè.

cis Eccleſiæ Aichan filiam comprobare : . . . Cæterum Domina Abbatiſſa Eccleſiæ prædictæ libertatem ac matrem per ſe juſtitiæ firmitate & veritatis tenore credibili teſtimonio comprobavit ; quorum teſtium nomina hæc ſunt *Minbart*, *Otto*, *Dietmar*, *Conrad*, *Udalrich*, hi erant Presbyteri ; *Merbotho* laicus : ea propter recognita juſtitia S. Magni Eccleſiæ prædictæ libertatem confirmamus ; & quicumque auſu temerario *Capituli noſtri* decretum irritare voluerit, æternæ damnationis reum, excommunicationis perpetuæ vinculis eum innodamus, Signum propria manu noſtra ſubſcribimus.

Hundius in Metropoli de Cœnobio Sanctimonialium in Kuebach.

SYNODUS HALBERSTADENSIS,

ANNO CHRISTI MCLIV. ANASTASII IV. PAPÆ I. FRIDERICI I. REG. III.

Memorata, in ſubjecta Epiſtola de loco Hanſtede, ab Eccleſia Goslarienſi poſſeſſa, ex Synodi Halberſtadenſis judicio.

ANASTASIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI ULRICO EPISCOPO, ET DILECTIS FILIIS CANONICIS HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

QUæ Canonico Judicio alicui Eccleſiæ eſt adjudicata poſſeſſio, & debet ſine aliqua contradictione relinqui. Pervenit quidem ad nos, quod Eccleſia Goslarienſis in loco, qui Hanſtede vocatur, poſſeſſionem quandam *in Synodo Halberſtadenſi* ei adjudicatam obtinuit, quæ longo tempore violenter fuerit ſpoliata. Quia igitur injuſtum eſt, ut prædicta Eccleſia ſuper hoc de cetero infeſtetur, per præſentia vobis ſcripta mandamus, quanquam ſi aliqui injuſtitiæ forſitan amatores, jam dictam Eccleſiam pro eadem poſſeſſione inquietare decreverint, vos ab ipſorum infeſtatione memoratam Eccleſiam pro debito veſtri officii defendatis, & faciatis ipſam poſſeſſionem pacifice poſſidere. Data Romæ apud S. Petrum XVIII. Kal. Julii.

(L.S.)

Refert hanc Epiſtolam Leuckfeld in Antiquitatibus Paldenſis Monaſterii, in appendice IV. num. IX.

Anaſtaſius IV. ſucceſſit Eugenio III. anno 1153. VII. Idus Julii, obiit 1154. IV. Nonas Decembris.

Turegium, Helvetiæ urbs, & Germania ab Arnaldi Brixienſis erroribus per S. Bernardum & Hadrianum IV. Papam liberata.

CIRCA ANNUM CHRISTI MCLV. HADRIANI IV. PAPÆ II. FRIDERICI I. REG. IV. IMP. I.

ARnaldus, Brixiæ in Italia natus, ab Epiſcopo ſuo ob turbas, Romæ, & in aliis Italiæ locis excitatas, accuſatur apud Concilium Lateranenſe, II. Generale in Occidente, celebratum anno MCXXXIX. cui ſilentium imponendum Innocentius II. P.R. decernit.

Accuſatur denuo apud Papam de ſchiſmate inter Populum & Clerum ſuſcitatæ, ob quam cauſam Brixia expulſus fuit & compulſus ad juramentum, non revertendi in patriam, niſi Apoſtolicæ Sedis permiſſu.

In Franciam fugiens, ex eadem exturbatus fuit tum ob ſuos errores, tum quod Abaelardi ſui magiſtri jam damnatos errores defenderet pertinaciter. Ex Italia & Francia proſcriptus, in Germaniam

niam divertit, ad urbem Turegium (Zurich) ubi Doctoris titulum ſibi arrogavit, & pernicioſa ſua principia diſſeminavit.

S. Bernardus in vicina Burgundia Claræuallenſis Abbas acceptâ famâ, ad Epiſcopum Conſtantienſis urbis, in cujus Diœceſi Turegium erat, ſcripſit Epiſtolam, CXCV. inter editas a *Merlo Horſtio*, monitoriam, ut oves a lupo protegeret. Anno MCXLIII, ſimilis argumenti Epiſtolam dedit ad Guidonem, qui eum ſerpentem in ſua familia ignarus mali alebat.

Anno MCXLIII. comperta Innocentii II. morte, & forte animadverſis Literis S. Bernardi, Turegio Romam clam rediit, & graviorem ſeditionem excitavit. Nil enim populo gratius auditu, quam in Clericorum opes, quas injuria poſſideri,& teneri, Arnaldus dogmatizabat, involare; cujus ſpecimen dedit, dum Cardinalem Gerardum in publico Romæ aggreſſus eſt, & vulnere ſauciavit.

Hadrianus IV. facto intellecto interdixit & proſcripſit Arnaldum, ſed fruſtra. Imperator Fridericus eodem nuntio perculſus, hominem in Tuſciæ finibus errantem in vincula conjici juſſit, ſuoque examini ſiſti, uti tumultus popularis autorem.

Hadrianus Papa hoc comperto duos Cardinales Gerardum & Gregorium ad Imperatorem ablegavit, & hominem toties ab Eccleſia damnatum, ſibi extradi petiit: Imperator miſſis apparitoribus cepit unum de Vice-Comitibus, unde Arnaldus Cardinalibus extraditur.

Præfectus urbis Romanæ captum & convictum variorum ſcelerum in Deum, Eccleſiam, & Rempublicam, laqueo addixit: ſtrangulati cadaver rogo publico crematur, & cineres Tiberi injiciuntur, ne ſtolido popello idoli ſui venerandi occaſio relinquatur.

Hæc Gretſerus Tomo VI. operum novæ editionis pag. 603.

Ex coævis Scriptoribus Othone Friſingenſi, Gunthero Ligurino, S. Bernardo, Epiſtolis Pontificiis, & Canonibus Concilii Lateranenſis: quos & Illmus Baronius ſecutus eſt.

Errores Arnaldi hos Otho Friſingenſis Epiſc. recenſet Lib. II. de geſtis Friderici. C. 20.

Arnaldus è ſtudio in Galliis ſub Abaelardo, in Italiam revertens, religioſum habitum, quo amplius decipere poſſet, induit, omnia lacerans, omnia rodens, nemini parcens, Clericorum ac Epiſcoporum derogator, Monachorum perſecutor, laicis tantum adulans. Dicebat enim, nec Clericos proprietatem, nec Epiſcopos regalia, nec Monachos poſſeſſiones habentes, aliqua ratione poſſe ſalvari. Cunctaque hæc Principis eſſe, ab ejusque beneficentia in uſum tantum laicorum cedere oportere. Præter hæc de Sacramento Altaris, Baptiſmo parvulorum, non ſane dicitur ſenſiſſe.

Pagius in Critica Baronii ad 1139. *N. IX.* cenſet, Arnaldum de Brixia in Concilio Lateranenſis Canone xxIII. damnatum fuiſſe: ſed in eo nomen Arnaldi non legitur, nec de ejus præcipuo errore mentio fit. Damnatum tamen in eo Concilio hunc errorem, nec Canoniſtæ, nec Hiſtorici dubitant.

Epiſtola Alexandri III. Papæ electi, Narratoria de violenta irruptione in Papalem Thronum Octaviani Anti-Papæ, ab Alexandro III. cum ſuis fautoribus excommunicati, VITANDI DENUNTIATORIA.

ALEXANDER III. EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI EBERHARDO, ARCHI-EPISCOPO SALTZBURGENSI, ET DILECTIS FILIIS ECCLESIÆ . . . ET UNIVERSO CLERO . . . SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Æterna & incommutabilis providentia Creatoris Sanctam & Immaculatam Eccleſiam ſuam a ſuæ fundationis exordio, ea ratione & ordine voluit gubernari, ut unus ei Paſtor & inſtitutor exiſteret, cui univerſarum Eccleſia-

cleſiarum Prælati abſque repugnantia ſubjacerent, & ab eo nullatenus diſſiderent. Qui vero Apoſtolis ſuis, pro eorum fidei firmitate, promiſit, dicens: *Ego vobiscum* (a) *ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi*; ille procul dubio Eccleſiam ſuam, cujus Apoſtoli ipſi magiſterium aſſumpſerunt, ſua promiſſione fraudari nullo modo patietur: ſed eam in ſuo ſtatu & ordine, licet ad inſtar naviculæ Petri aliquando fluctuare videatur, perpetuo faciet permanere. Unde &, quamvis hoc tempore tres falſi fratres (b) qui a nobis exierunt, ſed de nobis non fuerunt, transfigurantes ſe in angelos lucis, cum ſint ipſi ſatanæ, inconſutilem Chriſti tunicam, ſcindere & laniare laborant, Chriſtus enim auctor & caput Eccleſiæ, eam velut unicam ſponſam ſuam, provida gubernatione tuetur, & navem egregii piſcatoris, licet quaſſatam a fluctibus, non permittit naufragium ſuſtinere.

Porro, cum anteceſſor noſter bonæ memoriæ, Adrianus IV. Papa, Kalendis Septemb. dum eſſemus *Anagniæ*, debitum naturæ ſolviſſet, & e terris ad Cœlum, ab imis migraſſet ad ſuperna; eo Romam adducto, & II. Non. Septemb. in Eccleſia Beati Petri, præſentibus fere omnibus fratribus, ſatis honorifice, ſicut mos eſt, intumulato, cœperunt fratres, & nos cum eis, ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem, de ſubſtituendo Pontifice ſtudioſius cogitare, & tribus inter ſe diebus de ipſa electione tractantes, tandem in perſonam noſtram inſufficientem huic oneri, & tantæ dignitatis faſtigio minime congruentem, omnes fratres quotquot fuerunt, tribus tantum exceptis, Octaviano ſcilicet, & Ivone de Sancto Martino & Guidone Cremenſi (Deo teſte, quod non mendacium fingimus, ſed ſicut eſt, meram loquimur veritatem) concorditer atque unanimiter convenerunt, & nos, aſſentiente Clero, & populo in Romanum Pontificem elegerunt, duo vero, Ivo ſcilicet, & Guido, quos prænotavimus, tertium, ſcilicet Octavianum nominantes, ad ejus electionem pertinaciter intendebant, unde & ipſe Octavianus in tantam audaciam, veſaniamque prorupit; quod mantum, quo nos reluctantes & renitentes, quia noſtram inſufficientiam videbamus, Odo, prior Diaconorum, juxta morem Eccleſiæ induerat, tanquam arreptitius, collo noſtro propriis manibus violenter excuſſit, & ſecum inter tumultuoſos fremitus aſportavit. Cæterum, cum quidam ex ſenatoribus tantum facinus inſpexiſſent, ex eis unus, Divino Spiritu incenſus, mantum ipſum de manibus eripuit ſævientis: ipſe vero ad quendam Capellanum ſuum, qui ad hoc inſtructus venerat & paratus, illico flammeos oculos fremebundus inflexit, clamans & innuens, ut mantum, quem ſecum portaverat, feſtinanter afferret: quo itaq; ſine mora delato, abſtracto pileo & capite inclinato, cunctis fratribus aut loco, aut voluntate remotis, mantum per manus ejuſdem Capellani, & ejuſdem Clerici ſui ambitioſus recepit, & ipſe, quia non erat alius, in hoc opere Capellano & Clerico extitit coadjutor. Verum, ex Divino Judicio credimus contigiſſe, quod ea pars manti, quæ tegere anteriora debuerat, multis videntibus & ridentibus, poſteriora tegebat: & cum ipſe idem hoc ſtudioſius emendare voluiſſet, quia caputium manti, extra ſe raptus invenire non poterat, collo fimbrias circumduxit, ut ſaltem mantus ipſe quomodolibet appoſitus ei videretur. Sicque factum eſt, ut ſicut cœcæ mentis erat & obliquæ intentionis, ita ex transverſo, & obliquo mantum fuerit, in teſtimonium ſuæ damnationis, indutus. Quo facto, portæ Eccleſiæ, quæ firmatæ fuerant, reſerantur, & armatorum cunei, quos, ſicut ex re apparuit, pecuniæ largitione conduxerat, evaginatis gladiis cum immenſo ſtrepitu concurrerunt, & peſtis illa mortifera, quia Cardinales & Epiſcopos non habebat, armatorum caterva militum vallabatur. Fratres vero facinus tam immenſum, & ſæculis inauditum, exinſperato videntes, & formidantes, ne a conductitiis militibus trucidaren-

(a) Matthæi XXVIII.
(b) Octavianus Anti-Papa dictus Victor IV. a factione Petri Leonis Anti-Papæ defuncti Cardinalium electus: Joannes de S. Martino, Guido Cremenſis.

darentur, ſeſe in munitiones Eccleſiæ nobiſcum pariter receperunt, ibique IX. diebus continuis, ne exinde libere exiremus, fecit nos, quorundam ſenatorum aſſenſu, quos pecunia oblata corruperat, diu noctuque armata manu cum omni diligentia cuſtodiri. Sane, omni populo inceſſanter acclamante, & in ſenatores, pro tanta impietate, multa immanitate fremente, de cuſtodia ſumus illius munitionis erepti: ſed in arctiori loco trans Tyberim nos iidem ſenatores, recepta inde pecunia, poſuere, cumque ibidem moram ferme per triduum feciſſemus; univerſo populo tantam proditionem atque malitiam nullatenus ſuſtinente, ſenatores cum nobilibus & populo venientes, nos, & fratres noſtros per urbem magnifice & honorifice, immenſis laudibus & præconiis, campanis etiam ubique in tranſitu noſtro pulſis, conduxerunt: & ſic tandem a violentia erepti, noſtræ redditi libertati, *ſequenti die Dominico* venerabilibus fratribus G. Sabinienſi; Hub. Hoſtienſi; S. Portuenſi; Gualt. Albanenſi; J. Signienſi; & B. Terracinenſi, Epiſcopis, Cardinalibus quoque, Abbatibus, Prioribus, Judicibus, Advocatis, Scrinariis, Primicerio, & ſcola Cantorum, nobilibus etiam, & quadam parte de populo urbis, apud *Nimpham*, non longe ab Urbe, ſimul congregatis, munus conſecrationis accepimus, &, ſicut in Romana Eccleſia conſuetudinis eſt, ibidem Pontificali Regno magnifice ſumus coronati. Cæterum prædictus *Octavianus*, cum pro conſecratione ſua, dum & in Urbe eſſet, & poſtquam latenter urbem exivit, multos Epiſcopos convocaſſet, nullum prorſus, præter unum Feretinum, habere potuit pro ſua temeritate & veſania confirmanda. Quoſdam tamen Epiſcopos Imperialibus minis, quoſdam violentia laicali, quoſdam vero pecuniis & blanditiis, allicere voluit: ſed nihil, Domino impediente, profecit. Verum Guido, & Ivo, cæcitatis tenebris obvoluti, a ſua damnabili præſumptione non reſipiſcunt: ſed eundem Octavianum, quem ſibi in ſtatuam erexerunt, obſtinata perfidia venerantur, & eum, relicta unitate Eccleſiæ, præſumunt uſque adhuc, tanquam Idolum, adorare; ipſe autem Antichriſti tempora præfigurans, uſque adeo erectus eſt ſupra ſe, ut & in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus.

Sane nos infirmitatem noſtram, & virtutum indigentias cognoſcentes, noſtrum jactamus in Domino cogitatum, ſperantes, & de Chriſti miſericordia confidentes, quod Eccleſiam ſuam ſanctam, pro qua ipſe idem in carne mortalitatis noſtræ apparuit, ut eam ſibi non habentem rugam, neque maculam exhiberet, optata faciet tranquillitate lætari. Nunc igitur, quia nos de meritorum qualitate diffidimus, ac de honeſtate & religione *veſtra* plenam fiduciam obtinemus, veſtris, ac univerſalis Eccleſiæ, precibus infirmitatem noſtram petimus adjuvari, caritatem veſtram per Apoſtolica ſcripta rogantes, & admonentes intentius, ut, ſicut Viri Catholici, vos pro domo Dei muros inexpugnabiles opponatis, & in devotione matris noſtræ Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ immobiliter perſiſtentes, ab ejus unitate nullatenus recedatis. Quod ſi prædictus vir iniquitatis, ad partes veſtras aliqua damnationis ſuæ ſcripta transmiſerit, ea, ſicut reſpuenda ſunt, reſpuatis, & tanquam vana & ſacrilega contemnere ſtudeatis. Noverit inſuper diſcretio veſtra, quod nos ſupradictum Octavianum apoſtatam & ſchismaticum, in octavo die a conſecratione noſtra, (hunc enim ei terminum reſipiſcendi & ad unitatem matris Eccleſiæ redeundi, præfiximus) tanquam inobedientem & contumacem, & illos, qui ei manus præſumpſerint, non dico conſecrationis, ſed execrationis, imponere, de communi Fratrum noſtrorum, & Epiſcoporum, & Cardinalium voluntate & conſilio, accenſis candelis, & cœtu Clericorum in Eccleſia congregato, vinculo *anathematis*, & excommunicationis aſtrinximus, & eos cum ſuo authore diabolo condemnavimus: duos vero jam dictos fautores ejus, videlicet: Ivonem de Sto Martino, & Guidonem Cremenſem, & Ferentinum Epiſcopum, qui ei præſumunt pertinaciter adhærere*, alioſque complices, & principales coadjutores ejus, & omnes, qui ſcienter eis communicaverint, eidem excommunicationi & condemnationi decrevimus ſubjacere.

Ex veteri codice MS. Vaticano N. 6024.
deſcripſit Cl. Schannatus b. mem.
Baronius Tomo XII.

Epi-

Epiſtola Cardinalium XIV. qui Alexandrum III. elegerunt, ad Fridericum Romanorum Imperatorem, *extat apud Radevicum Lib. IV. Cap. LVII.*

Epiſtola Cardinalium, qui Octavianum ſeu Victorem Anti-Papam elegerunt, ad omnes Patriarchas & Prælatos. *Extat apud Radevicum Lib. IV. Cap. LVI.*

Epiſtola Alexandri Papæ, Venerabili fratro Gerardo epiſcopo, & dilectis filiis Canonicis Bononienſis Eccleſiæ, & Legis Doctoribus, cæteriſque Magiſtris Bononiæ commorantibus, Nuntiatoria de ſua electione, & de Octaviani obtruſi Anti-Papæ violenta ambitione. *Radevicus Lib. IV. Cap. LV.*

FRidericus Imperator, audiens utrumque electum, in Epiſcopatus ordine conſecratum, alterum ab altero excommunicationis ſententia damnatum, ſine judicio Eccleſiæ controverſiam terminari non poſſe judicavit.

Auctoritatem autem congregandi Concilii exemplo antiquorum Imperatorum, verbi cauſa Juſtiniani, Theodoſii, Caroli, SIBI congruere putans, litiſque deciſionem legitimam eſſe non poſſe, niſi partibus hinc inde congregatis conſiderans, ad citationem amborum Alexandri III. & Victoris IV. venerabiles Viros & prudentes, Danielem Pragenſem, & Hermannum Ferdenſem epiſcopos dirigit cum literis.

Epiſtola Imperatoris ad Rolandum Cancellarium & cæteros Cardinales de ſchiſmate hoc. *Radevicus Lib. IV. Cap. LIX.*

Friderici epiſtola ad Epiſcopos Transmontanos.

Fridericus - - - Hermanno Brixinenſi epiſcopo. *Radevicus Lib. IV. Cap. LX. toto.*

Papiæ indixit Conventum, ſeu generalem Curiam in octava Epiphania anno 1160. Invitavit primo omnes Imperii ſui, & aliorum Regnorum, Angliæ, Franciæ, Ungariæ, Daciæ Archiepiſc. Epiſcop. Abbates.

Concilium apud Papiam deſcribit *Radevicus Lib. IV. Cap. LXVIII.*

Sententiam Concilii Papienſis pro Victore. *Cap. LXIX.*

Epiſtola Canonicorum S. Petri ad Concilium pro electo Victore. *Cap. LXX.*

Actio Concilii Papienſis verbis ſimplicibus. *Cap. LXXI.*

Fridericus Imperator ratificat electionem Victoris. *Cap. LXXII.*

Epiſtola Encyclica Imperatoris de electione ratificata. *Cap. LXXIII.*

Epiſtola Concilii. *Cap. LXXIV.*

Hæc acta fuere ab Imperatore extra Germaniam, ſed non extra Imperium.

Fridericus Imperator monet Eberhardum Archi-Epiſcopum Salisburgenſem, ut inter duos Romæ electos, Alexandrum III., & Victorem IV. neutri aſſentiatur ante conſenſum Epiſcoporum Germaniæ, Franciæ, Angliæ, Burgundiæ: ad quos Cæſar Legatos miſerat de hoc negotio.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR, ET SEMPER AUGUSTUS, DILECTO ET FIDELI SUO, EBERHARDO VENERABILI SALTZBURGENSI ARCHI-EPISCOPO GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM.

INtimamus dilectionis tuæ auribus, quod nuntium tuum ideo tam diu detinuimus, ut aliqua nova de negotiis noſtris, quæ per legatos noſtros Romæ tractabantur, per apices noſtros tuæ charitati panderemus. Cum autem eſſemus in eorum quotidiana expectatione, & interim nuntii Papæ cum ipſis de verbo pacis & concordiæ agerent, Divina providentia, quæ in ſui diſpoſitione nunquam fallitur, ipſum Papam (*a*) in nocte beati Egidii de medio tranſtulit; de cujus obitu litteras accepimus. Et vero ſubſtituenda neceſſario eſſet talis perſo-

 na,

(*a*) Adrianus Papa Kal. Septembris 1159. obit, qui inſcio & invito Cæſare pacem cum Wilhelmo Siciliæ Rege fecerat.

VII. Septembris eligitur Rolandus Cancellarius Romanæ Eccleſiæ ſub nomine Alexandri III. duo Cardinales cum epiſcopo Tuſculano ſeceſſione facta, elegerunt Octavianum, dictum Victorem IV. uterque electus inconſulto Cæſare.

na, quæ ad univerſorum ſalutem fidelium, Eccleſiarum Dei ſtatum in unionem pacis reformaret, & ipſum Imperium ac fideles Imperii honeſtius tractaret. Pro electione Pontificis facienda jam in Romana Eccleſia *Partes eſſe* audivimus, & plurimum inde dolemus. Inde eſt, quod pro hujus rei novitate tibi nuntianda, nuntium tuum dilectioni tuæ remittimus, fidelitatis tuæ ſinceritatem commonentes intime, hortantes, & quam maxime rogantes, ut ſi forte pro aliquo Romanæ Sedis Electo aſſenſus diſcretionis tuæ requiſitus fuerit, non ſtatim quaſi præcipitata ratione, vel nobis inconſultis favorem tuum adhibeas; ſed ne Imperium noſtris temporibus in ſe ipſum diviſum deſoletur, ad unitatem nobiſcum ſtudeas operam dare. Idem quoque tuis Suffraganeis & Coepiſcopis nunciandum attentius rogamus.

Præterea dilectionem tuam volumus non latere, quod juxta petitionem Regis Francorum, venerabilem legatum noſtrum, Papienſem Epiſcopum, prudentem, atque diſcretum, magnæque ſanctitatis virum, a curia noſtra transmiſimus, qui duo tanti nominis Regna Anglorum videlicet, ac Francorum, ipſoſque Reges ad firmam pacem & ſtabilem amicitiam vice noſtra commoneat, auctoritate reformet, & ſupra firmiſſimum dilectionis & amicitiæ noſtræ fundamentum cum omni plenitudine & integritate ſtabiliat. Noveris etiam, quia hæc tria Regna in tantam noſtræ voluntatis & dilectionis unitatem inclinata firmabuntur; quia ex quo primum ſtabilita fuerunt, nunquam in tam concordi pace ligata manſerunt.

De cætero noſter prædictus legatus hoc verbum electionis de Romano Pontifice in cordibus eorum ita firmabit, ut ipſi una nobiſcum unum inde velint, ſapiantq; nec in aliquam perſonam favorem ſuum tam ſubito ponant, niſi quam noſtrum trium unicus laudaverit aſſenſus. De his autem omnibus in Alemanniam, Burgundiam & Aquitaniam apices noſtros direximus, univerſitatem fidelium hoc ſcire volentes, quoniam ad Kathedram tanti regiminis, aliam perſonam nullatenus recipere intendimus, niſi quam ad honorem Imperii, quietem & unitatem Eccleſiæ, unanimi & concordi aſſenſu fideles elegerint. Poſt reditum vero legatorum noſtrorum quæcunque de negotiis Imperii & Eccleſiæ nobis attulerint, per majores nuntios noſtros fidelitati tuæ inſinuabimus, & ex conſilio diſcretionis tuæ univerſa tractabimus. Data in obſidione Cremæ XVI. Kal. Octobris.

Eodem tempore Eberhardus Babenbergenſis, qui apud Cæſarem erat, epiſtolam ad Juvavenſem, veterem amicum exaravit.

REVERENDISSIMO PATRI ET DOMINO EBERHARDO, S. SALTZBURGENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPO, EBERHARDUS BAMBERGENSIS GRATIA DEI, SI QUID EST, EX TOTO CORDIS AFFECTU CUM ORATIONE SERVITIUM DEVOTISSIMUM.

Litteris veſtris, Reverendiſſime Pater & Domine, utinam tam veritatis quam charitatis judicio! magnificaſtis me ſuper me: ſed imperfectum meum viderunt oculi Domini, cui licet indignus audeo dicere: *O Domine, quia ego ſervus tuus & filius ancillæ tuæ.* Totum autem & eſſe & poſſe meum, vobis eſt, & erit, annuente Domino, quoad vixero, in ſervitium; ac de bono eſſe & ſtatu veſtro, tanquam de meo congaudeo. Nuntius veſter aliquamdiu detentus in expectatione Nuntiorum Domini, & Imperatoris, ut de pace & concordia Regni & Sacerdotii gaudium vobis annuntiaret, nunc oportet, ut referat, non qualia vellemus nos, ſed qualia vult Deus, videlicet de obitu Domini Papæ Adriani, qui anginæ dolore defeciſſe dicitur. Deinde proh dolor! de ſciſſura & diſſenſione Romanæ Eccleſiæ. Cancellario enim & aliis quibusdam Cardinalibus, Domino Bernhardo Portuenſi Epiſcopo adhærentibus, quem ipſe Dominus Papa in noviſſimis ſuis ſibi ſubrogaſſe & deſignaſſe fertur ex nomine: Tuſculanus Epiſcopus cum aliis novem (b) Cardinalibus valentioribus, Dominum Octavianum elegit in Apoſtolicum. Cives Romani alii in partes diviſi, alii adhuc ſunt penduli.

Lia

Lis tamen in urbe eſt, contentio & ſanguinis effuſio. A quibuſdam familiaribus Domini & Imperatoris adnuntiatum eſt, quod ab his, qui ſenatores dicuntur, Domino Papæ ſepultura non conceditur, quoadusque Cardinales in Urbe conveniant, & excquiis rite celabratis, in electione ordine Canonico procedant. Veſtra nunc intereſt, ut nos & alii Principes populorum, congregati cum Domino Abraham, idipſum ſentiatis, DEO ante omnia, deinde Cæſari debitum deferentes honorem.

Hanſiz. Tomo II. Germaniæ ſacræ p.257. in Hiſtoria Archiepiſc. Salisburgenſ.

(*b*) Errat Babenbergenſis, qui in aula Principis tum verſabatur, nec Romanis turbis interfuerat. Non enim a novem Cardinalibus electus fuerat Octavianus, cum omnes, exceptis tribus, Alexandrum III. elegerint, ut conſtat *ex Radevico Lib. II. Cap. LI.* tum ex ipſa relatione Alexandri III, demum ex aliis coævis Scriptoribus. *Nota Hanſizii.*

SYNODUS MOGUNTINA

TURBATA MCLIX.

Anno Chriſti MCLIX. Alexandri III. Papæ I. Friderici I. Regis VIII. Imp. V.

POſtquam hujus infidelitatis profanus & nefandus rumor totam terram aſperſerat, in ſuperbiæ ſuæ perniciem ipſis exſtantibus Synodales dies adventabant. Dominus itaque Epiſcopus pro officii ſui debito ad celebrandam Synodum ſe accingens, contra eorum impetum perfidiæ in multo militum robore, eis invitis, civitatem ingreſſus, noluit abſque Judicio vendicare in ipſos, ſed ut pius & clemens, ad ſatisfactionem, cum eos repente poſſet delere, iterum iterumque invitans, *Synodum inſtantem* celeberrimo proſequebatur officio; ſed ipſi filii diaboli obſtinationem ſectantes, contra obſervabant opportunitatem, ut aſſultum in Synodo facerent, & Epiſcopum cum ſuis ex improviſo occuparent: ſed ubi fraus eorum impietati ſuæ effectivum proceſſum miniſtrare nequibat, ut interim majores ſibi paſſim vires accerſerent, rogabant ea, quæ pacis erant, offerebantque ſatisfactionem, ut ſententiam Synodalem & excommunicationem tali tergiverſatione evadere poſſent, interrogabat enim Dominus Metropolitanus Synodalem ſententiam, quid ſuper his definiendum foret? quia & contra eum & conjurationem feciſſent, & inſultum, molirentur cædem & perniciem totius Eccleſiæ & conturbationem, & præſentiam ſuam juxta canonicam conſuetudinem exhibere Synodo contempſiſſent? Quod cum in procinctu ſententia eſſet, differebatur in craſtinum, agentibus internuntiis, qui compoſitionem facere nitebantur. In craſtino vero ad tertiam uſque diei, nuntiis hinc inde crebreſcentibus, pacem tandem per ſatisfactionem devoventes, *publico congreſſu aulam Epiſcopalem & omne Concilium parabant invadere*, & ſtragem in Epiſcopum, ſuosque perficere: duxeruntque aciem ſuam tribus ordinibus, ut per medium civitatis dextra, ſiniſtraque congrederentur per turmas ſuas, cum gladiis & fuſtibus, contis, fundis, ſubibus omnique militia hominis, quos ruralis gleba tetris arcubus, ſulgineaque cuſpide, obſcuro, fatiſcenteque clipeo, fulvis, aridiſque vexillis, quos cerdonaria, lictoria, marcellaria, clibanaria extrema præſtarat civitatis conditio. His igitur ſalangis, talibusque caſtris filii Megoti inſtructi, cum ſuis militibus contra Epiſcopum properabant, milites vero Epiſcopi ex adverſo feſtinantes (habebat enim ſexcentos milites optime loricatos, & omnes in armis fortiſſimos, abſque alia admirabili multitudine) in eos tranſire affectabant, & repentino in ipſos irruere interitu, & uno impetu eos trucidare; ſed Dominus Epiſcopus parcere multitudini volens, pauliſper in unum eos faciebat ſubſiſtere, & fuerunt, qui utrumque factum pacandum ſuſciperent, & ad hoc compoſitionis calculum, quod in-

fra

ſra XV. dies aut ſecundum gratiam, vel juſtitiam Domino Epiſcopo ſatisfacere deberent, erant enim majores & honeſtiſſimi viri terræ, quibus ſatis credendum fuerat.

Ex vita MS. Arnoldi Archi-Epiſcopi, quæ exſtat in Codice MS. Bibliothecæ Collegii Moguntini Societ. JESU, deſcripſit Schannat. b. m.

Dodechinus ad annum MCLIX.

ADverſarii Epiſcopi Moguntinenſis *poſt feſtum S. Remigii* Synodum armata manu, ut eum exturbarent, ingreſſi, ſed Comitibus cum ſuis, ad arma alacriter convolantibus, turpiter redire ſunt coacti. Qua de re poſt feſtum *omnium Sanctorum* Epiſcopus Longobardiam petiit, ſuper hoc Imperatori queremoniam facere: ſed & adverſarii ejus eundem haud ſegnes ſubſequuntur.

Anno MCLX. Imperator Epiſcopum Arnoldum audiit, tum etiam ex Clero Abbates quoſdam & populum accuſatores. Vindicta de Moguntinis acerrima decreta & ſumpta fuit ANNO MCLXI. a Friderico I.

Serarius rerum Moguntiacarum Lib. V. pag. 820.

Conciliabulum Papiense, vel Curia.

A.C. MCLX. Nonis Februarii. Alexandri III. Papæ I. Friderici Regis IX. Imp. VI.

SUMMA. Convocati a Rege Germaniæ, Angliæ, Franciæ, Italiæ Epiſcopi.

Accepto nuntio duorum electorum Alexandri tertii (a) *& Victoris quarti, miſit duos e Regno ſuo nuntios ad Regem utrumque, nempe DANIELEM PRAGENSEM ET HERMANNUM VERDENSEM Epiſcopos, denuntians ſuarum virium non eſſe, hanc litem dirimere, Epiſcoporum judicio ad id opus eſſe, quibus in octavam Epiphaniæ Papiæ indixit Concilium.*

Alexander recuſat hoc judicium: Victor venturum ſe promittit.

IMperator Fridericus Papiam venit cum Epiſcopis & Principibus, qui congregati erant; & in Nonis Februarii Curiæ & Colloquiis initium habetur, & per ſex dies in hoc demorantur. Fuitque diſſenſio aliqua inter ipſos, quibusdam hunc, quibusdam illum Papam confirmare volentibus. Tertia itaque Idus Februarii, quia nec Alexander venerat, nec Legati ejus, nec aliquis pro parte ejus firmiter ſtabat, Imperator omnes Epiſcopos convocans, in hunc eos conſenſum deduxit, ut omnes VICTOREM Papam ſuſciperent; & ſtatim ſequenti die II. Kal. Februarii (*lege II. Idus Februarii, ut ex contextu*) ab ipſo Imperatore & Epiſcopis ſuſcipitur, & inthronizatur in Monaſterio S. Syri, Imperatore frænum equi, & ſtivam ſellæ illius tenente, & eum de equo ſuſcipiente; & ad altare una cum Patriarcha Aquilegienſi Piligrimo eum deducente.

Radevicus Lib. II. cap. 70.

Chronicon Reicherſpergæ, dein Baronius & Pagi.

De Epiſcopis Germaniæ hæc adnotarunt *Schatenus*, *Crantzius*, *Hanſizius*, aliique Catholici: Aquilegienſis Patriarcha Peregrinus, Eberhardus Babenbergenſis, Patavienſis, Harthvicus Ratisbonenſis, ita votum ſuum in hoc Conciliabulo temperârunt,

(*a*) Alexander antea dictus Rolandus, Cancellarius S. R. E. fuit electus a quinque Cardinalibus Epiſcopis, a XV. Cardinalibus Presbyteris vel Diaconis.

Octavianus a duobus electus fuit, & Alexandro electo mantum violentâ manu eripuit.

rârunt, ut rem integram poſterum cenſuræ Catholicæ Eccleſiæ reſervatam vellent, nec ulterius Victorem IV. agnoſcerent, quam ſalva veritate relationis, factæ ad Conventum Papienſem.

Hartmannus Brixinenſis Epiſcopus, ſuum Metropolitanum Eberhardum, in civitate Vicentia gravi morbo correptum, & ideo Salisburgum redire compulſum, imitatus a Conventu Papienſi abfuit, uti & Albertus Friſingenſis.

Treverenſis Archi-Epiſcopus morbo itidem impeditus, Papiam non venit: Bernardus Epiſcopus Paderbornenſis nunquam Italiam intravit cum Rege, & ſenio confectus hoc anno MCLX. XVII. Kal. Auguſti obdormiit in Domino. Solus Hermannus Verdenſis ex Saxoniæ Epiſcopis interfuit, *ait Schatenus.*

Numerus Epiſcoporum a *Radevico & Urſpergenſi* amplior refertur, uti & a *Rege FRIDERICO* in ſuis Epiſtolis. Sed nonniſi paucos interfuiſſe veroſimilius eſt: & Archi-Epiſcopos Moguntinum, Rainoldum Colonienſem, Magdeburgenſem, Bremenſem, non tam *cum*, quam *pro* ſuis Suffraganeis acceptaſſe Victorem.

Helmoldus, horum temporum Scriptor, narrat, totum Orientem, Eccleſias Hieroſolymitanam, & Antiochenam, Franciæ, Angliæ, Hiſpaniæ, Daniæ, & omnium Regnorum ubique terrarum Epiſcopos, Alexandro III. adhæſiſſe: totumque Ciſtercienſem ordinem cum ſuis Abbatibus, amplius ſeptingentis Imperatori reſtitiſſe, quos ille edicto propoſito ejecit, profugientes in Gallias.

Italiæ Prælati nulla ratione adigi poterant, ut Victori Anti-Papæ adhærerent. Hinc multi ſedibus ſuis expulſi exulabant. *Crantzius Lib. VI. Cap. XVIII.*

Errat Gobelinus, *Papienſe Conciliabulum referens ad* 1161.

CONVENTUS, SEU SYNODUS DIŒCESANA CREMISMUNSTERÆ,

A CONRADO EPISCOPO PASSAVIENSI HABITA,

ANNO CHRISTI MCLX. ALEXANDRI III. PAPÆ I. FRIDERICI I. REG. IX. IMP. VI.

Irimbertus S. Blaſii Admuntenſis cœnobii, Ord. S. Benedicti Monachus, ob præclaras & eximias animi dotes, & vitæ ſanctimoniam, poſtulatus eſt uno eodemque tempore in Abbatem, hinc a Conrado, Paſſavienſi Epiſcopo, pro Cremismunſterienſibus, inde ab Eberhardo Bambergenſium Epiſcopo pro S. Michaëlis civitatis ſuæ cœnobio; cui tandem conceſſus eſt, eo quod Cremismunſterienſes non ſatis in propoſito conſtantes videbantur. Unde & cauſa Synodi, ut ex ſequenti Epiſtola:

CONRADUS, DEI GRATIA, PATAVIENSIS EPISCOPUS, GERARDO VENERABILI ABBATI ADMUNTENSIUM SALUTEM, ET FRATERNÆ DILECTIONIS PLENITUDINEM.

SCire diſcretionem tuam congruum ducimus, quod III. Kalend. Junii ſuper controverſia, quæ diu agitata eſt, inter nos & fratres Cremesmunſteræ de electo eorum Irmberto, *Prælatos Eccleſiæ noſtræ in eundem locum convocavimus.* Ad hoc cauſa deducta eſt, quod de cætero nullam vocem habet, quæ admittenda ſit, contradicendi: quia appellatio, quam ad Dominum Papam fecerunt, omnino fruſtrata eſt, & nullum ſcriptum nobis reportaverunt. Inde eſt, quod ſummo opere vos rogamus, ut proxima quarta feria *poſt habitum Conventum Prælatorum noſtrorum*, nobis omni occaſione remota occurratis, & electum illum in locum, ad quem Deus illum vocavit, ubi & adventum veſtrum præſtolamur, vobiscum adducatis.

Hanſiz. Tomo I. Germaniæ ſacræ p. 318.

Alias Literas ejusdem argumenti ſcripſit Conradus ad eundem Abbatem, ſed irrito conatu: *Hanſiz. eas refert Loc. cit.*

SYNODUS FRISACI IN CARINTHIA,

SUB EBERHARDO SALISBURGENSI ARCHI-EPISC.

Anno Chriſti MCLX. Alexandri III. Papæ II. Friderici I. Regis IX. Imp. VI.

Actio 1. Confirmatio & definitio Decimarum inter duas Parochias.
2. Approbatio doctrinæ Gerbohi de gloria Filii Dei.

PRincipio Septembris in oppido Friſaci Capitulum, ſeu Synodum habuit Eberhardus Archi-Epiſcopus Salisburgenſis cum Romano Gurcenſi Epiſcopo, Hugone Præpoſito majoris Eccleſiæ, Godefrido Abbate Admontenſi, Romano Gurcenſi Præpoſito, Hecilone Abbate Oſciacenſi, Pilgrimo Abbate S. Pauli, Wernhero Præpoſito Seccovienſi, Chunone Præpoſito Subonenſi, Magiſtro Adelberto de Hoven, Hademaro Archi-presbytero, Friſacenſi Plebano, Engelramo de S. Maria, Archi-Diacono Zolienſi, Otakero Archi-presbytero de Viſcah.

Actio I. Inde movit ad caſtrum Epiſcopi Gurcenſis Strasburg, ubi pro termino decimarum Reicherſpergenſium in novalibus ſilvæ Putinenſis conſtituit fluvium Pincah. Datum in caſtro Strasburg, VIII. Idus Septembris.

Eberhardus, Dei Gratia, Juvavensis Archi-Episc.

PRædeceſſorum ſtatuta juſta & rationabilia ſucceſſores debent inviolabiliter cuſtodire, maxime vero, ſi conducunt ad augmentum religionis & ſuſtentamentum Deo ſervientium. Ea propter nos conſiderata beatæ memoriæ Prædeceſſoris noſtri, *Chuonradi* Archi-Epiſcopi largitione, in decimis duarum Parrochiarum *Putinenſis* & *Bambergenſis*, atque novalium vicinorum, partim cultorum, partim excolendorum in uſum cœnobii *Richerſpergenſis*, conceſſionem ipſius ratam habemus, & in perpetuum ratam volumus, & decernimus habendam. Quia in ejuſdem prædeceſſoris noſtri privilegio termini Auſtrales hujus donationis ambiguo nomine montis Harthberg ſunt præfixi: & exinde fuit occaſio contentionis inter collectores decimarum, nobis & prædicto cœnobio pertinentium; certiorem præfigimus terminum, videlicet fluvium, qui dicitur Pincah, uſque ad cujus ripam, novalia in ſylva Putinenſi ad præſens culta, & inpoſtetum colenda, excepta canonica portione Plebanorum in decimis fructuum terræ, atque animalium, proveniunt in uſus fratrum, regulariter converſantium in præfato cœnobio. Quæcumque autem ſæcularis aut ſpiritualis perſona, quod a beatæ memoriæ prædicto anteceſſore noſtro pie ordinatum, & a nobis nihilominus pie ad cultum pietatis roboratum eſt, aliquo modo in irritum duxerit, atque in hoc præfatum cœnobium temere perturbaverit, & ſecundo ac tertio commonita non reſipuerit, iram Dei ſentiat in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvetur per veram pœnitentiam, ſine qua, ſi moritur, in ultimo examine reddet rationem coram ſummo judice. De ſalubri ſane diſpoſitione noſtra præſens pagina conſcripta, & ſigillo noſtro impreſſa. Data eſt in caſtro Strasburg, Indict. IX. VIII. Id. Septemb. Hujus rei teſtes & collaudatores hi ſunt, quorum nomina ſubnotavimus.

Romanus Gurcenſis Epiſcopus.
Hugo Præpoſitus maj. Eccleſiæ.
Godefridus Abbas Admontenſis.
Romanus Gurcenſis Præpoſitus.
Hecil Abbas Oſciacenſis.
Pilgrimus Abbas S. Pauli.
Wernherus Præpoſitus Seccovienſis.
Chuno Præpoſitus Subonenſis.
Magiſter Adalbertus de Hoven.
Hademar Archi-Presbyter, Friſacenſis Plebanus.
Engelrammus de S. Maria, Archi-Diaconus Zol.
Otaker Archi-Presbyter de Viſcah.

Et

Et Capitulum Friſaci habitum, cujus in audientia cauſa hæc fuit propoſita, quo & annuente, per conſilium rationabiliter acta eſt, prædicti cœnobii Præpoſito Gerhoho eligente potius conſilium, quam judicium.

Chronicon Reicherſpergenſe ad annum 1161.

ACTIO II.

IN eo Capitulo agitata fuit quæſtio de *gloria & honore Filii hominis.* Quidam prudens apud ſemetipſum & in oculis ſuis magnus in Capitulo Friſaci habito protulit maledicta in eos, quia a fide ſua, quam ibidem recitaverat, diſſentirent. Alius quoque eidem conſona loquens, magis ſcholaſtice, quam eccleſiaſtice peroravit. Quibus pro tempore ſatis reſponſum eſt a duobus fratribus noſtris, qui illic aderant.

Nam quod Jesum Christum profeſſus eſt ex duabus naturis, & in duabus naturis exiſtentem, Deo Patri æqualem, ſecundum Divinitatem, & minorem Patre ſecundum humanitatem, poteſt approbari, utpote ſane dictum, & Catholicæ Fidei conſonum. Sed quod homini aſſumpto negat Omnipotentiam, & cætera Divinitatis dona potiora [in quibus Deo Patri ſuo factus æqualis jam ſedet & quieſcit, conregnat in dextera ipſius Dei Patris] omnino conſonat Pauli Samoſateni & Neſtorii, ſimulque Photini hæreſibus in Epheſino Concilio damnatis.

Hæc Gerhohus in Libro de gloria & honore Filii hominis.

Hanſitz. Tom. II. Germaniæ ſacræ p. 263. *in Hiſtoria Archiepiſc. Salisburgenſ.*

Anno 1131. Gerhohum Reicherſpergenſem in Bajoaria Præpoſitum, ſcripſiſſe opuſculum contra diſcipulos Petri Abajolardi, refert *Mabillon. Tomo VI. Annalium Benedictinorum Lib. LXXV. No. CXLVIII. pag.* 209.

Conventus Erphordiensis et Francofordiensis

ANNO CHRISTI MCLXI. ALEXANDRI III. PAPÆ III. FRIDERICI I. REGIS I. IMP. VII.

1. *Decernitur expeditio Imperatoris contra Mediolanum adjuvanda.*
2. *Excommunicantur Moguntini, parricidæ ſui Archiepiſcopi.*

ARnoldus Archi-Epiſcopus bellum in Moguntinos movens, cum in monte ſpecioſo exercitum præſtolaretur, a Moguntinis in Monaſterio S. Jacobi ſubito circumdatus, a plebe furente, Monaſterio concremato, occiſus eſt anno MCLX. in Nativitate S. Joannis Baptiſtæ.

Poſtea Epiſcopi & Principes ſuper Regni negotiis conventum Erphordiæ celebrant, Trevirenſis Archi-Epiſcopus, & Reinoldus Colonienſis electus, Withmannus Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus: Gerhardus Babenbergenſis Epiſcopus, Merſeburgenſis, Citicenſis, Miſnenſis Epiſcopi: Heinricus Dux Saxonum, Fridericus Dux Suevorum, Ludovicus provinciæ Comes, Conradus Palatinus Comes, Adalbertus Comes, Otho Marchio, aliique plures: ubi expeditionem in auxilium Imperatoris contra Mediolanenſes conjuraverunt. Hic etiam Moguntinenſes immanis (*a*) facinoris rei, ſuper interfectione Epiſcopi ſui, extinctione luminum execrantur, & communione privantur. Qui tam gravem ſui caſus damnationem parvi pendentes *Rudolphum*, Bertoldi Ducis Germanum, ſibi præſulem elegerunt.

Quos contra Conradus Palatinus, ac Ludovicus Lantgravius apud Francfort *Suffraganeorum Epiſcoporum*, ac Trevirenſis legati Apoſtolici præſentia, imo legatione freti, *Chriſtianum* Merſburgenſem Præpoſitum, paucis arbitris, Epiſcopum conſtituerunt; (*b*) hinc partim ſeditio exoritur &c.

In additionibus ad Lambertum Schaffnaburgenſem a Monacho Erphordienſi.

(*a*) Vindicavit hanc mortem etiam Fridericus I. Imp. Anno MCLXIII.
(*b*) Schiſma inter electos Eccleſiæ Moguntinæ.

CONCILIUM MAGDEBURGENSE

SUB WICMANNO, ABBATIBUS, ET CLERO.

Anno Chriſti MCLXII. Alexandri III. Papæ IV. Friderici I. Regis XI.

Confirmantur ex conſilio Fratrum & pleno capitulo donata cœnobio Nienburgenſi, & commutationes cum Eccleſia Magdeburgenſi ac cœnobio Nienburgenſi.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.

WIGMANNUS, DEI GRATIA, MAGDEBURGENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS.

QUoniam ex debito noſtri officii pro informando Chriſtianæ Religionis cultu, in quibus nondum eſt locus. nobis, omnimodis conſtat enitendum, ita nihilominus pro jam fundato, ne deficiat, ſed in augmentum bonæ Spei proficiat, ſollicite eſt providendum.

Ea propter pie petitioni *Venerandi Arnoldi, Nienburgenſis Monaſterii Abbatis* acquieſcentes, *ex conſilio fratrum noſtrorum* cæterorumque fidelium, omnem decimam *de Burchwardio, quod vocatur Stene ſecus Mildam fluvium*, remotis *antiquorum ſclavorum Colonis*, quæ Deo propitio nunc & in futurum juſtis modis acquiri potuerit, *de ſupra ſcripto Burchwardio cum omnibus attinentiis ſuis, & IV. villis Muſice, Chozice, Slorobe* nominatis, *Nienburgenſi Cœnobio*, in uſum Abbatis, fratrumque ejus, Chriſto, ipſiusque beate Genitrici famulantium, nunc & omnibus in fururum temporibus poſſidenda legitima traditione donamus. Ea tamen interpoſita conditione, ne quando cedat in beneficium alicui perſonæ. Ipſe autem venerabilis Abbas in mutua viciſſitudine pro prædicta decima, *duos ſui Monaſterii manſos in Villa Balberge* dicta, item *dimidium in Villa Biere* vocata, cum omnibus utilitatibus ſuis in perpetuam poſſeſſionem Magdeburgenſi Eccleſiæ, *conſentiente* A. Marchione, *Advocato Nienburg. Eccleſiæ* in uſum Præpoſiti ac fratrum, pro jam dicta decima, aſſentiente univerſo capitulo, prædicte Eccleſie noſtre contradidit. Unde ut omnis nunc & impoſterum error dematur, & hæc firma & illibata permaneant, ſigilli noſtri impreſſione, *ac terribilis banni interminatione*, Spirirus Sanctique auctoritate, & noſtra, ac Magdeburgenſis Eccleſiæ, roboramus & confirmamus, præſentis ſcripti pagina communimus. Si quæ ergo Eccleſiaſtica, ſæcularisve perſona, hæc ulterius violare præſumpſerit, niſi digne correxerit, perpetuæ Excommunicationi ſubjaceat. At vero pia & juſta eidem Eccleſiæ conſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, & vitam obtineant æternam.

Hujus rei teſtes ſunt.

Wigmannus Archi-Epiſcopus, Arnoldus Nienburgenſis Abbas, Otto Præpoſitus, Sifridus Decanus, Widoldus præpoſitus, Henricus Præpoſitus, Lokkerus Vice-Dominus, Adelogus, Walterus, Fridericus, Conſtantinus, Guntherus, Godefridus, Otto, Herbrandus, Locherus, Godefridus.... Adelbertus Marchio, Burchardus Præfectus, Badericus, Otto de Brothiz, Volrad de Honthorp, & Otto filius ejus, Otto de Magdeburg, Otto de Mochile, Thiedericus de Hachen, Thiedericus de Dronthorp, Henricus, Struz, Heinricus, Alexanden, Hartwig, Macharius, Lomar.

Acta ſunt hæc anno Incarnat. Dom. MCLXII. Ind. X. Fritherico Imperatore Auguſto, anno Regni ejus X. Pontificavero Domini Wigmanni nono. VI. idus Auguſti in Waledele & Magdeburg coram omni Capitulo.

In Beckmanni Hiſtoria Anhaltina.

CURIA

CURIA BISANTINA

Anno Chriſti MCLXII. Alexandri III. Papæ IV. Friderici I. Imp. VIII.

§. 1. *Victoris Anti-Papæ acceptatio in Papienſi Conciliabulo facta, Laude pompeia repetita, tertio nunc Laonæ repetitur.*
2. *Regis Daniæ Waldemari adventus.*
3. *Hartwici Bremenſis Archiepiſc. querela.*
4. *Regum abſentium enumeratio.*

GEnerali Synodo indicta in municipio, quod Leona dicitur, ſuper fluvium Saonam in Epiſcopatu Biſuntino, Imperator cum Papa Victore, multiſq; Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibusque, affuit in die decollationis S. Joannis Baptiſtæ.

Godefridus Pantaleonita editus a Frebero. Cranzius in Metropoli L. VI cap. XLVI.

Octavianus (Victor IV. Antipapa) vocato Concilio (Leonæ) quam juſtis ſuffragiis in adipiſcendo Sacerdotio uſus fuerit; loquacius, quam verius aſtruere conabatur: Rolandum vero (Alexandrum III.) honorem, quem oblatum repudiaſſet, vetitum occupaſſe, ſeque cauſam ſuam generali Pontificum cognitioni inſpiciendam præbente, illum impietatis conſcientia, Canonicæ diſcretionis Judicium formidare.

Præterea ad Conciliandos ſibi Pontificum animos, eorum dignitatem benignis decretorum ſanctionibus adornavit, haud prius Romanam ad ſedem provocandum conſtituens, quam ſi lis ipſorum pronunciatione finiri non poſſet. Finiente eo, Cæſar Provinciarum Reges hujus controverſiæ finiendæ gratia à ſe ad colloquium invitatos dicebat, eorum ſententiæ repugnare nefas ducturo. Quos ideo non adeſſe, quod in Romani Imperatoris injuriam Romæ Pontificem creare cupiant, alienæ civitatis jus ſuis ſuffragiis adminiſtrare conantes

Poſt hæc Reginoldus, Coloniæ Urbis Antiſtes, religionis cauſam dicere adorſus, quanto injuriæ pondere Romani Imperatoris æquitatem Provincialium Regum temeritas attentaret (*Reges Francorum & Anglorum indigitat*) argumentando demonſtrare pergebat. Nam ſi controverſiam in eorum civitatibus de Pontificatu ortam Cæſar ſuis ſuffragiis finire vellet, haud dubium id gravium injuriarum loco ducerent, cum ipſi ſimile in urbe Roma perpetrare conentur?

Quam aſſertionem tam valido rationis præſidio ſubnixam putavit, ut nunc latialiter, nunc Gallice, Germaniceq; fando ternis actionem vocibus iteraret:

Sed quantum hac oratione gentis ſuæ favorem illexit, tantum noſtræ (Italicæ) ſuffragia deturbavit.

Aſſenſis itaque Pontificibus, cum Octavianus, qui ſibi falſum Victoris nomen inſcripſerat, accenſis luminibus adverſum Alexandrum ejusque ſuffragatores ſolemni execratione uſurus videretur: Waldemarus ipſe Rex Daniæ, hortante Abſalone Roſchildenſi Epiſcopo, ne ſacrilego facinori intereſſet, Concione exceſſit, adverſæque partis juſtitiam æmulatus, præſentis Curiæ errorem, quàm abſentis rectitudinem poſtponere præoptavit.

Cujus egreſſum ſecutus Abſalon, cum ab Octaviano ſuperſedere rogaretur, ab ejus veſtigiis ſe, cujus comitandi gratia advenerat, nullo jure prohiberi perdocuit; eoque reſponſo execrabili Pontificum collegio liberatus, ne ſchiſmatis errore laberetur, effecit.

Hactenus acta Vaticana Alexandri III. ab Illuſtriſſimo Baronio deſcripta ad annum MCLXII. N. XIX. Cætera hujus Curiæ Biſuntinæ acta deſcribo ex Anonymo hiſtoriographo Bremenſi edito a Lindenburgio 1595.

I. ANNO Domini MCLXII. Imperator tam Rolandum, quam Octavianum vocat ad Judicium, curiam indicens Biſunziæ.

II. Venit Imperator, venit Rex Daniæ Waldemarus, S. Canuti Daniæ Regis, & Martyris filius, deſtructor idololatriæ inter Rugianos & populos vicinos, in cujus Comitatu Dux Darius erat, quem ipſe poſtea ſubmerſit, quia regnum affectavit. Ibi Waldemarus duo Regna Daniæ & Sueviæ ab Imperatore ſuſcepit, & homo ejus factus eſt.

III. Venit Hartwicus Bremenſis Archi-Epiſcopus, conquerens ibidem, quod tria Regna Daciæ, Sueviæ, Norwegiæ de ſua Sede abſtraxerint violenter, cum jure deberent ſuam Synodum obſervare. Deinde vocatis Epiſcopis, Aldenburgenſe, Evermodo Raciſburgenſe, Bernone Magnopolitano locutus eis, ut ab ipſo reciperent ſuas dignitates: & fecerunt.

IV. Exſpectabantur Reges Hiſpaniæ, Angliæ, Galliæ, (*a*) Biſunzii; ſolus Rex Galliæ Ludovicus venit nocte, quia eum venturum Henricus Comes Campaniæ juraverat: & manibus in flumine lotis ſtatim (*b*) diſceſſit.

Albertus Stadenſis in Chronico.

(*a*) *Addit Helmoldus:* Per Nuntios Friderici invitatos fuiſſe Regem Bohemiæ, Regem Hungariæ, ut venirent cum omnibus Archi-epiſcopis & Epiſcopis ad Laonam in Burgundionum terra, juxta fluvium Ararim. *Chronici Slavorum Lib. I. Cap.* 91.

(*b*) Miſit equidem Fridericus Imperator, paulo poſt adveniens ad locum Curiæ, honoratiſſimas perſonas, acceſſituras Regem Francorum: ſed noluit Rex redire ad locum.

Sequitur Epiſtola Invitatoria & Encyclica Friderici: Ima ad Archi-Epiſcopum, IIda Ejusdem ad Ducem Lotharingiæ. III. Rainaldi Colonienſ. Archiepiſc. Excuſatoria ad Regem Francorum.

Epiſtola nuntiatoria Concilii Biſuntini celebrandi cum Rege Francorum pro Victore Antipapa, & Invitatoria ad omnes Epiſcopos & Principes.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMAN. IMPERATOR ET SEMPER AUGUSTUS, DILECTO SUO - - - - ARCHI-EPISCOPO - - - GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM.

INter innumeras & intumeſcentes tempeſtatum procellas, quibus jam diu navicula Petri quaſſata, & inter preſſuras diverſas, quibus Sancta Dei Eccleſia frequenter afflicta & tribulata eſt; tandem verus ille mediator Dei & hominum Chriſtus Jeſus, qui Eccleſiam ſuam, velut unicam ſponſam, proprio charactere ſui pretioſi ſanguinis inſignivit, & redemit, conſolationis gratiam, quam aſcendens in Cœlum ſuis fidelibus repromiſit, inquiens: *Non relinquam vos Orphanos*; *Ecce ego vobiscum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi:* evidentibus & manifeſtis declaravit indiciis. Ipſe enim ſicut ſtella matutina, in medio nebulæ oriens ſolita pietate Eccleſiam ſuam in tribulatione reſpexit, & ſurgens imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna.

Pro illa ſiquidem controverſia, quæ inter nos & Regem Francorum, pro ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ jam diu agitabatur, aſpirante Spiritus Sancti gratia, qui facit habitare unanimes in domo Domini, mediantibus hinc inde legatis, tandem, pari voluntate, & unanimi conſenſu, inter nos convenit: Quod nos videlicet una eum Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & Patribus Orthodoxis ac viris religioſis, Baronibus, univerſis utriuſque Regni Principibus IV. Kalend. Septemb. in die videlicet decollationis S. Johannis Baptiſtæ, ſuper fluium Saonam, in Epiſcopatu Biſuntino, *Concilium Generale* pariter celebraturi ſumus; in quo Rex Francorum, dilectus conſanguineus noſter, cum univerſis Archi Epiſcopis & omnibus Regni ſui Principibus, & tota Gallicana Eccleſia, Reverendum Patrem

Patrem noſtrum, Dominum *Papam Victorem*, ſicut per Sacramenta, & firmiſſimas ſecuritates præordinatum eſt, in Apoſtolicum & univerſalem Sanctæ Dei Eccleſiæ Pontificem recipiet, & debitam ei exhibebit reverentiam. Verum quia hoc negotium tam arduum, tamque ſalubre & tam neceſſarium, ubi de reconciliatione Sanctæ Dei Eccleſiæ, & totius Chriſtianitatis, in commune agitur, ſine tuæ diſcretionis, cæterorumque Principum, ac Chriſti fidelium præſentia conſummari non debet, nec poteſt; Exoramus te, & monemus, in ea fide, quam debes Imperio, & Sanctæ Dei Eccleſiæ, & animæ tuæ, quatenus, omni occaſione ſummota, cum ſapientibus & magis idoneis & literatis perſonis Epiſcopus apud Biſuntium IV. die ante prædictum terminum, familiariter, more Curiæ Nobis occurras, ad Concilium nobiſcum proceſſurus. Et quia abundans cautela non nocet, milites tui, quos tecum adduces, armis & clypeis ſint muniti; inſuper temptoria deferas, quia propter Domorum raritatem neceſſaria erunt. Ibi enim per gratiam Dei totum negotium Domini Papæ Victoris ad gloriam Dei, & ad pacem & unitatem ſanctæ Eccleſiæ & omnimodum honorem Imperii honeſto fine terminatur.

Ex Bibliotheca Vaticanæ Codice MS. Reginæ Sueviæ N. 179. *deſcripſit Schannat b.m.*

Friderici I. Imp. Epiſtola pro Concilio Beſuntino indicto, ubi Victor IV. Antipapa confirmandus eſſet conſentiente Rege Francorum, & Epiſcopis Francis cum Imperio.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR ET SEMPER AUGUSTUS, FIDELI SUO M. DUCI LOTHARINGIÆ, GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM.

QUoniam in ſchiſmate, quod eſt in Romana Eccleſia univerſus orbis in ſe ipſum diviſus eſt, & tota Chriſtianitas non modica perturbatione concutitur: Nos tota animi compaſſione Sanctæ Dei Eccleſiæ doloribus condolemus, totius conſilii & auxilii propenſionem, curam, & ſollicitudinem adhibere cupientes; ut totius diſſenſionis diſcrimine ſublato, Eccleſia Dei, ſicut in unitate fidei, ita ſub unius paſtoris regimine in unum ovile congregetur.

Inde eſt, quod ex conſilio Principum cum dilecto conſanguineo noſtro L. Illuſtri Rege Francorum, IV. Kalend. Septemb. in die videlicet decollationis S. Johannis Baptiſtæ ſuper fluvium Saonam, Concilium celebrare ſtatuimus: in quo, aſpirante Spiritu Sancto, qui facit unanimes habitare in Domo Domini, ſperamus, ut Eccleſiaſticæ pacis & unitatis ſtatus reformetur, & Dominus *Papa Victor* Apoſtolicæ Sedis gubernacula debeat obtinere.

Verum, quia hoc negotium tam arduum, tamque ſalubre, & tam neceſſarium, ubi de reconciliatione ſanctæ Eccleſiæ, & ſalute totius Chriſtianitatis in commune agitur, ſine tuæ diſcretionis prudentia conſummari nec debet nec poteſt, exorantes commonemus te in ea fide, quam debes Imperio & ſanctæ Dei Eccleſiæ, & animæ tuæ, quatinus, omni occaſione ſummota apud Biſuntium quarto die ante prædictum terminum, familiariter, more Curæ nobis occurras, ad Concilium nobiſcum proceſſurus.

Rainaldi Archi-Epiſc. Colon. Legati Imperatoris Friderici I., ad Regem Francorum Epiſtola excuſatoria.

PRÆNOBILI DOMINO L., GLORIOSO REGI ROMANORUM, R. DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ELECTUS, ET ITALIÆ ARCHI-CANCELLARIUS, SALUTEM, ET AFFECTUOSUM CUM SINCERA DILECTIONE OBSEQUIUM.

ACceperamus in mandatis a Domino noſtro invictiſſimo Romanorum Imperatore, ut vobis, & Regi Anglorum communiter & ſimul loqueremur,

mur, & ſuper negotio Eccleſiæ univerſalis, & pro ſuccurſu periclitantis Eccleſiæ Orientalis. Sed, quoniam peccatis exigentibus, *cum Rege Anglorum*, difficultatem temporum prætendente, tum etiam anguſtia temporis nos arctante, ad vos ad præſens non valemus accedere; obnixe vos rogamus, ne ſiniſtre verbum hoc accipiatis, & nec pro contemptu, nec pro ſuperbia, vel negligentia aliqua, ſed pro mera neceſſitate, hoc tempore a deſiderato diu veſtro colloquio noveritis abſtinere: tantam enim moram penes Regem Anglorum pro negotio eodem fecimus, quod ad præfixum nobis terminum vix ad Dominum meum poterimus pervenire. Sed nec imperatum nobis fuerat, ad vos ſine Rege Anglorum accedere. Proinde, quoniam ad ſervitium veſtrum, quantum ſalva Domini mei, & Imperii Romani fidelitate poterimus, corde, rebus, & corpore parati ſumus, Nobilitatem veſtram inſtanter exoramus, & arctiſſime commonemus, quatinus memor ejus, quæ inter Dominum meum Principem Sereniſſimum, & vos eſt, conſanguinitatis, ipſum, & Imperium Romanum taliter tractare curetis, ne coronam & omnem honorem ei violenter demoliri velle videamini, nominatim *Rolandum hæreticum & ſchiſmaticum*, publicum videlicet hoſtem Imperii Romani, fovendo & manutenendo. Cæterum noveritis, quod Dominus Imperator, peracta imminente ejus Curiâ, ſtatim aut per nos, aut per alios magnos Legatos, vos viſitabit, per quos & de negotiis propriis, & de neceſſitatibus Eccleſiæ Orientalis, altius vobiſcum deliberet & pertractet.

Ex codice MS. Reginæ Sueciæ in Bibliotheca Vaticana No. 179. deſcripſit Cl. Schannat b. m.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCLXIII. ALEXANDRI III. PAPÆ V. FRIDERICI I. REGIS XIII. IMP. IX.

SUMMA. Sub Rainaldo Archiepiſc. Colonienſ. Cathari hæretici examinati & dijudicati a Clero, qui demum igne cremantur.

ANno Chriſti MCLXIII. Reinoldi Archi-Epiſcopi Colonienſis anno quarto, menſe Auguſto, die IIda, quæ erat feria VI. Cataphrygæ, ſive Cathari, viri ſex, mulieres duæ, cum ſuis hæreſiarchis, Arnoldo, Marſilio, Thioderico, in urbe Colonienſi deprehenſi ſunt, qui *a Clero dijudicati* & anathematizati, a Judicibus, a populo civitatis, cum fidem Catholicam recipere & ſuam profanam ſectam nollent abjicere, in colle, qui Judaicus appellatur, (Judenbüchel) juxta Judæorum ſepulturas igne cremati ſunt, tanta (Diaboli inſtinctu) in ſuo propoſito uſi pertinaciâ, ut quidam ipſorum furentibus flammis ſeipſos injicerent.

Chronica brevis Colon. a Materno ad Henricum II. Virneburgium. Tom. IV. Farrag. Gelenianarum pag. 198.

Adde Cæſarium L. V. miraculorum cap. XIX.

Circa illa tempora, ſub Archi-Epiſcopo Raynaldo Coloniæ plures ſunt hæretici comprehenſi, qui a literatis viris examinati & victi, per Judicium ſæculare damnati ſunt. Data ſententia cum ducendi eſſent ad ignem, unus illorum, Arnoldus nomine, quem cæteri Magiſtrum ſuum fatebantur, ſicut narraverunt, qui interfuerunt, panem & pelvim cum aqua ſibi dari petivit. Quibuſdam volentibus, ut hoc fieret, viri prudentes diſſuaſerunt, dicentes: aliquid hic fieri poſſet opere diabolico, quod infirmis eſſet in ſcandalum, & in ruinam. APPOLLONIUS: (*a*) miror quid de pane & de aqua facere voluerit? CÆSARIUS: (*b*) ſicut conjicio ex verbis cujusdam alterius hæretici, qui ante hoc triennium a Rege Hiſpaniæ comprehenſus eſt, & combuſtus, Sacrilegam ex eis facere volebat communionem, ut ſuis fieret viaticum ad æternam damnationem.

(*a*) (*b*) Perſonæ introductæ a Cæſario ob Dialogum contexendum.

tionem. Nam quidam Abbas Hiſpanus ordinis noſtri (c) per nos [c] tranſiens, qui cum Epiſcopo & Eccleſiarum Prælatis, ejuſdem hæretici errores damnavit, eum dixiſſe referebat, quod quilibet in menſa ſua & de pane ſuo, quo veſceretur, conficere poſſet corpus CHRISTI. Erat autem idem maledictus faber ferrarius. APPOLLONIUS: Quid ergo actum eſt de hæreticis Colonienſibus? CÆSARIUS: ducti ſunt extra civitatem: & juxta cœmiterium Judæorum ſimul in ignem miſſi. Qui cum fortiter arderent, multis videntibus & audientibus, Arnoldus ſemiuſtis diſcipulorum capitibus manum imponens ait: *Conſtantes eſtote in fide veſtra, quia hodie eritis cum Laurentio*; cum tamen nimis diſcordarent à fide Laurentii. Cum eſſet inter eos virgo quædam ſpecioſa, ſed hæretica, & quorundam compaſſione ab igne ſubtracta, promittentium vel, quia eam viro traderent, vel ſi hoc magis placeret, in Monaſterio virginum locarent, cum verbotenus conſenſiſſet, ita extinctis hæreticis, tenentibus ſe dixit: dicite mihi, ubi jacet ſeductor ille? cumque ei demonſtraſſent Magiſtrum Arnoldum, ex manibus illorum elapſa, facie veſte tecta, ſuper extincti corpus ruit, & cum illo in infernum perpetuo arſura deſcendit.

Hactenus Cæſarius ſuppar Scriptor.

(c) Ciſtercienſis (c) Monaſterium Heiſterbacenſe, octavo ſupra Bonnam milliario ſitum.

SYNODUS TREVERENSIS

Anno Chriſti MCLXIII. Alexandri III. Papæ IV. Friderici I. Imp. IX.

Hillinus Archi-Epiſcopus decidit controverſiam de Decimis Parochiæ de Elenze, inter Monaſterium Steinfeldenſe & Eccleſiam S. Caſtoris, Cardonæ.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO HILLINUS, DEI GRATIA, TREVERORUM HUMILIS MINISTER, ET SERVUS.

QUoniam multa eorum, quæ juſte & rationabiliter ſunt diffinita, plerumque in litem & diſceptationem aliqua occaſione ſolent revocari, ſtatutum eſt Divinarum & humanarum auctoritate Legum, ſcripti teſtimonio tali, ſi ortum fuerit, obviare periculo; qualiter ergo controverſia, quæ inter Eccleſiam S. Potentini Steinfeldenſis, & Eccleſiam S. Caſtoris Cardonenſis, verſabatur de decimis & decimatione vinearum, in Parochia de Elenze ſitarum, ſit terminata, & in concordiam revocata, præſentis cedulæ continet pagina.

Habet Eccleſia Steinfeldenſis in ſupradicta Parochia, cujus decimatio ad Cardonenſem pertinet Eccleſiam, vineas a Comite Sybodone ſibi collatas, in ſeptem colonûm beneficia diſtributas, de quibus vineis agricolæ tantum de ſua portione decimas dare ſolebant, Fratres vero de ſua parte dare negabant: cumque ob hanc cauſam ſæpius in querimoniam eſſent deducti a Domino Folmaro, in Eccleſia Trevirenſi Archi-Diacono, & Præpoſito in Cardono, in præſentia venientes has prætendebant occaſiones: primo quidem, quod eorum pars ex libertate poſſeſſionis a decima vacaret, aſſerebant; Secundo vero dicebant, quod cum ob eandem cauſam aliquando in præſentia Adelheri Trevirenſis Archi-Epiſcopi forent vocati, conſilio ejus, pro ſopienda deinceps de hac re acrimonia, vineam quandam Eccleſiæ de Elenze ex allodio prædicti Sybodonis dederunt, & per eam ſuam partem penitus a dceima liberaverunt; cujus rei veritas cum diligenti ſtudio a præfato Præpoſito, videlicet Folmaro, & a Rudengero, jam nominatæ Eccleſiæ Paſtore, ab omnibus antiquioribus Parochianis eſſet inquiſita, & ſicut Fratres aſſerebant, inventa, prius inſtitutum de novo eſt confirmatum, vide-

videlicet, ut vinea, quæ pro confirmatione pacis inter utramque Eccleſiam, & deciſione hujus controverſiæ in perpetuum ſupradictæ Eccleſiæ tradita fuerat, ab ea perpetuo jure poſſideatur: Fratres vero Steinfeldenſes de ſupradictis vineis decimam de ſua parte non ſolvant: ſi vero præter has aliquas vineas ibidem habent, ex his ex integro decima dabitur. Ut igitur hæc futuris temporibus firma & inconvulſa permaneant, placuit ea corroborari non tantum ſcripto, ſed & ſigilli noſtri impreſſione, & Epiſcopalis banni auctoritate.

Teſtes, qui interfuerunt, fecimus annotari, quorum Nomina hæc ſunt:

Richardus, Virdunenſis Electus.
Joannes, Trevirenſis Eccleſiæ Archi-Diaconus.
Henricus, Cantor.
Baldericus, Magiſter Scholarum.
Sigerus, Abbas S. Maximini.
Godefridus, Abbas S. Martini.
Siffridus, Præpoſitus S. Caſtoris in Confluentia.
Henricus, Comes de Arlo, & filius ejus Henricus.
Fridericus, Comes de Salmena.
Theodoricus de Bruche.
Albero de Kerpene, & alii plures.

Acta ſunt hæc Treviris *in plena Synodo*, Anno Domin. Incarnat. MCLXIII. Indict. X. Anno Epiſcopatus noſtri XI.

CURIA WIRTZEBURGENSIS,

SUB PENTECOSTEN, X. KAL. JULII. ANNO CHRISTI MCLXV. ALEXANDRI III. PAPÆ VII. FRIDERICI I. REG. XV. IMP. XI.

SUMMA. Friderici I. & XL. Archi-Epiſcoporum, & variorum Principum juramentum pro Paſchali III. Antipapa, electo manutenendo.

ANno MCLXV. X. Kal. Julii Imperator Curiam celebrat in civitate Wurtzeburgenſi, quæ etiam Herbipolis dicitur: ubi Epiſcopi & Electi fere numero XL. de Regno Teutonico juraverunt obedientiam Paſchali *Antipapæ*, & ejus Succeſſoribus: Ipſo Imperatore *primum* & ante omnes jurante id ipſum ſuper Evangelia & Reliquias; poſtea Epiſcopis, & inde omnibus Regni Principibus, qui præſentes aderant. Poſtea autem multi Epiſcopi & Principes, qui ibi non aderant, idem juraverunt. Tenor autem juramenti hic erat: "Ut videlicet " decedente PASCHALI nullum Papam " reciperent, niſi demum de ipſius fautoribus aliquem. Et ut obeunte Imperatore, nullus in Regem, aut Imperatorem levaretur, niſi, qui illam partem defenderet, & manuteneret contra Romanam Eccleſiam. Et ut Epiſcopi, qui jurarent, idem juramentum ab omnibus ſuis Prælatis & ſubditis exigerent. Et quicunque non juraret, omni Eccleſiaſtico honore & beneficio, poſtremo & omnibus bonis & poſſeſſionibus privaretur." Ibi etiam præcipiente Imperatore quidam electi ſub hoc juramento conſecrati ſunt in Epiſcopos, & alii in Presbyteros, & ad alios ordines ordinati ab his, qui etiam juraverant.

Electus Mogontienſis Dominus Chuonradus, qui ante obedientiam fecerat per ſe Alexandro III. dum iret ad Limina S. Jacobi, ſolus fere de nocte de Curia fugiens propter juramentum, venit in Franciam ad Alexandrum III, & ibi exulabat.

FRIDE-

Anno 1164. Victore Pſeudo-Papa defuncto, & Lucæ ſepulto, Guido Cremenſis ex voto Imperatoris & Principum illi adhærentium eligitur Anti-Papa, & ab Epiſcopo Leodienſi ſine ullo Cardinali Epiſcopo, aut legitimo Ordinatore, conſecratus, dicitur Paſchalis. Leodii Epiſcopus ipſo anno moritur Dei judicio, ait *Chronographus Reicherſpergenſis: male a Baronio ad* 1166. *relata hæc Curia, judice Pagio.*

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR, ET SEMPER AUGUSTUS. DILECTO, FIDELI ET CONSANGUINEO SUO HENRICO, COMITI TRECARUM, (*a*) GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM.

CUnctis populis, quos clementiæ noſtræ regit Imperium, jam dudum innotuiſſe credimus, qualiter exorta quondam inter Eccleſiæ Romanæ Cardinales de Apoſtolatu diſcordia, in Reges & Regna impetu peſtifero eſt diffuſa, pro qua, ad optabile pacis bonum revocanda, quantos poſt beatæ memoriæ Papæ Victoris (*c*) electionem & confirmationem Catholicam, *Papiæ*, *Laudæ*, *Mediolani*, *Laonæ*, atque in diverſis Imperii finibus in corpore noſtro labores tam nos, quam invicti Principes noſtri, pertulimus, quantas rerum copias zelo juſtitiæ impendimus, in extremis quoque mundi partibus jam auditum non dubitamus. Denique Beatiſſimo Papa Victore ad Paradiſi gaudia aſſumpto, & in ejus locum ab Epiſcopis, Cardinalibus, almæ Sedi Apoſtolicæ Domino Paſchali (*d*) viro Chriſtianiſſimo, in præſentia Epiſcoporum & Religioſorum Lombardiæ & Tuſciæ, Illuſtris quoque Præfecti urbis Romæ, ac multorum nobilium Romanorum Catholice ſubſtituto, ipſum Dominum *Paſchalem*, ex Eccleſiæ & Principum Imperii judicio atque conſilio, in Papam & Patrem Catholicum ſollemniter recepimus, debitoque honore venerari ſemper intendimus. Proinde obſtinata ſchiſmaticorum perfidia, mortem viri juſti ſuis ſucceſſibus aptam (*e*) fore aſſcribens, ſirenæis ſuis blanditiis fidelium quorundam noſtrorum animos adeo molita eſt de novo immutare, ut niſi morbis novis nova maturius remedia objicerentur, pars noſtrorum non modica videretur, ex fiducia noſtræ lenitatis, ſeducenda.

II. Igitur zelo reformandi decoris domus Dei (*f*) accenſi poſtquam Regem Francorum (qui nulla noſtra culpa præeunte, una cum Rollando, Imperii noſtri hoſte publico, ejuſque ſequacibus, Imperialem noſtrum honorem manifeſte molitur auferre) poſt multos noſtros ammonitus irrevocabilem perſenſiſſemus; univerſis Imperii noſtri Principibus in ſacra Pentecoſte curiam generalem Wirtzeburc indiximus, quorum cœtui celeberrimo ſollemniter præſidentes (*g*) Eccleſiæ Dei ſtatum, ac Domini Paſchalis Papæ negotium, ſerio ac magnifice duximus roborandum. Invocata igitur devotiſſime Spiritus Sancti gratia, & univerſorum, qui aderant, conſilio altius communicato, ad removendam pro parte noſtra omnem prorſus ambiguitatem, ipſi nos manu propria ſuper Sanctorum reliquias juramentum publice præſtitimus, quod Rollandum ſchiſmaticum vel ejus ſucceſſorem, quem pars ejus elegerit in Papam, nunquam recipiemus, nec ad eum recipiendum aſſenſum unquam alicui præbebimus. Nulli etiam fautorum ejus gratiam noſtram unquam reddemus, niſi ab errore viæ ſuæ ad unitatem Eccleſiæ fuerit converſus: unum (*b*) vero Paſchalem Papam manutenebimus ſemper, atque promovebimus, eique tanquam Patri Catholico & univerſali Pontifici, obedientiam, honorem, ac venerationem exhibebimus, & ab ipſo, ejusque parte, vita cōmite, nunquam recedemus. Electos quoque, qui ſub eo, aut ejus ſucceſſore, quem pars ipſius elegerit, conſecrationem receperint, vel adhuc recipient, honore, aut ordinibus ſuis (*i*) privari nunquam permittemus, & hujus Sacramenti abſolutionem nunquam requiremus, nec oblatam recipiemus.

III. Præterea noſter in Imperio ſucceſſor, quem Principes univerſi elegerint, hunc

(*a*) Legato Regis Francorum ad Fridericum I. Auguſtum miſſo. *omittit hoc comma Baron.*
(*b*) *Hic incipit Baron.*
(*c*) Victor IV. Antipapa ante Octavianus contra Alexandrum III.
(*d*) Paſchalis III. Antipapa, ante Guido Cremenſis.
(*e*) aperta fronte *Baron.*
(*f*) ardentius *Baron.*
(*g*) *rectius quam* præſidente. *Baron.*
(*h*) Dominum *Baron. loco* unum.
(*i*) per ejus obedientiam. *Baron.*

hunc honorem Eccleſiæ Dei & Imperii, & hanc partem noſtram, ſub eodem juramento tuebitur ſemper atque tenebit. Idem quoque juramentum Archiepiſcopi omnes & Epiſcopi, atque electi, qui interfuerunt numero XL. ſuper Sancta Dei Evangelia, manu propria, unusquisque ſub ſtola ſua, præſtiterunt & publice firmaverunt. Nihilominus Principes ſæculares univerſi, Dux videlicet Saxoniæ ac Bavariæ (k) Marchio Albertus ſenior; Cunradus Palatinus de Rheno, (l) Lodevicus Lantgravius, ac reliqui omnes, ſuper Sanctorum reliquias publice idipſum jurarunt. Repente autem Spiritus Sanctus, mentes omnium adeo fecit unius voluntatis, quod electi omnes, qui præſentes aderant, primo Reinoldus (m) Colonienſis Electus, & Italiæ Archi-Cancellarius, dein cæteri omnes in Sabbato quatuor temporum ad laudem Dei, & honorem Imperii, ſacros ordines devotiſſime ſuſceperint.

IV. Firmiter quoque a nobis & ab univerſis decretum eſt: ut quicumque ſuperſunt ordinandi, in primis quatuor temporibus id ſimiliter exequerentur, alioquin dignitatis, ad quam electi ſunt, honore, omni remota dilatione priventur.

V. Ad hæc honorabiles Legati, Illuſtris amici noſtri Henrici Anglorum Regis, ad nos ab ipſo transmiſſi, in totius curiæ noſtræ præſentia ſuper Sanctorum reliquias ex parte Regis Angliæ, publice nobis juraverunt, quod Rex ipſe, cum toto Regno ſuo, in parte noſtra fideliter ſtabit, dum Papa Paſchalis, quem nos tenemus, nobiſcum tenebit: de Rollando autem ſchismatico manutenendo nullatenus de cætero ſe intromittet. (n) A Schiſmaticorum itaque communione omnis homo, omnis ordo caveat; favorque illorum, etſi in aliquo modo viſus eſt venialis, inpoſterum prorſus erit irremiſſibilis. Ad perfectum vero hujus negotii firmamentum, ex *totius Herbipolenſis Concilii* decreto firmiſſime præcipimus, ut, ſi quis ad ſui mandatum Antiſtitis, aut præſidis provinciæ, vel Domini ſui, Sacramentum ſupradictum non præſtiterit, ſi Clericus ſit aut monachus, Eccleſiaſtico privetur honore, ſi laicus, allodia & beneficia, quæcumque poſſidet, noſtra auctoritate, a ſuo judice, vel Domino prorſus ipſi adimantur. Data Vuirtzburg Kalend. Julii.

Numero 179. ex Codice MS. Reginæ Sueciæ in Vaticano deſcripſit Schannat.

(k) Brandenburgenſis *Baron.* (l) Chevo *Baron.*

(m) *abſunt a Baronio.*

(n) Quia vero juſtitiæ examen, quam hoſtes Eccleſiæ Dei & noſtri, ſive ex ſuperbia, ſive ex cauſa diffidentiæ devitarunt, nos ſemper hactenus ſtare parati, nunc tandem ad inſolita Sacramenta ex eorum manifeſta obſtinatione ſumus impulſi, a ſchismaticorum communione. *Hæc Baronius interſerit. Hardouin. Tom. VI. CC. Parte II. pag.* 1613. 1614.

Litteræ hæ Encyclicæ Friderici Imperatoris apud Baronium e codice Vaticano, ex quo & Schannatus, ſed varie.

Baronius ad annum 1166. hanc Synodum refert, & Hardouinus, ſecuti auctorem appendicis ad Radevicum: ſed uterque Pagius ad 1165. rectius ex Chronographo Reicherspergenſi coævo.

Eidem anno 1165. hanc Synodum innectunt Trithemius in Chronico Hirſaugienſi, Sigonius, Godefridus Colonienſis, Auctor Chronici Auguſtani.

Epiſtola Friderici I. ad Abbatem Stabulenſem Wibaldum Encyclica, qualis ad omnes forte Epiſcopos & Principes e curia Herbipolenſi ſcripta fuit.

IPſe cum omnibus Eccleſiæ tuæ fidelibus publice jures & obſerves, & ſingulis Dominicis diebus & feſtis in publica miſſa, ſicut edictum eſt & ſancitum a nobis & a Principibus, publicam orationem pro Domino Papa Paſchali nominatim & aſſidue intus & foris præcipias recitari. Edictum quoque & ſtatutum eſt, ut hæc omnia juramenta intra ſex hebdomadas ab omnibus compleantur.

Quod ſi aliquis Monachorum, Clericorum

ricorum, Laicorum in Imperio noſtro huic confirmationi, & edicto noſtro, aliquo modo ſe opponendo contradixerit, certum ſit apud te, quod ſicut publicus hoſtis Imperii abſque omni ſpe recuperationis judicatus eſt, condemnatus & ab omni officio & honore & beneficio deſtitutus eſt.

Inter Wibaldinas Epiſtolas Lib. I. Epiſt. 71. *Integram Epiſtolam refert Chriſtianus Lupus Tomo X. Operum pag.* 103.

PSEUDO-SYNODUS PASSAVIENSIS

Executio falſi Juramenti Paſchali Antipapæ delati.

IN proximo menſe Julio Imperator venit in partes Bavariæ, & Pataviam venit III. Kalend. ejuſdem menſis; quando Epiſcopus ejuſdem loci, omnes fere Prælatos ejuſdem epiſcopatus, propter præſentiam Imperatoris jurare coegit, & deinceps cogere diſpoſuit. .

Tunc etiam mortuus eſt Dominus Ruodbertus Presbyter & Decanus Patavienſis Eccleſiæ in nonis Novembris. Hic poſt Epiſcopum Chuonradum electus quidem fuit, ſenex valde ac plenus dierum, ſed in proxima Curia Imperatoris videlicet *Wirceburgenſis* ſimul cum aliis Epiſcopis juraverat, ubi etiam ſine licentia & abſque voluntate & conſenſu Metropolitani ſui in Epiſcopum conſecratus erat; ipſe etiam ſuos prælatos modis omnibus jurare coegerat: unde pauci facti ſunt dies Epiſcopatus ejus.

Chronicon Reicherſpergenſe ad ann. 1165. *Editum a Ludewigio Volumine II. Script. Germaniæ pag.* 288. 289.

Epiſtola Amici ad Alexandrum III. Papam, de Curia Herbipolenſi habita:

Alexandro Papæ quidam amicus ſuus.

IMperator cum Principes ſuos ad *Curiam*, quam eis in *feſto Pentecoſtes* indixerat, adunaſſet, & Principes ipſi Sabbato ante feſtum, atque ſubſequenti ſecunda feria, de pace inter vos & eum reformanda tractare cœpiſſent: Reginaldus dictus Colonienſis Archi-epiſcopus advenit, publice aſſerens, & proponens, quod nihil contra vos ad bonorem ſui labor & ſtudium Imperatoris proficeret, niſi ejus tunc penitus aſſentiret conſiliis. Dicebat enim, quod potior pars Imperii vobiſcum erat, commemorans ſcilicet Saltzburgenſem, Moguntinum, & alios de Alemannia, qui veſtræ obtemperant Sanctitati. Verumtamen ad magnificandum ſeipſum: plures, inquit, quam vos ſumus, ad obedientiam Apoſtolici noſtri conquiſiti: quos ei Rex Angliæ numero quinquaginta,& plures juxta Domini Imperatoris beneplacitum exhibebit. Cum igitur ei talia promittenti, & ad certitudinem hujus rei duos nuntios prædicti Regis præſentialiter exhibenti, de proſequendo ejus conſilio ſuum Imperator polliceretur aſſenſum: in audientia cunctorum Principum hujuſmodi conſilium Imperatori formavit. Quod ipſe videlicet Imperator in conſpectu totius Curiæ propria manu juraret, quod nullo umquam totius vitæ ſuo tempore vos, vel aliquem, qui ex parte veſtra ſit, Pontificem reciperet, ſed devotioni Papæ ſui Paſchalis inconcuſſe ſemper, & inſeparabiliter adhæreret, ſi vero mori illi ante contingeret, hoc ipſum juramentum ſui ſucceſſores obſervarent. Principes vero ſuos hoc ipſum jurare compelleret, adjecto eorundem Principum juramento.

Quod ſi prius Imperator obiret, Principes ipſi nullum antea coronarent in Regem, quam is, qui, coronandus eſſet, & de tenendo, & fovendo eodem ſchiſmatico, & ejus ſucceſſoribus, idem faceret juramentum. Et quod Principes infra ſex hebdomadas, poſtquam de curia ad propria loca rediiſſent, omnes Abbates, Præpoſitos, & alios Eccleſiarum Prælatos, milites quoque, & alios omnes, qui in locis eorum aliquos honores obtinerent, hoc jurare compellerent: & eos, qui nollent hoc facere, rebus eorum penitus confiſcatis, depoſitos & honoris ſui cingulo ſpoliatos: vel ſi privati homines fuerint, in membris propriis crudeliter

deliter mutilatos a toto Imperio compellerent exſulare.

Placuit Imperatori forma conſilii. Sed Archi-Epiſcopo Magdeburgenſi, & aliis qui præſentes erant Epiſcopis, dura viſa eſt admodum & moleſta: ita, quod idem Magdeburgenſis nullum juramentum ſe præſtare velle reſpondit, niſi prius Colonienſis ordines, & conſecrationem reciperet: per quam omnem dubitationem ab ejus & aliorum pectoribus removeret. Unde cum ille id promittere detrectaret, acriter eum aggreſſus eſt Imperator, ſuamque ipſi malignitatem improperans, in eum verba iſta eſt proſecutus: Ecce, inquit, manifeſte apparet, quod ſicut traditor, & deceptor, in periculum meum Papam mihi præfeceris ignoranti: cum etiam ante receptionem litterarum mearum, ne de ſubſtituendi Pontificis electione tractares; tu ſtatim, cum *Te Deum laudamus* & juxta beneplacitum tuum, novum mihi Pontificem elegiſti; plus mihi proditor factus, quam Moguntinus electus, quem reum hujus criminis deferebas. Præſertim cum ille dederit mihi ſalubre conſilium: ut ex quo Deus me a prioris periculo liberavit, nullatenus me obnoxium facerem ſucceſſori. Nunc vero neceſſario te noveris compellendum, ut laqueum, quem paraſti, primus incurras. Et aliis etiam id facere recuſantibus, ſolus habebis ſubire periculum, quod in malitia tua noſcitur ceteris præparatum.

Sic ergo ille vehementer adſtrictus, non potuit evadere, quin cum maximo fletu primus juxta prædictam formam faceret juramentum: & ſuſceptis ordininibus, conſecrationem quoque promitteret recepturum. Exhibuit etiam prædictos nuntios Regis Angliæ, qui in perſona Regis Angliæ publice coram omnibus juraverunt, quod quidquid Imperator ſuper hoc ſe ſervaturum juraverit, ipſe quoque tenebit firmiter & ſervabit. Sic ergo propria manu Imperator ſupradictum præſtitit juramentum, eo tamen ad verbum Archi-Epiſcopi Magdeburgenſis determinato: ut ſi vos & ſchiſmaticum illum eodem tempore obire contigerit: & Cardinales utriusque partis in aliquem unanimiter convenirent: liberum ſibi eſſet eum recipere, ſi tamen (quod quidem Colonienſis fecit apponi) de Imperatoris aſſenſu eadem electio proveniret. Deinde qui præſentes erant Principes, ſicut ſupradictum eſt, ſuum præſtitere ſinguli juramentum. Cum vero ad Epiſcopos ventum eſſet, dicerentque omnes, excepto Verdenſi, velle ſe potius regalibus cedere, quam hujusmodi Sacramenta præſtare: reſponſum eſt eis, *Oportere eos, vellent, nollent, juramentum facere & regalia retinere*, ſicque cum fletu & planctu maximo juravit primus Magdeburgenſis; ſub ea tamen conditione, ſi omnes alii, qui aberant, eſſent juraturi; & quod ſolutus eſſet juramento, quocumque tempore deſineret regalia poſſidere. Bambergenſis vero Epiſcopus poſt multas & varias excuſationes ita ipſi Imperatori juravit, quod, quamdiu voluerit regalia retinere, ſecundum quod ei proprius ſenſus dictaverit, eidem Imperatori ſuper negotio auxilium & conſilium miniſtrabit. Verdenſis, etiam intruſus, Halbeſtadius abſolute, ſicut Colonienſis juraverunt. Virdunenſis, & (c) Friſenſis propter ſuorum Archi Epiſcoporum abſentiam excuſati, juramentum facere minime ſunt coacti: ſed habita licentia, libere ad propria redierunt, uſque ad feſtum beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſibi licentiam impetrantes.

Hi tantummodo Principes juraverunt, Dux Saxonienſis, Marchio Albertus, Comes Palatinus frater Imperatoris, & quidam ſororius Imperatoris. Hi ſunt Archi-Epiſcopi qui juraverunt, Magdeburgenſis, ſub conditione tamen prænominata. Colonienſis autem & duo ſuffraganei ejus abſolute juraverunt. Filius vero Conradi, qui ad curiam cum mille quingentis militibus venit, ut audivit fieri mentionem de juramento, receſſit. Patriarcha Aquilejenſis non affuit, neque aliquis ſuffraganeorum ſuorum. Similiter nec Saltzburgenſis, vel aliquis ſuorum: neque Trevirenſis vel aliquis ſuorum. Et multi de Principibus non affuerunt.

Ex hac narratione clam ſcripta apparet, quam parum ſinceræ ſint illæ Friderici publicæ ad omnes litteræ, auctoritatem Conciliabulo ſuo adjungere ſtudentis. In quibus, quod ait Legatos Regis Anglorum, ſacrilegum illud Conciliabuli jusjurandum, de agnoſcendo Guidone, & abdicando Alexandro, Regis ſui nomine edidiſſe; paulo id accuratius explicandum eſt.

Henri-

(c) *pro:* Friſingenſis.

Henricus, Anglorum Rex, Alexandri Pontificis animum cernens, minus ſibi, quam Thomæ Cantuarienſi faventem; cœpit eſſe Alexandri partibus infenſior. Quod conſtat ex ejus *Litteris ad Reginaldum Colonienſem Archi-Epiſcopum, Schismaticorum ſigniferum:* quarum exemplum ex Baronio hic edendum duximus.

Diu deſideravi, juſtam habere occaſionem, recedendi a Papa Alexandro, & a perfidis Cardinalibus ejus, qui proditorem meum *Thomam*, quondam Cantuarienſem Archi-Epiſcopum, contra me manutenere præſumunt. Unde cum conſilio omnium Baronum meorum, & cum conſenſu Cleri, magnos viros de regno meo, ſcilicet *Eboracenſem Archi-Epiſcopum*, *Londonienſem Epiſcopum*, *Archi-Diaconum Pictavienſem*, *Joannem de Oxeneford*, *Richardum de Luci* Romam miſſurus ſum, qui publice & manifeſte ex parte mea, & totius Regni mei, & omnium aliarum terrarum, quas habeo, proponent & denuntiabunt Papæ Alexandro, & Cardinalibus ſuis, ne ulterius proditorem meum manuteneant; ſed ita liberent me ab eo, ut alium cum conſilio Cleri in Eccleſia Cantuarienſi poſſim inſtituere. Denuntiabunt etiam, quod, quidquid Thomas fecit, in irritum revocent. Hoc etiam poſtulabunt, quod coram eis Papa jurari faciat publice, quod ipſe & ſucceſſores ſui, & mihi, & omnibus ſucceſſoribus meis, regias conſuetudines Henrici avi mei inconcuſſas & inviolatas, quantum ad ſe, conſervabunt in perpetuum. Quod ſi forte alicui petitionum mearum contradicere voluerint; neque ego, neque Barones mei, neque Clerus meus, aliquam ei ulterius ſervabimus obedientiam, immo manifeſte eum & omnes ſuos impugnabimus. Et quicumque in terra mea inventus fuerit, qui ei poſthæc adhærere voluerit, expelletur.

Ea propter, rogamus vos, ſicut chariſſimum amicum, quatenus fratrem Ernoldum, vel fratrem Radulphum Hoſpitalarium, omni occaſione remota, cito ad me mittatis, qui ex parte Imperatoris & veſtra, prædictis nuntiis meis ducatum præbeat, eundo & redeundo per terram Imperatoris.

Ex Baronio Hardouinus denuo edidit.

Regis Angliæ Nuntios idem nefarium juramentum edidiſſe Herbipoli, demonſtrat Manſi Tom. II. Supplement. pag. 555.

Canonizatio CAROLI MAGNI, facta ab Paſchali Anti-Papa in Nativitate Domini, præſente Curia Friderici I. Imp. Auguſti, Aquisgrani.

ANNO CHRISTI MCLXVI. ALEXANDRI III. PAPÆ VIII. FRIDERICI I. REGIS XV. IMP. XII.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS. AMEN.

NOS FRIDERICUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROMANORUM IMPERATOR, ET SEMPER AUGUSTUS.

EX quo primitus Divina ordinante Clementia Imperii Romani faſtigia gubernanda ſuſcepimus, voluntatis noſtræ atque propoſiti ſummum deſiderium fuit, ut Divos Reges & Imperatores, qui nos præceſſerunt, præcipue maximum & glorioſum Imperatorem KAROLUM, quaſi formam vivendi atque ſubditos regendi ſequeremur, ſequendo præ oculis ſemper haberemus. Ad cujus imitationem jus Eccleſiarum, ſtatum Reipublicæ incolumem, & legum integritatem per totum noſtrum Imperium ſervaremus. Ipſe enim tota cordis intentione ad æternæ vitæ præmia anhelans, ad dilatandam gloriam Chriſtiani nominis, & cultum Divinæ religionis propagandum, quot Epiſcopatus inſtituerit, quot Abbatias, quot Eccleſias a fundamento erexerit, quantis prædiis ac beneficiis illas ditaverit, quantarum largitate eleemoſynarum non ſolam in Ciſmarinis, ſed & in Transmarinis Partibus reſplenduerit, ipſa ejus opera & geſtorum volumina, quæ plurima ſunt, & maxima fide oculata, plenius declarant. In fide quoque Chriſti dilatanda, & in converſione gentis barbaricæ fortis athleta

leta fuit, & verus Apoſtolus, ſicut Saxonia, & Freſonia, atque Weſtphalia, Hiſpani (a) quoque teſtantur & Wandali, quos ad fidem Catholicam verbo convertit & gladio. Et licet ipſius animam gladius non pertranſierit, diverſarum tamen paſſionum tribulatio, & periculoſa certamina, ac voluntas moriendi cotidiana pro convertendis incredulis eum Martyrem fecit. Nunc vero Electum & Sanctiſſimum Confeſſorem eum confitemur & veneramur in terris, quem in ſancta converſatione vixiſſe, ex pura confeſſione, ac vera pœnitentia ad Deum migraſſe, & inter ſanctos Confeſſores ſanctum & verum Confeſſorem credimus coronatum in cœlis. Inde eſt, quod nos glorioſis factis & meritis tam Sanctiſſimi Imperatoris Karoli confidenter animati, & ſedula petitione chariſſimi amici noſtri Henrici (b) Illuſtris Regis Angliæ, inducti, aſſenſu & auctoritate Domini Papæ Paſchalis (c) & ex conſilio Principum univerſorum, tam ſæcularium, quam Eccleſiaſticorum, pro relatione, exaltatione, atque canonizatione Sanctiſſimi Corporis ejus ſolemnem Curiam in Natale Domini apud Aquiſgranum celebravimus, ubi Corpus ejus Sanctiſſimum pro timore hoſtis exteri, vel inimici familiaris caute reconditum, ſed Divina revelatione manifeſtatum, ad laudem & gloriam nominis Chriſti, & ad corroborationem Romani Imperii, & ſalutem dilectæ conſortis noſtræ Beatricis Imperatricis, & filiorum noſtrorum Friderici, & Henrici, cum magna frequentia Principum, & copioſa multitudine Cleri & populi, in hymnis & canticis ſpiritualibus cum timore & reverentia elevavimus, & exaltavimus quarto Kalendas Januarii. (d)

His autem omnibus glorioſe peractis, cum in prædicto loco, cujus ipſe Fundator extiterat, de ipſius loci libertate, inſtitutis legum & pacis, atque juſtitiæ, quibus totum orbem rexerat, diligenter inquiremus. Ecce fratres ejusdem Eccleſiæ Privilegium Sancti KAROLI de fundatione & dedicatione ipſius nobiliſſimæ Eccleſiæ, & de inſtitutionibus Legum humanarum, & civilis juris ejusdem civitatis nobis in medium protulerunt. Quod ne vetuſtas aboleret, vel ne per oblivionem deperiret, noſtra Imperiali auctoritate renovavimus, ejusdem vero privilegii tenor & inſtitutio talis eſt. . . . .

Petri a Beeck Aquisgranum, ex quo acta Ss. Antverpiæ Tom. II. pag. 888.

Caſtellinus in ſuo *Indiculo Sanctorum Canonizatorum* dicit, Carolum Magnum a nonnullis canonizatum, ab aliis tantummodo beatificatum denominari. Conteli: in ſuo Tractatu *de Canonizatione Sanctorum Cap. II. No.* 2. eum aſſerit dici poſſe tantum beatificatum, & hæc quidem ſententia retinenda videtur. Quidquid enim ſit de conceſſione facta ab illegitimo Pontifice; tot ſubſequentes legitimi Pontifices prædictam conceſſionem ſciverunt, & per tolerantiam admiſerunt. Quibus ſi ſuperaddatur longiſſimi temporis obſervantia, nihil deeſſe videtur ex iis, quæ neceſſaria ſunt pro validitate cultûs quoad eccleſias particulares, & ſic pro ſufficienti beatificatione: uti bene adnotarunt: Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii, Ferrarius in Catalogo Sanctorum, Spondanus ad annum Chriſti 814. Natalis Alexander in Hiſtor. eccleſiaſt. Sæculi IX. & X. Cap. VII.

Lambertinus, poſt BENEDICTUS XIV. Lib. I. de Servorum Dei Beatificatione Cap. IX. num. 4. *pag.* 46. 47.

(a) Carolus Magnus Hiſpanos non convertit ad Catholicam fidem, ſed nonnullas eorum urbes e manibus Saracenorum eripuit. *Bollandus in Commentario prævio ad vitam S. Caroli Magni. Tom. II. Januarii pag.* 888.

(b) Henricus II. Angliæ Rex, ſub quo S. Thomas Cantuarienſis Martyr fuit.

[c] Paſchalis III. antea Guidonis Cremonenſis, ſecundi Antipapæ, ſuſcitati contra Alexandrum III. indubitatum Pontificem.

(d) Ex tunc, nempe poſt Paſchalis III. Canonizationem, auctoritate Metropolitani Colonienſis, Aquisgrani ſolemniter de eodem Cæſare orthodoxo, Miſſa ſicut de Sancto agitur, quæ prius fiebat de fideli defuncto *Gaufredus Prior Voſienſis* apud *Pagi in Breviario Tom. III. pag.* 83.

SYNO-

SYNODUS DIŒCESANA WIRCEBURGENSIS,
AB HEROLDO EPISCOPO CELEBRATA,
Anno Chriſti MCLXIX. Alexandri III. Papæ XI. Friderici I. Regis XVIII. Imp. XV.

SUMMA. Decimæ in Ratelsdorff, Revit, & Slammersdorff, Cœnobio S. Michaëlis Bambergæ reſtituuntur.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

HEROLDUS, DEI GRATIA, WIRCEBURGENSIS EPISCOPUS.

Quandoquidem Pater miſericordiarum Deus, non ex operibus juſtitiæ, quæ fecimus, ſed ex multiformi gratia ſua, diſpenſationem theſauri ſui, ſanctæ ſcilicet Eccleſiæ curam nos tenere conceſſit; non indebitum videtur, ſi ſalutis noſtræ proſpectu, talentorum nobis creditorum diſtributioni ſic inſerviamus, ut ſervata diſcretione, bona Eccleſiæ noſtræ disgregata recolligamus, ita, ne aliena per ignorantiam nobis uſurpata, his accumulare videamur.

Proinde, univerſis Eccleſiæ Filiis, præſentibus ſcilicet, & futuris pateat, qualiter, dum juxta miniſterii noſtri officium, bona Eccleſiæ, cui præſidemus, diſperſa congregare, congregata conſervare laboraremus, decimas cujuſdam Dominicalis in Ratolversdorf, & alias duarum Villularum, Rute videlicet, & Slagemaresdorf decimas, a *Fratribus* in monte ſancti *Michaëlis* in *Babenberg* velut non juſte poſſeſſas, uſibus noſtris non inconvenienter, ut putabatur, adjecimus: verum, comprobato, locum beati Michaëlis ex antiquo venerabilem, eaſdem decimas ante centum ferme annos legitime ſibi collatas, libere & quiete poſſediſſe; ne in hoc vel antiquitati privilegiorum derogare, vel alienis rebus noſtras (quod abominabile eſt) videremur cumulare, communi eorundem fratrum petitioni in *Generali Capitulo* noſtro annuentes, imo & noſtræ ſaluti proſpicientes, decimas illas libere & quiete per multa tempora ab eis poſſeſſas, deinceps ſine omni contradictione, ſeu perſuaſione, poſſidendas remiſimus & reſtituimus: & ne ab aliquo ſucceſſorum noſtrorum, ſeu quorumlibet violentorum de cœtero in ſæpedictis decimis inquietentur, noſtræ auctoritatis beneficio, præſenti videlicet privilegio, cum teſtium convenienti adſtipulatione, addita quoque Banni noſtri interminatione, rata impoſterum & inconvulſa tenenda, hæc rationabilis noſtræ recognitionis facta, *Generalis Capituli noſtri* unanimi aſſenſu comprobata, communire decrevimus.

Teſtes:

Richolfus, Majoris Eccleſiæ Præpoſitus.
Perſeus, Decanus.
Reinhardus, Præpoſitus Novi-monaſterii.
Heinricus, Præpoſitus in Onoldespach.
Wernherus, Præpoſitus in monte S. Johannis.
Pertolfus, Præpoſitus S. Mariæ in Moguntia.
Adelbertus Cuſtos, *Godefridus* Cantor, *Conradus* Cellerarius, *Wezelo* Portenarius, *Sigefrid*, & *Conrat*, Capellani.
Laici: Marquart de *Grumpach*, & *Otto* filius ſuus.
Adelbero de *Tageſtetten.*
Burchardus, & frater ejus *Sigefrit*, de *Ankersberg.*
Cunradus de *Bocesberg.*
Bilunc Vice-Dominus.
Heinricus, & *Bilunc*, Sculteti.
Herolt, Camerarius.
Iringus de *Zabelſtein.*
Tegeno de *Mirspach*, & alii quam plurimi.

Datum ſub teſtimonio totius *Synodalis Conventûs*, XII. Kalend. Novembris, Feria III. Anno Domin. Incarn. MCLXIX. Indict. II. Regnante glorioſiſſimo Rom. Imperatore *Friderico*, anno Imperii ejus XIV. Primo autem Regni filii ejus *Heinrici*. *Poppone* Urbano Comite exiſtente feliciter, Amen.

Ex Codice MS. Monaſterii S. Michaëlis Bambergæ deſcripſit Schannat. b. m.

SYNODUS FRISINGENSIS

ANNO CHRISTI MCLXX. ALEXANDRI III. PAPÆ XII. FRIDERICI I. REG. XIX. IMP. XVI.

SUMMA. Albertus Epiſc. confirmat Decimas cœnobio Schefteleren.

ALBERTUS, DEI GRATIA, FRISINGENSIS EPISCOPUS.

SAcra loca & venerabiles Perſonas nos convenit honorare, præſertim quorum ſuffragio & precibus juvamur in Cœlis, & devotis obſequiis frequentamur in terris. Ea propter notum eſſe volumus his, qui litteras has inſpexerint, legerint, vel lectas audierint, quod nos venerabili & dilecto Fratri *Hainrico* Præpoſito de *Scheftelaren* Decimationem in curte ſua apud *Cheverloch*, reſignatam nobis a Parochiano *Conrado* de *Brunnen* tam in grano, quam in nutrituris pecorum, conceſſimus, tum quia eandem curtem propriis ſuis ſumptibus excoluit & excolit, tum etiam, quia in propria perſona noſtro ſervitio fideliter inſudavit: Volumus itaque, ut eandem decimationem libere & abſque cujusdam contradictione poſſideat, Fratrum ſuorum, Pauperum Chriſti, ſemper uſibus profuturam. Nec aliquis Sacerdotum, qui poſt Conradum Eccleſiæ vel Parochiæ *Brunnen* præficiendi ſunt, ei de hoc ullam attemptet movere querimoniam, quod noſtra benignitas eidem fruendum conceſſit. Ut autem hoc noſtrum beneficium illi ſtabile maneat, hanc exinde cartam ei conſcribi, ac ſigilli noſtri Impreſſione ſignari fecimus. Teſtibus, qui in *celebri noſtro Capitulo* fuerant ſubternotatis, quorum nomina hæc ſunt:

Engilſcalch, Præpoſitus majoris Eccleſiæ.
Alberon, Præpoſitus S. Caſtuli. (*a*)
Heinricus, Præpoſitus S. Andreæ.
Rawinus, Præpoſitus S. Viti.
Bertholdus, Præpoſitus S. Zenonis.
Ulricus, Præpoſitus S. Arſacii.
Richart, Præpoſitus de Undieſtorff.
Conrad, Præpoſitus de Sliedorff.
Heinricus quoque de Slierſee Præpoſitus & Archi-Diaconus in illis locis, laudavit & conſenſit.

De Abbatibus iſti:

Robertus Abbas Tegrius.
Robertus Abbas Aprimontis.
Rapotho Abbas S. Stephani.
Lotharius Abbas Roten.
Eberhardus Abbas de Sekin.
Hainricus Abbas de Atile, & plures alii.

Actum *Friſingæ* Anno Dominicæ Incarn. MCLXX. Anno Domini Alberti Friſingenſis Eccleſiæ Venerabilis Epiſcopi XII. feliciter Amen, Amen.

Gewoldus in additionibus ad Hundii Metropolim, in Fundatione Cœnobii Scheftelaren Ord. Præmonſtrat.

(*a*) in *Mosburg.*

CURIA IN NORIMBERCH

ANNO CHRISTI MCLXX. ALEXANDRI III. PAPÆ XII. FRIDERICI I. REG. XIX. IMP. XVI.

SUMMA. Friderici I. varia vexatio Præſulum, ſchiſmati contrariorum.

ANno MCLXX. Imperator Natale Domini in Alſatia egit circa Purificationem S. Mariæ, Norimberch Curiam celebrat, ubi Regem Bohemiæ, qui offenderat, de facili in gratiam recepit, Albanum Paravienſem electum a ſuis ab Epiſcopatu perturbatum, ſpe tantum in Epiſcopatum reſtituit, effectu minime: nam offenſus erat ei propterea, quod a Chriſtiano (Moguntino Archi-Epiſcopo) conſecrari abnuit. Ob hanc etiam cauſam Chunonem Ratisponenſis electum, graviter ibidem tractavit, & Curiam ei de hoc verbo uſque in proximam Pentecoſten præſignavit; quatenus aut ordines a Chriſtiano reciperet, aut Epiſcopatum dimitteret.

Intrante Quadrageſima Ciſtercienſis & Clarevallenſis Abbates Imperatorem conveniunt ſuper ſchiſmate, eique ſuggerunt,

gerunt, ut Babenbergenſem Epiſcopum cum eis Romam deſtinet, quod & factum eſt. Sed propter Longobardorum inſolentiam negotium ipſum tunc provectu [illegible]uit. Nam Epiſcopus ipſe ab eis repulſus, ad propria redire coactus eſt.

In appendice ad Radevicum apud Urſtiſium Tomo I.

Chriſtianus, vivo adhuc Conrado anteceſſore anno 1164. ab Friderico Imp. ſuffectus, vel intruſus, Cancellarius ejuſdem & miles egregius, Legatus, & Orator facundus.

Crantzius eum, ut Romanæ Eccleſiæ, imo *Alexandri III.* hoſtem, *Paſchalis Anti-Papæ* Cancellarium & Legatum, ab ipſo Paſchali nuncupatum, deſcribit *Saxoniæ Lib. VI. Cap.* 34.

SYNODUS MOGUNTINA

INDICATA, IN SUBJECTA CHARTA

CIRCA ANNUM CHRISTI MCLXXI. ALEXANDRI III. PAPÆ XIII. FRIDERICI I. REGIS XX. IMP. XVIII.

Tranſactio inter Abbatem de Otterburc & Abbatem de Enckenbach, de hæreditate Arnoldi, *utriusque Cœnobii Monachi, qui in ſolemni Synodo Moguntina excommunicatus fuit.*

STEPHANUS, DEI GRATIA, ABBAS IN OTTERBURC PRIMUS.

Quia ad noſtrum ſpectat officium utilitati Eccleſiæ noſtræ providere; notum eſſe cupimus quibuslibet fidelibus; qualiter Dominus *Degenhardus*, miniſterialis Imperatoris, amitæ meæ filius, prædium ſuum, ſibi a Parentibus ſuis jure hæreditario derelictum in Erlebach, Eccleſiæ noſtræ donavit; hic itaque Monachus apud nos factus, ſemetipſum, atque idem prædium ſanctæ Mariæ, & nobis donavit legitima traditione, & in eadem voluntate & opere, manſit annis V. Poſtea vero inſtabilitatem animi ſui ſecutus, & regularis diſciplinæ rigorem abhorrens, a nobis diſceſſit & ad Monaſterium Enckenbach ſe contulit, prædiumque, jam non ſuum, ſed noſtrum illi loco tradidit; habebat autem quendam fratrem *Arnoldum* nomine, qui ſeductus a *Brunichone*, avunculo ſuo, præfatum prædium cambivit, ſuumque prædium, quod Aſſenzenbrunnen habuit, pro iſto tradidit, cumque tali occaſione prædium noſtrum ſibi niteretur vindicare, coacti ſumus juſtitiam de eo interpellare, & tam ipſe, quam Dominus Brunicho, *Moguntiæ*, in ſolemni *Synodo*, anathemate eliminati ſunt ab Eccleſiaſtica communione; qui *Arnoldus*, cum tantiſper maneret in ſua obſtinatione, tandem in ſe reua, acceptis duobus talentis, prædium nobis reſtituit; alterum quoque prædium, quod ſuum erat, & pro iſto concambio dederat, acceptis VIII. talentis argenti nobis pacifice reſignavit. Ut autem omnis occaſio querelæ de medio tolleretur, dedimus etiam *Cunoni* de *Guntheim*, genero ſupradicti Arnoldi, XV. ſolidos, & *Eccberto* de *Lutre*, itidem genero ſuo, totidem; *Johanni*, filio ipſius, X. ſolidos, *Wernhero*, alteri Filio, caballum unum.

Acta ſunt hæc Anno Dom. Incarnationis. . . . .

Ex Archivio Monaſterii Otterburgenſis, Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Moguntina conſecrato anno 1145. *deſcripſit Schannatus b. m.*

Bucelinus Germaniæ ſacræ Parte II.

Abbas de Enckenbach non eſt notus *Bucelino.*

SYNODUS TRAJECTENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXIII. ALEXANDRI III. PAPÆ XV.
FRIDERICI I. REG. XXII. IMP. XIX.

CUm ob aquarum ingens diluvium (*a*) & ſubſecutum mox grave incendium in civitate Trajectenſi majora mala, & plagas altiores populus metueret a Cœlo: Epiſcopus Godefridus (*b*) *in Synodo generali* jejunium generale toti civitati & omnibus parochiis ſuæ civitatis indixit, ut omnes humili ſatisfactione cum Clericis Laici, ſenes cum junioribus Divinam placarent indignationem: ipſe etiam Epiſcopus feria IV. poſt Penteconſten nudis incedens pedibus, cum omni populo a templo Beati Martini uſque ad Eccleſiam Beati Jacobi proceſſit, & Sanctorum diverſa loca, Clericis Litanias, Laicis laudes Divinas, elata voce cum gemitu ſuccinentibus, viſitavit.

Wilhelmus Monachus Egmund. in Chron. ex edit. Anton Matthæi Analect. vet. Tom. IV. pag. 43.

(*a*) Hæc inundatio vel ex Oceano, vel Rheno ſuis limitibus egreſſo, circa 1170. evenit ex Heda & Buchelio: cui malo averruncando, Hildebrando, Abbate S. Pauli Trajectenſis, Pœnitentiam ſuadente, Epiſcopus Synodum indixit & ſupplicationes. Obiit liberalis in Eccleſiam ſuam Princeps anno 1177. 27. Maji. *Heusden in Batavia ſacra pag.* 149.

(*b*) Godefridus, Dominus Caſtri Rhenenſis, Præpoſitus Major inopinato adventu Friderici I. Imperatoris diſcordiam Electorum ſopientis eligitur Epiſcopus XXVIII. Ultrajectinus.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXIII. ALEXANDRI III. PAPÆ XV.
FRIDERICI I. REGIS XXII. IMP. XIX.

Philippus, Archi-Epiſcopus Colonienſis, confirmat Fundationem Monialium Præmonſtratenſium in Lanckwaden, & varia circa eas ordinat.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO PHILIPPUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, OMNIBUS FIDELIBUS IN PERPETUUM.

OFficii noſtri ratione commonemur, ea, quæ a prudentibus viris ordinata ſunt, rata habere, & ne inpoſterum mutari valeant, auctoritate noſtra confirmare. Notum ſit igitur omnibus fidelibus tam præſentibus, quam futuris, quod temporibus (*a*) Domini Arnoldi Prioris Venerabilis Colonienſis Archi-Epiſcopi, quidam nobilis Chriſtianus nomine, & duo filii ejus Chriſtianus & Albero in fundo ſuo Cœnobium quoddam conſtruxerunt, in loco, qui dicitur Lanckwaden, & prædio ſuo circiter tres manſos eidem Cœnobio contulerunt, habentes propoſitum illic conventum ſororum inibi Deo famulantium ſic initiare: procedente vero tempore majoribus auxiliis eundem locum ſublevare, & ut prædictus Archi-Epiſcopus majori clementia locum amplecteretur, ipſum cum omni prædio Deo & Beato Petro obtulerunt. Quo facto ſorores quaſdam de Clauſtro quod dicitur: (*b*) Hillezim, aſſumptas, & Priorem, qui eis præeſſet, ab eodem clauſtro vocatum, illic poſuerunt. Accidit autem temporibus noſtris, ut Patroni ejuſdem (*c*) Cœnobii Chriſtianus & Albero Abbatem de Helenzim *in Synodo* coram nobis in cauſam ducerent, eo quod ad prædictum locum ſæpius veniendo, &, ut

(*a*) *omiſit Stivagienſis.*
(*b*) Heillesheim *Stivag.*
[*c*] Monaſterii, *Stivag.*

ut fama ferebat, aſportando, ſi qua illic a fidelibus oblata reperiſſet, novellum locum nimium gravaret, & creſcere non ſineret. Huic cauſæ prudentes viri ſe interponentes conſilio rem terminaverunt, ſtatuentes, quod nullus ſit in Cœnobio illo Prior, niſi quem Archi-Epiſcopus pariter & Abbas illic ſtatuerint, ſtatutus autem removeri non debet niſi per Archi-Epiſcopum pariter & Abbatem, cognita cauſâ & evidenti culpa. Abbas etiam nec veniendo nec diripiendo aliquid locum gravabit, niſi forte hoſpitii percipiat commodum, ſi forte ad dandum conſilium advocatus fuerit. Inter heredes ille Patronatum ſuper locum obtineat, qui etiam ſuper (*d*) Wevellichoven Dominium obtinuerit. Hac compoſitione prædicti Patroni illius loci lætificati, & aliam curtim ſuam in Yffe ſitam, continentem terræ circiter duos manſos eidem cœnobio contradiderunt. Hanc ergo (*e*) prudentium virorum determinationem nos auctoritate noſtra confirmamus, & ne a quoquam permutari valeat, ſigilli noſtri impreſſione communimus. Præcipientes, ut nullus hominum contra hanc paginam præſumat venire. Si quis vero attentaverit, niſi reſipiſcat, omnipotentis indignationem ſe noverit incurſurum. Acta ſunt Dominicæ Incarnationis MCLXXIII. (*f*) Indictione VI. regnante Friderico Glorioſo (*g*) Romanorum Imperatore anno regni ejus XXII Imperii vero XX. Anno Pontificatus noſtri (*h*) VI. Ego *Bruno* majoris Eccleſiæ Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi, ego (*i*) *Hugo* Decanus, cognovi & ſubſcripſi. Ego *Sifridus* Sanctenſis Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi. Ego *Lotharius* Bonnenſis Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Symon* S. Gereonis Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi, (*k*) ego *Conradus* S. Severini Præpoſitus cognovi & ſubſcripſi, ego *Rodulfus* S. Cuniberti Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Wezelinus* S. Andreæ Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Theodoricus* S. Apoſtolorum Præpoſitus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Hugo* S. Gereonis Decanus, cognovi & & ſubſcripſi, ego *Walterus* S. Severini Decanus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Sifridus* S. Kuniberti Decanus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Engelbertus* S. Andreæ Decanus, cognovi & ſubſcripſi, ego *Theodoricus* Ss. Apoſtolorum Decanus cognovi & ſubſcripſi, ego *Gerhardus* S. Mariæ Decanus cognovi & ſubſcripſi, ego (*l*) *Priamus* Magiſter S. Gereonis cognovi & ſubſcripſi, ego *Arnoldus* Magiſter S. Severini cognovi & ſubſcripſi, Præſentes aderant Abbates & Clerus, Nobiles & beneficiati.

Ex Archivio Monaſterii Præmonſtratenſium Canoniſſarum in Lanckwaden Archi-Diœceſ. Colon.

Florentius de Wevelinchoven, Canonicus Colonienſis, qui vixit 1297., habuit fratrem nobilem virum Tilmannum de Wevelinghoven Militem. Fratris hujus filius itidem vocatus eſt Florentius.

Florentius Canonicus mortuus eſt 14. Kalend. Martii in feſto Ss. Marii & Marthæ.

Idem Florentius Canonicus habuit ſororem Beatricem, Abbatiſſam S. Cæciliæ Colon. & ſororem Irmgardim, Canonicam Ss. Virginum in Colonia. Item fratrem Theodoricum Militem, cujus conjunx fuit Helewigis.

Henricus, filius Domini in Ghemen, habuit Annam von Wevelkoven conjugem anno 1442. & per hanc Annam Dominium de Wevelkoven venit ad illos de Ghemen.

Ex Volumine IV. Farraginum Gelenii pag. 35.

Illmus Stivagienſis Tomo II. Probationum Monaſteriologiæ Præmonſtratenſis p. 7.

(*d*) Wevelinghoven *Stivag.*
[*e*] præcedentium *Stivag.*
(*f*) MCLXXII. Indict. V. *Stivag.*
(*g*) glorioſæ memoriæ *Stivag.*
(*h*) V. *Stivag.*
(*i*) Bruno *Stivag.*
(*k*) S. Severini nec Præpoſitum nec Decanum habet. *Stivag.*
(*l*) Peramus *Stivag.*

CONVENTUS RATISBONENSIS

Anno Chriſti MCLXXIV. Alexandri III. Papæ XVI. Friderici I. Regis XXIII. Imp. XX.

Summa. Ab Imperatore Friderico I. ſchiſmatico indictus, ubi exauctorato Adalberto Saltzburgenſi Archiepiſc. illi injuſte ſubſtituitur Heinricus Præpoſitus Pertbersgadenſis.

ANNO MCLXXIV. Imperator celebravit *Curiam* in civitate Ratispona VII. Kal. Junii tam celeberrimam, quod nulla memoria eſt, unquam talem habitam in partibus Bavariæ. Omnes enim fere Principes ex Regno Teutonico ibi aderant cum magna ambitione, omnes quoque ſuffraganei Epiſcopi ex Epiſcopatu Salzburgenſi, uno Friſingenſi excepto & omnes pene ejusdem Salzburgenſis Eccleſiæ Prælati, ſimul cum miniſterialibus præcipuis, juſſu Imperatorio convocati, illuc convenerant tractaturi de ordinatione Archi-Epiſcopatus Salzburgenſis, ac diffinitionem accepturi ex Judicio Curiæ; & hæc erat tertia Curia pro hac cauſa determinanda in partibus Bavariæ ab Imperatore indicta, & ſolemniter habita, Archi-Epiſcopus etiam Salzburgenſis cum avunculo ſuo, Duce Auſtriæ, Henrico veniens, conſtanter affuit. . . .

Imperator collecta Curia, ut ex toto & manifeſte Schismaticos faceret illos, qui jam ex multo tempore, contra Archi-Epiſcopum nitebantur, omnes ſuffraganeos ejusdem Archi-Epiſcopi, qui aderant, ad hoc deduxit, ut in ſententiam Brixinenſis electi Magiſtri *Richeri* conſentirent; qui electus ad interrogationem Imperatoris, præſente Curia ſententiam depoſitionis in Archi-Epiſcopum nimis proterve dederat; ipſe enim electus contra Archi-Epiſcopum inflammatus erat, propter hoc, quod Archi-Epiſcopus ſuffraganeos ſuos, ab ejus ordinatione retrahere nitebatur. Quia, ſine ejus licentia & ſine permiſſione ejus, utpote Metropolitani, attentata, in eadem curia peracta eſt: ſed utrum Canonice & Catholice, ipſi viderint! Præfatæ igitur ſententiæ electi, quia & Principes Regni pro gratia Imperatoris conſentire cogebantur, excepto uno Principe Duce Auſtriæ Heinrico, ſtatim omnis illa congregatio Salzburgenſis, quæ aderat, ſimul cum miniſterialibus, omnes, quendam *Henricum Præpoſitum* tunc Perthesgadinenſem, cum favore Principum & & Imperatoris, electum collaudant, conclamant, & inthronizant, nihil reluctante illo. Imperator etiam ſine mora Juſtitiam ſuam ei recognovit, & Eccleſiæ Salzburgenſis toto Epiſcopatu, cum omnibus regalibus, per ſceptrum ei conceſſis, valde ſolenniter coram omni illa curia & Principibus qui & omnes a primo Duce Bavariæ & Saxoniæ incipientes, beneficia ſua ab eo cum multa reverentia & honore requirentes & hominia facientes coram Imperatore acceperunt . . . . .

His ita peractis & Curia finita Imperator in expeditione cum multo exercitu, verſus Longobardiam profectus eſt, Eccleſiæ Salzburgenſi parum honoris & conſolationis, præter hanc dualitatem, & hoc genus ſcandali & ſciſſionis relinquens.

Ex Chronico Reicherſpergenſi ad hunc ann. edito Tomo II. Ludewigii.

Adalbertus, Uladislai Bohemiæ Regis Filius, dictus Archi-Epiſcopus Salisburgenſis, anno 1168. in die feſtivitatis Omnium Sanctorum in Cathedrali Eccleſia cum gaudio omnium inthronizatus eſt, teſte *Chronographo Reicherſpergenſi*, 1169. Idibus Martii conſecratur Archi-Epiſcopus: verum, quia idem legitimo Pontifici Alexandro III. adhærebat, coactus fuit eodem anno Archi-Epiſcopatum reſignare.

Imo Fridericus I. in Curia Ratisponæ celebrata exeunte Majo Adelbertum depoſuit, & Henricum Præpoſitum Berchtesgadenſem in ejus locum ſubſtitui fecit. Archi-Epiſcopus cum Prælatis ſuis Pontificem appellat, miſſo Erchenpoldo Capellano ſuo.

Pon-

Pontifex miſſis Literis ad Conradum Archiepiſc. Moguntinum Legatione Apoſtolica per Bavariam fungentem, & ad Capitulum Saltzburgenſe acta Ratiſponenſis Curiæ caſſat. Literæ datæ VI. Idus Septembr. Anagniæ.

§. 2. *Alexander III. Adalberto Archiepiſc. ſignificat caſſata omnia contra ipſum attentata.*

ALEXANDER, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO FILIO ADELBERTO SALTZBURGENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Audito & intellecto illo enormi facto, quod eſt adverſum te, non ſine offenſa Dei, & derogatione noſtra nequiter attentatum, mirati ſumus admodum & commoti, utpote, qui perſonam tuam, pro fœnore devotionis tuæ ſyncera in Domino Charitate diligimus, & pacem & quietem tuam deſideramus, ſicut noſtram ſpecialem & propriam turbationem, quæ tibi & Eccleſiæ tuæ imminet, non reputamus aliquatenus alienam. Inde itaque fuit, quod nos factum ipſum, utpote Divinæ & humanæ legi contrarium, Apoſtolica auctoritate caſſantes, viris illis, qui tantæ præſumptionis fuerunt auctores, ſcripta noſtra direximus, eoſque a tam iniquo propoſito paſtorali ſollicitudine revocantes, ſuper hoc venerabili fratri noſtro Chunrado Moguntino Archi-Epiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, ſcripſimus, ſicut ex reſcriptis litterarum noſtrarum tibi plenius innoteſcet. Tu itaque in Domino conforteris & viriliter agas, in eo pones ſpem, qui te poterit a preſſuris & anguſtiis liberare, & poſt tantam turbationem pacem tibi dabit per ſuam gratiam & quietem. Ut autem omnipotentem Dominum magis propicium habere valeas & placatum, ei tota devotione ſtudeas ſubeſſe, & his ferventer intendere, quæ (*a*) tibi placita ſunt & accepta, & ad recuperandum patrimonium Eccleſiæ, & ad conſervandam Eccleſiam ipſam in fide & unitate Catholica, ut vir prudens, providus, & diſcretus, toto ſtudio attendas. Nos igitur firmum propoſitum & promptam tibi gerimus voluntatem, perſonam tuam, ſicut chariſſimi fratris abundantiore charitate diligere, & in perſecutionibus & anguſtiis tuis, omne, quod cum Deo poſſumus, conſilium & auxilium exhibere. Data Anagniæ VI. Id. Septemb.

(*a*) *forte* illi.

§. 3. *Alexander III. Conrado Moguntino Archiepiſc. & Legato Apoſtolico, mandat, caſſa & irrita declaranda acta in Curia Ratiſponenſi, & attentata ab Epiſcopis Brixinenſi & Gurcenſi circa Henricum intruſum.*

CHONRADO, MOGUNTINO ARCHI-EPISCOPO, ET APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Quanto fidem & devotionem tuam circa nos & Romanam Eccleſiam eſſe novimus priorem, & prudentiam & ſolicitudinem tuam in omnibus magis experti ſumus, tanto ſecurius tibi committimus exequenda, quæ virum providum & conſtantem requirunt, & cum multa circumſpectione executioni debent mandari; ſane locorum vicinitas, nobilitas & prudentia tua non te ſinunt aliquatenus ignorare factum illud enorme, quod nuper contra venerabilem fratrem noſtrum *Adalbertum Salzburgenſem* Archi-Epiſcopum, non ſine multa cordis amaritudine intelleximus attentatum fuiſſe, a viris illis, de quorum fide non videbamur in aliquo dubitare. Audivimus ſiquidem, quod, cum venerabilis frater noſter Gurcenſis Epiſcopus, Ratisbonæ electo Brixinenſi munus conſecrationis contra interdictum præfati Archi-Epiſcopi, quod ſibi non licuit, impendiſſet, idem *Brixinenſis* cum prædicto *Gurcenſi* contra eundem Archi-Epiſcopum convenire præſumpſit, & proxime poſt conſecrationem ſuam, ſequenti die, in ipſum

ipſum Archi-Epiſcopum depoſitionis ſententiam promulgavit & in Eccleſiam Salzburgenſem, ad electionem, *Berthesgadenſem* præpoſitum, virum utique, qui quondam Religioſus habitus eſt, & Catholicus, auſu temerario intruſit, & clerum ab obedientia, & laicos a fidelitate ipſius Archi-Epiſcopi, abſolvere non dubitavit. Miramur itaque, nec mirari ſufficimus de prædicto Gurcenſi & Brixinenſi, quorum alter, Gurcenſis videlicet, ab initio promotionis ſuæ, & ante ut credimus, ferventem circa nos & Romanam ſcriptis & nuntiis devotionem oſtendit; & de altero ſcilicet Brixinenſi, qui dum ſcholaſticis diſciplinis, præcipua quadam familiaritate nobis tenebatur adſtrictus, & multæ Religionis & honeſtatis eſſe probatur, & ſe Catholicum profitetur, quomodo in tam novum enorme & inauditum facinus proruperunt? cum non potuerunt nec dubitaverunt in quemlibet Epiſcopum, nedum in præfatum Archi-Epiſcopum, cui debent obedientiam & reverentiam, ſine mandato Romani Pontificis ſententiam promulgare: maxime, quia idem Archi-Epiſcopus, ſicut noſti, utpote canonice electus, a nobis confirmatus eſt, & de manu tua pallium, in plenitudinem officii Pontificalis, accepit: licet autem prædicti Gurcenſis & Brixinenſis aſſerant, præfatum Præpoſitum, ſub obedientia & devotione noſtra in præſcripta Eccleſia poſitum eſſe, non videmus tamen nec videri poteſt ab aliquo, quomodo poſſit, vel debeat eſſe, ut, qui de mandato & auctoritate noſtra, in ipſa Eccleſia Archi-Epiſcopus fuerit inſtitutus, nobis ignorantibus amoveatur ab eadem Eccleſia, & alius favore terreni Principis ſibi ſuper ponatur. Quomodo igitur, cum eadem Eccleſia nullo unquam tempore, labe fuerit ſchiſmaticæ pravitatis infecta, providendum nobis eſt, & omnibus eandem Eccleſiam diligentibus, ne de nova alicujus ſpurcitia contagionis reſpergatur, prudentiam tuam, de qua, omnimodam ſpem & fiduciam gerimus, ad ejus enormitatis correctionem ſolicitandam duximus, & propenſius commonendam. Inde eſt, quod tam enorme facinus caſſantes fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus & præcipimus, quod factum ipſum publice denunties irritum & inane, & omni gratia & favore humano poſtpoſito memoratum Gurcenſem, & Brixinenſem, & (*b*) Præpoſitum Salzburgenſem qui hoc attentaverunt, a tam ſtulto præpoſito, ſatagas quantocyus revocare, indicto eis termino, nec nimis longo, nec nimis arcto, intra quod tempus idem intruſus, ad Eccleſiam ſuam, Deo militaturus de cetero redeat, & ad obedientiam & devotionem memorati Archiepiſcopi revertatur, & eidem intruſo inter cætera proponas, ne ambitionem dignitatis & honoris Religioni & honeſtati velit præferre, ſed in ſimplicitate cordis ſui, Deo famuletur, & tam Clero, quam populo ad ſuam Eccleſiam pertinenti, noſtra auctoritate præcipias, ut præfato Archi-Epiſcopo ſicut Magiſtro & Prælato, omnimodam exhibeant obedientiam & honorem. Qualiter autem in facto profeceris, per tuas nobis literas plene ſtudeas intimare. Datum Anagniæ VI. Id. Septemb.

Chronicon Reicherſpergenſe.

(*b*) Siboto.

§. 4. *Alexander III. ſcribit Capitulo Saltzburgenſi, reprehendens & jubens, ut ad obedientiam Adalberti redeant.*

SIBOTONI, PRÆPOSITO ET CHORO SALTZBURGENSIS ECCLESIÆ, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Audivimus non ſine multo cordis dolore & amaritudine, quomodo a te, Præpoſite, enorme factum in Venerabilem fratrem noſtrum Archi-Epiſcopum veſtrum fuerit attentatum, cui ſicut Magiſtro, & Prælato veſtro tenemini obedientiam & reverentiam exhibere; illâ ſiquidem præclara fama laudis & nominis, quam eadem Eccleſia de conſervatione Catholicæ unitatis ubique ſibi ad Deum & homines comparavit, vos a tam inhoneſto propoſito debuit potiſſimum revocare: ſane decuit vos ſolicite ac diligenter attendere, & meditatione ſedula cogitare, in quo ſtatu vir ſanctæ recordationis *Eberhardus*, quondam Archi-

Archi-Epiſcopus veſter, & bonæ memoriæ *Chuonradus* ſucceſſor ejus, nec non prædeceſſores eorum, eandem rexerunt Eccleſiam, ut ab eorum via non poſſetis quomodolibet declinare, ſed ipſorum veſtigiis ſtuderetis omnimodis inhærere. Non videmus utique, nec poteſt videri ab aliquo, quod electio, confirmatio, vel palliatio prædicti Archi-Epiſcopi, præſertim ſine auctoritate Romani Pontificis, caſſari debuerit, & alius ſuperponi, cum idem Archi-Epiſcopus, ſicut noſtis, a nobis fuerit confirmatus, & Pallium, id eſt, plenitudinem officii pontificalis, receperit, & de exhibenda ſibi obedientia, ad vos, & ad alios ſuæ jurisdictionis, noſtrum emanaverit ſæpe mandatum. Super quo ſiquidem tanto miramur amplius & movemur, quanto nos Eccleſiam veſtram, pro fœnore devotionis veſtræ, ampliori caritate diligimus: & majori mæſtitia afficimur, & dolore, ſi quid fiat aliquando, quod ad diminutionem veſtræ laudis & nominis, vel ad derogationem honeſtatis videatur quomodolibet redundare. Licet autem in facto ipſo devotionem noſtram, ſicut audivimus, & obedientiam prætendatis; non videmus tamen, nec videri poteſt ab aliquo, quomodo ſalva obedientia noſtra & honeſtate hoc potuerit fieri. Quoniam igitur factum ipſum, cum omnino ſit divinæ & humanæ legi contrarium, non debemus nec poſſumus ſuſtinere, nos id, ſicut caſſandum eſt, & ipſo jure caſſatum, *Apoſtolica auctoritate caſſantes*, univerſitati veſtræ mandamus, & in virtute obedientiæ præcipimus, quatenus ad vos ipſos quantocyus redeuntes, quid famæ veſtræ expediat, & ſaluti, ſollicite cogitetis, & ab hujusmodi inhoneſto propoſito, ſine dilatione qualibet redeuntes, ad obedientiam & devotionem, memorati Archi-Epiſcopi revertamini, eique ſicut Magiſtro & Prælato veſtro, devoti ſitis atque ſubjecti, & tales in hoc, & in aliis vos exhibere curetis, quod opera veſtra aliis præbeant exempla virtutum. Si vero ſecus, quod non arbitramur, feceritis, quanto ferventius vos & Eccleſiam veſtram diligimus, tanto acrius a tam illicito facto curabimus, auctore Domino, revocare: quia non videremur vos ſincere diligere, ſi famæ & honeſtati veſtræ paterno non conſuleremus affectu. Data Anagniæ VI. Id. Septembr.

Chronicon Reicherſpergenſe.

SYNODUS HALLENSIS
PROVINCIALIS
SUB WICHMANNO, ARCHI-EPISCOPO MAGDEBURGENSI,
Anno Chriſti MCLXXV. Alexandri III. Papæ XVII. Friderici I. Regis XXIV. Imp. XXI.

SUMMA. 1. *Torneamentorum interdictum,*
2. *Et iis uſorum pœna, excommunicatio, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ denegatio.*
3. *Principes Saxones jurant, ſe nullibi hunc luſum permiſſuros.*

PEſtifer Ludus Torneamentorum in partibus Saxoniæ ita inoleverat Sæculo XII., ut infra unum annum XVI. in eo referantur milites periiſſe, pro qua re *Wichmannus* Archi-Epiſcopus omnes (*a*) eos frequentatores excommunicationis vinculo innodavit. Comperta autem præfati Comitis (*b*) morte tunc in *Auſtriæ* partibus (*c*) conſtitutus, miſſis nuntiis, eum a ſepultura præcepit Eccleſiaſtica

(*a*) *pro* frequentatores. *Chron. Cellenſe pag.* 111. *non bene habet* receptatores.
[*b*] Conradi Comitis, Filii Tiderici Marchionis in Torneamentis occiſi XV. Kal. Decembris 1175.
(*c*) conſtitutus] *lege cum Chron. Cell.* conſtituti.

ſiaſtica ſeparari. Tempore vero procedente, cum Archi-Epiſcopus idem convocatis *Suffraganeis ſuis*, cum magna Cleri frequentia *Conventum in Eccleſia Hallenſi* haberet, Pater occiſi Comitis, & fratres ejus, *Otto* videlicet, Misnenſis Marchio, *Dedo* Comes de (*d*) Groitz, *Henricus* Comes de Witin, & *Fredericus* Comes de Brene, cum multis nobilibus viris & miniſterialibus advenientes, pedibus Archi-Epiſcopi, ac totius Cleri, cum magno ejulatu ac [*e*] fletibus provolvuntur, poſtulantes, ut occiſo communionem concederent fidelium ſepulturæ, aſſerentes conſtanter, eum ante finem ſuum pœnitentem, & abſolutum, communionem Dominici Corporis meruiſſe. Cum enim idem Comes vulnere debilitatus jaceret, contigit Sacerdotem quendam religioſum tranſire, qui petentibus amicis ejus ad vulneratum accedens, magna ab ipſo inſtantia rogatus eſt, ut pœnitentiam & confeſſionem ejus admitteret, & a vinculo eum excommunicationis abſolveret, fideliter promittens, ſi Divina miſericordia ei vitæ ſpatium largiretur, nunquam ſe de cætero tali cauſa excommunicationis ſententiam meriturum, quin potius & de hoc, & de aliis ſuis peccatis, Deum ſibi modis omnibus placaturum. Super hoc autem ad militandum Deo, cruce ſignari devote petiit, ut ejus contritio manifeſtius appareret. Sacerdos vero ille cordis in eo contriti ſigna percipiens, confeſſione ejus audita, pœnitentia injuncta, ab excommunicationis nodo eum abſolvit, ſicque reconciliatum Dominici Corporis participem faciens, ſicut petierat, cruce ſignavit. Quibus peractis poſt modicum defunctus eſt. Cum itaque hoc Principes prædicti coram Archi-Epiſcopo & Clero aſſererent, Sacerdos horum omnium executor (*f*) cum prius eſſet juramento obligatus, hæc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabatur. Quod ille alacriter implevit. Ipſi præterea Principes, exigente hoc ab eis Archi-Epiſcopo, *in Reliquiis juraverunt, a torneamento in perpetuum abſtinere*, nec uſquam in omni ditione ſua hujusmodi exercitium permittere, hominesque ſuos & miniſteriales ab eo modis omnibus coercere. Sicque demum Archi-Epiſcopus mortuo ſepulturam conceſſit, ſalva tamen Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Unde factum eſt, ut tamdiu ſepultura careret, donec unus militum, familiaris ejus, *Wernherus* nomine, conſenſum de hoc ſummi Pontificis reportaret. Qui etiam transmarinam peregrinationem pro ipſo poſtmodum peragens, fidelem ſe ei manifeſtis indiciis, declaravit. Sepultus eſt autem in Sereno Monte XV. Kalend. Februar. ante introitum Eccleſiæ majoris occidentalem, juxta quem *Wernherus* idem poſtmodum tumulatus eſt. Obtulit autem *Fridericus* Marchio pro anima filii ſui B. Petro X. manſos in villa, quæ Marcgrevendorp dicitur.

Chronicon Montis Sereni, editum a Menckenio Tomo II. rerum Germanicar.
Chronicon Misnenſe, editum a Schannato Tomo II. Vindemiæ Literariæ.

(*d*) Dedo Comes de Groitz) *Chron. Cell.* Rochlitz.
(*e*) ejulatu ac fletibus) *codex*: ejulatu ac lacrumis.
[*f*] *Chron. Cellenſe pag.* 112. *meliori ſenſu ita habet*: cum præſens eſſet, juramento hoc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabatur.

CONVENTUS NORIMBERGENSIS

ANNO CHRISTI MCLXVI. ALEXANDRI III. PAPÆ VIII. FRIDERICI I. REGIS XV. IMP. XII.

Conſtantia admiranda Archi-Epiſcopi Salisburgenſis.

ANno MCLXVI. Imperator celebravit *Curiam* in Nurenberch, XVI. Kal. Martii, illucque venit Archi-Epiſcopus *Cuonradus* poſt tertiam vocationem, & tertiam Curiam, ad quas vocaverat eum Imperator, VI. ſeptimanis unicuique vocationi deputatis, a feſto S. Michaelis. Ibi ergo cum conſtanter *reſpondiſſet* coram Principibus ad omnia, quæ Imperator ei objiciebat, ſcilicet: *quod per rapinam teneret Epiſcopatum Saltzburgenſem, cum nec ab eo unquam Regalia ejusdem Epiſcopatus, nec a Papa ſuo PASCHALI ſpiritualia ſuſcepiſſet, ipſeque per prælocutorem ſuum,*

ſuum, Ducem Bavariæ & Saxoniæ, illi ſufficienter reſpondiſſet: Se non per rapinam, ſed per legitimam & canonicam electionem Cleri & Miniſterialium, & totius plebis, eundem Epiſcopatum ſuſcepiſſe, ſeque juſtitiam ſuam, id eſt, Regalia tribus vicibus ab eo requiſiſſe eodem anno, hocque teſtibus probare voluiſſet, hancque ſibi negatam fuiſſe tribus vicibus pro eo ſolum, quod nollet, cum nec deberet, recipere PASCHALEM, qui non eſſet legitimus Eccleſiæ Paſtor:.. tandem poſt multa hinc inde dicta, tunc primum ſine gratia Imperatoris a Curia receſſit.

Chronicon Reicherſpergenſe apud Ludewig.

CONVENTUS APUD LAUFFEN

ANNO CHRISTI MCLXVI. ALEXANDRI III. PAPÆ VIII. FRIDERICI I. REG. XV. IMP. XII.

A Friderico decreta horrenda vaſtatio Eccleſiarum Bavariæ, & effectui data ob denegatam Paſchalis Antipapæ acceptationem.

NOn multo poſt ipſo anno Imperator rurſus celebravit Curiam in partibus Bavariæ apud Loufen IV. Kal. Aprilis, in tertia hebdomada Quadrageſimæ. Cumque iterum (*a*) Archi-Epiſcopus, qui in vicino erat, nullo modo poſſet inclinari, ad partem & voluntatem Imperatoris, per fratrem ſuum Ducem Auſtriæ Heinricum, & alios Principes, qui internuncii erant, Imperator ſtatim, quaſi ex juſta ſententia & judicio Principum,

I. *Inbeneficiavit Laicis omnes poſſeſſiones ejuſdem Epiſcopatus, ſimul cum decimis, quæ ad jus pertinebant Archi-Epiſcopi, omnibus quotquot parati erant ad accipiendum.*

II. Proſcripſit,& etiam perſecutioni expoſuit omnia cœnobia, quæ erant in eodem Epiſcopatu, vel quæ jure fundi eo pertinebant;

III. Simul cum Prælatis & omnibus poſſeſſionibus ſuis, tanquam qui ſui eſſent proſcripti, & *excommunicati Paſchalis*. Et initium malorum ſequentium hæc.

IV. Exin toto illo anno incendiis ac rapinis, alternisque obſidionibus, quaſi ex præcepto, aut pro voluntate Imperatoris idem Epiſcopatus ex magna parte vaſtatus eſt, militibus tamen Archi-Epiſcopi ſe contra violentias iniquorum hominum fortiter & viriliter opponentibus.

Chronicon Reicherſpergenſe ad A.C. 1166.

(*a*) Conradus, Saltzburgenſis Archi-Epiſcopus.

Pax & Reconciliatio inter Alexandrum III. Papam, & Fridericum I. Imperatorem Anagniæ tractata, atque præliminariter conventa.

Anno Chriſti MCLXXVI. Alexandri III. Papæ XVIII. Friderici I. Regis XXV. Imp. XXII.

FRIDERICUS Imperator ALEXANDRUM Pontificem in Catholicum & Univerſalem Pontificem recipiet, ac debitam ei reverentiam adhibebit, perinde ac Catholici ipſius Anteceſſores Catholicis ejus anteceſſoribus præſtiterunt, eademque ſucceſſoribus ejus Catholice ineuntibus exhibebit.

II. Reddet veram Pacem Alexandro & omnibus ſucceſſoribus ejus,. & univerſæ Romanæ Eccleſiæ.

III. Quæcumque poſſidet, aut tenet, ſive præfecturam, ſive rem aliam, quam Romana Eccleſia habuit, & ipſe vel per ſe, vel alios abſtulit, bona Fide reſtituet, ſalvo omni jure Romanæ Eccleſiæ. Quaſque poſſeſſiones reſtituet, ad eas etiam retinendas auxilio erit.

IV. Imperator & Pontifex ad honorem & jura Eccleſiæ atque Imperii conſervanda ſe invicem adjuvabunt. Pontifex, ut benignus Pater devotum & cariſſimum filium, & Imperatorem Chriſtianiſſimum: Imperator, ut devotus filius & Chriſtianiſſimus Imperator dilectum Reverendum Patrem & Beati Petri Vicarium.

V. Quæ a tempore ſchiſmatis, vel occaſione ipſius, aut ſine ordine judiciario Eccleſiaſticis ab Imperatore vel ſuis erepta ſunt, eis reſtituentur.

VI. Beatrix Imperatrix recipiet Alexandrum Pontificem in Catholicum & venerabilem Pontificem. HENRICUS Rex, filius eorum, ſimiliter recipiet eum, atque ei & Catholicis ſucceſſoribus ejus debitam reverentiam adhibebit, & Sacramento eodem ſe obſtringet, quo ſe Imperator obſtrinxerit.

VII. FRIDERICUS Imperator, & HENRICUS Rex, filius ejus, pacem veram reddent Gulielmo Regi Siciliæ ad annos quindecim, ſicut per ſequeſtres pacis eſt conſtitutum.

VIII. Imperatori Conſtantinopolitano, & adjutoribus Eccleſiæ Romanæ pacem reddent, nec mali quicquam referent per ſe, vel per ſuos, pro opera Eccleſiæ Romanæ impenſa.

IX. De controverſiis, quæ ante tempora Hadriani Pontificis inter Eccleſiam & Imperium verſabantur, ſequeſtres ex parte Pontificis & Imperatoris conſtituent, quibus mandabitur, ut eas pro arbitrio tranſigant. Quod ſi illi non conſenſerint, judicio ſtabitur Pontificis & Imperatoris, vel eorum, quos ipſi delegaverint.

X. Chriſtiano Cancellario Moguntinus Archi-Epiſcopatus, Philippo Colonienſis concedetur, & pleniſſimo jure firmabitur.

XI. Primus Archi-Epiſcopatus, qui in Teutonico Regno vacaverit, Conrado, auctoritate Pontificis & auxilio Imperatoris, deferetur, qui idoneus videatur.

XII. Ei, qui ſe Caliſtum appellat, Abbatia tribuatur. Illi, qui dicuntur ejus Cardinales, loca retineant, quæ primum habuerunt, niſi ea ſponte & judicio dimiſerant, & in ordinibus, quos ante ſchiſma habuerant, relinquentur.

XIII. Gero, nunc dictus Alberſtatenſis, deponetur, & Ulricus reſtituetur.

XIV. Alienationes a Gerone factæ & beneficia data ſimiliter, & ab omnibus intruſis, auctoritate Pontificis & Imperatoris delebuntur, & ſuis Eccleſiis reſtituentur.

XV. De electione Brandeburgenſis Epiſcopi, qui in Bremenſem Archi-Epiſcopatum lectus fuerat, cognoſcetur: & ſi rite factum fuerit, ad eam Eccleſiam traducetur. Et quæcumque ab Aldevino, qui nunc præeſt Bremenſi Eccleſiæ, alienata ſunt, prout rite factum viſum fuerit, eidem Eccleſiæ reſtituentur.

XVI. Quæ Salisburgenſi Eccleſiæ tempore ſchiſmatis ademta ſunt, ei plene reddentur.

XVII. Omnes Clerici ex Italia, aut aliis Regionibus, quæ ſunt extra Teutonicum Regnum, diſpoſitioni & judicio Alexandri Pontificis & ſucceſſorum ejus, relinquentur. Si vero Imperator rogarit pro ordinibus aliquorum, uſque ad decem vel duodecim, exaudietur.

XVIII. Garſidonius Mantuanus Epiſcopatui quondam ſuo reſtituetur, ita ut ille, qui nunc eſt Epiſcopus Mantuanus, ad Epiſcopatum Tridentinum traducatur: niſi forte inter Pontificem & Imperatorem convenerit, ut alius ei Epiſcopatus indulgeatur.

XIX. Archi-Epiſcopus de Savo in Archi-Presbyteratum quondam ſuum, & alia beneficia, quæ ante ſchiſma habuit, reſtituetur.

XX. Omnes ordinati a quondam Catholicis in Teutonico Regno, reſtituentur ordinibus ſuis ita perceptis.

XXI. De Argentinenſi, & Baſilienſi dictis Epiſcopis, qui ordinati fuerunt a Vidone Cremenſi in eodem Regno, prædicti ſequeſtres rem committent decem vel octo hominibus, quos ipſi elegerint, qui jurejurando affirmabunt, ſe illud conſilium Pontifici atque Imperatori daturos, quod ſe juſte dare poſſe ſine animæ ſuæ atque ipſorum detrimento ſtatuerint, & Pontifex atque Imperator eorum conſilio obtemperabit.

XXII.

XXII. Pontifex & omnes Cardinales recipient Beatricem uxorem Friderici Imperatoris in Catholicam & Romanam Imperatricem, eamque aut Alexander Pontifex, aut legatus ejus coronabit: & Henricum filium eorum in Catholicum & Romanum Regem.

XXIII. Pontifex & omnes Cardinales pacem reddent Friderico Imperatori & Beatrici Imperatrici, & Henrico Regi filio eorum & omnibus adjutoribus eorum. Pontifex & omnes Cardinales promittent, ſe obſervaturos hanc pacem in verbo veritatis, & privilegium condent ſubſcriptione omnium Cardinalium, & Cardinales ſcriptum prædictæ confirmationis condent, ſigillis ſuis appoſitis.

XXIV. Pontifex, ſubito advocato Concilio, prout ſubito advocari potuerit, cum Cardinalibus, Epiſcopis & aliis religioſis hominibus, qui interfuerint, excommunicationem ſtatuet in omnes, qui hanc pacem violare voluerint, deinde in generali Concilio

XXV. Plerique nobilium Romanorum, & capitaneorum Campaniæ hanc pacem firmabunt.

XXVI. Imperator pacem cum Eccleſia & pacem cum Rege Siciliæ ad quindecim annos, & inducias cum Lombardis a proximis Kalendis Auguſti uſque ad ſex annos firmabit jurejurando ſuo, Principumque ſuorum, mandabitque Lombardos, qui in parte ſua ſunt, prout in tabulis induciarum communibus eſt deſcriptum, eas inducias confirmare. Si quis vero ex parte Imperatoris has inducias jurare noluerit, Imperator præcipiet omnibus, qui in parte ſua ſunt, pro officio fidelitatis & gratiæ ſuæ, ut nullum præſtent auxilium & volentibus offendere, ne impedimento ſint. Si quis offenderit, culpa vacuus ſit. Nec mandatum hoc revocabit Imperator, donec induciæ ſtabunt.

XXVII. Henricus Rex filius ejus, pacem cum Eccleſia & cum Rege Siciliæ ad quindecim annos & inducias cum Lombardis ad ſexennium ſcripto confirmabit, ac ſui Principumque ſuorum ſubſcriptione.

XXVIII. Si vero, quod abſit, Pontifex præmoriatur, Fridericus Imperator, & Henricus filius ejus hanc formam pacis & compoſitionis firmiter obſervabunt ſucceſſoribus ejus, & univerſis Cardinalibus, & toti Romanæ Eccleſiæ, & Regi Siciliæ & Lombardis, & cæteris, qui ſecum ſentiunt. Et ſi, quod abſit, Imperator præmoriatur, Pontifex, Cardinales & Eccleſia Romana prædictam pacem firmiter obſervabunt ſucceſſori ejus, & Beatrici uxori, & Henrico filio ejus, & omnibus ex Teutonico Regno, & cæteris adjutoribus eorum & ſucceſſores Pontificis ſimiliter obſervabunt.

Goldaſti Conſtitutiones Imperiales Tomo III. p. 360. *ex Archiv. Anagnienſibus. Dumont, Corps Diplomatique Tom. I. N. CLXV.*

CONGRESSUS VENETIIS
PAPÆ ET IMPERATORIS,
Anno Chriſti MCLXXVII. Alexandri III. Papæ XIX. Friderici I. Reg. XXVI. Imp. XXIII.

Sacramentum de Pace inter PAPAM *&* IMPERATOREM *per ſequentes Principes Imperii factum Kalendis Auguſti MCLXXVII. Venetiis, in Rivo alto.*

Ego Chriſtianus Moguntinus Archi-Epiſcopus.
Ego Philippus Colonienſis Archi-Epiſc.
Ego W. Magdeburgenſis Archi-Epiſc.
Ego B. Trevirenſis Archi-Epiſcopus.
Ego P. Patavienſis Archi-Epiſc.
Ego G. Electus Wormatienſis.
Ego R. Imperiali auctoritate Proto-Notarius.
Ego C. Mantuanus Epiſcopus.
Ego G. Cancellarius.
Ego D. Comes.

JUramus in manibus veſtris ſuper hæc Sancta Dei Evangelia, quod pacem Eccleſiæ & Imperii, & pacem Regis Siciliæ uſque ad quindecim annos, & Treguam Longobardorum, uſque (a) ad ſex annos, ſicut ſtatutum eſt, & ſcriptum per mediatores utriusque partis, bona fide ſervabimus, & abſque fraude. Sic Deus nos adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Ex parte vero Siciliæ Regis, eodem modo juravit Romualdus Salernitanus Archi-Epiſcopus, & Rogierus Comes Andrienſis.

Ex parte vero Lombardorum jurarunt, qui præſentes erant, ſcilicet de Mediolano Gerardus Piſcis, Rogerius & Marcellinus Conſules.

De Placentia Willelmus Letatorius.
De Brixia, Albertus de Gambara.
De Bergamo, Alberatus.
De Verona, Cæcius Conſul.
De Parma, Vetulus.
De Regio, Antemanus.
De Bononia, Picamontes Poteſtas eorum.
De Novaria, Willelmus Gueliri.
De Alexandria, Hubertus de Foro.
De Padua, Teſſulanus Poteſtas.
De Venetia, Gozelinus.

Collectio Regia Concil. Tom. XXVII. p. 423.
Philip. Labbej Collect. Concilior. Tomo X. column. 1490.
Baronii Annales Eccleſiaſt. Tomo XII. ſub annum 1177.
Goldaſti Conſtitutiones Imperiales Tomo III. pag. 356.
Dumont Corps Diplomatique Tom. I. No. CLXXV.

Alexandri III. Papæ Epiſtola ad Richardum Cantuarienſem Archi-Epiſcopum, & ad Suffraganeos ejus, de Pace inter SE & FRIDERICUM Imperatorem inita. Venetiæ in Rivo alto, octavo Idus Auguſti 1177.

ALEXANDER EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILIBUS FRATRIBUS RICHARDO, CANTUARIENSI EPISCOPO, ET SUFFRAGANEIS SUIS, ET DILECTIS FILIIS ABBATIBUS, SPECIALITER AD ROMANAM ECCLESIAM PERTINENTIBUS IN ARCHI EPISCOPATU CANTUARIENSI CONSTITUTIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

IMmenſas laudes & gratias agimus Omnipotenti Deo, qui licet navem Petri diu permiſiſſet procelloſa maris tempeſtate quaſſari; nunc tandem imperavit ventis, & mari, & facta eſt tranquillitas magna, ita ut pacatis maris ſævientis fluctibus, prædicta navis ad portum quietis reducta ſit & ſalutis. Sane cariſſimus in Chriſto filius noſter, Fridericus, Illuſtris Romanorum Imperator, proximo præterito die, Dominica ante feſtum beati Jacobi cum Principibus Eccleſiaſticis & ſæcularibus Teutonici Regni, cum multa devotione venit Venetiam ad præſentiam noſtram, & ibi coram innumera multitudine virorum ac mulierum, altis vocibus reſonantium laudes Altiſſimo, nobis ſicut ſummo Pontifici, omnem reverentiam & honorem exhibuit, & in feſto Beati Jacobi, nobis, ad preces ejus, Beati Marci Eccleſiam adeuntibus, pro celebrandis Miſſarum ſolemniis, obviam venit: & finita Miſſa, quam a nobis licet indignis reverenter audivit, nobis omnem honorem exhibuit, quem prædeceſſores ejus noſtris conſueverunt anteceſſoribus exhibere. In Kalendis vero inſtantis menſis Auguſti præfatus Imperator, ubi erat numeroſa hominum multitudo, in anima ſua jurare fecit. Et Principes ſui, quos præſentes habebat, tam Eccleſiaſtici, quam ſæculares, præſtito juramento firmaverunt, quod pacem Eccleſiæ perpetuo, & pacem cariſſimi filii noſtri Wilhelmi Illuſtris Siciliæ Regis uſque ad quindecim annos, & treguam Longobardorum a prædictis Kalendis uſque ad ſex (b) annos, ſicut pax & tregua ipſa diſpoſita eſt & tractata, & in ſcriptis redacta, illæſam debeat & illibatam ſervare; ſicut autem Imperator nos in

[a] ſeptem. (b) ſeptem.

in Catholicum Papam, & Spiritualem Patrem recepit; ita nos eum in Catholicum Imperatorem, & uxorem ejus in Catholicam Imperatricem, & filium ipſorum in Catholicum Regem recepimus. Agite itaque gratias Creatori noſtro, qui Sponſam ſuam, ſacroſanctam Eccleſiam, ſua miſeratione reſpexit, & ei poſt multas perſecutiones, quibus graviter preſſa eſt, & attrita; per ſuam gratiam plenam pacem reddidit & quietem. Data Venetiæ in Rivo alto, octavo Idus Auguſti.

Labbej Conciliorum Collectio Tomo X. pag. 1244 & 1487.
Collectio Regia Concilior. Tomo XXVII. pag. 420.
Baronii Annales Eccleſiaſtici Tomo XII. ſub annum MCLXXVII.

Confirmatio Pacis per Fridericum Imperatorem. Dat. apud Venetias XV. Kalend. Octobris, Indict. X.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO PAPÆ ALEXANDRO, SACROSANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ SUMMO ET UNIVERSALI PONTIFICI, FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR, SEMPER AUGUSTUS, DEBITAM OBEDIENTIAM ET FILIALIS DEVOTIONIS AFFECTUM.

CUm Imperatoria ac Regia Majeſtas ad hoc in terris ordinata ſit, ut per ejus operam totus orbis pacis gaudeat incremento: Nos, quos Deus in ſolio Imperii Romani conſtituit, eam diligenter amplecti & ferventius conſervare debemus ac volumus. Inde eſt, quod pacem Eccleſiæ & Imperii, ſecundum quod a Principibus noſtris, & Cardinalibus Romanæ Eccleſiæ diſpoſita eſt & ordinata, & in ſcripto Principum noſtrorum ſigillis ſignata continetur, ſicut per interpoſitam perſonam jurare fecimus, ſic præſenti ſcripto nos obſervare promittimus, & confirmamus, & ratam in poſterum permanere volumus, & ſic deinceps firmiter obſervabimus, & faciemus, quatenus in nobis fuerit, Deo propitio, obſervari. Datum apud Venetias in palatio Ducis, decimo quinto Kalendas Octobris, indictione X.

Goldaſti Conſtitutiones Imperiales Tomo III. pag. 357. *ad ann. MCLXXVII.*
Collectio Regia Concilior. Tom. XXVII. pag. 425.
Philip. Labbéj Collect. Concilior. Tom. X. pag. 1491.
Dumont, Corps Diplomatique Tomo I. No. CCXXVI.

SYNODUS DIOECESANA HILDESHEIMENSIS

AB ADELOGO, EPISCOPO HILDESHEIMENSI, CELEBRATA, Anno Chriſti MCLXXVIII. Alexandri III. Papæ XX. Friderici I. Reg. XXVII. Imp. XXIV.

SUMMA. Lamſpringenſis Eccleſiæ origo, ac progreſſus fuſe in memoriam revocantur, ejusque poſſeſſiones univerſæ eidem de novo confirmantur.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.

ADELOGUS, DEI GRATIA, HILDESHEIMENSIS EPISCOPUS.

PAſtoralis cura ſollicitudinis id a nobis exigere videtur, quatenus Eccleſiarum Dei, & fidelium, noſtræ diſpenſationi commiſſorum paci ac quieti dili-

diligentius attendamus, & ut præſenti ac futuro tempore Divinæ ſervitutis officiis pro debito jugiter inſiſtere valeant, propulſa improborum importunitate, quantum in nobis eſt, cauta ac ſalubri proviſione ſatagere ſtudeamus; inde eſt, quod pia commonitione dilecti fratris noſtri *Gerardi Lamſpringenſis* Præpoſiti, gratanter inducti, ipſam Lamſpringenſem Eccleſiam, quam Divinæ gratiæ largitate, totius Eccleſiaſticæ Religionis diſciplina eleganter inſtructam atque ordinatam invenimus, auctoritatis noſtræ privilegio tam in Spiritualis obſervatione diſciplinæ, quam in temporalium rerum extrinſeca conſervatione omnimodis communire, dignum ducimus.

Eadem nempe Eccleſia, ut ex ſcriptorum antiqua traditione accepimus, ſub *Altfrido* venerabili quarto Eccleſiæ præſide, a *Ricdago*, quondam Illuſtri Comite, atque laudabili ejus conjuge *Embilda*, ad Divinæ ſervitutis executionem ſub ancillarum Dei ſexu fundata eſt, & tam a ſanctæ recordationis Epiſcopo, quam a prætaxato Comite, per *Richburgam* filiam ejus, primam ipſius loci Abbatiſſam, in ipſo Dei opere feliciter promota; poſtmodum, cum procedente tempore, primitivæ Religionis fervor intepuiſſet, & diſciplinæ clauſtralis obſervantia dilapſa jaceret, a Reverendiſſimo viro *Bertholdo*, Eccleſiæ noſtræ XIX. Epiſcopo, ad honeſtam Religioſæ converſationis normam, atque ad laudabilem Divinæ ſervitutis redintegrationem commode atque utiliter reformata eſt, & uſque ad noſtri temporis ætatem, Domino operante, conſervata. Quapropter & nos ſanctæ ipſius Religionis obſervationem a prædeceſſoribus noſtris inſtitutam, atque uſque in præſentem diem ad nos inviolabiliter deductam, auctoritate Dei Omnipotentis, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac noſtræ humilitatis officio, ſtatuimus, amodo perpetuis ſæculis perhenniter obſervari, & a nullo mortalium aliquo temeritatis auſu deinceps immutari.

Porro, poſſeſſiones Eccleſiæ, quas vel ante nos habuit, aut noſtri Pontificatus tempore, Domino opitulante, adepta eſt, idoneum judicamus in hac pagina denotare, ac, pro officii noſtri debito, nihilominus confirmare. Poſſedit autem hactenus prædicta Eccleſia legitime, & jure proprietatis, in ipſo Territorio Lamspringe manſos XV. &c. *vide ſupra, in Synodo anni* 1149. *p.*363.*b. Tomi*.

Contulerunt etiam eidem Eccleſiæ Illuſtriſſimi Principes, *Heinricus* Dux Bavariæ & Saxoniæ, & *Adalbertus* Marchio, cum filio ſuo *Theodorico* Comite, medietatem bonorum in Appeldern, in Epiſcopatu Mindenſi, quibus Cappellani eorum inbeneficiari ſolebant, cum omni utilitate & jure, quo ea poſſederant. Præterea, tempore Bernonis, piæ recordationis Præpoſiti, de collatis Eleemoſynis fideles ipſius Eccleſiæ comparaverunt prædium CL. Marcis a *Theodorico* Comite de *Haldesleve*, in villa Bunninge XV. videlicet manſos, & molendinum unum, & Eccleſiam ibidem cum bonis ad eam attinentibus, ab anteceſſoribus cognationis ejus ex propria hæreditate liberrime conſtructam, cujus ordinatio ad ſolum pertinet Præpoſitum, ut Domini Priores eam ante poſſederant. Quam ſcilicet venditionem ſeu donationem, idem Theodoricus Comes de conſenſu & collaudatione legitimæ hæredis, matris videlicet ſuæ, Dominæ *Cunigundis*, & uxoris ſuæ, *Berthæ* voluntate, in *publica Synodo* Hildenesheim perfecit & confirmavit, nosque ibidem Epiſcopali banno ſtabilivimus.

Prædeceſſorum quoque noſtrorum veſtigia imitantes, & ab eis inſtituta ſervantes, qui Lamſpringenſem Eccleſiam inter matrices Eccleſias eſſe decreverunt, ſtatuimus & decrevimus: ut qui Præpoſitus ibidem fuerit, bannum ſuper eandem Parochiam, & ſuper Capellas Graſthurſt, & Jutthe, ſicut & ante nos obſervatum eſt, habeat, & eandem curam cum Præpoſitura ab Epiſcopo, unanimi congregationis aſſenſu, libere, ſecundum prædeceſſorum noſtrorum inſtituta, electus.

Sanctorum etiam Canonum ſancita obſervare volentes, omnimodis prohibemus: ne vel Advocatus, vel aliqua laicalis perſona, intra ſepta clauſtralia atque officinas, ſeu curiam totam, quæ immunitati deputata eſt, aut capellas Eccleſiæ attinentes, ſeu areas ipſarum dotales, alicujus juriſdictionis exercendæ, aut ſæcularium hominum in ipſis placita collocandi, poteſtatem habeat: ne perſonæ, Divinæ ſervituti ſpecialiter obnoxiæ, eorum tumultibus indebite fatigentur.

Super

Super omnes ergo prænotatæ Eccleſiæ poſſeſſiones, quas hactenus legitime obtinuit, aut in futurum juſtis modis rationabiliter acquirere poterit in villis, campis, pratis, ſylvis &c. atque aliis rebus omnibus mobilibus, ſeu immobilibus, quæcumque ſint, & ubicumque fuerint, auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, in virtute Spiritus Sancti, ac Banni Epiſcopalis, quem nobis Deus contulit, firmam pacem in præſenti ac futuro tempore conſtituimus, atque ut Deo ibidem famulantium uſui ſalva & integra omni ævo permaneant, præſentis ſcripti teſtimonio, & ſigilli noſtri impreſſione diligentiſſime firmamus & corroboramus, ſtatuentes: ut omnis, qui ex his, quæ ſuperius annotata ſunt, aliquid ab Eccleſia alienare præſumpſerit, a Sanctæ Eccleſiæ communione ſequeſtratus, cum diabolo & angelis ejus, niſi reſipiſcat, æterna ultione condemnatus puniatur; conſervantes autem, intervenientibus B. MARIÆ Dei Genitricis, & glorioſiſſimorum Martyrum Chriſti, Adriani & Dionyſii meritis, æternæ vitæ præmia conſequantur, Amen.

Actum *Hildensheim* anno Dominicæ Incarnationis MCLXXVIII. Indict. XII. III. Kalend. Decembris *in Synodo*, vigilia S. Andreæ, cujus actionis teſtes ſpecialiter hi ſunt:

Bertoldus, Presbyter, Præpoſitus maj. Eccleſiæ.
Conradus, Decanus & Presbyter.
Burchardus, Præpoſitus.
Beringerus, præpoſitus de ſancta Cruce.
Berchtoldus, Decanus.
Radmannus, Abbas de S. Michaële.
Lampertus, præpoſitus de Riechenberg.
Henricus, præpoſitus de Henigge.
Joannes, præpoſitus de Beciggerode.
Gerhardus, præpoſitus de Lamſpringe.
Gerhardus, præpoſitus de Stederburg.

De Baronibus:

Burchardus Comes de *Woldenberg*.
Fridericus Comes.
Beringerus Comes, & Filius ejus.
Bernhardus Comes.
Dietbericus Comes de *Inſula*.
Conradus de *Poppenburg*.

De Miniſterialibus:

Liupoldus, de Hildeshim Advocatus.
Henricus Frater ejus.
Eckbertus de *Toſſem*, Camerarius.
Haimo de *Wincenburg*.
Waltherus de *Frettben*.
Conradus de *Holthuſen*.
Erneſtus de *Ochterſim*, & alii plures.

Ex Archæo Lambſpringenſi deſcripſit Cl. Schannat. h. m.

SYNODUS HALBERSTADENSIS
IN OSHERSLEVE,
SUB ODALRICO, HALBERSTADENSI EPISCOPO,
Anno Chriſti MCLXXVIII. Alexandri III. Papæ XX. Friderici I. Reg. XXVII. Imp. XXIV.

Confirmatoria Bonorum Canoniæ Hamersleve.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO ODALRICUS, DEI GRATIA, SANCTÆ HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS,

Contra futura pericula fraudis, ſive violentiæ conſulere, & providere volens, Hamerslovenſi Monaſterio, ad notitiam poſt futuræ ætatis transmittere curavi, quod Thietburgis, nobilis matrona, cum ipſius filia, piæ memoriæ Machtilda, prædia, quæ ex patrimonio juſte poſſedit, hæredum ſuorum collaudatione, ad inſtituendum communis vitæ ordinem Deo, & Beato Pancratio, in Hamersleve libere obtulit, & nihilominus cum eis Reinhardus, Venerabilis Epiſcopus, de ſuis reditibus ad ſuſtentationem fidelium ſuperaddendo Canonicorum regularium in prænominata villa Eccleſiam, a ſeculari poteſtate emanci-

patam, devota mente in honorem Dei, & beati Pancratii liberrime dotando conſtruxit. Fidelium igitur Chriſti imitando veſtigia, quæcunque bona prænominata Eccleſia legitime poſſidet, vel in futurum, conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, vel aliis juſtis modis, adjuvante Deo, adipiſci poterit, auctoritate Dei omnipotentis, & noſtra, in perpetuum ei confirmamus, ſtatuentes, ut Ordo Canonicus, qui illuc noſcitur inſtitutus, a fratribus ibidem congregatis inviolabiliter conſervetur. Pietatis etiam propoſitum firmum eſſe deſiderantes, eundem locum liberum eſſe decernimus, tanquam de Præpoſituris in Halberſtadenſi nullus, præter Præpoſitum, ſive in ſpiritualibus, ſive in temporalibus, exerceat Dominium, ad Epiſcopum autem referat, quod modum vel vires excedit. Nullatenus etiam permittimus Præpoſiti poteſtati eleemoſynas fidelium, quæ ad ſtipendium pauperum collatæ ſunt, alicui perſonæ jure beneficiario exhibere; obeunte vero Præpoſito, in alterius electionem, qui idoneus ad id officium videatur, liberam illic manentes habeant poteſtatem. Statuimus itaque, ne a futuris quibuslibet perſonis, vel viris ſecularibus, aliqua præjudicia, ſive gravamina, ſeu exactiones quandoque perferant, niſi hoſtilitatis gratia exigente, quantum ipſi ſpontaneo obſequio offerant. Quieti etiam fidelium proſpicere volentes, omnibus modis prohibemus; ne aliquis Laicorum Advocatiam ſuper bona & mancipia illius Eccleſiæ unquam in beneficium accipiat, vel aliquid juriſdictionis, ſeu placita locandi infra officinas clauſtro adjacentes, ſive in locis, qui immunitati deputati ſunt, quicquam poteſtatis exercere, præſumat; ne perſonæ, Divinis obſequiis obnoxiæ, eorum tumultibus indebite fatigentur. Præterea concedimus, ſi Præpoſitus loci ipſius Advocatum habere cupiat, ut ſibi eum prudenter eligendo ſtatuat, quem cauſa animæ ſuæ in neceſſitatibus ſuis, & indeſinenter adeſſe confidat. Advocatus vero, non invocatione Præpoſiti, ad placitandum veniens, quicquid ei compoſitum fuerit, duas partes Præpoſito, & ſibi unam, ſine contradictione recognoſcat. Quod ſi Advocatus aliter, quam decet, agens, loco incommodus exſtiterit, permittimus induſtriæ Præpoſiti; ut ſi per ſe non poteſt, Epiſcopi & amicorum Dei auxilio, illo remoto, alium idoneum ſibi & Eccleſiæ provideat: qui ſubrogatus nullum ab Epiſcopo ſervitutis debitum pro Advocatia rependere cogatur, ſed uterque pro defenſione loci æternam remunerationem & ſperet, & conſequatur. Conſiderata etiam tenuitate ſtipendii illic Deo ſervientium, eundem locum oculo miſericordiæ reſpeximus, & pro remedio animæ noſtræ, prædeceſſorumque noſtrorum, decimam dedimus novalium præſentium & futurorum in omnibus locis, in quibus habent decimas. Præterea decimas ſuper propria eorum novalia, ubicunque in noſtro Epiſcopio, vel neceſſaria ſint, vel poſtmodum fuerint: nominatim decimam novalium in ſylva Beckendorp & Baddenleve, prædictæ Eccleſiæ beati Pancratii contradimus, ſperantes, quod ſicut ſocii cupimus eſſe laboris, ſic erimus & conſolationis. Hæc omnia denominata, & bannum Epiſcopalem ejusdem Eccleſiæ, Eccleſiam in Wagersleve, Eccleſiam in Gunnesleve, & bannum ſuper eas, & bannum in Wackersleve, in Ottenleve XXX. quinque manſos & dimidium, cum mancipiis utriusque ſexus, ad eosdem manſos pertinentibus, & duo prata cum tota decima ejusdem villæ: & in Bikendorp vineam unam cum dimidio manſo, & ſilvam unam eidem villæ adjacentem, cum duobus jugeribus eodem jure, quo Reinhardus Epiſcopus prædictæ Eccleſiæ pro remedio animæ ſuæ contulit, & prædia, quæ ſupra memoratæ matronæ obtulerant, XXX. manſos in Hammersleve, in Wagerleve XXX. manſos, in Wirdesleve X. & novem manſos, in Lütkenhamersleve VII., in Gunnesleve I. in Helinge Eccleſiam, in Stapelinge & Hallinge XXX. & octo, in Hurſinge XIV. & Eccleſiam, in Bertensleve duo, in Wichendorp duo, in Arresleve XX. & unum cum Eccleſia, in Baddersleve VIII. manſos & dimidium, in Tadisdorp IX., in Gripendorp I. & XI. jugera, in Rotammersleve unum, in Werninge unum, in Boneſtorp duo, in Balleſtorp I., in Dudenthorp I., in Comitatu Heinrici Marchionis in Stenberc unum manſum, & tria jugera, in Gluſinge I., in Hildesleve I., in Comitatu Gertrudis Comitiſſæ in Adenen XI. manſos,

ſos, & duos cum Eccleſia, in Wedrem duo, in Athleveſen tv. & octo jugera, in Aſenroth ix., in Dalheim unam manſionem & quinque jugera, in unum Panſtal, in quo cogitur ſal. In Hummenvelde x. & octo manſos cum Eccleſia, in Williniſtide x., in Uberſe vii., in Tilſele vii. Riſtide v. Lungebike i. Budenſide duos, Diſtorp vii. Bercmere octo, Wadencote v. Ammenſtorp: ſumma manſorum eſt in Mirica lxxx. manſi. In Warmeſtorp quatuor manſos, in Eilesleve iii., in Ekenſtide i. cum decima novem manſorum, quam Rudolfus Epiſcopus præfatæ Eccleſiæ contulit. In Ekkenbardenleve unum manſum, in Abenrothe xii. cum decima novali, quam idem Epiſcopus Rudolphus ſimiliter contulit, in Sceninge unum, & unum Panſtal, in Brandesleve i. & dimidium, in Sehuſen duo, Dreinleve dimidium, in Welle dimidium, in Wiſterſtide duo, in Hodale unum, in Hoyem unum, in Gatersleve dimidium, in Oſterwick fundum unum & ſylvulam, in Rothamersleve manſum unum & dimidium. Salinam unam in Staſforde, cum omnibus bonis attinentibus, videlicet agris cultis & incultis, ſylvis, pratis, paſcuis, molendinis, aquis, aquarumque decurſibus, cum omni utilitate inde proveniente, in perpetuum eidem Eccleſiæ clavibus cæli, banni noſtri auctoritate, & ſigilli noſtri impreſſione confirmamus, & in virtute Spiritus Sancti, in quo per Chriſtum eſt omnis ligandi atque ſolvendi poteſtas, corroboramus, ut qui irritum duxerit, ſit Anathema, Marethana, & deleatur nomen ejus de libro vitæ. Amen.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCLXXVIII. Indict. XII. v. Kalend. Junii, *in publica Synodo Osberslevę.* Præſidente Catholicæ Eccleſiæ Alexandro Pontifice: tempore Friderici glorioſi Imperatoris. Hujus rei teſtes ſunt: Romarus Major Præpoſitus, Conradus Decanus Major, Conradus Camerarius, Theodoricus Præpoſitus Sanctæ Mariæ, Wernerus Præpoſitus de Boſſenleve, Anſelmus S. Cyriaci. *Majores Canonici:* Heinricus Franco: Frichericus de Hertbine, Rudolphus de Hackenſtide, Gardolphus Subdiaconus, Gevehardus & Albertus Presbyteri, Magiſter Ludolphus de Magdeburg. Reinboldus Abbas Huiſeburg, Conradus Bergenſis Abbas, Gevehardus de Hiltesleve, Bertoldus Abbas, Sifridus Abbas de Ballenſtide, Hermannus Præpoſitus S. Johannis, Hermannus Præpoſitus in Scheninge, ipſius loci Præpoſitus Henricus de Stöterlingeburg, Burchardus Præpoſitus S. Wiperti, Everhardus Abbas de lapide S. Michaëlis. *Nobiles Laici:* Luidolphus majoris Domus Advocatus, Frichericus de Hakeburne, Odelricus de Witin, Burchgravius & frater ejus Engelolphus, Otto de Hertbike, Odelricus de Hertbike, Chriſtianus de Amvorde, Thiedericus de Hyersleve, Eggelbertus de Meintrop. *Miniſteriales Eccleſiæ:* Theodericus de Hackenſtide, Hugoldus de Quenſtide, Henricus de Eilenſtide, Heinricus & Ericus de Bikendorp, & alii quam plures viri honeſti tam de Clero, quam de populo.

Leuckfeld Antiquitates Michaelſteinenſes pag. 35.

SYNODUS SALISBURGENSIS
IN LOCO HOCHENAWE.
ANNO CHRISTI MCLXXVIII. ALEXANDRI III. PAPÆ XX. FRIDERICI I. REGIS XXVII. IMP. XXIV.

ANNO MCLXXVIII. Synodus valde celebris habita eſt in Kalendis Februarii a Domno Chunrado Saltzburgenſi Archi-Epiſcopo & Apoſtolicæ Sedis Legato, & ab omnibus Suffraganeis ejus Epiſcopis, multisque Principibus, de rebus Eccleſiaſticis. Habita eſt autem in Epiſcopatu Saltzburgenſi, in loco, qui Hochenawe dicitur. *Ita Chronicon Reicherſpergenſe, in quo nulla fit mentio rerum, de quibus in ea Synodo tractatum fuerit. Sed Adelzreiterus de eadem Synodo ſcribit ſequentia:*

Cal. Februarii Hogenaugiæ Synodum habuit (Conradus) Epiſcoporum ad Provinciam ſpectantium, cui ſimul voluit

voluit equeſtris ordinis Primores intereſſe. In ea Calliſtus ejuratus, Alexander vero orbis Chriſtiani parens eſt agnitus: exploſum ſchiſma, odia poſita, ſublatæ factiones, templis honor, aris ſacra reſtituta, pax & alta quies univerſæ Bojoariæ. *Adelzreit. P. I. L. XXII. ad annum* 1178.

Ibi fortaſſis Richero Brixinenſi propter piaculum proditi nuper Alberti (*a*) Archi-Epiſcopi, perſuaſum, ut de ſede, quam ingratiis ejus adierat, deliberaret abire, quod paulo poſt fecit: extremumque tempus in Hoſpitali ab ſe conſtructo in Inſula S. Crucis exegit, ubi vitam clauſit eodem anno, die S. Eraſmi.

Hanſiz. German. Sacræ T. II. ad h. a.

(*a*) Albertus [*al.* Adalbertus] filius Regis Bohemiæ Wladislai, ſedit annis octo [in Cathedra Saltzburgenſi] contra omnes inſultus Imperatoris. Anno nono facta pace inter Imperatorem & Papam depoſitus eſt, & ei ſubſtitutus Chunradus Moguntinus Archi-Epiſcopus, cui [nempe Chunrado] in propria Eccleſia ſuperpoſitus fuerat Chriſtianus Archi-Cancellarius. Chunradus iſte ſex annis in Eccleſia Saltzburgenſi ſedit, & mortuo Chriſtiano revocatus eſt ad ſuam (Moguntinam) Eccleſiam, & Dominus Albertus ad ſuam, (nempe Saltzburgenſem.) *Ita veteris Scripturæ fragmentum de Archi-Epiſcopis Saltzburg. apud Hanſitz.*

Juramentum dictum à Philippo Archiepiſc. Colonienſi, quando in Concilio Lateranenſi III. Pallium de novo accepit ab Alexandro III. Papa, per manus Hyacinthi Cardinalis: & Pallium a Paſchali Antipapa acceptum abjecit.

ANNO CHRISTI MCLXXIX. ALEXANDRI III. PAPÆ XXI. FRIDERICI I. REG. XXVIII. IMP. XXV.

EGo *Philippus* anatematizo, & recuſo omnem hæreſim, extollentem ſe adverſus ſanctam Romanam Eccleſiam Catholicam, præcipue vero ſchiſma Octaviani, Guidonis & Joannis, & ordinationes eorum irritas judico, & eis contradico: & modo & in antea me obediturum juro, & promitto fidelitatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domino meo *Alexandro*, & ſucceſſoribus ejus, juſte intrantibus; ipſique inſerviam abſque omni malo ingenio, contra omnem hominem, ſecundum ordinem meum. Conſilia ejus, quæ mihi ſcripto certo mandaverit, vel ipſe commiſerit, nulli hominum prodam, nec etiam pro periculo corporis aut membrorum. Legatum Eccleſiæ Romanæ honorabo & ducam & reducam, & juvabo expenſis. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Evangelia.

His verbis dabantur Pallia: In Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & in honore Dei Genitricis, & in honore Apoſtolorum Petri & Pauli, & Sanctæ Eccleſiæ Romanæ, & Domini Alexandri Papæ, tradimus tibi pallium, ſumptum de Beatiſſimo corpore Petri Apoſtoli, ut eo utaris in confectione Sacramentorum & corporis & ſanguinis Domini, & in conſecratione Eccleſiarum, & Chriſmatis, & ordinatione Clericorum, & *in celebratione Synodorum*, ſecundum Eccleſiæ tuæ conſuetudinem amen.

Crantzius in Metropoli Lib. VII. C. III. Binius Tom. III. Concil. Part. II. p. 564. Baronius ad h. a. N. VI. ex actis Vaticanis & Helmoldo.

Anno Domini 1179, ita *Matthæus Paris*, *Rogerius de Houeden*, & *Guilhelmus Tyrius*, qui huic Synodo interfuit. Qui locis ſupra recenſitis aperte ſcribunt, hanc Synodum anno Domini 1179. celebratam fuiſſe.

Epiſto

Epiſtola Epiſcoporum & Principum Germaniæ ad Alexandrum III. Confirmatoria pacis & treugæ inter Papam & Regem Siciliæ.

DOMINO SUO AC PATRI VENERANDO ALEXANDRO, DEI GRATIA, S. ROMANÆ SEDIS ET CATHOLICÆ ECCLESIÆ SUMMO PONTIFICI ATQUE UNIVERSALI PAPÆ, CHRISTIANUS MOGUNTINUS ARCHI-EPISCOPUS, PHILIPPUS COLONIENSIS ARCHI-EPISCOPUS, WEREMUNDUS MAGDEBURGENSIS ARCHI-EPISCOPUS, ARNOLDUS TREVIRENSIS ARCHI-EPISCOPUS, CONRADUS WORMATIENSIS EPISCOPUS, GAUFREDUS CANCELLARIUS, WERMUNDUS PROTO-NOTARIUS, F. COMES HOLLANDIÆ, F. MARCHIO DE LUCIS, ET FRATER EJUS DIEDO COMES DE DURSIA, ET R. COMES DE DIUNA, FILIALIS DEVOTIONIS OBSEQUIUM CUM DEBITA OBEDIENTIA ET DEVOTIONE.

QUot commoda, quæ ex confirmata pace Eccleſiæ & Imperii, utilia toti mundo provenerint; ipſa innumerabilia mala, quæ exinde acciderunt, manifeſte oſtendunt. Sicut enim ab utriuſque concordia Provinciæ orbis terrarum ad ſalutem & tranquillitatem reguntur; ita ſub eorum diviſione a propria ſtatus rectitudine diſtrahebantur. Gaudeat itaque tellus tam deſiderabilis roris viſitatione reſperſa, tam gratioſæ pluviæ inundatione fœcunda, per quam fideles populi ariditatis ſitim depellant, & omnia jurgiorum ſcandala, & ſcandalorum incendia ſuffocentur. Nos ergo, Pater *Sanctiſſime*, de tanto concordiæ fructu lætantes, ipſam Sacratiſſimæ Eccleſiæ & Imperii pacem, ſicut ab utriuſque partis mediatoribus eſt diſpoſita, & in commune ſcriptum redacta, & *Illuſtris Regis Siciliæ* uſque ad quindecim annos, & treugam Lombardorum a proxime præteritis Kalendis Auguſti uſque ad ſex annos, ſicut a mediatoribus eſt ordinata, & noſtris juramentis firmata, & in ſcriptum commune redacta, noſtri conſenſus ſtudio & vigore confirmamus, & ratam atque inconcuſſam tenemus, & ut ſic obſervetur, operam dabimus. Et ut hæc noſtræ confirmationis pagina ſubſecuturis temporibus firma atque illibata permaneat; eam propriis ſubſcriptionibus communiri, & ſigillorum noſtrorum fecimus appenſione inſigniri.

(L.S.)

Ego Chriſtianus Archiep. Moguntinus.
Ego Philippus Colonienſis Archiep. & Italiæ Archi-Cancellarius.

Binius Concil. Tom. III. Part. II. p. 550.
Baronius in Annalibus Eccleſiaſticis ad A.C. 1177. *N. XXXI. Tom. XII.*

SYNODUS DIOECESANA TREVERENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXIX. ALEXANDRI III. PAPÆ XXI. FRIDERICI I. REG. XXVIII. IMP. XXV.

SUMMA. Decimas donatas clauſtro Himmerodenſi a quodam Parocho multis licet contradicentibus confirmat Arnoldus Archiepiſc. Treverenſis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO ARNOLDUS, TREVERORUM ARCHI-EPISCOPUS, IN PERPETUUM.

NOſcant omnes Chriſti fideles, ad quorum manus litteræ iſtæ pervenerint, quod ſicut ex ſcripturis prædeceſſoris noſtri, bonæ memoriæ, *Hillini*, Treverorum Archi-Epiſcopi didicimus: *Gilbertus*, quondam Paſtor *de Altreja*, *Ranulfo Abbati*, & *Fratribus de Clauſtro*, per manum Arnulfi, tunc temporis Archi-Diaconi, & memorati prædeceſſoris noſtri Hillini, omnem decimationem

 Agri-

Agriculturæ eorum in termino memoratæ Eccleſiæ de Alreja, quæ ſui juris erat, in proprium libere conceſſit . . . quod ſcriptis ſuis tam memoratus *Hillinus*, quam ſummus Pontifex *Eugenius* confirmare curaverunt. Verum, defuncto prætaxato *Gilberto*, ſucceſſor ejus *Godefridus*, Abbatem, & fratres de Clauſtro bona ſua injuſte auferendo, ſuper prædicta decima inquietavit, & de eis in conſpectu noſtro querimoniam depoſuit. Tandem vero inſpectis fratrum inſtrumentis & prolatis Apoſtolicæ Sedis privilegiis, coram judicibus veritas emicuit. *Godefrido* autem de hoc modo ſublato, *Everhardus* de Numagia, ei in cura paſtorali ſuccedens, quæſtionem jam diu ſopitam in fratres de Clauſtro ſuſcitavit, qui dum hujus rei veritatem, ratione & privilegiis munitam, diligenti inquiſitione, cognoviſſet, factum prædeceſſorum ſuorum legitimis inſtrumentis inviolabiliter roboratum, ratum habuit, & hoc *coram univerſa Synodo Treveris celebrata*, Domino *Johanne*, majore Decano pronuntiante, recognovit.

Nos igitur, ſummorum Pontificum beatæ Memoriæ *Eugenii*, & *Alexandri*, etiam & prædeceſſoris noſtri Domini *Hillini* veſtigiis inhærentes, præfatas decimarum pactiones, ut ratæ in perpetuum, & inconvulſæ permaneant, fratribus ſæpedicti Monaſterii confirmamus, & banni noſtri vinculo communimus, ut ſi quis contra hanc confirmationem noſtram venire temptaverit, anathema ſit.

Teſtes: Rodulſus, majoris Eccleſiæ Præpoſitus; Johannes, major Decanus; Ludovicus, Abbas Sancti Eucharii; Gerardus, Palatioli, Wezelo Cantor; Magiſter Everbo &c.

Acta ſunt hæc anno Incarn. Dominicæ MCLXXIX.

Ex archæo Hemmenrodenſi deſcripſit Cl. Schannatus b. mem.

RADULFI, Epiſcopi Leodienſis, Decreta adverſus incendiarios & rerum Eccleſiaſticarum deprædatores.

RADULFUS, DEI GRATIA, LEODIENSIS EPISCOPUS, OMNIBUS PRÆLATIS ET SUBDITIS IN LEODIENSI EPISCOPATU CONSTITUTIS, SALUTEM ET PATERNAM DILECTIONEM IN DOMINO.

CUm mundus ipſe in maligno ſit poſitus, & ubique terrarum ſufficiat diei malitia ſua, nos tamen, in quos fines Marchiæ Imperialis devenerunt, præ cæteris ampliora & graviora ſuſtinemus. Confluentibus præteritorum & præſentium ex impunitate, ſicut nobis videtur, cauſis, nulli ordini, nulli religioni, nulli honeſtati, nulli inopiæ, nulli ætati in aliquo defertur; bona Eccleſiarum in præda omnibus ſunt, eo majori audacia, quo majori licentia. Villas & ſepta earum violenti irrumpunt, & his præda vel incendio conſumtis, ad atrium migrant, & timore Dei, & reverentia legum longe a ſe poſita munitares atrii frangunt, & inſuper domiciliis ob refugium in atrio conſtitutis, igne injecto, quem ſciunt de proximis ad ſacras ædes migraturum, quando vident flammas ignis parietes Eccleſiarum lambere, in fraudem juris tunc demum incipiunt conclamare: *ſuccurrite; ſuccurrite;* quaſi nolint Eccleſias Dei ob ſacras munitates ardere: quarum ipſi vicinis domibus flammas de facili ad proxima quæque volatiles libenter injecere. Et quod deterius eſt: quando de his omnibus enormitatibus, ternis vel quaternis citationibus ad ſatisfactionem vocantur, diductis attinentiis fatigationis, & expenſis, quæ publicæ cognitioni ſubjacent, ipſi impudenter negant; & quod impie geſſerunt, perjurio expiare contendunt: aut ſi de facto fatentur, aliqua honeſtatis ſpecie redditionem ablatorum, precibus vel interventu amicorum ſuorum, vel nobilium civitatis ſuæ, promiſſa remiſſione conantur ſubripere. Horum omnium intuitu, conſtituimus, ut de omnibus quocunque modo

Rudolfus, frater Bertoldi Turingiæ Ducis, XXXIII. Epiſcopus Leodienſis, ſedit ab anno 1167. ad annum 1191. quo reverſus e Jeroſolymæa, cruce ſignatorum expeditione obiit 5. Auguſti.

modo violentet ablatis, de C. Solidis non plus quam 11. remitti poſſint, quod tamen non niſi bonæ diſpenſationis providentia eſt fiendum; ablata enim reſtituenda ſunt in quadruplum.

I. Qui prædam vel incendium fecerit, ille principalis auctor, ſecundum decretum, a Papa Eugenio de incendiis promulgatum, ipſo ſuo facto, cum tota terra ſua ſtatim intetdicto ſubjacebit.

II. Si Eccleſiam in fundo, vel de feodo ſuo habuerit, in ea Miſſas celebrare nulli licebit. Omne ſolatium Chriſtiani cultus in ea ceſſabit, abſque baptiſmate patvulorum, & viſitatione infirmorum, ſi tamen rei objecti criminis non fuerint.

III. Omnes enim, qui in perpetratione incendii, vel prædæ, auxilium ei præſtiterint, vel in Comitatu ejus vexillum, vel ducatum ſcienter ſecuti fuerint, niſi infra legitimas citationes ſatisfecerint, rei erunt, de quorumcunque crimine accuſati fuerint. Et ſi lectum ægritudinis decubaverint, viatico carebunt, niſi vere pœnituerint, & ablata proportione ſua reddiderint, & de cetero nullatenus ſe ventutos in damnum Eccleſiæ jurejurando firmaverint, & de bannis Epiſcopo, vel Atchi-Diacono ſatisfecerint.

IV. Qui autem aliqua circumventione ignorantiæ ſeducti fuerint, poſt primam cognitionem rei gerendæ, ſi in conſilio impiorum non abierint, & in via peccatorum non ſteterint; ſed ſe ſtatim a deteſtatione ſactilegii averterint, & ſecum, quos poſſunt, a via iniquitatis converterint, & hoc ſeptima manu bonorum virorum, qui cum iniquis illis coinquinati non ſunt, juriſjurandi religione probavetint; illi procul dubio, ſicut nec culpa tenentur, ita pœna incendiariis debita non involventur.

V. Si autem aliqua manus violentia, vel temeraria irruptio atrio excommunicatum aliquem ſepelierit, uſque ad ejectionem cadavetis eruti, Eccleſia illius atrii ſilebit.

VI. Si autem aliquis laicus aliquem abſque Sacerdote in atrio ſepelierit, ipſe ſtatim ex præſumptione Sacerdotalis officii ſub interdicto erit. Abundantioti autem pœna ejus atbitrio Epiſcopi ſubjacebit; niſi enim in ea præſumptione graviot lapſus eſſet, horrendo hiatu præſumtores hujuſmodi terra non abſorbuiſſet.

VII. Præda veto cujuſcunque prædonis ad quamcunque villam, vel oppidum, vel civitatem minata fuerit, niſi diſtrictus villæ poſt auditum clamorem, banno ſuo uſque ad juriſdictionem eam tenuerit; ipſa villa, vel oppidum, vel civitas ſub interdicto uſque ad dignam ſatisfactionem jacebit; emtor vero, vel venditor, uſque ad redditionem ablatorum maledictionis banno ſubjacebit.

VIII. Incendiarii autem, quamvis interdicto ſubjiciendi ſint, non tamen ſtatim anathemate feriendi, ſed tribus citationibus juxta morem, ad ſatisfactionem vocandi. Si ergo venerint, & damnum illatum bona fide reſtituerint, reconciliari Eccleſiæ merebuntut. Quod ſi ad excuſandas excuſationes in peccatis, quod in manifeſto eſt, negare tentavetint, in hoc caſu neganti factum ptobatio incumbete debebit.

IX. Sub interdicti autem, vel anathematis ſententia jacentes, principaliter auctores incendii, vel prædæ, quamdiu ſatiſfacere contemnunt, ad quemcunque locum venerint, nullius chriſmatis ſolatio participabunt; nec receptione, nec foto digni erunt; ipſiſque in villa, vel in oppido, vel in civitate exiſtentibus, nulli Miſſas celebrare licebit. Solemnitas Divini cultus clauſis Eccleſiis omnino ceſſabit. Pulſabulum quoque campanarum intetmittendum etit; ut ſaltem hoc ſequeſtrationis rubore corrigantur, aut a bonis Chriſtianis, quotum damno intraverunt, exire compellantur.

X. Hoc quoque addendum exiſtimavimus, ut de bonis Eccleſiaſticis nullus eis ſalvamentum dare præſumat: tolerabilius judicantes nos damna ſine lucro eorum ſuſcipere, quam illos detrimentis noſtris incrementum quæſtus accipere.

XI. Igitur ab omni Clero ſevetiſſimæ tenendæ ſunt interdictionis & excommunicationis ſententiæ.

XII. Quod ſi aliquis meticuloſus, vel ptece, vel favore aliquo inclinatus ſolverit: convictus de illicito pravorum conſenſu, ſive Plebanus, ſive Decanus, ab omni Clero & beneficio Eccleſiæ tamquam putgamentum projiciendus erit: ſi vero

vero ob firmam cuſtodiam mandatorum de bonis ſuis ejectus fuerit ; huic Eccleſia , pro qua perſecutionem patitur , neceſſaria providebit : ſi vero propter juſtitiam , quæ facta eſt alicui pauperum, periculum incurrerit ; huic Epiſcopus ſolatium refutationis debebit.

XIII. Si autem aliquis pſeudo Sacerdos in locum vi ejectorum ſubintraverit , is publice excommunicandus erit , & tamquam contagium ab omnibus vitandus , & a toto Epiſcopatu , abſque ſpe reconciliationis , projiciendus.

XIV. Et quamvis ſacrilegos malefactores Eccleſiaſtica cenſura feriendos denuntiemus ; omni tamen poteſtate a Deo nobis conceſſa & credita nobis ſollicitudine , ſuo loco , & tempore utendum eſſe cognoſcimus.

Martene Anecdotorum Tom. I. pag. 492. *Ex quo Manſi Tom. II. Supplementi pag.* 559.

SYNODUS SALISBURGENSIS

CIRCA ANNUM CHRISTI MCLXXX. ALEXANDRI III. PAPÆ XXII. FRIDERICI I. REG. XXIX. IMP. XXVI.

SUMMA. Diuturna lis inter Salisburgenſem Archi-Epiſcopum & Gurcenſes, de electione Epiſcopi, per denominatos a Papa Commiſſarios deciſa.

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis , Patris , & Filii , & Spiritus Sancti. Nos Albertus Friſingenſis Epiſcopus , & Henricus Abbas Sanctæ Crucis , delegati judices , a Domino Papa Alexandro III. ſuper cauſa, quæ vertebatur inter Dominum Chunradum III. Salzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopum, Apoſtolicæ Sedis Legatum , & Canonicos & Miniſteriales Gurcenſis Eccleſiæ, videlicet de Electione Epiſcopi , quam ſibi ipſi Gurcenſes liberam vindicabant tam de jure communi , quam Privilegii Lucii Papæ , quod ſe habere profitebantur, tum etiam longa conſuetudine. Verum quia nec longam conſuetudinem probare potuerunt , nec privilegium , quod ſe habere profitebantur, exhibuerunt : cum, etiamſi exhibuiſſent , Archi-Epiſcopus allegabat , per ſubreptionem impetratum fuiſſe , cum in eo mentio non fieret Privilegii II. Alexandri , nec Privilegii Henrici Regis , quibus munita erat Saltzburgenſis Eccleſia ſuper Electione , inſtitutione , conſecratione Gurcenſis Epiſcopi. Aſſerebat etiam Archi-Epiſcopus, quia eo nunquam fuiſſent uſi. Illis non inficiantibus , introducebat & Archi-Epiſcopus Privilegia Alexandri Papæ III., & Friderici Imperatoris, quibus confirmabantur prædicta Privilegia : produxit quoque teſtes omni exceptione majores , Sibotonem Saltzburgenſis Eccleſiæ Præpoſitum majorem , Fridericum ejuſdem Eccleſiæ Decanum, Rubertum de Grebric, Rubertum de Halle, Ottonem de Gloeſe, Meingozum de Engilhamingen, Marcuvardum Dapiferum ſeniorem, Rudulfum de Werven : quorum plures viderunt Archi-Epiſcopum Saltzb. Epiſcopos elegiſſe , inveſtiſſe , conſecraſſe.

His itaque omnibus moti , præſertim , quia pars adverſa omnia . . . . . teſtificata , & cum nil pro ea faceret , volens omnino ceſſerit , confitens etiam, ſe peccaſſe, quia Salzburgenſem Eccleſiam litibus & ſumptibus gravaverat, auctoritate Dei, & Apoſtolorum Petri & Pauli ſententiando pronuntiamus coram Nuntiis Cardinalium, Apoſtolicæ Sedis Legatorum , Centhio Romanæ Eccleſiæ Subdiacono , & Magiſtro Hugone Januenſi Diacono , Egilolfo quoque Imperialis Aulæ Capellano , quorum conſilio uſi fuimus , Gurcenſes Canonicos , ſive Miniſteriales, Electionem Gurcenſis injuſte ſibi vindicare , & ad Archi-Epiſcopum Saltzburgenſem omnino pertinere.

Hac

(*a*) Conradus, Moguntinenſis Archi-Epiſcopus conſtituitur anno 1164. Sed quia Antipapam Octavianum nolebat agnoſcere ; ab Imp. deturbatur.. Fugit Romam ad Alexandrum III. a quo fit Cardinalis & Epiſcopus Sabinenſis , anno 1177. Archi-Epiſcopus Saliſburgenſis.

Hæc ſunt nomina Teſtium.

Dropoldus Pataavienſis Epiſcopus.
Siboto Salisburgenſis Præpoſitus.
Henricus Abbas Sancti Petri.
Henricus Abbas de Admonte.
Fridericus Præpoſitus Berchtesgaden.
Meingoz de Buomburg.
Rudolfus Præpoſitus de Chiemſe.
Siboto Abbas de Serven.
Rudolfus Decanus de Friſinga.
Chunradus Præpoſitus Sancti Andreæ.
Bertoldus Præpoſitus de Iſana.
Magiſter Hartmundus Friſingenſis Canonicus.
Magiſt. Ortuwinus Friſing. Canonic.
Magiſt. Olricus Friſing. Canonic.
Otto Præpoſitus Patavienſis,
Henricus Præpoſitus de Ahuſen.
Albertus Præpoſitus de Matſe.
Alhardus Præpoſitus de Randshoven.
Babo Præpoſitus de Suben.
Henricus Abbas de Menſe. (*a*)
Hermannus Ratisbonenſis Decanus.
Egilolfus Imperatoris Capellanus.
Alhardus Præpoſitus de Halle.
Olſchalcus Auguſtenſis Præpoſitus.
Vice-Dominus Aquilejenſis, Otto Palatii Major, & frater ejus Fridericus, Rudolphus de Phuld . . . . Comes Dietricus, Comes de Wazerburc, Chunradus Comes de Mitterſel, Comes Ekkebertus de Teckendorff, Berchtoldus Marchio de Andechs.

Meichelbeck Hiſtoriæ Friſingenſis Tomo I. Parte I. pag. 374.

(*a*) Manſee.

CURIA MOGUNTINA
EODEM ANNO.
Henrici Legati Apoſtolici invitatio ad Curiam Moguntinam.

KARISSIMIS IN CHRISTO FRATRIBUS ET AMICIS, VENERABILIBUS DEI GRATIA ARCHI-EPISCOPIS, EPISCOPIS, ABBATIBUS ET PRÆPOSITIS, ET ALIIS ECCLESIARUM PRÆLATIS ET DILECTIS IN DOMINO NOBILIBUS VIRIS, DUCIBUS, COMITIBUS, MARCHIONIBUS, ET ALIIS PRINCIPIBUS UNIVERSIS, PER REGNUM THEUTONICUM CONSTITUTIS, AD QUOS LITTERÆ ISTÆ PERVENERINT. HEINRICUS, EADEM GRATIA ALBANUS EPISCOPUS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, SALUTEM IN DOMINO.

EX quo vox illa turturis, vox gemitus, vox doloris fines noſtros lamentabilis nuper novitate rumoris aſperſit; quis ad tantam ſtragem non ingemiſcat populi Chriſtiani? Quis terram illam ſanctam, quam redemptioni noſtræ ipſi dedicaverunt pedes Domini, ſpurcitiis paganorum exponi non doleat? Quis crucem ſalvificam captam non deploret, & conculcatam ab ethnicis, & ſanctuarium Domini prophanatum? Heu, heu ad auditum quendam ſimilem, cum fixuras clavorum crux ipſa ſuſciperet, terra tremuit, ſol expavit, petræ ſciſſæ ſunt, & aperta credimus monumenta. Cujus ergo vel ſaxeum pectus auditus iſte non emolliat, cum ſputis afficitur, configitur, habetur contumeliis crux admirabilis, noſtrorum curatio vulnerum, reſtitutio ſanitatum, lignum dulce, ſignum vitæ, vexillum militiæ Chriſtianæ? Fateamur neceſſe eſt, quamvis quidem minora patiamur, ſed majora, quam potuerimus vel timere. Verumtamen, quia univerſæ viæ Dei miſericordia & veritas, eatenus nos dejicere non debemus; quin ſperandum nobis ſit, quod qui, peccatis exigentibus, populum Chriſtianum, qui jam poſt concupiſcentias ſuas oculos ſuos ſtatuerat declinare in terram, de judicio flagellavit, redemptionem nobis de miſericordia ſua reſervavit. Quomodo namque aſportari permitteret lignum crucis ab ethnicis, niſi iterum crucifigendus ab eis? Ecce videmus iteratum redemptionis noſtræ myſterium, dum pro nobis ſuo nunc nomini non pepercit vel cruci, qui quondam proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Non enim abbreviata eſt manus Domini, nec brachium Domini infirmatum eſt, ut ſalvare non poſſit: ſed operatur miſericordiam ſuam inſcrutabilis altitudo Dei, ut torpentem mundi devotionem ſic excitet, atque per obſequium veſtrum & aliorum, quos ad hoc eli-

eligere dignatus fuerit, nobis ſalubriter & ſibi glorioſe de barbaræ nationis hoſtilitate triumphet. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, in quibus utinam milites Chriſti abjiciant opera tenebrarum, & ad vindicandam injuriam crucis indui non differant arma lucis, loricam fidei & ſalutis galeam aſſumentes. Malitia fuit non militia, quod hactenus Chriſtianorum cædibus & rapinis, & execrabilibus torneamentis intenti, ignem inextinguibilem & immortalium cruciatus vermium meruerunt. Felix eis abeſt militia, in qua & vincere gloria, ſed magis mori lucrum. Ad hanc invitat vos hodie, qui amat animas, nec propriæ pepercit injuriæ, ut neceſſitatem fidelibus ſuis imponeret ad hanc militiam compellentem. Adeſt, qui ſignaculum vitæ gementibus ſuper tantis malis ad evaſionem intolerabilis percuſſionis imponat: & quamvis multiplicia vaſa interius exigentibus peccatis jam egreſſi teneantur percuſſiones, ſolos nocebunt eos, qui divinitus oblatum ſibi vitæ ſignaculum recuſabunt. Inde eſt, quod a *Sereniſſimo Domino F. Romanorum Imperatore & ſemper Auguſto*, & nobis pariter, qui de mandato Sedis Apoſtolicæ pro eodem negotio, quantum Domino cooperante facultas ſuppetit, laboramus, ſolempnis *eſt Curia apud Maguntiam*, ad quam Dominicâ, quâ cantatur *Lætare Jheruſalem*, diem feſtum agant, & Conventum faciant omnes, qui diligunt eam. Quoniam igitur eadem *Curia* ſingulariter eſt Salvatori Domino deputata, *ſicut Imperialis Majeſtas ſua poteſtate nos convocat, nosque ex parte Dei, & ea, qua fungimur, Legationis auctoritate*, univerſitatem veſtram ad *eandem Curiam* convocamus, &, ne quis veſtrûm (*) legitima & certa neceſſitate præſentiam ſuam prædicto Concilio Chriſtianitatis exhibere diſſimulet, injungimus firmiter & mandamus. Vos autem *Venerabiles Epiſcopos* in convocandis Abbatibus & aliis Prælatis, qui ſub vobis ſunt, una cum præſentium portitore, qui forte omnes adire non poterit, fore præcipimus ſtudioſos. Illud etiam univerſitati veſtræ duximus nominandum, ut ad *Curiam* Jeſu Chriſti in ea gravitate & modeſtia, quâ convenit, neceſſitate evectionum, & omni curioſitate & gloria temporali poſtpoſita, ſtudeatis accedere, igne tamen karitatis & obedientiæ ad exaltationem Chriſtiani nominis unanimiter inflammati, ut fidem, quam lingua noſtra loquitur, habitus, familia & converſatio fateatur.

Ex reliquiis MSS. Ludewigii Tom. II. pag. 449.

(*) *forte* fine.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXXII. LUCII III. PAPÆ II. FRIDERICI I. REG. XXXI. IMP. XXVIII.

SUMMA. Monaſterii Eiffliæ Eccleſiæ confirmat Philippus, Archi-Epiſc. Colonienſis, allodium in Schevene, donatum ab Hermanno & Agnatis ejus.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO PHILIPPUS, DEI GRATIA, COLONIENSIUM HUMILIS (a) *INSTITUTOR...*

NOtum facimus, quod Herimannus in majori Eccleſia Canonicus & Cellerarius, & frater ſuus Arnoldus, in Monaſterio, quod eſt in Eifflia, Canonicus, fraterque eorum Rodulphus, in nominata villa Advocatus, ejuſque uxor Flandria, allodium ſuum in Schevene cum omni integritate, Eccleſiæ, quæ eſt in Monaſterio in Eifflia, legitime contulerunt. Præterea, quidquid juris in Eccleſia de Schevene habuerunt, ſcilicet inveſtituræ medietatem liberam, & tres octavas partes, Heriberto in pheodum collatas datis annumerabant. Super hoc etiam Eccleſiæ prædictæ impoſterum fideliter conſulentes, noſtræ auctoritatis firmamentum, totiusque Synodi noſtræ teſtimonium poſtulabant.

(a) *forte* inſtructor.

Nos

Nos igitur factum eorum auctoritate Domini noſtri Jesu Christi, beati Petri & Pauli, ac noſtra corroboravimus; ut ſi quis allodium prænominatum ab Eccleſia prædicta alienare temptaverit, anathematis vinculo innodatus pronuntietur & habeatur.

Facta ſunt hæc *in Synodo noſtra Colonienſi*, anno Dominicæ Incarn. MCLXXXII. Sept. Non. Indict. Anno XV. ſub Lucio Papa. Regnante Friderico Roman. Imperatore.

Cl. Schannat. deſcripſit, non coronato fonte, quem bibit.

ATREBATI CONVENTUS

ANNO CHRISTI MCLXXXIII. LUCII III. PAPÆ III. FRIDERICI I. REG. XXXII. IMP. XXIX.

Tranſactis diebus Nativitatis Dominicæ Wilhelmus Remenſis Archi-Epiſcopus, & Comes Flandriæ Philippus, in civitate *Atrebatenſi* de ſecretis ſuis locuturi conveniunt. Ibi multarum hæreſum fraudes per quandam mulierem in terra Comitis ſunt detectæ. Iſti hæretici nullius hæreſiarchæ muniuntur præſidio; quidam dicunt illos Manichæos, alii Cataphrygas, nonnulli vero Arianos. Alexander autem Papa vocat eos *Patervios*, (*a*) ſed quidquid ſint, oris proprii confeſſione convicti ſunt hæretici immundiſſimi. Multi ſunt in præſentia Archi-Epiſcopi & Comitis accuſati, nobiles, ignobiles, Clerici, milites, ruſtici, virgines, viduæ, uxoratæ. *Tunc decretalis ſententia ab Archiepiſcopo*, & (*b*) Comiti præfixa eſt, ut deprehenſi incendio traderentur, ſubſtantiæ vero eorum, Sacerdoti & Principi reſignarentur.

Chronographus Aquicinctinus, ex quo Pagius ad h.a. apud Miræum.

Combuſti ſunt multi hæretici in Flandria a Wilhelmo Reverendo Remenſium Archi-Epiſcopo, titulo S. Sabinæ Presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato, & a Philippo, illuſtri Comite Flandrenſium. *Rigordus de geſtis Philippi Auguſti.*

(*a*) *corrige*: Paterinos. (*b*) Comite.

SYNODUS HALBERSTADENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXXIII. LUCII III. PAPÆ III. FRIDERICI I. REGIS XXXII. IMP. XXIX.

Approbatur petitum cambium montis erga duos manſos in villa Ergerſtede.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS. AMEN.

EGO THEODORICUS, DEI GRATIA, HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ ELECTUS EPISCOPUS, OMNISQUE CONVENTUS MAJORIS ECCLESIÆ BEATI STEPHANI, TAM PRÆSENTIBUS, QUAM FUTURIS CHRISTI FIDELIBUS SALUTEM IN IPSO.

Cum cuncta Eccleſiarum tam proſpera, quam adverſa in manifeſtis conventibus & *Synodis* terminentur, & quæque nociva auctoritate & ratione recidantur; nonnunquam tamen ſuccedentibus plurimis plurimæ controverſiæ ſolent exurgere. Ea propter malignari volentibus occaſionem auferre volentes, quæ noſtro aſſenſu facta ſunt, firmare decrevimus. Notum igitur facimus omnibus Eccleſiæ noſtræ filiis, quod Everhard, *Abbas lapidis S. Michaëlis*, in præſentia totius Conventus *in Synodo Halberſtadenſi XIII. Kal. Jun.* unanimi conſenſu fratrum obtinuit, ut montem, qui attiguus eſt loco, in quo prædicti fratres degunt, per concambium, cum ſuis fratribus legitime poſſiderent. Siquidem mons, de quo agitur

agitur, ad communes uſus fratrum, ad balneum ſcilicet attinebat: qui, quum jam dudum, populo devaſtante, nobis inutilis fuit, pro duobus manſis, qui in contiguo villæ, quæ dicitur *Ergerſtede* ſiti ſunt, talentum ſolventes, prædictis fratribus tradidimus, eo proteſtante ac juramenta firmante, qui nemus ipſum in officio habebat, nos juſte facere, & utilione (*) nobis nos poſſidere. Quia igitur, quod factum eſt, ratum eſſe volumus, præſentem paginam ſigilli noſtri & Eccleſiæ, impreſſione ſignamus: Auctoritate noſtra, & noſtrorum fratrum roborantes, ne quis audeat infringere, quod omnes nos conſtat ſine reclamatione feciſſe, XIII. Kal. Junii *in Synodo* actum eſt Dominicæ Incarnationis Anno MCLXXXIII. Indict. I. & hi teſtes de domo S. Stephani, Conradus Decanus, Geero, Anſelmus Vice-Dominus. Wetnerus Præpoſitus S. Bonifacii, Fridericus, Rodulfus, & cæteri Canonici. Ludolfus ſummus Advocatus, Albero de Diſenrothe, & alii quam plures.

Leuckfeld Antiquitates Michaelſteinenſes pag. 95.

(*) *fors:* utiliora.

SYNODUS COLONIENSIS

Anno Chriſti MCLXXXVI. Urbani III. Papæ II. Friderici I. Reg. xxxv. Imp. xxxii.

Canonizatio S. Annonis Sigebergæ facta anno MCLXXXIII. publicata in Synodo Colonienſi.

Philippus Archi-Epiſcopus Synodo Coloniæ præſedit, ad quam conſulto plures tam ex Epiſcopis, quam ex Abbatibus, & de Clero citati occurrerunt, eo quod

I. Jus Legationis per omnem Provinciam Colonienſem, & per totam terram Suffraganeorum Epiſcoporum, eidem Præſuli, ob notam probitatem ipſius & fidelitatem erga Romanam Eccleſiam a ſede Apoſtolica tunc acceſſerat, ſicut ex Literis & conceſſione Papæ Urbani III. (*a*) præſenti Synodo ſignificatur.

II. Igitur in tam frequenti & claro Conventu forte ad hoc potiſſimum cœlitus proviſo, in facie totius Eccleſiæ Colonienſis prædictus Antiſtes ANNONEM iterato canonizans, hunc in Catalogo Sanctorum recipi, & ut Confeſſorem Sanctiſſimum, celebrem eſſe mandavit, & quod Legati Lucii III. Joannes Anagninus, Presbyter Cardinalis tituli S. Marci, & Petrus Lunenſis Epiſcopus, de eo anno 1183. ordinaverant, ratum & inconvulſum ſervari auctoritate Apoſtolica conſtituit. Ii autem Corpus S. ANNONIS de tumba decenter elevatum, ſupra Altare Sigebergenſis Eccleſiæ in voce exultationis, & laudis, glorioſe collocaverant, & ſolemnizante Clero & populo, Miſſarum ſolemnia rite, ut de uno CONFESSORE, peregerant. Ipſo Cardinali Miſſam celebrante, & Epiſcopo Petro inter Cantores Chorum Sigebergenſis Eccleſiæ regente.

Poſtea, ut ad faciendum plebi verbum ventum fuit, ex auctoritate Domini Papæ & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli mandaverant, diem hunc Tranſlationis, ſeu Canonizationis ANNONIS feriatum haberi ab omni opere ſervili, & honoris Sancto condigni ANNONEM de cætero titulis celebrari, in quam formam toti Archi-Epiſcopatui ſcripſerant.

Cujus facti, vel decreti auctoritas, cum in auribus Eccleſiæ Colonienſis inſonuiſſet, ſicut in ejuſmodi fieri aſſolet, quidam Officio Divinæ laudis, prout decuit, ANNONEM Sanctum honorandum

(*a*) Urbanus III. ſedit Romæ ab 1185. 25. Novembris ad 20. Octobris 1187. intra quod tempus Synodus hæc Coloniæ celebrata fuit.

Google

dum decreverunt; Alii, ſicut pro fideli defuncto, pſallere, ut pridem, contenti erant. Et ſchiſma erat in eis in tantum, ut major Eccleſia in Colonia & Eccleſia Sanctæ Mariæ ad Gradus, cum ſint contectales, a ſe diſcrepando ab uniſono quodammodo recedere viderentur.

Huic ſchiſmati tollendo, non longo poſt temporis interjectu, Domnus Philippus hanc Synodum Coloniæ celebravit, & ab Legatis Sigebergæ geſta omnibus publicari, & ab omnibus ſervari mandavit.

Ex actis MSS. Tranſlationis S. Annonis, in Sigebergenſi Abbatia aſſervatis, & a coævo ſcriptis.

De S. Annone Colonienſi Archi-Epiſcopo habes, quod poſt mortem multi ei detraxerint, dicentes, eum Eccleſiarum ſuarum fuiſſe diſmembratorem, & civium ſuorum excæcatorem. Dominus autem Deus in tranſlatione illius 1183, quantæ Sanctitatis eſſet, ſignis plurimis oſtendit. *Cæſarius illuſtrium miraculorum Lib. VIII. Cap. LXIX.* qui *initio Sæculi proximi,* 1200. *ſcribebat, cum recens eſſet facti & miraculorum memoria,* uti & Synodi hujus.

Epiſtola LII. Alexandri III. ad Philippum Colonienſem Archi-Epiſcopum, qua Colonienſis Eccleſiæ Jura ac Privilegia confirmantur.

ALEXANDER EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI PHILIPPO COLONIENSI ARCHI-EPISCOPO, EJUSQUE SUCCESSORIBUS CANONICE SUBSTITUENDIS IN PP. M.

ETſi teneamur omnibus Fratribus Coepiſcopis noſtris ex adminiſtratione ſuſcepti regiminis, Apoſtolicum patrocinium exhibere; his tamen ſpecialiter adeſſe compellimur, qui ſicut dignitate, ita præeminent & virtute: cum noſtræ ſollicitudinis debeat & circumſpectionis exiſtere, ut univerſos juxta qualitates perſonarum & merita reſpicere videamur. Ea propter, Venerabilis in Chriſto Frater Archi-Epiſcope, prudentiam & devotionem tuam diligentius attendentes, & tuis petitionibus noſtrum facile præbentes aſſenſum, Colonienſem Eccleſiam, cui Deo autore præeſſe dignoſceris, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quacunque bona eadem Eccleſia impræſentiarum juſte, & Canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi, tuisque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Præterea tua, frater Archi Epiſcope, prudentia & devotione penſata, confirmamus tibi ea, quæ in privilegiis Patrum & Prædeceſſorum noſtrorum habentur; videlicet crucem & pallium ſuo tempore, ſuoque loco ferendum, inſigne quoque feſtivi equi, quod a quibuſdam vulgo Nackum vocatur. Concedimus etiam, & Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, ut majus Altare Eccleſiæ tuæ uni, & vero Deo, in memoriam B. Mariæ Virginis, & alterum in memoriam B. Petri Apoſtolorum Principis dedicatum, reverenter miniſtrando procurent ſeptem Canonici Cardinales Presbyteri, induti Dalmaticis & mitris ornati: quibus etiam, cum totidem Diaconibus & Subdiaconibus, ad hoc miniſterium prudenter electis, ut utantur ſandalibus, indulgemus, ſicut a Patribus & Prædeceſſoribus noſtris id prædictæ Eccleſiæ conceſſum eſt per authentica privilegia, & hactenus obſervatum. Inſuper etiam authoritatem & honorem, quem Eccleſia tua hactenus habuiſſe dignoſcitur, Apoſtolici favoris patrocinio confirmamus, videlicet, ut, ſi quando *Synodus infra tua Diæceſim* a Romano Pontifice, aut a legato ab ejus latere deſtinaro, fuerit congregata, *priorem locum poſt ipſum Colonienſis Archi-Epiſcopus in Synodo* teneat, & in proferenda ſacrorum Canonum auctoritate prior exiſtat; ita tamen; ut, ſicut eſt prior in hac pro-

Alexander III. ſedit ab 1159. ad 1181. 27. Auguſti, non obſtantibus tribus Antipapis.

probabili dignitate, ita etiam prior polleat honeſtate vitæ, & gratia meritorum, & cujus annuntiaverit verba, imitetur exempla. Conſecrationem quoque Regum infra limites tuæ Diœceſis fiendam, præſentis ſcripti auctoritate cenſemus: & ut electio Archi Epiſcopi ſecundum ſtatuta canonum, a filiis præſcriptæ Eccleſiæ celebretur, per hujus ſcripti paginam duximus ſtatuendum. Adhæc Monaſteria, Eccleſias, Coloniæ poſitas, & omnia ſacra loca, infra & circa urbem Coloniæ, ad jurisdictionem Colonienſis Eccleſiæ pertinentia: Monetam prædictæ civitatis, Telonium, forum, & omne jus civile ſub poteſtate tua & ſucceſſorum tuorum: Abbatias per diverſa loca, villas, vicos, & caſtella, cum omnibus eorum pertinentiis, ſervis videlicet, ancillis, terris cultis & incultis, aquis, campis, ſylvis, foreſtis: nec non etiam Comitia in Weſtphalia, qua vulgariter Gograrhophe dicuntur, & allodia, Dulberg, Hachen, Marchan, Waſſenberg, ſicut hæc omnia rationabiliter poſſides, tibi, tuisque ſucceſſoribus auctoritate Apoſtolica confirmamus. Illud quoque ſtatuimus, ut, ſicut nullus Coarchi-Epiſcopornm tuorum eſt tibi ſubjectus, ita etiam tu ſub nullo primate debeas eſſe: ſalva tamen nobis in te, ſicut in ceteris Archi-Epiſcopis, ſubjectione, quæ Apoſtolicæ auctoritati debetur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, nec ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare: ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur Eccleſiaſtica, ſæcularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi ſatisfactione congrua id emendaverit; poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe Divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſ. Corpore ac Sanguine Dei ac Domini redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine Divinæ ultioni ſubjaceat: cunctis autem eidem Eccleſiæ juſta ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen.

In Sigillo:

ALEXANDER PAPA III.

Vias tuas Domine demonſtra mihi.

SUBSCRIPTIONES:

Ego Alexander, Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Hubaldus, Oſtienſis Epiſcopus.

Ego Joannes, Presbyter Cardinalis Sanctorum Joannis & Pauli, titulo Pammachii.

Ego Boſo, Presbyter Cardinalis ſanctæ Pudentianæ, tituli Paſtoris.

Ego Petrus, Presbyter Cardinalis, tituli ſanctæ Suſannæ.

Ego Hyacinthus, Diaconus Cardinalis ſanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Arditio, Diaconus Cardinalis S. Theodori.

Ego Cynthius, Diaconus Cardinalis ſancti Hadriani.

Ego Hugo, Diaconus Cardinalis S. Angeli.

Datum Laterani, per manum Alberti ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyteri Cardinalis & Cancellarii, decimo tertio Kalendas Julii, Indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno Milleſimo centeſimo ſeptuageſimo nono. Pontificatûs vero Domini Alexandri Papæ III. anno XIX.

Binius Tom. III. Concil. Part. II. pag.

Hardouinus Concil. Tom. VI. pag. 1418.

In Apologia Archidiac. Colonienſ. mutilatum in adjunctis N. 4.

Dominus Papa Urbanus Colonienſi Archi-Epiſcopo Philippo Jus in appellatione, & vicem ſuam tam in Epiſcopatu, quam ſupra omnes Suffraganeos Sedis Colonienſis indulget, & ſcripto confirmat, (jam ab Alexandro III. 1179. conceſſum) *Godefridus Monachus Pantaleon. ſed ad* 1187.

Apoſtolicus Urbanus Philippo Legationem Romanæ Eccleſiæ, ſive Primatum de Suffraganeis ſuis dederat, ut quia Imperator Fridericus vias alpium concluſerat, ipſe vice Apoſtolici, ſingulorum cauſas diſcuteret, ne propterea magis ab Eccleſia Dei juſtitia deficeret. *Chronica Slavorum Arnoldi Lubecenſis Lib. III. Cap. XVII.*

Collo-

Colloquium Friderici Imperatoris cum Philippo, Archi-Epiſcopo Colonienſi, Legato Papæ Urbani III. in loco incerto Germaniæ.

ANNO CHRISTI MCLXXXVI. URBANI III. PAPÆ II. FRIDERICI I. REG. XXXV. IMP. XXXII.

REverſus de Longobardia Fridericus Imperator, poſt colloquium Veronæ cum Urbano III. habitum, conſiderans obſtinatum erga ſe animum Domini Papæ (*in repetendo patrimonio Mathildis, in probibendis ſpoliis Epiſcoporum defunctorum, in ſtipendiis Abbatiſſarum ad Curiæ Fiſcum ſub vario prætextu ablatis*) clauſit omnes vias Alpium, & omnium circumquaque regionum, ut nemo pro quolibet negotio adire poſſet ſedem Apoſtolicam.

Deinde convocans Philippum Colonienſem, cœpit ſecum conferre de importunitate Domini Papæ: intelligens etiam, ipſum fungi vice ipſius in cauſis decidendis, propterea magis ipſius animum explorare cupiebat, vel qualiter de eo ſibi ſentiendum eſſet, ſcire volebat. Apoſtolicus enim ipſi *Legationem Rom. Eccleſiæ*, ſive etiam Primatum de ſuis ſuffraganeis dederat; ut, quia Imperator, ut dictum, vias Alpium concluſiſſet; ipſe vice Apoſtolici ſingulorum cauſas diſcuteret, ne propterea magis ab Eccleſia Dei juſtitia deficeret. Exponente ergo Imperatore importunitatem Domini Apoſtolici, & quærente ab Archi-Epiſcopo, quam fiduciam de ipſo eſſet habiturus, ipſe reſpondit: "Domine, non eſt neceſſe, ut aliquid de "me dubitationis habeatis: me enim "ſemper pro juſtitis ſtare velle ſciatis. "Sæpius enim probaſtis cor meum vo"biſcum: unde etiam vobis conſtar, "ſemper in me fiducialirer agendum. Ve"runtamen ut omnium Epiſcoporum ore "loquar, ſi paulo mitius nobiſcum agere "velletis, & per libertatem Imperialem "levigare onus nobis impoſitum; tanto "devotiores, quanto expeditiores in "omnibus, ad omnia vobis eſſemus. "Nunc autem videtur nobis, quod quibuſdam penſis, etſi non injuſte, indecenter tamen gravati ſimus. Unde "etiam videtur Domino Apoſtolico, "quod juſtam contra vos cauſam propo"nat, quod mortuis Epiſcopis confiſcan"tur Eccleſiæ, ita ut ablatis omnibus mobi"libus & ſtipendiis præſentis anni, Epiſ"copus ſubintrans omnia exinanita & eva"cuata inveniat. Si ergo juſtitiæ obtentu, "& noſtri ſervitii intuitu per Imperialem "clementiam ſuper hoc nobis peperce"ritis, mediatores juſtitiæ inter vos & Do"minum Papam humiliter erimus. Sin au"tem, a veritatis via recedere nequaquam "poterimus." Ad hæc Imperator ita reſpondit: In veritate compertum habemus, quod prædeceſſores noſtri, antiqui Imperatores, hoc juris habuerunt, ut defunctis Epiſcopis inveſtituram Pontificalem ſine alicujus præjudicio probatis perſonis liberrime locaverint. Sed quia hoc ipſorum voluntate muratum invenimus, ratum habemus. Hanc vero minimam ſcintillam juris noſtri, quam invenimus, nequaquam mutari permittimus. Sufficiat vobis juſtitia veſtra, quam inveniſtis, quod permittitur vobis electio Epiſcoporum, quam vos canonice fieri dicitis. Sciatis tamen, quia dum pro voluntate Imperatoris iſta diſpenſarentur, plures juſti ſunt inventi Sacerdotes, quam hoc tempore, dum per electionem inthronizantur. Ipſi enim ſecundum vitæ meritum Sacerdotes inveſtiebant; nunc autem per electionem non ſecundum Deum, ſed ſecundum favorem eliguntur. His dictis Imperator animum Archi-Epiſcopi cum Apoſtolico ſentire intellexit, cui dixit; *Quandoquidem audio, vos mecum non ſentire; nolo, ut ad curiam, quæ in Geilenhuſen celebranda eſt, veniatis, ubi Epiſcoporum erit conventus.* Cui Archi-Epiſcopus reſpondit: *Fiat juxta placitum veſtrum.*

Chronica Slavorum Lib. III. Arnoldi Lubecenſis Cap. XVII.

Alias Diſcordiæ cauſas inter URBANUM III. & FRIDERICUM I. has habe:

IV. Quod Patriarcha Aquilejenſis, & quidam Epiſcopi interfuerint abſque conſenſu Papæ Coronationi Henrici V, filii Friderici I, die ſolenni in Italia: quos omnes Papa a Divino ſuſpendit officio.

V. Quod

V. Quod Folmarum, a populo Treverico electum, ſabbato ſancto Pentecoſtes in Presbyterum Cardinalem, & craſtina die in Archi-epiſcopum Trevericum contra votum Imperatoris conſecraverit, licet promiſiſſet nunquam eum ab ſe conſecrandum. *Hæc Pagi ad annum* 1186. *ex Chronographo Aquicinctino, & Joanne de Ceccano in Chronico.*

VI. Quod Papa Cremonenſes, quos tanquam bannitos & publicos Imperii hoſtes decebat Sanctitatem ejus evitare, contra honorem Imperii familiariter collegiſſet, dehortando civitates univerſæ Italiæ ab auxilio ferendo & expeditione promovenda. *Pagi loco & anno citato N. V.*

EPISCOPORUM CONVENTUS
GEILENHUSIENSIS
ANNO CHRISTI MCLXXXVI. URBANI III. PAPÆ II. FRIDERICI I. REGIS XXXV. IMP. XXXII.

UBi convenit multitudo Epiſcoporum & Principum Imperii, & procedens in concionem Imperator ſic omnibus locutus eſt. " Rogamus vos ſummos Sacerdotes, & Epiſcopos, & Principes, quorum corda juſtitia poſſidet, ut animadvertatis, quæ dico; compertum forte habetis, quantis adverſitatibus impetar a Domino Papa; in quo autem gratiam ipſius diminuerim, ignoro. Unum mihi conſtat, quod nunquam animum ejus exacerbare ſtudui, nec aliquando contra ejus præceptum vel voluntatem aliquid feci, nihil etiam ab ipſo contra jus indecenter exegi. In quibus autem ipſe me arguere habuit, non iraſcendo vel contradicendo, ſed obediendo, & rationem reddendo, decenter ad omnia reſpondi. Et quoniam in omnibus his innocentia mea mecum eſt, iccirco non conturbor: ſed ſi placuerit Domino Papæ me filium habere dilectum & ſubjectum, ego eum pro honore & reverentia Sanctæ Apoſtolicæ Sedis Patrem habeo dilectum & reverendum. Si autem ad dejectionem meam, non dico injuſte, ſed inepte aliqua molitus fuerit; ſpero, quod Divina favente clementia, veſtro etiam ſimiliter adjutus conſilio & auxilio intrepidus ei ad omnia reſpondeam. Hæc pro parte mea dixerim. Pro parte autem veſtra, quid ſit faciendum, diligenter penſandum eſt. Dicit enim Dominus Papa, injuſtum eſſe, aliquam laicam perſonam decimas poſſidere, quas manifeſte Dominus his, qui Altari deſerviunt, deputaverit. Quod ſicut de ſcripturis habet aucthoritatem, ita eadem aucthoritate evacuare contendit. Scimus autem decimas & oblationes a Deo Sacerdotibus & Levitis primitus deputatas. Sed cum tempore Chriſtianitatis ab adverſariis infeſtarentur Eccleſiæ, eaſdem decimas præpotentes & nobiles viri ab Eccleſiis in beneficio ſtabili acceperunt, ut ipſi defenſores Eccleſiarum fierent, quæ per ſe obtinere non valerent.

Affirmat etiam, injuſtum eſſe, quod aliquis in prædiis, ſeu hominibus Eccleſiarum advocatiam ſibi uſurpet, aut ſicut Eccleſiæ de libera voluntate, ſeu donatione Imperatorum vel Principum fundatæ ſunt, ita res Eccleſiaſticæ a Prælatis tantum libere diſpenſentur.

Et quamvis hæc pro Prælatis eſſe videantur, non tamen credo, quod ita facile mutari poſſint, quæ ex longa antiquitate uſus in conſuetudinem vertit, imo ipſa conſuetudo a progenie in progeniem deſcendens quaſi juſta traditione roboravit. Hæc de parte veſtra dicta ſufficiant.

Quæro autem a vobis, Rectores Eccleſiarum, quid inter iſta de vobis mihi ſciendum ſit? Quid timendum? Quidve, vel quantum de veſtra fidelitate præſumendum? Sed quia a Domino jubemur reddere, quæ ſunt Dei Deo, & quæ ſunt Cæſaris Cæſari: ſic rogo, Domino Papæ in vice Chriſti debitam perſolvatis obedientiam, ut parte altera a Deo conſtitutam non negligatis juſtitiam.

Ad

Geilenhuſium civitas eſt imperialis in Wetteravia, Archi-Diœceſis Moguntinæ, credo.

Ad hæc verba ſurgens Dominus Moguntinus Conradus, accepta opportunitate ſic locutus eſt: Domine, rogamus ſerenitatem veſtram, ut paululum verba noſtra attendatis: caſus iſte, in quo laborare videmur, gravis eſt.

Nec noſtrum, inter nos tantas componere lites. Quia (ſicut paulo ſuperius dixiſtis) ex una parte tenemur reddere Deo, quæ Dei ſunt, ex altera parte, quæ ſunt Cæſaris Cæſari. Domino enim Papæ, ut Patri Spirituali, qui ſupra omnes eſt, juſtum eſt ad omnia promptiſſime obedire.

Vobis autem, quem Deus Principem & Imperatorem Romani orbis exaltavit, cui hominium fecimus, a quo & temporalia poſſidemus, ad aſſequendas omnes juſtitias veſtras jure tenemur aſſiſtere. Nunc ergo ſine præjudicio melioris conſilii, ſi placet, ſcribatur Domino Papæ ex perſona Epiſcoporum, in quibus commoneatur, ut ea, quæ ad pacem ſunt, vobiſcum ſentiat, & juſtitiam vobis in his, quæ juſte ab eo exiguntur, faciat.

Placuit Imperatori & omnibus Epiſcopis, quod dixerat, & ad voluntatem Imperatoris ſcripta eſt *Epiſtola*, ſignata Bullis Epiſcoporum omnium, & perlata ad Dominum Papam. Qui cum legiſſet Epiſtolam, obſtupuit de immutatione Epiſcoporum, quia ipſe cauſam pro eis videbatur ſumſiſſe, ipſi vero de cauſa cecidiſſe. Nec minus tamen in propoſito ſuo perſtitit, & veniens Veronam, Imperatorem legitime citatum pro capitulis ſupra ſcriptis excommunicare decrevit.

Ad quem accedentes Veronenſes dixerunt: Pater, ſervi & amici Domini Imperatoris ſumus: rogamus Sanctitatem veſtram, ut eum in civitate noſtra, nobis præſentibus non excommunicetis: ſed hanc ſententiam reſpectu noſtri ſervitii differatis. Qui faciens juxta petitionem eorum, diſceſſit; & cum in proximo eum excommunicare vellet, morte præventus ſententiam diſtulit, ſicque Imperator maledictionis jaculum evaſit.

Ex Arnoldo Lubecenſi Illmus Baronius ad A. 1186. a N. VIII.

Imperator pro pace formanda inter Urbanum Papam & Imperium Legatos Wirziburgenſem Epiſcopum, & Babenbergenſem, & Abbatem Hersveldenſem Veronam miſit, qui bene pro ſperata pace in formam acta legatione Imperatori retulerunt in litteris.

Chronographus Saxo, ſed ad annum 1187.

I. *Conradi Moguntini Archi-Epiſcopi*
Encyclica ad omnes Epiſcopos Regni EX CONVENTU GEILENHUSANO.

Venerabilibus fratribus, Dominis Coepiſcopis noſtris ſcribimus id, quod vobis: & petimus, ut ſecundum formam litterarum, quas vobis & ipſis, hic facimus exhiberi, ſcribere curetis Domino Papæ Sanctiſſimo Patri noſtro, & Cardinalibus; ut, Dominus ac Redemptor noſter Sacerdotium cum Imperio, quorum diviſio Chriſtianis fidelibus nociva, ſua dignetur clementia ad concordiam revocare. Rogamus itaque Paternitatem veſtram, & hortamur in Domino diligenter, ut & vos ſecundum formam litterarum noſtrarum Domino Papæ & Cardinalibus ſcribatis: fiduciam enim habemus in Domino, & ſpem certam, quod ſi fratrum noſtrorum acceperit Dominus Papa preces, & humilitatem devotionis ipſorum perſpexerit in eiſdem; animus ejus circa Dominum Imperatorem, cui fidelitate tenemur, debeat mitigari.

II. *Conradi Moguntini epiſtolæ ad S. R. E. Cardinales ſcribendæ Exemplar.* POST CURIAM IN GEILENHUSEN.

VENERABILIBUS SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ CARDINALIBUS, UNIVERSALITER SINGULIS, ET SINGULARITER UNIVERSIS, EX DEI GRATIA N. EPISCOPUS, ORATIONES ET PARATUM CUM OMNI DEVOTIONE SERVITIUM.

Cum inter ſummum Sacerdotium & ſacrum Imperium, ſinceræ caritatis debeat eſſe vinculum; valde dolendum eſt, quod talis caritatis vinculum ſepa-

ſeparatur. Quia igitur diſcordia, quæ inter Dominum venerabilem & Patrem noſtrum Apoſtolicum, & Dominum Imperatorem vertitur, univerſalis Eccleſiæ ſtatus periclitatur; quilibet fidelis ad eam tollendam tanto libentius debet operam dare, quanto majus incrementum Romanæ Eccleſiæ & decus Imperiali celſitudini ex ipſorum concordia poterit provenire. Sed quia nos præ corporis debilitate ad hoc non poſſumus perſonaliter laborare, Sanctitati veſtræ devote, & humiliter ſupplicamus, quatenus ad ſolum Deum & Eccleſiam veſtram, cujus ſollicitudinem geritis, reſpectum habentes, Domino noſtro Apoſtolico ſuggerere dignemini.

III. Ad Summum Pontificem epiſtola
Epiſcoporum Germaniæ.
EX CONVENTU GEILENHUSANO.

SI Propheta, quæ ad pacem ſunt Jeruſalem, rogari præcepit; ea, quæ ad pacem ſunt univerſalis Eccleſiæ, ſollempniter non quæſierit? Ipſa eſt enim Jeruſalem, pacem videns, Judæa confitens, in qua notus eſt Deus, cujus in pace factus eſt locus ejus. Hinc eſt Pater ſancte, orbis & urbis Dominator & Domine, quod EGO N. ſervus veſter inutilis, & utinam tam obſequioſus, quam affectuoſus, pedibus veſtræ ſanctitatis provolutus, quantum poſſum & audeo, cum omni humilitate & devotione ſuggero & interpello, quod ſervantes unitatem ſpiritus in vinculo pacis, ædificium ſanctæ Matris Eccleſiæ, robore Sancti Spiritus in pace compactum & ſolidatum, per vitium diſcordiæ, quo nullum magis placet ſathanæ, labefactari, & diſſolvi non ſinatis: ſed potius, ut per virtutem concordiæ, qua nihil magis terret tumultuoſam pravitatem Dæmonum, roboretur & confortetur, omni ſollicitudine & diligentia efficaciter intendatis. Quod ſi latera ejus concutiuntur, & columnæ colliduntur, reſtat, ut corruat, quicquid fuerat ſuper ædificatum. Quod ſi Sacerdotium Regale, & Regnum Imperiale columnas dixero, veritati conſentio, & Sanctorum auctoritatibus non contradico: quarum ſi altera corruerit, reliqua importabili depreſſa onere non ſtabit. Gladius enim ſpiritualis & ſecularis ſibi invicem mutuo ſuffragantur: quorum alterum cum Petrus exemit, & Malcho auriculam dextram amputavit, juſſus eſt mittere in vaginam, dicente Domino: *Sinite uſque huc.* Sed quem Petrus pro Chriſto ſauciavit, Chriſtus pro Petro, ut ei exemplum tribueret, mox ſanavit. Pater ſancte! ſcio, quod ſapiens ſicuti paucis innoteſcit, ita & ex paucis multa colligit: attendat ergo prudentis diſcretio, quod quædam particulares Eccleſiæ, a fide & obedientia Romanæ Eccleſiæ jam receſſerunt, quædam plantationes . . . . . . in fide jam nutant, titubant, & vacillant: cui morbo per gratiam Dei poteſtis occurrere, ſi eum Domino Imperatore dignemini concordare, ſicut certiſſime credimus & ſperamus, ad magnum Eccleſiæ commodum militantis & gaudium triumphantis.

Ex Codice MS. Moguntino deſcripſit Cl. Schannat. b. m.

SYNODUS HALBERSTADENSIS
ANNO CHRISTI MCLXXXVI. URBANI III. PAPÆ II. FRIDERICI I. REG. XXXV. IMP. XXXII.

Theodoricus Epiſcopus confirmat fundationem & dotationem Canoniæ S. Thomæ Præmonſtratenſium, in introitu Halberſtadii ſitæ, cum conſenſu capituli in PLENA SYNODO.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO THEODERICUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS,

QUoniam dum tempus eſt, operari bonum, Apoſtolo nos exhortante, tenemur, & quæ ſeminaverit homo, hæc eſt metet; tam ſalubri doctrina Apoſtolica,

ſtolica, nec non Divinæ remunerationis amore commoniti, numerum Deo famulantium magno deſiderio augere deſideravimus, ut exinde non ſolum nobis, verum toti etiam Eccleſiæ Halberſtadenſi ſalus & miſericordia augeatur a Domino.

Ea propter Viros ſanctæ converſationis & probatæ Religionis *de Ordine* videlicet *Præmonſtratenſium*, in Eccleſia B. Thomæ Martyris, ad introitum civitatis noſtræ in parte Septentrionali conſtructa, ad ſerviendum inibi Deo, & B. Dei Genitricis MARIÆ, ac Sancto Thomæ Martyri, inſtituere decrevimus. Ad quorum ſuſtentationem, & omnium ibidem Deo famulantium, pro remedio animæ noſtræ, & omnium anteceſſorum noſtrorum, & ſucceſſorum, DEO omnipotenti, & Beatæ MARIÆ perpetuæ Virgini, ac *Sancto Thomæ* Martyri obtulimus Capellam noſtram *in Oſcherſleve* ſitam, tam multo tempore deſertam & neglectam, cum omnibus bonis ad eam pertinentibus; ut quod ibi multis diebus ob incuriam neglectum eſt, hic per Dei miſericordiam ſuppleatur, & in melius reformetur. Præterea de bonis, quæ *Robertus, Miniſterialis B. Stephani*, a nobis in beneficio tenuit, duos manſos videlicet *in Oſcherſleve* cum decima, & Advocatia, & duas decimas, unam in Emerstibe & alteram in Ovelde nobis reſignata, de ipſius petitione pro ſalute animæ ſuæ, & filii ſui Cunradi, & uxoris ſuæ Ammecke, præfatæ Eccleſiæ videlicet B. MARIÆ Dei Genitricis, & S. THOMÆ Martyris contulimus. Hanc itaque donationem, de conſenſu Fratrum noſtrorum majoris Eccleſiæ factam & approbatam, ut rata maneat ſemper & inconvulſa, auctoritate Dei Omnipotentis, & B. Petri Principis Apoſtolorum, noſtro quoque banno confirmamus, & chartam hanc inde conſcriptam ſigilli noſtri impreſſione conſignavimus.

Actum eſt anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXVI. Indict. IV. *Ante Cœnam Domini, in plena Synodo* Halberſtad celebrata, in nomine Dei Amen.

Hujus rei teſtes ſunt: Anſelmus Major Præpoſitus, Fridericus Diaconus, Conradus Camerarius, Geroldus Diaconus, Gevehardus Sacerdos, Fridericus Subdiaconus, Burchardus Diaconus, Ludolphus Diaconus, Albertus Magiſter, Conradus Diaconus, Hermannus Præpoſitus S. Joannis in civitate, Hermannus Præpoſitus in Hamersleve, Jordanus Præpoſitus in Scheninge, Theodericus Abbas in Uſeneburg, Reimoldus Abbas in Huisburg, - - - Abbas in Wimedeburg, Hauldus Abbas in Luttere. *Laici nobiles*: Hoyerus de Woltrigerode, Ludolphus Advocatus, & Wernerus frater ejus, & Sifridus Patruus ipſorum, Comes Henricus de Blanckenburg, Fridericus de Regenſtein, Erwinus de Badenleve, Fridericus de Widescorp. *Miniſteriales Cæſarius*, Henricus & Herwicus de Eiſenſtede, Hugoldus Præfectus, Fridericus de Quenſtide, Bertoldus de Horedorf, Alvericus Camerarius &c. &c.

Leuckfeldt in Antiquitatibus nummariis Halberſtadenſibus pag. 94.

URBANI III. hortatoria ad Archi-Epiſcopum Colonienſem, ut Synodo Leodienſi interſit, celebrandæ ab Albanenſi Epiſcopo S. Sedis Legato.

ILla profecto circa Eccleſiæ, ac Imperii Romani negocium vigilamus ſolertia, ut quamquam aliorum emergentium undique, graviterque urgentium, multitudine occupemur; nunquam tamen erga illud tanquam præcordiale nobis, intendere ardenti meditatione ceſſemus.

Attendentes itaque plurimum opportunum, aliquos de latere noſtro ad partes Alamanniæ pro negotio ipſo dirigere, ut eo plus roboris ſuſcipiat & favoris, quo potiorum conſilio & auxilio ſenſerit ſe juvari; prævidimus, de fratrum noſtrorum conſilio, illuc venerabilem fratrem noſtrum Albanenſem Epiſcopum, virum eminentis ſcientiæ, converſatione honeſta, & conſilii maturitate præclarum, magnum ſiquidem & nobile Eccleſiæ membrum, & in ſublimiorum negotiorum executione probatum, propter hoc ſpecialiter deſtinare.

Ideoque diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta diſtinctè præcipiendo mandamus: *Quatenus quarta Dominica poſt Feſtum Reſurrectionis Dominicæ* proxime venturum, apud Leodium perſonaliter, vel per ſpeciales & ſolennes nuntios adeſſe, ceſſante qualibet excuſatione, procures, paratus prædictum Epiſcopum, quem illuc commiſſo ſibi plenæ legationis officio, dirigimus, honorifice ac reverenter ibidem recipere, ipſius humiliter audire mandata, & efficaciter adimplere, ſciturus, quod quicquid ordinaverit & ſtatuerit, ratum & firmum habebimus. &c.

Ex codice MS. Vaticano N. 6365.

Urbanus III. Papa electus MCLXXXV. cum Friderico I. committitur, dum hujus filium Henricum VI. coronare renuit.

Gregorius VIII. Papa anno MCLXXXVII. electus, non minus Friderico I. infenſus dicitur.

Bulla cruciata contra Fridericum Imperatorem cum indulgentia ſimili illi, quam terram ſanctam recuperaturi crucis ſignaculum recipientes, lucrantur.

ETſi ad defenſionem Catholicæ Fidei & Eccleſiæ libertatis, omnes, quos Chriſtiana diſcernit religio; tamen Eccleſiaſtici tam religioſi, quam ſæculares, & præſertim Eccleſiarum Prælati, ad id eo amplius ſunt aſtricti, quo ad Dominicæ ſortis participium ſpecialius evocati, gravius Jeſu Chriſti provocari debent injuriis, & contra perſecutores Eccleſiæ ſponſæ ſuæ vehementius commoveri.

Præ cunctis autem Tyrannis Fredericus, quondam Romanorum Imperator contra Deum & prædictam Eccleſiam perſecutionis arma inceſſanter & potenter exercet, qui quanto celſiori dignitate hactenus, ipſa Eccleſia operante, præfulſit, tanto in eam crudeliori animadverſione deſævit; vires potentiæ ſuæ adverſus illam nefanda mentis adverſitate convertens, acuendo in interitum ejus gladium, quem (*) ipſa contra ſuos vibrandum acceperat inimicos.

Ideoque diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus univerſos Eccleſiarum Prælatos Alamanniæ, Daciæ, ac Poloniæ, attente moneas, & inducas; ut (conſiderato diligenter, quot tribulationum malleis idem Fredericus non ſolum Eccleſiam, ſed etiam fere totum Chriſtianum populum flagellavit, & quamdiu in viros Eccleſiaſticos virus ſuæ feritatis effuderit, quod ſæviori continuo furiat rabie contra eos: propter quod efficax ſuper iis convenit remedium adhiberi, ad tuendas fidem, & libertates prædictas contra ipſius perfidiam) ferventibus animis exurgentes adverſus eundem Fredericum, omneſque fautores ipſius, crucis ſignaculum de Divino & noſtro auxilio ſperantes, aſſumant, & tam per te, quam Eccleſiarum Prælatos, alioſque religioſos, & ſæculares prædictarum Alamanniæ, Daciæ & Poloniæ, quos ad hoc idoneos eſſe noveris, proponens, juxta datam tibi a Deo prudentiam, per eaſdem Alamanniæ, Daciæ & Poloniæ partes fidelibus verbum crucis, eos quod penſantes attente jam dicti Frederici deteſtandam nequitiam, contra ipſum ſuſcepto hujuſmodi ſignaculo, celeriter & viriliter ſe accingant, ſtudioſis & ſedulis exhortationibus inducere non poſtponas; nos enim, de omnipotentis Dei miſericordia confiſi, ex illa, quam licet nobis indignis, Deus ligandi, atque ſolvendi contulit poteſtatem, omnibus, qui laborem iſtum in propriis perſonis ſubierint, ac eis, qui non in propriis laboraverint, ſed in ſuis dumtaxat ſumptibus juxta facultatem & qualitatem ſuam, idoneos deſtinabunt bellatores, illam ſuorum peccatorum, de quibus veraciter corde contriti, & ore confeſſi fuerint, veniam indulgemus, ipſoque illo privilegio, eaque immunitate gaudere volumus, quæ terræ ſanctæ ſuccurrentibus in generali Concilio (*a*) ſunt conceſſa. &c.

Ex codice MS. Vaticano N. 6360. deſcripſit Cl. Schannat. b m.

(*) *fors:* ab ipſa. (*a*) Anno 1095. Claromontano & in Lateranenſi 1122.

Poſt hanc encyclicam Invitatoriam fuere varii Conventus Coloniæ, Moguntiæ, Treveris, Leodii, ab Henrico Albanenſi celebrati pro cruce ſignandis Germanis.

Cæſarius Heiſterbacenſ. Miracul. Lib. IV. Cap. 79.

Fiſen Hiſtoriæ Leodienſis Lib. XI. pag. 412.

SYNO-

SYNODUS TREVIRENSIS MOSOMI

Anno Chriſti MCLXXXVII. Gregorii VIII. Papæ I. Friderici I. Regis XXXVI. Imp. XXXIII.

IN DIOECESI REMENSI HABITA.

SUMMA. Folmarus Archi-Epiſcopus Trevirenſis, qua Legatus Apoſtolicus, Synodum in Remenſi Provincia celebrat, & ſubditos ſuæ Provinciæ, ſibi non parentes, excommunicat.

FOlmarus ab incepto non deſiſtens, legationem Apoſtolicæ Sedis per nuntios impetravit, ut facta ſua majorem, auctoritate ſummi Pontificis fortirentur vigorem. Accepta igitur ſuæ voluntatis plenitudine, ſtatim Trevirenſibus & ſuffraganeis Eccleſiis Concilium indixit apud Moſomum caſtrum Archi-Epiſcopi Remenſis, qui eum eo tempore manutenebat, & ſolatium & per ſe, & ſuos, in multis exhibebat.

Univerſi itaque tam Clerici, quam Prælati ſuffraganearum Eccleſiarum, & plurimi Paſtores Eccleſiarum de Archi-Diaconatu, qui inter Treverim & Ivodium caſtrum conſtitutum eſt, timentes ordini ſuo, ad Concilium iſtud, antecedente eos Metenſi Epiſcopo, Dominica, qua cantatur *Invocavit* convenerunt: Petrus vero Tullenſis, & Henricus Virdunenſis Epiſcopi, appellatione interpoſita, non venerunt. Venerunt autem & multi tam Magiſtri, quam Clerici de Francia: inter quos etiam Epiſcopi, animantes eum, ut auctoritatis ſibi conceſſæ poteſtate uteretur, & ſubditos ſuos a ſubjectione reſilientes, cenſura Eccleſiaſtica coherceret.

Horum ergo ſuffragiis animatus, I. Prælatorum quoſdas, & Clericorum Trevirenſium excommunicavit. II. Quoſdam ab officio & beneficio ſuſpendit. III. Quoſdam vero ſine ſpe veniæ depoſuit. IV. Petrum etiam Tullenſem Epiſcopum excommunicavit. V. Henricum Virdunenſem ultro ſe offerentem ab Epiſcopatu depoſuit, & ſic in abſentes graſſatus, non convictos, neque confeſſos, damnavit. Hæc ergo cauſa malorum iracundiæ fomitem miniſtravit, & indignationem Imperatoris contra eum magis ac magis accendit.

Geſta Trevirorum apud Illmum Honthemium Prodromi Parte poſteriore pag. 290.

1181. 25. Maji defuncto Arnoldo, Archi-Epiſcopo Treverenſi, Clerus Trevericus Rudolphum Præpoſitum, populus vel nobilitas Folmarum Archi-Diaconum eligit.

Fridericus I. Imperator utrumque citat ad ſuum tribunal, ſchiſmatis ſopiendi ergo: Rudolphus comparet, & veſtitur a Cæſare.

Folmarus a Cæſare Romam appellat, ſpecie declinandi laici judicii.

1185. 25. Novemb. Romam veniens Lucio III. jam mortuo, ab Urbano III. Mediolanenſi, qui Friderico infeſtior erat, excipitur & auditur.

Licet Cardinales differendam cauſam cenſerent, metu ſchiſmatis, & Cæſaris, qui Rudolphi partes tueri videbatur; Papa nihilominus Folmarum primò Cardinalem dicit, (a) mox Archi-Epiſcopum conſecrat, & Treverim remiſſum Legatum Sedis Apoſtolicæ creat per Treverenſem & Remenſem Provincias.

Hac dignitate fretus intra Diœceſim Remenſem Moſomi Concilium indicit, proximâ Quadrageſimâ.

Bertramus Metenſis illic comparuit cum Prælatis variis: ſed nec Petrus Tullenſis, nec Henricus Virdunenſis comparuerunt.

Magnum Chronicon Belgicum. Arnoldus Lubecenſis Lib. III. Chronici Slavorum. Vaſſenburgius in Gallia Belgica. Chronographus Aquicinctinus. Browerus in Annalibus Treverenſibus.

Synodographos hujus Moſomenſis Synodi non meminiſſe, annotat Pagi Critices ad h. ann. N. IV.

(a) Folmarus Cardinalis ſub hoc titulo ignotus eſt in Catalogis Cardinalium.

GREGORIUS VIII. EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI F. TREVERENSI ARCHI-EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

PRopoſitum vincit effectus; & ſupervenientes cauſæ ſæpe compellunt mutare, quod firma diſpoſitum fuerat voluntate. Nec locus ex hoc reprehenſioni relinquitur, cum Salomon dicat: *Omnia tempus habent, & tempus loquendi & tempus tacendi.* Ex hoc ſiquidem eſt, quod Eccleſia Dei ſua interdum variat pro filiorum neceſſitate inſtituta, & cohibet aut differt ſæpe vindictam, quam quieto & pacato tempore ſtatuerat exercendam, juxta hoc, quod Salomon dicit: *Sapiens videns malum declinat; ſtultus tranſilit confidenter.* Hæc vero cautela, etiamſi alio tempore potuerit intermitti, hoc vero tempore tanto circumſpectius eſt tenenda, quanto ex caſu orientalis Eccleſiæ in majore tribulatione videtur Chriſtianus populus conſtitutus. Nec facile patet ex humana infirmitate ſucceſſus, niſi ad hoc magnorum Principum corda contigerit ex Sancti Spiritus inſpiratione moveri. Ex eo ſiquidem eſt, & ex aliis multis cauſis, quod nos corda ſublimium Principum & Eccleſiæ defenſorum, Imperatoris ſcilicet & filii ejus ad bonum volentes per humilitatem Eccleſiæ provocare, in bona cum ipſis manſuetudine ducimus ambulandum, & non tam contra eos humanum requirendum auxilium, quam Divinum, ſi debitam quod non credimus, Eccleſiæ reverentiam decreverint ſubtrahendam. Proinde quod tua fraternitas a Domino Urbano prædeceſſore noſtro recedens, & Provinciæ Trevirenſis fines attingens durius, quam e re viſum fuit, ſe cepit in Epiſcopos & perſonas alias exercere, & cum in ſcandalum multos miſerit, paucos ad ſe provocavit in gratiam, nos ex conſueto Sedis Apoſtolicæ moderamine providere volentes, cum aſperitate tua multorum a te facias animos alienos, & tandem ipſam etiam cenſuram Eccleſiaſticam, ſi ſervata non fuerit, contemtibilem reddas; literis tibi præſentibus inhibemus, ne ad excommunicationem, vel depoſitionem perſonarum Treverenſis Provinciæ ſine conſcientia & licentia noſtra procedas; ſed ita in omnibus modeſtiam teneas, ut ex animoſitate aliqua vel indignatione præterita Eccleſiæ cauſam & tuam non facias graviorem. Cum eterim non prorſus ignores, quid nobis ſuper negotio tuo viſum fuerit a principio; bene, ſicut credimus, tibi proſpicies, ſi talem te in omnibus exhibere cures, ut ſiniſtram de te habere opinionem minime debeamus. Datum apud Forum novum II. Kal. Decembris. Indict. VI.

Ludewig Reliq. MSS. Tom. II. pag. 428. *hanc Gregorii VIII. Epiſtolam ſervavit. Ex quo Manſi Tom. II. Supplem. p.* 719.

Clemens III. miſſo Legato in Germaniam utrumque Treverenſem, Folmarum a Papa, Rudolfum ab Imperatore hactenus defenſum, Archi-Epiſcopatus obtinendi ſpe exuit Anno 1189. Folmarus in Angliam profectus, ibidem obiit.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXXVII. GREGORII VIII. PAPÆ I. FRIDERICI I. REGIS XXXVI. IMP. XXXIII.

SUMMA. Philippus Archi-Epiſcopus Colonienſis in Synodo Provinciali confirmat Domus Steinfeldenſis Canonicorum Præmonſtratenſium Bona & Parochias.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.

PHILIPPUS, DEI GRATIA, S. COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, ET APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, FIDELIBUS DEI IN PERPETUUM.

DIvina miſericordia, quæ in regendis Eccleſiis curam Paſtoralem noſtræ impoſuit diligentiæ, hæc a nobis exigit, ut Eccleſiæ & Monaſteria per nos

nos accipiant juſtam detenſionem, & debitæ confirmationis (*a*) robur. Ea propter, ne temporis antiquitas eorum deleat memoriam, quæ ſecundum Deum & ob piam cauſam facta inveniuntur; placuit nobis, ut hæc charta conſcriberetur ad munimentum eorum, quæ a pluribus annis, & quiete, religioſa domus Steinfeldenſis poſſidere meruit, & poſſedit. Speramus enim per Dei gratiam, quod ſcripti hujus inſpectio, cum ad poſterorum notitiam veritas fuerit perducta, Eccleſiæ prænominatæ proderit, & eorum, qui præſumunt, quod non debent, cohibebit temeritatem. Notum itaque Dei de fidelibus, quod domus Steinfeldenſis, a multis annis quiete omnimoda (*b*) hæc bona poſſedit: Baptiſmalem videlicet Eccleſiam in atrio ſuo ſitam, cum omnibus decimis ſuis, & infra terminos ejuſdem Baptiſmalis Eccleſiæ Parochialis cenſum undecim Marcarum, ſingulis annis ſolvendarum. Villam Wehi (*c*) totam cum Parochia, & omnibus decimis ejus; Ripidorff (*d*) Parochiam cum omnibus decimis ejus. Villæ Berendorp medietatem cum Parochia & omnibus decimis ejus. Vineas juxta Moſellam in his villis, Crove, Rezre, Edeger, Pulſtirdorp: & in aliis villis Arwibe, Hemmingishoven, Wadenheim, Lantyrhomyltheim, Bacheim, Byrgele, Guntersdorp, Franchene, Waildorp: etiam vineas in villa Friſene, Curiam unam Wilrescheys cenſum triginta duorum ſolidorum, Strithagen, curiam unam Sleytholz. Cenſum ſexdecim ſolidorum Hezſtern ſuos manſos; Reytbach curiam unam; Netterscheim cenſum viginti novem ſolidorum. Marmagen curtem Dominicalem cum XII. manſis. Herle cenſum decem ſolidorum, Walebure Curiam unam, Wahlen quinque manſos, Lutgenrode curiam unam. Igeze cenſum ſexdecim ſolidorum. Gorgindorp cenſum duarum Marcarum, Miſteden ſenſum ſexdecim ſolidorum. In Tulpeto curiam unam, Beſſenich curiam unam, Bulenheim curia n unam cum omnibus earum pertinentiis mobilibus & immobilibus, areis, ædificiis, mancipiis, agris, terris cultis & incultis, ſylvis, vivariis, torrentibus, molendinis, annuiſque reditibus, quæ vel fratres prædictæ domus emerunt, vel fideles pro ſua devotione obtulerunt. Iſta, quæ fideliter ſunt enumerata, religioſa domus ſæpe nominata in ſua poſſeſſione quieta a multis annis habuit. Et ideo authoritate Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Petri & Pauli, & noſtra diſtricte præcipimus, ne aliquis præſumat, hæc uſurpare, vel in læſionem Eccleſiæ ab Eccleſia alienare. Si vero aliquis ſalutis ſuæ immemor, & juſtitiæ inimicus, contra noſtrum præceptum venerit, Eccleſiam ſuam in bonis lædendo, anathematis vinculo ſit ligatus, nec abſolvi mereatur, niſi injuſte ablata, juſte reſtituerit, & ab hujusmodi violenta præſumptione manum cohibuerit, & animum. Hæc charta ad ſubſidium religioſe Deo ſervientium noſtra authoritate eſt conſcripta, & data Coenobio Steinfeldenſi, *in Synodo Colonienſi* in præſentia ipſorum (*e*) & totius Cleri, Nobilium & Miniſterialium, anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXVII. Epiſcopatus noſtri anno XX. regnante Glorioſiſſimo Romanorum Imperatore Friderico, anno regiminis (*f*) ejus XXXVI. Teſtes hujus rei ſunt, qui in eadem Synodo fuerunt: Radulfus Epiſcopus Leodienſis, Hermannus Epiſcopus Monaſterienſis, Baldewinus Epiſcopus Trajectenſis, Dytmarus Epiſcopus Myndenſis, Arnoldus Oſnabrugenſis (*g*) Bruno majoris Eccleſiæ in Colonia major Præpoſitus, Adolphus major Decanus, Lotharius Bonnenſis Præpoſitus, Radulſus Magiſter ſcholarium (*h*) Majoris Eccleſiæ in Colonia. Wilhelmus Comes Juliacenſis, Engelbertus Comes de Berge, Henricus Dux, Theodoricus Comes de Ara.

Illmus Stivagienſis Tomo II. Annal. Præmonſtrat. pag. DXXIII.

§. II.

IN eadem Synodo cum Cleri Primoribus conſultat, quemadmodum irato Friderico I. Imperatore, & in Diœceſin Colonienſem vaſtandam irrupturo, vim vi repellat.

Cauſæ diſcordiæ inter Fridericum I. Im-

(*a*) defenſionis *alia Lectio.* (*b*) omnia (*c*) Were
(*d*) Ripstorff (*e*) Priorum, *loco* ipſorum, & *recte.*
(*f*) Regni ejus (*g*) Oſſinburgenſis (*h*) Scholarum

Imperatorem, & Philippum Archi Epiſcopum Colonienſem, ante ſemper familiariſſimum & fideliſſimum amicum, ex Colloquio utriusque jam ſupra allegato, & ex Scriptoribus coævis hæ erant.

Philippus Archi-Epiſcopus pro libertate Eccleſiarum Germaniæ fortiſſime ſtabat, & obſiſtebat libere Imperatori, ne demortuorum Epiſcoporum bona Fiſco Cæſareo vendicaret. Ob quam cauſam Urbanus III. eundem Legatum Apoſtolicum conſtituit.

Altera cauſa eſt, quod Bertramum Metenſem Epiſcopum, Folmari Treverenſis Archi-Epiſcopi fautorem, & ideo de ſede ſua a Friderico I. pulſum, Coloniæ ſuſcepiſſet exulem, eique vel in Eccleſia S. Gereonis, vel ad Ss. Apoſtolos nutrimenta ſuppeditaſſet.

Godefrid. Monach. Pantaleon.

Gregorius VIII. Henrico, Albanenſi Cardinali, Leg. S. A., ut ad Concilium Leodienſe accedat, & pro libitu Romam redeat.

Licet de mandato noſtro accedas *Leodium*, celebraturus ibidem Concilium cum Prælatis, & cæteris Magnatibus Alamanniæ, quibus, uti inibi convenirent, per noſtras duximus literas injungendum, tibique plenæ Legationis officium committimus, tuo tamen arbitrio relinquimus, ut eodem celebrato Concilio, ad nos, ſi volueris, & perſonæ tuæ ſaluti expedire cognoveris, libere revertaris, nullis contrariis literis, ſi quæ tibi a Sede Apoſtolica transmittantur, obſtantibus.

Ex codice MS. Vaticanæ Bibliothecæ No. 6365. deſcribebat Schannat. b. m.

CONVENTUS LEODIENSIS

ANNO CHRISTI MCLXXXVIII. CLEMENTIS III. PAPÆ I. FRIDERICI I. REG. XXXVII. IMP. XXXIV.

Henricus Albanenſis Epiſcopus ad Cæſarem in Germaniam miſſus, ex itinere *Leodium* venit, & agnita morum labe, in vitia, ſacrorumque præſertim licitationem tanta vi dicere aggreſſus eſt, ut omnes paſſim beneficia ſua Eccleſiaſtica exuerint, eique commiſerunt diſtribuenda pro libitu. Tantæ ac tam feriæ mutationi illacrymans pius miſericorsque Legatus, aliis beneficiis donavit, quotquot ſuis ſe abdicarant: ita maxima uno tempore fuit animorum, Collegiorumque converſio.

In primis Epiſcopus Radulfus ipſe inſigni pœnitentiæ documento ſumpta palam cruce, militiam ſacram profeſſus eſt, abiitque Comes Federico Barbaroſſæ in Aſiam. Radulfo multos Eccleſiaſticorum, nobiliumque Leodienſium ſocios expeditionis fuiſſe, indubitatum eſt, partemque fuiſſe nobilium victoriarum, quas Cæſar de Turcis reportavit.

Foullon. Hiſtoria populi Leodienſis p. 284.
Fiſen Hiſtoriæ Leodienſis Lib. XI. p. 412.
Albericus Monachus trium Font. in Chronico ad h. a.

Archi-Epiſcopus Colonienſis conſtituitur Legatus Sedis Apoſtolicæ in negotio contra Fridericum.

ARCHI-EPISCOPIS ET EPISCOPIS, AC ALIIS ECCLESIARUM PRÆLATIS IN THEUTONIÆ REGNO CONSTITUTIS, AD QUOS LITERÆ ISTÆ PERVENERINT, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Negotium Dei & Eccleſiæ, quod in Theutoniæ partibus agitur, cupientes ad exitum pervenire felicem, Fratrum noſtrorum conſilio providimus, ut cum Venerabilis Frater noſter *Archi-Epiſcopus Colonienſis*, tanquam vir probatæ devotionis & fidei, ſuper iis, quæ ſpectant ad ipſius honorem Eccleſiæ, ſe olim attentum & vigilem ſtuduerit exhibere, Legationis officium in favorem ipſius negotii committeremus eidem. Quia vero decens & dignum eſſe dignoſcitur, ut ſitis ad hoc ſolliciti, per quod pia intentio ſedis Apoſtolicæ in hac parte, Deo propitio, proſpe-

proſpere ac propere valeat adimpleri, univerſitatem veſtram rogandam duximus, & movendam per Apoſtolica vobis ſcripta diſtricte præcipiendo mandantes, quatenus eundem Archi-Epiſcopum, *tanquam Apoſtolicæ Sedis ejusdem Legatum*, verbis & operibus honorantes, ſibi ſuper ipſo negotio, ſicut efficacius poſt ſcriptis pro Divina & noſtra reverentia intendatis, ac procurationes debitas liberaliter impendatis eidem &c.

SYNODUS DIOECESANA LIBNIZENSIS,

AB ADALBERTO II, SALZBURGENSI ARCHI-EPISC. CELEBRATA, Anno Chriſti MCLXXXVII. Gregorii VIII. Papæ I. Friderici I. Reg. XXXVI. Imp. XXIII.

In qua ortum inter Admontenſes, & Plebanum de Libniz, diſſidium componitur, aliaque in favorem eorundem Admontenſium peraguntur.

NOverint univerſi: quod *Rembertus* Plebanus de Libniz, diutinæ liti, quam adverſus Admontenſe Clauſtrum ſuper capella Sancti Nykolai Mokirnowe moverat, & per Litteras ad diverſos Judices a Sede Apoſtolica impetratas, frequenter ad Judicium provocaverat, tandem viſo privilegio ſanctæ recordationis *Eberhardi*, Archi-Epiſcopi, & juſtitia Monaſterii plenarie cognita, in præſentia Domini *Adilberti*, Salzburgenſis Archi-Epiſcopi, & *Prælatorum, ac totius Capituli Libniz in menſe Decembrio* celebrati, *Anno Incarnationis Domini MCLXXXVII. Indict. VI.* (*a*) renuntiavit, & eosdem Fratres Admontenſes in pace præfatam Eccleſiam ſpontanea voluntate poſſidere permiſit; in prænotato denique Capitulo, prædictum beati Eberhardi Archi-Epiſcopi privilegium (*b*) publice in audientia Cleri recitatum, a ſupradicto Adilberto Archi-Epiſcopo, conſenſu Prælatorum, & Cleri, qui aderant, eſt approbatum & confirmatum.

§. II. *Plebem in Liſſenich & in Palta cum jure Plebeſanarum Eccleſiarum dat per concambium Admontenſibus.*

PRæterea idem Archi-Epiſcopus Eccleſiam S. Mariæ Magdalenæ, & domum Hoſpitalem Friſaci, quæ Privilegiis & Traditionibus Anteceſſorum ſuorum Admuntenſi Cœnobio confirmatæ fuerant, a Domno *Iſenrico* Venerabili Abbate, cum aſſenſu totius Congregationis, ſuſcipiens, easdem Canonicis Friſacenſibus donavit; Plebem vero in Liſſenich, & plebem in Palta, cum omni jure Plebeſanarum Eccleſiarum, Fratribus Admuntenſibus in concambio tradidit *in Capitulo noſtro Libnitz, & denuo anno* 1190. *in Synodo Louffen.*

Teſtes: Perchtoldus, Abbas Ozziacenſis.
Ulricus, Abbas Milſtatenſis.
Wilhelmus, Abbas Runenſis.
Gotfridus, Abbas Uttrigenſis.
Wernherus, Præpoſitus Sekowienſis.
Pernhardus, Præpoſitus Vozowenſis.
Philippus, Præpoſitus Richerſpergenſis.
Marſilius, Præpoſitus Boumbergenſis.
Ekkihardus, Præpoſitus de Solio.
Ortlieb, Archi-Diaconus de Viſcah.
Meinhalmus, Archi-Diaconus de Volckimarckt.
Hermannus, Archi-Diaconus de Ortenbach.

Hi

(*a*) *corrige* Indictione V.
(*b*) Statim ſubjungetur Privilegium Eberhardi Archiepiſc. Salisb. de 1160. apud Louffen de eadem donatione.

Hi quoque Plebani:

Odalricus, de Hartpaeh.
Liutoldus, de Widis.
Chunradus, de S. Floriano.
Hiltibrandus, de Strazkaneh.
Henricus, de Graze.
Henricus, de Merin.
Henricus, de Polan.
Adilbero, de Rutkerspach.
Chalohus, de Cradwin.
Liutoldus, de Murecke.
Ortwinus, de Waltherſtorff.
Eberhardus, do Nuwenkirchen.
Wolfferus, de Flatze.
Hiltipoldus, de Hitpach.
Truoto, de Dechanschirchen.
Geroldus, de Murce.
Joannes, de Wanſtorff.
Pernhardus, de Peltz.
Petrus, de Moſchircken.
Eberhardus, de Piber.
Henricus, de Laznich.
Henricus, de Gruskarn.
Sigwinus, de Capella.
Perchtoldus, de S. Andrea.
Henricus, de Lavent.
Wernhardus, de St. Ruperto, & alii plures.

Ex veteri Chartario Cœnobii Admontenſis deſcripſit Cl. Schannat. l. m.

§. III. In hac Synodo prælectum fuit Privilegium Eberhardi Archiepiſc. Salisburgenſis anno 1160. *datum Admontenſi Monaſterio. Confirmatorium Donationum factarum eidem Monaſterio & Prædeceſſoribus Salisburgenſibus Archiepiſcopis Gebhardo, Tyemone, Cunrado ibidem retractatarum, & regalium Imperii ab eodem cœnobio poſſeſſorum.*

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO EBERHARDUS, DEI GRATIA, SALZPURGENSIS ARCHI-EPISCOPUS.

QUia pro inſtabilitate vitæ humanæ multa ſomno oblivionis ſopiuntur, ideo quæ a nobis juſte & rationabiliter fiunt, ne poſt hac in aliquem dubietatis vel diſceptationis ſcrupulum deducantur, ea litteris mandata, poſteris illæſa transmittere non inutile judicamus. Itaque notum facimus cunctis fidelibus tam futuris quam præſentibus, quod nos aſſenſu & petitione venerabilis fratris noſtri Romani Gurcenſis Epiſcopi & fratrum noſtrorum Salzburgenſis Eccleſiæ Canonicorum, ſed & Miniſterialium noſtrorum S. Rudberti conniventia, quædam beneficia Admontenſi Cœnobio a prædeceſſoribus noſtris B. memoriæ Gebhardo, Tyemone, Chunrado impenſa, præſentis ſcripti pagina confirmamus, nonnulla etiam eorundem conſilio Pontificali auctoritate ſuperaddimus. Primo igitur, quæ ex prædictorum Pontificum ſeu noſtra donatione Monaſterium ipſum in prædiis ſeu decimis in præſentiarum poſſidet, quæ vel in privilegiis ipſorum continentur vel poſt indulta privilegia Cœnobio accreverunt, quæ nihilominus ſubtili retractatione diſcuſſimus, auctoritate Dei Omnipotentis & noſtra ſtabilimus & confirmamus. Inter quæ in valle Admontina Patellas ſalis, quas prædeceſſores noſtri contulerunt, ſed & ubicumque in poſſeſſione Cœnobii, veræ, ſalis ſeu ferri, aut argenti vel cujuslibet metalli, fodinæ reperiri poterunt, quæ de Regalibus Imperii, Salzburgenſis Eccleſia hactenus quiete poſſedit. Sicut ex conceſſione Pontificum præſcriptorum primitus ea fratres Admontenſes poſſederunt, & nos eis ex aſſenſu Domini Imperatoris Friderici Auguſti Sereniſſimi, concedimus & ſtabilimus. In eadem valle præconium totum & omne jus, quod Salzburgenſis Eccleſia primitus ibi habuit, a temporibus Hemmæ Comitiſſæ, quæ vallis ejuſdem maximam partem cum aliis prædiis ad cœnobium ibidem fundandum S. Rudberto temporibus Domini Odaldwini Archi-Epiſcopi contradidit, & nos Abbati & fratribus potenti manu & plena jurisdictione ſtabilimus, ut nullus advocatorum vel aliorum judicum, quicquam ſibi juris præter voluntatem & petitionem Abbatis & fratrum ibidem vendicet. Ad hæc in oppidis noſtris, ubi forum habemus, ſed & apud *Cluſam* juxta Werwen liberum jam dictis fratribus tranſitum concedimus, & ne in eiſdem locis

locis telonei exactione graventur, indulgemus.

Præterea ſtatuimus, ut ſecundum tenorem & jus fundationis ejuſdem Admontenſis Eccleſiæ, & ſicut par ſententiam Imperatoris curiæ nobis coram poſitis, adjudicatum eſt, Advocato Monaſterii non liceat de Advocatia bonorum ejuſdem Eccleſiæ quemquam inbeneficiare, ſed fideles & amicos ſuos, Divinæ remunerationis intuitu & ipſius dilectionis reſpectu, tutores ac defenſores Monaſterii inſtituat, inſuper ut nec ipſi Advocati nec fideles eorum, placita, Bannos, modios vel pecudes a fratribus ipſis vel hominibus eorum exigant, quoniam aliorum beneficiorum utilitatibus a Salzburgenſi Eccleſia id eis eſt recompenſatum.

" Sane ex auctoritate creditæ nobis a Deo diſpenſationis capellas duas baptiſmales in prædiis Monaſterii ſitas, ſcilicet ſupra *Zozzen* & apud *Mukkernowe* cum omni jure ſuo, dote videlicet & clave Eccleſiæ & cum decimis ad eas pertinentibus, Eccleſiæ *S. Blaſii* perpetuo confirmamus; primam earum ex mandato noſtro a venerabili fratre noſtro Romano Gurcenſi Epiſcopo dedicatam, jam dicto Cœnobio cum jure Sacerdotali tradidimus, ut videlicet homines inter duos rivos *Cortſiz* & *Zlatowe* conſiſtentes, Baptiſma, ſepulturam, abſolutionem, pœnitentiam, cœteraque Divina a Sacerdote, qui per Abbatem in Eccleſia illa fuerit inſtitutus, requirant, & decimas eidem Eccleſiæ perſolvant. Niſi forte Abbas cum Plebano de Gutarche interdum pro tempore & fratrum ſuorum quiete, aliter convenerit, quod tamen in detrimentum Monaſterii non redundet. Alteram Eccleſiam apud *Mukkirnowe* prædeceſſores noſtri baptiſmalem eſſe inſtituerunt, quam rurſus ſub prædeceſſore noſtro, Domino *Chunrado*, *Gotfridus de Wietinge* a jure Parochitano exemit, quodam prædio ſuo Salzburgenſi Eccleſiæ ſuper hoc contradicto, ut Sacerdotem ibidem, quem vellet, haberet, cum omnibus attinentiis & utilitatibus Eccleſiæ. Itaque Prædeceſſorum noſtrorum pro jam dicta capella inſtitutum ad Admontenſem Eccleſiam cum Prædii *Mukkirnowe* traditione manu noſtra derivatum, & nos dilecto fratri noſtro *Gotfrido* Abbati ejusque fratribus jure perpetuo confirmamus, ut ſcilicet dos ipſius Eccleſiæ & decimæ de Prædio Gotfridi ex toto, decimæ quoque ad *Chrotſe* tam de vineis quam de agris ad Eccleſiam ipſam perſolvantur, niſi quod Plebano de ſancto Floriano quatuor acervi frumenti & quatuor avenæ, certa de cauſa exinde perſolventur. Populus etiam, qui eſt ſupra collem & ad *Mukkirnowe* & ad *Chrotſe* ſepulturam & baptiſma & omnem juſtitiam apud Eccleſiam *S. Nicolai* habebit, excepto dumtaxat placito Chriſtianitatis, & judicio ferri vel aquæ, quæ ad Plebanum de *Libniz* ſpectabunt, cooperante Sacerdote de *Mukkirnowe*.

Eccleſiam præterea S. Mariæ Magdalenæ apud domum Hoſpitalem Frieſach, memorato Cœnobio juxta prædeceſſoris noſtri traditionem confirmamus, ut videlicet infirmi, quos ibi contigerit decedere, de familia quoque ejuſdem Eccleſiæ obeuntes, ſepulturam inibi accipiant, liceatque Sacerdoti Monacho, fratribus illic conſiſtentibus libere & plenarie Divina celebrare, ſalva juſtitia Plebeſanæ Eccleſiæ. Similiter Parochiam totam in valle Admontenſi a *Chaiſtrowe* & *Cluſa* montis *Ditmartsperg* itemque a *Cluſa* juxta Paltum & Aneſum uſque in rivum proximum vico Rute. Et ab hinc ex utraque parte Aneſi uſque in flumen *Frodniz* cum omnibus decimis antiquis & novellis, quæ vel Sacerdotis vel Epiſcopi juris, eſſe noſcuntur & cum Eccleſia ſancti *Galli* in ſilva nova, quam nos dedicavimus, & baptiſmalem conſtituimus, atriumq; ejus Poliandrum fecimus, & decimis cunctorum novalium in eadem ſylva cultorum & excolendorum dotavimus, omnesque præterea capellas in ipſa Parochia jam ædificatas, vel ædificandas ſæpefato Monaſterio confirmamus.

" Abbas ergo ejuſdem loci electus, omnia ſupradicta altaria cum ipſa Abbatia de manu Archi-Epiſcopi accipiens, ad arbitrium ſuum & utilitatem libere deinceps eiſdem Eccleſiis Sacerdotes provideat;" Parochiales nihilominus Eccleſias ſcilicet S. Mariæ Magdalenæ apud *Jaringhen* inferius in prædio Monaſterii conſtructam, S. Georgii

orgii ad *Strazganch*, quam fundator Cœnobii Dominus *Gebebardus* Archi-Epiſcopus cum clave & dote & omni jure, quo ſibi ſerviens erat, eo legitime delegavit, & præſentatione Abbatis, ab Archi Epiſcopo inſtituantur, cui nimirum de animarum cura, Abbati autem de temporaiibus debeant reſpondere. In Eccleſia quoque S. Martini ad *Strazganch* quod ſui juris erat, idem prædeceſſor noſter Gebebardus Archi-Epiſcopus Coenobio tradidit. Poſtmodum etiam *Guntherus* Marchio moriens, quod eum jure fundatoris attinebat, cum prædio totaliter illo, contulit. Præterea Eccleſiam *S. Albani* juxta *Enum* a prænotato Archi-Epiſcopo cum omni jure plenarie illo traditam, capellas etiam ad *Tiufenbach & Wenge & Trieben* eidem Cœnobio confirmamus, ita videlicet, ut tam in illis quam in aliis Monaſterii capellis, clavis & atrium fratribus, dos vero cum oblationibus juri cedant Sacerdotis; præter quod dotem Eccleſiæ *Tiufenbach* & Eccleſiam S. Albani cum dote & omni jure cuſtodi Admontenſis Eccleſiæ, ſicut primitus habuit, condonavimus.

Ut ergo hæc Pontificalium donationum memoria cunctis futuris temporibus inconvulſa & illibata permaneat, nos hanc inde cartam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione muniri juſſimus, adjicientes, ut nullus ſucceſſorum noſtrorum hanc noſtræ auctoritatis paginam infringere, & præfatis fratribus factam donationem auferre, minuere, vel abalienare præſumat. Hujus rei teſtes ſunt Dominus *Romanus* Gurcenſis Epiſcopus, *Hugo* majoris Eccleſiæ Præpoſitus, *Heinricus* P. Abbas de Buren, *Ulricus* Præpoſitus de Kyemſe, *Romanus* Gurcenſis Præpoſitus, *Heinricus* Capellanus noſter de Mosburch, *Poppo* de Nywenchirchen, *Rapoto* Comes de Ortinberch, *Sifridus* Comes de Sibnowe. De Nobilibus: *Cuno* de Megelingen, *Adibrammus* de Chamb, *Purchardus* de Stein. De Miniſterialibus Salzpurgenſis Eccleſiæ: *Siboto* de Surburch, *Fridericus* de Petowe, *Fridericus* de Lonsperch, *Liupoldus* de Walde, *Duringus* de Werven, *Chuno* de Sneitſe & filius ejus *Chuno*, *Marquardus* Dapifer.

Actum apud *Loufe* anno Incarnationis Domini MCLX. Indict. X. Regnante Domino *Friderico* Romanorum Imperatore & ſemper Auguſto anno Regni ejus VIII. Imperii vero VI. noſtri autem Pontificatus anno XIII. felieiter. Amen.

Petzius Theſauri noviſſimi anecdotorum Tom. III. P. III. pag. 705. n. 27.
Hanſiz. Tom. I. Germaniæ ſacræ pag. 260. 261. *Summarium hujus Diplomatis Eberbardini profert.*

§. IV. *Adalbertus Archiepiſc. Salisburg. confirmat hoc eodem anno in hâc Synodo Jus fundatorum Eccleſiæ S. Walpurgis in Liesnich Admontenſi Monaſterio, item decimas ex omnibus prædiis ſuis collectas tam Epiſcopalibus, quam Parochialibus, donat cum eadem Eccleſiâ S. Walpurgis cum variis Privilegiis, & vetera Privilegia combuſta aut deperdita renovat in eodem* CAPITULO, *id eſt, Synodo.*

IN Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Sacris prædeceſſorum noſtrorum, ſeu progenitorum veſtigiis inhærentes, quorum devotio ſic divinitatis luce illuſtrata in benefactis perduravit, ut terrenis cœleſtia, tranſitoriis æterna mercarentur.

Ego Sacerdos *Udalricus* S. Martini de Harperch, & *Reinbertus* S. Martini de Libniz Miniſter indignus, fratres Uterini, jus Fundatorum, quod in Eccleſia S. Walpurgis in Liesnich ſita, jure hæreditario & teſtamentario habuimus, *in Admontenſe Monaſterium*, ſecundum tenorem ſubſcriptum, eodem jure perpetuo tradendo tranſtulimus: ne igitur errorem imperitia detegat, aut falſitas veritatem ſubruat, jus præfatæ Eccleſiæ omnibus Chriſtianis duximus ſuccincte revelandum.

Ex Nobili ergo Proſapia ortus Fridizlau cum uxore ſua Zlauva, eandem Eccleſiam in honorem B. Walpurgis in prædio ſuo fundaverunt: quibus ſuccedens Udalricus item nobilis, jure hæreditario ſub privilegii confirmatione tunc

præ-

præſentis Archi-Epiſcopi Salzburgenſis, *decimis ex omnibus prædiis ſuis collectis, tam Epiſcopalibus, quam Parrochialibus*, canonico concambio celebrato, ipſam Eccleſiam ditavit, & a ſubjectione matricis Eccleſiæ, *præter jus Conventum convocandi*, exemit, ita ut proprium Sacerdotem, jus baptizandi, ſepeliendi colonos, qui eidem Eccleſiæ ſolverent, decimas in perpetuum obtineat: ſed quia evagante igne, idem privilegium ex parte combuſtum repertum eſt, Dominus *Reinbertus Decanus* & Miniſter S. Martini in Viſcha patruus noſter, ſupradictorum virorum hæres legitimus, ſicut & nos, idem Privilegium cuidam Monachæ de Goſſe, Perhtæ nomine, cui ejuſdem privilegii tenor notiſſimus erat, reparandum tradidit. Succedente vero tempore, mortua domina illa, privilegium quæſitum non eſt inventum, & ſic portionem decimationum ejuſdem Eccleſiæ, per diſſuetudinem ex maxima parte populus retinuit præter convicina prædia, quæ ex antiqua conſuetudine, Coloni ejuſdem Eccleſiæ uſque ad tempus noſtrum perſolverunt: plebani etiam in Lieſnich, ſi quando ipſam Eccleſiam habuerunt ex diſpoſitione & petitione parentum noſtrorum, ſed & noſtra, poſtmodum ipſam poſſederunt.

Hac denique occaſione neceſſitatis, ne quicquam dubietatis in jure ipſius Eccleſiæ poſſit emergere in futurum, providere volentes, a Domino *Alberto* Salzpurgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopo, ſuper eadem Eccleſia in omne jus priſtinum, quantum ex antiquorum Relatione parentum noſtrorum & aliorum tam Clericorum quam Laicorum cognovimus, privilegium impetravimus. Ut igitur omnis ſcrupulus quæſtionis adverſariorum ſopiatur, prænominatus Archi-Epiſcopus, dum utique plenitudine officii Archi Epiſcopalis & Legatione Sedis Romanæ fungeretur, *in Conventu Capituli ſui* apud LIBNIZ XVIII. *Kalend. Januarii* Anno MCLXXXVII. Indict. V. maniſeſtiſſime idem privilegium nobis & præſcriptu Eccleſiæ, ſicut prædictum eſt, ſecundo confirmavit. . . . . . *& poſt pauca.*

Secundæ igitur Confirmationis Privilegii noſtri ſuper Eccleſia S. Walpurgis *Capitulo Libniz* hi teſtes adfuerunt.

Perhtoldus Abbas Ozziacenſis.
Willialmus Abbas Rimenſis.
Bernhardus Præpoſitus Wozowienſis.
Ekkehardus Præpoſitus de Solio.
Ortlieb Archidiaconus de Viſcha.
Hermannus Archi-Diaconus de Ortinberg. (*a*)
Meinhalmus Archi Diaconus de Volchimer (*b*)
Eberhardus de Nuwenkirchen.
Liutoldus de Widis.
Heinricus de Merin.
Chunradus de S. Floriano.
Chadigoldus de Craduvin. (*c*)
Henricus de Graze.
Geroldus de Murce & alii plures.

Petzius Anecdotorum Tom. III. P. III.

Meminit hujus Chartæ ex cod. Diplom. Admontenſi. Hanſiz. Tom. I. German. pag. 305.

(*a*) Orlinburg *Hanſiz.* (*b*) Volchimarcht *Hanſiz.* (*c*) Cadilohus *Hanſiz.*

§. V. *Ejuſdem Archiepiſc. Adalberti donatio duarum Parochiarum eidem Monaſterio Admontenſi facta.*

Dominus item Adilbertus Archi-Epiſcopus, Parochias in Liesnich & Palta cum omni jure Plebeſanarum Eccleſiarum & cum omnibus ſuis Titularibus Eccleſiis Admontenſi Monaſterio perpetuo poſſidendas, tradendo donavit.

TESTES.

Ekihardus Præpoſitus de Solio.
Meinhalmus Archi-Diaconus de Volchimarcht.
Geroldus Presbyter.
Albo Presbiter.
Gotfridus Diaconus.
Hartfridus Diaconus Notarius.
Henricus de Laznizch.
Henricus de Griven.
Henricus de Lavent.
Vdiscalcus de Lute, *Capellani.*
Wulfingus de Chapfinberg.
Sibote de Augia.
Willehalm de Liesnich.
Ortolfus de Liuben.
Wolframus Harpfoltisheim.

Henricus de Motzniz. Wecilo Mareſcalcus, Peringerus de Raſtat, Swickerus Dorf, Durineh Halle, Wichman Piſtor, Reinhalm Otto Sevven, Waltherus Coquus.

Petzius Anecdotorum Tomi III. P. III. pag. 227.

§. *VI. Longa Lis inter Monaſterium Admontenſe, & Eccleſiam Plebeſanam Leibnitz, pro Capella S. Nicolai Mukirnowe eidem Monaſterio data, & infra terminos Parochiæ Liebnitz conſtituta, per diverſos Judices a Sede Apoſtolica delegatos agitata, ſic ab Eberhardo II. Archiepiſc. Salisburgenſi per arbitros anno* 1215. *ſopita fuit, ut Abbas & Fratres Admontenſes ad IV. marcarum annuam penſionem de prædiis Monaſterii conferrent Plebano & Eccleſiæ Liebniz, & hoc pacto jura antiqua obtinerent.*

Petzius Tomo III. Part. III. pag. 740. Theſauri anecdotorum.

Actum de Eccleſia S. Walpurgis, quam hæredes fundatoris Admontenſibus tradiderunt: probante & confirmante Archiepiſcopo.

ANno MCLXXXVII. Indictione V. XVIII. Kal. Januarii celebravit Adelbertus Archi-Epiſcopus Capitulum, ſeu Synodum parvam in Libnitz, præſentibus Ottone Abbati Ozziacenſi, Ekkehardo Præpoſito de Solio, Ortliebo Archi-Diacono de Viſcha, Hermanno Archi Diacono de Orlinburg, Meinhelmo Archi-Diacono de Volchimarcht, Eberhardo de Navenkirchen, Liutoldo de Widis, Heinrico de Merin, Chunrado de S. Floriano, Ladiloho de Cradwin, Henrico de Graze, Geroldo de Murco, & aliis pluribus. Actum de Eccleſia S. Walpurgis, quam heredes fundatoris Admontenſibus tradiderunt, probante & confirmante Archi-Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato. Actum apud Juvavum VII. Idus Junii anno MCLXXXVIII. Indictione VI.

Notitia in Codice Diplomatico Admontenſi ſub Numero XLII.

Ex qua Hanſiz. hanc Deciſionem & Synodum anni antecedentis hauſit Tomo II. German. ſacræ pag. 305. *in Hiſtoria Archiepiſc. Salisburgenſium.*

SYNODUS PADERBORNENSIS

Anno Chriſti MCLXXXIX. Clementis III. Papæ II. Friderici I. Regis XXXVIII. Imp. XXXVI.

SUMMA. Widekindus pœnitens de injuriis Eccleſiæ Paderbornenſi illatis liberaliter eas compenſat: acceptis enim ab Epiſcopo 300. *marcis Advocatiam reſignat, & cætera feudalia inſtar pignoris relinquit, cedens ea Eccleſiæ, ſi in itinere moreretur.*

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

NOtum ſit univerſis Fidelibus futuris & præſentibus, quomodo Witikindus de Waldekke anno Dominice Incarnationis MCLXXXIX. Jheroſolymam proficiſcens, impigneravit Eccleſie Beati Liborii in Patherburne, quidquid habuit in bonis ejusdem Eccleſie & Eccleſie Apoſtolorum Petri & Andree, & Apoſtolorum Petri & Pauli cum decima Aden, & ſervitiis Advocatie pertinentibus, & cum omnibus emergentibus pro trecentis marcis examinati argenti, ratum habiturus, ſi tempore abſentie ſue predia & mancipia in caſibus licitis alienarentur. Et juravit *in ſacroſanctis Reliquiis Beati Liborii*, quod nunquam de advocatia, & aliis impigneratis ipſe vel aliquis ſuo nomine emolumentum percipiet, quousque ipſe reverſus, trecentas marcas examinati argenti Eccleſie beati Liborii reſtitueret. Et quomodo Arnoldus de Hobrahteſſen, & uxor ejus, & filii ſe decimam in Aden

&

& ſervitia Advocatie jure feodali poſſidere dicebant, Deo, & nobis, & Eccleſiæ fideliter promiſit, quod ipſe, ſi reverteretur, fratribus omnium defectuum ſuppleret, quem Eccleſia in ſervitiis Advocatie ſive in decima Atlen per Arnoldum, & uxorem ejus, ae filios, vel propter eos ex aliorum invaſione ſentiret, ad perſolvendum argentum ſibi creditum, tempore abſentie ſue fidelibns ſuis Ludevico de Waldekke, Conrado Walige de Enſe, Henrico Hildenſemenſi, Alexandro Dapifero, Rothardo Coco aſſignavit duas decimas, Godeloveſſen, Ymminchuſen, & tres curias, Dalpenhuſen, Witmare, Meshere, & Pedagium ſive Ducatum Paderburne, ut ipſi omnem proventum annuatim in Eccleſia reponerent, quatinus ſumma pecunie inde collecta ſibi revertenti computaretur in ſortem. Nolens itaque liberationem hujus pignoris ad fratres ſuos, ſeu quemlibet alium transmittere, hoc conſtituit & ordinavit, quod, ſi ipſe non reverteretur, Advocatia cum decimis & ſervitiis Domino Epiſcopo & Eccleſie vacaret, vel Dominus Epiſcopus de bonis ſuis eligeret Advocatum, quem vellet; Præpoſitus & fratres ſibi eligerent utilem, cui electo & preſentato a Prepoſito & fratribus Dominus Epiſcopus Advocatiam commendaret, non in feodum. Preterea cum multa devotione hoc expreſſit, quod eo non revertente, pecunia de duabus decimis, & tribus curiis, & ducatu collecta, non fratribus, non quibuslibet heredibus reſtitueretur, non in reſtitutionem ornatûs Eccleſie impenderetur, ſed emeretur inde predium, de quo fratres annuam conſolationem percipientes piam & perpetuam ſui, & patris ſui Volguini, & avi ſui Widekindi, in anniverſariis depoſitionum diebus haberent memoriam. Hoc quoque inſeruit, quod ſi comparato predio, unde fratres majoris Eccleſie honeſtam annuatim haberent refectionem, tantum remaneret vel excreſceret, Eccleſie beati Pauli decem marce, Eccleſie beati Andree decem marce darentur. Reſignavit etiam Dominus Widekindus curiam ſuam Dalpenhuſen, & ſervicium Epiſcopale Herevorde in manu Domini Epiſcopi, & Dominus Epiſcopus omnia beneficia Widekindi preter Advocatiam cum ſuis pertinenciis, & preter Curiam Dalpenhuſen, & preter ſervicium Herevordenſe conceſſit fratribus ejus Heremanno & Heinrico ita tamen, quod ſi Widekindus rediret, ipſe bona ſua eo jure reciperet, & teneretur, quo ante reſignacionem Heremannus & Heinricus receptis beneficiis juraverunt, fidelitatem Domino Epiſcopo, & præſentibus Prioribus, & fratribus Eccleſie, ſeu etiam aliis Clericis & inbeneficiatis, & miniſterialibus Eccleſie conteſtati ſunt, ſe in Advocatia nil juris habere, nec unquam habuiſſe, & datis dextris promiſerunt ſub juramento publice & vere fidei, & ſub pœna amiſſionis omnium beneficiorum, que receperant. Juraverunt etiam in reliquiis beati Liborii, quod abſente Widekindo fratre ſuo nunquam ipſi vel alius eorum nomine, ſive auctoritate in Advocatia Eccleſie pignorara aliquo ingenio quicquam incommodi facerent per violentiam, ſeu aliquam exaccionem; & quod ſi Widekindus non reverteretur, nunquam aliquid ſibi juris in Advocatiâ, & in ejus pertinenciis addicerent, & eam nullo jure, nullo unquam ingenio, ſeu ſubtilitate repeterent, & in nullo unquam poſſeſſionem ejusdem Advocatie vacantis turbarent, & ſententiatum a fidelibus Eccleſie. Quodſi Widekindus, Herimannus, & Heinricus factum illud poſtmodum vellent inficiari, non eorum juramentum admitteretur, ſed potius nobis probacio incumberet, & eorum teſtimonio, ſub quorum preſentia hec acta ſunt, fides haberetur. Et quomodo hec ante Quadrageſimam geſta ſunt, ne reverentia temporis hanc ordinacionem infirmaret, ſenrentiatum eſt precedente & antecedente eorum arbitrio & conſenſu, omnia tamen tam rata habenda, ac ſi in diebus juridicis eſſent contracta & conſummata. Facta hec ſunt anno Domini MCXXXIX. Indict. VII. Non. Aprilis, feria II. poſt Palmas, Paderborn, in domo Epiſcopali, preſente Clero, preſentibus inbeneficiatis & miniſterialibus Eccleſie. Nomina inbeneficiatorum, qui interſuerunt, hec ſunt: Everhart de Brokhuſen, Amelungus Comes, Godeſchalc de Patberch, Heinricus Longus de Erclen, Heinricus Spirinc, Suetherus de Wever.

Hec quoque in proxima feria IV. preſentibus nobilibus: Bernhardo de Lippia, Heremanno de Ittere, Florino de Spenge, & preſentibus Henrico Abbate civitatis Paderburnenſis, & Wilhelmo Abba-

Abbate de Helmwardeshuſen, & Nicolao Abbate de Herſethenhuſen, & Syfrido Abbate de Flechtorp, & preſentibus Sacerdotibus & Scabinis, qui eo die *ad Synodum generalem* convenerant, in Capitulo majori recitata ſunt, ac confeſſione ac permiſſione Heremanni & Heinrici confirmata. Preterea tota hec actio hoc ordine conſcripta proxima Feria II, qua cantatur: *Introduxit nos Dominus*; Waldekke recitata eſt in audientia Domini Arnoldi Oſenbrucenſis Epiſcopi, Lentfridi Oſemb. Præpoſiti, Rodolphi de Stenvorde, & multorum Clericorum ac Militum, qui ibi ſimul cum Widekindo iter peregrinationis arripuerunt. Aderant quoque Bernhardus Prepoſitus Monaſterienſis, & frater ejus Ludolphus de Stenvorde, & Caſtellanide Waldekke, & multi Nobiles ac Miniſteriales, qui Widekindo valedicturi illuc convenerant. Et ſine omni heſitatione Heremannus & Heinricus ſe ſic feciſſe, promiſiſſe & juraſſe, & omnia ſe rata velle habere confeſſi ſunt.

Schatenus Tomo I. Annal. Paderbornenſ. Lib. IX. ad hunc annum, retentâ primigenia diplomatis orthographiâ.

SYNODUS HALBERSTADENSIS IN GATERSLEVEN,

Anno Chriſti MCLXXXIX. Clementis III. Papæ III. Friderici I. Reg. XXXVIII. Imp. XXXVI.

SUMMA. §. I. *Theodoricus, Epiſcopus Halberſtadenſis, confirmat donata Caldenbornenſi Eccleſiæ.*

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

THEODORICUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, HALBERSTADENSIS ANTISTES.

Vita mortalium vaſis aſſimulat fictilibus: ſui curſus præmium cito conſequitur, & indeſinenter ad ulteriora tranſcendit. Inde eſt, quod rei geſte cito ſeneſcit notitia, niſi per litterarum ſeriem ejuſdem vivat memoria. Innoteſcimus igitur univerſitati fidelium Chriſti; quod Henricus de Lodersleben prædia *Caldenbornenſis Eccleſiæ*, qui cum curribus ſuis longa uſurpatione nunquam cognoſcere volens poſſederat, banni tandem cenſura præmonitus, & zelo ductus juſtitiæ, ſopitis utrimque controverſiis, ipſi Eccleſiæ reſignavit, & pro bono pacis utriuſque partis duos manſos, unum ſane cum omni utilitate, alium vero ſub jure ſolvendi cenſus ab eadem Eccleſia recepit, & cum uxore ſua Richerſa, plena fraternitate accepta, bona ſua, quæ vel in præſentiarum poſſidet, vel in futurum Deo largiente contraxerit, Eccleſiæ cum omni integritate contradidit, ea videlicet ratione, ut, quiſque alterum ſupervixerit, eadem bona ſub tuitione loci poſſideat, & poſt utriuſque deceſſum libere in poſſeſſionem Eccleſiæ tranſeat. Ut ergo actio hujus rei omni ævo rata & inconvulſa permaneat, præſentem paginam, inde conſcriptam, ſigilli noſtri atteſtatione roboramus, ac nunquam mutanda auctoritate Dei omnipotentis & noſtra ſub anathemate obligamus. Hujus rei teſtes ſunt Canonici majoris Eccleſiæ in *Halberſtadt*: Anſelmus Præpoſitus majoris Eccleſiæ, Conradus Præpoſitus S. Mariæ & S. Pauli, Wernerus Præpoſitus in Boſſeleve, Romarus Canonicus, Geverhardus, Adelbertus, Gardulphus, Geroldus Canonici: Theodoricus Abbas in Ilſeneburg, Ermenoldus Abbas in Gozeka, Ludolphus Præpoſitus in Caldenborn, Otto Præpoſitus in Gerbſtadt, Otto Præpoſitus in Harpenrhode, Reinhardus & Loderus Canonici in Caldenborn. *Laici*: Heinricus Comes de Blandenburgk, Adelbertus de Hackenborne, Henricus de Dithforde & Sifridus frater ejus, Bernhardus & Fridericus de Herſeleve, Fridericus de Orden, Ludol-

dolphus de Isleven. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis Mo. Co. L. XXXIX. Indictione VII. *in plena Synodo Gatersleven.* Data in Gatersleve VI. Idus Junii.

Samuel Lentzen in Hiſtoria Diplomatica Halberſtadenſis Eccleſiæ.

§. II. *Idem Epiſcopus eidem Eccleſiæ Caldenbornenſi varia Dona confirmat, & Privilegia, & immunitates indulget.*

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

THEODERICUS, DEI FAVENTE CLEMENTIA, HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, IN PERPETUUM.

QUia ſolent plerumque bona Majorum noſtrorum inſtituta, ſive ex oblivione antiquitatis obſcurari, ſive ex iniquorum machinationibus caſſari, idcirco convenit omnibus, & præcipue Epiſcopis, quos Divina gratia ſibi Vicarios ordinavit, non ſolum ſibi commiſſorum utilitatibus; verum etiam futuris malorum eventibus oculo diſcretionis præcavere. Inde tam præſentium, quam futurorum univerſitati innoteſcimus, qualiter p. m. Bernhaldus, *Caldenborn.* Præpoſitus decimam quorundam novalium in Holdenſtede, a quodam Erwino, & fratre ſuo Theodorico quinque libris argenti redemit, quam ipſe Erwinus Domino ſuo Cunoni de Sutterhauſen, & idem Cuno nobis ea ratione reſignavit; ut noſtra conceſſione Eccleſiæ *Caldenborn.* libera in perpetuum remaneret. Non ſolum igitur huic rei favore noſtro annuendum duximus; verum etiam decimam *vineæ in Gaſterſtede*, & decimam quorundam agrorum in *Bornſtede*, ibidem Eccleſiæ adjacentium, & ſuper prædia in villa *Entzingen*, quæ Beno miniſterialis noſter poſſederat, liberam advocatiam cum ipſis prædiis, eo mortuo, memoratæ Eccleſiæ ſemper manſuris, in plena libertate pia devotione contradimus. Præterea quieti & utilitati prædicte Eccleſie impoſterum providere volentes, quæcunque eradicatis fruticetis in *Novalia* fideles inibi redegerint, more venerabil. Anteceſſorum noſtrorum *Reinb.*, *Ottonis*, *Rudolphi*, *Odalrici*, libera ab omni decimatione eis concedimus. Inſuper ſive Magdeb. Archi-Epiſcopus & jam dictus Cuno, & alii quamplures in Deusne ſchlavico jure poſſident bona & homines, qui antiquo juri ſuo innitentes, decimam dari nondum conſentiunt, ita & eodem jure, & eadem conſuetudine, in qua hactenus manſerint, volumus homines *Caldenborn.* liberos a decima permanere; donec, generali conſenſu homines *Dom. Magdeburgenſis Archi-Epiſcopi*, & *Ducis*, aliorumque Principum & Miniſterialium ad ſimilia compellantur, & donec *Dom. Apoſtolici generali* de omnibus dato decreto legi Chriſtianæ & *juri Synodali* ſtare cohæreſcant. Statuimus etiam, ut Præpoſitus nullum infeodare valeat decimis, quas tempore conſuevit Archi-Diaconatus ſui; ſed liberam habeat ordinandi poteſtatem de hys, prout ſibi & ſuæ Eccleſiæ utilius conſpexerit eſſe, & ſic ſpecialius jam dictam Eccleſiam pie devotionis affectu amplectimur, fratrumque inibi Deo famulantium, utilitati ſimul & neceſſitati proſpicientes bona, quæ Dom. *Frid. Imperator* Rhomanor. cum *Bernhardo Præpoſito* & fratribus Caldenbornenſ. Eccleſiæ commutavit in villa Winckele VI. manſos litonum i. e. Lazze, ſolventes quatuor talenta & tres ſolidos, de novalibus VI. talenta & VII. ſolidos, in *Walſerſtede* de duobus manſis lithonum & de manſis famulorum, qui appellantur *Hygen*, quinque talenta & decem ſolidos; *in Varenſtede* de uno litonis manſo & de uno Slavi manſo, & de aliis famulorum manſis IV. talenta, ſicut idem Imperat. maj. ſuæ ſigillo privilegii ſui paginam inde conſcriptam roboravit, prius receptis a Caldenborn. Eccleſia bonis, quæ ſita ſunt in pago *Orla*, ſolventibus XXV. talenta; ita & nos Epiſcopali banno prætaxati concambii contractum roboramus, firmiter inhibentes, ne Præpoſitus Caldenborn. ea bona, vel alia quæcunque cuicunque obligare, vel quemcunque infeodare præſumat; ſed fratribus ad ſubſidium præbende fideliter conſerventur. Inſuper ipſam Eccleſiam in bonis, quæ Comes *Wigmannus*, & alii fideles, ſæpe dictis fratribus in ſolatium contulerunt, in molendinis, pratis, paſcuis, agris, ſilvis, cultis & in-

cultis, cum omnibus, quæ ad eam Canonice pertinere noſcuntur, aut in futurum rationabilibus modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub B. Petri & S. Stephani Prothomart. ac noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina privilegiata, banni noſtri autoritate inviolabiliter communimus. Statuentes ut neminem Epiſcopus advocatum ſtatuat jure feodali, vel hæreditario, in bonis Eccleſiæ, fratribus invitis; ſed ſi petierint ſibi advocatum, idem præter ſtatutum nihil exigat ab Eccleſia, & ſicut a fundatore Wigmanno Comite noſcitur inſtitutum, & a *Lothario* Imperat. glorioſiſſimo confirmatum, ſicut evidenter in ſuo Privilegio dinoſcitur; advocatiam nullo modo amplius detineat, quam Eccleſiæ poſtulaverit utilitas & Præpoſito complacuerit. Cæterum Archi-Diaconatum cum terminis, quibus ex antiquo limitatus fuerat, & eo jure, ut plene in privilegio *Reinhardi* Epiſ. oſtenditur, in perpetuum Eccleſiæ Caldenbornenſi ſtabilimus, & quia in partem ſolicitudinis noſtræ vocata eſt; cum ſciamus, laicos ſemper infeſtos fuiſſe Cleris, jus patronatus emi non poſſit per ſe & ſimpliciter, verſutias laicorum adnullare ſperantes, qui, quia ſtatutum eſſe ſciunt, " *Quod, ſi Fundatores Eccle-" ſiarum ad inopiam vergere cœperint*, *ab " eiſdem Eccleſiis temporalis vitæ ſuffragia " percipiant*, ea occaſione ſua temeritate, & quod gravius eſt, ducti cupiditate Clericis ingerunt angaria & perangaria, quique rapinas, quique fraudes & violentias inferre non formidant, & ſæpe Sacerdotibus viam univerſæ carnis ingreſſis, ipſi in rebus Eccleſiaſticis quaſi proprii juris proprietatem exercerent, quibus in ſua redactis nullum repræſentant Prælato ad inſtituendum, niſi vel clam mutuando; vel vadiando, vel fide jubendo pro ipſis aliquid muneris contingat manus eorum: ideoque, quia non placuit, laicos ſtatuendi in Eccleſiam hancce (a) aliquam poteſtatem, quibus ſubſequendi manet virtus, non autoritas imperandi. Sicut autoritate Ss. Patrum decimas a laicis poſſeſſas, omnibus Clericis & etiam Monachis licitum eſt, Epiſcopo conſentiente, redimere, & eas perpetua ſtabilitate retinere; ita & Eccleſiæ *Caldenborn.* licitum ſit, decimas redimere per totam noſtram Diœceſin, & Eccleſias a laicis detentas, ſi eas nomine pignoris voluerint obligare, recipere, & ex noſtra conceſſione & authoritate ad redimendas vexationes Clericorum, advocatias, & ſervitutes, quæ retente ſunt hæredibus a primis fundatoribus, emere; nec hoc eſt ſimoniacum, & ſic ad ordinandum accipere, & eis in perpetuum providere. Si quis ergo laicorum poſtea diſpoſitione, ſeu diminutione rerum, ſive poſſeſſionem Eccleſiarum ſibi vendicaverit, ut ſacrilegus indicetur & qui hoc temerare voluerit, cum confuſione vite & excommunicationis animæ, ſententiam in eum a nobis ſciat promulgatam.

Acta ſunt hæc anno Incarn. Dom. M. C. LXXXIX. Indict. VII. *in plena Synodo* Gatersleven VI. Id. Junii. Hujus rei teſtes ſunt: Anshelm majoris Domus Præpoſitus, Conr. Præpoſitus S. Mariæ & S. Pauli, Wern. Præpoſitus S. Bonifacii. Canonici: Romarus, Gevehardus, Albertus, Gardolphus Vice Dominus. Theodoricus Abbas Helleneburg, Ludolphus ipſius Eccleſiæ Præpoſitus, Otto præpoſitus in Gerberſtede. *Laici*: Henricus Comes de Blanckenburg, Albertus de Hackeborne, Henr. & Siffr. de Trethforde, Dedo & Guntzelinus de Crozig, Theodericus & Conradus, & alii quam plures.

Samuel Lentzen in Hiſtoria Diplomatica Halberſtadenſis appendice.

(a) pro *hancce* forte legendum habere.

Trans-

Tranſlatio & Elevatio S. OTTONIS,

Epiſcopi Bambergenſis, & Pomeranorum Apoſtoli.

FACTA à DUOBUS EPISCOPIS, PAPÆ COMMISSARIIS, ET DUOBUS ABBATIBUS.

ANNO CHRISTI MCLXXXIX. CLEMENTIS III. PAPÆ II. FRIDERICI I. REG. XXXVIII. IMP. XXXV.

Clementis III. PP. Epiſtola ad Epiſcopos & Abbates, primo de inquiſitione facienda vitæ & miraculorum Ottonis, deinde procedendum ad Canonizationem.

CLEMENS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILIBUS E. (*a*) MERSEBURGENSI ET O. (*b*) EISTETTENSI EPISCOPIS, ET DILECTIS FILIIS S. EMMERAMMI RATISPONENSI ET SCHUUARTZENSI (*c*) ABBATIBUS, DECANO ET SCHOLASTICO WIRTZIBURGENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

AD audientiam Apoſtolatus noſtri, ex quarumdam ſerie litterarum & relatione multorum pervenit, quod Divina potentia, per meritum & interventum beati Ottonis, qui Babenbergenſis fuit Epiſcopus, multam eſt operata ſalutem, præcipue in gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apoſtolica Sede transmiſſus, & in ea complutibus miraculis donavit illi Dominus coruſcare. Quoniam igitur, juxta Divinæ ſcripturæ teſtimonium, lucerna non ſub modio, ſed ſupra candelabrum eſt ponenda; diſtrictioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus de vita ipſius & miraculis diligentius inquiratis, quæ nobis fuerunt per multorum litteras indicata. Et ſi non inveneritis aliquid, quod obſiſtat; ipſum canoniſatum, auctoritate freti Apoſtolica, ſolenniter & publice nuncietis; anniverſarium diem ſui tranſitus facientes, & publice nunciantes ad honorem Dei, & ipſius beati viri memoriam ſolemnem haberi. Datum Laterani III. Kal. Maji Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ex Gretſero de Divis Bambergenſibus.

(*a*) Eberhardus Merſeburgenſis. (*b*) Otto Eiſtetenſis Epiſc.
(*c*) Schwartzacenſi.

Clementis III. Bulla ad Bambergenſem Clerum & Populum, ſignificat, mandatum a ſe datum Commiſſariis, Epiſcopis & Abbatibus de inquirendo & canonizando S. OTTONE.

CLEMENS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI OTTONI EPISCOPO, ET DILECTIS FILIIS CANONICIS, ET UNIVERSO CLERO ET POPULO BABENBERGENSI, MONTIS S. MICHAELIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

CUm Sedi Apoſtolicæ teferuntur ea, quæ ad ſalutem pertinent animarum, & devotionem Cleri & populi manifeſtius indiciis reſpicere comprobantur; ea, ſicut convenit, libenter audimus, & ut debeant in Domino promoveti, favorem, ut expedit, impertimur Apoſtolicum & aſſenſum. Hinc eſt, quod cum ad audientiam Apoſtolatus noſtri, quarumdam ſerie literarum & multorum

torum (a) relatione pervenerit; quod Divina Potentia, per miracula & interventum beati Ottonis, qui Babenbergenſis fuit Epiſcopus, ſit multorum operata ſalutem, præcipue in gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apoſtolica Sede transmiſſus: in qua donavit illi Dominus Deus compluribus miraculis coruſcare. His gratanter auditis, & pro tantis beneficiis omnipotenti Domino gratiarum actionibus exſolutis, veſtris piis deſideriis, ad laudem Dei, ſatisfacere cupientes, venerabilibus fratribus noſtris Merſeburgenſi & Eiſtettenſi Epiſcopis, & dilectis filiis S. Emmerami Ratisponenſi, & Schuuartzenſi Abbatibus, Decano & Scholaſtico Wirtzeburgenſi dedimus in mandatis, quatenus de vita ipſius, & miraculis diligenter inquirant, quæ nobis fuerunt per multorum litteras indicata. Et ſi non fuerit inventum aliquid, quod obſiſtat, ipſum canonizatum prædictæ perſonæ debeant ſolenniter, & publice, auctoritate freti Apoſtolica, nunciare, anniverſarium diem ſui tranſitus facientes, & publice nunciantes ad honorem Dei, & ipſius beati viri memoriam ſolennem haberi. Datum Laterani Kal. Maji. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Gretſerus de Divis Bambergenſibus T. X. pag. 669.

Hæ Bullæ vel earum alterutra, aliquos induxit, ut inſtitutam XXIX. Aprilis *Sancti Ottonis* Canonizationem ſcriberent, quos ſecutus Antonius Balinghemius S. J. ad eum diem ita legit, *S. Otto anno* 1189. *a Clemente III. refertur inter Sanctos*, qua die & in prætermiſſis de eo actum eſt *Tomo III. pag.* 612. Veruntamen non ſatis proprie, & in rigore ab ipſo, & ab aliis id intellectum oportuit, cum ex relatis inſtrumentis manifeſte pateat, præcedere debuiſſe, deputatorum Epiſcoporum, aliorumque *de vita S. Ottonis & miraculis* diligentem inquiſitionem priusquam *prædictæ magnæ Perſonæ* Sanctum ut *Canonizatum ſolenniter & publice*, *auctoritate freti Apoſtolica*, *nuntiare* potuerint; quibus rite exequendis menſes ut minimum tres inſumptos exiſtimo; tum vero ad actum ſolennem proceſſum eſſe, coram univerſa *Cæſarea Curia*, quæ Herbipoli convenerat *in Feſto S. Laurentii*, uti habet Biographus *Ebbo num.* 134. Dein ad ſacri Corporis e prima ſepultura elevationem, translationem, & publicæ venerationi Catholico tunc more expoſitionem, quæ ſub finem Septembris ejusdem anni peracta ſunt. Et ſic recte pag. 375. ſubjungit laudatus ſupra Gretſerus: *Anno igitur Domini MCLXXXIX. II. Kal. Octobris in die S. Hieronymi translatus eſt S. Otto, Deo dignus Epiſcopus Babenbergenſis, & Pomeranorum Apoſtolus, præſidente adhuc in Sede Babebergenſi Ottone Largo, II. ejus nomine.*

Nota hæc eſt Joannis Baptiſtæ Sollerii S. J.
Act. SS. Tomo I. Julii in Commentario prævio.

Lambertini de Servorum Dei Beatificatione Lib. I. Cap. XLIV. No. 15. *obſervatio hæc eſt:* Hac Bullâ Pontificiâ delegari Epiſcopis non Canonizationem S. Ottonis: ſed *inquiſitionem* in vitam & miracula ejusdem: quibus veris repertis, decrevit ipſus Papa canonizandum eſſe, eumque canonizavit: deinde ipſum canonizatum auctoritate freti Apoſtolica ſolemniter & publice nunciandum ſignificavit. Veritas hujus obſervationis Benedicti XIV. ab eodem confirmatur ex Ebbone Biographo S. Ottonis, edito ab Hagiographis Tomo I. Julii pag. 455. ſic ſcribente: " Anno igitur Dominicæ Incarnationis 1189. Clemens III. Romanæ Sedis Antiſtes, eorum, qui hujus " negotii auctores extiterant, atteſtationes recipit; habitoque fratrum, qui præ- " ſentes erant, conſilio, Sanctiſſimum Confeſſorem Dei Ottonem Sanctorum cata- " logo adnumerandum decrevit. Eo igitur canonizato executionem translationis " Venerabilibus Epiſcopis fratribus ſuis delegavit.

Unde colligit Lambertinus I. nullo id fundamento niti, quod a nonnullis aſſeritur, definitionem ſcilicet cauſarum canonizationis aliquando fuiſſe a Summis Pontificibus commiſſam Epiſcopis. Colligit 2do, ſi id verum eſſet, nihil ex eo tamen deduci poſſet adverſus Summi Pontificis infallibilitatem in canonizatione Sanctorum.

Acta ſpecialia in CANONIZATIONE hæc narrantur, Bambergæ patrata, poſt acceptas in Curia Herbipolenſi Literas Apoſtolicas:

1. Vitæ & Miraculorum S. Ottonis jam approbatorum Lectio publica.
2. Decreti Pontificii vel utriusque Bullæ hic appoſitæ Lectio.
3. Elevatio Corporis S. Ottonis, translatio in locum decentiorem: aut forte collocatio ſupra altare majus.
4. Sacrificii Miſſæ oblatio de uno Pontifice.

5. Vela-

(a) Wulframi, Abbatis S. Michaëlis, Legati ad Pontificem pro hac cauſa, aliorumque.

5. } Relatio nominis S. Ottonis { in Canonem.
6. } in Litanias.
7. } in Calendarium ſeu Catalogum Confeſſorum Chriſti.
8. Dies anniverſaria ſolemnis erianda indicitur.

SYNODUS (*a*) TREVIRENSIS DIOECESANA

ANNO CHRISTI MCLXXXIX. CLEMENTIS III. PAPÆ II.
FRIDERICI I. REGIS XXXVIII. IMP. XXXV.

Trevericum ſchiſmā a Legato Apoſtolico ſopitum, per depoſitionem Folmari, ac Rudolphi, & Joannis I. electionem.

UBi venit plenitudo dierum, ut miſeriarum Treverenſis Eccleſiæ finem diu exſpectatum, Dominus imponere vellet; Clemens Papa Legatum Apoſtolicæ Sedis D. Soſridum (*b*) Tituli S. Mariæ inviolatæ (*c*) Cardinalem ad regem (*d*) transmiſit, ut ſecundum tenorem compoſitionis factæ negotium Treverenſe determinaret. Ille autem profectus, prædicavit ubique pacem factam inter Regnum & Sacerdotium, Deo cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus etiam ſignis confirmatæ compoſitionis. Siquidem juxta mandatum Papæ Treverim acceſſit, & Eccleſiam totam cum ſuffraganeis Eccleſiis ab obedientia Folmari, auctoritate Apoſtolica abſolvit. Si quos etiam idem Folmarus excommunicaverat, officio & beneficio privaverat, vel omnino depoſuerat, in ſtatum priſtinum reſtituit. Ut autem factum ſuum majore contra obloquentes muniretur præſidio, cartam ſigillo Papæ, ſubſcriptione Cardinalium munitam propoſuit, in qua continebatur, quod Papa pro ejuſdem negotii determinatione Archi-epiſcopum Folmarum, tertio per Cardinales citatum, & tandem non venientem, ab amminiſtratione Treverenſis Eccleſiæ omnino depoſuit, conſecrationem Pontificalem tamen non ademit, Eccleſiam vero Treverenſem ab obedientia ſua in eodem ſcripto liberavit, omneſque, quos ille ligaverat, abſolvit: quos ille depoſuerat, in priſtinum honorem reſtituit: quidquid etiam tempore ſchiſmatis ab utroque, Rudolpho videlicet Præpoſito, & Folmaro conſtitutum fuerat, quod alicui in jure ſuo derogare poſſet, in irritum revocavit.

His omnibus præmiſſis, tandem Eccleſiæ Treverenſi in eodem ſcripto liberam electionem antiſtitem eligendi conceſſit. Acceptā ergo electionis ſuæ libertate, Treverenſes ſuggeſtione & precibus Regis, (*d*) qui tunc temporis in civitate præſens erat, Dominum Joannem, Imperialis aulæ Cancellarium, unanimiter elegerunt, poſt electum Regi præſentarunt inveſtiendum. Peractis autem omnibus ſolennitatibus electionis, auctoritate Apoſtolica a Cardinale confirmatus eſt.

Geſta Trevirorum Cap. C. apud Illmum Hontheimium. in Prodr. Hiſt. Trev. P. II.

(*a*) Trevirim una cum Henrico Rege veniens (*Legatus*) *Conventum Provinciæ totius* habuit, ubi in *Sacerdotum ac Principum aſpectu*, incredibili omnium Ordinum lætitia pacem Eccleſiæ reddidit, &c. *Browerus Annal. Trevir. Tom. II. ad h. a.*
(*b*) Godefridum, nominat *Browerus.* (*c*) *Pagi*: in via lata.
(*d*) Henrici Regis Germ. filii Friderici I. Imp., cui Pater eodem anno, in Orientem digreſſus, res Imperii moderandas permiſerat.
Addit auctor geſtorum Trev. Cap. CI. Pallium (Joannis I. Archiep. Trev.) cum a Clemente Papa reciperet, Hermannus Abbas Clauſtri, exclamâſſe dicitur, & dixiſſe: Benedictus Dominus! Hodie deletum eſt chyrographum maledictionis noſtræ. Sciſcitante Papa, quid hoc eſſet; reſpondit, quod B. Hildegardis prædixiſſet, coronam Trevericæ dignitatis dejectam jacere debere ſeptem annis, & illam diem æſtimabat eſſe illius infelicis ſeptennii ultimam.

HILDESHEIMENSIS SYNODUS

ANNO CHRISTI MCXCI. CLEMENTIS III. PAPÆ IV. HENRICI VI. REGIS I.

Summa. Berno, Epiſcopus Hildeſinus, confirmat bona Monaſterii Stederburgenſis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,
BERNO, DEI GRATIA, HILDENSEMENSIS EPISCOPUS.

Eccleſiarum profectibus plurimum expedire dignoſcitur, ſi Donationes eis factæ, vel aliæ juſtæ conquiſitiones, debita firmitate roborentur, ut ita malignari volentium iniquitas elidatur, & prodeſſe volentium charitas ad benefaciendum Eccleſiis animetur. Inde eſt, quod notum eſſe volumus tam præſentibus, quam futuris, quod Reverendus Frater noſter *Gerbardus* Præpoſitus in *Stedereburg*, zelo domus Dei ſibi commiſſæ fervens, ut in ea ampliari poſſet numerus Deo famulantium, reditibus ejus ampliandis piæ ſollicitudinis impendit ſtudium, cujus deſiderio, ſicut rei probat evidentia, Dominus optatum conceſſit effectum: Divina enim favente clementia & Anteceſſorum noſtrorum, & noſtra opitulaote benevolentia, locus ille a laborante prædicto ejus Præpoſito crevit perſonis, crevit ædificiis, crevit & prædiis. Hæc autem ſunt prædia, quæ Eccleſiæ Stederburg per ſolertiam Præpoſiti Gerhardi de novo conquiſita ſunt. In *Lienethe* IX. manſi & XIV. areæ; in *Mandeve* XIV. manſi & XV. areæ; in *Ardesheim* VIII. manſi & dimidius cum totidem areis; in *Lefforde* IX. manſi & IV. areæ; in *Linden* II. manſi & II. areæ; in *Stokem* & in *Melverode* IV. manſi & dimidius, & totidem areæ; in *Swlbere* IV. manſi & totidem areæ; in *Brunſele* V. manſi & totidem areæ; villa, quæ *Hop* dicitur, in qua ſunt IX. manſi, & areæ, & prata, & paſcua; in *Alerem* & *Dunckerbecke* V. manſi & VI. areæ; in *Stidiem* III. manſi & III. areæ; in *Bungenſtide* II. manſi & II. areæ; in *Stidire* II. manſi & II. areæ; in *Northeim* III. manſi & III. areæ; in *Thide* IV. manſi & dimidius, & totidem areæ; in *Lewardesbuttle* I. manſus; in *Machterſem* I. manſus; in *Sulethe* IV. manſi & III. areæ; in *Senethe* III. manſi; in *Stockeim* I. manſus; in *Alvetesheim* I. manſus & area; in *Linden* molendioum I. & II. manſos; in *Meinolverode* unum molendinum. Decima in *Senete*, decima in *Echte*, decima in *Mandere*, & medietas decimæ in *Lefforde*. Cum igitur Eccleſia in Stiderborch, noſtræ Eccleſiæ ſit ſpecial s filia, utpote ei a fundatrice ſua *Frideronda*, *Altmanni* Comitis filia, cum prædiis, quibus eam dotavit, collata a Rege *Henrico II.*, juriſdictioni S. Patris noſtri Epiſcopi *Bernwardi* & ſucceſſoris ejus integraliter ſuppoſita, ut teſtatur privilegium loco illi Regia liberalitate ejuſdem Henrici II. indultum; Nos ſecuritari ejus & perpetuæ paci merito conſultum eſſe volentes prænumeratorum prædiorum proprietatem eidem Eccleſiæ in Stederborch confirmamus, & ne quiſquam eam ſuper his inquietare præſumat, auctoritate Apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtro banno ipſam munimus. Advocatiam quoque ſuper jam dictis prædiis Eccleſiæ in Stiderborch concedimus, ut cauſas, quæ emerſerint Præpoſirus ejuſdem Eccleſiæ definiat, vel ad Nos, vel ſucceſſores noſtros, ſi negotii qualitas poſtulaverit, referat; ut autem hæc ordinatio perpetuo vigore inconcuſſa permaneat, eam præſentis paginæ ſcripto Sigilli noſtri caractere inſigniro roboramus.

Actum *in pleno Capitulo* anno Dom. Incarnationis MCXCI. Indict. IX.

Hi ſunt Teſtes:

Bertholdus Major Præpoſitus.
Hilarius Decanus.
Bruno Cellerarius.
Gotfridus Præpoſitus.
Lodewicus Sacerdos, *Joannes* de *Poppenborch*, *Thietmarus* de Curia Dominorum, *Gilbertus* Præpoſirus, *Bertoldus* Cuſtos, *Ludolphus* Præpoſitus, *Poppo* Præpoſitus, *Conradus* de Bobentum, *Ekkehardus* Canonicus, *Fridericus* Canonicus, *Hermannus* de Lichowe,

Rodol-

Rodolfus de Zygenhagen, *Hermannus* de Bodenſtein, *Borchardus* de Walldenberch, *Ludolphus* de Waldenbergh, *Rolandus* Scholaſticus.
Theodericus Abbas Sancti Michaelis.
Theodericus Abbas S. Godehardi.
Alexander Abbas de Rinckelum.
Richmannus Decanus Montis.
Bertholdus Decanus S. Crucis.
Rudolfus Præpoſitus de Richenberch.
Ekkehardus Præpoſitus de monte S. Georgii.
Joannes Præpoſitus de Heninghe.
Gerhardus præpoſit. de Lammespringhe.
Huldo Præpoſitus de Sulta.
Geroldus Præpoſitus de Backenrod.
Mag. *Herovicus* Scholaſticus S. Crucis.

Chronicon Stederburgenſe apud Leibnitz Tomo I. Scriptor. Brunſvicenſium.

STATUTA SYNODALIA ODONIS,
EPISCOPI TULLENSIS.
Anno Chriſti MCXCII. Cœleſtini III. Papæ II. Henrici VI. Reg. III. Imp. II.
CANONES IX.

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

ODO, DEI GRATIA, LEUCHORUM EPISCOPUS, OMNIBUS ECCLESIASTICIS PERSONIS IN EPISCOPATU NOSTRO CONSTITUTIS IN PERPETUUM.

NOverint inpoſterum, ac memoriter teneant univerſi, quod dilecti nobis in Domino fratres & amici, archi-diaconi, & Abbates de epiſcopatu noſtro ad nos venientes, & pro lacrymabilibus injuriis, quibus eccleſiæ noſtræ & Eccleſiarum Miniſtri, quotidie oppreſſi, irremediabiliter laborabant & afficiebantur, pariter ingemiſcentes; unanimiter nos rogaverunt, ut contra tyrannidem raptorum & quorumlibet malefactorum in eos deſævientium, illud auxilii & protectionis conſilium atque tutamen eis miſericorditer exhiberemus, quod ex injuncta nobis cura & officio paſtorali eis paterne exhibere debebamus. Unde nos communicato cum eis conſilio, ſicut rationabile nobis viſum fuit, & eorum diſcreta conſideratio nobis conſuluit, ſtatuimus, quod in præſenti pagina capitulatim annotari præcepimus.

CANONES.
I.

STatuimus itaque, & ſub anathemate interdiximus, ut quando per quodcumque caſtrum, ſeu villam in epiſcopatu noſtro conſiſtentem bona Eccleſiarum noſtrarum, ſeu cujuslibet Clericorum noſtrorum per injuſtam ablationem deducta tranſire, vel forte ibi pernoctare contigerit, ita quod exinde nihil prorſus ibi remaneat, interim Divina ibi non celebrentur. Ubicumque autem bona illa vel ex toto, vel ex parte receptari, vendi, aut quocumque modo expendi contigerit, Divina ibi fieri omnino interdicimus, & emptores pariter cum prædatoribus eadem excommunicationis ſententia innodatos eſſe uſque ad integram reſtitutionem, & condignam ſatisfactionem decernimus: hoc adjicientes, quod interim, ſi qui ibi manentes, & illius injuriæ non conſentanei nec auctores, in extremis poſiti fuerint, confeſſionis & viatici ſuffragio fungantur: ſepulturam vero in atrio non habeant, donec ablatis ex integro reſtituti & Divina ibi celebrentur, & extra atrium poſiti ſine omni emendatione debito atrii honore donentur.

II. Conſtituimus etiam, ut ſi aliquis de Principibus, aut nobilioribus hujus terræ, bona qualibet Eccleſiarum, ſeu Clericorum noſtrorum in propria perſona ſua per violentiam diripuerit, & in villam ſuam deduxerit; in eadem villa, & in tota terra ſua Divina non celebrentur, donec ablata ex integro reſtituantur. Si vero milites, vel quicumque de familia tam Principum, quam nobilium aliorum, bona quæcumque ſimiliter Eccleſiarum ſeu Clericorum noſtrorum violenter acceperint, & in villam ſuam Domini deduxerint; Divina ibi penitus non celebrentur, donec ablata cum ſatiſfa-

tisfactione ex integro reſtituantur : & cum ipſi maleficii auctores a nobis nominatim excommunicati fuerint , & hoc per Epiſcopatum noſtrum innotuerit ; ab omnibus Presbyteris, ubicumque Divina fient, ſingulis Dominicis diebus nominatim excommunicentur. Si vero pro rigore juſtitiæ capitalia ex integro reddita fuerint, ipſi tamen, non niſi ſatisfactione nobis prius facta , nullatenus abſolvantur. Hoc vero nunc ſuperaddimus , quod quicumque aliquem de hujuſmodi malefactoribus, a nobis nominatim excommunicatis, in domo ſua receperit, apud ſe ſe eum pernoctare ſuſtinuerit, pariter cum illo excommunicatus ſit , niſi per ignorantiam ſe hoc feciſſe probare poſſit , quod ſola manu ſua ei facere licebit, ſi voluerit: ſi autem ſe inde purgare non poteſt, & ad emendationem culpæ pro nocte illa decem ſolidos ſolvere voluerit ; & totiens decem ſolidos, quot noctibus illum recepit , a ſententiæ vinculo abſolutus erit.

III. Quia vero diligenti ac perutili conſideratione hæc deliberavimus , & communi omnium ſubditorum nobis Clericorum tam rogatu, quam aſſenſu hoc teneri decrevimus , ac præcepimus, ſtatuimus , quod quicumque ſubditus nobis ſimpliciter Clericus, ſeu etiam Monachus, hoc noſtrum mandatum transgreſſus fuerit , & beneficio , ſi habuerit , & officio careat in perpetuum.

IV. Porro de his, qui corpus alicujus defuncti violenter in cimeterio tumulaverint eo tempore , quo villa in a Chriſtianitatis obſequio propter juſtitiam ſuſpenſa fuerit; conſtituimus , ut quamdiu ibi ſepultum fuerit , Divina ibi penitus non celebrentur; & cum ejectum fuerit , nec in illo , nec in alio cimeterio deinceps umquam ſepeliatur. De his vero qui corpus ſic tumulaverunt , ſi quis ante reconciliationem obierit , ſimiliter Chriſtiana ſepultura careat in perpetuum.

V. Et quoniam gravis & intolerabilis plaga domibus religioſorum imminet ex hoc, quod potentes terræ boves, ſeu cetera animalia, vel carros ad carrucandum ſibi violenter diripiunt ; irrefragabili determinatione conſtituimus , ut illi , qui talem violentiam fecerint , ſtatim ſub interdicto excommunicationis teneantur ; & illi, qui eis dederint, vel vendiderint , quod carricabunt , poſtquam violentiam illam cognoverint , ſimiliter excommunicentur , & villa illa, ad quam deportatum fuerit , quod carricaverint , ab omni Chriſtianitatis obſequio ſuſpendatur , quouſque damna domibus illata ex integro reſtaurentur , & digne de cetero Deo nobiſque ſatisfiat.

VI. De fugitivis vero, qui profeſſiones ſuas irritas facientes , de quolibet ordine ad ſæculum revertuntur , ſimiliter conſtituimus , ut ſingulis Dominicis diebus per univerſas Parochias excommunicentur; & ſi uxores duxerint, uxores ſimiliter & familiæ eorum excommunicentur , & omnes , qui eis aliquam Chriſtianitatis communionem ſcienter præſtiterint, ſub interdicto cum eisdem teneantur.

VII. Si quis vero nobilium vel potentium terræ , tempore , quo excommunicatus fuerit a nobis , Presbyterum aliquem adduxerit , & contra interdictum noſtrum Divina ſibi celebrare fecerit , ille qui taliter celebrare præſumpſerit , excommunicetur , & beneficio, & officio Eccleſiaſtico in Epiſcopatu noſto careat in perpetuum.

VIII. Conſtituimus etiam , ut ſi aliquis Presbyter a nobis excommunicatus in Diœceſi noſtra Divina celebrare præſumpſerit , beneficio & officio Eccleſiaſtico careat in perpetuum.

IX. De Hæreticis autem , qui vocantur *Wadoiis*, (a) omnibus fidelibus tam Clericis quam Laicis in remiſſionem peccatorum ſuorum præcipimus , ut quicumque eos invenerint , vinculis aſtrictos teneant , & ad ſedem Tullenſem puniendos adducant.

X. Illud ſane memoriæ commendandum , quod ſi qui pro executione hujus juſtitiæ a propriis ſedibus ſuis , quod abſit , expulſi fuerint , apud nos noſtro Patrocinio , noſtraque diſpoſitione victus & veſtitus adminiſtrationem , prout dignum fuerit , indubitanter invenient. Omnibus hujus cartæ tenorem ſervantibus ſit pax & gaudium per omnia ſæcula ſæculorum.

Actum legitime, publice recitatum, canonice *in Sancta Tullenſi Synodo confirmatum*, Indictione XV. III. Idus Maji. Anno Dominicæ Incarnationis MCXCII.

Martene Anecdotorum Tomo IV. p. 1178.
ex Autographo belli prati.
Ex quo Manſi Tom. II. Supplementi Concil. pag. 755.

(a) Waldenſes hæretici hoc ſæculo variis titulis infames.

Cano-

Canonizatio Romæ celebrata S. Bernwardi, *Epiſcopi Hildeſemenſis.*

Anno Chriſti MCXCIII. Cœleſtini III. Papæ III. Henrici VI. Regis IV.

STatuta die Summus Pontifex Cœleſtinus ab adventu Theodorici Abbatis Cœnobii Hildeſienſis S. Michaelis, Legati a Bernone Epiſcopo, Clero & populo Hildeſienſi, & adventus cauſa inter Cardinales convocatos librum proponens, qui de vita & miraculis beati Bernwardi conſcriptus erat, & ſigillo Epiſcopi Bernonis, & Cincii Cardinalis Presbyteri tunc Legati Apoſtolici in Capitulo Eccleſiæ Hildeſienſis conſignatus fuerat, in audientia ipſorum recitari præcepit.

Qui, ubi ſanctam ejus converſationem, & virtutum inſignia compererunt, Deum, qui in Sanctis ſuis mirabilis & glorioſus eſt, benedicentes,* facilem in tam rationabili, Deoque accepta petitione præbuere aſſenſum. Adhæc Dominus Apoſtolicus præfatum ſeniorem Theodoricum taliter alloquitur: Cum te, Frater venerande, tibique ſubjectos in religionis fervore, in monaſtici ordinis obſervantia laudabiliter audiamus proficere: & cum Venerabilem Virum Bernwardum, quondam Hildenſemenſem Epiſcopum, Cœnobii veſtri Fundatorem, glorioſam & memoratu digniſſimam in terris vitam duxiſſe, & multis coruſcaſſe miraculis, textu vitæ ejus inſpecto, indubitanter ſciamus: Auctoritate Dei & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, dilecti quoque filii noſtri, Cincii Cardinalis interventu mediante, qui legationis ſuæ tempore multa, ut aſſerit, a vobis benignitatis expertus eſt argumenta; jam dictum Reverendiſſimum Virum in *Catalogo Sanctorum* a modo numerandum decrevimus, & ſacratiſſimum ejus Corpus de terræ gremio erigendum, & inter Sanctorum memorias veneratione condigna collocandum.

Ad hæc Senior lacrymatus præ gaudio, pedibus ejus gratias acturus proſternitur: ſed aſſiſtentium manibus erectus in oratorium beatæ Mariæ ſemper Virginis ducitur; ibique Deo laudibus exhibitis, tam a ſummo Pontifice, quam a Cardinalibus, beatus Confeſſor in Sabbato ante Natale Domini ſolemniter canonizatur.

Browerus inter Sidera Germaniæ. Moguntiæ 1616. *pag.* 63.
Leibniz. Tom. I. Scriptor. Brunſvicenſium pag. 474.

Elevatio S. Bernwardi, facta Hildeſii *anno ſequente MCXCIV.*

Conventus Dioecesanus die XV. Augusti.

JAmque Sacratiſſimæ Virginis aderat Aſſumptio, cum non ſolum propter ſpecialem Hildenſemenſem feſtivitatem, verum etiam pro ſanctarum Reliquiarum ſublevatione, quæ proxima die celebranda erat, cum diverſarum Eccleſiarum Prælatis inæſtimabilis multitudo non tantum de propinquis & cognitis, ſed etiam de remotis terrarum Provinciis certatim confluxerant. . . . . Januis Eccleſiæ firmiſſime ſervatis, præmiſſis orationibus, patefacto ſarcophago, ſpiritalis & antea incognitus exhalatur odor... Excipiuntur tandem de tumulo membra, loco celebriori collocanda, & adinſtar Dominici corporis, famuli ſui corpus ſindone munda involutum, mane ſequenti, in Eccleſia, Prælatorumque frequentia, reverenter de terræ pulvere ſublevatur: & ea hora, quâ Spiritus veritatis in linguis igneis diſcipulos viſitaſſe affirmatur, per medium deportatur Eccleſiæ, & tam Cleri, quam populi univerſitas in ejus laudem accenditur. Caſula etiam ſerica beati Præſulis, in qua tot annis (centum ſeptuaginta duobus) ſe-

Tomus III. Concil. German.

pultus fuerat, adhuc recens & incorrupta apparuit, cujus etiam tactu multi infirmi curati ſunt.

Hactenus iidem Browerus & Leibnitius Locis citatis.

De eadem translatione Arnoldus Lubecenſis coætaneus Scriptor. Lib. IV. Chronici Slavorum Cap. XXII.

Facta eſt autem hæc translatio non ſine virtute ſignorum a Domino. Berno Epiſcopo, anno Præſulatus ejus ſeptimo. Anno Verbi Incarnati MCLXXXIV. (*a*) Romæ præſidente D. Papa Cœleſtino, Pontificatus ipſius anno quarto, regnante Henrico pio Imperatore, anno Regni ejusdem a morte Patris, qui in peregrinatione Hieroſolymitana glorioſe obierat, ſeptimo, Imperii vero quarto: anno quoque depoſitionis Sancti memorati CLXXXVIII. (*b*)

(*a*) Bangertus, Arnoldi editor, in Scholio notat hic latere errorem, & ſcribendum eſſe MCXCIV., quia Cœleſtinus III. nonniſi 1191. III. Kal. Aprilis electus, die proximo Paſchæ conſecratus, poſtridie coronavit Henricum VI. unde recte quartus ejus Imperii annus numeratur: ſed cum Pater 1190. obierit: non ſeptimus, ſed V. annus a morte Patris numerandus.

(*b*) Cum S. Bernwardus obierit 20. Novembris 1022., ergo dies elevationis a die depoſitionis vel mortis non 188, ſed 172. annis diſtat.

Bulla Canonizationis a Jackenio Abbate S. Michaelis communicata, refertur a Browero loc. cit. pag 100.

COELESTINUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI HILDENESHEMENSI EPISCOPO, ET DILECTIS FILIIS, CLERO EJUSDEM CIVITATIS, UNIVERSIS ETIAM FIDELIBUS PER SUAM DIŒCESIN CONSTITUTIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

CUm univerſorum Conditor & Creator mirabilis & glorioſus in Sanctis ſuis frequenter appareat, & dignetur per eos opera ſuis fidelibus revelare, dignum duximus, & Omnipotenti pariter honorificum, quæ in celebris memoriæ Bernwardo, quondam Hildenesheimenſi Epiſcopo, per ſuam voluit gratiam demonſtrare, ſuſcipere humiliter & audire, ac præterea eum in Sanctorum Collegio numerare. Inde eſt, quod de meritis ipſius, ac vita laudabili, ac miraculis multiplicibus per dilectum filium noſtrum Centium, titulo S. Laurentii in Lucina Presbyterum Cardinalem, & venerabilem fratrem noſtrum Moguntinum Archi-Epiſcopum, Sabinenſem Epiſcopum Conradum, & alios Epiſcopos, & dilectum filium Fridericum Abbatem Eccleſiæ S. Michaelis in Hildenesheim, & honeſtas perſonas ac religioſas ejus Provinciæ certiores effecti, & famam illius celebrem & commendandam memoriæ plenius cognoſcentes, fratrum noſtrorum deliberatione habitâ diligenti; prædictum Reverendiſſimum Virum in Sanctorum catalogo duximus numerandum & venerandum, corpus ejus de terræ gremio erigendum, & inter Sanctorum Reliquias collocandum: ut ibi a Chriſtifidelibus aſſidua devotione officium debitæ venerationis accipiat, & ipſi per interceſſionem ejus felicem & Domino complacentem ſuorum delictorum veniam conſequantur. Ideoque univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, quod de Sancto ipſo a nobis tam celebriter inſtitutum eſt, vos publicantes, eundem Sanctum debitis obſequiis amodo prævenire curetis, ut veſtras votivas preces, quas omnium Creatori porrexeritis, per interceſſionem ejus placabilem dignetur per ſuam miſericordiam exaudire. Data Romæ apud S. Petrum VI. Idus Januarii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ita Browerus pagina 100. *inter Sydera Germaniæ.*

CURIA

CURIA IN FRANCONOFORD

ANNO CHRISTI MCXCV. COELESTINI III. PAPÆ IV.
HENRICI VI. REGIS VI. IMP. V.

Edictum Cæſareum pro immunitate Clericorum a foro laicali.

HENRICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM REX ET SEMPER AUGUSTUS, CIVIBUS HILDESCH. UNIVERSIS GRATIAM ET OMNE BONUM.

CUm in ſolenni Curia in Franckenvord ex communi conſenſu Principum a nobis ſit decretum, ut quicunque ſæculare judicium adverſus aliquem Clericum exeruerit, in his, quæ ſanguinis judicium requirunt, ante degradationem ab Epiſcopis faciendam, præter id, quod in Canonem latæ ſententiæ incidit, a quo præter indultum ſpeciale Domini Papæ nequit abſolvi, ex noſtra ſit ſententia proſcribendus: Et dilectus Princeps noſter Conradus Hildeſch. Epiſcopus per ſuam nobis querimoniam pateſecerit, quod vos, auctoritate propria Clericos temere judicando, morti feceritis deſtinari, in quos degradationis ſententia non proceſſerat: Vobis auctoritate Regia firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ei & Eccleſiæ ſuæ, in quam deliquiſtis, prout ejus gratiam invenire poteritis, emendetis. Alioquin vos in media Quadrageſima, ut pro tantis reſpondeatis exceſſibus, ad noſtram præſentiam ubicunque fuerimus, evocamus. Datum Franckenvordii Idib. Februarii 1195. Ind. 7.

Lunig. Spicilegii pag. 258.
Ex quo Manſi Tom. II. Supplementi pag. 771.

CONCILIUM IN LAUFFEN

ARCHI-DIOECESIS SALISBURGENSIS,

Anno Chriſti MCXCV. Cœleſtini III. Papæ V. Henrici VI. Regis VI. Imp. V.

SUMMA. I. Adalbertus II. Salzburgenſis Archi-Epiſcopus, Admontenſis & Hallenſis Cœnobiorum poſſeſſiones & juſta confirmat, ac diverſa eisdem privilegia impartitur. II. Pilgrimum Abbatem S. Petri, ad Abbatiam reſignandam compellit.

ANno MCXCV. celebratum eſt ſolenne Capitulum apud Lauffen, mente Novembri; præſentibus cum ADELBERTO Archi-Epiſcopo, Chundacharo Saltzburgenſi Præpoſito & Archi Diacono, Rudolfo Decano majoris Eccleſiæ Saltzburgenſis, Bernhardo Pertersgadenſi Præpoſito, Sigbotone Chiemſenſi Præpoſito, Ottone Bambergenſi Præpoſito & Archi-Diacono, Berchtoldo Garzenſi Præpoſito, Pabone Ouvenſi Præpoſito, Albano Seunenſi Abbate, Aribone Reichſpergenſi Præpoſito, Leopoldo Burenſi Abbate, Wicmanno Hallenſi Præpoſito, cui eodem in Capitulo Albertus dedit munificum privilegium, quo res Canonicorum Hallenſium S. Zenonis ample confirmat, Actum anno dicto, reſidente Domino Alberto Saltzburgenſi Archi-Epiſcopo in ſolenni Capitulo apud Lauffen, habito XVII. Calend. Decembris.

Litteras recitat Hundius in rebus Monaſterii S. Zenonis, quas mox referemus, una cum Literis, quibus eâdem in Synodo confirmata ſunt bona Monaſterii Admontenſis.

II. Eodem, *ut ſcribit Chronographus Salisburg.*, Pilgrimus Abbas S. Petri multis modis gravatus a Domino Alberto Archi-Epiſcopo compulſus, reſignat Abbatiam: cui anno ſequenti ſubſtitutus eſt Chunradus Abbas de Sitanſtein.

Hanſitz. Germaniæ ſacræ Tom. II. pag. 307. *in Hiſtor. Archiepiſc. Salisburg.*

Alberti, Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, Confirmatio Bonorum Eccleſiæ Admontenſis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

ADALBERTUS, DEI GRATIA, SALTZPURGENSIS ARCHI-EPISCOPUS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, RUDOLFO, VENERABILI ADMONTENSIUM ABBATI, EJUSQUE FRATRIBUS IN PERPETUUM.

AD amplificandum Divini cultus ſtudium tam futuris quam præſentibus providere cupientes, exemplaria quoque diligentiæ prædeceſſorum noſtrorum juſte ſequentes, qui Admontenſe Monaſterium, ob ſui Religionem ſpeciali amore extulerunt, nos quoque pro debito officii noſtri, & collatæ nobis a Deo dignitatis, eidem loco noſtrum patrocinium, hujus ſcripti privilegio præſtare dignum duximus. Unde notum facimus Chriſti fidelibus, quod nos Eccleſiam S. Mariæ Magdalenæ, & domum Hoſpitalem Friſaci, quæ privilegiis & traditionibus anteceſſorum noſtrorum Admontenſi Cœnobio confirmatæ fuerunt; hæc (inquam) a Domno *Iſenrico* venerabili Abbate, cum aſſenſu totius congregationis ſuſcipientes, eadem Canonicis chori Friſacenſis donantes, plebem in Lieſſenich & plebem in Palta, cum omni jure Plebeſanarum Eccleſiarum in concambio tradidimus; idque poſtmodum in capitulo noſtro Libniz, in præſentia Prælatorum, ac miniſterialium noſtrorum confirmavimus; propter igitur habundantem cautelam, easdem Eccleſias propriis vocabulis diſtinguere dignum duximus, ſcilicet: Eccleſia S. Nicolai ad Mutam in prædio Monaſterii ſita; Eccleſia S. Joannis Bapt. ad Chamer; Eccleſia S. Rudberti ad Treviah; Eccleſia S. Egidii ad Nendisdorff; Eccleſia S. Georgii ad Chrowat, quæ V. nunquam a jure matricis Eccleſiæ S. Michaelis remotæ fuerunt. Eccleſiam vero S. Walpurgis tam ex antiqua conſuetudine, quam etiam privilegio a jure plebeſanæ Eccleſiæ legitime exemptam *Ulricus* de *Harperch*, & *Rembertus* de *Libniz*, fratres Uterini, ad quos eadem Eccleſia jure hæreditario & teſtamentario pervenerat, in præſentia noſtri, & chori Salzpurgenſis eodem jure perpetuo cum omni prædio ſuo tradiderunt. Item II. Eccleſias apud Liuben S. Petri, & S. Jacobi, in prædio Ducis Stirenſis ſitas, & ab antiquo a jure Plebeſanæ Eccleſiæ, præter jus convocandi conventum, exemptas, utpote; in quibus hactenus Marchiones Styrenſes, proprios, dum libuit, Sacerdotes habuerunt, *Otacker* Dux *Stirenſis*, petitione noſtra, Admontenſi Monaſterio, ut verus Dominus, perpetuo habendas delegavit; Capellam autem S. Salvatoris in fundo Cœnobii Trunchirchen ſitam, per Sacerdotem Abbatis in Divinis volumus procurari, quam & nos idcirco in ſecunda dedicatione ſua decimis dotavimus, ut Eccleſiæ Matrici S. Michaëlis in omni jure Parochitano ſubdita ſit. Eccleſia nihilominus S. Steph. in Chrowat, licet ad Hoſpitale S. Mariæ in Cerwalde jure fundi ſpectare videatur, cura tamen ſpiritualis ad matricem Eccleſiam Lieſſenich ſpectaſſe hactenus dinoſcitur. Goſſenſis vero, & Prieliebenſis, Eccleſiæ, in placito Chriſtianitatis, & in exceſſuum ſatisfactione, in judiciis *ferri & aquæ*, non matricem Eccleſiam Lieſſenich reſpicere tenentur, cui etiam antiquo & canonico juri nullatenus refragentur. Tragoſſenſis præterea plebs, baptiſma, ſepulturam, placitum Chriſtianitatis, abſolutionem pœnitentium, apud S. Rudbertum Treviab, ſicut ad nos transmiſſum eſt, requirat: curam animarum in Abbatis diſpoſitione conſiſtere decrevimus, ſed & hanc ei, ſuisque ſucceſſoribus, per oſtium intrantibus, prerogativam perpetua firmitate indulſimus, quod non niſi ad arbitrium & voluntatem ipſorum Sacerdotes in eiſdem Eccleſiis inſtituantur; & ne hanc noſtram conſtitutionem in recidivum ſcrupulum quempiam reducere contingat, præcipimus autoritate, qua licet impares viribus prominemus, ne quiſquam de cetero pro aliqua perſona apud ſucceſſores noſtros petitionem, ſicut fieri aſſolet, porrigere præſumat, ſed inſtitutio jam dictarum Eccleſiarum omnifariam ad Abbatis Admontenſis ordinationem inconvulſe ac quiete permaneat.

Hoc

Hoc etiam tam præſentium, quam futurorum noticiæ manifeſtamus: quia patellam ſalis, quam beatæ memoriæ Eberhardus Archi-epiſcopus pro neceſſitate Eccleſiæ ſuæ, & Imperii, Gotefrido Abbati, & fratribus Admontenſibus pro LXXX. marcis *examinati argenti* & XX. *montani*, depoſuerat, uſum fructum tamen ejusdem patellæ, antequam ab alioquo ſucceſſorum ſuorum redimeretur, fratribus indulſerat, hanc nos pro redemptione animæ noſtræ, ac prædeceſſorum noſtrorum omnibus Deo in eodem loco ſervientibus, ac in perpetuum futuris, in proprietate ſemper habendam indulſimus.

Ad hæc etiam, reſpectu pietatis & amore juſtitiæ, ipſi Monaſterio quoſdam terminos ſuos in Raſtat, & in Pongowe remiſimus, pro quibus detinendis ſuggeſtione noſtrorum inducti fueramus; & non tam in his locis, quæ nominavimus, quam & in ſingulis poſſeſſionibus ſuis apud Lungævo, videlicet: juxta Muram & ad Chatz, terminos ſuos, nec non omnes decimas, tam de antiquis, quam de novellis, eisdem fratribus præſenti ſcripto confirmamus. Prædium etiam, quod *Diemundis*, vidua *Meingoti*, Præfecti Salzpurgenſis, Admuntenſi Eccleſiæ tradidit, in loco, qui vocatur Wenge, etiam nos autoritate noſtra fratribus eisdem ſtabilimus: nec non & prædium, quod eidem Cenobio *Siboto* de *Surberch* contulit, duos videlicet manſus, unum in Lutet, alterum ad Wanhartſtein.

Præter hæc beneficia, quædam Admontenſi Cenobio a prædeceſſoribus noſtris beatæ memoriæ *Gebhardo*, *Tyemone*, *Chunrado I.*, *Eberhardo*, *Chunrado II.* avunculo noſtro impenſa, præſentis ſcripti pagina confirmamus, quæcumque videlicet ipſum Monaſterium in prædiis ſeu decimis inpræſentiarum poſſidet, quæ vel in privilegiis ipſorum continentur, vel poſt indulta privilegia, Monaſterio acceverunt, quæ nihilominus ſubtili tetractatione diſcuſſimus, inter quæ in valle Admontina patellas ſalis, quas prædeceſſores noſtri contulerunt, ſed & ubicumque in poſſeſſione Monaſterii vena ſalis, ſeu ferri, aut argenti, vel cujuslibet metalli fodinæ reperiri poterint, quæ de Regalibus Imperii Eccleſia Salzburgenſis hactenus quiete poſſedit, noſtra eis autoritate ſtabilimus, in eadem valle præconium totum, & omne jus quod Saltzpurgenſis Eccleſia ibi habuit a temporibus *Hemmæ* Comitiſſæ, quæ vallis ejuſdem maximam partem cum aliis prædiis ad Cenobium ibidem fundandum *S. Rudberto*, temporibus Domini *Balduini* Archi-Epiſcopi, contradidit, & nos Abbati, & fratribus, potenti manu & plena Juriſdictione ſtabilimus; adhæc in oppidis noſtris, ubi forum habemus, ſed & apud cluſam juxta Wetven liberum jam dictis fratribus tranſitum concedimus, & ne in eiſdem locis Thelonei exactione graventur, indulgemus.

Præterea ſtatuimus: ut ſecundum tenorem & jus fundationis Admontenſis Eccleſiæ, & ſicut per ſententiam Imperialis curiæ, divæ memoriæ Friderici Auguſti adjudicatum eſt, Advocato Monaſterii non liceat de advocatia bonorum ejuſdem Eccleſiæ quempiam inbeneficiare; inſuper, ut nec ipſi Advocati, nec fideles eorum, placita, bannos, modios, vel pecudes a fratribus ipſis, vel hominibus eorum exigant, quoniam aliorum beneficiorum utilitatibus a Saltzpurgenſi Eccleſia id eis eſt recompenſatum.

Inſupet etiam terminos foreſti, quos anteceſſores noſtri ſuis privilegiis Monaſterio firmaverunt, prout eos fundator loci tradidit, ita nos quoque ejuſdem ſylvæ interliminia præſenti pagina diſtinximus: Zedilſach fluvius cum ſuis decurſibus, a Dietmarsperg omnes deſcenſus & decurſus in Aneſum; Alpes, qui dicuntur Catwingalbe, & Pladmalb cum ſuis omnibus deſcenſibus in fluvium Jonispach; Jonspach cum ſuis decurſibus, Hauſtuvichespach ab Alpe Niwenburg cum ſuis decurſibus in Aneſum; item de Petra, quæ dicuntur Want, ſurſum ad verticem Wlreiſalbe, item Leimpach de Wlreiſalbe cum ſuis deſcenſibus & decurſibus uſque in Aneſum, Gamze de Purchberg cum ſuis deſcenſibus & decurſibus, Sužinpach de Wildalve cum ſuis deſcenſibus ac decurſibus, Gamze de Puchberg cum ſuis deſcenſibus & decurſibus. Alpes Gridelalbe tota, & Larnich minor cum ſuis deſcenſibus; Larnich major cum ſuis deſcenſibus & decurſibus; Monlich fluvius cum ſuis decurſibus; Ozlich fluvius cum ſuis deſcenſibus & decurſibus, & Ozlichalb cum ſuis deſcenſibus uſque ad medium fundum

Frodniz & exinde uſque medium fundum Aneſi. Quidquid infra prædictos terminos in omni genere venationum, & piſcationum, vel cujuslibet quæſtus, fratres Admuntenſes aſſequi potuerint utilitatis, ſicut prius acceperunt a prædeceſſoribus noſtris, & nos ipſis indulgemus & donamus.

Sane duas Baptiſmales Eccleſias in prædiis Monaſterii ſitas, ſcilicet: ſuper Zozzen & Mokimowe, cum omni jure ſuo, dote videlicet & clave Eccleſiæ; quarum primam a venerabili *Romano*, Gurcenſi Epiſcopo, ex mandato Domini *Everhardi* dedicatam, idem beatus Pater jam dicto Monaſterio tradidit, & nos eidem confirmamus; quemadmodum alteram Eccleſiam, quam prædeceſſores noſtri baptismalem eſſe inſtituerunt, & quam rurſus ſub Domino *Chunrado* primo Archi-Epiſc. *Gotefridus* de *Wietingen* a jure Parochitano exemit, quodam prædio ſuo Eccleſiæ Saltzpurgenſi ſuper hoc contradito, ut Sacerdotem ibidem, quem vellet, haberet.

Pro hujuſmodi gratiæ noſtræ impendiis, hanc nobis reddi vicem volumus, quatinus dies beati Thomæ, Martyris & Epiſcopi, cum officio pleno apud vos perpetim agatur, & ut meliore pane, & vino, & etiam piſcibus ob honorem ipſius Martyris, noſtrique memoriam illa die Congregationi miniſtretur, & ut noſtræ diſpoſitionis anniverſarius dies eodem modo in pane, vino, & piſcibus, ſed & in Divinis propenſius agatur. Ut autem hæc Pontificalium donationum memoria cunctis futuris temporibus inconvulſa & illibata permaneat, nos hanc inde cartam conſcribi & ſigilli noſtri impreſſione muniri juſſimus, adjicientes: ut nullus ſucceſſorum noſtrorum hanc noſtræ autoritatis paginam infringere, & præfatis fratribus factam donationem, auferre vel minuere præſumat.

Actum in plenaria *Synodo* noſtra, apud *Loufen* celebrata, coram teſtibus, quorum nomina ſunt hæc.

Gundakerus, Præpoſitus Saltzpurgenſis Eccleſiæ.

Wernhardus, Præpoſitus in Berhtergadem.

Syboto, Præpoſitus in Kyemſe.

Otto, Præpoſitus in Bamburg, & Archidiaconus.

Perhtoldus, Præpoſitus in Gartz.

Heinricus, Præpoſitus in Werde.

Arbo, Præpoſitus in Richersperg.

Albanus, Abbas de Sewen.

Lupoldus, Abbas de Puern.

Pabo, Abbas de Atila.

Heinricus, Abbas de Formbach.

Cunradus, Præpoſitus Friſingenſis Eccleſiæ.

Heinricus, Archidiaconus de Gruscarn.

Fridericus, Decanus Ratisponenſis.

Rieherus, Canonicus Patavienſis.

Eticho, Præpoſitus de Ramshoven.

Pabo, Præpoſitus de Suben.

Nobiles:

Chunradus de *Walben*.

Pabo de *Eringen*.

Syboto de *Surbach*.

Chuno, & frater ejus *Chunradus* de *Werwen*.

Eticho de *Jettenbach*.

Ulricus, & frater ejus *Chunradus* de *Chalem*.

Heinricus, & frater ejus *Lutwinus* de *Gebeninge*.

Ekkehardus de *Tanne*.

Otto de *Goldeckke*.

Wolckmarus de *Mulberch*.

Rudigerus, Vice-Dominus Saltzpurgenſis.

Otto de *Steveninge*, & alii quam plures.

Ego *Adelbertus*, Archi-Epiſcopus ſubſcripſi.

Anno Incar. Dominicæ MCXCV. Indict. XIII. Anno Papatus Dom. Celeſtini III. quinto. Regnante Glorioſiſſimo Imperat. *Heinrico* feliciter, Amen.

Ex Archiv. Admontenſ. Monaſt. deſcripſit Schannatus.

Adel-

Adelberti, Archi-Epiſcopi, confirmatio Bonorum Præpoſituræ Hallenſis.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO ADELBERTUS, DEI GRATIA, SALTZPURGENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, WIGMANNO, HALLENSI PRÆPOSITO, CÆTERISQUE FRATRIBUS INIBI REGULAREM VITAM PROFESSIS, IN PERPETUUM.

CUm ſuſcepti Regiminis officium imponat, omnibus Eccleſiarum provectibus intendere &c. Eapropter dilecti in Chriſto Fratres, petitionibus veſtris, pro ſpe futuræ mercedis, aurem pietatis inclinamus, & Eccleſiæ Hallenſi, in qua Deo ſervire profeſſione Canonica diſpoſuiſtis, Prædeceſſorum noſtrorum beatæ recordationis *Cunradi* ſenioris, *Eberhardi*, *Conradi* Moguntini, Pontificum veſtigia ſequentes, quicquid juſte poſſidetis &c. ſcripto præſentis paginæ roborando confirmamus.

Inſuper Allodium, quod in Cella (*a*) dicitur, cum terminis manifeſte diſtinctis, cultis & incolendis, ac Capellam ſumptibus veſtris in eodem loco conſtructam, cum juris integritate decimarum, cæterorumque omnium, quæ in præſenti poſſidet, vel de futuro conſequetur, pro remedio animæ noſtræ, & prædeceſſorum noſtrorum tradimus Omnipotenti Deo, ſanctoque Zenoni, & ſupradictis Fratribus, petente hoc & conſentiente majoris Eccleſiæ Saltzpurgenſis Præpoſito *Gundackaro*, cum Chori Capitulo, a quo Parochiam in Vahendorff, in cujus terminis jam dicta Capella ſita eſt, canonice poſſederunt; ad indempnitatem ergo præfatæ Parochiæ, dimidium manſum Mieſenbach, in loco, qui Hirisbuhel dicitur, a præmemoratis Fratribus recepimus, & pro legali concambio ad uſum Eccleſiæ matricis ordinavimus. Concedimus itaque præſenti Præpoſito Wigmanno, omnibusque Succeſſoribus ſuis canonice inſtituendis, quatenus in præfata Capella, quam ab omni jurisdictione & diſtricto matricis Eccleſiæ eximimus, & liberam facimus, juxta Dei timorem pro ſuæ voluntatis arbitrio non ſolum temporalia, verum etiam ſpiritualia libere ſecureque diſpenſent, & ordinent. Per nos quoque, Deo cooperante, ipſam conſecrantes Eccleſiam, eodem prædio cum omnibus appendiciis ſuis, Pontificali auctoritate in perpetuum dotatam eſſe decrevimus.

Siquis autem hujus Inſtitutionis noſtræ paginam, quam forma ſigilli noſtri communimus, & Prælatorum noſtrorum, Cleri, Miniſterialiumque noſtrorum teſtimonii favore ſtabilimus, caſſare tentaverit, ultrices flammas, ſi non reſipuerit, in diſtrictiore examine, ſine ſpe redemptionis, ſuſtinebit. &c.

Acta ſunt hæc anno Incarnat. Dom. MCLXXXXV. reſidente Domno *Alberto* Saltzpurgenſi Archi-Epiſcopo, in ſolemni *Capitulo* apud *Lauffen* habito XVII. Kalend. Decembris.

Ex Hundii Metrop. Saliſburg.

(*a*) Hæc poſtmodum in Cœnobium ejusd. Ordinis excrevit.

SYNODUS MOGUNTINA

ANNO CHRISTI MCXCVI. COELESTINI III. PAPÆ VI. HENRICI VI. REG. VII. IMP. VI.

Conradus, Archi-Epiſcopus Moguntinus, concedit facultatem allodialia bona donandi Monaſterio Owelsburg Ord. Ciſtercienſis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

CONRADUS, DEI GRATIA, MOGUNTINENSIS ARCHI-EPISCOPUS, SABINUS EPISCOPUS &c. IN PERPETUUM.

CUm debitum noſtri officii exigat, & pietas perſuadeat, nos curæ religioſorum diligenter intendere; his tamen diligentiorem curam tenemur impende-

pendere, qui majori familiaritate, ſubjectionis debito & reverentia, Moguntinæ ſe ſubdiderunt Eccleſiæ. Eapropter notum fieri volumus tam futuris, quam præſentibus, quod nos inſpecta devotione dilecti nobis in Chriſto filii Godeſcalci, Abbatis de Owelsburg, & fratrum, in eodem loco Deo Omnipotenti & intemeratæ Virgini Mariæ ſervientium, ſub honeſtate ſanctæ converſationis, & bonæ religionis in ordine Ciſtercienſi, & Regula S. Benedicti: conſiderato etiam, quod idem locus Moguntinæ attinet Eccleſiæ; tanto diligentius in his, quæ honorem Dei redolent, & eidem loco quoad utilitatem & commodum expediunt, ei prodeſſe intendimus. Unde & miniſterialibus Moguntinæ Eccleſiæ liberam poteſtatem indulſimus, conferendi ſua allodia præfato Monaſterio in Owelsburg, ſuorum in remedium peccatorum, & nouvellæ plantationis auxilium. Si autem aliquis auctor temerarius, inſtinctu diaboli, huic noſtro pietatis facto præſumeret derogare, illud præſenti pagina, illius confirmativa, & teſtium, quorum nomina ſubſcripta ſunt, adhibitione, *in Sancta Synodo* Moguntina, neceſſarium duximus roborare.

Teſtes hi fuerunt:

Conradus de Moguntia Præpoſitus.
Henricus Decanus.
Rucherus Cuſtos.
Godefridus Cantor.
Sifridus, Præpoſitus Sancti Petri.
Wernherus Præpoſitus ſancti Stephani.
Wortwinus, Præpoſitus ſancti Victoris.

Abbates quoque.

Henricus de S. Albano.
Hezelhinus de S. Jacobo.
Philippus de monte S. Thiſibodi.

Nec non Capellani Curiæ noſtræ.

Emeranus Sacerdos.
Magiſter Rodulphus, & Hermannus Notarius.

Comites.

Symon de Teckneburg.
Wernerus de Withekindeſtein.

Nobiles.

Godefridus de Haſthesvelt, Helias de Bruninghuſan, Iſifridus de Heiligenberh.

Miniſteriales etiam Moguntinæ Eccleſiæ.

Dudo Camerarius, Embricho Vice-Dominus, Dietherus Scultetus, Thirricus de Appolt Pincerna. Cinctio Marſchalcus, aliique plures, qui intererant, Moguntini.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXCVI. Indict. XIV. Domno Cœleſtino Apoſtolicæ Sedi Præſidente, Henrico VI. Glorioſiſſimo Imperatore ſemper Auguſto imperante, & Regnum Siciliæ feliciter gubernante. Electionis quoque noſtræ anno XXXIII. reverſionis vero XIV.

Jongelinus Notitia Abbatiarum Ordinis Ciſtercienſis: adnotante Schannato.
Ego vero in Jongelino id non reperio.

SYNODUS DIOECESANA WORMATIENSIS

A LUPOLDO, ELECTO WORMATIENSI, CELEBRATA, ANNO CHRISTI MCXCVI. COELESTINI III. PAPÆ VI. HENRICI VI. REG. VII. IMP. VI.

In qua jus paſtorale in Bubenheim, Abbati Arnſteinenſi tribuitur, nec non bona quædam in Swetzingen, Cœnobio Schonaugienſi adjudicantur.

LUPOLDUS, DEI GRATIA, WORMATIENSIS ECCLESIÆ ELECTUS &c.

PRecibus *Herbordi*, venerabilis Abbatis *Arnſtein*, libenter annuentes, utraque autoritate, ſcilicet: Wormatienſis Epiſcopatus, ac majoris Præpoſituræ, qua fungimur, tam illi, quam cunctis ſucceſſoribus illius, concedimus jus paſtorale, ac donum Altaris in Capella ſua Bubenheim, nec non inſtituendi illic, quem voluerit, Vicarium. Præterea ipſam Capellam ab omni debito exi-

exigentiæ Synodalis emancipamus, eo quidem prætextu: ut Eccleſia S. Michaelis in Buggenheim, XV. denarios & obolum, quos Capellæ in Bubenheim tenetur perſolvere, in compenſationem Cathedratici Archi-Presbytero noſtro, qui illi loco præfuerit, annuatim perſolvat.

Acta ſunt hæc, in *Synodo Wormatienſi*. Anno Dom. MCXCVI. Ind. XIV. II. Non. Aprilis.

Teſtes Clerici:

Smutzelinus Major Decanus.
Sifridus Præpoſitus S. Paulini.
Præpoſitus Wimpinenſis.
Giſelbertus Decanus S. Pauli.
Gelfridus Archi-Presbyter.
Heinricus Archi-Presbyter & univerſa *Synodus*.

LUPOLDUS, DEI GRATIA, WORMATIENSIS ELECTUS.

SPiritualium tam paci, quam ſecuritati conſulere cupientes, lites & controverſias in præſentia noſtra habitas, qualiter deciſæ, ac determinatæ ſint, ſcripto memoriæ mandari decrevimus.

Notum itaque facimus: quod *Rapoto* de *Kirchim* duos manſos in Suvezingen Abbati *Godefrido* de *Schonaugia*, & ejus Monaſterio, nullo contradicente vendidit; quos cum, vivente Rapotone, ſine ullius querimoniæ, ſeu proclamationis illatione, annis X. & amplius quiete poſſediſſet; uxor Rapotonis, eo defuncto, ad præſentiam noſtram in *Synodo*, adverſus *Diepoldum* Abbatem, bonæ memoriæ Godefridi ſucceſſorem, ſuper manſis illis querimoniam movit: & neceſſe fuit, ut memoratus Abbas, qui poſſeſſor videbatur, & erat, tribus teſtibus eoſdem manſos Monaſterio ſuo, emptionis lege, uxoris, vel hæredum, nec ullius reclamatione cognita, comparatos probaret; quod cum die conſtituto per trium bonæ opinionis teſtium, ſcilicet: *Conradi* Sacerdotis de *Schiresheim*, *Sibotonis* de *Bergeheim*, & *Hermanni* de *Waltorff*, juramenta probaſſet, nos, contra Rapatonis uxorem data ſententia: Abbatem, & ejus Monaſterium in poſſeſſione, ſicut debuimus, & jura docuerant, confirmavimus; judicantes, Actrice deficiente, omnes ejus hæredes, perpetuo defeciſſe; paginæ quoque præſenti actionis ac diffinitionis hujus ſeriem annotari fecimus, ſigillo noſtro communitas; quatenus deinceps aliquis hæredum Schonaugienſem Eccleſiam de his manſis impetere præſumpſerit, hoc noſtræ auctoritatis inſtrumento, a judicio, non audiendus, repellatur.

Datum *Wormatiæ* in *Synodo*, Anno MCXCVI. II. Non. Aprilis.

Ex archæo Eccleſiæ Collegiatæ S. Martini Wormatiæ deſcripſit Schannat. b. m.

SYNODUS COLONIENSIS DIOECESANA

Anno Chriſti MCXCVII. Cœleſtini III. Papæ VII. Henrici VI. Reg. VIII. Imp. VII.

SUMMA. Adolphus, Archi-Epiſcopus Colonienſis, confirmat Monaſterio Eifliæ jus patronatus in Eccleſia de Reinbach & Ipplendorff.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

ADOLPHUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS &c.

INdempnitati Eccleſiarum ex ea dignitate, quam Deus in nos contulit, quantum poſſumus, tenemur proſpicere. Monaſterium in Eifflia, pia defenſione dignum, propter Sanctos Martyres *Cryſantum & Dariam*, qui in ea quieſcunt, jus Patronatus habet in Eccleſia *de Reinbach & Ippellndorf* ad eam pertinente. Nemo hominum cum Monaſterio prædicto, vel ſine eo, jus habet in iſtis, unde poſſit dici vel eſſe Patronus. Hinc eſt, quod Conventus Fratrum de Monaſterio, quando vacat Eccleſia de Reinbach, libere Paſtorem invenit & producit ad ſuſci-

ſuſcipiendum donum altaris ab *Archi-Diacono.* Ex tali præſentatione & ſequente inveſtitura, is, qui de Eccleſia in Reinbach inveſtitur, eodem jure, quo tenet Reinbach, tenet Ippellndorp, ad nullam laicam perſonam reſpectum aliquem habens propter iſta.

Ad hujus veritatis aſſertionem hoc pertinet, quod Henricus Paſtor in Eccleſia de Reinbach in *plena Synodo noſtra*, coram nobis, confeſſus eſt ea, quæ prælibata ſunt, vera eſſe; Nos ergo de veritate hujus rei plene inſtructi, & jus Eccleſiæ Monaſterienſis perſpicue cognoſcentes, noſtro ſcripto & noſtro ſigillo *Reinbach & Ippellndorp* prædicto Conventui confirmamus, diſtricte præcipientes, & ſub pœna excommunicationis inhibentes, ne aliquis audeat fratres Monaſterienſes inquietare in his.

Privilegium iſtud ad robur confirmationis ſcriptum, & porrectum fuit Coloniæ *in Synodo noſtra* Anno Domin. Incarn. MCXCVII. præſentibus teſtibus ſubſcriptis: *Udone* Majore Decano, *Brunone* præpoſito Bunenſi, *Theodorico* præpoſito S. Gereonis, *Herimanno* præpoſito S. Severini, *Theodorico* præpoſito S. Andreæ, *Gerardo* Decano S. Gereonis, *Ivone* Decano Ss. Apoſtol. *Hildebrando* Decano S. Cuniberti. *Henrico* Comite de Keſſele, *Henrico* Comite de (*a*) Kukerwage, *Everardo* de Hengebach, & aliis pluribus tam Clericis, quam Laicis.

Forte ex Archæo Collegiatæ Eccleſiæ Monaſterii Eiffliæ, cui Eccleſiæ ab Abbate Prumienſi pro Monachis fundatæ, corpora Ss. Martyrum Chryſanthi & Dariæ a Marcwardo tertio Abbate Prumienſi donata fuerunt, ſub Lothario Imperatore a Sergio Papa conceſſa ante annum DCCCLV.

(*a*) *forte:* Huckeswagen.

SYNODUS COLONIÆ

Anno Chriſti MCXCVIII. Innocentii III. Papæ I. OTTONIS IV. REGIS I.

Sententia excommunicationis contra Conradum de Blanckenheim, Dominum de Schleyda, uſurpatorem decimæ Novalium.

ADULPHUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, TAM FUTURÆ QUAM PRÆSENTIS ÆTATIS FIDELIBUS, PACEM ET VERITATEM DILIGENTIBUS.

UNiverſitati veſtræ præſenti ſcripto notum facimus, *quod fratres de Blanckenheim Gerardus & Cunradus*, accedentes ad Dominum Brunonem (*a*) Archi-Epiſcopum, poſtulaverunt, ut ab eo acciperent in beneficium decimam de Novalibus in ſylva, quæ eſt juxta caſtrum Schleyda, quam Eccleſia *Steinfeldenſis* ab antiquo poſſederat. Proinde Archi-Epiſcopus Bruno ſub hac cautela verborum poſtulata conceſſit, ſi poſſet hoc de jure facere, & ita abſolute vacaret ei decima illa, quod poſſet eis præſtare. Hac occaſione prædicti fratres aggravabant manum ſuam ſuper domum *Steinfeldenſem* auferentes ei decimam de Novalibus, quam prædicta Eccleſia libera donatione primi Friderici Archi-Epiſcopi, & plurimorum anteceſſorum, & omnium ſucceſſorum ſuorum, uſque ad Dominum Brunonem quietâ poſſeſſione annis fere centum, ſicut in privilegiis ipſis Eccleſiæ perpendi poteſt, poſſederat. Tam grave damnum Eccleſiæ ſuæ fratres *Steinfeldenſes* ferre non valentes, ſæpius ad nos querelam de hac injuria & ad Priores noſtros, & ad Barones terræ detulerunt; *donec Cunradum de Schleyda*, qui in partem diviſæ hæreditatis ipſam decimam acceperat, de ſententia Priorum, & aſſenſu nobilium virorum, excommunicavimus. Præterea *in generali Synodo* noſtra, cum importuno clamore nos fratres de *Steinfeld* pulſarent, ſicut adjudicatum eſt eis in ſententia *Priorum & nobilium Laicorum*, ipſi in ſeptem ſcholis ſuper

(*a*) Bruno de Altena ſedit ab anno 1191. reſignavit anno 1193. ſuſcepto Monachi habitu in Monaſterio *Veteris Montis*.

ſuper plenarium eandem decimam jure Eccleſiaſtico obtinuerunt. Unde nos legitima cenſura utentes *Cunradum de Schleyda*, eos in ipſa decima infeſtantem, & omnes fautores ſuos *excommunicavimus*: Domino etiam *Lothario*, *Advocato* ipſius Eccleſiæ, ut de cetero defenſione materialis gladii pro Eccleſia ſtaret, diſtricte præcepimus. Sane Domino in ſervis ſuis pacem operante per manum *Walrami de Monte joci*, & *Gerhardi de Reefferſcheid* facta eſt pax inter *Cunradum*, & Comitem *Lotharium*, *Abbatem de Steinfeld*, & fratres ejus, ita, quod prædictus Conradus in manum noſtram reſignaverit hoc ipſum juris, quod dicebat ſe in ipſa decima habere, promittens bona fide, quod ipſe nunquam, nec aliquis cognatorum ſuorum, in eadem decima ſervos Dei infeſtaret. His rite peractis, nos diligentius imitantes veſtigia anteceſſorum noſtrorum, eandem decimam, & quidquid decimarum conquiſitum fuerit, in cultis & excolendis, erutis & eruendis in perpetuum novalibus Parochialis termini eorum; in noſtro Epiſcopio, ſicut de liberalitate prædeceſſorum noſtrorum uſque ad nos detulerunt, eis noſtra authoritate in perpetuum confirmamus. Ad confirmandam igitur actionis ſeriem, juſſimus eam ſcripto & ſigillo noſtro, & ſigillis nobilium virorum, Walrami, Lothari, ejuſdem Cunradi muniri, & Epiſcopalis banni robore firmatam ſolenniter promulgari. Teſtes horum ſunt: *Ludowicus* major Præpoſitus, *Udo* major Decanus, *Bruno Bunnenſis* Præpoſitus, *Gerhardus Sanctenſis* Præpoſitus, *Engelbertus S. Georgii* Præpoſitus, *Theodoricus ſancti Gereonis* Præpoſitus, *Theodoricus ſancti Andreæ* Præpoſitus, *Rudulphus* major Scholaſticus. Liberi: D. *Henricus*, *Walramus*, *Fridericus* filii ejus, *Gerhardus de Reifferſcheid*, & *Philippus* fratres ejus, *Henricus de Sundeheim*, & frater ejus *Godefridus*. Miniſteriales: *Godefridus* Dapifer, D. *Walramus*, *Ebelertus*, *Kymmeburg*, *Joannes Monaſterienſis*, *Godefridus Gokappelpayn de ac*, *Albertus de Erlepe*, *Wicgmannus de Blanckenheim*, *Erneſtus de Reifferſcheid*, *Thomas de Schleyda*, *Arnoldus Schellewald*, *Fridericus de Froenvards*. Si quis hæc caſſare & irritare tentaverit, de numero electorum ſegregetur. Actum Coloniæ anno Dominicæ Incarnationis MCXCVIII.

Illmus Hugo Stivagienſis Tomo II. Annal. Præmonſtratenſ.

Philippi, Romanorum Regis, varia promiſſa, facta in manum Diethelmi Epiſcopi Conſtantienſis, & aliorum Pontificis Legatorum.

Circa annum Chriſti MCXCVIII. Innocentii III. PP. I.

EGO PHILIPPUS, ROMAN. REX, SEMPER AUGUSTUS &c.

ANtequam *Martinus*, Prior Camaldulenſis, & frater *Otto*, Monachus de Salem, venirent ad me, tractaturi

I. *De pace Eccleſiæ & Imperii*; voveram Deo, & Sanctis ejus, me iturum ultra mare, ad liberandum terram promiſſionis a gentium feritate, & iterum poſt eorum adventum, audito verbo eorum *de tractatu Pacis*, *de conceſſione Domini Apoſtolici*, in manu prædicti Prioris, vice Domini Apoſtolici, vovi & promiſi Deo, & Sanctis ejus, & eidem Priori, loco dicti Domini Apoſtolici, me opportuno tempore Eccleſiæ, & Imperio, & liberationi terræ prædictæ, bona fide, abſque omni fraude, illuc iturum, & opitulante Deo, terram illam pro poſſe meo liberaturum. Hujus voti teſtes ſunt: *Ditthalmus* Conſtantienſis Epiſcopus, *Eberhardus* Abbas de Salem, *Petrus* Abbas de Burgo ſancti Sepulchri, Frater *Otto* de Salem, *Henricus* Dapifer de *Wittingen*, *Henricus* de *Smalekke*, *Henricus* Mareſcallus de *Papenheim*, *Henricus* Notarius.

Inſuper promiſi, me facturum omnia hic ſubſcripta:

II. Omnia bona tam Romanæ Eccleſiæ, quam aliarum Eccleſiarum, quæ anteceſſores noſtri Reges, vel Imperatores, injuſte abſtulerunt, vel detinuerunt, vel ego abſtuli, vel injuſte detineo, reſtituam, & ab eis quiete ac pacifice poſſideri permittam.

III. Omnes abuſus, quos anteceſſo-

Tomus III. Concil. German.

res mei in Eccleſiis habuerunt, *ut puta*: Mortuis Prælatis bona ipſorum, vel Eccleſiarum eorum accipiebant, perpetuo relinquam.

IV. Electiones Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, canonice fieri permittemus, omnia ſpiritualia Pontifici relinquentes.

V. Monaſteria irregulariter inventa, in quantum Majeſtati Imperiali congruit, cum adjutorio Domini Apoſtolici, regularibus Conventibus, ſcilicet, Ciſtercienſi, Camaldulenſi, Præmonſtratenſi ſubjiciemus, & operam dabo, ut tam Monaſterialis, quam Clericalis ordo, eâ, qua decet, religione vivat & honeſtate.

VI. Advocatos, ſive Patronos Eccleſiarum, ab exactionibus, angariis, & perangariis, in quantum potero, ceſſare compellam.

VII. Si Omnipotens Deus Regnum Grecorum mihi, vel Leviro meo, ſubdiderit, Eccleſiam Conſtantinopolitanam Romanæ Eccleſiæ, bona fide, & ſine fraude, faciam fore ſubjectam.

VIII. Romanæ Eccleſiæ in omnibus, & per omnia, fidelis & devotus, atque filius & defenſor ſemper ero.

IX. Generalem legem ſtatuam & obſervari faciam, ſemper & ubique, per totum Imperium, ut, quicunque excommunicatus fuerit a Domino Apoſtolico, in banno ſtatim ſit Imperiali. Inſuper, pro pace & amicitia inter me, & Dominum Apoſtolicum, ſemper ſervanda, & omnimoda ſuſpicione auferenda,

X. Ut ipſe ſemper mihi ſit benigniſſimus Pater, & ego ei fideliſſimus & optimus filius, filiam meam nepoti ejus in conjugium dabo, & alias, vel alios de cognatione mea, ſecundum voluntatem ſuam, generi ſuo copulari faciam.

XI. De omnibus exceſſibus meis, ad mandatum & voluntatem Domini Apoſtolici, Deo, & Eccleſiæ, plene ſatisfaciam.

Hæc & omnia in præſentia Domini Epiſcopi Conſtantienſis, (*a*) & Domini *Martini*, Prioris Camaldulenſis, & Domini *Eberhardi* Abbatis de Salem, & Domini Abbatis *Petri* de Burgo S. Sepulchri, & fratris *Odonis* de Salem, præſentium latoris, *Henrici* Dapiferi de *Walpur*, *Henrici* Mareſchalli de *Bappenheim*, *Helferici* Notarii, me facturum, & obſervaturum bona fide, & ſine omni fraude, juravi.

Ex codice MS. Biblioth. Eminent. Card. Ottoboni deſcripſit Schannat.

(*a*) Diethelmus, Baro de Wyſenburg, Abbas Augiæ divitis, a Clero & populo Conſtantienſi eligitur Epiſcopus anno 1193. obiit anno 1205. 12. Aprilis.

CONVENTUS IN MULHUSEN

ANNO CHRISTI MCXCVIII. INNOCENTII III. PAPÆ I.

POſt mortem Henrici VI. IV. Kal. Octobris, relicto filio impubere, Adalbertus, Archi-Epiſcopus Salisburgenſis, cum Ducibus Auſtriæ, Bavariæ, Saxoniæ, earumque partium Epiſcopis, Colloquio celebrato in partibus Turingiæ apud villam Arniſperc, PHILIPPUM, Sueviæ Ducem, Henrici VI. defuncti fratrem, elegerunt in defenſorem Imperii, quouſque Henrici filius in Alemanniam ex Sicilia veniret.

Quo Colloquio ſoluto, ad oppidum *Mulnhuſen* venientes, promiſſa eidem ſubjectione digreſſi ſunt, Suevi, Saxones, Bohemi, Bavari, quam plures Principes Rheni.

Otto Blaſianus. Urſpergenſis Chron. pag. CCCXX.

Mulhuſino Colloquio interfuere Archi-Epiſcopi: Veſontinus, Ludolfus Magdeburgenſis, Adalbertus Salisburgenſis. Epiſcopi: Ratisbonenſis, Auguſtanus, Conſtantienſis, Eiſtadenſis, Wormatienſis, Spirenſis, Brixienſis, Hildesheimenſis, Electores Regis Germaniæ. Abbates: Fuldenſis, & Elvangenſis.

Rex Bohemiæ, Dux Saxoniæ, Bavariæ, Auſtriæ, Moraviæ.

Vide horum Epiſtolam ad Papam apud Baronium.

Bertoldus cum diffideret de expenſis ad obtinendum Imperium neceſſariis, accepit a Philippo beneficia, & hominium

nium ei fecit, & fidelitatem, & vades nepotes ſuos, quos apud Coloniam pro expenſis obligaverat, non abſolvit.
Urſpergenſis.

Philippus Moguntiæ a Tarentaſienſi Epiſcopo, Sutrino Epiſcopo ſacris operante, coronatus fuit: Philippo Philippus Galliæ Rex favebat.

Philippus nuntios ſuos miſit primo Andernacum, dein Coloniam, impediturus, ne in præjudicium ſuum fieret electio, tum

I. Propter ſui & quorundam Principum abſentiam.

II. Tum propter Regiæ generationis in Friderico II. infante trienni non deſtituendam proſapiam:

III. Tum propter juramenta Principum eidem generationi in Henrico Patre exhibita 1195.

Attamen Bertoldus, Dux Zaringiæ. Coloniæ denominatus fuit in Regem, non propter hoc, quod juſtus poſſet eſſe videri, ſed quia pecunioſus videbatur, cum eſſet avariſſimus. *Abbas Urſpergenſis in Chronico pag. CCCXX.*

Otto cum Colonienſibus & Fautoribus venerunt ad Aquisgranum (quod jam Philippus prior obtinuerat) ſed quia intra civitatem exiſtentes reſiſtere non poterant, acceptâ pace & ſecuritate perſonarum, dederunt civitatem Ottoni, quem Adolfus Archi-Epiſcopus Colonienſis coronavit. IV. Non. Junii. 1198.

Cæſarius Heiſterbacenſis. Arnoldus Lubecenſis. Godefridus Pantaleonita.

Ottoni Richardus Angliæ Rex, & Innocentius III. favebant.
Philippo favebat Saxonia.

COLONIÆ CONVENTUS

Electorum Imperii ad OTTONEM IV. *eligendum.*

ANNO CHRISTI MCXCVIII. INNOCENTII III. PP. I.

MOrtuo in partibus transmarinis Henrico VI. Colonia Agryppina in Regnis inclyta, Colloquio celebrato cum Regni Primatibus de electione novi Regis tractare cœpit. Huic colloquio intererat Adolfus Colonienſis Archi-Epiſcopus, Conradus Moguntinus, qui tamen præſentialiter aberat, transmarinis negotiis, ut prædictum eſt, occupatus, cujus vicem in omnibus negotiis ordinandis ipſe Colonienſis tenebat, nec minus Dominus Trevirenſis talibus ſe negotiis non abſentabat; intererat quoque Palatinus de Rheno Henricus, cum multis nobilibus, qui omnes unanimi conſenſu *Othonem*, Henrici Nobiliſſimi Principis & Ducis filium, in *Pictavio* adhuc conſtitutum, in Regem & Romani Imperii Principem elegerunt, miſſisque legatis, eum cum ſummo honore Coloniam uſque perduxerunt.

Talis igitur electio ſive Regis ordinatio per Legatos honoratos a Domino Colonienſi, ſive ab aliis Archi-Epiſcopis & Principibus, Primoribus, Domino Innocentio, Romanæ ſedis ſummo Pontifici, inſinuata eſt; omnibus obnixe poſtulantibus, ut electionem ſive ordinationem Regis Othonis approbaret, ipſamque ſua auctoritate confirmaret. Papa nimis gaviſus eſt, & non ſolum ipſius electionem approbavit, ſed ipſum Othonem Imperio digniſſimum judicavit, miſſisque Epiſtolis, ut omnes Regi electo ſervirent, mandavit.

Arnoldus Lubecenſis Lib. VI. Chronici Slavorum Cap. I.

Epiſcoporum & Principum Germaniæ, qui OTTONEM, Saxoniæ Ducem, elegerunt Regem, & Aquisgrani coronaverant, Literæ ad Innocentium III. Papam, quibus petunt confirmari factam electionem.

Anno Chriſti MCXCVIII. Innocentii III. Papæ I. Ottonis IV. Reg. I.

SUMMA. Electio Ottonis IV. narratur. II. Collatio Inveſtituræ Principibus facta ab eodem. III. Juramenta Regis, Eccleſiæ & Imperio facta. IV. Commendatur Pontifici coronandus.

SANCTISSIMO PATRI AC DOMINO INNOCENTIO, S. ROMANÆ SEDIS SUMMO PONTIFICI, PRINCIPES ET BARONES ALAMANNIÆ, CLERICI ET LAICI, DEBITAM IN CHRISTO REVERENTIAM ET SINCERITATEM OBSEQUII.

CUm placuiſſet ei, qui aufert Spiritum Principum, & magnus & terribilis eſt ſuper Reges terræ, Dominum Henricum Imperatorem de medio auferre, neceſſarium nobis viſum fuit de ſubſtituendo Rege tractatum & colloquium habere. Convenimus ergo ſæpius & miſerias & oppreſſiones, quas hactenus ſuſtinueramus, recenſentes, per univerſos Pincipes Regni animos noſtros ereximus, & quid honori Eccleſiæ Dei & paci ac quieti ſubjectorum potiſſimum expediret deliberantes, nunc unum nunc alium, quaſi finaliter eligere putabamus. Verum, quia non eſt prudentia, non eſt potentia; non eſt conſilium, niſi per Deum, placuit ei, qui Abrahæ filium imolare volenti victimam providit, & David fratribus juniorem de poſt fœtantes accepit, atque Matthiam ex diſcipulorum numero ad ſortem Apoſtolatus elegit, Sereniſſimum Dominum Ottonem, quondam Henrici Ducis Saxoniæ filium, ad Regimen Romani Imperii de terra peregrinationis ſuæ (*a*) ex inopinato offerre nobis. Invocata itaque S. Spiritus gratia, prædictum Dominum Ottonem Chriſtianæ fidei cultorem devotiſſimum, atque S. Romanæ Eccleſiæ advocatum, & defenſorem fideliſſimum, & judiciariæ poteſtatis obſervatorem juſtiſſimum, de longa & antiqua Regum prolapia ex utraque linea ſpectabiliter editum, ad Romani Regni faſtigium juſte ac rationabiliter elegimus, & ſicut debuimus, ipſius electioni conſenſimus, ipſumque in Auguſtorum ſede a Karolo M. apud Aquisgranum deputata huic dignitati locavimus, & corona & regio diademate per manum Domini Adolphi Colonienſis Archi Epiſcopi, ea qua decuit ſolemnitate, feliciter decoravimus. Nos autem Principes, qui jam dictum Dominum Ottonem in Regem elegimus, feoda noſtra, quæ ab Imperio tenemus, à manu ipſius recipientes, hominium ſibi fecimus, & fidelitatem juravimus. Tantæ igitur dignitatis munus Excellentiſſimus Princeps Divinæ potius gratiæ quam ſuis meritis aſcribens, primitias hujus honoris offerens Domino propria voluntate juramentoque firmavit, *imprimis* Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, *deinde* omnium Eccleſiarum jura bona fide ſervare ac manutenere, & ſubjectos Imperii exhæredatos maxime & a ſuis poſſeſſionibus violenter ejectos in ſua juſtitia pro poſſe juvare & conſervare. Pravam illam *inſuper* conſuetudinem, quam Imperatores anteceſſores ſui in occupandis rebus nobilibus vel ſe ſemoventibus decedentium Epiſcoporum vel Abbatum, Principum hucuſque ſervaverant, penitus exſtirpans, nos Eccleſiaſticos Principes ab hac indebita vexatione regali benevolentia liberos dimiſit, & decedentium bona ſuis ſucceſſori-

(*a*) Pictavis peregrinabatur Otto, Dux Suevlæ.

ſoribus ſervanda liberaliter ſtatuit. Paternitati ergo veſtræ dignum ſupplicare duximus, quatenus fidem & devotionem Domini noſtri Regis attendentes, merita quoque Illuſtriſſimi Patris ſui H. Ducis Saxoniæ, qui ab obſequio S. Romanæ Eccleſiæ nunquam receſſit, memoriter tenentes, paci & quieti veſtræ & noſtræ, intuitu Dei ac noſtri obſequii providentes, ipſius electionem & conſecrationem auctoritate veſtra confirmare & Imperiali coronationi annuere paterna pietate dignemini. Sanctitatem inſuper veſtram obnixe rogamus, quatenus Principes ac Barones a tam rationabili electione diſcordantes Eccleſiaſticâ cenſurâ ad concordiam revocetis, & ab illicita fidelitate partis adverſæ clave Petri reſolutos ad præſtandam Domino noſtro Regi fidelitatem & ſubjectionem auctoritate veſtra compellatis. Ut autem a Domino Rege noſtro jura Romanæ Eccleſiæ ut prædictum eſt integra & illibata ſerventur, nos in bona fide ſpondemus, & pro Domino Rege noſtro fide jubemus.

† Ego Adolphus Colonienſis Archi-Epiſcopus elegi & ſubſcripſi.

† Ego Gerardus Inden: Abbas elegi & ſubſcripſi.

† Ego Heribertus Werdin: Abbas elegi & ſubſcripſi.

† Ego Henricus Dux Lotharingiæ qui & Brabantiæ, Marchio Romani Imperii elegi & ſubſcripſi.

† Ego Bernhardus Paderburnenſis Epiſcopus elegi & ſubſcripſi.

Ego Thietmarus Mindenſis Epiſcopus elegi & conſecrationi cooperatus fui.

† Ego Widekindus Corbejenſis Abbas elegi & ſubſcripſi.

Ex Autographo Romano deſcripſit Illuſtriſſimus Epiſcopus Furſtenbergius, & Schateno communicavit, qui edidit in Annal. Paderborn. ad ann. 1198.

§. II. Sanctissimo Patri ac Domino Innocentio, S. Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici, Adolphus, [a] Dei gratia, Sanctæ Coloniensis Ecclesiæ minister humilis, devotum obsequium et orationes in Domino.

Poſt obitum Henrici Imperatoris nos una cum aliis Principibus de ſubſtituendo Rege ſæpius tractantes, quid S. R. E. expediret, ſubditisque Imperii, qualiter quoque priorum Imperatorum oppreſſiones evitare poſſemus, ſollicite deliberavimus. Protendimus igitur animos noſtros ad diverſos Imperii Principes, & ſicut Domino placuit, Sereniſſimum Dominum Ottonem Henrici Ducis Saxoniæ filium in Romanum Regem rationabiliter elegimus, poſtmodum vero in Auguſtorum ſede Aquiſgrani locavimus, & ſicut debuimus, ea qua decuit, ſolemnitate conſecravimus ac coronavimus. Ipſe vero Dominus Rex in timore Dei & reverentia S. Eccleſiæ omnia jura Romanæ Eccleſiæ aliarumque Eccleſiarum bona fide conſervare & manutenere juravit. Nobis etiam aliis Epiſcopis pravam illam conſuetudinem aliorum Imperatorum, qui decedentibus Epiſcopis & Abbatibus, Principibus in mobilibus rebus, ſeſeque moventibus ſuccedebant, liberaliter remiſit. Paternitatem igitur veſtram attente rogamus, quatenus rationabile factum noſtrum aliorumque Principum, qui de jure eligere debent, attendentes, merita quoque Domini noſtri Regis, Patris ac fratris ſui Palatini, Regis quoque Angliæ avunculi ſui, qui a ſervitio & unitate Eccleſiæ nunquam ſeparati fuerunt, conſiderantes; injurias quoque Ducis Sueviæ patris ac fratris ejus non diſſimulantes, magnos & honorabiles viros, quos ipſe ac Principes de communi conſilio ad pedes ſanctitatis veſtræ tranſmittunt, benigne recipiatis ac benignius remittatis, & rationabilem ipſius

[a] Scripſit & Colonienſis Archi-Epiſcopus, moderator hujus electionis ad Innocentium III. Pontificem literas haud diſſimili, quo ceteri Principes, argumento; quas hic uti *Ferdinandus Epiſcopus Paderbornenſis* ex Romano tabulario attulit in Germaniam, prioribus conjungit *Schatenus Tom. I. Annal. Paderbornenſ.*

ſius electionem, conſecrationem, ac coronationem confirmetis, & ad Imperii conſecrationem vocetis, noſtros quoque adverſarios & Eccleſiæ a fidelitate Duci Sueviæ præſtita abſolvatis, & noſtro Regi obedire Eccleſiaſtica cenſura compellatis. Nos etiam pro patrimonio Eccleſiæ Romanæ dimittendo ac conſervando pro ipſo Domino Rege ſpondemus, ac fide jubemus.

Apud Schatenum loco indicato.

Rex Angliæ & Otto ipſus ſcripſerunt ad Innocentium III, ut electionem ratam haberet; Pars adverſa Procerum Germaniæ, Archi-Epiſcopi: Treverenſis, Magdaburgenſis, Biſuntinus; Epiſcopi: Ratisponenſis, Friſingenſis, Auguſtenſis, Conſtantiæ, Eiſtadii, Wormatiæ, Spiræ, Brixini, Hildesheimii; Rex Bohemiæ, Dux Saxoniæ, Dux Bavariæ, Dux Auſtriæ, Dux Moraviæ, Dux Lotharingiæ, Marchio Miſenenſis, Marchio Brandenburgenſis, Marchio Moraviæ, Marchio de Rumesberg; Abbas Fuldenſis, Abbas Hersveldenſis, Abbas de Tegernſee, Abbas Elwacenſis, aliique Alamanniæ Nobiles Literis ſcriptis ſignificarunt Pontifici Innocentio III. electum Philippum, defuncti Henrici VI. Imperatoris fratrem, & tutorem Friderici II. impuberis Siciliæ Regis, ad Sceptra & Regimina Imperii gubernanda in Curia ſolemni apud Noremberg, Romam brevi aditurum pro corona Imperiali, eidemque jam hominium factum a Germaniæ Principibus, quos inter præter ſupra memoratos erant Patriarcha Aquilegienſis, Archi-Epiſcopus Bremenſis, Epiſcopi: Verdenſis, Halberſtadenſis, Merſeburgenſis, Nuiwenburgenſis, Monaſterienſis, Osnaburgenſis, Babeburgenſis, Batavienſis, Curienſis, Tridentinus, Metenſis, Tullenſis, Virdunenſis, Leodienſis.

Comes Palatinus Burgundiæ, Dux Caringiæ, (*a*) Dux Carinthiæ, Dux de Bites, Marchio de Lunnesberg, Marchio de Voheberg, Comes Palatinus de Ticing, Comes Palatinus de Witilinesbach, & alii quamplures Comites & Nobiles. Datum Spiræ V. Calend. Junii 1198.

Schatenus integras refert ad hunc annum.

Papa acceptis ab utraque factione Literis, & Nuntiis Romam miſſis, bienni deliberatione interpoſita, pro Ottone pronuntiat, cumque uti Regem acceptari mandat omnibus Germaniæ Principibus.

Innocentii III. Epiſt. XXI. & XXIX. ad univerſos Germaniæ Principes. Et ſi numerus Principum eligentium major pro Philippo fuiſſet, quam pro Ottone: at hic Aquisgrani ab Adolpho Colonienſi in Caroli M. ſede locatus fuerat: Philippus Moguntiæ a Tarentaſienſi Archiepiſc. alienigena coronatus fuerat.

(*a*) *fors:* Zaringiæ.

SYNODUS DIOECESANA OSKERSDEVENSIS,

ANNO CHRISTI MCC. à GARDULFO, HALBERSTADENSI EPISCOPO, CELEBRATA,

In qua Lis, circa quendam Archi-Diaconatum orta, ſopitur.

GARDUFUS, DEI GRATIA, HALBERSTADENSIS EPISCOPUS.

Notum facimus univerſitati fidelium tam præſentium, quam futurorum, quod pro debito nobis commiſſi Regiminis officio, paci, tranquillitati & utilitati Eccleſiarum intendere, & de medio earum ſcandala & diſſenſiones tollere cupientes, eam controverſiam & litem, quæ inter fratres noſtros *L.* majoris videlicet Eccleſiæ Canonicum & Vice-Dominum, & *Oſtonem*, pro quodam Archi-Diaconatu, per annos plurimos eſt agitata; ad bonum pacis & concordiæ reduximus, ea videlicet ratione: ut dilectus noſter videlicet L. Vice-Dominus, pro Dei amore, & noſtro interventu, a petitione Archi-Diaconatus ceſſaret, & nos, cum ipſius conſenſu, eundem Archi-Diaconatum Præpoſito Oſtoni recognovimus & aſſignavimus, ut omni ambiguitate remota præfato Præpoſito Oſtoni, ſuiſque ſucceſſoribus maneat in perpetuum.

Ut

Ut autem hæc noſtra ordinatio, nunc & deinceps rata maneat, & inconvulſa, autoritate Dei Omnipotentis, & beati Petri Apoſtolorum Principis, noſtroque banno confirmamus, & chartam hanc inde conſcriptam, ſigilli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Datum V. Kalend. Julii, *Oskersdeve*, in generali *Synodo*, Anno MCC.

Ex cod. MS. Bibliotb. Metropol. Mogunt. deſcripſit Schannatus.

Gardulphus Canonicus Majoris Eccleſiæ Halberſtadenſis, & Decanus, eligitur Epiſcopus anno 1194. Obiit anno 1201. cujus memoria in benedictione, ait *Samuel Lenzen in Diplomat. Hiſtor. Diœceſis & Prov. Halberſtad.* qui hujus Synodi non meminit. Idem tamen duas Synodos Sæculi XII. recenſet, unam *magnam Synodum* in Halberſtadt anno 1145. die Lunæ pag. 103: Alteram *plenam Synodum* in Halberſtadt, in majore hebdomada anno 1186. pag. 111.

Tempore ſchismatis inter Philippum & Ottonem IV. Dominus Wido Cardinalis Præneſtinus (*a*) aliquando Abbas Ciſtercienſis, cum miſſus fuiſſet Coloniam ad confirmandam electionem Ottonis jam Aquisgrani ab Adolfo Colonienſi Archiepiſc. coronati, anno 1198. bonam illic conſuetudinem inſtituit. Præcepit enim, ut ad elevationem hoſtiæ omnis populus in Eccleſia ad ſonitum nolæ veniam peteret, ſicque uſque ad calicis benedictionem proſtratus jaceret. *Forte hæc in Synodo Coloniæ ſtatuta.*

Præcepit etiam idem Cardinalis, ut quoties deferendum eſſet ad infirmum, Scholaris ſive Campanarius Sacerdotem præcedens, per nolam illud proderet, ſicque omnis populus tam in ſtratis, quam in domibus Chriſtum adoraret.

Cæſarius Heiſterbacenſis Lib. IX. Miraculor. Cap. LI.
Innocentii III. Lib. III. Regeſti Epiſc. meminit horum duorum Legatorum a ſe Coloniam miſſorum anno MCC.

(*a*) Una cum Octaviano Epiſcopo Portuenſi.

CONCILIUM ROMANUM

Anno Chriſti MCC. Innocentii III. Papæ III. Ottonis IV. Regis IV.

SUMMA. *Papa Innocentius Tiemoni Bambergenſi Epiſcopo, ejusque Capitulo ſignificat factam in Concilio Romano Canonizationem S. KUNEGUNDIS Auguſtæ.*

INNOCENTIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI THEUMONI EPISCOPO, ET DILECTIS FILIIS CAPITULO BABENBERGENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

CUm ſecundum Evangelicam veritatem *nemo accendat lucernam*, (a) *& ponat illam ſub modio, ſed ſuper candelabrum; ut omnes, qui in domo ſunt, videant:* pium pariter eſt & juſtum, ut, quos Deus merito Sanctitatis coronat & honorat in cœlis; Nos venerationis officio laudemus & glorificemus in terris: cum ipſe potius laudetur & glorificetur in illis, qui eſt laudabilis & glorioſus in Sanctis. Pietas enim *promiſſionem* (b) *habet vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ*: dicente Domino per Prophetam. Dabo vos cunctis populis in laudem; gloriam & honorem. Et per ſe pollicente: *Fulgebunt juſti*, (c) *ſicut Sol in regno Patris eorum.* Nam, ut ſuæ virtutis potentiam mirabiliter manifeſtet, & noſtræ ſalutis cauſam misericorditer operetur, fideles ſuos, quos ſemper coronat in cœlo, frequenter etiam honorat in mundo, ad eorum memorias ſigna faciens & prodigia, per quæ pravitas confundatur hæretica, & fides Catholica confirmetur. Nos ergo, Cariſſimi,

(*a*) Matth. V. (*b*) I. ad Timoth. IV. (*c*) Matth. XIII.

riſſimi, quantas poſſumus, Omnipotenti Deo gratiarum referimus actiones, qui in diebus noſtris ad confirmationem Catholicæ fidei, & confuſionem hæreticæ pravitatis, evidenter innovat ſigna & miracula, potenter immutat, faciens eos coruſcare miraculis, qui fidem Catholicam tam corde quam ore, nec non & opere tenuerint.

Inter quos beatæ memoriæ KUNEGUNDIS Romanorum Imperatrix Auguſta, quæ degens olim in mundo magnis meritis præpollebat: nunc vivens in cœlo multis coruſcat miraculis, ut ejus Sanctitas certis indiciis comprobetur. Licet enim adhoc, ut aliquis ſanctus ſit apud Deum in Eccleſia triumphante, ſola ſufficiat finalis perſeverantia, teſtante Veritate, quæ dicit, quoniam, *qui perſeveraverit* (d) *uſque in finem, hic ſalvus erit*. Et iterum: *Eſto fidelis uſque ad mortem*, (e) & *dabo tibi coronam vitæ*. Ad hoc tamen, ut ipſe ſanctus apud homines habeatur in Eccleſia militanti, duo ſunt neceſſaria: VIRTUS MORUM & VIRTUS SIGNORUM, videlicet merita & miracula, ut & hæc & illa ſibi invicem conteſtentur. Non enim aut merita ſine miraculis, aut miracula ſine meritis plene proficiunt ad perhibendum inter homines teſtimonium ſanctitati: cum interdum angelus ſatanæ transfiguret ſe in angelum lucis, & quidam opera ſua faciant, ut ab hominibus videantur. Sed & *Magi* (f) *Pharaonis* olim ſigna fecerunt; & Antichriſtus tandem prodigia operabitur, *ut, ſi fieri poteſt, in errores etiam inducantur electi*. (g) Verum, cum & merita ſana præcedunt, & clara ſuccedunt miracula, certum præbent indicium Sanctitatis, ut nos ad ipſius venerationem inducant, quem Deus & meritis præcedentibus, & miraculis ſubſequentibus exhibet venerandum. Quæ duo ex verbis Evangeliſtæ plenius colliguntur, qui de Apoſtolis loquens, ajebat. *Illi autem* (h) *profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*.

Sane, cum ad audientiam bonæ memoriæ Cœleſtini Papæ, prædeceſſoris mei merita & miracula præfatæ Imperatricis, vobis referentibus perveniſſent; ut ipſe de illis notitiam conciperet certiorem inquiſitionem eorum Venerabilibus Fratribus noſtris Auguſtenſi & Eiſtetenſi, & bonæ memoriæ Wurzburgenſi Epiſcopo, & dilectis filiis, Eboracenſi, Lancheimenſi, & Hailsbrunnenſi Abbatibus per Apoſtolica ſcripta commiſit, poſt cujus obitum uſque adeo manifeſtari cœperunt & multiplicari miracula, ut ex evidentia pariter & frequentia ſanctitas ejus ab omnibus quaſi notoria prædicetur, ſicut ex multis teſtimonialibus literis Epiſcoporum, Abbatum, Prapoſitorum & Principum, nec non & aliorum multorum nuper noſtro extitit Apoſtolatui referatum.

Venientes igitur ad Apoſtolicam ſedem ex parte veſtra dilecti filii N. Abbas Michelveldenſis, Gundelus Decanus, Cunradus Cuſtos, Marcus Archi-Diaconus, Hermannus Subdiaconus majoris Eccleſiæ veſtræ, Lupoldus Diaconus S. Stephani, Burcardus Diaconus S. Mariæ, Heinricus Presbyter S. Michaelis, Heinricus Subdiaconus S. Mariæ, Nobis & fratribus noſtris humiliter ſupplicarunt, ut ex plenitudine poteſtatis, quam JESUS CHRISTUS B. Petro conceſſit, prænominatam Imperatricem Sanctorum catalogo dignaremur aſſcribere, decernentes, ejus memoriam inter Sanctos ab univerſis fidelibus de cætero celebrandam: cum hoc ſublime judicium ad eum tantum pertineat, qui eſt B. Petri Succeſſor, & Vicarius JESU CHRISTI.

Nos itaque cognoſcentes, quod hoc revera judicium ſublimius eſt inter cætera judicandum, in ipſius examinatione plenariam volumus adhibere cautelam. Et ideo prænominatos jurisjurandi religione conſtrinximus, ut puram nobis ſuper hoc dicerent veritatem. Qui jurati dixerunt, quod, ſicut ex celebri fama & ſolenni ſcriptura noverunt, B. KUNEGUNDIS S. HEINRICO IMPERATORI fuit matrimonialiter copulata, ſed ab eo non extitit carnaliter cognita. Unde cum Dominus Imperator ageret in extremis: Principibus & Parentibus inquit de illa: Qualem mihi eam aſſignaſtis, talem vobis eam reſigno. Virginem eam dediſtis, & Virginem reddo. Suam ergo Virginitatem Domino conſecravit, & ſervavit intactam: ita quod, cum aliquando, inſtigante humani generis inimico,

(d) Matth. X. (e) Apocalypſ. II. (f) Exod. VII.
(g) Matth. XXIV. (h) Marci XVI.

mico, ſuſpicio quædam contra ipſam fuiſſet exorta; ipſa, ut ſuam innocentiam demonſtraret, ſuper ignitos vomeres nudis plantis inceſſit & proceſſit illæſa.

Item Sanctus Imperator HEINRICUS, & hæc Imperatrix egregia KUNEGUNDIS de propriis facultatibus BABENBERGENSEM fundaverunt Eccleſiam & dotaverunt; quam cum ſuis omnibus pertinentiis ex fervore devotionis, quam ad Apoſtolicam ſedem habebant, B. Petro Apoſtolorum Principi obtulerunt, annuum ei cenſum, ad indicium, quod juris ſit Eccleſiæ Romanæ, ſolventem. Sed & alia plurima beneficia piis locis & venerabilibus Eccleſiis contulerunt, Chriſtum ſibi facientes hæredem.

Hæc & alia retulere de meritis: De miraculis aſſerentes, quod eis præſentibus & videntibus, ad memoriam hujus Virginis, cæci viſum, claudi greſſum, muti verbum, & ſurdi recuperavcrunt auditum, aliiſque languoribus impetiti, frequenter & evidenter plenam conſecuti ſunt ſanitatem. Et quod eſt mirabilis novitatis & novi miraculi; pulvis de tumulo ejus aſſumtus, ſæpe converſus eſt in frumentum.

Nos ergo de meritis & miraculis ejus multis & magnis non ſolum teſtimoniis ſed & teſtibus certiores effecti, cum ſecundum Prophetam laudandus ſit Deus in Sanctis ſuis: de fratrum noſtrorum conſilio & Pontificum multorum apud ſedem Apoſtolicam exiſtentium, ipſam beatam Virginem KUNIGUNDIM Catalogo Sanctorum adſcripſimus, ejusque memoriam inter Sanctos decrevimus celebrandam.

Quapropter Univerſitatem veſtram monemus, & hortamur in Domino per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus, quod nos ſolenniter & caute ſtatuimus, vos humiliter & devote ſervetis, ut meritis ejus & precibus apud miſericordiſſimum judicem indulgentiam conſequamur.

Collectam autem & alias orationes in commemoratione ejus dicendas edidimus, quas in hac pagina duximus ſubſcribendas:

Oratio. Omnipotens & miſericors Deus, qui a gloria tua nullum excipis ſexum, nullamque conditionem excludis, Te ſuppliciter exoramus, ut, ſicut beatæ KUNIGUNDI Virgini tuæ poſt terreni culmen Imperii cœleſtis Regni ſolium contuliſti; ita meritis ejus & precibus nobis quoque famulis tuis æternæ felicitatis præmia largiaris. Per Dominum.

Secreta. Sacrificium laudis tuæ Tibi, Domine Deus noſter offerimus, tuam clementiam implorantes, ut per hujus Sacramenti virtutem, nos a peccatis expedias, & a periculis tuearis. Per Dominum.

Complenda. Sacramentum redemtionis humanæ, quod in honore beatæ KUNEGUNDIS obtulimus, tibi nos Domine reddat acceptos, ut per hoc, quod & accepimus ipſi de tuo, & ſuſcepiſti de noſtro, in tui ſemper unione vivamus; Qui cum Patre.

Datum Laterani III. Nonas Aprilis, Pontificatus noſtri anno tertio.

Ex Annalibus MS. Bambergenſibus deſcripſit Gretſerus Tomo X. novæ editionis pag. 565, 566, 567.

DIGRESSIO AD SÆCULUM XII.

§. I. *De ſerie Regum Germaniæ & Imperatorum.*

HActenus in fronte Conciliorum annis Chriſti ſubjunximus annos Romani Epiſcopi, & annos Regis Germaniæ, ſeu Imperatoris: quoniam utriuſque auctoritate & præſidio plurima Concilia vel indicebantur, vel fovebantur, & Reges ſæpiſſime Epiſcoporum cœtibus in Germania interveniebant, aut illis cogendis cauſam & occaſionem dabant: aut eorum executionem & obſervantiam curabant. Incidimus autem in ea tempora ſæcul. XI. & XII. quibus vidimus & plures ſimul Romanæ urbis Epiſcopos, & plures ſimul Germaniæ Reges ac Imperatores exſtitiſſe, diverſarum factionum ſtudiis.

Verum quemadmodum plures Antipapæ a ſchiſmatum fautoribus excitati, puta Cœleſtinus II. contra Honorium II., Pe-

trus Leonis ſub nomine Anacleti, contra Innocentium II. Octavianus dictus Victor IV. Paſcalis III. Cœleſtinus III. Innocentius III. quatuor Antipapæ ſuſcitati contra Alexandrum III. legitimum Pontificem excitati, non impediunt nos, quominus ſolos annos Pontificis Romani ſemel ab orbe Catholico, & maxima hujus parte, agniti numeremus: licet Papa ille ſit in exilio, aut ab uno alterove Principe non agnoſcatur: licet alii Antipapæ epiſtolas & bullas ediderint; ſic nos viciſſim Regem Germaniæ ſemel ab omnibus, vel pluribus Germaniæ principibus electum & agnitum, ſemper ſcribimus *Regem uſque ad finem vitæ* etſi forte excommunicatum, aut alio Anti-Rege undecunque electo, aut ſubintruſo, turbatum.

Hac Regula præjacta, Henricum IV. a morte Patris ſui Henrici III. [quæ accidit III. nonas Octobris anno MLVI. Bodenfeldiæ & ſepultura Spiræ XXVIII. Octobris anni ejuſdem] regem nominamus, & ſcribimus uſque ad diem VII. Auguſti: qua obiit, anno MCVI. Regni ejus quinquageſimo, Imperii 22do, nihil morati vel Rodulphi Suevi Anti-Regis, vel Hermanni Luxemburgenſis, ab alia factione electi & obtruſi ſchiſma.

Simili tenore Fridericum I. Sueviæ Ducem (a morte Conradi III. anteceſſoris die XVIII. Februarii MCLII. ſecuta) qui eodem anno IV. nonas Martii Francofurti electus, & Aquisgrani media quadrageſimæ Dominica coronatus fuerat, ac in Caroli M. ſede collocatus, *Regem* nominavimus & ſcripſimus uſque ad annum MCXC. quo ad diem IV. Idus Junii obiit in Cilicia. Quidquid interim Pontifices Romani de eo, ejusque Regno, aut Imperio ſenſerint: quorum ſententiam reveremur; at Chronologicam ſeriem ſequimur celeberrimorum Hiſtoriographorum, & ante alios Illuſtriſſimi Baronii, qui annum MCXC. Friderici primi ſcilicet ejuſdem Imperii XXXVItum numerat & ſcribit.

Eodem tenore Friderici II. annos computamus a morte Ottonis IV. licet jam antea Proceres Germaniæ nempe anno MCXCV. rogatu Patris Henrici VI. eidem homagium feciſſent, uti ſucceſſuro in Germaniæ Regnum; licet rurſum anno MCCXII. vivente Ottone IV. eundem Fridericum II. denuo elegerint, & Papam, ut eundem coronaret Auguſtum, rogaverint: attamen nonniſi poſt mortem Ottonis IV. (quæ anno MCCXVIII. Idibus Maji in caſtro Hartzburgi evenit) Regnum Germaniæ ſolus obtinuit; unde a Schateno annus Chriſti MCCXVIII. dicitur Regni Ottonis XXIIImus Imperii X. vitæ ultimus: & Friderici II. ſextus Regni Germanici [deducto computu ab anno MCCXII.] quo iterum Moguntiæ pridie Kalendas Decembris electus fuerat Rex Germaniæ. Reapſe erat annus hic MCCXVIII. *primus*, quo *ſolus* vacuum Germaniæ thronum adiit Fridericus II.

Itali tamen Hiſtoriographi inde ab anno MCCX. vacaſſe Imperium, & Germaniæ Regnum ſupponunt potius, quam demonſtrent. Nec Philippi Suevi intercedens electio, facta ab alia & majore factione Principum Germaniæ nos turbat. Nec enim noſtri officii, aut inſtituti eſt, vel inquirere de valore electi iſtius, illiusve Regis: vel poſitis pluribus electionibus examinare, quæ præ aliis valida ſit? examinent id Politici. Nos ab anno MCCXVIII. ad MCCL. Fridericum II. Regnorum Germaniæ, XXXII. Siculi LII. Jeroſolymæ XXXIImum annum computamus. Intermedio tempore electos contra Fridericum II. Anti-Reges præteribimus; niſi aliqua Synodus vel acta in Synodo cogant nos ejusdem meminiſſe in notis. Fucre autem inter MCCXVIII. & MCCL. tres Reges Germaniæ electi.

Anno MCCXXXVII. Conradus IV. filius a patre Friderico II. deſignatur ſucceſſor in throno Regni Germanici & a Proceribus Imperii acceptatur, eligitur.

Anno MCCXLVI. Henricus Raſpo Landgravius Thuringiæ & S. Eliſabethæ Levir eligitur juxta Herbipolim a variis Principibus Rex Germaniæ.

MCCXLVII. die S. Michaëlis prope Worungam in agro Colonienſi (alii inquiunt Franckenvurt) eligitur Wilhelmus Hollandiæ Comes a quibusdam Germaniæ proceribus: alii Anno MCCXLIX. ultima Octobris electum volunt, & coronatum I. Septembris.

Sed hæc nos non morantur, quin Fridericum II. ad MCCL. vixiſſe & regnaſſe ſcribamus.

Ab anno MCCL. XIII. Decembris Regem Germaniæ ſcribemus Conradum IV. ad XXI. Maji anno MCCLIV. quo vivere deſiit.

Ab anno MCCLIV. XXI. Maji ad MCCLXXIII. XXX. Septembris INTERREGNUM Germaniæ ſcribemus.

A Rudolpho primo Habsburgico anno MCCLXXIII. electo ad Auguſtiſſimum FRANCISCUM. I. nunc Germaniæ Regem & Imperatorem feliciſſimum fluit intaminata ſeries Chronologiæ Imperatorum.

§. II. Quod ſub nomine Capitulorum Synodi Provinciales & Diœceſanæ intelligantur.

HÆc res non tam eget demonſtratione, quam ipſa expoſitione Hiſtoriographorum coævorum, qui ſub nomine *Capituli*

tuli jam Diœceſana, jam Provincialia Concilia indicari ſignificant.

[*a*] Clariſſimus *Manſi* Tomo II. *ſupplementi* obſervat, ſub *Capituli* nomine Synodum vel Concilium Epiſcopale indicari, præſertim in Archi-Diœceſi Salisburgenſi, Friſingenſi, Paſſavienſi & Hildenesheimenſi, ut in hoc ſæculo XII. maxime apparet, & apud HANSITZ Hiſtoriæ Salisburgenſis Archidiœceſis Tom. II. *Germaniæ Sacræ*: quam ſignificationem *Capituli* non obſervavit Clariſſimus Du-Cange in Gloſſario mediæ & infimæ latinitatis. Aliam tamen advertit inter multas uſurpationis voces *Capitulum*: nempe pro libro Canonum, vel actis Synodicis, quo ſenſu Lupus Ferrarienſis Epiſtola XLII. ſcribit: *Canones eosdem, ſive, ut vos vocatis, Capitula vobis direxi.* Et Theodolphus Aurelianenſis *Capitula* vocat librum, quem ſcripſit ad Presbyteros ſuæ Parochiæ, ſeu acta Synodica, in quibus ad Cleri & populi emendationem præcepta continentur.

Quo ſenſu notiore ſcimus Regum Francorum ſanctiones, & decreta Regia, vocari Capitula vel capitularia uti Tom. I. & II. vidimus: ſed hoc Tom. III. Capitulum ſumitur pro ipſo cœtu Epiſcoporum canones condentium, aut promulgantium Clero & populo obſervandos.

§. III. *Canoniſtæ Germani ſæculi XII.*

I. RUPERTUS Tuitienſis Abbas ex Monacho Sancti Laurentii Leodii ordinis S. Benedicti, Tuitium a Friderico Archiepiſcopo Colonienſi evocatus ob doctrinæ præſtantis famam, ſcripſit, quod ad jus Canonicum ſpectat.

Libros XII. de Divinis Officiis, quos dicavit Cunoni ex Sigebergenſi Abbate ad Ratisponenſis Eccleſiæ Cathedram promoto Epiſcopo.

2. In regulam S Benedicti Libros IV, quorum primus Apologeticus vitæ Apoſtolicæ, contra calumniatores Ordinis Sancti Benedicti; editus ab Martenio & Durando *Tom. IX. Theſauri ampliſſimi Anecdotorum*, aut forte idem eſt, qui inſcribitur: *Altercatio Clerici & Monachi* citatus a me *in Bibliotheca Colonienſi pag.* 292. Cum enim Clerici inhiarent diviſioni præbendarum & communem hactenus menſam ac dormitorium nauſearent, contra Rupertus zelaret pro vetere inſtituto vitæ communis Clericalis, *in Concilio Aquenſi* ſtabilito, non mirum eſt, inde ortum fuiſſe ſententiarum diſſidium.

Altera cauſa erat, quod Canonici regulares, ſæculo XI. exorti, nollent Monachos ad Eccleſiæ munia evocari & evehi: quos ad ea munia idoneos eſſe, & ſemper habitos fuiſſe demonſtrat *Libris V. Dialogorum Apologiæ de vita vere Apoſtolica. Fabricius Biblioth. mediæ & infimæ latinit.*.

Elogium viri poſt ſexcentos Lexicographos vide in Bibliotheca Colonienſi ſuccinctum.

II. STEPHANUS, Tornacenſis Epiſcopus, ſcripſit præter multas Epiſtolas & Sermones, *Commentarium in Decretum Gratiani*, quem præ Patribus, Conciliis, & Fontibus Canonum deſcribi, emi, & legi ægre ferebat. Anno MCXCII. elevatus fuit ad hunc Epiſcopatum, quem adminiſtravit ad annum MCIII. quo ad plures abiit.

Inter Epiſtolas *Dupinius Tomo IX. novæ Bibliothecæ Eccleſiaſticæ*, obſervat tertiam ſcriptam ad Mauritium, Epiſc. Pariſinum, & Stephanum Abbatem; quâ petit ſibi reſponderi, utrum immerſio cum invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, ſeu facta in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ſit valida, ſi omittantur hæ duæ voces ore prolatæ: *Te Baptizo*; ipſe judicat has duas voces non eſſe de ſubſtantia Sacramenti, ſed de ſolemnitate myſterii, Chriſtum præcepiſſe tinctionem, merſionem, non vero pronuntiationem harum duarum vocum, ſed actionem per eas voces ſignificatam.

Obſervat idem Epiſtolis 40, 107, 108, 140, ad Epiſcopum Dolenſem, accuſari Canonicos Regulares S. Joannis de Vineis, qui peculium volebant, & qui, cum eſſent curati, Epiſcopo, non Abbati, parere volebant, nec eſſe ad nutum revocabiles: quæ omnia improbat, & primævæ diſciplinæ contrariari credit.

Epiſtolis 61, 95, 162. probat, licitum eſſe tranſitum ab ordine Monaſtico mitiori ad ſeveriorem, puta a Grandi-Montenſi ad Ciſtercienſem.

Epiſt. 202. in III. Parte Epiſtolarum decernit, Matrimonium e Noviciatu egreſſi eſſe validum.

Epiſt. 251. conqueritur Papæ, ſtudia Patrum negligi præ *decretalibus nuper vulgatis*, negligi veteres Canones, Concilia Patrum.

III. ANSELMUS Havelbergenſis in Brandenburgica Marchia Epiſcopus fuit, a Lothario II. miſſus Conſtantinopolim, ubi præſtantiſſimæ diſſertationes fuère inter Græcos & hunc Germanicum Epiſcopum, quæ cum ſpectent univerſim ea, in quibus diſſidet Eccleſia græca Orientalis a noſtra Occidentali, reductæ in Libros III. ab ipſo Anſelmo Eugenio III. PP. dicatæ fuère, & editæ Tom. XIII. Spicilegii Dacheriani.

In Libro III. legitur de Primatu Eccleſiæ Romanæ diſſertatio, quam magna facundia explanat, demum utrimque remittitur definitio

(*a*) pag. 857.

nitio controverſiarum ad Concilium Oecumenicum, quale fuit Florentinum anni MCCCCXXXIX.

IV. RODOLPHUS ex Abbate S. Trudonis fit Abbas S. Panthaleonis Cœnobii intra Coloniam: ejus ſuperſunt varia Canonica. Tractatus contra Simoniacos, cujus ipſe meminit in ſuo Chronico VII. Libris conſtans, de quibus Mabillon. editor.

Reſponſoria ad Sibertum Priorem Cœnobii S. Panthaleonis, an opulento filio ordinem Benedictinum Profeſſo denegare parentes valeant hæreditariam portionem? Patrem quidem peccare, ait, ſed negat a Cœnobio hæreditatem exigi poſſe nomine filii. VASELINUS, Prior Laurentii, Cœnobii Benedictini, Leodii examinavit factum, an conjugatis poſt nocturnum uſum nuptiarum licitum ſit poſtridie ſacram menſam adire? & diſcrete reſolvit Mabillon. Tomo I. Analectorum.

V. GERHOHUS Cœnobii Reicherſpergenſis in Bavaria Canonicorum regularium S. Auguſtini Præpoſitus; ante Magiſter Scholarum, Ss. Theol. Doctor & Canonicus Auguſtanæ Eccleſiæ: utroque prædivite officio dimiſſo ingreditur Monaſterium Bertenhech, ex quo ad Præpoſituram Reichersbergenſem elevatur anno MCXXXII. eamque geſſit ad annum MCLIX, inter graviſſimas procellas & fluctus ſchismatis Imperium inter & Sacerdotium. Gretſerus Tom. VI. novæ editionis Aventini calumnias contra Gerhohum diſſlat.

1. Syntagma Gerhohi, Reichersbergenſis Præpoſiti, de ſtatu Eccleſiæ ſub Henricis IV. & V. & Gregorio VII. coævi & oculati Scriptoris, non minus a vitæ ſanctimonia, quam a fidelitate erga Apoſtolicam Sedem admirandi, & nullo humano metu a veri ſemita abducti. *à Gevoldo & Gretſero editus fuit.*

2. Lib. de ædificio Dei, ſeu de ſtudio, & cura diſciplinæ Eccleſiaſticæ, fide & officio ac diligentia Epiſcoporum & aliorum Clericorum, quorum conditionem non inferiorem vitâ Monachorum eſſe docet.

Edidit Petz. Tom. V. Anecdotorum Parte II. pag. 225.

3. Lib. Epiſtolaris ad Innocentium II. R. P. de eo, quod diſtet inter Clericos ſæculares & regulares.

Apud Petzium eundem loco citato.

In Concilio Ratisbonenſi anni MCXXX. ejusdem doctrina, de qua §. ſequente, examinata fuit. Ejuſdem intempeſtivus zelus pro introducendis Canonicis regularibus in locum Canonicorum ſæcularium reprehenſus.

Idem Gerhohus interfuit Concilio Wurzeburgenſi pro Papa Innocentio legitimo contra Anacletum Anti-Papam anno MCXXX. Idem Concilio Leodienſi pro eadem cauſa, ſemper enim pro legitimis Pontificibus contra Antipapas voce & calamo ſtetit.

Hanſitz. Germaniæ ſacræ Tom. II. pag. 228. 229.

§. IV. De Hæreſibus hujus Sæculi.

Eccleſia militans Chriſti, uti quovis ſæculo frugem bonam in horreum Domini congregat & colligit, ſic nec deſinit ſatanas inimicus regno Chriſti ſuperſeminare zizania, ſeu errores hæreticorum vel ſchismaticorum.

Utriusque generis zizania ſenſit & Germanica Eccleſia intra viſcera ſua pullulare, quibus evellendis Epiſcopi qua boni Paſtores & inter omnes Epiſcopos Romani Pontifices indefeſſam operam navaverunt.

I. HENRICIANI, ab quodam Henrico Eremita, diſcipulo Petri de Pruys in Provincia Franciæ errores ſuos ſpargere cœperunt, unde progreſſi Lauſannam & ad Cenomanos, demum in Germaniam & Belgium diſſeminaverunt errores ſuos, ex quibus notior eſt *Tanchelmus* Antverpianos peſtifera ſua ſecta inficiens, & ignoti nominis errones *circa Coloniam vagantes*, ſpecie auſterioris vitæ & jejuniorum popello fucum facientes.

Eorum errores leges in Synodis Germanicis Coloniæ MCXLVI. ibidem MCLXIII. MCLXXXIII. Atrebati.

Contra hos Hæreticos

EVERUINUS Præpoſitus Steinfeldenſis ſcripſit Epiſtolam ad S. Bernardum, cui reſpondit S. Doctor *Sermone LXV.* in Cantica canticorum; idem *ſermone LXVI.* ſigillatim eorum errores oſtendens & revincens, circa matrimonium, abſtinentiam a carnis & lactis uſu, pædobaptiſmum, purgatorium, vim Sacramentorum, preces pro pace defunctorum &c.

Everuini elogium dedi in Bibliotheca Colonienſi.

Ad Diœceſim Tullenſem irrupit ſecta hominum, quos pecoribus, quam beſtiis ſimiliores judicat *Hugo Metullus* Canonicus regularis in Diœceſi Tullenſi ſcribens & degens.

II. CATHARI, qui græca voce *mundos* vel puros ſe ſe appellabant, & appellari ab aliis volebant, ſpurciſſimum ſectæ genus eſt, quorum errores optime novit Egbertus qui ex canonico Bonnenſis Eccleſiæ SS. Caſſii & Florentii factus eſt Benedictinus monachus Schonaugiæ in Abbatia S. Florini Diœceſis Trevirenſis, unde a Reginaldo Archi-Epiſcopo Colonienſi evocatus anno MCLXIII. coram Clero & populo diſputationem publicam

licam inſtituit contra tres hereſiarchas : quos licet auctoritate & ratione ad obmuteſcentiam redegiſſet, reſilire tamen ab errore noluerunt, & comburi, quam ſalubriter pœnitere maluerunt. Errores infamis gregis Egbertus in ſuis ſermonibus exponit, qui Sermones & ſeorſim Coloniæ excuſi fuere, & *in Bibliotheca patrum recuſi ſunt.*

Non eſt ea ambitio puritatis, ut ut ſtolida videatur, nova : nam & noſtro ſæculo multi Acatbolici ſe puritanos ſe puræ doctrinæ, puri verbi Dei, puri Evangelii præcones eſſe ſe ſominant & jactant, ne putes catharos ſectarios ſolo ſæculo XII. pullulaſſe.

III. TANCHELMI Antwerpiæ Dominantis hereſes e Belgio ad Rhenum & Germaniam noſtram proſerpſiſſe teſtis eſt *S. Norbertus* ejuſdem peſtis profligator & victor. Teſtantur idem literæ ab *Eccleſia Trajectenſi ad Fridericum Archi-Epiſcopum* Colonienſis Metropolens ſcriptæ, quas recitat *Gretſerus* Tom. VI. novæ edition. pag. 566.

Et Hagiographi Antverpienſes in actis Sanctorum Tom. I. Junii pag. 843. 844. 845. ubi & Tanchelmi fœdi & enormes errores recenſentur.

IV. GRÆCORUM a Latina Eccleſia diſſidentium errores a Photio ſæculo nono Conſtantinopolitano Patriarchia maximam partem excitatos, & a ſchiſmaticis Græcis ſæculo hoc XII. pertinaciter defenſatos occaſione ſuæ Conſtantinopolim legationis patienter audiit *Anſelmus* Havelbergenſis Epiſcopus & erudite confutavit.

V. Eremitam Rodulſum, quia Judæos omnes interficiendos arrogato ſibi prædicationis officio clamabat, non ſolum contra Saracenos, in quos hortante S. Bernardo aliiſque expeditio cruce ſignatorum ſuadebatur, & inſtituebatur : ſed & contra Judæos extirpandas crucem aſſumendam prædicabat. Qua occaſione plurimi Judæi, Coloniæ, Moguntiæ, Wormatiæ, Spiræ, Argentinæ finitimiſque Rheno civitatibus interempti fuere circa MCXLVI. Henricus Archi-Epiſcopus Moguntinus de hoc prædicante conqueſtus eſt apud ſanctum Bernardum, veluti præcipuum cruciatæ indictæ promotorem.

Reſpondet S. Doctor tria in hoc Rodolfo reprehenſione digniſſima eſſe : *uſurpationem prædicationis*, ad quam Monachus hic a nemine miſſus fuit : *contemtum Epiſcoporum, homicidii judæorum approbati libertatem.* Concludit S. Bernardus nullatenus eſſe interficiendos Judæos, ſed verbo Dei ad veram fidem reducendos. *Ep. CCCXXIII. Tom. I. operum S. Bernardi Editonis Merloborſtii* pag. 132. *Idem compendio ſcribit Mabillon. Tom. VI. Annal. Benedictinorum poſthumo, edito a Martene* pag. 406.

VI. GERHOHI Præpoſiti Reicherſpergenſis in Bavaria *de gloria hominis in Deum aſſumti*, doctrina a variis impugnata fuit.

Contendebat nempe Chriſtum hominem Deum adurandum ſummæ venerationis adoratione una cum ſua & in ſua divinitate, qua homo ille non inter alia omnia, ſed ſuper omnia prædicatur ab Apoſtolo: Deus benedictus in ſæcula.

Libro ſcripto *de gloria & honore filii hominis.*

Folmarus Præpoſitus de Trieffenſtein, Petræ Stillautis prope Herbipolim accuſabat GERHOHUM, quaſi doceret errorem *Neſtorii*, & Elipandi adoptionem Chriſti filii Dei ſæculo VIII. renovantem, ut ait *Dupin, in Bibliotheca nova Eccleſiaſtica Tom. IX.* pag. 186.

In Concilio Babenbergenſi ea quæſtio agitata fuit a Folmaro, qui præſentiam corporis Chriſti in Euchariſtia negabat : hic Gerhohum accuſabat, quaſi hac indiviſa adoratione duas Chriſti naturas in unam confunderet : & hanc ſuam accuſationem contra Gerhohum ſcripſit ad Archi-Epiſcopum Salisburgenſem & Epiſcopum Patavienſem : ſed ab utroque rejectus & contemptus fuit.

Hanſitz Tom. II. Germaniæ ſacra pag. 252. 253.

Videtur igitur Gerhohus in hoc puncto doctrinæ nihil erraſſe: ſed ſuperſunt duo alia dogmata ejuſdem controverſa.

Unus error Gerhohi erat, quod zelo vitæ Canonicæ regularis, ultra quam par eſt evectus, vitam Clericorum ſæcularium inſectabatur, 2do negabat ab hæreticis & excommunicatis confici poſſe verum ſacrificium quoad virtutem, ſic ut de pane fiat caro agni, etſi concederet Sacramentum, quantum ad formas viſibilium ſignorum, quæ ſiunt in depictione crucis & verbis ad hoc inſtitutis.

Primum errorem intempeſtivo ex zelo profectum tempus emollivit, & quanquam Innocentio Papæ, Conrado Archi-Epiſcopo, & Cunoni Ratisbonenſi Epiſcopo idem perſuadere niteretur, nil tamen profecit.

De 2do errore ſic Gerhohus ſcribit. Anno præterito (MCXXX.) cum ſanctæ & venerabilis vitæ Gualterus Archi-Epiſcopus Ravennas eſſet Risponæ in Domini Papæ legatione : fui apud ipſum de verbo *iſto* & alüs dirè pulſatus, a quo etiam præſente Domino meo Epiſcopo (*Cunone Ratisponenſi*) de omnibus examinatus, ab ipſo tandem in ſenten-

ſententia, quam dixeram, ſum corroboratus. Fuit autem ſumma culpa mihi tunc impoſita, quod dixerim irregulares Canonicos, niſi converterentur, ſalvari non poſſe, & extra Eccleſiam corpus Chriſti confici non poſſe. Hoc & ipſe Dominus Ravennas teſtatus verum eſſe. Ita ipſe Gerhohus in Dialogo *de differentia Clerici regularis & ſæcularis edito a Lezio Tom. I. Ancedotor.*

Hanſitz. Tom. II. Scriptor. Germaniæ Parte II. ſacræ pag. 228. refert hoc Gerhohi de ſe & Apoſtolico Legato judicium: quo ſenſu autem verum ſit, non examinat. Hoc certum: ſilentium Gerhoho fuiſſe impoſitum, & a Legato ab Archi-Epiſcopo Salisburgenſi.

HERMANNUS, domo Colonienſis Judæus natus, a duobus graviſſimis viris Egberto Monaſterienſi Epiſcopo, & Ruperto Tuitienſi Abbate colloquiis & amica erudita converſatione convictus manus Chriſto dedit, imo & S. Norberto, cujus inſtitutum amplexus fuit, Schedenſis canoniæ Præpolitus fuit.

Scripſit ipſe ſuæ converſionis hiſtoriam editam *in Bibliotheca Paulina Lipſienſi a Carpzozio ad calcem pugionis fidei Raimundi Martini.*

REFLEXIO AD CANONES CONCILIORUM SÆCULI XII.

Cum hoc ſæculo XII. tot illuſtres & eruditi viri in ſcientia ſacræ Scripturæ, S. Norbertus Patriarcha ſuæ familiæ, Rupertus Tuitienlis Abbas, Rudolphus S. Trudonis Abbas, Wolbero S. Panthaleonis Abbas.

Tot excellentes Canoniſtæ §. III. enumerati.

Tot invicti Polemici hoc §. enumerati.

Miratus ſum in Collectione tot Synodorum hoc Sæculo XII. in ſola Germania celebratarum, adeo ſteriles & Canonum inopes Synodos reperiri, ſed pene meris actionibus pro Eccleſiæ pace, unitate, concordia, pro fundationibus Monaſteriorum tutandis occupari, pro litibus componendis, pro Sanctis canonizandis occupari. Nulli vel pauciſſimi Canones editi, quibus Catholica doctrina promulgaretur, diſciplina & hierarchia Cleri ſtabiliretur. Admiranda hic providentia Chriſti, qui Eccleſiam ſuorum Superiorum undecim ſæculorum Canonibus abunde munitam gubernare nunquam deſinit. Etſi nunc eam fertiliorem in Canonum ſcientia, nunc parciorem relinquat.

Hæreſes ſane, hoc ſæculo ortæ, ſtatim ſuffocatæ fuerunt, & ſuos vindices Antagoniſtas Doctores Catholicos ſibi contradicentes repererunt. Inimicus homo ſemper ſeminat zizania inter triticum. Paſtor familiæ non dormit, neque dormitat, quin per ſervos ſuos agro ſubveniat.

§. V. *Claſſes variarum Synodorum hujus Sæculi.*

I. CLASSIS.

Synodi Dogmaticæ, in quibus vera doctrina proponitur; errores, hæreſes, damnantur.

MCV. Northuſana Synodus varios errores damnat.

MCXXVII. In Uzedum in Pomerania Slavos docet S. Otto.

MCXLVI. Coloniæ contra hæreticos Catharos ſana doctrina defenditur.

MCXLVIII. Treveris S. Hildegardis ſcripta approbantur a Papa & Concilio.

MCL. Bambergæ, Ratisbonæ, Salisburgi, pro doctrina Gerhohi Reicherspergenſis Præpoſiti contra Folmarum.

MCLX. Friſacenſis de eadem Gerhohi doctrina.

MCLXIII. Coloniæ contra Catharos.

MCLXXV. Hallæ apud Magdeburg contra Torneamenta.

MCLXXX. Rodulfi Leodii epiſcopi decreta contra vaſtatores Eccleſiarum.

MCLXXXIII. Simoniacorum Clericorum pœnitentia & ſatisfactio in Synodo Leodienſi.

MCLXXXIII. Attrebati Synodus, in qua varii hæretici detecti, convicti, puniti fuerunt.

II. CLASSIS.

Synodi pro concordia Principum Germaniæ cum Papa aut Conciliabula ſchiſmaticorum contraria.

MCXI. Edictum Henrici V. innixum concordato paciſcendo ſed non pacto.

MCXI. Idea conventionis ineundæ ex parte Papæ & Cæſaris.

MCXI. Conventio inita inter Paſcalem II. & Henricum V. ex caſtris ante urbem Romam.

MCXII. Concilium Lateranenſe abolet & caſſat conventionem præcedentem de inveſtituris.

MCXVI. MCXVII. MCXVIII. MCXIX. Excommunicatio Pontificia contra Henricum Coloniæ, Frideslariæ & alibi.

MCXIX. MCXXII. Triburiæ, Argentinæ, Metis, Moſomi, tentata concordia inter Calliſtum & Henricum V.

MCXXII. Wurzeburgi præparatoria ad novum concordatum circa inveſtituras. Ipſum concordatum.

MCXXIII. In Lateranenſi generali novum hoc concordatum ratificatur & inter Sacerdotium & Eccleſiam pax ſtatuitur.

MCXXV.

MCXXV. Moguntina Synodus, in qua Lotharius, qua pacis & Catholicæ Eccleſiæ promotor & fautor, eligitur Germaniæ Rex.

MCXXVIII. Herbipolenſi in Synodo Conradus frater Lotharii Antirex, excommunicatur, rurſum Leodii & alibi.

MCXXXI. Leodii Innocentius II. a Rege & Epiſcopis Germaniæ eligitur, agnoſcitur, ſalutatur.

Anacletus Antipapa excommunicatur.

Lotharii Regis edictum contra Anacletum Antipapam.

MCLX. Conciliabulum Papienſe pro Victore Antipapa.

MCLXII. Curia Biſuntina Friderici pro eodem.

MCLXV. Wurceburgenſe Conciliabulum pro eodem.

MCLXX. Nuremburgenſis Curia Regis, in qua exagitantur Epiſcopi ſchiſmati contrarii, & legitimo Papæ adhærentes.

MCLXXVII. Venetiis pax inter Alexandrum III. & Fridericum I. Ejuratio Antipaparum. Reſtitutio & ſanatio factorum tempore ſchiſmatis.

MCLXXVIII. Saltzburgenſis Synodus in Hochenawe ejurat Caliſtum Antipapam.

MCLXXIX. Catholici Epiſcopi Papæ reconciliantur, fidem jurant, recipiunt Diœceſes, Pallia.

MCLXXXVI. Conventus Geilenhuſenſis de novo exacerbat Papam ob novas propoſitiones: Papa excommunicationem Friderico intentat, ſed mors prævenit fulmen.

Horrendi motûs Germaniæ inter Pontificem & Imperatorem, & Epiſcopos Germaniæ, nunc huic nunc illi parti faventes, oſtendunt ex una parte navem Petri ſæpe fluctibus hujus ſæculi jactari, at non mergi, vigilante Chriſto navarchâ.

Ex altera parte Imperatori Catholico neceſſariam & utiliſſimam eſſe pacem cum Eccleſia & Vicario Chriſti, Petri ſucceſſore.

III. CLASSIS.

Synodi pro elevandis, canonizandis Sanctis Germaniæ.

MCVII. Treverica de elevato S. Modoaldo, aliiſque corporibus SS.

MCX. Coloniæ de canonizando Guiberto, Gemblacenſi Abbate.

MCXXXI. Leodii petitur Canonizatio S. Godehardi. Deciſio rejicitur ad Rhemenſem proximam Synodum.

MCXXXII. Synodus Hildeſii. Elevatur corpus Godehaldi canonizati.

MCLXVI. Paſcalis Antipapa Aquiſgrani elevat corpus S. Caroli Magni.

MCLXXXVI. Coloniæ in Synodo Canonizatio S. Annonis ſecundi, Archi-epiſcopi Colonienſis.

MCXCIII. Canonizatio S. Bernwardi Epiſcopi Hildeſienſis, elevatio facta eſt Hildeſii MCXCIV.

MCC. In Synodo Romana, Canonizatio S. Kunigundis Imperatricis Auguſtæ.

IV. CLASSIS.

Synodi in cauſis Epiſcoporum, & Epiſcopalium, & Prælatorum ſæculi XII.

MCX. Magdeburgi in Synodo contra Slavos cruciatus exercitus decernitur.

MCXXIV. Bambergenſis Synodus, e qua abit S. Otto, hortatu Papæ, Pomeranis prædicaturus Evangelium, & Caminenſis Epiſcopatus initia facit.

MCXLIX. Epiſcoporum Saxonum cruciatæ prædicatio contra Slavos.

Altera cruciata contra Mauros, Saracenos, Ulyſſipone; feliciter decreta in variis Conciliis Germaniæ, Moguntiæ, Wormatiæ.

Tertia cruciata in Paleſtinam recuperandam a Conrado Germaniæ, & Ludovico Franciæ Rege cruce ſignatis inſtituta, multis Epiſcopis conclamantibus, hortatore S. Bernardo.

MCLII. Eugenii V. Translatio Guicmanni ex Cizenſi Eccleſia ad Metropolitanam Magdaburgenſem inſcio Papa ab Imperatore facta nulla declaratur, contra Gerardum a Canonicis Capituli Magdeburgici electum.

MCXXX. Adelberti Archi-epiſcopi Moguntina Apologetica ad Honorium II., quod Gebehardus prætenſus Herbipolenſis, appellans ad Papam, legitime fuerit examinatus & excommunicatus. Refutantur falſa allegata appellantis.

MCXXVII. Halberſtadenſis Epiſcopus Otto in variis Synodis Moguntiæ, Romæ, Piſis, Leodii accuſatus, modo depoſitus, modo reſtitutus.

V. CLASSIS.

Synodorum pro variis Monaſteriis Ordinis S. Benedicti fundatis, dotatis, ampliatis, virorum, monialium.

VI. CLASSIS.

Pro Monaſteriis Ciſtercienſis Congregationis fundatis & auctis hoc Sæculo, S. Bernardo Duce & Propagatore.

VII. CLASSIS.

Pro Monaſteriis Canonicorum regularium S. Auguſtini fundatis, dotatis, ſubſtitutis in aliarum ſæcularium vel regularium perſonarum Monaſteria.

VIII. CLASSIS.

Pro Monaſteriis & Abbatiis ordinis Præmonſtratenſium S. Norberto Patriarcha.

Quæ Concilia, in his cauſis habita, Index Chronologicus in fronte Tomi III. poſitus enumerat.

SÆCULUM DECIMUM TERTIUM.

SYNODUS PATAVIENSIS

Anno Chriſti MCCIII. Innocentii III. Papæ V. Ottonis IV. Reg. V.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

WOLFKERUS, (*a*) DEI GRATIA, PATAVIENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, UNIVERSIS CHRISTI-FIDELIBUS PERPETUAM IN CHRISTO SALUTEM.

NOtum fieri volumus omnibus præſentis & futuri temporis fidelibus, qualiter inter Canonicos Regulares S. Nicolai, & inter Dominum *Ortolſum*, & fratres ſuos *Otbonem* & *Sibotbonem de Tegernbach* (*b*) verſabatur pro decimis agriculturæ ſuæ in parochia *Grieskirchen* & quodam prædio, quod *Tegernbach* vocatur, quod *Ortolphus* pater eorum pro remedio animæ ſuæ B. Nicolao & Canonicis Deo ibi ſervientibus, contulerat, quæ noſtro eſt deciſa judicio. Conſtitutis in præſentia partibus, ea a prædictis Canonicis eſt propoſita, ſuper qua & ſuper prænominatorum fratrum . . . quæſitum eſt a nobis in ſcientia, quid de his ad commodum utriusque partis juſtum videretur. Super quo requiſiti a nobis Dominus *Chunradus* Archi-Diaconus, *Tiemo* de *Procbenperg* Miniſterialis noſter, talem dederunt ſententiam, ut teſtes audirentur, & ſecundum eorum atteſtationes juxta tenorem Privilegii, quod jam dicti Canonici pro ſe allegabant, cauſæ finem imponeremus. *Dietmarus* igitur *de Trammerſtain* juratus dixit, eandem cauſam ita notam eſſe ſibi, ſicut tenor privilegii habebat. *Wizmannus*, etiam juratus, dixit, bene ſibi conſtare de cauſa & ita eſſe, & ex tenore privilegii audierat. Auditis itaque eorum atteſtationibus, requiſiti a nobis Dominus *Chalbohus* Archi-Diaconus, & *Henricus de Prez* Miniſterialis noſter, hanc ſententiam dicunt: quod prænominati teſtes ita teſtificati eſſent, quod ſæpedicti Canonici juſte per eos prætaxatam decimam & prædium ſupramemoratum obtinuiſſent; Quam ſententiam rite latam, & univerſaliter a Clericis & laicis approbatam, præſentata noſtra auctoritate confirmantes, ſigilli noſtri robur ei impendimus, & ſi quis eos in prædicta decima & prædio tam ſæpius nominato gravare, aut eos injuriari præſumpſerit, auctoritate & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, eorumque ſucceſſorum, & noſtri anathematis vinculo eos innodamus.

Acta ſunt hæc Patavii *in publico Capitulo noſtro*, cum teſtibus ſubnotatis:

Poppone Abbate de Altach. (*c*)
Leonbardo Præpoſito de Richeisperg.
Dietmaro Præpoſito de Suben.
Gerungo Præpoſito de Oſterhoven.

Ex Canonicis Cathedralibus.

Conrado Archi-Diacono.
Chalbogo Archi-Diacono.
Henrico Plebano de Hartperch, *Henrico* Plebano de Gerpoltshoven, *Alberone* de Truſteren, *Pilgrino* de S. Egidio, *Ulrico* de Ammendorp, *Leone* de Grieskirchen, *Waltbuno* de Bochenberg, & fratre ſuo *Abrammo* de Utendorf, *Wegando* de Romptingen, *Henrico* de Paumgarten, *Henrico* fratre ſuo de Walbeck, *Wernbardo* de Ort, *Themone* de Puechenperg, *Alberto* puro, *Henrico* de Prez, *Henrico* de Leonstorff, *Eckardo* de Vuet, *Albone* de Gemunsperg, *Dietmaro* & fratre ſuo *Henrico* de Crammenſtein. *Alberto*, *Sibotbone*, *Walthero*, *Ruizone*, *Wizmauno*, *Aezelmo*, *Pernoldo*.

Additiones Gewoldi ad Hundii Metropolim Salisburgenſem, in Hiſtoria Monaſterii S. Nicolai extra urbem Pataviam.

SYNO-

(*a*) Wolffgerus, Epiſcopus Paſſavienſis, natus de Ellenbrechtskirchen ab anno 1189. ſedit in ea Cathedra ad 1204, quo Patriarcha Aquilegienſis fit. *Bucelinus.*
(*b*) Videtur deeſſe: *Lis* ſeu *quæſtio.*
(*c*) Inferiori *Nider-Altach.*

SYNODUS CAMINENSIS

SUB SIGEWINO IV. EPISCOPO. (*a*)
ANNO CHRISTI MCCIV. INNOCENTII III. PAPÆ VI.
OTTONIS IV. REG. VI.

Diſcrimen in admittendis ad menſam Euchariſticam publicis peccatoribus, & perſonis honeſtis.

Sigewinus, ſeu Sugervinus, quem nonnulli Sigismundum vocant, vir optimus & religioſus, non ſolum ipſe prædicationis officio creberrime functus eſt, more Prædeceſſorum, Ottonis & Adelberti, ſed & Clericorum vitia, magis magisque irrepentia vehementer & publice coarguit.

Statuendo in Diœceſi (*ſtatuto Synodali promulgato*) ne meretrices die Paſchatos ad ſacram ſynaxin admitterentur, ſed die Veneris tantum: ut inter honeſtas & turpes perſonas diſcrimen aliquod conſtitueretur.

Hoc caſtitatis & honeſtatis diſcrimen uſque ad Epiſcopum Wilhelmum ſtricte obſervatum fuit.

De Wuja Hiſtoria Epiſcopatus Caminenſis Cap. XVIII.

Edente Ludewigio Tomo II. Scriptorum rerum Germanicarum pag. 583.

(*a*) Sigewinus per tria luſtra Caminenſem Eccleſiam feliciter gubernavit: obiit 1217. *Loc. cit. pag.* 584.

SYNODUS HALBERSTADENSIS

ANNO CHRISTI MCCV. INNOCENTII III. PAPÆ VII.
OTTONIS IV. REGIS VII.

Conradus approbat exemptionem villæ Eylwardeſtorp.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.

CONRADUS, DEI GRATIA, HALBERSTADENSIS EPISCOPUS, OMNIBUS AD QUOS PRÆSENS SCRIPTUM DEVENERIT, IN PERPETUUM.

Sicut ex debito noſtri officii rationabiles quosque contractus robore auctoritatis noſtræ tenemur firmare, & contrarios malignantium incurſus inviolabiliter communire. Notum eſſe volumus tam præſentis quam futuri temporis fidelibus, quod cum villa Eylwardeſtorph ſub cura eſſet Parrochiæ in Ludesleve, dilecti in Chriſto *Fridericus* Abbas, totusque Conventus in Eylwardeſtorph, hanc villam volentes eximere a cura dictæ parrochiæ, aream unam ſuæ Eccleſiæ pertinentem, in Lodesleve ſitam, conterminam areæ, doti videlicet ejusdem Eccleſiæ de convenientia dilecti noſtri cognati *Gevehardi*, Burchgravii Magdeburgenſis, ejusdem Eccleſiæ Advocati, dictæ Eccleſiæ in Ludesleve rationabiliter contulerunt, tali commercio, ſupradictam villam à cura hujus parrochiæ liberantes, accedente pariter conſenſu dilecti noſtri *Ludolfi Præpoſiti Kaldenbergenſis*, qui patronatum habet ejusdem Eccleſiæ & Domini *Conradi* ejusdem perſonam habentis. Hujus rei teſtes ſunt: *Rupertus* Huisburg, *Marſilius* Wimodeburgenſis Abbates, *Ekkehardus* Rodenſis præpoſitus, *Meinhardus* & *Conradus* Archi-Diaconi: noſtræ majoris Eccleſiæ Canonici, *Vlricus* Sanctæ MARIÆ Canonicus, *Rudolfus* parrochianus in Gatersleve: Laici vero, *Theodericus* Advocatus, & *Heinricus* frater ejus, *Heinricus* de Sman, *Lambertus* de Querenforde, *Theodericus* Dapifer, *Gerardus* Dapifer, *Berchtoldus* de Iſinſtede. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCCV. Indictione VII. Anno Ordinationis noſtræ V. Ne ergo alicujus improbitas hunc contractum calumniari impoſterum, vel temeraria præſumptione audeat infirmare, *banno noſtro Synodali* ipſum communientes hanc paginam inde conſcriptam impreſſione noſtri ſigilli fecimus inſigniri.

Ex codice Diplomatico Ludewigii Tomo I. pag. 24.

CONVENTUS AUGUSTÆ

ANNO CHRISTI MCCVII. INNOCENTII III. PAPÆ IX.
OTTONIS IV. REGIS IX.

Eckbertus, Epiſc. Bambergenſis, a læſæ Majeſtatis ſuſpicione ſe purgat.

SEquenti anno Concilium apud Auguſtam Vindelicorum eſt actum, cui interfuerunt omnes fere Germaniæ Principes. In eo Concilio Eckbertus Epiſcopus Bambergenſis de Majeſtate reus eſt poſtulatus, quod fœdere cum Andrea, Ungariæ Rege affine inito, adverſus Imperium conſpiraſſe diceretur, qui tamen reſponſo, quo facile liberare Regem ſuſpicione potuit, in ſpeciem dato, a damno, vel periculo liber exivit.

Hoffmann. Annal. Bamberg. Lib. III.

SYNODUS HALBERSTADENSIS

Anno Chriſti MCCVIII. Innocentii III. Papæ X.
Ottonis IV. Regis X.

SUMMA. Contractus inter Decanum, & Canonicos B. Mariæ Halberſtadenſis Eccleſiæ, & W. Proviſorem Fratrum Templi citra mare, Synodali banno firmatus.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

CONRADUS, (a) DIVINA PROVIDENTIA, HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, IN PERPETUUM.

QUæcunque ad laudem & gloriam nominis JESU Chriſti per noſtram, ſive quorumlibet fidelium ordinationem rationabiliter diſponuntur, ne impoſterum decurſu temporis per malignantium calumnias convellantur, ſeu, ut potius firmamentum inviolabile ſortiantur, noſtro ea tutelamine totaliter duximus communire, ut & facti memoria longum excreſſere valeat & vigere, omniſque tergiverſatio malignorum, quæ per bonorum ignorantiam honeſtis & rationabilibus inſtitutis poſſunt impoſterum obviare, perſpecta hac pagina veritatis, in ſe plenarie ſeriem continente, pœnitus obmuteſcat; ea propter factum eſſe volumus, univerſis Chriſti fidelibus tam præſentis temporis quam futuri, quod cum ad eam vocati fuiſſemus a Domino dignitatem, quam licet indigni ex ipſius providentia poſſidemus, & Eccleſiam Beati Jacobi in civitate noſtra tenuem inveniſſemus in rebus, ſeu magis, unde doluimus, in perſonis, nos in ipſa ad divini obſequii cultum, ſanctæ Religionis augmentum, conventum ſanctimonialium ordinis Ciſtercienſis, qui uſque ad tempora noſtra in Diœceſi noſtra extiterat, alienum inſtituere proponentes, dilectos in Chriſto Filios *Decanum & Canonicos S. Mariæ*, qui patronatum & fundamentum memoratæ Eccleſiæ ſibi contra juſtitiam vindicabant, prorſus noſtræ contrarios aliquamdiu habuimus voluntati, unde inter nos, & jam dictum Decanum & Canonicos, quibus conſtanter jus negavimus memoratum, fuit aliquanto tempore lis ſuborta. Habita tandem conſideratione, quod ex debito pacem cum omnibus teneremur habere, licet ante dicti Canonici in Eccleſia B. Jacobi jus penitus non haberent, tamen ut omnis controverſia, quæ inter nos fuit habita, concorditer ſopiretur; ipſam Eccleſiam ab Eccleſia B. Mariæ exemptione

(a) Conradus von Krofigk, electus Halberſtadienſis Epiſcopus anno 1201. menſe Septembri, obiit 1225. 21. Junii. *Lentzen Hiſtoria Diplomatica Halberſtadii.*

ne congrua duximus eximendam, *Eccleſiam B. Thomæ prope portam* verſus ſeptentrionem & infra civitatem, cujus patronatus ad nos ſpecialiter pertinebat, Eccleſiæ B. Mariæ cum omni jure, quo eam poſſedimus, in recompenſationem congruam conferentes, Eccleſiæ B. Joannis jus ſummum ſanum per omnia relinquentes, quæ ſicut curam præhabitæ Eccleſiæ hactenus ſine interruptione tenuit & quiete, ita deinceps abſque canonicorum contradictione tenebit, dans præterea manſos unum in territorio civitatis noſtra jacentem & dimidium in Werſted, dimidium vero in minore Harsleben, quos Eccleſia B. Jacobi quiete poſſederat. Inſuper ducentas quinquaginta oves & 20. marcas de camera noſtra in recompenſationem condignam Eccleſiæ contulimus memoratæ, quæ ſingula ſæpe dicti canonici ad noſtrarum precum inſtantiam concorditer acceptarunt & ſic præſcriptam Eccleſiam ab eorum & omnium impetitione fecimus liberam & immunem, noſtræ eam ſubjicientes per omnia poteſtati. Facta ergo legitime, ut dictum eſt, exemptione præmiſſa, nos deſiderium noſtrum, quod conceperamus ante pura mente, ad effectum perducere quam plurimum affectantes, perſonas quaſdam Sanctimonialium ordinis præmiſſi, quarum numerum Dominus ampliare dignetur, in Eccleſia locavimus ſæpedicta. Cum autem aliquanto tempore reſidentiam in ea feciſſent, non intelligentes ſitum loci religioni præhabitæ minime concordare, cum dilectis noſtris fratribus templi ad quos Eccleſia B. Thomæ extra civitatem & donatione noſtra conſenſu Capituli *noſtri per omnia* conſonante, legitime pertinebat, commutationem duximus faciendam fratri W. proviſori bonorum *templi citra mare* dilectum noſtrum fratrem Brunonem bonorum Theothonicæ proviſorem, ad templum etiam reſpectum habentium cum litteris noſtris in Franciam deſtinantes, & ejus conſenſum in hoc facto devotiſſime poſtulantes, ipſe vero petitioni noſtræ optatum præbens aſſenſum literas conſenſum benevolum exprimentes per fratrem B. nobis in hæc verba remiſit:

Reverendo Patri ſuo CONRADO, Venerabili Halberſtadenſi Epiſcopo, frater W. oculus bovis, *pauperis militiæ templi citra mare* Miniſter humilis ſalutem & amorem in Chriſto. Noverit dilectio veſtra, quod plene literas veſtras intelleximus, ſuper quibus grates vobis copioſas referimus ex his, quod tam dulciter, quam benigne domos noſtras & fratres domorum noſtrarum in omnibus confovetis, quod frater B. nobis relatione veridica declaravit, ex quo invenitur: *Orate pro invicem, ut ſalvemini*, procul dubio habeatis noſtrum capitulum bonorum ſuorum & orationum vos facere participem & conſortem, idem de veſtra charitate nihilominus exſpectantes. De commutatione autem, de qua nobis per veſtras literas mentionem feciſtis fratri Brunoni commiſimus, quidquid ipſe ſuper ea duxerit faciendum, ratum & intellectum habituri.

Harum igitur literarum auctoritate recepta cum fratre B. nec non fratribus templi, quorum copiam habere potuimus, ſuper communicatione præmiſſa convenimus in hunc modum, videlicet: ut Sanctimoniales & fratres templi cœnobia ſua hinc inde conſenſu unanimi commutarent, ita quod Sanctimoniales ad Eccleſiam B. Thomæ tranſirent cum omnibus bonis, quibus antea apud Eccleſiam B. Jacobi fruebantur, tribus tantum areis exceptis, triginta ſolidos annua penſione ſolventibus, quos pro agris infra curiam B. Thomæ comprehenſis *templariis* dimiſerunt.

Ipſi vero *Fratres templi* Eccleſiam B. Jacobi, cum bonis ſuis, quæ apud Eccleſiam B. Thomæ contraxerant, obtinerent: quod concorditer factum eſt utrobique. His ergo circa conventum prædictum rationabiliter ordinatis, dilectum in Chriſto filium Corvinum primum ejuſdem loci præpoſitum, virum utique providum & Domino devotum nomine legitimi proviſoris perſonis & loco recommendavimus memoratę. De ipſius enim converſatione ſpem talem concepimus & certum habemus, quod per ejus induſtriam & laborem locus idem tam in interioribus quam exterioribus creſcere & fructuoſum ſumere debeat incrementum, & nos in quantum poſſumus ad ſubſidium perſonarum inibi Domino famulantium una cum ipſo temporibus vitæ noſtræ intendere ſtudebimus cum effectu. Reverendis Dominis univerſis ſucceſſoribus noſtris, quibus collegium me-

memoratum in Domino commendamus, devotiſſime ſuplicantes, quatenus divinæ retributionis intuitu, ſuam efficaciter, circa ipſum devotionem exhibeant & favorem. Sanctimoniales vero loci prædicti inter ſe eligendi deinceps Abbatiſſam, nullius extra conventum requiſito conſenſu liberam electionem habebunt. Illud enim in Domino committentes, ut talem ſibi præficiant, quam in interioribus Eccleſiæ noverint profuturam. Cæterum ut in ipſa Eccleſia noſtra noſtrorum ſucceſſorum, & fratrum noſtrorum majoris videlicet Eccleſiæ noſtræ memoria tanto celebrior habeatur, dilecto in Chriſto Filio & ſuis ſucceſſoribus de conniventia Capituli noſtri, eam gratiam duximus conferendam, ut quid quid de bonis, quæ Miniſteriales vel Vaſalli Eccleſiæ noſtræ de manu noſtra tenent, prece vel pretio redimere poterunt, ad uſus Eccleſiæ ſuæ auctoritate noſtra rediman, & hanc eis præſenti pagina licentiam indulgemus; idem de conſenſu capituli noſtri permittimus, ut quicunque fidelium in prædicta Eccleſia locum ſibi eligere voluerit ſepulturæ, authoritate præſentium liberam habeant poteſtatem, ſalvo tamen per omnia jure ſuorum Parrochianorum, quorum jus ab omnibus inibi ſepulturam quærentibus ſanum & inviolabile volumus, & præcipimus obſervari. Ut igitur Eccleſia ſæpe dicta ad honorem Domini & ad commodum collegii inibi Domino famulantis ſemper vigeat, & in Chriſto jugiter augeatur & creſcat, nos eam noſtro patrocinio ſpecialiter amplectentes, ſub noſtra protectione ſuſcipimus: & quæcunque bona tam donatione Pontificum vel oblatione fidelium ſunt adepta, vel impoſterum juſto titulo poterint adipiſci, nos ea præſentis ſcripti privilegio communimus. Bona autem, quæ induſtria & labore Præpoſiti & ſororum inibi manentium Eccleſia conquiſivit, ut ſemper maneant inconvulſa, huic paginæ ea dignum duximus annotare. Emerunt autem a majore advocato Domino Ludolpho videlicet unam vineam cum area adjacente, & ſylvam unam in Aſpenſted ſitam 12. marcis, de quibus ipſe ſex Eccleſiæ pro animæ ſuæ remedio erogavit; ab eodem quoque advocato comparaverunt duos manſos cum area in Quenſtet ſitos, & duo prata in Werſted 30. marcis & una legitimis hæredibus ſuis conſentientibus, & compromittentibus hos contractus. Item a Domino Wernero de Suſeliz comparaverunt vineam & ſylvam unam in Aſpenſtedt 14. marcis de conſenſu hæredum ſuorum, præterea a Domino Wernero de Lichtenberg emerunt manſum unum cum area in Quenſtedt ſitum pro 12. marcis: a Bernardo quoque de Aſpenſted miniſteriali Eccleſiæ noſtræ comparaverunt, manſum unum ſitum in eadem villa in Aſpenſted cum 17. marcis. Item a Bernardo de Alvensleben dapifero noſtro manſum unum in Werſted ſitum pro 20. marcis emerunt, tres præterea manſos in territorio Halberſtad & Werſtet ſitos, æſtimatione congrua paraverunt. Inſuper manſum unum in eadem villa Werſted ſitum pro 30. marcis emerunt. Item a Theodorico litone beatæ Mariæ 6. jugera in Werſted ſita 6. marcis comparaverunt. Præterea Ludolpho præfato de Beersleben quatuor jugera, quæ Hersleben habuerunt, pro ſex jugeribus in Werſted ſitis quatuor marcis ſibi ſupra addictis concambium faciendo dederunt. Alvericum quoque Camerarium datis ſibi quatuor marcis adhoc induxerunt, quod ipſe quinque ſolidos de areis, quæ dicuntur tinſamenta, quos a nobis tenuit, in beneficio reſignavit, quos præfatæ Eccleſiæ contulimus pro animæ noſtræ remedio & ſalute; de quibus etiam dotatum eſt altare Sancti Archangeli Raphaelis. Præterea Domina Adelheydis matrona nobilis & devota ibidem converſa 3. manſos in Hopthalo ſitos, de conniventia & conſenſu hæredum ſuorum eo jure, quo ipſa eos juſte poſſederat, eidem Eccleſiæ contulit pro animæ ſuæ remedio jugiter perfruendos. Ut ergo tam donationes quam contractus quoslibet prætaxatos nullius improbitas unquam infringere, vel temeraria audacia audeat infirmare, authoritatis noſtræ robore, *Banno noſtro Synodali* ea rationabiliter celebrata inviolabiliter confirmamus, & ut perpetuæ firmitatis robur obtineant, hanc paginam inde conſcriptam, impreſſione noſtri ſigilli fecimus inſigniri. Hujus rei teſtes ſunt majoris Eccleſiæ noſtræ Canonici: *Wernerus* major Præpoſitus, *Burchardus* Decanus, *Fridericus* Vice-Dominus, *Otto* Archi-Diaconus in Weſterrode, *Anno* Cella-

Cellarius, *Almarius* S. Pauli Præpoſitus, *Arnoldus* in Seehauſen Archi-Diaconus, *Meinardus* in Artebesheim Archi-Diaconus, *Burchardus* niaconus, *Bertoldus* Archi-niaconus Balſamiæ, *Burchardus* Subdiacon. *Conradus* S. Mariæ Præpoſitus, *Conradus* Præpoſitus in Wildeshauſen, *Ludolphus* Subdiaconus, *Henricus* Camerarius, *Arnoldus* Scholaſticus, *Bertoldus* Subdiacon. *Conradus* Archi-niaconus Orientalis. Prælati vero Eccleſiarum: de Oſſenburg, de Huisburg, de Reinſtorff, de Wimodeburg, de Sichem, de Conradesburg Abbares. Item: de Steterlingburg, de Hammersleben, de Hammersleben, & ſancti Joannis in civitate Præpoſiti. Laici vero nobiles: *Arnoldus* de Sierrenbecke, *Albertus* Comes de Werningerode, *Henricus* Comes de Regenſtein, *Wernerus* de Suſeliz. Miniſteriales: *Gevehardus* de Alvensleben Dapifer noſter, *Hugoldus* de Quenſted, *Theodoricus* Mareſchalcus, & alii quam plures.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo ducenteſimo octavo, Indictione decima. Anno vero Ordinationis noſtræ ſeptimo, in nomine Domini, Amen.

Per manum Theodorici, Notarii.

(L.S.)

Leuckfeldt, Antiquitates nummariæ Halberſtadenſes pag. 119.

HALBERSTADII CONVENTUS

EODEM ANNO.

1. *Ottonis IV. electio ſecunda.*
2. *Querelæ Wirceburgenſis electi de damnis ſuæ Eccleſiæ.*
3. *Conradus Halberſtadenſis volens Epiſcopatu cedere, non auditur.*

Mortuo Rege Philippo, (*a*) omnes, qui per eum ſtare videbantur, infirmitati ceciderunt: unde contingit, Waldemarum, Bremenſem electum minus a ſuis acceptum. Timebant ſane offenſam futuri Principis, vel excommunicationem Apoſtolici, quod eis tunc innotuerat. Rex autem Otho videns datam opportunitatem, quoſdam de ſuis æmulis bello impetere cogitabat, ad quem accedens Archi-Epiſcopus Magdeburgenſis una cum Duce Bernhardo ſic ei locuti ſunt. Non ſuademus, ut aliquem impetum præſumtuoſe faciatis, ne aliqua commotio contra vos fiat; ſed magis ex diſpenſatione Principum curiale colloquium ſtatuatis; ut ibi de electione Regis unanimiter tractetur. Si complacuerit Domino in noſtra perſona, gratum habebimus; ſin aliud, & hoc audiemus.

Quod cum complacuiſſet, indicta eſt curia ſatis famoſa in *Halberſtad*, ubi convenerat maxima pars Prælatorum & Principum Saxoniæ & Turingiæ, nec defuit Herbipolenſis Electus Otho. Omnes igitur Principes, qui convenerunt, ac ſi divinitus inſpirati pari voto, & unanimi conſenſu *Othonem* in Romanum Principem, & ſemper Auguſtum elegerunt in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Archi-Epiſcopo, qui primam vocem habere videbatur, inchoante, proſequente vero Bernardo Duce cum Marchione Misnenſi, & Landgravio Turingiæ cum aliis, ad quos electio Regis pertinere videbatur.

II. Cum autem perventum fuiſſet ad Electum (*b*) memoratum, conqueri cœpit in conſpectu Principum, Eccleſiam ſuam damnificatam a Philippo Rege, & ejus prædeceſſore Henrico Imperatore, quovis anno ad mille marcas, pro qua etiam injuria Conradus (*c*) ipſius prædeceſſor doloſe occiſus eſt, & niſi eadem injuria mutaretur, ut Eccleſia indemnis maneret, ipſe huic electioni ſe conſenſum non præbere affirmabat: cumque hinc inde multa allegarentur, ipſe de collegio exiens diſceſſit. Altero tamen die revocatus, Electioni Principum acquievit,

(*a*) X. Kal. Julii Bambergæ occiſo.
(*b*) Electum Wirceburgenſem.
(*c*) Epiſcopus Wirceburgenſis.

vit, quorum una cum Rege ordinatione Eccleſiam ſuam recepit.

Arnoldus Lubecenſis Lib. VII. Chronici Slavorum Cap. XV.

III. Ubi poſtquam Conradus Halberſtadenſis Epiſcopus Romanam Sedem diu ſollicitaſſet, ut ſibi liceret onus epiſcopale deponere: Dominus Papa nullatenus ejus petitionem admiſit, ſed tandem Domino Hugoni Oſtienſi Epiſcopo, & Domino Leoni Apoſtolicæ Sedis Legatis commiſit, ut ipſi ad Haberſtadenſem Eccleſiam accederent, & ſi viderent, ejuſdem Epiſcopi ceſſionem ſuæ Eccleſiæ expedire; tam congruam & idoneam, quam providam & honeſtam diligenter inveſtigarent perſonam, cui epiſcopatus dimitti poſſet, ſed licet ipſe cum multis lacrymis eorundem pedibus provolutus, a proviſione Halberſtadenſis Eccleſiæ poſtulavit ſe abſolvi, ipſi tamen Cardinales vice verſa, ſe ſuis pedibus provolventes, ne ipſe ſuam Eccleſiam relinqueret deſolatam, attentius rogaverunt, votum etiam ſuum authoritate Apoſtolica cohibentes, omnemque ſpem impetrandæ diſpenſationis eidem de cœtero amputantes.

Chronicon Halberſtadenſe apud Leibnitz. Tom. II. Script. Brunſwicenſ.

SYNODUS TRAJECTENSIS
AD RHENUM.
Anno Chriſti MCCIX. Innocentii III. Papæ XI. Ottonis VI. Regis XI.

§. 1. *Conſenſu Cleri & Prælatorum varia Statuta eduntur.*

§. 2. *Controverſia de jure Patronatûs in Eccleſiam Brigdamme componitur.*

§. 3. *Ratificatio compoſitionis per Epiſcopum.*

I. Si capiatur Prælatus, vel Canonicus, vel Socius chori, vel aliquis Clericus de familia Prælati, vel Canonici; Epiſcopus, qui nunc eſt, vel pro tempore fuerit, ipſum liberabit, ſi potuerit aliquo modo; ſi non dixerit, quod eum liberare non poſſit, & hoc ſub juramento, quod in primo ſuo introitu præſtabit, comprehenditur, Eccleſia credet ei, & ex tunc Eccleſia reſumet Divina & depoſitis crucibus, & compulſatione legetur maledictio. Si vero capiatur in terra Hollandiæ vel Geldriæ ab ipſis Comitibus, vel ab aliquo commorante in terra ipſorum: ſi detineatur, Eccleſia quatuordecim diebus ceſſabit a die notificationis. Interea monebitur Comes, ut captivum liberum remittat cum emendâ competente; quod ſi non fecerit, terra ipſius, quæ eſt in noſtra ditione ſita, ab Epiſcopo & Archi-Diacono ponetur ſub interdicto; & Eccleſia reſumet Divina, & obſervabit formam maledictionis ſupradictam, & Epiſcopus per totam Diœceſim ſuam faciet illum denuntiari excommunicatum.

II. Si vero aliqua prædictarum perſonarum lædatur in perſona a laico, & enormis fuerit læſio manifeſta; Eccleſia ceſſabit, donec denuntiatus fuerit malefactor, ſicut hactenus eſt obſervatum. Si levis fuerit injuria, & non manifeſta, non ceſſabit Eccleſia: ſed vocabunt injuriatores, ſi ſe expurgare voluerint, audiatur eorum expurgatio, niſi actor poſſit probare in contrarium per duos teſtes idoneos.

III. Si bona alicujus Eccleſiæ vel perſonæ Eccleſiaſticæ ad Eccleſiam ſpectantia a laico rapiantur, vel per violentiam detineantur; moneatur, ut infra quatuordecim dies reſtituat, & impedimentum removeat. Quod ſi non fecerit, Epiſcopus & Archi-Diaconus loci ipſum excommunicabunt, & excommunicatum denuntiabunt abſque citatione: & ſi in excommunicatione perſeveraverit per ſex hebdomadas, Eccleſia,

in

in qua moratur, ponetur ſub interdicto: & ſi nec ſic reſipuerit; in omnibus Eccleſiis ipſius Decanatus accenſis candelis denuntiabitur excommunicatus. Quod ſi idem in malitia ſua nihilominus perſeveraverit, Dominus, in cujus terra moratur, monebitur, ut infra menſem ad reſtitutionem compellat; alioquin Dominus ille ponetur ſub interdicto.

IV. Si Prior vel Canonicus ſubtrahat, vel detineat præbendam fratrum, vel impediat, quo minus bona Eccleſiæ debito more locentur, excommunicetur per Hebdomadarium ad mandatum Decani, vel Majoris de Capitulo, ſi Decanus præſens non fuerit, & reditus ipſius ſubtrahantur. Et ſi ad annum in ſua malitia perſeveraverit, & ſi ad unitatem redire noluerit, ipſo jure ſit dignitate ſua, vel præbenda privatus. Si a laico impediatur, de eo obſervetur, quod a raptore, vel detentore, ſuperius expreſſum.

V. Si pactionarii Eccleſiarum ſtatuto tempore non ſolverint, ſive ſint in anno in annum, ſive ſint perpetui; excommunicentur, publice excommunicati denuntientur, & ſi in malitia ſua perſeveraverint, niſi Juſtitiarius monitus infra menſem de bonis ſuis Eccleſiæ ſatisfecerit, Eccleſia, in qua moratur, ab Epiſcopo & Archi-Diacono loci Eccleſiaſtico ponetur ſub interdicto.

VI. Si Epiſcopus vel ſuus Juſtitiarius injuriam Eccleſiæ fecerit, occupando, vel alio modo invadendo bona, quæ hactenus habuit in quieta poſſeſſione, monebitur, ut infra quatuordecim dies reſtituat, vel reſtitui faciat; quod ſi non fecerit, ceſſet Eccleſia, & ſi per hoc ad reſtitutionem duci non poſſit; Eccleſia læſa communibus expenſis coram Papa vel Archi-Epiſcopo ſuam injuriam proſequetur.

VII. Si aliquis qualiſcunque vel undecunque contra libertatem & conſuetudinem Trajectenſis Eccleſiæ hactenus obſervatam, aliquod beneficium petierit, vel obtinere voluerit, communibus expenſis univerſalis Eccleſiæ inſiſtat eidem, vel ſi aliquis in ſuum hoſpitium collegerit, vel auxilio adſtiterit, poſtquam Eccleſiæ innotuerit, ipſo jure a perceptione ipſius beneficii ſit ſuſpenſus, donec reſipuerit, & Eccleſiæ univerſali quinque libras perſolverit, cum corporali diſciplina *coram univerſali ſuſcipienda Eccleſia.* Si vero alicujus ſuſpectus fuerit, & ab Eccleſia, cui gravamen incumbit, coram univerſali Eccleſia de hoc impetitus fuerit, cum duobus fratribus ſui Capituli ſe expurgabit vel pro reo habebitur.

VIII. Si aliquis Canonicus penitus fuerit inobediens, ſuſpendatur per Decanum a beneficio, & per Capitulum; & ſi monitus tribus vicibus infra annum incorrigibilis permanſerit, beneficium abjudicetur ei per Decanum & Capitulum.

IX. Si Canonicus inteſtatus diſceſſerit, Capitulum diſponat de omnibus bonis ſuis, quæ a Capitulo tenet, niſi forte fidei Commiſſarios acceperit coram Capitulo, vel alias ſub bono teſtimonio.

X. Mortuo Prælato, vel Canonico in morte (*a*) ſive in die, ſignificetur campanariis omnium Eccleſiarum, ut audito ſigno Eccleſiæ, in qua mortuus eſt, compulſatio fiat in omnibus Eccleſiis. Idem fiat cum effertur vel ſepelitur; hoc etiam fiat in *ſeptimo* & *trigeſimo*, & in *anniverſario primo.* Fidei-commiſſarii dent cuilibet campanario duodecim denarios.

XI. Candelæ in vigiliis exequiarum quatuor ponentur, & in Miſſa quatuor; Candela plus non habeat, quam libram ceræ, aliæ novem ſint de tribus libris.

XII. Omnes conveniant ad Pſalterium, qui ſani ſunt, infirmi mittant pro ſe. Qui ſanus eſt, & non venerit, Camerarius accipiet duodecim denarios de præbenda ſua & faciat legi Pſalterium: ſi infirmus non miſerit nuncium, ſimili pœna puniatur. Omnes remaneant, donec ſepulchrum ſit clauſum: de qualibet Eccleſia habeatur legenda & ſtola, & per cuſtodes Eccleſiarum procuretur.

XIII. Quivis Canonicus infra trigeſimum legat, vel legi faciat pro anima defuncti Pſalterium, & Collecta in Miſſa Defunctorum, & Vigiliis, & in Matutinis dicatur per trigeſimum in qualibet Eccleſia. Omnes conveniant ad ſeptimum, trigeſimum & anniverſarium primum.

XIV.

(*a*) *forte* in nocte, *legendum pro* morte.

XIV. Compulſatio non fiat pro laico in conventualibus Eccleſiis, niſi cum effertur.

XV. Conventualis Eccleſia non ibit ad domum laici ad funus, ſed ſi Eccleſia invitata fuerit, ſicut hactenus conſueta eſt, ad Eccleſiam, ubi ſepeliendus eſt, convenient, & ad ſepta Cœmiterii occurrent.

Si ſcholaris, vel famulus Prælati, vel Canonici moritur, in platea ad Capellam deferetur, vel ad domum clauſtralem, & ibi Eccleſia occurret.

XVI. Si Epiſcopus gravatus fuerit, Eccleſia ei aſſiſtet auxilio, & conſilio, & in expenſis.

XVII. Si aliquis in periculis conſtitutus, vel timore mortis ad Eccleſiam, vel Immunitatem confugerit, Eccleſia ipſum defendet, donec ei ſecurus conductus fuerit præſtitus exeundi. Si per violentiam fuerit extractus, publice in omnibus Eccleſiis denuntiabitur excommunicatus, & pœnâ triginta marcarum puniatur: nec Epiſcopus malefactorem abſolvat, niſi ſatisfactum fuerit Eccleſiæ univerſali. Publicum vero latronem & nocturnum agrorum populatorem, & qui ſcelus committit eâ intentione, ut ab Eccleſia defendatur, alias non commiſſurus, & eum, qui delinquit in Eccleſia, Eccleſia non defendet.

XVIII. Si quis auſu temerario intrare Eccleſiam voluerit, & ſi diſſenſiones, vel bella exinde movere contenderit, excommunicetur publice, & ab Epiſcopo per ſæcularem potentiam ejiciatur. Similiter & adjutores ipſorum, ſive ſint Clerici, ſive ſint laici, excommunicentur, & pœna triginta marcarum puniantur. Et ſi Epiſcopus ipſos ejicere neglexerit, Eccleſia ceſſabit, donec ejecti fuerint & Eccleſiæ ſatisfactum.

Nullus in una Eccleſia duo vel plura habeat beneficia. Nec Epiſcopus ſcholaſteriam vel cuſtodiam alicui conferat, niſi Canonico ipſius Eccleſiæ.

Canonici, qui ſunt in perceptione in expenſis ſuis, vel alterius non ſint, niſi in domibus clauſtralibus. Poſtquam Canonicus electus fuerit, & in perceptione fuerit, Eccleſiam parochialem non regat.

Canonici tonſuras & coronas habeant congruentes, quicumque recuſaverit, per ſubtractionem ſui beneficii ad hoc faciendum compellatur.

Innovata & confirmata hæc rurſum ſunt a Wilhelmo Pontifice XXXV.
Batavia Sacra pag. 151, 152, 153.

§. II.

OTTO, DEI GRATIA, MAJOR IN TRAJECTO PRÆPOSITUS, UNIVERSIS IN WALLACRIA CONSTITUTIS TAM CLERICIS QUAM LAICIS, SALUTEM IN DOMINO.

NOtificamus univerſitati veſtræ, quod Dominus Theodericus bonæ memoriæ Epiſcopus Trajectenſis ad petitionem noſtram, & Canonicorum Beati Petri, qui jus patronatus habent & perſonatus, auctoritatem contulit Willelmo & Parochianis in *Brigdamme* conſtruendi novam Eccleſiam in terminis Parochiæ ſuæ, tum ut ibidem Divinus cultus augeatur; tum etiam ut Parochianorum neceſſitati paterne provideretur. Qua de cauſa inductus inpoſterum obſervari præcepit, ut prædicti Decanus & Canonici in hac nova Eccleſia ædificata inſtituant Sacerdotem pro voluntate ſua, & Sacerdos ab ipſis inſtitutus recipiat decimam ab Orientali parte uſque ad medietatem totius decimæ, quam antiquitus ſolebant percipere duo Sacerdotes communiter in antiqua Eccleſia celebrantes. Præterea proventus agrorum Eccleſiæ antiquæ, & quandam decimam, quæ ſita eſt juxta Alartskints Kereke, Sacerdotes prædictarum Eccleſiarum, æquali inter ſe dividant portione: in prædicto quoque termino, qui protenditur ab occidentali parte uſque ad dimidietatem totius decimæ, quam habebit totam Sacerdos in nova Eccleſia. Cuſtos novæ Eccleſiæ habebit decimam de quinquaginta menſuris. Dedit etiam licentiam Parochianis omnibus, ut quicumque pro voluntate ſua in antiqua Eccleſia manere voluerit, maneat: qui vero ad novam tranſire voluerit, tranſeat. Ad hæc prædictæ Eccleſiæ Baptiſterium conceſſit, & ſepulturam. Quæſita fuit *in generali Synodo ſententia*; an Epiſcopus conſenſu

ſenſu Archi-Diaconi & perſonæ, inſpecta neceſſitate, cum conſenſu Patroni dare poſſet auctoritatem conſtruendi novam Eccleſiam? Et ſententiatum fuit, quod bene, & *Synodus* approbavit ſententiam. Teſtes hujus rei ſunt: Otto major Præpoſitus Trajectenſis, Reimboldus major Decanus, Wigherus Decanus S. Petri, Arnoldus S. Petri Canonicus, Willelmus, Waltherus, Gerolfus, Symon, Lambret in Wallacria Sacerdotes. Hæc facta ſunt Anno Incarnationis Domini MCCV.

§. III.

THEODERICUS, (*a*) DEI GRATIA, TRAJECTENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS IN WALACRIA MANENTIBUS TAM CLERICIS QUAM LAICIS, SALUTEM IN DOMINO.

Univerſitati veſtræ præſentium teſtimonio litterarum ſignificamus, quod nos ad petitionem familiarium noſtrorum Heliæ Decani, & Canonicorum Beati Petri, indulſimus licentiam Wilhelmo, & Parochianis in *Brugdamme* conſtruendi novam Eccleſiam in terminis Parochiæ ſuæ, tum ut Divinus ibidem cultus augeretur, tum etiam ut Parochianorum neceſſitati paterne provideatur. Volumus itaque & diligenter obſervandum ſtatuimus; ut prædicti Decanus & Canonici in hac nova Eccleſia conſtituant Sacerdotem pro voluntate ſua & Sacerdos ab ipſis inſtitutus recipiat decimam ab Orientali parte uſque ad medietatem totius decimæ, quam antiquitus ſolebant percipere duo Sacerdotes communiter in antiqua Eccleſia celebrantes. Præterea proventus agrorum Eccleſiæ antiquæ, & decimam quandam, quæ ſita eſt juxta Alardes-Kintskercke, Sacerdotes prædictarum Eccleſiarum æquali inter ſe dividant portione. In prædicto quoque termino, qui protenditur ab Orientali parte uſque ad medietatem totius decimæ, quam, ut diximus, totam habebit novus Sacerdos, cuſtos novæ Eccleſiæ habebit decimam de centum & quadraginta menſuris. Dedimus etiam licentiam Parochianis omnibus, ut quicunque pro voluntate ſua in antiqua Eccleſia manere voluerit, maneat, qui vero ad novam tranſire voluerit, tranſeat, ad hæc prædictæ Eccleſiæ baptiſterium conceſſimus & ſepulturam.

Tom. VI. Annal. Antonii Matthæi.

Hoc Diploma eſt ſinedata. Datum tamen fuit in Synodo quadam, ut conſtat ex immediate præcedenti diplomate Ottonis Præpoſiti, quod præmiſi.

(*a*) Theodoricus, abſens in Italia, concordi voto electus circa MCXCVIII., laudabiliter præfuit annis XIII. obiit MCCXII. Nonis Decembris, ſub eo *Synodus* celebrata fuit, anno MCCIX. edita in *Batavia ſacra* pag. 158. ex Bockembergii Diplomatibus MS.

HERBIPOLI CONVENTUS

Anno Chriſti MCCIX. Innocentii III. Papæ XI. Ottonis IV. Reg. XI.

SUMMA. I. Cardinalis Legatus proponit ſibi a Papa tributam facultatem pro diſpenſatione in impedimento conſanguinitatis inter Ottonem IV, & filiam Philippi Ducis Sueviæ.

II. Abbas Morimundenſis proponit, ad ſatisfactionem ab Ottone IV. præſtandam, ob relaxatum impedimentum conſanguinitatis:

1. Ut Rex Eccleſiarum & Monaſteriorum Protector ſit.

2. Viduis & pupillis juſto judicio præſit.

3. Monaſterium Ciſtercienſis ordinis in proprio fundo ædificet.
4. Eccleſiæ Hieroſolymitanæ in ſua perſona ſuccurrat.

III. Rex Cardinalibus & Legatis patefacit ſuam intentionem, & deliberandi copiam facit.

IV. Fratrem ſuum Henricum Palatinum non vult intereſſe deliberationi.

V. Luppoldus Auſtriæ Dux declarat ex reſponſo Prælatorum & Principum ducendam Regi filiam Philippi.

VI. Rex acceptat Concilii ſententiam; Puella Regi introducitur, ſubarrhatur & Regina declaratur, demum Brunſwicum deducitur, dum Rex coronationem Imperialem ſuſcipiat.

VII. Hugoldus Abbas Corbejæ Saxonicæ ab Ottone IV. confirmationem privilegiorum ſui Monaſterii obtinet.

I.

HErbipoli in Palatium Regale congregatis, exſtructo Tribunali, Rex conſcendit, Cardinales habens collaterales, reliquis Principibus circum ſedentibus.

Itaque Hugo Oſtienſis Epiſcopus Cardinalis primo exorſus de cauſa Regalis connubii, pro qua convenerant rationabiliter, latino idiomate allegavit, interpretem habens Wirzburgenſem Epiſcopum, Regique Ottoni, ut pro bono pacis & concordiæ, ad abolendam præteritorum malorum memoriam cum filia Illuſtriſſimi Principis Philippi matrimonium contraheret, auctoritate Dei & Beati Petri, per Apoſtolicam obedientiam in remiſſionem peccatorum ſuorum præcepit.

II. Rege igitur ad hoc devoto animo conſentiente, Abbas Morimundenſis, Ciſtercienſis ordinis ſurrexit, omniumque Abbatum, aliorumque clauſtralium utriuſque ordinis, Cluniacenſis videlicet & Ciſtercienſis, perſonam aſſumens, delictum hoc connubio contra conſuetudinem Eccleſiæ, quamvis diſpenſatorie committendum, Monaſtico ordini auctoritate Apoſtolica impoſuit: I. Regi per hoc injungens pœnitentiam, ut Monaſteriorum, aliarumque Eccleſiarum pro poſſe defenſor exiſteret, II. Viduis & pupillis juſto judicio præeſſet. III. Monaſterium Ciſtercienſis ordinis in fundo proprio ædificaret, IV. ac poſt hæc Eccleſiæ Hieroſolymitanæ in propria perſona ſubveniret.

Otto a S. Blaſio Continuator Ottonis Friſingenſis cap. 51. *apud Urſtiſium Tomo I. Scriptor. German.*

III. Dominus Rex Otto IV. pro ſpeciali negotio matrimonii ſui, aſſumptis tantum Cardinalibus, Prælatis, & Principibus Sacerdotibus, cum literatis & legis peritis de legitimanda ei filia Philippi Regis ſic omnibus generaliter exorſus eſt. Rogamus omnes vos in Domino, primo Cardinales, qui de auctoritate, ſive de conſilio Domini Apoſtolici adeſtis, ſummos etiam Archi-Epiſcopos, Abbates, & alios, quos Eccleſiaſticus ordo diverſis diſtinguit: Excelentiam quoque Regum, Ducum, Principum, ut verba noſtra attendatis. Deus cœli poſt multas adverſitates cum beneplacito omnium, Regnum nobis donavit, ita ut non immerito cum gratiarum actione ei dicere poſſimus, *Lapidem*, (a) *quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt nobis in caput anguli. A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris.* Quod cum luce clarius conſtet omnibus, & optio nobis non deſit de Illuſtriſſimis fœminis, quas habet orbis Romanus, e quibus ſponſam ſive conjugem eligere poſſimus, tamen quia tam celebris Conventus pendet de articulo filiæ Philippi, Ducis Sueviæ, quam noſtram conſanguineam nemo dubitat, veſtro nos ſubmittimus arbitrio, ſive conſilio, ut juxta ſalutem animarum veſtrarum ſincere deliberetis, omni ſcrupulo poſtpoſito favoris ſive timoris, quid vobis ſuper hoc ſit faciendum! ſi enim ſex millibus annorum victuri eſſemus, magis omni tempore cœlibem eligeremus ducere vitam, quam cum animæ periculo ſortiri uxorem. Nemo gloriam, generoſitatem, divitias, caſtra hujus virginis attendat, quæ omnia ſaluti animæ æquiparari non poſſunt. Hæc enim omnia

(a) Pſalmo CXVII, 22, 23.

nia nobiſcum ſunt, ſi vero ipſa caſtra CCCL. diſtribuantur ſororibus, quas hæc contingit hæreditas, parum eſt, quod reſtat? Nunc igitur, ut dictum eſt, ſuper hoc deliberetis, ut congruum nobis reſponſum reddatis.

IV. Omnibus igitur ad colloquium, locum dantibus Rex *ait*, fratri Henrico Palatino, qui a dextris ejus erat; volumus, ut cedas, ne quem tua præſentia de ulla ſuſpicione terreat.

Actâ igitur longâ deliberatione, tandem ad Dominum Regem reverſi ſunt.

V. Poſuerat autem verba in ore Luppoldi Ducis Auſtriæ viri facundiſſimi & literati, qui ſic coram Rege locutus eſt. Domine Rex placet, ut audiatis reſponſum Cardinalium Prælatorum & Principum: Ad hæc Rex: *Audio.* Et ille: Noverit ſublimitas veſtra, quod iſte tam celebris conventus Cardinalium, auctoritatem Domini Papæ præferentium, ſummorum Prælatorum & Principum, & omnium litteratorum omnino vobis decrevit expedire, pro bono pacis & ſtatu Romani orbis, ut virginem, de qua mentio habetur, uxorem ducatis: hoc addentes, ut omnis auferatur trepidatio: duas congregationes Monachorum præclaras liberrime conſtruatis. Nos quoque vobis non deerimus, facultates & eleemoſynas large erogando: Sacerdotes etiam, ſive alii inferioris ordinis, in Miſſis & orationibus ſubveniendo. *Ad hæc Rex*: Nos conſilium ſanum & bonum tantæ auctoritatis non refragantes, veſtris acquieſcimus dictis. Igitur vocetur puella; quæ cum a Pontificibus ſive Principibus glorioſe adducta fuiſſet, Rex conſurgens de throno ſuo eam cum inclinatione recepit: qua reinclinante, proferens annulum eam coram omnibus ſubarrhavit, & in oſculo recepit, & ipſam inter Cardinales, quarum cathedra e regione coram facie regis erat, reſidere præcipiens, ſic omnibus ait: *Ecce Reginam habetis, ipſam, ut decet, honorate.* Ordinaris etiam Legatis honoratis, honeſtiſſime eam una cum ſorore uſque Brunswick deduci præcepit. Ipſe vero in terra permanſit, & peragratis illis partibus de conſecratione Imperiali tractare cœpit.

Arnoldus Lubecenſis L. VII. Chronici Slavorum Cap. XIX.

VII. Hugoldus Abbas Corbejæ in ſolenni Curia apud Wurceburg ab Ottone IV. Privilegiorum confirmationem obtinuit.

Chronicon Huxarienſe Paulini.

CONVENTUS GOSLARIENSIS

OTTONIS REGIS ET EPISCOPORUM.

SUMMA. Rex fraternitatem Ciſtercienſis Ordinis adipiſcitur.

Finita autem feſtivitate (Pentecoſtes) Rex abiit Goslariam & ordinatis ibi quibusdam negociis, proceſſit Walkenrede, ubi invenit Abbatem de Morimunde cum aliis quinquaginta Abbatibus ſui ordinis, qui eum omnes ſuæ fraternitatis ſocium & orationis fecerunt, & ſic Regem ſecuti ſunt, ab ipſo largiter procurati uſque Herbipolim, ubi cum maxima ſolennitate ſuſceptus eſt Dominica, *Domine in tua miſericordia*, cum hymnis & laudibus Dei: cantus autem hic erat: *Advenisti deſiderabilis.*

Aderant ibi Legati Domini Apoſtolici: Hugo Hoſtienſis Cardinalis & Epiſcopus, Leo Sabienſis Cardinalis & Epiſcopus, cum maxima copia Prælatorum & Principum, Sacerdotum & Clericorum, inter quos erat:

Archi-Epiſc. Moguntinus Sifridus.
Colonienſis Thiedericus.
Treverenſis Joannes.
Salceburgenſis Eberhardus.
Argentinus Henricus.
Auguſtenſis Sigfridus.
Conſtantienſis Wernerus.
De Friſinge Epiſcopus Otto.
Patavienſis Managoldus.
Ratisbonenſis Henricus.
Baſilienſis Ludulphus.
Hildenſemenſis Hartbertus.
Verdenſis Iſo.
Halberſtadenſis Fridericus.
Havelbergenſis Sibotho.
Abbates: Cono Elwsngenſis.
Vuldenſis Henricus.
Herſeveldenſis.
Corbejenſis.

Abbates: Prumienſis.
Wircenburgenſis.

Hos ſequuntur Nomina Regum ſive Principum.
Odackerus Rex Boemiæ.
Marchio de Mereren.
Luppoldus Dux Auſtriæ.
Bernhardus Dux Saxoniæ.
Lodewicus Dux Bavariæ.
Dux Bertoldus de Leringe.
Dux de Lutringe.
Dux Brabantiæ.
Marchio Miſnenſis.

Arnoldus Lubecenſis Lib. VII. Chronici Slavorum Cap. XIX.

INNOCENTII III. PP. Invitatoria ad Concilium Lateranenſe, ad Kalendas Novembris MCCXV. celebrandum, ob fines hic indicatos, ſcripta Archi-Epiſcopo & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, per Moguntinam Provinciam conſtitutis.

Vineam Domini Sabaoth multiformes moliuntur beſtiæ demoliri: quarum incurſus adeo invaluit contra ipſam, ut ex parte non modica ſpinæ pro vitibus ſuccreverint: &, quod gementes referimus, ipſæ jam vites proferant pro uva labruſcam, infectæ multipliciter & corruptæ. Illius ergo teſtimonium invocamus, qui teſtis eſt in cœlo fidelis, quod inter omnia deſiderabilia cordis noſtri duo in hoc ſæculo principaliter affectamus; ut ad recuperationem videlicet terræ ſanctæ, ac reformationem univerſalis Eccleſiæ valeamus intendere cum affectu. Quorum utrumque tantam requirit proviſionis inſtantiam, ut abſque gravi & grandi periculo ultra diſſimulari nequeat & differri.

Unde ſupplicationes & lacrymas frequenter effudimus coram Deo, humiliter obſecrantes: quatenus ſuper his ſuum beneplacitum revelaret, inſpiraret affectum, accenderet deſiderium, & propoſitum confirmaret, facultatem & opportunitatem præſtando ad ea ſalubriter exſequenda. Quapropter habito ſuper his cum fratribus noſtris & aliis viris prudentibus frequenti ac diligenti tractatu, prout tanti ſollicitudo propoſiti exigebat, hoc tandem ad exſequendum prædicta de ipſorum conſilio providimus faciendum: ut quia hæc univerſorum fidelium communem ſtatum reſpiciunt, GENERALE CONCILIUM juxta priſcam Sanctorum Patrum conſuetudinem convocemus, propter lucra ſolummodo animarum opportuno tempore celebrandum: in quo ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos exceſſus, & reformandos mores, eliminandas hæreſes, ad roborandam fidem, ſopiendas diſcordias, & ſtabiliendam pacem, comprimendas oppreſſiones, & libertatem fovendam, inducendos Principes & populos Chriſtianos ad ſuccurſum & ſubſidium terræ ſanctæ tam a Clericis, quam a laicis impendendum, cum cæteris, quæ longum eſſet per ſingula enarrare, provide ſtatuantur inviolabiliter obſervanda, circa Prælatos & ſubditos regulares & ſæculares, quæcunque de ipſius approbatione Concilii viſa fuerint, expedire ad laudem & gloriam nominis ejus, remedium & ſalutem animarum noſtrarum, ac profectum & utilitatem populi Chriſtiani.

Quia vero ante biennium univerſale non poſſet Concilium commode congregari; diſpoſuimus interim per viros prudentes in ſingulis Provinciis plenius explorare, quæ Apoſtolicæ proviſionis limam expoſcunt, & præmittere viros idoneos ad terræ ſanctæ negotium procurandum, ut ſi exigente neceſſitate ſacrum Concilium approbaverit, Nos perſonaliter ipſum negotium aſſumamus efficacius promovendum. Credentes igitur hoc ſalutare propoſitum ab illo deſcendere, a quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum; Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos taliter præparetis, quod a præſenti Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo decimo tertio anno, uſque ad duos annos & dimidium præfixis vobis pro termino Kal. Novembris, noſtro vos conſpectui præſentetis cum modeſtia & cautela, ita quod in veſtra Provincia unus

vel

vel duo de Suffraganeis valeant Epiſcopi remanere pro Chriſtianitatis miniſteriis exercendis: & tam illi quam alii, qui canonica forte præpeditione detenti perſonaliter venire nequiverint, idoneos pro ſe dirigant reſponſales, perſonarum & evectionum mediocritate ſervata, quam Lateranenſe Concilium (*a*) definivit: ut nullus omnino plures, quivis autem pauciores adducere ſecum poſſit: nec quiſquam ſuperfluas faciat & pompoſas, ſed neceſſarias tantum & moderatas expenſas, oſtendendo ſe actu & habitu verum Chriſti cultorem; cum non ſæcularis applauſus ſed ſpiritualis profectus in hoc ſit negotio requirendus.

Injungatis autem vos Fratres Archi-Epiſcopi & Epiſcopi ex parte noſtra univerſis Eccleſiarum Capitulis non ſolum Cathedralium, ſed etiam aliarum, ut Præpoſitos, vel Decanos, aut alios viros idoneos ad Concilium pro ſe mittant, cum nonnulla ſint in ipſo tractanda, quæ ſpecialiter ad Eccleſiarum Capitula pertinebunt. Interim vero & per vos ipſos, & per alios viros prudentes univerſa ſubtiliter inquiratis, quæ correctionis aut reformationis ſtudio indigere videntur; & ea fideliter conſcribentes ad ſacri Concilii perferatis examen: circa ſubventionem neceſſariam terræ ſanctæ, ubi Deus Rex noſter ante ſæcula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, opem & operam efficaciter impenſuri, aſſiſtendo fideliter & prudenter iis, quos deputavimus ad hoc negotium ſpecialiter procurandum.

Nullus itaque ſe fallaciter excuſando ab executione tam ſancti operis ſubtrahat, ſi canonicam vult effugere ultionem. Nemo diſſenſionum obſtacula vel itinerum impedimenta cauſetur, quæ Domino faciente ſignum in bonum ex magna jam parte ceſſare cœperunt. Nam & quanto imminent majora pericula, tanto potiora remedia convenit adhiberi: Nunquam enim navigabit per æquora, qui ſemper expectat, ut mare non concitet ex ſe fluctus. Datum Laterani, decimo tertio Kalendas Maji, Pontificatus noſtri anno ſexto decimo.

In eodem modo, Archi-Epiſcopis & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, per Bremenſem Provinciam conſtitutis.

In eodem modo, per Saltzburgenſem Provinciam conſtitutis.

In eodem modo, per Treverenſem Provinciam conſtitutis.

In eodem modo, per Magdeburgenſem Provinciam conſtitutis.

In eodem modo, per Colonienſem Provinciam conſtitutis.

In eodem modo, Epiſcopo Pragenſi.

In eodem modo, Epiſcopo Rigenſi.

In eodem modo, per Biſuntinam.

In eodem modo, Abbati & Conventui Ciſtercienſis Ordinis.

In eodem modo, Conventui & Abbati Præmonſtratenſi.

Ex Regeſto Innocentii III. Epiſtolarum Lib. XVI. Epiſt. 30.

Binius Tomi III. Concil. Part. II. pag. 674.

(*a*) Concilium Lateranenſe III. ſub Alexandro III. Canone 4. anno 1179.

Friderici II. Imp. Decretum ſeu aurea Bulla,

de Libertate Eccleſiaſtica. Datum in Conventu apud Egram.

Anno Chriſti MCCXIII. Innocentii III. Papæ XV. Ottonis IV. Reg. XV. Friderici II. Reg.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

FRIDERICUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROMANORUM REX, ET SEMPER AUGUSTUS, ET REX SICILIÆ.

Regnum noſtrum tunc ſtabiliri confidimus, cum Altiſſimum, de cujus manu ea, quæ poſſidemus, bona recepimus, honoramus. Tanto enim Domino, qui bona tribuit nobis ad offerendas hoſtias operis & devotionis aſtringimur, quanto ipſum miſericordem in nobis, & mirabilem experimur. Cognoſcentes igitur gratiam, quæ data eſt nobis ab ipſo, habentes quoque præ ocu-

oculis immenſa & innumera beneficia veſtra, Domine & Reverendiſſime Pater, Protector & Benefactor noſter Domine Innocenti, (a) Dei gratia, ſumme Pontifex venerande, per cujus beneficium, operam, & tutelam aliti ſumus, protecti pariter & promoti, poſtquam in ſollicitudinem noſtram mater noſtra

I. Felicis memoriæ *Conſtantia Imperatrix & Siciliæ Regina*, ex ipſo quaſi utero nos jactavit, vobis *Beatiſſime Pater*, & omnibus ſucceſſoribus veſtris Catholicis, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ ſpeciali Matri noſtræ, omnem obedientiam, honorificentiam, atque reverentiam, ſemper humili corde ac devoto ſpiritu impendimus, quam prædeceſſores noſtri Reges & Imperatores Catholici veſtris anteceſſoribus impendiſſe noſcuntur, nihil exinde volentes diminui, ſed magis augeri, ut major devotio eniteſcat.

II. Illum igitur volentes abolere abuſum, quem quidam prædeceſſorum noſtrorum exercuiſſe dignoſcuntur, decretum in electionibus Prælatorum: concedimus & ſancimus, ut electiones Prælatorum liberè & canonicè fiant, quatenus ille præficiatur Eccleſiæ viduatæ, quem totum capitulum vel major & ſanior pars ipſius duxerit eligendum, dummodo nihil deſit ei de Canonicis inſtitutis.

III. Appellationes autem in negociis, & *cauſis Eccleſiaſticis* ad ſedem Apoſtolicam libere fiant, earum perſecutionem ſive proceſſum nullus impedire præſumat.

IV. Illum quoque dimittimus & refutamus abuſum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Eccleſiarum vacantium noſtri conſueverunt anteceſſores committere pro motu propriæ voluntatis; omnia nos ſpiritualia vobis & aliis Eccleſiarum Prælatis relinquimus libere diſponenda, ut, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ Dei, Deo recta diſtributione reddantur.

V. Super eradicando autem hæreticæ pravitatis errores, auxilium dabimus & operam efficacem.

VI. Poſſeſſiones etiam, quas Eccleſia Romana recuperavit, ab anteceſſoribus noſtris, ſeu quibuslibet aliis detentas, liberas & quietas ſibi dimittimus & ipſam, ad eas obtinendas bona fide promittimus adjuvare. Quas vero nondum recuperavit, ad recuperandum erimus pro viribus adjutores, & quæcumque ad manus noſtras devenient, ſine difficultate ac mora eas reſtituere ſatagemus. Ad has pertinet tota terra, quæ eſt a *Radicofano uſque Ceperanum*, *Marchia Anconitana*, *Ducatus Spoletanus*, *terra Comitiſſæ Mahtildis*, *Comitatus Bertinoris*, *Exarchatus Ravennæ*, *Pentapolis*, *Maſſa Trebaria*, cum adjacentibus terris & omnibus aliis ad Romanam Eccleſiam pertinentibus cum omni jurisdictione, diſtrictu, & honore ſuo.

VII. Verumtamen cum ad recipiendum Coronam Imperii, vel pro neceſſitatibus Eccleſiæ ab Apoſtolica ſede vocati venerimus, de mandato ſummi Pontificis recipiemus procurationes, ſive fodrum ab ipſis. Omnia igitur ſupradicta & quæcumque alia pertinent ad Romanam Eccleſiam de *voluntate & conſcientia*, *conſilio & conſenſu Principum Imperii* libere illi dimittimus, renuntiamus, & reſtituimus; nec non ad omnem ſcrupulum removendum, prout melius valet & efficacius intelligi, concedimus, conferimus, donamus, ut ſublatâ omnis contentionis & diſſenſionis materiâ, firma pax & plena concordia in perpetuum inter Eccleſiam & Imperium perſeverent.

VIII. Adjutores etiam erimus ad retinendum & ad defendendum Eccleſiæ Romanæ *Regnum Siciliæ*, cum omnibus ad ipſum ſpectantibus, tam citra Pharum, quam ultra, nec non *Corſicam* & *Sardiniam* ac cætera jura, quæ ad eam pertinere noſcuntur, tanquam devotus filius & Catholicus Princeps.

Ut autem hæc omnia memorato Sanctiſſimo Patri noſtro Domino Innocentio, Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſummo Pontifici, ejuſque ſucceſſoribus, per nos & noſtros ſucceſſores Romanorum Reges & Imperatores obſerventur, firma & inconvulſa ſemper permaneant, præſens privilegium conſcriptum, Majeſtatis noſtræ aurea bulla juſſimus communiri. Teſtes autem ſunt hi.

Sigefridus Moguntinus Archi-Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ Legatus.
Eberhardus Salisburgenſis Archi-Epiſcopus.
Conradus Ratisponenſis Epiſcopus.
Otto Wirzburgenſis Epiſcopus.
Manegoldus Patavienſis Epiſcopus.

Enge-

[a] Innocentius III. obiit 1216. 6. Julii.

Engerardus (*a*) Zizenſis Epiſcopus.
Giadiacus Bohemorum Rex.
Ludovicus Dux Bavariæ.
Leopoldus Dux Auſtriæ & Stiriæ.
Hermannus Lanthgravius Thüringiæ.
Comes Albertus de Eberſtein.
Comes Adolfus de Sonneberch.
Comes Burchardus de Mannesvelde.
Berardus Bers . . . . .
Comes Ludovicus de Wirtemberg.
Gebehardus (*b*) Busclavius Magdeburgenſ.
Henricus de Stahenwerch.
Walterus de Langenberg.
Henricus de Calandina, Mareſcalcus Imperii.
Walterus de Sepf, Pincerna Imperii, & alii quam plures.

Signum Domini FRIDERICI Secundi Roman. Regis invictiſſ. & Regis Siciliæ.

Ego Conradus Dei gratia & Apoſtolicæ Sedis, Metenſis & Spirenſis Epiſcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius, vice Domini Sigefridi Moguntini Archi-Epiſcopi & Apoſtolicæ Sedis Legati, ac totius Germaniæ Archi-Cancellarii, recognovi.

Acta ſunt hæc anno Dom. noſtri JESU Chriſti MCCXIII. Indict. I. Regnante Domino Friderico ſecundo Rom. Rege glorioſo & Rege Siciliæ, anno Regni ejus Romani primo, regni vero ejus Siciliæ decimo ſexto.

Datum apud *Egram* per manus Bertholdi de Niſe Regalis Aulæ Proto-Notarii. IV. Id. Julii.

Goldaſtus Tomo I. Conſtitut. Imperial pag. 289.

(*a*) Citizenſis. (*b*) Burgravius.

INNOCENTIUS III. ſcribit approbari a ſe factam Conſecrationem Theodorici Eſtienſis in Livonia novi Epiſcopi, quem Paderbornenſis, Verdenſis, Racenburgenſis & Rigenſis Epiſcopi ordinandum duxerunt.

Commiſſi nobis officii ſollicitudo depoſcit, ut iis, quæ ad Divini cultus ampliationem pertinere noſcuntur, favorem ſtudeamus benevolum impartiri. Cum ergo Venerabiles Fratres noſtri Paderburnen. Verden. (*a*) Ralkenburgen. & Rigen. Epiſcopi te in Epiſcopum Eſtienſ. Provinciæ duxerint ordinandum, ſicut ex litteris accepimus eorundem; nos, quod ſuper hoc ab ipſis provide atque canonice factum eſt, ratum habentes & gratum, præſentium tibi auctoritate concedimus, ut in ea libere officium exerceas paſtorale. Datum Lateran. II. Calend. Novembris. Pont. noſtri anno XVI.

Schatenus Tomo I. Annal. Paderbornenſ. ad annum 1213.

(*a*) *alias* Raceburgenſ.

Sed longe illuſtrius fuit opus trium Saxonicorum Epiſcoporum, Ottonis Monaſterienſis, Bernardi Paderbornenſis, & Iſonis Verdenſis, qui non modo ad Commendatitias Innocentii Pontificis literas Eſtienſem Epiſcopum omni caritatis ope & ſubſidiis exceperunt, ſed & ſe ipſos ad profectionem in Livoniam & Apoſtolicos labores obtulerunt, parati Evangelium & Chriſti legem docere incultum Livoniæ populum; quod ſane quam gratum fuerit Innocentio Pontifici, docebunt hæ Pontificis literæ ad Bernardum Epiſcopum Paderbornenſ.

A Beo, qui neminem vult perire, ſed ut omnes ad agnitionem perveniant veritatis, tibi audivimus & credimus eſſe inſpiratum, ut venerabili fratri noſtro Eſtien. Epiſcopo, qui ſicut ſervus fidelis & prudens in Domini vinea fideliter operatur, cooperator accedens eum eo portare propoſueris coram gentibus & Regibus nomen Dei, & dare ſalutis ſcientiam plebi ſuæ. Nos igitur tuum pium propoſitum dignis in Domino laudibus commendantes, fraternitatem tuam monemus attentius & hortamur, quatenus accenſus zelo fidei Chriſtianæ ac ſperans, quod, qui affectum tibi dedit, adjiciet & effectum, Evangeliſtæ aggrediaris opus & officium confidenter, ut cum illis, qui euntes ibant & fle-

& flebant mittentes ſemina ſua, exultationis manipulos valeas reportare. Ut autem prædicationis officium valeas liberius exercere, ſtatuimus, ut te hujusmodi pietatis operi mancipato, Eccleſia & perſona tua cum omnibus bonis ſuis ſub Apoſtolicæ ſedis protectione conſiſtant. Tu denique frater Epiſcope ſuper te ipſo &c. Datum Laterani III. Calend. Novembris, Pontificatus noſtri anno XVI.

Innocentii III. Epiſtola 124.
Odoricus Raynaldus in Annal. Eccleſiaſt.

Similis formæ literas ſcripſit Papa ad Monaſterienſem & Verdenſem Epiſcopos, quâ ſcripſit has Bernardo Paderbornenſi, ad fovendam & promovendam fidem in Livonia. Vide *Regeſti Innocentii III. Lib. XVI. Epiſt. CXXIV.*

Epiſtola INNOCENTII Papæ III. qua ad Concilium Lateranenſe IV. quod eſt Generale XII. invitat Archi-Epiſcopum Moguntinum & Suffraganeos Epiſcopos.

UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS PER MOGUNTINAM PROVINCIAM CONSTITUTIS.

QUia major nunc inſtat neceſſitas, quam unquam inſtiterit, ut terræ ſanctæ neceſſitatibus ſuccurratur, & de ſuccurſu ſperatur major, quam unquam provenerit, utilitas proventura.: Ecce reſumpto clamore clamamus ad nos, & pro illo clamamus qui moriendo voce magna clamavit in cruce, factus obediens Deo Patri uſque ad mortem crucis; clamans ut nos ab æternæ mortis eriperet cruciatu. Qui clamat etiam per ſe ipſum, & dicit: *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me:* ac ſi diceret manifeſtius: qui vult me ſubſequi ad coronam, me quoque ſubſequatur ad pugnam, quæ nunc ad probationem proponitur univerſis. Poterat enim omnipotens Deus terram illam, ſi vellet, omnino defendere; ne in manus traderetur hoſtiles. Poſſet & illam, ſi vellet, de manibus hoſtium facile liberare, cum nihil poſſit ejus reſiſtere voluntati. Sed cum jam ſuperabundaſſet iniquitas, refrigeſcente charitate multorum: ut fideles ſuos a ſomno mortis ad vitæ ſtudium excitaret, agonem illis propoſuit, in quo fidem eorum velut aurum in fornace probaret; occaſionem ſalutis, imo ſalvationis cauſam præſtando, ut qui fideliter pro ipſo certaverint, ab ipſo feliciter coronentur, & qui ei noluerint in tantæ neceſſitatis articulo debitæ ſervitutis impendere famulatum, in noviſſimo diſtricti examinis die juſtam mereantur damnationis ſententiam ſuſtinere. O quanta jam provenit utilitas ex hac cauſa! quam multi converſi ad pœnitentiam pro liberatione terræ ſanctæ mancipaverunt ſe obſequio crucifixi, & quaſi per agonem martyrii coronam gloriæ ſunt adepti: qui forte in ſuis iniquitatibus periiſſent, carnalibus voluptatibus & mundanis illecebris irretiti! vetus eſt hoc artificium Jeſu Chriſti, quod ad ſuorum ſalutem fidelium diebus iſtis dignatus eſt innovare. Si enim aliquis Rex temporalis a ſuis hoſtibus ejiceretur de Regno, niſi Vaſalli ejus pro eo non ſolum res exponerent, ſed perſonas: nonne cum Regnum recuperaſſet amiſſum, eos velut infideles damnaret, & excogitaret in eos inexcogitata tormenta, quibus perderet male malos? Sic & Rex Regum Dominus Jeſus Chriſtus, qui corpus & animam & cætera vobis contulit bona, de ingratitudinis vitio & infidelitatis crimine vos damnabit: ſi ei quaſi ejecto de Regno, quod pretio ſui ſanguinis comparavit, neglexeritis ſubvenire. Sciat ergo ſe culpabiliter durum & dure culpabilem, quicunque in hoc neceſſitatis articulo ſuum negaverit obſequium Redemptori. Nam ſi quis ſibi vel modicum quid hæreditatis paternæ ſentiret dure ablatum; mox ſecundum morem mundanum totis viribus laboraret, ut ſuam vindicaret injuriam, & violentiam propulſaret; nec rebus parceret, nec perſonis, donec ex toto recuperaret amiſſum. Quomodo ergo poterit

terit excuſari, qui nec mediocriter laborare ſtuduent pro punienda ſui Redemptoris offenſa & ejus injuria ulciſcenda; dum parcendo rebus & perſonis impedit, ne locus recuperetur paſſionis & reſurrectionis Dominicæ, in quo Deus Rex noſter ante ſæcula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari? Quomodo etiam ſecundum præceptum Divinum *diligit proximum ſuum ſicut ſeipſum*; ſicut ſcriptum eſt, qui ſcit fratres ſuos fide ac nomine Chriſtianos apud perfidos Saracenos ergaſtulo diri carceris detineri, ac jugo deprimi graviſſimæ ſervitutis, & ad liberationem eorum efficacem operam non impendit, transgrediendo illius naturalis legis mandatum, quod Dominus in Evangelio declaravit, *Quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis?* An forte neſcitis, quod apud illos multa millia Chriſtianorum in ſervitute ac carcere detinentur, qui tormentis innumeris cruciantur? Et quidem omnes pæne Saracenorum Provincias uſque poſt tempora Sancti Gregorii Chriſtiani populi poſſederunt, ſed ex tunc quidam perditionis filius Machometus pſeudo Propheta ſurrexit, qui per ſæculares illecebras & voluptates carnales multos a veritate ſeduxit, cujus perfidia etſi uſque ad hæc tempora invaluerit, confidimus tamen in Domino, qui jam fecit nobiſcum ſignum in bonum, quod finis hujus beſtiæ appropinquat: cujus numerus ſecundum Apocalypſim (*a*) Joannis intra ſexcenta ſexaginta ſex clauditur: in proximo finietur per operationem Spiritus ſeptiformis, qui caritatis igne corda fidelium hactenus frigeſcentia reaccendet: ex quibus jam pene ſexcenti ſunt anni completi. Certe (*b*) propter priores injurias grandes & graves redemptori noſtro pro noſtris offenſis a perfidis Saracenis illatas, nuper in monte Tabor, ubi diſcipulis ſuis futuræ glorificationis ſpeciem demonſtravit: iidem perfidi Saraceni quandam munitionis arcem in confuſionem Chriſtiani nominis erexerunt; per quam civitatem Accon ſibi valde vicinam de facili cogitant occupare; ac deinde ſine omni contradictionis obſtaculo reſiduum terræ hujus invadere, cum ſit viribus & opibus pene penitus deſtituta. Ea propter igitur Dilectiſſimi Filii diſſenſiones, & æmulationes fraternas in pacis & dilectionis fœdera commutantes, accingimini ad obſequium crucifixi: non dubitantes pro illo res exponere ac perſonas, qui pro vobis animam ſuam poſuit, & ſanguinem ſuum fudit; certi pariter & ſecuri, quod ſi vere pœnitentes fueritis, per hunc temporalem laborem quaſi quodam compendio, ad requiem pervenietis æternam. Nos enim de omnipotentis Dei miſericordia & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confiſi ex illa, quam nobis Deus licet indignis, ligandi atque ſolvendi contulit poteſtate, omnibus qui laborem iſtum in propriis perſonis ſubierint & expenſis, ſuorum peccatorum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, & ore confeſſi, veniam indulgemus, & in retributione juſtorum ſalutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem, qui non in perſonis propriis illuc acceſſerint, ſed in ſuis duntaxat expenſis, juxta facultatem & qualitatem ſuam viros idoneos deſtinaverint: & illis ſimiliter, qui licet in alienis expenſis in propriis tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem impenderint; plenam ſuorum veniam concedimus peccatorum. Hujus quoque remiſſionis volumus & concedimus eſſe participes juxta quantitatem ſubſidii & devotionis affectum omnes, qui ad ſubventionem ipſius terræ de bonis ſuis congrue miniſtrabunt. Perſonas quoque ipſorum & bona, ex quo crucem aſſumpſerint, ſub ſancti Petri & noſtra protectione ſuſcipimus: nec non & ſub Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum, & omnium Prælatorum Eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant. Quodſi quiſquam contra præſumpſerit, per Eccleſiarum Prælatos appellatione poſtpoſita cenſura Eccleſiaſtica compeſcatur. Si qui vero proficiſcentium illuc ad præſtandas uſuras juramento tenentur aſtricti: creditores eorum per Eccleſiarum Prælatos, ut remittant eis præfatum juramentum, & ab uſurarum exactione deſiſtant, eadem præcipimus diſtrictione compelli. Quodſi quiſquam creditorum eos ad ſolutionem coegerit uſurarum, eum ad reſtitutionem earum ſimili cogi animadverſione

(*a*) Apocal. XIII. (*b*) corr. *præter*.

ſione mandamns. Judæos vero ad remittendas ipſis uſuras per ſæcularem compelli præcipimus poteſtatem: & donec illas remiſerint, ab univerſis Chriſti fidelihus tam in mercimoniis, quam in aliis per excommunicationis ſententiam eis omnino communio denegetur. Ut autem terræ ſanctæ ſubſidium diviſum in plurimos facilius impendatur; obſecramus omnes & ſingulos, per Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, unum ſolum verum, unum æternum Deum poſtulantes vice Chriſti pro Chriſto, ab Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis, Abbatibus & Prioribus, & tam Cathedralium quam Conventualium Eccleſiarum Capitulis & Clericis univerſis: nec non civitatibus, villis & oppidis, competentem numerum bellatorum cum expenſis ad triennium neceſſariis ſecundum proprias facultates. Et ſi ad hoc unum quodlibet non ſuffecerit, plura conjungantur in unum: quia pro certo ſperamus, quod perſonæ non deerunt, ſi expenſæ non deſint: poſtulantes hoc ipſum a Regihus & Principibus, Comitibus, & Baronibus, aliisque Magnatibus, qui forſitan per ſe ipſos perſonaliter non acceſſerint ad obſequium crucifixi. A civitatibus vero maritimis navale ſubſidium poſtulamus. Et ne aliis onera gravia & importabilia imponere videamur, quæ digito noſtro movere nolumus: proteſtamur veraciter coram Deo, quia quod ah aliis eligimus faciendum, hoc ipſi prompto animo faciemus. Clericis autem ad hoc negotium neceſſariis providimus indulgendum: ut omni contradictione ceſſante beneficiorum ſuorum proventus propter hoc valeant uſque ad triennium pignori obligare. Quia vero ſubſidium terræ ſanctæ multum impediri vel retardari contingeret, ſi ante ſuſceptionem crucis examinari quemlibet oporteret, an eſſet idoneus & ſufficiens ad hujusmodi votum perſonaliter proſequendum: concedimus, ut regularibus perſonis exceptis, ſuſcipiant, quicunque voluerint, ſignum crucis: ita quod, cum urgens neceſſitas, aut evidens utilitas poſtulaverit, votum ipſum de mandato Apoſtolico poſſit commutari, aut redimi, vel differri. Et propter eandem cauſam remiſſiones & indulgentias hactenus a nobis conceſſas procedentibus in Hiſpaniam contra Mauros, vel contra hæreticos in Provinciam, revocamus: maxime cum illis conceſſæ fuerint ad tempus, quod jam ex toto præteriit; & iſtis ob cauſam, quæ jam ex majori parte ceſſavit: utroque negotio per Dei gratiam adeo provecto, ut vehementem inſtantiam non requirat; & ſi forte requiret, nos ingruenti neceſſitati reſpicere curaremus. Concedimus tamen, ut hujusmodi remiſſiones & indulgentias apud Provinciales remaneant & Hiſpanos. Cæterum quia curſarii & piratæ nimis impediunt ſubſidium terræ ſanctæ, capiendo, ſpoliando tranſeuntes ad illam & revertentes ab illa: nos eos & principales adjutores & fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus: ſub intimatione anathematis inhibentes, ne quis cum eis ſcienter communicet in aliquo venditionis vel emptionis tractatu; & injungentes Rectoribus civitatum & locorum ſuorum, ut eos ab hac iniquitate revocent & compeſcant. Alioquin, quia nolle perturbare perverſos, nihil eſt aliud quam fuvere, nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare; nos in perſonas & terras eorum ſeveritatem Eccleſiaſticam curabimus exercere, cum tales, non minus quam Saraceni adverſentur nomini Chriſtiano. Innovamus præterea excommunicationis ſententiam in Lateranenſi Concilio promulgatam adverſus eos, qui Saracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galearum: quique in piraticis Saracenorum navibus curam gubernationis exercent: eosque rerum ſuarum privatione mulctari, & capientium ſervos, ſi capti fuerint, fore cenſemus: præcipientes, ut per omnes urbes maritimas diebus Dominicis & Feſtivis hujuſmodi ſententia publice innovetur.

Verum, cum longe plus de Divina clementia quem de humana potentia confidere debeamus: oportet nos in tali conflictu non tam corporalibus armis quam ſpiritualibns dimicare, ideoque ſtatuimus & mandamus, ut ſingulis menſibus ſemel fiat generalis proceſſio ſeorſum virorum, ac ſeorſum, ubi fieri poterit, mulierum; in humilitate mentis & corporis cum devota orationum inſtantia poſtulantium, ut miſericors Deus auferat hoc a nobis confuſionis opprobrium: liberando terram illam, in qua

qua univerſa redemptionis noſtræ Sacramenta peregit, de manibus paganorum: reſtituendo eam ad laudem & gloriam nominis ſui ſancti populo Chriſtiano, proviſo prudenter, ut ſemper in ipſa proceſſione verbum ſalutiferæ crucis cum diligenti exhortatione populo proponatur. Orationi vero, jejunium & eleemoſyna conjungantur: ut his quaſi alis facilius & celerius ipſa volet oratio ad piiſſimas aures Dei, qui nos clementer exaudiat in tempore opportuno. ſingulis quoque diebus intra Miſſarum ſolemnia poſt pacis oſculum, cum jam pro peccatis mundi offerenda vel ſumenda eſt hoſtia ſalutaris, omnes tam viri quam mulieres humiliter proſternantur ad terram: & à Clericis Pſalmus iſte: (c) *Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam*, alta voce cantetur: quo cum hoc verſu devote finito (d) *Exſurgat Deus & diſſipentur inimici ejus; & fugiant a facie ejus, qui oderunt eum:* Sacerdos qui celebrat orationem iſtam ſuper Altare decantet alta voce.

Deus qui admirabili providentia cuncta diſponis, te ſuppliciter exoramus, ut terram, quam unigenitus filius tuus proprio ſanguine conſecravit, de manibus inimicorum crucis eripiens reſtituas cultui Chriſtiano: vota fidelium ad ejus liberationem inſtantium miſericorditer dirigendo in viam ſalutis æternæ. Per eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium tuum, qui tecum, &c.

In illis autem Eccleſiis, in quibus conveniet proceſſio generalis, truncus ſtatuatur tribus clavibus conſignatus una penes honeſtum presbyterum, alia penes devotum laicum, & tertia penes aliquem regularem fideliter conſervandis: in qua Clerici, & laici, viri, & mulieres, Eleemoſynas ſuas ponant in terræ ſanctæ ſubſidium convertendas, ſecundum diſpoſitionem eorum, quibus hæc fuerit ſollicitudo commiſſa.

Porro ſuper proceſſu & tranſitu modeſto & ordinato, congruo loco & tempore faciendo, nondum oportet aliquid diffinire, donec exercitus Domini cruce ſignetur. Sed tunc penſatis undique circumſtantiis, quæcunque viderimus opportuna, de prudentum virorum conſilio ſtatuemus. Ad hæc igitur exequenda dilectos filios de Salem & quondam de novo caſtro Abbates, & C. Decanum Spirenſem, & Præpoſitum Auguſtenſem viros utique probatæ honeſtatis & fidei deputamus: qui adſcitis ſecum viris providis & honeſtis autoritate noſtra ſtatuant & diſponant quæcunque ad hoc negotium promovendum viderint expedire: facientes quæ ſtatuerint in ſingulis Diœceſibus per viros idoneos ad hoc ſpecialiter deputatos fideliter & ſollicite procurari. Quo circa univerſitatem veſtram rogamus, monemus, & obſecramus in Domino per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes & in virtute Spiritus Sancti injungentes, quatenus eis pro Chriſto legatione fungentibus tales vos exhibere curetis, neceſſaria miniſtrantes eiſdem, quod per vos & in vobis fructum faciant exoptatum.

In eodem modo per Magdeburgenſem & Bremenſem Provincias.

In eodem modo per Colonienſem Provinciam.

In eodem modo per Saltzburgenſem Provinciam.

In eodem modo per Treverenſem Provinciam.

In eodem modo Pragenſi Epiſcopo & Abbatibus, Prioribus, & univerſis Chriſti fidelibus per Bohemiam conſtitutis.

Binius Concilior. Tom. III. Parte II. pag. 673.

Ex Regeſto Innocentii III. Epiſtolarum Lib. XVI. Epiſt. 28. *edente Baluzio: ſed varia Lectione a Biniana.*

(c) Pſalm. 78. (d) Pſalm. 67.

SYNODUS PROVINCIALIS SALTZBURGENSIS

Anno Chriſti MCCXIX. Honorii III. Papæ III. Friderici II. Regis II.

ANNO MCCXIX. Concilium Provinciale a Domino Eberhardo Archi-epiſcopo Saltzburgenſi celebratur, cui interfuerunt Pataviensis, Friſingenſis, Gurcenſis, Kymenſis, Secovienſis Epiſcopi.

Annales Sterouis Tomo I. antiquar. Lectionum Caniſii.

Concordat *chronica Auſtralis apud Freberum ſcriptorem Germaniæ Tom. I. habet ibid.* Eodem ipſo anno fuerit erectus ille Secovienſis Epiſcopatus de conſenſu Honorii III. Papæ, quemadmodum Kyemenſis epiſcopatus erectus fuerat anno MCCXV. in Synodo Romana habit.

I. In Synodo Saltzbürgenſi deliberatum de decreto Concilii (*a*) Lateranenſis anno MCCXV. ut omnes Clerici XXam partem Eccleſiaſticorum proventuum conferant ad triennium in ſubſidium terræ ſanctæ, exceptis duntaxat religioſis.

II. Itemque de literis Apoſtolicis Innocentii III., quibus dabatur venia Clericis, proventus beneficiorum per triennium obligandi.

III. *SPONDANUS putat in eodem Provinciali Concilio conſtitutam fuiſſe Diœceſin novam Seccovienſem, aut ſaltem in hac Synodo promulgatam & approbatam judicat HANSIZIUS. Nam Bulla Honorii III. inſtitutionem hujus Epiſcopatus continens, ſpectat ad hunc annum* 1219. *ſed ante mentionem Concilii Provincialis Saltzburgenſis.*

Binius Tom. III. Parte II. pag. 659. *Litera E.* Ex eodem Lateranenſi Clericis cruce ſignatis, in Paleſtinam profecturis, indulget Concilium, ut beneficia ſua integra percipiant per Concilium, ac ſi eſſent in Eccleſiis reſidentes, & ſi neceſſe fuerit, ea per idem tempus pignori valeant obligare.

SYNODUS HALBERSTADENSIS

Anno Chriſti MCCXIX. Honorii III. Papæ III. Friderici II. Regis II.

Fridericus, Epiſcopus Halberſtadenſis, Advocatiam Eccleſiæ Caldenbornenſis, ſibi ceſſam acceptat, & rurſum donat Præpoſito & fratribus Caldenbornenſis Eccleſiæ.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, OMNIBUS HANC PAGINAM AUDITURIS SALUTEM IN EO, QUI LIBERAT PAUPEREM à POTENTE.

MOdernorum temeritas, quæ diebus his malis, factis quamcunque rationabilibus obviare conſuevit, nos admonet & compellit: ut ea, quæ ad Eccleſiarum liberationem perpetuam, & ad alia commoda earundem per noſtram providentiam & laborem rationabiliter fuerint ordinata, contra varios futurorum incurſus, qui velut flagellum inundans in caſu ſubſequente frequenter emergunt, tam valido noſtræ firmitatis munimine roboremus: ut & facti noſtri memoria, quæ in ſe proficuum continet & honeſtum, ſub tali vigore conſiſtat ac robore, quatenus poſteris inviolabiliter conſervetur, & nullum a temeritate malorum contradictionis obſtaculum ſentiat in futurum. Eapropter Venerande Univerſitati veſtre notum facimus, quod cum nos Eccleſiarum nobis in Deo ſuffraga-

ſragatarum clamorem aſſiduum ex filiorum querimonia ſæpius audiremus, cui cotidie interiora cum ingenti dolore turbavit per multiplices *Advocatorum inſolentias*, eorum videlicet, qui Dei Eccleſias diſturbare ſueverunt; quibus tamen ex vocatione ſua, ſi ſaperent ac noviſſima previderent, totis viribus procurare deberent. Huic morbo, qui peccatis exingentibus (*a*) heu nimis invaluit, noſtra quacunque potentia curavimus adhibere inter ceteras noſtræ Diœceſeos Eccleſias, quæ adhuc quaſi ſub ſervitute luti & lateris conſtitute propter exactionem continuam graviter ingemiſcunt, quarum quasdam per Dei gratiam liberavimus, & alias, quascunque poſſumus, ſemper intendimus liberare; venerabilis ac perdilecti Patroni noſtri, qui ſupra pectus Domini in cena recumbens Evangelii fluenta de ipſo ſacro Dominici pectoris fonte potavit, honorabilem, & in Deo nobis dilectam Eccleſiam *Caldenbornenſem* paterne dilectionis oculis intuentes, & cum debita ſolicitudine tam ipſi Eccleſie, quam etiam noſtris ſucceſſoribus providere cupientes, in ipſa dilectum fidelem noſtrum *Theodoricum de Revenigen* Eccleſiæ noſtræ miniſterialem, qui advocatiam Eccleſie memorate de manu noſtra jure pheudali ſe tenere dicebat, adhibitâ ſtudioſâ precum noſtrarum inſtantiâ, ad hoc tandem induximus; quod ipſe de bona voluntate nobis advocationem eandem totaliter reſignavit, de recompenſatione, ſi qua ſibi proinde facere dignaremur, gratie noſtre per omnia ſe ſubmittens. Nos igitur factum ejus laudabile commendantes in Domino, & habito ſuper eo prudentium virorum conſiſio, qui reſignationi intererant *Wigmarri* Marſcalci, *Henrici* Camerarii, *Bartholomæi* & *Godofridi* de Sutterhauſen, *Henrici* Durren, & aliorum Caſtrenſium de Neumburg, devotioni prefati Tiderici ſecundum ſuum deſiderium curavimus concedere de voluntate dilecti in Chriſto Filii *Ludolphi Caldenbornenſis Præpoſiti* ac fratrum ſuorum, jam dicte Eccleſie Canonicorum, quorum conſenſus nobis in omnibus aſſavebat, eam ſibi gratiam facientes: ut in loco quem apud dictam elegit Eccleſiam, manſio ſibi comparens preparetur, in quo duorum fratrum ſtipendia, carracta vini, duo Borri, agninum pellitum, annis ei ſingulis, vitæ ſuæ temporibus miniſtrentur, & hoc ſine diminutione præcipiat, quamdiu in ſæculari habitu voluerit permanere. Tres quoque ſervientes ipſius Prepoſitus cum ſua familia procurabit, qui foris clauſtrum maneant nec ingredi abſque Prepoſiti voluntate preſumant; ne propter eos religionem in aliquo diſturbari contingat. Ad hoc prepoſitus duos equos procurabit eidem, quos tamen memoratus Theodericus de ſuis comparabit expenſis, & & nulli quoque tranſire licebit in ipſis, niſi ſuam ad hoc licentiam potuerit impetrare. Hec omnia ſuis uſibus deputata eo exſpirante, vel ex dono S. Spiritûs habitum commutante, in eo pariter exſpirabunt. Ita quidem Eccleſia ex tunc ſuper his omnibus ab omni ſuorum cognatorum impetitione libera permanebit. Habentes igitur in hunc modum memoratam advocatiam in manu noſtra cum omni jure, penitus abſolutam, ad inſtantiam dilecti noſtri prædicti *Ludolph. Caldenbornenſ.* Prepoſiti, fratrumque ſuorum, qui nobis & Eccleſie noſtre una cum ipſo ſemper extitere devoti, & maxime noſtra, noſtrorumque predeceſſorum, ſucceſſorumque, & omnium Eccleſie noſtre majoris Canonicorum tam vivorum, quam defunctorum memoria apud eos tanto celebrior habeatur, dictam advocatiam dicte S. Johan. Eccleſie, cum omni integritate contulimus: ita etiam quidem nobis, noſtriſque ſucceſſoribus hujus *S. Halberſtadienſium* Eccleſie Epiſcopis in futurum nihil in ea juris decrevimus conſervandum; niſi tantum cauſas majores, quas religioſas non expedit tractare perſonas, quæ ex perſcriptis in ſubſequentibus exponuntur.

Verum ſicut Eccleſia nobis noſtriſque ſucceſſoribus, in utroque jure tam in ſpirituali, quam temporali ſubjacet; ita etiam utroque gladio regere ac defenſare tenemur, omni tamen exactione penitus excluſa. Propter quod, ut jam dicta Eccleſia in promiſſis omnibus privilegio gaudeat libertatis, memorato Ludolpho Præpoſito, ſuiſque ſucceſſoribus, eam ab hac hora, & deinceps conferimus poteſtatem; ut ſi cauſæ minores apud eos ubicunque locorum in bonis eorum invaſerint, que juditium ſeculare requi-

(*a*) *forte:* exigentibus.

requircre videantur, has de noſtro conſenſu valeant judicare: ſi vero cauſe majores emerſerint, utpote *raptûs*, *furti*, *ſanguinis*, que ſuas vires videntur excedere, nos ex tunc, ſi haberi poterimus, cauſas judicabimus prenotatas; ſi autem preſentes eſſe non poſſumus, nec haberi, quod propter loci diſtantiam ſepius poterit evenire, prefato Ludolpho & ſuis ſucceſſoribus eam duximus gratiam conferendam; ut in tali caſu mundiburdum autoritate noſtra ſtatuant, qui vice noſtra, non ſua, judicet eo tempore, que fuerint judicanda, mutatis tamen per vices temporis perſonis hujusmodi; ne propter hujus vocationis frequentiam pedem in advocationem figere valeant, & in ipſa juris aliquid vendicare. Volumus etiam, ut hujus advocatiæ libertas, quam nos pro noſtre anime remedio reſtituimus libertati, penes nos & noſtros ſucceſſores libere acquieſcat. Unde, ut etiam prefate Ecclefie per omnia caveamus univerſos Dominos Succeſſores noſtros monemus in Domino, conſulimus, & devote rogamus, in remiſſionem ſuorum eis peccaminum injungentes, & ad validam totius firmitatis cautelam per Patrem & Filium & Spiritum S. diſtinctius inhibentes iisdem; ne propter blandas cognatorum, vel amicorum adulantium preces, vel propter munera, quæ excipiant, dictam advocatiam alicui hominum inpheudare, vel modis aliquibus obligare preſumant; ſed ut premiſſum eſt, in eorum jugiter permaneant poteſtate; ſicut in noſtra manebit ſuper nos, & in nobis diem noſtrum dante Domino clauſura ſupremum: qui preſentis ſcripti privilegio recognoſcimus, quod nos, ſi malignari vellemus, quod abſit, nequaquam eam inpheudare debemus, nee poſſimus obligare quidem, maxime propter hoc ſalutare remedium tam a nobis, quam a noſtris ſucceſſoribus ſtatuimus inviolabiliter obſervandum. in Eccleſia illa; quæ nunc de ancilla facta eſt libera, per novam obligationem in ſervitutem priſtinam redigatur, ipſamque in morbum incurabilem recidivare contingat, que nunc, ut rati ſumus, per hanc noſtre liberationis medelam quaſi de infirmitate graviſſima eſt curata: quam noſtri ſucceſſores duplici de ratione ſub eorum protectione teneantur habere, & ſpeciali prerogativa diligere, ex quo nullo mediante utrumque gladium obtinent in eadem. Nos igitur, qui predictam Eccleſiam propter reverentiam Venerabil. Patroni noſtri, B. Johannis Evangeliſte, ſpeciali dilectione diligimus, & propter ejus perſonas ſibi famulantes, in quibuscunque poſſumus, reverentius cupimus honorare, rationabiles quosdam advocatie proventus, quos Advocati ex antiqua fundatoris inſtitutione eripere conſueverint, qui nobis nunc vacare noſcantur, ad ſpeciales conſolationes fratrum totaliter aſſignamus, pullis exceptis, quas inter Prepoſitum & Fratres ſtatuimus equaliter dividendos, dimidios Prepoſito & dimidios fratribus deputantes, ac concedentes fratribus memoratis, ut inter ſe horum proventuum ſtatuant proviſorem, qui eosdem excipiat, adminiſtret ad communem ordinationem & beneplacitum ſingulorum: ut ſaltem hanc qualemcunque ordinationis gratiam de noſtro beneficio habeant in futurum. Ceterum Advocatiam cum bonis omnibus, que nunc Eccleſia poſſidet, vel in futurum juſto titulo poterit adipiſci, ſub noſtram ſuſcipientes protectionem, autoritate noſtra Epiſcopali & *Banno Synodali* S. Joh. Eccleſie ea pariter confirmamus ſub interminatione anathematis diſtrictius inhibentes; ne quis quacunque preſumptione temeraria Eccleſiam tam in Advocatia, quam in bonis alias pertinentibus ad eandem, inquietare, vel alio modo moleſtare preſumat. Si quis autem ſuadente diabolo hoc attentare preſumſerit, indignationem Dei Omnipotentis, & BB. Apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtri anathematis vinculum ſe noverit incidiſſe. Hujus rei teſtes ſunt: *Meinhardus* major Prepoſitus, *Arnoldus* Decanus, *Anno* Cellerarius, *Almarus* S. Pauli Prepoſitus, *Conradus* Erfortenſis Prepeſitus, *Arnoldus* Archi-Diaconus in Oldesleve, *Burcardus* Prepoſitus de Jechenburg, *Gardolphus* de Meinershcim, *Albertus* Prepoſitus in Buſſo, *Conradus* de Braunberg, *Conradus* de Veoburg, *Conr.* de Quidilingeburg, *Oſeco* Sacerdos, *Tydericus* Camerarius, *Richard.* Sacerdos majoris Eccleſie noſtre Canonicus. Abbates vero *Henr.* de Hilſeneburg, *Mathias* de Husburg, *Ceſarius* de Hildesleve, *Henr.* de Conradesburg, *Heidenr.* de Gozike, *Marſil.* de Winedeburg, *Henr.* de Reinsdorff, *Bertr.* de Eilwardesdorff. Prepoſiti:

ſiti: *Euſt.* de Hademersleve, *Rud.* S. Joh. in civitate, *Gerbode* de Ruſteleven, *Dithelmus* de Horneburg, *Martinus* de Gerbſtatt, *Joh.* de Roden, & alii quamplures. Acta ſunt hec *anno Domin. Incarnat.* ac noſtre Reparat. M.CC.XIX. Indictione VII.

Cl. Samuel. Lentzen Hiſtoria Diplomatica Halberſtadenſis. pag. 317.

SYNODUS, SEU CAPITULUM PATAVIENSE

ANNO CHRISTI MCCXX. HONORII III. PAPÆ V. FRIDERICI II. REGIS III.

SUB ULRICO EPISCOPO PATAVIENSI, PRÆSENTIBUS LEGATIS DOMINI APOSTOLICI.

RAtificatà eſt viceſima pars omnium Proventuum Eccleſiaſticorum, pro triennio proximo pendenda, ex Concilio Lateranenſi pro recuperanda terra ſancta.

Nec plura refert Hanſitz. Tom. I. Germaniæ ſacræ pag. 365.

Friderici II. Imperatoris Auguſti Edictum,

De caſſandis ſtatutis adverſus libertatem Eccleſiæ editis.

NOs Fridericus, Dei gratia, Romanorum Imperator & ſemper Auguſtus, hac edictali lege irritamus, & præcipimus irritari omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ civitates, vel loca, poteſtates, conſules, vel quæcumque aliæ perſonæ contra libertatem Eccleſiæ, vel perſonas Eccleſiaſticas edere vel ſervare tentaverint adverſus canonicas vel Imperiales ſanciones. Et ea de capitularibus infra duos menſes poſt hujusmodi publicationem edicti penitus aboleri, &c. Datum Romæ, in die Coronationis. &c.

Goldaſtus Tom. I. Conſtitut. Imper. p. 292.
Honorii III. PP. Epiſtola 483. *Libro V. Epiſtolarum.*

Anno MCCXX. 22. Novembris, Dominica proxima ante Adventum Domini, in Baſilica Vaticana Fridericus II. & Conſtantia uxor ab Honorio III. coronati Auguſti fuere. *Epiſtola Honorii apud Raynaldum num.* 53. *ad annum* 1220.

Friderici II. Imperatoris Auguſti Conſtitutio

pro Eccleſiaſtica Libertate. (*A.* 1220.)

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, ET REX SICILIÆ, POTESTATIBUS, CONSULIBUS, AC COMITIBUS UNIVERSORUM COMITATUUM ET CASTRORUM ITALIÆ.

1. CUm *divæ memoriæ Imperatores* Romani Sacroſanctam Eccleſiam multiplici libertate dotarint, Nos diſponente Deo, a quo eſt omnis poteſtas, ad faſtigium culminis Imperialis electi, quæ pie ab illis ac Sanctiſſimæ ſedis Præſulibus pro ſtatu Eccleſiarum & Eccleſiaſticorum virorum ſunt edita, conſervare volumus inconcuſſa; & illis contraria, ſicut ad nos ſpectare dignoſcitur, amputare. Cum igitur ad aures Celſitudinis noſtræ pervenerit, nonnullos veſtrum cupidine cæca ſeductos quædam deteſtanda edidiſſe ſtatuta, præjudicantia Eccleſiaſticæ libertati, ac Divino ac humano juri obviantia manifeſte, Nos ea tamquam de radice pravitatis hæreticæ provenientia, auctoritate præſentium caſſamus ſub pœna mille marcharum; diſtrictius inhibentes, ne quis veſtrum illis de cetero inhærere præſumat, aut eorum prætextu Eccleſias & Eccleſiaſticos viros contra ſanctiones canonicas & legitimas moleſtare. Quinimo ea de noſtris capitularibus ſeu breviariis condemnata penitus abolentes, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas permittatis indulta ſibi libertate gaudere, ſi vultis pœ-

pœnam effugere prænotatam, & indignationem Regiam evitare.

Datum in caſtris apud S. Leonem, Anno Domini Milleſimo, ducenteſimo, vigeſimo; indictione octavâ, Kalendis Octobris.

Goldaſtus Tomo I. Conſtitut. Imperial. pag. 297.

Anno MCCXX. VIII. Kal. Octobris, coram Apoſtolicæ Sedis Legato juramentum de more præſtitit de Eccleſiæ Romanæ juribus illæſis, & ejusdem privilegiis, bonis, & poſſeſſionibus conſervandis; demum Fundanum Comitatum Clero Eccleſiæ Romanæ attribuit. *Pagi in Breviario PP. RR. Tom. III. pag.* 241.

Friderici II. Imperatoris Auguſti Conſtitutiones contra Hæreticos.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, DILECTIS PRINCIPIBUS, CUNCTISQUE POPULIS, QUOS CLEMENTIÆ NOSTRÆ REGIT IMPERIUM, SALUTEM ET GRATIAM.

I. Commiſſi nobis cœlitus cura Reginimis, & Imperiale, cui dante Domino præſidemus, faſtigium dignitatis, materialem, quo diviſim a Sacerdotio fungimur, gladium adverſus hoſtes fidei, & in exterminium hæreticæ pravitatis exigunt exerendum, ut vipereos perfidiæ filios contra Deum & Eccleſiam inſultantes, tanquam materni uteri corroſores, in judicio & juſtitia perſequamur, maleficos vivere non paſſuri: per quorum (*a*) ſententiam ſeducentem mundus inficitur, & gregi fidelium per oves morbidas gravior infligitur corruptela.

II. Statuimus itaque ſancientes, ut hæretici quocunque nomine cenſeantur, ubicumque per imperium damnati fuerint ab Eccleſia, & ſæculari judici aſſignati, animadverſione debita puniantur; ſi qui vero de prædictis, poſtquam fuerint deprehenſi, territi metu mortis redire voluerint ad fidei unitatem, juxta Canonicas ſanctiones ad agendam pœnitentiam in perpetuum carcerem detrudantur.

III. Præterea quicumque hæretici reperti fuerint in civitatibus, oppidis, ſeu aliis locis Imperii, per inquiſitores ab Apoſtolica ſede datos, & alios orthodoxæ fidei zelatores, ii, qui jurisdictionem ibidem habuerint, ad inquiſitorum & aliorum Catholicorum virorum inſinuationem eos capere teneantur, & eos captos arctius cuſtodire, donec per cenſuram Eccleſiaſticam damnatos, damnabili morte perimant, qui fidei Sacramenta & gloriam æternæ vitæ damnabant.

IV. Simili quoque pœna plecti cenſemus omnes, quos ad fovendum hæreticorum errores callidus hoſtis ſuſcitat advocatos, vel parat illicitos defenſores, maxime cum idem facinus, quos inquinat, æquat; niſi monitione præmiſſa deſtiterint, & eorum vitæ duxerint conſulendum.

V. Eos præterea, qui convicti in uno loco de hæreſi ad alia loca ſe transferunt, ut cautius poſſint effundere virus hæreticæ pravitatis, debitam cenſemus ſubire vindictam: ut ſuper hoc per viros ab eodem errore converſos ad fidem, nec non & per alios, qui eos de hæreſi convicerunt, quod & in hoc caſu concedimus licite faciendum, evidens teſtimonium habeatur.

VI. Item mortis ſententiæ ducimus addicendos, ſi quos hæreticorum ad judicium tractos, in extremo vitæ periculo hæreſim abjurantes, poſtmodum de falſo juramento conſtiterit, & de fide mentita convinci, ac eos contigerit ejuſdem morbi ſpontaneam incurrere recidivam; ut ſibi damnabilius iniquitas ſit mentita, & pœnam debitam mendacium non evadat.

VII. Omne inſuper proclamationis & appellationis beneficium ab hæreticis, receptatoribus & fautoribus eorundem, penitus amovemus, volentes ut de finibus Imperii, in quibus ſemper debet exiſtere fida fides, hæreticæ labis genimina modis omnibus deleantur.

VIII.

(*a*) *al.* ſcientiam.

VIII. Cæterum, quia, quanto majora Divinæ nutu miſerationis accepimus, & altiorem locum præ filiis hominum obtinemus, tanto devotiora debemus obſequia gratitudinis conferenti. Si quando igitur in noſtri nominis contemptores noſtri culminis excandeſcat auctoritas, ſi reos læſæ Majeſtatis in perſonis eorum & liberorum ſuorum exhæredatione damnamus; multo fortius juſtiusque contra Dei blaſphematores nominis, & Catholicæ fidei detractores provocamus, eorundem hæreticorum, receptatorum, fautorum, & advocatorum ſuorum, ac eorundem hæredes & poſteros uſque ad ſecundam progeniem, cunctis beneficiis temporalibus, publicis officiis, & honoribus Imperiali auctoritate privantes, ut in paterni memoria criminis continuo mœrore tabeſcant, vere ſcientes, quod Deus Zelotes eſt, & peccata patrum in filios potenter ulciſcens: nec quidem a noſtræ miſericordiæ finibus duximus excludendum; ut ſi qui paternæ hæreſis non ſequaces latentem patrum perfidiam revelaverint; quacumque reatus illorum animadverſione plectantur, prædictæ punitioni non ſubjaceat innocentia filiorum.

IX. Adhæc notum fieri volumus, fratres Prædicatores & Minores, pro fidei negotio in partibus Imperii noſtri contra hæreticos deputatos: cæteros quoque, qui ad hæreticos judicandos acceſſerint, niſi aliqui eorum ab Imperio fuerint præſcripti, eundo, morando, & redeundo ſub noſtri Imperii ſpeciali defenſione receptos, & quos apud omnes ſub ope, ac recommendatione fidelium Imperii eſſe volumus inoffenſos: univerſitati veſtræ mandantes, quatenus quocumque, & apud quemcunque veſtrum pervenerint, benigne recipiatis eoſdem, & perſonas eorum ab incurſu hæreticorum eis inſidiantium conſervantes indemnes, omne conſilium, ducatum, & auxilium impendatis, pro tam acceptis coram Deo negotiis exequendis. Hæreticos vero, quos & ipſi vobis oſtenderint, in jurisdictione veſtra ſinguli capientes diligenti cuſtodia detinere, donec poſt Eccleſiaſticæ damnationis judicium pœnam ſubeant, quam merentur; ſcituri, quod in ipſius executione negotii gratum Deo & laudabile nobis obſequium conferetis, ſi ad expellendam de partibus noſtri Imperii novam & inſolitam hæreticæ pravitatis infamiam, opem & operam una cum eiſdem fratribus præſtiteritis efficacem. Et ſi quis exinde foret negligens vel remiſſus ac etiam inutilis, coram Deo & in conſpectu noſtro poterit merito culpabilis apparere. *Datum Paduæ XXII. Februarii, XII. Indict.*

Goldaſtus loco citato. pag. 293. 294.

Indict. XII. currebat in Februario anni 1224. qui erat quartus Imperii Friderici II.

CONSTITUTIO II.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR AUGUSTUS, HIERUSALEM ET SICILIÆ REX, DILECTIS PRINCIPIBUS SUIS, VENERABILIBUS ARCHI-EPISCOPIS, ET EPISCOPIS, ALIISQUE PRÆLATIS ECCLESIARUM, DUCIBUS, MARCHIONIBUS, COMITIBUS, BARONIBUS, POTESTATIBUS, SCULTETIS, BURGRAVIIS, ADVOCATIS, JUDICIBUS, MINISTERIALIBUS, OFFICIALIBUS, ET OMNIBUS PER TOTUM IMPERIUM CONSTITUTIS, PRÆSENTES LITTERAS INSPECTURIS, FIDELIBUS SUIS, GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM.

I. INconſutilem tunicam Dei noſtri diſſuere conantur hæretici & vocabuli vicio ſævientes, quod ſignificationem diviſionis denuntiat, in ipſius indiviſibilis fidei unitate nituntur inducere ſectionem, & oves a Petri cuſtodia, cui paſcendæ a paſtore bono ſunt creditæ, ſegregare. Hi ſunt lupi rapaces intrinſecus, eo uſque manſuetudinem prætendentes ovium, quouſque ovile poſſint ſubintrare Dominicum, quod poſt ipſorum interitum deſiderant demoliri: hi ſunt angeli peſſimi; hi pravitatum ſunt filii, a patre nequitiæ & fraudis auctore ad ſimplices animas deſtinati: hi colubri, qui columbas decipiunt: hi ſerpentes, qui latenter videntur inſerpere, & ſub mellis dulcedine virus evomere, ut vitæ cibum ſe ſimulent miniſtrare: a cauda feriunt, & mortis poculum velut quoddam diriſſimum venenum immiſcent. Horum ſectæ vete-

ribus, vel ne in publicum prodeant, non ſint notatæ nominibus; vel (quod eſt forte nephandius) non (*a*) contentæ, ut velut ab Arrio Arriani, vel a Neſtore Neſtoriani, aut a ſimilibus ſimiles nuncupentur: ſed in exemplum Martyrum, qui pro fide Catholica Martyrum ſubierunt, *Patarenos* ſe nominant, velut expoſitos paſſioni.

II. Hujuſmodi vero miſeri Patareni, a quibus abeſt ſancta credulitas divinitatis æternæ, ſub uno contextu nequitiæ infimul tres offendunt, Deum videlicet, proximos, & ſe ipſos. Deum, dum Dei fidem, & (*b*) conſilium non cognoſcunt: decipiunt proximos, dum ipſis ſub ſpecie ſpiritualis alimoniæ, hæreticæ pravitatis oblectamenta miniſtrant: crudelius etiam ſæviunt in ſe ipſos, dum poſt animarum diſpendium, corpora denique feveræ mortis illecebris, quam per agnitionem veram & veræ fidei firmitatem poſſent evadere, vitæ prodigi, & necis improvidi ſectatores, involvunt, & quod eſt ipſo dicto duriſſimum, ſuperſtites etiam non terrentur exemplo.

III. Contra tales, Deo, ſibi & hominibus ſic infeſtos continere non poſſumus motus noſtros, quin debitæ ultionis in eos gladium exeramus, tanto ipſos inſtantius perſequentes, quanto in evidentiorem deluſionem Fidei Chriſtianæ prope Romanam Eccleſiam, quæ caput omnium Eccleſiarum judicatur, ſuperſtitionis ſuæ ſcelera latius exercere dinoſcuntur, adeo quod ab Italiæ finibus, præſertim a partibus Lombardiæ, in quibus certo perpendimus ipſorum nequiciam latius abundare, jamque uſque ad Regnum noſtrum Siciliæ ſuæ perfidiæ rivulos derivarunt.

IV. Quod acerbiſſimum reputantes, ſtatuimus in primis, ut crimen hæreſeos & damnatæ ſectæ cujuſlibet, quocumque cenſeantur nomine ſectatores, *prout veteribus legibus eſt indictum* inter publica crimina numerentur, immo crimine læſæ Majeſtatis noſtræ debet ab omnibus horribilius judicari, quod in Divinæ Majeſtatis injuriam noſcitur attemptatum, quamvis in recti judicii poteſtate alterum alteri non excellat. Nam ſicuti perduellionis crimen perſonas adimit damnatorum & bona, & damnat poſt obitum memoriam defunctorum; ſic & in prædicto crimine, quo Patareni notantur, per omnia volumus obſervari, ut ipſorum nequicia, qui quia Dominum non ſequuntur, in tenebris ambulant, detegatur. Nemine etiam deferente, inveſtigari volumus diligenter hujuſmodi ſcelerum patratores, & per officiales noſtros ſicut & alios malefactores inquiri, ac in vinculis detineri inquiſitione notatos: & ſi levis ſuperſtitionis argumento (*c*) tangantur, a viris Eccleſiaſticis & Prælatis examinari jubemus. Per quos, ſi inventi fuerint a Fide Catholica ſaltem in articulo deviare, ac per ipſos paſtorali more commoniti, tenebroſi diaboli relictis inſidiis noluerint agnoſcere Deum lucis, ſed in erroris concepta (*d*) inſtantia perſeverent, præſentis noſtræ legis edicto (*e*) damnatos, mortem pati Patarenos alioſque hæreticos, quocumque nomine cenſeantur, decernimus, ut (quod adfectant) vivi in conſpectu hominum comburantur, flammarum commiſſi judicio animarum incendia patiantur. Nec dolemus, quod in hoc ipſorum ſatisfacimus voluntati, ex quo pœnam ſolummodo, nec fructum alium conſequuntur erroris: volumus tamen, quod apud nos pro talibus nemo intervenire præſumat. Quod ſi fecerit, in ipſum noſtræ indignationis aculeos non immerito convertemus. Datum Paduæ XXII. Februarii. XII. Indictione.

Goldaſtus Loc. citato. pag. 294.

CONSTITUTIO III.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS &c.

PAtarenorum complices & receptatores, ſeu quocumque modo fautores, qui ut alios a pœna poſſint eximere, de ſe velut improvidi non formidant, publicatis omnibus bonis eorum relegandos in perpetuum eſſe cenſemus, & ipſorum filii ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fauto-

(*a*) *al.* conceptæ
(*b*) *MS.* filium
(*c*) *al.* legantur.
(*d*) *MS.* triſtitia
(*e*) *MS.* dampnandos fore decernimus Patar.

fautorum hujusmodi detexerit aliquem Patarenum, de cujus perfidia manifeſte probatur & liquet, in fidei præmium, quam agnovit, famæ priſtinæ imperiali clementia reſtitutionis beneficium in integrum conſequatur.

Incipiunt Capitula Conſtitutionis contra Patarenos edita per Dominum Fredericum, Illuſtrem Virum, Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum, Hieruſalem & Siciliæ Regem.

I. PAtarenos, Speroniſtas, Leoniſtas, Arnaldiſtas, Circumciſos, Paſſaginos, Joſeppinos, (*f*) Carracenſes, Albanenſes, Franciſcos, (*g*) Bennaroles, Comiſtas, Waldenſes, (*h*) Burgaros, (*i*) Commimellos, (*k*) Barrinos & Ortholinos, cum illis de Aqua nigra, Pauperes de Lugduno, & omnes hæreticos utriusque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, perpetua damnamus infamia, diffidamus atque bannimus, cenſentes, ut bona talium confiſcentur, nec ad eos ulterius revertantur, ita quod filii eorum ad ſucceſſiones pervenire non poſſint, cum (*l*) longe ſit gravius, æternam, quam temporalem offendere Majeſtatem. Qui autem inventi fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi ad mandatum Eccleſiæ juxta conſiderationem ſuſpicionis, qualitatemque perſonæ, propriam innocentiam congrua purgatione monſtraverint, tanquam infames & banniti ab omnibus habeantur, ita, quod ſi ſic banniti per annum permanſerint, ex tunc eos, ſicut hæreticos condemnamus.

II. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, ut (*m*) Poteſtates & Conſules, ſeu Rectores, quibuscunque fungantur officiis, pro defenſione fidei præſtent publice juramentum, quod de terris ſuæ (*n*) ditioni ſubjectis, univerſos hæreticos, ab Eccleſia denotatos, bona fide pro viribus exterminare ſtudebunt, ita, quod amodo, quandocumque quis fuerit in perpetuam poteſtatem vel temporalem aſſumptus, hoc teneatur juramento firmare capitulum: alioquin neque pro Poteſtatibus, neque pro Conſulibus ſeu conſimilibus habeantur, eorumque ſententias ex tunc decernimus inutiles & inanes. Si vero Dominus temporalis, requiſitus, & monitus ab Eccleſia; terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica pravitate, poſt annum a tempore monitionis elapſum terram ipſius exponimus Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis abſque ulla contradictione poſſideant, & in fidei puritate conſervent, ſalvo jure Domini temporalis, dummodo ſuper his nullum præſtet obſtaculum, neque aliquod impedimentum opponat: eadem nihilominus lege ſervata contra eos, qui (*o*) non habent Dominos temporales principales.

III. Credentes præterea, receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum bannimus: ſtatuentes, ut ſi, poſtquam quilibet talium fuerit fidelium excommunicatione notatus, ſatisfacere contempſerit infra annum; ex tunc ipſo jure ſit factus infamis, & ad publica officia ſeu conſilia, vel ad tractatus aliquos eligendos hujusmodi, nec ad teſtimonium admittatur. Sit etiam inteſtabilis, ut nec teſtamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis alicujus ſucceſſionem accedat. Nullus ei præterea ſuper quocumque negocio, ſed ipſe aliis reſpondere cogatur. Quod ſi judex extiterit, ejus ſententia nullam obtineat roboris firmitatem, nec cauſæ aliquæ ad ejus (*p*) notitiam perferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio autem fuerit, inſtrumenta confecta per manum ipſius, nullius penitus ſint momenti.

IV. Adjicimus inſuper, quod hæreticus per hæreticum convinci poſſit: & quod domus Patarenorum, receptatorum, defenſorum & fautorum, ſive ubi docuerint, ſive ubi aliis manus impoſuerint, deſtruantur, nullo tempore reparandæ. Datum Paduæ XXII. Februarii, XII. Indictione. (*q*)

(*f*) *al.* Garatenſes. (*g*) *al.* Bagnarolos. (*h*) *al.* Roncarolos.
(*i*) *al.* Cummunellos. (*k*) *al.* Varinos. (*l*) *C. Vergentis. de hæret.*
(*m*) *Concil. Biterrenſe cap.* 32. (*n*) *al.* jurisdictioni.
(*o*) *abeſt negativa in MS.* (*p*) *al.* audientiam.
(*q*) Indictio XII. currebat in Februario anni 1224. ad quam diem & annum *Goldaſtus* refert Conſtitutiones *IV.* Friderici II. datas *Paduæ* contra hæreticos Gazaros, Patarenos, eorum ſectatores, fautores. *Tomo I. Conſtitut. Imper.* 1615. *Francofurti impreſſ.*

Raynaldus Odoricus in Annalib. Eccleſiaſticis ad annum 1220. aſſerit ex Vaticano archæo, ex Epiſtola Honorii III, ex Richardo a S. Germano anno 1220. die 22. Novembris Romæ in ipſo die Coronationis ſuæ Fridericum II. edidiſſe Edictum contra Hæreticos, & omnes Epiſcopos cum Papa accenſis & extinctis candelis hæreticos excommunicâſſe.

Authentica: de *Statutis & Conſuetudinibus* edita poſt *Lib. IV. Feudorum in Corpore juris civilis*, Refert Edictum Friderici II. contra Hæreticos N. V. VI. VII. VIII. ſed ſine Conſule & die: ſine loci ullius mentione.

Privilegium pro Libertate Eccleſiaſtica

Germanicis Eccleſiis conceſſum.

FRIDERICUS II. Rex anno **1212.** *Moguntiæ denuo electus eſt Germaniæ Rex. Anno* **1220.** *in Curia Francofurtenſi VI. Kalendas Maji Epiſcopis & Proceribus Germaniæ ampliſſimam immunitatem dat:*

1. ***Spolia Eccleſiaſticorum defunctorum non Fiſco Regio, ſed hæredi defuncti, vel ſucceſſori relinquenda.***
2. ***Nulla telonia nec novæ monetæ contra jura Eccleſiæ erigenda.***
3. ***Servi fugitivi a nemine recipiendi.***
4. ***Omnis damnificatio Eccleſiæ interdicitur.***
5. ***Feuda nulli Principi Eccleſiaſtico ſubtrahenda.***
6. ***Excommunicati vitandi, contumaces proſcribendi.***
7. ***Nullum opus novum in fundo Eccleſiæ a quovis conſtruendum.***
8. ***Officialium Cæſaris juriſdictio reſtringitur.***

Omnia perpetuo privilegio.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

FRIDERICUS II. DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROMANORUM REX SEMPER AUGUSTUS, ET REX SICILIÆ.

DIgna recolentes animadverſione, quanta efficacia & fide dilecti fideles noſtri Principes Eccleſiaſtici nobis hactenus exſtiterunt ad culmen Imperii nos promovendo, promotos in Chriſto firmando, & demum filium noſtrum Henricum Regem ſibi & Dominum benevole ac concorditer eligendo; cenſuimus eos, per quos promoti ſumus, ſemper promovendos, & per quos firmati ſumus una cum Epiſcoporum Eccleſiis ſemper fore noſtra defenſione contra noxia quæque firmandos. Igitur quia in eorum gravamina quædam conſuetudines, & ut verius dicamus, abuſiones, ex longa perturbatione Imperii, quæ per gratiam Dei nunc quievit, & quieſcit, inoleverant in novis teloniis, & monetis, quæ ſe invicem ex ſimilitudinibus imaginum deſtruere conſueverant; In guerris Advocatorum, & aliis malis, quorum non eſt numerus, ſtatutis quibusdam, eisdem abuſionibus obviamus.

I. Primo promittentes deinceps, quod nunquam in morte cujuscunque Principis Eccleſisſtici reliquias ſuas Fiſco vendicabimus; inhibentes etiam, ne laicus quisquam aliquo prætextu ſibi eas vendicet, ſed cedant ſucceſſori, ſi anteceſſor inteſtatus deceſſerit, cujus teſtamentum, ſi quid inde fecerit, volumus eſſe ratum. Si quis vero contra hanc conſtitutionem reliquias ſibi vendicare præſumpſerit, proſcriptus & exlex habeatur, & feudo ſive beneficio, ſi quod habeat, permaneat deſtitutus.

II. Item nova telonia & novas monetas ipſorum territoriis ſive juriſdictionibus eis inconſultis ſeu nolentibus ſtatuemus de cætero, ſed antiqua telonia & jura monetarum eorum Eccleſiis conceſſa, inconvulſa & firma conſervabimus

&

& tuebimur, nec ipſi ea infringemus, nec ab aliis lædi permittemus modis aliquibus, utpote monetæ turbari, & viliſicari ſolent ſimilitudinibus imaginum, quod penitus prohibemus.

III. Item homines quocunque genere ſervitutis ipſis attinentes, quacunque cauſa ſe ab eorum obſequiis alienarunt, in noſtris civitatibus non recipiemus, in eorum præjudicium, & idem ab ipſis inter ſe, eisque a laicis omnibus univerſaliter volumus obſervari.

IV. Item ſtatuimus, ne quis Eccleſiam aliquam in bonis ſuis damnificet occaſione Advocati eorundem bonorum, ſed ſi damnificaverit, damnum in duplo reſtituet, & centum marcas argenti Cameræ noſtræ ſolvet.

V. Item ſi aliquis eorum Vaſallum ſuum, qui forte eum offendit, jure feodali convenerit, & ſic feodum evicerit, illum ſuis uſibus tuebimur; & ſi ipſe feodum de bona & liberali ſua voluntate nobis conferre voluerit, recipiemus amore vel odio non obſtante. Quocunque autem modo ſive etiam ex morte infeodati, Principi Eccleſiaſtico feodum aliquod vacare contigerit, illud auctoritate propria, immo violentia nullatenus invademus, niſi de bona voluntate, liberalique conceſſione ſua potuerimus obtinere, ſed cum effectu ſuis uſibus ſtudebimus defenſare.

VI. Item ſicut juſtum eſt, excommunicatos eorum, dum tamen ab ipſis viva voce vel per litteras eorum, vel per honeſtos nuncios fide dignos nobis denuntiati fuerint, vitabimus, & niſi prius abſolvantur, non concedemus eis perſonam ſtandi in judicio. Sic diſtinguentes, quod excommunicatio non eximat eos a reſpondendo impetentibus, ſed ſine Advocatis, perimat autem, ſi (a) jus eis & poteſtatem ferendi ſententias & teſtimonia & alios impetendi. Et quia gladius materialis conſtitutus eſt in ſubſidium gladii ſpiritualis excommunicationum, ſi excommunicatos in ea ultra ſex ſeptimanas perſtitiſſe, prædictorum modorum aliquo nobis conſtiterit, noſtra proſcriptio ſubſequatur, non revocanda, niſi prius excommunicatio revocetur. Sic utique aliisque modis omnibus juſto videlicet, & efficaci judicio, ipſis prodeſſe atque præeſſe firmiter comptomiſimus, & ipſi vice verſa fide data promiſerunt, quod contra omnem hominem, qui tali noſtro judicio ipſis exhibendo violenter reſtitent, nobis pro viribus ſuis efficaciter aſſiſtent.

VII. Item ſtatuimus, ut nulla ædificia, caſtra videlicet, ſeu civitates in fundis Eccleſiarum, vel occaſione Advocatiæ, vel alio quoquo prætextu conſtruantur, & ſiquæ forte ſint conſtructa contra voluntatem eorum, quibus fundi attinent, diruantur Regia poteſtate.

VIII. Item inhibemus ad imitationem avi noſtri felicis memoriæ Imperatoris Friderici, ne quis Officialium noſtrorum in civitatibus eorundem Principum juriſdictionem aliquam ſive in teloniis, ſive in monetis, ſeu aliis officiis quibuscunque ſibi vendicet, niſi per octo dies ante curiam noſtram ibidem publice indictam, & per octo dies poſt eam finitam. Nec etiam per eosdem dies in aliquo excedere præſumant juriſdictionem Principis & conſuetudines civitatis. Quotiescunque autem ad aliquam civitatem eorum acceſſerimus, ſine nomine publicæ curiæ, nihil in ea juris habeant, ſed Principes & Dominus ejus in ea plena gaudeat poteſtate. Sane quanto fidem ampliorem prædictorum Principum circa nos intelleximus, tanto excellentius eorum profectibus ſemper intendemus proſpicere; & quoniam acta hominum oblivio inimica memoriæ per longam temporum evolutionem ſepelire ſolet, diligentia vigilantiori adhibita hæc noſtræ gratiæ beneficia Eccleſiis impenſa perpetuari volumus: ſtatuentes, ut heredes noſtri & ſucceſſores in Imperio ea rata conſervent, & exequantur, & faciant in ſubſidium Eccleſiarum a laicis univerſaliter obſervari. Et ut futuris innoteſcant, & a præſentium non excidant memoria ſive notitia, ea fecimus huic paginæ annotari & paginam ſub notatione nominum eorum, qui interfuerunt, Principum videlicet, & ſigilli noſtri munimine inſigniri. Teſtes hi ſunt: Sifridus Moguntinenſis Archi-Epiſcopus, Theodericus Trevirenſis Archi-Epiſcopus, Engelbertus Colonienſis Archi-Epiſcopus, Albertus Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus, Hugo Leodienſis Epiſcopus, Otto Trajectenſis Epiſcopus, Engelbertus Bambergenſis Epiſcopus, Conradus

[a] ſi *fors omittendum.*

radus Ratisbonenſis epiſcopus, Hertwicus Egesdedienſis epiſcopus, Theodericus Monaſterienſis epiſcopus, Henricus Wormenſis epiſcopua, Engelhardus Newenburgenſis epiſcopus, Henricus Baſilienſis epiſcopus, & alii quamplures. Signum Domini Friderici ſecundi Romanorum Regis invictiſſimi, & Regis Siciliæ, Ego Conradus Metenſis & Spirenſis epiſcopus, Imperialis aulæ Cancellarius, vice Domini Sifridi Moguntinenſis Sedis Archi-epiſcopi, & totius Germaniæ Archi-Cancellarii, recognovi. Acta fuerunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCCXX. Indictione nona, (a) regnante D. Friderico ſecundo Romanorum Rege & Siciliæ glorioſiſſimo, Anno Regni ejus in Germania VIII. Sicilia vero XXIV. Datum apud Franckford. 6. Kalend. Maji.

Ex Archivio Metropolitanæ Colonienſis Eccleſiæ.

Gelenius in vita S. Engelberti pag. 202. *edita* 1633.

(a) Anno 1220. currebat Indictio VIII. uſque ad Septembrem, conſequens eſt hic erratum eſſe.

Goldaſtus Tomo I. Conſtitutionum Imperialium profert duo Edicta Friderici II. pro Immunitate Eccleſiaſtica, alterum datum Romæ, 1220. in die Coronationis.
Datum alterum in Germania apud Egram de 1213.
3tium in Caſtris apud S. Leonem VIII. Kal. Octobris, Indict. VIIII. ergo 1220.

Edictum Imperatoris Friderici II. quo omnibus detentoribus poſſeſſionum Comitatus MATHILDIS (a) *Comitiſſæ, ad Sedem Apoſtolicam pertinentis, reſtitutionem ſub pœna mille marcharum injungit, contra Filios vero Comitum* ALBERTI DE CASALOD, ET NERISII *Caſtrum Gonzagæ ad dictum Comitatum ſpectans detinentes, nec, prout mandatum fuit, Pontificis Capellanis tradentes ſententiam Banni promulgat. Datum in Caſtris apud S. Leonem VIII. Kalend. Octobr. & publicatum apud Spm. Lambert. pridie Kalend. Menſis ejuſdem. Anno Domini MCCXX. Indict. IX.*

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM REX SEMPER AUGUSTUS, ET REX SICILIÆ.

PEr præſens ſcriptum notum facimus univerſis tam præſentibus quam futuris, quod cum ad reſignationem Comitatus, terræ & poderis quondam Comitiſſæ Mathildis faciendam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ venerabili Matri noſtræ, ad quam pertinet pleno jure, Serenitas noſtra contra quoslibet detentores ſpeciale mandatum dederit, ac etiam generale tam per litteras, quam per dilectum fidelem Conradum, venerabilem Metenſem & Spirenſem Epiſcopum, Cancellarium noſtrum, ſub pœna mille marcharum argenti, & dictus Cancellarius Caſtrum Gonzag. cum pertinentiis ſuia, quod eſt de Comitatu Comitiſſæ prædictæ, invenerit occupatum a filiis Comitum Alberti de Caſalod. & Neriſii, quibus ſub pœna prædicta injunxerit reſignandum, & eidem ſuper hoc parere contempſerint, ad non modicam injuriam Regiæ Majeſtatis; propter quod ſine alia citatione in metum aliorum, præter pœnam prædictam, animadvertendum erat in eos: tamen ut Excellentia noſtra potius ad veniam, quam ad vindictam pronior videretur, laboravimus per ipſorum amicos & conſanguineos, cum citati non comparuerint coram nobis; ut ſine metu pœnæ nobis reſignarent caſtrum ipſum, & mandatum

(a) Confer hoc Tomo noſtro pag. 518. Innocentii II. Papæ conceſſionem Allodii Mathildis Comitiſſæ factam Lothario II. & Richezæ Auguſtæ ejus conjugi, & poſt eos filiæ eorum & Henrico Bavariæ Duci genero Lotharii, anno 1133. VI. Idus Junii.

datum noſtrum contempſerint in hac parte, de conſilio venerabilium Principum noſtrorum, Patriarchæ Aquilenſis, Epiſcoporum Tridentini, Briſſinenſis, Vicentini, Paduani, Feltrenſis, Mantuani, Cremonenſis, Bergamenſis, Laudenſis, Parmenſis, Aſtenſis, & Taurinenſis, taliter contra eos ducimus procedendum: confirmantes primo, quod factum eſt contra eos de banno & pœna injuncta per Cancellarium memoratum, & ex nunc perſonas ipſorum ponimus ſub perpetuo banno Imperii, & etiam bona eorum jubemus, ubicumque fuerint, confiſcari, ſine aliqua ſpe remiſſionis, ſeu revocationis, ſi uſque ad diem Dominicum proxime venturum, dictum caſtrum cum omnibus pertinentiis detentis ab eis, non reſignaverint in manus Alatrini & Raynaldi Capellanorum Domini Papæ, vel eorum alterius, vel in noſtras, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſignandum. Quod ſi non fecerint, quicumque de bonis ipſorum detinent, vel ex tunc occupaverint, ſive quocunque alio modo acquiſierint, libere poſſideant, & auctoritate noſtra detineant. Et ſuper hoc præcipimus Cremonenſibus, Parmenſibus, Reginenſibus, Mutinenſibus, Bononienſibus, & generaliter omnibus aliis fidelibus noſtris, ut memoratis nobilibus, & aliis adjutoribus, fautoribus, & detentoribus memorati caſtri faciant vivam guerram, firmiter inhibentes Mantuanis, Veronenſibus, Ferrarienſibus, Briſſienſibus, & omnibus aliis fidelibus noſtris ſub obtentu fidelitatis & gratiæ noſtræ communitati cuilibet prædictarum ſub pœna mille marcharum: Marchionibus, Comitibus, Baronibus ſub pœna ducentarum marcharum: Militibus centum, & aliis inferioribus quinquaginta, quod eis nullum præſtent auxilium, conſilium, adjutorium, vel favorem: & tam de caſtro prædicto, quam de aliis caſtris, ſcilicet Pepugnag. Bonden. & Bonden. nec non de toto ipſo Comitatu, Podere, ac terris Comitiſſæ prædictæ, dictos Capellanos nomine Romanæ Eccleſiæ inveſtimus, & eos conſtituimus poſſeſſores, & mandavimus de caſtris prædictis per venerabilem Epiſcopum Taurinenſem, Vicarium noſtrum, in corporalem poſſeſſionem induci, præcipientes tam militibus & habitatoribus caſtrorum ipſorum, quam omnibus aliis Vaſſallis de ipſo Comitatu, ſeu terris, & Poderis Comitiſſæ præfatæ, quos omnes ad præſens abſolvimus ab omni juramento, quo nobis tenentur ratione terrarum ipſarum, ad dictis nuntiis Domini Papæ, vel alteri eorum, ſeu cuilibet alii, ab Eccleſia Romana miſſo, abjuratis aliis juramentis contrariis, iſtis præſtent fidelitatis nomine Romanæ Eccleſiæ juramentum. Quod ſi non fecerint, ſciant ſe ex nunc omnibus bonis Comitatus, Poderis, ſive terrarum ab eisdem poſſeſſis hac noſtra ſententia in perpetuum fore privatos, & milites, & habitatores illius caſtri Gonzagæ deſuper ponimus in perpetuo banno noſtro. Præterea injungimus firmiter & mandamus Poteſtatibus, Conſulibus, ſeu Rectoribus civitatum ſub pœna mille marcharum ſine difficultate ac mora reſtituant & abſolvant omnes homines de Comitatu & terris prædictis ab omni juramento, diſtrictu & obligationibus, quibus ratione alicujus juriſdictionis, quam hactenus exercuerunt in eos, tenentur eisdem, & removeant Conſules, Rectores, Bajulos, & ſi quos Officiales poſuerunt in eis, & extrahant quoſcunque poſuerunt in banno de terris ipſis ſub obtentu fidelitatis & gratiæ noſtræ; ipſis nihilominus injungentes, & dictis Capellanis vel eorum alteri, ſeu cuilibet alii, ad hoc a ſancta Romana Eccleſia deſtinato, ad retinendam poſſeſſionem terrarum, quas habent, & recuperandam, quam non habent, præſtent auxilium, conſilium & favorem. Verum, quia ipſi filii dictorum Comitum noſtram contempſerunt ſententiam & mandatum, prædictum caſtrum infra terminum ſibi datum nequaquam, ut ſuperius legitur, reſignantes, noſtram promulgatam ſententiam contra ipſos & omnes alios detentores Comitatus prædicti Poderis, ſeu etiam terrarum, in noſtra publica Curia publicari fecimus, & ut firma ſemper & inconvulſa permaneat, Majeſtatis noſtræ ſigillo juſſimus communiri. Principes autem Imperii & Prælati, & Nobiles Italiæ, quibus præſentibus hæc omnia acta ſunt, ſunt hi: Patriarcha Aquilenſis, Conradus Metenſis & Spirenſis Epiſcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius, & totius Italiæ Legatus, Epiſcopus Pitavienſis, Syfredus Auguſtenſis Epiſcopus, Albertus Tridentinus Epiſcopus,

ſcopus, Bertholdus Briſſinenſis epiſcopus, Abbas Augenſis, Ludowicus Dux Bavariæ, & Comes Palatinus Rheni, Anſelmus Mariſcalcus Imperii, & Guarnerius de Bollandia Seneſcalcus, Epiſcopus Taurinenſis & Italiæ Vicarius, F. Papienſis Epiſcopus, O. Laudenſis Epiſcopus, M. Mutinenſis Epiſcopus, Henricus Bononienſis epiſcopus, Azo Marchio Eſtenſis, Matthæus de Corrigia Poteſtas Papienſis, Niger Marianus Poteſtas Parmenſis, Birrita Poteſtas Reginenſis, Ægidius Poteſtas Mutinenſis, Tiſus de Campo S. Petri, & alii plures. Datum in caſtris apud S. Leonem VIII. Kalend. Octobr. & publicatum apud Spm. Lambert. pridie Kalend. menſis ejuſdem, anno Domini Milleſimo CCXX. Indict. IX.

Stephan. Baluzii Miſcella. Lib. I. pag. 448.
Dumont Corps Diplomatique du Droit des gens Tomo I. N. CCC. pag. 161.

SYNODUS PROVINCIALIS COLONIENSIS

ANNO CHRISTI MCCXXII. HONORII III. PAPÆ VI. FRIDERICI II. REGIS V.

Metropolitanus Colonienſis arguit Hugonem Leodienſem, Suffraganeum ſuum, quod Judæi filiam, factam Catholicam & Monialem, non tueretur, ſed vexaret.

HOc tempore puella quædam Hebrea per cultum Deiparæ mirabiliter ad Fidem Chriſtianam, & ad Virginitatis propoſitum inducta eſt. *Narratque Thomas Cantipratanus & Cæſarius Heiſterbacenſis*, quod cum baptizata ſub nomine Catharinæ velum virginitatis accepiſſet in *Parco Dominarum* Cœnobio, Ord. Ciſtercienſ. haud procul Lovanio, parenteſque illam inde extrahere conarentur, authoritate præmuniti Hugonis Epiſcopi Leodienſis, quem pecuniis corruperant; puella non acquievit illorum deſiderio: ſed conſtanter vitæ inſtituto adhæſit. *Anno præterito*, inquit Cæſarius, *accuſatus fuit idem Epiſcopus Leodienſis pro eadem cauſa coram Domino Engelberto Archi-Epiſcopo Coloniæ in SYNODO ejus, & præceptum fuit ei, ne de cætero moleſtaret ſupradictum Cœnobium pro puella baptizata.*

Cæſarius Lib. II. Miraculorum C. XXVI.
Thom. Cantiprat. Lib. II. Cap. XXIX.
Gelenius in Hiſt. S. Engelberti. Lib. I. pag. 88. *Synodum a S. Engelberto MCC. XXII. coactam meminit.*

SYNODUS PADERBORNENSIS

ANNO CHRISTI MCCXXIV. HONORII III. PAPÆ VIII. FRIDERICI II. REG. VII. IMP. V.

OLiverius Epiſcopus Paderbornenſis a majori & ſaniore parte Capituli Paderbornenſis, contra Henricum per Abbatem Abdinghovianum, & Canonicos Buſtorffienſes perperam electum, in Paderbornenſis Eccleſiæ poſſeſſionem ſolemni plauſu introductus fuit, decreto & prævio examine cauſæ Commiſſariorum Apoſtolicorum Abbatis Heiſterbacenſis, & Præpoſiti ac Decani Metropolitanæ Eccleſiæ Colonienſ., quibus acceſſit conſenſus Conradi, Apoſtolicæ Sedis Legati, nuper in Germaniam miſſi.

Hic Epiſcopus Oliverius, facundiſſimus totius Germaniæ Orator, & celeberrimus ſuæ ætatis Theologus, non tantum populum Evangelii præconio docuit, non tantum cruce ſignatos plurimos acquiſivit: ſed & Synodo Cleri congregatâ, ſuperiorum Synodorum decreta (*inde ab anno* 777. *vide Tomi I. noſtri pag.* 238.) & laudabiles conſuetudines ſacrorum ac temporum in unum codicem (*a*) collegit, ut in omnium manibus eſſent, & facile memoria comprehenderentur.

Gobelinus Coſmodrom. ætat. VI. cap. 64.
Eiſengrein in Catalogo Teſtium veritatis.
Schatenus Annal. Paderbornenſ. Lib. IX. pag. 1003.

Hujus

Hujus Synodi ſtatuta ab Oliverio collecta, injuriâ temporum ad manus ſuas non perveniſſe, conqueritur *Schatenus*.

(*a*) Liber hic *Regula* vocabatur, qui liber Eccleſiæ Paderbornenſis tum potius innovatus, quam conditus fuit: in eo ponitur ordinatio ſeptimanæ Paſchalis, & ibi ponitur dies Sanctorum Prothi & Hyacinthi. *Hac adnotatio Gobelini Perſonæ*, Officialis Paderbornenſis, qui hunc librum legiſſe & vidiſſe videtur, ſua ætate adhuc ſuperſtitem. Obiit poſt 1418.

SYNODUS HALBERSTADENSIS

ANNO CHRISTI MCCXXIV. HONORII III. PAPÆ VIII.
FRIDERICI II. REGIS VII. IMP. V.

SUMMA. Fridericus Epiſc. acceptat & ratificat donationem factam Eccleſiæ in Meringe ab Ludovico Landgravio Thuringiæ.

FRIDERICUS, (*a*) DEI GRATIA, HALBERSTADENSIS EPISCOPUS, OMNIBUS CHRISTI FIDELIBUS HANC PAGINAM AUDITURIS SALUTEM IN DOMINO.

Litteras dilecti fidelis noſtri Illuſtriſſimi *Principis, Domini Ludovici Thuringie Landgravii, Comitis Palatini Saxon.* ſuper donatione Parrochialis *Eccleſie in Meringe*, quam ipſe novelle plantationi ejuſdem villæ feliciter erogavit, *in plena Synodo* noſtra recepimus inter hæc verba: "Venerabili in Chriſto Domino ſuo, Friderico Halberſtadenſi Epiſcopo, *Luduvicus Dei gratia Thuringie Landgravius, Saxon. Comes Palatin.* promptus ad omnia debite fidelitatis obſequia. Veſtra ſciat ſanctitas, *quod Eccleſiam S. Stephani in Meringe*, cum ſeptem manſis & quatuor sreis ad ædificationem clauſtri contulimus, quod in *honorem Beatæ Virginis in eodem loco fundatum*. Rogamus igitur ſtudioſe, quatenus Dei intuitu & noſtri obſequii reſpectu hanc noſtram donationem auctoritate Epiſcopali dignemini roborare." Nos igitur factum tanti Principis commendantes in Domino, & juſtis ejus petitionibus benevolum prebentes aſſenſum, felicem donationem ipſius *predicte novelle plantationi* in Nomine Domini confirmamus, ſub interminatione anathematis diſtrictius inhibentes, ne quis in ipſam injurioſus præſumat exiſtere, vel moleſtus: ſi quis autem præſumpſerit, indignationem Dei omnipotentis & noſtri anathematis vinculum ſe noverit incidiſſe. Actum Halberſtadt. per ſententism *in generali Synodo* noſtra præſentibus Clericis & Laicis infinitis, VIII. Kalend. Aprilis, Pontificatus noſtri anno quinto decimo.

Beckmanni Hiſtoria Anhaltina pag. 404.

(*a*) Fridericus II. Comes de Kirchberg, ſedit ab 1209. ad 1236. ergo annus XV. Pontificatus ejus annus Chriſti MCCXXIV. *Lentzen Diplomatica Hiſtoria Halberſtadenſis.*

SYNODUS HILDESHEIMENSIS II.

ANNO CHRISTI MCCXXIV. HONORII III. PAPÆ VIII.
FRIDERICI II. REG. VII. IMP. V.

PRÆSIDE CONRADO, PORTUENSI EPISCOPO, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, CELEBRATA,

In qua Henricus, Novi-Operis Goslariæ Præpoſitus, ob Hæreſis crimen, iterato condemnatus, ſolemniter degradatur.

CONRADUS, MISERATIONE DIVINA, PORTUENSIS ET SANCTÆ RUFFINÆ EPISCOPUS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, OMNIBUS PRÆSENTES LITERAS INSPECTURIS, SALUTEM IN CHRISTO JESU.

Licet doctrinis variis & diverſis hoſtes fidei lacerare ſtudeant Chriſti Tunicam inconſutilem, tamen remanet indiviſa; nam *portæ inferni* adverſus fi-

dem Eccleſiæ non poſſunt *prævalere*, ipſo Chriſto ad Patrem orante, ut non *deficiat fides Petri.* Sed quamvis hæc remaneat ſine macula atque ruga, labem tamen in ea ponere niſus fuit *Henricus*, perfidus olim Præpoſitus (*a*) Novi-operis in Goslaria: ſed incidit in laqueum, quem paravit. Cum autem a longis temporibus ſuper hæreſi fuerit infamatus, & tam a venerabili in Chriſto *Conrado* (*b*) Hildenſemenſi Epiſcopo, quam a prædeceſſoribus ſuis monitus ſæpius, correctionem recipere noluiſſet, quum ejus infamiam non poſſet dictus Epiſcopus ulterius pertranſire, de ipſius hæreſi inquiſitionem diligentem fecit tam in Eccleſia, in qua ipſe Henricus Præpoſituræ officium exercebat, quam in *plena Synodo*, & tum ex juramentis monialium, quibus præerat, tum ex confeſſionibus ipſius *in plena Synodo habitis*, fuit de hæreſi manifeſte convictus: quare ab officio, beneficioque ſuſpenſus fuit, & carcerali cuſtodiæ mancipatus.

Nos autem, in Alemannia Legationis fungentes officio, cum ejus infamiam audiſſemus, & recepiſſemus literas a Domino Papa, ut coram nobis examinaretur Henricus ſæpius nominatus; in Hildenſemenſi Eccleſia, Prælatis & Clero ipſius Epiſcopatus præſentibus, ipſum de carcere extrahi, & coram nobis in plena *Synodo* præſentari fecimus; qui, cum examinaretur, aperte confeſſus fuit: *Spiritum Sanctum eſſe Patrem Filii, & quod major Domina eſſet in cælis beata Virgine*; & in ſcriptis ſuis invenimus eum aperte *matrimonium reprobare*; & *quod diabolus vellet redire ad gratiam.* Super his habito conſilio dicti Epiſcopi Hildenſemenſis & . . . . *Sifridi* quondam Epiſcopi Hildenſemenſis, & aliorum plurium Prælatorum & Juriſperitorum, qui præſentes erant, ipſum Henricum præſentem, tanquam Hæreticum condemnavimus, & degradavimus ab officio & beneficio, & adhibentes ſolemnitatem degradationis, eidem abſtulimus Sacerdotalia indumenta, & alia, quibus ordinati in Eccleſia utuntur, & ne de noſtra ſententia poſſit inpoſterum aliqua dubietas ſuboriri, præſentem cartam fecimus noſtri ſigilli munimine roborari.

Actum in *Eccleſia Hildenſemenſi*, Anno Domini MCCXXIV. XI. Kalend. Novembris.

Cl. Joannes Georgius ab Eckhart communicavit Cl. Schannato.

(*a*) Monaſterium Novi-operis intra Diœceſin Hildesheimenſem, erat Monaſterium Monialium Ordinis Ciſtercienſis, quarum Præpoſitus erat Henricus Minneke, Monachus ex eodem ordine.

(*b*) Conradus, e Reyſenbergiorum familia natus, antea Decanus Spirenſis, Scholaſticus Moguntinus, & Honorii Papæ Pœnitentiarius, olim in ſtudio Pariſienſi enutritus & Magiſter renuntiatus, electus fuit a Clero Hildeſienſi anno 1221.

Cl. Heineccius in Tomo I. Scriptorum Germaniæ edidit *Antiquitates Goslarienſes* & Lib. II. ad annum 1222. fatetur; quod Henricus Præpoſitus de Goslaria, cognomine Menneke a Conrado Hildensheimenſi Epiſcopo, de hæreſi Manichæorum convictus, depoſitus ab officio Præpoſituræ, & in diutino carcere detentus fuit. Ad quam labem hæreſeos abſtergendam nil ſpeciale pro hujus Præpoſiti Apologia proferre ſcit, ſed tegit eum generali calumnia, quod *multi boni viri hæreſeos* accuſati fuerint, & zelo imprudenti damnati ad ignem. Igitur Præpoſitus Goslarienſis fuit vir bonus, minime hæreticus, ſed ſolo zelo imprudenti duorum Epiſcoporum & Legati Apoſtolici depoſitus? nam ad ignem damnatum non lego.

Provoco ad omnes hiſtoriarum peritos, an hoc effugium Heineccii valeat palliare Hæreſin Henrici, qui ter examinatus, hæreſes ipſi objectas confeſſus eſt non generatim, ſed ſpecialibus erroribus propoſitis, deinde in ejusdem ſcriptis alii errores deprehenſi. Idem ſcribunt omnes auctores coævi, idem teſtatur duplex Synodus Hildeſienſis.

SYNO-

SYNODUS DIOECESANA WORMATIENSIS
AB HENRICO, EX COMITIBUS SARÆPONT., EPISCOPO WORMATIENSI HABITA,
Anno Chriſti MCCXXIV. Honorii III. Papæ VIII. Friderici II. Reg. VII. Imp. V.

SUMMA. Poſſeſſio Sylvæ Hegenebe, Schonaugienſi Cœnobio, adverſus impetitores integre adjudicatur, tum & prædium quoddam a Canonicis S. Andreæ Wormat. recenter acquiſitum, iisdem confirmatur.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.
HEINRICUS, DEI GRATIA, WORMATIENSIS EPISCOPUS.

CONqueſtus eſt coram nobis *Berchtoldus* Schonaugienſis Abbas, quod Relicta *Marcolfi* de *Kirchheim* militis, ſylvam, quæ dicitur *Hegenebe*, ſoleret exſcindere, & aliis auctoritatem exſcindendi præſtare contra prohibitionem foreſtarii, deputati ex parte Monaſterii ad cuſtodiendam ipſam ſylvam; cumque ſuper hoc memoratus Abbas ſibi juſtitiam fieri poſtularet, *Arnoldus* de *Agleiſterbuſen*, dictæ Relictæ filius, ad defendendam matrem coram nobis admiſſus, loco matris reſpondit: ad injuriam matris non eſſe extendendam hujuſmodi ſucciſionem, ſed hoc jure hæreditario a ſuis progenitoribus eſſe in ipſam derivatum, & ſic jure ſuo uti. Econtra dicebat Abbas: quod cum juſto titulo dicta ſylva ad ſuum Monaſterium pervenerit, & liberam & indominicatam hucuſque habuerit, confirmatione Imperatoris *Henrici* magnifice accedente, nec non Epiſcopi, & Eccleſiæ Wormat. in cujus Territorio ſita eſt, ipſum cœnobium hactenus prohibuerit uſum, vel uſumfructum omni homini, exceptis Cunrado, & Heinrico de Kircheim, fratribus, merito petebat dictam matronam a ſua moleſtatione compeſci.

Igitur, cum de poſſeſſione inter partes quæſtio verteretur, nos, ex more, quæſivimus in ſententia, quis cui præferri deberet, viſumque aſſidentibus ac aſtantibus, ipſum debere præferri, qui ſuperior eſſet in poſſeſſione, & hactenus ſine vitio poſſediſſet nec vi, nec clam, nec precario. Hoc itaque probandum utraque pars obtulit, petitis & obtentis legitimis induciis. Receptis igitur utriuſque partis Teſtibus, & atteſtationibus ſollemniter publicatis, & aliis tam publicis, quam privatis documentis ex parte Abbatis introductis, cognovimus plenarie fuiſſe probatum, quod jus proprietatis & poſſeſſionis ad prædictum Monaſterium integre & communiter pertineret.

Nos itaque Prælatorum noſtrorum, & aliorum prudentum virorum uſi conſilio, præfatam ſylvam, cum omni jure Monaſterio ſæpedicto adjudicavimus, iteratæ Matronæ, dictoque procuratori, & ſuis hæredibus, in publica *Synodo* noſtra, ſententialiter perpetuum ſilentium imponentes. Ne autem ſuper hac re contra Monaſterium Schonaugienſe cavillatio iterate reſurgat, & quæſtio rationabiliter ſopita in ambiguum deducatur, præſens ſcriptum ei in teſtimonium fieri fecimus, ſigilli noſtri munimine roboratum.

Teſtes ſunt: de *Clingenmunſtere*, & de *Frankenthal*, Abbates.

Nibelungus, majoris Eccleſiæ Præpoſitus.
Heinricus, Decanus.
Swigerus, Cantor.
Stephanus, Nuhuſenſis Præpoſitus.
Dietherus, Wimpinenſis Præpoſitus.
Arnoldus de *Selbolt*.
Jacobus Paltius, Canonici maj. Eccleſiæ Wormat.
Bertholdus, Decanus S. Pauli.
Laici: *Bertholdus*, Vice-Dominus.

Eberhardus de *Moro*, & frater ſuus. *Gerhardus*, Militellus. *Conradus* Vulpecula &c.

Actum *Wormatiæ*, in ſollemni *Synodo*. Anno Dom. MCCXXIV. V. Kalend. Septembris.

Ex Archivo Monaſterii Schonaugienſis apud adminiſtrationem Heidelbergenſem deſcripſit Cl. Schannat.

II.

HEINRICUS, DEI GRATIA, WORMATIENSIS EPISCOPUS.

Univerſis præſens ſcriptum intuentibus innoteſcat: quod *Jutta* de *Smidvelt*, functa autoritate mariti ſui *Conradi*, ægrotantis, & ob hoc venire nequeuntis, una cum filiis & fratribus ſuis, vendidit Eccleſiæ S. Andreæ XL. jugera campeſtria, & quartale; ſi quid ſupereſt cedat eidem, & pratum quod XVIII. viri vix metire valent, pro LXX. libris Wormat. idemque allodium, quod in terminis Wormatiæ & Pfiphelinkum ſitum dinoſcitur, coram nobis in publica *Synodo*, Canonicis præſcriptæ Eccleſiæ tradidit. *Synodali* itaque juſtitia dictante inhibemus: ne quis in eiſdem bonis, auſu temerario, eos moleſtare præſumat, quod ſi quis attemptaverit, indignationem Dei Omnipotentis, & beatorum Petri, & Pauli Apoſt. & Andreæ, & noſtram ſe noverit incurriſſe.

Actum *Wormatiæ*, in *Synodo*. Anno Domini MCCXXIV.

Ex Archivio Eccleſiæ Collegiatæ S. Andreæ Wormatienſis deſcripſit Cl. Schannat. h. m.

MAGDEBURGENSE CONCILIUM

Anno Chriſti MCCXXV. Honorii III. Papæ IX. Friderici II. Reg. VIII. Imp. VI.

SUMMA. Conradus, Legatus Apoſtolicus, & quatuor Epiſcopi, componunt diſſidium inter duas Abbatiſſas Quiedlinburgenſes Sophiam (a) *& Bertradem.* (b)

Cum nos *Conradus*, Portuenſis & ſanctæ Ruffinæ Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Legationis officio fungeremur, quod cauſam, quæ inter dominam *Sophiam* ex una parte, & Dominam *Bertradem*, Conventum, Vaſallos, & Miniſteriales & cives, ſuper Abbatia Quedelinburgenſi & aliis variis cauſis ex altera vertebatur, de conſilio Venerabilium fratrum noſtrorum, ſcilicet Magdeburgenſis Archi-Epiſcopi, Merſeburgenſis, & Hildenſemenſis Epiſcoporum, & quorundam proborum hominum taliter duximus complanandas.

I. Sit plena concordia inter Abbatiſſam & Conventum, Vaſallos, *Miniſteriales, Prælatos, Clerum & cives* de omnibus injuriis illatis, quæ contingunt erectionem vel caſtri deſtructionem.

II. Quod etiam Abbatiſſa renuntiabit querelæ & damnis, quæ ei ſunt irrogata ab aliquo prædictorum.

III. Quod omnia debita electæ & Eccleſiæ ad omnes ſtatutos terminos ſolvet eadem Abbatiſſa, quocumque modo contracta ſint & expenſa. Hoc autem intelligimus de debitis, quæ contracta ſunt poſt electionem ejus.

IV. Quod Comes de *Anebold* & alii Vaſalli omnia feuda ſua retineant, quæ prius habuerunt: ſimiliter ipſa electa & ſorores, Clerici & miniſteriales.

V. Quod omnes tam ipſa electa, quam ſorores, Prælati & Clerici Abbatiſſæ reverentiam exhibeant debitam & honorem.

VI. Quod Comes *Hoyerus* advocatiam

(a) Sophia ex matre Danici Regii ſanguinis nata.
(b) Bertradis von Croſeck prima eſt Abbatiſſa non ex Principe domo nata; at propter Abbatiſſæ officium vocatur a Rudolpho *Princeps*.

tiam ſuam retineat cum omni jure & honore: & ſi homines Advocatiæ in aliquo ſervierint advocato de libera voluntate, de hoc non impetantur ab Abbatiſſa. Item advocatiam ipſam & omnia feuda, quæ habet Comes ab Abbatiſſa Quedlinburgenſi, concedat eadem Abbatiſſa Comiti *Ottoni*, taliter, quod vulgo *Geding* vocatur, & ceſſabunt omnes offenſæ inter Comitem Hoyerum & Abbatiſſam & ſuos, quæcumque ante ejectionem vel poſt emerſerunt.

VII. Quod reſignationem bonorum in *Cruppelrod*, quam fecit Comes Hoyerus, & donationem, quam fecit Electa Beato Wicberto, Abbatiſſa ratas habebit, imo dabit.

VIII. Quod miniſteriales ea jura quæ habuerunt uſque ad tempus Abbatiſſæ, retineant.

IX. Quod poſſeſſiones, quas obligavit Electa, & de rebus Præpoſituræ ſuæ, vel Eccleſiæ quoque maneant apud eos, quibus ſunt obligatæ, donec redimantur ab Abbatiſſa prædicta.

X. Quod Clerici, quos Electa inveſtivit, retineant de gratia Domini Legati beneficia, quæ Electa contulit eis, niſi forte Electa privaverit aliquos ſuis beneficiis in odium Abbatiſſæ.

XI. *Conceſſiones omnium feudorum ſæcularium* factas ab electa & alia facta, ſi quæ fecit electa, rata habebuntur ab Abbatiſſa, tam in eorum miniſterialibus, quam Vaſallis. Allodium in *Ballersleve* dictæ Eccleſiæ ad ſuos uſus volumus aſſignari, ſi Præpoſituram, quam nunc tenet, voluerit retinere; ſi autem Præpoſituræ renuntiare voluerit, non habebit allodium jam dictum, ſed totum prædium quod *Sman* vocatur cum omni jure ſuo & pertinentiis omnibus. Quod ſi prædium *in Sman* obligatum eſt, illud redimat Domina Abbatiſſa infra terminum competentem, & tunc in iſto caſu Præpoſituram reſervamus.

XII. Volumus, ut Bernardus *Mor* & *Otto* pincerna, uterque ipſorum tres manſos obtineat in *Gera*, quos D. Sophia illis porrexit in feudo, ſed poſtmodum abſtulit ipſis eoſdem.

XIII. Ordinamus, ut privilegia & ornatus Eccleſiæ reponantur in ſacrario, vel in loco, ubi conſueverunt reponi cuſtodienda ab his, qui conſueverunt cuſtodire.

XIV. Ordinamus, ut Prælati Eccleſiarum obediant eidem ſecundum probabilem conſuetudinem uſque ad ejus tempora obſervatam.

XV. Volumus, ne bona & liberos reditus Abbatiæ cuiquam conferat in feudo, vel aliquo modo alienet *ſine conſenſu Capituli ſui.*

XVI. Volumus, ne *Borgardum de Wulfferbuttle* & *Cæſarium* (c) familiares habeat, & volumus, ut ipſorum devitet colloquia, & a ſuis conſilia ipſorum ſeparet, nec in procuratione victus, & aliorum foveat eoſdem.

XVII. Volumus, ne caſtrum Quidelingeburg incaſtelletur, ne deſtruat munitiones & muros civitatis, factos poſt abſceſſum ejus, vel ante, nec etiam Burgenſes civitatis in ædificatione & in aliis munitionibus conſtruendis impediat.

XVIII. Volumus, ut monetarios & alios omnes officiatos in ſua conventione uſque ad ſtatutum terminum permanere patiatur.

XIX. Volumus, ne Prælatos ſibi ſubditos indebita hoſpitalitate moleſtet aut gravet.

XX. Si aliquis, vel aliqui de conventu, vel de Vaſallis, vel miniſterialibus, vel de civibus aſſerant, quod Abbatiſſa de prædictis aliquid non ſervaverit, damus ſuper hoc *Inquiſitores* Præpoſitum Sanctæ Mariæ, Præpoſitum *Wildebrandum* Magdeburg., Præpoſitum *Meinhardum* Halberſtad., Magiſtrum *Arnoldum* Scholaſticum in Magdeburg; ut cum vocati fuerint in anno, ſemel veniant ad locum, & ſuper præmiſſo, vel præmiſſis inquirant diligentius veritatem ſine ſtrepitu judiciorum. Et ſi Abbatiſſa inventa fuerit de prædictis articulis aliquem non ſervaſſe, niſi ſatisfaciat; antequam recedant de loco; ipſo jure cadat a dignitate Abbatiæ, & Conventus ſtatim alteram Abbatiſſam eligere teneatur. Quod ſi non omnes his exequendis poterint intereſſe, tres eorum, vel etiam duo ea nihilominus exequantur, quibus adjungimus Dominum Archi-Epiſc. Magdeburgenſem, ut ipſos forſitan diſcordantes, auctoritate noſtra faciat concordare, alioquin illis diſcordantibus, quod duo ipſorum cum eo dixe-

(c) Cæſarius erat Capitaneus Imperialis.

dixerint, obſervetur, quibus volumus, ut Abbatiſſa ibidem provideat in expenſis. Quod ſi forte contigerit aliquem illorum transfretare, vel alias proficiſci, vel debitum carnis exſolvere, cum conſilio proficiſcentis, reliqui perſonam ad hoc ſtudeant eligere, quæ careat omni ſuperſtitione.

Hæc omnia juravit ſe ſervaturam Abbatiſſa Sophia, juravit autem *in noſtra Præſentia & Epiſcoporum prædictorum*, & aliorum proborum virorum & nobilium & prudentum. Datum Magdeburg Anno Domin. Incarnat. MCCXXV. VI. Kalend. Octob.

Kettnerus Antiquitates Quedlinburgenſes pag. 250, *atteſtans multa ſigilla ex hoc diplomate pendere.*

CONCILIUM GERMANICUM

Anno Chriſti MCCXXV. Honorii III. Papæ IX. Friderici II. Regis VIII. Imp. VI.

SUB PRÆSIDIO CONRADI, EPISCOPI CARDINALIS PORTUENSIS, ET SANCTÆ RUFINÆ, SEDISQUE APOSTOLICÆ LEGATI,

Contra Simoniacos & concubinarios Clericos celebratum, IV. Idus Decembris.

TITULI CAPITULORUM.

I. De Continentia Clericorum.

II. De pœnis concubinariorum Clericorum.

III. De ſcortatoribus Clericis ruralibus per Archi-Diaconos corrigendis.

IV. Quam pœnam Judex Eccleſiaſticus, aliquem præpropere excommunicans, incurrat.

V. Clericos fructus præbendarum ſuarum concubinis & ſpuriis ſuis relinquere non poſſe.

VI. De Clericis excommunicatis vel ſuſpenſis Divina celebrantibus.

VII. De Clericis coram excommunicatis celebrantibus.

VIII. De publicandis excommunicatis per Epiſcopos.

IX. De patronis laicis Clericos ad Eccleſias ſimoniace præſentantibus.

X. De Clericis ſimoniace præſentatis.

XI. De Epiſcopis & Archi-Diaconis Clericos ſimoniace præſentatos inſtituentibus.

XII. De Eccleſiis non per mercenarios, ſed Paſtores, ſeu ſaltem Vicarios perpetuos regendis.

XIII. De committentibus inceſtum cum Sanctimonialibus, & Canonicis, & de ejuſmodi ſacris Virginibus pollutis.

XIV. De his conſtitutionibus Conciliaribus publicandis.

STATUTA CONCILII.

CONRADUS, MISERATIONE DIVINA, PORTUENSIS ET S. RUFINÆ EPISCOPUS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS, AD QUOS PRÆSENS SCRIPTUM PERVENERIT, SALUTEM IN CHRISTO JESU.

I. De Continentia Clericorum.

Licet multa ſuper continentia Clericorum, ſanctorum Patrum hactenus emanaverint inſtituta: quia tamen adhuc nonnulli Clerici lumbos ſuos cingulo continentiæ, ut accipimus, non præ-

Synodum hanc a Conrado Legato Apoſtolico Coloniæ celebratam fuiſſe, ſcribit *Bzovius in Annalibus ad annum* 1225. *N.* 4. *nullo teſte producto.* Sed qui primi ediderunt, Collector Conciliorum Eccleſiæ Colonienſis, anno 1554. editorum, Surius & Binius *in ſuis Concilior. Collectionibus, Germanicum Concilium* vocant, quos ſecutus eſt editor Collectionis Regiæ maximæ Conciliorum, & Hardouinus, & alii.

Surius non dubitat hujus Synodi Canones, ad omnes Germaniæ Eccleſiarum Epiſcopos

præcingunt, in animæ ſuæ periculum, & ſcandalum plurimorum: non attendentes, quoniam ſcriptum eſt: *Sancti eſtote* (a) *quoniam ego Sanctus ſum Deus veſter:* nos, qui nunc demum circa horam undecimam miſſi ſumus, ut nocua de vinea Domini Sabaoth, ex officio nobis injuncto, quantum ipſe dederit, exſtirpemus; quia zelus nos comedit domus ejus, hujus ſacri approbatione Concilii duximus ſtatuendum. Præcipimus igitur, ut Clerici continenter & caſte vivere ſtudeant univerſi, & maxime in ordinibus ſacris conſtituti, quatenus in conſpectu Dei Omnipotentis puro corde & mundo corpore valeant miniſtrare.

II. De pœnis Concubinariorum Clericorum.

Si quis autem Clericorum deinceps fuerit deprehenſus incontinentiæ vitio laborare detinendo publice concubinam: niſi poſt admonitionem canonicam illam a ſe prorſus expulerit, ex tunc tam beneficio, quam & officio ſpolietur. Si vero nec ſic fœtorem ſuæ libidinis curaverit evitare, quia creſcente contumacia creſcere debet & pœna, anathematis ſententia feriatur. Qui vero obſcœnis voluptatibus inhiantes, Concubinas uſque ad hæc tempora publice tenuerunt, ne delictum præteritum tranſeat impunitum, eos ſub pœnitentiam duximus redigendos: ut: ſi canonici fuerint, quadraginta diebus in Clauſtris ſuis in quadrageſimali cibo jejunent. Si autem hæc agere contempſerint, Præpoſitis & Decanis & Capitulis Eccleſiarum ſub anathemate prohibemus, ne præbendarum fructus eis miniſtrent, nec ad chorum vel ad conſortium capituli eos admittant, niſi incepta dicta pœnitentia & peracta, & præſtito juramento, quod eas ulterius non reſumant. Qui vero remotas reſumere præſumpſerint, decrevimus eos beneficiis eſſe privatos: ut illi, ad quorum collationem eorum beneficia pertinent, ea idoneis perſonis aſſignent intra tempus in generali Concilio comprehenſum: alioquin proximus ſuperior ex tunc ea ſtudeat aſſignare. Si vero Decani vel alii eorum confratres, exceſſum eorum ſcientes, diſſimulare præſumpſerint, eos denuntiamus excommunicationis vinculo ſubjacere.

III. De Scortatoribus Clericis ruralibus per Archi-Diaconos corrigendis.

De Clericis ruralibus Concubinariis expreſſus rigor ſuperius obſervetur: quorum Archi-Diaconi, ſi eos in iniquitatibus voluerint confovere, vel eorum diſſimulare exceſſus, ſciant ab officio ſe ſuſpenſos, & ſi in ſuſpenſione permanſerint, eos præcipimus per Epiſcopos ſuos a dignitatibus removeri: quæ dignitates per eoſdem Epiſcopos vel alios, ad quos earum ſpectat collatio, perſonis idoneis aſſignentur.

IV. Quam pœnam judex Eccleſiaſticus, aliquem præpropere excommunicans incurrat.

Quantæ temeritatis & præſumptionis exiſtat, quod, qui ſervare debent canonicas ſanctiones, in quibus aperte continetur, quod nullus aliquem ſine rationabili cauſa excommunicare præſumat, eas frangere non formidant: plures non amore juſtitiæ, ſed livore odii, vel favore adverſariorum, excommunicationis vinculo innodatos, nullus prorſus ignorat. Quare firmiter prohibemus, ne in aliquem excommunicationis ſententiam, niſi competenti admonitione præmiſſa, & præſentibus perſonis idoneis, per quas, ſi neceſſe fuerit, poſſit probari admonitio, promulgare præſumat: & ſi Prælatus contra hoc fecerit, & admonitus errorem ſuum non revocaverit, per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ſit excluſus.

V. Clericos fructus præbendarum ſuarum concubinis & ſpuriis ſuis relinquere non poſſe.

Ad abolendam de domo Domini conſuetudinem, vel potius corruptelam ſeu temeritatem, qua Clerici (qui ſignum prudentiæ debent oſtendere Laicis, quibus poſiti ſunt in exemplum) in argumentum finalis ſuæ impœnitentiæ, fructus præbendarum ſuarum concubinis vel ſpuriis ſuis legant in ultima voluntate

pos & Archi-Diaconos miſſos fuiſſe: unde & Colonienſis Eccleſiæ Conciliorum Collectionibus præmittuntur.

Demum veroſimilius eſt, eam Moguntiæ celebratam fuiſſe, & præter XIV. Canones cauſam S. Engelberti in eadem agitatam fuiſſe.

(a) Levit. XI, 44.

luntate: contra eos rigor Eccleſiaſticus exerceri debet. Quare ſub anathemate prohibemus, ne de cetero Clerici gratia teſtandi abutentes, cum de rebus Eccleſiæ nullum poſſint condere teſtamentum, fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ſpuriis ſuis vel concubinis ſuis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire præſumpſerint, in ſignum ſuæ perditionis Eccleſiaſtica careant ſepulura: & quibus taliter fructus legantur, eis careant ipſo jure. Qui autem teſtamentum tale manutenere voluerint, & per quorum manus perſonis illis fructus præbendæ fuerint miniſtrati, ipſo facto ſciant ſe excommunicationis vinculo innodatos: & quamdiu fructus hujusmodi contra hanc inſtitutionem miniſtrati fuerint, Eccleſia ipſa ſit ſub interdicto poſita.

VI. De Clericis excommunicatis vel ſuſpenſis Divina celebrantibus.

Cum ſcriptum ſit in lege veteri, quod quicumque non obtemperaſſet Sacerdotibus, aut extra poſitus lapidaretur a populo, aut gladio cervice ſuppoſita expiaret cruore contemptum; & in primitiva Eccleſia inobedientes cuncti de Eccleſia rabido (*b*) ore dœmonum traherentur: multi nomine Sacerdotes, cenſuram Eccleſiaſticam contemnentes, excommunicati vel ſuſpenſi a Prælatis ipſorum, exigentibus culpis ſuis, & immemores, quod epiſcopis & Prælatis clavium Regni Cœleſtis collata ſit poteſtas, attrectare ſibi interdicta myſteria non verentur: contra quos rigorem Eccleſiaſticum volumus exerceri. Statuimus igitur, ut tales ſine ſpe reſtitutionis, ab officiis & beneficiis deponantur, & infames & inteſtabiles ſint, & de cetero ad beneficia Eccleſiaſtica nullatenus admittantur: niſi per pœnitentiam approbatam & (*c*) converſionem laudabilem, Sedis Apoſtolicæ gratiam meruerint obtinere.

VII. De Clericis coram excommunicatis celebrantibus.

Præterea ſunt nonnulli qui craſſam prætendentes ignorantiam (quæ cum non excuſet a culpa, nec eos a pœna poterit excuſare) coram his Divina celebrare præſumunt, qui excommunicationis vinculo ſunt innodati: dicentes, quod eis excommunicatio nec per litteras, nec per nuntios fuerit denominata: cum ipſi excommunicati impediant ſæpe, nec poſſit ad eos denuntiatio vel citatio pervenire, vel malitioſe ſe occultent. Et cum talis ſit merito contumax cenſendus, ſtatuimus, ut poſtquam tales excommunicati fuerint, & in vicinis locis publice denuntiati, Sacerdos qui coram eis celebraverit, ſimili pœna puniatur.

VIII. De publicandis excommunicatis per Epiſcopos.

Si Epiſcopus aliquem excommunicaverit certa de cauſa, denuntiet vicinis Epiſcopis per ſuas patentes litteras, ut excommunicatum denuntiari faciant, & evitari: & tunc ſine difficultate aliqua vicini Epiſcopi excommunicatum faciant publice denuntiari, & in Diœceſibus ſuis arctius evitari. Si vero Epiſcopi fuerint negligentes, excommunicatis ſcienter communicaverint, tamdiu cathedralium Eccleſiarum Canonici eis non communicent, quamdiu huic ſalubri ſanctioni contempſerint obedire.

IX. De Patronis Laicis Clericos ad Eccleſias Simoniace præſentantibus.

Quoniam in quibusdam locis Alemanniæ fundatores Eccleſiarum, vel hæredes ipſorum, poteſtate, in qua eos Eccleſia huucuſque ſuſtinuit, abutuntur, partem decimam, vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum, in quihus jus obtinent patronatus, ſibi retinentes ex pacto, repræſentant Clericos ad eaſdem: huic vulneri cancroſo & ſimoniaco cenſuræ ferrum apponimus: decernentes, ut ex quo conſtiterit patronum hujuſmodi flagitium perpetraſſe, anathemate feriatur, & ejus terra ſupponatur Eccleſiaſtico interdicto, donec Eccleſiam liberam cum ſuo jure dimittat: ſalvo jure patronatus; quod eis de miſericordia reſervamus, qui poſſunt per juris excuſari ignorantiam.

X. De Clericis Simoniace præſentatis.

Qui vero cæca cupiditate ducti taliter a Patronis præſentationem receperint, officio, beneficioque priventur: nec ad beneficium vel actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi cum eis per Sedem Apoſtolicam fuerit diſpenſatum.

XI.

(*a*) *forte:* ori Dœmonum traderentur.

(*b*) converſationem.

XI. De Epiſcopis & Archi-Diaconis Clericos Simoniace præſentatos inſtituentibus.

Epiſcopi vero & Archi-Diaconi, qui talibus ſcienter curam animarum commiſerint, ab inſtitutione & collatione perpetuo ſint ſuſpenſi. Statuimus etiam quod nullus Clericus ad curam animarum ab Epiſcopo vel Archi-Diacono admittatur, niſi prius juraverit, quod nullam in adeptione beneficii, ad cujus curam præſentatur, commiſerit ſimoniam.

XII. De Eccleſiis non per mercenarios, ſed paſtores, ſeu ſaltem vicarios perpetuos regendis.

Quia enormis quædam conſuetudo in quibusdam Alemaniæ partibus contra Canonicas ſanctiones invaluit, ut ponantur in Eccleſiis conductitii Sacerdotes vicarii temporales: ne id fiat de cætero, auctoritate legationis, qua fungimur, omnibus modis inhibemus. Sed cum vicarius poni debet & poteſt, perpetuo inſtituatur, idque aſſenſu & auctoritate Diœceſani & Archi-Diaconi loci illius: nec Epiſcopus vel Archi-Diaconus talem inſtituat, niſi ei de bonis Eccleſiæ tcoram eo tantum fuerit aſſignatum, unde jura Epiſcopi & Archi-Diaconi poſſit perſolvere, & congruam & ſufficientem ſuſtentationem habere.

XIII. De committentibus inceſtum cum ſanctimonialibus & canonicis, & de ejuſmodi ſacris virginibus pollutis

Licet contra nefandos inſidiatores Sacrarum Virginum pudicitiæ pœnæ graviſſimæ ſint inſtitutæ tam Canonicæ quam Legales: quidam tamen relaxatis voluptatum habenis, in lacum miſeriæ, & in lutum fœcis ſe immergunt, ut ſalutis æternæ coronam, honeſtatis normam, earumque pudicitiam interpellare præſumant. Contra quos nervum rigoris apponimus ſtatuentes, ut quicumque pudicitiam ſanctimonialium, cujuſcumque habitus, auſu ſacrilego ſollicitare præſumpſerit: ab officio, ſi Clericus fuerit; ſi Laicus, a perceptione corporis Domini noverit ſe ſuſpenſum. Qui vero (c) Sacrilegium vel temerarium carnis commercium cum talibus habuerit, ipſo facto excommunicationis ſententia ſe noverit innodatum. Sanctimonialis vero ſeu canonica, quæ hujuſmodi crimen flagitioſum perpetraverit ulterius ad officium aliquod in Monaſterio nullatenus admittatur: ſed in ſignum iniquitatis ſuæ, ultima tam in clauſtro maneat, quam in choro.

XIV. De his conſtitutionibus Conciliaribus publicandis.

Quoniam memoria hominum dilabitur, cum tempore dilabente, ne quis ex noſtrarum conſtitutionum ignorantia velamen inpoſterum excuſationis aſſumat; in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis diſtricte præcipimus: ut Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, Archi-Diaconi & Decani, in ſuo ſinguli Concilio annis ſingulis celebrando eas publicari faciant & ſervari, pœnam transgreſſoribus infligendo. Quas etiam Abbates & alii Eccleſiarum & Monaſteriorum Prælati conſcribi faciant, & in ſuis Capitulis frequentibus publicari, ut tam ab ipſis quam a ſuis ſubditis inviolabiliter obſerventur.

Acta ſunt hæc anno MCCXXV. IV. Idus Decembris.

Poſt Surium, Binium, Collectionem Regiam, Hardouin. Tom. VII. Concil. pag. 137.

(c) *forte* ſacrilegum.

Eodem in Concilio *Patribus congregatis oblatum eſt Corpus S. Engelberti Colonienſis Archi-Epiſcopi, recens cæſi a Friderico Iſemburgenſi Comite cognato ſuo, adverſus quem Eſſendienſis Eccleſiæ jura tuebatur. Fridericus a Legato & Concilio excommunicatus eſt:* ut refert *CÆSARIUS in vita S. ENGELBERTI Lib. II. Cap. XIII.*

CONCILIUM MOGUNTINUM

ANNO CHRISTI MCCXXV. HONORII III. PAPÆ IX.
FRIDERICI II. REGIS VIII. IMP. VI.

§. I. *Præconium S. Engelberti Epiſcopi & Martyris.*
§. II. *Excommunicatio Friderici & adjutorum.*
§. III. *Cauſa fratrum Friderici examinanda, rejecta ad Concilium Leodienſe.*

In eo Corpus S. Engelberti recenter occiſi (a) *e celebri Curia Norimbergenſi, hic etiam in medium profertur.* (*Moguntiæ*) *ubi*

I. DOminus *Conradus Portuenſis* Epiſcopus & Legatus, *in Adventu Domini* Concilium celebravit. Ibi ejus præcepto congregati erant diverſarum Urbium Epiſcopi & Abbates multi. Is ob necem Præſulis multum conſternatus in ſermone ſuo multis eum in eodem Concilio præconiis extulit, Martyrem prædicans, & cæteris Epiſcopis, qui bonis Eccleſiarum ſuarum cognatos & nepotulos ſuos infeudant, vel dum ea diripiunt, diſſimulant, exemplum eum ſtatuens.

II. In eodem Concilio ab illo totius Germaniæ Legato Conrado, *Fridericus* Comes etiam Spirituali gladio punitus eſt, cum enim eum excommunicaret cum univerſis Eccleſiarum Prælatis illic congregatis, præcepit per omnes Provincias Legationis ſuæ, id eſt, Moguntinenſem, Colonienſem, Trevirenſem, Bremenſem, & Magdeburgenſem in omnibus Eccleſiis per omnes Dominicas cum extinctione candelarum eum excommunicari, nec eum ſolum, ſed etiam omnes ejus adjutores, a quibus vel quorum conſilio occiſus eſt Præſul; itemque omnes, qui reos necis ejus foverent, vel eis communicarent.

III. Exhibitæ quoque in eodem Concilio ſunt Conrado Legato literæ Theodorici Monaſterienſis Epiſcopi & Engelberti Electi Osnabrugenſis, (*b*) Germanorum fratrum Friderici (*ab Iſenbug Parricidæ*) quorum prior de ſacrilegio ſe excuſavit, *paratum* ſe dicens *Canonice ſe purgare*, alter Epiſcopum ordinari ſe petiit, reſpondit Legatus ſe proniorem ad parceudum, quam ad puniendum, modo ſe excuſare poſſint, diemque eis præfinit quo ſe purgarent in Concilio Leodienſi.

Cæſarius in vita S. Engelberti Archiepiſc. Colonienſ. c. XIII. ſuppletus ex Chronico Emmonis & Mencon̄is Abbatum Werumenſium, edito ab Abbate Stivagienſi inter ſacræ antiquitatis monumenta pag. 426.

In Concilio Moguntiæ Priores Eccleſiæ Colonienſis pileum Engelberti Archi-Epiſcopi Colonienſis VI. feria, die Beati Willebrordi, a Fretherico occiſi, primo ter gladio inciſum & ſanguine reſperſum, deinde Camiſiam cum Wambicio, quaſi recenter tincto, ejulantes & cantantes: *Videtis Jacob veſtimenta &c.* inferebant. Et ipſe Cardinalis flens cum omni multitudine ſubjunxit: *Fera peſſima.* Deinde a Miniſterialibus Eccleſiæ Colonienſis accuſati ſunt, principaliter Epiſcopus Monaſterienſis, & Fratres, & Comites multi. Monaſterienſis autem, quaſi moræ impatiens, diem & locum petiit ad ſe de objectis expurgandum. Præfixus eſt ergo ei dies Purificationis beatæ Virginis, & pro loco civitas Leodienſis.

Chronicon Emmonis Werumenſis Abbatis, editum ab Illmo Stivagienſi inter Monumenta ſacræ antiquitatis pag. 426.

[*a*] Occiſus VII. Id. Novembr. anno MCCXXV.

(*b*) Brunonis Osnabr. Epiſc. *Bucelino.*

CONCILIUM LEODIENSE

ANNO CHRISTI MCCXXVI. HONORII III. PAPÆ X.
FRIDERICI II. REG. IX. IMP. VII.

SUMMA. Duorum Epiſcoporum fratrum Friderici, qui S. Engelbertum occiderat: cauſa examinatur & in hoc Concilio ſuccumbit: attamen exitus hujus Concilii varie a variis narratur.

POſt finitum Moguntiæ in Adventu Domini anni MCCXXV. Concilium Theodericus

ricus de Iſenburg, frater Fritherici Comitis de Iſenburg, colligit expenſas, & invitavit Priores Eccleſiæ Cathedralis ſuæ Monaſterienſis, nec non & Priores totius Epiſcopatus, videlicet Abbates, Præpoſitos, Priores, & Decanos. Invitavit quoque Epiſcopos Bremenſem Gerardum, Verdenſem Iſonem, Comitem de Welpa, qui eam Eccleſiam annis 26. adminiſtravit; Mindenſem Conradum, Trajectenſem Ottonem II, Bernardi Comitis Lippienſis filium. Et occurrit in Comitatum ſuum Mindenſis, cum fratre ſuo Osnabrugenſi.

Aderant & Abbates Friſiæ Sancti Bernardi, Floridi horti, & de Doccum. Et profecta eſt omnis multitudo VI. Kal. Februarii MCCXXVI. proxima feria poſt converſionem S. Pauli. Et ſolutum eſt gelu forte, & tendebant verſus Auſtrum. Euronothus & Africus flatibus & imbribus valde homines & jumenta fatigarunt. Primo igitur die feſſi venerunt ad Lippiam, ſecundo Duzburch, tertio Nuſiam, quarto Ruram, quinto Aquisgranum, ſexto videlicet in Purificationis vigilia Leodium. Die igitur Dominico, mane facto, in equis pompatice ibant ad Eccleſiam beati Lamberti Cathedralem, & exſpectantibus Epiſcopis, & omnibus, poſt horam Primæ venit Vicarius quidam, & officium Miſſæ cœpit legere ſine cantu. Eccleſia namque Colonienſis pro ſigno mœſtitiæ ſolemnitatem cantandi prohibuerat, donec ultio fieret condigna pro ſcelere: & totus Clerus, quaſi in triduo ante Paſcha, in habitu lugubri & voce ſubmiſſa horas reddebat. Cardinalis interim miſſo epiſcopo Hildeſemenſe propoſuit, ſi placeret Dominis Epiſcopis differri Capitulum in feriam ſequentem, & *placuit*. Aderant ibi, ut fama fuit, Epiſcopi IX, Comites plurimi & multitudo infinita. Die ſequente aſcenderunt Epiſcopi cum Comitatu ſuo aulam Epiſcopalem, in medium videlicet cœnaculum, & moram fecit Cardinalis, & fluctuabat plebs avida novitatis, & implebat Domum. Epiſcopi quoque plurimi exſpectabant. Sed pro ſigno cunei epiſcopalis, Cathedra Pontificalis ſuper capita manu ferebatur. Acceſſit tandem Cardinalis, & ſemel, & ſecundo data indulgentia urgebat populum deſcendere, & deſcendit paulatim. Tandem placuit excommunicare remanentes, & in negotio illo alienos; & tunc timentes dederunt locum. Et facto ſilentio poſt prælibationem paucorum verborum Domini Cardinalis, ſurrexit Scholaſticus Domini Osnaburgenſis Olricus, & pulchre peroravit pro electo Eccleſiæ ſuæ captando benevolentiam, elidendo malam præſumptionem, exhibendo contra inimicorum confictionem, juſtam ſatisfactionem. Surrexerunt & Miniſteriales Colonienſis Eccleſiæ, & Comes Gelrenſis contra Monaſterienſem. Contrà Miniſteriales Monaſterienſis pro Monaſterienſi; & facto tumultu dilata eſt cauſa. Die vero proxima finxit ſe Cardinalis iturum extra civitatem, & receſſit populus de aula & Clerus: ſed clam rediens cum Epiſcopis intravit, & clauſa janua dedit audientiam, & adjudicata eſt eis expurgatio per Epiſcopos. Et ſubtraxerunt ſe Epiſcopi, & tertiò defecerunt, & ſubſecuta eſt ab officio, ſuſpenſio & beneficio: & appoſiti ſunt pro cuſtodia ſpiritualium & temporalium Diœceſis Monaſterienſis, Epiſcopus Patherbornenſis, & Comes Gelrenſis. Septimo igitur Martii profecti ſunt Romam & pridie Kalend. Maji innotuit rumor depoſitionis eorum: videlicet Monaſterienſis & Osnaburgenſis electi fratris ſui. Monaſterienſis autem poſt brevi defunctus eſt, & frater gratiam Domini Papæ invenit.

Chronicon Emonis & Menconis Abbatum Werumenſium, editum ab Hugone Stivagienſi Abbate, inter ſacræ antiquitatis monumenta pag. 486. 487.

Theodoricus Comes de Iſenburch nobilis ad Ruram Weſtphalicam caſtri, frater erat Fritherici Comitis de Iſenburch ad Ruram, & Novi-pontis caſtri, Nienbrugge, ad Lippiam ædificati, demum Brunonis Osnabrugenſis Epiſcopi. Hic Theodoricus anno 1222. Monaſterium Marienfeld conſecravit. Anno 1225. die Mariæ Magdalenæ primum lapidem jecit Cathedralis ſuæ Eccleſiæ, eamque ditavit, & auxit novem Eccleſiis, quæ cenſum Matrici Monaſterienſi ſolverent. Obiit 1231. Magdeburgi ſepultus. *Hobbelingen Hiſtoria Diœceſis Monaſterienſis. Crantzius Lib. VIII. Metropol. Cap. V.*

Bruno Osnabrugenſis, & frater, Monaſterienſis Epiſcopus, velut complices, & ad minus conſcii accuſantur apud Summum Pontificem, & ut fertur, etiam convincuntur,

depo-

deponunturque, ſed gratia affecuta reſtituuntur. Octo ſolis annis fertur Bruno Eccleſiæ Osnabrugenſi præfuiſſe, quos impendit rebus Eccleſiæ ſalutaribus; plura facturus, ſi longior illi fuiſſet Pontificatus. *Krantzius Lib. VII. Metropol. Cap. XLIII.*

Albericus Monachus trium Fontium: unam alteramve circumſtantiam Actorum in Concilio hoc Leodienſi addit:

ANno MCCXXVI. in craſtino Purificationis, Dominus Cardinalis & Legatus apud Leodium habuit Concilium contra Monaſterienſem Epiſcopum, & Osnaburgenſem electum, qui erant fratres Friderici interfectoris Archi-Epiſcopi. Ibi probatum eſt contra eos, quod fratrem jam ubique excommunicatum de ſubſtantia ſua & de militibus ſuis juviſſent contra Eccleſiam & contra Imperium, & quod unus eorum dixit fratri *verbum*, unde magis commovit eum in necem Archi-Epiſcopi. Quid multa? Suſpenſi ab officiis, Epiſcopus etiam ſuſpenſus a beneficiis, Romam ire compulſi, depoſiti ſunt, & alii in locum eorum fuerunt inſtituti. Idem Cardinalis Domnus Conradus & Subdelegatus ejus ab eo inſtitutus Domnus Abbas Conrardus de Bebinhuſen multa millia hominum Nobilium & ignobilium pro via Hieroſolymitana cruce ſignaverunt.

Albericus Monachus trium Fontium. In Chronico, edente Leibnitio Tom. II. in acceſſionibus hiſtoricis pag. 519. *hæc de eodem Concilio Leodienſi habet.*

Cæſarius Heiſterbacenſis coævus & in Provincia Colonienſi ſcribens, paulo aliter factum Concilii Leodienſis refert:

LEodium cum veniſſent, Nobilibus conductum eis ex mandato Cardinalis Legati præſtantibus, & non ſe Canonice cum ſeptem Epiſcopis purgare hi duo Epiſcopi poſſent; Primoribus Colonienſibus, multisque aliis eos accuſantibus, Legatus ex conſenſu Epiſcoporum plurimorum, qui præſentes aderant, ad Dominum Papam illos transmiſit. Cui etiam inter cætera ſcripſit: Examini veſtro dirigimus hos duos Epiſcopos, graviter de nece Engelberti infamatos.

CONCILIUM TREVIRENSE
PROVINCIALE CELEBRATUM
Anno Chriſti MCCXXVII. Honorii III. Papæ XI. Friderici II. Regis XI. Imp. VIII.
CANONES XVII.

Incipiunt Statuta Concilii Trevirenſis.

PRecipimus firmiter & diſtricte quatenus omnes Sacerdotes de cætero jejuni nigris capis & rotundis vel ſuperpelliciis & ſtolis (*a*) Synodum intrent & tam eundo quam redeundo ita honeſte in hoſpiciis ſuis ſe habeant, ne ſcilicet ſtatus Clericorum vertatur in contemptum. Item precipimus firmiter ſub pœna ſuſpenſionis, ut unusquisque Sacerdos penes ſe habeat *Statuta Concilii Trevirenſis, & Præcepta Synodalia*, & ſingulis menſibus legant vel ſibi legi faciant, & librum, in quo continentur, ad Synodum ſecum deferant & in manibus ſuis teneant ibidem.

I. *De Baptiſmo & ejus ſpeciebus.*

Baptiſmus cum reverentia & honore celebretur in aqua communi ſub hac forma. Ego Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & Laici doceantur a Sacerdotibus ſuis ſic baptizare, etiam mulieres, ut ſciant in articulo neceſſitatis. Et diſtincte proferantur, id eſt cum quadam magna diſcretione omnia verba in baptiſmo maxime

(*a*) In jejunio enim debet fieri & oratione.

me prædicta, in quibus tota vis Sacramenti conſiſtit. Et Gallici Sacerdotes in Romano doceant Laicos, quomodo debeant baptizare parvos pueros ſuos in neceſſitate. Etiam Pater & Mater dicendo cum intentione baptizandi : *Je te baptoi en nomine Patre & do Fis, & do Sainte Esperit.* Theutonici vero dicant: *Ich duffen dich, in deme Name des Vaders, inde des Sonnes, inde des heiligen Geiſtes.* Et ſemper interroget Sacerdos laicum, cum in neceſſitate baptizavit, quid dixerit ? aut quæ fecerit, aut quæ egerit? & ſi invenerit cum diſcretione baptizaſſe, & formam verborum obſervaſſe, & intentionem baptizandi habuiſſe, approbet factum & faciat ſibi deferri puerum, & non baptizet eum: ſed chrismate inungat eum & dicat illa verba, quæ dici ſolent. Sin autem, rebaptizet eum. Ad levandum puerum de fonte tres vel quatuor admittantur, quod amplius eſt a malo eſt, *& non plures.* (*b*)

II. *Sequitur de Confirmatione & Inunctione.*

Moneant Sacerdotes populum ſibi ſubditum frequentare ad confirmationem, quia in hoc Sacramento datur Spiritus Sanctus ad corroborationem fidei per Sanctam Trinitatem & quod pueri adulti accedentes ad confirmationem prius pure confiteantur. Item ad Sacramentum extremæ unctionis moneant Sacerdotes populum ſibi ſubditum, quia eſt medicina corporis & animæ & pluries poteſt iterari, quando contingit pluries lethaliter id eſt mortaliter egrotare. Sed baptismus, etiam confirmatis pluries non poteſt iterari, & Sacerdotes exhibentes devote exhibeant, & ipſa verba extremæ unctionis proprio ore proferantur, nihil inde exigentes ab infirmis. (*c*)

III. *Sequitur de Euchariſtia.*

Sacramentum Euchariſtiæ ad minus ſemel in anno ſuſcipiant Laici prius contriti & pure confeſſi ſuo proprio Sacerdoti vel viris litteratis habentibus authoritatem delegatam, & habentibus licentiam a Sacerdote loci, ubi volunt & debent audire confeſſionem, ſi qui autem obmiſerint ſine licentia ſuorum propriorum Sacerdotum, illi nobis vel officiali noſtro denuncientur ſuper hoc ut juſtum fuerit corrigendi, corpus Domini cum campanula & lucerna & luminibus honorifice & decenter portetur infirmis, (*d*) item doceantur Laici a Sacerdotibus genua flectere, pectus pungere, manus jungere, dum Sacramentum Euchariſtiæ ſic portatur ad infirmos, ſi aliqua negligentia contigerit in hoc Sacramento, videlicet obmittendo effundendo, ſpargendo vel evomendo juſſa Canonum obſerventur. Item Sacerdotes moneant populum ſibi ſubditum, ut inducant eum ad ſequendum corpus Domini devote ſine clamore; cum contigerit ſic portari, item hoſtia ante tranſubſtantiationis verba non elevetur *ad populum*, (*e*) item Sacerdos quando in neceſſitate oportet eum duas miſſas celebrare, ſi ad primam miſſam poſt conſumptum ſanguinem ablutionem ſumpſerit, jejunus non eſt ad ſecundam miſſam, nec ei licebit celebrare ſecundam miſſam, tamen illa ablutio tradatur alicui homini exiſtenti bonæ vitæ & honeſtæ & continenti perſonæ, & non detur cuilibet rudi & indiſcreto ruſtico exiſtenti. Sacerdos quando ipſe celebrat miſſam, ſumat ipſemet corpus Domini, & alteri non det ad ſumendum, nec pro infirmis ſumat, quia nullo modo fieri debet; qui autem contra fecerit, pœna gravi *graviter* punietur, quia plus peccat dimittendo quam ſumendo; item Sacerdos qui celebrat miſſam debet conficere corpus Chriſti & canonem legere: alias peccat mortaliter, quia facit populum adorare panem ſimplicem, quod eſt idololatria; item nullus Sacerdos celebret miſſam cum hoſtia conſecrata aliquo modo, quia graviſſime peccaret & graviſſime punietur; Item nullus Sacerdos det hoſtias non

(*b*) Pro Baptismo nihil omnino exigatur, ſed ſi quid offertur, gratis accipiatur, fontes, chriſma, & ſacrum oleum ſub ſera cuſtodiantur propter ſortilegia.

[*c*] Nullus Sacerdos confirmare aut conſecrare virgines preſumat, ſolius eſt enim Epiſcopi confirmare, virgines conſecrare, Eccleſias dedicare, Ordines dare.

(*d*) Dicentes VII. Pſalmos Pœnitentiales cum Letania eundo & redeundo, & ſi via longa fuerit, addant XV. gradus, & alias orationes S. Mariæ, & debitum ſolvant infirmo.

[*e*] Ut videri poſſit a populo, ne panem adoret.

[*f*] Horas Beatæ Virginis dicant devote non ſurgendo & calceando. Nullus Sacerdos Miſſas, quas injunxerit, celebret, nec tricenarium, nec annuale.

non conſecratas parvulis & aliis hominibus pro corpore Chriſti: quia nullo modo fieri debet; Item nullus Sacerdos det corpus Domini parvulis vel infirmo quia *corpus Domini* (f) *non* cibum non valent retinere; item nullus Sacerdos propter occulta peccata mortalia, quod ſcit per confeſſionem, debet negare corpus Domini alicui publice: peccat enim graviter quilibet Sacerdos faciens hoc quod facere non debet; item ex relatione multorum audivimus quod quidam Sacerdotes ſunt qui in Paſcha Domini licentiant ſuos ſubditos ad communicandum non confeſſos in mortalibus peccatis ut propter Paſcha Domini non confiteantur, eo quod ipſi Sacerdotes nimis tarde inceperunt audire confeſſiones ſuorum ſubditorum & ideo non poſſunt eos audire quod ne de cætero fiat, ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis firmiter præcipimus & diſtricte inhibemus.

IV. *In quo loco confeſſio ſit audienda.*

Sacerdotes confeſſiones ſuorum ſubditorum recipiant in loco patulo (*g*) & Sacerdotes non abſolvant confitentes niſi pœnitentiam promittentes; item Sacerdotes remittant ad nos vel noſtrum Primarium peccata graviora ſcilicet homicidia, ſacrilegia, & maxime de corpore Domini noſtri Jeſu Chriſti, de Chriſmate & de Oleo Sancto, de aqua Baptiſmi, & perjuria & falſa teſtimonia & peccata quæ ſunt contra naturam, ſymoniam, inceſtum Monialium, conſanguineorum, & deflorationem Virginum, veneficia, injectores manuum in parentes, vota fracta, incendiarios, uſurarios, etiam & illos qui parvulos pueros ſuos opprimunt, etiam in illos qui pueros ſuos ſine baptiſmo permittunt; item nullus Sacerdos preſumat abſolvere aliquem exiſtentem reum in caſibus pertinentibus ad Dominum vel ejus legatos niſi cautione idonea vel ſatisfactione precedente vel in articulo mortis. Primus caſus eſt de illo qui verberat Clericum vel Religioſum, ſecundus caſus eſt de illo, qui incendit Eccleſiam & eſt denunciatus excommunicatus ab Epiſcopo, tertius caſus eſt de illo, cum quis frangit Eccleſiam, & ſimiliter eſt denunciatus excommunicatus ab Epiſcopo. Quartus caſus eſt de illo, qui ſcienter & ſponte communicat excommunicato a Domino Papa, & eos recipit in officiis Divinis. Quintus caſus eſt de illo, qui falſificat litteras Domini Papæ. Sextus caſus eſt de illo, qui communicat aliter excommunicato a Domino Papa in termine ſcienter impendendo ei conſilium auxilium vel favorem; item nullus Sacerdos abſolvat aliquem a ſententia excommunicationis (*h*) vulſa in eum authoritate ſuperioris, niſi in articulo mortis; item præcipimus firmiter & diſtricte ut Sacerdotes in caſibus perplexis ideſt dubitariis & erroneis remittant ſubditos ſuos ad peritiores ſe, qui habent authoritatem ſuper hæc delegatam; item nullus Sacerdos revelet confeſſionem directe vel indirecte, nutu verbo vel ſigno; generaliter vel ſpecialiter: alioquin in degradatione honoris ſui graviſſime & indeſinenter punietur; item in uſura, rapina, fraude acquiſitis, caveant ſibi Sacerdotes ne injungant pœnitentias, vel Miſſarum, vel elemoſynarum, vel hujusmodi prius quam ablata reddiderint; vel de reddendo cautionem præſtiterint. Si habeant unde reſtituant; item nullus Sacerdos ex cupiditate ſua injungat in confeſſione Miſſas, nec ſeptenale, nec trienale, nec annale, & pro vivis nullum fiat tricenarium, nec annale; item in confeſſione non requirat Sacerdos nomina perſonarum, cum quibus peccaverint confitentes, ſed circumſtantias tantummodo & qualitates, quæ notantur in hoc verſu: *quis*, *quid*, *ubi*, *per quos*, *quoties*, *cur*, *quomodo*, *quando*; item Sacerdotes cauti ſint in interrogationibus de peccatis, ne ſimplicibus detur occaſio faciendi, quod prius neſciverunt; item nullus Sacerdos non ſibi ſubditum recipere præſumat in confeſſione, ligare vel abſolvere; niſi de licentia noſtra vel Presbyteri ſui, & ex cauſa rationabili & honeſta; item Sacerdos in caſibus in quibus abſolvere poſſunt, iis verbis utantur in abſolutionibus ſuis: authoritate, qua ſun-

(*f*) *forte* non *redundat.*

(*g*) Extra Eccleſiam confeſſiones non audiant, niſi in infirmitate, aut magna neceſſitate. Sacerdos audiendo confeſſionem vultum humilem habeat & inclinatum ad terram, nec faciem confitentis reſpiciat, & maxime multifaria debitæ honeſtatis comparienter audiat, quæ dicenda fuerint in ſpiritu lenitatis, & ut integraliter confiteatur, perſuadeat.

(*h*) *forte* lata.

fungor, ego te abſolvo a vinculo excommunicationis, & reſtituo te unitati Eccleſiæ Sanctæ in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen. Item inhibemus firmiter & diſtricte, ne aliquis Sacerdos ſcribat peccata confitentium in litteris apertis ſed tantummodo clauſis.

V. *Sequitur de Matrimonio & ejus ſpeciebus.*

Matrimonium cum honore & reverentia & in facie (non enim riſu & jocoſe, ne contemnatur) Eccleſiæ celebretur, item præcipimus diſtricte ut, antequam matrimonium contrahatur, fiant edicta in Eccleſiis tribus diebus Dominicis & feſtivis, quod tales volunt contrahere; ſi aliquis ſcit impedimentum notum, ſcilicet conſanguinitatem, affinitatem, compatrinitatem & hujuſmodi dicat; & ſi nullum impedimentum invenerit Sacerdos nec in populo nec a contrahentibus, conjungat eos ſub debita forma verborum & proſequatur officium nuptiarum, ſicut ſcriptum eſt *in libris ordinarii*; item clandeſtina matrimonia prohibemus Sacerdotibus, ne aliquo modo ab eis fiant; item nulla perſona ignota recipiatur ab aliquo Sacerdote ad contrahendum matrimonium ſine littera Epiſcopi ſui, vel Officialis, vel perſonæ authenticæ, cui fides ſit adhibenda; item prohibemus firmiter & diſtricte, ne Laici, quicunque ſint, authoritate ſua ſine Sacerdote aliquos matrimonialiter audeant conjungere, quod ſi fecerint tam ipſis, quam eis in hoc aliquo modo conſentientes uſque ad dignam ſatisfactionem excommunicentur, & alias pœna gravi puniantur, & hos diebus Dominicis præcipimus per Presbyteros ſubditis ſuis denunciari & intimari. In matrimonio autem celebrando obſervetur hæc forma verborum, ut dicat vir mulieri: *Accipio te in meam uxorem*; mulier autem econtrario viro dicat: *Accipio te in meum maritum*, & hæc verba ſint de præſenti, & non de futuro. Verba autem hæc in ſponſalibus obſerventur: accipiam te in meam uxorem; accipiam te in meum maritum, ita ut ſint verba de futuro, & non de præſenti; item præcipimus ut pro benedictionibus nuptiarum ſicut nec pro aliis Sacramentis conferendis nullus Sacerdos aliquid exigere audeat vel præſumat; item cum libera debent eſſe matrimonia, inhibemus, ne quis conſanguineus, affinis, vel alius poteſtatem habens ſuper volentes matrimonio conjugi, recipiat quocunque colore quæſito aliquam pecuniam pro matrimonio contrahendo, vel contrahendo impediendo.

VI. *De Eccleſiis & ad eas pertinentibus.*

Item munda ſerventur vaſa miniſterii & veſtes & pallæ Altaris, ampullæ chriſmatis non ſint vitreæ, ſed de aliquo metallo maxime de ſtagna (*a*) & diligenter diſcernant Sacerdotes, in quo vaſe ſit chriſma, in quo vaſe ſit oleum ſanctum, in quo vaſe ſit oleum infirmorum; item præcipimus, ut illi qui tenentur ornare Eccleſias, in coopertura videlicet, in libris, in veſtimentis & aliis neceſſariis ad Eccleſias pertinentibus, eas exornent & faciant hoc, quod tenentur, ita quod exinde non poſſint redargui, ſed ut magis debeant, & poſſint ab aliis commendari; Sacerdotes ſui Presbyteri habeant hoſtias decentes & non putridas, vel muſcidas in mundo vaſe; item quando corporalia lavanda ſunt, primo pnnantur a Sacerdotibus in aqua, & poſtea tradantur alicui religioſæ perſonæ ad lavandum; item præcipimus firmiter & diſtricte, ut aqua baptiſmi oleum ſanctum, chriſma, oleum infirmorum, corpus Domini, diligenter & ſub firma cuſtodia & ſera cuſtodiantur, & in tali vaſe, quod cum ipſo Sacramento non valeat leviter apportari, quicunque autem Sacerdotes in hoc negligentes fuerint, graviſſime puniantur; item Sacerdotes non dimittant altaria, ita parva, ut in eis cum timore celebrare oporteat; item Sacerdotes firmiter præcipiant ſubditis ſuis, ut cimeteria eorum firmiter ferentur, ne pecora & alia animalia intrent; item nullus Eccleſiam audeat obligare pro debitis alienis, alioquin nihil valeat, & ſic ſit ſuſpenſus ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium; idem dicimus de monacho pro laici debitis obligato; item nullus Sacerdos portionem ab antiquo aſſignatam audeat minuere, ſeu Eccleſiam conſtituere cenſualem; item non permittant Sacerdotes ludos Theatrales fieri in Eccleſia, & alios ludos inhoneſtos; item Eccleſia debet reconciliari ſi conjuges vel alii in Eccleſia commiſceantur, idem dicimus de cimeterio; Item

(*a*) forte *de ſtanno.*

item pro ſimplici fornicatione ; item pro adulteris , & homicidis ; item pro effuſione ſanguinis violenta ibi facta; item nullus in odium alterius altaria denudet, vel crucifixum deponat, vel ſpineis coronis circumdet, vel pro vivis cantet miſſam pro defunctis, vel nomine eorum quos odit, feretrum cum exequio mortuorum in Eccleſia ponatur, ut citius moriantur, quia graviſſime puniretur & deponeretur ; item nullus Sacerdos permittat ſibi ad Altare fœminam miniſtrare ; item campanariæ non vendantur, ſed gratis alicui honeſtæ perſonæ concedantur ; item inhibemus, ne fontes, arbores , aut etiam aliæ creaturæ quæcunque ſint, vel etiam oſſa mortuorum in muris inventa, de quibus nec Sacra Scriptura loquitur, nec aliqua veritatis apparent argumenta, aliquatenus ab aliquibus adorentur, quia idololatria eſt & etiam ritus gentilitatis ; item præcipimus, ut feſtum Sanctæ Catharinæ virginis , & martyris ſolemniter celebretis , & faciatis a veſtris ſubditis devote celebrari ; item feſtum Sanctæ Eliſabeth.

VII. *Sequitur de Canonicis & Beneficiatis.*

Item præcipimus, ut omnes faciant ſe ordinari , ſcilicet alii in Subdiaconos, alii in Diaconos , alii in Sacerdotes ſecundum quod nobis, Decano, & ſuo capitulo viſum fuerit expedire ; item tales caveant diligenter ne ab eis (*) matrimonium crucifixi male expendatur ; item monemus omnes & ſingulos, habentes beneficia curam animarum habentia, ut, ſecundum quod conſtitutum eſt in Concilio Lugdunenſi, infra annum ſe faciant in Presbyteros ordinari, & reſidentiam faciant perſonalem, alioquin contra ipſos, quodcunque debuerimus, procedemus, & de ipſis beneficiis ordinabimus, prout ad noſtrum officium pertinebit ; item inhibemus omnibus perſonis Eccleſiaſticis ſub pœna ſuſpenſionis, quam in contra facientes ferimus , nequis præſentet vel præſentatos admittat , ad beneficia curam animarum habentia, manifeſtum vel notabilem patientes in ætate defectum . . . . *Hic reperiuntur in Codice duæ paginæ in 8vo vacuæ . . . .*

VIII. *Sequitur de Decanis.*

Item præcipimus firmiter & diſtricte ut omnes Decani Collegiorum, & Chriſtianitatis , in ſuis capitulis legi faciant *Statuta Concilii Trevirenſis, & Statuta Synodalia*, & ad obſervationem omnes moveant , & efficaciter introducant; item præcipimus, quod Decani accuſent vel deferant nobis vel Officiali noſtro omnes Sacerdotes & Clericos, luſores, & tabernarios , fornicatores manifeſtos, & celebratores clandeſtinorum matrimoniorum & uſurarios & negotiatores: ſimiliter alii Clerici de Decanis hoc idem facere teneantur ; item nullus Sacerdos celebret miſſam ſine matutinis, & horis dictis debitis, & in mortali peccato exiſtens, & ſuſpenſus officio ſuo, & communicans excommunicato non abſolutus ; item præcipimus firmiter & diſtricte, nequis Sacerdos quacunque occaſione aliquid exigat pro ſepultura, aut pro aliquo Eccleſiaſtico Sacramento , ſed piæ conſuetudines obſerventur ; item moneant Sacerdotes populum ſibi ſubditum ad confeſſionem puram & integram faciendam proprio Sacerdoti ſuo, vel viris litteratis habentibus authoritatem ſuper hoc delegatam ; item præcipimus ſervare jejunia conſueta, & Sacerdotes doceant populum ſibi ſubditum, quæ ſunt peccata mortalia in communi & quæ ſolita ſunt fieri. Sicut furtum, uſura, rapina, venditio ad novum, vel emptio; blaſphemiæ, fornicatio, operari in diebus feſtivis, & aliorum inobedientia Divinorum mandatorum , mala decimatio , falſum judicium, malum externum , ſacrilegium , homicidium , incendium , & violentia , error in fide, fictio, Ypocriſis , & invidia , ira , gula , acedia , ſuperbia , ſimonia , & hujuſmodi. De talibus vero in articulis fidei & de decem præceptis , Sacerdotes ſubditos ſuos inſtruant, & alias illitterati & inexperti Sacerdotes nullatenus populo ſibi ſubdito prædicare præſumant , ne contingat eos fieri magiſtros erroris, qui nunquam fuerint diſcipuli veritatis, ſed cum ab aliis viris litteratis ſubditis ſuis contigerit prædicari , verbum Dei devote audiant & diſciplinate, & inde propter ſcandalum hominum non recedant ; & nullatenus verbum Dei, quod pro ſuorum ſit ſalute ſubditorum, impedire audeant , ſed in omnibus promoveant , in quodcunque poſſunt ; item præcipimus firmiter & diſtricte, ut viros religioſos, ſcilicet fratres Prædicatorum & Minores

(*) patrimonium

nores, cum ad vos venerint, benigne recipiatis, & caritative pertractetis, & plebes vobis ſubditas ad hoc inducatis, ut ab ipſis verbum Dei audiant, & alias eorum conſiliis ſanis acquieſcant, diligenter & fideliter moneatis. Alios vero cujuscunque ordinis vel ſtatus cujuscunque ſine noſtris litteris ad prædicandum vel confeſſiones audiendas, ſeu pœnitentias, indulgentias injungendas nullatenus recipere præſumatis. Item præcipimus firmiter & diſtricte Sacerdotibus, ne prædicare permittant aliquos illiteratos, videlicet Begardos vel converſos vel alios cujuscunque ordinis ſint, etiam extra Eccleſiam, videlicet in vicis, vel in plateis: etiam Sacerdotes Parochianis ſuis præcipiant, ne tales audiant propter hæreſes & errores quos ſeminant in populo, ſimiliter & quæſtionarii prædicatores formam prædicandi in generali Concilio Lugdunenſi promulgatam extendentes, & falſa veris intromiſcentes, de falſitate interpoſita etiam coram populo redarguantur, & quia quæſtionarii hujusmodi per litteras falſas aut revocatas, ſuper quibus deliberare non ſciunt ſimplices Sacerdotes, quæſtum faciunt; diſtricte præcipimus, & firmiter inhibemus, ut nullus deinceps ſine litteris noſtris vel Officialis noſtri aliquatenus recipiatur, item inhibemus diſtricte, ne quis Sacerdos mulieres ſuſpectas in domo ſuo habeat, & Decani noſtri nuncient nobis de Sacerdotibus illis, quos ſciunt habere focarios, negociatores aut uſurarios: alioquin & ipſi Decani ab officio ſint ſuſpenſi. Item præcipimus quod Sacerdotes veſtes decenter longas, & non viridis aut rubei coloris gerant, & cingulum habeant contectum ſuper pellicia vel capas habeant rotundas, & deferant ad eccleſiam (*b*) ona ſuperfluis maxime nodis aureis vel argenteis in veſtibus ſuis, & in capuciis ſuis nec in ſe nec in equis ſuis ad aliquam vanitatem pertinentibus non utantur; tonſuram clericalem Sacerdotes portent & bonorum morum honeſtatem digna converſatione protendant; item tripudia & choreas & hujusmodi ludos ſeculares in cimiteriis & in Eccleſiis fieri non permittant, alioquin a Divinis per triduum ipſo facto noverint ſe ſuſpenſos: a talibus ergo tripudiis & hujusmodi ludis ſecularibus & choreis ſub pœna ſuſpenſionis ſe ipſos Sacerdotes abſtrahere omnino præcipimus firmiter & diſtricte; item præcipimus ut Sacerdotes ſcribant omnes reditus Eccleſiarum ſuarum in miſſalibus ſuis; item Sacerdotes nunquam exponant aliquid de ornamentis Eccleſiaſticis, nec aliquid religioſi audeant exponere judæis ſine noſtra licentia ſpeciali; item prohibemus, ne vicarii perpetui ponant inter cennarios, alioquin conſtituens & conſtitutus uterque ab officio ſuo ſuſpenſus denunciabitur; item præcipimus diſtricte, ut nullus Sacerdos præſumat habere plures Eccleſias Parochiales cum effectu, non prius habita nobiſcum diſpenſatione: item præcipimus quod ad omnes Sacerdotes curati ſigilla ſua infra unum menſem ſibi fieri procurent; item præcipimus quod nullus quaſi Presbyter deſerviat cum patre ſuo Presbytero, nec poſt patrem immediate; item faciles ſint ad audiendas confeſſiones pauperum & ad conferendum Sacramenta nihil ab eis exigentes; item caveant ſibi Sacerdotes ſub privatione honoris ſui, ne ſollicitent aliquam perſonam in confeſſione, quod & verbis fieri prohibemus, contrarium facientes excommunicamus; item præcipimus, quod Sacerdotes ſuſpenſi, excommunicati, ſimoniaci, ſtocorii, fornicatores cum ſuſpenſi ſint, quo ad ſe & quo ad alios celebrare non præſumant, non prius habita diſpenſatione; item præcipimus quod Sacerdotes illiterati non conferant cum judeis coram Laicis, & Sacerdotes præcipiant omnibus ſubditis ſuis ne aliquam potationem vel medicinam ab eis ſumant; item caveant ſibi omnes Sacerdotes ut filios ſuos vel filias ſuas non permittant contrahere cum illis, quos baptizaverunt, quia non ſtaret matrimonium, item Sacerdotes non prohibeant mulieribus, ſi ſtatim poſt partum volunt reconciliari Eccleſiæ, quia poſſunt, non tamen debent commiſceri viris.

IX. *De Sacerdotibus & Clericis.*

Item præcipimus etiam diſtricte, ut omnes Sacerdotes habeant breviaria ſua in quibus poſſint horas ſuas legere quando ſunt itinere; item nullus Sacerdos celebrare miſſam præſumat ſine Clerico ſecundante; Item Sacerdotes ante prandium ſuum cibum benedicant, & poſtea omnes Sacerdotes gratias agant, & ſeden-

(*b*) hiatus *in MS.*

ſedentes in menſa pias collationes habeant, utiles & honeſtas : item nullus Sacerdos celebret de die duas miſſas niſi in caſibus conceſſis, videlicet in Nativitate Domini poteſt dicere tres miſſas ; item Sacerdos in aliis diebus poteſt unam miſſam celebrare pro defunctis & aliquam de die, ſi neceſſe fuerit propter neceſſitatem peregrinorum , hoſpitum, & infirmorum vel forte nuptiarum ; item nullus Sacerdos vel Prælatus vaſa Eccleſiæ vel ornamenta , vel cortinas ad uſus ſæculares convertat vel ad convivia concedat ; item nullus Presbyter arma ferat vel Clericus ; item nullus ſacerdos candens ferrum benedicat ; item nullus Sacerdos injungat infirmos oleo benedicto; item nulli Sacerdotes duellis, Torneamentis, furum ſuſpendiis, & judicio ſanguinis , & etiam Clerici non interſint ; item ſolemnia jejunia ab Eccleſia inſtituta diligenter obſervent omnes Sacerdotes , & faciant a ſubditis obſervari ; item præcipimus ut omnes Sacerdotes ignoti aut extranei , ſine noſtra aut ejus,qui a nobis ſuper hoc poteſtatem habeat, licentia præſumant in noſtra diæceſi celebrare ; item præcipimus ut omnes Sacerdotes non permittant Trutannos & alios vagos ſcolares aut goliardos cantare verſus ſuper *Sanctus & Agnus Dei*, aut alias in miſſis vel in divinis officiis: quia ex hoc Sacerdos in canone quamplurimum impeditur & ſcandalizantur homines audientes ; item inhibemus ſub pœna excommunicationis,quam in contra facientes ferimus, ne quis ſæculari quacunque præditus poteſtate jurisdictionem Eccleſiaſticam impedire vel perturbare præſumat , & quod Presbyteri dictos contra facientes diebus Dominicis denuntient ſic ligatos ; item præcipimus omnes illos qui abſolutionem a ſententia excommunicationis in eos lata vel revocationem ejuſdem per vim vel metum extorquent,excommunicatos ſingulis diebus Dominicis & feſtivis nunciari & quod abſolutio hujuſmodi ſeu revocatio nullam penitus obtineat firmitatem ; item monemus omnes Clericos qui concubinarias ſuas manifeſte detinent ut infra XV. dies ab earum converſatione omnes deſiſtant eaſque a ſe rejiciant & expellant, nec eas vel alias recipiant ſub pœna excommunicationis quam in iis ſcriptis ferimus in contra facientes.

X. *Sequitur de uſuris.*

Item præcipimus diſtricte ut omnes uſurarii reſtituant, quæque ultra ſortem perceperunt ſub pœna contra eos in Lateranenſi Concilio edita, quæ talis eſt. Statuimus ut omnes uſurarii manifeſti nec ad communionem admittantur Altaris, nec Chriſtianam, ſi in hoc peccato diſceſſerint, accipient ſepulturam, ſed nec oblationes eorum quaſcunque accipiat: qui autem acceperit aut Chriſtianæ tradiderit ſepulturæ,& quæ acceperit,reddere compellatur, & donec ad arbitrium ſui Epiſcopi ſatisfaciat, ab officii ſui executione ſit ſuſpenſus ; item præcipimus diſtricte, ne in mutuo ultra ſortem aliquid exigant , & ne propter moram ſolutionis aliquid petant ; ne etiam propter inducias ſua mercimonia carius vendant, & ne pecuniam ſuam ad cauwercinos . . vel judæos ponant propter lucrum & ne ex pacto procurent ſibi fieri remunerationes , quia non excuſantur apud Deum ; item præcipimus ut ſorte deducta reddant pignora, & remittant , item diſtricte præcipimus ne nomine tutelæ vel præcautionis vel timore Domini ſui aliqui committant uſuras; quia ſicut non ſuo ita nec alieno nomine debet quis fenus id eſt duplicem uſuram exercere ; item præcipimus ne ea intentione mutuent pecuniam ſuam ante meſſem vel vindemias recepturi in meſſe vel vindemiis bladum vel vinum pro multo minori pretio, quam valeat in tempore bladum vel vinum emant illicite paciscendo ante meſſem vel vindemias ad exponendum ſive expendendum in domibus tantum & non ad vendendum ; item inhibemus Sacerdotibus & Clericis beneficiatis, ne tempore meſſis vel vindemiarum emant vilius bladum vel vinum a pauperibus ut poſtea carius vendant ; item omnes vicioſos contractus aliunde , ſive in locatione ſive ſegetibus in campis ad emendis in futurum, ne fiant ſecundum æſtimationem aliquorum peritorum firmiter inhibemus ; item nullus ſcienter emat rapinam , quia tenetur ad reſtitutionem.

XI. *Sequitur de nobilioribus Advocatis.*

Item monemus & ſub Divinæ ultionis pœna præcipimus,ut nobiles & Domini terræ homines ſuos permittant dies feſtos celebrare & non compellant eos

eos arare nec alias eis angarias feſtivis diebus imponant; item præcipimus diſtriƈte, ut ſe circa ſe cavercinos, & alios uſurarios ita habeant, ut in generall Concilio eſt ſtatum; item Dominis terræ præcipimus aut judæis ſuis, ut eos cogant ſub aliqua pœna ut non intromittant ſe de aliqua medicina, nec aliquam potionem dent Chriſtianis; item cum de conſuetudine ſit approbata, & tam diu obſervata, quod non extat memoria tam religioſi quam Clerici injuriantes vel moleſtatores ſuos coram judicibus Eccleſiaſticis in cauſam traxerint, & nonnulli nobiles *vel* Barones Ballivi, præpoſiti, villici, & alii Laici poteſtatem ſæcularem habentes Treverenſis Diœceſis, tam Religioſos quam Clericos coram ſe litigare compellant & non patiantur eos ſuum proſequi jus coram judicibus Eccleſiaſticis; præcipimus univerſis & ſingulis Presbyteris quatenus in Eccleſiis veſtris prædiƈtas perſonas moneatis, ut ab hujusmodi tam Religioſorum quam Clericorum moleſtatione deſiſtant, nos enim prædiƈtas perſonas quæ jam poſt diƈtam monitionem Religioſos & Clericos coram ſe compulerint litigare, excommunicationis vinculo innodamus, & præcipimus, eos ſingulis diebus Dominicis & feſtivis excommunicatos publice denunciari, item cum hodie cauſæ non debeant agitari niſi in civitatibus vel locis magnis & ſolemnibus, ubi poſſit haberi copia juris peritorum, inhibemus ne cauſæ ex jurisdiƈtione ordinaria deſcendentes, ab aliquo vicario, Reƈtore, & Decano Chriſtianitatis inter ſubditos audiantur, niſi vel de plano, vel de conſenſu partium, partes ſuas vel compoſitionem amicabilem interponant, maxime cum in negotiis diffiniendis duo, ut ſacrorum canonum teſtatur auƈtoritas, ſententia videlicet, & poteſtas neceſſario requirantur, item moneantur Laici a Sacerdotibus ſuis, ut in omni juramento tria obſervent, alioquin ſunt perjuri videlicet: veritatem, judicium, & juſtitiam; quia ſi aliquid iſtorum trium defecerit, perjurium dicitur: veritas enim debet eſſe in conſcientia, hoc eſt ut firmiter ſciat ſic eſſe vel non eſſe; alias ſi credit tantum, non debet de ſcientia & de credulitate jurare propter quod omnes committunt perjurium, qui ita jurant eſſe vel non eſſe, quibus firmiter non conſtat de faƈto; item judicium debet eſſe, judicium diſcreta deliberatio, id eſt, ut etiam non juret verum niſi propter neceſſitatem vel utilitatem; item juſtitia debet eſſe, ut id quod juratur ſit licitum & honeſtum; item non excuſatur a perjurio qui compulſus ſciens perjurat: quia ambo ſunt perjuri, ſcilicet præcipiens, & faciens; item moneantur Laici ne proni ſint ad jurandum, & pro modica cauſa; item præcipimus omnibus Sacerdotibus, ut mala juramenta impediant in quomodo poſſunt; item in omnibus diebus Dominicis & feſtivis moneant Sacerdotes ſuos ſubditos, ne juvent aliquem jurare ratione conſanguinitatis, timoris, pecuniæ, vel amoris, quia omnes taliter jurantes niſi firmiter ſciant & conſtet eis de faƈto, perjuri ſunt; cum videlicet jurant ita eſſe vel non eſſe quod ignorant; item diligenter intimetur omnibus Laicis a Sacerdotibus ſuis quam graviter illi delinquunt, qui perjurium committunt.

XII. *Sequitur de Religioſis.*

Item ſtatuimus imprimis, ut Monaſteria ordinum Sanƈtorum, videlicet Benediƈti, Auguſtini ad obſervationem Regulæ & Ordinis ſui reformentur; item nulli monacho vel moniali duo officia in Monaſterio aſſignentur, niſi de providentia Abbatis & de conſenſu Capituli propter evidentem neceſſitatem vel utilitatem Monaſterii, & niſi aliter Abbas & Conventus judicaverit eſſe ordinandum; item præcipimus diſtriƈte, ut omnes novitii poſt annos diſcretionis vel probationis ſtatim faciant Profeſſionem ſuam in manu Abbatis.

XIII. *Sequitur de Paupertate voluntaria, & communi vita.*

Item præcipimus diſtriƈte, ut omnes monachi & moniales omnibus proprietatibus ſuis mobilibus & immobilibus, quas haƈtenus habuerunt, ſine difficultate renuncient, & omnia in communes uſus Monaſterii redigantur, qui vero renuntiare renuerint, excommunicentur, quod ſi nec ſic reſipuerint per Abbatem aut Abbatiſſam, aut ſi non poſſunt, per nos reſtringantur. Item quæcunque monachi aut moniales in morte habuiſſe proprium deprehenſi fuerint, Eccleſiaſtica ſepultu-

ra, (*a*) ſi qui vero talium hactenus in cimeterio fratrum hactenus ſepulti fuerint, ejiciantur; item præcipimus, ne monachi denarios, quos in Miſſis vel privatis recipiunt, vel publicis in ſacrificiis, ſibi reſervare præſumant, ſed Abbati, vel cui ipſe præcipit, aſſignentur in communes uſus expendendi. De denariis anniverſariorum vel triceſimorum, & omnium quæ ad manus eorum devolvuntur, nemo ſibi quidcunque appropriare præſumat, nec per monachos, nec per moniales dividantur, de cætero, ſicut hactenus per abuſionem fieri conſuevit, ſi (*b*) in communes uſus omnia redigantur; item præbendæ, quæ per abuſionem hactenus diviſæ fuerant, in communitatem redigantur. Nulli ergo omnino pro victu denarii aſſignentur, ſi de communi ſalario ſive cellario paſcantur; item monachis, & monialibus, vel converſis curtes, vel allodia pro certa penſione de cætero nullatenus aſſignentur, ſi quæ vero aſſignata ſunt, ſtatim omnino revocentur.

XIV. *Sequitur de Dormitorio & Refectorio.*

Item Abbates cum Monachis, Abbatiſſæ cum Monialibus dormiant in Dormitorio communi, & omnes tam monachi, quam moniales in dormitorio communi dormiant; niſi illi qui ægrotant, & nuſquam utantur coopertoriis in lectis de pannis coloratis vel etiam cortinis; item præcipimus diſtricte Abbatibus & Abbatiſſis, ut ſuis ſubditis tam in victu quam in veſtitu ſecundum uniuſcujuſque Monaſterii poſſibilitatem neceſſaria adminiſtrent, panis vero & vinum, & alia neceſſaria dentur fratribus in communi ad ſufficientem neceſſitatem, nec alicui aliquid ſpecialiter aſſignetur, & quod unicuique in ejuſmodi ſuperfuerit, iterum ejuſmodi communitati reſervetur vel pauperibus diſtribuatur, & hoſpitalia Pauperum in omnibus Monaſteriis *reſerventur*, reſtaurentur, & eis conſueti reditus aſſignentur; item inhibemus diſtricte, ne monachi vel moniales habeant ſervos vel ancillas ſpirituales, niſi forſitan in talibus conſtituti ſint officiis, quod eis omnino carere non poſſint, & tunc de conſcientia Prælatorum ſuorum eos aſſumant, ſi quis autem alias tales perſonas retinere præſumpſerit, expelli eos de Monaſteriis per Prælatos præcipimus.

XV. *Sequitur de caſtitate & alia vitæ honeſtate.*

Item præcipimus, quod quicunque Monachus vel Monialis in lapſum carnis ceciderit, de quo erit manifeſtum, ad nullam deinceps dignitatem vel officium poſſit aſſumi in Monaſterio, niſi per emendationem manifeſtam, & honeſtam converſationem ſuam per Sedem Apoſtolicam, vel ejus Legatum, vel loci ordinarium, ſecum meruerit diſpenſari; item præcipimus, quod ſi quis Abbas vel Monachus in officio poſitus in vitium carnis lapſus fuerit, de quo fuerit manifeſtum ab officio moveatur in continenti, & in pœna ſui criminis de cætero ſtet ultimus in choro, vocem in capitulo non habeat, ad aliquam Monaſterii ordinationem non veniat, niſi propter manifeſtam emendationem providentia Abbatis eum de conſilio conventus duxerit admittendum. Ad Abbatem vero vel officium aliquod nunquam eligatur deinceps; niſi ut dictum eſt per Sedem Apoſtolicam vel ejus legatum vel loci ordinarium ſecum meruerit diſpenſari; idem circa Abbatiſſas & Moniales & Canonicas Regulares diſtricte præcipimus obſervari; item præcipimus diſtricte & firmiter omnibus Abbatibus, ut prohibeant ſuos ſubditos a mulierum ſuſpecta familiaritate, & ne aliunde aliquis eorum ubicunque ſolus cum ſola ſedere vel ſtare præſumat aliquatenus. Item ludos chorearum, alearum, ſchacorum, taxillorum, annulorum, Monachis & Monialibus interdicimus omnino; & ne infra ſepta ſui clauſtri, vel ipſum clauſtrum tabernas ipmas (*c*) ubi vel alibi intrare, ibi ſedere, bibere, vel ludere aliquis audeat firmiter inhibemus.

XVI. *Sequitur de veſtiaria & procuratione veſtimentorum honeſtate.*

Item præcipimus diſtricte, ut Abbates & Monachi, Abbatiſſæ & Moniales, nec mantella, nec ſurchotos portent de cætero, nec habeant pannos de nigra bruneta, nec de moreto, ſed quanto poſſit haberi melioris pretii, prout regula præcipit; cucullas autem habeant cum amplis capuciis & latis, & quando equitant, cappis utantur nigris & clauſis non clamidibus. Item ſtatuimus, ut habeant Abbatiſſæ & Moniales habitum decentem & Religioſum, ſorchotas autem laucas & tunicas nullo modo habeant; item ut dictum

(*a*) *ſupple* priventur: (*b*) *forte* ſed, *loco* ſi. (*c*) ſic *MS.*

dictum eſt, mantella de Bruneta, nigra, ſive mureta & pellicea de vario, & alias exquiſitas & ſumptuoſas pelles diſtricte omnibus inhibemus; item non habeant moniales manicas ſtrictas vel conſuricias, nec habeant monilia, nec fibulas, nec annulos aureos vel argenteos, nec aurifrigia, nec cingulos ſericos, nec aliquem ſæcularem ornatum; item Abbatiſſæ & Moniales, quando eas egredi contingit, non utantur habitu ſæculari, nec habeant ... ſellas deauratas aut phaleratas, aut frena deaurata, ſed modeſte incedant & religioſe; item ſuperpellicia habeant & religioſe formata, non criſpata nec nimis longa.

XVII. *Sequitur de porta & feneſtra.*

Item præcipimus, ut Abbates oſtia clauſtrorum ſuorum claudant, & portas, nec egredi permittant aliquos Monachorum ſine ſocio & ſine cauſa legitima & rationabili neceſſitate; qui autem propria temeritate egredi præſumpſerit, hoc ipſo careat, videlicet quod vocem in Capitulo non habeat, & locum tenebit ultimum in Choro, donec per nos vel Officialem noſtrum fuerit reveſtitus. Item claves clauſtri ſint ſemper apud Priorem, nec, ſicut dictum eſt, aliquis ſine licentia exire audeat, vel aliquam mulierem cujuscunque ſit conditionis vel dignitatis, introducere præſumat ſine Abbatis licentia ſpeciali, introducta tamen cum licentia non interius nec comedat ullo modo. Item claves ſemper habeant Abbatiſſæ ſuper ſe, & ſi eas contingat quandoque abeſſe, committant eas Prioriſſæ; item prohibemus, ne Monialibus de cætero detur licentia egrediendi de Monaſterio, etiam cauſa viſitandi Parentes vel amicos, niſi forſitan inevitabilis urgeat neceſſitas, ut puta fames, vel incendium, vel aliud hujusmodi, & tunc quanto citius poteſt fieri, revertantur. Item in quolibet Monaſterio ordinetur Monialis Deum timens, diſcreta pudicitiæ, & religionis amatrix, quam feneſtrariam vocant, quæ diligenter cuſtodiat feneſtram, quam ſonante Completorio firmiter ſeret, nulli datura locum ibi amplius fabulandi uſque mane poſt dictam primam & Capitulo celebrato; item ſtatuimus & diſtricte præcipimus, ut nulla Monialis ſupervenientibus amicis vel parentibus loqui audeat ſine licentia Abbatiſſæ vel Prioriſſæ, quæ ſtatim ad feneſtram locuturæ jungat ſociam honeſtam & maturam, & nihil omnino ſine licentia feneſtrariæ loquatur; quod ſi Moniales facere præſumpſerint, graviter puniantur. Omnia, quæ de Monachis dicta ſunt, a Canonicis Regularibus præcipimus in omnibus firmiter & diſtricte obſervari. *Expliciunt.*

Expliciunt Statuta & Præcepta Synodalia Concilii Trevirenſis.

Celebratum eſt hoc Concilium in Eccleſia Stæ Matris Mariæ majoris Treveris, a Venerabili Domino Trevirenſi Archi-Epiſcopo, præſentibus Provincialibus Epiſcopis & Provinciæ Prælatis. Anno Dni MCCXXVII. Kal. Martii. *Explicit.*

Ex codice MS. Pergameno Abbatiæ Benedictinæ S. Matthiæ prope Treveros.

Communicavit plurimum Rev. D. Dbame ejuſdem Abbatiæ Profeſſus.

Geſta Treverorum edita ab Illmo Hontbemio Prodromi Trevirici pag. 796. *hujus Synodi non meminere.*

SYNODUS HILDESHEIMENSIS
Anno Chriſti MCCXXX. Gregorii IX. Papæ IV. Friderici II. Reg. XIII. Imp. XI.

SUMMA. Conradus Epiſcopus dimidiam Decimam in Brunnen reſignatam, Eccleſiæ S. Godehardi confert.

IN NOMINE SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS.

CONRADUS, (*a*) DEI GRATIA, HILDESHEIMENSIS EPISCOPUS &c.

QUoniam in brevi tempore humana & labitur & tranſit memoria; idcirco de his, quæ coram nobis geruntur, ne oblivione intercidant, publica

lica fieri permittimus inſtumenta. Ad memoriam itaque futurorum cupimus pervenire, quod Dominus *B.* dictus de *Gandersheim*, miles, Hæredum ſuorum *C.* & *L.* & *Juttæ*, voluntarium habens conſenſum, dimidiam decimam in Brunen, quam a nobis in Feodo tenuit, LXX. libris receptis ab Eccleſia Sancti Godehardi in Hildesheim, ejusque Abbate *Ludolpho*, in manus noſtras juxta villam in Hetwic, cum hæredibus jam expreſſis, coram viris idoneis tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, Domino *R.* majore Præpoſito, *H.* cuſtode &c. & coram toto Clero, *in generali noſtra Synodo*; reſignavit; nos vero reſignatione facta, pro Deo, & animæ noſtræ remedio, favore Religionis, obtentu ſingulans erga nos devotionis, jam dicto contulimus Conventui, in proprietatem & beneficium eidem aſſignaodo &c.

Datum.

Ex codice MS. Bibliothecæ Moguntinæ Sæculi XIII.

(*a*) Conradus de Reyſenberg, ex Decano Spirenſi, & Canonico Moguntino, creatur Epiſcopus Hildeſienſis circa 1221, plurimis extructis Cœnobiis & Clero reformato celebratur. Reſignat Cathedram anno 1245.

GREGORII IX. *Reſponſio ad Synodalem Quæſtionem Bertholdi, Argentinenſis Epiſcopi,* ANNO MCCXXX. SCRIPTA.

SUMMA. Infans Hebræus a patre converſo Baptiſmo traditus, in patris, non in matris hebrææ poteſtate educandus eſt.

GREGORIUS IX. (*a*) SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI .... ARGENTINENSI EPISCOPO, (*b*) SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

EX litteris tuis accepimus, perlatam fuiſſe *ad Synodum tuam* hujuſmodi quæſtionem. ” Quod quidam videlicet ” de Judaicæ coëcitatis errore, ad Chri” ſtum, lumen verum, & viam verita” tis adductus, uxore ſua in Judaiſmo ” relictâ, in judicio poſtulavit inſtanter, ” ut eorum filius quadriennis aſſignare” tur eidem, ad fidem Catholicam, quam ” ipſe ſuſceperat, perducendus: aſſe” rens, quod favore Religionis Chriſtia” næ, & quia puer infra diſcretionis ” annos erat, potius ipſum & fidem ſu” am, quam matrem & ejus errorem ” ſequi deberet. Ad quod illa reſpon” dit,: quod cum puer adhuc infans ex” iſtat, propter quod magis materno in” diget ſolatio, quam paterno, ſibique ” ante partum oneroſus, doloroſus in ” partu, ac poſt partum laborioſus fuiſ” ſe noſcatur: ac ex hoc legitimâ con” junctio maris & fœminæ magis marri” monium, quam patrimonium nuncupe” tur; dictus puer apud matrem conve” nientius remanere, quam apud patrem, ” ad fidem Chriſtianam de novo perdu” ctum tranſire debebat, aut ſaltim neu” trius ſequi, prius quam ad legitimam ” ætatem perveniat. Hinc inde multis aliis allegatis: tu autem prædicto puero medio tempore in tua poteſtate retento, quid tibi faciendum ſit, in hoc caſu nos conſulere voluiſti; cum vero filius in patris poteſtate conſiſtat, cujus ſequitur familiam, & non matris, & in tali ætate quis non debeat apud illas remanere perſonas, de quibus poſſit eſſe ſuſpitio, quod ſaluti vel vitæ inſidiantur illius, & pueri poſt triennium apud patrem non ſuſpectum ali debeant, & morari, materque pueri, ſi eum remanere contigerit apud ipſam, facile illum poſſet adducere ad infidelitatis errorem, fraternitati tuæ in favorem maxime Chriſtianæ fidei reſpondemus, patri eundem puerum aſſignandum.

Dat. Peruſii XVII. Kal. Junii, Pontificatus noſtri anno III.

Ex codice MS. Vaticano N. 6198. *deſcripſit Schannatus.*

(*a*) Gregorius IX. ſedit ab A. MCCXXVII. 19. Martii ad MCCXLI. 21. Auguſti.
(*b*) Bertholdus, e Duce Teccenſi, Epiſcopus Argentinenſis fuit ab A. MCCXXVII. ad MCCXLIV.

CON-

CONCILIUM HERBIPOLENSE

Anno Chriſti MCCXXX. Gregorii IX. Papæ IV. Friderici II. Regis XIII. Imp. XI.

Ab Ottone Legato indictum, interventu literarum Ducis Saxoniæ, & ob cauſas Germanis Epiſcopis minus probatas omittitur.

ANNO MCCXXX. Otto Cardinalis a Daciæ partibus Coloniam veniens, inde recedens, apud *Herbipolim* Concilium Provinciale indicit, ſed renitentibus Principibus laicis, & paucis Eccleſiarum Prælatis venientibus, iratus receſſit.

Chron. Godefridi Monachi Pantaleonitæ edente Frebero.

Dux Saxoniæ contra Ottonem (*Legatum Herbipoli Concilium celebraturum*) miſit has Literas cum Baronibus, Venerabilibus Dominis Archi-Epiſcopis & Epiſcopis Alemanniæ, ac aliarum Eccleſiarum Prælatis:

ALBERTUS, DEI GRATIA, DUX SAXONIÆ, HENRICUS FRATER EJUS, COMES ASCANIÆ, CUM ALIIS NOBILIBUS, PER SAXONIAM CONSTITUTIS, PROMTUM IN OMNIBUS FAMULATUM.

" INtelleximus, quod Cardinalis tam in partibus Saxoniæ, quam in aliis Imperii partibus præbendas dare diſpoſuit, inſuper alias ſervitutes ac oppreſſiones Eccleſiis noſtris inducere meditatur. Propter quod, ſi vultis evadere jugum perpetuæ ſervitutis pro legis (*forte legibus vel privilegiis*) Patrum conſervandis, & quia poſſeſſiones & ſancta in manus externas tradebantur, Maccabæi, quorum feſtum ſolemnizat Eccleſia, bella Domini ſtrenue pugnaverunt. Veriſſime dignitas Clericalis majori hodie ſubjaceat ſervituti, quam tempore Pharaonis, qui notitiam non habebat Divinæ Legis. Nam cum tempore famis poſſeſſiones omnium menſæ ſuæ deſervirent, res tamen Sacerdotum a talibus erant immunes, quinimo de publicis horreis eis eleemoſynam præberi mandavit. An neſcitis, quod eſtis inter Epiſcopos aliarum terrarum ſingulari privilegio decorati, cum non tantum Epiſcopi, ſed *& Principes & Domini ſitis?* Quare ergo vos trahi permittitis ad tam remota loca contra Conſtitutiones hactenus approbatas?"

Et quædam alia ſignificata ſunt, per quæ Archi-Epiſcopi & Epiſcopi habito cum Rege conſilio inſtiterunt, quod totum illud Concilium remanſit.

Chronicon Alberici, Monachi trium Fontium, ad annum 1231. *ex editione Leibnitii in acceſſion. Hiſtoricis T. II. p.* 539.

Otto, Diaconus Cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano, miſſus fuit a Domino Papa Gregorio IX. anno MCCXXX. ad ſubmittendum & conciliandum animos Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, & Baronum terræ Domino Papæ in diſpoſitionem (*lege* depoſitionem) Regis Alemanniæ Henrici, filii Imperatoris Friderici II, a Domino Papa excommunicati, & ad electionem alterius, qui repertus fuiſſet idoneus. Sed inter factum & dictum multa frequenter impedimenta occurrunt.

Albericus idem ad annum 1230.

Hoc eodem anno MCCXXX. Otto Legatus S. A. fuit in Dacia, & diſſenſionem, quæ in electione Rignienſis (*lege* Rigenſis) Epiſcopi emerſerat in Livonia, perfecte determinavit. Itaque illum, qui eligebatur ex parte Bremenſis Capituli, caſſavit, & Nicolaum de Medeborc (*lege* Magdeburgo) Canonice electum conſecravit.

Item Albericus in Chronico.

SYNODUS HUJENSIS

ANNO CHRISTI MCCXXX. GREGORII IX. PAPÆ IV. FRIDERICI II. REG. XIII. IMP. XI.

APud Hujum in Pentecoſtes octavis Joannes Leodienſis Epiſcopus in Eccleſia novi Monaſterii ſuam celebravit Generalem Synodum.

Albericus Monach. in Chron. ad h. a. 1230. *Ægidius anno* 1229. *Hujenſem hanc Synodum adſcribit, ſed eum uno anno aberrare, notat Foulon.*

SYNODUS LEODIENSIS

Anno Chriſti MCCXXXI. Gregorii IX. Papæ V. Friderici II. Regis XIV. Imp. XII.

SUMMA. *Ottonis Legati ſententia de reſtituenda communione, vel æqualitate omnium beneficiorum, non acceptata.*

PEragrata ſuperiore Germania, Leodium deſcendit Otto, Cardinalis Diaconus S. Nicolai in carcere Tulliano, ſubinde Portuenſis Epiſcopus, IV. Kalendas Februarias, quo Dominica Sexageſimæ (*a*) celebrabatur, canebaturque in Miſſæ ſacrificio: *Commoviſti Domine terram & conturbaſti eam.* Qui verſus multis male ominatus, & turbas portendiſſe viſus eſt. Nam ubi Nuntius Pontificius Joannem Apianum Principem Leodienſem in fœdus cum Pontifice Romano Gregorio IX. pertraxiſſet, ad alia ſe conſilia convertit ſane ardua & inaudita. Eccleſiaſtica omnia, quæ ubicunque eſſent, bona (*b*) in æquas diſtribui portiones volebat, easque ſingulis e Clero ita aſſignari, ut ſublato omni discrimine, nemo tenuiori, meliori nemo ſorte frueretur. Nam divitiis iidem fere cæteros antecellunt, qui dignitate, auctoritateve. Quare, ubi nullis rationibus a ſententia Nuntium abduxerunt, ad Præſidem Aquenſem (*c*) confugiunt, quem ſibi non paulo æquiorem ſperabant: quandoquidem infractis hac occaſione Pontificiis partibus, ampliſſimam civitatem in officio Cæſari retenturus videretur. Nihil in hac re negligendum cenſuit Præſes, omnique relicta mora Leodium advolavit. Non ſuſtinuit in ejus conſpectum venire Nuntius, auditaque adventus fama; mox urbe ſe proripuit. Fugienti ſocium ſe adjunxit Epiſcopus, valde conſternatus animo. Trepidam adeo fugam cum admiratione, nec ſine riſu cives aſpiciebant. Viſi ſunt fugientibus inſultare; imo in fugam agere. Quo facto ſevere Nuntius ſacra omnia Leodiis inhibuit, (*d*) ſolo baptiſmate pueris abluendis permiſſo.

Fiſen Hiſtoriæ Leodienſis Lib. XIII. p. 496. *ad annum* 1231.

Foulon Hiſtoriæ Leodienſis Tom. I. p. 333.

(*a*) Septuageſimæ ſcripſit Ægidius in hoc facto recenſendo: ſed errorem corrigit Foulon: ſequenti enim Sexageſimæ canitur *Commoviſti.*

(*b*) Annis abhinc XXVII. facta fuerat partitio bonorum Eccleſiaſticorum in ſingulos Canonicos: cum ante communis menſæ, dormitorii, & veſtiariæ rei adminiſtratio penes Decanum & Præpoſitum fuiſſet. *Foulon.*

[*c*] Præſes Cæſaris Friderici II. urbi Aquenſi impoſitus.

(*d*) Idem Cardinalis Otto cum tranſacto tempore exiret portam civitatis Leodienſis; quidam de mandato Regis, ut dicitur, ipſum interficere voluerunt. Unde & crimen illud, quod unus vel duo ribaldi attentabant, Cardinalis in totam civitatem retorſit, & hac occaſione ipſa civitas fere per annum gravi interdicto ſubjacuit. *Albericus Mon. ad h. a.*

Godefridus Pantaleonita hunc Ottonis adventum Leodium adſcribit anno 1228. cum ex Ægidio aureæ vallis Monacho certum ſit, ante annum 1231. non adveniſſe Leodium. *Foulon.*

SYNO-

SYNODUS DIOECESANA
TREVIRENSIS,
Anno Chriſti MCCXXXI. Gregorii IX. Papæ V. Friderici II. Reg. XIV. Imp. XII.
A THEODORICO II. ARCHI-EPISCOPO CELEBRATA,
Adverſus enaſcentes undique Hæreſes.

ANNO Domini MCCXXXI. in ipſa civitate Treviri, tres eſſe ſcholas Hæreticorum deprehenſum. Et plures erant eorum ſectæ, & multi eorum inſtructi erant Scripturis Sanctis, quas habebant in theutonicum translatas. Et alii quidem Baptiſma iterabant; alii corpus Domini non credebant; alii corpus Domini a malis Sacerdotibus non poſſe confici dicebant; alii corpus Domini indifferenter a viro, & muliere, ordinato, in ſcutella & calice, & ubique locorum, poſſe confici dicebant; alii Confirmationem & Unctionem ſuperfluam judicabant; alii ſummo Pontifici, Clero, & Religioni derogabant; alii defunctis ſuffragia Eccleſiæ prodeſſe negabant; alii matres proprias, conſanguinitatem, quæ ibi erat, XVIII. denariis redimentes, in conjugium ſumebant; alii pallidum hominem ante, & cattum retro oſculabantur; alii, dies omnes æquipendentes feriari, & jejunare nolebant, unde & diebus feſtivis operabantur; & in Paraſceve carnes manducabant.

Super his *Theodoricus* (*a*) Archi-Epiſcopus *Synodum* tenuit, & quia invenit eſſe inter illos, qui haberent Epiſcopum, quem cognominaſſent ſecundum ſuum nomen, *Theodoricum*, & idem alibi feciſſent de Epiſcopis aliorum locorum; itemque haberent communiter Papam, nomine *Gregorium*; (*b*) ut ſi interrogarentur de fide, eam fidem ſe habere dicerent, quam habet Papa, & ille, & ille Epiſcopus, eos nominatim nominantes, & ſuos intendentes; hoc Archi-Epiſcopus publice enuntiavit.

In eadem Synodo, tres hæretici exuſti ſunt, & una mulier Luckhardis, quæ incredibili lamentatione lugebat Luciferum de Cœlo injuſte extruſum, quem volebat denuo relocare in Cœlum.

Item, in eadem Synodo Archi-Epiſcopus excommunicavit falſatores Monetarum, tam jubentes, quam facientes.

Hæc ex codice MS. vetuſto Cœnobii Tholegenſis deſcripta Praga ad me miſit Celſiſſimus Pragenſis.

Plane concordant Geſta Treverorum Illuſtriſſimi Hontbemii Prodromi Volumine II. pag. 796.

Ex Martene Tomo IV. veterum Monumentorum pag. 244.

Browerus Lib. XV. Annal. Treverenſium eandem Synodum recenſet.

(*a*) Theodoricus II. ex Comitibus de Weda, Archi-Epiſcopus Treverenſis electus anno MCCXII. obiit MCCXLII. 28. Martii.

Præter hanc Synodum, duas alias celebravit:

Unam MCCXXVII, quam nos nunc Primum e tenebris erutam edidimus.

Tertiam anno MCCXXXVIII, quam & Illmus Hontheimius in Hiſtoria Diplomatica ediderat.

(*b*) Sedem Pontificiam tunc obtinebat Gregorius IX.

Epiſtola Gregorii IX. Pont. ad Theodoricum Archi-Epiſcopum Trevirenſem, de Hæreticis examinandis, ſecundum formam Concilii generalis, ac deinde emendandis, vel puniendis.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI ARCHI-EPISCOPO TREVIRENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

DOlemus, & vehementi commotione turbamur, quod Teutonia, quæ, ſicut hortus Spiritualium voluptatum Catholicæ viriditate Fidei, & operum pietate redolere conſuevit hactenus & vigere, nunc apparet plena ſentibus & fœdata ſordibus vitiorum; & niſi Dominus reliquiſſet in ea benedictionis ſemen, viros ſinceros, fidem Zelantes, negotium correctionis ipſius eſſet ambiguum, & forſitan deſperandum. Nunc vero, ſicut in veritate comperimus, Tu, & alii Eccleſiarum Prælati tollentes reſinam ad dolorem ejus, ac cum Evangelico Samaritano, vinum & oleum infundentes vulneribus, vigilanter inſtatis, ſi forte ſit ſanitas.

Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica Scripta diſtricte mandamus, atque præcipimus; quatenus aſſumptis tecum viris religioſis, & Deum timentibus, ac in jure peritis, in examinatione, atque damnatione & reconciliatione, ſecundum formam Concilii Generalis, & ſtatuta, nuper a nobis edita, procedas attentius, proviſurus, ut ſic puniatur temeritas perverſorum, quod innocentiæ puritas non lædatur. Univerſis auctoritate noſtra mandantes, quibus hoc negotium fidei commiſſum eſt, ut ſecundum formam ac ſtatuta præſcripta procedere non poſtponant, contradictores per cenſuras coercendo.

Dat. Anagniæ, XII. Kal. Novembris.

Ex codice MS. Abbatiæ Tholegienſis deſcriptam communicavit mihi Celſiſſimus Pragenſis Archi-Epiſcopus, Operis noſtri Mecænas.

Friderici II. Imperatoris Auguſti Conſtitutio de libertate conceſſa gentibus, ad Catholicæ Fidei unitatem converſis.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS &c. REGIBUS, DUCIBUS, PRINCIPIBUS, MARCHIONIBUS, ET UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS, IMPERIO ROMANO SUBJECTIS, GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM.

I. AD hoc ſummi diſpenſatione conſilii (*a*) Principalis obtinuimus Monarchiam dignitatis, & Imperii Romani ſuſcepimus diadema; ut, etſi ad alia extrinſeca debita ſollicitudo nos provocat, ad ea tamen, quæ libertatis Eccleſiaſticæ ſtatum, & incrementum Catholicæ Fidei promoverent, tanto ſpecialius intendamus, quanto gratius in hoc Chriſto impertimur (*b*) obſequium, a quo fides noſtra cepit exordium, & per quem Imperialis gratiæ recognoſcimus unctionem.

II. Hinc eſt igitur, quod per præſens ſcriptum notum fieri voluimus univerſis præſentem paginam inſpecturis, ad noſtram nuper ex veridica fidelium inſinuatione notitiam perveniſſe, quod quædam gentes in ſeptemtrionalibus partibus conſtitutæ, videlicet in Livonia, Eſcovia (*c*) Pruſſia, Semigalia & in aliis Provinciis convicinis, inſpirante Divina gratia cœlitus, & eo, qui ubi vult, ſpirat, expulſa de cordibus eorum ſuperſtitionis caligine, cor carneum induentes, ab infidelitatis errore diſcedere cupiunt, &

(*a*) *al.* præ aliis Principibus.
(*c*) *MS.* Pracia.

(*b*) *al.* inde Chriſto impartitur.

& ad veri Dei cultum, & Catholicæ fidei unitatem accedere ſunt parati, ob illius tantum (ſicut dicitur) id facere differentes timorem, ne poſt ſuſceptionem fidei per Principes orbis libertates eorum ad ſervitutis onera deducantur. Cumque penitus cenſeamus indignum, & cunctis Chriſti cultoribus abhorrendum, ut libertas, quæ per ſe res favorabilis eſt, privilegium, & favorem, quæ per fidem meretur, amittat; ea omnia prævenienda duximus de gratia ſpeciali. Et ecce, quod univerſos & ſingulos eorum, ad ſuſceptionem Catholicæ fidei venientes, poſt ſuſceptam fidem, cum omnibus bonis eorum, ſub noſtra & Imperii protectione, & ſpeciali defenſione ſuſcepimus & præſentis ſcripti auctoritate plenam eis, & hæredibus eorum intuitu ſuſceptæ fidei, concedimus & confirmamus perpetuo libertatem: nec non omnes immunitates, quibus uti conſueverunt, priuſquam converterentur ad fidem.

III. Eximimus inſuper eos etiam a ſervitute & juriſdictione Regum, Ducum & Principum, Comitum & cæterorum Magnatum, præſenti ſancientes edicto, ut non niſi Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ ac Romano Imperio, quemadmodum alii liberi homines Imperii teneantur.

IV. Nulluſque eos contra præſentis protectionis, defenſionis, conceſſionis, & confirmationis noſtræ paginam impetere, moleſtare, offendere, vel eorum quietem turbare præſumat. Quod qui præſumpſerit, indignationem noſtram & Imperii ſe noverit graviter incurſurum.

V. Quare univerſitatem veſtram hortando & rogando monemus, attentius hortantes, quatenus prædictas gentes, accedentes ad fidem, ob illius amorem, cujus intuitu & inſpiratione ducuntur, qui eas denuo ad ſe vocat, benigne protegere, fovere, ac tueri potenter ab incurſibus malignorum, & ob reverentiam Imperii commendatas habere velitis, ut univerſos & ſingulos poſſimus exinde merito commendare . . . . . .

Deeſt data & ſubſcriptio.

Goldaſtus Tomo II. Conſtitutionum Imperialium pag. 77. non indicato fonte.

Canonizatio Virgilii, Saltzburgenſis Epiſc. poſt factam relationem a Commiſſariis Prælatis Germaniæ de veritate Miraculorum, anno 1230. a Papa conſtitutis.

GREGORIUS PAPA IX. UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS, AD QUOS LITERE ISTE PERVENERINT.

Sicut fiale auree, quas vidit Joannes plenas odoramentorum, que ſunt orationes Sanctorum, in conſpectu Altiſſimi, ad abolendam noſtrorum criminum corruptelam odorem ſuavitatis emittunt; ita ſaluti noſtre credimus plurimum expedire, ſi eorum in terris celebrem habeamus memoriam, ipſorum merita ſolempnibus recolendo preconiis, quorum in celis ſperamus interceſſionibus aſſiduis adjuvari. Sane de converſatione vite & meritis beati Virgilii, quondam Saltzburgenſis (*a*) Archi-Epiſcopi, atque de ipſius virtutibus & miraculorum inſigniis, cui Dominus tantam contulit gratiam, ut ad dandam ſcientiam prime ſtole immortalitatis ipſius & experimentum evidens de ſecunda, ſepulchrum ejus tot & tantis daret coruſcare miraculis, quod ejus inter alios Sanctos non invocari ſuffragia eſt indignum, per depoſitiones teſtium ſuper

 hoc

Virgilius, Epiſcopus Salisburgenſis, obiit anno 784. *judice Hanſizio Tom. II. German. Sacra pag.* 96. Corpus Sancti elevatum fuit 1181: Miraculis cum inclareſceret, Gregorius IX. anno 1230. Epiſcopo Brixinenſi, & nonnullis Abbatibus Ord. Ciſtercii mandatum dedit inquirendæ veritatis Miraculorum.

Ea relatione anno 1233. Romam perlata, Papa de conſilio fratrum & Prælatorum Sanctum pronuntiat Anno VII. Pontificatus. 1233.

[*a*] *leger* Epiſcopi.

hoc receptorum certiores effecti, ac attendentes, eſſe conveniens, ut ſic ei auctoritate Apoſtolica dignus honor exhibeatur in terris, ſicut claris ſignis, & evidentibus argumentis apparet honoratus in celis; ipſum, qui corporaliter diſſolutus cum Chriſto eſſe meruit in cœleſtibus, ne illius honori debito & glorie detrahere quodammodo videremur, ſi glorificatum a Domino permitteremus ulterius humana devotione privari, de fratrum noſtrorum, & Prelatorum, qui tunc erant apud Sedem Apoſtolicam conſtituti, conſilio Sanctorum cathalogo duximus adſcribendum. Statuentes, ut V. Kal. Decembris, videlicet quo carnis ergaſtulo abſolutus ad cœleſtia regna pervenit, ab univerſali Eccleſia natalicia ejus devote ac ſollempniter celebrentur. Quocirca univerſos vos rogamus, monemus, & hortamur in Domino, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus die prædicto in commemoratione ipſius Domino aſſurgaris in laudes, ejus patrocinia humiliter implorantes, ut annua ſollempnitate memoriam recolentes ipſius, ejus ſuffragantibus meritis ſpiritualium conſequamini gratiam gaudiorum. Nos autem cupientes ſepulchrum tanti Confeſſoris, qui miraculorum fulgoribus illuſtrat Eccleſiam generalem, congruis honoribus frequentari; omnibus vere penitentibus & confeſſis, illud in feſtivitate ipſius uſque ad octavum diem annis ſingulis cum reverentia viſitantibus, de Omnipotentis Dei miſericordia & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, quadraginta dies de injuncta ſibi pœnitentia miſericorditer relaxamus. Datum Laterani XIV. Kal. Julii anno ſeptimo.

Præſens ſumptum ex originali in Archivo Secreto Vaticano aſſervato extractum & collationatum concordat, ſalva ſemper &c. ideo ſubſcripſi, meoque munivi ſigillo. Romæ 30. Julii 1701.

(*L. S.*) THOMAS DE JULIIS Vice-Præf. ejuſdem Archivi & Proto-Notarius Apoſtolicus.

Hanſiz Tom. II. German. ſacræ pag. 335.

SYNODUS LEODIENSIS

ANNO CHRISTI MCCXXXIII.

Die *Martis poſt Dominicam Trinitatis*, quædam mala per fulmen & tonitruum facta ſunt, & ſequenti die, hoc eſt, *feria quarta Calend. Junii* apud Leodium, *Joanne* (*a*) ejuſdem civitatis Epiſcopo Generalem Synodum in Eccleſia S. Lamberti, celebranti, præſentibus univerſis totius Epiſcopatus Eccleſiarum Prælatis, ceciderunt lapides glaciei magnitudinis miræ & maximæ ſuper prædictam Eccleſiam. Fuerunt, qui dixerunt groſſitudinem iſtorum lapidum ad modum ovorum columbarum fuiſſe.

Albericus Mon. trium Fontium in Chronico ad hunc annum.

(*a*) Joannes Apianus Epiſcopus Leodienſis.
Primam Synodum in Novo-Monaſterienſi ad Huum templo celebravit anno MCXXX.
Foullon in Hiſtoria Leodienſi, qui de hac Synodo tribus annis poſteriore nil meminit.

CONCILIUM MOGUNTINUM

Anno Chriſti MCCXXXIII. Gregorii IX. Papæ VII. Friderici II. Reg. XVI.

SUMMA. *Præmiſſa narratione graſſantis Hæreſis per Germaniam & ſeveriſſimæ inquiſitionis,*

II. Subjungitur Epiſtola Moguntini ad Papam de hac inquiſitione.

III.

III. Epiſtola Papæ ad Henricum Regem de Hæreticis graſſantibus. IV. Concilii Moguntini Acta varia.

PEr Alemanniam vero facta eſt tanta hæreticorum combuſtio, quod non poſſit numerus comprehendi, & dictum eſt de quodam, quod non potuit comburi, donec allatum eſt ante ignem corpus Domini. Ultra Coloniam fuit quædam Synagoga hæreticorum, ubi reſponſum dabat imago Luciferi: ſed ubi Catholicus Clerus (*Clericus*) advenit, & pixidem cum Corpore Domini de ſinu protulit, peſtifera imago corruit. Item quod quædam ſpecialis amica Luciferi ad ignem deducta ſublata eſt a Dœmonibus, & non comparuit, & in hunc modum multa dicta & facta ſunt, & multi nobiles accuſati ſunt, & multi, ut dicebatur, injuſte dehoneſtati, & hac de cauſa congregatum eſt *Concilium Moguntinum* in præſentia Regis & Archi-Epiſcoporum & Principum;

Tertio die poſt Concilium interfectus eſt Magiſter Conradus de Marborg (in die Abdon & Sennes &) *cum eo duo Minores.*

Deinde diligenti facta inquiſitione ſuper iſta peſtifera ſecta Luciferianorum, & ſuper prædictis, Archi-Epiſcopus Moguntinus, & frater Bernardus de ordine Prædicatorum, quondam Pœnirentiarius Domini Papæ, reſcripſerunt Domino Papæ in hæc verba:

Epiſtola Archi-Epiſcopi Moguntini ad Papam Gregorium IX.

QUod Magiſter Conradus contra pauperum Lugdunenſium aſtutias zelo fidei armatus nefandam hæreſim Manichæorum, filiam olim abſconditam, ita putavit ex toto deprehendere, ſi teſtes, qui ſe confitebantur aliquantulum criminis eorum conſcios & participes, in illorum abſentia reciperentur, & dictis illorum ſimpliciter crederetur; ita ut ſemel accuſato talis daretur optio, aut ſponte confiteri & vivere; aut innocentiam jurare, & ſtatim comburi. Et ecce falſos teſtes ab hæreticis, ut credimus, ſubornatos adduxit inimicus, quædam fœmina vaga Alaidis, annorum viginti caſu veniens peregrinam (*Pigniam*) (*a*) finxit ſe hæreticam, illius ſectæ fuiſſe ſuum virum apud Cruneborch concrematum, & ſe velle cremari innuens a latere: quod ſi Eccleſia verbis ſuis crederidum decerneret, hæreticos abſconditos & fautores eorum manifeſtaret. Hæc miſſa eſt a Magiſtro *Conrado*, qui nimis ei credidit, & ipſa primo apud Clavelt villam, de qua oriunda fuit, cognatos, & notos, & affines, qui eam exhæredare videbantur, fecit comburi, ſubornato etiam quodam *Amfrido*, quem modo fecimus in vinculis detineri, qui confeſſus eſt, quod multos innocentes alios ad ignem, alios ad tonſuram, per teſtimonium ſuum congerit (*b*), Magiſtro Conrado judicium fulminante. Et horum accuſatio paulatim cœpit aſcendere *a ruſticis ad burgenſes honorabiles, & eorum uxores, inde ad caſtellanos & nobiles, & in fine ad Comites prope & longe poſitos.* Et Magiſter nulli, quantum vis altæ perſonæ locum dedit legitimæ defenſionis, nec etiam confiteri proprio Sacerdoti, ſed accuſatum oportuit confiteri, ſe hæreticum eſſe, *buffonem tactum*, pallidum virum, & hujusmodi monſtra diſſitentiæ pacis in oſculo ſalutaſſe. Taliter quidam Catholici abjudicari maluerunt innocenter cremari & ſalvari, quam mentiri de crimine turpiſſimo, cujus non erant conſcii, & ſuplicium promereri; quibus ipſe Magiſter Martyrium promittebat: alii infirmi potius elegerunt mentiri, quam comburi, quibus tamen oportuit ſcolas nominare, & reſpondebant: *Neſcio, quem accuſem: dicite mihi nomina, de quibus ſuſpicionem habetis.* Cumque proponeretur de Comite Seinenſi? de Comite Aneberg? (F. Heuneberg) de Comitiſſa de Lotz, reſpondebat evadere volens: *illi ita vei ſunt, ut ego, & illi in ſcolis fuerunt, ut ibi ego fui*, & ſic frater fratrem, uxor virum, Dominus ſervum accuſavit. Alii dabant pretia con-

(*a*) *forte:* Pingviam, Bingen infra Moguntiam.

(*b*) *forte:* coegerit.

tonſoratis, ut docerent modum evadendi, & facta eſt confuſio a ſæculis inaudita. Ego Archi-Epiſcopus Magiſtrum Conradum primo ſolus, poſtea cum duobus Archi-Epiſcopis, Colonienſi & Trevirenſi monui, ut moderatius & diſcretius in tanto negotio ſe gereret, qui non acquievit; ſed tandem contra noſtram monitionem *crucem publice prædicavit* Maguntiæ. Quo viſo quidam ex illis interfecerunt eum prope Marburg.

Tandem congregati apud Franckenvort (*a*) cum Archi-Epiſcopis & Epiſcopis uſque ad XXV. multis Imperii Principibus. . . . .

Deinde Dominica *Lætare Jeruſalem* apud Moguntiam examinavimus Comitem Seinenſem, & alios, de quibus habita eſt quæſtio, & reſtituimus eos famæ & poſſeſſionibus. Mendacibus pro perjurio injuncta eſt pœnitentia ſeptennalis. Eos, qui innocentes accuſaverant, ad pedes Domini Papæ transmiſimus. Qui Magiſtrum Conradum occiderant, excommunicati ſunt. De pueris ſcolaribus, qui cum aliis ad ignem concurrerunt, inquiſitio ſi ſint irregulares: De innocenter mortuis quæritur conſilium Domini Papæ. Quid ad hoc Dominus Papa reſcripſerit, nondum ſcitur: niſi quod pœnitet eum ſatis, quod tantam dicto Magiſtro Conrado poteſtatem permiſerit, unde talis confuſio emerſerit.

Albericus Monachus trium Fontium in Chronico, edito a Leibnitio Tomo II. acceſſionum Hiſtoricarum pag. 543. 544. 545.

(*a*) Albericus hic confundit Chronologiam. Conventus Francofurti eſt habitus 1234. in Februario: Moguntinus anno 1233. menſe Julio.

Subjungo Epiſtolam Papæ Gregorii ad Friderici (a) *Filium Henricum Regem, de Hæreticis in Germania graſſantibus, corrigendis, ſanandis, puniendis.*

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO FILIO NOBILI VIRO HENRICO, CARISSIMI IN CHRISTO FILII NOSTRI, FREDERICI ROMANORUM IMPERATORIS, ILLUSTRIS SEMPER AUGUSTI, JERUSALEM ET SICILIÆ REGIS, FILIO. S. A. B.

V*Ox in* (b) *Rama audita eſt, ploratus multus & ululatus.* Rachael plorat, videlicet pia mater Eccleſia, filios, quos diabolus mactat & perdit: quaſi conſolationem non recipit, quia filii more vipereo matris viſcera lacerantes, ipſam interimere maluerunt. Nam multitudo dolorum urgentium, quibus, ut parturiens mater ipſa circumdatur, vociferari eam, & dicere: Ventrem meum doleo, cum Propheta compellit. Cum enim *omnis* [c] *creatura uſque adhuc ingemiſcat* ſecundum Apoſtolum, *& parturiat*; genitricis Eccleſiæ ſacer uterus viſcerum ſuorum dolore turbatur, quæ feri ſingularis morſibus diſcerpuntur. Ille ſiquidem coluber tortuoſus, quem obſtetricante manu Domini de cavernis propriis, carnalibus ſcilicet hominum cordibus eductum legimus, & contra eos pugnat extrinſecus, in quibus intrinſecus jam non regnat, & quorum dominium intus perdidit; bella molitur foras, novam perſecutionem Eccleſiæ Chriſti, immo verius ſponſo Chriſto per miniſtros ſuos operarios iniquitatis inſtaurat. Ipſe enim, qui *a principio in veritate non ſtetit*, ſed mutare in mendacium nititur veritatem, ut latius ſuæ fraudis virus effundere (*d*), perdere pugnantes animas elaborat, ne fœtus fidei, quam ex amore Divino conceperant, ad partum valeant conſummati operis pervenire. Unde nos, qui (*e*) cauſam tenemur fœcunditatis ejus habere, quaſi ſecantis perfidiæ mucrone conſcindimur, dum in ſuis viſceribus hæreticorum ſcindentium ejus uterum venenatis ſagittis novi erroris & confuſionis appetimur inauditæ; totusque in amaritudine funditur ſpiritus. Effuſum eſt in terra jecur noſtrum, turbata eſt anima noſtra valde, ac impletus eſt doloribus venter noſter. Defecerunt præ lacrymis oculi noſtri, & ſuper

(*a*) *forte* hæc eſt Reſponſoria ad Moguntini Archi-Epiſcopi delationem, ſcriptam ad hunc Pontificem. (*b*) Jerem. XXXI, 15. Matth. II, 18.
(*c*) Roman. VIII. 22. (*d*) *forte:* effunderet. (*e*) *lege:* curam

ſuper tam nefandis abominationibus contremuerunt renes, omnia viſcera ſunt commota: reprimere lacrymas & continere ſuſpiria non valemus. Sicut enim litteræ Venerabilium Fratrum noſtrorum Archi-Epiſcopi Moguntini & Epiſcopi Hildeſenſis, ac dilecti filii noſtri (*d*) Magiſtri Coraudi de Marburch, Prædicatoris verbi Dei, grandi mœrore plenæ, & immenſo dolore non vacuæ nobis exhibitæ continebant, inter diverſas hæreſium ſpecies, quæ peccatis exigentibus Alemanniam infecerunt, una ſicut deteſtabilior cæteris, ſic & generalior univerſis, quæ non ſolum referentibus, ſed etiam audientibus eſt horrori, in nobilibus membris Eccleſiæ ac valde potentibus jam erupit. Hæc enim eſt omni diſſona rationi, omni pietati contraria, omni cordi odibilis, cœleſtium omnium & terreſtrium inimica; contra quam non ſolos homines ratione utentes, verum etiam ratione carentia, cum hæc peſtis eorum excedat inſaniam, immo & ipſa clementia debent inſurgere & armari. Hujus peſtis initia talia perferuntur.

I. Nam dum novitius in ea quisquam recipitur, & prædictorum primitus ſcholas intrat; apparet ei quædam ſpecies ranæ, quam bufonem conſueverunt aliqui nominare. Hanc quidam a poſterioribus, & quidam in ore damnabiliter oſculantes; linguam beſtiæ infra ora ſua recipiunt & ſalivam. Hæc apparet interdum in debita quantitate, & quandoque in modum anſeris vel anatis; plerumque etiam furni quantitatem aſſumit.

II. Deinde novitio procedenti occurrit miri palloris homo nigerrimos habens oculos, adeo extenuatus & macer, quod conſumtis carnibus ſola cutis relicta videtur oſſibus ſupraducta. Hunc novitius oſculatur, & ſentit frigidum ſicut glaciem; & poſt oſculum Catholicæ Fidei memoria evaneſcit de ipſius corde totaliter.

III. Ad convivium poſtmodum diſcumbentibus & ſurgentibus completo ipſo convivio, per quamdam ſtatuam, quæ in ſcholis hujus eſſe ſolet, deſcendit retrorſum ad modum canis mediocris catus, niger retorta cauda; quem poſterioribus primo novitius, poſt Magiſter, deinde per ordinem ſinguli oſculantur, qui tamen digni ſunt & perfecti. Imperfecti vero, qui ſe dignos non reputant, pacem recipiunt a Magiſtro, & cæteris ſingulis per loca ſua poſitis, dictisque quibuſdam carminibus, verſus catum capitibus inclinatis, per ſe nobis dicit Magiſter & proximo. *Quis hæc percipit?* Reſpondente ac dicente tertio: *Summus Magiſter?* Quartus ait: *Nos obedire debemus.*

IV. Et his ita peractis extinguuntur candelæ, & proceditur ad fœdiſſimum opus luxuriæ, nulla diſcretione habita inter extraneas & propinquas.

V. Quod ſi forte virilis ſexûs ſuperſunt aliqui ultra numerum mulierum; *tamdiu poſſeſſiones ignominiæ in deſideriis ſuis invicem exardeſcentes maſculi in maſculos turpitudinem operantur. Similiter fœminæ immutant naturalem uſum in eum, qui eſt contra naturam*, hoc ipſum inter ſe damnabiliter facientes.

VI. Completo vero tam nefandiſſimo ſcelere, & candelis iterum reaccenſis, ſingulisque in ſuo ordine conſtitutis, de obſcuro ſcholarum angulo, quo non carent perditiſſimi homines; quidam homo procedit a renibus ſurſum fulgens, & ſole clarior, ſicut dicunt, & deorſum inſipidus ſit catus, cujus fulgor illuminat totum locum. Tunc Magiſter excerpens quid de veſte novitii, fulgido illi dicit: *Magiſter hoc mihi datum do tibi.* Illo fulgido reſpondente: *Bene mihi ſervivſti; pluries & melius ſervies, tuæ committo cuſtodiæ, quod dediſti.* Et his dictis protinus evaneſcit. Corpus etiam Domini ſingulis annis in Paſcha de manu recipiunt Sacerdotis, & illud ad domos ſuas ore portantes, in latrinam projiciunt in contumeliam Redemptoris. Ad hæc infeliciſſimi omnium miſerorum gubernantem cœleſtia pollutis labiis blaſphemantes, aſſerunt delirando cœlorum Dominum violenter, contra juſtitiam & doloſe Luciferum in inferos detruſiſſe. In hunc credunt etiam miſeri, & ipſum affirmant cœleſtium conditorem, & adhuc

(*d*) De eo vide in vita S. Eliſabethæ, Regis Hungarorum filiæ, apud Surium 19. Novemb.

huc ad ſuam gloriam, præcipitato Domino, rediturum, per quem, cum eodem; & non ante ipſum ſe ſperant æternam beatitudinem habituros. Omnia Deo placita non agenda fatentur, & potius agenda, quæ odit. Proh dolor! quis umquam audivit talia? Quis tam nefaria cogitare, quis tantam non poterit abominari perfidiam? Quis tantæ perfidiæ poterit non iraſci? Quis contra hujus proditionis & perditionis filios poterit non accendi? Ubi zelus Moyſi, qui una die idololatrarum viginti tria millia interfecit? Ubi eſt zelus Phinees, qui Judæum cum Madianitide uno pugione confodit? Ubi eſt zelus Eliæ, qui quadringentos quinquaginta Prophetas ad torrentem Ciſon gladio interemit? Ubi eſt Mathatiæ zelus, cujus furor ſecundum legis judicium adeo eſt accenſus, ut inſiliens trucidaret Judæum immolantem idolis ſuper aram? Ubi eſt auctoritas Petri, qui & Ananiam & Saphiram pro eo, quod *Spiritui Sancto mentiri non timuerint*, exarſit? Certe, ſi contra tales terra conſurgeret, & iniquitates ipſorum cœli ſydera revelarent, & manifeſtarent eorum ſcelera toti mundo, ut non ſolum homines, ſed etiam ipſa elementa conjurarent in eorum excidium, & ruinam, ipſoſque delerent de terræ facie, non parcentes ſexui vel ætati, ut eſſent cunctis gentibus in opprobrium ſempiternum, ultio de ipſis ſumi non poſſet ſufficiens ſive digna. Cæterum licet magna ſit horum peſtilentium contritio velut mare, ſcientes tamen, *quod non eſt abbreviata manus Domini*, ut ſalvare non poſſit, & excoquere ad purum ſcoriam eorundem, & omne ſtannum auferre, compatiendo ex intimo cordis ſuper conſtrictione eorum pervalida, ne nobis valeat imputari, quod eam circumligare correctionum faſciis neglexerimus, & manſuetudinis oleo confovere: ac ſperantes quoque quod ille, qui etiam iratus non deſinit miſereri, non ſemper continebit ſuæ pietatis viſcera ſuper eos, ſed de illorum manu transferet calicem iræ ſuæ; circa correctionem illorum prævidimus laborandum. Quia vero in ore dictorum Archi-Epiſcopi, & *Magiſtri Conradi non eſt verbum Dei alligatum*, qui in eo infundente gratiæ ſuæ imbrem, *qui dat omnibus affluenter*, potentes ſunt opere ac ſermone; ipſos rogandos ac monendos duximus in Domino, ac hortandos, in remiſſionem eis peccaminum injungentes; ut fumant reſinam ad mitigandum dolorem, & vulnera ipſorum ſananda. Accedant Angeli pacis ad exhibendam eorum plagæ medullam, & ad correctionem diligenti ſollicitudine, ac ſollicita diligentia elaborent. Quod ſi forte, ut ferrum per monitionem eorum extrahatur de vulnere, non fuerit eis deſuper datum, & ipſorum computruerint adeo cicatrices, quod plaga ipſa quaſi penitus deſperata noluerint ad ſinum matris Eccleſiæ prona mente redire; tantam ac talem cautionem de converſione ſua ac perſeverantia exponentes, quod de recidivo ipſorum perfidorum de cetero nullatenus ſit verendum: quia in tam grandi & gravi morbo recurrendum eſt ad validiora remedia, ubi medicamenta levia non profuerunt; & apponendum ferrum & ignis vulneribus, quæ fomentorum non ſentiunt medicinam, putridis carnibus, ne partem ſinceram attrahant, amputatis; advocent contra eos receptatores, defenſores, & ipſorum ſpiritualis & materialis gladii præſtantem. *Videtur hic aliquid deeſſe.*

Martene Anecdotorum Tom. I. p. 950.

Redeamus ad Concilium Moguntinum habitum forte, in vim Pontificiæ Epiſtolæ.

IGitur ſupra memorati ſanctæ Catholicæ fidei zelatores, acerrime hæreticis inſiſtentes, cum ruſticanorum hominum utriusque ſexus innumeram multitudinem, tum contundendo, per diverſa loca poſſum dediſſet, appoſuerunt & divites impetere atque magnates. Inter quos dum *Comitem Henricum de Seyna* aggrederentur, mirum; quod Comes ille, qui magnæ crudelitatis eſſe dicebatur, litteras citatorias ſibi *a Magiſtro Conrado* transmiſſas cum æquanimitate ſuſcepit, ſtatimque ad *conſilium Cleri, & religioſorum* tutus (c) convolavit, Regis quoque & Epiſcoporum. Quid plura? Factus eſt Conventus Epiſcoporum ac Principum cum Rege Henrico apud Moguntiam, *in feſto S. Jacobi,*

(c) *Eccard. legit* totus.

Jacobi, ubi, Comite comparente, & Magiſtro Conrado in cauſa deficiente, accuſatoribus & teſtibus reſilientibus, aliis ſe coactos, vel circumventos, in Comitem mala dixiſſe ſe fatentibus, aliis de odioſa præſumtione (*f*) notatis, Rex alium diem ad ventilandam altius cauſam edici voluit. Comite autem inſtantius petente, ut ad finem cauſæ tenderetur, Archi-Epiſcopus Treverenſis dixit ad Comitem: *Dominus meus Rex vult, quod cauſa iſta differatur*; & ad populum: *Denuntio vobis, quod Comes Seynenſis hic recedit pro homine Catholico, & inconvicto*. Magiſter Conradus (*g*) ſubmurmurando ait: *Si convictus eſſet, alia ratio eſt*. A quo conventu cum Magiſter Conradus ſumto Regis & Epiſcopi Moguntini conductu recederet, reverſurus, in ſua, in via interemtus eſt, una cum ſocio ſuo Gerardo quodam.

Manſi Tom. II. Supplem. p. 994.
Geſta Treverorum, edita ab Eckharto Tom. II. Corporis Hiſtorici Germanicæ: ſed pleniora ab Illuſtriſſimo Hontbemio in Volumine II. Prodromi Hiſtoriæ Trevericæ.

Godefridus Pantaleonita Colonienſis, qui Comitem Suevienſem nominat, ſed Seynenſis legunt alii.

Chronicon S. Petri Erfurdienſe apud Menckenium Tomo III. Scriptor. Saxonicæ hoc addit:

In Concilio Moguntino hoc anno (*h*) III. Idus Martii a Sigefrido celebrato, Epiſcopum habuiſſe conſilium cum ſuis Canonicis de debitis prædeceſſoris ſui Romæ jam dudum contractis; & mandavit omnium redditum Eccleſiaſticorum in tota Diœceſi Moguntina viceſimam partem eſſe colligendam, ſimul promittens, ſe nunquam a Clero ſuo diebus vitæ ſuæ, quidquam plus petiturum.

Concilii Moguntini deſcriptionem breviorem ſupra dedimus ex Alberici Chronic.

(*f*) ac odio præſumtive *legit Eckbartus.*

(*g*) Magiſtrum Conradum de Marburg Inquiſitorem non fuiſſe ex ordine Prædicatorum, oſtendunt *Eckart* & *Quetif in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum*, neque fuit ex ordine Minorum: nam *Waddingus* ejus non meminit. *Tritbemius* ſcripſit eum fuiſſe ex ordine Prædicatorum. *Golſcherus* auctor Geſtorum Treverenſium videtur errorem ei tribuere: is non erravit circa fidem, ſed erravit in modo acerbiore inquirendi in hæreticos & punitionis facili ac præcipiti judicio.

Tritbemii in Chronico Sponbeimenſi relatio de morte Conradi, diverſa eſt ab aliorum relatione:

Cernens ergo ſe contra Comitem Seynenſem prævalere non poſſe, confuſus & odio multorum expoſitus *a Maguntia* verſus Marpurg ire ſtatuit, ſalvumque conductum tam Regis, quam Archi-Epiſcopi Moguntini, quoniam timebat inſidias, accepit: cumque veniſſet non procul à Marpurg, a quibuſdam Nobilibus fuit occiſus, qui, cum veniam & miſericordiam cum lacrymis & ſuſpiriis poſtulaſſet, exauditus non fuit. . . Sepultus eſt juxta S. Eliſabeth.

(*h*) Cum Concilium Moguntinum præſente Magiſtro Conrado de Marburch fuerit celebratum VIII. Kal. Auguſti, *teſte Chronographo Erfordienſi*. ſeu 25. Julii. Conradus de Marpurg fuerit occiſus II. Kal. Auguſti die Ss. Abdon & Sennen: ut Albericus ſcripſit: oportet hoc Concilium, in quo tranſactio facta de extinguendo Romano debito a Sigefrido Imo anteceſſore contracto, aliud eſſe, & ſemeſtri prius hoc ſecundo.

Conventus Francofordienſis
Anno Chriſti MCCXXXIV. Gregorii IX. Papæ VIII. Friderici II. Regis XVII.

Summa. Plenior expurgatio Comitis Seinenſis, idem diffamatoribus ſuis rogatu Epiſcopi Hildeſienſis ignoſcit.

Poſt hæc in Purificatione Sanctæ Mariæ factus eſt iterum Conventus, & curia ſolemnis apud *Frankinvort coram* Rege, XXV. circiter Epiſcopis, Abbatibus & Prioribus diverſorum ordinum, & Clericis & Principibus innumeris congregatis, ubi adducta in medium cauſa Comitis, Comite præſente, pro fide & innocentia Comitis Sacramenta præſtantibus Epiſcopis, Prælatis Abbatibus, majoribus & minoribus fratribus, Clericis & Monachis, Principibus quoque, Laicis & Baronibus univerſis, Comes glorioſiſſime expurgatus eſt. Tunc Conrado Epiſcopo Hildensheimenſi, *qui ex parte Domini Papæ* ibi aderat; Comitem rogante; pro amore Dei Omnipotentis, & pro reverentia Regis præſentis, atque Epiſcoporum & Principum, ac totius illius conventus, ac pro hoc, quod Deus ipſum glorioſiſſime abſolverat ab infamia ſibi impacta; infamatoribus ſuis lachrymans, & cordi ſuo vim magnam faciens induſit. A quo conventu dum Magiſter Conradus *ſpreto* (a) *Regis & Epiſcopi Moguntini conducta recederet*, reverſurus in ſua: in via interemptus eſt una cum ſocio ſuo Gerardo quodam. Delatus autem Marburch ſepultus eſt, juxta Beatæ Elizabet viduæ, uxoris quondam Lantgravii tumulum, quæ ante paucos annos defuncta & ibidem tumulata plurimis miraculis fuerat glorificata. Ex hinc procelloſa illa perſecutio ceſſavit, & periculoſiſſima tempora, quibus a diebus Conſtantii Imperatoris hæretici, & Juliani Apoſtatæ nulla alia fuere ſimilia, ſereniori ſpirare cœperunt clementia; & fuit Comes ille Seynenſis murus pro domo Domini, ne in ulteriora progrederetur rabies importuna & lippa, noxios quoque & innoxios abſorptura, Epiſcopos ac Principes, & Religioſos, & Catholicos quosque æque ut Ruſticos & hæreticos pervaſura.

Golſcheri Geſta Treverenſia, Illmi Hontbemii Prodromi Hiſtoriæ Diplomaticæ Trevericæ Volum. II.

(a) Trithemius narrat ſalvum conductum a Rege & Archi-Epiſcopo Moguntino petiiſſe & accepiſſe, & nihilominus interfectum fuiſſe. *in Chronico Sponheimenſi* ad 1134.

Idem Conventus in Franckenevurt
Prolixius descriptus.

I. Præmittuntur ea, quæ anno 1233. *poſt Concilium Moguntinum ſecuta ſunt.*

II. In Concilio Francofordienſe examinatur modus procedendi contra Hæreticos, M. Conradi de Marburg, variæ ſententiæ.

III. Comes de Seyna Canonico judicio abſolvitur, uti & reliqui perperam accuſati.

Poſt hæc autem II. Kal. Decembris. Hi quos Magiſter Conradus, bonæ memoriæ, pro hæreticis totonderat, fere quinquaginta viri, omnes pari animo ſine qualibet contradictione ſubjecerunt ſe, ac omnia ſua tam ſpirituali, quam ſeculari poteſtati; ſex enim ex ipſis, qui occaſioni ſupradicti Cunradi interfuerunt

erunt ; quantum ad cauſam hæreſeos , Eccleſiaſtico , quantum vero ad cauſam interfectionis , ſæculari ſe judicio ſimiliter ſpontanee tradiderunt , præſentandos etiam ipſos publico examini in Curia ſolenni Franckenvurt in Purificatione celebranda , proponentes firmiter omnes eos , qui pro hæreticis tonſi , poſtmodum confeſſi ſunt injuriam ſibi factam.

Anno Domini MCCXXXIV. Rex Heinricus Curiam ſolennem Franckenevurt in Purificatione celebravit , multis ibidem Principibus & Epiſcopis (*a*) congregatis ac multorum ordinum fratribus , ſcilicet *Ciſtercienſibus*, *Prædicatoribus*, atque *Minoribus*, & cœteris religioſis perſonis : itaque multis conſiliis ſuper fidei negotio præhabitis , tandem de litteris D. Papæ (*b*) nuper ad curiam delatis , diſceptatio non modica fuit : ſiquidem plerisque per Teutoniam Prælatis ac Clericis , ſeu etiam Laicis, Magiſtri Cunradi viſitandi hæreticos ſeu examinandi forma diſplicuerat , videlicet ut aliquis infamatus ab hæreſi , publico examini præſentaretur , & confeſſus errorem ac reverti volens tonderetur , ſuam vero Innocentiam fide juratoria defendens , poſtea convictus per hæreticum, cremaretur. Quapropter poſt Concilium anno præterito Moguntiæ celebratum , Rex , & Moguntinus , ac Trevirenſis Archi-Epiſcopi, Cunradum Scholaſticum Spirenſem ad curiam Romanam deſtinantes , Domini Papæ conſilium ſuper hujuſmodi forma ſciſcitati ſunt. Super quibus Papa valde turbatus , & a Cardinalibus , quibus negocium per jam dictum Conradum Scholaſticum innotuerat , inductus , Magiſtri Cunradi de Marburc formam novis litteris irritam judicaverat. Sed antequam nuncius Conradi , redeundi licentiam aſſumptis litteris accepiſſet , ecce quidam ordinis Prædicatorum Torſo agnomine , veniens , mortem Magiſtri Cunradi de Marburc Papæ nunciavit : quo audito Papa nimis conturbatus, litteras contra formam Magiſtri Conradi nuper ſcriptas , diſcerpens , Regis nuncium beneficiis Eccleſiaſticis privare diſponebat , ſed per Cardinalium & Prædicatorum interventum adjutus, acceptis aliis ſupradictis litteris reverſus eſt; nunc itaque ad ſupradicta revertamur.

Igitur Rex in Conventu Principum Hildenesheimenſem Epiſcopum (*c*) accuſare cœpit , pro eo , quod ſupra hæreticos populum *cruce ſignavit* (*d*), qui ſe probabiliter excuſans , exhortatione competenti facta pro crucis negocio , omnibus poſcentibus ſe . . . . . . conſtanter exſolvebat , ac cum fratre Ottone Ordinis Prædicatorum , partem Magiſtri Cunradi defuncti diligenter tuebatur ; tandem abſente Rege , & Laicis perſonis, ſoli Epiſcopi cum cæteris quibusdam Prælatis in loco ſpeciali , de fidei negociis tractare cœperunt. Cumque multa contra defuncti Cunradi partem , & aliqua pro ipſo fuiſſent allegata , unus ex Prælatis in hæc prorupit verba dicens : Magiſtrum Cunradum de Marburc dignum fore extumulandum , ac velut hæreticum concremandum. Poſt hæc autem intervenientibus illis infamatis , qui anno præterito , ut ſupradictum eſt , ſe Eccleſiæ examini dediderant , atque crucem ante ſe ferentibus , inſuper de defuncti Cunradi factis , clamoſis vocibus miſerabiliter querelantibus, tantus ſubito cœpit oriri tumultus & turbatio, ut hi , qui ex parte Magiſtri Cunradi extiterant, ſe manus adverſariorum deſperarent evadere. Deinde feria II. Rex cum omnibus Principibus ac Prælatis , qui aderant , civitatem egrediens, in campo præſedit judicio , ibique Comes de Seyne , ſe cum

(*a*) XXV. Epiſcopos Francofurti interfuiſſe, narrant *Geſta Treverorum apud Hontbemium Tom. II. Prodromi.*

(*b*) Gregorii IX. Henrico Regi ſcriptis, ſupra allegatis anno 1233.

(*c*) Cunradus XXVIII. Hildenesheimenſis Eccleſiæ Epiſcopus, qui poſtquam Pariſiis in Divina pagina rexerat Cathedram, & crucem contra Albigenſes prædicaverat, aſſumptus fuit ad Regimen Eccleſiæ Hildesheimenſis anno 1227, obiit 1249. XV. Kal. Januarii. *Chronicon Hildesbeimenſe apud Leibnitz. Tomo I. Script. Brunſwicenſ.*

(*d*) Conradus Hildeſienſis crucem prædicavit contra Hæreticos Germaniam infeſtantes per Thuringiam & Saxoniam anno 1233.

VIII. Epiſcopis & XII. Griſei (*e*) ordinis Abbatibus, ac totidem Minoribus fratribus, & tribus Prædicatoribus, ac etiam nigrorum (*f*) Abbatibus, & Clericis, ſeu nobilibus Laicis perſonis non paucis, publice & confidenter expurgavit: idemque Comes de Solmis cum ſuis fecit, obortis lacrymis publice fatendo, ſe tantum mortis metu hæreſim fuiſſe profeſſum: & quoniam legitimi accuſatores non aderant, ad infamiæ expurgationem admitti jure debuerant.

Chronicon Erfordienſe editum a Schannato Collectione prima Vindemiæ Literariæ pag. 93, 94.

(*e*) *id eſt:* Ciſtercienſibus. (*f*) Benedictinorum.

Conſtitutiones Regis & Principum Alemanniæ apud civitatem Franckenvoert.

ANNO CHRISTI MCCXXXIV. III. IDUS FEBRUARII.

I. IMprimis, omnibus Imperii fidelium ne in *reiſa publica* procedant, omnibus modis inhibemus.

Ad hæc univerſis poteſtatem judiciariam habentibus, authoritate Regia præcipimus, quatenus ad reprimendam hæreticorum perfidiam toto niſu ſolenniter intendant, ac injuſti perſecutione judicii præferant æquitatem, & ut in judicando juſtitiæ diligentiæ formam omnibus præferamus. Ecce in manus Principum promiſimus, quod in quolibet menſe, ubicumque in Imperio fuerimus, quatuor diebus ad minus, perſonaliter volumus judicio publico præſidere, quod etiam a quolibet judice fieri volumus, temporibus ad hoc ſecundum conſuetudinem conſtitutis. Quod ſi Princeps facere neglexerit, & de hoc convictus fuerit, ut exiget juris ordo, Domino Regi centum libras auri in pondere *Karoli*, perſolvet: Comes vero, vel alius nobilis, judicium habens, ſi non judicaverit ſecundum provinciarum conſuetudinem, Domino Regi, ſicut dictum eſt, centum marcas argenti componet.

II. *Item* ſi quis alium læſerit vel guerram ei moverit abſque præcedente querimonia, ſi Princeps exſtiterit, centum marcas auri Regiæ cameræ præſentabit, ſi vero Comes vel nobilis, vel alia perſona exſtiterit, centum marcas argenti componet.

III. *Item* ſtatuimus, quod ſi quis Treugas datas violaverit, ſi cum ipſo in cujus manum Treugæ fuerint compromiſſæ & cum duobus aliis *Synodalibus* hominibus Treugas violentas (*a*) eſſe convincere potuerit, & teſtari, Treugarum violator, ideo manum perdat.

IV. *Item* ſi quis fide data promiſerit aliquid, & convictus fuerit cum tribus *Synodalibus hominibus*, eum fidem non ſervaſſe, continuo proſcribatur, nec a proſcriptione poterit abſolvi, niſi dupliciter perſolvat, quod promiſerat, & pro quo fidem dederat, & judicet jus ſuum.

V. *Item* ſi quis de Principibus aut Comitibus, vel Nobilibus pro delicto judicii pœnam ter protulerit conſtitutum, (*b*) poſtmodum judicio, quod habuit, eſt privandus.

VI. Præterea ſtatuimus, ut ſententia proſcriptionis tantum in locis publicis promulgetur, nec proſcripti aliquatenus abſolvantur, niſi præcedente ſufficienti cautione fidejuſſoria: quod, ſi quidem judex non fecerit, ablata in integrum reſtituat damnum paſſo, quod etiam promittimus nos facturos.

VII. *Item* Monetas falſas & injuſtas, ac injuſta telonia, quæ a tempore Domini *Frederici Imperatoris proavi* noſtri, atque (*c*) conſenſu & conniventia Principum ſunt ſtatuta, per ſententiam caſſamus, ac præcipimus amoveri, & nos thelonia noſtra noviter inſtituta penitus amovemus, transgreſſores manu potenti extento brachio coercendó, Principesque Curiæ præſentes *Eccleſiaſtici* & *mundani* fide data efficaciter in noſtras promiſerunt, quod ad reprimendam transgreſſorum proterviam, & ad juſta judicia proſequenda fideli nobis auxilio aſſiſtant.

VIII. *Item* ſtatuimus, ut nullus in perſo-

(*a*) *forte* violatas. (*b*) *forte* conſtitutam, *notat Leibnitz.*
(*c*) *lege* abſque.

perſona, vel in rebus alicui damnum inferat, niſi prius ei, cui damnum inferre voluerit, trium dierum & noctium ſpatio *diffidaverit*, & tunc uterque pacem ab altero per prædictum terminum habebit, alioquin per ſententiam proſcribatur.

IX. Raiſam, quæ Keiniszuche (*d*) dicitur, ſi quis commiſerit, proſcribatur.

X. *Item* præcipimus, quod nullus conductum alicui præbeat, niſi forte conductum a nobis, & ab Imperio jure poſſideat feodali.

XI. *Item* in omnibus civitatibus, oppidis, munitionibus, villis & aliis locis Regni noſtri, jurisdictiones Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, Archi-Diaconorum & ſententias eorum præcipimus firmiter obſervari.

XII. *Item* omnia Privilegia a Patre noſtro Imperatore, & a nobis tam Principibus, quam nobilibus indulta, per omnia volumus eſſe ſalva.

Albericus Monachus trium Fontium in Chronico, edito a Leibnitio Acceſſionum Hiſtoricarum. Tom. II. pag. 548.

Leges in Curia Franconofurtenſi latæ ſunt duntaxat Politicæ, excepto §. XI. & XII, quæ reſpiciunt Eccleſiam, & Eccleſiæ Germanicæ Principes, qui ſunt Epiſcopi.

(*d*) *lege* Königszuch, Profectio Regia.

Stedingi, hoſtes Eccleſiæ, ab Epiſcopis accuſati, & convicti, prædicatâ cruce juſſu Papæ Gregorii IX. per Archi-Epiſcopum Bremenſem bello impetuntur, cæduntur ad VI. millia: reſipiſcunt, juſſu Papæ abſolvuntur per Archi-Epiſcopum & Capitulum Bremenſe.

ANno MCCXXXIII. Gerardus Archiepiſcopus Bremenſis, auctoritate Apoſtolica per ſuam Provinciam crucem prædicabat, & exercitum colligebat, multis crucem accipientibus contra Stedingos.

Hiſtoria anonyma Archiep. Bremenſium edita a Lindenbrogio pag. 97. *editionis Hamburg.* 1706.

Anno Domini MCCXXXIII. Crux contra Stedingos ubique *auctoritate Apoſtolica* prædicatur, & a multis accipitur. Orientalis Stedingia a peregrinis, occiſis Stedingorum plurimis, devaſtatur. Burchardus Comes de Aldenburg, a Stedingis pene cum CC. proſternitur peregrinis, relinquens poſt ſe hæredem Heinricum Bogenarium. Dominus de Brunswich Bremenſi Eccleſiæ contrarius, Cometiam Stadenſem interea populatur.

Anno Domini MCCXXXIV. Heinricus Dux Brabantiæ, & Florentius Comes Hollandiæ, Bremæ exiſtentes, contra Stedingos viriliter ſe accinxerunt, tanquam contra inimicos manifeſtos Eccleſiæ. Nam ſicut probatum eſt ſuper eos, & per *Mindenſem*, *Lubicenſem*, *Raſiburgenſem* Epiſcopos, Papæ auribus intimatum, ipſi doctrinâ matris Eccleſia penitus vilipenſâ, ipſius libertatem conculcaverunt, nulli parcentes ſexui vel ætati. Quæſierunt reſponſa Dæmonum, ſimulacra fecerunt cerea, conſulentes etiam in ſuis ſpurciciis erroneas Pythoniſſas, & quod deterius eſt omnibus, viaticum ſalutis æternæ horribilius, quam deceat exprimi, pertractantes. Clericos etiam & religioſos impie lacerantes, cruciabant omni genere tormentorum. Nec propria eis ſufficit perditio, ſed omnes, quos poterant, & maxime ruſticos, in foveam ſuæ perfidiæ ſecum trahere nitebantur. Sicut Lucifer lucis æternæ deſtitutus lumine, caducâ ſuperbiâ procurante, cœlo contineri nequiens, eo quod perpetuæ cæcitatis tenebras incurriſſet, cum ſit perditus, & miniſter perditionis effectus, ne ademptas ſibi delicias ſempiternas poſſit conditionis humanæ dignitas adipiſci (quia ſolent miſeri proſperitate felicium cruciari) illam in profundam perfidiæ ab altitudine fidei dejicere nititur, ut ſecum in lacum ſuæ miſeriæ deducatur, exiſtimans, per hoc ſuæ damnationis cumulum minorari; cum ſoleat afflictis quod-

dam afferre ſolatium grata miſeris ſocietas miſerorum. Ita miſeri miſerabiles Stedingi ponentes ſibi omnino Deum contrarium, ſuis perſuaſionibus & malis exemplis graviter infecerunt populum Chriſtianum, ita ut infinita ruſticorum multitudo, tam in remotis, quam in vicinis Provinciis conſtituta, verbotenus eos defenderet, & ſi ſe opportunitas obtuliſſet, prompto animo proterviæ eorum auxilium attuliſſet. Sed Deus miſericordiarum Dominus ſuis fidelibus inſpiravit, ut ad *prædicationem crucis* ſe viriliter accingerent, ad exterminium tam reprobæ nationis, illa gaudentes indulgentia, illoque privilegio, quæ accedentibus in terræ ſanctæ ſubſidium conceduntur. Itaque Bremenſis Archi-Epiſcopus (*a*), Dux memoratus, & Comes, peregrinorumque non modica multitudo VI. Kal. Julii die Sabbati proceſſerunt unanimiter contra ipſos, tanquam Divinæ potentiæ & patientiæ abuſores, parati occumbere, vel ipſos cum eorum nefandis operibus, ad honorem & JESU Chriſti & Eccleſiæ, penitus abolere. Illi econverſo, tanquam ferinis uberibus enutriti, ad hoc crudelius ſæviebant, & in ſuo *Aſmodet* ponentes fiduciam, non diffidebant, ſe poſſe reſiſtere potenti brachio Domini Zebaoth, & tantæ multitudini ſignatorum. Et mira & miſeranda pertinacia obſtinati, non ceſſabant adhuc claves Eccleſiæ ſceleſtis labiis turpiter blaſphemare. Boleke de Bardenflete, Tammo de Hunthorpe, Thedmarus de Aggere, & alii peſſimi maleſuadæ eorum, ut vitam & patriam defenderent, ipſos fortiter hortabantur, dicentes, quod ipſos aut oporteret occumbere, aut ſicut canes rabidos inſanire. Tranſierunt autem medio tempore peregrini Othmundam fluvium, pontem de navibus facientes, & cum tranſierant, ſapienter ſuas acies ordinabant. Stedingi, ut amentes effecti, ac quadam inſania ventilati, non timuerunt ſignatorum multitudinem, nec ſpiritualem, nec materialem gladii poteſtatem; ſed ordinata quidem acie, inordinata autem mente, tanquam furibundi canes proceſſerunt obviam peregrinis. Dux Brabantiæ, & Comes Hollandiæ primo congreſſu peſtilentes illos ſuper agrum Oldeneſche, ubi convenerant, viriliter invaſerunt, ſed ipſi ſummo conamine ſe defenderunt. Statim Comes de Clivo cum ſuis a latere irruens ſuper illos, ipſorum aciem diſſipavit. Clericus, qui eminus aſtans, rei exitum exſpectabat, *Media Vita*, & alia miſerationis carmina, cum mœrore cecinit, & pro crucis victoria ſupplicavit. Nec mora, illi inſipientes & maligni evanuerunt in cognitionibus ſuis, quia ab exercitu Domini opprimuntur, haſtis perfoſſi, gladiis percuſſi, equorum pedibus conculcati. Et ita manus Domini invaluit ſuper eos, ut in brevi ſpacio eorum VI. millia interierint. Plurimi ex eis fugæ præſidium poſtulantes, in proxima fovea & in Wiſera ſe ſubmerſerunt: ſi qui evaſerunt, ſub cœli ventis quatuor ſunt diſperſi. Sic pertinacia eorum facta eſt coram ipſis in laqueum, & in retributionem, & in ſcandalum.

Alberti Abbatis Stadenſis Chronicon coævi & conterranei Scriptoris, editum a Schiltero Tomo uno Script. German. P. II. pag. 306. 307.

Anonymi Hiſtoria Archi-Epiſcoporum Bremenſium pag. 70. *edita a Lindenbrogio concordat cum Stadenſis Chronico.*

Procerum cruce ſignatorum contra Stedingos nomina hæc adnotavit Schatenus:

Henricus Dux Brabantiæ, Florentius Comes Hollandiæ, Otto Gelriæ, Theodoricus Cliviæ, Henricus Oldenburgi, Wilhelmus Juliæ, Adolphus Marchiæ, Theodoricus Limburgi Comites: univerſus exercitus ad XL. M.

Schatenus Annal. Paderbornenſ. Lib. XI. ad annum 1234.

FINIS

(*a*) Gerardus II. ex Comitibus de Lippià, Paderbornenſis Præpoſitus, Bremenſis Archi-Epiſcopus eligitur, & a Patre ſuo, Bernardo, primum Comite, poſt Abbate, demum Livoniæ Epiſcopo, & a fratre Ottone Ultrajectenſi Epiſcopo, conſecratur anno 1228. Raro in Hiſtoria Eccleſiaſtica exemplo. Alterum fratrem habebat Bernardum Epiſcopum Paderbornenſem. Idem Patruum habuit Gerhardum I. Archi-Epiſc. Bremenſem.

FINIS STADINGORUM.

Poſt mortem Conradi de Marpurg 30. Auguſti 1233. & Curiam Francofortenſem 1234. 2. Februarii.

Dux Brabantiæ, & Comes Hollandiæ, & Comes de Cleve, contra Stadingos Cruce ſunt ſignati, & Dux Brabantiæ cum multis Nobilibus in potentia virtutis ſuæ pertranſiit. Comes vero Hollandiæ cum valido navali exercitu ad Weſaram appropinquavit. Hi omnes ad quadraginta millia computati ſunt, & terram Stadingorum tertia die poſt *Urbani* potenter intraverunt.

Quibus Stadingi viriliter ex adverſo occurrentes, commiſerunt cum eis prælium, & pæne amplius, quam quatuor millia ex eis interfecti ſunt; & Comes Henricus de Aldenborch cum paucis peregrinis ibi cecidit, & terra Stadingorum incendiis & deprædationibus totaliter conſumpta fuit.

Talem igitur finem Stadingi ſortiti ſunt, qui plus quam XXXIII. annis Deo & Prælatis ſuis inobedientes extiterunt, qui tandem ex vindicta Domini gladiis contriti cadebant.

Anonymus Saxo. Hiſtoria Impp. edit. a Menckenio Tomo III. Script. German. p. 124.

Chronicon Erfordiæ Schannati, relatum Collectione I. Vindemiæ Literariæ, refert hanc cædem Stadingorum ad 1232. anachroniſmo manifeſto.

Joannis Otthonis Catalogus Archiepp. Bremenſium ait: 44. annis Stedingos Eccleſiæ repugnaſſe; ſed poſt cladem a Duce Brabantiæ acceptam, cæſis in ea 6. millibus Stadingorum, præter ſubmerſos Viſurgi, quieviſſe, & Eccleſiæ paruiſſe.

Tomo III. Scriptor. German. Menckenii pag. 793.

GREGORII IX. Papæ Epiſtola ad Epiſcopos Saxoniæ, Paderbornenſem, Hildeſemenſem, Verdenſem, Monaſterienſem, & Oſſenburgenſem, ut aſſiſtant conſilio & auxilio Epiſcopis Bremenſi, Raceburgenſi, Mindenſi, Lubecenſi, qui crucem prædicaverant contra Stedingos.

DE DISTRICTIONE STEDINGORUM.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILIBUS FRATRIBUS, PADERBURNENSI, (*a*) HILDESEMENSI, (*b*) VERDENSI, (*c*) MONASTERIENSI, (*d*) ET OSNABURGENSI (*e*) EPISCOPIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

CLamante ad nos dudum Bremenſi Eccleſia contra perfidiam hæreticorum, qui Stedingi vocati, fideles populos Regionis illius ferali more lacerant & extinguunt, nos venerabilibus fratribus noſtris, *Raceburgenſi* (f), *Mindenſi*, (g) & *Lubecenſi* (h) Epiſcopis, quibus prædicationis officium eſt in Diœceſibus veſtris ab Apoſtolica Sede commiſſum, mandavimus, quod per eaſdem Diœceſes peccatorum veniam fidelibus pollicendo, ipſos contra præfatos hæreticos concitarent; ut per eorum auxilium illi, auctore Deo, ad gratiam converſionis accelerent, vel in confuſionis foveam deducantur. Ut ergo dicti Epiſcopi plenius & efficacius valeant, quod mandavimus, adimplere; fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, cum agatur fidei negocium, quod cunctis debet eſſe fidelibus & Prælatis præcipue ſpeciale, in eodem negotio dictis Epiſcopis efficaciter adſiſtatis, impendentes eis utile conſilium, & auxilium opportunum. Datum Anagniæ XIV. Kal. Februar. Pontificatus noſtri anno VI.

Grego-

(*a*) Bernardo
(*b*) Conrado
(*c*) Gregorio
(*d*) Godeſcalco
[*e*] Engelberto
(*f*) Petro
(*g*) Conrado
(*h*) Bertholdo

Gregorii epiſtola ad Capitulum Bremenſe.

De reconciliatione Eccleſiarum in terra Stedingorum.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTIS FILIIS CAPITULO BREMENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

DEvotis veſtris precibus inclinati præſentium vobis auctoritate concedimus, ut cum in cœmiteriis Eccleſiarum terræ Stedingorum multa, ut aſſeritis, hæreticorum & excommunicatorum corpora ſint ſepulta, quæ non poſſunt a fidelium corporibus ſeparari, faciatis de novo præfatas reconciliari Eccleſias, & dicta cœmiteria benedici. Datum Peruſii IV. Kal. Decemb. Pontificatus noſtri (*i*) anno VIII.

(*i*) Annus VIII. Pontificatus ejuſdem coincidit noſtro 1235.

Ejusdem Papæ epiſtola ad Archi-Epiſcopum, & Capitulum Bremenſe.

De abſolutione excommunicationis Stedingorum.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI ARCHI-EPISCOPO, ET DILECTIS FILIIS, CAPITULO BREMENSI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

EX parte univerſitatis Stedingorum, in Bremenſi Diœceſi exiſtentium, fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut cum ſuper eo, quod vobis inobedientes, & rebelles diutius extiterunt, veſtris cupiant parere mandatis, faceremus, excommunicationis ſententiam, qua propter hoc tenentur adſtricti, miſericorditer relaxari. Cum igitur pulſantibus ad Eccleſiæ januam non ſit minime gratia deneganda, præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus ab eis ſufficienti cautione recepta, quod vobis de præteritis congruam ſatisfactionem impendant, ac Eccleſiæ & veſtris in poſterum pareant præciſe mandatis, injuncto ſibi, quod de jure fuerit injungendum, ſententiam ipſam juxta formam Eccleſiæ relaxetis. Datum Peruſii XII. Kalend. Sept. Pontificatus noſtri [*k*] IX.

Privilegia Archi-Eccleſiæ Hammaburgenſis, impreſſa inter Scriptores rerum Septentrionalium, Lindenbrogii pag. 171. 172. *edition. Hamburg.* 1706.

(*k*) Annus IX. Gregorii Noni coincidit noſtro 1236.

Gregorii IX. epiſtola, qua graviter ab iis peccatum declarat, qui de hæreſi a Legato Apoſtolico damnatos, inconſulta ſede Apoſtolica abſolverunt.

ARCHI-EPISCOPO SALISBURGENSI, ET EPISCOPO HILDESHEIMENSI, ET ABBATI DE BUCH, CISTERCIENSIS ORDINIS, MISNENSIS DIŒCESIS.

VIneæ Domini cultores, licet immeriti, conſtituti, juſte in deſiderio gerimus, ut illius latitudinem gratitudinis fructu ſemper venuſtam exiſtere procuremus: turbationem non modicam ſubeuntes; ſi forte aliquæ plantarum, quæ in illa evidentibus exſiſtunt indiciis grandiores, ſint ſterilitate notabiles, vel nocivorum productione fructuum diſplicentes. Sane dudum mirantes audivimus, & referimus conturbati, quod cum olim (*a*) poſt obitum

[*a*] Conradus de Marburg occiſus fuit 30. Julii 1233: & hæc Epiſtola Gregorii IX. ſcripta eſt anno Pontificatus ejus nono, qui coincidit, a die 19. Martii Anno 1236: Hinc infert Coſſartius Conciliabulum Moguntinum ante 1236. fuiſſe habitum; quem titu-

tum recolendæ memoriæ Magiſtri Conradi de Marpurg, Prædicatoris verbi Dei, de quibusdam, quos infectos labe pravitatis hæreticæ tenebat aſſertio, plurimarum oriretur materia quæſtionum: quibusdam proponentibus, quod proceſſus contra illos per eundem Magiſtrum habitus, iniquitatis maculam habuiſſet; aliis vero referentibus ex adverſo, quod pius exſtitiſſet, & providus, & incremento Catholicæ fidei plurimum opportunus: ad dubitationes hujusmodi declarandas, certi locus & terminus ſunt præfixi. Demum congregato *Concilio*, ad quod plures Eccleſiarum Prælati & Principes ſæculares, ac alii, quorum præſentia tanto competebat negotio, convenerunt; exſurgente nullo pro tuitione fidei, quæ ſaltem a præſentibus ſub nulla debebat negligentia præteriri: memorati infecti, ut dicitur, rationis inconſulto ſpeculo, quod potiſſime in talibus haberi debebat præ oculis, ſunt abſolutionis beneficium aſſecuti. Illi vero perditionis filii, qui dicti Magiſtri ſanguinem innoxium effunderunt, (*b*) omiſſis prolatione ſententiæ, inflictione pœnæ, quæ contra ipſos pro exceſſu tam deteſtabili, & digno non brevibus deplorari lacrymationibus, debebantur, ac ſatisfactione aliqua non recepta, ſunt ad præſentiam noſtram pro abſolutionis obtinendæ gratia deſtinati.

Et infra: Quia igitur rationabile eſt, cauſam fidei quibuslibet anteferri, quæ potiſſime Summi Pontificis examini competebat: avertentes a debita nobis reverentia faciem, præſumpſerunt aliquid terminare, quaſi aucthoritatis præmiſſæ neſcii, vel ab ejuſdem intellectu perſpicuo peregrini. Quo conſilio iidem ad transgreſſionem mandatorum Domini proceſſerunt? Quo jure, quod eſt in canonica ſanctione præcipuum, ab ipſis tam notabiliter exſtitit prætermiſſum? Numquid facultas eis aberat Sedem Apoſtolicam conſulendi? cum & locorum longinquitas, vel anfractus itineris, aut tremenda elatio pelagi ſævientis, pro qua cœli claviger non expavit, quin Salvatori diceret, ut ſibi, quod per aquas ad eum procederet, imperaret, nullum ipſis afferret obſtaculum; nunciorumque penuria nullum excuſationis tribueret fulcimentum. Numquid illorum memoria, capacitasque non habebat, quod ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cujus fundamentis ſuper petram poſitis, quiſque cedit impetus tempeſtatis, in ambiguis & fluctuoſis quæſtionibus, per quas imminet naufragium fidei, ſi non contingat eaſdem proſpere terminari, ſit aſſidue revertendum? Præſertim cum dictus Claviger, cujus arbitrio orbis univerſitas ſolvitur & ligatur, cujusque judicium a conditione juſtitiæ confirmatur, audire meruerit: *Ego* (c) *pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos*: Cum etiam dubium non exſiſtat, quod qui *ſecum*

titulum non probo: nam cum Pontifex locum Concilii non exprimat, nec ad Moguntinum ſcribat, cur Moguntiæ potius, quam alibi ſcribitur, id Conciliabulum agitatum? Hoc primum.

2do. In Concilio Francofordienſi anni 1234. Interfectores Conradi de Marburg fuere excommunicati: ab Hæreſi abſoluti ii, qui per canonicum numerum teſtium probati fuerunt, nullius hæreſeos rei unquam fuiſſe

De cætero nec in Moguntino anni 1233., nec in Francofordienſi anni 1234. de hæreſi prolixe tractatum; ſed ſolum inquiſitum de modo inquirendi & damnandi, quo uſus fuit Conradus de Marburg, qui modus a Godefrido Colonienſi, & anonymo Chronographo Erfordienſi, item a Golſchero Scriptore Geſtorum Treverenſium, ab Alberico Monacho trium Fontium in Chronico acerbe improbatur & cenſuratur, qualem cenſuram quoque eidem impingit Trithemius.

3tio. *Stedingi*, quos Hardouinus *Stigandos* in titulo prætenſi hujus Conciliabuli, & Godefridus Colonienſis *Stagingos* vocat: videntur diverſos errores foviſſe ab iis, in quos Conradus de Marburg inquiſierat: Nam horum errores valde fœdi, Albigenſibus & Manichæis erroribus affines erant.

Stadingenſium error proprius fuit inobedientia contra Archiepiſc. Bremenſem, cui decimas denegabant: poſt licentiâ creſcente tempore ſchiſmatis, & ipſi alios nefandos errores adjunxerunt: raro enim ſchiſma aut inchoatur, aut longo tempore continuatur ſine errore hæretico.

(*b*) *lege;* effuderunt. (*c*) Luc. 22.

ſecum non colligit, ſpargit; & nemo umquam ſub diluvio ſæculi, non in arca poſitus confirmatur.

Sed quid ad iſta ſtudio exaggerationis intendimus? Cur quæſtionum cumulis immoramur? Porro, nedum provectis & prudentibus, ſed parvulis & ignaris poteſt eſſe liquidum, quod de præmiſſis multum ſit devotionis & obedientiæ prætermiſſum: præſertim cum litterarum noſtrarum ſeries, per quas mandavimus, ut proceſſus contra hujuſmodi peſtilentes, ſecundum formam Concilii Generalis, & nuper a nobis edita, haberetur, mandati transgreſſoribus excuſationis ſuffragium non acquirat: quia cum poſt proceſſum habitum auctoritate Apoſtolica ipſos, ſi criminoſi, vel immunes a macula hæreticæ pravitatis exiſterent, dubietas immineret; ad examen noſtrum omni erat occaſione poſtpoſita properandum.

Nos igitur etſi hactenus iſta diſſimulationi dederimus; ſuper eiſdem tamen impoſterum, prout expedire viderimus (*d*) Domino procedemus. Interim autem homines miſeros, qui humanitatis affectu, & miſerationis effectu, Chriſtum prodendo, Domini ſe reddiderant modis omnibus alienos, ſine condigna nolentes proviſione remittere: præſentium vobis auctoritate committimus, ut circa ipſos, Dominum habentes præ oculis, juxta formam, quam vobis ſub bulla noſtra interclusam mittimus, auctoritate noſtra, omni contradictione & appellatione ceſſantibus, procedatis; præſentes in primo colloquio generali, in quo chariſſimum filium noſtrum Fridericum Imperatorem Romanum, ac alios Principes Eccleſiaſticos, & mundanos adeſſe contigerit, publicari & exponi ſolemniter facientes.

Datum Peruſii XI. Kal. Aug. Pontificatus noſtri Anno IX.

Gregorii Papæ IX. epiſtola altera ad eosdem.

De indicenda Conradi Marpurgenſis interfectoribus pœnitentia.

CUm interfectores bonæ memoriæ Magiſtri Conradi de Marpurg Prædicatoris verbi Dei, ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſent, ejus miſericordiam & ſalutis ſuæ conſilium implorantes: nos eis injunximus, ut in ſubſidium tranſeant terræ ſanctæ. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus poſt receptam ab eis ſufficientem & idoneam cautionem, quod in paſſagio Martii proximi futuri, vel alio proximo ſequenti, ad partes ſe transferant Transmarinas, eiſdem inter alia ſub debito præſtiti juramenti, ut per omnes majores Eccleſias Regionis illius, ubi tam execrabile facinus commiſerunt, ſi ſecure poterunt, vadant nudi & diſcalceati, braccis duntaxat retentis, fune vel corrigia ad collum ligata, virgas in manibus deferentes: & ab omnibus Presbyteris illarum Eccleſiarum, Pſalmum pœnitentialem dicentibus, ante fores earundem, quando major aderit populi multitudo, ſe faciant verberari, ſuum publice confitendo peccatum: iiſque peractis, abſolutionis beneficium impendatis eiſdem, non obſtante, quod abſoluti fuiſſe ab aliis referuntur. Præſertim cum pro tantæ immanitatis exceſſu abſolvi nequierint, abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali. Præterea ſi illi, quorum ope, conſilio, vel aſſenſu, tantum facinus eſt commiſſum, ad mandatum veſtrum redierint, pro tanto exceſſu ſatisfactionem condignam humiliter impenſuri; eos ad abſolutionis gratiam admittatis. Alioqui ſceleratos hujuſmodi, & prædictos, publice candelis accenſis, alienos ab Eccleſia, ipſo jure, atque á fidelium conſortio pronuntietis. Ceterum tam eos, quam deſcendentes ab ipſis recta linea, ad nullos honores, dignitates, ordines (*e*) admittantur.

Datum Peruſii XI. Kal. Auguſti anno nono.

Manrique Tomo IV. Annal. Ciſtercienſ. ad annum 1235. *utramque hanc Gregorii IX. Epiſtolam refert.*

(*d*) *forte:* adjuvante Domino. (*e*) *forte:* admittatis.

Hæ Gregorii Litteræ datæ ſunt anno Gregorii nono, qui in annum Chriſti MCCXXXVI. incidit.

Hardoui-

Hardouinus in ſumma præmiſſa his literis Gregorii narrat in Conciliabulo a Gregorio IX. damnato, abſolutos fuiſſe *Stigandos* hæreticos, & interfectores Conradi de Marpurg miſſos ad Sedem Apoſtolicam nulla pœna inflicta. *Tomo VII. Concil. pag.* 242.

CONVENTUS MARPURGI

IN HASSIA, IMPER. EPISCOPP. ET PRINCIPUM.

Anno Chriſti MCCXXXVI. Gregorii IX. Papæ IX. Friderici II. Reg. XIX. Imp. XVII.

SUMMA. Translatio Corporis S. Eliſabethæ, Landgraviæ Thuringiæ, Regis Hungariæ Filiæ, Viduæ Ludovici VI. Haſſiæ Landgravii, mortuæ MCCXXXI. die 19. Novembris in Ptochodochio Marpurgenſi a ſe ædificato, canonizatæ (a) *Peruſii Kal. Junii MCCXXXVI. a Gregorio IX., anno Pontificatus nono.*

GRegorius IX. poſt brevem relationem, vitæ, virtutum, & miraculorum patratorum per idoneos teſtes facta certitudine, de conſilio Patriarcharum, Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, & Prælatorum Peruſii præſentium, *S. Eliſabetham* adſcribit Sanctorum Catalogo. II. Diem XIII. Kalendas Decembris, quo obiit, mandat omnibus Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, ad quos hæ literæ pervenerint, feſtum ſolemniter celebrandum. III. Ad ſepulturam S. Eliſabethæ acceſſuris die feſto, & uſque ad octavas relaxat unum annum & quadraginta dies de injuncta ſibi pœnitentia.

Hoc eodem anno facta eſt Translatio S. Eliſabethæ (*b*) *Kalendis Maji* Marpurgi, procurante fratre Conrado Teutonici ordinis & ipſo Landgravio nato, præſente Imperatore Friderico II, Archi-Epiſcopo Moguntino Sigefrido Eppenſtanio, Colonienſi (Conrado) Bremenſi (Hartwico) nec non aliis plurimis templorum, cœnobiorumque Prioribus, effoſſo tumulo oſſa levata ſunt, gratiſſimo odore e tumulo egreſſo, omnium nares afflatu, & animos gaudio replente. Impoſita mox oſſa capſæ plumbeæ, ſigillis Epiſcoporum obſignatæ, per medium populi, inenarrabili deſiderio præſtolantis, magnificentiſſima pompa circumferuntur, ad 12000. hominum confluxiſſe Marpurgum hoc die, ſcribit *Brunnerus pag.* 699. Poſtridie patefacta capſa comperiuntur (viſu mirabile) benigniſſimæ miſeratricis oſſa præter naturam non parum olei exſudaſſe, guttatimque ſub oculis omni ex parte ejectare, quo perlitis quorumvis infirmorum artubus optata pro voto ſanitas tam velociter, quam feliciter conferebatur.

Jacobus Montanus Cap. 30. *citatus, apud Serarium Moguntiacarum rerum Lib. V. pag.* 836. *edition. antiquæ.*

(*a*) Bulla Canonizationis extat Tomo I. Bullarii Romani, à Cherubino, Caſſinenſi Monacho, editi.

(*b*) Cum Bulla ſit data Kalendis Julii anni noni Gregorii IX, hic vero cadat in annum 1236., Translatio autem non videatur facta ab Archi-Epiſcopo Moguntino ante Romanam Canonizationem, hinc Chronicographus Haſſiæ, a Pistorio laudatus, videtur erraſſe in die, & pro Kalendis Maji, forte Kalendæ Octobris alteriusve menſis poſterioris ad Bullam ponendus.

A Cæſare Friderico coronam auream valoris 450. floren. aureorum capiti S. Eliſabethæ fuiſſe impoſitam, ſcribit *Winckelmannus in Hiſtoria Germanica Haſſiæ Tomo I. pag.* 423.

CONCILIUM TREVIRENSE

Anno Chriſti MCCXXXVIII. Gregorii IX. Papæ XI. Friderici II. Reg. XXI. Imp. XIX.

Anno Domini MCCXXXVIII. in feſto Beati Matthæi Apoſtoli in civitate Trevirenſi, in Eccleſia majori celebratum eſt Concilium, reſidentibus Domino Theodorico Trevirorum Archi-Epiſcopo, & Reverendis in Chriſto Patribus Rodulfo Virdunenſi, Johanne Metenſi, Rogero Tullenſi Epiſcopis ; & hæc (a) *Statuta Concilii.*

CANONES.

I. QUoniam (*b*) creſcente malitia perverſorum hominum, adverſus ſpirituales nequitias, Sanctorum Patrum *Canones* ad reprimendas quorumdam inſolentias non ſufficiunt, novis morbis nova medicamenta præparamus, neceſſitate eorum compulſi. Itaque præcipimus, religioſorum locorum incendiarios, & eorum receptatores, ſingulis diebus Dominicis excommunicatos nuntiari per omnes Conventuales Eccleſias, & per Parochias, Monaſteria Monachorum & Monialium. Cum autem ipſi incendiarii poſt publicationem abſolvi non poſſint, niſi a Papa ; nos, expenſis eorum, & laboribus parcere volentes, ſtatuimus, ut ante denuntiationem hoc ipſis denuntietur : videlicet, quod, niſi ſatis fecerint (*c*) ante publicationem, eos oporteat ad Papam laborare, ut ſic territi ad ſatisfactionem facilius inducantur. Idem de violatoribus & fractoribus Eccleſiarum (*d*) ſtatuimus.

II. Quam frequenter præcipimus, quod, ſi quis ad locum (*e*) aliquam prædam locorum Eccleſiaſticorum, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, vel perſonas eorum duxerit, per totam illam Parochiam ceſſetur a divinis, dum ibi præda, & prædo, & prædæ emtor fuerit. Si autem in ipſa Parochia conventus fuerit, clauſis januis, & excluſis ipſius Parochiæ Parochianis, Divina ibi celebrentur ſubmiſſa voce ; ita quod foris audiri non poſſint. Si quis autem Parochianorum deceſſerit, ſepeliatur in atrio ſine officio Miſſæ, & cum ſola tantum commendatione, exceptis prædone, emtore, receptatore, vel fautoribus eorumdem ; vel ſi conſumta fuerit præda, ſententiæ prædictæ ſerventur, ſi de præmiſſis conſtiterit, vel (*f*) evidentiam facti, vel per juramentum, (*g*) quod his ſpoliati, ſi honeſta fuerit perſona : ſi quis (*h*) autem circa hæc emerſerit, in judicio (*i*) judicis relinquatur. Sacerdotes locorum, quibus de præmiſſis conſtiterit, ſtatim ſententias prædictas obſervent, & faciant obſervari. Adjicicimus, quod ſi raptor rerum ſacrorum locorum, vel Patrum Eccleſiaſticorum, ammonitus non ſatisfecerit, excommunicetur ; & ſi Dominum habet ſuperiorem, ille moneatur, ut raptorem ad ſatisfactionem compellat, ut infra menſem a tempore monitionis ſibi factæ ſatisfaciat ; quod ſi ſatisfacere contemſerit, ex tunc terra ejus Eccleſiaſtico ſupponatur interdicto ; prius tamen interdicta terra raptoris, ſi quam habet.

III. (*k*) Quod diximus de raptore, hoc extendi volumus ad eum, qui procurat, quod rapina fiat. Si raptor excommunicatus fuerit, vel terra ejus interdicta ab Ordinario unius Diœceſis ; Ordinarii, qui ſuper hoc fuerint requiſiti, in ſuis Diœ-

(*a*) Sunt ipſius Concilii Conſtituta. *Cl. Hontbemius* has & *ſequentes* variantes Lectiones habet a *Martenii* exemplari.

(*b*) Quum

(*c*) ante publicationem. *omiſſum.*

(*d*) vel Monaſterium *addit Martene.*

(*e*) aliquem. *Hontbem.*

(*f*) per evidentiam

(*g*) Sacramentum ſpoliati, ſi &c. *Hontbemius.*

(*h*) quid autem circa hæc quæſtionis.

(*i*) judicio noſtro.

(*k*) Numeri Capitulorum *omiſſi in Hontbeimio.*

Diœceſibus eumdem raptorem denuntient, & vitari faciant: terram, ſi quam habet, nihilominus ſupponentes interdicto. Idem (*l*) de captivatoribus & captoribus Clericorum.

IV. Si locus interdictus fuerit propter exceſſum Domini, ejuſdem loci homines non admittantur ad Divina in locis tam vicinis, quam externis, ne rumpi poſſit nervus diſciplinæ eccleſiaſticæ; & ſi quis tales admittit ſcienter conventus, quot diebus in hoc peccaverit, tot ſeptimanis celebret januis clauſis ſine pulſatione campanarum, voce ſubmiſſa, (*m*) & alias (*n*) graviori animadverſione puniendus, ſi iſtud neglexerit obſervare. Si vero Paſtor, aut Vicarius perſonas loci interdicti (*o*) admiſerit, ſuſpendatur. Simili pœna involvi volumus admittentes (*p*) quemcunque excommunicatum ad Divina.

V. Item ſtatuimus, ut captivatores Clericorum, adjutores & defenſores eorum, excommunicati in continenti nuntientur. Si autem a die denuntiationis captivatum cum ſatisfactione infra triduum non reſtituerint, terra ipſorum ſupponatur interdicto, ſi autem a tempore interdicti intra menſem non receperint, (*q*) Principales eorum Domini, qui poteſtatem habent eos coercendi, ab ordinariis ſuis moneantur, ut captivatores & detentores ad eorum reſtitutionem inducantur, & compellant in continenti; alioquin ipſi Domini excommunicentur. Et ſi ſententia excommunicationis non (*r*) ſufficit circa eos, ipſorum terra ſupponatur interdicto.

VI. Si quis Laicus alicui Eccleſiaſticæ perſonæ minas intulerit de proprio corpore, & admonitus a judice ordinario, eum aſſecurare noluerit, nec de ipſa recipere rationem; per excommunicationis & interdicti ſententias (*s*) compellatur.

VII. Item ſtatuimus, quod ſi Clericus celebraverit in loco interdicto, vel ipſe interdictus, vel excommunicatus Divina celebrare præſumpſerit, & admonitus a Prælato ſuo non deſtiterit, per Epiſcopum loci capiatur, arctæ cuſtodiæ & pœnitentiæ deputandus.

VIII. Idem fiat de qualibet perſona religioſa taliter (*t*) adminiſtrante, & in ſua pertinacia perſiſtente.

IX. Omnem negotiationem Clericis inhibemus, beneficiatis, vel in ſacris ordinibus conſtitutis.

X. Sacerdotum veſtis ſuprema talaris & clauſa ſit, & quando ad Divina accedunt, camiſia, id eſt, rocheto induantur.

XI. Quando ad infirmos vadunt cum Euchariſtia, ſimiliter camiſiam habeant, vel ſuperpellicium, vel (*u*) cappam choralem, & ſi neceſſe fuerit, cooperiant ſe cappa pluviali non manicata, tamen ipſam deponant, cum venerint ad infirmum.

XII. Argenteas fibulas, & deauratas corrigias Sacerdotibus inhibemus: nullam cordam, vel nodum in tunica, vel ſupertunicali habeant, (*x*) niſi ſolum in cappa.

XIII. Clerici tam honeſte ſe gerant in tonſura & corona, ne propter hoc ipſos ſeveritate debita puniamus; & Clericus, qui non ſervaverit ſtatuta circa tonſuram & habitum, in cauſis minime audiatur.

XIV. Tabernas Clericis inhibemus omnino, niſi in peregrinatione, & in itinere id fiat neceſſitatis cauſa.

XV. In ſimplicibus tunicis, vel ſupertunicalibus Sacerdotes non compareant in Eccleſiis, judiciis, & plateis.

XVI. Campanarii ſine camiſia (*z*) in ſuperiori non ſerviant in Eccleſia, vel alias in Divinis.

XVII. Circa Clericos (*a*) habentes manifeſtam cohabitationem cum mulieribus, ſtatuimus, quod non admittantur ad ordinationem Eccleſiæ, nec valeat electio ab ipſis, vel de ipſis celebrata.

XVIII. Quicunque Clericus manifeſte mulieribus cohabitans ſuum fuerit executus officium, ad curiam tranſmittatur cum literis ordinarii ſui, rei ſeriem continentibus, (*b*) ſana tamen poteſtate

(*l*) demandamus (*m*) & aliis excluſis (*n*) alias *omiſſum*.
(*o*) ſcienter (*p*) ſcientes (*q*) reſipuerint (*r*) non proficit
(*s*) ad aſſecurationem ejus & rationem de ipſa recipiendam. (*t*) celebrante
(*u*) veſtem choralem vel cappam choralem. (*x*) non ſolum in Lapa. *Hontheim.*
(*z*) ſuperiori in Eccleſia non ſerviant. (*a*) poſtmodum (*b*) ſalva

te ordinarii, ſi quam habet in hoc caſu.

XIX. Eccleſiæ Paſtoralis Paſtor, vel Vicarius habens redditus octo marcarum, ſcholarem habeat ſecum ſervientem in Divinis.

XX. Clerici ludos alearum, (c) & deciorum, & globorum devitent, & ad hoc per (d) ſubtractionem beneficii compellantur.

XXI. Sacerdotes cappas non habeant manicatas. Nullus Presbyter ſine caligis, ſive æſtivalibus celebrare Divina præſumat.

XXII. Cum ſtatutum ſit, ut Clerici, miniſtri vel baillivi, vel juſtitiarii Laicorum auxilium ab Eccleſia, ſi capti fuerint, non habeant; adjicimus, quod ſi prius admonitus non ceſſaverit, Eccleſiaſticis beneficiis (e) ſpolietur.

XXIII. Presbyteri, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ, qui mandatum (f) exequuntur alicujus ſententiæ a ſuis Prælatis, ſi negligentes inventi fuerint, in exequendis; (g) per quos mandatum receperint, teneantur ad intereſſe, ſecundum boni viri æſtimationem coram judice faciendam: ſi vero pro obſervatione mandatorum ipſorum damnum paſſi fuerint (h) nec relaxetur ſententia, antequam de damnis datis ſatisfaciat; & ſi prius relaxata fuerit, nihilominus ſatisfaciat (i) de pœnis.

XXIV. Si Clericus obſervans ſententiam propter damnum ſibi propter hoc illatum, ſuſtentationem non habeat, ab ordinario ei provideatur; nec relaxetur ſententia, antequam expenſæ refundantur, quæ in proviſione (k) presbyteri ſunt impenſæ.

XXV. Suſpenſi, ſeu Clerici excommunicati celebrantes, a Domino Papa, tantum abſolvantur; cum (l) eo, cui (m) talis hactenus fuerit facilis abſolutio, diſciplina ſit Eccleſiaſtica (n) vilipendenda.

XXVI. Cum alias inſtitutum ſit, quod Vicariis competens portio debeat aſſignari; adjicimus, ut ſi iidem Vicarii minorem acceperint, & acceptaverint portionem, nihilominus actionem habeant ad petendam competentem, cum hoc inductum ſit (o) perſonæ non in favorem; ſed in favorem totius Ordinis Clericalis.

XXVII. Sicut ſæpe præcipimus, ſic iterum præcipientes innovamus, ut corpus Domini, ſanctum Oleum infirmorum, & fontes ſacri Baptiſmatis, ſub diligenti ſint cuſtodia, & clauſura cum ſacra Euchariſtia; nec eant (p) ad infirmum ſine lumine & campana.

XXVIII. Item præcipimus, ut corpus Domini poſt quindenam non ſervetur, ſed in fine quindenæ, ſi tamdiu ſervatum fuerit, ſumatur a Sacerdote (q) cum oblatione.

XXIX. Cum ſecundum Apoſtolum, *qui* (r) *non laborat, non manducet*; Prælatis Eccleſiarum conventualium præcipimus, ut per (s) ſubtractionem beneficii compellant ſubditos ſuos ad frequentationem chori, & reſidentiam, (t) qua teneantur.

XXX. In Parochialibus Eccleſiis pulſentur (u) horæ Canonicæ, & de villis (x) cum adjacentibus, & capellis attinentibus compellantur homines Dominicis diebus & ſolemnibus ad Miſſam venire ad matricem Eccleſiam; ne honor matricis Eccleſiæ depereat per capellas: niſi forte remota ſit capella, & ei proviſum ſit in beneficio, ut in eo valeat, & ſoleat, & debeat miniſtrare Sacerdos.

XXXI. Ut hæreticæ peſtilentiæ, quæ radices jam mittit (y) in provincia Trevirenſi, omni ſollicitudine occurramus; omnibus Archi-Diaconis, Paſtoribus, & Vicariis, nec non & aliis tam Clericis quam laicis, noſtræ juriſdictioni ſubjectis, in virtute S. obedientiæ præcipimus, ut ubicumque inveniantur doctores hujus ſceleris, vel auditores ipſorum, ad Epiſcopi (z) audientiam, ne oves Domini ſuis ſuperſtitionibus inficiant,

(c) vel deteriorum. Decius pro talis, vel taxillis, vel aliis luſoriis. *Cangius.*
(d) fruſtrationem (e) ſpoliantur
(f) aut excommunicationem alicujus ſententiæ a ſuis receperint Prælatis; *Hontbemius.*
(g) illi, pro quo mandatum receperunt (h) non relaxetur
(i) ei de damno (k) Clerici (l) ex eo
(m) quod talis (n) vilipenſa (o) non in favorem perſonæ
(p) cum ſacra Euchariſtia (q) in Miſſa ante ablutionem
(r) II. ad Theſſal. III, 10. *Si quis non vult operari, nec manducet.*
(s) fruſtrationem (t) ad quam (u) & cantentur
(x) circa jacentibus (y) mittunt (z) perducant

ficiant, & corrumpant, denuntientur: & ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis excommunicentur hæretici, auditores, receptatores, fautores, & illi, qui eos non accuſant, (*a*) cum ſciunt.

XXXII. Decimæ non in domibus, ſicut conſuevit hactenus, ſed in agris, vineis, pratis, & in locis aliis, ex quibus proveniunt, perſolvantur, nullis (*b*) deditis expenſis circa rem hujuſmodi decimandam. Conſuetudinem illam, ſecundum quam non decima, ſed undecima, vel duodecima pars ſolvitur, pro decima, in annona, vel in rebus aliis, quanticumque temporis ſit, improbamus.

XXXIII. De cauſis matrimonialibus nullus Paſtor, Vicarius, vel Decanus [*c*] rurales cognoſcere præſumat.

XXXIV. Uſurarii manifeſti, vel convicti, poſt hujus ſtatuti publicationem pœnis coerceantur, quæ a jure infliguntur eisdem, ut videlicet non admittantur ad Communionem altaris, nec ad Chriſtianam ſepulturam, nec eorum oblationes [*d*] ſuſcipiantur, dum fuerint in hoc [*e*] peccato. Uſurarios cenſemus ſub pignore mutuantes, & ultra ſortem percepta in ſortem minime computantes.

XXXV. Cum adulteri & adulteræ, & alia enormia committentes, pecuniaria pœna perſoluta, minus timeant [*f*] reclinare; ſtatuimus, ut de cætero [*g*] conjuncti publicam pœnitentiam agant: mulieres infra Parochiam portantes Cyphum [*h*] in ſcapula & baculum in manu, in habito & cypho per omnia tales, quales eſſe conſueverunt peragentes carinas. [*i*] Viri autem infra Parochiam vel extra pœnitentiam agant modo præſcripto. Et hoc fieri procurent Epiſcopi, vel eorum Officiales, ſi ea Archi-Diaconi vel ſubditi neglexerint procurari. [*k*]

XXXVI. Cum plures excommunicati ſententiam vilipendant; ſtatuimus, quod ſi excommunicatus in ſua pertinacia ſex ſeptimanas perſiſtat, ſtatim recepto mandato excommunicatoris ordinarii, per litteras ipſius, quas ad probationem faciendam ſufficere volumus; in hoc caſu excommunicatus per ſuperiorem ſuum ad unitatem Eccleſiæ compellatur redire; alioquin idem ſuperior poſt ammonitionem ſententia (*l*) percellatur.

XXXVII. Conjurationes, quæ fiunt per inſpectationem (*m*) ignis, vel gladii, ſeu alio quovis modo, cum ſint penitus reprobatæ, ſtatuimus, ut ſi Clericus in talibus deliquiſſe inveniatur, ſuſpendatur, manens in ea ſuſpenſione uſque ad ſatisfactionem condignam; ſi vero laicus, excommunicetur.

XXXVIII. Statuimus, ne habitu (*n*) Monachorum, vel regularium Canonicorum cujuſcunque ordinis mulieres pernoctent.

XXXIX. Si quis Monachus, vel Monialis proprium habuerit, vel in vitium carnis lapſus fuerit, & fuerit hoc manifeſtum; in pœnam ſui criminis ſtet ultimus in choro, vocem non habeat in capitulo, non ad aliquam ordinationem in capitulo vel extra admittatur, nec valeat electio ab ipſo facta, vel de ipſo.

XL. Illos autem cenſemus proprietarios, quibus aſſignantur curtes, vel allodia, pro certa penſione: qua ſoluta, de reſiduo tamquam de proprio ſuo faciunt voluntatem.

XLI. Item præcipimus, ut Abbates & Monachi obſervent regulæ ſuæ ſtatuta; alioquin, quicumque tranſgreſſores per Diœceſanos ſuos animadverſione debita puniantur.

XLII. Item inhibemus, ne alicui Monacho, non profeſſo, adminiſtratio aliqua

(*a*) cum ſciunt *omiſſ.* (*b*) deductis (*c*) rurales, *non habet Martene.*
(*d*) recipiant (*e*) puncto (*f*) recidivare
(*g*) convicti, vel confeſſi.
(*h*) Cyphus, idem quod Scyphus, ait *Cangius*, quem forte palam geſtabant mulieres ex meretricio manifeſto reſipiſcentes vel convictæ, ut eo indicio, quid jam fuerint, demonſtrarent. Nam Scyphum gerebat in manu meretrix illa Apocalypſis, *MANSI.*
(*i*) Caringa, ſeu quadraginta dierum jejunium rigidum ajebant magnorum criminum rei publice pœnitentes, *MANSI.*
(*k*) procurare (*l*) excommunicationis (*m*) unguis
(*n*) *forte*: in aditu, nempe in loco ab iis frequentato.

aliqua in ſuo Monaſterio concedatur, nec ad aliquam ordinationem admittatur. Abbas ſuus eos, qui profeſſi non ſunt, ſi adminiſtrationem aliquam habuerint, amoveat ab adminiſtratione usque ad quindenam; alioquin ſe ſuſpenſum ſciat.

XLII. Cum novo avaritiæ genere quidam in noſtris Diœceſibus laborantes indebitas faciant fabricari monetas; univerſis Presbyteris eorumdem locorum præcipimus; quatenus quam cito perceperint iſtud, ibi ſtatim ceſſent a Divinis, (*o*) quouſque de tali injuria ad mandatum Eccleſiæ fuerit ſatisfactum.

XLIV. Item præcipimus ſingulis diebus Dominicis & feſtivis denuntiari excommunicatos, facientes falſam monetam, vel mandantes, vel procurantes, ut fiat. Item utentes ſcienter falſa moneta, vel indebita moneta.

XLV. Annum Domini gratiæ (*p*) propter multas ejus abuſiones revocamus: volumus tamen, ut bonæ conſuetudines, ante ipſum in præbendis Clericorum decedentium obſervatæ, in ſuo vigore maneant & perſiſtant.

Ex Martene veter. Monument. Tom. VII. pag. 126.

(*o*) nec ipſa aliquatenus reſumantur, antequam de tali.

(*p*) Ita vocabantur fructus beneficiales unius anni, qui beneficiato poſt ejus obitum obveniebant, eosque ad arbitrium legabat.

Illmus Hontbemius eandem Synodum refert *Tomo I. Hiſtoriæ Diplomaticæ Treverenſis a pag.* 720. cujus variantes adſcripſimus. Sed omiſit Illmus Capitula XXXVIII, XXXIX, XL, XLI, XLII, quæ Martenius in ſuo MS. invenit, quod plenius nactus eſt.

Browerus Lib. XV. Annalium Treverenſium hujus Provincialis Synodi meminit, & menſe Septembri, die S. Matthæo ſolemni celebratam adnotavit. Addens, acta hujus Synodi eſſe in omnium manibus.

FRIDERICI II. Imperatoris Auguſti APOLOGIA,

Publice contra Capitula GREGORII *Papæ IX. propoſita, & per Epiſcopos ſuos reſcripta.*

SANCTISSIMO PATRI IN CHRISTO, GREGORIO, DEI GRATIA, SUMMO PONTIFICI, SUI DEVOTI HERBIPOLENSIS, WORMACIENSIS, VERCELLENSIS, ET PARMENSIS, EPISCOPI, HUMILEM SUI COMMENDATIONEM ET REVERENTIAM TAM DEBITAM, QUAM DEVOTAM.

CUm omni reverentia & devotione recipimus (*a*) literas Apoſtolicæ Sanctitatis, per quas miſſi fuimus, admonere Dominum noſtrum Romanum

Anno 1239. Dominica Palmarum multis Cardinalibus præſentibus, Papa Gregorius IX. Fridericum Imperatorem ſolemniter excommunicavit, allegatis cauſis, nempe: damnis graviſſimis Romanæ & variis Eccleſiis, tum libertati Eccleſiaſticæ illatis: utrum autem Fridericus de Catholica fide recte ſentiat, ſuper hoc ſuo loco & tempore ſe proceſſurum declarat.

Excommunicationem cum cauſis recitat *Matthæus Paris ad hunc annum pag. mihi* 486. Cum hæc ſententia excommunicationis non ſolum ad Germaniæ Epiſcopos Imperatori inſinuanda, verum & ad Angliæ, aliarum Eccleſiarum Epiſcopos promulganda mitteretur, *teſte Matthæo Paris in Hiſtoria Anglorum, pag.* 490. Imperator per Epiſcopos ſuos Herbipolenſem, Wormacienſem, Vercellenſem & Parmenſem, hanc *Apologiam* Papæ remiſit, qua ad ſingula capita accuſationis Pontificiæ in ſententia expreſſa ſingillatim reſpondet. Similes literas Imperator ad Cardinales, ad Senatum Romanum, ad Regem Angliæ, alioſque Principes ſcripſit. Quibus reſpondit Gregorius PP. literis ſcriptis ad Cantuarienſem, alioſque Epiſcopos. *Apud Matthæum Paris pag.* 506.

(*a*) recepimus. *Matthæus Paris edition. Londinenſis.*

num Principem, ſuper quibuſdam capitibus, quæ miſſa ſunt eiſdem litteris interclusa. Nos autem ex obedientiæ debito, qua tenemur ad tantum debitum, hæſitantes tamen, ſi monita noſtra patienter acciperet, reverenter & devote pervenimus, & expoſitis ſingulis, quæ capitula continebant, ac veſtrarum habita per eum copia literarum, faciente Domino, qui gerit ac dirigit, quo voluerit, corda Regum, in admirabili devotione, & inſperata humilitate ſe monitis noſtris pronum exhibuit, inclinata Imperialis audientia dignitatis. Ita quod nobis exiſtentibus coram eo, præſentibus quoque venerabilibus Panormitanenſi, Meſſanenſi Archi-Epiſcopis, Cremonenſi, Laudenſi, Navarienſi, & Mutinenſi, Epiſcopis, & Abbate S. Vincentii; convocatis etiam quampluribus ex fratribus ordinis Prædicatorum, Minorum, reſpondit ad ſingula, quæ propoſuimus, ſeriatim, prout in ſequentibus diſtincte ac plenarie continetur, ſicut Dominationi veſtræ reſponſionem ipſius juxta ſeriem capitulorum, expoſitam ſecundum Apoſtolicam juſſionem ſub ſibi (*b*) teſtimonio, tenore præſentium declaramus.

I. Propoſitio Eccleſiæ.

Montis Regalis Cephaludenſis, Cathanienſis & Squillatenſis Eccleſiæ, Millitenſis, (*c*) S. Euſemiæ terræ majoris, & S. Joannis in Lamia, Monaſteria, ſunt ſpoliata fere omnibus bonis ſuis. Item omnes fere Cathedrales & aliæ Eccleſiæ ac Monaſteria ſunt per iniquam inquiſitionem fere omnibus hominibus ſuis ſpoliata.

Reſponſio Imperialis.

Super gravaminibus Eccleſiarum, quæ indeterminate ponuntur, quædam ignoranter commiſſa, corrigi juſſa ſunt ſine mote (*d*) diſpendio, quædam vero jam correcta, ſicut eſt in evidenti, de fideli & induſtrio nuncio noſtro ad hoc ſpecialiter deſtinato, videlicet Magiſtro Willielmo de Tocto Notario noſtro, qui etiam juſſus eſt tranſire per Romanam Curiam, & conſulto venerabili Meſſanenſi Archi-Epiſcopo, juxta conſilium ſuum procedere ad revocationem eorum, quæ inveniret notabiliter facta. Sic quod in ingreſſu Regni, circa fines illos invenit quædam, quæ tenebantur per quosdam de familia Imperiali; quibus non pepercit, ſed eos ſtatim deſtituit, reſtituens deſtitutos: cum tamen habuerit in mandatis, quod ab Imperiali fiſco etiam revocaret, ſi qua invenerit illicite deprehenſa. Sic, quod fama eorum, quæ geſſerat, perveniente ad Curiam Romanam, Dominus Papa dicitur approbaſſe mittentis providentiam, & diligentiam miſſi. Qui, cum Regnum in diverſas provincias ſit diviſum, nondum potuit omnes peragraſſe, ut quæ corrigenda invenerit, corrigantur.

Item de Eccleſia Montis Regalis, reſpondet, quod nullum gravamen habuit per Dominum Imperatorem, niſi velit notari de Saracenis, qui (*f*) occupaverant bona Eccleſiæ per bellum, qui nec Dominum Imperatorem nec Eccleſiam recognoſcebant; nec in aliquo pro poſſe ſuo pepercerunt, immo deſtruxerant & deprædati fuerant eam uſque ad muros Eccleſiæ, & alicui de Sicilia non parcebant, ita, ut in partibus illis nullus vel rarus Chriſticola remanſiſſet. Hos revera fatetur Dominus Imperator exterminaſſe de Sicilia cum multis laboribus & expenſis; ſi reputant in hoc gravamen Eccleſiæ, alias neſcit, quod unquam gravaſſet illam, nec vult gravare.

Item idem dicit de Eccleſia Cephalenſi, niſi forte tangatur de caſtro Cephalenſi, quod vult munitiſſimam arcem ſupra mare, & ſtantem in Marchia Saracenorum, tenuerunt ſemper Reges Siciliæ, & bonæ memoriæ Innocentius Papa mandavit Legato ſuo, tunc temporis pro ſervitio noſtro in Sicilia exiſtenti; ut (*g*) velut reciperet ab Epiſcopo, ad cujus manus per turbationem venerat, & non de jure, & quod legatur tempore pueritiæ noſtræ, faceret teneri & cuſtodiri pro nobis, nec Epiſcopo, nec præſenti reſtituitur, nec de jure reſtitui debet, quia non habet jus in re: & alias, quod falſarius, homicida, proditor, & ſchiſmaticus publico teſtimonio comprobatur.

(*b*) fido, *loco* ſibi. (*c*) Milletenſis. (*d*) moræ.
(*f*) occupaverunt. (*g*) illud.

batur. Quare, ſi etiam haberet jus in te (quod abſit) reſtitui non tenetur

(*b*) Item de Cathanenſi Eccleſia, niſi forte tangatur de hominibus (*i*) Demanii Domini Imperatoris, qui temporibus belli, propter locum ſecurum, & fertilem, ſe Cathaniam contulerunt. Hos fatetur Imperator, ſe ad demania ſua revocaſſe ſecundum formam generalis conſtitutionis Regni, per quam etiam Comites & Barones, & omnes de Regno homines de demaniis revocant, ubicunque eos invenerint, ſive in terris Eccleſiarum, ſive in civitatibus ipſius Imperatoris: nihilominus tamen ſuper his forma ſtatuta eſt, & meta temporis poſita ad requiſitionem ſummi Pontificis, acceptata, prout conſtat ex literis teſtimonialibus Patriarchæ Antiochenſis, & Panormitanenſis & Meſſanenſis Archiepiſcoporum.

Item, quod cum Eccleſia (*k*) Mitetenſis & ſanctæ Euſemiæ cum Abbate & Monachis terræ majoris permutatio congrua facta ſit de voluntate Prælatorum ipſorum & Conventuum, ſecundum formam juris, & ipſi hodie res tenent, & poſſident permutatas. Taſſale vero S. Severii, quod non erat in totum Abbatis terræ majoris Aconenſis, ibi quædam jura habebat, quæ tenebat in feudum ab ipſo Imperatore, per judicium fuit juſte deſtructum; quia homines illius loci tempore perturbationis occiderunt Paulum de Longothan, Bajulum Imperatoris, & armenta Imperialia (*l*) direpſerunt: & nihilominus (ut dictum eſt) permutatio data eſt Abbati, & conventui pro parte ſua, & hodie tenent.

Locus Lamæ cinctus eſt per ſententiam ab Abbate S. Joannis Rotundi, qui de eo velut de re feudali potuit & debuit, ſecundum jus civile & Canonicum, in Imperiali curia conveniri.

II. Propoſitio Eccleſiæ.

Templarii & Hoſpitalarii bonis mobilibus, & immobilibus ſpoliati, juxta tenorem pacis non ſunt integre reſtituti.

Reſponſio Imperialis.

A Templariis & Hoſpitalariis verum eſt, quod per judicium, & per antiquam conſtitutionem Regni Siciliæ, revocata ſunt feudalia, & Burgaſatica, quæ habuerant per conceſſionem invaſorum Regni, quibus quos, arma victualia & vinum, & omnia neceſſaria miniſtrabant abunde, quando infeſtabant Imperatorem, & Imperatori, tunc Regi pupillo & deſtituto, omne omnino ſubſidium denegabant. Alia tamen feudalia & Burgeſatica dimiſſa ſunt eis, qualitercunque ea adquiſierunt, & tenuerunt ante mortem Regis Wilhelmi ſecundi; ſeu de quibus haberent conceſſionem alicujus anteceſſorum ſuorum. Nonnulla vero Burgaſatica, quæ emerunt, revocata ſunt ab eis, ſecundum formam antiquæ conſtitutionis Regni Siciliæ, quod nihil poteſt eis ſine conſenſu Principis de Burgaſaticis inter vivos concedi, vel in ultima voluntate legari, quin poſt annum, menſem, ſeptimanam, & diem aliis Burgenſibus ſæcularibus vendere & concedere teneantur, & hoc propterea fuit ab antiquo ſtatutum, quia ſi libere eis & perpetuo Burgaſatica liceret emere, ſive accipere, modico tempore totum Regnum Siciliæ (quod inter Regiones mundi ſibi habilius reputarent) emerent, & adquirerent. Et hæc eadem conſtitutio obtinet ultra mare.

III. Propoſitio Eccleſiæ.

Item, quod non permittitur (*m*) Cathedrales, & alias vacantes Eccleſias ordinari, & hac occaſione periclitatur libertas Eccleſiæ, perit fides, quia non eſt, qui proponat verbum Dei, nec qui regat animas, deficiente Paſtore.

Reſponſio Imperialis.

Cathedrales & alias vacantes Eccleſias Dominus Imperator libenter vult & deſiderat ordinari, ſalvis privilegiis & dignitatibus, quæ prædeceſſores ſui Reges uſque ad ſua tempora habuerunt, & quibus ipſe modeſtius, quam prædeceſſores ſui hactenus uſi ſunt, nec contra ordinationem Eccleſiarum unquam fuit.

IV. Propoſitio Eccleſiæ.

De talliis & exactionibus, (*n*) contra formam pacis Eccleſiis & Monaſteriis extorquentur.

Reſponſio Imperialis.

Talliæ & collectæ Clericis & perſonis

(*b*) Idem. (*i*) Dominii (*k*) Milletenſis
(*l*) diripuerunt. (*m*) non permittit. (*n*) quæ.

ſonis Eccleſiaſticis, non pro Eccleſiaſticis rebus, ſed pro feudalibus & patrimonialibus imponuntur, ſecundum quod eſt jus commune, & obtinet ubique per orbem.

V. Propoſitio Eccleſiæ.

De hoc, quod Prælati non audent procedere contra uſurarios, occaſione conſtitutionis Imperialis.

Reſponſio Imperialis.

Apparet generalis & nova conſtitutio contra uſurarios edita per Imperatorem, per quam (*p*) omnibus bonis eorum publice condemnantur, & lecta eſt coram Prælatis, per quam etiam non (*q*) interdicitur Prælatis audacia procedendi.

VI. Propoſitio Eccleſiæ.

Quod Clerici capiuntur, incarcerantur, proſcribuntur.

Reſponſio Imperialis.

De captis & incarceratis nihil novit, niſi quod per officiales Imperatoris aliqui capti ſunt, aſſignandi juxta qualitatem exceſſuum judicio Prælatorum. De proſcriptis vero novit, quod objecto quibuſdam crimine læſæ Majeſtatis, aliqui de regno ſunt proſcripti. Novit etiam de neciſis, quod propter impunitatem Clericorum & Monachorum Venuſina Eccleſia gemit obitum Prælati ſui a ſuo Monacho interfecti: & in Eccleſia S. Vincentii Monachus Monachum interfecit, nec eſt inde aliqua vindicta ſive pœna Canonica ſubſecuta.

VII. Propoſitio Eccleſiæ.

De Eccleſiis Domino conſecratis, quæ prophanantur & deſtruuntur.

Reſponſio Imperialis.

Nihil omnino ſcitur, niſi forte dicatur de Eccleſia Luceriæ, quæ propter diutinam vetuſtatem per ſe dicitur corruiſſe, & quam Imperator, nedum quod reædificari permittat, imo paratus eſt, ad honorem Dei & Eccleſiæ, de ſuo pro reædificatione ejuſdem Epiſcopum congrue adjuvare.

VIII. Propoſitio Eccleſiæ.

Quod non permittit reparari Soranam Eccleſiam.

Reſponſio Imperialis.

Soranam Eccleſiam ſolam ædificari permittit: ſed civitatem non, ad minus diebus ſuis, quæ judicio eſt deſtructa.

IX. Propoſitio Eccleſiæ.

Quod contra tenorem pacis hi, qui adhæſerunt Eccleſiæ tempore turbationis, bonis omnibus ſpoliati exulare coguntur.

Reſponſio Imperialis.

Adhærentes Domino Papæ tempore turbationis contra Dominum Imperatorum, ſecure in Regno morantur, niſi forte, qui officia & juriſdictiones exercuerunt, metu ponendi rationem, vel aliqui, ne cauſis civilibus, vel criminalibus conveniantur, morantur extra regnum: de quibus vult Dominus Imperator, quod ſecure redeant, (*r*) & ſibi & aliis conquerentibus, non tamen de eo vel ejus occaſione, quod Eccleſiæ adhæſerunt, velint facere rationem. Sed cum de forma pacis tractatur, recordatur, quod Dominus Papa contra eam, contra opinionem fere omnem fratrum, detinet civitatem caſtellæ, pro qua detinenda, in præjudicium Imperii, recepit pecuniam exiſtente Domino Imperatore pro ſervitio ejus contra Romanos, & expendente proinde ultra centum millia marcarum argenti: adeo quod magnum commodum inde eſt Eccleſia conſecuta, tam de terra Romanis ablata, & ſibi reſtituta, quam de libertate Eccleſiaſtica, reformata in urbe, occaſione ſervitii ſupradicti.

X. Propoſitio Eccleſiæ.

De nepote Regis Tunicii, quem non permiſit venire ad Apoſtolicam Sedem, ad ſuſcipiendum Baptiſmi Sacramentum, ſed captivum detinet.

Reſponſio Imperialis.

Quod nepos Regis (*s*) Tunicacii, non ut baptizaretur, ſed ut aufugeret mortem, quam præminabatur patruus ſuus, de Barbaria fugit in Siciliam. Non tenetur captivus, ſed liber per Apuliam vadit, & diligenter quæſitus, ſi bapnſari velit, omnino negat. Si tamen vult baptiſari Dominus Imperator acceptat & gaudet, prout ſuper hoc reſpondit alias Panormitanenſi & Meſſanenſi Archi-Epiſcopis.

(*p*) in. (*q*) interciditur.
(*s*) Tunicii.
(*r*) ſi ſibi *pro* &.

XI. Propoſitio Eccleſiæ.

De Petro Saraceno, fideli Eccleſiæ, quem tenet captivum in injuriam Eccleſiæ: & fratre (*t*) Jordano, qui tenetur captivus.

Reſponſio Imperialis.

Petrus Saracenus, tanquam inimicus Domini Imperatoris, & detractor ejus tam in urbe, quam alibi, captus eſt per eum. Item non in negocium Regis Anglorum venit, ſed tantum litteras ipſius attulit, ut ſi forte caperetur, capto parceremus, attentius ſupplicantes. Quibus non obtemperavimus, quia Rex neſcivit, quas mihi paravit inſidias.

De fratre Jordane, quod ipſum nec (*u*) cepi nec capi mandavit, quamvis eum in ſermonibus diffamaverat, ſed quia videtur a quibusdam fidelibus ſuis, qui norunt mores, & verſutias ejuſdem fratris, quod ſtatus & mora ejus, ſi fieret in Marchia Terviſii, & Lombardia, ſuſpecta forent & nociva Domino Imperatori, præſtita ſatisdatione, quod in Marchia & Lombardia remanere vel morari non debeat, ipſum liberari mandabat, & aſſignari eum juſſiſſet Domino Meſſanenſi Archi-Epiſcopo, ſi dictum fratrem in prædictum modum ſuper ſe recipere voluiſſet.

XII. Propoſitio Eccleſiæ.

De eo, quod ipſe ſeditionem movit in urbe contra Eccleſiam, per quam intendebat Romanum Pontificem & fratres ſuos a ſua ſede repellere, & contra privilegia, dignitates, & honores Apoſtolicæ Sedis, libertatem Eccleſiaſticam. (*x*)

Reſponſio Imperialis.

Seditio mota in urbe contra Eccleſiam per Dominum Imperatorem, negatur, ſed cum ipſe habeat fideles ſuos in urbe, ſicut prædeceſſores ſui, tam Romani Principes, quam Reges Siciliæ ſoliti ſunt habere, quia Senatores aliquando electi per potentiam adverſariorum, eos offendere contendebant, adſtabat defenſioni eorum, ſicut aſtaret quoties in ſimilibus expediret. Ceſſante vero cauſa, videlicet, quod alius Senator communiter electus fuit, ceſſavit turbatio ſupradicta, prout conſtat de rei evidenti, ex teſtimonio Panormitanenſis & Meſſanenſis Archi-Epiſcoporum.

XIII. Propoſitio Eccleſiæ.

De eo, quod mandavit quibuſdam fidelibus ſuis, ut Epiſcopus Præneſtinus Apoſtolicæ Sedis Legatus deſtineretur. (*y*)

Reſponſio Imperialis.

Super mandato detentionis Epiſcopi Præneſtini reſpondit, quod nunquam mandavit, nec etiam id ſomniavit Dominus Imperator, quanquam de eo id juſte facere potuiſſet, tanquam de inimico ſui. (*z*) Qui licet miſſus per Dominum Papam, tanquam vir religioſus, tamen de mandato Domini Papæ (ut ipſe dixit) Lombardiam pro magna parte contra Dominum Imperatorem callide & perniciose ſubvertit, & Lombardos contra ipſum, in quantum potuit, animavit.

XIV. Propoſitio Eccleſiæ.

Quod per eum impeditur negocium terræ ſanctæ, occaſione diſcordiæ, quam habet cum quibuſdam Lombardis; cum parata ſit Eccleſia dare opem & operam efficacem, ut ſibi, & honori Imperii ſuper his, quæ commiſſa ſunt contra eum a Lombardis, congrue ſatisfiat, & Lombardi etiam ad hoc ipſum ſint præparati. Moneatur ſuper his omnibus, & reſponſum ejus ſignificetur nobis.

Reſponſio Imperialis.

Super negocio Lombardiæ dixit Dominus Imperator, quod illud multotiens commiſit Eccleſiæ, nec inde eſt aliquod commodum aſſecutus, niſi quod prima vice condemnati ſunt Lombardi, in quadringentis militibus, quos Dominus Papa tali modo fecit ei ſolvi, quod ipſos contra ipſum Imperatorem miſit in regnum. Secunda vice condemnati ſunt in quingentis militibus, quos non Imperator, (*a*) contra quem commiſſa erat injuria, ſed ſub protectione, & ad requiſitionem Domini Papæ & Eccleſiæ, quæ offenſa non erat, ultra mare tranſmitti pronunciavit, quod etiam nunquam factum fuit. Tertia vice ad requiſitionem Cardinalium, ſcilicet quondam Epiſcopi Sabinenſis, & Magiſtri Petri de Capua,

(*t*) Jordane. (*u*) cepit. (*x*) conculcare.
(*y*) detineretur. (*z*) ſuo. (*a*) Imperatori

Capua, plene ſicut Dominus Papa dictavit, commiſſum fuit dictum negocium Eccleſiæ, nec unquam poſtea de hoc fuit verbum, niſi quando Dominus Papa novit, quod Imperator, poſtquam ei totiens erat illuſum, defendere cum exercitu a Germania in Italiam ſe parabat, & tunc inſtanter petiit denuo negocium ſibi committi: & Dominus Imperator, licet in eadem commiſſione naufragium ſæpe expertus fuiſſet, voluit tamen ſibi committere ad certum diem & ſub conditione, quod ad honorem ſuum, & commodum Imperii firmaretur. Quam conditionem Dominus Papa, prout per literas ſuas conſtat, admittere noluit, quanquam ad præſens per literas ſuas dicat, quod Eccleſia negocium ipſum, ſalvo jure & honore Imperii, fuiſſet diffinire parata. Et ex hoc patet: quod literæ ipſæ ſibi invicem manifeſtiſſime contradicant.

Et ne prætendatur, quod in præjudicium terræ ſanctæ velit Dominus Imperator jura Imperii in Italiam reſtaurare: qualiter Dominus Imperator negocium terræ ſanctæ aſſumpſerit, nec duxerit negligendum, apparet per litteras ſuas reſponſales Regibus orbis, & cruce ſignatis in Francia ſcriptas, qui ipſum in Dominum & Rectorem exercitus elegerunt, per quos etiam reſpondit inſuper eisdem, quod negocium ipſum de conſilio Eccleſiæ tractare volebat.

Denique tamen ſuper omnibus gravaminibus Eccleſiarum corrigendis, Notarius Domini Imperatoris in ſpecialem nuncium, ſicut ſuperius eſt propoſitum, eſt transmiſſus.

Addidit præterea Imperialis reſponſio, quod id, quod enormius eſt, & in admirationem, & ſtuporem omnium audientium verti debet, poſt receſſum ſupra memoratorum Parnormitanenſis & Meſſanenſis Archi Epiſcoporum, quibus Dominus Papa Eccleſiæ gratiam pro Domino Imperatore promiſit, & quod voluit unum & idem eſſe cum eo, Domino Imperatore, prout decuit, non modice hoc attemptante, poſtquam ſufficienter fuerat eis ad quædam Capitula miſſa per eos, reſponſum, prout in eorum atteſtatione conſiſtit, poſt tergum & in confuſionem eorundem Archi-Epiſcoporum, eis omnino neſcientibus, miſſæ ſunt iſtæ litteræ & capitula interclusa Prælatis, quæ licet ſpeciem admonitionis contineant, ſugillationem tamen Imperialis famæ continent manifeſte.

Ultimo generale verbum reſpoodit & propoſuit Dominus Imperator, quod cum ipſe diu fuerit abſens a Regno, & Regni ſtatum ignoret, quicquid unquam in gravamine Eccleſiarum factum eſt, quod remaneat emendandum, integre & ſine difficultate aliqua id emendari mandabit. Et nihilominus propter univerſale bonum, quod ex unione inter ipſum & Eccleſiam provenit, paratus eſt omnem prorſus ſecuritatem, quæ Eccleſiam & ipſum Imperium deceat, præſtare Eccleſiæ, quod ad honorem & exaltationem fidei Chriſtianæ, & ad honorem & libertatem Eccleſiaſticam conſervandam, ſit unum & idem cum Eccleſia, viribus & potentia ſua ad hoc ex toto converſis.

Datum &c. . . . .

Goldaſtus Tomo II. Conſtitutionum Imperialium pag. 78. 79. *&c.*

Ex Matthæo Paris, cum cujus editione Londinenſi Goldaſtinam contuli, & variantes adſcripſi.

SYNODUS MOGUNTINA

Anno Chriſti MCCXXXIX. Gregorii IX. Papæ XII. Friderici II. Reg. XXII.

§. *I. Invitatoria Encyclica Archi-Epiſcopi Moguntini.*
§. *II. Excuſatoria Conradi, Hildeſienſis Suffraganei, ad Sigefridum.*
§. *III. Acta Synodi & perſonæ præſentes.*
§. *IV. Dedicatio Metropolitanæ Moguntinæ poſt Synodum.*

§. *I.*

§. I. *Sigifridi Encyclica ad Suffraganeos ſuæ Provinciæ invitatoria ad Synodum Provincialem.*

SIGIFRIDUS, DEI GRATIA, SANCTÆ MOGUNTINÆ SEDIS ARCHI-EPISCOPUS.

Licet ex Præcepto ſacrorum Canonum teneamur annis ſingulis Provinciale Concilium celebrare; uſque nunc in quantum potuimus, Fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum laboribus & expenſis pepercimus in hac parte. Verum, quia multa ad noſtram audientiam pervenerunt, quæ limam correctionis repoſcunt, & quæ conniventibus oculis pertranſire non poſſumus, nec debemus, nec audemus, ne ſubditorum ſanguis de noſtris manibus requiratur; Fraternitati veſtræ de noſtra arce Metropolitana precipimus diſtricte, quod ad Provincialem Synodum, quam apud Maguntiam anno præſenti, auctore Domino, *prima die Julii* celebrare decrevimus, omni difficultate poſtpoſita venire curetis, efficacius inducentes, & ſi neceſſe fuerit Eccleſiaſtica diſtrictione cogentes Prælatos veſtræ Diœceſis univerſos, ut ad eandem Synodum, ſicut tenentur, accedere non omittant: Rogamus inſuper caritatem veſtram attente, quia veſtra vobiſcum Pontificalia faciatis deferri, ut nobis *in Dedicatione noſtræ Eccleſiæ* quam ſtatim, celebrato Concilio, vita comite, celebrare proponimus, aſſiſtatis, & conſecrationem eandem per veſtram faciatis Diœceſim ſollempniter publicari, Veſtros ſubditos in Domino exhortantes, ut ad ipſius conſecrationis ſollemnia devote concurrant, largifluas indulgentias recepturi.

Datum Moguntiæ.

Ex codice MS. Bibliothecæ Metropolitanæ Moguntinæ deſcripſit Cl. Schannat.

§. II. *Excuſatoria Conradi, Hildeſienſis Suffraganei, ad Metropolitam Moguntiæ.*

Noveritis, quod ad diem Concilii à vobis indicti venire non poſſumus, infirmitate detenti, licet firmum habuerimus propoſitum veniendi: quocirca Veſtram Clementiam exhortatam eſſe volumus, quatenus excuſationem noſtram ſuper hoc Vobis & Sancto Concilio per Magiſtrum Meinhardum Scholaſticum Eccleſiæ noſtræ porrectam, cum manſuetudine admittatis; de ægritudine autem noſtra vobis fidem idem faciet juramento in animam meam, ſi forte ſuper hac cauſa juramentum ab ipſo duxeritis exigendum.

Ex codice MS. Bibliothecæ Metropolitanæ Moguntinæ deſcripſit Cl. Schannatus.

§. III. *Acta Synodi & perſonæ præſentes.*

Anno MCCXXXIX. VI. Nonas Julii civitate Moguntina celebratum eſt Concilium, præſente Conrado Rege, Imperatoris Friderici II. filio, ac ejuſdem Sedis Archi-Epiſcopo Sigifrido cum novem Epiſcopis. In hoc Concilio Epiſcopus Eiſtatenſis (*a*) querelando miſerabiles exhibuit literas; in quibus continebatur, quoniam ſui miniſteriales ac cives Eiſtatenſes, jam fere per annum in excommunicatione manentes, diabolica, atque hæretica præſumptione ipſum Epiſcopum cum Clero ſibi favente, crudeliter expellendo abjeciſſent, & laicas perſonas in Epiſcopum, ac Præpoſitum & Decanum elegiſſent, ac ejuſdem Matricis Eccleſiæ ſacriſtiam infringendo ſpoliaverint: & ipſorum errorem Magnates & potentes quidam foventes, perniciosè in malitia confortaverint, ac qualiter ſuos fautores, ſi deceſſerint, cum muſicis inſtrumentis ad ſepulturam conducendo, lætanter ſepeliant.

Anonymi Chronicon Erfordienſe.
Editum a Schannatô Collectione primâ Vindemiæ Literariæ pag. 99.

§. IV. *Dedicatio Metropolitanæ Moguntinæ.*

Anno MCCXXXIX. Major Eccleſia Moguntinenſis, de novo reparata per Siphridum Archiep. Moguntinum cum magna ſolemnitate conſecratur. . . . In qua Dedicatione tanta multitudo populorum convenerat; ut omnes non civitas ipſa, non campus caperet, ſed trans Rhenum apud Caſtellam & in Inſulis ſtationes fieri oporteret.

Serarius ex Tritbemio, & Chronico minore MS. Lib. V. rerum Moguntiac. p. 837.

Refor-

(*a*) Fridericus a Parsberg, eruditionis & prudentiæ laude illuſtris gubernavit Eccleſiam Eyſtettenſem ab anno 1237. ad 1246. *Teſte Bucelino Germaniæ Sacræ Parte I.*

Reformatio & Viſitatio Diœceſis Naumburgenſis.

ANNO CHRISTI MCCXXXIX.

EOdem tempore, anno videlicet Domini MCCXXXIX. Engelhardus Epiſcopus noſter ex mandato Summi Pontificis, & Archi-Epiſcopi noſtri *Alberti*, fecit Reformationem ſive Inſtitutionem novam ſuæ Diœceſis Monaſteriorum, & præcipue in cantu & celebratione Divini cultus, & hoc propter abuſiones, quæ in Eccleſiis inoleverant, multas, confecitque deſuper Privilegium, quod ita incipit: *In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Engelhardus, Dei gratia, Nuenburgenſis Epiſcopus, dilectis in Chriſto Fratribus, Abbati & Conventui in Puzowe, ſalutem in ſalutis Authore* &c. *Noſtis ſiquidem, quam diſtricte VISITATIONEM Diœceſium noſtrarum Domino Archi-Epiſcopo & Nobis, Dominus Papa ſuis Literis injunxerit, cominans deſidibus, pigros excitans & conteſtans ſingulos &c. Data Puzowe VIII. Id. Septemb. Indict. II. Pontificatus vero Noſtri anno XXIII. feliciter. Amen.*

Paulus Langius in Chronico Citizenſi ad hunc ann. apud Piſtorium.

Sed idem *in Chronico Naumbergenſi* edito *a Menckenio Tom. II. pag.* 158. hujus Viſitationis non meminit.

Anno MCCXXXIX. omnia Monaſteria in tota Diœceſi ſua ex Mandato Papæ, in diſciplina, cantu, & celebratione cultûs Divini accurate reformat, omnes abuſus amputando.

Paullini in Actis Epiſcoporum Nuenburgenſ. pag. 138.

SYNODUS BAMBERGENSIS.

ANNO CHRISTI MCCXLII. ROMANA SEDE VACANTE. FRIDERICI II. REG. XXV. IMP. XXIII.

SUMMA. Henricus electus Bambergenſium Epiſcopus, impetrata nondum Confirmatione, ob aditum ad Pontificem bello intercluſum, indicto Conventu Eccleſiæ Bambergenſi providet.

... ETſi vero Pontificia ejus Confirmatio per triennium ferme protraheretur, quod propter aſſidua bella, & ſeditiones Italiam prementes, omnes ad Sedem Apoſtolicam intercluſi eſſent aditus; ne tamen laboranti jam pridem Eccleſiæ deeſſet, ſed, quam deberet, opem adferret, Conventum eam in rem indixit, & quid opus eſſet facto, decrevit.

Hoffmannus Annalium Bambergenſ. Lib. IV. de Henrico Schimdelfeld Epiſc. Bambergenſi.

CONCILIUM PROVINCIALE MOGUNTINUM

Anno Chriſti MCCXLIII. Innocentii IV. Papæ I. Friderici II. Regis XXVI. Imp. XXIII.

SUMMA. §. I. Definitur proëdria Eyſtatenſis Epiſcopi ſupra Suffraganeos. §. II. Dedicatio Eccleſiæ majoris Monaſterii Moguntiæ.

ANno Domini MCCXLIII. VII. Kal. Julii, cum Concilium in Eccleſia Maguntina eſſet indictum, & cum p. m. Syffridus ejusdem Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, tunc temporis in die Concilii ad Concilium cum Coepiſcopis ſuis conſidere vellet, ut indictum Concilium turbaretur Domini Epiſcopi Hildensheimenſis,

menſis, & D. Warburnenſis, (*a*) & D. Wormacenſis jus Domini Epiſcopi Eyſtetenſis (*b*) & ſuæ Eccleſiæ, ut ſupra notatum eſt, quilibet eorum pro ſe & ſua Eccleſia, quod primus eſſe deberet poſt Moguntinum, proponebant, & ſuper hoc ſibi fieri juſtitiam poſtulabant: Dominus vero Eyſtenſis Epiſcopus Fridericus nomine, dictus de Parſperg, & Juris peritus, cum audiret dictos Epiſcopos jus Eccleſiæ ſuæ, & eis alienum impetere, & tanquam rem ſuam petere, ipſe ut homo providus & literatus, Pontificalibus indutus & veſtitus, jus Eccleſiæ ſuæ laudabiliter defendebat, & teſtes, quos ad probandam intentionem ſuam induxit, taliter jurati depoſuerunt.

Duo Præpoſiti, & unus Decanus, quorum quilibet ſe circa centum annos eſſe dicebat, ſic dixerunt, & concordaverunt in omnibus ſupra notatis adjicientes, quod quando Maguntinus vellet præſidere Concilio, quod ab una parte Monaſterii ſedes deberet eſſe, quæ caperet, niſi duas Perſonas, Maguntinum, & Eyſtetenſem Epiſcopum, ex alia vero parte Domini Epiſcopi, ejusdem ſedis Suffraganei deberent ſedere per ordinem, & ſi Dominus Maguntinus medio tempore inciperet ægrotare, Dominus Eyſtetenſis dicto Concilio deberet præſidere, & tractare ea, quæ tractanda, & decidere, & Concilium conſummare, & quod tunc non de propriis, cum eandem Eccleſiam ſibi regeret, ſed de Bonis Eccleſiæ Maguntinæ deberet procurari, & in reditu, donec ad villam, quæ vocatur Perglen, quæ attinet Eccleſiæ Eyſtetenſi, ibi de propriis deberet ſuſtentari.

Dixerunt etiam, quando Dominus Eyſtetenſis vocaretur venire Magunciam, ſive eſſet in Cena Domini, ſive in aliis Feſtivitatibus, & Dominus Maguntinus qualicunque de cauſa non poſſet exequi officium ſuum, & Dominus Eyſtetenſis ratione juris ſui & ſuæ Eccleſiæ, quod ex antiquo ſibi in Eccleſia Maguntina ſcitur eſſe conceſſum, ad exercendum ibi Divinum Officium & in Diœceſi, ſi neceſſe eſſet, ad Eccleſias conſecrandas vocaretur, quod Procuratores Domini Maguntini deberent occurrere Domino Eyſtetenſi apud villam, quæ dicitur Perglen, quæ ad Eccleſiam Eyſtetenſem ſpectare dinoſcitur, & cum in ſero vixiſſet ibi de propriis, de mane Procuratores Eccleſiæ Maguntinenſis deberent, ex tunc procurare de rebus Eccleſiæ Maguntinæ Dominum Eyſtetenſem cum XXXVI. Equitatibus ibi, & veniendo Magunciam, & ibi commorando & redeundo domum iterum, donec ad villam Perglen, ibi tunc primum de propriis deberet ſuſtentari, dixerunt; & quando taliter vocatus D. Eyſtetenſis veniret Maguntiam, quod ex tunc a Canonicis Majoris Eccleſiæ ſuſcipi & recipi deberet proceſſionaliter.

Cum vero teſtes prænotati in hunc modum jurati depoſuiſſent, & per omnia concordaſſent, D. Eyſtetenſis ſub forma judicii juſtitiam ſibi & ſuæ Eccleſiæ fieri petivit & inſtanter, præmiſſis tamen allegacionibus ſuis & probationibus, hoc de jure fieri debere; Dominus vero Moguntinus de (*c*) Concilio DD. Epiſcoporum & Capituli ſui, intentionem D. Epiſcopi Eyſtetenſis pro ſe & ſuo Capitulo ſufficienter eſſe probatam *interloquendo* pronuntiavit, & talem prærogativam, ſuper qua vertebatur quæſtio, Domino Eyſtetenſi Epiſcopo, ſuisque ſucceſſoribus, prout rite probatum fuerat, ſentencionando adjudicavit: Dominus vero Eyſtetenſis de (*d*) ſecunda hora Concilii ad renovationem ſui juris cum Domino Maguntino in una ſede, ſecundum quod teſtes depoſuerunt, Concilio laudabiliter præſedit, & loco Domini Maguntini ea, quæ ibi tractabantur, in publico lucidiſſime diffinivit, & die tertia, quia Dominus Maguntinus Officium perſonaliter exequi non poterat, Monaſterium in majori Eccleſia Maguntina, (*e*) omnibus qui erant, Epiſcopis ſibi cooperantibus, & Rege Conrado præſente, glorioſiſſime dedicavit.

Teſtes omnium præcedentium ſunt

(*a*) Paderburnenſis.

(*b*) Friderici II. hoc nomine, qui teſte *Bruſchio* vir erat jurisperitus, eximie doctus, & ſapientiſſimus, natus ex nobili gente de Parsberg. Sedit annos novem, defunctus anno MCCXLVI. IV. Kal. Junii in ordine Præſulum Eyſtettenſium XXXII. *Gretſer. Tomo X. pag. 856. in Catalogo Epiſcopor. Eyſtettenſium.*

(*c*) conſilio.

(*d*) *lego* die ſecunda.

ſunt hi: Dominus Epiſcopus Herbipolenſis, Dominus Argentinenſis, Dominus Babenbergenſis, Dominus Spirenſis, Dominus Wormacenſis, Dominus Barbrunnenſis, Dominus Halberſtadenſis, & alii quamplures Prælati, Clerici & Laici.

Ulricus de Hazenſtein Præpoſitus Herridienſis, Conradus Comes de Caſtell, Otto de Ponte, Hermannus de Thanhauſen, Canonici Eyſtetenſes. Henricus Notarius Canonicus Herridienſis, & Miniſteriales Eccleſiæ, Conradus Junior Dapifer, Cuno de Lapide, & alii quamplures ſimili modo interfuerunt.

Acta ſunt hæc Regnante Domino Papa Innocentio Quarto, & Imperatore Friderico, & Filio ſuo Rege Conrado Regnantibus, qui Imperator per eundem Papam Innocentium poſt hæc apud Lugdunum, juſticia exigente eſt deſtitutus. Anno MCCXLIII. VII. Kal. Julii.

Ex Libro Epiſcopali Eyſtettenſis Eccleſiæ deſcripſit Cl. D. Joannes Georgius Joannis.

Gretſerus Epitomen hujus Synodi ſcripſit Lib. I. Obſervationum in Philippi Eyſtettenſis Epiſcopi Commentarium Cap. XV. pag. 773. Tomo X. noviſſ. editionis.

(*e*) Majorem Eccleſiam Moguntinam a Sigefrido III. reparatam & conſecratam fuiſſe anno 1239, ſcribit *Tritbemius* ad diem IV. Nonas Julii, & huic Dedicationis ſolemnitati Suffraganeos omnes Epiſcopos interfuiſſe, ſcribit *Latomus in Catalogo Archiepp.* An autem *Monaſterium in majori Eccleſia* ſit diſtinctum a majori Eccleſia, non habeo dicere.

Quo jure Bernardus Paderbornenſis proëdriam in Conciliis Provincialibus, aliisque congreſſibus prætenderit præ Eyſtadenſi; forte an jure Conſecrationis, quod ante Eyſtadenſem fuit Epiſcopus conſecratus? nam Hincmarus Rhemenſis obſervavit, antiquiores conſecratione in Conciliis præceſſiſſe eos, qui poſt ordinati fuiſſent: non ſane jure antiquitatis aliove titulo: Schatenus ignorat.

Annal. Paderborn. Lib. XI. pag. 41. Tomo II. ad h. a.

Quam varius fuerit ſeſſionis in Conciliis Provincialibus Moguntinæ, ordo inter Suffraganeos ejus XII, patet ex variis ſchematibus hujus ordinis, deſcriptis a *Serario Lib. I. rerum Moguntiacarum Cap. 23.* quos omnes recudit *Gretſerus Lib. I. Obſervationum jam citato.*

In Concilio Africano, credo Carthaginenſi anni CCCCII. definitum, ut ordinatione priores Epiſcopi ſedeant in Synodis ante eos, qui poſteriores ordinatione Epiſcopali ſunt: id a Patribus & a Majoribus ſervatum fuiſſe, ſalvo jure Primatum Numidiæ, & Mauritaniæ. *Conc. Africanum Tit. LIII. Tomo I. pag. 218.*

CONCILIUM PROVINCIALE FRITZLARIÆ

A SIGIFRIDO III, MOGUNTINO ARCHI-EPISCOPO, CELEBRATUM, Anno Chriſti MCCXLVI. Innocentii IV. Papæ III. Friderici II. Reg. XXIX. Imp. XXVII.

CANONES XIV.

ANno MCCXLVI. Sigifridus III. Epſteinius, Archi-Epiſcopus Moguntinus, inter tantos Reipublicæ Germanicæ motus (ob Fridericum II. Imp. & Filium ejus ab Innocentio IV. anno MCCXLV. Lugduni excommunicatos, *2do.* ob Henricum Landgravium Thuringiæ apud Herbipolim electum Regem, ſed anno MCCXLVI. Ulmæ ictu ſagittæ interfectum, ob Wilhelmum Hollandiæ, Seelandiæ, & Friſiæ Dominum anno MCCXLVI. coronatum) officii ſui memor magnâ conſtantiâ erga Innocentium IV. Eccleſiam ſuam tutatus eſt, & Provincialem Synodum convocavit *Fritzlariæ*, & quidquid ad Cleri commodum facere potuit, non omiſit

Latomus in Catalogo Archiep. Moguntiæ. Menkenius Tomo III. Scriptor. German. p. 518. ad ann. 1246. contra MS. codic.

I. *De Baptiſmo.*

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus conſiſtit, his ſcilicet verbis: *Ego Baptiſo te, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Sacerdotes etiam doceant tam mares, quam fœminas in neceſſitate parvulos Baptiſare eadem forma in ſuo idiomate, & quod Patres, & Matres, infantes proprios, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt Baptiſare, & ſi Sacerdotes ſuper hoc diligentius inquirentes, debitam formam ſervatam in Baptiſmate invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa Baptiſatum quoad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, & criſmate in vertice, quod a laicis eſt omiſſum; ſi autem in Baptiſmate debitam formam non invenerint obſervatam, non differant pueros baptiſare.

II. *De Cuſtodia Euchariſtiæ.*

Statuimus: ut in cunctis Eccleſiis, Baptiſmus, Chriſma, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia, clavibus adhibitis, conſervetur, ne poſſit ad illa temeraria manus extendi; pallæ quoque Altaris, vaſa, corporalia, & veſtimenta Miniſtrorum, munda & nitida conſerventur: nimis enim videtur abſurdum in ſacris Sacerdotes negligere, quæ dedecorent etiam in prophanis.

III. *De conſecratione Eccleſiæ.*

Eccleſiam, aut Cimiterium, per ſanguinis aut ſeminis humani effuſionem, aut per excommunicati corporis tumulationem, violatum ſive pollutum, per alium quam per Epiſcopum reconciliari non poteſt, cum ea, quæ ſunt Epiſcopalis ordinis, non niſi ab Epiſcopo valeant emendari.

IV. *De Pœnitentia.*

In confeſſionibus audiendis maximam adhibeant diligentiam Sacerdotes, ita ut a pœnitente uſitata peccata & communia ſigillatim; inuſitata vero tantum per quaſdam circumlocutiones caute perquirant, ne inexpertis detur materia, quod ante neſcirent, perpetrandi. Caveant autem omnino Sacerdos ne verbo, aut ſigno, aut alio modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi prudentum conſilio indiguerit, illud abſque omni expreſſione perſonæ caute perquirat, quoniam, qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum. Verum, quia quidam confeſſores, etſi perſonam confitentis non exprimant, circumlocutionibus tamen confitentium, & peccati circumſtantiis ſub quadam generalitate indiſcrete publicant confitentem; ſtatuimus igitur, ut nullus Sacerdos expreſſa religione, conditione, ſeu ſtatu alicujus, peccatum recitet confitentis; immo nec peccati qualitas, locus, ſeu vicinia perpetrati facinoris ſpecificetur ullo modo, cum ex hujuſmodi circumlocutionum indiciis, auditoria induſtria perſonam interdum eliciat peccatoris, & ex ſpecificatione peccati humana fragilitas ad perpetrandum ſimilia forſitan provocetur.

Prohibemus etiam, ne quis Sacerdos ab uno ſibi confitente de aliorum peccatis, nominibus expreſſis, inquirat, & ne Miſſas, quas pœnitentibus procurandas injunxerit, celebrare præſumat, & ne pro iis fiat aliquod Tricenarium, vel annuale.

Et quia plerumque infirmus ſua confiteri peccata, propter multorum præſentiam, erubeſcit; id a Sacerdotibus præcipimus diſtrictiſſime obſervari, ut prius familiariter & ſecrete audiat confeſſionem infirmi, ſi mortis periculum non obſiſtat, & poſtea ad eum deferat cum devotione, habitu, & reverentia condecentibus Euchariſtiam ſalutarem.

Sunt autem tria peccata, quæ in ſatisfactionibus injungendis ſunt Domino Apoſtolico reſervanda, ſcilicet: in Clericos, vel quoſcumque Religioſos injectio manuum violenta, Eccleſiarum, vel Religioſorum locorum incendia, & ſimonia in ordine perpetrata.

Inſuper; quia in pœnitentiis injungendis quidam caſus frequenter emergunt; qui etiam diſpenſationem Epiſcopalem requirunt; in illis caſibus ad Epiſcopum, vel ſuos pœnitentiarios habeatur recurſus, ſive occulti fuerint, ſive etiam manifeſti. Statuitur itaque, quod Sacerdotes, in ſatisfactionibus injungendis, majora pœnitentiariis Epiſcopi reſervent, utpote: homicidia; ſacrilegia;

incen-

incendia; peccata contra naturam; concubitus perſonarum conventualium, præſertim in ſacris ordinibus conſtitutorum; inceſtus, videlicet cum conſanguinea vel affine, compatre vel commatre, vel, cum ea, quæ votum caſtitatis emiſit; injectio manuum in parentes; oppreſſiones parvulorum per negligentias parentum, in igne, in aqua, natos amittentium; veneficia; perjuria ſolemnia; fidei fractiones; votorum transgreſſores, ſimoniam; adulteria; hæreſes; apoſtaſias; maleficia eorum, qui maleficiunt conjuges ut non poſſint coire, vel qui procurant ſterilitatem mulierum, vel abortum; Falſarios, qui ſigilla, litteras, vel monetam falſificant, falſa inſtrumenta conficientes; falſum teſtimonium reddentes, blaſphematores Dei, & Sanctorum; ſortilegos, ac majori excommunicatione in hujusmodi peccatis vel ſimilibus detentos, mittant Sacerdotes ad Epiſcopos, vel eorum pœnitentiarios, abſolvendos, nec abſolvant, præterquam in mortis periculo, abſque loci Epiſcopi licentia ſpeciali, declarantes: quod illi, quibus hoc committitur, poteſtatem non haberent illud aliis perſonis committendi.

V. *Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.*

Cum beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferri debeant, quidam Eccleſiarum Patroni, perſonis idoneis prætermiſſis, tales ad ea præſentant, qui portione aliqua debent eſſe contenti, reliquum ſuis uſibus totaliter applicando; unde, ad hujuſmodi mali perniciem exſtirpandam ſtatuimus: quod ſi tales Clerici ſe de portione debita ſpoliari videntes ad ſuum Epiſcopum querelam non detulerint, auctoritate hujus Concilii ſint ipſo jure ſuſpenſi, & nihilominus eiſdem Eccleſiis ſpolientur per Epiſcopum, & Presbytero idoneo provideatur de ipſis; ſi vero ad ſuperiorem ſuper hoc detulerint queſtionem, ipſe patronum per cenſuram Eccleſiaſticam ab hujuſmodi moleſtatione compeſcat, adjicientes nihilominus: quod ſi in hoc pertinax patronus exſtiterit; ad præſentationem talis Eccleſiæ de cætero nullatenus admittatur.

VI. *De conceſſione Prebendæ.*

Statuitur: quod nullus in Canonicum eligi debet, beneficio non vacante, niſi juſta neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ id requirat, & tunc unus tantum, & non plures aſſumi debent; ſi qui autem contra hoc ſtatutum præſumpſerint quod factum eſt, ipſo jure non teneat, & Epiſcopus tot prebendas conferre poteſtatem habeat, quot perſonæ fuerint ſic aſſumptæ.

VII. *De inſtitutionibus.*

Statuimus: ut nullus Clericus ad curam animarum ab Epiſcopo, vel ſuo Vicario admittatur, niſi prius juraverit, quod nullam in acceptione beneficii, ad cujus curam eſt præſentatus, commiſerit ſimoniam, quodque bona ejuſdem beneficii non velit alienare, ſed alienata pro poſſe etiam recuperare.

VIII. *De Parochiis.*

Valde gravis, & clamoroſa querela noſtris auribus inculcatur, quod nonnulli ſuis juribus & finibus non contenti, Parochianos alienos præſumunt recipere temere ad Divina, contra Canonicas ſanctiones, & cum dictorum Parochianorum judices non exiſtant, nec ligandi nec ſolvendi in eos habeant poteſtatem, ſe tamen judices faciendo in foro ſpirituali periculoſe abſolvunt & ligant pro ſuæ libitu voluntatis, ſicque illud ſalutiferum peregrinationis viaticum, quod non proficit, niſi prius à criminum labe mundatis, in animarum ſuarum & eorum, qui id non dijudicantes indiſcrete recipiunt, perniciem conferre non verentur; ſicque dicti eorum Sacerdotes, qui curam recipiendo eorum, ſuam pro ipſis animam obligarunt, dum ſibi taliter ſubtrahuntur, ſtatum ignorantes ipſorum, non poſſunt, quod in eis ægrotum eſt, ſanare, nec conſolidare infirmum, nec alligare confractum, & ſic dum curationis neceſſariæ non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis, uſque ad interemptionem læſio dilatatur, unde Sacerdotes nullam poſſunt de ſic pereuntibus animabus ſuperno judici reddere rationem. Nos, Sanctorum Patrum, qui Eccleſiæ Sancti Dei, & perſonis Eccleſiaſticis, terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes: hujus ſacri Concilii approbatione, univerſis Sacerdotibus tam Religioſis, quam ſæcularibus cujuscumque ordinis, conditionis, ſeu ſtatus exiſtant, in civitate, Diœceſi, vel

vel Provincia Moguntinâ degentibus, ſub debito juramenti, quod Epiſcopo in receptione Sacerdotii præſtiterunt, ac ſub interminatione Divini judicii firmiter inhibemus: ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Epiſcopum, vel loci Archi-Diaconum, ſeu ejus ſuper eo Vicarium alteri eſt commiſſa, præſumat, excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet, ad confeſſionem recipere, vel ei aliquod Eccleſiaſticum Sacramentum porrigere, niſi petita deſuper & obtenta licentia proprii Sacerdotis; cum certi & indubitati juris exiſtat, talem a tali, crimine ſolvi non poſſe aliquatenus vel ligari; & ex hoc ordine Eccleſiæ per majores & ſanctos Patres per Divinam providentiam inſtitutum confundi; quod per univerſos Plebanos ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis, coram ſuis plebibus præcipimus publicari.

IX. *De Vicariis.*

Statuimus: ut Rectores Eccleſiarum ſufficientem aſſignent portionem ipſis vicariis de bonis Eccleſiarum Parochialium ſuarum, ut de eis congruam ſuſtentationem habere, & jura Epiſcopalia, & Archi-Diaconalia perſolvere, ac alia onera incumbentia valeant ſupportare; alioquin hujus ſacri Concilii autoritate decernimus dictos Rectores, huic ſtatuto non parentes, dictis Eccleſiis ſpoliandos.

Volumus inſuper, quod ipſi Vicarii paſſim ſingulis annis mutari non debeant ad voluntatem ipſorum Rectorum, qui hoc propter turpem queſtum facere ſatagunt; ſed tunc demum, cum ipſi Rectores, actu Sacerdotes exiſtentes, in ipſis Eccleſiis per ſe deſervire volunt, vel aliàs ipſi Vicarii ex cauſis legitimis merito ſunt removendi.

X. *De Clericis peregrinis.*

Peregrini, & ignoti Clerici nullo modo recipiantur ad ordines vel officium, niſi litteris Epiſcoporum ſuorum commendatitiis & dimiſſoriis ſint muniti.

XI. *De Cohabitatoribus.*

Ad abolendam de domo Domini conſuetudinem, vel potius corruptelam, ſeu temeritatem, quâ Clerici, qui ſignum pudicitiæ oſtendere deberent laicis, quibus ſunt poſiti in exemplum, in argumentum ſuæ finalis impudicitiæ fructus prebendarum ſuarum concubinis & ſpuriis legant in ultima voluntate, contra quos rigor Eccleſiaſticus debet exerceri; Quare ſub anathematis vinculo prohibemus: ne de cætero Clerici, gratiæ anni (a) abutentes, cum de rebus Eccleſiæ nullum poſſint condere teſtamentum, fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ſpuriis, vel concubinis dimittant: qui vero contra hanc inhibitionem venire præſumpſerint, in ſignum ſuæ perditionis, Eccleſiaſtica careant ſepultura, & quibus taliter fructus legantur, careant ipſo jure: qui autem teſtamentum tale, poſt mortem defuncti, manutenere volunt, & per quorum manus perſonis illis fructus prebendæ fuerint miniſtrati, excommunicationis mucrone percellantur.

XII. *De Clerico excommunicato.*

Cum ſcriptum ſit in lege Domini, quod quicumque non obtemperaſſet Sacerdotibus, is extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut, gladio cervice ſubjecta, expiabat contemptum, & in primitiva Eccleſia inobedientes ejecti de Eccleſia rapido ore dæmonum trahebantur; multi, nomine Sacerdotes, cenſuram Eccleſiæ contemnentes, excommunicati, vel ſuſpenſi a Prælatis ſuis, exigentibus eorum culpis, & immemores, quod Epiſcopis, & Prælatis clavium cœlorum ſit collata poteſtas, attemptare ſibi interdicta miniſteria non verentur; contra quos volumus rigorem Eccleſiaſticum exercere. Statuimus igitur, ut tales ſine ſpe reſtitutionis ab officiis deponantur, & infames ac deteſtabiles facti, de cætero ad beneficia Eccleſiaſtica nullatenus admittantur; niſi per pœnitentiam approbatam, & converſationem laudabilem Sedis Apoſtolicæ meruerint gratiam obtinere.

XIII. *De his, quæ vi metuve cauſa fiunt.*

Quia Clerici, & Religioſi nonnulli, non attendentes, quantum ſit obedientiæ bonum, quod victimis antefertur, & quod peccatum eſt ariolandi, nolle acquieſcere, & ſcelus idolatriæ, obedire non velle; amiſſionem rerum ſuarum, & corporis vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exequi Prælatorum, qui cum proſperitatis tempore multa dona receperint, & lau-

se

(a) *forte:* annis.

te vixerint de patrimonio crucifixi, imminente Eccleſiæ neceſſitatis articulo, pro honore illius adverſitates ſuſtinere detrectant, qui cum foret ſumme dives, ad obediendum Deo Patri, pro ſalute noſtra onus ſubiit voluntariæ paupertatis, ex quo propter contemptum clavium Eccleſiæ, nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ diſſolvitur, & animas miſerabiliter periclitari contingit; ſacra hujus Concilii præhabita deliberatione, ſtatuimus: ut nulla rerum perditio, aut metus corporis, niſi legitime probatus, ſubditi inobedientiam, mandatum Prælati non exequentis ſeu exequi non curantis, valeat excuſare, adeo quod ſi metus corporis, non ſimplici proprio juramento, ſed legitimis coram eo, a quo mandatum ſubditus recepit, oſtenſus fuerit documentis, nihilominus loco cedat, ne notam transgreſſionis incurrere videatur; in his autem, quæ in non faciendo conſiſtunt, utpote dum mandatur *non communicare excommunicatis*, *non celebrare coram interdictis*, ac alia ejuſmodi, nullus omnino nec rerum nec corporum, quocumque modo probatus metus excuſet, cum pro nullo metu quis debeat peccatum mortale committere, quod ex inobedientia inſurgere, Sanctorum Patrum auctoritatibus comprobatur.

XIV. *De crimine falſi.*

Quia plerique Falſarii, literis Apoſtolicis, & aliorum Prælatorum Teſtimoniis, aſſerunt ſe munitos; hoc igitur decrevit ſanctum Concilium ſtatuendum: ne tales, qualicumque ſcripta deferant, a Clericis, vel a quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis recipiantur in Eccleſiis, vel in domo, niſi prius ipſorum litteræ per Diœceſanum ipſum, ſi ejus copia poſſit haberi, alioquin per capitulum Eccleſiæ Cathedralis examinatæ fuerint diligenter, & niſi ipſius Epiſcopi, vel Capituli litteris teſtimonialibus ſint muniti, & hoc ideo, quod per Sacerdotes ſimplices non poteſt de facili litterarum veritas vel falſitas indagari; ſane, quæcumque perſona contra hanc formam tales receperit, ipſo jure, ab officio & beneficio per triennium ſit ſuſpenſa, alia pœna nihilominus juxta ſuperioris arbitrium puniendа.

Illud quoque, præſentis autoritate Concilii, huic Capitulo duximus annectendum, ut ſi tales ſine dictis litteris teſtimonialibus petitiones ſuas præſumpſerint promovere, plebani civitatum & villarum, & alii ad quos venerint, eos cum rebus eorum per ſæculare judicium.

. . . . *Reliqua deſunt.*

Hæc Schannatus deſcripſit, ſed unde, non addidit.

Hujus Synodi hoc anno a Metropolita Moguntino Vritslariæ coactæ, meminit *Chronicon anonymi Erfordienſe:* nullis actis adjectis. " Poſt Conventum Cleri & populi celebratum in villa Wimaria, III. Kalendas Junii in Vritzlaria Concilium faciens, confirmavit denuntiationem jam factam Friderici Imperatoris in Concilio Lugdunenſi cum ſibi rebellibus Erpbordienſibus excommunicati.

Schannat. Vindemiæ Literariæ Parte I. pag. 100.

Menckenius Tomo III. Scriptor. Germaniæ in Chronico jam Petrino Erfordienſi edito, pæne iisdem verbis.

Epiſtola Synodalis Sigifridi, Archi-Epiſcopi Moguntini, Erfordiâ.

A. C. MCCXLIV. Kal. Aprilis. Innocentii IV. PP. I. Friderici II. Regis XXVII.

SIGIFRIDUS, DEI GRATIA, SANCTÆ MOGUNTINÆ SEDIS ARCHI-EPISCOPUS, &c. UNIVERSIS ABBATIBUS, ARCHI-DIACONIS &c. PER DIŒCESIN, AC PROVINCIAM NOSTRAS MOGUNT. CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

NOveritis nos Litteras Domini Papæ habere in hæc verba:

INNO-

INNOCENTIUS (*a*) EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI ARCHI-EPISCOPO MOGUNTINO.

" EX parte tua, Frater Epiſcope, fuit propoſitum coram nobis, quod licet Thuringorum, & Haſſorum nationes, ab antiquo ſemper malitioſe præ aliis inobedientes, tibi fuerint & rebelles, poſt mortem tamen claræ memoriæ *Henrici*, (*b*) Romanorum Regis illuſtris, cum non ſit, qui eos valeat cohercere, in tantum prævaluit malicia eorundem, quod nec Deum timentes, nec hominem reverentes, in libertatem Eccleſiaſticam tyrannide degraſſantur, auſu diabolico Eccleſias per incendia devaſtant, Clericos ſpoliant & captivant, & tamdiu affligunt corporum cruciatibus, donec perſonas ſuas redimere per pecuniam compelluntur, propter quod Clerici metu & periculo antedicto non audeant, niſi in locis munitis ſe recipere ad manendum, contingit plurimorum locorum Eccleſias deſolatas relinqui, & curam animarum negligi. Quare Tu, Prædeceſſoris tui inhærens veſtigiis, *in Provinciali tua Synodo*, de Suffraganeorum tuorum conſilio & aſſenſu, pro refrænanda dictorum maleficorum rabie, ſtatuiſti, ut omnia loca, ad quæ devenerint ſpolia Clericorum, & ubi Clerici tenentur captivi, aut in quibus ſpoliatores receptaculum obtinent, ſi moniti reſipiſci non curarent, interdicto ſubjaceant, donec paſſis injuriam ſatisfactio congrua præbeatur. Sed quia quidam Nobiles ejusdem Diœceſis aſſerunt ſibi ab Apoſtolica Sede conceſſum, ut in perſonas vel terram eorum, excommunicationis vel interdicti ſententiæ, absque ſpeciali mandato nequeant promulgari, per idem ſtatutum, occaſione hujusmodi, in nullo vel modico Clerici relevantur. Quare, nobis humiliter ſupplicaſti, ut ſalubre hoc remedium adhibere paterna ſollicitudine curaremus. Nolentes igitur, ut hac occaſione, prædicto ſtatuto valeat derogari, Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ſtatutum ipſum, non obſtantibus præfatis indulgentiis, faciatis auctoritate noſtra inviolabiliter obſervari, contradictores quoscunque per cenſuras Eccleſiaſticas coercendo. Cæterum, ad prædictorum maleficorum maliciam evincendam, ſtatuendi in tua Provincia, ut filii eorum, qui Clericos, quos captivaverunt, niſi extorta ab eis pecunia, vel reſignatione beneficii, aut aliqua parte proventuum, non dimittunt, ad Clericatum & Beneficia Eccleſiaſtica de cætero nullatenus admittantur; quod ſi jam ad Clericatum ſunt admiſſi, ad Prælaturam, tum ad alias dignitates non aſcendant, plenam, Frater Epiſcope, tibi auctoritate præſentium, concedimus facultatem.

" Datum *Lugduni*, Pontificatus noſtri anno II. (*c*)

HUjus igitur auctoritate mandati, univerſitati veſtræ mandamus, in virtute obedientiæ præcipiendo diſtricte, quatenus ab executione mandatorum, ſi quæ vobis contra ſpoliatores, incendiarios, vel alios malefactores Eccleſiarum & Clericorum per Nos, Archi-Diaconos, & alios veſtros judices contigerit deſtinari, occaſione hujusmodi indulgentiarum, vos nullatenus ſubducatis. Ad hæc, quoniam auctoritate conceſſionis, quæ in præſcriptis Papalibus literis continetur, per Provinciam noſtram duxerimus ſtatuendum, ut Filii eorum, qui Clericos, quos captivarunt, niſi extorta pecunia, vel reſignatione beneficii, aut aliqua parte proventuum, non dimittunt, ad Clericatum & Beneficia Eccleſiaſtica de cætero nullatenus admittantur, & ſi ad ea jam forſitan ſunt admiſſi; ad dignitates Eccleſiaſticas tamen non aſcendant, mandamus: quatenus in omnibus Eccleſiis terminorum veſtrorum, in quibus ordines celebrari contigerit, ſollicite caveatur, ne ad eos, quis talium admittatur; Archi-Diaconi quoque ad beneficia curam habentia animarum inſtituere, & Canonici in Fratres ipſos recipere non præſumant; ſcituri, quia omnes, qui contravenerint, excommunicationis ſententia innodamus. Cæte-

(*a*) Innocentius IV. Papa obiit 7. Decembris 1254.
(*b*) Henricus VI. Imp. obiit 28. Septembris 1197.
(*c*) Innocentius IV. electus fuit Pontifex anno 1243. 28. Junii, ergo anno 1244. 28. Junii incipit ſecundus annus ejus Pontificatus.

Cæterum; quoniam Conſtitutioni prædictæ, auctoritate ordinaria, propter malitiam præſentis temporis, aliam adjunximus, ſtatuentes: ne filiæ maleſactorum hujusmodi ad Cœnobia & Collegia Monialium admittantur; mandamus Abbatiſſis, Præpoſitis, & Conventibus eorundem noſtræ Diœceſis, ut in receptione talium ſic ſint cauti, ut ſimilem, quam jam tulimus, excommunicationis ſententiam, non incurrant.

Datum *Erfordiæ*, anno Domini MCCXLIV. Kalend. Aprilis. Pontificatus noſtri anno XVIII.

SYNODUS FRISINGENSIS

Anno Chriſti MCCXLVIII. Innocentii IV. Papæ V. Friderici II. Regis XXXI. Imp. XXIX.

SUMMA. Abbatis Tegernſeenſis Perchtoldi ob culpas examinatas depoſitio canonica, & novi electi confirmatio.

ANNO MCCXLII. *Perchtoldus Snek* electus in Abbatem Tegernſee fuit: ejus electionem ut non Canonicam, utpote interventu laicorum peractam, improbavit *Conradus* Friſingenſis Epiſcopus, quo reclamante & renitente, Confirmationem, illo etiam invito, & Benedictionem Abbatialem recepit a Metropolitano Eberhardo Saltzburgenſi Archi-Epiſcopo. Verum inordinatum novi hujus Abbatis Regimen & Tyrannica facta, cum adverſum illum novam Friſingenſi Epiſcopo anſam querelæ præberent;

Tam Perchtoldum ſæpe dictum, quem hæc notârat infamia, quam etiam clamitantes cujusque conditionis, ſive Eccleſiaſticæ, ſive ſæcularis ad ſuam vocavit præſentiam, *primo, & ſecundo*; *tertio* iterum illum ad ſuam Matricem Eccleſiam evocavit, certo ſibi peremptorio termino præſtituto: ad quos terminos obſtinatus ſe ceſſavit pertinaciter præſentare.

Cæterum prælibatus Epiſcopus proſpiciens hunc profundo malorum incorrigibiliter ſe merſiſſe, ac Monaſterium Tegernſee pene irreparabiliter ob innumeram ejus Perchtoldi graſſationis malitiam jam ruiſſe, conſulto malens ipſum ob ſua criminum peccamina interire, quam ſua ex horum diſſimulatione famâ neglectâ, dictum Monaſterium diſpendium tantum ſubire, implorato cœlitus auxilio, exquirendam horum, quæ fama detulerat, veritatem vigil cœpit indagare: & ejusdem abſentiâ ſpretâ, quæ ſua *ſecundum jura* compenſabatur contumacia, *juxta doctrinam Canonum ac Statuta Conciliorum*, Virorum honoratorum, qui mores, & vitam dicti Perchtoldi, utpote ſibi converſantes, habuêre notam, teſtimonium cepit *Juratorium*; aſt hoc ex more publicato non minus, imo magis, quam fama detulerat, heu! reperit in illo reatus.

Ex qua re zelo accenſus Divino, *totius ſuæ Diœceſis Cleri, tam Prælatorum, quam ſubditorum, communicato conſilio* in eundem Perchtoldum ſententiam tulit *Deſtitutionis*, tam ipſum Conventum ab obedientia, quam Miniſteriales ab obſequenti, quam Vaſallos a fidelitatis obſervantia penitus abſolvens; obiit poſtea prædictus Perchtoldus III. Kal. Septemb.

His itaque peractis, dictus Dominus Conradus, Epiſcopus, dedit Conventui, ſibi præficere Paſtorem per *legitimam electionem*, ſeu Canonicam poſtulationem, liberam facultatem: qui nimirum invocato Dei Numine, in virum, quem ſuæ multiplicia virtutis exornabant merita, quemque præteritæ regularis obſervantiæ commendabant inſignia, puta, *Udalricum de Parterhauſen* dictum, Abbatem in *Scwun* ſuo præficiendum Monaſterio, eundem poſtulantes, oculos direxerunt. At ipſe Epiſcopus eorundem juſta conſiderans deſideria, his votis rite annuens, cum eisdem ab Electo Saltzburgenſi, ſive ipſius Capitulo, quorum, vel cujus poſtulatum intereſt concedere, ſupplicíter requiſivit.

Actum ſupraſatis præſentibus tam Prælatis, quam ſubditis, anno Domini MCCXLVIII. XVI. Kal. Auguſti in matrice Eccleſia Friſingenſi. In quo anno VII.

VII. Kal. Decembr. locum fere deſolatum R. Abbas Udalricus de Parterhauſen, hujus nominis ſecundus, reperiens, victualibus omnibus pene conſumptis, utenſilibus domûs omnino diſſipatis, ac obligatis prædiis, & apud Creditores tam Chriſtianos, quam Judæos calicibus, caſulis, cappis, thuribulis repoſitis, charitatem in fratres, hoſpites & peregrinos, a die introitus ſui exercere nunquam prætermiſit.

Petzius Toma III. Theſauri anecdotorum. Anonymi Chronicon Cœnobii Tegernſeenſis pag. 526.

Epiſtola Innocentii IV. Papæ ad Epiſcopos Verinenſem & Raceburgenſem.

Innocentius IV. committit Epiſcopis Verinenſi & Razeburgenſi inquiſitionem erigendæ Metropolis aut Lubecæ, aut Camini.

INNOCENTIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILIBUS IN CHRISTO FRATRIBUS VERINENSIS, ET RACEBURGENSIS ECCLESIARUM EPISCOPIS.

CUm Venerabili Fratri noſtro Archi-Epiſcopo Livoniæ, Eſtoniæ & Pruſciæ, Lubecenſem Eccleſiam duximus committendam, præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus, an expediat eandem, vel Caminenſem Eccleſiam in Metropoliticam erigere, veritatem diligentius inquiratis, Nobis, quod inveneritis, fideliter reſcripturi.

Datum Lugduni IV. Non. Septemb. Anno Pontificatus noſtri V.

Ex codice MS. Bibliothecæ Vaticanæ Na. 7183. deſcripſit Cl. Schannat. b. m.

Annus V. Pontificatus Innocentii inchoabatur 28. Junii 1248.

SYNODUS ULTRAJECTINA

Anno Chriſti MCCXLIX. Innocentii IV. Papæ VI. Friderici II. Reg. XXXII. Imp. XXX.

SUMMA. Wilhelmus Romanorum Rex, Petrus Caputius Cardinalis, Conradus Coloniæ Archi-Epiſcopus, & Metropolita, inquirunt in mores Goeſwini de Amſtel, Ultrajectini electi circa 1246, ultro abdicantis mitram.

WIlhelmus Romanorum Rex, Petrus Caputius Cardinalis Portuenſis, & Conradus Metropolita Colonienſis convenere Ultrajecti ad Synodum: in qua facta inquiſitione in mores Goeswini electi Ultrajectini, ipſe ultro renuntiavit oneri & honori. Cauſas affert Heda has, primam, quod cum eſſet vir manſuetus & ſimplex; ineptus videretur ad tantæ dignitatis munus ſupportandum: Alteram, quod minus gratus eſſet Wilhelmo Regi propter gentiles ſuos Amſtelios.

Heusden Batavia ſacra Part. I. pag. 161. Heda Hiſtoria Epiſcopor. Trajectenſ. pag. 341.

SYNO-

SYNODUS MILDORFFII

IN ARCHI-EPISCOPATU SALISBURGENSI,

Anno Chriſti MCCXLIX. Innocentii IV. Papæ VI. Friderici II. Reg. XXXII. Imp. XXX.

SUMMA. Philippus, electus Saliſburgi Archi-Epiſcopus, Concilium ex mandato Papæ apud Muldorff celebravit de Othone Bavaro Papæ conciliando, & a Friderici II. partibus abſtrahendo.

SYnodo in Muldorff interfuit Philippus electus Saliſburgenſis, Friſingenſis, Ratisbonenſis, & Sekowienſis Epiſcopi cum aliquantis Prælatis. Ubi Dux Bavariæ Otto citatus tam per intentatam ſententiam excommunicationis, quam gladio materiali ad Romanam Eccleſiam redire, & ei contra Dominum Fridericum Regem compelli debebat, quod tamen alia quadam formâ treugarum eſt intermiſſum.

Otto recuſavit hanc mutationem. *Prima* cauſa fuit, quia cum impulſu Epiſcoporum ad Friderici II. partes tranſierit, nunc eundem deſerere ab Epiſcopis cogeretur. *Altera* cauſa: Se Epiſcoporum auſpiciis affinitate junctum Imperatori; qui nunc illi ea vincula abrumpi velint? *Tertia:* Non cadere in conſtantiam Bavariæ Ducis ejuſmodi inſtabilitatem. *Quarta:* Wilhelmum Hollandum nunquam a ſe electum, nec probatum, nec ejus ſe ambire amicitiam.

Juravit tamen ſe contra Eccleſiam in nullo proceſſiſſe, nec deinceps contra eam proceſſurum. Quapropter treugæ vel induciæ eidem Duci datæ fuere uſque ad Kalendas Maji; quas Pontifex prorogavit ad feſtum Aſſumptæ Dominæ, literis ſcriptis ad Albertum Ratisbonenſem Epiſcopum, cui mandabat, ut, ſi intra illud ſpatium non rediret ad Eccleſiæ unitatem, eum authoritate Apoſtolica gratiis omnibus & indulgentiis a Papa Gregorio conceſſis privaret.

Baluzius Epiſtolam Papæ recitat Miſcellan. Lib. VII. pag. 456.

Hanſitz. Tomo II. German. ſacræ p. 346.

Chronographus Saliſburgenſis ab Hanſizio laudatus.

Adlzreiter Annal. Bojorum Part. I. Lib. XXIV. ad hunc ann.

Brunnerus Annal. Bojorum Parte III. Lib. IV.

STATUTA DOMINI PETRI,

Albanenſis Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis Legati, ſuper diverſis Ordinationibus, Eccleſiæ (Leodienſis.)

PETRUS, MISERATIONE DIVINA ALBANENSIS EPISCOPUS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, UNIVERSIS PRÆSENTES LITERAS INSPECTURIS, SALUTEM IN DOMINO.

NOveritis, quod Nos nuper *Capitulum Sancti Lamberti* Leodienſe, juxta officii noſtri debitum viſitantes, multa quæ correctione indigebant, invenimus: ad quorum reformationem, hæc, quæ ſequuntur, duximus ordinanda. *In primis* ſiquidem ordinamus & ſtatuimus, Canonicos majores, nec non *Sancti Maternι*, & *parvæ menſæ Capellanos*, *Vicarios*, & *quoslibet Clericos*, ejuſdem Eccleſiæ chorum frequentantes, tonſuram habere rotundam, & coronam decentem, ac honeſtum habitum, præſertim in Eccleſia, ambitu Eccleſiæ, & in clauſtro. Qui habitus talis erit, ſuperpellicium & cappam nigram choralem a feſto omni-

um Sanctorum uſque ad Paſcha: & a Paſcha uſque ad feſtum omnium Sanctorum, ſuperpellicium ſine cappa habebunt, niſi debilitas aut infirmitas aliquem ſuper hoc excuſaret: & tunc cauſâ neceſſitatis, poſſent in æſtate cappas in choro portare, exceptis diebus Dominicis & feſtivis, quibus ſit omnibus habitus uniformis. Qui vero pro neceſſitate prædictis diebus Dominicis & feſtivis eſſe non poterunt ſine cappa, in Secretario Eccleſiæ, vel in aliquo loco prope Altare poterunt audire Divina, dum tamen ab illis, qui erunt in choro, directe non videantur aperte. Chorum autem intrantes, verſus Altare reverenter inclinent, & poſt modum verſus ſedem Epiſcopi, ſi Epiſcopus præſens erit, & in chori exitu fiat idem. Qui in prædictis offenderit, per Decanum ejiciatur de choro, nec recipiatur ulterius, donec tonſuram & habitum aſſumat honeſtum. Nullus etiam ad horas poſt *Gloria* primi Pſalmi, & ad Miſſam poſt *Epiſtolam*, chorum intrare præſumat: Qui transgreſſus fuerit, per Decanum ejiciatur de choro, qui ſi ad juſſionem Decani exinde exire noluerit, ſi major Canonicus eſt, aut Sancti Materni, vel parvæ menſæ, illius horæ, ad quam temere ſe injecit, & alterius, quæ ſequetur, diſtributionibus, ſit ipſo jure privatus, cæteris Decani arbitrio puniundus. Canonici vero in Leodio exiſtentes, diſtributiones quaſi vilipendentes, qui ad horas non vadunt, tantum de ſuo ſolvant, quantum acciperent, ſi accederent ad horas. In choro exiſtentes, honeſte ſe habeant, nec confabulentur ad invicem, nec diſcurrant per Eccleſiam, aut loquantur aliquibus in Eccleſia, dum cantatur in choro, nec chorum exeant uſque ad finem, niſi ex cauſa honeſta, vel neceſſaria exeant, ſtatim ad officium reverſuri. Qui vero ante finem horarum chorum exiverit, niſi ſtatim reverſus fuerit, illius horæ diſtributiones amittat, niſi ex honeſta cauſa, reverti ad chorum omiſerit, Decani in exitu petita licentia & obtenta, vel ſaltem illius, qui poſt Decanum major erit in Choro, ſi Decanus forſan abſens eſſet. Quilibet in choro ſtet, vel ſedeat juxta ſuum ordinem, paratus facere ſervicium Eccleſiæ, prout in matricula, vel tabula ſcribitur. Matriculam vero ſeu tabulam, per cantorem, vel aliquem deputatum ab ipſo hoc modo conſcribi mandamus: videlicet, quod ſingulis diebus ſabbati, in matricula, ſeu tabula ſcribatur quis Epiſtolam, quis Evangelium, quis Miſſam, quis *Graduale*, quis *Invitatorium*, cum *Venite*, per totam cantare debeat ſeptimanam, niſi forte aliqua ſuperveniente feſtivitate ſolemni, Tabulam die præcedenti oporteret mutare, & ibi majorum perſonarum nomina ad officium ſcriberentur. Eadem etiam matricula ſeu tabula continebit, quis turribulum, quis candelabra, deferre debebunt. Præterea diebus ſingulis in eadem matricula ſeu tabula ſcribetur ante horam primæ, qui in craſtino reſponſoria cantare debeant, & qui legere lectiones. Et hæc matricula ſive tabula, ſtatim poſt primam recitetur in capitulo, ut quilibet ſcire poſſit, quid facere teneatur. Quilibet inſuper Canonicus reſidens, ſive Sacerdos ſit, ſive Diaconus, ſive Subdiaconus, ſuam in ſuo ordine faciat ſeptimanam, & legat, & cantet, prout in matricula conſcribetur, & ſive per ſe, vel per canonicum faciat, niſi forte, urgente neceſſitate non poſſet quis ad ſupplendum vices ſuas canonicum invenire. In quo caſu Canonici Sancti Materni & parvæ menſæ, vices eorum ſupplere poterunt, cum ſint ad ſupplementum neceſſitatis aſſumpti, proviſo tamen, quod per prædictos Canonicos ſancti Materni & parvæ menſæ, diebus feſtivis ad majus Altare nullatenus ſerviatur. Sane quicumque in matricula ſeu tabula ſcriptus maurantiam fecerit, ſi Sacerdos fuerit, duodecim Denarios, ſi Diaconus ſex Denarios, ſi Subdiaconus quatuor Denarios ſolvere teneatur, & nihilominus Miſſæ diſtributiones amittat. Quicumque vero in aliis horis maurantiam fecerit, pro qualibet ſolvat duos Denarios, & nihilominus ſibi horæ illius diſtributio ſubtrahatur; proviſo, quod pœnæ iſtæ nulli penitus remittantur. Sed, quæcumque exinde provenerint, diſtributori ſine diminutione tradantur. Statuimus præterea, ut omnes Canonici tam habentes perſonatum, quam non habentes, nec non & Canonici Sancti Materni & parvæ menſæ, Capellani quoque & Vicarium, (*) Eccleſiam ad horas nocturnas & Diurnas frequentent, & qui horæ non interfuerit, ſuam diſtri-

butio-

(*) *forte:* Vicarii:

butionem amittat : Qui autem conſueti fuerint non venire ad matutinas præcipue, Miſſam & Veſperas, præter hoc, quod diſtributiones amittent; tantum, quantum amiſerint, dent Decano, per manus ipſius erogandum pauperibus. Canonici inſuper diebus ſingulis, ſtatim poſt Primam, ad *Prætioſa* juxta morem intrent capitulum, & ſi aliquid emerſerit corrigendum, vel tractandum de negotiis Eccleſiæ, ſi poteſt fieri, fiet ſtatim. Cæterum, cum male ſoleant, ſicut intelleximus, ad capitulum convenire, præcipimus, quod bis in ſeptima, na fiat capitulum ſpeciale, videlicet feria ſecunda & ſexta feria, ad quod omnes niſi juſto impedimento detenti, teneantur venire. Secunda feria principaliter tractabuntur temporalia: videlicet qualiter eorum bona adminiſtranda ſint & ſecularia negotia pertractanda. Sexta vero feria, de Spiritualibus principaliter tractabitur, videlicet quomodo ſerviatur Eccleſiæ, & ut culpæ, quæ per ſeptimanam correctæ non ſunt, debito modo corrigantur. Qui autem ad capitulum dictis diebus convenient, uſque ad finem capituli non recedant. Et ut ad veniendum ad capitulum facilius inducantur, præcipimus, ut illi, qui illuc convenerint, & uſque ad finem perſeveraverint . . . . percipiant duos nummos. Recedentes autem ante finem capituli nihil omnino habebunt, niſi ex juſta cauſa Decanus eis licentiam daret. Sane venientes ad capitulum, pacifice ſe habeant, nec clament, nec turbent capitulum, nec inter ſe fabulentur, ſed ad expedienda omnia negotia, & aliarum Eccleſiarum, quæ ad eos recurrere duxerint, diligenter intendant. Unusquiſque reſpondeat in ſuo ordine, nec reſpondentem alius interrumpat, ſed ab aliis pacifice audiatur. Siquis vero fuerit aſſuetus turbare capitulum ſeu clamare, vel impedire alios expeditionem negotiorum communium intendentem: niſi monitus a Decano ſteterit, & ſtatim emendaverit, illo die diſtributionibus horarum, & refectorii ſit ipſo jure privatus. Qui ſi eas temeritate propria accipere præſumpſerit, pœna contra illos, qui præbendas ſuas vel ſociorum ſuorum violenter accipiunt, per nos edita, contra ipſum ſervetur. Luminaria decentia ſint in Eccleſia, ita quod in Miſſa, veſperis, & matutinis ſint ante Altare groſſi cerei pro illis candelis quæ ponuntur. Præterea cum in magnis Eccleſiis (diebus valde ſolemnibus dumtaxat exceptis) Miſſa mortuorum ſemper debeat celebrari, ordinamus & præcipimus, ut ſicut ſolet de more fieri in mortuorum anniverſariis, ita fiat. Et nihilominus diebus aliis, quibus non erit anniverſarium, ſemper cantetur Miſſa pro defunctis, exceptis diebus ſolemnibus, quemadmodum eſt prædictum. Sane ille Sacerdos, qui hebdomadam ſuam facit ad majus Altare, in ſequenti ſeptimana, Miſſam de mortuis celebrabit, vel procurabit per alium. Hæ autem Miſſæ, quæ cantabuntur, diebus quibus non erit anniverſarium, & ſi conventuales non ſint, tamen celebrabuntur in aliquo Altari de Eccleſia, quod ad hoc præcipimus principaliter deputari. Neminem autem debet gravare hoc, cum omnia a mortuis habeamus, & ad prandum pro mortuis, ſimus principaliter deputati. Item præcipimus, quod ſex prebendæ Sacerdotales non dentur de cætero niſi Presbyteris, vel ſaltem Diaconis, aut Subdiaconis, qui per intervalla aliqua poſſint intra annum ad Sacerdotium promoveri: nec dentur niſi perſonis honeſtis, quæ ſint de legitimo matrimonio, & quæ ſciant competenter legere & cantare, nec aliter, quam diximus, conferantur. Iſti autem jurabunt continuam reſidentiam, & Sacerdotis officium exercentes, ſuas ad majus Altare in propriis perſonis faciant ſeptimanas, nec habebunt Vicarios, ſed ſi aliquis ex iis, urgente neceſſitate fuerit impeditus, vices ſuas ſupplere poterit per aliquem de amicis, dummodo ſit Canonicus, qui ſupplebit, vel ſi Canonicus haberi non poſſit, per alium, qui poſſit ad majus Altare cantare, vel alium, qui tenetur aliorum ſupplere defectum. Contra iſtam noſtram conſtitutionem ſeu ordinationem gratia nulli fiat, etiam per quamcumque Domini Papæ, vel ejus Legatorum indulgentiam, niſi Dominus Papa ad plenum certificatus de penuria Sacerdotum in Leodienſi Eccleſia, plenam de hac noſtra, & bonæ memoriæ Domini Guidonis (a) Peneſtini Epiſcopi, quondam Apo-

(a) *lege:* Præneſtini.

Apoſtolicæ Sedis Legati conſtitutione fecerit mentionem. Nec Capitulum teneatur aliquem ad dictas præbendas recipere, niſi ſit boni teſtimonii, & de legitimo natus matrimonio, & qui ſciat ſaltem, ut dictum eſt, competenter legere & cantare. Quod ſi Archi-Epiſcopi, vel Epiſcopi, ſeu aliqui Prælati majoris Colonienſis Eccleſiæ Sacerdotes, Leodienſis Eccleſiæ ſint Canonici, & præbendas habeant in eadem, Vicarios pro ſe ſtatuere non poterunt, niſi boni teſtimonii viros, & qui ſint etiam Sacerdotes, qui præſentabuntur Decano & Capitulo prima vice: quibus decedentibus vel cedentibus, per Decanum & Capitulum loco cedentium vel decedentium alii honeſti & idonei ſtatuantur. Hi ſimiliter Vicarii, perpetuo in Eccleſia reſidebunt, & ſuas ſeptimanas facient ad majus Altare, præterquam in diebus ſolemnibus, quibus per unum de majoribus Canonicis, Decanus ſecundum ordinem matriculæ, Miſſam præcipiet celebrari. Cæterum cum Leodienſis Eccleſia copiam habuerit Sacerdotum Canonicorum, memorati Vicarii, Miſſas pro defunctis celebrabunt, vel deputabuntur ad aliud, prout Decano & Capitulo viſum fuerit expedire: Vicarii (*b*) tamen Imperatoris exceptis, qui ſemper ad majus Altare in ſeptimanis ſuis cantabunt, ut ſuperius expreſſum eſt. Ad hoc Canonici Sancti Materni & parvæ menſæ, qui ad ſupplendum aliorum defectum ſtatuti ſunt, parati ſint ſemper ſupplere defectus, & ordinetur infra menſem per Decanum, & quatuor ſeniores de capitulo, quod prædicti Canonici groſſum præbendarum ſuarum percipiant ſicut ſolent, & illud quidem (*c*) habent ultra groſſam præbendæ, illis, qui interfuerint horis dividatur, ut ſic per eos horæ melius frequententur. Epiſcopus ſemper certam præbendam habeat, quam nulli tempore ſuo conferat, in qua ſucceſſor ejus ſuccedat, & tam ſede vacante, quam non vacante, Vicarii ejuſdem Epiſcopi, fructus groſſæ præbendæ integre percipiant, ſicut ſolent, nec Abbatias, quæ ſuæ Capellaniæ ſunt, alicui, niſi Canonico majoris Eccleſia conferre præſumat. Item Epiſcopus de Canonicis reſidentibus in majori Eccleſia quatuor habere poterit ſocios, dummodo illi quatuor, reſidentiam fecerint primi anni. Item cum in Leodienſi Eccleſia, penuria ſit Subdiaconorum, & Diaconorum Canonicorum, & nimis indecens videatur, quod tantus in tanta Eccleſia defectus ſit, quod non poſſit ad majus Altare per Canonicos deſerviri; ordinamus & ſtatuimus quod ad præſens ſex Canonici ad Subdiaconatum, & ſex ad Diaconatum, per Decanum & capitulum in noſtra præſentia eligantur. Alioquin Nos eligemus eoſdem, quos ad ſuſcipiendum dictos ordines, per ſubtractionem beneficii compellimus. Provideatur autem in poſterum, ne prædictis cedentibus vel decedentibus, ſeu ad majores ordines promotis in prædicta Eccleſia quantum ad prædictos ordines ſit defectus. Sed cedente vel decedente aliquo, ſeu ad majorem ordinem promoto, ſi Diaconus fuerit qui ceſſit, vel deceſſit, aut ad majorem ordinem promotus eſt, antiquior Canonicus in minoribus ordinibus conſtitutus, vel infra ſecundum ordinem matriculæ, compellatur Subdiaconatum recipere in primis ordinibus tunc inſtantibus, & hoc per ſubtractionem diſtributionum refectorii, & horarum, quibus a tempore ſtatuto niſi tunc promotus fuerit, privatus ſit ipſo jure. Quæ pœna nulli remittatur omnino: Et hoc idem ſervetur, cum aliquem de prædictis ſex Diaconis contingerit (*d*) cedere vel decedere, aut (*e*) majorem ordinem promoveri. Videlicet antiquior Subdiaconus in primis ordinibus Diaconum recipiat: Alioquin prædictis diſtributionibus refectorii & horarum ſit ipſo jure privatus. Et hoc intelligimus debere fieri, niſi ille, qui ordinatus eſt, rationabile impedimentum prætenderit, & legitime probaverit coram Decano, & duobus Senioribus de Eccleſia, a Decano eligendis, in quo caſu ad probandum dictum impedimentum ſufficere dicimus proprium juramentum. Quo impedimento probato, ut dictum eſt, ſi caſus ſit indiſpenſabilis, antiquior poſt eum loco illius ad dictum ordinem compellatur. Si vero impedimentum probatum per diſpenſationis gratiam amoveri poſſet, ille, qui impedimentum probaverit, infra competentem terminum ei per Decanum præfigendum diſpenſationem ſibi pro poſſe ſuo tenebitur procu-

(*b*) *forte*: Vicariis. (*c*) *adde*: quod. (*e*) *adde*: ad.

(*d*) *lege* contigerit *vel* contingeret.

procurare, quam ſi infra dictum terminum non procuraverit, ex tunc ipſo jure, ſupradictis diſtributionibus ſit privatus, donec diſpenſatione obtenta ordinem ſuſceperit, (*f*) quod de obtinenda dicta diſpenſatione fecerit poſſe ſuum. Ordinamus præterea, quod in craſtino feſti Sancti Lamberti fiat ſemper Capitulum generale, ad quod omnes conveniant; & ſi non poſſit illo die, quod agendum eſt, expediri, continuetur, prout opus fuerit ad dies continuos ſubſequentes, & quod fiet in illo capitulo, quantum ad Canonicos majores, Sancti Materni & parvæ menſæ, firmum & ſtabile permanebit. Legatur ibi annis ſingulis hæc noſtra ordinatio, & ſervetur, reformentur ſpiritualia, & de cenſuris, ſeu obedientiis, & de eorum valore diligens computatio audiatur. Obedientiæ etiam concedantur ibidem, ſi aliquæ tunc fuerint concedendæ: aliis autem temporibus obedientiæ nulli dentur, niſi in Capitulo certa die ad hoc ſpecialiter aſſignata, quæ a die aſſignationis ſpatium ad minus quindecim dierum contineat, ad quod etiam Canonici, qui ſunt in Civitate & Diœceſi convocentur. Sane obedientiæ nulli concedantur ad vitam, neç dentur Canonico etiam niſi ad tres annos tantum, niſi aliquibus de obedientiis remotis, & inter nationes perverſas poſitis ex cauſa evidentiſſima, utili & neceſſaria, conſideratis perſonarum meritis, per quas dictæ obedientiæ melius regi poſſint, capitulum aliter duxerit diſponendum. Jurabit autem Canonicus, præbendam recipiens, nihil omnino de obedientia alienare, nihil infeudare, nihil (*g*) emphiteoſum ultra tempus ſuum dare: & quod viſitabit obedientiam bis in anno ad minus, cuſtodiet & defendet ſuis ſumptibus, niſi de feudo, vel proprietate ſibi evidens quæſtio moveretur. Jurabit etiam, & dabit fidejuſſores idoneos & bene juſtitiabiles, quod cenſum ſolvet diebus ſtatutis, & ſi in ejus ſolutione defecerit, non admittatur in choro vel capitulo, & ei ſubtrahantur diſtributiones refectorii & horarum, donec per eum vel fidejuſſores ejus fuerit exinde capitulo ſatisfactum plenarie, & hæc remiſſio nulli fiat. Jurabit inſuper Canonicus, quod obedientiam ſic receptam in manu ſua tenebit; nec concedet aliis: & quod in ſupradicto capitulo generali in ſcriptis referret capitulo valorem redituum & proventuum ſic receptæ obedientiæ, & redditus ubi, & in quibus exiſtunt. Dicet etiam per juramentum ſuum in prædicto capitulo, quantum habuerit inde lucrum. Porro quidquid lucratus fuerit, ſuum erit, & ſi amiſerit, quibuscumque modis, amittat: nihilominus integre ſolvet cenſum. Si vero eſſet guerra communis, ſive peſtilentia, vel alius caſus excipiendus, habeatur reſpectus lucri & damni, ſicut jura volunt, & hæ obedientiæ, plus offerenti concedantur, ſi offerens ſit, providus in ſolvendo, niſi forte multo minus debito offeratur. In quo caſu, ne vileſcat obedientia, capitulum ad manus ſuas eam retinere poterit, ſi viderit expedire: aliter autem quam ſub prædicta cautela obedientiæ dictæ, nullatenus concedantur. Et cum aliquis obedientiam in morte vel in vita reſignaverit, debet eam reddere liberam & abſolutam. Item ordinamus, ut annuatim in prædicto capitulo generali tres claves ſigilli committantur tribus de capitulo fide dignis, ad hoc per capitulum eligendis hoc modo: Sacerdotes Canonici ad hoc eligent unum Canonicum Sacerdotem, Diaconi unum Diaconum, & Subdiaconi unum Subdiaconum. Quartam vero clavem ſervavit Decanus, niſi ipſe & capitulum in unam perſonam conveniant, cui dictæ clavis cuſtodia committatur, & ſingulis annis perſonæ mutentur. Jurabunt autem, qui dictas claves cuſtodient, quod circa prædictarum clavium cuſtodiam, fraudem aliquam non committant, unde Eccleſia poſſit lædi. Nec ſuper contractibus, conceſſione obedientiarum, mutuis contrahendis, ſeu aliis negotiis, quæ fiunt ad tempus, aliquas litteras ſigillabunt absque conſenſu capituli, vel ſaltem majoris & ſanioris partis ejusdem. Litteras autem ſuper locationibus & penſionibus, nunquam pro alio ſigillabunt, absque conſenſu Decani & totius capituli, vel majoris & ſanioris partis: & omnes litteræ ſigillandæ legentur in capitulo hora debita, præſentibus Canonicis, qui tunc ſunt in Eccleſia, reſidentibus. Litteræ vero alienationem perpetu-

(*f*) *adde*: ad cujus receptionem tenetur: & hoc non fiat, niſi in Capitulo publice præſtiterit juramentum,

(*g*) per emphyteuſin.

ptuam continentes nunquam ſigillentur, niſi de conſenſu ſuperioris Decani & totius capituli, & ſolemnitatibus, quas jura requirunt. Prædicti autem de clavibus ipſis facient copiam, cum opus fuerit bona fide, & ſi de civitate aliquis ex eis receſſerit, clavem ſuam alicui Canonico de ſuo ordine cum conſilio Decani committat. Ordinamus præterea, ut omnes libri Eccleſiæ redigantur in ſcriptis, & eorum nomina ſingulis annis in ſupradicto generali capitulo recitentur, & hoc idem fiat de ornamentis Eccleſiæ & theſauro, proviſo, ut & libri ordinatione Eccleſiæ & theſaurus ſemel in anno, capitulo, vel aliquibus deputatis a capitulo oſtendantur, & feriatur excommunicationis ſententia per Decanum auctoritate noſtra in omnes illos qui habent aliquid de Theſauro, libris, ornamentis, cartis, ſeu privilegiis Eccleſiæ, niſi reſtituant infra menſem nec de cætero liber aliquis Eccleſiæ alicui etiam Canonico concedatur, niſi ſub bono pignore, vel ſaltem ab eo competenti memoriali recepto, & conceſſi repetantur & rehabeantur infra menſem. Præcipimus autem quod povideatur Eccleſiæ de caſulis, Dalmaticis & Tunicis nec non albis, & cæteris ad Miſſas celebrandas neceſſariis ornamentis. Privilegia præterea & chartæ Eccleſiæ, in libro aliquo ordinatim cum ſuis titulis conſcribantur, & cuſtodiantur ſicut conſuetum eſt, proviſo tamen, quod in locis talibus conſerventur, quod nec confringantur ſigilla, nec chartæ per injuriam putreſiant. Ad cuſtodiam autem tam privilegiorum, quam chartarum, ſive tangant Epiſcopum ſolum, ſeu capitulum, ſive utroſque, tam cuſtos Eccleſiæ, quam duo Canonici honeſti ad hoc a capitulo deputati diligenter intendant, qui jurabunt ea ſervare fideliter, & quod inde facient copiam capitulo de his, quæ tangent Epiſcopum cum opus fuerit bona fide, & hoc de ſcientia capituli ſemper fiet. Cum autem deberit fieri copia alicujus privilegii ſeu chartæ, per duos, qui ex eis, qui ea cuſtodient, vel ſaltem per unum fiet ex inde oſtenſio, per quos vel per quem exinde facta copia ad theſaurum Eccleſiæ, ut ubi cuſtodiantur fideliter referantur, ſic enim omnia ad utilitatem Eccleſiæ poterunt in poſterum conſervari. Omnes inſuper redditus Eccleſiæ & proventus, & ubi, & in quibus conſiſtant, in volumine publico conſcribantur, & ſi aliquid accrevit ſingulis annis in generali capitulo ſcriptum hujus corrigatur. Si quis Leodienſis Canonicus præbendam ſuam, aut ſocii ſui, ſive in groſſis fructibus, ſive in diſtributionibus violenter acceperit, denuncietur a Decano excommunicatus, qui ſi excommunicationem habens per annum animo ſuſtinuerit indurato, per Epiſcopum privetur præbenda, & aliis beneficiis, quæ in eadem Eccleſia obtinebat. Acoliti & & inferiores, vocem in capitulo de cætero non habeant, quod ſi aliquis eorum contra hanc noſtram conſtitutionem temere ſe injecerit, niſi noviter per Decanum a capitulo incontinenter recedat, excommunicationem ipſo facto incurrat, cui dum in excommunicatione perſtiterit, ſubtrahantur diſtributiones refectorii & horarum. Eum tamen, ſi abſolvi petierit, Decanus auctoritate noſtra præſtita ſatisfactione abſolvat. Hanc autem pœnam ſtatuimus pro eo, quod ſicut intelleximus, conſtitutionem a bonæ memoriæ Domino Guidone Preneſtino Epiſcopo, quondam Apoſtolicæ Sedis Legato ſuper hoc editam, non ſervabant, nec dignabantur ad ſacros ordines ſe facere promoveri. Item ſtatuimus quod nulli perſonæ duo perſonatus in Eccleſia Leodienſi de cætero conferantur, & quod Decanus ſit Sacerdos, vel ſaltem infra annum promoveatur in Sacerdotem, qui ſi tamen juſtum impedimentum & notum haberet, Capitulum poterit ei annum alium & non amplius ex cauſis neceſſariis & evidentibus indulgere, qui jurabit reſidentiam, & nullum alium tenere poterit perſonatum. Item, cum conſtitutio Lateranenſis Concilii quæ incipit: *Omnes utriuſque* &c. plane percipiat quod quilibet adultus ſemel in anno proprio Sacerdoti ſecreto, ſua omnia confiteatur peccata, præcipimus, quod omnes, tam majores quam alii de Eccleſia, ſemel in anno confiteantur Decano, vel ſaltem de ejus licentià certæ perſonæ. Et hoc ex juſta cauſa, prout dicit dicta conſtitutio. Quod præcipimus modis omnibus obſervari. Ordinarium fiat in Eccleſia, nocturnum & diurnum, in quo contineantur omnia feria-

tim

tim quæ per totum anni circulum dici debent: Et fiant inde duo libri, ita quod in utroque per ſe *totum ordinarium* habeatur, quorum unus ex una parte chori, & alius ex parte alia, cum catena ligetur, & quilibet poſſit apertę videri, quid circa Divinum officium quotidie ſit agendum. In choro præterea hinc & inde duo groſſa Pſalteria, duo groſſa antiphonaria & duo gradualia habeantur. Statuimus, ut Canonici primo anno faciant per annum integrum continuam reſidentiam, & qui non fecerint reſidentiam, compellantur facere per ſubtractionem proventuum: Nec det Decanus primo anno licentiam alicui, niſi per capitulum, & tunc ex juſta cauſa in capitulo probata, nec hoc primo anno fiat frequenter. Aliis autem annis ſimiliter reſidebunt. Verumtamen licentiam trium ſeptimanarum tantum, ut abſens ſit Canonicus, rationabili cauſa interveniente, poterit conferre Decanus. Quando vero poſt datam licentiam ad Eccleſiam reverſus fuerit, aliam ſimilem licentiam non habebit, niſi ſex ſeptimanis elapſis, præterquam, ſi neceſſitatem evidentem in capitulo oſtenderet & probaret. Plane ſi quis ſine licentia receſſerit, vel poſt datam licentiam ultra terminum moram fecerit ſine rationabili cauſa probata in capitulo, ſtipendio ſuo privabitur, & poſt reditum in clauſtro ponetur, quamdiu capitulo placuerit. Et hoc ſine reſtitutione fructuum præcedentium, & omnibus horis, quamdiu incluſus fuerit, tenebitur intereſſe. Sententiæ Decani & capituli inconcuſſe ſerventur, & a nemine niſi mediante Juris tramite revocentur. Cæterum, cum, ſicut intelleximus, in magna Prima dominicali, & in Pſalmis familiaribus, litania & collectis, quæ dicuntur poſt Primam in quadrageſimam & ſingulis diebus ad Tertiam, nec non Dominicis diebus ad proceſſionem magnus erat defectus, eo quod nihil percipiebatur in cis; Statuimus & ordinamus, ut venientibus ad ſingula prædictorum, & uſque ad finem perſeverantibus, præter ea, quæ conſueverunt percipere, denarius unus detur, & diebus Dominicis & feſtivis ad proceſſiones duo denarii tribuantur. De Archi-diaconis autem dicimus, quod nec in capitulo locum teneant debitum dignitati, donec in Diaconos fuerint ordinati: qui cum præſentes fuerint in Eccleſia, ſuas de Evangelio faciant ſeptimanas. Qui nihilominus per medietatem anni in Eccleſia reſidentiam faciant, & hanc jurent, niſi forte de Epiſcopi licentia ſint abſentes. Si vero, eos peregrinari, vel ad ſcholas velle ire contigerit, Epiſcopus eis licentiam non denegare poterit: cum autem in Eccleſia ſervire debuerint & neglexerint, ſi capitulum eos ſuper hoc convenerit, ſecundum antiquam conſuetudinem judicio Parium ſuorum exinde parebunt. Porro cum ſuos Archi-diaconatus viſitaverint, vel pro negotiis Eccleſiæ abſentes eſſe debuerint, unum vel duos de Canonicis, ſi voluerint, de licentia Decani aſſumant ad ipſos juvandos, ſeu ad conſilium ſibi dandum. Præterea, quia ſicut intelleximus, ex multitudine Clericorum paſſim chorum intrantium Divinum officium turbatur potius quam juvetur, ordinamus, ut niſi per Cantorem, chorum de cætero nullus intret, exceptis Clericis Canonicorum, qui cum habitu honeſto intrabunt, & tales eligantur per Cantorem, qui honeſtum habitum habeant, & in aliquo chorum juvare ſciant. Chorus per duos Canonicos ſervetur continue, ſicut eſt in Eccleſia ordinatum, & in ſolemnibus per Cantorem & alios, ſicut fieri conſuevit. Denique, quia multi occaſionem prætendunt, non veniendi de nocte ad Eccleſiam, ſuas vel conſanguineorum ſuorum inimicitias allegando, ſtatuimus, & præcipimus, quod clauſtrum claudatur, ſi ſine ſcandalo poteſt fieri, & fiant portæ in clauſtro, & ſint ibi duo cuſtodes de nocte, ſibi certo ſalario aſſignato. Proviſo, quod a pulſatione ſilentii, uſque poſt matutinas cantatas in hyeme, & in æſtate uſque ad diem, clauſæ ſint dictæ portæ, ne per occaſiones hujus, Divinum officium defraudetur. Diebus Dominicis, quando imminet proceſſio ſienda, fiat aqua benedicta in choro ſolemniter per ſeptimanarium ante proceſſionem, Diacono & Subdiacono præſentibus, & ſic parati ad proceſſionem incedant. Decani, Præpoſiti, Archi-diaconi, Scholaſtici, & Cantores, debitam reſidentiam in Eccleſia faciant, & tam ipſi, quam alii omnes vadant ad negotia procuranda, cum a Decano & capitulo fuerint requiſiti, quibus decentes dentur expenſæ,

penſæ, ſecundum qualitatem perſonarum. Miniſteriales & Officiales Eccleſiæ, miniſteria ſua faciant per ſe, non per Vicarios, diligenter, ad quæ nocte & die parati exiſtant. In Eccleſia jaceant, qui ex officio ſibi commiſſo ad hoc tenentur. Diſcretis viris & fidelibus, & habilibus committantur iſta officia, inutilibus inde amotis per Decanum & capitulum infra menſem. *Bona ad diſtributiones horarum ordinata & ſtatuta, & omnia, quæ ſuperveniunt vel habundaverint, ad nullos alios uſus horarum, quam ad diſtributiones committantur, & nihil corporibus præbendarum accreſcat, cum ex hoc Eccleſiæ ſervitium & cultus augmentetur Divinus.* Hæc autem, quæ de Canonicis majoribus, dicimus de Canonicis Sancti Materni, & parvæ menſæ, & aliis beneficiatis Eccleſiæ, præſertim quantum ad ſervitium Eccleſiæ, diſtributiones denariorum pro horis, & ad faciendam reſidentiam, ad quam tenentur. Item ſtatuimus, & præcipimus, & ordinamus, quod quolibet anno in capitulo generali, quod ordinavimus fieri in craſtino feſti Beati Lamberti, eligantur de capitulo tres fide digni, qui inquirent de vita & converſatione Canonicorum Beati Lamberti, Sancti Materni & parvæ menſæ, & Capellanorum, & Vicariorum, & Clericorum de Eccleſia, præſertim de quibus eſt ſcandalum & infamia, & quid invenerint, portent ad capitulum, & tunc Decanus & capitulum corrigant, quæ corrigenda invenerint, ſecundum qualitatem delictorum. Statuimus inſuper, & mandamus, ut annuatim in feſto Omnium Sanctorum, finitis Veſperis de die, omnes campanæ pulſentur, & Veſperæ pro mortuis cantentur, & nocte ſequenti matutinæ, & in craſtino ejusdem feſti Miſſa pro mortuis, ſicut in feſtis præcipuis ſolemnitatibus celebretur. Has autem noſtras Conſtitutiones præcipimus inviolabiliter, in cujus rei teſtimonium præſentes has ſigilli noſtri munimine fecimus roborari. Datum Leodii V. Idus Novembris, anno Domini Milleſimo Ducenteſimo quinquageſimo.

Publicata iterum anno 1274. *ab Hugone Cardinali. Vide infra.*

CONCILIUM MOGUNTINUM

Anno Chriſti MCCLVI. Alexandri IV. Papæ II. Interregni Germaniæ I.

Contra violatores Eccleſiaſticæ libertatis Epiſtola Synodica Gerardi I. Archi-Epiſcopi Moguntini.

GERHARDUS, DEI GRATIA, SANCTÆ MOGUNTINÆ SEDIS ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER GERMANIAM ARCHI-CANCELLARIUS, UNIVERSIS PER MOGUNTINAM DIŒCESIM CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm per illud ſtatutum, quod Dominus *Sifridus*, piæ memoriæ, Prædeceſſor noſter, olim contra *Captivatores Clericorum* edidit, *auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ſuper hoc ſtatuendo, ſpeciali ſibi data*, non ſit adhuc ſufficienter proviſum, aliasque Prælati, & Clerus noſtræ Diœceſis, a nonnullis perditionis filiis multipliciter aggraventur contra Eccleſiaſticam libertatem; quia nova contra novos morbos oportet antidota præparari, multa deliberatione præhabita, de conſilio & aſſenſu *Archi-Diaconorum, Prælatorum, & Capituli noſtri*, ſtatuimus: & jam nunc in quoslibet tranſgreſſores excommunicationis ſententiam promulgamus; ut non ſolum in terminis Archi-Diaconatus illius in quo Prælatum, vel Religioſum aliquem, ſeu Clericum, habentem ſacros Ordines, & pro Clerico ſe gerentem temere captivari, ſed etiam in terminis Archi-Diaconatus, in quo captivatum quempiam talium detineri aliis conſtiterit, ipſo facto ceſſetur ab officiis Divinorum, ut ſic tam Nobiles, quam Magnates, populares cum plebe contra malefactores hujusmodi ex Divinorum carentia provocati, conſurgant ad liberationem illius, qui auſu ſacrilego detinetur captivus, auxilium præſtituri; ſpecialiter

cialiter tamen domibus, ſeu locis illis, in quibus captivatores & eorum complices noſtræ Diœceſis in malefacto ipſis conſilium, vel auxilium, ac juvamen præſtantes, domicilium obtinent, & ſive de facto, ſive de jure juriſdictionem exercent, aut ubi habent receptaculum, obſervetur diſtrictiſſime interdictum, ita videlicet: quod corpora mortuorum ad Eccleſiaſticam ſepulturam nullatenus admittantur; quin imo, ſi per violentiam laicalem in Eccleſiis vel Cœmiteriis fuerint tumulata, ibi non relaxetur aliquo modo ſententia interdicti, niſi prius ejectis corporibus, ſic per laicalem violentiam tumulatis. Durante etiam hujusmodi interdicto, Sacerdotes aliud facere non præſumant, niſi quod in diebus Dominicis, propoſito ſuis plebibus verbo Dei, pronuntiatis quoque feſtivis diebus, qui in illa ſeptimana occurrent, eos aqua benedicta conſpergant, nullum omnino dicant officium in aperto, ſemel in ebdomada abſque ſigno campanarum, clauſis januis, cum ſuo tantum miniſtro, pro conficiendo viatico, ſub ſilentio Miſſam dicant, præfatum interdictum juxta modum & formam præſcriptam reverenter & humiliter ſervaturi. Archidiaconi quoque & eorum Officiales in aliis noſtræ Diœceſis locis, requiſiti, prædictos ſacrilegos ab omnibus ſuis ſubditis excommunicatos denuntiari faciant publice ſingulis diebus Dominicis etiam quæſtionis, quam contra alicujus Eccleſiæ Advocatum ſe proponit habere, ſecundum ſtatuta Maguntini Concilii contra hujusmodi temerarios invaſores edita, puniatur.

Datum *Maguntiæ*, II. Kalend. Maji, Anno Domini MCCLVI.

Cl. Schannat deſcripſit, ſine indicato fonte.

SYNODUS HILDESHEIMENSIS

Anno Chriſti MCCLIX. Alexandri IV. Papæ V.

SUMMA. Fundatio & dotatio Conventus in Backenrode, Ordinis Ciſtercienſis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

JOANNES, DEI GRATIA, EPISCOPUS HILDESIMENSIS, OMNIBUS IN PERPETUUM.

Gratulantes ad memoriam revocamus, qualiter vitis generoſa, Ciſtercienſis Ordo, multiplicavit ſuavitatem odoris, & florem odoris & honeſtatis, longe lateque palmites virtutum extendit, ac multiplicatum fructum in vitam æternam feliciter reportavit; eapropter notum eſſe volumus, tam præſentibus, quam futuris, quod nos habito *noſtræ majoris Eccleſiæ Capituli conſilio* favorabili pariter & aſſenſu, ad cultum Omnipotentis, & honorem Sanctæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis MARIÆ, ac nomen dicti Ordinis dilatandum, proprietatem *in Backenrode*, cum loco eodem & ædificiis, cum viginti & quatuor manſis dicto loco annexis, & decimis eorundem manſorum denominatorum, remotis illis, qui prius locum ipſum tenuerunt minus digne, & incorrigibiles extiterunt, in manus Venerabilis Domini *Thetmari Abbatis, & Congregationis Eccleſiæ in Iſenbagen Ordinis Ciſtercienſis* ad collocandum *in Backenrode* Conventum Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, non recompenſationis cujuſpiam temporalis, ſed Divinæ remunerationis reſpectu, donatione contulimus liberali pariter & ſolenni, cum omnibus attinentiis ſuis & utilitate, ſi qua nunc eſt, vel haberi poterit in futurum, & diſterminationibus tam in paſcuis, quam in pratis, paludibus, aquis, & piſcationibus, & ab omni advocatia libera, & ſervitio, judicio, angariis & perangariis, ſicut idem ordo ſuas poſſeſſiones conſuevit liberas poſſidere, ſecundum privilegia Pontificum Romanorum ordini clementer indulta: participationem vero & communionem in ſylvis & nemoribus, quam dictus locus *Backenrode* qualicunque in re poſſedit, noſtra donatione ſimul, & noſtri Capituli, ante dictis *Monachis de Iſenhagen* poſſidendam perpetuo confirmamus. Ut autem hanc no-

ſtram donationem nemo auſu temerario valeat infringere, ſed in perpetuum inviolabiliter perſeveret; hanc paginam confectam ſigilli noſtri, atque Capituli noſtri ſigilli appenſione, & teſtium deſcriptione fecimus roborari. Acta ſunt hæc Hildenſem *in SYNODO NOSTRA* Anno Chriſti Millesimo Ducenteſimo Quinquageſimo nono, IX. Kal. Aprilis.

Leuckfeld. Antiquitates Poeldenſes Cap. XVIII. pag. 107.

CAPITULA XIV. SEU RUBRICÆ
STATUTORUM ECCLESIÆ COLONIENSIS,
A BONÆ MEMORIÆ D. CONRADO ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI IN EJUS
CONCILIO PROVINCIALI EDITORUM,
Anno Chriſti MCCLX. Alexandri IV. Papæ VI. Interregno magno Germaniæ.

I. De manifeſta cohabitatione Clericorum & mulierum.

II. De manifeſta Clericorum negotiatione.

III. De inſufficientia ſcientiæ, quæ eſt illiteratura, Clericorum.

IV. De Tonſura Clericorum.

V. De Clericis ſimoniacis.

VI. De Clericis irregularibus.

VII. De Dormitoriis, de lectura tabulæ capitularis, de lunationibus & Kalend., de memoriis Defunctorum, & Divino officio pro eis faciendo, & de modo eundi in capitulum, agendique & procedendi in eodem, de ordine miniſtrantium ad Altare, & de Canonicorum comedendi & dormiendi modo.

VIII. De campanariis & cuſtodibus.

IX. De Decanis, Scholaſticis, Cantoribus & Canonicis.

X. De Capellanis regalibus, Epiſcopalibus & Præpoſitorum, & qui non debeant eſſe ejuſmodi Capellani.

XI. De Piſtrinis Eccleſiarum.

XII. De Præpoſitis & eorum capitulis, qualiter erga ſe invicem habere debeant.

XIII. De electionibus Capitulorum.

XIV. De immunitatibus & muris earum.

STATUTA D. CONRADI ARCHI-EPISC. COLONIENSIS.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

NOS CONRADUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS.

IN agrum Domini curæ noſtræ commiſſum, de mandato Apoſtolico his diebus per oſtium viſitationis ingreſſi, plura in ipſo, quam utique credebamus, offen-

offendiculorum invenimus zizania diverſorum. Si enim mala opera converſationis & ſcandala perverſitatis in Clero, recte zizania ſunt cenſenda, incepti ſuper hoc propoſitum negocii proſequamur: in primis quidem extirpando radicitus vitia, ut deinde virtutum germen laudabile, unde fructus ſalutis proveniat, inſeramus. Cum igitur ita bonorum plantatio germinum, & extirpationes vitiorum, in agrum Domini abſque correctionis remedio fieri non valeant, opportune ſecundum qualitates & modos exceſſuum, correctionis Canonicæ modos providimus adhibendos. Sane cum ea, quæ nobis genera diverſorum offendiculorum *viſitantibus* occurrunt, in aliquibus Clericorum ſint iſta, & fere maxime in eorum compluribus uſitata: manifeſta cum mulieribus cohabitatio, habitus Clericali incongruus diſciplinæ: in nonnullis quoque eorum negotiatio deteſtanda, & inſufficienria ſcientiæ (quæ eſt illiterarura) in multis, quos Clericos ſolo nomine, non re, recta conſideratione cenſemus. Et præter hæc aliqua alia in nonnullis eorum occurrunt habentia notam labis Eccleſiaſticæ: De manifeſta mulierum cohabitatione notatis, ita ſecundum canonicas præcipimus ſanctiones.

I. *De manifeſta cohabitatione Clericorum & mulierum.*

Cum enim manifeſtos mulierum cohabitatores, ſeu concubinarios cenſeamus non ſolum eos, qui in ſuis domibus tenent concubinas, verum omnes generaliter, eos etiam, qui mulieres focarias extra domos ſuas manentes, ſuis manifeſte procurant ſumptibus & ſuſtentant: De his ita præcipimus, quod tales inde in viſitatione noſtra notati, ceſſent de cætero a talis peccati commercio, & in pœnam commiſſi exceſſus, intrent carcerem canonicalis diſciplinæ, illum ſervaturi ſecundum morem & conſuetudinem diſciplinæ hactenus obſervatæ. De his autem mulieribus ita præcipimus, quod ſi intra immunitionem (quod abſit) fuerint compertæ manentes, vel prope immunitionem, Decani Eccleſiarum per excommunicationis ſententiam ipſas ad recedendum compellant, Ipſique nihilominus Decani eas ad ſuos plebanos deſtinent, recepturas ab eis, vel aliis boni conſilii (quo ad remedia animarum) viris pœnitentiam ſalutarem. Quia vero ſupradicti cohabitatores mulierum Clerici, Patrimonium JESU CHRISTI in uſus malos, cum ſuis peccando focariis, expenderunt, eos proinde teneri ad ſatisfaciendum Eccleſiæ, cujus bonis taliter in ſuis concupiſcentiis & peccati illecebris ſunt abuſi, decernimus, & ſatisfactionis iſtius modum nobis reſervamus ſecundum canonicas ſanctiones. Et quia iidem Clerici, ſicut de multis eorum comperimus, ita hujus peccati pernitioſa nimis aſſuefactione excæcati, in eo perſiſtere uſque ad vitæ etiam ſuæ noviſſima non verentur, in rantum, quod in extremis agentes, ſi quid de bonis Eccleſiaſticis habuerint, ea pueris ſuis legant & deputant, non contenti, quod inde in vita ſua eos aluerant: & ſic fraudant Eccleſias JESU CHRISTI Patrimonio, ſeque metipſos culpæ magis illaqueant coram Deo: talem abuſionem damnabilem deteſtando damnamus, & fieri de cætero ſtrictiſſime prohibemus. Item ut ipſi Clerici (qui malam utique vitam in hujus cohabitationis crimine agunt) a mala ſaltem ſibi fama coram hominibus & Clero, de improperioſa nimis detractione præcaveant, ipſis ſub diſtrictione firmiſſima prohibemus, ut nuptiis filiorum ſuorum & filiarum perſonaliter non interſint. Et in his nuptiis, quantum omnino poteſt, vitetur pompa & ſolennitas nuptialis.

II. *De manifeſta Clericorum negotiatione.*

Cum negotiatio in Clerico, & uſura in laico, quaſi eſſe unius generis cenſeantur, ita præcipimus, quod ceſſent de cætero a talis peccati malitia, & in pœnam commiſſi exceſſus, intrent canonicalis carcerem diſciplinæ, ſecundum quod ſuperius eſt expreſſum. Quia vero iſti turpis avaritiæ ſectatores non Deo, ſed mammonæ, lucrifacere elegerunt, & malis inhiando lucris, Chriſti ſimiliter Patrimonio & bonis Eccleſiaſticis ſunt uſi illicite & indigne: eos proinde teneri ad ſatisfaciendum Eccleſiæ, in cujus non fideliter, ſed potius fraudulenter negotiati ſunt bonis, decernimus, & ſatisfactionis iſtius modum ſecundum ſanctionem Canonicam nobis reſervamus.

III. *De inſufficientia ſcientiæ, quæ eſt illiteratura, Clericorum.*

Item de Clericis de inſufficientia doctrinæ, quæ eſt illiteratura, notatis, ſicut de omnibus ſcientiam eminentem non requirimus, ſed quod ſciant legere & cantare ad Divini officii miniſterium competenter: ita præcipimus, quod qui per ſe non poſſunt facere in choro cantandi debitum & legendi, faciant per aliam perſonam idoneam, ſecundum quod Decani ſui diſcretio duxerit providendum.

IV. *De Tonſura Clericorum.*

Cæterum de Clericis non deferentibus Clericalem tonſuram, & veſtes habentibus Clericum non decentes (indecentia namque veſtium in colore, vel pompa nodorum, vel apertura veſtium a latere, aut nimia brevitate notatur) ſic tam de his, quam de illis diſtricte præcipimus; ut tonſuram comæ, quæ Clericalis ſit, habeant, & ſuas coronas competentes, & eas radere non omittant: quod tamen invenimus aliquos omittere, quod maxime deteſtamur: dum tales & taliter ſe gerentes, privilegio quidem clericali gaudere contendant, & tamen ſignum illius privilegii aſpernentur. Sub eadem diſtrictione veſtium indecentium pompam & uſum firmiſſime inhibemus.

V. *De Clericis Simoniacis.*

Item de Clericis Simoniacis ita præcipimus, quod ante omnia, ea dimittant beneficia, quæ adepta per ſimoniam exſtiterint, ne ea in damnationem ſuarum teneant animarum: & poſtmodum cum maturo conſilio, qualiter ipſorum ſtatui conſulatur, ordinabimus ſecundum canonicas ſanctiones.

VI. *De Clericis irregularibus.*

De Clericis autem irregularibus ita præcipimus, quod a ſui officii executione ſe contineant, donec circa eos fuerit ordinatum ſecundum canonicas ſanctiones, quid fuerit ordinandum.

VII. *De dormitoriis, de lectura Tabulæ Capitularis, de lunationibus &c.*

Conſequenter, quia in ipſa viſitatione comperimus, circa Divinum officium, ſive miniſterium atque chori debitum, negligentiam & omiſſiones debiti, factas hucuſque fuiſſe & fieri, plus quam Dei honorem deceat, & ſaluti ipſorum expediat miniſtrorum; quæ quidem negligentiæ cauſantur exinde potiſſimum, quod ſunt quædam Eccleſiæ Canonicorum carentes dormitoriis, quædam habentes dormitoria, ſed eorum Canonici dormire in his, longo temporum ſpatio diſſueverunt: item quod in quibuſdam Eccleſiis eſt compertum, raro vel nunquam per anni totius ſpatium lectiones & cantum Divini officii in capitulari tabula annotari; item raro vel nunquam in capitulo ipſo legi lunationes Menſium aut Kalendas, ſeu obitus fidelium, quorum commendationem aut memoriam agere unusquiſque de eleemoſynarum vivens ſuſtentatione, tenetur: ſuper his omnibus qualiter reformentur, & reformata in robore ſuo permaneant, & vigore, ſicut primitus erant inſtituta: ita præcipimus, quod Eccleſiæ Canonicorum, carentes dormitoriis, ea deinceps habeant, de communi Eccleſiæ ære ſeu pecunia conſtruenda: & Canonici qui habentes dormitoria, dormire in his aliquamdiu diſſueverant, in his dormiant, prout hoc conſuetum fuit antiquitus. His duntaxat exceptis, quos infirmitas ſeu debilitas, aut alia cauſa legitimæ neceſſitatis, excuſat; cum alias caſſa & vana fuiſſet ipſorum dormitoriorum ſtructura, ſi non in ipſis modo & more debito, maxime cauſa matutinalis officii, dormiretur. Item præcipimus, quod quædam Canonicorum collegia in conſuetudinem adduxerint, nullis diebus cantare vigilias pro defunctis, niſi quando diſtributio denariorum in choro præſentibus exhibetur: & ſi evaneſcat illorum memoria, qui etſi ad diſtributiones hujuſmodi quicquam non dederint vel legaverint Eccleſiis, ad communem tamen adminiſtrationem corporis præbendalis prædia & poſſeſſiones pie & munifice ſunt largiti: ſuper hoc ita ſtatuimus, ut non ſolum illis feriis, quæ ſunt diſtributionibus hujusmodi deputatæ, verum & aliis diebus omnibus, præterquam in feſtivitatibus, ſecundum conſuetudinem majoris Eccleſiæ, vigiliæ cum officio pro defunctis in choro ſolenniter decantentur: & poſt hujuſmodi decantationem officii, Decanus & fratres ingredientur domum capituli, ante omnem tractatum diſciplinæ, vel etiam præben-

præbendæ, aut cujuſcunque alterius negocii, tabulæ capitularis lecturam (habentis diſtincte, & in ſpecie, quid unicuique ſit cantandum, vel legendum in choro) audiant diligenter, ac inſuper lunationes menſium, ac Kalendæ, & obitus legantur. Nec non aliqua *Lectio de regula & vita Clericorum* legatur. Et tunc immediate de diſciplina fiat, quod fuerit faciendum: ac talia conſequenter poſt ipſam diſciplinam tractentur negotia, quæ ad utilitatem, ſeu neceſſitatem fuerint ſpectantia publicam ſeu privatam. Et ſi aliquando Decanus non fuerit præſens, propter hoc non omittatur ullatenus, quin fratres domum capituli intrent, ad audiendum ipſius tabulæ capitularis lecturam, ut ſciant, quid unicuique in choro ſit legendum (ut ſupra diximus) & cantandum deputatum. Quia cum in majori Eccleſia talis & bona utique, conſuetudo in hujusmodi obſervetur, id ipſum in aliis volumus Eccleſiis obſervari. Item præcipimus, ut Divinum officium in choro nunquam abſque ordine miniſtrorum, Sacerdoti miniſtrare debentium, videlicet Diaconi & Subdiaconi, decantetur: & ipſi miniſtri in ipſo Sacræ Miſſæ officio non præſumant abſque indumentis ſuo ordini deputatis, aliquatenus miniſtrare, nec ante finem Miſſæ recedere. Quod tamen in quandam deſuetudinem, immo malam abuſionem, apud quaſdam Eccleſias fuiſſe comperimus introductum: ſed deinceps hoc fieri, firmiſſime prohibemus. Eiſdem etiam miniſtris injungimus, quod quotiescunque hebdomada eorum fuerit, officio deſerviendi Divino; horas in choro matutinales, & alias ſervare ſtudeant diligenter, ne ullum per eos omiſſionis debiti, quo ad ſacrum miniſterium, eſſe valeant argumentum. Sacerdotes autem ipſi quotiescunque celebraturi ſunt Miſſam, veſte camiſiali ſub albis non careant, ne albam, quæ conſecrata eſt veſtis, ipſorum tunicæ valeant immediate contingere, nec ipſæ tunicæ apparere. Item canonicis, ne frequenter extra immunitatem Eccleſiarum ſuarum comedant, aut dormiant extra ipſam, firmiſſime prohibemus: ne ulla eis ſuffragetur occaſio, ſi forte propriis domibus careant. Competentius namque in ſuis dormire dormitoriis, & comedere in clauſtris aut refectoriis ſuis poſſunt hi, qui domibus propriis vel certis hoſpitalibus carent, quam hæc facere forinſecus apud loca ſuſpecta, vel alias clericalis converſationis non bene decentia honeſtatem.

VIII. *De Campanariis & cuſtodibus.*

Item ut Campanarii Eccleſiarum, quorum ſervitus, ſive onus circa Altare verſatur, numquam abſque veſte camiſiali compareant, firmiſſime prohibemus: & ut hoc abſque omni omiſſione ſervetur, Eccleſiarum ipſarum theſaurarii, ſeu cuſtodes, & ſinguli in ſingulis ſuis Parochiis plebani, provideant diligenter. Præfati etiam theſaurarii ſeu cuſtodes, quorum intereſt Eccleſiæ luminaria miniſtrare, ea ita fideliter adminiſtrent, & generaliter omnis Eccleſiaſticæ ſuppellectilis, ſeu theſauri, cuſtodiam, eorum fidei atque curæ commiſſam, ita conſervent fideliter & ſolerter, quod inde non ſint reprehenſibiles, & quod pœnam canonicæ caſtigationis evitent.

IX. *De Decanis, Scholaſticis, Cantoribus, & Canonicis.*

Conſiſtente autem penes Decanos Eccleſiarum poteſtate, lege, & gubernatione Canonicæ diſciplinæ exercenda, ipſis propter hoc firmiter præcipiendo injungimus, tota eos ad id niti ſolertia, quod in Eccleſiis diſciplinalis obſervantia vigeat honeſtatis: & ſicubi enervata extiterit, ipſam ſtudeant reformare, commiſſam ſibi exceſſuum correctionis poteſtatem, & regimen ſui officii taliter exequendo, ut boni diſpenſatores in domo Domini ſuper ejus familiam digna poſſint commendatione cenſeri: & hoc quidem ſe facere arbitrentur, ſi ipſi diſciplinati appareant in ſe ipſis, & per bonum exemplum confortent, & animent ſuos confratres. Præfati autem Decani, quicunque promotionis ſuæ tempore non fuerint in ſacris ordinibus conſtituti, eos incunctanter recipiant, gradatim de ordine ad ordinem aſcendendo. Item præcipimus, quod intra tempus in jure expreſſum, ordinem Sacerdotalem recipiant, ſi ordinem forte in noſtra Diœceſi a nobis, vel aliquo alio Epiſcopo contingat noſtro nomine celebrari; nec aliquis Decanus propria auctoritate, vel potius voluntate

luntate, præſumat ordinis Sacerdotalis receptionem protrahere vel differre, niſi ſpecialiter hoc a noſtra licentia valeat obtinere. Item præcipimus, quod ipſi Decani, poſtquam ordinem Sacerdotalem receperint, & generaliter omnes Sacerdotes, nec non Eccleſiarum Plebani, tam urbani pariter, quam rurales, ſurcotia clauſa portent, quod ſicut ab aliis ſunt in ſtatu honoris & reverentiæ differentes, ita deceat, quod ab illorum habitu vel veſtitu differentes appareant, & nullum in eis exemplo & uſu veſtium ſignum appareat levitatis. Et ſicut Eccleſiarum Decanis modo prædicto injungimus facere, quæ ad ipſos pertinent, facienda in ſeipſis pariter, & ſuorum Regimine ſubditorum: ita Scholaſticis Eccleſiarum, nec non Chori-Epiſcopis, ſeu Cantoribus, quorum officia onus ſuum tam circa diſciplinam, quam chori debitum atque reſidentiam in ipſis Eccleſiis faciendam, habere noſcunt, injungimus; ut in his omnibus ſtudeant ita ſe habere, quod inde non ſint reprehenſibiles, ſed potius commendandi. Item ſicut Decani in Eccleſiis reſidere debere noſcunt; ita quoque Scholaſtici & Cantores: unde & hoc eos ita præcipimus obſervare. Item nemo ſit Scholaſticus in duabus Eccleſiis, quarum Præpoſiti & Decani, PRIORES Colonienſes exiſtunt, cum de neceſſitate deinde cauſetur inconveniens, ut illarum Eccleſiarum, ad minus altera, ſui defectum debiti in membro ita neceſſario, cujus quidem non eſt levis recuperatio, patiatur. Item & illam abuſionem in aliqua Eccleſiarum compertam, quod Decanus ſit liber a choro, quaſi corruptelam, & quaſi peſſimæ adinventionis & fraudis modum vel ſpeciem, deteſtamur, & deteſtando præcipimus, ne quis de cætero Decanorum in ſua præſumat Eccleſia per abuſionem hujuſmodi a ſui jugo oneris vacillare. Item ne Canonici Eccleſiarum in ſolemnitatibus & ſtationibus ſine chorali pellicio, vel veſte Camiſiali ſub ſuperpellicio incedant in Eccleſiis conventualibus in choro. Item præcipimus, ut ſi quando Canonici per vicos civitatis aut plateas incedant, ita decenter in habitu veſtimentorum incedant, ſicut ab antiqua eſt conſuetudine obſervatum.

X. *De Capellanis Regalibus, Epiſcopalibus & Præpoſitorum, & qui non poſſunt eſſe hujuſmodi Capellani.*

Cum in aliquibus Eccleſiis Capellani Regales, Epiſcopales, ac etiam Capellani Præpoſitorum exſiſtant, qualiter hi ſe habere debeant, cum nonnullos forte ipſorum hoc lateat, determinandum neceſſario hoc duximus in præſenti noſtrorum ſerie ſtatutorum: Capellani hujusmodi reſidentiam in ſuis Eccleſiis tanquam alii fratres facient, niſi illo tantum tempore, quando agunt ſuorum negocia Dominorum, atque etiam, ſi negocia Eccleſiæ hoc expoſcant. Et nobis in Eccleſia majori, vel alia noſtræ civitatis, vel Diœceſis Eccleſia (ſi ſunt ea vice præſentes) celebrantibus, ibi debent adeſſe in Divini celebratione Officii, & adſtare. Et debent hujuſmodi Capellani in ſacris eſſe ordinibus conſtituti. Super hujuſmodi Capellanos Epiſcopales erit noſter Capellarius, quaſi loco Judicis & Magiſtri. Ad hæc præcipimus, quod nulli Decani, nulli Scholaſtici, nulli Chori-Epiſcopi, vel Cantores, nulli Sacerdotes Eccleſiarum, Capellani Epiſcopales ullatenus, aut Regales exiſtant.

XI. *De Piſtrinis Eccleſiarum.*

Cum vero ſint quædam Eccleſiæ carentes piſtrino communi, quod multum utique reprobamus, ſuper hoc ita præcipimus, quod in omnibus Eccleſiis collegiatis habeatur commune piſtrinum, & panis ibi præbendalis diſtribuatur potius, quam unusquisque cum modio, ſive maldro annonam panis præbendalis recipiat ad vendendum. Ex hac namque venditione perit hoſpitalitas in Eccleſiis, cum in ipſis pauci vel nulli reperiantur panem ſuum in domibus comedentes clauſtralibus, vel egenis inde eleemoſynam tribuentes.

XII. *De Præpoſitis & eorum Capitulis, qualiter erga ſe invicem habere debeant.*

Conſequenter de Eccleſiarum Præpoſitis videamus; qualiter ipſi erga capitula ſe habere debeant, & qualiter capitula erga ipſos vice verſa. Cum enim ipſis Præpoſitis ea potiſſime incumbat ſolertia, quod circa Eccleſiæ exteriora, vel ejus temporalia defendenda ſint vigiles & cooperantes capitulis, ubicunque inju-

injuriam patiuntur, qualiter ab illis injuriis releventur, noſtro (prout eis opus fuerit) auxilio accedente, & non ſolum ad hujuſmodi temporalia promovenda exterius teneantur, immo ad omnia alia, tam intus, quam extra, quæ ſunt ad Eccleſiæ utilitatem & pacem ſpectantia, nec non ad ipſius Eccleſiæ jura, ſtatuta honeſta & bonas conſuetudines obſervandas teneantur ex proprio juramento: ipſis præcipimus, circa hæc omnia taliter ſe habere, quod inde irreprehenſibiles cenſeantur. Capitula etiam vice verſa ita ſe erga ipſos habere Præpoſitos ſtudeant in omnibus, honorando ipſos, in quibus ſunt merito honorandi, quod in nullo ipſorum Præpoſitorum dignitati derogent, ſive juri. Et quia de aliquibus Præpoſitis unum quidem in viſitatione comperimus reprehenſibile, & non laudandum, quod ipſi fructibus ſuſpenſarum in Eccleſiis præbendarum, quorum ſunt, & eſſe de jure tenentur diſpenſatores (illi præſertim, qui dictos fructus nondum in capitula transtulerunt) abutuntur. Cum enim de ipſis fructibus uno eis anno cedentibus, tecta Eccleſiæ, quando foret neceſſitas, reparare deberent, ipſi ea non reparant: immo fructus ipſos Canonicis inobedientibus, ideoque ſuſpenſis reſtituunt, ſeu remittunt. Ecce per hanc remiſſionem, injuriam fabricæ Eccleſiæ faciunt, damnum, ſeu emolumenti carentiam ſibi ipſis, ac inſuper occaſionem negligentiæ, & abeſſendi ab Eccleſia, Canonicis ſuis præſtant. Hanc itaque abuſionem, omni penitus ratione ac etiam colore carentem, ipſis de cætero Præpoſitis inhibemus, volentes, ut, vel ipſi, retineant (convertendos in utilitatem propriam) illos fructus, ſi Eccleſia eorum, opus non habuerit reparatione tectorum, vel Eccleſiæ ipſi ad ornamenta fructus hujuſmodi largiantur potius, quam eos indignis, hoc eſt, inobedientibus reſtituant, & in ſua inobedientia ſeu diſſolutione taliter animent, ac ſic ipſi Præpoſiti diſſolutionis ac inobedientiæ ſint auctores.

Item quod ipſi Canonici, qui ſuſpenſi fuerint pro ſua inobedientia, nunquam in facie fratrum intra immunitatem compareant manifeſte, firmiſſime præcipimus & mandamus.

XIII. *De electionibus Capitulorum.*

Item, ne in præſentis noſtræ viſitationis propoſito omittamus hoc, per quod maxime Eccleſiarum collegiatarum quieti proſpicitur, illarum præſertim, quæ plurium Clericorum receptionibus ad vacatura beneficia ſunt gravatæ, cum conſtitutio Domini *Alexandri* Papæ ſuper hoc ipſo decreverit providere, Nos illam conſtitutionem præcipimus inviolabiliter obſervari, ut eum juxta eandem conſtitutionem, quatuor ex receptis ante ipſam proviſum fuerit de præbendis, quæ poſt conſtitutionem prædictam vacaverunt vel vacabunt, ubi nondum quaternarius eſt completus, alii ultra ipſum numerum exiſtentes habeantur pro caſſatis, nec aliquo modo ex receptione tali a Præpoſitis, Decanis, & Capitulis Eccleſiarum, pro Canonicis vel Præbendariis admittantur. Et monemus illos, qui receptioni hujuſmodi innituntur, & de canonicatu & præbenda ſe ingeſſerint, quod deinceps omnino deſiſtant. Præpoſitos autem, Decanos, & Capitula nihilominus admonemus, ut tales pro Canonicis vel Præbendariis non admittant.

XIV. *De immunitatibus & muris earum.*

Ut vero omnes Eccleſiæ Collegiatæ, immunitates ſuas muris circumdatas, & clauſuras portarum bene munitas habeant, firmiſſime præcipimus & mandamus. Hæc itaque noſtræ viſitationis præcepta canonica & ſtatuta, ita a nobis edita præcipimus inviolabiliter obſervari: & unumquodque collegium ea in ſcripto ad ſuæ exemplar & regimen vitæ recipiat: & recepta penes ſe in perpetua commendatione memoriæ teneat diligenter. Hæc itaque ad præſens ſtatuimus, ſalvo nobis, quæ alia, ſi qua adhuc occurrerint, opus habentia reformationis aut correctionis remedio, ſive de Canonicis, aut Monachis, aut etiam Plebanis exiſtant, ea ſtatuamus, ut inde, prout expediens fuerit, loco & tempore ordinemus. Pronuntiatum & datum Coloniæ, quarto Idus Martii. Anno Domini Milleſimo, duceteſimo, ſexageſimo.

Statuta Colonienſis Eccleſiæ, edita in folio 1478. & 1492. & 1554.
Ex quibus Harduin. Tomo VII. Concil. pag. 517.

Domini CONRADI Archi-Epiſcopi Statuta

De Monachis & eorum converſatione & vita.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

CONRADUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPUS, SACRI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS.

SAluti & bono ſtatui omnium, cujuscunque profeſſionis ſeu ordinis, ſed noſtrorum domeſticorum maxime debitores in Domino exiſtentes, ſicut in noſtra viſitatione negocium reformationis & correctionis de Clericis per ſtatuta Canonica expedivimus competenter, ita de Monachis ſatagentes, idipſum ſuo modo, quo competens fuerit, expediemus.

I. *De celebratione Divini Officii.*

Inprimis igitur ſtatuimus, quod omnium Monaſteriorum nigri habitus Monachi ordinis S. Benedicti, Divinum officium in cantando & legendo, ſecundum quod regula ejusdem S. Benedicti præcipit, exequantur: & maxime munditiis circa Altaria & ornatum Eccleſiaſticum ſint ſtudentes.

II. *Quando & quomodo Monachis communicandum ſit.*

Statuimus item, ut Miniſtri Altaris ſingulis Dominicis diebus & aliis feſtivitatibus, prout conſuetudo loci ſeu Monaſterii habet, communicent corpore & ſanguine Domini noſtri JEſu Chriſti, facta prius confeſſione Abbati vel Priori ſecundum regulam: ut, ſi aliqua de cauſa duxerit aliquis abſtinendum, cauſam Abbati vel Priori non differat intimare, ut ejus judicio abſtineat, vel ad communicationem accedat.

III. *Propria Monachis habere non licere.*

Item ſtatuimus, quod Monachi proprium non habeant, ſecundum quod regula eorum præcipit, niſi quod Abbas dederit aut permiſerit, & quod pariter victum & veſtitum percipiant de communi per ſui adminiſtrationem Abbatis, ut nullus Monachorum cauſetur de qualitate ſeu quantitate victus & veſtitus, ſed omnia ipſis adminiſtrentur, ſecundum quod Monaſteriorum ſuorum ſuppetunt facultates & prout regula hoc expoſcit.

IV. *De Incontinentia Monachorum.*

Statuimus item eos gravitèr culpa vel pœna puniendos ſecundum regulam, qui fuerint de incontinentia notati, quæ maxime in Monachis eſt deteſtanda.

V. *De habitu Monachorum.*

Item ſtatuimus inhibendo, ne aliquis Monachorum ſurcociis, caligis, coloratis calceis, nodatis cingulis irregularibus, aut maſubiis ſericis utatur: ſed quod ipſi Monachi talibus indumentis, quæ ipſorum regula præcipit aut concedit, induantur. Statuimus etiam quod Monachi officiarii pro ſui Monaſterii vel officii negociis, aut alii de licentia Abbatis, vel Prioris Abbate abſente, exeuntes, talibus utantur veſtibus & calceis pluvialibus, quæ ipſorum ordinis deceant honeſtatem, & in quibus Monaſticæ religionis ſeu converſationis abuſio non poſſit deprehendi.

VI. *De Monachis percuſſoribus.*

De Monachis autem irregularibus ita præcipimus: ſi Monachus in Monachum manum injecerit ſui Monaſterii, & læſio non ſit enormis, Abbas ipſum abſolvat ſecundum morem regulæ: alioqui ſi læſio fuerit enormis, Abbas illum ad Sedem Apoſtolicam deſtinet, vel ad illum, qui abſolvendi habuerit poteſtatem.

VII. *De Monachis Simoniacis.*

Præcipimus item de Simoniacis, quod circa illos ſecundum conſtitutionem regulæ procedant Abbates: ſuper his vero, quæ ipſis non ſunt conceſſa Abbatibus, eorum Monachi ad ſuperiorem mittantur.

VIII. *De cibis Monachis interdictis.*

Statuimus etiam, quod Monachi aliis cibis non utantur, niſi eis, quos ipſorum regula præcipit, aut permittit.

IX. *Exitus quis Monachis vetitus.*

Item præcipimus diſtrictius, ne Monachis detur frequens licentia exeundi: ſed

ſed ſi ſine licentia ſuperioris, diſtrictum, ſive portas clauſtri aliquis eorum exire præſumpſerit, pœnam inde ſuſtineat regularem.

X. *Abbates Divinorum celebrationi intereſſe debere.*

Statuimus, & quod Abbates in conventu cum fratribus ſedeant, & Divinis frequentius interſint lectionibus, maxime Vigiliis, Capitulo, Collationi, & aliis Divinis Officiis cum eiſdem, niſi cauſa neceſſaria, utili vel honeſta fuerint præpediti.

XI. *De proprietariis excommunicandis.*

Item ſtatuimus, quod Abbates excommunicationis ſententiam in proprietarios ſemel in anno ſcilicet Sabbatho proximo ante Dominicam LÆTARE, ſolenniter in capitulo publicent: & ſi poſt aliquis inventus fuerit habere proprium, ſecundum regulam puniętur.

XII. *De Monachis fugitivis & Apoſtatis.*

Statuimus etiam, quod Monachi fugitivi & Apoſtatæ per ſuos Abbates ad ſua Monaſteria revocentur, ſalva ordinis diſciplina, niſi toties obedienter & ex talibus cauſis receſſerint, quod ſecundum regulam non debeant in eorum Monaſterio tolerari.

XIII. *De receptione hoſpitum.*

Statuimus item, quod nullus Monachorum hoſpites per ſe recipiat, niſi hoſpitarius Monaſterii vel alter, cui Abbas eos commiſerit recipiendos.

XIV. *De dandis Eleemoſynis.*

Item ſtatuimus, quod debita Eleemoſyna & conſueta, tam de refectorio, quam hoſpitali fideliter pauperibus erogent.

XV. *Monachis ubi & quomodo ſumendus cibus.*

Statuimus etiam, quod omnes Monachi in communi refectorio comedant, niſi infirmitas, vel aliqua alia cauſa legitimæ neceſſitatis ipſos excuſet: & tunc quæ ſuper fuerint, in eleemoſynam pauperibus tribuantur.

XVI. *Monachis ante Primam & poſt Completorium exire non licere.*

Statuimus item, quod Monachis nullatenus detur licentia ante Primam exeundi, & ſimiliter poſt completorium, niſi ex cauſa valde rationabili & neceſſaria, utpote ſi contingat ipſum extra Monaſterium ſuum in aliquo loco Divinum officium celebrare, vel in obitu parentum, fratrum vel ſororum.

XVII. *Monachis cum venia exeuntibus quid curandum.*

Item ſi contingat Monachum ante Veſperas exire de licentia, ita maturet redire, quod in Divino officio illa hora eſſe poſſit.

XVIII. *De carcere Monaſterii.*

Statuimus etiam, quod quodlibet Monaſterium ſuum carcerem habeat, in quo delinquentes regulariter puniantur.

XIX. *Mulierem intra ſepta Monaſterii maſculini dormire non licere.*

Statuimus item, quod nulla mulier dormire debeat intra immunitionem: & ſi factum fuerit, ille, qui eſt in culpa, graviter puniatur.

XX. *De Monachorum capitulo, quot annis celebrando Coloniæ.*

Item ſtatuimus, quod omnes Abbates nigri habitus ordinis B. Benedicti noſtræ Diœceſis, ſingulis annis in exaltatione Sanctæ Crucis capitula Coloniæ teneant, vel apud Sanctum Pantaleonem, vel apud S. Martinum, ut ibidem obſervantia regulæ cum diſcretione tractetur, & de ſtatutis noſtris, qualiter in quolibet Monaſterio obſerventur, & aliæ utilitates Monaſteriorum: & quicunque ipſorum Abbatum ad capitulum venire neglexerit, nec excuſationem in capitulo legitimam oſtenderit, ſecundum coercitionem regulæ puniatur. Et volumus, quod Abbates S. Pantaleonis & S. Martini Colonienſis iſta capitula ſingulis annis fieri procurent a nobis, ita quod nullus valeat excuſari.

XXI. *De raſura Monachorum.*

Item præcipimus, quod Monachi in raſura Coronarum & Tonſura capillorum ita decenter & regulariter ſe habeant, quod ſuper his non valeant reprehendi.

XXII. *De lectis Monachorum.*

Statuimus item, quod Monachi non dormiant in lectis plumeis, ſed in culcitris, ſecundum quod regula mandat.

XXIII. *Monacho abſenti non deberi præbendam.*

Item ſtatuimus, ne aliquis Monachus rediens, qui abſens fuerat de licentia & ſine licentia, aliquam præbendam tempore ſuæ abſentiæ requirat, quia illa eſſet occaſio proprium habendi.

XXIV. *De Jejuniis Monachorum.*

Statuimus item; quod Monachi Jejunia ſua obſervent, ſecundum quod regula præcipit.

XXV. *Officiariis Monachorum qualis incumbat facienda ratio.*

Statuimus & quod Monachi officiarii ad minus ſemel in anno in præſentia Abbatis & Seniorum, computationem vel legitimam rationem faciant. Et ſi quid ultra ſuorum officiorum adminiſtrationem ſuperfuerit, de hoc nihil per ipſos Monachos, ſed per Abbatem & Superiores ſui Conventus, ad ſui Monaſterii utilitatem ordinetur.

XXVI. *Monachos nuptiis intereſſe non debere & quibus exequiis poſſint.*

Item ſtatuimus, quod Monachi nuptiis nullatenus interſint: nec exequiis, niſi parentum, fratrum vel ſororum.

XXVII. *Quod non offerant ad Altare.*

Item præcipimus & ſtatuimus, quod nullatenus offerant ad Altare.

XXVIII. *In aliis mandatur regula obſervari.*

Quæcunque autem de interiori pariter, & exteriori clauſura Monaſterii, & immunitatis Monaſticæ regula præcipit, quæcunque in horis & locis debitis & conventu ſervando, regula ipſa præcipit: nec non quod de cantu Divini officii, profeſſione quoque facienda, aliisque obſervantiis præcipiuntur in regula, ubicunque hæc hactenus ſunt omiſſa, revocari in ſtatum debitum per Abbates, & ſervari deinceps more & modo debito ſtatuimus & mandamus. Alioqui negligentiam hujusmodi cum pœna canonica requiremus. Hæc ad præſens ſtatuimus, ſalvo nobis, quod ſi aliqua occurrerint in poſterum, opus habentia correctionis, & reformationis remedio, ea loco & tempore ſtatuimus, & prout expediens fuerit, ordinabimus. Datum & pronunciatum quarto Idus Martii, anno Domini milleſimo decenteſimo ſexageſimo.

Ex editione Statutorum Colonienſis Eccleſiæ 1478. 1492. 1554. *Deſcripſere Synodographi.*

Harduinus Tomo VII. Concil. pag. 523.

CONCILIUM PROVINCIALE MOGUNTINUM
A WERNHERO, MOGUNTINENSI ARCHI-EPISCOPO, CELEBRATUM
Anno Chriſti MCCLXI. Alexandri IV. Papæ VII. Interregno magno Germaniæ.

CANONES LIV.

I. *De Hæreticis.*

Excommunicamus ante omnia, & anathematiſamus univerſos hæreticos, quibuscumque nominibus cenſeantur; facies quidem habentes diverſas, ſed caudas ad invicem colligatas, qui de vanitate conviciunt in idipſum, dampnati vero per Eccleſiam, ſæculari judicio relinquuntur animadverſione debita puniendi. Clericis vero a ſuis Ordinibus degradandis . . . . de ipſis hæreticis, poſtquam manifeſte deprehenſi fuerint, vel convicti, ad emendationem redire voluerint, ad agendam condignam pœnitentiam in . . . . carcere recludantur. Creditores quoque ipſos, quos ſimiliter . : . . . receptores, defenſores, fautores, excommunicationi eorum decernimus ſubjacere, firmiter ſtatuentes: ut Epiſcopi per Diœceſes ſuas diligentius . . . . . . ad exterminandam hæreticam pravitatem, ſervatis circa ipſos hæreticos, & bona

& bona ipſorum, Romanorum Pontificum, & Imperialium conſtitutionibus, nec non & ſtatutis Concilii Moguntini, noviſſime celebrati.

II. *De vita & honeſtate Clericorum.*

Clerici officia, vel commercia ſecularia non exerceant, maxime inhoneſta; tabernas prorſus evitent, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti: choreis, & publicis ſpectaculis non interſint: coronam, & tonſuram habeant competentem, ad quod per Prælatos ſuos per ſubtractionem officii, vel beneficii compellantur, & ſi Prælati ipſorum in his deſides fuerint, & remiſſi, per Epiſcopum ſuum, vel Metropolitanum, ſi Epiſcopus negligens fuerit, a ſuis dignitatibus ſuſpendantur; & ut Clericorum mores & actus in melius reformentur, continenter & caſte vivere ſtudeant univerſi, præſertim in ſacris ordinibus conſtituti, quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei puro corde, & mundo corpore, valeant miniſtrare: quicumque autem propter vitium incontinentiæ a Prælato ſuo ſuſpenſus, præſumpſerit celebrare Divina, non ſolum Eccleſiaſticis Beneficiis ſpolietur, verum etiam pro duplici culpa perpetuo deponatur; nec credat aliquis, poſſe per alium cum talibus celebrantibus, niſi per Romanum Pontificem diſpenſari.

III. *Ut Sacramenta reverenter miniſtrentur.*

Et ut Sacramenta Eccleſiæ mundius & reverentius miniſtrentur, priori Concilio inhærentes, ſtatuimus: ut Sacerdotes Baptiſmum, Oleum infirmorum, ſeu Viaticum, camiſiis miniſtrantes albis, vel ſuperpelliciis ſint induti, quæ penes altare reſerventur, & in eundo, redeundo, cum infirmos viſitant, pariter & in Miſſa eis utantur.

IV. *De Baptiſmo.*

Baptiſmus cum reverentia ſumma celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus conſiſtit, iis ſcilicet: *Ego Baptiſo te in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Doceant Sacerdotes tam mares, quam fœminas in neceſſitate debere parvulos baptiſare eadem forma in ſuo idiomate, & quod patres & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptiſare, & ſi Sacerdotes ſuper hoc requirentes diligentius, debitam formam in Baptiſmate ſervatam invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes etiam baptiſatum, quoad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, & Chriſmatis in vertice, quod a laicis eſt obmiſſum: ſi autem in Baptiſmate debitam formam non invenerint obſervatam, non differant baptiſare. Tres ad ſuſcipiendum de ſacro fonte puerum, propter impedimenta matrimonii, admittantur. Item ſtatuimus, ut in cunctis Eccleſiis Baptiſma, Chriſma, Oleum & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia, clavibus adhibitis, conſerventur: ne poſſit ad illa temeraria manus extendi. Palla quoque Altaris, corporalia & veſtimenta miniſtrorum munda & nitida conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum negligere in ſacris, quæ deceant in prophanis.

V. *De infirmis.*

Diaconi, vel inferioris Ordinis Clerici ad Infirmos Euchariſtiam deferre non audeant, niſi Sacerdotis abſentia vel alia neceſſitas hoc expoſcat.

VI.

Sacerdos vero quilibet plebem ſuam doceat diligenter, ut cum in celebratione Miſſarum levatur Hoſtia ſalutaris, quilibet devote flectat genua ſua, vel ſaltem ſe reverenter inclinet, idem faciens, cum eam portat Presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, ſuperpoſito velamine, ferat manifeſte ac honorifice ante pectus cum omni reverentia, & honore, atque timore: ſemper nola parvula, lumine, niſi locorum repugnet diſtantia, vel temporis qualitas, præcedente, ut ex hoc apud homines fides & devotio augeatur.

VII.

Et quia plerumque infirmus ſua confiteri peccata propter multorum præſentiam erubeſcit, id a Sacerdotibus diſtricte præcipimus obſervari, ut prius familiariter & ſecrete audiant confeſſionem ipſius, ſi moræ periculum non obſiſtat, & poſtea ad eum Euchariſtiam more deferat prætaxato.

VIII. *De pœnitentia.*

In Confeſſionibus audiendis maxime adhibeant diligentiam Sacerdotes, ita ut pœnitente uſitata peccata ſigillatim & communia, inuſitata vero tantum per quaſdam circumſtantias caute perquirant;

ne inexpertis detur materia, quod ante neſcierant, perpetrandi. In eminentiori loco Eccleſiæ ſedeant, ut ſuſpicione careant, dum confeſſiones audiunt, & patienter in Spiritu lenitatis audiant confitentem.

In ſatisfactionibus injungendis majoribus majora reſervent, ſicut horrenda ſacrilegia, peccatum contra naturam, inceſtus Virginum, injectiones manuum, in parentes, & fractiones votorum, & hujuſmodi: caveat autem omnino Sacerdos, ne verbo aut ſigno, aut aliquo modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi prudentiorum conſilio indigeret, abſque omni expreſſione perſonæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare; non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus; verum & ad agendam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum. Verum quia quidam Confeſſorum, & ſi peccatum confitentis non exprimant, circumlocutionibus tamen confitentium, & peccati circumſtantias, ſub quodam generalitatis vocabulo indirecte publicant confitentem, Concilium proxime celebratum clarius elucidando, ſtatuimus: ut nullus Sacerdos expreſſa Religione, ordine, ſeu ſtatu, alicujus peccatum recitet confitentis, imo nec peccati qualitas, locus, ſeu vicinia perpetrati facinoris ſpecificetur ullo modo, cum ex hujusmodi circumlocutionibus & indiciis, auditoris induſtria peccatum interdum eliciat peccatoris, & ex ſpecificatione peccati fragilitas ad perpetrandum ſimilia forſitan provocetur. Sciat autem tria peccata, quæ in ſatisfactionibus injungendis ſunt Domino Apoſtolico reſervanda, ſcilicet: in Clericos, vel in quoscumque Religioſos injectio manuum violenta, Eccleſiarum vel Religioſorum locorum incendia & ſimonia in ordine perpetrata: in aliis vero peccatis minoribus ſecundum quantitatem culpæ, & confitentis poſſibilitatem, ſatisfactionem temperent Sacerdotes.

In furto, uſura, rapina & fraude, ante omnia injungant pœnitentibus, ut ſi poſſint, ablata reſtituant, alias nulla valebit eis ſatisfactio ad ſalutem, cum non dimittatur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.

Prohibemus etiam ne quis Sacerdos ab uno ſibi confitente de aliorum peccatis, nominibus expreſſis inquirat, & ne Miſſas, quas pœnitentibus procurandas injunxit, ipſemet celebrare præſumat, & ne pro vivis fiat aliquod tricennale, vel annuale; quia reconciliationis Myſterium vilipenditur a pleriſque, eo quod ad reconciliationem paſſim quilibet admittatur diſtricte præcipimus: ne quiſquam ad reconciliationis Beneficium de cœtero admittatur, niſi litteras plebani ſui, vel Sacerdotis exhibeat, continentes utrum pœnitentiam ſibi injunctam, vel ſaltem partem ejus peregerit, vel utrum vere pœnitens videatur: nec ad reconciliationem recipiantur aliqui niſi veſtem & tonſuram habeant ſolemniter pœnitentis & ex his utrum vere vel perfecte pœniteant, cognoſcantur.

IX. *De ſepulturis.*

Sacro etiam approbante Concilio, univerſos Sacerdotes Eccleſiarum Parochialium, vel Capellarum Miniſtros excommunicationi decernimus ſubjacere, quicumque alicui de plebe ſua, ſive in vita, ſive in morte, directe vel indirecte perſuadere præſumpſerit, ne in Eccleſiis Conventualibus, vel aliis locis magis Religioſis, ſibi eligat ſepulturam, cum talis perſuaſio Sacris Canonibus contradicat, & de avaritiæ radice procedat.

X. *De Matrimonio.*

Matrimonium, ſecundum quod Concilio noviſſime celebrato ſtatuimus, cum omni reverentia & honore in conſpectu Eccleſiæ celebretur, & cum Matrimonium fuerit contrahendum, per Presbyteros in Eccleſiis tribus diebus Dominicis aut feſtivis a ſe diſtantibus publice proponatur; ut ſi quidem impedimentum Matrimonii contrahendi noverint aliqui, illud infra terminum competentem ab ipſis Presbyteris præfigendum, in facie Eccleſiæ, ſine difficultate revelent; excommunicationis quoque ſententia in genere proferatur in omnes hujusmodi impedimentum celantes, a qua ſine ſatisfactione debita, nullatenus abſolvantur: & ſi qui tempore hujuſmodi denuntiationis præſentes fuerint, & impedimentum celaverint, poſtmodum nec ad excuſationem, nec ad teſtimonium contra ipſum Matrimonium admittantur.

XI.

XI. *Ut Epiſcopi verbum Dei proponant.*

Antiquum, ſtatutum Moguntini Concilii renovantes, præcipimus: ut Epiſcopi ſummis Feſtivitatibus populo Verbum Dei proponant, vel, ſe præſentibus, per alios ad hoc idoneos proponi faciant, indulgentiam populo, Miſſamque in eisdem Feſtivitatibus in Eccleſiis Cathedralibus celebrent, niſi magna neceſſitate fuerint impediti.

XII. *De cura animarum.*

Prohibemus inſuper, ne Epiſcopi, vel Archidiaconi cuiquam curam animarum permittant, niſi ſaltem quartum decimum ætatis ſuæ annum peregerit, & ad hoc ipſum ſine diſpenſatione Epiſcopi ex juſta cauſa, & neceſſitate præcedente, nullatenus admittatur, aliter inveſtitura non valeat. Prohibemus inſuper, ne illiteratis, & in minoribus Ordinibus conſtitutis, animarum Regimen committatur, huic etiam adjicimus ſanctioni, ne quemquam inveſtiant loco . . . præſentatum: Epiſcopus autem, ſi contra fecerit, ab ingreſſu Eccleſiæ, Archidiaconus vero ab officio hujusmodi facti auctoritate Concilii ſit ipſo facto ſuſpenſus, quæ ſuſpenſio citra ſatisfactionem debitam minime relaxetur.

Si quis vero Clericus Epiſcopo ſuo, vel Archidiacono ſe offerat, tanquam nomine proprio præſentatus, ... ab officio ſimiliter ſit ipſo jure ſuſpenſus, & ſi convictus fuerit, Prælato ſuo taliter illuſiſſe, omnibus beneficiis per Epiſcopum ſuum, ſine reſtitutionis ſpe, in perpetuum ſpolietur.

XIII. *Ne Clerici vel Monachi colligationes faciant.*

Excommunicamus præterea Clericos, Monachos, & Canonicos univerſos, qui colligationes ſive confœderationes fecerint, vel fidei, vel juramenti interpoſita cautione, ſive in electionibus faciendis, ſive pro aliis quibuscumque negotiis, contra Canonicas Sanctiones; cum ex his colligationibus ſuboriantur diſcordiæ, quæ Eccleſiaſticam diſciplinam, bona Eccleſiarum diſſipant, & pericula procurant animarum, volentes ex fœderatione hujusmodi neminem obligari. Eadem quoque excommunicationis ſententia innodamus eos, qui conjurationes ſive confœderationes tales fecerint, ſine difficultate & dilatatione qualibet, quousque invicem ſe abſolvant; & quicumque detecti fuerint confœderationes hujusmodi acceptare, ſi Monachi, vel Canonici fuerint, regulariter de ſuis Monaſteriis tamquam membra putrida excludantur: ſi Clerici ſæculares, officiis & beneficiis in perpetuum ſpolientur.

XIV. *De fundatione Eccleſiarum.*

Prohibemus etiam, ne Religioſi, vel alii quilibet, Eccleſias de novo fundare, & fundatas transferre ſine Epiſcopi Diœceſani licentia, & ſine Primarii lapidis benedictione, præſumant, aliter fundata Eccleſia diruatur, & is, qui fundavit, ſi Clericus exiſtat, vel Monachus ab officio ſuſpendatur; alia pœna nihilominus juxta ſuperioris arbitrium puniendus: ſi laicus fuerit, uſque ad ſatisfactionem condignam excommunicationis vinculis innodetur.

XV. *De Altaribus.*

Altaria ſuperflua per Eccleſias Parochiales omnino tollantur, cum ſingulis Eccleſiis, non Conventualibus, ad plus tria ſufficiant; nec altare aliquod de novo fiat, niſi Epiſcopo permittente, ac tantum eidem altari in proventibus aſſignetur, ut ſaltem lumina habeat competentia.

Hujus præſentis auctoritate Concilii declarantes: quod Epiſcopus primarium lapidem benedicere, & in fundamento locare, in perſona propria teneatur, nec benedictionem lapidis, ſeu poſitionem ejuſdem debeat alii, quam Epiſcopo, demandare.

XVI. *De Jure Patronatus.*

Ad omnem quoque dubitationis, ſeu quæſtionis materiam amputandam ſtatuimus: ut ſi quis prædium ſuum, cui jus attinet Patronatûs, cuiquam obligaverit indiſtincte, jus præſentandi apud ipſum obligantem reſideat, cum tale jus æſtimari non poſſit, & quod in ſortem nequeat computari, cum ſemper fructus rei pignoratæ in ſortem debeant computari juxta Canonicas & legitimas Sanctiones. Renovantes etiam Concilium, quod noviſſime celebravimus, firmiter prohibemus: ne Epiſcopi, vel Archi-Diaconi, conceſſionibus Eccleſiarum, quæ fiunt a Templariis, vel aliis Religioſis quibuslibet, approbationis conſenſum ullo modo adhibeant, niſi requiſito

to prius, & habito conſenſu Capituli Eccleſiæ Cathedralis, aliter conceſſiones hujusmodi ſive factas, ſive de cætero faciendas, vires decernimus non habere.

XVII. *De Quæſtuariis & Clericis vagabundis.*

Quia per Prædicatores Quæſtuarios gravia plerumque ſcandala ſunt exorta, ſacra approbatione Concilii, prohibemus diſtricte: ne in Eccleſiis admittantur; Clerici vero, qui eos admittunt, ab officio & beneficio, donec ſatisfaciant, ſuſpendantur: ſi autem Epiſcopalis proviſio aliquos prædicatores hujusmodi, cauſâ neceſſariâ, in ſua Diœceſi duxerit admittendos, non permittantur aliquatenus, cum per vicos tranſeunt, pulſare campanas, aut præſentare Reliquias, vel in Eccleſiis prædicare, ſed Sacerdotes pro illis loquantur cauſam adventus ipſorum, Epiſcopi Diœceſani litteras, ſine quibus admitti non debent, populo breviter exponendo.

Et quia plerique falſarii ſe litteris Apoſtolicis, & aliorum Prælatorum teſtimoniis, aſſerunt eſſe munitos, hoc ſanctum decrevit Concilium: ne tales, qualiacunque ſcripta deferant, a Clericis, vel quibuslibet aliis perſonis Eccleſiaſticis recipiantur in Eccleſiis, vel in domo, niſi prius ipſorum litteræ per Epiſcopum Diœceſanum, ſi copia poſſit haberi ejus, alioquin per Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, examinatæ fuerint diligenter, & niſi Epiſcopi, vel Capituli litteris teſtimonialibus ſint muniti, & hoc ideo, quia per Sacerdotes ſimplices non poteſt de facili litterarum veritas vel falſitas indagari. Sane quæcumque perſona Eccleſiaſtica citra hanc formam tales receperit, ipſo jure ab officio & beneficio per triennium ſit ſuſpenſa, aliâ pœnâ nihilominus juxta ſuperioris arbitrium punienda. Illud quoque, præſentis auctoritate Concilii, huic Capitulo duximus annectendum, ut ſi tales ſine dictis litteris teſtimonialibus petitiones ſuas præſumpſerint promovere, Plebani civitatum, & villarum, ac alii, ad quos venerint, eos cum rebus eorum per ſæculare judicium, ſi alias detineri non poſſint, non dubitent occupare, Diœceſano, ſeu Archi-Diacono, præſentandos.

Clerici, & vagabundi, quos vulgus *Eberbardinos* vocat, quorum vita Deo odibilis, etiam Laicos ſcandaliſat, priori inhærentes Concilio, a Clericis vel Perſonis Eccleſiaſticis recipi prohibemus, firmiter ſtatuentes: ne aliquid dent iisdem: nolumus tamen, ut hujusmodi occaſione ſtatuti Concilii, vel Scolares pauperes, quos quando juſta eos neceſſitas peregrinari compellit, a caritatis operibus excludantur: dummodo tamquam pauperes eleemoſynam & hoſpitium ſibi poſtulent intuitu Divinæ remunerationis impendi, cum neceſſitatis tempore, ſine perſonarum delectu, omnibus ſit eleemoſyna impendenda; adjicientes: quod *Eberbardini* præfati qui vitam ad ducunt reprobam, & infamem, ne ad ſacros Ordines vel Eccleſiaſtica Beneficia, ut noſtrum non vituperetur Miniſterium, aliquatenus admittantur; niſi per longam morum emendationem ac honeſtam vitæ converſationem, Diœceſani judicio moderandam, temporis anteacti inventi fuerint infamiam expiaſſe, & tunc diſpenſative ad ſacros ordines & Eccleſiaſtica Beneficia eis aditus concedatur.

XVIII. *Ne Judices Eccleſiaſtici ſæcularibus ſe immiſceant.*

Huic adjicimus ſanctioni, prioris ſtatuta Concilii ſectantes: ne Prælati, vel quilibet Judices Eccleſiaſtici, de cauſis, quas Laici habent ad invicem, ſe nullatenus intromittant, niſi tales ſint cauſæ, quas ad forum Eccleſiaſticum non ſit dubium pertinere: ne ex hoc ſæculare, quod eſt valde incongruum, enervetur.

XIX. *De bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratoribus.*

Illud etiam ſtatutum Concilii Maguntini innovamus: quo Præpoſiti, Archi-Diaconi, Ebdomadarii, ſeu quicumque adminiſtrationem fratrum extrinſecam exercentes, quantitate debita, & ſtatuto tempore, ſtipendia ſua fratribus amminiſtrent, alioquin competenti ammonitione præmiſſa, dum majori & ſaniori parti Capituli viſum fuerit, auctoritate, Concilii, omni ceſſante favore, vel odio, fratres abſtineant a Divinis, eo quod nemo cogitur ſuis ſtipendiis militare, & ſi Præpoſiti, vel alius adminiſtrator quilibet, poſt ſuſpenſionem hujuſmodi Divinorum uſque ad XIV. dies in pertinacia ſua perſtiterit, ex tunc ab amminiſtrationis officio ſit ipſo jure

jure ſuſpenſus, paſſurus nihilominus correctiones alias approbatas; quæ amminiſtratio apud fratres uſque ad ſatisfactionem condignam reſidebit, & ſi Præpoſiti vel amminiſtratores alii, diſpenſatione hujuſmodi vilipenſa, de amminiſtratione ſe intromiſerint, per Epiſcopum ſuum gravius puniantur.

Prohibemus autem, ne unus Canonicus Divinum officium valeat impedire, vices ſuas denegans propter prebendæ ſuæ defectum, ſicut in quibuſdam Eccleſiis fieri conſuevit, cum ſatis ex priori ſtatuto hujuſmodi caſibus ſit proviſum.

Interdicimus etiam prioris Concilii ſtatuta ſectantes, ne amminiſtratores hujuſmodi, de rebus ad eorum amminiſtrationem pertinentibus, ſine conſenſu majoris & ſanioris partis capituli, quidquam penitus alienare præſumant: verbo autem alienationis, donationis, venditionis, obligationis, permutationis & Emphyteuſeos, perpetuum contractum nolumus comprehendi, & ſi quid contra factum fuerit, irritum decernimus & inane; Foreſta quoque nemorum ſecari non faciant ſine fratrum conſilio, & aſſenſu, quod ſi fecerint, in uſum fratrum pretium convertatur: Abbas vero vel Officialis cujuſcumque Monaſterii, ſi de rebus Eccleſiæ ſuæ quicquam citra formam Canonicam alienare præſumpſerit, ipſum ſuperior, cum id ei certis claruerit argumentis, a ſuo in continenti deponat officio, nec de cætero ad diligentiam aliquam, vel amminiſtrationem Eccleſiaſticam, admittatur niſi ſecum ſit per Epiſcopum loci miſericorditer diſpenſatum: auctoritate præſentis Concilii decernentes: Ut in mutuo contrahendo, nec non in obligatione immobilium Sacri Canones obſerventur, qui eos creditores tantum approbant, qui probant mutuum in utilitatem Eccleſiæ ceſſiſſe.

XX. *De cauſis Matrimonialibus.*

Cauſas Matrimoniales nullus Sacerdos, Archi Presbyter vel Plebanus, ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, audire præſumat, aliter ejus ſententia vel proceſſus, nullam obtineat firmitatem, & ipſe tranſgreſſor duriſſime puniatur.

XXI. *Prædam ne quis emat.*

Nullus etiam prædam aliquam ſcienter emere, vel tenere præſumat, alioquin, niſi ipſam reſtituat, excommunicationis ſententia percellatur.

XXII. *De Clauſtris Monialium.*

Clauſtra Monialium nullus Clericorum, vel etiam Monachorum, ſine cauſa honeſta & bono teſtimonio introeat, alioquin Prælatus ſuus ipſum debitæ ſubjiciat ultioni; neque Moniales de ſuis egrediantur Monaſteriis, niſi Monaſteriorum neceſſitas id expoſcat, & velatæ incedant: illis autem tantum ob hanc cauſam liceat ingredi, quibus amminiſtratio eſt commiſſa, vel qui a ſuperiori hoc acceperunt in mandatis: hæc quidem de illis, & his monialibus, quæ clauſæ ſunt, intelligi volumus, cum illis omnino exire non liceat: & non de illis, quæ ſine clauſura vitam conſueverunt ducere laxiorem.

Statuimus inſuper, ut in ſingulis Monaſteriis feneſtræ parlatoriæ duplicata habeant ferramenta, & ut Moniales ſuis Præpoſitis & Prælatis in rebus licitis & honeſtis obediant, nec cuiquam alii, præter earum Præpoſiti licentiam, ſua confiteantur peccata: Ipſi autem Præpoſiti nullo modo introeant, niſi magna & evidens neceſſitas id expoſcat.

XXIII. *De Monachis & Monialibus, eorumque Abbatibus, ſeu Abbatiſſis.*

Compaternitatem a Monachis, vel Monialibus contrahi diſtricte prohibemus, ſtatuentes: ut ſi aliqua clauſtra Monialium ad inopiam tantam devenerint, quod ibi de proventibus Monaſterii ſuſtentari non poſſint, & ab amicis panis, vinum, denarii, vel alia hujuſmodi tranſmittantur eiſdem, non hæc prius recipiant, quam Abbatiſſæ, vel Magiſtræ ſuæ ſignificaverint, ut ejus arbitrio, quid de hoc, quod miſſum eſt, fieri debeat, ſtatuatur, & labores eorum veniant in commune, quod & de Monachis irrefragabiliter volumus obſervari.

Statuimus etiam, juxta Concilium proxime celebratum, ut Monachi, & alii Religioſi quilibet alterius coloris veſtibus, quam eorum ordini congruat, non utantur, ſeu cottidianæ, ſeu pluviales, exiſtant: Monaſteria Sanctorum Auguſtini, & Benedicti, ad obſervatio-

nem ſuæ Regulæ efficacius reformentur; prohibemus diſtricte, ne quis Abbas vel Abbatiſſæ duas habeat Abbatias, & nulli Monacho vel Moniali duo officia in Monaſterio aſſignentur, niſi Abbatis providentia de conſenſu Capituli propter evidentem neceſſitatem vel utilitatem Monaſterii aliter duxerit ordinandum.

Nullus Monachus in Abbatem, vel ad aliquod officium, niſi dudum profeſſus fuerit, aſſumatur, & ſi qui jam aliter ſunt aſſumpti, a ſuis removeantur officiis, & alii ſubſtituantur eisdem, quod & de Monialibus decrevimus obſervandum; hoc priori *Concilio* in non Profeſſorum odium adjungentes, ut cum juxta decretum *Pelagii* Abbas ſit a Monachis eligendus, nullus omnino non profeſſus, quantacumque temporis diuturnitate in Religione duraverit, ad electionem Abbatis nullatenus admittatur, neo ei valeat ſuffragari ſive de facto, ſive de conſuetudine una cum ceteris Monachis ad alios tractatus Eccleſiæ antea ſit admiſſus.

Novitii jam adulti, ſi poſt annum probationis, in manu Abbatis facere profeſſionem recuſaverint, de Monaſterio expellantur, quod & de Monialibus obſervetur. Nullus Monachus, vel Monialis, in duobus Monaſteriis locum habeant, vel prebendas: Item, quidquid Monachus, vel Monialis habeat, undecumque provenerit, ſuis apparare uſibus non præſumat; ſed totum in communes uſus Monaſterii redigant. Nullus Monachus, vel Monialis proprium quid habeat, & ſi proprium habuiſſe, in morte fuerint deprehenſi, Eccleſiaſtica carebunt ſepultura, & qui ſepulti fuerint, inde exhumentur. Si qui vero ipſorum ad mandatum ſui Prælati propriis renuntiare noluerint, de Monaſterio expellantur. Ludos alearum, chorearum, ſcacorum, taxillorum, annulorum, globorum, Monachis, & Monialibus, prohibemus diſtricte. Item Monachi, & Abbates, mantella, vel ſorcotos non portent, nec pannos de nigro bruneto, vel alios pretioſos, ſed quanto poſſit haberi pretii vilius, juxta quod præcipit Regula eorundem.

Abbates, & Abbatiſſæ, in communi dormiant Dormitorio cum Monachis, & Monialibus ſuis, & in Refectorio communi veſcantur cibo, niſi quando juſta neceſſitas propter magnos & honeſtos Hoſpites id minime obſervari compellat. Item, tam Abbatibus, quam Monachis, vulpina pellicula, & de kuniculis prohibemus, ſed agninis tantummodo utantur. Item, Monachi calceos, qui æſtivales dicuntur, non habeant, ſed alios ſuæ Regulæ competentes. Item, Abbates cappas rotundas ad modum Epiſcoporum in uſu cottidiano non portent, ſed cum manicis, ut ipſorum ordo poſtulat & requirit; nec ipſi, nec Monachi, qui equitant, mantella deferant ſuper cappas, quas clauſas fore cenſemus. Hoc etiam ſtatutum lucidius declarantes ſtatuimus: ut tam Monachi, quam Abbates, in cappis nigris equitent & rotundis, vel in habitu uſitato.

Inſuper prohibemus diſtricte: ne occaſione qualibet ſæculares perſonæ domos, vel habitacula ſua faciant juxta Monaſteria Monachorum, quia frequenter ex hoc contra Monachos ſiniſtra ſuſpicio eſt exorta, niſi forte aliter pro cauſa omni ſuſpicione carente, id de conſenſu & auctoritate Diœceſani Epiſcopi permittatur: Abbas vero, qui contra hæc fieri conſenſerit, gravi ſubjaceat ultioni. Item, Abbas nullum Monachum alterius Monaſterii, ſine litteris dimiſſoriis proprii Abbatis, in ſuo Monaſterio recipere vel tenere præſumat. Item, Monachi carnibus in Refectorio non veſcantur, niſi in infirmaria, cum ægrotant. Item, quicumque Monachus in lapſu carnis ceciderit, de quo fuerit manifeſtum, ad nullam dignitatem, nec ad aliquod officium Monaſterii aſſumatur, niſi per manifeſtam emendationem & honeſtam, ac Religioſam converſationem ipſius, per Diœceſanum Epiſcopum ſecum fuerit miſericorditer diſpenſatum; eidem quoque pœnæ ſubjaceat, ſi de hoc infamatus fuerit, nec canonice potuerit ſe purgare, & in pœnam ſui criminis de cœtero ultimus ſtet in choro, in Capitulo vocem non habeat, ad aliquam Monaſterii ordinationem tractandam, niſi propter emendationem manifeſtam, Abbatis providentia de conſenſu Conventus ipſum duxerit admittendum. Si vero Abbas, vel Monachus, in officio conſtitutus, in ſimilem lapſum ceciderit, a ſuo ſtatim removeatur officio, quod & circa Præpoſitum fieri volumus, ſi de ſimili

ſimili infamatus fuerit, niſi de hoc canonice ſe expurget, & nihilominus pœnis illis ſubjaceat, quæ de ſimplici Monacho ſuperius ſunt expreſſæ; Idem de Abbatiſſis & Monialibus ſtatuimus obſervandum, & hæc omnia, quæ ſtatuta ſunt de Monachis circa continentiam, proprii abdicationem, & ſimilia ad Canonicos volumus Regulares extendi, licet ad eſum carnium, & quædam alia Regulæ inſerviant laxiori. Item præcipimus Abbatibus, Abbatiſſis, nec non & aliis omnibus Monaſteriorum Rectoribus, ut ſubditis ſuis ſecundum uniuscujusque Monaſterii facultatem tam in victu, quam in veſtitu neceſſaria amminiſtrent.

Item, juxta prioris ſtatuta Concilii, prohibemus: ne mulierculæ, quæ votum continentiæ emiſerunt, mutantes habitum ſæcularem, nec tamen aliter certæ Regulæ ſe adſtringentes, per vicos paſſim diſcurrant; ſed ſi propriæ eis competant facultates, continenter in ſuis vivant domibus, & honeſte: ſi vero ſint pauperes, manuum ſuarum laboribus, & honeſtis ſervitiis, neceſſaria ſibi quærant, plebanis ſuis ſint ſubditæ, & conſilio eorundem regantur. Ad hoc: quia juvencularum Beginarum lapſus frequens & evidens, ſtatum Religionis deformat & plurimos ſcandaliſat, ſtatuimus: ut nulla de cætero in earum numerum admittatur, niſi XL. ætatis ſuæ annum exceſſerit, & probatæ opinionis exiſtat; ſexagenarium numerum, quem præſcripſit Apoſtolus, talibus aſſumendis, propter fragilitatem noſtri temporis, ad quadragenarium reſtringentes. Sub pœna anathematis prohibemus: ne Clericus, vel Religioſus quampiam domum introeat earundem; ſed ſi quis ex juſta cauſa & honeſta cuiquam earum loqui voluerit, hoc in Eccleſia ſub bono teſtimonio faciat manifeſte, ne ſiniſtra contra ipſum ſuſpicio oriatur.

XXIV. *De Beneficiis Eccleſiaſticis.*

Cum Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferri debeant, & quidam Eccleſiarum Patroni, perſonis idoneis prætermiſſis, tales ad ea promoveant, qui portione quantalibet debeant eſſe contenti, reliquum ſuis uſibus totaliter applicando; verum ad hujus mali perniciem exſtirpandam ſtatuimus, quod ſi tales Clerici ſe portione debita ſpoliari videntes, ad Epiſcopum ſuum querelam non detulerint, auctoritate hujus Concilii ſint ipſo jure ſuſpenſi, & nihilominus eisdem Eccleſiis ſpolientur per Epiſcopum: ſi vero ad ſuperiorem ſuper hoc detulerint querelam, ipſe per cenſuram Eccleſiaſticam ab hujusmodi moleſtatione compeſcat, adjicientes nihilominus, quod ſi in hoc pertinax Patronus exſtiterit, ad præſentationem, cum proxime vacaverit, nullatenus admittatur.

Et quia Eccleſiarum Rectores Vicariis ſuis relinquunt adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeunt ſuſtentari, generali Concilio inhærentes ſtatuimus, ut ipſis Vicariis ſufficiens & honeſta portio de proventibus Eccleſiæ aſſignetur, alioquin ipſos Rectores ſuis decernimus Eccleſiis ſpoliandos.

XXV. *De uſuris.*

Contra uſurarios juxta ſtatutum Lateranenſis Concilii procedatur, ut ſi notorius fuerit ipſorum exceſſus, ſine diſtinctione, Eccleſiaſtica careant ſepultura, nihilominus ipſorum hæredibus ad reſtituendas uſuras per cenſuram Eccleſiaſticam compellendis. Si qui autem tales ſepelire præſumpſerint, ſuis beneficiis ſpolientur. Excommunicationis ſententia ſingulis diebus ſollempnibus proferatur in omnes, quicumque uſuras de cetero præſumpſerint exercere; hoc priori Concilio adjungentes: ut ſi notorii uſurarii, demum in ægritudine conſtituti, abſolvi deſiderent, nullatenus audiantur, niſi primitus ſatisfaciant, vel hæredes tales habuerint, per quos pro eis ſatisfiat, in quantum poſſibile fuerit, de uſuris.

XXVI. *De confeſſione & jejunio obſervandis.*

Sacerdotes frequenter moneant plebem ſuam, ut in initio Quadrageſimæ ad confeſſionem veniant, & ſaltem in Reſurrectione Domini recipiant Corpus Chriſti, ſi velint inter Catholicos reputari.

Ad hæc etiam prohibemus, ne quis adultus pariter & diſcretus ordinaria & ſtatuta jejunia, ut quadrageſimalia, & quatuor temporum, & vigiliarum præſumat infringere, & hujusmodi neceſſaria jejunia prætextu votivi & extraordinarii jejunii violentur, cum tale damnum tali lucro Deus nolit compenſari.

penſari. Inhærentes etiam priori Concilio, quorundam conſuetudinem reprobamus, qui ſextam feriam violant, ſabbato, quarta feria, vel die alia in Ebdomade jejunantes, hoc de cætero fieri hujus ſacri auctoritate Concilii firmiter prohibemus.

XXVII. *Ne bona Eccleſiæ in Concubinarum uſus cedant.*

Clericus de proventibus anni gratiæ, vel alias de rebus Eccleſiæ acquiſitis Concubinæ ſuæ, vel filiis ex fornicatione genitis, quicquam penitus non relinquat: quod ſi fecerit, legatum non teneat, & quod taliter eſt relictum, Eccleſiæ applicetur.

XXVIII. *In quibus caſibus Clerico patrocinari liceat.*

Item, cum Sacerdotis ſit nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe, diſtricte præcipimus; ne Presbyteri, niſi pro ſe ipſis, Eccleſia ſua, vel ſi neceſſitas imminet, pro perſonis convictis, & miſerabilibus, & Dominis ſuis, & tunc gratis & ſine queſtu quolibet patrocinari præſumant: alias a patrocinio repellantur, quod multo fortius ab Eccleſiarum Prælatis volumus obſervari.

XXIX. *De Præbendis.*

Item, nullus in Canonicum eligatur beneficio non vacante, niſi juſta neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ id poſtulant, & tunc unum tantum, & non plures aſſumi permittimus: & is qui taliter aſſumptus fuerit, ſtatim ad reſidentiam compellatur. Si quis contra hoc ſtatutum aliquos, vel ſucceſſive, vel ſimul elegerit, quod factum eſt, ipſo jure non teneat, & Epiſcopus ad tot prebendas poteſtatem habeat eligendi, quot perſonæ ſic fuerint aſſumptæ: hujus autem auctoritate Concilii ſtatuentes: ut ante receptionem perſonæ in Canonicum aſſumendæ, perſonæ neceſſitas & utilitas ex receptione ejus ſecutura primitus exponatur loci Epiſcopo, ne per ſubreptionem aſtutiæ, in fraudem hujus Concili, aliquæ acceptentur.

XXX. *De Sortilegis.*

Excommunicamus, & Anathematiſamus omnes Sortilegos, & firmiter prohibemus; ne ab alio, quam a ſuo Epiſcopo, niſi forſan in mortis articulo, abſolvantur, & hanc Excommunicationis ſententiam ſingulis diebus Dominicis & feſtivis per Sacerdotes in eorum Eccleſiis & Capellis præcipimus publicari.

XXXI. *Ut Feſtum Converſionis S. Pauli ſolempniter celebretur.*

Cœterum quia Beatus Paulus vas Electionis & Doctor Gentium doctrina ſua præ cœteris illuminavit Eccleſiam, & ipſius converſio noſtræ fortiſſimum eſt Fidei argumentum; ſtatuit hoc ſacrum Concilium, ut Feſtum Converſionis ejuſdem, quilibet Epiſcopus in Diœceſi ſua ſolempniter faciat celebrari.

XXXII. *De qualitate Ordinandorum.*

His omnibus neceſſario duximus adjungendum, quod nulli illegitime nati ad ſacros Ordines, vel dignitates Eccleſiaſticas, vel ad aliqua beneficia, quæ curam animarum obtinent, admittantur, niſi per Diœceſanum ſuum, quo ad ordines, & per Sedem Apoſtolicam, quo ad dignitates & beneficia, cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum: aliter executione ordinum careant, & dignitatibus ac beneficiis, animarum curam habentibus, ſpolientur. Peregrini etiam & Clerici ignoti nullo modo recipiantur ad ordines, niſi litteris Epiſcoporum ſuorum commendatiis & dimiſſoriis ſint muniti, vel ſaltem Teſtimonium habeant Capituli Eccleſiæ Cathedralis.

Nullus quoque de non petendo beneficio ab ordinatore ſe de præſentatore ipſius cautionem vel promiſſionem aliquam interponat, quia hoc ſimoniacum eſt, & contra Canonicas ſanctiones. Et quia Eccleſiarum Reconciliatio dubitari conſuevit a multis; præſentis auctoritate Concilii declaramus, quod Eccleſia violata per alium, quam Epiſcopum, reconciliari non poteſt, cum ea, quæ Epiſcopalis ordinis ſunt, non niſi Epiſcopo valeant demandari.

XXXIII. *De caſibus reſervatis.*

Quia frequenter in pœnitentiis injungendis quidam caſus emergunt, qui propter Sacerdotum ignorantiam expediri non poſſunt, & quod etiam diſpenſationem epiſcopalem requirant; ideo ſalubriter duximus ſtatuendum, quod

quod Epiſcopus, eo quod propter occupationes multiplices ejus copia quandoque haberi non poteſt, unum pœnitentionarium penes ſe habeat honeſtum, providum, & diſcretum: & nihilominus alium inſtituat in Eccleſia ſua Cathedrali; ut ſaltem ad ipſorum alterutrum recurſus in his caſibus habeatur, qui etiam in illis caſibus, in quibus Epiſcopi diſpenſandi obtinent facultatem, ipſorum auctoritate diſpenſent. Archi-Diaconi quoque & Archi Presbyteri, & Plebani, ſuis ſubditis Presbyteris in Provinciali judicio diſtricte injungant; ut in caſibus memoratis, ſive occulti, ſive manifeſti exiſtant, recurſum habeant ad pœnitentiarios ſupradictos, opportunum ab eis conſilium requirentes.

XXXIV. *Ut Epiſcopi ſuos carceres habeant.*

Ad hæc ſtatuimus: ut ſinguli Epiſcoporum ſuos carceres habeant juxta Eccleſiam Cathedralem, in quibus falſarii Clerici, vel Monachi incorrigibiles, & Apoſtatæ, & alii, qui hoc meruerint; ad quod efficacius exequendum, aliæ Eccleſiæ, ſi opus fuerit, conſilium conferant & juvamen.

XXXV. *De citationibus.*

Et quia quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnam citari non poſſunt, & quidam in caſtris habitant, ita quod nulla poteſt ad eos citatio pervenire; idcirco provida & neceſſaria deliberatione ſtatuimus: ut contra tales citationis edictum apud Parochialem ipſorum Eccleſiam publice & legitime proponatur; quod ſi Parrochiales Sacerdotes ſe citare non poſſe coram ſuperiore, non ſimplici vel proprio juramento, ſed juſtis probaverint documentis, in Eccleſia Cathedrali tribus Dominicis diebus continuis publice in ambone citentur, dummodo citandi infra unam dietam ſint a Cathedrali Eccleſia conſtituti: alioquin ad tres quindenas ſollemniter evocentur, & ex tunc contra hos, ac ſi perſonaliter citati fuerint, procedatur, ne ex malitia commodum valeant receptare: Statutum Concilii noviſſime celebrati, quantum ad hunc articulum, corrigentes.

XXXVI. *De appellationibus.*

Eccleſia Maguntina, ex rationabili & antiqua conſuetudine, obtinuiſſe dinoſcitur, quod cauſas ad eam per appellationes delatas, ſubditis ſuffraganeorum ſuorum committere valeat, & compellere juriſdictionem hujuſmodi recipere detractantes; quæ conſuetudo ex his cauſis noſcitur introducta, ut vitetur circuitus, cum per Diœceſanos ad recipiendam delegationem talem compellere poſſit Metropolitanus Suffraganeorum ſubjectos: præterea; ut propter diſtantiam caveatur laboribus partium, & expenſis, cum, ſi non reciperentur delegationes hujuſmodi, partes apud ſedem Metropolitanam cogerentur perſonaliter litigare: ſacri hujus approbatione Concilii, ſtatuimus: antiquam conſuetudinem declarantes, ut ſedes Maguntina cauſas hujuſmodi ſubditis Suffraganeorum valeat delegare & animadvertere in rebelles.

XXXVII. *De Excommunicatis.*

Quia Clerici quidam, & Laici, vinculo Excommunicationis aſtricti, fiducia finalis pœnitentiæ & abſolutionis extremæ Claves Eccleſiæ contemnunt tempore ſanitatis; hujus Sancti auctoritate Concilii, ſtatuimus: ut tales in extremis ad Reconciliationis beneficium nullatenus admittantur, dumtaxat ſub proprio juramento, niſi & aliam idoneam exhibeant cautionem, ut ſive moriantur, ſive convaleſcant, ad mandatum Eccleſiæ per ſe, vel per alios, in quantum poſſibile eſt, ſatisfaciant de commiſſis.

XXXVIII. *De obedientia Superioribus præſtanda.*

Sacro etiam approbante Concilio, ſtatuimus: ut nulli Clerici Nobilium Capellani, in Capellis Caſtrorum Dominorum ſuorum celebrare præſumant, ſeu alia Sacramenta Eccleſiaſtica, niſi ante Epiſcopo, vel loci Archi-Diaconi obedientiam faciant manualem, ad Synodum veniant, & capitula certis temporibus & ſtatutis recepturi, mandata Eccleſiaſtica perferant ſuis Dominis & eorum caſtrenſibus, ſecundum quod fuerit opportunum: cum Plebani, in quorum terminis caſtra conſiſtunt, hoc facere frequenter non audeant propter tyrannidem Dominorum. Qui autem, ante præſtitam obedientiam, capellas tales officiare præſumpſerint, a Præla-

tis ſuſpenſi & excommunicati per vicinarum Eccleſiarum Plebanos tanto tempore nuntientur, quouſque ſatisfaciant, & obediant: ſtatuentes; & ſub pœna excommunicationis jam latæ, mandantes: ut, ſi quam prædam, vel ſpolium ſpiritualium perſonarum, ſeu etiam Eccleſiaſticam perſonam captivam ad aliquam civitatem, villam, oppidum, ſive caſtrum adduci contigerit, Sacerdotes & Capellani, poſtquam hoc ſciverint, non exſpectato ſuper hoc ſuperioris mandato, abſtineant a Divinis.

Plerique Clerici, ac etiam alii, cum excommunicatis publice communicaſſe contra conſcientiam arguuntur, eo ſe pretextu malicioſe excuſant, quod excommunicatio talium non fuerit eis ſpecialiter nuntiata: verum neceſſario, ſacri approbatione Concilii ſtatuimus decernendo, ut poſtquam excommunicationis, vel interdicti ſententiæ publice proferuntur, & in Cathedrali Eccleſia, Synodo, vel capitulo, vel alias in locis debitis ſollemniter promulgantur, non ſit neceſſarium eas ſingulorum auribus inculcari; immo poſt publicationem hujuſmodi ſinguli ad vitandum taliter excommunicatos, etiamſi ſpecialiter eis denuntiati non fuerint, dummodo qualitercumque eis excommunicatio innotuerit, teneantur, cum talis ignorantia craſſa ſit penitus, & ſupina.

Quia Clerici & Religioſi nonnulli non attendentes, quantum ſit obedientiæ bonum, quod victimis præfertur, & quod peccatum eſt ariolandi, nolle acquieſcere, & ſcelus idololatriæ, obedire non velle, amiſſionem rerum ſuarum & corporis vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exequi Prælatorum, qui cum proſperitatis tempore multa bona receperint, laute vixerint de patrimonio Crucifixi, imminente Eccleſiæ neceſſitatis articulo pro honore illius adverſitates ſuſtinere detrectent: ex quo propter contemptum clavium Eccleſiæ nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ diſſolvitur, & animas miſerabiliter periclitari contingit; ſacri hujus Concili neceſſaria deliberatione ſtatuimus, ut nulla rerum perditio, aut metus corporis, legitime non probatus, ſubditi inobedientiam, mandatum Prælati exequi non curantis, valeat excuſare: adeoque ſi metus corporis non ſimplici, vel proprio juramento, ſed legitimis coram eo, a quo mandatum ſubditus recepit, oſtenſus fuerit documentis; nihilominus loco cedat, ne notam transgreſſionis incurrere videatur: in his autem, quæ in non faciendo conſiſtunt, utpote, cum mandatur, non communicari cum excommunicatis, non celebrari interdictis, ac aliis hujusmodi, nullus omnino nec rerum, nec corporis metus excuſet, cum pro nullo metu quis debeat peccatum mortale committere, quod ex inobedientia ſurgere Sanctorum auctoritatibus comprobatur.

XXXIX. *De Clericis militaribus, & concubinariis.*

Contra illos autem Clericos militares, qui, Clericali ſchemate derelicto, comam nutriunt, & geſtantes habitum laicalem coram Prælatis ſuis, & in Eccleſiis, in quibus habitant, irreverenter incedunt: demum poſt tyrocinia, & actus alios militares, quos interdum exercent, habitum priſtinum reſumentes, ad beneficia ſe priora admitti impune deſiderant, ſic terram viis duabus ingredi non verentes; hoc ſacro Concilio approbante, ſtatuimus: ut apoſtatantes hujusmodi, ſi antequam a ſuis Prælatis, ſive Capitulis evocati, & prioribus habitis beneficiis fuerint ſpoliati, ad ſuas Eccleſias, ſeu Prebendas redire noluerint, non aliter admittantur, niſi diſciplinæ clauſtralis carcerem tanto tempore ſuſtinuerint, quanto a ſuis Eccleſiis eos conſtiterit taliter aberraſſe, ſic minus ſatisfactionis prolixitas, quam prævaricationis diuturnitas, prorogatur.

Cohabitationis vitium publice multis ſucceſſive laboribus exſtirpatum, quorundam negligentia Prælatorum, immo, quod deteſtabilius eſt, aliquorum malitia, qui queſtum æſtimant pietatem, ſentitur iterum pullulare. Quapropter Prælatis univerſis, Archi-Diaconis videlicet, & Decanis, ac aliis, quorum intereſt hujusmodi exceſſus corrigere, hujus ſacri auctoritate Concilii præcipimus, ut tam perniculoſo recidivo pervigili ſtudio occurrere non prætermittant: ne ſubditorum ſanguis de eorum manibus requiratur, ac eorum negligentia per loco-

rum

rum Epiſcopos graviſſime puniatur: ſi qui autem (quod abſit) ob queſtum turpem, peccatum hujusmodi ad ſe delatum in ſubditis ſuis fovere vel diſſimulare præſumpſerint, illi per ſuos Prælatos ab eis dejiciantur honoribus, quos acceptatione ſordium talium dehonorant.

Licet multa ſuper continentia Clericorum, Patrum hactenus emanaverint inſtituta, quia tamen adhuc nonnulli Clerici lumbos ſuos cingulo continentiæ, ut accepimus, non accingunt in animæ ſuæ grave periculum, & ſcandalum plurimorum, non attendentes, quod ſcriptum eſt: *Sancti eſtote, quoniam Sanctus ſum*, &c. Nos, qui ſaltem circa undecimam horam miſſi ſumus, ut nociva de vinea Domini Sabaoth, ex officio nobis injuncto, quantum ipſe dedit, exſtirpemus, quia *zelus nos comedit Domus Dei*: hujus igitur ſacri approbatione Concilii duximus aliquid ſtatuendum. Præcipimus igitur, ut Clerici continenter & caſte vivere ſtudeant univerſim, maxime in ſacris ordinibus conſtituti, quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei puro corde valeant miniſtrare: Si quis autem Clericorum deinceps viſus fuerit in incontinentiæ vitio laborare, detinendo concubinam; niſi poſt ammonitionem Canonicam illam prorſus a ſe expulerit, tunc officio & beneficio ſpolietur: ſi vero nec fœtorem ſuæ libidinis curaverit evitare, quia creſcente contumacia creſcere debet & pœna, anathematis gladio feriatur. Qui vero, obſcœnis voluptatibus inhiantes, concubinas uſque ad hæc tempora tenuerunt publice, ne delictum præteritum tranſeat impunitum, eos ſub tali pœna duximus religandos, ut ſi Canonici fuerint, quadraginta diebus in clauſtris ſuis in quadrageſimali cibo jejunent. Si autem hoc agere contempſerint, Præpoſitis, Decanis, & Capitulo Eccleſiarum ſub anathemate prohibemus, ne prebendarum fructus eis miniſtrent, vel ad conſortium Capituli eos admittant, niſi digna pœnitentia incepta, vel peracta, & præſtito juramento, quod eas ulterius non reſument. Qui vero ſic amotas reſumpſerint, decernimus eos beneficiis eſſe privandos, ſtatuentes: ut illi, ad quorum collationem beneficia pertinent, eos perſonis idoneis aſſignent infra tempus in Lateranenſi Concilio comprehenſum, alioquin proximus ſuperior ex tunc ea ſtudeat aſſignare: ſi vero Decani, vel alii eorum confratres, exceſſum ſcientes, diſſimulare præſumpſerint; eos denuntiamus excommunicationis vinculo ſubjacere.

De Clericis concubinariis rigor ſuperius expreſſus ſervetur, quorum Archi-Diaconi, ſi eos in ſuis iniquitatibus voluerint confovere, vel eorum diſſimulare exceſſus, ſciant ab officio ſe ſuſpenſos, & ſi in præſumptione permanſerint: eos præcipimus per Epiſcopos ſuos a dignitatibus removeri, quæ dignitates per eoſdem Epiſcopos, vel ad quos denominatio ſpectat; perſonis idoneis aſſignentur.

Ad abolendam de Domo Domini conſuetudinem vel potius corruptelam, ſeu temeritatem, qua Clerici, qui ſignum pudicitiæ debent oſtendere laicis, quibus poſiti ſunt in exemplum, in argumentum ſuæ finalis (a) pœnitentiæ, fructus præbendarum ſuarum concubinis ſuis legant in ultima voluntate, rigor Eccleſiaſticus debet exerceri; quare ſub anathematis vinculo prohibemus: ne de cætero Clerici gratiæ annis abutentes, cum de rebus Eccleſiæ nullum poſſint condere teſtamentum, fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ſpuriis vel concubinis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire præſumpſerint, in ſignum ſuæ perditionis, Eccleſiaſtica ſepultura careant, & quibus taliter fructus legantur, eis careant ipſo jure: qui autem teſtamentum tale poſt mortem defuncti manutenere voluerint, & per quorum manus illis fructus prebendæ fuerint miniſtrati, Eccleſia ipſa ſuppoſita ſit interdicto.

XL. *De ſententia Excommunicationis.*

Quantæ præſumptionis & temeritatis exiſtat, quod qui ſervare debent Canonicas ſanctiones, in quibus aperte continetur, quod nullus aliquem ſine rationabili cauſa excommunicare præſumat, eas frangere non formidant, pleroſque non animo juſtitiæ, ſed livore odii, vel favore adverſariorum excommunicationis vinculo innodantes, nullus penitus ignorat. Quare firmiter prohibemus: ne quis excommunicationis ſententiam in aliquem, niſi competenti ammo-

(a) *lego:* impœnitentiæ.

ammonitione præmiſſa, & præſentibus idoneis perſonis, per quas, ſi neceſſe fuerit, poſſit probari ammonitio, promulgare præſumat: & ſi Prælatus contra hoc fecerit, & ammonitus errorem ſuum non revocaverit, per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ſit excluſus.

Cum ſcriptum ſit in lege Domini, quod quicunque *non obtemperaſſet Sacerdotibus, aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut gladio cervice ſubjecta expiabat contemptum*: in primitiva Eccleſia inobedientes ejecti de Eccleſia rapido ore dæmonum trahebantur: Multi nomine Sacerdotes, cenſuram Eccleſiæ contempnentes, excommunicationis & ſuſpenſionis, a prælatis ipſorum, exigentibus culpis ſuis, & immemores, quod Epiſcopis & Prælatis clavium ſit collata poteſtas, attrectare ſibi interdicta miniſteria non verentur, contra quos volumus rigorem Eccleſiaſticum exercere.

Statuimus igitur: ut tales, ſine ſpe reſtitutionis, ab officiis & beneficiis deponantur, & infames & deteſtabiles facti, de cætero ad beneficia Eccleſiaſtica nullatenus admittantur, niſi per pœnitentiam approbatam & converſationem laudabilem, Sedis Apoſtolicæ gratiam meruerint obtinere. Prætetea ſunt nonnulli craſſam ignorantiam prætendentes, quæ non excuſat a culpa, nec eos a pœna poterit excuſare: hi Divina celebrare præſumunt iis, qui ſunt excommunicationis vinculo innodati, quapropter ſtatuimus, ut poſtquam excommunicati in locis vicinis denuntiati fuerint; Sacerdos, qui eis Divina celebrare præſumpſit, pœna ſimili puniatur.

Si Epiſcopus aliquem excommunicat, certa de cauſa denunciet vicinis Epiſcopis per ſuas patentes litteras, ut excommunicatum faciant denuntiari & vitari, & ſine difficultate aliqua vicini Epiſcopi excommunicatum faciant publice nuntiari, & in Diœceſibus ſuis arctius evitari: ſi vero Epiſcopi in hoc fuerint negligentes, vel excommunicatis communicaverint, tamdiu Cathedralium Eccleſiarum Canonici ſibi non . . . . . quamdiu huic ſalubri ſtatuto præſumpſerint obviare.

XLI. *De jure Patronatus.*

Quoniam in quibuſdam Alemanniæ locis, Fundatores Eccleſiarum, vel hæredes eorum, poteſtate, in qua eos Eccleſia hucuſque ſuſtinuit, abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum, in quibus jus obtinent Patronatus, ſibi retinentes ex pacto, cum præſentant Clericos ad eaſdem, huic vero contentioſo & ſimoniaco modo cenſuræ ferrum apponimus, decernentes: ut, ex quo conſtiterit patronum hujuſmodi perpetraſſe flagitium, anathemate feriatur, & ejus terra ponatur ſub Eccleſiaſtico interdicto, donec Eccleſiam liberam ſub ſuo jure dimittat, ſalvo jure patronatus, quod etiam eis de jure reſervamus, quin poſſint pro juris ignorantia excuſari. Qui vero cœca cupiditate ſeducti, taliter a patronis præſentatum ſuſcipiunt, officio, beneficioque priventur, nec ad beneficium, vel actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi per Sedem Apoſtolicam ſecum fuerit diſpenſatum. Epiſcopi vero, vel Archi-Diaconi, qui talibus ſcienter curam commiſerint animarum, ab inſtitutione beneficiorum & collatione perpetuo ſint ſuſpenſi. Statuimus etiam, quod nullus Clericus ad curam animarum ab Epiſcopo, vel Archi-Diacono admittatur, niſi prius juraverit, quod nullam in adeptione beneficii, ad ejus curam præſentatus, commiſerit ſimoniam.

XLII. *De Vicariis.*

Quia enormis quædam conſuetudo in quibuſdam Alemanniæ partibus, contra Canonicas ſanctiones invaluit, ut ponantur in Eccleſiis conducti Sacerdotes vel Vicarii temporales; ne id de cætero fiat, auctoritate legationis, qua fungimur, modis omnibus inhibemus; ſed cum Vicarius poni debet, & poteſt, perpetuus inſtituatur, de aſſenſu & auctoritate Diœceſani, vel Archi-Diaconi loci ejuſdem, nec Epiſcopus, vel Archi-Diaconus talem inſtituat, niſi ei tantum de bonis Eccleſiæ coram eo fuerit aſſignatum, unde jura Epiſcopi & Archi-Diaconi poſſit perſolvere, & congruam atque ſufficientem ſuſtentationem poſſit habere.

XLIII. *De Raptoribus & Clericorum Captivatoribus.*

Ad manutenendam Eccleſiarum Immuni-

munitatem, ad conſervandum jus & honorem Dei, & Eccleſiaſticæ libertatis, contra uſurarios manifeſtos, quæſtuarios, maledicos, ac indulgentiarum nimietatem, a Prædeceſſoribus noſtris diverſis diverſa emanarunt pro tempore ſtatuta de ſuorum conſilio Prælatorum: & licet plura ex illis ſint de verbo ad verbum per Sedem Apoſtolicam confirmata; ea tamen *approbatione Sacri hujus Concilii* duximus innovanda, ut per hoc in notitiam ſolemniorem deveniant, ac eo libentius obſerventur. Statuit ea primum recolendæ memoriæ Patruus noſter, Dominus *Sigifridus* Archi-Epiſcopus, quod & Dominus *Innocentius IV.* Papa confirmavit: cum indignum ſit valde illos in ſe, vel in ſuis per Eccleſiam promoveri, qui honoris & Eccleſiaſticæ libertatis ſubverſores exiſtunt; Statuimus itaque: ut nullus de filiis eorum, qui Clericos captivaverunt, vel ad hoc opem, vel operam impenderunt, ac in ſuis domiciliis detinuerunt captivatos; ad ordines, beneficia, aut etiam Prælaturas & dignitates aliquatenus admittantur, immo ex delicto parentum ipſo facto reddantur inhabiles ad hujusmodi conſequenda: ſub pœna excommunicationis jam latæ ſententiæ, mandantes Examinatoribus Clericorum, Capitulis, Patronis, & Archi-Diaconis, ut nullum ex talibus ad ordines admittant, Capitula nullum ex eis ad præbendas eligant, Patroni nullum ex ipſis præſentent, Epiſcopi & Archi-Diaconi tales non inveſtiant ullo modo: alioquin Capitula, & Patroni jus ſuum ipſo facto amittant, & ea vice ad loci Epiſcopum devolvatur: Examinatores vero, & Archi-Diaconi, aliquem ex talibus ſcienter ad ordines & beneficia admittentes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, & alias per Ordinarium gravius puniantur, quod & nos de filiabus præmiſſorum, ſub pœna ſimili, duximus ſtatuendum, videlicet: quod filiæ eorum in clauſtris & cœnobiis ordinis cujuſcumque nullatenus admittantur.

Statuit etiam alia circa hoc bonæ memoriæ *Gerhardus*, Archi-Epiſcopus, Prædeceſſor noſter, quas Sanctiſſimus Pater noſter *Alexander IV.* de verbo ad verbum noſcitur confirmaſſe.

Nos igitur ſtatuta ipſa non ſolum auctoritate hujus ſacri Concilii approbamus; verum etiam hoc duximus adnectendum, firmiter ſtatuentes: quod ſi temerarii captivatores Clericorum aliquos in familia ſua habuerint Clericos, utpote Capellanos & Scriptores, iidem abſtrahant ſe ſtatim a communione eorum non ſolum in Divinis, ſed & in menſa, & in aliis, quibus excommunicato communicatur illicite. Item, nec conſiliis eorum interſint, niſi forte tractatum habeant cum eis de procuranda liberatione eorum, quam ſi infra duos menſes procurare non potuerint; ſub pœna excommunicationis jam latæ ſententiæ præcipimus, quod ex tunc non ſolum a conſilio & ſcribendo ſe abſtineant, ſed ab eis omnino recedant.

Statuimus etiam, ut nullus manufidelis amicus, vel alius habens poteſtatem rerum Clerici captivati, promittat, vel det aliquid pro liberatione ipſius, vel de dando interponat per ſe, vel alios aliquam cautionem, adjicientes: quod ſi detentor Clerici per unum menſem Clericum detinuerit captivum, ac eo dimiſſo, infra annum a tempore captivitatis Clerici computandum, ſatisfactione neglecta, non obtinuerit ſe abſolvi, ex tunc ab omnibus feodis cadat ipſo jure, quæ a quibuſcunque Eccleſiis noſcitur obtinere.

Hæc omnia circa captivatores Epiſcoporum multo fortius volumus obſervari, eo adjecto, quod Epiſcopo captivato, Clerici de familia captivatoris ſtatim recedere teneantur, quodque tales captivatores ipſo facto, non ſolum a jure cadant perpetuo feodorum, quæ a quibuſcumque Eccleſiis obtinebant: verum etiam in ipſo jure cum omni ſua poſteritate fiant inhabiles ad feoda qualibet a quibuslibet Eccleſis poſſidenda, ſeu obtinenda; ac hi, qui feoda ipſis duxerint concedenda, ipſo facto, excommunicationis ſententiam incurrant; quod ſi proximi Domini feodorum, feoda illa, a quibus in cauſis Epiſcoporum, vel Clericorum, captivatores illi ceciderint, infra unum menſem, vel concedere, vel ad ſe neglexerint revocare, ex tunc feodorum ipſorum collatio ad ſuperiorem proximi devolvatur, quæ in occiſoribus vel mutilatoribus Clericorum, multo fortius volumus obſervari.

XLIV. *De Uſurariis.*

Statuit etiam hoc idem Dominus *Gerardus* in uſurarios omnes, cujuscumque ſtatus & conditionis exiſtant, cunctis diebus Dominicis & diebus Feſtivis per locorum Plebanos & eorum Vicarios excommunicationis ſententiam publice proferri, ita, quod qui publice exercent uſuras, ac qui coram Eccleſia de uſura convicti fuerint, vel confeſſi, & qui per juratores villarum pro uſurariis ſunt publici proclamati, excommunicentur ſollempniter nominatim: qui vero de uſuræ vitio ſola ſunt ſuſpicione notabiles, niſi ſe de hujusmodi vitio legitime coram Eccleſia expurgaverint & debitores uſurarum, & fidejuſſores ſuper eis abſolverint ſimpliciter & publice ab uſuris; excommunicentur ſimiliter nominatim. Tales autem, ſi curaverint, jam reſipiſcere a peccato, ſi ad reſtitutionem omnium, ipſorum ſuffecerint facultates, vel ſi in totum ſolvendo non fuerint, prius reſtituta ea, ad quam ſuffecerint, portione, & de reddendo reſiduo fortunæ tempore pinguioris eis, vel ſi non exiſtant, eorum hæredibus, a quibus extorſerunt uſuras, fidejuſſores conſtituant, alioquin pauperibus, ſeu piis locis juxta ordinationem judicum Sedis noſtræ ac Archi-Diaconorum de ſatisfaciendo Eccleſiæ, idonea præſtita cautione, ab eisdem Judicibus abſolutionis beneficium conſequantur. Nos enim ſolis eis abſolutionem talium duximus committendam, ne per quorundam Sacerdotum ſimplicitatem, & per malitiam aliorum, qui circa reſtitutionem hujusmodi proprium quæſtum quærunt non ſalutem animarum, vel commodum proximorum, quibus eſt merito reſtitutio facienda, circa uſurarios aliquod incongruum ſtatuatur. Quod ſi uſurarii præſcripti ſpe finalis pœnitentiæ & abſolutionis extremæ, claves Eccleſiæ ſani contempſerint, & temere ſuſtinuerint anathema, ſeque in extremia abſolvi petierint, juxta proviſionem *Fritiſlarienſis Concilii*, non ſtatim ſub proprio juramento eis erit abſolutio impendenda, niſi prius cuncta male extorta reſtituant, dummodo tantum in bonis mobilibus, vel immobilibus habeant, quod reſtituere valeant univerſas vel ſaltem tantum refundant, quantum ſe ipſorum facultates extendunt, & de reliquo refundendo, ſatisfaciendo Eccleſiæ, dederunt fidejuſſores idoneos, conſanguineos, & affines: quod ſi fidejuſſores tales non exſtiterint, & in eis apparuerint veræ pœnitentiæ ſigna, ſub forma præſcripta, proprio juramento, admittantur ad Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta: ſed in pœnam tam diuturni contemptus clavium Eccleſiæ, & terrorem aliorum, negetur eis extrema Unctio, & Eccleſiaſtica Sepultura, niſi forte ſuadente cauſa legitima, hoc a nobis ex gratia contigerit indulgeri, ad quæ etiam duo ultima conſequenda non ſufficiat proprium juramentum & pœnitentiæ ſigna præmiſſa, cum pater & mater male acquiſita ſint parati refundere, ſed forſitan filii contradicunt, vel pro parentibus nolunt præmiſſas exponere cautiones, vel cum uxor pro marito, vel contra maritus pro uxore ſimilia facere detrectarit: adjicientes, quod ſi uſurarii manifeſti per menſem unum temere in excommunicatione duraverint, ex tunc uxori, ac filiis, & propriis eorum mancipiis, Divina & Sacramenta Eccleſiaſtica ſubtrahantur, Baptiſmate parvulorum, & pœnitentia morientium exceptis: ſervientibus aliis & ancillis conductitiis, & colonia eorum excommunicationis gladio feriendis. Præterea, cum delictum privilegium emunitatis non habeat, & delinquentem pœna merito comitetur; ſtatuimus, ut quilibet ſive miles, ſive miniſterialis noſter exiſtat, ſeu ex quocumque privilegio fori præſcriptione præfulcerit, ſuper uſuris ceſſante in hoc emunitate omni, ſub judicibus valeat conveniri, cum privilegium mereatur amittere, qui ſui honoris & fori tam viliter abutitur, & dignitate: nihilominus circa hoc captivatores & ſpoliatores Clericorum & Eccleſiarum, ſi Miniſteriales ſint, vel alias gaudeant privilegio circa fidejuſſores datos ab uſurariis volumus obſervari, videlicet quod per noſtros judices valeant de talibus inſolentiis coarctari.

XLV. *Ne Ordines Religioſi Privilegiis abutantur.*

Quamvis Eccleſia doleat, quod de proprii Sacerdotis voluntate, ſubditi Plebanorum, pro maturiori conſilio capeſcendo, Religioſis quibusdam confiteantur interdum; nolumus tamen ſacri Concilii autho-

authoritate, & ſub pœna excommunicationis jam latæ vetamus omnibus Religioſis, ne ſubditos Plebanorum, maxime autem Bekinas, & Bicornos, & Moluſas, ac alias perſonas hujusmodi communicent corpore Domini, aut alia porrigant Eccleſiaſtica Sacramenta parvulis vel adultis: hoc etiam ſub eadem pœna Religioſis omnibus inhibentes firmiter: ut cum proceſſiones & ſtationes ſolemnes, quas obſervat Eccleſia generalis, in inſtitutione Eccleſiæ, & magnæ authoritatis, & multæ opitulationis exiſtant, utpote in quibus Dominus honoratur, votis communibus & placatur; ne populum ab eisdem, prædicationes tunc temporis inſtaurando retrahant: immo in prædicationibus ſuis ſedulo eidem, quod teneatur talibus intereſſe, & quod peccat, ſe ab his ſubtrahendo, eidem etiam populo frequenter exponant, quod etiam ad matricem Eccleſiam in præcipuis feſtivitatibus teneatur accedere, ac illam ſui præſentia honorare, a qua Sacramentorum gratia in eos quaſi ex ſontali gurgite influit & deſcendit, ipſi tunc abſtineant ab omnibus allectivis, quibus abſtrahi poſſit populus, quo minus ad ſollemnitates veniat ſuæ matris.

XLVI. *Ut per preces ac ſupplicationes imminens Tartarorum avertatur irruptio.*

In omnibus & ſingulis ſermonibus, & brevibus quantumcumque, fiat mentio Tartarorum, (*a*) ſitque talis materia proponenti verbum Dei, per quam populus animetur ad reſiſtendum tyrannidi eorum, ac incitetur ad ſupplicandum Domino pro averſione tam duri ac diri flagelli, & ut provocetur ad reconciliandum ſe Deo.... ſibi dignis pœnitentiæ fructibus, nec non ad reformandum in ſe ipſis fœdus pacis mutuæ efficaciter inducantur, ut Divinæ ultionis iracundia, contemptu ſuccenſa, devotâ petentium, & in cœlum ad Deum clamantium humilitate placetur. Presbyteri qualescumque Miſſarum ſollemnia publice celebrantes, poſt Offertorium, & ante Canonem, dicant cum præſentibus Clericis Pſalmum: *Deus venerunt Gentes &c.* cum oratione Dominica & Verſiculo: *Fiat pax in virtute tua &c.* & Collecta: *Deus, a quo ſancta deſideria &c.* flexis genibus, & proſtrati. Similiter Parochiales Presbyteri dicant populo in vulgari: *Pœnitentiam agite.* & in terram ſe proſternant, dicentes Orationem Dominicam, & orent Deum, ut a peſtilentia Tartarorum liberet populum Chriſtianum, & dum hæc fiunt, pulſetur campana, ut audientes campanam ad devotionem & orationem excitentur, & ſic orantes habeant indulgentiam X. dierum. Item, ſingulis menſibus ſemel fiat in civitatibus Cleri, & Populi, cum reverentia & devotione, & abſtinentia, Proceſſio generalis, cui, præter Moniales, Exempti & non Exempti in civitatibus habitantes, interſint, ordinis cujuscumque die & loco per Ordinarium loci cum conſilio Cathedralis Eccleſiæ diſponendi. In Diœceſi vero Abbates, ceterique Prælati, cum eorum Capitulis, & Conventibus; nec non & ſinguli Sacerdotes per villas, in quibus habitant, cum Clero & Populo faciant proceſſionem hujusmodi generalem, die & loco per ipſos, prout ipſis expedire videbitur, eligendis, niſi ex proviſione Ordinarii aliud diſponatur. Die vero Proceſſionis hujusmodi jejunetur, niſi dies Dominica, vel feſtiva fuerit, &, ſi tunc expedire videbitur, ſermo fiat, & qui his interfuerint, habeant indulgentiam XL. dierum. Item, fiat ſermo ſingulis menſibus ſoli Clero & Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, & per illum, quem Decanus Eccleſiæ ejusdem duxerit, eligendum.

XLVII. *De Monachorum avaritia refrænanda.*

Religioſi plerique, modum avaritiæ non ponentes, nec contenti divitiarum fluvio, quem abſorbuiſſe noſcuntur, accumulando ſibi largiſſima prædia, & alios redditus copioſos, ut in os eorum totus Jordanus influat, tot ſuis Collegiis, cupiditatis ſtudio, obtinuerunt uniri Parrochias,

(*a*) Anno MCCLXI. celebrata ſunt Concilia in Maguntia ab Archi-Epiſcopo Wernhero, & alias ab aliis Archi-Epiſcopis, jubente Papa Alexandro IV, contra Tartaros & alia pericula, ut per verbum Crucis, & orationes fidelium, inimicis Eccleſiæ reſiſteretur. *Chronicon S. Ægidii apud Leibnitz. Tomo III. Scriptor. Brunſwicenſium.*
Eodem anno plura *millia flagellatorum* prodierunt in mundum. *Idem Chronicon eodem Tomo III. Leibnitii.*

rochias, & maxime meliores, quod paucæ in Allemannia inveniantur Eccleſiæ, de quibus poſſint Clerici commode ſuſtentari: unde contingit, quod Clerici ſæculares, quorum ordo aliis prior eſt tempore, & propter dignitatem, juxta Micheæ præſagium facti ſunt quaſi, qui colligit in autumno poſt botros racemos vindemiæ, & ſpicas poſt meſſem, ſeu ſtipulas poſt trituram; & cum de una Eccleſia ſuſtentari non valeant, plures cumulare coguntur contra ſtatuta Concilii: Communi neceſſitate ſtatuimus: ut nullæ Eccleſiæ quibuſcunque Religioſis de cætero conferantur, quod ſi a quocumque eis hujuſmodi Eccleſia, vel Eccleſiæ, collatæ fuerint, collator ipſo actu jus patronatus amittat, & ad loci Epiſcopum perpetuo devolvatur: collegium vero, quod talem Eccleſiam acceptaverit, nullum jus penitus acquirat, immo ſi habuerit ante Eccleſias aliquas ſibi unitas in Diœceſi illa, vacent per præceptionem hujuſmodi ipſo facto, & per Diœceſanum vel locorum Archidiaconum perſonis idoneis conferantur. Ad hæc cum Religioſi quidam alicubi per fratres ſui ordinis officient Eccleſias ſic unitas, & in fratribus ipſis ſit diſſolutionis occaſio, quia iidem eo ſunt procliviores ad lubricum, quo Religionis titulo ſtultè autumant eſſe exemptos, ac Prælati eorum per Arcidiaconos tales corrigi minime patiantur: ſed quia pro ordinis ſcandalo evitando, ipſos ad domos revocant, vel ad alias Parrochias mittunt; auctoritate hujus ſacri Concilii, & hoc duximus admittendum: ut Religioſorum Eccleſiæ non per fratres eorum officientur, ſed per Clericos ſæculares, ut ſaltem de Reliquiis, quæ de immenſa Religioſorum menſa ceciderunt, ſuſtentari valeant pauperes Sacerdotes, qui in vituperium noſtri, publica egeſtate laborant ita ut heu! jam ſint veriſſima illa verba *Jeronymi*, dicentis in Canone: *Mendicat infelix Clericus in platea.*

XLVIII. *De Quæſtuariorum exceſſibus tollendis & abrogandis.*

Contra Quæſtuarios maledicos, quibus ob monſtruoſum turpis quæſtus abuſum, ſic incanduit orbis odium, cui utpote homines peſtilentes, ſuaque nequitia merito odioſi, ita ſe reddiderunt exoſos, quod adverſum eos conſtrepit omnis linguæ conqueſtio queruloſa, & quis Dei & Fidei etiam modicum habens illos, quorum omnes viæ perverſæ, & greſſus infames ex parte diaboli, qui pater mendaciorum exiſtit, ad concudenda & concinnanda mendaciorum genera genitus, non odiret? Qui in cunctis exercitati nequitiis, utpote fabricatores mendacii, & figuli falſitatis, nihil aliud ſuas linguas, quam ex propriis loqui mendacia docuerunt in tantum, ut verbo Domini ad convertendum animas ſpecialiter conſecrato, ob quæſtum pecuniarum ad ſuum propoſitum mendaciter abutantur, cum tamen Dominus non egeat eorum, nec velit, ut loquantur pro eo in Eccleſiis ſuis dolos. Hi profaniſſimi, pro reliquiis ſæpe exponunt oſſa profana hominum, ſeu brutorum, & miracula mentiuntur, cauſaſque petitionum ſuarum mendoſe confictas, effuſis lacrimarum profluviis, ad quas habent oculos eruditos, & extenuatis faciebus cum clamoribus validis, & geſtibus miſerandis ſic motive proponunt, tantamque Indulgentiarum numeroſitatem, contra *Statutum generalis Concilii*, & relaxationem peccaminum pollicentur, quod vix eſt aliquis, etiam ipſorum agnoſcens nequitias, qui ſe a ſubventione eorum valeat continere, ex quo vileſcunt claves Eccleſiæ, & diſſolvitur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, cum pauci ſint, qui ſubire velint aliquam pœnitentiam etiam impoſitam a proprio Sacerdote, credentes, vel ſaltem aſſerentes, ſe a peccatis per hujuſmodi indulgentias abſolutos. Ad hæc iidem Quæſtuarii, male taliter acquiſita, pejus Eccleſiis ſubtrahunt, quarum intuitu conferuntur, ex quo non tam furti, quam ſacrilegii crimen incurrunt, dum male acquiſita, pejus ſubtracta, peſſime diſſipant & conſumunt in commeſſationibus, ebrietate, ludis, & luxuriis, precium ſanguinis expendentes, qui quoad primum Simoni Mago, & Jezi leproſo; quo ad ſecundum Achor furi, & Judæ perfido; quo ad tertium pro eo, quod eis neuter eſt Deus, quodque poſt carnis ſuæ immundirias jugiter ambulant, filio prodigo potuerint merito comparari. Quare, ſacri autoritate Concilii, præfatos peſtiferos homines totam patriam corrumpentes,

a no-

a noſtra Provincia duximus perpetuo proſcribendos, firmiter inhibentes: ne a quoquam de cetero admittantur, ſed ubicumque viſi fuerint vel inventi, captivi Diœceſano, vel ſuo Officiali, protinus præſententur: qui vero, ut *Antoniarii*, annuum cenſum colligere conſueverunt per fratres dumtaxat ordinis ſui, & non per alios colligant: alioquin tales, ſicut Quæſtuarios volumus detineri, & tunc non per fratres, ſed per Sacerdotes locorum, ipſorum petitio abſque prædicatione, & conquaſſatione nolarum ſimpliciter proponatur. Quod ſi aliqua Eccleſia civitatis, vel Diœceſis, de conſenſu Diœceſani, pro ſui reparatione, Eleemoſynas fidelium decreverit requirendas, Sacerdotibus Diœceſis illius cartulæ dirigantur, neceſſitatem Eccleſiæ & quantitatem indulgentiæ continentes, ut juxta hoc ad ſubventionis ſubſidium ſuos populos exhortentur, ea vero quæ collecta fuerint ſub cuſtodia Sacerdotis, & duorum juratorum de villa, remaneant Eccleſiæ, ad cujus neceſſitatem collata, ſuo ſunt tempore reportanda: unaquæque etiam Diœceſis ſuorum populorum Eleemoſynis ſit contenta, nec jure alterius imploret auxilium in hoc caſu. Inhibemus etiam Religioſis, vel aliis quibusliber, Eccleſias de novo fundare vel fundatas transferre &c.

XLIX. *De his, qui vices Epiſcopi Diœceſani obeunt.*

Cum igitur, ex hoc quod aliqui in civitatibus, oppidis, villis &c. interdum in rure, vel nemore ſe paſſim recipientes, Eccleſias, Oratoria conſtruunt, & Capellas, quas, abinde poſtmodum recedentes, deſolatas dimittunt, loca ſacra contingat ſæpius profanari, auctoritate ſacri Concilii, ducimus ſtatuendum: quod nullus ex ipſis, qui interdum in conſecrationibus Eccleſiarum vices Diœceſani exercent, in locis de novo fundatis, ſeu fundandis, Eccleſiam, Oratorium, ſeu Capellam dedicet, & lapidem primarium ponat, niſi auctoritate Diœceſani ſacræ domui provideatur de dote & lumine competenti, ne talibus recedentibus ea facilitate, qua venerunt, loca ſacra deſolari, & prophanari contingat; & ob hoc etiam de novo adventantes, antequam locum adire permitantur, Diœceſani providentia præcaveat, ne Parochiali Eccleſiæ, infra cujus terminos ſe recipiunt, ſint ſucceſſu temporis nocumento. Adhæc, illis Epiſcopis, qui vices Diœceſani in conſecrationibus gerunt, prohibemus expreſſe, ne, generalis commiſſionis prætextu, aliquos Conventuales Eccleſias dedicent quoquo modo, vel in eis primarium lapidem ponant, niſi hoc eis a Diœceſano ſpecialiter committatur; interpretatione congrua declarantes: quod iiſdem Epiſcopi, ratione commiſſionis hujuſmodi cum Diœceſanorum ſubditis diſpenſandi ac ligandi vel ſolvendi eoſdem in manifeſtis caſibus, vel occultis, nullam obtinent facultatem, vel poteſtatem, niſi Diœceſanus circa hoc eis quidquam *ſpecialiter* duxerit permittendum vel concedendum. Item; inhibemus eiſdem, ne cum ordines celebrant, ſub ſuo titulo, aliquos ordinandos inſcribi faciant vel admittant, niſi examinatoris judicio fuerint approbati.

Præterea; cum Indulgentiarum nimietas, claves Eccleſiæ contemptibiles reddat, pœnitentialem ſatisfactionem enervet, & Pontificalem auctoritatem annichilet, generali Concilio (*b*) inhibendo ſtatuimus: ut nullus in dedicatione cujuslibet Baſilicæ det Indulgentiam ultra annum, ſeu ab uno Epiſcopo ſeu a pluribus dedicetur, & in anniverſario XL. dies: in dedicationibus autem talibus, ac ordinum temporibus, relaxari carenas, & pœnitentias introduci, omnino vetamus, ſed hoc fiat tantummodo in feſto Cœnæ Domini ad hoc ordinario;

L. *De promovendis ad Ordines ſacros.*

Timotheo præcipit Apoſtolus: ut *nemini* (a) *cito manus imponeret*, & Carthaginenſe Concilium ſtatuit: nullum Clericum, niſi probatum examine, ad ordines promoveri: Quare cum una dumtaxat, quo ſe demum examinandi præſentant, Sabbatho videlicet, debita examinationis diſcuſſio non valeat exerceri: Navarenſi Concilio inhærendo ſtatuimus: ut examinandi quarta feria ante ſabbatum Ordinarii Examinatorum conſpectui ſe repræſentent, quatenus eo die, & duabus ſequentibus, examinatorum continuetur officium; ſic, quod in Sabbatho quo ordines conferuntur, orationibus & aliis, quæ ad devotionem

Hhhh 3

(*a*) I. Timoth. V, 22. (*b*) *forte:* inhærendo.

nem conducunt, vacare valeant ordinandi; ſtatuentes: quod nullus ad examen admittatur, niſi recenter confeſſus fuerit omnia ſua delicta idoneo Sacerdoti; ut quia pauci ſunt, qui ſua delicta, vel ſequelas intelligant delictorum, per Sacerdotem diſcretum valeant inſtrui ordinandi, an ſibi expediat ordinari, vel ob irregularitatis alicujus ſequelam, eis ſit potius abſtinendum.

LI. *De Sepulturis.*

Maguntinum Concilium univerſos Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum, & Capellarum Miniſtros, excommunicationi ſubjacere decrevit, quicumque alicui de plebe ſua, ſive in vita, ſive in morte, directe vel indirecte, perſuadere præſumpſit, ne in Eccleſiis Conventualibus, vel in aliis locis magis Religioſis, ſibi eligat ſepulturam, cum talis perſuaſio ſacris canonibus contradicat, & de avaritiæ radice procedat; verum Sacerdotes, & miniſtri prædicti, in communicando ſubditos ſuos in ægritudine conſtitutos, difficultatem ut accepimus, ingerunt, ob hoc dumtaxat, quod iidem ſubditi in Eccleſiis Conventualibus, ſeu locis aliis Religioſis ſibi elegerint ſepulturam. Cum igitur mora in talibus periculoſa ſit admodum, & damnoſa, hujus ſacri approbatione Concilii adjicimus Concilio memorato, ut poſtquam dicti ſubditi peccatorum ſuorum confeſſionem fecerint, ut tenentur, ſi Rectores eorum, ob hoc quod elegerint ſepulturam in Eccleſiis Conventualibus, ſeu aliis locis, magis Religioſis, & Diœceſano ſubjectis, difficiles ſe reddiderint in communicando eoſdem, iidem ex tunc communionem Domini noſtri Jeſu Chriſti recipere valeant, a quo maluerint Sacerdote. Decrevimus etiam ut parentes pro liberis infra annos diſcretionis, ac pro his, quos tenent in paterna poteſtate, eligere valeant liberam ſepulturam.

LII. *De Monachis commeſſatoribus & rerum ſæcularium ſectatoribus.*

Plerique Religioſi, maxime ordinis Sancti Benedicti, non verentur convivia frequentare, ſæculares perſonas ad ipſa Cœnobia pro commeſſationibus invitantes, ex quo ſcandaliſantur non ſolum extranei, ſed etiam confratres eorum, Religio diſſolvitur, & modeſtia Monaſtica deformatur: cum igitur juxta ſacrorum ſtatuta canonum & venerabilium Conciliorum decreta, Monacho non liceat, undecumque provenerit, aliquid uſibus appropriare privatis, & convivia & commeſſationes prædictas non ſit dubium ſumptus requirere proprios & privatos, ſacri approbatione Concilii de cetero ex quacumque cauſa fieri prohibemus: ſi quis autem transgreſſor exſtiterit, carceralem octo dierum ſuſtineat diſciplinam.

Cæterum cum dicat Apoſtolus: *Nemo militans Deo implicat negotiis ſæcularibus*, & juxta decretum *Eugenii* Papæ; nullus Monachorum pro lucro terreno de Monaſterio exire, nefandiſſimo auſu, præſumere debeat; ſacrorum ſtatuta canonum imitantes, diſtrictius inhibemus; ne quis Monachus, in quocumque judicio Eccleſiaſtico, vel civili, præſumat aliquatenus advocare, niſi forte, ut canon indulget, in cauſa ſui Monaſterii, & hoc Abbate nihilominus imperante: hujus autem ſtatuti transgreſſor pro qualibet advocatione, unius diei carcerem in culpa ſubjaceat graviori; Abbas vero vel Prior, ſi Abbatem eo tempore deeſſe contingat, qui pœnas hujuſmodi diſſimulare præſumpſerit, gravi ſubjaceat ultioni, Diœceſani ſui judicio puniendus.

LIII. *Ut in ſingulis Monaſteriis domus Hoſpitales ſint.*

Cæterum; cum in plerisque Cœnobiis ſit Hoſpitale ab antiquo conſtructum, & officium Hoſpitalarii; Hoſpitalarius vero, qui tali præeſt officii, ipſius Hoſpitalis redditus propriis uſibus damnabiliter applicet, quos potius deberent in uſus convertere infirmorum; hoc ſacro favente Concilio, ſtatuimus: ut in ſingulis Monaſteriis diſcretæ eligantur & maturæ perſonæ, qui redditus prædicti officii recolligant univerſos: in ipſis vero Hoſpitalibus recipiantur ammodo & paſcantur de dictis redditibus ſenes infirmi, & decrepiti Sacerdotes, qui pro debilitate corporis non valent nec debent Sacerdotale officium ulterius exercere, ne ipſos, quos Miniſterii noſtri cooperatores habuimus, fame oporteat miſerabiliter interire, vel neceſſitate cogente in vituperium Miniſterii noſtri, & in opprobrium ordinis Clericalis, in plateis, quod

Jero-

Jeronymus deteſtatur, miſeros mendicare.

LIV. *De Anno gratiæ.*

Sunt nonnulli qui Anno gratiæ, qui pro relevatione debitorum in fructibus Beneficiorum defunctis Clericis eſt conceſſus, damnabiliter abutuntur; fructus ipſius anni conſanguineis ſuis, vel aliis, quibus voluerint relinquentes, ex quo provenit duplex injuria Eccleſiæ: defraudatur enim Eccleſia per dictum anni ſpatium ſervitore, privatur etiam perſona ſuccedens in percipiendis fructibus jure ſuo; quod de cætero fieri prohibentes, ſacro approbante Concilio, ſtatuimus: quod niſi pro relevatione debitorum, quæ tamen aliunde ſolvi non poſſunt, anno gratiæ Clerici non utantur, vel niſi ipſius anni fructus pro aliqua pia cauſa ipſi relinquant Eccleſiæ, unde beneficium habuiſſe noſcuntur. Statuimus etiam, ut Diœceſanus provideat, ne in aliquo Hoſpitali recipiatur aliquis, qui ſuſtentationem habere debeat in Hoſpitali eodem, niſi primitus ſignum aliquod in veſtis mutatione deferat, per quod ab aliis ſæcularibus diſcernantur.

Ex codice MS. Monaſterii S. Petri Erfordiæ deſcripſit Cl. Schannatus.

Ad elucidationem Cap. XLVIII. ſpectant articuli ſequentes, ex parte Epiſcopi Argentinenſis Waltheri, in eadem hac Synodo exhibiti adverſus Quæſtuarios, ſeu FF. Mendicantes.

I. Magiſter *Heinricus*, in publicis ſuis ſermonibus docuit: quod Sacerdos vinculo peccati mortalis ligatus, alium conſimili vinculo ligatum abſolvere non poteſt, declarans hoc de duobus ligatis, quorum unus alium ſolvere non poteſt.

II. Per eundem fratrem prætactum publice in civitate Argentina, in foro equorum, prædictum fuit: quod Monialis profeſſa, ſi carnis tentatione & humana fragilitate victa, caſtitatem ſervare nollet, majoris veniæ & minoris culpæ eſſet, ſi cum Religioſo, quam cum laico committat flagitium.

III. Item per eundem, & generaliter omnes Quæſtuarios, prædicatum fuit in diverſis locis: quod Excommunicationis ſententia non ligat animam, ſed ſolum corpus, & quod ad terrorem dumtaxat eſt adinventa.

IV. Item; quod auctoritas ipſorum ſit altior, quam Plebanorum.

V. Item; Quod nullus tenetur diebus Dominicis & feſtivis accedere propriam Parochiam.

VI. Item; Quod nullus tenetur Plebano ſuo, etiam quocumque tempore anni, confiteri.

VII. Item; Quod Sacerdos beneficiatus, pro aliis, quam pro ſuis Fundatoribus orare non poſſit.

VIII. Item; damnaverunt publice conſuetudinem civitatis Argentinæ, per quam Parochianus eligens extra ſuam Parochiam ſepeliri, dat ſuo Plebano ultimum vale, ſeu aliquas pecunias loco illius.

IX. Item; generaliter plurima ſcandaloquia proferunt in ludibrium, & vituperium Cleri civitatis Argentinæ, etiam nominando publice perſonas, præſertim Plebanorum, dictæ civitatis; per quod populus a frequentatione Parochiarum retrahitur.

Elucidationes Capituli XLVIII. ſunt exerptæ ab eodem ex veteri codice MS. Bibliothecæ Moguntinæ.

SYNO-

SYNODUS PADERBORNENSIS
Anno Chriſti MCCLXIII. Urbani IV. Papæ II. Sub Interregno Germaniæ.

SUMMA. De Juriſdictione Archi-Diaconorum in Paderbornæ Eccleſia.

SIMON, DEI GRATIA, EPISCOPUS PADERBORNENSIS; HEINRICUS PRÆPOSITUS IN PRÆPOSITURA ET IN HUXARIA SEDIUM ARCHI-DIACONUS; R. DECANUS, ARCHI-DIACONUS IN DETMELE; PRÆPOSITUS VOLRADUS ARCHI-DIACONUS SEDIS IN HARHUSEN; E. ARCHI-DIACONUS, HERVORDENSIS MAGISTER; JOANNES DECANUS HILDENS. ARCHI-DIACONUS SEDIS IN STENHEM; MAURITIUS CANTOR PADERBURNENSIS, ARCHI-DIACONUS SEDIS IN WARTBERG; W. THESAURARIUS, ARCHI-DIACONUS IN LEMEGO; H. DE SUNNIGHUSEN, PRÆPOSITI APOSTOLORUM PETRI ET ANDREÆ, ET CAMERARII PADERBURNENSIS, ET IN ARCHI-DIACONATIBUS AD DICTAM PRÆPOSITURAM ET CAMERAM PERTINENTIBUS, VICES GERENS, UNIVERSIS PLEBANIS ECCLESIARUM RECTORIBUS ET PRESBYTERIS PADERBURNENSIS DIŒCESIS, UTRIUSQUE VITÆ SALUTEM.

NOverint univerſi præſens ſcriptum viſuri, quod a tempore, cujus non exſtat memoria, & ſecundum Canonicas Sanctiones, has habuit Eccleſia noſtra *Conſuetudines*, quas adhuc obſervamus, quod Plebani & Presbyteri in alicujus *Archi-Diaconatu* conſtituti, coram *Archi-Diacono* loci ſunt conveniendi, & quod Archi-Diaconi, ſi volunt, ipſos poſſunt ad ſuam præſentiam in Eccleſiam Paderbornenſem citare, & ſuper exceſſibus ſuis, ſi ſint enormes, ab officio ſuſpendere, interdicere, & excommunicare. Iidem etiam Plebani & Presbyteri, ſententias ab Archi-Diacono perſonaliter ſive litteratorie, vel per nuntium ſuum, cui vices ſuas commiſerit, latas, modis omnibus exequantur. Has auctoritates & juriſdictiones, ab Anteceſſoribus noſtris, & hactenus a Nobis obſervatas, a Succeſſoribus noſtris cupientes obſervari, quia ſic ad nos ſunt devolutæ, quod nullatenus immutari volumus vel audemus. Auctoritate Venerabilis Patris & Domini noſtri Paderburnenſis Epiſcopi, cujus vices nos Archi-Diaconi gerimus & propria, præcipimus ſub vera obedientia dictas auctoritates & juriſdictiones inviolabiliter ab omnibus obſervari. Nos etiam Epiſcopus jus & conſuetudinem Archi-Diaconorum noſtrorum approbantes, omnes Plebanos, ſive Eccleſiarum Rectores, & alios Clericos nobis ad obedientiam reſtrictos juri prædictorum Archi-Diaconorum noſtrorum, qui derogare præſumpſerint in præmiſſis, auctoritate præſentium ab officio decernimus eſſe ſuſpenſos. Datum Paderbornæ anno Domini Milleſimo ducenteſimo ſexageſimo tertio . . . . Idus Martii.

Schatenus Lib. XI. Annal. Paderbornenſ. ad hunc annum.

CONCILIUM TREVERENSE
EODEM TEMPORE.

HEnricus II. Vinſtingius, anno 1260. fuerat Ex-Decano Eccleſiæ Metenſis, Romæ ab Urbano IV. nominatus, & conſecratus Archi-Epiſc. Treverenſis: hic necdum Pallii uſum impetraverat, neque Archi-Epiſcopus Treverorum rite confirmatus erat; cum per hoſce dies anno 1262. Suffraganeum Metenſem Epiſcopum Philippum auctoravit, & propalam quoque Conventum agere, & Sacrorum Ordinem celebrare Synodum auſus eſt. *Browerus Annal. Treverenſium Lib. XVI. Acta Synodi latent.*

De his attentatis multæ & diuturnæ inquiſitiones juſſu Pontificis inſtituti fuere per Epiſcopos, Abbatem & Franciſcanos Minores nullo vel exiguo fructu: nam Henricus Archi-Epiſcopus felici regimine Eccleſiam Treverenſem annis 29. gubernavit, & auxit redditibus & debita diſſolvit, ut Geſta Treverenſium narrant, Tomo II. Prodromi Hiſtoriæ Pragmaticæ ab Illmo Honthemio editi.

CON-

CONCILIUM DIOECESANUM COLONIENSE

Anno Chriſti MCCLXVI. Clementis IV. Papæ II. Interregno magno Germaniæ.

Sub ENGELBERTO II. Falckenburgio, Archi-Epiſcopo.

CAPITULA SEU RUBRICÆ STATUTORUM ECCLESIÆ COLONIENSIS, EDITORUM A BONÆ MEMORIÆ D. ENGELBERTO, ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI,

Quæ facta ſunt Provincialia per Dn. Henricum Archi-Epiſcopum Colonienſem, anno 1323. ut infra in Statutis ejus invenies.

I. Contra eos, qui manus in Clericos vel Perſonas Eccleſiaſticas injiciunt temere violentas.

II. Contra incendiarios & effractores Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & Bonorum Eccleſiaſticorum.

III. Contra violatores Immunitatum, & dotium Eccleſiarum.

IV. Contra raptores & invaſores bonorum Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum.

V. Contra detentores ſeu ſubtractores Decimarum.

VI. Contra nobiles in expeditionibus damna perſonis Eccleſiaſticis in curtibus earum inferentes.

VII. Contra illos, qui ſe de bonis Clericorum, ſive in vita, ſive in morte intromittunt.

VIII. Ut bona Clericorum tranſeant ſine telonio libera & abſoluta.

IX. Ne Clerici vel Religioſi trahantur ad judicium ſæculare.

X. Contra Clericos, qui perſonas Eccleſiaſticas ratione bonorum ſuorum vocant ad forum ſæculare.

XI. Contra eos, qui Clericos quacunque ratione ad forum ſæculare traxerint.

XII. Ut ſimiliter contra occupantes & areſtantes bona Eccleſiarum, procedatur.

XIII. Ut Judices Eccleſiaſtici & Prælati Eccleſiarum, Laicis contra Clericos cauſam habentibus faciant juſtitiam expeditam.

XIV. Contra impedientes & turbantes celebrationes ſanctarum Synodorum.

XV. Ut Prælati jurisdictione ſua libere utantur, in terminis eorum jurisdictioni ſubjectis.

XVI. Ut Judices Eccleſiaſtici fraudem in judiciis ſuis non committant.

XVII. Ne Judices Eccleſiaſtici ſe de cauſis ad forum ſæculare ſpectantibus intromittant.

XVIII. Contra impedientes Eccleſiaſticorum Judicum jurisdictionem & executionem ſententiarum.

XIX. Contra eos, qui Clericos non ſine violenta manuum injectione capiunt & detinent.

XX. Proceſſus forma contra eosdem.

XXI. Si propter captivitatem Clerici, locus aliquis per menſem manſerit interdictus.

XXII. Si Decanus per quindenam maneat interdictus.

XXIII. Si captivantes Clericum per duos menſes excommunicati fuerint.

XXIV. Ne filii vel filiæ Clericos captivantium & per annum excommunicatorum, ad Ordines vel ad Beneficia admittantur.

XXV. Ut feuda Eccleſiaſtica ab his, qui per annum contumaciter excommunicationem ſuſtinuerint, ad Eccleſias revertantur.

XXVI.

Engelbertus II. hoc nomine, ex illuſtri gente Falckenburgica, erat Præpoſitus majoris Eccleſiæ Colonienſis, quando eligebatur Archi-Epiſcopus anno 1261: ſedit uſque ad 1275. quo obiit, redux e Lugdunenſi II. œcumenico.

XXVI. Mitigationes pro fratribus & ſororibus, ac aliis perſonis factæ, ſi ſe voluerint intra annum canonice expurgare.

XXVII. Si Clericum in alia Diœceſi capi vel in iſta captum, ad aliam Diœceſim deduci contingat.

XXVIII. Contra occiſores & mutilatores Clericorum.

XXIX. Contra occiſores Clericorum, per annum in excommunicatione exiſtentes.

XXX. Contra eos, qui minas intulerint perſonis Eccleſiaſticis de corpore vel de rebus.

XXXI. Contra eos Clericos, qui ſacrilegium in Clericos committere non verentur.

XXXII. Contra Clericum, qui occaſione alicujus quæſtionis, Clericum aliquem captivaverit.

XXXIII. Contra Clericos, qui mutilant vel occidunt Clericos.

XXXIV. De litigantibus ſuper una præbenda in aliqua Eccleſia Diœceſis Colonienſis.

XXXV. Ne aliquis Clericus ſacrilegis ſeu excommunicatis, aut uſurariis aſſiſtat, vel eos defendat.

XXXVI. Ne Clerici Capellani Nobilium excommunicatorum cum ipſis Dominis ſuis ultra menſem permaneant.

XXXVII. Contra eos, qui ſententiam excommunicationis damnabiliter vilipendunt.

XXXVIII. Contra computreſcentes in excommunicatione ultra annum, quomodo procedendum.

XXXIX. Ut Prælati & quælibet Eccleſiaſticæ perſonæ ad obſervationem ſtatutorum iſtorum fideliter teneantur.

XL. Contra Clericos in executionibus ſententiarum remiſſos, & ſententias ipſas modo debito non ſervantes.

XLI. Contra eos, qui in loco interdicto celebraverint.

XLII. Ut percepto forefacto, ſtatim ceſſetur a Divinis, ne quis ſe poſſit per craſſam ignorantiam excuſare.

XLIII. Ut hæc ſtatuta ad perſonas Eccleſiaſticas cujuscunque ordinis extendantur.

XLIV. Ut hæc ſtatuta, ne aliquem latere poſſint, tam in Capitulis, quam in aliis locis ſæpius publicentur.

XLV. Ut nomina ſacrilegorum poſita in regiſtro ſæpius recitentur.

STATUTA D. ENGILBERTI ARCHI-EPISCOPI COLONIENSIS.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

ENGILBERTUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS.

QUamvis ad manutenendam ac defendendam immunitatem, & ad conſervandum jus & libertatem Eccleſiarum ipſarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, & eorum, qui in ſortem Domini ſunt vocati, plurima tam canonica, quam legalia edita ſint ſtatuta, & diverſæ etiam a diverſis noſtris Prædeceſſoribus ac Majoribus ſuper hoc proviſiones emanarint: tamen quia excreſcente malitia quorundam, zelum Dei non habentium, nova gravamina, exactiones & adinventiones pravas & deteſtabiles, contra Eccleſiam Dei & Eccleſiaſticas perſonas machinantium, ipſa Eccleſia per ſtatuta, & proviſiones hujusmodi, a ſuis oppreſſionibus, quas patitur a diverſis, nullatenus ſublevatur; Nos conſiderantes, quod contra diverſas & innumerabiles tribulationes & injurias, quas a nonnullis (qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, & ſolo nomine ſe gloriantur Chriſtianos) Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis frequenter, & maxime modernis temporibus inferuntur, pauciſſimi, immo nulli etiam Eccleſiæ devotorum ſe opponunt, licet ex debito omnes ad hoc ſint obligati, & maxime locorum moderatores & judices ſæculares, qui ex Imperiali etiam conſtitutione ad ulciſcendum Eccleſiarum & Eccleſiæ Miniſtrorum injurias in ſacrilegos ſunt adſtricti, non exſpectato, quod ab eis ultio injuriarum expoſcatur: propter quod contingit, malos in malo plus animari, & Eccleſiam, cum non ſit, qui conſoletur eam, ſentire in rebus & perſonis multiplex detrimentum: Volentes itaque incurſibus malorum, ſe erigentium ex ad-

verſo

verſo contra Eccleſiam Dei, & Eccleſiaſticam libertatem, coercitione, qua poſſumus, obviare, ſalvis & in ſuo robore duraturis conſtitutionibus & ordinationibus Prædeceſſorum noſtrorum, per quas Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis in ſuis libertatibus eſt proſpectum, quas nos innovamus & approbamus, & præcipimus per noſtram civitatem & Diœceſim inviolabiliter obſervari: ſalvis etiam juribus Prælatorum & Eccleſiarum conſuetudinibus, licitis & honeſtis electionibus, tàm in Prælaturis, quam aliis beneficiis, correctionibus, & ordinationibus, ac aliis libertatibus hucuſque in Eccleſiis habitis & ſervatis: quæ omnia & ſingula ipſis Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis confirmamus, & firma ac illibata volumus permanere: de communi conſilio & aſſenſu Capituli noſtri, & omnium Prælatorum, & Eccleſiarum, & Cleri civitatis, & Diœceſis Colonienſis, & ad illorum ſollicitam inſtantiam, ut præſumptorum coerceatur audacia, & poſſint viri Eccleſiaſtici tuti inter improbos Divinis obſequiis ferventius inſudare,

I. *Contra eos, qui manus in Clericos vel perſonas Eccleſiaſticas injiciunt temere violentas.*

Statuimus, ut ſacrilegi, qui, ſuadente diabolo, Dei timore poſtpoſito, manus injiciunt in Clericum, vel alias perſonas Eccleſiaſticas & religioſas temere violentas, & ex hoc incidunt in excommunicationis ſententiam canonis jam prolati, per frequentem denunciationem, & communionis denegationem, reconciliationis gratiam quærere, & de offenſa ſatisfacere compellantur: cum de injectione hujuſmodi conſtiterit per facti evidentiam, vel publicam famam, vel aliam fidem, coram loci ordinario faciendam per juramentum injuriam paſſi, ſi fuerit perſona honeſta & fide digna: vel per teſtes in loco, in quo ſacrilegi domicilium habuerint, & in quo ſacrilegium committitur, ſi committens Dominus loci fuerit, ceſſetur a Divinis: & ipſi ſacrilegi per omnes Eccleſias Conventuales, & Parochiales, ac Capellas civitatis Colonienſis (ſi injuria in civitate committatur) ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis excommunicati publice & nominatim, ſi eorum nomina ſciri poterunt, alioquin in genere nuntientur. Si injuria extra civitatem committatur, ſcilicet denuntientur per omnes Eccleſias conventuales, parochiales, ac capellas Decanatûs illius, vel etiam Archi-Diaconatûs, in quo hoc contingit. Ita tamen, quod nihilominus ad denuntiationem eorundem pro ipſo foreſacto ubicunque commiſſo, & intra civitatem, & extra, ultra procedatur per loci Ordinarium, prout hoc viſum fuerit, expedire. Si vero dicti ſacrilegi, per menſem hujuſmodi denuntiationem ſuſtinuerint, minime ſatisfacientes, ex tunc ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, campanis pulſatis & candelis extinctis, per Eccleſias conventuales, parochiales, & capellas, ut proxime dictum eſt, denuntientur excommunicati, & ab omnibus artius evitandi, donec læſo, nobis, & Eccleſiæ ſatisfecerint competenter, & evidenter, & auctoritate Apoſtolica abſolutionis beneficium conſequantur.

Quod ſi per dimidium annum in excommunicatione perſtiterint, hujuſmodi denuntiationibus vilipenſis, ſi laici nobiles fuerint, hujuſmodi ſacrilegium committentes, terra eorum & diſtrictus, ſi eos habuerint, ipſo facto Eccleſiaſtico ſuppoſiti ſint interdicto: quod nullatenus relaxetur, niſi de commiſſo fuerit legitime ſatisfactum. Si autem fuerint alii, quam nobiles; Domini terræ, in quorum diſtrictibus manent, ex tunc moneantur per loci Ordinarium, ut dictos ſacrilegos compellant per bonorum, quæ in ſuis habent diſtrictibus, ſubtractionem vel quemcunque alium modum, ut ipſi ſacrilegi ſatisfaciant, & abſolutionis beneficium requirant. Et ſi ipſi Domini in hoc negligentes fuerint, ex tunc per loci Ordinarium excommunicentur: quod ſi ſuſtinuerint animo indurato uſque ad annum, ex tunc terra eorum Eccleſiaſtico ſit ſuppoſita interdicto. Salvis pœnis contra delinquentes hujuſmodi & participantes conſtitutis, ad quas procedatur nihilominus, prout hoc viſum fuerit, expedire.

II. *Contra incendiarios & effractores Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & Bonorum Eccleſiaſticorum.*

Contra incendiarios autem & effractores Eccleſiarum, & Monaſteriorum, cum ipſo facto ſint excommunicati, eo-

dem modo procedi ſtatuimus & mandamus, adjicientes, ut ſi habuerint terram vel diſtrictum, illa poſt tres menſes a tempore perpetrati criminis Eccleſiaſtico ſuppoſita ſit interdicto. Cum autem incendiarii aliarum rerum & bonorum Eccleſiarum & Monaſteriorum,, ſint tanquam ſacrilegi excommunicandi: ſtatuimus, ut tales moneantur nominatim (ſi eorum nomina ſciri potuerint, alioqui in genere) per Ordinarium loci, in quo committi contingit hujusmodi forefactum, ut intra ſeptem dies a die monitionis ſatisfaciant: alioqui idem Ordinarius extunc ſine dilatione ipſos excommunicet, & excommunicatos denunciet, & faciat denunciari in locis, ubi hoc viſum fuerit expedire, ita quod niſi intra quindenam a tempore excommunicationis & denuntiationis ſatisfecerint, extunc ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, campanis pulſatis, & candelis extinctis, per omnes Eccleſias conventuales, parochiales, & capellas civitatis (ſi in civitate contingit) ſeu Decanatus vel Archi Diaconatus illius loci, excommunicati publice nuntientur, ſicut de incendiariis Eccleſiarum eſt præmiſſum. Et ſi per ſex menſes in excommunicatione contumaciter perſtiterint, ſi habent diſtrictus, illi ſint extunc interdicti: aliorum autem, diſtrictus non habentium, Domini moneantur, & procedatur ſicut ſuperius, de injectoribus manuum contineтur.

III. *Contra violatores immunitatum & dotium Eccleſiarum.*

Statuimus item de his, qui violant Eccleſiarum immunitates ſeu dotes, ut violatores hujusmodi, videlicet, qui hominem de immunitate ſeu dote extraxerint, vel aliam rem abſtulerint, vel modo alio eam præſumpſerint violare, quos tanquam ſacrilegos in his ſcriptis excommunicamus, ſimili modo, quo diximus de incendiariis bonorum Eccleſiarum, publice excommunicati denuntientur. Et ſi plures fuerint, vel judex ſæcularis ſit, qui hujusmodi violentiam fecerint, locus, in quo tales domicilium habuerint, ſit ipſo facto interdictus. Et in loco, ubi immunitas læſa eſt, ceſſetur a Divinis.

IV. *Contra raptores & invaſores bonorum Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum.*

Atque ad reprimendum importunam præſumptionem raptorum, prædonum, & invaſorum bonorum ac rerum Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum: ſtatuimus, ut quilibet locus, ſeu Parochia noſtræ civitatis val Diœceſis, ad quem vel ad quam ipſi raptores, prædones vel invaſores pervenerint, ſeu præda, ſpolium vel rapina deducta fuerint, vel ubi prædæ ipſius emptor fuerit, ipſo facto ſit Eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto: & quamdiu ibi fuerit, ceſſetur penitus a Divinis. Et ſi per triduum ibi ſteterint, licet extunc receſſerint, vel ad alia loca ſe tranſtulerint, vel præda ſeu ſpolium alias deductum fuerit; nihilominus Parochia ſeu locus, in quo triduo manſerint, vel ubi præda conſumpta fuerit, maneat per duos menſes interdictus, niſi medio tempore fuerit ſatisfactum. Prædones autem, raptores & invaſores hujusmodi & eorum receptatores ac adjutores, nec non & prædarum emptores, per Ordinarium moneantur nominatim, ſi eorum nomina ſciri poterunt, alioqui in genere, ut intra triduum poſt monitionem, ipſam prædam, ſpolium vel rapinam reſtituant, & condigne ſatisfaciant: alioqui tanquam ſacrilegi, ſententiam excommunicationis, quam nunc ferimus in his ſcriptis, extunc incurrant ipſo facto, & excommunicati per locorum Ordinarios, & eorum Plebanos nuntientur: in qua excommunicatione, ſi ſatisfactione neglecta duraverint per quindenam, extunc per omnes Eccleſias conventuales & parochiales Decanatus illius, in quo rapina committitur, & ubi ipſi ſacrilegi domicilium habent, vel etiam (ſi opus fuerit) civitatis & aliorum locorum campanis pulſatis, & candelis accenſis uſque ad ſatisfactionem condignam nuntientur excommunicati ſingulis diebus Dominicis & feſtivis. Quod ſi per annum in excommunicatione contumaciter perſtiterint, extunc ſubjaceant pœnis expreſſis ſuperius contra eos, qui manus in Clericos injiciunt violentas, & ſecundum hoc, ut ibi diximus, procedatur.

V. *Contra detentores ſeu ſubtractores decimarum.*

Item cum ſacrilegi cenſeantur, quod inju-

injurioſe ſubtrahunt, vel auferunt tributa egentium animarum, videlicet decimas ad hoc a Domino inſtitutas, ut ſint cibus in Domo Dei, & eas Eccleſiis, quibus debentur, non perſolvunt, ſurreptores multorum bonorum, quæ ex juſta ſolutione decimarum ſolent, Domino largiente, omnibus evenire, & incitatores ſterilitatis, peſtilentiæ, tempeſtatis, & aliorum malorum, quæ frequenter eveniunt ex ſubtractione earumdem: ſtatuimus, ut hujuſmodi ſacrilegi, ac detentores & raptores decimarum, tam novalium, quam aliarum (quos nos in his ſcriptis excommunicamus) per omnes Eccleſias Parochiales noſtræ civitatis & Diœceſis per totum circulum cujuslibet anni, quolibet menſe, uno die Dominico vel feſtivo campanis pulſatis & candelis extinctis, excommunicati publice & diſtricte per Rectores Eccleſiarum nuntientur. Et nihilominus ad ulteriora procedatur per loci ordinarium, ſi viſum fuerit expedire.

VI. *Contra Nobiles, in expeditionibus damna perſonis Eccleſiaſticis in curtibus earum inferentes.*

Statuimus item, quod quicunque nobiles, vel alii ad prælia, vel ad alias expeditiones proceſſuri, jacuerint in grangiis, curtibus, ſeu poſſeſſionibus vel bonis Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum perſonarum vel Monachorum cujuscunq; ordinis, aut fecerint ibidem damna vel rapinas, niſi intra menſem poſt monitionem, a Capitulo & Prioribus Colonienſibus, qui præſentes fuerint, faciendam, de damnis, rapinis & injuriis irrogatis ſatisfaciant læſis & damnum paſſis, ipſo facto ſint excommunicati excommunicatione, quam in ipſos ferimus in his ſcriptis: & excommunicati publice uſque ad ſatisfactionem condignam, ubi & quando expedire videbitur, nuntientur. Et ulterius creſcente contumacia contra eos procedatur, ſicut contra bonorum Eccleſiarum invaſores ſuperius eſt expreſſum.

VII. *Contra illos, qui ſe de bonis Clericorum ſive in vita, ſive in morte intromittunt.*

Statuimus item, ut nullus laicus, cujuscunque dignitatis vel conditionis exiſtat, de bonis Clericorum ſive in vita ſive in morte ſe intromittat: ſed quilibet Clericus de bonis ſuis, ſicut in vita ita, & in morte teſtamentum ſuum faciendi, & de rebus ſuis diſponendi per ſe vel per alios, quibus hoc commiſerit, liberam habeat facultatem. Et alios, qui contra hoc ſtatutum de bonis & rebus Clericorum decedentium, auſu ſacrilego ſe ingeſſerint, niſi ſint ipſorum Clericorum manufideles, ſeu ultimarum executores voluntatum, ex nunc ſententia excommunicationis innodamus. Et per locorum Ordinarios præcipimus excommunicatos publice nuntiari, donec ablata reſtituerint, & alias ſatisfecerint competenter. In qua excommunicatione, ſi per menſem perſtiterint, ex tunc contra eos, tanquam invaſores bonorum Eccleſiarum, procedatur.

VIII. *Ut bona Clericorum tranſeant ſine telonio libera & abſoluta.*

Statuimus etiam, ut bona Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum civitatis & Diœceſis Colonienſis, ſint & maneant in omni loco, tam in civitate, quam extra, & tranſeant tam in terris, quam in aquis abſque telonio & qualibet exactione, & ſine omni impedimento libera & penitus abſoluta. Si qui vero contra hoc venire præſumpſerint, contra ipſos tanquam contra invaſores, & raptores bonorum Eccleſiarum, de quibus ſupradictum eſt, procedatur.

IX. *Ne Clerici vel Religioſi trahantur ad judicium ſæculare.*

Item cum Clerici vel Religioſi coram judicio ſæculari non debeant in cauſam trahi, ſuo vel Eccleſiæ, vel alicujus alterius nomine, nec a laicis contra eos ſententia dictari; hoc fieri ſub intermination excommunicationis (quam ferimus in his ſcriptis) firmiter prohibemus: ſtatuentes, ut ſi laicus Clericum vel religioſum ad forum traxerit ſæculare, idem laicus omnino cadat a cauſa: & nihilominus per Ordinarium ipſius excommunicatus denuntietur publice uſque ad ſatisfactionem condignam. Præterea Judex ſæcularis & ſcabini loci, in quo contingit hoc, per Ordinarium ipſius loci moneantur, ut de tali ſe cauſa nullatenus intromittant: penitus deſiſtendo & revocando intra triduum, ſi in aliquo occaſione hujuſmodi in præjudicium ipſius Clerici vel religioſi eſt proceſſum. Alio-

qui ipſi judices & ſcabini per eundem Ordinarium ſine dilatione qualibet excommunicentur, excommunicati publice uſque ad condignam ſatisfactionem nuntientur. In qua excommunicatione ſi per quindenam perduraverint, locus ille ſit ex tunc Eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto: quod non relaxetur, niſi prius ſufficienter ſit ſatisfactum paſſo injuriam, ac nobis & Eccleſiæ. Et judicatum, ſi quod contra ipſum Clericum & Religioſum eſt factum, & ſi quid aliud ſubſecutum eſt, ſit penitus revocatum.

X. *Contra Clericos, qui perſonas Eccleſiaſticas ratione bonorum ſuorum vocant ad judicium ſæculare.*

Si vero Clericus Clericum in foro ſæculari, ſuo vel Eccleſiæ, vel alterius cujuscunque nomine in cauſam traxerit, cauſam amittat. Et ſi monitus ab Ordinario, in continenti non deſtiterit, ac intra ſeptem dies non ſatisfecerit in cauſam tracto, nobis & Eccleſiæ competenter; ab officio vel beneficio ſit ſuſpenſus ipſo facto, donec ſatisfecerit competenter. Et ſi in ſuſpenſione hujuſmodi durante, ſe ingeſſerit beneficio vel officio, ab eodem Ordinario excommunicetur, & excommunicatus publice nuntietur. Et ſi in hujuſmodi contumacia & excommunicatione per tres ſeptimanas permanſerit, ex tunc beneficio, ſi quod habet, cum cura, vel ſine cura, ipſo facto ſit privatus, & ad idem beneficium nihilominus inhabilis ad rehabendum exiſtat. Si vero beneficium aliquod non habuerit, ſit inhabilis ad habendum. Contra judicem vero & ſcabinos, qui ſe de hujuſmodi judicio vel cauſa intromiſerint, procedatur ſicut ſuperius in proximo capitulo eſt expreſſum.

XI. *Contra eos, qui Clericos occaſione quacunque ad forum ſæculare traxerint.*

Item damnamus, & ſub interminatione anathematis prohibemus deteſtabile ſtatutum, immo errorem, a quibusdam laicis contra libertatem Eccleſiaſticam introductum, videlicet, ut ſi laicus cauſam habet contra Clericum, vel Eccleſiam conventualem, ſeu Monaſterium, ſeu quamcunque aliam domum religioſam, idemque Clericus vel Eccleſia poſſeſſiones vel alia bona habet in diſtrictu judicis ſæcularis, laicus ipſe, vel judex compellit Clericum, vel Eccleſiam coram ſæculari judicio litigare ratione poſſeſſionum vel bonorum eorundem. Et ipſe judex ſæcularis diem aſſignat Clerico vel Eccleſiæ ad litigandum coram eo: ad quem ſi non venerit, ſicut nec tenetur, vel veniens coram eo noluerit litigare; bonis ſuis privat eundem, plurimas alias abuſiones in his & conſimilibus committendo: ſtatuimus in hoc caſu idem tam contra actorem, quam judicem & ſcabinos, obſervari, quod diximus de Clerico Clericum trahente ad judicium ſæculare. Et judicibus ipſis & ſcabinis hujuſmodi factum non revocantibus, & alias non ſatisfacientibus competenter intra biduum poſt monitionem ab Ordinario faciendam, locus, ubi hoc contingit, eccleſiaſtico ſit ſuppoſitus interdicto. Quo durante per quindenam, ſuperior, ſive Dominus illius judicis & ſcabinorum, moneatur per Ordinarium, ut tale forefactum procuret revocari, & faciat intra ſeptem dies poſt ipſam monitionem emendari. Alioqui contra ipſum ſuperiorem ſive Dominum procedatur, prout in ſtatuto contra injectores manuum in Clericos, de Nobilibus & Dominis eſt expreſſum.

XII. *Ut ſimiliter contra occupantes & arreſtantes bona Eccleſiarum procedatur.*

Et eodem modo ſtatuimus contra occupantes, ſeu ſæculari judicio arreſtantes bona Eccleſiarum vel eccleſiaſticarum perſonarum, ſive religioſarum procedi & idem obſervari.

XIII. *Ut Judices Eccleſiaſtici & Prælati Eccleſiarum, laicis contra Clericos cauſam habentibus juſtitiam faciant expeditam.*

Ne vero laici occaſionem habeant de defectu juſtitiæ contra Clericos querulandi, ſtatuimus ſub pœna excommunicationis firmiter præcipientes, ut Prælati ſeu Ordinarii Clericorum & Eccleſiarum, laicis contra ipſos Clericos vel Eccleſias cauſam habentibus faciant (cum requiſiti fuerint) ſecundum conſuetudinem capitulorum, ſi fuerit in eccleſia collegiata: & alias de Clericis, non exiſtentibus de collegio, ſecundum jus ſcriptum vel conſuetudinarium, juſtitiam expeditam.

XIV.

XIV. *Contra impedientes & turbantes celebrationes Sanctarum Synodorum.*

Statuimus etiam, ut Prælati & ordinarii judices noſtræ civitatis & Diœceſis, in terminis eorum jurisdictioni ſubjectis, Synodum ſuam (qui ad hoc tenentur) obſervent per ſe vel per alios, congruis temporibus, ab ipſis Prælatis, prout expedire viderint, præfigendis, & quæ corrigenda vel reformanda occurrunt, corrigant & reforment: & omnes in Eccleſia illa & Parochia, in qua Synodus celebranda fuerit, quandocunque eis fuerit denuntiata, ad Eccleſiam & Synodum veniant obedienter, & jura Synodalia obſervent reverenter, non obſtante aliqua occaſione vel conſuetudine contraria, quam corruptelam reputamus & penitus reprobamus. Soli tamen nobiles excipiantur, qui ad noſtram Synodum noſcuntur ſpecialiter pertinere. Si qui vero laicorum contra hoc venire præſumpſerint, & in hoc mandato ipſius Prælati, ſive Ordinarii non obediverint, ſententiam excommunicationis (quam in his ſcriptis in ipſos ferimus) ipſo facto vel omiſſione incurrant, & excommunicati ſingulis diebus Dominicis & feſtivis per Plebanos eorum & alios, prout hoc Prælato ipſi expedire videbitur, uſque ad ſatisfactionem condignam publice nuntientur. Si vero multitudo Parochiæ fuerit in cauſa, ſeu in culpa, locus ille, in quo Synodum vel jura Synodalia impediri contingit, ſit ipſo facto eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto: quod non relaxetur, niſi de hoc ſatisfactum fuerit competenter. Nobilibus vero, ne hujusmodi Synodos vel jura Synodalia impediant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ firmiter prohibemus.

XV. *Ut Prælati jurisdictione ſua libere utantur, in terminis eorum jurisdictioni ſubjectis.*

Sed ne delicta, ſeu commiſſa ſubditorum maneant impunita, & ex hoc tribuatur audacia delinquendi: ſtatuimus, ut Prælati in terminis eorum jurisdictioni ſubjectis ſua jurisdictione libere utantur, tam in correctione, quam in judicio, & animadverſione, ac aliis, quæ ad hoc videbuntur expedire: nec in his alter ab altero impediatur, ſed juvetur. Et ſi aliquæ ſententiæ a Prælato in ſuum ſubditum propter ipſius exceſſus prolatæ fuerint, illæ ſententiæ ab aliis Prælatis inviolabiliter uſque ad ſatisfactionem condignam obſerventur, & etiam executioni, ſi opus fuerit, demandentur.

XVI. *Ut Judices Eccleſiaſtici fraudem in judiciis ſuis non committant.*

Item ſtatuimus, ut Judices Eccleſiaſtici in judiciis, ſive cauſis officium ſuum (ſolum Deum & juſtitiam præ oculis habentes) fideliter exequantur. Et ſi ſcienter per gratiam, vel per ſordes aliquam partium in cauſis contra juſtitiam læſerint, præter pœnas a jure ſtatutas (quibus ſubjaceant) ipſo facto incurrant ſententiam excommunicationis, a nobis latam in his ſcriptis: & nihilominus per ſuperiorem contra eos, ſi opus fuerit, ad graviora procedatur.

XVII. *Ne Judices Eccleſiaſtici ſe de cauſis, ad forum ſæculare ſpectantibus, intromittant.*

Statuimus & hoc, ut de cauſis ad forum ſæculare ſpectantibus Judices Eccleſiaſtici ſe nullatenus intromittant: ſed quam cito inter litigantes de hoc exceptum fuerit coram ipſis Judicibus Eccleſiaſticis, & oſtenſum, ſicut de jure fuerit faciendum, cauſam ad judicem ſæcularem remittere non poſtponant.

XVIII. *Contra impedientes Eccleſiaſticorum Judicum jurisdictionem & executionem ſententiarum.*

Ne vero jurisdictionem Judicum Eccleſiaſticorum, ſive Ordinarii fuerint, ſive delegati, a ſæcularibus judicibus vel perſonis impediri, & ex hoc (ſicut a pluribus intentatur) diſſolvi contingat nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ: ſtatuimus, ut nullus ſæcularium, ſive nobilis fuerit, ſive alter qualiscunque, Eccleſiaſticorum Judicum jurisdictionem in citationibus, monitionibus, denuntiationibus, executionibus, ac aliis modis, quibus jurisdictio Eccleſiaſtica exercetur, per ſe, vel per alium impediat aliquatenus vel retardet: & qui contra hoc auſu temerario venire præſumpſerit, & monitus ab Ordinario, vel delegato, intra ſeptem dies a tempore monitionis factæ non deſtiterit omnino, nec revocaverit, ſi quid in præjudicium præmiſſorum atten-

attentaverit, ſententiam excommunicationis (quam in his ſcriptis ferimus in hujusmodi præſumptores) incurrat ipſo facto. Quam excommunicationem, ſi per quindecim ſequentes dies contumaciter ſuſtinuerit, extunc, ſi Nobilis, aut Dominus eſt, terra ipſius & diſtrictus, ſi quem habet, ſit ipſo facto Eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto. Et nihilominus in loco, ubi faciens impedimentum prædictum, vel procurans, domicilium habet, ceſſetur a Divinis, quouſque impedimentum ſit revocatum, & alias legitime ſatisfactum.

XIX. *Contra eos, qui Clericos non ſine violenta manuum injectione capiunt & detinent.*

Quia vero in tantam veſaniam plerumque prorumpit quorundam perverſitas perverſorum, ut auſu ſacrilego Clericos & Eccleſiaſticas perſonas non ſine violenta manuum injectione damnabiliter capere, & captivos execrabiliter detinere non formident: ſtatuimus, ut Clericorum captivatores, quicunque fuerint, aut cujuſcunque dignitatis aut conditionis, cum omnibus, conſilium, auxilium, opem vel operam adhibentibus, per omnes Eccleſias conventuales, parochiales, & capellas civitatis & Diœceſis Colonienſis (cum ipſo facto excommunicatione canonis ſint ligati) excommunicati nominatim, ſi eorum nomina ſciri poterunt, alioqui in genere, publice denuntientur, donec captivus ſit liberatus, & de foreſacto fuerit læſo, Nobis & Eccleſiæ ſatisfactum: & ſi intra octo dies poſt hujusmodi denuntiationem captivus non fuerit liberatus, extunc iidem captivatores cum adhibentibus conſilium, auxilium, opem & operam, ut prædictum eſt, nominatim, quorum nomina ſciri potuerint, alioqui in genere, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, campanis pulſatis, & candelis extinctis, per easdem Eccleſias & Capellas excommunicati ſolenniter & publice nuntientur. Idemque obſervetur, ſi captivo liberato, non fuerit læſo, Nobis & Eccleſiæ intra menſem ſatisfactum. Et nihilominus evitentur, donec per auctoritatem Apoſtolicam abſolvantur.

XX. *Proceſſus forma contra eoſdem.*

Statuimus etiam, quod in omni loco, videlicet civitate, oppido, caſtro ſeu munitione, vel villa, vel alio quocunque nomine vocetur, ubi Clericus captivus fuerit adductus, receptus, vel detentus, eodem die cum illuc deductus, receptus vel detentus fuerit, & quam diu ibidem extiterit, ceſſetur penitus a Divinis, & ſit ipſe locus ipſo facto Eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto. Et ſi per triduum ibidem manſerit captivus, nec fuerit liberatus, locus ipſe, quamvis poſtmodum captivus de eodem fuerit deductus, nihilominus maneat interdictus, donec captivus liberetur, & modo præmiſſo fuerit ſatisfactum. Ut ſic tam Nobiles, quam Magnates, ac etiam populares cum plebe, contra malefactores & ſacrilegos hujuſmodi ex Divinorum carentia provocati, conſurgant, ad liberationem illius, qui auſu ſacrilego captivus detinetur, auxilium præſtituri.

XXI. *Si propter captivitatem Clerici, locus aliquis per menſem manſerit interdictus.*

Item ſi propter captivitatem, vel detentionem Clerici captivi, locus, ubi detinetur; vel ubi captivans habet domicilium, per menſem unum manſerit interdictus, ita quod Clericus liberatus non fuerit, nec alias ſatisfactum: ex tunc interdictum ipſum, ad totum Decanatum, in quo locus ille conſiſtit, extendatur, & ſit ipſe Decanatus totus interdictus.

XXII. *Si Decanatus per quindenam maneat interdictus.*

Et ſi hujuſmodi interdicto durante per quindenam, Clericus captivus non fuerit liberatus, extunc, ſi nobilis fuerit, vel potens, vel alius quicunque habens terram, jurisdictionem vel diſtrictum, qui Clericum captivavit, vel detinet, terra & diſtrictus ejus, ubicumque fuerit, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto. Et idem interdictum eadem que pœna obſervetur, ſi Dominus, aut nobilis, aut alius quicumque, in cujus diſtrictu vel jurisdictione captivans, vel detinens Clericum, quamvis ab alio captivatum, habuerit domicilium vel receptaculum, monitus ab Ordinario loci, intra quindenam a die monitionis factæ, ipſum Clericum non procuraverit liberari.

XXIII.

XXIII. *Si captivantes Clericum per duos menſes excommunicati fuerint.*

Sed & poſtquam captivans Clericum, vel detinens captivatum, per duos menſes in excommunicatione perſtiterit, Clerico non liberato, omnis locus, ad quem captivans vel detinens pervenerit, vel quia tranſierit, ibidem comedendo vel bibendo, ſit per continuum ſequens triduum interdictus. Sic & per ſeptem ſequentes dies ſit interdictus, ubi ipſum contigerit pernoctare.

XXIV. *Ne filii vel filiæ Clericos captivantium & per annum excommunicatorum, ad ordines, vel ad beneficia Eccleſiaſtica admittantur.*

Porro ſi captivans Clericum vel Religioſum, vel detinens ac ſacrilegus, hujusmodi pœnis ſupradictis vilipenſis, congrua ſatisfactione neglecta, per annum unum in excommunicatione hujusmodi perdurare animo præſumpſerit indurato ſive obſtinato: ſtatuimus, ut nulli de filiis & filiabus, fratribus & ſororibus, ſeu filiis vel filiabus fratrum vel ſororum, uſque ad tertium gradum incluſive in linea deſcendenti & collaterali, & illi etiam, qui ad hujusmodi captivitatem opem vel operam impenderint, vel captivum Clericum in ſuis domiciliis detinuerint, ad ordines ſeu beneficia, aut etiam Prælaturas admittantur: cum ex delicto Parentum, ipſo facto reddantur inhabiles ad hujusmodi conſequenda: ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſtatuentes & mandantes examinatoribus Clericorum, Capitulis, Patronis, & Archi-Diaconis, ac Prælatis, ut nullum ex talibus ad ordines admittant: Capitula nullum ex eis ad Præbendam eligant, Patroni nullum ex eis præſentent: Archi-Diaconi ac Prælati tales non inveſtiant ullo modo. Alioqui Capitula, Patroni & Archi-Diaconi, ac Prælati ipſo facto, jus ſuum amittant ea vice, & ad proximum ſuperiorem devolvatur. Examinatores vero & Archi-Diaconi aliquem ex talibus ſcienter ad ordines vel beneficia admittentes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant. Idem de filiabus, ſororibus & filiabus ſororum, & filiarum prædictarum, uſque ad gradum prædictum, ſtatuimus obſervandum, ut in clauſtris vel cœnobiis cujuscunque ordinis nullatenus admittantur.

Idem etiam, quo ad excluſionem hujusmodi, in filiis, filiabus, nepotibus & neptibus eorum, qui Eccleſias vel Monaſteria incenderint, ſi per annum in excommunicatione, neglecta ſatisfactione, perſtiterint contumaciter, contra tales ſtatuimus obſervandum.

XXV. *Ut feuda Eccleſiaſtica ab his, qui per annum contumaciter excommunicationem ſuſtinuerint, ad Eccleſias revertantur.*

Feuda etiam, ſiqua prædicti ſacrilegi ab Eccleſiis vel Eccleſiaſticis Perſonis tenuerint, poſt lapſum anni, per quem excommunicationem ſuſtinuerunt, ad Eccleſias & Perſonas Eccleſiaſticas libere revertantur, ita ut ſi ipſi ſacrilegi ultra ſe de hujusmodi feudis ingeſſerint, contra eos tanquam invaſores bonorum Eccleſiæ procedatur.

XXVI. *Mitigationes pro fratribus & ſororibus, ac aliis perſonis factæ, ſi ſe voluerint intra annum canonice expurgare.*

Volentes nihilominus, ut fratres & ſorores, filii & filiæ fratrum & ſororum, & alii in linea collaterali gradus ſupradicti, qui ſacrilegis & excommunicatis hujusmodi in ſuis maleficiis non aſſiſtunt, nec adſtiterunt, & ad ipſa maleficia opem vel operam, aut favorem non impenderunt, nec impendunt, ſine culpa eorum, aut ſine cauſa non graventur ex maleficiis aliorum: ſtatuimus, ut iidem fratres & ſorores, filii & filiæ fratrum & ſororum, & aliæ perſonæ lineæ collateralis, pœnis ſupradictis, quoad excluſionem ab ordinibus, & beneficiis, & prælaturis hujusmodi non ſubjaceant, nec adſtringantur eisdem, ſi intra eundem annum coram Nobis aut Capitulo, & Prioribus Colonienſibus, ſe canonice expurgaverint, quilibet quarta manu, quod prædictis ſacrilegis hujusmodi maleficiis conſilio vel auxilio, ope vel opera non adſtiterunt, & juramento corporali firmaverint, quod eis ulterius non adſtabunt.

XXVII. *Si Clericum in alia Diœceſi capi, vel in iſta captum, ad aliam Diœceſim deduci contingat.*

Statuimus item, ut ſi Clericum Colonienſis civitatis aut Diœceſis, in alia Diœceſi capi contingat, vel in noſtra civitate aut Diœceſi captum ad aliam Diœ-

ceſim deduci vel transferri, quod per Capitulum & Priores Colonienſes, & alia Capitula, ad liberationem captivi, & ad procedendum contra ſacrilegum illius Diœceſis, qui in hoc culpabilis fuerit, apud loci Diœceſanum affectuoſe laboretur, prout viſum fuerit expedire.

XXVIII. *Contra occiſores & mutilatores Clericorum.*

De occiſoribus & mutilatoribus Clericorum, & Clericos in captivitate uſque ad mortem detinentibus, ſeu alias enormiter lædentibus: ſtatuimus, ut per omnes Eccleſias conventuales, parochiales & capellas civitatis & Diœceſis Colonienſis, ipſi occiſores, & mutilatores, & omnes opem & operam ſeu conſilium ad hoc adhibentes, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, campanis pulſatis, & candelis extinctis, nominatim, quorum nomina ſciuntur, alioqui in genere, excommunicati denuntientur ab omnibus arctius evitandi, donec ſufficienter ſatisfecerint, & a Sede Apoſtolica redierint abſoluti. Præterea locus omnis, ad quem venerint, ſit interdictus, quamdiu ibi fuerint: & per ſequens triduum, ſi ibi biberint vel comederint: & per ſeptem ſequentes dies, ubi eos pernoctare contigerit. Cæterum ſi nobiles fuerint, vel alii, terram & juriſdictionem, vel diſtrictum habentes, & intra tres menſes a tempore perpetrati ſceleris, ad arbitrium Noſtrum, aut Capituli, & Priorum Colonienſium non ſatisfecerint, terra eorum & diſtrictus ex tunc ſit ipſo facto, Eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto: & feuda, ſeu officia, vel poſſeſſiones, (*a*) ſi quas habent ab Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis, amittant, & ad Eccleſias, a quibus eas habuerint, revertantur, ita, quod ipſorum ſacrilegorum hæredes ad feuda hujusmodi vel aliqua alia ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis deſcendentia, nunquam in perpetuum amittantur. De quibus, ſi ultra ſe ingeſſerint, contra eos procedatur tanquam bonorum Eccleſiarum invaſores, prout ſuperius eſt, expreſſum. Et hoc etiam in aliis perſonis, quæ non ſunt nobiles, feuda habentibus, volumus obſervari. Præterea ſi Domini terræ, in quorum diſtrictibus manent, vel domicilium habent, vel ubi tam enorme ſcelus commiſſum extiterit, tam nefarios, ſacrilegos & nefandos, in ſuis diſtrictibus ſuſtinuerint, & contra eos ad bonorum privationem & proſcriptionem de terra, non proceſſerint, contra ipſos Dominos tanquam contra conſentientes malo hujusmodi, monitione præmiſſa, procedatur.

XXIX. *Contra occiſores Clericorum, per annum in excommunicatione exiſtentes.*

Si autem intra annum abſolutionem a Sede Apoſtolica impetrare, & alias congrue ſatisfacere neglexerint, ſtatuimus, ut ex tunc nullus filiorum aut nepotum eorundem ſacrilegorum, ad ordines vel ad beneficium Eccleſiaſticum, vel dignitatem uſque ad quartum gradum, admittatur. Et idem fiat de filiabus & neptibus eorundem. Et ſi quis eos vel eas admiſerint, incurrant pœnas, quæ ſuperius de filiis & nepotibus Clericos captivantium, ſunt expreſſæ.

XXX. *Contra eos, qui minas intulerint perſonis Eccleſiaſticis de corpore, vel de rebus.*

Volentes item malo, antequam eveniat, quantum poſſumus obviare: ſtatuimus, ut ſi quis Eccleſiaſticæ perſonæ minas intulerit de corpore, vel de rebus: & monitus a judice Ordinario, ipſam perſonam Eccleſiaſticam non aſſecuraverit, a tempore monitionis intra ſeptem dies, ab ipſo Ordinario ex tunc excommunicetur, & excommunicatus publice nuntietur, donec aſſecuret ipſam perſonam Eccleſiaſticam, & de ea coram ſuo judice accipiat rationem.

XXXI. *Contra eos Clericos, qui ſacrilegium in Clericos committere non verentur.*

Cum vero magnum ſit ſcandalum & plerisque laicis (qui alioqui Clericis ſunt infeſti) ſimilia committendi exiſtat quamplurimum incentivum, quod Clerici in Clericos ſacrilegium committere non verentur: ſtatuimus; ut Clericus vel Canonicus injiciens manus violentas in Clericum vel eccleſiam ſuam, vel aliam, aut Eccleſiaſticam perſonam ſpolians, vel violentiam in immunitate committens, vel bona eorum ſæculari judicio occupans, vel ad aliquod horum, conſilium ſeu auxilium, vel operam dans, pro

(*a*) *forte:* penſiones.

pro hujuſmodi injectione in continenti per omnes Eccleſias & Capellas civitatis & Diœceſis excommunicatus nuntietur. Et cum de aliis conſtiterit per evidentiam vel famam publicam, vel juramentum, injuriam, vel damnum paſſi, ſi fuerit perſona fide digna, vel per fidem teſtium ſummarie faciendam, per Ordinarium moneatur, ut intra ſeptem dies a tempore monitionis factæ, de forefacto perpetrato ſatisfaciat competenter: alioqui a nobis excommunicatus excommunicatione (quam ferimus in his ſcriptis) ex tunc per omnes Eccleſias (ut ſupraſcriptum eſt) publice nuntietur.

Quod ſi intra quindecim dies non ſatisfecerit, ex tunc nuntietur, campanis pulſatis, & candelis extinctis, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis excommunicatus. Quod ſi per annum in hujuſmodi excommunicatione perſtiterit, ex tunc omnibus beneficiis eccleſiaſticis, ſiqua habuerit, ipſo facto ſit privatus. Et illi, ad quos pectat beneficiorum ipſorum collatio, ea conferant intra menſem: alioqui per Superiorem ex tunc conferantur. Et nihilominus ſit inhabilis ad aliqua alia conſequenda.

XXXII. *Contra Clericum, qui occaſione alicujus quæſtionis Clericum captivaverit.*

Si autem Clericus Clericum occaſione alicujus quæſtionis, quam habeat, captivaverit, vel ad capiendum ipſum, conſilium auxilium vel operam adhibuerit: ſtatuimus, ut cauſam amittat ipſo facto, & excommunicatus publice, ut de aliis captivatoribus præmiſſum eſt, nuntietur: & ſi intra ſeptem dies liberationem ipſius captivi non procuraverit, ac intra alios quindecim dies læſo, nobis, & Eccleſiæ non ſatisfecerit, ex tunc omnibus beneficiis eccleſiaſticis, ſi quæ habet, ſit ipſo facto privatus, & inhabilis in perpetuum ad aliquod beneficium conſequendum. Et ſi ille, ad quem collatio beneficiorum hujuſmodi pertinuerit, intra menſem non de eis ordinaverit, ea aliis vel alii conferendo, collatio ac ordinatio eorundem ad proximum Superiorem ſit ipſo facto devoluta. Si vero beneficium non habuerit, ſit inhabilis in perpetuum ad aliquod obtinendum. Præterea omnis locus, ad quem hujuſmodi ſacrilegus pervenerit, vel ubi biberit, aut comederit, aut pernoctaverit, ſit ipſo facto interdictus eo modo, ſicut de laicis captivatoribus Clericorum eſt præmiſſum.

XXXXIII. *Contra Clericos, qui mutilant, vel occidunt Clericum.*

Statuimus etiam, ut Clericus occidens vel mutilans Clericum, vel eum uſque ad mortem captivum detinens, ſit ipſo facto ab omnibus beneficiis eccleſiaſticis habitis, & a ſpe habendorum penitus deſtitutus, & excommunicatus in omnibus eccleſiis, ut ſuperius dictum eſt, nuntietur: locis, ad quæ venerit, vel ubi biberit, comederit, aut pernoctaverit, ut ſuperius dictum eſt, ſuppoſitis ipſo facto eccleſiaſtico interdicto: & nihilominus ad alias perſonas per nos aut Capitulum & Priores Colonienſes, ſicut opus fuerit, procedatur.

XXXIV. *De litigantibus ſuper una præbenda in aliqua Eccleſia Diœceſis Colonienſis.*

Quum vero plerumque contingat, quod vacante præbenda in aliqua eccleſia civitatis vel Diœceſis Colonienſis, in qua duo vel plures auctoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejus, aut quavis alia auctoritate, jus ſe aſſerunt habere, & per executores ſuos, ſeu quoscunque alios ſe procurant mitti in poſſeſſionem corporalem præbendæ ipſius, cujus occaſione miſſionis, de hujuſmodi præbenda contendentes bona, res, & jura ipſius eccleſiæ tam intra immunitatem, quam extra, indifferenter rapiunt, & invadunt, ſeu per ſæculare judicium occupari, vel arreſtari procurant, ſententias excommunicationis in (*b*) certas perſonas de capitulo, & ſuſpenſionis in capitulum, nihilominus a ſuis executoribus fulminari facientes, propter quod in rebus & perſonis tam ſpiritualibus, quam in temporalibus eccleſiæ non modicum detrimentum ſuſtinent & jacturam: ſtatuimus, ut cum in aliqua eccleſia caſus hujuſmodi emerſerit, Decanus & Capitulum illius Eccleſiæ auctoritate hujuſmodi conſtitutionis ſibi faciant literas authenticas & inſtrumenta, quibus ſic contendentes uel volue-

(*b*) tertias

voluerint pro jure ſuo, hinc inde a partibus exhiberi, & convocatis Capitulo & prioribus Colonienſibus, qui præſentes fuerint, & haberi commode potuerint, per eos ad hoc vocatis juriſperitis, qui viſi fuerint expedire, per quos hujuſmodi quæſtio & diſcordia decidatur, & eorum diſcuſſioni ſeu ſententiæ ſtetur, & inviolabiliter obſervetur. Et ſi Capitulum & Priores propter difficultatem juris vel alias cauſas legitimas, quæſtionem hujusmodi decidere non poterunt, nec decidunt, cauſam eandem ad curiam Domini Papæ decidendam transmittant, præfigentes partibus terminum competentem, quo ſe conſpectui Papæ repræſentent, cum omnibus ſuis monumentis & documentis juſtitiam recepturæ. Cauſa vero & quæſtione hujuſmodi durante, medietas fructus præbendæ vacantis in uſus cedat Eccleſiæ, & reliqua pars alicui idoneæ perſonæ, quæ deſerviat in ordine, quem defuncti præbenda requiſierit, deputetur: & ſiqua partium ſententiam pro ſe in curia habuerit, & in cauſa evicerit, fructus ejuſdem præbendæ de mandato Domini Papæ Capitulo præſentato, ceſſante occaſione qualibet, miniſtretur. Si qua vero partium, litterarum ſuarum copiam facere, & hoc ſtatutum ſubire contumaciter renuerit, & de ſua potentia vel malitia confiſa, bona Eccleſiæ invadere ac rapere temere & irreverenter, Dei timore poſtpoſito, præſumpſerit, contra ipſam partem, tanquam contra raptorem bonorum Eccleſiæ, ut ſupradictum eſt, procedatur. Statuimus etiam, ut hæc non ſolum ad futura hujuſmodi negocia, ſed etiam ad præſentia & præterita a tempore electionis noſtræ extendantur.

XXXV. *Ne aliquis Clericus ſacrilegis, excommunicatis, aut uſurariis aſſiſtat, vel eos defendat.*

Cum ſalvis pœnis ſtatutis tam in jure Canonico, quam civili & coercitione noſtræ ordinariæ poteſtatis contra injuriatores Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, prædictis modis & aliis, qui ad hoc videbuntur expedire, providerimus procedendum: ſtatuimus, ut perſonis quibuscunque, qui manus in Clericos aut Religioſos injiciunt, vel (c) alias ſpoliant & capiunt, aut in aliquo ſupradictorum modorum vel exceſſuum contra Eccleſias vel Eccleſiaſticas perſonas exceſſerint, ſeu ſententiis excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, aut aliis modis ſupradictis ſe involverint, Clerici, ſive in dignitate conſtituti, ſive alii, vel etiam advocati, conſilio, vel auxilio in aperto, vel in occulto non aſſiſtant: & qui contra venerint verbo vel facto, ſententiam excommunicationis (quam in eos ferimus in his ſcriptis) incurrant ipſo facto, & excommunicati publice, qui de hoc convicti fuerint, vel confeſſi, uſque ad ſatisfactionem condignam nuntientur: & ſi publice pro hujuſmodi perſonis præſumpſerint in judicio poſtulare, earum injurias defendendo, & moniti ab eorum Ordinariis, non deſtiterint, excommunicati publice, tanquam illi, quorum exceſſus vel injurias nituntur defendere, nuntientur, & alias etiam contra eos, ſi opus fuerit, procedatur. Idem ſtatuimus fieri de his, qui uſurariis manifeſtis aſſiſtunt patrocinio, vel defendunt eoſdem.

XXXVI. *Ne Clerici Capellani nobilium excommunicatorum cum ipſis Dominis ſuis* (d) *ultra menſem permaneant.*

Statuimus, ut Clerici ſeu Capellani Dominorum ſuorum, aut nobilium, vel aliarum perſonarum, qui fuerint propter aliquem prædictorum exceſſuum, ſententia excommunicationis innodati, Dominis ſuis in hujuſmodi injuriis conſilium vel auxilium verbo vel facto non impendant: alioqui ſe noverint eadem excommunicatione involutos. Præterea ipſos Dominos ſuos modis, quibus poterunt inducant, ut de eis, pro quibus excommunicati exiſtunt, ſatisfaciant, & ad reconciliationem ſanctæ Matris Eccleſiæ revertantur: quod ſi intra menſem eoſdem Dominos ſuos ad hoc inducere nequiverint, ex tunc omnino recedant ab eiſdem, nec eis communicent: alioqui ipſos Clericos ſeu Capellanos, qui ultra id cum Dominis ſuis permanſerint, & eis communicaverint, majori excommunicatione in in his ſcriptis latæ ſententiæ innodamus, & præcipimus eos per locorum Ordinarios, excommunicatos publice nuntiari.

In

(c) eos. (d) per *loco* ultra.

Digitized by Google

In qua excommunicatione ſi per duos menſes contumaciter perduraverint, & a Dominis ſuis non receſſerint ex tunc ipſo facto omnibus beneficiis Eccleſiaſticis, cum cura vel ſine cura, quæ habent, ſint privati: & eadem beneficia per illos, ad quorum collationem pertinent, aliis perſonis idoneis intra menſem conferantur: alioqui ex tunc per Superiorem proximum conferantur, & nihilominus ſint inhabiles ad alia beneficia obtinenda.

XXXVII. *Contra eos, qui ſententiam excommunicationis damnabiliter vilipendunt.*

Cumque nonnulli ſententiam excommunicationis damnabiliter vilipendant, ſtatuimus, ut quicunque excommunicatus, & in Parochia ſua denuntiatus, per annum in ipſa excommunicatione perſtiterit, & de hoc fides facta fuerit, per litteras excommunicatoris (quas ſufficere volumus in hac parte, ſi fuerit Ordinarius, & alias per aliam fidem ſufficientem) ſi hujusmodi fuerit nobilis, vel alius habens terram vel diſtrictum, illa terra vel diſtrictus per Ordinarium loci, ſuper hoc requiſitum, ab excommunicatore vel actore, Eccleſiaſtico ſine difficultate ſupponatur interdicto. Et ſi fuerit alius quam nobilis, Dominus temporalis ſeu judex, in cujus diſtrictu excommunicatus manſerit, ſeu domicilium habuerit, moneatur per Ordinarium ipſius, ut compellat ipſum excommunicatum redire ad Sanctæ Matris Eccleſiæ unitatem. Alioqui idem Dominus ſive judex, per ipſum Ordinarium excommunicationis ſententia percellatur.

XXXVIII. *Contra computreſcentes in excommunicatione ultra annum, quomodo procedendum.*

Ipſi autem excommunicati, cum per annum in excommunicatione perſtiterint, in Synodis accuſentur, tanquam clavium Eccleſiæ contemptores, & ſatisfacere compellantur, adhibito etiam, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis.

XXXIX. *Ut Prælati, & quælibet Eccleſiaſticæ perſonæ, ad obſervationem ſtatutorum iſtorum fideliter teneantur.*

Quia vero omnibus per ſtatuta hujuſmodi paterna ſolicitudine intendimus providere, ut videlicet quies procuretur Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis, & pacis turbatores pœnæ formidine cohibeantur a peccatis, præcipimus, & mandamus ſub pœna excommunicationis, ut ſtatuta ipſa ab omnibus tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus perſonis inviolabiliter obſerventur: ſtatuentes, ut Capitulum, Prælati, Archi-Diaconi, Præpoſiti, Decani capitulorum, & alia capitula, & ſinguli de capitulis, Decani Chriſtianitatum, Rectores Eccleſiarum & Capellarum, nec non & Vicarii, & omnes Clerici civitatis & Diœceſis Colonienſis ad obſervationem ſententiarum prædictarum, ſcilicet excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, ad earum executionem, quandocunque & quotiescunque opus fuerit, & aliquod forefactorum prædictorum committi contigerit in civitate aut Diœceſi Colonienſi, omni fraude & dolo penitus excluſis, fideliter teneantur. Si quis autem Prælatus in his remiſſus fuerit, & ex parte Eccleſiæ, vel perſonæ injuriam, vel damnum paſſæ, tertio requiſitus ad executionem præmiſſorum, prout in ſuperioribus continetur, per ſe vel per alium procedere neglexerit, ſententiam ſuſpenſionis a nobis latam in his ſcriptis, incurrat ipſa omiſſione: quam ſcilicet ſuſpenſionis ſententiam ſi per octo dies in negligentia perdurando ſuſtinuerit, ex tunc incurrat excommunicationis ſententiam, a nobis latam in his ſcriptis. Et nihilominus contra eum ad ulteriora per Nos, de conſilio Capituli & Priorum Colonienſium, procedatur.

XL. *Contra Clericos in executionibus ſententiarum remiſſos, & ſententias ipſas debito modo non ſervantes.*

Hebdomadarii item in Eccleſiis conventualibus, Plebani, Rectores ſeu Proviſores Parochialium Eccleſiarum & Capellarum civitatis & Diœceſis Colonienſis, qui in ſuis Eccleſiis ſeu Capellis illos, qui ex aliquibus cauſis, de quibus ſupradictum eſt, excommunicationem inciderint, vel juris (ſ) vel hominis; & fuerint (ut præmiſſum eſt) excommunicati nuntiandi, denuntiare omiſerint, ipſa omiſſione ſe ſciant excommunicationis ſententiam, in his ſcriptis a

 nobis

(ſ) Canonis.

nobis latam, incurriſſe, & poterunt depoſitionis periculum formidare, ſi Divinis ſe ingeſſerint ſic ligati: ita ut, niſi celeri ſatisfactione ſibi proſpexerint, monitione præmiſſa a ſuis Ordinariis, priventur beneficiis quæ habent, & illa aliis perſonis idoneis per eos, ad quorum ſpectant collationem conferantur.

XLI. *Contra eos, qui in loco interdicto celebraverint.*

Si quis autem Sacerdos in loco propter captivitatem Clerici vel propter ſpolium Eccleſiæ vel Eccleſiaſticæ perſonæ, vel propter aliquam aliarum cauſarum prædictarum interdicto, celebraverit, & ſic irregularis, in continenti non deſtiterit, aut intra quindecim dies non ſatisfecerit nobis & Eccleſiæ, ex tunc incurrat ipſo facto excommunicationis ſententiam, quam in hujuſmodi præſumptores ferimus in his ſcriptis. In qua excommunicatione ſi per quindecim dies contumaciter perduraverit negligens ſatisfacere: ex tunc ſit ipſo facto omnibus beneficiis Eccleſiaſticis, quæ habet, deſtitutus: Et ſi illi, ad quos beneficiorum hujuſmodi collatio pertinuerit, ea aliis perſonis non contulerint intra menſem, eorum collatio ad proximum ſuperiorem devolvatur. Si vero beneficium Sacerdos non habuerit, hujuſmodi ſit poſt tempus prædictum inhabilis in perpetuum ad aliquod obtinendum.

XLII. *Ut percepto forefacto, ſtatim ceſſetur a Divinis, ne quis per craſſam ignorantiam poſſit excuſari.*

Cæterum ne aliquis Prælatus, Archidiaconus, Præpoſitus, Decanus (g) Capitulorum & Chriſtianitatum, aut Rector Eccleſiæ vel Capellæ, per craſſam ignorantiam ab obſervationibus prædictarum ſententiarum ſe valeat excuſare, cum difficile ſit ſingulari denuntiatione ſingulorum auribus inculcari captivationem Clerici vel ſpolium Eccleſiæ vel Eccleſiaſticæ perſonæ, aut aliud quodcunque forefactum, propter quod loca aliqua contingit eſſe interdicta, ſicut ſuperius in pluribus locis eſt expreſſum: ſtatuimus ut Prælati, Archidiaconi, Præpoſiti, Decani, & Rectores, ſeu Vicarii, quam cito captivitas Clerici vel ſpolium, aut aliquod forefactum (de quibus eſt ſupra dictum) ad eorum notitiam, vel fama deferente, vel alio quocunque modo pervenerit, ſtatim ceſſent a Divinis, ubi hoc juxta præmiſſa fuerit faciendum, & ad obſervationem & excuſationem dictarum ſententiarum per ſe vel per alios teneantur: alioqui non obſtante excuſatione craſſæ ignorantiæ, pœnis & ſententiis ſubjaceat ſupradictis.

XLIII. *Ut hæc ſtatuta ad perſonas Eccleſiaſticas cujuſcunque ordinis extendantur.*

Statuimus etiam, ut ad Monaſteria & bona eorum, & ad Monachos, & alias religioſas perſonas cujuſcunque ordinis, civitatis & Diœceſis Colonienſis, hujuſmodi ſtatuta extendantur. Et Monachorum Prælati, & Monachi, ac aliæ perſonæ religioſæ ad obſervationem & executionem teneantur eorundem. Et ſi aliquæ perſonæ religioſæ, cuiuſcunque ordinis exiſtant, ſe voluerint occaſione alicujus privilegii, ab executione ſeu obſervatione ſtatutorum iſtorum tueri vel excuſare, prædictorum ſtatutorum auxilio non juventur.

XLIV. *Ut hæc ſtatuta, ne aliquem latere poſſint tam in Capitulis, quam in aliis locis, ſæpius publicentur.*

Statuimus item & mandamus in virtute ſanctæ Obedientiæ, ut hæc eadem ſtatuta per omnes Eccleſias conventuales & parochiales & capellas civitatis & Diœceſis Colonienſis, ſingulis annis, ne aliquem latere poſſint, ſæpius publicentur, & in Capitulis ruralibus perlegantur.

XLV. *Ut nomina ſacrilegorum poſita in regiſtro ſæpius recitentur.*

Et nomina eorum, qui contra Eccleſias ſeu perſonas Eccleſiaſticas aliquo modorum ſupradictorum exceſſerint, vel deliquerint, ſtatim, cum hoc factum fuerit, ponantur in regiſtro, & ſæpius recitentur in publico, ut ſciri poſſit ex qualitate facti, & ejus circumſtantiis, nec non ex dilatione ſatisfactionis, qualiter ſit contra excedentes & delinquentes hujuſmodi procedendum, nec deleantur eorum nomina, niſi congrua ſatisfactione præcedente. Si quid vero dubii aut difficul-

(g) Decani.

difficultatis ſuper præmiſſis emerſerit, hoc Nobis, Capitulo & Prioribus Colonienſibus reſervamus declarandum.

Nos vero, Capitulum, Prælati, & alia Capitula majoris & aliarum Eccleſiarum civitatis & Diœceſis Colonienſis, plenam in Domino fiduciam obtinentes, quod per Statuta hujusmodi Eccleſiis & Monaſteriis, & perſonis tam Eccleſiaſticis quam Religioſis, in ſpiritualibus & temporalibus proviſum ſit, & debeat provideri, ad obſervationem eorundem ſtatutorum, bona fide, omni fraude & dolo excluſis, firmiter obligamus, ſigilla Eccleſiarum noſtrarum eisdem ſtatutis in teſtimonium apponentes. Datum anno Domini Milleſimo, ducenteſimo, ſexageſimo ſexto, ſexto Idus Maji.

Statuta Colonienſis Eccleſiæ impreſſa 1554.

Schatenus *in annalibus Paderanis* anno MCCLXVI. adſcribit hanc Synodum; Mörckenſius *in Conatu* annum non addit ſervatæ Synodi, ſed in indice apponit annum MCCLXVI.

Videtur autem hic annus non eſſe verus, eo quod Archi-Epiſcopus Engelbertus II. ab anno MCCLXIII. ad MCCLXX. continuo in bello & diſcordia eſſet cum civitate, & civibus Coloniæ, nec niſi anno MCCLXX. interventu Alberti Magni reconciliatio facta ſit Archi-Epiſcopi cum civitate Colonia. *Teſte Chronico Germanico Coloniæ pag. CCXXXVI. averſâ.* Hinc non credo Synodum celebratam fuiſſe ante hunc annum, vel veroſimilius anno MCCLXXI. aut MCCLXXII. Certe Mörckenſius ante annum MCCLXXIII. & poſt reconciliationem jam memoratam ſcribit Engelbertum ſtuduiſſe lapſæ Cleri diſciplinæ reſtaurandæ, & legibus a Deceſſore latis renovandis.

CONCILIUM VRATISLAVIENSE

Anno Chriſti MCCLXVII. Clementis IV. Papæ III. Interregno magno Germaniæ.

SUMMA. De ſubſidio terræ ſanctæ procurando.

GUIDO Frater Ciſtercienſis Ordinis, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter, Cardinalis Sancti Laurentii in Lucina, Legatus de latere a Clemente IV. in Poloniam miſſus, anno MCCLXVII, primum in Cracoviam venit IV. Kal. Julii a Boleslao pudico, & Paulo Epiſcopo Cracovienſi, proceſſionatim veneratus & exceptus.

Dehinc Vratislaviam divertens, in feſto Purificationis MARIÆ *generalem Synodum*, in qua eranr Epiſcopi Eccleſiæ Poloniæ, Januſſius Archi-Epiſcopus *Poſnanienſis*, Paulus *Cracovienſis*, Thomas *Vratislavienſis*, Vollmirus *Uladislavienſis*, Nicolaus *Poſnanienſis*, Thomas *Plocenſis*, Wilhelmus *Lubucenſis*, Henricus *Culmenſis* Epiſcopi, tenuit: pro ſubveniendo terræ ſanctæ, anni Jubilæi gratiam, & Crucem contra Saracenos prædicavit. Conſtitutæque in majoribus Eccleſiis capſæ fuerunt, pro pecunia a merentibus Jubilæum colligenda.

Matthias Michovienſis Lib. III. Hiſtoria Cap. LVII. ex quo Harduinus Tom. VII. Concil.

CON-

CONCILIUM VIENNENSE
IN AUSTRIA,
AUCTORITATE GUIDONIS, LEGATI SEDIS APOSTOLICÆ, CAUSA REFORMANDÆ ECCLESIÆ, CELEBRATUM
Anno Chriſti MCCLXVII. Clementis IV. Papæ III. Sub Interregno Germaniæ.

TITULI CAPITULORUM.

I. De vita & honeſtate Clericorum.
II. De modo viſitandi.
III. De caſtitate Clericorum.
IV. De violentiis, quæ inferuntur rebus Eccleſiaſticis.
V. De læſionibus Eccleſiaſticarum perſonarum.
VI. De his, qui habent plura beneficia.
VII. De decimis contra laicos.
VIII. De uſurariis.
IX. De correctione & contumacia Clericorum.
X. De rapina defunctorum Clericorum.
XI. De beneficiorum ſuſceptione.
XII. De perſonali reſidentia curatorum.
XIII. De viſitatione nigrorum Monachorum.
XIV. Ne Abbates conſecrent Calices.
XV. De habitu Judæorum.
XVI. De mancipiis Judæorum.
XVII. De coitu Judæi cum Chriſtiana.
XVIII. De conviviis eorumdem.
XIX. De Synagogis Judæorum.

CONSTITUTIONES CONCILII VIENNENSIS.

FRater GUIDO, (*a*) Tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Concilium celebravit *in Vienna VI. Idus Maji*; cui interfuerunt Joannes Pragenſis, Petrus Pataviensſis, Conradus Friſingenſis, Leo Ratisponenſis, Bruno Brixinenſis, Amalricus Lavendinus, Epiſcopi, & quamplures Abbates, Præpoſiti, Archi-Diaconi, & Decani, ubi ſubſcriptæ Conſtitutiones ſunt editæ, & ab eodem Concilio approbatæ.

FRATER GUIDO, MISERATIONE DIVINA, TITULI SANCTI LAURENTII IN LUCINA PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

POſtquam Deus formavit hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, & in ætate virili, cum ipſo etiam jus naturale produxit. Juris enim naturalis origo a creaturæ rationalis ſimul cœpit exordio: quod quidem ad diſponendum omnem mundi naſcentis, & temporis motum ſufficeret, ſi non ſibi mortem, quam Deus non fecit, rationalis creatura propriis manibus & pedibus quæſiviſſet. Hæc juris inſtituta primævi protinus juſtitia poſitiva ab eodem regulariter auctore procedens, qui ſub mortis interminatione morſum pomi noxialis prohibuit; qua prohibitione contempta, certa maledictionis ſententia prodiit ab auctore; ut non ſolum ultio ferretur in auctores ſcelerum, verum etiam in progeniem damnatorum. Ex hinc uſu hominum exigente, & rerum Dominio introducto, quod juris regula neſciebat, ex humanis neceſſitatibus quædam ſibi homines jura condiderunt. Traditæ ſunt a Domino per Moyſen juſtitiæ leges, cujus ſingulis pœne ſyllabis Chriſtus includitur. Deinde Prophetæ ſubſequntur & Reges, qui Chriſti præconia evidentiori ſermone deſcribunt; donec temporis plenitudine veniente, impleta veritate, figuriſque ceſſantibus, Rex noſter in æternum jura manſura diſpoſuit. Datæ ſunt enim Petro claves perpetuæ, a quo totius juris Eccleſiaſtici pulchritudo manavit, quæ ad ſingulas Provincias, ob vindictam in nationibus & increpationes in popu-

(*a*) Hæc Præfatio deſcripta ex *Henrici Steronis Annalium Libro*, edito ab *Henrico Caniſio Tomo I. antiquarum Lectionum. pag.* 614.

populis faciendas, nunc per Summorum Pontificum, nunc per Sedis Apoſtolicæ Legatos ſtatuta, tamquam per quosdam rivulos derivatur; ut, hominum quotidie creſcente malitia, & effrænata cupiditate, quæ nova litigia generare non ceſſant, ſub diſtrictione jurium coarctatis, diſcant honeſte vivere, alterum non lædere, jus ſuum unicuique tribuere. Hinc eſt, quod cum Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter Clemens Papa IV. ad Saltzburgenſem Provinciam, & civitatem & Diœceſim Pragenſem cum plenæ Legationis officio nos duxerit transmittendos, officii noſtri debitum libenter exſequimur, evellendo videlicet evellenda, plantando plantanda, recta regendo & dirigendo ſalubriter indirecta.

CAPITULA.

I. *De vita & honeſtate Clericorum.*

VErum, quantum expedit ad profectum & robur fidei Chriſtianæ, ut Sacramenta Eccleſiæ, in quibus, tamquam in vaſis medicinalibus, populus devotus & humilis antidotum gratiæ recipere conſuevit, in honore & reverentia ab omnibus habeantur: cum ea plerumque contingat effici vilia, propter vilem & abominabilem Miniſtrorum Eccleſiæ converſationem; univerſis Eccleſiaſticis perſonis Provinciæ Saltzburgenſis, & civitatis & Diœceſis Pragenſis præcipimus, ut in victu, geſtu, & aliis operibus ac circumſtantiis ſtatus ſui, ſic honeſte ſe habeant & decenter, ne propter ipſos nomen Eccleſiaſticum inter laicos blaſphemetur: eisdem (*a*) diſtrictius inhibentes, ne de patrimonio Crucifixi inimicos ſe faciant crucis Chriſti; ſicut illi, quorum Deus venter eſt, qui terrena ſapiunt, non Divina: in conviviis ſuis modeſtiam & mediocritatem obſervent, ſuperfluitatem indebitam reſecantes, & ebrietatem omnium vitiorum fomitem & nutricem devitent.

II. *De modo viſitandi.*

Prælati vero à gravaminibus ſuorum abſtineant ſubditorum; & maxime cum Eccleſias viſitant, moderentur expenſas, coerceant evectionum numerum, prout in generali Concilio exſtitit diffinitum.

III. *De caſtitate Clericorum.*

Præſentis igitur Concilii approbatione præcipimus, ut Clerici continenter & caſte vivere ſtudeant; quatenus puro corde & mundo corde Deo poſſint in officio Eccleſiaſtico miniſtrare. Si qui vero de cætero deprehenſi fuerint detinere publice concubinas, niſi infra menſem ſe ab eis, & ab eorum conſortio ſeparaverint; ita quod in domibus ipſorum, aut propriis, aut aliis quibuscumque non cohabitent, nec ad illas accedant: ex tunc enim beneficio Eccleſiaſtico ſint privati, ut per eos, ad quos beneficiorum prædictorum ſpectat collatio, perſonis idoneis conferantur.

IV. *Contra Laicos.*

Item cum in plerisque locis, quorundam Laicorum iniquitas invaluerit, quod in rebus Eccleſiæ furtum reputatur ſagacitas, rapina probitas, & violentia fortitudo; Synodali judicio diffinimus: ut qui bona Eccleſiarum ſcienter detinent occupata, niſi infra inſtans feſtum S. Joannis Bapt. reſtituerint, & de damnis & injuriis ſatisfecerint competenter; ex tunc introitum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, nec ab Epiſcopis, aut aliis Eccleſiarum Prælatis, ad communionem Domini (*b*) Corporis, & Sanguinis, admittantur; Qui vero obſtinata mente, dum vixerint, ſatisfacere non curaverint, nullus Clericus ſæcularis, vel regularis, ſepulturæ ipſorum intereſſe præſumat; adjicientes: ut ſingulis annis in *Synodo*, illi, qui Clericos rapiunt, verberant, vel occidunt, vel alias manus injiciunt (*c*) violentas, excommunicati denuntientur, & nominatim hi, de quibus conſtiterit manifeſte.

V. *De læſione* (d) *Clericorum.*

Quicumque vero perſonam Eccleſiaſticam enormiter vulneraverit, (*e*) occiderit, vel captivaverit, non niſi per Sedem Apoſtolicam abſolvatur: & ipſo facto, ſi quid tenebat ab Eccleſia, illud perdat, & in utilitatem Eccleſiæ con-

(*a*) *al.* diſtricte. (*b*) Dominici. (*c*) in ipſos.
(*d*) De læſionibus Eccleſiaſticarum perſonarum. (*e*) mutilaverit, vel.

convertatur ; adjicientes : (*f*) Kathedralis Eccleſiæ, vel in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ſi capi contigerit, vel captum derineri; uſque ad liberationem ipſius, & exhibitionem debitæ ſatisfactionis, ceſſetur generaliter s Divinis, firmiter in illa Parochia, in qua res Clericis violenter ablatas capi, vel detineri (*g*) contigerit, uſque ad reſtitutionem, & ſatisfactionem congruam, ceſſetur a Divinis.

VI. *De detentoribus plurium perſonatuum vel dignitatum, ſeu beneficiorum.*

Item, cum detentores plurium perſonatuum, vel dignitatum, ſeu beneficiorum cum cura, ſine diſpenſatione, ſint ſacrorum canonum transgreſſores, & fructus talium beneficiorum percipiendo, furtum committere (*b*) dinoſcantur, decreto præſenti ſtatuimus; ut omnes, qui hujusmodi dignitatum, perſonatuum, ſeu beneficiorum cum cura, pluralitatem detinent, illi, qui ſunt per *Provinciam Salzburgenſem*, niſi per hoc ſecum diſpenſatum fuiſſe, coram venerabili Patre, Dei gratia, *Electo Salzburgenſi*, infra inſtans feſtum Beati Joannis Bapt. doceant manifeſte; (*i*) per illos, ad quos dictorum beneficiorum collatio pertinet, perſonis idoneis conſerantur, & ex tunc ultimo beneficio recepto ſint contenti : ſi vero utrumque retincre contenderint, ipſos Nos, & primis & ultimis, decrevimus ex tunc eſſe privandos.

VII. *De decimis contra laicos.*

Item, cum Levitis, ſeu Eccleſiaſticis perſonis, *jure Divino* decimæ (*k*) libere deputantur ; dolentes referimus, quod quorundam laicorum cupiditas, jus hujusmodi, quod ſibi Dominus in ſignum generalis Dominii, retinuit, (*l*) abolere, & pro ſua voluntate de his, quæ ad eos non pertinent, ordinare, imo deordinare (*m*) præſumunt, quaſi a ſe Divini ſervitii velint jugum excutere, quod in Baptiſmate ſunt profeſſi. Hujus igitur approbatione Concilii, diſtricte præcipimus : ut, juxta laudabilem conſuetudinem Patriæ, decimæ tam antiquæ, quam etiam de novalibus, majores & minutæ, plenarie perſolvantur : nec liceat alicui laico nobili, vel ignobili, (*n*) ſibi decimas, maxime de Novalibus, & minutis, uſurpare ; alioquin, ſi contra fecerit, ſe ab ingreſſu Eccleſiæ, uſque ad ſatisfactionem condignam (*o*) noverit eſſe ſuſpenſum.

VIII. *De Uſura contra Laicos, & Clericos.*

Item dolentes referimus, quod quidam ſalutis ſuæ immemores, & prodigi famæ ſuæ, per Provinciam *Salzburgenſem*, conſtituti, tam Clerici, quam Laici, uſuras expoſcere (*p*) præſumunt : ad quorum cupiditatem ſalubriter reformandam, ſtatuimus : quod ipſi ſuper exceſſibus (*q*) hoc ſacro Concilio præmoniti, a talibus abſtineant, alioquin nos ipſos excommunicamus, (*r*) & ter in anno, videlicet : *in Cœna Domini*, *in Aſſumptione Beatæ Virginis*, & *in Nativitate Domini*, præcipimus per Plebanos, & Majores ſuos, in locis ſuis (*s*) excommunicatos publice nunciari. Clerici quoque (*t*) beneficiati, qui per tempus trium menſium ſententiam excommunicationis ſuſtinere præſumpſerint animo indurato, per Diœceſanos ſuos ſuis beneficiis ſpolientur, ſalvis aliis pœnis contra uſurarios editis. (*u*)

IX. *De correctione*, (x) *item de collatione Beneficiorum.*

Item ordinamus, & ſtatuimus : ut Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ, tam ſæculares, quam Regulares, Prælatorum ſuorum correctiones legitimas, cum debita humilitate, ſuſcipiant : & ſi qui ex eis, ex hac occaſione, contra ſuos correctores, auxilium brachii ſæcularis invocaverint, vel potentum preces armatas impetraverint, vel impetratis uti præ-

(*f*) Quod in illa Diœceſi, in qua aliquem Canonicum Cathedralis Eccleſiæ, vel in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, capi contigerit,
(*g*) vel Clericos ipſos capi.
(*b*) dignoſcantur.
(*i*) Alioquin ex tunc ultimo beneficio recepto ſint contenti, & alia, quæ prius habuerunt, per illos &c.
(*k*) debeantur.
(*l*) nititur.
(*m*) præſumit.
(*n*) cujuscunque dignitatis vel Principatus exiſtat, ſibi.
(*o*) ſe.
(*p*) & uſurarios contractus exercere.
(*q*) in hoc.
(*r*) in ſcriptis.
(*s*) publice
(*t*) vero *pro* quoque
(*u*) ſecundum Canonicas Sanctiones.
(*x*) & contumacia Clericorum.

præſumpſerint ; a ſuis beneficiis deponantur. Ipſis quoque Prælatis diſtricte inhibemus : ne pueris minoris ætatis , videlicet XVIII. annorum , dignitates, perſonatus , ſeu beneficia curam animarum habentia , conferre præſumant , vel ad ipſa recipere præſentatos , niſi cum eis ſuper hoc a Sede Apoſtolica vel Legatis ejuſdem , extiterit diſpenſatum.

X. (y) *Contra Patronos laicos.*

Item ad aures noſtras , per clamoſam inſinuationem multorum , devenit , quod Patroni Eccleſiarum,(z) Advocati, & judices,(a) bona decedentium Clericorum occupant, & uſurpant, volentes ſibi ab inteſtato (b) ſuccedere, pro ſuæ voluntatis arbitrio , non judicio rationis ; quare , procedere (c) duximus : ut patroni Eccleſiarum , & alii ſupradicti , a talibus de cætero abſtineant , & niſi abſtinere voluerint , quouſque ſic ablata reſtituant , excommunicationis vinculo innodentur.

XI. (d) *Ne Clericus recipiat a Laico Beneficium.*

Item diſtricte inhibemus, ne aliquis Clericus Eccleſiam Parochialem a laico Patrono recipere audeat , niſi ab Epiſcopo , vel Archi-Diacono fuerit inſtitutus; alioquin ab officio , & beneficio abſtineat , & ſe noverit (f) ſuſpenſum. Et laicus , qui autoritate propria inſtituere præſumpſerint (g) ipſo facto (h) jure Patronatus cadat ; adjicientes: quod nullus Patronus Clericus , vel laicus , dotem Eccleſiæ , in qua jus obtinet Patronatus , alienare præſumat ; quod ſi contra fecerit , ipſo facto a jure cadat Patronatus , & res alienata ad jus , & proprietatem Eccleſiæ (i) reſtituatur.

XII. *De Reſidentia* (k) *Plebanorum.*

Item ordinamus , atque ſtatuimus: ut Prælati , & Clerici , curam animarum habentes , in ſuis Eccleſiis corporaliter reſideant , & ad hoc a ſuis Epiſcopis per ſubtractionem fructuum compellantur , niſi cauſa legitima ſe potuerint excuſare.

XIII. *De Religioſis.* (l)

Item, cum clamoſa inſinuatio noſtrum percuſſerit animum , & auditum, Abbates, & Monachos Ordinis S. Benedicti, in quamplurimis locis, ab obſervatione ſanctæ Regulæ temere recedentes, vitam nimis diſſolutam ducere, in ſuarum periculum animarum , & ſcandalum plurimorum ; volentes igitur, ut contra hujuſmodi corruptelam ſalubre remedium opponatur, univerſis Epiſcopis *Saltzburgenſis Provinciæ* , & *Epiſcopo Pragenſi* , diſtricte præcipimus, ut quilibet ipſorum, infra (m) dictum annum, aſſumptis ſecum duobus Abbatibus Ciſtercienſis Ordinis, omnia clauſtra nigrorum Monachorum, ſuæ Diœceſis viſitent, corrigant, & (n) emendent, tam in capite, quam in membris ; iſtis (o) tamen exceptis, qui Romanæ Eccleſiæ nullo medio ſubeſſe noſcuntur , quos per nos, vel per alios deputandos, ſpecialiter intendimus viſitare.

XIV.

Prohibemus autem Abbatibus , ne calices , vel patenas, vel ſacras veſtes benedicere , vel conſecrare , vel alia Epiſcopalia præſumant officia exercere ; niſi ſuper hoc, a Sede Apoſtolica, privilegium habuerint ſpeciale.

XV. *De Judæis.* (p)

Item, cum in tantum inſolentiæ Judæorum excreverint, ut per eos, in quampluribus Chriſtianis jam dicatur infici puritas Catholicæ Sanctitatis ; nos, non tam nova cudentes, quam Summorum Pontificum ſtatuta vetera renovantes, præcipimus : quod Judæi diſcerni debent in habitu a Chriſtianis. Cornutum pileum, quem quidem in iſtis partibus conſueverant, deferre, & ſua temeritate deponere præſumpſerunt , reſumant , ut a Chriſtianis diſcerni valeant evidenter. (q) Quicumque vero Judæus, ſine tali ſigno, fuerit

(y) De rapina defunctorum Clericorum, *titulus eſt in MS. Viennenſis Bibliothecæ.*
(z) tam Clerici, quam Laici. (a) & præcones. (b) decedere.
(c) provide duximus ſtatuendum. (d) De Beneficiorum ſuſceptione.
(f) eſſe. (g) præſumpſerit. (h) a jure.
(i) revertatur. (k) Perſonali Curatorum.
(l) De viſitatione nigrorum Monachorum. (m) intra dimidium.
(n) & reforment. (o) tantum *habet aliud MS.* (p) De habitu Judæorum.
(q) ſicut olim in generali Concilio extitit diffinitum.

fuerit deprehenſus incedere, a Domino terræ pœna pecuniaria puniatur. (*r*)

XVI. *De Mancipiis Judæorum.*

Prohibemus etiam, ne ſtupas (*s*) & balnea, ſeu tabernas Chriſtianorum frequentent, ſeu intrare præſumant, nec ſervos, vel ancillas, aut nutrices, ſeu quæcunque Chriſtiana mancipia die noctuve in domibus ſuis retinere præſumant, nec ad recipiendum teloneum, aut aliqua publica officia, aliquatenus aſſumantur.

XVII. *De coitu Judæi cum Chriſtiana.*

Si quis Judæus cum aliqua Chriſtiana vitium fornicationis deprehenſus fuerit commiſiſſe, quoadusque X. marcas argenti ad minus, pro emendatione admiſſi, ſolverit, diſtncte carceribus mancipetur, & mulier Chriſtiana, quæ tam damnatum coitum elegerit, per civitatem fuſtigata, de civitate, ſine ſpe redeundi, penitus expellatur.

XVIII. *De conviviis eorundem.*

Item omnibus Chriſtianis Provinciæ Saltzburgenſis, & civitatis, & Diœceſis Pragenſis, diſtricte inhibemus: ne Judæos, vel Judæas, ſecum ad convivia recipiant, & cum eis manducare audeant, aut cum ipſis, in ſuis nuptiis (*t*) tripudiare præſumant: nec Chriſtiani carnes venales, ſeu alia cibaria a Judæis emant; ne forte per hæc Judæi, Chriſtianos, quos hoſtes reputant, fraudulenta machinatione, (*u*) interficiant; (*x*) unde & Chriſtiani, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam, compellantur ab eorum commerciis abſtinere.

Item ſi Sacramentum Altaris ante domos Judæorum deferri contigerit, ipſi Judæi, audito ſonitu prævio, intra domos ſuas ſe contineant, & feneſtras, ac oſtia ſua, claudant, (*y*) quod per Plebanos, vel Prælatos Eccleſiæ, facere compellantur: nec præſumant de fide Catholica cum ſimplicibus diſputare, nec filias, aut uxores, ad fidem Chriſtianam venientium, invitas audeant detinere; nec Chriſtianos ad Judaismum alliciant, aut aliquo auſu temerario circumcidant, nec Chriſtianos infirmos viſitent, vel circa ipſos exerceant opera medicinæ.

XIX. *De Synagoga Judæorum.*

Synagogam novam non erigant, & ſi quas erexerint, eas removeant, & deponant: Vetuſtam, ſi opus fuerit, reficiant, non ampliorem, nec pretioſiorem, nec altiorem. Carnes in Quadrageſima, quando Chriſtiani a carnibus abſtinent, & jejunant, in aperto & publico non deportent.

Ipſos Principes, ac Judices diſtricte ammonemus, ne Judæis, hujusmodi ſtatuta noſtra ſervare nolentibus, alicujus protectionis, ſeu defenſionis, favorem impendant; ſed, ſi aliqua eis a perſonis Eccleſiaſticis injungantur, ea ſideliter exequantur; alioquin introitum Eccleſiæ, & communionem Divinorum Officiorum ſibi noverint interdictum.

Volumus, & ſub pœna excommunicationis præcipimus, ut Dominus Saltzburgenſis Electus, ejusque Suffraganei, nec non & Epiſcopus Pragenſis, has Conſtitutiones noſtras, ſigillo noſtro ſigillatas, habeant, casque ſingulis annis, in Synodis *Epiſcopalibus*, (*z*) faciant recitari, & diligentius obſervari, & ea, quæ tangunt Laicos, faciant per Parochiales Eccleſias ſuarum Diœceſium publicari.

Acta ſunt hæc (*a*) anno Domini MCCLXVII. menſe Majo; Pontificatus Domini noſtri *Clementis IV.* Anno III.

Ex veteri codice MS. Bibliothecæ Vaticanæ No. 4401. deſcripſit Cl. Schannatus.

Anno

(*r*) *Adjicientes:* Ut Judæi Sacerdoti parochiali, infra cujus Parochiæ terminos manſerint, pro eo, quod loca, in quibus Chriſtiani habitare deberent, occupant, juxta quantitatem damni, quod ei ex hoc inferunt, ad arbitrium Diœceſani loci omnes proventus, quos ex Chriſtianis, ſi ibidem manerent, Sacerdos perciperet, refundere compellantur. Decimas etiam prædiales cum omni integritate perſolvant.

(*s*) ſtubas. (*t*) vel Neomeniis, vel ludis ſaltare, vel. (*u*) venenent.

(*x*) *Hic incipit §. XIX. in Viennenſi MS.: Hoc pacto*: adjicientes, ut ſi de cætero quocumque prætextu Judæi a Chriſtianis graves ſeu immoderatas uſuras extorſerint; Chriſtianorum eis participium ſubtrahatur, donec de immoderato gravamine ſatisfecerint competenter. Unde & Chriſtiani &c.

(*y*) Hoc etiam in quolibet die Paraſceves per Prælatos Eccleſiæ facere compellantur.

(*z*) & in Provincialibus Conciliis.

(*a*) Wiennæ in Auſtria, *addit MS. Biblioth. Cæſareæ, apud Lambecium Tom. II. Biblioth. Vindobon.:* ex quo variantes noſtræ deſumptæ ſunt, & Vaticano codici collatæ.

Anno MCCLXXIII. apud LEODIUM (a) *celebrata eſt Synodus ſub Papa Gregorio X., qui III. Julii* 1274. *depoſuit Henricum Gelrenſem, Epiſcopum Leodienſem, poſt Sedis annos* 27.

HEnricus Gelder, Epiſcopus Leodienſis, anno MCCLXXIV. ad Concilium Lugdunenſe a Gregorio X. vocatus, Annulum Epiſcopi in manus depoſuit, ſperans reſtitutionem. Sed ſpe ſua luſus, Joannem Engienſem, Tornacenſem Epiſcopum ſibi a Papa ſuffectum videre debuit.

(a) *Chronicon Elwangenſe, editum a Petzio Tomo IV. Theſauri Anecdotorum Parte III. pag.* 772. *Acta Synodi Leodienſis anni hujus nos latent. Franciſcus Pagi in Breviario geſtorum Pontificiorum Tomo III. pag.* 404.

Statuta Domini PETRI, Cardinalis Epiſcopi Albanenſis, & Hugonis, Tit. Sanctæ Sabinæ Presbyteri Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatorum, ſuper diverſis Ordinationibus Eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, edita anno 1250, *publicata coram Clero in Eccleſia Leodienſi*

Anno Chriſti MCCLXXIV. Gregorii X. Papæ III. Rudolphi I. Imp. II.

IN Nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis ejusdem Milleſimo (*a*) ſeptuageſimo quarto, Indictione ſecunda, V. Cal. Junii, Pontificatus Domini Gregorii decimi, Præſentibus me Rogero de Leodio Clerico, Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ auctoritate, Notario publico, & teſtibus infra ſcriptis, vocatis propter hoc ſpecialiter & rogatis. Viri Venerabiles & diſcreti Magiſtri F. Decanus, J. de Cambiis, & H. de altera Eccleſia Canonici Leodienſes ex parte Capituli Leodienſis, in Eccleſia Leodienſi publicaverunt, & ad exemplandum ſub manu publica mihi exhibuerunt inſtrumentum, cujus tenor talis eſt:

FRATER HUGO, MISERATIONE DIVINA TIT. SANCTÆ SABINÆ PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS: UNIVERSIS PRÆSENTES LITERAS INSPECTURIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

NOveritis, quod nos ſuper Capitulum Sancti Lamberti Leodienſis, juxta officii noſtri debitum viſitantes, multa, quæ correctione indigebant, invenimus, ad quorum reformationem hæc, quæ ſequuntur, duximus ordinanda. Inprimis ſiquidem ordinamus, & ſtatuimus &c.

Vide hæc ipſa Statuta ſupra pag. 579. *a Petro Albanenſi Epiſcopo condita* 1250.

Sub finem Statutorum, in inſtrumento publicationis hæc ſubjunguntur: Huic Litteræ appenſum erat ſigillum oblongum ſatis, curialiter magnum, habens impreſſam imaginem hominis, quaſi induti Pontificalibus, & tenentis librum duabus manibus ante pectus ſuum. Circumferentia ipſius ſigilli, ut melius legi potuit, erat talis: *Sigillum fratris Hugonis, tit. Sanctæ Sabinæ, Presbyteri Cardinalis.*

Præmiſſæ publicationi & ad exemplandum exhibitioni interfuerunt in Eccleſia Leodienſi ſuperius nominati exhibitores: Renerus Archi-Presbyter Leodienſis, Joannes Cuſtos Theſaurarii, Magiſter Petrus Joannes de Sardegnees,

(*a*) Erravit Librarius deſignando annum 1074. Scribendus erat annus 1274. hoc enim anno adhuc ſedebat Gregorius X., electus anno 1271, defunctus 1276. Eundem annum 1274. denotat Indictio II, quæ tunc currebat. Igitur Statuta Hugonis Cardinalis, Legati Apoſtolici anno 1252. edita, publicata primum fuere in Eccleſia Leodienſi 1274. V. Cal. Junii.

Gerardus de Dynanto, Gerardus de Sabuleto, Capellani in Eccleſia, & plures alii vocati propter hoc, & ſpecialiter rogati.

Et ego Rogerus Notarius ante dictus, præmiſſæ publicationi, & ad exemplandum exhibitioni, interfui in dicta Eccleſia, rogatus & vocatus, ipſum inſtrumentum ſub præſenti publico inſtrumento exemplavi, & meo ſigno ſignavi, Anno, Indictione, & die prædictis. Et ante præſentis publici inſtrumenti confectionem erat charta ipſius ferro radenti perforata, ſicut eſt in præſenti. Hæc dico, ne vitio ſi placet, raſura talis aſcribatur.

CONCILIUM LUGDUNENSE II.

OECUMENICUM XIV.

Anno Chriſti MCCLXXIV. Gregorii X. Papæ III.

INTERFUIT PP. GREGORIUS X. EPISCOPI D. ABBATES LXX. ALII PRÆLATI M.

SEX ACTIONES TRIUM MENSIUM SPATIO ABSOLUTÆ,

Præcipuæ hæ: I. Primatus Sedis Romanæ agnitus, & in Miſſæ Sacrificio Papa cum aliis quatuor Patriarchis in diptycha relatus memoretur.

II. Confeſſio Spiritus S. procedentis a Patre, Filioque, quarta jam vice facta.

III. Appellatio ad S. Sedem, ut ad majus & auguſtius tribunal omnibus permiſſa.

IV. Auxilia terræ ſanctæ decreta, decima bonorum Eccleſiæ ad 6. annos conceſſa, cruciatæ prædicatio.

V. Rudolphus Germaniæ Rex agnitus.

VI. Electio Pontificum accelerata, & variis Legibus promota. Canones XXXI.

Ex Germania interfuere Concilio huic hi Archi- & Epiſcopi:

Wernerus Moguntinus Archi-Epiſcopus.
Henricus Treverenſis Archi-Epiſc.
Engelbertus Colonienſis Archi-Epiſc.
Fridericus Salisburgenſis Archi-Epiſc.
Conradus Magdeburgenſis Archi-Epiſc.
Giſelbertus Bremenſis Archi-Epiſc.
Conradus Argentinenſis Epiſcopus.
Leo Ratisbonenſis Epiſc.
Otto Mindenſis Epiſc.
Fridericus Merſeburgenſis Epiſc.
Widego Miſnienſis Epiſc.
Idobrandus Eiſtadenſis Epiſc.
Bertholdus Herbipolenſis Epiſc.
Hermannus Zuerinenſis Epiſc.
Volradus Halberſtadenſis Epiſc.

Omnes Abbates Ordinis S. Benedicti, Archi-Diœceſis Colonienſis, ſcribunt Gregorio X. delectum a ſe Abbatem Brunvillarenſem, ut nomine omnium Concilio interſit.

Martene & Durand. Tom. I. ampliſſimæ Collectionis pag. 1377. & Schatenus Annal. Paderborn. Part. II.

Anno MCCLXXIV. contribuentibus ad fabricam ædificandæ Baſilicæ Misnenſis donatæ fuêre Indulgentiæ XL. dierum ab his germanis Lugduni Concilio intereſſentibus:

Friderico Saltzburgenſi, Wernero Moguntino, Engelberto Colonienſi, Giſelberto Bremenſi – Archiepiſcopis VIII. Kal. Junii.
Wernhardo Seccovienſi Epiſc. XV. Kal. Ap.
Petro Paſſavienſi Epiſc. Pridie Idus Maji.
Hilbrando Eiſtetenſi Epiſc.
Hartmanno Auguſtano Epiſc. Nonis Maji.
Joanne Kyemenſi. Idus Junii.

Singuli ſingularibus Chartis donaverunt in ipſo Concilio.

CON-

CONCILIUM SALTZBURGENSE

PRO RECIPIENDIS LUGDUNENSIS SYNODI CONSTITUTIONIBUS, ALIISQUE DE CAUSIS CONGREGATUM.

Anno Chriſti MCCLXXIV. Gregorii X. Papæ III. Rudolphi I. Imp. II.

TITULI CAPITULORUM.

I. De Capitulis Provincialibus Abbatum, ac aliorum Prælatorum.
II. De revocatione Monachorum fugitivorum.
III. De prava conſuetudine Abbatum erga Monachos.
IV. De dignitatibus Abbatum.
V. De correctionibus Capitulorum Provincialium.
VI. De indulgentiis & remiſſionibus.
VII. De pluribus beneficiis Clericorum.
VIII. De reſidentia Plebanorum.
IX. De Ordinatione Clericorum.
X. De præſentatione Vicariorum.
XI. De tonſura & veſte Clericorum.
XII. De Tabernis.
XIII. De Sacerdote ſuſpenſo ab officio.
XIV. De captivitate Monachorum vel Clericorum.
XV. De converſis vagabundis.
XVI. De vagis ſcholaribus.
XVII. De Epiſcopis puerorum.
XVIII. De ſententiis excommunicationis a nobis traditis.
XIX. De veneratione Patrum ſive Patronorum.
XX. De confeſſione Religioſorum.
XXI. De correctione Religioſorum, aut aliorum Monachorum.
XXII. De captivatione Epiſcoporum, ſeu Monachorum.
XXIII. Ne Clerici ſumant Eccleſiaſtica beneficia de manibus laicorum.
XXIV. De Advocatis Eccleſiarum.

PRÆFATIO.

AD honorem & gloriam Sponſæ Chriſti & fidei Chriſtianæ. Nos Dei gratia (*a*) F. Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Leo, Petrus, Bruno, Wernhardus, & Joannes, Ratisponenſis, Pataviensſis, Brixinenſis, Secowenſis, & Chimenſis Eccleſiarum Epiſcopi, in *Provinciali hoc Sancto Concilio* congregati, de conſilio venerabilium Prælatorum Salzburgenſis Provinciæ, qui præſenti interſunt Concilio: abſentium etiam fratrum tam Epiſcoporum, quam aliorum Prælatorum accedente conſenſu, diffiniendo præcipimus: ut Epiſcopi, Abbates, Archi-Diaconi, & alii Eccleſiarum Prælati, ſtatuta ſacri Generalis Concilii celebrati proxime in Lugduno, in Eccleſiis & ſubditis ſuis, Clericis & laicis, ſecundum quod eadem ſtatuta iſtis & illis conveniunt, & quantum eos tangunt, ſic ſolicite & frequenter ſtudeant publicare; ut ipſorum pronuntiantium & ſubditorum memoriæ & obſervantiæ imprimantur. Sed & conſtitutiones venerandæ memoriæ quondam Domini (*b*) Guidonis, tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyteri Cardinalis, in Provincia Salzburgenſi Apoſtolicæ Sedis Legati; quæ, licet Eccleſiarum utilitatem contineant, & ſalutem ſuadeant animarum, in diſſuetudinem tranſierunt, cum prædicti Generalis Concilii ordinationibus & ſtatutis, nec non & his, quæ pro utilitate locorum & temporum in hoc Provinciali Concilio apponentur a nobis, ad notitiam ſubditorum taliter deducantur, ne quemquam totius Provinciæ probabilis error ac ignorantia valeant excuſare.

CAPITULA.

I. *De Capitulis Provincialibus Abbatum, ac aliorum Prælatorum.*

CUm Abbates ordinis Sancti Benedicti Salzburgenſis Provinciæ, Capitula ſua Provincialia longis retro temporibus non curaverint celebrare, propter

(*a*) Fridericus.

(*b*) *in Concilio Vienn. anno* 1267.

ter quod circa regulares obſervantias idem ordo non mediocriter eſt collapſus: Nos eiſdem Abbatibus noſtræ Provinciæ firmiter & diſtricte præcipiendo mandamus, ut Provinciale Capitulum ſuum infra feſtum reſurrectionis venturum proxime celebrent, juxta formam a ſacris canonibus eis datam. In quo de moribus corrigendis, tam in ſe ipſis, quam in ſuis ſubditis, tractent & ordinent diligenter: alioquin nos in proximo Provinciali Concilio ad reformationem prædicti ordinis, quantum de jure poſſumus, procedemus.

II. *De revocatione Monachorum fugitivorum.*

Ex nunc tamen eiſdem Abbatibus præcipimus & mandamus, ut Monachos fugitivos in ſæculo divagantes revocari procurent. Et quod in ſingulis Monaſteriis carcer fiat, in quo incorrigibiles, ſeu alias delinquentes enormiter Monachi, prout culpæ qualitas exigit, recludantur. Sed nec licitum ſit Abbatibus, cum nec umquam licuerit, Monachos ad ordinem ſtrictiorem tranſeuntes minime abſolvere ab obedientia, quæ Monachorum oſſibus inſeparabiliter eſt affixa.

III. *De prava conſuetudine Abbatum erga Monachos.*

Illam & pravam Abbatum conſuetudinem reprobamus, qua Abbates pro exceſſibus levibus, & nonnunquam ſimulatis offenſis, paſſim & indifferenter de Monaſteriis ad Monaſteria Monachos ſuos mittunt: cum delictum potius illic puniri & mori debeat, ubi committitur & patratur: cum nec tales miſſi ad alia Monaſteria peccata ſua lugeant, ſed vagentur potius diſſolute. Quod ſi neceſſitas exigit; ut Monachus ad Monaſterium aliud tranſmittatur: hoc Abbati non liceat: niſi cauſa Miſſionis & tempus reditus per loci Epiſcopum ordinentur.

IV. *De dignitatibus Abbatum.*

Sunt inſuper quidam Abbates, qui indulgentiis & remiſſionibus faciendis, in Mitris, annulis, (*c*) ſedibus deferendis, nec non in benedictione ſacrarum veſtium, & Eccleſiaſticorum vaſorum & cæteris, quæ ordinem & officium Eccleſiæ requirunt, ſibi Pontificum poteſtates uſurpant. His diſtricte præcipiendo mandamus, ut de cetero talia non attenrent: aut in proximo Provinciali Concilio fidem nobis faciant privilegiorum, quibus ſibi talem vindicant poteſtatem.

V. *De correctionibus Capitulorum Provincialium.*

Hæc eadem in Canonicis regularibus, quantum diverſitas religionum ſuſtinet, volumus obſervari: ſalva dignitate & privilegio Saltzburgenſis Capituli, cujus ordinationem Nos Archi-Epiſcopus nobis ſpecialiter reſervamus. Cæterum in aliis, quæ ad morum correctionem & obſervantias pertinent, regulares ſibi in Provinciali Capitulo ſic provideant, ne nos ipſis in hoc difficientibus providere cogamur: maxime in moderandis eorum evectionibus, & quibuſdam vanitatibus, quæ ad pompam labentis ſæculi pertinent, refrænandis in ipſis.

VI. *De indulgentiis & remiſſionibus.*

Ad hæc, cum prædeceſſores noſtri bonæ memoriæ Pontifices, diverſarum religionum fratribus, in confeſſionibus audiendis, remiſſionibus & indulgentiis largiendis, & aliis pluribus faciendis, quæ ad Sacerdotale & Pontificale miniſterium pertinent, poteſtatem ſuam duxerint committendam: quarum religionum nonnullæ in proximo Generali Concilio ſunt ſublatæ, (*d*) quorum & fratrum aliqui poteſtate ſibi tradita ſunt abuſi; nos auctoritate præſenris Concilii, omnium auctoritatem, poteſtatem, ſive licentiam, a nobis, vel a noſtris prædeceſſoribus cuicumque religioni vel ordini, aut fratribus ordinum quorumcunque traditam, in præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum, revocamus in totum. Si quis autem ex vobis novam ſuper his commiſſionem decrevit facere: in hoc illud, quod ſaluti animarum expedit, & alieno juri non detrahat, arbitretur. Prætera, cum prædicti noſtri anteceſſores, Clericorum Epiſcoporum remiſſiones & indulgentias in Diœceſibus ſuis datas diverſis locis, ordinibus & perſonis, ratas habere conſueverint indiſtincte, ac per hoc formam modoſque correctionis debitæ, ſicut experimento didicimus, in locis pluribus enumerentur (*e*); præſentis Syno-

(*c*) *forte*: ſandalibus.
(*e*) *forte*: enervent.
(*d*) *forte*: quoniam.

(*e*) Synodi omnes & ſingulas ratihabitiones tam noſtras, quam prædeceſſorum noſtrorum in hujuſmodi indulgentiis manere volumus in ſuſpenſo: & ne quis eis utatur, ſub anathemate prohibemus: donec Epiſcopus loci Ordinarius plene diſcutiat; quas & in quibus locis ratas habere conveniat, aut quas magis expediat revocari. Et hoc maxime in perſonis quæſtuariorum volumus obſervari, qui per hujuſmodi indulgentias indiſcretas ad contemptum clavium & errorem longe plures præcipitant, quam erigant ad ſalutem. Hos & nullo modo recipi volumus vel admitti, niſi cum Diœceſani Epiſcopi nuntio litterarorio deſtinato.

VII. *De pluribus beneficiis Clericorum.*

Cum in Provincia Salzburgenſi diverſi Clerici ſæculares, non ponentes terminum avaritiæ, nec ſalutem propriam prætendentes, onerare ſe pluribus beneficiis Eccleſiaſticis non formident; nos, qui aliorum indigentiis & ſaluti occurrere cupimus, & Eccleſiarum neceſſitatibus providere, auctoritate præſentis Concilii firmiter & diſtricte præcipimus: ut ſinguli plura beneficia poſſidentes, aut recepto ultimo ſint contenti: aut in ipſo proximo Provinciali Concilio, ſeu Epiſcopali Synodo, quem terminum ipſis peremptorium aſſignamus, legitimis documentis edoceant, ſecum eſſe per eum, qui de jure hoc facere potuerit, diſpenſatum. Alioquin nos tam formam (*f*) canonum circa hoc traditam, quam ſtatutum bonæ memoriæ Domini Guidonis Cardinalis, quondam in Provincia noſtra Apoſtolicæ Sedis Legati, providere curabimus beneficiis & perſonis.

VIII. *De reſidentia Plebanorum.*

Ceterum cum per mercenarios temporales, quos Eccleſiarum Rectores & Plebani in Eccleſiis Parochialibus inſtituunt & deſtituunt; nonnumquam interpoſito turpi pacto, animarum ſalus, & Eccleſiarum utilitas damnabiliter negligantur: nos omnes & ſingulos Clericos in Salzburgenſi Provincia curam animarum habentes, hujus auctoritate Concilii, ad perſonalem in beneficiis reſidentiam revocamus: terminum eis peremptorium feſtum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis venturum proximè aſſignantes: omnibus & ſingulis licentiis pro diſſimulanda eorum abſentia ipſis datis, penitus revocatis; ſalva nobis auctoritate dandi licentiam iis, quibus viſum fuerit expedire. Quodſi præmiſſa contempſerint, aut neglexerint adimplere, ex tunc ipſos a perceptione fructuum & adminiſtratione temporalium ſuſpendimus & volumus remanere ſuſpenſos. Quod ſi temere ſe ingeſſerint, privati ſint beneficiis ipſo jure: fructus autem per locorum Archi-Diaconos in utilitatem illius Eccleſiæ convertantur; ſalva Vicarii ſufficienti & debita portione.

IX. *De ordinatione Clericorum.*

Eiſdem inſuper Eccleſiarum Rectoribus præcipimus, ut ad ordinem, quem beneficii ſui cura requirit, ſe faciant ordinari infra tempus a canone inſtitutum. Alioquin, quod de non reſidentibus eſt prædictum, circa fructus non percipiendos & privationem beneficii, intelligi volumus de eiſdem.

X. *De Præſentatione Vicariorum.*

In beneficiis vero, quibus licet per Vicarios deſervire, volumus ſic ſervari, ut viri idonei loci Epiſcopo præſententur, qui per ſe vel per alios, ipſos in hujuſmodi Vicariis perpetuet, & ſufficientem ſuis neceſſitatibus de Eccleſiarum redditibus eis conſtituat portionem: alioquin ſinguli Epiſcopi per ſuas Diœceſes elapſo trimeſtri tempore providere curabunt.

XI. *De tonſura & veſte Clericorum.*

Edicto perpetuo prohibemus, ne Clerici comam nutriant: maxime Sacerdotes, qui taliter tondeantur, ut pateant eis aures. Ceteri inferioris ordinis Clerici, in tonſura non multum diſcrepent ab eiſdem, coronam & deſuper congruentem habeant. Veſtes non deſerant niſi clauſas, quas omnimodo prohibemus a latere aperiri. Argentaris aut quocumque metallo (*g*) ordinatis cingulis, fibulis, modulis, in manicis & capitiis, non utantur: ſed nec procedant in publicum (*h*) circumcincti veſte ſuprema. In pileis ſuffurraturas non habeant,

(*e*) *forte:* Synodi auctoritate.
(*g*) *corrige:* ornatis,
(*f*) *forte:* ſecundum formam.
(*h*) *forte:* niſi circumcincti.

beant, niſi forte de nigro cenlato, vel panno aut nigra pelle (*i*) aguna. Caudata, pilea diſtrictiſſime prohibemus.

XII. *De Tabernis.*

Clericus non viator in ſacris ordinibus conſtitutus, aut Monachus, vel Canonicus regularis, ſi tabernam intraverit ſine cauſa evidenti rationabili & honeſta, ibique bibens aut comedens, aut in vicino loco ſervienti tabernæ, vel alias publico, aliquantulum moram traxerit: ab officio ſit ſuſpenſus, donec unum diem in pane & aqua jejunet: ſi ibidem luſerit ad aleas vel taxillos, ab officio ſit ſuſpenſus, donec duos dies in pane & aqua jejunet: ſed (*k*) in his tertio deprehenſus conſuetudinem non amittat, aut ſi ſuſpenſus ingeſſerit ſe Divinis: per ſententiam Epiſcopi privetur beneficio, ſi quod habet; ſi non habet, pro Epiſcopi arbitrio puniatur.

XIII. *De Sacerdote ſuſpenſo ab officio.*

Sacerdos, qui excommunicatione aut officii ſuſpenſione ligatus, animo indurato præſumpſerit profanare Divina, Epiſcopali carceri mancipetur, uſque ad expiationem tanti criminis puniendus: & hoc idem in Clerico, ſeu Religioſo, in furto vel alias in enormi crimine deprehenſo, volumus obſervari.

XIV. *De captivitate Monachorum vel Clericorum.*

Qui Clericum vel Monachum pro exceſſibus ſuis a Prælato ſuo rationabiliter captivatum præſumpſerit fracto carcere liberare, ipſo facto ſententia excommunicationis, quam ex nunc in ipſum proferimus, ſit ligatus: & ſi poſſibile fuerit, qui non liberandum liberat, pœnam patiatur, & carcerem; & in locum ſubeat injuſte liberati.

XV. *De converſis vagabundis.*

Nullus deinceps Prælatus, nullus Plebanus, nullus alius, cujuſcumque ordinis vel religionis exiſtat, maſculum aut fœminam tonſurare, aut benedicere ſibi veſtes præſumat, niſi certam de approbatis profiteatur regulam, & ſe deſtinet certo loco. Eos vero vel eas, qui vel quæ contrarium fecerint, a locorum Rectoribus vel Plebanis per cenſuram Eccleſiaſticam, monitione præmiſſa, compelli præcipimus, (*l*) aut certæ religioni ſe conferant, aut religionis veſtem, quæ vagandi eis præſtat materiam & opportunitatem accommodat delinquendi, abjiciant; ne irregularem vitam religioſa veſtis obumbret. Hoc ſtatutum tantum extendi volumus in futurum.

XVI. *De vagis ſcholaribus.*

Sub vagorum ſcholarium nomine quidam per Saltzburgenſem Provinciam diſcurrentes, Monaſteriis & Eccleſiis ſe exhibent adeo oneroſos, quod per eorum importunitatis audaciam nonnumquam Clerici illud eis erogare coguntur, de quo ſit neceſſitatibus pauperum providendum: denegantibus ſibi ſuffragia, per quæ occaſionem nutriunt malæ vitæ, calumnias inferunt: conferentibus ſibi, quod poſtulant, vituperium exiſtunt: reverentiæ Clericali utique multum detrahitur, dum blaſphemi hujuſmodi ſe perſonas Eccleſiaſticas profitentur. Ut autem viri hujuſmodi per ſubtractionem noſtri & nobis ſubditorum ſuffragii reſipiſcere compellantur: auctoritate ſacri Concilii prohibemus, ne quis Prælatorum, Plebanorum, aut Vicariorum, ſeu quæcumque perſona Eccleſiaſtica, poſt ſpatium duorum menſium, infra quem terminum, de ordinata ſibi vita provideant, ipſis aliquid beneficii vel juvaminis erogare præſumat. Qui contrarium fecerit, tamdiu ab ingreſſu Eccleſiæ ſit ſuſpenſus, donec in ſubſidium terræ ſanctæ, uſualis monetæ conferat unam libram. Hanc tamen conſtitutionem extendi (*m*) volumus ad pauperes advenas & pro neceſſitatibus ſuis publice mendicantes.

XVII. *De Epiſcopis puerorum.*

Ad hæc quidam ludi noxii, quos vulgaris elocutio (*n*) eptus puor appellat, in quibuſdam Eccleſiis (*o*) exercentes adeo inſolenter, quod nonumquam enormes culpæ & damna gravia ſubſequuntur. Ex ipſis hos ludos in Eccleſiis & a perſonis Eccleſiaſticis de cetero fieri prohibemus, niſi forte parvi ſexdecim annorum & infra fuerint, qui hujuſmodi ludos exercent: quibus alii ſeniores ipſis nullatenus ſe miſceant aut interſint.

XVIII.

(*i*) *forte:* agmina. (*k*) *adde:* ſi. (*l*) *corrige:* ut certæ. (*m*) *forte:* nolumus. (*n*) *lege:* Epiſcopatus puerorum. (*o*) *forte:* exercentur.

XVIII. *De ſententiis excommunicationis a nobis traditis.*

Sententias excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, quas unus ex nobis juſte protulerit, ceteri per civitates ſuas publicabunt, & a ſuis facient ſubditis uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari; ſic, ut ad puniendum ſcelera perverſorum celeritate communi nobis invicem ſuccurramus.

XIX. *De veneratione Patrum ſive Patronorum.*

Patres noſtros venerabiliter honorandos *RUPERTUM*, *VIRGILIUM* & *AUGUSTINUM* honoribus debitis, noſtræ humilitatis obſequiis venerantes, dies feſtorum ſuorum celebres eſſe volumus, & ſub pœna excommunicationis præcipimus in eiſdem diebus ab omni ſervili opere abſtineri.

XX. *De Confeſſione Religioſorum.*

Nulli Religioſo liceat extra ſuam profeſſionem vel ordinem ſibi eligere confeſſorem, niſi de Prælati ſui licentia ſpeciali.

XXI. *De correctione Religioſorum, aut aliorum Monachorm.*

Si adverſus correctionem Superioris ſui Monachus aut Religioſus quicumque, ſæcularis perſonæ adjutorium aut potentiam duxerit invocandam; ſi hujuſmodi invocatione uſus fuerit, carcerali cuſtodia tanto tempore concludatur, donec præſumptionem hujuſmodi pro Superioris arbitrio pœna ſufficiens recompenſet. Et ut aliis talia præſumendi pœnæ duritia ſit terrori, præſumptionem hujuſmodi nullo umquam tempore, in eadem Eccleſia ſeu Monaſterio, cujuscumque dignitatis vel adminiſtrationis officium conſequatur. Alias etiam pro Superioris arbitrio legitime puniendus.

XXII. *De captivatione Epiſcoporum ſeu Monachorum.*

Statutum venerandæ memoriæ Domini GUIDONIS *quondam tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyteri Cardinalis*, quondam in noſtra Provincia Apoſtolicæ Sedis Legati, quo ſalubriter eſt proviſum, ut in Diœceſi, in qua contingit Prælatum aliquem aut Canonicum Cathedralis Eccleſiæ captivari, ceſſetur generaliter a Divinis, pro neceſſitate (*p*) corporis ad nos Archi-Epiſcopum & Epiſcopos extendentes præſenti conſtituimus edicto: ut, ſi (quod abſit) Archi-Epiſcopum vel Epiſcopum ex nobis captivari contingat, aut Eccleſias noſtras vel alterius noſtrum ſic hoſtiliter & injurioſe invadi, ut de ſubverſione ſtatus ipſius probabiliter timeatur; ex tunc per totam Provinciam Saltzburgenſem ceſſetur generaliter a Divinis, poſtquam de captivitate aut perſecutione hujuſmodi per Provinciam innotuerit manifeſte. Perſonis tamen illuſtribus, decoraris Principum dignitate pro ipſorum reverentia deferentes, præſens edictum ad eos & terras eorum extendi nolumus: niſi prius admoniti ceſſare contempſerint ab offenſis hujuſmodi, nec emendare voluerint infra unius menſis ſpatium, quod fecerunt.

XXIII. *Ne Clerici ſumant Eccleſiaſtica beneficia de manibus laicorum.*

Adverſus præſumptionem damnabilem Clericorum, Prælaturas aut Parochiales Eccleſias temeritate propria occupantium, aut recipientium de manibus laicorum, antequam per Diœceſanum loci vel Superiorem ejus, ſi ipſe facere, quod tenetur, neglexerit, fuit inveſtitus: auctoritate præſentis Concilii, jure, ſi quod habet in beneficio eodem, ſit ipſo jure privatus; & nihilominus ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat: in qua ſi per annum perſtiterit contumaciter animo indurato, ab omni Eccleſiaſtico beneficio removeatur, tamquam inhabilis & indignus, numquam de cetero ad aliquod aliud beneficium admittendus. Hanc & conſtitutionem (*q*) incidere volumus, qui jam in præmiſſis delinquere præſumpſerunt.

XXIV. *De Advocatis Eccleſiarum.*

Præſentis auctoritate Concilii, Eccleſiarum Advocatos, qui Eccleſias onerant ultra conſuetam, & debitam ſervitutem, ac per hoc Eccleſiarum libertates violant, & infringunt, publice commonemus; ut ab indebitis vexationibus

(*p*) *forte:* temporis. (*q*) *locus mendoſus.*

nibus Eccleſiarum & bonis ipſarum abſtineant, & (r) juris debitis ſint contenti: alioquin adverſus eorum injuriam mediante juſtitia refrenandam, ad conceſſa nobis juris beneficia recurremus.

Caniſius Tomo I. antiquarum Lectionum pag. 604. *ad* 613.
Harduinus Tomo VII. Conciliorum a pag. 721. *ad* 727.

(r) *corrige:* juribus.

CONCILIUM BASILEENSE

ANNO CHRISTI MCCLXXV. GREGORII X. PAPÆ IV. RUDOLPHI I. IMP. III.

SUMMA. Adhortatio ad Crucem, & ſubſidium pro recuperanda Palæſtina.

HEnricus, Piſtore patre natus, Isnæ in Algovia fuerat Lector Lucernæ, & Baſileæ, & ſacræ Scripturæ Doctor; is, vel quia diſcordes Canonici Cathedralis ablegârunt Notarium ad Fratres Minores, ut primum obvium ad Cathedram raperent: vel quia Petrus Reiff Moguntinæ & Baſileenſis Eccleſiarum Præpoſitus hunc ablegavit ad Gregorium X. PP. pro obtinenda Cathedra vacante, creatus fuit Pontifex Baſileenſis, ſuaſu Rudolphi Regis, & Papa eidem Henrico Pedum & Mitram dedit, Lauſannæ, ubi hi Principes anno 1275. una erant. Hic anno 1276. Baſileam venit, jam a Papa confirmatus, & prandium fecit in domo Prædicatorum. Primam Miſſam celebravit quà Epiſcopus & SYNODUM.

Annales Colmarienſes Dominicanorum, edente Urſtiſio Tomo II. Urſpergenſis appendice. Acta Concilii periere.

CONCILIUM MONASTERIENSE
IN WESTPHALIA,
Anno Chriſti MCCLXXIX. Nicolai III. Papæ II. Rudolphi I. Imp. VII.

Reverendi in Chriſto Patris & Domini, Domini EVERHARDI, Epiſcopi MONASTERIENSIS, Statuta Synodalia ſive Diœceſana feliciter incipiunt.

STATUTA XXIII.

EVERHARDUS, DEI GRATIA, MONASTERIENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ARCHIDIACONIS, PROVISORIBUS RELIGIOSARUM DOMORUM, ECCLESIARUM RECTORIBUS, SACERDOTIBUS, ET ECCLESIIS ORDINIS, SEU STATUS, CUJUSCUNQUE CIVITATIS, ET DIOECESIS MONASTERIENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

MEminimus nos plura ſtatuta pro honeſtate & defenſione noſtri Cleri edidiſſe, quamvis per Sacros Canones, & Sanctorum Patrum traditiones ſufficien-

Gerdhardus, Comes Marcanus, Monaſterienſis Antiſtes, bello & toga clarus: hic ob Cleri diſciplinam frequenter Synodos habuiſſe traditur: Succeſſor hujus fuit Everhardus de Dieſt anno 1275: cujus hoc Concilium Diœceſanum ſupereſt.

ſufficienter Clericis ſit proviſum, quomodo ipſos tamen modeſtia, ſobrietate, vitæ munditia oporteat converſari, ut ſibi & aliis verbo proficiant & exemplo. Quia tamen plures ex ipſis Clericis maxime per illos, qui per Eccleſias poſiti ſunt ad regimen animarum, in hujusmodi obſervatione proviſionis contingit non ſine nota transgreſſionis & ſtatum ipſorum multipliciter deformari, quorum deſidiæ & negligentiæ pro poſſe occurrere cupientes, & quod dignum eſt, in eorundem Sacerdotum & Cleri converſationibus vita & moribus reprehendi per innovationem, quæ circa hæc ſtatuta ſunt tam a nobis, noſtriſque prædeceſſoribus, & ſacros Canones ab antiquo, & appoſitione, quæ ſtatus temporis addere nos inducit, ipſos Clericos in omnibus Deo placitis ſalubriter reformare intendimus toto poſſe.

I. *Ut omnes Clerici interſint celebrationi ſanctæ Synodi deputatis habitibus.*

IN hac ſancta generali Synodo ſtatuimus, ut omnes Abbates, Præpoſiti, Priores religioſarum Eccleſiarum, & Prælati, Præpoſiti, Decani ſæcularium Eccleſiarum, & Rectores noſtræ civitatis & Diœceſis, ex nunc antea omni anno in craſtino *Lætare*, & in *feria ſecunda poſt feſtum Beatorum Gereonis & Victoris*, ad ſanctas Synodos noſtras per NOS, & Succeſſores Præſidentes, ſeu a NOBIS, ſeu a noſtris Succeſſoribus ad hoc deputatos conveniant celebrandas. Abbates vero cum albis & cappis de ſerico choralibus deſuper, baculum in manibus, prout eorum congruit dignitati. Alii vero præſentes & Decani ordinis & ſtatus cujuscunque cum ſuperpelliciis & cappis choralibus de ſerico deſuper. Item Canonici, Rectores Eccleſiarum, Vicarii, Capellani, ac Beneficiati quicunque in ſuperpelliciis aut cappis ſuis nigris, prout tempus expoſcit, incedant reverenter. Item mandamus, quod Clerici caſte vivant, a vitio libidinis præcaventes, & qui incontinenter vixerint, prout magis vel minus peccaverint, ab eorum Prælatis debite puniantur. Alioquin nos Prælatorum negligentiam ſupplentes, talia puniemus ſecundum Canonicas Sanctiones, & qui ea de cauſa per NOS vel Prælatos ſuos ſuſpenſus vel excommunicatus Divina Officia præſumpſerit celebrare, beneficio Eccleſiaſtico ſpolietur. Prælati etiam, qui tales præſumpſerint, in ſuis iniquitatibus ſcienter ſuſtinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari ultioni formidabunt ſe ſubjacere. Item a crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant: cum ebrietas inducat mentis exilium, & libidinis provocet incentivum. Item quamlibet cohabitationem manifeſtam in ſacris ordinibus conſtitutis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibemus, mandantes, ut hujusmodi Cohabitatores, ſi qui ſunt, concubinas a ſe de domibus, & parochiis, ubi manent, infra octo dies ex nunc omnino amoveant & repellant: ammodo non recepturi easdem, nec filias, aut filios, aut concubinas detineant de patrimonio, vel deſcendentes a patrimonio crucifixi. Item Clerici in ſacris, officia & commercia ſæcularia non exerceant: vinum, nec cereviſiam per ſe, vel per alios, in ſuis domibus & parochiis, vel alias vendant, nec tabernas frequentent, ſed devitent, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti. Contrarium facientes ſecundum ſtatuta noſtra ſuper hoc edita, excommunicationis ſententiis innodamus.

II. *Aliud ſtatutum de inceſſu Clericorum.*

Item Clerici volentes privilegio uti clericali, coronam & tonſuram habeant clericalem: arma non ferant, nec gladios, niſi hoc faciant ex cauſa legitima, & expreſſa licentia Prælatorum. Nec Canonici, nec Clerici vagentur nocturno tempore per plateas, & ſi quos ex juſta & legitima cauſa tranſire contingat, hoc decenter faciant, ſine clamore, ſine fiſtulis, ſine tympanis, & quolibet ſtrepitu & chorea. Canonicos contrarium facientes, Decani eorum Præbendas ſuſpendant per quindenam: aliorumque Clericorum in hoc transgredientium pœnam nobis, ſeu Officiali noſtro reſervamus.

III. *Qualiter ſe Clerici habere debeant in legendis Horis.*

Item ſtatuimus, ut Clerici in Divinis Officiis conſtituti decenter & diſcrete ſe habeant: ut eorum vita & converſatio laicis ad ſimilia præſtet incentivum, atque Horas Canonicas, & Dominæ noſtræ Beatæ MARIÆ Virginis omni die nullus eorum dicere prætermittat.

IV. *Quomodo ſe debeat habere Clericus ante ſuam Miſſam celebrandam.*

Item nullus Sacerdos Miſſam dicat de die niſi unam, & prius ſuas Matutinas & Primam dixerit, niſi in caſibus a jure permiſſis hoc faciat, neceſſitate incumbente, ut puta unam de die, & unam pro defunctis funere præſente, vel ex alia juſta cauſa, & in Nativitate Domini. Nec utatur ablutione primæ Miſſæ, ſed reſervet, vel alicui diſcretæ perſonæ det ad ſumendum: & in ſecunda Miſſa, ſi non dederit, ut eſt dictum, utatur illa ablutione. Nec celebratio fiat ſine ſocio, vel ſcholari, qui reſpondere valeat celebranti, nec mulier ſerviat ad altare.

V. *Ne aliquis Sacerdos admittatur in Eccleſia ignotus, niſi conſtet de Ordinibus.*

Item propter apoſtatas diſcurſores, vagos & ignotos Clericos, de quibus an Sacerdotes ſint, non immerito dubitatur, ſtatuimus, ut nullus Beneficiatus, ſeu Rector Eccleſiæ, vel Altaris, tacite vel expreſſe admittat aliquem in ſocium, vel ad celebrandum Miſſam, vel miniſtrandum Sacramenta, aut ſacerdotale officium exercendum, niſi notum de ordinibus, moribus, converſatione, & alias commendatus fuerit: & omnino ſi extraneus, vel peregrinus, per Nos, vel gerentem vices noſtras cum examinatione debita approbatum, & ad Miſſam, ad hujusmodi officia exercenda. Si quis autem Rector Eccleſiæ, vel Capellæ, aliquem contra hæc admiſerit, ſententiam excommunicationis ſe noverit incurſurum: eo ſalvo, quod peregrini, & honeſtæ perſonæ & religioſæ, pietatis & devotionis intuitu Miſſam dicere cupientes, admitti poterunt, ſi requirunt.

VI. *Quando non debet celebrare Sacerdos.*

Item ſtatuimus, ut nullus Clericus, vel Sacerdos in Eccleſia parochiali, vel Capella celebret, aut parochialem Eccleſiam teneat, ſine noſtra, vel Archi-Diaconi loci, vel alterius, ad quos hæc pertinet auctoritas, inveſtitura, quantumcunque a Patronis vel ab eis, qui Patronos ſe fore contendunt, ad hoc licentientur: & quicunque Sacerdos vel Clericus contrarium fecerit, ſententiam excommunicationis, quam propter hoc in ipſum ferimus in his ſcriptis, incurrat ipſo jure.

VII. *Statutum de perſonali reſidentia Clericorum in propriis beneficiis.*

Item prohibemus, ne aliquis Sacerdos, competens beneficium habens cum cura vel ſine, de quo valeat commode ſuſtentari, eo beneficio dimiſſo, ad alienam Eccleſiam tanquam Vicarius, vel Mercenarius audeat ſe transferre. Contrarium facientes per noſtrum Officialem, vel per Archi-Diaconum loci per cenſuram Eccleſiaſticam præcipimus amoveri.

VIII. *In quibus habitibus Sacerdotes celebrabunt.*

De Sacramento Euchariſtiæ, ſive viatici, præcipiendo mandamus, ut omnes Sacerdotes in veſtibus mundis ſacerdotalibus & benedictis reverenter, mundo & contrito corde, & confeſſi, ſi commode fieri poteſt, accedant ad Miſſam celebrandam: & Matutinâ, & Primâ de die, primo dictis, ut eſt ſupradictum. Item ſtatuimus ſub pœna excommunicationis, ne aliquis Sacerdos ſine calceamentis, vel caligis, ad altare pro celebratione Miſſæ audeat accedere. Item diligenter caveant Sacerdotes, ne cum conſcientia in mortali peccato conſtituti ad celebrandam Miſſam accedant: quod ſi taliter manducaverint corpus Chriſti, & biberint ejus ſanguinem, judicium æternæ damnationis ſibi manducant & bibunt. Item Miſſale ſemper involvatur pannis lineis & mundis, & apponatur manutergium parvum, quo Presbyteri nares & faciem detergant, ne contingat ſacra veſtimenta maculari, quæ munda & integra præcipimus obſervari. Item loca circa altare ab aranearum telis, & pulveribus, & cæteris immunditiis ſæpius emundentur. Item præcipimus, ut ſurſum ſuper altare ad longitudinem & altitudinem altaris pannus lineus albus extendatur, qui protegat & defendat altare ab omnibus immunditiis & pulveribus deſcendentibus, prout hoc ſacri altaris cujuslibet erectio patitur & requirit. Item cortinæ a lateribus altaris utrimque appendantur. Item præcipimus, ut calix ſit integer cum firmo pede, non titubans. Item ampullæ vini & aquæ integræ & mundæ intus & exterius obſerventur, & aliquo ſigno notabili diſtinguantur, & vinum in ampullis ad minus de tertio in tertium diem, ſi com-

ſi commode haberi poterit, renovetur. Item Sacerdos ſit diligens in electione hoſtiæ conſecrandæ: ut ſit integra, ſolida, non nimis vetuſta. Item diſcernat Sacerdos in appoſitione vini per odorem, quid ſit utrumque, & de aqua apponantur duæ guttulæ, vel tres in calicem.

Præcipimus ut Sacerdotes attente reverenter & diſtincte legant, & dicant in Canone, quæ ſunt dicenda: & expediant ſe, quantocius poterunt, propter tædium aſtantium, & alia, quæ occurrere poſſunt: & faciant ſigna ſua diſtincte & reverenter. Item nullus Sacerdos elevet hoſtiam ad oſtendendum populo, niſi poſtquam dixerit hæc verba: *Hoc eſt enim corpus meum*: & pulſetur campana tribus vicibus, ut fideles, qui audierint, ubicunque fuerit adorent.

Item, ſi Sacerdos cum venerit ad conſecrationem ſanguinis, vel etiam ad perceptionem, & nihil in calice inveniat; innuat, ut ei afferatur vinum & aqua: dicat verba canonis ab illo loco: *Simili modo, poſtquam cœnatum*, uſque ad finem & faciat ſigna, quæ fieri ſolent ſuper ſanguinem: illa autem, quæ facta ſunt ſuper Euchariſtiam, non reiteret, ſed tranſeat conſueto modo. Sed ille, per cujus negligentiam hoc evenerit, tribus diebus jejunet in pane & aqua.

Item, ſi per caſum mortis, ægritudinis, vel paſſionis, aliquid inopinatum & ſubitaneum contingat, quod Sacerdos inceptum Miniſterium explere nequeat; licitum ſit alteri Sacerdoti præſenti exequi & perficere conſecrationem officii incepti: quod ibidem incipiat, ſi ſciri poteſt, ubi alter deſtitit: niſi incepta collecta necdum perlecta, vel inceptis verbis Sacramenti necdum perlectis, prædictus caſus contingat: tunc enim a capite illam collectam, vel Sacramenti verba reincipiat, ut ſit ſaluti humanæ fragilitatis, & ſacris Miniſteriis, ne interrupta & incompleta permaneant, conſulatur. Si autem dubitetur, an hoſtia a primo Sacerdote caſum hujuſmodi paſſo, conſecrata fuerit, nec ne; ſubſtitutus Sacerdos novam oblationem faciat vel offerat, & ſolito more conficiat, & poſt Miſſam primam hoſtiam ſumat, item de calice bibat & de eo quod in calice repertur.

IX.

Item præcipimus ſub excommunicationis pœna, quam ferimus in his ſcriptis, ne aliquis Sacerdos Miſſam in die celebrare bis præſumat, niſi ut ſupra dictum eſt & diſtinctum, & in caſibus a jure permiſſis. Item, ſi quid de ſanguine, aut corpore Chriſti ceciderit ſuper corporale vel pallam Altaris, illa pars abſcindatur & comburatur, & cinis ad ſacram piſcinam reponatur. Si ſuper lignum, lapidem, vel terram ſolidam, ſanguis ceciderit; illa pars ſi fieri poteſt, commode, a Sacerdote ablingatur, & poſtmodum radatur: & illa raſura in ſacram piſcinam mittatur. Item ſi in ſanguine muſca, vel arena, vel aliquod abominabile ceciderit, quod vix ſine vomitu, vel periculo corporis ſumi poſſit, caute extrahatur, & ſuper patenam, vel calicem abluatur cum vino, & poſt ſanguinis ſumptionem & ablutionem illa lotio in piſcinam mittatur: & beſtia vel vermis ſupra piſcinam comburatur, & cinis mittatur in piſcioam ſive lavacrum.

X.

Item ſtatuimus, ut pixis in qua corpus Domini reſervatur, vel ad infirmos defertur, ſit aurea, argentea, eburnea, vel ad minus cuprea, bene elimata, & ſemper pannus lineus, albus, & mundus, infra pixidem ponatur, ſupra quem corpus Domini in pixide collocetur.

XI.

Item præcipimus, ut cum aliquis infirmus communicare voluerit, quod Sacerdos, ſi commode fieri poteſt, prius eum viſitet ſine corpore Domini, & diligenter confeſſionem infirmi audiat, & poſtea redeat ad Eccleſiam allaturus corpus Domini, & communicaturus infirmum. Sacerdos autem eat, dicendo ſeptem Pſalmos, & ſi via fuerit longior, legat Lytaniam & alias orationes. Incedat autem Sacerdos ad communicandum infirmum cum campanula, ſi infirmus eſt extra villam, ubi eſt Eccleſia Parochialis: ſi vero infirmus eſt in villa, ubi Parochia ſita eſt, Sacerdos incedat ad infirmum cum campana, & lucerna præcedente: & fideles qui cum devotione ibi fuerint, expectent ante oſtium infirmi, donec communicatus fuerit, &

redeant

redeant uſque ad Eccleſiam poſt Sacerdotem, & reverenter adorent.

XII.

Quilibet etiam fidelis, ſi devote fecerit hanc proceſſionem, quinque dies indulgentiæ pro eundo & redeundo habeat. Cum autem de nocte Sacerdos corpus Chriſti portaverit, mulieres nullatenus ipſum ſequantur: qui etiam hanc proceſſionem turbaverit, vel minus reverenter & decenter in ea ſe habuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcatur. Item cum corpus Domini defertur, fideles, coram quibus defertur, ſi commode fieri poteſt genu flectant, pectora tundant, & inclinato capite junctis & levatis manibus reverenter adorent. Equitantes vero non dedignentur de equis ſuis deſcendere ad adorandum eum, qui pro ipſis deſcendit de Cœlis. Item præcipimus, quod Sacerdos venerabiliter & ſubtiliter ſuppoſito decenti coopertorio, ſuper vas, in quo defertur corpus Domini, deferat ad infirmum. Si infirmus frequenter & ex levi occaſione vomitum patiatur, nullatenus ei corpus Domini conferatur, ſed credat, & ſufficit, quia ſpiritualiter accipit. Item præcipimus, quod quilibet antequam infirmum communicet, interroget eum, ſi credat, quod ſub illa forma & ſpecie panis ſit corpus Chriſti, natum de Virgine, paſſum in cruce, & tertia die ſuſcitatum; quod ſi infirmus confeſſus fuerit verbo & evidenti ſigno, communicet eum Sacerdos, ſi alia cauſa, vel impedimentum non obſtat. Item ſi communicatus evomuerit; partes caute & diligenter, quæ reperiri poſſunt colligantur: contritæ cum vino ab aliquo fideli ſumantur: reſiduum autem vomitûs comburatur & ponatur in terra juxta Altare, vel alibi, ubi commode fieri poteſt.

XIII. *De renovatione Euchariſtiæ.*

Item præcipimus, ut Euchariſtia ſervata pro infirmis ſingulis quindenis Dominicis diebus renovetur, & corpus Domini ſuper Altare in loco honeſto clauſum cum clave ſollicite & diligenter cuſtodiatur. Item præcipimus, ut Sacerdotes ſubditos ſuos doceant, ut cum venerint ad communicandum in die Paſchæ, vel alias, jejuni devoti & confeſſi accedant: & caveant Sacerdotes, ne alienum Parochianum, vel extraneum communicent, niſi ſit viator vel peregrinus, vel niſi communicandus licentiam ſui proprii Sacerdotis habeat, quam licentiam quilibet viator, vel peregrinus petere debet a proprio Sacerdote in ſuo receſſu: quod, ſi non fecerit, propter hoc ſibi communicatio non denegetur, ſed pro negligentia pœnitentia ei injungatur. Item nullus confeſſus arcendus & removendus eſt a communione, niſi publice excommunicatus, vel interdictus, vel in aliquo enormi crimine notatus. Item præcipimus, ut ſumpta Euchariſtia Sacerdos habeat calicem paratum cum vino & aqua, de qua ſumant communicantes.

XIV.

Item præcipimus, quod Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum ſubditos frequenter admoneant & pœnitentiam injungant eis, ut ad confeſſionem ſæpe veniant, & priuſquam veniant ad confeſſionem, diligenter ſcrutentur corda ſua confiteri volentes, & peccata ſua ſollicite rememorentur, & cum dolore & vultu ſupplici ad confitendum accedant, quaſi ad Dei judicium: Sacerdotes autem, ut Dei Miniſtri, circa confeſſionem audiendam & pœnitentiam injungendam maximam adhibeant diligentiam, & attente, diligenter, & cum modeſtia audiant confitentem.

XV.

Item præcipimus, quod Sacerdotes ad audiendam confeſſionem communem & aptum locum in Eccleſia, ut ab omnibus videri poſſint, ſibi eligant: in locis autem obſcuris & tenebroſis confeſſionem non audiant, nec extra Eccleſiam, niſi ex magna neceſſitate, vel infirmitate; contrarium facientes ſententiam excommunicationis ſe noverint incurſuros. Item præcipimus, quod Sacerdotes ad confeſſionem audiendam ante ſolis ortum, vel poſt ſolis occaſum nullatenus ſedeant, niſi in magna neceſſitate, vel infirmitate, & in loco illuminato, & aliquibus præſentibus. Item præcipimus, ut Sacerdotes induti ſuperpellicio, vel cappa, ſtola ſuperpoſita ad confeſſionem ſedeant. Item præcipimus, ut Sacerdotes in audiendis confeſſionibus vultum humilem habeant, & ocu-

& oculos ad terram, nec faciem reſpiciant confitentis, & maxime mulieris. Item Sacerdotes moneant & doceant ſubditos ſuos, ut humiliter, & corde contrito confiteantur, & mulieres coopertis capitibus & collis, ſubmiſſa voce, pure, & integraliter confiteantur peccata ſua. Item Sacerdotes mulierem, quæ ſola eſt in Eccleſia, nullatenus audiant confitentem, ſed in conſpectu honeſtæ ſocietatis. Item nec aliquis Sacerdos audiat confeſſionem mulieris, cum qua peccavit, nec etiam conſcios, mediatores, aut fautores peccati; ſed mittat eos, vel eas ad honeſtos Confeſſores. Item præcipimus, ut Sacerdotes manſuete audiant confeſſiones, & de conſuetis peccatis ſigillatim, & diligenter interrogent de circumſtantiis peccatorum: de inuſitatis autem nominatim non inquirant, ſed communia verba, ex quibus confitens, ſi reus eſt peccati, poſſit intelligere, quid dicatur: ut ſic intelligens confiteatur; ſi reus autem non fuerit, de illo non tentetur. Item Sacerdotes diligenter inſtruant & moneant confitentes, ut integraliter & diſtincte mortalia peccata, & circumſtantias peccatorum, quæ peccata aggravant, & peccatum per ſe patenter confiteantur, ut eſt ſacer ordo, ſacer locus, circa peccatum luxuriæ & concupiſcentiæ: quæ omnia notantur in hoc verſu: *Quis, quid, ubi, cum quo, quoties, cur, quomodo, quando.* Venialia autem peccata ſufficit generaliter confiteri. Item præcipimus, ut Sacerdotes nobis, vel illi, cui vices noſtras in ſpiritualibus pro tempore committimus, majora peccata & injunctionem pœnitentiæ pro eiſdem reſervent, ut ſunt homicidia, ſortilegia, incendia Eccleſiarum, peccata contra naturam, defloratio virginum cum violentia, concubitus Sanctimonialium, converſarum vel aliarum religioſarum mulierum, inceſtus, injectiones manuum in parentes, vel in Eccleſiaſticas perſonas, ſortilegia, perjuria manifeſta, fidei & votorum tranſgreſſiones, ſymonia, hæreſis, apoſtaſia, magnæ blaſphemiæ ſerioſe factæ.

XVI.

In dubiis autem Sacerdotes conſulant nos, vel vices noſtras in ſpiritualibus gerentem, aut alios ſapientes viros, non prodendo vel revelando confitentem: ſed in genere, quorum conſilio pœnitentem abſolvant, aut ad alium mittant. Item audita confeſſione Sacerdos ſemper interroget confitentem, ſi velit abſtinere ab omni mortali peccato, & hoc ei conſulat, & quibus modis poteſt inducat. Et ſi confitens dixerit, ſe nolle abſtinere, non abſolvat eum, nec ei pœnitentiam injungat Sacerdos: ſed moneat, ut interim faciat, quidquid boni poſſit, ut Deus citius cor ejus illuſtret, & ad pœnitentiam reducat. Conſulat etiam ei Sacerdos cum diligentia modum vivendi, per quem facilius abſtinere poſſit a peccato. Sacerdotes in injungenda pœnitentia diſcretionem habeant, ut pœnitentias ſecundum magnitudinem & qualitatem peccati & poſſibilitatem confitentis peccatoribus injungant: pro peccatis carnalibus injungant pœnitentias corporales, ſicut eſt jejunium, peregrinatio, diſciplina, & ſimilia: pro ſpiritualibus & neglectis injungant orationes, & eleemoſynas, & meditationes peccatis ſuis contrarias; in aſſumptione rei alienæ, vel in damno alteri illato per furtum, rapinam, uſuram, per fraudem, per injuſtam vexationem, per falſam teſtificationem, & alios modos, de quibus diligenter inquirant Sacerdotes, primo & præcipue injungant reſtitutiones fieri eis, quos prædictis modis damnificaverunt, vel læſerunt, ſi facultatem habeant, vel cum facultatem habuerint, ſi in præſenti non poſſunt, aliter eos non abſolvant. Item præcipimus ſub pœna excommunicationis, quam in his ſcriptis ferimus in Sacerdotes, qui contrarium fecerint, ne confeſſores cujuscunque conditionis, vel ſtatus confitentibus nomine reſtitutionis pro pœnitentia injungant, ut Eccleſias, Capellas, & Cœnobia inſtituant, vel Eccleſiis legata faciant; ſed prius reſtitutiones, ut prædictum eſt, faciant illis, a quibus extorta ſunt, ſi inveniantur, vel hæredibus eorum; alioquin ad arbitrium noſtrum vel noſtri Primarii erogentur. Item diligenter caveant Sacerdotes, ut, ſi confitentes peccata aliorum revelaverint, vel nomina eorum indicaverint, cum quibus peccaverint, ſecrete caveant, ſicut peccatum confitentis. Item inhibemus ſub pœna excommunicationis Sacerdotibus omnibus, ne a confitentibus nomina eorum,

eorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumſtantias, per quas poſſunt nomina eorum ſciri: quod ſi fecerint, ab officio confeſſionis audiendæ & ſacrorum miſteriorum ipſo facto noverint ſe eſſe ſuſpendendos: & in principio confeſſionis diſtricte inhibeant confitentibus, ne peccata aliorum confiteantur, nec revelent, vel nomina eorum, cum quibus, ut dictum eſt, peccaverunt, exprimant ſpecialiter, ſed generaliter ſufficit deſignari. Item nullus Sacerdos ex ira, vel etiam metu corporis audeat revelare confeſſionem confitentis ſigno vel verbo generaliter, vel ſpecialiter dicendo: *Ego ſcio te talem, qualis es;* & ſi revelaverit aliquo modo, de hoc convictus, debet absque omni miſericordia degradari. Sed, cum indiget conſilio, illud, ut eſt dictum, absque expreſſione perſonæ tacite requirat.

XVII.

Item præcipimus, quod omnes Sacerdotes parochialium Eccleſiarum frequenter & diligenter ſubditos ſuos utriusque ſexûs admoneant, ut poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, omnia peccata ſua integre, & ad minus ſemel in anno confiteantur Sacerdoti proprio parochiali, & injunctam eis pœnitentiam ſtudeant adimplere, ſuſcipiendo reverenter & ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum, niſi de conſilio Sacerdotis proprii, ob aliquam rationabilem cauſam duxerint abſtinendum. Alioquin viventes ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, & morientes Chriſtiana careant ſepultura. Item Sacerdotes diligenter attendant, qui ad Parochiam eorum in anno ſaltem ſemel ad Communionem veniant, niſi juſta de cauſa abſtineant, & nomina illorum ad Nos, vel Officialem noſtrum referant; ut debite puniantur, ne ab ipſis notam negligentiæ requiramus. Hoc autem ſtatutum frequenter in Eccleſiis præcipimus publicari, ne aliquis excuſationis ignorantiæ occaſionem ſumat.

XVIII. *Statutum de ſepeliendis in cemiteriis.*

Statuimus, ut nullus excommunicatus, & publice denuntiatus, in cemiterio ſepeliatur: & ſi factum fuerit, cemiterium illud, donec extumuletur mortuus, maneat interdictum, ſi diſcerni poſſit corpus, vel oſſa ejusdem. Item prohibemus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne aliquis in cemiterio interdicto ſepeliatur, & ne aliquis ſepulturæ tali interſit: Laici autem, quicunque tali ſepulturæ interfuerint, excommunicationis ſententiam, quam ſuper hoc ferimus in his ſcriptis, incurrant ipſo facto, & excommunicati publice nuntientur. Clerici vero, qui interfuerint, ſententiam ſuſpenſionis ab officio ſe noverint incurſuros. Item ſtatuimus, immunitates Eccleſiarum & cemiteriorum inviolatas & incontaminatas obſervari mandamus, ut cemiteria clauſa & munita cuſtodiantur, ne a porcis, vel aliis animalibus oſſa mortuorum comedantur, & volumus, in ſpeciali loco oſſa mortuorum fideliter cuſtodiri.

Item ſtatuimus & præcipimus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ut quoties quis in loco Religioſo, vel alio ſepulturam elegerit; corpus illud ſine conſenſu Rectoris Eccleſiæ non deferatur: qui conſenſus, ſi haberi non poteſt, tunc corpus primo præſentetur Miſſæ Parochiali, & tunc demum celebrata Miſſa, ſine præjudicio Rectoris, mortuus deferatur in locum, in quo elegit ſepulturam. Item Eccleſias, vel cemiteria a laicis cujuscunque conditionis, vel ſtatus fuerint, muniri vel incaſtellari ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ firmiter prohibemus: & quicunque contra fecerint, excommunicati publice nuntientur: & quia plures homicidia, mutilationes membrorum, & plura maleficia perpetrantes, ad immunitates Eccleſiarum confugiunt, quæ non eſſent perpetraturi, niſi quod ſperant ab Eccleſia ſe tueri, & ſuorum exceſſuum impunitatem obtinere; ſtatuimus, quod confugientes hujuſmodi ad Eccleſias, vel immunitates abinde ſine ſpeciali noſtra licentia, vel gerentis vices noſtras nullatenus extrahantur; ſed delictum eorum nobis vel vices noſtras gerenti nuntietur, ipſisque confugientibus demum, ſi decrevimus, nobis præſentatis, & eo quod perpetratum fuerit, auctoritate noſtra examinato, ad veniam, vel ad pœnam circa ipſos, prout qualitas facti exegerit, procedatur. Alia autem omnia & ſingula, quæ a jure, vel prædeceſſoribus noſtris, de conſervandis immuni-

munitatibus Eccleſiarum & immunitatum, & de violatoribus earundem ſunt ſtatuta Synodali ſanctione, mandamus & præcipimus inviolabiliter obſervari: & præcipimus, hoc ſtatutum de immunitate in Eccleſia a Sacerdotibus frequentius publicari.

XIX.

Illud, quod ſtatutum eſt per nos, de Clericis, in ſuis beneficiis non reſidentibus, innovamus & præcipimus firmiter obſervari. Item præcipimus, omnes & ſingulas conſtitutiones noſtras, & a noſtris prædeceſſoribus latas, contra publicos uſurarios, & novalium detentores, præter ſcitum noſtrum, ut ſingulis diebus Dominicis & feſtivis denuntientur publice excommunicati in Eccleſiis Parochialibus. Item ſtatuimus & præcipimus univerſis Clericis noſtræ civitatis & Diœceſis, cujuscunque ordinis vel ſtatus fuerint, ne mandatum alicujus delegati vel ſubdelegati exequantur, niſi prius viſo reſcripto Apoſtolico in prima ſui forma, vel vera bulla, & ſi hæſitaverint, an ipſum mandatum in ſtilo, ſilo, ſeu bulla falſum, ſeu alias vitioſum & tale quid in ea contineatur, ſuper quo ſi executioni demandandum ſit, dubitetur; in hoc articulo, antequam exequantur, ſalubre conſilium diſcretorum requirant & exſpectent.

XX. *Aliud ſtatutum.*

EVERHARDUS Dei gratia, Monaſterienſis Eccleſiæ Epiſcopus, Præpoſitis, Decanis, tam Religioſis quam ſæcularibus, nec non toti Clero civitatis & Diœceſeos Monaſterienſis, ſalutem. Meminimus, nos ad inſtar eorum, quæ jam dudum ſtatuta & ordinata fuerunt per venerabilem Dominum *Conradum*, felicis recordationis Colonienſis Archi-Epiſcopúm in *Provinciali* conſilio Colonienſi proinde ſtatuiſſe & ordinaſſe, quod Clerici officia, vel commercia ſæcularia maxime inhoneſta non exerceant: Item manifeſtam cohabitationem Clericis inhibuiſſe firmiſſime, & præſentibus inhibemus, contrarium facientes ſuper hoc a nobis editis innodantes. Item ne arma portent præter neceſſitatem. Item diſtricte prohibemus ſub pœna excommunicationis, ne laici ſe de decimis novaliûm intromittant, ſive uſurpare præſumant; cum non niſi Epiſcopus in illis jus habeat ſecundum Canonicas ſanctiones. Item Eccleſiarum incendiarios & immunitatum, ac dotium Eccleſiaſticarum, & qui mittunt manus violentas in Clericos, vel Eccleſiaſticas perſonas quaſcunque & captivatores & detentores earundem, & quorum autoritate, procuratione, ſeu opera, hæc fiunt, cum ipſo facto incidant in ſententiam excommunicationis, uti ſacrilegos denunciamus. Item quod in Parochia illa, ad quam ductus fuerit Clericus captivatus, vel perſona Eccleſiaſtica quæcunque, ceſſent Divina, quamdiu ibi contigerit detineri, & ad biduum poſt ejus receſſum. Item omnes & ſingulos, qui incendunt bona Eccleſiarum extra immunitatem, & qui ſurrexerint a rapina & deprædatione bonorum Eccleſiaſticorum, & pignorum captione, præter judicis auctoritatem: illos niſi infra octo dies, poſtquam moniti fuerint, ſatisfecerint condigne, excommunicamus, & præſentibus excommunicamus; & quod nihilominus ceſſent Divina in Parochiis illis, ubi ſpolia fuerint, quamdiu detinentur ibidem, & ſimiliter, ubi tales malefactores ſe receperint ad manendum & poſt eorum receſſum ad triduum.

XXI.

Item ſtatuimus, quod in jure cautum eſt, quod, ſi quis Clericus, vel laicus, penſionem ſuam, quam tenetur Eccleſiæ ſolvere, neglexerit infra biennium; niſi celeri ſatisfactione ſibi propſpexerit, videlicet infra ſex ſeptimanas a tempore biennii elapſi, cadat a jure ſuo, quod in bonis habebat, unde debuit ſolvere penſionem, & ſi ultra contumaciter atque violenter bona hujuſmodi detinuerit, in ſententiam excommunicationis incidat ipſo facto, & nihilominus in Parochia illa, ubi tales manent, ceſſent Divina uſque ad ſatisfactionem condignam. Item ſi quis arreſtaverit, ſeu obligaverit perſonas, penſiones, ſeu reditus Eccleſiaſticos judicio ſæculari, niſi tam judex, quam actor reſipuerint & emendaverint ipſo die, excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto. Item qui bona Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, ſpoliis, rapinis, incendiis, & pigno-

pignorum captionibus invadunt, ſive judicis autoritate occaſione quæſtionis alicujus, quam ſe adverſus Advocatum, ſeu Officialem ipſius Eccleſiæ, ſeu Monaſterii dicunt habere, excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto: & nihilominus, ſi reſipuerint, & emendaverint infra quindenam in Parochia ubi manent, ceſſent Divina: & licet hujuſmodi, & alia plurima, innovando aliorum Sanctorum Patrum & Canonum decreta per nos in noſtra civitate & Diœceſi Monaſterienſi ſunt ſtatuta, malitia hujuſmodi maxime Clericorum noſtræ Diœceſeos hæc ſurdis auribus diſſimulantium: & immemores ſuæ ſalutis & Eccleſiaſticæ libertatis, cum religioſæ perſonæ, nec non Clerici ſæculares capiuntur, offenduntur, rebus eorum ſpoliantur ac alias multipliciter aggravantur; fovent, manutenent ipſos ſacrilegos ſcienter ad eorum Parochias convolantes, prætendentes, eis conſtare non poſſe, cum in alienis Parochiis & Eccleſiis præmiſſa perpetrantur: ea occaſione non ſervantes ſententiam excommunicationis & interdicti prædicti latas in talia committentes tam a *Canone*, quam *a Nobis*, unde nos evidens invitat ratio, ut quæ periculoſa ſunt, nequaquam abſque remedio reformationis relinquamus.

XXII.

Statuimus itaque, ut ubicunque locorum noſtræ civitatis & Diœceſeos perſona religioſa, Clericus, ſeu laicus infra ſepta immunitatis, nec non Eccleſiæ & cemiterii enormiter læditur, vulneratur, ſeu deinde extrahitur, aut per minas, terrores, & ſubtractiones cibariorum exire hac neceſſitate cogitur, vel eædem perſonæ in eiſdem rebus ſuis, vel Eccleſiæ inibi ſpoliantur manu violenta, ibidem ſive ſit Eccleſia conventualis, vel parochialis, ceſſetur a Divinis, nullatenus ea ſine Noſtra vel Officialis noſtri licentia reſumendo: ut ſic maleficium ibidem perpetratum nobis innoteſcat, & ad ulteriora contra ipſos ſacrilegos, ſi opus fuerit, procedamus. Inſuper præcipimus, in quibus locis & Parochiis hujusmodi ſacrilegos perpetrantes maleficia prædicta, vel aliquod præmiſſorum, manere, vel perſonas prædictas, & rapinas detinere, contigerit: ſeu domicilia habeant, & quamdiu ibi fuerint, ad triduum inde poſt eorum receſſum ceſſetur penitus a Divinis. Inſuper præcipimus diſtricte ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ in his ſcriptis, quod Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum, vel vices eorum gerentes, & omnes alii Clerici, cujuscunque ſunt conditionis & & ſtatus, ut mandata noſtræ cauſæ, & Archi-Diaconorum noſtrorum, prout eis ſubſunt, fideliter & viriliter exequantur; & ſi timeant, quod malum aliquod per adverſarium, vel ſæcularem juſtitiam, vel quemcunque alium debeat inferri portatori mandatorum, caute ipſum expediant.

XXIII. *Statutum aliud pro jurisdictione.*

Inſuper vobis Eccleſiarum Rectoribus ſub eiſdem pœnis mandamus, quatenus ſingulis diebus Dominicis & feſtivis, cum opus fuerit, veſtros ſubditos moneatis, & authoritate noſtra præcipiatis, ne perturbent, vel impediant jurisdictionem noſtræ curiæ Monaſterienſis, & exponatis eis, in quibus & qualiter intelligatur jurisdictio hujuſmodi perturbari: videlicet interdicendo, prohibendo, inhiberi faciendo, vel ſtatuendo, ne aliqui in curia noſtra cauſam ſuam perſequantur: Item arreſtando, accipiendo, vel capi faciendo latores mandatorum curiæ noſtræ per juſtitiam ſæcularem, vel illos, qui in curia noſtra adverſarios ſuos trahunt minis, vel verberando, vel verberari faciendo, vel comminando, vel literas Curiæ noſtræ rapiendo, vel lacerando, aut etiam alia faciendo, per quæ proceſſus negocii valeat retardari: contrarium quoque facientes in his ſcriptis excommunicamus per Plebanos locorum, ubi præmiſſa perpetrata dinoſcuntur, quos in his ſcriptis excommunicamus nominatim, de quorum nominibus conſtat: alias in genere excommunicati publice in earum Eccleſiis nuntientur. Et ſi in ipſa excommunicatione per ſeptem dies manſerint, ipſum locum & Eccleſiam, quem vel quam ex nunc, ut ex tunc in his ſcriptis eccleſiaſticis interdicto ſupponimus, denuncientur ab eorum Eccleſiarum Rectoribus Eccleſiaſticis interdicto ſubjacere, ſalvis aliis conſtitutionibus noſtris de Abbatibus, Præpoſitis, Archi-Diaconis, & Decanis, qualiter in noſtra

noſtra *Sancta Synodo* comparere debeant, & de audienda confeſſione, & ne Sacerdos de caſibus a jure nobis reſervatis ſe intromittat, ſine noſtra licentia: ac de funeribus ſine præjudicio Plebanorum in locis aliis, quam in propriis Parochiis ſepeliendis: & de Clericis vagis; & ne aliquis Eccleſiæ Rector aliquem Sacerdotem in ſocium, niſi notum, & de cujus receptione ordinum conſtet per ſui Diœceſani literas competentes. Item de litteris libenter antequam exequantur, & ſi quis contigerit executioni demandari, præcipimus univerſis noſtris ſubditis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ut accipiat executor copiam earundem, ac aliarum, quarumcunque executionem fecerit, citato, monito, ſeu excommunicato copiam ipſo die executionis dent, & aſſignent, ac aliis pluribus articulis contentis & conſtitutionibus memoratis. Hæc univerſis vobis ſub ſigillo Curiæ noſtræ ſignavimus. Datum & pronuntiatum feria ſecunda poſt Gereonis & Victoris Martyrum, anno Domini Milleſimo CC. LXXIX.

Deſcripta ex Libro Statutorum impreſſo Monaſterii Weſtphaliæ 1486. in 4to.

CONCILIUM SALTZBURGENSE

In cauſa Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, tempore Friderici Archi-Epiſcopi habitum Anno Domini MCCLXXXI. Sub Martino Papa IV.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De alienationibus Eccleſiarum.*
II. *De diſpenſatione & Prælatorum ratione facienda.*
III. *De jejunio Religioſorum.*
IV. *De Monachis & Regularibus proprietatum.*
V. *De habitu Religioſorum.*
VI. *De diſcurſu Religioſorum.*
VII. *De Capitulis Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum Prælatorum.*
VIII. *De immoderatis ſumptibus Viſitatorum.*
IX. *De Monialibus in clauſtris communem vitam non ducentibus.*
X. *De pluribus beneficiis curam animarum habentibus.*
XI. *De reſidentia Plebanorum.*
XII. *De Advocatis Eccleſiarum.*
XIII. *De his, qui violentas manus mittunt in Clericos.*
XIV. *De his, qui loca ſacra exſecraverint violenta ſanguinis effuſione.*
XV. *Contra Patronos & Judices, qui bona decedentium Clericorum invadunt.*
XVI. *De Pſalmo:* Domine, quid multiplicati ſunt.
XVII. *De falſariis Clericis & laicis quocumque modo.*
XVIII. *De his, qui a laicis inſtituuntur.*

Hæc ſunt inſtituta Venerabilis Domini Friderici, Archi-Epiſcopi Eccleſiæ Saltzburgenſis, Apoſtolicæ Sedis Legati, in Provinciali Concilio Saltzburgenſi, Anno Domini MCCLXXXI.

PRÆFATIO.

CUm inſtantia noſtra quotidiana eſſe debeat ſollicitudo Eccleſiarum nobis commiſſarum, ideo ad laudem & gloriam Domini noſtri JESU Chriſti, qui eſt omnium bonorum ſolidum firmamentum, Nos Fridericus, Dei gratia, ſanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Hanno, Willelmus, Bruno, (*b*) Thimon, Bernhardus, Gerardus, Friſingenſis, Ratiſponenſis, Patavienſis, Brixinenſis, Chimenſis, Secovenſis, Laventinenſis, Epiſcopi, Saltzburgæ in Provinciali Concilio congregati, infra ſcriptas conſtitutiones ex cauſis rationabilibus ſolemniter ac communiter edidimus, & promulgatas publice mandamus per eandem Provinciam inviolabiliter obſervari.

(*b*) *forte:* Timoleon.

CAPITULA.

I. *De alienationibus Eccleſiarum.*

QUia multi Prælati bona Eccleſiaſtica alienant, vendunt, vel diſtrahunt minus juſte, vel etiam locationes longi temporis & nocivas faciunt: de eiſdem ſtatuimus, ut nihil talium de cætero attentare præſumant; niſi expreſſe auctoritate Epiſcopi, & conſenſu Conventus Monaſterii accedente; alias locatio & alienatio prorſus ſit irrita: & alienator ab adminiſtratione temporalium, & ab ingreſſu Eccleſiæ tamdiu ſit ſuſpenſus, donec Eccleſiam reddat indemnem. Et ut circa hæc fraus & alienationis materia præcludatur; volumus, ut ſigillum Capituli, non apud Abbatem, vel apud Prælatum, ſed apud maturiores, & fide digniores tres fratres Capituli reſervetur.

II. *De Diſpenſatione & Prælatorum ratione facienda.*

Item, ne etiam res Eccleſiaſticæ in uſus indebitos convertantur, & fidelis diſpenſatio Prælatorum apparentius eluceſcat; diffinimus, ut de bonis Eccleſiæ, ſemel in anno Prælatus cujuslibet Conventus Eccleſiæ convenientium, ſuo de omnibus redditibus & proventibus Monaſterio plenam faciat rationem, præſente Epiſcopo, vel ejus Nuntio, ad hoc ſpecialiter deputato, ſi Epiſcopus fuerit ad hoc requiſitus: & bis vel ter in anno a ſuis Officialibus, Monachis & laicis computationem diſcretam faciat & fidelem: alioquin incidit ſupradictam. (*c*)

III. *De jejunio Religioſorum.*

Item a feſto Sancti Martini ab omnibus Religioſis uſque ad Nativitatem Domini, jejunium obſervetur: & a Quinquageſima eiſdem præcipimus jejunium in cibis quadrageſimalibus inchoari; ſalvis omnibus jejuniis aliis a ſuorum Regulis inſtitutis.

IV. *De Monachis & Regularibus proprietatum.*

Item ſtatuimus, ut Monachi vel Regulares, niſi a notitia præſentium infra dies quindecim vel ante ad manus ſuorum offerant Prælatorum, uſque ad reſtitutionem debitam, ab officio ſint ſuſpenſi: ſi manifeſta ſit proprietas, carcerali cuſtodiæ mancipentur.

V. *De habitu Religioſorum.*

Item, ut habitus unicuique debitus, Religioſos & Religioſas diſtinguat a ſæcularibus, a quibus debent eſſe vitâ & moribus ſeparati; volumus etiam, ut quilibet Religioſi & Religioſæ, tam Monachi, quam extra Monaſteria, veſte ſuæ religionis utantur, & veſtes ſæculares nullatenus aſſumere præſumant.

VI. *De diſcurſu Religioſorum.*

Item inhoneſtos & indecentes Religioſorum diſcurſus amputare volentes; determinamus, ut quicumque Prælatus Monachum fugitivum vel ejectum ad admonitionem Epiſcopi, Rectorum, vel Viſitatorum Ordinis, non receperit, ex tunc ſit a temporalium adminiſtratione ſuſpenſus, donec recipiat Monachum vagabundum: ut inquietos & inobedientes coercere poſſint per pœnas in ſua regula conſtitutas, & mancipare carceribus penitus incorrigibiliter obſtinatos, ubi magis viſum fuerit expedire, quod de conſilio Ordinarii ad alia ſui ordinis clauſtra deſtinentur.

VII. *De Capitulis Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum Prælatorum.*

Item, licet felicis recordationis Gregorius Papa IX. (*d*) providere ſtatuerit, ut in ſingulis Regnis ſeu Provinciis, Prælati Ordinis Sancti Benedicti de triennio in triennium Capitula regularia celebrare deberent, & nos idem ſtatutum in Provinciali duxerimus innovandum: quia tamen nullus fructus adhuc eſt ex prædicto ſtatuto, & innovatione; repetita vice decrevimus eadem Capitula celebrari, jure tamen Ordinariorum per omnia ſalvo.

VIII. *De immoderatis ſumptibus Viſitatorum.*

Item, ne Monaſteria immoderatis Viſitatorum ſumptibus graviter onerentur; ſtatuimus, ut quilibet Abbas, qui pro tempore Viſitator fuerit, vel etiam Capitulum generale acceſſerit, octo evectionum numerum non excedat: inferiores vero Abbates, paucioribus ſint contenti.

IX. *De*

(*c*) *forte:* pœnam. (*d*) *corrige:* provide.

IX. *De Monialibus in clauſtris communem vitam non ducentibus.*

Item, cum dolore accepimus, quod quædam Moniales, in eodem Monaſterio communiter habitantes, communem vitam non ducunt, nec in eodem comedunt refectorio, ſed ſeorſum per cameras ſpeciales. Volumus igitur, ut communiter regularia loca frequentent, & in eodem refectorio communiter cibis utantur. Et quod Abbatiſſæ ab Adventu Domini usque in octavam Epiphaniæ, & a Septuageſima uſque in octavam Paſchæ, in dormitorio dormiant, & in refectorio comedant cum eisdem.

X. *De pluribus beneficiis curam animarum habentibus.*

Item, cum in noſtro Provinciali Concilio proxime celebrato, Clericis plura beneficia curam animarum habentibus duxerimus injungendum, ut infra certum terminum & tempus, diſpenſationis ſuæ fidem nobis facerent; ut ultimo eis remanente beneficio juxta (*e*) Lateranenſe Concilium prioribus eſſent ipſo jure privati: ex ſuperabundanti exſpectantes exſpectavimus uſque modo. Quare volumus diſtricte præcipientes, ut durante tempore præſentis noſtri Concilii, litteras ſuæ diſpenſationis nobis exhibeant: alioquin quod prius contra tales beneficiatos ſtatutum eſt, efficaciter exſequemur; hujusmodi beneficia, tanquam de jure vacantia, perſonis idoneis conferendo.

XI. *De reſidentia Plebanorum.*

Item, licet Rectoribus Eccleſiarum, qui a reſidentia excuſantur, mandaverimus in proximo Concilio, quatenus perſonas idoneas ordinarent in Eccleſiis ſuis in perpetuos Vicarios inſtitui ac locari, trimeſtri tempore ad hoc exſequendum indulto: tamen quia in hoc exhibuerunt, ſe aliqui negligentes; nos inſtitutionem hujusmodi Vicariorum, ſeu locationem Eccleſiarum, ſimul & moderamen præbendarum, præciſe ad noſtram providentiam revocamus, ſublata eis omni circa proviſionem hujusmodi poteſtate: ut ſic puniantur ex eo, in quo delinquere præſumpſerunt.

XII. *De Advocatis Eccleſiarum.*

Item ſub velamento Advocationis nonnunquam gravantur Monaſteria; conventualium, parochialium, & aliarum Eccleſiarum libertas & (*f*) immunitas perturbantur: decrevimus, ut omnes, qui occaſione hujusmodi aliquod jus ſibi vindicant in Eccleſiis, niſi de jure ſuo Ordinarium loci (*g*) contractum fecerint, ante feſtum Sancti Joannis Baptiſtæ, quem eis ad hoc terminum peremptorium adſignamus; ex tunc ſuper hoc de cætero nullatenus audiantur: & Clericus, qui ſe non oppoſuerit, taliter uſurpanti, pœnam ſuſtineat nuper in (*h*) Lugdunenſi Concilio ſtatutam.

XIII. *De his, qui violentas manus mittunt in Clericos.*

Item, cum hi, qui violentas manus mittunt in Clericos, incidant ipſo facto canonem leginme promulgatum; diſtricte præcipimus, ut in Parochia, in qua tale delictum commiſſum fuerit, vel talis malefactor domicilium habuerit, Rectores illarum Eccleſiarum ipſum excommunicatum devitent, & denuntient ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis: ut ſic rubore perfuſus, ad matrem Eccleſiam citius revertatur. Illos vero Clericos, qui vel alios nominatim excommunicatos vel interdictos ad Divina vel Eccleſiaſticam ſepulturam ſcienter receperint, ab omni officio Eccleſiaſtico ſuſpenſos decernimus remanere: utpote, qui ſua temeritate nituntur frangere nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ. Et eum, qui in prædicta denuntiatione, poſtquam ſibi per Ordinarium fuerit demandatum, negligens fuerit aut remiſſus, per quindecim dies ab ingreſſu Eccleſiæ, & ab officio ſit ſuſpenſus, & culpam reiteratam pœnæ reiteratio ſubſequatur. Monemus etiam Religioſos quoslibet, ut circa prædictum ſtatutum, ordinationem recolendæ (*i*) memoriæ Domini Guidonis curent inviolabiliter obſervare.

XIV. *De his, qui loca ſacra exſecraverint violenta ſanguinis effuſione.*

Item ſtatuimus, ut quicumque violenta ſanguinis effuſione cœmiterium vel Eccle-

(*e*) Lateran. IV. Cap. 29.
(*f*) *MS. habet:* emunitas, *emendavit BINIUS, qui vocem illam relinquere debuiſſet, barbaram quidem, at minus politis ſæculis receptiſſimam.*
(*g*) *forte:* certum fecerint. (*h*) Cap. 22.
(*i*) Concil. Viennenſ. anno MCCLXVII. Cap. 4.

Eccleſiam exſecraverint, ad expenſas pro reconciliatione impendendas, exſeſecrationibus hujusmodi (*k*) teneatur. Si ſolvendo fuerit rebellis, per cenſuram Eccleſiaſticam a Rectore loci, auctoritate hujus Concilii arctetur: ſi vero ſolvendo non fuerit, alias pro ipſius Diœceſani arbitrio puniatur.

XV. *Contra Patronos & Judices, qui bona decedentium Clericorum invadunt.*

Item ſtatutum bonæ memoriæ Guidonis contra Patronos & Judices, & præcones editum, qui bona invadunt decedentium Clericorum, pro neceſſitate temporis aggravantes ſtatuimus, ut raptores rerum hujusmodi vacantium Eccleſiarum ipſo jure excommunicationem incurrant: & in locis, ad quæ eadem bona violenter ablata, deducta (*l*) illa eo fuerint, poſtquam hoc Eccleſiarum Rectoribus innotuerit, ceſſetur tamdiu a Divinis; donec ſubrepta eadem ſucceſſori defuncti reddantur, & in loca priſtina reportentur, & alias ſatisfactio competens ſubſequatur. Et hoc ſtatutum non ſolum ad futura, ſed ad præterita extendatur.

XVI. *De Pſalmo*: Domine quid multiplicati.

Item reminiſcentes Moyſis ſervi Domini, qui hoſtes populi ſui non ferro pugnando, ſed prece orando dejecit; ſtatuimus, ut per præſentis anni decurſum, in inſtanti adventu Domini inchoandum, in ſingulis Cathedralibus, Conventualibus & Parochialibus Eccleſiis Pſalmus: *Domine* (m) *quid multiplicati.* cum oratione Dominica, & verſu: *Fiat pax in virtute tua, Eſto nobis turris fortitudinis.* & Collecta: *Deus, a quo ſancta deſideria.* Clerus, provolutis in terram genibus, & erectis in cœlum cordibus, in Miſſa poſt tertium Agnus Dei, quotidie ſemel dicat: quatenus Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Rex Pacificus, ſedatis tribulationibus, & Eccleſiarum perſecutoribus & invaſoribus humiliatis, pacem in populo ſuo multiplicatis interceſſoribus largiatur.

XVII. *De falſariis Clericis & laicis quocumque modo.*

Item ad falſariorum malitiam reprimendam diffinimus, ut qui Clerici vel laici ſigilla vel litteras Principum vel Prælatorum falſare, vel falſis ſcienter uti præſumunt; aut etiam falſam monetam cudere, vel quodcunque æs ſeu metallum adulterine fabrefacere, aut his omnibus vel ſimilibus uti ſcienter præſumſerint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant. Clericis nihilominus, ſi de hoc convicti fuerint, carcere Epiſcopali mancipandis; laicis autem ſæculari judicio condemnandis.

XVIII. *De his, qui a laicis inſtituuntur.*

Item conſtitutio Concilii proxime celebrati, quæ Clericis, de manibus laicorum, antequam per Ordinarios inſtituantur, Eccleſias recipientibus, pœnas ingerit & infligit, in eo, quod experientia deeſſe docuit, ſupplere volentes; ſtatuimus, ut quicumque Clericus contra proceſſus, pœnas & ordinationes Ordinarii, contra eum habens defenſionem præſidio laicorum, illaque auſus fuerit uti; ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat. Verum cum parum ſit jura concedere, niſi ſint, qui eadem tueantur; præcipimus, quatenus ſalutaria noſtra monita, ut moribus utentium approbentur, in quatuor temporibus anni, in ſingulis cathedralibus & conventualibus Eccleſiis recitentur. Rectores vero Eccleſiarum ipſa ſcripta habeant, & per *ſingulas Synodos* ab Archi-Diacono de earum rerum obſervantia interrogari præcipimus & inquiri, & nihilominus ſine delectu perſonarum (*n*) præviemus in obedientiam, qui noſtrarum ſanctionum inventi fuerint contemptores.

Ex Binio & Labbeo edidit Harduinus Tomo VII. Concil. pag. 859.

(*k*) *hæc vocula in MS. deſiderabatur, inquit BINIUS, qui hæc primus edidit.*
(*l*) *forte:* deducta illico. (*m*) Pſalm. 3.
(*n*) Vox corrupta, *forte*: procedemus ad puniendam inobedientiam.

SYNO-

SYNODUS COLONIENSIS

Anno Chriſti MCCLXXXI. Martini IV. Papæ I. Rudolphi I. Imp. IX.

CAPITULA SEU RUBRICÆ STATUTORUM ECCLESIÆ COLONIENSIS, EDITORUM A BONÆ MEMORIÆ D. SIFRIDO, ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI, IN GENERALI SYNODO EX CONSILIO PRÆLATORUM SUORUM &c.

STATUTA XVIII.

I. De vita, & honeſtate, & officio Clericorum.
II. De cohabitatoribus mulierum & concubinariis.
III. De ſtatu Clauſtralium & Religioſorum.
IV. Qualiter Clerici & maxime Sacerdotes populum regentes vel plebem, in adminiſtratione ſeptem Sacramentorum ſe habere debeant. Et primo de Baptiſmo.
V. De Sacramento Confirmationis.
VI. De Sacramento extremæ Unctionis.
VII. De Sacramento Euchariſtiæ ſive Altaris.
VIII. De Sacramento Pœnitentiæ & Confeſſionis, & eorum attinentiis.
IX. De Ordinibus, & qui ad Ordines admitti debeant.
X. De Matrimonio & ejus attinentiis.
XI. De ſepulturis & cœmiteriis.
XII. De bonis Eccleſiarum non alienandis.
XIII. De malefactoribus ad Eccleſiam confugientibus.
XIV. De uſurariis manifeſtis.
XV. De Clericis in Eccleſiis vel Capellis celebrantibus ſine Noſtra vel Archi-Diaconorum licentia.
XVI. De executione mandatorum noſtrorum, & Curiæ noſtræ Colonienſis.
XVII. De teſtamentis.
XVIII. De obſervatione interdicti, qualiter ſit obſervandum.

STATUTA D. SIFRIDI ARCHI-EPISCOPI COLONIENSIS.

Licet Clericis, qualiter eos cum modeſtia, ſobrietate, vitæ munditia in domo Domini oporteat converſari, ut ſibi & aliis verbo proficiant & exemplo, per ſacros Canones & Sanctorum Patrum & Prædeceſſorum noſtrorum traditiones ſufficienter ſit proviſum, tamen quia nonnullos ex ipſis Clericis, præſertim illos, qui per Eccleſias poſiti ſunt ad regimen animarum, in obſervatione dictæ proviſionis, contingit non ſine nota transgreſſionis deſides inveniri, & ipſarum ſtatum multipliciter deformari: Nos SIFRIDUS, Dei gratia, ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, ſacri Imperii per Italiam Archi Cancellarius, huic deſidiæ, immo negligentiæ, quantum poſſumus, occurrere cupientes, & quod dignum eſt in eorum converſationibus, vita & moribus reprehendi, per innovationem eorum, quæ circa hæc ſtatuta ſunt ab antiquo, & appoſitionem, quæ qualitas temporum addere nos compellit (*a*) noſtros Clericos in omnibus Deo placitos, ſalubriter reformare, cum firma ſpe & fiducia, quod ſi integrum fuerit Sacerdotium, Eccleſia Dei florebit ſicut lilium, & in Spiritualibus & in temporalibus benedictionem a Domino recipiet ſalutare n

Siffridus Weſterburgius, a Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi in Dominica Palmarum anno MCCLXXIV. conſecratur Epiſcopus, ab Engelberto II. anteceſſore ſucceſſor deſignatus. Moritur Bonnæ 7. Aprilis 1297, Colonia Metropoli adhuc interdicto ſubjecta.

(*a*) ipſos.

tarem: ſanctam & generalem Synodum, propter periculoſum ſtatum Eccleſiæ Colonienſis & prædeceſſorum noſtrorum occupationes, aliquantis temporibus prætermiſſam, de conſilio Prælatorum noſtrorum & Capituli noſtri duximus indicendam: ad quam convocatis & convenientibus omnibus Prælatis Monaſteriorum, & Eccleſiarum, ac Clericis noſtris ſubditis, ſtatuimus & ordinavimus, ut Synodus generalis ex tunc in antea in Eccleſia Colonienſi, in craſtino Dominicæ INVOCAVIT, ab omnibus Prælatis & Clero annis ſingulis in perpetuum celebretur: & omnes Prælati & Clerici tam Religioſarum quam ſæcularium Eccleſiarum, & Clerici ſæculares noſtræ civitatis & Diœceſis ad ipſam Synodum ſanctam accedant reverenter: Et in veniendo, ſtando, morando, & redeundo in via & in hoſpitiis ſe decenter habeant, ne laicis ex eorum verbis vel factis ſcandalum generetur: Et intrent Synodum Abbates cum albis ſtolis & cappis choralibus, deſuper de ſerico vel ſamitto, cum baculis & mitris, prout hoc eorum congruit dignitati. Alii vero Prælati ſæculares, cum pelliciis, & ſuperpelliciis & cappis de ſerico vel ſamitto. Priores item Religioſorum locorum, cum albis & ſtolis. Decani Chriſtianitatum, & Archi-Presbyteri, ſimiliter cum albis & ſtolis. Reliqui vero Presbyteri & Clerici, in ſuperpelliciis. Nec aliquis Clericus vel Religioſus ibi compareat ſine habitu religionis vel chorali. Omneſque ſic induti, in ipſa Synodo, quouſque per nos licentientur, permaneant, audituri cum manſuetudine & ſilentio, quæ ibi præcepta fuerint vel ſtatuta. Si qui vero infirmitate, vel alia inevitabili neceſſitate ad Synodum venire non poterunt, mittant cum ſuis litteris, & propriis ſigillis (quæ præcipimus ut ſinguli habeant) procuratorem pro ſe, qui habeat poteſtatem de hujuſmodi impedimendo faciendi fidem, ſi opus fuerit juramento: & in ipſis litteris ſe obligent, quod ſtatuta hujuſmodi obſervabunt.

Capitula autem, & quælibet collegia, per unicum vel per duos Procuratores de ipſorum collegiis comparebunt, ad obſervationem ſtatutorum in Procuratoriis ſe ſimiliter obligantes. Et omnes jejuni comparebunt in Synodo, quod ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus, niſi modiciſſimam ſumi conſolationem infirmitas urgeat corporalis.

Item ne ignorantia ſtatutorum vel præceptorum Synodi, aliquem valeat excuſare, ſtatuimus & præcipimus ſub pœna excommunicationis, quam in hoc caſu in omnes & ſingulos contravenientes in his ſcriptis ferimus, quod quilibet Sacerdos Eccleſiam vel capellam officians vel plebem regens, procuret & efficiat cum effectu, quod intra unum menſem ab hac die numerandum, ſtatutorum & præceptorum Synodalium copiam habeat, de verbo ad verbum, ut ea frequenter legens & volvens, ſciat inexcuſabiliter & ſcire poſſit, ad quid teneatur, & qualiter in omnibus debeat ſe habere. Et in proximis deinde ſingulis Synodis generalibus in manu ſua ſecum deferat, & publice repræſentet, ſciens, quod cum excommunicatione ſequetur pœna alia, hujuſmodi mandati tranſgreſſorem.

I. *De vita, & honeſtate, & officio Clericorum.*

EX Concilio generali ſtatuimus & præcipimus, quod univerſi Clerici continenter & caſte vivant, ab omni libidinis vitio præcaventes, quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei, puro corde & mundo corpore valeant miniſtrare: & qui comprehenſi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis vel minus peccaverint, ab eorum Ordinariis ſeu Prælatis debite puniantur. Alioqui nos Prælatorum negligentiam ſupplentes, tales puniemus ſecundum Canonicas ſanctiones, ut pœna docente, deinceps abſtineant a peccato: & qui ea de cauſa per nos vel Prælatos ſuos ſuſpenſus, Divina officia celebrare præſumpſerit, beneficio Eccleſiaſtico ſpolietur, & pro duplici cauſa perpetuo deponatur. Prælati autem noſtri, qui tales præſumpſerint in eorum iniquitatibus ſuſtinere, maxime obtentu pecuniæ vel alterius commodi temporalis, juris ſubjaceant ultioni. Item a crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant, unde vinum ſibi temperent, & ſe vino: nec ad bibendum quiſpiam incitetur, cum

cum ebrietas inducat mentis exilium, & libidinis provocet incentivum.

Item nullus Sacerdos aut Clericus in ſacris conſtitutus ordinibus, fœminas, de quibus ſuſpicio poteſt eſſe, in domo ſua teneat: & nullas omnino, niſi ſint illæ perſonæ, de quibus naturale fœdus nihil permittit ſævi criminis ſuſpicari. Et quamlibet cohabitationem mulierum & Clericorum manifeſtorum, maxime Clericis in ſacris ordinibus conſtitutis, & Sacerdotibus ſub pœna anathematis diſtrictius inhibemus. Item Clerici officia vel commercia ſæcularia non exerceant per ſe, alios vel alias. Mimis, hiſtrionibus, vel joculatoribus non intendant: tabernas prorſus evitent, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti.

Item ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis interſint. Coronam & tonſuram habeant congruentem. Clauſa deferant indumenta, maxime Sacerdotes, nimia brevitate vel longitudine non notanda. Pannis rubeis aut viridibus, nec non manicis aut calceis conſutitiis non utantur. Intra Eccleſiam incedant cum ſuperpelliciis, niſi forte aliquid ibi fuerit manibus operandum. Fibulas omnino non ferant. Item arma non ferant, neque gladios, niſi hoc faciant ex cauſa neceſſitatis, & expreſſa licentia Prælatorum. Item ſtatuimus, quod neque Canonici, neque Clerici vagentur nocturno tempore per plateas, pſallentes, & ſi aliquos tranſire oporteat ex legitima & juſta cauſa, hoc faciant ſine clamore, & ſine cantu, ſine citharis, ſine tympanis, & ſine quolibet ſtrepitu, vel chorea: & volumus, quod contrarium facientes, Decani ſuſpendant a præbendis eorum per unum menſem. Item ſtatuimus, quod quicunque Sacerdotes, ſeu Clerici beneficiati, ſententias excommunicationis ſeu ſuſpenſionis per annum & diem animo ſuſtinuerint indurato, beneficiis ſuis eo ipſo priventur per locorum Ordinarios, & alias propter hoc nihilominus canonice puniantur. Item ſtatuimus, ut Clerici ubique & maxime in Divinis Officiis decenter, & diſcrete ſe habeant: & tales ſe in moribus, vita, converſatione, verbis, & factis, ſocietatibus, corporis compoſitione, lectionum & orationum aſſiduitate, & in quibuslibet honeſtatibus exhibeant, ut verecundia, quæ & laicis eſt indicta, in ipſis Clericis præcipue commendetur. Nullus horas Canonicas & horas de Domina noſtra, ulla unquam die diſtincte & diſcrete dicere prætermittat, maxime, qui eſt in ſacris ordinibus conſtitutus. Nullus dicat Miſſam, niſi unam in die, & præcipue de die: niſi in caſibus a jure permiſſis, ut hoc faciat neceſſitate imminente, utpote Miſſam pro defunctis. Nec celebratio fiat ſine ſocio vel ſcholari, qui reſpondere valeat celebranti. Nec mulier ad altare permittatur aliquatenus miniſtrare. Item propter apoſtatas, diſcurſores, vagos, & ignotos Clericos, de quibus an Sacerdotes ſint, non immerito dubitatur: ſtatuimus, ut nullus Beneficiatus, ſeu Rector Eccleſiæ, vel Altaris, tacite vel expreſſe aliquem admittat in ſocium vel ad celebrandum Miſſam, vel miniſtrandum Sacramenta, vel aliquod ſacerdotale officium exercendum, niſi notum ſit de ordinibus, moribus & converſatione, ac alias commendatum: & ſi omnino extraneus vel peregrinus fuerit, per nos vel gerentem vices noſtras, ſeu loci Archi-Diaconum, cum examinatione debita approbatum, & admiſſum ad hujusmodi officia exercenda. Et ſi quis Rector Eccleſiæ, vel Altaris, aut Capellæ aliquem contra hoc admiſerit, excommunicationis ſententiam (quam in ipſum in hoc caſu ferimus in his ſcriptis) incurrat ipſo facto. Eo ſalvo, quod peregrinantes & honeſtæ perſonæ non pro quæſtu, ſed pietatis & devotionis intuitu, Miſſam dicere volentes, admitti poterunt, ſi requirunt.

II. *De Clericis cohabitatoribus mulierum, & concubinariis.*

Ex Concilio bonæ memoriæ CONRADI Archi-Epiſcopi prædeceſſoris noſtri, innovando ſtatuimus, ut Sacerdotes manifeſti mulierum cohabitatores, concubinas a ſe de domibus & Parochiis ſuis intra decem dies poſt publicationem præſentium, omnino removeant & repellant. Alioqui excommunicationis ſententiam (quam propter hoc in eos ferimus in his ſcriptis) ſe noverit incurriſſe. Mulieres autem, ſi poſt ipſos decem dies repertæ fuerint in Parochiis, horum Sacerdotum remanere, per Decanos Chriſtianitatum ipſorum locorum excommunicentur, & excommunicatæ publice

publice nuntientur, invocato ſuper remotione earum, ſi opus fuerit, auxilio ſæculari. Inhibemus etiam, ne Sacerdotes filios, aut filias, vel concubinas dotent, aut ditent de patrimonio vel deſcendentibus a patrimonio CRUCIFIXI, aut talium nuptiis vel etiam exequiis audeant intereſſe: & qui contra fecerint, pœna canonica percellantur.

III. *De ſtatu Clauſtralium vel Religioſorum.*

Statuimus, ut nullus Monachus aut Monialis clauſtrum ſuum exeat, per civitates, villas vel oppida diſcurrendo, aut in villa monaſterio adjacente comedere, (*a*) niſi ex cauſa rationabili & urgente: & id tunc fiat, cum ſui Prælati vel Prælatæ licentia ſpeciali, quam licentiam volumus, ut Prælatus vel Prælata non det, niſi cauſa examinata, quod ſit evidens, & non poſſit ſine ſcandalo evitari.

Item in oratorio, refectorio, & dormitorio per Monachos ſemper continuum ſilentium obſervetur. In clauſtris vero illis horis ſervent ſilentium, quod obſervantia præcipit regularis. In refectorio omnes comedent, ſed non carnes, nec extra, niſi in infirmaria. Una ſit omnibus coquina, & communis cibus, niſi de licentia Abbatis vel Prioris, & ex cauſa. Speciales cameras & comeſtiones ibidem diſtrictius inhibemus. In communi dormitorio omnes dormiant, niſi debiles fuerint vel infirmi. Divinum Officium ſecundum regulam beati Benedicti, vel beati Auguſtini per inſtitutiones ſanctorum Patrum celebrent. Item ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus, ut omnes Religioſi & præcipue Sanctimoniales, habitum, velum & peplum ſecundum regulam ferant, ubicunque fuerint conſtituti, cappas, manicatas, tunicas, phalas, (*b*) indumenta, tabbardos, calceos, vel caligas non ferant, niſi beati Benedicti vel beati Auguſtini regulæ congruentes. Et ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus ab omnibus tam Monachis, quam Monialibus, firmiter obſervari, ut proprium non habeant, nec pecuniam, niſi cui hoc permittitur ex ratione officii, vel adminiſtrationis ſibi commiſſæ per Abbatem. Item officia vel adminiſtrationes habentes contractus non ineant, locationes, emptiones, venditiones & alienationes, quarumcunque rerum mobilium vel immobilium, non faciant, mutuum aliquatenus non recipiant a quocunque, præter ſcitum & conſenſum Abbatis vel Conventus. Etſi contra fecerint, ſciant contractum hujusmodi non valere, ſed ſententiam excommunicationis etiam in eos in hoc caſu a nobis latam in his ſcriptis, ſe noverint, incurriſſe. Et hæc eadem extendi volumus ad Prælatos & Canonicos regulares, & præmonſtratenſes, & alios quoslibet Religioſos. Item Abbatibus & Prioribus diſtricte præcipimus, ut omnia & ſingula, quæ ad ordinem & regulam pertinent, faciant ab omnibus & ſingulis inviolabiliter obſervari, cum appoſitione pœnæ, quæ in regula continetur. Rebelles vero & incorrigibiles ad nos deferentes, ut ipſorum per nos rebellio compeſcatur. Item ſtatuimus, ut ſecundum ſtatutum Concilii Generalis Domini Innocentii Papæ tertii, per Abbates, Priores, & Præpoſitos nigri Ordinis S. Benedicti noſtræ civitatis & Diœceſis, de triennio in triennium commune Capitulum ſervare teneantur. Et quia hujusmodi ſtatutum negligenter eſt obſervatum, licet Dominus Conradus prædeceſſor noſter antedictus, hoc mandaverit, nos pœnam adjicimus, & non ſervantes excommunicamus in his ſcriptis.

IV. *Qualiter Clerici & maxime Sacerdotes, populum vel plebem regentes, in adminiſtratione ſeptem Sacramentorum ſe habere debeant, & primo de Baptiſmo.*

Statuimus, ut Baptiſmus honorabiliter celebretur cum diſtinctione verborum, in quibus ſilus pendet baptizati, ut ille, qui baptizat, cum immergit baptizandum in aqua, nihil addendo vel ſubtrahendo, vel mutando, dicat hæc verba: Petre (vel Johannes) *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Item Sacerdos eandem formam doceat mares & fœminas obſervare, cum in neceſſitate baptizant infantes, etiam parentes, ſi alii defuerint. Item Sacerdos, ad quem infans ſic in neceſſitate baptizatus, deferendus eſt, quanto citius interroget de forma, quam baptizans ſervavit. Et ſi invenerit eam ſervatam, & rite baptizatum puerum, faciat ei, quæ poſt Baptiſmum fieri conſueverunt. Si autem

(*a*) lego: comedendo. (*b*) phala veſtis muliebris. *Du Freſne* v. *phala.*

autem cognoverit ipſum non baptizatum vel dubitaverit, baptizet eum ſub hac forma: Petre (vel Johannes) *ſi es baptizatus, ego te non baptizo; ſed ſi non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Item, ſi timeatur de morte infantis, antequam naſcatur, & caput ejusdem naſcentis appareat extra uterum, infundat aquam, quæ adfuerit, ſuper caput naſcentis; dicens: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et ſi infans ſic moritur, ſepeliatur corpus ejus in cœmiterio. Si autem pervenerit vivus ad ortum, & de forma dubitetur, de novo baptizetur ſub hac forma: Petre (vel Johannes) *ego te non baptizo, ſi es baptizatus: ſed, ſi tu non es baptizatus, tunc ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, &c.* Item mulieri in partu mortuæ nullatenus negentur jura Chriſtianitatis, nec Eccleſiaſtica ſepultura. Et ſi certum ſit, quod mulier prægnans moriatur, teneatur os ejus apertum: & cum magna cautela uterus ejus aperiatur: & ſi infans fuerit vivus, educatur & baptizetur, ſi autem inventus fuerit mortuus, ipſe puer extra cœmiterium tumuletur. Et iſte modus & forma frequentius Parochianis imprimatur, ut ſciant, quomodo in talibus debeant ſe habere. Item duo vel tres tantum admittantur ad levandum puerum de Baptiſmo, qui intra quartum gradum parentibus pueri non ſint juncti, niſi in neceſſitate. Item in Paſcha & Pentecoſte, & etiam ſæpius fons Baptiſmi, ſi opus fuerit, renovetur: & amota aqua veteri, ipſe fons lavetur, & bene mundificetur, & nova aqua impoſita, & benedicatur & chriſmetur.

Item fons ſub operculo & ſub ſera firmiter conſervetur, propter ſortilegia & truſas, quæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ firmiter prohibemus. Item Chriſma, Oleum ſacrum, & Oleum infirmorum, in ampullis metallinis per certos titulos deſignatis ſub clave cuſtodiantur. Si autem aliud oleum Chriſmati vel Oleo ſacro apponi oporteat, hoc fiat caute: & id, quod apponitur, cum Chriſmate & Oleo ſacro diligenter cum virgula miſceatur.

V. *De Sacramento Confirmationis.*

Moneant Presbyteri parentes baptizatorum nondum confirmatorum, ut eos ad Epiſcopum, qui ſolus poteſt confirmare, ducant ſeptennes vel majoris ætatis, & tondeantur capilli, maxime contra frontes dependentes & laventur frontes diligenter, & habeant bandellos de panno lineo ſpiſſo ſine fractura, & ſine nodo, latitudinis trium digitorum, & longitudinis competentis, albos & bene mundos. Exceptis autem Patre & Matre, offerant pueros illi, qui eorum notitiam habent & melius noverunt, quod non ſint vel fuerint confirmati. Et tertia die poſt confirmationem ducant eos ad Eccleſiam, & Presbyter frontes eorum lavet, & comburet bandellos, & cineres bandellorum, & aqua lotionis in ſacrum locum vel piſcinam ſive lavatorium reponantur. Confirmandi vero, ſi fuerint decem annorum vel ultra, prius ſuis Sacerdotibus confiteantur, quod confirmentur. Parentes vero confirmatorum eis, & ipſi confirmati, ſibi ſæpe ad memoriam revocent, quando, a quo, & ubi fuerint confirmati. Nullus Clericus ad primam tonſuram accedat, niſi prius fuerit confirmatus.

VI. *De Sacramento extremæ Unctionis.*

Cum reverentia, aqua benedicta & cruce præcedentibus, Sacerdos deferat oleum ſacrum ad infirmos, & dicat diligenter ſeptem Pſalmos. Si via fuerit longa, addat Litaniam, & alias orationes ad hoc conſtitutas. Et cum inungit infirmum, proferat iſta verba: per iſtam unctionem &c. & inungatur cum reverentia ac diligenter cum diſtinctione verborum. Et nihil pro inunctione exigatur. Et ſi quid datum fuerit gratis, accipiatur. Laudabilem tamen conſuetudinem in talibus præcipimus obſervari. Moneant Presbyteri populum, ut infirmi quatuordecim annos & ſupra habentes, cum opus fuerit, inungantur. Nec propter paupertatem ſeu defectum candelarum vel indumentorum lineorum, quæ in hoc Sacramento ſolent cauſa reverentiæ exhiberi, a Sacerdote vel quovis alio inunctio dimittatur. Sufficit enim una candela, & quod infirmi inuncta membra ſingulariter & diligenter extergantur cum ſtuppa, quæ poſt extērſionem in igne comburatur.

VII. *De Sacramento Euchariſtiæ ſive Altaris.*

Præcipimus, ut omnes Sacerdotes in veſtibus albis ſacerdotalibus & benedictis, reverenter mundo & contrito corde & confeſſi (ſi commode fieri poteſt) accedant ad Miſſam celebrandam.

Item ſtatuimus ſub pœna excommunicationis, ne aliquis Sacerdos Miſſam celebrare audeat, niſi prius dixerit Matutinas & Primam de die. Item præcipimus, ne aliquis Sacerdos ſine calceamentis vel caligis pro celebratione Miſſæ ad Altare accedere audeat.

Item diligenter caveant Sacerdotes, ne cum conſcientia mortalis peccati accedant ad Miſſam celebrandum, quod ſi taliter manducaverint corpus Domini, & biberint ejus ſanguinem, judicium æternæ damnationis ſibi manducant & bibunt.

Item Miſſale ſemper involvatur camiſia vel panno lineo & mundo, & apponatur parvum manutergium, quo Presbyteri nares vel faciem detergant, ne contingat ſacra veſtimenta maculari, quæ integra & munda (ut dictum eſt) præcipimus cuſtodiri. Item loca circa Altare, ab araneorum telis ac pulveribus & cæteris immunditiis ſæpius emundentur.

Item præcipimus, ut furſum ſuper Altare ad latitudinem & longitudinem Altaris, pannus lineus albus extendatur, ut protegat & defendat Altare ab omnibus immunditiis & pulveribus deſcendentibus. Item cortinæ in lateribus Altaris (ſ) utriſque appendantur, nec in aliquo tempore ſacrificii retro trahantur. Item præcipimus, ut calix ſit integer cum firmo pede, non titubans. Et Sacerdos ſine Clerico miniſtrante, celebrare in Altari aliquatenus non præſumat. Item ampullæ vini & aquæ integræ & mundæ intus & exterius obſerventur, & aliquo ſigno notabili diſtinguantur, ut vinum ab aqua dignoſci poſſit. Et vinum in ampullis ad minus de tertio in tertium diem renovetur. Item Sacerdos ſit diligens in delectu hoſtiæ conſecrandæ, ut ſit integra, ſolida, & non nimis vetuſta: & in appoſitione vini & aquæ, diſcernat Sacerdos per odorem, quid ſit unumquodque. Et de aqua duæ guttulæ vel tres apponantur.

Item præcipimus, ut Sacerdotes attente, reverenter & diſtincte legant, & dicant in canone, quæ ſunt dicenda. Et expediant ſe, quanto citius poſſunt, propter tædium adſtantium, & alia, quæ occurrere poſſent, & faciant ſigna ſua diſtincte & reverenter. Item nullus Sacerdos elevet hoſtiam ad oſtendendum populo, niſi poſtquam dixerit hæc verba: HOC EST ENIM CORPUS MEUM. & pulſetur nola tribus ictibus ex una parte, ut fideles, qui audierint, ubicunque fuerint, veniant, & adorent. Item ſi Sacerdos cum venerit ad conſecrationem ſanguinis vel etiam ad perceptionem, & nihil in calice inveniat, innuat, ut offeratur ei vinum, & aqua: quibus appoſitis, dicat verba canonis ab illo loco: *Simili modo poſtquam cœnatum eſt*, & cætera uſque ad finem, & faciat ſigna, quæ fieri ſolent ſuper ſanguinem. Alia autem, quæ facta ſunt ſuper Euchariſtiam, non reiteret, ſed modo conſueto tranſeat. Ille autem, per cujus negligentiam hoc evenerit, tribus diebus in pane & aqua jejunet, & unum Pſalterium dicat. Item ſi per cauſam mortis, ægritudinis vel paſſionis, aliquid inopinatum evenerit, & ſubitaneum contingat, quod Sacerdos inceptum miniſterium explere non valeat, licitum ſit alteri Sacerdoti exequi & perficere conſecrationem officii incepti: quod ibidem incipiat (ſi ſcire poterit) ubi alter deſtitit: niſi incepta collecta, necdum perlecta, vel inceptis verbis Sacramenti nondum perlectis, prædictus caſus contingat. Tunc enim a capite illam collectam vel Sacramenti verba reincipiat, ut ſic ſaluti humanæ fragilitatis & ſacris myſteriis, ne interrupta vel incompleta remaneant, conſulatur. Si autem dubitetur, an hoſtia a primo Sacerdote caſum paſſo, conſecrata fuerit, nec ne, ſubſtitutus Sacerdos novam oblationem offerat, & ſolito more conficiat, & poſt Miſſam, primam hoſtiam ſumat. Idem de Calice fiat, & de eo, quod in Calice reperitur. Item præcipimus ſub pœna excommunicationis, quam ferimus in his ſcriptis, ne aliquis Sacerdos bis in die Miſſam celebret, niſi in caſu urgentis & maximæ neceſſitatis, & in quibus permittit. Et tunc in prima Miſſa poſt perceptionem ſanguinis, non utatur ablutione vini & aquæ: ſed reſer-

(ſ) utrinque.

reſervet in tuto ac honeſto loco, ut eam accipiat in ſecunda Miſſa, vel det honeſtæ perſonæ jejunæ, quam noverit ad hoc eſſe paratam.

Item ſi quid de ſanguine vel corpore Domini ceciderit ſuper pallam Altaris, illa pars abſcindatur, & comburatur, & cinis in ſacrum locum vel piſcinam reponatur. Et ſi pars corporalis intincta fuerit ſanguine, ter diligenter abluatur: & aqua ablutionis, a Presbytero vel alia perſona Religioſa & jejuna ſumatur. Et poterit dicto anno poſt ablutionem uti ſicut prius.

Item ſi gutta ſanguinis ſuper veſtimentum ceciderit, illa pars abſcindatur & comburatur, & cinis in ſacrum locum reponatur, ut dictum eſt, ſi ſupra lignum vel lapidem aut terram ſolidam ſanguis ceciderit, illa pars (ſi commode fieri poteſt) (*g*) ablingatur a Sacerdore, & poſtmodum radatur, & illa raſura in ſacrum locum vel ſacram piſcinam reponatur.

Item ſi in ſanguinem muſca vel aranea vel aliquod abominabile ceciderit, quod vix ſine vomitu (*h*) & periculo corporis ſumi poſſit, caute extrahatur. Et ſuper patenam vel calicem alium abluatur cum vino, & poſt ſanguinis ſumptionem & ablutionem, illa lotio in piſcinam mittatur, & beſtia vel vermis ſuper piſcinam comburatur, & cinis in piſcinam ſive lavatorium mittatur. Item ſtatuimus, ut pyxis, in qua corpus Domini reſervatur, vel ad infirmos deſertur, ſit aurea, argentea, vel ad minus cuprea, bene elimata: & ſemper lincus psnnus albus & mundus, intra pyxidem ponatur, ſupra quem corpus Domini in pyxide collocetur. Item præcipimus, ut cum aliquis infirmus communicare voluerit, quod Sacerdos (ſi commode fieri poterit) prius eum viſitet ſine corpore Domini, & diligenter confeſſionem infirmi audiat: & poſt ad Eccleſiam redeat, ad communicandum infirmum, corpus Domini allaturus: & eat Sacerdos dicendo ſeptem Pſalmos: & ſi via fuerit longior, addat Litaniam & alias orationes. Incedat autem Sacerdos ad communicandum infirmum, cum campanula & lucerna & candela præcedente. Et fideles, qui pro devotione occurrere voluerint, exſpectent ante oſtium infirmi, donec communicatus fuerit: & redeant ad Eccleſiam poſt Sacerdorem orando reverenter. Quilibet autem fidelis, ſi devote fecerit hanc proceſſionem, decem dies indulgentiæ præeundo & redeundo habeat. Cum autem Sacerdos corpus Domini de nocte portaverit, mulieres ipſum aliquatenus non ſequantur. Qui autem hanc proceſſionem turbaverit, vel minus reverenter ſe in ea habuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcatur.

Item præcipimus, ut Sacerdotes venerabiliter & ſublimiter, ſuperpoſito decenti cooperculo ſupra vas, in quo corpus Domini deſertur, deſerant ad infirmum. Si infirmus frequenter & ex levi cauſa vomitum patiatur, nullatenus ei corpus Domini conſeratur, ſed credat, & ſufficit, quod ſpiritualiter accipit. Item præcipimus, quod quilibet Sacerdos, antequam communicet infirmum, interroger eum, ſi credat, quod ſub illa forma & ſpecie panis ſit corpus Domini, natum de virgine, paſſum in cruce, & tertia die ſuſcitatum. Quod ſi infirmus fuerit confeſſus verbo vel evidenti ſigno, communicet eum Sacerdos, ſi alia cauſa non obſiſtat. Item ſi communicatus evomuerit, partes diligenter & caute, quæ reperiri poterunt, colligantur: & contritæ cum vino, ab aliquo fidéli ſumantur: reſiduum vero vomitus comburatur, & ponatur (*i*) in terram juxta Altare vel alibi, ubi commode fieri poterit.

Item cum corpus Domini deſertur, fideles, coram quibus deſertur (ſi commode fieri poteſt) genua flectant, pectora ſua tundant, & inclinato capite junctis manibus, & levatis reverenter adorent. Equitantes vero non dedignentur deſcendere de equis ſuis ad adorandum eum, qui pro eis deſcendit de cœlis. Item præcipimus, ut Euchariſtia ſervata pro infirmis, ſingulis quindenis renovetur, & corpus Domini ſuper Altare in honeſto loco clauſum cum clave ſolicite & diligenter cuſtodiatur. Item præcipimus, ut Sacerdotes ſubditos ſuos doceant, ut, cum venerint ad communicandum in die Paſchæ vel alias, jejuni, devoti, & confeſſi accedant: & caveant Sacerdotes, ne alienum vel extraneum Parochianum

(*g*) abluatur. (*h*) vel. (*i*) ſubtus.

anum communicent, niſi ſit viator & peregrinus, vel niſi communicandus licentiam ſui proprii Sacerdotis habeat: quam licentiam quilibet viator vel peregrinus petere debet à proprio Sacerdote in ſuo receſſu: quod ſi non fecerit, propter hoc ei communio non denegetur, ſed pro negligentia, ei pœnitentia injungatur. Item nullus fidelis arcendus vel removendus eſt communione, niſi fuerit publice excommunicatus vel interdictus vel aliquo notorio crimine notatus. Item præcipimus, ut ſumpta Euchariſtia Sacerdos habeat calicem præparatum cum vino & aqua, de quo ſumant communicantes.

VIII. *De Sacramento Pœnitentiæ & Confeſſionis, & eorum attinentiis.*

Præcipimus, ut Sacerdos parochialium Eccleſiarum ſubditos ſuos frequenter admoneant, & (*k*) etiam pœnitentiam injungant, ut ad confeſſionem ſæpe veniant. Et priuſquam veniant ad confeſſionem, diligenter ſcrutentur corda ſua confiteri volentes, & peccata ſua ſollicite rememorent, & cum dolore & cum vultu ſupplici ad confitendum accedant, quaſi ad Dei judicium. Sacerdotes autem, ut Dei miniſtri, circa confeſſionem audiendam, & pœnitentiam injungendam, maximam adhibeant diligentiam, ut attente, diligenter, & cum modeſtia audiant confitentem. Item ad confeſſionem audiendam, communem, & aptum locum in Eccleſia, ut ab omnibus videri poſſint, ſibi eligant Sacerdotes. In locis autem obſcuris & tenebroſis confeſſiones non audiant, nec extra Eccleſiam, niſi in magna neceſſitate vel infirmitate. Contrarium facientes, ſententiam excommunicationis ſe noverint incurſuros. Item præcipimus, ut Sacerdotes ante ſolis ortum & poſt ſolis occaſum nullatenus ad confeſſionem audiendam ſedeant, niſi in magna neceſſitate, & in loco illuminato, & aliquibus præſentibus.

Item præcipimus ſub pœna excommunicationis, ut Sacerdotes in audiendis confeſſionibus vultum humilem habeant & oculos ad terram: nec faciem reſpiciant confitentis, & maxime mulierum. Item Sacerdotes moneant & doceant ſubditos ſuos, ut humiliter & corde contrito, oculis in terram defixis, confiteantur. Et mulieres coopertis capitibus & collis, ſubmiſſa voce pure & integraliter peccata ſua confiteantur. Item Sacerdos mulierem, quæ ſola ſit in Eccleſia, nullatenus audiat confitentem, ſed in conſpectu honeſtæ ſocietatis. Contrarium facientes ipſo facto ſententiam excommunicationis ſe noverint incurſuros & inſuper tribus diebus in pane & aqua jejunent. Item præcipimus, ut Sacerdotes induti ſuperpelliciis, vel cappa, ſtola ſuperpoſita ad confeſſionem ſedeant. Item ſub pœna excommunicationis præcipimus, ne aliquis Sacerdos audiat confeſſionem mulieris, cum qua peccavit; nec etiam conſocias aut fautores aut mediatores peccati ſui, ſed mittat eos vel eas ad honeſtos & diſcretos confeſſores. Item præcipimus, ut Sacerdotes manſuete audiant confeſſiones, & de conſuetis peccatis ſingulatim & diligenter interrogent, & de circumſtantiis peccatorum. De inuſitatis autem nominatim non inquirant, ſed per communia verba, ex quibus confitens, ſi reus eſt peccati, poſſit intelligere, quid dicatur, ut ſic intelligens confiteatur. Si autem reus non fuerit, de illo non tenetur. Item Sacerdotes diligenter inſtruant & moneant confitentes, ut integraliter & diſtincte mortalia peccata & eorum circumſtantias, quæ peccata aggravant, & peccatum per ſe faciunt, confiteantur, ut eſt ſacer ordo, ſacer locus circa peccatum luxuriæ & concupiſcentiæ, quæ omnia notantur in hoc verſu: *Quis: quid, ubi, cum quo, quoties, cur, quomodo, quando.*

Venialia autem peccata ſufficit ſummatim ac generaliter confiteri.

Item præcipimus, ut Sacerdotes nobis vel illi, cui vices noſtras pro tempore in ſpiritualibus committimus, majora peccata & injunctionem pœnitentiæ pro eisdem, reſervent, ut ſunt: *homicidia, ſacrilegia, incendia Eccleſiarum, peccata contra naturam, defloratio virginum cum violentia, concubitus Sanctimonialium, converſarum, incluſarum, vel aliarum mulierum religioſarum, inceſtus, injectiones manuum in Parentes vel Eccleſiaſticas perſonas, ſortilegia, veneficia, perjuria manifeſta, fidei & votorum trans-*

(*k*) in pœnitentia. (*l*) cui.

tranſgreſſiones, *ſimonia*, *hæreſis*, *apoſtaſia*, *& magnæ blaſphemiæ ſerioſe factæ*. In dubiis autem Sacerdotes ſemper conſulant Nos, vel vices noſtras in Spiritualibus gerentem, aut alios ſapientes viros, non prodendo aut revelando confitentem, ſed in genere, quorum conſilio pœnitentem abſolvant, aut ad alium mittant. Item audita confeſſione Sacerdos ſemper interroget confitentem, ſi velit abſtinere ab omni mortali peccato? & hoc ei perſuadeat, & modis, quibus poteſt, inducat: & ſi confitens dixerit ſe nolle, vel non poſſe abſtinere, non abſolvat eum, nec pœnitentiam ei injungat, ſed moneat, ut interim faciat, quicquid boni poſſit, ut Deus cor ejus citius illuſtret, & ad pœnitentiam reducat. Conſulat ei etiam & indicet Sacerdos cum diligentia modum vivendi, per quem poſſit a peccato facilius abſtinere. Sacerdotes etiam in injungendis pœnitentiis diſcretionem habeant, ut pœnitentias ſecundum magnitudinem & qualitatem peccati, & poſſibilitatem confitentis, peccatoribus injungant. Pro peccatis carnalibus injungant pœnitentias corporales, ſicut eſt jejunium, peregrinatio, diſciplina, & ſimilia. Pro ſpiritualibos autem negligentiis injungant orationes, & eleemoſynas, & meditationes peccatis eorum contrarias. In contrectatione rei alienæ, vel in damno alii illato per furtum, rapinam, uſuram, per fraudem, per injuſtam exactionem, per falſam teſtificationem, per falſam monetam, vel alios modos, de quibus Sacerdotes diligenter inquirant: & primo & præcipue injungant reſtitutiones fieri his, quos prædictis modis damnificaverunt vel læſerunt, ſi facultatem habent, vel cum facultatem habebunt, ſi in præſenti non poſſunt: aliter eos non abſolvant. Item præcipimus ſub pœna excommunicationis, quam in his ſcriptis ferimus in Sacerdotes, qui contrarium fecerint, ne confeſſis cujuſcunque conditionis vel ſtatûs, aut confitentibus, nomine reſtitutionis pro pœnitentia injungant, ut Eccleſias, Capellas, vel Cœnobia inſtituant, (*m*) vel Eccleſiis legata faciant, ſed prius reſtitutionem (ut prædictum eſt) faciant illis, a quibus extorta ſunt, ſi inveniantur, vel hæredibus eorundem. Alioqui ad arbitrium noſtrum, vel noſtri pœnitentiarii erogentur. Item ſub pœna prædicta prohibemus Sacerdotibus, ne Miſſas, quas pœnitentibus, ut celebrari faciant, injunxerint, aliquatenus celebrent, ſed ad alios mittant. Neque Sacerdotes inter ſe faciant conventionem de Miſſis celebrandis, ut ſic mutuo ſibi parochianos pro celebrandis Miſſis transmittant. Item diligenter in confeſſione caveant Sacerdotes, ut, ſi confitentes peccata aliquorum revelaverint, vel nomina eorum indicaverint, cum quibus peccaverunt, ea ſecrete teneant, ſicut peccatum confitentis. Item ſub pœna excommunicationis omnibus Sacerdotibus inhibemus, ne a confitentibus nomina eorum, cum quibus peccaverint, inquirant, vel circumſtantias, per quas poſſint nomina eorum ſciri. Quod ſi fecerint, ab officio confeſſionis audiendæ & ſacrorum miniſteriorum ipſo facto ſe noverint eſſe ſuſpenſos. Et in principio confeſſionis Sacerdotes diſtricte inhibeant confitentibus, ne peccata aliorum confiteantur vel revelent, aut nomina eorum, cum quibus peccaverint, exprimant, ut ſupra dictum eſt. Item nullus Sacerdos ex ira, odio, vel etiam metu corporis, confeſſionem confitentis audeat revelare verbo vel ſigno, generaliter vel ſpecialiter dicendo: *Ego te ſcio talem*, *qualis es*. Et ſi revelaverit aliquo modo, de hoc convictus, debet absque omni miſericordia degradari. Si tamen indigeat conſilio, illud (ut dictum eſt) ſine expreſſione perſonæ caute requirat. Item præcipimus, ut omnes Sacerdotes parochialium Eccleſiarum frequenter & diligenter ſubditos ſuos utriusque ſexûs admoneant, ut poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, omnia peccata ſua integre & ad minus ſemel in anno confiteantur proprio Sacerdoti parochiali, & injunctam eis pœnitentiam ſtudeant adimplere, ſuſcipiendo ad minus reverenter in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi de conſilio proprii Sacerdotis, ob aliquam cauſam rationabilem, duxerint abſtinendum. Alioqui viventes ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur; morientes Chriſtiana careant ſepultura. Si quis autem proprio Sacerdoti parochiali ad minus ſemel in

(*m*) *forte*: conſtruant.

in anno plene & integre confeſſus non fuerit, præcipimus, quod Sacerdos in Paſcha ei Sacramentum minime adminiſtret. Item Sacerdotes diligenter attendant, qui Parochiani eorum, ſaltem in anno ſemel ad confeſſionem non veniant: & nomina illorum ad Nos, vel ad Officialem noſtrum, ſeu ad Ordinarium loci referant, ut debite puniantur, ne ab ipſis Sacerdotibus notam negligentiæ requiramus. Hoc autem ſtatutum frequenter in Eccleſiis præcipimus publicari, ne aliquis ex ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis tamen alieno Sacerdoti, vel alicui Religioſo, juſta de cauſa voluerit confiteri, licentiam primo poſtulet, & obtineat a proprio Sacerdote: ita tamen, quod ſemel ad minus in anno proprio Sacerdoti plene & integre (ut dictum eſt) confiteatur. Sacerdos autem cautus & diſcretus ſit, ut more periti medici ſuper infundat oleum & vinum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens peccatoris circumſtantias & peccati: ex quibus prudenter intelliget, quale debeat peccatori præbere conſilium ad ſanandum ægrotum.

IX. *De Ordinibus, & qui ad Ordines admitti debeant?*

Statuimus, ut omnes Clerici ad aliquem ſacrum ordinem ordinandi, jejuni, diligenter ante ordines vel ordinis ſusceptionem, integraliter peccata ſua confiteantur, ut mundi, mente, & corde, & corpore gratiam accipiant ampliorem. Item præcipimus ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, ne aliquis ad ſacrum ordinem præficiendus (ut hactenus aliquoties viſum eſt) Epiſtola vel Evangelio lecto, & ordine ſuo recepto, recedere audeat prius, quam officium Miſſæ totaliter ſit expletum.

Item omnes illi, qui ordinem aliquem ſacrum vel non ſacrum, ab alienis Epiſcopis receperint, noſtra ſuper hoc ſpeciali licentia non obtenta, executionem ordinis ſibi noverint interdictam. Item præcipimus, & denuntiamus omnibus, qui gaudere volunt privilegio alicujus ordinis clericalis, quod nos ipſos non defendemus prætextu privilegii clericalis vel ordinis, niſi tempore, quo paſſi fuerint injuriam, tonſuram & habitum detulerint clericalem. Item præcipimus, ne aliquis Decanus Chriſtianitatis, Presbyteros ab alienis Epiſcopis quibuscunque, extra Diœceſin Colonienſem ordinatos, permittat in ſuo Decanatu aliquatenus celebrare, niſi per litteras noſtras oſtendere poſſint, a nobis ſuper hoc ſe licentiam vel diſpenſationem habuiſſe. Item diſtricte prohibemus ſub pœna excommunicationis, ne aliquis furtive ad aliquem ordinem accedere audeat, nec (z) plures ordines una die aliquis recipiat. Qui contrarium fecerit, ſciat ſe executionem ſuſcepti ordinis non habere: & irregularis efficitur, ſi miniſtraverit in ordine ſic ſuſcepto. Item prohibemus, ne aliquis *per ſaltum* ſe faciat promoveri.

X. *De Matrimonio & ejus attinentiis.*

Prohibeant frequenter Sacerdotes omnibus ſubditis ſuis ſub pœna excommunicationis, ne fidem ſibi dent mutuo clandeſtine, & in occulto ſuper matrimonio contrahendo, vel etiam clam contrahant matrimonium, ſed publice coram Presbytero, & coram pluribus hoc faciant: & ſi aliter fidem dederint de contrahendo, vel contraxerint, ipſi (quos in his ſcriptis excommunicamus) denuntientur excommunicati. Item excommunicamus omnes illos, qui clandeſtinis nuptiis interfuerint: Nos, vel Officialis noſter, vel Ordinarius loci, ſi ſcire poterimus, eos ſeveriſſime puniemus. Item præcipimus, quod omnes Sacerdotes ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis excommunicent omnes illos & illas, qui vel quæ contra matrimonium jam contractum, vel etiam ſuper matrimonio contrahendo, teſtimonium falſum (a) tulerunt. Præcipimus etiam & diſtricte Officiali noſtro, & Ordinariis locorum, qui pro tempore fuerint, injungimus, quod ſi tales invenerint, qui vel quæ (ut dictum eſt) falſum teſtimonium tulerint contra matrimonium jam contractum, vel etiam contrahendum, eos vel eas, ligatis a tergo manibus, & charta in collo, ſupra ſcalam in loco publico poni faciant, ut per hoc eorum falſitas omnibus inn teſcat. Et volumus, quod in ſcala permaneant ab hora primæ, usque ad horam veſperarum. Et ſi neceſſe fuerit in hujusmodi caſu, volumus inve-

(z) *id eſt:* ne. (a) ferunt.

invocari brachium ſæculare. Quod ſi invocatum fuerit, ſub pœna excommunicationis præcipimus exhiberi. Item excommunicamus omnes illos & illas, qui (*b*) aliquid dederint, vel aliquid acceperint pro impedimentis matrimonii non revelandis, vel qui prece, precio, gratia vel favore impedimentum matrimonii celaverint. Et iſta excommunicatio a Sacerdotibus in Eccleſiis frequenter recitetur. Item præcipimus excommunicari omnes illos & illas, qui vel quæ contra matrimonium jam contractum vel etiam contrahendum, ſortilegia, incantationes (*c*) & maleficia faciunt, vel fieri procurant. Item præcipimus, cum aliquod matrimonium fuerit celebrandum, ut tribus diebus feſtivis in Eccleſia poſt Evangelium a Sacerdote, in cujus Parochia eſt celebrandum (*d*) matrimonium, publice proclametur, quod tales volunt contrahere matrimonium: ſi aliquis ſit, qui ſciat, legitimum impedimentum inter illos, hoc proponat, antequam hujuſmodi matrimonium contrahatur. Et hoc ſub pœna excommunicationis, ſubditis ſuis præcipiant Sacerdotes. Et ipſi Sacerdotes ſimiliter de hujuſmodi impedimentis inquirant. Si autem apparuerit probabilis conjectura contra matrimonium contrahendum, contractus interdicatur expreſſe, donec Nos, vel Officialis noſter, ſeu Ordinarius loci, quid ſuper hoc fieri debeat, conſulatur.

XI. *De Sepulturis & Cœmiteriis.*

Statuimus, ut nullus excommunicatus & publice nuntiatus, in cœmiterio ſepeliatur. Et ſi factum fuerit, cœmiterium illud, donec mortuus extumuletur, maneat interdictum. Item præcipimus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne aliquis in cœmiterio interdicto ſepeliatur, & ne aliquis ſepulturæ tali interſit. Laici autem quicunque tali ſepulturæ interfuerint, excommunicationis ſententiam (quam ſuper fieri (*e*) volumus in his ſcriptis) incurrant ipſo facto, & excommunicati publice nuntientur. Clerici vero, qui interfuerint, ſententiam ſuſpenſionis ab officio, quam in eos ferimus, ipſo facto ſe noverint incurriſſe. Item immunitates Eccleſiarum & cœmiteriorum inviolatas & incontaminatas præcipimus ab omnibus obſervari, pœnas contra violatores ipſarum immunitatum innovantes, & ſervari mandantes, quas felicis recordationis prædeceſſor noſter Dominus ENGILBERTUS Archi-Epiſcopus in ſuis conſtitutionibus ordinavit. Item cœmiteria clauſa & munita cuſtodiantur, ne a porcis vel aliis animalibus oſſa mortuorum comedantur. Et volumus, ut in ſpeciali loco oſſa mortuorum fideliter reponantur. Item Eccleſias vel cœmiteria a laicis cujuſcunque conditionis vel ſtatus fuerint, ad læſiones aliorum muniri vel incaſtellari, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ firmiter prohibemus: & qui contra fecerint, per locorum Ordinarios excommunicati publice nuncientur. Item ſtatuimus, & ſub pœna excommunicationis præcipimus obſervari. Ut quoties quis in loco religioſo ſepulturam elegerit, corpus primo præſentetur parochiali Miſſæ: & tunc demum celebrata Miſſa deferatur ad locum, in quo elegit ſepulturam.

XII. *De Bonis Eccleſiarum non alienandis.*

Præcipimus diſtricte ſub pœna excommunicationis, quam ferimus in his ſcriptis in hujus mandati transgreſſores, ne Præpoſiti, Decani, vel Presbyteri conventualium vel parochialium Eccleſiarum, aliqua bona de bonis Eccleſiarum alienent, noſtra ſuper hoc ſpeciali licentiâ, vel Capituli noſtri non obtentâ: & ſi aliter factum fuerit, contractum decernimus non valere. Item præcipimus ſub eadem pœna, ut prædictæ perſonæ, ſi ſciverint aliqua bona ab Eccleſiis alienata, ea fideliter & diligenter repetant: & ſi forte propter perſonarum potentiam, in quas hujuſmodi alienatio facta eſt, repetere non valeant, volumus hoc Nobis, vel Officiali noſtro nunciari, ut ſuper hoc competens remedium præbeat. Item excommunicamus in his ſcriptis omnes illos, qui occupant & detinent ſine Noſtro & Eccleſiæ noſtræ conſenſu & voluntate, vel etiam celaverint feuda, redditus vel jura, quæ ad Nos, vel ad Eccleſiam noſtram Colonienſem pertinent, niſi intra menſem poſt publicationem hujus mandati, prædicta Nobis reſignent vel revelent.

Item

(*b*) fidem. (*c*) vel. (*d*) contrahendum fuerit. (*e*) ferimus.

Item excommunicamus omnes Advocatos Eccleſiarum, & alios quoscunque & quocunque nomine cenſeantur, qui exactiones vel ſervitia indebita Eccleſiæ vel Eccleſiaſticis perſonis imponunt. Item excommunicamus in his ſcriptis omnes illos, cujuscunque ſint dignitatis vel ſtatus, qui Eccleſiæ noſtræ Majoris, vel aliarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis homines, cenſum capitalem ipſis Eccleſiis ſolventes, prætextu advocationis vel alterius coloris, exactionibus vel captionibus opprimunt vel moleſtant, aut bona eorum mobilia vel immobilia, poſt mortem ipſorum invadunt vel accipiunt violenter.

XIII. *De malefactoribus ad Eccleſiam confugientibus.*

Quia nonnulli homicidia, mutilationes membrorum, & alia maleficia perpetrant, quæ non eſſent perpetraturi, niſi quia ſperant, quod ab Eccleſiis, ad quas confugiunt, ſe tueri poſſint, & impunitatem ſuorum exceſſuum obtinere: Statuimus quod confugientes hujuſinodi ad Eccleſias vel immunitates, abinde ſine ſpeciali licentia noſtra, vel gerentis vices noſtras, nullatenus extrahantur, ſed ſtricte cuſtodiantur ibidem, ne inde effugiant, donec factum vel ejus qualitas, Nobis vel vices noſtras gerenti nuntietur. Ipſiſque confugientibus Nobis præſentatis & eo, quod perpetratum fuerit, auctoritate noſtra examinato, ad veniam vel ad pœnam (*f*) circa ipſos, prout qualitas facti exegerit, procedatur. Alia autem omnia & ſingula, quæ a jure vel a prædeceſſoribus noſtris de conſervandis libertatibus Eccleſiarum & immunitatum, & de violatoribus earundem ſunt ſtatuta, Synodali ſanctione innovamus, & præcipimus inviolabiliter obſervari. Item præcipimus, hujusmodi ſtatutum in Eccleſiis a Sacerdotibus frequentius publicari.

XIV. *De uſurariis manifeſtis.*

Statuimus, ut uſurarii manifeſti (quos nos in his ſcriptis excommunicamus) excommunicati ſingulis diebus Dominicis per Parochialium Eccleſiarum Sacerdotes publice nuntientur: nec ad communionem Altaris admittantur, nec oblationes eorum, nec eleemoſynas quispiam recipiat, nec Chriſtianam (ſi in hoc peccato deceſſerint) recipiant ſepulturam. Manifeſtos autem uſurarios eſſe dicimus, & vocamus, qui per ſententiam vel confeſſionem factam in jure, vel evidentiam rei, quæ tergiverſatione celari non poterit, comprobantur. Circa uſurarios autem, qui de receptis uſuris ſatisfieri ſaltem ultima voluntate mandaverint, ſervetur conſtitutio Domini Gregorii Papæ X. Concilii generalis, quæ eſt talis. Quanquam uſurarii manifeſti de uſuris, quas receperant, ſatisfieri expreſſa quantitate vel indiſtincte in ultima voluntate mandaverint, nihilominus tamen eis Eccleſiaſtica ſepultura denegetur, donec vel de uſuris ipſis fuerit, prout patiuntur facultates eorum, plenarie ſatisfactum, vel illis, quibus facienda reſtitutio, ſi præſto ſint ipſi, vel aliis, qui poſſint eis acquirere, vel eis abſentibus, loci ordinario, vel ejus vices gerenti, vel Rectori Parochiæ, in qua teſtator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipſa Parochia (quibus quidem Ordinario, Vicario, vel Rectori, cautionem hujusmodi eorum nomine liceat præſentis conſtitutionis auctoritate recipere, ita quod illis perinde actio acquiratur, ac ſervo publico) de ipſius Ordinarii mandato, idonee de reſtitutione ſit cautum: cæterum ſi receptarum uſurarum ſit quantitas manifeſta, illam ſemper in cautione prædicta exprimi volumus: alioqui aliam recipientes cautionem, hujusmodi arbitrio moderandam. Ipſe tamen ſcienter non minorem, quam veriſimiliter creditur, moderetur; ſi ſecus fecerit, ad ſatisfactionem reſidui teneatur. Omnes autem Religioſos & alios, qui manifeſtos uſurarios contra præſentis ſanctionis formam, ad Eccleſiaſticam admittere auſi fuerint ſepulturam, pœnæ in *Lateranenſi Concilio* contra uſurarios promulgatæ ſtatuimus ſubjacere. Nullus manifeſtorum uſurariorum teſtamentis interſit, aut eos ad confeſſionem audiat vel admittat, ſive eos abſolvat, niſi de uſuris ſatisfaciant, vel ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum, præſtent (ut præmittitur) idoneam cautionem.

Item ſtatuimus, quod nullus omnino

(*f*) contra.

nino Advocatus, uſurario in uſurarum cauſis patrocinium præſtet, niſi juramentum (g) faciat, quod quam cito ſciverit, vel ſcire potuerit cauſam eſſe uſurariam, (h) eam ulterius non fovebit, nec patrocinium aliquod uſurario ipſi clam vel aperte impertietur.

XV. *De Clericis in Eccleſiis, vel Capellis celebrantibus ſine Noſtra vel Archidiaconorum licentia.*

Statuimus, ut nullus Sacerdos vel Clericus in Eccleſia parochiali, vel Capella audeat celebrare, ſine Noſtra, vel Archi Diaconorum licentia, vel aliorum, ad quos hoc pertinet, auctoritate & conſenſu, quantumcunque a Patronis, vel ab eis, qui ſe Patronos eſſe contendunt, ad hoc licentientur vel etiam permittantur. Et quicunque Clericus vel Sacerdos contrarium fecerit, excommunicationis ſententiam (quam propter hoc in (i) ipſum ferimus in his ſcriptis) incurrat ipſo facto. Et ſi in delicto perſeverando, excommunicationem ipſam ſuſtinuerit per ſeptem dies, ex tunc tanquam irregularis, ad Beneficium Eccleſiaſticum, vel Divinorum celebrationem non admittatur, niſi prius cum enarratione facti, diſpenſationis litteras a Sede Apoſtolica ipſum contingat reportare. Item prohibemus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne aliquis Sacerdos ſecularis vel Regularis Parochiam aliquam teneat, vel de cætero tenere audeat, ad quam legitime non ſit præſentatus, & per Nos vel Archi-Diaconos locorum vel alios, prout hoc ad (k) Nos pertinet, inſtitutus. Item præcipimus, ne aliquis beneficium accipiat de Laicorum manibus. Qui vero contrarium fecerit, cum amiſſione beneficii, periculo ſubjaceat ſui gradus. Præſentationes tamen Laicorum non reprobamus, in quibus jus obtinent Patronatus.

Item prohibemus, ne aliquis Sacerdos competens beneficium habens cum cura vel ſine cura, de quo valeat commode ſuſtentari, eo beneficio dimiſſo, ad Eccleſiam alienam, tanquam Vicarius vel Mercenarius audeat ſe transferre. Contrarium facientes, per Archi-Diaconos locorum vel alios, prout hoc ad eos pertinet, volumus per cenſuram Eccleſiaſticam ab ipſis Vicariis, ſi neceſſe fuerit, removeri.

XVI. *De executione mandatorum noſtrorum & Curiæ noſtræ Colonienſis.*

Præcipimus diſtricte ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ in his ſcriptis, quod Decani Chriſtianitatum & Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum, vel vices eorum gerentes, & omnes alii, cujuſcunque ſint dignitatis, conditionis & ſtatus, quod mandata noſtra & Curiæ noſtræ & Archi-Diaconorum noſtrorum, prout eis ſubſunt, fideliter, & viriliter exequantur. Et ſi timeant, quod malum aliquod per adverſarium vel ſecularem juſtitiam, vel quemcunque alium, debeat inferri portitori mandatorum, caute ipſum expediant, & poſtmodum mandata Curiæ noſtræ adimplere procurent. Item præcipimus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ in his ſcriptis, omnibus & ſingulis Sacerdotibus Parochialibus vel eorum vices gerentibus, quod ſingulis diebus Dominicis, accenſis candelis & pulſatis campanis, publice & ſolenniter excommunicent omnes illos, qui perturbant juriſdictionem Curiæ noſtræ Colonienſis, vel Archi-Diaconorum noſtrorum, & qui impediunt, quo minus Nos juriſdictione noſtra utamur libere & quiete. Et exponant Presbyteri ſinguli in ſuis Eccleſiis ſuis Parochianis, in quibus intelligatur juriſdictio hujuſmodi perturbari, videlicet interdicendo, prohibendo, inhiberi faciendo, vel ſtatuendo, ne aliqui in Curia noſtra cauſam ſuam proſequantur. Item arreſtando, capiendo, vel capi faciendo per juſtitiam ſecularem latores mandatorum Curiæ noſtræ (l) vel illos, qui in Curia noſtra ſuos adverſarios trahunt in jus vel verberando vel verberari faciendo vel comminando, vel litteras Curiæ noſtræ rapiendo vel lacerando, vel etiam alia faciendo, per quæ proceſſus negotii valeat retardari. Contrarium facientes, quos in his ſcriptis excommunicamus, per Plebanos locorum, ubi præmiſſa perpetrata dinoſcuntur, excommunicati nominatim & publice in ipſorum Eccleſiis nunt'enrur. Et ſi dicti excommuni-

(g) præſtet. (h) cauſam. (i) ipſos.
(k) eum. (l) & alios qui.

cati in ipſa excommunicatione per ſeptem dies manſerint, ipſe locus & Eccleſia (quem & quam in his ſcriptis Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto) denuntientur publice ab eiſdem locorum Plebanis interdicto Eccleſiaſtico ſubjacere.

Item præcipimus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ut Eccleſiarum Rectores vel eorum vices gerentes, ſigilla propria habeant, & procurent intra menſem unum ab hac die numerandum. Et quod nihil recipiant, nec exigant a litigatoribus, pro executione mandatorum hujusmodi facienda.

XVII. *De Teſtamentis.*

Quia executores Teſtamentorum nonnunquam negligenter, nonnunquam malitioſe in bonis defunctorum verſantur, & quia hæc & his ſimilia debent diligentia Epiſcopi emendari: præcipimus, ut coram duobus in ſingulis Archi-Diaconatibus a nobis deputandis, executores teſtamentorum ſingulorum Archi-Diaconatuum, in numero & valore bonorum defuncti, de erogatis ab ipſis reddant debitam rationem. Et concedimus his, qui a nobis ſuper hoc erunt deputati, poteſtatem vocandi coram ſe executores prædictos, & eorum contumaciam, ſi venire noluerint, per cenſuram Eccleſiaſticam puniendi, & exigendi ab eis debitam rationem. Si quid autem fraudis vel negligentiæ perceperint, ad nos referre procurent.

XVIII. *De interdicto Eccleſiaſtico qualiter ſit obſervandum.*

Cum plerumque & communiter circa obſervationem interdictorum, pernitioſe hactenus ſit erratum, communi morbo communem volentes adhibere medelam, ſtatuimus, ut quotiescunque locum aliquem auctoritate noſtra ordinaria vel delegata, Eccleſiaſtico interdicto ſupponi contigerit, omnibus tam extrema unctio, quam ſepultura & alia Sacramenta Eccleſiaſtica penitus denegentur, exceptis baptiſmo parvulorum & pœnitentia morientium; ac viatico, quod morientibus in pœnitentia non negatur. Clericos autem decedentes, qui cauſam interdicto non dederint, & qui reverenter interdictum ſervaverint, in cœmiterio ſine campanarum pulſatione, ceſſante omni ſolennitate, cum ſilentio concedimus tumulari. Item ſi in aliquam Eccleſiam conventualem latum fuerit interdictum, licitum ſit, duobus vel tribus ſimul, januis clauſis, voce ſubmiſſa, ita quod extra audiri non poſſint, excommunicatis & interdictis excluſis, horas canonicas dicere, ſi tamen ipſi interdicto cauſam aliquam non dederunt. Præterea tempore interdicti licitum eſt Eccleſiarum miniſtris, ſemel in ſeptimana voce ſubmiſſa, clauſis januis, excommunicatis, & interdictis penitus excluſis, Miſſam celebrare ad conficiendum corpus Domini, quod (ut dictum eſt) morientibus in pœnitentia conferri poteſt. Item ſi aliquibus per privilegium conceſſum ſit, ut non obſtante interdicto, Divinum poſſint celebrare officium, ſemper ſubintelligendum eſt, excommunicatis & interdictis excluſis, voce ſubmiſſa, januis clauſis, campanis non pulſatis, omni ſolennitate prætermiſſa: & ita deinceps præcipimus inviolabiliter obſervari. Et quia Nos intelleximus, quod fratres hoſpitalarii & quidam alii aſſerentes ſe habere privilegium, quod in locis interdictis poſſint Divina celebrare officia, excommunicatis & interdictis nominatim excluſis, abutentes hujuſmodi privilegio, in locis interdictis Divina officia celebrare præſumunt, & indifferenter quoscunque admittunt, niſi ſpecialiter expreſſis nominibus ipſorum excommunicatorum & interdictorum in ſententia interdicti fiat mentio, irregularitatem ex hoc damnabiliter incidendo. Unde ad vitandum deinceps hujuſmodi errorem, illos nominatim interdictos & excommunicatos ſecundum jura dicimus, ſi caſtrum, villa, civitas, vel oppidum ſint interdicta: Non nominatim interdicti vel excommunicati dicuntur, quando ſic fertur ſententia, *excommunico vel interdico tales cum ſuis participibus.* Participes enim non ſunt excommunicati vel interdicti nominatim, & ideo tales poſſunt admitti ad Divina, niſi notoria eſſet eorum participatio, tunc non poſſent admitti ad Divina. Præterea, quia (ut intelleximus) quadam damnabili abuſione invaluit, quod loco aliquo ſuppoſito interdicto, populus, vel aliqui de populo loci interdicti, ad vicinas Eccleſias pro Divinis audiendis accedunt, & ibidem indifferenter ad Divina, & alia

alia Sacramenta Eccleſiaſtica a Plebanis admittuntur, id correctione digniſſimum judicamus. Statuimus igitur, & ſub pœna excommunicationis firmiter obſervari præcipimus, ut diebus Dominicis & feſtivis Presbyteri, antequam Miſſam celebrent, plebem interrogent, ſi aliquis de loco interdicto in Eccleſia ſit: quem ſi invenerint ſtatim ab Eccleſia abjiciant. Presbyter autem, qui proprium aut alienum Parochianum excommunicatum aut interdictum, ſcienter ad aliquod Sacramentum Eccleſiaſticum admittit, ipſo facto ſe noverit eſſe ſuſpenſum.

Impreſſa Coloniæ a pag. 31. ad 49.

STATUTORUM D. SIFRIDI, ARCHI-EPISCOPI COLONIENSIS, FINIS.

Quomodo & qualiter ſit ſervandum interdictum, vide plenius poſtea in ſtatutis Venerabilis Domini HENRICI Archi-Epiſcopi Colonienſis Capite IX. & X. & Conſtitutione BONIFACII Papæ VIII. quæ incipit: *Alma mater plerumque* &c. Hæc mitigat, moderatur & diſponit ordinem & modum ſervandi interdictum, ne ex horum ſtatutorum ordinatione, pericula inſurgant animarum, nec Eccleſiis debita ſubtrahantur obſequia. Ponit & ordinat etiam hæc eadem Conſtitutio: *Alma mater*, dies ac feſta, quibus ſolenniter in omnibus Eccleſiis, ob reverentiam ipſorum feſtorum Horæ ac Divina perſolvantur Officia, januis apertis, campanis pulſatis, ac etiam interdictis admiſſis, ut in affectum reconciliationis inclinentur, excluſis tamen penitus excommunicatis. Approbat denique idem HENRICUS eadem Conſtitutione Prædeceſſorum ſuorum laudabiles de interdicto Conſtitutiones, non obſtantibus privilegiis, ac indultis quibuscunque conceſſis. Iſta patebunt Conſtitutionem ipſam inſpicienti IN STATUTIS HENRICI ſecundario editis, Statutum nonum, quod eſt *de recipiendis quotidianis diſtributionibus tempore interdicti*, & XI. Statutum. *Impreſſa Coloniæ anno 1554. a pag. 49.*

CONCILIUM ASCHAFFENBURGENSE
Anno Chriſti MCCLXXXII. Martini IV. Papæ II. Rudolphi I. Imp. X.

De hoc Concilio hujus anni altum ſilentium apud Serarium, Latomum, alioſve Scriptores rerum Moguntinarum, etſi Concilii Aſchaffenburgenſis anni MCCXCII. meminerit Serarius. Ternæ tamen literæ conceſſæ Indulgentiæ XL. dierum variis Eccleſiis ab Epiſcopis, qui huic Concilio hoc anno interfuêre, certos nos faciunt illud fuiſſe celebratum. Alia acta hujus Synodi forte contra Judæos occiſos Moguntiæ ob maleficia, nos latent.

Indulgentia XL. dierum

Ex Aſchaffenburgenſi Concilio ab HARTMANNO, Epiſcopo Auguſtenſi, conceſſa.

HARTMANNUS, DEI GRATIA, AUGUSTENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS SALUTEM IN DOMINO.

CUm ad promovenda gaudia ſempiterna, Sanctorum ſuffragia quamplurimum ſunt opportuna, ut quod noſtra merita non obtinent, eorum mereamur meritis obtinere: cupientes igitur, ut Eccleſia Fratrum Ordinis S. Auguſtini in Munimgſtad Herbipolenſis Diœceſis congruis honoribus a Chriſto fidelibus frequentetur, omnibus vere pœnitentibus, & confeſſis, qui dictis fratribus, ſeu per laborem, ſeu per eleemoſynam manum adjutricem porrexerunt &c. XL. dies criminalium & annum venialium in Domino relaxamus &c. Dat. apud Aſchaffenburc anno Domini MCCLXXXII. *in Concilio Provinciali* ibidem celebrato.

Idem per literas ſuas indulſit Sifridus Epiſcopus Hildensbemenſis ſub data eadem.

Fride-

Friderici, Spirenſis Epiſcopi, Indulgentia XL. dierum, addito anno venialium, conceſſa viſitantibus Eccleſiam Fuldenſem S. Bonifacii, & per Octavas, & in anniverſario die Dedicationis vere pœnitentibus & confeſſis.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, SPIRENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS SALUTEM IN FILIO DEI VIVI.

LIcet is, de cujus munere venit, ut ſibi a fidelibus ſuis digne & laudabiliter ſerviatur, de habundantia pietatis ſuæ, quæ merita ſupplicum excedit & vota, benefacientibus majora retribuat, quam valeant promereri; volumus tamen populum Domino reddere acceptabilem, & fideles Chriſti ad benefaciendum ſpeciali præmio invitare. Cupientes igitur venerabile Fuldenſe Monaſterium congruis honoribus exaltare, univerſis & ſingulis vere pœnitentibus & confeſſis, qui in feſtis Patronorum ipſius Sancti videlicet BONIFACII Archi Epiſcopi & Martyris, & ſociorum ejus, *Simplicii*, *Fauſti* & *Beatricis*, & per octavas eorundem, ac in anniverſario Dedicationis dicti Monaſterii die, in ſpiritu humilitatis ad præfatum Monaſterium acceſſerint annuatim, Divinæ propitiationis gratiam petituri, vel qui ad ſtructuram ipſius manum porrexerint adjutricem; de Miſericordia DEI Omnipotentis, & Beatorum Apoſtolorum ejus Petri & Pauli meritis, & auctoritate confiſi, XL. dies, addito anno venialium, de injuncta eis pœnitentia miſericorditer relaxamus. Datum Aſchaphenburgi in *Concilio*, anno Domini MCCLXXXII. in craſtino Nativitatis Virginis glorioſæ. Et appendet ſigillum.

Reimboto, Epiſcopus Eiſtetenſis, eandem Indulgentiam concedit ad Eccleſiam S. Andreæ ibid.

REIMBOTO, DEI GRATIA, EYSTETENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS SALUTEM IN FILIO DEI VIVI.

SAnctorum meritis inclita gaudia, fideles Chriſti aſſequi minime dubitamus, qui eorum patrocinia per condignæ devotionis obſequia promerentur. Volumus igitur populum Domino reddere acceptabilem, & benefacientes præmio allicere, cupientes Eccleſiam *Beati ANDREÆ Apoſtoli apud Fuldam* congruis honoribus prævenire, univerſis ac ſingulis vere pœnitentibus ac confeſſis, qui in feſtis Patronorum ipſius, videlicet Andreæ Apoſtoli, Georgii Martyris, & per Octavas earundem Feſtivitatum, ac in anniverſario Dedicationis dictæ Eccleſiæ die, in ſpiritu humilitatis ad præfatam Eccleſiam annuatim acceſſerint, Divinæ propitiationis gratiam petituri; de Miſericordia DEI Omnipotentis, & Beatorum Apoſtolorum ejus meritis, & auctoritate confiſi, XL. dies, & unum annum venialium de injuncta eis pœnitentia miſericorditer relaxamus. Datum Aſchaphenburg in *Concilio*, anno Domini MCCLXXXII. in craſtino Nativitatis Virginis glorioſæ.

Friderici, Epiſcopi Spirenſis, eidem Eccleſiæ S. Andreæ conceſſa XL. dierum & unius anni de injuncta pœnitentia.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, SPIRENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS SALUTEM IN FILIO DEI VIVI &c.

CUpientes Eccleſiam *Beati ANDREÆ apud Fuldam* congruis honoribus prævenire, univerſis & ſingulis pœnitentibus & confeſſis, qui in feſtis Patronorum ipſius Sancti in ſpiritu humilitatis ad præfatam Eccleſiam annuatim acceſ-

ſerint,

ſerint, Divinæ propitiationis gratiam petituri; de Miſericordia DEI Omnipotentis, & Beatorum Apoſtolorum ejus meritis, & auctoritate confiſi, XL. dies, & unum annum de injuncta eis pœnitentia miſericorditer relaxamus. Datum Aſchaphenburg in *Concilio*, anno Domini MCCLXXXII. in craſtino Nativitatis Virginis glorioſæ.

In Concilio Moguntino D. Petri anni MCCCX. multa ſtatuta referuntur: horum alia Wernero, alia Gerardo (qui MCCXCII. Aſchaffenburgi Concilium celebravit) alia Petro adſcribuntur. Ea inter ſe diſcernere videtur difficile & meræ conjecturæ: hinc nos ad annum MCCCX. ea referemus.

Epiſcopum Curienſem Rhetiæ Provinciæ, Conradum Baronem de Bellmont anno MCCLXXXII. diem ultimum vitæ clauſiſſe in arce ſua Furſtenbergica, ſcribit *Joannes Gulerus*, cum ſe itineri Moguntiam verſus accingeret, ut ibidem Provinciali Concilio, a Wernero de Falckenſtein Archi-Epiſcopo Moguntino indicto, aſſiſteret,

Joannes Gulerus in Deſcriptione Germanica Rhetiæ anno MDCXVI. edita.

Utrum Concilium anno MCCLXXXII. in Provincia Moguntina celebratum, ſit idem cum Aſchaffenburgenſi: an aliud intra mœnia civitatis Moguntiæ; non habeo dicere, cum SERARIUS, & LATOMUS, & SCHMIDIUS taceant de Concilio in urbe Moguntina anno MCCLXXXII. celebrato.

SYNODUS PATAVIENSIS
APUD S. HIPPOLYTUM,
Anno Chriſti MCCLXXXIV. Martini IV. Papæ IV. Rudolphi I. Imp. XII. XIV. Kal. Aprilis.

COMPLECTITUR CANONES XXXIV.

QUoniam Sedes Apoſtolica nos in partem ſolicitudinis evocavit, ut ſuper reformatione Patavienſis Diœceſis providere debeamus afflictis Eccleſiis & perſonis; ne injunctum nobis Miniſterium negligamus, & tamen gravamini poſſimus parcere ſubditorum, hac vice non multas intendimus addere *Conſtitutiones*, ſed antiquas, quas minus obſervatas invenimus, auribus ſingulorum & memoriæ inculcare, quas etiam ab omnibus in noſtra Diœceſi volumus inviolabiliter obſervari. Ut igitur ab eo ſumamus exordium, qui omnium finis eſt & principium; quæ circa ipſius cultum & obſequium negligenter hactenus ſunt omiſſa, primo duximus corrigenda; ne propter incuriam eorum, qui Eccleſiaſticis ſunt officiis mancipati, Divina contra nos indignatio graviter exardeſcat.

I. *De cuſtodia Euchariſtiæ.*

STatuimus igitur, ut ſecundum conſtitutionem Lateranenſis Concilii Chriſma & Oleum ſacrum, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia, & lampadibus adhibitis conſerventur: ne poſſit ad illa temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia, & neſaria exercenda, quorum etiam cuſtodia nunquam Laicis communicatur. Si vero is, ad quem ſpectat cuſtodia, incaute reliquerit, tribus menſibus ab officio ſuſpendatur: & ſi per ejus incuriam aliquid nefarium inde contingit, graviori ſubjaceat ultioni juxta ordinationem noſtram, quam juxta qualitatem delicti ſtudebimus moderari.

II. *Campana in geſtatione Sacramenti.*

Item ſtatuimus, ut ſecundum ſtatuta Canonum Sacerdotes, & non alii infirmos in extremis laborantes, in viatico & confeſſione viſitent, & præeuntem campanam ſecum deferentes, ex cujus ſono primo devotio fidelium excitetur ad tanti reverentiam Sacramenti, & ipſi Sacerdotes portantes Sacramenta, Hoſtiam, Chriſma, & Oleum infirmorum ſuperpellicio & ſarcocio ſint induti cum candela accenſa & lucerna, reve-

reverentia debita incedentes. Omnibus etiam, qui ob reverentiam tanti Sacramenti Sacerdotem infra civitatem & villam congrua devotione ſequuntur, ſive unum infirmum communicet, ſive plures, XX. dies injunctæ pœnitentiæ relaxamus, ſi autem ad aliam villam ſequuti ſunt, indulgentia duplicetur.

III. *Clerici ludos, & tabernas vitent.*

Item diſtrictiſſime inhibemus, ne Clerici ludos alearum & taxillorum inordinatos & indecentes, & turpia lucra, & inhoneſta mercimonia præſumant de cætero exercere: ne tabernas niſi neceſſitatis cauſa, vel in itinere conſtituti ingrediantur; alioquin pœnam eis Canonicam infligemus.

IV. *Quod quæſtuarii non admittantur.*

Item præcipiendo mandamus, ut ad petendam eleemoſynam nulli prorſus de cœtero quæſtuarii admittantur: Eccleſiæ vero, vel domus, ſive hoſpitalia, pro quorum ſubventione indulgentias, & literas noſtras petitorias concedimus, per ſuos fratres, vel notos, & conſtitutos nuncios eaſdem transmittant literas pro eleemoſyna colligenda: & tales admittantur ſecundum continentias literarum; Si qui vero talium inventi fuerint, falſum videlicet Religionis habitum deferentes, ut tabernarii, luſores, ſeu apoſtatæ; tanquam falſarii ab omnibus repellantur: & quicunque Plebanorum, Vicariorum, ſeu Rectorum prætextu pecuniæ, vel cujuscunque lucri, ſeu commodi, tales non repulerit; toties in hoc caſu deliquit: & niſi infra menſem, poſtquam incidit in talem pœnam, nobis vel Archi-Diacono, ſeu Decano ſuo, de hoc recognoverit, ex tunc elapſo eodem menſe ab officio ſit jure ipſo ſuſpenſus. Item inhærentes veſtigiis prædeceſſorum noſtrorum, monitis ipſorum, ac ordinationibus ipſorum ſalubrius, aliqua addenda eſſe decernimus quæ ſaluti ſubditorum & noſtræ ſollicitudini declarat ratio temporis plurimum opportuna.

V. *Quod curas animarum habentes per ſe reſideant.*

Omnes igitur & ſingulos curam animarum habentes, ad receptionem Ordinum, quos ipſorum cura & officium, ac ſollicitudo requirit, nec non ad perſonalem in ſuis beneficiis reſidentiam mandato diſtrictiſſimo evocamus. Si autem aliqui detuerint in ipſis, per alios, quod ex juſta cauſa & de noſtra licentia ſpeciali oportere fieri, & debere intelligimus, illi in ſuis Eccleſiis tales inſtituant, ſive locent, quos notos, dignos, & idoneos ſciverint evidenter. Qui vero ſcienter Clericos peregrinos, concubinarios, vel alios indignos collegerint in ſocios vel Vicarios: vel ſi eos, quos tanquam dignos aſſumpſerint & & bonos, poſtmodum malos effectos non removerint; ex tunc tam illi, qui tales colligunt, quam iſti, qui collectos non removent, integrum menſem, poſtquam iniquitas ipſorum detecta fuerit, ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendantur.

VI. *Quod Clerici noti ignotis præferantur.*

Item cum ſcriptum ſit, quantum quisque meretur, non quantum dare ſufficit, æſtimetur; diſtricte prohibemus, ne aliquis in locationibus Eccleſiarum amphoris lucri gratia bonis & idoneis, atque notis, minus idoneos ſive ignotos, ſeu male meritos anteponat, ſi poſtquam id nobis conſtitit, gravem a nobis effugere voluerit ultionem.

VII. *Quod Rectores in filialibus Eccleſiis locent idoneos.*

Adhæc ſtatuimus, ut Rectores Eccleſiarum in ſuis filialibus ſubjectis Eccleſiis notos, & idoneos de ſui Decani conſcientia inſtituant Sacerdotes, neutiquam diminuendo Præbendam, antiquitus deputatam, neque exactione aliqua ſeu conditione, vel ſervitiis extraordinariis oneranda: ubi vero non inveniuntur Præbendæ antiquitus deputatæ, vel deputandæ hactenus Præbendæ non ſufficiunt Parochiis, per guerras, vel ex cauſis aliis deſolatis; in eiſdem Præbendæ de Archi-Diaconi, vel Decani conſilio ſtatuantur.

VIII. *Quod peregrini Clerici non admittantur in Eccleſiis.*

Item cum plerumque infames loca conſueverint ſuæ relinquere nationis; ſtatuimus, ne Clerici peregrini & ignoti per noſtram Diœceſim de cetero ad officiandum tanquam Vicarii, & ſocii

cii in Eccleſiis, vel Capellis aliquibus admittantur, niſi noſtras exhibeant literas, quibus eis officiandi in noſtra Diœceſi licentiam concedimus. Præcipimus etiam, ex nunc omnes dictos Clericos, peregrinos & ignotos, noſtras non habentes literas ſuper admiſſione ſua, a Vicariis Eccleſiarum, ſeu Capellarum, caſtrorum, civitatum, villarum quarumcunque Diœceſis noſtræ, & a ſocietate domeſtica penitus removeri. Qui autem in utroque, vel altero hujus mandati noſtri articulo transgreſſor extiterit; ab ingreſſu Eccleſiæ & Divinis per Nos ſe noverit ſuſpendendum, graviori pœna, ſi ejus culpa exegerit, nihilominus puniendus.

IX. *Quod Clerici nuptias non celebrent.*

Item ſtatuimus, ut ſi quis Presbyter de ſuis filiis & filiabus ſolemnes nuptias præſumpſerit celebrare; ab executione ſui Ordinis ſuſpendatur, & niſi infra duos menſes ſe de hoc apud nos, vel ſuum Archi Diaconum recognoſcat, Eccleſia, vel aliquod beneficium, ſi quod habet, auferatur ab eo.

X. *Quod Excommunicati ſint, qui tollunt res Clerico pertinentes.*

Item, quia quidam Eccleſiarum Patroni tam Clerici, quam laici, Advocati, judices, vel alias potentes, bona mobilia, ſeu immobilia decedentium Clericorum occupant, rapiunt, & uſurpant, volentes ipſis ab inteſtato ſuccedere, pro ſuæ voluntatis arbitrio, non judicio rationis; provide duximus ſtatuendum, ut decedentibus Clericis ab inteſtato, tam Plebanis, quam aliis Clericis, bona eorum mobilia & immobilia, in quocunque loco fuerint, in noſtra protectione & poteſtate conſiſtant: & quicunque laicorum bona hujuſmodi uſurpaverint, rapuerint, vel diſtraxerint, occaſione quacunque non poſt trinam admonitionem ablata, taliter plene reſtituerint; excommunicationis vinculo ſint obligati. Imo cum gravius ſit peccare in mortuum, quam in vivum; præcipimus, ut non ſolum talibus, ſed & eorum familiaribus ſervientibus, ſeu colonis, ubicunque fuerint reſidentes, nulla Divina penitus miniſtrentur, exceptis pœnitentiis morientium & Baptiſmate parvulorum, niſi infra menſem ab ejus familiaritate, & ſervitio ſe ſubtrahant, vel cultura.

XI. *Quod excommunicati non ſepeliantur.*

Item ſtatuendo interdicimus firmiter, & diſtricte, ne aliqui Plebani, Prælati, Rectores Eccleſiarum, vel Vicarii, de cætero excommunicatos, vel interdictos ad Eccleſiaſticam recipiant ſepulturam. Si qui vero contrarium fecerint, ex tunc omnibus ſuis beneficiis noverint ſe privandos: Religioſi vero pro transgreſſione hujuſmodi conſtitutionis, excommunicationis ſe ſciant vinculo innodandos, & nihilominus pro qualitate ſui delicti ſecundum noſtrum arbitrium puniendos. Qui autem tales ſepeliverunt, niſi infra menſem cadavera extumulent eorundem, ſuis ſe ſciant privandos omnino beneficiis, & excommunicationis ſententiæ nihilominus innodandos.

XII. *Quod excommunicati ab Eccleſia repellantur.*

Diſtricte etiam inhibendo mandamus, ne de cætero in locis non conſecratis, vel in Eccleſiis violatis Divina celebrentur, niſi ex noſtra permiſſione & licentia ſpeciali; nec in Cœmiteriis non conſecratis, vel violatis corpora defunctorum ſine noſtra ſpeciali licentia tumulentur.

XIII. *Quod Divina non fiant in præſentia excommunicati.*

Item inhibemus, ne Plebani, vel Sacerdotes aliqui excommunicatis a D. Papa, vel a nobis, vel ab aliquo judice ordinario, ſeu delegato, ante obtentum abſolutionis beneficium in feſtis diebus, vel privatis, de cætero introitum Eccleſiæ indulgeant, vel eos recipiant ad Divina; cum ante abſolutionem excommunicationis vinculum non poſſint ad tempus ſuſpendere, nec ſine peccato medio tempore, poſſint eis, niſi in certis caſibus, communicare: qui vero contrarium fecerit, ipſo jure ab officio ſit ſuſpenſus.

XIV. *Unus Clericus unam regat Vicariam.*

Item ſtatuimus, ut nullus Clericus plures, quam unam ſibi præſumat regendam aſſumere Vicariam, & qui contra fecerit, ſe per pœnam graviter ſciat deliquiſſe.

XV. *Quod Rector Eccleſiæ non ſit Vicarius.*

Item ſtatuimus & ordinamus, ut quicunque Clericorum noſtræ Diœceſis beneficium cum cura animarum, vel ſine cura habuerit, non præſumat ullam ſibi aſſumere Vicariam regendam; ſed in ſuis non omittat beneficiis reſidere. Item, qui tales in Clero noſtro fuerint, ex nunc infra unius menſis ſpatium, ad eadem ſua beneficia revertantur, alioquin ex tunc ſuis ſe beneficiis noverint privandos.

XVI. *Quod Beneficia Eccleſiaſtica libere conferantur.*

Item ſtatuimus, ut Beneficia Eccleſiaſtica abſque omni pacto, & diminutione per eos, ad quos eorum collatio pertinet, conferantur. Si quod factum hactenus in contrarium extitit, quaſi irritum, penitus revocamus.

XVII. *Quod Clerici de matrimoniis non cognoſcant.*

Item ſtatuimus, & ſub pœna excommunicationis firmiter inhibemus omnibus Prælatis & Clericis, univerſis & ſingulis, per noſtram Diœceſim conſtitutis, ne de cognitione cauſarum matrimonialium ſe aliquatenus intromittant, niſi a Sede Apoſtolica, vel a nobis mandatum deſuper receperint ſpeciale: excepto Decano Bataavienſis Eccleſiæ, cui volumus antiquam & approbatam conſuetudinem obſervari.

XVIII. *Quod nulli contrahant, niſi publicentur.*

Item decernimus ſtatuendo, ut Plebani, aliique Eccleſiarum Rectores, ac Vicarii noſtræ Diœceſis; inhibeant publice in Eccleſiis ſuis, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis ſub pœna excommunicationis, ne aliqui matrimonialiter conjungantur, niſi ſit prius diebus tribus Dominicis in Eccleſia publice inſinuatum, quod tales ſimul contrahere velint: in qua inſinuatione populus moneatur, & per pœnam excommunicationis arceatur, ut, ſi quis ſciverit impedimentum inter eos, qui matrimonialiter volunt conjungi, illud proponat publice, ſi ſine periculo & ſcandalo hoc fieri poteſt; alioquin proponat occulte Sacerdoti: & poſt trinam inſinuationem, ſi nullum proponitur impedimentum, tunc in nomine Domini conjungantur. Si autem impedimentum evidens & legitimum proponatur; tunc nullatenus contrahere permittantur. Si vero dubium ſit, an impedimentum ſit ſufficiens ad matrimonium impediendum, in hoc caſu non permittantur contrahere, donec per nos, quid fieri debeat, decidatur. Denuntient quoque Plebani, quod, quicunque contra ſolemnitatem hujusmodi contraxerit matrimonium extra faciem Eccleſiæ, propter pœnam inobedientiæ, quam noſtro arbitrio reſervamus, proles ex tali matrimonio ſuſcepta, prorſus eſt illegitima, ſi ex impedimento aliquo poſtmodum contigerit matrimonium ſeparari, in illo nullam prorſus excuſationem de parentum ignorantia valere.

XIX. *Quod Confirmatio recipiatur ab Epiſcopo.*

Item, quia Confirmatio eſt unum de Sacramentis Eccleſiæ, volumus & præcipiendo mandamus omnibus Eccleſiarum Rectoribus, ut diebus Dominicis & feſtivis ſubditas ſibi plebes tam in publico, quam privato moneant, & inducant, ut ad recipiendam Confirmationem de manibus Epiſcopi feſtinent, vice qualibet, quando poſſunt, declarando & lucidius exponendo, quod quicunque ex negligentia vel contemptu Sacramentum Confirmationis non receperit, non erit de numero ſalvandorum.

Item ſtatuimus, quod quilibet in ſua Eccleſia vel Capella, ſive ſit Plebanus, Vicarius, vel Capellanus, ſibi ſubjectis præcipiat & injungat, ut ſaltem ſemel in anno confiteantur peccata ſua omnia proprio Sacerdoti, vel de licentia ſua alteri, cum ad hoc Chriſtianus quilibet teneatur: & ſi quis in hac parte ſe recognoverit hactenus deliquiſſe, hoc ante diem Palmarum corrigat, & emendet; alioquin ipſo die Palmarum omnes tales, quos ex nunc excommunicamus, excommunicationis ſententiæ denuntiet ſubjacere.

XX. *Quod Eccleſiarum Rectores Decanis confiteantur.*

Item ſtatuimus, ut ſinguli Plebani, Rectores, Vicarii, & Capellani noſtræ Diœceſis de gravioribus, ſeu majoribus ſuis peccatis confiteantur ſuo Decano: Decani

Digitized by Google

Decani Nobis, ac etiam Archi-Diacono, ſeu iis, quos eis dederimus Confeſſores. De minoribus autem & venialibus confiteantur aliis Sacerdotibus, prout ſibi viderint expedire, ſi ſuos commode accedere non poſſint Confeſſores.

Item cum ſumma ſit ratio, quæ pro religione facit, hortamur, & præcipiendo mandamus; ut nullus noſtræ Diœceſis Clericus cujuſcunque Religionis hominem, præſertim *Prædicatores* & *Minores* verbis injurioſis afficere, vel malignis detractionibus infamare audeat vel præſumat, cum ſcriptum ſit; *Maledici Regnum Dei non poſſidebunt*. Imo Prædicatores & Minores, quos evidens utilitas ex eis generali Eccleſiæ veniens approbatos prohibet, caritate pariter, & honeſte recipi & tractari ab omnibus volumus, & mandamus.

XXI. *Quod Rectores hæreticos excommunicent.*

Volumus inſuper, & in virtute S. obedientiæ diſtricte prohibendo mandamus, ut omnes & Plebani & Eccleſiarum Rectores, ſeu Vicarii noſtræ Diœceſis, omnes hæreticos, fautores, receptores, & credentes, nec non & defenſores eorum denuntient quater in anno, videlicet in Nativitate Domini, in die Palmarum, in Pentecoſte, in feſto omnium Sanctorum, excommunicationis ſententiæ ſubjacere: & nihilominus omnes eos, cujusque ſtatus & conditionis exiſtant, tales eſſe ſcientes, vel ex veriſimili conjectura, vel alia ſuſpicione probabili, non accuſaverint, vel denunciaverint publice, vel ſi publice hoc non audent metu perſonæ, vel eorum Plebano, Rectori, vel Vicario loci, vel ſi ex quacunque cauſa eos denunciare ſecrete non poſſent, ad noſtram hoc notitiam non detulerint; tanquam fautores & conſervatores eorum, quos ex nunc excommunicamus, ex communicatos volumus eiſdem temporibus nuntiari.

XXII. *Quod Chriſtiani ſervientes Judæis excommunicentur.*

Item cum dudum Judæis prohibita & interdicta ſint mancipia Chriſtiana; volumus, & præcipimus, ut Plebani, & alii Rectores Eccleſiarum, ubi ſunt domicilia Judæorum, diebus Dominicis omnes de fide Catholica judæorum nutrices, & ſervientes denuntient excommunicatos: etiam denuntient omnes alios Chriſtianos, qui apud judæos pecuniam ſuam locant, aut a judæis uſuram recipiunt, vel, ut judæi, eancem pecuniam mutuent ad uſuram.

XXIII. *Quod incendiarii ſint excommunicati.*

Item omnes incendiarios nocturnos, quos ex nunc excommunicamus, ſinguli in Eccleſiis ſuis & Capellis quater in anno, ſcilicet in die Palmarum, in Pentecoſte, in Aſſumptione S. Mariæ, & in Nativitate Domini denuntient excommunicatione eſſe ligatos.

XXIV. *Granaria non fiant in Eccleſiis.*

Item Tabernas & omnem venditionem vini in Eccleſiis & cœmiteriis penitus prohibemus ſub pœna excommunicationis. Item granaria & receptacula in Eccleſiis & cœmiteriis, niſi neceſſitatis tempore, ſub eadem pœna ſimiliter prohibemus.

XXV. *Quod Divina non fiant in Eccleſia, ubi adulteria facta ſunt.*

Item ſi neceſſitatis tempore, quæ lege caret, homines ad Eccleſias & cœmiteria incaſtellata confugiant, & & uxoribus ibidem convivant, & quod pejus eſt, adulteria & ſtupra committant, ac etiam vagas mulieres inverecunde adducant, ex quibus & tunc cœmiteria execrantur; ſtatuimus, ut Plebani, & Rectores talium Eccleſiarum ſtatim, cum factum hujuſmodi, quaſi pro notorio & publico prædicatur, idem faciant & obſervent, quod de execratis Eccleſiis & cœmiteriis in aliis Conſtitutionibus eſt expreſſum: ſcilicet, quod in Eccleſia non celebrent, niſi de noſtra licentia in Altari mobili, nec in cœmiteriis tumulent corpora defunctorum, donec reconciliationis gratiam mereantur. Si autem extra terram conſtituti eſſemus, ut ad nos non poſſet de facili recurſus haberi, tunc admittimus, ut uſque ad noſtrum adventum ad terram, Rectores talium Eccleſiarum poſſint in ipſis Eccleſiis in Altari portatili celebrare, ſed a nobis ad terram venientibus, ſtatim licentia eſt petenda.

XXVI. *De vagis ſcholaribus.*

Item de vagis ſcholaribus duximus

ſtatuendum, diſtricte præcipientes, ut cultellos longos, & gladios, ac arma deferentes non recipiantur omnino, nec aliquales eisdem exhibeantur conſolationes. Aliis autem humanitatis cauſa uni vel duobus tantummodo venientibus & non pluribus, detur modicus paſtus in caritate, & ſi importuni, vel infeſti fuerint, vel alia dona petiverint, puta denarios, vel veſtes, penitus repellantur. Quicunque vero contrarium fecerint, ſi ſit Paſtor Eccleſiæ Dominicalis, ſive Vicarius, LX. denarios ſolvere teneatur: & niſi apud ſuum Archi-Diaconum, vel Decanum ſe de hoc recognoverit infra menſem; totiens, quotiens deliquerit in præmiſſis, ab ingreſſu Eccleſiæ poſt menſem ſe noverit eſſe ſuſpenſum. Admittimus tamen, ſi quis, neceſſitate ſuadente, ex liberalitate veſtem aliquam ſcholari pauperi dare voluerit propter Deum. Vagos autem ſcholares, detrahentes Clericis, nullus omnino Clericorum modo aliquo recipiat, vel ad panem admittat, cui hoc conſtiterit. Quod qui non fecerit, pœnæ ſubjaceat prædictæ. De vagis vero Sacerdotibus idem, quod vagis ſcholaribus ſtatuimus, & ſub eadem pœna volumus per omnia obſervari.

XXVII. *De Depoſitariis.*

Item, cum occaſione depoſiti ſæpe ſæpius, ptout cognovimus, multa pericula & quam plurima ſcandala deponentibus, ac depoſitum recipientibus perſonis & Eccleſiis, ad quas eæ res de jure pertinere deberent, obvenerint & occurrant, depoſitario tam in vita, quam poſt mortem deponentis quandoque negante depoſitum, in grave deponentis & Eccleſiæ, de cujus ſtipendiis hujuſmodi depoſitum eſt collectum, diſpendium: alio quoque proponente ſe quandoque depoſuiſſe, quod non depoſuit: ex quo proborum fama plerumque gravatur, & opinio minuitur; Nos huic morbo volentes, quanto poſſumus cautius, provifionis remedio obviare, ſtatuimus, ut ſub pœna excommunicationis, quam ex nunc ferimus in rebelles, nullus Clericorum, Prælatorum, ſeu Religioſorum, vel Sæcularium noſtræ Diœceſis, depoſitum ultra decem libras æſtimationem earum faciat vel ſuſcipiat, ſine duorum fide dignorum ad minus præſentia & notitia, per quos neceſſitate ſuadente in vita vel morte deponentis poſſit veritas comprobari.

Teſtes enim hujus ſub habita pœna, ſcilicet ex nunc excommunicationis latæ & juramento adſtringi volumus, quod in vita deponentis contra voluntatem ipſius hoc nulli communicent vel revelent: poſt mortem autem deponentis, ſive teſtatus, ſive inteſtatus deceſſerit, infra menſem prædicti teſtes, & depoſitarius, vel ejus ſucceſſor, aut vicem gerens ipſius, ad noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum notitiam quantitatem depoſiti, vel qualiter ſit depoſitum, ſub prædictis pœnis, ſcilicet juramenti, & excommunicationis, quas ipſo facto eos incurrere volumus, ſi negligentes fuerint, deferent; ut & defuncti voluntas & Eccleſiarum utilitas impleatur, & ſalubrius procuretur. Et ſi unus vel ambo teſtes adjuncti deceſſerint, infra menſem alium, vel alios illi, vel illis deponens ſurroget, coram quo, vel quibus depoſitum ſub forma præhabita tenovetur: quos etiam ad ea ſub pœnis præmiſſis teneri volumus, ad quæ ille, vel illi, in quorum loca ſubrogantur, fuerint adſtricti. Et hoc non ſolum ad futura, ſed etiam ad præſentia, & præterita extendi volumus, indulgentes unius menſis ſpatium, qui ex tunc incipiat currere his, qui ex præterito depoſuerunt, vel depoſita ſuſceperunt, infra quem ſolemnitatem teſtium adhibeant ſuperius memoratam. Et quia conſtitutionem hujuſmodi volumus inviolabiliter obſervari propter utilitatem & evidentem neceſſitatem, ſtatuimus, ut ſi quis in fraudem ipſius ſtatuti depoſitum dividere præſumpſerit, vel in terra recondere, ſeu in muro, prædicta ſententia ipſo facto ligetur.

XXVIII. *Quod Epiſcopo Novales Decimæ ſerventur.*

Item, cum ad nos omnium novalium Decimæ per noſtram Diœceſim pertineant, & a noſtris ſint prædeceſſoribus repetitæ; ſtatuimus, & nihilominus diſtricte præcipiendo mandamus, ut omnes Plebani, Vicarii, & Eccleſiarum Rectores Decimas novalium per ſuas Parochias ortas, vel tunc orituras, Noſtro, & Eccleſiæ noſtræ nomine ſuis temporibus repetant, colligant, & requirant, nobis eas fideliter & ſolicite conſervando, nec alicui præſcriptionem, vel privilegium, ſeu infeudatio-

dationem prætendenti deferant in hac parte: ſed rebelles & impedientes, Nobis, quam cito potuerint, vel ſuis Archi-Diaconis, vel Decanis denuncient, ut adhuc de parte noſtra per cenſuram Eccleſiaſticam arceantur. Quicunque autem in executione hujusmodi mandati noſtri ſe negligenter habuerint, vel easdem Decimas novales, ſuis propriis uſibus uſurpare præſumpſerint, illorum negligentiam, ac etiam temeritatem graviſſime puniemus.

XXIX. *Quod Capellani Jura parochialia non uſurpent.*

Item de Capellis in caſtris, in civitatibus, ſeu villis, ubi parochiales Eccleſiæ ſunt vicinæ, ſtatuimus, ut earum Capellani ſe de cætero de juribus parochialibus nullatenus intromittant, videlicet benedictione nubentium, de introductionibus mulierum poſt partum, vel nuptias, de collationibus Sacramentorum, de benedictionibus cereorum, cinerum, palmarum, & ſolemnis Baptiſmatis ac carnium: & feſta non indicent, niſi doceant, ſibi prædicta, vel aliqua alia eorum, de privilegio competere ſpeciali; in Capellis vero caſtrorum & villarum a ſua parochiali Eccleſia remotarum, permittimus feſta indici, & conſecrationem fontis fieri diebus Dominicis & cineres, & carnes benedici, niſi ulteriora competant de privilegio ſpeciali, de quo debent fidem facere coram Plebanis.

XXX. *Quod Rectores Eccleſiarum vicinos accuſent.*

Item cum ſanguis ſubditorum requiratur de manibus Prælatorum, nec poſſit eſſe Paſtoris excuſatio, ſi lupus comedit oves, & Paſtor neſcit; tanto diligentius correctioni ſubditorum volumus & debemus intendere, quanto damnabilius errores deſerimus incorrectos. Statuimus igitur, ut Plebani, Vicarii & Eccleſiarum ſeu Capellarum Rectores univerſaliter ſinguli & ſingulariter univerſi ſuis Decanis denuncient omnes in ſcriptis, quos defectibus ſeu criminibus noverint laborare, infra unum menſem, poſtquam eis claruit; Decani vero, poſtquam circa Anaſum ad partes Auſtriæ nos veniſſe conſtitit, infra unum menſem nobis denuncient de ſingulis, & accuſent, quæ fuerint accuſanda: ſi vero Rectores Decanis, Nobisque Decani, ut præmiſſum eſt, occaſione quacunque neglexerint accuſare, noverint ſe per nos graviter puniendos. Ne autem ex tali noſtro mandato malitiis aditus referetur, vel calumniandi materia ſuggeratur, volumus & mandamus, eos defectus, delicta ſeu crimina duntaxat nobis inſinuari; quæ ſi opus foret, poſſent probari legitimis documentis.

XXXI. *Accuſandi ſunt circa infra ſcripta.*

Hi ſunt defectus, & culpæ, crimina & articuli, de quibus ſunt Clerici quilibet accuſandi, contra quos poterunt comprobari: abſentes a Capitulo tam Plebani, quam Vicarii, item abſentes a ſuis beneficiis, item vocati ad ordines & non venientes, item ordinati ab aliis Epiſcopis, item cohabitantes manifeſte; item concubinas in aliis domibus habentes publice; item Tabernarii, Luſores, & alias diſſolutæ vitæ; item Clerici Tabernas in ſuis domibus habentes; item Plebani, qui Vicarios ſuos ſuſtinent cohabitare; item Clerici uſurarii, anticipatores, & antiquam monetam pro nova mutuantes; item Alchimiſtæ, & qui utuntur falſa moneta, & argento; item qui peregrinos & ignotos recipiunt in ſocios; item qui Sacramenta Eccleſiæ vendunt, & ſuper remediis decedentium conventionem faciunt, antequam ſepeliatur defunctus; item qui propter augendum cenſum conſuetum amovent idoneos ab Eccleſiis, & inſtituunt minus dignos; item qui Decimas & Proventus, ſive redditus Eccleſiarum ſuarum laicis conferunt, quibus inpoſterum Eccleſiæ defraudantur; item Capellani caſtrorum, villarum, ſeu civitatum, qui non veniunt ad Capitula & Conventus; item Apoſtatæ & de Apoſtaſia ſuſpecti; item qui interdicti, ſuſpenſi, vel excommunicati celebraverunt, vel ſe ingeſſerunt Divinis; item qui voluntarie laicos ſibi conſtituunt Advocatos; item qui in foro ſæculari præſumunt Advocatiæ officium exercere; item habentes pluralitatem beneficiorum; item qui Corpus Chriſti & Chrisma ſub fideli cuſtodia non conſervant; item ſine Miniſtro celebrantes; item Religioſi ſine licentia Epiſcopi plebes regentes; item Plebani, qui ſuas aliis locant Eccleſias, & Vicarias aſſu-

aſſumunt regendas; item dilapidatores ſuarum Eccleſiarum; item, qui ſimoniace Ordines & beneficium ſuſceperunt; item illegitimi habentes beneficia cum cura animarum; item qui ſine inveſtitura Epiſcopi & inſtitutione Canonica Eccleſias recipiunt atque regunt; item qui per Subdiaconum vel Decanum plebes ſuas in viatico & confeſſione procurari permittunt; item, qui excommunicatos vel interdictos recipiunt ad Eccleſiaſticam ſepulturam; item, qui ſine licentia noſtra in Oratoriis vel Eccleſiis non conſecratis, vel violatis Miſſas celebrant; item, qui in Cœmiteriis non conſecratis vel violatis permittunt mortuos ſepeliri; item, qui Subplantatores ſunt, & Anticipatores; item transgreſſores omnium prædictorum Statutorum.

XXXII. *Quod non fiat pactum de mediis ante ſepulturam.*

Cæterum diſtrictiſſime inhibemus, ne ſuper defunctorum mediis ante exequias & ſepulturam defuncti aliqua pactio vel conventio intercedat: defuncto autem, ſicut convenit ſepulto, quidquid ex teſtamento, vel laudabili conſuetudine Sacerdoti debetur, vel Eccleſiæ ſuæ convenit perſolvendum ab hæredibus defuncti, vel ab illis, qui in bonis ejus ſuccedunt, præſtetur, & ad ejus ſolutionem, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur.

XXXIII. *Excommunicati ſunt, qui occupant Poſſeſſiones alienas.*

Item, quia ſunt quamplures per Diœceſim noſtram, qui feuda Eccleſiæ noſtræ Patavienſis, & proprietates, quæ vulgo MINDER AIGN dicuntur, tanquam ſuas proprietates uſurpant; & ſunt, qui feuda Eccleſiæ ab aliis Dominis recognoſcunt, ſunt autem, qui feuda & proprietates Eccleſiæ noſtræ, ſine Prædeceſſorum noſtrorum & noſtro conſenſu & conſcientia per venditionem, vel alio modo in alios tranſtulerunt; præcipiendo ſtatuimus, ut omnes Eccleſiarum Plebani, Rectores & Vicarii omnes tales prædictos, nec non & eos, qui ſcienter alios feuda Eccleſiæ noſtræ a ſe recipere, & recognoſcere, vel violentiam, vel modum alium induxerunt, vel qui ſine Noſtro, & Prædeceſſorum noſtrorum conſenſu, & conſcientia proprietates Eccleſiæ noſtræ vel feuda ſcienter ab aliis comparaverunt, proxime die Dominico vel feſtivo moneant & inducant, ut infra menſem, quem eis terminum peremptorium deputamus, apud Nos jus Eccleſiæ noſtræ in prædictis recognoſcant; alioquin menſe finito ſingulis diebus Dominicis & feſtivis tales publice denunrient excommunicatos, quam excommunicationis ſententiam ex nunc ferimus in eosdem; omnes autem, qui ad cor redeuntes jura Eccleſiæ noſtræ apud nos recognoverint in præmiſſis, promittimus benigne recipere, & cum eis agere gratioſe; quod ſtatutum non ſolum ad Nos & Eccleſiam noſtram, ſed etiam ad Principem terræ, & omnes Prælatos noſtræ Diœceſis extendi volumus & mandamus.

XXXIV. *Omnes Clerici Horas Canonicas dicere tenentur.*

Item, cum nil ſit Divino operi præponendum, præcipimus univerſis Eccleſiarum Rectoribus, & omnibus in ſacris Ordinibus conſtitutis, ut nulla omnino occupatione Horas Canonicas, ad quas tenentur, omittant; imo diebus omnibus & ſingulis cum devotione debita eas dicant. *Acta ſunt hæc apud S. Hippolytum Anno Domini Milleſimo ducenteſimo octuageſimo quarto. XVI. Cal. Aprilis.*

Hanſitz. German. Sacræ, Tom. I. a pag. 427. ad 435. poſt Hieron. Petz. Tomo II. Scriptorum Auſtriæ. Lunig. in Spicilegio Eccleſiaſtico. Item extat MS. in Bibliotheca Cæſarea Juris Canonici No. CXXXIV.

ADDITIO
AD
CONCILIUM PATAVIENSE.

ANno Domini Milleſimo ducenteſimo, octogeſimo quarto. Nos GOTFRIDUS, Dei gratia, Eccleſiæ Pataviensis Epiſcopus, apud S. Ypolitum Capitulum celebrantes, & de conſilio Fratrum noſtrorum Prælatorum ac Archi-Diaconorum noſtrorum, ſtatutis & ordinationibus Prædeceſſorum noſtrorum, quæ ibidem publicari fecimus, declarationes quaſdam, ordinationes, ac ſtatuta addenda decrevimus, quæ pro inſtantia temporis cognovimus expedire. Salvis autem Conſtitutionibus Conciliorum Provincia-

vincialium, nec non Reverendi Patris Domini Gwidonis titulo Sancti Laurentii in Lucina Presbyteri Cardinalis: ac etiam ſalvis ſtatutis & ordinationibus Prædeceſſorum noſtrorum, quibus derogari nolumus, ac debemus. De accuſatis nobis in Capitulo miſericordiam poſcentibus & judicium non requirentibus ad excuſandas excuſationes in peccatis, & correctioni, ac emendæ ſe exponentibus, eligentes miſereri potius, quam iraſci; ejus exemplo, qui in ira miſericordiam non reſtringit, duximus, decernendum, ut in primo Capitulo præſenti, ſcilicet, quod poſt noſtram promotionem celebravimus, ipſis miſericorditer parcendo pro commiſſis delictis, quibus accuſati fuerant, injungeremus pœnitentiam ſalutarem. Accuſatis itaque de cohabitatione extra domum, pro commiſſis præteritis injungimus pro pœnitentia Miſſas duodecim, pro peccatis ſex ſextas ferias in pane & aqua, & ſex Pſalteria, accuſatio vero de cohabitatione in domo ſua propria vel hoſpitio, injungimus pro commiſſis præteritis viginti Miſſas, pro peccatis XII. Pſalteria, & VI. ferias ſextas in pane & aqua, complenda omnia infra annum: ita tamen, ut tam diu ab officio ſint ſuſpenſi, donec a domibus ſuis & ab aliis ſe removerint cum effectu, ad quas ſi pari modo rediverint, tam officio, quam beneficio ſunt privandi. Tabernarius vero Sacerdos ſex Miſſas & ſex ferias ſextas in pane & aqua pro culpa præterita compleat infra annum. Tabernarius autem non Sacerdos ſex ferias ſextas, & ſex pſalteria ſimiliter pro culpa præterita compleat infra annum. Quas pœnitentias illis ſimiliter injungimus, qui, licet non ſint accuſati in Capitulo, in eiſdem tamen ſe cognoſcunt culpis & defectibus deliquiſſe.

Item abſentibus a Capitulo, tam accuſatis, quam non accuſatis, ad præſens parcere volumus, & deferre quoad abſentiam ita, quod in antea ſe corrigant; ne contra eos tanquam contumaces ratione abſentiæ procedere compellamur. Omnes etiam ad Capitula & conventus Archi-Diaconorum, & Decanorum vocatos venire præcipimus & mandamus. Et qui ſine cauſa legitima ſe abſentaverint ab eiſdem, ſi Plebanus fuerit . . . . vel unum, ſi Vicarius fuerit, domui Hoſpitalis S. Ypoliti ſolvere teneantur. Quod ſi infra menſem non perſolverint, per ſuos Archi-Diaconos vel Decanos ab officio ſuſpendantur. Eis etiam, qui ad ordines vocati fuerant, & non venerunt, parcimus iſta vice: ita tamen, ut in proximis ordinibus procedere ad ordinem, quem cura ipſorum exigit, non obmittant; ſi pœnam Canonicam voluerint evitare.

Item abſentes temere a beneficiis, ſi ſint infra Provinciam uſque ad feſtum S. Georgii, ad perſonalem reſidentiam revocamus. Si vero ſint extra Provinciam temere conſtituti, uſque ad feſtum S. Michaëlis, ad reſidentiam revocamus eoſdem. Eos vero, qui ſunt de culpis & defectibus majoribus & gravioribus accuſati, ſub pœna præcipientes prohibemus abhinc recedere, ſine noſtra licentia & permiſſione ſpeciali.

Item præcipimus, ut, præter Religioſos, omnes in ſacris ordinibus conſtituti ad executionem ordinis & officii nullatenus admittantur, niſi ſuas *formatas* habeant exhibere. Et ne ab hoc modo aliquo excuſentur, de dandis formatis certum ſalarium ſtatuimus ſtatuendum, ut Subdiaconus det octo denarios, Diaconus duodecim, Sacerdos non habens beneficium ſedecim; & habens beneficium viginti quatuor uſualis monetæ.

Ut autem ſtatuta Prædeceſſorum noſtrorum, quibus aliqua addidimus pro neceſſitate temporis opportuna, diligentius obſerventur, & obſervari, & memoriæ commendari valeant, diſtricte præcipimus & decernimus ſtatuendo, quatenus monita noſtra & ſtatuta ſalutaria, quæ volumus utentium moribus approbari, à Decanis quibuslibet præſentibus recipiantur in ſcriptis, in noſtra Synodo conſtitutis. Decani vero ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, & Vicariis eorum copiam faciant infra menſem, quatenus in libris Eccleſiarum redigi ordinent & inſcribi, in quibus ſtatuta ipſa lecta, & ſæpius repetita ſingulorum memoriæ inculcentur.

Item, quia ſunt quamplures per Diœceſim noſtram, qui feuda Eccleſiæ noſtræ Patavienſis, & proprietates, quæ vulgo EIN VEST-AIGEN dicuntur, tanquam ſuas proprietates uſurpant, & ſunt, qui feuda & proprietates Eccleſiæ ab aliis Dominis recognoſcunt, ſunt etiam, qui feuda & proprietates Eccleſiæ, ſine Prædeceſſorum noſtrorum, &

& noſtro conſenſu & conſcientia, per venditionem vel alio modo in alios transtulerunt. Quare præcipiendo ſtatuimus, ut omnes Eccleſiarum Plebani, Rectores & Vicarii omnes tales prædictos, nec non & eos, qu ſcienter alios feuda Eccleſiæ noſtræ a ſe recipere & recognoscere per violentiam vel modum alium induxerunt, vel qui ſine noſtra, & Prædeceſſorum noſtrorum conſcientia & conſenſu proprietates Eccleſiæ noſtræ vel feuda ab aliis comparaverunt, vel qui proprietates Eccleſiæ ſub certa annuali penſione & etiam ſine omni penſione pro tempore vitæ ſuæ ipſis conceſſas vel eorum Prædeceſſoribus tanquam ſua feuda, vel tanquam proprietates detinent & uſurpant, proximo die Dominico vel feſtivo moneant & inducant, ut infra menſem (quem eis terminum peremptorium deputavimus) apud Nos jus Eccleſiæ noſtræ in prædictis recognoſcant, alioquin menſe finito, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis tales publice denuntient excommunicatos, quam excommunicationis ſententiam ex nunc ferimus in eoſdem. Omnes autem, qui ad cor redeuntes, jura Eccleſiæ noſtræ apud nos recognoverint, in prædictis, promittimus benigne recipere, & cum eis agere gratioſe. Quod ſtatutum non ſolum ad nos & Eccleſiam noſtram, ſed etiam ad Principem terræ, nec non ad omnes Prælatos terræ Diœceſis noſtræ extendi per omnia volumus & mandamus.

Item quia omnibus Vaſallis noſtris feuda a Nobis recipientibus præcepimus ſub debito juramenti, ut infra ſex Septimanas, a receptione computandas, feuda, quæ a nobis recognoſcerent, in ſcriptis nobis aſſignare deberent, quod quia quamplures in eis facere neglexerunt, vobis omnibus præciſe injungimus & mandamus, quatenus omnes Parochianos veſtros ſollicite moneatis, ut infra Dominicam JUDICA nobis feuda ſua omnia, quæ a nobis recognoverint, dent in ſcriptis, alioquin ex tunc denuntietis omnes hoc exequi negligentes, excommunicationis ſententiæ ſubjacere, & eiſdem denegetis Eccleſiaſtica Sacramenta.

Item omnes alios, qui noſtræ Patavienſi Eccleſiæ attinent, & Dominis adhærent alienis, eiſdem tanquam ſui proprii ſervientes, & eos, qui tales Eccleſiæ noſtræ homines, per violentiam ſibi ſervire & adhærere compellunt, præcipimus in omnibus præcipuis feſtivitatibus anni excommunicatos publice nuntiari, videlicet in Nativitate Domini, in Cœna, in Aſcenſione, & Pentecoſte, in feſtivitatibus S. MARIÆ, & in feſto S. Joannis Baptiſtæ, Michaëlis, & omnium Sanctorum.

Item quia per noſtros Prædeceſſores primus annus vacantium Eccleſiarum ad noſtram collationem pertinentium, fabricæ Patavienſis Eccleſiæ deputatus fuit, præcipimus ſub pœna excommunicationis omnibus, qui tales habent Eccleſias, ut infra ſpatium quatuor menſium pecuniam pro anno prædicto debitam ſeu proventus doceant ſe ſolviſſe vel ſolvant.

Hanſiz. Tomo I. Germaniæ ſacræ p. 435. *ad* 437.

Eodem anno Synodum aliam GODEFRIDUS Pataviæ collegit, in qua decreta ſententia in Monachos quoſdam Altahenſes, ſeditionis ſacrilegæ auctores.

SYNODUS NAUMBURGENSIS
Anno Chriſti MCCLXXXVI. Martini IV. Papæ VI. Rudolphi I. Regis XIV.

Erant mali homines, qui nec Deum, nec Miniſtros ſuos reverenter habebant, ſed multa damna, moleſtias & injurias iis faciebant: convocavit ergo Bruno noſter, (*a*) (Nicenburgenſis Epiſcopus) Vicinos & Coepiſcopos ſuos *Wittich* (b) *Miſnenſem*, & *Heinricum* (c) *Merſe-*

(*a*) Bruno, Nobilis de Querfurr, Epiſcopus XXI. Naumburgenſis.
(*b*) Wittigo, primus ex Canonico Northuſano, & Erfurdiano, ex Præpoſito Wurcinenſi, fit Epiſcopus Miſnenſis XXV. anno 1266. natus ex generoſa Camenitiorum familia.
(*c*) Henricus, Merſeborgenſis Epiſcopus.

Merſeborgenſem in *Nuenborg*, ubi in unitate Spiritus Sancti promulgarunt mandatum ſeu Bullam Sanctiſſimi Domini *Honorii IV.* contra iſtos Eccleſiæ turbatores, raptores & contemtores ſacrarum perſonarum ſub formidabili anathemate, anno Domini MCCLXXXVI. VI. Idus Septembris.

> *Acta Præſulum Nuenburgenſium apud Paullinum in Syntagmate antiquit. Germaniæ.*
> *Langius in Chronico Citizenſi.*
> *Fabritius.*

Witigo Miſnenſis, Henricus Merſeburg, & Bruno Naumburg Epiſcopi, inter ſe convenerunt Naumburgi, ut, quod de violatoribus & invaſoribus Epiſcoporum & Clericorum concluſum erat, & quod Pontificius Legatus & Concilium Magdeburgenſe ordinavit, in ſuis Diœceſibus executioni darent: nempe, ut filii eorum, qui Epiſcoporum aut Clericorum aliquem caperent, aut captum detinerent, ad ordines vel beneficia: filiæ vero ad cœnobia virginum non admitterentur: Abbates autem & Abbatiſſæ, ſi ſecus facerent, a Sacris & Divinis Officiis ſuſpenderentur, donec jam ſuſceptos eorum liberos a cœnobiis amandarent: demum ut ii, qui templa & cœmiteria (*a*) ut ſpoliarent aut cremarent, niſi pro damnis prius ſatisfecerint, ne ad pœnitentiam quidem admitterentur. Actum Naumburgi. VI. Idus Septembris.

> *Codex MS. Miſnenſium Literarum Breviator, citatus a P. Calles S. J. in Serie Epiſcoporum Miſnenſium.*

(*a*) *lego*: aut.

In eadem Synodo hoc Decretum prodiit contra invaſores Præſulum & Clericorum.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

Nos WITIGO, Dei gratia, Miſnenſis, & FRIDERICUS (*ſecundum alios HENRICUS, Friderici Succeſſor*) Merſeburgenſis, & BRUNO Nuenburgenſis Epiſcopi, recognovimus, & tenore præſentium proteſtamur, quod ad ſuccurrendum preſſuris tam Nobis, quam Clero, & Religioſis cujuscunque Ordinis exemptis, & non exemptis ex hominum malitia imminentibus in hoc convenimus, & tenore præſentium nos mutuo obligamus, quod ſententias tam auctoritate ordinaria a nobis latas, quam ſtatuta Domini GUIDONIS Card. Sedis Apoſtolicæ Legati, & Magdeburgenſis Concilii invicem exequemur. Et præterea, quæ in præmiſſis Conciliis de captivitate Epiſcoporum & Clericorum continentur, hæc in noſtris Diœceſibus volumus obſervari: videlicet, quod filii captivantium Epiſcopos vel Clericos inhabiles ſint ad Beneficia & ſacros Ordines obtinendos, nec ipſorum filiæ in aliquo collegio Sanctimonialium admittantur. Abbates quoque, Abbatiſſæ, Præpoſiti & Conventus contra hanc inhibitionem noſtram venientes per ſententiam, quam in his ſcriptis ferimus, tam a Divinis noverint ſe ſuſpenſos, donec ejiciant ſic receptos.

De incendiariis autem & invaſoribus Eccleſiarum & Cœmiteriorum, quæ quidem Eccleſiæ & Cœmiteria non ſolum pro ſalute mortuorum, ſed etiam, ut vivi pacis in eis refugium inveniant, conſecrantur, ſic obſervari volumus, ut, qui ſurrexerint in rapinam Eccleſiæ, vel Cœmiterii, niſi ablata reſtituant, vel emendandi firmam & plenam præſtiterint ſecuritatem, pœnitentiæ beneficium eis penitus denegetur: & ſingulis diebus Dominicis, pulſatis campanis, & incenſis candelis excommunicati publice nuntientur. Et ſi obſtinata mente uſque ad mortem perſeveraverit, Eccleſiaſtica careat ſepultura, niſi ſub teſtimonio Plebani, & aliorum trium damna reſtituerit univerſa. Si qui vero Clerici tales ad ſepulturam receperint, aut eorum ſepulturæ interfuerint, vel ipſorum eleemoſynas receperint, Ordinis ſui damnum irrecuperabiliter patiantur, & ipſo facto ſuis beneficiis ſint privati.

Et quia ea, quæ præmiſſa ſunt, de Prælatorum & Capitulorum noſtrorum proceſſerunt conſenſu, præſens ſcriptum tam Noſtris, quam jam dictorum Capitulorum noſtrorum ſigillis fecimus communiri. Actum NUENBURCH. Anno Domini MCCLXXXVI. in Nativitate Mariæ Virginis.

> *Calles in Serie Epiſcoporum Miſnenſium pag.* 198.
> *Labbé Concilior. Tom. XIV. col.* 1017.
> *Lunig Continuatio II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag.* 259.

STATUTA SYNODALIA JOANNIS, EPISCOPI LEODIENSIS,

Anno MCCLXXXVII. edita.

Ex duobus Codicibus MSS. uno inſignis Monaſterii Parci prope Lovanium, altero Colbertino, a Martene in Theſauro Anecdotorum anno 1287.

JOHANNES, DEI GRATIA, LEODIENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRIORIBUS, PRIORISSIS, PRÆPOSITIS, ARCHIDIACONIS, DECANIS, CONVENTIBUS, CAPITULIS ECCLESIARUM, (*a*) SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

(*b*) A præcedentibus noſtris Leodienſibus Epiſcopis temporibus retroactis ad conſervandum & gubernandum libertatem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum jus, & regimen Civitatis & Diœceſis Leodienſis, & ad reprimendam malitiam perverſorum, multæ proviſiones & conſtitutiones Synodales emanarunt; quia tamen poſtmodum, creſcente hominum malitia nunquam in eodem permanentium, & continue novas malitias novasque rebelliones adinvenientium, & contra Eccleſiam Dei & juſtitiam malignantium, ipſæ Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ perſonæ Civitatis & Diœceſis Leodienſis propter ipſorum malitiam perverſorum adhuc nimium perturbantur; Nos auctoritate Pontificali dictis malitiis obviare, & ipſi libertati Eccleſiaſticæ & Eccleſiaſticarum perſonarum Civitatis & Diœceſis noſtræ Leodienſis providere, in quantum poterimus, cupientes, hac GENERALI SYNODO de conſenſu & voluntate Capituli noſtræ majoris Eccleſiæ Leodienſis, Conſtitutiones Synodales noſtrorum PRÆDECESSORUM una cum noſtris Conſtitutionibus, quas in præſenti Synodo ſtatuimus, ipſas Anteceſſorum noſtrorum Conſtitutiones Synodales, quas in ipſa compilatione noſtra redigimus, reſecatis aliis ſuperfluis, approbamus & ratificamus, & una cum noſtris Conſtitutionibus præcipimus inviolabiliter obſervari.

CAP. I. *De Synodo.*

I. Diſtricte igitur, prout Anteceſſores noſtri ſtatuerunt, præcipimus & mandamus Decanis & Sacerdotibus & aliis, qui ipſi Synodo intereſſe tenentur, ut jejuni & cum magna devotione intrent Synodum, nec aliquis afferat in Synodo cauſas vel negotia impertinentia ad Synodum, & omnes perſonæ, quæ tenentur intereſſe Synodo, veniant ad Synodum audituræ ſalubris mandata ſynodalia: & Decani induti albis & ſtolis, Presbyteri autem cum ſuperpelliciis intrent Synodum, niſi detineantur infirmitate gravi, vel inevitabili neceſſitate, & ſi qui venire nequiverint, mittant ad Synodum cum literis ſuis patentibus, cauſam infirmitatis vel neceſſitatis ſuæ expreſſe continentibus ſuo ſigillo, aut alio authentico ſigillatis, per quas (*) ſe obligent ad ſtatuta ſynodalia obſervanda, Capellanum vel Clericum, vel alium idoneum habentem per ipſas literas poteſtatem dictum abſentem excuſandi, & canonicum impedimentum in animam ipſius (*c*), ſi neceſſe fuerit, jurandi, & mandata Synodi ad Dominum ſuum referendi.

II. Item præcipimus, quod ipſi Decani, Presbyteri, & alii, qui dictæ Synodo

Joannes, Guidonis, Comitis Flandriæ Filius, jam Metenſis Epiſcopus, caſſata electione duorum a Canonicis Electorum, nominatus fuit a Martino IV. Papa Epiſcopus XLII. Leodienſis. Ingreſſus eſt urbem 31. Octob. 1282. Synodum Generalem ſuæ Diœceſis inſtituit, & ſtatuta promulgavit. Anno 1288. carceri mancipatus fuit a Noverca menſibus quinque. Obiit 14. Octobris 1292. apud Abbatiam Flines prope Duacum ſepultus.

(*a*) Rectoribus, Clericis, & aliis ſive Civitatis & Diœceſis Leodienſis.

(*b*) Licet. *Addit Editio anni poſterioris.*

(*c*) Domini.

(*) perſonas.

nodo intereſſe tenebuntur, eundo, redeundo, & moram faciendo, in loco Synodi honeſta habeant hoſpitia, & honeſtam ſocietatem, & non recedant a Synodo, ſine noſtra licentia, & ipſi Decani, antequam recedant, habeant omnes Conſtitutiones præſentia Synodi ſcriptas, & eas legant & intelligant, & ſi ſuper aliquibus hæſitaverint vel dubitaverint, petant & requirant ea per Nos, vel Officialem noſtrum (*d*) exponi, antequam recedant a Synodo.

CAP. II. *De Baptiſmo.*

I. Baptiſmus honorabiliter & caute celebretur, cum aperta diſtinctione verborum, & forma verborum, in quo conſiſtit ſalua (*e*) baptizandi.

II. Ille, qui baptizat, quando immergit in aqua baptizandum, dicat hæc verba nihil addendo, ſubtrahendo, vel mutando, puerum nominando Petre, vel Johannes: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et ut caveatur periculum baptizandi, non mergatur caput pueri in aqua, ſed Sacerdos ſuper verticem pueri ter infundat aquam cum pelvi, vel alio mundo vaſe & honeſto, tenens puerum nihilominus una manu diſcrete.

III. Item juxta fontem inſtituatur piſcina apta, ubi laventur manus eorum, qui tenuerunt puerum, & ſuper piſcinam illam ponatur cooperculum.

IV. Item doceant Presbyteri frequenter viros & mulierea formam & verba baptizandi in propria lingua, quibua valeant in neceſſitate baptizare, etiam parentes, ſi alius defuerit, & poſtmodum referatur ad Sacerdotem, qui diligenter interroget, quid Baptizator fecerit, aut quid dixerit? & ſi inveniat omnia rite facta vel dicta, faciat puer (*f*) ea, quæ ſolent fieri poſt immerſionem. Si vero (*g*) invenerit, vel dubitarit puerum non eſſe rite baptizatum, baptizet puerum ſub hac forma: Petre! *ſi tu es baptizatus, ego te non baptizo; ſed ſi tu non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

V. Item doceant Presbyteri, quod ſi pater vel mater infantem ſuum in neceſſitate baptizaverint, non propter hoc dimittant, quin ut conjuges ſe habeant, ut ante.

VI. Item, ſi caput infantia naſcentia appareat, extra, vel membrum aliud principalius, & timeatur de morte infantis, antequam perfecte naſcatur, infundat, qui adfuerit, aquam ſuper caput naſcentis dicens: *Infans! Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Si autem pervenerit vivus ad ortum legitimum, de novo baptizetur ſub his verbia: *Non te baptizo, ſed, ſi non fuiſti baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

VII. Item, ſi mulier mortua fuerit in partu, non negentur ei aliqua jura Chriſtianitatis, ſed in Eccleſia deferatur, & in cœmiterio tumuletur, niſi aliud obſtiterit, quia pœnam non debemus ei convertere in culpam, & ſi certum ſit, quod parturiens (*h*) mortua fuerit, teneatur os ejus apertum, & cum magna cautela uterus ejus aperiatur, ut infans vivus, ſi poſſit, educatur, & baptizetur. Si autem mortuus reperiatur, extra cœmiterium ſepeliatur vel tumuletur.

VIII. Ad levandum puerum de ſacro fonte duo vel tres (*i*) ad plus admittantur, & ſi puer ſit maſculua, una mulier & duo viri interſint; ſi ſit fœmina, unus vir & duæ mulieres, & pater nullatenus admittatur.

IX. Parentea & Patrini filioloa doceant orationem Dominicam, ſcilicet: *Pater noſter*, & Symbolum Apoſtolorum, ſcilicet: *Credo in Deum*: & *Salutationem B. Mariæ*, id eſt: *Ave Maria*; & exhortentur eos ſæpe, pie, & juſte vivere.

X. Item fontes ſub cooperculo competenti, & ſub ſera cuſtodiantur propter immunditiaa & ſortilegia.

XI. Item renovetur (*k*) aqua fontium ſingulia annia in Paſcha & Pentecoſte, & ſæpiua, ſi neceſſe fuerit, & tunc ſæpius diligenter inſpiciatur, ſi indigeat (*l*) renovari, & ſi indigeat, tunc excluſis laicis, & clauſia oſtiis renovetur, & amoveatur vetua aqua, & fontes bene mundificentur, & nova aqua imponatur, & benedicatur, & chriſmetur, ſed antequam nova aqua apponatur, fontea dili-

(*d*) ſibi. (*e*) Baptizati. (*f*) puero.
(*g*) non. (*h*) partus ejus mortuus non fuerit.
(*i*) vel plures. (*k*) renoventur aquæ. (*l*) renovatione.

diligenter mundificentur propter reverentiam Sacramenti.

XII. Chriſma, Oleum ſanctum, & Oleum infirmorum in ampullis metallinis & criſtallinis ſub clave & ſera cuſtodiantur, & deſuper diligenter obturentur, ſi autem oportuerit Chriſmati vel Oleo ſancto aliud oleum apponi, caute & diligenter admiſceatur oleum appoſitum cum Chriſmate & Oleo ſancto, & hoc cum virgula.

XIII. Excommunicamus omnes illos & illas, qui vel quæ de Sacramento Altaris, vel de Altari, vel in ipſo Altari, vel de Chriſmate, aut de alio Sacramento, ſeu Sacramentis aliis ſortilegia faciunt, ſeu fieri procurant.

CAP. III. *De Confirmatione.*

I. Moneant Presbyteri parentes baptizandorum (*m*) nondum confirmatorum, ut eos adducant ad Epiſcopum, qui ſolus poteſt confirmare. Adducant ſeptennes pueros vel (*n*) minoris ætatis, quibus abſcindantur capilli contra frontem dependentes, & frontes diligenter laventur, & habeant faſciolas ſive bandella de ſpiſſa tela, non tenui peplo, quæ ſint ſine ſutura, & ſine nodo intermedio, quæ habeant latitudinem trium digitorum, & longitudinem duorum pedum & dimidii, & ſint munda & alba.

II. Offerantur autem pueri Epiſcopo ab eis, qui curam eorum habent, qui melius noverunt, quod non ſunt vel fuerint confirmati. Et moneantur parentes, quod confirmatos pueros tertia die adducant ad Eccleſiam, ut Presbyter lavet frontes eorum, & comburat bandella, & aquam lotionis cum cinere bandellorum faciat in ſacram piſcinam reponi. Adulti autem, ſi ſint vel doli capaces, vel duodecim annorum & amplius, prius confiteantur ſuis Presbyteris, quam confirmentur. Diligenter autem doceantur a Presbyteris omnes confirmandi, quod ſe, ut dictum eſt, præparent ante diem præparationis, & quod nullus audeat ſe ingerere ad confirmandum, qui alias fuerit confirmatus. Parentes autem jam confirmatorum parvulos ſæpe reducant eos ad memoriam, quando, & a quo, & ubi fuerunt confirmati.

III. Doceant autem Sacerdotes, quod Epiſcopus in confirmatione confirmandorum nomina poteſt mutare.

IV. Nullus etiam ad primam tonſuram, vel ad minores Ordines audeat accedere, qui non prius fuerit confirmatus.

V. Moneantur confirmandi, ut ita tempeſtive veniant ad confirmationem, ut primæ orationi interſint, exſpectent uſque ad ultimam, quæ fuerit (*o*) ſupra confirmatos.

VI. Item præcipimus Sacerdotibus, quod in ſuis Eccleſiis publice & pluries denunrient ſuis Parochianis, quod in confirmatione, ſicut in baptiſmo, contrahitur compaternitas; quæ non ſolum impedit matrimonium contrahendum, ſed dirimit jam contractum.

CAP. IV. *De Confeſſione & Pœnitentia.*

I. Item Sacerdotes doceant vel moneant ſubditos, ac etiam eis in pœnitentiam injungant, ut ſæpe veniant ad confeſſionem, priuſquam veniant, diligenter ſcrutentur corda ſua, peccata ſua apud ſe rememorent ſollicite cum dolore, & ſimplici vultu veniant ad confeſſionem, quaſi ad Dei judicium. Sacerdotes autem, ut Dei Miniſtri, circa confeſſionem audiendam & pœnitentiam injungendam maximam habeant diligentiam.

II. Ad audiendas confeſſiones communem & apertum locum in Eccleſia ſibi eligant Sacerdotes, ut communiter ab omnibus videri poſſint, & in locis abditis & obſcuris non audiant confeſſiones, non extra Eccleſiam, niſi ex magna neceſſitate vel infirmitate.

III. Item præcipimus, quod Sacerdotes non ſedeant ad confeſſionem ante ſolis ortum, nec poſt ſolis occaſum, niſi ex magna neceſſitate.

IV. Item præcipimus diſtricte, quod ſedendo ad confeſſionem Presbyteri habeant vultum humilem, oculos ad terram, nec faciem reſpiciant confitentis, & maxime mulieris.

V. Item Presbyteri in ſuperpellicio vel cappa rotunda confeſſiones audiant, & cum ſtola ſuperpoſita ad confeſſionem ſedeant.

VI. Sacerdotes etiam moneant ſubditos

(*m*) baptizatorum. (*n*) majoris ætatis. (*o*) ſuper confirmandos facienda.

dicos ſuos, ut humili habitu & geſtu, oculis in terram defixis confiteantur. Mulieres cooperto capite & collo ſubmiſſa facie confiteantur.

VII. Sacerdotes mulierem, quæ ſola ſit in Eccleſia, non audiant confitentem, ſed in aſpectu honeſtæ ſocietatis.

VIII. Præcipimus *ſub pœna excommunicationis* Presbyteris, ne audiant confeſſiones mulierum, cum quibus peccaverunt, de peccatis, quæ perpetraverunt cum eis ; nec etiam conſcios & fautores peccati ſui vel mediatores audiant, ſed mittant eos ad honeſtos confeſſores, (*n*) niſi neceſſitas ex caſu hoc præcedente exegerit.

IX. Item præcipimus, quod Sacerdotes manſueti (*o*) audiant confitentem, & de conſuetis peccatis interrogent ſingillatim: de inuſitatis autem non nominatim, ſed per talia verba inquirant, ex quibus confitens, ſi reus eſt peccati, poſſit intelligere, quid dicatur, ut intelligens confiteatur, ſi autem reus non eſt, de illo non tentetur.

X. Item Sacerdotes moneant confitentes, (*p*) ut integre & diſtincte confiteantur omnia peccata mortalia & circumſtantias, quæ aggravant peccatum, ut Sacer ordo, Sacer locus, in peccato luxuriæ, & circumſtantiæ, quæ aggravant peccatum, notantur in hoc verſu: *Quis, quid, ubi, quotiens, per quos, cur, quomodo, quando.* Venialia autem ſummatim ſufficit confiteri.

XI. Item Sacerdotes reſervent Epiſcopo majora peccata, ut puta: *homicidia, ſacrilegia, incendia, peccata contra naturam, concubitus perſonarum conventualium in ſacris Ordinibus conſtitutarum, inceſtus,* videlicet *cum conſanguinea, vel affini, vel cum ea, quæ votum caſtitatis emiſit, injectionem manuum in parentes, oppreſſiones parvulorum, negligentias pereuntium in igne vel in aqua natos amittentium, veneficia, perjuria ſolemnia, fidei fractiones, votorum transgreſſores,* (q) *ſimoniam, adulteria manifeſta, hæreſes, apoſtaſia, maleficia,* (r) *eorumque maleſici, aut conjuges, ne poſſint coire, vel qui procurant ſterilitatem mulierum, vel qui procurant abortum, falſarios, qui litteram, ſigillum, vel monetam falſant.* In his autem mittant Presbyteri ad Epiſcopum abſolvendos, nec abſolvant eos, niſi de noſtra ſpeciali licentia, vel niſi in articulo mortis.

XII. Licentiam conceſſam a Nobis, ſeu authoritate noſtra quibuſcumque ſive Religioſis, ſive aliis abſolvendi a prædictis peccatis (*s*) revocamus.

XIII. Intendimus etiam Nos (*t*) de prædictis peccatis (*u*) ſalubriter diſponere, & religioſis & aliis perſonis idoneis ſuper hoc committere vices noſtras, declarantes autem, quod illi, quibus duxerimus committendum, poteſtatem non habeant aliis perſonis idem committendi.

XIV. Item (*w*) dubiis autem confeſſor conſulat Epiſcopum vel ejus vices gerentem, vel alios ſapientes, quorum conſilio pœnitentem abſolvat, vel remittat ad alium.

XV. Audita confeſſione, ſemper confeſſor interroget confitentem, ſi velit ſe abſtinere ab omni peccato mortali? Quod ſi confeſſus non dixerit, eum Presbyter non abſolvat, nec injungat ei pœnitentiam, ne inde confidat, ſed eum moneat, & ſolicite hortetur, ut interim faciat, quidquid boni poterit, ut Deus cor ejus illuſtret ad pœnitentiam, & conſulat ei modum vivendi, per quem facilius abſtinere poſſit a peccato mortali.

XVI. Injungant Sacerdotes pœnitentias ſecundum quantitatem delicti ſive peccati, & poſſibilitatem confitentis, ſcilicet pro peccatis carnalibus magnas injungant pœnitentias corporales, ſicut jejunium, diſciplinam & hujusmodi. Item pro ſpiritualibus ſpirituales, ut orationes, etiam & meditationes ſuis peccatis contrarias.

XVII. Præcipimus ſtatuendo, quod quando aliquis recognoverit vel confeſſus fuerit Presbyteris, quod peccaverit in aſſumtione rei alienæ, vel damno alii (*x*) illatum per furtum, rapinam, uſuram,

(*n*) Super dicto peccato confitendas & abſolvendas, nec etiam Presbyteri conſcios & fautores peccati ſui vel mediatores audiant, ſed mittant eos vel eas ad honeſtos confeſſores: niſi neceſſitas hoc in caſu præcedente exegerit.
(*o*) manſuete. (*p*) ſubditos. (*q*) transgreſſiones.
(*r*) maleficia earum, quæ maleficiunt conjuges, ne poſſint coire;
(*s*) ſive aliis. (*t*) de novo. (*u*) peccatis *abeſt.*
(*w*) In dubiis. (*x*) illato.

ram, fraudem (y) inventionem, (z) injuſtam vexationem, falſam teſtificationem, & aliquos modos, pro eo injungant Sacerdotes, reſtitutionem fieri eis, quos prædictis modis damnificaverunt, vel ſi deceſſerint, eorum hæredibus; Quod ſi non inveniantur hæredes, fabricæ Eccleſiæ noſtræ Leodienſis reſtituendo applicent. Et concedimus, quod reſtitutio talium poſſit fieri dictæ fabricæ Eccleſiæ noſtræ S. Lamberti, qui vero reſtituendi facultatem non habent, promittant ſe reſtituturos prædictis modis, cum facultatem habuerint: aliter non abſolvantur.

XVIII. Item, declaramus, quod nomine reſtitutionis reſtituentes Eccleſias, Capellanias, vel cœnobia inſtituere non poſſint, vel eleëmoſynas vel legata, vel teſtamenta facere auctoritate propria, ſed reſtituenda dictæ fabricæ applicentur, vel alias de noſtra licentia ordinetur; ſed prius, unde poſſit fieri reſtitutio, aſſignetur. (a)

XIX. Et quia nonnulli falſo aſſerunt, quod privilegia habent a Sede Apoſtolica, quod reſtitutiones talium bonorum ipſis fieri poſſint; præcipimus omnibus Rectoribus Eccleſiarum, quod niſi ipſi religioſi, vel alii oſtendant talia privilegia ipſis Rectoribus, ipſi Rectores non permittant, ipſis fieri tales reſtitutiones, & eas ipſis fieri inhibeant ſub pœna excommunicationis; & denuntient ſuis ſubditis, quod non liberantur, ſi talibus religioſis, vel aliis non habentibus ſuper hoc privilegium injuſta reſtituant. Et nos excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus omnes illos, qui dixerint, ſe habere privilegium, quod reſtitutiones tales ipſis fieri poſſint, cum non habeant privilegium & nihilominus recipiunt reſtitutiones tales.

XX. Item in confeſſione caveant Sacerdotes, ut ſi confitentes nomina eorum intimaverint, cum quibus peccaverunt, ſecretum teneant, ſicut confitentes (b) peccatum.

XXI. Item, nullus Sacerdos ira, vel odio, vel etiam metu mortis in aliquo audeat confeſſionem confitentis ſibi ſigno, vel verbo, generaliter, vel ſpecialiter aliquatenus revelare. Omnes enim Sacerdotes contrarium facientes, excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus.

XXII. Sacerdotes Miſſas, quas pœnitentibus injunxerint vel injunxerunt, non celebrent, neque tricenarium, neque annuale, neque colluſionem cum alio Sacerdote faciant de Miſſis celebrandis, ut ſibi mutuo pro Miſſis celebrandis ſuos Parochianos transmittant.

XXIII. Item Presbyteri ſuos parochianos moneant frequenter, ut a feſto Purificationis omnes ab XIV. annis & ſupra veniant ad confeſſionem ante Dominicam in ramis Palmarum, & qui in hoc negligentes fuerunt, per octavam Paſchæ a carnibus abſtineant & jejunabunt (c) ſicut in quadrageſima, niſi neceſſitate fuerint excuſati, nec propter hoc ipſis confeſſio (d) denegetur.

XXIV. Item ſtatuimus, quod Presbyteri inhibeant parochianis ſuis, ne quis rem furtivam, vel furti (e) ſuſpectam emat, quod ſi emerit, ſciat ſe ad reſtituendum teneri.

XXV. Item inhibemus ſtatuendo Sacerdotibus & aliis confeſſoribus, ne a confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumſtantias, per quas poſſint nomina eorum deſignari: quod ſi fecerint, ab officio audiendi confeſſiones noverint ſe ipſo facto ſuſpenſos, & Sacerdotes primo inhibeant confitentibus, ne illorum nomina, cum quibus peccaverunt, exprimant, niſi forte confiteantur ſe deliquiſſe cum Patre Spirituali vel carnali, aut in alio caſu, ſine quo non poteſt plene confiteri, & tunc confitentes non dicant nomen proprium illius, cum quo peccaverunt, ſed in genere dicant, peccavi cum Sacerdote, Clerico, Monacho, (f) & ſimilibus.

XXVI. Item, Presbyteri attendant, quod ſi Parochiani eorum non veniant ſemel in anno ad confeſſionem, nomina eorum referri debent ad Epiſcopum, vel Officialem in ſcriptis, ut puniantur.

XXVII.

(y) fraudulentam inventionem. (z) menſuram injuſtam.
(a) aſſignent reſtituentes. (b) confitentis. (c) jejunent.
(d) vel communio. (e) *abeſt ab typo Leodii*: ſuſceptam vel.
(f) Monacha.

XXVII. Item, doceant Presbyteri ſubditos ſuos, quod ipſi ex præcepto tenentur obſervare jejunia ab Eccleſia inſtituta, etiamſi mortaliter non peccaverint, ut jejunia quadrageſimæ, quatuor temporum, proceſſionum, & in feſto S. Marci, & rogationum ſequentium & ſimilia.

XXVIII. (*g*) Si feſtum S. Marci in hebdomada paſchali venerit ſive Dominica die, non deferetur, neque jejunetur, ſed proceſſio fiet generaliter cum Letania.

XXIX. Item, doceant Sacerdotes, quod ipſi & ſubditi ſui tenentur jejunare *Vigilias Natalis Domini., Pentecoſte, Natalis B. Joannis Baptiſtæ, B. Laurentii, Aſſumptionis B. MARIÆ, & omnium Sanctorum & Apoſtolorum*, de quibus inferius apparebit, & ſi aliqua Vigilia die Dominica evenit, jejunetur ſabbatho præcedenti.

XXX. Item, ſi alicui imponenda eſt ſolemnis pœnitentia pro crimine (*h*) & peccato vulgariſſimo, (*i*) quod totam villam (*k*) commoverit, remittendus eſt ad Epiſcopum, ut in die Cinerum ejiciatur ab Eccleſia, & in die Cœnæ recipiatur.

XXXI. Item præcipimus, quod Sacerdotes de mortalibus (*l*) confiteantur ſuis Decanis conſiliorum, & Decani confeſſiones ſuorum Sacerdotum audiant, ſaltem ſemel in anno, & Decanus nomina Sacerdotum ſibi non confitentium ſaltem ſemel in anno referat Nobis vel Officiali noſtro, ut puniantur.

XXXII. Præcipimus etiam omnibus Sacerdotibus, quod in principio Miſſæ celebrandæ & Divini officii celebrandi ab eiſdem, moneant etiam omnes fideles exiſtentes in Eccleſia, ut ſi aliquem excommunicatum ſciverint in Eccleſia, quod illum nuntient Sacerdoti, & cum Presbytero innotuerit, aliquem excommunicatum eſſe in Eccleſia, non celebret, niſi exeat excommunicatus, & ſi excommunicatus violenter perſiſtere voluerit in Eccleſia tempore, quo Divinum officium celebratur, tunc Presbyter ſignificet juſtitiæ ſæculari loci, & petatur, ut dictum excommunicatum ab Eccleſia extrahat, & eundem ad hoc compellat, ut Divinum officium permittat excommunicatus celebrari, & ſi juſtitia ſæcularis monita hoc facere noluerit, cum poſſit, & dictum excommunicatum in Eccleſia perſiſtere permiſerit, ex tunc ſtatuimus dictam juſtitiam (*m*) exercentem, excommunicationis ſententiam incurrere, vel incurriſſe ipſo facto. Et præcipimus Sacerdotibus, quod dictam excommunicationem publice denuntient in Eccleſia ſua ſic eſſe latam, & referant nomina dictam juſtitiam exercentium propter hoc excommunicatorum, Nobis, aut noſtro Officiali & Decano, (*n*) & præcipimus Decanis, quod per totum decanatum ſuum dictam juſtitiam, quæ dictam excommunicationem incurrit, denuntient & denuntiari faciant ſingulis dicbus Dominicis & feſtivis, candelis accenſis ac campanis pulſatis publice ſic (*p*) excommunicatam.

XXXIII. Item præcipimus, quod cum laici decimas tenentes, quas non tenent ab Eccleſiis vel Eccleſiaſticis perſonis ad confeſſionem venerint, ſive ſint ſani, ſive infirmi, Sacerdotes nullatenus abſolvant eos niſi promiſerint, quod quam cito poterint, illas decimas de noſtro conſilio reſignabunt Eccleſiis vel Eccleſiaſticis perſonis aſſignandas; & ſi promittere noluerint, conſulant eis, quod corpus Domini non recipiant in tali ſtatu: intimantes eiſdem, quod ſi illud receperint, magis peccabunt.

XXXIV. Item præcipimus ſtatuendo, ut nullus Sacerdos audeat celebrare Miſſam, niſi poſtquam dixerit matutinas, primam Canonicam, & jejuno ſtomacho & poſt dormitionem. Sacerdotes cum accedunt ad Miſſam celebrandam, devote ſe habeant, & ante Altare dicant devote *Confiteor* ſuum. Et poſtquam Sacerdos Miſſam celebrare inchoaverit, ſe habeat humiliter & devote, nec fabuletur cum aliis extraneis perſonis, antequam ſit Miſſa finita, & cum offertur, non inſpiciant perſonas offerentes & maxime mulieres, ſed vultum ſimul habeant fixum verſus terram.

CAP.

(*g*) *Hic articulus XVIII. totus abeſt a primævo typo Leodienſi.* (*h*) publico. (*i*) vulgatiſſimo. (*k*) communiter. (*l*) peccatis. (*m*) & quemlibet ipſam juſtitiam. (*n*) & Decano ſuo. (*o*) excommunicationem. (*p*) eſſe.

CAP. V. *De Sacramento Altaris.*

I. Sacerdotes in veſtibus albis, mundis, ſacerdotalibus, & benedictis (*q*) accedant ad Miſſam celebrandam. Manipulus habeat in longitudine ſub brachio duos pedes, ſtola ad minus uſque ad paramentum albæ dependeat vel prope extremitatem albæ; alba & caſula (*r*) integra, & non diſſuta obſervetur. Amictus ſæpe mundetur, cingulum mundum, & integrum, & longum, & benedictum habeatur; Presbyteri ſub albis induti ſint ſuperpelliciis, vel tunica linea (*s*) quæ vulgariter *Sarobt*, vel *Rocbet* appellatur.

II. Præcipimus, ut ſingulis quatuor menſibus abluantur, ornamenta Eccleſiaſtica, quæ ablui debent.

III. Non cantent Sacerdotes ſine calceamentis vel caligis cum calceis attingentibus ſuper genua.

IV. Noverint Sacerdotes, quod ſi cum conſcientia peccati mortalis acceſſerint ad celebrandam Miſſam, & celebraverint, ad minus ter peccant mortaliter, primo, quia præſumunt indigne accedere, ſecundo, quia indigni conficiunt & contingunt Euchariſtiam & tenent ſacra vaſa: tertio, quia indigni manducant corpus Chriſti & ſanguinem bibunt.

V. Altare ad celebrandum ad minus paretur duobus pallis (*t*) benedictis.

VI. Duo Corporalia ad neceſſitatem unius altaris ad minus habeantur, quæ ſint mundiſſima, & benedicta, & aptæ plicaturæ.

VII. Pannus, quo calix extergitur, cum veneratione cuſtodiatur. Et in calice etiam ſuper altare, ſicut reliquiæ; cæteri panni, quibus calix, & patena involvuntur, mundi cuſtodiantur.

VIII. Miſſale ſemper involutum camiſia linea & munda altari imponatur, & habeat ſudariolum vel manutergium dependens, quo Presbyteri nares, os, & faciem detergant.

IX. Loca circa altare ab aranearum telis & pulveribus, & cæteris immunditiis ſæpius emundentur.

X. Sacerdotes abluti ante Canonem pollice vel indice nihil tangant (*u*) in Canone præter Corpus Domini, & corporale ante elevationem Corporis Chriſti.

XI. Cortinæ a lateribus altaris utrimque appendantur, nec ab aliquo tempore Sacrificii retrahantur. Cortina conveniens ſurſum ſuper altare extendatur, quæ protegat & defendat altare (*x*) ab immunditiis deſcendentibus.

XII. Calix & patena, in quibus conficitur Corpus Chriſti, ſint argentea, vel aurea, & integra, & calix ſit cum firmo pede, & non titubans.

XIII. Nullus Sacerdos ſine Clerico celebrare præſumat, qui Clericus habeat tunicam lineam, vel ſuperpellicium, vel cappam rotundam, & calceatus incedat.

XIV. Clericus autem & Sacerdos non faciant aperturas ſub aſellis (*y*) in tunica linea, vel ſuperpellicio, quibus ejiciant vel exeant brachia ſine manicis tunicæ lineæ, vel ſuperpellicii in miniſterio altaris.

XV. Ampullæ aquæ & vini integræ, & mundæ intus & exterius obſerventur, & ſigno (*z*) vocabuli diſtinguatur vas vini a vaſe aquæ.

XVI. Vinum ampullæ de tertio in tertium diem ad minus renovetur; vinum rubicundum, ſi commode poſſit haberi, miniſtretur ad celebrandum.

XVII. Piſcina, in qua lavat Sacerdos manus ſuas poſt ſanctam Conſecrationem, munda teneatur, & cooperiatur, & exterſorium poſt illam lotionem mundum habeatur, & reverenter alba tela, vel (*a*) corona linea, vel ſerica tegatur, & cum corporali, cum neceſſe fuerit, abluatur, ab aliquo Sacerdote, vel perſona religioſa, & aqua ablutionis in piſcinam ſacram mittatur.

XVIII. Idem fiat de exterſorio calicis, vel ipſum quando vetus vel minus honeſtum fuerit, ſuper piſcinam ſacram comburatur; & cinis in piſcinam (*b*) radatur.

XIX. Item, habeant Sacerdotes proprium manutergium, quo manus detergant ante celebrationem, vel ante contactum Sacrorum, ut Euchariſtiæ, Chriſmatis, & Olei ſancti.

XX. Clericus autem non extergat, (*c*) ad

(*q*) benedictis, *abeſt.* (*r*) integræ & non diſſutæ obſerventur.
(*s*) quæ, *& reliqua abſunt ab hoc articulo in typo Leodienſi.* (*t*) palliis.
(*u*) in Canone *abeſt.* (*x*) ab incommodis immunditiarum deſcendentium.
(*y*) axellis. (*z*) ſigno notabili. (*a*) cortina linea.
(*b*) recondatur. (*c*) manus ſuas.

ad prædicta manutergia vel exterſoria, ſed habeat aliud proprium.

XXI. Sacerdos ſit diligens in electione hoſtiæ conſecrandæ, ut ſit integra, ſolida, non nimis vetuſta, & in appoſitione vini & aquæ, ut diſcernat odore, quid ſint utrumque, vel ab aliquo faciat guſtu diſcerni. De aqua autem ponantur duæ guttæ vel tres.

XXII. Sacerdotes autem attente & diſtincte dicant & legant in Canone, quæ dicenda ſunt.

XXIII. Sacerdos non elevet hoſtiam ad oſtendendum populo, niſi poſtquam dixerit hæc verba: *Hoc eſt enim Corpus meum*: & tunc pulſetur campana magna tribus ictibus ex una parte, ut fideles, qui audiverint, ubicumque fuerint, adorent.

XXIV. Si Sacerdos, cum venerit ad Conſecrationem ſanguinis, vel ad perceptionem, nihil in calice invenerit, inuat, ut afferatur ei vinum & aqua, quibus appoſitis, dicat illa verba Canonis ab illo loco: *Simili modo, poſtquam cœnatum eſt*, uſque ad finem, & faciat ſignacula, quæ ex tunc ſolent fieri ſupra ſanguinem.

XXV. Illa autem, quæ facta ſunt ſuper Euchariſtiam, non reiteret. Quod, ſi aquam puram invenerit & guſtaverit, Sacramentum non (*d*) reiteret ſanguinis, ſed tranſeat cum conſueto modo.

XXVI. Ille autem, cui per ejus negligentiam hoc evenerit, tribus diebus (*e*) a ſe diſtantibus jejunet in pane & aqua.

XXVII. Si quid vero de ſanguine ceciderit ſuper corporale, vel ſuper pallam altaris, illa pars abſcindatur, & pro reliquiis habeatur, & recondatur, vel comburatur, & cinis in piſcina ſacra ponatur, vel pars corporalis vel pallæ intincta ſanguine, ter diligenter abluatur, & aqua ablutionis a Presbytero jejuno vel alia Religioſa perſona & jejuna ſumatur, & poterit dictis pannis uti, ſicut prius poſt ablutionem prædictam.

XXVIII. Si ſanguis ſupra aliud veſtimentum ceciderit, illa pars abſcindatur, & comburatur, & cinis in ſacra piſcina recondatur. Si ſupra lignum, lapidem, vel terram ſolidam ſanguis ceciderit, illa pars, ſi commode poſſit, a Sacerdote ablinguatur, (*f*) & poſtea radatur, & raſura cum ablutione vini & aquæ a Sacerdote ſumatur, vel combuſta in ſacram piſcinam ponatur.

XXIX. Item ſi in ſanguine (*g*) muſca vel aranea vel aliquid abominabile ceciderit, quod vix ſine vomitu vel periculo corporis poſſit ſumi, caute abſtrahatur ſupra patenam vel alium calicem, & abluatur vino; & poſt ſanguinis ſumptionem & ablutionem ſolitam illa lotio honeſte a Presbyteris ſumatur, vel ſaltem in piſcinam mittatur, & beſtia ſupra piſcinam comburatur.

XXX. Si corpus Domini ſupra pallam ceciderit, bis lavetur vino & aqua, & a Presbytero ſumatur. Si ſupra aliquod veſtimentum ceciderit, pars illa abſcindatur & comburatur, & cinis in piſcinam mittatur.

XXXI. Calix ad communicandum infirmos mundus & integer habeatur, & coopertus cuſtodiatur, & ſi facultas ſuppetat, fiat argenteus.

XXXII. Pixis, in qua Corpus Chriſti reſervatur, vel ad infirmos defertur, eburnea vel argentea, vel ad minus cuprea, bene eſmata (*h*), & ſemper pannus lineus, albus, mundus, vel ſericus infra pixidem ponatur, ſupra quem Corpus Domini in pixide collocetur.

XXXIII. Cum infirmus communicari voluerit, prius viſitet eum Presbyter ſine corpore Domini, ſi commode fieri poteſt, & diligenter audiat confeſſionem ejus, & poſt redeat ad Eccleſiam, & cum iturus erit ad infirmum communicandum, prius aliquanto ſpatio pulſetur campana aliquo certo ſigno ad hoc diſtincto, ut fideles ad Eccleſiam veniant, & Sacerdotem, qui defert Dominum ſuum, reverenter & ordinate ſubſequantur, & orationes, quas ſciunt, dicant devote pro infirmo, eundo & redeundo. Sacerdos eat dicendo ſeptem Pſalmos, & ſi via erit longior, addat xv. Pſalmos & Letaniam & orationes.

XXXIV. Incedat autem Sacerdos ad communicandum cum campanula & lucerna præcedente. Exſpectent autem omnes fideles, donec infirmus communicetur, & redeant uſque ad Eccleſiam poſt Sacerdotem ſemper Corpus Domini defe-

(*d*) rejicietur ſanguinis. (*e*) a ſe diſtantibus, *abeſt.* (*f*) abluatur.
(*g*) ſanguinem. (*h*) ſit.

deferentem, ne populus in redeundo in vanum adoret, & ut populus in accedendo cum Deo ſuo reverentius vel libentius accedat; quilibet fidelis pœnitens, ſi devote fecerit, habeat quinque dies indulgentiæ pro eundo, & quinque pro redeundo; ſi qui autem maligni hanc proceſſionem turbaverint, ſi moniti ſe non correxerint, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcantur.

XXXV. Referatur (*i*) autem Corpus Domini venerabiliter & ſublimiter, poſito decenti cooperculo, ſuper calice, quod ſit cum cruce (*k*) ſuppoſita, & panno fimbriis ſericis adornato.

XXXVI. Si infirmus frequentem vomitum levi occaſione patiatur, non conferat ei Presbyter Corpus Domini, ſed credat infirmus & ſpiritualiter accipiat.

XXXVII. Ante autem, quam Sacerdos communicet infirmum, Sacerdos dicat ei: *Si credat, quod ſub illa forma panis ſit Corpus Chriſti, natum de Virgine, paſſum in Cruce, ſuſcitatum tertia die?* Quod ſi confeſſus fuerit verbo vel ſigno, communicet eum, ſi alia cauſa non obſtiterit; alioquin non communicet eum. Si autem communicatus evomuerit, partes corporis diligenter & attente colligantur, & quæ reperiri poſſunt, cum vino a Sacerdote vel aliquo fideli ſumantur, reſiduum vomitus comburatur & ponatur in terram juxta Altare, vel alibi in ſacro loco, ubi commode poterit.

XXXVIII. Cum autem corpus Domini defertur, fideles, coram quibus defertur, ſi commode fieri poſſit, genua flectant, pectus (*l*) tondant, & inclinato capite, junctis manibus adorent. Equitantes autem non dedignentur deſcendere de equis, ut adorent eum, qui pro ipſis deſcendit de cœlis in terram.

XXXIX. Si per cauſam (*m*) mortis, vel ægritudinis, vel paſſionis alicujus inopinatum contingat, quod Sacerdos cœptum nequeat explere Myſterium, licitum ſit alteri Sacerdoti exequi & perficere conſecrationem cœpti officii, ita, quod incipiat ibidem, ubi alter deſtitit, niſi incepta collecta, necdum perfecta vel perlecta, vel inceptis verbis Sacramenti Euchariſtiæ necdum perlectis, (*n*) prædictus caſus contingat: tunc enim a capite collectam vel Sacramenti verba reincipiat, ut ſic ſaluti fragilitatis humanæ conſulatur, & ſacris Myſteriis, ne inexpleta, & ne interrupta remaneant, provideatur ſollicite.

XL. Si autem dubitetur, an hoſtia a primo Sacerdote ſit conſecrata, ſubſtitutus Sacerdos novam oblatam offerat, & ſolito more conficiat, & poſt Miſſam hoſtiam primam accipiat; idem dicimus de calice, id eſt, de eo, quod in calice recipitur. (*o*)

XLI. Euchariſtia pro infirmis reſervata, ſingulis diebus Dominicis renovetur.

XLII. Corpus Domini in honeſto loco ſub altari, vel in armariolo ſub clave ſollicite cuſtodiatur. Similiter Chriſma, & Oleum in alio loco.

XLIII. Doceant Sacerdotes ſubditos ſuos, ut cum venerint ad communicandum in die Paſchæ vel alias, jejuni, & devoti, & confeſſi accedant, & nullus extraneus, ſe immiſceat, niſi viator, vel peregrinus, & hoc de licentia Sacerdotis.

XLIV. Item hoſtiæ non conſecratæ, quæ dicuntur panis benedictus, nulli dentur, nec etiam parvis pueris. Pueri non communicentur, antequam diſcretionem fidei habere dinoſcantur, ut circiter decennium.

XLV. Item præcipimus, ut in die Paſchæ, & cœteris ſolemnibus, quibus fideles communicant, tot hoſtiæ conſecrentur, quod non oporteat frangi formas, quando fideles communicant.

XLVI. Præcipimus, ut nullus Sacerdos bis in die celebret Miſſam, niſi ex magna neceſſitate & urgenti; & tunc in prima Miſſa poſt perceptionem ſanguinis non utatur ablutione vini & aquæ, ſed reſervet in tuto & honeſto loco, & eam accipiat poſt ſecundam Miſſam, vel det honeſtæ perſonæ jejunæ, quam noverit ad hoc eſſe paratam.

XLVII. Presbyteri non deſerviant duabus Eccleſiis, niſi una dependeat ab altera.

XLVIII. Nullus fidelis arcendus eſt a Communione, niſi excommunicatus, vel interdictus, vel ab aliquo notorio crimine notatus; videlicet publicæ meretrices, mimi, hiſtriones, uſurarii notorii.

XLIX. Sacerdotes prohibeant ſub pœna excommunicationis ſubditis ſuis, ne locent meretricibus vel receptatoribus earum,

(*i*) Deferatur. (*k*) ſuperpoſita. (*l*) tundant. (*m*) caſum mortis.
(*n*) *in Leodienſi typo hic eſt* punctum, *& ſequitur*: ſi. (*o*) reperitur.

earum, vel turpitudinis mediatoribus domos aliquas: & ſi qui contra prohibitionem iſtam fecerint, Epiſcopo, vel ejus Officiali nomina eorum per Presbyterum nuntientur, & exhortentur Sacerdotes ſuos Parochianos, ut ipſis Presbyteris denuntient eos vel eas, qui deliquerunt in præmiſſis.

L. Excommunicamus Sacerdotes, Capellanos, qui ſcienter accedent ad Miſſam celebrandum præſentibus publicis excommunicatis.

LI. In Capellis Magnatum, vel aliorum de novo conſtructis, niſi ex licentia noſtra nullus audeat celebrare, quod ſub pœna excommunicationis fieri prohibemus.

VI. *De Ordinandis.*

I. Præcipimus ſtatuendo Clericis habentibus Parochias vel Capellanias, vel Præpoſituras, vel alias curas animarum, ut ad ſingula tempora ordinum offerant ſe ordinandos, prout onus beneficii requirit, Epiſcopo, feria V. ante tempus ordinum etiam non vocati, ut poſſit interrogare Epiſcopus vel Archi-Diaconus de his, quæ pertinent ad ſufficientiam ordinandi & hoc jurare debent, quando recipiuntur ad Parochias vel ad Eccleſias. Præſententur ordinandi Epiſcopo per Archi-Diaconos ſuos.

II. Statuimus, quod cedant fructus Parochiarum & Capellaniarum eorum, qui in propriis perſonis & in ordine Sacerdotali ibidem non deſerviunt; & eorum, qui curam parochialem de manu Prælati ſui non receperunt ad opus noſtri (*p*), Archi-Diaconorum, ſeu aliorum, ſecundum quod ſe habet de conſuetudine hactenus in noſtra Diœceſi obſervata.

III. Excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus omnes illos, qui fructus Eccleſiarum, Parochialium & Capellaniarum & Altarium earumdem, in quibus Rectores earum perſonaliter non deſerviunt, pro illis temporibus Nobis, Archi-Diaconis & Decanis competentes receperint & levaverint præter Noſtram, Archi-Diaconorum & Decanorum voluntatem.

IV. Excommunicamus etiam omnes, qui fructus Eccleſiarum Parochialium Capellaniarum vel Altarium, in quibus Rectores earum perſonaliter non deſerviunt, pro illis temporibus levaverunt, & receperunt contra voluntatem noſtram, Archi-Diaconorum, ſeu Decanorum, niſi infra menſem proximum ſatisfecerint de receptis.

V. Præcipimus Decanis, ut ſinguli in ſuis decanatibus de hujuſmodi diligenter inquirant, & eos ad notitiam noſtram referant, Officialis noſtri vel Archi-Diaconi.

VI. Omnes ordinandi diligenter ante ordines confiteantur, ut mundi mente & corpore gratiam recipiant ampliorem.

VII. Præpoſiti & Decani, qui curam habent animarum ad ſacros ordines, ſecundum quod beneficium requirit, ſe præſentent, & in Eccleſiis debitam faciant reſidentiam.

VIII. Excommunicamus omnes illos, qui tonſuram clericalem & quoſcumque ordines ſacros vel non ſacros ab alienis Epiſcopis receperint, licentia noſtra ſpeciali ſuper hoc non obtenta.

IX. Item excommunicamus omnes illos extraneos, qui a nobis, ſeu vices noſtras gerente in noſtra Diœceſi tonſuram Clericalem vel quoſcumque ordines ſacros vel non ſacros furtive ſuſceperint ſine licentia Epiſcoporum ſuorum.

X. Item excommunicamus omnes illos, qui tonſuram clericalem ab alieno Epiſcopo ſine noſtra licentia ſuſceptam deferre præſumpſerint, vel radi fecerint noſtra licentia ſuper hoc non obtenta, etiamſi ab excommunicatione, quam ob hoc incurrerint, fuerint abſoluti.

XI. Item præcipimus, quod nullus accedat ad ordines, nec per Archi-Diaconum præſentetur ordinandus, niſi ætate, moribus & ſcientia dignus exiſtat, & ſub certo titulo.

XII. Item nullus admittantur ad titulum Vicariæ, niſi ſit perpetua Vicaria, a qua non poſſit amoveri.

VII. *De extrema Unctione.*

I. Cum reverentia, aqua benedicta, & cruce deferatur oleum ſanctum ad infirmos, & diligenter dicantur VII. Pſalmi prius cum Litania & orationes ad hoc inſtitutæ: ille autem, qui inungit, proferat iſta verba: *Per iſtam unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus,*

(*p*) noſtrum Archi-Diaconi, Decanorum, & aliorum.

Deus, quidquid peccaſti per viſum, & ſic de aliis, & reverenter inungat, & verba diſtincte proferantur, & inde penitus nihil exigatur, & ſiquid datum fuerit, gratis recipiatur. Tamen conſuetudo laudabilis obſervetur per Epiſcopum.

II. Item ad Sacramentum extremæ unctionis ſæpe Presbyteri moneant populum, ut indifferenter a XIV. annis & ſupra, ſinguli, cum neceſſe fuerit, inungantur. Nec pauperes pro egeſtate ſe excuſent.

III. Si non poſſit infirmus habere multitudinem candelarum, vel indumenta linea, quæ cauſa reverentiæ in hoc Sacramento haberi ſolent, non propter hoc dimittat Sacerdos inungere, ſed ſufficiat candela una.

IV. Inuncti cum ſtupa diligenter in ſingulis membris extergantur, & ſtupæ comburantur, & cinis in ſacro loco reponatur.

V. Doceant Sacerdotes, quod hoc Sacramentum licite poteſt iterari in qualibet gravi & periculoſa infirmitate.

VI. Item ſuſcepturi quodcunque Sacramentum, prius confeſſione mundentur, iſtud Sacramentum valet ad tres, unde verſus.

Ungor in extremis, ut ſit mihi gratia major.
Et morbus levior, vel pœnitentia minor.

VIII. *De Cimiteriis, & Sepultura.*

I. Præcipimus & ſtatuimus, quod nullus excommunicatus nuntiatus in cimiterio Eccleſiæ vel ipſa Eccleſia, vel ambitu ſepeliatur; & ſi factum fuerit, corpus & oſſa ejus excommunicati extumulentur, & ejiciantur ex cimiterio, dummodo diſcerni poſſint a corporibus & oſſibus fidelium, & cimiterium, in quo corpus excommunicati ſepultum eſt, maneat & ſit interdictum, donec excommunicati corpus, ſi diſcerni poſſit, extumuletur.

II. Et præcipimus omnibus tam religioſis, quam aliis, dum ad ipſos aliquis, qui ſepulturam ſuam elegerit, debeat ſepeliri, interrogent a Sacerdote ſuo diligenter, utrum ſepeliendus deceſſerit excommunicatus vel interdictus. Quod ſi per Presbyterum aut alias ipſis conſtiterit, nullo modo ſepeliant corpus excommunicati vel interdicti in cimiterio Eccleſiæ vel ejus ambitu.

III. Item prohibemus ſub pœna excommunicationis, ne aliquis in cimiterio interdicto ſepeliatur, & ne aliquis ſepulturæ tali interſit.

IV. Laici autem qui tali ſepulturæ in cimiterio interdicto interfuerint ſcienter, excommunicationis ſententiam, quam ſuper hoc ferimus in his ſcriptis, incurrant ipſo facto, & nuntientur publice excommunicati.

V. Clerici vero, qui interfuerint tali ſepulturæ ſcienter, ſententiam ſuſpenſionis ab officio, quam in eos ferimus ipſo facto, ſe noverint incurriſſe.

VI. Item ſtatuimus & præcipimus ſub pœna excommunicationis obſervari, ut quotiens quis in loco religioſo ſepulturam elegerit, corpus primo præſentetur parochiali Eccleſiæ, & tunc demum celebrata Miſſa Eccleſia in Parochiali, deferatur in locum, in quo elegerit ſepulturam: & hoc nihilominus fiat ſalvo in omnibus jure Eccleſiæ Parochialis defuncti.

VII. Item cum a pluribus Sacerdotibus intelleximus, quod quidam religioſi (*q*) fraudulenter in damnum, & præjudicium Eccleſiarum Parochialium incitant & inducant infirmos divites & potentes precibus & promiſſionibus ad eligendum apud eos ſuam ſepulturam: ut per hoc ipſi religioſi vel alii, apud quos tales ſepulti fuerint, habeant magnam partem bonorum mortuorum, & munera parentum eorumdem (*r*) ex quibus Eccleſiæ Parochiales ſuis juribus defraudantur. Nos ſub pœna ſuſpenſionis & excommmunicationis talia de cetero fieri prohibemus. Sed ſi ipſi infirmi ſine fraude & ſine dolo & precibus talibus ſuam ad locum religioſorum aut alias elegerint ſepulturam, ibidem ſepeliantur, ſalvo tamen jure parochialis Eccleſiæ, ut dictum eſt.

VIII. Et nos omnibus eligentibus ſuam ſepulturam ad ſuam Parochialem Eccleſiam quadraginta dies de injuncta ſibi pœnitentia relaxamus.

IX. Sacerdotes audito obitu parochianorum ſuorum, abſolvant eos ſtatim cum Pſalmo: *De profundis*, & Collecta, & dicant Vigilias, & alia, quæ defunctis debentur.

X. Cor-

(*q*) & alii multi lucris magis, quam devotioni inhærentes per ſe vel per alios.
(*r*) aſſequantur.

x. Corpora defunctorum de nocte in domibus non cuſtodiantur, ſed ad Eccleſiam deferantur, & omnibus excluſis oſtia firmentur factis orationibus, & aliis, quæ in talibus fieri conſueverunt.

xi. Item, Decani referant ad Synodum nomina Sacerdotum, qui eodem anno defuncti ſunt, ut in Synodo abſolvantur, & ſinguli Presbyteri faciant pro eis ſpeciale ſervitium, ut ſimiliter pro eiſdem fiat tempore opportuno.

xii. Item, præcipimus, quod Sacerdotes in reditu de Synodo ad ſuas parochias unusquiſque Sacerdos quam cito commode poterit, cantet miſſam ſolemniter pro Sacerdotibus defunctis in illo anno.

xiii. Item ſtatuimus, quod omnes Presbyteri annuatim in craſtino octavarum Paſchæ ſolemniter obſervent & celebrent anniverſarium Sacerdotum omnium ſuorum & fratrum, & nuncient populo Dominica præſenti, quod quicumque anniverſario prædicto intererit, ſi pœnitens fuerit, ei decem dies indulgentiæ concedimus.

xiv. Item ſtatuimus, quod omnes portantes corpora pauperum mortuorum ad Eccleſiam & ad foſſam, & omnes, qui intererunt ſepulturæ eorumdem, habeant XX. dies & qui extremæ unctioni intererunt, habeant decem dies ſimiliter indulgentiæ.

xv. Item cimiteria munda clauſa muris, & ſepibus vel aliis teneantur, ne a porcis vel aliis animalibus inquinentur.

xvi. Excommunicamus omnes illos, qui de novo in Eccleſia ædificaverint. Siquis partem cimiterii ſibi attraxerit, vel appropriaverit, moneatur, ut reſtituat, quod ſi noluerit, Epiſcopo nuntietur. (ſ).

xvii. Nullus Presbyter pro ſepultura, vel quocumque Eccleſiaſtico Sacramento conferendo aliquid exigat vel petat. Sed ſi ſibi poſtea datum fuerit, illud Presbyteri recipere poſſunt, ſed ſi in aliqua Parochia de conſuetudine antiqua aliquid Presbytero conſuevit dari, dum Sacramenta Eccleſiaſtica exhibuerit, vel aliquem ſepelierit, & illud Presbytero non conferatur, denunciet ipſe Presbyter Nobis vel noſtro Officiali, vel Archi-Diacono loci, & nos vel ipſi talem conſuetudinem laudabilem faciemus ex officio noſtro obſervari.

xviii. Item, prohibemus, ne placita ſæcularia in Eccleſia vel in porticu, vel in cimiterio ejuſdem teneantur, & omnes proceſſus judicum ſæcularium, & ſpecialiter ſententias prolatas in eiſdem locis a ſæcularibus judicibus declaramus & pronunciamus ipſo facto non tenere.

xix. Præcipimus etiam ſub ſententia excommunicationis omnibus Principibus & aliis laicis, ne ſua parlamenta habeant vel teneant in Eccleſiis, vel earum cimeteriis, & quod nullus negotiationes, & præcipue nundinarum & fori cujuscumque tumultus exerceat in Eccleſiis vel earum cimiteriis.

xx. Præcipimus etiam, quod joculatores, hiſtriones, ſaltatrices in Eccleſia, cimiterio, vel porticu ejuſdem, vel in proceſſionibus, vel in rogationibus joca vel ludibria ſua non exerceant, nec in dictis locis aliquæ choræ fiant.

xxi. Item, ſtatuimus, quod in Eccleſiis civitatis & Diœceſis Leodienſis laici, de cætero ſæcularia, vel alios contractus ſæculares non exerceant, nec merces vendantur ibidem, cum Domus Dei non negotiationis, ſed orationis eſſe debeat, & vocari, alioquin ab his, qui Eccleſiis præerunt, excommunicentur.

IX. *De Matrimonio.*

i. Præcipimus Presbyteris, quod prohibeant ſubditis ſuis, ne dent ſibi fidem de Matrimonio mutuo contrahendo, niſi coram Sacerdote alterius eorum, qui voluerit contrahere in loco celebri & publico, non in cameris, non in domibus, ſed coram pluribus in facie Eccleſiæ, niſi ſint tales perſonæ, quod Presbytero loci ex cauſa ad alium locum hoc viſum fuerit expedire. Et ſi aliter fidem dederint de Matrimonio contrahendo, eos excommunicamus & eos etiam, qui clandeſtinas nuptias contrahunt, & tales denuncientur excommunicati. Et ſi aliqui ſibi fidem dederint de Matrimonio contrahendo, ſine Presbytero, & in Matri-

(ſ) Nullus Presbyter pro mercede ſepulturæ corpus ſepelire dimittat, neque purificationes puerperæ aliqua mala occaſione differat, & nullus Presbyter pro ſepultura &c.

Matrimonio poſtea voluerint procedere ulterius per Eccleſiam, coram Sacerdote fidem iterent. Et tunc Presbyter procedat ad proclamationem bannorum.

II. Cum autem Matrimonia fuerint celebranda, contrahentes prius coram Sacerdote contrahant, ſponſalia & poſtea tribus diebus feſtivis a ſe diſtantibus ſuper dicto Matrimonio contrahendo banni fiant in Eccleſia ad Miſſam poſt Evangelium & proclametur publice a Sacerdote, quod dicti contrahentes Matrimonium ſunt contracturi, & præcipiatur ab ipſo Sacerdote omnibus audientibus ſub pœna excommunicationis, ut, ſiqui ſciant legitimum impedimentum inter ipſos contrahere volentes, quare ad Matrimonium procedere non poſſint, videlicet conſanguinitatis, affinitatis vel compaternitatis, vel quodlibet aliud, quod id proponant, & id denuntient Presbytero, antequam Matrimonium contrahatur, & ipſi Presbyteri nihilominus inveſtigent diligenter, utrum aliquod impedimentum exiſtat, cum autem apparuerit probabilis conjectura contra matrimonium contrahendum, ad Matrimonium contrahendum non procedat Presbyter; & ipſis contrahere volentibus expreſſe Presbyter interdicat, ne procedant ad Matrimonium, donec, quid fieri debeat de præmiſſis, per Epiſcopum ſeu ejus Officialem, Archi-Diaconum, vel alium, qui in talibus cognoſcere poſſit, & conſuevit, declaretur, & tunc Presbyter contrahere volentes, & denuntiatorem, (t) ſi per eam ſe facere voluerint, citet coram Nobis, vel noſtro Officiali, Archi-Diacono, vel alio, ut ſupra, & quid ſuper hoc per ipſum Presbyterum actum fuerit in proclamationibus & aliis, & cauſam, quare ad Matrimonium non procedit, per literas ſuas ſignificet idem Presbyter Nobis vel noſtro Officiali, vel aliis, ut ſupra, & ſignificet Presbyter ſuis parochianis, quod quicumque impedimentum aliquod ſcit, vel famam ſuper hoc, quod mortaliter peccat, ſi hoc, antequam Matrimonium contrahatur, non denunciat.

III. Excommunicamus & excommunicatos denuntiamus, qui poſt affidationem clandeſtinam, vel etiam in manu Presbyteri factam, antequam Matrimonium in conſpectu Eccleſiæ cum ſolemnitate debita ſit contractum, carnaliter ſe cognoſcunt.

IV. Item excommunicamus & excommunicati denuntientur, qui clandeſtina conjugia contrahunt. Item excommunicamus & excommunicati denuncientur, qui poſtquam eis per Presbyterum loci, vel Officialem noſtrum, ſeu loci Archi-Diaconum interdictum ſit, ne Matrimonium contrahant, nihilominus contraxerunt Matrimonium.

V. Excommunicamus & excommunicatos denunciamus Sacerdotes, Clericos, ſive laicos, vel etiam mulieres, & quoſcumque, qui aliquas perſonas clandeſtine modo prædicto præſumpſerint copulare.

VI. Item excommunicamus & excommunicati denuntientur, quicumque clandeſtinis Matrimoniis coram Presbytero vel aliis celebratis interfuerunt, niſi infra menſem ex tunc hoc denuntient Epiſcopo, vel ejus Officiali, Archi-Diacono, vel aliis &c. & nihilominus pœna debita puniantur.

VII. Item excommunicamus & excommunicatos denunciamus illos, qui fidem vel munera aliqua dederint ſeu acceperint pro celandis impedimentis Matrimonii, vel qui prece, pretio, gratia, favore, odio, vel timore impedimentum Matrimonii celaverint.

VIII. Item excommunicamus omnes illos, qui quomodolibet falſum impedimentum proponunt contra Matrimonia contracta vel contrahenda. Siqui vero clandeſtina Matrimonia, vel interdicta conjugia inire præſumpſerint in gradu prohibito, etiam ignorantes, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur, de Parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium; ſimiliter proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes (u) ſcientes impedimentum legitimum, propter quod inter eos Matrimonium ſtare non poſſit, & nihilominus Matrimonium etiam in faciem Eccleſiæ contraxerint.

IX. Excommunicamus etiam & excommunicatos denuntiamus quoſcumque, qui rapuerunt aliquas mulieres, & abducunt invitas ad hoc, quod eis cohabitent, vel Matrimonium contrahant cum

(t) ſi ſe partem facere voluerit.

(u) ſciverint.

cum eiſdem, licet poſtmodum de non volentibus fiant volentes. Et cum Matrimonia debeant eſſe libera, prohibemus ne pœna aliqua apponatur ſuper Matrimonio contrahendo, & pœnam appoſitam in Matrimonio declaramus non tenere, & ad eam ſolvendam pœnam promittentes non eſſe obligatos, cum Matrimonia metu pœnæ adſtringi non debent. Si qui autem ad invicem dederint fidem de Matrimonio contrahendo per verba de futuro, & ante carnalem copulam fidem velint remittere, non fiat hujusmodi remiſſio, niſi per Epiſcopum, ejus Officialem, vel Archi-Diaconum loci.

x. Presbyteri pro dandis literis teſtimonialibus nihil recipient, ſed ſolum pro labore ſcripturæ, ſigillatione & cera tres albi ſufficient.

xi. Excommunicamus & excommunicatos denunciamus omnes illos, qui contra Matrimonium contractum vel contrahendum ſortilegia vel maleficia procurant, vel per ſortilegium & maleficium faciunt vel conſilium ad hoc dant, quod conjuges ſe odio habeant, vel quod unus cum alio coire non poſſit.

xii. Matrimonia cum devotione contrahentium & benedictio nuptiarum in Miſſa hora debita celebrentur, nuptiæ non celebrentur niſi hora Miſſæ, & & conjuges in nuptiis celebrandis audiant totam Miſſam.

X. *De vita & honeſtate Clericorum.*

i. Præcipimus, quod univerſi Clerici & Presbyteri continenter & caſte vivant, a libidinis vitio præcaventes, quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei puro corde & mundo corpore valeant adminiſtrare. Et qui comprehenſi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis vel minus peccaverint, ab eorum Ordinariis ſeu Prælatis puniantur; alioquin nos Prælatorum negligentiam ſupplebimus, & tales puniemus.

ii. Præcipimus etiam Prælatis eorum ſub pœna ſuſpenſionis, quod tales Clericos in ſuis iniquitatibus non ſuſtineant, maxime obtentu pecuniæ vel alterius commodi temporalis.

iii. Ab crapula & ebrietate Clerici omnes diligenter abſtineant.

iv. Præcipimus etiam omnibus Clericis ſub pœna ſuſpenſionis, & maxime Sacerdotibus & in ſacris ordinibus conſtitutis, ne feminam aliquam in domo ſua teneant, vel habeant, niſi ſorores, matres, amitas aut materteras vel filias earum, ſive avunculorum aut patruorum, aut alias ita maturas & antiquas, quod nulla ſuſpicio de illis habenda ſit. Antiquas autem reputamus ſexagenarias & ultra.

v. Prohibemus etiam ipſis Clericis ne mulieres alias a ſupradictis domus eorum frequentare, aut eisdem in domibus ſervire permittant, licet in eis (*a*) morentur.

vi. Clerici tonſuram & habitum habeant clericales & coronam rotundam competentem, & ſepties ad minus in anno radant coronam.

vii. Monemus primo, ſecundo, & tertio omnes Clericos noſtræ civitatis & Diœceſis Leodienſis, ut infra menſem proximum tonſuram & habitum habeant clericales, & ulterius portent & deferant competenter. Alioquin omnes & ſingulos Clericos ex tunc ulterius tonſuram & habitum clericales continue non gerentes, poſt monitionem ternam ſpecialiter factam, denunciamus gaudere non debere privilegio clericali, & ipſum privilegium amittere.

viii. Continue autem reputamus Clericos portare tonſuram & habitum clericales, qui in civitates, (*b*) vicos, Eccleſias, & alibi coram notis & ignotis palam portant eoſdem. Veruntamen ſi Clericus per vias vel loca aliqua procedens ad vitandum pericula, de quibus merito timere debuit, (*c*) tonſuram & habitus clericales diſſimulaverit & non portaverit, hujuſmodi privilegium non amittit.

ix. Clerici pannis rubeis, viridibus, & virgulatis indecentis menſuræ non utantur ſine cauſa; alioquin eos a laicali juſtitia ratione clericalis privilegii non defendemus.

x. Sacerdotes cappis manicatis non utantur. (*d*)

xi. Clerici in ſacris ordinibus conſtituti & beneficiati mitras non habeant in capite, dum ſunt in Eccleſia.

xii. Clerici ad aleas vel taxillos non ludant,

(*a*) non morentur. (*b*) civitate, vico, Eccleſia. (*c*) deberet.
(*d*) Alioquin a laica juſtitia ratione clericalis privilegii non defendemus.

ludant, nec participes ſint ludentibus; & ſint Clerici in Eccleſia honeſte & ſine tumultu. Sine verboſitate & ſuſurratione nec habeant in domibus ſuis canes vel aves venaticos.

XIII. Item ſtatuimus, quod quicumque Sacerdotes ſeu Clerici beneficiati ſententiam ſuſpenſionis vel excommunicationis per annum & diem animo ſuſtinuerint indurato, beneficiis ſuis priventur per ſuos Ordinarios, & alias nihilominus propter hoc Canonice puniantur,

XIV. Item, ſtatuimus, ut Clerici ubique & maxime in Divinis officiis decenter & diſtricte ſe habeant, & tales ſe in moribus, vita, & converſatione, verbis, factis, ſocietatibus, corporis compoſitione & quibuſcumque honeſtatibus exhibeant, ut verecundia, quæ etiam laicis eſt indicta, in ipſos (e) Clericos commendetur.

XV. Nullus Clericus in ſacris ordinibus conſtitutus vel beneficium habens Eccleſiaſticum, horas Canonicas & Beatæ Mariæ qualibet die diſtricte & diſcrete dicere prætermittat.

XVI. Item, ſtatuimus, quod nec Canonici, nec Clerici vagentur tempore nocturno per plateas, & ſi aliquos tranſire oporteat ex juſta & legitima cauſa, hoc faciant ſine clamore, ſine tympanis & chorea, & præcipimus, quod contrarium facientes excommunicentur.

XVII. Nullus Presbyter dicat Miſſam, niſi unam in die & præcipue de die, niſi in caſibus a jure permiſſis vel hoc faciat neceſſitate imminente, utpote Miſſam pro defunctis, nec celebret Presbyter ſine Clerico vel Scholari, nec mulier permittatur aliquatenus ad Altare miniſtrare.

XVIII. Item, ſtatuimus, quod nequaquam laicus vel Clericus uxoratus inſtituatur matricularius, ubi matricula valet LX. Solidos Leodienſes vel amplius, ſed Clericus honeſtus, non uxoratus, ſi haberi poſſit. Et ſi in aliquibus Eccleſiis ſit laicus vel uxoratus Clericus matricularius, ille rejiciatur & recipiatur Clericus non uxoratus, & ubicumque haberi poſſit Clericus, non recipiatur laicus.

XI. *De Ordinario & feſtis.*

I. Item, ſtatuimus, ut in omnibus Eccleſiis noſtræ Diœceſis ſingulis noctibus in matutinis Pſalmi nocturnales, ſive feriales decantentur vel legantur ad nocturnos, niſi ea die ſit tale feſtum, quod Miſſam propriam habeat, vel collectam. Invitatoria reſponſoria & laudes, ac horæ diei de Sancto, cujus eſt feſtum, cantentur, quemadmodum in majori Eccleſia ſervatur.

II. Item, diſtricte præcipimus ſub pœna excommunicationis tam Decanis conventualium Eccleſiarum quam Sacerdotibus, & aliis civitatis & Diœceſis Leodienſis, quod Calendaria Eccleſiarum ſuarum corrigant ad Calendarium ejuſdem Eccleſiæ majoris Leodienſis, & Ordinarium (f) habeant & teneant majoris Eccleſiæ Leodienſis, & ſe in Divinis officiis celebrandis & faciendis, & in Ordinario conforment dictæ majoris Eccleſiæ tanquam membra ſuo Capiti, ſuo modo & ſuo poſſe. Volumus tamen, quod quælibet Eccleſia feſtum cujuſlibet Sancti, cujus ſpecialiter in illa Eccleſia ſolet haberi reverentia, obſervet, prout hactenus conſuevit.

III. Item, ſtatuimus, quod quandocumque aliquod feſtum IX. lectionum occurrerit in Dominica infra quadrageſimam, vel adventum, dictum officium Dominicæ tam diurnum, quam nocturnum fiat in Dominica, & officium feſti transferatur uſque ad feriam ſecundam proxime ſequentem, & tunc fiat plenarie, nec tamen populo præcipiatur, quod dicta feſta celebret.

IV. Item, ſtatuimus, ſi feſtum Annunciationis venerit in Dominica *Lætare Jeruſalem* ſeu Dominica in Paſſione, tunc differtur uſque ad ſecundam feriam, & populo præcipiatur, & ſecunda feria feſtum Annuntiationis celebretur. Quando autem Annunciatio venerit in Dominica ſeu hebdomada Palmarum, tunc anticipabitur in Vigilia Palmarum, & celebrabitur. Quando autem venerit in hebdomada Paſchali videlicet feria ſecunda, tertia, vel quarta, anticipabitur in Vigilia Palmarum & celebrabitur.

V. Item, ſtatuimus, quod feſtum Trinitatis Dominicæ poſt octavam Pentecoſtes, quæ vocatur octava Trinitatis cum

(e) ipſis Clericis. (f) *Ordinarius*, dicitur liber, in quo ordinatur modus Divinum Officium ſolemnizandi: Nos vocamus Breviarium & Miſſale.

cum IX. Lectionibus, & debita ſolemnitate fiat. In hebdomada vero præcedente, videlicet ab octava Pentecoſtes in ſecundis veſperis uſque ad prædictam Dominicam cantetur & legatur de Trinitate, prout hactenus conſuevit, & poſt dictum feſtum Trinitatis per hebdomadam ſequentem cantetur officium Dominicæ ſcilicet *Domine ne in ira* &c. & & quinta feria ejuſdem hebdomadæ fiat ſolemniter feſtum Euchariſtiæ, prout hactenus a noſtris anteceſſoribus ſunt ſtatuta.

VI. Item, ſtatuimus, prout anteceſſores noſtri ſtatuerunt, quod in feſto Annunciationis & in feſto Purificationis B. Virginis, quando infra ſeptuageſimam evenerint, *Te Deum*, *Gloria in excelſis*, & *Sequentia* cantentur.

VII. Item, ſtatuimus, prout in Eccleſia Leodienſi obſervatur, quod per totam Diœceſim in ſingulis Eccleſiis celebrentur cum IX. Lectionibus feſta S.S. Gregorii, Benedicti, Ambroſii, Barnabæ, Dominici, Auguſtini, Jeronymi, Franciſci, Lucæ, Leonardi, & undecim millium Virginum. Nolumus tamen, quod populus in dictis feſtis ceſſet ab operibus ſuis.

VIII. Feſta etiam, quæ per totum annum nos præcipimus celebrari, ſunt hæc: *In Januario*: feſta Circumciſionis, Epiphaniæ, Converſionis S. Pauli. *In Februario*: feſta Purificationis, Cathedræ S. Petri, Matthiæ Apoſtoli. *In Martio*: feſtum Annuntiationis. *In Aprili*: nullum, niſi Paſcha. *In Majo*: feſtum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, Inventionis S. Crucis. *In Junio*: Nativitas B. Joannis Baptiſtæ, Petri & Pauli Apoſtolorum. *In Julio*: feſta S. Magdalenæ, Jacobi Apoſtoli. *In Auguſto*: feſta S. Petri ad Vincula, Laurentii, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, B. Bartholomæi Apoſtoli. *In Septembri*: Nativitatis B. Virginis, S. Lamberti, S. Matthæi Apoſtoli, S. Michaëlis. *In Octobri*: feſta S. Dionyſii, Ss. Simonis & Judæ. *In Novembri*: feſtum omnium Sanctorum, S. Huberti, S. Martini, Catharinæ & Andreæ. *In Decembri*: Sancti Nicolai, S. Thomæ, Nativitatis Domini, S. Stephani, & Joannis Evangeliſtæ, Sanctorum Innocentium. Feſtum Paſchæ Domini quocunque menſe accidat cum tribus diebus, & feſtum Pentecoſtes cum tribus ſequentibus ſolemniter celebrentur. Qualibet Eccleſia feſtum ſui Patroni, & ſuæ dedicationis celebret in ſua Parochia. Omnia vero alia feſta, exceptis prædictis non præcipiantur celebrari, nec proclamentur in Synodo, qui eâ infringunt, ſed in ipſis devotioni hominum relinquatur; ita quod, qui noluerit ea celebrare, propter hoc nec pœnam incurrat, nec culpam; proviſo tamen, quod in Eccleſia eorum fiant officia a Clericis & Sacerdotibus modo debito & conſueto.

IX. Item præcipimus omnibus Sacerdotibus ſub pœna ſuſpenſionis excommunicationis, quod feria ſecunda & tertia ante diem cinerum ab eſu carnium abſtineant.

X. Item, ſtatuimus, quod in omnibus vigiliis, præterquam in vigiliis Joannis Evangeliſtæ, Philippi & Jacobi jejunetur. Et hoc Presbyteri præcipiant populo ſibi ſubjecto & in vigiliis omnium Sanctorum, Natalis Domini, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis jejunetur, & a lacticiniis abſtineatur.

XI. Item præcipimus omnibus Clericis uxoratis, qui beneficia Eccleſiaſtica detinent, quod infra menſem proximum poſt præſentis Synodi celebrationem reſignent ea, quod ſi forte neglexerint, ipſos excommunicamus & excommunicatos denuntiamus.

XII. *De bigamis.*

I. Item, præcipimus omnibus, qui fuerint Clerici & bigami ſunt effecti, quod tonſuram & habitum non deferant Clericalem: alioquin non ipſos excommunicamus, cum bigamus gaudere non debeat privilegio clericali.

II. Excommunicamus etiam & excommunicatos denunciamus omnes laicos & alios quoscumque, qui Clericos deaſſecuraverint, maxime coram ſuo judice, volentes facere juſtitiæ complementum niſi infra octo dies eoſdem aſſecurent, & a præmiſſis deſtiterint, & ulterius talia non attentaverint.

III. Et nos omnibus judicibus Eccleſiaſticis, Decanis Capitulis, Archi-Diaconis & aliis, præcipimus, quod cele-

celeriter laicis de Clericis faciant juſtitiæ complementum. Alioquin Nos & Officialis noſter juſtitiam faciemus.

IV. Item, cum in aliquibus locis Clerici in illo loco potentes conſanguineos & amicos ſuos ſeu alios ad hoc inducunt, & incitant precibus, pretio, ſeu nutu vel ſignis, quod aliis Clericis minas inferant, vel noceant, eoſdem lædant ſeu gravent; nos errori talium obviare volentes excommunicamus & excommunicatos denunciamus omnes illos Clericos, qui ulterius talia fecerint, & omnes illos, qui amicis ſuis conſanguineis, & aliis mandaverint, præceperint vel injunxerint, incitaverint prece, pretio, nutu, vel aliquibus ſignis, vel ratum habeant, quod Clericis minas inferant, noceant, vel ipſos lædant in corpore vel rebus, niſi tales Clerici infra quindenam a tempore præſentis Synodi præmiſſa revocent, & faciant, quod propter ipſos talibus Clericis mala non fiant, & omnes etiam illos, qui de cetero talia facere præſumpſerint, vel conſilium ſeu auxilium adhibuerint.

V. Item prohibemus, ne Clerici exerceant negotia turpia & officia inhoneſta, quæ non decent Clericos, qualia ſunt hæc: Uſura, & omnes ſpecies uſuræ, turpis quæſtus, ſcilicet cum aliquid carius venditur, ſive propter diem, ſive propter terminum. Officium cambitoris, (g) carnificis, (h) tabernarii, procenetæ, (i) fullonis, ſutoris, textoris, nec ſint hiſtriones, joculatores, ballivi, foreſtarii ſæculares, goliardi, thelonearii, unguentarii, triparii, molendinarii. Si vero Clerici aliqui officia talia exercuerint, a ſuo Prælato ſuper hoc puniantur.

VI. Item nullus Presbyter permittat aliquem prædicare in Eccleſia vel Parochia ſua, niſi ſit authentica perſona, vel de ordine Prædicatorum vel Fratrum Minorum, & habeat licentiam ſuorum Priorum vel Miniſtrorum ſuorum, vel licentiam ſuper hoc a Nobis habeat ſpecialem.

VII. Item ſtatuimus, ut corpus Domini ſervetur tam in conventualibus Eccleſiis, quam etiam in Parochiis.

VIII. Item ſtatuimus propter apoſtatas, deſertores, (k) & vagos & ignotos Clericos, de quibus an Sacerdotes ſint vel quales, non immerito dubitatur, ut nullus Rector Eccleſiæ vel Altaris tacite vel expreſſe aliquem admittat in ſocium, vel ad celebrandum Sacramentum, vel ad Divinum Officium exercendum, niſi notum de ordinibus, moribus, & converſatione, & alias commendatum, & ſi omnino extraneus vel peregrinus fuerit, per Nos, Officialem noſtrum, ſeu loci Archi-Diaconum cum examinatione debita approbatus, & admiſſus ad hujusmodi officia exercenda admittatur. Et ſi quis Rector Eccleſiæ vel Altaris aliquem contra hoc admiſerit, ſuſpenſus ſit propter hoc ipſo facto, eo ſalvo, quod honeſtæ perſonæ peregrinantes, qui non quæſtu, ſed pietatis & devotionis intuitu Miſſam dicere volentes, admitti poterunt, ſi requirant.

IX. Item, cum intellexerimus, quod quidam laici Capellas & Altaria in Eccleſiis conſtruxerunt propria authoritate & ſine licentia Epiſcopi ſui, & easdem Capellas vel Altaria dotare non curant, ſed de anno ad annum, de menſe ad menſem, vel de tempore ad tempus conducunt Presbyteros vagabundos pro pretio, quanto potuerint, minori ad celebrandum in ipſis Capellis vel Altaribus, tales Presbyteros inſtituendo & removendo pro eorum voluntate: Nos talia ſub pœna anathematis fieri prohibemus: præcipientes Rectoribus Eccleſiæ, ſub quibus tales Capellæ vel Altaria conſiſtunt, quod moneant illos, qui tales Capellas vel Altaria conſtruxerunt, ut ipſas vel ipſa dotent, alioquin ipſos competenti monitione præmiſſa excommunicent, & nomina eorum Nobis, vel Officiali noſtro remittant, & in ipſis Capellis ac Altaribus, quousque dotentur, aliquatenus Officia Divina celebrari non permittant, niſi per ſuum Archi-Diaconum.

XIII. *De Statu Religioſorum.*

I. Statuimus, ut nullus Monachus vel Monialis clauſtrum ſuum exeant per civitates, villas, & oppida diſcurrendo, aut in villa Monaſterio adjacente comedere audeant, niſi ex cauſa rationabili & urgente, & id tunc fiat cum Prælati ſui licentia (l) principali, quam licentiam Prælati non dent, niſi evidens & juſta ſit cauſa, & non poſſit ſine ſcandalo denegari.

II. Item

(g) Campſoris. (h) carnificii. (i) procenetæ *abeſt.*
(k) diſcurſores. (l) licentia ſpeciali.

II. Item ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus, ut omnes Religioſi, ſed præcipue Moniales, quicumque (*m*) fuerint conſtituti, habitum ferant ſecundum regulam eorumdem.

III. Item ſtatuimus & præcipimus, quod Presbyteri & Decani rurales obediant Archi-Diaconis ſuis in omnibus licitis & honeſtis, eorum jura & noſtra obſervent & faciant obſervari. Nolumus etiam, quod jura Archi Diaconorum noſtrorum per aliquos impediantur.

IV. Item ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus omnibus Monachis, Monialibus & Canonicis regularibus, cujuscunque ordinis noſtræ civitatis & Diœceſis exiſtant, ne habeant proprium nec pecuniam habeant, niſi, cui hoc permittitur, ratione officii vel adminiſtrationis ſibi commiſſæ.

V. Item nullus Religioſus fidejubeat, vel pecuniam mutuo accipiat ſine licentia ſui Abbatis & Conventus: alioquin Abbas & Conventus non tenebuntur reſpondere, nec obligati erunt ex contractu hujusmodi; & nos omnes Religioſos fidejubentes, ſeu mutuum recipientes, vel contrahentes ſine licentia Abbatis & Conventus, ipſo facto ſuſpendimus. Caveant ergo ſibi laici & alii, ne de cetero cum talibus contrahant, & præcipimus omnibus Presbyteris hæc ſtatuta in Eccleſiis ſuis pluries publicare.

VI. Item præcipimus, quod de cætero nec Monachi nigri, vel Canonici regulares in hiſcis (*n*) vel tabardis equitent vel incedant, ſed tantummodo in cappis rotundis vel cucullis: & ſi quis ex eis contra hoc fecerit, ipſo facto ab ingreſſu Eccleſiæ tam diu ſit ſuſpenſus, donec a Nobis beneficium abſolutionis obtinuerit.

VII. Item ſtatuimus, ut nigri Monachi in ſuis Monaſteriis habeant ſtatuta felicis recordationis Domini Gregorii Papæ, & ea obſervent, & Abbates eorum faciant obſervari, & frequenter in ſuis capitulis publicari.

VIII. Item ſtatuimus, quod Religioſi, cujuscumque religionis exiſtant, de cætero novam domum ædificare, vel oratorium novum conſtruere, vel antiquam transponere non præſumant ſine licentia noſtra.

IX. Item præcipimus omnibus Abbatibus & Prioribus in virtute ſanctæ obedientiæ, ut omnia & ſingula, quæ ad ordinem & regulam pertinent, faciant ab omnibus & ſingulis Monachis ſuis, ſeu Canonicis regularibus obſervari, cum appoſitione pœnæ, quæ in regula continetur.

X. Rebelles vero vel incorrigibiles ad Nos, vel Officialem noſtrum referant, & inobedientiam & rebellionem ipſorum nobis oſtendant, ut ipſorum rebellio per ipſorum (*o*) detentionem, ſeu alias per Nos compeſcatur.

XIV. *De Archi-Diaconis & Decanis.*

I. Statuimus & præcipimus, quod omnes Presbyteri & Decani rurales obediant Archi-Diaconis ſuis in omnibus licitis & honeſtis, & jura ipſorum, & noſtra obſervent, & obſervari faciant. Nolumus autem, quod jura Archi-Diaconorum noſtrorum per aliquos impediantur.

II. Archi-Diaconi viſitent in ſuis Archi-Diaconatibus Eccleſias, & corrigant ea, quæ ſpectant ad ſuum officium, & in viſitandis Eccleſiis ſubditorum recipiantur ſemel in anno, ſecundum quod in Generali Concilio continetur.

III. Archi-Diaconi vero V. aut VII. Decani vero duobus equis contenti exiſtant, nec cum canibus venatoriis, & avibus proficiſcantur, & ita procedant, ut non quæ ſua ſunt, ſed quæ JESU CHRISTI ſunt, quærere videantur, nec Archi-Diaconi, nec Decani recipiant procurationem aliquam in pecunia, nec permittant a ſuis ſervientibus, vel Clericis, aut Sacerdotibus aliquam pecuniam exigi, vel extorqueri; quod ſi contra fecerint, ſciant ſe pœnam a Canone ſuper hoc conſtitutam incurſuros, & nihilominus ſententias ſuſpenſionis excommunicationis, vel interdicti, ſi quas promulgaverint, contra hoc in Eccleſias vel perſonas decernimus non tenere, & cum Archi-Diaconi vel Decani viſitaverint, & ad aliquam Eccleſiam pervenerint, quæ viſitanti per ſe ad aliqua non ſufficit, tunc duos vel plures conjungant, & eas uno die viſitent, & tunc expenſas illius viſitationis ab ipſis Eccleſiis viſitatis pro ra-

 ta

(*m*) quæcunque fuerint conſtitutæ. (*n*) in honchis. (*o*) corporum, *addit typus Leodil.*

ta cujuslibet recipiant, nec aliquam pecuniam ab ipſis Eccleſiis habeant, quam quod expenſæ illius viſitationis ſolvantur.

iv. Cum Archi-Diaconi in Eccleſiis, & earum appendiciis, & Decani in Capellis in noſtra Diœceſi habeant de conſuetudine inſtitutiones: præcipimus eiſdem quod nullum ad regimen parochialis Eccleſiæ admittant vel inſtituant, niſi qui XXV. annum ætatis ſuæ attigerit, & ſi Archi-Diaconi vel Decani vel eorum Clerici ſcienter contrarium fecerint, nos ipſo facto contrarium facientes, prout noſtri anteceſſores fecerunt, ſuſpendimus a Divinis, & nos collationes Eccleſiarum parochialium, admiſſiones & inſtitutiones ad eaſdem faciendas, vel factas a tempore generalis Concilii ultimi Lugdunenſis perſonis, qui vigeſimum quintum annum ætatis ſuæ non attigerunt, pronunciamus & declaramus nullas eſſe ipſo jure, & nullus admittatur ad regimen parochialis Eccleſiæ, niſi qui ſcientia & moribus idoneus exiſtat, & infra tempus a jure ſtatutum poſſit in Presbyterum ordinari.

v. Is etiam, qui ad regimen parochialis Eccleſiæ aſſumitur, ſi infra annum a tempore inſtitutionis ſuæ non fuerit in Presbyterum ordinatus, & perſonaliter non reſederit in eadem, ex tunc anno elapſo, nulla etiam admonitione præmiſſa, dicta Eccleſia eſt privatus, poterit tamen ſuper reſidentia diſpenſari per cum, qui ſuper hoc habuerit poteſtatem.

vi. Nihil exhibeatur & detur Archi-Diaconis & Decanis, ſeu aliis ratione viſitationis, niſi ad Eccleſias ſpecialiter viſitationis cauſa venerint, vel acceſſerint.

vii. Siquis autem Archi-Diaconus vel Decanus, vel alius loco Archi-Diaconi vel Decani Parochialis Eccleſiæ regimen cuiquam, qui nondum XXV. ætatis ſuæ annum attigerit, ſcienter contulerint, nos eos ipſo facto ſuſpenſos declaramus.

viii. Archi-Diaconi vel Decani nullum admittant ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, niſi primo juret, quod ipſum beneficium Canonice ſit adeptus, & quod alienata ipſius Eccleſiæ pro poſſe ſuo revocabit, & quod in adeptione illius beneficii Simoniam vel pactionem illicitam non commiſerit, nec credit ab aliquo commiſſam & quod infra annum debet in Sacerdotium promoveri, & perſonaliter in Eccleſia reſidere.

ix. Nullus etiam Archi-Diaconus aliquem Presbyterorum qui in alio Archi-Diaconatu vel alia Diœceſi fucrit converſatus, recipiat vel celebrare permittat, niſi per literas Archi-Diaconi, in cujus Archi-Diaconatu converſatus eſt, conſtiterit ei de converſatione ejus, & eum non pati legitimum impedimentum, quominus valeat Divina celebrare.

x. Cum (*p*) enim a noſtris anteceſſoribus quoddam ſtatutum factum fuit, quod eſt tale: cum alia viçe inhibuerimus, ne aliquis Archi-Diaconus ruralis officiales habeat, qui cognoſcant de cauſis, cum ipſi Archi-Diaconi & Officiales eorum inveniri debeant in Cathedrali Eccleſia, ubi poſſunt ſubditis plenitudinem juſtitiæ exhibere & copiam habere conſilii, denunciamus omnes illos excommunicatos, qui tale officium exercebant (*q*) ſine noſtra licentia. Nos præmiſſa ſub pœna excommunicationis obſervari præcipimus.

xi. Cum autem ad parochialem Eccleſiam vel beneficium aliquod Archi-Diaconis vel Decano aliquis præſentatur, fiant tres proclamationes, ut in matrimonio ſuper dicta præſentatione & citentur omnes, qui ſua crediderint intereſſe, ad videndum admiſſionem ipſius, & dicendum quidquid velint proponere ſeu opponere de jure contra dictam præſentationem, & ſi nullus comparuerit contra dictam præſentationem, tunc examinetur præſentatus de ſcientia moribus & vita. Et ſi idoneus exiſtat, admittatur: ſi non fuerit idoneus, non admittatur, & ſi aliquis comparuerit & ſe oppoſuerit dictæ præſentationi, vel ſi plures fuerint ad ipſum beneficium præſentati, tunc Archi-Diaconus vel Decanus cauſam oppoſitionis & de jure præſentatorum cognoſcat, & qui potior fuerit in jure, ad ipſam Eccleſiam admittatur, nec occaſione litis vel controverſiæ per aliquam compoſitionem aut conventionem Eccleſiarum aut fructuum partitio fiat, & ſi contra hoc factum fuerit, illud decernimus irritum & inane.

xii. Præcipimus etiam Decanis ruralibus, quod in ſuis Decanatibus inquirant,

(*p*) etiam. (*q*) exercebunt.

rant, utrum aliqui filii Sacerdotum vel illegitime nati obtinent aliqua beneficia Eccleſiaſtica ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ? quos ſi invenerint, nuncient Patronis beneficiorum, quod ipſa beneficia conferant perſonis idoneis, & nomina talium Superiori ſuo ſub pœna excommunicationis remittant.

XIII. Nullus filius Sacerdotis obtineat beneficium, in quo pater ſuus immediate ſervivit.

XIV. Prohibemus etiam, ne fiant reſignationes Eccleſiarum, niſi in manibus Prælati Eccleſiæ, alioquin reſignatio non valet ſaltem quoad Eccleſiam.

XV. Decani etiam infra duos menſes proximos faciant congregationem Presbyterorum ſuorum, & præcipiant cuilibet Presbytero, & curato maxime, quod hactenus (r) iſta ſtatuta Synodi hujus, & ea legant & intelligant, & ſi Presbyteri ſtatuta non intelligant, (s) exponent ea Presbyteris.

XVI. Præcipimus omnibus Presbyteris curatis ſub pœna excommunicationis, quod iſta habeant ſtatuta, & ea ſæpius legant, & intelligant omnes articulos ſtatutorum, per quos incurritur ſententia ſuſpenſionis vel excommunicationis, & interdicti ipſo facto, & quæ ſub ipſis pœnis præcipiuntur obſervari, exponant ſuis ſubditis, tam in Eccleſiis ſuis, quam alibi in lingua propria, & doceant ſuos ſubditos, quam periculoſa ſit excommunicatio, quæ repellit hominem a participatione Sacramentorum, & a communione Fidelium, ſcilicet ab Eccleſia militante & triumphante, & doceant ſubditos ſuos, quia ſententia excommunicationis, etiamſi ſit injuſta, timenda eſt & tenenda, & hoc ipſum Presbyteri faciant ad minus ſemel in menſe, & ipſi Presbyteri admittant ſive in Eccleſia ſive extra excommunicatos & interdictos ad prædicationem, ſed poſt prædicationem expellant eos ab Eccleſia.

XVII. Decani non faciant aſſiſiam vel talliam ſuper Presbyteros ſuos.

XVIII. Decani pro nuptiis conſanguineorum ſuorum non mittant Presbyteris ſuis ſubditis joculatores remunerandos, nec Presbyteri ſuis ſubditis vel ſociis, nec Clerici Clericis.

XIX. Decani & Presbyteri non emant a quæſtuariis futuros proventus ſeu quæſtus faciendos.

XX. Item præcipimus omnibus Decanis & Sacerdotibus (t) conſiliorum ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, quod quolibet anno exceſſus contingentes in Decanatibus & Parochiis eorum, & ad noſtram correctionem ſpectantes, Officiali noſtro, vel illi, qui erit ex parte ipſius referant fideliter, cum ſuper hoc fuerint requiſiti.

XXI. Item, prout Anteceſſores noſtri ſtatuerunt, præcipimus univerſis conciliorum Decanis, quod niſi (u) diligenter inquirant nomina & numerum Eccleſiarum, in quibus inveſtiti perſonaliter non deſerviunt, & Nobis, ſeu Officiali noſtro remittant.

XXII. Item ſimiliter inhibemus, ne aliquis Decanus Presbyteros extra Diœceſim Leodienſem ab alienis quibuscumque Epiſcopis ordinatos permittant in ſuis Decanatibus celebrare, niſi per literas noſtras eis oſtenderint, ipſos ſuper hoc licentiatos, & tunc eos licentiæ conceſſæ terminos excedere non permittant.

XXIII. Item ſtatuimus, prout noſtri Anteceſſores ſtatuerunt, quod Decani conciliorum ſingulis annis perſonaliter in cœna Domini conſecrationi Chriſmatis interſint reverenter & decenter, niſi legitimo detenti ſint impedimento, & tunc Sacerdotes pro ſe mittant, qui eos legitime excuſent, & eorum vices gerant.

XXIV. Decani vero Chriſmate ad loca ſua deputato, (x) illud Sacerdotibus ſuis perſonaliter reverenter, ſi fieri poteſt, venientibus tradant, alioquin Presbyteris notis & fide dignis, pro ſe miſſis in honeſto habitu, munda vaſa & honeſta deferentibus ſanctum Chriſma & Oleum ſanctum infirmorum, ſub debita diſtinctione ſignorum diſtribuant, ſine exactione alicujus pecuniæ, pretii pro laboribus & expenſis, mandantes, quod de cætero nulli laico prædicta tradantur referenda.

XXV. Præcipimus etiam, prout Anteceſſores noſtri fecerunt, omnibus Archi-Diaconis, ne aliquem Vicarium in ſuis Archi Diaconatibus ad Eccleſiam admittant, niſi prius Vicarius juraverit, quod

(r) habeant, *loco*: hactenus.
(t) Conciliorum.
(s) Decanus exponet ea Presbyteris.
(u) ipſi *pro* niſi.
(x) deportato.

quod ſine diminutione ſtipendii dari conſueti admittitur, nec admittant aliquem Vicarium, qui in aliena Eccleſia eſt canonice inveſtitus, vel Vicarius legitimus.

XXVI. Præcipimus omnibus Archi-Diaconis, ut Vicariis debitam faciant competentiam aſſignari.

XXVII. Suſpendimus etiam ab officio omnes Vicarios, qui inveſtitis aliquid dant, concedunt, vel promittunt, ad ſupplicandum (*y*) alios & obtinendum Vicarios.

XXVIII. Item præcipimus omnibus Archi-Diaconis, quod quando viſitant Eccleſias Archi-Diaconatûs ſui, & invenerint in Eccleſia defectum in libris miſſalibus, & aliis, ad quæ major decima Parochiæ tenetur, ipſi moneant detentores dictæ decimæ, quod prædictum defectum ſive defectus ſuppleant infra terminum competentem: alioquin fructus decimæ dictæ inbanniant,(*z*) & faiſiant (*a*) auctoritate noſtra, donec de prædictis fuerit ſatisfactum, & quicumque de prædictis fructibus poſt hujuſmodi inbannitionem ſe intromiſerit, ſi eſt religioſa perſona vel Eccleſiaſtica, ipſam a Divino Officio ſuſpendimus ipſo facto: ſi vero laica, ipſam ipſo facto excommunicamus. Damus autem Archi-Diacono poteſtatem relaxandi ſententias, quando de præmiſſis fuerit ſatisfactum.

XXIX. Item ordinamus & præcipimus omnibus Inveſtitis & Rectoribus Eccleſiarum Parochialium & aliis Eccleſiarum Prælatis, quod ſtatutis temporibus ſucceſſive prout onus beneficii eorum requirit, ſe faciant in Presbyteros ordinari, & in eorum Eccleſiis perſonaliter deſerviant; alioquin ipſos ſuſpendimus ab officio, & ſi in ipſa ſuſpenſione per menſem ſteterint, ipſos excommunicamus niſi ſuper hoc cum ipſis diſpenſatum fuerit ab eo, qui hoc faciendi habeat poteſtatem.

XXX. Item, inhibemus etiam, ne aliquis de beneficio Eccleſiaſtico in temporalibus ſeu ſpiritualibus (pectantibus ad ipſum beneficium ſe aliquatenus intromittat, antequam ad ipſum beneficium Canonice admiſſus fuerit, vel receptus ad ipſum beneficium ab ipſo Prælato habente ſuper hoc poteſtatem: & Nos omnes intromittentes ſeu ingerentes ſe de beneficio Eccleſiaſtico in temporalibus ſeu ſpiritualibus, antequam ad ipſa admiſſi vel recepti canonice fuerint, excommunicamus & excommunicatos denuntiamus & nihilominus declaramus ipſos a jure, ſi quid (*b*) ex præſentatione vel collatione aliqua ad ipſum beneficium eis competebat, cecidiſſe ipſo jure.

XXXI. Ordinamus etiam, quod Vicarii habeant competentiam XV. librarum alborum ad minus, niſi loca ſint ſolemnia, vel habeant onera adeo magna, quod ratione prædicta eis plus debeant aſſignari, & hoc taxationi antiqui Archi-Diaconi committimus de conſilio Ordinarii faciendæ; quam fieri volumus tam de Eccleſiis parochialibus, quæ ſubſunt Archi-Diacono, quam de aliis, quæ a juriſdictione Archi-Diaconi ſunt exceptæ, quam etiam de Capellis.

XXXII. Volumus etiam, quod a prædictis Archi-Diaconis taxetur, de quibus bonis, & qualibus dicta competentia recipi debeat.

XXXIII. Item committimus (*c*) Decanis, quod inquirant de Eccleſiis deſalcatis, & Nobis referant, quod (*d*) Eccleſiæ ſunt deſalcatæ, & per quos, & in quibus, & Nos omnes deſalcationes Eccleſiarum minus legitime factas revocamus, & præcipimus ſub pœna excommunicationis omnibus, qui bona Eccleſiarum habent per deſalcationem minus legitime factam, quod ea Eccleſiis, a quibus ſunt deſalcata, reſtituant, & de receptis ſatisfaciant eiſdem infra quatuor menſes a tempore præſentis Concilii; alioquin omnes dicta bona ſic deſalcata detinentes, ſi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ vel religioſæ, ſuſpendimus a Divinis, ſi laicæ ſint, eas excommunicamus.

XXXIV. Item committimus Archidiaconis, quod ubicumque Eccleſiæ ſunt adeo tenues, quod inveſtiti earum non poſſint de reditibus ſuſtentari, de decimis, vel aliis bonis, quæ recipiuntur a Patronis, ſive Patroni ſint Eccleſiaſtici ſive ſæculares, ratione ipſarum Eccleſiarum, ſive jure Patronatus competentem portionem inveſtitis aſſignent: & ſi defectus fuerit in bonis Patronorum, cogantur Parochiani ad ſupplementum.

XXXV.

(*y*) ſupplantandum alios, & ad obtinendum Vicarias. (*z*) imbanniant.
(*a*) *loco*: ſequeſtrent. (*b*) ſi quod. (*c*) Archi-Diaconis &.
(*d*) quæ *pro* quod: ſint *pro* ſunt.

xxxv. Item in virtute ſanctæ obedientiæ inhibemus Officiali noſtro, Archi-Diacono, Decanis, & quibuscumque aliis Prælatis, Capitulis, & Conventibus civitatis & Diœceſis noſtræ Leodienſis, ad quos admiſſiones, inſtitutiones, curæ, collationes, ſeu receptiones aliquarum Eccleſiarum, Capellarum, ſeu Beneficiorum Eccleſiaſticorum de jure ſeu conſuetudine pertinent, ne pro admiſſione, inſtitutione curæ, collatione, ſeu receptione alicujus beneficii Eccleſiaſtici pecunias exigant, vel recipiant, aut aliquod commodum temporale; cum hoc fieri non poſſit ſine vitio ſimoniæ, & nos omnes & ſingulos Prælatos, cujuscumque conditionis vel ſtatus exiſtant, pro admiſſione, inſtitutione curæ, collatione, ſeu receptione alicujus beneficii Eccleſiaſtici faciendis pecuniam ſeu aliud commodum temporale petentes & recipientes, & omnes conſilium & auxilium ad hoc exhibentes, ſuſpendimus ab ipſo officio ipſo facto.

XV. *De ſententia Excommunicationis.*

I. Cum incendiarii & effractores Eccleſiarum & Monaſteriorum ſint ipſo facto auctoritate *Canonis* excommunicati, & incendiarii aliarum rerum & bonorum Eccleſiarum & Monaſteriorum ſint tanquam ſacrilegi excommunicandi, Nos ipſos incendiarios, invaſores, raptores, detentores grangiarum, domorum, & aliarum rerum & bonorum Eccleſiarum & Monaſteriorum, & eorum complices & fautores in hac parte excommunicamus & excommunicatos denuntiamus; & præcipimus omnibus Rectoribus Eccleſiarum, quod ſaltem quolibet menſe dictam *Canonis*, & noſtram excommunicationis ſententiam innovent, & aggravent in ipſos excommunicatos, candelis accenſis, campanæ pulſatione, in ſpeciali, de quibus conſtiterit, & in generali, de quibus eisdem non conſtiterit. Si autem a tempore perpetrati delicti hujusmodi malefactores non ſatisfecerint Eccleſiis, quibus damnum intulerunt, infra quindenam, ſi ſint Domini hujusmodi malefactores, habentes terram & diſtrictum eorum, tunc terras & diſtrictum ſtatuimus eſſe ſuppoſitos, & ſupponimus Eccleſiaſtico interdicto. Si vero terram vel diſtrictum non habent, ſtatuimus, quod per Decanum concilii, vel Presbyterum loci, in quo hujusmodi delictum eſt perpetratum, dum hoc eis innotuerit per evidentiam facti, teſtes idoneos, quos audiendi ipſis conferimus poteſtatem, aut famam publicam, denuntietur Judici ſeu Domino, ſub cujus diſtrictu iidem malefactores morantur, vel conſiſtunt, prædictum delictum ſic eſſe factum. Et ſi Dominus vel Judex, ſub quo dictus malefactor moratur vel conſiſtit, poſt dictam denuntiationem infra XV. dies juſtitiam non fecerit de dicto malefactore, ut dictum eſt, tunc dictum Dominum, & ejus juſtitiam excommunicamus & excommunicatos denuntiamus. Et ſi ipſe Dominus & ejus juſtitia dictam excommunicationem per quindecim dies ſuſtinuerint, præcipimus ex tunc per ſingulos Presbyteros dicti Decanatus in dictum Dominum & ejus juſtitiam innovari & aggravari dictam excommunicationem ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, candelis accenſis, campanis pulſatis, & uxores eorum & famulos extra Eccleſiam teneri. Et ſi ipſe Dominus, ejus juſtitia & complices dictam excommunicationis ſententiam per alios quindecim dies animo ſuſtinuerint indurato, ſtatuimus, quod ex tunc tota terra, & diſtrictus ipſius Domini ſint ſuppoſiti, & ſupponimus eosdem Eccleſiaſtico interdicto, & nihilominus in locis, in quibus hujusmodi violentia facta fuerit, & dicti malefactores commorentur, ceſſetur a Divinis, nec reſumantur organa ſine noſtro mandato, vel Officialis noſtri ſpeciali.

II. Item excommunicamus, & præcipimus excommunicatos denunciari omnes illos, qui immunitates Eccleſiarum violant, videlicet, qui hominem de Eccleſia vel ejus cimiterio extraxerint, vel quolibet alio modo violaverint Eccleſiam, & ſi ipſi violatores infra ſeptem dies a tempore perpetrati delicti non reſtituerint hominem Eccleſiæ prædictæ, a qua non (*a*) receperunt, ſtatuimus, quod ex tunc ſententia excommunicationis prædicta in eosdem, eorum complices, & fautores innovetur, & aggravetur ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, candelis accenſis, & campanis pulſatis. Et ſi dicti malefactores per alios XV. dies dictam excommunicationem animo indurato

(*a*) eum *pro* non.

durato ſuſtinuerint, ſtatuimus, quod ex tunc ceſſetur a Divinis in locis, in quibuscumque tales violatores fuerint vel morantur, & per triduum, poſtquam receſſerint de dicto loco. Et quia nonnulli judices, & alii, dum hominem, quem ab Eccleſia extrahere volunt pro delicto ſibi impoſito, non audent extrahere propter cenſuram Eccleſiaſticam vitandam ab eadem, per excogitatam malitiam obſident, & cuſtodiunt Eccleſiam manibus armatis, & defendunt, ne victualia homini exiſtenti in Eccleſia conferantur, ut ipſum hominem exiſtentem in Eccleſia fame compellant, exire Eccleſiam. Nos talia fieri ulterius prohibemus, & præcipimus Presbyteris Eccleſiæ, & aliis Chriſti fidelibus, in qua idem homo confugit, ut dicto homini alimenta & alia neceſſaria adminiſtrari faciant, & obſidentes Eccleſiam, ſi ad monitionem Presbyteri ejusdem ab obſeſſione prædicta non recedant, (*b*) ut ipſi homini alimenta adminiſtrari non permittant, nominatim eos excommunicet Presbyter loci auctoritate noſtra, & excommunicatos denuntiet, & nomina eorum, & ſeriem facti Officiali noſtro reſcribat; & ſi ipſi excommunicati perſtiterint in ſua malitia, nec receſſerint ab obſidione prædicta, ſtatuimus, quod in quibuscumque locis venerint, ſeu morentur dicti obſidentes ſeu cuſtodientes Eccleſiam, ceſſetur a Divinis, nec reſumantur organa ſine noſtro mandato vel Officialis noſtri ſpeciali. Et Nos Eccleſiam ſic obſeſſam, a qua ipſi obſidentes moniti, ut dictum eſt, non recedunt, ſupponimus Eccleſiaſtico interdicto. Si vero dubitetur, utrum fugiens ad Eccleſiam propter delictum ab eo commiſſum ſit ab Eccleſia defendendus, ſcribatur Officiali noſtro, & quod per ipſum Officialem decretum fuerit, obſervetur.

XVI. *De capientibus Clericos.*

I. Item præcipimus & mandamus, quod omnes capientes Clericos vel Eccleſiaſticas perſonas cum eorum complicibus & fautoribus in hac parte, propter hoc auctoritate *Canonis* excommunicati denuntientur nominatim, ſi nomina eorum ſcire potuerint, alioquin generaliter publice ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, candelis accenſis, & pulſata campana, excommunicati denuntientur. Statuentes, quod loca, in quibus Clerici vel Eccleſiaſticæ perſonæ capiuntur, ſeu loca, in quibus capti detinentur, dummodo per diem & noctem fuerint ibidem, ſuppoſita ſint Eccleſiaſtico interdicto, & in locis, in quibus Clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ captivi deducuntur, ſine mora unius diei ibidem facienda, ceſſetur a Divinis per triduum: & in quibuscumque locis capientes ſeu detinentes Clericos venerint, dummodo Presbytero loci conſtiterit, quamdiu ibidem extiterit, ceſſetur a Divinis, & ſi ibidem pernoctaverit per biduum, poſt ejus receſſum ceſſetur in loco a Divinis.

II. Item excommunicamus omnes Judices, Scabinos, & juſtitiam exercentes, & Dominos temporales, per quorum loca & diſtrictum Clerici captivi deducuntur, ſeu in quorum locis detinentur, ſi Clericos a manibus dictorum capientium non liberaverint, ſeu arreſtaverint, & detineant, dummodo ipſi Domini Scabini, Juſtitia, & Judices ſciant, ipſos Clericos eſſe captos, & a manibus dictorum capientium per ſuam potentiam potuerint deliberare eosdem. Et ſi capientes Clericos ſint Domini temporales, & terram & diſtrictum habeant, ipſos Clericos infra triduum a tempore perpetrati delicti a dicta captivitate non deliberaverint, vel exire permiſerint, ex tunc tota terra eorum ſuppoſita ſit Eccleſiaſtico interdicto.

III. Præterea ſtatuimus, quod Clerici ſeu Capellani Dominorum ſeu Nobilium, vel aliarum perſonarum, qui fuerint pro injectione manuum in Clericum, vel cauſa aliquorum exceſſuum ſententia excommunicationis innodati, ſuis Dominis in hujusmodi injuriis conſilium vel auxilium verbo & facto non impendant, alioquin noverint ſe eadem ſententia innodatos; ſed ipſos Dominos ſuos excommunicatos modis omnibus, quibus potuerint, inducant, ut de his, pro quibus excommunicati exiſtunt, ſatisfaciant. Quod ſi infra menſem eosdem Dominos ſuos inducere nequiverint, ex tunc omnino recedant ab iisdem, nec eis communicent, alioquin ipſos Clericos & Capellanos, qui ultra id temporis

(*b*) & *pro* ut.

poris cum dictis Dominis ſuis excommunicatis permanſerint, & eis communicaverint, majori excommunicatione excommunicamus, & ſtatuimus excommunicatos, & eos præcipimus per ſimiles Presbyteros publice candelis accenſis campana pulſata denuntiari excommunicatos.

IV. Item excommunicamus & excommunicatos denuntiari mandamus omnes Dominos, Principes, & Judices, & alios quoscumque, cujuscumque conditionis vel ſtatus exiſtunt, qui Rectoribus (*c*) inveſtitis Eccleſiarum, & aliis perſonis Eccleſiaſticis inhibent, & minas imponunt eisdem, ne morentur in Parochiis & locis ſuis, & ad Eccleſiam ſuam accedere & loca ſua, propter quæ pluries Divina in ſua Parochia vel noſtra Diœceſi impediuntur. Et etiam excommunicamus omnes illos & excommunicatos denuntiamus, qui in præmiſſis conſilium adhibent, & præmiſſa fieri procurant.

XVII. *De percuſſoribus Clericorum.*

I. Item ſtatuimus, ut occiſores, mutilatores, & percuſſores atrociter Clericorum & Eccleſiaſticarum perſonarum, & Clericos capientes, & in captivitate detinentes, ſeu per captivitatem pecuniam aliquam ab eis extorquentes, propter hoc auctoritate *Canonis* excommunicati per omnes Eccleſias Civitatis & Diœceſis Leodienſis, & omnes operam ſeu conſilium ad hoc adhibentes, ab omnibus Presbyteris, & Eccleſiarum Rectoribus, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, candela accenſa, campanis pulſatis, nominatim de quibus conſtiterit, excommunicati denuntientur, & ab omnibus arctius evitandi, donec ſufficienter ſatisfecerint de commiſſis, & ab Sede Apoſtolica meruerint beneficium abſolutionis obtinere.

II. Præterea locus ille, ad quem venerint tales excommunicati, quamdiu ibidem fuerint, & poſt duos dies ſequentes immediate a receſſu eorum, ſi in eodem loco biberint aut comederint, & per duos dies ſequentes ulterius, ſi in eodem loco pernoctaverint, & locus, in quo talis violentia facta fuerit, & in quo dicti malefactores per octo dies moram traxerint, ſit Interdictus: & ſi hujusmodi ſacrilegi ſeu malefactores terram, jurisdictionem & diſtrictum habuerint, & ſi infra tres menſes a tempore perpetrati delicti ad arbitrium noſtrum non ſatisfecerint de delicto, eorumdem terra & diſtrictus ex tunc Eccleſiaſtico, ipſo facto, ſit ſuppoſitus interdicto.

III. Præterea ſi Domini terræ, in quorum diſtrictibus manent, & ubi domicilium habent hujusmodi ſacrilegi, vel ubi tam enorme ſcelus commiſſum extiterit, tam nefarios ſacrilegos & nefandos in ſuis diſtrictibus ſuſtinuerint, & contra eos ad privationem bonorum & præſcriptionem de terra ſua non proceſſerint, & juſtitiam, prout ex officio ſuo tenentur, ſuper hoc non fecerint infra quindecim dies, poſtquam de delicto hujusmodi conſtiterit eisdem per famam publicam vel per denuntiationem Decani vel Presbyteri loci, quam ab ipſo Decano vel Presbytero loci fieri præcipimus, ſub pœnis excommmunicationis: quam cito per famam, querimoniam alicujus, evidentiam rei, aut alio modo conſtiterit, ſeu alias legitime, ſtatuimus, quod ex tunc ipſi Domini terræ, & eorum Judices, Scabini, & juſtitia excommunicationis ſententiam incurrant; & ſi per quindecim dies dictam excommunicationem animo ſuſtinuerint indurato, ex tunc tota eorum terra Eccleſiaſtico ſit ſuppoſita interdicto & contra eos nihilominus procedatur, ſicut requiſiverit protervitas delinquentis.

IV. Item ſtatuimus & præcipimus, ut ubicumque terra (*d*) Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum mobilia fuerint violenter accepta ſeu imbannita per Judicem ſæcularem, vel immobilia arreſtata vel occupata, ſi hoc Decano vel Presbytero loci innotuerit, quibus in hoc fidem adhibemus vel adhiberi præcipimus, ceſſetur a Divinis ibidem, donec bona legitime fuerint reſtituta, & dearreſtata, & ſatisfactum fuerit de commiſſis; nec organa reſumantur ſine Noſtro, vel Officialis noſtri ſpeciali mandato.

V. Et ſi Dominus vel Judex loci præmiſſa fecerit, ipſo facto ſit excommunicatus, & ſi per quindecim dies hujusmodi

(*c*) & inveſtitis. (*d*) bona *pro* terra.

modi excommunicationem animo ſuſtinuerint indurato: tota terra dicti Domini vel Judicis ex tunc ſuppoſita ſit Eccleſiaſtico interdicto. Si vero perſona ſæcularis jurisdictionem in dicto loco non habens præmiſſa fecerit, ſententiam excommunicationis incurrat ipſo facto.

VI. Præcipimus Decano & Presbytero loci, ut Domino ſeu Judici loci præmiſſa denuntient, & ſi ipſe Dominus infra triduum, poſtquam de præmiſſis ei conſtiterit per denuntiationem Decani vel Presbyteri loci, evidentiam rei, famam publicam, ſeu alias legitime præmonitus, impedimenta vel injurias ceſſare non fecerit, ſtatuimus, quod ex tunc Domini & Juſtitia loci ſive villici, Scabini, & alii ſint ipſo facto excommunicati, & ſi ipſi Domini vel juſtitia ſua per quindecim dies dictam excommunicationem animo ſuſtinuerint indurato, ex tunc tota terra & diſtrictus ejusdem ſuppoſiti ſint Eccleſiaſtico interdicto.

VII. Intelligimus bona mobilia eſſe detenta, ubi per noctem & diem continue detinentur. Si vero per alia loca deferantur ſine interpoſitione temporis unius diei, ex tunc in dicto loco ceſſetur, quamdiu dicta bona fuerint ibidem, & ipſis bonis a(e) loco depoſitis, Presbyter organa reſumere poterit.

VIII. Item excommunicamus, & ipſo jure excommunicatos denuntiamus quoscumque Dominos Laicos, vel eorum Officiarios vel ballivos, aut villicos ſeu foreſtarios quorumlibet Dominorum, aut Conſiliarios eorumdem, qui aliqua ſtatuta ediderint, vel conſuetudinem introduxerint contra Eccleſiæ libertatem: & Scriptores dictorum ſtatutorum, & Judices, qui ſecundum ſtatuta vel conſuetudines hujusmodi præſumpſerint judicare, & nihilominus ſtatuta & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam inducta, & ſententias ex eis prolatas decernimus non tenere, & actionem ſeu exceptiones(f) ex talibus ſententiis non competere. Et ſi aliquis ſecundum ſtatuta vel conſuetudines inducta ſeu inducenda ulterius præſumpſerit judicare, ſententiam excommunicationis incurrat, & in quibus locis talis excommunicatus venerit & moram fecerit, ceſſetur a Divinis, quousque Nobis ſatisfecerit competenter.

IX. Item excommunicamus omnes illos, & denuntientur excommunicati, qui conſtituerunt, vel præceperunt, vel conſtitui & præcipi fecerint, & mandaverint, ſeu bannum aliquem ſuper hoc fecerint, quod extra terram illorum nullus laicus debet vocari in jus coram quocumque Judice Eccleſiaſtico, vel laicos quoslibet querimoniam deferentes coram Nobis, vel Officiali noſtro, vel quolibet Judice ordinario, vel delegato in rebus vel perſonis læſerint, vel aliquo modo propter hoc turbaverint, & illos & alios laicos, qui absque auctoritate res Eccleſiarum vel Eccleſiaſticarum perſonarum invaſerint vel imbanniverint per manum laicalem. Et quia nonnulli Judices & Domini temporales, cum aliquis Clericus vel laicus aliquem coram Nobis, ſeu noſtro Officiali, ſeu alio Judice ſpirituali in cauſam traxerit, patrem, matrem, fratres, ſeu conſanguineos ipſius in cauſam trahentes coram Judice ſpirituali capiunt & detinent, & bona eorumdem ſaiſiunt & arreſtant, ut per hoc agere volentem coram ſpirituali Judice cogant deſiſtere a perſecutione juris ſui: Nos talia anathematis interminatione fieri prohibemus, & excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus omnes Dominos, ballivos, foreſtarios, & judices quoscumque, & omnes conſilium, & auxilium, & opem præſtantes, qui patrem, matrem, fratrem, ſeu quoscumque conſanguineos alios, & amicos trahentes, aliquem in cauſam coram Nobis propter hoc ceperint, detinuerint, & arreſtaverint, vel bona eorum ſaiſierint, vel occupaverint, & in locis, in quibus talia, & ea, quæ in ſtatuto proxime ſuprapoſito continentur, facta fuerint, ceſſetur a Divinis, nec reſumantur organa ſine mandato noſtro, vel Officialis noſtri ſpeciali.

XVIII. *De Executoribus mandatorum, & Portatoribus literarum.*

I. Inſuper excommunicamus illos, & denuntientur excommunicati, qui portatores literarum & executores mandatorum a Nobis, ſeu noſtro Officiali, vel quocumque Judice Eccleſiaſtico deſtinatos, & Sacerdotes mandata Judicum Eccleſiaſticorum exequentes capiunt, detinent, ſeu ſpoliant, aut bona eorum aut eis

(e) dicto loco. (f) exceptionem.

eis attinentium imbanniunt, vel occupant, & ceſſetur a Divinis, ubicumque executores mandatorum, vel portitores literarum a Nobis, ſeu Officiali noſtro, vel quocumque Judice Eccleſiaſtico deſtinatarum, aut querimoniam coram Judice Eccleſiaſtico deponentes, vel Officialem noſtrum adeuntes detinentur, vel eorum bona capiuntur, occupantur, & detinentur, quamdiu hujuſmodi violentia duraverit, nec reſumantur organa.

II. Et quia ut intelleximus, nonnulli Domini temporales, Judices, Scabini, ballivi & alii, cum portatores literarum, & executores mandatorum ad loca ſua venerint, eoſdem capiunt, & arreſtant, ſeu bona eorum occupant, ad excuſationem eorum dicentes, quod hoc non faciunt ratione literarum, & executionis prædictarum, ſed ratione quorundam exceſſuum, ſeu debitorum aliquorum impoſitorum ipſis portatoribus, ſeu aliis executoribus ab eiſdem Dominis, judicibus, ballivis, & aliis, cum fraus & dolus nulli patrocinari debeat: ſtatuimus, quod non obſtantibus excuſationibus talibus ad executionis ſententiam contra eos procedatur, & ſecundum formam ſuperius expreſſam, niſi forte ipſi judices, ballivi, ſeu alii malefactores in hac parte coram Decano ſeu loci Presbytero, per juramentum proprium vel teſtes idoneos, ſeu alias legitime docuerint infra triduum a tempore captionis & arreſtationis prædictorum, ipſos portitores, ſeu executores, ſi laici ſint, aliquod delictum manifeſtum commiſiſſe, & quod propter hoc, vel in aliam cauſam, & non in fraudem præſentis ſtatuti noſtri, & Eccleſiaſticæ libertatis talia attentaverunt. Si vero ipſi portitores & executores Clerici fuerint, tunc, cum ipſi Domini vel judices, ballivi & alii non habent in eoſdem Clericos jurisdictionem, a pœna dicti ſtatuti non poterint excuſari.

III. Item excommunicamus, & denuntientur excommunicati omnes illi, qui manus injecerint vel violentiam intulerint in rebus vel perſonis aliquorum prædictorum, vel, qui inhibent laicis, ne pro ſuorum negotiorum profectionibus quæ ad forum Eccleſiaſticum pertinent, Nos, vel Officialem noſtrum, vel Eccleſiaſticum Judicem adeant, ſeu per literas Apoſtolicas coram judice Eccleſiaſtico experiantur.

IV. Item, cum cauſæ matrimoniales, nativitatis alicujus, uſurarum, ſimoniæ, perjurii, adulterii, contra raptores rerum Eccleſiaſticarum, & invaſores decimarum, perjurii ac fidei violationis, patronatus, electionum, & plures aliæ ad forum Eccleſiaſticum pertinent, ſecundum Canonicas Sanctiones; ita, quod ſæcularis judex de talibus cauſis Eccleſiaſticis cognoſcere nec poterit, nec debet; nos excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus omnes judices, & ballivos, & ſcabinos, & juſtitias quaſcumque ſæculares, ſi de talibus cauſis cognoſcere, & judicare præſumſerint, & nihilominus ſententias & proceſſus judicum ſæcularium quorumcumque habitos, & habendos ſuper cauſis hujuſmodi Eccleſiaſticis, tanquam a non ſuo judice factos cenſemus, ſeu irritos, & penitus non tenere nec valere nunciamus.

V. Item excommunicamus & denuntientur excommunicati, qui conſpirationem & colligationem aliquam ſeu fœdera (g) fecerint de non offerendo Sacerdoti, ſeu in nuptiis ſeu in exequiis mortuorum, aut alias, ſeu de non ſolvendo decimas debitas & conſuetas, ſeu aliquid faciendo vel non faciendo, quod cedit contra jura Parochorum, & Eccleſiaſticam libertatem.

VI. Item, cum nonnulli Principes, Domini, & judices ſæculares Leodienſis Diœceſis tyrannica pravitate adeo gravent Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas moleſtent & perturbent, quod Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ perſonæ ſub dominio eorum conſtitutæ deterioris conditionis exiſtunt, quam ſub Pharaone fuerant, qui legis Divinæ notitiam non habebat; tallias, exactiones, petitiones, & ſervitia indebita dictis Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis imponere, & ab eiſdem recipere, & exigere non verentur; adeo, quod quidam eorum abuſum hujuſmodi frequentibus actibus induxerunt per (h) conſuetudinem faciendum, licet in talibus contra libertatem Eccleſiaſticam perpetratis conſuetudo aliqua induci non poteſt, quæ potius eſt dicenda corruptela, & cum tanto ſint graviora pecca-

 ta,

(g) fidem *pro* fœdera.

(h) pro conſuetudine facienda.

ta, quanto diutius detinent infelicem animam alligatam. Nos hac generali Synodo prædictis Principibus, Dominis, & judicibus ſæcularibus quibuſcumque inhibemus diſtrictius, ne Eccleſiis vel Monaſteriis, vel Eccleſiaſticis perſonis hujuſmodi exactiones, tallias illicitas, & ſervitia indebita, nomine petitionis, vel quocumque alio nomine vel colore imponant, vel ab eiſdem exigant, ſeu (i) loci Presbytero.

XIX. *De ſententia excommunicationis.*

I. Et ſub pœna excommunicationis interdicimus ipſis Monaſteriis, Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, ne ipſis Principibus, Dominis, & judicibus ſæcularibus ſolvant vel conferant hujuſmodi tallias, exactiones, & ſervicia ſub nomine petitionis ſeu quocumque modo, cum hoc ſit contra Eccleſiaſticam libertatem: alioquin recipientes hujuſmodi tallias, exactiones & ſervicia, & quorum conſilio vel auxilio talia facta fuerint, ſtatuimus eſſe vinculo excommunicationis ipſo facto innodatos, & ſi ipſi Principes, Domini, & judices ſæculares violenter contra voluntatem Monaſteriorum, Eccleſiarum, & bona eorumdem receperunt, (k) invaſerunt vel arreſtaverunt, ſeu capi, invadi, arreſtari fecerint vel mandaverint, ratione talliarum, exactionum & ſervitiorum prædictorum, ex tunc præcipimus eoſdem & omnes eorum complices & fautores in hac parte excommunicari & excommunicatos denunciari; & ſi ipſi Principes, Domini & judices infra XV. dies ex tunc proxime ſequentes ab invaſione, receptione & arreſtatione non deſtiterint & ea, quæ (l) de bonis Monaſteriorum, Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum, eiſdem Monaſteriis, Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis integraliter non reſtituerint, moniti, ſuper hoc tota terra dictorum Principum, Dominorum, ſeu judicium, & diſtrictus eorum ſuppoſita & ſuppoſiti ſunt (m) Eccleſiaſtico interdicto, & in quibuscumque locis aliis ipſi ex tunc venerint, biberint, vel comederint pernoctando, per triduum ceſſetur a Divinis.

II. Item excomunicamus & excommunicatos denuntiamus omnes Dominos, judices ſæculares, ſcabinos, & quaſcumque juſtitias ſæculares, qui Clericos, vel Eccleſiaſticas perſonas ſcienter ſuper re mobili quocumque jure debitis, damnis, vel aliis actionibus perſonaliter citant, & in cauſam trahunt, ſeu litigare compellunt, coram juſtitia ſæculari, & procurantem præmiſſa & omnes, qui conſilium & auxilium in præmiſſis præſtiterint, & omnes juſtitiarios, & alios, occaſione judicii alicujus redditi, & pronuntiati contra Clericos modo prædicto & in foro prædicto manum imponent vel apponerent ad perſonas, res, & poſſeſſiones Clericorum: & nihilominus ſententiam excommunicationis in dicto foro contra Clericos latam tanquam a non ſuo judice & ab excommunicatis prolatam decernimus nullam eſſe ipſo jure; mandantes omnibus Sacerdotibus locorum, in quibus præmiſſa facta fuerint, ſub pœna ſuſpenſionis latæ ſententiæ, ut cum eiſdem conſtiterit de violentiis prædictis per evidentiam rei, famam publicam, ſeu alias, ſtatim ceſſent a Divinis ſine alterius exſpectatione mandati, & auctores hujus violentiæ excommunicent, & excommunicatos denuntient in generali, in quibus non conſtiterit, in ſpeciali, de quibus conſtiterit.

III. Item cum nonnulli Principes, Domini & judices ſæculares, dum directe propter cenſuram Eccleſiaſticam & pœnas ſuper hoc conſtitutas, contra Monaſteria, Eccleſias vel Eccleſiaſticas perſonas, vel eorum bona non audeant attentare; indirecte, excogitatis quibuſdam malitiis inhibent ſuis ſubditis, ne aliqui colant terram dictorum Monaſteriorum, Eccleſiarum vel Eccleſiaſticarum perſonarum, nec alias quam proprias, vel ad eorum molendina molant, vel ad ſimilia: propter quæ ipſa Monaſteria, Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ grave diſpendium & gravamen incurrunt. Non nulli etiam de prædictis laicis per nequitias alias ponunt, ſeu poni faciunt dicta Monaſteria, Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas extra tuitionem & defenſionem eorumdem, concedentes malis & perverſis licentiam, immo auctoritatem contra ipſa Monaſteria, Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas inſurgendi, vel malignandi, ut per hoc Principes, Domini, & judices ſæculares, quod a Monaſteriis, Eccleſiis, & Eccleſia-

clesia-

(i) ſeu recipiant. (k) receperint, invaſerint, arreſtaverint.
(l) abſtulerint. (m) ſint.

cieſiaſticis perſonis requirunt, licet illicitum ſit, conſequautur. Nos tantis fraudibus & iniquitatibus obviare volentes, præcipimus omnibus Principibus, Dominis & judicibus ſæcularibus Leodienſis Diœceſis, ne de cetero talia facere præſumant: ſtatuentes, quod ſiqui eorundem per ſe, vel per alium terras, aut poſſeſſiones dictorum Monaſteriorum, Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum perſonarum, coli & arari inhibuerint, vel ad molendina eorum moli, vel aliquid ſimile mandaverint directe vel indirecte, vel ipſa Monaſteria, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas extra tuitionem ſuam poſuerint, & ab injuriatoribus, & invaſoribus eorum non defenderint ſuper hoc requiſiti ipſo facto excommunicationis pœnam incurrant, & omnes, qui eis opem, conſilium & auxilium præſtant in hac parte, cum ex gladii poteſtate eiſdem conceſſa teneantur Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas defenſare, & ſi per unum menſem dictam excommunicationis ſententiam animo ſuſtinuerint indurato, in quibuscumque locis ex tunc venerint, biberint aut comederint pernoctando, per triduum ceſſetur a Divinis ſine exſpectatione alterius mandati.

XX. *De communitatibus.*

I. Item, ſtatuimus, quod ſi aliqui nobiles, vel alii ad prælia vel alias expeditiones procedentes jacuerint in grangiis, curtibus, vel bonis Eccleſiarum vel Eccleſiaſticarum perſonarum, vel Monaſteriorum, quod tamen fieri ſub pœna excommunicationis prohibemus, & damna aliqua vel rapinas ibidem fecerint, ſi infra menſem a tempore perpetrati delicti, requiſiti, monitione ſuper hoc facta, de damnis, rapinis, & injuriis irrogatis, læſis, & damnum paſſis non ſatisfecerint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.

Et ſi per quindenam animo indurato ſteterint in dicta ſententia, ipſam excommunicationis ſententiam in eoſdem aggravent, & innovent ſinguli Presbyteri diebus Dominicis, & feſtis, candelis accenſis, pulſatis campanis, nihilominus contra eoſdem procedatur, ſicut contra invaſores bonorum Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum eſt procedendum, ſicut ſuperius eſt expreſſum.

II. Item excommunicatos & excommunicatos denuntiari præcipimus omnes illos, tam nobiles, quam alios, qui homines noſtræ majoris Eccleſiæ, & aliarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis Leodienſis ipſis capitalem cenſum ſolventes, vel de familia eorumdem exiſtentes, prætextu advocationis, ſeu habitationis vel alterius coloris exactionibus, petitionibus vel aliis ſervitutibus opprimunt vel moleſtant, vel mobilia ipſorum poſt eorum mortem accipiunt violenter.

III. Item excommunicamus & denuntientur excommunicati, qui grangigas Eccleſiarum vel Eccleſiaſticarum perſonarum clauſerint, vel terras eorum coli prohibuerint, vel pecora eorum acceperint, aut communibus paſcuis, ubi paſci conſueverunt, expulerint. Omnea prædicti in quolibet menſe, id eſt, prima Dominica menſis a quolibet Presbytero Parochiali denuntientur excommunicati in generali: in ſpeciali vero ubicumque conſtiterit Sacerdoti de aliquo prædictorum, nominatim prædictos malefactores, & omnes, qui conſilium, mandatum, & auxilium præſtiterint, ipſe Presbiter in continenti, quam cito ſciverit, non exſpectato termino menſis, denuntiet excommunicatos ſine exſpectatione alterius mandati, ſingulis diebus Dominicis aut feſtis, candelis accenſis, campanis pulſatis, nec eos abſolvat, ſine Noſtro, vel Officialis noſtri mandato ſpeciali. In qua excommunicatione ſi per quindenam permanſerint, uxor eorum & familiæ, monitione trium dierum præmiſſa, ab Eccleſia arceantur, vel ingreſſu Eccleſiæ; & ſi per aliam quindenam perduraverint, totam ballivatum vel villicatum eorum Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto: & præcipimus denuntiari interdictum.

XXI. *De paſcuis communibus.*

I. Item excommunicamus omnes & ſingulos, qui paſcua communia in ſicco, vel in humido, ſilvis vel terris conſtituta, in villis aliquarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis, vel ipſarum allodiis, vel hominum ad Eccleſias, vel villas earum pertinentium invaſerint, occupaverint, vel apptobaverint violenter, niſi infra VII. dies poſt hujus ſententiæ publicationem,

nem, quam a quolibet Sacerdote proxima ſecunda Dominica poſt hanc Synodum fieri volumus, eadem paſcua dimiſerint & communitati reſtituerint, ita quod amplius ſe de eis nullatenus intromittant. Præcipientes diſtrictius, quod ſi hoc non fecerint, denuntientur ſingulis diebus Dominicis & feſtivis, candelis accenſis, campanis pulſatis, publice & ſolemniter excommunicati tamquam prædones, rei publicæ vel alienæ invaſores. In qua excommunicatione ſi per dies quindecim perſtiterint, uxores eorum & familia, monitione trium dierum præmiſſa, ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur. Eadem ſententia percellentes omnes illos, qui de cetero ſuper communibus paſcuis vel ſimilia talia attentaverint. Mandantes, quod ſinguli Sacerdotes contra eos, de quibus conſtiterit, quod præmiſſa in poſterum attentabunt, nominatim procedant modo prædicto. Ubicumque vero aliquis Sacerdos ſpecialiter de aliquo ſuo Parochiano, vel de aliquibus aliis ſciveverit, quod (*n*) aliquibus de prædictis paſcua occupent, in continenti procedat contra illum vel illos pœna ſupradicta, ſine exſpectatione alterius mandati. Quod ſi ſcienter hoc omiſerit facere, ipſo facto ab officio ſit ſuſpenſus.

XXII. *De decima novalia.*

Item præcipimus, quod quilibet laici, ſive nobiles, vel alii, qui antiquarum occaſione decimarum, quas in aliquibus Parochiis percipiunt, vel ex donatione, vel ex largitione nobilium, ſeu alia occaſione, quaſcumque decimas novalium in terris propriis, vel aliis in quibuslibet Parochiis obvenientes occupant, attrahunt, & ſibi vendicant, penitus ab occupatione, attractione, & uſurpatione earumdem decimarum novalium deſiſtant, & de ablatis ſatisfaciant tam Nobis, quam Eccleſiaſticis perſonis, quibus ipſæ novales decimæ de jure competunt, ipſas decimas Eccleſiis, ad quas pertinent, de cetero pacifice poſſidendas relinquentes. Quod ſi (*o*) per menſem poſt hujusmodi publicationem mandati, quam infra Dominicam Palmarum in qualibet parochiali Eccleſia a Sacerdote loci ſub pœna ſuſpenſionis ab eodem fieri præcipimus, (*p*) eos excommunicamus & præcipimus, quod quilibet de præmiſſis, de quibus conſtiterit, ſine alterius exſpectatione mandati a Presbytero loci excommunicati denuntientur. In qua excommunicatione, ſi per quindenam perduraverint, ex tunc in antea in uxores eorum & famulos excommunicationis ſententia aggravetur.

XXIII. *De celebratione in loco interdicto.*

Item diſtricte præcipimus, ut quandocumque contigerit ab ordinariis judicibus aliqua loca ſeu Eccleſias ſupponi Eccleſiaſtico interdicto, Presbyteri & Clerici diligenter obſervent ſententias interdicti, nec aliquis in Eccleſia interdicta præſumat celebrare Divinum Officium durante interdicto, quod durare intelligimus, donec ab eo, a quo latum extitit, ſeu habente ſuper hoc poteſtatem fuerit revocatum. Et nos omnes Sacerdotes celebrantes ſcienter, Diaconos, vel Subdiaconos, & alios Clericos Epiſtolam & Evangelium legentes, aut aliquid de Divino officio in ſuis officiis officiantes in loco interdicto: niſi in caſu a jure excepto, ut inferius apparebit, & celebrantes Divina ſcienter excommunicatis & interdictis præſentibus, excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus. Si vero Presbyteri excommunicati vel ſuſpenſi Divina, immo potius prophana non formidaverint celebrare, ipſos denuntiamus ipſo facto irregulares, & ſi in ſua rebellione ulterius per ſeptem dies duraverint, ipſos a ſuis beneficiis, ſi quæ habent, ipſo facto privamus, & privatos denuntiamus, indulgentes beneficiorum patronis, quod ex tunc aliis perſonis idoneis beneficia conferant dictorum privatorum, alioquin elapſo termino juris, poteſtas conferendi dicta beneficia ad Superiorem proximum devolvetur. Si vero dicti irregulares beneficia non habent, Nos perpetuo a noſtra Diœceſi eos eliminamus. Et licet tales per aliquorum preces importunas abſolutionis beneficium ab excommunicatione a Nobis obtinuerint, volumus tamen & præcipimus Archi-Diaconis, quod in ſuis Archi-Diaconatibus, Decanis conventualium Eccleſiarum & conciliorum, Abbatibus, Prioribus, & ceteris Eccleſiarum Prælatis

(*n*) aliquid de prædictis paſcuis.

(*o*) infra menſem non fecerint.

(*p*) *videtur deeſſe:* ſe correxerint, *aut quid ſimile.*

latis, quod in ſuis Eccleſiis dictos irregulares celebrare, vel aliquod Divinum officium exequi non permittant.

XXIV. *De altari, calice, & veſtimentis, &c. &c.*

Item præcipimus etiam Officiali noſtro, quod altaria, ſuper quibus tales excommunicati celebraverint, faciant confringi, nec permittant in eis celebrari, donec fuerint reparata: & calices conflari, & veſtimenta ſacra, in quibus celebraverint, comburi. Et ſi qui Sacerdotes ſupra dicta altaria, antequam ſint confracta, & cum dictis calicibus, antequam ſint conflati, & cum dictis veſtimentis, antequam ſint combuſta, ſcienter celebrare præſumpſerint, ipſo facto ſint ſuſpenſi a Divinis. Item ſtatuimus, quod ſi Sacerdotes ſuſpenſi, excommunicati, vel interdicti celebraverint, & notam irregularitatis incurrerint, & poſtmodum in contemtum celebrare repeariantur, perpetuo carceri mancipentur.

XXV. *De extorquentibus.*

I. Præterea cum beneficium abſolutionis ab excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententiis per vim & metum extortum, nullum ſit ipſo jure: præcipimus omnibus Sacerdotibus, quod ſi aliquis excommunicatus per vim, vel metum procuraverit ſe abſolvi, nihilominus non obſtante tali abſolutione nulla, excommunicatum excommunicatum, ſuſpenſum ſuſpenſum, irregularem irregularem denuntient, ficut ante talem abſolutionem facere debuerunt, & illos, qui vi, vel metu hujuſmodi extorſerint abſolutionem, declaramus ſententiam excommunicationis auctoritate Canonis incurrere, a qua non poterunt, niſi per Summum Pontificem abſolvi.

II. Præterea cum circa abſolutionem interdictorum a Presbyteris & aliis Clericis aliquotiens ſit erratum, volentes errori communi remedium adhibere, ſtatuimus, ut quotienſcumque aliquem locum auctoritate ordinaria vel delegata Eccleſiaſtico contigerit ſupponi interdicto, omnibus tam extrema unctio, quam ſepultura, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta penitus denegentur, exceptis neceſſariis Sacramentis, utpote baptiſmo parvulorum, & pœnitentia morientium, ac viaticum quoque morientibus in extremis non denegetur: nec poterit Presbyter Veſperas, nec alias Canonicas Horas, nec etiam Miſſam uſque ad Offertorium, prout intelleximus quosdam Presbyteros feciſſe, officiando celebrare.

III. Clericos autem decedentes, & qui cauſam interdicto non dederint, ſed ipſum reverenter ſervaverint, in cimiterio ſine campanarum pulſatione, ceſſante omni ſolemnitate, cum ſilentio concedimus tumulari, & in Eccleſia interdicta licite cum duobus vel tribus Clericis, vel Sacerdotibus, qui cauſam interdicto non dederint, clauſis januis, voce ſubmiſſa, ita, quod extra audiri non poſſint, excommunicatis & interdictis excluſis, horas dicere, & poterunt tempore interdicti Eccleſiarum Miniſtri ſemel in ſeptimana voce ſubmiſſa, clauſis januis, excommunicatis & interdictis penitus excluſis, celebrare Miſſam ad conficiendum Corpus Domini, quod prout dictum eſt, dari poterit morientibus in extremis.

XXVI. *De poteſtate ſimplicis Sacerdotis in articulo mortis.*

I. Presbyteri ſimplices in articulo mortis quemlibet excommunicatum quacumque auctoritate, poſſunt abſolvere, & abſolvunt in forma Eccleſiæ: & hoc fiat, ſi poterit, coram fide dignis, & teſtibus, quibus excommunicatio eſt manifeſta: & ſic abſoluto, quia pure abſolutus eſt, dummodo aliud eidem non obſiſtat, conferri debent omnia Sacramenta Eccleſiaſtica, & Eccleſiaſtica ſunt ſepultura donandi, exceptis uſurariis, vel raptoribus, & aliis in jure expreſſis.

II. Forma Eccleſiæ talis eſt, quod excommunicatus, qui ſe petit abſolvi, dabit cautionem pignoraticiam, ſi poterit, & ſi non poterit, fidejuſſoriam vel juratoriam, quod ſtabit mandatis Eccleſiæ ſuper his, pro quibus eſt abſolutus, & ſi ſic abſolutus deceſſerit, hæredes ipſius tenebuntur & compellentur ad ſatisfaciendum de his, pro quibus mortuus fuerat excommunicatus. Si autem ſic abſolutus convaluerit ab infirmitate ſua, tunc accedat ad ſuum excommunicatorem cum literis ejus, qui eum abſolvit, continentibus abſolutionem, & qualiter fuerit abſolutus, & tunc ipſe abſolutus faciat id, quod excommunicator ei in-

junxerit ſuper his, pro quibus fuerat excommunicatus. Si vero excommunicatus, cum convaluerit, ad excommunicatorem ſuum accedere noluerit, nec acceſſerit infra terminum, quem volumus & præcipimus ſub pœna excommunicationis præfigi ab illo, qui excommunicatum abſolvit; tunc ille, qui abſolvit eum, retrudat ipſum in priſtinam ſententiam auctoritate præſentis ſtatuti, & tunc ut prius, habeatur pro excommunicato; & nihilominus, ſi tunc juramentum præſtiterit, pro perjurio tali puniatur.

III. Quia vero per præſentia ſtatuta noſtra omnibus paterna ſollicitudine intendimus providere, ut quies Eccleſiis & eccleſiaſticis perſonis procuretur, & pacis turbatores pœnæ formidine arceantur a peccatis: præcipimus, & mandamus, & ſtatuimus, ſub pœna excommunicationis, ut ſtatuta ipſa ab omnibus eccleſiaſticis & ſæcularibus perſonis inviolabiliter, omni fraude & dolo excluſis obſerventur: & Presbyteri, Clerici, & alii Eccleſiarum Prælati mandata dictorum ſtatutorum fideliter exequantur, & Nos omnes tam Eccleſiaſticas, quam ſæculares perſonas, quæ ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti latas vel ferendas virtute dictorum ſtatutorum non obſervaverint; & Presbyteros, Clericos, & alios eccleſiarum Prælatos, qui mandata eccleſiaſtica fraudulenter, & contumaciter exequi non curaverint, excommunicamus in his ſcriptis: & nihilominus illi, pro (*a*) quo mandata exequi debeant, ad expenſas & intereſſe tenebuntur.

IV. Quoniam autem accepimus, quod plerique noſtri ſubditi mandata noſtra, & Officialis noſtri, & aliorum Judicum minus prompte, nec (*b*) licenter exequantur, & aliqui exequi omittant, in ſuarum periculum animarum, & libertatis Eccleſiaſticæ læſionem: diſtricte præcipimus, quod ea de cætero omni occaſione & excuſatione poſtpoſitis, ſine difficultate ſuper quocumque negotio fideliter exequantur, obſervent, & obſervari faciant, juxta eorum tenorem mandatorum, mandatis receptis ſigilla ſua in ſignum executionis appendentes. Quicumque vero hujus mandati tranſgreſſor extiterit, per triginta dies ab officio pœnam ſuſpenſionis ſe noverit incurſurum: (*c*) gravius contra ipſum proceſſuri, ſi meruerit protervitas delinquentis.

XXVII. *De modo conſtandi Decano, & Presbytero loci.*

I. Cum in multis articulis ſtatutorum noſtrorum inſeritur, *quando Decano & Presbytero loci conſtiterit de delicto, vel de præmiſſis, delinquentem excommunicet, ſeu ad excommunicationem procedat*; quatenus hæc clauſula: *Si Decano vel Presbytero loci conſtiterit. &c.* accipienda ſit. declaramus ſtatuentes, quod quando Decano, vel Presbytero loci per evidentiam facti, puta ſi delictum fieri viderint, vel audierint, vel alias ſciverint factum eſſe, vel per confeſſionem delinquentis, (*d*) quam Decanos vel Presbyteros loci audiendi, recipiendi, & delinquentes ad dicendum veritatem, ſi neceſſe fuerit, ſuper præmiſſis compellendi per cenſuram Eccleſiaſticam, ſtatuimus habere poteſtatem, vel per famam publicam contra aliquos laborantem conquerentium vel eorum procuratoris habentis ſuper hoc poteſtatem Sacramenti (*e*) de calumnia ſubſequente, illos, contra quos fama laborat, delictum ipſum commiſiſſe, vel per ſententiam, (*f*) vel per confeſſionem in jure factam conſtiterit de præmiſſis: vel cum judex ipſi Decano vel Presbytero loci mandavit, quod ad excommunicationem procedant virtute dicti ſtatuti noſtri; Decanus vel Presbyter loci, vel alius executor delinquentem excommunicet, & ad excommunicationem procedat; aliter autem Decanus, Presbyter, vel executor delictum, & quid ſuper eodem factum fuerit, & circumſtantias ejuſdem Nobis, vel noſtro Officiali reſcribant, & quod ſuper hoc a Nobis, vel noſtro Officiali mandatum fuerit, obſervetur.

II. Præterea intelleximus, quod cum portitores literarum noſtrarum, Curiæ noſtræ, & Archi-Diaconatus Leodienſis ad aliquos Presbyteros pro citationibus, & aliis mandatis exequendis venerint, ipſi Executores ſeu Presbyteri ipſa mandata exequi recuſant, niſi ipſa mandata juſtitiæ ſæculari loci, & illis contra quos mandata exequi debent, oſtendantur,

(*a*) quibus. (*b*) *forte* libenter, *alia lectio*: & negligenter. (*c*) Nihilominus ſumus.
(*d*) vel quando Decano vel Presbytero loci conſtiterit per teſtes idoneos, quos audiendi &c.
(*e*) Sacramento. (*f*) diffinitivam.

tur, propter quod pluries accidit, quod mandatorum noſtrorum,. Curiæ noſtræ, & Archi-Diaconorum portitores & executores capiebantur, & arreſtabantur, & eis mala inferebantur. Quare ſtatuimus, quod quotienscumque aliqui portitores literarum noſtrarum, Archi-Diaconorum noſtrorum, ſeu aliorum ad aliquem locum venerint, in quo alicujus potentiam, ſeu violentiam ſibi merito inferri metuerint, Presbyteri & ipſi executores mandatorum, ipſis diligenter inſpectis, & viſo (g), ſi ſuſpicione careant, ipſorum mandatorum copia de verbo ad verbum recepta, dicta mandata ſigillent, & portitori reddant, & eum caute & honeſte expediant, ita quod malum ei non inferatur, & Presbyter, ſeu executor cum copia mandati tranſcripti ipſum mandatum exequatur: alioquin Presbyteros & executores præmiſſa fraudulenter omittentes, ipſo facto ſuſpendimus.

III. Præterea, cum nonnulli Presbyteri, ſeu Eccleſiarum Rectores, directis eisdem mandatis Eccleſiaſticis ad exequendum eadem, differunt ea exequi, pro eo, quod aſſerunt ipſa exequi non audere propter minas eisdem illatas; cum igitur Conſtitutiones noſtræ Synodales pro communi utilitate Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum, & ad conſervandam Eccleſiaſticam libertatem ſint ſtatutæ, & publica utilitas præferenda ſit privatæ, mandamus univerſis Presbyteris, & Eccleſiarum Rectoribus, & Prælatis, quod ſtatuta noſtra ſynodalia obſervent, & ad executionem mandatorum, & in eis contentorum procedant diligenter, niſi forte ipſis timor mortis vel cruciatus corporum inferatur, ita quod propter hoc ad executionem & obſervationem ſtatutorum merito procedere non audebunt; in quo caſu dictas minas inferentes excommunicamus, & locum, in quo præmiſſa facta fuerint, & ejus populum ſupponimus Eccleſiaſtico interdicto, niſi habuerimus, quod minæ a tempore, quo factæ fuerunt, ceſſaverunt infra octo dies, & Presbyter, cui minæ hujusmodi intentabuntur, ſi poterit, recipiat teſtimonium competenter, & ſi infra menſem unum tunc proximum hujusmodi minæ non ceſſaverint, ita quod Presbyter ſeu Executor executionem ſuam & ſtatuta ſynodalia obſervare non poterit, tunc Executor ſive ſit Presbyter, vel quicumque alius a loco, in quo minæ factæ fuerunt, recedat, nec ad eum minis durantibus accedat, alioquin ipſum ſuſpendimus a Divinis ipſo facto, & ex tunc idem Executor Decano Concilii præmiſſa denuntiet, & ipſe Decanus ad denuntiationem dicti executoris, dictas minas ſub juramento ſibi illatas affirmantis, faciat convocationem ſuorum Sacerdotum, & ſubditorum, & omnes, vel eos, qui prædictas minas fecerint, vel intulerint, cum eorum fautoribus, complicibus in hac parte, excommunicatos propter hoc auctoritate noſtra, per ſingulos Presbyteros dicti Concilii faciat denuntiari excommunicatos ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis (h). . . . . . uxorem & familiam extra Eccleſiam tenendo, & locum ſuppoſitum eſſe Eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus, ſi ſit Dominus terræ, ſeu Villicus jurisdictionem habens, a quo, ſeu cujus auctoritate dictæ minæ factæ fuerint, Decanus loci denuntiet ei, quod dictas minas ceſſare faciat, & permittat Eccleſiaſtica obſervari mandata. Alioquin a tempore denuntiationis dicti Decani, quam fieri mandamus infra octo dies a tempore denuntiationis ſibi factæ, poſt quindecim dies totus diſtrictus & terra Domini prædicti, & ejus juſtitiæ ſuppoſiti ſint Eccleſiaſtico interdicto, & ipſum interdictum per ipſum Decanum & per ſingulos Presbyteros ſui Concilii præcipimus publicari, & ſi ſit ſingularis perſona, diſtrictum & jurisdictionem non habens dictas minas inferens; tunc Decanus prædictus poſt denuntiationem dicti excommunicatoris modo prædicto factam, moneat dictum Dominum & juſtitiam ſuam, ſub quibus minas inferens conſiſtit, ut dictas minas ceſſari (i) faciat, & ipſum Presbyterum aſſecurari, ita quod mandata Eccleſiaſtica exequi poſſint infra octo dies a tempore dictæ monitionis: alioquin ipſum Dominum, ejus juſtitiam, eorum complices & fautores excommunicamus & excommunicatos denuntiamus. Et ſi per quindecim dies in dicta excommunicatione permanſerint, terram & diſtrictum eorum Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. Similiter ſi Decano loci minæ factæ fuerint, per Officialem noſtrum procedatur.

(g) viſis. (h) candelis accenſis, campanis pulſatis. (i) ceſſare.

XXVIII. *De Judicibus.*

I. Inſuper ſtatuimus & præcipimus ſub pœna excommunicationis omnibus ſcabinis & juſtitiariis, ut non differant fraudulenter proferre judicium ſuper querimoniis & cauſis Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum, contra perſonas laicales ad ipſos delatis, & dictas ſententias debitæ executioni demandare.

II. Præcipimus omnibus judicibus ordinariis & delegatis, ut in judiciis Deum præ oculis habentes ſtatuant, & faciant, quod ſuadebit juſtitia: & pauperibus, in quantum potuerint cum Deo & ratione, condeſcendant, & ſub pœna excommunicationis, quod prece, pretio, odio, vel timore non flectantur, & excommunicationis ſententiam non proferant, niſi in ſcriptis, & cauſam expreſſe conſcribant, propter quam excommunicant, & exemplum ſcripturæ exhibeant excommunicato infra menſem poſt diem excommunicationis latæ, ſi fuerint requiſiti ſuper hoc. Similiter procedant in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis, alioquin judex contrarium faciens per unum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ & Divinis Officiis ſecundum Canonicas ſanctiones, ipſo facto eſt ſuſpenſus. Et ſi ſic Divina officia exequatur, irregularitatem incurrat; ſuper qua non poterit, niſi per Sedem Apoſtolicam diſpenſari: & judex, in quantum poterit, lites abbreviet, & cum judex viderit aliquam partium per exceptiones frivolas dilatorias, & peremtorias litem protrahere, tunc ſecundum quantitatem vel qualitatem negotii, conditionem perſonarum & alias circumſtantias ſtatuat terminum peremptorium partibus, ad proponendum quidquid proponere voluerint, & ultra terminum non audiat aliquem ulterius proponentem.

III. Judices advocatos in judiciis poſtulantes & procuratores faciant jurare tactis Sacroſanctis, quod in cauſis, in quibus ſunt advocati & procuratores, omni virtute ſua, omnique ope id quod verum & juſtum eſſe æſtimaverint, ſuis clientibus inferre procurabunt, & ſuadebunt, & quod in quacumque parte judicii, cum ipſis innotuerit cauſam eſſe injuſtam, eam dimittent, & omnino recedent ab eadem, nullatenus ulterius de ipſa ſe intromiſſuri.

IV. Præcipimus omnibus judicibus in virtute ſanctæ obedientiæ, quod nullum ſuper exceſſibus ſuis conveniant, aut citari faciant, niſi prius apud bonos & graves ſuper delicto aliquo diffamatum, vel niſi perſona gravi denuntiante, cui merito ſit credendum, & tunc in citatione & proceſſu ſcribant perſonam denunciantem, & ſi perſona denuncians in probatione defecerit, ſciat, quoniam denunciato tenebitur ad expenſas & intereſſe. Non ſignet vel ſcribat judex vel denuntians (*k*) per formam eſſe, cum non ſit verum, cum mortale peccatum ſit, innocentem diffamare, & non permittat judex de ſigillo ſuo recipere ultra rationem, & omnia acta judicialia conſcribantur, & originalia maneant apud judices, ut ſi diſſonantia actorum fuerit, ad originale recurratur.

V. Præcipimus & omnibus judicibus, ut habeant notarios peritos & diſcretos, qui teſtes poſſint examinare in cauſis gravibus, ut puta matrimonialibus & aliis. Et notarii in examinandis teſtibus ſint diligentes & diſcreti, nec aliquam foveant partem, & quærant a teſte cauſam ſcire (*l*) dicti ſui, de loco, tempore & aliis circumſtantiis, de quibus traditur. Extra *de teſtibus.* Et cum agitur in cauſa matrimoniali ad divortium, notarii quærant diſtinctionem graduum ſecundum decretalem extra *de teſtibus*, in Capitulo *Licet.*

VI. Et nos excommunicamus & excommunicatos denuntiamus omnes advocatos, procuratores, notarios & alios quoſcumque, qui perſonas in judicio litigantes inſtruunt & inducunt, ut faciant negare, quod eſſet affirmandum, vel etiam affirmare, quod eſſet negandum; & qui teſtes inſtruunt & inducunt ad perhibendum falſum teſtimonium, & omnes teſtes falſum deponentes; & mandamus judicibus, quotienſcumque tales invenerint, quod eos capiant & in carcerem intrudant, pœna canonica puniendos.

VII. Nullus advocatus patrocinium ſuum præſtet manifeſto uſurario, hæretico

(*k*) famam eſſe, *pro* per formam.

(*l*) ſcientiæ *pro* ſcire.

retico, vel judæo contra Chriſtianum, niſi judex ex cauſa aliqua advocato hoc duxerit committendum: & aſſiſtant advocati pauperibus & miſerabilibus perſonis gratis, & nullus advocatus, procurator, ſeu notarius, vel judex attentet pudicitiam mulierum litigantium.

VIII. Præterea præcipimus omnibus judicibus, quod in citationibus ponant terminum competentem: & executores non citent aliquem, niſi citatus veniendi ad judicium terminum habeat competentem ſecundum locorum diſtantiam.

IX. Item cum in Concilio Lugdunenſi ſtatutum ſit, ne a Sede Apoſtolica, vel Legatis ejus cauſæ aliquibus committantur, niſi perſonis, quæ in dignitate ſunt poſitæ, nec alibi, quam in civitate, & in locis magnis & inſignibus, ubi valeat juris peritorum copia inveniri, & cum in noſtra Diœceſi a nonnullis dubitetur, quæ loca inſignia debeant reputari; nos talem dubitationem removentes, ipſa loca inſignia propriis vocabulis duximus exponenda vel exprimenda, videlicet Leodium, (m) Hoyum, Dinantum, Namurcum, Toſſis, Theuduinum, Nivella, Aquis, Trajectum, Tungris & Thenis in monte: prohibentes, ne in aliis locis cauſæ Apoſtolicæ, vel Legatorum ejus tractentur, niſi de communi partium proceſſerit voluntate.

X. Quia vero ceſſiones actionum odioſæ ſunt & pluries in fraudem fiunt, ſtatuimus, ut ceſſiones actionum inter viros fiant de licentia & in præſentia Noſtra, Officialis noſtri, vel loci Archi-Diaconi, vel judicis partium competentis. Et ſi legitima cauſa ſubſit, ceſſiones admittantur: alioquin non admittantur. Ceſſiones autem aliter factæ non valeant, & qui cedit, cadat a jure ſuo, & is, in quem facta eſt ceſſio, commodum non habeat, & ſi ex tali ceſſione aliquis agere præſumſerit, (n) uſque ad litem conteſtatam agere deſtiterit, excommunicatus ſit ipſo facto.

XI. Item inhibemus Sacerdotibus, & aliis Eccleſiarum Prælatis, & omnibus Clericis, ne exequantur mandata judicum delegatorum, niſi prius inſpecto authentico, quo utuntur ſigillato.

XXIX. *De Beghinis.*

I. Item præcipimus, quod omnes Beghinæ privilegio Beghinali gaudere volentes, intrent curiam Beghinarum, & præcipimus commorantibus extra curiam Beghinarum, quod diſtinguant habitum ſuum ab habitu Beghinarum, & ſi aliqua Beghina extra curiam acceſſerit moratura, vel ejecta fuerit propter incontinentiam, vel aliud delictum, habitum non deferat Beghinarum.

II. Præterea omnes Beghinas negotiatrices, vel mercatrices manifeſtas, amplius quam decem Marcharum in negotiationibus habentes, a privilegiis Beghinarum excludimus, nec eas a ſolutione (o) cotorum ſeu exactionum volumus eſſe liberas. Alias autem in curiis commorantes declaramus ad præmiſſa non teneri. (p)

XXX. *De mandatis.*

Quoniam autem ut accepimus, quod plures ſubditi noſtri mandata noſtra, & noſtri Officialis, & aliorum judicum minus prompte & diligenter exſequuntur, & aliqui exſequi omittunt, in ſuarum periculum animarum, & libertatis Eccleſiaſticæ Leodienſis: diſtricte præcipimus, quod ea de cætero omni occaſione & excuſatione poſthabita ſine difficultate ſuper quocumque negotio, contra quoſcumque fideliter exſequantur, & obſervent, & obſervari faciat juxta eorundem tenorem mandatorum, mandatis receptis ſigilla ſua in ſignum executionis appendentes. Quicumque vero hujuſmodi mandati transgreſſor extiterit, per triginta dies ab officio pœnam ſuſpenſionis ſe noverit incurſurum. Nihilominus contra ipſum gravius proceſſuri, ſi meruerit protervitas delinquentis.

XXXI. *De falſariis.*

I. Statuimus de falſariis, declarando falſarios literarum Domini Papæ eſſe auctoritate *Canonis* excommunicatos, & nos excommunicamus, etiam excommunicatos denuntiamus omnes abuſores literarum Domini Papæ, Legatorum ejus, noſtrorum Archi-Diaconorum, Decanorum, & aliorum Prælatorum, judi-

 cum

(m) civitatem & oppidum Lovanienſe, in quo ſtudium viget univerſale. Nullus alius locus in Leodii impreſſo reperitur. (n) & perſtiterit uſque. (o) Scotorum.

(p) *Hæc Statuta hactenus anni 1287. renovata fuere in Synodo Leodienſi anni 1445. X. Octob. Ind. VIII. teſte Libro impreſſo Pariſiis 1518, e quo variantes hactenus adductæ deſumptæ ſunt.*

cum Eccleſiaſticorum: & omnes illos, qui per literas Apoſtolicas, vel Legatorum ejuſdem coram diverſis judicibus aliquem ſuper una re, vel in una parochiali, vel pluribus perſonalibus actionibus trahunt in cauſam & vexant. Qui vero dictas literas Apoſtolicas, aut legatorum ejus ad futuras trahunt injurias, aut aliis vendunt, aut commodant, emunt ab aliis, ſeu ex cauſa commodati recipiunt, illos etiam, qui propter vexationem, vel extorſionem aliquam faciendam eis ſcienter utuntur contra illos, contra quos nihil habent quæſtionis, aut per ipſas malitioſe adverſarios ſuos ad villam, quæ commune cum aliis habet vocabulum, citari procurant, vel ad loca ignota, vel minus inſignia: *videtur hic aliquid deeſſe.*

II. Excommunicamus etiam omnes falſitatem in literis noſtris, Eccleſiæ noſtræ majoris, Curiæ noſtræ, vel Archi-Diaconorum, vel Decanorum noſtrorum, ac ipſarum literarum ſigillis committentes ſive facientes; nec non illos, quorum conſilio, vel inſtructione ipſa committitur falſitas, & illos ſimiliter, qui ipſis literis falſis ſcienter utuntur. Et diſtricte præcipimus Sacerdotibus & Decanis Chriſtianitatis, ut per ſingulas Parochias inquiri faciant tales falſarios vel abuſores, & nomina illorum, qui ſuper hoc fuerint diffamati, remittant nobis, ſeu Officiali noſtro.

III. Item excommunicamus, & excommunicatos denuntiamms omnes illos, qui per reſcriptum Apoſtolicum in forma ea, quæ de bonis, quod ſolum ſe extendit ad res Eccleſiarum, citant, & conveniunt aliquos ſuper aliis rebus, quam Eccclеſiaſticis, ad quas hujuſmodi reſcriptum ſe non extendit: Etiam omnes illos, qui cauſa ferendi teſtimonii faciunt aliquos citari perſonaliter coram judicibus ad vexandum eos, quorum teſtimonio non indigent.

VI. Excommunicamus & excommunicatos denuntiamus omnes, falſam monetam, & etiam omnes illos, quorum auxilio vel conſilio præmiſſa fiunt, facientes, & eos, quorum conſilio facta fuerit falſa moneta, & qui eam in terra ſua fieri permittunt.

XXXII. *De uſurariis.*

I. Excommunicamus & excommunicatos denuntiamus omnes uſurarios manifeſtos, & ſingulis diebus Dominicis & feſtivis a quolibet Sacerdotę denuntientur excommunicati.

II. Nullus Sacerdos oblationes manifeſtorum uſurariorum recipiat, nec ad communionem eos admittat, niſi uſurarius manifeſtus ſatisfecerit de uſuris, ſecundum conſtitutionem felicis recordationis Domini Gregorii Papæ X. quæ incipit: Quamquam Usurarii.

III. Nullus teſtamentis uſurarii manifeſti interſit, nec ad pœnitentiam, vel communionem admittat, niſi de uſuris ſatisfecerit ſecundum formam conſtitutionis Domini Gregorii Papæ, & teſtamenta manifeſtorum uſurariorum, qui ſecundum formam dictæ conſtitutionis non ſatisfecerint de uſuris, ſuſpenſione nulla ſunt ipſo jure. Cum autem uſurarii manifeſti ſecundum formam conſtitutionis ſatisfecerint, ad Sacramenta Eccleſiaſtica admittantur.

IV. Manifeſtos autem uſurarios dicimus, de quibus per ſententiam, vel confeſſionem factam in jure, aut evidentiam rei, quæ aliqua tergiverſatione non poteſt celari, conſtiterit evidenter, & illos etiam, qui per uſuras diffamati infra tempus ſtatuendum ab eo, qui ſuper hoc habet poteſtatem, ſe non purgaverint, reputamus pro manifeſtis uſurariis puniendos.

V. Præcipimus etiam ſingulis Sacerdotibus parochialibus, quod moneant in parochiis ſuis frequenter in generali & ſpeciali, de quibus conſtiterit, uſurarios & infamatos publice de uſuris, & contractibus illicitis præemptionum exercendis, ut ab uſuris & talibus contractibus deſiſtant infra ſeptem dies a tempore dictæ monitionis: alioquin ex tunc ipſi uſurarii & præemtores excommunicentur in ſpeciali, & diffamati, ſi ſe non purgaverint, pro convictis habeantur, & ſi taliter moniti & excommunicati reſipiſcere noluerint, nominatim excommunicentur, & nomina eorumdem noſtro Officiali referantur, ſalvo jure Noſtro & Archi-Diaconorum in præmiſſis.

VI. Præcipimus etiam, conſtitutionem Domini Gregorii Papæ X. felicis recordationis contra uſurarios alienigenas editam obſervari.

XXXIII.

XXXIII. *De Quæſtuariis.*

I. Quæſtuarii non permittantur in Eccleſiis prædicare, vel negotia ſua exponere pro aliquo quæſtu faciendo, quaſcumque literas deferant; ſed ipſi Sacerdotes per ſe ipſos fideliter ſecundum tenorem litterarum, quas ipſi Quæſtuarii habuerint, ſine fraude & ſubtractione aliqua negotia eorum exponant. Sacerdotes non permittant Quæſtuores, Goliardos, vel quoſcumque alios ignotos infra Parochiam ſuam in Eccleſia, in via, vel in platea, vel quibuslibet locis ſuæ Parochiæ prædicare, vel oſtiatim deferre indulgentias pro quæſtu faciendo: ſed tales, & omnes, qui eis aſſiſtunt, Presbyter loci excommunicet, & ad removendum ipſos invocet auxilium brachii ſæcularis, ſi neceſſe fuerit: & Sacerdotes non permittant Prædicatores Quæſtuarios celebrare ſuper archas, nec pulſare campanulas manuales per vicos, neque in Eccleſia, & presbyteri ſæpe Dominicis diebus & feſtivis moneant parochianos ſuos, & etiam ſub pœna excommunicationis eiſdem inhibeant, ne tales adeant propter pericula hæreſum & errores, quos ſæpius ſeminant. Et ſi quis tales viderit, denuntiet Presbytero, & Presbyter eos faciat teneri per juſtitiam ſæcularem, & nobis remitti.

II. Præcipimus etiam, quod eccleſiæ interdictæ a Nobis, noſtro Capitulo, Archi Diacono loci, ſeu Officiali, vel quocumque judice ordinario vel delegato nullatenus aperiantur, nec quacumque auctoritate, pro quocumque quæſtu faciendo, niſi de mandato ſpeciali Sedis Apoſtolicæ.

III. Item monemus omnes Sacerdotes, & alios quoſcumque noſtræ Diœceſis, qui eleemoſynas fidelium ad opus fabricæ Eccleſiæ majoris Leodienſis collatas detinent, quod infra menſem ſatisfaciant de eiſdem procuratori, ſeu procuratoribus dictæ Fabricæ, alioquin omnes ſuſpendimus; & ſi per octo dies cauſam ſuſpenſionis ſuſtinuerint, ipſos excommunicamus, & etiam omnes illos, qui dictas eleemoſynas ſubripuerint, & celaverint, diſtraxerint, ſubripiunt, celant & diſtrahunt in fraudem dictæ fabricæ.

IV. Item præcipimus, & injungimus univerſis Presbyteris noſtræ Diœceſis, ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, quatenus diligenter negotium dictæ fabricæ Eccleſiæ apud ſuos ſubditos promoveant diligenter, & fideliter in Eccleſiis, confeſſionibus & teſtamentis, & ſi qui pro hujuſmodi negotiis excommunicati vel ſuſpenſi fuerint, non abſolvantur, niſi per Nos, ſeu Officialem noſtrum.

XXXIV. *De Teſtamentis.*

I. Præcipimus, ut Sacerdotes denuntient ſuis ſubditis, quod omnes, quibus hoc a jure prohibitum non eſt, liberam teſtamenti habeant factionem, & Clerici bona maxime mobilia, quæ per Eccleſiam ſunt adepti, hæc per modum teſtamenti, ſive alias, non transferant ad filios, nepotes, aut alios ſuos conſanguineos, ſed relinquant Eccleſiæ, a qua ſunt profecta: ſed intuitu Eccleſiæ pauperibus, Religioſis locis, & illis, qui ipſis ſervierant, ſive conſanguinei ſint, ſive alii, aliqua juxta ſervitii meritum de mobilibus dare poſſunt: de aliis vero bonis, quæ ex hæreditate, artificio, vel doctrina, vel alias non ex bonis Eccleſiæ ad Clericos pervenerunt, Clerici poſſunt diſponere in ſuo arbitrio.

II. Excommunicamus & excommunicatos denuntiamus omnes Clericos, qui bona immobilia Eccleſiarum filiis ſuis, neptibus ſuis, vel conſanguineis, ſeu aliis conferunt, vel in ipſos transferunt, ab Eccleſiis alienant ſua propria voluntate, & ſine conſenſu Epiſcopi ſui.

III. Præcipimus & monemus, ut laici in præſentia ſui Sacerdotis teſtamenta ſua faciant, niſi improviſa neceſſitas emerſerit.

IV. Item omnibus Sacerdotibus præcipimus, quod hortentur omnes Clericos, & laicos, teſtamenta ſua facere, & quod non differant uſque ad anguſtias mortis, ſed ea faciant, dum adhuc compotes ſunt mentis & corporis. In teſtamentis faciendis conſulant Sacerdotes ſuis ſubditis, quod declarent ſua debita & forefacta, & quod ea reſtitui faciant primo, ſeu præcipiant de bonis ſuis, & quod poſtmodum aliqua fabricæ Eccleſiæ S. Lamberti Martyris, Eccleſiæ totius Civi-

executores, ſeu manufideles, qui bona decedentium, quorum ſunt executores, prius non facto modo prædicto inventario, invadunt, recipiunt, vel levant: nihilominus ipſi executores, ſeu manufideles, ſi bona, prædicto non facto inventario, levaverint, dum a creditoribus ſeu legatoribus defuncti, ratione dictæ executionis conveniuntur; in ſolidum tenebuntur & condemnabuntur, exceptis rebus, quæ ſervari non poſſunt: quas res, ſi neceſſitas exegerit, executores alienare poterunt, non facto inventario, in præſentia tamen Sacerdotis loci, vel duorum, vel trium Scabinorum Synodalium, vel fide dignorum. Pecuniam de dicta re redactam ipſi executores ponent in certo loco, nec ea utentur, niſi dicto inventario facto; alioquin dictam excommuniationis ſententiam incurrant. Et ſi defunctus aliquod debitum ſub pœna, ad uſuras, vel ad alia damna debebat, poterunt executores, vel manufideles de bonis defuncti ſolvere debitum, pœnam, uſuras, & alia pericula & damna extinguendo, non facto etiam inventario, ſi ipſum inventarium commode fieri non poteſt. Si debitis, pœna, uſuris, & aliis impedimentis inſtantibus fuerit augmentandum circa exſequias dicti defuncti, & fiet in præſentia Presbyteri, duorum vel trium ſcabinorum Synodalium, vel aliorum proborum; alioquin dicta excommunicationis ſententia ligentur. Si vero Presbyter loci fuerit executor, tunc poterit fieri inventarium ipſum in præſentia Decani loci; vel alterius authenticæ perſonæ, & duorum, vel trium Scabinorum ſynodalium, vel aliorum Presbyterorum.

X. Volumus tamen, quod teſtamenta Canonicorum Eccleſiarum Leodienſium, quorum executores Canonici fuerint, ordinentur, & teneantur, prout eſt, vel in poſterum fuerit a Capitulis eorumdem ſuper hoc ordinatum: nec volumus per hoc præjudicium generari conſuetudinibus obſervatis circa teſtamenta Canonicorum noſtræ Diœceſis, ſi quas habent in præmiſſis.

XI. Præcipimus etiam Sacerdotibus loci, & ipſis executoribus, & manufidelibus, quod copiam inventarii dicti referant infra duos menſes noſtro Officiali a tempore, quo factum fuerit, & hoc præcipimus per noſtrum Officialem regiſtrari, nec aliquid recipiatur pro ſigillo. Cum autem teſtator deceſſerit, ipſi executores facto inventario, bona ad executionem pertinentia apprehendant, & exequantur ultimam voluntatem dicti defuncti, faciendo proclamari in loco, quo morabatur defunctus & plurimos eſſe & conſervari conſuevit, ut omnes creditores defuncti, & a quibus aliqua extorſerat, compareant certa die oſtenſuri debita ſua; & tunc ipſi executores primo creditoribus, a quibus injuſte extorſerat, ſatisfaciant, & de reſiduo ſatisfaciant legatariis quibuslibet pro rata bonorum defuncti: & Officialis noſter per cenſuram Eccleſiaſticam compellat executores & hæredes defuncti ad implendam & exequendam ſupremam defuncti voluntatem.

MODIFICATIONES PRÆCEDENTIUM STATUTORUM, ANNO MCCXC. EDITÆ.

JOHANNES, DEI GRATIA, LEODIENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, ARCHI-DIACONIS, DECANIS, CONVENTIBUS, CAPITULIS, ET ECCLESIARUM RECTORIBUS, CLERICIS, ET ALIIS CIVITATIS ET DIOECESIS LEODIENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

CUm in generali Concilio nuper a nobis Leodii celebrato in craſtino Dominicæ, qua cantatur, *Invocavit me* anno Domini M. CC. LXXXVII. ad conſervandum ſtatum & libertatem Eccleſiarum, ac regimen Diœceſis Leodienſis & ad reprimendam perverſorum malitiam, quaſdam ſynodales fecerimus conſtitutiones, quæ tunc legitimæ de ſui forma poterant reputari, ſed quia Potentes, Magnates, Nobiles Diœceſis noſtræ Leodienſis, nec non Magiſtri,

Scabini jurati, & communitates civitatis Leodienſis, oppidorum *Hoyenſis*, *Dioneti*, *S. Trudonis*, *Tongrenſis*, & *Foſſatenſis*, ad Nos detulerint querimoniam ſuper eo, quod per quaſdam ex conſtitutionibus, de quibus inferius fit mentio, jura ſua, libertates, Franchiſiæ, leges, & conſuetudines ipſorum, ad quorum obſervationem ex debito noſtri tenemur officii, læduntur, & enervantur, ut dicebant: licet dictæ conſtitutiones fuerint, & debuerint apud jurisperitos legitimæ reputari; quia cum alibi ſcribitur, quod ad ſedandum populum termini multum remanſerit, nos pacem & tranquillitatem noſtrorum ſubditorum modis omnibus affectantes dictas conſtitutiones de jurisperitorum conſilio declaramus, corrigimus, & modificamus, prout inferius continetur.

I. Sub titulo de uſuris in conſtitutione, quæ incipit: *Excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus omnes uſurarios manifeſtos*, & clauſulas, quæ tales ſunt: *Et illos etiam, qui ſuper uſuris diffamati infra tempus ſtatuendum ab eo, qui ſuper hoc habet poteſtatem, ſi ſe non purgaverint, reputamus pro manifeſtis uſurariis puniendos.* Et illam clauſulam: *Et infamati ſi ſe non purgaverint, pro convictis habeantur*, ſic declaramus: Licet de jure ſic intelligi deberent, & noſtræ hactenus fuerit intentionis, ut ſic intelligerentur: dum cum fama ſic legitime contra illos probata & pronunciata per judicem competentem, famam legitime contra illos eſſe probatam, illos ſic diffamatos reputamus pro uſurariis manifeſtis puniendos & pro convictis debent haberi, ſi ſe non purgaverint infra terminum competentem eis aſſignandum: volentes, & præcipientes vobis omnibus, & ſpecialiter noſtro Officiali Leodienſi, quod ſi uſurarii manifeſti ſatisfecerint de uſuris, vel cautionem præſtiterint de ipſis reſtituendis ſecundum conſtitutionem felicis recordationis Domini Gregorii Papæ X. quæ incipit: *Quamquam*, vel *Quamvis*, ſine difficultate qualibet Eccleſiaſticæ tradantur ſepulturæ.

II. Item aliam conſtitutionem ſub titulo: *De teſtamentis*, qua dicitur: *Excommunicamus omnes laicos, qui celaverint Legata Fabricæ Eccleſiæ Leodienſis*, ſic declaramus, & intelligi volumus de laicis, qui tenentur ad ſolutionem Legatotum, quod illi ſint excommunicati ſecundum tenorem & formam conſtitutionis.

III. Item conſtitutionem, quæ ſcripta eſt ſub eodem titulo: *De Teſtamentis*, quæ ſic incipit: *Verum cum executores ſeu manufideles teſtamentorum, perperam* (a) *protendentes &c.* uſque ad finem tituli, ſic corrigimus & modificamus: Quod mortuo teſtatore, executores teſtamenti ipſius defuncti vocent duos vel tres Scabinos, vel alios probos viros & honeſtos, & coram eis ſcribi faciant, ſi commode fieri poteſt, bona ſpectantia ad ipſam executionem, & copiam dictæ ſcripturæ dent dictis probis, & ſic dicta executione utantur, & in ea procedant juxta ipſius defuncti voluntatem: ita quod per dictam executionem legi & conſuetudini loci, in quo præmiſſa fient, nullum fiat præjudicium, nec ad aliud obligentur dicti executores virtute dictæ conſtitutionis, quam de jure vel conſuetudine loci dicti ſint obligandi.

IV. Item aliam, quæ ſcripta eſt ſub titulo: *De vita & honeſtate Clericorum*, in qua excommunicantur & excommunicati denuntiantur omnes laici, & omnes, quicumque in Clericos deaſſecuraverunt, &c. mitigamus in hunc modum: Quod pœnam excommunicationis in eis latam revocamus, ita tamen; quod ſi qui fuerint laici vel alii, qui Clericos deaſſecuraverint, nec eos poſtea aſſecuraverint; nos & alii judices competentes, procedemus, prout de jure fuerit faciendum, cum ſuper hoc ad nos, vel ad judices competentes fuerit delata querela.

V. *Correctio circa plures ſententias excommunicationis, interdicti.*

Item, quia in quibuſdam malefactoribus ipſis, de quibus in illis fit mentio, inflictæ quædam pœnæ ſequuntur, videlicet, ubi tales malefactores domicilium habuerint, moram fecerint, biberint, comederint, pernoctaverint; privatæ perſonæ, vel Domini diſtrictum habentes, quod in locis illis, vel in diſtrictibus dictorum Dominorum ceſſetur a Divinis, & poſt receſſum eorum per duos, tres, vel plures dies, & ubi violentia facta eſt, & quod Dominus loci, judex, juſtitia, villicus & Scabini ſint excommunicati, & eorum terræ & diſtrictus Eccleſiaſtico ſuppo-

(a) *forte*: prætendentes.

ſuppoſiti ſint interdicto, niſi fecerint de dictis malefactoribus id, quod Presbyter loci vel Decanus, de quibus in ipſis conſtitutionibus continetur, propter quæ ceſſare mandabatur a Divinis in aliquibus locis virtute ipſarum conſtitutionum. Et quia pœnæ ita ſuos auctores tenere debent, ut inſontes non lædantur, dictas pœnas relaxamus. Volentes & præcipientes, quod licet in aliquibus locis dicti malefactores domicilium habuerint, moram fecerint, biberint, comederint, pernoctaverint, tranſitum fecerint: vel ſi Domini non liberaverint Clericos, qui capti deducuntur per eorum loca vel diſtrictus, a manibus ſic eos deducentium, vel ubi violentiæ factæ ſunt, ſeu aliqua alia de cauſa, licet hic de ea expreſſa non fiat mentio, contenta in noſtris novis conſtitutionibus, propter quam ceſſare deberent a Divinis virtute dictarum conſtitutionum, vel Dominus, judex, juſtitia, villicus, & Scabini excommunicationis ſententiam incurrebant; Non propter hoc dicti Domini, judex, juſtitia, villicus, & Scabini, licet denuntiationi Presbyteri vel Decani prædictorum non obedierint in præmiſſis, dum tamen hoc fecerint, quod ad ipſos pertinet ratione ſui officii, excommunicationis ſententiam incurrant, nec terræ eorum, ſeu diſtrictus, vel alia loca Eccleſiaſtico propter hoc ſupponantur interdicto virtute dictarum conſtitutionum, ipſis conſtitutionibus & pœnis aliis contra ipſos malefactores in ſuo robore durantibus.

VI. Malefactores autem prædicti ſunt incendiarii, effractores Eccleſiarum, Monaſteriorum invaſores, raptores, detentores grangiarum, domorum, & aliarum rerum, ſeu bonorum Eccleſiaſticorum, Monaſteriorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, eorum complices & fautores: & violatores Eccleſiarum & cimiteriorum, nec non immunitatum Eccleſiarum, extractores aliquorum hominum ab Eccleſia, obſidentes Eccleſias, prohibentes, ne obſeſſis in Eccleſia victualia conferantur: capientes Clericos, & eorum bona, complices & eorum fautores: Clericos captivos detinentes, pecuniam ab eis extorquentes per captivitatem Domini locorum, qui eos non deliberavit a manibus ſuis, vel eorum, qui eos, ſic captos deducunt per eorum terras, vel eos ibidem non arreſtant: inhibentes rectoribus & inveſtitis, ne in locis ſuis morari poſſint, eorum complices, & fautores: occiſores, mutilatores, percuſſores atrociter Clericorum, inbannitores, & arreſtantes bona Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum perſonarum: facientes & ſcribentes ſtatuta, contra Eccleſiaſticarum libertatem, judicantes ſecundum ea: prohibentes, ne ad judicem Eccleſiaſticum eatur de cauſis ſpectantibus ad forum Eccleſiaſticum, impedientes portitores literarum judicum Eccleſiaſticorum, & ipſarum executores: Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis tallias, exactiones indebitas, vel ſervitia indebita imponentes: inhibentes terras Eccleſiarum coli, & alii malefactores, de quibus in dictis novis conſtitutionibus, vel earum aliqua ſit mentio ſpecialis, licet hic non exprimatur.

VII. Item alteram conſtitutionem, in qua dicitur, quod ſi aliqui nobiles, vel alii, ad prælia, vel ad aliquas expeditiones procedentes, jacuerint in grangiis Eccleſiarum, ſeu Eccleſiaſticarum perſonarum &c. quod, niſi infra quindecim dies a tempore perpetrati delicti ſatisfecerint de damnis & rapinis, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, prout in ipſa conſtitutione continetur. Nos conſiderantes, quod propter neceſſitates plurimas præmiſſa interdum fieri contingit, pœnam excommunicationis in dicta conſtitutione contentam relaxamus.

VIII. *Correctio contra ceſſiones actionum faciendas.*

Item, conſtitutionem ſcriptam de judicibus, in qua prohibentur fieri ceſſiones actionum inter vivos coram aliis, quam coram noſtro Officiali Leodienſi, Archi-Diacono loci, vel judice competente &c. intelligimus & declaramus de ceſſionibus actionum perſonalium. Quare vobis & veſtrum ſingulis præcipiendo mandamus, quatenus dictas conſtitutiones ſecundum prædictas declarationem, correctionem, modificationem obſervetis ex nunc, & eis utamini, non obſtante eorum primo tenore. Præcipientes vobis omnibus, & ſingulis, quatenus ad ceſſationem contra prædictas declarationem, correctionem, & modificationem, virtute prioris

tenoris dictarum conſtitutionum nullatenus procedatis. Et ſi procedatis, organa veſtra ſine alterius exſpectatione mandati reſumatis, ceteris noſtris conſtitutionibus & antiquis ſtatutis ſynodalibus in ſuo robore manentibus, ac etiam firmitate. In cujus rei teſtimonium ſigillum meum præſentibus duximus apponendum. Datum anno Domini M. CC. XC. Dominica poſt Purificationem B. Mariæ Virginis.

EXPLICIT, DEO GRATIAS.

CONCILIUM WURCEBURGI NATIONALE.

A. C. MCCXXCVII. Dom. Lætare. Honorii IV. PP. III. Rudolphi I. Regis XV.

SUMMA. *§. I. De ſubſidio terræ ſanctæ liberandæ.*

§. II. Canones XLII. Eccleſiaſtici.

§. III. Indulgentiæ pro variis Eccleſiis ab Epiſcopis conceſſæ pro Herbipolenſi,
pro Erfordienſi,
pro fabrica Fuldenſis Eccleſiæ.

§. IV. Pax publica Imperii.

PRæſente Rege Rudolpho I., Archi-Epiſcopis: Henrico Mnguntino, Henrico Treverenſi, Siffrido Colonienſi, Giſelberto Bremenſi: Epiſcopis Brunone Brixinenſi, Arnoldo Babebergenſi, Brunone Havelbergenſi, Conradn Argentnratenſi, Sigifrido Auguſtano, Reinboldo Eyſtetenſi, Tobia Pragenſi, Emichone Friſingenſi, Henrico (*aliis* Brunone) Merſeburgenſi, Burchardo Metenſi, Conrado Verdenſi, Burchardo Lubecenſi, aliisque Suffraganeis & Abbatibus, Joannes Bucamatius, Epiſcopus Tuſculanus, Honorii IV. Papæ Apoſtolicus Legatus, petiit pro Subſidio terræ Sanctæ recuperandæ quartam partem omnium proventuum Eccleſiaſticorum Germaniæ, in proximum quadriennium ſolvendam. Ita *Hoffmannus in Chron. Wirceburgenſi. Trithemius in Chronico Sponheimenſi ait*, decimum denarium, in V. annos ſequentes pendendum a Clero & populo. Facta deliberatione, cum nonnulli Principes faverent; Siffridus Colonienſis, Henricus Treverenſis, & Tullenſis Epiſcopus Conradus, quem alii Probum nuncupant, (elogio potius, quam nomine, *ait Spondanus*) exactioni inſolitæ & graviori palam contradixerunt. Veroſimilior *Hoffmanni* ſententia eſt, decimam partem fructuum Eccleſiæ, id quod & in Lugdunenſi Concilio placuerat, ſolvendam ad ſexennium ſtatutam fuiſſe. *Ita Grebnerus de Conciliis Wirciburgenſibus.* Alii volunt ad Papam, vel generalius Concilium appellatum ab his tribus Epiſcopis.

Annum 1287. hujus Concilii ſtatuunt Siffridus Presbyter Miſnenſis, Laurentius Fries, Hiſtoria Auſtralis, Naculerus, quos tuto ſequuntur Harduin. Natalis Alexander, & Spondanus. Deferendi itaque Trithemius & Genebrardus, qui ad annum 1283. Eberhardus & Stero, qui ad annum 1290. referunt hoc Concilium: multo minus Schilterus audiendus, qui duas hoc anno 1287. Synodos excogitavit, *Grebner in Diſſert. citata.*

§. II. Ca-

§. II. Canones XLII. conditi, quos per Alamanniam, Bohemiam, Daniam, Sueciam, Moraviam, Poloniam, Boruſſiam, Ruſſiam, ac Septentrionem promulgatos voluit Joannes, uti Legatus Apoſtolicus, ad has Nationes miſſus.

CONCILIUM HERBIPOLENSE, SUB PRÆSIDIO JOANNIS, LEGATI SEDIS APOSTOLICÆ, IN PRÆSENTIA RUDOLPHI IMPERATORIS, MULTORUMQUE PRINCIPUM CELEBRATUM ANNO DOMINI MCCLXXXVII.

TITULI CAPITULORUM.

I. De honeſta vita.
II. De vitandis tabernis ac ludis.
III. De colloquio cum Monialibus, vel de inordinato joco.
IV. De haſtiludio Clericorum.
V. De Clericis concubinariis, vel manifeſtis cohabitatoribus.
VI. De his, qui beneficia per intruſionem accipiunt.
VII. De bina celebratione Miſſarum.
VIII. De portatione Corporis Domini.
IX. De alienatione rerum Eccleſiaſticarum.
X. De habentibus duas Vicarias.
XI. De ætate Clericorum promovendorum.
XII. De præſentatione promoti.
XIII. De obſervatione interdicti.
XIV. De beneficiorum ſuſceptione de manu laicorum.
XV. De benedictionibus, & ſepulturis, quæ fiunt per pactum.
XVI. De cura Capellarum.
XVII. De Vicariis in Eccleſiis Parochialibus Monaſteriorum.
XVIII. De habitu & converſatione Monachorum.
XIX. De vita & habitu Monialium.
XX. De occupatoribus & invaſoribus rerum Eccleſiaſticarum.
XXI. De laicis recipientibus beneficia Eccleſiaſtica.
XXII. De Advocatis Eccleſiarum.
XXIII. De uſurariis.
XXIV. De læſionibus Eccleſiaſticarum perſonarum.
XXV. De læſoribus Nuntiorum Sedis Apoſtolicæ.
XXVI. De uſurpantibus ſibi bona Eccleſiarum vacantium.
XXVII. De viſitatione per Epiſcopos facienda, & de Confirmatione.
XXVIII. De propugnaculis, quæ fiunt in Eccleſiis.
XXIX. De debitis maritorum defunctorum.
XXX. De ſpoliatoribus ſtratarum.
XXXI. De emptione ſeu venditione bonorum feudalium Eccleſiæ.
XXXII. De his, qui capiunt bona Eccleſiæ vel Capituli, propter debita ſingularis perſonæ.
XXXIII. De his, qui invadunt bona Eccleſiarum propter inimicitias Advocatorum.
XXXIV. De Apoſtolis reprobatis.
XXXV. De laicis, qui fabricæ Eccleſiæ adminiſtrant.
XXXVI. De his, qui prohibent, ne quis coram Eccleſiaſtico Judice conqueratur.
XXXVII. De falſariis.
XXXVIII. De obſervatione interdicti.
XXXIX. De conſervatoribus Monaſteriorum.
XL. De exigentibus nova paſſagia.
XLI. De obſervatione conſtitutorum.
XLII. De his, quibus erat indultum, quod excommunicari & interdici non deberent.

CONSTITUTIONES JOANNIS, TUSCULANI EPISCOPI, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATI.

PRÆFATIO.

JOANNES, Divina miſeratione, TUSCULANUS Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Venerabilibus in Chriſto Patribus univerſis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & dilectis ſibi in Chriſto Clericis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archi-Diaconis, Præpoſitis, Archi-Presbyteris, & aliis Eccleſiarum Prælatis, Capitulis, Conventibus, & Collegiis, Ciſtercienſibus, Præmonſtratenſibus,

tenſibus, Cluniacenſibus, Sancti Benedicti, Sancti Auguſtini, Carthuſienſibus, Grandimontenſibus, & aliorum Ordinum, nec non Prioribus Hoſpitalis Sancti Joannis Hieroſolymitanarum Domorum, Militiæ templi Beatæ MARIÆ Teutonicorum, cæteriſque Perſonis Eccleſiaſticis, Regularibus & Sæcularibus, exemptis, & non exemptis, & per partes Alamanniæ, Bohemiæ, Daciæ & Sueciæ Regna, nec non Moraviæ, (*a*) Marthiani, Poloniæ, Pomeraniæ, Pruſſiæ, Caſſubiæ, & Livoniæ, ac Ruſſiæ Ducatus conſtitutis; in perpetuum.

DEUS Deorum Dominus rite ac æquo moderamine cuncta prænordinans, ab æterno ingentes legis voluit eſſe conditores, ut ſe homines eſſe cognoſcerent, & proprium ſub legis limitibus arbitrium limitarent: in cæteriſque propulſatis, in ſilentiis roboraretur, juſtitia vigeret, æquitas & candor magis eniteſcerent honeſtatis. Hæc tria, quaſi conformia, & ſtatus proſperitatem aſſerentia poſſeſſoris, promptis affectanda ſunt deſideriis, ſummis exſequenda vigiliis, & ſolicitis ſtudiis acquirenda. Hæc apta ſunt & neceſſaria protinus ſingulis, maxime perſonis ſublimibus, dignitate præcellentibus, ac in ſacris officiis conſtitutis. Hæc ſicut affectu nobis anxio appetimus, ſic & ea ſubditis noſtris libentiſſime propinamus; ut per æquitatis, juſtitiæ, honeſtatis ſuæ tramites incedentes, adſit eis felicis ſtatus tranquillitas, & plena jucunditas libertatis. Ut igitur de commiſſo nobis per ſacroſanctam Matrem Romanam Eccleſiam in partibus noſtris plenæ Legationis officio, & continuis noſtris laboribus, quos libenter perferimus, & ſubditis noſtris quietem pacis, & ſtatus commoda propinemus, fructuſque percipiant optatos; pro ſalubri ſtatu Cleri, Partium, Regnorum, & Ducatuum prædictorum, in ſacro Herbipolenſi Concilio, aſſidentibus Nobis Venerabilibus Patribus, Moguntinenſi, Colonienſi, Saltzburgenſi & Viennenſi Archi-Epiſcopis, & nonnullis eorum Suffraganeis; & de ipſorum, ac Abbatum, & Prælatorum præſentium, (*b*) quaſdam Conſtitutiones edidimus, per eos in poſterum inviolabiliter obſervandas, quæ a jure ſuadentur, æquitati deſerviunt, & continent honeſtatem: mandantes auctoritate, qua fungimur, ut in qualibet, etiam Cathedrali, Conventuali, ſeu etiam Collegiata, ſub noſtro ſigillo penitus habeantur annuatim, prout in Conſtitutione noſtra contra uſurarios actus inferius annotata expreſſe legitur, publicandæ. Vos itaque has Conſtitutiones devote ſuſcipite, & eas tamquam amatores juſtitiæ inviolabiliter obſervate.

CAPITULA.

I. *De honeſta vita.*

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

UT Chriſti militia, laudibus deputata Divinis, vita, geſtu, moribus & habitu, a militia ſecernatur humana; cunctos Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, Clericos, Abbates, cæteroſque inferiores Eccleſiarum Prælatos, & perſonas in dignitate ſacri Sacerdotii conſtitutas, quarum cura Nobis committitur, auctoritate hortamur in Domino, & paterna ſuadela monemus, ut pie, caſte, munde, ac in ſplendore (*c*) vitæ vivere ſtudeant, gravitate, qua convenit, tam in habitu, quam in moribus incedentes. Et ut dignitate præcellunt, ſic & vitæ præfulgeant honeſtate; præſenti conſtitutione ſtatuimus in poſterum valitura, ut Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, Abbates in domibus eorum, clauſa, & non nimia longitudine, vel brevitate, munda habeant indumenta.

II. *De vitandis tabernis ac ludis.*

Uſus tabernarum, præterquam in itinere conſtitutis, & ludos taxillorum omnibus Clericis & perſonis Eccleſiaſticis, præſertim in Prælaturis, & ſacris Ordinibus conſtitutis, omnino prohibemus: & qui contra fecerint, in publico, vel alibi, laicis præſentibus, arbitrio Ordinarii puniantur.

III. *De colloquio cum Monialibus, vel de inordinato joco.*

Abuſum quoque ac ſuſpicionem contagii a perſonis Eccleſiaſticis, maxime in dignitatibus, & ſacris Ordinibus conſtitutis, paterna diligentia præcidere diligentes, perſonis hujuſmodi frequentationem Clauſtrorum, ſeu Monaſteriorum Monialium,

(*a*) vox mendoſa, vel ignota.
(*c*) *forte legendum:* virtutum. *Binius.*

(*b*) *deeſt forte:* Conſilio.

nialium, ac inhoneſtam collocutionem, & ludum noxium cum ipſis Monialibus in cameris, vel publice, in hac edictali conſtitutione de cætero prohibemus: & qui contra fecerit, pœna (*d*) communionis puniatur per Ordinarium.

IV. *De haſtiludio Clericorum.*

Haſtiludia & torneamenta Clerici, qui ſunt in dignitatibus, perſonatibus, ſeu in ſacris Ordinibus conſtituti, hoc edicto perpetuo ſibi noverint interdicta: ita, quod nulla perſona Eccleſiaſtica in dignitate, ſeu perſonatu, & in ſacris Ordinibus conſtituta, cum armis, vel ſine armis ipſa exerceat. Et ſi contra fecerit, anathematis vinculum eo ipſo incurrat: abſolutionem (*e*) tum eorum Epiſcopo Metropolitano, ac aliis Epiſcopis reſervamus.

V. *De Clericis concubinariis, vel manifeſtis cohabitatoribus.*

Concubinarios Clericos, qui retinendo publice concubinas, & famam negligunt, & reverentiam maculant clericalem; more pii patris, non perſonas, ſed perſonarum vitium deteſtantes, eorum ſaluti præſentis conſtitutionis tenore ſic duximus providendum. Et quod ſi publice retinere præſumpſerint, vel novas focarias acquirere earum loco; ſint ipſo facto beneficiis privati: quæ illi, ad quos collatio pertinet, conferre aliis perſonis idoneis teneantur.

VI. *De his, qui beneficia per intruſionem arripiunt.*

Damnandæ ambitionis improbitas ſic aliquorum animos occupat, quod in illam eos temeritatem impellit, ut, quod prohibente jure nequeunt, præſumant per intruſionem arripere, ac præſumpta violenter retinere. Volentes igitur competens huic morbo remedium adhibere, hoc edicto perpetuo conſultiſſime prohibemus, quod nullus Clericus Eccleſiam vel Præbendam aliquam, vel beneficium Eccleſiaſticum, aut proventus ipſorum, quæ ad eum de jure non pertinent, in alterius præjudicium recipere, ac retinere præſumat. Qui contra fecerit, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat; nec poſſit ſibi de abſolutionis beneficio providere, niſi illi, cui ſupet Eccleſia, ſeu beneficio, & fructibus eorum, hujusmodi injuriam fecit, ſatisfaciat competenter. Et nihilominus, ſi per menſem in occupatione, intruſione, ſeu violentia hujusmodi, animo ſteterit indurato; beneficiis, ſi quæ habet in Eccleſiis, ipſo facto ſit privatus; & ſit extunc inhabilis ad dignitatem aliquam, ſeu Eccleſiam obtinendam. Et ſi laicus fuerit, ſententiam excommunicationis incurrat.

VII. *De bina celebratione Miſſarum.*

Ad noſtrum pervenit auditum, quod nonnulli Presbyteri, ignari, quanti terroris exſiſtat, illicite tractare Divina; quæ ſicut gloriam digne ſumpta, ſic & indigne præſumpta pœnam promittunt æternam: in eadem Eccleſia, nulla neceſſitate urgente, ſed ad ſolum quæſtum, Miſſam celebrant bis in die. Quod deteſtantes omnino, ſub atteſtatione tremendi judicii, in quo ab eis, ſi contra fecerint, requiratur, hac edictali conſtitutione ſingulis Presbyteris inhibemus; ut, niſi unam Miſſam, aut duas in caſibus a jure conceſſis, in die cantare, aut legere cum ſacrificii celebratione præſumant, & ſi ſecus fecerint, Ordinarii arbitrio acriter puniantur.

VIII. *De portatione Corporis Chriſti.*

Sanctiſſimum Corpus Chriſti, cujus dignæ venerationi fragilitas humana non ſufficit, cum ad infirmos, vel ad mulieres vicinas partui, extra corpus Eccleſiæ deportatur, veneratione ſolita mandamus venerari: videlicet, ut Clericus indutus ſuperpellicio cum ſtola circa collum portet; niſi loci diſtantia, & temporis qualitas ſecus expoſcat. Clericus vero præcedens cum campanella & lumine tintinnando; & obviantes, donec Sacerdos tranſeat, genuflectant, & dicant devote ter ad minus Orationem Dominicam cum Salutatione Beatæ Virginis glorioſæ. Nos enim tam Sacerdoti quam Clerico deportantibus, & ſingulis vere pœnitentibus & confeſſis, genuflectentibus, dummodo (ut dictum eſt) genuflectant, & Orationem Dominicam cum Salutatione Beatæ Virginis dicant, decem dies pro vitæ qualitate de injuncta ſibi pœnitentia, auctoritate, qua fungimur, relaxamus. Presbyter vero, qui aliter, tum occulte ipſum portare præſumpſerit, Ordinarii arbitrio puniatur.

IX.

(*d*) *forte:* excommunicationis.

(*e*) *forte:* tamen eorum.

IX. *De alienationibus rerum Eccleſiaſticarum.*

Licet alienationes rerum Eccleſiaſticarum, maxime poſſeſſionum, librorum & vaſorum, quæ Divinis cultibus ſunt deputata, ſacri prohibeant Canones: quia tamen, ut noſtris inſonuit auribus, nonnulli Prælati, tam ſæculares, quam religioſi, ſicut Abbates & Abbatiſſæ, & Priores Monaſteriorum, quæ ſunt per Priores ſolita gubernari, & alii Eccleſiarum Rectores, novo alienationis quæſito colore, bona Eccleſiarum, quarum gubernatores exſiſtunt, fingentes ſe pro utilitatibus Eccleſiarum ſuarum maximis debitis obligatos, conſanguineis eorum, ſeu perſonis extraneis bona alienant hujusmodi ad vitam, vel obligant poſſidenda; & per hoc, ipſis qui obligantur deficientibus, ſucceſſores eorum, aut propter potentiam detinentium, aut Eccleſiarum inopiam, non audent ea redimere, vel non poſſunt; & ſic Paſtorum nequitia Eccleſiæ propriis bonis defraudantur: Nos indemnitati Eccleſiarum providere volentes, ac alienationes hujuſmodi edicto perpetuo prohibentes; omnino alienantes in fraudem, ſine ſuperiorem aſſenſu, & aliter, quam in caſibus a jure permiſſis, bona Eccleſiarum, quarum curam gerunt, pœna Canonis puniantur. (*e*)

X. *De habentibus duas Vicarias.*

Presbyteris duas communicaturas recipere prohibemus omnino: cum impoſſibile ſit, quod ſufficienter (*f*) poſſit Eccleſiis ſervire duabus: & qui contra fecerit, prima vicaria ipſo facto; & de ſecunda quamdiu primam retinuerit, proventibus ſit privatus: quos in utilitatem ipſius Eccleſiæ decernimus per Ordinarium convertendos.

XI. *De ætate Clericorum promovendorum.*

Præſenti perpetuo prohibemus edicto, ne de cetero Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, Abbates & Abbatiſſæ, ſeu alii Eccleſiarum Prælati, ad quos Parochialium Eccleſiarum collatio ſeu præſentatio pertinet, Parochiales Eccleſias perſonis, qui viceſimum quintum annum non attingunt, conferant, vel eas ad hujusmodi Eccleſias repræſentent, vel repræſentatum talem admittant, vel inſtituant in eisdem: ſi contra factum fuerit, premantur pœna illius Canonis: *Licet Canon.* (*g*) *Lib.* 6.

XII. *De præſentatione Promoti.*

Eccleſiarum quoque Patronos, ſeu illos, qui noſcuntur in Eccleſiis aliquibus jus Patronatûs habere, præſenti ſanctione monemus: ut vacantibus Eccleſiis de jure, & de facto, in quibus jus Patronatus obtinent, perſonam idoneam, & ætatis legitimæ, Diœceſanis, ſeu illis, ad quos inſtitutio in ipſis Eccleſiis pertinet, infra tempus ſtatutum a jure ſtudeant præſentare. Et ſi per menſem ultra dictum tempus Eccleſias ipſas detinere præſumpſerint, ipſo facto excommunicationi ſubjaceant: & ea vice præſentatione hujusmodi ſint privati. Ac ſi Superior non Eccleſiam ſic vacantem infra tempus a Canone ſibi præfixum conferat: a collatione beneficiorum ſit per annum ipſo facto privatus. Et ſi laici fuerint, & Ordinarium providere volentem ipſi Eccleſiæ impediverint; ipſo facto ſint ſententia excommunicationis innodati.

XIII. *De obſervatione interdicti.*

Clericos tam ſæculares, quam religioſos etiam, cujuscumque ſint ordinis, qui conſtituti erunt in civitate, villa, ſeu caſtro, vel in aliquo loco, qui ſubjaceat interdicto; in obſequiis mortuorum, ſeu proceſſionibus non debere cantare, aut publice celebrare, aut campanas ad horas pulſare, præſentis conſtitutionis oraculo volumus declarari, niſi haberent ex privilegio vel indulto. (*h*)

XIV. *De beneficiorum ſuſceptione de manu laicorum.*

Nullus de cetero Clericus, vel Eccleſiaſtica perſona Eccleſiam, ſeu Eccleſiaſticum beneficium de manu laici vel alterius, ad quem collatio non pertinet, recipiat, ſeu laicali favore, vel potentia ſibi exiſtimet retinenda: & qui contra fecerit, niſi in manu Diœceſani, vel ejus, ad quem Eccleſiæ, vel beneficii collatio, vel inſtitutio pertinet, libere reſignaverit; anathematis

(*e*) volumus, ut. (*f*) *forte*: unus.

(*g*) Eſt Canon 13. Concilii Lugdun. admonere autem Binius debuerat, hanc voculam, Lib. 6. additam fuiſſe poſtea. Nam anno 1287. nondum erat ſextus Decretalium liber.

(*h*) facultatem: *forte tamen in MS. hæc vox deeſt.*

matis vinculo innodetur: nec abſolvi valeat, niſi Eccleſiæ ſic obtentæ de fructibus per eum perceptis plenarie ſatisfiat.

XV. *De benedictionibus & ſepulturis, quæ fiunt per pactum.*

Obſcenam illorum abominationem præſentis conſtitutionis oraculo deteſtantes, qui vendere dicuntur benedictiones nubentium, & ſepulturas mortuorum; talia de cetero fieri prohibemus omnino: & qui contra fecerit, cum Giezi in die tremendi judicii recipiat portionem. Nec per hoc intendimus, quod laudabiles conſuetudines locorum, ſeu Eccleſiarum habentium cœmiteria, infringi debeant: & (i) quando poſſint Rectores earundem Eccleſiarum, hujuſmodi recipere licite, ſi nubentes poſt benedictionem, & conſanguinei vel alii pro defunctis, poſt ſepulturam aliquid offerre voluerint devotionis intuitu, & etiam pietatis.

XVI. *De cura Capellarum.*

Rectores, qui matrices habent Eccleſias, a quibus dependent Capellæ, circa ipſas in tali volumus cura verſari, ut in ipſa Capella, quæ ſubjacet curæ ſuæ, ſi facultates ſuppetant, Vicarium idoneum ſtatuant, qui reſideat continue in Eccleſia, & deſerviat in Divinis, & Parochianis ſpiritualia præbeat alimenta. Quod ſi fuerint in hoc remiſſi, vel ſe reddiderint negligentes, per Ordinarios puniantur.

XVII. *De Vicariis in Eccleſiis parochialibus Monaſteriorum.*

Curent etiam & Priores, cujuſcumque ſint ordinis, parochialibus Eccleſiis, quas obtinent, pleno jure per Vicarios idoneos continue facere in Divinis obſequiis deſervire, & parochianis Eccleſiarum ipſarum ſpiritualia ſolicite miniſtrare. Alioquin Abbas, ſeu Prior, qui parochialem Eccleſiam hujuſmodi ſine Rectore per menſem dimiſerit a die notitiæ computando; & in ea non curaverit Vicarium, aut Miniſtrum idoneum ordinare: præſentis conſtitutionis tenore ſit ex tunc ab officio ipſo facto ſuſpenſus: tamdiu in ſuſpenſione hujuſmodi permanſurus, quam Eccleſia ipſa ſine Vicario, ſeu Miniſtratore manebit: & proviſio ſive ordinatio Eccleſiæ Ordinarii arbitrio reſervetur.

XVIII. *De habitu & converſatione Monachorum.*

Volumus etiam, quod Abbates, Priores Monaſteriorum, quæ per Priores ſunt ſolita gubernari, veſtes non habeant, quæ in forma, vel colore appareant ſæculares; ac Monachos eorum intra clauſtra eorum retineant, nec permittant eos ſine manifeſta, ſeu juſta ac rationabili cauſa, frequenter in ſæculo cum ſæcularibus converſari: ſed ſecundum ſtatuta regulæ, in qua profeſſi ſunt, ſtudeant Domino deſervire: & ſi contra fecerint, per menſem per Superiorem ab officio ſuſpendantur.

XIX. *De vita & habitu Monialium.*

Hanc circa Monialium curam Abbatiſſas & Prioriſſas Monaſteria Monialium gubernantes, volumus adhibere cautelam, ut poſtquam Monialis quindecimum annum ætatis exegerit, & poſt duodecimum aut quindecimum ætatis ſuæ annum probationem in Monaſterio fecerit, ultra annum profeſſionis velum cogatur recipere, ac ſibi capillos juxta ſcapulas amputare: quæ per ſubtractionem præbendarum Abbatiſſæ (k) ſtudioſe arceantur. Item, ſine manifeſta vel rationabili cauſa, exitus clauſtri eisdem Monialibus per eam, quæ regit Monaſterium, prohibeatur omnino. Cæterum, ne prætextu inopiæ ipſis detur Monialibus occaſio malignandi; Abbatiſſa, juxta facultatem & quantitatem redituum Monaſterii, eis in victu honeſte provideat & amictu, prout regula patitur earumdem. Super quo, ſi dubietas emerſerit, per Ordinarium loci declaretur; & ipſe Ordinarius Abbatiſſas contra facientes per adminiſtrationis privationem coerceat, vel alias, quo melius eas poſſe videbitur, coerceri.

XX. *De occupatoribus & invaſoribus rerum Eccleſiaſticarum.*

Dignum arbitrantes, & conſentaneum æquitati, ut quos jugo legis forſitan premimus, ab oppreſſorum illicitis auſibus defendamus, & conſultiſſima con-

(i) *forte:* quod non poſſint.

(k) *ſubeſt aliquod mendum in MS.*

conſtitutione in poſterum valitura ſancimus, quod nulla ſæcularis vel Eccleſiaſtica perſona, quantacunque nobilitate aut præeminentia ſtatus præfulgeat (Chriſtianiſſimo Domino Romanorum Rege ſemper Auguſto, ejusdemque Divina conſorte, eorumque filiis dumtaxat exceptis) Eccleſias & Eccleſiaſtica bona, & jurisdictiones, & vaſallos eorum, violenter & auctoritate propria publice uſurpare; aut occupatoribus, invaſoribus, & ſcienter uſurpantibus Eccleſias, & bona prædicta, præſtare præſumant quomodolibet, per ſe, vel per alium, aut alios, conſilium, auxilium, vel favorem: vel quod ſi aliquis contra hujusmodi noſtræ conſtitutionis tenorem facere vel venire præſumpſerit; & requiſitus, infra menſem, Eccleſiæ læſæ, aut Prælato ipſius, damnum non emendaverit; ipſo facto anathematis vinculo ſit innodatus, & terræ ipſius Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto: ac Clerus terræ offenſoris hujusmodi, ſola denuntiatione Prælati, ſeu Cleri Eccleſiæ læſæ, ſervet inviolabiliter interdictum. Quod ſi celebrare præſumpſerint, quamdiu offenſor hujusmodi non emendaverit, quod deliquit, ipſo facto a Divinis officiis ſe noverint eſſe ſuſpenſos. Simili modo illos, qui poſſeſſiones Eccleſiaſticas titulo pignoris detinent obligatas, a quibus jam receperint ultra ſortem; ſi non reſtituant Prælatis Eccleſiarum, quarum ſunt, infra dictum tempus, volumus hac pœna mulctari.

XXI. *De laicis recipientibus Beneficia Eccleſiaſtica.*

Laicos quantacunque ſtatus dignitate fulgentes, Eccleſiaſtica recipere beneficia, aut occupata tenere, quæ debentur militantibus in Divinis, de cætero prohibentes; eos, niſi infra menſem a tempore occupationis, in antea occupata beneficia ipſa dimiſerint, ipſo facto excommunicationis vinculo volumus eſſe innodatos.

XXII. *De Advocatis Eccleſiarum.*

Nonnulli, qui Eccleſiarum ſe aſſerunt Advocatos, ſicut tenentur, non ſolum Eccleſias ipſas ab oppreſſionibus non defendunt, ſed Eccleſiarum ipſarum bona violenter diripiunt, ac perſonas ipſorum multipliciter inquietant. Et ſi Advocatus quatuor pluresve habeat filios, quod eſt tamen intolerabile, omnes ſe reputant in direptionem bonorum Eccleſiæ Advocatos; ſic quod per hoc Eccleſiæ, unde ſperant auxilium, frequenter ſentiunt detrimentum. Quibus volentes ſalubre remedium adhibere, hac edictali conſtitutione ſancimus, cunctos Eccleſiarum Advocatos infra noſtræ legationis terminos conſtitutos, cujuscumque ſint præeminentiæ ſtatus, eisdem juribus eſſe contentos, quæ ipſis, ſeu eorum anteceſſoribus fuerint conceſſa ſemper, quos advocationi hujusmodi præfecerint: & Eccleſias, quarum Advocati exſiſtunt, defenſare ſtudeant, & manutenere pro poſſe; & ſolum ille, in quem omnes concordant, aut major pars eorum, habeatur eorum de cætero Advocatus. Alioqui ſi negligentes in defendendo & manutenendo perſonas & jura ipſarum Eccleſiarum fuerint vel remiſſi; hujusmodi advocationis officio eos privatos eſſe volumus ipſo facto: & ſi quid ultra debitum ab ipſis Eccleſiis auferre, & contra hujus noſtræ conſtitutionis tenorem venire præſumpſerint, niſi infra menſem Eccleſiis ipſis reſtituerint, quod auferunt, vel emendaverint, quod delinquunt, excommunicatos eſſe decernimus: & ad requiſitionem perſonarum Eccleſiæ injuriam paſſæ, excommunicatos mandamus denuntiari omni menſe.

XXIII. *De uſurariis.*

Uſurarios actus Divina & humana lege ſatis novimus exprobratos: & contra exercentes uſuras noviſſima conſtitutio Lugdunenſis Concilii pœnas ſtatuit exquiſitas, quibus addendum aliquid non videmus. Sed quia novo quæſito fenerandi colore, nonnulli ſub titulo venditionis exercent uſuras, emendo pignus pro quantitate, quæ mutuo petitur, & vendendo eodem redemptionis tempore, pro quantitate adaucta numero uſurarum: huic fraudi ſic prævidimus obviandum: quod conſtitutio ſanctæ recordationis Gregorii Papæ X. contra uſurarios edita in Concilio (*t*) Lugdunenſi, in ſingulis Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, una cum præſentibus conſtitutionibus noſtris publicetur, ſtatim

(*t*) Anno 1254. Canon. 26.

ſtatim lecto Evangelio ſemel in anno, in Quadrageſima publice coram populo: & tunc feneratores hujusmodi, & alios, qui contra tenorem hujusmodi Concilii Lugdunenſis exercent uſuras, & retinentes eos in domibus propriis, excommunicati nominatim publice nuntientur. Quod ſi Eccleſiarum Prælati in hujusmodi publicatione, quam per ſe ipſos, & alios facere debent, negligentes fuerint, vel remiſſi, & in dicto tempore publicatio ipſa non fiat; eos æterni mittimus Judicis ultioni. Et ſi uſurarius diem claudit extremum, qui occulte uſuras exercuit, & trium aut duorum teſtium fide dignorum teſtimonio conſtiterit exercuiſſe uſuras: niſi pro eo ſatisfactum fuerit de receptis uſuris: nullus ipſum recipiat ad Eccleſiaſticam ſepulturam. Alioqui, ſi contra factum fuerit, præter pœnam latam in Lugdunenſi Concilio contra tales, volumus, ut locus ſeu Eccleſia, in cujus cœmeterio de voluntate Prælati ſui, ſeu Capituli ſepulta fuerint corpora talium, ipſo facto Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto, quamdiu eadem corpora per eos non fuerint exhumata.

XXIV. *De læſionibus Eccleſiaſticarum Perſonarum.*

Eos, qui timore DEI poſtpoſito, Clericos, ſeu Eccleſiaſticas perſonas occidunt, vulnerant, mutilant, proſcribunt, capiunt, & captas retinere præſumunt, etſi ſententiam, quam incurrunt, latam a Canone non verentur, adjectione hujusmodi pœnæ volumus coercere: videlicet, quod Prælati, vel Rectores Eccleſiarum, in quibus captivantes, & detinentes ipſi degunt, & captivi Clerici capiuntur, & captivi tenentur; ipſos captivantes, & captivos detinentes excommunicatos denuntient publice ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis; niſi, poſtquam requiſiti fuerint, eos infra octo dies dimiſerint, & in locis, ubi capti Clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ tenentur, tamdiu ſcientes ceſſent a Divinis, quamdiu in locis ipſis fuerint ſic captivi. Quod ſi contra fecerint, tamquam eorumdem maleficorum participes, excommunicatos eſſe volumus ipſo facto: ſalvis aliis, quæ contra tales ſunt in Conciliis Provincialibus conſtituta.

XXV. *De læſoribus Nuntiorum Sedis Apoſtolicæ.*

Si quis in tanti proruperit furoris audaciam, quod Nuntios Legatorum Apoſtolicæ Sedis de latere miſſorum ab ipſa, ſeu Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, aut Delegatorum, capere vel verberare, ac eos ſpoliare, ſeu litteras auferre, aut dilaniare, aut alias eos in jurisdictione eis commiſſa, per ſe, vel per alios, aut alium, publice vel occulte, vel quomodolibet impedire præſumpſerit; ipſo facto ſit excommunicationis ſententia innodatus. Eamdem pœnam nihilominus contrahere volumus, qui venientes ad Curiam eorumdem, & abinde redeuntes, eos in perſonis offenderint, vel eos bonis eorum, quæ ſecum habuerint, occulte vel publice ſpoliarint.

XXVI. *De uſurpantibus ſibi Bona Eccleſiarum vacantium.*

Nonnulli afflictis Eccleſiis, quæ vacationis laborant incommodo, non verentes afflictionem addere, bona eorumdem Eccleſiarum diripere ac occupare nituntur. Ex quo grave ipſis Eccleſiis in rebus earum provenit detrimentum. Nos ſuper hoc vacantibus Eccleſiis providere volentes; eos, qui vacantium Eccleſiarum, & decedentium Clericorum bona immobilia ſeu mobilia de cætero uſurpabunt, aut uſibus propriis deputabunt, excommunicatos eſſe volumus ipſo facto.

XXVII. *De viſitatione per Epiſcopos facienda, & de Confirmatione.*

Curent Archi-Epiſcopi & Epiſcopi commiſſas eis Provincias omni ſolicitudine ab inſidiis inimici humani generis, & qui circuit quærens, quem devoret, per ſe vel per alios cuſtodire. Et quia ſub defectum viſitationis multos mares & mulieres quaſi ſexagenarios invenimus, nondum unctione Chriſmatis confirmatos: præſentis conſtitutionis tenore ſancimus, ut ſinguli Archi-Epiſcopi & Epiſcopi civitates & Diœceſes ſuas per ſe, vel per alium, aut alios, anno quolibet, vel ad minus de biennio in biennium viſitare ſtudeant, confirmando confirmandos, & corrigendo, quæ ſunt corrigenda.

XXVIII. *De propugnaculis, quæ fiunt in Eccleſiis.*

Nonnullos, qui guerras habent vel inimicitias cum aliquibus Eccleſiis ſibi vicinis, campanilia ſive domos ipſarum occupare audivimus, ac armatis & ædificiis ad pugnandum incaſtellare, præter Prælatorum aſſenſum, & in ultiones contra votum. Et propter hoc inimici eorum incaſtellationes & munitiones hujusmodi occupare volentes, Eccleſias plerumque occupant & comburunt. Quod omnino prohibere volentes, præſentis conſtitutionis tenore, omnes, qui de cætero Eccleſias, ſeu domos, & campanilia Eccleſiarum occupare, incaſtellare, aut munire perſonis armatis, vel quibuslibet ædificiis præſumpſerint; ſub pœna excommunicationis, quam in eos per Superiores ferri volumus, hoc edicto perpetuo monemus, ne contra aſſenſum Prælatorum audeant Eccleſias munitionibus & incaſtellationibus hujusmodi moleſtare: & hæredes eorum, ſi in hujusmodi paternæ violentiæ participes fuerint, eadem cum parentibus volumus pœna mulctari.

XXIX. *De debitis maritorum defunctorum.*

Nonnulli, ſicut audivimus, pro maritorum ſeu filiorum debitis uxores, ſeu matres excommunicant ordinaria fulti jurisdictione. Quod juri & æquitati contrarium reputantes, id fieri de cetero prohibemus: niſi mater & uxor ſuccedant in bonis mariti, ſeu filii, defunctorum.

XXX. *De ſpoliatoribus ſtratarum.*

Spoliatores ſtratarum, & raptores alios, qui tranſeuntes per vias aut ſtratas publicas, viduas, pupillos, & perſonas alias, eorum bona vi ſpoliant; eorum violentias, quæ perturbationem deſiderandæ pacis inducunt, volentes de cetero coerceri: præter pœnas, quas eis ſacratiſſimæ leges imponunt, tali volumus, noſtro feriente correctionis gladin, pœna multari; ut tam ipſi quam receptantes eos ſcienter, & dantes eis auxilium vel favorem: ipſo facto, nodo anathematis ſint innodati.

XXXI. *De emptione ſeu venditione bonorum feudalium Eccleſiæ.*

Ementes bona feudalia, quæ ad Eccleſias, ſeu perſonas Eccleſiaſticas Eccleſiarum nomine de jure directi Dominii pertinent, ac vendentes, cum ea ſine conſenſu Eccleſiarum & perſonarum hujuſmodi alienari nequeant; Eccleſiarum indemnitatibus providendo, tali volumus pœna mulctari: ut ementes & alienantes laici vel Clerici, ſive ſint religioſi, vel Clerici ſæculares, qui ſine conſenſu eorum, qui ſuper hoc requirendi ſunt, hujuſmodi feudalia bona emerint, vel alienaverint; ipſo facto excommunicationi ſubjaceant, & bona ipſa Eccleſiis, ad quas directum Dominium pertinet, applicentur.

XXXII. *De his, qui capiunt bona Eccleſiæ vel Capituli, propter debita ſingularis perſonæ.*

Prohibemus inſuper, ut nullus propter debitum, vel fidejuſſoriatus obligationem ſingularis perſonæ alicujus, vel Eccleſiæ, bona Eccleſiaſtica capiat, quæ ad Eccleſiam, vel Capitulum ipſius Eccleſiæ communiter pertinent. Et qui contra fecerint, niſi moniti, infra quindenam a die notificaitonis numerandam, reſtituerint Eccleſiæ vel Capitulo, ad quos pertinent, excommunicationi ſubjacere volumus ipſo facto.

XXXIII. *De his, qui invadunt bona Eccleſiarum propter inimicitas advocatorum.*

Nullus de cetero, qui cum advocatis Eccleſiarum guerras habebit, vel inimicitias, bona Eccleſiarum, quibus advocati defenſores exiſtunt, prætextu guerræ, quam habet cum eis, ſurripiat, aut Eccleſias ipſas, vel villas earum, & loca incendio vel hoſtilitate devaſtet, aut homines earum ſpoliet bonis eorum. Et qui contra fecerint, ipſo facto excommunicationem incurrant, nec abſolvi valeant, niſi quod deliquerunt, emendent.

XXXIV. *De Apoſtolis reprobatis.*

Leccatores, ſeu reprobatos Apoſtolos, in eorum reprobata regula remanere vetantes omnino: volumus, quod nullus Clericus, nulla ſæcularis perſona, intuitu religionis eorum, ac inſolito habitu, eos de cetero recipiat, aut eis alimenta miniſtret. Et qui contra fecerit, arbitrio ſui Ordinarii puniatur. Quod & in

in vagis ſcholaribus tractandis obſervari volumus: & quod clericali privilegio coram ſæculari judice nequeant ſe tueri.

XXXV. *De laicis,* (m) *qui fabricæ Eccleſiæ adminiſtrant.*

Laicos in nonnullis partibus, prætextu fabricæ Eccleſiæ reparandæ, per laicos, ſine conſenſu Prælatorum, ſeu Capitulorum Eccleſiarum hujusmodi ad recipiendum oblationes ſeu proventus, alias conceſſos fabricæ, deputatos, præſentis conſtitutionis tenore hujuſmodi officio ex nunc eſſe volumus privatos: & alios laicos vel Clericos, ſive (n) Prælati ſeu Capituli Eccleſiarum reparandarum aſſenſu, prohibemus in poſterum ordinari: cum ex privilegio, vel ex longinqua conſuetudine approbata, vituperoſum exſiſtat, ut laici, Prælatis & Capitulis Eccleſiarum invitis, bona Eccleſiæ adminiſtrent. Ideoque qui contra fecerint, ac per Ordinarium loci moniti, infra menſem ab hoc officio non ceſſabunt, eos excommunicatos eſſe volumus ipſo facto.

XXXVI. *De his qui prohibent, ne quis coram Eccleſiaſtico judice conqueratur.*

Perſonas omnes, quacumque dignitate & ſtatus præeminentia præfulgentes, univerſitates civitatum & locorum, ac conſules eorumdem, qui, ut nullus conqueratur coram Eccleſiaſtico judice prohibent, ac ſtatuta condunt contra clerum ſeu Clericos, & Eccleſiaſticam libertatem, (o) hæc edicto perpetuo tali pœna volumus puniri: videlicet quod perſonæ talia de cetero committentes modo quolibet, excommunicationis, & univerſitates interdicti ſubeant ſententias ipſo facto.

XXXVII. *De falſariis.*

Falſarios litterarum, ſeu bullæ ſummorum Pontificum, monetarum, aut litterarum, vel ſigilli eorum, excommunicantes in ſcriptis: eos qui ſcienter receptaverint, aut eis præſtiterint, quominus capiantur, auxilium, conſilium, vel favorem publicum vel occultum, præſentis conſtitutionis tenore ipſo facto excommunicationis eſſe volumus vinculo innodatos.

XXXVIII. *De obſervatione interdicti.*

Quoties ex juſta cauſa Epiſcopus locum aliquem Eccleſiaſtico ſuppoſuit interdicto, id obſervent, & obſervari faciant alii Epiſcopi convicini: ut inter ſe compatientes, multa caritate ad invicem in tuitionibus Eccleſiarum, earumque jurium alter alteri alternis ſubſidiis ſuffragetur.

XXXIX. *De Conſervatoribus Eccleſiarum.*

Conſervatores, qui perſonis Religioſis & Monaſteriis maxime dari conſueverunt, exemptis per ſummum Pontificem, aut legatos ejus miſſos a latere ſub certa forma, cum additione illa: (p) videlicet, attentius proviſurus, ut eis & de his, quæ cauſæ cognitionem exigunt, & quæ indulta hujuſmodi non attingunt, ſe nullatenus intromittant. Ipſe enim ſummus Pontifex, ſi ſecus præſumptum fuerit, tam litteras ſuper hoc datas, quam proceſſus earum auctoritate habitos, omnino carere juribus & nullius firmitatis eſſe docuerint, (q) a tenore litterarum hujuſmodi deviantes perſonas, quas illi, quibus conſervatores (r) hujus conceduntur, convenire volunt, ad ſuam citant præſentiam, quantacunque diſtantia ſint longinqui. Quia eoſdem conſervatores non poſſe etiam citatos ad eorum venire præſentiam (s) non teneri, proceſſusque eorum contra citatos tales faciendos, nullius eſſe momenti, præſentis conſtitutionis ſerie declaramus.

XL. *De exigentibus nova paſſagia.*

Cum imponentes & exigentes nova paſſagia, vel antiqua ſeu conceſſa augmentantes, ſingulis annis ſummus Pontifex in cœna Domini anathematis vinculo denuntiet ſubjacere; ſtatuimus, ut Ordinarii locorum, per ſe vel ſuos Vicarios ſingulis annis in cœna Domini, ſolemniter coram populo eoſdem, ſive ſint Archi-Epiſcopi, ſive Epiſcopi, ſeu Abbates, aut alii inferiores Prælati, aut laici,

(m) *forte:* qui bona fabricæ. (n) *corrige:* ſine. (o) *corrige:* hoc.
(p) *forte:* videlicet (attentius proviſurus, ut eis &c.) de his.
(q) *hic aliquod mendum in MS. ſubeſt.*
(r) *corrige:* hujusmodi, *nam in MSS. hujus ætatis ſæpe* hujus *pro* hujusmodi *ſcribitur*
(s) *etiam hic aliquod mendum ſubeſt in MS.*

laici, ſeu ſæculares perſonæ, quocunque nomine cenſeantur, pulſatis campanis, & candelis accenſis, excommunicatos denuntient, uſque ad integram reſtitutionem, tamquam excommunicatos ab omnibus evitandos.

XLI. *De obſervatione conſtitutorum.*

Has noſtras conſtitutiones in hoc Sacro Concilio promulgatas, in ſingulis Cathedralibus Eccleſiis in noſtræ legationis termino conſtitutis, ſub ſigillo noſtro haberi volumus, & publicari, prout ſuperius legitur, omni anno: & ut his noſtris conſtitutionibus adhibeatur in perpetuum plena fides, eàs appenſione noſtri ſigilli fecimus communiri.

Actum Herbipoli, anno Domini MCCLXXXVII. menſe Martii, feria tertia poſt *Lætare Jeruſalem.* Pontificatus Domini Honorii Papæ IV. anno II.

XLII. *De his, quibus erat indultum, quod excommunicari & interdici non deberent.*

Hactenus, ſicut & hodie fieri dicitur, nonnulli tam Clerici, quam ſæculares, quibus erat & exſtitit indultum ex indulgentia ſummorum Pontificum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari: & quod terræ ipſorum non poſſint ſubjici Eccleſiaſtico interdicto: hujus privilegio abutentes multam nocendi & abutendi aſſumebant, & tanquam eis ſit licitum, aſſumunt audaciam, & materiam delinquendi. Sanctæ recordationis Alexander Papa IV. Clemens Papa IV. volentes ſuper hoc ſalubriter providere: quia per hoc ordinariorum juriſdictio elidebatur (*t*) & condemnabantur a talibus omnia hujuſmodi Apoſtolica indulta, quibuſcumque perſonis conceſſa; in quantum per ea Ordinariorum juriſdictio impeditur, reſtringitur vel arctatur, totaliter revocarunt: ita quod iidem Ordinarii in perſonis & terris (ipſis Regibus & Reginis, quantum ad Regna ſua tantum, & Regnis ipſis, nec non & Regum ipſorum filiis & fratribus, ac eorum uxoribus, & eorum filiorum, fratrum & uxorum terris exceptis) juriſdictionem ſuam, talibus indultis nequaquam obſtantibus, valeant, prout ad eos pertinent, exercere. Nos itaque præſentis conſtitutionis oraculo revocationem hujuſmodi, prout in eorum Pontificum litteris, quas in Herbipolenſi Concilio publice legi fecimus, plenius continetur, volumus inviolabiliter obſervari: & declaramus eorumdem privilegiorum auctoritate Ordinariorum juriſdictionem minime impediri.

Harduinus Tom. VII. Concil. a pag. 1131. *ad pag.* 1142.

Ex Chronico Hirſaugienſi ad 1283. & *Eberhardi Annal. anno* 1290.

(*t*) *forte:* contemnebatur a talibus omnia hujuſmodi &c.

§. III. *Epiſtolæ Epiſcoporum variorum pro Indulgentiis, in favorem variarum Eccleſiarum largiendis.*

Archi-Epiſcopus Moguntinus, Colonienſis, & alii Epiſcopi, ſingulas Quadragenas largiuntur adjuvantibus reædificationem Monaſterii Herbipolenſis S. Stephani.

UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS, AD QUOS PRÆSENS SCRIPTUM PERVENERIT, SIFRIDUS ARCHI-EPISCOPUS COLONIENSIS, ARNOLDUS BABENBERGENSIS, GISELBERTUS BREMENSIS, CUNRADUS ARGENTINENSIS, FRIDERICUS CURIENSIS, EMICHO (*ſive* ENUHO) FRISINGENSIS, FRATER HEINRICUS DE WERDA BEATÆ MARIÆ, FRATER CUNRADUS TULLENSIS, BRUNO BRIXINENSIS, FRATER HEINRICUS TRIDENTINUS, EADEM GRATIA EPISCOPI: SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

Licet is, de cujus munere venit, ut ſibi a ſuis fidelibus digne ac laudabiliter ſerviatur, de habundantia pietatis ſuæ merita ſupplicum excedens & vota, bene ſervientibus multo majora tribuat, quam valeant promereri: deſiderantes tamen

tamen reddere Domino populum acceptabilem, fideles Chriſti ad complacendum ei, quaſi quibuſdam allectivis muneribus, indulgentiis videlicet & remiſſionibus invitamus, ut exinde reddantur Divinæ gratiæ aptiores. Cupientes igitur, ut *Monaſterium S. Stephani Martyris* per repentinam exuſtionem devaſtatum *Herbipolenſis civitatis*, congruis honoribus frequentetur, & a cunctis Chriſti fidelibus jugiter veneretur & ſuffragia (*a*) fidelium reformetur; omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ad idem Monaſterium in feſtivitatibus Patronorum Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, *Beati Stephani Martyris*, quatuor feſtivitatibus Beatæ & Glorioſæ Virginis Mariæ, Benedicti Confeſſoris, & Dedicationis, ſimiliter per octavas cauſa devotionis acceſſerint vel *ad fabricam dicti Monaſterii manus* porrexerint adjutrices, aut in extremis laborantes quicquam facultatum ſuarum legaverint, & qui orationes ſuas ibidem ſuderint, ſinguli ſingulas *Quadragenas de injuncta ſibi pœnitentia*, dummodo *conſenſus* Diœceſani acceſſerit, miſericorditer in Domino relaxamus, in cujus rei teſtimonium præſenti ſcripto ſigilla noſtra duximus apponenda. Datum apud Herbipolim in Concilio anno Domini MCCLXXXVII.

Et erant ſigilla interim appenſa Num. XIX. eo ordine, quo ſupra citantur. Additum hiſce ſigillum Abbatis S. Stephani, ut videtur.

Ex hoc Diplomate & ſequentibus, colliguntur Nomina Epiſcoporum, qui huic Concilio interfuerunt.

Ex Archivo apud S. Stephanum Herbipol.

Archi-Epiſcopi Colonienſis & Bremenſis, & alii Epiſcopi, indulgentias accedentibus ad Monaſterium Apoſtolorum Erfordiæ, largiuntur ſingulis ſingulas Quadragenas.

UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS, AD QUOS PRÆSENS SCRIPTUM PERVENERIT, SIGIFRIDUS ARCHI-EPISCOPUS COLONIENSIS, GISILBERTUS ARCHI-EPISCOPUS BREMENSIS, ARNOLDUS BABENBERGENSIS, WERNHARDUS PATAVIENSIS, EMICHO FRISINGENSIS, THEODORICUS OLOMUCENSIS, TOBIAS PRAGENSIS, SIFRIDUS AUGUSTENSIS, BURCHARDUS LUBICENSIS, BRUNO NUWENBURGENSIS, CONRADUS VIRDUNENSIS, REINBOTO EYSTETENSIS, BURCHARDUS METENSIS, GEBHARDUS BRANDENBURGENSIS, CONRADUS TULENSIS, EADEM GRATIA EPISCOPI, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

Licet is, de cujus munere venit, ut ſibi a ſuis fidelibus digne & laudabiliter ſerviatur, de Habundantia pietatis ſuæ merita ſupplicum excedens & vota, bene ſervientibus multo majora tribuat, quam valeant promereri, deſiderantes tamen reddere Domino populum acceptabilem, fideles Chriſti ad complacendum ei quaſi quibuſdam allectivis muneribus, indulgentiis videlicet & remiſſionibus invitamus, ut exinde reddantur Divinæ gratiæ aptiores. Cupientes igitur, ut, (*b*) Monaſterium SS. Apoſtolorum Petri & Pauli in Erfordia, ordinis S. Benedicti, Mogunt. Diœceſis, in die proceſſionum ſollemnium &c. cauſa devotionis acceſſerint; Nos de Omnipotentis miſericordia & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli anctoritate confiſi, ſinguli ſingulas Quadragenas de injunctis ſibi pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus.

Datum Herbipoli in Concilio Anno Domini MCCLXXXVII. Domini Johannis Tuſculani Epiſcopi, Dominica *Lætare*.

(*a*) *forte:* ſuffragio. (*b*) *forte:* qui.

Varii

Varii Archi-Epiſcopi & Epiſcopi largiuntur indulgentias ſingulis reſtauraturis Monaſterium Fuldenſe combuſtum, ſingulas Quadragenas.

UNIVERSIS SANCTÆ MATRIS ECCLESIÆ FILIIS, AD QUOS PRÆSENS SCRIPTUM PERVENERIT, GISELBERTUS BREMENSIS, BRUNO BRIXINENSIS, VITIGO MISNENSIS, THOBIAS PRAGENSIS, HEINRICUS NUEMBURGENSIS, CUNRADUS VIRDENSIS, BURKARDUS LUBECENSIS, BURCHARDUS METENSIS, BRUNO MERSBURGENSIS, SIFRIDUS COLONIENSIS, DEI GRATIA EPISCOPI: SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUoniam (ut ait Apoſtolus) *omnes ſtabimus ante Tribunal Chriſti, recepturi prout in corpore geſſimus, ſive bonum fuerit, ſive malum*; oportet nos diem meſſionis extremæ operibus miſericordiæ prævenire, ac æternorum intuitu ſeminare in terris, quod cum fructu multiplicato recolligere valeamus in cœlis, firmam ſpem, fiduciamque tenentes: *Quoniam, qui parce ſeminat, parce & metet.* Et, *Qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus metet & vitam æternam.* Cum igitur honorabile Monaſterium S. Bonifacii in Fulda, Ordinis Sancti Benedicti, per incendium caſu inopinato miſerabiliter deſtructum, abſque bonorum hominum eleemoſynis, nullo modo valeat reſtaurari; monemus, rogamus, & in Domino exhortamur, quatinus in remiſſionem veſtrorum peccaminum, de bonis a Deo vobis collatis pias eleemoſynas & grata charitatis ſubſidia erogetis: ut per veſtram ſubventionem, illud laudabile propoſitum poſſit perduci ad effectum, & vos per hæc (a) alia bona, quæ Domino inſpirante feceritis, adipiſci poſſitis vitam æternam; Nos de Omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum auctoritate confiſi omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ſuas eleemoſynas dicto operi, quam ſumptuoſo largiti fuerint, ſeu in extremis laborantes quicquam facultatum ſuarum præfato operi legaverint, ſingulis ſingulas Quadragenas de injunctis ei pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus. In cujus rei teſtimonium, præſens ſcriptum ſingulorum noſtrorum muñimine duximus roborandum. Datum Herbipoli anno Domini MCCLXXXVII. tempore Concilii Domini Joannis Epiſcopi, tunc per Alemanniam Sedis Apoſtolicæ Legati.

Subſcriptiones totidem ſigillis appenſis ſuperpoſitæ hoc modo & ordine cernuntur.

Sifridus Colonienſis.
Bruno Brixinenſis.
Giſelbertus de Bremen.
Vitiko Miſnenſis.
Thobias Pragenſis.
Henricus Nuenburgenſis.
Cunradus de Virda.
Burchardi Metenſis.
Bruno Merſburgenſis.

Ex Archæo Fuldenſi.

Ejusdem Epiſtolæ indulgentiarum aliud Exemplar, ex eodem Archæo Fuldenſi.

UNIVERSIS S. MATRIS ECCLESIÆ FILIIS, AD QUOS PRÆSENS SCRIPTUM PERVENERIT, REIMBOTO EPISCOPUS EYSTETENSIS, HEINRICUS TRIDENTINENSIS ECCLESIÆ, FRIDERICUS CURIENSIS ECCLESIÆ, RUDOLPHUS CONSTANTIENSIS ECCLESIÆ, THEODORICUS OLMUCENSIS ECCLESIÆ, OTTO PADERBRUNNENSIS ECCLESIÆ, VERNHARDUS PATAVIENSIS ECCLESIÆ, BURKARDUS LUBICENSIS ECCLESIÆ, CONRADUS ARGENTINENSIS ECCLESIÆ, HEINRICUS INSULÆ S. MARIÆ, EMECHO FRISINGENSIS ECCLESIÆ, PETRUS BASILEENSIS ECCLESIÆ, CUNRADUS TULLENSIS ECCLESIÆ, GEBHARDUS BRANNENBURGENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS. . . DEI GRATIA EPISCOPI, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUoniam, ut ait Apoſtolus, *omnes ſtabimus ante Tribunal.* &c. &c. Datum Herbipoli, anno Domini MCCLXXXVII. tempore Concilii Joannis, Epiſcopi Tusculani, tunc per Alemanniam Sedis Apoſtolicæ Legati.

(a) *forte*: & alia.

§. IV.

§. IV. Concilii Herbipolenſis Conſtitutio
Pacis publicæ iuter Imperatorem, Epiſcopos & Principes.

POſtquam ab Eccleſiaſticis negotiis conquievit Synodus, Rudolphus Rex *de Pace publica* ſancienda negotium ſuſcepit. Hujus pacis ab Rudolpho, ab Legato Pontificio, ab Epiſcopis & Abbatibus, a Principibus, Comitibus, & Nobilibus Imperii hæc Concluſio eſt.

Diere Landfriede ward gemachet, und dirre Brieff ward gegeben ze dem offenem Hoffe in dem Concilie ze Wirtzeburc an dem Palme Tag (*apud Ludewig*) an unſer Frawen Abend (der in der Faſten gefält) da man zählt von unſeres Herrn Geburt tuſend zweyhundert und zuben und achtzic Jahr.

Lehman. Speiriſcher Kronick L. V. C. CVIII.
Thomas Grebner Soc. J. Diſſert. de Conciliis Wirceburgi.

Hunc Imperii receſſum germano ſermone editum anno MCCLXXXVII. Wirceburgi, ac dein Spiræ anno MCCXCI. renovatum, *Lehmannus in Chronico Spirenſi Lib. V. Cap. CVIII.* & *Petrus Ludewig de Scriptoribus Epiſcoporum Wurceburg. pag.* 590. *referunt.* An autem in his Comitiis Decretum fuerit, omnia Acta Imperii Germanicè edenda? valde dubium eſt, ob ſilentium omnium coævorum Scriptorum. Deinde aurea Bulla Caroli IV. Imperatoris latine edita (quæ Lex principalis Imperii eſt) contrarium prorſus oſtendit.

FINIS ACTORUM CONCILII WURCEBURGENSIS.

CONCILIUM SALTZBURGENSE PROVINCIALE,
Anno Chriſti MCCLXXXVIII. Nicolai IV. PP. I. Rudolphi I. Regis XV.

SUMMA. I. *Elevatio S. Virgilii, Epiſcopi Salisburgenſis.*

II. *Sepultura Eberhardi, Archi-Epiſcopi Salisburgenſis, hactenus inhumati.*

III. *Anathema Clericis omnibus, qui negotia laicorum Principum tractarent.*

IV. *Interdictum, honoris feudi impertiendi cuiquam, ſive ab Epiſcopo, ſive à quovis Prælato provinciali.*

EPiſcopis & Prælatis Provinciæ Salisburgenſis indictum a Rudolpho Saltzburgenſi Metropolita, uti ad Concilium die *S. Martini* poſt hebdomadas ſexdecim celebrandum ſe ſiſterent. Nunciatum, futuram ibi elevationem *S. Virgilii* cum inſolitis indulgentiis; præterea ſepulturam Eberhardi Archi-Epiſcopi. Dies elevationi præfixa fuit Dominica poſt feſtum omnium Sanctorum, quæ tunc erat ſeptima Novembris.

Convenerunt Epiſcopi Emicho Friſingenſis, Wernhardus Pataviensis, Henricus Ratisponenſis, Landolffus Brixinenſis, Leupoldus Seccovienſis, Chunradus Laventinus, Chunradus Chiemenſis: Prælati Monaſteriorum, & Collegiorum omnes: præterea tanta vis populi, ut ad ſpatium unius leucæ circa Salisburgum advenis omnia eſſent conferta. Noſtris certe temporibus, (ait Hornekius Synchronus) tantæ multitudinis confluxus ſeu vicinis ſeu remotis etiam in partibus non eſt auditus, uſque adeo, ut nonnullis conſtipatio turbæ etiam animam exprimeret.

Elevationis ordo ſic habuit: primum decantatus eſt in Eccleſia hymnus Angelicus: *Gloria in Excelſis*: quo gratiæ agebatur Deo pro tantis beneficiis in S. Virgilium collatis; deinde Archi-Epiſcopus cum Epiſcopis tribus ad locum conditorii, quo depoſitus perhibebatur, acceſſit: deſcendit: cumque tumulus diu quæreretur, inventus non eſt; igitur exeuntes è loco, quum excalceaſ-

ſent pedes, lugubriter invocato Dei auxilio, cum magno fletu Litanias aliasque preces ingeminant. Archi epiſcopus ante alios, lacrymatus ſupplicabat Deo, ne peccata ſua Divi honoribus obſtare ſineret. Quod cum fieret, effodiebatur paulo altius in parte quadam humus. Ibi detectus Sarcophagus cum idoneis ejus oſſium indiciis, ac litteris, in quibus annus primæ depoſitionis adnotatus erat. Mox omnibus conſertim accedere connifis, elevata voce cantatum: TE DEUM. Deinde quatuor epiſcopi deſcenderunt, oſſa & particulas omnes transpoſuerunt in alium loculum: quum inter hæc cantaretur: *Dilectus Deo*: deinde oſtiis templi reſeratis admiſſa turba, diſtributæ indulgentiæ, homologeſibus opera data. Sacris oſſibus ſuper ara collocatis cantata liturgia in honorem S. Virgilii: ſub ea pœnitentes (Karreyner) aliique expiari cupientes in templum a quatuor epiſcopis inducti ſunt ad oblationes faciendas; quas reliqui etiam de populo peregrini fecerunt ingenti copia. Vix erat quiſquam adeo vacuus, qui non geminum donum, unum ad manus Archi-epiſcopi, qui functionem iſtam capiendorum munerum ipſe navabat; alterum ſuper exuvias ſancti Virgilii offeret. Deinde ſuamet Archi-epiſcopus manu Sacrarum Reliquiarum portiones diſtribuit, ſed niſi, qui promitterent Eccleſiam vel aram erecturos, ubi digne reponerentur. Reliquum in ara recluſum, & immerſum Altari, quod eleganti opere, magnaque mole conſtructum, Archi epiſcopus ipſe conſecravit. Iſtuc applicatæ indulgentiæ, quotannis ab inviſentibus obtinendæ. Ita ſolennitas ejus diei peracta, in qua conferta perpetim multitudo ad Veſperarum & Completorii finem duravit.

Die ſequenti cœremoniæ funebres pro Eberhardo inſtitutæ. Corpus ejus allatum Raſtadio, ſpecioſæ incluſum tumbæ. Archi epiſcopus ipſe ſacrificium piaculare fecit: deinde in eodem tumulo, è quo S. Virgilii lipſana exemta fuerant, pro dignitate compoſuit. Hoc novum reputabatur, ut Archi præſulum alter alterum elevaret, alterum eadem in urbe ſepeliret. Chronographus Mellicenſis de his ita ſcribit ad annum MCCLXXXIX. (ſubſtituendus annus MCCLXXXVIII.) Beatus Virgilius Juvavenſis Archi-epiſcopus transfertur, & canonizatur a venerabili Archi-epiſcopo Saltzburgenſi Rudolpho: & Beatus Eberhardus Archi-epiſcopus quondam ipſius Eccleſiæ ſepelitur. In eadem translatione dicta affuit Dominus Fridericus Abbas noſtræ congregationis, qui cum cæteris Epiſcopis corpus venerabile de foſſato, in quo fuit humatum, reverentia, qua decuit, excepit.

His ita peractis deliberabatur de ferendis in Concilio proximo decretis. Optimum factu viſum, ut a Doctoribus conficerentur tabulæ, quibus epiſcoporum ſinguli ceram ſuam appenderent ante conſeſſum. Id eum in finem excogitatum, uti viritim conventis eo promptior eliceretur conſenſus verecundiâ tergiverſandi; deinde uti ſuis ipſi tenerentur ſigillis ad excludendum pœnitentiæ locum. Itaque litteræ ſanctionum ad ſingulos circumlatæ. Earum ſententiam cum pauci ſcrutarentur, omnes tamen obſignarunt, excepto Leopoldo Seccovienſi. Ad eum, ubi ventum, neſcio, quid odoratus, negabat ante ſignaturum, quam vim litterarum pernoſſet. Quibus ei prælectis, quum intelligeret anathemate & interdicto feriundos de Clericis omnes, qui negotia laicorum Principum tractarent; præterea uti nemo ullus Epiſcoporum, Parochorum, aut Prælatorum, vel cujuscunque tituli, Provincialium cuiquam honorem feudi impertiat: neve in eo metum aut minas excuſet: neque ipſi clientelam obſequium ulli deſpondeant: qui contra faxit, communione piorum careat. Alia præter hæc erant haud pauca, quæ Seccovienſi parum probabantur. Ille his cognitis ajebat ſe omnia, quæ viderentur æqua, factu-rum: illud tamen ſibi reputandum eſſe, ne quid in fraudem Domini ſui Ducis decerneret. Ad hoc ſe primum obſtringi officio grati animi adverſus eum, a quo adeo habeatur in honore, ut nulli unquam anteceſſorum ſuorum gratiæ majores a Principibus obtigerint. Ejus conſenſu ſibi opus eſſe: ſecus fore, ut amiſſa gratia Principis Eccleſia ſua luat. Hic eum Magiſter Henricus de Traveyach admonebat, ſi gratiam Principis retinere non poſſet, par eſſe, uti eum in gratiam Cleri dimitteret: neque recuſan-

cuſandum ei eſſe pro commodo Archi-Epiſcopi, & ejus Eccleſiæ utramque fortunam pati. Seccovienſis contra minime (inquit) mihi animus eſt, cuiquam ita deditum eſſe, ut Eccleſiam meam in exitium præcipitem. Quidquid de me fit; Eccleſiam meam deſtruere nolo. Ita res mecum habet, ut leviſſimus quiſque Satellitum Ducis, ſi eum faventem habeat, me poſſit impetere. Ego Eccleſiam tueri meam æque teneor, atque Archi-Epiſcopus ſuam. Quod ſi velit, ut more ſubjecti obtemperem, mihique accerſam damna, id certe eget meditatu longiore, quam ut illico decerni poſſit. Hæc eo prædicante, tabellarii vehementer conturbati, bonis primum verbis hortando, monendo, poſtremo terroribus eum obſidebant. Sed ipſe nec precibus, nec legum canonicarum objectu, neque carceris interminatione ſubigi potuit, ut ſigillum adprimeret. Hoc tandem unum impetrarunt, ut reciperet, adverſus ea, quæ in Concilio reſpectu Cleri univerſalis magna ſeu parva ſancirentur, vocem non miſſurum. Sileret certe, ſi nolit aſſentiri; & alienationem animi ad alios ne vulgaret. Hic Leopoldus Seccovienſis, cujus toties mentio redit, is eſt, quem Fridericus Archi-Epiſcopus è parochia Foganenſi ad infulam vocaverat, probus admodum vir, niſi quod animi elatioris, & præcipitis (ut ſcribit Hornekius) Alberto idem Duci diu chariſſimus, cujus beneficentia penuriam Eccleſiæ ſuæ multis nominibus a deceſſore contractis obæratæ ſublevavit. Idem Archi-Epiſcopo ſuo multis in rebus uſui fuit, donec ille pecuniæ ratam ab eo pendendam (nam erat Vice-dominus Leibnizenſis) quadringentis marcis taxaſſet: ex eo namque ſtudium ejus adverſus Archi-Epiſcopum refrixit, eodem teſte.

Quum itaque dies Concilio præſtituta veniſſet, conſedere Patres: coram quibus cantatum ſacrum ſolemne in Baſilica Metropolitana. Deinde Epiſcoporum quidam a‥enſo pulpito ſermonem fecit de laudibus obedientiæ. Poſt dictionem Archi-Epiſcopus converſus ad Magiſtrum Henricum de Göſs, imperavit, uti de rebus, de quibus jam conventum ſit, orationem diceret, prolatis in medium legibus Canonicis, è quarum norma ſanctiones conceptæ ſint. Is, quum aſſurrexiſſet, fecit imperata, & quæ meditatus antea fuerat, explicuit. Archi-Epiſcopus cum ſuffraganeis de rebus propoſitis in conſilium ibat. Tum recitatum inſtrumentum ſanctionum, id, quod antea circumlatum Epiſcopi ſigillis muniverant. Quum primum tenor literarum liquidius intellectus eſt, ibi plerique cohorruerunt, ac tædere cœpit eos rem non ante clarius detectam. At vero jacta jam erat alea: vellent, nollent, ſuis ipſi Syngraphis tenebantur. Poſtquam conſtitutio ad calcem perlecta, ſolemnibus cæremoniis decretæ in transgreſſores diræ, & imperia Clericis impoſita. Aderat his omnibus Abbas Admontenſis, qui continuo ſe Salisburgo ſubduxit. Soluto Concilio mox omnes abitum properant. Peritis haud erat obſcurum, quo ſtatutum illud in Alberti Ducis odium comparatum, poſtremo evaderet.

Hanſiz. German. Sacræ Tom. II, p. 403. 404. 405.

Hæc omnia Hornekius ad annum MCCLXXXVI. falſo reponit, cum evenerint anno MCCLXXXVIII.

CONCILIUM VRATISLAVIENSE

SUB THOMA II. EPISCOPO.

Anno Chriſti MCCXC. Nicolai IV. Papæ III. Rudolphi I. Regis XVIII.

SUMMA. Declaratio Reſervatorum Epiſcopo & Papæ.

ANNO Domini MCCXC. II. Kal. Septembris; Præſidentibus nobis Synodo Diœceſanæ in choro noſtræ Eccleſiæ Cathedralis, Clero noſtro de tota

terra Diœceſis ad ipſam Synodum convocatas, præſens Conſtitutio eſt ſolemniter promulgata præſentibus & expreſſum conſenſum præbentibus his noſtris fratribus: illuſtri Principe, Domino Conrado, Duce Sileſiæ, & Domino de Sagano, Præpoſito noſtro; & Dominis Mileio Decano; Joanne Cantore, Nicolao Cuſtode, Joanne Decano, & Magiſtro Vito Archi-Diacono Glogovienſi; Henrico Lignicenſi, & Joanne Lanayſen Archi-Diacono, & Petro Præpoſito, & Magiſtro Jacobo Scholaſtico Sanctæ Crucis, Stephano, Arnoldo, Petro, Martino, Magiſtro Mirizlao Presbyteris. Nicolao de Coſnow, Petro Cancellario noſtro: Martino Januſio, Henrico Simonis Walkone, Senuario Joanne, Henrico Procuratore, & Henrico de Wirbena, Canonicis Eccleſiæ noſtræ Cathedralis.

Volumus autem & mandamus univerſis & ſingulis Archi-Presbyteris, & cæteris Eccleſiarum Rectoribus noſtræ Diœceſis conſtitutis ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, qua (*a*) ex tunc incurrunt contemptores uſque ad octavam B. Michaelis: (*b*) has noſtras ſalubres Conſtitutiones conſcriptas habeant in Eccleſiis ſuis, easdem parietibus affigentes. In cujus facti evidentiam Conſtitutiones præſentes ſigillis Noſtro & noſtri Capituli fecimus conſignari.

Præcipimus, quod Sacerdotes majora in confeſſione majoribus reſervantes, mittant ad Epiſcopum pœnitentes homicidas, facto, opere, conſilio vel auxilio, blaſphemos Omnipotentis, & Beatæ MARIÆ, & Sanctorum: injectores manuum in parentes, ſive in Clericos, vel quoscunque Religioſos: incendiarios, ſimoniacos, literarum falſarios, inceſtuoſos, deteſtabile peccatum contra naturam committentes cum brutis animalibus: concubitores Monialium: Eccleſiarum & cœmiteriorum effractores & violatores: ſchiſmaticos & ſacrilegos, & divinatores, & qui ad eos accedunt: qui de Sacramentis aliqua commiſerunt maleficia, vel auxilium præſtiterunt: qui abortivum procuraverint: qui non permiſerit baptizare, qui interfuerunt ſcienter: qui ſine prima tonſura aliquem Ordinem ſuſcepit: qui contra juſtitiam vel conſcientiam auctoritatem, conſilium, ſive auxilium in aliquo impendunt, unde mors hominis, vel membrorum mutilatio eſt ſecuta, vel qui hujusmodi ſcienter occaſionem (*c*) ſine cauſa dederunt: qui literas dictat, ſcribit, legit, vel aliquod adminiculum præſtiterit, ut aliquis mutiletur.

Item Clericos, qui ſuſpenſi ſunt, vel excommunicati promoti, aut celebraverunt Divina. Item Sacerdotes ſeu Miniſtros, quorum negligentia aliquid circa Sacramenta Altaris inhoneſtum quocunque modo evenit. Quibus omnibus (præterquam illis, qui pro violenta manuum injectione in perſonas Eccleſiaſticas in Canonem latæ ſententiæ inciderint, quos Epiſcopi abſolvere non poſſunt) per ipſos Epiſcopos de abſolutionis beneficio provideri poteſt.

Epiſcopi autem dicere debent omnibus excommunicatis ex quibuscunque cauſis, quod nullo modo absque mortali peccato & irregularitatis vitio poſſint vel debent ſe ingerere Divinis, & publice eis dicant, ſi eſt publicum peccatum eorum, & ſi occultum, occulte debent dicere Confeſſoribus, quorum diſpenſatio ad ſolum Summum Pontificem ſpectat, quod nec in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, nec ad majores ſeu ad beneficia curam animarum habentia poſſunt promoveri absque diſpenſatione Domini Papæ. Caveant autem Epiſcopi, quod nullum excommunicatum pro violenta manuum injectione in perſonas Eccleſiaſticas, nec ab aliis excommunicationibus a Canone, ſive ab aliis Judicibus latas abſolvere nullatenus, niſi de mandato vel auctoritate Apoſtolicæ Sedis vel Cardinalium curæ commiſſis diſpenſare præſumant.

Lunig. Continuatio II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 1175.

(*a*) *forte:* quam. (*b*) ut.

(*c*) *forte:* ſive cauſam.

CON-

CONCILIUM VRATISLAVIENSE SECUNDUM,

SUB JOANNE III. EPISC. VRATISLAVIENSI, *EODEM ANNO.*

Contra Sacrilegos, Vulneratores, & Spoliatores Epiſcopi & Prælatorum, ac Cleri comitantium Epiſcopum.

JOANNES, MISERATIONE DIVINA, VRATISLAVIENSIS EPISCOPUS, DILECTIS IN CHRISTO FIDELIBUS, DOMINIS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, PRIORIBUS, CÆTERISQUE ECCLESIARUM RECTORIBUS, SEU PLEBANIS PER SUAM DIOECESIN CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUia, ſicut vobis omnibus, ut credimus, ignotum non exiſtit, malefactores quidam Diabolo inſtigante procedentibus nobis nuper de Niſſa verſus Trebnitz ad petitionem Dominæ Abbatiſſæ & Conventus loci ejusdem, ut in die B. Bartholomæi Apoſtoli Miſſarum ſolemnia celebraremus: ibidem nonnullos Prælatos, Canonicos, & Capellanos noſtros, qui nobiſcum erant in via, & quaſi totam noſtram familiam equis veſtibus & rebus aliis ſpoliaverunt, imo etiam in perſonam noſtram non parcendo dignitati Epiſcopali & honori Clericali, tanquam filii degeneres in parentem & in filios Matris ſuæ Eccleſiæ, videlicet Sanctæ Dei non ſunt veriti manus injicere violentas, vulnus corpori noſtro uſque ad effuſionem ſanguinis infligendo: Univerſitatem veſtram rogamus, hortamur, & nihilominus in virtute ſanctæ obedientiæ vobis præcipimus, quatenus dictos malefactores, cum excommunicati ſint a Canone ipſo facto, & eos, qui ad hoc mandatum præbuerunt, conſilium, auxilium, & ſavorem, nec non, qui terram Niſſenſem & Othmachavienſem (quos dudum Prædeceſſor noſter bonæ memoriæ Dominus Thomas, quondam Epiſcopus Wratislavienſis, excommunicationis ſententia innodavit, & excommunicatos mandavit publice denuntiari) vaſtarunt, & vaſtant ſpoliis, incendiis & rapinis; & eos, qui libertatem Eccleſiæ datam, maxime, quæ per illuſtrem Principem bonæ memoriæ Dominum Henricum, quondam Ducem Sileſiæ, Dominum Wratislaviæ, Cracoviæ, & Sandomiriæ pro magnis damnis per ipſum Eccleſiæ illatis, data reſtituit ipſi Eccleſiæ, & conceſſa totique Clero religioſo & ſæculari, violant & infringunt, quos Nos excommunicamus in his ſcriptis. In Eccleſiis veſtris ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, pulſatis campanis, candelis extinctis, excommunicatos publice denuntietis. Sepultura Eccleſiaſtica eis ſit ſpecialiter interdicta, donec redeuntes ad cor, Sanctæ Matri Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa per abſolutionis gratiam reformentur, ut, quos timor Dei a malo non revocat, ſaltem Eccleſiaſtica coerceat diſciplina.

Injungimus ſub pœna officii ac beneficii, ac Synodali, ut quilibet veſtrum ad Eccleſiam ſuam pro memoria harum ſententiarum tranſcriptam reportet. Datum in Synodo Wratislaviæ, in die Beatæ Cæciliæ, anno Domini MCCXC.

Lunig. Continuatio II, Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 1176.

FINIS TOMI III.

SUPPLEMENTUM TOMI III.
CONCILIORUM GERMANIÆ.

CONCILIUM ROMANUM
ANNO CHRISTI MXXVII. ET MXXXII.
In cauſa transferendæ Cathedræ Citizenſis Eccleſiæ Naumburgum.

EPISTOLA SYNODICA JOANNIS XIX. (XX.)

JOANNES EPISCOPUS, (a) SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO IN CHRISTO FILIO HILDIWARDO, SANCTÆ NUEMBURGENSIS ECCLESIÆ EPISCOPO, ET OMNIBUS SUCCESSORIBUS TUIS, PERPETUAM IN DOMINO SALUTEM.

CONvenit Apoſtolico moderamini, pia religione petentibus benevola cooperatione ſuccurrere, ac poſcentium animis alacri devotione impertiri aſſenſum. Ex hoc enim lucri potiſſimum præmium a Conditore omnium DEO procul dubio promeremur; ſi venerabilia loca opportune ordinata, & (ad) meliorem per vos fuerint ſtatum perducta. Sicut ergo, Cariſſime Fili, tibi abſenti, rogatu Filii noſtri Chriſtianiſſimi Imperatoris Kunradi, & Confratris noſtri Humfredi, Magdeburgenſis Archi-Epiſcopi, nec non illorum, qui hæreditatem ſuam Eccleſiæ contulerunt; videlicet Hermanni Marchionis, & germani ſui Ekkihardi, & maxime pro magna utilitate & ſecuritate Eccleſiæ tuæ *Conſilio Epiſcoporum & Clericorum noſtrorum* Sedem Epiſcopalem de Ziza in Nuemburg transferre conceſſimus; ita nunc quoque tibi præſenti cum Clero tuo & Dignioribus de populo, & Nunciis prædicti Imperatoris, & conſilio Archi-Epiſcopi, Archi-Epiſcoporum eorumdem, & Clericorum noſtrorum factum probamus, & tam tibi, quam omnibus ſucceſſoribus tuis perpetua ſtabilitate confirmamus. Quod cum *ſecundum Canones* pro neceſſitate ſæpe factum fuiſſe legimus, noſtris quoque temporibus fieri non prohibemus. Quoniam igitur canonice, & communi conſenſu omnium, ad quos attinebat, Sedis tuæ translatio facta eſt, abſque omni contradictione univerſi ſucceſſores tui a Nuemburgenſi Clero & populo eligantur, atque ad eundem titulum regulariter conſecrentur, & Magdeburgenſibus Archi-Epiſcopis, quorum Diœceſim translatio non excedit, utpote Metropolitanis ſuis omni pietatis devotione ſint ſubjecti. Hoc quoque communicato conſilio placet addere, quod Eccleſia Citicenſis in honorem Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli conſecrata, non omnimodis negligatur, ſed in loco Clericorum Nuemburg tranſeuntium, Monachi, vel Canonici ſubſtituantur, qui integrius ſtipendiis ejusdem Eccleſiæ inibi Deo ſerviant, & ſicut pacis filii matri ſuæ Nuemburgenſi Eccleſiæ in Domino ſemper devote obediant. Si quis autem, quod minime credimus, temeraria præſumptione contra hoc noſtrum Apoſtolicum Privilegium venire, aut in aliquo contraire præſumpſerit, ſeu violator exſtiterit; ſciat ſe auctoritate DEI Omnipotentis, & Beati Apoſtolorum Principis Petri, ac noſtra, anathematis vinculo eſſe innodatum, & a Regno Dei alienum, atque cum Juda traditore Domini noſtri JESU Chriſti, ſocium futurum in inferno: excommunicationique ſubjaceat, donec reſipiſcens ad ſatisfactionem, & congruam emendationem revertatur. Qui vero ſuo intuitu curator & obſervator hujus noſtri Apoſtolici Privilegii extiterit, bene-

(a) Joannes XX. in Synodo Romana anni 1027. approbaverat Translationem Cathedræ Epiſcopalis Citizo Naumburgum.

benedictionis gratiam, vitamque æternam; & æterni Regni gaudia a Domino percipere mereatur in ſæcula ſæculorum. Amen.

Lunig. Spicilegii Eccleſiaſtici Cent. III. pag. 144. *ex quo Manſi Tomo I. Supplementi Conciliorum.*

Joannes XIX. frater Benedicti VIII. repente largitione pecuniæ ex ordine laicali neophytus conſtitutus eſt Præſul Eccleſiæ Catholicæ anno 1024, poſt diem 6. Junii. Conradum Regem *Salicum* in Italiam venientem obvius excepit Comi, ac dein Romæ Imperatorem eum coronavit in die S. Paſchæ anno 1027. Obiit 1033. anno IX. Pontificatus. *Sandinus in Vitis Rom. Pontificum pag.* 330. 331.

BISUNTINA SYNODUS

Anno Chriſti MXLI. Benedicti IX. Papæ VIII. Henrici III. Regis III.

Hugo Archi-Epiſcopus Biſuntinus, occaſione dedicatæ Eccleſiæ, confirmat Bona Murbacenſis Monaſterii.

SI res Eccleſiaſticas augemus, Deum inde propitium nobis fore credimus. Hanc enim ſibi Sponſam elegit, hanc ſanguine proprio acquiſivit. Quidquid huic Sponſæ confertur, Sponſi ad uſus conceditur: nec habent inter ſe quid diviſum, quia ſpiritualiter ſunt unum. Credo, ſi Rex Cœlorum, arbiter ſæculorum, hanc vellet eſſe ancillam, non ſibi eligeret Sponſam: quia indecens valde eſſet, ut, qui ad hoc venit, ut mundo libertatem ferret, cauſa Sponſæ ſuæ ſervus fieret. Lex enim ſic continet humana: ſed abſit, ut noſtræ legi ſubdantur Divina. Quapropter ego *Hugo* Sanctæ Chryſopolitanæ Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, notum fieri cupio omnibus ſanctæ Religioni colla ſubdentibus, qualiter Dominus Abbas *Eberbardus*, nobis præ omnibus cariſſimus, cunctaque Congregatio Sancti Cœnobii Murbacenſis petierunt a nobis, ut dedicaremus illis quamdam Eccleſiam infra noſtrum Epiſcopatum ſitam, noviter reſtauratam, ſed ab antiquo fundatam: quod libenter fecimus, rectumque fieri judicavimus. Supraſcripta namque Eccleſia olim fuit Regalis Abbatia, ſed ab antiquis Regibus S. Leodegario Murbacenſi per præceptum tradita, ſicque deinceps manſit illi ſubdita, habuitque ſua prius privilegia, manſitque ab omni ſervitutis jugo libera, ſicut cæteræ Abbatiæ noſtra in parochia. Poſtquam autem Sanctorum Martyrum *Deſiderii* & *Regenfridi* corpora a ſupradicto loco ad Murbacenſem ſunt Eccleſiam delata, ſtimulante invidia, inardeſcente avaritia, Eccleſiæ noſtræ Miniſtri, qui penes nos vocantur Archi-Presbyteri, plus æquo diligentes formam nummi, hanc voluere eſſe ſub tributo: ſed non accidit res ex toto, ſicuti propoſuerant animo. Retulerunt ad Archi-Epiſcopum, cujus nos nunc occupamus locum, quod turpiter circatæ (*a*) ibi largum poſſet ſervitium accipere, & ſic deinceps facerent illam tributariam, quam prius invenerant liberam, quod minime eſt peractum; quia faciendi non erat licitum. Tamen parvum ſibi uſurparunt ſervitium: ſex ſcutellas cum flaſca, dum fieret ab Epiſcopo circata; ob hoc Archi-Presbyteri voluere placitum Decaniæ per ſe habere inibi; ſed cauſa Congregationis & Abbatum, qui ſemper familiarem apud noſtrates obtinuere locum, non eſt permiſſum uſque in diem hodiernum: ſed dum aliquid contra jus Divinum ab aliquo ibi eſſet patratum, mittebat Præpoſitus Monaſterii poſt Decanum, & ſimul perficiebant opus Divinum. Non inde referebat Decanus nummum, ſed Præpoſitus accipiebat bannum.

Taliter uſque ad noſtra tempora res eſt acta. Poſtquam enim effectus ſum Archi-Epiſcopus, Dominus Abbas ſupra-

(*a*) *circare* pro *viſitare*, *circata* pro *viſitatione*-*Epiſcopali.*

præſcriptus cœpit mihi ita eſſe familiariſſimus cum ſuis omnibus, quod non magis ſuum, quam meum diligebat commodum: & ita, ubicumque poterat, noſtram ut ſuam exaltabat Eccleſiam: viſum fuit noſtris fratribus dignum, ut, quod antea cupidinarie fuerat actum, caritate eſſet emendatum; Rogatu *Wilkrici* noſtri Præpoſiti, & *Theodorici* Sancti Joannis Evangeliſtæ Decani, & *Lamberti* Sancti Stephani Primicerii, cæteriſque utriusque Congregationis Canonicis, non ſolum conſentientibus, ſed etiam devote rogantibus, ut priſtinam libertatem ſupraſcriptæ Eccleſiæ concederemus: quod & facimus, poſterisque noſtris ſervare mandamus. Hanc præſentem libertatem, quam peragimus, *in plena Synodo* facimus. Interdico denique ex auctoritate Divinæ Clementiæ, ne quis meorum ſucceſſorum hoc libertatis donum audeat violare in poſterum: ipſiusque Eccleſiæ altaria, proprio ſi fuerint Paſtore viduata, Morbacenſis Eccleſiæ Rectores perſonam eligant habilem, & in præſens uſque, ut convenit, deducant: cui noſtri ſucceſſores abſque pecunia animarum tribuant curam.

Et ut hoc velut cœleſte munus inconvulſum, ſtabileque permaneat; proprii ſigilli impreſſione notam ponimus: & a Canonicis noſtris a majore uſque ad minorem præſente *Sancta Synodus* (*b*) extenſis manibus firmare jubemus. Si quis vero, quod minime ſpero, bellator adverſus Deifica caſtra, hoc ingenuitatis privilegium infringere conatus fuerit, ex parte Paſtoris paſtorum, & ex parte Beati Petri, Principis Apoſtolorum, atque ex parte Sancti Stephani Proto-Martyris Chriſti, & omnium Chryſopolitanæ urbis fundatorum, catena ſit ligatus, anathematizatus, & in terra viventium bona Domini non videat cum Juſtis. Ego *Hugo Archi-Epiſcopus* hanc cartam propria manu firmo, cæteriſq; firmare præcipio. S. Willerici Præpoſiti Sancti Joannis Evangeliſtæ, S. *Theodorici* Decani. S. Gibvini Cantoris & Archi-Diaconi Cardinalis, S. *Rotberti* Archi-Diaconi & Archi-Clavi, S. *Lamberti*, Decani S. Stephani, S. *Girardi* Archi-Diaconi, S. *Winibaldi* Archi-Diaconi, S. *Friderici* Genevenſis Epiſcopi, noſtræ Eccleſiæ Archi-Diaconi, S. *Alberici* Subcantoris, S. *Manegaldi*, S. *Stephani* Cantoris, S. *Rudolphi*, S. *Bundini* Cellerarii, S. *Dundini* Capellani, S. *Ottonis* Capellani, S. *Deodati* Capellani Levitæ, S. *Conſtantini* Levitæ, S. *Rotgeri* Levitæ Capellani, S. *Alberici* Subdiaconi Capellani, S. *Frodonis* Abbatis, S. *Martini*, S. *Petri*, S. *Dadini* Sacerdotis, S. *Ardulfi* Diaconi, S. *Rainaldi* Sacerdotis, S. *Ottonis* Archi-Presbyteri, S. *Rudolphi* Archi-Presbyteri. Ego *Raberius* Levita recognovi ad vicem *Ermanfridi* Cancellarii, Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo Quadrageſimo primo, Indict. nona. Acta Biſuntio publice *in S. Synodo*, VI. Feria, VIII. Idus Novembris, Regnante Heinrico Rege II. anno IV. Præſulatus vero Domini Hugonis decimo.

Lunig. Spicilegii Eccleſiaſtici Continuat. I. pag. 996. ex quo Manſi Concil. Supplement. Tom. I. pag. 1269.

(*b*) *lego:* Synodo.

In celebri Congregatione Romana a Benedicto IX. P. Max. Canonizatio decreta S. SIMEONIS recluſi Treviris, (qui ibidem obierat anno 1035. 8. Septembris.) *ad inſtantiam Popponis, Archi-Epiſcopi Treverenſis.*

ANNO CHRISTI MXLII. BENEDICTI IX. PAPÆ IX. HENRICI III. REGIS IV.

BENEDICTUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, OMNIBUS ARCHI-EPISCOPIS, EPISCOPIS, SACERDOTIBUS, ET UNIVERSO CLERO, CUNCTISQUE POPULIS TAM REGNI TEUTONICI, QUAM ETIAM QUARUMCUNQUE NATIONUM, VEL LINGUARUM SALUTEM CARISSIMAM CUM BENEDICTIONE APOSTOLICA.

Divinæ Majeſtatis inenarrabilis auctoritas, ſemper inenarrabilia faciens, ſicut in Sanctis ſuis mirabilis prædicatur, ita & operibus declaratur, dans

dans eis virtutem & fortitudinem, curare omnem languorem & omnem infirmitatem: quod donativum ipſe Deus, Spiritualium donorum diſtributor & autor, militibus ſuis, quorum non eſt numerus, in hoc etiam mortali corpore, dum in ſæculo degerent, propterea conceſſit; ut & iidem ipſi ſuper ſpe Divinæ retributionis, habentes Sancti Spiritus fidele pignus, fiducialius ac fortius initerentur, & gentes Divina Myſteria intuentes, omni ſuperſtitione poſtpoſita ad viam Chriſtianæ veritatis, ex intimo cordis converterentur: alios vero, quorum ſimiliter incomprehenſibilis eſt multitudo, poſt vincula tantum carnis, his opibus virtutum donavit, atque magnificavit; ut corporeis exuviis in ſepulchro poſitis, & membris in favillas reſolutis, ſentientibus atque videntibus mirabilia, fides inculcaretur, & cumularetur, eos illic feliciter vivere, ubi vera eſt & æterna vita, ad quam nemini accedere licet, niſi vitæ tempore oblectamenta exoſus, ad illam tota ſemper mentis intentione ſuſpiret, ſi quando mereatur de peregrinatione ad patriam, de exilio poſtliminium revocari. Igitur quoniam crebris nuntiorum indicus crebriſque litterarum caracteribus, clamor magnus, ſtrepenſque rumor ex Trevirorum partibus uſque Romam pervolavit, eſſe inibi viri cujuſdam SYMEONIS admirabile corpus, ſignis & prodigiis, virtutibus & miraculis radians, ut ſol meridie ſereno aere; terram ſtrictius oſculati, Dominum benediximus toto corde, tota mente, totis viribus, qui noſtris temporibus dignanter, intra Sanctam, ſuum corpus, Eccleſiam, hoc præcipuum membrum Divino lumine accendit; ut ſit lucerna ardens, poſita ſuper candelabrum, quæ luceat omnibus, qui ſunt in domo Domini. Itaque conventi atque pulſati a cariſſimo fratre noſtro, D. Poppone, ejuſdem Treviris Archi-Epiſcopo, ut quod nobis viſum fuiſſet de celebratione ejuſdem Sanctiſſimi Viri, ſalubri definitione noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis ſtatueremus, atque decerneremus, omnibus, quod in ſalutatione prænotavimus, notum his litteris facimus, quid ex ea re cenſuerimus: Nam *collecta Romani noſtri Cleri ſplendida fraternitate*, cum partus Sanctiſſimæ Virginis annuo recurſu per hunc orbem radiaret, concordi deliberatione determinavimus, & alta ſententiæ radice fundavimus, eundem virum Dei, SYMEONEM, quem Dominus commendat atque probat ſignificatione tantarum virtutum, I. Sanctitatis & gratiæ plenum, ab omnibus populis, Tribubus & linguis *Sanctum* proculdubio eſſe nominandum, II. Ejuſque natalem ſingulis annis recurrentem paſſim ſolenniter obſervandum & ferialiter celebrandum & venerandum, adinſtar diei feſti. III. Nomen quoque ipſius Martyrologio cum Sanctorum nominibus ſuo loco inſerendum.

Cui ſententiæ hoc etiam ſubdidimus, ut quisquis hujus noſtræ Conſtitutionis temerarius contemptor & cervicoſus refragator exſtiterit, primo ſe noverit Dominum graviter offendere, deinde Sancti illius patrocinia, imo omnium Sanctorum, quorum contubernio gratulatur, noſtramque de cætero Apoſtolicam nullatenus benedictionem ſperare, conſervatoribus ea multipliciter donatis in omnia ſæcula ſæculorum. (die 8. 7bris)

Ex Actis Sanctorum Antwerp. die I. Junii.

His Literis acceptis Poppo ſolenniter Beatum SIMEONEM inter Sanctos Confeſſores habendum & colendum declaravit, quod factum anno MXLII, patet ex ſequenti inſcriptione, quam Papebrochius die I. Junii ad autographum emendatam refert:

Anno Dominicæ Incarnationis MXLII. Indictione X. Benedicti Papæ IX. Regiſque tertii Henrici, Conradi Regis filii, IV. Canonizatus eſt Beatus SYMEON Trevirenſis IV. Feria, XV. Kal. Decembr. piiſſimo Archi-Præſule Poppone, anno Ordinationis ſuæ XXVI. juſſu & literis noni Benedicti Papæ, eſt Congregatio Canonicorum ibidem ordita.

Porro S. SYMEON natus erat in civitate Syracuſana nobiliſſimis Parentibus, cumque Conſtantinopolim ſacris literis imbuendus miſſus fuiſſet, Jeroſolymam devotionis cauſa perrexit, indeque poſt aliquot annos ad radices montis Sinai ſeceſſit, tandemque Antiochiam; unde in Franciam, Treviroſque profectus eſt, ubi animam ſanctam Deo reddidit, *Franc. Pagi Breviar. Pontif. Rom. Tom. II. pag.* 313.

GERMANICUM CONCILIUM
LOCI INCERTI.
Anno Chriſti MXLVII. Clementis II. Papæ I. Henrici III. Reg. IX. Imp. II.

SUMMA. Simoniacæ labis Damnatio.

Dignoſcens HENRICUS Rex per univerſam Galliam atque Germaniam Symoniacæ phylargyriæ graſſari cupiditatem, coadunari fecit ex omni Imperio ſuo tam Archi-Præſules, quam cæteros Pontifices, & tale eis intulit colloquium.

Lugens vobis incipio loqui, qui vice Chriſti in Eccleſia conſtituti eſtis, quam ipſe ſibi deſponſavit, ac pretio ſui ſanguinis redemit. Sicut enim ipſe gratuita bonitate de ſinu Dei Patris per Virginem, ad nos natus eſt redimendos, ita ſuis præcepit, mittens eos in orbem univerſum Apoſtolis: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Vos enim avaritia & cupiditate corrupti, qui, dum conferre deberetis in hujuſmodi transgreſſionis dando & accipiendo Canonem, maledicti eſtis. Nam & Pater meus, de cujus animæ periculo valde pertimeſco, damnabilem avaritiam in vita nimis exercuit. Idcirco, quicunque hujuſce ſeſe norunt contaminatos, oportet, ut a ſacro Miniſterio ſecundum diſpoſitionem canonicam arceantur.

Patet ergo manifeſtiſſime, quoniam propter hanc offenſam venerunt ſuper filios hominum diverſæ clades, fames videlicet atque mortalitas, nec non & gladius. Omnes quippe gradus Eccleſiaſtici a maximo Pontifice uſque ad Hoſtiarium opprimuntur per ſuæ damnationis pretium, ac juxta vocem Dominicam in cunctis graſſatur ſpirituale latrocinium.

His denique ab Imperatore prolatis ſtupefacti Pontifices, quid illi reſponderent, non habebant. Pertimeſcebunt enim carere ob hanc culpam propriis Epiſcopatuum Sedibus.

Et quoniam non ſolum in Gallicanis Epiſcopis hæc peſſima pullulaverat nequitia, verum etiam multo amplius totam occupaverat Italiam (omnia quippe Miniſteria Eccleſiaſtica ita eo tempore habebantur vænalia, quaſi in foro ſæcularia mercimonia) cernentes quoque Epiſcopi gravi ſeſe invectione irretitos, miſericordiæ operari (opem) implorabant.

At ipſe Princeps miſericordia motus tale protulit verbum: Ite, inquiens, & quod illicite accepiſtis, bene diſponere ſatagite, ac pro anima Patris mei, qui hac noxa reus vobiſcum tenetur, attentius intercedere mementote, quatenus ei indulgentiam hujus facinoris a Deo poſſitis acquirere.

Tum propoſuit EDICTUM omni Imperio ſuo, ut nullus gradus Clericorum vel Miniſterium Eccleſiaſticum pretio aliquo conquæreretur. Aut ſi quis dare aut accipere præſumeret, omni honore deſtitutus, anathemate mulctaretur.

Spopondit inſuper promiſſum hujuſmodi, dicens: Sicut enim mihi Dominus coronam Imperii ſola miſeratione ſua gratis dedit, ita & ego, quod ad religionem ipſius pertinet, gratis impendam. Volo, ſi placet, ut & vos ſimiliter faciatis.

Glaber Rodulphus Lib. V. C. V.

Editus a Petro Pithoeo inter Hiſtoriæ Scriptorum Francorum Scriptores veteres Tomo II.

Hugo Flaviniacenſis idem narrat ſed brevius, ex quo Manſi Tom. I. Supplem.

Glaber Rodulphus poſt narratum Lib. V. Henrici III, Filii Conradi Regis connubium cum Agnete, Pictavorum Ducis filia, celebratum coram XVIII. Epiſcopis & maxima Nobilium multitudine, & deditionem Regni Auſtraſiæ. Anno 1045. refert hoc Edictum Cæſaris & Epiſcoporum, qui Romæ in Natali Domini fuerat conſecratus a Clemente II. cum uxore Agnete. Hermannus Contractus ad annum 1043. narrat, quod Henricus Reginam Moguntiæ ungi fecerit, & regales apud Ingelheim nuptias celebraverit. *V. Tomi hujus pag. 113. & Synodum Moguntinam §. V.*

Concilii Romani LEONIS IX. PP. Synodica
ad EBERHARDUM, Archi-Epiſcopum Trevirenſem, De Primatu Eccleſiæ Trevirenſis.
Anno Chriſti MXLIX. Leonis IX. Papæ I. Henrici III. Reg. XI. Imp. IV.

LEO EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTISSIMO EBERHARDO, TREVIRENSIUM ARCHI-EPISCOPO, VESTRISQUE SUCCESSORIBUS, SALUTEM IN DOMINO.

ÆTernum Divinæ diſpenſationis conſilium, quo decrevit, per tempora diſtribuere omnia, nulla rerum mutabilitate mutatur, nullaque temporum diverſitate variatur. Unde factum eſt, ut hujus æternæ diſpoſitionis immutabilis ordo noſtram de Tullenſi Epiſcopatus humilitate mediocritatem ad Apoſtolicam promoveret ſublimitatem; gratuito quidem dono, non aliquo exigente noſtro merito. Quocirca veſtra fraternitas, dulciſſime frater, Nos caſta caritate victa, comitata eſt, & Romæ nobiſcum aliquantulum remorata. Interea loci, cum unicuique ſuum jus, ſuumque rectum, quod vel ablatum penitus, vel aliquantulum immutatum eſſet, omnimodis reſtituere cuperemus, Dilectionis veſtræ privilegia nobis attuliſtis, quæ Primatum Galliæ Belgicæ, ſubſcripto modo, veſtris anteceſſoribus datum a noſtra Apoſtolica Sede aſſerebant, pro eo, quod in exordio religionis veſtra Trevirenſis Eccleſia, prima illis in partibus fidei rudimenta percepiſſet, per egregios dogmatiſtas, Eucharium, Valerium, Maternum, quos Beatiſſimus Petrus Apoſtolorum Princeps inſtruxit, & inſtructos ordinavit, & illuc ad prædicandum direxit. In quibus privilegiis etiam antiquiora privilegia incendio memorantur conſumpta, quæ prænominatis Sanctis, eorumque ſucceſſoribus, id eſt, Agricio, Maximino, Paulino, Severo, Almificis utique viris, a primordio autentice conceſſa erant de eodem. Quæ etiam privilegia Theodorico Trevirenſi Archi-Epiſcopo Joannes XIII. Papa, Benedictus VI. nec non alius Benedictus VII. Egberto ſimiliter Trevirenſi Archi-Epiſcopo, temporibus Ottonis primi & ſecundi, pia diſpoſitione contulerunt. Nos autem ea intuentes, & diligenter perpendentes, dignum duximus *cum conſilio, & conſenſu totius Cleri, & Populi Romani*, idipſum de Primatu, ſicut conſtitutum erat, confirmare, atque noſtris Apoſtolicis apicibus corroborare. Quod ubi in Eccleſia S. Petri in Dominica paſſionis cuncto Clero, cunctoque populo Nos ipſi, ſurſum in ambone conſiſtentes, præſentia (*a*) veſtra revelavimus; & eadem privilegia legi fecimus, pro amore diſcipulorum S. Petri, quos prætulimus, Eucharii, Valerii, & Materni, ab omnibus acclamatum eſt, jure Primatum ipſum vobis, veſtriiſque ſucceſſoribus deberi, qui in cathedra ſedetis diſcipulorum S. Petri Quapropter omnibus ipſis laudantibus, & reſpicientibus pro inveſtitura ipſius Primatus, Romana mitra caput veſtrum inſignivimus; qua & vos, & ſucceſſores veſtri in Eccleſiaſticis officiis, Romano more, ſemper utamini, ſemperque vos eſſe Romanæ ſedis diſcipulos reminiſcamini. Quod tamen *in Synodo noſtra*, quam circa XII. (*b*) poſt ipſum Paſchalem diem, Deo præſidente, celebravimus, Epiſcopis, & Archi Epiſcopis, nec non & aliis ordinibus conſentientibus, melius & firmius ſtabilivimus; ea tamen (*c*), ut ſingulis annis vos, veſtrique ſucceſſores ſemel Legatos veſtros ad Nos, noſtroſque ſucceſſores mittatis; per quos vobis de noſtris utilitatibus illis in partibus agendis remittamus; & ſemper vos ipſi tertio anno Romam viſitationis gratia, ut dulciſſimi

(*a*) *Illmus Hontbemius judicat:* noſtra, *legendum.*
(*b*) XVII. *habet Browerius Tom. I. Annalium Treverenſium.* (*c*) *forte:* conditione,

ciſſimi fratres, ad primogenitum fratrem veniatis, niſi forte inevitabilis neceſſitas ingruerit. Quapropter deſideriis veſtris annuentes, ſecundum præfatorum privilegiorum tenorem per hoc noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis privilegium decernimus, & confirmamus ipſum vobis veſtriſque ſucceſſoribus Primatum, hoc modo, ut habeatis primum locum poſt Legatum Apoſtolicum in Galliam, Germaniamve deſtinatum, &c. Et ſi Miſſus Romanæ Eccleſiæ defuerit, poſt Imperatorem, vel Regem ſedendi, quæque alia in privilegiis Theodorico conceſſis enarrata ſuis locis. Ego *Almardus*, Lugdunenſis Eccleſiæ indignus Archi-Epiſcopus, in prædicta *Synodo* reſidens ſalva priſcarum conſtitutionum firmitate, & Lugdunenſis Eccleſiæ auctoritate, hoc decretum laudavi, manuque propria roborans ſubſcripſi. Ego *Joannes* Portuenſis Epiſcopus in prædicta *Synodo* reſidens firmavi & ſubſcripſi. Ego *Gadalous* Epiſcopus ſubſcripſi. Ego *Benedictus*, ſanctæ *Tuſcanæ* (a) eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi. Ego *Gerardus*, Florentinus epiſcopus, ſubſcripſi. Ego *Creſcentius*, ſanctæ Silvæ candidæ, gratia non meritis Epiſcopus, ſubnotavi. Ego *Hugo*, Aſiſienſis Epiſcopus, ſubſcripſi. Ego *Wido*, Aſtenſis Epiſcopus, ſubſcripſi. Ego *Wido*, Vulturnenſis Epiſcopus, ſubſcripſi. Ego *Cunibertus*, Taurinenſium Epiſcopus, ſubſcripſi. Ego *Henricus*, Spoletanus Epiſcopus, ſubſcripſi. Data Idibus Aprilis per manus Petri Diaconi & Bibliothecarii, & Cancellarii ſanctæ Apoſtolicæ Sedis. Anno Domini Leonis IX. Papæ I. Indictione. II.

Lunig. Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 202.
Ill. Hontbemius Hiſtor. Diplomat. Tom. I. pag. 386.
Manſi Tom. I. Supplem. Concil. pag. 1287.
Confer Benedicti Papæ Privilegium, datum Theodorico Archi-Epiſc. Treverico pro juribus ſuæ Eccleſiæ anno 973.
Manſi Tom. I. Supplementi pag. 1175.

(a) *lege :* Tuſculana.

Ad Conciliabulum Wormatiense A. MLXXVI.

Additamentum ex Annaliſta Saxone Eckbarti ad h. a.

REX vero, ne ullus eorum poſſet id poſtmodum negare, fecit unumquemque eorum propria manu nomine ſuo prænotato, chartis ſingulis inſcribere abdicationem in Hildebrandum, hoc modo: Ego N. Civitatis N. Epiſcopus, Hildebrando ſubjectionem & obedientiam ex hac hora & deinceps interdico, & eum Apoſtolicum nec habebo, nec vocabo.

Sciendum vero, quod pauci Epiſcoporum hæc fecerunt ex animo, qui & ipſi auctores fuere conſilio: plures vero mortis timore tunc ſubſcripſerunt. Sed cum primum data eſt opportunitas, Apoſtolico ſupplices, confeſſionis literas direxerunt, reos ſe profitentes, ſed excuſationem neceſſitatis obtendentes.

Hactenus Annaliſta Saxo, a Manſi excerptus Tom. II. Supplem. pag. 9.

Epiſtola Sigefridi, Moguntini Archi-Epiſc. ad Gregorium Papam VII.

Anno Chriſti MLXXVII. Gregorii VII. Papæ V. Henrici IV. Reg. XXII.

DOMINO VENERABILI, ET PATRI IN CHRISTO AMABILI, GREGORIO, PRIMÆ SEDIS ANTISTITI, S. MOGUNTINUS, ID QUOD EST GRATIA DEI, DEBITÆ OBEDIENTIÆ SUBJECTIONEM, ET SEDULAM OBSEQUII DEVOTIONEM.

QUid cauſæ intercedat, & quid impedimenti intercipiat, quod Sacro huic Sanctæ Apoſtolicæ Sedis Concilio intereſſe non poſſum, ſicut jam priori legatione ſignificavi, ita & nunc Sanctæ Paternitati veſtræ ex ipſa veritate denun-

denuncio, videlicet quod eodem paralyſis morbo, quo tunc laborabam, non quidem remiſſius, ſed indies auctius acriusque laboro. Non hoc præmitto, aut faſtu ſuperbiæ, aut contemptu inobedientiæ, quem animi morbum Divina miſeratio longe faciat a me. Non enim cujuslibet negotii quamlibet maximi me retinere poſſet impedimentum, cum me ad vos non ſola ducit voluntas, ſed & ardens trahit deſiderium. Mea namque intererat, & hæc obedientiæ ratio & caritatis ordo poſcebat, ut huic conſortio Sanctorum intereſſem, & de præſentia vel allocutione, atque de ſalutifera collatione Divini Patris mei *Gregorii*, & Chriſti Sacerdotum hilarescens in melius proficerem. Non pœnitendum eſſet longæ viæ & magni laboris, quippe inde proveniret fructus magnæ ſalutis. Maximas autem grates eum humili inclinio veſtræ refero Sanctitati, quod legationi noſtræ tam clementer aurem inclinaſtis, ipſosque Legatos bene admiſiſtis, & melius dimiſiſtis, quodque placuit veſtræ Sanctitati antiquæ dilectionis & Germanæ affectionis noſtræ tam benigne reminiſci, nec in ſumma ſpeculationis arce, & in ipſa omnium Eccleſiarum ſolicitudine duxiſtis prætereundum, quod olim adhuc in ipſa privata converſatione Chriſti inter nos fuerat caritate conjunctum. Primum multiplicis erga me benignitatis veſtræ gratia nulla temporum longinquitate deleri, nulla unquam rerum vel eventuum inæqualitate poterit obliterari; ſed ad hoc remedium noſtra ſedulo vigilabit induſtria, ut in hac perſeverare veſtra dignetur benevolentia. Quod autem in commonitorio veſtro poſuiſtis, me veſtræ Paternitati ſecretorum imo ſalutis meæ commiſiſſe conſilium, & alia quædam quaſi correctionis limam addidiſtis ad caſtigationem vitæ & morum; hoc ſemper feci & ſemper faciam, nec ab hoc opere unquam vita comite deſiſtam, & quod ibi cautum eſt, cautiſſime cavebo, & quod ibi præceptum eſt, prout vires dederit Deus, pleniter adimplebo: & ſi aliter de me alicujus adverſantis vobis ſuggeret relatio, noverit Sanctitas veſtra, quod unitatem ſcindere, & caritatem corrumpere ſuo mendacio conetur, niſi forte accuſet, quod aliquando illud, quo me caſtigo, frenum diſciplinæ aliquantulum laxare conſilio fratrum compellor cauſa medicinæ. Porro, quod examinandis Epiſcopis, quos mihi nominaſtis, & introitum eorum & converſationem diligentiſſime inquirere, & per nuntios Noſtros vobis inſinuari mandaſtis, perpendat vigilans ille oculus Sapientiæ veſtræ, quod a reditu Legatorum noſtrorum uſque ad hanc iteratam legationem, non tantum erat temporis interſtitium, ut vel fratres colligere vel examinationis poſſem habere judicium, non aliud ſuper hac re adhuc vobis de his (*a*) imitare valeo, quam quod vel vos ſcitis vel communis habet opinio. Verum literas veſtras illis quantotius direxi, & ut mandatum veſtrum impleant, etiam noſtris literis dilgenter ſubmonui. De pœnitentia autem *Strasburgenſis Epiſcopi* nihil certi poſſumus vobis reſpondere, quod nec, ſi ei injuncta eſſet, antehac ſcivi, nec ſi eam obſervet, propter temporis compendium inquirere potui. De caſtitate vero Clericorum & de Simoniaca hæreſi, ad ſummam de omnibus, quam mihi mandaſtis, ſemper prout ipſe adjuverit, obediam Deo & vobis. Erit autem Apoſtolicæ manſuetudinis & paternæ dilectionis, ſi ad fratres dirigere mandata Eccleſiaſtica, ut & temporum opportunitates, & ſingulorum poſſibilitatem dignemini inſpicere, ut & deviantibus & diſcolis adhibeatur diſciplina, quæ debetur; & infirmis, & opus habentibus medico, compaſſio caritatis non negetur; ſicque examinatis negotiorum cauſis adhibeatur judicii cenſura, ut Apoſtolicæ diſcretionis & paternæ pietatis modum non excedat juſtitiæ menſura. Sacrum Apoſtolatum veſtrum pro nobis orantem Samarites ille cuſtodiat, qui in euſtodiendo ſuum Iſrael non dormit, neque dormitat, & di-

Sigefridus, ex Fuldenſi Abbate Moguntinus Archi-epiſcopus, creatur anno 1058: uſque ad 1084. Cathedram tenuit. Anno 1070. Romam citatus a Papa Alexandro II, ob Simoniæ tolerantiam objurgatus, vix & ægre ſine damno gradus ſui evaſit. A Feſto Michaelis 1071. ad Pentecoſten 1072, adeo gravi morbo correptus fuit, ut Medici de ejus ſalute deſperarent,

(*a*) *forte*: intimare,

viſiones gratiarum, quas in clave Petri adunavit, ipſe in vobis unitas integraſ- que conſervet, qui ipſam clavem vobis commiſit.

Gretſerus Tom. VI. novæ editionis pag. 540.

EJUSDEM AD EUNDEM.

SPECIALIS REVERENTIÆ PATRI, GREGORIO, PRIMÆ SEDIS ANTISTITI, S. MOGUNTINUS, ID QUOD EST DEI GRATIA, QUOD PATRI FILIUS, QUOD PRÆLATO SUBJECTUS.

ADhibito deſidiæ Paſtorum, & negligentiæ, Sacræ exhortationis & admonitionis incitamento, vigilantia Paſtoralis officii veſtri, mi Reverende Pater, nos quia de ſomno excitavit, & ut opus Evangelii, ad quod ſervi Patris familias deputati ſumus, indeſinenter curemus implere, quam ſtudioſe incitat, tam religioſe invitat. Sacra namque eſt pia ſollicitudo providi Paſtoris, beata & remunerabilis executio hujus Divini operis; ſed heu multum reclamat rerum vertigo, & iniquitas temporis. At vero ſi dies mali ſunt, tamen ammonita vigilanti cautela tempus redimendum eſt, ne ſi propter auræ intemperiem vineam Domini culturare deſiſtat, de neglientia condemnetur quilibet inutilis operarius, & ſi tempeſtas hodie ingruit, quæ nos ab opere repellat, cras cœlitus reddita ſerenitate ſtudium nimirum in idipſum recurrat. Itaque indixit auctoritas veſtræ ſanctæ Paternitatis, ut ſtatuta die collectis fratribus ex Apoſtolicæ legationis mandato *Concilium* debeamus celebrare, & quicquid in Provincia aut Regno noſtro, vel per ſimoniacam hæreſin vel quomodocunque contra Regulam Eccleſiaſticæ rectitudinis perperam geſtum, aut male uſurpatum vel temere præſumptum occurrit, judicio fratrum recidere non differamus falce juſtitiæ. Quod præpitis mihi, Pater! æquum eſt & juſtum, & hoc per Provincias bis in anno fieri mandant decreta Sacrorum Canonum; ſed ad quod decretorum auctoritas, & veſtra Paternitas impellit, ad (*a*) hoc & rerum inæqualitas, & hujus maligni temporis importunitas nos longe repellit. Denique auditum credimus veſtræ Paternitati, quantus in Regno noſtro motus, quanta ſit perturbatio, quam periculoſe bella graſſanrur & ſeditiones, ſicut audivimus in Evangelico. Auditum, inquam, credimus vobis de bello, quod a Domino noſtro Rege factum eſt contra Saxones & Thuringos, & quomodo dextra Domini proſtraverit & fugaverit rebelles & impios, & tamen adhuc in eadem obſtinatione perdurant etiam victi, & iterum perfidiæ caput levant; ac totius Regni gladios contra ſe acuentes iterum recidua bella parant. Unum timemus, quod pro peccato populi de vagina ſua eductus ſit gladius Domini, & tamen per noſtram, aliorumque ſanctorum propicietur interceſſionem, forſitan deſæviet uſque ad internuntionem.(*b*) Soluto namque pacis vinculo & rupto diſciplinæ freno, gens inſurgit contra gentem, de terminis Regni hoſtilis gladius exterminavit concordiam, & pacem, & ita obmuteſcentibus Evangelii tubis, nec præco clamoris vocem, nec populus habet audiendi aurem. Hoſtili præda & pervaſione magna ex parte diſperiit res & reditus Epiſcopi (*c*) noſtri, & hoc idem patiuntur plurimi fratres noſtri, neque hæc rerum anguſtia eos patitur venire ad *Concilium*. Huc accedit, quod plures Coepiſcopi noſtri, qui ad *Concilium* vocati ſunt, non ſunt in gratia Principis, nec uſquam audent progredi ſine diſpendio ſalutis ſuæ. Et, ſi conſideremus eos Epiſcopos, qui accuſantur, & eos, qui adeſſe non audent, ſi *Concilium* congregetur, vix inveniuntur, qui judicent. Accedit hic etiam ad cumulum noſtri timoris & exaggerat vim noſtri doloris, quod ſi diverſis, imo adverſis Regionibus ad *Concilium* convocentur, qui ad invicem inimicantur, dum putamus nos colligere ad *Concilium* fratres, paratas habeamus acies ad bellum! & dum corrigendis erroribus & ſopiendis querelis in unam tendimus pacis Eccleſiaſticæ communionem, forſitan, niſi Deus proſpiciat, conventus noſter

(*a*) *forte:* ab hoc.
(*b*) *forte:* internecionem.
(*c*) *forte:* Epiſcopii.

noſter turbabitur ad internecionem. Recordetur autem Sanctitas veſtra, quod propter (*d*) *Wultenſem Abbatem* aliquando contigerit Goslariæ, quod boni milites in ipſa veſpera Pentecoſtes gladio perempti ſunt intra ſepta Eccleſiæ! perfuſa ſunt altaria ſanguine interfectorum, & inſtigante diabolo totum profanatum eſt ſanctuarium. Et tunc certe omnes convenerant ad curiam ſub ſpecie pacis, niſi quod inter eos latebat quædam ſimultas, quaſi doloſo cineri ſuppoſitus ignis. Et quid credimus futurum, ſi illi, qui sperte inimicantur, congregentur in unum? Pro his & pro hujuſmodi fratres noſtri, qui ſunt ſanioris ſententiæ, dicunt, ſibi bonum videri, ut adhuc *Concilium* differatur, donec videamus, ſi quomodo reddita pace Dominus propitietur. Nos autem omnibus conſiliis & Conciliis veſtram præferimus ſententiam, id quod nobis indicitis, nullo modo propter veſtram obmittemus conſcientiam. Unde ſtatim poſt Regiam expeditionem multa cum feſtinantia noſtram vobis dirigemus legationem, nec ad hoc intemperiem conſideramus anni, ut advertatis, quanti nobis conſtet auctoritas præcepti veſtri. Ergo Sapientia veſtra, quæ in ſe ipſa cuncta metitur, retractet, quis hujus perturbationis provenire poſſet eventus? & pericula, quæ timemus, conſilio & oratione præveniens, diſponat in melius, & quicquid dictante Spiritu Sancto ſuper hujuſmodi fieri decernitis, nobis de oraculo ſacri pectoris veſtri reſpondere velitis. Quod ſi probatis, propter pericula, quæ timemus, ad præſens indictum *Concilium* differatur, & quidnam vobis placuerit, & opportunitas evenerit, celebretur in idipſum.

Udalrici Babenberg. Codice N. CXXXIII. pag. 130. *apud Eckhart. Tom. II. Corporis Hiſtorici Medii ævi.*

(*d*) *lege:* Fuldenſem.

GREGORIUS VII. ex Synodo Romana

Verna ſcribit omnibus Principibus, Clericis & Laicis Teutoniæ, & conqueritur, ſe inſcio & invito electum Rudolphum: cum voluerit inquiri, uti duorum Henrico, an Rudolpho faveat juſtitia?

Anno Chriſti MLXXVIII. Gregorii VII. Papæ VI. Henrici IV. Regis XXIII.

GREGORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, OMNIBUS CLERICIS ET LAICIS, IN REGNO TEUTONICO CONSTITUTIS, QUI EXCOMMUNICATIONIS VINCULO NON TENENTUR, SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

QUæ & quanta cura nobis fuerit, & eſt, ut peſtilentia, clades & deſolatio a Regno veſtro auferatur; pax, honeſtas & ſolitum decus reddatur, *in Synodo,* (*a*) quæ in hoc anno *in Quadrageſima Romæ* celebranda fuit, declaravimus. Judicio Sancti Spiritus decrevimus, ut in Regno veſtro Epiſcoporum omnium & laicorum eorum, qui Deum timent, & pacem deſiderant, fieret conventus; & coram noſtris Legatis diſcerneretur, cui, *Henrico* (*b*) ſcilicet,

(*a*) In Synodo Romana MLXXVIII. in prima hebdomada Quadrageſimæ a GREGORIO VII. habita hæc leguntur: " Quoniam lis & perturbatio Regni in maximum S. Eccleſiæ periculum & detrimentum quotidie redundat: placet Nobis elaborare pro viribus, quatenus idonei tam Religione, quam etiam ſcientia pollentes Nuntii a Latere Apoſtolicæ Sedis ad partes illas mittantur, qui omnes Religioſos & juſtitiæ amatores in Teutonici Regni partibus commorantes, Clericalis & laicalis Ordinis viros, & ad hoc opus idoneos convocent, cum quibus Domini gratia præeunte, aut finem & pacem juſte componant, aut veritate percognita CUI PARTI magis juſtitia faveat, ad plenum addiſcere valeant, quatenus pars injuſta deſiſtat, & Apoſtolica auctoritate munita, juſtitia vigoris & auctoritatis robur obtineat.

(*b*) Henricus IV. anno 1056. ſucceſſerat Patri.

licet, an *Rodolpho*, (c) qui de Regno inter ſe decertant, amplius juſtitia faveret: parſque injuſtior ratione devicta, & Beati Petri auctoritate conſtricta, facilius cederet; juſtior vero pars amplius de Deo confideret, & adjuta Beati Petri poteſtate de victoria ſperaret, ac neutra mortem timeret. Sed, quia pervenit ad nos, quod inimici Dei & filii diaboli quidam apud vos contra interdictum Apoſtolicæ Sedis prædictum conventum procurent in irritum ducere, & non juſtitia, ſed ſuperbia ac totius Regni deſolatione ſuas cupiditates anhelent implere, & Chriſtianam religionem deſtruere: ex parre Beati Petri *præcipimus*, ut talibus nullum auxilium præbeatis, nec illis communicetis. In prædicta enim *Synodo* jam omnes excommunicationis & anathematis ſunt vinculo innodati, & ut nullam victoriam poſſint obtinere, Beati Petri poteſtate ſunt obligati, ut ſaltem coacti confundantur, & a morte animarum ſuarum, & deſolatione propriæ patriæ revocentur. Vos autem, fratres cariſſimi; de me nullo modo dubitetis, quod injuſtæ parti ſcienter aliquo modo faveam; magis pro veſtra ſalute deſidero mortem ſubire, quam totius mundi gloriam ad veſtrum interitum arripere. Quod ſi aliqui de falſitate conſiſi, literis, & verbis aliter vobis indicaverint; nullo modo eis acquieſcatis: Deum enim timemus, & pro ejus amore quotidie affligimur, & ideo ſuperbiam & oblectamentum ſæculi parvipendimus, quia cito apud eum conſolari indubitanter credimus. Omnipotens & miſericors Deus, qui ultra ſpem, ultra meritum miſeretur, & conſolatur nos in tribulatione noſtra, aperiat cor veſtrum in lege ſua, & in præceptis ſuis confirmet vos, ut auctoritate Beati Petri a cunctis peccatis abſolutos vos ad cæleſte Regnum perducat. Data Capuæ Kalendis Junii, Indict. prima.

Hardouin. Tom. VI. ex Lib. VI. Regiſtri Ep. I. pag. 1394.

Contra quæ Rodolphi fautores aliam item miſerunt Epiſtolam, quibusdam præmiſſis hæc ſubdentes:

NOvimus, memoriæ veſtræ non excidiſſe, quod tam aſſiduis querimoniis frequentatum eſt apud vos, quod pene omnes Epiſcopi, qui Sedi Apoſtolicæ obediunt, expulſi a facie perſequentium fugiunt & latitant: & quomodo cum ſuis perſecutoribus convenire, & conferre de his cauſis poſſunt, pro quibus aliqui illorum occiſi ſunt, quidam in captivitatem adducti, reliqui vero omnibus rebus ſuis exſpoliati? Deinde hoc quoque mirandum cenſemus, quod illius hominis cauſam cum illis diſcutere jubemur, quos utroſque Legatus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, veſtra juſſione, a liminibus Sanctæ Eccleſiæ ſeparavit. Si autem nil horum obſtitiſſet, quid veſtrum intereſſet, ut jam dudum finitam *Synodi Romanæ ſententiam retractemus*? Quid ad nos, ut diſcutiamus, ſi illi juſtitia faveat ad obtinendum Regnum, cui vos Regni gubernacula jam ante triennium, Synodo judicante, interdixiſtis? Nonne magis oportuit, ut diſcuſſio judicium illud præcederet, quam nunc tandem ſubſequatur? Novimus intelligentiam veſtram, quia nunquam de re indiſcuſſa *Synodus*, vobis præſidentibus, judicavit, quæ ergo neceſſitas ſecundæ diſcuſſionis? Si autem prædictus ille non diſcuſſus eſt, ſed adhuc diſcutiendus, quæ ratio, ut indiſcuſſo homini regalis dignitas ex dignitate Apoſtolica, ſine ullo conditionis additamento interdiceretur? Quare Regi alteri obedire juſſi ſumus, priusquam certum fuiſſet, iſtum non poſſe Regnare? *Et poſt pauca.* Ut autem de reliquis omnibus taceamus, certe ſi ſola illa abſolutio Sacramentorum, quam *in Synodo* feciſtis, & effectum habitura eſt, indubitanter conſtat, quia iſte Rex eſſe non poteſt. Quomodo enim regnare poteſt, cui nullus amodo fidelitatem ex debito ſervat? Quomodo regere populum poteſt, qui in agendis cauſis legalibus neminem ad faciendum juſtum judicium Sacramenti obligatione conſtringere poteſt? ſi autem, quod abſit, illa Apoſtolica indulgentia pro rato habenda non eſt, quid erat de Epi-

(c) Rudolphus, Rex Sueviæ, 1077. in Forcheim eligitur, & Moguntiam ductus, conſecratur a Sigefrido, cui Papa miſit coronam hac epigraphe: *Petra dedit Petro Romam, tibi Papa coronam. Baronius h. a. alii aliter.*

Epiſcopis, & aliis, qui ſpe prædictæ abſolurionis juramenta Heinrico facta infregerunt? Nonne maniſeſte perjurii convincuntur? Adhuc aliud: quid de illis Sacramentis erit, quæ poſtea Regi *Rodolfo* facta ſunr, cujus ditioni veſtra auctoritate ſubjugari ſumus? *Et in fine Epiſtolæ*: Si ab incepro itinere retrorſum redire, & ob difficultatem diverticula quærere vulris, non ſolum vulnera non ſanatis, ſed quæ ſana ſunt, vulneratis. Nam ſi ea diſſimulando, qua jam veſtra ſtaruir auctoriras, in media tempeſtare, quam pro vobis incurrimus, nos dereliqueris, teſtes ſunt ſuper nos cœlum & rerra, quod injuſte perditi ſumus.

MOGUNTINUM CONCILIABULUM II.

CORAM GUIBERTI ANTIPAPÆ LEGATIS CELEBRATUM

Anno Chriſti MLXXXVI. Victoris III. Papæ I. Henrici IV. Regis XXX. Imp. III.

IMperator Wratizlaum Ducem Bœmiæ, tam Bœmiæ, quam Poloniæ præfecit, & imponens capiti ejus manu ſua Regalem circulum, juſſit Egilberto Treverenſi Archi-Epiſcopo, ut eum in ſua Metropoli Praga in Regem ungeret, & Diadema capiti ejus imponeret. In eodem *Concilio* frater ejuſdem Ducis, Gebehardus, Pragenſis Præſul, ſcripta ſuæ antiquæ querimoniæ præſentavit, de Joanne Moravienſe Epiſcopo, qui eodem anno ab hoc ſæculo migraverat. Replicavit etiam privilegium, Sancto Adalberto prædeceſſori ſuo a Benedicto Papa, & Imperatore primo Ottone confirmatum: unde factum eſt, ur Wratizlaus Dux, & frater ſuus Conradus eidem Gebehardo Epiſcopo Moraviæ Parrochiam reprofiterentur & redderent. Cujus redintegrationis auctoritarem Imperaror in carta deſcribi, & ſigilli ſui impreſſione juſſit inſigniri. Acta ſunt hæc Moguntiæ III. Kal. Julii. (*a*)

Annaliſta Saxo Eckbartinus Tomo I. Scriptorum Germaniæ.

Sed multo accuratius Concilii hujus hiſtoriam proſequitur *Coſmas Pragenſis Chronic. Lib. II.* ubi & Diploma *Henrici* Imperatoris pro redintegratione *Pragenſis Epiſcopatus* in eo Concilio datum affert, ex quo de partibus ejusdem Concilii erudimur.

ANNO Dominicæ Incarnationis MLXXXVI. jubente, & peragente Romanorum Imperarore, terrio Henrico Auguſto, celebrata eſt Synodus magna in urbe Moguntia. Ubi IV. Archi-epiſcopi (*b*) & XII. Præſules, quorum nomina poſt docebimus, ſimul cum Abbatibus Monaſteriorum, & cæteris fidelibus reſidenres, plurima decreta, ſuper ſtatu Sanctæ Eccleſiæ ſcriptis roboraverunt. In quo conventu idem Cæſar omnibus ſui Regni Optimatibus, Ducibus, Marchionibus, Satrapis, Epiſcopis aſſentienribus & collaudantibus, Ducem Bœmorum Wratislaum, tam Bœmiæ, quam Poloniæ, præfecir, & imponens capiti ejus manu ſua regalem circulum, juſſir Archi-epiſcopum Treverenſem, nomine Egilbertum, ut eum ſede ſua Metropoli Praga in Regem ungat, & diadema capiti ejus imponat.

In eodem *Concilio* Pragenſis Præſul Jaromir ſcripra ſuæ anriquæ querimoniæ repræſentat de Moravienſe Epiſcopo, Joan-

(*a*) *legendum*: Maji, *ut cum ſequenti Diplomate congruat.*

(*b*) IV. Archi-epiſcopi: Wezilo Moguntinus, Eilbertus Trevirenſis, Sigewinus Colonienſis, Liemarus Bremenſis per Legatum. XII. Epiſcopi: Conradus Trajectenſis, Henricus Leodienſis, Udalricus Eichſtadenſis, Meginwardus Friſingenſis, Otto Ratisbonenſis, Aubertus Bambergæ, Hermannus Spiræ, Otto Conſtantiæ, Sigefridus Auguſtæ, Gebehardus Pragæ, Udo Hildeſii, Henricus Paderbornæ, Erpo Monaſterienſis, Folcmarus Mindæ. Tres Epiſcopi per Legaros: Sibo Tullenſis, Burchardus Baſileæ, Otto Strazburgi. XIII. præſentes Epiſcopos numerat *Schatenus Tom. I. pag.* 617. & tres Epiſcopos per Legaros, univerſim XX. tum Archi-epiſcopos, tum Epiſcopos.

Joanne, ſupra memorato, qui quamvis eodem anno jam ab hoc ſæculo migrarat, tamen valde præcavens in futurum prædictus Præſul, & agens per amicos, pulſat aures Cæſaris, ne iterum in eodem loco alius ſubrogetur Epiſcopus. Replicat coram omnibus privilegium, olim a Sancto Adalberto Epiſcopo, ſuo anteceſſore, confirmatum tam a Papa *Benedicto*, quam a primo *Ottone* Imperatore. Ad cujus juſtam querimoniam Imperator, motus precibus Ducis *Wratislai*, fratris ejuſdem Epiſcopi, & conſilio Archi-Epiſcopi Moguntini *Wezelonis*, & aliorum bonorum, qui juſtitiæ favebant, novum antiquo fere ejuſdem tenoris addit privilegium, & ſigno Imperiali confirmat, ut ex ſequenti diplomate patet.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

HEINRICUS TERTIUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR AUGUSTUS.

Regio nomini & Imperatoriæ dignitati congruere novimus, ut Eccleſiarum Dei utilitatibus utique opitulantes, damna, & injurias earum quacumque neceſſe fuerit (*b*) propulſemus. Quapropter univerſis Dei, nobiſque fidelibus, tam futuris, quam præſentibus, notum eſſe volumus; qualiter fidelis noſter, Pragenſis Epiſcopus *Gebhardus*, ſæpe Confratribus ſuis & Coepiſcopis, cæteriſque Principibus noſtris, ac noviſſime nobis conqueſtus eſt, quod Pragenſis Epiſcopatus, qui ab initio per totum Bœmiæ, ac Moraviæ Ducatum unus & integer conſtitutus, & tam a Papa *Benedicto*, quam a primo Ottone Imperatore, ſic confirmatus eſt, poſtea anteceſſorum ſuorum conſenſu, ſola dominantium poteſtate ſubinthronizato intra terminos ejus novo Epiſcopo diviſus eſſet, & imminutus. Qui cum Maguntiæ coram Legatis Apoſtolicæ Sedis, præſentibus nobis, ac pleriſque Regni noſtri Optimatibus, eandem querimoniam intuliſſet; ab Archi-Epiſcopis Wezlone Moguntino, Sigewino Colonienſi, Egilberto Treverenſi, Liemaro Bremenſi: ab Epiſcopis quoque Liederico (*c*) Virdunenſi, Conrado Trajectenſi, Udalrico Eiſtetenſi, Ottone Ratisbonenſi, cum aſſenſu laicorum, Ducis Bœmorum Wratislai, & fratris ejus Conradi, Ducis Friderici, Ducis Lutoldi, Palatini Comitis Rapotæ, & omnium, qui ibidem convenerant, primitiva illa Parochia cum omni terminorum ſuorum ambitu Pragenſi ſedi eſt adjudicata. Termini autem ejus occidentem verſus hi ſunt, Jugaſt, quæ tendit ad medium fluminis Chub, Zedleæ & Liuſena, & Daſena, Liutemirici, Lemuzi, uſque ad mediam ſilvam, qua Bœmia limitatur. Deinde ad Aquilonem hi ſunt termini: Bovane, Chonvati, & altera Hrovatizlaſane, Trebovane, Paborane, Dedoſſene uſque ad mediam ſilvam, qua Milcianorum occurrunt termini. Inde ad Orientem hos fluvios habet terminos: Bug ſcilicet & Ztir cum Cracova civitate, Provinciaque, cui Wag nomen eſt, cum omnibus Regionibus ad prædictam urbem pertinentibus, quæ Krakova eſt. Inde Ungarorum limitibus additis uſque montes, quibus nomen eſt Jeitri, dilatata procedit. Deinde in ea parte, quæ meridiem reſpicit, addita Regione Moravia, uſque ad fluvium, cui nomen eſt Wag, & ad mediam ſilvam, cui nomen eſt Mare, & ejuſdem montis eadem Parochia tendit, qua Bavaria limitatur. Mediantibus itaque nobis, & communi Principum aſpirante ſuffragio pactum eſt, ut Dux Bœmiæ, Wratislaus, & frater ejus Conradus, ſupradicto Pragenſi Epiſcopo, fratri ſuo Parochiam judiciario ordine requiſitam, ex integro reprofiterentur & redderent. Proinde nos rogatu ejuſdem Epiſcopi rationabiliter inducti, Pragenſis Epiſcopatus redintegrationem noſtræ Imperialis auctoritatis edicto illi, & ſucceſſoribus ejus confirmamus, & ſtabilimus, inviolabiliter decernentes, ne ulla poſt hac cujuslibet conditionis perſona, vel ulla ſocietas hominum, Pragenſi Eccleſiæ quicquam ſui juris in prænotatis terminis alienare præſumat. Cujus redintegrationis & confirmationis auctoritas, ut omni ævo ſtabilis & inconvulſa permaneat, hanc cartam inde conſcribi, quam (ſicut infra apparet) manu propria laborantes, impreſſione ſigni noſtri juſſimus inſigniri. Data III. Cal. Maji. anno Dom. Incarnat. MLXXXVI. Indict. IX. anno autem Domi-

(*b*) auctoritate.

(*c*) per Legatum, *ait Schattnus ad annum Chriſti* 1085.

Domini Heinrici, Regni quidem XXXII. Imperii vero III.

Signum Domini Heinrici tertii Romanorum Imperatoris Auguſti.

Coſmas Pragenſis, editus a Menkenio, Tomo I. Germaniæ Scriptorum pag. 2057. *Ex quo Manſi Tom. II. Supplem. Conciliorum pag.* 70.

Ad Synodum Paderbornensem A. MCIII.

Tomo hoc III. impreſſam pag. 246. *adde hæc ex Schateno:*

Folchbertus, *Rembertus*, *Godeſcalc*, *Hezelinus*, Canonici. Liberi homines: *Conradus Wartberghe*, *Tummo*, *Burghart*, *Gumbracht*, *Conrad de Everſchatte.* Miniſteriales Eccleſiæ: *Elver* Comes, *Uffo*, *Hugo*, *Egbrech*, *Hildebold*, *Luidolt*, *Henric*, *Manegold.* Miniſteriales eccleſiæ Beatorum Petri & Pauli: *Sibrech*, *Tritbemar*, *Brun*, *Godeſcald*, *Rotboff*, *Heriman*, *Liefdag.* Miniſteriales Præpoſiti: *Rother*, *Folcbrach*, *Altman*, *Adalbrach*, *Albern*, *Everhard*, *Friddo.* Miniſteriales de Budecor: *Altmar*, *Ansbelm*, *Meinges*, *Hertbold*, *Becelin.* Miniſteriales in Hereſe: *Witman*, *Conrad*, *Udo*, *Cono*, *Witherold*, *Bernhard.* Cives: *Brun*, *Rother*, *Thancmar*, *Heribold*, *Thiederic*, *Welrico*, & alii quam plures, qui ad SYNODUM convenerant. Anno Incarnationis Dominicæ MCIII. Indictione XI. Henrico Rege IV. Actum Paderborn in Cœna Domini. VII. Kal. Aprilis.

Schatenus ad h.a. Lib. VII. Annal. Paderb. pag. 658. 659.

SYNODUS COLONIENSIS

Anno Chriſti MCIII. Paſchalis II. Papæ IV. Henrici IV. Reg. XLVII. Imp. XX.

In qua Fridericus Archi-Epiſcopus Colonienſis decidit controverſiam ſuper Privilegiis Eccleſiæ Werthinenſis,

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

NOtum ſit omnibus (a), quod Otto, Werthinenſis eccleſiæ Abbas (b) *in Sancta Synodo Colonienſis Eccleſiæ*, præſidente Domino Friderico ejusdem eccleſiæ (c) Archi-epiſcopo, favente ſibi auctoritate ſui Privilegii, proclamationem coram omnibus fecit, procurationem & domum altaris, ad novam Capellam Werthinenſis loci, ſeu quidquid (d) aſſerebant, nullo modo pertinere debere, ſed totum ad principale S. Liudgeri altare, ad quod omnia terminata ſunt, deſtinandam (e) eſſe: ibique legitimis temporibus Baptisma fieri: in Capella (f) S. Luciæ, vel S. Clementis non niſi urgente (g) neceſſitate Baptizandi licentiam eſſe concedendam, Chrisma vero de eccleſia principali ad alias dividi oportere. Huic itaque legitimæ proclamationi aſtipulantur (h) tum privilegii ſui rata aſſertio, tum multorum bonorum, *qui Synodo intererant*, inrepudiabilis, atque authentica relatio. (i) Hac tanta auctoritate ego Fridericus, Agrippinenſis (Dei gratia) Archi-epiſcopus, inductus atque commonitus, rogante etiam Domino Imperatore, ſimulque omnibus bonis conſulentibus, finem huic controverſiæ impoſuimus, juſto voto Abbatis ſatisfecimus, rem, ſicut a principio fuerat, ſtabilivimus, & ut duobus Clericis, qui pro Abbatis præbenda & dote Eccleſiæ,

(a) tam poſteris quam modernis.
(b) Venerabilis.
(c) Venerabili.
(d) quidam.
(e) deſtinandum.
(f) vero S. Lucii.
(g) cogente.
(h) aſtipulabantur.
(i) oratio.

cleſiæ, ad easdem miniſtrant Capellas, cura ſine altaris (k) domo, & bannus, ubi Abbas voluerit, & Decano conveniens viſum fuerit, a principali Eccleſiæ noſtræ Decano committatur, inviolabiliter ordinavimus: Sepulturæ ibidem (*) locus non niſi in principali (l) Eccleſia habeatur.

Ut ergo hæc omnia rata & impermutabilia habeantur, & ut hujus querimoniæ in reliquum aboleatur memoria, hanc chartam idoneorum teſtium nominibus adnotari præcepimus, ſigilli noſtri impreſſione muniri juſſimus, & extrema anathematis ſententia roboravimus.

Actum eſt Coloniæ anno Incarnationis Dominicæ MCIII. (m) Indict. XI. Regnante orthodoxo Imperatore Henrico IV. (n) Archi-Epiſcopatus Friderici IV. Signum Arnulphi Præpoſiti. S. Joannis Decani. S. Hermanni Abbatis. (o) S. Rudolphi (p) Abbatis. S. Wezelonis Abbatis. S. Sigefridi Præpoſiti. S. Folckmari Præpoſiti. S. Bernardi Præpoſiti. S. Sigewini Cuſtodis.

Ex Archæo Werthinenſi deſcripſerat Henricus Turckius S. J. in Hiſtoria MS. Rheni Inferioris: collatum cum Geleniana deſcriptione in IV. Volumine farraginum, unde has variantes adnotavi.

Meminit hujus Synodi Schatenus Annal. Paderborn. Lib. VII. ad annum 1103.

(k) dono. [*] *forte:* itidem. (l) Baſilica. (m) cenſus vero Romani.
(n) Anno autem. (o) S. Panthaleonis. (p) Tuitienſis.

CONCILIUM COLONIENSE

Anno Chriſti MCIV. Paſchalis II. Papæ V. Henrici IV. Regis XLIX. Imp. XXI.

Fridericus, Archi-Epiſcopus Colonienſis, ratificat Donationes factas Eccleſiæ B. M. V. ad Gradus Coloniæ, in conſpectu omnis Concilii Synodalis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

FRIDERICUS, DIVINA CONCEDENTE CLEMENTIA, COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS.

JUſtum eſt, ut, qui Rectores Eccleſiæ Catholicæ dicuntur, & ad tempus ſumus, Eccleſiis nobis commiſſis, ipſarumque utilitatibus pro poſſibilitate noſtra in tempore noſtro, & deinceps utilitèr & benigne provideamus. Unde notum eſſe volumus cunctis Chriſti, noſtriſque fidelibus, tam videlicet futuris, quam præſentibus, qualiter MEGINHERUS DE RANDENROOE, cum neque uxorem, neque filium haberet, ex inſtinctu Dei admonitus, prædium quoddam ſuæ proprietatis in Horenchuſen ſitum, XII. ſolid. Colon. monetæ ſolvens, pro remedio animæ Patris ſui ad altare Sanctæ MARIÆ, quod eſt in Gradibus, traditione legitima contradidit: ſed quoniam ad futurum judicium lætus & ſecurus omnis intrabit, qui duplicati fœnoris lucrum ſuum portabit, noſtris ſtudiis inductus, ob delictorum ſuorum indulgentiam, matriſque ſuæ ob memoriam, ſingulis annis centum XX. modios tritici, omnem poſtremo proprietatem, quam in Dorwilere poſſidere videbatur, hæreditario jure ſibi proventam, cum omnibus utenſilibus ſuis, fratre ſuo HARTBERNO, quem ſolum habebat, præſeote, laudante, aſtipulante, ad prædictum altare ea conditione in proprium transfudit, ut, quoad vivat, omnibus annis fratribus S. MARIÆ ſolidum unum Colon. monetæ *in Palmis* perſolvat. Ipſe vero MEGINHERUS uſumfructum uſque ad finem vitæ ſuæ cum mancipiis utriusque ſexûs, quæ ad cerarium cenſum dedit, uſibus ſuis detineat. Poſt cujus reſolutionem Confratres S. MARIÆ, inibi DEO diu noctuque famulantes, prædium illud pro ſingulari eleemoſyna poteſtative accipiant, & ſecundum petitionem eorum per manum Præpoſiti, qui ſolo dantis nomi-

nomine præcellat, uni de Confratribus, quem communiter elegerint, commendent ſecundum proprium libitum, percepturi centum ſupra memoratorum modiorum benedictionem perpetuam. De viginti quoque, quæ remanent, decem in anniverſario ſuo, decem vero in anniverſario matris ſuæ in cibos pauperum ex anno in annum diſtribuantur. Hoc etiam intimare univerſis diſponimus, qui (*) non alius Advocatus poſt Deum, & ejus Genitricem Mariam, ad hæc prædia defendenda præter nos, & noſtros Succeſſores ex utraque parte eſt electus. Ob cujus rei memoriam ſempiternam, & fidele teſtimonium, chartam hanc ſcribi, ac ſigillo noſtro placuit ſignari, inſuper & banno noſtro *in conſpectu omnis Concilii Synodalis*, quod tunc temporis Coloniæ habuimus *Idibus Aprilis*; confirmavimus dicentes: Si ipſe Meginherus, quod abſit, vel aliquis hæres, vel prohæres ſuus, vel aliqua prophana perſona has traditiones infirmare, vel infringere ullo modo tentaverit; abſorbeat eum deglutiens terra, ac cum Dathan & Abyron ſit ei cohabitatio ſempiterna, & ſit maledictus a Domino Deo in ſecundo adventu Domini noſtri Jesu Christi, & feriat eum Dominus plaga inſanabili. Liget eum Petrus anathemate perenni, non ſolvat etiam eum in die furoris Domini; niſi ad medicamenta pœnitentiæ deviantem animum quantocius maturaverit revocare. Teſtes ſunt harum traditionum Clerus & populus, ex quorum multitudine hos paucos notari juſſimus: *Arnoldus* Præpoſitus S. Petri, *Joannes* Decanus, *Herman* Præpoſitus S. Gereonis, *Sigefridus* Præpoſitus de Bunna, *Volmarus* Præpoſitus de Xancto, *Everhardus* Præpoſitus S. Andreæ, *Beringerus* Præpoſitus de S. Cuniberto, *Dietericus* Præpoſitus S. Mariæ, *Hecil* Decanus. *Gerhardt* de Gellero Comes, *Gerhardt* Comes de Gulicho, & frater ejus *Gerlach*, *Gerhardt* de Hochſtaden, *Dieterich* de Mere, *Herman* de Zulpico, *Hartpern* de Fregenzo, *Eppo* de Schleido, *Bernewin* de Othwilere, *Gerunc* de Scevene, *Huprech* de Oy, *Bertram* de Lecheze, *Weltere* de Buckenheim, *Hermannus* urbis Advocatus, *Tiezo*, *Dieterich*. Geſta ſunt hæc in Colonia ante altare S. Mariæ, anno Dominicæ Incarnationis M. C. IV. Indictione XII. Noſtræ autem Ordinationis IV. Henrico IV. Imperatore III. imperante feliciter. Amen.

Volumen I. Farraginum Gelenii pag. 123.

(*a*) *forte:* quia.

CONCILIUM ROMANUM

Anno Chriſti MCIV. Paſchalis II. Papæ V. Henrici IV. Reg. XLIX. Imp. XXI.

In quo Bruno, Archi-Epiſcopus Trevirenſis, ob acceptam a manu laica inveſtituram, & quod Archi-Epiſcopalia ſine Pallio tractaſſet, correptus, officium depoſuit; ſed interceſſione Pontificum præſentium dignitatem recuperavit, & Pallio accepto rediit.

EGilberto (*a*) Archi-Epiſcopo Trevirenſi Nonis Septembris anni milleſimi centeſimi primi demortuo, Trevirenſes ab Henrico IV. Imperatore petierunt ſibi dari Epiſcopum: & conſentientibus civibus Bruno, natione Francus, ordinatus eſt Idibus Januarii anni Milleſimi centeſimi ſecundi, & Trevirim venit die Purificationis Sanctæ Dei Genitricis. Anno ordinationis ſuæ tertio, Menſe Martio (*adeoque anno MCIV.*) Romam profectus Apoſtolorum gratia, & percipiendæ benedictionis Magiſtri cauſa, invenit Domnum Paſchalem Papam univerſali Synodo præſidentem, Papatus ſui jam annum octavum (*Legendum: annum quintum, nam annus octavus Menſe Martio currebat Anno MCVII., quo tempore Paſchalis erat in Galliis*) agentem, a quo honorifice ſuſceptus eſt, utpote Belgicæ Galliæ primæ Metropolis Præſul magnificus; &c. Sed quoniam Epiſcopalia, annulum videlicet & baculum per manum laicam ſuſcepiſſet, atque, quia Eccleſias dedicaſſet,

(*a*) Ita Auctor anonymus Hiſtoriæ Treverenſis a D'Acherio editus *Tomo XII. Spicilegii.*

caſſet, & Clericos, necdum Pallium conſecutus, promoviſſet, multum aſpere correptus eſt, & decernente Epiſcoporum ibi congregatorum Concilio Pontificatus officium depoſuit; quod tamen ipſis intervenientibus, quia diſcretio ejus & prudentia officio & tempori congruens erat, poſt triduum, non ſine admiſſorum pœnitentia recuperavit. Injuncta ei pœnitentia eſt, ut quotiens in ſpatio trium annorum proximorum Miſſarum ſolemnia celebraret, Dalmaticis non uteretur: quod ipſe humiliter implevit. Deinde accepta tam Apoſtolici, quam totius Synodi benedictione, Pallii honore donatus, cum gaudio remeavit.

Anonymo illi hoc tempore viventi fides eo ſecurius adhibenda, quod *Brouwerus Lib.* 13. *Annalium Trevirenſium*, idem brevius referat ex alio Chronico MS. Trevirenſi, in quo etiam legitur Concilium iſtud Romanum, cujus nulla in collectione Conciliorum mentio, & cujus tantum fragmentum ſupereſt, anno tertio ſedis Brunonis congregatum eſſe, ideoque anno MCIV. Iſtud porro Concilium diverſum eſſe a Lateranenſi, quod *Labbeus Tom. X. Conciliorum* conjungit cum anno MCIV, probat Annotator *Baronii* ad annum MCV. Num. 4. ex *Lib. IV. Novorum Eadmeri*, ex quo conſtat, Lateranenſe illud Concilium habitum eſſe anno MCV.

Franciſcus Pagi in Breviario Hiſtorico-Critico Pontificum Romanorum Tomo II. pag. 537.

AD CONCILIUM NORTHUSENSE

Anno Chriſti MCV. Paſchalis II. Papæ VI. Henrici IV. Reg. L. Imp. XXII.

Impreſſum b. Tom. III. pag. 248.

Epiſtola Rothardi, Archi-Epiſc. Moguntini, ad Clerum Eccleſiæ Halberſtadenſis, præmittenda Concilio Northuſano. Hortatur Clerum Halberſtadenſem, ut ſui exemplo ad gremium Eccleſiæ redeant, & invitat ad Concilium.

ROTHARDUS, (a) DEI GRATIA, MOGUNTINÆ ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, OMNIBUS IN CLERO HALBERSTADENSI UNITATEM SANCTÆ ECCLESIÆ AMPLECTENTIBUS, FRATERNAM DILECTIONEM.

QUi veræ dilectionis dona a Deo pacis conſequi merentur, excellentius cæteris cognoſcunt, quantum pondus ſollicitudinis ſuſtineat vigilantia ordinatæ dilectionis. Hoc tamen, ex quo debui, ſemper pro vobis vigilanter debita devotione portavi. Neque enim, ſi ad horam intermiſſa fuit noſtræ Paternitatis commonitio, minus pro vobis vigilavit devotæ ſollicitudinis intentio. Proinde nunc quoque vos Apoſtolica exhortatione conteſtor, obſecrans in Chriſto, reconciliamini Deo. Nulla vobis erit confuſio, immo gloria & honor, redire ad viam juſtitiæ, a qua vos deduxit tortuoſa ſemita ſiniſtri. Scimus equidem, ſpiritualis intelligentiæ veſtræ oculos nequaquam effugiſſe, quod Dominus ipſe, qui æterno illo providentiæ ictu omnia ſimul complectitur, pro meritorum qualitate ſententiam ſuam legitur mutaſſe, ſimulque cum voluntate voluntatis actionem præcidiſſe, cum eum aut oratio ſuorum impotentem reddidit, aut ira ejus miſerorum gemitu victa ſuccubuit. Ipſe Princeps Apoſtolorum a minimo collegii illius conſorte correptus, correctus eſt, nec veritus eſt cedere admonitioni junioris, cujus zelum vidit in ſtudio Divini amoris. Hoc cœleſti oraculo

(a) Rothardus, ſive ut ajunt, Ruthardus, ex Abbate Heriſordienſi electus Archi-Epiſcopus Moguntinus anno MLXXXIX. Obiit MCIX.

culo nos quoque admoniti, nobis ipſis renuntiavimus, (*b*) & priorem noſtram vitam, ſi tamen vita eſt ad mortem ducens, jam pridem condemnantes, in Eccleſiæ unitate renati, novam vitam in Chriſto ducimus, ob maledicta & detractiones in Eccleſia Dei lepra perfuſi, extra caſtra ſeorſum a populo manſimus; nunc ante hyſopo humilitatis, & ſanctificante pœnitentiæ aquâ, per manum magni Sacerdotis mundati, in caſtris Domini militamus, immundis Spiritibus expoſiti, & immunditia hæreticæ fornicationis profanati. Jam cum Maria JESUM videmus, videndo appropinquamus, appropinquando ſedibus ejus non ſine officio inhæremus. Nemo nobis inſultet de ſepultura quatriduani. Ecce miſeratio Altiſſimi! qui fœtebat in monumento, reſurrexit, vivificante Domino, ac ſoluta per Apoſtolos mortis faſcia, abſque ſepulturæ indicio exultans de ſalute, diſcumbit in convivio Dominico. Fuit, fuit aliquando perſecutor & blaſphemus, impugnans viam Domini, qui poſtea factus eſt Dux verbi, qui mox Apoſtolus pro ſe agens dixit: *Sed hæc olim fuimus, ſed abluti, ſed ſanctificati ſumus.* Certe ſi magnus ille Apoſtolus non mutaſſet ſententiam negationis, non paulo poſt conſecutus eſſet culmen Apoſtolicæ dignitatis, ſed nec evaſiſſet pœnam æternæ damnationis. Non eſt enim remiſſa, aut ineſſicax Divina miſeratio, ut cum culpas graviſſimas remittit ex ſuper abundanti gratia largiſſima, etiamſi conferat pietatis munera. Ipſa illa columba, licet ſero, veſperi licet, ad arcam ſit reverſa, ſignum pacis, ſignum dilectionis ex ore ferens, per oſtium ingreſſa eſt. Præſes enim arcæ antiquus oſtio aperto manum extendit, & per diverſitatem donorum ſpiritualium receptam in ſuperioribus arcæ collocavit. Fel & acetum Dominus bibit, quia in Maria & latrone peccatores diverſos ſibi incorporavit: ſpineam coronam portavit; quia Regnum nobiliſſimum in gentilitate vitiorum aculeis aſperrima ſibi præparavit. *A diebus*, inquit, *Joannis Regnum Cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.* Si meretrices & publicani nos in Regnum Dei præceſſerunt; quæ jam diffidentia nobis erit de ſalute? Oſtium in cœlo apertum eſt, cœna diu inſtructa, tauri & altilia Dei jam dudum occiſa, vocamur debiles, cæci & claudi, imo & tot præconum clamoribus ad cœleſte convivium compellimur. Quapropter in Chriſto fratres cariſſimi, non erubeſco me immutatum, ſed gratias ago dextræ altiſſimi, cujus hæc eſt mutatio. Fateor, & gratanter fateor, me cum omni mentis integritate in gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ familiariter confediſſe, ſæpius illud revolvendo: *Unam petii a Domino, hanc requiram.* Et item: *Lavabo inter Innocentes manus meas, & circumdabo Altare tuum Domine.* Hæc eſt enim illa dilecta ſpecioſa & decora, non habens ſchiſmatis, nec maculam falſitatis. Tota enim pulchra eſt, cujus ſpeciem concupivit Rex: quam qui noluerit habere matrem, Deum non poterit habere patrem. Hæc ſententia Spiritus Sancti auctoritate, & antiquorum ſanguine conſcripta & confirmata, cœlo & terra permanentior in ſæculum durabit. Verum quia non filii patribus, ſed patres filiis theſaurizant, hanc plenariam Eccleſiæ matris gratiam, non mihi ſoli, ſed vobis filiis chariſſimis, gaudeo collatam, & nunc omnes ſpirituales merces ac Dominicum talentum & perverſam (*c*) pacis margaritam, quam negotiando lucratus ſum, vobis filiis expono; ut vos quoque divites ſitis in omni verbo, & in omni ſcientia. Opto autem omnes vos eſſe, ſicut me, exceptis privatis peccatorum meorum vinculis. De cætero precamur & obſecramus, ut de collegio veſtro, quos noſtis idoneos, in Calendis Decembris dirigere velitis, qui poſſint intereſſe conventui Eccleſiæ, qui ſe in villa noſtra ad honorem Eccleſiæ colligere decrevit. Illic namque Eccleſiæ matris facie exhilarati, colloquio informati, conſilio roborati, pleniſſime cognoſcetis, qualiter unius moris, & cum conſenſu habitare poſſitis in Domo Domini. Obſecramus vos in Domino JESU, ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata; memores, quia vin-

(*b*) Ex his patet, Rothardum Henricianis aliquando adhæſiſſe: a quibus averſus, & ad legitimum Pontificem converſus, mirum quanta paſſus ſit a Schiſmaticis, per octo minimum annos actus in exilium. *Martene.*

[*c*] pretioſam.

vindex gladius idololatras proſtravit, ſchiſmaticos vero hiatus terræ abſorbuit. Deus pacis & dilectionis conſervet vos in unitate Spiritus, & vinculo pacis, dilectiſſimi filii. Amen.

Martene vet. Monumentor. T. I. p. 604. Ex quo Manſi T. II. Supplem. pag. 207.

Concilium Northuſenſe ſat expanſum in hæc verba, legitur apud Annaliſtam Saxonem Eckarti T. I.:

Viſum eſt igitur Gebehardo, Conſtantienſi Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, & Rothardo, Moguntino Pontifici, habere Concilium in loco, qui dicitur *Northuſen*, ibique Eccleſiam pro poſſe ad priſtinum revocare ſtatum, & antiquam Patrum Regulam recitare: Invaſores Epiſcopos, qui & tum temporis ſimoniace intraverant, vivos deponere, ſepultos effodere, ab his ordinatos manus impoſitionem a Catholicis recipere, & uxuratos Clericos ab officio Divino removere. In quo Concilio ſuper ſententiis inſtantibus, Patrum decretis primum relectis, quæquæ poterant, ad præſens laudabiliter corrigebantur: quædam vero graviora ad Apoſtolicam audientiam differebantur. Præter illa, quæ prædicta ſunt: jejunium menſis Martii prima ebdomada Quadrageſimæ: jejunium vero menſis Junii, in ipſa ebdomada Pentecoſtes, Romano more, celebrandum, a præſcriptis Præſulibus Apoſtolica auctoritate indicitur, & Pax Dei confirmatur. Ordinatis autem a Pſeudo-Epiſcopis, per Catholicam manus impoſitionem, proximo jejunio reconciliatio danda fore promittitur: Chriſma eorundem, quod contra edictum Archi-Epiſcopi in Cœna Domini conſecerant, annihilatum eſt. Rex autem cum ſervorum Dei Conventui non niſi vocatus intereſſe vellet; (ingens enim cum Epiſcopis & Clericis, Abbatum etiam & Monachorum, Eccleſiæ unitatem ſitiens turba confluxerat) tandem in abjecto productus habitu, ſtansque in editiori loco juxta Principum decreta, omnibus ſuas leges & jura innovavit: ſi qua vero irrationabiliter rogabatur, prudenti reſponſo & avita magnanimitate confutavit. Interea obortis lacrymis Deum teſtabatur, nonnulla ſe cupiditate Regnum invaſiſſe, nec Patrem & Dominum ſuum deponi ab Imperio exoptare: imo pertinaciæ & inobedientiæ ejus debitam compaſſionem exhibere. Quod ſi Sancto Petro & ejus Vicario lege Chriſtiana velit ſubjici, ſe illi, aut Regno cedere, aut ſerviliter ſpondebat ſubeſſe. Quæ verba omnis multitudo collaudans, tam pro Patris converſione, quam pro filii proſperitate lacrymas & preces effudit, voce magna: *Kyrie eleyſon* declamans. Eadem hora Udo Hildenisheimenſis, & Fridericus Halberſtadenſis, & Heinricus Patherbrunenſis Epiſcopi, veſtigiis Metropolitani proſtrati, Apoſtolicæ ſe dedunt obedientiæ: quorum commiſſa Apoſtolico nihilominus judicio reſervantur, ſub officii ſui tantum ſuſpenſione, & ſi ab Eccleſiis, quibus quocunque modo præerant, bonum teſtimonium vivendo mereri ſtuderent, locus veniæ non denegatur.

Hæc Summa Concilii ex Annaliſta Saxone apud Eckart. Tom. I. Corp. Hiſtor. pag. 603. 604.

AD SYNODUM TREVERENSEM A. MCVII.

Fundatio Abbatiæ Springirsbacenſis per Brunonem, Archi-Epiſcopum Trevirenſem, facta in hac generali Synodo.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Bruno, (*a*) Dei gratia, archi-epiſcopus Eccleſiæ Trevirenſis, omnibus tam futuris, quam modo viventibus in Chriſto notum eſſe cupimus, qualiter bonæ quædam memoriæ fœmina, Benigna nomine, bonis parentibus orta,

(*a*) Bruno, Filius Arnoldi & Adelheidis, Comitum Dominorum Bredenheim, ubi ædificarunt Monaſterium in villa ſua Odenheim anno 1122. Hic Archi-Epiſcopus Trevorenſis electus anno 1102, confirmavit Fundationem Abbatiæ Canonicorum S. Auguſtini in Springirsbach. Obiit anno 1124. 25. aprilis.

orta, mortuo, cui nupſerat, Rudgero marito ſuo, ad Eccleſiæ limina confugere, Deoque viduitatem ſuam dicare cum omnibus, quæ pro anima ſua dare poſſet, conſtituit. Itaque bonum, ac Deo placitum cogitans, locum ſolitarium pro ritu ſuo aptum eligere, cellam in Epiſcopatu noſtro, in ſylva Contel, in loco, qui vocatur *Thermunt*, in ea parte ſylvæ, quæ ſua erat, licentia & permiſſione Sigefridi Palatini Comitis, ad honorem Domini Salvatoris conſtruxit, in qua Clericos Canonicos ſæculo abrenuntiantes, quorum parens Deus eſt, ſecundum inſtituta regulæ, a B. Auguſtino conſcriptæ, locari voluit, quorum conſilio & præcepto reliquum ſuæ vitæ duceret, & admiſſa corrigeret. Cum igitur rogatu ipſius ad conſecrationem ejuſdem cellæ veniſſemus, deſtinavit eam cum omnibus, quæ illuc contulit, in præſentia Palatini Comitis, & omnium, qui aderant, Eccleſiæ Beati Petri Treviris contradere, & ſubjectam facere, quod ita factum eſt. Nam cum nos poſtea in villa altera pro noſtris negotiis una cum noſtris fidelibus, videlicet ipſo Palatino Comite, & aliis multis conveniſſemus, tradidit eandem cellam Beato Petro per manum ejuſdem Domini ſui, advocati videlicet Eccleſiæ noſtræ majoris, quem etiam cellæ advocatum a nobis conſtitui rogavit, in præſentia Richardi fratris ſui, filiorumque ſuorum, & filiarum, maritorum nullo contradicente, nullo prohibente. Ut autem traditio ejus ſecundum Leges Eccleſiaſticas rata ſemperque eſſet & inconvulſa, Treviris eam in *generali Synodo noſtra tertia* confirmavit, ubi rurſum tradidit eandem cellam ad Altare Beati Petri per manum ſæpe dicti Palatini Comitis Sigefridi, (*b*) adſtantibus & aſtipulantibus Richardo fratre ſuo, filiis, filiarumque maritis, determinata donatione ſua: videlicet, ut in eo loco, nullus habeat Coepiſcopus aliquis, vel Decanus tractandi negotii poteſtatem; ſed ſi quid forte (quod abſit) ortum fuerit, quod a fratribus definiri non poſſit, ad Epiſcopum referatur: ipſi autem inter ſe Abbatem libere eligant, & Archi-Epiſcopo Trevirenſi (ſi in gratia & communione Pontificis fuerit) conſecrandum repræſentent: nullus etiam, niſi juxta electionem ipſorum, advocatus conſtituatur; nullus ex hæreditate advocatiam ejus loci quærat, niſi fratrum adſit petitio. Proinde hanc ejus traditionem factam, & banno noſtro confirmatam, ſi quis (quod tamen minime credimus) infringere, infirmare, commutare, vi vel arte, aut aliquo malo ingenio voluerit, fiat ei ſicut Judæ traditori, ſicut Dathan & Abyron: diſperiat de terra memoria ejus, cum judicatur, exeat condemnatus, comedat eum vermis, qui non moritur, urat eum ignis, qui non extinguitur. Acta ſunt hæc Treviris Anno Dominicæ Incarnationis MCVII. Indict. XV. Regnante Henrico Romanorum Imper. V. anno Regni ejus ſecundo; Epiſcopatus noſtri VI. *in generali Synodo*, teſtibus his: *Ramberto* majoris Eccleſiæ noſtræ Præpoſito, *Godefrido* Coepiſcopo & Præpoſito, *Brunone* Archi Diacono; item *Godefrido* Coepiſcopo & Præpoſito, *Theodorico* Coepiſcopo. Capellanis *Marcuardo*, *Burchardo*, *Widegone*, *Sigebodone*. Laicis liberis: *Sigefrido* Palatino, per cujus manum hæc facta ſunt, *Henrico* Comite de Lemburg, *Wilhelmo* Comite de Lucelingburg, *Theodoro* de Ara, *Adelberto* de Dille, *Emecbone* de Schmiedeburg, *Ludovico* de Arenſtein, *Gerlaco* de Romersdorff, *Adalberone* de Daun, *Hermanno* de Wirneburg, *Simone* & *Adelberone* de Machelburg, *Heſſone* de Ruttig, *Wirico* de Wallerwert. Miniſterialibus noſtris: *Lodovico*, *Guildolpho*, *Aurito*, *Rudolpho*; item: *Ludovico*, *Friderico*, *Engelberto*. Miniſterialibus autem Palatini Comitis: *Richardo* fratre ejuſdem ſupra memoratæ mulieris, *Godefrido* filio ejus; filiarum maritis *Dudechino*, *Theodorico*, *Wernero*, *Hermanno*, *Giſelberto*, *Wiſellino*, *Richolpho*, *Meginhardo*, *Titmaro*, *Baldewino*, *Conrado*, *Henrico*; item *Wernero*; & aliis quam plurimis laicis & Clericis adſtantibus & conſtipulantibus.

Illmus Hontbemius Tomo I. Hiſtoriæ Diplomaticæ Treverenſis No. CCCXIII. pag. 483.

(*b*) Sigifridus, Palatinus Comes, Fundator Cœnobii Lacenſis anno 1112., Principalis Advocatus Eccleſiæ Treverenſis, conſenſit in hanc fundationem, qui conſenſus neceſſarius erat: eo quod BENIGNA, fundatrix hujus Cœnobii, erat ejus Miniſterialis: Miniſterialis autem non poterat diſponere de rebus ſuis citra Domini, cui miniſtrabat, conſenſum. *Eſtor. de Miniſterial. C. III. Sect.* 3. §. 214.

PASCHALIS II. EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, TIEDERICO PRESBYTERO CARDINALI, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, SANCTAM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

EX antiqua relatione comperimus, Saxones a principio converſionis ſuæ ad Deum, fideles atque obedientes Beato Pontifici & Apoſtolicæ Sedi extitiſſe. Quia igitur ad partes illas per Dei gratiam, ut audivimus, acceſſiſti, & in eis ſuper Eccleſiis, aliisque quibusdam negotiis, ſcandala emerſerint; ſi quid ibi, aut etiam alibi juſte, atque canonice operari potueris, auctoritatis noſtræ favore, cooperante Domino, opereris. Si quod & conſolationis auxilium noſtro *Halberſtadienſi* Epiſcopo conferre potueris, conferas; ut Apoſtolicæ Sedis viſitatione gaudeat. Data Ferentini, VI. Idus Octobris.

Udalricus Babenbergenſis N. CCLXXIV. Eckharti Tom. I. Corporis Script. Germ. ex quo Manſi Tom II. pag. 310.

SYNODUS TREVIRENSIS

Anno Chriſti MCXII. Paſchalis II. Papæ XIII. Henrici V. Regis VII. Imp. II.

SUMMA. Bruno, Archi-Epiſcopus Trevirenſis, Berengarii erroris ſectatores deprehendit, examinat, convincit, & lata ſententia damnat.

PEr eos etiam dies Eccleſiam Trevirenſem, vix dum ab infami ſchiſmatis diſſidio reſpirantem, aliud perfidiæ virus ex *Berengarii* veneno coalitum afflavit. Etenim *Ivodii* antiquo Trevirenſis Diœceſis oppido, duo Presbyteri *Fridericus*, & *Dominicus Guilhelmus*, nefandis, & abſurdis *Berengarii* opinionibus imbuti, deteſtabilem contra auguſtiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ doctrinam, clandeſtinis conventibus propagabant, verum in Sacroſancta Hoſtia Chriſti Corpus & Sanguinem eſſe negantes. Itaque inanem *Berengarii* ſpeciem amplexi, aliisque pravis infecti dogmatis, plures indies ſecum in errorem abducebant. Cum autem *Bruno* comperiſſet, perfidiæ ſemine in Lutzelburgenſium agris ſparſo, quietem Eccleſiæ perturbari, plebemque tum ſane ab ejuſmodi contagione puram ac ſimplicem, perverſis hiſce erroribus imbui; quo, ne labes ea contempta latius proſerperet, rem ad diligentem diſquiſitionem adduxit; & eo uſque indagando pervenit, ut patefacto dolo veteratores ipſos *Ivodii* deprehenderet tandem; atque ita perverſæ doctrinæ zizania opprimeret in herba. Duos itaque, quos diximus Sacerdotes, & *Hamelricum*, ac *Durandum* plebeios, ex oppido Trevirim adductos, productosque *in conſpectum Eccleſiæ*, omnes opinionum ſuarum ſectas prodere, atque palam damnare coegit. Tum vero *Durandus*, ante omnes accedens, hactenus quidem ſe ſceleris hujus Patrocinium ſuſcepiſſe, atque erraſſe haud inficiari; verum cupere impoſterum, nuncium peſtilenti mittere errori, ac multam *Berengario* dicere ſalutem; ut fidem dictis exæquet, contactis reliquiis ſe jure jurando obſtrictum velle.

At *Fridericus* Presbyter, pervicacior hæreſim tueri ſuam, & argumentis parare, eandem adſtruere. Ergo *Bruno*, oblata diſputandi copia, cum graviſſimis Sacræ Scripturæ teſtimoniis, tum Auguſtini in primis auctoritate, pertinaciam hominis ad ſilentium uſque ad oppugnaſſet, neque ſuſceptum tamen errorem, homo obſtinatus abjiceret; acclamatum Brunoni a circumſtante Clero; quoniam *Eccleſiam non audiret*, ecquid dubitaret, jam eum habere *tanquam Ethnicum & Publicanum*? vocesque ſub hæc

hæc eunt poſtulantium, ut de gradu Sacerdotali nefarium caput dejiciat, lataque ſententia, illico mox condemnet. Quo moram trahente, multitudo accenſa promovere gradum, atque ut hominem ad pœnam abripiat, impetu occurrere. Verum hic tumultus, dum concio permiſcetur, homini ſceleſto effugium dedit.

Poſt hæc, *Dominicus Wilhelmus* arreptus, qui nequitiæ occultandæ ſe binominem tulerat; accuſatuſque, ceu non poſtremus hæreſis hujus aſſertor, inficias conſtanter iit, ſe unquam errorem eum erraſſe: delatoribus contra, ſecretos eum coegiſſe Conventus, atque etiam ſectatoribus, ſuo more panem porrexiſſe, nitentibus; ille metu imminentis periculi trepidus, paratum ſe reſpondit, ad cujuſque modi ſuſpicionis abolendam infamiam, etiam ſeveriſſimi cujuſque judicis ſubire ſententiam. Itaque rem Divinam facere, & Canonem ſacrum elata voce decantare juſſus; ubi ad fractionem deinde ſalutaris hoſtiæ deventum, *Bruno* ad Altare propius accedens, ultimis hominem deteſtationibus obſtringit, atque ita ad illum infit: *Si vivificum hoc ſalutis noſtræ Sacramentum, quod manibus tenes, verum Chriſti Corpus & Sanguinem eſſe, ore ſacrilego negare pergis, ipſius Myſterii Sanctitatem teſtor, ne quoquo modo contingere, aut ſumere Sacroſanctam hoſtiam audeas; ſin vero ab Eccleſiæ Catholicæ ſenſu tuum minime judicium diſcrepat, per me licet, ſumas.* Atque ita tum ſincere quidem, nullaque interveniente fraude, Divina Myſteria Presbyter libavit. Verum, in priſtinum mox errorem revolutus, majori quam ante ſtudio, hæreſim ſemel abdicatam inculcare plebi cœpit. Quapropter juſto rerum arbitro Deo, ſeras denique perjurii expetente pœnas, cum reus adulterii in judicium eſſet ob id crimen a Magiſtratu vocatus, damnatus capitis, merito vitam ſupplicio finiit. Atque hunc in modum noxium illud contagionis virus, pia *Brunonis* induſtria extinctum, atque repreſſum eſt.

Browerus & Maſenius in Annal, Treverenſ. Tomo II. Lib. XIII. ad h. annum pag. 8. 9.

SYNODUS COLONIENSIS
Annò Chriſti MCXIII. Paſchalis II. Papæ XIV. Henrici V. Reg. VIII. Imp. III.

Judicium Synodale de Hæreticis.

Epiſtola Trajectenſis Eccleſiæ ad Fridericum Archi-Epiſcopum Colonienſem, de hæreticis Tanchelmi Sequacibus Coloniæ captis, coercendis juſta pœna.

DOMINO SUO, ET VENERABILI PATRI, FRIDERICO, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPO, HUMILIS TRAJECTENSIS ECCLESIA EX SINCERO AFFECTU DEVOTISSIMAS ORATIONES CUM DEBITÆ SUBJECTIONIS OBSEQUIO.

GRatias, Reverende Pater, Sanctitati veſtræ agimus, quia paterna miſeratione vicem noſtram doluiſtis, & Antichriſti noſtri, perturbatoris & blaſphematoris Eccleſiæ Chriſti, curſum & impetum retardatis, qui aperuit in Cœlum os ſuum, & contra Sacramenta hæreſin Eccleſiæ ſuſcitare auſus eſt, jam olim Sanctorum Patrum ſententiis jugulatam. Hic enim ſpiritu ſuperbiæ (quæ radix eſt omnis hæreſeos & apoſtaſiæ) intumeſcens, nihil Papam, nihil Epiſcopos, nihil Archi-Epiſcopos, nihil Presbyteros aut Clericos aſſeruit, columnaſque Eccleſiæ Dei concutiens, etiam fidei noſtræ Petram, id eſt, Chriſtum dividere auſus eſt. Penes ſe, & ſuos tantum Eccleſiam eſſe contendebat:

Eccleſiam, quam Chriſtus poſtulans a Patre, accepit gentes in hæreditatem ſuam, & poſſeſſionem ſuam terminos terræ, hic ad ſolos Tanchelmiſtas contrahere conatus eſt.

Jam vero, Sancte Pater, afflictionis noſtræ querelas ſuſcipite, & præcurſorem Antichriſti eodem ſchemate, eisdem veſtigiis, quibus ille ſecuturus eſt, præcurrentem advertite. In maritimis primum locis rudi populo, & infirmioris fidei, venenum perfidiæ ſuæ miſcuit, & per matronas & mulierculas (quarum familiaritatibus, & ſecreta collocutione, & privato accubitu lubentiſſime utebatur) errores ſuos paulatim ſpargere cœpit. Deinde per (has) conjuges etiam ipſos perfidiæ ſuæ laqueis irretivit. Nec jam in tenebris, vel cubiculis, ſed ſuper tecta prædicare incipiens, in patentibus campis late circumfuſæ multitudini ſermocinabatur, & veluti Rex concionaturus ad populum, ſtipatus ſatellitibus, vexillum & gladium præferentibus, velut cum inſignibus regalibus ſermonem facturus procedere ſolebat.

Audiebat illum populus ſeductus, ſicut Angelum Dei: imo vero ipſe Angelus Satanæ declamabat, *Eccleſias Dei lupanaria eſſe reputanda: nihil eſſe, quod Sacerdotum officio in menſa Dominica conficeretur: pollutiones, non Sacramenta nominanda, ex meritis & ſanctitate Miniſtrorum virtutem Sacramentis accedere:* cum ex verbis S. Auguſtini Dominus Chriſtus traditorem ſuum (quem *Diabolum nominavit*, qui ante traditionem Domini, nec loculis Dominicis fidem potuit exhibere) cum cæteris Apoſtolis ad prædicandum Regnum Cœlorum miſerit; ut demonſtraret, dona Dei pervenire ad eos, qui cum fide accipiunt, etiamſi talis ſit, per quem accipiunt, qualis Judas fuit.

Item Auguſtinus: *Si in percipiendis Sacramentis dantis & accipientis eſt meritum conſiderandum, ſit dantis Dei, & accipientis conſcientiæ meæ. Hæc enim duo non mihi incerta ſunt, bonitas illius & fides mea. Quid te interponis, de quo certum nihil ſcire poſſum? ſine me dicere: In Domino confido. Nam, ſi in te confido, unde confido, ſi nihil mali hac nocte feciſti?* Contra has & hujusmodi ſententias ſacrilegus ille declamans; *Dehortabatur populum a perceptione Sacramenti Corporis & Sanguinis Domini, prohibens etiam Decimas Miniſtris Eccleſiæ exhiberi, quod facile volentibus perſuaſit:* Quia ea tantum prædicabat, quæ vel novitate ſui, vel magna voluntate populi placitura ſciebat.

Talibus nequitiæ ſucceſſibus miſero homini tanta ſceleris acceſſit audacia, *ut etiam ſe Deum diceret: quia, ſi Chriſtus ideo Deus eſt, quia Spiritum Sanctum habuiſſet, ſe non inferius nec diſſimilius Deum; quia plenitudinem Spiritus Sancti accepiſſet.* In qua præſumptione adeo illuſit; ut quidam in eo Divinitatem venerarentur in tantum, ut balnei ſui aquam potandam populo ſtultiſſimo pro benedictione divideret, velut ſacratius & efficacius Sacramentum, profuturum ſaluti corporis & animæ.

Quodam etiam tempore, dum novum genus quæſtus nova adinventione machinaretur; quandam imaginem S. MARIÆ (ſtupet animus dicere) in medium multitudinis juſſit afferri, & accedens, manumque imaginis manu contingens, ſub typo illius S. MARIAM ſibi deſponſavit, Sacramentum & Solennia illa deſponſationis verba, ut vulgo fieri ſolet, univerſa ſacrilego ore proferens: *En,* inquit, *dilectiſſimi, Virginem MARIAM mihi deſponſavi, vos ſponſalia & ſumptus ad nuptias exhibete.* Et ponens duos loculos, unum a dextris, alium a ſiniſtris imaginis, *Huc,* inquit, *offerant viri, illuc, mulieres. Viderim nunc, utrius ſexus major circa me & Sponſam meam ferveat charitas.* Et ecce cum muneribus & oblationibus certatim ruit inſaniſſimus populus. Mulieres inaures & monilia jaciebant, & ſic non ſine immaniſſimo ſacrilegio infinitam contraxit pecuniam. Sed & faber ferrarius quidam, nomine Manaſſes, quem cum ſcelerato homine etiam a Vobis detentum audivimus, exemplo nequiſſimi Magiſtri, fraternitatem quandam, quam *Gilda* vulgo appellant, inſtituerat, in qua XII. viros in figura XII. Apoſtolorum, & unam tantum fœminam in figura B. MARIÆ conſtituit, quæ, ut ferunt, per ſingulos illorum XII. circumducebatur, & ad injuriam Sacroſanctæ Virginis nefaria turpitudine, quaſi ad confirmationem fraternitatis, ſingulis miſcebatur.

Presbyter etiam quidam, Everwacherus nomine, a Sacerdotali dignitate apoſtatans, nefandi hominis Magiſterio adhæ-

adhæſit, qui & illum *Romam profecutus*, maritima loca, quartam ſcilicet partem Epiſcopatus noſtri, Teruwanenſi Epiſcopio Regni Franciæ, auctoritate Domini Papæ atterminare conatus eſt, quem etiam a Sanctitate veſtra detentum audivimus, & gaviſi ſumus. Idem Presbyter per omnia Tanchelmi aſſertor, decimas Fratrum Eccleſiæ B. Petri invaſit, Presbyterum ipſorum armata manu ab Altari & Eccleſia ejecit. Infinita ſunt, Domine, illorum ſcelera, quorum plurima pro epiſtolari brevitate ſuppreſſimus. Hoc ad ſummam dixiſſe ſufficiat, res Divinas in tantum veniſſe contemptum, ut reputetur ſanctior, cuicunque fuerit Eccleſia Dei deſpectior.

Quia igitur, Sancte Pater, Divina miſeratio Eccleſiam ſuam diutius periclitari non ſuſtinens illos *in manus veſtras* tradidit, rogamus & obſecramus in Domino, ne qua ratione de manibus veſtris elabantur: qui ſi elapſi fuerint, denuntiamus Vobis, & ſine omni ambiguitate atteſtamur, futuram irrecuperabilem Eccleſiæ noſtræ jacturam, & infinitarum perniciem animarum. Vere, Domine, graviſſimum caſum Eccleſia noſtra ſuſtinebit, ſi quo modo evadere illos contigerit, *quorum ſermo*, juxta Apoſtolum, *ut cancer ſerpit*, & ſimplicium animos blandiendo perimit.

Nunc quoque ob hoc ipſum Anti-Chriſtus noſter (*a*) *Monachum mentitus*, exemplo capitis illius, cujus membrum factus eſt, in angelum lucis ſe transfiguravit; ut eo ſecurius illuderet, quo verſutius ſpeciem ſanctitatis ſimulate ſumpſiſſet.

Rogamus, Domine, ut juſta indignatione moveamini adverſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ. *AUGUSTINUS*: *Quando vult Deus concitare poteſtates adverſus Schismaticos, adverſus Hæreticos, adverſus Diſſipatores Eccleſiæ, adverſus Exſufflatores Chriſti, non mirentur. Quia Deus concitat, ut a Sara verberetur Agar. Cognoſcat ſe Agar, ponat cervicem, revertatur ad Dominam ſuam. Quid mirantur, quia commoventur poteſtates Chriſtianæ adverſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ? Ergo non moverentur? Et quomodo redderent rationem de Imperio ſuo? Pertinet hoc ad Reges Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam velint matrem ſuam Eccleſiam, unde ſpiritualiter nati ſunt. Legimus Danielis viſiones, & geſta Prophetica. Tres pueri in igne laudaverunt Deum. Miratus eſt Rex Nabuchodonoſor laudantes Deum pueros, & circa eos ignem innocentem: & cum miratus eſſet ille, qui ſtatuam ſuam erexerat, & ad eam adorandam omnes coegerat; tamen laudibus puerorum commotus, ubi vidit Majeſtatem Dei præſentis in igne, ait: Et ego ponam decretum omnibus tribubus, & linguis in omni terra: Quicumque dixerit blaſphemiam in Deum Sidrac, Miſac & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in perditionem. Si Nabuchodonoſor laudavit & prædicavit, & gloriam dedit Deo, ut decretum mitteret per Regnum ſuum; quomodo Reges Chriſtiani non moveantur adverſus blaſphematores Eccleſiæ Chriſti?* Hæc Auguſtinus.

Proinde obſecramus in Domino, quatenus de his Sanctitas veſtra faciat, ut Eccleſiæ noſtræ jam diu periclitanti ſubveniendo conſulatis.

Gretſerus Tomo VI. operum novæ edition. pag. 566. Edidit eandem Epiſtolam Sebaſtianus Tengnagel, Bibliothecarius Cæſareus anno 1612. Ingolſtadii: recuſa dein fuit ab Antverpienſibus Hagiographis ad diem VI. Junii Tom. I. hujus menſis.

(*a*) Bollandiſtæ ad diem VI. Junii conantur ex hoc loco tempus datæ Epiſtolæ eruere. Tanchelmus ex Inſulis Zelandicis egreſſus, ab initio Sæculi XII. ad annum 1108. vel 1109. Flandriam veneno ſuo infecit, & dein Antverpiam: ſubin Monachi habitu aſſumpto Romam profectus, inde redux circa annum 1112. Coloniam venit, ubi ab Epiſcopo captus cum ſociis, & detentus fuit. Circa 1113. Burchardus Trajectenſis ad Rhenum Epiſcopus obiit: poſt cujus mortem, vacante Eccleſia, Clerus Trajectenſis ad Metropolitam ſuum Colonienſem has literas ſcripſit. Elapſus e carcere Coloniæ Tanchelmus Brugas rediit, cito anathematizandus a Clero & populo, demum per maritima loca dum vagatur infelix errorum ſuorum diſſeminator, a Presbytero illatam Ordini ſuo injuriam perperam ulturo, trucidatus fuit anno MCXV. Hæc ex variis BOLLANDISTÆ collegerunt ad diem VI. Junii. Videtur autem hæc Epiſtola ſcripta ante mortem Tanchelmi, imo & fugam e carcere Colonienſi, adeoque circa annum 1113. quo Sedes Ultrajectina vacabat.

Tanchelmi hæreſin ab anno MCXI. ad MCXXVI. Antverpienſibus dominatam fuiſſe, opinatur *Natalis Alexander Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi XII. C. IV. §. VI.* eo quod iſto anno S. Norbertus cum ſociis illuc venit ad eandem extirpandam, quod & *Illmus Baronius ad hunc annum* innuit.

Ad hanc Epiſtolam velut accuſatricem referri poteſt habita Anno 1113. Synodus Colonienſis, ſub Friderico Archi-Epiſcopo.

Accuſatio fit Coloniæ in Eccleſia S. Petri, præſente FRIDERICO, Archi-Epiſcopo, contra hæreticos. Plures capti & vinculati, judicio aquæ ſe expurgarunt: cæteri autem reatu ſuo confiſi, fugam verterunt. Apud Veronam (Bonnam) præſidente Comite, igne conſumpti ſunt tres, malentes mori, quam cedere Catholicæ Fidei.

Hæc, nec plura deſcripſit Cl. Schannatus in Vaticana Bibliotheca ex codice MS. Bibliothecæ Urbinatenſis Romæ aſſervato.

Epiſtola Henrici Imperatoris, ad Harduicum Ratiſponenſem Epiſcopum.

SUMMA. Accuſatoria Legatorum Apoſtolicorum, quaſi Paſchalis mandata transgreſſi eſſent, & Nuntiatoria pacis inter ſe & Papam.

HENRICUS, DEI GRATIA IMP. AUGUSTUS, H. VENERABILI RATISPONENSIUM EPISCOPO, GRATIAM, DILECTIONEM, ET OMNE BONUM.

Gratias agimus Patri Spirituum, quoniam erga nos & Imperii ſtatum ſalubriter tuæ fidei conſervaſti conſtantiam, credentes, imo luce clarius adtendentes, quod neque mors, neque vita ſurripere poſſint, quam inchoaſti, & demonſtraſti nobis bnenevolentiam. Ut autem piæ ſollicitudinis ſcrupulum, quo ſæpiſſime turbantur corda amicorum abſentium, tibi pleniter auferamus, negotium, quod pro communi utilitate totius Imperii ſuſcepimus, ad quid perduxerimus, paucis tibi ſcribere curavimus. In primis memorem te eſſe volumus, qualiter inimicorum noſtrorum acephalica præſumptio fideles noſtros inquietaverit, quod communicantes nobis, quaſi excommunicatos, ex ſententia & Legatione Domini Apoſtolici dijudicaverint, & maledictiones ſatis impudenter ſuper Innocentes aggravaverint. Nos autem arcum, quem in nos latenter intenderant, & ſagittas, quas exacuerant, propitiante Domino, declinantes in Italiam transalpinavimus, & ibi religioſos Epiſcopos atque Abbates, qui videbantur eſſe columnæ matris Eccleſiæ, convocantes, de pace vel concordia Regni & Sacerdotii ſubtiliſſima inquiſitione tractavimus. Demum communicato conſilio tres ex illis omnibus eligentes, ſcilicet *Placentinum*, *Aſtenſem*, *Aquenſem*, magni nominis Epiſcopos, ad Dominum Apoſtolicum, & ad omnem Eccleſiam illos miſimus, proferentes in publicum, quod ſi quis perſonam noſtram pulſaret, vel pulſare vellet de pace, quam in Corpore & Sanguine Domini nos cum Pontifice Romano compoſuimus & conſcripſimus, ſecundum judicium legum & canonum, porrigere plenariam expurgationem, vel, quod abſit, culpabiles inveniremur, omnimodam ſatisfactionem. Igitur Dominus Apoſtolicus unanimes ſibi ad hoc conjungens Cardinales in teſtimonium, in præſentiam Principis Apoſtolorum negavit, quod Chuononem in Coloniam, vel Saxoniam miſerit: irritum eſſe judicavit, ſi quid in nos maledictionis effuderit: affirmavit, quod ipſe nunquam nos excommunicaverit: filio ſuo, quem conſecravit, quem benedixit, quod nunquam maledixerit. Damnavit Theo-

Theodoricum, eo quod in Regno noſtro Legatum ſe ejus Domini Apoſtolici mentitus fuerit: nihil optavit, quidquid excommunicationis in aliquem fecerit: in præſentia Cleri & populi teſtificatus eſt, quod non præcepit, vel conſenſit, vel ratum fecit, vel habet; quod Viennenſis epiſcopus excommunicationis gradum ſuper nos erexit; ſed potius, quod ſub typo boni zeli peccaverit, veniam poſtulavit. De literis bullatis, quas in opprobrium noſtrum incuſabat Moguntinus, Colonienſis, Saltzburgenſis, & Halberſtadienſis inimicis noſtris miſiſſe, Deum duxit in teſtimonium, ſe malum illud nunquam commiſiſſe: inter cætera ſubjungens, quisquis nobis fidelitatem jurando promiſerit, & Werram nobis quisquis modo fecerit, pro perjuro & ſacrilego in membris Eccleſiæ numerandum eſſe. Nos autem Conſilium Principum noſtrorum exequentes, ut omnem ambiguitatem reſecaremus, & ſeditionem graviſſimam, quæ inter Romanos & Apoſtolicum geritur, compeſceremus, (*) & Deo gratias, non eſt inventus, qui clam vel palam nobis notam criminis imponeret; ſed vox laudis & lætitiæ audita eſt, quæ nos & Imperium noſtrum Deo, & Beatis Apoſtolis Petro & Paulo committeret. Poſtremo die Capitolium cum univerſis ordinibus conſcendimus, & magnificantibus nos magna impendimus. Denique Cardinales tres, cæterorum legationem agentes, nos audierunt, & pacem plenariam eo tenore nobis exhibuerunt; ſi inveſtituram per virgam & annulum deinceps dare deſineremus, quod in eo Eccleſiæ ſcandalum dixerunt. Econtrario nos reſpondentes, Regalia noſtra cuivis per baculum & annulum concedere, juris noſtri eſſe probavimus. Hæc eſt ſumma diſſenſionis, qua concutitur & periclitatur Eccleſia, & inveſtitura ceſſante, affirmant ſtatum Eccleſiæ redintegrare poſſe per omnia. Ergo miles Chriſti conſidera, quod Chriſtus in Evangelio liquantes culicem & camelum deglucientes in ejuſmodi animadverſione reprehendat, & Apoſtolus minus tolerandum, ut majus vitetur, factis & dictis oſtentat. Hæc ideo tuæ transmiſimus caritati, ut pernoſcas nullum periculum excommunicationis imminere noſtræ dignitati, & ut uberius, quod ratio poſtulat, obviare poſſis adverſus nos inſurgenti fatuorum temeritati. Nuntium tuum ideo tamdiu retinuimus, ut per ſe certum te de his omnibus reddat, utpote qui viſu vel auditu rei ordinem perfecte recognoſceret. Vale.

Ex Codice Udalrici Bambergenſis No. CCCXVIII. deſcripſit Manſi Tom. II. Supplementi Conciliorum pag. 315.

(*) *Deſiderantur aliqua.*

Alia ejusdem Imperatoris ad Eundem.

HENRICUS, DEI GRATIA, IMPERATOR AUGUSTUS, H. RATISPONENSIUM EPISCOPO, GRATIAM SUAM ET OMNE BONUM, UT FIDELI DILECTISSIMO.

QUod Legatos tuos tanto tempore retinuimus, nulla alia de cauſa fecimus, niſi quod nec itineris noſtri, nec a Roma aliquam certitudinem tibi mandare potuimus. Nunc dilectioni tuæ intimare decrevimus, Epiſcopos quosdam, videlicet Aſtenſem, Aquenſem, Placentinum inde veniſſe, non noſtra quaſi Legatione, ſed eorum propria voluntate iviſſe, qui tamen veram pacis concordiam inter nos & Papam omni dubietate remota retulerunt, qui etiam nos omnes, Monaſterienſem nominatim, Tridentinum, Auguſtenſem, Brixinorenſem, Conſtantienſem, Abbatemque Wultenſem Arnoldum, in adventu eorum benedixerunt ore, & oſculo ex ejus parte ſalutaverunt. Ajunt etiam, Dominum Papam nunquam aliquem adverſarium noſtrum Colonienſem, vel Saltzburgenſem, vel Wurtzburgenſem, vel Halberſtadenſem, vel aliquem inimicum noſtrum viva voce, vel literis ſalutaſſe. Moguntinum nec ipſe, nec tota Romana Eccleſia aliter, quam traditorem Dei, & Domini ſui, & totius Chriſtianitatis appellant. Quicquid itaque *Viennenſis Wido*, & *Chuono* contra Imperium, & nos aliquo modo moliti ſunt, deteſtatur, ita quod fraterni-

ternitatem, & gratiam idem *Chuono* etiam apparet amiſiſſe. Hoc totum promittit, non per nuntium, ſed per ſe ipſum verum eſſe probaturum. His aliisque verbis auditis ac pertractatis, cognovimus, te, ut mandavimus, congruo tempore venire ad nos non poſſe, quod cum maxima feſtinatione ad præſens ire oportet, ſed tamen ubicumque erimus, pro te & vice tua erimus, & tu ubi fueris, pro nobis in perſona noſtra eris, juvando ac ſuſtinendo, ac defendendo honorem noſtrum, & ſpecialiter nepotem noſtrum F. aliosque fideles noſtros, ut bene appareat te eſſe inimicum inimicorum noſtrorum, & amicum amicorum noſtrorum.

Ex Codice Ulrici Bamberg. N. CCCXVII. Manſi Tom. II. Supplementi. pag. 317.

Adalberti Moguntini Archiepiſc. epiſtola ad Clerum populumque Bambergenſem.

Hortatoria, ut ad unitatem cum Gelaſio II, Capite Eccleſiæ Catholicæ redeant.

SANCTÆ BAMBERGENSIS ECCLESIÆ CLERO, PRIMORIBUS ET SUBDITIS, A. (*a*) DEI REPROPICIANTE CLEMENTIA, MOGUNTINÆ MINISTER ECCLESIÆ, RECTA SAPERE, ET UNUM ESSE IN SPIRITU CHRISTI, ET ECCLESIÆ CATHOLICÆ.

INtuentes religioſi Cleri hujus honeſtatem & prudentiam, ſemper ubique prædicabilem, non facile perſuaderi potuit, vos in aliquo exorbitare ab Eccleſiaſticæ communionis tramite: maxime cum habeatis Epiſcopum animarum veſtrarum, & oportuerit vos obedire Deo magis, quam hominibus: quia melius eſt confidere in Domino, quam confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus. Sed nunc, quod tamen dolentes audivimus, ubique a laicis blaſphematur, quomodo Romana & Catholica communione poſtpoſita, Epiſcopi quoque veſtri exemplo obedientia poſtpoſita, aliqui veſtrum excommunicatis perſonis indifferenter communicetis, & promiſcue, quæ Dei ſunt, reddatis obſequio Cæſaris. Profecto meminiſſe debetis, quanta privilegia habeatis a Romana Eccleſia matre veſtra & Magiſtra, quæ ſi vias veſtras gradiens, pro inobedientia perderet veſter Epiſcopus; ſero pœniteret, Epiſcopali jam officio ſuſpenſus. Sufficere autem vobis poterat, nobis quoque ſatis eſt, & cuilibet diſcipulo, ſi ſit ſicut Magiſter ejus; & evidens eſt exemplum omnibus, quod Clemens nemini loquitur, cui non loquitur Petrus. Proinde cum hæc, Dei voluntate, ſemper nobilis Eccleſia inter conſortes filias elegantiori & ſpeciali excellat prærogativa, nos, qui, licet indigni, Metropolitana fungimur cura, vice Beati Petri, non potuimus hoc factum veſtrum diſſimulare, & pro loco iſto non eſſe ſolliciti. Tangit etenim nos mutuum debitum, quod majore obligatione inter nos & locum iſtum eſt, a die Ordinationis meæ contractum. Si enim inter XV. Moguntini privilegii ſuffraganeos, oleo benedictionis, tanquam filios Aaron in Sacerdotium ſuſcitandos, cæterorum primogenitis poſtpoſitis, ſolum veſtrum in meam benedictionem prælegi Epiſcopum, quomodo illi non compatiar, ut filius Patri? Quomodo denique non commonefaciam vos fratres, ut frater primogenitus? Quod ſi ille vias veſtras vobis oſtendit, & de ſalute & cautela communionis obſervandæ ab excommunicatis, ut debuit, commonuit, atque ut Sara filium ſuum Iſaac cum Iſmaële ludere non permiſit, & altero in diverſas culturas ſeparato hære-

(*a*) Adalbertus I. *aliis* Albertus I, aut ſenior, Saræpontanus, Cancellarius Henrici V. & primus inter primos ejus præcordialis Conſiliarius, electus & baculo & annulo ab Henrico V. inveſtitus 1109. dein in cuſtodia fuit ab 1112. ad 1115. ordinatus Coloniæ feſto S. Stephani ab Ottone Bambergenſi anno 1117. Obiit anno 1137. 9. Kal. Julii.

hæredem filium infra domum, quæ eſt Eccleſia, reſervavit. Nos quoque in partem Apoſtolicæ ſolicitudinis vocati, fungentes tenore vicis nobis delegatæ, quia ſcimus anathema excommunicatæ communionis inter vos eſſe, interdicimus in omni loco hoc Divini officii verbo Domini & Judicio Spiritus Sancti uſque ad ſatisfactionem veſtri Epiſcopi.

Udalricus Bambergenſis No. 290.

Idem Adalbertus ſcriptis literis ad Concilium invitavit Eginonem Abbatem S. Udalrici Auguſtanum. Has literas profero ex Udalſcalco in narratione de controverſia inter Hermannum Auguſtenſem Epiſcopum (quem in *Concilio Colonienſi ſacra Communione privatum literæ illæ innuunt*) & Eginonem, vulgata a Caniſio.

Invitatoria ad Synodum Frideslarienſem anni 1118.

SANCTÆ AUGUSTENSIS ECCLESIÆ FILIIS ET FRATRIBUS CUM E. ABBATE S. UDALRICI, ARNOLDUS (a) MOGONTINÆ SEDIS MINISTER INDIGNUS, FRATERNAM DILECTIONEM CUM ORATIONE.

QUod proxime a Domino Prænestino, Romanæ Sedis Legato Apoſtolica auctoritate denuntiatum fuit vobis, nos quoque eandem denuntiamus vobis: ſed quia hæc neglexiſtis, nec vos, nec ille, quem dicitis Epiſcopum veſtrum, Sancto Concilio interfuiſtis, ipſum quidem, quia jam diu a Domno Papa Epiſcopali & Sacerdotali ſuſpenſus eſt officio, communione Corporis & Sanguinis Domini uſque ad ſatisfactionem privatum eſſe ſciatis: vos autem adhuc noſtra interceſſione dilatos, idem tamen ſubituros, niſi Sancto *Concilio Frideslariæ V. Kal. Auguſti* celebrando Abbates & Prælatos Eccleſiæ veſtræ intereſſe faciatis. Quod quidem, ſicut in mandato accepimus, Apoſtolica auctoritate & noſtra præcipimus. Præterea ſuper querela illius veſtri Adalberti nos eadem firmaſſe, quæ Apoſtolicam Sedem feciſſe cognovimus, fraternitati veſtræ notificamus. Adulterum enim & adulteram, & omnes conſentientes excommunicavimus. In qua damnatione veſter dictus Epiſcopus non excipitur, quia non faciendo juſtitiam patienti injuriam, conſenſum crimini adhibere probatur.

Caniſius Tom. III. antiquarum Lectionum Parte II. pag. 14. novæ edit.

(b) Adalbertus, *corrige.*

Epiſtola G. Epiſcopi ad F. (a) *Archi-Epiſcopum Colonienſem. Adverſus Invaſorem Eccleſiæ Leodienſis.*

DOMNO ET PATRI SUO F. COLONIENSIUM ARCHI-EPISCOPO, G. (b) DEI GRATIA, ID QUOD EST VIRILITER ET CONFORTARE IN DOMINO.

DE Leodienſis Eccleſiæ, ſororis noſtræ, nefaria invaſione, execrabili oppreſſione, fama quidem prius, ſed nuper literis veſtris cognovimus. Ad ejus conſolationem, ſicut monuiſtis, quia præſentiam noſtram tam celeriter exhibere nequivimus, ſententiæ noſtræ litteras Sanctitati veſtræ deſtinavimus. Videtur nobis hoc facinus quidem omnibus Eccleſiis dolendum, maxime autem Matri noſtræ, cunctiſque filiabus ipſius lamentandum: tum, quia in filia inceſtus hic contingit, tum, quia in Provincia hac malum hoc accidit, ubi primum,

(a) Fridericus ab anno 1099. ad 1131. Colonienſem rexit Eccleſiam. Videtur hæc Epiſtola ſcripta occaſione Alexandri Archi-Diaconi & Sacriſtæ, qui mortuo Otberto Præſule, Leodienſem Epiſcopatum numerata pecunia ab Henrico V. Rege emit, ſed non obtinuit. Nam eo expulſo, ordinatus eſt Fridericus, vir ſanctiſſimus. *Martene.*

(b) Goteſcalcus, Oſnabrugenſis Epiſcopus, ut ſuſpicor, ejuſdem Provinciæ cum Leodienſi Eccleſia, quam vocat ſororem ſuam, ſub uno Metropolita Colonienſi.

mum, & maxime hoc tempore, pro vindicanda Eccleſiæ libertate concertatum eſt, & jam bonæ ſpei fructus ſperari potuit. Sed, O invidioſa antiqui hoſtis circumventio! inſtanti certaminis agone jam circa boni curſus conſummationem repentino caſu totius Eccleſiæ faciem nequiſſimus hoſtis tanta ignominia offudit; ut ſororem noſtram intruſus hoſtis macularet, imo quod ſceleratius eſt, filius Matrem opprimeret. Meminiſtis hiſtoriæ veteris; quomodo filii Jacob pro Dina ſorore ſua oppreſſa Sichem filium Emor Evei, habitatoreſque illius, licet in Legem illorum tranſire volentes & jam circumciſos, tamen faventes, ob ſtuprum ſororis necaverunt, eo quod fœdam rem operatus eſt in Iſraël, & violata filia Jacob rem illicitam perpetraſſet. Simili quoque formâ pro ſororis noſtræ oppreſſione, juſto animadverſionis zelo ſuccenſi . . . *Reliqua invidet manus temeraria, quæ ipſa abraſit.*

Martene & Durand Tom. I. ampliſſimæ Collectionis pag. 642.

Epiſtola Calixti Papæ II. ad Fridericum Archi-Epiſcopum Colonienſem.

Significat ei Concilium in Autumno Remis celebrandum pro felici Eccleſiæ ſtatu.

CALIXTUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI F. COLONIENSI ARCHI-EPISCOPO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

QUamdiu mundi hujus Pelagum navigamus, neceſſe eſt, ut tempeſtates, & colliſiones fluctuum patiamur, unde magnam Nos oportet habere cuſtodiam, ut commiſſi nobis Navigii curſum ſic, præſtante Domino, dirigamus, quo ad quietis portum cum navis & . . . . . integritate pertingere valeamus. Eſto igitur providens, frater cariſſime! atque ſollicite, ſicut cœpiſti, circumſpice, quoniam præſto eſt Dominus Deus noſter, qui ventis & mari potenter imperat, & ſubito tranquillum facit. Novimus quidem Domini & Eccleſiæ inimicos adverſus Eccleſiam poſſe latratus emittere; illud autem omnino nec Divinis, nec humanis legibus reperitur, ut ab aliquo Sedes Apoſtolica judicetur, nedum ab illis, qui Eccleſiæ Judicio condemnati ſunt. Verumtamen ne populus Domini alicujus blanditiis, perſuaſionibus, fallaciis ſeducatur, ſi quis adverſus Eccleſiam Dei ſe habere confidit, ad (*a*) Concilium, quod in proximo Autumno, circa Remos per Dei gratiam celebraturi ſumus, accedat. Ibi enim Magiſtri Eccleſiæ, Viri Religioſi & ſapientes intererunt, ibi de ſtatu Eccleſiæ tractatus habebitur, ibi Eccleſiæ ſtatus, cooperante Domino, conſurget, & hoſtilis incurſio deſtruetur, & ibi, præſtante Domino, ſufficiens dabitur cum Patrum auctoritate reſponſio. Conſtanter igitur age, ſtrenue miles Chriſti, atque in propoſiti ſtadii certamine, donec ad bravium pervenias, currere non deſiſtas. Penitus etiam caveas, ne peſſima inveſtitorum a tyranno illo putredine, tua ſinceritas contingatur. Pugnator enim fortis Dominus tecum eſt, neque noſtrum tibi conſilium & auxilium deerit, quod nobis miſericordia Divina contulerit. Datum Anicii XVI. Calendas Maji.

Martene & Durand. Tomo I. ampliſſimæ Collectionis pag. 651. *ex MS. Colbertino.*

(*a*) Illud Concilium celebratum fuit XIII. Kalendas Novembris MCXIX.

Epiſtola

Epiſtola Friderici Archiepiſc. Colonienſis,
ad Eccleſiam Leodienſem.

Mandat, ne intruſum per Simoniam nominatione Regia in Sede Leodienſi recipiant.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ HUMILIS MINISTER: LEODIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-DIACONIS, PRÆPOSITIS, DECANIS, SCHOLASTICIS, CANTORIBUS, OMNIBUSQUE CATHOLICIS, A PROPOSITO SANCTO NULLIUS NECESSITATIS OCCASIONE DECLINARE.

EX authoritate Evangelica, *neceſſe eſt, ut veniant ſcandala*, ut dum revelatur filius perditionis, manifeſti fiant, & probati, quotquot præordinati ſunt in ſortem ſupernæ retributionis. Unde fraternitatem veſtram præmonentes pia ſollicitudine monemus, obteſtamur, & præcipimus ex debito Sanctæ Obedientiæ, ut (*a*) recipiatis (*b*) Regiæ intruſionis violentia ſub nomine deſignati Epiſcopi ad vos venientem: quia temeraria invaſione ſedem noſtram, quantum in ipſo fuit, privavit Archi-Epiſcopali honore, voſque contempſit, quibus imponi voluit ſine Canonica electione, non veritus prævenire Symoniaca ambitione inducias electionis veſtræ denominata die præordinatas, quas veſtra Eccleſia expetiit, & Sedis noſtræ authoritas conceſſit. Igitur in promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam, in ipſum, & in omnes ipſius ſequaces vel eidem communicantes paravimus anathematis ſententiam, a qua liberari deſideramus fraternitatis veſtræ obedientiam.

Martene & Durand. Anecdotorum T. I. pag. 376. *ex MS. S. Trudonis.*

(*a*) *Supple:* non. (*b*) Alexandrum Simoniacum intruſum.

Epiſtola Cononis Epiſcopi Præneſtini,
ad Fridericum Archi-Epiſcopum Colonienſem.

Scribit ei, poſſe Regem ab eo excommunicari.

CONO, PRÆNESTINUS DEI GRATIA EPISCOPUS, ET APOSTOLICÆ SEDIS VICARIUS, VENERABILI FRATRI FRIDERICO COLONIENSI ARCHI-EPISCOPO, ANIMÆ SUÆ DIMIDIO, GAUDIUM ET LÆTITIAM IN SPIRITU SANCTO.

DEnuntiamus vobis in Nomine Domini, ut non cito moveamini a veſtro ſenſu tam dictis pſeudofratrum noſtrorum, quam aliorum dicentium, non pertinere *ad vos excommunicare Regem*; quia nec Rex Nobis commiſſus, nec de Parrochia noſtra eſſe videtur. Quibus ex ore Domini Papæ efficaciter reſpondemus, quia etſi nobis Parrohciali Jure commiſſus non fuerit, auctoritate tamen Spiritus Sancti & Sanctorum Patrum pro tanto ſcelere merito excommunicare debuimus: attendentes, quod B. Ambroſius Theodoſium Imperatorem Romanum ſibi non commiſſum, licet non Papa, non Patriarcha, non Eccleſiæ Romanæ Legatus, excommunicavit pro ſcelere, quod non in Parochia ſua, ſed Theſſalonice commiſerat. Quidam falſi fratres mandaverunt Nobis, quod pax eſſet inter vos & Regem, ſed Domnus Papa, nec nos credere voluimus, quouſque vos videremus.

Martene & Durand. Tom. I. ampliſſimæ Collectionis pag. 664. *ex MS. S. Germani a Pratis.*

HALBERSTADENSE PLENUM CONCILIUM.

Anno Chriſti MCXX. Calliſti II. Papæ II. Henrici V. Reg. XIV. Imp. X.

Reinhardus, Epiſcopus Halberſtadenſis, confirmat Monaſterio in Chaldenbrunen bona atque prædia, quibus a fundatore ſuo Wichmanno Comite, Eccleſia fuit dotata anno MCXX.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

REINHARDUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ANTISTES HALBERSTADENSIS.

NOverint omnes Fideles tam futuri, quam præſentes, virum nobilem Wihemannum, cognatum meum, predia ſua, pro remedio anime ſue, nec non dilecte conjugis, omniumque parentum ſuorum, cum omnibus utilitatibus, que modo, vel amodo inde provenire poterint, Eccleſie noſtre principali ad altare Proto-Martyris STEPHANI contuliſſe, eo videlicet tenore, ut de eodem predio, in loco, qui dicitur Chaldenbrunen, Apoſtolicam, ſcilicet communem, & canonicam vitam, Deo opitulante, inſtituerem. Hec autem tam ſuo, quam earum Provinciarum jure, in quibus hec ſita ſunt, Saxonie ſcilicet, & Thuringie, ipſemet ſtabilivit, in legitimo placito, ſe Comite pro tribunali ſedente in Botelſtede, me preſente & Comitibus Lodhewico & Wicberto, & utrorumque filiis Comitibus, & Sizzone, ceteriſque ſuis compatriotis. Similiter autem conſummata, bannoque Adalberti Moguntini Archi-Epiſcopi indiſſolubiliter firmata ſunt in Erphesphorde, me preſente, & Epiſcopo Spirenſe Brunone, omnibusque ſupradictis, preſentibus quoque ſuis heredibus & devote laudantibus, Ecberto Clerico, Heremanno ac Guncelino laicis. Hec ſunt predia: in Hiwenbuke & Crhaveneſtorp X. manſi & dimidius, & vinea. In Holdenſtede VIII. manſi, & vinea. In Helpede IV. manſi, & vinea. Et Eradeſthorp XI. manſi. In Sutthardeſthorp II. In Rovekeſthorp I. In Paneckendorp III. In Seburch dimidius. In Roldeſthorp I. In Aſſeve dimidius. In Aſendhorp I. In Dulne XXXVII. In Ludeſſe XXXIII. manſi: exceptis aliis jugeribus, que ſuperſunt: & I. Molendinum, in Storquice VII. manſi. In Zoulice XIV. In Namelikesdhorp XXX. In Eſekendorp dimidius. In Querenvorde dimidius. Hec ſita ſunt in Epiſcopatu Halberſtadenſi, & Comitatu Palatini Comitis Friderici. In Coſcebodhe VIII. manſi. In Modhelwice V. In nova villa juxta illam VI. In Dhretis I. In Dhroganice IV. In Butine XIV. In Ruceſcheſece XII. Hi L. manſi ſiti ſunt in pago Orlan. In Lengevelt VII. In Dhumevelt IX. In alio Dhumevelt I. In Rotthorp VIII. In Vurthern I. In Thovbecbe X, & I. molendinum. In Suegeſtede V. In Urankenhuſen II. Panſtaches. Hec predia ſita ſunt in Epiſcopatu Moguntino in Thuringia. His igitur predictis prediis Eccleſia Sancti Johannis Evangeliſte in Chaldenbrunen primum eſt dotata. Reliquorum vero bonorum ſuorum cum clientibus Moguntine & noſtre Halberſtadenſis Eccleſie contradidit ad eam juſticiam, qua meliores earundem Eccleſiarum fruuntur, nec non cognatis & amicis, quibus voluit. Prefate igitur Eccleſie omnimoda ſtatuimus libertate & quiete, quatenus inibi Deo famulantes, a quibuslibet nulla prorſus gravamina patiantur. Decernimus etiam Dei famulis ibidem regulariter viventibus liberam electionem, quatenus quemcunque ſanioris conſilii fratres de eodem, ſive de alio Monaſterio ejusdem ordinis ad ſedem eam elegerint, Epiſcopi conſenſu ſtatuatur. Super hunc ergo locum, & omnia eidem pertinentia, neminem Epiſcopus Advocatum conſtituat, niſi quem Prepoſitus

ſitus petierit, nec idem, præter ſtatutum ab eadem ecclesia, quicquam exigat: nec Advocatiam diutius obtineat, quam utilitas ecclesiæ poſtulaverit, & Prepoſito placuerit. His omnibus, ut dictum eſt, oblatis, idem vir nobilis dignius adhuc, immo holocauſtum Domino dulciſſimum, ſemetipſum obtulit, relictis, que poſſedit, omnibus, factus eſt egenus, egeni diſcipulus.

Si quis igitur contra hoc decretum, quod abſit, temere venire temptaverit, & ſecundo, terciove commonitus, non reſipuerit, ipſum perpetuo anathemati deputamus. Ceterum prefato loco juſta ſervantibus, beneficiisque ac defenſione adſtipulantibus, Divina retributio recompenſet, ac celeſtis benedictio in preſenti & futuro multiplicet. Amen. Hoc ſtatutum auctoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis, & Domini Pape, & ſicut ipſe ante nos ſuo banno & privilegio in Remenſi ſtabilivit Concilio, & nos ſtabilimus, ac nullo modo mutandum ſub anathemate obligamus. Hanc vero cartam jam conſcriptam, ego *Reinbardus* manu propria corroboravi, meoque ſigillo inſigniri juſſi. Data XVI. Kal. Maji anno Dominice Incarnationis MCXX. Indict. XIII. Anno autem Ordinationis Domini Epiſcopi *Reinbardi* XIV. Actum *in Halberſtat, pleno Concilio in Cena Domini*, Papa Calixto II, Mogontino Archi Epiſcopo, & Romanæ Sedis Legato *Adelberto*, Halberſtadenſi Epiſcopo *Reinbardo*, primo Prepoſito *Thidmaro*, & primo Advocato *Wicbberto*, feliciter. Amen.

Ludewig Reliquiarum Tomo X. pag. 134. *ex quo Manſi Tom. II. Supplem.*

CONCILIUM COLONIENSE

Anno Chriſti MCXXI. Calliſti II. (*a*) Papæ III. Henrici V. Reg. XVI. Imp. XI.

SUMMA. Fridericus, Archi-Epiſcopus, in acquiſitum ab Comite de Ara Monaſterium Steinveldenſe introducit Canonicæ Profeſſionis regulares viros.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

SCiat & memoriter teneat tam futura, quam præſens Eccleſia, quod ego FRIDERICUS, Dei gratia, licet indignus Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, conſiderans Prædeceſſorum meorum piam in cultu Divinitatis devotionem, optavi ipſorum imitator fieri in opere, quatenus mererer conſortium eorum in retributionem.

Itaque inter cætera adverti, Canonicæ Profeſſionis regulam, ab Apoſtolis inſtitutam, ab Apoſtolicis viris diligenter obſervatam, deinde a Venerabili Patre *AUGUSTINO* & doctrina intimatam, & uſu approbatam, poſtremo modernis temporibus in Eccleſia Chriſti longe lateque pullulantem. Itaque hujus tam antiquæ inſtitutionis, & novellæ plantationis aliquas cupiens arbuſculas inſerere, unde ſpeciales fructus poſſem quandoque decerpere, acquiſivi de Comite *THEODORICO DE ARA*, meo fideli, & unius mecum hac in re devotionis ac propoſiti, Monaſterium *Steinfeldenſe*, ſitum in pago *Eifela*, in Comitatu ipſius præfati fidelis mei, cum omnibus pertinentiis ſuis, quod erat juris ipſius, a progenitoribus ſuis conſtructum; ſed per negligentiam eorum, (*b*) qui Rectores ejus videbantur, pene annullatum, in quo devotionis meæ quod-

(*a*) Hoc anno Burdinus Antipapa ſub larva Gregorii VIII. captus, ludibrio publico expoſitus, in Monaſterium cavæ detruſus, & Calliſtus II. ſummo gaudio in urbem Romam introductus fuit.

(*b*) In Monaſterio Steinfeldenſi Moniales Benedictinæ primo inſtitutæ, ad laxiorem obſervantiam ſub ſuis Præpoſitis deflexiſſe coarguuntur. Hinc Fridericus in earum locum ex Canonia Springirsbacenſi, Treverenſis Diœceſis, Canonicos hic loci ſubſtituit, qui poſtea fama Sanctitatis S. Norberti allecti, Præmonſtratenſem habitum, & regulam, jam a Papa approbatam, aſſumpſerunt, quo anno, incertum eſt.

quoddam jacerem fundamentum, majora ſuperædificaturus, ipſius præeunte gratia, qui adjuvando proſequitur, & aſpirando prævenit. Inito igitur conſilio cum *Fidelibus meis*, *cum Clero*, & *Abbatibus meis*, & *Laicorum ſuffragiis*, inſtitui inibi congregationem regularium Canonicorum, & quantum in me fuit, perpetuo manſuram conſtitui; hoc, ex petitione ipſius jam dicti Comitis adjiciens, ut ſi quis meorum ſucceſſorum, vel alia quælibet perſona prædictum Monaſterium a Profeſſione regularis propoſiti, per me inſtituti, tranſtulerit vel deſtruxerit; hæredes ejus liberam habeant facultatem, ipſum Monaſterium in ſua recipere, & juri ſuo, ſicut antea erat, mancipare. Porro, ipſos Canonicos inibi ſervientes, viſum eſt nobis immunes facere, & liberos omni ſubjectione Chor-Epiſcopi, Præpoſiti, vel Decani, ut nihil cuiquam obedientiæ debeant, niſi mihi, & ſucceſſoribus meis Catholicis, & in unitate Eccleſiæ perſiſtentibus &c.

Ad firmamentum itaque geſtæ rei juſſimus eam litteris traditam, ad poſterorum notitiam transmitti, quas ſolemni impreſſione ſigilli noſtri roboratam (*), auctoritate quoque *Banni Epiſcopalis* confirmavimus. Ad amplioris etiam firmitatis inculcationem ſubnotata ſunt nomina teſtium, qui huic traditioni interfuerunt.

Henricus Præpoſitus majoris Eccleſiæ.
Egkbertus Decanus ejuſdem Eccleſiæ.
Hermannus Præpoſitus S. Gereonis.
Henricus Præpoſitus de SS. Apoſtolis.
Theodoricus Præpoſitus de S. Maria.
Adelardus Præpoſitus S. Andreæ &c.

Liberi: Henricus Comes. Otto Comes. Hermannus Comes.

Quodſi poſt tot & tanta maximarum rerum firmamenta quiſquam ex his demere aliquid, vel mutare, vel acta caſſare temptaverit; fiat ei ſicut Aman Agagitæ, ſicut Agach Amalahithæ, ſicut Chore deſtructori, ſicut Judæ proditori: a forte Sanctorum alienus efficiatur, cum diabolo, & angelis ejus, æternis ignibus cruciandus reſervetur.

Actum Coloniæ in *celebri Conventu Cleri & populi.* Anno Domin. Incarnat. MCXXI. Indictione I.

Ex Archæo Abbatiæ Steinveldenſis, deſcripſit Cl. Schannatus in codice Probationum Eiffliæ illuſtratæ Tom. I.

[*] *lege:* roboratas.

Epiſtola Synodica ex Wormatienſi Conventu ad Pontificem.

Epiſtola Adalberti Archi-Epiſcopi Moguntini, ad Calixtum Papam ſecundum.

CALIXTO, BEATISSIMO DOMINO SUO ET PATRI, UNIVERSALIS ECCLESIÆ PONTIFICI, A. DEI GRATIA ET SUI MISERICORDIA, QUIDQUID EST, DEBITAM CUM OMNI DEVOTIONE OBEDIENTIAM.

IN multis & magnis perſecutionibus & anguſtiis hactenus poſiti, quotiens de perſona Domini Imperatoris ſcripſerimus veſtræ Majeſtati, quid vobis placeret, quid Principes noſtri ſentirent, in qua demum ſententia conveniſſent; non dubitamus recordari veſtræ diſcretionis beatitudinem, & in his omnibus per literas, & nuntios veſtros cognovimus circa hæc maxime ſemper verſari veſtræ pietatis deſiderium, ut Apoſtolica diſpenſatione veſtris potiſſimum diebus pax & concordia deſcenderent in univerſum mundum, ſi tamen ita eam pacem Imperator & daret, & ſuſciperet, quod honorem Dei & matris Eccleſiæ non obfuſcaret, acceptaque Dominis ac Patribus noſtris Cardinalibus, qui in idipſum de latere veſtro ad nos miſſi ſunt, totius conſilii & ingenii noſtri vires in hoc contraximus, ut tam generale bonum ad communem Eccleſiæ & Regni utilitatem non differretur ulterius. Sed quia tam imperium, quam Imperator tanquam hæreditario quodam jure baculum & annulum poſſidere volebant, pro quibus univerſa laicorum multitudo Imperii nos deſtructores inclamabat; nullo modo potuimus his Imperatorem exuere, donec com-

communi quique conſilio, eum his, qui aderant, fratribus & Dominis Cardinalibus, huic periculo noſtro compatientibus inde inde Eccleſiæ cenſuram verentibus, & ob hoc vix nobis aſſentientibus, omnes pariter ſuſtinuimus, quod in ipſius præſentia Eccleſia debeat & electionem facere: nihil in hoc ſtatuentes, nec per hoc in aliquo, quod abſit, Apoſtolicis inſtitutis & Canonicis traditionibus præjudicantes, ſed totum veſtræ præſentiæ & veſtræ deliberationi reſervantes; immobilia enim per omnem modum, & fixa eſſe præcepta non dubitamus, quæ ad tuendam & corroborandam libertatem . . . . . & Eccleſiæ æterna Lege ſancita . . . . . ipſe tamen Imperator parum attendens, quanti periculi laqueum per veſtram miſericordiam evaſerit, & quod utcumque conceſſa ſibi poteſtas adhuc iam ... diat. Igitur judicia veſtræ diſcuſſionis in Legatorum veſtrorum præſentia, quantum ea abuſus ſit ex eis impeditius cognoſcere poteritis. Quo circa ſi per hujus . . . eandem . . . . . ſive graviorem Eccleſiæ Dei debet ſuſtinere, ſeu virtutem, ſolum hoc reſtat, ut pro palma victoriæ de cetero ſubjecta ſit ad . . . . . . deſpectiones ignominiæ. Hæc non ideo dixerimus, quod per nos veſtra excellentia circumſpecta in omnibus præmuniri poſſit. Sed quia ſine . . . . ſub veſtra auctoritate libertatem Eccleſiæ deſideramus. Itaque Majeſtatis veſtræ genibus provoluti tam ſuppliciter, quam juſte depoſcimus, ut in fratre . . . . . Epiſcopo Rokkero opus Eccleſiæ agnoscere dignemini, & quem ipſa libere & Canonice ad hunc apicem promovit, miſericordia veſtra confirmet & prohibeat . . . . . . expulſione itaque ſuffocatur libertas Eccleſiæ, quod laicus quidam adhuc occupat ipſius ſedem, & diſſipando Epiſcopatum perſequitur, & deſtruit, qui fideles . . . . . . qui ultimus omnium annulo & baculo inveſtire non abhorruit, ſub ipſo articulo exterminandæ excommunicationis. Propterea memorem eſſe decet clementiam veſtram . . . . in ſervitio & fidelitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Patrimoniis & beneficiis ſuis adhuc proſcribuntur omni cartulæ perferendæ commiſimus, & alia complurima deſiderantur in hoc Sancto Concilio, quæ ad vos ipſi pertuliſſemus, niſi ægritudine ut noverunt Cardinales, præpediremur, & niſi alpium aſperitas, & tot locorum anguſtiæ ante periculum his præcipue diebus malis nobis incuſſiſſent. Deſiderio enim faciem veſtram videre deſideramus antequam ab alterutrum viam univerſæ carnis ingrediamur.

Martene veter. Monument. T. I. pag. 671.
Ex quo Manſi T. II. Supplem. Concilior. pag. 345.

CONCILIUM LEODIENSE

Anno Chriſti MCXXIV. Calliſti II. Papæ VI. Henrici V. Regis XIX. Imp. XIV.

PRIMUM SUB ALBERONE EPISCOPO.

SUMMA. Albero, Leodienſis Epiſcopus, Eccleſiam Cornelii-montis liberam conſtituit, & Synodi generalis auctoritate confirmat.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

NOtitiæ ſimul & memoriæ tam poſterorum, quam præſentium commendatum eſſe volumus, quod ego *Albero*, (*a*) Dei miſericordia Leodienſis Epiſcopus, Eccleſiam Sanctorum Apoſtolorum in Cornelio-Monte ſitam, ſub manu Epiſcopali, ſicut erat, ex quo dedicata fuerat, liberam omnino conſtitui; & in *Synodo generali, quam primam in Eccleſia S. Lamberti, Deo largiente celebravi*, judicio & auctoritate Synodalis ſententiæ eamdem libertatem banno confirmavi.

(*a*) Albero, frater Ducis Lovanienſis Godefridi, ſedit ab anno 1139. ad 1145. teſte *Foullone in Hiſtoria populi Leodienſis*, hinc a Stivagienſi annotatus annus Concilii 1124. ſuſpectus eſt: *forte legendum* 1144.

vi. Hujus confirmationis teſtes & cooperatores ſunt Præpoſiti & Archi-Diaconi: *Andreas*, *Henricus*, *Alexander*, *Almanus*, *Steppo*, *Syffridus* Archi-Presbyter de Sancta Maria, & cæteri Canonici S. Lamberti, dein Abbates: *Oubbertus* de S. Jacobo, *Robertus* de S. Huberto, *Rodulphus* de Sancto Trudone, cæterique Abbates & Decani tam clauſtrales, quam Parochiales, cum Clericis & Presbyteris, ſed & laici nobiles & Principes, Comes Namurcenſis, Godefridus Comes, Otto de Kincii, aliique tam liberi, quam de familia S. Lamberti innumerabiles, & ut compendio dicatur, omnes fere ſunt teſtes hujus rei, qui eidem *Sanctæ Synodo* interfuerunt. Actum hoc eſt anno Dominicæ Incarnationis MCXXIV. indictione ſecunda, regnante Henrico quinto Imperatore Auguſto.

Illmus Strvagienſis Annal. Præmonſtrat. Tom. I. columna 283.

CONCILIUM MONASTERIENSE

Anno Chriſti MCXXV. Honorii II. Papæ I. Henrici V. Reg. XX. Imp. XV.

SUMMA. Fundatio Eccleſiæ Capenbergenſis, ſub Theodorico, Monaſterienſi Epiſcopo, a Godefrido & Ottone fratribus, Comitibus Capenbergenſibus, factæ.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

THEODORICUS (*a*) Monaſt. Eccleſiæ, Dei gratia, Epiſcopus, notum fieri volumus tam præſentibus, quam futuris Chriſti fidelibus, quod Comes GODEFRIDUS, & OTTO frater ejus, pro ſalute animarum ſuarum obtulerunt ſe, & quædam ſua DEO, & Beatæ MARIÆ ſemper Virgini, & Beatorum Apoſtolorum choro, omnibusque Sanctis: videlicet, caſtrum Capenbergenſe, quod jure allodii poſſidebant, cum aliis allodiis, curiis & manſis *Verne*, *Nette*, *Alſteden*, *Heile*, *Capenberg*, cum univerſis uſibus earum, ſcilicet pratis & paſcuis, viis & inviis, rivis & irriguis, molendinis, & nemoroſis & campeſtribus, tradentes hæc in manus fratris *NORBERTI* ad uſum & neceſſitatem fratrum, tam præſentium, quam futurorum, ibidem Deo ſervientium, ſecundum Apoſtolica inſtituta & ſecundum Regulam Beati Auguſtini ſub diſciplina & Magiſterio prænominati fratris Norberti. Ego vero THEODORICUS, ſupradictus Monaſt. Epiſcopus, rogatus a Colonienſi Archi-Epiſcopo, & a ſupranominatis fratribus Ottone & Godefrido, & ab univerſo Canonicorum ibidem degentium Collegio, XVIII. Kal. Septembris in die ſcilicet Aſſumptionis S. Dei Genitricis ſemper Virginis MARIÆ, per Pontificale officium, habentes cooperatorem Spiritum Sanctum, caſtrum, & ejuſdem caſtri ambitum, ſolemni conſecratione vertimus & immutavimus, ut exinde eſſet, ſit, atque permaneat immunitas atque cæmiterium, jacientes in eodem Eccleſiæ fundamentum, aſſignantes eidem Eccleſiæ prædicta allodia in dotem perpetuam. Poſt hæc autem, brevis elapſo temporis intervallo, & aucto fra-

(*a*) Theodoricus de Wintſenberg, nepos Ducis Saxoniæ, Monaſterienſi Eccleſiæ præfuit anno MCXXI. Diu cum Burchardo, cujus partes Henricus Cæſar tuebatur, pro pacifica poſſeſſione contendit. Burchardo mortuo in Legatione ad Conſtantinopolitanum Imperatorem, per Lotharium Saxoniæ Ducem & Comitem de Wintſenberg ſuæ Eccleſiæ reſtitutus eſt cum exercitu valido, ut civium & miniſterialium Eccleſiæ, nullo modo Theodoricum pati volentium, pertinacia comprimeretur: reparationi ſtructurarum, & reformationi morum tunc plurimum neceſſariæ, inſtitit, perfecitque ad bonum modum, prius quam vivendi finem faceret. Prid. Kal. Maji. Anni MCXXVII. migravit ab hoc ſæculo. *Vide Crantzium Metrop. L. VI. & Chronic. Osnaburg. apud Meibom.*

fratrum ibidem collegio, GODEFRIDUS & OTTO, ſupradicti Germani adhuc in habitu poſiti militari, de allodiis, quæ tunc hæreditario jure poſſederunt, Menegede, Curede, Sorbec, Wiſele, Weſsheim cum manſis & manſionariis, viis & inviis, pratis & paſcuis, nemoroſis & campeſtribus, & cum univerſis uſibus & appendiciis ſuis, & juſtitiis earum, ſupradictæ Eccleſiæ Capenbergz, ſervisque & ancillis Dei ibidem conſtitutis, coram Tribunis in ſtatutis, placitis, in uſus perpetuos contradiderunt & transfuderunt, ſuasque dationes, & oblationes *in Synodo* noſtra renovaverunt, & banno noſtro ſibi firmari poſtularunt. Ea autem, quæ Deo oblata ſunt, ſacrorum atteſtatione Canonum, ſacra eſſe perhibentur. Unde qui ea Deo auferre, & ad ſuum uſum retinere præſumunt, ſacrilegii, & æternæ damnationis rei eſſe convincuntur. Ea propter quicumque temerario uſu, Deo & fratribus jam dictam Eccleſiam & curtes, vel aliquid de ſupradictis poſſeſſionibus auferre præſumpſerit, cum fratribus noſtræ Eccleſiæ Prælatis & Sacerdotibus in Provincia nobilium & Eccleſiæ Miniſtrorum, vinculo anathematis, uſque quo reſipiſcat, innodavimus. Ut autem hæc tam a futuris, quam a præſentibus rata habeantur, & hoc ordine legitime geſta & firmata eſſe credantur, bulla noſtra aſſignamus, & ut perpetuo inconvulſa permaneat, vinculo banni noſtri in virtute Spiritus Sancti firmavimus. Actum vero eſt Anno Milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo; confirmatum vero anno ejuſdem Incarnationis Milleſimo centeſimo vigeſimo quinto.

Teſtes primæ Traditionis *Adolphus* Comes de *Altena*, *Wigboldus*, *Bruno* tribunus, *Venere*, *Emunt*, *Franco*, *Lambercus*, *Reginbold*, *Bertolf*. Confirmationis vero, quæ facta eſt in *Synodo*, teſtes *Bruno* Præpoſitus, *Rutbertus* Decanus, *Engelbertus* Cuſtos, *Gerbardus* Magiſter, *Helmwardus*, *Guntramus*, *Volckmarus* de Sancto Mauritio, & omnes Canonici & Sacerdotes, qui Sacræ *Synodo* tunc interfuerunt. Nobiles vero *Rudolphus* & frater ejus, *Bernardus Vern*, *Bernard*, *Hereman*. Miniſteriales vero *Walterus*, *Thiesmarus*, *Bruno*. Prætcrea firmavimus eis allodium, *Spetborpe*, quod nobilis quidam *Emundus* in ſua converſione eidem Eccleſiæ tradidit. Sed & manſum *Halla* & manſum *Laudare*, quos de allodiis ſuis miniſteriales noſtræ Eccleſiæ *Lambertus* & *Sueter* ſupradictæ Eccleſiæ contulerunt. Conſervatoribus & defenſoribus hujus paginæ, & rei geſtæ, pax a Deo Patre, & peccatorum indulgentia; violatores vero & defraudatores ejus ſint anathema.

Illmus Stivagienſis Annalium Præmonſtratenſium Tom. I. pag. 368.

CONCILIUM HERBIPOLENSE

Anno Chriſti MCXXVIII. Honorii II. Papæ IV. Lotharii II. Regis III.

SUMMA. Embrico, Virtzburgenſis Epiſcopus, fundat Cœnobium Cellæ ſuperioris.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Noverit tam futuri, quam præſentis ævi concio, quod Ego Embrico, Dei gratia Wirtzburgenſis Eccleſiæ Præſul, ex Divina ſuggeſtione volens habere partem in conſortio illorum, quibus *vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum*, pro remedio animæ meæ, conſilio & conſenſu ejuſdem Eccleſiæ tradidi, & per manum advocati Goteboldi confirmavi Joanni & Henrico fratribus, & cæteris cum ipſis Deo famulantibus in loco, qui dicitur *Cella*, fundum ad ædificandum Oratorium S. Michaëlis Archangeli, cum clauſtro & cæteris officinis, communem vitam agentibus, neceſſariis, videlicet fundum Parochialis Eccleſiæ cum toto ſuo cœmeterio, ac totam curiam Epiſcopalem idem (*a*) Eccleſiæ adjacentem.

(*a*) *forte*: eidem.

tem. Inſuper contradidi eis in eodem loco quatuor manſos cum manſionariis & manſuris, quæ vulgo dicuntur *Meza*, & cæteris appenditiis. Ad hoc etiam de Salica terra noſtra dedi eis ibidem trans flumen *Mogunt* aream, ad ædificandam curtim unam, quam appellant *Forenerreck*, & tres manſos legitime menſuratos. Dedi eis etiam quatuor piſcatores cum cunctis utilitatibus, & unum molendinum, accepto ab eis pro his omnibus, ex conſilio Eccleſiæ, æquo concambio, videlicet curia una in civitate noſtra verſus Eccleſiam majorem ſita, quam ante memoratus ſupra, frater Joannes jure proprietatis poſſederat, ejuſdem Eccleſiæ Canonicus exiſtens: inſuper duodecim vinearum jugeribus, quæ ſunt in loco, qui dicitur *Steinbach*. Ut autem hæc omnia ſine contradictione in proprietate ſempiterna poſſideant, Divina & Apoſtolica ſtatuimus auctoritate, quatenus pro nobis, & pro noſtris ſucceſſoribus ejuſdem Eccleſiæ Præſulibus, preces propitiationis Deo & Beato Archangelo offerant. Noverit inſuper, & fideliter recolat omnis tam futuri, quam præſentis ævi Chriſti Eccleſia, quod eandem memoratam Eccleſiam Parochialem a majoris Eccleſiæ fratribus, ad quorum præbendam tunc cum ſuis pertinuerat appenditiis, pie ad digne Deo offerentibus per manum Præpoſiti ſui Ottonis, libere ac ſine contradictione eis tradendam ſuſcepi, eo pacto, ut in eadem villa aliam pro eo inſtauraremus, ſive ut aliquam ejuſdem Parochiæ Eccleſiarum, ſi hoc magis commodum videretur, matrem faceremus aliarum. Hanc autem traditionem Divina auctoritate confirmantes, hujus paginæ ſeriem ſigilli noſtri impreſſione ſignavimus, præcipientes, & ſub anathemate perpetuo omnibus interdicentes Chriſtianis, ne quis contra eam venire, impetere, ſive deſtruere præſumpſerit; ſed firma & inconcuſſa permaneat omnibus ævis, aucthoritate Omnipotentis Dei & Beati Petri Apoſtolorum Principis. Teſtes, qui præſentes fuerunt, iſti ſunt: Clerici: *Otto* Præpoſitus & Vice dominus, *Bruno* Præpoſitus, *Conradus* Præpoſitus, *Baro* Decanus, *Wortwinus* Decanus, *Ludovicus*, *Conradus*, *Hertwicus*, *Richalmus*, *Grimo*, *Gozelinus*, *Henricus*, *Gebehardus*, *Berngerus*. Laici liberi: *Godeboldus* Comes & Advocatus, *Boppo*, *Goswinus* Comes, *Hermannus*, *Billungus* miniſteriales. Et Urbani: *Conradus*, *Radebolus*, *Regenhardus*, *Edelricus*, *Henricus*, *Billungus*, *Conradus*, *Adelhelmus*, *Adelbun Engeltbrecht*, cum cæteris fidelibus, Clericis & laicis, quorum aderant plurimi, Divina ſuggerente gratia devotiſſimi. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXXVIII. Indictione VI. Regnante D. N. J. C. Imperante Lothario Rege; ſcripta quoque & ſignata, in Nomine Domini confirmata ſunt anno ordinationis noſtræ tertio. Recitata *in Synodo*.

Illuſtriſſimus Stivagienſis Tomo I. Annal. Præmonſtratenſium codice Probationum pag. 382.

EDICTUM LOTHARII IMPERATORIS,

Quo Petrum, Leonis Filium, Antipapam, contra Innocentium II. obtruſum, & illius gregarios jure damnatos edicit A. MCXXXIII.

LOTHARIUS, DEI GRATIA, ROMANORUM REX, REGIBUS, ARCHI-EPISCOPIS, EPISCOPIS, PRINCIPIBUS, ET UNIVERSIS DEI FIDELIBUS, AD QUOS LITTERÆ ISTÆ PERVENERINT, SALUTEM.

MAjeſtatis Divinæ diſpenſationi & conſilio placuit, Nos Patronum ac defenſorem Sanctæ Eccleſiæ Romanæ ſtatuere; ideoque neceſſe habuimus, pro ipſius liberatione propenſius laborare. Cum igitur aſcitis nobis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Principibus, Ducibus, Comitibus, Marchionibus *Regni noſtri*, epiſcopos etiam, Comites, & alios Barones *Italiæ* nobiſcum ducentes, bellico apparatu ſtipati, ad urbem proficiſceremur, nuntios ſchiſmatici illius *PETRI LEONIS* frequenter habuimus. Qui nimirum ex parte illius juſtitiam prætendentes, ipſi in jus ire parato, non debere audientiam denegari, nec hoſtilibus impugnationibus moleſtari, publicis clamoribus aſſerebant. Diuti-

Diutinis ergo eorum interpellationibus provocati, idipſum epiſcopis & Cardinalibus, qui cum Domino Papa *INNOCENTIO* erant, ſignificare coacti ſumus. Ipſi vero tamquam Canonicarum Sanctionum & Inſtitutionum Eccleſiaſticarum non ignari, univerſam Dei Eccleſiam jam ſuper hoc promulgaſſe ſententiam, *PETRUM LEONIS*, ac complices ſuos damnaſſe aſſerentes, quod erat univerſitatis, non debere privatum fieri, reſponderunt.

Nos autem idipſum cum patientia ſupportantes, & Patrem noſtrum Papam *INNOCENTIUM* ad urbem cum gloria duximus, & Lateranenſi Cathedræ reſtituimus, atque in monte Aventino caſtra metati fuimus. Ibique *PETRUS LEONIS* aures noſtras & Principum noſtrorum, per Petrum olim Portuenſem epiſcopum, & per alios fautores ſuos prætendendo juſtitiam, ſollicitare non deſtitit. Qui etiam munitiones & obſides ſe nobis daturos ad ſufficientiam pro ſervando judicio, & viva voce, & litteris promiſerunt. Pacem igitur ſine effuſione ſanguinis reformare in Dei Eccleſia cupientes, quæ nobis illi dixerant, fratribus, qui cum Domno Papa Innocentio erant, per nos ipſos ſignificavimus. Cæterum ipſi, utpote pacis amatores, de juſtitia confidentes, tam perſonas ſuas, quam *LEONIS* & filiorum ſuorum, nec non *CEN. PET. FRAJAPANIS*, & Petri Leonis, & munitiones in manu noſtra libere obtulerunt. Adverſa vero pars dies redimere cupiens, ſub velamine fraudulentarum promiſſionum nos aliquanto tempore a noſtra intentione retraxit. Tandem quia ipſi ſæpe commoniti implere, quod promiſerant, noluerunt, tamquam fallaces & perfidi, & tam Divinæ, quam Regiæ Majeſtatis rei, cum Petro Leonis, ejuſque complicibus damnati ſunt, & hoſtes a Principibus *noſtræ Curiæ* judicati. Videlicet *Norberto* Magdeburgenſi, Cancellario noſtro, & *Adalberone* Bremenſi Archi-epiſcopis, & *Philippo* Oſemburgenſi, (*b*) P. Adelbronnenſi, An. (*c*) Brandenburgenſi, & *Bernardo* Parmenſi, *Robaldo* Albenſi, *Ottone* Aſtenſi, *Oberto* Cremonenſi, *Guidone* (*d*) Yponenſi epiſcopis; & Abbatibus, *Henrico* Fuldenſi, *Alberone* (*e*) Noemburgenſi & Luneburgenſi: Proceribus, *Alberone* & *Henrico* Marchionibus: *Othone*, *Sagifredo* Vexillifero, *Herimanno*, *Willelmo* de Lomello, *Gothone* de Marchvingo, *Hidebrando* & *Tancredo* de Prato Comitibus, & *Alberto* de Caſtello.

Ex Tomo III. Spicilegii D'acheriani pag. 485. 486.

Anno 1133. Natalem Domini Rex Lotharius in Longobardia celebrat: in territorio Piſano apud Calcinariam habuit cum Pontifice colloquium, quem Romam introducit II. Kalendas Martias. Pontifex in Palatio Lateranenſi hoſpitatur: Lotharius in monte Aventino caſtra metatur: *Curiam indicit*, in qua Anacletus, ejusque complices, cum ſæpe commoniti, implere, quod promiſerant, noluerint, tanquam Divinæ & Regiæ Majeſtatis rei damnati fuerunt.

Obſerva Natalem Domini, de quo ſupra, ſpectare ad annum 1132. noſtro ſtilo; ſed a quibusdam Scriptoribus illius ævi, a Natali Domini annus 1133. inchoabatur.

Anno 1133. die IV. Junii, quæ erat Dominica III. poſt Pentecoſten, Lotharius & Richenza uxor Imperiali corona redimiti fuere ab Innocentio II. in Baſilica Lateranenſi. *Annaliſta Saxo & Otto Friſingenſis in Chronico Lib. VIII. Cap.* 18.

Coronam Patriciam a nobilitate Romana ſibi oblatam in oppido S. Germani acceptavit die exaltatæ S. Crucis in 2do itinere Italico.

Coronam Regni Italici nec Modoetiæ, nec Mediolani ſuſcepit, judice *Clmo Maſcovio*, e quo hæc ſcribo.

(*b*) *lege:* Bernardo Paderbornenſi.
(*c*) *lege:* Anſelmo Havelbergenſi.
(*d*) Guidone Eporedienſi.
(*e*) ſeu Nuenburgenſi.

CONVENTUS BABENBERGENSIS

ANNO CHRISTI MCXXXV. INNOCENTII II. PAPÆ V. LOTHARII II. REGIS X. IMP. II.

Fridericus, Sueviæ Dux, reconciliatur Imperatori interventu Epiſcoporum.

ANNO MCXXXV. interfuit Conradus Archi-Epiſcopus Salisburgenſis Conventui Babenbergenſi die XVI. Kalendas Aprilis, ubi Fridericus Sueviæ Dux, qui hactenus obſequium detrectaverat, ad Imperatoris gratiam redire ſtuduit interventu Moguntini, aliorumque Præſulum: attamen aut non potuit plene concordia refici, aut certe paulo poſt recruduit(*), ut infra patebit. Quinam Comitiis aſſederint, quum alibi non legerim, pulchre intelligitur ex diplomate Lotharii, quod ibidem pro Monaſterio *Mallersſtorff* edidit; cujus ſubſcriptio talis eſt. Huic rei interfuerunt *Dietwinus* Cardinalis Epiſcopus de titulo S. Rufine, *Adalbertus* Moguntinus Archi-Epiſcopus, *Chunradus* Saltzburgenſis Archi-Epiſcopus, *Chunradus* Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus, *Adalbero* Hameburgenſis Archi-Epiſcopus, *Wito* Biſuntinus Archi-Epiſcopus, *Otto* Babenbergenſis Epiſcopus, *Henricus* Ratisbonnenſis Epiſcopus, *Reginarus* Pataviensſis, *Gebhardus* Eyſtettenſis, *Embricho* Wirtzeburgenſis. *Heinricus* Dux Bavariæ, *Dietpoldus* Marchio, *Adalbertus* Marchio, *Heinricus* Marchio, *Wilhelmus* Palatinus, *Fridericus* Palatinus, *Otto* Palatinus, *Udalricus* Dux, filius *Engelberti* Ducis (*nempe Carinthiæ*) Data anno Dominicæ Incarnationis MC. triceſimo quinto. Indictione III. XVI. Kal. Aprilis. Anno vero ordinationis Domini Lotharii Regis tertii X. Imperii vero II. Actum Babenbergæ.

(*) *forte:* diſcordia.

Credibile eſt, Conradum etiam deinde cum Cæſare Quidelinburgi celebraſſe Paſcha, ac poſtea Magdeburgi Pentecoſten, ubi teſte *Annaliſta Saxonico*, Principes Regni coram ipſo firmiſſimam pacem domi, forisque ad decem annos juraverunt.

Hanſiz. Germaniæ ſacræ Tom. II. pag. 232. in Hiſtor. Archiepiſc. Salisburg.

CONCILIUM VIRDUNENSE

Anno Chriſti MCXXXV. Innocentii II. Papæ VI. Lotharii II. Reg. XI. Imp. III.

SUMMA. Albero (a) *Epiſcopus Virdunenſis, introducit Canonicos Præmouſtratenſes in Monaſterium S. Pauli Virdunenſe.*

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO ALBERO, DEI GRATIA, SANCTÆ VIRDUNENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, OMNIBUS IN CHRISTO PIE VIVERE VOLENTIBUS.

ECce vita brevis ſpem inchoare longam genus humanum vetat, & caſus innumeri, finiſque timendus, animam periculis expoſitam, ad hoc erudiendo conducunt, ut fluctuationem ſuam in Creatore ſuo ſtabilire omnimode ſtudeat, *Finis enim Legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti, ante cujus tribunal*, teſte Apoſtolo, *omnes nos manifeſtari oportet, ut recipiat unusquiſque propria corporis, prout geſſit*,

(a) Albero, filius Arnoldi Comitis de Chineio & Adeleidis Comitiſſæ de Rouſſeio, factus fuit Epiſcopus anno 1130. poſt abdicationem URSI, qui ideo Cathedra abiit, ut tumultus & frequentiam populi declinaret, & ad clauſtrum S. Pauli Virdunenſis ſacræ quietis gratia divertens, vitam ibi religioſam profeſſus, plenus dierum anno 1158. in pace quievit. *Nota Stivagienſis.*

geſſit, ſive bonum, ſive malum. Propter hoc de meritis noſtris diffidentes, Divino timore conducti, de temporali vita lucrari æternam vitam deſiderantes, ad meliorum, quam nos ſimus, patrocinia confugere conſilium duximus: ut quibus non eſt veſtimentum, in frigore celſis meritis ſublimium virorum operiamur. Eſt enim operæ pretium, amare ſervos Dei, etſi necdum ei perfecte ſervire poſſumus, honorare pauperes Chriſti, quamvis ejus nondum pauperes eſſe valemus. Itaque ut uſque ad finem bonum permaneat, quod ſine fine a Deo nobis remunerari exoptamus, etiam literis ad notitiam omnium aſſignare ſtuduimus, quod bonorum virorum conſilio, & totius Capituli noſtri conſenſu, fratres ſecundum regulam Beati Auguſtini viventes, in Eccleſia Sancti *PAULI*, quæ ſita eſt in ſuburbio noſtræ civitatis, ponere diffinivimus ad honorem Dei, qui glorioſus eſt in Sanctis ſuis, & ad miſeriæ noſtræ excuſationem, quos & calamitas iſta debilitat, & reproba actio frequenter accuſat. Igitur fratres Præmonſtratenſis Eccleſiæ, qui temporibus noſtris ſpectatæ & laudabilis religionis eſſe videbantur ſecundum Canonicum Beati Auguſtini inſtitutum, eliminata inſolentia & irreligioſitate habitantium prædictæ Eccleſiæ introniſare curavi. Sic itaque factum eſt, & de totius Eccleſiæ noſtræ conventu firmatum, & ſic ratum Epiſcopali authoritate in perpetuum eſſe cenſemus, ut nullus Canonicum ordinem prædictum ſecundum inſtituta & mores Præmonſtratenſis Eccleſiæ, ab illa Sancti Pauli Virdunenſis Eccleſia convellere, vel in ipſa inquietare, vel alterius ordinis fratres ſubrogare audeat, ſecuti decretum INNOCENTII Venerabilis Papæ II. cujus exſtat Epiſtola ad Præmonſtratenſem Eccleſiam, inter alia etiam hæc continens: Statuimus, inquit, ut in Eccleſiis veſtris, in quibus fratres Canonicam vitam profeſſi degunt, nulli omnino homini liceat ſecundum Beati Auguſtini regulam ibidem conſtitutum Ordinem commutare. Nullus etiam Epiſcoporum futuris temporibus audeat, ejuſdem religionis fratres de Eccleſiis veſtris expellere, nec Profeſſionis Canonicæ quippiam ex eiſdem Eccleſiis, aut clauſtris audeat ſine communi congregationis permiſſione diſcedere, diſcedentem vero nullus Epiſcoporum, nullus Abbatum, nullus Monachorum, ſine communi cautione literarum ſuſcipere. Igitur quod a nobis pia intentione factum eſt, ne futuris temporibus invidorum fraude conturbetur, Eccleſiaſticæ paci & religionis ſerenitati providentes, ſigilli noſtri impreſſione, & teſtium idoneorum Canonica ſubſcriptione ſub anathemate perpetuo confirmamus. Signum mei ipſius *Alberonis* Virdunenſis Epiſcopi, S. *Willelmi* Decani, S. *Alberti* Primicerii, S. *Andreæ* Archi-Diaconi, S. *Richardi* Archi-Diaconi, S. *Joannis* Archi-Diaconi, S. *Richeri* Archi-Diaconi, S. *Stephani* Cantoris, S. *Hugonis* Theſaurarii, S. *Theduini* Sacerdotis, S. *Rboardi* Sacerdotis, S. *Salomonis* Sacerdotis, S. *Odonis* Diaconi, S. *Theodorici* Diaconi, S. *Godefridi* Subdiaconi, S. *Wirici* Subdiaconi, S. *Petri* Subdiaconi, S. *Joannis* Subdiaconi, S. *Emelini* Capellani. Actum Virduni 4. Decemb. anno Incarnat. Verbi 1135. Indictione 13. Epacta 15. concurrente anno 5. Ordinationis *Alberonis* Venerabilis Virdunenſis Epiſcopi, imperante *Lothario* Auguſto. Ego *Herbertus* Cancellarius recognovi.

Illmus Stivagienſis Tom. II. Annal. Præmonſtrat. inter Probationes pag. 325.

CONCILIUM FRISINGENSE
Anno Chriſti MCXL. Innocentii II. Papæ XI. Conradi III. Reg. III.

SUMMA. Otto, Epiſcopus Friſingæ, inducit Præmonſtratenſes in Scheſſlarn.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

OTTO, DEI GRATIA, FRISINGENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS.

QUalicunque miſericordia Domini favente, volens Epiſcopatus noſtri diruta inſtaurare, Religionis ſeminaria plantare, plantata rigare; Præpoſituram

ſituram SCHEFFLARN cum univerſis, quæ Prædeceſſorum noſtrorum largitate, vel Comprovincialium liberalitate, conquiſita ſunt, videlicet, Eccleſiis, mancipiis, villis, agris, pratis, paſcuis, decimis, cultis & incultis, Fratribus ſecundum regulam Beati Auguſtini, & conſuetudinem Præmonſtratenſium Fratrum, Deo ibidem ſervientibus, contradidimus. Quædam etiam beneficia noſtri Epiſcopatus eis perpetuo retinenda donavimus. Eccleſias inſuper eidem loco adjacentes, ſcilicet: *Schefflaren*, *Irſchenhauſen*, *Neufaren*, *Echboldingen*, utilitatis gratia, cum cura animarum terminando, ad idem Monaſterium transmutavimus. Volentes autem Fratrum eorundem juſtæ petitioni aurem accommodare, Fratres ibi profeſſos, ne diſcedant: diſcedentes, ut nullus recipiat, anathematis vinculo volumus confirmare: adjicimus etiam, ut de laboribus manuum, & nutrimentis animalium eorum, in noſtro Epiſcopatu nullus decimas exigat. Obeunte vero Præpoſito, nullus, niſi canonice electus, ſubſtituatur. Advocatum, ſi intolerabilis fuerit, mutandi facultatem, & qui ibi ſepeliri poſtulaverit, concedimus libertatem. In Eccleſiis ad clauſtrum eorum pertinentibus, ſine petitione ipſorum, Sacerdotes non ponantur. Poſſeſſa, vel juſte poſſidenda, ut nullus ſurripere audeat, vel eosdem fratres inquietare, aut aliqua exactione infeſtare præſumat, auctoritate Dei, & noſtra, inſtantiſſime prohibemus. Hæc autem, ut perpetuo inconvulſa permaneant, quam præfati ſumus, auctoritate DEI & Beatæ MARIÆ, cujus miſericordia ipſi præſidemus, & omnium Sanctorum, nec non & noſtra confirmamus, & ſigilli noſtri compreſſione munimus: & hujus paginæ noſtræ violatores, ut in die extremi examinis cum iniquorum capite, ultricibus flammis perpetuo exurendi involvantur; Deum teſtem invocamus & Judicem. Eidem vero loco & Patribus juſta ſervantibus ſit pax, & æterna cum Angelis ſocietas. Amen.

Facta ſunt autem hæc in *univerſali Capitulo* Ottonis Epiſcopi Friſingæ, ſubſcribentibus ejusdem Eccleſiæ Prioribus, nec non etiam Clericis ac Laicis omnibus conſentientibus & approbantibus: anno quidem ejusdem Epiſcopi II. Dominicæ vero Incarnationis MCXL.

Ego *Acholdus*, Eccleſiæ majoris Præpoſitus, ſubſcripſi.
Ego *Adalbertus*, Eccleſiæ majoris Decanus, ſubſcripſi.
Ego *Herricus*, Archi-Diaconus & Præpoſitus Maſpurgenſis, ſubſcripſi.
Ego *Wichmannus*, S. Andreæ Eccleſiæ Præpoſitus, ſubſcripſi.
Ego *Heinricus*, Reitembacochenſis Eccleſiæ Præpoſitus, ſubſcripſi.
Ego *Dietramus*, de Cella S. Martini, ſubſcripſi.
Ego *Herrandus*, Archi-Diaconus, ſubſcripſi.
Ego *Baltherus*, Burrenſis Abbas, ſubſcripſi.
Ego *Sigmarus*, Abbas S. Stephani, ſubſcripſi.

Illmus Stivagienſis Tomo II. Annal. Præmonſtrat. inter Probationes pag. 483.

CONCILIUM FRISINGENSE
Anno Chriſti MCXLIII. Innocentii II. Papæ XIII. Conradi III. Reg. VI.

SUMMA. *Otto, Epiſcopus Friſingenſis, fundat Monaſterium Neocellenſe Ordinis Præmonſtratenſis.*

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

OTTO, DEI GRATIA, FRISINGENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS, IN PERPETUUM. AMEN.

Officium noſtrum pro viribus executuri in Epiſcopatu noſtro, Religionis incrementa propagare, & bona, quæ videbantur, in melius mutare ſtuduimus.

dulmus. Itaque conſilio & auctoritate Summi Pontificis INNOCENTII, conſenſu quoque Cleri & populi Eccleſiæ noſtræ, bona, quæ pertinebant ad altaria *Sanctorum Thomæ Apoſtoli*, *Leonardi Confeſſoris*, *Lamberti Epiſcopi*, coadunavimus, & ad Eccleſiam Sancti Apoſtoli Petri dedicandam, in perpetuum, absque alicujus contradictione delegavimus ad uſus fratrum, ſub regula Beati Auguſtini ex Ordine Præmonſtratenſium, Domino inibi famulantium, exceptis decimis arcæ noſtræ, quæ antea ad ſepulchrum beatæ memoriæ Lamberti Epiſcopi pertinebant, quæ nos redemimus, agris cultis, pratis & nemoribus. Præterea quædam alia bona in Eccleſia, quæ Beati Gotthardi dicebatur, ad hoſpitale pauperum pertinentia, tranſtulimus ad Eccleſiam, in honore Sancti Alexii conſecratam, ita tamen, quod & ibidem non alios, ſed in uſus pauperum & peregrinorum cedent in hoſpitali adminiſtrationem prædictorum fratrum diſtribuenda. Inſuper res illorum decimis omnium bonorum noſtrorum ampliavimus, & de prædicto clauſtro æque decimas de omnibus eo dari inviolabiliter firmavimus. Et quidquid deinceps liberalitate aliquorum, ſive laicorum ad idem clauſtrum, ſive ad hoſpitale traditum fuerit, jure æquitatis & noſtræ auctoritatis firma ibidem & inviolata in perpetuum manere ſancimus. Proinde ne impoſterum hoc memoriæ hominum deciderit, ſcriptis notari, & ſigilli noſtri impreſſione ſignari fecimus, anno ab Incarnatione Domini M. C. XLIII. Indictione VI. Anno autem OTTONIS, Epiſcopi Friſingenſis Eccleſiæ, quinto.

Acta ſunt hæc Friſingæ præſentibus & conſentientibus his: Ego *Sigemarus*, Abbas S. Stephani, ſubſcripſi. Ego *Udalricus*, Abbas Scirenſis, ſubſcripſi. Ego *Hodoldus*, Præpoſitus majoris Eccleſiæ, ſubſcripſi. Ego *Adalbertus*, Decanus, ſubſcripſi. Ego *Herricus*, Præpoſitus & Archi-Diaconus, ſubſcripſi. Ego *Wichmannus*, Præpoſitus, ſubſcripſi. Ego *Herrandus*, Archidiac. ſubſcripſi. Ego *Burchardus*, Præpoſitus Sancti Viti, ſubſcripſi. Ego *Henricus*, Cuſtos, ſubſcripſi. Ego *Engelſcalcus*, Scholaſticus, ſubſcripſi. Ego *Cuuno*, Parochianus, ſubſcripſi. Cum cæteris Canonicis Friſingenſis Eccleſiæ aderant etiam laici teſtes & Nobiles, ac de Nobilibus Comes *Bertholdus* de Tyrol. *Adelbrecht* de Richershuſen, & frater ejus *Hermannus*. *Eberhard* de Herſenshuſen. *Meingo* & *Pilgrim* de Wolmuteshahe. De familiâ Eccleſiæ *Henrich* Camerarius, & filius *Havinricus*. *Cunradus*, & frater ejus *Fritlo* de Heidolfing. *Sigefrid* de Wolfoltesdorff. *Eberhard* de Hagenowe, & alii quam plures.

Illmus Stivagienſis Tomo II. Annal. Præmonſtrat. in Probationib. pag. 203.

Reſcriptum EUGENII Papæ ſuper Canonizatione Sancti HENRICI Imperatoris.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI EGILBERTO (*a*) EPISCOPO, ET DILECTIS FILIIS, CANONICIS BAMBERGENSIS ECCLESIÆ SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Sicut per literas & nuntios veſtros vobis mandaſſe meminimus, venerabiles Fratres noſtros N. Sanctæ Rufinæ Epiſcopum, & N. Presbyterum Cardinalem, pro diverſis negotiis, ad partes illas de noſtro latere legavimus, eisque viva voce injunximus, ut ad Eccleſiam veſtram accederent, atque de vita & miraculis HENRICI Regis rei veritatem diligenter inquirerent. Nunc autem eorundem fratrum noſtrorum, & multorum religioſorum & diſcretorum virorum atteſtatione, de *caſtitate* ipſius, de *fundatione Bambergenſis* Eccleſiæ, & multarum

(*a*) Egilbertus Epiſcopus Bambergenſis, obiit anno MCXLVI. ergo ante eum annum collocanda Canonizatio facta ab Eugenio III, qui Romanam Cathedram adiit anno MCXLV. III. Kal. Martii, & obiit A. MCLIII. VIII. Idus Julii. Igitur hæc Bulla Eugenii, quæ anno caret, intra A. MCXLV. & MCXLVI. collocanda eſt. Abſentia anni in errorem induxit Baronium, qui ad annum MCLII. hanc Canonizationem retulit.
V. *Acta Sanctorum T. III. Julii ad diem 14. ubi hæc Epocha correcta eſt.* –

rum aliarum, quarumdam quoque *Epiſcopalium ſedium reparatione*, & multiplici *eleemoſynarum* largitione: de *converſione* Regis *Stephani* & totius *Hungariæ*, Domino cooperante per eum facta: de glorioſo etiam ipſius obitu, pluribuſque *miraculis* poſt ejus obitum, ad ipſius corporis præſentiam Divinitus oſtenſis, multa cognovimus. Inter quæ illud præcipuum & memorabile plurimum attendentes, quod cum diadema ſceptrumque Imperii ſuſcepiſſet, non *imperialiter*, ſed *ſpiritualiter* vixit: in thoro etiam legitimo poſitus, quod paucorum fuiſſe legitur, integritatem *caſtimoniæ* uſque in finem vitæ conſervavit. Quæ quidem nos omnia ſimul perpendentes, atque devotionem veſtram, & Eccleſiæ Bambergenſis, quæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſoli ſubeſſe dignoſcitur, diligenter conſiderantes, tametſi hujuſmodi petitio, niſi *in Generalibus* (b) *Conciliis* admitti non ſoleat; auctoritate tamen S. R. E. quæ omnium Conciliorum firmamentum eſt, petitionibus veſtris acquieſcimus, atque ejuſdem memorabilis viri, cujus exaltationem requiritis, fratrum noſtrorum Archi Epiſcoporum & Epiſcoporum, qui præſentes aderant, communicato conſilio, memoriam inter Sanctos de cætero fieri cenſemus, & anniverſariam ipſius diem ſolenniter celebrari conſtituimus. Veſtra itaque intereſt, ſic in S. R. E. obedientia & fidelitate perſiſtere, & ſic ei dignæ devotionis obſequiis reſpondere, ut ampliori *Beati Petri* & noſtra gratia digni inveniamini. Datum trans Tiberim pridie Idus Martii.

Gretſerus Tomo X, novæ editionis p. 534. *ex Apographo Bambergenſi, ex quo Hoffmann. & alii.*

Bullarium Romanum Cherubini Tomo I. ſed ad annum 1152. *quem errorem ſupra indicavimus.*

Gerhardus, Succeſſor Egilberti in Cathedra Bambergenſi, anno 1147. ſolenni cæremonia Reliquias S. Henrici elevavit, & ad honoratiorem marmoreum tumulum tranſtulit, quæ latius deſcribunt *Hagiographi Antverpienſes Loco citato pag.* 716. *& ſeqq.*

(b) Obſervatio Card. Lambertini, ſeu Benedicti XIV. *Lib. I. De Servorum Dei Beatificatione. Cap. X. hæc eſt:* Quamvis ex hac Decretali Eugenii III. & ſimilibus Urbani II. Calliſti II. & Alexandri III. Bullis conſtet, vitam & miracula Canonizandorum *in Concilio* GENERALI perpendenda, & perpenſa fuiſſe, antequam eorum fieret relatio in album Sanctorum: certum tamen eſſe videtur, plures alias Canonizationes illis iiſdem temporibus, quibus nonnullæ in Conciliis GENERALIBUS factæ ſunt, extra Concilium factas fuiſſe: qualis eſt hæc S. Henrici, item illa Leonis IX, qui Sanctos Wolfgangum, & Erhardum, Ratiſponenſes Epiſcopos, extra Concilium Sanctorum numero adſcripſit.

SYNODUS HILDESEMENSIS

Anno Chriſti MCXLVI. Eugenii III. Papæ II. Conradi III. Regis IX.

Bernardus Epiſcopus Monaſterium S. Godehardi multis reditibus dotat & auget.

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS.

BERNARDUS, DEI GRATIA, ET BEATE MARIE SEMPER VIRGINIS DIGNATIONE, SANCTE HILDESEMENSIS ECCLESIE EPISCOPUS.

Conditoris mei beneficiis juſtum eſt, me nullatenus ingratum exiſtere, quinimo honorificentie ejus per adminiſtrationem mei Pontificalis officii Eccleſias extruere: extructas vero, ut Divinis laudibus jugiter illuſtrentur, fideli ſollicitudine procurare. Unde notum facio univerſis Chriſti fidelibus, futuris, quam preſentibus: Qualiter pro Beatiſſimi Patroni noſtri, videlicet, Sancti *Godehardi* Pontificis honores ampliando, & Patrocinio promerendo, itaque pro anime mee remedio, communicato fratrum meorum, aliorumque Chriſti fidelium

delium conſilio & auxilio, locum quendam extra murum civitatis noſtre in Auſtrali parte ſitum, quarto Preſulatus mei anno excolere cœpi, quem Divino honori & Sancte MARIE Virginis, & Sancti *Godehardi* Epiſcopi & Confeſſoris venerationi ſpecialiter attitulavi, videlicet locus cum adherente ſibi ab Aquilone prato, a quodam miniſteriali Eccleſie noſtre, *Theodorico* nomine, jure proprietatis antea poſſeſſum, mihi ab eo cum omnibus pertinentiis ſuis ad hoc ipſum aſſignatus eſt conſenſu heredis ſui filii, videlicet *Thiderici*, impenſis eis XXIV. librar. argenti, & curte una in Luisbeke: LXX. vero marcis pro molendino in eodem loco ſecus ripam fluminis Inderſte poſito. Verum quoniam idem dignus Deo Confeſſor ante Pontificatum in monachica profeſſione laudabiliter converſatus eſt, viſum eſt mihi valde competere, ut in loco ſpecialiter illi dicato Divine ſervitutis religio ſic ordinaretur, quatenus quicunque ibidem Deo militaturi aggregarentur, ſecundum regulam S. Benedicti in monachici ordinis profeſſione inſtituantur. Eapropter jactis in eodem loco templi fundamentis, quaſdam Religioſas monachici ordinis perſonas ibi coadunavi, quibus etiam Abbatem prefeci, nomine *Fridericum*. Hoc igitur mee devotionis ſtudium, Deo, ut ſperamus, mediante inchoatum, ut rectum, & inconvulſum inpoſterum permaneat; ejuſdem Dei & Domini noſtri auctoritate, & Beati *Petri* Principis Apoſtolorum, Sanctique *Godehardi*, ac noſtra, Divina nobis dignatione conceſſa poteſtate, in perpetuum ſtabilimus, & confirmamus, ſtatuentes, ut nullo deinceps tempore vel locus ipſe a qualibet cujuscunque dignitatis perſona in alios uſus redigatur, vel alterius ordinis profeſſioni ſubjiciatur; ſed monachicæ profeſſionis religio ibidem perpetuis temporibus irrefragabiliter obſervetur. Decernimus etiam, ut defuncto ejusdem venerabilis loci Abbate, ſive ab officio Prelationis, quacunque juſta occaſione canonice amoto, fratres ejusdem Cœnobii liberam habeant facultatem, ſecundum regulam Beati Benedicti in paternitatis honorem, quamlibet idoneam perſonam eligendi de ſuis, ſi reperta fuerit, ſin autem, ex alio quovis ſui Ordinis Monaſterio: de rebus autem utenſibus (a) defuncti nulla habeat licentiam quelibet perſona, Monaſterio quicquam abſtrahere, in ſuos uſus redigere. Preterea in ſuſtentationem ſervorum Dei, qui vel nunc ibidem in Dei ſervitio converſantur, vel in futurum per Dei gratiam ſunt colligendi, predia aliquanta pro noſtra adhuc poſſibilitate delegavi, quedam ex hereditate mea, nonnulla ex oblatione fidelium data vel empta. Aliqua etiam, que Miniſteriales Sancte MARIE in beneficium receperant, mihi ab eis ſunt reſignata, que novello illi cœnobio jure perpetue proprietatis poſſidenda conceſſio (b) ſuorum ſubſcriptionem diligenter facere curavi. In Luisbeke VI. manſus; in Oldendorff I. manſus, ſed hunc dimidium cambivit Adelbertus miniſterialis meus dimidio manſu in Luisbeke. Ad novam nonam, que Sthirwold dicitur, VI. manſus; in Einem III. manſus & dimidius; in Suthere juxta Hamelen VIII. jugera; in Rodteſſen I. manſus; in Schwechelde V. manſus; in Licſtringe I. manſ. in Hattendorp I. manſus; in Merisdorp IV. manſus; in Beibmare VIII. manſus; in Wanningeroth V. manſus; in Lidinge VII. manſus; in Hogeringeroth I. manſ. in Gronditede II. manſ. in Riackeleve I. manſ. in Dorciſtede III. manſus, quos cambierunt fratres noſtri Canonici principalis Eccleſiæ III manſis in Werre: item in Werre I. manſ. in Meuſtede juxta Asle I. manſ. in Ilienere I. manſ. in Hollo II. manſ. in Hene II. quorum unum dederunt Canonici Sancte MARIE in concambio pro manſu in Beningen; in Wateshuſen molendinum; in Dungen III. manſ. in Weſtenem II. manſ. in Dedeghuſen VIII. manſ. in Holthuſen juxta Bodenſtein VIII. manſ. in Walderesſchen II. manſ. in Eterenc II. manſ. in Eddeſſenen V. manſ. in Luddingeſſen II. manſ. in Sutheren juxta Embrike VII. manſ. in Eſcherde III. manſ. quos cambivit Hugo miniſterialis meus III. manſ. in Baſtenem; item in Borntenen I. manſ. in Bonningehus I. manſ. in Ettingehus I. manſ. & dimidius; in Bänthenhuſen II. manſ. in Hale I. manſ. quem cambivit appoſitis ſex jugeribus prope templum ſancte Crucis in territorio noſtre civitatis Theodoricus

(a) *forte:* utenſilibus. (b) Hæc, & plura alia in hoc diplomate, manca ſunt.

doricus, Prepoſitus majoris Eccleſie, manſu ſuo in Huckenem, & prato juxta novellum Monaſterium, in parte Auſtrali poſitum. Hec tamen cambitio ſpecialiter ea de cauſa facta eſt mediante me, ut ſopiretur querela, quam habere videbatur pro quibusdam jugeris in campo Schirholte poſitis. Item in Huckenem I. manſ. in Harlede XIX. manſ. in Ilveſe IV. manſ. decimam in Nienhuſen &c. Sane quoniam eundem locum per interceſſionem Beati Godehardi optato futuris temporibus incremento tam in Divine ſervitutis laudabili amplificatione, quam in poſſeſſione prediorum ac decimarum, omniumque rerum neceſſariarum proficere ſperamus; predicta Eccleſie predia, itemque omnia, quecunque deinceps idem venerabilis locus conceſſione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, Deo donante, poterit adipiſci, preſentis pagine teſtimonio communita, firma & illibata ſemper conſiſtere volumus, eorum, qui ibidem in Dei famulatum aggregati fuerint, neceſſariis uſibus omnimodis profutura. Et quia Monachis (c) vite ſancta converſatio libertatem & vacationem a ſtrepitu curarum ſecularium exigit, in hoc quoque ſanctis Monachis providentes ſanximus, ut ipſi cum Abbate ſuo ab omni terreno ſervitio liberi, ſalvo debito Epiſcopalis obſequii, inoffenſa ac debita ordinis ſui quiete perfruantur. Unde & in ambitu curie totum, in quo Eccleſia illa fundata exiſtit, a jure ac poteſtate Advocati abſolventes, liberum ab omni ſecularis cujuscunque perſone dicione ſub manu Abbatis regendum conſiſtere volumus: reliquorum prediorum Eccleſiaſticorum Advocatum volumus, ut Abbas cum fratribus ſuis conſilio maturiori eligat, eique illorum tuicionem pro ſalute anime ſue injungat, non in beneficium, ſed tanquam commiſſum, permanſurum ei, ſi patronus pius fuerit; ſin autem, alii committendum, nec in poſteros cujusquam beneficii more tranſiturum. Si qua igitur in poſterum Eccleſiaſtica, ſecularisve perſona his noſtris conſtitutionibus ullatenus contraire temptaverit, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit; ſciat ſe anathematis gladio a Sancte Eccleſie communione ſegregatam divine ultioni in perpetuum ſubjacere. Cunctis autem eidem loco, ſua jura ſervantibus, ipſumque competenti honore, ac neceſſariorum ſubminiſtratione, conſilio, aut bona voluntate, vel etiam proprii laboris devotione promovere cupientibus, ipſe Deus ac Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſue benedictionis gratiam largiatur, ac Sancte Marie Virginis, ſanctique Godehardi confeſſoris interceſſione adjutos, ac protectione munitos, eterne beatitudinis gaudiis aggregare dignetur. Ut autem hec omnia rata, firma, & inconvulſa, fixa, & inviolata, & in omnia futura tempora permaneant, preſentis privilegii conſcriptione locum illum & cunctos in eo conſiſtentes, cum omnibus eo pertinentibus, fideliter communi adhibita banni Epiſcopalis auctoritate & ſigilli noſtri impreſſione, ac teſtium ammunitione, qui preſentes fuerunt, & omnem hujus rei ſeriem, nec non pariter viſam & auditam fideliter noverunt, quorum hec ſunt nomina: *Thomas* Presbyter Cardinalis de titulo S. Vitalis, Sedis Apoſtolicæ Legatus. *Beneko* Decanus majoris Eccleſie, Prepoſitus Sancte Crucis. *Borchardus* Presbyter, Prepoſitus de monte S. Mauritii. *Bruno* Presbyter, Prepoſitus de monte S. Petri Goslarienſis. *Rodolffus*, *Bertoldus*, *Johannes*, *Richertus*, *Johannes* Presbyter, *Bruno*, *Odalricus*, *Hermannus*, *Awutwinus*, *Gerlagus*, *Bernhardus*, *Ekkehardus* Prepoſitus S. Blaſii Brunsvicenſ. Diaconi. *Otto*, *Werno*, *Reinoldus*, *Eilhardus*, *Eficus*, *Heremannus*, *Theodericus*, *Eckehardus*, *Bertoldus*, Sub-Diaconi. Hi omnes Canonici Principalis Eccleſie. Preterea multi Canonici S. Mauritii & Sancte Crucis intererant. Iiti Laici aderant: *Bernhardus* Vice-Dominus, *Haoldus* & *Arnoldus*, *Heinricus*, *Theodericus*, *Cano*, *Nidung*, *Everhard*, *Ludolf*, *Eckbertus*, *Dyko*, *Iſerus*, *Bruman*, *Arnoldus*, *Conrad*, *Herewich*, & multi alii liberi miniſteriales diverſarum Eccleſiarum, qui ad *Synodum* convenerant. Actum in Hildenſem. Anno Dominice Incarnationis M.C.XLVI. Indictione nona, Ordinationis mee ſexto. V. Idus Martii *in plenaria Synodo.*

Joachimus Barwardus Lauenſtein in Hiſtoria Diplomatica Epiſcopatus Hildeſini pag. 277. *ad* 281.

HILDE-

(c) *lege:* Monachalis.

HILDESEMENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCXLVII. Eugenii III. Papæ III. Conradi III. Regis X.

SUMMA. Bernardus Epiſcopus Hildeſienſis, Cœnobium S. Bartholomæi Canonicorum Regularium ab Epiſcopis anteceſſoribus cœptum, dotatum, auget dote.

BERNARDUS, DEI GRATIA, HILDESEMENSIS EPISCOPUS.

Officii noſtri debito exigimur, Eccleſiis cure noſtre commiſſis vigilanti ſollicitudine intendere, & ut in poſterum auctoritate Pontificali muniti tutiores ſubſiſtant, opitulante Domino providere. *Thancbrus* itaque religioſe converſationis vir, & *Præpoſitus ſervorum DEI* regularium in cella Beati Bartholomei ab Orientali parte civitatis noſtre ſita in loco, quem ab aque plaudoſe circumluitione Sultiam vocant indigene, Nos adiens petiit, ut eundem locum privilegii Epiſcopalis carta cum ſuis pertinentiis muniremus; ne temporibus futuris, qualibet poteſtate, quod abſit, in aliquibus ſuis utilitatibus immineretur. Eundem ſane locellum, dœmonum prius incurſibus horridum, Beatus *Godehardus* primum incoluit, deinde vir venerabilis *Bruningus*, Eccleſie noſtre electus, atque ipſius decurſu, qua cella ambitur, cum piſcatu ſuo & paſcuis, & Eccleſia baptiſmatis in Lulve cum banno ſuo, novemque manſis in Arberghe, ac tribus areis cum decimis ipſius ville, & molendino, cum omni utilitate ſua in piſcationibus, pratis ac paſcuis, utilitatibusque lignorum, conſenſu Cleri ac populi, ampliavit. Dominus etiam *Bertholdus* Epiſcopus, reverende memorie predeceſſor noſter, Monaſterium ibi dedicans, uno manſo in Bretenehin & decima ipſius vici dotavit. Nos quoque aliqua, que miniſteriales noſtri, beneficii jure poſſederant, eidem celle adjumenta pro poſſibilitate noſtra contulimus, videlicet in Bredenheim tres manſos, cum decima ejuſdem ville. Sunt & alia ejuſdem Eccleſie pertinentia quedam a fidelibus Domini oblata, quedam a viris religioſis ejuſdem loci Prepoſitis, ordine ſibi ſuccedentibus, a ſecularibus comparata, videlicet his: circa locum ipſum fere quinque manſos & areas circumjacentes, cum omni jure ſpirituali jure & ſepultura: in Eggeſem ſeptuaginta duo jugera cum tribus areis, in Retlem III. manſos cum area: in Embrike, & in Jeſen triginta novem jugera cum area. Contulit preterea Odelricus, Sancte Crucis Canonicus ad utilitatem fratrum, in Brethenem XII. jugera, item in eadem villa manſum cum area, perſolventem quatuor ſolidos hujus monete, ad lumen in capella Sancte Marie. In Senethe XXIV. jugera cum area. In Lereth decimam ville. In Redſen XX. jugera. Idem in eadem villa XL. jugera cum area. In Walkenſtede & Luisbeke XX. jugera. In Lubike majori manſum. In Odelim XL. jugera cum area. In Ildehuſen XXVII. jugera cum area. Quia igitur juſtis petitionibus aures Pontificales decet eſſe faciles, ſecundum poſtulationem prenominati Prepoſiti, locum prefatum cum prediis adſcriptis, & omnibus ſuis pertinentiis, que in preſenti habere videtur, vel in futurum cooperante Domino, conceſſione Pontificum, Largitione Regum, Ducum, Comitum, vel quorumlibet oblatione fidelium juſta quavis occaſione poterit adipiſci, ſervorum Dei uſibus profutura in merito Dei & virtute Spiritus Sancti, Epiſcopali noſtre auctoritatis banno firmamus, & integra, firma, atque inconvulſa in omnia tempora manere decernimus. Statuimus etiam, ſicut & anteceſſores noſtri ſtatuerunt, ut in eodem loco regularis profeſſionis ordo, & vite communis inſtitutio, hactenus a temporibus Domini Bruningi habita ſecundum doctrinam Beati Auguſtini, deinceps immutabiliter obſervetur, eisdemque fra-

tribus Præpoſiti ſui electio canonica conſervetur. Si quis autem mei ordinis ſucceſſor, aut ſecularis aliqua perſona, quod abſit, hec quovis modo infringere, vel immutare, ſeu locum ipſum quacunque oppreſſione injuſta gravare temptaverit, verbi Divini gladio, niſi reſipuerit, & a corpore Domini ſegregata maledictioni perpetue ſubjaceat. Ad cujus rei firmamentum cartam hanc conſcribi & ſigilli noſtri impreſſione fecimus inſigniri. Actum in Hildenſem anno Dominice Incarnationis Milleſimo centeſimo XLVII. Indictione XI. III. Idus Octobris in *plenaria Synodo*, Anno Epiſcopatus mei XVII. Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cui honor & gloria. Hujus privilegii confirmande conſcriptioni, teſtes preſentes fuerunt: *Benko* Decanus Eccleſiæ majoris & Prepoſitus ſancte Crucis, *Bruno* Prepoſitus de monte S. Petri Goslarie, *Ethelerus* Prepoſitus de Betzingerode, *Hertwardus* Prepoſitus de Lammerſpring, *Fredericus* Abbas de S. Godehardi, *Rudolphus* Presbyter, *Gerlagus* Diaconus, *Bernhardus* Diaconus, *Werno* Diaconus, & Canonicus majoris Eccleſie. Laici vero nobiles: *Cono* de Arberge, qui & Advocatus loci, *Haoldus* de Burnem, *Haoldus* de Deſeldiſſem, *Haoldus* de Ruden. Miniſteriales vero *Ludolfus* Advocatus, *Lippoldus* frater ejus, *Echbertus* Camerarius. Hi & alii quam plurimi, qui *generali Synodo* interfuerint.

Joachimus Barwardus Lauenſtein in Hiſtoria diplomatica Epiſcopatus Hildeſienſis a pag. 303. ad 305.

Philippus Archiepiſc. Colon. dotat Societatem Fratrum in Nuxia ſub habitu Canonico.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGo PHILIPPUS, Dei gratia, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, memoriæ cauſa conſcripto tam poſteris, quam modernis pronuntiatum volo, quod de ordine Sacerdotum viri timorati, & qui ſuis impoſterum animabus proviſum cupiebant, communicato mecum conſilio, ſalutare quoddam, fidumque fraternæ ſocietatis Pactum exierunt(*): quorum nos providentes unanimitati, locum delegavimus, atque dicamus initæ fraternitati, ut hac in ſuburbio Nuxiæ, feudo Sancti Epiſcopi (**) noſtri, cui loco verum Religioſum, & quem communi electum ſententia nobis præſentaverunt, præfecimus Sigiwinum. Injunximus etiam illi, ut ſi cœptis Deus faverit, ſub habitu canonico Salvatori militaturas periti prout conſilium reſque locusque darent, aggregaret; quorum neceſſitatibus communicare, atque inopiam ſuis facultatibus relevare, præſati viri fideliter firmiterque ſtatuerunt.

Hujus ergo inſtituti ſicut fautor, ita & cooperator exiſtere cupiens, contuli præfato viro Sigewino, cunctisque ſibi, & ſubditis, & ſucceſſuris *imo* quidem jugera quinque abſoluta, liberaque donatione. Item præbendam eleemoſynalem annuatim facientem ſiliginis maldra duodecim, & totidem avenæ, quinque ſolidos Colon. monetæ, maldrum ſalis, & maldrum piſæ, lignorum quoque plauſtra XII. Prædictus vero Sigewinus triginta VI. jugera ab Joanne Decano marcis ſex comparavit, quæ cum nobis hactenus ſolidos ſex ſolverent, & ab his & ab omni prorſus obſequio immunia fecimus, quoad videlicet vivimus, obnixe a noſtris idem fieri petentes ſucceſſoribus. Communes quoque uſus in ſylvis & paſcuis noſtris perpetuo eis conceſſimus: jugera quoque LXX. in Schleichheim, & Elvenheim XXX, quibus ante inbeneficiati fuerant a nobis Conradus & Arnoldus van der Dicke, & ab his Henericus de Kirſchmich, libera illis donatio-

(*) *lege*: inierunt. (**) *forte*: Epiſcopii.

Philippus Hinsbergicus reverſus in gratiam Papæ, egit Coloniæ cum Canonicis negotium de diſtribuendis redditibus inter Canonicos Metropolitanos: diviſionem urſerunt plurimi. Quatuor veteris Canonici inſtituti tenaces ſeceſſerunt Noveſium in *grangiam ſummi Capituli*: Gerardus Randeradt, Henricus de Seyna, Druelius de Gymnich, Hildegerus de Duphoht: manſuri tamen membra Capituli Metropolitani, & habituri ſtallum in Choro: pro his hoc Diploma edidit Philippus.

natione confirmavimus, præſentibus terræ noſtræ Magnatibus, & id ſuo judicio & ſententia probantibus & confirmantibus. Reſignaverant quippe ille Hennericus quidem Conrado atque Arnoldo filiis ſuis: exfeſtucaverunt acceptis marcis XIII, & IV. ſolidis a prædicto Sigewino, & illi nobis aſſignaverunt, marcis ſimiliter quinque receptis. Horum teſtes viri honorabiles, & ſpecialiter, quæ ſubſcriptæ ſunt, perſonæ: *Bruno* major in Colonia Præpoſitus, *Theodoricus* major Decanus, *Lotharius* Bonnenſis Præpoſitus, *Conradus* Præpoſitus S. Severini. *Godefridus* ab Heinsberg, *Theodoricus* de Milendunck, *Gerardus* de Randerath, *Harpe* de Helpenſtein, *Gerardus* Colon. Advocatus, & plures alii. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarn. MCLXXXI. Indictione XIV. *Alexandro* Papa III. Regnante *Friderico* Rom. Imp. Quæ ut rata & inviolata permaneant, Dei, omniumque Sanctorum, & noſtra authoritate firmamus, & ſigilli noſtri impreſſione ſignamus.

Æternæ igitur damnationis reus ſit, qui ex his quippiam vel vi, vel arte infringere tentaverit.

Ex archivo Canoniæ Noveſienſis communicavit D. Orth Paſtor & Canonicus.

CONCILIUM FRISINGENSE

Anno Chriſti MCXC. Clementis III. Papæ IV. Henrici VI. Regis I.

SUMMA. Otto II. Epiſcopus Friſingenſis, confert Eccleſiam in Allershauſen Neocellæ Abbatiæ Ordinis Præmonſtratenſis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

OTTO, DEI GRATIA, FRISINGENSIS EPISCOPUS.

Diſpenſationes Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum rerum, quæ vel religioſorum Virorum petitione, vel perurgente venerabilium locorum neceſſitate, rationabiliter fiunt, ad notitiam præſentium, & memoriam futurorum de ratione debent pervenire. Quia ergo loca venerabilia ſumma devotione amplectenda ſunt, quia ibi vigent orationes Sanctorum, quorum patrociniis Sacroſancta lætatur Eccleſia, tum quia in eis eleemoſynæ indigentibus hoſpitaliter impenduntur; Nos Divino inſtigante amore, ac mediante Frisingensis Capituli Univerſitate, Eccleſiam, quæ in Allershausen dicitur, fratribus in Nova Cella Domino ſervientibus, pro remedio animæ noſtræ ac Prædeceſſorum noſtrorum contulimus, & Epiſcopali noſtra auctoritate ſtabilimus, ita tamen, ut Præpoſitus ejusdem loci, vel etiam quisquam de Collegio, Dominum *Engeſcalcum* quondam Præpoſitum, qui jam dictam Eccleſiam a prædeceſſore noſtro, beatæ memoriæ Domino *Alberto*, perſonaliter tenuerat, quamdiu ipſe ſupereſt, in nullo conturbet. Fratres etiam, qui de Collegio ſuo in Sacerdotes ibidem ordinandi ſunt, aſpectibus noſtris debent præſentari, qui & *Synodum* noſtram adeant, & de ſpiritualibus reddant rationem: qui, ſi forte mutati fuerint, ſubſtituendi nobis denuo præſententur. Quod ut firmum ſit, & ab omnibus ratum habeatur; præſentem paginam conſcribi, ac ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri. Actum eſt autem, aſſidentibus ſolemniter Friſingenſis Eccleſiæ Cathedralis *Betholdo* Decano, *Albanone* Sancti Caſtuli Præpoſito, *Cunrado* Sancti Andreæ Præpoſito, *Ortwino* Sancti Sixti Præpoſito, *Cunrado* Cuſtode, *Friderico* Præpoſito, *Cunrado* Sancti Viti Præpoſito. Anno Domini MCXC. Indictione VIII. Anno Pontificatus noſtri VI. feliciter. Amen.

Illuſtr. Stivagienſis Tomo II. Annalium Præmonſtratenſium inter Probationes pag. 203.

Otto II. hoc nomine, ſucceſſit Alberto in Cathedra Friſingenſi anno 1184, & obiit anno 1220. *Stivagienſis.*

CONCILIUM MOGUNTINUM

SUB CONRADO SABINENSI EPISC. ET ARCHI-EPISC. MOGUNTINO.

Anno Chriſti MCXCI. Cœleſtini III. Papæ I. Henrici VI. Reg. II. Imp. I.

Fundatio Præpoſituræ Conradſtorffii.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

CONRADUS, DEI GRATIA, SABINENSIS EPISCOPUS, MOGUNTINÆ SEDIS ARCHI-EPISCOPUS, IN PERPETUUM.

EX injuncto nobis a Deo Sacri Pontificatus officio, tenemur quidem omnibus Chriſti fidelibus, pio charitatis affectu adeſſe, ſpecialiter autem Eccleſiis Dei, & ad nos reſpectum habentibus Eccleſiaſticis perſonis, quæ ſub regularis obſervantiæ diſciplina Deo devotius obſequuntur, cum opportunum fuerit, debemus & volumus conſilii & auxilii noſtri adminiculum libenter impendere. Ea ducti conſideratione, notum fieri volumus tam futuri, quam præſentis ævi, Chriſti fidelibus univerſis, quod fidelis noſter ac dilectus *Hartmannus* de Budingen, Cœnobium in *Conradisdorff* a ſuis parentibus, & ab ipſo, ſumma cum devotione contractum, cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, quas vel nunc poſſidet, vel impoſterum poſſidebit, Eccleſiæ Moguntinæ contradidit. Præterea ſuis ſtudiis accedentibus & conſiliis, matrix Eccleſia in *Glauburg* præfato Cœnobio collata eſt in hunc modum: *Hartmannus* de Budingen jus inveſtiendi, quod in eadem Eccleſia ab *Henrico* de Hagenowa in beneficio tenuit, eidem *Henrico* reſignavit: deinde *Henricus*, rogatu noſtro, jus inveſtituræ, quod ipſe ſuper eadem Eccleſia a nobis feodali jure tenebat, nobis reſignavit: poſtmodum eamdem Eccleſiam ad nos libere & legitime ſic translatam, de conſenſu Archi-Diaconi *Conradi*, Sanctæ Mariæ ad Gradus in Moguntia tunc Præpoſiti, præfato cœnobio contulimus perpetuo poſſidendam, eo libertatis tenore; ut quo ipſa Præpoſitura de manu Archi-Epiſcopi conferatur, Archi-Diaconus nullum jus Synodale in eadem Eccleſia habeat, ſed tantum ille, quem in officio Præpoſiti in Cœnobio in *Conradisdorff* contigerit præeſſe. Sciendum quoque, nos decimas illorum omnium novalium, quæ infra terminos jam dictæ Parochiæ fuerant excolenda, eidem Cœnobio contulimus, & ſi qua novalia ibidem fratres Domino ſervientes, propriis manibus, vel ſumptibus laboraverint, nullas inde decimas perſolvent. Inſuper ſciendum, quod *Hartmannus* de *Budingen*, quamdiu vixerit, ejuſdem Cœnobii advocatiam habebit, poſt obitum vero ſuum, quicumque in genere ſuo proximus hæres fuerit, advocatus erit, ſine feodo tamen advocatiæ, & ſine omni utilitate, tantum ad deffenſionem loci ejuſdem & protectionem deſtinandus; & ſi forte advocatus Cœnobio in aliquo gravare attentaverit, advocatia ad Dominum tranſeat Archi-Epiſcopum, qui tunc Moguntinæ præſidebit Eccleſiæ, nec licebit Domino Archi-Epiſcopo eam alicui infeudare, vel Præpoſituram ab Eccleſia Moguntina alienare.

Hæc omnia in præſentia & ſub teſtimonio Eccleſiæ noſtræ eo modo, quo jam diximus, ordinata ſunt a nobis in *generali Synodo* Moguntina præſidentibus. Si quæ igitur in futurum Eccleſiaſtica, vel ſæcularis perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam infringere attentaverit, niſi ſecundo vel tertio commonita, reſipuerit, & digne ſatisfecerit; auctoritate Dei Omnipotentis, & Apoſtolorum Petri & Pauli, Apoſtolicæ Sedis, Beati Martini, & noſtra, anathemati ſubjaceat, & cum Dathan & Abiron, quos terra vivos abſorbuit, accipiat portionem. Teſtes ſunt *Arnoldus* major Præpoſitus, *Burchardus* Præpoſitus S. Petri, *Wernerus* Præpoſitus S. Stephani, *Worduntinus* Præpoſitus S. Victoris, *Conradus* Præpoſitus S. Mariæ ad Gradus, *Henricus* major Decanus,

canus, *Rucherus* Cuſtos, *Petrus* Scholaſticus, *Godefridus* Cantor.

Majoris Eccleſiæ Canonici.

Henricus, *Fridericus*, *Ruchardus*, *Conradus*, *Sifridus*, *Conradus* Archi-presbyter, *Simon* Cellarius, *Gerbodo*, *Heinricus*, *Bertoldus*, Decanus S. Petri, *Theodoricus* Cantor, *Richardus* Decanus S. Stephani, *Wernerus* Scholaſticus, *Wernerus* Cantor, *Æmilius* Decanus S. Victoris, *Heinricus* Scholaſticus, *Embrico* Decanus S. Mariæ ad Gradus, *Giſlebertus* Cantor, *Heinricus* Abbas S. Albani, *Hezechius* Abbas S. Jacobi, *Godefridus* Abbas de *Blindenſtad*, *Gebehardus* Abbas S. Diſeboldi, *Benedictus* Abbas de Monte S. Joannis.

Laici.

Gerlacus Comes de *Wildenzin*, *Emercho* Comes Irſutus, *Bertoldus* Comes de *Nilec*, *Wernerus* Comes de *Widenchirſtein*, *Hardardus* de *Merenberg*, *Reinhardus* de *Dorneld*, *Heinricus* de *Hagnowa*, *Cuno* de *Mynzemberg*. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXCI. Indictione IX.

Illmus Stivagienſis Tomo I. Annalium Præmonſtratenſium, codice Probationum pag. 452.

CONCILIUM COLONIENSE

Anno Chriſti MCXCIV. Cœleſtini III. Papæ IV. Henrici VI. Reg. V. Imp. IV.

SUMMA. Adolphus, Colonienſis Archi-Epiſcopus, omnia bona Monaſterii Fuſſenich in protectionem ſuam ſuſcipit.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

ADOLPHUS, (a) DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, S. COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, UNIVERSIS IN CHRISTO FIDELIBUS TAM PRÆSENTIBUS, QUAM FUTURIS IN PERPETUUM.

Ex dignitate, quam Divina gratia in nos contulit, tenemur, Eccleſiis, quæ ad nos reſpectum habent, paterne proſpicere, & noſtram diligentiam inclinare, ut accipiant rerum exteriorum, & religionis augmentum. Notum ſit itaque præſentibus & poſteris, Monaſterium Dominarum in Voſſenich, in quo ſancte & religioſe Deo ſervitur, a nobis petiiſſe & impetraſſe, ut univerſa, quæ ad illud pertinent, nobis ſint ſpecialiter commiſſa, & noſtra gaudeant protectione contra omnes moleſtias & violentias quorumcunque hominum. Sicut promiſimus, ſic per Dei gratiam nos ſperamus facturos, gladio utroque ſpirituali & materiali religioſam domum ſanctarum ſororum efficaciter protecturi. Si qui ergo immemores ſalutis animarum, ſororibus prænominatæ domus, violentiam vel injuriam intulerint, non ſolum iram Dei merebuntur incurrere, ſed & noſtram indignationem ſuſtinebunt tanto graviorem, quanto majori dilectione amplectimur domum toties nominatam. Hæc autem in protectionem noſtram ſuſcipimus: curtim in *Werenzenrode* cum omnibus appendiriis ſuis; in *Herthem* curtim unam, in *Troisdorp* curtim unam, in *Putlze* XL. jurnales, in *Luichzheim* curtim unam, in *Derto* curtim unam, in *Burvenich* curtim unam, in *Valendale* curtim unam, in *Budendorp* curtim unam cum vineis, in *Aiffhe* curtim unam cum vineis, & alia bona, quæ nunc poſſident, & poſtmodum juſtis modis obtinere poterunt. Priorum conſilio diſcreto, & maturo ita ordinatum eſt, & noſtro conſenſu ad hoc favorabiliter inclinato, ut noſtri ſucceſſores in familiari ſua protectione bona religioſarum ſororum ſemper habeant propter cohercendam malorum malitiam, quæ de die in diem in malo accipit incrementum, & ubi non cohercetur, ibi magis diffunditur. Ut autem hæc rata & inconvulſa permaneant, redacta ſunt in ſcriptum, & noſtro communita ſigillo & banno. Acta ſunt anno

(a) Adolphus de Altena, Brunonis prædeceſſoris ſui nepos, ſeu conſobrinus, ex majoris Eccleſiæ Præpoſito eligitur Archi-Epiſcopus Colonienſis anno 1193.

anno Dominicæ Incarnat. MCLXXXXIV. Indictione XII. Teſtes hujus rei ſunt: *Ulricus* Decanus, *Conradus* Xantenſis Præpoſitus, *Bruno* Bunnenſis Præpoſitus, *Godefridus* Præpoſitus S. Gereonis, *Theodoricus* Præpoſitus Sanctorum Apoſtolorum, Decanus de Gradibus, *Udo* in Majori Eccleſia ſecundus Decanus, *Rudolphus* Scholaſticus. Nobiles: *Heinricus* Dux de *Limburgh* & filius ejus, *Henricus* de Walenberg, *Henricus* Comes de Seyna, & frater ejus *Everhardus*, *Reinerus* de *Froitzbecth*, *Gerardus* de *Tonebergh*. Miniſteriales: *Hermannus* Advocatus, *Hermannus* Camerarius, *Gerardus* de *Wolmutbotine*, *Willelmus Schillinch*, *Otto*. Datum Coloniæ Kal. Martii, anno Pontificatus noſtri primo.

Illmus Stivagienſis Tom. I. Annal. Præmonſtrat. cod. Probation. pag. 571.

SYNODUS VERDENSIS
Anno Chriſti MCXCVII. Cœleſtini III. Papæ VI. Henrici VI. Reg. VIII. Imp. VI.

SUMMA. Rudolphus, Verdenſis Epiſcopus, Monaſterium vetus prope Buxtehuden ſecundum regulam S. Benedicti, a viris nobilibus Henrico & Herlago, & Henrici uxore, Floria de Buxtehude, fundatum cum multiplici dote approbat in Synodo generali.

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS.

RUDOLPHUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, VERDENSIS ECCLESIE EPISCOPUS, CUNCTIS CHRISTI FIDELIBUS TAM FUTURIS, QUAM PRESENTIBUS SUMMUM BONUM ET TEMPORALE COMMODUM.

QUotiens a nobis illud petitur, quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti annuere, petentium deſideriis congruum impartiri ſuffragium. Ideo eſt, quod univerſitati veſtre ſignificare dignum duximus, quod duo uterini fratres *Heinricus* & *Herlagus* viri nobiles de loco, qui *Buxtehude* dicitur, & ejuſdem Henrici uxor, devota Matrona, *Floria* nomine, cum religioſo quodam Monaſticæ profeſſionis viro, *Sigebando* nomine, ad nos venientes ſupplici nobis devotione ſignificaverunt, in votis ſe firmiter habere, ut de patrimonio ſuo *Cœnobium & Congregationem Sanctimonialium* in predicto loco Buxtehude, qui Eccleſiaſtico jure ad nos pertinet, fideliter conſtruerent, ſi nos in hac cauſa propicios cooperatores ſibi invenerint. Aderat etiam *Hermannus Archi-Diaconus in Holdenſtede* tum pro Deo, tum pro illorum nobilium dilectione, Altare & bannum in Buxtehude ad hoc nobis promptus reſignare, ut in augmentum operis Dei inibi conſerremus. Habito itaque ſuper hoc negotio *VERDENSIS CAPITULI*, imo *totius Eccleſie noſtre conſilio*, juſtis eorum petitionibus clementer annuere, & honeſtum ſuum propoſitum, ea conditione promovere diſcrevimus, ſi jus Patronatus ejuſdem loci, quod ad eos pertinebat, Verdenſi Eccleſie ſimul cum advocatia ſuper bona & homines ejuſdem Eccleſie libere vellent conferre. Ordinationi igitur noſtre predicti nobiles conſentientes, & centuplam mercedem a Deo exſpectantes, una cum conſenſu illuſtris *ADOLFI*, *Comitis Stadenſis*, oblationum ſuarum devotionem impleverunt. Ad hujus igitur negotii promotionem, & majorem apud homines firmitatem obtinendam, *Iwanus* vir quidam honeſtus, *Vice-Comitis* illius temporis fungens officium, convocata liberorum virorum multitudine, apud villam, quæ *Liitmeresdorpe* dicitur, placitum indixit, ubi eo, pro judice Vice-Comitis, ſedente, jam ſepe dicti nobiles unanimi conſenſu ſuper *ſcrinia Sancte Marie*, *ſanctique Laurentii*, que *Hermannus* Verdenſis Canonicus, quem ad hujus negotii executionem vice noſtra illuc miſeramus, & *Sigebandus* miniſter loci per medium exhibuerunt, jus Patronatus predicti loci Eccleſie Verdenſi, ſimul

mul cum Advocatia Eccleſie in *Buxtebude*, nihil in his ſibi retinentes, libere obtulerunt; ac molendinum Orientale & totam curtem, areas & terram ab Eccleſia Sancti Petri uſque ad antiquam ſtructuram Sancte *Marie* in monte eidem Cœnobio contulerunt; alterum vero molendinum ſibi retinuerunt. Item omnem terram & ſolitudinem juxta *Eſchedam*, verſus Orientem de villa *Buxtebude*, uſque ad *Hollandros* cum omni jure contulerunt. Obtulerunt etiam eidem fratres ex conſenſu ſuorum heredum, predicte Eccleſie bona quædam juxta *Saſteram*, quinquaginta modios avenæ ſolventia, & tria jugera juxta *Eſchedam*, recompenſans manſos, ab antiquo Eccleſie collatos in villa *Maltbemere*, quas *Alvericus* Eccleſie Verdenſis *Miniſterialis*, ab eo in beneficio obtinuit. Has ergo donationes, ſine contradictione factas, *Iwanus* predictus Judex ex ſententia adſeſſorum ſuorum, conſavorabili acclamatione populi, predicte Eccleſie *Regio banno* confirmavit. Prælatorum igitur noſtrorum & eorundem nobilium, aliorumque fidelium noſtrorum conſilio ſtatuimus, ut nullus Epiſcopus, nullus unquam ejusdem loci Prepoſitus, Advocatiam alicui in beneficio præſtet, ſed, ſi aliquando opus Advocato habeat Prepoſitus, virum commodum & utilem, conſenſu Epiſcopi ſui, ſibi ita eligat, ut, ſi forte pro caſu temporis gravis & inutilis eſſe cœperit, ipſo amoto, alter, ſi voluerit, idoneus ſubſtituatur. His itaque peractis per manum *Hermanni*, Verdenſis Canonici, noſtram vicem gerentis, & altare & bannum in *Buxtebude*, que nobis *Hermannus*, Archi-Diaconus in *Holdenſtede in Synodo, feria quinta ante Paſcha* Verdis habita, ad hoc reſignaverat, ſepe dicte contulimus Eccleſie. Decimam quoque ſuper novalia prememorata de *Buxtebude* uſque ad *Hollandros*, ab altero predictorum fratrum nobis reſignatam, memorate ſimiliter contulimus Eccleſie. Poſtmodum, quia miſericors Deus in cœptis ſuorum fidelium optatum ſemper preſtat incrementum, Domina etiam *Floria* conſenſu heredum ſuorum, eccleſie in *Buxtebude* unam contulit domum, continentem quatuor manſos infra villam *Ennebecke*, cujus domus decima prius eidem pertinebat Eccleſie; item unum quadrantem unius manſi, juxta *Eſchedam*. Hujus ergo rei actione *in Synodo generali habita Modesdorpe*, in preſentia noſtra recitata, de conſilio omnium, qui tunc aderant, tam Clericorum, quam Laicorum, factum hoc noſtrum & predictorum Nobilium banno noſtro confirmavimus, & predictum *Sigebandum* Prepoſitum ejusdem novelle plantationis inveſtivimus, de ſtatu & ordine ejusdem Cœnobii hoc ſtatuentes: ut Conventus ejusdem loci *Sanctimonialium ordinem Monaſticum ſecundum B. Benedicti regulam*, ſub obedientia ſui Prepoſiti devote obſervet; quo obeunte alterum ſibi Paſtorem ibidem Deo ſerviens Conventus, cum conſenſu Epiſcopi, & conſilio Verdenſis Capituli, ſi copia Epiſcopi haberi non poteſt, virum idoneum ſibi eligat, ac Epiſcopo, ſuam electionem probanti, inveſtiendam (*a*) repræſentet. Prenotatis ergo rebus ſepedicte Eccleſie de novo collatis, bona etiam, quæ ab antiquo eidem Eccleſie collata ſunt, & hactenus poſſeſſa, preſenti duximus paginae intitulari; agri circa villam *Buxtebude*, *Nienbuſen* duo jugera, *Eilendorpe* tres manſi, *Ennebecke* ſeptem, *Adesdorpe* unus, *Villenbuſen* ſeptem, quorum decimam nos eidem Cœnobio contulimus: *Bebenbuſen* quatuor, *Holdenſtede* quinque, *Everſten* unus, *Growenge* unus, *Spretzenslo* duo, *Holdeſtedem* unus, *Walesdorpe* unus, *Totſtede* unus, *Ottenſtede* unus, *Radelmesdorpe* duo, *Volmersdorpe* unus, *Dreſtede* unus, *Ludesmesdorpe* unus, *Ottenſtede* unus, *Trintlo* unus, *Eckborſt* unus, & dimidius, *Oſersdorpe* duo, juxta *Eſchedam* prata multa. *Pattenbuſep*, & *Scherembecke* quidam agri, *Stelle* manſus. Ad cuſtodiam etiam predicte Eccleſie antiquitus collata ſunt haec: Unius domus decima in *Rennenbecke*, *Radelmesdorpe* manſus unus, *Aldendorpe* manſus unus, *Goldbecke* manſus unus. Ut ergo ad predicti Cœnobii inſtitutionem facta donatio, & noſtra ordinatio omni ſequenti ævo firma maneant, & inconvulſa, hanc atteſtationis noſtre paginam conſcribi juſſimus, & ſigilli noſtri impreſſione, teſtiumque annotatione roborari. Siquis vero hoc aliquando, diabolo inſtigante, infringere attemptaverit, a communione alienus anathema ſit. Hujus

(*a*) *fors:* inveſtiendum.

Hujus autem rei teſtes ſunt: *Waltberus* Abbas de *Ultzen*, *Hartmannus* Abbas de *Luneburg*, Canonici Verdenſes: *Iſo* major Prepoſitus, *Manegoldus* Decanus, *Wicbertus*, *Hermannus*, *Didericus* Prepoſitus de *Ebbekesdorpe*, *Burcbardus* Prepoſitus de *Lüne*, & Epiſcopatus noſtri fere omnes Sacerdotes. LAICI etiam: *Adolphus* Comes *Stadenſis*, *Fridericus* de *Brockhere*, *Henricus* de *Hildingesvelt*, *Vvannus*, *Godefridus*, *Alvericus*, *Hartmannus*, *Tammo*, *Lutbertus*, *Tedo*, *Meinhardus*, *Everwicus*, *Godeſchalcus*, *Rodeſtus*, *Herdeſtus*, & alii quam plures. Actum anno ab Incarnatione Domini Milleſimo, centeſimo, nonageſimo ſeptimo, Indictione XIV. anno Epiſcopatus noſtri nono, feliciter. Amen.

Pratje. quarta collectio de Ducatibus Brema & Verda, impreſſa Bremæ anno 1760. *apud Gerhard. Wilhelm. Rump. pag.* 180. *extracta ex Regiſtro Joannis Rhodens bonorum Eccleſ. Bremenſ.*

SPIRENSIS DIOECESANA SYNODUS

ANNO CHRISTI MCCXI. INNOCENTII III. PAPÆ XIV. OTTONIS IV. REGIS XIV. IMP. III.

Conradus Epiſcopus de jure Patronatus & Decimis in Medinheim donatis, dein permutatis inter Abbatem de Hemmenroth & Theodoricum de Kirweiler pronuntiat.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

EGO CONRADUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, SPIRENSIS EPISCOPUS (*a*) ET IMPERIALIS AULÆ CANCELLARIUS &c.

NOtum ſit cunctis, præſentem paginam inſpecturis, quod *Juſtatius* Abbas de *Himmenroth* labore ſuo obtinuit, quod *Theodoricus* miles de *Kirweiler*, quidquid juris habebat in Patronatu, & in decimis Eccleſiæ de *Medinheim* in manus Domini ſui *Marquardi* de *Villre*, & ipſe *Marquardus* in manus noſtras, quia a nobis tenebat, reſignavit; nos vero cum conſenſu majoris Præpoſiti, in cujus Archi-Diaconatu præfata ſita eſt Eccleſia, ſalvo tamen jure ſuo, & aſſenſum præbente Capitulo, liberaliter idem jus cum omnibus appendiciis integraliter Eccleſiæ de *Himmenroth* contulimus. In recompenſationem autem iſtorum bonorum Eccleſia in *Himmenrath* jam dicto *Theodorico* centum & decem marchas puri argenti dedit, de qua pecunia prædium comparatum eſt, quod prædictus *Marquardus* a nobis tenet in feudo, & a *Marquardo Theodoricus*. Ut autem hæc rata & inconvulſa permaneant præſentem paginam conſcribi fecimus, & ſigilli noſtri munimine roborari.

Hujus rei Teſtes:

Otto Major Præpoſitus.
Conradus Decanus.
Andreas Scholaſticus.
Conradus Præpoſitus de Moſbach.
Henricus Præpoſitus de Nerusheim.
Wolfframus Abbas de Wizzenburc.
Conradus Abbas de Sunnesheim, frater ejus.
Conradus Abbas de Mullenbrunnen.
Martinus Abbas Uterine-vallis.
Daniel Abbas de Schonaugia, & alii quam plures.

(*a*) Conradus a Scharveneck, Cancellarius Imperatoris, Eccleſiæ Spirenſi præfuit ab A. MCCII. ad MCCXXIV. Idem Eccleſiæ Metenſis Epiſcopus fuit. *Bucelinus*.

Fuit Cancellarius ſub tribus Principibus, Philippo Duce Sueviæ, Ottone IV. Duce Saxoniæ, Friderico II, filio Henrici VII.

CON-

CONVENTUS SYNODALIS BARDEWICI
ANNO MCCXXIV. HABITUS,

In quo Acta Synodi Hildesheimenſis, in cauſa Henrici, Novi-operis in Goslaria Præpoſiti, celebratæ, confirmantur.

Addenda ad pag. 515. b. T. ubi de eodem argumento Synodus.

CONRADUS, (a) MISERATIONE DIVINA, PORTUENSIS, ET SANCTÆ RUFFINÆ EPISCOPUS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, OMNIBUS PRÆSENTEM LITERAM INSPECTURIS, SALUTEM IN CHRISTO JHESU.

UNiverſitati veſtræ notum eſſe volumus, quod quum in Curia ſolempni Principum *Bardewich* eſſemus conſtituti, Venerabilis in Chriſto *Conradus*, *Hildeſemenſis* Epiſcopus, præſentibus Venerabilibus in Chriſto Patribus: Archi-Epiſcopo *Bremenſe: Halberſtadenſe*, *Nuwenburgenſe*, *Merſeburgenſe*, *Myndenſe*, *Monaſterienſe*, & *Suerinenſe*, Epiſcopis, O. *Paderbornenſe*, & *Osnabrugenſe*, Electis: *Werdenſe*, S. *Trudonis*, & *Herſeveldenſi*, Abbatibus, & aliis pluribus Prælatis & Clericis, propoſuit: quod cum *Henricus* (b), quondam Præpoſitus Novi-Operis in Goslaria, infamatus de hæretica pravitate, ſalutaribus ejus monitionibus non acquieſceret, & amplius illius infamiam ſine gravi ſcandalo præterire non poſſet, tandem ſequendo doctrinam Evangelicam, volens inquirere, utrum dictus Præpoſitus opere compleviſſet, quod de ipſo infamia teſtabatur, ad locum eundem cum Prælatis Eccleſiæ ſuæ perſonaliter accedens, cœpit inquirere ſuper hæreſi, & aliis criminibus, de quibus fuerat infamatus, eo videlicet præſente, & habente copiam reſpondendi, excipiendi, & defendendi, & receptis juramentis Monialium ipſius Monaſterii ſecundum formam canonicam; inter cætera, invenit diem anniverſarium electionis ejuſdem Præpoſiti in Eccleſia ſolempniter celebrari, & Ordinem Ciſtercienſem, quem Sanctimoniales erant profeſſæ, confuſum in tribus articulis & corruptum: nam non ſervabant ibi Regulam Beati Benedicti: & quod indulſerat Monialibus eſum carnium extra infirmariam, & quod indumenta linea habebant juxta carnem. Invenit etiam Regulam Beati Benedicti projectam fuiſſe in puteum: præterea quibusdam Monialibus ſuperſtitioſis, eo præſente, in publico, & in jure confeſſis & affirmantibus, eum eſſe majorem inter natos mulierum, tacuit: nec contradixit. Et, quum his probatis, poſſet procedere contra ipſum; tamen, ut cum majori maturitate & deliberatione procederet, in ſolempni *Synodo*, præſentibus Abbatibus ac Monachis Ciſtercienſis Ordinis, & aliis viris Religioſis, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, ad hoc ſpecialiter convocatis, examinationem jam dicti Præpoſiti, eo præſente, ſolempniter idem Epiſcopus celebravit, & invenit illum in prædicatione publica dogmatiſaſſe:

I. Spiritum Sanctum eſſe Patrem Filii; & interrogatus, quomodo intelligeret? Reſpondit: affectu. Quod eſt prorſus contra Sanctorum Patrum auctoritates.

II. Inſuper extollendo Virginitatem, videbatur condempnaſſe matrimonium, errorem ſuum in libris ſuis hiis verſibus roborando:

Fœmi-

(a) Conradus, Portuenſis Epiſcopus, Saxoniam obibat anno 1225. multas Eccleſiaſticas cauſas & controverſias ſopivit: menſe Auguſto Miſnæ, Halæ circa aſſumptæ V. dein Halberſtadii, die S. Ægidii Magdeburgi cum octo Epiſcopis habito Conventu: demum Naumburgo Coloniam regreſſus fuit, ob cauſam S. Engelberti Archi-Epiſcopi cæſi 7. Novembris.

(b) Henricus Minnecke Præpoſitus Novi-operis Monialium Ordinis Ciſtercienſis anno 1224. hæreſeos poſtulatus & diuturno carcere mancipatus, anno 1225. vivus combuſtus fuit, *teſte Buntingio Parte I. Chronici Brunſwicenſis.*

Fœmina nulla creatur adhuc, in qua nihil illi
Diſpliceat, qui novit, quid ſit honeſtas;
De nuptis loquor, & nubentibus omnibus ante,
Quæ remanere volunt innuptæ, defero plane;
Virginitas Regina manet, ſed lubrica carnis
Eſt ancilla; decens redolet flos, ſtercora fœtent;
Extollo florem, non poſſum ſtercus amare.
Nare mea fœtor nunquam præfertur odori.

III. In prædicatione etiam ſua publice dixit: Angelum malum ſe vidiſſe coram Domino geniculaſſe, veniam poſtulaſſe; & hunc errorem etiam in libris ſuis his verſibus confirmavit:

Affirmo, quod ſpiritus eſt de ſede ſuperne rejectus,
Quem jam velle redire ſcio. . . . .

IV. Homines etiam in admirationem duxit, & ſtuporem, aſſerens: Dominam eſſe in cœlis majorem Beata MARIA Virgine glorioſa, & hoc eſſet, Domina Sapientia.

Hiis igitur perſpectis diligenter, & auditis, idem Epiſcopus de conſilio Prælatorum, & virorum religioſorum, qui Sacræ Synodo intererant, eundem Henricum ab officio & beneficio ſuſpendit, & poſtmodum habito conſilio, ſuper eo Archi-Epiſcoporum, & Epiſcoporum, & quorundam Cardinalium, quod ex illius doctrina & conſortio, Chriſti fidelibus animarum periculum amplius, & perſonarum infamia immineret, ipſum fecit carcerali cuſtodiæ mancipari; quem proceſſum idem Epiſcopus humiliter a nobis petiit confirmari. Nos vero ejus petitionem legitimam reputantes, dictum proceſſum, ſicut juſte & rationabiliter eſt factus, *de conſilio prædictorum Prælatorum*, Legationis, qua fungimur, auctoritate, confirmamus. Datum apud *Blekethe*, ſuper Ripam Albiæ. Anno Domini MCCXXIV.

Schannatus ex Autographo, quod olim illi communicaverat Cl. Eckartus.

Huc quoque faciunt FRIDERICI II. Imperat. Litteræ ſequentes in cauſa eadem.

FRIDERICUS, DEI GRATIA, ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, ABBATISSÆ DE HORTO S. MARIÆ GOSLARIENSIS, TOTIQUE CONVENTUI GRATIAM SUAM ET BONAM VOLUNTATEM.

AD Imperialis noſtræ dignitatis Excellentiam de inſolentia veſtra verbum noveritis perveniſſe, quod cum Regulam Beati Benedicti profeſſæ ſitis, & habitu & converſatione; per doctrinam cujuſdam *Henrici*, quondam Præpoſiti veſtri, quem Dominus *Conradus* Hildesheimenſis Epiſcopus, dilectus ac fidelis noſter Princeps, ab amminiſtratione Officii, ac Præpoſituræ veſtræ prudenter amovit, adeo ſeductæ ſitis, etiam in arcum pravum converſæ, ut ejus doctrinæ temere inhærentes, ipſum, poſt Deum, Beato Benedicto, & omnibus Sanctis digniorem reputetis.

Cum igitur, ex ſcriptis, quæ Procurator veſter ad Curiam Romanam, & noſtram, deportaverat, dictus quondam Præpoſitus veſter ab omnibus Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis, & viris diſcretis eadem intuentibus, demens judicatus ſit & prophanus, & fidei Chriſtianæ contrarius; ex ipſis etiam præſumitur, quod corda veſtra, quaſi ſimplicium & innocentium, ſua doctrina everterit, & ſtulto quodam errore ſeduxerit; ita, ut potius ejus doctrinæ, quam Regulæ Ordinis veſtri inhærentes, more fatuarum virginum retro reſpiciendo, vos Regno Dei reddideritis (*) inhabiles, & hominibus plurimum infames; nunc autem ad cor redeuntes, & quod bonum eſt, dum tempus habetis, operantes, univerſitatem veſtram attentius commonentes, auctoritate Imperiali vobis præcipiendo mandamus: quod ſecundum habitum, & habitus veſtri profeſſionem & inſtructionem Domini *Conradi*, Epiſcopi veſtri, quem literatum & idoneum ſatis eſſe cognovimus, & laudabiliter in omnibus converſatum, vita & moribus vos emendare ſtudeatis, & animum

(*) *lege:* reddideritis.

mum rehabendi quondam Henricum Præpoſitum omnino poſtponatis, quia nullatenus ſuſtinere volumus, ut vel in veſtro, vel in alio Imperii noſtri Monaſterio deinceps Regimen habeat, vel curam animarum. . . . . .

Ex codice MS. Bibl. Mogunt. deſcripſit Schannatus.

SYNODUS PATAVIENSIS

Anno Chriſti MCCLXI. Sede Rom. & Imp. vacante.

SUMMA. Eliguntur conſenſu Cleri VIII. taxatores pro 100. marcis argenti colligendis in bellum contra Tartaros.

NOS, OTTO, (a) DEI GRATIA, PATAVIENSIS EPISCOPUS, UNIVERSIS PRÆSENTES INSPECTURIS.

Volumus eſſe notum, quod cum pro negotio Tartarorum, ſuper quo recepimus in mandatis auctoritate Sedis Apoſtolicæ a Venerabilibus Præpoſito, & Decano, & Capitulo Saltzburgenſi, ut convocatis Prælatis noſtræ Diœceſis conſilium impendere conaremur in prædicto negotio Tartarorum, & per Nos, vel Procuratores ydoneos in Romana Curia compareremus, qui poſſent omnia facere, quæ nos facturi eſſemus præſentes perſonaliter conſtituti. Quia vero expenſis indigemus, ſine quibus Procuratoris miſſio, & alia, quæ tangunt negotium, non poſſunt aliquatenus expediri, *de conſenſu Prælatorum & Cleri noſtri Dyœceſis, qui convenerant Pataviæ ad noſtram vocationem auctoritate* prædicta factam, eligimus VIII. taxatores, & conſervatores pro pecunia colligenda pro expenſis in dicto & aliis negotiis noſtris faciendis: videlicet Venerabiles *Abbatem* de inferiori *Altach*, Præpoſitum S. *Ypoliti*, Decanum & Cantorem, & Archi-Diaconum *Lambacenſem*, Patavienſis Eccleſiæ Canonicum, *Abbatem de Chotwico*, Præpoſitum S. Ypoliti, Decanum *Chremſenſem*, Mgrum *Gerhardum* Plebanum de *Vienna*, dantes eis poteſtatem, imponendi, colligendi, exigendi pecuniam centum Marcarum ſecundum diſcretionem a Deo ſibi datam, a ſingulis Eccleſiis, prout ſuppetunt cujuslibet Eccleſiæ facultates, & cohercendi contumaces, & contradictores ſolutioni pecuniæ ſupradictæ: maxime cum promiſerint fide data prælati, qui præſentes fuerint, dictis taxatoribus in omnibus obedire, quæ ad expeditionem pertinent prædictæ pecuniæ colligendæ, & ipſi taxatores ſimiliter pro ſe promiſerunt fide data, prædictas centum Marcas imponere Eccleſiis equa lance, ac procedere in negotio ſupra dicto ſine captione qualibet atque fraude, & convertere in nullos uſus alios, quam in negotium ſupradictum pecuniam ſic collectam. In hujus rei teſtimonium præſentes literas confici placuit, & ſigillo noſtro, & aliorum Prælatorum præſentium ſigillis communiri. Datum Pataviæ anno Dom. MCCLXI. XI. Kal. Julii.

Alias item Literas eadem die *Otto* Epiſcopus Patavienſis, ejus Præpoſitus, & Capitulum, Item *Henricus* de Altach, *Henricus* de Chotwico Abbates, cæterique Prælati Patavienſis Diœceſis ad Summum Pontificem dederunt, quibus ſuum Procuratorem in Curia Romana conſtituunt M. *Gotfridum* Canonicum veteris Capellæ Ratisbonenſis, qui, quid in negotio Tartarorum conſultum & decretum fuerit, coram ſit relaturus. Datum Patavii anno MCCLXI. XI. Kal. Julii.

Hanſitz. Tom. I. Germaniæ ſacræ pag. 400. 401.

(a) Otto de Lonsdorff, Bavarus, Epiſcopus Patavienſis XL. ex Canonico & Theſaurario Patavienſi, Archi-Diacono Matiſcenſi eligitur anno 1254. menſe Februario. Moritur 1265. V. Idus Aprilis, *Hanſitz. Tom. I. pag. 395.*

CONCILIUM MAGDEBURGENSE

Anno Chriſti MCCLXVI. Clementis IV. Papæ I. Sub Interregno magno Imp.

Statuta XXIII. continet contra violatores, invaſores, captivatores perſonarum ac rerum Eccleſiaſticarum.

SCriptum in Canone, quod dictum eſt: *Seniores Provincie tue congrega, & eos interroga:* Sacro-Sancte Romane Eccleſie Summo Pontifice Beati Petri Apoſtoli ſucceſſore, ad Metropolitane Sedis Antiſtitem congrue emanavit. Nam & ipſe, ſicut olim a Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, cum ſuis ſuffraganeis annis ſingulis *Provinciale Concilium* celebrare jubetur, propter quod dictum eſt recte ad ipſum; *Seniores Provincie tue congrega.* In quo quidem Concilio congregato de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis præſertim in Clero, diligentem habebit cum Dei timore tractatum, Canonicas regulas, & maxime, quæ ſtatuta ſunt *in Conciliis*, relegens diligenter, ut eas obſervari faciat, penam debitam transgreſſoribus, infligendo. Et ut hæc omnia conſultius & ſalubrius peragantur; expedit id fieri ſuffraganeorum ſibi approbatione & conſilio in omnibus aſſiſtente, unde & ſubjungitur, *& eos interroga.* Spectat nihilominus ad ipſius Metropolitani circumſpectionem & prudentiam, ut juxta credite ſibi diſpenſationis officium ſubditorum commodis, profectibus, & quieti, ſollicitudinis debet ſtudium adhibere, precipue laycorum quorundam, qui Clericis opido ſunt infeſti, nunc antiquorum ſtatutorum declaratione & ſuppletione, nunc vero novorum editione, prout poſſibile fuerit, inſultus & auſus nepharios reprimendo. Ipſi namque ſuis finibus non contenti, nituntur in vetitum, ad illicita frena relaxant, Eccleſiarum Prelatis, Eccleſiis, Eccleſiaſticiſque perſonis, & rebus etiam earundem onera imponunt gravia, ipſaſq; vexationibus plurimis, talliis, collectiſque multiplicibus frequenter aggravant & moleſtant. Propter quod contra hujuſmodi preſumptores ſumma ſuadet neceſſitas, gratia ſuffragante Divina, pro pace, & quiete, ac utilitate publica ſalubriter providendum. Sacro igitur approbante *Concilio* ſtatuimus & ſanximus:

I. Quod ſi quis deinceps in hoc ſacrilegii genus nephandum irrepſerit, quod Archi-Epiſcopum Magdeburgenſis provincie inter provinciam ipſam ceperit, ſeu captum detinuerit in eadem, vel ſocius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium dederit vel favorem, aut poſtea ſponte receptaverit, vel defenſaverit ſcienter eundem; cum ex eo excommunicationis ſententiam incidat *ipſo facto*; excommunicatus, & ab omnibus arcius evitandus, accenſis candelis, & pulſatis campanis, per totam denuntietur provinciam ſingulis diebus Dominicis & feſtivis, & ceſſetur nihilominus in ampliorem pœnam ipſius in tota provincia a ſolemniis Divinorum.

II. Ita tamen, quod ſingulis diebus in Eccleſiis & Monaſteriis miſſe celebrentur, & alia Divina dicantur officia, ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, ac etiam populo noſtro admiſſo, & una campana ſemel tantum pulſata, ut ſic conveniant, per quos debebit Divinum officium celebrari: & inſuper tempore hujuſmodi ceſſationis nulla conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta.

III. Hiis dumtaxat exceptis, que tempore interdicti *jura* permittere voluerunt, videlicet Baptiſmata parvulorum, & tam ſanorum, quam infirmorum, pœnitentia, viaticum, & confirmationem in fronte. Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus tam unctio, quam Eccleſiaſtica ſepultura; de gracia tamen duximus concedendum, quod tam Clerici, quam laici decedentes, qui

cau-

cauſam non prebuerunt hujuſmodi interdicto, in cimiterio Eccleſie ſine campanarum pulſatione, ſic quod laici abſque Presbytero, Clerici vero cum preſentia Presbyteri, ſub ſilentio tumulentur. Ita tamen, quod funere ad ſuam Eccleſiam deportato & oblationibus, ſi qui eas exhibere voluerint, more ſolito ibi factis, populus ab Eccleſia exeat, & presbyter in Eccleſia, preſente funere, voce ſubmiſſa Miſſam celebret pro defunctis. Quibus ſic peractis funus eo modo, ut dictum eſt, tradatur Eccleſiaſtice ſepulture.

IV. Si vero Archi-Epiſcopi, vel Epiſcopi noſtre provincie captio, vel detentio extra provinciam (*a*) omittatur; ex tunc omnes Epiſcopi alii, & etiam Archi-Epiſcopus ipſe, ſicuti captus non fuerit, cum ſuis capitulis infra quindecim dies, aut prius etiam, ſi commode fieri poterit, poſtquam ad eorum notitiam de captivitate Archi-Epiſcopi, vel Epiſcopi pervenerit, Archi-Epiſcopum vel Epiſcopum extraneum in cujus Dyoceſi detinetur captivus, efficaciter interpellare debebunt, ut ipſe ad liberationem captivi exhibens conſilium & auxilium opportunum, in tota ſua Dyoceſ. ceſſari faciat a ſolemniis Divinorum: omnibus aliis ſupradictis in noſtra obſervandis provincia tempore captivitatis hujuſmodi in ſuo robore duraturis.

V. Si autem Canonicum Eccleſie Kathedralis, vel Abbatem, aut Archi-Dyaconum, vel Prelatum collegiate, aut regularis Eccleſiarum, in provincia ipſa capi, vel detineri contingat; ex tunc poſtquam de hoc conſtiterit, per totam Dyoceſin, in qua captus fuerit, & captus etiam detinetur, ceſſent ſolemnia Divinorum: & nihilominus in pœnam ipſius captivatoris, ac etiam aliorum, de quibus ſuperius eſt expreſſum, ea, que ſunt de excommunicationis denuntiatione & obſervatione interdicti ſtatuta, in ipſa Dyoceſi tantum inviolabiliter obſervetur.

VI. Eodem modo, ſi Canonicus Eccleſie collegiate, vel Rector alterius Eccleſie cujuſcunque, ſeu etiam Clericus in ſacris, vel etiam minoribus ordinibus conſtitutus, infra terminos provincie captus fuerit, vel detentus, per totum Archi-Diaconatum tantum, in quo detinetur, a Divinorum ſollemniis volumus abſtineri; aliis penis ſuperius poſitis in ipſo Archy-Diaconatu diligentius obſervatis.

VII. Si tamen Kathedralis, vel aliarum Eccleſiarum Canonici, aut Abbates, Prelati, ſeu Clerici ſupra dicti extra provinciam capti fuerint, vel detenti; Archi-Epiſcopus, ſive Epiſcopus ipſius capti ordinarius, pro ipſius liberatione Archi-Epiſcopum, vel Epiſcopum loci, in quo detinetur captivus, preces ſuas dirigere teneatur, ac etiam tam exacta diligentia exhortari, ut ipſi tempore detentionis hujuſmodi ceſſari faciant in ſua Dyoceſi ſollemnia Divinorum, contra captivatorem, ſeu captivatores faciendo ſingulis diebus Dominicis & feſtivis excommunicationis ſententiam publicari. Has autem omnes penas ſtatuimus inviolabiliter obſervandas, donec captum liberum & ſolutum dimitti contingat cum ſatisfactione debita, & condigna.

VIII. Contra eos ſimiliter, qui Clericos membro aliquo mutilare, enormiter vulnerare, aut etiam occidere non verentur, extendi volumus penas eaſdem, que contra Clericorum captivatores, ſeu detentores, ſunt ſuperius promulgate.

IX. Ceterum, quia dignum eſt, ut propter enormitatem culparum, penarum modus exuberet, nec penis ſolitis contententur; ſtatuimus, quod filii & filie, & omnes eorum poſteri, qui, vel que uſque ad quartam generationem per lineam rectam tam maſculinam, quam femininam a predictis malefactoribus deſcendere dinoſcuntur, in nulla Eccleſiarum noſtre provincie ad beneficium aliquod Eccleſiaſticum ante preſtitam ſatisfactionem debitam & congruam aliqualiter aſſumantur.

X. Et quidem, ſi ſecus per eos, ad quos electio, collatio, præſentatio, ſeu proviſio talium beneficiorum ſpectare dinoſcitur, attemptatum fuerit; ipſa electio, collatio, preſentatio, vel proviſio ea vice ad loci Epiſcopum, qui ſi infra tempus a jure ſtatutum id facere neglexerit, ad ſuperiorem proximum devolvatur, non obſtante aliqua conſuetudine contraria, ſi que poſſint per quemcunque in oppoſitum allegari. Et ne in obli-

(*a*) *forte:* committatur.

oblivionem veritas veniens vagetur incerta ; ſtatuimus , ut nomina predictorum Epiſcopo loci tradantur, per ipſum ſcripture memoria perhennanda, qui etiam talium copiam nominum ad alios transmittat Epiſcopos , prout viderit expedire.

XI. Eiſdem etiam penis teneri volumus omnes , qui prædictorum ſpontanei *receptatores* , vel defenſores extiterint, aut ipſis prebuerint opem , conſilium , & favorem.

XII. Ut tamen penas premiſſas contra captivatores & detentores perſonarum Eccleſiaſticarum noſtre provincie, in hoc Concilio generaliter promulgatas mitigare , remittere , interpretari , declarare , vel etiam ampliare , prout qualitas facti exegerit , valeamus ; tam nobis, quam cuilibet fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum in ſua Dyoceſi libera ſit facultas : penis prioribus ſuper Archi-Epiſcopi , ſeu Epiſcopi captivitate & detentione , ſtatutis nullatenus immutatis ; niſi ſuper hoc omnium noſtrorum accedente communi conſilio , & conſenſu.

XIII. Item , quia non ſolum a jure cenſentur , qui in perſonas Eccleſiaſticas manus injiciunt temere violentas , verum etiam & illi , qui res Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum ſpolianr, diripiunt , & invadunt ; Preſenti conſtitutione ſanximus , quod ſpoliatores & invaſores rerum Eccleſiaſticarum ſi legitima monitione premiſſa , de damnis , & injuriis irrogatis , infra terminum competentem ad hoc aſſignatum , eiſdem , poſtquam per duos , vel tres teſtes ydoneos ſuper damnis & injuriis hujuſmodi ſufficiens fuerit facta fides , ſatisfactionem competentem exhibere contempſerint, excommunicationis vinculo conſtringantur. Et quod contra tales hujuſmodi excommunicationis ſententia promulgata per eos , qui ſuper hoc requiſiti fuerint, per totam noſtram provinciam ſingulis diebus Dominicis , accenſis candelis , & pulſatis campanis debeat publicari. At, (*b*) quod in omnibus locis , in quibus maleſactores preſati domicilium vel receptaculum habuerint , & ad quæ ipſos , vel aliquem ipſorum pervenire contigerit, & quamdiu ipſi ibidem moram traxerint, & poſt receſſum eorum per triduum immediate ſecutum in illis , ad que ipſum ſpolium deducetur (civitatibus Eccleſiarum Kathedralium dumtaxat exceptis) ceſſandum ſtatuimus ab officio Divinorum , donec rebus ſpoliatis , ſeu earum eſtimatione , prout juſtum fuerit , reſtitutis , de damnis , injuriis , & intereſſe, ſatisfactum fuerit competenter.

XIV. Inſuper extirpandam ad quorumdam Laicorum Patronorum deteſtabilem corruptelam , qui Rectoribus Eccleſiarum defunctis , dotes ipſas ſpoliare preſumunt , & de rebus mobilibus & immobilibus , & ſe moventibus, in ipſis Eccleſiis inventis , ſe temere intromittunt ; ſtatuimus , ut ſi quis Patronus laicus cujuscunque preeminentie , dignitatis , vel conditionis exiſtat , talia de cetero facere preſumpſerit , jure preſentandi Clericum ad Eccleſiam , taliter ſpoliatam , ſit ipſa vice privatus , & preſentstio Clerici ad loci Epiſcopum , alioquin ipſo Epiſcopo infra tempus a jure debitum negligente , ad ſuperiorem proximum devolvatur. Idemque Patronus , tanquam rerum Eccleſiaſticarum invaſor , ad ablatorum reſtitutionem per cenſuram Eccleſiaſticam ab executoribus hujusmodi Concilii compellatur.

XV. Sunt preterea nonnulli Eccleſiarum Advocati , ſpe tuitionis & defenſionis Eccleſiarum aſſumpti , qui Eccleſiarum jura , poſſeſſiones , & homines adeo turbant , lacerant , minuunt & moleſtant ; quod ex defenſoribus in offenſores turpiter ſe transmutent ex eo , quod tam immoderatis exactionibus , & oneribus Eccleſias ipſas opprimere non verentur ; quod Dominis ſuis propriis jura & decorum nequeunt perſolvere, nec, quod gravius eſt , vite ſue congruam ſuſtentationem habere. Cum igitur hujuſmodi ingratitudinem jura merito penaliter perſequantur ; ſtatuimus & ſanximus , quod iidem advocati ſuis juribus, ipſis ab inicio deputatis , contenti , nihil ſibi amplius audeant occaſione advocationis hujusmodi uſurpare , alioquin ipſi advocati talia preſumentes , ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, cum de preſumptione hujuſmodi conſtiterit , excommunicati publice nuntiandi.

XVI. Item cum iniquum exiſtat , aliquem ulterius odio pregravari , hujus ſacri auctoritate Concilii prohibemus , ne pretex-

(*b*) *forte*: Ac.

pretextu inimiciciarum, quas quandoque contra Eccleſiarum advocatos haberi continget, bona Eccleſiarum & Clericorum quiſquam exactionibus ſeu vexationibus de cetero aggravare, ledere, ſeu moleſtare preſumat, alioquin ipſo facto ſententie excommunicationis ſe noverit ſubjacere, & contra talem ad interdicti ſententiam procedatur; ſi id ſtatutorum executori viſum fuerit expedire.

XVII. Amplius cum Eccleſie, Eccleſiaſticeque perſone, ac res ipſarum non ſolum *jure humano*, quinimo & *Divino* a ſecularium perſonarum exactionibus ſint immunes; propter multorum inſolentiam in actionibus talibus, & abuſum, ſacri Canones ſtatuerunt, quod ſi perſone ſingulares fuerint, talia preſumentes, excommunicationis, ſi autem Collegium, vel univerſitas civitatis, caſtri, ſeu loci alterius cujuſcunque, hec preſumpſerit; ipſa civitas, caſtrum, vel locus interdicti ſententias incurrete ipſo facto: quas quidem excommunicationis & interdicti ſententias ſtatuimus in ſingulis Eccleſiis quandocunque, & quocienſcunque opus fuerit, publicari, & ſuper hiis per executorem ſtatutorum preſentis ſaeri Concilii querulantibus ſine difficultate qualibet ſubveniri.

XVIII. Inſuper Clerici, ſeu Notarii, qui per Dominos ſuos premiſſa fieri doloſe perſuaſerint, ſeu conſilium & auxilium preſtiterint, ad talia faciendum, dum de Dominorum ſuorum delicto conſtiterit, a familiaritate & ſervitio ipſorum infra menſem omnino recedere teneantur, alioquin propter dolum ipſorum, cum detectus fuerit, omnino reddantur inhabiles ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum inpoſterum conſequendum, & beneficio, ſi quod actu jam habent, ſiut ipſo facto privati.

XIX. Item, quia *jura Canonum*, Eccleſias incaſtellari a laieis vetuerunt, Nos volentes prohibitionem eandem penarum adjectione juvare, ſtatuimus: quod ſi qui laicorum Eccleſias incaſtellare, & de eis propugnacula facere non formidant; ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, & terra ipſorum, ſi quam habent, vel locus, in quo de jure, ſeu de facto, jurisdictionem exercent, Eccleſiaſtico ſit ſubpoſitus interdicto.

XX. Inſuper ſtatuimus, quod omnes hii, qui ſtatuta facere, ſeu edere, mandare ſervari preſumpſerint in derogationem, ſubverſionem, & conculcationem Eccleſiaſtice libertatis, & preeipue munerum ſacro altari offerre volentium ſuis ſtatutis illicitis reſtringentes, qui ex facto hujuſmodi excommunicationis ſententiam juxta Sanctiones Canonicas inciderunt; per Rectores Eccleſiarum, cum expediens viderint, excommunicati ſollemniter publicentur, niſi inter menſem, ſuper hoc moniti, talia ſtatuta omnino revocent, & faciant amoveri nullo unquam tempore valitura.

XXI. Preterea cum debeant Clerici non ſolum interiori, ſed etiam exteriori ornatu fulgere, preſentis approbatione Concilii prohibemus, ne quis Clericus, vel Monachus tabernas frequentare preſumat, vel habitum Clericalem ſeu Monachalem abjiciat, vel tonſuram Clericis congruentem & debitam portare contemnat: quia huic ornatui, qui in Clericis nitere debet, videntur non modicum adverſari. Transgreſſores vero predictorum ab ingreſſu Eccleſie ſuſpendantur: & hii, qui contra tonſuram decentem & debitam deliquerint, redditus ſuorum beneficiorum non percipiant, nec ullum eis jus competat, redditus tales petendi, quouſque ſe modo debito faciant tonſurari.

XXII. Item cum ſacrorum Imaginibus propter illorum reverentiam, quos figurant, locus dignior merito debeatur; Ob hoc, ne in civitatibus, oppidis, caſtris, villis, in quibus Eccleſie parochiales habentur, alibi uſquam, quam in Altari conſecrato, quiſquam eas collocare preſumat, & ne portantes tabulas in manibus, fidelium eleemoſynas petituri, Sacrorum Imagines, vel reliquias tunc pariter cum tabulis, vel etiam preter tabulas, ſecum deferant, aut forſitan ficte ſimulent ſe deferre, cum id ex avaritiæ radice procedat; fieri de cetero, ſub anathemate prohibemus (diebus Dedicationis ac Patroni ipſius Eccleſie dumtaxat exceptis) cum hiis diebus propter multitudinem populi adunati non pateat acceſſus facilis ad Altare, vel niſi ſuper hoc faciendo per Epiſcopum loci juſta cauſa penſata Spiritualis licentia concedatur.

XXIII. Inſuper ſtatuimus, quod laici Parrochialium Eccleſiarum proviſores, ſeu vitrici, qui *altirmanni* vulgari vocabulo nuncupantur, de rebus Eccleſiarum, quas receperint & expendunt ad requiſitionem Rectoris eccleſie, quem adhibeant, in virtute Sancte Obedientie duximus adſtringendum, bis in anno in preſentia ipſius Rectoris & quorundam aliorum de Parochia honeſtorum, rationem reddere teneantur; ut & de predictorum conſilio & conſenſu res eccleſiarum ad uſus earundem congruos & decentes utiliter convertantur: ac pariter & Nos, & aliorum locorum Epiſcopi, quibus Eccleſiarum cura & ſollicitudo imminet, ſuper rebus Eccleſiarum per Rectores ipſos, ſuper hoc requiſitos, poſſimus apertius informari. Poſtremo precipimus, & mandamus, ut nulla ſtatuta alia a Predeceſſoribus noſtris in ſuis Conciliis promulgata, ſi ſtatutis noſtris premiſſis reperiantur contraria, vel adverſa, quiſquam recipiat, vel ſecundum ea judicet, aut penas ſeu ſententias earum auctoritate aliquas proferat, vel etiam exequatur: Decernentes ſtatuta talia, ſententias, penas, & proceſſus habitos ex iiſdem, nullius obtinere roboris firmitatem, per hoc ultimum ſtatuta alia Magdeburgenſium Conciliorum, ſi qua fuerint, minime revocantes.

Cl. Lunig. Continuatione II. Spicilegii Eccleſiaſtici des Teutſchen Reichs-*Archivs a pag.* 251. *ad* 254.

Epiſtola GUIDONIS, S. Laurentii in Lucina Cardinalis Presbyteri, Apoſtolicæ Sedis Legati ad Provinciam Magdeburgenſem & Epiſcopatum Kaminenſem, Encyclica, quæ ſummatim Concilii Magdeburgenſis Statuta complectitur.

FRATER GUIDO, MISERATIONE DIVINA T. SANCTI LAURENTII IN LUCINA PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, AD PERPETUAM REI NOTICIAM.

SAcroſancta Romana Eccleſia ſicut in Sancto PETRO Apoſtolorum Principe a Domino promiſſionem obtinuit, quod univerſalis Eccleſie fundamentum exiſteret: & preceptum accepit, ut Chriſtiane fidei Profeſſores in fide, religione, omnique ſanctimonia confirmaret; ita pro univerſarum Eccleſiarum profectibus ſollicitam ſe ſemper exhibuit, & de inſtituendo, conſervando, ac provehendo in omnibus Eccleſiis, cultu fidei fuit omni tempore ſtudioſa: ut & ab ea, ſicut a fonte ad univerſos Eccleſie filios ſit Chriſtiana religio derivata, & quod ab aliis, qui S. Spiritus primitias acceperunt, religioſe ac ſalubriter inſtitutum eſt, ut per eandem immutabilem acciperet firmitatem. Hinc eſt, quod Sanctiſſimus Pater noſter, Dominus CLEMENS, Papa quartus ad Magdeburg. Pruvinciam, ac Epiſcopatum Kamminenſ. cum plene Legationis officio nos duxerit deſtinandos, officii noſtri debitum libenter exequimur, evellendo ſcilicet evellenda, plantando plantanda, recta gerendo, & dirigendo ſalubriter indirecta. Verum, quoniam expedit ad profectum & robur fidei Chriſtiane, ut Sacramenta Eccleſie, in quibus tanquam in vaſis medicinalibus, populus devotus & humilis antidotum gracie recipere conſuevit, in honore & reverentia ab omnibus habeantur, cum ea plerumque contingat effici vilia, propter vilem & abominabilem Miniſtrorum Eccleſie converſationem, univerſis perſonis Eccleſiaſticis Provincie & Diœceſis predictarum diſtricte precipimus, ut in victu, veſtitu, geſtis, & aliis operibus, ac circumſtantiis ſtatus ſui ſic honeſte ſe habeant, & decenter; ne propter ipſos nomen Eccleſiaſticum inter laicos blaſphemetur: eisdem diſtrictius inhibentes, ne de patrimonio Crucifixi inimicos ſe faciant

Guido Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis, fuit a Clemente IV. Papa Legatus a Latere miſſus in Germaniam & Angliam 1266. Literas Legationis recitat Raynaldus ad hunc annum No. 36.: ſed hic Legatus impeditus eſt a Proceribus Angliæ ab ingreſſu in Regnum: unde Bononiam Gallicam evocavit Epiſcopos Angliæ, & latæ excommunicationis ac interdicti ſententiam in pacis turbatores fulminavit.

faciant crucis Chriſti, ſicut ili, *quorum Deus venter eſt, qui terrena ſapiunt*, non Divina. In conviviis ſuis modeſtiam & mediocritatem obſervent, ſuperfluitatem indebitam reſecantes, ebrietatem omnium viciorum fomitem & nutricem evitent.

II. Prelati vero a gravaminibus abſtineant ſubditorum: & maxime cum Eccleſias viſitant, moderentur expenſas, coherceant evectionum numerum, prout in *Generali Concilio* exſtitit diffinitum. Electiones libere fieri permittant in ſubditis Eccleſiis, nec pro ſuis amicis carnalibus, vel aliis preces armatas porrigant, ante factum, vel poſt factum: ita ut non exaudiūs precibus indignationem exhibeant, vel vindictam ſumant, ſibi & gregi ſuo taliter intendentes, quod zelatores juſticie, modeſtie amatores, & generaliter omnium bonorum ſectatores operum oſtendantur.

III. *Preſentis igitur Concilii approbatione* precipimus, ut Clerici continenter, & caſte vivere ſtudeant, quod puro corde & mundo corpore Deo poſſint in officio Eccleſiaſtico miniſtrare. Siqui vero de cetero deprehenſi fuerint detinere publice concubinas, niſi infra menſem ſe ab eis, & ab earum conſortio ſeparaverint, ita quod in domibus earum, aut propriis, aut aliis quibuſcumque non cohabitent, nec ad illas accedant; ex tunc ab omni beneficio Eccleſiaſtico ſint privati, & per eos, ad quos eorundem beneficiorum ſpectat collatio, perſonis idoneis conferantur.

IV. Item cum in plerisque locis quorundam iniquitas in tantum invaluerit, quod in rebus Eccleſie furtum reputetur, ſagacitas: rapina, probitas; & violentia fortitudo; *Synodali judicio diffinimus*, ut, qui bona Eccleſiarum ſcienter detinent occupata, niſi infra inſtantem quadrageſimam de damnis, & injuriis ſatisfecerint competenter, ex tunc introitum Eccleſie ſibi noverint interdictum, nec ab Epiſcopis, aut aliis Eccleſiarum Prelatis ad communionem Dominici corporis admittantur. Qui vero obſtinata mente, dum vixerint ſatisfacere non curarunt, nullus Clericus ſecularis vel regularis ſepulture ipſorum intereſſe preſumat.

V. Adjicientes, ut ſingulis annis *in Synodo* illi, qui Clericos capiunt; verberant, vel occidunt, aut alias in ipſos manus mittunt violentas, excommunicati publicentur, & nominatim illi, de quibus conſtiterit manifeſte. Quicunque vero perſonam Eccleſiaſticam enormiter vulneraverit, vel occiderit, aut captivaverit, non niſi per Sedem Apoſtolicam abſolvatur, & ipſo facto, ſi quid tenebat ab Eccleſia, illud perdat, & in utilitatem Eccleſie convertatur.

VI. Adjicientes, quod in illa Dyoceſi, in qua aliquem Canonicum Kathedralis Eccleſie, vel in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum capi contigerit, vel captum detineri, uſque ad liberationem ipſius, ac exhibitionem debite ſatisfactionis, ceſſetur generaliter a Divinis. Similiter & in illa Parochia, in qua res Clericis ablatas capi, vel detineri contigerit, uſque ad reſtitutionem & ſatisfactionem congruam, a Divinis ceſſetur.

VII. Item cum matrimonii Sacramentum non ſit incontinentie precipitium, ſed potius remedium contra illud, non abſque dolore cordis audivimus in hac Provincia, & Dyoceſi Caminenſ. quosdam ſic a ſue carnis voluptate, vel terrena cupiditate deceptos, quod in *gradu probibito* de facto temere contrahentes, quod non matrimonium, ſed contubernium dici debet, ſe inceſtuoſe, (*c*) luxurioſe vilitatem inmergere, & Sacramentum matrimonii, quantum in ipſis eſt, polluere non verentur. Nos itaque tantum exceſſum conniventibus oculis pertranſire nolentes; ſub pena excommunicationis diſtrictius prohibemus, ne abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicè de cetero tale matrimonium, ſeu contubernium contrahatur. Alioquin Sacerdotes, qui tales conjunxerint, a ſacerdotali officio noverint ſe ſuſpenſos.

VIII. Illi vero, qui ſic ſcienter permiſerint, ſe conjungi, ipſo facto ab ingreſſu Eccleſie ſuſpendantur. Sub eadem quoque pena illis, qui jam abſque diſpenſatione tale matrimonium contraxerunt, diſtricte precipimus, ut a cohabitatione invicem abſtinentes Dyoceſano ſuo, vel alii Prelato, ad quem de jure vel conſuetudine pertinere dinoſcitur talium cauſarum cognicio, rei veritatem

(*c*) *fors*: luxuriæ vilitatibus.

tem inſinuare non tardent. Qui vocatis, qui fuerint evocandi, & cauſa diligenter examinata, quod canonicum fuerit, ſtatuat, faciens, quod decreverit, per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſervari. Epiſcopi vero, ſive alii Prelati, de cauſis matrimonialibus cognoſcentes, omnino caveant, ne cupiditate devicti non ſolum dirimenda non dirimere, verum etiam ſeparanda redintegrare pretextu pecunie, vel alterius commodi non preſumant. Si quis autem contra hoc venire preſumpſerit, interdictum eo ipſo ſe noverit officio, beneficioque privatum.

IX. Layci vero, qui de penis inferendis perſonis conjunctis, in cauſa matrimoniali, ſeu accuſatoribus in probacione deficientibus ſe intromiſerint, eum ad ipſos non pertineat, ſed ad judicem Eccleſiaſticum, coram quo negocium ventilatur, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcantur; cum ex hoc multi ab accuſatione matrimonii retrahantur.

X. Item cum detentores *plurium* Perſonatuum, vel dignitatum, ſeu beneficiorum Eccleſiaſticorum cum cura, ſine diſpenſatione, ſint Sacrorum Canonum transgreſſores, & fructus talium beneficiorum percipiendo furtum committere dinoſcantur; preſenti decreto ſtatuimus, ut omnes, qui hujuſmodi dignitatum, perſonatuum, ſeu beneficiorum cum cura, pluralitatem retinent, aut ſuper hoc ſecum diſpenſatum fuiſſe coram Nobis infra proximam quadrageſimam doceant manifeſte: aut, ſi cum eis non fuerit diſpenſatum, eligant ſibi unum de predictis beneficiis retinendum, & alia infra terminum memoratum libere in manibus illorum reſignent, ad quos illorum collatio dinoſcitur pertinere; alioquin ex tunc ab omnibus beneficiis Eccleſiaſticis, dignitatibus, ſeu perſonatibus ſe noverint eſſe privatos. Precipimus autem illis, ad quos predictorum beneficiorum, perſonatuum, ſeu dignitatum collatio pertinet, ut aliis perſonis ydoneis conferant, & aſſignent. Quod ſi infra terminum a jure determinatum hoc adimplere non curaverint, ad proximum Superiorem eorum collatio devolvatur.

XI. Item ad aures noſtras quorundam laycorum gravis exceſſus pervenit, qui contra Eccleſiaſticam libertatem quedam ſtatuta, que leges inique poſſunt verius appellari, introducere non verentur: quod licet contra hujuſmodi preſumptores per Summos Pontifices olim proceſſum exſtiterit, nos tamen propter transgreſſorum audaciam non tam nova cudentes, quam etiam vetera renovantes, omnes illos, qui in Magdeburgenſi Provincia, & Dyoceſi Caminenſ. de cetero ſervari fecerint ſtatuta edita, aut conſuetudines introductas contra Eccleſiaſticam libertatem, excommunicamus in hiis ſcriptis; niſi eà de Capitularibus ſuis infra inſtantem quadrageſimam ſecerint amoveri. Excommunicamus etiam Statutarios & Scriptores ſtatutorum ipſorum, nec non Conſules & Rectores, & Conſiliarios locorum, in quibus de cetero hujuſmodi ſtatuta & conſuetudines edite fuerint & ſervate, nec non eos, qui ſecundum ea judicare preſumpſerint, vel in formam publicam ſcribere judicata.

XII. Item dolentes audivimus, quod quidam nobiles progenitorum ſuorum, felicium videlicet Principum, qui Eccleſiaſticas perſonas honoraverunt multipliciter propter Deum, ingenue libertatis exemplum derelinquentes, ac viam ſuperbie & avaritie in ſuarum periculum animarum ſequentes, ab Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prelatis bona quedam, que ab eorum Eccleſiis conſueverunt recipi, & teneri; & recipere, ac eiſdem debitum omagium facere dedignantur: Et cum ſuper hoc requiruntur rationabiliter a Prelatis; quandam frivolam exceptionem opponunt, videlicet, " Quod id facere minime teneantur pro eo, quod ipſi Prelati nondum ab Imperatore ſua bona temporalia receperunt." Nos itaque hujuſmodi perizoma, quo tales ſue ſuperbie & avaritie turpitudinem occultare nituntur, tanquam vanum & frivolum exſtimantes, predictos nobiles monemus, & hortamur attente, ut Epiſcopis & aliis Eccleſiarum Prelatis, debitum omagium faciant, ac bona temporalia, que a predeceſſoribus recipi conſueverunt in feodum, recipiant ab eiſdem, ad quod faciendum nos inſtantem ſolemnitatem Reſurrectionis Dominice pro termino peremptorio duximus præfigendum, preſenti

ſenti hac fidelium multitudine ſignificantes eiſdem, quod niſi infra prædictum terminum hac facere curaverint, ex tunc contra ipſos ſpiritualiter & temporaliter auctore Domino procedetur, prout juſtitia & ratio ſuadebit.

XIII. Item, ſicut intelleximus, fama creſcente, beneficia quedam Eccleſiaſtica pleriſque per *Simonie vitium* conferuntur. Nos igitur huic morbo peſtifero congruum remedium adhibere volentes diſtricte precipimus, ne id de cetero fiat: & quicunque remorſum conſcientie habens ſuper beneficio per Simoniam dato, vel recepto, illud infra inſtans Paſcha reſignet, quod Simoniace recepit: & qui obtulit, penitentiam agat, & ſiquid pro eo recepit, reſtituat; alioquin utrumque dantem ſcilicet, & recipientem ex tunc excommunicationis vinculo innodamus.

XIV. Item, ſicut ex relatione multorum, & fide dignorum intelleximus, quedam conſuetudo deteſtabilis, que magis corruptela, quam conſuetudo eſt cenſenda, per Magdeburgenſem Provinciam inolevit, videlicet, quod defunctis Sacerdotibus Eccleſiarum Parochialium, nec cura animarum porrigitur, nec Divinorum adminiſtratio conceditur perſonis, per veros Patronos, Eccleſiarum Prelatis, vel Archi-Diaconis loci, ad quos de jure pertinet preſentatio, legitime preſentatis; niſi primo Archi-Diacono vel Prelato melior veſtis, & equus Sacerdotis defuncti tradantur eidem, vel quedam ſumma pecunie pro eſtimatione prædictorum: Nos itaque tam horribilem venalitatem ab Eccleſia Dei excludere cupientes, perpetuo decreto prohibemus, ne pro inducendo Presbyterum in Eccleſiam, vel cura animarum porrigenda, vel Divinorum adminiſtratione concedenda aliquid promittatur, vel detur. Quod ſi contra factum fuerit, uterque ſcilicet donans & recipiens, vel promittens, per cenſuram Eccleſiaſticam percellatur. Si vero ex poſt facto aliquid ex mera libertate ultro offertur, illud equanimiter toleramus. Hæc autem ſtatuta per totam provinciam Magdeburgenſem & ad civitatem & Diœceſin Caminenſem duximus extendenda, mandantes, ea legi in *ſingulis Synodis Epiſcopalibus*, ne qui pretextu ignorantie ſe excuſent.

Acta ſunt hec in Concilio Magdeburg. Anno Domini MCCLXVI. Pontif. D.C. Pape quarti anno ſecundo.

Cl. Lunig. Continuatione II. Spicilegii Eccleſiaſtici a pag. 255. ad 257.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

Quoniam Propheticis ex Scripturis abhominabile dicitur affore tempus, in quo fides Katholica uſque adeo laceretur, quod in ea vix juſtiſſimi & fortiſſimi perſeverent; non immerito formidatur, quod jam adveniat talis hora, prout videtur exigente nephandiſſima Tartarorum, (*a*) quorum Dominus ſe quaſi parem, vel fratrem Omnipotentis Dei & altiſſimi reputando dicit, dedit(*b*) in partem ſuam orbem terrarum, & Dei Salvatoris noſtri ceſſiſſe Regna Eccleſiaſtica portionem, diſpare tamen cultu, cum ſuam partem interfectionibus ſortiatur; quam & Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſimul cœleſtibus creavit, quem & ſalvavit proprio ſanguine & redemit. Proinde ad reſiſtendum tante immanitati Reverendus Pater ac Dominus noſter, Sacro-Sancte Romane Sedis Summus PONTIFEX, mandavit nobis preſens *Concilium* adunare, in quo ſic decernimus ſtatuendum, ut fratres noſtri Domini Epiſcopi, filii Abbates, Prepoſiti, Archi-Diaconi & alii Eccleſiarum Prelati, commiſſum ſibi Chriſtianum populum quilibet in ſuis terminis exhortetur diligentia cum exacta, ut

I. Si quid ſit inter eos, quod abſit, Werrorum, odii, vel qualislibet ſimultationis; ſuper eo in fraterne pacis redeant unitatem:

II. Et vigiliis, orationibus, jejuniis, ſibi Deum reconcilient;

III. Et ideo Proceſſiones & Letanias indicant, quas hic etiam precipimus obſervari. In quolibet menſe una Proceſſio generalis, ſicut in Rogationibus cum jejuniis obſervetur: poſſunt tamen Prelati, Archi-Diaconi, & Plebani poſt peractam Proceſſionem, ſexta feria dumtaxat excepta, ſuis ſubditis lacticiniorum eſum miſericorditur indulgere. Ad quam etiam proceſſionem veniant Religioſi Ordinis cujuſque.

IV. Preterea volumus, ut P.C. *Deus venerunt gentes.* cum Antiphona: *Da pacem Domine*, nec non cum *Kyrie el, Chriſte el,*

(*a*) *forte* gens. (*b*) *omiſſum* aliquid, *unde obſcurus ſenſus.*

el. *Kyrie el. Pater noſter*, cum verſ. *Fiat pax in virtute tua*, & cum Coll. *Deus, a quo*, cum genuflexione. Et hec omnia poſt *Agnus Dei*, antequam Sacerdos communicet, qui etiam Sacerdos Collectam dicat cum pulſatione unius campane: & iſta in ſingulis Eccleſiis & Parochiis diligentius obſerventur.

V. Item ſtatuimus, ut qui predictam campanam pulſari audierint, & cum genuflexione Dominicam orationem dixerint, auctoritate noſtra & Suffraganeorum noſtrorum X. dies injuncte indulgentie habeant, & hoc ſive intra, vel extra Eccleſiam, campanam audientes, & ut dictum eſt, Dominicam orationem dicentes fuerunt conſtituti. Verum quoniam hominum creſcente malicia, juribus que ſuper libertatibus Eccleſiarum & Cleri S. . . . detrahitur, adeo, quod, quia nulla defenſio ab ipſis juribus habeatur, ſacro approbante Concilio, quedam ſpiritualia ſtatuimus, que ad notitiam tam futurorum, quam preſentium cupimus pervenire.

VI. Quod ſi Archi-Epiſcopum vel Epiſcopum noſtre Provincie capi contingat, in tota provincia ceſſetur penitus a Divinis; ſi vero Prelatum, vel Canonicum Kathedralis Eccleſie capi contigerit, per totam Dyoceſim, in qua captus detinetur, ceſſetur penitus a Divinis. Item ſi plebanum, vel quemlibet Clericum, in ſacris Ordinibus conſtitutum, capi contingat, per totum Archi-Diaconat. ceſſetur ſimiliter a Divinis.

VII. Item, ſi Archi-Epiſcopum vel Epiſcopum noſtre Provincie capi contingat, & capiens Capellanos habeat, vel Scriptores, ſtatuimus, ut infra VIII. dies a Domino ſuo redeant; alioquin ex tunc beneficiis careant, & ſint inhabiles ad beneficia obtinenda, & ad ſuperiores ordines nullatenus aſſumantur. Si vero jam ſint Eccleſiaſtica beneficia conſecuti, illis, nec non officio ſint privati.

VIII. Ceterum, ſi Prelatus inferior, vel Plebanus, vel Clericus in ſacris ordinibus conſtitutus captus fuerit, Capellani vel Scriptores captivantis ab eo infra unum menſem recedant, alioquin de hiis ſit, quemadmodum ſuperius eſt ſtatutum.

IX. Ad hec quia Prelati tam regulares, quam ſeculares, & alii Clerici noſtre provincie paſſim contra libertatem Eccleſiaſticam ad ſeculare judicium pertrahuntur; cum hoc penitus ſit abſurdum, ſtatuimus, ut actor, qui talem malicioſe intemptaverit actionem, poſtmodum coram Eccleſiaſtico Judice conquerens nullatenus admittatur, & nihilominus, ſi compertum fuerit, eum de perſona Eccleſiaſtica, kalumpnioſe moviſſe querelam, tam ipſe, quam Judex, excommunicationis ſententia conſtringantur, uſque ad ſatisfactionem condignam artius evitandi.

X. Item, quia quidam a Prelatis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis contra libertatem eorum, & approbatam conſuetudinem ex antiquis obtentam temporibus pedagia, thelonia, extorquent injuſte; ſtatuimus, ut tales ad abſtinendum hiis angariis eorum, per Ordinarios ſuos, monicione premiſſa, cenſura Eccleſiaſtica compellantur.

XI. Item propter maliciam hominum excreſcentem, contra ſpoliatores Epiſcoporum, & Clericorum cujuſcunque ordinis, ſtatuimus; ut quicunque nobiles vel alii ad torneamenta vel prelia pro . . . ad colligendum viros & complices ſuos, jacuerint in bonis, ſive allodiis Epiſcoporum, & Clericorum, & fecerint ibi dampna: niſi per Ordinarios, vel eorum Officiales commoniti de dampnis illatis leſis ſatisfaciant; hiidem judices certificati per juramentum trium ad minus, quorum intereſt, legalium perſonarum de injuria notoria & manifeſta, excommunicent ipſos, & enuncient ab omnibus artius evitandos: omnia quoque loca, in quibus habent receptacula vel domicilia, uſque ad ſatisfactionem condignam ſubjiciantur Eccleſiaſtico interdicto.

XII. Preterea ſtatuimus, ut ſi qui Epiſcopos, vel Clericos cujuſcunque ordinis angariaverint, ad preſtandos equos, vel currus victualibus oneratos, ut ab hoc ceſſent, ſimili ſententia compellantur. Et hoc etiam de illis, qui faciunt exactiones in bonis Epiſcoporum vel Clericorum, diſtrictius precipimus obſervari.

XIII. Excommunicamus etiam ex nunc omnes, qui dicatas Deo Eccleſias auſu ſacrilego prophanantes, faciunt municiones, de ipſis perfodiunt cimeteria,

ria, rejectis oſſibus mortuorum: omnes quoque adhibentes in hiis opus, conſilium, & juvamen, decernimus excommunicationis ſententie ſubjacere, eccleſias etiam taliter prophanatas & omnia loca illa, in quibus conſilium, vel auxilium preſtantes habent receptacula, ſubjicimus ex nunc Eccleſiaſtico interdicto.

XIV. In graviorem etiam penam talium ſubtrahantur eorum familie Sacramenta, & Eccleſiaſtica ſepultura, donec cum debita ſatisfactione munitiones deſtruant ſupradictas. Ad extirpandam etiam illam deteſtabilem corruptelam quorundam Patronorum, qui defunct s Eccleſiarum Rectoribus dotem ſpoliant, & Eccleſiam rebus mobilibus & immobilibus in ſalutis ſue diſpendium, & ſcandalum plurimorum; ſtatuimus, ſive Clericus ſive laicus, facere preſumpſerit, jure preſentandi ſit ea vice privatus, & Archi-Diaconus, vel ſi & ipſe negligens fuerit, primus ſuperior eandem Eccleſiam conferat illa vice, & nihilominus ad reſtitutionem ablatorum Patronus per Ordinarium compellatur Eccleſiaſticam per cenſuram.

XVI. Ceterum cum nonnulli Eccleſiarum Advocati ſpe defenſionis aſſumpti, ita, quod de ceteris ſtipendiis eiſdem ſpontanee deputatis ipſarum jura, poſſeſſiones & homines defenſare deberent, facti ſunt de defenſoribus offenſores: eo quod tam immoderatis ſerviciis angariant homines, quod (*c*) poſſunt propriis Dominis perſolvere ſuos cenſus, aliaſque illicite dividentes inferioribus, ſuis advocatias in partes, in grave diſpendium eccleſiarum eos infeodare preſumunt. Cum igitur privilegium mereatur amittere, qui ſibi conceſſa abutitur poteſtate, ſtatuimus, quod hiidem advocati ſtipendiis & ſerviciis ſponte aſſignatis ſint contenti, prout coram Imperat. eſt obtentum, ſententia Principum approbante; aliaque jura Eccleſiarum & homines defendant, nihil aliud juris in hominibus & poſſeſſionibus uſurpantes, redintegrent advocatias in partes diviſas & inferioribus infeodatas, & ipſi feodotarii eas taliter occupatas dimittant. Quod ſi non fecerint infra menſem, moniti per Ordinarios & ſuperiores, ipſe advocatus, & ſuus feodatarius ad id per excommunicationis & interdicti ſententiam compellantur.

XVII. Statuimus deinde, ut ſiquis Epiſcoporum, vel Clericorum & Eccleſiarum bona, ſive homines temere invaſerit, ſpoliis, incendiis, vel rapinis, aut tollendo pignora, occaſione cujuscunque queſtionis, quam contra alicujus Eccleſie advocatum ſe proponit habere, ſecundum ſanctiones Can. puniatur.

XVIII. De mulieribus, que *BEGINE* vocantur, ſtatuimus; ut Plebano, in cujus morantur Parochia, obedientiam faciant, & ei in omnibus obediant, ſicut ceteri Parrochiales. Alioquin ad id per ipſos Plebanos cum excommunicationis ſententia compellantur.

XIX. De interfectoribus Clericorum, & mutilatoribus ſervetur, quod de hiis Canones ſtatuerunt.

XX. Item quia vagi ſcolares, qui *Eberdini* vocantur, abhominabilem ducunt vitam, Divinum invertunt officium, unde laici ſcandalizantur: monachis dant materiam apoſtatandi; quippe quos de clauſtris recedentes, & alibi receptaculum non invenientes, ipſi in ſuum recipiunt conſortium; ſtatuit hec *Sancta Synodus*, prohibendo, ne quis Clericos (*d*) ipſos recipiat, vel aliquid det eiſdem: quod ſi fecerit, a ſuperiore ſuo ſuſpenſus acrius corrigatur. Nullus etiam ſcolaris recipiatur, niſi ſcolas vel chorum frequentans, ſive decenti alias ſervitio deputatus.

XXI. Item quicunque violaverit (*e*) communitatem Eccleſie, convictus excommunicatus denuncietur, donec ſatisfecerit ſecundum Canonicas ſanctiones. Item qui propter urgentem neceſſitatem, ut fieri ſolet tempore Werrarum, tuguria vel alia receptacula in cimiteria faciunt; ceſſante Werra, exportatis rebus & deſtructis tuguriis, tam Eccleſias, quam cimiteria mundicie & libertati priſtine reforment: ſi moniti infra duos menſes non fecerint, ad hoc per excommunicationis ſententiam compellantur.

XXII. Prophanum etiam judicamus, quod ſi quis in Eccleſiis vel cimiteriis edificia, vel qualeſcunque res poſuerit, poſtmodum ea jure hereditario preſumpſerit uſurpare. Item Sacerdotes,

(*c*) *forte* non *addendum*. (*d*) *lego*: Clericus. (*e*) *lego*: emunitatem.

tes, qui ſcienter incendiarios Eccleſiarum, vel religioſorum locorum, nec non alias excommunicatos receperint in Divinis, Canonice puniantur.

XXIII. Item laici, qui quicquam contra Eccleſiaſticam ſtatuerint libertatem, utpote contra Sacrificia, vel alia ad cultum Divinum ſpectantia, excommunicationis ſententia innodentur.

XXIV. Item circa matrimonia etiam ſtatuimus, & precipimus, ut hoc firmiter teneatur, ſcilicet, ut matrimonia cum omni honore in facie Eccleſie celebrentur. Sacerdos quoque in tribus diebus Dominicis, vel feſtivis, a ſe diſtantem populum moneat, ut, ſi quod legitimum impedimentum noverint, circa matrimonium contrahendum, utpote conſanguinitatem, affinitatem, votum, ordinem, diſparem cultum, compaternitatem, & ſimilia, illud in facie Eccleſie ſtudeant revelare. Excommunicationis etiam ſententia feratur in genere in omnes eos, qui hujuſmodi impedimenta celant, qui etiam condigne, ſi poſtmodum detecti fuerint, puniantur.

Cl. Lunig. Continuatione II. Spicilegii Eccleſiaſtici a pag. 257. *ad* 259.

CONCILIUM VRATISLAVIENSE

SUB THOMA (*a*) EPISCOPO.

Anno Chriſti MCCLXXIX. Nicolai III. Papæ II. Rudolphi I. Regis VII.

NOS, THOMAS, Dei gratia Wratislavienſis (*b*) Epiſcopus, Synodo in Eccleſia Cathedrali in caſtro S. Joannis Baptiſtæ anno Dom. MCCLXXIX. præſidentes: Lucris animarum, ſicut decet Paſtorum vigilantiam, totis viribus inhiantes, non tam nova cudentes, quam vetera renovantes: univerſis Perſonis Eccleſiaſticis per noſtram Wratislavienſem Diœceſin conſtitutis, diſtricte præcipimus:

I. Ut in victu, geſtu, & aliis circumſtantiis ſui ſtatus, ſic honeſte ſe habeant & decenter, ne propter ipſos nomen Eccleſiaſticum blaſphemetur.

II. Eisdem imprimis diſtrictius inhibentes, ne de patrimonio Crucifixi inimicos ſe faciant Crucis Chriſti, ſicut illi, quorum Deus venter eſt, qui terrena ſapiunt, non Divina. In conviviis ſuis modeſtiam & mediocritatem obſervent, ſuperfluitatem indebitam reſecantes, ebrietatem, ſomitem omnium vitiorum & nutrimentum, evitent.

III. Præcipimus etiam, ut Clerici continenter & caſte vivere ſtudeant, quatenus puro corde, & mundo corpore Deo poſſint in officio Eccleſiaſtico miniſtrare. Si vero deprehenſi fuerint, detinere publice concubinas; juxta tenorem Conſtitutionis (bonæ memoriæ) Domini GUIDONIS Suaden. (*c*) quondam in partibus Poloniæ Apoſtolicæ Sedis Legati, omni beneficio Eccleſiaſtico ſint privati. Archi Diaconos vero, qui hujusmodi Concubinarios, ſi de eorum crimine ipſis conſtiterit evidenter, in beneficiis ſuis toleraverint contra ſententiam antedictam; ex tunc ſuſpendimus a Divinis.

IV. Eisdem nihilominus ſub eadem pœna firmiter injungentes, ut Eccleſias, qua-

(*a*) Thomas hoc ſæculo celebris Vratislavienſium Epiſcopus, bis bello captus a Boleslao Calvo, demum Henrico Duci reconciliatus. Obiit circa A. 1290. ordine XXIII. Epiſcopus, ſed XVI. in urbe Vranslavia, nam antea in Sinogra & Bitzen ſederant.

(*b*) Vratislaviæ duo præterea Concilia celebrata fuerunt hoc ſæculo, unum A. 1246. vel 1247. alterum A. 1248. a Jacobo Archi-Diacono Leodienſi, miſſo ab Innocentio IV. in Poloniam contra Fridericum II. Auguſtum: ibi quinta pars redituum Eccleſiaſticorum a Papa petita & impetrata fuit. Viciſſim Jacobus Legatus indulſit, ut jejunium ante Paſcha, quod veteri ſtylo Polonis novem hebdomadarum fuerat, nunc 6$\frac{1}{2}$. hebdomadis finiretur.

(*c*) *lego*: Sabini Epiſcopi Cardinalis.

quarum ad ipſos ſpectat viſitatio, infra tres menſes; ſi commode poterunt, viſitent, ne prætextu alicujus ignorantiæ ſe valeant excuſare.

V. Et cum Eccleſias ſibi ſubjectas eos contigerit viſitare, moderentur expenſas, coerceant numerum Comitum, prout in Generali Concilio extitit definitum. Munera etiam penitus devitent: nec viſitationis officio non impenſo, procurationem in victualibus, aut aliquid procurationis nomine recipere præſumant. Horum ſi facere præſumpſerint, duplum ejus, quod receperint, Eccleſiæ, a qua id receptum fuerit, infra menſem reſtituere teneantur: alioquin prædicti Archi-Diaconi, duplum ipſum ultra prædictum tempus reſtituere differentes, ab officio & beneficio juxta Conſtitutionem (felicis recordationis) GREGORII Papæ X, noverint ſe eſſe ſuſpenſos, quousque de duplo hujusmodi gravatis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant, nulla in eis hoc dantium libertate, remiſſione, ſeu gratia valitura.

VI. Item, quia peccatis exigentibus quorundam laicorum in noſtra Diœceſi adeo iniquitas inolevit, quod in rebus Eccleſiæ furtum reputatur ſagacitas, rapina probitas, & violentia fortitudo: Synodali judicio ſtatuimus, ac etiam definimus, ut quicunque nobiles, vel ignobiles, cujuscunque conditionis exiſtant, bona Eccleſiarum ſcienter detinent occupata, niſi infra inſtans feſtum Aſſumptionis Beatæ Virginis eadem reſtituerint, & de damnis ac injuriis ſatisfecerint competenter, ex tunc juxta Conſtitutionem Domini GUIDONIS præfati, introitum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, nec ab Eccleſiarum Prælatis, ſive Rectoribus ad Communionem Dominici Corporis admittantur. Qui vero obſtinata mente, dum vixerit, ſatisfacere non curaverit, nullus Clericus ſæcularis, vel regularis, ſecundum quod in eadem Conſtitutione continetur, ſepulturæ ejus intereſſe præſumat.

VII. Et quicunque laicus nobilis, vel ignobilis, venditionem decimarum clam vel palam impedire præſumpſerit, quousque digne ſatisfecerit de tali commiſſo, introitum Eccleſiæ ſibi noverit interdictum. Statuimus etiam & diſtricte præcipimus, ut omnes Sacerdotes tam ſæculares, quam regulares, inter alias circumſtantias, diligenter requirant a confitentibus ſibi, ſi decimas non ſolverint, vel violenter, vel fraudulenter obtinuerint: nec talibus injungatur pœnitentia, niſi decimas ſic detentas, ex integro reſtituant, vel ei, ad quem de jure pertinent, de prædictis decimis ſatisfaciant competenter. Qui vero decimas ſic ablatas non reſtituerint ei, uti debent de jure reſtitui, nec in vita ſua ſatisfacere curaverint, Eccleſiaſtica careant ſepultura.

VIII. Præcipimus etiam univerſis & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus & Vicariis, per noſtram Diœceſin conſtitutis, ut ſingulis diebus Dominicis & Feſtis, a Calendis Julii uſque ad medium Auguſti, quolibet anno, pulſatis campanis & extinctis candelis, excommunicatos denuntient omnes occupatores & impeditores ſive violentos, ſive fraudulentos decimarum, & prohibentes decimas in villis ſuis deponi; & eos, qui pro certa ſumma pecuniæ decimas emerunt, & non ſolverunt: quos bonæ memoriæ Dominus FULCO, quondam Archi-Epiſcopus Gneznenſis in Concilio Provinciali una cum Suffraganeis ſuis excommunicavit, prout in eisdem Archi-Epiſcopi Conſtitutionibus eſt expreſſum. Et ut omnes, qui per Nos, vel auctoritate Conſtitutionis Legatorum, ſeu Domini FULCONIS Archi-Epiſcopi, ſunt excommunicationis ſententia innodati, excommunicatos publice nuntient, ſub pœna trium marcarum argenti, ſicut prædictus D. FULCO Archiepiſc. Gneznenſis noſcitur ſtatuiſſe.

IX. Item præcipimus univerſis Capellanis Ducum, ſive Principum noſtræ Diœceſis, ſub pœna ſuſpenſionis officii, ut Decretales felicis record. Domini GREGORII Papæ X, quarum tenorem præſenti Conſtitutioni inſerimus, ad minus ſex vicibus in anno, videlicet in feſto Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes, Aſſumptionis Beatæ Virginis, S. Michaelis, omnium Sanctorum, & Natalis Domini coram prædictis Ducibus publice in Eccleſia recitent poſt Evangelium, in vulgari fideliter & diligenter exponant. Quarum Decretalium tenor talis eſt: *Abſolutionis beneficium ab excommunicationis ſententia, vel quamcunque revocationem ipſius, aut ſuſpenſionis, ſeu etiam interdicti, per vim vel metum extortam, præſentis Conſtitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus.*

X. *Ne autem ſine vindicta violentia creſcat audacia; eos, qui abſolutionem ſeu revocationem hujusmodi vi, vel metu extorſerint, Excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere.* Alia Decretalis:

XI. *Quicunque pro eo, quod in Reges, Principes, Barones, Nobiles, Balivos, vel quoslibet Miniſtros eorum, aut quoscunque alios, excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata, licentiam alium dederint occidendi, capiendi, ſeu alias in perſonis, ſeu bonis ſuis, vel ſuorum gravandi; eos, qui tales ſententias protulerint, ſive quorum ſunt occaſione prolatæ, vel easdem ſententias obſervantes, ſeu taliter excommunicatis communicare volentes: niſi licentiam ipſam, re integra, revocaverint, vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum: niſi bona ipſa fuerint intra octo dierum ſpatium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa; eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrant.*

XII. *Eadem quoque ſint ſententia innodati omnes, qui auſi fuerint, prædicta data licentia uti, vel aliquid præmiſſorum, ad quæ committenda licentiam dari probibuimus, alias committere ſuo motu. Qui autem in eadem ſententia permanſerint menſium duorum ſpatio, ex tunc ab ea non poſſint, niſi per Sedem Apoſtolicam abſolutionis beneficium obtinere.*

XIII. Præcipimus autem univerſis Rectoribus Eccleſiarum, & Capellanis noſtræ Diœceſis, eisdem in virtute obedientiæ & ſub pœna unius marcæ argenti, firmiter injungendo, quatenus copiam Conſtitutionis præſentis recipiant intra menſem: & eam Conſtitutionem in ſcriptis redactam in Eccleſiis ſuis juxta altare in tabula lignea affigant, una cum Conſtitutionibus (bonæ memoriæ) Domini FULCONIS Archi-Epiſcopi.

Lunig. Continuat. II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 1173. *ad* 1175.

ADDENDA AD SYNODUM PATAVIENSEM AD S. HIPPOLYTUM. ANNI MCCLXXXIV.

SUMMA. Pœna ex commiſſione Papæ decernitur in Monachos Altahenſes, qui Volchman Abbatis ſui necem in Trajectu Danubii in Werd procuraverant.

NOS GODEFRIDUS, (*a*) DEI GRATIA, ECCLESIÆ PATAVIENSIS EPISCOPUS.

SCire volumus quoslibet literarum præſentium inſpectores, quod in anno Domini MCCLXXXIV. II. Kalend. Maji apud Pataviam Capitulum celebrantes, & in Cathedrali Eccleſia *Synodo* præſidentes, inter alia, quæ ſuper converſatione boni ſtatus, & reformatione, ac emendatione defectuum Cleri noſtri cum dilectis in Chriſto Fratribus tractavimus, ad memoriam nobis extitit miſerabilis quondam Volchman Abbatis Altahenſis cædes, a rebellibus loci fratribus procurata per laicos cognatos eorundem. (*vide Steronem Tomo I. Freberi.*) De conſilio itaque Fratrum, nobiſcum in *Synodo* exiſtentium, eos, qui in lite & diſſenſione principales fuerunt [*numero ſeptem*] ab Altahenſi Monaſterio & Patavienſi Diœceſi perpetuo amoventes, ab excommunicationis ſententiis abſolutos, ipſos duximus ſuæ conſcientiæ relinquendos.

Reliquos vero, quos minus, quam alios, invenimus deliquiſſe (*octo fuerant*) Dilecti in Chriſto Fratris noſtri Popponis, Abbatis ipſorum in Altah, diſcretioni relinquimus puniendos. Concedentes auctoritatem diſpenſandi &c. . . . . Hac tamen modificatione adjecta, ut iidem Fratres ſint ultimi in ordine, & voce Capituli in omnibus electionibus & tractatibus careant, nec ad aliquod officium & adminiſtrationem honoris, ſed tantum oneris admittatur. . . .

Hanſiz. Tomo I. German. Sacræ pag. 438. *ex Sterone.*

Godefridus Epiſcopus obiit A. 1285. in octava Paſchæ, ſedit annos duos, menſem unum, dies 19.

INDEX CHRONOLOGICUS

CANONUM, PRIMIS XI. SÆCULIS ÆRÆ CHRISTIANÆ IN ET AB ECCLESIIS GERMANIÆ ACCEPTATORUM, VEL CONDITORUM, ASSIGNATO CONCILIO ET ANNO, QUO CANON CONDITUS FUIT, VEL ANNO, QUO CANONUM COLLECTOR EUM RECENSUIT.

CONCILIORUM INDICEM CHRONOLOGICUM VIDE IN INITIO TRIUM TOMORUM.

PRÆFATIO.

Indicem Canonum per Concilia Germaniæ, XI. primis æræ Chriſtianæ Sæculis celebrata, digeſtum edimus, talem, qualem olim FULGENTIUS FERRANDUS, *Carthaginenſis Eccleſiæ Sæculo ſexto Diaconus, ſcripſit* BREVIATIONEM SACRORUM CANONUM *ſubjectis ſingulo Canoni Conciliis primorum Sæculorum, & Decretalibus Pontificum. Eam edidit Clariſſimus Petrus Pithoeus anno* MDLXXXI. *& Illuſtriſſimus Peleterius ſplendido Regio typo recudit A.* MDCLXXXVII. *Complectitur hæc Breviatio Canones* CCXXXII. *Florebat & ſcribebat Ferrandus poſt Conſulatum Baſilii (id eſt) anno* DXLVII.

Simili fine & idea Criſconius ſcripſit BREVIARIUM CANONICUM, *quo comprehendit Canones* CCC. *ſubjectis ſigillatim Conciliis, in quibus ii conditi fuere, & Decretalibus Pontificum Siricii, Innocentii, Zoſimi, Cœleſtini, Leonis, & Gelaſii, ex quibus fuerunt decerpti.*

Edidit & hoc Breviarium immortalis memoriæ vir Petrus Pithoeus anno MDLXXXI, *& recudit idem, qui ſupra Peleterius elegantiſſimis formis Pariſinis anno* MDCLXXXVII.

Antonius Auguſtinus, Tarraconenſis Archi-Epiſcopus, Juris Canonici Reſtaurator, ex univerſis Conciliis Eccleſiæ Catholicæ concinnavit EPITOMEN JURIS VETERIS PONTIFICII *in Folio, in qua de Perſonis, Rebus, & Judiciis Canonicis Canones recenſuit, & velut ideam generalem Juris Eccleſiaſtici inſtruxit typo Romano in Folio anno* MDCXIV, *deinde recuſam anno* MDCXLI. *typo Pariſino.*

Idem conſilium meum eſt in INDICE, *quem collectioni Conciliorum Germaniæ XI. primorum Sæculorum ſubjicio, hoc diſcrimine:*

1mo. *Quod Canones in Conciliis Germaniæ conditos, uti & qui in Conciliis Dionyſiani codicis ab Carolo Magno acceptati fuere,*

fuere, ſolos recenſeam: adeoque exhibeam Synopſim Juris antiqui Eccleſiaſtici Germanici.

2do. *Quod Canones juxta materiam alphabetario ordine diſtinxerim, quo facilius reperiantur.*

3tio. *Quod Concilii annum & titulum, quo Canon dinumeratur, addam. Canoniſtarum autem, Bonifacii, Haytonis, Chrodegangi &c. ætas metienda eſt ex anno eorum emortuali, quem jam enumeratum eo. Utrumque deeſt Ferrandi & Criſconii Breviariis: unde inquiſitio difficilis canonica de hoc illove argumento Sanctorum Canonum.*

§. II. Fructus autem multiplex, ut ſpero, Lectori, Germanicum Jus antiquum, vel primævum ſcrutanti obveniet. Videbit enim 1mo. *Pulcherrimam ordinationem graduum, quibus aſcenditur ad Hierarchiæ ſacræ ſumma faſtigia.* 2do. *Sua ſingulis Clericis & Laicis præſcripta Statuta uſque ad minutiſſima quæque ſervanda, aut vitanda.* 3tio. *Primævæ Eccleſiæ vigorem in exigendis officiis ſingulorum ordinum, & ſtatuum, & membrorum.* 4to. *Frequentiam Synodorum & Majeſtatem Eccleſiæ, congregatæ in Synodis annuis, imo ſemeſtribus; Nationalibus, Provincilaibus, Diœceſanis.* 5to. *Pœnas in delinquentes pro rata delictorum, pro numero & tempore valde graves, & ut nobis videntur, intolerabiles ætati noſtræ.* 6to. *Diſpenſationes, exemptiones, vel nullas, vel rariſſimas, vel in Conciliis ratas.* 7mo. *Epiſcoporum poteſtatem illimitatam in omnes perſonas & reditus Eccleſiarum ſuæ Diœceſeos, in Clericos, Monachos, Laicos.*

§. III. Etſi in materia FIDEI *nullam mutationem, aut innovationem Eccleſia Chriſti paſſa ſit, aut toleraverit his XVII, quibus jam ſtat inconcuſſa Sæculis: attamen in materia diſciplinæ & Hierarchiæ varias ſubivit mutationes, pro locorum & temporum diverſitate.* Eccleſia (*ajebat S. Auguſtinus*) inter multam paleam conſtituta, multa tolerat, & tamen, quæ ſunt contra Fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit. Non approbat, *imo e contrario dogmata Fidei, & Evangelicæ vitæ ſanctiſſima & intemerata ſemper, quotidie, ubique, omnibus proponit: nec ullam hæreſim, aut ullum errorem docuit: nec deprehenſum in quibuſdam, aut detectum diſſimulavit,* tacuit; *ſed improbavit, condemnavit. Demum nec* facit *quid contrarium Fidei, aut bonæ vitæ; etſi enim, uti hoc noſtro, ſic & præcedentibus Sæculis multi fideles ſint viventes vita & moribus Fidei Divinæ & Canonibus ſacris contrariis; tamen & hoc noſtro, & ſuperioribus Sæculis ſingulis apud Catholicos, in quovis ſtatu & genere hominum non defuere, qui ſanctis, immaculatis, & innocentiſſimis moribus vixere conformiter Fidei & doctrinæ ſuæ Eccleſiæ.*

Non eſt igitur mens noſtra in hoc indice confecto quidquam reprehendere, aut taxare, vel mutare in diſciplina Eccleſiæ, in regulis morum,

rum, quibus nunc utitur ac regitur Eccleſia Chriſti. Abſit ea intentio a Scriptore Catholico; ſed duntaxat eam, quæ primo Millenario viguit, diſciplinam redhibere poſteris ſpectandam, & demirandam exhibere; quo incitentur ad æmulanda chariſmata meliora illi, quibus ad altiora ſpiritum & cor affert Spiritus omnis Sanctitatis Auctor, & Eccleſiæ Paracletus perpetuus, & Advocatus omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.

CANONISTARUM GERMANIÆ INDEX,

ET ANNI EMORTUALES SINGULORUM.

I. S. BONIFACIUS, Archi-Epiſcopus Moguntiæ, obiit Anno æræ Chriſtianæ DCCLIV.

II. CHRODEGANGUS, Epiſcopus Metenſis, obiit anno DCCLXVI. VI. Martii.

III. SIMPERTUS, Epiſcopus Auguſtanus, obiit anno DCCCXVIII. XIII. Octobr.

IV. SMARAGDUS, Abbas S. Michaelis ad Moſam in Provincia Virduni, poſt annum DCCCXIX.

V. REMEDIUS, Curienſis Epiſcopus, obiit A. DCCCXX. VII. Junii.

VI. BENEDICTUS, S. Aniani & S. Cornelii ad Indam Abbas, obiit A. DCCCXXI. XI. Februarii.

VII. HALITGARIUS, Cameracenſis Epiſcopus, obiit anno DCCCXXX. XXV. Junii.

VIII. AMALARIUS, Diaconus Metenſis, alias Chor-Epiſcopus, obiit poſt annum DCCCXX.

IX. HATTO, vel AHYTO, Baſileæ Epiſcopus, obiit A. DCCCXXXVI. XVI. Martii.

X. BENEDICTUS, Levita Eccleſiæ Moguntinæ, obiit A. DCCCXLVI.

XI. RHABANUS MAURUS, Archi-Epiſcopus Moguntinus, obiit A. DCCCLVI. XI. Februarii.

XII. REGINO, Abbas Prumienſis, obiit A. DCCCCVIII.

XIII. BURCHARDUS, Epiſcopus Wormatiæ, obiit A. MXXVIII.

XIV. BERNALDUS, Conſtantienſis Presbyter, obiit poſt A. MLXXX.

XV. GEBEHARDUS, Salisburgenſis Archi-Epiſcopus, obiit A. MXCIV.

Hi intra XI. prima Sæcula æræ Chriſtianæ in Germania Canones collegêre.

Codicis Dionyſiani Concilia ad annos ſuos relata videbis: ſed Canonum L, qui Apoſtolorum dicuntur, & Concilia Carthaginenſia IV. & Africana, confuſione annorum majore laborant, quam ut ſingula ad annos reducantur. Summatim ſic definiri poteſt eorum æras:

L. Canones Apoſtolorum vulgati & collecti ſunt exeunte tertio, ineunte quarto Sæculo.

Concilium Carthaginenſe primum anno CCCXLVIII. ſextum anno CCCCXIX.
Canones Africani inter annos CCCXCIII. & CCCCXXIII. editi & collecti fuêre.

INDEX CANONUM.

Tom. pag.

Abbas cum ſuis Monachis dormiat. *Concil. Francofordienſe anno* 794. *titulo* 13. I. 326
Abbas ſine conſenſu Epiſcopi non eligatur. *Conc. Francoford. anno* 794. *tit.* 17. I. 326
Abbas Augiæ divitis cogitur abdicare uſum Pontificalium conceſſum. *Conc. Conſtantienſe anno* 1033. III. 103
Abbas & Monachi ſubjecti ſint Epiſcopis. *C. Aquisgr. A.* 802. *tit.* 15. I. 367
Abbates menſura, quam Monachi ſui habent, in manducando, bibendo, dormiendo, veſtiendo, operando, ſint contenti. *Conc. Aquisgran. anno* 817. *tit.* 25. II. 4
Unum Abbatem duobus Monaſteriis præeſſe non licet. *Conc. Epaonenſe anno* 517. *tit.* 11. II. 682
Abbas in culpa vel fraude repertus, ſi ab Epiſcopo non vult accipere ſucceſſorem, ad Metropolitæ judicium deducatur. *Conc. Epaonenſe anno* 517. *tit.* 19. II. 587
Abbati excæcare, aut mutilare Monachos ob culpam nullam licet. *C. Francoford. anno* 794. *tit.* 18. I. [illegible]
Abbatiſſa, qualis debeat eſſe in Monaſterus. *C. Aquisgr. anno* 816. *tit.* 7. I. 530
Abbatiſſæ, ſeu regulariter, ſeu canonice viventes, in clauſtris maneant, in Monaſteriis ſedeant. *Conc. Moguntin. anno* 813. *tit.* 13. I. 408
C. Moguntin. anno 847. *tit.* 16. II. 157
Abbatiſſæ & Sanctimoniales ſine licentia Epiſcopi non exeant, nullam recipiant, cum ejus conſilio agant. *C. Aquisgran. anno* 802. *tit.* 20. I. 368
Regino Lib. II. tit. 148. II. 539
Quas & quot Moniales Abbatiſſa admittat. *C. Aquisgr. A.* 816. *tit.* 8. I. 531
Abbatiſſa monialibus geminam paſtionem det corporis & animæ. *Conc. Aquisgran. anno* 816. *tit.* 14. I. 534
Abbatiſſæ virorum frequentias vitent. *C. Aquisgr. A.* 816. *tit.* 19. I. 536
Abbatiſſa, in civitate Monaſterium habens, non exeat, niſi Epiſcopi licentiâ, aut Regio juſſu. *Conc. Moguntin. A.* 847. *tit.* 16. II. 157
Exiens conſtituat Vicariam vigilem. *Ibid. eodem titulo.*
Abbatiſſæ, regulariter & canonice non viventes, Epiſcopo & Regi denuntiandæ, ut honore priventur. *C. Francoford. A.* 794. *tit.* 47. I. 328
Abbatiſſæ non licet manus imponere ſuper capita virorum; nec velare virgines benedictione ſacerdotali. *C. Aquisgran. anno* 789. *tit.* 76. I. 283
Abdicatio Regni facta a Ludovico Pio Imperatore *Compendii anno* 833. II. 62
Caſſa & irrita declaratur *In C. Theodonis Villano anno* 835. II. 63
Adelbertus & Clemens hæretici Epiſcopi damnati *in C. German. A.* 745 I. 72
In C. Sueſſionenſi A. 743. I. 57
In C. Romano A. 745. I. 60
Eorum ſcripta, licet igni addicta, ab Epiſcopis ſervantur in ſcrinio Eccleſiæ Romanæ I. 71
Adelberti epiſtola & oratio damnata. *In C. Romano eod.* I. 63
Abrenuntiatio Diaboli & operibus ejus facienda ante Baptismum. *C. Liptinenſe A.* 743. I. 51
Abſentia Epiſcopi ab Eccleſia ſua ultra tres hebdomadas non conceditur. *C. Sardicenſe A.* 347. *tit.* 14. I. 192
C. Francoford. A. 794. *tit.* 51. I. 328
Abſentia Archi-Capellani Regii, qui Archi-Epiſcopus, vel Epiſcopus erat, a ſua Eccleſia, & præſentia in Curia, Apoſtolica auctoritate impetranda erat, & facta, a Synodis & comprovincialibus Epiſcopis collaudata. *C. Francof. A.* 794. *tit.* 55. I. 329
Abſcindens ſibi ſponte partem corporis non promoveatur ad Clerum. *C. Triburienſe A.* 895. II. 401
Accuſare non poſſunt criminoſi. *C. Francoford. A.* 794. *tit.* 36. I. 327
C. Carthagin. tit. 8. I. 200
Nec excommunicati. *C. African. tit.* 95. I. 229
Non ſervi, non liberti, non infames. *Ibid. tit.* 96.
Accuſator, ſi unum crimen non probaverit, ad alterum non admittendus. *Ibid. tit.* 97. *Rabanus tit.* 10. II. 197
Accuſator non poteſt teſtes de domo ſua producere. *C. African. tit.* 98. I. 229
Nec talem infra ætatem XIV. annorum. *Ibid. Rabanus tit.* 10. II. 197
Accuſare Epiſcopos, vel Majores natu, non audeant, qui non ſunt bonæ converſationis, quorum vita accuſabilis eſt. *Aquisgr. Capit. t.* 35. I. 275
Viles perſonæ non habent poteſtatem accuſandi, nec in primo falſum dicens, poteſt 2dum accuſare. *Aquisgran. Capitul. A.* 789. *tit.* 95. I. 277
Remedius tit. 30. & 40. II. 423
Accuſatus Epiſcopus duodecim judices

Tom. pag.

ees eligat: finis cauſæ Epiſcopi ad Sedem Apoſtolicam referendus. *Remedius tit.* 40. II. 423

Accuſatus Presbyter prius ter moneatur, & vel fateatur, vel juramento ſe purget. *C. Erfordienſe an.* 932. *tit.* 4. II. 602

Accuſatus in Synodo, ſi neget, juramento ſe purget. Si ante fur, vel perjurus fuit, non admittatur ad juramentum, ſed aqua, vel ferro candenti ſe purget. *Regino Lib. II. tit.* 302. II. 560

Epiſcopo accuſanti eum, qui ſibi ſoli crimen confeſſus eſt, non creditur. Poteſt eidem ſecreto, non publice, communionem interdicere. *Conc. Africanum tit.* 99. I. 229.

Accuſatus Presbyter, vel Diaconus, cauſam ſuam apud Epiſcopos vicinos ſex, cum ſuo Epiſcopo & ſeipſo diſcutiat: Diaconus apud tres Epiſcopos eadem dierum & dilationum, & a communione remotionis, & diſcuſſione accuſati & accuſatoris forma ſervata. *C. Carthaginenſ. tit.* 20. I. 202

Laici accuſatio de crimine, contra cujusvis gradus Clericum, ſi vera ſuggeſſerit, admittitur. *C. Epaonenſe an.* 517. *tit.* 24. II. 683

Accuſatio adverſus ſacri Ordinis virum, non facile recipiatur, niſi cauſa prius diligenter examinata: poſt judicium inferatur. *Rabanus tit.* 10. II. 197

Mulierem extraneam nemo accuſet, niſi propinqui. *Regino L.* 2. *tit.* 144. II. 536

Maritus accuſare uxorem ex ſuſpicione poteſt. *Regino Lib. II. tit.* 145. II. 536

Qui vivente marito, conjugem illius adulteraſſe accuſatur, illoque defuncto eandem ſumpſit, ſi negaverit, ſe eandem fœminam vivente viro adulteraſſe, & convinci non potuerit; purgent legaliter famam ſuam, & ſumpto utantur conjugio, niſi alia ratio impedierit. *Regino L.* 2. *tit.* 236. II. 550

Accipitres, canes, Clerico habere non licet. *C. Epaonenſ. an.* 517. *tit.* 4. II. 682
C. Auguſtan. an. 950. *tit.* 11. II. 623

Advenis & profugis ob hoſtium perſecutionem, humanitas impertienda, non ſervitus ab iis, non teloneum exigendum. *Reg. L.* 2. *t.* 424. 425. II. 578

Adventii Metenſis Epiſcopi Apologia pro actis Conciliabuli Metenſis. *an.* 863. II. 284

Ejusdem purgatio canonica in cauſa divortii Regii, obſequium erga S. Sedem, veniam meretur & obtinet. II. 300

Pro eodem interceſſio Caroli Calvi. II. 302

Adulteram habens uxorem, vel ipſe adulter poſt ſeptem annorum pœnitentiam, eos perfectionem conſequi oportet. *C. Ancyranum an.* 314. *tit.* 19 I. 148
Zacharias Decreto 25. *an.* 745 I. 82
Regino Lib. 2. *tit.* 99. II. 529

Adulteria, matrimonia inceſta, non legitima prohibenda, Epiſcoporum judicio emendanda. *C. Liptinenſe an.* 743. I. 51

Si adulterata mulier laici fuit, vir ejus ad Clerum venire nequeat. *C. Neocæſarienſ. an.* 314. *tit.* 8. I. 150

Si adulterata fuerit mulier Clerici poſt hujus ordinationem, dimittatur; ſi autem is illi convixerit, miniſtrare nequit. *C. Neocæſar. an.* 314. *tit.* 8. I. 151

Mœchi non ordinandi Subdiaconi: ordinati amoveantur. Mœchi poſt baptismum, ſi uxorem duxerint, acta legitima pœnitentia ad communionem admittantur.

Mœchus uxorem habens, ſi ſæpe mœchatus eſt, in fine vitæ promittens emendationem, communionem accipiat. Si convaleſcens relabatur, nulla ſpes communionis. *Rabanus tit.* 22. II. 207
C. Triburienſ. an. 895. *tit.* 51. II. 406

Definitur mariti pœnitentia, qui occidit uxorem ſuam, unius teſtimonio adulterii inſimulatam. *C. Francoford. an.* 794. I. 329

Vir, aut fœmina adulterii accuſati, quomodo ſe purgare debeant. *C. Moguntinum an.* 888. *tit.* 23. II. 374

Adulterum interficere licet marito ſecundum legem mundanam, non ſecundum Spiritualem & Divinam. *C. Moguntin. an.* 860. II. 245
C. Tribur. an. 895. *tit.* 46. II. 405
Regino L. 2. *tit.* 148. II. 537

Vir, matre neſciente adulterans filiam, & filia ignorante peccans cum matre, dimittat uxorem, & ea careat ſemper: mulier relicta, mater, vel filia nubant alteri; ſi venerit in notitiam illarum ſcelus, dimittant maritos, & pœniteant. *C. Wormat. an.* 868. *tit.* 63. II. 318

Qui viva uxore ſua alienam conſtupravit, & juravit ſua mortua eam ducturum: anathematizetur: conjugium nullum eſt cum ea, quam prius per adulterium polluit. *C. Tribur. an.* 895. *tit.* 40. II. 444
C. Altheim. an. 916. *tit.* 1. II. 588

Si

Tom. pag.

Si vir cum ſua uxore concumbere non poſſit, ſi ater vero ejus clam eam humiliaverit, omnino ſeparentur, & a neutro ulterius eadem mulier contingatur: ſi vero Epiſcopus videat id non poſſe fieri, poſt pœnitentiam conſoletur eos matrimonio. *Concil. Tribur. anno* 895. *tit.* 41. II. 404

De his, qui in adulterio juncti, filium, vel filiam genuerunt, ab Epiſcopo ſeparentur ſine ſpe reverſionis: jurent, nullam ſe habituros communionem, nec in tecto, nec in proprietate: donata communiter ſerventur infanti. *C. Tribur. an.* 895. *tit.* 49. II. 405

Mulier adulterata a viro dimitti poteſt: ipſa ſeptem annis pœniteat: ſed vir aliam non accipiat: ſi velit, reconcilientur, ſed ut ambo pœnitentiam agant. *Regino Lib.* 2. *tit.* 131. II. 534

Fœmina de adulterio accuſata, ſi cum marito certamen legale debeat inire, ſuæ poteſtati reſtituatur ad tempus. *Regino L.* 2. *tit.* 116. II. 532

Si ſolutus cum copulata, aut copulatus cum ſoluta adulterati fuerint: conjugatus ſeptennio, non conjungatus, quinquennio pœniteant. *Regino L.* 2. *tit.* 133. 134. II. 535

Conjugatus cum ſua ancilla fornicans, anno uno pœniteat: in ſecundo anno tres quadrageſimas. Ancilla ſi vim paſſa eſt, 40. dies, ſi conſenſerit, tres in anno quadrageſimas & legitimas ferias pœniteat. *Regino L.* 2. *tit.* 135. II. 535

Conjugatus ſemel lapſus in adulterium, quinquennio pœniteat, & tum reconciliatus communicet, niſi mortis neceſſitas cogat prius dare communionem. *Regino L.* 2. *tit.* 138. II. 535

Conſcio marito uxor mœchata, nec in fine accipiat communionem. Si maritus eam reliquit, poſt decennium accipiat communionem. *Regino L.* 2. *tit.* 140. II. 536

De adulterio uxoris maritus per tormenta utriuſque familiæ quærere poteſt. *Regino L.* 2. *tit.* 146. II. 536

Adulterium ſi manifeſtum fuerit, dilatio poſtulata impertiri non poteſt, *Regino L.* 2. *tit.* 150. II. 537

Duobus inculpatis de adulterio, ſi unus affirmat, alter negat; negans probabili judicio ſe expurget. *C. Saligunſtadii an.* 1022. tit. 7. III. 66

Adulteri infantes ante januam Eccleſiæ exponantur. *Regino L.* 2. *tit.* 69. II. 225

Duobus de adulterio accuſatis ſi velint, ut alter illorum utroſque ſe purget Divino judicio: uno decidente, ambo rei erunt. *C. Selingunſtadii an.* 1022. *tit.* 13. III. 57

Ægrotantibus, ſi pro ſe reſpondere nequeant, ſufficit teſtimonium præſentium, ut baptizentur. *C. Africanum tit.* 12. I. 209

Ægri ungi & a Presbytero, & ab Epiſcopo poſſunt. *C. Wormat. an.* 868. *tit.* 72. II. 319

Agapas, id eſt, pauperum paſtiones videns, & nolens iis communicare vocatus, anathema ſit. *C. Gangrenſe an.* 324. *tit.* 11. I. 154

Eccleſiaſticus ad Agapen vocatus non debet accipere partes ciborum. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 27. I. 164

In Eccleſiis convivia, quæ Agapæ dicuntur, ne fiant. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 28. I. 164
C. African. tit. 9. I. 208
C. Aquisgran. an. 816. *tit.* 59. 80. I. 473

Agobardus Epiſcopus, ob rebellionem, licet abſens, depoſitus *in C. Theodonis vill. an.* 835. II. 63

Agrippina, Colonia, a Francis metropolis deſtinata S. Bonifacio, a Papa Zacharia confirmatur. *Zachariæ Pp. Epiſt.* I. 71

Alcuinus a Rege Carolo Patribus commendatus, in conſortium orationis admittitur in *C. Francofordiæ an.* 794. *tit.* 56. I 329

Aleæ aut ebrietati vacans Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus, aut deſinat, aut damnetur. *Canon. Apoſtolor.* 42. I. 135
C. Auguſtanum an. 950. II. 623

Alexandrinus Antiſtes per Ægyptum, Libiam & Pentapolim haber poteſtatem ex antiqua conſuetudine. *C. Nicenum an.* 325. *tit.* 6. I. 138

Alexandrinus Epiſcopus, quæ ſunt in Ægypto, regat ſolummodo. *C. Conſtantinopolitanum anno* 381. *tit.* 2. I. 167

Alieni territorii Presbyter ne præſumat inſervire alterius Parochiæ Baſilicis, niſi conſenſu utriuſque Epiſcopi. *C. Epaonenſe tit.* 5. II. 682

Alienum Clericum nemo ſuſcipiat, *Regino. L.* 1. *tit.* 419. *ad* 423. II. 506

Alienum Parochianum nullus Presbyter ad Miſſam recipiat diebus Dominicis vel Feſtis. *Regino L.* 1. *tit.* 61. II. 451

Si alienigenam Bavaricam Francus homo duxerit: non ſunt ſeparandi excep-

Tom. pag.

excepta cauſa fornicationis. *C. Triburiæ an.* 895. *tit.* 39. II. 403

Homo Francus cum ſeniòre in aliam provinciam migrans fit vaſallus alterius ſenioris, a quo & uxorem accepit, ſeniore ſuo mortuo: ea ducta cum duriter haberetur, revertitur relicta conjuge, & ſuæ Provinciæ uxorem ducit: decretum eſt, ſecundam hanc retinendam. *Regino L.* 2. *tit.* 127. II. 534

Alienare res Eccleſiæ præſumens ſacrilegus eſt: ſive res magna ſit, ſive parva, anathematizetur. *Regino L.* 1. *tit.* 342. ad 346. II. 494

Alienare, diſtrahere terrulas, vel vineas exiguas, eccleſiæ minus utiles, vel longe poſitas Epiſcopus extra Synodum poteſt. *Regino L.* 2. *tit.* 351. II. 495

Alienare rem immobilem Eccleſiæ nec Epiſcopus, nec Abbas præſumant. *Regino L.* 1. *tit.* 260. II. 496

Altare qui emit, aut vendit, anathema ſit. *C. Saligunſtadii an.* 1022. *tit.* 20. III. 57

Altare Presbyter in Eccleſia non erigat, niſi ab Epiſcopo conſecratum. *Bonifacius.* 745. I. 73

Altaris noſtri Sancti prototypa in veteri teſtamento. *C. Atrebatenſ. anno* 1025. III. 80

Ad altare ad Benedictionem, nil liceat offerre præter novas ſpicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, id eſt, incenſum, tempore ſanctæ oblationis. *Canon. Apoſtolor.* 4. I. 113

Ad altare ingredi, & ibidem communicare ſolis ſacro miniſterio deditis licet. *C. Laodicææ anno* 363. *tit.* 19. I. 163

Altaria mundis linteis cooperienda. *Regino L.* 1. *tit.* 60. II. 451

Altaria ambigua, aut ſuperflua ex Eccleſia abjiciantur. *Regino L.* 1. *tit.* 30 II. 446

Ad altare ingredi mulieres non oportet. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 44. I. 165
Capit. Aquisgran. 789. *tit.* 36. I. 271

Altaria, niſi lapidea, chriſmare non ſacrentur. *C. Epaonenſe anno* 517. *tit.* 26. II. 683

Presbyteros ante proceſſionem Epiſcopi non oportet introire ſacrarium, vel ſedere. *C. Laodicææ anno* 363. *tit.* 65. I. 166
C. Aquisgran. an. 816. *tit.* 82. I. 476

Amalarii Lugdunenſis Chorepiſcopi accuſatio facta a Floro Diacono. *C. Theodonis villæ an.* 835. II. 66

Ambiens Sacerdotium repellendus. *Chrodegangus tit.* 69. I. 117

Amplexus illecebroſi, quæ pœna. *Regino L.* 2. *tit.* 251. II. 553

Anaſtaſii Papæ Romani literæ in Concilio Carthaginenſi lectæ anno 401. de Donatiſtis coercendis. *C. Africanum tit.* 32. I. 214

Angilramus Metenſis Epiſcopus potius obtulit Hadriano Papæ Capitula, quam Papa illi. I. 349

Idem Caroli Magni Archi-Capellanus. I. 329

Ancillam ſi hera verberet, ut intra triduum moriatur, ſi id voluntarie egit, ſeptennio; ſi caſu, quinquennio pœniteat, dein ad communionem admittatur. Si tamen hera infirmetur, accipiat communionem.
C. Moguntin. an. 847. *tit.* 22. II. 159
C. Wormatiæ an. 868. *tit.* 39. II. 316

Angelos colere, derelicto Chriſto, & Eccleſia Dei, eſt occultæ idololatriæ ſervire. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 35. I. 164

Angelorum nomina ignota non uſurpanda, præter Michael, Gabriel, Raphael. *Capitul. Aquisgranenſ. an.* 789. *tit.* 16. I. 270
Haytonis Capit. tit. 19. II. 19

Angelicus Hymnus in Miſſa tempore congruo dicatur. *Remedius tit.* 29. II. 420

Animal a beſtiis vulneratum, ſi ab homine occidatur, licitum eſt manducare; ſi mortuum fuerit prius, dejiciatur caro ejus. *C. Wormatiæ an.* 868. *tit.* 64. II. 318

Animal a feris laceratum non edatur ab homine. Cervus, capra mortui inventi, non manducentur. Porci, ſi ſanguinem hominis guſtarint, manducentur: ſi vero cadaver mortui hominis laceraverint, carnes eorum manducare non licet, uſque dum macerantur, poſt annum. Piſces licet manducare.

Aves vel animalia reti ſtrangulata non licet edere. *Ibid. tit.* 65. II. 318

Anſgarii primà miſſio in Daniam ex *Concilio Ingelheimenſi an.* 826. II. 35

Ejusdem Conſecratio in Hammaburgi Archi-Epiſc. A. 831. II. 57

Anſgarius a Papa Nicolao Bremenſis & Hammaburgenſis Archi-Epiſcopus confirmatur. Ab eodem Papa creatur Archi-Epiſcopus Nordalbingorum: eximitur a jurisdictione Metropolitæ Colonienſis. *Nicolai Papæ Epiſt.* II. 170

Apoſtolicæ Sedis mandata & interdicta violantibus anathema. *C. Roman. an.* 863. II. 289

Tom. pag.

Si quis Epiſcopus de certis criminibus judicetur, & Comprovinciales de eo diſſideant; Metropolitanus ex vicina Provincia Judices alios convocet, ut per omnes ſimul jus dicatur. *C. Antioch. an.* 341. *tit.* 14. I. 159

Si Epiſcopus accuſatus de crimine, ab omnibus Comprovincialibus damnetur, non eſt locus appellationi; ſed firma manet ſententia. *C. Antioch. an.* 341. *tit.* 15. I. 159

Renovatio cauſæ Epiſcopi judicati petenda a Romano Epiſcopo ob S. Petri memoriam. *C. Sardicenſ. an.* 347. *tit.* 3. I. 190

Si Romanus Epiſcopus judicet acta in Provincia non refricanda, hæc rata erunt. *C. Sardic. eod. tit. & loco.*

Accuſatus & damnatus a ſuæ Provinciæ Epiſcopis appellare poteſt Romanum Epiſcopum, ut hic vel renovet judicium, vel ſcribat Epiſcopis vicinæ Provinciæ pro cauſa retractanda, vel mittat a Latere Legatum, qui cum Epiſcopis judicet. *C. Sardicenſ. an.* 347. *tit.* 7. I. 190

Epiſcopi Africani trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ ſedis ſuæ Provinciæ Epiſcopo. C. *Carthagin. tit.* 23. I. 202

C. *Africanum tit.* 72. I. 224

Appellantes ad transmarina Presbyteri, Diaconi, vel Clerici Afri ad communionem non admittantur. C. *Carthaginenſ. tit.* 28. I. 203

Appellare Presbyter, vel Diaconus, vel inferior Clericus non debet, niſi ad Africana Concilia. C. *Afric. tit.* 92. I. 228

Appellatio Lotharii Regis & Theutbergæ Reginæ ad judicium Sedis Apoſtolicæ *anno* 863. II. 325

Appellatio Artaldi Archi-Epiſcopi Remenſis ad Marinum Legatum Apoſtolicum & Concilium. C. *Ingelheimenſ. an.* 948. II. 614

Appellatio Theutgaudi & Guntarii Archi-Epiſcoporum a ſententia Nicolai I. ad communionem Eccleſiæ Catholicæ. *an.* 864. II. 289

De appellationibus Romam Concilii Africani Epiſtola ſcripta ad Bonifacium Papam. *an.* 419. I. 230

Aqua ſale conſperſa a Sacerdotibus aſpergenda. *Remedius tit.* 24. II. 419

Regino L. 1. *tit.* 210. 211. II. 472

Ad arbores & lapides vota perſolvens excommunicetur, & talem pœnitentiam ſuſcipiat, quaſi idola adoraſſet. *Regino L.* 2. *tit.* 358. 359. II. 967

Tom. pag.

Ab Archi-Diacono tondeantur Clerici, comam nutrientes, licet inviti. *Capitulare tit.* 4. I. 55

Archi-Diaconi, vel Præpoſiti congregationis Clericorum quales eſſe debeant. *Chrodegang. tit.* 10. I. 100

Archi-Diaconus Epiſcopi cum Comite Presbyteros & Clericos commoneat ad Synodum. *C. Metenſe* 753. I. 94

Archi-Diaconum contemnens Presbyter a Comite conſtringatur ad 60. ſolidos componendos. *ibidem.*

Si Epiſcopus inobedientem Presbyterum dijudicari facit, attamen 60. ſolidi ad Sacellum Regis veniant. *ibidem.*

Archi-Epiſcopi non vocentur Primates, niſi qui Primas civitates tenent. *Remedius tit.* 35. II. 422

Arianæ hæreſeos ſymbolum Sirmio ad ſe miſſum Epiſcopi Germaniæ primæ & ſecundæ reprobant. *C. Germaniæ loci incerti an.* 358 I. 2

Arii ſectatores denuo damnantur. *C. Tornac. an.* 520. I. 9

Arii & Sabellii errores repullulantes coercentur *in Conc. Ultraject. an.* 838. II. 135

Arma ne ferant Clerici. *Regino L.* 1. *tit.* 174. 175. II. 466

Arnoni Salisburgenſi Archi-Epiſcopo ſcribit Ludovicus Pius, ut ſtatutam regulam Canonicorum in Concilio Aquisgranenſi omnibus Comprovincialibus communicet. I. 540

Aſianæ Diœceſeos Epiſcopi ea ſolum, quæ in ea Diœceſi ſunt, diſpenſent. *C. Conſtantinop. an.* 381. *tit.* 2. I. 167

Aſſindienſis ſeu Eſſendienſis Eccleſiæ fundatio ab Alfrido Epiſcopo Hildeſienſi. *C. Colonienſ. an.* 873. *tit.* 2. II. 359

Pro Aſylo Eccleſiarum, ad quas rei confugiunt, ab Imperatore impetrando, ablegantur duo Epiſcopi ex Concilio Africano. C. *African.* I. 207

Aſylo non gaudent homicidæ ad Eccleſiam confugientes, nec iis ibi victus detur. C. *Durienſe an.* 779. *tit.* 8. I. 239

Latrones de infra immunitate raptos, judices ad Comitis placitum præſentent. *ibid. tit.* 9.

Si Waſſus Regis latrones non præſentet Comiti, beneficium & honorem perdat. *Ibidem.*

Aſyli Eccleſiarum pro reis illimitata libertas ſub Carolo Magno. C. *Aquisgran. an.* 813. *tit.* 39. I. 411

Inter Atrebatenſis Eccleſiæ Canonicos, & S. Vedaſti Monachos gravis lis ſopitur ab Gerardo Epiſc. Atrebatenſi. C. *Atrebat. an.* 1090. III. 24

Atrium

Tom. pag.
Atrium Eccleſiæ evaginato gladio intrans ſacrilegium facit, pœnitentiam agat. C. *Triburienſe an.* 895. *tit.* 6. II. 393
Si in atrio Eccleſiæ pugna vel homicidium fiat, violatæ emunitatis damnum ſolvatur altari Eccleſiæ. C. *Triburiæ an.* 895. II. 410
Augutatores, incantatores, malefici, Eccleſiaſticis & humanis legibus puniendi. *Leo VII. Papa Epiſt. ad Germ. an.* 937. II. 605

B.

Bambergenſi in civitate Epiſcopalis Cathedræ deſtinatio. C. *Francoford. an.* 1006. III. 33
Literæ S. Henrici II. de erecto Epiſcopatu. III. 34
Joannis XVIII. Bulla confirmatoria ejuſdem. III. 36
Bambergenſ. Eccleſiæ privilegia firmat Leo IX. III. 121
Banno publico nemo conſtringatur vel Eccleſiam petens, vel in ea manens, vel inde revertens. C. *Erford. an.* 932. *tit.* 3. II. 602
Bannum Epiſcopi vel Presbyteri ſpernens ab Eccleſia evellatur. *Regino Lib.* 2. *tit.* 419. II. 577
Bannitum jejunium diligentiſſime ſervetur. Si quis VIII. interdictarum rerum unam redimere velit, pauperem eo die nutriat. C. *Salingunſtad. an.* 1022. *tit.* 14. III. 57
Bannum Epiſcopi contemnens, XL. dierum caſtigatione corripiatur tantum in pane, aqua & ſale. C. *Triburienſe an.* 895. *tit.* 8. II. 393
Baptizandum in nomine Ss. Trinitatis: aliter baptizans abjiciatur. *Canon. Apoſtolorum* 49. I. 136
C. *Leodienſ. an.* 710. I. 32
Baptizandum non una, ſed trina merſione. *Canon. Apoſtolorum* 50. I. 136
Regino unicam damnat. L. 1. *tit.* 263. II. 480
Baptiſmi merſio trina & unica a Gregorio Magno probatur. C. *Wormat. an.* 868. *tit.* 5. II. 311
Baptiſmi Sacramentum non niſi in Paſchate & Pentecoſte præbendum: præter neceſſitatem mortis, quæ non habet legem. *Epiſt. Gregorii II. Pp. ad Germ. an.* 730. I. 36
Haytonis C. VII. II. 18
C. *Mogunt. an.* 847. *tit.* 3. II. 155
C. *Wormatienſ. an.* 867. II. 311
Regino L. 1. *tit.* 262, 264, 269, 270. II. 480
In Baptiſmo unicam perſonam omittens, non baptizat. *Epiſt. Zachariæ Papæ. an.* 748. I. 84
Baptiſmus licet ab indigno Presbytero collatus, ſi forma ſervata eſt, non eſt iterandus. *Epiſt. Gregorii II. ad Germ. an.* 726. I. 34
Baptizatus an quis ſit, ſi ignoretur, prorſus baptizandus eſt. *Ibid.*
Baptiſmus in nomine Ss. Trinitatis collatus, non vitiatur per diverſitatem & declinationem linguarum gentilitatis. *Gregorius III. an.* 744. I. 41
Zacharias Pp. an. 748. I. 59
Et rurſum I. 84
Sine myſtica invocatione & lavacro, per manus Epiſcopi impoſitionem nemo fit Catholicus Chriſtianus. *Zacharias Pp. an.* 748. I. 85
Baptiſmus omnibus eſt neceſſarius. *Remedius tit.* 6. II. 415
In Baptiſmo conformitas ſervetur ſecundum Romanum ordinem. Primo ſcrutinium præcedat, 2do temporibus Paſchæ & Pentecoſtes conferatur, ſecluſo mortis periculo. C. *Aquiſgr. an.* 813. *tit.* 4. I. 406
Ad baptiſma poſt duas hebdomadas Quadrageſimæ nemo admittatur. C. *Laodic. an.* 363. *tit.* 45. I. 165
Baptizandus fidem diſcere debet, & eam reddere Epiſcopo feria V. majoris hebdomadæ. C. *Laodic. an.* 363. *tit.* 46. I. 165
Baptizatus ex gentilibus non ſtatim ad Presbyteratum vel Epiſcopatum promovendus. C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 2. I. 137
C. *Laodic. an.* 363. *tit.* 3. I. 162
Baptizatus in ægritudine non poteſt ordinari, niſi propter ſequens ſtudium vel neceſſitatem aliud videatur. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 12. I. 151
Baptizati in ægritudine poſt convaleſcentiam debent fidem diſcere. C. *Laodic. an.* 363. *tit.* 47. I. 165
Mortui non baptizentur a Presbyteris. C. *Carthag. tit.* 18. I. 202
Pro baptizandis nulla præmia requirantur. *Regino L.* 1. *tit.* 121. II. 461
Pœnæ fœminarum parientium, & Presbyterorum, quorum negligentia infans ſine Baptiſmo moritur. *Regino L.* 1. *tit.* 128. 129. 130. II. 462
Baptiſmus ſolvit crimina, non legitima conjugia. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 39. II. 403
Baſilicæ omnes in poteſtate Epiſcoporum ſunt. *Regino L.* 1. *tit.* 15. II. 444
Bavariæ quatuor Epiſcopatus diviſit, & tres conſtituit S. Bonifacius,

Tom. pag.

quos Gregorius Papa confirmat. *anno* 740. I. 40

Bavaram fœminam ſi duxerit Francus, legitimum eſt in Eccleſia conjugium. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 39. II. 403

Presbyter, ſi fontem lapideum non habeat, aliud vas ſolummodo ad baptizandi officium, quod nunquam extra Eccleſiam deferatur, habeat. *Regino L.* 1. *tit.* 79. II. 454

Beneficium Eccleſiaſticum habens, ad tecta Eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas Eccleſias emendandas, adjuvet, nonam & decimam reddat. C. *Aquisgranenſ. an.* 813. *tit.* 42. I. 412

Beſtialitatis reus, ſeu fornicationis cum pecoribus, poſt XV. annorum pœnitentiam ad orationis communionem; poſt XX. annum ad oblationis Sacramenta admittatur. C. *Ancyranum anno* 314. *can.* 15. I. 147

Irrationabiliter qui vixerunt in pecude, vel in maſculo polluti, inter eos orent, qui Spiritu periclitantur immundo. *Ibidem can.* 16.
Capit. Aquiſgr. 789. *tit.* 49. I. 277
Rabanus tit. 32. II. 210
Rabanus tit. 3. II. 212
Regino L. 2. *tit.* 253. *ad* 261. II. 553

Vitulus ex beſtiali coitu natus ſimul cum vacca occidatur. *Rabanus L. citat.*

Bibendum dans alteri liquorem, in quo mus vel muſtela mortui ſunt, ſi laicus eſt, VII. dies pœniteat: ſi Monachus, ducentos Pſalmos cantet. Qui poſt reſcierit, quod talem potum biberit, unum Pſalterium cantet. *Regino L.* 2. *tit.* 362. II. 570

Bigami non admittantur ad Clerum. *Apoſtolor. Canon.* 17. I. 133
C. *Epaonenſ. an.* 517. *tit.* 2. II. 682

Virginitatem profeſſus, ſi votum irritum faciat, bigamus cenſeatur. C. *Ancyr.* 314. *tit.* 18. I. 148
Rabanus tit. 23. II. 208

Blasphemus in Deum incarceretur, publica pœnitentia mulctetur, ab epiſcopo publice reconcilietur. C. *Ingelheimii an.* 826. *tit.* 5. II. 37

Bonnæ pax inita inter Carolum ſimplicem Franciæ, & Henricum aucupem Germaniæ Reges. C. *Bonnenſe an.* 921. II. 597

Bonorum Eccleſiæ diſtributio in quatuor partes facienda. C. *Wormatiæ tit.* 47. II. 317
C. *Salisburgi an.* 807. II. 389

Bonifacius Archi-epiſcopus Moguntiæ minimum ſeptem Concilia celebravit in Germania. I. 344

Succeſſoris electio primo denegatur, poſt permittitur a Zacharia Papa Bonifacio. I. 83

Bremenſis & Hammaburgenſis epiſcopatuum conjunctio incœpta. C. *Moguntinum an.* 857. II. 161

Ad eam conjunctionem requiritur conſenſus Guntharii Metropolitæ Colonienſis C. *Wormatienſ. an.* 857. II. 169

Güntharius concedit Bremenſis Eccleſiæ conjunctionem cum Hamburgenſi, ſi Papa conſentiat. *Ibidem.*

Conſenſus confirmatorius Papæ Nicolai. II. 170

Brunvillarenſi Monaſterio ab Ottone prædium reſtituitur contra Hildulfum Colonienſem Archi-epiſcopum. C. *Colonien. an.* 1077. III. 182

Bubulci & porcarii ſaltem Dominicis & feſtis diebus veniant ad miſſam. *Regino L.* 2. *tit.* 416. II. 577

C.

Per calumniam Eccleſiam aut Clericum tentans fatigare, a communione arceatur. C. *Wormat. an.* 868. *tit.* 24. II. 314

Calix Domini cum patena ſit ex auro, vel argento; pauperibus ſaltem ex ſtanno. *Regino L.* 1. *tit.* 77. II. 452

Calumniatorum erga Subdiaconos, Presbyteros pœnæ. C. *Triburienſ. an.* 821. II. 23

Cambium Ducatus Beneventani pro Fulda inter Leonem IX. & Henricum II. C. *Wormat. an.* 1052. III. 119

Cameracenſis Eccleſiæ vaſtatio & querelæ ad Papam. Papæ reſponſio. II. 675

Campanarum ſeu ſignorum Eccleſiæ uſus & prototypa ex veteri teſtamento. C. *Atrebati an.* 1025. III. 82

Canonizationes & SS. elevationes variæ ab Archi-epiſcopis vel Epiſcopis factæ intra Germaniam.

S. Corbiniani corpus elatum ex Urbe Megenſi Friſingam autore Aribone Epiſc. Friſing. C. *Friſing. an.* 769. I. 343

S. Maximini corpus elevat Ratboldus Archi-epiſcopis Trevirenſis. C. *Trevirenſe an.* 898. II. 412

Hubertus Tungrenſis Epiſcopus elevat corpus S. Lamberti Epiſcopi Tungrenſis C. *Tungrenſ. an.* 708. I. 13

De

Tom. pag.

De Sanctorum in monte S. Stephani colendis exuviis. C. *Friſing. an.* 860. II. 254

De S. Othmari Abbatis corpore elevando agitur. C. *Conſtantiæ an.* 860. II. 293

S. Eugenii Epiſcopi & Martyris elevatio. C. *Leodii an.* 920. II. 591

S. Celſi Epiſcopi & Martyris elevatio. C. *Ingelheim. an.* 979. II. 659

Hæc exempli cauſa: de paucis multa ſufficiant.

Canonizatio S. Swiberti in Werda omiſſa: cur? II. 428

Cæde hominis pollutus, Sacerdotio fungi nequit. C. *Germanic. an.* 745. I. 73

Cædem in mutuam prorumpentes Clerici, a Pontifice diſtrictius vindicentur. *Regino L.* 1. *tit.* 168. ad 173. II. 465

Canes ad venandum, accipitres Epiſcop. Presbyteri, Diaconi non habeant. Habentes a communione abſtineant, Epiſcop. III. menſibus, Presbyter II. Diaconus I. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 115. I. 500

Canones antiquorum Patrum omnis Clerus, Epiſcopus, Presbyter in initio Synodi ſuſcepturos ſe promittant. C. *Liptinenſ. an.* 743. I. 49

Canonicorum regulæ & vitæ compendium. C. *Aquiſgran. an.* 813. *tit.* 9. & 10. I. 407

Canonum inſtituta non licet ignorare presbytero, Epiſcopo. *Aquiſgranenſ. Capitul an.* 789. *tit.* 55. I. 279

C. *Francoford. an.* 794. *tit.* 20. I. 326

Ibidem tit. 53. I. 328

Canones in Synodo coram Epiſcopo & Presbyteris lecti. C. *Aquiſgran. an.* 803. *tit.* 1. I. 377

Canonici, uti ordinati ſunt in gradibus ſuis, ſic in Eccleſia omni loco maneant. *Chrodegang. tit.* 1. *an.* 762. I. 99

Canonicorum cibi & potus menſura diurna & numerus. *Chrodegang. tit.* 8. I. 99

Canonici in congregatione Eccleſiaſtica ſtipendia accipiant. *Chrodegang. tit.* 53. I. 113

C. *Aquiſgranenſ. an.* 916. *tit.* 125. I. 505

Canonicorum vitas regit Epiſcopus, ut Abbas Monaſterium. *Aquiſgran. Capit. an.* 789. *tit.* 83. I. 282

Cantoris officium, quale, *Chrodegang. tit.* 50. I. 3

C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 137. I. 510

Ad cantandum & legendum quales Clerici deputandi. *Chrodegang. tit.* 51. I. 112

C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 133. I. 508

Præter eos, qui regulariter cantores ſunt, & de codice canunt, nemo pulpitum aſcendere, nec in Eccleſia pſallere debet. C. *Laodic. an.* 363. *tit.* 15. I. 163

C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 72. I. 478

Capitulare Caroli Magni, Anni 789. eſt Breviarium codicis Dionyſiani veteris Eccleſiæ. I. 265

Capitularia Francorum, quam auctoritatem habent, & unde? I. 352

Carnis eſum ita horrens Clericus, ut nec olera cum carne cocta edere velit, ab ordine ceſſet. C. *Ancyræ an.* 314. *tit.* 13. I. 147

C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 63. I. 474

Carnes edentem, præter ſanguinem & immolatam idolis, damnans anathema ſit. C. *Gangrenſ. an.* 324. *tit.* 2. I. 253

C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 650. I. 474

Caroli Magni Capitulare primum, hortatu Sedis Apoſtolicæ & Epiſcoporum conſultu editum: idem præſumendum de reliquis *Capitularibus an.* 769. I. 125

Caroli Magni Capitulare Aquisgranenſe anni 789. editum, conſtans 82. Capitulis, eſt compendium codicis Dionyſiani ab Hadriano Papa eidem donati pro Eccleſiis Regnorum ſuorum: & in ſequentibus Conciliis ac Statutis Eccleſiarum Germaniæ velut proprium citatur. I. 263

Carolus M. exoriente errore Felicis & Elipandi ter quaterque per Miſſos ad Apoſtolicæ Sedis Pontificem, ſcire cupit, quid S. Romana Eccleſia reſpondere velit. I. 318

Caroli M. Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ de errore Felicis Orgellitani Epiſcopi, & Profeſſio Fidei Catholicæ *anno* 794. I. 316

Caroli M. edictum pro honore & adjutorio Epiſcopis præſtando a Comitibus & Judicibus *anno* 800. I. 355

Edictum jejunii pro publica neceſſitate. I. 357

Pro honoranda Sede Apoſtolica. I. 356

Et C. *Triburienſe an.* 895. II. 409

Edictum pro Scholis Encyclicum an. 788. I. 261

Pro Scholis Græcis & Latinis Osnabrugæ an. 804. I. 387

Capitula Saxonibus Neophytis data an. 797. I. 352

Capitula de honore Epiſcoporum & reliquorum Sacerdotum. C. *Theodonis Vill. an.* 805. I. 389

Quo ſenſu, qua auctoritate Concilia indixerit, iis præſederit, ea confirmarit! I. 358

Tom. pag.

Caroli M. Epiſtola ad Leonem III. Papam, de proceſſione Spiritus Sancti a Patre Filioque. C. *Aquisgran. an.* 809. I. 391
Dirimit controverſiam finium Diœceſium Aquilegiæ & Salisburgi. I. 400
Sanat motus Abbatiæ Fuldenſis. C. *Aquisgr. an.* 812. I. 401
Licentiam Archi-Capellani Regii in aula ſecum retinendi a Papa, & a *Concilio Francofordiæ* habet *an.* 794. I. 329
Delegat Epiſcopis juriſdictionem generalem in ſacra & politica, cum Comitibus & eosdem Regios Miſſos creat per omnes Imperii Provincias *ab an.* 802. *ad* II. 11
Arnonem Epiſcopum Salisburgenſem mittit ad Papam Leonem III. de Presbyteris criminoſis non confeſſis, de Chor-Epiſcopis interrogaturum. I. 341
Caroli M. ſepulchrum detectum: cultus inclinatus. C. *Aquisgr. an.* 2000. II. 680
Carthaginenſis Epiſcopus nomine omnium Africæ Epiſcoporum cujusvis Synodi actis ſubſcribit. C. *African. tit.* 52. I. 218
Cathari (id eſt) Novatiani ſæculo IV.) quid profiteri debeant, dum per manus impoſitas ad Catholicam recipiuntur. C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 8. I. 136
Clerici Catharorum, quo gradu recipiendi. *Ibidem eodem tit.*
Catechumenus lapſus triennio inter audientes ſit: poſt oret cum Catechumenis. C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 14. I. 139
Catechumenus, ſi ante baptismum idolo ſacrificavit, per baptismum ablutus, ordinari poteſt. C. *Ancyran. an.* 314. *tit.* 11. I. 147
Catechumena gravida baptizanda eſt, cum volet. C. *Neocæſarienſ. an.* 314. *tit.* 4. I. 150
Cathedraticum Epiſcopi viſitantis duo ſolidi. *Regino L.* 1. *tit.* 11. II. 443
Cellas novas aut congregationes Monachorum ſine notitia Epiſcopi non licet inſtitui. C. *Epaonenſ. an.* 517. *tit.* 10. II. 682
Cellarius, qualis conſtituendus in congregatione Canonicorum. C. *Francofordiæ an.* 794. *tit.* 14. I. 326
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 140. I. 511
Chrodogangus tit. 11. I. 101
Cellaria Monialium, qualis ab Abbatiſſa ſtatuenda. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 25. I. 539
Cenſus annuus pro adjutorio exercitus Chriſtiani, de ſingulis caſatis ſolidus ſolvendus Eccleſiæ. C. *Liptinenſ. an.* 743. I. 49
Zacharias Pp. an. 751. I. 89
Cerarii ſunt, qui tenentur Eccleſiæ ceram dare: ſicut de longinquo tempore fuit, obſervent. C. *Durienſ. an.* 779. *tit.* 15. I. 240
Cartha profeſſionis orthodoxæ & Catholicæ unitatis, miſſa a Bonifacio & Epiſcopis Francis Zachariæ Papæ *anno* 748. I. 86

De Chor-Epiſcopis.

Chor-Epiſcopi nil faciant ſine licentia Epiſcopi, in cujus parochia ſunt. C. *Antiochiæ* 341. *tit.* 10. I 158
Capitul. Aquiſgran. anno 789. *tit.* 9. I. 368
Leo 7. *Epiſt. ad Germ.* 937. II. 606
Chor-Epiſcopi ne deinceps fiant, ex reſcripto Leonis Papæ *anno* 799. *tit.* 1. & 4. I. 341
A Chor-Epiſcopis facta per Epiſcopos Canonice reformentur. *Ibidem eodem loco.*
Chor-Epiſcoporum defenſio ſcripta a Rabano Archi-Epiſcopo Moguntino *an.* 850. II. 219
Chor-Epiſcopis interdicuntur functiones Epiſcopales. C. *Ratisbonæ an.* 769. I. 125
Chor-Epiſcopis non licet Epiſcopos vel Diaconos ordinare. C. *Ancyran. an.* 314. *tit.* 12. I. 147
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 10. I. 158
Chor-Epiſcopi iidem qui Presbyteri: conſecratæ ab iis Baſilicæ ab Epiſcopis conſecrentur. C. *Metenſ. anno* 888. *tit.* 5. II. 1382
Chriſtianis non congruit commeſſationibus intereſſe. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 55. I. 166
Circumcidens ſe, bonis ademptis in Inſulam deportetur, Medicus circumcidens capite puniatur. *Regino L.* 2. *tit.* 90. II. 528
Claudus vel mutilus ſine ſua culpa, alias dignus, promoveri poteſt, & manere in choro. C. *Tribur. an.* 895. *tit.* 33. II. 407
Clauſtra Canonicorum diligentar munienda. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 117. I. 507
Cenſura Monialium, quanta adhibenda Abbatiſſæ. C. *Aquisgranenſ. an.* 816. *tit.* 11. I. 533
Clemens Scotus hæreticus damnatus. C. *Liptin. an* 743. I. 51
C. *Roman. an.* 745. I. 60
C. *Francicum loci incerti an.* 745. I. 72
Clericorum regula, quæ? *Chrodegangus tit.* 64. I. 117
C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 100. I. 485
Clerus, Clericus unde dictus? *Chrodegangus tit.* 63. I. 116

Tom. pag.

Clericorum genera. *Chrodegangus tit.* 54. I. 117
C. *Aquiſgranenſ. anno* 806. *tit.* 101. I. 484

Clerici vita, obligationes. C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 94. ad 99. I. 477
Ibid. tit. 112. 113. I. 489

Clericus comam nutriens ab Archidiacono, licet invitus, tondeatur. C. *German. an.* 744. I. 55

Clericus propriam Eccleſiam derelinquens præter Epiſcopi ſui conſcientiam, interdicitur miniſterio. *Canones Apoſtol.* 15. I. 131
C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 16. I. 139
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 3. I. 57
Degradatur *ſtatut. Bonifacii anno* 745. I. 74
Zacharias Papa tit. 16. I. 81
Chrodegang. tit. 84. I. 119

Clerici demigrantes vel tranſlati de una in aliam civitatem, factum irritum patrant, reſtituendi ſunt ſuæ Eccleſiæ. C. *Nicæn. anno* 325. *tit.* 15. I. 139
C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 5. I. 177

Clericos vagos Epiſcopi ſub cuſtodia diſtringant: ſin obediant, excommunicentur, dein Archi-epiſcopo, demum Synodo denuntientur. C. *Aquiſgr. an.* 813. *tit.* 22. I. 410

Clericus in ſuo propoſito non manens, nec ad militiam, nec ad mundi dignitatem veniat, ſed anathematizetur, niſi pœniteat. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 7. I. 177
Zachariæ PP. Decret. an. 745. I. 80
Chrodegang. tit. 57. I. 115
C. *Aquiſgran. an.* 789. *tit.* 26. I. 273
C. *Francoford. an.* 794. *tit.* 24. I. 327
C. *Aquiſgran.* 816. *tit.* 85. I. 576
C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 27. II. 399

Clerici præfecti Parochiis aut ordinati in Monaſteriis ſub Epiſcopi poteſtate ſint. *Zachariæ PP. Decret. an.* 745. I. 80

Iidem Præfecti prochodochio aut monaſterio ſint ſub epiſcopo. C. *Chalcedonenſ. an.* 451. *tit.* 8. I. 80 I. 177

Clerici lectores & cantores tantum, uxores accipere poſſunt. *Canon. Apoſtol.* 17. I. 133
Zachariæ Pp. decreta 745. I. 81

Clerici epiſcopi & Presbyteri & Diaconi ab uxoribus ſe contineant, cæteri Clerici ad hoc non cogantur, ſed conſuetudo Eccleſiæ ſervetur. C. *African. tit.* 37. I. 216
Zachariæ Papæ decret. I. 80

Clericus lector & pſaltes uxorem alterius ſectæ ducere non debet. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 14. I. 178

Clericus niſi matrem aut ſororem aut neptem, aliam mulierem nullam domi habeat. C. *Sueſſion. an.* 744. I. 24
C. Nicænum an. 325. *tit.* 3. I. 137
Aquiſgran. Capit. anno 789. *tit.* 4. I. 267
C. Aquiſgran. an. 813. *tit.* 19. I. 412

Clericos non oportet intereſſe nuptiis, vel ſpectaculis ludicris, ſed ante ingreſſum thymelicorum abeant. *C. Laodic. an.* 363. *tit.* 54. I. 166
Chrodegang. tit. 68. I. 117

Clericus vel laicus permanens in aleis, & ebrietate communione privetur. *Apoſtol. Canon.* 43. I. 135

Ad Clerum non admittatur, qui duas ſorores habuerit conjuges, vel filiam fratris ſui. *Apoſtol. Canon.* 19. I. 133

Qui ſe eunuchizavit, Clericus non fiat: ſi ſit, damnetur & abjiciatur. *Apoſt. Canon.* 22. & 23. I. 133
C. Nicæn. an. 325. *tit.* 1. I. 137

Si quis non ſponte eunuchizatus eſt, ſuſcipiatur ad Clerum. *Apoſtolorum can.* 21. I. 133
C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 1. I. 137

Clerici arma ne ferant, nec apud exercitum vel caſtra ſint, præter duas cauſas: 1. Ad Miſſam celebrandam, & populos reconciliandos. 2. Ad Sanctorum patrocinia portanda. C. *German. an.* 742. I. 49
C. *Wormat. an.* 803. I. 512

Clericus Eccleſiam fugiens, communione privandus. C. *Altheimenſ. an.* 916. *tit.* 9. & 10. II. 590

Clericus ſi adverſus Clericum habeat negotium, non ſæculare ſed Epiſcopi ſubeat judicium. *C. Chalcedon. an.* 451. *tit.* 9. I. I. 178

Clericus pauper promotus ad Eccleſiam, quæ acquirit, Eccleſiæ poteſtati ſubjaceant. C. *Carthaginenſ. tit.* 32. I. 204
Regino L. 1. *tit.* 398. II. 502

Clericus promotus ad majorem Eccleſiam, quæ dona recepit in minore Eccleſia, reddat huic; quæ vero emit, vel propria ſunt, ea poſſideat. C. *Epaonenſ. an.* 517. *tit.* 14. II. 683

Clericus ſi Epiſcopo promoventi, ad honorem ampliorem non obtemperet, ne quidem in gradu ſuo miniſtret. C. *Carthagin. an. tit.* 31. I. 204
C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 57. I. 473

Clericum alienum nemo ſuſcipiat. C. *African. tit.* 21. I. 211
C. *Aquiſgr. an. an.* 816. *tit.* 55. I. 473

Clericum alienum nemo ſolliciter. C. *Sardicenſ. an.* 347. *tit.* 18. I. 193
C. *Aquiſg. an.* 816. *tit.* 55. & 91. I. 473

Tom. pag.

Clericus a Domino liber factus, in Eccleſiaſticis obediat Domino aut anathematizetur. *C. Altheim. an.* 916. *tit.* 10. II. 590

Clericus ſervus Dei vel ancilla Chriſti in fornicationem lapſi in carcere pœnitentiam agant in pane & aqua. *C. German. an.* 742. I. 49

Coadjutorem ſucceſſurum in Cathedra Epiſcopi, permittit Zacharias Bonifacio Moguntino. *Zacharias Epiſt. decretali.* I. 87

In cœna Domini pœnitentibus ſive de leviori culpa, ſive de graviori remittendum eſt ex Romanæ Eccleſiæ conſuetudine. *Rabanus tit.* 13. II. 202

Coheredes plures ejuſdem Eccleſiæ, ſi nolint eam procurari, Epiſcopus tollat reliquias & claudat. *C. Triburiæ an.* 895. *tit.* 32. II. 401

Collectæ (preces) nullæ niſi ad Deum Patrem dirigendæ. *C. Germanicum an.* 744. I. 55

Coloni Eccleſiaſtici Patrimonii Patavienſis Eccleſiæ in Auſtria immunitatem obtinent a Piligrimo Epiſcopo Pataviæ. *C. Tulnenſ. in Bavaria an.* 985. II. 667

Comes nullus pœnitentem ad placitum ire compellat, nec pœnitens eo veniat. *C. Triburiæ an.* 895. *tit.* 35. II. 402

Comes & Epiſcopus, ſi eadem die placitum indixerint, Epiſcopus præferatur. *C. Triburienſ. an.* 895. *tit.* 9. II. 394

Comes nullus die Dominico vel Feſto, vel in Quadrageſima, vel jejunio placitum habeat. *Ibid. tit.* 35.

Comes & Epiſcopus, ſi eodem die placitum indixerint, obtineat, qui prior indixit. *Ibid. eodem tit.*

Cum commatre vel filia ſpirituali peccans, anathematizetur, uxorem non dimittat. *C. Moguntin. an.* 888. *tit.* 18. II. 373
C. Wormat. an. 868. *tit.* 24. II. 315

Si quis habet ſpiritualem compatrem, cujus uxor commater non eſt, eo defuncto viduam ejus ducere poteſt. *C. Tribur. an.* 895. *tit.* 47. II. 405

Filiam ſuæ ſpiritualis commatris, ſi quis caſu duxerit, honeſte nubet, ac maneat. *C. Tribur. an.* 895. *tit.* 48. II. 405

Commendatitiæ Literæ:

Sine commendatitiis Epiſtolis nullus Presbyter vel Diaconus peregrinus ſuſcipiatur. *Apoſtol. can.* 13. I. 132
C. Nicæn. an. 325. *tit.* 16. I. 139
Zachariæ PP. Decret. 19. I. 81
Chrodegang. tit. 80. I. 119
C. Antiochen. an. 341. *tit.* 7. I. 158
C. Francoford. an. 794. *tit.* 27. I. 327

Clericum aut laicum a communione ſuſpenſum ſine commendatitiis ſuſcipiens, communione privetur. *Apoſtolor. Canon.* 13. I. 132

Commendatitias dare non poſſunt Presbyteris in agris Chor-Epiſcopi etſi irreprehenſibiles. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 8. I. 158
C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 13. I. 178

Honoratioribus proficiſcentibus commendatitiæ, egenis proficiſcentibus pacificæ dandæ literæ. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 11. I. 178

Omnis fidelis intrans Eccleſiam, non perſeverans in oratione, nec communionem percipiens, privandus communione. *Apoſtol. Can.* 10. I. 132
C. *Antioch. an.* 341. *tit.* 2. I. 157
C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 70. I. 474
Regino L. 1. *tit.* 193. II. 468

Communicare quotidie nec laudo, nec vitupero: omnibus Dominicis diebus communicandum hortor, ſi nullum mortale gravet. *Regino L.* 1. *tit.* 194. 195. II. 469

Ter laici in anno communicent, in Natali Domini, Paſchate, Pentecoſte, niſi majoribus criminibus impediantur. *Regino ibid.*

Communionem Euchariſtiæ mane ſuſcipiens Clericus, ad ſextam jejunet. *Remedius tit.* 1. II. 414

Communione neminem temere privet Epiſcopus. *C. Africanum tit.* 100. I. 229

Compater ſpirituales filios ſuos Catholice inſtituat. *Regino L.* 1. *tit.* 273. II 482
C. *Aquisgran. an.* 813. *tit.* 47. I. 412

Ne proprius filius vel filia de baptiſmo a parente ſuſcipiatur. *Ibid. tit.* 55. I. 413

Commutare rem immobilem Eccleſiæ cum alia re immobili, ſi Princeps velit, ei licet. *Regino L.* 1. *tit.* 361. II. 496

Commutationes & precariæ, tempore viduatæ Eccleſiæ factæ, reſcindantur; &, ſi faciendæ ſint, fiant auctoritate Eccleſiæ & civili. *Regino ibid. a tit.* 362. *ad* 370.

Concilio a Metropolitano indicto omnes Epiſcopi intererunt. C. *Epaonenſ. an.* 517. *can.* 1. II. 682

Concilia, quot annis bis celebranda. *Apoſtol. can.* 38. I. 134
C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 5. I. 138
C. *Antioch. an.* 341. *tit.* 20. I. 159
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 42. I. 471

Concilia canonum, qui recipiuntur, ſunt a Sacerdotibus legenda & intelligenda, & ſecundum ea vivendum. C. *Moguntiæ an.* 847. II. 154

Con-

Tom. pag.

Concilio a Legato apoſtolico indicto in loco certo, Epiſcopi invitati parati ſint intereſſe. *Gregor. III. PP. Epiſt. ad German.* I. 140

Concilia pro ſtabilienda fide contra hæreticos Nicænum primum anno 325. contra Arium &c. I. 136

Conſtantinopolitanum A. 381. contra Eunomianos, vel Anomianos, Arianos, vel Eudoxianos, Macedonianos, Sabellianos, Marcellianos, Photinianos, Apollinarios. I. 166

Epheſinum I. A. 431. contra Neſtorium. I. 170

Chalcedonenſe A. 451. contra Eutychetem &c. I. 175

Concilium Africanum de hæreſi Donatiſtarum. I. 214

Pelagii & Cœleſtii. A. 418. I. 225

Concilium Tornacenſe contra varios veteres hæreticos reſuſcitatos in diſcipulis Eutychetis, Photini, Acephalorum, Sabellii &c. A. 520. I. 9

Zachariæ Papæ Epiſtola decretalis de Sampſonis Scoti hæreſi, de errore Virgilii circa alium mundum. Anno 748. I. 83

Francofordienſe Concilium contra Felicem & Elipandum epiſcopos, Hiſpanos hæreticos. Anno 794. I. 288

Aquisgranenſe Concilium contra eosdem. Anno 799. I. 336

Concilium Aquisgranenſe de proceſſione Spiritus S. a Patre, Flioque. Anno 809. I. 390

Concilium Theodonis villanum, in quo Florus accuſat Amalarium Chor-epiſcopum. A. 835. II. 66

Concilium Friſiæ, in quo proponitur doctrina vera de Trinitate. A. 838. II. 135

Moguntinum Concilium damnat Thiotam Pſeudo-Prophetiſſam *an.* 847. II. 160

Wormatienſe Concilium contra primarium errorem græcorum. *an.* 868. II. 309

In Concilio Moguntino celebrando tres turmæ factæ: prima epiſcoporum de evangelio & Canonibus: ſecunda abbatum de regula S. Benedicti; tertia Comitum & Judicum de mundanis legibus. *an.* 813. I. 405

Ne Conciliis celebrandis omnes africæ epiſcopi diutius detineantur, ternos ex ſingulis provinciis loco omnium eligendos eſſe ſtatuitur in C. *Africano tit.* 94. I. 228

Concilium Aquisgranenſe regulam edit de inſtitutione Canonicorum *an.* 816. *titulorum* CXLIX. I. 430

Et librum regularum de inſtitutione Sanctimonialium. I. 514

Concilia in quatuor Imperii civitatibus cogi juſſa a Ludovico Pio Imperatore in *Conc. Aquisgr. an.* 828. II. 43

Tom. pag.

Præſcribuntur Capitula in iiſdem tractanda. *ibid.*

Encyclica Imperatoris Ludovici Pii & Lotharii de Conciliis habendis in quatuor partibus Imperii. II. 52

Statuta quatuor Conciliorum Imperii prælecta & rata in *C. Worm. an.* 829. II. 55

Fidelis uxorem habens & concubinam, non communicet; non habens uxorem, ſed concubinam, modo unicam, non repellatur a communione. *Rabanus tit.* 28. II. 209

Concubinarum filii ne ad Clerum aſſumantur. *Regino L.* 1. *tit.* 414. II. 505

Conductores nec Procuratores ſint epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, nec ullo turpi negotio victum quærant. *C. Wormat. an.* 868. *tit.* 67. II. 319
Regino L. 1. *tit.* 260. II. 480

Confeſſio qualis debeat eſſe. *Chrodegangi Regul.* 31. I. 106

Ordo ad pœnitentiam & confeſſionem faciendam. *Ibid. Regul.* 32.

Confitenda peccata proprio Presbytero ſemel in anno. *Conc. Leodienſ. an.* 710. I. 32

Confeſſorum domini in eccleſia Chriſti Sanctitas, gloria. *C. Atrebatenſe anno* 1025. III. 90

Confirmationis ad Sacramentum adducantur ſeptennes & ultra, ſed hi ante confeſſi. *C. Leodienſe an.* 710. I. 32

Confirmatio iterari non poteſt. *Epiſt. Gregorii II. Papæ ad Bonifac.* I. 34

Chriſma a Presbytero non fiat. *C. Carthagin. tit.* 6. I. 200

Chriſma genus Sacramenti eſt, nec ab aliis niſi a Sacerdote contingendum. *Bonifacii ſtatutum V.* I. 73

Chriſma cœleſte Baptizatis percipiendum. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 48. I. 165

Chriſma a ſuis epiſcopis, & non ab aliis, Presbyteri petant & accipiant. *Leo III. Epiſt. ad German. tit.* 3. I. 340
C. Wormat. an. 867. *tit.* 2. II. 311

De Presbyteris, qui longe a civitate, octo, vel decem milliaribus poſiti ſunt, unus eligatur ab epiſcopo, qui Chrisma ſibi, & ſociis perferat. *C. Aquisgranenſe an.* 816. *tit.* 18. I. 546
C. Wormat. an. 868. *tit.* 60. II. 317
Regino. L. 1. *tit.* 76. 77. II. 454

Baptizati ab Epiſcopo conſignandi. *Remedius tit.* 7. II. 415

Chriſma & oleum conſecratum ſemper ſub ſera ſint. *Regino L.* 1. *tit.* 72. II. 453

Pro Chriſmate nullus Miniſter eccleſiaſticus, nec epiſcopus aliquod

Tom. pag.

munus accipiat. *Regino L. 1. tit.* 74. & 121. II. 453

Omnis Presbyter duas ampullas, unam pro Chriſmate, alteram pro oleo infirmorum ad civitatem ferat. *Regino ibid. tit.* 75.

Confratriæ & conſortia comeſſandi, & collectandi cauſa vetantur. *Regino L. 2. tit.* 432. II. 580

Coquinæ Septimanarius nullus Canonicus non ſit, niſi ægritudine vel graviori cauſa impediatur. *Chrodegang. tit.* 9. I. 100

Conjugii Sanctitas, uſus, obligationes. *C. Atrebat. an.* 1025. III. 89

Conjugati ante communionem VII. vel IV. vel III. dies abſtinere debent. *Regino L.* 1. *tit.* 331. II. 492

Conjugati quibus diebus debeant ſe continere ab uxoribus. *Regino L.* 1. *tit.* 328. 329. 330. II. 492

Conjux ſine judicio conjugem dimittens, excommunicetur. *Regino L.* 2. *tit.* 3. II. 531

Conjuratis Epiſcopis contra Imperatorem a Synodo iojungitur depoſitio & dimiſſio in Monaſterium. *C. Aquisgran. anno* 818. II. 10

C. Wormat. an. 868. *tit.* 74. II. 319

Conſcii ductæ mulieris ab eo, qui ſororem ſuæ uxoris ante cognoverat, poſt decennem ſatisfactionem ſuſcipi poſſunt. *C. Ancyran. A.* 314. *tit.* 24. I. 149

Conſanguineorum conjugiis anathema. Nullus Sacerdos eis tribuat communionem. *Epiſt. Leon. VII. ad Germ.* II. 606

Conſanguineorum computatio quoad gradus. *C. Salingunſt. an.* 1022. *tit.* 11. III. 56

Pro conſecratione Eccleſiæ Epiſcopus munus ne requirat, oblatum non reſpuat. Conſecraturus Eccleſiam Epiſcopus prius dotem & ſuſtentationem Miniſtrorum examinet. *C. Wormatiæ an.* 867. *tit.* 3. II. 311

Regino L. 1. *tit.* 23. II. 445

Conſecrandus in Miſſarum Solenniis unus in altari ponatur calix, non duo, non tres. *Epiſt. Gregorii II. an.* 726. I. 34

Conſpirantes contra Epiſcopum, eccleſiaſtica & civili lege damnantur: ſi Clerici ſint, honore cadant, ſi laici, excommunicentur. *Remedius tit.* 43. II. 424

Conſpiratio Clerici vel Monachi contra Paſtorem vetatur. *C. Chalcedon. an.* 451. *tit.* 18. I. 179

C. Aquisgr. an. 789. *tit.* 29. I. 273

Regino L. 2. *tit.* 428. 429. 430. 431. II. 579

Conſtantiæ Epiſcopus Carolus ob ſimoniam & furtum deponitur. *C. Mogunt. an.* 1071. III. 154

Conſtantinopolitanus Epiſcopus habeat honoris Primatum poſt Romanum Epiſcopum. *C. Conſtantinopol. an.* 381. *tit.* 2. I. 167

S. Corbiniani elevatio & translatio facta a ſola Synodo Bavarica. *C. Friſing. an.* 769. I. 343

Corbejæ Saxoniæ privilegia confirmantur in *C. Moguntin. an.* 888. *tit.* 2. II. 3‑5

Corbeja & Herveldia debent reſtituere decimas Bennoni Oſnabrugenſi Epiſcopo. *C. Ratisbonæ an.* 1075. III. 168

Corporale Domini ex mundiſſimo linteo ſit, & non maneat ſuper altare.

Immundum prius a Clericis lavetur in vaſe ſpeciali & nitido loco. *Regino L.* 1. *tit.* 68. II. 452

Corporale ad extinguendum incendium, nemo in ignem projiciat. *C. Saligunſtadii an.* 1022. *tit.* 6. III. 56

Correptionis Canonicorum delinquentium modus. *Chrodeg. tit.* 52. I. 112

C. Aquisgr. an. 816. *tit.* 134. I. 508

Correptionis modus in Monialibus ab Abbatiſſa ſervandus. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 18. I. 535

Correptionis Monachorum modus Abbati præſcribitur. *C. Aquisgr. an.* 817. *tit.* 80. II. 7

Crimen capitale Presbyteri vel Diaconi perpetua depoſitione ab officii honore & retruſione perpetua in Monaſterium puniatur. *C. Epaon. an.* 517. *tit.* 22. II. 683

Cauſa criminalis, hoc eſt, homicidium, adulterium, furtum, maleficium, ſi Epiſcopo vel Presbytero imputata fuerit, in ſingulis Miſſam celebrare, & Secretam publice dicere, & communicare debet, de ſingulis ſe innocentem reddere. Quod ſi non fecerit, quinquennio a liminibus Eccleſiæ extraneus habeatur. *C. Wormat. an.* 868. *tit.* 9. II. 312

Regino L. 2. *tit.* 227. II. 557

Si liber fidelis crimine accuſetur, juramento ſe excuſet; ſi criminoſus a populo judicetur, & propterea ſuperjuretur; aut confiteatur & pœniteat, aut per ignem candenti ferro examinetur. *C. Tribur. an.* 895. *tit.* 22. II. 398

Criminoſus pulſus ab Epiſcopo, vel Presbytero, ſi ab alio ſuſcipiatur,

Tom. pag.

tur, ipſe pari crimine teneatur obnoxius. *C. Carthagin. tit.* 9. I. 200

Quisquis a quolibet criminatur; non ante accuſatus puniatur; quam accuſator præſens examinetur, an ſit digna perſona ad accuſandum. *C. Wormat. an.* 868. *tit.* 42. II. 316

De crimine convictus & confeſſus Clericus intra annum excommunicationis ſe purget: ſi hoc negligat, poſt non audiatur. *C. Wormat. an.* 868. *tit.* 71. II. 319

Criminoſi ne ad Clerum admittantur. *Regin. L.* 1. *tit.* 412. II. 505

Criminoſus nullus accuſare majorem natu, nec Epiſcopum poteſt. *C. Cartagin. tit.* 8. I. 200

Crines attondens mulier propter Divinum cultum, anathema ſit, quia Deus eos mulieri in ſubjectionis ſignum dedit. *C. Gangrenſe an.* 324. *tit.* 17. I. 154

Crucis Dominicæ veneratio licita eſt & ſancta *C. Atrebat. an.* 1025. III. 93

Culpæ levioris in Canonico vel Clerico pœna. *Chrodegang. tit.* 28. I. 105

Culpæ gravioris in Canonico vel Clerico pœna. *ibid. tit.* 29. I. 105

Culpæ gravioris convicti Presbyteri, vel Diaconi, propter quam a miniſterio debeant removeri; iis manus non imponatur uti pœnitentibus, aut laicis; nec rebaptizati ad Clerum promoveantur. *C. Carthagin. tit.* 27. I. 203

Epiſcopus ad Comitatum (Curiam) Imperatoris non accedat, niſi ab eo literis invitatus & vocatus: vel ideo, ut intercedat pro cauſis miſerabilium. *C. Sardic. an.* 347. *tit.* 8. *&* 10. I. 191

Diaconus nemo in quacunque cauſa ad Comitatum eat ſine commendatitiis epiſcopi. *Ibid. tit.* 9.

Ad Comitatum ituri, preces epiſcopo Romano oſtendant examinandas. *Ibid. tit.* 10.

Ad Comitatum pergens habeat formatam ab epiſcopo Romano: ſi a proprio epiſcopo, vel a Primate formatam accipiat, adſcribatur dies Paſcharis, vel hujus, vel proximi anni. *C. African. tit.* 73. I. 224

Epiſcopus vel Clericus ad Comitatum ſine conſilio epiſcoporum vel metropolitani ne eat. C. *Antioch. an.* 341. *tit.* 11. I. 158
Cap. Aquisg. an. 789. *tit.* 10. I. 268

D.

Damnatus epiſcopus, Presbyter, vel diaconus, ſi priſtinum officium uſurpet, abſcindatur ab eccleſia. *Apoſtolorum canon.* 29. I. 133
Zachariæ Papæ decretal. an. 745. I. 79

Damnatus epiſcopus, Presbyter, diaconus pro crimine fornicationis, perjurii, furti, deponatur: non tamen communione privetur. *Apoſtol. can.* 25. I. 133

Reliqui Clerici ob hæc crimina damnati, huic conditioni ſubjaceant. *Ibid.*

Damnatus a ſuo epiſcopo Clericus non ab alio debet recipi, quam ab epiſcopo damnante, niſi hic forte obierit. *Apoſtol. can.* 33. I. 134

Damnatus a Synodo Epiſcopus, vel ab epiſcopo Clericus, ſi audeat quid ſacri miniſterii contingere, ſpe reſtitutionis careat: communicantes ei abjiciantur de eccleſia. *C. Antioch. an.* 341. *tit.* 4. I. 157
Capitul. Aquisgr. an. 789. *tit.* 7. I. 268
C Aquisgr. 816. *tit.* 47. I. 472
Regino L. 2. *tit.* 402. II. 573

Damnatus epiſcopus vel Presbyter non Imperatorum adeat, ſed majus epiſcoporum Concilium: ſin: omni venia indignus erit. *C. Antioch. an.* 341. *tit.* 12. I. 158

Damnatus judicio epiſcoporum Clericus a nemine defenſandus. *C. Africanum tit.* 29. I. 214
C. Aquisgran. an. 816. *tit.* 48. I. 472

Clericus & convictus & confeſſus crimen, ſi intra annum ſe non purget, poſt non audiendus. *C. African. tit.* 46. I. 217

Si ante damnati abſolutionem moriatur epiſcopus, ſucceſſori licet abſolvere pœnitentem. *C. Epaon. anno* 527. *tit.* 28. II. 684

Decimæ, in quem finem accipiendæ. *C. Metenſe. an.* 888. *tit.* 2. II. 381
C. Tribur. an. 895. *tit.* 13. II. 395
Chrodegang. tit. 75. I. 118
C. *Francoford. an.* 794. *tit.* 25. I. 327

Decimæ ab omnibus dandæ & per epiſcopum diſpenſandæ. C. *Durienſe an.* 779. *tit.* 7. I. 239
C. *Aquisgran. an.* 813. *tit.* 38. I. 411
Hayto Capit. 15. II. 19
C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 22. II. 37

De rebus Eccleſiarum, unde nunc penſiones exeunt, decimæ & nonæ ſint ſolutæ.

De caſatis 50. ſolidorum, ſolidus unus.

De caſatis 30. ſolidorum dimidius ſolvatur.

Tom. pag.

De 20. ſolidorum caſatis tremiſſis ſolvatur Eccleſiæ. C. *Durienſ. an.* 779. *tit.* 13. I. 240
Decimæ & nonæ dandæ Eccleſiis. *Regino L.* 1. *tit.* 42. ad 52. II. 419
Decimatio omnis in poteſtate Epiſcopi ſit. *C. Auguſt. an.* 950. *tit.* 10. II. 623
Decimæ, ſi a ſæcularibus teneantur, non in forenſi judicio, ſed a Sancta Synodo, quid facto opus ſit, definiatur. C. *Ingelheim. an.* 948. *tit.* 9. II. 612
De decimis & oblatis quatuor portiones fiant, una fabricæ, altera pauperibus, tertia Presbytero & Clero, quarta Epiſcopo detur. *Regin. L.* 1. *tit.* 341. II. 493
Decimæ de omnibus dentur: negligens crebras de eis dandis admonitiones, anathematizetur. C. *Mogunt. anno* 888. *tit.* 17. II. 373
C. *Metenſ. an.* 888. *tit.* 2. II. 381
Decimæ datæ Eccleſiis ab Epiſcopis per Presbyteros diſpenſentur in quatuor portiones. 1ma Epiſcopo, ſecunda Clero, 3tia pauperibus, 4ta fabricæ Eccleſiæ. C. *Mogunt. an.* 847. *tit.* 10. II. 156
C. *Tribur. an.* 835. *tit.* 13. II. 395
Decimæ tertia pars ſecundum Concilium Toletanum Epiſcopo debetur, ſed Hayto Baſileæ Epiſcopus quarta parte contentum ſe declarat juxta conſtituta Romanorum Pontificum. *Hayto cap.* 15. II. 19
Ut de omnibus in eleemoſynam datis tam Eccleſiæ quam fratribus Monaſterii, decimæ pauperibus dentur. C. *Aquisgr. an.* 817. *tit.* 49. II. 6
Propter novas Eccleſias Eccleſiæ antiquiores non perdant decimas. C. *in Saltz an.* 803. *tit.* 3. I. 383
C. *Mogunt. an.* 847. *tit.* 11. II. 156
C. *Mogunt. an.* 888. *tit.* 13. II. 373
C. *Tribur. an.* 895. *tit.* 14. II. 395
Decimæ ad antiquas baptismales Eccleſias ſolvantur, etſi bona Epiſcopis vel Monaſteriis donata fuerint. C. *in Saltz an.* 803. *tit.* 2. I. 383
Contra Decretalia agens Sacerdos & corrigi nolens ab officio moveatur. *Aquisgr. cap.* 789. *tit.* 681. I. 279
Dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, vel decreta pro fide, diſciplina, correctione a Sedis Apoſtolicæ præſule promulgata contemnens, anathema ſit. C. *Romæ an.* 863. *tit.* 5. II. 269
Contra decreta & canones & conſtitutiones Præſulum Romanorum facta nullius ſint momenti. C. *Tribur. an.* 895. *tit.* 30. II. 402
Depoſiti juſte ob certum crimen Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi, ſi miniſtrare in eo gradu auſi fuerint, ab Eccleſia abſcindantur. *Apoſt. can.* 29. I. 133
Raban. tit. 10. II. 197
Regin. L. 2. *tit.* 405. II. 573
Si accuſatus & depoſitus Epiſcopus appellaverit Romam, nullus in ejus locum ordinetur, ante Romani Epiſcopi ſententiam. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 4. I. 190
Degradatus vel ſuſpenſus ab Epiſcopo, ſi quid contrectet, omnino excommunicetur. *Regin. L.* 2. *tit.* 420. II. 577
Epiſcopus non deponatur niſi a 12. Epiſcopis, Presbyter a 6. Diaconus a tribus. C. *Carthagin. tit.* 12. & 20. I. 207
C. *Triburien. an.* 895. *tit.* 10. II. 394
Reliquorum Clericorum cauſas ſolus Epiſcopus cognoſcat. *Ibid.*
Deſponſata puella, poſt rapta, & ſi vim paſſa a raptore, reddenda ſponſo. C. *Ancyræ an.* 314. *tit.* 10. I. 147
Diaconi ante xxv. annos non ordinentur. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 69. II. 319
Diaconi ſeptem eſſe debent, licet valde magna ſit civitas. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 14. I. 151
C. *Aquisgr.* 816. *tit.* 54. I. 437
Diaconi officium, uſus, obligatio. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 7. I. 437
Diaconi quem honorem Presbyteris debeant, quem Subdiaconi Diaconis. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 20. I. 163
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 77. I. 475
Diaconos Presbyteris communionem porrigere, ante Epiſcopos oblata contingere nefas; ſedere in medio Presbyterii nefas. *C. Laodic. an.* 325. *tit.* 18. I. 140
C. Aquisgr. an. 816. *tit.* 41. I. 471
Diaconi, ſi in Ordinatione proteſtati ſint ſe nupturos, poſt nuptias maneant in Miniſterio; ſi in Ordinatione tacuerint, cenſeantur profeſſi continentiam. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 9. I. 147
Diaconus, ſi peccato ante Ordinationem ſuccubuit, ab ordine miniſterii ſubtrahatur. C. *Neocæſ. an.* 314. *tit.* 10. I. 151
Rabanus tit. 10. II. 197
Diaconiſſæ mulieres ordinandæ non ſunt ante annum quadrageſimum: ſuſceptâ manus impoſitione, ſi ſe tradant nuptiis, anathematizentur. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 15. I. 179
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 73. II. 319

Tom. pag.

Diſcidium facientes conjuges ita maneant, aut reconcilientur: ſin: ad pœnitentiam redigantur. *Regino L.* 2. *tit.* 104, 105, 106. II. 530

Divortium Lotharii & Theutbergæ, quot Conciliis tractatum & expenſum? II. 435

Divortium inter Ottonem & Mathildam juramento confirmatum. *C. Triburiæ an.* 1036. III. 103

Diſciplina Sacerdotum in corripiendo, qualis? *C. Aquisgran. an.* 816. *tit.* 36. I. 468

Diſciplinæ Eccleſiaſticæ varia mutatio a Sæculo III. ad IX. *Rabanus Epiſt. ad Reginaldum.* II. 217

Diſcretio in congregandis Canonicis tenenda. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 118. II. 501

Diſcretio doctrinæ Sacerdotibus, præpoſitis neceſſaria. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 23, 24. I. 457

Diſpenſatio omnium negotiorum Eccleſiæ ad Epiſcopum pertinet. *C. Wormatiæ an.* 868. *tit.* 45, 46. II. 316

Dives Clericus, ſufficiens ſibi, quo periculo animæ capiat quid ab Eccleſia pauperes paſcente? *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 107. I. 487

Divinationes vel arte malefica inquiſitiones ſub quinquennii pœnitentia vetantur. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 23. I. 194

Divinationes expetens, uſurpans, incantationes, aruſpicia, ſortilegia, reprehenduntur, anathematizantur, capite puniantur. *Regino L.* 2. *tit.* 347. ad 358. II. 566

Diviſio aegnorum Germaniæ & Franciæ arbitrio Epiſcoporum committitur. *C. Confluentiæ an.* 860. II. 249

Diviſio redditauum Eccleſiæ in quatuor portiones: 1. Epiſcopo, 2. Clero, 3. pauperibus, 4. fabricæ tribuendas. *C. Wormatiæ an.* 868. *tit.* 7. II. 312

In eodem C. tit. 47. II. 317

Diviſio collatorum Eccleſiæ fiat in III. partes, Eccleſiam, Pauperes, Clerum. *C. Aquisgr. an.* 816 *tit.* 4. I. 544

Docere & pabulum verbi Dei populo miniſtrare Epiſcopi per ſe vel Vicarios curent. *Regino L.* 2. *tit.* 3. II. 442

Quid docendi laici? *Regino L.* 2. *tit.* 7. II. 443

Doctores iracundi, quantum noceant. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 33. I. 465

Dominica dies ſervetur a veſpera usque ad veſperam. *Aquisgran. capit. an.* 789. *tit.* 15. I. 270

C. Francofordiæ an. 794. *tit.* 21. I. 326

Dominico die, quæ opera ſervilia prohibeantur viris & fœminis. *Aquisgran. Capit. an.* 789. *tit.* 92. I. 283

Dominico die, qui nupſerit, petat a Deo indulgentiam, & quatuor annis pœniteat. *C. Tribur. an.* 895. II. 411

Dominico die mercatus, placita, judicium mortis pœnale & omne opus ſervile interdicta. *C. Aquisgran. an.* 813. *tit.* 37. I. 411

Regino L. 1. *tit.* 371, 372, 376. II. 489

Dominici diei violatores mulcta pecuniæ puniantur. *C. German. an.* 744. I. 56

Dominico die aut Pentecoſtes diebus genua flectentes reprehendantur, ſtantes orent. *C. Nicæn. an.* 325. *tit.* 20. I. 140

C. Aquiſgran. an. 816. *tit.* 46. I. 472

Dominico die jejunans ob putatam continentiam, anathema ſit. *C. Gangrenſe an.* 324. *tit.* 18. I. 154

C. Aquiſg. an. 816. *tit.* 68. I. 474

Donatiſtarum appellatio ad Conſtantinum M. fuit ab hoc Auguſto rejecta ad Concilium Romanum *an.* 813. I. 7

Poſt damnationem Concilii Romani in cauſa Donatiſtarum, eadem rejecta ad Concilium Arelatenſe ab Imperatore *an.* 814. I. 7

De Infantibus a Donatiſtis baptizatis conſulitur Papa Siricius & Simplicius Mediolanenſis Epiſcopi. *C. African. tit.* 14. I. 209

Parvuli apud Donatiſtas baptizati, in Catholica Eccleſia Clerici ordinari poſſunt. *C. African. tit.* 24. I. 212

Cum Donatiſtis, etſi ab unitate præciſis, leniter agendum eſſe, ſtatuunt Patres. *C. African. tit.* 33. I. 215

Clerici Donatiſtarum, correcto conſilio, volentes tranſire ad Catholicam, ſuſcipiendi. *C. African. tit.* 35. I. 215

Ad Donatiſtas mittendi Legati ab Epiſcopis Catholicis, pacis prædicandæ cauſa. *C. African. tit.* 36. I. 215

Conventio Catholicorum Epiſcoporum pacifica cum Epiſcopis Donatiſtarum a ſingulis tentanda: forma Conventionis. *C. African. tit.* 58. I. 220

Plebes a Donatiſtarum ſecta converſæ, ſpectent ad Diœceſim, quò prius Catholicæ ſpectabant. *C. African. tit.* 84. I. 227

Drogo Metenſis Epiſcopus, Vicarius Sedis Apoſtolicæ conſtituitur, cum varia & ampla facultate convocandi Synodos, cauſas appellantium Romam cognoſcendi: ſed ea Legatio effectu caruit, quum Germaniæ & Galliæ Epiſcopi illi non conſentirent. *Literæ PP. Sergii II. ad Drogonem.* II. 144

Tom. pag.

Pugna duorum, Duellum. Monomachia, quod noſtri *campum appellant* ob imputatum adulterium non eſt Lex Divina, ſed tentatio Dei. *Regino L.* 2. *tit.* 77. 78. II. 526

Monomachiam a Lothario oblatam pro probanda innocentia rejicit Papa Nicolaus, ut Divinæ & Sanctorum PP. legi contrariam. *Nicolaus PP. Epiſt. an.* 867. II. 325

E.

Ebbo Remenſis Archi-Epiſcopus ſua confeſſione damnatus deponitur a *C. Theodonis villæ an.* 835. II. 63

Ejuſdem confeſſio & abdicatio. *Ibid.*

Ebbo potentia Lotharii Imperatoris reſtituitur. *C. Ingelheimii an.* 840. II. 139

Ebbonis primo Remenſis depoſiti, poſt reſtitutio ad Hildeſunenſem Cathedram, non probatur Rabano. *Rabanus tit.* 34. II. 211

Ebrioſus Clericus 30. dierum ſpatio a communione ſubmoveatur, aut corporali ſubdatur ſupplicio. *Regino L. I. tit.* 134. *ad* 117. II. 463

In pane & aqua tres menſes pœniteat. *Ibid.*

De ebrioſis & vinolentis Patrum ſententiæ. *Regino L.* 1. *tit.* 138. ad 147. II. 463

Eccleſiæ S. Catholicæ vera profeſſio. C. *Atrebatenſi an.* 1025. III. 78

Eccleſiam laicus in proprio fundo ædificans, ſi Miſſas ibi fieri velit, ab Epiſcopo Presbyterum petat. *Zacharias Papa in Germ.* 745. I. 81

Eccleſiam in ſua proprietate ædificandi licentiam ab Epiſcopo pete, ſed antiquiores Eccleſiæ decimam non perdant. *Regino L.* 1. *tit.* 26. II. 446

Eccleſiæ res quid ſint? C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 116. I. 500

Ad Eccleſiam confugientibus homicidis vel cæteris reis, qui legibus mori debent, victus nullus detur. C. *Germaniæ an.* 744. I. 56

Ad Eccleſiam intrans ad ſcripturas audiendas, nec communicans percipiendæ communioni, ab Eccleſia removeatur. *Apoſtol. can.* 10. I. 132
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 2. I. 157

Eccleſiæ rerum diſpenſatio penes Epiſcopum eſt. Verum Eccleſiæ rerum notitia communicetur Presbyteris & Diaconis, ut Epiſcoporum propria ſecerni queant. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 24. 25. I. 160
C. *Aquisgran. an.* 813. *tit.* 8. I. 107
C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 7. II. 156
C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 4. II. 371
Regino L. 1. *tit.* 32. II. 446

Eccleſiæ res nemo diſtrahat ſine arbitrio Provincialis Synodi, & numero ſtatuto Epiſcoporum. C. *Carthagin. tit.* 26. I. 203

Eccleſiæ rerum venditio abſente vel mortuo Epiſcopo irrita. Res, an pretium velit recipere, liberum eſt Epiſcopo. C. *Ancyræ an.* 314. *tit.* 14. I. 147

Eccleſiæ res nemo vendat Presbyter inſcio Epiſcopo, nec Epiſcopus inſcio Concilio, nec extra neceſſitatem res Eccleſiæ matricis uſurpet. C. *Carthagin. tit.* 32. I. 204
Regino L. 1. *tit.* 35. II. 447

Eccleſia honoranda, clauſa ſit canibus. Altaria, vaſa ſacra munda. *C. Aquisgran. an.* 789. *tit.* 71. I. 182

Eccleſiæ per eos reſtaurandæ, qui beneficia habent. *C. Francofordiæ an.* 794. *tit.* 26. I. 327

Eccleſiæ ab ingenuis conſtructæ tradi aut vendi poſſunt, dum non deſtruantur, ſed ſerventur eis honores. *C. Francofurdiæ an.* 794. *tit.* 64. I. 319

Ut Eccleſiæ benè conſtructæ & reſtauratæ ſint, Epiſcopus habeat providentiam. *C. in Salz. an.* 804. *tit.* 1. I. 383

Eccleſiæ res, etſi in precatoriis Clericus diu poſſederit, non vocantur in proprietatem. *C. Epaonenſ. an.* 517. *tit.* 18. II. 683

Nec in Eccleſiis, nec in domibus Eccleſiarum, nec in atriis ſæcularia placita fiant. *C. Aquiſgran. an.* 813. *tit.* 40. I. 412

Res Eccleſiarum ſunt vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum. *Capitulare II. Caroli & Ludovici Pii ante* 813. I. 418

Eccleſiam fraudans, vaſtans, diripiens, ſacrilegus eſt. *Ibidem tit.* 5. 8. 9. 10. I. 419

Eccleſiæ conventum ſpernens, anathema ſit. *C. Gangrenſe an.* 324. *tit.* 5. I. 154

Extra Eccleſiam conventus celebrans vel Eccleſiaſtica uſurpans, non conveniente Presbytero juxta decretum Epiſcopi, anathema ſit. *C. Gangren. an.* 324. *tit.* 6. & 20. I. 154

Eccleſiæ oblationes extra accipiens vel dare volens extra conſcientiam Epiſcopi, anathema ſit *C. Gangrenſe an.* 324. *tit.* 7. I. 154

Unaquæque Eccleſia ſuum Presbyterum habeat. *C. Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 2. I. 545
C. Wormatiæ an. 68. *tit.* 51. II. 317

In

Tom. pag.

In una Eccleſia non ſint plures Presbyteri. *Regino L.* 1. *tit.* 243. II. 477

In Eccleſia, in qua quis provectus eſt, non perdurans, a nullo recipiatur: ſin redit, communione privetur. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 45. I. 471

In Eccleſia nemo gladium portet, præter Regem. *C. Salingunſtadii anno* 1022. *tit.* 8. III. 56

Quis opibus Eccleſiæ ſuſtentari queat ſine periculo animæ? C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 108. I. 488

Eccleſiæ res non dividendas, nec minuendas Ludovicus Rex promittit Aquenſi Concilio. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 1. I. 544

Omnia jura Eccleſiarum non ad ædificantis, nec ad dotantis, ſed ad conſecrantis Epiſcopi poteſtatem & ordinationem pertinent. C. *Wormatiæ an.* 867. *tit.* 6. II. 312

C. *Wormatiæ an.* 898. *tit.* 55. II. 317

Eccleſiæ res nemo invadere præſumat, nec Monaſterii nec Xenodochii. C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 6. II. 371

Eccleſiæ prædia nemo tollat, nemo ſuis uſibus applicet. *Remedius canone* 33. II. 421

Eccleſiis antiquis nec decimæ, nec alia poſſeſſio tollatur, ut novis oratoriis detur. *Regino L.* 1. *tit.* 29. II. 446

In novis villis novis Eccleſiis decimæ iiſdem conferantur. *Regino L.* 1. *can.* 20. II. 446

Eccleſiaſticus res non accipiat ab iis, quorum liberi vel propinqui hac oblatione exheredantur. Si quis accipiat, Synodali vel Imperiali ſententia feriatur, ut res ad exheredatos redeat. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 7. I. 545

Eccleſiaſticos non oportet ingredi tabernas. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 24. I. 164

C. *African. tit.* 7. I. 208

C. *Aquisgrani an.* 816. *tit.* 60. I. 473

Edens ſanguinem animalis ſuffocati 40. dies pœniteat, alias ſuſpendatur a communione Eccleſiaſtica, dum digne pœniteat. *Regino L.* 2. *tit.* 363. 364. II. 570

Edens morticinum, laceratum a beſtia, 40. dies pœniteat, ſi in famis neceſſitate, levius. *Regino L.* II. *tit.* 365. II. 569

Edens furanim raptum, ſi pauper, 7. dies; ſi potens 40. dies; ſi infirmus, 15. dies pœniteat. *Regino L.* II. *tit.* 370. II. 569

Edere de ſacrario, qui in ſacrario operantur, quo ſenſu poſſint. C. *an.* 816. *tit.* 3. I. 489

Electio Epiſcoporum non eſt permittenda judicio multitudinis. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 13. I. 163

Epiſcopus eligendus a Clero & populo ſuæ Diœceſeos ſecundum canonum ſtatuta. C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 2. I. 544

Eligendi Abbatis licentiam monachis ex ſe ipſis dat Ludovicus Pius Imper. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 5. I. 544

Eleemoſyna promiſſa vel confeſſione vel pro Pſalmis accepta, a Clerico, ejus ſit: ſi autem ea eleemoſyna pro omnibus datur, omnium ſit, & omnes orent vel pſallant vel Miſſas faciant. *Chrodogang. tit.* 42. I. 109

Emens Presbyter nomine Eccleſiæ, Scripturam faciat, aut ab ejus, quam tenuit, Eccleſiæ ordinatione diſcedat. C. *Epaonens. an.* 517. *tit.* 8. II. 682

Emunitas ſexcentis ſolidis ſolvitur, & novem capitibus. C. *Confluentiæ an.* 922. *tit. ultimo.* II. 600

Epiſcopi Apoſtolorum, Presbyteri 72. diſcipulorum loca tenent. *Remedius tit.* 14. II. 417

Epiſcopus non appelletur Princeps Sacerdotum. *C. Africanum tit.* 6. I. 208

Epiſcoporum Primatus, quid ſignificet? *Apoſtolor. can.* 37. & 40. I. 133

Epiſcopus præter Synodum & Metropolitani ſententiam non ordinandus. *C. Antioch. an.* 341 *tit.* 19. I. 159

Epiſcopus a duobus aut tribus Epiſcopis ordinetur, ſi non poſſit ab omnibus provinciæ Epiſcopis ordinari. *Apoſt. can.* 1. I. 131

C. *Carthagin. tit.* 13. I. 207

C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 19. I. 159

C. *Nicænum an.* 325. *tit.* 4. I. 138

Epiſcopus tantum omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat. *Apoſt. can.* 39. I. 134

C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 21. I. 160

Aquisgr. cap. tit. 12. I. 269

Curam pauperum peregrinorum & fratrum. *Apoſtolor. can.* 41. I. 135

Si ex juſta cauſa v. g. morbo nequeat omnium curam ſuſtinere, deputet vicarios probabilis vitæ Presbyteros vel Diaconos. *Regino L.* 1. *tit.* 9. II. 443

C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 11. I. 443

Epiſcopus non temere ſed per gradus & longa examina faciendus: non neophytus. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 13. I. 192

Epiſcopus alienum Clericum ne ſollicitet. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 18. I. 193

Tom. pag.

Epiſcopus alienum Clericum non ordinet. C. *Mogunt. an.* 888. *tit.* 14. II. 373
C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 18. III. 399
Epiſcopus ordinans alienum Clericum deponatur. *Apoſtolor. can.* 35. I. 134
Ordinans alienum ſine literis irritum facit. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 13. I. 158
C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 19. I. 193
C. *Durienſe an.* 779. *tit.* 6. I. 239
Epiſcopus Clericum alterius epiſcopi ſuſcipiens excommunicetur. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 16. I. 139
Apoſtol. can. 16. I. 131
Zachariæ PP. decret. 18. I. 81
Epiſcopus alienam Parochiam non pervadat, niſi multorum epiſcoporum judicio. *Apoſtol. can.* 14. I. 132
Epiſcopus ſingulis annis Parochiam circumeat, doceat populos, prohibeat paganas ſuperſtitiones. *Capitulare Caroli Mag. an.* 769. *tit.* 7. I. 127
Epiſcopus tonſurans aliquem ob res adipiſcendas, Synodali vel Imperiali ſententia feriatur. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 8. I. 545
Epiſcopus aut Presbyter uxorem, quam debet caſte regere, non abjiciat. *Apoſtol. can.* 6. I. 132
Epiſcopi defendere & rueri populum debent contra judices, iniquos raptores. *Regino L.* 2. *tit.* 295. II. 560
Epiſcopus ordinatus ad Eccleſiam, ſi ſua culpa eam non adeat, communione privetur; ſi culpâ populi vel civitatis opponentis, hi communione priventur, ſed ipſe honoris & miniſterii ſit particeps. *Apoſtol. can.* 37. I. 134
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 17. I. 159
C. *Africau. tit.* 88. & 90. I. 127
Epiſcopus vacantem ſedem adiens absque integro & perfecto Concilio, abjiciatur. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 16. I. 159
Ad epiſcopatum promotus, nec ſuam adiens, ſed aliam volens invadere Parochiam, abjiciatur. C. *Ancyræ an.* 314. *tit.* 17. I. 148
Epiſcopus de minori civitate ad majorem ex avaritia vel ambitione tranſiens, etiam laica communione privandus: nec in exitu vitæ communionem accipiat. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 1. 2. I. 189
Epiſcopos in villis vel agris non oportet conſtitutos eſſe, ſed viſitatores conſtituti in villis epiſcopi nihil faciant præter conſcientiam epiſcopi civitatis. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 6. I. 190
C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 57. I. 166

Tom. pag.

Capitul. Aquisgran. an. 789. *tit.* 19. I. 271
C. *Francoford. an.* 794. *tit.* 21. I. 327
Epiſcopus poteſtatem habet in Presbyteros & Clericos ſuæ Parochiæ: inceſtuoſos emendandi, viduas corrigendi. C. *Durienſe an.* 779. *tit.* 4. 5. I. 239
Epiſcopo obedientia exhibenda ab omnibus Clericis & populis. *Remedius tit.* 4. II. 414
Abſque epiſcopi licentia nec Miſſa facienda, nec baptiſmus dandus. *Remedius tit.* 5. II. 415
Epiſcopus Eccleſiam non debet dimittere, uti nec vir ſponſam abſque Apoſtolica auctoritate vel regulari mutatione vel inevitabili neceſſitate. *Remedius tit.* 18. II. 417
Epiſcopus unus vel duo cum Principe apud exercitum eſſe poſſunt cum Capellanis & Presbyteris, confitentibus audiendis & pœnitentia indicanda, pro Miſſa, pro reliquiis Sanctorum. C. *Germaniæ an.* 742. I. 49
C. *Wormatiæ an.* 803. *tit.* 3. & 4. I. 374
Epiſcopi a Carolo Magno fiunt Miſſi Regii una cum Comitibus per Provincias Regni. C. *Aquisgr. an.* 819. II. 12
Nomina epiſcoporum, qui Miſſi Regii creati à Carolo M. Ludovico Pio. II. 12
Epiſcopi arbitri conſtituti Regnorum inter Ludovicum Germanicum & Carolum Calvum dividundorum. C. *Aquisgr. an.* 842. II. 142
C. *Confluentiæ an.* 860 II. 249
Epiſcopi ſententia ne retractetur. *Regino L.* II. *tit.* 117. II. 533
Nullus alicui Clerico epiſcopatum conferre debet, niſi Rex ex priſca conſuetudine. *Joannes Pp. X. an.* 920. II. 396
Epiſcopatus Trajectenſis abdicationem diſſuadet S. Martinus Pp. S. Amando. I. 28
Sine Epiſtola commendatitia ſui epiſcopi nemo proficiſcatur. *Apoſtolor. can.* 13. I. 132
C. *Antioch. an.* 314. *tit.* 7. I. 157
C. *Chalcedonenſ. an.* 451. *tit.* 11. & 13. I. 178
Regino L. 1. *tit.* 424. 436. II. 507
Epiſtolæ formatæ qui faciendæ? exemplar unum & aliud. *Regino L.* 1. *tit.* 437. 439. II. 508
Eſus fibrorum, leporum, & equorum

Tom. pag.

rum ſylvaticorum vitandus: ad Bonifacium Archi-epiſcopum. *Zacharias Papa an.* 751. I. 88

Ab Eſu Chriſtianorum vitandi graculi, corniculæ & ciconiæ. *Idem ibidem.*

Euchariſtia, quot annis manducanda. C. *Leodii an.* 710. I. 33

De euchariſtia ut Sacramento & ſacrificio Catholica profeſſio. C. *Atrebati an.* 1025. III. 73

Euchariſtiam Presbyter ſemper paratam habeat, ut infirmos & moribundos communione muniat. *Regino L.* 1. *tit.* 69. 70. II. 452

Euchariſtia de ſabbato in ſabbatum oblata renovetur. *Regino L.* 1. *tit.* 149. II. 464

Euchariſtia, confeſſio, baptiſmus nulli detur, niſi ſymbolum & orationem Dominicam de memoria recitet. *Regino L.* 1. *tit.* 272. II. 481

Eulogiæ tempore Paſchali oblatæ, ad alias Parochias non ſunt deſtinandæ. C. *Laodicææ an.* 361 *tit.* 14. I. 268

Poſt Miſſarum ſolemnia iis, qui communicare non erant parati, eulogias de oblatis det populo Presbyter. *Regino L.* 1. *tit.* 332. II. 492

Supra eulogias oratio Presbyteri. *idem ibidem.*

Eunuchus ſpontaneus, ſi in Clero ſit, abſtineatur, ſi non ſit, ne promoveatur.

Eunuchus vi factus, ſuſcipitur in Clero. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 1. I. 137

Examen ſanctæ Crucis vetatur ſæculo nono. C. *Aquisgr. an.* 816. I. 547

Examen aquæ frigidæ a Miſſis Regiis vetatur. C. *Aquisgr. an.* 828. *tit.* 12. II. 49

Sine examine promoti ad honorem Presbyteri non admittuntur a regula canonica. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 9. I. 138

Rhabanus tit. 10. II. 197

Presbyteri priusquam examinentur, non ordinentur. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 56. II. 317

Regino L. 1. *tit.* 388. 389. II. 501

Excommunicationis epiſcopalis formula prima, ſecunda, tertia. *Regino L.* 2. *tit.* 407 ad 413. II. 573

Excommunicatus a ſuo epiſcopo etſi injuſte, recipi non debet ad communionem, niſi abſolutus. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 6. I. 157

C. *Quedlinburgi anno* 1085. *tit.* 4. III. 200

Capitulare an. 798. *tit.* 1. I. 265

Excommunicatus ob ſacrilegium non recipiendus, non reconciliandus, niſi facta reſtitutione. *Ibid. eodem tit.*

Excommunicati in provincia, ab aliis non recipiantur ante abſolutionem a ſuo Epiſcopo, vel ab omnibus Epiſcopis, vel a Synodo. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 9. I. 138

C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 16. I. 195

C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 53. 72. I. 472

Remedius tit. 44. *ante* 820. II. 424

C. *Altheim. an.* 916. *tit.* 2. 4. II. 588

Excommunicatio pro tribus cauſis ferenda: I. ſi vocatus ad Synodum contemnat, II. ſi veniat, ſed nolit obedire Synodali præcepto, III. ſi ante finitam cauſam a Synodo fugiat. C. *Triburiæ an.* 895. II. 410

Excommunicationem Eccleſiæ contemnens a Comitibus comprehenſus, ad Regem perferatur. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 2. II. 410

Cum excommunicato communicans, devitans orationem Eccleſiæ, ab alia Eccleſia non eſt ſuſcipiendus. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 2. I. 157

Cum excommunicato communicans, privetur communione. C. *Antiochiæ an.* 341. *L. cit.*

C. *Aquisgr. an.* 789. *tit.* 56. I. 275

Regino L. 2. *tit.* 391. ad 401. II. 572

Excommunicatus Presbyter vel Diaconus a ſuo Epiſcopo poteſt finitimum epiſcopum appellare. Finitimus epiſcopus eum non recipiat ante cognitionem cauſæ. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 17. I. 193

Regino L. 2. *tit.* 404. II. 573

Excommunicandus ante monendus, Regiæ poteſtati inſinuandus, demum incorrigibilis, excommunicetur. *Regino L.* 2. *tit.* 305. II. 561

Excommunicatus ante audientiam communicare præſumens, ipſe ſe damnat. C. *Carthag. tit.* 39. I. 203

C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 54. I. 473

Regino L. 2. *tit.* 403. II. 572

Excommunicatus ad accuſationem admitti non debet. C. *African. tit.* 95. I. 229

Nemo Sacerdos pro parvis aut levibus cauſis a communione ſuſpendat, præter culpas à canonibus definitas. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 13. 56. II. 315

Regino L. 2. *tit.* 306. II. 561

Epiſcopus innocentem excommunicans, aut levibus de cauſis; huic innocenti communio a vicinis epiſcopis non negetur uſque ad tem-

Tom. pag.

pus Synodi. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 14. II. 313

Nemo excommunicatus aliquem excommunicet. *Regino L.* 2. *tit.* 307. 308. 309. II. 561

Exorciſtæ officium, uſus, origo. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 4. I. 436

Exorcizare non poſſunt, nec in Eccleſiis, nec in domibus, niſi ordinan ab Epiſcopo. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 62. I. 164
C. *Aquisgr. an.* 316. *tit.* 79. I. 476

F.

De faidis a Rege coercendis poſt cædes. *Regino L.* 2. *tit.* 83. II. 527

Falſas Apoſtolicas literas, qui in Concilio produxerat Abbo, fuit a Papa redargutus. C. *Moguntin. an.* 860. *tit.* 2. 3. II. 243

Falſam ab Apoſtolico deferens Epiſtolam, aut ab Epiſcopo cuſtodiatur, aut ab eo appelletur Romam pro veritate. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 30. II. 400

Falſi teſtimonii convictus Clericus, capitalis criminis reus cenſeatur. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 13. II. 682

Falſæ fictitiæ literæ de cœlo delapſæ damnantur. C. *Conſtantiæ an.* 1005. III. 27

Falſarum literarum de cœlo allatarum confutatio. C. *Cameracenſe anno* 1030. III. 102

Felix Trevirenſis Epiſcopus ordinatur a Concilio, Priſcillianiſtis favente. C. *Trevir. an.* 386. I. 5

Felicis & Elipandi hæreſis confutatio & damnatio. C. *Ratisbona an.* 792. I. 787
C. *Francoford. an.* 794. I. 288
C. *Aquisgr. an.* 799. I. 336

Feſtivitates ſolemnes in civitate, non in villis celebrentur. *Regino L.* 2. *tit.* 387. 388. 389. II. 571

Feſtivitates Sanctorum, quæ & quot Clero Metenſi celebrandæ ſæculo VIII. *Chrodegang. tit.* 36. I. 180

Feſtivitates, quæ & quot in Germania celebrandæ ſæculo nono. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 36. I. 411

Feſtivitates anni, quæ & quot in Germania celebrandæ ſæculo x. exeunte, intrante xi. *Regino L.* 1. *tit.* 377. II. 499

Feriandi dies feſti per annum Diœceſi Baſileenſi ante 820. *Haytonis cap. tit.* 8. II. 18

Dominica a mane uſque ad veſperam celebranda in Diœceſi Baſileenſi. *Ibid. eod. titulo.*

Feſtivitates Paſchæ totâ hebdomadâ, Pentecoſtes II. III. IV., uti Dominica dies celebratur. *C. Ingelheimii an.* 948. *tit.* 6. II. 612

Nocte Paſchæ & nati Domini intereſſe benedictioni Epiſcopi civibus expedit. *C. Epaonæ an.* 517. *tit.* 55. II. 684

Feſti dies in Bavaria ſæculo octavo. *C. ad Risbach an.* 799. *tit.* 2. II. 692

In diebus feſtis non eſt flectendum genu. *Regino L.* 1. *tit.* 379. 380. II. 499

Modificantur dies feſti Paſchatis & hebdomadæ Paſchalis ad tres dies tantum. *C. Conſtantiæ an.* 1094. *tit.* 3. III. 24

Fidei profeſſio in ſymbolo Nicæno. C. *Nicææ. an.* 325. I. 136

Fidei profeſſio Conſtantinopoli. C. *Conſtantinop. an.* 381. I. 167

Fidei profeſſio in Synodo Epheſina. C. *Epheſi an.* 431. I. 170

Fidei Nicæna profeſſio reiteratur in Concilio. C. *Carthag. tit.* 419. I. 199

Fidei profeſſio & prædicatio de Trinitate. C. *Tornaci an.* 520. I. 10

Fides Catholica ab omnibus Epiſcopis & Presbyteris diligenter legatur & populo prædicetur. C*apit. Aquisgr. an.* 789. *tit.* 60. I. 280

Fides Presbyterorum ab Epiſcopis examinanda. *Aquisgr. Capit. an.* 789. *tit.* 70. I. 181

Fidei Caroli Magn. & Concilii Francofordiæ profeſſio, contra errores Felicis Urgellæ Epiſcopi. C. *Francofordiæ an.* 794. I. 336

Fidei confeſſio edita a Felice Orgellitano Epiſcopo pœnitente in Concilio Aquisgrani. C. *Aquisgr. an.* 799. I. 336

De Fidei Symbolo admonitio Caroli Mag. in Concilio *Aquisgran. an.* 802. *tit.* 41. I. 371

Fides Catholica firmiter tenenda. C. *Aquisgr. an.* 813. *tit.* 1. I. 406

Fides Athanaſii a Sacerdotibus diſcatur & ex corde die Dominico ad horam recitetur. C. *Abytonis tit.* 4. II. 17

Fidei Trinitatis profeſſio Ultrajecti. C. *Ultrajectinum an.* 838. II. 136

Fidei profeſſio Patrum. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 1. II. 307

A recta Fide per incluſionem ſeducenti, expedit, ut ſuſpendatur mola in collo ejus & demergatur in mare. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 50. II. 406

Filios relinquens nec enutriens prætextu Chriſtianitatis vel continentiæ,

Tom. pag.

tiæ, anathema ſit. C. *Gangrenſ. an.* 324. *tit.* 16. I. 154

Cum filiaſtra peccans, qui matrem ejus viduam duxit, diſſolvatur hoc conjugium: vir triennio pœniteat ſine corporis & ſanguinis communione, a vino & carne abſtineat, ſingulis diebus jejunet, exceptis feſtis & Dominicis. Eadem pœna mulieri, quæ nupſit viduo, & poſt ſe ejus filio ſubſternit. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 36. II. 315

Feminæ, ne Presbyter det communionem deferendam. *Regino L.* 1. *tit.* 120. II. 460

Ad feminas acceſſum horis meridianis vel vepertinis Epiſcopo & cuivis Clerico prohibemus, niſi ex cauſa & cum teſtimonio Clericorum. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 20. II. 683

Fœmina adulterum virum relinquens & alium ducens, non accipiat communionem, niſi poſt mortem ſecundi. *Regino L.* 2. *tit.* 103. II. 530

Fœmina ſine cauſa relinquens virum, & alteri nubens, nec in fine accipiat communionem. *Regin. L.* 2. *tit.* 102. II. 530

Fœmina virum interficiens per maleficium, ſeptem annis pœniteat. *Regin. L.* 2. *tit.* 82. 83. 84. 85. II. 527

Fœmina marito ex neceſſitate fugiente in aliam provinciam, ſi ſequi nolit, innupta maneat. *Regino L.* 2. *tit.* 124. II. 334

Ad Fontanetum victoria Ludovici Germanici, & Caroli Calvi habetur ab Epiſcopis pro judicio Dei. C. *Germani an.* 841. II. 141

Fontem lapideum pro baptiſmo non habens, vas aliud conveniens ad hoc ſolum officium habeat. *Regino L.* 1. *tit.* 271. II. 481

Fornicationum diverſarum diverſæ pœnæ. *Regino L.* 2. *tit.* 246. ad 250. II. 552

Conjugatus ſæpius fornicans in fine vitæ eſt conveniendus; ſi pœniteat, detur ei communio: ſin, negetur. *Regino L.* 2. *tit.* 137. II. 536

Presbyter fornicatus vel adulter Clericus, Diaconus pelli debet & ad pœnitentiam redigi. *Regino L.* 1. *tit.* 84. 85. ad 99. II. 456

Fornicato Sacerdoti honor auferendus, ſi crimen ſit manifeſtum; ſin, locus ſit ſe juramento purgandi: eadem facultas Diacono indulta. C. *Moguntiæ an.* 860. *tit.* 7. 8. II. 243
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 11. II. 312

Fornicanti vel adulteranti Presbytero indicitur abſtinentia ab uxore. Eadem pœna Subdiacono & reliquis miniſtris. Quod niſi fecerint, & ab Eccleſiaſtico removeantur officio. C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 19. II. 373

Fornicante uno cum aliqua, ſi frater facti ignarus eam ducat, duram pœnitentiam agat, & ſubin maneat in matrimonio. C. *Triburiæ anno* 895. *tit.* 44. II. 404

Fornicante uno cum fœmina, ſi filius aut frater facti ignarus cum eadem fornicetur, & juratus ignorantiam confirmet, poſt pœnitentiam legitimo utatur matrimonio. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 43. II. 404

Conjugatus fornicans cum filia materteræ vel avunculi vel patrui juxta veteres canones abſtineat a conjugio. At nunc poſt pœnitentiam duriſſimam non penitus conjugio privatur. C. *Triburiæ an.* 895. II. 411

Fornicatio ſimplex cœlibum trienni pœnitentia punitur. *Regino L.* 2. *tit.* 132 ad 136. II. 535

Fratribus duobus nupta mulier abjiciatur uſque ad mortem. In exitu, ſi promittat nexus hujus diſſolutionem, fructum pœnitentiæ conſequatur. C. *Neocæſar. an.* 314. *tit.* 2. I. 150
Regino L. 2. *tit.* 193. ad 195. II. 544
Zacharias Pp. Cap. 22. *an.* 747. I. 82

Frater fratris defuncti thorum ne aſcendat. *Regino L.* 2. *tit.* 191 II. 544

Fraudare aliquid de rebus Eccleſiæ a propinquis dotatæ vel fundatæ non licet hæredibus fundatorum, fraudatores denuntientur Epiſcopo: ſi hic ipſe defraudet, vel non coerceat fraudatores, denuntientur Metropolitano: ſi nec hic, denuntientur Regi. *Regino L.* 1. *tit.* 350. II. 495

Fuldenſis Monaſterii a S. Bonifacio fundati, fratribus ægrotis & imbecillis vini uſum indulget S. Bonifacius. C. *Auſtraſiæ an.* 752. I. 90

Fuldenſium Monachorum libellus ſupplex ad Carolum Magn. in quo petunt quædam corrigi. I. 402

Furatus ex neceſſitate cibaria &c. quatuor hebdomadas pœniteat, ſi reddiderit, non jejunet. *Regino L.* 2. *tit.* 437. II. 581

Pro furto reſtitutio accepti & 5. annorum pœnitentia. *Regino L.* 2. *tit.* 265. II. 555

Fur Clericus VII. annos pœniteat. *Regino L.* 2. *tit.* 267. II. 555

Tom. pag.

Pro furto Eccleſiæ quadruplum, pro civili duplum reſtituatur. *Regino L.* 2. *tit.* 266. II. 555

Furatus ſollicitando Chriſtianum, & eum paganis vendens, a quibus ſe redimere nequit, homicida reus eſt. *Rhabanus Epiſt. tit.* 1. II. 214

Fure ignorato furti in Monaſterio facti, abbas Miſſam celebret, & omnibus det corpus & ſanguinem Chriſti pro expurgatione ſua. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 15. II. 313
Regino L. 2. *tit.* 276. II. 555

Fures, latrones, raptores mortem merentur. Nemo pro iis oret aut eleemoſynam det. Data eleemoſyna execrabilis fordeſcat: ſi pœniteat, communionis ei gratia fiat, maxime in fine vitæ. C. *Chalcedon. an.* 450. *tit.* 7. I. 200
C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 12. I. 139
Triburiæ an. 895. *tit.* 31. II. 400
Regino L. 2. *tit.* 94. II. 528

Furtum capitale committens, ablata pecude, caſa effracta, VII. annos pœniteat: pro furto de minoribus, reddat, peniteat unum annum in pane & aqua. *Regino L.* 2. *tit.* 268. II. 556

Clerico vel Monacho furtum Eccleſiæ ſuæ facienti, detur peregrina communio. Si juvenis eſt, virgis cædatur, nunquam Eccleſiæ beneficium accipiat; ſi ordinatus eſt, nominis dignitate privetur. *Regino L.* 2. *tit.* 270. 271. II. 555

Fures, raptores alterius Parochiæ excommunicandi, nec dimittendi a parochia ante reſtitutionem. *Regino L.* 2. *tit.* 290. 201. 292. II. 559

G.

S. Galli abbas cum Monachis accuſatus, & inquiſitus a XII. epiſcopis & abbatibus abſolvitur. *In* C. *S. Galli anno* 968. II. 644

Gandesheimiæ Monaſterium & abbatiſſa ſub Apoſtolicæ Sedis protectione eſt: ei conceditur electio abbatiſſæ, & bona confirmantur. *Joannes XIII. Pp.* 968. II. 637

Gandesheim Monaſterium Hildeſii Epiſcopo ſubjectum contra Willigiſum Archi-epiſcopum Moguntiæ. *C. Gandesheim an.* 995. II. 674
C. Romæ an. 1001. III. 20
C. Palithi an. 1001. III. 21
C. Francoford. an. 1001. III. 22
C. Tiburtin. an. 1002. III. 23

Componitur lis ab Henrico Sancto Rege. C. *in Palithi. an.* 1007. III. 38

Tom. pag.

Reconciliatio Hildeſini & Moguntini epiſcoporum *an.* 1008. III. 40

Rurſum in Francofurdiæ C. *an.* 1027. III. 99
C. in Getzlice an. 1027. III. 100
C. in Merſeburch. an. 1028. III. 100
C. in Palithi an. 1029. III. 100

Gebehardus Aiſtetenſis epiſcopus deſignatur ab Imperatore & Concilio Germanico Romanus epiſcopus. *C. Moguntiæ an.* 1054. III. 124

Gebehardi Conſtantiæ epiſcopi legatio Apoſtolica a Papa Urbano II. confirmata *an.* 1089. III. 209

Gebehardi Salisburgenſis Archi-epiſcopi allocutio ad ſchiſmaticos. *In ſylva capuana an.* 1081. III. 194

Gerresheimenſis cœnobii fundatio acceptatur & confirmatur a Williberto Archi-& Coepiſcopis. C. *Coloniæ an.* 873. *tit.* 3. II. 361

Generatione quotâ licitum ſit conjugium? *Rhabanus Epiſt. ad Humbertum ante* 856. II. 206
Regino L. 2. *tit.* 200. 201. 202. II. 543

In tertio geniculo conjuges inventi ſeparentur: ſi in quarto, non ſeparamus, ſed pœnitentiam indicimus, ſi conſtet de quarto gradu, antequam conjugentur, non conjungantur. *Regino L.* 2. *tit.* 212. *ante* 909. II. 548

De parentela conjugandorum epiſcopus faciat edi juramentum, & inquiſitio conſanguinitatis gradûs non celandi. *Regino L.* 2. *tit.* 131. 132. 133. II. 550

Uſque dum generatio recordatur, fideles non copulentur. *Regino L.* 2. *tit.* 262. II. 554

Ne Chriſtianus infra ſextam generationem nuptias copulet. C. *Confluentiæ anno* 922. II. 599

Quarto gradu cognatorum Conradi Ducis & Mechtildæ nuptiæ damnantur. C. *Theodonis villæ an.* 1003. III. 28

Poſt generationem quintam licitum conjugium, ſi in generatione quinta contractum eſt, maneat cum pœnitentiæ humiliatione. *Rhabanus Epiſt. ad Humbertum.* II. 226

Cum gentilibus feſta non oportet celebrare. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 39. I. 165

Cum gentili mœchatus fidelis, excommunicetur. *Regino L.* 2. *tit.* 141. II. 336

Gentilium traditiones circa certos dies, Menſes, Lunas, in collectione herbarum medicinalium, in laniſiciis fœminarum, ne obſervent Chriſtiani. *Regino L.* 2. *tit.* 365. 366. 367. II. 569

Gen-

Tom. pag.

Gentili fidelis puella ſe miſcens, aliquanto tempore a communione ſeparetur. *Roban. ante* 856. *tit.* 26. II. 209

Gerhardo Laureacenſi Archi-Epiſcopo dat Leo VII. pallium, certis diebus & in Synodo geſtandum. *Leo VII. Epiſt. an.* 937. II. 607

Germaniæ primæ & ſecundæ Epiſcopi damnant ex Sirmio Miſſam hæreſin Arii. *C. German. loco incerto an.* 358. I. 2

Germaniæ Epiſcopi cum Bonifacio, qua Papæ Legato & Archi-Epiſcopo regionario, condunt VII. Canones de Hierarchia. *In C. Germaniæ loci incerti, an.* 742. I. 48

Germaniæ Archi-Epiſcopi & Epiſcopi ſæculis VII. VIII. IX. & X. canonizant, & elevant varios Sanctos. II. 705

Germaniæ, Bajoariæ, Lotharingiæ Epiſcopi non comparent in Concilio Trecenſi, licet a Papa invitati, quia a Rege prohibiti. II. 365

Germaniæ & Galliæ Epiſcoporum Synodica ad Præſules Hiſpaniæ de errore Elipandi C. *Francofordiæ an.* 794. I. 73

Gervilio Archi-Epiſcopus Moguntinus, quia patris ſui interfectorem occidit, deponitur a *Concilio Germanico an.* 745. I. 73

S. Goaris accuſatio calumnioſa Treviris miraculo detecta. C. *Treverenſ. an.* 566. I. 15

In S. Goaris cella dedicatur nova Eccleſia. C. *in eodem loco an.* 768. I. 124

S. Goaris cella Aſſuero Abbati Prumienſi contra Weomadum Archi-Epiſcopum Treverenſem a Carolo Mag. attributa. C. *Paderbor. an.* 780. I. 243

Godehardus fit Epiſcopus Hildeſienſis, conſecratur ab Metropolita ſuo Moguntino ſub conditione abdicandi juris in Gandesheim. C. *in Gruona an.* 1022. III. 53

Goteſcalci prædeſtinatiani hæretici condemnatio in Concilio Provinciali. C. *Mogunt. anno* 848. II. 163

Goteſcalci damnatio examinatur. II. 433

Gozeka Monaſterium in Diœceſi Halberſtadenſi fundatur ab Alberto Bremæ Archi-Epiſcopo. C. *Gozekæ an.* 1033. III. 120

Gravida fœmina catechumena baptizanda, quandocunque voluerit. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 6. I. 150
Regino L. 4. *tit.* 263. II. 481

Gregorii I. Papæ epiſtola ad Auſtraſiæ Reges decretalis de Synodis & aliis cauſis Canonicis. *Epiſtola an.* 599. I. 19

Gregorii II. Papæ Capitulare miſſum in Bajoariam per Martinianum & Georgium legatos *an.* 726. I. 35

Gregorii III. reſponſoria canonica ad Bonifacium, miſſum Apoſtolicum. *Epiſt. an.* 731. I. 38

Gregorius VII. Papa committit Udoni Treverenſi Archi-Epiſ. cauſam dijudicandam inter Tullenſem Epiſcopum & ejus Clericum. *Gregor. VII. Epiſt. an.* 1075. III. 167

Gregorii VII. Papæ attentata depoſitio. *Wormatiæ Conciliab. an.* 1056. III. 178

Gregorii VII. Encyclica ad omnes fideles Germaniæ contra Simoniacos & inceſtos. C. *Romæ an.* 1074. III. 184

Ejuſdem Encyclica ad Ottonem Conſtantiæ Epiſcopum de Synodo Romæ celebranda. *Epiſtol. an.* 1074. III. 185

Contra eundem Papam *Moguntinum Conciliab. an.* 1080. III. 190

Contra eundem Papam & Guiberti Ravennatis Archiep. Antipapæ electio in Brixinenſi Conciliabulo *anno* 1080. III. 198

Gregorii VII. reſponſoria ad Altmanni Patavienſis Epiſcopi interrogariam. III. 195

Contra Gregorii VII. decreta, exceptiones Moguntini & Trajectenſis Epiſcoporum *an.* 1085. III. 197

Pro Gregorio VII. C. *Quintiliburg. Canones* 10. *anno* 1085. III. 199

Contra Gregorium VII. pro Clemente II. Antipapa Conciliabulum *Moguntiæ an.* 1085. III. 201

Gregorius VII. habet plures & illuſtriores Canoniſtas & Hiſtoricos pro ſe, quàm ejus hoſtes. III. 229

H.

Halberſtadenſis Eccleſiæ & Altarium conſecratio a ſingulis & variis Epiſcopis facta. C. *Halberſtadii an.* 891. II. 669

Hamburgi primi Epiſcopi Ansgarii conſecratio facta. C. *Aquisgr. an.* 831. II. 57

Hamburgi & Bremenſis Eccleſiarum unio incepta. C. *Moguntiæ anno* 847. II. 161

Eadem unio conſummata *an.* 848. Moguntiæ. *Ibid.*

Ejuſdem Eccleſiæ Bremenſis ad Colonienſem ſubjectio examinatur. C. *Wormatiæ an.* 890. II. 385

Eccleſia Bremenſis ſubjicitur Colonienſi a Formoſo Papa. C. *Francofordiæ an.* 892. II. 385

Tom. pag.

Adalgarius conſtituitur ſucceſſor & coadjutor Remberti Hamburgenſis Archi-epiſcopi. C. *Germaniæ loci incerti.* II. 699

Hamburgenſis archi-epiſcopus Adalbertus ambit Patriarchatum Septentrionis. C. *Slesvicenſ. an.* 1061. III. 145

Ab Hammerſtein Comites conjuges ob conſanguinitatem violatam excommunicantur. C. *Noviomag. an.* 1018. III. 49

C. *Mogunt. an.* 1018. III. 51

Cum hæreticis orans omnis epiſcopus, Presbyter vel Diaconus tantum communione privetur. Si vero eos ut hæreticos ad orationem hortetur, damnatur. *Apoſtol. can.* 45. I. 135

Hæreticorum baptiſma ſuſcipientem damnari præcipimus. *Damnatur, quia vetatur ſuſcepi & reconciliandus eſt: non quaſi irritus eſſet baptiſmus. Apoſtol. can.* 45. I. 135

Hæreticorum Eccleſias ſanctis uſibus applicare deſpicimus. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 33. II. 684

Hæretici permanentes in hæreſi, non permittendi ingredi domum Dei. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 6. I. 162

Ab hæreſi convertendi Novariani, Photiniani, Teſſaro decatitæ non ante ſuſcipiantur, quam omoes hæreſes anathematizent, dein ſymbolum doceantur, & uncti chriſmate communicent myſteriis. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 7. I. 162

Ab hæreſi Cataphrygarum convertendi, & ſi in Clero fuerint; inſtruendi & baptizandi C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 8. I. 163

Hæreticorum ſpeluncas cauſâ orationis accedens communione privetur; pœnitens ſuſcipiatur. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 9. & 33. I. 163

Cum hæretico nuptias eccleſiaſticorum filii & filiæ non conjungant. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 10. I. 163

Filii Clericorum oon jungantur matrimonio gentilibus, hæreticis, vel ſchiſmaticis. C. *Carthaginenſ. tit.* 21. II. 683

Ab hæreticis Eulogias non oportet accipere. C. *Laodic. an.* 363. *tit.* 32. I. 164

Hæreticis decumbentibus, ſi converſionem petant, ob ſalutem animæ chriſmate ſubveniatur. C. *Epaonenſ. an.* 317. *tit.* 16. II. 683

Hæreticorum martyres ſunt pſeudo martyres a Deo alieni, ad eos accedens anathema ſit. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 34. I. 164

Tom. pag.

Ab hæreticis munera furtiva oemo ſuſcipiat. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 37. I. 165

Hæreticorum convivio intereſſens Clericus ſuperioris loci, anni ſpatio pacem non habeat: junior Clericus, ſi id præſumat, vapulabit. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 15. II. 683

Omnis hæreſis anathematizanda, ſpecialiter Eunomianorum vel Anomianorum, & Arianorum, vel Eudoxianorum, & Macedonianorum, & Spiritui Sancto reſiſtentium, & Sabellianorum, & Marcellianorum, & Photinianorum & Apollinariorum. C. *Conſtantinop. an.* 381. *tit.* 1. I. 167

S. Henricus hoc nomine Imperator I., Rex ſecundus, Germaniæ eligitur in Merſeburg & Duisburg. *Anno* 1003. III. 24

Ejuſdem ſententia de 4to gradu conſanguinitatis dirimente. C. *Theodonis villæ an.* 1003. III. 28

Idem Epiſcopatum Bambergæ fundat, conſenſu epiſcopi Wurtzeburgenſis. C. *Francoford. an.* 1006. III. 34

Ejuſdem privilegium de regalibus conceſſum S. Petro, & confirmatio datorum a Pippino, Carolo &c. III. 44

- - - Idem coronatur Imper. Romæ. *an.* 1014. III. 44

Henricus IV. Rex Germaniæ pœnitens de Simoniacis collationibus, accipit promiſſionem abſolutionis. *In Conventu Norimbergenſi anno* 1074. III. 172

Henricus IV. conditiones intelligit, ſub quibus Papæ reconciliari vult. C. *Triburiæ & Oppenheimii anno* 1076. III. 181

Henrici IV. promiſſa oblata & jurata Papæ Gregorio VII. *Canuſii an.* 1077. III. 184

Pro Henrico IV. Rege colloquium. *Gerſtunge an.* 1085. III. 199

Henrico IV. ſuadetur pax cum Papa & Germaniæ epiſcopis & Proceribus. *Spiræ* 1087. III. 205

An in Henricum IV. perjurus ſit Germanus, adhærens Gregorio VII.? III. 232

Hervordiæ Monaſterii privilegia confirmat Concilium *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 2. II. 375

Herivordiæ Monaſterio donata confirmat Arnulphus Rex. C. *Francoford. an.* 892. II. 387

Heriſienſis Monaſterii confirmatio petitur a Patribus Concilii, & obtinetur. C. *Wormatiæ an.* 868. II. 321

C. *Forcheimii an.* 890. II. 383

Her-

Tom. pag.

Herveldenſi Monaſterio ablatæ decimæ reſtituendæ. *C. Halberſtadii an.* 1059. III. 127

Hieroſolymæ, id eſt, Æliæ Epiſcopo honor tributus in Nicæno Concilio, ſalvâ dignitate Metropolis Cæſareæ. *C. Nicææ an.* 325. *tit.* 7. I. 138

Hieroldus Daniæ Rex cum uxore & liberis baptizatur. *C. in Ingelheim an.* 826. II. 33

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ aſſertio. *C. Nicææ an.* 325. *tit.* 4. 6. 7. I. 133

C. Moguntiæ an. 816. *tit.* 8. 9. I. 407

Iterum in Capitulari an. 814. *tit. plurimis.* I. 417

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Apologia. *C. Atrebati an.* 1025. III. 94

Hiſtrionibus & ſcenicis (ægrotantibus credo) non denegetur reconciliatio. *C. African. tit.* 12. I. 209

Hiſtrio Chriſtianus factus, non poteſt ad ludicra exercenda reduci. *C. African. tit.* 30. I. 214

Homicida ſpontaneus jugi pœnitentiæ ſubmittendus; ſub exitum vitæ Euchariſtiam percipiat. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 21. I. 148

Zacharias Pp. decr. 23. *anno* 745. I. 82

C. Epaonæ an. 517. *tit.* 3. II. 684

C. Moguntiæ an. 847. *tit.* 22. II. 158

Rhabanus tit. 1. *Epiſtolæ ad Heribaldum.* II. 193

Homicida non ſpontaneus juxta primam definitionem poſt ſeptem annorum pœnitentiam, juxta ſecundam, poſt quinque annorum pœnitentiam ad Euchariſtiam admittitur. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 22. I. 148

Zacharia Pp. decr. 24. *an.* 745. I. 82

C. Moguntiæ an. 847. *tit.* 23. II. 159

Rhabanus tit. 4. *Epiſt. ad Heribald.* II. 194

C. Moguntiæ an. 860. II. 243

C. Triburiæ an. 895. *tit.* 32. II. 406

Regino L. 2. *tit.* 15. ad 22. II. 517

Homicida ſpontaneus Sacerdotis, nec carnem, nec vinum ſumat: jejunet quotidie ad veſperam exceptis Dominicis & feſtis: arma non tractet: pedes ubique incedat, Eccleſiam V. annis non ingrediatur ante fores officium orationis & Miſſæ audeat: poſt v. annos inter audientes ingrediatur abſque communione; poſt $\frac{1}{2}$. annos communio ei detur. *C. Moguntiæ an.* 888. *tit.* 16. II. 373

C. Triburiæ an. 895. *tit.* 5. II. 393

C. Wormatiæ an. 868. II. 314

Homicida Sacerdotis degradati ſed pœnitentis omni Eccleſiaſtica communione excludatur. *C. Moguntiæ an.* 847. *tit.* 25. II. 159

Regino L. 2. *tit.* 44. II. 322

Filium caſu occidens, pœniteat ſecundum arbitrium Epiſcopi. *C. Triburiæ an.* 895. *tit.* 33. II. 406

Per faidam hominem occidens, quam pœnam luat? *Regino L.* 2. *tit.* 33. 25. II. 318

Occidens Presbyterum XII. annos pœniteat, ſi neget, cum XII. juret. Si ſervus fuerit homicida & neget, per XII. vomeres ferventes ſe purget, ſed nec militet, nec uxorem habeat. *C. Mogunt. an.* 847. *tit.* 25. II. 159

Homicida Clericus, etſi coactus deponatur. *Apoſtolor. can.* 25. I. 133

C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 9. II. 394

Homicidii in Eccleſia vel atrio ejus facti pœna. C. *Aquisgran. an.* 828. *tit.* 1. II. 49

Homicidam Comes faciat compoſitionem perſolvere, & faidam per Sacramentum pacificare. C. *Aquisgran. an.* 828. II. 50

Homicida pagani ex odio vel avaritia ſubjaceat pœnæ. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 27. II. 314

Homicida in inſania, dum ad mentem redit, leviori pœna mulctandus, quam ſanæ mentis homo. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 28. II. 314

Caſu occidens vel operi neceſſario inſiſtens abſque ſcientia, non eſt homicidæ comparandus. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 29. II. 314

Conſentiens vel conſulens homicidium, ſeptem annos pœniteat, ſi homicidium ſecutum ſit: ſin ſequatur, tres annos. *Regino L.* 2. *tit.* 47. II. 522

Homicidium in bello licet juſto & Principum juſſu acto, pœnitentia eget. *Regino L.* 2. *tit.* 50, 51. II. 523

Homicidium, ſi certum ſit, ſed factor probari non poteſt, judicio Dei reſervetur, ſuſpectus tamen communione Eccleſiaſtica indignus ſit. *Regino L.* 2. *tit.* 98. II. 529

Homicidarum pœnitentia unius, ſecundi, tertii, quarti anni: qualis? *Regino L.* 2. *a tit.* 6. *ad* 14. II. 516

Homilias Patrum Epiſcopus aperte transferre ſtudeat in ruſticam Romanorum linguam aut theotiſcam, quo facilius cuncti intelligant, quæ dicuntur. C. *Mogunt. an.* 847. II. 154

Qqqqq 2 Honor

Tom. pag.

Honor Eccleſiarum, quæ cum magnâ reverentia adeundæ ſunt. C. *Mogunt. an.* 888. *tit.* 21. II. 374

Horæ Canonicæ, quâ auctoritate celebrentur, ex ſcripturis. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 126. I. 505

Horarum Canonicarum ordo, numerus, modus. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 16. 17. 18. I. 163
Chrodegangus tit. 15. ad 25. I. 103
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 126. I. 506

Ad Completorium omnes Canonici veniant. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 136. I. 510
Chrodegangus tit. 22. I. 104

Ad Horas Canonicas Sanctimoniales incunctanter conveniant. *C. Aquisgran. an.* 816. *tit.* 15. 17. I. 534

Ad celebrandum Divina Officia ordinem, quem Metropolitani tenent, Provinciales obſervare debebunt. *C. Epaonæ an.* 517. *tit.* 27. II.

Hoſpitium Epiſcopus & Presbyter non longe ab Eccleſia habeant. Mulieres in eadem hoſpitatione habitandi honorem non habeant. *Regino L.* 1. *tit.* 82. 83. II. 455

Presbyter hoſpitum curam habeat, maxime pauperum orphanorum. *Regino L.* 1. *tit.* 209. II. 472

Hoſpitium itineranti nemo deneget, nec carius eis carnes vendantur. *Regino L.* 2. *tit.* 421. II. 578

I.

In Idolorum locis manducantes in feſtis gentilium, poſt biennii pœnitentiam ſuſcipiantur. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 6. I. 147

Idolis ſacrificans ſecundo & tertio coactus, quatuor annis pœniteat. Duobus aliis ſine oblatione communicet, & ſeptimo perfecte recipiatur. *Ibid. tit.* 7.

Idolis immolans Presbyter invitus tempore perſecutionis, honorem Sedis retineat, ſed nec offerat, nec alio officio fungatur. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 1. I. 146

Idolo immolans Diaconus ceſſet a miniſterio. Si Epiſcopus plus velit tribuere, penes ipſum erit. C. *Ancyræ tit.* 2. I. 146

Jejunia Eccleſiaſtica ſolvens abſque neceſſitate anathema ſit. *C. Gangrenſ. an.* 324. *tit.* 19. I. 154
C. Aquiſgr. an. 813. *tit.* 35. I. 411
Aquiſgr. Capit. 48. *an.* 789. I. 277
C. Aquisgran. an. 816. *tit.* 69. I. 474

Jejunium feria V. majoris hebdomadæ non eſt ſolvendum, ſed tota Quadrageſima jejunanda. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 50. I. 165

Jejunium ſeptem hebdomadarum ante Paſcha Clericis obſervandum. *Remedius an.* 820. *tit.* 28. II. 420

Jejunium rogationum triduanum in ſacco & cinere agatur. *C. Moguntiæ an.* 813. *tit.* 32. I. 411
Regino L. 1. *tit.* 276. II. 482

Jejunium quatuor temporum ab omnibus obſervetur. *C. Moguntiæ an.* 813. *tit.* 34. I. 411

Jejunium vernum quatuor temporum in prima hebdomada 40mæ, æſtivum in Pentecoſte ſemper celebretur. *C. Quidlinburg. an.* 1085. *tit.* 9. III. 200
C. Conſtantiæ an. 1094. *tit.* 2. III. 221

In Litania majore (S. Marci) jejunium uti in rogationibus ante aſcenſum Domini celebretur. *C. Ingelheim an.* 948. *tit.* 7. II. 612

Jejunia indicta in Provincia Moguntina ſæculi XI. initio. *C. Sclingenſtadienſe an.* 1022. *tit.* 1. 2. III. 55

Jejunium unius diei præ alio nemo ſibi componat, niſi conſenſu epiſcopi. *C. Erfordiæ an.* 932. *tit.* 5. II. 602

Jejunandum non eſt diebus Dominicis nec in feſtis Nativitatis, Epiphaniæ, Aſcenſionis. *Gregorius* II. *an.* 730. I. 37
C. Gangrenſ. an. 324. *tit.* 18. I. 154

Jejunii tempore nullus Comes placitum habeat. *C. Triburiæ an.* 895. *tit.* 35. II. 402

A Jejunis Sacramenta Altaris celebrentur. *C. African. tit.* 8. I. 208
Regino L. 1. *tit.* 188. II. 467

Jejunia mutua, eleemoſynæ, Miſſæ, preces conventæ & pactæ inter Epiſcopos & Reges defunctos. *C. Tremoniæ an.* 1005. III. 31

Illegitimo thoro nati nullo modo ordinentur, nec ad dignitates Eccleſiæ promoveantur, niſi maxima Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas aut evidens prærogativa interveniat. *Regino L.* 1. *tit.* 416. 417. 418. II. 506

Illicita conjugia ſi diſſolvantur, ſoluti juramento confirment, nec domo nec menſa cohabitaturos; dividantur etiam bona. *Regino L.* 2. *tit.* 230. II. 550

Joannes VIII. PP. invitat Willibertum Archi-epiſcopum Colonienſem ad Concil. Trecenſe, ad quod nec ipſe nec ullus Germaniæ, Bavariæ, Lotharingiæve Epiſcopus venit ob vetitum Regis Ludovici. II. 367

Ima-

Tom. pag.

Imagines Sanctorum, uti Deificam Trinitatem adorandas, dicebatur ſtatuiſſe Concilium Græcorum. Ob hanc cauſam & non aliter rejecta græcorum prætenſa adoratio. *C. Francoford. an.* 794. I. 324

Imperatorem (vel ejus tribunal) adiens Epiſcopus vel presbyter ſine literis Epiſcopi vel Metropolitani, abjiciendus a communione & honore. *C. Antiochiæ an.* 341. *tit.* 2. I. 158
C. Aquisgr. an. 816. *tit.* 73. I. 475

Clericus damnatus a ſuo Epiſcopo, adiens Imperatorem ad majus Concilium citetur: ſi negligat, nec veniæ, nec reſtitutionis ſpem habeat. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 74. I. 475
C. African. tit. 71. I. 224

Si Clericus ab Imperatore petierit judicium epiſcopale, nihil ei obſit. *Ibid. eodem titulo.*

Ad Comitatum Imperatoris ire volens Clericus non ſine Romani aut Carthaginenſis epiſc. formata eò eat. *C. African. tit.* 73 I. 224

Impotentia ad Matrimonium. Si vir nuptus vel mulier poſſit probare per juſtum judicium, quod non poſſit ei nubere opere conjugali exercendo, accipiat alium vel aliam. *Rhabanus tit.* 29. *ante* 856. II. 209
Regino L. II. *tit.* 242. *ad* 245. II. 551

Immolans vel alio ritu pagano ſe polluens per vim, ſi ſe Chriſtianum jugiter confeſſus eſt, maneat in communione. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 3. I. 146

Si aliter pollutus, velit ad Clerum aſcendere, provehatur. *Ibidem eodem titulo.*

Immolans vel alios ritus gentilium patrans ob minas & metum, variis pœnitentiis ſubjiciuntur. *C. Ancyræ an.* 314. *tit.* 5. I. 147

Immolato idolis cibo abſtinendum propter conſcientiam. *Gregorius II. Pp.* 726. I. 34

Qui aliis ſacrificandi cauſa fuerunt, triennio inter audientes ſint, ſexennio inter pœnitentes, uno anno ſine oblatione communicent, decennio impleto recipiantur. C. *Ancyræ an.* 314. I. 147
Regino L. I. *tit.* 14. II. 444

Immunitas Eccleſiarum.

Immunitas Sacerdotum a bello, ſupplicante populo a Carolo Magno tribuitur. *C. Wormatiæ an.* 803. *tit.* 1. 2. 3. I. 372

Ob quas cauſas Epiſcopi & Clerici ad bellum eant cum exercitu. *Ibid. tit.* 4.

Index Chronol. Canon.

Tom. pag.

Incantationibus Phylacteriis utens Clericus ab Eccleſia pellendus. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 36. I. 165

Incantationum, Magiæ, Augurii, Sortilegii variæ ſpecies prohibitæ cum variis pœnis. *Rhabanus tit.* 20. *ante* 856. II. 209

De infirmis ungendis & viatico muniendis Sacerdotes curam gerant. *Caroli Magni Capitul.* 769. I. 127

Infirmo canonico, quid permittendum? quid ei debeatur. *Chrodegang. tit.* 40. I. 109

Clericus qui ob infirmitatem ſua non poteſt contemnere, quomodo ex datis Eccleſiæ ſuſtentetur? *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 109. I. 488

Infirmos ungere & pro iis orare jubentur Presbyteri. *Chrodegang. tit.* 71. *an.* 762. I. 118

Infirmorum & ſenum Canonicorum cura, quæ adhibenda. *C. Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 142. I. 312

Infirmi a Presbytero viſitentur, admoneantur ad confeſſionem, ad eleemoſynam, ad ignoſcendum inimicis. *Regino L.* I. *tit.* 105. ad 110. II. 458

Ab infirmis in mortis periculo poſitis pura inquirenda confeſſio: non imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda. Si convaluerint, pœnitentiæ modum ſervent. *C. Moguntiæ an.* 847. *tit.* 26. II. 159

Infirmo poſt amiſſum vocis officium teſtimonia circumſtantium profuit ad reconciliationem conſequendam. *Regino L.* I. *tit.* III. 112. 113. II. 459

Inceſtus cum virgine Deo ſacra, cum matre, cum matrina, pecuniariâ multâ damnatur. *C. Metenſ. an.* 753. I. 94

Si liber inceſti reus pecuniam non habet, mittatur in carcerem, ſi ſervus vel libertus, vapulet multis. *C. Metenſe an.* 753. I. 94

Inceſti reus Eccleſiaſticus perdat honorem ſuum: ſi minor Clericus eſt, vapulet, aut incarceretur. *C. Metenſe an.* 753. I. 94

Inceſtuoſi ab Epiſcopo inquirantur, ſin velint pœnitere, expellantur ab Eccleſia, donec pœniteant. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 79. II. 320
C. Aquisgr. an. 816. *tit.* 53. I. 412
C. Moguntiæ an. 847. *tit.* 28. II. 159

Inceſti crimen quomodo examinandum, puniendum, quod impedimentum conjugii inde? *Hayto tit.* 21. *an.* 820. II. 20

Inceſtuoſum nuptorum variæ ſpecies

Tom. pag.

enumerantur, damnantur. *C. Coloniæ an.* 887. *tit.* 6. II. 367
Regino L. II. tit. 247. II. 553
C. Epaonæ an. 517. *tit.* 30. II. 684
C. Moguntiæ an. 860. II. 243
Regino L. 2. *tit.* 204. *ad* 211. II. 547

Inceſtuoſorum variæ ſpecies damnantur: omnes disjungendi, nunquam copulandi; ſub magna diſtrictione cohibendi. *C. Moguntiæ anno* 847. *tit.* 29. II. 160
Regino L. 2. *tit.* 196. *ad* 199. II. 544

Inceſtuoſorum variæ ſpecies cum pœnis definitis. *Rbabanus tit.* 20. *ante* 856. II. 205

Si Pater & Filius cum una: ſi duo fratres, avunculus & nepos cum una fornicati fuerint, gravior eſt fornicatio, varia pœna in variis Conciliis. *Rbabanus tit.* 4. II. 215

Inceſtus complexus Thetbergæ Reginæ cum Lothario Rege examinatur ab Epiſcopis, damnatur ipſa ad pœnitentiam, & velum. C. *Aquisgr. an.* 860. II. 246

Ob eum inceſtum permittitur Lothario divortium & ſecundæ nuptiæ cum Waldrada. C. *Aquiſgr. anno* 862. II. 247
C. *Metenſe an.* 862.

Inceſti coitus reus uſque ad Miſſam Catechumenorum tantum admittatur, nunquam cognatis copuletur (niſi poſt pœnitentiam actam) cum non cognata. *Regino L.* 2. *tit.* 184. 185. 186. II. 543

Ingenuus, ſi ancilllam alterius ignarus duxit, dimittere poteſt, niſi eam velit liberam facere. Idem mulieri jus de ſervo ducto ignoto. *Regino L.* 2. *tit.* 119. II. 533

Abjectâ ancillâ ingenuam ducere non eſt duplicatio conjugii; ſed profectus honeſtatis. Si autem ancillam ingenuam feciſti, nuptiæ honeſtæ erunt. *Regino L.* 2. *tit.* 181. II. 542

Ingenuus ingenua ducta, ſe ſervum fecit alterius? Rdetur mulier non dimittatur, nec ſerva fiat, niſi ejuſdem conſenſu ſervus factus ſit. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 11. II. 410
Regino L. 2. *tit.* 203. II. 564

Si ingenua ſervo ſe miſcuit, capitaliter puniatur; ſi ſervus ingenuam adulteratus ſit, ignibus exuratur. *Regino L.* 2. *tit.* 203. II. 536

Infans expoſitus niſi intra decem dies repetatur, fiat ejus, qui cum colligit. C. *German. L. incerti an.* 744. I. 55

Infantes qui cum patre & matre dormientes mortui ſunt, & neſcitur, an ſuffocati? Si ſciant a ſe ſuffocatum, parricidii rei ſunt: decennio vel triennio pœniteant. Si dubium eſt, non ſint ſecuri. *Rbabanus tit.* 2. II. 215

Infantem poſt baptiſmum opprimens incaute vel ſuffocans, 40. dies pœniteat, dein tres annos, & adhuc tres alios annos. *Regino L.* 2. *tit.* 69. II. 524

Infantes de quorum baptiſmo nullus teſtis, nec ipſi ſciunt, absque ſcrupulo baptizandi. C. *Wormatiæ anno* 868. *tit.* 70. II. 319

Mulier, cujus infans caſu in ignem aut aquam per negligentiam lapſus moritur, judicio ſapientum pœniteat. C. *Triburiæ anno* 895. *tit.* 36. II. 403

Infantem ideo a baptiſmo ſuſcipiens, ut ſeparetur a conjugio, ſeparetur. C. *Triburiæ an.* 895. II. 411

Pariens fœmina, ſi ejus infans per negligentiam non baptizatus obierit, anno uno pœniteat, nunquam ſit ſine aliqua pœnitentia. *Regino L.* 1. *tit.* 128. 129. II. 462
L. 2. *tit.* 61. 62. II. 524

Inimici diu diſſidentes ab Epiſcopo arguantur: ſi nolint inimicitias deponere, excommunicentur. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 41. II. 316

Injuria afficiens Epiſcopum vel eum dehonorans, varia pœna mulctatur. C. *Ingelbeimii an.* 876. *tit.* 3. II. 37

Injuriam vel calumniam Clerico inferens, arceatur ab Eccleſia. C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 7. II. 371

Interſtitium Pſalmorum in conventu fidelium faciendum (id eſt) per Pſalmos ſingulos recenſendæ lectiones. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 17. I 163

Pro interficiente ſemet, nulla oblatio fiat. *Regino L.* 2. *tit.* 92. II. 528

Suadens interfici hominem vel mandans, puniatur ut homicida. *Regino L.* 2. *tit.* 87. II. 528

Interficiens hominem in Eccleſia, cujus pœnæ reus? *Regino L.* 2. *tit.* 31. II. 520

Interficiens Chriſtianum in bello contra paganos 40. dies pœniteat, attamen ex arbitrio Epiſcopi. C. *Triburiæ* 895. *tit.* 36. II. 402

Interfectus in bello, rixa veteri, ludo pagani Clericus ſepeliatur ſine oratione. C. *Triburiæ an.* 895. II. 408

Invaſores prædiorum Eccleſiæ ſunt ſacrilegi & infames, carcerandi. *Remedius tit.* 48. *ante* 820. II. 426

Inve-

Tom. pag.

Inveſtitura beneficii Eccleſiaſtici a laico facta, an & quando ſit hæreſis? III. 230

Invitum Clericum aut Monachum fieri ſacris Canonibus, Chriſto contrarium. *Caroli Mag. Capit.* 10. *anno* 811. II. 399

Invite, hoc eſt, injuſte tonſi Clerici vel Monachi, ſi liberi ſint, maneant. Nemo ante ætatem ſine ſponte ſua, ſine Domini licentia tondeatur. *C. Aquisgran. an.* 813. *tit.* 23. I. 410

Epiſcopo vel Clerico proficiſci, ſacro miniſterio ſervienti, ſine literis Canonicis non licet. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 41. I. 165
C. *Aquisgrani an.* 816. I. 472

Epiſcopi ſine formata Primatis non navigent. *African.* I. 207

Qui vident Epiſcopum in tranſitu de ſua civitate ad aliam conſtitutum, hoc eſt, in *canali*, inquirant cauſam, cur & quo tendat? Si cauſa ambitionis aut alia, non recipiatur in communionem: ſi invitatus, aut alia gravi aut honeſta cauſa, recipiatur. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 11. I. 191

Sine Epiſtola Antiſtitis ambulanti Epiſcopo, Presbytero, Diacono communionem in officio celebrando nullus impendat. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 18. II. 31
C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 6. II. 682

Judæi convivio nec laicus Chriſtianus intereſſe poteſt, nedum Clericus. *C. Epaonæ an.* 517. *tit.* 15. II. 683
Rhabanus tit. 27. II. 209

Judæi ne habeant mancipia Chriſtiana. *Gregorii Mag. decret.* 599. I. 19

Judaizare vel ſabbatizare nemo Chriſtianus debat, ſi id facit, anathema ſit. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 19. I. 169

A Judæis dona accipiens, cum eis feſta celebrans contra agit, quam oportet. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 37. I. 169

Nec ab iis licet azyma accipere. *Ibid. tit.* 38.

Judæo fidelis puella nubens vel mœchans, aliquanto tempore a communione ſeparetur. *Rabanus tit.* 26. *ante* 856. II. 209

Judæo non liceat habere Chriſtianam uxorem vel concubinam vel mancipium *è Concilio Toletano. Rabanus tit.* 27. II. 209
Regino L. 2. *tit.* 43.

Chriſtiani circumciſi a Judæis non reddito pretio ad libertatem & religionem Chriſtianam redeant. *Rabanus tit.* 27. II. 209

Judæorum Metenſium accuſatio a Guotberto Epiſcopo. C. *Metenſe an.* 888. *tit.* 4. II. 381

Fidelis cum Judæa mœchatus excommunicetur. *Regino L.* 2. *tit.* 141. II. 536

Judæus alienæ nationis ſervum circumcidens, aux exilio aut capite puniatur. *Regino L.* 2. *tit.* 91. II. 528

Judæi Moguntia expulſi ſæculo XII. C. *Mogunt. anno* 1012. II. 43

Judex nullus aut Presbyterum aut Diaconum aut Clericum aut juniorem Eccleſiæ extra conſcientiam Pontificis per ſe diſtringat nec condemnet. *Caroli Mag. Capitul. an.* 769. *tit.* 17. I. 127

Accuſatorum Clericorum infra Diaconatum cauſas, ſolus loci Epiſcopus cognoſcat. C. *Carthaginenſe tit.* 20. I. 202

Judicibus Africanis ea, quæ inter Donatiſtas & Maximinianiſtas acta ſunt, innoteſcenda. C. *Africanum tit.* 34. I. 215

Judices etiam a reis peti poſſunt ex Concilio, uſque ad numerum ſufficientem, quem Synodus ſupplebit. C. *Africæ tit.* 67. I. 223

Relicto Eccleſiaſtico judicio de civili & criminali actione, Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, ſi publico judico purgari voluerit, locum ſuum amittat in criminali actione. C. *Carthagin. tit.* 15. I. 201

In civili actione perdat, quod evincit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. *Ibid. eod. titul.*

A judicio Eccleſiaſtico minore ad majus Eccleſiaſticum provocans nil inde patiatur. *Ibid. eod. titulo.*

A Judicibus, delectu partium conſtitis, non licet provocare. *Ibid. eod.*
C. *Africæ tit.* 63. & 89. I. 223
C. *Francofordiæ an.* 764. *tit.* 44. I. 329
Regino L. 2. *tit.* 114. II. 532

Clericus in judicio ad teſtimonium vocatus, non eſt cogendus in publico dicere teſtimonium. *C. Africæ. tit.* 26. I. 213

Judicia publica ab Imperat. poſcens Clericus, honore privetur. C. *Africæ tit.* 71. I. 224

Clericus ab Imperatore poteſt petere Epiſcopale judicium, & inſons erit. *Ibid. eod. tit.*

Epiſcopus unus (ſolus) non ſibi vendicet cognitionem cauſarum. C. *Africæ tit.* 74. I. 225

Tom. pag.

Clericus negotium cum Clerico habens a ſuo Epiſcopo judicetur, non a ſæcularibus. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 9. I. 178
Aquisgr. Capit. an. 789. *tit.* 28. & 38. I. 273
C. *Carthagin. tit.* 15. I. 207
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 86. I. 476
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 61. II. 317

Judices a Metropolitano probati non ſpernendi. C. *Africæ tit.* 89. I. 228
Aquisgr. Capitul. an. 789. *tit.* 44. I. 277

Juſtitias faciant Epiſcopi in ſuis Parochiis ex ſtatuto Regis Caroli & Synodi. C. *Francofordiæ an.* 794. *tit.* 6. I. 325

Querimoniam habens Presbyter contra laicum, aut laicus contra Presbyterum epiſcopo regente finiatur, laicus juramento conſtringatur, Epiſcopus per conſecrationem Presbyterum interroget. C. *Tribur. an.* 895. *tit.* 21. II. 397

Ad publicum judicium Clericus ſine ordinatione Epiſcopi ne eat pulſatus: nec ibi moretur. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 11. II. 682

Controverſia, quam judicio Eccleſiaſtico expedit agitari, non tranſeat ad ſæculare. *Regino L.* 1. *tit.* 112. 113. II. 532

Cauſam judicatam nullus iterare præſumat, vel puniatur. *Regino lib.* 2. *tit.* 115. II. 532

Jurans juramentum.

Jurantes Clerici excommunicentur. *Regino lib.* 2. *tit.* 154. 155. II. 464

Sacramenti (juramenti) in Eccleſia præſtandi ſuper reliquias forma. C. *German. loci incerti an.* 744. I. 55

Clericus pejerans biennio excommunicetur. *Regino lib.* 2. *tit.* 320. II. 563

Juramentum Judici vel Epiſcopo præſtandum ab eo, qui adulterii vel fornicationis accuſator aut defenſor erit. *Regino lib.* 2. *tit.* 115. II. 532

Juramentum præſtandum poſt pœnitentiam de crimine luxuriæ. *Regino L.* 2. *tit.* 235. II. 580

Juramentum ab eligendo Rege Germaniæ Romano Pontifici præſtandum. *an.* 1081. III. 185

Juramentum aſſerentis coram Synodo vel Epiſcopo, conjugem a ſe non occiſum. *Regino L.* 2. *tit.* 238. II. 551

Juramentum ejus, qui ſe inſontem homicidii ait. *Regino L.* 2. *tit.* 239. II. 551

Juramentum reconciliandi ſuæ vel ſuo conjugi. *Regino L.* 2. *tit.* 240. 241. II. 551

Jurans ſit jejunus, cum honeſtate & timore Dei, non parvulus, non ante rationabilem ætatem. *Regino L.* 2. *tit.* 212, 113, 213, 214. II. 562

A feria IV. ante initium Quadrageſimæ uſque ad octavas Paſchæ. A feria IV. ante Nativitatem Domini uſque ad conſecratos dies: In jejuniis quatuor temporum, in rogationibus: die Dominico nemo juret Sacramentum. *Regino L.* 2. *tit.* 318. 319. II.

K.

L.

Laicus, quisquis in adverſitate gentis aut Patriæ, aut Regiæ poteſtatis ad externas partes ſe contulerit, rerum ſuarum proprietate privetur & excommunicetur. Nonniſi in ultimo mortis communicetur. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 43. II. 316

Laicus Presbyterum in Eccleſiam ne mittat, nec ejiciat. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 67. II. 317
C. *Ingelheimii an.* 948. *tit.* 5. II. 612
C. *Auguſtæ an.* 950. *tit.* 9. II. 623
Regino L. 1. *tit.* 241. II. 477
C. *Seligenſtadii an.* 1022. *tit.* 12. III. 57

Laico Presbyter ne det communionem deferendam. *Regino L.* 1. *tit.* 120. II. 460

Laicus nec Eccleſiam teneat nec decimam accipiat. *Regino L.* 1. *tit.* 244. 245. 246. II. 478

Laici de ſubſtantia mortuorum Presbyterorum ſuorum nullam portionem accipiant. *Regin. L.* 2. *tit.* 39. II. 521

Laici nec pallas Altaris nec vaſa ſacra tangant. C. *Quidlinburgi an.* 1085. *tit.* 7. III. 200

Laicus niſi religione præmiſſa, ne ordinetur Epiſcopus. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 37. II. 684

Laici nec decimas ſibi vendicent in proprietatem nec beneficium ſine conceſſione poſſeſſorum. C. *Quidlinburgi an.* 1085. *tit.* 8. III. 200

Laici habentes proprias Eccleſias inde nec decimas accipiant, nec canes, aut Gynecæa alant, ſed dent Presbyteris. C. *Confluentiæ anno* 912. II. 599

Laicalibus veſtibus ne Clerici utantur. C. *ad Riſach an.* 799. *tit.* 1. II. 692
Regin. L. 1. *tit.* 335. 336. 337. II. 493

Laici Presbyteros, ne ejiciant de Eccleſia nec mittere in eam præſumant. *Bonifacii ſtatuta* 745. I. 73
C. *Aquisgr. an.* 813. *tit.* 29. I. 44

Laici

Tom. pag.

Laici non audeant munera exigere a Presbyteris propter commendationem Eccleſiæ datam. *Bonifacii ſtatuta.* I. 73
C. *Aquiſgr. anno* 813. *tit.* 30. I. 44

Laicus ſecus Altare intra cancellos, tam ad Vigilias, quam ad Miſſas ne ſtet. C. *German. loci incerti* 744. I. 55

Laicus Deo ſacram fœminam, vel parentem, id eſt, conſanguineam ne habeat uxorem. C. *Sueſſion. an.* 744. I. 58

Laicus contra Epiſcopum non accuſet, niſi diſcuſſo merito. *Aquiſgran. Capit.* 789. *tit.* 30. I. 274

Laicus pellens ſuam conjugem excommunicetur. *Apoſtolor. canon.* 48. I. 155
Zachariæ Pp. decret. an. 745. I. 80

Lapſus poſt ſactum ordinem in capitale crimen, ſi publice deprehenſus, ſecundum canones deponatur; ſi occulte confeſſus, per jejunia, eleemoſynas, vigilias, orationes, lacrymas ſe purgare attentaverit, gradus ei ſervetur & ſpes veniæ. *Martini I. Pp. Epiſtola ad Amandum.* I. 28
Rhaban. tit. 10. *ante* 856. II. 196

Lapſus in crimen Presbyter, judicio Epiſcopi ſui conſtringatur. Si accuſatus neget, nec accuſator poſſit probare, ad Concilium univerſale differatur. *C. Francofordiæ an.* 794. *tit.* 39. I. 328

Qui poſt acceptum gradum Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus, in fornicatione, perjurio, aut furto captus eſt, deponatur, non tamen communione privetur. *Apoſtol. can.* 25. I. 133
Rhabanus tit. 10. *ante* 856. II. 197

Lapſus Epiſcopus in crimen, extra tempus Synodi a XII. Epiſcopis audiatur, ſin plures poſſint congregari; lapſus Presbyter a VI. Epiſcopis cum ſuo Epiſcopo. C. *Carthagin. tit.* 12. I. 200

Lapſi in perſecutione jam Clerici ordinati, cogniti deponantur. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 10. I. 130

Lapſi laici in perſecutione citra vim vel periculum, novem annis pœniteant, duobus ſine oblatione. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 10. I. 139

Lapſus Sacerdos corripiatur affectu fraterno: poſt pœnitentiam miniſtret Altari. *Remedius tit.* 46. *ante* 820. II. 424

Lapſis poſt baptiſmum in hæreſin grandem pœnam ſtatuit antiquitas. Nos bienni pœnitentia contenti ſumus, ſi intra illud tertia die jejunent ſine relaxatione, ſtent in loco pœnitentium, abſcedant cum Catechumenis. C. *Epaonenſ. an.* 517. *tit.* 29. II. 684

Lardum non edendum niſi fumo ſiccatum vel igne coctum: poſt Paſcha & incoctum edatur. *Zachariæ Pp. decret.* 747. I. 89

Latrones prima vice capti non moriantur, ſed oculum perdant, pro ſecunda culpa naſus abſcindatur, pro tertia, ſi non emendaverint, moriantur. C. *Duriæ an.* 779. *tit.* 24. I. 214

Lectoris officium, origo, uſus, dotes, munus legendi. C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 3. I. 435
Chrodegang. tit. 51. I. 112

Ad legendum in Eccleſia, qui conſtituendi? C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 133. I. 508

Lectores & cantores Clerici tantummodo, ſi voluerint, uxores accipiant. *Apoſtolor. canon.* 26. I. 133

Lectores cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 68. II. 319
C. *Carthag. tit.* 16. I. 201

Lector in una Eccleſia, ab alia non debet recipi. C. *African. tit.* 57. I. 219
C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 56. I. 473

Lectores populum non ſalutent. C. *Carthag. tit.* 16. I. 201
C. *Wormatiæ anno* 868. *tit.* 56. II. 319

Nil legatur aut cantetur in Eccleſia aliud, quam Divina aut Patrum ſanxit auctoritas. *Cap. Hayton.* 19. *ante* 820. II. 19

Legati ex Africa ad transmarina Epiſcopi, debent reverſi in Concilio rationes reddere legationis. C. *African. tit.* 57. I. 219

Legatio libera ab omnibus provinciis ad Concilium Metropolitæ ſit. C. *Africæ tit.* 61. I. 222

Legitima conjugia quadrifaria, ſi viro virgini virgo nubat. II. Si vir virginem per vim copulet. III. Si pater filiam det ſponſo. IV. Mortua conjuge accipiat conjux aliam, non deſponſatam, non repudiatam. *Regino L.* 2. *tit.* 107. II. 531

Legitima conjugia, quibus temporibus celebranda? C. *Salingunſtad. an.* 1022. *tit.* 3. III. 56

Leo IX. antea Bruno Tullenſis Epiſcopus ab Imperatore Henrico III. conſtituitur Romanus Pontifex. C. *Wormatiæ an.* 1048. III. 111

Tom. pag.

- - - Celebrat Concilium *Moguntiæ an.* 1049. III. 112
- - - Canonizat Romæ S. Gerardum, Tulleuſem Epiſcopum. *an.* 1050. III. 114
- - - Elevat eundem ipſe in Concilio *Tullenſi an.* 1050. III. 116
- - - Celebrat C. *Auguſtanum* 1051. III. 117
S. Leonis Monaſterium in urbe Tullenſi fundatum confirmat Pibo & Clerus Tullenſis. C. *Tullenſe an.* 1091. III. 214
Leodium in urbem transfertur Cathedra è civitate Tungrenſi. C. *Tungrenſe an.* 709. I. 32
Leproſis Chriſtianis Euchariſtia danda, ſed cum iis non convivandum. *Gregor. II. Epiſcopus in German.* 776. I. 34
C. *Wormatiæ an.* 868 *tit.* 31. II. 315
Lenones nec in fine vitæ accipiant Communionem. *Regino L.* 2. *tit.* 142. II. 336
In adulterio uxorem reperiens, nec ſtatim dimittens, Lenocinii reus eſt. *Regino L.* 2. *tit.* 149. II. 537
Letaoia major VII. Kalend. Maji ab aſperſis cinere & indutis cilicio peragatur. C. *Moguntiæ an.* 815. *tit.* 33. I. 411
Regino L. 2. *tit.* 275. II. 482
In Litania majore jejunium, uti in diebus rogationum exerceatur. C. *Ingelbeimii an.* 948. *tit.* 7. II. 612
C. *Aquisgr. an.* 813. *tit.* 33. II. 411
Liber, ſi libertam duxerit, ut liberam & ingenuam habeat, exceptâ cauſâ fornicationis. C. *Tribur. an.* 895. *tit.* 38. II. 403
Libertatem dantis Eccleſiæ auctoritas & exemplum pro ordinando ſervo. *Regino L.* 1. *tit.* 401. II. 503
Libertatem ſuo ſervo dantis heri exemplum & modus pro ordinando coram Eccleſia. *Regino L.* 1. *tit.* 402. II. 303
Manumiſſio ſervorum, ut liberi fiant, in Eccleſia debet fieri. *Regino L.* 1. *tit.* 403. 406. II. 504
Libertatis charta ſervo ordinando data, in ambone Eccleſiæ legenda eſt. *Regino L.* 1. *tit.* 407. II. 504
Servus libertate accepta a Domino, ſi poſt ejus ancillam adulteravit, jubente Domino debet eam uxorem habere. *Regino L.* 2. 121. II. 532
Libram generaliter omnes noverint non amplius quam duodecim unciis conſtare debere. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 122. I. 503
Ut libra panis triginta ſolidis per duodecim denarios metiatur. C. *Aquisg. an.* 817. *pro Benedictino Ordine tit.* 51. II. 6
Libros quot & quales Sacerdos habere debeat. *Chrodegang. tit.* 97. I. 119
Libri Sacerdotibus diſcendi: Sacramentarium: Lectionarium, Antiphonarium, Baptiſterium, Computus, Canon pœnitentialis: Pſalterium, homiliæ per anni circulum. *Haytonis cap.* 6. *ante* 820. II. 18
Libri canonici tantum legantur in Eccleſia. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 52. I. 166
C. *Aquisgr. an.* 769 *tit.* 20. I. 271
Liga ſeu fœdus Catholicorum Germaniæ contra ſchiſmaticos exeunte ſæculo XI. C. *Ulmæ an.* 1093. III. 220
Litania quid ſit? quomodo differat ab exomologeſi. C. *Aquisgr. an.* 813. *tit.* 32. I. 44
Lite exorta inter Epiſcopum & Epiſcopum, unus de duobus ex alia provincia advocet cognitorem Epiſcopum. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 3. I. 190
Si inter Clericum & laicum lis orta eſt, Epiſcopus & Comes ſimul judicent & definiant. *C. Francoford. an.* 794. *tit.* 30. I. 127
Loca dudum ſacra, nunc ſpurcitiâ fœdata, juxta poſſibilitatem reſtaurentur. *Regino L.* 1. *tit.* 38. 39. 40. 41. II. 448
Lotharii Regis Lotharingiæ accuſatio ſuæ uxoris ob prætenſum inceſtum. C. *Aquisgr. an.* 860. II. 246
Lothario Regi permittitur ab Epiſcopo tranſitus ad ſedas nuptias Waldradæ. C. *Aquisgr. an.* 862. II. 265
Lotharii Regis conteſtatio de ſua incontinentia in Aquisgr. *Concilio an.* 862. II. 268
Divortium Lotharii & Theutbergæ ex falſis cauſis probatur a Legatis Papæ & Epiſcopis Lotharingiæ. C. *Metenſe an.* 863. II. 283
Lotharius vult monomachia probari ſuam innocentiam, recuſante duellum Nicolao I. II. 325
Lotharii conjugium diſſolvi non poſſe, niſi Theutberga cœlibem vitam ſpondeat, reſcribit Nicolaus I. II. 346
Ludovici Pii & Lotharii Imperatorum Encyclica ad Epiſcopos, de Miſſis Regiis ad laicos. C. *Aquisgr. an.* 828. II. 44
Iidem dictant interroganda & inquirenda ab Epiſcopis, Miſſis Regiis, & Comitibus. II. 44
Eorundem Encyclica ad populum Dei de Conciliis in quatuor Imperii partibus habendis. II. 52

Ludo-

Tom. pag.

Ludovici Pii iniqua depoſitio ſanatur a Concilio Theodonis villæ, per reſtitutionem. anno 835. II. 65

Ludovicus Pius Herioldum Daniæ regem ejuſque familiam baptizari procurat, & mittit Anſgarium in Daniam fidei prædicandi cauſa. C. *Ingelheim. an.* 826. II. 35

Ludovicus Pius fines Laureacenſis & Saliſburgenſis Diœceſeos partitur. C. *Ratisbonæ an.* 829. II. 696

Idem Anſgarium in Hammaburgenſem epiſcopum procurat conſecrandum. C. *Aquiſgr. an.* 831. II. 57

Hammaburgenſem Eccleſiam firmat, dotat. C. *Aquiſgr. an.* 834. II. 59

M.

Machtild, ſanctimonialis filia Marchionis Apnſt ta, abſolvitur ab & in C. *Magdeburg. an.* 999. II. 678

Machtild, filia Ottonis I. regis, Abbatiſſa in Quinteleburg benedicitur a multis epiſcopis *anno* 966. II. 630

Magdeburgenſis Archi-epiſcopatus erigitur a Joanne XI. & Ottone Auguſto, *an.* 962. II. 627

Magdeburgenſis Archi-Diœceſis inſtitutio & perfectio a Joanne XIII. & Ottone Auguſto. C. *Ravennæ an.* 968. II. 633

Magiæ variæ ſpecies enumeratæ & damnatæ ſæculo IX. *Rabanus libello ſpeciali.* II. 233

Necromantia, Hydromantia, Geomantia, Pyromantia; Arioli, Aruſpices, Augures, Aſtrologi, Mathematici, horoſcopi, Sortilegi damnati, Ejuſdem Rabani ſcriptis Canonicis. *Ibid.* II. 233

Maleficia, ſortilegia omnibus omnino interdicenda. *Regino L.* 2. *tit.* 364. II. 568

Mangones & cotiones, *vide* Vagantes.

Mancipium Chriſtianum ſequens & vendens homicida eſt. C. *Confluentiæ an.* 922. *tit.* 7. II. 599

Mancipia Monaſterio donata non licet manu mittere. *Regino L.* 1. *tit.* 355. 356. II. 495

Manichæiſmi ſectatores hæretici puniuntur. C. *Goslariæ an.* 1051. III. 118

Manſionatica penſio viſitanti epiſcopo, quæ & quanta debeatur a ſingulis Eccleſiis? C. *Moguntiæ anno* 852. II. 168

Manſus cuivis Eccleſiæ integer, abſque ullius ſervitio attribuatur: Presbyter in eo conſtitutus nullum ſervitium faciat præter Eccleſiaſticum. C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 10. I. 554

C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 50. II. 317

Regino L. 1. *tit.* 24. 27. II. 446

Manumiſſiones ut in Eccleſia fiant, epiſcopi Afri per Legatum ab Imperatore petunt. C. *Africanum tit.* 31. & 49. I. 214

C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 9. II. 156

Manumiſſus ab Eccleſia libertus, ab ea protegatur. *Regino L.* 1. *tit.* 358. II. 496

Si libertos commutare velit, coram Concilio epiſcopus faciat. *Regino ibid.*

Maritus neceſſitate alio fugere coactus, ſi uxor nolit ſequi, nec continere ſe poteſt, aliam uxorem accipiat. *Regino L.* 2. *tit.* 124. II. 534

Maritus uxorem velari permittens, aliam non ducat. *Regino L.* 2. *tit.* 125 II. 534

Martyrum paſſiones legi liceat die anniverſario. C. *Africanum tit.* 13. I. 209

Martyrum falſæ memoriæ ab epiſcopis evertantur: ſin: plebes moneantur abeſſe reliquias. C. *Africæ tit.* 50. I. 217

Falſa nomina Martyrum non veneranda. C. *Aquiſgr.* 789. *tit.* 42. I. 276

Matricula & archivium provinciæ Numidiæ ſit apud primam ſedem in Metropoli. C. *Africæ tit.* 53. I. 219

Matrimonii initi ſponſus & ſponſa a Sacerdote benedicendi ſunt cum oblationibus & precibus. *Chrodegangi t.t.* 73. I. 118

In matrimonio habere matrem & filiam ſpirituales illicitum. *Leo VII. Epiſt. in Germaniam* 937. II. 605

Matrimonium alienigenæ cum alienigena, Franci cum Saxonica, Chriſtiana lege ratum eſt & indiſſolubile, licet lege ſæculi diverſa vivant. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 39. II. 403

Matrimonium uſque dum ſe ſe generatio cognoverit, juxta ritum Chriſtianitatis & Romanorum iniri non debet. *Zachariæ Pp. decreta.* 22. I. 82

C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 22. II. 315

Matrimonium cum commatre aut filia ſpirituali nefas, contrarium Patribus, Synodis & legibus Imperialibus. *Zacharias Pp. decret.* 22. I. 82

Inter proximos ſanguinis nemo uxorem patris aut patrui aut fratris, nemo ſororem patris vel matris, nemo filiam ſororis ſuæ, nemo filiam patris vel matris audeat inceſto facinore ſibi copulare. *Gregorius II. Papa in Germaniam. an.* 730. I. 37

Tom. pag.

Matrimonium jungens cum duobus fratribus aut cum duabus ſororibus abjiciatur uſque ad mortem. C. *Neocæſareæ an.* 314. I. 150
Zacharias Pp. decret. 22. I. 87

Laicus ſic nubens duabus ſororibus, poſt pœnitentiam unam ducat. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* II. 315

Ne in quarta generatione conjugium copuletur amplius: ſi poſt interdictum *anni* 813. reperiantur ſic juncti, ſeparentur. C. *Aquiſgr. an.* 813. *tit.* 54. I. 413
C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 30. II. 160
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 78. II. 320

Matrimonium poſt quartam generationem eſt licitum ſæculo nono. Si in quinto gradu contractum eſt, maneat cum pœnitentia firmum *Rabanus ante* 856. II. 227

Non prohibendus ſed hortandus quiſque, ut non niſi poſt quintam, ſextam, aut ſeptimam generationem nubat. *Rabanus libro de nuptiis.* II. 228

Uxor in quarta generatione copulata diſſolvi jubetur a Papa, & a C. *Moguntiæ an.* 860. II. 243

Nicolaus I. Papa declarat ſe nolle definire numerum generationis dirimentis conjugium. C. *Moguntin. anno* 860. II. 244

Uſque dum generatio recordatur, nemo cognatam ducat. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 32. II. 315

S. Maximini Cœnobium a Joanne XIII. Papa accepit libertatem eligendi Abbatis aliaque privilegia. Eximitur ab omni juriſdictione: Soli Pontificio & Regio mundiburdio ſubeſt. *Joannes XIII. Epiſtola* 968. *tit.* 32. II. 638

Menſura cibi & potus in congregatione Canonicorum. C. *Aquiſgranenſe anno* 816. *tit.* 122. I. 502
Chrodegang. an. 762. *tit.* 7. 8. I. 99

Menſura cibi & potus Monachorum. C. *Aquiſgr. an.* 817 *tit.* 26. 27. 28. II. 7

Menſuræ juſtæ ſint pro omnibus. *Regino L.* 2. *tit.* 426. 427. II. 579

Merſeburgenſis Epiſcopatus erigitur a Joanne XIII. Pp. & Ottone I. Auguſto *anno* 962. II. 627

Merſeburgenſis Eccleſiæ reſtitutio contra Giſilarium Magdeburgenſem. II. 677

Metellenſis Monaſterii exemptio, & protectio Regia contra Monaſterienſem Epiſcopum deciditur. II. 673

Tom. pag.

Metropolitano Epiſcopo quæ poteſtas? quis honor debeatur a ſuffraganeis? *Apoſtolor. can.* 35. I. 154
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 9. I. 158
Zachariæ Pp. decretal. anno 747. I. 78

Præter ejus conſcientiam nil cæteri Epiſcopi agant. *Leonis I. Pp. decret.* 32. I. 78
C. *Duricnſe an.* 779. *tit.* 1. I. 239

In duos Metropolitanos una provincia non dividatur. C. *Chalcedonenſ. an.* 451. *tit.* 12. I. 178

Singulis annis ad Concilium Metropolitani provinciæ omnes conveniant, aut legatos mittant. C. *Carthaginenſ. tit.* 18. I. 293

Si lis inter Epiſcopum & ſuffraganeos, vel alios Clericos aut Monachos inobedientes veniat ad Metropolitanum, hic cum ſuffraganeis cauſam dijudicet. C. *Francofurd. an.* 794. *tit.* 6. I. 325

Metropolitanus intra tres menſes ordinationes celebret, niſi neceſſitas dilationem ſuadeat. C. *Wormatiæ anno* 868. *tit.* 76. II. 320

Metropolitanus abſque Comprovincialium Epiſcoporum inſtantia nullas cauſas audiat. *Remedius an.* 820. II. 421

Migratio Epiſcopi vel Clerici de civitate in civitatem canonibus vetatur. C. *Nicææ* 325. *tit.* 15. I. 139
C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 5. I. 177
Aquiſgran. C. *an.* 789. *tit.* 24. I. 272
C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 43. & 44. I. 471
Ibid. tit. 87. I. 476
Hayto cap. 18. *ante* 820. II. 19

Transmigrans de una civitate in aliam, & conſanguineam polluens, poteſt abſolvi ab Epiſcopo loci, ſecundum Synodum propriam. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 41. II. 404

Ad militiam ſub paganis Ducilius poſt baptiſmum reverſi, decenni pœnitentiæ ſubjiciantur, niſi fervor pœnitentiæ imminutionem Epiſcopo ſuadeat. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 12. I. 139

Miniſtri Altaris quales eſſe debeant? *Aquiſgr. cap.* 789. *tit.* 72. I. 282
Regino L. 1. *tit.* 17. II. 442

Miniſterio ſacro deditis ſolis ad Altare ingredi & communicare ibidem licet. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 19. I. 163

In duarum civitatum Eccleſiis miniſtrare Clerico non licet. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 10. I. 178

Nullus miniſter, qui baptizandi recepis

Tom. pag.

pit officium, ſine chriſmate proficiſcatur. Regino L. 1. tit. 78. II. 454
Miniſtrare ſine commendatitiis litteris Clericus peregrinus non audeat. C. Chalcedon an. 451. tit. 13. I. 178
C. Aquiſgr. an. 816. tit. 51. I. 472
Miniſteriales & Officiales Epiſcopi & Eccleſiæ Ultrajectinæ. III. 17
Misnenſis Eccleſiæ Cathedralis inſtitutio & termini Misnenſis Diœceſis, dotatio ejusdem. Joannis XII. Synodica Epiſt. 968. II. 634
Miſſam ſolus Presbyter celebrare ne præſumat. Chrodegangus cap. 77. I. 188
C. Aquiſgr. an. 43. I. 412
Regino L. 1. tit. 191. II. 468
Miſſam, niſi in locis conſecratis nullus Sacerdos celebret: in itinere vero, in tabernaculis, & menſa lapidea ab Epiſcopo conſecrata. Caroli Mag. capit. 789. I. 127
Remedius tit. 3. II. 414
Hayto tit. 15. II. 19
C. Aquisgr. an. 888. tit. 9. II. 372
C. Triburiæ an. 895. II. 409
De Eccleſia & Miſſa nemo exeat ante Benedicamus Domino, vel Ite Miſſa eſt. C. Tibur. an. 895. II. 409
Regino L. 1. tit. 196. 197. II. 410
Nondum ſæculo X. Evangelium Joannis legebatur in fine Miſſæ.
Miſſam celebrans, nec in ea communicans, communione privetur. Apoſtolor. Can. 9. I. 132
Regino L. 1. tit. 192. 195. II. 468
Miſſa ante horam tertiam non celebretur, exceptâ nocte ſanctæ Nativitatis. Regino L. 1. tit. 186. II. 467
In Miſſarum ſolemniis poſt allocutionem Epiſcopi, plebs ad orationem invitetur. Regino L. 1. tit. 189. 190. II. 468
In miſſis epiſcopi diebus Dominicis, & præcipuis feſtis Romæ dicunt *Gloria in Excelſis, & Pax vobis.* In diebus 4omæ, 4. temporibus & vigiliis Sanctorum, & jejuniis dicunt: *Dominus vobiſcum:* Leo VII. Epiſtol. ad Gerun... 937. II. 605
Miſſi Regii & Dominici fiunt a Carolo M., Archi- & Epiſcopi Germaniæ exeunte octavo, ineunte nono ſæculo. C. Aquiſgr. an. 802. I. 363
C. Aquiſgr. an. 819. II. 12
Miſſis Regiis capitula ſeu commonitoria data a Carolo M. de juſtitia adminiſtranda. C. Aquiſgr. an. 819. cap. 29. II. 13
Erga Miſſos Regios Dominicos quam providentiam debeant Comites & centenarii? C. Aquiſgr. an. 802. tit. 28. I. 369

Tom. pag.

Nomina locorum, in quibus Miſſi Dominici legatione fungebantur oriente ſæculo nono. II. 33
Quæ & quanta annona Miſſis Regiis debeatur, C. Aquisgran. an. 828. tit. 1. II. 51
Quo tempore Miſſi Regii legationem incipiant. Ibidem eodem titulo.
Mœchus, Mœchari. Vide: adulter.
Monachi vivant ſecundum regulam S. Benedicti, Monaſterium ordinetur per Decanos. C. Aquiſgr. an. 813. tit. 11. I. 408
Monachis ſpecialiter præcepta, generalia cæteris Chriſtianis. C. Aquiſgran. an. 817. tit. 80. II. 17
Aquiſgr. Cap. an. 789. tit. 16. I. 258
Monaſterium Epiſcopus frequenter introeat cum gravibus perſonis, inquirit, interdicat. Regino L. 2. tit. 167. II. 539
Monachorum Eccleſiæ Epiſcoporum ſubdantur regimini, C. Confluentiæ anno 922. tit. 6. II. 599
Monachi per unamquamque civitatem vel regionem ſubjecti ſint Epiſcopo, intenti jejunio & orationi, nec Eccleſiaſticis nec ſæcularibus negotiis communicent. C. Chalcedon. an. 451. tit. 4. I. 177
C. Auguſtan. 950. tit. 6. II. 623
Recipiatur nullus pro munere in Monaſterio, niſi quem bona voluntas & merita commendant. C. Aquiſgr. an. 817. tit. 75. II. 7
Monachi conjurantes, conſpirantes vel inſidiantes Epiſcopo vel Clerico, proprio gradu dejiciantur. C. Wormatiæ an. 868. tit. 74. II. 319
Monachus non manens in ſuo propoſito, nec ad militiam nec ad dignitatem mundanam venire poteſt, ſed, niſi pœniteat, anathematizetur, C. Chalced. an. 451. tit. 85. I. 477
C. Aquisgr. an. 816. tit. 85. I. 476
Clerico Monachi habitum cupienti, epiſcopus non deneget, C. Auguſtæ an. 950. tit. 7. II. 623
Ne Monachi tabernas ingrediantur cibi & potûs causâ, C. Laodiceæ an. 365. tit. 24. I. 164
C. Africæ tit. 7. I. 208
Aquiſgr. capit. 789. tit. 14. I. 270
Si conjugatus vult Monaſterium ingredi, fiat mutuo conſenſu in caſtitatem, Regino L. 2. tit. 109. 110. II. 531
Monachi a ſæcularibus negotiis & placitis abſtineant. C. Francofurd. an. 794. tit. 11. I. 326
Monachi & Virgines lapſæ in vitium carnis, publicis legibus & Eccleſia-

Tom. pag.

ſticis damnantur, a monaſteriis eliminandi, in ergaſtula detrudendi: communio non niſi ſub mortem detur. *Aquisgr. capit.* 789. *tit.* 52. I. 208

Monacha vel monialis ſacris Altaribus miniſtrare non poteſt: nec ad miſſarum ſolemnia nec ſabbato ſancto lectiones publice legere, nec ad miſſas pſallere, aut alleluja, aut reſponſoria. *Zachariæ Pp. decreta.* 945. I. 79

Monacha non jam clam, ſed palam nubens Eccleſiaſtica & publica lege damnatur, a monaſterio eliminetur, in carcerem perpetuum retrudatur. *Zacharias Pp. decreta.* 27. *anno* 745. I. 82

Monialis ſtrictiori voto ſe alligatura ab Epiſcopo non impediatur. *C. Auguſtæ anno* 950. *tit.* 8. II. 623

Moniales nonnæ velatæ poſt fornicationem, tertio verberatæ in carcere annum pœnitentiam agant, & rodantur omnes capilli capitis ejus. C. *Germanicum an.* 742. I. 49

Moniales Eccleſiarum æqualiter cibum & potum capiant & ſtipendia Eccleſiæ. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 12. 13. I. 533

Moniales virorum frequentiam vitent. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 20. I. 536

Monialium familiæ quam diligenter cuſtodiendæ. *Ibidem tit.* 21. I. 537

Monaſteria puellarum nonniſi ætate provectæ ob neceſſitates permittantur intrare. Viri ad Miſſas ingreſſi ſtatim exeant. Ne Clericus nec juvenis Monachus acceſſum habeat, niſi patris aut matris agnatus. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 3[illegible] II. 684

In monaſteriis puellarum domus ſit propter anus & infirmas. C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 23. I. 538

Monaſteria ſemel Deo dicata non poſſunt ſæcularia fieri; id permittentes interdictis ſubjaceant. *Aquisgran. capit.* 289. *tit.* 31. I. 274

In monaſteriis, ubi corpora Sanctorum ſunt, oratorium intra clauſtrum ſit. C. *Francofordiæ an.* 794. *tit.* 15. I. 326

Monaſterium vel oratorii domus præter conſcientiam Epiſcopi, nec ædificari nec conſtitui debet. C. *Chalcedon an.* 451. *tit.* 4. I. 177

De alieno monaſterio ſuſceptos, nec Præpoſitos, nec Clericos liceat ordinare. *C. Africæ tit.* 47. I. 217

In monaſterio non plures Canonici vel monachi mittantur, quam ſufferri poſſit. *C. Aquisgran. an.* 813. *tit.* 19. I. 409

Monaſteriorum loca apta, & idonea, & bene clauſa pro Canonicis & monachis provideat Epiſcopus. *C. Aquisgran. an.* 813. *tit.* 20. I. 410

Monaſteria laicis conceſſa, deinceps religioſis viris & fœminis committenda. *C. Theodonis villæ an.* 844. II. 146

Mortis in periculo conſtitutus, Epiſcopi conſilio a Presbytero reconciliandus. *C. Carthaginenſ. tit.* 7. I. 200

Mortis tempore communionem expetentes non privandi: ſi reconvaleſcunt, in certo gradu admittendi. *C. Nicææ an.* 325. *tit.* 13. I. 139

Mortis imminente diſcrimine nullus a ſpe veniæ repellatur. Si pœnituerit aut ſe correxerit, & damnationis ſtatuta tempora relaxentur. Si reconvaleſcat, ſtatuti temporis ſpatia obſervet. *C. Epaonæ an.* 517. *tit.* 36. II. 684

Pro mortuis, ſed nonniſi Catholicis, Eccleſia offert oblationes. *Gregor. III. PP. in Germ.*

Pro mortuis amicis jejunia & oblationes triginta diebus impleantur. *C. Germanicum an.* 744. I. 55

Si excommunicatus mortuus fuerit; confeſſus quidem, ſed ante adventum abſoluturi Sacerdotis, parentes faciant oblationem ad altare, & dent redemptionem pro captivis. *Regino L.* 2. *tit.* 436. II. 581

Mortuis nec Euchariſtia, nec Baptiſma detur. *C. Carthagin. tit.* 18. I. 202

Muliere ex infirmitate impotente, maritus poteſt ducere aliam. *Gregor. II. Decret. in German.* I. 34

Mulierem ſubintroductam nemo Clericus habeat. *C. Nicææ an.* 325. *tit.* 3. I. 137
C. Aquisgran. an. 816. *tit.* 39. I. 470
C. Auguſtan. an. 350. *tit.* 4. II. 623
Hayto Cap. 9. *anno* 820. II. 18

Mulier enixa, ſi ſtatim intret Eccleſiam, non peccat. *C. Germaniæ an.* 744. I. 55

Mulier, ancilla, liberta, extranea nulli Clerico cohabitet: tantum mater, ſoror, vel neptis. *R[illegible]o L.* 1. *tit.* 100. ad 104. II. 457
Chrodegangus tit. 56. I. 114

Cum mulieribus viri nunquam lavacra celebrent. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 30. I. 164

Mulierem ſuſpectam Clerico cohabitantem virgis cædat Epiſcopus, vel ejus Miſſus, & detondeat. *C. Auguſtæ an.* 950. *tit.* 4. II. 623

Mulieres non oportet ingredi ad altare. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 44. I. 165
Haytonis Capit. 16. *ante* 820. II. 19

mulier

Tom. pag.

Mulier viri ſui mortem cum aliis conſiliata, dimitti poteſt a viro, & vir aliam ducere. *Regino L.* 2. *tit.* 118. II. 533

Mulier fornicans, partum necans, conceptum ex utero excutiens olim ad exitum vitæ ab Eccleſia removenda erat. Nunc humanius decem annos ſecundum præfixos gradus pœnitentiæ definimus. *C. Moguntan.* 847. *tit.* 21. II. 158

Rhabanus tit. 8. & 9. *ante* 856. II. 196

Mulier partum ſuum necans vel aborſum faciens, canone antiquo usque ad mortem ab Eccleſia removeatur, nunc decennis pœnitentia injungitur. *C. Ancyræ an.* 314. I. 140

Regino L. 2. *tit.* 63. 68. II. 525

Mulier cum muliere fornicans annos tres pœniteat. *Raban. t.* 25. *ante* 856. II. 208

Mulier ſemen viri cibo miſcens tres annos pœniteat. *Idem ibidem.*

Regino L. 2. *tit.* 362. II. 568

Mulier conceptum utero fœtum excutiens homicida eſt. Si dormiendo ſuffocet, levius judicanda, quia nolens. *C. Wormatiæ an.* 868. *tit.* 35. II. 315

Mulier ſine licentia mariti velum accipiens, recipiatur a viro ad thorum. *Regino L.* 2. *tit.* 126. II. 534

Si mus in liquorem ceciderit, tollatur: liquor aſpergatur aqua benedicta & ſumatur. Si mus mortua: abjiciatur liquor. Si purgari poſſit, aſperſus aqua benedicta ſumatur. Si mus in lacte vel farina vel melle, mortuus reperitur, quod circum murem eſt, abjiciatur, reliquum ſumatur. *Regino L.* 2. *tit.* 434. II. 580

Mutilus corpore, qui partem digiti ſibi abſcidit, Clericus eſſe non poteſt. *Regino L.* 1. *tit.* 410. 411. II. 505

N.

Neophytus ex gentili baptizatus, non eſt ſtatim promovendus ad ſacros ordines. *C. Nicææ an.* 325. *tit.* 2. I. 187

Neſtorii hæreſis duodecim anathematiſmis ab Concilio damnatur. *C. Epheſinum an.* 431. I. 174

Nicænæ fidei conſtitutio & Symbolum. *C. Nicææ an.* 325. I. 136

Nicænam fidem & judicia canonica ampleſtuntur Germaniæ Epiſcopi. *C. Sueſſion.* 745 I. 557

C. Conſtantinop. anno 381. *cap.* 1. I. 167

Nicæna fides in Africa inſtauranda. *C. Carthagin. in principio.* I. 199

Tom. pag.

Nicænæ Synodi ſtatuta omnimodis obſervanda. *C. Carthagin. ante* 418. I. 199

Nicæni Concilii authentica deſcriptio & translatio de græco in latinum per Atticum Epiſc. Conſtantinopolitanum, miſſa PP. Africanis & per hos Bonifacio Epiſc. Roman. *C. Afric. tit.* 102. 103. 104. I. 232

Nicæni Symboli & fidei conſtantiſſima profeſſio ab Epiſcopis primæ & 2dæ Germaniæ. I. 1

Nicæni fidei iterata profeſſio. *Aquisgrani capit.* 789. I. 284

Si Nicæni Concilii & aliorum Ss. Patrum authoritas inviolata maneret, ſuperflui eſſent novi canones. *Chrodegangus ante* 762. I. 96

Nicæni II. Concilii de imaginibus diſcrimen, a Concilio *Francofordiæ an.* 784. I. 353

Nicolaus I. Papa damnat Concilium Metenſe cum ſuis eo miſſis legatis. *C. Romæ an.* 863. II. 287

- - - Theutgaudum & Guntharium Archi-epiſc. facti divortii inter Lotharium & Theutbergam promotores damnat. *Ibidem.* II. 287

- - - Franconem Tungrenſem Epiſcopum deprecantem, a labe Conciliabuli Metenſis abſolvit. II. 299

- - - Ejuſdem informatoria ad Epiſc. Regni Caroli, de calumniis Eccleſiæ græcæ Orientalis contra latinam Occidentalem. II. 306

- - - Ejuſdem reſponſoria ad Synodum Ticinenſem, ne intercedant pro depoſitis Archiepiſc. II. 334

Pro Novitiis introeuntibus in Monaſterium pecunia ne requiratur. *C. Francoford. I.* 794. *tit.* 16. I. 326

Nuptias execrans, anathema ſit. *C. Gangrenſ. an.* 324. *tit.* 1. & 14. I. 153

In nuptiis Chriſtianorum non oportet ſaltare, ſed venerabiliter cœnare vel prandere. *C. Laodicææ* 363. *tit.* 53. I. 166

Nuptiarum fœdera non oportet Chriſtianos cum hæreticis jungere. *C. Laodicææ* 363. *tit.* 31. I. 164

Nuptura hæretico, judæo vel pagano copulari non poteſt, niſi promittat ad fidem orthodoxam perſonam copulandam transferre. *C. Chalcedon. an.* 451. *tit.* 14. I. 178

Ante nuptialem conjunctionem Epiſcopi, Presbyteri, & Seniores conſanguinitatem nupturorum inquirant. *C. Aquiſgr. an.* 802. *tit.* 35. I. 370

Nuptiæ damnatæ.

Si quis uxorem viduam duxerit, & cum ſua filiaſtra fornicatus fuerit.

Tom. pag.

Si quis duabus ſororibus nupſerit.
Si qua duobus fratribus nupſerit.
Si quis cum matre, ſi qua tum patre copuletur, anathematizentur, disjungantur ſine ulla ſpe conjugii. C. *Aquisgrani an.* 313. *tit.* 56. I. 413
Illicitæ nuptiæ damnantur. C. *in Walacria an.* 876. II. 38
Nuptiis ne interſint Clerici. *Regino L.* 1. *tit.* 325. 326. 327. II. 492
In nuptiis Bigamorum Presbyter non oret. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 7. I. 150
Nuptiis ſecundo legitime, ſed ſine copula occulta, vacet parvo tempore orationi & jejunio. C. *Laodic.* 363. *tit.* 1. I. 162

O.

Obedientiarii Abbati ſubjacere debent. *C. Conſtantiæ an.* 1094. *tit.* 5. III. 251
Presbyter vel Diaconus, ſi non obedierint præceptis Epiſcopi, a quo ordinati ſunt, dum manent in vitio inobedientiæ, communione & honore priventur. *C. Wormatiæ an.* 868 *tit.* 19. II. 313
Oblationes diſſidentium priusquam reconcilientur, ſecundum ſtatuta ſacrorum canonum nullo modo in Eccleſia recipiantur. *Gregor. II. in German.* I. 37
Regino L. 2. *tit.* 375. ad 380. II. 570
Oblationes offert Eccleſia pro mortuis, ſed non niſi Catholicis. *Gregor. III. in German.* 732. I. 38
Oblatione celebrata Altaris miniſtri debent communicare. *Apoſtolor. can.* 9. I. 132
Oblationes in Eccleſia factas, vel pro pauperibus, non alius diſpenſet, quam Epiſcopus. C. *Francofurdiæ an.* 794. *tit.* 48. I. 328
Oblationes in quadrageſima Sabbato & Dominica non offerendæ. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 49. I. 165
Oblationes fidelium ad Altare oblatæ ad laicos non pertinent. C. *Ingelheim. an.* 948. *tit.* 8. II. 612
Oblationem & pacem jugiter in Eccleſia faciat populus Chriſtianus. C. *Aquiſgran.* 813. *tit.* 44. I. 412
Oblationes defunctorum retinens, ut infidelis ab Eccleſia rejiciatur: velut necator pauperum excommunicetur. *Regino L.* 2. *tit.* 382. 385. II. 571
Offerre in domibus oblationes, nec Epiſcopus, nec Presbyter debet.
Chrodegangus tit. 72. I. 118
C. Laodiceæ an. 363. *tit.* 58. I. 166
Aquisgr. Capit. 816. *tit.* 84. I. 476
Regino L. 1. *tit.* 131. 133. II. 462
Occidentis Presbyterum, Sacerdotem pœnitentia *Regino L.* 2. *tit.* 42. 43. II. 522
Occiſi Presbyteri compoſitio cui cedit? *Regino L.* 2. *tit.* 40. 41. II. 521
Occidenti Presbyterum degradatum denegatur Eccleſiaſtica communio. *Regino L.* 2. *tit.* 44. II. 523
Occidentibus Clericos minores variis varia compoſitio dictata. *Regino L.* 2. *tit.* 45. II. 522
Occidentis conſanguineum vel ſeniorem ſuum decem annorum pœnitentia. *Regino L.* 2. *tit.* 48. 49. II. 522
Occidens Clericus proximum ſuum, exul ſeptem annis pœniteat. *Regino L.* 2. *tit.* 52. II. 523
Occidens Judæum vel paganum propter avaritiam vel odium, ut homicida pœnitere debet. *Regino L.* 2. *tit.* 95. II. 529
Si inſaniens hominem occidit, levior pœnitentia imponenda. *Regino L.* 2. *tit.* 96. II. 529
Si plures hominem occiderunt, ſinguli ut homicidæ judicentur. *Regino L.* 2. *tit.* 97. II. 529
Occidens agentem publicam pœnitentiam, bannum Regis in triplo componat, & Wirigildum proximis. *Regino L.* 2. *tit.* 190. II. 543
In Eccleſia hominem interficiens, quibus pœnis eſt obnoxius? *Regino L.* 2. *tit.* 31. II. 520
Offerendus panis & vinum mixtum, nil amplius. *Apoſtolor. Canon.* 3. I. 131
C. *Africanum tit.* 4. I. 208
C. *Wormatiæ an.* 857. *tit.* 4. II. 314
Primitiæ, mel & lac offerendæ, habent benedictionem a Sacramento diſtinctam. *Apoſtolor. Canon.* 4. I. 131
C. *Africanum tit.* 4. I. 208
Regino L. 1. *tit.* 65. II. 451
Offerentium nomina publice recitanda ante preces Sacerdotales. *Aquiſgran. cap.* 789. *tit.* 54. I. 279
Offerentium nomina ante oblationem non recitanda. C. *Francofordiæ an.* 794. *tit.* 51. I. 328
Omnia, quæ offeruntur Deo, proculdubio conſecrantur. *Capitulare Caroli & Ludovici.* I. 419
Ne in calice vinum ſolum, nec ſola aqua offeratur, ſed mixtum: duæ partes ſint vini, tertia aquæ. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 19. II. 397
Oblatum ad Altare a miniſtris receptum, poſt Altare ponatur. *Regino L.* 1. *tit.* 62. II. 451
Oblata in Eccleſiis poma & reliqua ad

Tom. pag.

ad domos Sacerdotum fideles ferant. *Regino L.* I. *tit.* 56. II. 451

Officium Divinum in nocte, quando & quale debent Canonici. *Chrodegangus tit.* 15. I. 102

Vigiliarum antiquitas. *Ibidem.*

De matutinis horis; de Prima. I. 103

De horis diei, Veſperis, Completis. I. 104

Poſt Completas ſilentium. *Ibid.*

Horæ Canonicæ obſervandæ. *Ibidem.*

De diligentia pſallendi. I. 105

In Eccleſia modeſte non pompatice ſtandum. *Ibid.*

Canonici omnes ad Completorium conveniant. *Chrodegangus tit.* 49. I. 3

Officium pſallendi ſanctum eſt. Ejus prototypa. C. *Atrebati an.* 1025. III. 91

Officium ſemper idem Nonâ & Veſperâ debet exhiberi. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 18. I. 163

Officium plenarium agatur in præcipuis ſolemnitatibus, & in natalitiis Sanctorum, cujus honor in quavis parochia ſpecialiter celebratur. C. *Aquisgr. an.* 817. *tit.* 46. II. 6

Officii Divini ordinem, quem Metropolitanus tenet, comprovinciales obſervent. C. *Epaon. an.* 517. *tit.* 27. I. 683

Officium, juxta quod in Regula S. Benedicti continetur, monachi obſervent. C. *Aquisgr. an.* 817. *tit.* 3. II. 3

De opere manuum quotidiano Canonicorum. *Chrodegangus cap.* 19. I. 104

Orariis aſſidue utantur Presbyteri. C. *Aquisgran. an* 813. *tit.* 28. II. 411

C. *Triburiæ an.* 895. II. 410

Orationem Dominicam & Symbolum omnes docendi. C. *Francofurt. an.* 794. *tit.* 33. I. 327

Oratio pro Cleri & populi concordia. C. *Triburiæ an.* 895. II. 391

Orans cum excommunicato communione privetur. *Apoſt. can.* 11. I. 132

Non in tribus tantum, ſed in omnibus linguis orandus & adorandus Deus. C. *Francofurt. an.* 794. *tit.* 52. I. 328

Orationis inſtantia commendatur monialibus. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 16. I. 535

Orans cum damnato Clerico, ut Clerico damnetur. *Apoſtol. can.* 11. I. 132

Oratio Dominica non in benedictione ciborum, ſed in ſanctificatione corporis & ſanguinis Domini decantetur. *Leo VII. Epiſtola ad German.* 937. II. 605

In oratorio præter orationem & Pſalmos nil agatur. *Regino L.* I. *tit.* 54. 55. II. 448

Oratorium domi habens, poteſt in eo orare, non miſſam celebrare, ſine permiſſu Epiſc. C. *Ingelheim.* 876. *tit.* 6. II. 37

Ordinum ſacrorum prototypa, gradus, collatio. *C. Atrebati an.* 1025. III. 83

Ad ordines ſacros non eſt promovendus bigamus, aut qui virginem non eſt ſortitus uxorem, nec illiteratus, nec in qualibet corporis parte vitiatus, nec expœnitens, nec cuilibet conditioni obnoxius. *Gregorius II. Papa in Germ. an.* 726. I. 36

Nec Afri admittendi ad ordines, quia plerique illorum Manichæi rebaptizati ſæpius ſunt. *Idem Papa eadem decretali.* I. 36

Ordinationes Presbyteri & Levitæ tempore congruo, multis aſtantibus fidelibus, ſolemniter peragendæ. *Remedius tit.* 42. II. 424

Ordinatio Epiſcopi extra Synodum & Metropolitani præſentiam facta nullas vires habeat. C. *Antiochiæ an.* 241. *tit.* 19. I. 159

Ordinationum tempora certa & dies. *Regino L.* I. *tit.* 440. II. 510

Ordinationes Presbyterorum & Diaconorum, non niſi quarti, ſeptimi, & decimi menſis jejuniis, & in ingreſſu quadrageſimæ, & Veſpere ſabbati celebrandæ. *Gregorius II. in German.* 736. I. 36

Ordinare qualiter debeat Epiſcopus. Feria IV. ante ordinationem veniant ad civitatem: examinentur ab Examinatoribus: abſint munera. *Regino L.* I. *tit.* 441. 442. II. 510

Ordinetur Presbyter ab uno Epiſcopo & Diaconus, & reliqui Clerici. *Apoſtolorum canon.* 1. I. 131

Presbyter non ordinetur ante XXX. annum, licet valde dignus. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 11. I. 151

Aquisgrani capit. 789. *tit.* 50. I. 278

Ordinatio coram Audientibus non celebranda. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 4. I. 162

Ordinandi Epiſcopi, judicio Metropolitanorum, & eorum, qui circum circa ſunt, hi, qui plurimo tempora fidem & mores probaverint. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 12. I. 163

Aquiſgrani cap. 789. *tit.* 2. I. 266

C. *Nicænum an.* 325. *tit.* 19. I. 140

Epiſcopus non ordinet nec ſollicitet Clericum alienæ Diœceſis. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 16. I. 139

C. *Sardicæ an.* 346. *tit.* 11. 12. I. 193

Aquisgran. capit. 789. *tit.* 56. I. 279

C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 22. I. 160

Tom. pag.

Regino L. 1. *tit.* 383. 384. 385. II. 500
Ordinatio alieni ſubditi ſine conſenſu proprii Epiſcopi ſit irrita. C. *Aquiſgrani an.* 816. *tit.* 45. I. 421
Ordinans Epiſcopus in aliena parochia ſine metropolitano, aut alterius vocatione, irrita ſit ordinatio, ipſe ordinans damnatus a Concil. *Aquiſgrani capit.* 789. *tit.* 2. I. 269
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 13. I. 158
Ordinandus a vicinæ Provinciæ Epiſcopis, ſi non niſi unus in provincia Epiſcopus remanſiſſet, & is nollet ordinare electum. C. *Sardicæ an.* 347. *tit.* 5. I. 190
Ordinati literas accipiant ab Ordinatoribus, ſignatas eorum manu cum die & Conſule. C. *Africam. tit.* 56. I. 219
Regino L. 1. *tit.* 390. II. 501
Ordinatus Presbyter de nihil habentibus, vel pauper conferat Eccleſiæ, ſi agros aut alia acquirat. *Regino L.* 1. *tit.* 217. 218. 219. II. 474
Ordinandus Epiſcopus qualiter examinetur? *Regino L.* 1. *tit.* 443. II. 510
Ordinatio abſoluta (ſine fixo titulo vel loco) Epiſcopi, vel Diaconi, vel cujusvis gradus irrita eſt, Sed ſpecialiter Eccleſiæ, civitatis, aut poſſeſſionis, aut Martyrii, aut Monaſterii ejus, qui ordinatur, mentio fiat. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 6. I. 177
Aquiſgran. capit. 789. *tit.* 25. I. 272
C. *Francofurdiæ an.* 794. *tit.* 27. I. 327
Regino L. 1. *tit.* 386. 387. II. 500
Ordinandus Epiſcopus authoritate Apoſtolica ab omnibus Provinciæ Epiſcopis præviis ſcrutinio, jejunio, & precibus, Dominica die, hora tertia manus ei imponantur: ſi non omnes, ſaltem non minus, quam tres manus imponant, reliqui aſſenſum præbeant. *Apoſtolorum canon.* 1. I. 131
C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 4. I. 138
Remedius tit. 2. & 36. II. 416
Ob inordinatam conſtitutionem nec maximus Cynicus ſit Epiſcopus, nec ii, qui ab eo in quovis gradu ordinati ſunt, Clerici. C. *Conſtantinop.* 381. *tit.* 3. I. 167
Ordinatio Wezilonis Moguntini Archi-Epiſcopi intruſi, Sigefridi Auguſtani, Norberti Curienſis, imo omnes ordinationes excommunicatorum penitus irritæ judicatæ ſunt. C. *Quintilibrugenſe* 1085. III. 200
Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi non ordineotur prius, quam omnes domi ſuæ faciant Chriſtianos. C. *African. tit.* 3. I. 208
Ordinare Epiſcopum Epiſcopi debent. C. *African. tit.* 16. I. 210
Quot addi Epiſcopi debeant numero Ordinatorum, ſi ordinando Epiſcopo fuerit contradictum. C. *African. tit.* 17. I. 210
Ordinare Clericum unde voluerit, ſoli licet Carthaginenſi Epiſcopo. C. *Africæ tit.* 22. I. 24
Parvuli apud Donatiſtas baptizati, in Catholica Eccleſia Clerici ordinentur. C. *Africæ tit.* 24. I. 212
Orientis Epiſcopi Orientem tantum gubernent, ſervatis privilegiis, quæ ob Nicænus Canones Antiochenæ Eccleſiæ tributa ſunt. C. *Conſtantinop. an.* 381. *tit.* 2. I. 167
Oſculum pacis poſtquam Epiſcopus Presbyteris dedit, tunc laici ſibi tribuant, & ita ſancta celebrabitur oblatio. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 19. I. 163
Oſculantis Clerici mulierem, quæ pœna? *Regino L.* 2. *tit.* 251. II. 553
Oſnabrugenſi Eccleſiæ ſubtractæ decimæ a Corbeja & Herivordia reſtituuntur per C. *Moguntinum an.* 888. *tit.* 4. II. 379
Rurſum coguntur reſtituere per C. *Ingelheim an.* 972. II. 655
Iterum per Ratisbonenſe coguntur reſtituere eas decimas. C. *Ratisbonæ an.* 1075. III. 168
Oſtiarii officium. C. *Aquiſgr. anno* 816. *tit.* 2. I. 455

P.

Pagani non habeant mancipia Chriſtiana. C. *Liptinenſ. an.* 743. I. 51
Regino L. 2. *tit.* 346. II. 566
Paganis mancipia vendere ad immolandum, ſcelus, impietas eſt. *Gregorius II. Pp. in Germ. an.* 732. I. 39
Paganas obſervationes faciens Chriſtianus damnetur XV. ſolidis. C. *Liptinenſ. an.* 743. I. 51
Paganorum convivia vetantur, maxime in Natalibus Martyrum. C. *African. tit.* 18. I. 211
Pallia Archi-epiſcopis gratis danda, promittit Zacharias Papa Bonifacio *ſcriptâ ei Epiſtolâ an.* 748. I. 88
Pallio utens vir, ut continens videatur, & non birro communi, anathema ſit. C. *Gangr. an.* 324. *tit.* 12. I. 154
Papa Martinus I. mittit Amando Trajectenſi ad Moſam Epiſcopo acta Synodi Romanæ contra Monothelitas, ejusque aſſenſum, & Romani

Tom. pag.

ni Concilii promulgationem orat. *an.* 649. I. 28
Papa ipſus Conciliis variis Germaniæ præſidet.
Leo III. Paderbornam & alias Germaniæ Eccleſias luſtravit *an.* 799.
Gregorius IV. Ludovicum Imp. Filiis reconciliare ſtudet prope Baſileam *an.* 833. II. 62
Gregorius VI. fuit ab Imp. Henrico III. invitatus, ut Synodo præſideret *an.* 1045.
Benedictus VIII. præſedit Concilio Bambergenſi. III. 58
Leo IX. præſedit Concil. Moguntino *an.* 1049. III. 112
Concil. Tullenſi *an.* 1050. III. 111
Concil. Auguſtano *an.* 1051. III. 117
Concil. Ratisponenſi *an.* 1052. III. 118
Concil. Wormatienſi. III. 119
Victor II. PP. electus Moguntiæ *an.* 1054. præſedit Concilio Bonnenſi, pacis Mediator *an.* 1055. III. 125
Innocentius II. PP. præſedit Concilio Moguntino & Herbipolenſi *an.* 1130.
Concilio Leodienſi *an.* 1131. III. 309
Papa Legatos plurimos Sedis Apoſtolicæ in Germaniam miſit his undecim ſæculis.
Primi noti in his tribus Tomis ſunt: Martinianus Epiſcopus, Sabinus & Georgius presbyteri, in Bavariam miſſi a Gregorio II. PP. *an.* 726. I. 39
Secundus notiſſimus S. Bonifacius. I. 58
Cæteros indicant Concilia, quæ indixerunt, quibusque cum Archi-epiſcopis Germaniæ præſederunt.

A Parochia in aliam Parochiam migrans aut morans ulterius non miniſtret, maxime ſi ſit revocatus ab Epiſcopo. C. *Antiochen. an.* 341. *tit.* 3. I. 159
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 72. I. 415
Pertinax in abſentia non reſtituatur. *Ibidem.*
Parochiæ alienæ Clericum nullus Miniſter ſubintroducat. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 15. 16. I. 139
Regino L. 1. *tit.* 393. II. 501
De parochia in parochiam ne tranſeat Epiſcopus. C. *Antiochen. an.* 341. *tit.* 21. I. 159
Parochiæ ruſticæ maneant inconcuſſæ Epiſcopo, ſi eas retinere noſcatur. *Regino L.* 1. *tit.* 16. II. 444
Parochus presbyter ſemper in Quadrageſima rationem & ordinem miniſterii ſui reddat Epiſcopo. *C. German. an.* 742. I. 49
Nullus Epiſcopus in aliena parochia ordinationem faciat, niſi forte cum voluntate ejus Epiſcopi. *Regino L.* 1. *tit.* 258. II. 480
C. *Antiochiæ tit.* 22. I. 160
Parochiam alienam ne quis uſurpet. *Regino L.* 1. *tit.* 251. II. 479
Parochianum ſuum, ſi ad Synodum venire recuſat, coram Metropolitano Epiſcopus banno ſuo ſtringat, & cauſam Synodaliter diſcutiat. C. *Saligunſtad, an.* 1022. *tit.* 22. III. 57
Parochianum alterius nemo presbyter recipiat. *Regino L.* 1. *tit.* 255. 256. II. 479
Parricida, matricida, ſororicida toto vitæ tempore corpus Domini non ſumat; carne & vino abſtineat, ada quarta, & ſexta feria jejunet. *Gregorius III. in German. an.* 732. I. 39
Regino L. 2. *t. t.* 53. 54. 57. 59. II. 523
Parricidæ ſui ultor Epiſcopus Gervilio deponitur. C. *German. an.* 745. I. 73
Patricidii & fratricidii pœnæ canonicæ. C. *Moguntiæ an.* 860. II. 243
Patricidæ in uno loco manentes pœnitentia ſe caſtigent, non licet eis nec militia, nec conjugium. C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 20. II. 158
Avunculum occidens patricida eſt: non militet: tota vita pœniteat: in Monaſterio claudatur. *Rabanus tit.* 5. II. 213
Partum ex fornicatione quocunque modo interimens; ad exitum vitæ juxta antiquum morem ab Eccleſia removetur: decennis pœnitentia humanior. C. *Ancyræ an.* 814. *tit.* 20. I. 148
Parricidæ & fratricidæ anno ſtent ante fores eccleſiæ, poſt annum introducantur: inter audientes ſtent. His peractis corporis & ſanguinis Domini participes fiant, at carnem nunquam manducent. Jejunent quondie ad Nonam, exceptis feſtis & Dominicis. Abſtineant a vino, medone & cerevifia, tres dies hebdomadæ: arma non tractent, pedites ſemper eant: ab uxore non ſeparentur. Si cœlibes, conjugentur ne fornicentur. Tempus pœnitentiæ arbitrio Epiſcopi definiatur. Si ante biennium finitum mors ingruat: viaticum accipiant. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 30. II. 314
Regino L. 2. *tit.* 27. 28. II. 519
Paſcha ante Vernum æquinoctium celebrans cum Judæis, Epiſcopus, aut Presbyter abjiciatur. *Apoſtolor. can.* 8. I. 132
Paſcha quo die celebretur? Dominico reſpondet. *Remedius an.* 820. *tit.* 32. II. 428

 paſto-

Tom. pag.

Paſtoris animarum officium. C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 13. 14. — I. 450
Rabanus ante 856. *tit.* 7. — II. 196

Paſtorea non recte gradientes, reprehenduntur. C. *Aquisgr. an.* 216. *tit.* 28. — I. 460

Paſtores bene docentes & male viventes. *Ibidem.*

Exempla pravorum Sacerdotum. *Ibidem.*

Paſtorum reprobi mores tolerandi. *Remedius an.* 820. *tit.* 17. — II. 417

Patena Domini, ſi non ex auro, ſaltem ex argento fiat: pauperrimi ſtanneo calice utuntur, nemo æreo, nemo ligneo. *Regino L.* 1. *tit.* 67. — II. 452

A Pauli Samoſatem errore reſipiſcentes, quomodo ad Catholicam recipiendi? C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 20. — I. 140

Pauper ad Clerum promotus, ſi acquiſita vel donata Eccleſiæ ſibi habeat, eſt invaſor Eccleſiæ, ſi aliunde aut à cognatis donata ſunt, ſibi habeat. C. *Carthaginenſe tit.* 23. — I. 204
C. *Aquisgrani an.* 816. *tit.* 89. — I. 477

In pauperum uſus dans vel accipiens oblata præter Epiſcopum vel ab eo conſtitutum, anathema ſit. C. *Gangrenſe an.* 328. *tit.* 7. — I. 154

Pauperum oblata nec rapienda nec fraudanda. *Aaquisgran capit. an.* 789. *tit.* 74. — I. 277

Pauperum hoſpitale, ſi monialibus commiſſum eſt, ſit intra Monaſterium puellarum. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 28. — I. 539

Pauperes qualiter alendi? *Regino L.* 2. *tit.* 417. 418. — II. 577

Peccator occultus occulta confeſſione coram Epiſcopo, vel Presbytero, & occultis pœnitentiæ operibus veniam & gradum recuperaturum ſe confidat. *Rabanus ante* 856. *tit.* 10. — II. 197

Pejerans ad pacem ſe non rediturum, uno anno a communione corporis & ſanguinis ſegregetur, & reatum jejuniis & lacrymis expiet. *Regin.* L. 2. *tit.* 321. — II. 563

Perjuri a dæmone vexantur. *Regino L.* 2. *tit.* 317. — II 563

Perjuri, falſi teſtes diſtrictæ pœnitentiæ ſubdantur, contumaces foras projiciantur, nec nomen recitetur. C. *Tullenſe an.* 860. *tit.* 3. — II. 256

Perjurii variæ pœnæ. *Regino L.* 2. *tit.* 323. *ad* 332. — II. 564

Perjurans ſcienter ſine redemptione manum perdat. C. *Durienſe an.* 779. *tit.* 10. — I. 240

Dubius ſtet ante crucem, cum ſuo accuſatore, & victor ſit liber. *Ibidem.*

Perjurus ſcienter ſeptem annos pœniteat: dein communicet. Perjurus ſcienter in Eccleſia, in Evangelio, in Reliquiis Sanctorum, ſeptem ve. undecim annos pœniteat: ſi in manu Epiſcopi, Presbyteri, aut Diaconi, aut in cruce, annum unum, aliis, ſeptem pœniteat. *Raban. tit.* 8. — II. 204

Peregrinus nullus ſine pacificis, id eſt, commendatitiis ſuſcipiatur. C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 7. — I. 151
C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 49. — I. 472

Perſecutionem paganorum fugere licet, ſi ea non valeat ſupportari. *Zacharias Pp. ad Bonifac.* 751. — I. 89

Perſecutionem aut vim patiens Clericus, tamdiu in aliena Parochia recipi, & manere poteſt, uſque dum finis ſit, vel ſatisfactio data. C. *Sardicenſe an.* 347. *tit.* 21. — I. 193

Peſte domum, Monaſterium, Eccleſiam invadente non eſt fugiendum, quia nuſpiam Dei manum effugere valemus. *Gregor. II. Papa in German. an.* 776. — I. 34

Petri Primatus, quà Principis Apoſtolorum & Vicarii Chriſti in univerſam Eccleſiam. *Leo VII. Pp. in Ep. ad Germ. an.* 937. — II. 604

Placita ſæcularia, nec Dominicis, nec jejunii diebus agantur, nec ſeptem diebus ante Natalem Domini & Joannis Baptiſtæ. C. *Erford. an.* 932. *tit.* 2. — II. 608

Placita agere quatuor hebdomadis ante Nativitatem Domini, a ſeptuageſima ad Paſcha, quatuor decem diebus ante feſtum Joannis Baptiſtæ nulli licet. C. *Aquisgrani an.* 992. — II. 671

Plagiarii, hominem Chriſtianum ſollicitando furantis & tradentis pagano, pœna. *Rabani Epiſc. ad Regimb.* — II. 240
Regino L. 2. *tit.* 344. 345. — II. 566

Plebes, quæ nunquam habuerint proprium Epiſcopum, eum accipiant ex plenario Concilio, cum Primatis & proximi Epiſcopi conſenſu. C. *Africanum tit.* 65. — I. 223

Plebes, ex Donatiſtis converſæ, ſi pertinuerint ad certum Epiſcopum, ad eum redeant. Si mortuus fuerit, novum nanciſcantur; univerſim Catholici Epiſcopi converſis præſint. C. *Africanum tit.* 66. — I. 223

Pœnitenti publico de crimine, cilicium ſuper caput a Sacerdote imponatur, & manus, niſi comas depoſuerit,

Tom. pag.

erit, & veſtes mutaverit, abjiciatur. C. *Africanum tit.* 10. I. 209
Regino lib. 1. *tit.* 240. 289. II. 484

Nullus Presbyter ſine juſſu Epiſcopi pœnitentem in Eccleſiam introducat. C. *Selingenſtad an.* 1022. *tit.* 19. III. 57

Pœnitentes in capite quadrageſimæ ante fores Eccleſiæ Epiſcopo ſe repræſentent, ſacco induti, nudis pedibus, vultu in terram proſtrato. Dein cum Clero vii. Pſalmos recitet, pœnitentibus humi proſtratis, demum Epiſcopus manus imponat, aqua aſpergat, cilicium capiti imponat, cinere eos aſpergat, & ſic ab Eccleſia pelli jubeat. *Regino lib.* 1. *tit.* 288. 291. 292. 293. 294. II. 484

Diſcretio inter peccata publica & pœnitentiam publicam, & inter peccata occulta & pœnitentiam ſecretam ſervanda. C. *Moguntiæ an.* 857. *tit.* 31. II. 160

Quibusdam pœnitentibus priſtina conceduntur conjugia, judicio discreti Sacerdotis. *Rbabanus tit.* 17. II. 204

Pœnitentibus ſecundum differentiam peccatorum, Sacerdos pœnitentiam decernat. C. *Wormatiæ anno* 868. *tit.* 25. II. 314
Regino L. 1. *tit.* 301. 304. 306. II. 489

Pœnarum genera diverſa enuntianda pœnitentibus. *Regino L.* 1. *tit.* 300. II. 486

Pœnitentes convertendi ad Deum canonice inquirantur, canonice reconcilientur: presbyter conſulat Epiſcopum. *C. Carthaginenſ. tit.* 10. I. 209
Aquisgran. C. an. 789. *tit.* 34. I. 274
Regino L. 1. *tit.* 306. II. 490

Pœnitens, dum carinam facit, non migret de loco in locum. C. *Salingunſtat. an.* 1022. *tit.* 15. 18. III. 57

Pœnitentis Clerici vel Canonici de capitali crimine reconciliatio, ordo, tempus. *Chrodegangus an.* 762. *tit.* 30. I. 106

Manus presbyteris vel Diaconis tanquam pœnitentibus nullus imponat. *Regino L.* 1. *tit.* 310. II. 490

Pœnitentem alterius civitatis vel parochiæ nemo reconciliet ſine proprii Epiſcopi vel presbyteri teſtimonio. *Regino L.* 1. *tit.* 309. II. 490

Quales nos debeamus eſſe erga pœnitentes? *Regino L.* 1. *tit.* 324. II. 491

Pœnitentiam a ſuo Sacerdote accipere nolens, quia Romam ire vult, ex Synodi mente prius Sacerdoti ſuo confiteatur, & dein Romam eat cum Epiſcopi licentia. C. *Salingunſtat. an.* 1022. *tit.* 17. III. 57

Laicus, qui pœnitens ſe totondit, & rurſus prævaricans laicus, ab Epiſcopo revocetur ad pœnitentiam. Sin obedit, anathematizetur. *Rbabanus tit.* 12. II. 202

Pro pœnitentibus ſubito mortuis ſine viatico, oblatio recipienda, Eccleſiaſtico affectu. *Regino L.* 1. *tit.* 114. II. 452

Pœnitentia vera, qualis ſit? *Regino L.* 1. *tit.* 323. II. 491

Pœnitentia 40. dierum. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 55. II. 407

Poſt 40. dies pœnitentia primi anni. *Ibid.*

Pœnitentia 2di, 3tii, 4ti, 5ti, 6ti, 7mi anni. *Ibid.*

Pœnitentiæ modus peccata confitentibus, aut ſecundum antiquos Canones, aut ſecundum Scripturam, aut ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem imponatur. C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 31. II. 160

Pœnitentiæ neceſſitas, uſus, efficacia. C. *Atrebati an.* 1025. III. 86

Nullus presbyter ſine juſſu Epiſcopi pœnitentem in Eccleſiam introducat. *C. Salingunſtat. an.* 1022. *tit.* 19. III. 57

Nemo præter Epiſcopum aut presbyterum pœnitentem judicet, nec confeſſiones audiat. *Regino L.* 1. *tit.* 295. II. 485

Oratio Epiſcopi vel presbyteri ad dandam pœnitentiam. *Regino L.* 1. *tit.* 299. 300. II. 485

Diaconus pœnitentem ad communionem recipere poteſt. *Regino L.* 1. *tit.* 296. ad 298. II. 485

Pœnitentia conjugatis non niſi ex conſenſu detur. *Regino L.* 1. *tit.* 303. II. 89

Pro pœnitentia Presbyteris & Diaconis ſit privata ſeceſſio, ſatisfactio, & oratio. *Regino L.* 1. *tit.* 312. II. 490

Profeſſi pœnitentiam, ad Clericatum non vocentur. *C. Epaonenſe an.* 517. II. 682

Pœnitentia ultima nulli deneganda. *Rbabanus tit.* 14. II. 203

Pœnitentia poſt mortem prodeſt. C. *Atrebatenſe an.* 1025. III. 88

Pœnitentiæ jugo ſubmiſſi pro diverſis erratis a legitimo matrimonio non ſeparentur. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 37. II. 315

Pœnitentiæ tempore a multis licitis abſtineat, & a lucro negotiationis. *Rbabanus tit.* 15. II. 203

Poſt pœnitentiam ad militiam redire non licet. *Rbabanus tit.* 16. II. 203
Regino L. 1. *tit.* 314. II. 490

Pœnitentiam vilulans, ad ſæcularia relabens, à communione ſuſpendatur. *Regino L.* 1. *tit.* 317. II. 49
C. Epaonenſe an. 517. *tit.* 23. II. 683

Pœnitentiam agentem interficiens, bannum in triplum componat, &

Tom. pag.

Weregildum proximis ſolvat. *Regino L.* 2. *tit.* 30. II. 520

Populo, turbis, multitudini non eſt permittenda electio promovendorum ad Sacerdotium. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 13. I. 163

Portaria Monialium qualis ſtatuenda ab Abbatiſſa. C. *Aquisgrani anno* 816. *tit.* 26. I. 539

Portarius congregationis Canonicorum, qualis ſit, quid agere debeat. *Chrodegangus tit.* 12. I. 101
C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 143. I. 512

Poſſeſſiones Eccleſiarum Epiſcopi dividant, & aliis diſpenſent, Clericis & pauperibus, Chriſtianis fratribus; ſecus agentes ſacrilegi ſunt, damnentur. *Remedius tit.* 47. II. 425

Porcarii ſaltem Dominicis diebus ad Miſſam veniant. *Regino L.* 2. *tit.* 416. II. 577

Prælati geminam paſtionem debent ſubditis. *Chrodegangus tit.* 55. I. 114
C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 123. I. 504

Prælatos contemnens, infamis ab Eccleſia extorris ſit. *Remedius tit.* 15. II. 417

Vice-Prælati quales a Prælatu ſtatuendi. C. *Aquisgrani an.* 816. *tit.* 138. I. 511

Præpoſita puellarum qualis ab Abbatiſſa ſtatuenda? C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 24. I. 538

Præpoſitorum in congregationibus Clericorum qualitates. *Chrodegangus tit.* 46. 47. I. 110
C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 25. II. 375

Præpoſiti indigni, indocti ad Eccleſias non promovendi. *C. Aquisgrani an.* 816. *tit.* 15. 16. I. 454

Præpoſiti Eccleſiæ carnales. C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 31. 32. I. 464

Præpoſiti Canonicorum poteſtas in Clerum & ejus bona. C. *Coloniæ an.* 873. *tit.* 3. II. 356

Preces ſuper catechumenos poſt homilias Epiſcoporum celebrandæ ſeorſim, deinde iis egreſſis ſuper pœnitentes. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 19. I. 163

Preces mutuæ pactæ poſt mortem ab Epiſcopis & aliis provinciæ Epiſcopis fundendæ. C. *Tullenſe.* 859. *tit.* 13. II. 175
C. *Ratisponæ* 932. II. 602
C. *Tremoniæ* 1005. III. 31

Precariæ vi, dolo, injuſte factæ, vim non habent. Eccleſia res ſic abſtractas recipiat. C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 20. II. 374

Precariæ, ſi quæ fiant, cum autoritate Eccleſiaſtica & civili fiant, a nulla poteſtate cogantur fieri: quinquennio renoventur. *Regino L.* 1. *tit.* 362. *ad* 369. II. 496

Prædicantibus verbum Dei, quæ materia neceſſaria prædicationis? quoad fidem & mores. C. *Aquisgran. an.* 789. *tit.* 92. I. 283

Prædicare Presbyter ſuper duas aut tres hebdomadas populu ſuo ſtudeat. C. *Triburiæ an.* 895. II. 409

Quæ dogmata Presbyter prædicare debeat? *Regino lib.* 1. *tit.* 201. *ad* 205. II. 470

Prædicatores ad Synodum vocandi ab Epiſcopo. *Regino lib.* 2. *tit.* 289. II. 558

Contra Prædatores & invaſores Eccleſiarum Epiſtola Synodalis. C. *Tullenſe an.* 860. II. 258

Presbyteras dictas non oportet Eccleſiis ordinari. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 11. I. 163

Presbyter unam Eccleſiam, non amplius habeat. *Chrodegangus. tit.* 67. I. 117
Regino lib. 1. *tit.* 253. II. 479

Presbyter ſine authoritate Epiſcopi nec conſtitui, nec expelli poteſt. *Cap. Aquisgr. an.* 789. I. 127
C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 9. I. 545
Chrodegang. tit. 78. I. 119
C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 12. II. 450
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 49. II. 316
C. *Moguntiæ anno* 888. II. 371

Presbyter Miſſam canens & non communicans falſum dicit. *Apoſtolorum. can.* 9. I. 132
C. *Aquisgr. an.* 789. I. 267

Ad Presbyterium ſine examine provecti, vel in examine peccata confeſſi, non admittantur ad Eccleſiam. C. *Nicææ anno* 325. *tit.* 9. I. 138

Presbyter contra Epiſcopum conventum colligens & Altare erigens deponatur. *Apoſtolor. canon.* 32. I. 133
C. *Antiochiæ an.* 341. *tit.* 5. I. 157
Zacharias PP. decret. anno 745. I. 80
C. *Carthaginenſe tit.* 11. I. 200

Presbyter de Laico promotus, ante criminalibus cauſis involutus, ſi celaverit, & poſt manifeſtetur, ſacerdotali habitu privatus, pœnitentiæ ſubmittatur. *Zacharias Pp. Bonifacio an.* 751. I. 89

Presbyter, ſi ante ordinationem deliquit, & id confeſſus fuerit, oblata non conſecret, manens in reliquis officiis. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 9. I. 151
Rabanus tit. 10. II. 197

Presbyter, ſi peccatum antecedens ordinationem non fuerit confeſſus, nec

Tom. pag.

nec argui manifeſte queat, ſuo eſt judicio relinquendus. *Ibidem.*

Presbyter Eccleſiam regens, Clericum habeat. *Regino lib.* 1. *tit.* 207. II. 471

Presbyter Eccleſiam ingrediens thuribulum & incenſum habeat. *Regino lib.* 1. *tit.* 200. II. 470

A Presbytero, qui uxorem habuit, nolens oblata percipere, anathema ſit. C. *Gangrenſe anno* 324. *tit.* 4. I. 153

Presbyter, & Diaconus, ſi mulieres extra canonicam licentiam, domi habeant, honorem & hereditatem amittant. C. *Aquiſgran. an.* 802. *tit.* 24. I. 369

Presbyter monialibus miſſam celebraturus, intret ſtatuto tempore cum Diacono & Subdiacono tantum. Miſſa facta illico foras egrediatur. C. *Aquisgrani an.* 816. *tit.* 27. I. 559

Presbyterum inhonorans, tamdiu ab Eccleſia arceatur, dum ſatisfaciat digna pœnitentia. *Regino lib.* 2. *tit.* 422. II. 578

Presbyter, qui in officio filios genuerit, ab officio removendus. Si uxorem accepit, deponatur. *Chrodegangus. tit.* 70. I. 118

Si uxorem accepit, vel fornicatus eſt, aut adulteravit, pelli debet & ad pœnitentiam redigi. C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 1. I. 150

Presbyteris deſperatis, ſi converſionem petant, Chriſmate ſubveniatur. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 16. II. 683

Presbyter fornicatus duos annos in carcere maneat: antea flagellatus & ſcorticatus. C. *Germanicum an.* 742 I. 49

Presbyter accuſatus, teſtium defectu ſe juramento purgabit, & maneat in proprio gradu. *Gregor. II. in German.* I. 34

Presbyteri mali autoritate redarguendi: ſed non deneganda menſæ communio, qua forte convertantur. *Greg. II. Pp. in German. an.* 726. I. 35

Presbyter a publice pœnitente nullum xenium accipiat, minus digne pœnitentem non reconciliet. *Regino lib.* 1. *tit.* 212. II. 473

Presbyter unus cum Præfecto legionis apud exercitum eſſe poteſt, qui hominis confeſſuri peccata judicet, & illi pœnitentiam indicat. C. *German. an.* 742. I. 49

Presbyteri ignoti, undecunque venerint, ante probationem Synodalem ad Eccleſiaſticum miniſterium non admittendi. C. *Germanicum an.* 742. I. 49

Capit. Aquisgr. 769. I. 126
C. *Sueſſionenſ. anno* 745. I. 58

Presbyter ſit ſubjectus Epiſcopo, in cujus parochia habitat. C. *Aquisgrani an.* 769. I. 127

Presbyter in quadrageſima Epiſcopo rationem reddat de ordine miniſterii, baptiſmo, fide, in cœna Domini. C. *Germanicum an.* 742. I. 49
Capitulare Caroli M. an. 769. *tit.* 8. I. 127

Presbyter in cœna Domini novum Chriſma ab Epiſcopo accipiat. C. *Germanic. an.* 742. I. 49
C. *Sueſſionenſ. an.* 745. I. 58

Presbyter Epiſcopum circumeuntem parochiam cum populo confirmando ſuſcipiat. C. *Germanic. an.* 742. I. 49

Presbyter ſine conſenſu Epiſcopi Eccleſiam non derelinquat. *Bonifacii tit. an.* 745. I. 73

Presbyter ſacra myſteria niſi in locis conſecratis agere, ne præſumat. *Bonifacius ibidem.*

Altare in ſua Eccleſia non erigat, niſi ab Epiſcopo conſecratum. *Bonifacius ibidem.*

Presbyter non proficiſcatur, ſine ſacro Chriſmate, Oleo benedicto, & Euchariſtia. *Bonifacius ibidem.*

Sub ſigillo cuſtodiat Chriſma, nec ulli det ſub quovis prætextu. *Bonifacius ibidem.*

Presbyter ſuperbiens, correptus ab Epiſcopo, ſi ſchiſma fecerit, anathema ſit. C. *Carthaginenſ. tit.* 10. & 11. I. 200
Capit. Aquisgr. an. 789. *tit.* 37. I. 275

Presbyter correptus a ſuo præpoſito, poteſt apud vicinos Epiſcopos conqueri *Zacharias PP. an.* 745. I. 79
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 66. II. 318

Presbyter ruris vel agrorum, coram Epiſcopo vel presbytero urbis, nec offerre, nec calicem, nec panem porrigere poteſt. *Zacharias PP. an.* 745. I. 79

Abſente utroque, utrumque poteſt. *Ibidem.*
C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 13. I. 151

Presbyter ne vendat rem Eccleſiæ inſcio Epiſcopo. C. *Carthaginenſ. tit.* 33. I. 204

Presbyteris quædam communia cum Epiſcopis: ſed hæc prohibita: 1. Conſecratio virginum. 2. Benedictio vel unctio Altaris. 3. Conſecratio Eccleſiæ. 4. Impoſitio manus ad dandum Paracletum. 5. Chriſmatis confectio. 6. Baptizatis frontem ſignare. 7. Publice in Miſſa pœnitentem reconciliare.

Xxxxx 2 Hæc

Tom. pag.

Hæc omnia ſolis Epiſcopis conceſſa. *C. Wormatiæ an.* 868. *tit.* 8. II. 312

Presbyterii ordo, origo, obligatio. C. *Aquisgrani an.* 816. *tit.* 8. I. 438

Primatus Sedis Apoſtolicæ laudatur, & confirmatur a C. *Quedlinburgi an.* 1083. *tit.* 1. III. 200

Primatem propter longinquitatem quælibet provincia habeat. C. *Carthaginenſ. tit.* 17. I. 201

Epiſcopi accuſati cauſa ad primatem provinciæ deferatur, niſi Electorum judicium ſubeat. Si neutri judicio ſe ſiſtat, ad Concilium univerſale veniat. C. *Carthaginenſ. tit.* 19. I. 202

Primatus Magdeburgenſis in Germania par primatui Galliæ, par primatui Moguntino in Germania prima, Treverico in Belgica, Agrippinenſi in Germania ſecunda. *Joannis XIII. PP. Bulla an.* 968. II. 641

Privilegia antiqua ſervanda Eccleſiis, Alexandrino per Lybiam & Ægyptum, & Pentapolim, uti Romæ Epiſcopo: parilis mos Antiocheno per cæteras provincias. *C. Nicææ an.* 325. *tit.* 6. I. 138

Proprietatis ſuæ locum alicui dans, non ei dat decimas. *C. Conſtantiæ an.* 922. *tit.* 8. II. 600

Proprietas Sacerdoti diſſuadetur, ut de Eccleſiæ rebus, qua communibus, Deo rationem redditurо. C. *Aquisgr.* 816. *tit.* 35. I. 467

Proficiſci non debet Sacerdos vel Clericus ſine literis canonicis: ſine juſſu ſui Epiſcopi. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 41. 42. I. 165
C. Aquiſgran. an. 816. *tit.* 81. I. 476

Sicut pſallit Eccleſia Romana, ſic Epiſcopus in Regno Caroli Regis pſallat. C. *Aquisgrani an.* 803. *tit.* 3. I. 378

Prochiis, vel Monaſteriis, vel Baſilicis Martyrum præfecti Clerici in iis maneant. Sin: corripiantur; ſi Laici vel Monachi, communione priventur. *Regino lib.* 1. *tit.* 252. II. 479

Puellarum Monaſteria nullus Presbyter, Clericus, Laicus intret: miſſa celebrata Presbyter ſtatim exeat. C. *Saltz. an.* 803. *tit.* 5. I. 383
C. *Aquisgr.* 813. *tit.* 26. I. 416

Puellæ infantes eæ ſolum in Monaſterio nutriantur, quæ in eo perſeveraturæ ſunt. C. *Saltz an.* 803. *tit.* 6. I. 383

In Monaſterio puellarum pueri ne nutriantur. *Ibidem.*

In iis arma ne deponantur. *Ibidem. tit.* 8. I. 384

Puellæ quanta diligentia cuſtodiendæ in Monaſteriis. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 22. I. 557

Puellæ ante 25. annos non conſecrentur. C. *African. tit.* 93. I. 228
C. *Aquasgran. an.* 816. *tit.* 26. I. 547

Puellæ ſine voluntate parentum ne velentur; contra faciens multam in capitulis legis mundanæ a Rege conſtitutam ſolvat. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 20. I. 546

Puella deſponſata necdum, ſi rapiatur a Clerico, hic gradu decidat. Puella, ſi rapiatur a Laico, hic anathematizetur: cooperantes raptori anathematizantur. Raptor raptam nullo jure ſibi vindicare poteſt. C. *Chalcedon. an.* 467. *tit.* 27. I. 180
C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 23. I. 546

Puer infans a parentibus oblatus Monaſterio pubes non poteſt egredi, nec Matrimonio copulari. *Gregorius II. in Germ. an.* 726. I. 34
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 22. II. 313

Si pueri ſine voluntate parentum tonſurentur, contra faciens multam in capitulis legis mundanæ a Rege conſtitutam ſolvat. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 20. I. 546

Puerum parentes ad Altare offerre poſſunt, & petitionem pro eo coram Laicis teſtibus facere: ſed quam intelligibili tempore ipſe puer confirmet. C. *Aquisgr. an.* 817. *tit.* 36. II. 5

Pueri nutriendi & cuſtodiendi, quomodo a Rectoribus Congregationum? C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 135. I. 510
Chrodegangus tit. 48. I. 110

Purgatio & reconciliatio Epiſcopi fit ſuo juramento, cum duobus aut tribus Epiſcopis, aut Archi-Epiſcopo, quod regicidii non ſit reus. 2. Accuſatus per ſuum hominem ad judicium Dei ſe offerat, ei juret, quod pro exitu judicii Dei accuſatus ſit innocens. Utroque præſtito Rex & Synodus priſtino honori accuſatum reſtituerunt. C. *Franford. an.* 794. *tit.* 9. I. 326

Purgatio criminoſi Sacerdotis ex decreto Leonis Pp. III. quæ & qualis inſtituenda. C. *Wormatiæ an.* 803. *tit.* 1. 2. 3. 4. I. 376
Regino lib. 2. *tit.* 277. II. 557

Judithæ Imperatricis injuſte accuſatæ, ſeparatæ purgatio, & abſolutio canonica. C. *Aquisgr. an.* 831. II. 57

Q.

In Quadrageſima nec nuptiæ, nec natalitia

Tom. pag.

talitia celebrantur. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 52. I. 166

In quadrageſima Martyrum natalitia non ſunt celebranda, ſed commemoratio eorum in Sabbato & Dominico conveniens eſt. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 51. I. 165

Quadrageſimæ obſervatio apud Clerum; qualis? *Chrodegangus tit.* 34. I. 107

Quatuor temporum jejunia quando ſervanda. C. *Triburienſe an.* 1030. III. 101
C. *Aquiſgran. an.* 813. *tit.* 34. I. 411

Querelam contra Epiſcopum vel actorem Eccleſiæ habens, non prius primatem, vel alios judices adeat, quam ipſos familiariter & ſæpe convenerit. *Remedius tit.* 22. *an.* 820. II. 419

Pro quotidianis humanæ fragilitatis exceſſibus nemo pœnitentiæ remediis ſe non egere putet. *Gregor. in Germ.* 726. I. 37

R.

Rapiens puellam needum deſponſatam, Laicus anathematizetur: rapiens Clericus, gradu ſuo decidat. Cooperatores anathematizentur. Nullus raptor puellam raptam ſibi jure vindicare poteſt. *Regino lib.* 2. *tit.* 158. II. 537
C. *Aquiſgrani an.* 816. *tit.* 23. I. 546
C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 77. II. 320

Rapta deſponſata eruenda & ſponſo reddenda, raptor publica pœnitentia multetur. *Ibidem.*

Rapta, ſi ſponſus ei nubere nolit, quia vim paſſa eſt, libera ſit. Si raptori conſenſit, ſimili pœnitentiæ ſubjaceat. C. *Ancyræ an.* 314. *tit.* 10. I. 147
C. *Aquiſgr.* 816. *tit.* 24. I. 547

Rapiens Sanctimnnialem, vel viduam, vel e Monaſterio, publicæ pœnitentiæ ſubjaceat, ſine ſpe conjugii. *Regino lib.* 2. *tit.* 163. 164. II. 538

Raptor, etſi deſponſatæ raptæ vim intuliſſet, attamen ſponſo eam reddat. *Regino lib.* 2. *tit.* 155. 157. II. 537

Rapiens viduam, filiam Regis, anathematizetur. *Regino lib.* 2. *tit.* 278. *ad* 281. II. 557

De raptu virginum & viduarum, Ottonis I. Imp. edictum. C. *Francofurd. an.* 952. II. 678

Rapinas exercens rerum Eccleſiæ, ab omni ſocietate Miſſæ, & foribus Eccleſiæ excludatur. C. *Tullenſe an.* 860. *tit.* 4. II. 256

Tom. pag.

Participantes rapinæ excluſi eodem modo. *Ibidem.*
C. *Coloniæ an.* 887. II. 365

Rapiens res Eccleſiæ, ſacrilegus eſt, & homicida; tripliciter ablatum componat, banno Epiſcopi ſtringatur. a Comite coerceatur, obligetur ad compoſitionem & reſtitutionem. C. *Triburienſe an.* 895. *tit.* 7. II. 395

Rapina & violentia ab Epiſcopis & Comitibus prohibenda. *Reg. lib.* 2. *tit.* 278. *ad* 281. II. 557

Raptores rerum Eccleſiæ, qui puniendi. *Regino lib.* 2. *tit.* 283. *ad* 288. II. 557

Raptores, ſi non excommunicat Epiſcopus, excommunicatus ſit ipſe. *Regino lib.* 2. *tit.* 293. II. 559

Rebaptizatio non eſt licita. C. *Africanum tit.* 15. I. 209

Rebaptizati ſine neceſſitate ſeptem annos inter Catechumenos orent, duos inter Catholicos: poſt ex oblatione & Euchariſtia communicent. *Regino lib.* 1. *tit.* 268. II. 481

Recluſi, niſi Epiſcopo Provinciæ & Abbate comprobantibus, nulli fiant. C. *Francofurd. an.* 794. *tit.* 12. I. 326

Reconciliatio Epiſcopi cum excommunicato, qui fiat? *Regino lib.* 2. *tit.* 414. II. 576

Redemptio Jejunii. Si quis non poſſit jejunare, & dives ſit, pro 7. hebdomadis ſolvat ſolidos 20., ſi non poſſit tantum, det decem. Si pauper tres ſolidos: ſive pro redemptione captivorum, ſive ſuper Altare, ſive Dei ſervis, ſive pauperibus.

Pro uno menſe in pane & aqua jejunando, pſalmos decantet MCC. genuflexo, ſine genuflexo MDCCLXXX. & omni die, ſi poteſt, reficiat ad Sextam, Feria IV. & VI. uſque ad Nonam, & vinum non ſumat. *Regino lib.* 2. *tit.* 438. 439. II. 581

Refectio Clericorum quando ſemel, quando bis in die ſumenda? *Chrodegangus. tit.* 35. I. 108

Regis officium & miniſterium. C. *Aquiſgran. an.* 836. *tit.* 3. II. 83
C. *Aquiſgran. an.* 888. II. 370

Inter Regis Advocatum & Romanæ Sedis Advocatum diſceptatio Synodalis. C. *Auguſtanum. an.* 1062. III. 128

Pro Rege orationes fiant ab omnibus. C. *Moguntiæ. an.* 888. *tit.* 1. II. 372

Regulæ Sanctorum Patrum per ſingula nunc uſque (annum 451.) Concilia conſtitutæ vigorem obtineant. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 1. I. 176

Digitized by Google

Tom. pag.

Regularia decreta pro monachis S. Benedicti a Simperto Auguſtano epiſc. collecta. *In C. Francico* 803. I. 378
Regulæ Eccleſiaſticæ Sanctorum Apoſtolorum. I. 131
Regulæ Ancyrani Concilii. I. 145
Regulæ Gangrenſis Concilii. I. 152
Regulæ Eccleſiaſticæ Chalcedonenſis Concilii. I. 176
Hic ſtilus codicis Dionyſiani.
Regula Canonicorum Metenſis epiſcopi *Chrodegangi. an.* 762. I. 196
Regula Canonicorum Concilii *Aquiſgranenſis anni* 816. I. 430
Regula Sanctimonialium Concilii *Aquisgranenſis an.* 816. I. 514
Reordinatio non eſt licita. C. *Africanum tit.* 15. I. 209
Repudium uxoris vivæ & ductio alterius adulterium eſt. *Reginol.* 2. *tit.* 201. II. 530
Reſtauratio Eccleſiæ a Comite, Epiſcopo, Abbate & Miſſo Regio conſideretur. Quisque tantum ad reſtaurandum det, quantum de rebus Eccleſiæ habet. Vaſſi pro rata poſſeſſionum dent materialia, vel argentum, unde emi queant, & conduci operarii. *Regino lib.* 2. *tit.* 36. & 37. II. 447
Rixæ in atriis Eccleſiæ vel in Eccleſia factæ, placita ſæcularia inibi non fiant. C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 21. II. 374
Romani Epiſcopi Legati interfuere Concilio Africano A. CCCCXVIII. cum plurimis Archi-epiſcopis. C. *Africanum tit.* 94. I. 229
S. Petri in Romano Epiſcopo perſona honoranda eſt, ut ſi quis Epiſcopus judicatus in cauſa, quam putat ſe bonam habere, ſcribatur pro ea cauſa ad Romanum Epiſcopum, qui ſi judicaverit, renovandum eſſe judicium, renovetur & det judices. Si autem judicaverit cauſam non eſſe refricandam, acta confirmata erunt. C. *Sardicæ an.* 347. I. 190
Romanæ Eccleſiæ canonum codicem datum fuiſſe ab Hadriano I. Carolo M. certum eſt, quem Rex Carolus anno 789. publicaſſe videtur. I. 263
Romano Pontifice inconſulto cauſæ Epiſcoporum non ſunt definiendæ. *Remedius tit.* 39. II. 423
Apud Romanam Sedem Epiſcopi Germaniæ accuſati fuere ob communionem cum excommunicatis. C. *Altheim. an.* 916. *tit.* 1. II. 583
Romam nullus eat, niſi cum licentia Epiſcopi, aut ejus Vicario, à quo modum pœnitentiæ accipiat. C. *Salingenſtat. an.* 1022. *tit.* 15. III. 57
Ut Papa nec ordinet, nec abſolvat Conſtantienſem Epiſcopum ſuffraganeum ſuum, ſe inconſulto, orat Metropolita Moguntinus. *Sigefridi Epiſtol. anno* 1072. III. 157
Romam non iviſſe ſe, niſi cauſa orationis & cum licentia ſui Epiſcopi, excuſat ſe Abbas S. Huberti coram Synodo. C. *Leodienſe an.* 1074. III. 165
Relicta Presbyteri vel Diaconi, cuicunque nupſerit, ab Eccleſia pellatur, marito ſimili pœna plectendo. C. *Epaonenſe* 517. *tit.* 32. II. 684
Reliquiæ Sanctorum in oratoriis villaribus non ponantur, niſi adſint Clerici, frequentiâ pſallendi ſacros cineres honorantes. C. *Epaonenſe anno* 517. *tit.* 25. II. 683
Reſtitutio facta Eccleſiis Bavariæ ab Arnulpho malo pœnitente. C. *Dingolvingæ an.* 932. II. 603
Runtgerus Trever. Archiep. librum Eccleſiaſticarum Sanctionum Cleri aſſenſu probatum ſcripſit. C. *Treverenſe an.* 927. II. 610

S.

In Sabbatis Evangelia cum aliis ſcriptis legi convenit. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 15. I. 163
Sacerdotii ſeu Pontificalis ordinis typus: Apoſtolorum ſucceſſio, officium, ordinatio, obligatio. C. *Aquiſgrani an.* 816. *tit.* 9. 10. 11. I. 439
Sacerdotes ante trigeſimum annum non ordinandi, juxta canones. *Zacharias Pp. in German. an.* 751. I. 89
Si neceſſitas poſcit a 25. anois Sacerdotes ordinentur & Levitæ. *Idem e Bonifacio Moguntino.* I. 89
Sacerdotes aptis temporibus ordinandi. Si ex zelo fidei alio tempore, a Deo indulgentia petatur. *Idem Zacharias Pp. ibidem.*
Sacerdotum filii ſpectacula ſæcularia nec exhibeant nec exſpectent. C. *Carthagin. tit.* 15. I. 201
Sacerdotes ſancti contemplativæ vitæ poſſunt eſſe participes. C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 19. I. 455
Sacerdos bonæ vitæ nil prodeſt, ſi male viventes non arguat. C. *Aquiſgran. an.* 816. *tit.* 26. I. 459
Sacrarium mulieres ne ingrediantur. C. *Laodicææ tit.* 44. I. 165
Regino lib. 1. *tit.* 198. 199. II. 470
Sacræ Deo fœminæ, nec vaſa ſacra, nec pallas ſacras contrectare, nec incenſum circa Altare ferre debent. *Remedius tit.* 37. II 422

Sacra-

Digitized by Google

Tom. pag.

Sacramentum fidelitatis Regi & proprio ſeniori tantum fiat. *Regino lib.* 2. *tit.* 314. II. 562
Sacramentales homines ad palatium venire coguntur. *Regino lib.* 2. *tit.* 315. II. 562
Ubi mallum habetur, ibi juramentum fiat juxta antiquam conſuetudinem. *Ibidem.*
In Sacrificio non vinum purum, ſed aqua mixtum offerendum. *Regino lib.* 1. *tit.* 66. II. 452
In Sacrificio offerens ſuper Altare præter ordinationem Domini mel, lac, aut ſiceram, aut alia, deponatur. *Apoſtolo. canon.* 111. I. 131
Regino lib. 1. *tit.* 63. II. 451
Sacrificium non niſi a jejunis celebrandum, excepto die anniverſario cœnæ Domini. C. *Africanum tit.* 8. & 14. I. 208
Sacrificium in ſolariis, in cubiculis, propter infirmos, vel iter facientes offerre, & in omnibus locis Deo non conſecratis interdictum. C. *Metenſe an.* 888. *tit.* 5. II. 382
Sacrificia nocturna, dæmonum auguria, incantationes puniantur, lege Cæſarea & Eccleſiaſtica. *Regino lib.* 2. *tit.* 355. *ad* 358. II. 567
Sacrificandum nec ubique nec a ſolo. *Remedius tit.* 2. II. 416
Regino lib. 1. *tit.* 339. II. 493
Sacrilegium gravius peccatum quam fornicatio. *Remedius tit.* 34. II. 422
Sacrilegium IX. Weregildis componendum. Si neget, cum XIV. electis, aut cum LXXII. ingenuis juret ſuper Altare. C. *Confluentiæ an.* 922. *tit. ult.* II. 600
Sacrilegio in atrio Eccleſiæ facto, Weregilda Altari & Domino ejuſdem loci ſolvatur. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 4. II. 392
Sanctorum incertæ memoriæ non venerandæ. C. *African. tit.* 50. I. 217
Capitul. Aquisgrani an. 789. *tit.* 42. I. 276
Sancti novi non colantur, nec memoriæ eorum erigantur, ſed ii ſoli, qui ex autoritate paſſionum & vitæ merito, electi ſunt. C. *Francofurt. an.* 794. *tit.* 42. I. 328
Sanctorum corpora transferre de loco in locum, deinceps (poſt 813.) ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum, vel Synodi nullus præſumat. C. *Aquisgrani an.* 813. *tit.* 51. I. 412
Sanctimonialis, nec palatium, nec Conventus publicos adeat. *Regino lib.* 2. *tit.* 176. II. 540
Duabus Sanctimonialibus propter facinus ejectis ſine velo, ſancta Synodus juſſit vela reddi, intra Monaſterium recludi cum pane & aqua brevi uſque ad ſatisfactionem. C. *Metenſe an.* 888. *tit.* 6. II. 382
Sanctimoniales, quid agere debeant. *Regino lib.* 2. *tit.* 169. & 180. II. 540
Cautela Monialium contra acceſſum virorum. *Ibidem.*
Sanctimonialis, ſi pro lucro animæ cum licentia Abbatiſſæ tranſit ad aliud Monaſterium, licet: ſi profuga diſciplinæ; non licet. *Regino lib.* 2. *tit.* 180. II. 542
Sanctimoniales corruptæ non admittendæ ad pœnitentiam, niſi mortuo corruptore. *Regino lib.* 2. *tit.* 72. II. 540
Saxonum de converſionis modo epiſt. Hadriani Pp. ad Carolum M. *an.* 785. II. 247
Sardicenſis Concilii anno 347. celebrati Canonibus, ſubſcripſerunt decem Epiſcopi ex Germania. I. 8

Scientia Eccleſiaſticorum.

Convenit ſcire Sacerdotali Miniſterio formam Evangelicam, documenta Apoſtolica, Canonum inſtituta, formam Regulæ Paſtoralis S. Gregorii Pp. C. *Aquisgran. an.* 836. *tit.* 4. II. 79
Inliterati ne ad Clerum promoveantur. *Regino lib.* 1. *tit.* 411. II. 505
Cum ſchiſmaticis non oportet pariter orare. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 33. I. 164
Scholæ pro fidelibus per ſingula Epiſcopia & Monaſteria inſtituendæ. *Caroli Mag. Capit.* 787. I. 261
Scholæ legentium puerorum per ſingula Epiſcopia & Monaſteria. Pſalmos, notas, cantus, computum, grammaticam diſcant. Libros Catholicos bene emendatos habeant, ſcribere diſcant. C. *Aquiſgr. an.* 789. *tit.* 72. I. 282
Scholæ in Monaſterio non habeantur, niſi eorum, qui oblati ſunt. C. *Aquisgran. an.* 817. *tit.* 45. II. 6
Scripturæ librorum canon, ſæculi octavi & 5ti. *Capit. Aquisgrani an.* 789. *tit.* 20. I. 271
C. *Carthaginenſe ante* 418. *tit.* 24. I. 203
Præter Scripturas Catholicas nil in Eccleſia legatur. *Ibid. Carthagin.*
Sacra volumina ſola novi & veteris teſtamenti, non plebeii Pſalmi, nec præter canonem libri in Eccleſia cantari, vel legi debent. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 59. I. 166

Tom. pag.

Scripta, mala vi, vel fraude extorta, nulli patrocinantur. *Remedius tit.* 22. II. 418

Seditioſi Clerici, ſi arma ſumpſerint, in Monaſterium contrahantur. *Regino lib.* 1. *tit.* 167. II. 465

Sedes Epiſcopi in Eccleſiis ſtatuta indicat poteſtatem judicandi, ſolvendi. *Remedius tit.* 49. II. 426

Seminis effuſi in Eccleſia, item in ſomno, quæ pœna? *Regino lib.* 2. *tit.* 251. & 252. II. 553

Mulier ſemen viri in potu bibens, punienda uti magi & arioli. *Regino lib.* 2. *tit.* 362. 363. II. 568

Separatio ob inceſtas nuptias delatas, quando & an perpetuo facienda. *Regino lib.* 2. *tit.* 213. *ad* 229. II. 548

Sepeliatur nemo infra Eccleſiam, niſi Epiſcopus, Abbas, vel dignus Presbyter, vel fidelis Laicus. C. *Aquiſgran. an.* 813. *tit.* 52. I. 412

Sepeliendus mortuus ibi, ubi ſedes Epiſcopi. Si hoc ob diſtantiam, aut aliam cauſam fieri nequit, ſepeliatur apud congregationem Canonicorum, aut Monachorum. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 15. II. 396

Si & hoc fieri non poſſit, ſepeliatur, ubi decimam vivus ſolvit. *Ibidem.*

Sepulturæ locus pro Chriſtianis non emendus. C. *Atrebati an.* 1025. III. 85

Sepulturam denegare, & pretio vendere, interdictum. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 16. II. 396

Laicus in Eccleſia, ne ſepeliatur, niſi vitæ merito juſtus. *Ibid. eod. Conc. tit.* 17.

Pro ſepultura nemo quidquam exigat. *Regino L.* 2. *tit.* 122. 123. II. 461

Sepulchrum violans ſpoliando, ſeptem annos pœniteat, tres in pane & aqua. *Regino L.* 2. *tit.* 268. II. 555

Si Clericus ſepulchrum ſpoliet, ab ordine motus, triennio pœniteat. *Idem L.* 0. *tit.* 269. *ibid.*

Servum nemo ordinet, niſi libertate donatum a Domino. C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 6. I. 544
C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 20. II. 400
Regino L. 1. *tit.* 391. 392. 393. II. 501

Servus clam vel dolo ordinatus, deponatur, & Dominus recipiat eum. *In Tribur. Concil. ibid.*
Regino L. 1. *tit.* 396. II. 502

Servum præter Domini conſcientiam recipere in Monaſterio, obtentu Monachi non licet. C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 4. I. 177

Servum alterius nemo ſollicitet ad Clericatum vel Monaſterium ſine licentia Domini. *Capit. Aquiſgr. an.* 789. *tit.* 23. & 27. I. 279
C. *Francofurd. an.* 794. *tit.* 23. I. 327

Docens ſervum Dominum contemnere, Chriſtianitatis obtentu, anathema ſit. *C. Gangrenſe an.* 324. *tit.* 3. I. 153
C. Altheim an. 916. *tit.* 9. II. 590

Ordinatus, cujus ſervitus ignorabatur, ſi Dominus eum libertate donet, maneat in gradu: ſi nolit liberare, gradum amittat. Servi Eccleſiarum, ſi publicati utiles Eccleſiæ erunt, liberi fiant, & promoveantur ad Clerum. C. *Aquiſgr. an.* 816. *tit.* 6. I. 544
Regino L. 1. *tit.* 399. II. 502

Si quis proprium ſervum extra judicium necat, excommunicetur, vel pœnitentiam biennio agat. C. *Epaon. an.* 517. *tit.* 34. II. 684
C. *Moguntiæ an.* 847. *tit.* 22. II. 158
Rhabanus canon. III. II. 194
C. Wormatiæ an. 868. *tit.* 38. II. 315
Regino L. 2. *tit.* 26. II. 519

Dominus verberando ſervum occidens, culpâ homicidii non tenetur, quia noluit occidere. *Reg. L.* 2. *t.* 59. II. 524

Servus atrociore reatu culpabilis, ſi ad Eccleſiam confugerit, a corporalibus tantum ſuppliciis excuſetur. *C. Epaonenſe an.* 517. *tit.* 39. II. 685

Servus Dominum fugiens ob crudelitatem, moneatur, ut ad herum redeat: ſi propter ſuperbiam, anathema ſit. *Rhabanus tit.* 5. II. 217
C. Altheim an. 916. *tit.* 9. II. 590

Epiſcopus, ſi ignorante Domino ſervum ſciens ordinet, ordinatus maneat in officio Clericatus: at epiſcopus duplicem ſatisfactionem Domino perſolvat. Si Epiſcopus ignarus ſervum ordinet, promotores ſervi ordinati, aut teſtes duplum hero ſolvant. *C. Wormatiæ an.* 868. *t. t.* 40. II. 316

Servi fugitivi Eccleſiæ ab Epiſcopo diſtrahuntur. *Regino L.* 1. *tit.* 352. II. 495

Servus retento obſequio manumiſſus, non eſt ad Ordines promovendus. *Regino L.* 1. *tit.* 394. II. 502

Servis adulterium Domini vel Dominæ ſecum factum accuſare licet; & ſi probaverint, libertatem conſequuntur. *Regino L.* 2. *tit.* 147. II. 536

Servus, ſi ancillam ſuam concubinam habet, poteſt illa dimiſſa, ancillam Domini ſui ducere. *Regino L.* 2. *tit.* 120. II. 533

Servus & ancilla, ſi venditione facta ſeparentur, ſuadeantur ita manere: Lex Romana vult, venditione

Tom. pag.

non ſeparari ſervum ab uxore: Lex Longobardica vetat tranſitum ad alias nuptias. *Regino L.* 2. *tit.* 123. II. 533

Peculium Servorum (ſi libertate donati, ordinentur) ſemper in Domini poteſtate erit, velit dare an non. *Regino L.* I. *tit.* 397. II. 502

Proles ſervi, etſi is liberam ducat, una cum matre ſerviruti ſuccumbat. *Edictum Henrici I. Regis.*
C. Goslarienſe an. 1018. III. 50

Sigebertus Gemblacenſis, ab jure reprehendit Gregorii VII. Papæ decreta & dicta? III. 233

Simonia, quæ & qualis ſit hæreſis? III. 230

Altare Epiſcopus, vel Archi-Diaconus pro munere vendens, cum Simone Mago anathema ſit. *C. Saligunſtad. an.* 1022. *tit.* 22. III. 58

Chriſma, baptiſterium, ſepulturam Sacerdos vendens, anathema ſit. *Idem Concil. Ibidem.*

Officia Eccleſiaſtica ab Epiſcopo, Presbytero, Diacono per pecunias, per munus a lingua, obtenta ſi fuerint, dejiciantur ab officio obtinentes & ordinatores, & a communione abſcindantur. *Apoſtolor. can.* 30. I. 133
C. Chalcedon. an. 451. *tit.* 2. I. 176
Regino L. 1. *tit.* 233. ad 240. II. 476

Per pecunias ordinatus, deponendus, uti & ordinans, & mediator inter eos. *Capitul. Aquisgrani an.* 789. *tit.* 11. I. 271
C. Moguntiæ an. 847. *tit.* 12. II. 156
Regino L. 1. *tit.* 338. II. 493

De Epiſcopis pro Ordinatione Sacerdotii munera accipientibus. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 38. I. 470

Nemo per pecunias ordinandus: nec per munera Eccleſia occupanda. Si: ordinans & Ordinatus deponendi. *Hayto tit.* 12. II. 18

Nemo ambitione munerum Epiſcopatum attentet. *C. Aquisgran. an.* 836. *tit.* 1. II. 77

Nec Epiſcopus, nec Miniſter ejus aliquid exigat pro diſtributione ſacrorum Ordinum: pro Dedicatione Eccleſiæ: pro acceptione ſacri Chriſmatis: pro immutatione titulorum. *Idem. Concil. tit.* 5. *ibidem.*

Per pretium, gradum, vel Eccleſiam acquirens, ex Conciliis Remenſi, Aurelianenſi, Turonenſi deponatur. *Rabanus tit.* 19. II. 204

Pro Chriſmate, pro Baptiſmo, & Communione quid accipere, ſimonia eſt: item pro ſepultura. *C. Triburiæ an.* 895. II. 410

Tom. pag.

Sirmienſis Concilii Ariana formula anno 357. miſſa Epiſcopis Germaniæ primæ & ſecundæ, ab iisdem rejicitur & damnatur. I. 1

Slavi decimas dent, ut alii Chriſtiani, & banno conſtringantur. *C. Saligenſtad. an.* 1022. *tit.* 22. III. 58

Species variæ frugum offerendæ ad altare ad benedictionem, non ad Sacrificium. *Apoſtolorum Canon.* 4. I. 131
Regino L. 1. *tit.* 64. II. 451

Spectacula die Dominico, aut feſto minime celebranda. *C. African. tit.* 28. I. 214

De Spiritus S. proceſſione a Patre Filioque ſententia. *C. Aquisgran. an.* 809. I. 390

De additamento *Filioque* ad ſymbolum, Palatii Regii conſuetudo: Papæ contraria opinioni. *Ibid.* I. 394

Spolia defuncti Epiſcopi, ſeu res ab Epiſcopo poſt ordinationem acquiſitæ, ſpectant ad Eccleſiam, non ad hæredes. Res, quas ante ordinationem habuit, hæredibus & propinquis cedunt. *C. Francofurt. an.* 794. *tit.* 41. I. 328
C. Chalcedon. an. 451. *tit.* 22. I. 179
C. Aquisgran. an. 816. *tit.* 88. I. 477
C. Wormatiæ an. 868. *tit.* 75. II. 320

Res Epiſcopi defuncti ad Clericos non ſpectant. *Ibidem.*

Spoliato Epiſcopo primum omnia reſtituenda, tum judicandus. *Remedius tit.* 41. II. 423

Sodomiæ crimen, quantum? *Regino L.* 2. *tit.* 254. ad 261. II. 554

Solemnitates præcipuæ in Metenſi Provincia ſæculo octavo colendæ. *Chrodegangus tit.* 74. I. 118

Solemnitates præcipuæ pro Benedictinis ſæculo nono. *C. Aquisgran. an.* 817. *tit.* 46. II. 6

Sororis ſponſam ſi quis violavit & duxit, & hæc ſe perimat laqueo: conſcii poſt decennem ſatisfactionem ſuſcipiantur ſecundum gradus conſtitutos. *Regino L.* 2. *tit.* 192. II. 544

Sponſus & ſponſa benedicendi, a parentibus vel paranymphis Sacerdoti offerantur; accepta benedictione eadem nocte maneant in virginitate. *Regino L.* 2. *tit.* 153. II. 537

Sponſam alterius nemo accipiat. *Capitul. Aquisgran. an.* 789. *tit.* 51. I. 278
Regino L. 2. *tit.* 154. II. 537

Sponſaliorum fidem frangentes parentes, trienni tempore abſtineant. Si ipſi, ſponſus vel ſponſa, in gravi crimine fuerint depre-

Tom. pag.

henſi, parentes excuſati erunt. *Regino L.* 2. *tit.* 152. II. 537

Sponſoris in Baptiſmo erga filios & filias ſpirituales obligatio. *Hayto tit.* 25. *ante* 820. II. 20

Stabulenſis ac Malmundarienſis Monaſteriorum conjunctio perpetua ſub unico Abbate libere eligendo. *C. Ingelheim an.* 979. II. 659

Stipendia Eccleſiaſtica, qui Clerici in congregatione canonica conſtituti, accipere debeant? *C. Aquisgran. an.* 816. *tit.* 120. I. 501

Stipendia pauperum, cui in congregatione canonica committenda? *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 141. I. 512

Cum Stola incedant Presbyteri; ſi ſine ſtola occidantur, ſimplici emendatione: ſi cum ſtola occidantur, duplici emendatione ſolvantur. *C. Triburiæ an.* 895. II. 410
Regino L. 1. *tit.* 333. 334. II. 493

Subdiaconi officia: obligatio. Ordinantur ſine manus impoſitione. *C. Aquisgran. an.* 816. *tit.* 6. I. 437

Subdiaconi non debent panem dare, nec calicem benedicere. *C. Laodicææ an.* 363. *tit.* 26. I. 164

Subdiaconi non habent locum in Diaconio, nec Dominica vaſa contingant: nec oſtia derelinquant. *Ibid. tit.* 21. 22. 43.

Subditi boni ſub paſtorali regimine: ſubditi invidi & protervi. *C. Aquisgr. an.* 816. *tit.* 104. 105. I. 486

Subſtantia defuncti Presbyteri in quatuor partes dividatur: 1. Epiſcopo, 2. Altari, 3. Pauperibus, 4. Parentibus. Si parentes non habeat, Epiſcopus in uſum Eccleſiæ diſtribuat. *C. Triburiæ an.* 895. II. 409

Succeſſor ab Epiſcopo, dum vixerit, non conſtituatur. Poſt mortem cum Synodi judicio poteſt conſtitui. *C. Antiochiæ an.* 341. *tit.* 23. I. 160
Zacharias PP. Bonifacio an. 742. I. 45

Suffraganei Epiſcopi Metropolitanum reſpiciant: ſine ejus conſilio aut conſcientia nihil in Parochiis audeant. *Capitul. Aquisgran. an.* 789. *tit.* 8. I. 268

Superſtitionum abjuratio ante Baptiſmum facienda. C. *Liptinenſ. an.* 743. I. 51

Superſtitioſam medicinam adhibens ægro ex ignorantia, corripiatur diſciplina vel jejunio. *Rhabanus tit.* 2. II. 212

Suſpendendis in patibulo, ſi dignam confeſſionem fecerint, communio danda. *Conc. Moguntiæ anno* 847. *tit.* 27. II. 159

Suſpenſis in patibulo ſepultura Eccleſiaſtica, & ſi confeſſi fuerint, danda. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 80. II. 320
Regino L. 2. *tit.* 93. II. 528

Synodi bis in anno celebrandæ. *Apoſtolor. Can.* 38. I. 134
C. Nicææ an. 325. *tit.* 5. I. 138
C. *Antiochen. an.* 314. *tit.* 16. I. 159
C. *Chalcedon. an.* 451. *tit.* 19. I. 179
Capit. Aquisgr. an. 780. *tit.* 13. I. 270

Synodus ſingulis annis congreganda. C. *Germanicum loc. incert. an.* 742. I. 48
C. *Sueſſionenſ. anno* 745. I. 58

Synodis ſuperioribus (ante A. 402.) acta in Eccleſiis Africanis, confirmantur in Synodo Africana anno 402. C. *African. tit.* 52. I. 218

Synodos apud ſe nullis celebrare liceat, præter eos, quibus a Metropolitano commiſſum: Synodus perfecta eſt, cui præeſt Metropolitanus Epiſcopus. C. *Antiochen. an.* 341. *tit.* 16. 20. I. 159

Ad Synodum venire contemnens vocatus, peccat. C. *Altheim an.* 916. *tit.* 8. II. 581

Sin eat vocatus Epiſcopus, ſeipſum accuſet, niſi ægritudo excuſet. C. *Laodicææ an.* 363. *tit.* 40. I. 165.
C. *African. tit.* 43. I. 216

Negligens adeſſe Epiſcopus Synodo, aut ante finem deſerens, ſciat ſe alienum a fratrum communione, nec recipiendum, niſi in proxima Synodo fuerit abſolutus. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 16. II. 313

Suffraganei Treverico Mappinii Tullenſis Epiſcopi excuſatoria apud Metropolitam abſentiæ a Synodo *Epiſt.* I. 13

In Synodi initio abſentium excuſatoriæ literæ, vel Legatorum excuſatio audienda. *C. African. in initio.* I. 207

Abſentium Epiſcoporum Synodo oblatæ excuſationes actis Synodi inferendæ. C. *African. tit.* 56. I. 219

Ad Synodum vocati Epiſcopi, nec venientes, nec per Legatum excuſati interdicuntur Miſſa, dum Romæ Papæ ſe purgent. C. *Altheim an.* 916. *tit.* 8. II. 589

Literæ in Synodo Africana ſcriptæ, a Carthaginenſi Epiſcopo nomine omnium ſubſcribuntur. C. *African. tit.* 52. I. 218

E Synodo dies Sanctæ Paſchæ innoteſcat. C. *African. tit.* 1. I. 208

Ignorans, quid ſit in Synodo conſtitutum, inquirat a civitatibus, quæ in canali, hoc eſt, in itinere ad Synodum ſunt. *C. Sardicæ an.* 347. *tit.* 12. I. 193

Prop-

Tom. pag.

Propter inopiam Provinciæ Tripolitanæ ſufficit, unum Epiſcopum ad Legationem venire: Presbyterum a quinque, Diaconum a tribus Epiſcopis audiri. *C. Carthaginenſ. tit.* 14. I. 201

Synodi Romanæ anni 649. acta, mittit S. Martinus Papa Amando Epiſcopo Trajectenſi, communicanda Epiſcopis Galliæ. I. 28

Synodica Tullenſis Concilii ad Britanniæ Epiſcopos, ut Metropolitano obediant. C. *Tulli an.* 859. *tit.* 8. 9. II. 181

Ejuſdem Concilii Synodica ad Weniloonem Archiep. Senonenſem, cum capitibus accuſationis. II. 179

Synodica Tullenſis Concilii ad Britones, ne communicent excommunicatis. II. 182

Synodica Ticinenſis Concilii pro Gunthario & Theutgaudo Archiepp. reſtituendis ad Nicolaum PP. *an.* 866. II. 331

Synodica Brunonis I. Archiep. Colon. ad Agapitum Papam, ex Concilio Colon. *an.* 964. II. 629

Synodica Concilii Moguntini a Rhabano Archiep. ſcripta ad Hincmarum Remenſem, de erroribus Goteſcalci prædeſtinatiani *an.* 848. II. 163

Synodi juratores, quot & quales? *Regino L.* 2. *tit.* 2. II. 512

Synodale Sacramentum. *Ibidem. tit.* 3.

T.

Tabularii, id eſt, miſſi per tabulam manuſcriptam: de iis, ſicut de longo tempore fuit, ſic obſervetur. C. *Durienſe an.* 779. *tit.* 15. I. 240

Tabernas nec Clerici, nec Monachi ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate. C. *Carthaginenſ. tit.* 7. I. 208
C. Laodicææ an. 363. *tit.* 24. I. 164
C. Francoford. an. 794. I. 326
Regino L. 1. *tit.* 177. ad 180. II. 466

Tactûs inverecundi, quæ pœna? *Regino L.* 2. *tit.* 251. II. 553

Terminum habeat Eccleſia, de quibus villis decimas recipiat. *Regino L.* 1. *tit.* 24. II. 446

Teſtamenti condendi licentiam dat Canonicis Wilibertus Archi-Epiſc. Coloniæ. C. *Coloniæ an.* 873. *tit.* 4. II. 356

Teſtamento condito Epiſcopus, ſi quid de Eccleſiæ proprietate legavit, non valet, niſi tantum de proprietate ſuppleverit. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 17. II. 683

Sine teſtamento, ſi quis in gradu Eccleſiaſtico decedat, item Monialis, ſi ſine teſtamento decedat, hæreditas ad Eccleſiam devolvatur. C. *Triburiæ an.* 895. II. 409

Teſtamentum Epiſcopi, qualiter valeat. *Regino lib.* 1. *tit.* 354. II. 495

Teſtes contra Præſulem ſummum 72, contra Presbyterum 42, contra Diaconum urbis Romæ 26, contra Subdiaconum, Acolythum, Exorciſtam, Lectorem ſeptem producantur, qui non ſint infames, uxores & liberos habeant. C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 12. II. 372
Remedius tit. 40. II. 423

Teſtes ſigillatim examinandi, antequam admittantur ad juramentum. *Regino lib.* 2. *tit.* 314. II. 562

Teſtes e domo accuſatoris producti, non admittuntur. *C. Triburiæ an.* 895. II. 411

Semel perjurus, teſtis eſſe non poteſt. *Regino lib.* 2. *tit.* 213. II. 562

Teſtimonii falſi a Clerico vel Laico facti pœna. *Regino. lib.* 2. *tit.* 333. *ad* 343. II. 565

Teſtimonium Laici adverſus Clericum nemo ſuſcipiat. C. *Triburiæ an.* 895. II. 409

Tonſuræ Clericorum uſus, modus, ſignificatio ex Scripturis & Patribus. C. *Aquisgr. an.* 816. I. 435

Tonſura dimiſſa Clericus nubens, iterum tondeatur. C. *Triburiæ an.* 895. II. 41[illegible]

Tonſus & ad Monaſterium traditus, ſi in Eccleſia cœpit canere & legere, nec Monaſterium deſerere, nec uxorem ducere poterit. C. *Triburiæ an.* 895. II. 411

Trajectenſis ad Rhenum Eccleſiæ, quot Miniſteriales in Synodo comparere debent? III. 17

Trajectenſis ad Moſam Abbatia Ratbodo Trevirenſi Archi-Epiſcopo reſtituitur. C. *Aquisgr. an.* 898. II. 412

Tranſitum ad aliud Monaſterium Sanctimonialis pro lucro animæ Synodus concedit, ſi fugâ diſciplinæ, negat. *Regino lib.* 2. *tit.* 180. II. 542

Tranſeuntes ad alias Eccleſias, & deſerentes eas, in quibus promoti ſunt, ſunt revocandi ad primas vel excommunicandi. *Regino L.* 1. *tit.* 247. ad 250. II. 478

Nullus contemta minore Eccleſia ad potiorem aſpiret vel tranſeat. *Regino L.* 1. *tit.* 261. II. 480

Translationes Epiſcoporum non ſunt licitæ. C. *African. tit.* 15. I. 209

Translatio Ratisponenſis Cathedræ e Monaſterio S. Emmerani ad alium locum, auctoritate Papæ facta fuit, C. *Ratisbonæ an.* 798. I. 351

Tom. pag.

Tricennalis Lex præſcribendi facultates Eccleſiæ, vel Diœceſiu, quæ Principibus placuit, valeat, & pro poſſeſſore Eccleſiæ. *Regino lib.* 1. *tit.* 18. II. 445

De rebus triginta annis ſine interpellatione poſſeſſis, teſtimonia non recipiantur. *Regino lib.* 1. *tit.* 19. *Ibidem.*

Terra ante triginta annos poſſeſſionis, ſi ab altero violenter ablata, reddatur repetenti: ſi poſt triginta annorum poſſeſſionem, niſi debetur. *Regino lib.* 1. *tit.* 20. 21. 22. II. 445

Thymiamatis & incenſi in Eccleſia origo, ſacer, & pius uſus. *C. Atrebati an.* 1025. III. 81

V.

Vacantem per obitum ſæcularem Eccleſiam nemo Sacerdos ſine conſilio Epiſcopi obtineat, nemo ambitione, vel prece, vel xemo a Patrono ſæculari obtineat. *Regino lib.* 2. *tit.* 433. II. 580

In Vadium nullus Presbyter Calicem, vel Patenam, vel pallium Altaris, vel veſtem quamvis, vel librum dare præſumat. *Regino lib.* 1. *tit.* 81. II. 454

Vagantes Epiſcopi & Presbyteri nec miniſtrent, nec ordinent ſine conſcientia Epiſcopi loci. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 62. II. 318

Sin: ab officio ſuſpendantur uſque ad Synodum. *Ibidem.*

Defenſor talis vagantis excommunicetur uſque ad emendationem. *Ibidem.*

Vagabundi ſine lege, dicti Mangones, & Cotiones, qui dicunt a Sacerdote ſibi injunctum, ut ferro conſtricti profugi per patrias ambulent, melius eſt, ut in uno loco permaneant laborantes & ſervientes. *Regino lib.* 2. *tit.* 80. II. 527

Vaſa, quibus ſacra myſteria conficiuntur, calices ſunt & patenæ. Nemo lignea vaſa adhibeat. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 18. II. 397

Vaſa ſacra in pignus dari vetitum. C. *Aquisgrani tit.* 13. I. 545

Vaſa ſacra non debent ab aliis contrectari, quam à Deo ſacratis, nulla vero a fœminis Deo ſacris contrectari, aut ad Altare deferri. *Remedius tit.* 26. & 27. II. 420

Vaſa pro corporalibus & pallis lavandis propria habeantur, in quibus nihil aliud fiat. *Regino lib.* 1. *tit.* 79. & 271. II. 454

Pallas ſacras lavent Diaconi cum miniſtris, pallia laventur in alia pelve, in alia pelve vela. *Remedius tit.* 2. II. 414

Veſtes ſacræ Altaris, palla, cathedra, candelabrum, velum, ſi vetuſtate conſumpta, comburantur; cineres in baptiſterium inferantur, aut in pariete, aut in foſſis pavimentorum. *Remedius ibidem.*

S. Udalrici Auguſtani Epiſcopi, Adalbero nepos, non qua Coepiſcopus viventi, ſed qua commendatarius procurator cum ſpe ſucceſſionis a Synodo conceditur. C. *Ingelheim. an.* 972. II. 654

Vendere rem Eccleſiæ, inſcio Epiſcopo, nemo auſit. *Regino lib.* 1. *tit.* 348. 349. II. 494

Quidquid Parochiarum Presbyteri de Eccleſiaſtici juris poſſeſſione detraxerint, inane vacuum. C. *Epaonæ an.* 517. *tit.* 7. II. 682

Venditio Abbatum ſine conſenſu Epiſcopi, ad poteſtatem Epiſcopi revocetur. *Ibidem tit.* 8.

Vendendi Epiſcopus, ſine Metropolitani conſcientia, de rebus Eccleſiæ non habet poteſtatem, ſed commutatio conceſſa. C. *Epaonæ.* 517. *tit.* 12. II. 682

Veſtimenta & calceamenta Clericorum, qualia? *Chrodegangus tit.* 41. I. 109

Veſtium numerus & qualitas pro Benedictino Monacho definitur. C. *Aquisgr. an.* 817. *tit.* 20. 21. 22. II. 4

Abſque veſtimentis Sacerdotalibus nullus Presbyter Miſſam cantet. *Regino lib.* 1. *tit.* 80. II. 454

In veſtium cultu diſcretio tenenda a Canonicis. *Chrodegangus tit.* 54. I. 113
C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 13. I. 504

Indumento virili utens mulier propter continentiam, anathema ſit. C. *Gangrenſe an.* 314. *tit.* 13. I. 154

Ne Clericus laicali veſte utatur, puta mantello vel cotto ſine cappa: nec pretioſa, inepta, vana, ſed religioſa & decenti. C. *Triburiæ an.* 895. II. 409
Regino lib. 1. *tit.* 335. 336. 337. II. 493

Vicarii & centenarii, quot placita in anno ſervare debeant aut poſſint. C. *Aquisgr. an.* 828. *tit.* 5. II. 50

Vidua 30. dies poſt obitum mariti expectet, poſt Epiſcopi & amicorum conſilio eligat, cui velit nubere. *Regino lib.* 2. *tit.* 188. 189. II. 543

Viduæ ne velentur. *Capitul. Aquisgr. an.* 789. *tit.* 59. I. 280
C. *Moguntiæ an.* 888. *tit.* 26. II. 373

Viduæ

Tom. pag.

Viduæ velatæ, obligatio perpetuæ continentiæ. C. *Moguntiæ an.* 860. *tit.* 13. II. 243

Velatam in conjugium ducens a communione ſeparetur, & detrudatur in carcerem: ſeparentur perpetuo. C. *Triburienſe an.* 895. *tit.* 23. II. 398

Viduæ velatæ & ſacratæ, ſi clam vel palam violent propoſitum, ad finem vitæ incarceratæ pœniteant. Vir, qui eis vim intulit, ad pœnitentiam conſtringatur. *C. Tulli an.* 860. *tit.* 2. II. 256

Qui viduam, aut meretricem, aut theatro deditam duxerit, non poteſt eſſe in miniſterio ſacro. *Apoſtolorum canon.* 18. I. 133

Vidua velata ſi profeſſa fuit ſe manſuram, non præſumat diſcedere. Si diſcedit, excommunicetur, donec redeat. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 21. II. 313

Viduæ ſæculares, ſi accuſentur, Epiſcopi decreto, Regia poteſtate ad Monaſterium relegentur. *Regino lib.* 2. *tit.* 173. 174. II. 540

Vidua velata, ſi ſponte profeſſa eſt, & obtulit inter velatas, velit nolit, non poterit deponere velamen. C. *Triburiæ anno* 895. *tit.* 25. II. 399

Viduæ, quæ maritum mortuum credidit, velum impoſuerat Epiſcopus; redit maritus ex captivitate præter ſpem: recipit uxorem: velum in ſcriniis Eccleſiæ reponitur. C. *Conſtantie an.* 919. II. 591

Viduarum benedictionem, quas Diaconas vocant, omnino prohibemus. C. *Epaonenſe an.* 517. *tit.* 21. II. 683

Vigiliarum Eccleſiaſticarum antiquitas. *Conc. Aquisgrani anno* 816. *tit.* 129. I. 506

Presbyter Vigilias cum jejuniis ante dies feſtos annuntiet. *Regino lib.* 1. *tit.* 278. *ad* 282. II. 483

Abſens a Vigiliis abſque infirmitate Clericus, ſtipendio privatus, excommunicetur. *Regino lib.* 1. *tit.* 181. 182. II. 467

Virgis cædenti colonos vel ſervos ob crimina Epiſcopo, Seniores, heri, ne obſiſtant. *Regino lib.* 2. *tit.* 423. II. 578

Virgines non velentur ante 25. annos, niſi rationabili neceſſitate cogente. C. *Africanum tit.* 93. I. 228
Capit. Aquisgran. anno 789. *tit.* 46. I. 277
C. *Francofordiæ an.* 794. *tit.* 46. I. 328

Regino lib. 2. *tit.* 177. 178. 179. II. 541

Virgo velata XII. annos non conſentiente patrono, eo repetente non tenetur ſequi. Imo ne quidem, ſi poſt annum & diem patronus repetat. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 24. II. 398

Velatæ virgines, ſi vel publice, vel clanculo nupſerint, non admittuntur ad pœnitentiam, niſi mortuo complice peccati. *Zacharias Pp. decreto* 20. I. 81

Virgines ſacræ, etſi non velatæ, ſi propoſitum continentiæ habuerint, & violaverint, aliquantul tempore pœnitentiam agant. *Zacharias PP. decreto* 27. I. 81
Rabanus tit. 24. II. 208

Velatæ fœminæ in crimen lapſæ pœnitentia perpetua. C. *Moguntiæ anno* 860. II. 50

Virgines ſacræ parentibus, a quibus cuſtodiebantur, privatæ, ab Epiſcopo cuſtodiantur. In abſentia gravioribus fœminis commendentur, vel ſimul habitando ſe cuſtodiant. C. *African. tit.* 11. I. 209
C. *Carthagin. tit.* 16. I. 201
Capitulare Aquiſgranenſe an. 789. *tit.* 40. I. 276
C. *Francofurdienſe an.* 794. *tit.* 40. I. 328

Virginem ex gravi cauſa velans epiſcopus intra XXV. annum ætatis, non peccat contra Concilium. C. *Africanum tit.* 93. I. 228

Virginibus Deo ſacris ſe copulans, a ſacra communione detrudendus: niſi publicam pœnitentiam egerit, non recipiendus; in fine vitæ, ſi pœnituerit, viaticum non negetur. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 25. I. 547
Rabanus tit. 24. *Ex Innocentii & Gelaſii Decretis.* II. 208

Velatæ, ſi fornicatæ fuerint, velum non deponant, ſed pœnitentiæ jugo ſubſint, dum gratiam mereantur. C. *Wormatiæ an.* 868. *tit.* 20. II. 313

Virginibus ſacris, ſi propter diſtrictiorem vitam ad aliud Monaſterium ire velint, conceditur. C. *Triburienſe an.* 895. II. 410

Virgines, ſi eos, a quibus violatæ ſunt, maritos accipiant, poſt anni unius pœnitentiam reconcilientur. Si alium ab illo ducant, quinquenni pœnitentia facta, ad communio-

Tom. pag.

munionem accedant. *Regino lib.* 2. *tit.* 151. II. 537
Rabanus tit. 23. II. 208

Virginitatem cuſtodiens, & nuptias horreſcens, anathema ſit. C. *Gangrenſe. an.* 324. *tit.* 9. I. 154

Virgo extollens ſe adverſum conjugatos, anathema ſit. C. *Gangrenſe an.* 324. *tit.* 10. I. 154
Conc. Aquiſgrani anno 716. *tit.* 67. I. 474

Viſitandæ ſingulæ provinciæ tempore Concilii. C. *Africanum tit.* 19. I. 210

Circuire provinciam, qualiter debeat Epiſcopus. *Regino lib.* 2. *tit.* 1. II. 511

Forma viſitandi tempore Caroli Magni. *Capit. Caroli Mag.* I. 424

Allocutio & interrogationes viſitaturi Epiſcopi ſæculo nono & decimo. *Regino L.* 2. II. 438
Regino L. 2. *tit.* 4. 5. *& ſeqq.* II. 512

Viſitanti Epiſcopo Diœceſin, quæ & quanta manſionatica portio debeatur. C. *Moguntiæ an.* 852. II. 168

Duos ſolidos tantum accipiat Parochiam circumiens. *Regino L.* 1. *tit.* 11. II. 443

Epiſcopus non viſitatis Parochiis pretium ſervitutis requirere non poteſt. C. *Triburiæ an.* 895. II. 408
Regino L. 2. *tit.* 10. 13. II. 444

Epiſcopus viſitans, non excedat numerum quinquagenarium evectionis, nec amplius, quam una die, in Baſilica moretur. *Regino Lib.* 1. *tit.* 8. II. 443

Unctio ſacri olei, in quo ſalvatio infirmorum creditur, ſemel in anno feria V. in cœna Domini ab Epiſcopo non negligatur per civitates mittenda. C. *Aquisgr. an.* 836. *tit.* 8. II. 79

Ungendus infirmus & quomodo. *Regino L.* 1. *tit.* 116. 117. 118. II. 460

Poſt unctionem corpore & ſanguine Domini æger recreandus. *Regino L.* 1. *tit.* 119 II. 460

Volatilium eſu abſtinendum, graculorum, cornicularum, ciconiarum. *Zacharias Papa S. Bonifacio anno* 748. I. 88

Vora parentum pueros offerentium Monaſterio, a pueris vel ratificanda vel revocanda. C. *Moguntiæ an.* 829. II. 54

Contraria ſententia Rhabani Abbatis Fuldenſis ibidem inſinuatur.

Tom. pag.

Uſuram Clericus accipiens, dejiciatur a Clero. C. *Nicæn. an.* 325. *tit.* 17. I. 140

Uſuræ præſertim ſeſcuplæ a Sacerdotibus & Clericis non accipiantur. C. *Laodiceæ an.* 363. *tit.* 5. I. 162
C. *Carthaginen. tit.* 5. I. 199
Cap. Aquisgr. an. 789. *tit.* 5. *&* 33. I. 267
Rurſum tit. 39. I. 274
C. *Aquisgr. an.* 816. *tit.* 62. I. 474

Uſuram, nec Laici Chriſtiani debent accipere. C. *Aquisgran. an.* 816. *tit.* 62. I. 474

Clericus uſuras nec ſuo, nec alieno nomine exerceat. C. *Aquiſgrani an.* 816. *tit.* 92. 93. I. 477
Hayto tit. 17. *an.* 820. II. 19
Regino L. 1. *tit.* 221. *ad.* 232. II. 474
Et tit. 284. *ad* 187. II. 483

Vulnerantes, debilitantes, occidentes Subdiaconum, Presbyterum, quæ pœna Eccleſiaſtica, quæ civilis maneat? C. *Triburiæ an.* 822. II. 23

Vulnerans Sacerdotem, injuria & contumelia dehoneſtans, totam compoſitionem ſolvat Prespytero. Si mortuus fuerit Presbyter, trifariam Wergilda dividatur: 1. Altari, ad quod Presbyter ordinatus fuerat. 2. Epiſcopo. 3. Parentibus, id eſt, agnatis. C. *Triburiæ an.* 895. *tit.* 4. II. 392

Uxorem dimittens, ſic maneat. Nec dimiſſus, nec dimittens alteri nubat: aut reconcilientur. C. *Africanum tit.* 69. I. 224
Zacharias Bonifacio tit. 12. *an.* 745. I. 80
Capit. Aquisgran. anno 789. *tit.* 43. I. 276

Uxor ne commater ducatur. C. *Aquiſgran. an.* 813. *tit.* 55. I. 413

Ne filiola ſpiritualis ſive ex confirmatione, ſive ex baptiſmo, uxor ducatur. Si factum fuerit poſt A. 813. ſeparentur. C. *Aquiſgran. an.* 813. *eod. tit.* I. 413
Leo VII. Papæ Epiſt. ad Germam. an. 937. II. 605

Uxorem propriam derelinquens, interficiens, aliam ducens, depoſitis armis publicam pœnitentiam agat. Contumax, a Comite cuſtodiatur uſque ad notitiam Regis. C. *Aquiſgran. an.* 828. II. 50

Uxor maritum, maritus uxorem occidens, qua pœnitentia puniendi? *Regino L.* 2. *tit.* 74. 75. 76. II. 526

Uxo-

Tom. pag.

Uxorem habens & concubinam non communicet: cœlebs unam concubinam habens a communione non repellatur. *Regino L.* 2, *tit.* 100. II. 529

Uxorem ante contaminatam vir ducens, ſi aliam ducat, redeat ad primam. *Regino lib.* 2. *tit.* 128. II. 534

Sacerdos publice uxorem ducens, ab ordine deponatur. C. *Nicææ an.* 325. *tit.* 3. I. 137
- C. *Neocæſareæ an.* 314. *tit.* 5. I. 150
- *Rabanus tit.* 2. II. 201
- *Leo VII. Epiſt. in Germ. an.* 937. II. 605
- *Regino L.* 1. *tit.* 84. II. 455
- C. *Carthagin. tit.* 25. I. 203
- C. *Auguſtanum anno* 950. *tit.* 11. II. 623

Tom. pag.

Qui ante gradum Presbyterii vel Epiſcopatus accepit uxorem; is poſt gradum non debet dimittere uxorem, ſed ceſſare ob opere nuptiarum, quaſi non habeat. *Rhaban. tit.* 2. *ant.* 856. II. 201

W.

Wadium pro permittenda luxuria vel pecuniam nemo accipiat. *Regino lib.* 2. *tit.* 263. 264. II. 555

Walóni Metenſi Epiſcopo conceditur pallium a papa, limitato modo geſtandum. II. 362

Wurtzeburgenſis Epiſcopatus fundatio a S. Bonifacio *anno* 741. I. 43

Finis Indicis Canonum, primis XI. Sæculis æræ Chriſtianæ in Germanicis Eccleſiis & Conciliis conditorum aut acceptatorum, & in his tribus Tomis extantium.

VA 1
1527446

Digitized by Google

Digitized by Google

162
H
8